an cognoſcere poterit. ad quod vide. c. præſentata. ӱ. de teſt. ¶ Quartò quæro. dicitur hic, ꝙ compromiſſum nõ tranſmittitur ad hæredes cõpromittentis. quid in arbitramento. Spe. tenet, ꝙ non expirat: quia non eſt verum cõpromiſſum, ſeu arbitriũ: ſed quoddam pactũ, vel trãſactio, in quo hæres ſuccedit, & ad eũ tranſit. ff. de proba. l. ſi pactum. in Auth. vt differ. iudi. §. ſi verò contigerit. vbi videtur caſus. & per hoc videtur verũ, quod alibi no. Spe. videlicèt, † ꝙ arbitrator poſſit pronunciare die feriato, vt no. in ti. de arbi. §. ſi. ver. ſed nunquid amicabilis, & no. Iac. Bu. in l. ſi. C. de fer. ſecus in arbitro, vt l. ſi de meis. §. ſi. & l. ſi feriatis. & l. diem. §. ſi quis litigatorum. ff. eo. ti. poſſunt tamen partes ferijs renunciare inductis ob quietem hominum, non in honorem Dei, vt d. §. ſi. ver. in forma autem. ¶ Sed nunquid parte abſente, arbitrator poterit arbitrari? De arbitro enim certum eſt, ꝙ nõ: ſed de arbitratore dic, vt l. ſi quis arbitratu. de verb. obliga. per Bart. ¶ Item aduertendum quod dixi. ſ. c. cum ex literis, ꝙ reductio debet peti vſque ad decem dies: ſicut in appellatione, & ſupp[illegible] ent. Auth. ſed hodie. & no. Spec. in ti[illegible] o iure. ſed reductione petita, an deb[illegible] ictionis infra annum, ſicut appellati[illegible] a proſequi. Spe. dicit, ꝙ aliud in ap[illegible] ctione, quam dicit nõ claudi prædict[illegible] de arbi. §. 1. ver. quid ſi à tempore. [illegible] . dicit, ꝙ ſi poſt arbitramentum l[illegible] videtur ipſum approbare, vt. C. de di[illegible] ſi autem infra annum apparet cont[illegible] extra. tunc quanto tempore duret. d[illegible] . plenè, quo iure petatur iſta reduc[illegible] ur ex ſententia arbitratoris: & an p[illegible] rium boni viri: & qualiter iniquitas [illegible] probationibus poſſit detegi æquum, vel [illegible] vtilia ibi vide de iſtis arbitratoribus. [illegible] . & l. ſi quis arbitratu. de verb. obli[illegible] aſſumitur ſuper contractibus &c

F I N I S.

Series Chartarum.

† A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II.

Omnes ſunt Terniones, præter † qui e[st] Duernio.

PETRI DE ANCHARANO IVRISCONSVLTI CLARISS. AC PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

Super Secũdo Decretalium facundiſsima Commentaria.

A pleriſq; erratis, à quibus in antiquis Codicibus, Typographorum illius tempeſtatis incuria, erant oppreſſa, nunc liberata, priſtinoq; ſuo, ac innato candori, qua fieri potuit diligentia, reſtituta.

Cum ſuis ſummarijs, adnotationibus, locupletiſſimoq; ſingularum rerum, ac materiarum Indice ad commodum ſtudioſorum nouiter additis, nunc primùm in lucem prodita.

BONONIÆ,
Apud Societatem Typographiæ Bononienſis.
M D L X X X I.
Curiæ Epiſc. & S. Inquiſit. conceſſu.

PETRI
DE ANCHARANO
IVRISCONSVLTI CLARISS.
AC PONTIFICII
IVRIS INTERPRETIS
CELEBERRIMI

Super Secũdo Decretalium facundiſsima Commentaria.

A pleriſq; erratis, à quibus in antiquis Codicibus, Typographorum illius tempeſtatis incuria, erant oppreſſa, nunc liberata, priſtinoq; ſuo, ac innato candori, qua fieri potuit diligentia, reſtituta.

Cum ſuis ſummarijs, adnotationibus, locupletiſsimoq; ſingularum rerum, ac materiarum Indice ad commodum ſtudioſorum nouiter additis, nunc primùm in lucem prodita.

BONONIÆ,
Apud Societatem Typographiæ Bononienſis.
MDLXXXI.
Curiæ Epiſc. & S. Inquiſit. conceſſu.

INDEX OMNIVM RVBRICARVM, ET CAPITVLORVM,

QVAE SVB VNOQVOQVE TITVLO PRAESENTIS VOLVM. CONTINENTVR.

¶ *De Iudi. Rub.* 1
De quo. 2
Decernimus. 4
Quantò. 4
At ſi clerici. 5
Cæterum. 9
Dilecti. 10
Intelleximus. 11
Clerici. 13
Cauſam. 13
Cum non ab homine. 14
Quia. 17
Cum veniſſent. 18
Nouit. 19
Paſtoralis. 23
Examinata. 24
Cum deputati. 27
Qualiter. 29
Cauſam. 29
Exhibita. 29
Venerabilis. 31
Significauerunt. 33
¶ *De foro competenti.* 36
Si quis. 36
Nullus. 37
Sanè. 37
Si quis contra. 38
Si clericus. 39
Ex tranſmiſſa. 40
Verum. 41
Cum ſit generale. 42
Clericus. 44
Licèt ex ſuſcepto. 45
Ex ten ore. 47
Si diligenti. 48
Cum contingat. 52
Poſtulaſti. 55
Ex parteq; 70
Conqueſtus. 72
Dilecti. 74
Significaſti. 78
Propoſuiſti. 81
Licèt. 82
¶ *De libelli oblatione.* 85
Ignarus. 85. 87
Significantibus. 87
¶ *De litis conteſtatione.* 87
Olim. 87
Ad hæc Deus. 90
Accedens. 96
Tuæ. 96
Accedens. 96
Quoniam frequenter. 98
¶ *De iuramento calumniæ.* 107
Inhærentes. 107
L.teras. 108
In pertractandis. 109
Imperatorum. 110
Cæterum. 111
Cum cauſam. 112
Cum in cauſa. 113
¶ *De dilationibus.* 115
Dilecti. 115
Præterea. 116
Literę. 121
Expoſuit. 122
¶ *De ferijs.* 122
Omnes. 123
Quoniam. 124
Licet. 125
Capellanus. 125
Conqueſtus. 126
¶ *De ordini. cognitionum.* 129
Intelleximus. 130
Cum dilecto. 132
Tuam. 138
Super ſpoliatione. 141
¶ *De plus petitionibus.* 142
Conſilium. 142
¶ *De cauſa poſſeſsionis, & proprie.* 145
Suſceptis. 146
Ad vltimum. 146
Cum eccleſia. 147
Cum Super. 151
Paſtoralis. 152
Paſtoralis. 154
Cum dilectus filius. 158
Cum olim quæſtio. 159
In cauſa. 160
¶ *De reſtitutione ſpoliatorũ.* 161
Licèt multum. 161
Solicitè cures. 161
Accepta quæſtione. 162
Audita querela. 162
In literis. 163
Item cum. 164
Conquerente. 165
Ex tranſmiſſa. 165
Cum veniſſent. 165
Ex conqueſtione. 166
Grauis. 168
Olim cauſam. 169
Literas tuas. 171
Ex parte. 172
Cum ad ſedẽ apoſtolicã. 173
Olim uobis. 174
Olim inter ſe. 174
Sæpe contingit. 175
Piſanis. 176
¶ *De dolo, & contumacia.* 177
Ad hæc. 177
Ex literis. 178
Cauſam. 178
Prout uobis. 178
Finem litibus. 179
Finem litibus. repetitio. 182
Cum dilecti. 189
Cum olim. 190
Veritatis. 191
Contingit. 192
Venerabilis. 193
¶ *De eo, qui mittitur in poßeſsio. cauſa rei ſeruandæ.* 194
Conſtitutis. 194
Cum ſicut. 195
Cum veniſſent. 195
Si aduerſarius. 196
¶ *Vt lite pendente nihil innouetur.* 198
A memoria. 198
Laudabilem. 198
Eccleſia S. Maria. 198
Eccleſia S. Maria. 199
Dilectus. 199
¶ *De ſequeſtratione poſſeſsionis, & fructuum.* 199
Ad hoc vnxit. 199
Dilectus filius. 200
Ab eo, qui. 200
¶ *De confeßis.* 201
Cum monaſterium. 201
Cum ſuper. 201
Ex parte. 202
Ex parte. 203
¶ *De probationibus.* 204
Ex epiſtolæ verbis. 204
Sicut conſuetudo. 205
Ex literis ſuis. 205
Propoſuiſti. 206
Tertio loco. 206
Iurauit. 206
Poſt ceſsionem. 207
In præſentia. 208
Licèt cauſam. 211
Per tuas. 213
Quoniam contra. 214
Ad noſtram. 216
Cum cauſam. 216
Cauſam matrimonij. 217
Cum bona memoria. 217
¶ *De teſtibus, & atteſtationibus.* 217
Placuit ſancto. 217
In nomine Domini. 218
Quoniam. 218
In omni negotio. 218
Quoties aliqui. 219
Inſuper ſtatuimus. 219
Ex parte. 219
Si qui teſtium. 221
Sicut nobis. 221
Veniens ad nos. 222
Cauſam, quæ. 222
Cum nuncius. 223
Super eo. 223
De cætero. 223
In cauſis. 224
Cum tu fili. 224
Fraternitatis tuæ. 225
Intimauit R. 226
Cauſam, quæ. 227
Perſonas. 227
Iudæi. 227
Super eo. 228
Licèt. 228
In liberis. 228
Cum veniſſet. 229
Series. 229
Præterea. 230
Cum à nobis. 230
De teſtibus. 231
Conſtitutus. 231
Præſentium. 232
In noſtra. 232
Tam literis. 232
Cum olim. 233
Ex tenore. 234
Significauerunt. 235
Cum cauſam. 236
Veniens. 238
Tuis quæſtionibus. 239
Dilecto. 240
Significauit. 240
Cum cauſam. 241
Albericus. 241
Cum in tua diœceſi. 243
Conſtitutis. 244
Conſtitutis. 244
Licèt. 245
Per tuas. 246
Licèt dilectus. 246
Præſentata nobis. 246
Nuper nobis. 247
Venerabili. 247
Cum clamor. 247
Teſtimonium. 248
Vltra tertiam. 249
Non debet. 250
¶ *De teſtib. cogendis, vel nõ.* 251
Cauſam matrimonij. 251
Cum ſuper cauſa. 252
Super eo. 252
Peruenit ad audientiam. 252
Peruenit ad nos. 253
Cæterùm. 253
Præterea ſi teſtes. 253
Super his. 254
Cum contra magiſtrum. 254
Dilectorum. 254
Venerabilis frater. 254

¶ *De fide inſtrumentorum.* 255
Si ſcripturam Authent. 255
Scripta. 255
Ex literis veſtris. 256
Accepimus. 256
Contingit interdum. 257
Inter dilectos. 257
Quod ſuper. 259
Paſtoralis. 259
Cum dilectus. 259
Cum Ioannes. 260
Ex parte. 263
G. Perpetuus Vicarius. 263
Imputari. 263
Si cautio. 264
Cum P. Tabellio. 264
Si inſtrumenta. 264
¶ *De Præſumptionibus.* 265
Sicut. 265
Afferte mihi. 265
Ex ſtudijs. 265
Nullus. 265
Nonne. 266
Mandata. 266
Quoſdam. 266
Quanto. 266
Scribam. 266
Quia. 267
Illud quoque. 267
Literis. 268
Tertio loco. 268
Literas. 269
Cum in iuuentute. 270
Dudum archidiacono. 270
¶ *De iureiurando.* 271
Ex adminiſtratione. 271
Peruenit. 272
Ego. N. 272
Nullus. 272
Debitores. 273
Ad noſtram. 274
Si uero. 274
Ex reſcripto. 275
Querelam. 275
Tua nos. F. 276
Cum quidam. 276
Sicut ex literis. 277
Veritati. 277
Rerum. 277
Veniens. 278
Breui ſciſcitatus. 278
Quantò perſonam. 279
Venientes. 280
Ad noſtram. 281
Ad noſtram noueris. 282
Ea te credimus. 282
Quintauallis. 282
Tua nos. 285
Quemadmodum. 285
Et ſi Chriſtus præcepit. 286
Sicut noſtris. 287
Cum contingat. 287
Sicut. 289
Nimis. 290
Petitio veſtra. 291
Ex literis veſtris. 291
Intellecto. 291
Mulieri. 291
Clericus. 292
Iuramentum. 292
¶ *De exceptionibus.* 293
Denique. 293
A vobis. 294
Cum eccleſiaſticæ. 294
Paſtoralis. 295
Cum inter. 296
Cum venerabilis frater. 297
Olim. 300
Dilecti. 301
Apoſtolicæ. 302
Dilecto in Chriſto. 302
Significauerunt. 303
Exceptionem. 304
Aduerſario tuo. 304
Venerabilem. 305
¶ *De Præſcriptionibus.* 305
Placuit. 305
Nihil prodeſt. 306
Sanctorum. 306
De quarta. 306
Vigilanti. 307
Ad aures. 307
Cauſam quæ. 307
Illud autem. 307
Quia iudicante. 308
Ex tranſmiſſa. 308
Accedens. 309
Cum non liceat. 309
Ad audientiam. 309
Cum nobis. 310
Auditis. 311
Cum ex officij. 312
Si diligenti. 314
Cum olim. 314
Veniens. 315
Quoniam. 317
¶ *De ſententia, & re iudic.* 319
Sententia. 319
Iurgantium. 320
Non poteſt. 320
Ea, quæ. 320
De cætero. 320
Cum aliquibus. 321
Lator. 321
Cum cauſa. 321
Inter cæteras. 322
Tenor. 322
Conſanguinei. 322
Cum olim. 323
Cum inter vos. 324
Cauſam quæ. 325
Quod ad cõſultationem. 326
Sicut nobis. 327
Cum ſuper. 328
Cum Bertoldus. 331
In cauſis. 333
Inter monaſterium. 333
Suborta. 334
Cum I. & A. 335
Cum te ab. 336
Ad probandum. 337
Quamuis. 337
Duobus. 339
¶ *De appellationibus.* 339
Dilecti filij prior. 339
Inter cætera. 340
Ad noſtram. 340
Perſonas. 340
Cum ſit. 340
Ad hæc. 341
Si duobus. 341
Ex ratione. 342
Meminimus. 344
Super eo. 344
De appellationibus. 345
Super ea. 345
Peruenit. 346
Suggeſtum. 346
Ad pœnitentiam. 346
Cum teneamur. 347
Conſuluit. 347
Cum parati. 347
Ad hæc. 348
Præterea. 348
Conſtitutis. 349
Propoſuit. 349
Qua fronte. 349
Reprehenſibilis. 350
Ad hæc, & infra. 350
Peruenit. 351
Conſuluit. 351
Ad hæc, & infra. 351
De priore. 351
Quia nos. 351
Ad aures. 352
Ad audientiam. 352
Accepta. 352
Poſtremò. 352
Ad hæc quoniam. 352
Cum in eccleſia. 353
Directæ. 353
Præterea. 354
Secundò. 356
An ſit. 356
Nouit ille. 357
Sæpe contingit. 357
Conſtitutus. 359
Conſtitutis. 360
Bonæ memoriæ. 362
Paſtoralis. 364
Sollicitudinem. 365
Dilectis filijs. 367
Vt noſtrum. 369
Oblatæ nobis. 369
Per tuas. 370
Vt debitus. 371
Cum ceſſante. 373
Cum ſpeciali ſit. 375
Cum cauſa. 376
Dilecto filio. 377
Nicolao. 379
Tua nobis. 379
Dilecti. 380
Ex parte. 381
Intimaſti. 382
Significante. 383
Interpoſita. 385
Inquiſitioni. 387
Vna ſententia. 387
Si iuſtus. 388
¶ *De clericis peregri.* 388
Conquerente. 388
¶ *De confirmatione vtili, vel inutili.* 389
Si quis. 389

FINIS.

PETRI DE ANCHARANO CELEBERRIMA, ET FACVNDISS.

CAP. IN PRAESENTIA. DE PROBATIO.

REPETITIO ACCVRATISSIME REVISA;

Et à mendis compluribus antiquorum impreſſorum, qua fieri potuit diligentia, expurgata.

1 C*ONFESSIO propriè ſumpta, & ſi non probat, releuat tamen ab onere probandi.*
2 *Probationis dupla diffinitio.*
3 *Præſentia in iudicio interdum citationis vicem gerit.*
4 *Nomine ſubſtitutionis, de qua præſenti loco, vtrùm comprehendatur pupillaris, compendioſa, an fideicõmiſſaria.*
5 *In Qualibet diſpoſitione, quæ venit conferenda alicui per mortem alterius, de naturali eſt morte intelligendum.*
6 *In controuerſia inter duos de eadem hæreditate Reus conuentus poterit petere contrarium petitioni Actoris.*
7 *Egredientem monaſterium quo pacto ſequantur eum bona illius.*
8 *Legalis filiatio inducta fuit ad inſtar naturalis filiationis.*
9 *Votum religionis promotum metu mortis à malè habente non redditur nullum poſt eius conualeſcentiam, dum tamen metus à Deo ſit illatus, non ab homine.*
Conditio expreſſa in teſtamento. ſi deceſſerit ſine liberis, &c. euaneſcit, eo, cui fuit appoſita, ingrediente religionem; aliàs ſi extendatur per verba ſine liberis ex ſe, vel ſuo corpore deſcendentibus, quid iuris. ſub eo. nu.
10 *Ius circa ætatem, quæ curſu temporis mutatur, nihil præſumit.*
11 *Minor xxv. an. abſque vllo decreto Iudicis, et curatoris per ingreſſum monaſterij licitè alienat bona ſua, ſecus ſi in alias etiam pias cauſas.*
Bona ſequuntur conditionem perſonæ. eo. n.
12 *Apoſtatæ de Apoſtaſia, ſimiliter hæretici ab hæreſi reuertentes iuramento aſtringuntur.*
13 *Hæredis appellatio in ſubſtitutionibus reſtringenda eſt ad liberos.*
14 *Intentio fundatur in ſola obligatione, etiam alio non probato.*
Quis præſumitur maior, niſi probetur minor eo. n.
15 *Actoris, & rei intentio exiſtens ambigua, quatenus venit probanda per teſtes, debet probari explicitè, & limitatè.*
16 *Ambiguitas verborum per eum, qui protulit, non per alium eſt declaranda.*
17 *Ad quem ſpectat declaratio verborum, uariare quidem poteſt, poſt declarationem verò editam, nequaquam.*
18 *Actoris intentio, atque probatio debet concludere neceſſariò, vt releuet probantem, vel ponentem.*
19 *In criminalibus, delicto clarè probato: probatione verò defenſionis non concludente neceſſariò, contra Accuſatorem reus debet abſolui.*
20 *In accuſationibus ſicut tempus, ita & locus debet limitatè probari.*
21 *Dubia probatio nunquid releuet probantem.*
22 *Quid iuris in duobus petentibus ſibi mulierem aliquam in vxorem, & pariter probantibus*
23 *Interpretatio ambiguitatis in contractibus emergentis ad quem propriè ſpectet.*
24 *Bona, quæ ſubiacent reſtitutioni, quantuncunque grauatus ingrediatur religionem, debent reſtitui, & non deuolui ad monaſterium.*
25 *Conditio debet impleri naturaliter, nec ſufficit impleuiſſe ciuiliter ad purificandam diſpoſitionem.*
26 *Conditio ſi ſine liberis &c. in eo, qui ingreditur monaſterium non attenditur, ſi de fauore agitur monaſterij.*
27 *Quod non probatur mutatum, ſemper durare præſumitur.*
28 *Hæreditas paterna non adita tranſmittitur ad omnes propter exiſtentiam ſui hæredis.*
29 *Monacho, & filio adire recuſantibus, poterit adire monaſterium, et pater.*
30 *Si teſtator ſub conditione dixit. ſi ſine liberis, & cet. non reliquit autem niſi nepotes tantùm, an propterea euaneſcat ſubſtitutio.*
31 *Legitimati à Principe excludunt ſubſtitutum ſub iſta conditione, ſi ſine liberis. &c.*
32 *Quid ſi à matre, ad cuius ſucceſſionem admittuntur etiam naturales filij, facta ſit ſubſtitutio.*
33 *Filius naturalis interpretatiuè, & extenſiuè appellatione filij continetur.*
34 *Filij appellatio ampliatur, cum de fauore agitur, atque in odioſis ſtrictè ſumitur.*
35 *In emphyteuſi conceſſa pro ſe, et filijs ſuis an veniant naturales quoque filij.*

36 *Quid iuris de bonis reſtitutioni ſubiacentibus, ſi grauatus religionem ingrediatur, nunquid ad Monaſterium debeant pertinere cum multis ad eamdem materiam vtiliter aggeſtis.*

37 *Per hanc formam verborum à teſtatore adhibitam. Hæreditas deuoluatur ad Titium, ſi filius meus deceſſerit ſine filijs ex ſe deſcendentibus, vel ſine liberis ex ſuo corpore procreatis, nunquid filio eius ingrediente Monaſterium, euaneſcat talis ſubſtitutio.*

38 *De bonis proprijs ingredientis an ſemper lucretur Monaſterium.*

39 *Pactum factum ab ingrediente de retentione bonorum nunquid vitiabitur, aut potius ingreſſus per illud.*

40 *Si inualidus ſit ingreſſus, ingredientis bona vtrùm remaneant Monaſterio.*

41 *Obligationes, & iura an tranſeant in monaſterium actiuè, & paſſiuè, ita vt poſſit agere, & conueniri ex contractibus, & delictis ipſius ingredientis.*

42 *Monaſterium quando teneatur, & ſit obligatum ad debita ingredientis.*

43 *Monaſterium tanquam hæres ingredientis in quo differat ab hærede, qui tenetur inſolidum, niſi faciat inuentarium.*

44 *Quidam effectus monachus fuerat tabellio, an poterit conficere contractus, de quibus extitit rogatus, & adimplere ea, quæ tenebatur cum iuramento facere.*

45 *Feudum, emphyteuſis, & ſi quȩ ſunt alia ingredientis, an tranſeant in Monaſterium.*

46 *Quæ non valent per aliquem alienari, vtrùm talia per eius ingreſſum tranſeant in Monaſterium.*

47 *Bona ingredientis habentis filiosfamil. vtrùm pertinebunt ad Monaſterium.*

48 *Filijs vtrùm ilicò poſt ingreſſum, vel mortem naturalem patris ingreſsi legitima, vel alia ab eodem relicta debeantur.*

49 *Teſtamentum factum ante ingreſſum, nunquid rumpatur per ingreſſum.*

50 *Poſt ingreſſum religionis vtrùm quis poſſit ſuum teſtamentum in ſæculo factum mutare, & reuocare.*

51 *Teſtamenti factio, cum ſit publici iuris, non cadit in ſubditum poteſtati alterius, veluti ſubiectioni filiali, vel ſeruili.*

52 *Quod eſt in conditione, non eſt in obligatione.*

53 *Quæ dicta ſunt de bonis ingredientis, quòd ſpectent ad Monaſteriũ, vtrùm idem dicendum, ſi quis ingrediatur Monaſterium Mendicantium.*

54 *Fratres minores in particulari, & communi ſunt hæreditatum penitus incapaces.*

55 *Venientes ab inteſtato, cum non habeãt voluntatem defuncti, vtrùm poterunt iſtam hæreditatem ſalua conſcientia retinere.*

56 *Si teſtator inſtituat fratres minores hæredes cum adiectione, quòd debeant eam hæreditatem vendere, in vſusq; ſuos conuertere neceſſarios, vtrùm valebit teſtamentum.*

57 *Eccleſia fratrum minorum an poſſit inſtitui.*

58 *Relictum factum guardiano non valet.*

59 *Lgatum factum fratribus minoribus ad vſum licitum valet.*

60 *Legatum annuum factum fratribus min. vtrùm valeat.*

61 *Si relinquatur palatium fratribus min. vt ibi conſtruant eccleſiam, nunquid valeat legatum.*

62 *Vtrùm eiſdem fratribus poſsit legari pro conſtructione vnius magni ædificij.*

63 *Fratres minores vtrùm poſſint eſſe executores teſtamentorum.*

64 *Fratres minores ſunt penitus incapaces ſucceſſionum ab inteſtato.*

65 *Cum duo, vel plures de hæreditate contendunt, vtrùm poſsit eorum quilibet adire, & poſſeſsionem apprehendere, & quæ remedia vni contra reliquum apprehendentem competant.*

66 *In examinandis iuribus ambarum partium ſecum diſsidentium de occupanda poſſeſsione, ſeruabitur ordo iuris, vel expedietur ſummariè.*

Repetitio cap. in præſentia de probatio.

IN PRAESENTIA. Cõtinua Ru
bricam ſic. dictũ eſt. s̃. de con-
feſsis, qui ex ſola confeſsione
damnantur, alio non probato,
vt ibi per totum. & l. 1. C. eo. tit.
verùm quia deducta in iudicio
litigantes vt plurimum non fa-
tentur, ſed negãt. & hoc caſu af
firmanti onus probationis incũ
bit, vt l. ei qui dicit. ff. eo. tit. & c.
vt noſtrum. j̃. vt ecc. beneficia. ideò rubricam hanc de pro-
bationibus ſubijcit, præmittẽs ipſam tanquam generalem,
vt congruentius deſcendat ad ſpecies, ſicut facit iurislator
C. & ff. eodem tit. Contra iſtam tamen continuationem op-
po. & videtur, ꝙ non ſit bona: quia ex quò tractaturus erat
auctor de ſpeciebus probationum, ſuperfluum fuit præmit-
tere generalem rubricam. Nam vniuſcuiuſque intentio pro
batur aut per teſtes, aut per inſtrumenta, aut per iuſiur. aut
per præſumptionem. & de ipſarum qualibet ſpecierum in-
fra ſubſequitur rubrica ſpecialis. ſuperfluum ergo fuit iſtam
ponere, & ſic op. de ſuperfluitate contra quod iuris condi-
tor pollicetur. s̃. in prima cõſtitutione Cod. ſo. dicit. Io. An.
ſuper hac rubrica proſeq. ꝙ vel non aptatur alicui dicta-
rum ſpecierum, vel adaptatur pluribus ex illis, vel includit
omnem ſpeciem probandi. de primo. ſ. ꝙ non aptetur alicui
ſpeciei probationũ, patet. quia probatur ſub iſto titulo de ꝓ
batione virginitatis per aſpectũ in c. propoſuiſti. & c. cãm. &
de limitatione confiniũ probãda per libros antiquos, famã,
& amicitiam infra c. cauſam. & de probatione filiationis per
nominationem infra c. per tuas. & de probatione per litte-
ras, & per acta. j̃. c. poſt ceſsionem. & c. fi. & quia de his ſin-
gulis voluit multiplicare rubricas. ideo ſub generali rubrica
proſequitur de ſingulis, quæ non conueniunt propriè alteri
ex prædictis quattuor ſpeciebus. Item quandoque aliquȩ ex
prædictis quattuor ſpeciebus concurrunt cum alijs, vt j̃. c.
præterea. Quandoque ex oppoſito diſtinguũtur, & inuicem
ſe elidunt, vt. j̃. eo. c. ex literis. & c. tertio loco. & c. in præſen-
tia. & c. licèt cauſam. Cũ ergo ſic concurrant, quæ ex eis præ
ualeat alteri, bonum fuit ſub vna rubrica ſituare, ſicut ius cõ
mune in volumine Digeſt. vbi in primo li. præmittit de ſin-
gulis officijs, & ſubiungit rub. de iuriſ. om. iu. & in C. ponitur
rubrica de legibus. Item rubrica de fideicõmiſ. & ſubiungit
rubricam. Communia de leg. & fideicõmiſ. quæ ſituatio ob-
ſtat in eo, ꝙ præcedunt ibi ſpecies, & ſubſequitur genus. hic
verò genus præcedit ſuas ſpecies. ſed hoc ſolue, vt dixi ſu-
pra in rub. de iud. ¶ Secundò op. & videtur, ꝙ ſicut iſta rub.
tanquam generalis debuit præcedere ſuas ſpecies, vt dixi, ſi
militer debuerit præcedere præcedentem rubricam de con
feſsis. nam confeſsio ſpecies videtur. hic aũt iſta rub. genera
lis illam ſpecialem ſubſequitur; ergo ſo. mala. quia genus
1 ponitur in medio ſpecierum. So. † propriè loquendo, non eſt
probatio, ſed probationis releuatio: hinc eſt, ꝙ mera negati-
ua deducitur in poſitionibus, & ad ipſam pars cogitur re-
ſpondere, vt j̃. de confeſ. c. 1. li. 6. & tamen alibi dicitur, ꝙ ne
gatiuæ nulla eſt directa probatio. j̃. c. quoniam. & s̃. de elec.
c. bonæ. Item contra præſumptionem iuris, & de iure nõ ad
mittitur probatio in contrarium, vt c. is qui. de ſpõ. & tamen
admittitur confeſsio, & eſt gl. ſingu. in Auth. de æqua. do. §.
ſi autem mulier. col. 2. ex quo patet, ꝙ confeſsio non inclu-
ditur ſub aliqua probationis ſpecie, poſtquam nulla recipi-
tur contra præſumptionem iuris, & de iure, & tamen confeſ
ſio recipitur, vt prædixi. bonum ergo fuit prȩmittere rubri-
cam de confeſsis, per quam nihil probatur, ſed releuatur ab
onere

onere probandi, vt plenè no. in d. c. 1. & ita dicit hic Io. And.
in d. c. bonæ. ſuper ver. probatio. quod dictum no. & conclu
ditur, quòd ſi datus eſt terminus ad probãdum per omnem
modum, & genus probationis, vel renunciatum, & conclu-
ſum ſit in cauſa: nihilominus per confeſsionem ſubſecutam
aduerſarij potero obtinere in cauſa, nõ ob. ꝙ ſit mihi via ad
probandum præcluſa. & eſt caſus in c. cum Ioannes. de fide
2 inſtru. ¶ Quærit Io. And. † quid eſt probatio. dicit, ꝙ eſt rei
dubiæ per argumenta facta oſtenſio. ita diffi. Accur. C. eo. in
rub. Alij dicũt, ꝙ probatio eſt rei dubiæ p teſtes, vel inſtru-
menta, & plerũq; indicia, & præſumptiones oſtẽſio, perſonã
defendens. Io. An. remittit ad Ho. in ſum. eo. ti. §. fi. & in Spe.
eo. tit. §. fin. de materia habetur in Decr. 2. q. 1. 4. q. 9. 6. q. vl
ti. 24. q. 3. c. de illicita. repe. in Cle. cui conueniunt multa iura
al. in nouella. ¶ Caſus. Dubia probatio non releuat proban
tem. hoc dicit. Tres ſunt partes. in prima proceſſus narratio.
ſecunda. ibi [dilectum] auditoris diffi. tertia ibi [nos igitur]
diffinitionis confirmatio. prima ſubdiuiditur. quia primò
ponitur actorum petitio. ſecunda ibi [verùm] reorum reſpõ
ſio, & reconuentio. tertia ibi [ad hæc] actorũ replicatio. quar
ta ibi [verùm] reorũ duplicatio. N. exiſtente aduerſario meo
corã iudi. corã quo debeo litigare, non requiritur, ꝙ citetur,
3 † ſed præſentia in iudi. eſt habenda pro citatione. quod intel
ligo poſt monitionem iudi. quæ idem, quod citatio perem-
ptoria, operatur, & conſtituit inobedientem in vera contu.
quod dic, vt l. ceſſante. C. quomodo, & quando iudex. & no.
glo. de offi. dele. c. conſuluit. ¶ Secundò no. ꝙ iſte A. in te-
ſtamento filium inſtituit in legitima: aliàs de iure veteri, fi-
lio prȩterito, teſtamentum eſſet nullum, vt l. filio præterito.
ff. de iniuſto, rup. & ir. te. & l. inter cætera. de li. & po. hodie ve
rò rupto teſtamento ex cauſa exhæredationis, vel præteritio
nis inſtitutio vitiatur, & cætera firma manent, vt in Auth. ex
cauſa. C. de li. præte. quæ Aut. loquitur in præteritione, & ex
hȩredatione paterna, vel materna. & an in præteritione poſt
4 humi, Doctores variant, prout plenè ibi no. ¶ † Tertiò no. ꝙ
pater poteſt filio ſubſtituere aliquem in euentum conditio-
nis alicuius. quid autem veniat in iſta ſubſtitutione, aduertẽ
dum eſt, vtrùm fuerit pupillaris, an compendioſa, vel fidei-
com. eſt enim alterius naturæ, & effectus ſubſtitutio pupilla
ris expreſſa, vel comprehenſa in compendioſa, quàm ſit ſub
ſtitutio fideicom. vt patet ex no. in l. precibus. C. de impu. &
al. ſub. j̃. de teſtamentis. c. ſi pater. li. 6. & l. ex tribus. C. de in
offi. teſta. ¶ Quartò no. formam ſubſtitutionis, coniuncto
qđ ſequ. in text [ex teſtamento patris ad ipſos erat, &c.] ꝙ
ſubſtitutio compendioſa facta impuberi per verba commu-
nia cum cõditione, ſi ſine liberis deceſſerit, &c. infra tempo
ra pupillaris ætatis eſt directa. quod patet, quia veniunt in
ea bona impuberis, vt in iſto verſi. vnde ſi eſſet fideicom. nõ
venirent, vt l. cohæredi. §. cum filiæ. ver. nullũ fideicõ. de vul.
& pupil. coniuncta. l. ſed ſi plures. §. ad ſubſtitutos. eod. titu.
quod eſt contra communem opin. legiſtarum. vt plenè per
Ioan. An. in d. c. ſi pater. in nouella. ¶ Quintò not. ꝙ iſti duo
fratres agebant contra mon. ad bona, quæ detinebant, &
agebant poſt mortem filij teſtatoris. ex quo patet, ꝙ eo vi-
uo (licèt religionem ingreſſo) non poſſent hoc petere, etiam
in caſu, quò ad mon. non pertinerent. rogatus enim reſtitue
re poſt mortem quantuncunque pro mortuo habeatur, vt
5 monachus, expectanda tamen eſt mors naturalis: † quia de
illa debet intelligi quælibet diſpoſitio collata poſt mortem.
vt no. Io. 16. q. 1. c. placuit. & j̃. de reſcrip. c. ſuſceptũ. li. 6. ad
hoc vide l. nõ. ff. de iure fi. l. Statius Flor. §. Cornelio. & Bart.
in l. Gallus. §. & quid ſi tantum. ff. de li. & poſthu. & dicam
in 7. q. ¶ Sextò not. ꝙ iſti duo fratres agebant contra mon.
ad bona, quæ fuerunt teſtatoris, & tamen nihil dicitur, ꝙ fi-
lius teſtatoris immiſcuit ſe hæredi. paternæ. quomodo ergo
ex teſtamento, ex quo non apparet adita hæreditas, poſſunt
niti cõtra l. ſi nemo. ff. de teſta. tut. & l. eã quã. C. de fideicõ.
So. dic, ꝙ ſiue dicamus hic iſtos fratres venire ad iſta bona
ex pupillari ſubſtitutione, ſiue ex fideicom. exiſtentia ſui hȩ
redis confir. tabulas pupillares, & etiã fideicom. vniuerſale,
vt plenè ſolet no. in l. ſi filius, qui patri. ff. de vulga. & pupi. &
eſt caſus de tabu. pu. in l. Iulianus. aliàs ſi pupillus. ff. de acq.
hære. & de fideicom. vniuerſali. in l. ita tamen. §. ſi pater. ff. ad
Treb. & dicam plenius in 7. op. Similiter poſſet obijci, quo-
modo iſti agunt cõtra mon. nõ facta eis reſtitutione ex Tre
bellia. ſi dicamus iſtam ſubſtitutionem fuiſſe fideicom. con-
tra l. 1. ff. ad Treb. poteſt dici, ꝙ mona. tenet hic locum hære
dis, poſtquam ille deceſsit in mon. quia in mona. tranſeũt iu
ra, & actiones monacho competentia actiuè, & paſsiuè, vt
in Auth. ingreſsi. C. de epiſc. & cle. Sed hæc ſo. non videtur
procedere. quia iſti negabant iſtum fuiſſe monachum, vt pa
tet ex tex. põt ergo dici, ꝙ iſti duo fratres prætendebant ſe
proximiores in ſucceſsione ab inteſtato. ideo nõ erat neceſ
ſaria reſtitutio: quia erant eius hæredes, qui grauati erant ad
reſtitutionem. Si verò dicamus iſtos venire ex pupillari ſub-
ſtitutione, tunc agunt contra mon. & omnem alium detinen
tem bona. l. ſi. C. de edi. di. Adri. tol. ¶ Septimò no. ꝙ quando
petitur hæreditas, admittitur libellus generalis, & incertus,
non ſpecificatis rebus: de quo plenè de li. ob. c. 2. & l. 1. C. de
eden. & per Inno. de ſepul. c. certificari. Similiter & ſententia
poteſt ferri incerta: de cuius effectu dic, vt no. Inno. de offi.
ordi. in c. cõquerẽte. ¶ Octauò no. in ver. verũ. ꝙ quia mon.
petebat verſa vice à dictis fratribus bona quædam hæredi-
6 tatis, poſsidebant & ſic collige, ꝙ † quando duo litigant de
eadem hæreditate, reus conuentus poteſt petere contrariũ
petitioni actoris. & ſicut actor põt petere res, quas reus poſ
ſidet: ita econtra poteſt petere reus res, quas actor poſsidet
eiuſdem hæredi. & hoc facit ad no. per Inno. & Ho. de reſti.
ſpo. in c. ex cõqueſtione. & de of. dele. c. cũ contingat. vbi du
bitat Inn. cum actor petit ſententiam confirmari, an reus cõ
uentus poſsit petere eam infirmari, & ſic contrarium. ad hoc
vide l. ſi inter te. & me. ff. de exec. rei. iudi. ſuper qua l. funda-
tur mutua petitio, de qua loquitur iſte text. ¶ Nonò not. in
ver. quare. ꝙ bona ingredientis mon. debent ad mona. per
tinere. & licèt tempore ingreſſus non expreſſerit, quòd offe
rebat ſe, & ſua: tamen non erat neceſſe facere mentionem;
quia ſequuntur tacitè conditionem perſonæ, & mutato ſta-
tu perſonæ, mutatur conditio bonorum, vt in Auth. ingreſsi.
C. de epiſ. & cle. & cap. ſi qua mulier. 19. q. vlt. ¶ Deci-
7 mò no. in ver. ad quod. † ſi non tenet obligatio perſonæ, nec
obligatio bonorum: quia (vt dixi) tanquam acceſſoria ſeq.
naturã ſui principalis, ſcilicet ingrediẽtis: qui ſi egreſſus fue
rit, ſequuntur eum bona. quod verum ſine dubio, quando nõ
tenuiſſet ingreſſus: vel ſi tenuit, tamen erat infra an. probatio
nis, & inde exiuit. iſte enim recuperat omnia ſua iura prime
ua, beneficia, & ſimilia, vt de reg. c. benefi. li. 6. Si autem incõ
mutabiliter tenuiſſet ingreſſus, & aliqua ratione de mona.
migraſſet (fortè ad aliud tranſeundo) dic, vt j̃. de cle. coniug.
c. quod à te. 17. q. 4. c. ſunt qui opes. infra dicam. ¶ Vndeci-
mò no. ex iſto ver. ad hæc quo iſti nitebãtur. qa iſte M. reuo
cauerat ante mortẽ quod fecerat. ex quo ſeq. ꝙ ſi in mon. de
ceſsiſſet ante profeſsionem, d. hæreditas deberetur mon. qua
ſi tunc non videatur ſine liberis deceſsiſſe. & ſi iſta ſubſtitu-
tio fuiſſet facta pube. decedẽti infra annum probationis, mi
nus eſſet dubium. quia bona deberentur mon. poſtquam il-
lic deceſsit, vt no. Cy. in Auth. ingreſſi. C. de ſacroſanc. ec. li-
cèt contrarium hic ſentiat Io. An. ſuper glo. fi. vbi dicit, ꝙ ſi
moritur, antequam teneat monachatus, ſubſtitutio euane-
ſcit. Idem, ſi intrauit in fraudem, vt euaneſceret ſubſtitutio:
quæ fraus probatur, probando comminationes factas ſub-
ſtituto, ſecundùm Io. And. Sed quia facta fuerat ſubſtitutio
impuberi, qui ingreſſus relig. deceſsit: an videatur per talem
ingreſſum defeciſſe conditio ſine li. &c. magis dubito, nec au
deo dicere, ꝙ mona. habeatur pro filio ipſius ingredientis,

8 qui naturaliter filios habere non poteſt†legalis.n.filiatio eſt
inducta ad ſimilitudinem filiationis naturalis, vt de adop.l.
adop.vnde ſi ibi naturalis non poteſt ſibi locũ vendicare:ſi-
militer non videtur,ꝙ illa legalis poſsit.nec poteſt dici,ꝙ te
neat monachatus,quod requi.vt habeat acquiſitio.vt in glo.
vl.Si dedicatio iſtius impub.fuerit facta ſolemniter à paren-
te ſuperſtite, vel tutore,videtur inclinare Cy.ꝙ expirat ſub-
ſtitutio per talem ingreſſum, vt no.in d.Auth.in 3.q. etenim
iſta quia pulchra ſunt,& in ſcriptis meis.dico , ꝙ ſunt moti-
ũa mea:ſed poſtea reperi,ꝙ ſunt Cy.vt.ĩ.¶ Duodecimò no.
9 quid iuris†cum infirmus religionem metu mortis ingredi-
tur,an poſsit egredi poſt conualeſcentiam?tex.iſte facit, ꝙ
ſic in ver.ad hæc.ſed certè hoc operatur potius minor ætas,
quàm inſtantis mortis periculum,quod non reddit votũ nul
lum,cum infertur à Deo:ſecus ſi ab homine.contra metum
enim illatum ab homine , vt no.in c.ex tramiſ. de elec.ſub-
uenitur metum paſſo.ff.qđ metus cauſa.c.1.nõ autem cõtra
metum,quem infert Deus,qui ſæpe per multa pericula ma-
ris , incendij,infirmitatis,& fortuitorum caſuum hominem
ducit ad cõuerſionẽ. 16.q.1.c.reuertimini.nec eſt ſupior, q
poſsit reſtitutionem indulgere,vel de facto ſuo cognoſcere.
de ma.& obe.c.cum inferior.No.ꝙ iſta cõditio,ſi deceſſerit
ſine libe.expirat,ſi ille,cui appo.ingreditur relig.quia mon.
habetur loco filij.& hoc verum, quãdo dixit teſtator ſimpli
citer.ſine libe.ſi autem ſubiunxiſſet ſine libe. ex ſe , vel ſuo
corpore deſcendentibus:an tunc filiatio non excludat ſubſti
tutum ſub prædicta conditione, Ia.de Bel.dixit,ꝙ non:quia
teſtator elegit naturalitatẽ.Dyn.& Bar.cõtra,ꝙ excluſo ſub
ſtituto iſto caſu,monaſt.admittatur. quorũ opinionẽ teneo,
vt ĩ.dicam.3.q.¶ Decimotertiò.N.G.& B. nitebãtur impu
gnare obligationem eorũ nepo.rõne mi.æta.& ex tex.patet,
ꝙ hoc ꝑbare tenẽtur clarè.præſumitur quis ergo maior,niſi
10 probetur minor. Vel dic ꝙ†circa ætatem,quæ curſu tempo
ris mutatur,ius nihil præſumit.Sed aut aliquis vult aliud cõ
ſequi tanquam maior(puta publica officia) & probare tene
tur.aut vult admitti ad aliud,tanquam minor, vt ad benefi-
cium reſtitutionis:& ipſe debet hoc probare.& hæc vera,ni-
ſi aliud appareat per aſpectum,vt no.per Bar.in l. de ætate.
ff.de minoribus.in l.pe.¶ Decimoquartò no.hic Io. And.ꝙ
11 †minor.25.an.bona ſua ſine decreto iudicis,& curatoris in
grediendo mona. alienat, contra l. ſi quidem. & l.ſi prȩdiũ.
C.de prædijs mi.& per tot.ſecus dicitur, ſi alienaret in alias
etiam pias cauſas.ff.de polli.l.2.§.voto.ratio differentiæ eſt,
quia prima eſt alienatio iuris, & venit in conſequentiam ad
alienationem perſonæ,quæ contingit per ingreſſum. vnde ſi
tenet principalis alienatio,ideſt ſtatus mutatio perſonæ. er-
go & bonorum,q̃ ſequuntur conditionem perſonæ,vt in c.1.
de iurepa.li.6.& ꝙ legalis alienatio non ſit minoribus inter
dicta,no.in l.ſi,C.de le.tu.& quod not. in l.item quia.de pa-
ctis.quando non principaliter alienat etiam in pias cauſas :
ideo non valet.quia ſtatus perſonæ non mutatur , & reſiſtit
ius dictæ alienationi,vt in ti.C.& ff.de prȩdijs mi.¶ Decimo
quintò no.in ver.verum. ꝙ ſi intentio clarè probata reddi-
tur dubia per probata ab aduerſario, redditur inefficax. &
taliter probata non fertur ſententia. facit ad not. de ſpon.
12 impub.in rub.ĩ.dicam. ¶ Decimoſextò not.in d.ver.ꝙ†ſi
egreſſus de religione reuertitur,aſtringitur iuramento,ꝙ nõ
veniet contra oblationem ſuam , & bonorum . ſimiliter a-
ſtringuntur qui reuertuntur ab hæreſi, vt in. c. quoties cor-
dis oculus.1.q.7.& innuit iſte tex.ꝙ iſta donatio,ſiue obla-
tio ſit irreuocabilis:vnde ſi exiret iterum, remanerent bona
mona.quod an ſit verum.ĩ.tangam,reſpondendò. & collige
etiam , quòd donatio fuit iuramento firmata . de quo du-
bitauit glo.in Authẽ.ſac.pu.C.ſi aduer.vendi.¶ Decimoſep
timò no.ꝙ verbũ,quod poteſt dupliciter intelligi, debemus
interpretari contra proferentem . videbatur enim ꝙ ſecun-
dùm eum,vt l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi.ĩ.ſoluã.

¶ Decimooctauò no.in ver.ſed & ſi teneret, coniuncta for.
ma ſubſtitutionis,de qua in prin.ibi[vt ſi abſque lib.]&c.ꝙ
13 idem eſt dicere,ꝙ ſi ſine liberis.qđ ſi ſine hærede†licet.n.ap
pellatio hæredis comprehẽdat regulariter omnes hæredes
ſuos,& extraneos:tamen in ſubſtitutionibus(ſi ſubſtitutio fa
cta fuerit,ſi ſine hærede deceſſerit,talis ſit hæres)&c. hære-
dis appellatio referenda eſt ad liberos. vt hic patet.& eſt gl.
no.in l.ex facto.§.fi.ff.ad Treb.quid ergo ſi quis reliquit libe
ros,ſed exhæredatos,vel fratres minores,ſiue aliter incapa-
ces le. vt no.in l.filiusfa.§.cũ quis.de lega.i.videtur, ꝙ iſti ex
hæredati,vel aliter inhabiles non excludant ſubſtitutum.Nã
teſtator per illam clau.ſi ſine libe.&c. videtur voluiſſe libe-
ris prouidere,vt no.in d.§.cum quis.ex quo dicto ſeq.ꝙ libe
ris exiſtentibus,non poſſet iſte filius ſic grauari de bonis ſic
conditionatis,nec diſponere:quia videtur grauatus filijs re-
ſeruare.ĩ.teneo contra.in 10.q.¶ Decimononò not.in ver.
14 dilectus. ꝙ † ſola oblatio fundat intentionem , etiam alio
non probato.hoc,n.ipſo ꝙ pro ſua intẽtione mon.aliud non
deduxit , quàm ſuam oblationem , licèt ad elidendum ex-
cep.ꝙ fuerit minor annis,deduxerat,ꝙ bis obtulit ſe,& ſua.
in dubio ergo præſumitur quis maior,niſi probetur minor.
glo.tamen dicit,ꝙ in dubio non præſumitur quis minor, qa
neceſſariò ſic fuerit, vt no.in d.l.de ætate . Sed illud non eſt
bene dictum,vt tetigi.ſ̃.in 2.no.¶ Viceſimò no.ꝙ Cardina.
tulit ſententiam de mandato Papæ.& hoc ideo, quia erat au
ditor,qui non diffinit,ſed refert.de of.dele.c. ſuper quæſtio
num.& hoc ſonat ver.auditor.cui enim committitur, vt cau
ſam audiat,non poteſt eam diffinire.de quo plenè per Bart.
in l.à diuo Pio.in prin.ff. de re iudi. & ibi etiam plenè , an ſi
committitur cognitio,& deciſio, videatur commiſſa execu-
tio:vel econtra , ſi committitur exe. videatur commiſſa co-
gnitio,ſi ſuper extenſione quæſtio oriatur.facit cle.auditor.
de reſ.vbi videas.¶ Venio ad aliquas op. eliciendas ex gl. &
extra.& primo oppi.iſti duo fratres protulerũt verbũ dubiũ
in iudicio, dum dixerunt, ꝙ oblationis tempore fuerat mi-
nor an.& Papa illud verbũ interpretatur contra eos.ſed con
tra. imò videtur,ꝙ pro eis debuerit interpretari, vt l.ſi quis
intentione ambigua.ff.de iudi. & de verbo. obli.l.inter ſtip.
§.Stichum.ſo.gl. ſed nonne.ſentit illud contra.& ſo. duobus
mõis.primò,ꝙ ſit hoc ſpeciale fauore religionis.ſecundò,ꝙ
illud fuit verbum teſtis,non partis: ideò verbum dubium te
ſtis debet interpretari contra proferentem.Sed certè immo
fuit verbum teſtis,& non partis,vt patet in tex.in ver.ad hæc
autem.coniuncto ver.cum & ſi oſtenſum.circa fi. Bar.dicit,
ꝙ indiſtinctè verbum,à quocunque, in iudicio prolatum de
bet intelligi ſecundùm intentionem proferentis,vt d.l.ſi quis
intentione. quæ loquit in parte.idem in teſte,vt. ĩ.de teſti.c.
15 cum clamorem.tamen aduertendum eſt,ꝙ †ſi intentio acto
ris,vel rei eſt ambigua,quatenus venit probanda per teſtes,
debet probari explicitè,& limitatè. & in hoc prodeſt parti
remediũ d.l.ſi quis intẽtione.videlicet,ꝙ ſi teſtes hoc proba
uiſſent legitimè,ꝙ iſta fiũt in 13.an.poſſent iſti duo fratres,
qui dixerunt ſimpliciter[minor an.]&c.declarare, ꝙ ita in-
tellexerunt,vt teſtes depoſuerunt.quia poteſt eorum depoſi
tio ambigua includi ſub atteſtationibus teſtium deponentiũ
clarè.vt dixi.¶ Secũdò op.& videtur,ꝙ ſi iſtud ver.dubium.
minor an.&c. fuit prolatum à teſte, debuit per teſtem decla
rari,vt d.c.cum clamor.hic autem nulla declaratione facta
mandat ſententiari contra producentem,ergo.ſo.dicit eadẽ
gl.ꝙ iſta declaratio debet fieri ex officio iudi.non ad petitio
nem partis.iudex ergo,ſi ſibi videbitur,poteſt facere , ꝙ te-
ſtis declaret dictum ſuum,vt ibi in Auth.de teſti.§. quia ve-
rò.ver.illud tamen.& ibi no.in Spe.de teſte.§. 1. ver.item ꝙ
16 teſtes obſcurè.¶ Ex his ergo conclude,ꝙ† verba dubia de-
bent per illum , qui protulit , non per alium,declarari. vnde
hæres, (quantuncunque reputetur eadem perſona cum de-
functo)non debet interpretari verba dubia in iudicio per de
functum

functum prolata gl.eſt no.in l. Pomponius ſcribit ſi frumen
tum §.fi.de rei vend.facit quod plenè no.Bar.in §.prædicto
ſi Stichum.& per iſta dico,ꝙ ſi intentio actoris eſt ambigua,
& reſponſio rei ambigua. exẽplum. actor dicit rem ad ſe pti
nere.reus dicit,ꝙ credit ad eum pertinere, intelligam ne ſe
cundùm intentionem actoris,ſiue rei?Dic,ꝙ quandoque in-
tentio rei, & actoris eſt clara, & limitata:tunc ambigua reſ-
ponſio rei intel.ſecundùm intentionem actoris , vt videatur
ad interrogata reſpondiſſe,vt l.ſi defenſor.§. 1. ff. de inter.
act.Sed quando intentio actoris eſt ambigua,ipſe poteſt in-
terpretari,vt vult,vt d.l.ſi quis.non enim videbatur confeſſa
ta intentio actoris ſecundùm intentionem eius: ſicut dicitur
17 hic de dicto teſtis.¶ Vnũ no.ꝙ licèt quandoque†ille,ad quẽ
ſpectat declaratio,poſsit quãdoque variare,vt l.eum qui cer
tarum.de verbo.ob.ille tamen, ad quem ſpectat declaratio,
poſtquam ſemel declarauerit,variare non poteſt.gl. eſt not.
in l.quicquid aſtringendæ.de verb.ob.& Barto.in d.§.ſi Sti-
chum.& vide quod de iſta declaratione leg.& no.de accuſa.
in c.cum dilecti.¶ Tertiò op.& videtur,ꝙ non debuerit hic
ferri ſententia pro mona.quod nitebatur ex oblatione. ſed
iſta oblatio effecta eſt dubia ex eo , ꝙ iſti probauerunt , ꝙ
oblationis tempore fuerat maior annis.quæ oblatio , vt di-
cit text. poterat ſe referre ad minorem. 14.& 25.Iſta ergo
exce.licèt obſcurè prolata reddit dubiam intentionem.mo-
dò ergo in re dubia non debet Papa ferre certam ſententiã,
vt c.graue.11.q.3.pro hoc facit quod no.Hoſt.ĩ.de ſpõ.duo
rum.ſuper rub.vbi dicit,ꝙ ſi quis vendicat aliquam in vxo-
rem,& probat:ipſa verò probat ſe cum alio contraxiſſe, ſed
non probat,ꝙ ante,vel poſtea.quia per iſtam probationem
redditur dubia actoris intentio,feretur ſententia pro ea, ar.
c.inter dilect.de fide inſtr.& ſe.c.ex literis.So.dico, ꝙ dubia
exceptionis probatio non elidit probationem actoris clarè
18 probatam. † Sicut enim intentio & probatio actoris debet
concludere neceſſariò, aliàs non releuat probantem,vel po
nentem, vt l.non hoc . C. vnde leg.ita reus debet ſuccum-
bere,ſi non ꝑbauit clarè excep.ſuam,vt l.1.ff.de excep. & l.
matrem.C.de proba.& cap.per tuas.vbi caſus.& ĩ.de con-
di.ap.vbi dubia probatio excep.nec perimit , nec debilitat
intentionem actoris , de qua conſtat. & videtur etiam caſus
hic,vbi excep.de ingreſſu religionis ꝑ replicationẽ rei,ꝙ ille
erat minor an.redderetur dubia intentio mona.& tñ mona.
obtinet in eo etiã, quod petebat vt actor:licèt etiã ſua inten-
tio redderetur dubia per illam replicationem,minor an.&c.
facit Cle.literas.& qđ ibi no.de reſcrip.& hoc verum,quan-
do probatio exceptionis eſt dubia non concludens neceſſa-
riò.Si autem ſit concludens,& aptè concepta,ſed non plenè
probata:puta probauit per vnum teſtem reus ſolutionem de
biti,cũ per duos , vel plures probaſſet actor de debito : tunc
iſta ſemiplena probatio bene reddit dubiam intẽtionẽ acto
ris,in tantùm,ꝙ deueniendum eſt ad iuramentum in defe-
ctum probationis,iuxta materiam l.in bonæ fidei.C. de iure
iur.& hoc dicit ibi Cy.in vl.q. remittens ad not.in ſimili per
eum de procu.in l.1.& in Spe.de iureiur.quaſi in fi.ver. quid
19 ſi actor. Item prædicta vera in ciuilibus†in criminalibus ve-
rò ſi delictum probetur clarè : probatio verò defenſionis ne
ceſſariò non concludat,debebit reus abſolui. contra accuſa.
Titius,ꝙ vulnerauit Seium de mẽſe Martij. & ſic probatum
fuit.Titius ſe defendens dicit,ꝙ ſibi licuit per ſtatutum;quia
erat bannitus,& probauit, ꝙ in medio menſis Martij exban
nitus.fuit:ex qua probatione redditur dubia accuſatoris pro
batio,vtrùm vulneratus fuerit ante medium Martij, vel po
ſtea,& ſic impunè. & certè debemus præſumere,ꝙ tempore
licito.Item pone exemplum aliud.olim non licebat nobili-
bus de Peruſio ingredi palatium Priorum, niſi tempore con
ſilij.accuſatur Titius nobilis, ꝙ ingreſſus fuit de menſe Mar
tij. Ipſe probat,ꝙ de illo menſe fuit factum conſilium,& tũc
intrauit.probauit de conſilio tunc facto, ſed non probauit li

mitatè,ꝙ tunc intrauit,certè hoc non ob. debet abſolui: qa
præſumitur factum tempore licito , vt delictum non præſu-
mamus,vt l.interpretatione.ff.de pœnis. & l. meritò.pro ſo.
20 & quod dixi†de tempore,idem dicas de loco: vt ſi in aliqua
parte loci eſt delictum , in alia non : ſi quis accuſatur , de
bet limitatè probari.ff.de no.op.nun.alle.l.2.ff.de peti.hære
di. vbi quis fundatam videns intentionem aduerſarij exci-
piebat de termino ſuæ emptionis:certè ſi ſit dubiũ,vtrũ eme
rit ante litẽ motã,vel poſt,debemus ꝑſumere,ꝙ ante: qa ꝑſu
mere,ꝙ poſtea,eſſet delictũ præſumere.ſ.litigioſi cõtractus,
vt c. 2.& 3.ſ̃.vt lite pend.facit ad prædicta qđ no. in l. is qui
reus.ff.de pu.iud.& l.eũ actum.cum l.ſe.ff.de neg. geſtis.Sed
quomodo reſpondetur ad id, quod dixi ſupra.poſt Hoſt. de
ſpon.duo.in rub.vbi reus obtinet,licèt nõ probauerit limita
tè tẽpus matrimonij,de quo dixit mulier,excipiendo, ꝙ con
traxerat cum alio?ad hoc,ſaluando Ho. reſponde,ꝙ in exẽ-
plo ſuo non apparet actorem limitatè probaſſe de tempore,
quo contraxit.Si ergo mulier eodem modo limitatè non ꝑ-
bet except.pro ea eſt ferenda ſententia,vt dixi, ſi verò vir li
mitatè probaſſet de certo tempore,ſimplex probatio mulie
ris de contractu cum alio non limitato tempore,nõ prodeſ-
ſet ſibi,vt credo,per dictam theoricam.ad hoc.ĩ. de teſti.c.
ex tenore.ad hoc optimè facit quod no.Io.An.ĩ.de ſen.ex-
cõ.c.venera.in glo.pe.li.6.vbi ſi quis dicit ſententiam excõ-
munica.nullam(quia lata poſt appe.)ſi probet,ꝙ eodem die
excep.lata,& appellatio interpoſita fuerit,nec probat,ꝙ ap
pellatio præceſſerit,ſuccumbet;quia erat actor : ergo debue
rat de tempore(ex quo pendebat eius victoria) limitatè pro
bare.ad ꝑdicta adde qđ not.in l.1.§. Labeo.de flu. & l.Titiæ
21 texto.de le.1.& ex ꝑdictis poſſẽs ſic diſtinguere;†vtrùm du-
bia probatio releuet probantem.aut probatio actoris neceſ
ſariò non cõcludit:aut probatio rei.ſi actoris:ergo debet ab
ſolui,vt l.non hoc. C. vnde cognati. Si verò loquitur in reo,
tunc aut probat exceptionem ſuam taliter, ꝙ concludit ne-
ceſſariò:& clarũ eſt,ꝙ obtinet,l.1.de except.aut ſua defen-
ſio neceſſariò omnino concludit:& tunc aut loquimur in cri
minali,aut in ciuili.ſi in criminali,pro reo erit ferẽda,& præ
ſumendum,ꝙ factum fuerit tempore licito,vt prædixi.Si ve
rò loquimur in ciuili:tunc aut actor ſuam intentionem limi
tatè probauit.reus verò non limitatè ſuam exceptionem,ſi-
ue defenſionem:& debet ſuccũbere reus,vt in hoc cap.Quã
doque actor ſuam intentionem nõ limitatè deduxit,vel pro
bauit,nec reus ſimiliter ſuam exceptionem:tunc (quia iura
ſunt dubia)eſt pro reo ferenda ſententia, vt in exemplo Ho.
in rub.de ſpon. duo. idem ſi reus aptè , & limitatè probauit
ſuam exceptionem,ſed nõ plenè,vt dixi,per ea, quæ no.Cy.
in d.l.in bonæfidei.in vlt. gl. ꝑdicta vera: ſed gl.dubietas iſta
contingit inter actorem, & reum . Cum verò contingit in-
22 ter duos pariter agentes contra tertium;vt cum † duo vendi
cant aliquam in vxorem,& pariter probant. dic,vt no. infra
de teſtibus.c. in noſtra.& c.licèt cauſam.in glo.ma.infra eo.
Adde ad prædicta.ĩ.de dolo & cõtu.c.1.vbi ſi ſit dub.an prȩ
ceſſerit appellatio excommunicationem,vel excommunica
tio appellationẽ,præſumitur appella.præceſsiſſe.qđ videtur
contra determinationem Ioan.An.in c.ven.in glo.penul.vbi
dicit,ꝙ iſte,qui dicit præceſsiſſe appel.ſuccumbere dẽt, niſi
probauerit limitatè,quòd prȩceſſerit.ſed in caſu vt ſup.qui-
dam teſtes probauerunt, ꝙ appellatio præceſsit excõicatio
nem,quidam econtrario:Papa benignè interpretans,præſu-
mit ante excommunicat.& poſt fuiſſe appellatum:in q.verò
Io.An.in d.c.ven.li.6.non poteſt de reiteratione quæſtio re-
fricari.ideo contra agentem,qui nititur ex prioritate, fertur
ſententia,niſi probet quod eſt cauſa ſuæ intentionis, ſcilicet
prioritatẽ,per no.in d.§.ſed & probari.& no.iſta,quæ dicta
ſunt in prædictis tribus opp. quia multa bona iura , & dicta
Doc.videbis in vnum locumcollecta de iſta dubia probatio
ne, quid reuelet,ad qđ iſtud cap.quotidie allegatur. ideò be

23 ne cadit.†cum verò ambiguitas in contractibus emergit,q̄d
releuet,& ad quem ſpectet interpretatio,dic,vt l.veteribus.
de pac.in vltimis voluntatibus dic,vt l. ſi ſeruus plurium. §.
fi.de le.1.& l.nummis.de le.3.in priuil.& reſcri. dic,vt no. ſu
pra de iudi.c.cum veniſſent.& c.1.de poſtul.In verbis ſenten
tiæ dic,vt no.Bar.in l.ab executione.de ap.plenè in reg.in ob
ſcuris.de re.iu.li.6.& per Azo.in ſumma de re.du.¶Quartò
24 op.& videtur ꝙ†bona,quæ ſubiacent reſtitutioni,quantun-
cunque grauatus religionem ingrediatur , debeant reſtitui,
& non deuolui ad mona.vt in Auth.de ſan. epi. §.ſed & hoc
præſenti.vnde ſumpta eſt Auth.niſi rogati.C.ad Trebel.Sol.
dic,ꝙ hic loquatur,cum grauatus eſt reſtituere priuatis per
ſonis:ſecus ſi loco religioſo , vel eccle. vel expendere in pias
cauſas. Iſtis.n.caſibus non expirabit tale fideicom. per in-
greſſum religionis.ratio poteſt eſſe(dicit gl.) paritas priuile
gij,ac fauor,quia non debent pariter priuilegia denegari, vt
l.aſsiduis.C.qui po.in pig.ha. & priuilegiatus contra priuile
giatum non vtitur priuilegio,cum ambo pariter de lucro cō
tendunt.quod dic,vt no.Cy.in Auth.quas actiones. C.de ſa.
ſan.ec.¶Quintò op.dicitur hic , ꝙ non videtur ſine liberis
deceſsiſſe, qui mona.ingreditur. quia habetur loco filij. ſed
contra. iſta conditio, ſine liberis , debet intelligi de liberis,
quos natura producit,nō de liberis iur.artificio factis:vt per
adoptionem, & alleg.l.ſi ita quis.de le.2.ſol.ſpeciale eſt fauo
25 re religionis.regulariter verò†conditio debet impleri natu-
raliter,nec ſufficit ciuiliter impleuiſſe ad purificandam diſ-
poſitionem,vt d.l.ſi ita quis.C.de his,qui.vt indig.l.fi.& c.ſu
ſceptum.de re.iur.li.6.& plenè per Bar.in l.Gallus.§.& quid
ſi tantum.de li.& po.Et per hoc ſcilicet ꝙ eſt ſpeciale fauore
religionis in caſu illius Auth.de ſan. epiſcopis. §.ſed & hoc
præſenti.dicit gl.hic no.ꝙ iſte caſus non debet ad alium ex-
tendi:licèt quidam contra, vt ſubdit idem Accur.in d. §.ſed
& hoc pręſenti.Mar.Sil.dicit,ꝙ nec etiam ad alios terminos.
qui per hoc tenet,ꝙ cum illa Auth. ponat ſuos terminos,qñ
alius eſt conditionē apponens,& alius, in cuius perſona ap-
ponitur,puta hæres,vel legatarius:ſecus ſi vnus de ſe loqués,
apponeret conditionem,legando,vel donando,ſi decederet
ſine filijs:intelligetur id de viris , nec erit locus illi Auth. ita
refert hic Io.An.in fi.vlt.glo.per quod dictum poteſt infer-
ri,ꝙ ſi hęres,vel alius ſimpliciter eſt grauatus reſtituere poſt
mortem,non appoſita conditione , ſi deceſſerit ſine liberis,
vel alia de illis dicti. §.ſed & hoc præſenti. ꝙ per ingreſſum
mona.non expiret id fideic.licèt expiraret per exiſtentiā na
turalium filiorū,vt l.cū acutiſsimi.C.de fideicō.& l.cū auus.
de cond.& dem. Illam enim interpretationem inductam ex
præſumpta mente defuncti[ſi de nepotibus cogitaſſet]&c.
non extendam ad mona.& ſi dicas mona. habetur pro filio,
fateor quò ad caſum illius Auth.quam ad alium non exten
dam.& pro iſta opin. facit.§. ſed & hoc præſenti.vbi plures
tex:repetit de fideic. relicto ſub aliqua ex illis cōditionibus.
26 ¶Collige ex prædictis,ꝙ†vbicunq; non eſſet fauor mona.in
quo quis ingreditur,ꝙ dicta conditio, ſi ſine liberis &c. ha-
beatur pro non appoſita, dicta cōditio per talem ingreſſum
nō haberetur pro defecta. exemplum vnum vidiſti Mar. Sil.
do aliud.Compromitto, vel relinquo Titio mille,ſi Gaius de
ceſſerit ſine liberis.licèt enim Gaius mona.ingrediatur, non
videtur per hoc cum liberis decęſsiſſe, vt ſit liber à prouiſio
ne,vel deficiat fideicom.non enim deficit per talem ingreſ-
ſum:ſed ita demum ſi Gaius liberos naturaliter ſuſcepiſſe ꝓ
betur.alia exempla collige per teipſum.¶Sextò op.dicitur,
ꝙ licèt perſonæ oblationis tempore ſint mino. an. tempo-
re tamen ſecundæ oblationis potuiſſent eſſe maior.ſed vide-
27 tur,ꝙ Papa non debuerit ſic præſumere. quia hoc†quod nō
probatur mutatum,ſemper durare præſumitur: vnde qui o-
lim fuit dominus,hodie præſumitur,vt l.ſiue poſsidetis.C.de
proba.Item qui fuit olim vnius voluntatis , hodie in eadem
præſumitur durare.de baptiſ.c. maiores. & generaliter dicit
lex. quod enim nō mutatur,quare ſtare ꝓhibetur, vt l.ſanci
mus. C.de teſt.ſol.dic,ꝙ quædam eſt veritas neceſſariò actu
permanens. & tūc ex præterita veritate præſumimus in præ
ſenti.vnde dicit canō.veritas valet, & inualeſcit,uiuit in æter
num,& obtinet in ſecula ſeculorum.8.di.c.conſuetu.quædā
eſt veritas præſumptiuè actu permanens:& idem,vt d.l.ſiue
poſ.quædam eſt veritas,quæ ex præterito neceſſariò non ſe
habet in pręſenti,vt minor ætas,quæ neceſſariò mutatur lap
ſu temporis:& tunc aut loquimur quantùm ad effectum di-
ſpoſitum:& ex præterito inferimus in præſenti.aut quantùm
ad effectum diſponendum:& tunc ſecus, vt l. ſpadonem. §.q
abſolutus.ff.de excu.tu.& iſta eſt diſti.præceptoris mei ibi ,
quæ deficit in hoc mēbro,videlicet cū veritas de ꝑterito non
ſe habet ad præſens neceſſariò,vel pręſumptiuè:nec aliàs ne
ceſſariò,ſed caſualiter, vt diuitiæ, vel paupertas , in quo caſu
an arguamus de præterito in præſenti : vt ſi olim fuit diues,
vel pauper:ſic hodie præſumitur,niſi probetur contrarium.
vide tex.in l.prima.§.probatio.ff.de mag.cōue. vbi tangitur
mat.econtra vtrùm ex præſenti ſtatu præſumamus præteri-
tū.facit quod legitur.& no.de præſump.c.fi.¶Septimò opp.
hic Papa mandat ferri ſententiam pro mona. ſuper bonis,q̄
fuerunt ipſius A. per oblationem filij eius M. ſed contra op.
& videtur,ꝙ mona.non poſsit petere dicta bona; quia con-
ſtat dictum.M.ſe immiſcuiſſe hæreditati paternę.ergo eo an
te hæreditatem mortuo , non tranſiſſet eā in mona. vt l. eā
quam.C.de fideicom.& l.vnica.§.in nouiſsimo.C. de ca.tol.
28 Sol.duobus modis,primò quòd†hæreditas paterna non adi
tà tranſmittitur ad omnes propter exiſtentiam ſui hæredis,
vt not.Barto.plenè in l.ex militari.§.fina.ff.de teſta. mi. Vel
dic , quòd in relictis concernentibus pias cauſas non re-
quiritur aditio , immo relicta ad pias cauſas debentur ſine
aditione.quia aditio eſt ſolemnitas iuris ciuilis , quę intelli-
gitur relaxata in talibus, vt no.Barto.in l.habeat.C.de ſacro
ſan.ecc.& in rub.de acq.hæred.Vel dic tertiò,ꝙ eo ipſo , ꝙ
M.fuit monachus, hæreditas ſibi delata quæſita fuit mona.
& licèt monachus inſtit.hæres,vel ab inteſt.ſuccedens dece
dat hæreditate non adita , mona. tamen eam poterit adire,
idem ſi monachus adire voluerit:vt ſic recta via ius adeūdi,
& recuſandi ex perſona mona.non monachi innitatur , nec
momento reſideat penes monachum,vt l.placet.ff.de acqui.
hæredi.& l.cum non ſolum.C.de bonis,quæ li.Secus eſſet in
ſeruo,qui nolēs adire poteſt præiudicare domino, vt l. cum
proponas.C.de hæredi.inſti.Ia.de Are.& Ray.idem dicūt in
monacho,quod in ſeruo,vt l.Deo nobis.C.de epi. & cle. idē
29 Spe.in ti.de ſta.mo.¶Octauò oppo.& videtur,ꝙ licèt†mo-
nachus recuſet adire, poterit adire mona. ſicut pater,filio re
cuſante,vt l.fi.§.ſinautem C.de bo.quæ li.& hoc tenet A.18.
q.1.c.1.& placet iſta opp. Bart. vt ſic ſubiectio monachalis
ſit magis ſubiectio filialis,quàm ſeruilis.quod apparet; quia
ſeruus poteſt vendi,monachus non.Item mon.cogitur alere
monachū , ſicut pater filium.dominus autem poteſt ſeruum
habere pro derelicto.ita no.Bar.in l.1.ff.de vul.& pup.in 4.
prin.quæſtione.Secundùm prædictam æquiparationem mo
nachi ad filiū videretur,ꝙ monachus adire debeat iuſſu mo
na.Ioan.And.dicit hic , ꝙ iſtæ intricationes ceſſant,ſi dica-
mus in monacho velle,vel nolle deficere , quia hæc omnia ꝑ
mona.ſunt agenda.& ſic dicamus hæreditatem potius dela-
tam mon.quàm monacho.eo enim ante hæreditatem dece-
dente,quæſita erit hæreditas mon.ipſo iure,& ſine alia adi-
tione. idem eo adire recuſante.¶Venio ad quæſtiones,&
capio.gl.1.quam examino per tres quæſtiones prin. prima
eſt,cum teſtator filium inſtituit,& rogat, vt ſi ſine liberis de
ceſſerit, hæreditas ad aliū deuoluatur. qualiter debeat intel
ligi iſta clau.ſine liberis.vtrùm de filijs tantùm,an etiam de
nepotibus:& vtrùm de legitimis,& naturalibus tantùm, vel
etiam de naturalibus.& quid iuris,ſi filius ſimpliciter eſt gra
uatus reſtituere poſt mortem , non facta mentione , ſi ſine
liberis

liberis &c.Iſta ſub vna quæſtione coniungam,partē exami-
nando,partem remittendo.¶Secundò quæro,quod ius ha-
beat in bonis ſubiacentibus reſtitutioni filius de reſtituēdo
grauatus circa ipſorū adminiſtrationem in vita,& in morte.
¶Tertiò quæritur quid iuris,cū quis grauatus eſt reſtituere
quicquid ſuperit ſibi de hæreditate:vtrū poſsit totū cōſume
re,vel teneat aliud neceſſariò reſeruare.¶Quæro primò cū
30 †teſtōr dix.ſi ſine liberis &c.pone ergo,ꝙ nō reliquit filios,
ſed nepotes,vtrū euaneſcat ſubſtitutio ex talibus filijs?dicit
gl.ꝙ ſic,quia ap.liberorū nepotes continentur , vt l. 1.C.de
cōdi.inſer.& hoc verū, cum diſpoſitio loquitur per verbū,li
berorū. quid ergo ſi per vocabulū,filiorum, vtrùm ap.filiorū
cōtineātur nepotes?longa eſt materia, & verſatur circa plu.
Nam qñque verbū,filiorū,profertur à lege:qñq; profertur
in teſtamēto:qñque in cōtractu:qñq; in priuilegijs : qūq; in
ſtatutis.vtrū ergo nepotes veniāt, vel nō.& qñ veniūt,vtrū in
telligātur venire ex propria verbi ſignificatione,vel ex inter
pretatione.vide plenè per Bar.in l.liberorū.ff.de ver.ſi.pro-
ſequar ergo ſic hic. vtrū ap.filiorū veniant naturales tm̄ ; ita
ꝙ faciant deficere ſubſtōnem.& ſic ſubſtitutus excludatur ꝑ
ſuperuenientiam baſtardorum,gl.hic tenet,ꝙ ſic,& plenius
de teſtamētis in c. Ray.in gl.vr̄ etiā.Tu plenius ita dicas. aut
loquitur de naturali concepto in ſeruitute: aut de alio natu-
rali.primo caſu, ſi fuit cōceptus in figura matrimonij,exclu
dit ſubſtitutū,aliàs ſecus, vt l.Lucius.in fi.de le.2.& l.fi.de iu
re deli.Si verò loquitur in alijs naturalibus : tunc aut appa-
ret de voluntate defuncti , ꝙ de naturali ſenſerit : & ſtamus
voluntati.hoc aūt colligitur,ſi habuit mentionē de naturali.
ſi verò de voluntate non apparet:tunc aut erat in dignitate
poſitus: & non videtur ſenſiſſe de naturali. aliàs ſecus , vt l.
ex facto.§.ſi quis rogatus.ff. ad Treb. & hoc de naturali tm̄
nato ex legitima concubina.natus aūt ex dānato coitu non
facit condōnē deficere. quia tales non ſunt filij nominandi,
vt Auth.ex cōplexu.C.de inceſt.nup. ſimiliter nec filij legiti
mi tm̄ faciūt euaneſcere ſubſtōnē,vt l.fideicōmiſſum. de cō
31 di.& dem. & l.ſi ita quis.de leg.2.†de legitimatis à principe
credo cōtrariū.ſ.ꝙ excludāt ſubſtitutū ſub condōne, ſi ſine
liberis &c.Iſte.n. ſortitur ꝑ omnia ius ſuorū.quod intelligo,
ſi ante mortē patris fuerit legitimatus. Secus ſi poſtq̄ extitit
cōdō.& ſic quæſitū fuit ius ſubſtituto: de quo tn̄ dic, vt not.
Bar.& Bal.in l.Gallus.§.& quid ſi tm̄.ff.de liberis, & poſth.
Idē credo de legitimatis per ſequēs matrimoniū,de quibus
in c.tāta.qui filij ſint leg. & vide in Mer.ſuper reg.ſine culpa.
Ex ꝑdictis collige plures ſpēs filiorum.nam quidā ſunt legiti
mi tm̄.quidā naturales tm̄.quidā legitimi, & naturales. q̄dā
legitimati per principē, vel per ſequens matrimoniū. quidā
ſpurij,de quibus dixi in c.tanta.Et vtrū excludant ſubſtitu-
tū ſub illa condōne,ſi ſine liberis &c. ex prædictis apparet ,
32 quæ habēt locū,cū eſt facta ſubſtitutio à patre.¶†Quid er
go ſi à matre , ad cuius ſucceſsionē admittūtur ēt naturales,
vt Inſt.de ſucc.cogna.§.vulgo.Aduerte ſi pater rogat filiā,ſi
deceſſerit ſine liberis.An ſi filia ſuſcipiat filios naturales, ex
cludant ſubſtitutū?vr̄,ꝙ ſic:quia ſibi ſuccedunt, ſicut legiti-
mi,& hoc ſentit Bar.in d.§. ſi quis rogatus. alibi tn̄ dicit, ꝙ
hoc nō eſt conſonum voluntati teſtatoris, quæ principaliter
inſpicitur, vt in d.§.nā in fœminis magis eſt abhorrendū ha
bere prolē baſtardā,q̄ in maſculis ſm̄ mores noſtros.ita no.
in l.hęredibus.§.1. ad Treb.vbi ēt no. ꝙ ſi ex forma ſtatuti
naturales ſuccedunt ab inteſtato,ſi ſuperſunt, faciunt defice
re ſubſtitutionem , ſi ſine liberis &c. Et prædicta locum ha-
bent,cum verbum,filiorum, profertur in teſtamentis. quid
ergo ſi proferatur in ſtatutis. pone quæſtionē in facto.Senis
eſt ſtatutum,ꝙ de legatis,& omnibus relictis in vltima volū
tate ſoluatur gabella,exceptis filijs,& quibuſdam alijs , qui
non ſoluant.An ſub iſto vocabulo,filijs,includantur filij na-
turales,de iſta quæſtione interrogatus reſpondi,ꝙ mihi erit
dubia,nec immeritò. variauerunt enim in hoc Iuriſconſulti
Trebatius,& Labeo,vt patet in l.fi.ff.de iur.delib. Et ar.pri
mò,ꝙ non veniant naturales,vt no.35.q.7.c.quidā.pro hoc
10.col.ſi de feudo fuerit controuer.§.naturales.¶Præterea
33 †filius naturalis continetur ap.filij, per interpretationem,&
extenſionem,vt l.generaliter.ver.humanitatis intuitu. C. de
inſti.& ſub.ibi dū dicit[latius,& pinguius interpretandū]&
poſtea ſubijcit[vt & ſi quis filios]ad naturales liberos exten
datur:ſed talis interpretatio magis extenſiua ceſſat in ſtatu-
tis, vt l.conſtitutionibus.ad muni.In contrarium, ꝙ non te-
neantur ſoluere,facit,quia appellatione filij continetur natu
ralis. C.de natu. lib.l.2.& l.fi. C.quando mu.tu.of. fun. po-
teſt.de leg.2.l.Lucius.§.fi.vbi videtur caſus.& l.parentes.de
in ius vocan. Item video,ꝙ quando lex loquitur de patre, &
filio indiſtinctè,& non vult,ꝙ ſub tali nominatione compre
hendantur naturales,tunc prohibet hoc expreſsè, vt l. 3.C.
ad leg.Iul. de adul. Nam ſi continerētur ex iuris incluſione,
eſſet exc.ſuperflua. Præterea ſtatutum loquitur indiſtinctè
de filijs;ergo omnem ſpeciem filiorum(de quibus.s̄. dixi) vi
detur includere,vt l.quotiens idem ſermo.de reg.iuris.& ge
neraliter dictum &c. vt l. 1.§.generaliter.de leg. præſtandis.
Præterea in intelligendis ſermonibus attenditur magis vſus
loquendi, quàm alia ſignificatio vocabuli, vt l. liberorum.§.
quod tamen Caſsius.de leg. 3. ſed cum populus dicit, filius
Martini, intelligitur indifferenter, & de naturali tantùm. &
hanc partem in ſimili videtur ſequi Cy.C.ad le. Iul.ma. in l.
3.in q.4.& Io.An.in c.ſtatutum.de hæreticis.li.6.& cle.1.de
baptiſmo . Super quo dudum vidi conſilium cuiuſdam
ſolemnis doctoris.D.Martini de Amenia per hæc verba lo-
quentis.Inuenio caſum iuris ſimilem huic in l.1.C.de impo.
lu.de. vbi dicitur,ꝙ ſi titulo lucratiuo aliquid alicui relinqui
tur,vel donatur,ꝙ dēat ſoluere quartas aliquas,ſaluo ſi pa-
ter, vel auus relinquat filio, vel nepoti.& ſubdit rationem :
quia ita neceſſarijs,& coniūctis perſonis ſub liberalitatis ap
pellatione debitum naturale perſoluitur.& per hoc dicit, ꝙ
quatenus relictum tale factum filio naturali concurrit cum
debito naturali,non ſit ſoluenda gabella.In eo autem,quod
excedit,ſoluere teneatur.pro hoc d.l.generaliter.§.fi. vbi pa
rificatur filius naturalis in eo tantùm,ꝙ poteſt ſibi relinqui,
ibi[reliquerit,vel dederit vſq; ad modum , quem nos ſtatui
34 mus.]Alibi tamen dicit gl.ꝙ†ap.filij ampliatur,cum agitur
de fauore.vbi verò agit̄ de odio,debet ſtrictè ſumi , vt no.in
l.filij.de verb. ſign. Sed in caſu noſtro(quia exactio gabellæ
eſt odioſa,& agitur de liberatione filiorum ab ipſa) intelli-
gam filios largè, vt includantur etiam naturales. Bar.in ſimi
li quæſtione,quam format de eo,qui damnatus eſt vnà cum
filijs vſque in tertiam generationem , an veniant naturales,
nihil firmat in d.§.ſi quis rogatus.Sed dic,ꝙ Cy. videtur ſibi
ipſi contrariari.nam in l.libertinorum.C.de ing.ma.videtur
dicere,ꝙ nō contineatur.contra.videtur tenere in d.l.3.& vi
de ad iſta quod no.Bar.in l.1.ff.de accuſa.¶Quid in cōtra-
35 ctibus. pone†quidam accepit emphyteuſim pro ſe , & filijs
ſuis:an veniant naturales.iſtam qōnem for. Spe.in ti.de loca
to.§.nunc aliqua.ver.67.& videtur dicere,ꝙ idē eſt in cōtra
ctibus,quod in vltimis voluntatibus:ſed neſcit Bar.qūo hoc
ſit verū.quia pater filio naturali nullam dat actionē.quia eſt
extraneus, vt l.debitor.in fi.ad Treb. ī feudo eſt expreſſum,
ꝙ non ſuccedunt etiam legitimati per ſequens matrimoniū,
vt in 10.col.ſi de feu.fue.cōt.c.naturales filij.& hoc no. Bar.
in d. §. ſi quis rogatus. vbi dat remedium filio naturali in
emphyteuſi, quam recepit pro ſe, & ſuis filijs. dic vt ibi . Et
iſta ſufficiant circa interpretationem dictæ ſubſtitutionis,ſi
ſine liberis.an veniant naturales.& quid iuris in alijs diſpoſi
tionibus de alia quæſtione.ſ.qd̄ ius habeat filius de reſtituen
do grauatus in bonis ſubiacentibus reſtitutioni in vita,& in
morte.diſcurrit iſta quæſtio circa plura.primò an poſsit res
ſubiacentes reſtitutioni alienare.de quo dic, vt leg. & not.in
Auth.res quæ.C. cōia de leg.Secundò, vtrùm medio tēpore

faciat fructus ſuos,& non veniant in reſtitutione. Itē vtrùm
poſsit detrahere duas quartas.ſcilicet Legitimam,& Trebel
lia.dixi in c.Ray.Declarato tex.& glo. venio ad dicta Ioan.
36 An.poſt Inno.& Doc.Et primò proſequitur, † quid iuris de
bonis reſtitutioni ſubiacentibus, ſi grauatus religionē ingre
diatur.q̄d iuris ēt de bonis ſuis proprijs.¶Secūdò prin. quæ
ro.dicitur hic,ꝙ iſte obtulit mon.ſe & ſua. & ſic dicta ſubſti
tutio expirauit.quid ſi non obtulit ſe mon. ſed ecc. ſeculari:
vtrùm tali oblatione expirabit ſubſtitutio? Aduerte ad plu-
res caſus.nam quandoq; obtulit quis bona mona.vel hære-
dem inſtituit illud,ſed non fuit ingreſſus: quandoque obtu-
lit ſe,& ſua:quandoque includitur ibi propter delictū:quan
doque ſe trāsfert ad eccle.ſecularem: quandoq; efficitur de
oblatis mon.vel ec.bonis retentis. Primo caſu quando ſine
ingreſſu obtulit ſua mon.vel illud hæredem inſtituit, an de-
beantur bona,quæ ſubiacent reſtitutioni, ſi ſine liberis &c.
Cy.dicit,ꝙ communiter tenetur,ꝙ non inſtitutio,ſed ingreſ
ſus hoc operatur.ita dicit C.ad Trebel.Aut.niſi rogati. in fi.
& ibi hoc tenet Accur.& glo.hic.Alij (vt hic refert.Io.And.)
dicūt videlicet,ꝙ ſemper per ingreſſum,vel inſtitutionē, vel
donationem inter viuos; ex quo mon. relinquitur, habetur
loco filiorum.quia eadem eſt ratio vtrobiq;.ſ.fauor religio-
nis:ergo idem ius.de conſti.c.translato.ad hoc.C.de epiſ. &
cleri.l.ſi quis ad declinandam.& hanc opi.tenet Ho.dicens,
ꝙ magis nitiē æq̄tati,ergo ſequēda.de iudicijs.c. dilecti.pro
iſta op.facit hoc c.in ver.ſed & ſi teneret.vbi tex.refert ſe ad
inſtitutionem mona.non ad ingreſſum.Ego credo veriorem
op.Acc.Cy.& Gof.quia per electionem vitæ contemplatiuæ
ius ciuile remiſit grauato illam conditionem, ſi ſine liberis
&c.vt patet in dicta Auth.de ſan.epi.§. ſed hoc de præſenti.
& ꝙ iſta fuerit cauſa,no.Cy.in dicta Auth. niſi rogati. quod
etiam tenet Bar.in quodam ſuo conſilio, vt ĵ. dicam.ſi ergo
iſta eſt ratio,non videtur filio grauato in ſeculo remanenti
concedendum,ꝙ bona reſtitutioni ſubiacentia poſsit dona-
re mona.vel eius hæredem ipſum inſtituere.Præterea, vt hic
dicit gl.& ſequitur Io.An.caſus illius Auth.non debet exten
di,vt dixi in.5.op.& no.Cy.in d. Auth.niſi rogati.Non obſt.
quod dicit Ho.ꝙ eadē ſit æquitas.quia ea, quæ inducta ſunt
contra ius commune,non debēt extendi per ſimilitudinem
rationis,& æquitatis,vt l.quod verò.ff.de le.& no.in Authē.
quas actiones.C.de ſacroſan. eccl.Non ob.ver.ſed & ſi tene
ret.quia vel eſt alle.partis.vel debet intelligi de eo, qui obtu
lit ſe,& ſua,vt patet ſ̄.e.c.in ver. verùm. Secundus caſus eſt,
quando obtulit mona.ſe,& ſua.& hic eſt caſus huius c.ꝙ ex
pirat fideicom.quod intelligo,quando ingreſſus tenuit irre-
uocabiliter.Si autem reuocabiliter,& interim moriatur: vel
non tenuit,quia vxoratus: an tunc remanebunt bona mona.
infra dicam,quando quęritur de bonis ſuis proprijs: ſed in
bonis ſubiacētibus reſtitutioni credo,ꝙ debeat præciſè mo
nachatus,vt dicit glo.fi.& Ioan.An.ibi addit, ꝙ ſi moritur,
antequam teneat monachatus, ſubſtitutio non euaneſcit.
Tertius caſus eſt, quando fuit ibi intruſus ad agendam pœ-
nitentiam.in hoc dico,ꝙ inter ipſum,& mona.nulla eſt com
munio,vel coniunctio; ideò per talem ingreſſum non expi-
rat fideicom.vt no. do. Iuriſcō.in dicta Auth.ingreſsi. Quar
tus caſus eſt,quando ſe, & ſua transfert in eccle. ſecularem.
iſto caſu ad hoc vt per iſtum tranſitum dicatur habere lib e-
ros,& faciat expirare ſubſtitutionem,dic vt in d. §. ſed hoc
de præſenti.Quintus caſus eſt de obla.retentis bonis.in iſtis
non videtur dubium,ꝙ talis vitæ mutatio non extinguit ſub
ſtitutionem.27.q.1.c.vt lex continentiæ. ¶Tertiò quæro.
tex.iſte loquitur,cū teſtator dix.ſi deceſſerit ſine liberis &c.
37 †Quid ergo ſi dix.deuoluatur hæreditas ad Titium, ſi filius
meus deceſſerit ſine filijs ex ſe deſcendentibus.vel dix.ſine li
beris ex ſuo corpore procreatis. aut filio ingrediente mo-
na.euaneſcat talis ſubſtitutio.Io.An.refert hic Dy. tenuiſſe,
ꝙ ſic.Alij cōtra.remit.ad no.ꝑ eū.ĵ.de teſt.c.Rayn.ſuꝑ gl.vi
detur etiam ibi dicere, ꝙ dicta quæſtio fuit de facto Bono-
niæ,in qua Bagato reſpondit,ꝙ mona. habetur loco talium
filiorum,vt d.§.ſed hoc de præſenti.pro eo facit de teſtamen
tis c.requiſiſti.& l.nemo poteſt.de le.1. hoc etiam tenet Dy.
tali ratione,vt dixi.quia talia verba [ſcilicet ex ſe deſcenden
tibus,vel de ſe natis] tacitè intelligebantur, poſtquam à iu-
re ciuili filij ſunt excluſi,vt l. ſi ita quis.de leg.1. Sed expreſ-
ſio eorum,quæ tacitè inſunt,nihil operatur.Ia.de Bel.diſpu.
contra.ꝙ mona.iſto caſu non excludat ſubſtitutum,poſtquā
teſtator elegit naturalitatem expreſsè:vt ſic expreſſa homi-
nis prouiſio tollat prouiſionem iuris,vt.ff. de vul. & pupil.l.
cum ex filio.§.1.iſtam op.tenet etiam Hoſt. vt hic refert Io.
An.Bar.conſulendo tenuit op.Dy.in terminis prędictis, pri
mò per rationem:quia expreſsio eorum quę &c. Secundò
quia hoc tenet Ric.Malumb.tali ratione.iſta conditio, ſi de-
ceſſerit ſine liberis &c.in caſu,quo ſic grauatus velit ingre-
di religionem,reijcitur, & habetur pro non appoſita. Not.
quia mona.habetur loco filij.quòd hoc iure non cauetur,li-
cèt ſic gl.loquantur.Sed reprobo ideò,quia præbet impedi-
mentum vitæ contemplatiuæ.Nam grauatus timens reſtitu-
tionem bonorum, impelleretur ad matrimoniū contrahen-
dum propter prolem:vt ſic faceret expirare conditionem.&
hoc timore remoueretur ab intentione caſtitatis, & religio
nis:niſi iura prouidiſſent,ꝙ in caſu huius ingreſſus habeatur
conditio pro non appoſita.& ita dicit tex.in d.§. ſed hoc de
præſenti.tales conditiones pro nō ſcriptas, & inualidas &c.
Et ꝙ iſta fuerit ratio illius.§.Bar. ſic oſtēdit.quando dicitur
cauſa dotis,&c.cauſa dotis neceſſariò inte.de carnali matri
monio,ſine quo dos eſſe non poteſt,vt l.3. ff.de iure do.pro
introitu verò mona.non poteſt dari dos.de ſimo.c. nō ſatis.
& tamen illa conditio remittitur,illo tali ingrediente mona.
vt in.§.ſed hoc de præſenti.Ex quo ſatis clarè infertur,ꝙ ius
illud prin.non reſpexit fauorem mona.vt per ingreſſum mo
na.lucraretur contra intentionem dantis, ſub illis conditio-
nibus.eſſet enim quodammodo ſimo. ſed iuris intentio fuit
remouere obſtaculum vitæ cōtemplatiuæ: quo remiſſo quis
eliget,ſi viderit talia beneficia in eū collata.duabus alijs ra-
tionibus hoc probat.Ex dictis ergo in l.2.& 3.quęſtionibus
prædictis clarè habes,quando illa conditio,ſi deceſſerit ſine
liberis,euaneſcat per ingreſſum relig. vel exiſtentia filiorū:
38 vtrùm naturalium tm̄,vel aliter.¶Quartò quæro† quid iuris
de bonis proprijs ipſius ingredientis, an ſemper mona. de-
beantur.ad quod aduertendum: quia quandoq; ante ingreſ
ſum ingrediens nullum condidit teſtamentum, vel volunta-
tem:quandoque antequam ingrediatur, de ſuis bonis diſpo
nit:an ergo ex ingreſſu ſequen.teſtamentum eius rumpatur,
vel potius confirmetur, eſt dubium. de quo infra dicam. in
hac ergo quæſtione proſequar, an bona ingredientis mo-
na.acquirātur.tex.videtur hic dicere,ꝙ quærūtur,& clarius
in Aut.ingreſsi.C.de ſacroſan. ecc.quid ergo ſi ex pacto reti
39 nuit bona,an valeat pactum. & ſi non valet † vtrùm vitiabi-
tur ipſum pactū,an ingreſſus.gl.in Auth. ingreſsi.dicit,ꝙ pa
ctum vitiatur.alibi diſtinguit,vtrùm pactum apponatur in-
continenti:& vitiabitur ingreſſus. an ex interuallo: & vitia-
bitur pactum,ita no.in l.per ſeruum.§.denique.ff.de vſuc.&
hic. pro quo facit l.cum precario. ff.de preca. & l.vbi repu-
gnantia.de re.iur.idem videtur ſentire Bar.ꝙ ingreſſus vitie
tur.quia talis reſeruatio eſt contra ſubſtātiam monachatus.
ita no.de ſtatu mo.c.2.& de con.appo.c.fi. Cy.tenet gl.Au
then.ingreſsi. videlicet ꝙ pactū vitietur,& nō ingreſſus.pro
bat per ſimile.de ſubſtātia teſtamenti eſt, ꝙ quis decedat in
totum,non pro parte,teſtatus,vt l.ius noſtrum.de re. iuris.li
cèt ergo quis hæredem inſtituat vniuerſalem, excepto fun-
do,iſta exceptio appoſita contra naturam actus vitiatur, &
non vitiat.quia fortior eſt inſtitutio,quàm legatū:vnde non
vitiatur per inutilem adiectionem,vt l.ex parte.de adi. lega.
Sic in propoſito ingreſſus eſt fortior, & principalior pars,
quæ

quæ nō debet propter bona modificari,ſiue vitiari, vt l.ſcio.
ff.de in integ.reſti. & de hæred. inſti.l.ſi hæredes.iſta eſt op.
Cy.ibi.Bar.dicit,ꝙ aut reſeruatio eſt ſimplex,& debet intel
ligi,ꝙ reſeruet ſibi tantùm adminiſtrationem, quam poteſt
habere monachus ex conceſ.abbatis,vt c.2.& ibi Io. An.de
ſta.mo.verba ergo in dubio debent intelligi ſecundùm con
ditionem perſonarum contrahentium,vt no. in l. ſi vno.ff.lo
cati.& l.plenum.§.equitij.de vſu.& habi. & l. ſi quis filio.§.
irritum.de iniuſto teſtamento.quandoque reſeruatio nō eſt
ſimplex, ſed ſonat in dominium: & tunc aut apponitur per
modum conditionis ad ipſam oblationem. verbi gratia.
dedico me,& mea,ſi mihi talis rei dominium remanet:& vi
tiatur ingreſſus.quia facit deficere voluntatem ingrediētis.
& ita loquitur gl.in d.c.2. Sed ſi non apponitur per modum
conditionis,ſed per modum modi,vel pacti: tunc talis mo-
dus vitiatur,& non ingreſſus.& ita debet intelligi gl.in d. Au
thē.ingreſsi.& hæc procedunt,cum verba reſeruationis fue
runt dicta tempore oblationis Si autem antea (forte in tra-
ctatu) in ſubſequenti oblatione non intelliguntur repeti-
ta.de conuer.coniug.c.dudum. ¶Subſequenter quæro quid
40 †ſi non teneat ingreſſus,an bona remanebunt mona.breui-
ter de hac quæſtione remitto ad ea,quæ dixi poſt Doc.in c.
quod à te.de cle.coniug.& plenè per Cy. & Bar. poſt glo.in
Auth.ingreſsi.dic vt ibi.¶Quintò quæro. dictum eſt, ꝙ om
41 nia bona ingredientis ſpectant ad mona.†vtrùm ergo obli-
gationes;ita ꝙ poſsit agere,& conueniri ex contractibus,&
delictis ipſius ingredientis. pro ſo. quæſtionis præmittendū
eſt,vtrùm mona.habeatur tanquam hæres:quia tunc ſine du
bio iura,& actiones in eum tranſeunt actiuè,& paſsiuè:ſicut
in fiſco dicimus,qui ſuccedit ex delicto,vt l.ſi tutores. C.ad
leg. Iul.de vi.Circa hoc conſidera, ꝙ quandoque bona tran
ſeunt in alium,non mutato ſtatu transferentis: & tunc licèt
bona tranſeant: actiones tamen, ſiue iura actiuè,& paſsiuè
non tranſeunt, vt l.mulier bona.ff.de iur.do. & de hære.,vel
ac.ven.C.& ff.per to.quandoque tranſeunt mutato ſtatu per
ſonæ in deterius;quia bona confiſcātur:tunc tranſeunt om-
nia iura,vt l.ſi tutores.quandoque tranſeunt mutato ſtatu in
melius,& tunc dic,vt in glo. ¶Et iſto caſu ſi quæris, vtrùm
paſsiuè tranſeant:& iſte eſt caſus noſter,in quo dicit gl.Ac-
42 cur.in dicta Aut. ingreſsi.ꝙ†mon.tenetur, & obligatum eſt
ad debita ingredientis. ar. d. gl. ꝙ illud verum, ſi ingreſſus
tranſtulit vniuerſi.bonorum:ſecus ſi rem certam.ff.de pecu-
lio.l.ſi peculium.§.1.& Auth.de monachis.§.ſi quis aūt.Cy.
in Auth.præal.refert Dy.tenuiſſe ſimpliciter,ꝙ mona. tene-
tur tanquam hæres,& tanquam ſucceſſor. quod credo verū,
quando ante ingreſſum non diſpoſuit de bonis ſuis:quia tūc
mona.habetur loco hæredis,& filij. Si verò alium inſtituiſ-
ſet hæredem,aliud eſt dicendum: ſiue autem habeatur pro
hærede,ſiue non,dico ipſum mona.non teneri vltra vires hę
redi.ſicut nec fiſcus:vt l.1.§.an bona.ff.de iure fiſci. & dicit
hic Io.An.ꝙ mona. inquantum ad ipſum peruenit, tenetur
querelantibus reſpōdere. ff.de cap.dimi.l.tutelas. & de ado
ptio.l.ſi arrogator.& Inſt.de acqui. per arrogationē. per to
43 tum.†In hoc ergo differt ab hære de,qui tenetur inſolidùm,
niſi faciat inuentarium,vt C.de iure deli. l.fi.differt & in alio
ſm̄ Ioā. An. quia in mona.ſtatim in ipſo ingreſſu tranſit do-
minium,& poſſeſsio omnium bonorum ingredientis, vt l.ſi
adoptauero. ff. de preca. in hærede verò priuati licèt per
adoptionem tranſeat dominium: non tamen poſſeſsio ſine
apprehenſione,vt l.cum hæredes.ff.de acqui. poſ. Cenſetur
ergo mona.tanquam hæres ingredientis, ſed nō per omnia:
ſicut alibi dicit gl.de fiſco.l.inter eos.§.fi.ff.de fideiuſ.& pro
batur in l.quotiens.de noua.cum ibi no.per Bar.& in prædi
cta q.tenet,ꝙ ecc.non dicitur dicta bona acquirere,tāquam
hæres,ſiue hæreditario iur. ſed iure acquiſitionis naturalis:
ſicut dicimus de bonis illius,quem arrogamus. Inſti. de ac-
qui.per arrog.per totum.Et ex hoc concludit,ꝙ eccleſia nō
tenetur in totum,ſed quatenus ad eam peruenit, vt dixi, &
hoc ipſe no.in d.Auth.ſi qua mulier. Et ex his ſcilicet,ꝙ per
omnia non habeatur tanq̄ hæres,oritur quæſtio. ſi creditor
ingredientis velit agere,cōtra quē debeat formare libellū,
& iudicium, an contra mona. an contra ipſum monachum.
Spe.dicit,ꝙ contra mona. fundabitur iudicium,& ſententia
executioni mandabitur,& ſoluere cogetur,vel bona dimit-
tere,quæ fuerunt ipſius monachi,vt Inſti.de acqui.per arro.
§.fi.Ita no.in Spe.in ti.de ſta.mo.ver.ſed primò quærit. cum
ſeq.vbi vide omnes iſtas quæſtiones. & procedat iſta quæ-
ſtio in monacho,non in illo,qui facto teſtamento, & filia in
ſtituta,factus eſt conuerſus eccleſiæ,illi offerens omnia bo-
na ſua,ſaluo teſtamento prædicto:an creditor, cui ipſius bo
na fuerant obligata ex mutuo,agere debeat contra eum,vel
contra eccleſiam,vel contra filium.Ioan.And. argu. primò,
quòd agi debeat contra ipſum obligatum.Secundò contra
filiam.Tertiò contra mona.& concludit,quòd perſona con-
uenienda ſit ipſius obligati. quia actio, eſt perſonalis: exe-
cutio verò fieri debeat in bonis,penes quemcunque ſint,pro
pter hypothecam,de qua 16.quæſtio. 3.§. præſcriptionum.
in prin.quia res tranſit cum onere ſuo. de pigno.cap.ex lite-
ris. ita no. Ioan. And.de priuil.c.per exemptionem lib. 6.in
nouel. quæ ſol. inquantum loquitur de executione propter
hypothecam, neſcio quid intendat dicere. ſi enim intelligit,
ꝙ ſententia lata contra obligatum mandetur executioni cō
tra poſſeſſores bonorum propter hypothecā ſine nouo iudi
cio,non videtur bene dictum.quia hypotheca concernit bo
norum poſſeſsores,contra quos debet prin.agi:ſicut contra
fideiuſſores contractus,vt no.de iniur.& dam.da.c.1.li.6.Itē
quid erit,ſi pro tali debito nō erant bona obligata: quo iure
agen.erit,an contra filiam,vel contra mona. poſsiden. bona
vniuer.ex contractu, nō mutata obligatio. ſicut contingit in
venditore hæreditatis,vt l.2.C.de hære. vel act.ven.niſi trans
feratur ꝑſona per monachatum,vt prædixi.Oblati verò non
mutant ſtatum totaliter,quia poſſunt contrahere matrimo-
nium.27.q.j.c.vt lex.cogita ſuper hoc, & vide quod no.Bar.
in l.princeps bona.de ver. ſig.¶Circa iſtam ob.paſsiuè quæ
ro,quid ſi ſunt obligationes adeo perſonales,ꝙ mona.adim
plere,& ſatis facere nō poteſt creditoribus. puta† factus mo 44
nachus fuit tabellio,& fuit rogatus de multis contractibus:
an poſt monachatum poterit iſta conficere? quid ſi teneba-
tur ſoluere cum iuramento: vel tenebatur ſcribere librum,
vel aliud perſonale ſeruitium.de his remitto ad Spe.de ſtatu
mo.ver.27.ſe.& ſe.¶Sextò quæro iuxta prædicta de obliga
tionibus actiuè,an tranſeant in mona. & dixi ſæpius,ꝙ ſic,ꝑ
Auth.ingreſsi.& dominium,& poſſeſsio ſine alia apprehen-
ſione,vt d.l.ſi adoptauero.& no.19.q.vlti.cap.ſi qua mulier.
ſed de quibuſdā iuribus,quæ ſunt perſonalia,& non ad om-
nes tranſmiſſibilia, dubitatur. & tangit hic Ioan. And. poſt
Doc.† de feudo, vſufru.& de emphyteuſi,item de rebus da- 45
tis ingreſſo,ne poſsit ea alienare. Quò ad feuda an tranſeāt
in mona.dicit Cy.ꝙ aut debebatur reale ſeruitium propter
feudum:& tranſit in mona. quia non eſt propriè feudum,vt
in rub.de feu.Aut debebatur ſeruitium perſonale:tunc ſi eſt
tale ſeruitium, quod honeſtè poſsit exhibere clericus, ipſe
exhibebit,ſi poterit,aliàs adimplebit per ſubſtitutū.C.de de
cur.l.nullus.Si autem ſit incertum ſeruitium præſtandū:tunc
ipſo iure liberatur à ſacramento fideli.ingrediēdo ec. vel re
cipiendo clericatum.vt 10.col.de vaſal.qui ar.bel.depo. c.j.
& c.1.an mu.vel aliàs imperfectus &c. feudum igitur perdu
rat in mona.nec tranſit dicto caſu, vt hic tenet Io.An. & Cy.
in d.Auth.De emphyteuſi dicit Io.An.ꝙ tranſit, & alleg. iu-
ra in contrarium,& nō ſoluit.De emphyteuſi ec.eſt caſus in
Auth.de non alie.§.1.& hoc eſt mirum, cum tranſeat ad fi-
lios,vt no.ff.ſo.ma.l.etiam.in prin.& tamen glo. tenet com-
muniter,ꝙ monaſt.habetur loco filij,quod l. non probatur,
per Bar.in d.§.eā.l.alleg.etiam Cy.in Auth.niſi rogati.C.ad

Treb.ex qua dubitatione oriri pōt alia, videlicet vtrū iura,
quæ non tranſeunt,niſi ad filios,tranſeant in mona. de qui-
bus iuribus not.Bart. in l. vt iuriſiur. ff. de oper.li.& l.ſi pa-
troni.ad Trebel.de emphyteuſi, quæ nō habetur ab ecc.ſed
à priuato dic,vt no.Spe.in ti.de locato.§.nūc aliqua.ver. 20.
in vſufru.omnes concordant,ꝙ nō tranſit in mona. iūs vſus
fruc.quia eſt inſeparabilis à perſona,vt in l. ſi vſusfructus.de
noua. Sed commoditas ſic, viuēte monacho,vt l.neceſſariò.
§.ſi pendente.ff.de peri.& commo.rei ven. Non ob.ꝙ mona
chus habeatur pro mortuo, & per conſequens finitum eſſe
vſumfru.Non enim habetur pro mortuo quò ad rodendum
fabas,vt dicit Guil.de Cu.in d. Aut.ingreſsi.& ar.de Authē.
idem eſt.C.de bo.quæ li.glo. de hoc proſeq. 19.q.ſi.c.ſi qua
46 mulier.†quando verò quis quædam poſsidet, quæ non poſ-
ſit alienare,vtrùm talia per ingreſſum tranſeant in mona. di
cit Io.An.dic,ꝙ tranſeunt, ar.ff.de fun.do.l. 1.& in eo,quod
legitur,& no.de iurepa.c.ex literis.licèt ſit ar.contra.ff.de le.
2.l.peto Luci Tici.§.ſi.ita dicit Io.An.& ſic non facit.Cyn.
tangit in d.Auth.ingreſsi.ſed plenius Barto.in d.l.ſi quis ita
promiſerat.§.ea legę.de ver.ob.vbi glo.tangit iſtam q. & di
cit,ꝙ ec.eſt de ſuis,ideò valebit talis translatio.Bar.dicit,ꝙ
hoc non cauetur lege,ꝙ ecc.habeatur loco filij,not. Cyn.in
Auth.niſi rogati.C.ad Treb.Cy.dicit,ꝙ habetur loco filij ꝑ
ingreſſum.Secus ſi non ingreditur,ſed inſtituit.quia tūc non
habetur loco ſui hæredis,ſed hæredis teſtamentarij, vt ibi ꝑ
eum.¶ Septimò quæro.dictum eſt.s. 5.& 6.q. ꝙ bona ingre
47 dientis pertinent ad mona.†nunquid iſtud verum,ſi ille, qui
ingreditur,habeat filium.ad hoc reſpondeo,ꝙ prędicta de-
bent intelligi,cum non habet liberos:ipſis verò extantibus,
aliter eſt ꝓuiſum,hoc mō videlicet: ꝙ aut vult relinquere li
beris quantum minimum poteſt:& debet eis relinquere le-
gitimam,& reſiduum eſt mona. Aut vult eis relinquere quā
tum poteſt;& debet perſonam ſuam connumerare cū filijs,
& ſibi retinere virilem, quæ virilis erit mona. & totum reſi-
duum erit filiorum:aut de bonis ſuis,habēs(vt dixi)liberos,
nihil prouidit:& tūc mona.habet totum, excepta legitima,
quę filijs applicatur.hæc leguntur,& habentur in Authen. ſi
qua mulier.C.de ſacro ſan.ec.& per cano.in c.quia. 19.q.vl.
quod autem dicitur in Authen.ingreſsi. ꝙ factus monachus
non teſtatur,eſt verum,niſi inter liberos, vt in Authe.ſi qua
48 mulier. Sed hic quæritur†vtrùm filij habebunt ſtatim poſt
ingreſſum,quod à lege, vel ingredientis ordinatione conſe-
qui debent:an verò poſt mortem naturalem ingrediētis. gl.
in d.Auth.ſi qua mulier.ar.ꝙ demum poſt mortem natura-
lem.quia vſque ad illud tempus permiſſum eſt de bonis cir
ca liberos ordinare. interim igitur alimenta exhibebit libe-
ris mon.Alij dicunt,ꝙ ſtatim debetur poſt ingreſſum: quia
tūc pro mortuo reputatur,vt l.Deo nobis.de epi.& cle. Cy.
in d.Auth.poſt Pet. tenet primam op. ꝙ demum poſt mor-
tem naturalem petere poterit interim alimenta.idē ibi Bar.
per l. 1.§.impuberū.ff.de colla. bo. Item poſsibile eſt, quòd
prius moriatur filius,quàm pater. & ſic legitima non deb. l.
Statius.§.Cornelio.de iure fiſci, Iſta quæſtio eſt etiam vtilis
in caſu, quo ante ingreſſum condidit teſtamentum, extra-
neū inſtituēdo,& legitima filio relicta,deinde fit monachus:
quo caſu nō rumpitur, vt. ĩ.dicam.vtrùm ergo ſtatim ille hæ
res extraneus adibit hæreditatem.in hoc Bar.ſic dicit. Aut
mors ciuilis,quę inducitur per ingreſſum, habet quò ad om
nia eundem effectum,quem haberet mors naturalis;vt puta
ſiquis ingreditur ordinem Minorum,qui non poſſunt habe-
re aliud in ſingu.vel communi: tunc taliter inſtitutus habe-
bit omnia incontinenti, ar.l.Deo nobis. præal.Quandoque
talis mors ciuilis non habet eundem effectum omnino(quia
ſaltem in communi poſſunt habere, vt monachi:)tunc hæres
inſtitutus debet expectare mortem naturalē,& interim erit
in pendenti.poterit enim interim prius mori hæres, quàm
teſtator,arg.d.l.Statius.& l.res vx.de dona. inter vi. & vxo.

¶ Octauò quæro pro pleniori declaratione proximæ quæ-
49 ſtionis†vtrùm teſtamentum factum ante ingreſſum rūpatur
per ingreſſum. Ac.in d.Aut.ſi qua mulier. diſtin.aut aliqd in
teſtamento relinquitur mona.& non rumpitur. ſed ſi tale re
lictum eſt minus legitima,agit ad ſupplementum,ad exem-
plum filiorum,vt l.quoniam in prioribus.& l.omnimodo.C.
de inof.teſt.Aut monaſterio,quod ingreditur, nihil in teſta-
mento relinquit.& tunc rumpitur, quaſi poſthumi agnatio-
ne,vt in d.Auth.ſi qua mulier.nihil firmant moder. vt Iaco.
Bal.dicit,ꝙ non rumpitur,vt in Auth.de mon.§. illud.ibi di
cit[diſponat quo voluerit modo.]ſi ergo rumpetur, fruſtra
eſſet illud legis conſilium.Non ob.ꝙ mona.habeatur loco fi
lij.quia illud verum quò ad caſum illius.§. ſed hoc de præſē
ti.vel verum eſt,ꝙ habetur loco filij ficti, non veri. & iſtam
opi.refert Cy.tenere Odof.Ia.de Ra. & Ia.de Are. qui non
fatetur,ꝙ inſtitu.non habebit bona, niſi poſt mortem natu-
ralem ingredientis.& ſi prius moriatur hæres, quàm ille te-
ſtator religionem ingreſſus fuerit, bona remanebunt apud
mona.vt d.l.Statius.pręal.Pet. de Bel.ſequi.ibi opi.Ac.per l.
filium,quem pater.ff.de lib.& poſt.Non ob.§. illud.quia in-
telligitur[quo voluerit modo]dum tamen legitimæ filij ſup-
pleatur,vt in l.habeat.& l.generali.de ſacroſan. eccle.vel il-
le.§.intel.cum diſponit inter viuos: aliud ſi teſtando. & hæc
op.placet ibi Cy.Bar.ibi poſt Ia.Bu.diſtinguit. Aut ille, qui
fecit teſtamentum, hoc fecit cogitans de ingreſſu mona. &
tunc per ingreſſum mona.non rumpitur,vt d.§.nam fruſtra
ibi permitteret diſponere,ſi non valeret diſpoſitio. aut fecit
teſtamentum ſimpliciter,non cogitans ingredi mona. & tūc
per ingreſſum rumpitur, tanquam per nouam voluntatem.
Cum enim omnia bona ſua det expreſsè, vel tacitè mona.vi
detur reuocare primum teſtamentum;ſicut primum tollitur
per ſecundum,vt l.ſancimus.C.de teſta. Nec placet ibi expo
ſitio gl.quæ eſt in d. §. illud. quæ intelligit illum tex.ꝙ per-
mittit diſponere inter viuos,vel faciendo teſtamentum,ſi re
linquat aliud mona. hoc enim non placet Bar. quia text. ibi
dicit,ꝙ licet diſponere, quo voluerit modo. per quæ verba
tollitur omnis ambiguitas,per tex.in l. 1.ff.de te.mi. vbi di-
citur,ꝙ iudex poteſt teſtari,quomodo voluerit. Nam per di
cta verba intelligitur,ꝙ iudex poſsit filios præterire,& exhæ
redare,& ſine legitimo numero teſtium, & poteſt decedere
pro parte teſta.& pro parte inteſtatus. & ex hoc concludit,
ꝙ volens ingredi mona.licèt de illo nullam fecerit mentio-
nem,non poterit mona.de hoc conqueri.quia Imperator ꝑ-
mittit ei teſtari,quomodo voluerit. Item ſi prætcrierit, vel
exhæredauerit filium,non poterit rumpere teſta.poterit ta-
men petere legitimam vigore illius Auth.Si.n.hoc permitti
tur militi armatæ militiæ, q pugnat pugna corporali: mul-
tò magis debet permitti militi cœleſtis militiæ, qui pugnat
pugna mentali,& contemplatiua.& iſtam partem tenet Bar.
vt diſtinguamus, an fecerit teſtamentum ratione ingreſſus
mona.& non rumpitur, quantuncunque mona. vel filij præ
tereantur:aut ſimpliciter, de ingreſſu mona. non cogitans:
& tunc rumpitur, vt prædixi. Quid in dubio.reſpondeo, ex
temporis breuitate inter ingreſſum, & teſtamentum præſu-
mo, ꝙ contemplatione ingreſſus mona. & non rumpitur,
quantuncunque ante mona. fecerit teſtamentum. Si verò
diu teſtatus fuerat,antequam ingrederetur:tunc ſecus, arg.
no.de elec.c.officij.& l. non ad ea.de con. & demō.¶ Nonò
50 quæro, an irreuocabiliter cōfirmetur per ingreſſum†vel in-
grediens poſt ingreſſum poſsit ipſum mutare, & reuocare.
& ꝙ non poſsit,probatur. Primò, quia Auth.ingreſsi.prohi-
bet teſtari ingredientibus.& licèt prædicta Auth. ſi qua mu
lier.& §.illud.in Auth.de mona. videantur diſpenſare,debet
intelligi de prima vice,vt l.boues.§. hoc ſermone.de verbo.
ſign.& maximè quia variatio in perſonis eccle. reprobatur.
de renun.c.cum illuſio.in cle.& de iurepa.c. cum autem.Se-
cundò d.Auth. ſimiliter. permittere videtur quandam inter
liberos

liberos diſpoſitionem,non teſtamenti factionem: ſed quic-
quid ſit,de iure ciui.non poteſt adiri hæreditas.& ſic non rū
pitur primum.ff.de iniuſt.teſt.l.cum in ſecundo.Tertiò iſtud
primum teſtamentum valet de iure ciuili. ſecundum verò fa
ctum tempore monachatus ex quadam tolerantia, contra
Auth.ingreſsi.& cōtra regulas iur.quibus dicitur, quòd qui
bona non reliquit,teſtari nō poſsit,vt l.lex Cornelia.de vul.
& pu. ſed ita eſt, ꝙ primum, quod valet de iure communi,
non rumpitur per ſecundum, quod valet iure ſpeciali, vt l.
eius militis.§.militia.ff.de mi. te. quid dicendum? D. meus
iſtam.q.plenè proſequitur.in d.Auth.ſi qua mulier.& demū
dicit,ꝙ conſideranda eſt iſta mutatio ſecundùm 7. conſide-
rationes.Prima eſt mutatio de extraneo hærede ī extraneū:
& iſta mutatio non poteſt fieri;quia nec de nouo poſſet talis
inſtitui:vnde primum teſtamentum non reuocatur; quia ſe-
cundum teſtamentum eſt nullum.de legatis dic,vt l.ſi iure fa
cto teſt.de le. 3.Secunda mutatio eſt de liberis in prorſus ex-
traneum:& hæc ſimiliter nulla,quia deficit perſona, in qua
fundetur.Tertia mutatio eſt de extraneo in liberos, quibus
debetur legitima:& poteſt iſta fieri.idem de extraneo in mo
na.quia mon.habetur loco filij,vt dicta Auth. ſi qua mulier.
primo,& ſecundo reſponſo.Quarta mutatio eſt de liberis in
liberos,& de permiſsis in permiſſos:& iſta poteſt fieri; quia
datur in hoc liberum arbitrium,vt dicta Auth.Quinta de li-
beris in mona.& hanc puto etiam permiſſam.quia mona.ha
betur loco filij ſui:licèt propriè non ſit ſuus hæres. Sexta mu
tatio eſt de mona.in liberos ſuos.& idem putat;quia extre-
ma ſunt permiſſa.Septima mutatio eſt de mona. in mona. &
hæc fit dupliciter,vel de mona.in quo eſt ingreſſus, in aliud
mona.& illud non eſt permiſſum.quia illud mona.non habe
tur loco liberorum, vel econtra de alio mona.in id, quod eſt
ingreſſus:& illud eſt permiſſum.quia mon. in quo eſt ingreſ
ſus,habetur loco liberorum, vt d.§.ſed & hoc pręſenti. Ex
prædictis apparet, quando teſtamentum ante ingreſſum re-
lig.factum liceat, vel non liceat poſtea mutare, ſecundùm
D.Bal.cuius eſt prædicta diſt. nō multis iuribus munita,nec
rationibus,quæ ad hoc dicendum vigeant.illam enim ſolam
Auth.ſi qua mulier.habemus,quæ permittit diſponere inter
liberos,& mona.poſt ingreſſum.hæc igitur licētia variandi,
& mutandi inter liberos, & mona. quoties voluerit,dum vi
xerit, non videtur conſona æquitati. nec eſſe de mente il-
lius Auth.ſi qua mulier. factus enim monachus haberet vel-
le,vel nolle,ſi mō liberis,mō mona.prouiſionē volūtatis ſuæ
cōferret,& auferret,& eſſet ſibi ludibrio iuris prouiſio, con
tra l.ſi.de bo.quæ li.ad ſi.facit c.nō dicatis. 12.q. 2.caſum igi
tur ſpecialiter illius Auth. circa diſpoſitionem bonorum nō
extendo,vt dictā diſpoſitionem factam valeat ſæpius varia-
re.Item habemus caſum in prædicto.§.illud. in Aut.de mo-
nachis.in quo permittitur volenti relig.ingredi ante ingreſ-
ſum diſponere ſuper rebus ſuis, prout voluit. & hoc de ſpe-
ciali priuil.quia aliàs cogitans mutare ſtatum in præiudiciū
eius,ad quem debent bona ex tali mutatione deuolui, non
poteſt diſponere.ff.de dona.l.poſt cōtractum.cum ibi no.&
l.filiæ meæ emancipatæ.ſolu.matri.& c.ſi.de renun. lib. 6. ꝙ
igitur poſt mutatum ſtatum effectus inhabilis ad teſtādum,
carens velle & nolle poſsit mutare teſtamentum, non habet
rationem.videtur enim velle ille.§.ꝙ illud, quod ſemel fece
rit,ſit vlti.teſtamentum irreuocabile, & ipſius mutatio non
poſsit poſt ingreſſum pendere ab eius ar. nam poſt ingreſ-
ſum nullum iūs retinet, vt not. in Authen. ſi qua mulier.
51 ¶ †Teſtamenti autē factio eſt publici iur. vt l. teſtamenti fa
ctio.ff.de teſt.quæ non cadit in ſubditum alienæ poteſtati, ſi
ue ſit ſubiectio filialis,ſiue ſeruilis,vt eo.ti.l.qui in poteſtate.
& l.ſeruus. oportet ergo monachum æquiparari vel ſeruo,
vel filiofa.quod eſt verius, vt dixi. s. in no. cuicunque igitur
æquiparemus,ceſſat factio teſtamenti,& à poteſtate mona.
(& ſic tertij)non videtur poſſe pendere, vt l. captatorias. de

hære.inſti.¶ Decimò quæro.pone ꝙ iſte filius teſtatoris gra
uatus,ſi deceſſerit ſine li.&c.ſuſceperit liberos,& deinde in-
greſſus relig.ibi deceſsit de bonis ſuis diſpoſitione facta ſo-
lemniter:ſed de iſtis quæ à patre habuit ſub prædicta condi
tione,ſi ſine.li.&c.nihil dixit: vtrū iſta bona ad mona. an ad
liberos pertinebunt? & videtur, ꝙ ad mona. qd ſuccedit in
omnibus,ſi ingrediens aliter non diſpoſuit,vt d.Auth.ſi qua
mulier.vbi patet,ꝙ in bonis inordinatis,potior eſt cauſa mo
na.& tunc ſufficit liberis habere legitimam, quam habuiſ-
ſe, præſuppono. In cōtra.facit, qa ꝑ illa verba, ſi ſine li.&c.
videtur teſtator voluiſſe liberis prouidere, ꝙ poſt mortem
filij inſtituti ipſi habeant dicta bona,vt l. filius. §. cum quis.
ff.de le. 2.ibi enim dicit gl.ꝙ cauſa filiorum,vt habeat,vide-
tur dicta conditio appoſita. pro hoc videtur caſus in §.Lu-
cius.in ſi.de hære.inſti.Nam per iſta verba.ſi frater meus de
ceſſerit,aut filium non habebit,Pe.ſubſtituo. videtur fratrē,
& eius filium prætuliſſe ſubſtituto.pro hoc optimè l. cum te
ſtamento,eo.ti.& quod no.Bar.in l.Gallus.de li. & poſt. vbi
per iſta verba[ſi filius ſine li. deceſſerit,talem ſubſtituo] vi-
detur filius inſtitutus, licèt per modum conditionis in eum
diſpoſitio ſit collata.Præterea veriſimile eſt teſtatorem cogi
taſſe,vt nepotibus prouideret, & non extraneum præferen-
dum in eius bonis,vt l.generaliter.§.ſi. C. de inſti. & ſubſti.
& de fideicom. l.cum acutiſsimi.& l.cum auus.ff.de cond.&
demo. pro hac parte videtur ēt caſus in l.inter ſocerū. §.cū
inter. ff. de pac. do. vbi tacitus intellectus à contrario ſenſu
conditionis expreſsæ inducit diſpoſitionem.& ex his infer-
tur, ꝙ iſte.M.in cuius perſona fuit appoſita conditio, de præ
dictis bonis non potuiſſet aliqd mona.vel alij conferre,tan-
quam poſt eius mortem liberis ſuis ſuperſtitibus omnia de-
beantur ex teſtamento aui.In cōtrarium facit,primò, ꝙ iſti
liberi fuerint nominati in teſtamento per modum conditio
52 nis,non per modum diſpoſitionis†ſed illud,quod eſt in con
ditione,non eſt in obligatione,vt. ff. ſi quis om. cauſa te.l.ſi
quis ſub conditione. ad hoc optimè l. ex facto etiam agita-
tum.de hære.inſti.vbi nominari per modum conditionis nō
veniunt ad diſpoſita in teſtamento,vt l.ſi quis ita hæres in-
ſti.de hære.inſti.pro hoc gl.expreſſa in d.l.Lucius. quā dicit
Bar.ſingul.ex eo,ꝙ alius eſt effectus,ſi lib.ſuperſtites veniūt
ex teſtamento aui,tanquam ad fideicommiſſum: an verò tā
quam ad bona paterna.quandoque fortè recuſant dicto fi-
deicom.contenti:vel econuerſo recuſant fideicom. conten-
ti hæreditate paterna, iuxta materiā l. qui ſe patris.C.vnde
li.pro hac parte videtur caſus in l. ex facto. ff.ad Trebel. &
hanc ſecundam partem reperio tenuiſſe Ray.conſulendo in
terminis prædictis non de mona.ſed de alio ſuccedente illi,
qui fuerat ſic grauatus:cuius liberi diſpoſitione aui,non pa-
tris,volebant dicta bona conſequi.tenet enim,ꝙ nō poſſunt,
& ad l. cum acutiſsimi. & ad. §. cum inter. reſpondet in di-
53 cto conſilio.non proſequor vltra. ¶ Vndecimò quæro†iſta,
quæ dicta ſunt de bonis ingredientis,ꝙ pertineant ad mon.
habeant locum,cum quis ingreditur mona. non mendican-
tium.Quid ergo ſi quis intrat mona.cui non licet habere im
mobilia,ſicut ſunt prædicatores,minores,& alij mendican-
tes.Prædicti Doct.dicunt, ꝙ bona talis ingredientis debent
haberi pro derelictis, & occupāti conceduntur.ff.pro dere-
lic.l. 1. 2.& 3.vel ſunt in cauſa caduci.de cadu.tol.l.vnica. Se
cundi dicunt,ꝙ debent venire ad venientes ab inteſtato, qa
ingrediens habetur pro mortuo, vt l.Deo nobis. de epiſ.&
cleri.& 16.q. 1.c.placuit. Tertij dicunt, ꝙ cum talis non ſit
monachus mona.quod ingreditur,ſed epiſcopi diœc.ex quo
mon.tale eſt, quod non poteſt habere bona, debent ad epi-
ſcopū peruenire. 16.q. 1.c.qui verè. 19.q. 1.c. 1. 27.q. 1.c.de
puellis,vel de viduis.& ibi de hoc ſecundùm Inno. Quid di
cendum?dicit Ioan.An.ꝙ quicquid ſcribatur,talia monaſte
ria volunt habere bona, non vt ſibi retineant,ſed vt vendāt.
quo iure autē hoc poſsint facere,aduertant ſecūdùm Hoſti.
quia

quia regulariter pretium ſuccedit loco rei.ff.de vſufr. l. quia
qui.& l.Imparor.§.fi.ff.de le.2.de hoc de ſta.mo.ver.3. & vi
de qđ no.Io.An.de reli.do.in c.1.li.6.in gl.Cyn.tangit iſtam
quæſtio, in l. Deo nobis.ad fi. de epiſco. & cle. & refert.ibi
opi.Ia.de Raue.qui dixit, ꝙ talia bona accipiet Eccle. Ro-
mana, quæ eſt caput cuiuslibet ordinis.Sed certè,ſecundùm
cum,modicum gauderent fratres.Ego iſtam q.reperi ſubti-
liter,& ple.diſputatam,& examinatã per D.Bal. in d. Auth.
ſi qua mulier.C.de ſa.ſan.ec. qui diuidit quæſtionem.in quat
tuor membra circa fratres minores. Primum eſt de vniuer.
relictis eis in teſtõ factis. Secundũ in ſingularibus relictis.
Tertiũ de commiſſarijs,& executoribus. Quartũ de ſucceſ-
ſionibus ab inteſtato.Circa primum membrum ponit iſtam
54 concluſionem † ꝙ fratres minores in particulari,& commu-
ni hæreditatũ ſunt penitus incapaces,vt in cle.exiui.§. quia
ergo in ſucceſsione.Ex quo infertur,ꝙ inſtitutio facta de fra
tribus minoribus,eſt pro non ſcripta, vt l. ſi in metallum.ff.
de his,quæ pro non ſcrip.ha. & incipiet teſtamentum à gra-
du ſubſtitutorum,vt l.3.§.fi.de li.& po.vel deficientibus ſub
ſtitutis,veniunt venientes ab inteſtato, vt l.eam quam. C. de
55 fideicom.† vtrùm autem venientes ab inteſtato, (cum non
habeant voluntatem defuncti) poterunt iſtam hæreditatem
ſalua conſcientia retinere?dicit ipſe,ꝙ ſic.quia ſi lex,vel can.
prouidet ſuper certo, nõ ſuper aliqua præſumptione,id qđ
obtinet in foro iud.obtinet in foro pœnitentiali. & ita dicit
beatus Tho. quod dictum eſt, ꝙ inſtituuntur hęredes dire-
ctò,idem dicas,cum per fideicommiſſum vniuerſale. quia fi
deicom.vniuerſalis eſt hæres in effectu,Inſtitu.de fideicom.
56 hęre.§.reſtituta.& l.ſi filius. ff. quod cũ eo. ¶ Sed hic incidẽ
ter quæritur. ſi teſtator inſtituit eos hæredes, hoc adiecto,ꝙ
deberent vendere, in vſus ſuoſque conuertere neceſſarios
pretium. dicit Bar.ꝙ licèt inſtitutio non teneat, vt prædictũ
eſt:tamen iſta ſecunda pars de vendendo, & pretium cõuer
tendo in eorum vſum, valebit.Nam quando ſunt duo præce
pta,quorum vnum poteſt ab alio ſeparari:vitiato præcepto
inutili, debet alterum adimpleri, vt l.quæ ſub conditione. de
cond.& demon.& c.cum dilecti.de do.Bald. contrarium te-
net, & dicit, ꝙ licèt ſingularia relicta valeant propter mo-
dum licitũ ad vſum, vt d.cle. exiui. §. ad hoc quia fratribus.
tamen ſecus eſt in hæreditate, & in iure vniuerſali, quod
conſiſtit in quodam iure intellectuali.quod poſtquam eſt ra
dicatum,non poteſt euelli,& ſeparari,vt l.ſi fine.§. ſed quod
Pap.de mino.iſtud ergo ius intellectuale non eſt conuertibi
le in aliquem vſum.meritò ipſius iuris fratres nõ ſunt capa.
ſicut in ſingularibus relictis:quibus vẽditis & diſtractis,nul
lum ius radicatum remanet in perſona alienantis. facit l.
mulier.§.ex aſſe. ff. de iure do. ¶ Subſequenter quærit ad
idem, quid ſi ſine deſignatione certi modi inſtituti ſunt fra-
tres in teſtamento, in quo eſt clau. ſi non valet &c. dicit
Barto.quòd valet & videntur venientes ab inteſtato roga-
ti, vt eam vendant, & in vſum licitum eorundem fratrum
conuertant, all.l.eam quam.C. de fideicom. Bald.reprobat
iſtud dictum.quia iſta clauſula operatur, ꝙ inſtitutio dire-
cta conuertitur in fideicommiſſariam, & ſapit fideicom.vni
uerſale.quod non cadit in iſtos fratres, vt dixi.ſ.nec ſunt ca
paces iurium actiuè, & paſsiuè, quæ tranſeunt in vniuerſale
57 fideicom.vt l.1.ff.ad Treb. ¶ Quærit etiam † vtrùm poterit
inſtitui eccle.ipſorum fratrum minorum.Bar.ꝙ ſic.quia re-
gulariter omnis eccleſia eſt capax, vt l. annua. ff. de an.leg.
Sed eccleſiæ fratrum minorum ſunt de proprietate Eccleſiæ
Romanæ,vt d.cle.exiui.§.quia verò.ergo valet; quia quæri-
tur Papæ.idem dicit,ſi relinquatur altari,vel guardiano alta
ris:quia in iſtis eccleſia repreſentatur,nec aliqua conſtitutio
dicit contrarium.ergo ſtandum eſt iuri communi, ſecũdùm
eum:cuius op.D.Bal.in d.Auth. ingreſsi. C. de ſacroſan.ec-
cle.col.8.etiam reprobat ſic. Aut ſumimus eccleſiam mino
rum materialiter pro ædificio: & iſto modo eccleſia non eſt
ſufficiens organum ad acquirendum Eccleſiæ Romanæ ci-
uili acquiſitione.& non eſt habile; quia caret ſenſu, nec ha-
bet velle, vel nolle. ſicut ſi diceretur. lego fundo Titij,non
propterea quæreretur Titio,niſi eſſet ius prædiale,quod ineſ
ſet rei,vt l.pecoris. de ſerui. ruſti. præd. & l.vt pomum.ff.de
ſeruit.Aut ponitur perſonaliter eccleſia, & ſignificatiuè, vt
ff.de fideiuſ.l.mortuo. & tunc ſignificat quid abſtractum à
genere, & refertur ad ſpeciem,ſcilicet ad ſuum collegium,
ideſt fratrum minorum. quod collegium cum ſit inhabile,
acquiſitio impeditur. ff. de acqui. re. do. l. quæcunque geri-
mus.& l.tria prædia.de ſer.ruſti.præ.quod no.in Cle.religio
ſus.de procurato.Præterea dicere, quòd Eccleſia Romana
habeat,eſt contra mentem teſtatoris. quia relinquere Eccle
ſiæ Romanę,non eſt relinquere pauperibus,ſicut teſtator in
tellexit.de teſta.l.non dubium.Pręterea Papa Ioan. in extra
uag.ad condit. renunciauit acquiſitioni fiendæ per fratres.
ergo eodem modo & per eccleſiam; cum inter fratres,& ec-
cleſiam ſit coniunctio inſeparabilis. ad hoc facit quod not.
58 in c.quia ex eo.de pac.lib.6.in nouella † nec ſimiliter ſibi pla
cet quod dicit Bar.de relicto facto guardiano,ꝙ valeat:quia
eſſet aperta fraudibus via, & eſſet fraus de nomine ad no-
men, vt in Authen. de nup. §. optimè. & plenè in c.quan-
tò.de priuil.omnis autem fraus eſt prohibita de iure natura
li.& quicquid nomine fraudis prohibetur, tanquam ius na-
turale de ſimilibus ad ſimilia extẽditur, l.1.in fine.ſi quid in
fraudem pa.& de tranſac.l.cum hi. §. ſi cum lis. & ita refert
ſe contra Bart. conſuluiſſe. & hæc dicta ſint de legatis vni-
uerſalibus.¶ Venio ad ſingularia relicta,in quibus præmit-
to quattuor caſus.Nam quandoque legatur fratribus ad v-
ſum licitum: quandoque non exprimitur vſus,ſed tacitè ſub
intelligitur propter conditionem perſonæ legatarij:quando
que non exprimitur, nec tacitè ineſt. declarabo ſtatim per
59 exempla.Primum membrũ,† quando relinquitur ad vſum li
citum,non eſt dubium,ꝙ valet, vt d.Cle.exiui.§.ad hoc.non
vt fratres habeant actionem:ſed iud. officio mandabitur e-
xecutioni.& ſic fundabitur proceſſus ſine actione: quod col
ligitur ex l.hęreditas.C.de peti.hær.& l.Quintus.§.Pompo.
de annu.le. Bar.dicit,ꝙ etiam ipſa ciuitas petere poterit, vt
l.ciuitatibus.de legatis.j.quod nõ approbat Bal. quia ſacra,
& publica debent eſſe penes adminiſtratores ipſorum, vt l.
1.§.publicum.de iuſti.& iu. Item ſi ſindicus ciuitatis eſt legi
timus petitor:ergo præiudicabit fratribus. quod eſt ridicu-
lum dicere.ff.de cond.& demon.l.Titio centum. in fi. Non
ob.l.ciuitatibus.quia ibi legatum erat formatum in perſona
ciuitatis:modus in perſona pauperum: vt lego ciuitati ad v-
ſum pauperum, ſed hic vtrunque eſt formatum in perſona
pauperum.¶ Secundo caſu quãdo relinquitur ad vſum illici
tum (vt puta fundum fratribus ad vtendum, vel colendum.)
& iſtud legatum,tanquam turpe,eſt nullum,& vitiatur,non
obſt.quòd ſint duo præcepta:quia vnum venit ad qualificã
dum alterum, vt d.§.ad hoc.¶ Tertio caſu quando vſus non
expri.nec tacitè intelligitur,vt ſi relinquitur coquo, vel ortu
lano biblia,cuius vſus non cadit in iſto lega. & non valet le-
gatum, vt dicto.§.ad hoc.facit ad prædicta l.plenum.§.equi
cij.de vſu,& hab.& de oper.li.l.medicus.& l. eius artificij.
60 ¶ Circa prædicta de aliquibus quæritur. † & primò, vtrùm
legatum annuum factum fratribus minoribus valeat. text.
videtur dicere, quòd non in d.cle. exiui.verſi.cunque annui
redditus.vbi dicitur,ꝙ inter immobilia cõputãtur:niſi relin
queretur ad diuinũ cultũ;quia per hoc non releuatur mendi
citas fratrũ, cum eorum lucro, & commodis nõ applicetur.
& ita tenet Do.Fede.de Sen.conſi.12.Do.Bald. refert Bart.
tenere contrarium, quòd tale relictum annuum valeat,
non vt fratres ſibi retineant, ſed vt executores teſtamenti
vendant, & pecuniam in eorum vſum conuertant. hanc op.
D. Bald.reprobat. quia annuum relictum pauperibus idem
eſt, quod relinquere ad vſum alimentorum, vt l.cum hi.de
tran-

ſa.tex.ergo in d.cle. exiui. ver.cumq; annui. prohibens
annuum relictum perpetuò, videtur expreſsè eis prohibere
annua alimenta,& perpetuum vſum,qđ eſt contrariũ mendi
citati.& ſic legatum nullum, vt d.§.ad hoc.Vlterius ad idem
61 quæritur. ſi relinquitur vnũ palatium fratribus minoribus,
vt ibi conſtruant eccle.an valeat legatum?videtur,ꝙ ſic: qa
non releuatur mendicitas per hoc legatum. In contra. facit
quia iſti non poſſunt conſtruere noua loca, vt c. 1. de exceſ.
præ.li.6.Bal.refert Bar.tenere,ꝙ iſtud legatum palatium de
bet vẽdi,& in eleemoſynas eorum conuerti,per l. legatũ. de
vſuf.le.& ff.de op.pu.l.fi.Nõ ob.§. ad hoc.quia vſus ibi erat
illicitus propter regulam, hic propter prohibitionem ſupe-
rioris: ita ꝙ hic non offenditur regula.quod non putat Bal.
bene dictum.cõſiderat enim,ꝙ quædam legata capiunt ſub
ſtãtiam ex modo:ſicut ſunt illa,quæ relinquuntur iſtis fratri
bus, quia non ſunt capaces propter ſe, ſed propter modum
& in iſtis nunquam fit conuerſio in alium vſum:ſed modus
impoſsibilis cohærens legato vitiat legatum, vt d. §.ad hoc.
quædam ſunt legata,quæ nõ capiunt ſubſtantiam ex modo.
quia poſſunt ſimpliciter fieri.iſto.n.caſu duo ſunt præcepta:
vnde ſi modus non valet, debet procedere de ſimilibus ad ſi
milia, vt d.l.legatum.& cle.quia contingit.de reli. do. & l.in
teſtamento.de condit. & demonſtra. vide tamen ad prædi-
cta quod no.Bart.in l.pater filium.§.Tuſculanus.de leg.3.&
quod.ibi no.Bar.de lega.ad pias cauſas,quòd non poſsit ef-
fici caducum, vt vult doc.meus in omnibus. ſ.dictis ſuis di-
62 ctis per.§.ad hoc.pręal. ¶ Quærit etiam †:quid iur. ſi legetur
pro conſtructione vnius magni ædificij fundati ab iſtis fra-
tribus,prout ſæpe faciunt.tex.vult, ꝙ poſsit eis relinqui mo
deratè, ſed loquitur reſpectu perſonarum,non aũt reſpectu
ædificiorum. ipſe dicit, ꝙ ſalua veritate ſibi videtur, ꝙ iſtæ
ædificationes magnificæ, & ſumptuoſæ propriè nõ ſint piæ,
ſed pompoſæ, vt l.fi.C de præd.nau.li.11.legatum ergo pro
dicta cauſa in exceſsiua quantitate non valeat,ſed reſtringa
tur ad quantitatem moderatam.quod credit verum, cum le
gatur pro ędificio conſtruendo de nouo:ſecus ſi pro reficien
do antiquum,in quo omnis quãtitas eſt moderata; quia om
nino neceſſaria, vt l.vtiles.de peti.hær. ſuperfluæ aũt expen-
ſę,& quæ voluntariè fiunt,non includuntur ſub nomine pie-
tatis, vt l. ex duobus.de ne.geſt.fatetur tamen, ꝙ contra-
rium de facto ſeruatur.¶ Subiungit vlt. circa hoc, nunquid
inſpiciamus in legato,quod ſit perſonæ, præſens tempus, an
vero futurum conſideremus.D.Fed.de Se. videtur ſe referre
ad modicum tempus,& bene, vt credo: quia in ſimili, quod
permiſſum eſt erogare perſonis prohibitis propter vſum,ad
paucos dies refertur,& moderatè,ꝙ non trahatur ad nume-
rum,& quantitatem, vt c.ſtatutũ.de regu. li. 6.§.inſuper.cũ
concor. ibi alleg. Si enim ad longum tempus eſſet permiſſa
prouiſio circa victum,non poſſet dici mendicitas, vbi de cra
ſtino non oporteret cogitare:cuius contrarium regula,& nõ
minis deriuatio,ſcilicet mendicãtis,innuunt, vt probat in ſi-
mili idem D.Fe.in d.conſilio.¶ Reſtat tertiò prin. diſcutere
63 † vtrùm fratres minores poſsint eſſe excutores teſtamento-
rum.& dic,quòd executio, quæ conſiſtit in facto (puta ven-
dere res defuncti,exigere pecunias, & ſimilia) eſt fratribus
interdicta.idem eſt,cum in executione fundatur ti.hæredis,
quod eſt quandoque,ut Bar.diſp.in ſua diſpu. quæ incip. te-
ſtator &c. Executio verò, quæ non requirit actum facti,
ſed actum purum, verbum,vel cõſilium.putà teſtator dixit,
talis frater hęres,vel executor det tali. vel ipſe,quem nomi-
nauerit,habeat tantum:& tunc valet diſpoſitio ſuper tal.cõ
ſilij requiſitione.facit d.cle.exiui. §.cumque dicti. & hoc, vt
no.Bal.tenet Bart.ipſe verò contrarium in hac vltima nomi
natione tenuit.nam ſecundum hoc illud officium facilè tra-
hi poſſet ad quæſtum pecuniarium.multi enim eligũt, & no
minant propter pecuniam.Vnde ſi in hoc officio poſſet fra-
ter minor verſari,citò poſſet deduci in tẽtationẽ perſonarũ,
ne eligat dignum,cum ſecundùm mentem defuncti deberet
ſuam cõſcientiam informare.ad hoc l.compater.§.rogo.de
lega.2.& l.cum quidam.eodem titu.facit l.qui ſine vſuris.de
neg. geſt. & l. vel vniuerſorum. de pign. act. Item quia di-
ctum illius. §. cumque dicti. eſt generalius, quàm ratio:
vnde ratio eſt vt plurimũ: dictũ aũt & regula eſt vt ſemper.
ideò ratio non reſtringit dictum, vt l. 1. §. ſexum. de po-
ſtu. Non obſtat, quòd poſsint eſſe conſiliarij, quia pro-
pter hoc nihil habent officij, vel iuriſdi.& cadit etiam in per
ſona quandoque inhabili ad actum gerendum, vt l.mater de
cedens.de admi.tu.¶ Poſtremò circa iſtam quæſtio.princi-
palem quæritur de ſucceſsione ab inteſtato, in qua dicitur,
64 quòd † fratres minores ſunt penitus incapaces ſucceſsio-
num ab inteſtato. quia profitendo illam regulam renunciãt
rebus mundi, & pro mortuis reputantur. vnde ſicut ſpecia-
lis renun.paternæ hæredita. vel alterius excludit renuncian
tem, vt cap. 2. de pac. lib. 6. ergo ſimiliter generalis, quæ
idẽ operatur quò ad omnia, quod operatur ſpecies quò ad
ſpeciem, vt l. ſi duo. ff.de adminiſt. tut. & ex hoc ſequitur,
quòd ſi per ſtatutum maſculus excludit fœminam à
ſucceſsione: maſculus frater minor ipſam non excludet. ff.
de bo.lib.l.etiam.§.ſi capitis. ¶ Quid ergo ſi frater minor
efficiatur epiſcopus, vel tranſeat ad mona. cui licet habere
proprium.dicit Barto.quòd non recuperaret bona alteri de
lata, vt not.in l.Gallus.§.& quid ſi tantùm. de libe. & poſth.
quod eſt verum, quando per alios proximiores agnatos
hæreditas delata fuiſſet apprehenſa. Sed ſi ipſis deliberanti-
bus,iſte frater minor redderetur habilis, eſſet eis tanquam
proximior præferendus, quaſi poſthumi agnatione ſtatui
priſtino reſtitutus.ff. de capti. l. non vt à patre. quod etiam
tenet Bald. ex cuius dictis placuit hic iſta inſerere; quia in
multis contrariatur Bar. vt vidiſtis. ¶ Duodecimò & vltimò
quæro poſt Ioan.And. dicit text. quòd mona. prætendebat
ſe hæredem iſtius.M.econtra prætendebant iſti duo fratres,
& tamen tam mona.quàm iſti occupauerant bona,quæ fue
rant illius. M.; hinc ergo ſumpta occaſione quæritur. cum
65 duo, vel plures de hære. contendunt: vtrùm poſsit eorum
quilibet adire,& poſſeſsionem apprehendere.& quæ reme-
dia vni contra reliquum apprehendentem competant. dicit
glo.quicunque ſe hæredem prætendit, poteſt animo hære.
adire, vt l.pro hærede. & l.gerit.de acquiren. hæredit. Iſta
autem aditione quæritur dominium rerum hæreditariarũ,
ſed non poſſeſsio, niſi corpore apprehendatur, vt l. cum
hæredes. de acquiren. hæredit. fallit in ecc. in quam tranſit
poſſeſsio, ſicut dominium, ipſo iur, vt l.fina.C.de ſacroſan.
eccle.iſta autem aditio animo non impeditur: licèt res hæ-
reditarias alius occupauerit.nam etiam non occupatas iſte,
qui adiuit, poterit apprehendere, vt patet in iſto text. ex
quo etiam colligitur, quòd ad res occupatas vnus contra al
terum poteſt agere. & qui potiora iura oſtendit, res ſic ap-
prehenſas ab alio aduocabit, vt patet hoc in fin. cap. quæ
autem remedia competant contra iſtos illicitè inuadentes,
dic, quòd per interdictum quorum bonorum. condictione
ex l. fin. de edi.diui Adri.tol. condictione ex l. cũ quærebar-
tur.C.vnde vi.& actione in factum, & expil.hære. ff. de cri.
expil.hære.per totum. & iſta competunt ad adipiſcendam
poſſeſsionem.ad proprietatem autem recuperandam com-
petit petitio hæredi.vt ff.de peti. hære.l.regulariter. ¶ Sed
pone, quòd quilibet ſe poſsidere contendit,& hæredem eſ-
ſe, quia neuter vult ſuſcipere partes actoris. vel pone,quòd
neuter ſe poſsidere prætendit,ſed ambo ſe parant, vt poſſeſ-
ſionem apprehendant.dicit Ioan. And.poſt Innocen. multa
verba, ex quibus in effectu collige, quòd ſi conſtat, quòd
alter poſſedit, vel quòd poſsit alium præuenire in poſſeſ-
ſione adipiſcenda, iudex non debet impedire.Si vero in oc-
cupatione imminet periculum, ne ad rixas, ac arma per-
ueniant, iudex debet occurrere,& poſſeſsionem ſequeſtra-
re,vt

re, vt l. æquiſsimum. ff. de vſufruct. & hoc caſu iudex examinatis iuribus vtriuſque partis, illi poſſeſsionem occupare permittit, qui habuit potiora iura, vt dicta l. fi. C. de edic. di. Adri. tol.

66 † Vtrùm autem in iſta examinatione ſeruabitur ordo iuris, vel expedietur ſummariè ex officio ſine libello: quidam, quòd ſeruato iuris ordi. quidam, quòd ſummariè. Primam credo veram, cum conſtat alterum poſsidere, contra quem alius agit. Secunda verò, cum conſtat nullum eorum poſsidere: quia tunc iſtam miſsionem iudex decernet, viſo teſtamento non abolito, &c. vt dicta l. fin. hæc vera in hæreditatibus temporalibus, in quibus ius prætendentibus occupare permittitur propria aucto. Secus eſt in præben. & beneficijs eccle. in talibus enim nullus poteſt ſe intromittere. & eſt ratio differentiæ. quia res dignitatis, vel beneficij vacantis dicuntur poſsideri per adminiſtratores mediatos, vel etiam per ipſam eccleſiam iuxta illa, quæ plenè not. in c. cũ ſuper. de cauſa poſſeſ. & proprie. Sed hæreditas iacens non poteſt per habentem tit. occupari; quia non eſt perſona, de cuius manibus poſſeſsio ſit apprehendẽda: iõ nemine requiſito, apprehendi poteſt. Quod ſecus eſt in beneficijs, in quibus habens titu. non poteſt ingredi propria auctoritate, niſi auctoritate ſuperioris per confirmationem aliter obtentam, vt infra de elect. cap. tranſmiſſam. & de reſtitu. ſpolia. cap. in literis. per Innocen. & in cap. eum qui. de præben. lib. 6. ¶ Et hic finem facio ad honorem, & gloriam Domini Noſtri Ieſu Chriſti, & Matris glorioſæ Virginis.

F I N I S.

PETRI DE ANCHARANO PONTIFICII IVRIS INTERPRETIS CELEBERRIMI

Super ſecundo Decretalium facundiſsima Commentaria.

S V M M AE.

1 *Iudicium dicitur eſſe multiplex.*
2 *Iudiciorum aliud eſt ſpirituale, aliud temporale.*
3 *Iudiciorum aliud vniuerſale, aliud generale.*
4 *Iudicium habet quindecim ſignificata.*

De Iudicijs.

CONTINVATVR Rubrica noſtra ad præcedentia in hũc modum. dictum eſt s̃. de præparatoriis iudiciorum: ſequitur modò videre de ipſis iudiciis. ſimilem continuationem faciunt legiſtæ. C. eo. tit. ¶ Super rub. quęrit Io. An. quare dicatur de iudiciis in plurali. dicit ipſe, ꝙ ideò;
a quia multiplex eſt iudicium a.
1 nam aliud † criminale. de quo ĩ. e. c. at ſi clerici. & c. cum non ab homine. aliud ciuile. ĩ. e. c. ceterum. & c. quia. ubi. Rurſus omne ciuile, vel criminale. aliud ordinarium, ut ĩ. ca. exami-
2 nata. aliud extraordinarium. ĩ. e. c. nouit. ¶ † Item aliud ſpirituale, vt c. exhibita. aliud temporale. ĩ. o. c. venerab. aliud mi-
3 ſtum. ĩ eod. c. quantò. ¶ † Item iudiciorum aliud uniuerſale: aliud generale: aliud ſingulare. de quibus plenè. ĩ. de lib. ob. c. 2. & in ſpe. e. ti. per totum. hac ergo rõne. ſ. quia multiplex, eſt locutus iuris auctor in plurali. ¶ Secundò quærit de ſigni
b ficatione huius verbi, iudicium b. & dicit, † ꝙ habet 15. ſigni
4 ficationes. quas ponit Io. Mo. hoc eo. ti. lib. 6. in rub. & in reg. in iudiciis. eod. ti. ¶ Quò ad præſentem tractatum debemus aſſumere iuxta cauſam finalem propoſiti operis. de qua s̃. in prima conſtitutione Gregoriana. ſ. iurgantium controuerſiæ terminentur. poſſet opponi contra illam continuationẽ rub. inquantum præmittit titulum generalem de iudiciis. & ſubiungit titulos ſpeciales. videtur. n. congruentius, ꝙ ſpecies, ſiue partes iudiciorum debeãt præcedere ſuum genus: quia ꝑ ſpecierum cognitionem facilius deuenimus in cognitionẽ, q̃ econtra. vt patet hoc ex ordinatione. ff. vbi tituli ſpeciales de ſingulis officiis. lib. j. & ſubſequitur in 2. li. de iuriſd. om. iud. ¶ Item in Cod. primò ponitur tit. de legatis. & tit. de fideicõ. ac ſubiungitur. communia de leg. pro hoc l. ſi ſeruus. §. inqt lex. ff. ad leg. Aquil. & patet. ĩ. de reg. iu. & ff. de reg. iur. ¶ Secundò non videtur fienda vis in hoc, præcedat ſpecies, ſiue genus. nam in Digeſt. præmittitur rub. de act. & obli. & ſubſequuntur rub. ſpeciales. de verb. ob. de duob. reis. de ſtipu. ſeruo. de fideiuſſ. ¶ Et ſic ſimiliter præmittitur rub. de publi. iudic. Et ſubiungit rubricas ſpeciales de adul. & ſicca. de parri. & de falſis. & ſimi. vel dic, ꝙ cum tractandum eſt de genere, & de eius ſpeciebus (& ſic de toto vniuerſali: & de partibus ſubiectis) cognitio ſpecierum debet præcedere. Sed cum tractandum eſt de cognitione vnius totius integralis: qđ habet partes ſpecificas integrales: vt eſt iudicium, cuius partes (non dico ſpeciales) ſunt litis conteſtatio: libelli oblatio: iudicis competentis aditio. & ſimilia, aptius ſituatur primò ipſum totum integrale; quàm eius partes. & hoc patet. C. de iudiciis. quem titul. præmittit legislator. ¶ Etiam ſubiungit rubricas de partibus iudiciorum. vbi debeat agitari, quo tẽpore, & quo ordine, ſiue quomodo, vt patet ibi in tit. ſequen. & hanc conſiderationem vide per Bar. in l. qui vſumfruct. ff. de verbo. obl. vbi exempla per eum. & de uerbo. ſignifi. l. rectè dicimus. per gl. habetur de materia huius rubricæ in Decre. 2. q. 1. & 1. q. 4. & 14. q. j. 5. q. 7. 16. q. 2. 30. q. vltim. §. his ita. vſque ad fin. etiam repetitur in 6. & Clem. cui conuenit. de offic. delega. c. conſuluit. qui fil. ſint legiti. ca. cauſam. de elect. c. indemnitatibus. §. ſi verò. lib. 6. de hære. ca. j. in princ. & de immunit. eccle. c. decet. vbi non valet ſeculare iudicium factum in eccleſia.

ADDITIONES.

a ¶ Multiplex eſt iudicium. adde glo. in c. quoniam contra falſam. in uer. extraordinariè. de prob. gl. in c. dilectus. de ſen. excom. in l. cum huiusſa. ff. ſi cer. pe.

b ¶ Verbi iudicium. Adde Car. Zab. hic in prin. & glo. in l. ſi procuratorem abſentem. ff. de procu. Inn. in c. Quintauallis. de iureiur.

S V M M AE.

1 *Pœnitere non põt, qui iudicem non declinare pollicitus eſt.*
2 *Citatio nuncij, non præcedente commiſſione iudicis, non ualet.*
3 *Eṗs coram concilio conueniri, & conuenire tenetur.*
4 *Iudex poteſt interrogare partes in ipſo litis exordio.*
5 *Contumax per iudicem excommunicari poteſt.*
6 *Excõicatus abſolui non debet, niſi ſatisfaciat.*
7 *Pœna inſligenda per contumaciã, an poſſit inſligi ſine alia citatione.*
8 *Iudex põt interdicere contumaci cõionem hominum.*
9 *Iudicem eligens ſi plures habet: amplius uariare non poteſt.*
10 *Contumacia eſt interpretanda ad præiudicium contumacis.*
11 *Promiſſor præcisè ad factum, præcisè cogi non poteſt.*

12 *Locus eſt pars contractus, ſicut dies.*
13 *Contumax in vno articulo non cenſetur in alio.*

1 DE quo. † Qui promiſit non declinare
iudicem, pœnitere non poteſt:
vel aliter. Iuris remediis cogitur quis ſubire iudi
cium: cui voluntariè ſe ſubiecit: nec poterit variare. h. d. pri-
mò ponitur facti narratio. ſecundò contumacis punitio. ter-
tiò iniuſtæ petitionis repulſio. ſecunda ibi [placuit.] tertia ibi
[nam adimi.] ¶ Primò not. ſecundùm Vinc. ꝙ nullus debet
proponere, niſi audiantur cõceſſa, vt patet ibi [petiiſſet eũ.]
&c. ordinem. n. in auditione omnium debet iudex obſerua-
re: vt omnia deſideria audiantur, ut in l. nec quicquam. §. ob
ſeruare. de off. proconſu. & lega. ¶ Secundò ex hoc etiam ver
bo no. ꝙ ad requiſitionem iudicis aduerſarius eſt citandus:
2 † vnde citatio nuncii non præcedente iudicis commiſſione,
non valet, vt not. Cyn. in l. neminem. C. de exhi. & tranſ. reis.
3 ¶ Tertiò no. † ꝙ eps pót coram concilio conueniri: & venire
tenetur. de hoc concilio prouinciali hr̃. 18. diſt. c. eps ad ſino
dum. & per totum. pt etiam cõueniri coram Metropolitano,
vt c. decreuimus. 10. q. j. & vide quod de iſto concilio no. etiã
in c. in Lateran. j. de præb. &c. ¶ Quartò no. ꝙ iudex, ſiue cõ
4 cilium interrogauit epm, an vellet experiri. † & ſic pót iudex
interrogare partes in ipſo litis exordio. ſimiliter in medio, &
in fine. & quoties ſibi viſum fuerit, vt in c. cum Io. de fi. inſtr.
¶ Similiter teſtes, & aduocatos, vt in l. repeti. & per totũ titu.
ff. de quæſt. & l. prox. ff. de his, quæ in teſta. delen. ¶ Vndecim
caſus, in quibus poteſt iudex interrogare, vide in l. j. ff. de in-
terro. act. & etiam extra illos caſus, vbicunq; æquitas eũ mo
uerit, vt in l. vbicunq;. e. tit. ¶ Quintò no. † ꝙ cõtumax poteſt
5 per iudicem excõicari: & iſta eſt propriè pœna contumacis.
ſimiliter excõicatio, quæ pro alio debito nõ eſt ferenda. ca. j.
de ſenten. exc. ¶ Alia etiã remedia ſunt prodita contra con-
tumacem, in ca. calumniam. & ibi no. j. de pœn. & ff. ſi quis
ius di. non ob. l. j. vt li. non cont. c. qm̃ frequenter. §. fin. ¶ Se-
6 xtò no. † ꝙ non debet excommunicatus abſolui: niſi ſatisfa-
ciat. ſatisfacere ergo debet, & poſtea abſolui. ergo ſatisfa-
ctio non operatur abſolutionem. de quo j. dicam. quæ autẽ
ſatisfactio debeat eſſe iſta: dicã poſt gl. ¶ Septimò no. ꝙ con
tumacia, & etiam excõicatio propter eam ſubſecuta, nõ pri
uat contumacem, & excommunicatum beneficio. interim ve
rò, prima excõicatione durãte, redditus eccleſiaſtici ſibi ſub
trahuntur. de quo dic, vt j. de ap. c. paſtoralis. ¶ Octauò no.
7 & collige, † ꝙ pœna, quæ infligitur ratione contumaciæ, po-
teſt infligi ſine alia citatione. circa quod vide quod no. Bart.
in l. 3. §. ſi ad diem. ff. de reſti. mili. ille enim. §. facit, ꝙ noua ci
tatio requiratur. vt l. poſt edictum. de iud. licèt glo. ibi expo-
nat, debet. i. poteſt. Bar. ita dixit. quædam eſt pœna contuma
ciæ: quæ reſpicit proceſſum, ſuper quo cõtumacia eſt admiſ-
ſa. puta quòd contra contumacem feratur ſententia: vel per-
ueniatur ad primum. & ſecundũ decretũ. & tunc non requi-
ritur noua citatio. ¶ Quædam eſt pœna, quæ ipſum proceſ-
ſum non reſpicit: ſed extrinſecus venit: vt ſi per contumaciã
vellet iudex aliquem in certam quantitatem condemnare:
vel remouere ab officio. & tunc requiritur noua citatio cum
præfixione termini, infra quem doceat de ſua excuſatione,
vt d. §. ſi ad diem. facit. ff. vbi pu. edu. de. l. penul. ¶ Nonò no.
8 † ꝙ iudex pót interdicere contumaci communionem homi-
num. Similiter quandoque interdicit exercitium certæ artis,
vt aduocationis: vel conuerſationem in certo loco, vt l. mo-
ris. ff. de pœn. facit l. j. ff. ſi quis ius di. non ob. ¶ Venio ad op.
& primò op. & videtur, ꝙ iuris lator vtatur hic mala latinita
te. dum dicit [quem.] &c. cõtra l. Plautius. ff. de auro & argẽ.
leg. & c. ad audientiam. s. de reſcrip. Solu. dicit glo. j. ponitur
caſus pro caſu: & adducit ſimilia. cui adde s. de ſacra vnctio.
c. vno. circa prin. & Io. 14. c. ibi [ſermonem, quẽ audiſtis, nõ
meus.] &c. Similiter tp̃s pro tempore, vt no. in l. ſi Poſſido-
nium. C. de his, qui no. infa. ¶ Secundò op. dicitur hic, ꝙ fuit
interrogatus: an vellet litigare. & ſic innuit, ꝙ in eius arbitrio
erat, vellet cum eo litigare, vel non. contra hoc opp. & vide-
tur, ꝙ inuitus eſſet cogendus. quia iudicium redditur in inui-
tum, vt l. inter ſtipulantem. §. j. de verb. oblig. So. glo. 2. ſoluit
duobus modis. primò, ꝙ fuit ex ſuperabũdanti; cum inuitus
poſſet cogi, vt in contrario. Vel fuit interrogatus, ne poſſet
a poſtea ſinodum a recuſare. vbi ſemel placuiſſet ſibi ſubire iu
dicium coram ea. vt c. inter monaſt. de re iud. & 3. q. 3. c. offe
ratur. Iſtam ſo. gl. reprobat. quia ratione ſuſpicionis non p̃t
tota ſinodus recuſari. Io. An. reprobat hoc dictum. nam ſi p̃-
ſidentes ſinodo ſint ſuſpecti, vel metropolitanus, pót tota ſi-
nodus recuſari. 3. q. 8. c. quia ſuſpecti. de procura. c. conſulti.
& ꝙ poſſit collegium recuſari, alle. j. ti. j. c. licèt ex ſuſcepto.
ver. ſi verò. allego etiam per hoc, j. de re iudi. ca. paſtoralis. in
clem. vbi in vno populo cadit ſuſpicio, & inimicitia capita-
lis. nam & pót vniuerſitas delinquere: licèt non ita de facili,
vt priuata perſona, vt l. ſi ex dolo. ff. de dolo. Idem ergo Ioã.
An. ſoluit aliter illud contrarium. & dicit poſt Phil. Ia. & Frã.
Vercel. ꝙ fuit interrogatus; quia fortè habebat ius reuocan-
di domum. 5. q. 2. c. j. vbi de hoc. & j. ti. j. c. fi. vel ſcd̃m Petr. &
Abb. fuit interrogatus; quia cauſa criminalis epiſcopi eſt de
maioribus. & maiores ſine cauſa transferri poſſunt ad Papã.
de appell. c. vt debitus. in fi. vel factum fuit cauſa dirimenda-
rum litium. quia ſe defendere non cogebatur inuitus, ſcd̃m
9 Io. An. ¶ Et no. ſm̃ præcedentem ſol. † ꝙ ſi ille, qui habet plu
res iudices, & ſemel eligit litigare ſub vno: non poteſt poſtea
variare. quod facit ad materiam l. eum qui certarum. de ver.
obli. ¶ Collige etiam, ꝙ rei conuenti eſt electio, corã quo ve
lit litigare, ſi habet plures iudices. quod eſt verum ſine dubio
in ſcholari, vt in Auth. habita. C. ne fi. pro pa. in epiſcopo, vt
hic. Regulariter verò iudicis electio eſt actoris, vt l. 1. & 2. de
eo quod cer. lo. & c. cum ſit. de fo. compe. ¶ Tertiò op. innuit
ibi text. quia ſemel ſibi placuit, non potuit poſtea recuſare.
¶ Sed contra hoc oppon. & videtur, ꝙ ſibi licuerit pœnite-
re, vt l. ſi conuenerit. ff. de iuriſd. om. iud. Sol. glo. quæ incipit.
ſed nonne. ſoluit, ꝙ hic non habet locum pœnitentia. qa cle-
rici variare non poſſunt. j. de iure patro. c. cum autẽ. vel hic
non pœnituit: ſed contumaciter receſſit. ex qua ſo. no. ꝙ l. ſi
conuenerit. habet locum, cum expreſſè pœnitet: ſecus ſi con
tumaciter ſe abſentat. quia tunc ratione promiſſionis præ-
ambulæ, poteſt contra ipſum procedi: tanquam contra con-
tumacem. Nam licèt poſſit pœnitere: non tamen contumaci
10 ter recedere, ſm̃ Ho. † Contumacia enim ſemper eſt interpre
tanda ad præiudicium. non ad commodum contumacis, vt
no. in ſimili. ff. de acq. hær. l. quandiu. licèt abſens non per cõ
tumaciam, videatur ſemper contradicere, vt l. 2. §. fi. ſol. mat.
tamen ſi eſt abſens per contumaciam: videtur in ſui præiudi
cium conſentire, vt d. l. quandiu. facit quod no. Io. And. poſt
Inn. j. de dila. c. preterea. Io. An. poſt Goff. & Phi. dicit, ꝙ illa
l. ſi conuenerit. loquitur, cum conſentit in iudicem alienum.
illud c. loquitur, cum conſentit in proprium. & ſic, ſm̃ eũ, cõ-
trarium loquitur de iuriſdictione danda. quo caſu licet pœ-
nitere ante lit. conte. hic verò de iuriſdictione non declinan-
da. quo caſu pœnitere non licet, vt hic. ¶ Tu verò dic, ꝙ qñq;
quis renunciat priuilegio recuſandi iudicem. Qñq; quis paci
ſcitur ſubire iudicium non ſui iudicis. Qñq; quis promittit
aliquid dare, vel facere certo loco. ¶ Primo caſu non eſt lici
tum pœnitere. cum enim renuncio exceptioni declinatoriæ,
tollitur obſtaculum, quod opponi poterat contra iuriſdictio
nem efficacem contra me in habitu, non in actu: & reuertit.
de facili ad naturam ſuam, vt l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pact.
¶ Secundo caſu, cum paciſcitur quis ſubire iudicium nõ ſui
iudicis. hic tractatur de iuriſdictione de nouo validanda cõ-
tra iſtum. & excedit ſuos terminos naturales: ideò difficilius
rob oratur. ſ. litis conteſt, vt d. l. & ratio eſt; qa ille, qui p̃mit-
tit p ſtipulationem litigare coram iudice, promittit factum,
hoc eſt pati. qđ eſt factum, vt no. in l. 2. ff. de uerbo. ob. ¶ Sed
ad

11 ad factum nõ poteſt † p̃miſſor p̃cisè cogi. ſed liberatur præ
ſtando intereſſe, vt l. ſi quis ab alio. de re. iud. & l. ſtipulatio-
nes non diuidun. ver. Celſus. de ver. obli. ¶ Tertio verò caſu
cũ quis promittit facere, vel dare aliquid certo loco, nõ po-
teſt declinare iudicem illius loci, quia ibi videtur cõtraxiſſe.
Ideo ratione illius contractus ibi poterit conueniri, vt l. con
traxiſſe. de act. & obli. j. tit. 1. c. dilecti. nec pót venire contra
12 quia † locus eſt pars contractus: ſicut dies, vt l. 1. ff. de edẽ. §.
diem. & de ſol. l. quæro. ¶ Diſtingue tamẽ plenius, vt per do
ctorem meũ in l. ſi quis in cõſcribendo. C. de epiſ. & cle. & l.
pe. C. de pac. & circa hanc materiam vide plures q. in Spe. de
cõpe. iudi. adi. §. 1. verſi. ſed nũquid poteſt. ſub ver. decimus.
ſub quo ſunt. 16. quæſt. de hac materia. ¶ Quartò oppo. dici-
tur hic, ꝙ donec ſatisfecerit, non debet abſolui. contra imò
videtur ſine ſatisfactione, præſtita tantũ cautione de parẽdo
mandatis, ſit abſoluendus. j. de ſen. excõ. c. per tuas. So. dicit
glo. quæ incipit. loquitur. ꝙ illud c. loquitur ſm̃ iura, vbi cau
ſa excõmunicationis ante tractabatur, q̃ fieret abſolutio. 11.
q. 3. c. ſi epiſcopus. hodie ſtatĩ debet abſolui, & poſtea de cau
ſa cognoſci. vt in contrario. contra quã ſo. op. de. c. ex parte.
de ver. ſigni. Sol. dic, gl. ibi loquitur pro manifeſta offenſa. &
idem, ſi pro manifeſta cõtumacia, vt c. venerabilis. de ſen. ex
com. lib. 6. Aliter dicit glo. c. per tuas. concordat cum iſto. c.
quia tex. iſte non loquitur de ſatisfactione debiti principalis:
ſed de ſatisfactione alia. ſ. expẽſarũ, & cautionis iuratoriȩ, &
de iudicio ſiſti, vt d. c. ex parte. & l. ei q. C. de bo. au. iudi. poſ.
de hoc cõtrario plenè vide in d. c. venerabilis. & d. c. ex par-
te. ¶ Quintò oppo. iuxta gl. & videtur, ꝙ ex hoc tantũ, ꝙ iſte,
De quo vult deo diſceſſerit: non debuerit excommunicari. nã
excomunicatio non fertur, niſi trina monitione p̃miſſa. & in
ſcriptis, & alijs obſeruatis, de q̃bus in c. ſacro. de ſent. excõ.
¶ Sed hic ex ſolo diſceſſu fuit excõicatus. ergo malè. Solu.
cõtrariũ loquitur in ficto cõtumace: vel nõ hic in manifeſto;
qa dixit, nolo corã vobis litigare. quo caſu alia citatio nõ re-
q̃ritur, cũ hic dicit, in iudicio, vt no. in c. venerabilis. de ſen.
excõ. lib. 5. §. ſecus autem. ¶ Idem ſi ſic non dixit. ſed in ter-
mino ſtatuto ſibi per iudicem non comparuit: monitio enim
iudicis idem, quod peremptoriũ, operatur, vt no. C. quomo
do, & qñ iu. l. 2. & c. conſuluit. de offi. dele. ¶ Idẽ ſi cõparuit,
& illicentiatus receſſit. de tali enim dicitur. non vr̃ veniſſe,
qui nõ ſtetit, vt l. ſcire oportet. §. ſcire. ff. de excu. tu. & qđ no.
Inn. in c. calumniã. de pœnis. &c. ¶ Sextò op. dr̃ hic, quòd
non debet abſolui: niſi ſatisfactione præmiſſa. Sed cõtra. ſola
nãq; contumacia non ſufficit ad cõdemnationem eius, quod
petitur. niſi aliter probetur, vt l. properandum. §. & ſi quidẽ.
C. de iudi. So. iſte tex. dum dicit [nã adimi ſibi ep̃atum.] &c.
quaſi dicat, ep̃atus, anteq̃ liqueat aliter de delicto, nõ debet
propter ſolam cõtumaciã adimi. ad hoc. j. de dolo, & cõtu. c.
veritatis. vel dic, quòd aut loquimur de relaxanda ſententia
excõmunicationis inflicta propter cõtumaciam manifeſtã:
vel offenſam. & habent locũ iura præalleg. aut loquimur de
audientia cõcedenda cõtumaci ſuper principali: & tunc quã
doq; debet ſolũ cauere: quãdoq; debet ſoluere. qđ dic, vt no.
Bar. in l. eum qui. ff. de priuileg. credi. ¶ Septimò oppo. hic
dicitur, quòd ſatisfactione præmiſſa, debet abſolui. contra
hoc opponitur, & videtur, quòd nulla abſolutio requiratur:
quia ſolutione eius, quod debet̃, omnis tollitur obligatio, vt
Inſti. qui. mo. tol. obli. in prin. hic autem poſt ſatisfactionẽ re
quiritur alia ſolutio. ergo malè. So. excõmunicatus eſt obli-
gatus parti, & iudici, quem contẽpſit: licèt ergo ſit abſolutus
ab aduerſario per ſolutionem: non intelligitur abſolutus à
iudice propter contemptã eius maieſtatem, arg. c. cũ deſide-
ras. ad fi. j. de ſen. excom. & vide quod no. in Clemẽ. j. de deci
mis. in gl. ſic ergo. aliàs incipit. ſi ſuſpenſi. & c. bonæ. de ætate
& quali. per Inn. ¶ Octauò op. innuitur hic, quòd poſtq̃ ſic
deceſſit, poſſit in cauſa procedi: & ſecundũ exitum cauſæ, epi
ſcopatus adimi. ¶ Sed videtur, quòd ad cauſam debuerit de
nouo citari † quia contumax in vno articu. nõ cenſetur cõtu
13 max in alio, vt no. Inn. s. de offi. deleg. c. conſuluit. & c. ad peti
tionem. de accuſa. hic verò innuitur, ꝙ ſit citandus vlterius,
ergo malè. Sol. iſte, ſic dicendo, non potuit dici contumax
ſuper vno articulo: ſed tota cauſa, cum dixit, ꝙ ſibi nõ place-
bat corã ſinodo litigare. ſicut ergo, q recedit appellans fru
ſtatoriè, non eſt citandus vlterius in c. 2. de dolo, & contu. li.
6. ita nec iſte. ¶ Nonò oppo. & videtur, ꝙ potuerit ep̃atu pri
uari, pp cõtumaciã. 11. q. 3. c. rurſus. & j. de cleri. nõ reſide.
c. ex tuæ. Sol. aut eſt contumacia iudicii: aut non reſidentiȩ.
ſi iudicij. & tunc aut perſeuerat per annũ in cõtumacia, & ex
a cõicatione: & pót priuari, vt in c. rurſus. Si minori a ſpatio an
ni, non pót priuari. ¶ Secundo caſu, ſi eſt contumacia non re
ſidẽdi, pót priuari, iuxta formã dicti c. ex tuæ. ¶ Decimò op
po. & videtur, ꝙ illa verba. [nullus eidem cõmunicet] &c. fue
runt nimis generaliter contexta. cum dictio [nullus.] ſit vni
uerſalis, & nullius excluſiua, vt C. mandati. l. à procura. Sed
poteſtas, & iuriſdictio proferentis ſententiam, non cõprehẽ
dit non ſubditos, vt c. cum animarum. de conſti. lib. 6. & l. ex
tra territorium. ff. de iuriſ. om. iudi. ex quo videtur. ꝙ conci-
lium debuerit prohibere cõionem quò ad ſubditos. non aũt
quò ad ſibi non ſubiectos. cuius contrariũ hic dr̃. ¶ So. ſen-
tentia excõicationis afficit perſonam, ſicut infamia: & iõ per
ſonam ſequitur, quocunq; vadat. ſicut lepra leproſum, vt no.
in l. ex ea. ff. de poſtu. & de offi. ordi. c. cũ ab eccleſiarũ præla-
tis. 11. q. 3. c. ſicut. & c. ſe. & ſuper hoc vide, quod no. in l. cun
ctos populos. C. de ſumma trini. & fide cath. p Bar. & dicã. j.
de foro compe. c. poſtulaſti. ¶ Quærit Io. An. vtrũ iſta verba
[nullus eidẽ cõmunicet.] importent excõicationẽ: & ſic cen
ſeatur excõmunicatus: videtur ille tex. innuere, ꝙ ſic. dum di
cit. [donec fuerit abſolutus.] abſolutio enim præſupponit
excõmunicationẽ. vt s. de ele. c. venera. ſicut priuatio habitũ,
vt l. decẽ. de verb. obli. ¶ Itẽ quia nihil refert, quid ex æqui-
pollentibus fiat. & ſæpe qs vtitur ſimplicitate verborũ, vt c.
ad audientiam. j. de appella. & c. paſtoralis. de dona. plerũq;
enim dũ proprietas verborũ exquiritur: ſenſus veritatis amit
titur, vt c. propterea. j. de verb. ſig. ad hoc facit quod not. Io.
An. j. de. appel. c. præterea. ſup verb. cognoſcas. & hoc tenet
Io. An. vbi apparet, ꝙ iudex hoc intendit. & talis erat, qui ex
communicare poterat. & hoc maximè, cum addũtur verba,
quæ ſequuntur. [donec ſatisfactione.] & alia: cum talia ver
ba cadãt ẽt in iudices: q excõicare nõ poſſunt. ſeqtur, ꝙ talis
cõmunicando alijs non peccaret: vel celebrando, irregularis
non eſſet, ſm̃ Io. An. &c. ¶ Secundò quærit dñs Io. de Lig. Si
quis promittit ſoluere vbiq; locorũ. an poterit conueniri in
omni loco. Iaco. de Are. quòd ſic: quia ibi videor cõtraxiſſe,
vbi promitto ſoluere, vt l. cõtraxiſſe. de actio. & obliga. vnde
Gul. de Cun. contra. in l. pen. C. de pac. Sed opi. Iac. cõiter ap
probatur, ſm̃ eũ. & Bar. in l. Titiũ, & Mæuium. §. 1. de admi-
niſtra. tuto. & ꝙ ipſe no. in l. 1. & in §. ſi quis ita. ff. de eo, quod
certo loco. ¶ Tertiò quæro. hic videtur, quòd conciliũ man-
dat, ꝙ nullus ſibi cõicet, &c. quæro ergo, cũ cõſtitutio, vel ſta
tutum prohibet alicui audiẽtiã: ſi nõ fuerit denegata, ſed cõ-
ceſſa: an valeat iudiciũ. dicit Bar. ꝙ qñq; lex reſiſtit actioni,
ſiue petitioni. puta ꝙ ex tali cõtractu, nõ detur actio: vel peti
tio: vel audiẽtia denegatur; & tũc ſi ille actus, ſuper quo. l. ſic
loquitur, erat talis, ex quo vel de iure cõi oriebatur actio: tũc
p talia verba nõ ĩpeditur natiuitas actionis: ſed patitur exce
ptio. ff. ad Velleia. l. 2. §. 1. & ad Mace. l. 1. in prin. qñq; ex illo
actu non oriebatur actio; ſed ſolum officium iudicis: tunc
verba inducunt, vt nullo modo audiatur, vt C. qui & aduer.
quos. l. fi. ratio eſt; quia quando nulla ſubeſt obli. ſed ſolùm
ad officium iudicis ſibi datur audientia: eo ſublato, audien-
tia intelligitur denegata. ¶ Et ideò in criminalibus, quæ nõ
expediuntur per actiones, & obliga. ſed per officium iudicis.
Inſti. de pu. iudi. in prin. denegata audientia, denegatur to-
tũ factum. C. de his, qui ad ec. cõfu. l. ſi ſeruus. iſta ſunt verba

Barto.in l.cum l.ff.de fideiuſſ. & in l.j.§.ſublata. ff.ad Trebe. & vide Bald.in illa diſputatione.Statuto cauetur,quòd fœne rator,&c.

S V M M Æ.

1 *Cauſæ eccleſiaſticæ per clericos, non laicos ſunt tractandæ.*
2 *Cognitio cauſarum eccleſiaſticarum pertinet ad prælatos.*
3 *Probibitio non habentis ius probibendi ſperni poteſt.*
4 *Captio clericorum laico demandari poteſt.*

DEcernimus. Non indiget ſumma rio, ponit tria dicta
1 ſeda,ibi[& epi.]tertia ibi[nec pp.]¶No.j.ꝙ cau
2 ſæ eccleſiaſticæ [a] p clericos ſunt tractandæ; non per laicos. laici.n.nec iuriſdictionem, nec generalem adminiſtrationē in ſpiritualibus hr̄e poſſunt ſuper clericos,ſm̄ Inn.& Ho.96.
2 di.c.bene quidem.¶Secũdò no.†ꝙ cognitio cauſarum ſpiritualium pertinet ad prælatos: & ſic oēs prælati habent iuriſdictionem,de quo s̃.de off.or.c.cum ab eccleſiarũ.¶Ter-
3 tiò†ꝙ prohibitio non habentis ius prohibendi,poteſt ſperni,vt l.tutor.ff.de minori.imò iudex eccleſiaſticus poſſet cōtra iudicem laicum,ſic prohibentem exercere cenſuram,tāquam contra turbatorem ſuæ iuriſdictionis, ar.ff.ſi quis ius di.non ob.l.j.& eorum,quæ no.Inn.s̃.de off.deleg. c.j.¶Primò opp.contra iſtum tex.fere de toto primo li. C.vbi Imperator ſuper clericis, & eccleſijs, & rebus clericorum ſtatuit multa iura.& idem in libro Auth.in Auth.q̃uo oportet epos. in Auth.de monachis.in Auth.de re.ec.in Auth.vt determina.ſit numerus clericorum.& in Auth. de ſan. epi. cum aliis ſimilibus.ſo.dic,vt no.in d.c.bene quidem.¶Secundò gl.op. & vr̃,ꝙ laici non poſſunt tractare negocia eccleſiaſtica.s̃.de arb.c.expoſita.& c.contingit. Solut.dicit gl. quòd p̃t tanquā arbiter:non tanquam iudex.¶Tertiò opp.2.q.4.c. Mēnā.& 63.di.c.in ſinodo.vbi ēt tanq̃ iudex tractare p̃t.ſo.dicit gl.auctoritate ſua non p̃t: ex delegatione verò p̃t laicus cognoſcere de cauſis pecuniariis clericorum.quod eſt verum, ſecũdũ Fran.cum non reperiantur clerici idonei:aliàs non. de relig. do.c.inter quatuor.& ne cle.vel mo.c.relatum. Papa verò & pecuniarias,& ſpũales laicis delegare,& committere p̃t,etiā cum ptāte excōicandi,& abſoluendi.quod nō p̃t facere eps, vt no.Phil.de of.or.c.ſi.& no.96.di.c.j.vt procurator verò in cauſis ſpũalibus pōt laicus interuenire,vt c.j.de procur.li.6. iure ergo ſuo laicus tractare negocia clericorum non p̃t. ſed p̃ nomine alieno,tanquam delegatus,vel procurator pōt,vt p̃ allegatis iuribus.Simile in filioſa.qui nomine alieno pōt eſſe in iudicio ſine patris conſenſu:nomine proprio nón.j. de p̃-
4 cura.c.qui generaliter. lib.6. ¶†Captio clericorũ etiam pōt laico demandari.quia in ea nudum miniſterium facti verſatur.& alieno nomine applicatur, vt c.famæ.de ſen. excom.& c.ſi clericos.de ſen.excom.lib.6.Et diſtingue breuiter ex p̃dictis.cum quæritur:vtrùm laici poſſunt tractare eccleſiaſtica negocia:ſic diſtingue.aut vult tractare ex delegatione Papæ:& poteſt.aut inferioris:& tunc,aut ſpirituales: & non poteſt.aut pecuniarias:& poteſt.Si clerici.qui ſunt periti. aliàs non.aut vult eas tractare iure ſuo:& tunc tanquam iudex nō poteſt,vt hic.tanquam arbiter.dic,vt s̃.de arb.c.expoſita. & c.contingit.aut vult eas tractare nomine alieno: & poteſt,vt d.c.j.de procurato.& etiam tanquam nudus miniſter. vt d.c. vt famæ.& tanq̃ acceſſor ēt poteſt, & iure conſilia impendere,vt no.in d.c.contingit.& hic in nouella. ¶Sed hic incidenter quæro:quia in perſona procuratoris, cum interuenit in iudicio,debet fundari ſententia,vt no.in l.j. C. de ſent. & ex ſtipulatione iudicatum ſolui. & ex ſententia quæratur procuratori directa actio,& vtilis dño,vt in l.in cauſæ. §. fi.cũ l.ſe. ff.de procu.an illa ſit,cum laicus tractat illas cauſas ſpirituales:ꝙ aliquod ius ex ſententia,vel iudicio reſideat penes eũ. credo,ꝙ non:quia in matrimonio per procuratorem cōtracto non eſſet dicēdum quæri procuratori actionem directā, ſed via recta ſuo principali.Idem in beneficiis, & oībus iuribus inſeparabilibus à perſona,in quibus procurator præſtat nudum miniſterium,vt l.quod in eo.ff.de acq.poſſ.& hoc no. Bar.in ſimili.eo.ti.l.antepen.& l.qui ita.ff.ad Treb.¶Quæro quid econuerſo, an clerici poſſint tractare negocia ſæcularia? videtur, ꝙ non.ne promiſcuis rerum actibus turbentur officia,vt l.conſulta diualia.C.de teſtamentis.& in Auth.quomodo oportet epos.in prin.colla.j.& j̃.ne cle.vel mo.p totũ. dic contra.ſ.ꝙ poſſint in locis, vbi habent temporalem iuriſdictionem.c.licèt.j̃.tit.j.& quod no.s̃.de of.or.c.quod ſedes.& de rapto.c.in archiepiſcopatu.

ADDITIO.

a ¶Cauſæ eccleſiaſticæ.adde gl.in cle.per literas.de prēb.in cle. fi. de æta. & qual.& in cle.2.de ap.& in cle.2.de reb.ec.non alie.

S V M M Æ.

1 *Connexa eodem iure cenſentur cum his,quibus connectuntur.*
2 *Cauſa iuris patronatus eſt de foro eccleſiaſtico.*
3 *Iudex eccleſiaſticus poteſt de quæſtione incidenti temporali coram eo cognoſcere.*

QVanto. Continuatur ad præcedens cap. hoc modo.dictum eſt ibi, ꝙ laici non tractant eccleſiaſtica negocia. ſed quia poterat meritò dubitari de cauſa iuris patronatus: an in foro eccleſiaſtico,vel ſeculari debeat terminari: ideò ponit iſtud
1 c.in quo primò no. †ꝙ connexa eodem iure cenſentur cum his,quibus connectuntur.& de conſti.c.translato. ſcd̃m Pet.
2 ¶Secundò no.ꝙ cauſa iuris patronatus eſt de foro eccleſiaſtico:licèt ergo laico ſit cōceſſum de gratia, ꝙ poſſit tale ius poſſidere:non tñ iudici ſeculari conceſſum videtur,ꝙ poſſit de tali iure cognoſcere.arg.l.quod verò. ff.de leg. ¶Quærit gl.quę ſit ratio,ꝙ cognitio cauſæ iuris patronatus nō ſpectat ad iudicem ſecularem.reſpondet,ꝙ ideò,quia eſt annexa,& connexa ſpiritualibus. ideò propter coniunctionem aſſumit ſibi eius naturam,vt in l.quæ religioſis.ff.de rei ven.ad hoc l. non tantum.ff.de excu.tu.§.Ilienſibus.ratio etiam eſt,quam dixi ſupra proxi.no.quia contra regulas iuris eſt conceſſum hoc laico de gratia,ꝙ valeat poſſidere.de iure patr.c.3.ergo non debet tale ius extendi,ſed reſtringi,vt no.in d.l.quod verò.¶Sed dices.cum ius patronatus ſit miſtum ex temporalitate. quando tñ laico competit, & tranſmittitur ad hæredes.16.q.7.c.filius.& ex ſpiritualitate, inquantum competit in re ſpirituali.ſ.in eccleſia;quare magis eius cognitio demādatur iudici eccleſiaſtico,quàm ſeculari. ¶Ad hoc dico, ꝙ cum aliquod miſtum componitur ex duobus, diuerſam naturam habentibus,aſſumit ſibi naturam ſimplicis dignioris: vnde ſi illuſtri adiungatur alius priuatus, in cognitione cauſæ Imperator de appellatione cognoſcat,reſpectu habito ad illuſtrem,non ad priuatum.no in l.præcipimus.in fi.C.de appel.ad quod optimè.c.ſi duo.de offi.deleg.lib.6.regula enim eſt,ꝙ magis dignum trahit ad ſe minus dignum, vt in ca.qđ in dubiis.de conſe.ecc.vel alta.facit quod dixi,ꝙ vniuerſitas ſcholarium eſt cenſenda eccleſiaſtica,ratione miſturæ ſcholarium clericorum.s̃.de conſuetu.c.cum dilectus. facit quod no.Bar.in l.Ariſto.ff.de dona.vbi ſi vendo rem pro x. quæ valet mille,recepto à me additamento alterius rei,quæ valet reſiduum:non cenſebitur contractus emptionis, vt ibi.& hoc, cum vnum ex ſimplicibus præcedit reliquum dignitate; qa ſibi attribuitur illud miſtum.idem ſi excedit quantitatem,vt dixi.ad hoc l.quæritur.de ſtatu hom.vbi hermaphroditus cēſetur maſculus,vel fœmina,prout magis coaleſcit.quandoq; ſimplicia confunduntur,& reſultat ſpecies ſpecifica ex eis.vt ſi ex vino tuo,& ex melle meo fiat mulſum.vt in l. 3. 4. & 5. vt ff.de rei vendi.quoniam ex duobus ſimplicibus fit miſtũ, & vnum alterũ non excedit in aliquo.tunc videtur,ꝙ quodlibet ſimplicium tantum poſſit in miſto,ar.no.j̃. ne ſede va. c.j.in materia vnionis.accedit ad prædicta qđ hr̃ de dona. cā mor.q̃ participat de natura,in l.j.in fi.de dote præle.& de iure accreſcendi coniuncto cũ ſubſtitutione pupillari in l.q̃ patri. de acq.hær. ¶Quid dices,qñ diſpoſitio loquitur diuiſim de ſimplicibus,an extendatur ad miſtũ,ſiue cōpoſitũ ex eiſdem.verbi gratia Papa conceſsit legato, ꝙ poſsit legitimare ſpurios.Item inceſtuoſos.quid ergo,ſi eſt inceſtuoſus, & ſpurius(quia natus ex cōſanguinea alteri nupta:)vr̃,ꝙ poſsit.qa ſub ſimplicibus continentur miſta.contrariũ tenet Bar. in l. ſi ita ſcriptum.de lib.& poſth.pro quo facit quod no.j̃. cap. prox.per Io.An.eps.n.diſpenſat in adulterio,vt ibi.Itē in inceſtu.vt 27.q.j.c.virginē.& tñ non diſpenſat in adulterio inceſtuoſo,ſm̄ Vin.vt ff.de adul.l.vim paſſam.§.præſcriptis.ad prædicta facit l.Titiæ textores.ff.de le.j.& vide qđ no.Bar.in l.2.in prin.ff.de ver.ob.qñq; vna res adiũgitur alteri,nō principaliter,ſed per modũ acceſſorii: tunc res ſemper iudicatur ſm̄ principale,non attenta dignitate talis acceſſorii, vt l.& ſi non ſint.§.perueniamus.& in fi.l.ff.de au.& ar.le. facit quod ſubtiliter no.in l.ſi vir.ff.pro dona.& l.rerum miſtura.de vſuca.¶Quærit gl.vñ hoc,ꝙ ius p̃ronatus cadit in laicũ.dicit, ꝙ ideò.quia non eſt merè ſpũale. Nam merè ſpũalia poſſidere non poſſet,nec ad hr̃des tranſmittere. 8.q.j. c.cũ apoſtolica. & de præſcr.c.cām q̃.& dic ſm̄ Ho.ꝙ laicus merè ſpũale non tractat,nec poſſidet.merè tpale laicus tractat,& poſſidet ſpirituali annexum: ius patronatus laicus nō tractat, ſed poſſidet.de his 16.q.7.c.pię mentis.¶Vltimò q̃rit Io.An. vtrùm qđ hic dr̃,ſit verũ,ēt ſi qō iuris patronatus deducatur in iudicio incidenter:vt non poſſit corā iudice laicō ventilari.dic,ꝙ ſic,vt j̃.qui fi.ſint leg.c.lator.& ibi p Io.An.videas,quod hic
3 no.Pe.videlicet,†qa iudex eccleſiaſticus p̃t de qōne incidēti tpali coram eo cognoſcere,& non econuerſo iudex ſecularis de ſpũali incidenti.dic vt j̃.de or.co.c.tuam. facit quod not. in l.Titia.ff.ſo.ma.per Bar.&c.

S V M M Æ.

1 *Confeſsio ſola, vel legitima probatio an ſufficiat ad condemnationem.*
2 *Species probationum in criminalibus.*
3 *Argumentum de ſententia ad probationes eſt licitum.*
4 *Depoſitus poſt depoſitionem non ſtatim efficitur de foro ſeculari.*
5 *Degradatus an gaudeat priuilegio ſeculari.*
6 *Iudex ſtatim poſt latam ſñiam eſt functus officio ſuo.*
7 *Reus ex eodem delicto pluribus pœnis non debet puniri.*
8 *Fides ſit iudici ſeculari per iudicem eccleſiaſticum.*
9 *Clericus conueniens laicum an poſſit reconueniri coram iudice ſeculari.*
10 *Eps in maiori crimine,quàm adulterio an poſſit diſpenſare.*
11 *Canones ab hominibus ſunt obſeruandi.*
12 *Confeſsio coram iudice incompetenti facta ad quid prodeſt.*
13 *Iudex an debeat exequi ſententiam alterius ſine nouo proceſſu.*

AT ſi clerici. Clericum conuictũ, vel confeſſum de crīe corā iudice laico ex eo non punit eps.ſed coram ſe cōfeſſum,& conuictum punit debita pœna: non cum illo diſpēſat.quod patet in adulterio,& minoribus.depoſitũ vero non ſtatim tradit curiæ ſeculari,ſm̄ iſtam ſummā.ſm̄ ibi [ſi nō.]
1 tertium ibi[de adul.]quartũ ibi[ſed non debet.]¶No.j.†ꝙ in criminibus ſufficit ad condemnationem ſola cōfeſsio,vel legitima probatio.qñq; tñ confeſsioni non eſt ſtandum,vt l. j.§.ſi quis vltimo.ff.de quæſt. probationes verò qñ dicantur ſufficientes in cauſa criminali.dic vt l.ſciant. C. de probatio. quādo verò concurrunt iſta duo.ſ.confeſsio, & probatio criminis confeſſati:tunc excluditur criminoſus à beneficio appell.quod dic.vt j̃.de appel.c.cum ſit Romana.& C.quorum app.non re.l.2.& j̃.de app.c.Romana.§.ſi autem.lib.6.& l.
2 creditor.§.iuſſus.ff.de appel. ¶†Ex præmiſsis verò no.duas ſpecies probationum in criminibus.ſ.probationem, & confeſsionem.Sunt duæ aliæ per euidentiam facti,& preſumptionis,vt j̃.de reſt.ſpo.c.cum ad ſedem.Iſta aũt probatio p præſumptionem, & iudicium an ſufficiat in cā criminali. dic vt no.Io.An.j̃.de præſum.c.quia veroſimile. In criminibus ergo conuincitur quis qñque per confeſsionem.q̃ qñ præiudicet,dic vt l.2.§.ſi quis vltro.de quæſt.Qñq; per teſtes.de quo in l.ſciant.C.de proba. Qñq; per inſtrã.& tunc eſt dubiũ.de quo per Bar.in l.ſenatuſ.ff.ad Turpil.& ca.his quæ. de ma.& obe.Qñq; per præſumptio.& dic,vt d.cap. quia veroſimile. Qñq; per euidentiam facti.& dic vt in c.veſtra.de coha.cler. & mu.Qñq; per indicia.dic vt l.maritus.ff.de quæſt.per Bar. Qñq; iſta omnia, vel ex eis aliqua concurrunt in probatione delicti.dic vt dixi.excluditur reus à beneficio appellandi, vt c.Romana.de appel.& l.nulli. ¶Secundò no.in verſi.ſic.n.
3 †ꝙ licitum eſt arguere de ſententia ad probationes, vt in caſibus,in q̃bus ſententia eſt nulla ratione defectus iuriſdi.eiſdem etiam caſibus ſit nulla probatio. & alibi traditur regula,ꝙ omnibus,quibus nocet,vel prodeſt ſententia, proſunt, vel nocent acta.j̃.de teſt.c.cauſam,quæ.de actio.ergo ad ſententiam licitum eſt arguere.adde tñ ad hoc, quod no.Bar.in l.cum quærebatur.ff.de re iud. ¶Tertiò no. ꝙ qñq; ex crimine imponitur pœna ſuſpenſionis.qñq; depoſitionis.& eſt inter iſtas differentia;quia ſuſpēſus non perdit titulũ in beneficio:depoſitus verò ſic.ad quod vide notata per Io.An. j̃. de cohab.cleri. & mu.ſicut & quod ibi dixi.Quandoq; ergo deponitur quis ab ordine,vel beneficio.quod intellige ſecundùm diuerſum modum agendi.j̃.de ſimo.c.dilectus. 2. Quādoq; ſuſpenditur.nam ſecundùm varietatem criminũ variantur pœnæ,vt s̃.de of.or.c.ad reprimēdum.in gl. 2.& de multiplici ſuſpenſione no.Io.An.in clem.cupientes. de pœnis. ¶Quartò no.in §.de adulteriis. ꝙ ſolus eps ſine capitulo diſpenſare p̃t.de quo j̃.de ele.c.cum ex eo.li.6.in glo.licèt igit. ¶Quid de electo non conſecrato,an poſſit diſpenſare.dicit Io.An.ꝙ ſic in pœna:quam poſſit imponere.in alia, quā imponere non poſſit,diſpenſare non poterit.allegat de ſen.exc. c.cum illorum.facit ſupra de elect.c.tranſmiſſam. ¶Quintò no. ꝙ propter permiſſam poteſtatem diſpenſandi epiſcopis videtur innui,ꝙ poſſint pœnam iuris minuere.quod intellige ex cauſa:aliàs non eſſet diſpenſatio:ſed diſſipatio, vt no. j̃.de voto.c.non eſt voti.¶Similiter alii iudices tempore ſententiæ poſſunt minuere,& augere pœnam legalem ex cauſa. quod dic,vt no.s̃.de cōſti.c.j.& l.quid ergo.§.pœna grauior. ff.de his,qui no.infam.¶Sextò no.ꝙ illa diſpenſatio eſt permiſſa epiſcopo poſt peractam pœnitentiam. quod intellige, & ante depoſitionem:quia cum depoſito non diſpenſat. 2.q. 6.Ideo de hoc j̃.de cleri.excomm.mini. c.clerici. facit quod no.j̃.de reſcri.c.quamuis.li.6.& innuit iſte tex. per id, quod dicit[non quemlibet.] &c.ꝙ aliquos deponentes ſtatim debet tradere iudici ſeculari.qui autem ſunt illi,vide j̃. de hær. c.ad abolendam. in gl.tribus.tangam.j̃.eod.ca.cum non ab
4 homine.¶Septimò nota, †ꝙ poſt depoſitionem non ſtatim efficitur depoſitus de foro ſeculari:ſed requiritur traditio.
5 & per hoc dicebat Petr.ꝙ degradatus non eſt ſtatim de foro ſeculari.& ꝙ gaudet clericali priuilegio.81.diſt.c.dictum.& no.j̃.de hæreti.c.ad abolendam.& dictum reprobat Io.An. qui remittit ad no.de hoc in c.2.in fi.j̃.de pœnis.li.6.iſta ergo Decre.& illa.j̃.eo.c.cum non ab homine. inquantum exigunt traditionem,intelligitur de uerbo tenus depoſito, non de actualiter degradato:qui ſtatim eſt de foro ſeculari, ſecũ
6 dùm eum;&c.¶†Octauò no.ꝙ poſt latam ſentētiam iudex ſtatim eſt functus officio ſuo:ſiue bene,ſiue malè pronunciauerit.de quo.s̃.de offi.dele.in c.literis.& l.ſi ut proponis. C. quomodo,& quando iud.¶Vtrùm autem poſſit iterum ſententiare,dic,vt j̃.de re iud.c. 1. ¶ Et quid iuris ſi pœna minus legitimè impoſita ſit exacta.dic,vt l.ſenatus. ff. de accu.

7 ¶Nonò no.ꝙ de eodem delicto non debet reus puniri pluri
bus pœnis,nec variis legibus.vt d.l.ſenatus. Aduerte tamen,
ꝙ plures pœnę bene poſſunt concurrere in origine,nõ in ef-
fectu;quia vna exacta,alia tollitur.qđ dic,vt in l.j.ff. vi bon.
rap. & l.qui ſepulcrum.C.de ſepul.viola. pluralitas verò deli
ctorum exigit pluralitatem pœnarum.quod dic,vt l.nunquã
plura.ff.de priua.delic.¶Venio ad op.gl.primò opp.dr̃ hic,
ꝙ ex confesſis,vel probationibus factis corã iudice ſeculari,
non ſunt clerici condemnandi.ſed contra de.c.teſtimoniũ.ĩ.
de teſti.c.cum deſideres.§.j.de ſen.exc.So.vt in glo.j.q̃ dicit,
ꝙ illud,quod hic dr̃,eſt verum, niſi ex tali ſnĩa grauata ſit eo
rum opinio.quo caſu niſi ſe purgauerint,quaſi cõuicti puniũ
tur.Ho.dicit,ꝙ iſtud non eſt omnino ſic tenendum . laici eñ
ſunt nobis infeſti.2.q.7.c.laici.quod dic,vt no.de pur. can.c.
cũ in iuuentute. §. j. ꝑꝑ talem tñ opinionem grauatã debent
ab officio ſuſpendi,vt no.hic in gl.2.quæ tñ loquitur in caſu,
quo iudex ſecularis erat iudex competens in cognitione cri
minis contra clericum;puta quia ciuiliter recõuẽtus. quo ca
ſu ſm̃ Ala.Tan.& Phi.ſola illa condemnatio ſuper crĩe ciui-
liter intentata ſufficit ad ſuſpenſionem : licèt non ad depoſi-
tioné,vt ibi dicit gl.Ho.dicit,ꝙ talis ſuſpenſio intelligitur ꝑꝑ
infamiam:tñ non ꝑꝑ crimen,cùm illud probatum nõ ſit quò
ad pœnam eccleſiaſticam proponendam.quia nec ad hoc a-
gebatur.antiqui cõtra,vt ſ̃.patet,ſm̃ eũ . vbi verò eſt prorſus
iudex incompetens ſecularis in cognitione criminis contra
clericũ:vtrũ ꝑꝑ infamiam,q̃ oritur ex eius ſnĩa,vel proceſſu,
ſit indicenda purgatio illa.prima gl.tenet,ꝙ ſic. pro qua fa-
cit:quia ex confesſis extra iudicium:ſi oritur infamia,indicĩt
purgatiò,vt c.q̃ ſit graue.de exceſ.præla.multò magis,ſi in iu
dicio:licèt nullo mõ debeat confesſio talem ſortiri effectũ ,
ar.ĩ.de reſt.ſpo.c.Piſanis.Hoſt.tñ,vt vidiſtis,remittit ad præ
alle.c.cum in iuuentute.dic,vt ibi.¶Et no. illam gl.2.cũ agĩt
de crĩe ciuiliter contra clericum.an ſnĩa lata ſuper crĩe,ſuffi-
ciat ad ſuſpenſionem,vel depoſitionem clerici delinquentis,
ſine alio proceſſu?cui adde,quod le.& no.in l.vna.C.qñ ciui.
ac.crimi.præ.hanc tñ gl.inquantum tenet , ꝙ clericus poſsit
reconueniri ciuiliter de crĩe coram iudice ſeculari:multi non
tenent.vt ĩ.dicam.Sed eſt no.ſi reconuentus fuerit corã iudi
ce eccleſiaſtico,& probatum , & condemnatus fuerit:an ſe-
quatur ſuſpenſio,vel depoſitio ſine nouo proceſſu.& uide qđ
no.Cy.in ſimili in l.j.C.de aduo.di.iud.& c.j.ĩ.de cal.& quod
ibi dixi.& l.ſi filio.la 3.ff.ſol.ma.per Bar. & in c.multi.2.q.2.
vbi plenius gl.loquitur in qõne,& innuit, ꝙ poſſit ſuper crĩe
reconueniri coram iudice ſeculari. Sed de viribus illius ſnĩæ
quò ad depoſitionem,vel ſuſpenſionem loquitur dubitãdo .
¶Scđò opp.dr̃ hic.ꝙ iſti clerici confesſi, vel conuicti coram
iudice ſeculari,non debent à ſuo iudice condemnari. Sed cõ
tra.ĩ.ti.j.c.ſi diligenti.vbi dicit, ꝙ tales debent perdere locũ
ſuum,vel cauſam,vt ibi patet.So.dicit gl.2. ibi fuerunt tracti
voluntariè:hic inuiti.Io.And, poſt Vin.dicit non curandum
quò ad illud,quod hic dr̃, fuerint tracti coactè , vel ſponte :
ſed loquuntur diuerſis reſpectibus hæc duo capitula : ibi eñ
loquitur de pęna infligenda ex eo; quia in ciuili,vel crimina
li clericus ſponte conſenſit in iudicem ſecularem:hic verò lo
quitur de pœna infligenda ꝑꝑ crimen contra clericum pro-
batum:vel confeſſatũ in iudicio ſeculari. quo caſu ſiue ſpon-
tè,ſiue coactè tractus fuerit, non nocebit ſibi talis cõfeſsio ,
vel probatio.¶Sed fortè vbi ſpõtè ſe ſubiecit iudicio ſecula-
ri:poſſet ſuus iudex illã confeſsionẽ,vel probationem habe-
re ratas.ſicut poſſet ſnĩas contra talem ſpõtè litigantẽ latas,
vt no.in d.c.ſi diligenti.in glo. ſed ſi contra eos.& ibi dicam.
¶Tertiò extra gl.ad illud opp. & videtur, ꝙ talis confeſsio,
vel probatio emiſſa in iudicio ſeculari faciat fidem coram iu
dice eccleſiaſtico.quia etiam iudicium hæreticorum certifi-
cat Eccleſiam.24.q.j.c.quiſquis.& in Auth.de ſanct.epi. §.ſi
verò crimen.& ſententia in vno iudicio lata facit fidẽ in alio.
8 ĩ.tit.j.c.poſtulaſti.& C.de lib.cauſa.l.iubemus.†Similiter fit
fides iudici ſeculari per iudicem eccleſiaſticum.11.q.j.c.ſta-
tuimus.¶Item & confeſſio emiſſa extra iudicium, & ẽt ha-
bita in proceſſu nullo nocet confitenti , vt l.capite quinto.ff.
de adul. & c.quàm ſit graue.de exceſ.præla. & ca.Piſanis.de
reſti.ſpo. & cle. conſtitutionem , vt circa,de ele.in fi.So.Inn.
de uiribus iſtius confeſsionis,de qua in illo c. dubitauit in c.
per inquiſitio.ſ̃.de ele.& tenet,ꝙ cogatur in ea perſiſtere, ſi
ſponte confeſſus fuerit:ſecus ſi coactè,vt in illo ca.glo.ẽt.j.vt
vidiſtis.firmat hic,ꝙ nocet,ſi ex ea grauata ſit eius opi. vt de
beat ſe purgare.ꝙ ſi non poterit, habeatur pro conuicto,ꝑ-
ut dixi ſ̃.in prima opp. ¶Quartò oppo.& videtur , ꝙ teneat
ſnĩa iudicis ſecularis contra clericum.2.q.j.c.multi.So.glo.j.
remittit ad ibi no.& ibi dupliciter ſoluitur. vel ꝙ ibi dicatur
ſeculare iudiciũ eccleſiaſticum , quod eſt in rebus ſecularib.
vel loquatur de laico.vel ſm̃ Vin. ibi loquitur,quantũ ad pœ
nitentiam.ar.de pœn.di.j.c.quamuis. & quia pœna eccleſia-
ſtica potius abſoluit,q̃ condemnat.de pœn.di.2.Sed & con-
tinuò,& melius ſm̃ eum loquitur, qñ clericus conueniens lai
9 cum,reconuenit coram iudice laico.ita refert hic Io.An.†ex
cuius vltima ſolutione reuoco in dubium , an hoc ſit verum,
ꝙ clericus poſſit reconueniri coram iudice ſeculari.gl.2. hic
tenet,ꝙ ſic:ſiue reconueniat in cã merè ciuili, ſiue de crimi-
ne ciuiliter intentato,per c.cuius in agendo.3.q.8.ſumptum
ex l.cum Papin.C.de ſen. & inter. & Auth. & conſequenter.
aduertendum inquantum gl.dicit,ꝙ ſi de crimine agatur ci-
uiliter,poſſit clericus reconueniri ſuper eo coram iudice lai
co.Idem tenet gl.in d.c.in primis . & intantum eſt hoc verũ ,
ſm̃ gl.ꝙ ſi condemnatus fuerit(puta ad reſtitutionem rei fur
tiuæ: vel ad æſtimationem ſerui occiſi actum fuerit l.Aquil.)
remanebit infamis,ar.l.non poteſt.ff.de fur.Idem tenet Ho.
Pę.Goff.& Vin.dicens,ꝙ ſibi imputet, ꝙ laicum conuenit.in
ducit Decr.cum te.de re iu.Item cum exceptio ciuilis eſt, &
tñ infamat.& ideò libertus contra patronum de dolo nõ p̃t
excipere.de doli exce.l.apud Celſum.§.aduerſus. mel. de ec.
vt refert Io.An. tenuit dictam gl. cui vr̃ concordare Gratia-
nus.2.q.3.§.hinc colligitur.cõtra 6.q.j.c.infames . Hugo , &
quidã alii dicunt clericum conueniri non poſſe coram iudi-
ce laico actione,q̃ infamet.imò vr̃, ꝙ de nullo crimine cleri-
ci,ẽt ciuiliter,vel in modũ exceptionis (puta vt repellatur à
teſtimonio laici)iudex cognoſcere poſſit.ſuper quo vide,qđ
no.ĩ.ti.j.c.verum.in gl.2.poſt Inn.& Ho.qui ẽt de hoc no.de
mu.pet.c.j.& iſta hñt locum,vt dixi,cum per modũ reconuẽ
tionis clericus q̃ritur ciuiliter de crĩe coram iudice laico .
¶Quid ergo dices in cã merè ciuili. pone clericus agit corã
iudice ſeculari cõtra laicũ ad mille.laicus vult eũ recõuenire
ſup alia re,vel ſumma.q̃rĩt,vtrũ poſſit.Arch.plenè de hoc di
ſputat in c.j.extra de clericis.li.6.& ibi tenet,ꝙ ẽt in ciuili nõ
poſſit clericus recõueniri corã laico. dicẽs, ꝙ regula de hoc
neganto tradita.11.q.j.c.j.& 2.nõ reperĩt vitiata,ẽt in cã re-
cõuẽtionis.facit ĩ.e.c.qualiter.ibi[qđ oĩno fieri ꝓhibemus.]
hæc opi.vt dicit Io.And. placuit p̃ceptori ſuo in legib.hãc ẽt
tenet Pe.de Bel.pti.hac potiſſime rõne.qa clericus ẽt exp̃ſsè
iuriſd.laici ad cãm ſuã ꝓrogare non poſſet.ĩ.ti.j.c.ſi diligẽti.
ergo nõ tacitè.Io.An.dicit,ꝙ ſatis ꝓbabilis eſt iſta opi.tamẽ
[minimè ſunt mutãda.]&c.vt l.minimè.ff.de le. ¶ Ad rõnes
cõtrarias ſic rñdet.ꝙ licèt de clerico non habeamus caſum
expreſſum.ſatis eſt,ꝙ caſum habeamus, ꝙ recõuentio facit
illũ iudicẽ:q alià s iudex nõ eſt.Nõ ob.c.j.& 2.p̃al.qa loquũt
in actione.c.qualiter.ĩ.e.loq̃tur in eo,q cõtrahit. ¶ Ad rõ-
nẽ Pe.rñdet,ꝙ negari non p̃t,ꝙ clericus faciat eũ iudicẽ cau
ſæ ſuæ,agendo corã ipſo cõtra laicũ.quod ergo p̃t actio, poſ
ſit recõuentio.& fortius illa rõ procedit,cũ corã iudice laico
conuenit laicum : quem ẽt poſſet corã eccleſiaſtico cõueni-
re.ĩ.ti.j.c.fin.¶Concludit Io.And.ꝙ multi clerici amplectũ
tur opin.Arch.Pe.& aliorum.ſed vr̃ ſapere tiranniã, & cõtra
æq̃tatẽ,ſm̃ eũ.ꝓ illa opi.Io.An.addit Bar.ff.de iuriſ. om.iud.
l.ſi idẽ cũ eo. §. ꝙ ſi mutuæ. vbi põt reconueniri actor ĩ ma-
iori

iori ſumma,q̃ alià s ſit iuriſdictio iudicis.¶Itẽ & ꝑ hoc text.
in cor.vñ ſumĩt dicta Auth.& cõſequenter. ibi.n.l. facit eum
cõpetentẽ iudicẽ in vtraq; cauſa.hoc ẽt tenet Accur. in dicta
Auth.& cõſequenter.Bar.tñ ibi tenet opi.Arch. Pe. & aliorũ
vt ſ̃.& dicit ſic.Qñq; reus reconuenit actorem ſuper eo, de
quo non poterat iudex alià s cognoſcere,niſi p̃te volente,vel
prorogante iuriſdictionem:tunc reconuentio põt fieri. vt d.
§.qđ ſi mutuæ.& l.2.§.ſed ſi agant.ff.de iud.Ratio eſt.quia ꝑ
electionem actor ſibi præiudicat.& debet pati eum iudicem
eſſe contra ſe.vt dicit tex.in d. l. cũ & Pap. ſed hoc caſu põt
pati,ergo.&c.Si verò reconuenitur actor ſuper re, vel cã, de
qua iudex non poſſit recognoſcere(ẽt vtraq; p̃te volẽte.)tũc
non eſt locus reconuentioni.& ita loquitur opi. Archi. & alio
rum,quæ eſt vera ſecundùm eum.qui dicit, ꝙ hoc caſu ceſ-
ſat rõ conuentionis,& reconuentionis.vult.n.lex,ꝙ actor pa
tiaĩ ip̃m eſſe iudicem contra ſe.ſed hic, licèt actor patiaĩ: tñ
non patitur natura cauſæ.& ſic ceſſat rõ poſita in l. cũ & Pa-
pi.ita dicit ipſe in d.Auth.Idẽ tenet hic dñs Io. de Lig. Ego
ſemp tenui opi.dñi Io.An.tanq̃ æquã,vt ipſe dicit,quã hic te
net gl.ẽt ſi recõueniaĩ in crimine ciuiliter.qđ plus eſt.& idẽ
Io.in d.c.multi.& Accur.in d.l.cũ & Pap.& alii antiqui, vt ſ̃.
vidiſti. Rõ eſt,q̃ mouet. quia in cã reconuentionis lex conſti
tuit,& facit illũ iudicẽ.q alià s nõ ẽ iudex recõuẽtiõis.lex aũt
bñ põt dare clerico iudicem non ſuum:vt patet, cũ cõtrahit,
vel delinq̃t in alterius diœceſi.ibi enim poterit conueniri,nõ
obſtãte,ꝙ exp̃ſsè non poſſit illius iuriſdictionẽ alia rõne pro
rogare,vt ĩ.ti.1.c.ſignificaſti.& c.Romana.§. contrahentes.
de fo.cõpe.li.6.& ĩ.ti.1.c.poſtulaſti.c.ſi diligenti. alià s in c.
dilecti.Itẽ lex,& canon clerico agẽti contra laicũ dãt iudicẽ
laicũ,vt ĩ.e.c.ſi clericus laicus. ¶ Quare ergo in cã reconuẽ
tionis hoc idẽ non ſenſerit,non eſt dare rõnẽ , cũ veniat inci
dẽter,& cõnexè ad cãm principalẽ,& debeat vna ſnĩa termi
nari,& viciſsim vtraq; diſcuti. vt dict.Auth.& cõſequẽter.&
ĩ.de mu.pe.c.1.¶Rõ Bar.q̃ vr̃ obſtare,tollĩt ꝑ dictum.c.ſi-
gnificaſti.coniuncto.c.j.de mu.pe. patet enim in dicto c. ſi-
gnificaſti.ꝙ clericus non põt pati,vt litiget corã alio, q̃ corã
ſuo iudice.& tñ per viã reconuentionis cogĩt hoc pati,vt d.
c.1.¶Non ob.rõ Pe.q̃ eſt,ꝙ ſi non põt in iudicẽ laicũ cõſen
tire,expreſsè ꝓrogando:ergo nec tacitè.dico.n. ꝙ illa ꝓro-
gatio(q̃ ex reconuentione ꝓcedit)nõ eſt propriè ꝓrogatio:
ſed iuris diſpoſitio.qđ patet;quia ꝓrogatio orĩt ex conſenſu
p̃tium,iuxta no.in c.P.& G.de offi. dele. reconuentio reddĩt
in inuitum,vt dicta Auth.& conſequenter. ita ꝙ ar. de ꝓro-
gatione ad reconuentionem non ꝓcedit.Non obſtat, qđ di-
cit Bar.de ver.patiat.quo vtitur l.cũ & Pap. Illud enim ver-
bum non hoc importat:ut iudicium reconuentionis fundeĩ
ſuper patientia p̃tis:q̃ ſiue velit,ſiue nolit,in cã reconuentio-
nis cogĩt rñdere,vt c.1.de mu.pe.¶Itẽ rõ Petri , q̃ fundaĩ ſu
per pari patientia taciti,& exp̃ſſi.& Bar.q̃ fundaĩ ſuper pa-
tientia non conceſſa illo caſu,colligit ꝑ deductionem ad ab
ſurdum, qđ ualidũ eſt in iure,vt l.diuortio.ſo.ma.ſequeretur
enim,ꝙ materia cõuentionis,& reconuentionis non habe-
ret locum inter clericos. Pone .n.ꝙ clericus Paduanus aget
contra clericum Teruiſ.corã ep̃o Teruiſino. certũ eſt,ꝙ talis
Paduanus non poſſit pati principaliter eum hr̃e in ſuũ iudi-
cem,vt ĩ.ti.j.c.ſignificaſti.ergo nec corã dicto ep̃o poterit cõ
ueniri,ꝑ theoricam Bar.qđ tñ eſt falſum.qa ſicut clerico con
trahenti extra ſuam diœceſim lex dat ſibi iudicem illum, in
cuius diœc. contrahit.ĩ.de fo.cõp.c.Romana.li.6.ita dat cle
rico,vel alii,q agit,iudicem recõuentionis illum,in quẽ alià s
conſentire non poſſet,vt d.ca.1.de mu.pe. ¶Non ergo inter
clericos intelligi debet materia conuentionis ſublata per cõ
ſtitutiones canonum:ſed potius corroborata.ĩ.de reſcrip.c.
diſpendia.§.1.li.6.Itẽ interdictũ ep̃i Teruiſini Paduanus nõ
poſſet ꝓrogare expreſsè,ut ĩ. c.ſignificaſti. ergo nec tacitè.
¶Quintò op.innuit iſte tex. ꝙ adulteriũ imputetur inter mi
nora crimina.cõtra 32.q.7.c.quod in omnibus. nam & lege
veteri puniebatur morte.ut patet Leui.20.& Deutero.22.er
go nihil grauius quò ad pœnam.So.vt in princ.glo. magnæ,
q̃ exponit qđ dicitur ĩ c.qđ in omnibus.[grauius].i.cõius.ſic
exponitur.1.q.3.c.ꝑuenit.uel dic [grauius]non rõne cõmiſ-
ſi:ſed illati. qa duorũ aĩæ polluuntur , ſm̃ Vin.inceſtus tñ gra
uius eſt adulterio,vt dicit gl.& tñ ĩ eo diſpẽſat ep̃s. qđ dic,vt
27.q.1.c.virginem.Et aduerte. ꝙ licèt diſpenſet in adulterio
inceſtuoſo,non tñ in alio,vt l.vim paſſam. §. p̃ſcri.ff.de adul.
qđ no.ꝓ his,q̃ dixi.ſ̃.eo.c.quãtò.¶Sextò opp. dicitur hic.ꝙ
non debet ep̃s delinquentẽ duplici pœna conterere. &c. Sed
cõtra de rap.c.in archiep̃atu.& ĩ.de cal.c.cũ fortius. cũ ſimi
li.hic alià s in gl.pe.So.vt in ea.& dicam.ĩ.ti.j.c.cõqueſtus.fa
cit l.ſenatus de accu.& qđ ibi ꝑ Bar.& l.nunq̃ plura. de pri-
ua.delic.& qđ no.Cy.in l.q ſepul.de ſepul.viola.vbi plenè.an
ea.pœna ſtatuti municipalis tollat pęnã iuris cõis in eodem
delicto.& l.j.ff.vi bo.rap.ꝑ Bar.¶Quęro.dr̃ hic, †ꝙ in adul-
terio,& aliis criminibus,q̃ ſunt minora,poteſt ep̃s diſpenſa-
re.quæro ergo,quid in maioribus:vtrùm iure ſuo poterit epi
ſcopus diſpẽſare?rñdet gl.mag.ꝙ in d.q. ſunt tres opi.prima
eſt,ꝙ in adulterio,& minoribus criminibus ſemper põt,per
iſtum tex.qui ex eo,ꝙ cõcedit in minoribus:vr̃ in maioribus
prohibere.26.di.c.qualis.& l.maritus.C.de procu. cum ſim.
vt hic tenet Pe.Hiſpa.¶Secunda eſt opi.aliorum , qui dicũt.
ꝙ poteſt diſpenſare ſolùm in caſibus,in quibus à iure repe-
ritur eis diſpenſandi poteſtas expreſsè conceſſa.Sed aliis in-
telligitur denegata.& pro illa opi.facit.ſ̃.c.dilectus.de tẽpo.
ordi.ibi enim Papa arguit,ꝙ in caſu illo à canone diſpenſan
di poteſtas minimè eſt permiſſa. ex quo dicitur , ꝙ vt poſsit
exigere:ꝙ expreſsè ſit ei cõceſſum.qa nõnunq̃ uel.de trãſla.
c.inter corporalia.& illam opi.tenuit Phil. rõne prædicta.&
per illud c.dilectus.& ibi per Io.An.q hoc ẽt pro iſta opi. ad
ducit.24.q.3.c.cũ q̃bus.in fi.alià s.c.ſequens.qđ incipit.cano
num.vbi epiſcopi dicuntur magiſtri , & cuſtodes canonum.
¶†Item canones ab omnibus obſeruandi.20.di. c. ſi decre-
ta.ergo illos relaxari nõ licet:niſi quibus permiſſum eſt.25.
q.4.c.amputato.¶Tertia eſt opi.aliorum tenentium ecõuer
ſo.ſ. ꝙ epiſcopus vbiq; poſsit diſpenſare: vbi non inuenitur
ei prohibitum.¶Non ob.illud ca.qđ videtur ſibi negare di-
ſpenſationem in maioribus adulterio,ex eo , quòd in mino-
ribus hoc concedit.nam ſecundùm eos ceſſat hoc ar.à con-
trario ſenſu.quod patet;quia diſpenſat in multis criminibus
maioribus adulterio,vt in hæreſi.Itẽ in capitalibus crimini-
bus occultis.de quo dic,vt ſ̃.de tempo.ordi.c.vlti. Item in ſi
monia:quãdoq; in beneficio:quandoq; in ordine. de quò.ſ̃:
de elec.c.ſi alicuius.& 1.q.5. c.vlti.Item cum ſciſmatico , vt
c.vt conſtituãt 50.di.quod c.hoc nõ probat.ſed dicit, quòd
propter graues diſſentionum ſciſſuras detrahendum eſt ſe-
ueritati. ¶Sed tamen hic tenet gloſ. hoc, quod fuit dictum
Io.quod etiam repetit.ĩ.de ſciſmati.c.2. in fin. vlti.gloſ. pro
illa etiam opin.glo.addunt c.nuper.de ſenten.ex. ubi à ſen-
tẽtia excommunicationis inflicta à conſtitutione, vel cano-
ne poteſt epiſcopus abſoluere . ubi ſibi non inhibetur ex-
preſsè.¶Sed Fran.dicit,quòd illa Dec.non facit:quia loqui-
tur de abſolutione excommunicationis.quæ ex faciliori cau
ſa permittitur,q̃ diſpenſatio.qa nolunt iura,ꝙ q̃s in excõica
tione decedat. de appe.c.qua frõte.ad hoc de ſen.ex.c. cũ il-
lorũ.ꝑ quẽ patet,ſcđm̃ eum,ꝙ maius eſt diſpẽſatio , q̃ abſolu
tio.facit qđ no.de elec.c.cupiẽtes.§.ceterũ.li.6.in gl.eſt ergo
ſecũdùm Io.An.& illa eſt tertia opi.& cõior, ſcđm̃ gl. quã te
nẽt Hu.Io. Lau.Vin.& Tan.Ala.& Inn.qui dicũt,nõ ꝓhibita
intelligi minora.¶Quarta eſt opi.Pe.de Sãp.cuius dictũ po
ſuit hic Egi.ꝑ quatuor regulas dat doctrinã ĩ oĩbus caſibus,
in quibus diſpenſatio eſt prohibita: vel ꝑmiſſa ep̃is.Prima re
gula eſt,ꝙ cõtra illos canones,qui nõ inducunt irregularita
tẽ,ep̃s diſpenſare non poteſt.ſic ſupra de tẽpo.or.c.dilectus.
de renũ.c.poſt tranſlationem.¶Secunda regula eſt,ꝙ cõtra
canones inducentes irregularitatem prouenientem ex defe-

ctus epiſcopus non diſpenſat, patet ſupra de biga.c. nup.&
c.ſuper eo.¶Tertia regula eſt,ꝙ ſi irregularitas prouenit ex
delicto alieno,diſpenſat contra tales canones epiſcopus,etiā
in maioribus adulterio.j.q.j.c.1.in fi.¶Quarta regula eſt, ꝙ
ſi irregularitas indicta per canones procedat ex delicto ꝓ-
prio,diſpenſat epiſcopus in adulterio:& in minoribus, nō in
maioribus,vt hic.dñs Io.And.reprobat hanc doctrinā. & di
cit,ꝙ prima regula non eſt vera per ca. propterea.de æta.&
qua.& c.indecoram. Eſt enim prohibitum,ne patienti defe
ctū ætatis, vel ordinis,beneficium cōferat cum cura.& ſi hoc
fiat,nullatenus irregularitas inducit.& tñ epiſcopus non di-
ſpenſat,vt ibi.circa qđ tñ vide,& in eo.ti.c.1.li.6. ¶Secunda
regula ēt non eſt vera. nam cum mutilato diſpenſat eps. de
æta.& qua.c.tuam.& tñ eſt ibi irregularitas,prouenięs ex de
fectu.li.6.c.q̃ in aliquo.¶Tertia regula reprobatur:qa ille-
gitimus ex alieno delicto irregularis eſt.& tamen cū eo eps
non diſpenſat,qđ dic.vt j.de filiis presby.c.1.li.6.¶Quarta
etiam regula reprobatur:quia qñq; concedit in maioribus
adulterio,vt prædixi.& qñq; in minoribus prohibetur. quid
ergo in illa varietate tenendum?Io.An.poſt Hoſt.tradit bre-
uem doctrinam in illa materia; hoc mō uidelicet, ꝙ eps di-
ſpenſare pōt in adulterio,& minoribus, vbi expreſſè in iure
non prohibetur.¶In maioribus non niſi vbi expreſſè conce
ditur.& hoc habuit Ho.ex eo,qđ no.Gof.& Tan.hic. & j.de
cle.coniug.c.ſanè.2.per quam Dec. arguitur.quòd diſpēſat,
prout de iure.Incidenter oportet hic videre.quæ dicātur ma
iora,vel minora crimina adulterio.dic,vt no.ſpe.tit.2.§. nūc
de epiſcoporū. ver.in his igitur caſibus,& ver. ſe. Et illa ſint
dicta in materia diſpenſationis, q̃ poſt pœnam ab homine,
vel à iure inflictam ſuper ipſa pœna petitur per epiſcopum
diſpenſari.qñ verò à iure imponitur miniſterio hominis (pu
ta per ſententiam.)an iudex in ſumma poſsit pœnā iuris mi
tigare,vel exaſperare:videtur,ꝙ non:quia pœna eſt in pote
ſtate legis,non iudicis,vt l.j.ad Turpil.dic, ꝙ ſemper poteſt
cum cauſæ cognitione.quæ autem cauſæ cognitio ſit adhibē
da:dic,ut plenè no.in l.quid ergo.§.pœna grauior. ff. de his,
qui no.infa.per glo.& Doc.& s.de conſt.c.j.per Inn.quæ ma
teria eſt contigua,& multum proxima materiæ diſpenſatio-
nis.¶Secundò quærit Io.An.poſt Pe.& Ab.dicitur in text.ꝙ
pōt in certis criminibus eps diſpenſare.verbū aūt,pōt,ſigni-
ficat voluntatem,non importat neceſsitatem, vt l.ſæpe.ff. de
offi.preſi.¶Nunquid ergo poſsit epiſcopus cogi ad diſpen-
ſandum,dicunt ipſi,ꝙ ſic,quando diſpenſatio eſt debita.j.q.
7.c.exigūt.vbi de hoc.& in ſpe.tit.2.§.gña.nec impeditur ꝓ-
pter ſcandalum.de quo. s.de tempo.or. ca.ex tenore. ¶Sed
pone,ꝙ inſtituta,& probata accuſatione contra accuſatum:
vult epiſcopus cum eo diſpenſare,inuito accuſatore:an poſ-
ſit,tenet Ioan.An.ꝙ ſic, ſi egit pœnitentiam.habet enim epi
ſcopus illud beneficium poteſtatis diſpenſandi à iure. ergo
indultum ſibi beneficium auferri non debet,vt in reg.indul-
tum.de re.iur.li.6.& nemini facit iniuriam,&c. de ele.c.cum
eccleſia.ad hoc 50.di.c.ſi quis presbyter.& qđ no. Io.An.s.
de ele.c.dudū.1.ſup gl.talis,& in ſpe.de abol.§.1.ver.ſed cū.
Sed cum accuſatore verò,qui non probauit, diſpenſare non
pōt:tum quia punitur ex preſumptione calūniæ:tū quia non
egit pœnitentiam.de quo in ſpe.ti.2.§.nunc de epiſcoporū.
ver.ſed nunquid cum accuſatore.¶Sed hic incidenter quæri
tur de effectu diſpenſationis epiſcopi, vtrùm eius diſpēſatio
extēdatur ad ordines,& beneficia:quos, & quæ nūc obtinet
ille,cum quo diſpenſatū eſt:an verò quò ad ordines,& bñfi-
cia acquirenda.dicunt Pe.& Ab.ꝙ ēt quò ad obtinēda: quia
cū diſpenſatio ſit bñficium, eſt latè interpretandū.de dona.
c.dilectus.de ver.ſig.c.olim. qđ intelligit ipſe Ab.quò ad iu-
ra,q̃ diſpēſans cōferre pōt.& ſic nō ob.j.de cōſang.& affin.
c.qđ electio.dicunt ēt idem Pe.& Ab.ꝙ ꝑ diſpenſationē epi
non eſt habilitatns ad epatū.de elec.c.innotuit.Et ſic notorij
fornicarii,& alij ſimiles,quācūq; pñiam egerint, nō poſſunt
ſine licētia Papæ in epos promoueri.qđ ſatis eſt graue, ſecū
dùm Ab.ita dicit Io.An.& non plus.¶Ego credo, ꝙ diſpen
ſatio epi in caſibus ſibi cōmiſsis extendat ēt ad epatus: quia
eps facit auctoritate canonū.quorum eſt miniſter, & cuſtos,
vt dixi:ergo talis diſpēſatio non tā ab epo,q̃ à canone,cuius
auctoritate actus, qui geritur,ſumit robur,ar.l.1. C. de vete.
iur.enucle.Ibi enim omnia nña facimus, quibus auctoritatē
impartimur:aboletur enim crimen ꝑ pñiam, ſubſecuta di-
ſpenſatione,ar.c.ferrum. 50.di.¶† Tertiò circa cōfesſionē,
de qua in tex.quæro.pone,ꝙ proceſſus eſt inualidus,rōne ac
cuſationis,uel alia ratione.reus tñ confeſſus fuit crimē: vtrū
ex illa confesſione,poſito,ꝙ ꝓceſſus ſit inualidus,poſsit cō-
dēnari.gl.iuris ciuilis uidetur dicere,ꝙnon,in l.ſi filiū.de lib.
cauſa.¶In contrarium in c.qualiter.de accu.vbi tenet, ꝙ ex
ſola confeſsione ſine proceſſu poterit condēnari.Bart. dicit,
ꝙ qñq; confitetur quis crimen extra iudicium : & tūc ex illa
confeſsione,non præcedente proceſſu,non poteſt damnari,
vt l.capite quinto.ff.de adulte.& qđ no.in l. ictus fuſtium.ff.
de his,q no.inf.¶Sed ſi confiteat in iudicio:tunc aduerte.aut
confitetur delictum principaliter propter ſe : aut confitetur
delictum propter quandam conſequentiam incidenter.pri-
mo caſu pōt cōdēnari.& ita loquitur gl.dictę l.ſi filiū.de lib.
cā.facit,qđ no.Bar.in l.2.§.ſi ꝑterea.ff. de adul. vbi q̇d iuris,
qñ qs eſt confeſſus crimē ſuper excep.vel aliter inde conui-
ctus.ad qđ uide no.j.de excep.c.1.& hæc,quæ dixi, habent
locum,cum iudex eſt competēs.ſed proceſſus eſt inualidus,
vt dixi.&adde.c.piſanis.& qđ ibi dicā.de reſti.ſpo.& c.con-
12 ſtitutionē.de elec.in cle.¶† Quando verò confeſsio emiſſa
eſt coram iudice incōpetenti.q̇d iuris de ipſius efficacia.ha-
betis in illo c.& dixi ſupra in 3.op.quibus adde,qđ no. præ-
ceptor meus in Auth.clericis.C.de epi.& cle.vbi dicit, ꝙ li-
cèt tales confeſsiones nō proſint ad cōdēnandum : ꝓſunt tñ
ad religionē iudicis inſtruendā.¶Pone exēplū.Abbas cepit
monachum:q confeſſus eſt crimē corā eo. demū eū remiſit
ad legatū cum dicta cōfeſsione.an ſit ſtandū,dicit Bar.ꝙ nō
quantùm ad condemnationē,vt eſt caſus in l.diuus.ff.de cu-
ſto.re.ubi quærit:quid ſi facta eſt talis confeſsio coram iudi
ce competenti.pone exēplū. Inquiſitor hæreticæ prauitatis
proceſsit contra quendam: & condēnauit eum de hæreſi:&
tradidit eum iudici ſeculari.an iudex ſecularis debeat credo
re illi ſñię,& illi proceſſui.& ſic executionē facere:an verò de
nouo debeat formare proceſſum,tex.videtur,ꝙ debeat exe-
cutionē facere.ff.de cuſt.re.modò eſt dubium. Gui.de Cug.
tangit illam q̃ſtionē in l.magiſtratibus.ff.de iuriſ. oīum iudi.
Bar.tenet,ꝙ iudex nō habeat neceſſe ſtare illi proceſſui.ſed
poteſt de nouo facere proceſſum.& de nouo crimen exami-
nare.qđ ſibi uidebitur, poterit eum punire.in Auth.de ſan-
ctiſs.epis.§.ſi nō crimen.coll.9.ita dicit ipſe in dicta l.diuus.
13 ¶Dubito an hoc ſit verū.†vnus enim iudex debet exeq ſen
tentiam alterius ſine nouo proceſſu, vt c.poſtulaſti.j. tit.j. &
de hæreti.c.cū ſecundùm ll.li.6.ubi poteſtas exequendi,non
cognoſcendi mandat iudici ſeculari.Item iſta remiſsio, tāq̃
fiat de maiore ad minorem iudicem ex præmiſsis iuribus,vt
dicta l.diuus.vnde ſicut executor,vel excipiens contra ſentē
tias oppoſitas ſpernit,vel ad ſuperiorem remittit, iuxta nota
in c.de cetero.j.de re iudi.ita credo in caſu iſto: non autem
poteſtatem do iudici exequenti cognoſcendi de ipſo nego-
cio principali.

S V M M AE.

1 *Poſſeſſiones eccleſiæ aliquando conceduntur in feudum.*
2 *Eccleſia an poſſit recipere à laicis poſſeſſiones in feudum.*
3 *Monaſterium ingrediens, ſi habeat feudum, ad quem reuertitur.*
4 *Feudatarius ſi conceſsit alij aliquā partem feudi, & ille, cui eſt conceſſum, conuenitur à tertio, quis erit tunc iudex.*
5 *Vaſalli communi conſenſu an poſsint declinare iudicium domini.*

Ceterum

CEterum. Vaſallus paratus corā dño
reſpondere,coram alio ſup
feudo conueniri non debet.hoc dicit.¶Et tria fa
cit:quia narrat,prohibet, & moderatur.primò igitur ponit
factum.ſecundò ipſius prohibitionē: demum prohibitionis
moderationem.Secundum ibi[nos id.] tertium ibi[q̃ diu.]
1 ¶Primò no.† ꝙ qñq; poſſeſsiones eccleſiæ cōcedūtur in feu
dum.qđ dic,vt in 10.col.epm,vel abbatem in feudum da.nō
2 poſ.c.1.Ecōuerſo verò,vtrùm† eccleſia poſsit recipere à lai-
cis poſſeſsiones in feudū.dic,ꝙ pōt,vt c.ſolitæ.de ma.& obe.
qđ no.Bar.in l.1.ff.de ap.In feudis autem priuatorum(q ec-
cleſiam ipſam hæredem inſtituunt)non ſuccedit:nec ad liuel
3 lum recipere poteſt. †Et ſi habens feudum monaſterium in-
greditur:feudum ad dñm reuertitur, vt hic probatur in 10.
col.de proh.feu.alie.per Fe.c.Imperialem. poſt princi. & de
alie.feu.c.unico.& de vaſallo milite,q ar.bel.depoſ.c.j.¶Se-
cundò no.ꝙ ad hoc,ut ſit eccleſiæ cognitio,requirit,ꝙ certū
ſit feudum eſſe ſuum.ſi ergo eſſet dubium(quia forte conuē-
tus coram eccleſia,tanq̃ ſuper re feudali,negat feudalē eſſè)
videtur,ꝙ ipſius ſit cognitio:an ſua ſit iuriſdictio,vel non, vt
c.ſi quis aliena.de iudi.& s.de reſcrip.ca.ſuper literis. ¶Alii
(vt refert hic Io.An.)dicunt contrariū iſto caſu:quia cum de
hoc ſit quæſtio,an ſit dñs:nō poteſt de hoc ipſe cognoſcere:
quia videtur iudex i cā propria,cōtra l.j.C.ne quis in ſua cā.
huic dicto adde,qđ no.Io.An.poſt Inno.j.de cenſi.c. venera
bili.& hoc ibi dixi.& l.de iure.ff.ad muni.& s.de reſcr.c.ſup
literis.per Inno.¶Tertiò not. ꝙ exceptio declinandi forum
ratione feudi,qđ ab aliquo detinetur, habet locum non ſo-
lùm in feudis laicorum:ſed etiam eccleſiarū.qđ eſt bene no.
ſecundùm Ho.cum enim illud forum inductum ſit conſuetu
dine laicorum,vt patet in vſibus feudorum.de cogni.feudi.c.
1.videbatur,ꝙ tales conſuetudines non extendantur ad cle-
ricos,vt s de conſti. c.eccleſia ſanctæ Mariæ. contrarium ex
prædictis patet,& adde,qđ circa hoc no.Io.An.de ſol.c.fi.&
Bar.in l.omnes populi.ff.de iuſt.& iure.¶ Quartò no. in ver.
q̃diu.ꝙ iuriſdictio competens ſuper aliquos ratione feudi ē
alterius naturæ,q̃ alia.iſte enim,qui ratione feudi iuriſdictio
nem habet,nō poteſt omitti,& ad alium ire,domino inuito.
j.titu.proxi.c.ex tranſmiſſa.aliorum verò iudicium iuriſdi-
ctionem poteſt omittere:& alterius litigantis iudicem adire
per viam purgationis.qđ dic,vt not.Bar.in l.1.§.& poſt ope
ris.ff.de noui operis nū.& dicam infra titu.1.c.1.¶Venio ad
oppo.& primo oppo.dicitur hic,ꝙ ſup re feudali debet adi-
ri dominus,& non alius.ſed contra.j.titu.1.ca.ex parte. vbi
coram alio,q̃ coram domino,agi poteſt.Sol.dicit gloſ.ibi eſt
ſpeciale,cum agitur poſſeſſorio recuperandæ. quo caſu agi-
tur coram ordinario,ut ibi patet. & circa hoc dictum gl.re-
fert hic Inno.opi.quorundam dicentium, ꝙ coram ordina-
rio rei,non coram paribus,vel domino ſemper eſt agendum
ad reſtitutionem interdicto, etiam ſi laicus ſit ſpoliatus, vt
dicto c.ex parte.s.alii dicunt,ꝙ vbicūq;de re feudali agitur,
ſiue rei vendicatione,ſiue interdicto,vel alia quauis actione,
inter duos cognoſcentes feudum,& tantùm illi iuri inniten-
tes,agi debet coram domino feudi, vt in illo c. Nec ob.c.ex
parte.quia illa differentia potius iure dotalicij,q̃ alio, iuuabi
tur.Ita dicit Ioan.An.hic,ibi[alii dicunt coram ordinario.]
&c.& ibi [Item vbicunq;.]¶Secūdò opp.& uidetur, ꝙ cau
ſa feudalis non ſit tractanda coram domino,ſed coram pari
bus,vel coram ordinario:ut patet in tit.de milite,qui contu.
eſt.c.j.& in titu.de le. Conra.c.1.poſt princip. vbi dicitur,ꝙ
quandoq; apud Imperatorem: quandoq; apud pares curiæ:
quandoq;apud arbitros definitur.Item in c. Imperialem.de
prohi.feu.alie.per Fed.§.ſi inter duos.& ſe.dicitur, ꝙ domi-
ni eſt cognitio,& quandoq; parium.¶ Quid ergo dicendum
in illa varietate.ſol.gl.hic enumerat tres caſus.nam quādoq:
eſt queſtio inter dominum,& vaſallum.quandoq; inter duos
vaſallos,& alios, qui non ſunt vaſalli : & quid iuris in quoli-
bet prædictorum caſuum,ſuccinctè pertranſit Ioan.An.poſt
Inn.& Doc. latius proſequitur ipſos. ¶ Quò ad primum igi
tur caſum,cum eſt quæſtio inter dominum,& vaſallum. dic,
ꝙ aūt inter eos uertitur quæſtio ciuilis,aut criminalis.Si ciui
lis:& tunc aut actio intentata,& obligatio non concernit rē
feudalem:nec inde trahit originem(puta mutuum, uel depo
ſitum:)& conuenitur dominus coram ordinario ſuo: & feu-
datarius à domino coram ſuo,ut j.tit.1.c. cum ſit generale.
& hoc ſentit Ioan.An.ſuper prima glo.Ber.Quandoq; dicta
quæſtio ciuilis trahit originem à feudo(puta petit tributum)
& agetur coram paribus,ſecundùm Io.An.in gloſ. ſua.verſi.
ſcripſit autem.& de hoc in gl.Bar.& hic.& hoc, cum eſt quæ
ſtio ciuilis inter dominum,& vaſallum.Sed quandoq; eſt cri
minalis.& tunc aut eſt ciuiliter intentata:aut criminaliter in
tentata.Si ciuiliter(puta ſpoliauit dominus uaſallum: vel ecō
uerſo vaſallus dominum.)& tunc eſt dubium. Quidam enim
dicunt.ſi eſt ſpoliatus,conuenietur dominus coram paribus
curiæ interdicto vnde ui,ſi uis fuerit armata:alioqui propter
honorem domini in factū,vel alia actione,ar.ff.de vi,& vi ar.
l.j.§.interdictum.Si aūt fuerit ſpoliatus clericus,ſtatim ꝑ iu-
dicem eccleſiaſticum eſt cogēdus clerico reddere,qđ rapuit:
qa ſacrilegus eſt.qđ eſt crimē eccleſiaſticū. 6.q.j.c. in cano
nibus.Et ſi dubiū ſit de ſpoliatione:tunc cognoſcet eccleſia.
23.q.4.c.ſi qs de poteſtatib. & de iure pa.c.relatum. vbi de
hoc.Alii dicunt illo caſu agendum coram ordinario.j.titul.
j.c.ex parte B.Alij dicunt,ſecundùm Inn.& Hoſt. fortè non
malè,ꝙ quandocunq; agitur de iniuriis in feudo, vel de feu-
do,vel ratione feudi commiſsis in dominum, vel aliū:ſi agat
de re feudali,vel cognitione ex l. feudorum. ſemper agendū
eſt coram domino,vel paribus.Si uerò caſus eſt, ꝙ non poſ-
ſit agi condictione ex lege feudorum:ſemper aget coram or
dinario.& eſt ratio,quia dominus feudi non hēt iuriſdictio-
nem ſupra vaſallum:niſi inquātum lex feudorum ſibi conce
dat.& niſi ex illa lege agat,non poteſt coram eo cōueniri cō
dictione ex illa lege,uel non cognoſcitur hoc modo:quia qñ
agitur ex l.feudorum, nunq̃, vel raro imponitur, niſi pœna
amisſionis feudi.uel alia ſuper re feudali.Si uerò coram or-
dinario iure cōi agitur pœna legali,imponitur corporalis,
vel alia,ſecundùm Io.An.in uer.uel dic, ut dicunt tertii. & in
verſi.ſi autem agat de iniuriis,non in rebus,&c. ad hoc uide
c.j.de feu.cog.& per ꝑdicta dico,ꝙ ſi agat criminaliter:agē-
dum erit corā ordinario delinquentis,temperato verbis fa-
cto,propter reuerentiam, qua uaſallus tenetur dño.de quo
dic,vt no.in ti.de vaſal. qui contumax.c.1. Et hæc dicta ſint
de primo caſu,cū eſt quæſtio inter dñm, & uaſallum. ¶Secū
dus caſus eſt,cū eſt quæſtio inter duos uaſallos,quolibet af-
firmante feudum pertinere ad ſe.& tunc aut ambo recogno
ſcunt eundem eſſe dominum:ſed quilibet ex ſucceſsione: vel
aliter feudum vendicare contendit:& domini eſt cognitio,vt
in illo c.& in gloſ.& probatur in 10.col.de prohi.ali. feu.ca.
Imperialem.§.ꝑterea ſi inter duos.& hoc eſt verum, ſcilicet,
ꝙ ad dñm pertinet cognitio,non ſolùm cū inter duos agitur
ad rem feudalem,vel eius prætextu actione reali: ſed ēt ſi ad
eam agatur perſonaliter: dūmodo tam actor, q̃ reus dñm re
cognoſcat,ut dixi:& agat de re feudali.Si uerò alia de cauſa
(puta commodati,mutui,vel ſimili:)& agatur coram ordina
rio.idem dicunt quidam,ſi non de re feudali : ſed de re circa
rem feudalem agat.puta pignoratitia,depoſiti,& ſi.alii con-
tra,ut dicit Io.An.in uerſi.ſi autem inter dñm,& vaſallū.&c.
Itē qđ dixi,perſonali,& certis aliis caſibus agēdū corā ordi
nario,non coram domino feudi.eſt uerum, vbi res certa eſt
infeudata, & nō iuriſdictio. quia ſi iuriſdictio ſit infeudata:
tunc ipſe cognoſcet de oībus cauſis,& ordinario iure. Itē ab
illo appellabitur ille ſuperior,qui iuriſdictionem infeudauit:
& tales ſunt epiſcopi,abbates,duces,principes, & barones,
& omnes alii,qui iuriſdictionē hñt ab Imperatore, vel aliis,
ſcđm Inno. Et ad prædicta adde quod le.& no.in lib.feudo-
rum

rum,quo tempore mi.inueſt.pe.de c.j.s̃.quod no.Ho.in ſum
ma de feu.§.apud quem. ¶Qñq; vnus recognoſcit vnum in
dñm:alius alium,vel nullum (quia dicit rem non eſſe feudá-
lem)& tunc ſiue reus,ſiue actor hoc negat: non pertinet co-
gnitio ad dominum:quia verè eſſet iudex in re propria.quod
non poteſt, l. qui iuriſdi.ff.de iuriſd.omn.iudi. debebat er-
go illa quęſtio agitari coram ordinario illo caſu,coram quo
ſi reus conuentus excipiat,ꝙ res ſit feudalis,debebat ordina
rius de illa exceptione cognoſcere : & ea probata remittere
caſum ad dominum feudi.j̃.titu.j.c.ex tranſmiſſa. & c.verũ.
Idem ſi actor agit,vt tanquam ad rem feudalem,& reus ne-
get:ſuſpenditur enim cognitio dominii:donec de illa (tanq̃
de præiudiciali)cognoſcatur.& hoc eſt verum,quando actor
egit rei vend.ad rem illam,nulla expreſſa cauſa.quo caſu om
ne dominium,& ius ſuum,etiam feudale, videtur deduxiſſe
in iudicium,vt l.& an eadẽ.§.actiones. ff.de exce.rei iu. ſi nõ
expreſſa cauſa certa actione agat:non poterit reus excipere
de feudo; quia tali caſu ex nulla cauſa alia, quàm expreſſa
in libello,poterit actor obtinere,ar.de iuriſd. om.iud.l.pen.
4 §.penul.¶Circa prædicta incidenter quæritur, †ſi feudata-
rius conceſſit alii aliquam partem feudi, vel aliquod ius in
feudo:& ille,cui conceſſum eſt,conuenitur à tertio, quis erit
iudex?dicit Io.An.ꝙ ſi conceſſit in feudum,fiet quod facien
dum eſt ſub primo domino,ſecundùm ſupradicta. Si autem
non in feudum:dicit coram ordinario agi debere. iſta ſunt
eius verba,ex quibus colligitur,ꝙ feudatarius in feudum da
re poſſit:& in re feudali ius alii conſtituere.quæ an ſint vera,
plenè no.in 10.col.de capi.Conra.§.præterea.& in alle. con
ſtitutione Fed.c.Imperialem.vbi patet quod no. in fi.de con
ſenſu domini.circa quod vide caſum no.in c.j.de vaſallo de-
cre.ӕta.vbi deciditur,an ille conſenſus domini faciat nouum
feudum in illo caſu.¶Ex prædictis omnibus habes:quando
coram domino:quando coram paribus:& quando corã or-
dinario ſit agendum.¶Iuxta prædicta primò quæro,ſi à ſen
tentiis prædictorum contingeret appellari:ad quem appel-
labitur?reſpondet Inno. dominum in caſu ſuo habere iuriſ-
dictionem ordinariam cõceſſam ſibi à lege Fede.in lib. feu.
de prohi.feu.alie.per Fed.c.Imperialem.& ideò ab eis appel
labitur proximus ſuperior domini feudi. Si verò non ſit talis
ſuperior,appellabitur iudex ordinarius, in cuius territorio
eſt res feudalis ſita:de qua agitur.C.de iudi.l.vlti. Et intelli-
go verum,cum quæſtio eſt agitata per dñm, vel pares in lo-
co,vbi res feudalis ſita eſt.Si autem in loco domicilii dñi,vel
parium(quod pōt in l.j.C.vbi in rem actio.)tunc appellabit̃
ad ordinarium dñi,vel parium,non ad illum,vbi eſt res ſita.
& quod ab iſtis dñis feudorum,vel parium ſit appellandum
ad ordinariũ:probatur per ſimile multorum aliorum haben
tium iuriſdictionẽ in certis caſibus in territorio alieno:vt re-
ctores ſcholarium,& aliorum collegiorum.de quibus in l.fi.
C.de iuriſd.om.iu.ab eorum enim ſententiis appellabitur ad
ordinarium illius loci.facit quod no.Inn.in c.cum ab eccle-
ſiarum.s̃.de offi.ord.¶Secundò quæro qui dicantur pares.
dicit ipſe,ideò dicuntur pares:quia omnes ſunt vaſalli : quia
ſi Comitum eſt cã,Comites debent eſſe pares:vel qui ſimilia
feuda habent,ſm̃ Inn.vel quia ſunt pariter à partibus eligen
di.¶Aduerte tñ,ſcd̃m eum, ꝙ non oẽs vaſalli ſunt vocandi,
vt iudicent:ſed ex paribus,vel vaſallis dñs eliget vnum, & va
ſallus alterũ,ar.2.q.7.c.placuit.& 11.q.j.c.ſi clericus.¶Alii
dicunt,ꝙ ipſi pares tm̃ eligũt ex ſe duos,vel quos voluerint;
quia ipſorum eſt iuriſdictio: & ideò ad eos ſpectat aliis de-
mandare,ar.64.diſt.c.1.2.& 3.& ff.de iuriſdi.omn.iudic.l.&
quia.ſubdit,ꝙ in multis locis de conſue. ſolus dñs pares eli-
git:& ipſos curia conſtituit.primum tñ magis congruit iuri,
& æquitati,ſcd̃m Ho.ſuper quo vide in lib. feudorum de cõ
5 trouer.apud pares ter.c.j. ¶Tertiò quæro.vtrùm vaſalli cõi
conſenſu poſſint declinare iudicium dñi,& coram alio litiga
re.dicit,ꝙ non.ar.j̃.eo.ti.c.ex tranſmiſſa.& in conſti. Fede.c.
Imperialem.§.penu. & in Auth.de conſtitu.§.ſi verò forſan.
¶Quid de paribus,an in caſibus,quibus dñs,& vaſallus de-
bent ad eos habere recurſum,poſſunt eos omittere: & ad a-
lios ire.tenet hic Io.An.poſt Inn.ꝙ ſic:quia nulli ex hoc ſit ꝑ-
iudicium.quid ſi nõ ſint pares:vel ſint,ſed ſuſpecti.dicit,ꝙ de
bent eligi arbitri ad ſimilitudinem iudicis ſuſpecti.j̃. de app.
cap.cum ſpeciali. & hoc verum,cum dñs eſt actor.ſi verò eſt
reus,adeat vaſallus iudicem domini,ſecundùm regulam. a-
ctor.&c.Et idem poſſit dici econuerſo, qñ dñs non eſt aliàs
iudex vaſalli,ſecundùm eum,in fi.

S V M M AE.

1 *Iudicium ex inepta propoſitione redditur nullum.*
2 *Iudex nimium ſubtiliter aduertere non dẽt,quæ actio intentetur.*
3 *Iudex purè rei veritatem rimari debet.*
4 *Cauſa petitionis in libello exprimi debet.*

DIlecti. Sufficit actori factum proponere:
nec cogitur nomẽ actionis expri-
mere.h.d.¶Et ſunt duæ partes. in prima querе-
latio.in ſecunda prouiſio.ſecũda ibi[prouideatis.]¶Primò
no. verbum[prouideatis.]ꝙ ponderare tenorem petitionis,
an ſit bene concepta,vel non,pertinet ad officium iudicis,vt
aptam admittat,ineptam,& incongruentẽ reiiciat,vt j̃.e.ca.
examinata.& l.j.ff.de of.aſſeſ.& vide,quod no.in l.vbi pactũ.
1 C.de tranſa.¶†Ex inepta.n.propoſitione redditur iudicium
nullum,vt l.2.in fin. ff.ſi menſ.fal.mo.di.ſed curare debet iu-
dex,ne ſuum iudicium ſit deluſoriũ,vt l.ſi prætor. ff.de iudi.
2 & quod no.Io.An.j̃.de ele.c.j.li.6.¶Scd̃ò no. †ꝙ non debet
a iudex nimis ſubtiliter a aduertere,quæ actio intentetur.dũ.n.
nimis formularum proprietas attenditur, ſenſus veritatis a-
mittitur,vt in c.intelligentia.& in c.propterea.de verb.ſig.&
C.de formu.l.j.ex quo etiam collige, ꝙ nimia ſubtilitas re-
probatur.nec eſt de iuris apicibus diſputandum, vt l.ſi fide-
3 iuſſor.§.quędam.ff.man.& dicam poſt glo. ¶Tertiò no.†ꝙ
iudex debet purè,& ſimpliciter rei veritatem inquirere: pro
qua inueſtiganda debet cuncta rimari,vt 30. q.vltima. c. iu-
dicantem.& quod no.in l.is apud quem.C.de eden. & colli-
gitur ex hoc tex.dum innuit,factum purè, & ſimpliciter pro
ponendum:ꝙ non ſit neceſſaria concluſio in libello. qd̃ vtrũ
ſit verũ in ciuili,& criminali.j̃.de li.obl.c.2. ¶Quartò no. ꝙ
ſcd̃m canones, & Sanctorum patrum inſtituta debent eccle-
ſiaſtici iudices cãm examinare,& decidere: in caſibus verò,
in quibus deficiant,an poſſint vti legibus.dic,vt dixi.j̃.de ſo
lu.c.fi.& c.idem.de no. ope.nun. & quid importent iſta uer-
ba[purè,& ſimpliciter.]dic,vt 3.q.9. c. pura & ſimplex.&
Bar.in l j.§.ſi quis ſimpliciter.de ver.ob.¶Antequam veniã
ad glo.ſic patet op.ad gl.j. quæ allegat plures concordantias
ad id,quod dr̃ in tex. de ſubtilitatibus in cauſis eccleſiaſticis
reprobandis.vr̃ enim,ꝙ ſint laudandæ,& commendandæ,vt
j̃.de feriis.c.capellanus.& de tranſ.c.2. Sol.dicit Io.And.iſte
tex.debet intelligi de ſubtilitatibus,quibus vtuntur hoĩes ad
ſimpliciores decipiendos,vel capiendos. quos alibi dicit in
factum deridendos. C. de leg. l. vlt.Sunt enim, qui ſimiliter
inſiſtunt contra veritatem,& mentem ſcripturarum. de ver.
ſig. c.propterea.& c.intelligentia.& hoc faciunt cauilloſi ad
uocati,qui peruertunt iura.vt C.man.l.fi.& in Auth.conſtitu
tio,quæ ex aſcrip.in princ.col.5.& j̃.de decimis.c.ad audien
tiam.& iſti ſunt ad modum Iudeorum,qui ſimplices conan-
tur capere in ſermone in Auth.de intro.& exhib.reis.§.illud
quoq; antiquitus.ante fi.& §.ſeq. Et his occurrere debet iu-
dex eccleſiaſticus.ſuper quo vide qd̃ no.de procu. c.petitio.
Sed qñq; agit̃ de intellectu iuriũ, q̃ vñr ſibi inuicem contra-
riari:& tunc ſubtilitates rationabiles approbantur. & ſic loq
tur.c.capellanus.¶Scd̃ò op.dicitur, ꝙ non debet iudex cõſi
derare, cuiuſmodi actio intentat̃:ſed cõtra.ff.de eden.l.j.ibi
[qua

[qua quiſq; actione agere vult:eam prius edere debet.] & l.
ſi pupillus.§.uideamus.de nego.geſt.vbi tex.dicit,ꝙ ſine ac-
cuſatione nemo experitur.& Inſt.de acti.in prin.So.dicit gl.
fi.ſecundùm leges actio eſt ſemper exprimenda,vt prællega
tis iuribus.ſed ſecundùm canones nõ tenetur quis exprime-
re actum,vt hic:ſed ſecundùm canones uidetur,ꝙ exprime-
re teneatur,vt j̃.de mu.peti.c.1.& de depo.c.grauis.So.dicit
glo.in iudicio eccleſiaſtico quis nõ cogitur:ſed ſi exprimat,
non per hoc iudiciũ vitiatur.ſecũdò valet, ſi proponat aptã,
vt in contrariis.ſecus ſi ineptam,vt j̃.eo.c.examinata. & illã
tenent.R.Ala.& fere oẽs,ſecundùm Tanc.Idem dicit Io.An.
in iudicio ſeculari,ſi ſumamus actionẽ ꝓ formula verborũ.ff.
de fur.l.ſi ſeruus nauem.vt cum dico [ago contra te certi cõ
di.etiam ex mutuo.]iſtę formulæ ſecundùm vtrunq; ius ſunt
ſublatæ.C.de formulis.l.j.Si ſumamus actionem pro cã, illa
in vtroq; foro proponitur,vt dicit glo. in fi.ubi dicit, ꝙ iura
canonica(quæ loquuntur de expreſſione actionum) debent
5 exponi in cã.¶†Cauſa igitur petitionis debet in libello ex-
primi:ſi agatur perſonale,ſed nõ actio: niſi ſcd̃m Lau.qñ ex
vna cauſa plures actiones oriũtur:& aliter ſit ĩ vna,q̃ in alia.
quo caſu declaratio fieri debet; qa aliter iudex nõ poſſet for
mare ſñiam magis ſup vna actione,q̃ ſuper alia. pone exem-
plum.ago contra Titium,qui arbores meas incidit.Itẽ ſi pe-
to rem mihi furto ſubtractam.dubitari pōt in primo exem-
plo:an ex edicto arborum furtim cæſarum in primo exem
plo egerim.& in ſecundo de furto dubitari poteſt,an agatur
actione ad exhibendũ rei ven.an cõdictio.fur.an actione fur
ti.his enim oĩbus actionibus agi pōt pro re furtiua. & habẽt
iſti diuerſi modi diuerſos effectus,vt ff.de condi. fur. l.ſi pro
fure.§.1.& 2.& ff.de rei ven.l.Itẽ ſi verberatum.§.vl.iſtis er-
go,& ſimilibus caſibus,cum ex uno facto narrato plures na
ſcuntur actiones,habentes diuerſam naturam:actor cogitur
declarare,ſecundùm Lau.dicit tñ Fran.ꝙ iſta declaratio fiet
aliter,q̃ per propoſitionem actionis.Iudex.n.debebit ſupple
re,& actorem cogere ad talem expreſſionem,ut certus red
dat̃,ſecundùm quam actionẽ ex ꝓdictis debet ferre ſñiam.&
hoc no.Inn.j̃.de or.cog.c.cum dilectus. & ibi quid iuris, nõ
declarauit.dicit enim,ꝙ ſi ex proceſſu pōt apparere,ꝙ ma-
gis de vna,q̃ de alia ſenſerit,ſecundùm illam ferret ſentẽtiã.
Si aũt apparere non pōt:fiet cõdemnatio ſecundùm mitio-
rem,& ſecundùm eã,quæ minus continet,ar.l. interpretatio
ne.& l.ſi præſes.de pœn. Ho.& Io.An.poſt Ho.dicit,ꝙ inſpe
cta ueritate canonum,regulariter ſufficit ſimpliciter factum
proponere:niſi iudex ex rationabili cauſa videat reum deci-
pi poſſe:niſi vltra exprimatur : quia tunc ſupplebit iudex.ff.
de offi.aſſeſ.l.1.& ex eadem cã permitteret aduocatum poſi
tionibus reſpondere,vt j̃.e.c.paſtoralis. & per hanc breuem
glo.Hoſt.dicit terminari quidquid not.in ſumma de li.ob.§.
quid debeat.qd̃ ſi vis plenius proſequi: vide in ſpe. de ac. &
pe.§.1.¶Conclude igitur ex ꝓdictis,quid iuris de expreſſis
actionibus in libello.de iure enim canonico non requiritur.
Idem de iure ciuili,inquantum actio ſumitur pro verborum
formula,ſecundũ Io.An. D. Cy. clarius,& plenius ſic loquit̃
in prædicta quæſtione.qñ quæritur,nunquid actio ſit expri-
menda in libello:dupliciter pōt intelligi. primò ad hũc finẽ,
vt ſciat̃,quæ actio intentet̃. & dicendum eſt, ꝙ ſic:vt ſciatur,
vtrũ ſit bonę fidei,vel ſtricti iuris:ſic intelligit.ff.de edẽ.l.j.cũ
fi.¶Scd̃ò vtrũ ſit exprimẽdũ nomẽ actionis. & dicẽdũ eſt,ꝙ
nõ:qa impoſſibile ẽ,ſi libellus aptè formet̃,quin ſtatim ſciã,
quæ actio intẽtet̃.Nam aut eſt tale factum, ex quo procedit
vna actio.& tunc per talẽ facti proportionem pōt apparere
de ſpecie illius actionis,quæ orit̃ ex illo facto:quia ius ex fa-
cto oritur,ut l.ſi ex plagis.§.in cliuo.ff.ad leg.Aquil.& l.quo
ties.ff.de re.du.Aut plures actiones oriebant̃ ex narratione
facti.& tũc aut ſunt plures cõpetẽtes ad diuerſa.& hoc caſu
ex eo,qd̃ peteret̃,poterit ſciri,q̃ actio intẽtabitur.exẽplũ po
ni.C.de fur.l.1.Illa enim ꝓſumit̃ intentata, quæ cõpetit ad il
lud,qd̃ petitur.ar.ff.de lib.& poſth.l.Gallus.§.j. aut ſunt plu
res competentes ad idem.& tunc,aut vna eſt generalis : alia
ſpiritualis:aut ambæ generales:aut ambę ſpeciales.Si vna eſt
generalis,& alia ſpecialis: tunc præſumitur intentata ſpecia
lis actio.ff.de le.3.l.hoc legatum.& l.item legato.§.proinde.
& l.legatis.Si ambæ ſunt generales,vel ambæ ſunt ſpeciales.
& tunc ſi ex facto propoſito altera tm̃ poteſt colligi. & tunc
illa præſumitur intentata,vt d.l.Gallus.§.j.aut ex facto pro-
poſito vtraq; pōt colligi. & tunc aut ſcd̃m alteram nihil eſt
ſuperfluum:aut aliquid eſt ſuperfluum,ſm̃ vtranq;.Primo ca
ſu illa vr̃ intẽtata,pro qua nihil eſt ſuperfluum.verbi gratia.
Teſtator legauit mihi rem quandam:certum eſt,ꝙ ad ipſam
petendam competunt mihi plures actiones. C. commun.de
leg.l.j.& 2.modò pone,ꝙ dico in libello, ꝙ teſtator mihi rẽ
ſuam legauit.ex hoc quod dixi, rẽ ſuam, videor intẽtare rei
ven.aliàs ad perſonalem, vel hypothecariam illud verbum,
ſuam,eſſet ſuperfluum,& nihil operaretur,contra l.ſi qñ.de
le.1.¶Secundo caſu qñ ſm̃ vtranq; aliquid eſt ſuperfluum:
tunc præſumitur intentata illa, per quam minus ſuperfluit,
vt in exemplo propoſito, cum dico mihi legatam rem teſta-
toris.Nam ſi dicimus intentatam actionem ex teſtõ, ſuper-
fluit:quia in ea non oportet dicere rem teſtatoris. ſi dicimus
intentatam rei ven. tunc ſuperfluit expreſſio cauſæ.ſ.quia in
teſtamento legata:tñ minus eſt ſuperfluum. & ideò hic vr̃ ꝓ
poſita,ar.dictæ l.ſi qñ.& eſt theorica Ia.de Are. quam ſequi
tur ibi Pe.ſcd̃m quos non pōt libellus ita formari, ꝙ conclu
deret,quin ſtatim poſſet ſciri,quæ actio intentetur:quia om-
nes actiones de mundo habent media diſtincta:& iura con-
formata diſtincta.vnde nõ eſt opus, ꝙ in libello nominatim
aliqua accuſatio exprimatur. nã ſi vna eſt, illa tm̃ præſumit̃
intentata:ſi verò duæ,vna videlicet gñalis,& alia ſpãlis:tunc
præſumitur ſpecialis intentata.Si vtraq; generalis,vel vtraq;
ſpecialis:& præſumitur illa intentata, per quam nihil ſuper-
fluit.Si vtraq; continet aliquid ſuperfluum: præſumitur intẽ
tata illa,per quam minus ſuperflueret.hęc vera,ſcd̃m Iaco.
prædictum,niſi eſſet inſerta in libello illo clauſula[nõ aſtrin
gens ſe ad omnia,& ſingula probanda.]&c.tunc.n.non intel
ligeretur intentata illa,per quam minus, vel nihil eſt ſuper-
fluum.Sed illa,ex qua leuius ſequitur condemnatio. & ita re
fert Cy.in d.l.edita.in 5.q.cuius dictis ſatis concordat Inn.
in d.c.cum dilectus.

A D D I T I O.

a ¶Subtiliter.quia nimia ſubtilitas reprobanda venit,per tex in l. fi. C.de le.in c.j.49.di.uer.ſed ſunt nonnulli.gl.in cle.diſpendioſam.de iudi. Archi.in c.obitum. 12.q.5.Doc.in c.literas.de reſt.ſpo.

S V M M AE.

1 *Excõicatus in iudicio ſtare poteſt.*
2 *Excõicatus in iudicio debet per procuratorem reſpondere.*
3 *Cõicantes excommunicato ſunt excommunicati.*
4 *Fideiuſſor excommunicati conuentus,an poſſit compenſationem debiti obiicere.*
5 *Fideiuſſor dicitur rei defenſor.*
6 *Excõicatus ſi cedat ius ſuum contra debitorem:an excõicatio cedentis obſtabit ceſſionario.*
7 *Excõicatus ſi vulneratur proſequens ſuam iniuriam, an admittatur ad accuſandum.*

INtelleximus. Excõicatus cõueniri pōt:
non tñ conuenire.h.d.cõis
1 diuiſio.ſcd̃a ibi[reſpondemus.]¶Not.j.†ꝙ excõicatus
a poteſt conueniri.& ſic ſtare in iudicio a,tanq̃ reus,cui (ſi fo-
uere deprehenditur iuſtam cãm)non eſt ſñia deneganda, ſi-
cut nec contumaci in c.cum inter priorem.j̃.de exce.¶Secũ
2 dò no.†ꝙ per procuratorem debet excõicatus in iudicio re
ſpondere : cui ergo minimè exercitiũ certi actus conceſſum
vr̃:vt ipſum ꝑ aliũ exequatur, ſi velit,vt l.ſed ſi vnius. §. idẽ
ait.ff.de iniuriis.Inhabili enim qñq; certa iura reſeruantur :
vel

vel exercitiũ eorũdem. in quibus iuribus exercẽdis poterit conſtituere procuratorem, vt hic. & j. de reſti. ſpo. c. ex parte. & C. qui le. per. ſtandi in iudi. ha. uel non. l. momentaneæ. cum ſi. Et qđ no. Bar. in l. ſi victum. ff. de reg. iu. ¶ Tertiò no. idẽ quare in iudicio ſtare nõ poſſit, ſcilicet [ne uideatur de ſua malitia.] &c. optarent. n. debitores excõicari, & darẽt in hoc operam, ſi ea ratione non poſſent à creditoribus conueniri. & ſic delictum præſtaret immunitatem contra l. relegatorum. §. fi. ff. de interdic. & rele. propter illam rationem alibi tenent gl. ꝙ ſi hæres debet hæreditate priuari: quia nõ impleuit volũtatẽ defuncti: ſcilicet pecuniæ enumeratæ. ĩ Auth. hoc amplius. C. de fideicommiſ. recuſat ipſam: quia debitis oneratã cogitur ipſam retinere penes ſe, vt no. in l. ſi ſeruus plurium. §. fi. ff. de lega. j. facit l. ſi quis ſolidum. de hæredi. inſti. & inferunt iſta verba, & ratio huius. c. ꝙ excõicatus teneatur officiare eccleſiam, & alia negocia eccleſiæ procurare, iudicare, & ſimilia: cũ iſta ſint onera incumbentia rõne dignitatis, vt l. munerum. §. iudicandum. ff. de mune. & hono. contrarium dico. & illud, quod dicitur hic, ꝙ delictum non tribuit immunitatem, eſt uerum: niſi qñ delinquens redditur inhabilis ad ſubeundũ illud onus, qđ non compatitur ſe cum pœna: ut ꝙ relegati teneantur ad cuſtodiam ciuitatis, vbi eis eſſe nõ licet, ut l. ſed & milites. §. qui verò ignominioſè. ff. de excuſa. tu. ¶ Oppo. & vr̃, ꝙ excõicatus nõ poſſit ſtare in iudicio, ut j. de probatio. c. poſt ceſſionem. & de exceptio. c. cũ inter priorem. So. dicit glo. ꝙ excõicatus poteſt ſtare in iudicio, tanq̃ reus, vt hic: ſed non tanq̃ actor; quia nõ poteſt aliũ cõuenire, vt in contrariis. & hoc uerũ regulariter. In quibuſdam tamen caſibus poteſt ſtare in iudicio, tanq̃ actor, ut cũ conqueritur de iniuſta excõicatione, vt j. de reſcrip. c. j. li. 6. Item ſi quis impediret eũ cõſtituere procuratorem in cã ſuę defenſionis: vel ſi quis eum inquietaret in itinere, cum vadit ad curiam pro abſolutione pro iniectione manuum. j. de excep. c. ſi. ff. de iudi. l. ſi longius. Et ita ſentit Io. An. ¶ Secũdò oppo. dicitur hic, ꝙ debet conſtituere procuratorem: ſed uidetur, ꝙ ad hoc compelli nõ debet. s. de procura. c. querelã. Solu. gloſ. fatetur contrarium. & dicit, ꝙ debet, ubi nolit litigare per ſeipſum. Si enim hoc vult, cogi non debet ad conſtituendum procuratorem. loquitur ergo ille tex. de debito honeſtatis, non neceſſitatis, ſecundùm Io. An. Sed hoc non uidetur bene dictum. nam in iudicio iuratur de calumnia: qđ præſtare non poterit excommunicatus, non ſolùm cum litigat per ſeipſum, ſed etiam ꝑ procuratorem, ut in Auth. principales. C. de iura. cal. Itẽ cõicãtes ſibi ſunt excõicati. ex quo
3 infertur, † ꝙ nec per ſe, nec per alium poterit eſſe in iudicio. So. dicit glo. vt no. j. de iura. cal. c. fi. li. 6. ¶ Non ob. ꝙ participantes ſunt excõicati: quia illud eſt uerum vniuerſaliter. fallit in caſibus, in quibus iura reſeruant excõicatis defenſionem: quia in eiſdem uidentur aliis reſeruare cõionem cũ eis, ar. j. de ſen. excõ. in mercu. ¶ Quæro. apparet in tex. ꝙ quæſtio fuit generaliter propoſita: an ſcilicet excõicatus in iudicio ſtare poſſit. ſed hoc ſtare poſſe ĩ iudicio põt intelligi multis modis: aut tãq̃ actor: aut tãq̃ reus: aut tãq̃ ꝓcurator: aut tãq̃ aduocatus: aut tãq̃ ꝓſecutor appellationis: aut tãq̃ accuſator: vel iniuriæ ꝓpriæ ꝓſecutor: aut tãq̃ teſtis: aut tãq̃ iudex. quare ergo qõni gñraliter ꝓpoſitæ in ſpecie reſpõdet, ꝙ põt conueniri. dicit Io. An. ꝙ per iſtam ſpecialem reſponſionem datur intelligi: hoc caſu cõceſſo in vno, in ceteris denegatur. ar. c. nõne. de pręſump. ¶ Sed incidenter quæro in caſibus, in quibus non põt: quid ſi exceptione excõicationis omiſſa, ſit proceſſum in negocio: an illa exceptio, ſi poſtea opponatur, reddat iudicium retro nullum. Rñdet, ꝙ ſi cõcernat dicta exceptio iudicem ordinarium, uel delegatum. dic, vt no. in c. 1. de reſcri. li. 7. & eo. lib. c. 1. de excep. Si concernat procuratorem, actorem, uel aduocatum. ibi no. c. poſt ceſſionem. de ꝓba. ¶ Si tamẽ plenius uis uidere. q. ſcilicet, quæ excõicato ſint prohibita, uel conceſſa. uide per Io. An. in d. c. pia. in nouella ſuper uerbo. glo. olim erat. dicit enim ibi, ꝙ quidã ſunt actus publici, ut tutela, & cura. Inſt. de tute. circa prin. Quidã ſunt ciuiles, ut iudicare, & arbitrari. Quidam ſunt cões, ut officiũ procuratoris, & teſtium: quia nec inter ciuiles, nec inter publicos numerantur: & ab iſtis talibus repellũtur. de proba. c. poſt ceſſionem. de procur. c. fi. multò fortius à publicis, & ciuilibus. j. de re iudi. c. ad probandum. ubi patet excõicatum repelli à iudicando, ſi ſit publicus. Similiter ab arbitrãdo. de quo in Spec. de arbi. §. differt. uerſi. item ſecũdùm eum. Similiter ab agendo, teſtificando, & patrocinando, ut in c. decernimus. de ſen. excõ. lib. 6. ubi plenè an à teſtando, & an à cõfectione inſtrumentorum, ſi erat tabellio: & an à contrahendo. dic, vt in c. veritatis. de dolo, & contu. ¶ Quid dices in ſacramentis eccleſiæ, & beneficiorum collatione, uel receptione? dic excõicatum à collatione, & ſuſceptione oĩm ſpũaliũ, & temporalium, quò ad beneficia, & ſacramenta ipſo iure priuatum. Sed aliter in beneficiis, q̃ in ſacramentis. In primis enim dando, & recipiẽdo nihil agit. de ele. c. cum inter. de cõſue. c. cũ dilectus. de ap. c. conſtitutus. Sed in ſacramentis cõſtat, & recipit characterem: ſed non executionem. de ord. ab epi. cap. fi. qđ loquitur in conferente. & de eo, qui fur. or. ſuſce. c. j. & ult. & de ſenten. excõ. ca. cum illorum. quæ loquunt̃ in ſuſcipiente. & ita no. Io. An. in d. c. pia. in nouella. ſup gloſ. olim erat. ¶ Secundò quæro. dixi. s. ꝙ excommunicatus tãq̃ actor repellitur: ſed tanq̃ reus admittitur, ut hic. ¶ Quid er-
b go b ſi probabiliter dubitatur, utrùm ſit actor, uel reus. puta opponit ſe contra electum: uel opponit exceptionem compenſationis: uel offert ſe liti propter ſuũ intereſſe. de his dic, vt no. de excep. c. cũ inter priorẽ. & c. dilectus. & vtrobiq; in nouella. & in c. fi. eo. ti. & j. eo. c. exhibita. Et uide qđ no. j. de app. c. qua fronte. in nouella. ubi quid iuris de reo petente recuperationem tenutæ, & reficiẽte expẽſas: an ab iſtis petitionibus poterit repelli per exceptionem excommunicationis. dic, ut ibi. & j. ut lite nõ conteſtata. c. qm̃ frequẽter. §. in aliis. ſuper uerbo recuperet. in nouella. credo etiam, ꝙ ſi actor cõuenit debitorem excommunicatum, & differt proſequi: ꝙ cõuentus põt inſtare, ut in cauſa ꝓcedatur, iuxta formam traditam ĩ Auth. q. ſemel. C. qũo, & qñ iudex. nec ab illa petitione poterit per exceptionem excõicationis excludi: quia ſic petẽdo dicitur magis ſe defendere, q̃ alium ad iudicium trahere, ar. l. libertus à patrono. ff. de in ius vo. & l. qui cum maior. §. ſi
4 libertus. ff. de bo. lib. ¶ Tertiò † an fideiuſſor excommunicati conuentus ab ipſius excõicati creditore poſſit obijcere cõpenſationem debiti: in quo agens excõicato tenetur. Iſtam quęſtionem diſputauit Ia. de Are. in fideiuſſore excommunicati, & bãniti. & ad eius deciſionẽ præmittit: an ipſe excõmunicatus poſſit compenſare. arguit ſex mediis pro. & aliis ſex contra: & tandem determinat, ſcilicet ꝙ ipſe bãnitus, vel excõicatus à creditore conuentus non poſſit obiicere compenſationem eius, qđ ſibi debetur. Non obſtat, ꝙ compenſatio uideatur ſpẽs defenſionis, quæ non eſt alicui auferẽda; cum ſit de iure naturali, ut cle. paſtoralis. de re iud. Dic. n. ꝙ duplex eſt defenſio. una, quæ habet naturam ſolius excluſionis: & hæc permittitur excommunicato, & bãnito. ar. ff. de accu. l. ſeruos. & alia, quæ habent naturam etiam accuſ. & impugnationis, ut eſt compenſatio. & hæc ei nõ competit. C. de adul. l. qm̃ Alex. & j. de excep. c. cum inter priorem. ubi Bart. & fere oẽs ad illam opi. declinant. In quęſtione ergo propoſita, vtrùm ſcilicet fideiuſſor excõicati, uel exbãniti hoc poſſit, arguit decem mediis, ꝙ ſi principalis compenſationis beneficio non iuuatur: ergo nec fideiuſſor. primò; quia repræ-
5 ſentat perſonam eius. Inſti. de repli. §. fi. ¶ † Secundò quia fideiuſſor dicitur rei defenſor. & ſic, qđ principali denegatur, non debet concedi fideiuſſori. ff. de uer. obl. l. cum filius. ¶ In contratium arguit aliis decem mediis, ꝙ poſſit ex perſona ſua. & tandem cõcludit, ꝙ indiſtinctè compenſabit debitum compenſabile, non obſtante bãno, uel excõicatione principali. & hoc ideò, quia permiſſum eſt fideiuſſori à iure ſoluere de ſubſtantia principalis debitoris, vt ff. man. l. ſi procurator. §. ſi ignorantes. & qui compenſat, ſoluit. ff. qui po. in pi. ha. l. ſi debitor. & in arbitrio eſt ſoluentis, ꝙ ſoluat. ff. man. l. fideiuſſ. & de diſtrac. pig. l. creditor. Excõicatio aũt banni nõ obſtat fideiuſſori cauſam oneroſam habenti, ff. de exce. doli. l. apud Celſum. §. ſi cum legitima. Nec dicat quis. hoc proficit bannito, vel excõicato: & ideò debent fideiuſſori obeſſe bannum, & excõicatio; ex eo, quia reuerſura ſit res ad doloſum. ff. de excep. doli. l. apud. §. apud Iulianum. quia magis fideiuſſori, q̃ reo ſuccurritur: & apud eũ remanere intelligit̃, non ad eum reuerti. excõicatio namq; alia eſt, q̃ perſonã repellit, & æquitatem ẽt non reſpuit: alia, perſona admiſſa, petitionis iniquitatem repellit. ff. de excep. l. 2. in fi. quæ perſonam repellit: ſicut & q̃ adiuuat, perſonalis eſt. ergo non tranſit in fideiuſſorem. ff. de exc. in prin. & de minima ca. in prin. Si ergo excõicatio, quæ prodeſſet fideiuſſori, non tranſit in eum (quia eſt perſonalis) multò fortius non nocet contra ꝑſonam principalem, vt excõicatio, vel bannum, ar. ff. de libe. & poſth. l. cum quidam. perſonalia namq; non tranſgrediunt̃ perſonam. ff. de pac. l. idẽ. §. perſonalem. & de ſer. ru. prę. l. ꝑtor. & hoc dicit ẽt ſi poſt bannum fideiuſſit. nã ſi poſt fideiuſſionem, & ante bannum fuiſſet debitor huius debitoris: manifeſtum fieret fideiuſſorem munitum compenſatione. ff. de compen. l. verũ. & de pac. l. fi. Illa ſunt uerba Ia. de Are. ibi [&
6 prædicta faciũt ad aliam qõnem.] † Si excõicatus ceſſit alteri iura contra debitorem ſuũ: an excõicatio cedentis obſtabit ceſſionario. & vr̃ diſtinguendũ: vtrũ fuerit facta ceſſio ex cã lucratiua: an ex cã oneroſa, vt d. l. apud Celſum. §. ſi cũ legitimam. & §. auctor. dic vt no. j. de iure pat. c. j. lib. 6. & per Bar. in diſputatione, quæ incipit. Statuto cauetur, ꝙ fœnera-
7 tor. ¶ Quartò quæro. † excõicatus vulneratur, vel aliàs verberatur: an perſequens ſuã iniuriã admittatur ad accuſandũ: dñs Fed. dicit ſe mirari, ꝙ de hoc dubitet aliquis canoniſta: quia rõ. c. j. de exce. li. 6. ita adaptatur ad illum caſum, ſicut ad alios: vt. ſ. rationibus ibi expreſſis veniat repellendus. Itẽ ſpoliatis maximus à iure fauor impenditur: & tñ exceptione prædicta excommunicatus ab agendo excluditur, vt no. 23. di. c. j. in fi. & de procura. c. ex inſinuatione. in ver. canonicis. & de reſcrip. ca. dilectus. in glo. lib. 6. in fine. Item apoſtillat Io. And. de excep. c. à nobis. ibi [addebat criminoſus, non excommunicatus] remittit ad gl. Ioan. poſitam. 4. q. 6. c. omnibus. ita dicit conſi. 111. ¶ Sed remanet hic magnum dubiũ. vtrùm pro tali iniuria, vel offenſa poſſit iudex delinquentem ex officio punire, procedendo per viam inquiſitionis. dominus Iacob. But. diſputauit ſimilem quæſtionem in iſtis criminibus. Statuto cauetur, quòd ſi aliquis non ſoluerit collectas: non reddatur ei ius in aliqua cauſa ciuili, vel criminali agendo, vel defendendo: accidit, quòd quidam, qui collectas non ſoluebat, iniuriatus fuit. iudex, qui aliàs ſuper illo crimine ꝑ inquiſitionem poterat procedere, contra illum delinquentẽ opponit, quòd non poteſt. quæritur quid iuris. determinat, quòd non poſſit. quod verum idem ſit in excommunicato, non firmo: ſed remitto ad not. in l. non ſolum. §. fin. ff. de iniuriis. per Barto.

ADDITIO.

a ¶ Et ſic ſtare in iudicio. Aduertendũ eſt, ꝙ tunc debet conſtituere procuratorem ad reſpondendum. Car. in c. ex parte decani. in 2. notabili. de reſcrip. Doct. in c. poſt ceſſionẽm. de prob. Abbas in c. conſulti. de procur. & habetur idem hic in 2. notabili. nu. 2.

b ¶ Quid ergo. vide Bal. in l. libertus. la j. ff. de in ius uoc.

SVMMAE.

1 *Canones debent legibus præualere.*
2 *Doctores iuris canonici debent præcedere legum Doct. ẽt ſi ſint laici.*
3 *Clericus de oĩ crĩe debet conueniri coram iudice eccleſiaſtico.*
Conſuetudo canonibus derogare non poteſt.

CLerici. Clericus de omni crimine debet coram iudice eccleſiaſtico conueniri: nec valet conſuetudo contraria. & duo facit, legem probat, & conſuetudinẽ improbat. ¶ Primò not.
1 † ꝙ leges Imperatorum ſuccumbunt canonibus: & canones debent legibus præualere, concor. C. de ſacroſan. ecc. l. priuilegia. vbi Bal. ſic diſtinguit. aut loquimur in ſpũalibus, & pertinentibus ad fidẽ: & ſtamus canonibus, vt d. l. priuilegia. Et ibi concor. idem in rebus eccleſiaſticis, vel iuribus eccleſiaſticarum. de conſti. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. aut loquimur ĩ meris tꝑalibus: & tunc aut in terris Eccleſiæ: & in vtroque foro ſeruamus canones. aut in terris Imperii: tunc in foro ciuili ſeruamus leges: niſi talis obſeruantia induceret pctm̃. qui fi. ſint leg. c. per venerabilem. Sed in foro epi ſtamus potius canonico iuri, vt in c. j. de ope. no. nun. ita diſtinguitur ibi: quibus adde quod no. in c. vigilanti. de præſc. & c. cum eſſes. de teſta. & in reg. malæ fidei poſſeſſor. & in reg. ea quæ fiunt. de reg. iur. li. 6. in mercu. ad illam diſt. rediguntur leges, q̃ dicunt, ꝙ Imperator ꝑ omnia vult ſequi ſacras reg. in Auth. de ſan. epi. §. vt omnipotens ec. col. 9. & in Authen. qũo oportet epos. §. j. col. j. & eccleſiaſtica cauſa ſm̃ ſacras regulas eſt examinãda, & finienda, nulla contradictione obſtan. in Auth. de ſan. epi. §. ſi aũt eccleſiaſtica. & ſe. & in Auth. de man. princ. §. ſi verò cãm. ¶ Scđò no. ꝙ dicit tex. [imitari.] arguit. n. ex hoc Fran.
2 † ꝙ Doct. iuris canonici ꝑcedere debent, ẽt ſi ſint laici legũ Doct. quaſi tantò qs nobilior reputet̃, quantò præeſt maioribus. facit quod no. in c. ſtatuimus. de ma. & obe. ¶ Tertiò no.
3 † ꝙ clericus de oĩ crĩe conueniri debet corã iudice eccleſiaſtico: iudex ergo laicus non cognoſcit de crĩe contra clericum, ẽt ſi per modum exceptionis crimen in iudicium deducat̃, vt no. Inno. j. ti. j. c. verum. Et ẽt ſi dubitetur, vtrùm ſit clericus. nec de illa ꝑiudiciali nõ cognoſcit iudex laicus. de quo dic vt c. ſi iudex laicus. de ſen. excõ. li. 6. Vtrũ aũt quod hic dicitur, habeat locum in clerico depoſito. vr̃, ꝙ nõ. de penis. c. 2. lib. 6. in vl. gl. Itẽ quod hic dicitur in criminalibus, ſupple idẽ in ciuilibus, & perſonalibus, vt patet in his, quæ not. j. eo. c. qualiter. & j. tit. 1. c. quod clericus. & quod dicã eo. tit. c. 2.
4 ¶ Quartò no. † ꝙ cõſuetudine nõ põt canonibus præiudicari. Si em̃ canõ vincit legẽ ſcriptã, & cõem: fortius legẽ non ſcriptã, & particularẽ. & hoc mõ Papa intendit arguere. vt qđ nõ põt facere lex cõis, & ſcripta, nõ poſſit particularis, & nõ ſcripta. & niſi hoc mõ ĩducas illationẽ, nõ vr̃ aptè inferri ad propoſitũ antecedẽs. & ꝑ hoc, qđ dicit tex. ꝙ nõ põt conſuetudine hoc induci, argue, ꝙ nõ ẽt pacto, vel ſtatuto ciuitatis. nil em̃ aliud eſt conſuetudo, q̃ ciuiũ tacita cõuẽtio, q̃ non minoris eſt efficacię, q̃ expreſſa, vt l. de qbus. ff. de legi. & qđ not. C. de decre. decu. in rub. & l. non impoſſibile. de pac. ¶ Oppon. ille tex. innuit, ꝙ conſuetudo non præiudicet iuri ſcripto. ſed contra. 11. diſt. c. in his. ſol. vt in glo. cui addit Io. An. quod no. 8. diſt. c. fruſtra. & plenius. s. de conſue. c. fi. vbi illa materia declaratur.

SVMMAE.

1 *Iudicis officio incũbit, ꝙ perſonæ coram eo litigantes ſint legitimæ.*
2 *Capitulum cum auctoritate, & conſenſu ſui prælati debet agere.*
3 *Libellus debet concipi in perſona Capituli in iuribus ſpectantibus ad Capitulum.*
4 *Acta facta in iudicio cum perſona non legitima non valent.*
5 *Iudex põt ſupplere in cauſis pro eccleſiis, & minoribus indefenſis.*

CAuſam. Iudex prouidere debet, ne collegium litiget corã eo ſine auctoritate prælati. tria facit, committit cauſam, inſtruit delegatum, & inſtructionis cauſam reddit. ſcđa ibi [ꝓuideas] tertia ibi [nec ſi.] ¶ No. j. dum dicit [prouideas.] &c.
1 ꝙ † pertinet ad officiũ iudicis ꝓuidere, vt ꝑſona ſit legitima, quæ litigat coram eo. ſimiliter, vt libellus ſit aptè cõceptus,

vt no.Inno.ſ.de offi.vic.c.1.& de offi.aſſeſ.l. 1.Ratio eſt, ne
iudicium ſuum ſit deluſorium.quod debet ſolicitè prouidere,
vt l.ſi prætor. ff. de iudi.Et inferas ex hoc, ꝙ licèt pars omit-
tat exceptionem inhabilitatis contra perſonam agentis: tñ
poteſt iudex hoc ex officio ſupplere, etiã poſtquã fuerit par-
ti ſuper hoc via præcluſa, vt eſt glo.no.in c.1.de elec.lib.6.fa
2 cit l.quos prohibet.ff.de poſtulan.¶ Secundò no.† ꝙ Capitu
lum cum auctoritate,& conſenſu ſui prælati debet agere: ſi-
cut minor cum conſenſu,& auctoritate curatoris,vt l.1.ff.de
3 admi.tut.Et innuit ille tex:ꝙ † libellus debet concipi in per-
ſona Capituli, non prælati.quod credo verum in iuribus ſpe-
ctãtibus ad Capitulum:in iuribus verò cõmunibus Capitulo
& prælato ipſe prælatus habet exercitium actionum de quo
plenè in ca.edoceri.ſ.de reſcrip.¶ Tertiò not. quòd quando
iudiciũ non eſt fundatũ cũ perſona legitima, poteſt à capite
inchoari. Ideo iura nolunt,ꝙ non prius iuris ratio,quã per-
ſona quærenda ſit,vt l.quidam referũt.de iure codi.& l.ſi quę
4 ramus. de teſta. ¶ † Vtrùm aũt illa acta facta in tali iudicio
cum perſona non legitima faciant fidẽ in iudicio poſtea aptè
concepto,credo, ꝙ non: quia talis nullitas concernit omnia
acta,ar.no.per.Bar.in l.cum quærebatur.ff.de re iu.¶ Quar-
tò no.tex.dũ dicit [valeat ſuſcitare] relinquit.n.hoc in arbi-
trio minus legitimè cõparentis: vtrũ velit illud iudicium eſſe
nullum,vel efficax ad ſimilitudinem minoris,per quæ lata eſ-
ſet ſententia,vt l.non eo minus. C. de procu.Ratio colligitur
ex l.quod fauore.C.de leg.¶ Primò oppo.Io.An.ille præten
debat ſe epiſcopum,& abbatem:ſed contra,quia duas digni-
tates non poteſt quis obtinere, vt ca. de multa. de præbend.
nam per adeptionem epiſcopatus vacauit abbatia ipſo iu-
re, vt ibi. ſic etiam non poteſt quis habere epiſcopatum, &
præpoſituram,vt c.cum noſtris.de conceſ.præben.So.dicit ip
ſe.monaſterium fortè erat vnitum ep̃atui:vel erat cathedralis
eccleſia regularis,ſicut multæ ſunt in Anglia,& Frãcia.Et hoc
tenent Pe.Ab.Gof.& In.& illa eſt.ſ. cathedralis eccleſia regu
laris Cantuarienſis. Roſ. & Vin.¶ Itẽ archiep̃s Lugdunenſis
eſt abbas ſancti Iuſti Lugdunenſis.& archiep̃s Viennenſis eſt
abbas Eccleſiæ Romanenſis.vnio ergo, vel ſtatus cathedralis
eccleſiæ,quia regularis(vt eſt eccleſia Peruſina, Auinionenſis,
Vticenſis,Magalonenſis,Nemetẽſis,Nemenſis, quæ ſunt ſub
regula ſancti Auguſtini) tollit cõtrarium.¶ Secundò op.hic
imponit neceſſitatem iudici prouidendi, vt iudiciũ fundetur
corã pſona legitima.Sed cõtra iudex nõ debet in cauſis ciui-
libus,& profanis ſupplere de facto,ſed de iure, vt C. vt quæ
deſunt aduo.par.iu.ſup.l.1.ff.de dã.inf.l.4. §.hoc autem iudi
cium.vbi dicitur,ꝙ non debet impendere ſuum officium non
5 petitũ.hic dicitur cõtra,ergo malè.So.† ſpeciale eſt,ꝙ poſſit
ſupplere pro eccleſijs,& minoribus indefenſis, vt no.Bar. in
d.§.hoc autem iudicium. põt enim ſupplere defectum aucto
ritatis tutoris,& tutorem non habenti dare, vel curatorẽ ad
litẽ,vt l.ſi infanti.in fi.C.de iure deli.& c.fi.de iudi.li.6.vel dic
ſubtilius,ꝙ ideò põt ſupplere de facto ĩ illo caſu; quia de ille
gitimitate perſonæ actoris in caſu huius.c.conſtat ſibi iudici,
vt iudici:cum ſubijciatur eius oculis perſona illegitima. ergo
ipſam põt repellere, ſicut excõmunicatum,infamẽ, & alium
quemcunque inhabilẽ,vt d.l.quos prohibet. c.pia. de excep.
lib.6.maximè ne iudicium ſuum ſit deluſorium,vt dixi.

S V M M Æ.

1 *Clericus depoſitus incorrigibilis comprimitur per curiam ſecularẽ.* 8.
2 *Deprehenſio ſola non ſufficit ad condemnationem:niſi deprehenſus ſit conuictus.*
3 *Clerici deprehenſi in crimine deponuntur.*
4 *Deponi poteſt quis pro furto,homicidio,& periurio.*
5 *Pluralitas delictorum exigit pluralitatem pœnarum.*
6 *Eccleſia quãdo nõ habet quid vltra faciat,debet vti gladio tẽporali.*
7 *Anathema vnde dicatur.*
9 *Conditio delinquentis ſi varietur:debet imponi pœna, non ſecũdũ præteritũ ſtatũ:ſed ſecundũ nouũ mutatũ pro delicto præterito.*
10 *Excommunicatio aliquando dicitur leuior pœna:quia non eſt perpetua,ſed ad tempus.*
11 *Eccleſia imponit pœnam mortis indirectè.*
12 *Verbum,moriatur, in dubio intelligitur de morte naturali, nõ ciuili.*
13 *Sacerdos ſi matrẽ, vel ſororẽ cã lucri occiderit: qua pœna puniatur.*
14 *Hæreticus reuerſus ad vnitatem Eccleſiæ eſt perpetuò carcerandus.*
15 *Hæreſis eſt maius delictum, quàm homicidium,ſi hæreticus perſeuerat in crimine.*
16 *Delictum maius eſt,quod committitur faciendo,quàm omittendo.*
17 *Debitor fugitiuus poteſt capi die feriato in honorem Dei.*
18 *Incorrigibilis quis dicatur.*

1 CVm non ab homine †Cle ricus
depoſitus incorrigibilis comprimitur per curiam
ſecularem.cõis diuiſio,ſecunda ibi[conſultationi.]¶ Primò
a nota, ꝙ quãque clerici in criminibus deprehenduntur a ſimili
ter & laici,vt l. capite quinto.ff.de adul. Et ibi not. ꝙ releuat
iſta deprehenſio:cum teſtis non poſſit deponere ſuper crimi
ne de viſu:ſed tantũmodo, ꝙ viderit eũ capi. quia dicebatur
2 furtum, vel adulteriũ cõmiſiſſe dic,vt ibi.¶ Scd̃ò no. † ꝙ ſo-
la deprehenſio nõ ſufficit ad cõdemnationem, niſi etiam ſit
conuictus.nã licèt deprehenſio ſit ſufficiens ad infamiam in-
ducendã,vt ff.de ritu nup.l.palã.§.quæ in adulterio.non tamẽ
eſt ſufficiens ad ferendã ſententiã,ſm̃ Gof.& Hoſt.&c.¶ Ter
3 tiò no.† ꝙ clerici deprehenſi in criminibus deponũtur.& no
mẽ clericorũ intellige largè,ſicut ſumitur. 12.q.j.c. duo ſunt.
vt ſic comprehendat perſonas eccleſiaſticas, quæ gaudent
eodẽ priuilegio.17.q.4.c.ſi quis ſuadente.Et idem videtur de
familia epiſcopi.de offi.archi.c.fi.§.j. vbi de hoc. ¶ Quartò
4 no.coniuncto themate cum fine c.ꝙ † pro furto, homicidio,
& periurio põt quis deponi.& per hoc,ꝙ dicit[in quocunq;
ordine] arguit Ho. ꝙ clericus inferioris gradus rõne delicti
ſit degradandus.de hoc plenè de cle.ex.mi.c.2.§.1.¶ Quin-
tò no.quatuor gradus pœnarũ:vt ſic creſcente contumacia,
creſcat pœna,vt j.vt li.non conte.c.quoniam frequenter. ad
5 fi. †Pluralitas enim delictorum exigit pluralitatem pęnarũ,
vt l.nunquam plura.ff.de priua.del.Ex vno autem delicto nõ
debet quis duplici pœna puniri,vt dixi.ſ.c. at ſi clerici. j. in
6 9.no.¶ Sextò not.ꝙ quando eccleſia † non habet vltra quid
faciat,debet vti gladio temporali:ex quo colligit Ho.arg.nõ
b eſſe vtendum temporali gladio,non præmiſſo ſpũali.b ad idẽ
de hære.c.excõmunicamus.§.j.& de homi.c.poſtulaſti.¶ Idẽ
ſecundũ eum in iudice ſeculari,quia ipſe, & eius gladius ſunt
pars Eccleſiæ:vnde ſi vult rectè ꝓcedere, primò recurrat ad
ſpiritualem gladium,antequã vtatur ſuo. remittit ad ea, quæ
no.in ſumma.de treu.& pace.§. quid ſit iuſtum bellum. in fi.
pro quo dicto facit.j.eo.c.nouit.¶ Aduerte tamen ad id. qđ
dicit tex.[cum eccleſia non habeat vltra quid faciat] &c.in
nuit enim,ꝙ eccleſia non poſſit pœnas alias infligere, quàm
illas. ¶Sed certè contrariũ eſt verũ. multa enim ſunt genera
pœnarũ,quas imponit eccleſia, & ſubrogare poteſt loco pę-
narum iuris ciuilis. de quo ſubtiliter per In. & Doc. de accu.
c.qualiter,& qñ. 2.de homici.c.humani.lib. 6.intellige ergo
hunc tex.ꝙ non habeat vltra quid faciat,intellige propter po
potentiam delinquentis, qui ſubterfugit agere pęnitentiam
per detruſionem in monaſterium.j.de pœnis.c.tuæ. & C. de
ſpor.li.2.¶Septimò no.ꝙ curãdũ eſt,ne vnus ſit perditio plu
rimorũ.qđ contingit,vel propter malũ exẽplũ.de ſta. mo. c.
ea quæ.§.1.in fi.vbi de hoc,vel ẽt plures dãnificando,mutilã-
do, vel occidendo.ff.de offi.pſi.l.congruit.Vnde ꝓuidẽdũ eſt,
ne alicui exitio.i.deſtructioni,ſiue periculo mortuus ſit.ff.de
of.preſi.l.diuus.ad fi.& de talibus ẽt tẽpore feriato in honorẽ
Dei põt ſumi vltimũ ſuppliciũ, vt l. prouinciarũ .C.de ferijs.
¶ Octa-

¶ Octauò no.ꝙ aliud eſt excõicatio.aliud anathema. & ſu-
mitur in illo c.excõicatio pro minori excõicatione. anathe-
ma pro maiori, ſm̃ Goff.& Inn.vel ſm̃ Io.An. excõicatio ſu-
mitur pro maiori,ſed ſine ſolẽnitate: anathema cũ ſolẽnita-
te.de qua 11.q.3.c.debent.& in Concilio Viennenſi.de pœ.
c.ſi quis ſuadente.de illo anathemate hr̃ ad Gal.j. & ad Co-
7 rint.vl.quas auctoritates vide .q. 3.§.ſi qui.†Anathema aũt
dr̃ ab ana,quod eſt ſurſum,& thema,quod eſt quædam figu
ra ad formam literæ contracta, quæ imprimebatur fronti-
8 bus damnatorũ olim.dr̃.n.anathema.i. ſuperna maledictio,
de quo ẽt 23.q.4.c.Guiliſarius.ſm̃ Ioan.An.¶Nonò no.† ꝙ
depoſitus non ſtatim eſt de foro iudicis ſecularis: ſed tunc
demum,cũ poſt depoſitionem eſt incorrigibilis. de incorri-
gibili ergo non comprimendo ſtatim per iudicem ſecularẽ
loquitur.c.at ſi clerici.§.ſed non debet.ver.eo. ¶Decimò,&
vltimò no. ꝙ depoſitus de delictis commiſſis tp̃e clericatus
punitur pœnis legalibus.¶ Sed inſtabis, ꝙ hoc modo vr̃ pu-
niri.ſ.depoſitionis,& pœna legali,contra dictum c.at ſi cleri
ci.So.dic,ꝙ ſola depoſitio non eſt pro delicto commiſſo ter
minus pœnæ. nam poſt depoſitionem detrudi debet in mo-
naſterium ad pñiam peragendam, vt dixi: quam pñiam in-
terfugiens eſt pœnis legalibus puniendus,vt hic;alteratur er
9 go ex cã.& collige arg.† ꝙ ſi variatur conditio delinquentis,
debet imponi pœna,non ſm̃ præteritum ſtatum, ſed ſm̃ no-
uum mutatum pro delicto præterito. de quo dic ut l.j.ff.de
pœ.per Bar.& ſ.de obli.ad ra.c.j.ubi dixi. ¶Opp.dr̃ hic, ꝙ
primò debet deponi.ſecundò excommunicari.tertiò anathe
matizari.quartò comprimi per iudicem ſecularẽ:Sed cõtra,
imò vr̃,ꝙ alius ordo ſit ſeruãdus in ĩpoſitione pœnarũ:vt pri
mò ſuſpendatur:ſecundò excõicetur: tertiò deponatur, vt
in c.forte.23.q.4.ubi de hoc.& 34.diſt.c.quorundam. & ca.
honoratus.74.di.vbi etiam de hoc. So. dicit glo.qñq; pœna
eſt alicui infligenda propter delictum perpetratum:tũc im-
ponenda eſt pœna iuris: vt ſi delictum exigit ſuſpenſionem,
ſuſpendatur:ſi depoſitionem,deponatur:& ita loquuntur cõ
traria.qñq; delictum non incipit à crimine, ſed à contuma-
cia:tunc ſeruandus eſt ordo iſtius c.vt excõicatio præcedere
debeat.quia excõicatio tantò maior vr̃,quanto ex re mino-
ri cõſurgit,ſm̃ Io.An.qui ſic no.96.diſt. c. duo. ¶ Sed dices
cũ excõicatio ſit maior pœna, q̃ poſſit Eccleſia imponere:
nunq̃ vr̃ à tali inchoandũ,ſed à leuioribus, vt l. reſpiciẽdum
10 ff.de pœnis.Sol.dicit glo. † ꝙ certo reſpectu põt dici leuior:
q̃a nõ eſt perpetua,ſed ad tp̃s,ſ. donec cõtumax perſeuerat
in cõtumacia,vt c.cũ medicinalis.de ſen.excõ.li.6.vnde aliæ
pœnæ per penitentiã nõ abolẽtur,vt l. qui ea mẽte.ff.de fur.
ſed pęna cõtumacię per pñiam aboletur,vt c.ex lr̃is.ſ. de cõ
ſti.qñq: pœna imponitur pp crimen.qñq; pp contumaciam
vt dicit glo.quã ſequitur Tan.& oẽs.¶ Secundò op.& vr̃, ꝙ
pęna debeat incipere,nõ à depoſitione, vel excõicatione, vt
dixi,ſed à degradatione, vt j.de fal.c.ad falſariorum.& c. ad
audientiam.& de hære.c.ad abolendã.So.dicit gl.ſpeciale eſt
in falſario literarum Papæ:hæreſi:& cũ clericus infert cõtu-
meliã ep̃o ſuo.Iſti enim in odiũ criminis ſtatim poſt depoſi-
tionẽ tradẽdi ſunt iudici ſeculari. Exceptis verò iſtis tribus,
ſeruãdus eſt ordo hic traditus ãte traditionẽ. j.de hære.c.ad
abolẽdã.in gl.tribus. & quia ſuper illa materia vidi de facto
arduã q̃õnẽ,in qua ad requiſitionẽ bonæ memoriæ dñi Frã-
ciſci Falerni,ep̃i Caſtellan.aliqua ſcripſi.ideo factũ,& allega
tiones referam,vt contingit.¶ Quidam ſacerdos cum quo-
dam laico conſpirauit interficere quendam presbyterum ec
cleſiæ ſancti Marci, quem diuitem arbitrabantur:vt ipſas pe
cunias,ipſo ĩterfecto deprædarẽtur.hora tarda ille ſacerdos
ad eccleſiã ſancti Marci acceſſit ad cameram dicti presby-
teri,ſuggerendo ſibi, ꝙ iret cũ eo:quia quidam cum naui re-
dierat,& offerre volebat eccleſię ſancti Marci,& ſibi tradere
certas quartas maluaſiæ. Iſte presbyter illa credens, acceſ-
ſit,& ductus in quadam domo ab eo,& illo laico interfectus
fuit:& ablatis clauibus cameræ illuc acceſſerũt. & acceptis
inde pecunijs, & rebus alijs diſceſſerunt. Captus fuit ille mi
ſer ſacerdos,& laicus effugit: qui ſi fuiſſet captus, fuiſſet per
fruſtra diuiſus.& primo craſtinatu quærebatur,an ille ſacer
dos degradari de iure poſſet,& tradi iudici ſeculari, conſide
rato, ꝙ iſte presbyter alijs enormitatibus, & ſæuis ſe immi-
ſcuit, dimiſſo habitu clericali, & vt plurimũ diſſolutam vitã
duxit.Cũ præfatus dominus epiſcopus à me quæreret, quid
ſentirem.de iure ſcripſi,vt ſequitur. ¶ Videtur primò, ꝙ ad
hunc finem ep̃s eum degradare non poſſit,vt eum tradat iu
dici ſeculari:quia expreſſum eſt in hoc c. ꝙ iudex agere de-
beat contra clericum homicidam. vbi ante talem depoſitio
nem traditur certus ordo, quẽ iudex nõ debet ꝑtermittere,
vt l.conſtitutionibus.ff.ad muni. facti enim quæſtio in arbi-
trio iudicantis eſt.pęnæ verò perſecutio non eius voluntati
mãdatur:ſed legis auctoritati reſeruatur:,vt l.1.ver.nã vt Pa
pi.ff.ad Turpil.imò plus, quia iſtam traditionem iudici ſecu
lari poſt depoſitã conſtõ ꝓhibet expreſſè, vt ſ. & c. at ſi cle
rici.Cũ ergo ep̃i dicantur eſſe magiſtri, & cuſtodes canonũ.
c 24.q.3.c.cum quibus c niſi.alias incipit canonum.non vide-
tur ipſos poſſe tranſgredi,maximè exaggerando pœnas ca-
nonum,qui ſunt ab omnibus obſeruandi,vt c. canonum. de
conſt.præterea certi ſunt caſus in iure expreſſi,qui illã tradi
tionem, & depoſitionem ſtatim fieri concedunt, vt dicto c.
ad abolendam.in glo.tribus.Cum ergo iſte non ſit de illis,re
maneat ſub regula generali.ꝙ tradi non debeat, argumento
ſumpto à ſufficienti partium enumeratione,ar.l.obligationũ
fere.§.placet.de act.& obliga.¶ Videt ergo breuiter pro il-
la parte concludendum,ꝙ illud, quod non eſt ſanctorum pa
trum decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinuentioni-
bus præſumendum,vt c.inter corporalia. §. ſed nec.de tran-
ſla.¶In contrarium multa vrgent,primò tex. expreſſus in c.
1.de homici.Nam illud verbum,euellas, non poteſt intelligi
de fugiente ad eccleſiam,vt immunitatem eccleſiæ conſequa
tur:quia (vt dixit ibi Io.An.) tempore l. exodi non reperitur
immunitas illa conceſſa.oportet ergo neceſſariò dici,vt euel
latur clericus homicida ab altari per depoſitionem,& inde
moriatur.de laico enim non poteſt ſanè intelligi: quia euelli
ab altari non poteſt,qui circa eũ miniſtrare non poteſt:quia
priuatio præſupponit habitum,vt abſolutio excommunica-
tionem,vt ca.ad venerabilem.ad fin.de elec. ¶ Nam euelle-
re propriè eſt eius,quod radices agit.c.ſolitæ. de ma. & obe.
aliæ expoſitiones,quas ibi facit Ioan.An.pro tollendis con-
trarijs,videtur ſatis contra mentem illius.l.exodi.quæ ſimpli
citer homicidium puniebat morte. quo lex ideo videtur re-
dacta more conſtitutionis iuris canonici:ſiue canonis, vt ſer
uetur non vt fruſtra membranas occupet, contra.c.ſi Roma
11 norum. 9. di. ¶ Non ob. † ꝙ eccleſia non imponit pœnam
mortis.quia hoc eſt verum directè,ſed indirectè, dũ mandat
degradari,& tradi iudici ſeculari,vr̃ inſtituere, q.d fiẽdũ ſit in
actionibus.& per hoc tex.in d. c. 1. dicit [vt moriatur] lo-
quitur enim imperſonaliter,quaſi non per iudicẽ eccleſiaſti
cum infligatur talis pœna, ſed per iudicem ſecularem. &
12 hunc intellectum importat verbum[moriatur.]† quod ver-
bum in dubio intelligendum videtur de morte naturali, nõ
d ciuili,vt no.26.q.1.c.placuit. d & in c. ſuſceptum.de reſcrip.
lib. 6. Expoſitio ergo illius c. apta, & propria illa videtur
[euellas ipſum ab altari per degradationem: vt moriatur.]
ſcilicet p executionẽ iudicis ſecularis. & hoc fortè vult deno
tare verbũ in ſecunda pſona,dũ dicit[euelles.] vt ad ep̃m re
ferat.nec ſubiũxit [iuſtitiã facias, vel occidas] ſed loquutus
eſt quò ad mortẽ in pſona tertia,vt moriat. quaſi nõ ad præ
cedentem,cui dicit[euellas] ſed ad aliũ referatur. ¶ Primò
aduertendũ eſt ad caſus, in quibus traditio poteſt fieri iudi-
ci ſeculari, & inter alios eſt caſus,cũ quis falſat literas Papæ.
¶ Item alius,cum quis calumniam,vel contumeliã facit epi
ſcopo ſuo,vt no. in d. c. ad abolendam.Sed nullus dixit non

fore maius crimen homicidij, quàm falſare literas apoſtoli-
cas, ſiue Papæ pro obtinendo fortè mediocri bñficio. Nã ho
micidium iure naturali prohibitum eſt: illa autem iure poſi-
tiuo, vt in d.c.1.de homici. Si ergo maius, ergo grauius iudi-
candum: vt ſic pœna correſpondeat delicto, vt c. quæſiuit. de
his, quæ fi. à ma. parte ca. & l. ſancimus, C. de pœnis. illa.n. cri
mina, propter quæ dẽt quis degradari, ex gratia ſcripta ſũt:
13 & ad ſimilia, & maiora crimina extendimus &c. † ¶ Quid. n.
ſi ſacerdos matrem, & ſororem, vel commatrem ſuã lucri cã
interfecit. & deinde ſacrã domũ combuſſit: patriam prodi-
dit: & patrem occidit. dicemus ne, quia ordo huius.c. nõ præ
ceſſit, ſola depoſitione damnandum? vr̃, ꝙ ſic; quia nõ eſt de
caſibus expreſſis, ꝙ debeat degradari, vt ibi. contrarium cre
do, q̃a idẽ ſtatutum intelligi dẽt, vbi eadem, vel maior rõ re-
peritur, vt C. de reuo. do. l. his ſolis. ¶ Non ob. ſi dicat̃. pœnæ
non ſunt extẽdendæ ꝑ ſimilitudinẽ rõnis: ſed reſtringẽdæ ad
caſum ſuum. de pœni. di.j.c. pœnæ. & qđ no. Cy. in l.2. C. quæ
ſit lon. conſue. dico. n. ꝙ vbi ꝑ oĩa eſt eadem rõ, non põt dici
ampliatio, vel extẽſio. ſed incluſio ſub eodẽ caſu diſpoſito, &
deciſo, vt c.1. de tempo. or. lib.6. præterea ſi quis dicat, ſatis
eſt illa pœna perpetui carceris, & condigna delicto: q̃a mor-
ti eſt ſimilis, vt no. in ca. qualiter, & q̃ñ. de accu. Ad hoc dico
non cẽſeri cõdignã. ꝓ minoribus. n. delictis, q̃ ſit homicidiũ,
reperio hãc pœnã infligi, vt patet in c. q̃m. de ſimo. ubi ſimo
14 niacus detrudit̃ in arcto monaſterio, qđ cẽſet̃ carcer. ¶ † Itẽ
hæreticus reuerſus ad vnitatem Eccleſiæ eſt ꝑpetuò carcerã
15 dus. † Et ſi dicat̃. hæreſis eſt maius delictum, q̃ ſit homicidiũ,
6 e fateor, ſi perſeuerat de crimine: ſed reuerſus reconciliatus
Eccleſiæ ſuſtinet dictam pœnam, cui tñ in totum videbatur
gratia facienda. q̃a Eccleſia nunq̃ claudit gremiũ redeũti, vt
in epiſtola inter claras. C. de ſum. tri. ¶ Item clericus, ꝙ falſa
uit ſigillum regis, à ſuis ordinibus degradatus, charactere in
ſignum maleficij inſignit̃, & prouinciam abiurare cõpellit̃,
vt c. ad audientiam. de crimi. fal. Rurſus calumniator officio
priuatus verberibus fuſtigat̃, & in exiliũ deportat̃, vt c.1. de
calum. latrones clerici in arctis monaſteriis detrudunt̃, vt c.
tuæ. de pœnis. ¶ Si ergo illę tam graues pœnæ ꝓ minoribus
criminibus homicidio inferunt̃: quid dicere debemus de ho
micidio hominis ſacrati: in tales enim commiſſa crimina for
tius puniunt̃, vt dicit tex. in c. j. de calum. præterea qui templa
Dei effregerũt, & dona Dei nocte tulerunt, de iure ciuili dã-
nantur ad beſtias, vt ff. ad legem Iuli. pecu. l. ſacrilegiũ. ¶ Sed
maius videtur eſſe delictum, Dei ſacerdotem mactare, q̃ Ec-
cleſiam vtenſilibus ſpoliare. quia hominum gratia Deus oĩa
creauit, vt l. in pecudum. ff. de vſu. facit l. ſi quis in hoc genus.
de epiſco. & cleri. ¶ Vlterius aduertendum ad illa, quæ not.
Inno. in c. qualiter & quando. ſecundo. de accu. vbi cõformã
do pœnas iuris canonici pœnis iuris ciuilis: uidetur dicere, ꝙ
vbi per ius ciuile imponitur pœna mortis: ſimilis ei erit pœ-
na illa, ꝙ relinquatur iudici ſeculari: ſed omni iure, naturali,
gentium, & ciuili homicidiũ morte punitur, vt dixi, ergo &c.
& hoc fortè voluit c. at ſi clerici. ſ. eod. dum dicit [ſed non de
bet quemlibet depoſitum.] & c. quaſi dicat, in enormibus cri
minibus hoc debet, non obſtante illo. c. vbi ad traditionẽ iu-
dici ſeculari fiendam, requiritur, ꝙ ſit incorrigibilis. Nam
non ſolùm debet dici incorrigibilis, qui monitus à iudice nõ
egit pœnitentiam: ſed ille, qui delicta continuat, vt erat iſte
miſer ſacerdos. & multò magis delicta continuat, q̃ ille, qui
de veteri pœnitentiam non egit. quia iſte delinquit omitten-
16 do: ille autem faciendo. † Et maius eſt delictum, quod cõmit
titur faciendo, q̃ omittendo, vt l. qui ſeruum. de ver. obli. facit
l. ſi diuortio. ff. de pœn. ius enim monet, ne quis delinquat: in
tantum, ꝙ ignorãtia nõ excuſat, vt l. Mæuia. C. de iniuſt. teſt.
Qui ergo malè agit, videtur in pœnam cõſentire. Et alia mo
nitione non eſt opus. facit quod not. Inno. de præb. c. extir-
pandæ. ¶ Iſtas rationes, & iura pro hac parte adduco. ſed ſo-
lus determinare non audeo. tam turpiſſima morte, ſicut lai-
cus, per fruſta diuidatur, propter reuerentiam præteriti ſa-
cramenti, & characteris. Et ideò quia in pœnis iudicis offi-
cium latiſſimum eſt. & ex cã augere poteſt. & minuere pœ-
nam iuris, vt l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui no. in
fa. & l. aut facta. §. fi. de pœnis. Ideò veſtræ conſcientiæ relin-
quẽdũ cenſeo, tradere, vel non, debeat, diligenter attẽdendo
quid patriæ: quid clero: quid ipſius ſaluti videbitur expedire.
& quod iuſtum viſum fuerit, exequendo, hic ſibi ſcripſi: qui
poſtea ſine ſolemni degradatione appenſum in quadam ga-
bia affigi fecit in medio campanili ſancti Marci, vt ab omni
bus videretur. vbi quaſi ꝑ annum vixit, & nũc viuit, 392. die
5. Septembris. ¶ Tertiò opponitur, ꝙ primò debet opponi:
deponi: deinde excommunicari: ſecũdò anathematizari. ſed
videtur, ꝙ illa duo vltima idem ſunt; quia non eſt aliud excõ
municatio, q̃ anathema. Sol. ut dixi. ſ. in 8. not. gloſ. exponit
excõicari. i. ſuſpendi. ¶ Sed quomodo ſuſpenderetur iam de
poſitus? niſi dicas cum Pet. ꝙ ſuſpenditur ab ingreſſu eccle-
ſiæ, vel ſimilibus, tanq̃ laicus. idem dicit Abbas. ¶ Quęro ille
tex. loquit̃ de deprehẽſo in crimine. quęrit glo. à quo debeat
fieri illa deprehenſio. dicit, ꝙ à clericis, vel laicis, de licentia
prælatorum. quo caſu ſi eos detinuerint, non incurrunt ſentẽ
tiam excommunicationis. ¶ In caſibus tamen laici hoc poſ-
ſunt ſine pręlatorum auctoritate. de ſenten. excommu. c.3. §.
penul. ¶ Super hoc Franc. tradit talem regulam, ꝙ quando
percuti poteſt ſine pœna excommunicationis, fortius pote-
rit detineri: imò & ſi licentia ꝑlati haberi nõ poteſt; quia eſt
in fuga, ſine pœna excommunicationis poteſt licitè detineri.
Et ita intelligitur Decre. vt famę. vt ibi no. Io. An. in gloſ. illa
duo. ad hoc. ff. de his, quæ in frau. credi. l. ait prętor. §. ſi debi
torem. tamẽ habeatur diſtinctio, vt curialius ducatur, & de
tineatur, q̃ laicus, ſecundùm Gul. Naſo. & Abb. facit, qđ no.
17 ĩ d. l. dies feſtos. C. de feriis. vbi gl. † ꝙ talis debitor fugitiuus
poteſt capi diebus feriatis in honorem Dei. Aduertẽdum ta
men, ꝙ in omnibus caſibus, quibus licitum eſt priuato ali-
quem capere propria auctoritate, debet intelligi, vt eum du-
cat ad iud. cem, nõ ipſe talem ligatum detineat vltra viginti
horas. alias teneret̃ pœna priuati carceris. argu. l. capite quin
to. vbi hoc no. Bar. ff. de adult. ¶ Secundò quæro. nunquid ſta
tim, ꝙ depoſitus eſt, ſine requiſitione eccleſię iudex ſecularis
comprimet clericum depoſitum. an non ſit neceſſaria tradi-
tio iudicis eccleſiaſtici. Hoſt. dicit, ꝙ illud cõprimere faciet
iudex ſecularis ad requiſitionem eccleſiæ. de cleri. excõ. c.2.
in fi. ſiue per ipſius traditionem, & non aliter. pro quo etiam
l. inſtigatur. de verb. ſigni. Sed iudex ſecularis faciet, qđ vide-
bitur. ¶ Subdit. Io. An. ꝙ illam Decretalem non intelligit in
actuali degradato, in quo non putat, nec tenet, ꝙ ſequatur in
corrigibilitas. ſed ſtatim dicit eum de foro ſeculari, vt in di-
cta Decre. nouimus. & c.2. de pœnis. li.6. In verbali ergo de
poſitione intelligit iſtũ tex. ¶ Sed incidenter queritur: vtrùm
in caſu huius. c. poſt incorrigibilitatem erit neceſſaria degra
datio, anteq̃ comprimatur per iudicẽ ſecularem. Petrus hic
dicit, ꝙ ſic. dicit enim, ꝙ ſuper verb. comprimẽdus, & primò
degradandus. Io. An. dicit, ꝙ poterit ſequi: ſed nõ erit neceſ-
ſe, ꝙ ſi præter depoſitionem tertiò monitus ingerens ſe enor
mitatibus perdit priuilegium clericale: multò fortius per-
dit iam depoſitus, qui adhuc poſtea monitus eſt, vt infra de
ſent. excõ. c. cõtingit. & c. in audiẽtia. & c. perpendimus. nec
hic dicitur, ꝙ tradatur ſeculari poteſtati: ſed ꝙ ſecularis po-
teſtas eum comprimit. illa ſunt verba Io. And. ¶ Tertiò pro
declaratione tex. quæro. vtrùm illæ quatuor pœnæ (grada-
tim inferendo) requirant pluralitatem delictorũ: vt ꝓ depo
ſitione vnum homicidium, periurium, ſiue furtum iuxta tex.
ꝓ excõicatione alterum ex prędictis, & ſic ſucceſſiuè aliud
ꝓ anathemate, & inſuper ꝓ compreſſione: vr̃, ꝙ ſic; quia illa
verba ſonant. nam pro vno delicto tantùm non vr̃ illa qua
duplex pœna infligenda. imò nec duplex, vt ſupra c. at ſi cle-
rici. ¶ In contrariũ videtur eſſe primò rõ naturalis. videlicet,
quòd

quòd ſi ante pœnam legitimam imponendam debemus tot
atrocia crimina expectare. ſic eſſet perditio plurimorũ. qđ
vult illud c. præcauere. ¶ Item eſſet abſurdum pro ſecundo
graui delicto (fortè homicidio) ſimpliciter excommunica
re. & pro tertio anathematizare. Et ſic cum illa ſola pœna
permitteretur abire cum delicto, pro vno tantùm ſume-
retur vltimum ſupplicium. verus igitur intellectus huius c. vi
detur, ꝙ pro homicidio deponatur: & vltra depoſitionẽ, vt di
catur corrigibilis, debet pati detruſionem in monaſteriũ ad
agendum pœnitentiã. j. de pęnis, c. tuæ. & l. finali. C. vbi ſena.
vel clariſſi. & hoc dicit hic Ioã. And. ¶ Ex cuius verbis col-
18 ligo, † ꝙ dicatur incorrigibilis e q̃ñ à dicta pœna intruſionis
a ſubterfugit de facto. quo caſu vltra depoſitionem gradatim
procedet ad excõmunicationẽ, & anathema. & hoc probat
verbũ, incorrigibilis. qđ ſonat potius in cõtumaciã primi de
licti, q̃ in nouũ delictũ. nã ille correctus dr̃, qui dolet ſe fuiſſe
peruerſum. hoc etiã ſonat tex. dũ dicit [deinde creſcente cõ-
tumacia.] Cõtumacia enim nõ ſignificat nouũ delictũ, ſed
contemnere antiquũ, & pñiam nõ agere. facit etiã tex. coniũ
cta expoſitione Io. An. dicit ẽm tex. [cũ Eccleſia nõ habeat
vltra, quid faciat.] ecce, ꝙ Io. An. declarãdo ſupplet. [ꝓpter
ipſius potentiã] & c. quaſi dicat, cum Eccleſia nõ poſſit ipſum
cogere ad pœnitentiam, pp eius potentiã adhibeat illa remo
dia excõicationis, & anathematis: vltra non põt. Ideo ipſum
relinquat iudici ſeculari. Sola ergo diſpoſitio non debet eſſe
terminus pęnæ in delictis: ſed detruſio ſequi debet. & ſi ſeq.
nõ põt, ꝓcedat̃ ordine hic expreſſo. & ita intelligo iſtũ tex.

ADDITIONES.

a ¶ Deprehenduntur. Nota, ꝙ deprehenſus in maleficio ſine iudicio damnatur. 50. di. c. ſi quis diaconus. & ibi glo. Io. & Gul. Ber. & Hoſt. in c. tuæ. de pœnis. Quod tamen intellige verum, ſi per ſuum iudicem capiatur vt ibidem Hoſtien.

b ¶ Spirituali. Epiſcopus enim non venit mittere in terram gladium materialem: ſed ſpiritualem. 16. q.2. c. viſis. & ibi vide Io. de Tur. Crema.

c ¶ Cum quibus ibi vide Archi. & Io. de Turre Crema. qui ibi quærit, an com hominibus alienę communionis ſit diſputandum.

d ¶ Placuit. vide ibi Io. de Tur. Crema, qui plures in eo. ti. mouet q̃ões.

e ¶ Q̃àm ſit homicidium. Nullum enim peccatum eſt hæreſi grauius. 32. q.6. c. quod in omnibus, & 24. q.3. quid aũt iniquius. vbi vide Io. de Tur. Crema. qui quærit, an hæreſis peccatum ſit maximum peccatorum.

SVMMAE.

1 *Mortuo vno ex litigatoribus, ſuper beneficio alius ſubſtituitur loco eius.*
2 *Succeſſor poteſt conueniri per literas impetratas cõtra prædeceſſorẽ.*
3 *Proſecutio litis inchoatæ contra ſpoliatorem non tranſit in illum, ad quem poſtea res inuaſa deuenit, & ſcienter.*
4 *Dolo qui deſiit poſſidere, lite pendente an poſſit ex eadem inſtantia condemnari.*
5 *Proſecutio litis, ſiue inſtantiæ an tranſeat in ſingularem ſucceſſorẽ.*
9 *Sententia lata contra eum, qui dolo deſiit poſſidere, an poſſit ſine nouo proceſſu exequi contra nouum poſſeſſorem.*

QVia. Per reſcriptum impetratũ contra violẽ
tum conuenitur is, qui ſcienter ſucceſſit
in uitium. cõis diuiſio. ſecunda ibi [præcipimus.]
¶ Primò no. quid iuris, cũ inter duos de beneficio litigatur,
& alter moritur, pendente iudicio. de quo dic, vt ſ. de arbi.
c. ex parte. ¶ Secundò no. † ꝙ mortuo vno ex litigatoribus,
1 ſuper beneficio alius ſubſtituitur loco eius. quod an fieri de-
beat, dic ꝙ nõ: donec diſcuſſum fuerit de iure ſuperſtitis. qđ
dic, vt c. j. j. vt lit. pẽ. li.6. & c. ¶ Tertiò no. † ꝙ per literas im-
2 petratas contra ꝑdeceſſorem poterit ſucceſſor conueniri. de
quo in gl. plenè. ¶ Oppo. iſte tex. innuit, ꝙ per reſcriptũ impe
tratũ cõtra Vber. qui dicebatur eccleſiã occupaſſe, poterit
conuenire ille R. qui eam poſtmodum eſt ingreſſus. ſed con-
trarium, quia reſcripta non extẽdũtur ad alias perſonas. nec
extenduntur ad alias res, quã cõtineãtur ibidẽ. ſ. de offi. del.
c. p. & g. imò (qđ plus eſt) nõ trãſeũt cõtra ſucceſſorẽ vniuer
ſalẽ. de reſcrip. c. ſignificauit. iſte tex. vr̃ dicere, ꝙ tranſeat etiã
cõtra ſingularẽ. ergo malè. So. gl. ma. format illã op. & ſoluit,
ꝙ regulariter per reſcriptũ impetratũ cõtra auctorẽ nõ põt
a cõueniri ſucceſſor, a vt in contrarijs. fallit, cũ quis ſcienter oc
cupauit rẽ à deiectore, & ſic ſcienter ſucceſſit in vitiũ. quo
caſu poterit cõueniri vigore eiuſdẽ reſcripti, vt hic, ſicut tene
tur cõdictione. c. ſæpe. j. de reſti. ſpo. & ſicut dicimus in illo,
qui cauſa mutãdi iudicii rẽ in aliũ trãſtulit. ſ. de ali. iudi. mu.
cã fa. c.1. & 2. Nã iſte, qui ſciẽter ſucceſſit in vitiũ, cũ ſit oĩno
ſimilis ꝑdictis: ergo rõne oĩmodę ſimilitudinis cõueniet̃ ex
eodẽ reſcripto, ar. l. nõ pñt. ff. de leg. & hãc ſo. tenet hic Bar.
& Da. ¶ Alij dicũt, ꝙ nũq̃ ſucceſſor ſingularis vigore talis re
ſcripti impetrati cõtra auctorẽ poterit cõueniri, vt in iuribus
primò alle. Nõ ob. iſte tex. quia licèt hic dicatur procedendũ
fore, vt in primis lr̃is mãdabat̃: tñ iudiciũ ſumet initiũ ex iſtis
ſecũdis lr̃is, q̃b. ita mãdatur, vt ꝓcedi debeat, ſicut ex primis.
& iſtud, ſicut, qđ eſt in tex. nõ notat oĩmodã ſimilitudinẽ, ſi-
cut. ſ. de ſum. tri. c. dãnamus. §. cum ergo. & referri debet ad
cauſæ deciſionẽ, nõ ad eiuſdẽ litis ꝓſecutionẽ, vt patet in fi.
tex. dũ dicit [terminetur.] Et illã opi. tenet Lau. Vin. Phi. Tã.
Bar. Bri. & Inn. de quo tñ articulo vtrũ, & q̃ñ reſcripta tran-
ſeãt cõtra ſingularẽ, vel vniuerſalẽ ſucceſſorẽ. dic vt no. Ioã.
An. in c. ſi q̃s in ius. de re. iu. li.6. ſ. de reſcri. c. ſignificauit. vbi
de hoc in ſum. Ex prædictis occaſione latius ꝓſequẽdo mate
riã. q̃rit gñaliter, vtrũ iſtud, qđ dictũ eſt de efficacia reſcripti,
trãſeat, vel nõ trãſeat ad ſingularẽ, vel vniuerſalẽ ſucceſſorẽ,
habet locũ in inſtãtia iudicii. vt cæpta cõtra vnũ cõuẽtũ inter
dicto vñ vi, actiõe reali, vel ꝑſonali ſup fundo, vel ſup bñficio
& lite pẽ. fundus ille, vel bñficiũ ĩ alterũ trãsferatur, vel cõuẽ
tus moriatur. an ꝓſecutio inſtantiæ trãſibit in illũ, in quẽ fun
dus ille, vel bñficiũ eſt trãſlatũ. refert ipſe quorũdã op. dicen
tiũ, ꝙ litis ꝓſecutio nunq̃ trãsfertur de ꝑſona in perſona, niſi
in hæredes, vel vniuerſales ſucceſſores. vt C. de acqui. poſ. l. vi
tia. vel de ꝓcurato. in dũm, vel ecõuerſo. ff. de ꝓcura. l. in cau
ſæ. §. ſi tu ex parte. & l. Iulianus. qui ſatiſda. co. vel de filio in
patrẽ. vt ff. de mino. l. pr̃ ꝓ filio. & l. ſi is. §. interdũ. de iniur. Et
3 illã op. ſeq̃tur: ex qua cõcludit, † ꝙ litis proſecutio inchoatæ
cõtra ſpoliatorẽ, nõ trãſeat in illũ, ad quẽ poſtea res inuaſa
deuenit, & ſciẽter; quia alia actione tenetur ſpoliator. ſ. inter
dicto vnde vi. quod eſt perſonale: alia tenetur ille, qui ſucceſ-
ſit in vitium. quia tenetur cõdictione. c. ſæpe contingit. ¶ Idẽ
dicit ſi actũ fuit reali: & lite pendente res, quæ vendicatur, in
aliũ trãsferat̃: vt ſ. cõtra iſtũ nouũ poſſeſſorẽ debeat nouũ iu
diciũ inchoari. ẽt ſi in cauſa contra neminem poſteriorẽ agi-
tata fuerat iam concluſum. ¶ Non ob. l. quamuis indubitati.
C. de adul. vbi deſiſtente accuſatore ab accuſatione, iudex
eandem inſtantiam proſequitur, puniendo reum. quia ibi lo
quitur, vbi conſtabat de crimine per confeſſionem accuſati.
vnde licèt accuſator deſtiterit per hoc delictum, de quo li-
quet: non debet relinqui impunitum, vt. c. crimina. j. de col-
lu. imo plus, ſecundùm eum; quia etiã ſi lata ſit ſententia pro
aliquo: & poſt ſententiam moriatur reus, qui condemnatus
eſt ad reſtitutionem eccleſiæ, & interim alius inſtituatur
in illa eccleſia: vel alius appareat, qui velit aliquid dice-
re contra ſententiam, non mandabitur ſentẽtia executioni,
niſi illo vocato, & ſaltẽ ſũmaria cognitione, vel examinatio-
ne præmiſſa, vt ff. de reg. iu. l. à. diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. &
c. veniens. de teſti. ex quibus concludit̃, ꝙ litis proſecutio nõ
transfertur de perſona in perſonã, niſi ĩ caſibus ſupradictis,
ſm̃ Inn. vt refert hic Io. An. qui in materia beneficiali remit-
tit ad c.1. j. vt lite pen. li.6. vbi altero ex duobus litigatori-
bus mortuo lite pendente, non debet alius in illo beneficio
inſtitui: donec cũ alio litigatore ſuperſtite fuerit cauſa termi
nata. Ita ꝙ quæſtio de tranſlatione dicti beneficij in alterum
nõ poteſt procedere, niſi quãdo vendicaretur beneficiũ, nõ in
titulum, ſed in proprietatẽ. Tũc enim ſicut lite mota ſuper re
ꝓphana, & in alterũ lite pendente tranſlata, locũ habẽt præ-
dicta ꝓſecutione inſtãtiæ: ita poſſit habere locũ in eccleſia.

¶Secundùm prædicta aperiri videtur via fraudibus.ſemper
enim qñ reus poterit perpendere,ꝙ debeat condẽnari,trãſ-
ferret rem in alium,contra quem oportebit inchoare nouũ
proceſſum.& ille poſtea transferret in alium. & ſic ſucceſſi-
uè in infinitum actor non poterit conſequi rem ſuam.Ego
illam materiam proſequor per tres principales quæſtiones.
¶Prima quæſtio eſt,an contra iſtum,qui lite pendente dolo
deſiit poſſidere,poſſit vltra ad ſententiam procedi.¶ Secun
dò an contra ſingularem ſucceſſorem tranſeat inſtantia in-
choata cum auctore ſuo. ¶ Tertiò an ſnĩa lata contra eum,
q dolo deſiit poſſidere, ſine nouo proceſſu exequi poſſit cõ
4 tra nouum poſſeſſorem.¶Reuertor ad primã, & quæro†an
qui dolò lite pendente deſiit poſſidere,poſſit ex ea inſtantia
condẽnari.& videtur,ꝙ non,qa poſterior tenet actione dire
cta:dolò deſinens poſſidere tenetur vtili, vt l. ſi autem.& l.q
petitorio.§.j.ff.de rei ven.Et ſic cum alteretur actio , non vi-
detur,ꝙ ex eadem inſtantia ſequi poſſit condemnatio, vt l.ſi
quis poſt acceptum.ff.de rei ven. & l.non poteſt videri.ff.de
iud.contrarium tenet Dy.in l.quicquid.§.Iul.ff.de aqua plu.
ar.Spec.tangit iſtam quæſtionem in ti.de iura.quæ fiunt ante
lit.conte.Et Roſre.in tit.de rei ven. & Cy. in l.1.in 6.q. C.de
ali.iu.& Bar.in d.§.Iul.vbi tenet opi.Dyn.Non ob. ꝙ altere-
tur actio de directa in vtilem. quia non alteratur actio , ſed
qualitas,quæ non impedit,quominus ex eodem proceſſu ſe-
quatur cõdẽnatio,vt l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxa. ad
hoc l.hæreditas.ad Trebel.vbi in fideicommiſſarium trãſeũt
vtiles actiones.& tamen ex eadem inſtantia ſequitur condẽ-
natio.Præterea ſi ago contra eum,qui dolo deſiit poſſidere:
ſi poſtea pendente iudicio incipit poſſidere,ſequi debet con
demnatio,vt ff.de pecu.l.quæſitum.¶Itẽ ſi à principio,tanq̃
domino mihi competebat directa:ſi ſine facto meo deſino
eſſe dominus:ſed facto aduerſarij,qui vſucepit rem, ſequitur
condemnatio,vt d.l.ſi quis poſt accep.multò ergo magis,ſi
remaneat dominus.diſtingue ergo , ꝙ aut alteratur qualitas
actionis:aut ipſa actio.& ſi ipſa actio, aut de directa in vtilẽ,
aut econuerſo:& ſequetur condemnatio.aut de aliqua in nul
lã:& tunc,aut facto rei conuenti:& nil poteſt imputari acto-
ri.& idem,vt d.l.ſi poſt acceptam.alias ſecus.vt ff.ad exhibẽ.
l.tigni.§.fin.& Inſti.de perpe.& tempo.ac.in fi.In caſu igitur
noſtri c.R.non punietur,non obſtante dicta translatione:niſi
poſſet ex eadem inſtantia condemnari.ſed de hærede iſtius.
R.ad quem res inuaſa(ſcilicet eccleſia)non trãſiret , an poſ-
ſet condemnari propter doloſam translationem actoris , eſt
dubium ex eo,ꝙ ad ipſum res non tranſit. & in iuribus non
tranſmiſſibilibus ad hæredes expirat inſtantia.contrariũ cre
do,ſcilicet ꝙ hæres debeat condemnari ad intereſſe agentis.
quia res ipſa præſtari ab hærede non põt. & ſic contingit in
oĩbus obligationibus facti: vbi non mirum, ſi vnum petitur,
& in alio procedit condemnatio.vt l. ſi quis ab alio. ff. de re
5 iud.& hoc de prima queſtione.¶Secundò quæro,†an ꝓſecu
tio litis,ſiue inſtantiæ tranſeat in ſingularẽ ſucceſſorẽ.Rñdeo
dupliciter hoc poſſe intelligi.primò an inſtantia poſſit cedi:
& põt,vt l.in cauſæ.§.ſi tu ex parte.ff.de proc.niſi ſubeſſet vi
tium,de quo in tit.de litig.Secundo modo põt intelligi, vtrũ
ad eũ,ad quẽ tranſit res,vel actio,tranſeat inſtantia inchoa-
ta ſuper re, vel actione contra poſſidentem , vel obligatum.
& in hoc diſtingue:aut res,vel actio tranſit de neceſſitate:&
tunc trãſit inſtantia,vt l.in iudicio.ff.famil.erciſcun. & l.inter
quos.§.j.de dam.infec.per Iac.de Are.ſic loquit l.ſed ſi vnus.
§.fi.ff.de iniur.aut nõ tranſit de neceſſitate. & tunc nõ trãſit
inſtãtia.vt l.2.§.nõ ſolũ.ff.de here.vel act.ven.¶In caſu ergo
noſtri.c.cum translatio non fuerit de neceſſitate , nõ tranſit
inſtãtia,ſecũdùm Inn.nã dictus R.inuaſor tenebatur interdi
cto vnde vi.Iſte R.tenet cõdictione. c. ſepe cõtingit. de reſt.
ſpo.& ſic noua actione.vnde nouo iudicio opus eſt,vt l. non
põt videri.de iudi. licèt multũ ob. ille.§. certa forma.ff.vt in
poſ.lega.& hoc nõ de ſucceſſore ſingulari.In ſucceſſore autẽ
vniuerſali vtrũ tranſeat inſtãtia.tangit hic In.& dicit,ꝙ ſic:tñ
plenius dic ꝑ Bar. in l.ſi eum hominẽ.ff.de fideiuſ.& per Bal.
6 in l.ſi conſtante.§.fi.ff.ſo.ma.¶Tertiò quæro,†an ſentẽtia la
ta contra eum,qui dolo deſiit poſſidere, poſſit ſine nouo ꝓ-
ceſſu exequi contra nouum poſſeſſorem.In hoc tangit minus
ſuccinctè,vt vidiſti.ſ.tu latius poſt Bar.ſic diſtingue.aut loq
mur de iure executionis ꝑſonalis oblationis,aut realis.¶Pri
mo caſu aut loquitur in contractibus : & non tranſit execu-
tio contra ſingularem ſucceſſorem, niſi reſciſſa tali alienatio
ne per ti.ff.de his quæ in frau.cre. aut in vltimis volũtatibus.
& tunc aut alienatio fuit facta dolo.& tranſit contra ſingula
rem ſucceſſorem, vt l.certa forma.& l. ſi legatorum. C. vt in
poſ.leg.aut ſine dolo:& non tranſit,vt l.fi.ff.eo.ti. ¶Secundo
caſu quando quæritur de executione iuris realis. & tunc aut
ille tertius poſterior non habet cauſam ab eo , contra quem
actum:& contra eum non tranſit,vt l.ſæpe.in fi.ff. de re iudi.
aut habet cauſam ab eo:& tunc , aut tale ius exequendi erat
in eſſe productum,anteq̃ tranſiret ad illum tertium poſterio
rem;vt quia erat lata ſententia.aut erat in actu producendi;
vt quia pendebat iudiciũ.aut non erat in eſſe , nec in actu;vt
quia lis cœpta non erat.primo caſu tranſit ius exequẽdi,vt l.
ſi ſuperatus.§.fi.ff.de pigno.& de excep.rei iudi.l.ſi iure. §.fi.
¶Scdo caſu aut res erat facta inalienabilis; vt qa erat qõ de
dominio(& ſic erat litigioſa.)& tunc cõtra ſingularẽ ſucceſ-
ſorem trãſit ius exequẽdi,vt C.de litigioſis.l.2.& l.fi.2. rñſo.
aut non obſtante tali litigio poterat alienari:vt quia erat qõ
de hypotheca:& tunc non tranſit ius exequendi.ſed opus eſt
cõtra ſucceſſorem nouo ꝓceſſu,vt in Auth.de litig.§.ad hoc.
¶Tertio caſu ius exequendi ex ſnĩa procedens non trãſit cõ
tra ſingularem ſucceſſorẽ,vt l.j.§.ſi neceſſario.ff.ſi muli.ven.
no.prædicta vera,niſi in vltima voluntate , in qua diſtinguo,
an dolo,vel ſine dolo.vt ſ.dixi.hanc diſtinctionẽ ponit Bart.
in l.3.C.de pig.in repeti. ¶ Quid ergo in caſu noſtri c.ſi V.
poſt latã ſnĩam contra ipſum tranſtuliſſet eccleſiam in hunc
R.ti.permutationis,vel alio ex prædictis: vr̃,ꝙ contra ipſum
R.poſſit ſententia exequi ſine nouo proceſſu.Ex ꝓdictis pa-
tet,ꝙ dñs Io.An.poſt Inno.nimis iſtam materiam ſtrinxerit,
quã vides ꝑfectius declaratã.¶Vltimò dominus Io. de Lig.
diſtinguit hic plenè,an reſcriptum tranſeat ad hæredes.remi
ſi ad no.per Ioan.An.in reg.cum quis in ius.de reg.iur.lib.6.
& c.ſignificauit.de reſcrip.

ADDITIONES.

a ¶Incorrigibilis.An aũt clericus rebellis, & inobediens ep̃o ſuo ipſo fa-
cto debeat tra di curiæ ſeculari,nota Io.de Tur.Cre.in c. ſi quis ſacerdo
tum.11.q.1.

b ¶Succeſſor.non.n.obligatur ex contractu in damnum eccleſiæ facto ab
anteceſſore.de precario.c.1.& de tranſact. ca.veniens. & ne prælati vic.
ſuas.c.querelam.

SVMMAE.

1 *Cognitio,quæ tendit ad deſtructionem,vel confirmationem actus,de-
bet ab eo procedere,qui poteſt actum celebrare.*
2 *Papa poteſt eſſe iudex in facto proprio.*
3 *Prælatus poteſt eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ ſuæ.*
4 *Ratio,quare ad Papam ſpectat de ſuis priuilegijs iudicare.*
5 *Inferior à Papa an poſſit cognoſcere incidenter de priuilegijs Papæ.*
6 *Caſus genitiui ſignificat dominium infixum illi,cui adiungitur.*

a CVm veniſſent. Not.primò , ꝙ ſup priuilegiis
Papæ [a] poteſt eſſe quæſtio inter partes: quandoq;
poteſt eſſe quæſtio,an priuilegium ſit verum,vel falſum. vt ĩ.
de ſi.inſtr.c.inter dilectos,qñq; ſup verbis priuilegij. qa sũt
obſcura,& ĩdigẽt ĩterꝑtatione,vt ĩ.de ver.ſig.c. abbate.qñq;
ẽ qõ ſup eorũ efficacia.qa dicunt lædere ius alterius. de quo
nõ fuit habita mẽtio,vt l.1.§.meritò.ff.ne quid in loco pub.
& c.ex tuarum.de aucto.& vſu pal. ¶Secundò not.de qõne
1 priuilegiorum Papæ inferior non p̃t cognoſcere. †Cognitio
eñ,q̃ tendit ad deſtructionem,vel confirmationem actus,de
bet ab eo procedere,qui põt actum celebrare,vt in reg.nihil
2 tam naturale.ff.de reg.iu. ¶Tertiò no.ꝙ Papa p̃t eſſe iudex ĩ
facto proprio.aliàs verò videretur ſuſpectus,vel ex eo,ꝙ te-
netur,ſi eius conceſſio non tenet:vel ex eo , ꝙ affectaret ge-
ſta per eum nõ reſcindi.& ſic faueret actui celebrato ab eo .
facit.C.ne quis in ſua cau.l.j.& c.j.de teſti.li.6.¶Oppo.& vr̃,
ꝙ Papa non debeat cognoſcere de cauſa propria ꝑ ſeipſum .
ſicut nec Imperator de cauſa fiſcali . cuius cognitio ſpectat
ad procuratorem Cæſaris.vt ff.de of.procon. l.nec quicq̃. &
C.vbi cauſæ fi.l.ad fiſcum.Ita.n.res eccleſiæ ſunt Papæ : ſicut
res fiſci ſunt Imperatoris,vt l.bene à Zenone. C. de quadr.
preſc.So.dicit gl.honeſtum eſt,ꝙ Papa tales caſus aliis com-
mittat.p̃t tñ,ſi vult,cognoſcere per ſeipſum,ſicut Imperator
3 in cauſa fiſcali.vt l.prox.ff.de his,quæ in teſta.delen.¶†Simi
liter omnis prælatus p̃t eſſe teſtis in cã eccleſiæ ſuę:quia non
eſt dñs rerum eccleſiæ,vt ĩ.de don.c.2.Idem de Papa dicas ,
ꝙ non ſit dñs:vnde nec ſibi licet alienare res Eccleſiæ. 12.q.
2.ca.non liceat. nec ſucceſſio locum habet in Eccleſia.de fil.
presby.c.ex trãſmiſſa.& iõ põt eſſe iudex,& teſtis,ſicut vnus
de collegio in cã collegii.maximè quia non eſt præſumẽdũ ,
ꝙ ipſe vicarius Dei aliter iudicet, q̃ ipſe Deus eſſet iudicatu
rus.9.q.2.c.aliorum. ¶Si.n.mala agat,terribilius iudiciũ ꝑ-
paratur ſibi,q̃ alii,vt l.rem non nouam. C.de iudi.dicit tamẽ
Ho.ꝙ quandiu Papa viuit,põt dici dñs,quia p̃t mutare qua-
drata rotundis.& omnia diſponere,tanq̃ dñs, ſalua violatio-
ne fidei.Sed propriè loquendo,locum habent,quæ dicta sũt:
ſcilicet ꝙ non propriè poſſit dñs dici: niſi quò ad protectio-
nem,& defenſionem.Sicut hoc reſpectu Imperator dr̃ domi
nus mundi,vt l.bene à Zenone.C. de quad.præſcri.& l.de ꝑ-
4 cario.ad leg.Rho.de iac.¶Quæro primò, †quæ eſt rõ, ꝙ ad
Papam ſpectat de ſuis priuilegiis iudicare . dicit gl.quia eius
eſt interpretari,cuius eſt condere.11.qõ.j. §.ex his.& ibi de
multiplici interpretatione.& vide ĩ.de poſtu.c.j.ver. nec ibi:
inferior interpretatur intentionem Papæ. So.dic vt ibi plenè
per Io.An.& quod no.in l.ab executione.ff.de appell.vbi de
interpretatione ſententiæ.¶Secundò quęrit glo. †vtrùm de
priuilegiis Papæ poſſit inferior ab eo cognoſcere incidẽter .
So.vt in ea.Tu dic,ꝙ qñq; de priuilegiis eſt qõ, q̃ ꝑ ſedẽ apo
ſtolicam aliis ſunt indulta.qñq; eſt qõ de priuilegiis,quę ip-
ſi ſedi apoſtolicæ ſunt à Deo conceſſa.primo caſu ſubdiſtin-
gue.aut.n.dubitatur,vtrũ priuilegia valeant , vel non.vel de
interpretatione dubiorum verborum ibidem contentorum.
& loquitur ille tex.quia inferior non cognoſcit. quia eius eſt
interpretari,cuius eſt condere,vt dixi.& præſumitur interꝑ-
5 tatio lite pendente. ¶Super ſtatutis.n.legem iterum ſtatue-
re,non eſt æquitatem in mediũ proponere:ſed præteritis ca-
lumniam inuenire,vt C.de decu.l.pen.li.10.Qñq; reuocatur
in dubium,vtrùm eximat,vel non eximat.& quod perpendi
põt ex verbis priuilegii.& tunc tam ordinarius, q̃ delegatus
põt de hoc cognoſcere,& iudicare, vtrùm obſtet,vel nõ ob-
ſtet.& quòd cognoſceret,patet per ea,q̃ dicuntur in c. ſi Pa-
pa.de priui.li.6.¶Quid dices,ſi contra priuilegium opponi
tur,ꝙ ſit falſum.vr̃.ꝙ poſſit cognoſcere inferior, arg. l.quo-
ties.C.de iud.& patet. ĩ.de crim.fal.c.ſuper eo.& c.licèt. vbi
Papa inferiores inſtruit,ꝙ bene aduertant ad illas ſpẽs falſi
tatis,q̃ circa literas ſuas fiunt. conuicti tñ de falſitate remit-
tuntur ad curiam, vt d.c.ſuper eo.Idem qñ eſt ſuſpicio falſi-
tatis in c.2.de reſcrip.& de verb.ſig.c.j.¶Secundo caſu prin
cipali,cum quæritur de priuilegiis , quæ Romanæ Eccleſiæ
ſunt collata à Deo, ſuper ipſis non poterit per alios iudica-
ri.& ita põt intelligi ille tex.ſm̃ gl.dum dicit [priuilegiis ſe-
6 dis apoſtolicę.] † Caſus.n.genitiui ſignificant dñium infixũ
illi,cui adiungitur.vt ſi dico fundus Petri:vel liber Martini.in
telligitur.n.ꝙ Martinus,vel Petrus ſit dñs talis fundi , vel li-
bri,vt no.Bar.in rub.ff.de no.ope.nun.& l.2.§.j. ff. de reli. &
ſump.fune.Erit ergo Papa iudex in illa cã gñaliter. mõ q̃rit,
vtrũ poſſit iudex cognoſcere de cã,q̃ non eſt ipſius propria,
vt de iniuria ſibi illata,vel ſuæ familiæ.dic,vt not.in l.j. C. ne
qs in ſua cã.& Bar.in l.ſi quos.ff.de pœn.Io.And.remittit ad
no.2.q.7.c.ſi quis erga.ĩ.de male.c.j.de pœn.c.Romana.lib.
6.& per eum in c.ex parte.de ver.ſig.& de cenſi. c.venerabi-
li.ad fi.gl.magnæ.non ſunt hic alia.

SVMMAE.

1 *Laicus ratione peccati, & maximè periurij , vel pacis fractæ tene-
tur reſpondere coram iudice eccleſiaſtico.*
2 *Papa non dẽt iuriſdictionem alterius minuere, vel turbare.*
3 *Teſtis conſcientiæ alicuius eſt ſolus Deus.*
4 *Ius ſuum ſi quis non põt conſequi per iudicem (quia audientiam nõ
concedit)poteſt talis ius ſibiipſi dicere.*
5 *Iudex non poteſt denegare audiẽtiam ſuper iuſtis querelis coram eo
expoſitis.*
6 *Legitima exceptio admittitur contra denunciationem euangelicam.*
7 *Iuriſdictio,quæ competit de iure cõi,põt modificari per contrariã cõ
ſuetudinem, & priuilegium.*
8 *Negans poteſtatem Papæ,negat ſe Chriſtianum.*
9 *Rex in peccatorum correctione debet ſe ſubmittere Papæ.*
10 *Poteſtas Papæ non dependet ab homine:ſed à Deo.*
11 *Iudex non debet ſubditorum diſcordias ſub diſſimulatione tranſire.*
12 *Diſſimulatio in prælato eſt mortale peccatum.*
13 *Denunciatus ſuper crimine põt ſe defendere per procuratorem.*
14 *Papa nõ poteſt directè ſuper feudo cognoſcere:ſed indirectè propter
peccatum.*
15 *Mulier,quæ dicit ſe tutam Velleiano,non põt conueniri in foro eccle-
ſiaſtico per uiam denunciationis euangelicæ.*
16 *Obligatio naturalis eliditur per exceptionem deſcendentem ex ali-
qua naturali æquitate.*
17 *Obligatio naturalis, quæ remanet poſt ſententiam abſolutoriã veri
debitoris,poteſt per uiam denunciationis deduci in iudicium eccle
ſiaſticum .*
18 *Eccleſia põt inducere legem pro ſe: ſed contra ſe recipere nõ tenetur.*
19 *Denunciationum alia euangelica, alia iudicialis, alia canonica , alia
regularis.*
Quæ ſit euangelica.
Quæ iudicialis num. 20.
Quæ canonica.num. 21.
Quæ regularis. num. 22.
20 *Conſcientia alterius non poteſt probari,niſi ex indicijs.*

1 NOuit. †Laicus rõne peccati,& maximè
periurii,vel pacis fractæ, corã iu-
dice eccleſiaſtico reſpondere tenetur . primò ſe
excuſat Papa,aſſerens , ꝙ non intendit cognoſcere de illa cã
feudali.ſecunda ibi[non igitur.]oſtendit,ꝙ rex non dẽt pro
ceſſum ſuum ad iniuriam reputare:& diuerſis exemplis,& te
ſtimoniis ſcripturarum hoc probat. In tertia ibi [ne igitur]
2 probat,ꝙ ipſe Papa non debet diſſimulare. ¶Primò no.†ꝙ
Papa non debet iuriſdictionem alterius minuere, vel turba-
re:ſicut econuerſo non vult ſuam minui,aut turbari.ꝑtãs eñ
eccleſiaſtica,& ſecularis debent mutuò præbere ſibi adiuto
rium,non impedimentum:ſicut & reliqui iudices,vt ĩ de no.
ope.nun.c.j.& c.cum ab eccleſiarum.ſ.de offic.or.¶Contra
turbantes põt iudex exercere cenſuram,& iuriſdictionẽ ſuã
defendere pœnali iudicio,vt l.j.ſi quis ius di.non obtemp.&
3 c.j.ſ.de of.dele.¶Secundò no.literam deciſam,†ꝙ teſtis cõ
ſcientiæ alicuius eſt ſolus Deus.Ipſe.n. eſt cognitor ſecreto-
rum.32.di.c.erubeſcant.Et dr̃ ſciens omnia.de ele. c.funda.
§.penul.quod homini eſt impoſſibile.unde Mar.Varro.Oĩa
noſcere eſt impoſſibile:pauca verò laudabile.Et lex dicit, ꝙ
omnium hr̃e memoriam,& in nullo peccare potius eſt diui-
nitatis,q̃ humanitatis.C.de uete.iur.enu.l.tanta.§.ſed firmũ.

¶Et ex hoc.ſ.ꝙ cor hominis nullus ſcire poteſt. dicunt gloſ.
ꝙ conſcientia alicuius probatur per iuramentum.j̃. de teſti.
c.præſentium. & de homici. c.ſignificaſti.& Inſt.de ac.§.aliæ
autem.¶Tertiò no.auctoritatẽ euangelij.de qua Mat.18.ex
qua collige,ꝙ nullus dẽt dicere ius ſibiipſi:ſed debet poſt in
terpellationem adire iudicem, vt patet hic.dũ dicit[dic Ec-
cleſiæ.]Iſtos enim,qui dicunt ius ſibiipſis , iura varijs pœnis
puniunt,vt l.exſtat.ff.qđ metus cauſa. & l.ſi quis in tãtam.&
l.cum quærebatur.C.vnde vi.cum ſimili. ¶ Quartò no.dum
4 dicit[ſit tibi tanq̃ Ethnicus.]&c.†ꝙ ſi quis ius ſuum non po
teſt conſequi per iudicem(quia audientiã non concedit)po-
teſt talis ius ſibiipſi dicere. Sic intelligo illa verba [ſit tibi
Ethnicus,& publicanus.]per expoſitiones enim, quas hic fa
cit Io.An.ꝙ iſti ſic peccantes erunt in perpetuo igne, qđ per
etna figuratur:vel ꝙ tales meritò ſunt vitandi, per c.nõne.j.
quæſtio.1.Non ſatisfaceret proximo,qui offenditur ex pec-
cato illius.ideò expoſitio,quam dixit,vt per verba detur in-
telligi,ꝙ poſſit tunc dicere ius ſibi ipſi,videtur propria de iu
re.quia vbi quis nõ poteſt per iudicem conſequi ius ſuum:li-
citum eſt indicere bellum,& propria auctoritate capere de-
bitorem,vt l.ait prætor.§.ſi debitorem.ff.de his,quę in frau.
credi.& no. Inn.in c.ſicut j̃.de iureiur.& de appel.c.dilectis.
& de reſt.ſpo.c.olim.¶Quintò no.in ver.quomodo nos,&c.
5 †ꝙ non poteſt iudex denegare audientiam ſuper iuſtis que-
relis coram eo expoſitis.In audiẽdo enim omniũ deſideria
iudex debet facilem ſe præbere, vt l.obſeruandum.ff.de offi.
præſid.nec poteſt ſe exonerare , vt cap.paſtoralis.s̃.de offic.
dele.& cogitur iudicare,vt l.munerum.§. iudicandi. de mu-
ne.& ho.hinc dicitur,ꝙ iuſtè deprecantibus nõ eſt denegan
dus aſſenſus.Inſti.de his,qui ſunt ſui, vel ali.iu. poſt princip.
6 ¶Sextò no.†ꝙ contra denunciationem euangelicam admit
titur legitima exceptio,vt in ver.niſi forſitã. quę autẽ poſſit
eſſe legitima.j̃.dicam.¶ Septimò not. ꝙ cognitio feudi ſpe-
ctat ad dominum de iure:niſi de cõſuetudine, vel priuilegio,
7 &c.Ex quo no.†ꝙ iuriſdictio,quæ competit de iure commu
ni,poteſt modificari per contrariam conſuetudinem,& pri-
uilegium.Si ergo vnus habet generalem iuriſdictionem in lo
co,& alius ex conſuetudine,vel priuilegio ſuper certis capi-
tulis,modificatur in ipſis,& detrahitur iuri naturali. qđ facit
ad no.per Inn.in c.veniens.de præſcrip.vbi no.an conſuetu-
do,vel priuilegium creet nouũ ius ſine diminutione iuris ve-
teris poſſeſſoris,vel à veteri poſſeſſore ius antiquum.facit qđ
no.Bar.in l.1.ff.de iti.ac.que priua.Et de iſto articulo, an cõ
ſuetudo tribuat iuriſdictionem.dic,vt j̃.de foro compe.c. cũ
contingat.vbi de miſto,& mero imperio pſcribendo,vel nõ.
8 ¶Octauò not.†ꝙ correctio peccatorum [a] ſpectat ad Papã.
a & qui negat poteſtatẽ Papæ,negat ſe Chriſtianum.s̃.de ma-
io.& obed.c.ſolitæ.in fi.Correctio autem Papę nõ uidetur ex
cludere pœnam iudicis ſecularis.23.q.5.c. ſunt quædam. &
c.rex debet.Illa enim Papę tendit ad pœnitentiam , & ſalutẽ
animæ.iſta tendit ad conſeruationem humani generis,q̃ pue
nit ex punitione malorum,vt l.congruit. ff.de of.præſi. facit,
qđ no.& dixi.j̃.de accu.c.de his.¶Nonò no.in ver.non igit.
9 †ꝙ Imperatoris exemplo debet rex ſubmittere ſe in corre-
ctione peccatorum Papæ iudicio.in eo enim , ꝙ Imperator,
& etiam Papa peccant vt homines , ſubſunt etiam ſimpli-
ci ſacerdoti,q quò ad abſolutionẽ fungitur vice Dei, vt j̃.de
pœ.& re.c.oĩs.& in hoc deprehenditur ſacerdotalis excellẽ-
tia,vel regalis.quia nullus clericus pt ſubeſſe pſonaliter Im-
peratori.Imperator tñ, & ẽt Papa ſubeſt ſimplici ſacerdoti,
dixi.facit quod no.Io.And.in c. nimis.de iureiuran.¶Deci-
mò not.in verſi.nec illud . ꝙ de iure ciuili antiquo actor, vel
reus(ẽt poſt litem motam coram iudice ſuo)poterant adire
iudicium proprii epi.& ſic non obſtabat exceptio litis pend.
q̃ lex hodie ẽt eſt correcta.¶Sed eſt alia nõ correcta,qua ca
uetur,ꝙ ſi iudex maior prouinciæ lædat ſubditum,eps diœ-
ceſis eſt ordinarius,vt in Auth. vt diffe. iud.§.ſi non contige-
rit.colla.9.ex quibus ll.clarè patet magnam confidentiã , &
reuerentiam Romanos Imperatores ad ſacerdotiũ habuiſ-
ſe.Ideò Rex Francię non debebat ad iniuriam reputare ſub
10 ire tale examẽ.& hoc modo inducitur.¶Vndecimò no.†ꝙ
ptãs Papæ non dependet ab homine,ſed à Deo.Similiter Im
perium eſt à Deo.ut dicit gl.& probatur in Auth.qũo opor
tet epi.in prin.coll.j.Non tñ hẽt ita dignam, & generalẽ Im-
perator,ſicut Papa,vt ibi probatur.Sed vr̃,ꝙ Papa hẽt pote-
ſtatem à Conciliis.17.diſt.§.hinc ẽt.Solu.dic vt ibi . & s̃.de
ele.c.ſignificaſti.¶Duodecimò no.in ver. ſed ſi forſan . ꝙ in
iudicijs non eſt habenda rõ,ſiue delectus perſonarum.3.qõ.
8.c.fin.In pœnis tñ talis diſtinctio eſt habenda qñque.dic,vt
no.s̃.de tranſact.c.fi.de iureiur.c.cum quidam.& de reg.iur.
c.in iudiciis.li.vj.¶Tertiodecimò no.ꝙ vbi contra pacẽ pec
catur,debet haberi recurſus ad iudicium Eccleſiæ. Similiter
vbi venit quis contra iuſm.Rõne ergo iuri appoſiti in cõtra-
ctu efficitur laicus de foro Eccleſiæ,vt C.eo.& c.cum laicus.
de foro comp.li.6.de reliquis vero cauſis, q̃ ſpectant ad Ec-
cleſiaſticum forum.dic,vt no.j̃.de foro comp. c.cũ ſit gñale.
11 ¶Quartodecimò no.in verſi.ne igitur.†ꝙ iudex non dẽt di-
12 ſcordias ſubditorum ſub diſſimulatione trãſire.†Eſt.n.diſ-
b ſimulatio [b] mortale pctm̃ in prælato.ad hoc de treug.& pa-
ce.c.j.83.di.c.error.de ſen.exc. c.quantò. vbi qđ iuris in pri
uato.non ergo debet iudex ſinere, ꝙ litigatores ad arma p-
cedãt,quos pt ſua iuriſdictione compeſcere,vt l. æquisſimũ.
ff.de vſufru.& circa hoc vide,quod no.Inno.j̃.de proba.c.in
pñtia.&c. ¶Quintodecimò no.formam,ſub qua Papa cãm
iſtã legato committit: [ꝙ rex,vel pacẽ cõponat.] &c. Et ſic
ſub tali triplici forma.ex quo colligit Fran.ꝙ plura remedia
dẽt iudex inuenire ad contumaces reducendos in cõcordiã,
dum ſunt diſcordes ad curandos ægrotos.29.di.ca.fi.de pœ.
& re.ca.omnis. ¶Et collige,ꝙ aliud eſt treuga:aliud pax.qđ
dic,vt j̃.de iud.c.ſignificauit. ¶Sextodecimò no.ꝙ ſup de-
nunciatione euangelica deducta ad iudiciũ eſt de plano pro
cedendũ.Quid aũt illud verbũ[de plano]ſignificet.& an per
ipſum detrahatur ordini iudiciario.dic vt no. Inn.in c.olim.
j̃.de accu.& Bar.in extraua.ad reprimendum.& Io.And. in
13 clem.ſæpe.de verb.ſig.¶Decimoſeptimò no.†ꝙ denuncia-
tus ſuper crĩe pt ſe defendere p procuratorem. Rõ,quia nõ
agitur ad pœnam crĩalem:ſed ad pñiam quò ad Deũ. Idem
cum agitur de crĩe ciuiliter.qđ dic,vt no.in c.tuę.s̃.de pcur.
¶Decimooctauò no.in ver.ſed cum Valentinianus. argu.ꝙ
ſuffraganei debent eligere Metropolitanũ . qđ eſt falſum:qa
congregatio elegit ſibi prælatũ.16.q.vl.c.congregatio . & s̃.
de ele.c.j.¶Venio ad oppo.& primò opp.dr̃ hic, ꝙ Papa co
gnoſcit de illa diſcordia inter illos reges.Sed contra hoc op.
& vr̃,ꝙ hic cognitio ſpectat ad Imperatorẽ.quia Papa de q̃-
ſtionibus inter laicos non debet ſe intromittere,vt c.ſi duo-
bus.de appel.& 10.diſt.c.qm̃ idem.¶Item vr̃,ꝙ cognitio hu
iuſmodi cauſę pertineat ad dñm feudi, vel ad pares : cum ſit
feudalis.vt s̃.c.ceterùm.vbi de hoc.hic no.ꝙ Papa intẽdit de
illa qõne cognoſcere.ergo malè.So.tex. in verſi.non.n.ſoluit
contrarium,dum dicit , ꝙ Papa non intendit hic cognoſcere
de feudo:ſed decernere de pctõ. Sed illa ſol.non vr̃ bona. qa
pctm̃ iſtud cauſatur ab illicita feudi detentione:de qua cum
conſtiterit,ẽt in conſequentiam de pctõ liquebit:& nõ aliàs.
neceſſariũ ergo erit,ꝙ feudũ dimittat , ſi voluerit pœnitere ,
& deſiſtere à pctõ,vt in reg. pctm̃. de regu.iur.lib.6. Ex q̃-
bus infertur,ꝙ Papa coget eũ dimittere feudum:vt ſic corri-
piat pctõrem, vt in ver.quia ptãs nr̃a &c.So.gl.q̃ incipit.dire
14 ctò.&c.dicit,†ꝙ de feudo non pt Papa directè cognoſcere,
vt ĩ tex.ſed indirectè pp pctm̃, qđ oritur ex iniuſta feudi de
tẽtione.Cognitio ẽt feudi pertinebit ad Papam,vt in illo tex.
quædam ergo non poſſumus principaliter: ſed veniunt in cõ
ſequẽtiã ad actum permiſſum,qui principaliter celebratur .
quod dic,vt in reg.cum quid vna.de reg.iu.li.6. ¶Sed certè ,
ſi illa conſideratio peccati habeatur , oĩs cauſa per viã illam
indire-

indirectam deducetur ad forum Eccleſiaſticum , nunciando
primò debitori meo,vel detinenti rem meam,ꝙ peccat con
tra me,non reddendo debitum,vel rem meam illicitè deten
tam.So.dicit notabiliter.Io.An.poſt Inno.ꝙ iudex Eccleſia-
ſticus iſtam denunciationẽ non debet admittere indiſtinctè:
ſed duntaxat in certis caſibus. primùm in defectum iuſtitiæ
ſecularis.& ita potuit eſſe illo caſu,vbi erat quæſtio cum re-
ge Franciæ,qui non recognoſcit Imperatorẽ,vt j̃.qui fil.ſint
leg.c.per venerabilẽ.¶Secundò quando crimen eſt Eccle-
ſiaſticum:vel ratione pacis,vel iuramenti: vel quando crimẽ
eſt notorium:vel quando non auditur in foro ſeculari.qa eſt
obligatio naturalis tantùm:vel ſi hanc proponit miſerabilis,
& depreſſa perſona,vt hic,& s̃.dę pact.c.qualiter.& 85.diſt.
per totum.aliàs ſi indiſtinctè admitteretur talis querela,per
iret temporalis gladij iuriſdictio.& omnis cauſa per hãc viã
deferretur ad Eccleſiam.Ita dicit ipſe,quem ſequitur Bar.in
d.l.ad reprimendam.& Car.de relig.do.in c.religionũ.lib.6.
aduertendum tamen dicit Bart. ad id, qđ dictum eſt , ꝙ vbi
nõ auditur quis in foro ſeculari(quia ſit obligatio naturalis
tantùm)ꝙ debeat audiri in Eccleſiaſtico foro,non eſt verum
ſimpliciter.pone enim, ꝙ hæres detrahit falcidiã de legato,
vel treb.de vniuerſali fideicommiſſo:quę detracta legatario,
vel fideicommiſſario naturaliter debebatur,vt plenè no.in l.
cum quis.& C.de iuris,& fa.ig.An poterit de illa retentione
proponi querela coram iudice eccleſiaſtico per viam iſtius
denũciationis.videtur,ꝙ ſic,per dicta ſuperius.¶Sed hoc nõ
videtur verum,per c.Raynutius.& c.Raynaldus. de teſta. In
quibus iuribus approbatur talis detractio.dicit ergo Bart.ꝙ
illud dictum Inn.debet intelligi de illa naturali,qua quis te-
netur:eo ꝙ eſt locupletatus cum aliena iactura. quia qđ alie
num eſt,peruenit ad eum,vt l.nam hæc noſtra.ff.de condi.in
de.vel de illa naturali,quæ habet originem à conſenſu, vt ex
iureiurando,vel ex pacto interpoſito ab alio,q̃ à liberto,vt l.
iureiur.in princ.de ope.liber.& l.ſi quis pro eo. de fideicom.
Idem putat de eo,qui promittit ſtipulando alteri. vt l.ſtipula
tio illa.§.alteri.de verb.obl.& qđ ibi no.Et no.in ca. quoties
cordis oculus.1.q.7.ſecus de ea naturali, quæ ex cõſenſu no
ſtro originem habet:vt in eo , qui ex maleficio obligatur ad
pœnam.vt l.non ſolùm.§.1.de iniur.¶In propoſito ergo hæ
res dicitur teneri naturaliter,hoc ẽ reſpectu habito ad prin-
cipia iuriſgentium . quo tpe illæ quartæ non erant in vſu.nõ
autem debentur ex cõſenſu: quia teſtator non conſenſit in il
la obligatione,nec etiam hæres in aditione conſenſit trade-
re illas quartas.vel poſſumus tenere cum alijs, qui dicunt,ꝙ
tales quartæ non debentur nec ciuiliter,nec naturaliter lega
tario.quia fal.reſecat ipſo iure,vt l.lineã.ff.ad leg.fal. de quo
in d.c.cũ quis.& dixi in c.fi.de ſol.¶Vbi etiam proſequitur,
quid iuris de illo,qui tutus præſcriptione contra creditorem
in foro ſeculari:an audietur creditor per illam denunciatio-
nem in foro eccleſiaſtico.videtur,ꝙ ſic.quia per præſcriptio
nem non tollitur naturalis,vt l.fi.ff.rem ra.ha. vbi Bar.dicit,
ꝙ quandoq; tollitur:& tunc ceſſet dicta denunciatio. quan-
doq; non tollitur:& tunc non ceſſat.ego remitto de illa quæ
ſtione ad no.in c.fi.de pſcrip.& c.1.de conceſ.pben.¶Quid
de filiofa. tuto exceptione macedoniani, an poterit ad tale
delictum,quo tueri ſe poteſt tali exceptione,conueniri in fo
ro Eccleſiaſtico per illam denunciationem?videtur,ꝙ ſic,qa
licèt obſtet exceptio:tamen eſt ciuiliter , & naturaliter obli-
gatus,vt l.fina.ad macedo.¶Contrarium dicit ipſe; quia illa
exceptio eſt inducta in odium creditoris, vt ff.ad maced.l.1.
Vnde poteſt nuncianti iſta exceptio opponi.& idem dicit in
omni exceptione competenti propter delictũ,& odium cre-
ditoris.Sed ſi creditor nõ deliquiſſet, ſubueniretur ei de iure
15 communi.vt l.3.ff.ad maced.¶†Quid de muliere [a] tuta vel-
a leiano.dicit non poſſe conueniri in foro Eccleſiaſtico p viã
iſtius denunciationis.cum eccleſia ſoluens repeteret ſecun-
dùm canon.vt c.fi.de ſolu.datur enim ſibi illa exceptio qua-
dam naturali æquitate,propter imbecillitatem ſuam, & fra-
gilitatem.vnde illa naturalis non habet ſuam efficaciã. Idem
putat in pupillo eo caſu,quo obligatur verbo tantùm:vt non
poſſit conueniri per viam huius denunciationis : cum illa na
turalis nõ ſit efficax.qđ patet;quia quoties læderetur ex cau
ſa,ſi ſoluiſſet,reſtitueret ex edicto de minoribus naturali æq
tate inducto,vt C.ſi aduerſus ſolutionem.l.fi.& l.1. de mino.
Idem dicit,in quocunq; caſu ad naturalẽ,vel ciuilem obliga
16 tionem daretur reſtitutio. † Obligatio enim naturalis elidi-
tur per exceptionem deſcendentem ex aliqua naturali æqui
17 tate,vt l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.ff.de pactis.¶†Quid de
naturali obligatione,quæ remanet poſt ſententiam abſoluto
riam veri debitoris,vt l.Iul.ff.de condic. indebi. Vtrùm per
viam denunciationis poterit deduci in iudicio eccleſiaſtico?
videtur,ꝙ ſic.quia exceptio rei iudicatæ contra ipſam eſt in-
ducta ſolummodo ad rigorem iuris conſeruandum, vt no.in
d.l.Iulianus.& l.quę exceptio.eo.tit.& l.1,C.de iuris,& facti
igno.Bar.dubitat de illa:& de omnibus prædictis exceptio-
nibus,qualiter in foro conſcientiæ,quæ concernit peccatum,
de quo agimus in iſto.c.vide plenè per Inn.in c.quia pleriq;.
de immuni.de quo non videtur Bar.meminiſſe,vbi plenè il-
la proſequitur.Ex prædictis ergo illud,qđ dixit Ioan.An.de
naturali obligatione per modum denunciationis in iudiciũ
deducenda,ſanè intellige ex prædictis.¶Secundò principa-
liter opponitur,& videtur,ꝙ Papa alleget pro ſe legem cor-
rectã,ſcilicet legem Theodoſij.qđ videtur reprehenſibile, &
delictum,vt C.de vete.iure enucleã.l.vlt.§.hæc omnia. Sol.di
cit gl.licèt lex ſit correcta,poteſt tamen allegari: non tamen
ad effectum perduci:ſed vt ſciamus,quantam dilectionẽ ha-
buit promulgator legis ad ſacerdotiũ.Inn.dicit,ꝙ l.illa fuit i
ducta in priuilegium eccleſiaſticum. vnde adhuc hodie du-
rat.ad hoc.j̃.de reg.iur.c.decet.lib.6.¶Et circa hoc Hoſt.re
mittit ad ea,quæ no.in ſum.de immu.eccle. §. inquantũ.ſub.
18 §.ſed nec illa immunitas.& colligit hic glo.arg.†ꝙ etiam po
teſt inducere l.pro ſe:ſed contra ſe recipere non tenetur.qđ
firmat hic Inn.arg.35.diſ.c.ſi quid veri.de hoc.j̃. de ſolutio.
c.fi.Nec ob.ſupra de conſti.c.eccle. quia illud intelligitur de
legibus inferiorum,non Imperatorum.Nec obſtat.4. q.3.c.
ſi quis teſtibus.quia hoc ſpeciale in fauorem Eccleſiæ. ergo
in eius læſionem retorqueri non debet.C.de leg.l.qđ fauore.
vel dic,vt j̃.de hæret.c.3.¶Tertiò extra gl. & Docto. oppo.
ille tex.innuit,ꝙ antequam creditor poſſit conuenire debito
rem:debet eum prius monere.Sed contra hoc oppo.& vide-
tur,ꝙ illa monitio fiat ex vrbanitate,non neceſſitate.vt ff.de
ſer.vrb.præ.l.quidam Iberus.& l.debitores.C.de pigno.Sol.
aut recta via vult creditor conuenire debitorem ſuum coram
ſuo iudice.& loquitur contrarium.aut non vult conuenire co
ram ſuo iudice principaliter:ſed coram alio indirectè (puta
ratione peccati,vel ob aliam cauſam de illis, de quibus dixi.
s̃.in prima op.ver.ſed certè ſi illa conſideratio. &c.) & tunc
illa probata cauſa,tanquam qualitate,à qua iuriſdictio cau-
ſatur,poterit coram non ſuo iudice conueniri.quia talis qua
litas facit eum iudicem.nam & alibi contigit , ꝙ qualitas eſt
de ſubſtantia actionis,vt l.prætor.§.docere.ff. vi bon. rapto.
¶Item eſt quandoq; cauſa iuriſdictionis , vt in caſu huius.c.
& no.j̃.ti.1.c.ſi clericus.& c.cum ſit.in nouella.ad fundandũ
ergo iuriſdictionem iudicis eccleſiaſtici illo caſu , neceſſaria
eſt monitio,& probatio peccati,ſcilicet , ꝙ in fratrẽ peccet:
his autem probatis,vtrùm ſint probationes recipiendæ, ſcili
cet iuſticia cauſę iuſtæ,ſcilicet an iniuſtè rex Frãciæ detineat
illum Comitatum.dicam infra.¶Quæro tex.ille loquitur de
denũciatione euangelica.quæro an ſint aliæ denunciationes.
19 So.dicit Io.An.poſt Inn.& Docto. † ꝙ denunciationum alia
eſt euangelica:alia eſt iudicialis:alia canonica:alia regularis.
b Ad euangelicam [b] curatus,prælatus, & quilibet alius admit
tit:& põt fieri contra quẽlibet perſeuerantem in crimine.2.
q.j.c.ſi peccauerit. & de teſti.c. in omni. de neceſſitate verò
nullus

nullus tenetur ad iſtam,niſi ſicut ad alia pia opera : niſi ſit is,
ad quem ratione curę,vel officij ad eum pertineat.23.q.4.c.
duo.ad hanc omnes & infames,& mulieres admittũtur: dũ-
modo non perſeuerent in crimine.quia non refert,quis nun-
ciet,dummodo anima ſaluetur. de iureiur.c. quemadmodũ.
in fine.de cog.ſpirit. c.tua. ¶Effectus iſtius ē,vt pctōr pœni
teat, non vt officio,vel beneficio priuetur:niſi retento ordi-
ne,vel beneficio eccleſiaſtico pœnitere non poſſet , vt ſupra
de tempo.ordi.c.fi. hanc debet precedere duplex monitio.
prima probatur per monentem tantùm.¶Secunda per mo-
nentem,& vnum teſtem.vt dicto c.in omni. qđ habet locum
in crimine non omnino occulto:ſed qđ poteſt probari.Nam
ſoli denũciatori ſuper crimine nō daretur fides,etiam ſi eſ-
ſet epiſcopus.6.q.2.c.ſi tantum.& c.placuit. & hoc de euan-
20 gelica.¶†Eſt & alia denũciatio iudicialis. & hæc eſt duplex.
nam quædam eſt publica:quædam priuata.publica eſt,q̃ cō-
petit ex officio mero,& puro,in qua nō requiritur monitio:
ſed iudex ex officio ſuo,& ad denunciationem ſuorum offi-
cialium procedit.& habet locum in notoriis tantùm , vt l.ea
quidē .C.de accu. ¶†Eſt & alia denũciatio iudicialis priua
ta,quæ competit læſo propter ſuum intereſſe. & fit ad priua
tum commodum:& competit his,qui de iure agere non pñt.
puta ſi ſerui à dominis opprimuntur,vt l.2.ff.de his,qui ſunt
ſui,vel al.iu.& de offi.præ.vrb.l.j.§.qđ autem.¶Item ad de-
nunciationem patris,vel patroni conquerentis de filio, vel li
berto.vt dicta l.j.§.cum patronus.& de officio procō.& leg.
l.nec quicquam. §.de plano.¶Item quando homines humi-
les opprimuntur à potentioribus:vel ab eis res auferunt: vel
aliquam cautionem,ſiue promiſſionem extorquent. de offi-
cio præfe.l.illicitas.in princ.& quaſi per totam l. quod tenet
Spec.in tit.de denun.& Io.An.hic.¶Item ſi ſit obligatio na-
turalis tantùm,non efficax ad agendũ,vt dixi ſup.primo con
trario. Et iſtis caſibus talis iudicialis denunciatio reperitur
permiſſa de iure ciuili,vt in ll.præalle.¶Similiter de iure ca-
nonico,vltra prædictos , in aliis caſibus eſt conceſſa.puta in
defectum iuſtitiæ ſecularis,ratione pacis,iuramenti,& aliis,
de quibus dixi in prima oppo.ver.ſed certè. ¶In hac denun
ciatione requiritur trina monitio: & ad minus duarum vlti-
marum plena probatio.infra de acc.c.cum dilectus.& c.qua
liter.¶Effectus iſtius denunciationis eſt, vt lęſus reſtituatur,
& examinetur de plano.quia non dabuntur ita prolixæ dila
tiones.nec recipientur illæ ſubtilitates,quæ requirerentur, ſi
alio modo ageretur.Omnia enim quaſi ex arbitrio boni iu-
dicis pendent.qui conſideratis perſonis,locis,cauſis,& tem-
poribus,finē imponit.ſupra de tranſ.c.fin.Ita dicit Io.An.in
c.fi.tex.in fine no.ſuper vlt.gl.dicit,puto autem,ꝙ hæc denũ
ciatio in ſcriptis ſit porrigēda:& ꝙ lis conteſtetur. quod no.
in ver.ſuperioribus.vt ibi,vtrùm iuſta ſit,&c.Et hoc ſcilicet,
ꝙ libellus ſit neceſſarius,& conteſtetur lis.tenet Bar.in dicta
extrauagañ.ſuper verb.denunciatio.¶ Differt autem illa ab
euangelica:quia ad illam non admittitur,niſi læſus. Differũt
& in alio:quia ad euangelicam non admittuntur criminoſi,
niſi egerint pœnitentiam.vt notant hic Io.An.& Inn. & Bar.
Brix.2.q.j.c.ſi peccauerit.In hac verò ſcilicet iudiciali pri-
uata etiam criminoſus audietur,niſi forſan obſtaret excom-
municatio.infra de exceptio.c.exceptionem.vel ſpoliatio,ſi-
ue deprædatio.infra de ord.cognitio.c.cum dilectus.& c.fin.
vel alia præiudicialis exceptio.& ita dicit Io.And.ſuper vlti.
glo.¶Sed tunc inſtatur,cum iſtam iudicialem priuatam de-
beat præcedere euangelica:vt ſcilicet moneat inter ſe, & ip-
ſum,& deindè cum vno teſte:& in illa euangelica dixi , ſcili-
cet nō admitti criminoſum: ergo cum ab illa criminoſus in
crimine perſeuerans repellatur(vt dicis)ad illam iudicialem
non patebit aditus criminoſo,quaſi negato antecedenti,ſimi
liter videatur negatum conſequens , ſumpto argumento ab
antecedente deſtructo , argumen.l.ad rem mobilem . & l.
ad legatum.de procura. Cogita pro ſolutione. & illa ſint di-
21 cta de denunciatione iudiciali,& priuata.¶† Eſt alia denun
ciatio canonica:& ē duplex.Specialis,cōpetēs illi ſoli, cuius
intereſt habere bonum prælatum:vel bonum eccleſiaſticum
ſubditum.& fit ad hoc,vt quis ab officio ſuo amoueatur.16.
quæſtione.7.c.filiis.de of.cuſt.c.j. Et requiritur triplex moni
tio,ſicut in iudiciali,per eadem iura.Alia eſt generalis,& pu
blica:vt quando agitur de matrimonio diſſoluendo , vel eius
impedimento. de ſponſalibus.ca.per tuas. & hanc iudex ex
officio ſuo proſequitur:etiā ſi denũcians negligit. j. de ſpōſ.
22 c.cum in tua.& hoc de canonica ſpeciali, & generali. ¶†Eſt
& alia denunciatio regularis, quæ expeditur ſecũdùm diuer
ſas religioſorum inſtitutiones de plano,& ſimpliciter : nec
contra eam appellatur.j.de appellat.c.ad noſtram.& c.rep-
henſibilis.& c.cum ſpeciali.Illa ſunt verba Io. An. qui ēt re-
mittit ad Spec.de denunc.§.2.ver.vt autem. ¶Secundò prin
cipaliter quæro.dicit in fine [procedere non omittat.]& ſu-
pra dixi,ꝙ certis exceptionibus poteſt impediri ille proceſ-
ſus.puta quia potuit adiri iudex ſecularis.quia denũcians eſt
excommunicatus,vel ſpoliator,vel alia exceptione legitima
repellendus.pone ergo , ꝙ rex Franciæ comparendo dicat.
Pater ſancte non pertinet ad vos cognoſcere,vtrùm iuſtè,vel
iniuſtè teneam iſtum Comitatum.hoc autem ſcio, ꝙ non te-
neo contra conſcientiam:& hanc , & non aliam excuſationē
teneor coram vobis proponere.Et quis rex Angliæ velit pro
bare Comitatum iſtum eſſe ſuum,non deberet ſuper hoc ꝓ-
bationes admittere. potuit enim fieri meus per ſententiam,
per arbitrium, per ſucceſſionem progenitorum meorum.&
ſatis mihi eſt ad excluſionem iuriſdictionis veſtræ , ꝙ ipſum
non teneo contra cōnſcientiam,nec cum peccato, arg.l.vlti.
C.de rei vend.Quæro an ad excluſionem iſtius regis Angliæ
prædicta exceptio ſit efficax.dicit Inno.ꝙ ſic:niſi rex Angliæ
poſſit probare contrariũ.ſcilicet,ꝙ iniuſtè,& contra cōſcię-
tiam tenet ipſum Comitatum:niſi ſcandalum , & peccatum
publicum foret.tunc enim ſicut de peccato cōſtat: ita debet
de ſatisfactione conſtare.45.diſti.c.ſed illud.ſecundùm Inn.
¶Quid ergo ſi rex Anglię probat,ꝙ Comitatus ille fuit pa-
tris:an ſufficiat ad hoc, vt rex Frãciæ relaxare cogatur.dicit
Inn.ꝙ non;quia non ſequitur. Comitatus fuit progenitorũ
regis Angliæ:ergo rex Franciæ tenet illum contra cōnſcien-
tiam.Hoſt.contra,per l.ſiue poſſidetis.C. de prob. probata
enim intentione actoris,eſſet præſumendum , vt ibi reus de-
beat condemnari: niſi probet ſuam exceptionem, ſcilicet ꝙ
iuſtè poſſideat. Bar.dicit,ꝙ ſi denunciatus dixit ſe non tene
re contra conſcientiam,& nullam cauſam allegat, non ſuffi-
cit,vt l.qui interrogatus.ff.de petitio. hæredita. Idem ſi alle-
gat cauſam iniuſtam,vt l.nec vllam.§.1.eo.tit. ¶ Si verò de-
nunciatus allegat iuſtam cauſam:tunc aut talis cauſa deſcen
dit ex facto ſuo:aut ex facto alieno.Si ex facto ſuo:tunc, aut
primò negauit poſitionem actoris præciſè.& deinde proba-
to contrario,ad hanc defenſionē deſcendit:non debet ei cre
di,vt ff.de prob.l.cum de indebito. & Auth. contra qui pro-
23 priam.C.de non numerata pecu.¶† Conſcientia enim alte-
rius non poteſt probari,niſi ex indicijs,vt C.de dolo.l. dolũ.
ſed illud eſt legitimum indicium aliàs probatum, vt ibi.Si ve
rò eſt confeſſus intentionem actoris,ſcilicet fuiſſe ſuum, vel
ſibi debitum.dicit tamen ſe emiſſe,vel ſoluiſſe,vel quid ſi.tũc
ſi denuncians non probat intentionem ſuam aliter , q̃ ex illa
confeſſione:debet ſtari dicto,& aſſertioni nunciati ad excu-
ſationem conſcientiæ ſuę,arg.C.de teſtibus.l.ſi quis teſtibus.
& de ſent.& interl.omnium iu.l. & cum Pap. de iureiuran. l.
eum qui.in princ. ¶Si verò denunciator poteſt, & vult aliter
probare,q̃ per confeſſionem denunciati:tunc ceſſat dicta ꝓ-
ſumptio.quia ideò fortè confeſſus eſt:quia ſciebat poſſe pro
bari.& pro hoc quod no.per glo.dictæ l.ei qui. in princ. Erit
ergo tunc recurrendum ad coniecturas. ſcilicet cuius vitæ:
cuius conditionis eſt ille denunciatus. an eius aſſertioni de-
beat credi.ff.de re militari.l.non omnes.§.à barbaris.Et hoc
deprehen-

deprehēditur ex qualitate rei petitę,an ſit parua,vel magna,
argu.eius,quod not.ff.de iureiuran.l. admonendi. ¶Secun-
dò caſu , quando cauſa , quam allegat, non pendet ex facto
eius(quia dicit ſe habere ab aliis.) & tũc an debeat ei credi:
videndum eſt,qui ſint illi,à quibus habuit:& cuius opi.& an
habuit hoc ante litem conteſtatam,vel poſt,vt c.licèt ex qua
dam.de teſtibus.Ad hoc allego,quod no.in l.ciuile.C.de fur
tis.putat etiā ſatis eſſe, ſi hoc habuit à ſuo procuratore, cui
hoc mandauit.ff.pro empto.l. quidam vulgo. ¶Idem ſi de-
functus ei reliquit.rectè enim hæres credet ad exoneratio-
nem ſuæ conſcientiæ,vt l.qui cum maior.§.penul. de bon.li-
bert.Idem ſi qua legitima indicia apparent , ex quibus quis
poſſit informare conſcientiam ſuam,vt l.mariti lenocinium.
ff.de adul.Si verò informaret conſcientiam ſuam ex præſum
ptionibus non legitimis.non excuſatur:licèt enim nō teneat
contra conſcientiam: tenet tamen ſecundùm conſcientiam
erroneam.& ſic peccat, niſi deponat errorē,& deponere co-
gitur.de ſenten.excommu.c.inquiſitis.¶ Sed dicēs tu,ꝓ hoc
non probatur denunciatio.quia dicit , ꝙ peccat retinendo,
ſed erroneam conſcientiam habendo.Sed certè in hoc finali
ter peccat,ꝙ detinet.& ſic videtur probata nunciatio.¶Sed
quæro qualiter peccat hæres in eo,qđ defunctus tenebat cō
tra conſcientiam.Reſpōdeo.Fortè quia ipſe hæres ſcit. & ſic
tenet contra conſcientiā : ſi tñ ignorat:tunc hæredi eſt prius
notificandum taliter,ꝙ in eius uadat notitiam, vel cadere de
beat,vt l.quod te.ff.ſi certum peta.& ff. depoſiti.l. ſi quis in-
ficiatus.& poſtq̃ fuerit peccatum,debet fieri denunciatio. nã
tex.dicit[ſi peccauerit in te.]&c.prius ergo debet præcede-
re peccatum,q̃ fiat denunciatio.ſed ſi ipſe non patitur certi-
ficari,certè in hoc peccat.& perinde eſt, ac ſi certificatus eſ-
ſet.ff.quod vi aut clam.l.j.§.ariſto. ¶Sententia autem ſuper
illa denunciatione fertur.& ſi repertum fuerit nunciatũ pec-
care contra denunciationem,præcipitur ei, ꝙ exeat de pec-
cato.& ad hoc per ſententiam cenſuræ compellitur,vt in illo
c.¶Iſta ſunt dicta Bar.in dicta extrauagan.ſuper verb.denũ
ciatio.nō tacta per canoniſtas , per quæ iſta materia plenius
declarata eſt.¶Quartò,& vltimò q̃rit glo. vtrùm Papa ha-
beat vtrumq; gladium. arguit primò, ꝙ non, ex illo.c.& c.ſi
duobus.de appell. ¶In contrarium arguitur, ꝙ Petro com-
miſſa fuerunt à Deo regna cœleſtis,& terreni Imperij. & ha
bet vtrumq; gladium,vt patet,ibi[ecce gladij duo hic.]Luc.
22.quæ auctoritas exponitur in extrauagan.Bonifacij.vnam
ſanctam.glo.tenet hic,ꝙ Eccleſia habet vtrumq; gladium.ta
mē executionem gladij temporalis exercet per reges. & Im
peratores.Ideò dictum fuit Ioā.18.[Conuerte gladium tuũ
in vaginam.]Vnde Bernar.ad Eugenium.[Aggredere ſubdi
tos: ſed verbo,non ferro.quid vſurpare gladium tentas,quē
ſemel iuſſus es mittere in vaginam?]& j. ad Timoth. [Opor
tet epiſcopum non percuſſorem.]& Bar.vbi ſupra.gladium
e materialem habet Papa nutu :Imperator iuſſu: e miles vſu,
vel manu.Et hoc innuit prædicta extrauag. de materia gloſ.
vide.10.diſt.c.quoniã.idem per Hoſt.de maio.& obe.c.ſoli-
tæ.& j.qui filij ſint legi.c.per venerabilem.§.rationibus.tan
gam.j.tit.1.c.licèt.

ADDITIONES.

a¶ Correctio peccatorum.Not.quòd correctio debet eſſe iuſta cum beni-
gnitate,& aſperitate.45.diſtin.c.diſciplina. & ibi vide Archi. & Ioan. de
Turre cre.

b¶ Eſt enim diſſimulatio.Diſſimulatio eſt peccatum mortale in prælato.
& in priuato,quid iuris, vide hic.Item negligentia in prælato eſt etiam
peccatum mortale.vt eſt gl.notabilis in c.ea quæ.ſup.de offic. ord. & an
negligentia prædeceſſoris noceat ſucceſſori.vide per Ioan.Mo. de ele. c.
cupientes.§.ſi verò.

c¶ De muliere.tu no.quòd mulier accipitur pro virgine: & pro corrupta.
vt no.Io.in c.nullum.32.q.2.& in c.meritò.ea.cauſa,& q.per Gul.

d¶ Ad euangelicam.Ad denũciationem euangelicam tenetur prælatus:ſed
alij non,de neceſſitate:niſi ſicut ad cetera opera charitatis no.Gul.2.q.j.
c.ſi peccauerit.& vide ibidem Io.de Turre crema.& eundē.22. q.5.c.hoc
videtur.

e¶ Imperator iuſſu.No.nihil Imperatori honorificentius,q̃ quòd Eccleſiæ
filius dicatur.24.q.8.c.conuenior.ante fi.& ibi vide Io.de Tur.crema.

SVMMAE.

1 *Factum in iudicio debet quis proponere per ſeipſum,non per aduoca tum,vel alium.*

2 *Officium aduocati eſt libellum aptè concipere:aliàs repellitur.*

3 *Perſona indiſcreta poteſt de licentia iudicis factum ſuum proponere per alium.*

4 *Interrogatio aliqua ſi facienda eſt in iudicio,de qua melius noſceret veritatem dominus , q̃ procurator , poteſt dominus iubere,quòd veniat.*

PAſtoralis. Duo facit.Primò ſtatuit. Se
cundò à ſtatuto vnum caſũ
excipit .ſecunda ibi[niſi fortè.] Epiſpopus Helien
ſis inter alias cōſultationes ſuas inſeruit,quomodo cauilloſi
aduocati Deum non timentes,nec homines reuerentes auer
tebant clientulos à propalanda veritate facti,non ſuſtinētes,
vt clientuli ſine ipſis aliquid de facto proponerēt.& huic Pa
1 pa medetur.¶Primò no.†ꝙ factum in iudicio debet qs pro
ponere per ſeipſum,non per aduocatum, vel alium. nec mi-
rum.præſumũtur enim principales de ſuo facto ſcire melius
veritatem,quàm aduocati,vel extranei.arg.de reſcriptis.ca.
ab excommunicato.cum ſuis concordan. Veritas autem ab
his,qui melius ſciunt,inquirenda eſt.de elect.c.ſcriptum.qui
ma.accu.poſ.c.3.de teſtibus. ca.præſentium.lib.6. & hac de
cauſa principales iurant.¶Secundò not.ꝙ non eſt officiũ ad
2 uocati factum proponere.†Officium enim aduocati eſt libel
lum aptè concipere:aliàs repelleretur.ff. ſi menſor falsũ mo
dum dixerit.l.j.& infra.c.proxi.Item in exceptionibus,& po
ſitionibus formandis,& allegationibus iuris,vt C.vt quę de-
ſunt aduoca.l.j.& 2.¶Sed hic quęro licèt ſuper facto debeat
reſpondere principalis, vt hic: vtrùm poterit eius reſponſio
ni intereſſe aduocatus.Dicit hic Io.And.ꝙ ſic.vt caueant,ne
cauilloſa poſitione,obſcura,vel duplici ſui clientuli capiant.
& ſic intelligit Hoſtiē.ff.de adult.l.ſi poſtulauerit.§. q̃ſtioni.
& l.nec quidq̃.§.de plano.ff.de officio proc. & lega. ¶Super
facto igitur principalis debet informare aduocatum.quia ex
facto ius oritur.vt l.ſi ex plagis.§.in cliuo.ff. ad legem Aqui.
¶Ex quo facto aduocati proponent ius vtiliter , & honeſtè:
non opprobioſè,non ſubdolè.C.de poſtul.l.quiſquis. ¶Ter
3 tiò not.in ver.niſi fortè.†ꝙ perſona indiſcreta poteſt de licē
tia iudicis factum proponere per alium. Et dicit Inn. ꝙ non
eſſet malum,ſi cogerentur tales perſonæ per alium propone
re,& reſpondere.¶Opponitur,& videtur,ꝙ poſſit quis ſem
per conſtituere procuratorem in cauſa:& per eum propone
re,& reſpondere.quia hoc eſt conceſſum à iure.ſ. vſus procu
ratoris,vt l.1.§.vſus.ff.de procurat.& beneficiũ iuris nemini
eſt auferendum,vt in reg.indultum.de reg.iuris.Sol.dic, ꝙ il
la Decretalis non intendit excludere vſum procuratorum, ꝓ
quos etiam poteſt lis conteſtari:quod fit narrando,& reſpon
dendo.de litis conteſt.c.1.vult ergo iſtud capitulum, ꝙ is,q
cauſam proſequitur,ſiue ſit principalis dominus,ſiue eius ꝓ
curator,habet factum narrare,ſecundùm Inn.Hoſt. Pet.Ab
ba.& Egi.tamen Decretalis illa non ſeruatur.ita dicit Io.An.
¶Vel dic,ꝙ regulariter non poteſt quis proponere factum,
& reſpondere per procuratorem.Fallit in quibuſdam perſo-
nis,quæ poſſunt per alium proponere,& reſpondere.de qui-
bus glo.quaſdam enumerat(ſicut vniuerſitates: excommuni
catos:illuſtres:indiſcretos:furioſos:ꝓdigos:& mulieres luxu
rioſas.& in iſtis eſt ſpeciale.ex quibus Hoſt.dicit,ꝙ iſtud pri
uilegium reſpondendi per alium quidam habent propter di
gnitatem:vt epiſcopi,& illuſtres:quorum præſentia videret
terribilis aduerſario,vt l.penul.& fi.C.de procur.Aliqui hoc
habent propter ætatis fragilitatem.& aliqui propter multitu
dinem.quia eſſet difficile,ꝙ per eos fieret narratio, & reſpō
ſio,vt in vniuerſitate.de qua dic,vt C.de iura.calũ.l.2. §.hoc
eſt.& infra de iur.cal.c.in pertractandis.¶Aliqui hoc habēt
propter

propter delictum.nec conſideratur in hoc fauor delinquẽtis,
ſed reipublicæ, cui expedit:ne quis re ſua malè vtatur. Inſti.
de his,qui ſunt ſui,vel ali.iu.§.ſed hoc tempore.ad hoc.ff.de
mino.l.Pap.exuli.niſi forſan tantum ſit delictum, ꝙ omnis
audientia denegetur.23.q.5.ca.nõ vos.21.diſt.c. intantum.
16.q.7.c.ſi quis deinceps.Iſtud ergo capitulum tradit regu-
lam,ꝙ omnes coguntur factum proponere per ſe ipſos, niſi
ſint perſonæ ſuperius enumeratæ.¶Sed attento,ꝙ vſus pro-
curatorum neceſſarius eſt,debet ſumi regula negatiua,& cõ
traria ad c.ſcilicet,ꝙ nullus cogit̃ proponere, vel reſpõdere
per ſe ipſum:niſi quædam perſonæ ſuperius enumeratæ. &
ſecũdũ hoc,vel iſtud c.non ſeruatur:vel intelligitur, proũt
dixi.s̃.ſecundùm Inno.Hoſt.Pe.& Abba.& Egi.vel intelligi-
tur prout dicam.j̃.¶De materia verò huius.c.Io.An. remit
tit ad sũ.Hoſt.eo.ti.§.q̃ ſint neceſſaria.ſub.§.vtraq; aũt.ver.
ſi autem vtraq; pars.& ſe.& de poſtu.§.quid pertinet. Et qa
materia huius.c.largius conſiderari poteſt.cum ſcilicet vnus
comparet in iudicio. & aduerſarius petit eum remoueri.&
alterum ad reſpondendum in cauſa compelli: videndum eſt
plenè,quando hoc poſsit contingere,& permitti debeat, vel
negari.dic ergo,ꝙ quandoq; quis venit ad defendendũ aliũ,
tanquam defenſor, animo nouandi, & liberandi reum prin
cipalem,& actor eum admittit:tunc poſt admisſionem non
poteſt reũ exigere.:quia iam liberatus eſt,vt l.ſoluẽdo.ff.de
nego.geſt.&l.ſolutis.de ſoluti.Aut eum non vult admittere:
& non cogitur inuitus talem admittere,vt l. ſi mãdato meo.
§.j.ff.mandati.Et no.ꝑ Doc.C.vbi in rem ac.l.1.in prima
q̃õne.licèt contrariũ dicat gl.in l.liberto.§.fi.ff.de neg. geſt.
Et illa differentia tangitur in l.non ſolùm.in prin.de procur.
aut venit ad defendendum eum,non animo nouandi, vel li-
berãdi debitorem:nec tanq̃ procurator ſimplex: ſed vult de
fendere ſuo periculo.& ſic tanq̃ procurator in rem ſuam,nõ
vt prior liberetur,vel actio nouetur:& tunc habet locum l.
ſi actor malit.ff.de procura. vt ĩ initio litis diſputet̃,quę ſit le
galior perſona:an domini,vel iſtius procuratoris.Nam ſi ꝑ-
ſona dñi ſit legalior,vel nouit melius veritatem. & hoc caſu
poteſt actor eum recuſare:alias non,vt l.planè.ff.fami. erciſ.
& l.fi.C.de procur.¶Quidam tñ volẽtes hoc euadere faciũt
eũ ꝓcuratorem ad rñdendũ certo modo,vel negando : vt ſic
non poſsit dici,ꝙ dñs ſciat melius veritatẽ.qđ potisſimè pra
cticat̃ in cauſis criminalibus,vbi venit imponenda pœna pe
cuniaria.¶Sed Bar.dicit,ꝙ illa cautela non ſufficit. nã tã ex
aſpectu,q̃ voce,qua trepidatione quis loquat̃, comprehẽdit̃
a veritas,[a] vt l.de minore.§.tormenta.de qõ. Sed actus iſti nõ
pñt deprehẽdi,niſi compareat principalis.ergo.& de hoc eſt
caſus in dicta l.ſi actor malit.dum tex.dicit[dñs potius con
uenit̃.]&c.& ſic anteq̃ eum,vt procurator recipiat,põt iſtud
opponere.poſtq̃ ipſum non ſponte, vt ꝓcurator in rem ſuã,
in cã recepit:non poſsit actor petere,ꝙ dñs cõpareat ad ali-
quẽ articulũ. qa confesſio rei non dẽt præiudicare huic pro
curatori in rem ſuam,poſtq̃ eſt notus aduerſario, arg.l.3.C.
de noua.& per Dy.in l.ſeruum filij.§.1.ff.de leg.2.Et qđ no.
in l.ſi cum em.in prin.ff.de pac.& l.facta.§.ſi hæres.ff.ad Tre
bel.& ibi Bar.Si verò venit tanq̃ ſimplex procurator : tunc
non debet admitti illa diſputatio, quæ perſona ſit legalior:
quia poteſt indiſtinctè ſe defendere per alium, vt l.1.§.vſus.
4 ff.de procurato.†Sed ſi in iudicio eſſet facienda interrogatio
aliqua,de qua melius noſceret veritatem dominus, q̃ procu
rator:tunc poſſet iuberi,ꝙ dominus veniret.de quo eſt caſus
in d.l.ſi actor malit.& C.eo.l.fin.Et poſsit intelligi illud c.in
primo reſpõſo. vel ſi dominus nõ ſit præſens,debet mitti ad
locum,vbi eſt,vt l.generaliter.§.his de præſentibus.C.de iu-
reiur.¶Circa qđ vide qđ no.in l.3.§.defendi.ff.quib.ex cau.
in poſ.ea.Quandoq; quis venit ad ſuſcipiendum iudiciũ ſuo
nomine:non tanquam ꝓcurator ſimplex,vel in rem ſuã: nec
tanquã defenſor.ſed pro ſuo intereſſe.qa fortè de re euicta à
poſſeſſore,quæ patit̃:& tũc poſſeſſori ſuccũbẽti de euictione
tunc inuito actore poteſt in ſe litem recipere. & illa diſputa-
tio,quæ perſona ſit magis idonea,non admittitur,vt in caſi-
bus poſitis in d.l.ſi actor.& probatur in l.ſed ſi lege.§.item ſi
rem.ff.de peti.hæred.Et pręcicta locum habent in procura-
tore rei. ¶Quid ſi ex parte actoris venit procurator in rem
ſuam.dicit reus conuentus[volo potius litigare cum dño, q̃
tecum.]an debeat audiri.Cy.de hoc tangit in l.fi. C.de pro-
cura.Iaco.Butr.ibi dicit,ꝙ ante litem conteſtatã poteſt reus
excipere,& diſputare de legalitate perſonæ, per dictam l.ſi
actor.Cy.ibi dicit, ꝙ aut ille procurator in rẽ ſuam agit ſuo
periculo:& non habet locum d.l.ſi actor. quia confesſio dñi
cedentis non præiudicat. ad quid ergo inuitatur ad iudiciũ?
certè ad nihil, vt no.in l.ſi cum enim. de pact. & l.ſi partem
ff.quemad.ſer.amit.l.ſeruum filii.§.j.ff.de leg.j. Sed certè,qa
ſuper his,quæ pendent ex facto proprio,mandauit: vr̃,ꝙ de-
beat interrogari.& præiudicet ceſſionario eius confesſio:ſi-
cut dicimus in ſeruo.C.de qõni.l.interrogari.& l.cum proba
tio.de prob. hoc tñ vltimum Bar.non firmat. ſed in dubio re
linquit in d.l.ſi actor.vnde prædicta ſumpſi.quibus adde, qđ
no.in l.2.poſt prin.ff.ſo.ma.Bal. prædicta tangit non ita ꝑfe
ctè in d.l.fi.C.de procu.Apparet igitur ex prædictis,qñ locũ
habeat,ꝙ principalis debeat factũ proponere per ſeipſum,&
quando per alium.

ADDITIO.

a ¶Veritas.Sex impediunt ueritatem.ſ.propinquitas, familiaritas,& com
minationis affectio,amor,timor,& auaritia.3.q.5.c. accuſatorũ. ſuſpe
cti.11.q.3.c.quatuor.& ibi vide Io.de Tur. Cre.

SVMMAE.

1 *Actor ſi proponit ineptam actionẽ,abſoluitur reus, & ſi poſtea pro*
ponit aptam,cogitur reſpondere.
2 *Ius patronatus poteſt quis uendicare.*
Iudex dẽt actorem repellere,& reũ abſoluere ab obſeruãtia iudicij,
3 *ſi ſibi conſtat de ineptitudine actionis, ẽt lite pendente.*
4 *Succumbens ex eò quòd propoſuit ineptam actionem, poteſt aptam*
proponere.
5 *Vnus põt agere contra plures rei uendicatione, & oẽs uno libello cõ*
uenire;ſi ſe aſſerant poſſidere.
6 *Poſſidens rem aliquam,ſi permittat eam ſequeſtrari, an perdat poſ-*
ſeſsionem.
7 *Rei vendicatio datur ſolùm pro rebus corporalibus, & non competit*
poſſidenti.
8 *Iudex qñ pendente proceſſu perpendit de aliquo actu contrario inten*
tioni agentis,debet ſupplere de facto,ipſum repellendo.
9 *Error falſæ cauſæ non impedit translationem dominij.*

1 EXaminata. †Si actor ineptam actio-
nem proponit, reus abſol
uitur.Si tamen poſtea proponit aptam, cogitur re-
ſpondere.Diuiditur in quatuor partes.In prima pronuncia-
tionis ratio.In ſecunda ipſius rõnis declaratio.In tertia pro-
nunciatio.In quarta proteſtatio.ſcđa ibi[quia cum.] tertia
2 ibi[inde.]quarta ibi[ita tñ.]¶Primò no.†ꝙ p̃t quis vendica
a re ius patronatus[a].licèt ergo quis non habeat in re totale do
minium : tñ reſpectu certi iuris põt dici dñs. & iõ eius re-
ſpectu rei datur ſibi vendicatio, quæ requirit duo extrema.
vnum ex parte agentis,ꝙ ſit dñs, non poſſeſſor, vt l. in rem
actio.ff.de rei ven.alterum ex parte conuicti,ꝙ poſſideat, vt
l.officium.ff.de rei ven.quod vltimũ hic deficit, quia iſti mi-
lites non poſſidebant.fruſtra igitur actum fuit rei ven. vt l.q
petito.eod.tit.defecit ẽt extremum ex parte agentis,ex eo ꝙ
poſſidebat illud ius patronatus. poſſeſſori aũt non datur rei
vendi.vt Inſt.de act.in prin.¶Scđò no. ꝙ qñq; pendente iu-
dicio,apparet actori non competere actionem, nec à princi
pio competiiſſe.qñq; competit à principio:ſed lite penden-
te deſiit competere.& tunc quid iuris ſit.dic ut l. ſi poſt acce.
ff.de rei uen.Qñq; à principio non competebat : ſed pẽdẽte
iudicio

iudicio ſuperuenit.& tũc quid iuris ſit.dic vt no.in l.non põt
videri.ff.de iudi.c.abbate ſanè.j̃.de reg.iu.lib. 6. &c. ¶Ter-
3 tiò no.† ꝙ etiam ſi lite pendente conſtet iudici de ineptitudi
ne actionis:debet actorẽ repellere, & reum abſoluere ab in
ſtãtia iudicij.¶Idem debet facere,cum perpendet de tali in
eptitudine in ipſo litis exordio,vt l.1.§.fi. ff.ſi mẽſ.fal.mo.di.
& quod no.Inn.s̃. de offi.uica.c.1.facit quod no. in l.vbi pa-
ctum.C.de tranſac.¶Quartò no.ꝙ quãdoque tenetur eccle
ſia in ſequeſtro. & hæc ſequeſtratio eſt ꝑmiſſa certis caſibus
tantùm.regulariter verò eſt prohibita.vt.j̃.de ſequeſt. po. &
fru.c.1.& fi.& C.de prohi.ſeq.l.1.& j̃.dicam.¶Quintò not.
4 in ver.ita tñ.† ꝙ ſuccumbens ex eo,ꝙ propoſuit ineptã actio
nẽ,põt aptã proponere. Nec ob.ſibi talis ſententia abſoluto
ria,quæ fuit ab obſeruatione iudicij,nõ ab eo, quod princi-
paliter petebatur.facit l.libellorum.§. ꝙ ſi libelli. ff.de accu.
Ille enim,qui elegit viam incompetentẽ,põt illa dimiſſa, re-
dire ad aptã,vt l.Clodius. de acq. hære. ¶Et per prouiſionẽ
quæ non tenet, non expirat ptãs executionis,quin poſsit ite-
rum prouidere.quod dic,vt no.Inn.in c.mulieris.de offi.dele.
Et ille,qui acceptauit beneficium,quod nõ poterat:põt eo di
miſſo,redire ad illud,qđ dimiſerat.in c. ſi beneficia. de præ-
ben.lib.6.Et vide qđ no.Dy.in l.ſerui electione.de le. 1.¶Sex
5 tò no.† ꝙ vnus põt agere rei ven.cõtra plures,& oẽs vno li-
bello cõuenire,ſi ſe aſſerant poſſidere. Similiter in cã crimi-
nali põt quis vno libello plures de eodẽ crimine accuſare,vt
C.ſi reus,vel accu.mor.fu.l.1.Itẽ vnum vno libello ad diuer-
ſa debita conuenire,vt l.ſi ex multis.C.de an.excep. & l. non
eſt nouũ.ff.de act.em.¶Venio ad oppo.gl.& Doc.dicit,ꝙ ex
eo,ꝙ ille ius p̃ronatus eccleſiæ poſſidebat tali tpe,quo ille vi
cedñs in ſequeſtrũ accepit:iõ nõ põt vendicare. Sed cõtra,ꝑ
ſequeſtrationem perdidit poſſesſionẽ,vt l.intereſſe. ff. de ac-
qui.poſ.licèt ergo olim poſſediſſet: tñ quia tpe, quo agebat,
poſſesſionẽ amiſerat:meritò poterat vendicare.ille tex.dicit
cõtrariũ,ergo malè. ¶So.dicit gl.magna ĩ prin.ſi ille tex.ĩtel
ligitur,ꝙ ipſe depoſuit apud ſequeſtrũ aĩo nõ perdendi poſ-
ſesſionẽ,planè procedit tex.quia tunc cum poſſideat, certũ
eſt poſſeſſori non cõpetere rei ven.vt l.1.C. de ali.iu. mut. cã
fac.¶Si verò ponis, ꝙ ſeq̃ſtrauit aĩo amittendi poſſesſionẽ:
tunc ſimiliter malè egit. quia]debet agere cõtra ſequeſtrum
actione depoſiti, non contra milites Campanicos, qui non
poſſidebant,vt d.l.1.& l.officium.de rei ven. & dixi ſupra in
6 primo no.¶Sed hic incidenter quæro.†qđ in dubio, vtrùm
ille, qui rem,quam poſſidet, patitur ſequeſtrari,perdat poſ-
ſesſionẽ,vel non.gloſſ.hic videtur ſentire, quòd non,dum di-
cit.[& tunc perdit, cũ depoſuit eo animo,vt eũ conſtitueret
poſſeſſorẽ potius,q̃ cuſtodẽ.]quaſi in dubio videat̃ penes cu
ſtodẽ.idẽ Io.Vin.Phili.& Inn. Sed in l.alle.in gl.no.cõtrariũ.
ſ.ꝙ ſequeſter poſſidet:niſi hoc agatur, ꝙ ſolũ ſit cuſtos.& ip
ſe Bar. ẽt hic no.in c.1.poſt prin.j̃.de ſequeſt.po. Et hæc opi.
eſt vera in voluntaria ſequeſtratione, quæ fit ſolo cõſenſu ſe-
queſtratoris. Sed quid de neceſſaria, quæ fit ad mãdatũ iudi
cis in caſibus permisſis: nunquid tunc transfertur poſſesſio
in ſequeſtrũ.[& abdicetur ab eo,qui poſſidebat.vr̃ ꝙ ſic,vt d.
l.intereſſe.ff.de acqui.poſ.¶Itẽ iudex facit amittere poſſeſ-
ſionem:& factũ ſuum videtur factũ partis,vt l. qui vniuerſas
§.itẽ cũ prætor.de acqui.poſ.& l.ſi ob cãm. de euic.cõtrariũ
tenet Cy.poſt Ia.de Are.Ia.de Ra.& Pe.in l.1.C.de prohi.ſe.
Et aliud in voluntaria ſequeſtratione: aliud in neceſſaria. ſi-
cut aliud in nouatione voluntaria, q̃ perimit fideiuſ.& pigno
ra.aliud in neceſſaria,vt ff.de noua.l.aliã.& qđ no.in l.1.C.de
iudi.& l.ſi fideiuſſor.§.ſi neceſſaria.ff.qui ſa.cogã. c. ab arbi-
tris.li.6.Et hoc tenet Io.An.& Bar. in d.l.intereſſe. niſi de vo
luntate iudicis aliud appareat,vt c.1.de ſeque.poſ. & fru.vbi
eſt caſus, ſecundũ eũ.¶Aduertendum tñ, ꝙ licèt perdatur
poſſesſio quandoque per ſequeſtrationem, vt dictũ eſt; non
tamen perduntur beneficia competentia poſſidenti, tem-
pore ſequeſt.puta ꝙ ſibi nõ incumbat onus probãdi aduer-
ſario nõ ꝓbãte,& his ſimil. ſm̃ Io. An. qui hoc dictũ habuit
à Cy.qui hoc clarius no.in d.l.1.C.de prohi.ſeu.qui ibi etiam
ſubdit,& ẽt hic Io.An.ꝙ cũ faciẽda eſt neceſſariò ſequeſtra-
tio,vt in caſibus no.in c.2.j̃.de ſeq.poſ.poterit poſſeſſor, offe
rendo ſatiſdationẽ,euitare ſequeſtrationẽ.ff. de offi. præſi. l.
ſenatus.in fi.C.de agri. & cenſi.l. litibus. vbi colligitur pra-
ctica cõtra ſequeſtrationes.¶Ad aliud aũt,qđ hic dicit glo.
agi poſſe cõtra ſequeſtrũ.dicit Io. An. ꝙ ſi ſequeſtrũ factum
fuit ſub cõditione, ꝙ daretur vincenti:ſi aduerſarius iudiciũ
ſuſcipere noluit,poterit agi cum ſequeſtro actione de p̃ſcrip.
ver.ff.de dolo.l.ſi oleũ. vel cõtra eoſdẽ milites actione de do
lo,vt ibi dicitur. ſed poſt cõpletã cõditionẽ agendũ eſt cũ ſe-
queſtro actione depoſiti,prout gl.dicit,]vt ff. depoſiti.l.apud
quẽ.§.1.& l.ſi in Aſia.§.cũ ſequeſtro.¶Quid dicis,ſi ſeque-
ſter ꝑdidit rem ſequeſtratã, vel damnũ in ea datũ ſit : an ha-
beat aliquã actionẽ,tex.eſt in l.poſtq̃.in fi.vt lega.vel fideicõ.
& l.ſi is cui. §.quęri põt. ff. vt in poſ.leg. vbi ſequeſter res ſe-
queſtratas tpe perituras põt vendere,& ꝑtiũ in ſequeſtro re-
tinere. ¶Scđò principaliter opponitur,&]vr̃,ꝙ licèt qs poſſi
deat rẽ:poſsit nihilominus intentare rei ven. vt l.officium.in
fi.ff. de rei ven. Solu.dic, ꝙ pro re corporali actio nõ cõpetit
rẽ poſſidẽti omni iure.ſ.ciuiliter,& naturaliter detinẽti,vt ff.
vti poſ.l.1.§. hoc interdictũ.Sed poſſidenti vno iure tantũ. ſ.
ciuiliter bene datur cõtra naturaliter poſſidẽtẽ rei vend.vt l.
naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acqui.poſ. & e cõtra naturaliter
poſſidenti cõtra ciuiliter poſſidentẽ,vt no.in l.2.C. vbi in rẽ
actio.l.Pomp.§.ſi is.ff.de acqui.poſ.Item poſſidẽti omni iu-
re.ſ.ciuiliter, & naturaliter. ſed non detinenti bene datur rei
ven.vt l.officiũ.quã allegat gl. ad hoc ergo debet intelligi ille
tex. ꝙ iſti milites nullo mõ] poſſidebant : nec etiã]detinebãt.
¶Tertiò ad idẽ op.& videt̃,ꝙ poſſidenti omni iure detur rei
vendicatio.ff.ſi ſer.vẽ.l.& ſi fortè.§.j. & l.ſicut.§.ſi quæratur.
in quibus patet, ꝙ poſſeſſori datur actio.ego verò dixi, & in
iſto tex.dicitur,ꝙ nõ datur:ergo malè.Sol. dicit glo.aliud in
rei ven,de qua loquitur tex.aliud in actione confeſſoria,& ne
gatoria.Rei enim ven.nõ cõpetit poſſeſſori,vt l.1.§.hoc inter
b dictum.ff.vti poſſi.Sed confeſſoria,[b] & negatoria ſic, vt in cõ
7 trarijs.Et differentia eſt inter iſtas actiones.†Rei enim ven-
dicatio datur ſolũ pro rebus corporalibus,& nõ cõpetit poſ
ſidenti. Sed negatoria,& cõfeſſoria cõpetũt pro rebus incor
poralibus,vt ſi prætẽdo in re aliqua ſeruitutẽ itineris,vel vſuſ
fru.vel aliã.& illæ cõpetũt poſſeſſori,vt l.vti frui.§.ſicut. ff. ſi
vſuſ. pe.& d. l.& ſi fortè.§.ſciendũ.Et eſt rõ diuerſitatis,qa
ſi rẽ corporalem poſſideo ciuiliter,& naturaliter,& detineo,
nõ habeo rei ven.quia deficit paſsiuum,à quo rei ven.cauſa-
tur.ſ.poſſesſio penes alium, vt l.1.C.de ali.mu.iu.ſecus eſt in
incorporalibus; quia dat̃ cõtra inquietãtẽ, & impedientem
vſum ſeruitutis, ſeu libertatis,vt d.§. interdum. & qđ ibi not.
¶Sed fortius tunc inſtabis. ſi ita eſt, ꝙ pro rebus incorpora
libus detur cõfeſſoria,vel negatoria poſidenti : ergo in caſu
noſtri ca. ille debuit obtinere;quia vendicabat ius patrona-
tus:qđ eſt incorporale.& ꝓ eo debuit ſibi cõpetere confeſſo
ria, quãtũcũq; poſſideret.Sed tex. dicit cõtrariũ,ergo malè.
¶So. dic, ꝙ cõfeſſoria datur poſſidẽti diuerſis reſpectibus.
poſſidenti dat̃,ſi ab alio moleſtet̃,vel inquietet̃, vt ff.ſi ſerui.
ven.l.1.nõ poſſidẽti datur,ſi prætẽdit aliquã ſeruitutẽ ĩ re,]vt
l.qui tabernã.ff.de cõtrahẽ.emp.& l.ſi domus.§.fi.de lega.1.
¶In cauſa huius c. ille Martinus ineptè egit:qa petebat ab
iſtis militibus ius patronatus, quaſi à poſſeſſoribus. cum ta-
mẽ poſſesſio eſſet penes ſequeſtrũ,contra quẽ bene potuiſſet
agere, ſi poſſesſionem ĩteruertiſſet.ff.de vi,& vi ar.l.colonus.
Sed quia poſſesſionẽ nõ interuertit:& quia probauit,ꝙ ius,&
poſſesſio iuris patronatus erat penes eũ : iõ malè intentauit
rei ven.vel cõfeſſoriã actio.in rem cõtra illos milites, qui pro
bato,ꝙ ille Martinus erat in poſſesſione eccleſiæ, non potuiſ
ſent cõdemnari,vel abſolui.cõdemnari enim nõ, quia impoſ
ſibile eſſet,& cõtra ius,ꝙ qs reſtituat rem,quã nõ poſſidet:

nec poſſedit:nec dolo deſiit poſſidere.vt ĩ.de excep.c.aduer
ſario.¶ Abſolutio etiam ſimiliter nõ prodeſt; quia per eam
nihil lucrarentur;cũ nõ poſſideant. & ſi de nouo inciperent
poſſidere, iterum Martino agenti rei iudi.exce.nõ obſtaret,
vt d.l.aduerſario.¶Si igitur iſti milites moleſtabant eum in
dicto iure patronatus, potuiſſet contra eos intentare negato
riã,ſcilicet negãdo milites illos habuiſſe ius in eccleſia,& pe-
tendo, ne inquietarent eum ſuper iure patronatus: nõ autẽ
vẽdicare ius patronatus:vel eccleſiã, quã poſſidebat.poterit
ergo etiã hoc facere,ſcilicet agere cõtra iſtos milites,ſi mo-
leſtent,non obſtante abſolutione ab inepta petitione. & hoc
vult dicere tex. in ver. ita tñ.¶ Quartò ad idem op.& vĩ, ꝙ
iſti Martino non poſſit competere confeſſoria,vel negatoria
pro iure p̃ronatus.quia illæ actiones (ſicut & rei vendicatio)
pro rebus corporalibus competunt dñis prædiorum.ff. ſi ſer
ui.ven.l.2.§.hæc autem actio. ac patronus dñs non eſt: quia
rei ſacræ.ſ.eccleſię,nullus poteſt habere dñium.vt Inſti.de re.
diui.§.nullius.& nota.ĩ.de cã poſ.& proprie.c. cũ ſuper.Sol.
dicunt Goſ.& Hoſt.hoc verum in directis.vtiles verò compe
tunt non dñis,vt cõductori,& vectigali.ff.de ſerui.l.ei qui.vel
dic, ꝙ licèt nõ hẽat dñiũ eccleſiæ: hẽt tñ dñium illius iuris,
pro quo iure bene cõpetit rei vendicatio,ſed nõ poſſidẽti.Iõ
hic malè actũ fuit acti. in rem contra non poſſidentem.Ille
ergo aduocatus,ſm̃ Io.An.fatuus fuit,qa acti.expreſſit,vt vi
deretur rabi;ſi tacuiſſet,philoſophus fuiſſet. Eſt enim melius
qñq; tacere,q̃ ineptè dicere,vt no.in c.conſtitutionem,vt cir
ca.de elec.in clem.¶ Quintò op.ille petebat ius patronatus,
& nõ obtinuit.quia erat penes ſequeſtrũ.& ſic innuit, ꝙ iura
ĩcorporalia poſſint ſequeſtrari. ¶ Sed cõtra.ſequeſtratio ca
dit in res corporales,quæ poſſunt ad oculum demonſtrari,&
tangi.Sed ius patronatus tanquã incorporale non põt videri,
nec tangi,vt Inſti.de rebus corp.& incor.So. tenet Inno.ꝙ in
iſtis incorporalibus cadat ſequeſtrũ.vel dic,ꝙ eccleſia fuit ſe
queſtrata,quæ eſt corporea. vel dic, ꝙ ius patronatus põt ſe
queſtrari.quia ſi non poſſidetur:tñ quaſi poſſidetur.facit l.ſe
quitur.§.ſententia.ff.de vſucap.& qđ no. in l.ſi mora. ff. ſolu.
matri.¶ Sextò oppo.& vĩ,ꝙ non debuerit eccleſia ſequeſtra
c ri,quia ſequeſtratio[c] eſt prohibita,vt C.de prohib.ſequeſtra.
l.1.Solu.hic in voluntaria:ibi in neceſſaria.vel hic erat de caſi
bus permiſſis,de quibus in c.fina.ĩ.de ſequeſtra.poſſeſſio.&
fruc.¶ Septimò oppo.iſte induxit teſtes ad probãdũ,ꝙ erat
dicta eccleſia ſequeſtrata.¶Sed videtur,ꝙ Papa non debue-
rit iſtos teſtes recipere. quia impertinens probatio non de-
bet recipi per iudicem,vt no.in c.cum contingat.de offi.dele.
Melius enim fuiſſet à principio probationẽ impertinentem
nõ recipere:q̃,poſtq̃ recepit,illam probare.ar.c. quemadmo
dũ.ĩ.de iureiu.Sol.tex.nõ dicit, ꝙ Papa teſtes productos re-
ceperit:imò ſtatim cũ eos induxit,eum repulit,tanq̃ ſuæ intẽ
8 tioni contrariũ fecerit,producendo illos teſtes. † Iudex eñ,
qñ pendente proceſſu perpendit de aliquo actu cõtrario in-
tentioni agentis,debet ſupplere de facto,eũ repellẽdo. vt hic
& c.ſolicitudinem.in fi.de appel. Idẽ ſi reperit deliquiſſe liti-
gatorem,vel teſtes.vt in c.cũ in poſitionibus. de iureiu. li. 6.
& l.nullum.C.de teſtib. ¶ Octauò opponitur,& videtur, ꝙ
Papa faciat hic,qđ alibi fieri prohibet,ſ.diſputare, quæ actio
intentetur.vt ſ.eodem.c.dilecti.¶ Item videtur,ꝙ illa inueſti
gatio ſuper ineptitudine actionis debeat fieri à principio:vt
in ipſo litis exordio.vt ff.de officio aſſeſſo.l.1.So.vt in gl. quæ
pro ſolutione contrarij.c. dilecti.remittit ad ibi no. ad illud,
quod debeat fieri hic à principio:reſpõdit, ꝙ hoc eſt verum,
quando poteſt à principio de hoc perpẽdere ex forma ipſius
libelli.Et idem ſi notoria eſſet ineptitudo, licèt non propoſi-
ta,vt no.ſ.de officio vicarij.c. 1. Sed quandoque eſt dubium
an ſit apta,vel non:quod contingit,quando factum aptè de-
ductum fuit in iudicio,vt in illo ca. tamen apparet poſtea de
ineptitudine petitionis.quia ille,qui vendicabat, tunc poſſi-
det rem ipſam.tunc habet locũ,qđ hic dicitur:vt ſcilicet reũs
abſoluatur,& proponens ineptè in expenſis cõdemnetur. ff.
de iudi.l.eum quem te. ſecundùm Hoſtien. & not. etiam in l.
edita. C. de eden. Si autẽ poſt ſententiam apparet de inepta
petitione: vtrùm poſt ſententiam poſſit obiici ineptitudo li-
belli,conſueuit Doctor meus allegare, quòd ſic.c.cum deli-
cti.ĩ.de emp.& venditione.vbi dixi. ¶ Circa illam ineptitu-
dinem libelli quærit tertiò. pone,ꝙ ſententia eſt rectè dedu-
cta,ſed inepta accuſatio intentata. pone, peto fundum: quia
ad me ꝑtinet iure dominij,vel quaſi.& ad hoc ꝓpono actio
nem ex locato.dicit ipſe,ꝙ non obſtante ineptitudine actio-
nis,probato dominio,obtinebo. Hoſtien. hoc reprobat, per
illam Decret.Ioan.An.addit pro Inno. quod no. Specu. titu.
de acti.& pe.§.ſequitur.ver.hoc quoque. pro,& contra.facit
quod no.Specu.in titu.de ſenten.prola.§. qualiter. ver. quid
ſi lis.vbi format quæſtionem de illo,qui egit actione depoſi-
ti.& probat ſe commodaſſe. Et primò arguit, quòd de hoc
debeat condemnari. ſecundò in contrarium: nec concludit
Ioan.An.in Specu.titu.de actio.& pe.in prin.in additionibus
approbat opinionem Innoc. Idem Barto. in l. 1. ff. de eden.
pro quo facit quod no.Spec.in dicto titu.de actio.& petitio.
§.ſequitur.ver. hoc quoque. vbi agenti actione depoſiti, fiat
reſtitutio,ſi reus conuentus fateatur ſibi rem commodatam,
non depoſitam, vt ibi per eum. ¶ Præterea, poſtquam res
mea,quam peto,apud te reperitur: æquum eſt mihi reſtitui,
vt ff.ſi certum pet.l.ſi & me. & ſuccurri debet cuilibet,vt con
9 ſequatur,quod ſuum eſt,vt ff.quod cum eo.l.1. † Item error
falſæ cauſæ non impedit tranſlationem dominij,vt in toto ti-
tu.de condictio. indebi.nihilominus inepta propoſitio acto-
ris aduocati poſſeſſorem debet impedire,vt Inſti.quibus alie
nare liceat. §. 1. & ſæpe illud,quod non valet, vt agitur,valet
vt valere poteſt.ff.de pactis. l. ſi vnus. §.pen. pro hoc allego
l.inſulam.ff. de præſcrip. verb. vbi verba inepta non vitiant
d aptam intentionem.[d] ad hoc l.quæ extrinſecus.de ver. obli-
ga. Item expreſſio actionis non requiritur de neceſſitate de
iure canonico,vt ſupra eo.c.dilecto. ¶ Si ergo nulla expreſ-
ſio non vitiat:ergo nec expreſſa inutiliter vitiare debet,argu.
l. 1. in princi.C.de rei vxor. actio. & not. in l. qui teſtamento.
ff.de teſtament. non tamen mutat ſubſtantiam rerum non ne
ceſſaria verborum multiplicatio,vt l.pediculis.§.Labeo.ff.de
auro & argen.lega.Et hanc opinionem tenet do.Ioan.de Li-
gna.cum inepta deductio actionis concernat concluſionem,
non narrationem.Si autem concernit concluſionem, & fa-
cti narrationem:vt ſi peto rem tanquam meam, quia loca-
ui: & ideo intento actionem ex locato. ſi probo me domi-
num. ſed non probo me locaſſe, debeo ſuccumbere, ſecun-
dùm eum.& hoc dictum fortè eſt verum.quia licèt ex verbis
narratiuis libelli potuiſſet comprehendi intentio agentis ſu-
per rei vendic.& cõtractu locationis.ſi tñ reſtringendo gene
ralia verba ad actionem ex locato, apparet, quòd voluit il-
lam actionem proſequi.ad hoc l. Bebius.ff.de pactis dota. &
c.abbate ſanè.de re.iudi.li.6.& l.hæreditas materteræ.C. de
petitione hæredi.ſecus crederem,ſi concluſio fuiſſet genera-
lis;vt quia dico me dominum talis rei,& tibi eam locaui,pe-
to eam mihi reſtitui.probato enim ſolo domino(etiam ſi nõ
probem locationem) debet mihi fieri reſtitutio. quia cumu
latio plurium cauſarum, quarum quælibet ſufficit ad victo-
riam, operatur,vt alterius probatio ſufficiat, arg. de reſcri-
ptis.c.2.& per Dyn.in c.nullus pluribus. de reg.iur.lib.6.
¶ Diſtingue ergo ex prædictis,quòd aut in concluſione nul-
la exprimitur actio: aut exprimitur, ſed inepta. Primo caſu
aut probatur rem debitam actori ex alia cauſa, quã agatur.
& tũc ſi probatur per cõfeſſionem partis:& fiet reſtitutio, vt
in dicto §.ſequitur.verſi.hoc quoq;.in Spec.de actioni.& pe-
titio.an per probationem aliam:& non fiet reſtitutio: vt d. l.
Bebius.& c.abbate ſane.& hoc verum;cum eſt actũ ex certa
cauſa:ſed nõ ex pluribus.nam tũc ſufficit probare alteram,
quæ ſufficit ad condemnationem,vt prędixi. Secũdo caſu cũ
expri-

exprimitur actio,ſed inepta. & tunc aut ſolũ in concluſione:
& valet libellus,ſm̃ opinionem Inno. Aut deducitur in con-
cluſione,& narratione:& nõ valet,ſm̃ Io.de Lign.qđ intelli-
go,cum cõcluſio refert ſe ad certam ſpeciem actionis. ſecus
ſi generaliter concludatur,vt prædixi.Cum verò ex vna nar
rõne facti,& generali concluſione reſultãt plures ſpẽs actio
num.dic vt dixi ſ.c.dilecti.& in Spe.de actio. & peti. in prin.
verſi.planè. ¶Secundò quæro.pone propoſuit quis ineptam
actionem:aptè tamẽ probauit deducta in libello: an debeat
ſequi condemnatio.dicit Specu.ꝙ ſic.ſi illa,quæ probata ſũt,
poſſunt ad deducta in libello aliquo modo adaptari, ẽt imꝓ
priè.puta petii vſumfructum rerum,quas poſſides: & proba
ui de rebus,in quibus nõ cadit propriè vſusfructus.vt de his,
quæ vſu conſu.certè ſequitur condemnatio, ſm̃ eum. ad hæc
allego.l.ſed ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiuran. &
hoc no.Spec.in tit.de offi.iud.§.deſeruit.verſi.quid ſi libellus
ineptus.& ibi in ver.quid ſi reus.tangit,quid iuris,ſi abſolua-
tur ſimpliciter, nõ directò in ſentẽtia,ꝙ propter ineptam pe
titionem abſoluit.de qua etiam in l.j.ff. ſi menſor falſum mo
dum dixerit. ¶Quid dices,ſi per delegatũ abſoluatur reus,
propter ineptam petitionem, an poterit corã eo cã inchoari
à capite.tenet Spec.ꝙ ſic. quia licèt abſoluerit ab inſtantia:
non tamen à principali debito.vnde cum habeat iuriſdictio
nem vſq; ad ſñiam:& etiam per annum poſtea. vt c.quæren-
ti.de officio delega.per talem abſolutionem non expirat iu-
riſdictio delegati.quia non eſt diffinitiua, ſed interlocutoria
talis ſententia,ſm̃ Io.An.quod no.& adde quod no.in c.vene
rabilis.ĩ.eodem.

ADDITIONES.

a ¶Ius patronatus.An poſſit patronus imponere tributũ, vel cenſum rebus,quas confert eccleſiæ.no.Io.de Tur.Cre.10.q.1.in c.nouerint.

b ¶Confeſſoris.Cui competat confeſſoria.vide Inno. in c.abbate. de verbor.ſigni.

c ¶Sequeſtratio.No.ſequeſtrationes eſſe plures.eſt.n. ſequeſtratio conuentionalis.& hæc nõ niſi plures ſequeſtrant,licèt vnus ſolus deponat. Gul. 11.q.j.c quia res.iudicialis,quæ ſit,ibidem.Itẽ ſit ab eo,qui re abutitur. ibidẽ per Gul. item per iudicẽ appellationis,prius quam ſit appellatum, fuerit ſuperiori præſentata,& ab eo recepta.no.Ho.nil no.ap.pen.c.3.

d ¶Aptam intentionem.non.n.verba ſunt conſideranda,ſed voluntas, & intentio verbi:quia verba intentioni debent deſeruire.j.q.j.c. Marchionis.& ibi Io.de Tur.Cre.de ver.ſig.c.in his.22.q.5.c.humanæ. & c.is autem.& ibi per Io.& Gul.38.di.c.ſedulò.& ibi.Io.de Tur.Cre.

SVMMAE.

1 *Præceptores tẽpli pro domibus ſuis agere:& defendere poſſunt.*
2 *Et qui habeant poteſtatem illos inſtituendi.8.*
3 *Superior poteſt conqueri, ſi ſubiecti ab eorundem iudicibus opprimuntur.*
4 *Religioſi rõne adminiſtrationis ſibi cõmiſſæ pñt agere,& conueniri. Idem de monachis. 5.*
5 *Cognitio alicuius,qñ eſt ignota,præſumitur potius ille liber,quã ſeruus.& habilis,quàm inhabilis.*
6 *Inſtitor quis dicatur.*
7 *Locus an teneatur ex dolo, vel culpa præceptorum in contractibus commiſſo.*

1 CVm deputati. †Præceptores tẽ
a pli [a] pro domib.
ſuis agere,& defendere poſſunt. Nec ob.eis reli-
gio,vel ꝙ ignota ſit ipſorũ origo.h.d.& duo facit. Primò po
nit iniuriam,quæ inferebatur præceptori templi. Secũdò eã
inhibet fieri deinceps.ſecunda ibi[ne quis.] ¶Primò not.ꝙ
tex.loquitur maioribus iſtorum præceptorum, ex quorum
maiorum querela hoc peruenit à Papa,ſecundùm Io. Andr.
2 ¶Ex hoc colligo,† ꝙ ſuperior poteſt conqueri,ſi ſubiecti ab
eorundem iudicibus opprimuntur. & ſic poteſt dominus a-
gere de iniuria ſubditis irrogata.quod dic,vt no.Innoc.infra
de appella.c.dilectis. Intereſt enim dominorum ſubditos ab
aliis non vexari:vt ſic habeãt eos locupletiores,vt ibi per In.
¶Secundò nota,ꝙ iſti iudices repellebant iſtos, tanquã in-
habiles,ab agendo:& ſi fuiſſent,vt credebant, poterant hoc
facere. quia ad iudicis officium pertinet prohibere inhabi-
les,ne in iudicio veniant:etiam ſi pars velit conſentire, & cũ
talibus litigare,vt l.quos prohibet. ff.de poſtulan. & ca.exce
ptis.infra de excep.& eod.titu.c.pia.lib.6. & vide quod nota
tur in c.j.infra de elect.lib.6.& quod dixi ſupra eod. c. cau-
3 ſam quæ. ¶Tertiò no.† ꝙ religioſi ratione adminiſtrationis
ſibi commiſſæ poſſunt agere,& conueniri.cui enim commit
titur cura,& adminiſtratio:videtur etiam commiſſum exer-
citium actionis:ſine quo adminiſtratio explicari nõ poteſt,
vt l.j.in fine.& quod ibi no.ff.vſufru.quemadmo.caueat. & l.
4 ſi.de ope.nou.nuncia.ca.cum dilecta. ¶Quartò not.† ꝙ vbi
alicuius cognitio eſt ignota,præſumitur potius liber,quã ſer
uus.& habilis,quàm inhabilis.& hoc eſt,quod dicit lex: ꝙ ẽt
penitus ignotus poteſt hæres inſtitui, vt l.extraneum. C. de
hæred.inſti.Et ratio huius eſt; quia iſtæ inhabilitates proce-
dunt ex accidenti(puta ratione infamiæ:ſeruitutis: vel ex a-
lio accidenti.)bonitas autem, & libertas procedit à natura,
pro qua in dubio præſumere debemus,vt infra de præſump.
c.fina.& quod notat Dyn.in reg.ſemel malus.de regu.iu.lib.
5 6.&c.¶Quintò no.† quòd licèt monachi æquiparentur ſer-
uis,& pro mortuis habeantur,vt 16.quæſtio. 1. c.placuit.&
notat infra Innoc.de priuileg.c.cum olim.tamen de licentia
ſuperioris poſſunt agere,& conueniri,vt ſ.de reſcri.ca.cum
dilectus. Regulariter aũt oĩa iura, quæ loquuntur in ſeruis,
poſſunt aptari ad monachos,vt no.Bar.in l.ſi.ff.de ſtipu.ſer-
uorum.tex.tamen ille non loquitur,niſi de templariis: qui in
hoc poſſunt monachis ęquiparari. quia non habent propriũ
in ſingulari:ſicut nec monachi,&c. ¶Sextò not.ꝙ dicitur in
litera[non curandum.]ꝙ generatio ſit ignota. facit enim, ꝙ
ille,qui venit cum literis de longinquo: & dicit ſe eſſe illum,
qui in literis eſt deſcriptus:ꝙ ſibi eſt credendum.facit quod
no.Cy.in l.ſi qua per calumniam.C.de epi.& cler.& l.ſi pro-
curatorem abſentem.ff.de procur.& loquitur ille tex.tamen
iſti,qui agebant,petuntur remoueri prætextu religionis, vel
nationis incognitę. ¶Quid ergo ſi ratione minus canonicæ
inſtitutionis: uel quia dicitur non habere titulum in benefi-
cio.an iſtis exceptionibus remoueri poterit, ſeu poſſit,q eſt
in poſſeſſione prælaturæ,ſeu beneficii.dic vt no. ſ.de elect,c.
tranſmiſſam.& ſ.de reſtit.ſpo.c.in literis.per Inno. & ꝑ Ho.
ſ.de elect.c.nihil.& in Spe.de actio.§.j.ver. ſed pone quidã.
¶Oppo.& videtur,ꝙ prima exceptio,de qua in tex. ſit effi-
cax ad iſtorum repulſionem,vt ſ.de poſtu. c.2. & de ſindic.
cap.vno. pacificè.n.debẽt viuere ſerui Dei:ſed in iudicio eſt
ſtrepitus,& clamor.vnde coniungi non poſſunt,quorum ſtu
dia ſunt diuerſa.16.q.7.c.in noua acti. & non debent promi
ſcuis rerum actibus.turbari officia,vt l.conſulta. C. de teſta.
So.dicit Io.An.in clauſtralibus non habentibus adminiſtra-
tionem procedit obligatio:in præceptoribus non.quia ad a-
genda negocia conſtituti,agere,& defendere poſſunt.de pro
cur.cap.petitio.& c.dilectus.& eod.titu.cap.qui generaliter.
lib.6.&c.¶Quęrit glo.quare iſti conuenti quęrebant de na-
tione iſtorum.dicit ad hunc finem; quia infames conſueue-
runt fugere loca ſuæ nationis: & infames non poſſunt eſſe in
cauſis procuratores.hoc verum de iure canonico. ſed de iu-
re ciuili videtur,ꝙ infamis poſſit eſſe procurator, vt Inſtitu.
de exceptio.§.fin.de hoc infra de iura.calum.c.Imperatorũ.
in vlt.glo.¶Vtrùm autem poſſit eſſe tutor,vel curator:vide-
tur tex.ꝙ ſic in l.j.in §.ſed eſt æquiſſimum. ff. de poſtu. & l.
puto.in princ.eo.titu.Et ſentit glo.in l.athletæ.de excuſa. tut.
& glo.etiam hoc no.C.de infam.l.j.libr.10. ¶Vel dicit gl.ꝙ
ideo quærebatur de origine;quia fortè erant ſerui,qui in iu-
dicio intereẽ nõ poſſunt,niſi in caſibus.ff.de iud.l.ex certis.
¶Sed certè non erant ſerui præſumendi:poſtq̃ erant in poſ-
ſeſſione libertatis.nã ẽt ſi poſt ſñiam latam contra eccleſiam
de ſeruitute appareret:nõ ꝑ hoc eſſet ſentẽtia lata cõtra ec-

clesiã retractanda, vt C.de teſta.l.1.& ff. ſi quis cau.l.ſi.& de
euictio. l.illud.quis durãte cã fieret abſolutio, ſi de ſeruitute
conſtaret.ff.eodẽ.l.non idcirco. de hoc.s̃.de ſeruis non ordi.
c.1.Vel dic ad vtrũq; de ſeruitute, & infamia.ꝙ iſtæ exceptio
nes non ſunt validę cõtra religioſos. quia ꝑ ingreſſum omnis
tollitur irregularitas, ſi qua fuit, vt in iuribus allegatis in glo.
de quo.j̃.de apoſt.c.ex literarum.¶ Quærit Io.An.poſt In-
no.& Doct. circa iſtos pręceptores præpoſitos in iſtis domi-
bus.quod ſit eorũ officiũ: vtrùm eorum maior præferatur eis
in agendo, & defendẽdo: qualiter loca eis cõmiſſa teneantur
ex eorũ adminiſtratione, ſi delictũ, vel culpã i adminiſtratio-
ne commiſerunt: ad iſtorũ pleniorẽ declarationẽ præmittit,
quibus iſti debeãt aſſimilari.& dicit, ꝙ inſtitoribus: qui ꝓpo
nuntur negocio dominico. de quibus inſtitorib. plenè no. j̃.
de fideiuſſ.c.quod quibuſdã.& illa æquiparatio eſt bona, qñ
dicta domus ſit cõmiſſa præceptori, & hẽt ſuperiorem, qui in
ſtituit inferiorem. & ſuperior eſt dñs nõ tantũ rerum inferio
rum: ſed etiã rerum oĩus: aliàs ſecus, vt ff.de inſtitoria act.l.3.
& l.cuiuſcũq;.§.1.& §.ſed filio. & illa æqparatio inſtitoris vi
6 detur bona.† Inſtitor enim dr̃ ille, qui præponitur alicui vni-
verſali quæſtuariæ negociationi, ẽt certo loco nõ deſigna-
to.ſecus ſi ꝓponatur alicui rei, vel negocio nõ quæſtuario: tũc
enim magis vocabitur procurator, vt l.3.cũ.l.ſeq.& ſeq.vſq;
ad §.non tñ.ff. de inſti. ¶ Sicut enim iſti ꝓponũtur certæ vni
uerſali adminiſtrationi: puta pecunijs fęnerandis.mercibus
emendis, & vendendis: menſæ numulariorũ, & ſimi. ¶ Ita iſti
præceptores præficiuntur vniuerſali adminiſtrationi illarum
domorum.hoc ergo ꝓmiſſo, quæro primò. Vtrũ illa præpoſi
tio operetur, ꝙ maior dñs pro factis iſtius domus inferioris,
nõ poſſit cõueniri, vel agere: Reſpõdeo, & diſtinguo modos
præpoſitionis, & naturã, ſiue cõditionẽ huius domus inferio
ris.Nã qñq; iſti præceptores ſunt temporales, qui pñt ad ſu-
perioris beneplacitum remoueri. qñq; perpetui. Primo caſu
nõ ſolùm hi ꝓceptores, ſed etiã ſinguli ſuperiores pñt agere,
& conueniri pro tali loco.vt ff.de inſti.l.cuiuſcũq;.§.fi.& l.ſe.
& de exerci.l.1.§.magiſtrũ.& §.eſt autẽ nobis. Nã ibi dr̃, ꝙ
electio eſt agentis, quẽ prædictorum conueniet.ſi autẽ ſupe-
rior, & inferior in agendo concurrant, præferendus eſt ſupe-
rior.Nã cũ poſſit ſubditum remouere ab adminiſtratione in
totum: multò fortius à proſecutione certæ cauſæ.ar.ff.de pro
cura.l.in cauſæ.¶ Et dicunt quidã, ꝙ illo caſu nõ eſt vis, vtrũ
illa domus inferior habeat bona diſtincta à domo ſuperiori,
vel nõ habeat: dummodo remotio fiat ad velle ſuperioris, &
ei obediat, & teneatur de ſtando ibi, & recedendo.nam licèt
bona ſint diſtincta: tamen adminiſtratio non eſt diuiſa: q̃ po-
teſt eẽ penes plures ꝓceptores, ſicut & penes plures tutores,
& alios adminiſtratores, vt l.ſi plures.ff.de adminiſtra. tuto-
rum.& l.inter tutores.& l.Titium, & Mæuiũ. §.tutores. eodẽ
titu.¶ Si autem ſit perpetuus præceptor, qui non poſſit ſine
cauſa remoueri, vt j̃.de ſtatu monach.c.cum ad monaſteriũ.
imò eſt in c.monachi.§.priores.in eodem tit.prior præcepto
rum non poterit agere de rebus ad hunc locum pertinenti-
bus: niſi ad defectum præceptoris inferioris, vt no.j̃.de reſti-
tut.ſpol.c.olim.1.& de teſti.c. cum olim.In defectũ enim poſ
ſet ſuperior agere, etiam ſine cõſilio ſui Capituli. licèt ſine ta
li cõſilio non poſſet talem inferiorem, etiam cum cauſa, amo
uere.Nam nec alius prælatus poſſit aliquẽ deſtituere, vel ar-
dua negocia eccleſiæ ſuæ agere ſine conſenſu ſui Capituli, vt
j̃.de his, quæ fiunt à prælato ſine conſenſu c.quanto.& tamẽ
agere, & cõueniri põt ſine cõſenſu alicuius, vt s̃.de reſcrip.c.
edoceri.¶ Alij dicunt, ꝙ non eſt vis: vtrũ præceptor ſit tẽpo
ralis, vel perpetuus.nec etiam vtrùm poſſit ſine cã remoueri,
vel non.Sed in hoc eſt vis: an ambo poſſint libere adminiſtra
re.& quis eorum ſit maior in adminiſtratione. & tunc ambo
poſſunt conueniri.& maior in agendo præfertur. ſic eſt in ex
ercitoribus, vt l.1.§.cũ autem.ff.de exercito.& in patre, & in
filio.C.de bonis, quæ libe.l.cũ non ſolũ.& idẽ in inſtitoribus.
de inſtit.l.cuiuſcunque.& in præpoſito, & in canonico, quan-
do agitur de præbenda, vt no.j̃.de proba.c.ex literis.& in vi
carijs.93.diſtin.c.1. Item non eſt vis, vtrùm hoc lucrum, vel
damnum ad aliquẽ ſpectet: dummodo alterius ſit adminiſtra
tio, vt notatur de reſcriptis.c.edoceri.¶ Subdit autem, ꝙ pro
iſtis locis religioſis multi poſſunt agere, & conueniri, etiam
ſi non habeant adminiſtrationem: ſed non coguntur. de qui-
bus no.j̃.de teſti.c.cum olim. Super his tamen, quæ dicit In-
no.ꝙ plus ſibi placet quod no.j̃.de relig.domi.c.cum venera
bilis.ibi etiam diſtinguit inter temporales, & perpetuos: vt tẽ
porales ſicut poſſunt ad ſuperioris beneplacitum remoueri:
ita etiam præferantur eis in agendo, ſi volunt. perpetui verò
ſicut non poſſunt remoueri à prælatura illa ſine cauſa: ita nec
etiam ab agendo, & defendendo ſuper rebus ad dictum locũ
pertinentibus.ſecus ſi non ſit quæſtio non de rebus, ſed de iu
re ipſius ſuperioris. quia non dicitur habere ius in illa eccle-
ſia, ſiue loco: tunc enim ipſe eſt cõueniendus, nõ inferior præ
latus, vt ibi per eũ.ad hoc s̃.de reſcrip.c.auditis.ptãs ergo ſu-
perioris pro iuribus inferioris domus multum pendet à iure
ſuperioritatis.põt enim multis, & varijs reſpectibus vna eccle
ſia alteri eſſe ſubiecta.qñque iure pñtandi: qñque iure inſti-
tuẽdi: qñque quò ad tpalia: qñque quò ad ſpiritualia: & alijs
modis.no.j̃.de præben.c.de monachis.& de priuile.c.cum &
plantare.§.in eccleſijs.& e.tit.c.paſtoralis. videas Inn. & cle.
1.de reſcri.& habent locum prædicta in iſtis præceptoribus,
quibus commiſſa eſt adminiſtratio certi loci. quandoq; non
certi loci, ſed certæ præbẽdæ vnius eccleſiæ habet adminiſtra
tionem.& tunc dic, vt j̃.de proba. c.ex literis.per Inn. qñque
non habet adminiſtrationem aliquam, ſed eſt ſimplex cano
nicus in eccleſia, vel ſimplex monachus in monaſterio: tunc
vtrùm poſſit agere pro rebus eccleſiæ, vel monaſterij ſine mã
dato.dic vt j̃.de teſti.c.cum olim.vbi de hoc.¶ Secundò quæ
7 ro † vtrùm ex dolo, vel culpa iſtorum præceptorum commiſ
ſo in contractibus teneatur locus. dic, ꝙ ex dolo nõ tenetur,
niſi ſit factus locupletior.ff.quando ex fa.tu.l.dolus.& C. qñ
ex fa.tu.l.2.& no.de hoc.j̃. depoſi. c. grauis. & de ac. emp.l.
Iul.§.idem.de culpa autem pręceptoris tenetur inſolidum lo
cus, ſi poteſt ſeruari indẽnis à præceptore: aliàs non.ff.de ad
mi.tu.l.fin.in princ.Si autem præceptor bona fide contraxit:
tenetur locus inſolidum, etiam ſi fiat inde pauperior.j̃.de ꝑ-
ca.c.2.& de mi.l.patri.§. ſi pecuniam. ſed poteſt in integrum
reſtitui.ſi exinde ſit grauiter læſus.ff.de mi.l.ait prætor.& l.ꝙ
ſi minor.§.1.Executio autẽ rei iu.ſemper fit contra locum: ſi-
cut & cõtra pupillũ.ff.de re iudi.l.ſi ſe.& l.2.de admi. tu. Alij
aliter dicunt in aliquo prædictorum, ſm̃ eum.¶ Tertiò quæ-
8 rit, † qui ſint illi, qui habent poteſtatẽ inſtituendi iſtos præce
ptores in talibus locis. dic, ꝙ de iure cõi conſiderandum eſt,
vtrùm per electionem cauſantur, vel curã habeant, an gerant
ſimplicẽ cuſtodiam ſine cura.¶ In primis caſibus auctoritas
diœceſani interuenire debet.de ſtatu mo.c.monachi.§.prio-
rum.& de priuile.c.cũ & plantare.§.in eccleſia. ¶ In ſecũdo
ſufficit, ꝙ à ſuo priore ſimpliciter deputantur. de ſta. mo. c.
monachi.§.prioratus.& c. cum ad mon. §. talis. de conſilio
tñ ſine conſenſu collegiorum: niſi aliud ſuperior obtineat ex
priuilegio, vel pręſcripta conſuetudine, quę iuri deroget, vt
j̃.de his quę fi.à præla.c.ea noſcitur.& de elec.c.ſacroſancta.

ADDITIO.

a ¶ Templi. Tẽplum quid ſit, & quot, & quæ eius partes no. Gul.16.q.3.c.
vniuerſis.

SVMMAE.

1 *Iudices eccleſiaſtici debent laicis de clericis iuſtitiam facere.*
Et idem prælati.2.
3 *Iudex negligens in expeditione cauſarum debet moneri, vt expediat.*
4 *Ius canonicum in caſibus, in quibus diſcordat à iure ciuili, an debeat ſeruari clerico in foro ſeculari: & ius ciuile laico in foro eccleſiaſtico.*
5 *Clericus agens coram iudice ſeculari, an poterit ibi conueniri.*

Qualiter.

1 QValiter. †Iudices eccleſiaſtici debẽt lai
cis de clericis iuſtitiam facere
h.d.Tria facit, præcipit, impedimentum remoue-
tur, grauamen ſuſpicatur, & prohibet. ſecunda ibi [non ob-
2 ſtã.] tertia ibi [ne pro defectu.] ¶ Primò no.ꝙ pręlati a in eo
a rum foro debent laicis adminiſtrare iuſtitiam, & celerem.&
conqueruntur laici; quia non celeriter: ſed prolixè lites pro-
trahunt ſecundùm Hoſt. debent ergo arctare dilationes ex
cauſa, nec propter hoc poterit appellari, ſupra de tranſact.c.
fina.& C.de iudici.l.properandum.poſt prin.& ſi nolunt, vel
non poſſunt vacare: debẽt cauſas tales committere clericis,
& non laicis.16.quæſtione j.c.te quidem.qđ dic, vt dixi.s̃.c.
decernimus.& punitur quãdoq; iudex negligens in æſtima-
tione litis ſine ſpe ceſſionis iurium dictæ quæſtionis ſibi fien
dæ, vt eſt caſus in l.mancipia.C.de ſeruis fugitiuis. ¶ Secũdò
3 not.† ꝙ iudex negligens in expeditione cauſarum, debet mo
neri, vt expediat. ex quo argue, ꝙ per negligentiam iudicis
inferioris non deuoluitur ad proximum ſuperiorem: ſed de-
bet ſuperior eum cogere miniſtrare iuſtitiam, vt infra de iu
re patrona.c.nullus. &.2.q.7.c. anterioris. ¶ Tertiò nota, &
aduerte, ꝙ de iure illo poterat fruſtratoriè appellari, vt c.cũ
ſit Romana.de appel.hodie ſecus.eo. titu.c.vt debitus. & ta-
men contra laicum agentem in foro eccleſiaſtico non recipi
tur fruſtatoriè appellatio.ex quo arguo, ꝙ laico litiganti in
foro eccleſiaſtico debet ſeruari ius ciuile. quo iure nõ poteſt
ab interlocutoria appellari, vt l.ante fi.C. quorum appe.non
reci.¶ Similiter econuerſo clericis debet in foro ſeculari ſer
uari ius canonicum.& ſic poſſunt ab interlocutoria appella
re, vt no.in c.1.s̃.de conſti.de hoc dicã.j̃.tit.1.ca.qđ clericis.
4 Et no.iſtud ar. † vtrùm in caſibus, in quibus diſcordat ius ca
nonicum à iure ciuili, ſeruari debeat laico ius ſuum in foro
eccleſiaſtico, & clerico ſuum in foro ſeculari.credo, ꝙ ſic, in
his, quæ tendunt ad litis ordinationem.qđ dic, vt no. Bart.in
l.cunctos populos.C.de ſumma trini.¶ Quartò not. in verſi.
ne pro defectu.ꝙ pro defectu iuſtitiæ, quam negligit mini-
ſtrare iudex, trahuntur eius ſubditi ad alienum forũ.hac rõ-
ne qñq; cõcedunt repræſaliæ creditori in ciuitate debitoris,
cum non miniſtrat iuſtitia, no.j̃.de iniur.& dã.da.c.1. li.6.&
Bart.no.in tractatu repræſaliarũ. ¶ Quintò collige, ꝙ ꝓpter
negligentiã iudicis eccleſiaſtici nõ deuoluitur iuriſdictio cõ
tra clericum ad iudicem ſecularem, vt in ver. qđ oĩno.q ſic
intelligit, vt ſiue faciat, ſiue non faciat eṗs iuſtitiam laicis: nõ
5 tñ ꝓpter hoc trahat clericus ad iudiciũ ſeculare.¶ Sextò no.
ꝑ iſtum ver. ꝙ oĩno dicũt qdam, ꝙ clericus agens corã iudi
ce ſeculari contra laicum, non poterit ibi recõueniri.Sed Io.
An.tenet contrarium, vt dixi.s̃.e.c. at ſi clerici. Non ob.hæc
litera, quæ trahi prohibet.& ſic in conueniente loquit, nõ in
reconueniẽte.poterit ergo clericus corã iudice laico recon-
ueniri, ſecũdùm Pet.qđ eſt verũ, ſecũdùm Hoſt.dũmodo ni-
hil doloſè agat. puta laicus aufert clerico bouẽ, vt conueniat
eũ corã iudice laico, vt ibi añ reconueniat. ¶ Quæro q̃ eſt rõ
diuerſitatis, ꝙ ꝓpter negligẽtiã iudicis ſecularis deuoluit iu
riſdictio ad iudicẽ eccleſiaſticũ, & nõ ecõuerſo.Sol.dicit Io.
An.ꝙ olim oẽs cauſæ clericorũ, & laicorũ deferebant ad ec-
cleſiã.j̃.qui filij ſint legit.c.ꝑ venerabilẽ.& 11.q.j.c.relatũ.iõ
ſi redeat laicus ad ſuum primæuũ forum, non vr̃ eius cõditio
deterior: ſicut nec dotis conditio fit deterior, qñ redit ad na
turã ſuã.ff.de pac.l.ſi vnus.§.qđ ſi nõ.vt tolleret totũ. ad hoc
3.diſt.c.ab exordio.Itẽ hoc eſt naturale, ꝙ maior minorum
negligentiam ſuppleat, non econtra.9.q.3.c.cum ſcimus.

ADDITIO.

a ¶ Prælati. Nomine prælati, quod contineatur, vide Hoſt in c. cũ ab eccle-
ſia.de of.or.& de offi.dele c.ſi quando. de app.c.Romana.per Gul.

SVMMAE.

1 *Iudex propter ſimilitudinem cauſæ, quã habet cũ alio, prohibetur cognoſcere de alia cauſa ſuæ conſimili.*
2 *Similitudo cauſæ efficax ad iudicem recuſandum quæ ſit.*

a CAuſam, Iudex habens ſimilem a cauſam
à iudice remouetur. hoc dicit.
Primò recitat delegationem cauſæ. ſecundò cau-
ſam remotionis vnius delegati.& aliũ ſubrogat, ibi [quia ve-
1 rò.] ¶ Primò no.ꝙ † propter ſimilitudinem cauſę, quã iu-
dex habet cũ alio, prohibetur cognoſcere de alia cã ſuæ con-
ſimili.¶ Similitudo enim cauſæ ſicut parit inter ſimiles quen
dam amorem præcipuum: vnde dicitur.oẽ aĩal diligit ſimile
ſibi.Et not.ꝙ dicit textus [penè.] hoc enim ideo dicit, ꝙ vix
ſimilis inueniretur. qñ verò ſimilis ſit, boni iudicis arbitrio
cõmittitur, ſecundũ Inn.& Egi.facit qđ no.Io.An.j̃.de præ-
ben.c.nõ poteſt.lib.6.ſuper glo.pone hæres. Reuocat glo. in
dubium, vtrùm ſit iuſta cauſa recuſandi iudicem, ꝙ habeat ſi
milem cauſam. quidquid ſit per iſtum tex. Similitudo enim
cauſæ, quã qs hẽt, reddit iudicẽ ſuſpectũ: ſimiliter & teſtẽ.j̃.
de teſti.c.ꝑſonas.gl.tenet, ꝙ ſimilitudo cauſæ ẽ iuſta cã ſubro
gandi iudicẽ, nõ aũt recuſandi.Hoſti.hoc reꝓbat, dicẽs pp ſi
militudinẽ cãæ poſſe iudicẽ recuſari.Ita tñ ꝙ hoc boni iudi-
cis arbitrio dirimat: nõ.n.oĩs ſimilitudo repellitur.Quæro er
2 go † quæ erit efficax cauſæ ſimilitudo ad iudicem recuſandũ.
Io.An.exemplificat, cum vnus allegat conſuetudinem, ꝙ ſit
ſtandum dicto proxenetæ in certo regno, vel loco, & iudex
habet ſimilem cauſam ſuper hoc: certè non poterit de pręd
icta cã cognoſcere: vel pone in verbis dubijs priuilegiorum
eadem eſt quæſtio inter iudicem, & aduerſarium ſuũ: vel po-
ne exemplum ex nõ.de offi.vic.c.2.li.6. in prima glo. & hoc
teneas. ¶ Vltimò collige ex text. ꝙ hic nõ valuiſſet ſubroga
tio, niſi de literis facta fuiſſet mentio.non enim eſt veroſimi-
le, ꝙ ſubrogatio fiat de facili, poſtquã iudex cepit vti iuriſdi-
ctione.Superior tñ ẽt ſine cã põt reuocare cõmiſſionẽ, & ſub
rogationem facere ſola voluntate, vt ff.de iudic. l. iudicium
ſoluitur.Hoſt.remittit ad ſummam de offi.del. §. qui delega-
ri.verſi.ſed nunquid poteſt reuocare commiſſionem.

ADDITIO.

a ¶ Similem cauſam. Qui diſſimilem cauſam allegat, eam probare tenetur.
no.Ho.in.c.tranſlatum.de conſtit.

SVMMAE.

1 *Electionem plures poſſunt impugnare.*
2 *Impugnantes electionem pñt in iudicio per procuratorẽ comparere.*
3 *Iudex in cauſa electionis non ſolùm ſuper oppoſitis: ſed etiam ſuper dependentibus poteſt inquirere.*
4 *Exceptio conſpirationis, & excommunicationis concernens perſonas litigantium, poteſt opponi contra perſonas procuratorum.*
5 *Diſcutiendum an ſit primò de exceptionibus dilatorijs, quàm de peremptorijs.*
6 *Appellatio poteſt iuſtificari ex diuerſis cauſis:*
7 *Cauſæ plures quando allegantur: quarum quælibet ſufficiat ad victoriam cauſæ: ſufficit alteram probare.*
8 *Modus addendi, & proponendi in actionibus, & petitionibus attendendus eſt: & ſecundùm illum formanda ſententia.*
9 *Error in ſpecie iuriſdictionis reddit iudicium nullum.*
10 *Conſpiratores quare repellantur ab agendo.*
11 *Conſpiratio quando ſit licita.*
12 *Iudex, qui debet de exceptionibus dilatorijs, vel declinatorijs cognoſcere ordine ſucceſſiue: ſi hunc ordinem omittit, & ad vlteriora procedit: an valeat proceſſus.*

a EXhibita Si iudices de principali, & exce
ptionibus præiudicialibus a ſi-
mul cognoſcãt: vel ſup principali probationes lite
non conteſtata, recipiant, ab eis licitè appellat. Et diuidit in
duas ptes. primò appellãtis petit. i ſcđa appellationis cõmiſ
1 ſio ſcđa ib. [qa verò.] ¶ Primò no. ꝙ † plures pñt ĩpugnare
electionẽ.de forma ſeruãdi in mõ opponẽdi, & ſpecificãdi cri
mina cõtra electũ no.in c.j.de elec.li.6.& c.vt circa.& in cle.

2 conſtitutionem,vt circa.eo.tit.¶Secũdò no.†ꝙ illi , qui im-
pugnant electionem,poſſunt coram per procuratorem in iu
dicio comparere.& hoc eſt verum,etiam ſi opponantur cri-
mina:poteſt etiam hoc fieri per procuratorem habentem ad
hoc ſpeciale mandatum,vt cle.non poteſt procurator.de ꝓ-
cura.& c.is cui.de elec.lib.6.¶Tertiò no. formã commisſio
nis in negotio electionis.quia debent vocari oẽs,quorũ inter
eſt:& gñaliter ꝑ edictũ.q̃ citatio gñalis ſufficit, quotieſcũq;
aduerſarius eſt incertus.C.ſi vt ſe ab hære.ab.Auth. ſi oĩs.&
ſ̃.de ma.& obe.c.humilis.& de elec. c.ſi.lib.6.hoc verũ, cum
iure ordinario petit̃ electio cõfirmari. Si aũt p viã appella-
tionis eſſet ad ſuperiorẽ deuoluta.dic vt d.c.1. de elec.lib.6.
3 vbi ius citat,& interpellat oẽs volẽtes ſe opponere.¶† Quar
tò no.[ſi negotiũ contingentibus.]&c.ꝙ in cã electionis nõ
ſolũ ſup oppoſitis,& ſup dependentibus ab eodẽ põt iudex
inquirere.Non eſt cuiuſcũq; mandati cõprehendere nõ ſolũ
expreſſa,ſed ẽt expresſis cõnexa,vt ff.de admini.tu.l.ita aũt.
§.ſi tutor.& l.tres tutores.e.ti.ibi[qua talia ſunt,q̃ cõſumma
tionẽ cœptorum deſiderẽt],vel ibi coniuncta ſunt , vt ſepa-
rari non debuerint.& vide Oldr.conſi.163.& in cle.cõſtitu-
tionẽ,vt circa.de elec.vbi de circũſtantiis declarãdis.¶Quin
tò no.ꝙ verbũ, inquirere, nõ ſumit̃ ſtrictè ꝓ ꝓceſſu inquiſi-
tionis.hoc.n.oĩbus iudicibus eſt cõe,veritatẽ inquirere ,vt l.
iudices.C.de iudi.& 30.q.vlt.c.iudicantẽ.contrariũ credide-
rũt iſti iudices,ſecuti verborũ corticẽ , & non mentẽ, contra
c.Marchion,& Baſilides.1.q.1.& ſic intelligit̃.j̃. de ver.ſig.c.
ꝑterea.ex illo ver.reſcripti [vocatis,q. fuerũt vocãdi.]&c.po
tuerunt iudices ꝑpendere , ꝙ non in modũ inquiſitionis fuit
eis negotiũ delegatũ.& dicit Io.An.ꝙ ſemp in dubio;ex quo
petent,non cõſtat, ꝙ in modũ inquiſitionis,ꝑſumemus, ꝙ in
modum iudicialis cõmisſionis,ſecundùm Vin.de hoc in ſpe.
de inqui.§.1.ver.quid ſi in litera.& in fi.& ſolet præmitti tũc
de inſinuatione clamoſa.de accu.c. qualiter. ſecundùm Vin.
¶Itẽ cõmiſit Papa cãm ad petitionem iſtorum ſe opponen-
tiũ.quantũcunq; ergo Papa in literis vſus fuiſſet verbis imꝓ
priis,ac præpoſteris,debebãt ꝓpriè,& aptè intelligi. vt ſ̃.de
reſcr.c.cãm. nã ſm̃ ſubiectã materiã ſunt intelligendi ſermo
nes,vt l.ſi vno.ff.lo.& l.ſi ſtipulatus.de vſu. d.c. intelligentia.
4 vbi de hoc &c.¶Sextò not.†ꝙ exceptio cõſpirationis,& ex
cõicationis cõcernẽs ꝑſonas litigantium põt opponi contra
ꝑſonas procura.qa habilitas ꝓcuratoris cõſiderat̃ ex ꝑſona
dñi,vt c.poſt ceſsionem.j̃.de ꝓba.& l.alia.§.elegãter. ff.ſol.
ma.in qua verò forma ſit exceptio proponenda,& j̃. quẽ ter
minũ ꝓbanda,no.j̃.de excep.c.pia.li.6. ¶ Septimò hic colli
gitur,ꝙ ſi iſti fuiſſent inquiſitores,potuiſſent ſimul cognoſce
re.Sed hoc non eſt verum,ſecundùm Gof.vñ dicunt Inno. &
Ho:ꝙ illæ exceptiones,qa declinatoriæ,vel perẽptoriæ fori,
añ ingreſſum negotii ſunt proponendæ. proponunt̃ enim,vt
aduerſarius repellatur.C.de exce.l.ſi.dicũt etiam, ꝙ ſiue pro
ponat̃ excep.contra illud,de quo ſit inquiſitio.de pur.can.c.
cum dilectus.ſiue contra ꝑſonam iudicis inquirentis,ſiue cõ
tra ꝑſonam ꝓſequentis inquiſitionem:vt de accu. c. veniens
3.& c.cum oporteat.Semp tñ primò cognoſcendũ eſt de ex
cep.vt C.de exce.l.ſi quid.¶Qñ aũt iudex ex officio ꝓcedit,
vel miniſtrum inquiſitionis conſtituit:tunc & ſi contra illum
miniſtrum proponat̃ excep.tñ ex officio ſuo procedit,illo re
moto.facit qđ no.Io.An.in d.c.cum oporteat. ſuper gloſ.ex
quo.& in c.j.de reſcr.li.6.¶In publicis criminibus dicimus,
ꝙ accuſatore defuncto,vel deſiſtẽ.iudex ex officio produxit
ad finem actionẽ illam,vt ff.de publi.in l.defuncto.& l.libel-
5 lorum.§.ſi.de accu.¶Octauò no.†ꝙ prius eſt diſcutiendum
de exceptionibus dilatoriis,q̃ de ꝑemptoriis, & hoc verũ,cũ
exce.contra ꝑſonas opponit̃, & in vim dilatoriæ . ſi aũt oppo
nant̃ in vim ꝑemptoriç(vt qa clericus eſt inhabilis, qa irregu
laris)tũc poſt li.cont. eſſet cognoſcẽdũ:ſicut de aliis perẽpto
riis,vt l.emptor.de ꝑſcrip.lon.tpe.facit l.qm̃ allegandũ.C.de
adul.& qđ no.Cõpo.in c.nihil eſt.ſiue in c.ꝙ ſicut.ſ̃. de elec.

Quedã ergo eſt ꝑſona,in qua ſubſtantiat̃ iudiciũ.q̃dã,in qua
ſubſtãtiat̃ actus,& negotiũ.¶Nonò no.ꝙ iure iſto in cã ele
ctionis reqrebat̃ ordo iuris,& lit. cõteſt. cõcor.c. dudũ.ho-
die ſecus,vt j̃.c.diſpendiosã.in cle.vñ hodie dubitari poſſet,
an posſint iudices ſic ꝑmitti de dilatoriis,& principali nego
tio ſimul cognoſcere:credo,ꝙ nõ.qa non prius iuris rõ,q̃ ꝑ-
ſona conueniẽda eſt,vt l.qdã referũt.de iure cod.¶Nã i iſtis
sũmariis licèt nõ ſeruet̃ ordo.tñ talis ordo ſeruat̃,cuius omiſ
ſio fortè redderet iudiciũ nullũ,vt ſentit In. in c.noſtra.in fi.
j̃.de coha.cle.& mu.facit c.ad noſtrã. de iureiur. ¶Decimò
6 no. in verbo mãdamus.†ꝙ ex diuerſis cauſis põt appellatio
iuſtificari.& ſic plures cauſæ iniuſtitiæ ad irritãdũ ſñiam pñt
cumulari in vno libello:ſimiliter vnam rẽ ex pluribus cauſis
petere poſſẽ,vt no.Dy.in c.nullus pluribus.de reg.iur.lib.6.
curia tñ,cũ plures cauſæ deducunt̃ in app.ſeruat nouũ ſtylũ.
de quo ꝑ Io.An.j̃.de accu.c.cũ cãm.ille ſtylus eſt,ꝙ curia in
reſcripto,qđ cõcedit,eligit vnã ex illis cauſis. & ſic ponit ap
pellantẽ in diſcrimine,ſi illa cã poſtea nõ ꝓbat̃ vera.[& ideò
ſibi caueat,vt naturas exprimat.& põt hoc tolerari in appel
latione ab interlocutoria,ſed nõ ita in appellatione à diffini
tiua,q̃ põt iuſtificari ex cauſis ẽt nõ expſſis,vt l.ſcio.ff.de ap
7 pel.¶Vndecimò no.†ꝙ qñ plures cauſæ allegant̃, quarũ q̃li
bet ſufficit ad victoriã cauſæ,ſufficit alterã ꝓbare:de quo.ſ̃.
de reſcrip.c.2.& c.inter ceteras.e.ti.& qđ no. Bal. in l. Titia.
ſo.ma.dicã.j̃.¶Duodecimò no.formã ꝓnũciationis,cũ ap
pellatio ab interlocutoria pronũciat̃ iuſta:quicqd.n.poſt ta-
lẽ appellationẽ legitimã attentatũ eſt ꝑ iudicẽ ad quẽ, dẽt re
b uocari,b vt j̃.de app.c.nõ ſolũ.li.6. Et no. vtrũ illa reuocatio
ſit fienda demũ poſt ꝓnũciationem ſup tali appellatione: an
verò ante.dic,vt j̃.de iureiur.c.veniẽtes.¶Et no. ꝙ hic ponit̃
extensè illa clauſula, qua mandat̃ irritari poſt appellationẽ
legitimã.in multis,& ferè in oĩbus aliis Decretalibus, in qui
bus de dicta clauſula fit mẽtio,ponitur trũcatè[reuocato in
irritũ.]&c.ꝑfice ergo ſemp illud,&c.vt habet̃ hic,& ſ̃.de re-
ſcr.c.ſignificãte.& c.Rodulphus.& de exce.c.dilecto.¶ Ter
8 tiodecimò no.in ver.qua non in modum &c.†ꝙ modus agẽ
di,vel ꝓponendi in actionibus,& petitionibus attendendus
eſt:& ſecundùm illum formanda ſententia.ſicut in ꝓductio-
ne teſtium directè,vel exceptiuè.j̃.de or. cog.c. cũ dilectus.
& de teſti.c.veniens il 2.ſecus in reſtitutione,q̃ propoſita di-
rectè,vel exceptiuè hẽt eundem effectum.ff. de iureiurã.l.nã
poſtea.§.ꝙ ſi minor.Idem q̃rela inofficioſi teſtamenti, q̃ di-
recta,vel incidenter hẽt eundem effectũ.de inoffi.teſta.l.Pa-
pi.§.ſi filius.¶Quartodecimò not.ꝙ iuſta decernitur oppo.
eo ipſo,ꝙ eſt ex legitimis cauſis interpoſita:& ſi non probet̃
veritas cauſarum.qđ eſt verum ex eo, ꝙ ſe obtulit ꝓbaturũ:
aliàs ſecus.j̃.de app.c.interpoſita &c.¶Quintodecimò col-
9 lige, †ꝙ error in ſpecie iuriſdictionis reddit iudicium nullũ.
hic tñ nõ iſte error,ſed ordo præpoſterus fuit cã nullitatis iu
dicij.¶Quid ergo ſi ritè proceſſiſſent , errantes tñ in ſpecie
iuriſdictionis.cũ illud idẽ iudiciũ iure ſuo facere potuiſſent:
vr̃ non valere iudicium,pp talẽ errorem.c. cum ex officii.j̃.
de præſcr.& l.1. C.qui pro ſua iuriſ.& l.1.C.vbi de crimi.agi
op. ¶Oppono, & vr̃,ꝙ Papa non iuſtè mandauerit iſtos ſe
opponentes excludi prætextu excõicationis.quia veniebant
ad defenſionẽ: & ẽt excõicati ſunt admittendi,vt c.dilectus.
de exce.& aliis iuribus alle.in gl.exceptio.So.dicit gl.q̃ inci-
pit.excõicatio:iſti agebant contra electũ,ideò repellẽdi. Sed
in contrariis electus petebat confirmationẽ.quo caſu ad eius
repulſionẽ ẽt excõicati ꝓ defenſione eccleſiæ admittunt̃, vt
j̃.de exce.c.vlt.Ita dicit gl.aliter no.Inn.j̃.de exce.c.cũ inter
priorem.vbi dicit,ꝙ rei voluntarii, q. vltimò ſe opponunt ad
iudicium non vocati,prætextu excommunicationis,repellũ-
tur.& c.intelliximus.ſ̃.e.& alia iura, quæ admittunt reũ ex-
cõicatum ad ſe defendendũ , intelligunt̃ de reo neceſſario,q
inuitus trahit̃ ad iudiciũ.dic,vt d.c.cum inter.& per Ioã.An.
in d.c.dilecti.¶Secundò op.ille tex.in fi.innuit , ꝙ ad iuſtifi-
can-

candũ appellationẽ,ſufficit ꝓbari alterã ex cauſis principa-
liter alle.Sed contra imò dñr probari oĩa , q̃ deducta ſunt in
appellatione.vt ſ̃.de præſcr.c.olim.¶Sol.vt in glo.ſi.quæ di-
ſtinguit,qñ plura deducuntur ad vnum effectũ conſequẽdũ.
nam aut quodlibet ex deductis infert victoriam cauſæ.& ſuf
ficit alterum probari,vt hic.aut alterum non ſufficit ad victo
riam.& debet probari vtrũq;. Tu latius ſic diſtingue.aut plu
res cãæ ſunt principales.aut vna venit ad qualificandum al-
teram.primo caſu aut vtraq; cã eſt in ſua ſpẽ rõnabilis,& ꝑ-
fecta:tunc ſufficit probare alteram,vt hic & d.c.2. & l. ſcio.
de appel.& l.ſi domus.de ſer.vrb.præd.aut neutra eſt in ſua
ſpẽ perfecta:& tunc non ſufficit,et ſi vtraq; probatur, vt l.j.
C.qui nu.tute.aut vna eſt perfecta:alia imperfecta (puta nu
dum pactũ,& ſtipulatio.)tunc ſufficit,ſi probetur,vt C.de pa
ctis.l.ſi pacto quo pœnam.¶Scđo caſu principali,qñ vna cã
venit ad qualificandũ alteram.& tunc aut illa cã cõtinet cau
ſam agendi,vel excipiendi:tunc oportet,ꝙ probetur,vt j̃.de
prob.c.licet cãm.& c.in pñtia. aũt illa cã non eſt de ſubſtãtia
actionis:tñ inducit varietatẽ circa concluſionẽ libelli.& idẽ,
quia dẽt qualitas probari,ut l.diuus.ad leg.Cor.de ſic.aut ex
tali qualitate non variatur libellus:tunc non oportet, ꝙ qua
litas illa ꝓbetur,vt in l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxa.&
vide quod no.Bar.in l.diuus.ff.de re iud.¶Tertiò extra glo.
op.& vr̃,ꝙ in caſu huius ca.non fuit expediens appellare. qa
proceſſus erat nullus,pp iuris ordinẽ non ſeruatũ,vt l.prola-
tam.C.de ſñ.& j̃.de li.con.c.j.ergo non debuit appellari,vt
l.ſi expreſſum.ff.de app.¶So.dicit Hoſt. hic fuit appellatum
ab iſto electo,vt proceſſum iudicum impediret. quia aliàs ꝓ
ceſſiſſent.& ipſum fortè de facto grauaſſent. ſimile.j̃. ut lite
non cont.c.accedens.in §.ſi.& ff.rem ra.hab.l.3.§.falſus.vel
dic,ꝙ ſi ſeruatus eſſet ordo iudiciarius , & excõicatio fuiſſet
occulta.& iudices non ſecuri dicta conſpiratorũ tuliſſent ſen
tẽtiam, valeret eorum ſñia:niſi appellatũ fuiſſet j̃.10.dies.de
ele.c.cum dilecti.de teſtib.c.ſignificauerunt. ¶Quærit glo.q̃
10 incipit[ꝙ ſi verum.]&c.† quare conſpiratores ſunt repellen-
di ab agẽdo:dicit,ꝙ ex eo.quia præſumuntur inimici . Iõ ab
accuſatione,ab inquiſitione,& à teſtimonio repelluntur , &
licet qñq; reiicere accuſatum à proprio gradu,vt gl.Goff. &
11 Inn.dñt,†ꝙ qñq; licita videtur conſpiratio,qñ iurant,ꝙ non
pmittent ꝑlatũ dilapidare:vel excõicatũ nõ admittent:vel hç
retico nõ obedient.vel cũ ſe inuicẽ ſecurant ſup facienda , &
nõ ꝓbanda accuſatione hæretic.vel aliàs ꝑnicioſi ꝑlati:vel ſi
cõtra ꝓcuratorẽ,& infama.ũ boni viri cõiurant.16.q.7.c.ſa
nè Theſſal.vbi de hoc.& ar.79.di.c.2.Cauendũ eſt tñ, ne ſub
hoc ꝑtextu cõſpiratio nutriatur:vñ dixit Inn.j̃.de ſciſma.ca.
j.ꝙ ſemp præſumitur contra coniurantes.11.q.j.c.ſi clerico-
rũ.vbi de hoc.maximè ſi fiat in perpetuũ, vel generaliter. de
teſti.cog.c.ſi.& qđ no.Io.An.de ver.ſig.c.2. ſuper verbo con
12 ſpiratorum.¶Scđò quæro.†iudex , q. debet de exceptionib.
c dilatoriis c,vel declinatoriis cognoſcere ordine ſucceſſiuo: ſi
hunc ordinẽ omittat,& ad vlteriora ꝓcedit : an valeat ꝓceſ-
ſus:videtur,ꝙ non,ꝑ l.ꝓlatam. C.de ſen. & not.in l.ab arbi-
tro.ff.qui ſa.cog.& hoc vr̃ tenere hic dñs Io.An.& alii,dicen
tes , ꝙ hic fuit appellatũ ſuperuacuè, vt dixi in tertia op.ego
hoc fateor quò ad teſtiũ receptionẽ,ſñiam,& alia,q̃ exigunt
præcedentia litis conteſt.quò ad actus efficaciam.¶Sed ſi in
exceptionibus dilatoriis,& aliis,q̃ procedunt lit.cont.ſit ali-
quis ordo proditus: eius omisſio non redderet iudicium nul
lum:vnde licèt prius ſit diſcutiendũ de exce. incõpetentis iu
dicis,q̃ procura.vt j̃.de reg.iu.c.cum inter mona.tñ huius or
dinis peruerſio non redderet proceſſum nullum , vt dixi . &
hoc no.D.meus poſt Bar.in l.ſi quæramus.de teſt.facit quod
no.Spec.in prin.ſcđæ partis.ad hoc l.ait prætor.§.permittit.
de mino.& c.ex parte.j̃.de appell.¶Vltimò quæro,ſi exce-
ptio ſecundo loco proponenda,proponitur prius: vtrùm vi-
deatur renunciari primæ.videtur, quòd ſic . vt l.ſed ſi ſuſce-
perit. ff.de iudic.& argum.l.illud.ff.de acquir.hære. & iſtud

eſt verum in exceptionibus declinatoriis, quia tranſitus ad
ſecundam includit tacitam renunciationem primæ . ſecus in
peremptoriis , vt eſt glo. not. in l. poſt litem.de excuſat. tut.

ADDITIONES

a ¶Prçiudicialibus Quando exceptio prçiudicialis ſit tractanda,vel pro-
banda vide 3.q.11 §.aliquando.cu n gl.& ibi Gui & Io.de Tur.Cre.
b ¶Reuocari.Iudex in reuocando non dẽt agnoſcere ſe grauaſſe, aliàs iu
riſdictionẽ non reſumeret,ſm̃ Ber. in c.cum ceſſante.ſed Ho cõtra,quia
reſumit auctoritate illius conſtitutionis.& idem Gui.in c.ſi à iudice.
c ¶Dilatoriis.Exceptio enim dilatoria iudicii , uel fori declinatoria litis
conteſtationem impedit,ne lite cont.quis ſuper ea audiatur.3.q.6.§.ex-
ceptio.& ibi Io.de Tur.Crem.

S V M M Æ.

1 *Inſtantia iudicij non perit lapſu triennij.*
2 *Vniuerſitas poteſt dolum committere,& cauillari.*
3 *Inſtantia iudicij qñ vltra terminum prorogatur , malitia aduerſarij non nocet.*
4 *Inſtantia perempta,non cogitur litigator ſuper queſtione amplius reſpondere.*
5 *Iuriſdictio iudicis delegati à Papa perit ꝑ peremptionem inſtantiæ.*
6 *Reus an poſſit finito termino , petere ſe abſolui ab obſeruantia iudicij:& expenſas factas repetere.*
7 *Statuta , ꝙ iudices teneantur cauſas diffinire infra certum tempus, quomodo intelligatur.nu.8.*

1 VEnerabilis. †Inſtantia iudicii nõ
perit lapſu triennii. &
ſunt duæ partes. in prima parte conqueſtio. In
ſecunda Papæ prouiſio,ibi[mandamus.]¶Primò not.quòd
hic erat quæſtio ſuper iuriſdictione ciuitatis & diſtrictus.de
iure communi,quæ ſit iuriſdictio attributa ciuitati. vide per
Bar.in l.j.ff.de dam.infect. quæ caſtris,& villis, ibi per eũ,
per Inno.in ca.cum ad ſedem.j̃.de reſt.ſpol. ¶Secundò not.
ꝙ hic erat quæſtio cum communitate:& per eius cauillatio-
2 nes,& ſubterfugia dicitur cauſa prorogata.& ſic no.†ꝙ vni-
uerſitas poteſt dolum committere,& cauillari.quod dic vt l.
metum.§.animaduertendum.ff.quod me.cau. ¶Tertiò not.
ꝙ hic erat queſtio inter vniuerſitatem laicorum , & perſonã
eccleſiaſticam.& tamen proceditur, ſecundùm canones, nõ
ſecundùm leges:quibus cauetur, quòd inſtantia iudicii per-
eat triennio.de hoc tetigi ſupra eo.c.qualiter. ¶Non tamen
habet locum in his,quæ ibi dixi illud ca. quia illa communi-
a tas Senenſis eſt de terris Romanæ Eccleſiæ a quò ad tempo
ralia.quia in Romandiola : ergo in ea ſeruandum ius cano-
nicum,non ciuile, vt not.infra de teſtam.cap.cum eſſes.& in
3 cap.j.de oper.nou.nuncia.&c.¶Quartò no. † quòd quando
malitia aduerſarii inſtantia iudicii vltra terminum proroga-
tur,non nocet,quin etiã currat iuſtè impedito. Similiter nec
tempus appellationis proſequendæ,vt j̃.de appel. c.ex ratio
ne.facit l.2.ſi quis cau. in actibus extraiudicialibus idem vi-
detur,ꝙ terminus non currit legitimè impeditis. quod dic ,
4 vt l.quibus diebus,de cond.& demon.¶Quintò no.†ꝙ per-
empta inſtantia,non cogitur litigator ſuper dicta qõne vlte-
rius reſpondere coram iudice.& ſic eſt argumentum,ꝙ per-
eat inſtantia ipſo iure.& per conſequens nõ ſit opus alia ſen
tentia ab obſeruatione iudicii.Cy.tenet,ꝙ de iure ciuili non
pereat inſtantia ipſo iure:ſed per ſñiam iudicis abſoluentis
pereat ab inſtantia iudicii.allegat l.ſi.C.vt j̃.cer.temp. crim.
qõ agi.dic ꝑ eũ,vt l.properandum.§.illo.C.de iud.¶Vltimò
5 collige argm̃,†ꝙ per peremptionem inſtantiæ perit iuriſdi-
ctio iudicis delegati à Papa.Bar.aũt hic tenet contrariũ , ut
in glo.magna: ibi[quia licèt &c.]quã no.¶Idem ſi abſoluat̃
pars ab obſeruatione iudicii pp ineptã petitionẽ:vt ſic nõ ꝑ-
eat iudicis delegati iuriſdictio,vt dixi j.eo. c.examinata.
¶Quid ſi iudex ꝓnunciat ſe incõpetentẽ,an poſſit(talẽ inter
locutoriã reuocando)reaſſumere iuriſdictionẽ. ſ̃.de of.dele.
c.ſignificantib.¶Opp.dr̃ hic,ꝙ non obſt.curſu triennii , eſt
in cã ꝓcedendũ.cõtra de l.ꝓperandũ.C.de iu. vbi cã nõ fini-
ta.j̃.trienniũ, eſt à capite inchoandũ:ac ſi nunq̃ fuiſſet ꝓceſ-
ſum. So.dicit glo.per lapſum triennii non expirat iuriſdictio
 iudi-

iudicis.& hoc eſt,ꝙ iſti Senenſes nolebant effugere. ſ.iudicis
cognitionem,quaſi ſua iuriſdictio expiraſſet. & in hoc malè.
quia reſcripta ſunt perpetua,vt C.de diuer.reſcrip.l.falſo.Si
verò excepiſſent,ꝙ ſuper veteri inſtantia non tenebant poſt
triennium reſpondere,niſi nouus libellus detur,& oĩa fiant à
capite:fuiſſent auditi.quia finito triennio, à tempore litis cõ
numerando,cauſa non deciſa,perinde eſt, ac ſi nunquã fuiſ-
ſet proceſſum,& hoc de iure ciuili.ita dicit glo. quod no. in-
quantum dicit,ꝙ perempta inſtãtia, adhuc durat iuriſdictio
delegati,vt dixi,ĩ.in vltimo notabili.inquantum verò non di
cit,ꝙ pereunt acta.& dñt omnia inchoari , non ſimpliciter
verum dicit.Sed diſtingue ſic. aut ſunt acta pertinentia ad li
tis ordinationem(vt libelli oblatio:litis conteſtatio: iuramen
tum de calumnia.& ſimilia) aut ſunt acta pertinentia ad litis
deciſionem(vt atteſtationes , & dicta teſtium : confesſiones
partium:inſtrorum productiones,& ſimilia) primo caſu,aut
loquitur quò ad effectus perfectos,& cõſummatos:aut quò
ad effectus futuros.ſi quò ad effectus conſummatos:nõ per-
eunt.vnde mala fides interrumpit præſcriptionem vitio liti-
gioſi.& ſi inducti per litis conteſt. remanebunt ẽt perempta
inſtantia,vt no.in l.2.C.de fru.& lit.expen. licèt contrarium
no.in l.properandum.§.j.quod tenet In.in c.cauſam. de teſt.
¶Si verò loquimur quò ad effectus futuros: & pereunt pem
pta inſtantia,& debent à capite inchoari. & ita loquitur illa
gl.& quod no.in l.ſi vt proponis.C.qñ & qñ iudex. ¶Scdo
caſu,cum quæritur de actibus,qui pertinent ad litis deciſio-
nem.& tunc non pereunt,ſed proſunt,ẽt in ſecunda inſtãtia,
vt l.iubemus.C.de lib.cauſa.& l.cum antea.§.fi.de arbitr. &
no.in l.properandum.§.fi.C.de iud.& hoc in atteſtationibus
vr̃ eſſe verum,ſm̃ Iac.de Are. ¶Sed ſi in prima inſtantia di-
cta teſtium fuerunt publicata:aliàs ſecus.& ita intelligit glo.
quæ eſt.ff.de his,quæ in frau.cre.l.3.circa fi.& ita refert Cyn.
C.de iud.l.properandum.§.fi.Inn.tñ vr̃ velle contrarium. de
teſti.c.Albericus.& illa eſt diſtinctio Bar. in l.cum lite mor-
tua.ff.iudi.ſol.¶Vlterius iſta gl.inquantum dicit, ꝙ perem-
pta inſtantia,ita debet à capite incipi , ac ſi nunquam fuiſſet
6 proceſſum.facit ad quæſtionem Cy.in d.§.fi.vbi quærit †an
finito triennio reus posſit petere ſe abſolui ab inſtantia iudi
cii:& expenſas factas repetere,illa inſtantia perempta.& vr̃,
ꝙ expenſas petere non posſit.quia perinde eſt,ac ſi nunquã
fuiſſet proceſſum,vt dicit gl. & ſic iudicis officium mercena-
rium non adhæret alicui inſtantiæ; ergo expirauit cum cauſa
principali,vt l.4.C.depoſiti.Cy.conſuluit contrariũ.ſ.ꝙ poſ-
ſit peti dicta abſolutio ab inſtantia iudicii,& expen. quia in-
ſtantia non perit per lapſum triennii ipſo iure, ſed ꝑ ſñiam ,
vt prædixi,illa qõ frequenter decurrit,ꝙ ſi appel. eſt deſerta
ꝑ lapſum anni,an posſit peti,ꝙ pronuncietur ſuper deſertio
ne,& condẽnetur deſerens in expenſis.dixi.ſ.de reſcri. c. ex
parte.& Fed.conſi.51.conſuluit.¶Redeundo igitur ad ſolu-
tionem contrarii.l.properandum. dicit gl. ſcdm quoſdã,illa
lex non habet locum de iure canonico.quo iure inſtantia nũ
quam perit.Idem no.de dolo , & contu.c.fi.in gl.Idem tenet
Hoſt.hic,& Spe.in ti.j.§.reſtat.ver.Itẽ ꝙ inſtantia.alii,vt re-
fert glo.dicunt,ꝙ iſta Decre.non mutat in aliquo ius ciuile ,
quod hẽt locum poſt litis conteſt.quia ex tunc incipit trien-
nium.ſed non apparet,ꝙ in iſto c.fuerit lis conte. ſed ꝙ per
ſubterfugia partis aduerſæ fuit cã protelata vltra trienniũ .
quod totum eſſe potuit ante litem conteſtatã.¶Sed hãc glo.
reprobat.quia hic fuit lis conte.vt apparet in antiqua:& pro
batur per hunc tex.dum dicit[inſtantiam iudicii periiſſe.]nã
iſta allegatio fuiſſet inanis,ſi non fuiſſet lis conte.ſcdm Hoſt.
Alii dicunt,ꝙ idem c.limitat illam gl.inquantũ gñaliter ſta-
tuit lapſu triennii perire inſtantiam.hẽt n.locum, niſi per ca
uillationes,& ſubterfugia partis aduerſæ cauſa fuit vltra triẽ
nium prorogata,ar.2.q.6.§.ad hoc.in gl.rõne.in fi. ¶Et no.
Goff.in ſumma de iud.§.plenè.per hoc optimè in l. ſi cũ ip-
ſo.ff.de excu.tut.vbi impedito ꝓꝑ factum iudicis, vel aduer-
ſarii non currit dilatio legalis.ad idem l.intra vtile. de mino.
& l.petendæ.C.de temp.in inte.reſt.& vr̃ æqua illa opin.vt ſic
iura iuribus aliqua ſub diuiſione concordent.& poſteriores.
ll.ad priores trahantur,vt c.cum expediat.de ele.li.6. & l.ſed
& poſteriores.ff.de legi.¶Alii,ut Goff.dicunt,ꝙ ſicut l.pro-
perandum.excipit cauſas fiſcales,ne trienñio coerceãtur. Ita
hæc lex excipit cauſas eccleſiæ,non aũt proprias clericorũ.
Sed ſcdm opin.cõem,q̃ habet,ꝙ pereat:quæ eſt ratio,quare
magis pereat de iure ciuili,q̃ de iure canonico?dicit Io.And.
ꝙ ratio eſt,ſecundùm l.regulariter non appellatur añ ſñiam,
vt l.ante finem.C.quorum appel.non reci.Ideò diligentia iu
dicis bene põt.ĩ.triennium cauſa terminari:ſecus ſcdm cano
nes,ſm̃ Ho.Pe.& Ab.vide ſ.de of.dele.c.conſuluit.per Inno.
vbi plenè per eundem de iſta materia. ¶Vltimò pro decla-
ratione materiæ quæro , quia vbique cõiter ſunt ſtatuta per
7 Italiam,†ꝙ iudices teneantur cauſas diffinire infra certũ tẽ-
pus.Similiter in iure multæ cauſæ dñt breuiori termino, quã
triennio,terminari,vt patet in cã criminali,q̃ dẽt finiri bien-
nio,vt C.vt ĩ.certum tps crimi.qõ agi.l.fin.¶Item cauſa in-
ter clericos infra duos menſes,in Auth.vt cleri.apud propri.
epi.§.ſi tñ.col.7. ¶Sũt & alii caſus,in quibus criminales cau
ſæ reſtringuntur, vt C.vt oẽs tã ciui.q̃ crimina.cauſę.l.j. §.fi.
C.de naufra.l.de ſubmerſis.li.11.C.de ædi.priua.l.fi.reſtrin-
guntur ẽt ciuiles.C.de decur.l.generali. in Auth. de manda.
prin.§.ſit tibi.col.3.de dam.inf.l.j.¶In iſtis ergo caſibus , in
quibus de iure municipali,vel iure cõi alia tempora ſunt ſta
tuta.quid iuris erit,ſi tempora inſtantiæ ſint elapſa.an ꝑ hoc
inſtantia ſit perempta: vel posſit etiam poſt terminum ferri
ſñia:videtur,ꝙ posſit decidi,ẽt poſt terminum,vt prælle.l.j.
ad fi.C.vt oẽs tam ciui.quàm crimi.cauſæ.& C.de ædi.priua.
l.fi.& tangit Spe.in ti.de leg.§.reſtat. verſi.quid ſi in ſtatutis.
¶Dñs Ric.Mal.diſputando tennit , ꝙ ẽt ſi de conſenſu par-
tium inſtantia ſtatuti fuerit prorogata, non valuerit ſentẽtia
poſtea:vt ſic tempus per ſtatutum inſtantiæ deputatum fun-
gatur vice triennii à iure communi inſtãtię deputati . & hoc
vr̃ ſentire gl.in d.l.properandum.exceptis decretis.l.continẽ
tis videlicet minus tempus triennii.Non ob.l.fi. C.vt omnes
tam ciui.quàm crim.cauſæ. quia ibi non tangit ꝓꝑ deciſionẽ
cauſę,qua principaliter,vt adminiſtrator expeditus poſt 50.
dies posſit liberè recedere tempore ad deciſionem ſtatuto.
& ſit fauore perſonæ,& non fauore terminandæ cauſæ .
¶Si ergo infra dictum tempus cauſa non fuerit terminata ,
officialis põt recedere,& punitur iudex, qui fauore admini-
ſtratoris violauit . Sed tñ inſtantia iuris communis rema-
net,ꝓ qua principaliter tps non fuerat limitatum.ſic ẽt i l.fi.
C.de ædi.priua. non pro cauſa terminanda principaliter ſta
tuitur ibi tempus. ſed principaliter operis fauore non impe
diendi diutius.& ideo ibi tranſacto tempore,ad opus proce
ditur,remanente inſtantia:pro qua tempus non fuerat ſtabi
litum.Ita ẽt põt intelligi.C.de decu.l.generali. vt illud ſit ibi
ſtatutum de trimeſtri tempore,fauore cura.ar.ff.de decurio.
l.generaliter.§.ſpurios. non principaliter pro inſtantia cau-
ſæ.& ideò poſt trimeſtre tempus durabit inſtantia . Subdit
in illa diſputa.ad fi.ꝙ ſi de hoc non appareat, tranſacto tẽpo
re ſtatuti ad cauſam finiendam,pereat inſtantia.& hoc fortè
odio litium.Simile no.C.de pac.l.poſtquam liti.Cy.etiam de
hoc in d.l.properandum.§.ſi autem alterutram.ubi dicit,ꝙ
ſi per ſtatuum,uel ius commune ſtatuatur circa tempora ad
aliquam cauſam finiendam,& pœna imponatur iudicibus,
ſi ĩ.tempora non finiant:ꝙ finito tempore,inſtãtia perit. vt
l.ſcire oportet.§.cõſequens. de excu.tu.& ibi per Ia.de Are.
¶Si vis de iſta materia plenius videre,recurre ad dictam di
8 ſputationem,quæ primò proſequitur.†ſi ſtatuto cauetur , ꝙ
iudex appellationis infra.10.dies debeat cauſam diffinire.
an dictum tempus posſit de voluntate partium prorogari.
Et poſt multa ar.pro & cõtra.tenet,ꝙ non posſit , per l.ſi in
l.in prin.ff.loca,nã miniſter iuris non poteſt prorogare ter-
minum

minum iuris. ſicut nec miniſter hominis terminum à domi-
no ſtatutum,vt l.qui Romæ.§.Callimachus.de ver.ob.Subiũ
git ibi,quid iuris,ſi non fuerit.ĩ.terminum diffinita: an pote.
rit poſtea diffiniri:tenet,ꝙ non,niſi ſteterit per iudicem liti-
gatorem:tunc enim,ſicut de iure communi poſſet per annũ
teneri:ita in caſu iſto posſit poſt.10.dies,qui ſubrogantur lo
co legalis dilationis.ergo illam naturam aſſumit , vt l.ſi eum
§.qui iniuriarum.ff.ſi quis cau.Et prædicta in cauſa appella-
tionis.¶In cã verò principali,ciuili,vel crĩali, ſi eſt tps à ſta
tuto inſtantiæ lĩtatum, tenet ſimiliter, ꝙ non posſit cõſenſu
partiũ prorogari.ſicut nec tps triẽnij,vt no.in d.l.ꝑperandũ.
in princ.per iudicem verò an posſit.ĩ.tẽpora prorogari. di-
ſtingue poſt Bal.ꝙ aut tempus præfigitur iudici:& nõ poteſt
per arbitrium iudicis prorogari.ff.loca.l.ſi in lege.in princ.ꝑ
quem tex.dicit Bart.ꝙ licèt Poteſtati ſit datum liberum ar-
bitrium.nihilominus tamẽ debet expedire proceſſum infra
terminum ſtatutum.aut terminus eſt ſtatutus actioni. & tũc
ſiue ſit ſtatutus circa actionis ſubſtantiam:ſiue circa actionis
inſtantiam,non poteſt per iudicem prorogari.¶Item in ex-
ceptio.ff.de excu.tuto. l. ſcire op. §.conſequens.bene tamen
poteſt prorogari per aliam l.ff.de excu.tuto.l. ſi cum ipſe. &
l.intra vtile.de mino.& l.fi.C. de adul. & ad hoc omne uide
Cy.C.qui acc.non poſ.in l.ſi ea.in pe.& vlt.q.vbi plenè q̃d iu
ris , ſi incidens emerſerit quæſtio falſitatis: vel alia , propter
quam non eſſet posſibile diffinire principaliter cauſam infra
terminum,dicam.ĩ.de ordi.cogni.c. tuam. ¶Interdum ſta-
tuitur terminus per l.perſonæ actoris,vel rei ad aliquid dan
dum,vel faciendum:ita ꝙ meta non imponitur iuri,vel cau-
ſę,ſed perſonæ.tunc aut loquimur in his,quæ non reducunt
ad iudicia.& illa non ſunt in iudicis poteſtate:aut in his,q̃ re
diguntur ad controuerſiam. & illa incipiunt eſſe in iudiciis:
& poſſunt ex cauſa augeri , vel minui,vt l.2.ff.de re iud. iſta
verba ponit Bal.in l.1.§.ait prætor.ff.de iure deli. ad qđ etiã
facit,qđ no.ſ.de offi.dele.in c.cauſis. vbi de tempore ſtatu-
to ab homine,an posſit conſenſu partium prorogari. habes
igitur plenè,quando currat,& incipiat tempus inſtãtię limi-
tatæ à ſtatuto,ab homine , vel à iure communi : incipit enim
ſemper à tempore litis conteſta,ut d.l.properãdum.¶Quid
ergo in cauſis,in quibus lis non conteſtatur ex forma iuris,
vel ſtatuti.dicit Cy. ꝙ tũc tempus inſtantiæ finiendæ compu
tabitur à tempore controuerſię,ut C.de nau.l.pen. lib.11.ꝓ
quo facit,qđ ipſe no.in l.nihil.C.de procura. & l.1. C.vbi de
crimi.agi.oportet.¶Et ad prædicta vide, quod leg.& not.in
cle.fi.de appel.vbi quid iuris de ſententia lata poſt tempus à
iure ſtatutum,ut no.in d.l.properandũ.¶Vltimò tangit hic
Io.An.cum inſtãtia eſt decurſa minori,vel eccleſiæ:an posſit
reſtitui.& an posſit ex iſta negligentia agere contra admini-
ſtratorem.& an minoris,& eccleſię ſit electio,vel reſtitui,vel
ita agere. dic, vt d.l. properandum.§.fi.& C.ſi tu.vel cur.in-
ter.l.etiam.

ADDITIO.

a ¶Romanæ Eccleſiæ.In terris Eccleſiæ canones ſunt ſeruandi, vt hic. &
c.cum eſſes.infra de teſta.per gl.& Doct.& 11.diſt.c.nolite.in tex.& per
Io.de Tur.Cre.Et an canonum violatores peccent in Spiritum ſanctũ,
latè diſputat idem Io.in c.violatores.25.q.1.

SVMMAE.

1 *Actor,& reus quando ſunt diuerſi fori,cauſa proprietatis,& poſ-*
ſeſſionis poteſt coram diuerſis iudicibus agitari.
2 *Vniuerſitas caſtri de conſuetudine poteſt ſibi eligere rectorem.*
3 *Rei vendicatio non ſolùm datur contra ciuiliter,& naturaliter poſſi*
dentem,vel etiam detinentem:ſed etiam datur contra eum,qui vi
gore ſententiæ nanciſci debet poſſesſionem.
4 *Quæſtio petitorij non differt executionem ſententiæ ſuper poſſeſſione*
primò latæ.
5 *Exceptio feriarum propter vindemias non obſtat, quando cauſa , de*
qua agitur,eſt dicto tempore peritura.
6 *Quæſtio quando eſt ſuper re tempore peritura,poſſint,& debent di*
lationes abbreuiari.
7 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio recuperandæ eſt diffinitiua.*
8 *Laicus ſi violenter expellit prælatum de eccleſia.poteſt agi coram iu*
dice laico.
9 *Ciuitas an poſſit ſibi eligere aliquem in perpetuum Poteſtatem.*
10 *Priuatus quilibet poteſt ſe ſubiicere alterius iuriſdictioni.*

SIgnificauerunt. Non obſt. exce-
ptione tẽporis fe-
riati propter vindemias , mandanda eſt ſñia executio
1 ni.vel ſecundùm Ab.†cum actor,& reus ſunt diuerſi fori,cã
proprietatis,& poſſesſionis põt coram diuerſis iudicibus a-
gitari.& ſunt duæ partes.In prima partis conqueſtio.In ſecũ
da Papæ prouiſio,ibi[mandamus iterum.] prima facit tria.
primò ponit factum, & cauſæ delegationẽ bimembrẽ. ſcda
ibi[verùm]eorum exceptionem.tertia ibi [reſpõdẽte.]repli
2 cationem actoris. ¶Primò not.†ꝙ vniuerſitas certi caſtri a
a põt ſibi eligere rectotem.quod intellige de conſuetudine:nã
de iure nr̃o determinatũ eſt , ꝙ caſtrum debeat reſpondere
ſub iudice ciuitatis,in cuius territorio caſtrum eſt ſitum. ar.
l.nulli.C.de epiſc.& cleri. & l.qui ex vitio.ad muni.¶Caſtra
enim de iure communi non habẽt territorium,cui cohæreat
iuriſdictio,vt no.Inno.in c.cum ad ſedem.de reſtitu.ſpo. nec
habent iuriſdictionem,niſi de conſuetudine, vt dixi. & not.
Barto.in l.j. ff.de dam. infe. vbi de triplici vniuerſitate pro-
uinciæ,ciuitatis,& caſtrorum.¶Secundò no.ꝙ iudex ſecula
ris cognoſcit de cauſa,quæ vertitur inter clericos, & laicos .
Et eſt ratio,quia clerici agebant interdicto vnde vi, tanquã
ſpoliati. Eo enim ipſo , ꝙ illi de vniuerſitate caſtri nolebant
electum ab iſtis monachis admittere in rectorem : videntur
mona.ſpoliare.circa quod uide,quod no.Bar.in l.j.ff.vti poſ.
§.hoc interdictum.vbi omnino vide.& ideo coram iudice ſe
culari fuit agendum,vt ĩ.titu.j.c.ſi clericus laicum. potuit ẽt
iſto caſu propter violentiam turbatiuam,vel expulſiuam agi
coram iudice eccleſiaſtico,vt infra eod.c.conqueſtus.& c.cũ
ſit generale.¶Tertiò no.ꝙ cauſa poſteriori deciſa,ſi mouea
tur poſtea quæſtio ſuper proprietate, non agitur coram illo
iudice rei conuentę.illud ergo , qđ dr̃, ꝙ iſtæ duæ cauſæ de-
bent coram eodem iudice ventilari. & quòd nõ debet illa cõ
tinentia diuidi,habet locum,qñ eodem tempore ab eodem,
vel diuerſo,illæ cauſæ in iudicio deducuntur, vt l.nulli. C.de
iud.ſecus ſi altera poſt finem alterius moueatur,vt in j.ca.&
in gl.dicam.¶Quartò no.ſubtiliter,ꝙ nondũ erat monaſte-
rium reſtitutum:licèt pro eo lata eſſet ſñia ſuper poſſeſſorio.
3 & tñ conueniebatur ſuper proprietate.& ſic no.†ꝙ rei vẽdi-
catio datur non ſolũ contra ciuiliter, & naturaliter posſiden
tes,vel etiam detinentes,vt dixi ſ.c.examinata. Sed ẽt datur
contra eum,qui vigore ſententiæ debet nanciſci poſſesſionẽ:
licèt nondum eam apprehenderit : quaſi habere videat poſſ.
qui eſt de proximo habiturus,ar.l.ex eo tẽpore.ff. de te. mi.
& qui actionem habet &c.vt l.qui actio.de re.iur. ¶Ex hoc
tñ tex.colligitur contrarium, inquantum communitatẽ iſtã
mandat non audiri ſuper proprietate, donec monaſteriũ ad
poſſesſionem fuerit reſtitutum. Sed hoc procedit potius ra-
tione priuilegii cauſæ ſpoliationis.de quo in c.fi.ĩ. de or.co.
q̃ ex defectu poſſesſionis nondum habitæ. credo tñ, ꝙ añ re-
ſtitutionem nunquam posſit agi de proprietate per illum, q
extitit condemnatus:niſi prius poſſesſionem reſtituat; qa da
retur rei vendicatio posſidenti,contra l.j.ff.vti poſſ.¶Quin-
4 tò no.†ꝙ quæſtio petitoria non differt executionẽ ſententiæ
ſuper poſſeſſorio primò latę. Idem ſi de duabus cauſis inten
tatis per viam conuentionis,& reconuentionis, de vna prius
liqueat,quàm de alia:vr̃.n.in illa,de qua liquet,ferenda ſñia:
& ẽt exequenda,non obſtante alterius pendentia. dicam ta-
men de hoc.ĩ.de or.co. c.cũ dilectus.& c.diſpendia.de reſcr.
li.6.& in caſu huius c.nunquid electus in Poteſtatẽ, cuius ele
ctioni

ctioni opponitur,interim adminiſtret.vide in Specul.de ſen.
§.2.uer.pen.& dr̃,ꝙ non,ſi non inchoauerat. ſuper quo etiã
vide remiſ.Io.And.ĩ.de dolo,& contu.c.contingit. ſuper vl-
tim.glo.facit quod no.ĩ.de appel.c.ſæpe. ¶Sextò no.in ver.
5 verũ.†ꝙ exceptio feriarum propter vindemias non obſtat,
qñ cauſa,de qua agitur,dicto tempore eſſet peritura: nã pp
tale periculum,etiam aliàs prohibita conceduntur, vt patet
in c.licèt.ĩ.de fer.Item poſſit tali tempore capi debitor fugi
tiuus,vt no.in l.dies feſtos.C.de feriis. ¶ Et collige hic argu
6 mentum,†ꝙ quãdo eſt quæſtio ſuper eo tempore peritura,
poſſunt,& debent dilationes abbreuiari, & quandoq; in to-
tum denegari.ita ꝙ res,de quo agitur, in tuto ſit. & facit ad
q.ſi officium in ciuitate durat duobus menſibus tantùm, vt
Senis officium prioris.ſi cõtra vnum opponatur exceptio in
habilitatis,de qua debent abbreuiari dilationes: & ita tẽpus
officij inutiliter nõ labatur.ad hoc allego, qđ not.ff.de glan.
legen.l.j.& l.fi.de app.re.& vtrobiq; per Bar.facit,qđ no. de
offi.dele.c.de cauſis.¶Sed incidenter hic quæro,ſi laberetur
tempus regis,lite pendente.an debeat ſibi tempus reintegra
ri:videtur quòd ſic in l.& ideò.de ver.obli.vbi ſi caſu non po
teſt conſtrui domus infra tempus præfixum.ædificabitur po
ſtea,& dabitur integra dilatio,vt ĩ.de elec.c.ſi electio.lib. 6.
quod optimè facit.ĩ.de dolo & contu.c.cum dilecti. Sed hic
contra in quæſtione noſtra,ſcilicet quòd non debet integra
ri.ratio differentię inter domum,& officium eſt illa.quia do
mus,ſiue.ĩ.terminum,ſiue poſtea conſtruatur,eadem eſt do
mus:ſed non idem officium erit hodie,qđ debuit eſſe heri,vt
no.Bar.in l.ſi vſusfru.mihi in biennium.ff. de vſufr.leg. & l.ſi
ſuſceperit.§.dies. de iudi.& qđ no.Spec.in ti.de primo,& ſe-
7 cundo decre.§.videndum.verſi.qui ſi electus.¶ Septimò no.
ꝙ ſententia lata ſuper poſſeſſorio recuperandæ eſt diffiniti-
ua.qđ eſt expreſſum in cle. 1. de ſequeſtra.poſ. & poteſt ab
ea appellari.ĩ.de reſti.ſpo.c.cum ad ſedem.in prima gloſ.
¶Venio ad aliquas op.glo.& extra. & primò oppo. dicitur
hic,ꝙ Poteſtas Florentiæ cognouit de quæſtione poſſeſſio-
nis mota ex parte monachorum:& tamen monachi nõ ſunt
cogendi coram eodem reſpondere de proprietate dictæ rei.
¶Sed contra illud opp.de duabus regulis.prima eſt,ꝙ cauſa
poſſeſſorij,& petitorij debent coram eodem iudice agitari,
& non debet diuidi eorum continentia,vt ĩ. de cauſa poſſeſ.
& proprie.c.1.& l.nulli.C. de iudi.cum ſi. ¶ Secunda regula
eſt.Cui ob.natura conuentionis:& reconuentionis. monachi
enim,qui habuerunt pro ſe iudicem Poteſtatem in cauſa con
uentionis,non debent eum dedignari in cauſa reconuentio-
nis,vt C.de ſen.l.cum Pap.& 3.q.8.cap.cuius in agendo. iſte
tex.in cauſa proprietatis concedit alios iudices contra mo-
nachos.ergo malè. ¶So.dicit gloſ. magna. quò ad primum
contrarium de non diuidenda quæſtione poſſeſſorij, & peti-
torij.dicit enim,ꝙ habet locum,cum actor,& reus ſunt eiuſ-
dẽ fori.ſecus ſi diuerſi, vt erat in illo c.monachi enim ad poſ
ſeſſionem agentes ſequuti ſunt forum rei,ſcilicet illius com
munitatis coram Poteſtate Floren.ergo econuerſo illi de cõ
munitate ſuper proprietate agere intendentes debent ſequi
forum monachorum,ſcilicet iudicis eccleſiaſtici. ¶Contra
illam ſe remittit primò Io.An.ad not. per eum in add.Spec.
de reſcrip.c.præſentatio.§.vlt.ſuper verſi.item ꝙ facit &c.Et
inſtat etiam,ꝙ dicta ſolutio non videtur bona.quia illud ca-
ſtrum ſitum erat in diſtrictu Floren. & ſic dici poterat feu-
dale.ergo in hoc communitas caſtri,& etiam monachi pote
rãt dici eiuſdẽ fori:vt ſic coram domino feudi debeat vtraq;
cauſa ventilari.vt ĩ.ti.j.c.verum.So.licèt ponamus, ꝙ caſtrũ
eſſet feudale:tamen electio,de qua erat contentio, non erat
feudalis.vel dic,ꝙ non ſequitur.eſt.ĩ.territorium ius dicen-
tis,ergo eſt de eius feudo:aliàs nõ haberet locum allodium:
licèt talia per violentiam multum vſurpentur per dominos
temporales,ſecundùm Hoſt.cui adde, quod no.Io. An.ĩ.de
iureiur.c.nimis. ¶ Ad ſecundum contrarium de conuentio-

ne,& reconuentione coram eo iudice vẽtilanda. Reſponde,
ꝙ cum monachi prætenderent ſe ſpoliatos iure eligendi:non
poterant reconueniri ſuper proprietate,anteꝗ̃ eſſent reſtitu
ti.& ita mandat hic Papa eos prius reſtitui, & bene. vt ĩ.de
ordi.cogni.c.ſi.& ĩ.de iurepa.c. relatum. ſecundo reſponſo.
& ff.de iudi.l.2.§.ſed & ſi. & C.ſi per vim, vel alio modo.l.1.
vel reſponde aliter ad vtrunq; contrarium ſimul. ꝙ contra-
ria locum habent,quando dictæ quæſtiones concurrunt eo-
dem tẽpore.ſed ſi vna(puta poſſeſſorij)eſt iam deciſa,vt erat
in illo c.alia,quæ mouetur poſtea ſuper proprietate, non co
ram eodem iudice, ratione connexitatis cauſarum: ſed co-
ram iudice eius,qui poſtea conuenitur, debet cauſa agitari.
& ita contingit in illo.c.vt dixi s̃.in tertio notabili.¶Secũdò
oppo. hic exceptum fuit de tempore feriato propter vinde-
mias.& Papa dicit,ꝙ hoc non obſtat. Sed contra hoc oppo.
& videtur,ꝙ obſtet.vt ff.& C.de feriis per totũ.& ĩ.de feriis.
c.ſi.¶So.dicit glo.ſi.regulariter habet locum, quod dicitur
a in contrariis,ꝙ nõ cogitur quis tempore talium feriarum a
venire ad iudicium.nec valeret ſententia contra eum abſen-
tem lata(quia iudiciũ eſt nullum :) niſi ſponte vellet tali tem
pore litigare.qđ poſſet,ſi erant feriæ meſſium, & vindemia-
rum.ſecus ſi in honorem Dei &c.vt in gl.& hoc regulare,vt
dixi.fallit,cum res eſt tempore peritura,vt erat in illo ca. qa
tempus regiminis,ſi fuiſſent feriæ obſeruatæ,inutiliter labe-
batur.¶ Idem dicit Ho. Idem dicit l.ꝙ non obſtant iſtæ fe-
riæ, quãdo actio eſt tẽpore peritura.ff.de fer.l.1. §. ſed exci-
piuntur.& l.ſolet.Idem in cauſis, quę celeritatem deſiderãt,
& mora periculum inducit.ff.de dam.infec.l.1.Idem eſt, cũ
iuriſdictio eſt tempore peritura.& dicit gl.qđ not.& iſta eſt
ſo.glo.ꝙ hic.ſ.eſſet res tempore peritura, vt dicit litera. ¶Se
cundo modo ſoluit Gui. Na. qui dicit ſe fuiſſe aduocatum
in illa cauſa:ꝙ ideò hic non obſtiterunt feriæ.quia erat quæ-
ſtio cum vniuerſitate,quæ tota non poterat circa vindemias
occupari.& per ſindicũ litigat.ff.qđ cuiuſq; vniuerſitatis.no.
in l.1.Sed contra illam ſolutionem facit,qđ no.Inn.ĩ.de fe-
riis.c.conqueſtus.nam & illi,qui circa vindemias non occu-
pãtur,gaudent priuilegio feriarum:vt milites,Doc.clerici,&
vt no.in l.j.ff.de fer.per hoc etiam probatur ſo.Pe.& Egi.qui
dicunt,ꝙ hic ideò talis exceptio nõ obſtabat.qa in dominio
dicti caſtri non erant vineæ:ideò non erant circa vindemiã
occupati.Sed certè ſi erãt ſoliti prouidere ſibi aliunde de vi
no,vt hic Veneciis, obſtabit & iſta exceptio.ut no.Inn.in d.
c.conqueſtus.¶Tertio,ſiue quarto modo ſoluit Inn.ꝙ ideò
non obſtat talis exceptio;quia de regimine reipublicæ age-
batur.unde ſicut fiſcales,& publicæ cauſæ tunc aguntur: ſic
& cauſę eccleſiarum. qđ poſſit ſecundùm Ho.quando eccle
ſiæ hoc non placet:aliàs ſecus,vt l.quod fauore.C.de legi.ſed
hoc nõ ſeruatur,ſecũdùm eũ. Vel dic quintò,ꝙ,ſicut tutores
dantur tempore feriato.ff.e.l.2.ſic & rectores, vt hic.Vel dic
ſextò,ſecundùm Vincen.& Pla.ꝙ hic agebatur de executio-
ne ſententiæ:& ſic non obſtantibus feriis vindemiarum man
datur ſententia executioni.& h.d. Decre. ad hoc.de pœni.di
ſtin.1.c.Adam.2.q.j.c.ſicut.ibi per Archi.Et idẽ eſſet in aliis
ferijs ſolemnibus,& repentinis,vt C.de feriis.l. 1. & ita dicit
Io.An.ego in feriis meſſium,& vindemiarum idem ſentio,ꝑ
hunc tex.¶Sed quòd tempore feriarum in honorẽ Dei poſ-
ſit exequi ſentẽtia;dubito,an ſit verum,propter tex.in l.dies
feſtos.C.de feriis.ibi[nec vllis exactionum vexationibus ꝓ-
phanari.]& ibi [à cunctis executionibus excuſetur.]& ibi
[præconis horrida vox ſileſcat.]ex mente igitur, & verbis ꝓ
dictis videtur, ꝙ ſit ceſſandũ ab executione dicto tempore.
quod credo verum,niſi timeretur de fuga rei: vel eſſet res tẽ
pore peritura,ut no.in dicta l.dies feſtos. & ar.ĩ. de feriis.c.
licèt.¶Tertiò extra gl.oppo.apparet ex ſupraſcriptis, ꝙ q̃-
ſtio fuit commiſſa epiſcopo Bononien.& tamẽ actor,& reus
erant de eadem diœceſi.ergo non videtur,ꝙ extra ipſam de
buerit cauſa delegari,vt ĩ.de reſcript.c.ſtatutum.li.6. ¶Sol.
dicit

dicit Io.An.non erat curandum, ſecundùm iſta iura: vtrùm
fieret commiſſio extra, vel intra diœceſim.dummodo non
fieret vltra duas dietas.de hoc no.3.q.6.c.neminẽ. vel poteſt
dici,ꝙ hoc fuit ex certa ſcientia Papæ.vel non fuit exceptio,
ſecundùm Gofre.qui tenuit.q.25.reſcriptum valere, vt ĩ.de
iniuriis.c.olim.vide Hoſt.in ſumma de reſcrip.§. quæ obiici
poſſunt.ver.c.&c.¶ Quartò op.hic erat quæſtio de iure eli-
gendi rectorem in dicto caſtro,& Poteſtas ſecularis cogno-
uit.¶Sed contra de c.decernimus.s̃.e.timore huius cõtrarij
Io.And.& communiter omnes intelligunt iſtum tex. de re-
ctore ſeculari præficiendo regimini dicti caſtri. & dic ſonat
tex.[tempus regiminis.]&c.Nam tempus regiminis recto-
rum eccleſiæ non eſt ad tempus certum.7.q. 1.c. paſtoralis.
Vin.intellexit hunc tex.ꝙ hic fuerit actum de iurepatro. vel
alio ſpirituali iure eligendi,dicens,ꝙ de ſimplici ſpoliatione
iuris illius hic potuit agi coram laico.ſed de proprietate nõ,
etiam incidẽter.ſed errauit,vt s̃.patet,ſecundùm Io.An.Ego
hoc fateor quò ad intellectum c. ſed ſuum dictum habeo ꝓ
notabili.ſi de re ſpũali agatur poſſeſſorio recuperãdæ poſſe.
poſſit iſta quæſtio contra laicum agitari in iudicio ſeculari.
ꝓ hoc facit,vt no.& dicã.ĩ.de or.cog.c.tuam.& Bar. in l.Ti-
tia.ff.ſo.matri.vbi dicit,ꝙ quando eſt certum de ſpiritualita
te,puta de matrimonio inter Titium, & Bertã. vel ꝙ Titius
eſt vſurarius.eſt tamen quæſtio ſuper facto,videlicet an Mar
tinus ſit natus de illo matrimonio:vel vtrùm tanta fuerit vſu
ra,quæ petitur.de iſta quæſtione poterit iudex laicus cogno
8 ſcere,licèt deſcendat à re ſpũali.& per hoc dico, ꝙ†ſi laicus
violenter expelleret prælatum de eccleſia,poſſit agi corã iu
dice laico,ar.ad hoc.l.ſi quis in hoc genus.C.de epi. & cle.&
qđ no.ĩ.ti.j.c.conqueſtus.¶Quintò op. hic Papa committit
executionem ſñiæ latæ per iudicem ſecularem contra laicũ.
Sed contra ſñia lata ꝑ vnum non debet ꝑ alium iudicẽ exeq;
niſi ad literas iudicis proferentis ſñiam,vt l.argẽtarios. ff. de
iudi.& not.in l.à diuo Pio.ff.de re iudi.¶Itẽ ſicut contra lai-
cum Papa non dẽt literas concedere:vel de cã cognoſcere,vt
ĩ.tit.j.c.licèt.& c.ſi duobus.de appel.ita non dẽt mãdare exe
cutioni ſñiam iudicis ſecularis.hic non facit contrarium.ſed
mandat eum exequi,ergo malè. Sol. Poteſtas Florentiæ erat
ſuſpectus;quia coegerat abbatem coram ſe litigare ſuper ꝓ
prietate.& ab hoc grauamine monachi appellarũt ad Papã.
& Papa cõmiſit negotiũ,vt ſequit.& ſic Decre.eſt plana ſecũ
dùm Hoſt.¶Sed tex.hic non dicit,ꝙ fuerit appellatũ ad Pa-
pã:nec video,qũo appellari ad eum potuit à grauamine iudi
cis ſecularis.teneo ergo aliũ intellectum,ꝙ hic fuerit ad Pa-
pã delata ꝑ ſimplicẽ querelã monachorũ.Ob.tñ, qa ſi Pote-
ſtas Florentiæ grauabat monachos in litigando corã eo,de-
buit adiri ſuperior Poteſtatis per viam appellationis. & non
haberi recurſus ad Papam,ad quem non reccuritur ita de fa
9 cili,vt notatur.s̃.eo.c.nouit.Cogita.¶†Quæritur nũquid ci-
c uitas poſſit eligere ſibi aliquem in perpetuũ c Poteſtatem.i.
quoad vixerit. & idem quæri poteſt in qualibet vniuerſita-
te.& videtur primò,ꝙ poſſit:qa talis Poteſtas videtur quo-
dammodo procurator vniuerſitatis, cuius negotia admini-
ſtrat:ſed procurator poteſt conſtitui in perpetuum: ergo &
Poteſtas.& patet hoc in hac alma inclita ciuitate Venetiarũ.
quæ eligit ſibi Ducem in perpetuum,& donec vixerit. ¶Itẽ
in iure reperiuntur officia perpetua.C.de mune.l.1.li.10. Ci
uitas enim eſt vniuerſitas approbata de iure,vt ff.qđ cuiuſq;
vniuer.no.l.1.& no.Inn.s̃.de offi.ord.c.cum ab eccleſiarum.
& ius ſibi conſtituit, & ſeruandum.vt ff. de iuſti. & iure.l.ius
10 ciuile.& l.fin.de Decre.ab or.fa. ¶† Item quilibet priuatus
poteſt ſe ſubiicere alterius iuriſdictioni,vt l.& eſt receptũ.ff.
de iuriſ.om.iudi.& l.1.ff.de iudi.multò magis ciuitas debet
poſſe ſibi eligere perpetuum rectorem.ff.de ori.iur. l.2.§.de
inde,qa difficile.& §.eodẽ tpe.& exercitus facit Imperatorẽ
93.di.c.legimus.Quid plura,clariſſimi iuris eſt,ꝙ congrega
tio eligit ſibi perpetuum rectorem,vt c.1.s̃.de ele.¶In con-
trarium arg.de legib. quæ prohibent officia debere eſſe per
petua.C.de caſtr.l.j.C.de decre.decu. l.j. C. de meſſoribus.l.
ita.C.de dome.l.pragmatica.C.de mino.l.æternam.§.de cõ-
ſul.l.pen.de fabri.l.2.ff.de offi.proconſu. & leg. l.meminiſſe.
& de of.præſi.l.ſi fortè.cum infinitis ſimi.¶Item officia non
ſunt continuanda,nedum perpetuanda, multiplici ratione.
quia non expedit reipublicæ, vt ſupremam poteſtatem hñs
ſit perpetuus,vt l.2.§.populo deinde.de orig.iu. Secunda,ne
detur via corruptioni,& ambitioni.C.de decu.l.2.li.12. Ter
tia,vt ſi delinquat, facilius corrigi poſſit. C. de ſuſcep.præp.
& archa.l.neminem.li.10.Quarta,ne tranſeat ad hæredes,in
Auth.de defen.ciui.§.fi.coll.3. Quinta quia ſic poſſunt ciui-
tates,& vniuerſitates ſubtrahere ſe à vero, & principali do-
mino,dando ſe ſic forſitan potentiori.ad hoc leg.& no.de ex
ceſ.præla.c.dilecte.de ali.iu.mu.cã fa.c.fi. ¶Quid dicemus?
Hoſt.tenet,ꝙ ſecundùm iura vetera Digeſt.honores, digni-
tates,& munera temporalia debent eſſe.ff.de muner.& hon.
l.honor.§.gerendorum.adeò ꝙ non debent continuari in eã
dem perſonam,vt ibi.fallit in ſubſidio,vbi alii deſint, qui ge
rant officium.ff.de mun.& hon.l.ut gradatim.§.quoties.ho-
die verò per biennium ſolum in officio eſſe poteſt, in Auth.
de defen.ciui.§.fi.coll.3.aliter aſpirans, & deſiderans ꝓmo-
ueri,incidit in l.Iul.ambitus.C.ad leg.Iul.ambi.l.j.Ratio eſt,
ne ſi promoti rempublicam tenerent perpetuò occupatam,
aſperè dominarentur,& ne habeant occaſionem delinquen-
di.ff.de orig.iu.l.2.§.deinde cum ærarium.& in Auth.de de-
fenſo.ciui.§.fi.Ideò vult lex,ꝙ deponant officium,& rationẽ
reddant,vt C.vt omnes tam ciui.quam crim.l.vna. vbi verò
ciuitas,vel locus eſt ſub dominio alicuius,hoc ei minus licet
ſine conſenſu illius,cui ſubeſt.de exceſ.præla.cap.dilecto.de
of.arch.c.ad hoc.ad finem.hæc locum habent in ſecularibus
rectoribus,& adminiſtratoribus per electionem creandis.ſe
cus in aliis,qui ſuccedunt hæreditario iure.s̃.eo.c.nouit.ver.
vt illud.de voto.c.licet.¶Item ſecus in Imperatoribus,regi-
bus,ducibus aliquibus,qui de antiqua, & approbata conſue
tudine perpetuò, ideſt quandiu vixerint, eliguntur: quibus
tamen non ſuccedunt hæredes.Exemplum ponit in duce Ve
netorum,& Imperatore.de ele. c.venerabilem.§. fi. ¶ Item
ſecus in rectoribus eccleſiaſticis,qui donec vixerint, eligun-
tur.de fide inſtru.c.perpetuus.& ita dicit Io.And.¶ Vltimò
ſcias,quòd dñs Bart. ſecundùm illam poteſtatẽ eligendi re-
ctorem,qui non recipitur, format illã quæſtionẽ. Cõmune
ciuitatis Peruſij eſt in quaſi poſſeſſione eligendi rectorem in
ciuitate Spoleti. turbatur dictũ commune in dicta quaſi poſ
ſeſſione: an contra illos de Spoleto competat interdictũ vti
poſſi.¶ Soluendo dicit,ꝙ illa turbatio põt contingere mul-
tis modis.primò rectorem electum per cõe Peruſii non ad-
mittendo.ſecundò alium ſibi eligẽdo. & ꝙ illud medium cõ
petat cõitati Peruſij in vtroque caſu cõtra illos de Spoleto.
vel contra electum ab eis,qui acceptauit.dic vt l. 1. §. huius
autem interdicti.ff.vti poſ.per Bar.vbi plenè de his.quæ be-
ne faciunt ad prædicta.

ADDITIONES.

a ¶Certi caſtri.Caſtrum quid ſit,& quas habeat defenſiones, no.Gui.j q.
j.cap extra eccleſiam.Et an liceat caſtrum de nouo ædificare. dic, quòd
non in limite Imperii,niſi fieret ad æmulationem alterius. uide plenè
per Henric.Boic.in cap.Piſanis.de reſtitu.ſpolia. Et caſtrum conceſſum
ab Imperatore,uel Eccleſia Romana uidetur conceſſum cum pleniſſima
iuriſdictione.ff.de of.præfe.ur.l.fi.§.cum urbem.ut l.2.de limi li.11.ui-
de Bal.in l.cum multa.C.de bo.quæ lib.
b ¶Talium feriarum.Cauſæ tamen ſpectantes ad uindemias, poſſunt tali
bus feriis tractari,ut no.Spe.in ti.de fer.§.2.ver.item tempore.
c ¶In perpetuum Poteſtatem. No. quòd perpetuum dicitur multis mo-
dis,vt no.per Ioan.& Hoſt.de rebus eccle.non alie.c.nulli. & per Gui.de
reſcri.c.fi.li.6.

De

De foro competenti.

S V M M AE.

1 *Forum neutri generis quid ſignificet, quid forus maſculini.* 2

DICTVM eſt ſ.de iudiciis in genere: verũ qa
rei ad iudiciũ vocati ſæpe cõtra iuriſdictio-
nẽ opponũt,& forũ declinant. Iõ corã qbus
iudicia agitenẽ,vt rei inuiti trahanẽ,ſub hac
rub.præ ceteris.n.actor cõſiderare dẽt adi-
re iudicem cõpetentem. nã licèt poſt ſñiam
ſit præcluſa via omnibus exceptionibus opponendis: tñ ex-
ceptio incompetentis iudicis ab omni excluſione intelligitur
reſeruata,vt eſt gl.no.ĩ.de ſequeſt.poſſ.& fru.c.j.in cle. ¶Fo
1 rus aũt multis modis ſumitur.†nam qñq; eſt neutri generis,
vt forum fori:& tunc accipitur pro territorio cuiuſcunq; iu-
dicis.ĩ.qđ põt ĩ facinoroſos animaduertere,vt l.pupillus.§.
terreri.ff.de ver.ſig.vnde & tota diœceſis dr̃ territorium epi.
16.q.7.c.oẽs baſilicæ.extra quod impunè nõ paretur. de cõ
ſti.c. 2.lib.6.¶†Qñq; eſt generis maſculini, vt forus fori.&
hoc ſumitur multis modis.qñq; pro loco iudicii, vbi.ſ.reddi
tur ius:& illo modo ſumitur hic.& ĩ.de ver.ſig.c.forus. qñq;
aliis modis,de quibus nihil ad propoſitũ. ¶Sed ſi vis,hoc vi
deas in nouella.hr̃ de materia.96.di.3.q.6.q.3.& 4.& 11.q.
1.& 11.q.5.per totum.repetitur in ſexto.& cle.congruit ru-
bricellæ de ver.ſig.c.forus.e.ti.c.ſuper quibuſdam.§.fi.& ca.
nouimus.& etiam li.6.de priui.c.j.de ſen.exc.c.ſi iudex lai-
cus.& cle.paſtoralis.de re iud.

S V M M AE.

1 *Clericus non põt conueniri coram alio: quàm coram ſuo epõ.*
2 *Clericus põt de conſenſu ſui epi coram alio litigare.*
3 *Pars utraq; debet conſentire in delegatione cauſæ.*
4 *Clerici quia tenent eccleſias, quæ ſunt tributari.e ſuis epis,nõ poſſunt coram aliis litigare ſine eorum conſenſu.*
5 *Ordinarius põt prohibere, & intentare negatoriam, qñ aliquis cognoſcit inter alterius ſubditos.*
6 *Conſilium, & conſenſus epi ſi ſuperuenit poſt ſententiam latam à nõ ſuo iudice, an poſſit ſuus iudex iudicium, & iuſtitiam ratificare, tenet, quòd non.*

SI quis. Clericus coram ſuo epõ conueniri de
bet.h.d.¶No.j.ꝙ qñq; inter clericos
poteſt eſſe contentio:quia poſſunt proprium poſſide-
re:teſtari,& omnia facere,vt 12.q.2.per totum. vnde cũ eis
iura ſua integra conſeruentur,conſeruatum ẽt intelligit exer
citium actionum,vt no.in l.ſi uictum. de re iud. ¶Secundò
1 not.†ꝙ clericus non põt conueniri coram alio, q̃ coram ſuo
epõ.Quis autem dicatur ſuus eps,an originis, an domicilii,
vel beneficii,vel contractus,ſiue delicti, vel rei, de qua agit,
plenè.ĩ.eo.c.fi.& c.poſtulaſti.c.ſanè.& c.dilecti.facit qđ no.
2 in cle.de foro compe.¶Tertiò no.†ꝙ de conſilio ſui epi põt
clericus coram alio litigare,& quod dicit de cõſilio, ſupplet
Io.An.ẽt de conſenſu, ꝙ õn fuit expediens.quod conſilium
includit conſenſum: & prolatum à iure importat neceſſita-
tem:vt ſequi conſiliũ neceſſariò teneatur clericus,iuxta ma-
teriam l.j.§.ſi plures.ff.de exer.& ſ.de arbi. c.cum olim.
3 ¶Quartò no.†ꝙ in delegatione cauſæ debet cõſentire vtra
que pars.quod intellige ad hunc finem,ne poſſit poſtea recu
ſari:alias iudex partibus inuitis, põt cui viſum fuerit,cauſas
delegare,ſm̃ Io.An.Spe.hoc reuocat in dubium in tit.de leg.
§.j.ver.in caſibus aũt.vbi tenet,ꝙ non poſſit delegare, vtra-
que parte contradicente:altera tñ ſic.aliter dicit eo.ti.§.ſeq-
tur.ver.ſed nunquid.¶Quintò no.†ꝙ debet vtraq; pars cõ
ſentire, cum cã aliis delegatur.quod eſt verum,dicit glo. qñ
vtraq; pars eſt pñs in delegatione.& ſic ſeruatur in curia. di-
cit gl.hoc etiam no.in c.cum R.de of.deleg. Idem quod hic,
no.in l.obſeruandum.ff.de iud. ¶Oppo.& vr̃,ꝙ poſſit alius
adiri,q̃ eps.9.q.3.c.cum ſimus.& c.Romana.de appel.lib.6.
So.verbum,prius,ſoluit contrarium.primò enim eſt epiſco-
pus adeundus,vt hic: eo negligente,vel iniuſtitiam faciente,
recurritur ad ſuperiorem,vt in contrario.¶Vltra Doct.quæ
ro,an iſtud c.habeat locum in laicis,vt prius laicus adeat ſuũ
ordinarium,quàm habeat recurſum ad alium.videtur,ꝙ ſic.
vt ĩ.eod.c.ex tenore.& c.ex tranſmiſſa. vbi dominus prohi-
bet vaſallum ſub alio litigare.¶Tu uerò poſt Bar. ſic diſtin-
gue.Quidam ſunt iudices, quodammodo ſimplices admini-
ſtratores(vt rectores ciuitatum.) qui dantur ad tempus: &
eorum conſenſus non requiritur;quia nõ reperitur lege cau
tum,vt l.j.§.& poſt operis.de ope.no.nun. Quidam ſunt iu-
dices perpetui:qui habent iuriſdictionem magis appropria-
tam,vt ſunt epi: & eorum conſenſus requiritur, vt in j.cap.
a ¶Et idem in quolibet dño tpali(puta duce:rege:Comite: &
barone.)ſine quorum conſenſu a ſubditi coram alio litigare
non pñt,ut eſt gl.no.10.col.de prohi.feu.ali.§.Imperialẽ.in
fi.Sed vr̃,ꝙ illa dñia inter rectores tpales,& perpetuos nõ ſit
bona.quia ẽt ſi non ſit rector,ſaltem ciuitas hẽt perpetuã iu
riſdictionem,cuius vices gerit: vnde ciuitatis conſenſus vr̃ re
quirendus.dicit ergo,ꝙ in regnis,& comitatibus,in quibus
oẽs ſunt vaſalli.& feudatarii,non p̃t fieri prorogatio ſine cõ
ſenſu dñi.ſecus vbi non eſſent vaſalli: & prædia nõ eſſent tri-
4 butaria.† vnde cum clerici oẽs teneant eccleſias, q̃ ſunt tri-
butariæ ſuis epis:non poſſunt coram alio litigare ſine eius cõ
ſenſu.Ita no.Bar.in d.§.& poſt operis.Et infert illa ſua theo-
rica,ꝙ clerici non beneficiati poſſunt prorogare iuriſdictio
nem non ſui epi.quod an ſit verum.cogita. ¶Tu in materia
ſic plenius diſtingue.Nã qñq; ſubditus vult litigare corã or
dinario non ſuo vigore ordinariȩ iuriſdictionis. qñq; vigore
delegatæ.qñq; vigore prorogatæ iuriſdictionis. qñq; vigore
reconuentionis.& in quolibet dubitari põt: an poſſit ordina
rius iudicem, qui vult cognoſcere: & ſubditum ꝓhibere, ne
5 litiget coram tali.¶Primo caſu †cum quis cognoſcit inter al
terius ſubditos:abſq; dubio ordinarius prohibere põt, & in
tentare negatoriam.& ita loquitur c.fi.ſ.de offi.arch.contra
ſubditũ aũt meum, qui patitur iſto caſu in ſe iuriſdictionem
exerceri:an poſſim agere,no.Inn.in c.in literis.de reſt. ſpol.
& c.auditis.de præſcri.& c.dilectis.de ap.¶Secundo caſu qñ
vult cognoſcere iudex,non ſuo vigore, ſed delegatæ iuriſdi-
ctionis.diſtingue,quia aut delegans potuiſſet iure ordinario
de illa cauſa cognoſcere. 9.q.3.cap. cuncta per mundum.
& tunc idem poterit delegatus eius:qui eius vice fungitur,
vt c.ſtuduiſti.de of.lega.aut non potuiſſet delegans principa
liter cognoſcere:ſed in factũ ordinarii (puta eius ſuperior.)
& tunc aut ordinarius erat negligens:& tunc per ſeipm̃ poſ-
ſit ſupplere defectum inferioris:ita & alteri delegando.alias
non poſſet,vt ĩ.eo.c.ex tranſmiſſa. ¶Tertio caſu principali
quando vigore prorogationis:& dic,vt dixi ſupra poſt Bart.
¶Quarto caſu cum per viam reconuentionis:& videẽ,quòd
iudex poſſit cognoſcere,prohibente ordinario reconuenti;
quia ius fecit ipſum iudicem competentẽ, non hõ,in cã recõ
uentionis.vt C.de ſen.l. cum Papi.& 3.q.8.c.cuius in agen-
do.Et hac rõne idem dicendum in tacita prorogatione,quæ
reſultat in contractu clerici in aliena diœceſi celebrato. Nã
poterat conueniri,ẽt inuito,vel non requiſito ſuo epo, vt no.
Inn.in c.dilecti.in gl.vr̃.licèt ergo ſponte litigare nõ poſſit:
tñ ratione reconuentionis,& contractus poterit.quod eſt no
tandum.¶Vltimò quæro.dicitur hic,ꝙ de conſilio ſui epi p̃t
6 clericus litigare coram alio.†quid ergo ſi illud conſilium, &
conſenſus ſuperuenerit poſt ſñiam latam à non ſuo iudice:
an poſſit ſuus iudex iudiciũ, & ſñiam ratificare. videẽ, ꝙ ſic:
ſicut dominus poſſit habere ratum,quod geſtum eſt à falſo
procuratore,vt l.licet.ff.de indi.& l.3.§.falſus. ff.rem ra.ha.
¶Con-

¶Contrariũ teneas,ẽt (qđ plus eſt)ſi iudex ẽt ſuus nomine
ſui iudicis proceſſiſſet.Nam ꝑ iſtam ratihabitionem nõ poſ
ſet alienum negotium ſuum facere.ꝓ quo vide no.ꝑ Inn.ſ.
de offi.dele.c.prudentiam.& Io.An.in reg.ratum.de reg.iur.
lib.6.contra tamen no.ĩ.eo.c.ſignificaſti.

ADDITIO.

a ¶Sine quorum cõſenſu. Conſenſus quid ſit,habes.93.diſt.c.ſi inimicus.
& ibi Io.de Tur.crema.Et an potentia habeatur pro conſenſu, no. Ioã.
& Guil.23.q.8.in ſumma.

S V M M AE.

1 *Iudex ſecularis ſi clericum per ſe diſtringit, vel condẽnat, excommunicari debet. Et an poſſit de conſenſu epiſcopi.* 3.
2 *Minores eccleſiæ quæ dicantur, & quo gaudeant priuilegio.*
4 *Caſus, in quibus iudex ſecularis poteſt cognoſcere inter clericos.*
5 *Clericus non ſub nomine clericali: non incedens in habitu, & tonſura, exceptione incompetentiæ non oppoſita, litigauit coram iudice ſeculari. & cõdemnatus appellat: an talem ſententiam poſſit dicere nullam.*
6 *Iudex, qui tulit ſententiam, poteſt ipſam retractare.*
7 *Poteſtas an poſſit capi facere clericum deprehenſum in crimine.*

1 NVllus. †Iudex ſecularis ſi clericum per
ſe diſtringit,vel cõdemnat,excõi
cari debet.primò ponitur inhibitio.ſecundò cõ-
trafacientis punitio in ver.qđ ſi.&c.¶Primò no. regulã hu-
2 ius c.ꝙ nullus iudex poteſt clericos †condẽnare. Et per mi-
norem eccleſiæ,intellige clericos primæ tonſuræ.a de quo ſ.
ti.j.c.cum non ab homine. Item intelligo etiam clericum cõ
iugatum,non bigamum,ſi incedat in habitu,& tonſura.ĩ.de
cleri.coniug.c.j. lib.6.¶Item intelligo omnes ſcholares ſer-
uitio eccleſiæ deputatos: qui eodem priuilegio gaudere de-
bent,vt in gl.cui adde quod not.89.di.c.iudicatum. 10.q.1.
c.2.& in Spec.de compen.iudi.adi.§.j.verſi.27.Et quod not.
Ioan.And.de offi.delega.c.ſignificantibus. Omnes enim ſu-
pradicti gaudent iſto priuilegio.de depoſito,ſiue degradato,
dic vt ſ.ti.j.c.cum non ab homine.vt in Specu.de competen.
iudi.adi.§.j.verſi.ſed contra videtur.Et quid iuris,ſi poſt mo
tam litem veniat clericatus, an expirabit iudicium. dic vt ſ.
de obli.ad ra.c.j.¶Secũdò not.ꝙ dicit tex.[abſq; permiſſu.]
3 &c.†à contrario ergo ſenſu poteſt iudex laicus de permiſſu
epiſcopi diſtringere, & condemnare clericos.¶ Sed gloſ.ſu-
per verb.condemnare.dicit, quòd hic vacat argumentum à
contrario ſenſu.quia etiam de conſenſu epiſcopi non poteſt
litigare coram iudice ſeculari:ſed bene coram eccleſiaſtico.
& ĩ.eo.c.ſi diligenti.& c.poſtulaſti. Capere verò,poteſt cleri
cos iudex ſecularis de conſenſu epiſcopi, vt in c. vt famæ.de
4 ſenten.excommu.& eo.tit.li.6.c. ſi clericos. ¶† In quibus
tamen caſibus poteſt iudex ſecularis cognoſcere inter cleri-
cos.vt in cauſa reconuentionis. dicit glo. de hoc dic, vt ſ.de
iudi.c.at ſi clerici.Item in cauſa feudali.ĩ.cap.ceterũ. Item
quia inuocat epiſcopus brachiũ ſeculare,vt hic,& ſ.de offic.
ordi.c.j.Item in aliis caſibus,quos no.Hoſt.in ſumma de ſen
ten.excommu.§.quis poſſit excommunicare.ſub.§. ſub illo
autem canone.& Spec.in dicto titu.de cõpe.iudi.adi.in prin.
5 ¶Quæro vltra Doc.de tali quæſt.† clericus non ſub nomi-
ne clericali,non incedens in habitu,& tonſura,exceptione in
competentiȩ non oppoſita,litigauit coram iudice ſeculari,&
condemnatus appellat:an talem ſententiã poſſit dicere nul-
lam.Reperio conſultum, ꝙ ſic:quia huic exceptioni non po-
teſt renunciare tacitè,vel expreſsè,vt ĩ.eo.c.ſi diligenti. & c.
ſignificaſti.& hoc tenet Spe.in titu.de cita.§.j.in fin.verſi.ſed
pone.& Archi.15.q.4.c.placita.ad hoc facit,qđ no. Inno. de
ſen.excom.c.venerabili.¶Item illud factum.i.iudicium im-
probatur à iure,vt hic.& d.c.ſi diligenti. ergo cum non ſit in
poteſtate facientis,eius approbatio nedum tacita:ſed expreſ
ſa nihil operatur.de præben.c.dilecto. cum ſimi.¶ Non ob.
ꝙ in habitu non incedebat. quia propter hoc non perdit pri
uilegium clericale: niſi poſt trinam monitionem. de ſentẽ.
excõ.c.in audientia.& vide de illa quæſtione. in c. ſcienti. de
reg.iu.lib.6.in mercur.¶Sed nũquid iudex appellationis poſ
ſit de hac nullitate cognoſcere, cum ſit cauſa clerici, & cũ
clerico.Conſuluit ille,ꝙ ſic.quia cauſa appellationis deuoluit
6 etiam nullitatem,vt c.dilecte.de appel.per Inno.¶ †Item iu
dex,qui tulit ſententiam,ipſe met poteſt ipſam retractare,vt
l.ſi vt proponis.C.quomodo,& quãdo iudex. idem ergo dẽt
poſſe iudex appellationis,qui ſubrogatur loco iudicis à quo.
iudicis enim appel.officium eſt confirmare, vel infirmare.&
qui põt condẽnare,poſſit abſoluere.21.di.c.inferiore.¶Nõ
ob.ſi dicaẽ,non põt iudex appel.cognoſcere; quia ſecularis:
qa licèt iudex ſecularis non poſſit cognoſcere de cauſis cleri
corum, vt hic. tñ poterit ꝓnunciare ſe non eſſe iudicẽ cõpe
tẽtem,vt no.in Auth.habita.C.ne filius ꝓ pa. Nam de qõne,
ꝑ quam diſcutiẽ,an quis ſit iudex in cã,necne, cuius iuriſdi-
ctio dicta de cã declinaẽ, cognoſcit.& licèt appareat ipſum
non eſſe iudicem competente: tñ in illo articulo eſt cenſen-
dus competens; & ſententia valet, vt c. ſuper literis. de re-
7 ſcrip.& eo.ti.c.j.in fi.in clemen.¶Vltimò quæro vtrùm †cle
ricum deprehenſum in crimine poſſit Poteſtas facere capi.
Inno.in c.vt famæ.non firmat.gl.in c.cum non ab homine.ſ.
ti.j.vr̃ ſentire,ꝙ non poſſit ſine prælatorum licentia. dñs Bal.
tenet,ꝙ ſic.nam ſi hoc permittitur cuicunq; priuato, vt l.ſi
quis in ſeruitute.in fi.ff.de furtis. Multò magis miniſtro rei-
publicæ.de offi.prefe.vig.l.j.§.ſi quis pro hoc. C. de male.&
ma.l.fi.& hoc no.ipſe in l.officiales.C.de epi.& cle.vbi etiam
quid iuris in degradato. & de clericatu ſuperueniente poſt
capturam,vel crimen commiſſum.

ADDITIO.

a ¶Primæ tonſuræ. Eſt enim tonſura ordo.de tẽp.or.c.nullus.per Gui.noc.
Hoſt.in c.cum contingat.de æta.& qua.

S V M M AE.

1 *Forum quis ſortitur ratione rei.*
2 *Epiſcopus ratione rei, de qua agitur, poteſt omittere proprium metropolitanum: & coram alio litigare.*
3 *Primas in cauſa ſuorum epiſcoporum, ſi non vult, vel non poteſt cognoſcere per ſeipſum, debet dare iudices.*
4 *Actio realis principaliter concernit rem ipſam. quæ ratione dominij vendicatur.*
5 *Conueniri quis poteſt in domicilio. & vbi res ſita eſt, ad voluntatem actoris.*
6 *Res, de qua contenditur, ſi non conſtat infra limites cuius prouinciæ ſita ſit: quis archiepiſcopus erit iudex.*

1 SAne. †Ratione rei,de qua agitur,ſortitur quis
2 forum.h.d.¶Primò no.†ꝙ epiſcopus ra
tione rei,de qua agit, põt omittere propriũ metropo
litanum,& coram alio litigare.ſponte verò vbi non rõne rei,
vel contractus coram non ſuo archiepiſcopo conuenitur.an
poſſit coram tali epiſcopo ſponte litigare:vel in epiſcopo vẽ
dicet ſibi locum.c. pe.ſ.eo.& c.ſi diligenti.& c. ſignificaſti.ĩ.
e.vt ſ.ſicut clerici non pñt deſerere ꝓpriũ epm. Ita nõ pñt epi
deſerere archiepiſcopum in caſibus,in qbus hẽt iuriſdictio-
nem in eos:Illa enim iura loquuntur in clericis, ꝙ nõ pñt co
rã aliis litigare.Rõ tñ facit,ꝙ idẽ in epis, reſpectu ſuorũ ar-
3 chiepiſcoporũ.non firmo.¶Scđò no.†ꝙ primas.i.archiepi-
a ſcopus a in cã eporum dẽt dare iudices.ſupple tu. ſi ipſe non
vult cognoſcere per ſeipſum:vel eſt remotus à partibus vltra
duas dietas.nã tunc dabit iudices propinquiores: niſi impe-
diatur ex iuſta cã.quia ſubditi ſuffraganeorum nolunt reci-
pere.ſ.de offi.or.c.paſtoralis.ſecũdùm Vin.¶Quæro an in-
diſtinctè ſit hoc verũ,ꝙ rõne rei,de qua agitur, ſortiatur qs
forum.dic,ꝙ ad rem poteſt pluribus modis agi.quãdoq; agi
tur actione reali:quandoq; perſonali: quandoq; miſta,ſiue in
rem ſcripta:qñq; hypothecaria, quæ in rem eſt.¶Primo ca-
ſu,qñ agit reali,loquitur iſte tex.vt agi debeat coram iudice,
in cuius territorio talis res ſita eſt.vtrùm etiã corã iudice do

micilij ipſius rei conuenti.dicã.j̃.¶Secundo caſu,qñ ad rem
agitur actione perſonali,vbi agi poſſit coram iudice,vbi res
ſita eſt,tex.iſte facit,ꝙ ſic:dũ dicit[vbi eſt locus, de quo con
tẽdit.]&c.¶Contrarium credo, ꝙ actio pſonalis concernit
pſonam,& non ſequit̃ rem,vt l.j.§.ſi hæres.ff.ad Trebe.vnde
locus pſonæ,contra quam agit̃, nõ rei,dẽt conſiderari.Et cõ
firmat̃ hoc; qa ad ipſam rem tradendam in actione pſonali
non cogit̃ qs pciſè:ſed liberat̃ præſtando intereſſe iuris.not.
p Doc.in l.ſtipulationes non diui.§.Celſus. de ver. ob.¶Itẽ
ad hoc adduco,qđ no.Inn.in ca.paſtoralis.j̃. de priui.vbi de
interpoſitione decreti non inſpicitur locus rei alienandæ:ſed
locus alienãtis.¶Et ſi pdium minoris alienatur, authorizat
iudex loci,vbi eſt pupillus,non vbi eſt res ſita, vt l.magis pu
to.§.illud.de rebus eo.,p hoc facit in ratione ſui. c. Romana.
§.contrahentes.de foro competen.lib.6.vbi ratione contra-
ctus conuenitur quis in aliena diœceſi. & tunc propter eius
contumaciam poteſt fieri miſſio in re,quam ibi poſſidet:er-
go ſi ibi non contradixit ratione rei dummodo in obligatio
nẽ deductæ,conueniri non poſſet.¶Sola namq; poſſeſſio nõ
conſtituit domicilium,ſiue forum, vt l.libertus.§. ſola poſſeſ
ſio.ff.ad munici.¶Sed dices, quare magis in reali,quàm per
4 ſonali,reſpondeo quia † actio realis principaliter concernit
rem ipſam,quæ ratione dominij vendicatur, vt d.§.ſi hæres.
¶Tertio caſu,& quarto, quando agitur ratione miſta in rẽ
ſcripta,vel hypothecaria:idem videtur,quod in reali, vt not.
Spec.in dicto titu.de competen.iudi.adi.§.j. ver.7. Et in ver.
ſequen. vide qualiter fiat citatio, cum iudex ratione rei, de
qua agitur,cognoſcit contra poſſeſſorem in ſua diœceſi, non
habentem domicilium,ſed alibi.de quo dicã.j̃.titu.fi¶Quæ
ro.dicitur hic,ꝙ ratione rei,de qua agitur, ſortitur quis forũ
5 illius iudicis, vbi ſita eſt res. ¶Sed† nunquid poterit etiam
conueniri in ſuo domicilio ille,qui poſſidet, vt Venetijs pro
rebus,quas poſſidet Teruiſii.Io.An. hic ſuccinctè loquitur,
referendo opin.Doc.& videtur, ꝙ in vtroq; foro poſſit poſ-
ſeſſor conuenire.videlicet vel in loco ſui domicilii, vel in lo-
co,vbi ſita res eſt,prout actor elegerit,vt C.vbi in rem act.l.
fi.vbi de hoc.& apertius.C.de præſcrip.longi tempo.l. fin.&
j̃.c.ex parte.& hoc placet Inno.s̃.de reſcriptis.c.dilectus.2.
¶Et idem videtur ſentire Accur.in dicta l.fi. qui dicit, quòd
actoris eſt eligere,cõuenire reum in loco domicilij ipſius rei
conuenti:vel in loco, vbi ſita eſt res. ¶Sed contra hoc facit
illa Decret.ibi[in cuius prouincia.]&c.facilè enim fuiſſet Pa
pæ adiungere illud verbum[& etiam vbi res ſita eſt.]ſi ita ſẽ
ſiſſet,argu.j̃.de deci.c.ad audientiam.ad hoc facit.j̃. eo.c. fi.
& de cenſi.l.forma.§.ſi verò.& C.de prædi.mino.l.ſi prædiũ.
& de reſcript.c.dilectus.2.Azo & Ia.Bal. dicunt, ꝙ in loco,
vbi res eſt,poteſt ibi conuentus reſpondere finaliter,ſed non
cogitur:ſed in loco domicilij ſui cogitur præcisè reſponde-
re.Idem ergo in dicto c.dilectus.prima opi. placet hic domi
no Io.Cal.in additionibus.Non ob.iſtud c.& ſimi.ll.quæ con
ſiderant locum rei, de qua agitur.debet enim etiam conſi-
derari locus domicilii ipſius rei conuenti, vt d.l.j. cum ſimi.
vt ſic iura iuribus concordentur, vt C.de inoffic. do.l. 1.& l.
ſed poſteriores.ff.de legi.Et illa procedunt, quantùm ad fa-
cultatem conueniendi aliquo iure ordinario. quantùm verò
ad facultatem impetrandi reſcriptum.j̃.dietam à fine diœce
ſis.vel j̃.diœceſim, prout tradit in c.ſtatutum.de reſcrip.lib.
6.vtrùm debeat conſiderari locus domicilii rei conuentę:vel
rei,de qua agitur.dic,vt dicto.c.ſtatutum.§.cum verò. in gl.
6 c.olim dicebamus.¶Secundò quæro ſi†non conſtat.j̃.cuius
limites prouinciæ ſita ſit res,de qua contenditur,quis archie
pus erit iudex?dicit Ioan.And.videtur,quòd vterq; archiepi
ſcopus cauſam cognoſcere debeat: vel committere. ar.j̃. de
ſenten.excommu.c.cum illorum.§.ſi verò clauſtralis.vel re-
curratur ad Papam,ne ſint iudices in cauſa propria, ar.s̃.de
offic.deleg.c.2.prima opi.ꝙ ambo cognoſcant,videtur pro-
bari,arg.l.3.§.& quid ſi hoc ipſum.de libe.agno.& quod ibi

per Dy.in quæſtione de delicto commiſſo in cõfinibus, quis
iudex cognoſcat.& l.iuriſperitos.§.cum oriũdus. ff. de excu.
tu.¶Sed ꝙ neuter cognoſcere poſſit, facit: quia quilibet eſt
dubius,an ſit ſua iuriſdictio.dubius verò aliquali modo non
videtur,ꝙ poſſit ius dicere,ar.eorum,quæ not.in l.multũ in-
tereſt.de condi.& demon.Incertus enim de iuriſdictione ſua
non videtur,ꝙ poſſit ipſam exercere, ſicut nec alios actus le
gitimos explicare,vt condere teſtamentum:vel hæreditatem
adire,vt l.de ſtatu ſuo.ff.de teſta.& de acqui.hære.l. eum qui
duobus.& l.6.cum ſi.¶Tertiò quæro.ſi Bononiẽſis propter
rem,quam Mutinæ poſſidet,conuenitur ibi Mutinæ,& cite-
tur per epiſcopum Mutinenſem. vtrùm, ſi non compareret,
poſſit eum excõicare.dicit,ꝙ nõ.qa non hẽt iuriſdictionem
in perſonã,ſed in rem. vñ miſſionem in ipſam facere poſſit,
vt j̃.c.Romana.§.conrrahentes.lib. 6. Si verò contumax ei,
qui miſſus eſt, violentiam inferret ratione delicti,poſſet eum
excõicare,ſecundùm Io.An.quod no.j̃. eo. c. poſtulaſti.per
Inn.remiſi.s̃.ad Spec. & dicam.j̃.eo.c.ſi.

ADDITIO.

a ¶Ideſt archiepiſcopus.Not.ꝙ primas maior eſt archiepiſcopo 99.diſ.§.
j.& primas debet per archiepiſcopum conſuli in magnis.not.Io.18.diſ.
c.j.& in quibus conſiſtat ius primatiæ.not Io.& 65.diſ.§.ſi autem.21.
q.1.c.cleros.9.q.3.in c.conqueſtus.& 6.q.4.c.ſi inter.

SVMMAE.

1 *Clericus conueniendus eſt coram epiſcopo ſuo:qui ſi recuſatur, da-
bit delegatum partibus non ſuſpectum.*
2 *Reus ita ſicut, & actor poteſt recuſare iudicem ſuſpectum.*
3 *Iudex recuſatus vt ſuſpectus, poteſt cauſam alteri delegare.*
4 *Epiſcopus licèt fuerit recuſatus:poteſt tamen ſententiam executio-
ni mandare.*
5 *Appellatio ſi facta fuerit à delegato ab epiſcopo recuſato:an appel-
labitur ad ipſum epiſcopum, vel ad quem.*
6 *Delegatus an poterit ſententiam ſuam exequi.*
7 *Delegatus ab alio, q̃ à principe poteſt ſententiam ſuam executioni
mandare.*

1 SI quis contra. †Coram epiſcopo ſuo
conueniendus eſt cle-
ricus: qui, ſi recuſatur, dabit delegatum partibus nõ ſu
ſpectum. h. d. duo facit. primò prouidet reo. ſecunda ibi[aut
ſi prouidet actori.]& hęc duplex, primò circa delegatum. ſe
2 cundò circa executionem.ibi[à quibus.]¶Primò no. †ꝙ tã
a reus,quàm actor,a poteſt recuſare iudicem. vt ſuſpectum:di
cet enim actor.domine habeo cauſam contra Petrum. & qa
vos habeo ſuſpectum, peto iudicem:vel appello ad archiepi
ſcopum.de iure ciuili eſt dubium inter gloſſ. an poſſit ordi-
narius recuſari.quod dic,vt l.apertiſſimi.C.de iudi. ¶Secun
3 dò,†quòd iudex recuſatus,vt ſuſpectus,poteſt cauſam alte-
ri delegare.& ſic ſuſpicio,quæ concernit principalem: vide-
tur concernere & delegatum ab eo.dicam.j̃.¶Tertiò no. ꝙ
epiſcopus recuſatus poteſt partes compellere, vt eligant ſibi
iudices,quibus committet epiſcopus vices ſuas. vel dic iudi-
ces, ideſt arbitros. primum verius, ſecundùm Io.An.¶ Quar
tò nota, quòd epiſcopus exequitur ſententiam delegati. ex
4 quo argue,quòd ipſe delegatus non poteſt exequi. dicam.j̃.
¶Quintò no.†ꝙ licèt fuerit epiſcopus recuſatus:tamen po-
teſt ſententiam executioni mandare. Ratio eſt, quia contra
meram executionem non poteſt obiici recuſatio, vel ſuſpi-
cio,vt j̃. de appellation.c.nouit.&c. ¶Oppono,& videtur,
quòd iudex remotus ratione ſuſpicionis non poſſit delega-
re. quia ſi iuriſdictio eius eſt præpedita, & per exceptio-
nem ſuſpicionis eliſa.ergo & iuriſdictio alterius dependen-
tis ab eo,vt cap.Romana.de offici.vi.lib.6. vbi epiſcopo ex-
communicato, & ſic iuriſdictionis exercitio ſuſpenſo per c.
ad probandum.de re iudi.eius vicarius non cognoſcit. vitiũ
enim in radice extenditur ad propaginẽ.j.q.j.c. vulnerato.&
maximè

maximè quia delegatus fungitur vice delegantis,vt l.& quia
de iuriſ.om.iudi.facit regula. qui non põt per ſe &c. C.de hæ
re.inſtit.hic aũt dicitur,ꝙ recuſationem põt alteri cõmittere
ergo malè.¶So.quidã eſt defectus afficiens,& cõcernens iu
riſdictionẽ:vt excõicatio,& loqt̃.c.Romana. cũ rõnibus. s̃.
factis.Quidã eſt defectus cõcernens merè pſonã,& ad aliud
non proceditur,vt ſuſpitio. de qua contra. pro hoc facit c. ſi
cõtra vnũ.in fi. de offic.del.lib.6.vbi epiſcopus de iniquitate
ſnĩæ ſui vicarii non cognoſcit, ſed de ſuſpicione cõtra ſuum
vicarium allega.ſic. quòd ſuſpitio eſt vitium perſonale.& vi-
tia perſonalia non egrediuntur perſonam,vt l.vitia.C.de ac-
qui.poſ. Idẽ dicimus de priuilegiis, & exc.quòd quædã ſunt
perſonalia,quædã realia,vt ff.de excep.l.excep.& l.alia. & l.
quia priuileg.ff.ſo.ma.¶Secundò opp.& videtur,ꝙ ordina-
rio recuſato aliter ſit prouiſum,quã hic dicatur,vt in c.cum
ſpãli.de appel.ſol.dicit glo.j.illi eſt ſtãdũ, quod vr̃ interpre-
tari hãc Dec.Io.An.dicit,ꝙ hic nõ refertur,qñ quis ſit reſpe
ctus,qa fortè conſanguineus aduerſarij.Sed ibi de hoc refer
tur qõ,ſcđm Goff.& p illo intellectu facit tex,dũ dicit[fue-
rit recuſatus.]¶Tertiò opp. contra illud,& vr̃,ꝙ ſi liqueat
manifeſtè de ſuſpitione,non poſſit cauſam delegare, vt ca.
iudex.j̃.de offi.delegat.li. 6.¶Sol. dic, quòd quãdoq; de
ſuſpicione eſt cognitum. & ſuper ea pronuciatũ. & non po-
teſt poſtea committere,vt ibi.aut non eſt de ſuſpitcione co-
gnitum, vel diſcuſſum. & loquitur hic. vel ibi loquitur de
delegato. hic in ordinario, qui etiam pronunciatur ſuſpe-
ctus:videtur, ꝙ poſſit cauſam delegare. cum per illam pro-
nunciationem deſierit eſſe iudex.ſed delegatus, de quo lo-
quitur contrarium,per pronunciationem deſinit eſſe iudex
5 vt ibi.¶Quærit gloſſ.ſecunda,ſi appelletur ab illo delegato
per epiſcopũ recuſatum:an appellabitur ad ipſum epm̃, vel
ad quem.quidam dicunt, ꝙ ad Papã:nã ad metropolitanum
non poſſet emiſſe,medio ſcilicet epiſcopo recuſato.& hoc tu
tius eſt.ſ.ꝙ appelletur ad Papã,ſm̃ Hoſt.qui tñ ſubdit,ꝙ etiã
ad metropollitanũ poterit ab illo delegato per epm̃ recuſa-
tum appellari.Idẽ Vin.& Gui.in Spec. de appel. §.nunc tra
ctemus.in fi. primæ columnæ. Non ob. omiſſio medij. quia
tunc eps̃ ſit recuſatus,remotum eſt mèdiũ,ar.de offi. dele.c.
ſi is cui.& c.ſi à ſubdelegato.de offi.delega.li.6. ad hanc par
tẽ facit de appel.c.dilectus. appellabitur ergo ad ſuperiorẽ,
nõ ad epm̃,qui eũ delegauit,vt dicunt Tãc. & Phil. eſt ergo
alterius naturæ illa delegatio,quã alia, regulariter.quia ĩ illa
appellatur ad delegantẽ,& ſic voluntariè:in iſta non ad dele
gãtem, ſed ad aliũ.& ſic neceſſariò.& per hoc ẽt poſſet dici,
ꝙ eps̃ poſſet iſtũ ſuũ delegatũ reuocare, ſicut poſſit alius vo
luntariè delegãs,vt l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi. gl. tñ tenet
hic,ꝙ ad ipſum epm̃ recuſatum appellabitur: qui iterũ com
mittit cãm perſonæ nõ ſuſpectæ. nõ ipſe cognoſcet. Sed ſm̃
Io.An.hoc videtur abſurdũ,quia fortè cõmittet deteriori, à
quo nõ licebit tertiò appellare.Item ſi committat duobus,
qui ferant contrarias ſnĩas, ipſe habebit alterã approbare.
j̃.de re iud.c.vlti. & hoc periculoſum eſſet parti recuſanti.Iõ
præcauendũ.de ſer.non ordi.c.1.Io.Cal.dicit non incõgruè
poſſe diſtingui. aut propoſita, ſed non probata recuſatione
ordinaria,commiſit.& tunc ad ipm̃ poſſet appellari, non ad
proximum ſuperiorem.& ſic ſit vera opi. gl. & ſequaciũ.aut
poſt probatã recuſationem ordinarius commiſit: & tunc ſit
vera opinio Vinc.Tan.Phi. & aliorũ.cõtra tñ hoc facit de of
fi.deleg.c.iudex.lib.6.vbi poſt probatam recuſationem ſub-
delegat de recuſatoris aſſenſu; ergo probatio ſola non per-
mittit mediũ. quia tñ per probationẽ notorium eſt eſſe ſu-
ſpectũ,æquum eſt & iuſtũ, ꝙ ad ſuſpectũ iudicẽ non appelle
tur.3.q.5.c.quia ſuſpecti.ita dicit ipſe. ego dico, ꝙ ratione
ſuſpitionis lex aufert ipſo iure iuriſdictionem in illa cauſa,vt
patet in iudice à quo: ad quẽ non debet cauſa remitti, vt c.
accepta.de appel.ergo nec ad iudicẽ recuſatum, poſtquam
eſt ſemel ab eo cã auocata, vt l.quæras. §. arena. de ſolutio.

¶Secundò quæro.dicitur in tex. ꝙ quicquid fuerit definitũ
per iſtum delegatum, mittetur executioni per ipſum epiſco
6 pum.quæro† an ipſe delegatus poterit ſentẽtiam ſuam exe-
qui.videtur,ꝙ non.quia delegatus ab alio,quàm à principe,
non exequitur ſententiam ſuam,vt l.à diuo Pio. in prin.ff.de
re iu.glo.ponit duas opinio.¶Prima eſt, ꝙ ſm̃ canones illa
ſubtilitas non eſt ſeruanda. Ideo delegatus poterit ſentẽtiã
ſuam exequi:& etiam delegatus,vt in c.1.Et refert gloſ.quia
ita tenet Io.2.q.7.c.quiſquis.Idem Inn.de offi.ord.c.cum ab
eccleſiarum.vbi vide ſuper verbo. obſeruari. & Gof. de offi.
dele.c.ex literis.¶Sed ipſi idẽ Gof.& Inn. tenent contrariũ.
s̃.de arbi.c.innotuit.& Ber.Lau.Vin.Phil. & Hoſt. per dictã
l.diuus.& Bar.Brix.videtur eis fauere.& Gui.in ſpe.titu.1.§.
1.in fin. & bene Gui. qui no. hic quatuor ſpecialia in dele-
gato principis,quæ nòn habet delegatus ordinarij.primum
eſt,ꝙ ille exequitur,iſte non.de hoc.s̃.Secundũ,ꝙ ille ſubde
legat,iſte non s̃. de offi.delega. c. paſtoralis. & C. de iudic.
l.à iudice.Tertium,ꝙ ille citare poteſt per edicta.s̃.de offic.
deleg.c.paſtora.2.reſponſo.& c.gratum.iſte non.C.de iud.l.
ſancimus.& quod no.ſpec.in titu.de cita.§. ſequitur videre.
ver.& non ſolùm.ſecundùm Vber. Quartum caſum de of-
fi.dele.c.ſuper quæſtionum.§.porro.ita etiam no. Pe.& Ab.
7 s̃.de off.dele.c.ſignificaſti.¶Iſta ergo videtur cõior opi.† ꝙ
delegatus ab alio,quã à principe,poſſit ſentẽtiam ſuam exe
cutioni mandare.ponit glo.aliam opi.ꝙ prædicta cõior opi.
ꝙ poſſit habere totum, cum delegans eſt pñs, ſi non eſt ab-
ſens,videtur,ꝙ delegatus poſſit exequi ſuam ſententiam.al-
legat pro illa opi.Io.An.in c.querenti. de offi.ordi. lib. 6. in
fi.ad id.de tempo.ord.c.cum nullus.§.2.& vt dicit Io. Cald.
magnam æquitatẽ hàbet illa opi.maximè ſi ordinarius, qui
commiſit,eſt temporalis.vt eſt legatus, *qui aliàs finita lega-
tione*,oportet adiri Papam pro executione ſententiæ delega
ti. quod eſſet nimis rigoroſum. Item hoc caſu patet ceſſare
verba l.à diuo Pio.ita dicit ipſe dominus Bar.qui tenet,ꝙ in
executione ſentẽtiæ diffinitiuæ habeat locum cõmunis opi.
ſcilicet ꝙ delegatus ab alio, quã à principe nòn poſſit exe-
qui:ſed in executione interlocutoriæ, vt mittere in poſſeſſio
nem propter continuam,excommunicare,interdicere, & ſu
ſpendere hic poſſit.& ita intelligit opi.Inn.in d.c.quæ in ec-
cleſiarum.& ita no. in d.l.à diuò Pio. ad hoc tamen vide no.
in l.iubere cauere.ff. de iuriſ.om.iud.

ADDITIO.

a ¶Tam reus,quàm actor.Et etiam notorie crimino ſus, quia in pœnæ ta-
xatione poſſet grauari,vt no.Io.in c.cum ita.vt lite non cont.niſi eſſet no
toriũ,& enorme crimẽ,vt not.Hoſt.de app.c.propoſuit.& c.cũ ſpeciali.

SVMMAE.

1 *Laicus, à quo clericus, vel eccleſia vendicant rem:coram ſuo iudice
laico debet conueniri.*
2 *Actor aliquando ſequitur forum rei.*
3 *Conſuetudo poteſt mutare ordinem iudiciorum.*

1 SI clericus. † Laicus,à quo clericus, vel ec
cleſia vendicant rem corã ſuo
iudice laico,debet cõueniri.h.d. ponit dictum:ratio-
nem dicti.& localem obſeruantiã.partes patent &c.¶Pri-
2 mò no.regulam,† ꝙ actor ſequitur forũ rei,concor.C. de iu
riſd. om.iu. l.iuris ordinẽ.& j̃.eo.c.cũ ſit generale.¶Secun
dò no.caſum, in quo clericus põt,& debet litigare corã iudi
ce ſeculari.ſ.cum agitur contra laicũ. Et ex hoc dicto,ꝙ iu-
dex laicus illo caſu poterit condẽnare clericum in expenſis,
ſi in cã ſuccubuerit, vel contumax fuerit.quid autẽ ſi calum-
niatus fuit,deierando,vel falſos teſtes producẽdo.videtur,ꝙ
de omni incidenti in cã ciuili nõ poſſit cognoſcere, vt not.
3 j̃.c.verũ.¶Tertiò no.† ꝙ de conſue.poteſt iuris ordo con-
uerti.vt reus ſequatur forũ actoris. & ſic cõſuetudo põt mu
tare ordinẽ iudiciorũ.de quo dic,vt s̃.de off.del. c.de cauſis.
& de re iudi.c.fi.li.6.& no.Inn.j̃.de lite conte.c.j.¶Opp.di

 citur

citur hic.ꝙ poſtquam corã iudice eccleſiaſtico negauit rẽ,q̃
petitur,eſſe clerici,vel eccleſiæ,debet trahi coram iudice lai
co.ſed contra,quia negando rem eſſe clerici,vel eccleſię,fuit
litem conteſtatus.vt j̃.de lit.conte.c.j.ergo cogitur ſtare co-
rã iudice eccleſiaſtico,in cuius foro ſic reſpondit.ꝙ ſic reſpõ
dendo ſuper principali negotio renunciauerit declinatoriæ
fori., vt in c.cum inter mona.de re iudi. ¶So.dicit Io.An.lai
cus dicebat illa verba,non ad iudicii ordinationem: ſed fori
excluſionem.vel ſm̃ Pet.& Ab.dicebat iſta verba extra iudi-
cium,vel coram iudice eccleſiaſtico,proteſtando,ꝙ per hæc
verba non intendebat conſentire in iudicem,vel litem conte
ſtari.aliàs eſſet lis conte.nec competeret declinatoria fori,vt
s̃.de of.dele.c.inſinuante. ¶Ego dico,ꝙ quædam eſt nega-
tio,quæ concernit vtrunq; ſimul.ſ.iuriſd. & negotium princi
pale.¶Sic dicimus in literis Papæ a,ꝙ quædam ſunt excom-
municationes,quæ perimunt literas,& gratiam , ſiue nego-
tium,de quo agitur.vt s̃.de reſcrip.c.conſtitutio.¶Primo ca
ſu quando exceptio concernit principale negotium,& nõ iu
riſdictionem.& loquitur contrarium, vt videatur litis conte.
& ſibi ſit via præcluſa ad oppoſitionem declinatoriam fori.
¶Secundo caſu,quando exceptio concernit negotium prin
cipale,& iuriſdictionem.& loquitur illud c.nam in illo cap.
fundamentum iuriſdictionis iudicis eccleſiaſtici eſt,ꝙ ſit res
eccleſiaſtica.ſimiliter ad obtinendum in ea. Iſta ergo exce-
ptio producens diuerſos effectus,videtur oppoſita potius ad
excluſionem iudicii,quàm negotii principalis. quia reorum
eſt fugere.¶Sed certè ſecundùm hoc probato ante litis cõt.
ꝙ res ſit eccleſiaſtica,fruſtra fieret litis conte.ſuper re liqui-
data: potius.n.debet ferri ſententia:quæ tamen ferri non po
terit propter omiſſam litis conte.ſequitur ergo duplex abſur
ditas.prima,quia probatio ſuper principali fit ante litis in-
greſſum.& ſic præpoſterè. ſecunda quia poſt probationes fa
ctas.& ſic negocio liquidato fiet litis cont.& vtrunq; abſur-
dum.¶Sol.dicit Goff.ad fundandum iuriſdictionem iudicis
eccleſiaſtici ſummatim fiat examinatio:an ſit res eccleſiaſti-
ca,vel non,vt in ſimili.j̃.de teſti.c.veniens.2. & illa ſumma-
ria probatio non nocebit,vel proderit in eadem cã poſt litis
cont.vt l.ſi quis à liberis.§.ſi vel parens.de lib. agno.& ſi ap-
pareat in iſta cognitione ſummaria rem eccleſiaſticam eſſe:
iudex eccleſiaſticus procedet in cã : aliàs remittet ad iudicẽ
ſecularem,ar.ff.de iu. c. ſi quis ex aliena . Et ita tenet Goff.
quod non placet Ho.pro quo allegat Io.An.quod ipſe no.j̃.
e.c.cum ſit.vbi qualitas, à qua cauſatur iuriſdictio iudicis ec
cleſiaſtici,examinatur, & diſcutitur poſt lit.cont. non ad or-
dinatio.iudicii,vt dicit Goff. ¶ Ego hoc dictũ Hoſti.fateor.
cum laicus conuenitur, adiuncta aliqua qualitate , à qua iu-
riſdictio iudicis eccleſiaſtici cauſatur,vt patet ex no. in d.ca.
cum ſit.¶Sed in illo ca. ſimpliciter dicebatur rem petitã eſ-
ſe clerici:vel eccleſiæ:laicus autem hoc negabat . Iſta enim
negatio non eſt exceptio iuris , ſed intentionis , vt alibi dicit
gl.in l.qui ſe debere.ff.de cond.ob cauſam.¶Statim ergo ne
gato,quòd ſit res eccleſiaſtica,remittet eum ad iudicem lai-
cum,coram quo,vtrùm ſit eccleſiaſtica, nec ne , debebit di-
ſcuti.& ſic plenè intelligo iſtum text. vbi verò qualitas op-
preſſionis violentiæ,vel fraudis adiicitur in libello,ſtatim iu
dex eccleſiaſticus eſt competens. ſed oportebit poſtea qua-
litatem illam probari.& ſic intelligitur c.cum ſit generale.&
quod ibi per Ioan.An.non ſto igitur cum Gof.inquantũ exi
git,quòd primò cognoſcatur ſummariè ante litem conteſta
tam.& deinde plenè,an ſit res eccleſiæ,vel clerici.nec etiam
ſto cum Hoſti.dum ſentit , quòd cognoſcatur de hoc coram
iudice eccleſiaſtico.quia ſecundùm hoc, deciſio huius c.non
haberet locum.

A D D I T I O.

a ¶Literis Papę.quę cões ſunt.& ex quo præſentatæ ſunt, poteſt reus per eas procedi petere.no.Compoſtel.de reſcr.c.nonnulli. Inn.& Hoſt. in c. ex conqueſtione.de reſt.ſpo.

S V M M AE.

1 *Queſtio feudi debet per dominum terminari.qui ſi negligit,eccleſiaſti*
cus iudex,uel ſuperior eius hoc faciet.
2 *Dominus feudi poteſt vaſallo inhibere,ne litiget coram alio , quàm*
coram eo.3.
4 *Laicus ſecundùm conſuetudinem generalem Gallicanam in qualibet*
cauſa poteſt trahi coram iudice eccleſiaſtico.

1 EX tranſmiſſa †Qõ feudi dẽt p dñm
terminari , ſi negligit
eccleſiaſticus iudex : aliàs ſuperior eius hoc faciet ,
& primò ponit partis cõqueſtio.Scdõ Papæ prouiſio.¶No.
2 j.†ꝙ dñs feudi p̃t vaſallo inhibere,ne litiget corã alio,q̃ corã
eo.alii verò ordinarii,vtrũ ſic poſſint ſubditis inhibere , dixi
s̃.e.c.j.¶Scdõ no.ꝙ ſicut eps̃ põt præcipere ſubdito in virtu
te ſanctæ obediẽtiæ:ſic dñs vaſalli ſub debito fidelitatis quò
ad ea,quæ ſpectant ad feudũ.j̃.e.c.ex tenore. ¶Tertiò not,
3 †ꝙ ſi dñs feudi eſt negligens in miniſtrando iuſtitiã, deuol-
uitur iuriſdictio ad iudicẽ,cui Papa primò delegauerat cãm:
literę ergo Papæ,q̃ poterant per exceptio. elidi , reconuale-
ſcunt p negligentiã dñi feudi.¶Sed incidenter quæro, nũqd
pp iſtam ſpem reconualeſcentiæ reus conuentus corã dele-
gato,& excipiens,ꝙ vult coram dño litigare,teneat ſatiſdare
de redeundo ad delegatũ,dño negligente.dicit Io.An.ꝙ nõ.
remittit ad Spe.de compe.iud.adi.§.j.uer.optans,&c. ¶Op,
iſti rei conuenti erant milites eccleſiæ:ergo huic epo,tanquã
eorũ dño,non potuit cã delegari p Papã,tanq̃ ſuſpecto, vt c.
accedens . j̃. vt lite non conte. delegari potuit ſaluo benefi-
cio recuſandi:qd beneficiũ Papa non vr̃ noluiſſe tollere : niſi
hoc expreſsè dixiſſet, vt s̃.de of.dele.c.ex parte . vel dic , ſm̃
Inn.ad hunc, cui ſcribebatur , pertinebat ordinariè cogno-
ſcere de illa cã,tanq̃ ad dñm ſuperiorem:à quo tenebat feu-
dũ. ¶Et iõ vel in defectũ medii dñi ; vel quia appellatũ erat
ad ipſum.ad eum , & non ad ordinarium cognitio ptinebat.
de hoc.s̃.de iudi.c.ceterũ.¶ Iſti.n.erãt milites eccleſiæ Tre-
cen.mediante iſto dño, qui erat vaſallus Eccleſiæ . & dicunt
Ala.Vin.& Tancre.quia ergo ille dñs de Cãpis erat uaſallus
Eccleſiæ,& illi ẽt eius milites,p cã affectionis remouet ſuſpi
cionẽ,vt l.non ſolũ.§.ſi puellæ.de ritu nup. ¶Quæro,vtrùm
iſte Trecen. cui mandat cognitio . ſi dñs feudi deprehendat
negligens, erat delegatus Papæ:vel ordinarius. glo.fi.intelli-
git,ꝙ ſibi fuit primò cã delegata:ſed inefficaciter.vbi dicũt,
non fuiſſet negligens:ſed ſumit vigorẽ, negligentia ſuperue-
niente.¶Sed hic.ſ.ꝙ fuerit delegatus Papæ, non apparet ex
antiqua:vñ dicebat Ho.ꝙ ille Trecen.cognouerat, vt ordina
4 rius generalis militũ . † & ſm̃ gñalẽ conſuetudinẽ Gallicanã
in qualibet cã laicus põt trahi corã iudice eccleſiaſtico . ſed
ibi milites ſic tracti exceperũt,ꝙ nolebant reſpondere co-
rã dño feudi.& qa exceptio non admittebatur, fuit appella-
tum ad Papam ad inſtantiam militũ, qui commiſit cauſam ,
& ſic non commiſit eam ad petitionem ipſius R.vt dicit glo.
vel dic ſecundùm Ho.ꝙ licèt non fuerit appellatum:quia ta-
men epiſcopus fortè excommunicauit milites reſpõdere no
lentes,conqueri potuerunt de iniuſta excommunicatione.de
offi.dele.c.cum contingat.

S V M M AE.

1 *Dominus feudi ſiue eccleſiaſticus ſit, ſiue ſecularis, cauſam feudi co-*
gnoſcit.
2 *Sede vacante Capitulum non cognoſcit de cauſa feudali.4.*
3 *Perſona eccleſiaſtica ratione feudi reſpondere tenetur in iudicio ſe-*
culari.
5 *Capitulum ſede vacante non põt dare licentiam conuentuandi .*
6 *Dñs quilibet, quantumcunque uilis, & ruſticus, ſuper rebus feudali*
bus habet iuriſdictionem.
7 *Clericus ſi tenet feudum à laico:& ſi cogitur reſpõdere pro eo,an idẽ*
laicus

laicus exequetur ſententias contra ipſum clericum.
8 *Epiſcopus ſi retinet in feudum baroniam à domino temporali : an in*
cauſis vertentibus coram eo appellabitur ad proximum ſuperio-
rem, vel ad Papam : an ad dominum temporalem,à quo retinet
baroniam.
9 *Eccleſia in Marchia Anconitana:ducatu: patrimonio beati Petri:et*
Campania non recognocit dñm temporalem ſuperiorem .
10 *Baronia, vel alia bona ſi data ſunt Eccleſiæ ſub conditione:ꝙ ſi Eccle*
ſia nõ ſubierit onera impoſita: quòd liceat laico donatori ſua aucto
ritate capere : an pacto non ſeruato , poterit donator ſua propria
11 *auctoritate ingredi.*
Pactum collatum in tempus,quo res futura ſit minor,non ualet.

1 VErum. † Dñs feudi , ſiue eccleſiaſticus
ſit, vel ſecularis cãm feudalẽ co
2 gnoſcit.¶No.j. †ꝙ ſede vacante Capitulum nõ
3 cognoſcit de cã feudali.q̃ ſit rõ,dicam j̃. ¶†Scdõ no.ꝙ pſo-
na eccleſiaſtica rõne feudi rñdere tenetur in iudicio ſecula-
ri.& ſic fallit regula,de qua in c.ſignificaſti. & ca.ſi diligenti.
4 j̃.eo.¶Op.& vr̃,†ꝙ non debuit expectari, nedum conſecra
tio:ſed nec ẽt creatio epi;quia ſede vacante Capitulũ ſucce-
dit in iuriſdictione.c.cũ olim.j̃.de ma.& obe.¶So.dicit Ioã.
An.licèt Cap.ſuccedat in iuriſdictione gñali , non tñ in feu-
dali:ne eps̃ vaſallũ hẽat,quẽ hr̃e nollet:ſicut nec in beneficio
rum collatione,vt j̃.ne ſe.va.c.illa.& qd ibi p eũ ſuper verbo
in iure.non.n.eſt propriè epale cognoſcere de feudis,& bñfi
cia conferre.multi.n.non epi illa faciunt. & multi epi neutrũ
eorũ habent.bonæ memoriæ doctor meus , dñs Angelus de
Caſtellione Aretinus,cũ legeret iſtud c.ſic ſoluebat,ꝙ illa,q̃
competunt de priuilegio ſpeciali epo,vt feudũ:non trãſit eo
rũ adminiſtratio in Capitulũ ſede vac.vnde (vt ipſe dicebat)
5 Peruſij obtentum fuit,ꝙ†epiſcopali ſede vacante , Capitulũ
non poterat dare licentiam conuentuandi:quia illud compe
tit epo ex priuilegio ſpãli.facit quod no. in c.ad abolendam.
in fi.de hære.ſi tñ feudum, vel illa ſpãlia pertinent pariter ad
epm,& Capitulum , ſuccederet tunc Capitulum ſe.vac.ar.j̃.
ne ſe.va.c.j.li.6.¶Scdõ opp.de c.inolita. & c.placuit. 11.q.j.
& j̃.eo.c.ſi diligenti.in quibus præciſè clericis inhibetur, ne
litigent,niſi coram ſuo epo. Sol.illud,quod hic dr̃ , contingit
6 ratione feudi.†quilibet.n.dñs,(quantumcunq; vilis,& ẽt ru-
a ſticus)ſuper rebus feudalibus a iuriſdictionem hẽt,per l.Fed.
7 vt no.s̃.de iudi.c.ceterum.¶Iuxta prædicta quæro,†ſi cleri-
cus tenet feudũ à laico:& ſic cogitur rñdere ſub eo(vt dixi)
an idem laicus exequetur ſñias contra ipſum clericum.dicit
Inn.ꝙ ſic.& contra ipſum clericum laicus ſuas ſñias exeque
tur:nec incidit in canonẽ,ſi eos reſiſtentes repellat,ar.de re-
ſti.ſpo.c.olim.primo.dicit Io.An.ꝙ illud dictũ In.cõiter nõ
approbatur,ꝙ in perſonam iuriſdictionem habeat priuatus,
vel ruſticus(quia in cauſis feudalibus iuriſdictionẽ habet :)
vt ſine pena excõicationis poſſit manus iniicere, contra reg.
ſiquis ſuadente.ita dicit Io.An.Ego dico,ꝙ Inn. non habuit
iſtum intellectum, ꝙ dñs laicus iniiceret manus in clericum
vaſallum.Sed ſi ipſe clericus condemnatus per dñm ad feudi
reſtitutionem(quia non ad ipſum fortè , ſed ad alium perti-
nere declaratum fuerit p ſñiam dñi)reſiſteret violenter, quo
minus fieret executio:põt tunc talis violẽtia propulſari:licèt
inciderit manus iniectio per culpã ſuã. & ſic intellexit In. dũ
allegat c.olim.vbi ponitur ille caſus.principaliter.n.in perſo
nam vaſalli non põt dñs ſñiam iniquam exequi:quia eius co
gnitio,& iuriſdictio concernit ſuper rem,& ſuper ea fundat,
8 vt no.p eum.s̃.de iud. c.ceterum. ¶Scdõ quæro,ſi†eps̃ reti-
b net baroniam in feudum à dño tpali b: an in cauſis vertenti-
bus corã eo appellabitur ad pximum ſuperiorẽ epi , vel ad
Papam:an verò ad ipſum dñm tpalem , à quo retinet baro-
niam.dicit Inn.ꝙ ad ipſum dñm tpalẽ.s̃.de ma.& obe. c.ſoli
tæ. & in Spec.de app.§.nunc tractemus.ver.pe.Idem dico,ſi
eps̃ eſt rector vnius ciuitatis:appellabitur.n. ad ſuperiorẽ il-
lius ciuitatis,non ad ſuũ epm.¶Idem ſi Rex haberet vnũ Co
mitatum,appellabitur ab eo:vt à ſententiis Comitis, non ut
regis,vt C.de app.l.ſi qñ Duciano.facit s̃.de ele. c.cum inter
vniuerſas.& j̃.eo.c.licèt.& prædicta vera, vt dixi,qñ epo,vel
eccleſiæ eſt cõceſſa in feudum baronia Comitatus, & ſi.¶Si
verò talis baronia,vel Comitatus eſt incorporatus in patri-
monium eccleſiæ:nec pro illis dignitatibus recognoſcat ec-
cleſia ſuperiorem:tunc appellabitur ad forum eccleſiaſticũ,
9 vt j̃.de app.c.Romana.§.debet.li.6. †exemplũ patet in Mar
chia Anchonitana:ducatu:patrimonio beati Petri:& Campa
nia,in quibus prouinciis Eccleſia non recognoſcit dñm tem
poralẽ ſuperiorem.¶Et ita no.Bar.in l.j.§.ſi quis. ff.de app.
¶Tertiò ego dixi s̃.ꝙ iudex laicus cognoſcit contra clericũ
ratione feudi.nunquid hoc ſit verum:ẽt ſi agatur contra cle-
ricum rõne delicti ad amiſſionem feudi.aduerte,qa quæſtio
non procedit in feudo Eccleſiæ : quia Eccleſia non priuatur
pp delictum clerici , niſi in vita ipſius clerici delinquentis,
vt in 10.coll.de cap.Cor.c.ſi clericus. procedit ergo quæſtio
in feudo,quod retinet clericus patrimonii , rõne quid erit .
an contra eum cognoſcit iudex laicus de tali delicto . dicit
Inn.ꝙ licèt clericus poſſit agere ciuiliter,& cõueniri à dño ,
& à paribus ad amiſſionem feudi.non tñ agi põt ad hoc cri-
minaliter:nec ẽt ciuiliter pro crimine:ſed remittenda eſt co-
gnitio ad p̃latum ſuum.ad hoc de cleri.coniug.c.j.li.6.Etiam
ſi feudum ſit paternum.& ſi clericus p prælatum ſuum fuerit
cõdemnatus de proditione,vel alio crĩe,pp quod debeat a-
mittere feudũ:tunc ſcdm Vin.dñs auferet feudum pro uelle
ſuo.& ſi fuerit abſolutus:tunc non poterit ei dñs pp tale cri-
men feudum auferre.Ratio prædictorum eſt: quia de crimi-
ne clericorum nec directè, nec incidenter põt laicus cogno-
ſcere,ſicut de legitimitate.ar.s̃.ti.j.c.at ſi clerici. & j̃.de ord.
co.c.tuam.& j̃.c.poſtulaſti. ¶Sed contra illud oppo.& vr̃,ꝙ
poſſit laicus incidenter cognoſcere de crĩe clerici(puta ſi di-
catur tuliſſe falſum teſtimoniũ.)nam vr̃ , ꝙ iudex laicus,cu-
ius aures offenderit,poſſit de hoc cognoſcere, & punire : ut
l.nullum.C.de teſti.So.dicit Ho. illa l.cum aſtringit clericos
teſtificatos coram iudice laico.& ſubdit , ꝙ ſi coram iudice
laico crimen opponitur clerico , vt à teſtimonio repellatur :
hæc cognitio ſit ad iudicẽ eccleſiaſticũ remittenda. arg.s̃.c.
nullus.& c.tuam.præalle.& de ſolu.c.ſi.Inn. dicit,ꝙ de crimi
ne in modũ exceptionis appoſito contra clericũ põt iudex
laicus cognoſcere.qa propriè loquendo, non dr̃ exceptio cõ
cernere clericum:ſed pducentẽ, qui dãnũ conſequitur ex re
pulſione clerici,& non clericus, qui ex hoc pœnam non pati
tur,vt c.cum dilectus. de ord.co.Sed certè negari non p̃t,qn
ex tali expulſione clericus remaneat infamatus de facto . &
grauetur eius opinio,vt no.in d.c.cũ dilectus.& d.c.at ſi cle-
rici.Ideò teneo cum Hoſt.¶Quartò quæro.dictum eſt s̃. in
j.q.ꝙ dñs temporalis poteſt exequi ſuper feudo ſñiam con-
10 tra clericum.quia †pone,ꝙ baronia , vel alia bona data ſunt
eccleſiæ ſub conditione , vel ſub eo , quòd ſi eccleſia non
ſubierit onera impoſita:ꝙ liceat laico donatori ſua auctori-
tate capere : an pacto nõ ſeruato poterit donator iuxta for
mã pacti propria auctoritate ingredi? vr̃,ꝙ ſic.j̃.de cond.ap.
c.verũ.& C.de pig.l.3.& ff.de pign.act.l.qui ratiario.Inn.te-
net contrarium.ꝙ cum dñium illarum rerum ſit quæſitũ ec-
cleſiæ,effectum eſt ſancta ſanctorum . Ideo per nullum põt
capi,niſi auctoritate iudicis eccleſiaſtici: alioquin ſacrilegiũ
committit.12.q.2.c.nulli.& no.j̃.c.prox.Hoſt.tenet contra-
rium,allegat pro caſu de dona.c.cum dilectus. per Ho. facit
quod no.Inn.in c.poſtulaſti.vbi diſpoſitio , quæ reſpicit rem
ipſam,põt exerceri contra quemlibet etiam non ſubiectum
contrauenientem.¶Item prædictum pactum concernit rẽ ,
& ipſam afficit ſicut tributum.ergo non conſideratur,vt hic,
priuilegium poſſeſſoris.11.q.j.c.ſi tributũ. & l. Imperatorẽ .
ff.de publ.Itẽ facit pro Ho.quia pactũ appoſitũ in cõtractu
cẽſetur pars cõtractus.vt l.feudi partẽ.ff.de cõtrah.em.¶Si-

cut ergo poſſit contrahens cum eccleſia conuenire,vt in euẽ
tum conditionis recedatur à contractu,vt j̃.de condi.app.c.
verum.Ita & modificare contractũ,vt liceat propria aucto-
ritate in euentum alicuius conditionis.argu.ff. de pac.l.iuris
gentium.§.p̃tor ait.Et hanc opi.Hoſt.tenet Bar.in re,quæ nõ
eſt ſacra. In re verò ſacra tenet opi.Inn.in d.l.3. C. de pig.in
repe.ſuis. Ego pro opi.Inn.adduco legẽ,& rõnem. certũ eſt
enim,ꝙ per pactum nõ transfert:nec retransfert dñium,vel
poſſeſſio,vt l.traditionibus. C. de pac.fallit in certis caſibus
ibi no.¶Si ergo per pactum reſeruatum non abdicatur do-
minium,vel poſſeſſio ab eccleſia:non videtur licitum priua-
to iniicere manus in eam: quia non habet in ea aliquod ius
reale.quod ſecus eſt in re obligata.de qua loquitur l.3.C. de
pign.pro hoc etiam facit l.j.in fi.& l.ſeq.ff. de rebus eorum.
vbi ſi vendo minori rem,& conuenio ſecum, vt ſit mihi obli
11 gatus;†quia pactum collatum in tempus, quo res futura ſit
minor,non valet,per quod poſſit ab eo per hypothecariam
auocari:multò ergo minus debet valere,ꝙ poſſit auocari de
facto.quid ergo dicendum pro concordando iſtas opi.¶Ex
prædictis elicio bimembrem diſtinctionẽ:& dico,ꝙ aut pa-
ctum concipitur ſub tali forma,ꝙ dominium,& poſſeſſio re
uertitur ad priuatum ſtatum, propter non obſeruantiam p̃-
miſſorum.& poteſt laicus iſto caſu propria auctoritate occu
pare,ſi fuerit contrauentum.& vera ſit opi. Hoſti.illo caſu.Si
autem pactum non fuit conceptum ſub tali forma, ꝙ poſſeſ
ſio,& dominium reuertatur ad priuatum:& non poteſt p ta-
le pactum apprehendi poſſeſſio.& ſic loquatur opi.Inno.
¶Sed dices tu,quomodo per pactũ poteſt cognoſci,an trãſ-
feratur poſſeſſio,& dominium ipſo iure, vel non? reſpõdeo,
ꝙ hoc perpendes ex conceptione pacti,ſub qua forma ver-
borum cõcipiatur.ꝙ dic per Bar.in l.qui abſenti. §.ſi q̨s poſ
ſeſſi.ff.de acqui.poſ. Et prædicta locum habent, cum onus
in translatione baroniæ,vel alterius rei in eccleſiam eſt ap-
poſitum.¶Si verò ſimpliciter concedatur: tunc in nullo te-
nentur donatori,etiam de aliis muneribus,quę prius ſubibat
baronia,ar.j̃.de conſti.c.1.vbi de hoc.¶ Quintò quæro.dici
tur hic,ꝙ in iſta quæſtione mota aduerſus præpoſitum eſt in
quirendum,ad cuius cognitionem pertineant:nũquid in hoc
aſſertio,ſiue recognitio præpoſiti magis ab vno, quã ab alio
aliquid operetur.dicit Hoſti.ꝙ præpoſitus ſic recognoſcens
ab eo,à quo non licet,priuat dominum poſſeſſione: ſed non
proprietate.ff.de libe.agno.l.1.§.Iul.& de proba.l. etiã.arg.
contra.C.de carbo.edic.l.1.& C.de proba.l. non nudis. ſol-
uit,ꝙ hic putat conſiderandam,& inquirendam famã loci,ſi
forſan dicat,ꝙ malitioſè fiat hæc recognitio. ar.j̃. de teſti.c.
præterea. aliàs eſſet in poteſtate vaſalli ſubtrahere ſe domi-
no,quando vellet.& forſan hæc quæſtio prius eſſet corã do-
mino ordinario ventilanda.ar.ff.de libe.cauſa.l.liberum. §.ſi
quis ex ſeruitute.& C.de libe.cauſa.l.non ideo.& l.nec ſi vo-
lens.in aliquibus tamen regionibus ſtat̃ ſoli confeſſioni quò
ad poſſeſſionem,vt s̃.qđ non eſt æquum,neq; iuſtum.nam q̨
aufert poſſeſſionem,aufert quãdoq; proprietatem, propter
difficultatem probationis dominij,vt C. de rei ven.l. fi.j̃.eo.
de reſti.ſpo.c.ſæpe.¶Ego dico,ꝙ ſimplex recognitio feuda-
tarij non priuat dominum poſſeſſione ciuili. nam non vide-
tur poſſe interuertere, ſicut nec colonus ab alio recognoſcẽ
c do priuat dominũ poſſeſſione [c] ſua. ſecus ſi in alium tranſ-
ferret.qđ dic,vt l.fi.C.de acqui.poſ.& ff.eo.tit.l.quamuis.& l.
ſi colonus.dic vt ibi.

A D D I T I O.

a ¶Rebus feudalibus.Not.quòd de conſuetudine Franciæ feuda poſſunt alienari ſine conſenſu domini:licèt dominus habeat ius retentionis.vide Io.Fab.Inſt.de re.diu.in prin.Spec.in tit.de feu.§.quod Romani.ver.30.
b ¶A domino temporali.Et ſi epiſcopus committit feloniam contra dominum temporalem(puta regem)feudum ad regem pertinet:ſed mortuo tali epiſcopo vaſallo, feudum ſucceſſori debet reſtitui.no.Hoſtié.in ſumma.de immu.eccle.
c ¶Poſſeſſione ſua.ſi quis tamen recognoſcit alterum ex duobus dominis, p hoc recognitus hẽt ſuã poſſeſſionẽ. no.Ho.in c.relatũ.de iure pat.

S V M M AE.

1 *Malefactores eccleſiarum in vtroq; foro conueniri poſſunt.*
2 *Actor ſequitur forum ſerui: etiam ubi de libertate, vel fuga ſerui queritur.*
3 *Iudex ſi eſt negligens in miniſtrando iuſtitiam ſubditis alienis: dominus ſubditorum poteſt contra negligentiam illius iudicis prouidere.*
4 *Conueniri quãdo aliquis poteſt coram pluribus iudicibus, electio eſt actoris.fallit in ſcholaribus.*
5 *Priuilegium ſi conceſſum fuerit alicui vltra ius commune: poteſt ille nihilominus vti iure communi.*
6 *Rector eccleſiæ poteſt agere,ſi de iure eccleſiæ aliquid ſit ſubtractũ.*
7 *Laicus ſi conuentus negat à principio oppreſſionem,fraudem,vel rapinam:ad excluſionem fori,an debeat ante omnia fieri fides de tali qualitate.*
8 *Committens dolum,vel fraudem,dicitur propriè malefactor, largo modo ſacrilegus.*
9 *Caſus,in quibus laicus poteſt conueniri coram iudice eccleſiaſtico.*
10 *Crimen eccleſiaſticum dicitur:quod ſecundùm leges non eſt crimen.*
11 *Eccleſia in criminibus eccleſiaſticis an poſſit capere laicũ, & punire.*
12 *Reus quandoq; poteſt principaliter petere.*

1 CVm ſit generale. † Malefacto
res eccleſia-
rum in vtroq; foro conueniri poſſunt.primò po-
nit regulam.ſecundò caſum exceptũ, & triplicem ipſius cau
ſam.primò negligentia iudicum ſecularium. ſecundò fauor
eccleſiæ.tertiò qualitas criminis;quia ſacrilegium. ¶ Primò
2 no.reg.generalem.†ꝙ actor ſequitur forũ ſerui, ẽt vbi de li-
bertate,vel fuga ſerui quæritur.de hoc.s̃.de ſer. non or. c.2.
ſuper glo.2.in fi.fallit hæc regula in caſu huius. ca. etiam vbi
de conſue.aliter ſit prouiſum,vt dixi.s̃.eo.c.ſi clericus laicũ.
3 ¶Secundò no.†ꝙ ſi iudex eſt negligens in miniſtrando iuſti
tiam ſubditis alienis:dominus ſubditorum poteſt contra ne
gligentiam illius iudicis prouidere. & hac ratione hodie re-
prę ſaliæ cõceduntur.qđ dic vt j̃.de iniuriis,& dã.da.c.1.li.6.
punitur tamẽ ille iudex negligens,& remiſſius,vt patet in gl.
2.cui adde,qđ no.2.q.6.c.hoc etiam placuit.& 11.q.3.c.te-
merarium.& j̃.de re iudi.c.cum etiam.lib.6.tetigi ſuper l.1.
ibi qualiter econuerſo clerici trahebantur ad iudiciũ ſecula
re propter negligentiam prælatorum non exhibentium lai-
cis iuſtitiam,qđ omnino illa conſtitutio fieri prohibet. Iſtæ
verò,& aliæ ſi.illam deuolutionem inducunt, ſi æqualitas lai
corum non ſeruatur.¶Et aduerte,ꝙ licèt hodie ceſſaret iſta
ratio conſtitutionis(quia ſcilicet iudices ſeculares non eſſent
in hoc remiſſi.)iſta prouiſio non ceſſaret contra malefacto-
res.vt dicimus in cõſtitutio. Calphurnia dedit cauſam,quem
locum ſibi vẽdicat inhoneſta mulier, vt l.j.§.ſexũ.ff. de poſt.
4 ¶Tertiò no.†quòd ſi quis poteſt coram pluribus iudicibus
conueniri:electio eſt actoris.fallit in ſcholari ,ad quem ſpe-
ctat electio,ſub quo malit conueniri,epiſcopo,Poteſtate,vel
rectore ſuo,vt in Auth.habita. C. ne fi.pro patre. & vide, qđ
5 not.in l.j.& 3.ff. de eo, qđ certo lo. ¶Quartò no.†ꝙ ſi vltra
ius commune aliquid alicui concedatur in priuilegium, po-
teſt vti etiam iure communi,à quo non videtur receſſum per
priuilegium ſpeciale.eccleſiæ enim hic conceditur ex priuile
gio,ꝙ poſſit malefactores ſuos trahere in ſuo foro. & tamẽ
poſſit vbi de iure prius cõuenire tenebat̃. facit l.j. §.dixerit
aliquis.de publi.Idem dicimus in milite, cui conceſſum eſt
ſpeciale priuilegium in teſtando: nam poterit etiam teſtari
de iure communi.qđ ſibi intelligitur reſeruatum,vt l.ſi mi es
ff.de teſta.mi. facit l.ſenatore.ff.de ſenato.& qđ no.in proœ-
mio Digeſtorum.§.penul.ver.in Vercellenſis verò ciuitatis.
¶Similiter cum homo ſibi ſp̃aliter prouideat certo caſu: nõ
videtur propter hoc recedere à prouiſione iuris communis.
6 quod dic,vt not.Cy.C.de iure emphy.c.2.¶†Quintò not.ꝙ
rector

rector eccleſiæ agit,ſi de iuribus eccleſiæ aliquid ſit ſubtra-
ctum.ſimile.s̃.eo.c.ſi clericus.& s̃.tit.1.cum depu.¶ Quæro
dicitur hic[maleſactores ſuos.]&c. qui ſunt iſti malefacto-
5 res.dicit glo.1.raptores rerum eccleſiaſticarũ, & inuaſores:
tales enim dicuntur committere ſacrilegium:ideò poſſunt co
ram iudice eccleſiaſtico conueniri,vt in gloſſa.Inn.latius in-
telligit hoc verbum[maleſactoras ſuos.]dicit enim, ꝙ iſtud
c.habet locum non ſolùm de rapina.ſed dę qualibet etiã op-
preſſione clericorum,& pauperum.& qđ plus eſt: ſi dicatur
fraus adhibita in contractu inito cum eccleſia:vel etiam ſi in
fraudem contractus nullus dicatur:cognoſcet Eccleſia.12.q.
2.c.apoſtolicos. Idem ſi dicatur contractus tenere, ſed pe-
tat eccleſia reſtitutionem,agetur etiam illo caſu coram iudi-
ce eccleſiaſtico.& idem ſi dicat alicuius canonici non inter-
ueniſſe conſenſum,ar.12.q.2.c.quicunq; militum. & c. apo-
ſtolicos.¶Sed iſta videntur contra.c.ſi clericus.s̃.eo. vbi in-
diſtinctè dicitur,ꝙ cum res eccleſiæ vendicatur, agẽdum eſt
coram iudice ſeculari,ſecundùm prædicta,prætenſa oppreſ-
ſione,fraude,vel alia læſione, ſemper agetur coram eccleſia
ſtico.ergo nunq̃ illud c. vendicabit ſibi locum.Sol. dicit Inn.
illud.c.habet locum,vbi agitur rei vendi.vel depoſiti.vel con
ſimilibus.in quibus nullo ſpeciali iure iuuatur eccleſia.de ta-
libus enim bñ cognoſcit iudex ſecularis,ſcilicet qñ addit̃ in
libello qualitas oppreſſionis,lęſionis,fraudis,vel rapinæ:tũc
eccleſiaſticus erit iudex competens.Et oportebit,ꝙ in ꝓceſ-
ſu cauſæ de illa qualitate iudici fiat fides:aliàs abſoluat̃ reus
ex illa cauſa:& poterit nouo iudicio agi ex alia. ff. de excep.
rei iudica.l.an eadẽ. §.actiones.oportet igitur ꝓbare qualita
tem,cum eſt cauſa,& fundamentum iuriſdictionis, vt hic: ſi-
cut cum eſt cã actionis,vt l.prætor.§.docere.ff. vi bono. rap.
7 ¶Sed hic incidenter.† quid ſi laicus conuentus negat à prin
cipio oppreſſionem,fraudem, vel rapinam ad excluſionẽ fo
ri.an debebit ante omnia fieri fides de tali qualitate.videt̃,ꝙ
ſic:quia ſuper iſta fundatur iuriſdictio: ergo non videtur ſi-
bi competere iuriſdictionis exercitium,antequam fuerit fa-
cta ſibi fides:ſicut non competit ante receptionem literarũ,
vel expreſſionem perſonarum,vt s̃.de reſcrip.ca.paſtoralis.
j̃.de appel.c.ſuper eo.& quod nò.Doct.j̃.de reſti.ſpo. ca.ex
conqueſtione.Inn.tenet hic contrarium.ſ.ꝙ ẽt ſi negent̃ iſtæ
qualitates:nihilominus procederetur in cauſa principali, de
quo latius dixi s̃.c.ſi clericus laicum. iſta in effectu ſup di-
cto ar. recitat nouellator, per alia tamen verba,quę ſunt Ar
chi.ad literam.16.q.1.c.in canonibus.dñs Io.de Lig. dicit ſe
non concipere,qũo in alio caſu,quã expreſſo in c. ſ.oppreſ-
ſionis,prædicta ſint vera. nam ſecundũ eum priuilegiũ huius
c.habet locum,cum poteſtate dicitur oppreſſio violẽta.¶In
aliis ergo caſibus debemus ſtare regulæ generali.de qua s̃.c.
ſi clericus.quia iura ſpecialia non ſunt extẽdenda:ſed reſtrin
genda.in l.quod verò.ff.de leg.Ego indiſtinctè teneo opi.In-
noc.vbi contra poſſidentem prætenditur, & allegatur fraus,
vel oppreſſio:quia iſtud c.loquitur per verbum latiſſimum,
& generale.ſ.malefactores:ſicut alibi Iuriſconſultus in l.1.§.
8 rei autem verbum.ff.ſi cer.pe.†nam quicunq; dolũ, vel frau
a dem committit, poteſt dici propriè malefactor, & ſacrile-
gus,largo modo.pro hoc c.ſæpe.de reſti.ſpo.ibi[nõ intereſt
retinere,an inuadere alienum.]&c.dico ergo,ꝙ prętẽſa frau
de,& dolo aduerſarii,etiam in contractu,habet locum opin.
Inn.Hoſt.& aliorum.¶Idem ſi citra modum legitimũ res ec
cleſiaſtica dr̃ perueniſſe ad eum:quia præſumitur mala fides.
vt ĩ reg.qui cõtra iura.de reg.iu.li.6. vbi verò ſui facilitate ec
cleſia prætenderet ſe deceptã.& ſic peteret ſe reſtitui ad præ
dicta: tunc etiam coram iudice eccleſiaſtico cõueniri poſ-
ſit.& habeat locum iſtud c.Io.de Lign.contra tenet, ꝙ non,
poſtquam ceſſat dolus,vel oppreſſio,ſiue fraus.nec video ra
tionem,dicere,quare magis coram iudice eccleſiaſtico ſit a-
gendum iſto caſu,quàm ſi rei ven.depoſiti,vel alia velit rem
a laico auocare.& illa ratio Inno.& aliorum,ꝙ ideo hoc ſibi
competat,quia iuuabatur iure ſpeciali.retorquetur cõtra eũ,
& alios:quia non debent plura ſpecialia concurrere circa id,
vt l.j.C.de dotis promiſ. Eſſet autem in eccleſia duplex ſpe-
cialitas.ſ.fori,& reſtitutionis in integrum. quod nõ dẽt eſſe.
Et vt prædicta plenius habeas poſt Io.de Lig.plenius ſic di-
ſtingue:quia quandoq; conſtat res,quæ à laico vendicantur,
fore ſacras.& ſic in laico non cadibiles:& tunc indiſtinctè ve
ra eſt opinio prædictorum:cum enim non cadat in eum titu
lus,præſumitur vſurpaſſe,vt c.ad decimas.de reſt.ſpo.li.6.&
ſic intelliguntur illi canones.17.q.4.c.ſicut.cum aliis ſe.quã-
doq; non ſunt ſacræ.& titulus earundem poteſt cadere in lai
cum:tunc aut eccleſia allegat oppreſſionem, rapinã,vel aliã
violentiam:& tunc aut illa allegata concernunt perſonas cle
ricorum.& idem 17.q.4.c.ſi quis ſuadente.qñq: concernunt
rem,ſiue bona.& idem vt hic.aut non allegatur violentia,vel
oppreſſio:& tunc aut conſtat rem eccleſiaſticam eẽ,vel fuiſ-
ſe.ſed dicitur ad laicum perueniſſe citra modum legitimum.
& idem 12.q.1.c.quicunq; militum.c.apoſtolicos.aut nõ cõ
ſtat rem fore,vel fuiſſe eccleſiaſticam:ſed dubitatur: & tunc
ſtatur regulæ c.ſi clericus.s̃.e.& huius c.¶ Iſta eſt eius diſtin
ctio:ſi bene aduertas,cõplectitur membrũ,cũ allegatur do-
lus,& fraus contrahentis cum eccleſia commiſſa in contra-
ctu:nam cum propter fraudem poſſit dici ad ipſum contra-
hentem minus legitimè perueniſſe. & in iſta diſtinctione ve
lit,ꝙ iſto caſu cum minus legitimè peruenit:poſſit coram iu
dice eccleſiaſtico conueniri:nec tamen ſequitur,ꝙ eius repre
9 henſio Inn.non ſit bona,& ſic contrarius ſibiipſi. ¶†Quæ-
ro ſecundò,an in aliis caſibus, q̃ prædictis, laicus conueniri
poſſi corã iudice eccleſiaſtico.gl.fi. enumerat certas cãs, q̃
ſpectant ad forum eccleſiæ: & in quibus laici coram iudice
b eccleſiaſtico reſpondere tenentur: vt de crimine uſurarũ [b].
de quo dic,vt j̃.de vſu.c.cum tu.& c.quia in omnibus. & eo.
tit.c.j.li.6.per Io.An.& dicam j̃.de or.co.c.tuam.& Bar.in l.
Titia.ff.ſo.ma.Item crimen hæreſis,vt j̃.de hære. c.ad abolẽ
dam.& c.vergenti-.Item ſimonię.j̃.de ſimonia. Itẽ periurii.
de elec.c.ven.& j̃.eo.c.fi.lib.6.& quod no.j̃.de ſepul. c.fin.in
nouel.¶Item dicit glo.crimen adulterii,quod eſt verũ, cum
10 agitur ad ſeparationẽ thori. de procu.c.tuę.Goff.dicit†illud
eſſe crimen eccleſiaſticum: quod ſecundũ leges non eſt cri-
men,vt vſurarum,& concubinatus, vt ff.de concub.l. in con
cubinatu.vnde dicebat,ꝙ in prædictis criminibus enumera
tis in glo.laici coram ſeculari: & clerici coram eccleſiaſtico
conuenientur iudice:& ideò his criminibus pœnas leges im
ponunt:ſpeciale eſt autem in cauſis huius c. propter ſacrile-
giũ.quod datur optio.¶ Quid de crimine falſi in literis apo
ſtolicis:non videtur,ꝙ iſtud ſit eccleſiaſticum per Decreta-
lem.ad falſariorum. j̃.de crim.fal.ver.per quem. facit.e.tit.c.
ad audientiam.18.di.c.memoriam. & quod no.de purga.ca.
nos intereſt.aduerte ad vnumverbum,dum dicit,q̨a ille tex.
dat electionem contra malefactorem de quibus in tex.corã
quo poſſint conueniri.de aliis dicit ſecus eſſe: & ſupple, de
aliis.ſ.prædonibus,& inuaſoribus aliorum locorum. & ſic in
telligit Ho.hanc gl.ſubdens de facto ſeruari contrarium: q̨a
& à Papa, & à ſuis legatis contra omnes raptores indiſtin-
ctè literæ impetrantur:quia ſecundũ eũ conſonat iuri. s̃.ti.j.
c.nouit.de treu.& pa.c.j.de rap.per totum. & de illa materia
quid ſit crimen eccleſiaſticũ.& quid ciuile Bal.ponit in Aut.
11 clericus.C.de epi.& cler.¶Quæro tertiò vltra Doct.†an ec-
cleſia in criminibus eccleſiaſticis poſſit capere laicum,& pu
nire.dicunt aliqui,ꝙ non:ſed ſolùm per cenſuram eccleſiaſti
cam.ar.j̃.eo.ti.c.cum C.laicus.li.6.& de of.or. c.cum epiſco
pus.eo.lib.vbi licèt dicat generaliter, ꝙ epiſcopus de cauſis
ad ſuum forũ ſpectantibus poſſet in qualibet parte ſuæ diœ
ceſis cognoſcere:tñ quandò loquitur de captione,ſtatim re-
ſtringit ad clericos.Idem videtur ſentire.de pœn. ca.quãuis.
li.6.maximè de iure ciuili,vbi videtur, ꝙ non poſſit cogno-
ſcere ſine præſide in Auth.de man.principum.§.ſi verò can.

coll.3.pro hoc videtur facere l.placet.C.de ſac.ſan.eccle.vbi
iudex eccleſiaſticus excõmunicauit, & ſecularis deportauit
ſacrilegum.¶In contrarium videtur.nam ratione delicti fa-
ctus eſt de foro eccleſiæ.C.de epiſc.& cler.Auth. nulla com-
munitas.& ibi not.& illo.c.& cap.exteriore.ad epiſcopũ er-
go ſpectat ſubditum, ſiue clericum, ſiue laicum non ſolùm
corrigere,ſed punire:dummodò ſecundùm canones ad hoc
inuocet brachium ſeculare.de offi.or.c.j.& ibi per gl. & Inn.
& videtur tex.C.de epiſc.& cler.Auth.cauſa quæ fit cum mo
nacho.facit de pœnis.c.felici.lib.6. & eo.tit. c.1.in cle. & de
ſen.ex c.Romana.li.6.Idem dicit Old.conſi.90.&c. ¶Quar
tò quæro de no.tex.ille loquitur, cum actor agere intendit:
12 quia tunc ſequitur forum rei:†ſed quia reus poteſt quãdoq;
principaliter petere,vt actori imponatur ſilentium : quia eũ
diffamat,vt l.diffamari.de inge.& ma.vel vult eo ſcilicet exa
minari ſuper exceptione ſibi competenti ad perpetuam rei
memoriam.qđ poteſt,vt ĵ.de teſti.c.Albericus.& c.ſignifica
uit.coram quo debet reus iſta petere:videtur,ꝙ ſequatur in
hoc forum aduerſarij.quia in hoc cenſetur actor : poſtquam
prouocat ipſum ad iudicium,vt l.in re furtiua.§.fi.& l.æquè.
ff.de condi.fur.Bar.dicit, quòd ille debet in hoc petere corã
illo iudice,coram quo actor ſi peteret:teneret eum conueni-
re,probat per l.cum hi.§.tranſac.alimentorum.ff. de trãſac.
& ille iudex debet arbitrari ſuper tranſactio. qui eſſet futu-
rus iudex ſuper illa lite:vnde cõcludit,ꝙ ſi actor,& reus ſunt
diuerſi fori,& reus velit dicere laudum arbitratoris iniquũ:
ꝙ hoc iudicet coram ſuo iudice:nõ coram iudice actoris.nec
ipſius arbitratoris.hoc probat per c.expoſita.s̃. de arbi. vbi
Papa cognoſcit de arbitrio dato à Duce Veneto, qui ſibi
non ſubeſt:tamen partes ſibi ſuberant,& ita no.in l.ſi ſocieta
tis.§.arbitrorum.ff. pro ſo. in repetit. & ita ſentit dominus
Fed.de Senis.conſi.230.qđ tene fixum menti.¶ Quintò quæ
ro,vtrùm illa reg.actor ſequitur forum rei &c.habeat locum
in foro pœnitentiali,dicã.ĵ.in proſecutione tituli.vbi melius
applicatur in articulo,an rõne delicti ſequatur qs forũ, &c.

A D D I T I O.

a ¶Malefactor.malefactoris nomine non venit occiſor banniti,qui potuit impunè occidi ex forma ſtatuti, no.Bar.in l.fi.§.diuus.ff. de publicanis.

b ¶De crimine vſurarum no.de crimine vſurarum, vide in cõſiliis Io.Cal. conſilio 70.

S V M M Æ.

1 *Cauſæ clericorum,ſiue agatur,ſiue conueniantur,ſecundùm canones: non ſecundùm locorum conſuetudines terminari debent.*

2 *Clericus ſi non trãſmittit hæreditatem in bonis patrimonia libus,ſubiacet conſuetudini patriæ.*

3 *Epiſcopus diœceſis,vbi eſt ſtudium:ratione moræ,quam ibi trahit ſtudens,non poteſt eum ordinare.*

4 *Epiſcopus habet Parriſiis temporalem iuriſdictionem,& cognoſcit inter laicos.*

5 *Perſona clerici an ligetur lege,vel ſtatutis.*

a CLericus. Cõqſti ſunt ſcholares a Parri
ſienſes,ꝙ quando conuenie-
bant,vel conueniebantur, non recipiebantur ca-
nones alteri, ſm̃ conſuetudines terræ tantùm.ſuper qđ proui
1 det,†ꝙ cauſæ clericorum ſecundùm canones,nõ ſecundùm
laicorum conſuetudines terminentur,ſiue agant,ſiue conue-
niantur.¶Opp.& videtur, ꝙ debeant terminari, ſecundùm
conſuetudinem terræ,vt ĵ.de eo,qui mit.in poſ.c.3.¶Sol.il-
le tex.loquitur in cauſis pecuniariis:ſecus in realibus,& feu-
dalibus,quæ ſecundùm conſuetudines terræ, & curiæ regis
terminantur.quia ipſius eſt cognitio, & cuiuſcunq; domini
feudalis,vt s̃.c.ex trãſmiſſa.in fi.& c.verum.¶ Item videtur,
ſi de temporali hæreditate agatur.ĵ.qui fi.ſint legi.c.lator.&
c.cauſam quæ.2.vbi de hoc ſcribit Io.An.poſt. Hoſt. ex quo
2 ſequitur,†ꝙ ſi clericus hæreditatem non tranſmittit, vt l.vni
ca.§.in nouiſſimo.de ca.tol.in patrimonialibus bonis ſubia-
cet clericus conſuetudini patriæ.¶Vnde in locis, in quibus
de conſuetudine eſt,ꝙ ſuccedat primogenitus,ſuccedet cleri
cus,& ſecundo genitus excludetur,propter illam conſuetu-
dinem,à ſucceſſione.facit qđ no.in l.ex ea.ff.de poſtu. & qđ
dicã.ĵ.in q.¶Secundò oppo.dicitur hic,ꝙ ex ſola mora,quã
faciunt clerici Parriſiis,poſſunt ibi conueniri.contra qui cau
ſa ſtandi moram trahit in ciuitate, non intelligitur ibi trahe
re domicilium:niſi poſt moram.10.annorum.C.de incol.l.2.
3 lib.10.¶†Nam epiſcopus diœceſis, vbi quis ſtudet, ratione
talis moræ non poſſet eum ordinare.de offi.arch.c. ſignifica-
ſti.ergo nec iudicare.de parochi.c.nullus.11.q.2. c.j. & 2.&
per totum.¶Itẽ nec ſola poſſeſſio facit incolã. ff.ad muni.l.
libertus.§.ſola poſſeſſio.nec ſola mora.C.de incol.l.3. & 4.il
le autem tex.vult,ꝙ cauſa illius moræ poſſit aliquis conueni
ri in loco,vbi moram trahit:ergo malè.ſol.dicit Hoſt.ille tex.
intelligitur in contractibus,& quaſi.in dilectis,& quaſi deli-
ctis Parriſiis initis,& commiſſis:ſed illa ſolutio non videtur
bona,per l.hæres abſens.ff.de iudi. vbi trahens moram in lo
co,ratione contractus ibi initi,conueniri nõ poteſt.¶So. ibi
loquitur in viatore,& tranſeunte,qui non poteſt ibi conueni
ri,niſi ad hoc venerit:& reperiatur ibi. qđ dic,vt ĵ.e.c.Roma
na.§.contrahentes. li.6.hic verò loquitur in eo, q̃ trahit mo
ram,quæ ex contractibus ibi initis poteſt conueniri:ſicut di
cimus in milite.ff.ad muni.l.municipes.§.miles.¶Item præ-
dicta ſolutio nõ videtur bona:ſed præcisè ſcholares in loco,
vbi ſtudent,poſſunt de omni negocio conueniri,vt 10.col.de
ſchola.& eo.præ.Auth.habita.ibi[verùm,ſi eis litem ſup ali-
quo negocio.]&c.Sed expone ibi,aliquo, ſuper quo ibidem
valeat conueniri.argu.de conſe.diſt.j.c. omni tempore. &c.
¶Tertiò op. & videtur.ꝙ indiſtinctè clerici poſſunt conue-
niri,ſecundùm l.vt 10.di.c.j.& c.ſi in adiutorium.So. quia di
cit hic,iure canonico,ſupple,& ciuili,per ius canonicum nõ
reprobato,vt in contrariis.& plenè.ĵ.de ſolu.c.fi.¶ Quartò
b op.ille tex.innuit,ꝙ ſi clericus mouet litẽ cõtra laicos.[b](qđ nõ
poteſt eſſe regulariter,niſi in foro ſeculari,vt s̃.c.ſi clericus.)
debet ibi ſeruari ius canonicum.cõtra imò videtur, ꝙ iudex
laicus debet in ſuo foro ſeruare conſuetudines,& leges:vt ſic
conſuetudo nullius peregrini priuilegio violetur vt 9.quæſt.
4 diſt.quæ contra morem.¶†Sol.dicit gl.epiſcopus habet Par
riſiis temporalem iuriſdictionem, & cognoſcit inter laicos:
ideò tenetur ſeruare canones,& non.ll.vt no.ĵ.c.prox. p Io.
An.ſuper verbo recuſari.vbi verò laici coram ſuo iudice con
ueniuntur à clericis,nõ tractabitur ibi cauſa iure canonico:
ſed ciuili,vel municipali.Ita dicit gloſ. quam aduocati ciuilis
fori multum allegant,ad probandum cauſas,quas mouẽt cõ
tra laicos in foro ciuili:non ſolùm ſecundùm leges, ſed etiã
ſecundùm ſtatuta,& conſuetudines ipſius fori tractãdas. Ita
dicit.Io.An.Do.Io.de Lig.duo membra facit. dicit enim,ꝙ
aut ſtatutum concernit cauſam:aut perſonam.primo caſu lo
quitur hic:vnde ſi dicat ſtatutum, ꝙ inſtantia duret duobus
menſibus,habebit locum in clerico litigãte ibi, ſecũdùm eũ.
qđ credo verum ſemper,quando ſtatutum diſponit ſuper li-
te ſine iudicij ordinatione:ſecus ſi ſuper cauſę deciſione: vt ſi
dicit ſtatutum,ꝙ 10.annis debitum ſit præſcriptum.clericus
enim agens contra laicum ad debitum in iudicio ſeculari,de
bebit audiri,non obſtante tali ſtatuto,quo clericus non liga-
batur:& ita intelligo,qđ no.Io.An.s̃.de conſti.j.in nouella.&
hoc verum,ꝙ clericus non ligatur tali ſtatuto:niſi in agendo
ſumeret adminiculum,& fundamentum ex ſtatuto : puta q̃a
petit exequi inſtrumentum confeſſionatum.qđ habet para-
tam executionem per ſtatutum:nam tunc videtur,ꝙ poſſit ſi
bi obiici præſcriptio ex eodem ſtatuto. ar.ff. de leg.2.l.ſi ex
duobus.& l.neminem.¶Quædam tamen lex videtur velle in
diſtinctè,ꝙ clerico litigãti in foro ſeculari omnia priuilegia
reſeruentur,vt in Auth.clericus.C.de epiſ.& cleri.ibi[ſerua-
tis clericorum priuilegiis.]&c.& vide Bar.qui aliter loquitur
ſuper illo articulo in l.omnes populi.ff.de iuſti.& iure. in re-
petitio-

petitione ſua.& Bal.in l.omnium.C.de ſac.ſan.eccl. qui vltra
prædicta nihil boni dicit.niſi,ꝙ remittit de hoc ad Spe.de di
ſpu.ad.§.porro.ver.ſed nunquid ec.ad Io.An.de op.no.nuc.
5 c.j.¶†Secundo caſu principali,quando quæritur, an ligetur
perſona clerici legis conſuetudine,& ſtatutis. dicendum eſt,
ꝙ non.contra prædicta poſſes dicere, & inſtare,ꝙ ſcholares
non poſſint conueniri in loco ſtudij, niſi de contractibus,&
delictis ibi initis,& commiſſis.ſequitur abſurdum, ꝙ ſi alibi
contraxit,vel deliquit, non poſſit toto tempore ſtudii conue
niri.¶So.dicit Hoſt.ꝙ in partibus ſuis defendẽdis cogũtur:
& ſi procuratorem non dimiſit, imputatur eis.ff. ex quibus
cau.ma l.ergo.& l. proce.de hoc. s̃.de of.dele.c.conſultatio-
nibus. Iniquum autem eſſet, ꝙ duobus locis ſe defendere
cogerentur.s̃.de reſcrip.c.fin.& de ſequeſtra.c.1.& C.de iu-
di.l.nulli.

A D D I T I O N E S.

a ¶Scholares.quæ priuilegia habeant, no.in Auth.habita.C.ne fi.pro pat. niſi in criminalibus,gl.in Auth.de mã.prin.§.non permittas.il.i. Doc.in Auth.habita.vbi Bal.in 7.col.

b ¶ Contra laicos.Clericus autem,an poſſit conuenire laicum coram iudice eccleſiaſtico,not.Io.de Turre crema.in c ſi quis.2.q.8.

c ¶Vnum collegium.Et maximè Cardinalium, vacante ſede Papali.Bart. in l.vbi abſunt.ff.de tu.& curat.da.ab his.& ibi Alex.in apoſt. ad ipſum in verſi.collegium Car.vbi videtur tenere contrarium. quod verum intellige in arduis,& periculo imminente.glo. in c.1. in ver. ſede vacante. de ſciſma.lib.6.gl.in cle.ne Romani.de ele.& per Doct. & Hoſt.in c. cũ acceſſiſſent.de conſti.

S V M M Æ.

1 *Laicus laicum ſuper re ciuili coram eccleſiaſtico iudice non poteſt conuenire,niſi in defectum iuſticiæ ſecularis.*

2 *Literæ apoſtolicæ contra laicum impetratæ ſunt ipſo iure nullæ:niſi in caſibus,in quibus laicus efficitur de foro eccleſiaſtico.*

3 *Iudex,qui cognoſcit de viribus literarum Papæ,poteſt pronunciare ſuper ipſarum efficacia.*

4 *Iuriſdictio deuoluitur ad iudicem eccleſiaſticum,propter negligentiã iudicis ſecularis.9.*

5 *Iuriſdictionis exercitium poteſt reſidere penes collegium.*

6 *Imperio vacante,Papa ſuccedit in iuriſdictione,& qualiter.nu.11.*

7 *Iuriſdictio ſuperueniens in perſonam iudicis non ratificat retrogeſta, quæ fuerunt nulla ratione defectus iuriſdictionis.*

8 *Iudex eccleſiaſticus quando habet temporalem iuriſdictionem,debet iudicare ſecundùm canones,non ſecundùm leges.*

10 *Rex,vel alius princeps,ſi eſt negligens,quis erit eius ſuperior.*

1 LIcèt ex ſuſcepto. Laicus laicũ
ſuper re ciuili
coram eccleſiaſtico iudice conuenire non poteſt, ni
ſi in defectum iuſtitiæ ſecularis: vel niſi conſuetudo illud ha-
beat.primò ponit dictum cum ſua modificatione. ſecunda
ibi[liceat.]prouidet contra granamina cõſulum.tertia ibi[ſi
2 non.]prouidet contra recuſationes ipſorum.¶Primò no.ꝙ
literæ apoſtolicæ contra laicum impetratę ſunt ipſo iure nu-
læ.ſecus ſi contra clericos,vt per totum tit.de reſcri. ¶Et in
tellige id.c.ꝙ non valent,niſi in caſibus.in quibus laicus effi-
citur de foro eccleſiaſtico.de quibus.s̃.eod.c.cum ſit.&c.no
uit.de iudi.& ſecundùm hoc illud[præſertim]exponitur tan
3 tùm qui forũ ſeculare contingunt,&c.¶†Secundò no.ꝙ iu-
dex,qui cognoſcit de viribus literarum Papæ,poteſt pronun
ciare ſuper ipſarum efficacia.concor.s̃.de reſcri. c. ſuper lite
4 ris.& e.tit.c.j.in cle.¶Tertiò no.† ꝙ propter negligẽtiam iu
dicis ſecularis deuoluitur iuriſdictio ad iudicem eccleſiaſti-
cum:ex tunc enim tenet impetratio, vt in verſi. dummodo.
¶Quartò nót.in ver.liceat.ꝙ de conſuetudine appellatur ad
epiſcopum: poteſt ergo conſuetudo operari,ꝙ non appella-
tur gradatim.de quo.ĵ.de ap.c.dilecti.& de præben.c.referẽ
a te.¶Quintò no.quando penes vnum collegium,a puta con-
ſulum,poteſt reſidere iuriſdictionis exercitium. de quo dic,
5 vt s̃.de conſti.c.quæ in eccleſiarum.per Inn. ¶ †Sextò not.ꝙ
vacante Imperio,Papa ſuccedit in iuriſdictione.an etiam ſic
ſuccedat vacantibus dignitatibus,& regnis,dicam.ĵ.¶Septi
mò no.in ver.ſi non.ꝙ contra vnum collegium poteſt allega
ri ſuſpitio,& dicta de cauſa recuſari. de quo dixi. s̃.tit. 1.c.j.
¶Opponitur & videtur,ꝙ ille tex.contrariatur ſubiipſi.pri-
mò enim mandat tales literas pronunciari irritas,& inanes.
ſecundò in ver.dummodo.innuit,ꝙ ſunt aliquæ negligentiæ
ſubſequẽtes. cum tamen,qđ eſt nullum, non poſſit tractu tẽ
poris confirmari,vt in reg.non firmatur.de reg.iur.li.6. & c.
ſi eo tempore.de reſcrip.eo.lib. ¶Sol. dicit Inn.ꝙ ille verſic.
dummodo.non debet intelligi de literis prius irritis pronun
ciatis.ſed de aliis poſt illam negligentiam impetratis:nã an-
te negligẽtiam Papa in laicos nullam habet iuriſdictionem;
ergo literæ contra eos impetratæ non tenent : nec proceſſus
habitus per eaſdem,vt l.ſi pater.C.ne de ſtatu defunc.nec ne
gligentia ſubſequens poſt ipſam datam faceret ipſas cõuale-
ſcere.quia negligentia requiritur ad ſubſtantiam impetratio
nis adeſſe à principio;ergo nullum fuit ar.dicti c. ſi eo tem-
6 pore.& l.in delictis.§.ſi extraneus.de noxa.hinc eſt,† ꝙ iuriſ
dictio ſuperueniens in perſonam iudicis,non ratificat retro-
geſta,quæ fuerunt nulla ratione defectus iuriſdictionis, vt l.
obſeruare.in fi.de offi.procon.& le.ad idem,qđ no.gl. in l. 1.
C.qui pro ſua iuriſ.Hoſt.tamen tenet, ꝙ literæ contra laicũ
impetratæ non ſunt nullæ,intantum, ꝙ ſuperueniente negli-
gentia iudicis ſæcularis,non poſſunt conualeſcere. imò poſ-
ſunt,ſecundùm eum.& ad verbũ,qđ eſt in tex.[irritas, & ina
nes]reſpondet:ꝙ debet intelligi,quando impetrans ſuggeſ-
ſit in reſcripto,ꝙ conſules negligentes erant,cum ſuper hoc
non fuiſſent requiſiti.ego teneo cum Inno. cuius opi. melius
ſuſtineri poteſt de iure. & idem tenet Io. Cal. vt dicam poſt
eum.ĵ.c.proxi.qđ videtur facere pro Hoſt. ſed non facit, vt
ibi per Inno.¶Secundò op.dicitur hic[hoc præſertim tem-
pore.]&c.quaſi innuat, ꝙ etiam ſi non vacat Imperium:poſ
ſit prius ad Papam, q̃ ad epiſcopum, ſi maluerit, appellare.
¶Sed contra,quia iſtam ciuitatem retinet epiſcopus in feu-
dum ab Imperatore:ergo ad ipſum dominũ feudi debet ap-
pellari.Solu.expone,præſertim.i.tantùm. 12.diſt.c. illo. cum
ſuis concor.Conſuetudo tamen operatur hic, ꝙ ex ſentẽtiis
conſulum appellatur ad epiſcopum,omiſſo Poteſtate. ar. de
præben.c.referente.& de oper.no.nũ.c.ſignificãtis.¶Sed ter
tiò.tunc ſi inſtabis,quia ſi ita eſt,ꝙ tamen vacante Imperio
appellari poſſit ad Papam.ergo gradatim eſt ad eum appel
landum,ſicut ad Imperatorem,cuius vice fungitur, vt l.Im-
perator.ff.de appel.cõiuncta.l.ſi eum.§. qui iniuriarum.ſi qs
cau.hic autem relinquitur in poteſtate appellantis appellare
ad epiſcopum:vel ad Papam,cum epiſcopus non exhibet iu-
ſtitiam:qui forte timore conſulum exhibere non audebat.re
fert.Io.An.alios inutiles intellectus recitatione non dignos.
¶Quartò opp.& videt,ꝙ malè iſti conſules fuerunt recuſa-
ti. quia ſecundùm leges ordinarij non recuſantur,vt C.de iu
di.l.apertiſſimi.Sed cùm iſtam ciuitatem recognoſcat epiſco
pus ab Imperatore in feudum(vt dictum eſt)debent ibi ſer-
uari leges,& non canones permittentes ordinarios recuſari.
7 ¶†Sol.dicit Ab.vbi iudex eccleſiaſticus habet temporalem
iuriſdictionem,ſecundùm canones iudicat:non ſecundùm le
ges.ĵ.de app.c.ſi duobus. vbi per Io. An. Sed hæc ſol.poſſet
tolerari,vbi tractaretur de recuſatione epiſcopi,qui etiam ſi
ab Imperatore recognoſcat iuriſdictionem in feudũ, debeat
ſequi canones,argu.de iure patr.c.1.lib. 6.¶Sed hic tracta-
bant canones de recuſatione conſulum, qui ſunt iudices ſe-
culares in quorum foro videtur,ꝙ ſequi debuiſſent leges, &
non canones.poteſt dici,ꝙ conſules recipiebant confirma-
tionem ab epiſcopo feudatario Imperatori,vt in Authen.de
defen.ciui.Et ille eſt pulcher caſus,cum Imperator, vel alius
princeps dat in feudum ciuitatem,uel caſtrum vni epiſcopo,
an ſeruabit ibi leges,habito reſpectu ad dominum principa-
lem:an verò canones, habito reſpectu ad feudatarium, qui
eſt

eſt perſon a eccleſiaſtica·nam ſi totaliter res transferatur, &
incorporetur:mutato tunc ſtatu,& conditione perſonæ,alte
ratur ſimiliter ſtatus rei,& ſequitur conditio noui domini:
& ille eſt caſus in d.c.j.de iure pat. Quando verò non muta-
tur,ſed nouum ius in eſſe creatur, & producitur in re illa(qa
efficitur feudalis.vbi prius non eſſet)vtrũ feudatarius in exer
citio iuriſdictionis vtetur iure ſuo:vel iure domini concedẽ-
tis in feudum.iſte tex.facit,ꝙ iure ſuo.in contrarium facit c.
ad audientiam.j̃.de reſcrip.cogitabis.& vide quod dixi s̃.c.
verum.in 3.q.¶ Venio ad quæſtiones.dicitur hic, ꝙ cum va
cat Imperium,poteſt adiri Papa in quæſtionibus laicorũ:&
9 ſic †iuriſdictio iudicis ſecularis deuoluitur ad iudicem eccle
ſiaſticum,quando non eſt ſuperior,qui poſſit adiri. ¶ Quæ-
ro ergo,an ſint alii caſus.gl.plenè enumerat quoſdam alios:
& inter alios no.illum,cum aliquid fuerit ambiguum,& dif-
ficile:& inter iudices variatur,vt dicit gl.facit enim ad quæ-
ſtionem de duabus quartis.de qua.j̃.de teſta. ca. Rainutius.
ſcilicet,ꝙ in ambiguitate opinionum legiſtarum ſtetur inter
pretationi canonicæ ad fi.gl.adde 11.q.1.in ſumma. & iſtis
caſibus enumeratis in glo.addit quoſdam alios Io.And.ſ.cũ
locutus eſt de tẽporali iuriſdictione Eccleſiæ.j̃. de appe.c.ſi
duobus.Item per reconuentionem.4.q.8.c.cuius in agendo.
¶ Item cum conſuetudo hoc habet.s̃.e.c.clericus.vel priui-
legium.s̃.e.c.nouit.Item iudex ſecularis recuſatur, vt ſuſpe-
ctus,per hanc Decre.& in Auth.vt diſ.iud.§.j.& 2.Itẽ in cau
ſis mortuariorum à defuncto relictorum. in Auth. de eccle.
ti.§.ſi autem pro redemptione. ¶ Secundò quæro,qd ſi alius
rector alii ſuperiori,q̃ Imperatori ſubditus mortuus eſſet,
vel negligens in reddenda ratione:vel non eſſet rector in ali-
qua terra,dicit Inn.ꝙ illo caſu non deuoluitur iuriſ.ad Papã:
ſed ad proximum ſuperiorem. nam ſpũalis coniunctio, q̃
eſt inter Imperatorem,& Papam,operatur deuolutionẽ: de
qua in illo c.ſicut dicitur in ſimili.j̃.de teſta.c.requiſiſti.nam
Papa Imperatorem conſecrat,& examinat: & ipſius eſt ad-
uocatus.s̃.de elect.c.ven.64.di.c.ego.& c.tibi domino. hac
ergo ratione in iure quodammodo,quod ab Eccleſia Roma
na tenet,vt patet in d.ca.venerabilem.ſuccedat Papa,Impe-
rio vacante.Quid ergo dices,ſi non uacat, ſed ſubditi ita sũt
ſibi rebelles,ꝙ non põt facere iuſtitiam.dicit Io.An. ꝙ tunc
non fiet illa deuolutio,ſiue ſucceſſio in iuriſdictione:ſed de-
bet eum iuuare ad domandam rebellionem ſubditorum. ar.
10 96.di.c.cum ad verum.&c.¶ †Tertiò quæro quid ſi rex, vel
alius princeps eſt negligens,quis ſuperior eſt. dicit ꝙ idem,
ſcilicet Papa ſuccedit in eius iuriſdictione,ar.15.q.1. c.alius.
& s̃.de elec.c.cum inter vniuerſas. in fi. ¶ Sed hoc facit,quia
ab eo tenebat regnum:ſed de plenitudine poteſtatis, quam
habet;quia eſt vicarius Chriſti,vt s̃.ti.j.c.nouit.uerſic.non.n.
Inn.abundantius loquitur,dicens, ꝙ uacantibus regnis, &
principibus quibuſcunque,& vbicunq;,ẽt iudex ſecularis eſt
in miniſtranda iuſtitia Papa,non ſolùm de plenitudine pote
ſtatis:ſed ẽt de iure,& conſuetudine põt, & debet iuſtitiam
reddere;quia de iure communi hi caſus omnibus epis, & ci-
uitati,& ſuis diœceſ.ſunt communes.Ita dicit Inno.qui ſcđm
Io.An.poſt Ho. contradicere videtur ſibiipſi in ſequenti gl.
ſua,inquantum dicit, ꝙ hi poteſtatem habent tantummo-
do,quãdo ſubeſt neceſſitas iuris.quia dubium eſt in iure de
aliqua quæſtione,vt dixi s̃.in 1.q.vel ſubeſt neceſſitas facti:
quia non ſit alius iudex ſuperior,vt in illo c.ſiue ẽt facti; qa
ſicut maiores iudices,qui non poſſunt ſuas ſententias exeq̃:
vel nolunt,vbi debent,iuſtitiam exercere.j̃. qui fi.ſint legi.c.
peruenit.& optimè.j̃.de homic.c.pro humani.li.6.non ſim-
pliciter ergo propriam habent iuriſdictionem:ſed ad certos
caſus limitatam:vel ſi habet eã,habebat habitu,ſed nõ actu,
vt in illo.[mitte gladium in vaginam.]vt dixi.s̃.ti.1. c.nouit.
11 ¶ Quartò no.circa prædicta quæritur,†an in caſibus,de q̃-
bus.s̃.vidimus in 1.q.& præcedenti, in quibus Papa vẽdicat
ſibi iuriſdictionem ſuper aliquos,procedit de ordinata pote
ſtate,vel per vſucapionem:quia ſic ſibi placuit.dicit Inno. ꝙ
ex ordinata poteſtate.Deus.n.per ſeipſum, cum in eſſe pro-
duxit humanum genus,per ſeipſum rexit leges, & præcepta
tradidit.& tranſgreſſores ipſe puniuit, vt patet Gene. 1.& 2.
puniuit.n.Caym,Lamech, & quoſdam alios,vt patet Gene.
4.& 5.c.Recto mundo per ipſum Deum vſque ad Noe: tũc
cœpit Deus regere creaturas per miniſtros,quorum primus
fuit Noe.de quo(ꝙ fuerit rector populi) ex eo patet, ꝙ etiã
Dominus Noe,& filiis rectoriam dedit.Gen.9.¶ Et licèt nõ
legatur,quòd fuerit ſacerdos:officium tamen exiuit ſacerdo
tis ſtatim poſt egreſſum arcæ:anteq̃ leges populo daret.Ge-
na.8.ibi[ædificauit autẽ Noe.] qđ officium ſacerdotis ſimul
Abel,& Caym prius ſimiliter fecerãt. ¶ In hac ergo vicaria
ſucceſſerũt patriarchæ,Reges,iudices,ſacerdotes,& alij, qui
propriè fuerunt in regione populi Iudeorum. & ſic durauit
vſque ad Chriſtum,qui fuit naturalis dominus, & rex verus.
de quo dicit Dauid pſal.71.Deus iudicium tuum regi da.&
Eſaiæ.33.Dominus enim iudex noſter:Dominus legifer no-
ſter:Dominus rex noſter.& ipſe Ieſus Chriſtus vicariũ ſuum
conſtituit Petrum,& ſucceſſores ſuos,quando ei dedit claues
regni cœlorum. & quando dixit[& paſce oues meas.] pro
iſta concludit Io.An.poſt Inn. ꝙ licèt multa ſint regimina:ta
men cũ imminet neceſſitas iuris, vel facti,ſemper ad Papam
recurrendum eſt de iure,ex ordinata poteſtate,progrediente
à creatione mundi,vſque ad ipſius creationem,vt s̃.probatũ
eſt,ſecundùm eum.¶ In Apocalipſi etiam legitur. [factũ eſt
regnum huius mundi Domini Dei noſtri,& Chriſti filij eius:
& regnat in ſecula] Apoc.11.[Sibi data eſt omnis poteſtas
in cœlo,& in terra] Mathei vltimo.c.vt impleatur illud Eze
chielis.81.[Faciam eos gentẽ vnam, & erit vnus rex omni-
bus impijs: & non erunt vltra duæ gentes.] per Criſtũ enim
omnes monarchiæ fuerũt deſtructæ,& reprobatæ.Ipſe enim
eſt ipſe lapis ſine manibus abſciſſus: qui ſtatuã percuſſit in
pedibus,& contriuit.per quem illæ quatuor monarchiæ figu
rantur.ſcilicet Aſſyriorum,Perſarum.Græcorum, & Roma-
norum.& eſt not. ꝙ eam percuſſit in pedibus: quia ſicut pes
eſt vltima pars corporis:ſic Romanorũ monarchia fuit vlti-
ma.¶ Sed ſecundùm prædicta quid dices de poteſtate Impe
ratoris: duo enim non poſſunt habere eiuſdem rei dominiũ
inſolidum:nec poſſeſſionem,vt l.ſi vt certo.§.ſi duobus vehi
culum.ff.commo.& l.3.§. ex contrario.ff. de acqui.poſ. ¶ Si
ergo omnis poteſtas in cœlo, & in terra data eſt Papæ:mul-
ta iura,quæ dicunt eſſe contrarium,ſunt malè poſita. dicit.n.
lex,ꝙ Imperator Dominus mundi eſt,vt ff.ad legem Rho.de
iac.l. deprecatio.¶ Et omnia principis eſſe intelliguntur l.be
ne à Zenone.C.de qua.præſcrip.Rem enim meam poſſum al
teri dare.ff.de rei vẽdi.l.Item ſi verberatũ.& l.cuius.de euic.
populus enim ei,& in eum omnem peteſtatem tranſtulit, vt
Inſti.de iure na.gen.& ciui.§.ſed quod principi. & eũ in do-
minum elegit, principem: vt apparet in Saul.8.q.1.ca.Moy-
ſes.¶ Et ibi no.[ſicut collegium.]&c.eligit ſibi prælatum.de
elec.c.j.neceſſarium enim fuit per vnum reipublicæ prouide
ri.ff.de ori.iu.l.2.§.nouiſſimè.7.q.1.c.in apibus. nã multi de
facili diſſentiunt.de lib.vni.l.1.ſub eo enim ſunt oẽs nationes
11.q.1.c.hic ſi quis.& totius orbis obtinet monarchiam.11.
q.c.futurã,& quia imperium à cęleſti maieſtate traditũ eſt.
C.de vete.iu.enu.l.1.in princ.¶ Sacerdotium enim,& Impe-
rium ex eodem fonte procedunt, in Auth. quo. opor.epiſ.in
prin.¶ Imperatorem enim miſit Deus legem animatã in ter
ris.in Auth.de conſul.§.fi.col.4.& ideò Deus de cœlo Impe
rium conſtituit:vt difficilibus legem imponeret:& generi hu
mano iura diſtribuat.in Auth.de inſtru.cau.& fide.§.qa igi-
tur.col.6.& ſic cum à Deo fuerit conſtitutum Imperiũ: qa
non eſt poteſtas,niſi à Deo.de homic.c.pro humani.§.j.li.6.
qui enim ei reſiſtit,Dei ordinationi reſiſtit.11.q.3.c.qui re-
ſiſtit.qui enim pręceptum contemnit Imperatoris,ſibiipſi iu
dicium acquirit.& inter homines pœnas luit. & apud Deum
fron-

frontem non habebit 11.q.1.c.Imperator. omnia enim ſibi
licent,& ſua ſunt vniuerſa.23.q.7.c.conuenior. hoc etiã pro
batur per c.per venerabilem.qui fi.ſint leg. vbi dr̃ notabili-
ter,ꝙ Rex Franciæ de facto non recognoſcit Imperatorem:
quaſi dicat de iure debet recognoſcere. nam & dñs manda-
uit reddi,quæ ſunt Cæſaris Cæſari. Matth.22.& ſoluit tribu-
tum.Matth.17.& 28.q.1.ca.iam nunc. ¶ Et conſtituit Deus
duo magna luminaria,vt s̃.de ma.& obe.c.ſolitæ. ex quibus
iuribus patet,ꝙ iſta naturalis poteſtas, & Imperiũ reſideat
penes Imperatorem.& fuit ſibi data à Deo Inn.autem con-
cluſit,vt s̃.& probauit,ꝙ reſideat penes Papam.quid dicen-
dum.ſolutio ad me non pertinet:ſicut de ſe dicit Accurſi. in
Auth.quo.opor.epiſ.in prin.colla.1.ſed glo.in c.nouit. s̃.tit.
1.dixit,ꝙ Papa habeat vtrunq; gladium habitu, ſed actu nõ
habet executionem gladii temporalis. Auguſtinus præcisè
dicit,ꝙ iura humana poſſeſſionum, & ſimilia ſunt Imperato
ris.8.di. c.quo iure.& beatus Cy.dicit, ꝙ dñs Ieſus Chriſtus
actibus propriis,& dignitatibus diſtinctis officia, & poteſta
tes vtriuſq; diſcernit, vt Chriſtiani Imperatores pro æterna
vita pontificibus indigerent, & pontifices pro curſu tempo-
ralium tantummodo rerum imperialibus regibus vterẽtur.
Ita habetur tranſumptiuè.10.di.c.cum idem.cui concor. op
timè in præalle.Auth.quomodo oportet epiſcopos. in prin.
Iſta.n.ſunt duo luminaria inſtituta à Deo:vnum,vt præeſſet
nocti.i.terræ.alterum diei,vt le.& no.in d.ca.ſolitæ. ¶ Et iſta
diſtinctio æqua videtur,ne promiſcuis rerum actibus turbẽ-
tur officia.vt l.conſulta diualia.C.de teſta.& ne ille, qui diui
nis rebus præſidere vr̃,negociis ſecularibus implicetur,vt di
cit tex.in d.c.quoniam.&c.

A D D I T I O.

a ¶ Lamech.Adde 15.q.1.c.illud relatum §.ſed obiicit, & ibi quis eorum magis peccauerit.ui de Io.de Tur.Cre.

S V M M AE.

1 *Vidua laicũ coram iudice eccleſiaſtico conuenire non põt:niſi in cauſã eccleſiaſtica,vel in defectum iuſtitiæ ſecularis.*
2 *Iudex non debet fauere alicui,quantumcunq; priuilegiato, cum alterius detrimento.*
3 *Iudices,quibus præcipitur,ꝙ in defectum iudicis ſæcularis procedãt, quo uigore procedent.*
4 *Viduæ ſunt de foro eccleſiæ propriè.*
5 *Literę impetratæ contra laicum ad eccleſiaſticum iudicem an ualeãt.*

1 EX tenore. †Vidua a laicum coram iu-
a dice eccleſiaſtico conueni-
re non põt:niſi ſuper cauſa eccleſiaſtica:vel in defe
ctu iuſtitiæ ſecularis.¶ In prima Comitis conqueſtio.¶ In ſe
cunda Papæ prouiſio.ſecunda ibi [nos igitur.] quæ tria fa-
cit.cauſam reddit.ſuperſederi mandat.duos caſus excipit.
¶ Primò no.ꝙ hic erat quæſtio de hæreditate (& ſic non de
re feudali)& tñ dominus, de cuius foro ſunt litigatores, põt
ſubdito prohibere,ne litiget coram alio, q̃ coram ſe.& ſic fa
2 cit ad no.s̃.eo.ca.1.¶ Secundò no.ꝙ non debet iudex fauere
alicui,quantumcunque priuilegiato, cum alterius detrimen
to.concor.ti.de admi.tu.l.impuberi filio conturio. beneficia
enim,& conceſſiones principum debent interpretari,ne per
ipſa alterius ius lædatur,vt l.2.§.ſi quis à principe.§.meritò.
ff.ne quid in loc.pub.& c.ex tuarũ.de auct.& vſu pal.¶ Ter-
tiò no.ꝙ literæ iuſtitia impetratæ à vidua non ſunt ipſo iure
nullæ:ſed in ſuſpenſo.nam aliud eſt in ſuſpẽſo manere: aliud
opprimi:vel extingui.& hoc in l.illa. §.j. ff. de hæred. inſtit.
& ex hoc patet, quòd quandoq; iuriſdictio dormit, nõ quò
ad eſſe:ſed quò ad exercitium,vt s̃.de reſcrip.c.paſtoralis.&
quod ibi dixi:an poſſit talis iuriſdictio prorogari.& de reſc.
c.ab excommunicato.& quod ibi per Doct.facit ad materiã
l.3.§.fi.cum ibi no.de lib.& poſth. vbi aliter iudicatur de te-
ſtamento à principio nullo.aliud de eo,quod habuit ſubſiſtẽ
tiam,& defecit,& deinde ea deficiens eſt ſubmota. facit ẽt l.
ſi teſtamentum.ff.de teſta. ¶ Quartò no. ꝙ iſte erat Comes,
& per eius negligentiam deuoluitur iuriſdictio ad delegatũ
Papæ.¶ Sed cum iſte Comes ſubſit Regi Franciæ:quomodo
b ad ipſum Regem fit illa deuolutio b.dicit Io.An.ꝙ tex. ĩ ver.
dummodo.non dicit per Comitem, ſed per iudicem ſecula-
rem.ex quo tacitè põt intelligi,ꝙ fortè Rex Frãciæ ſuperior
Comitis primò debet requiri,ar.s̃.e.ti.c.ex tranſmiſſa.Pe.&
Ab.non dicit plus.Io.An.ſuper hoc, & eſt bene dubitabile:
an iura,quæ loquuntur de iſta deuolutione ad iudicem eccle
ſiaſticum per negligentiam iudicis ſecularis,intelligantur de
negligentia iudicis ſolius cognoſcentis: an ẽt ſuperioris eiuſ-
dem,& contra dictum vſq; ad principem. durum enim pri-
mum,& durius illud vltimum, tot iudicum negligentias ex-
pectare,& primum ẽt abſurdum, ꝙ per vilis iudicis negligẽ
tiam cauſæ ſubtrahantur à ſuperiore illius, ad quẽ pertinet
eum corrigere,& punire.Imperator dicit, ꝙ ſibi iudicis ne-
gligentia intimetur.in l.fi.C.de temp.ap.§.illud.dixi s̃.in ca.
3 prox.in 2.q.¶ †Quærit gl.fi.vtrùm iudices,quibus præcipit,
ꝙ in defectum iudicis ſecularis procedant vigore primarum
literarum:vel vigore huius vltimi mandati.dicit gl. ꝙ per li-
teras prius impetratas:quæ non fuerant nullæ:ſed in ſuſpen-
ſo.ſicut multi alii actus pendent ex futuro euentu. vtrùm va-
leant,vel non,vt l.j.§.ſi pendeat.ff.ad Mace. cum multis ſim.
in glo.¶ Et hoc tenet Inn.in literis impetratis à vidua: ſecus
ſi à laico non miſerabili: quia tunc ipſo iure ſunt nullæ: nec
poſſunt conualeſcere,vt ipſe tenuit.s̃.c.prox. ratio differen-
4 tiæ eſt:†quia viduæ ſunt de foro eccleſiæ: licèt eccleſia defe-
rat iudici ſeculari,ſi non fuerit negligens:ſed laici, non ita,
Ideo literæ viduis conceſſę facilius cõualeſcunt,quàm alię,
quæ ſunt nullæ,ſecundùm In.Ho.contra,vt dixi in d.c. licèt.
5 ¶ Si tamen plenius vis ſcire,†vtrũ literæ impetratæ cõtra lai
cum ad eccleſiaſticum iudicem valeant,vel non:an verò ſint
in pendenti:vt ſi iudex ſecularis poſtea ſit negligens, per ea.
poſſit procedi,ſic diſtingue:aut cõſuetudo loci approbat ta-
les literas:& tunc valent. Ita ꝙ incontinenti procedi poteſt.
s̃.c.ſi clericus.aut in loco,vbi ſunt impetratæ,non eſt cõſue-
tudo:& tunc aut ſunt impetratæ in cauſa,quæ de iure,vel cõ
ſuetudine ſpectat ad forum eccleſiaſticum:aut in alia.primo
caſu valeant:& ſine alio euentu incontinenti p̃t procedi per
eas,vt hic,& s̃.eo.c.cum ſit.& j̃.eo.c.conqueſtus. de exce.c.
2.li.6.& de verb.ſig.c.ſuper quibuſdam. ¶ Si autem non eſt
talis cauſa:& tunc aut locus,in quo ſunt impetratæ tales lite
ræ,eſt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ:& tunc idem dic,
vt j̃.de iura.calum.c.cum cauſam.& de app.c.ſi duobus. de
teſta.c.Raynutius.& Raynaldus.ne cle.vel mo.c.fi.lib.6.aut
locus prædictus non eſt de temporali iuriſdictione Eccleſiæ:
& tunc aut ſpectat cognitio illius cauſæ primo loco ad Impe
ratorem,& vacat Imperium:& tunc idem,vt s̃.ca.proxi. aut
non vacat Imperium:vel cognitio ſpectat ad inferiorem iu-
dicem ſecularem.& tunc aut literæ ſunt ſubreptitiæ:aut non.
primo caſu: puta ꝙ in eis exprimitur, ꝙ iudex ſecularis eſt
negligens,cum adhuc coram eo non ſit querela depoſita:vel
ſit cauſa inchoata:ita corã epiſcopo ipſe procedit, & ſic nõ
eſt negligens:vel quia in literis faletur verum; videlicet quia
de proceſſu coram ſeculari iudice inchoato nulla ſit mẽtio:
quibus caſibus literæ non valent. & ſic per eas non põt pro-
cedi,ſaltem exceptio oppoſita ad hoc.j̃.e. c. ex parte B.& s̃.
de reſcri.c.ſuper literis.& de re iu.c.inter mon. ¶ Si aũt lite-
rę non ſunt propriè ſubreptitiæ, aut inchoatus erat ꝓceſſus
per iudicem ſecularem:ſed fuerunt impetratæ, facta mẽtio-
ne de illo,& ſub cõſtitutione,ſi poſtea negligens eſſet: & tũc
planum eſt,ꝙ adueniente conditione (ſcilicet in caſu negli-
gentiæ)per eas poterit procedi.s̃.eo.c.ex tranſmiſſa. aut cau
ſa non erat inchoata coram iudice ſeculari:nec in literis ali-
quid dicitur de negligentia. & tunc aut perſonæ miſerabili:
aut non miſerabili.ſi miſerabili,aut ſuper poſſeſſorio; & tũc
valent,

valent,vt incontinenti per eas procedatur.ĵ.ca.ex parte. aut
ſup petitorio:& tunc,eſt in pẽdẽti, donec iudex ſecularis ne
gligens fuerit,& prius procedi nõ poteſt per eas,vt hic. ¶Si
verò huiuſmodi literæ ſint impetratæ à perſona non miſera-
bili:tunc credo cum Inn.tales literas non valere , ſaltem ex-
ceptio.oppoſita,vt ſ̃.c.proxi.in prin.& ibi dum dicitur[dum
modo]intelligo,ſecundùm Inn.de literis poſt negligentiam
impetratis : quia reſcriptum impetrari debet ſecundùm ius
commune.de reſcr.c.cauſam quæ.& in Auth.de iud.§.omnis
autem.coll.7.Sed ius commune non vult hoc caſu per iudicẽ
eccleſiaſticum procedi.ſ̃.eo.c.ſi clericus.facit ĵ.eo.c.ex par-
te.¶Illa eſt diſtinctio domini Io.Cal.quam hic ponit. Vlti-
mò aduerte,ꝙ illa deuolùtio ſolùm videtur habere locum in
caſu negligentiæ:ſi verò iudex ſecularis iniuſtè,vel aliter ma
lè pronunciat,iudex delegatus eccleſiaſticus ſe nõ intromit
tet,quia ſolam negligentiam ſupplere debet , ſecundũ Vinc.
Pet.& Aegi.ita dicit Ioa.An. cuius alia hic ſcripta prætereo :
quia ſatis leuia.

ADDITIONES.

a ¶Vidua Quod intellige,quando eſt diues.ſecus ſi eſt pauper,vt no.in c.
ſignificantibus,& ibi Pan.& Fe.in prin de off.dele.idem Abb.in ca.ſuper
quibuſdam.ver.no.§.cum autem.de ver.ſig.

b ¶Illa deuolutio.De materia huius c.vide in c.ſignificantibus.ſ̃.de of.de
leg.Pe.de Anch.in prima op.

SVMMAE.

1 *Clericus non põt ſibi conſtituere laicum iudicem, etiam ſi propriũ iu-
ramentum,& aduerſarij conſenſus accedat.*

2 *Actor,qui trahit clericum coram iudice ſeculari:ſi perdit cauſam,an
perdat ipſo iure,uel per ſententiam.*

*Et ſi agat,antequam priuetur , an poſſit excludi per exceptionem.
nume.11.*

3 *Clericus ſubijciens ſe iuriſdictioni iudicis ſecularis , qualiter pu-
niatur.*

4 *Priuilegio conceſſo vni de collegio , non poteſt alij de collegio renun
ciare.*

5 *Iuramentũ non confirmat pactum à iure reprobatum. & nu.9.*

6 *Iuri pro ſe introducto an quis poſſit renunciare.*

7 *Ius qualiter cognoſcatur,& an ſit principaliter inductum in fauorẽ,
an in odium.*

8 *Clericus an poſſit renunciare foro ſuo.*

10 *Clerici ſponte litigantes coram iudice ſeculari,an perdant cãm ipſò iu
re,vel beneficium:an verò per ſententiam.*

12 *Clericus,qui traxit clericum,quando incidat in pœnam huius cap.*

13 *Sñia ſi fertur à iudice ſeculari contra illũ, qui trahit clericũ corã nõ
ſuo iudice:uel contra clericum,qui ſpontè trahitur,an ualeat.*

14 *Applicari cui debeat illud,in quo clericus eſt condemnatus trahenti
eum ad vetitum examen.*

1 SI diligenti. †Clericus non poteſt ſibi cõ
ſtituere laicum iudicem, etiã
ſi proprium iuramentum, & aduerſarii conſenſus ac-
cedat.poteſt diuidi in tres partes.In prima parte ponĩt falſa
opinio archiepiſcopi Piſani. Secunda ipſius impugnatio.
Tertia concluſio.ſecunda ibi[immemor.]tertia ibi [manife-
ſtè.]¶Primò no.regulam,ꝙ pactis priuatorum iuri publico
non derogatur.de quo in prima gl. ¶†Secundò no.ꝙ actor,
2 qui trahit clericum a coram iudice ſeculari,perdit cãm. vtrũ
a autem ipſo iure,vel per ſententiam:dic,ut in gl. ſed nunqd.
3 ¶†Tertiò no.in ver.tam epiſcopi.ꝙ clericus ſponte ſe ſubij-
ciens iuriſdictioni iudicis ſecularis puniatur diuerſimodè.In
criminali enim præcisè beneficio priuatur. in ciuili ꝑdit cau
ſam,vbi velit beneficium retinere aliquantulum:ergo minus
punitur clericus ſe ſubiiciens in ciuili: quia non præcisè per-
dit beneficium,ſed ita,ſi obtineri voluerit,quod euicit . pœ-
na ergo quandoq; imponitur alternatiuè: & tunc eſt electio
delinquentis,vt hic.de quo dic,vt C.de ſer.fug.l.quicunq;.&
dicam ĵ.eo.c.conqueſtus.facit ĵ.de vi.& hon.cle. c.à crapu-
4 la.in fi.¶†Quartò no.ꝙ priuilegio indulto vni collegio , vel
vniuerſitati:vnus de collegio renunciare non poteſt , ẽt quò
ad commodum eius,quod renuncians conſecutus eſt ex illo
5 priuilegio.¶†Quintò no.ꝙ iuramentum non confirmat pa-
b ctum à iure reprobatum.b concor. C. de legi.l.non dubium.
ſimiliter non confirmat pactum contra bonos mores , vt in
reg.non eſt obligatorium.de regu.iu.lib.6.¶Parum vtiliter
Io.An.meo iudicio proſequitur apparatum huius c.ſequen-
do ergo ordinem gl.ipſarum materias latius declarabo.Ca-
pio ergo gl.5.& opp.dr̃ hic, ꝙ pacto priuatorum non põt iu
ri publico derogari . Sed contra de l.paciſci.ff.de pac.& de
temp.app.l.fi.in fi.de regu.c.ad apoſtolicam. cum aliis ſimi-
li.alleg.in gl.quæ minus perfectè ſoluit. ¶Aduerte,quia pri-
mò diſtinguẽdum eſt ſpecialiter quò ad forum. an poſſit qs
renunciare priuilegio fori.Scdò generalius diſtinguẽdũ eſt,
an poſſit qs renũciare iuri pro ſe introducto. quos duos paſ
ſus Io.An.ꝓſequitur ſup j.gl.¶Quò ad primũ igitur plenius
ſic diſtingue:aut lex diſponit de foro fauore ſuperioris.verbi
gratia l.diſponit,ꝙ de qõne inter vaſallos cognoſcat domi-
nus feudi,vt ſ̃.ti.j.ca.ceterùm. certè feudatarius non poterit
litigare in alio foro:& poterit eum dominus prohibere,vt l.
Imperialem.§.præterea.de prohib.feu.alien.lex diſponit de
foro fauore rei,& fauore tertii(puta reſpectu clerici) & non
valet renunciatio; quia contumelia inferretur ordini clerico
rum,vt in iſto c.& Auth.cauſa,quæ fit cum monacho. C.de
epi.& cle.ibi, dum dicit[tanquam dignitati]& l.qui per ſalu
tem.de iureiu.ff.ibi[reſpectu diuini iuris.]&c.Non ob.l.ſi qs
in conſcribendo.C.de epi.& cle. quia tempore illius nõ erat
conceſſum priuilegium reſpectu totius ordinis: ſed reſpectu
ſingulorum de ordine clericali.vnde poterant ſinguli tãquã
iuri proprio renunciare.quod hodie eſt correctum , vt aliter
ĵ.dicam.aut lex diſponit de foro mera conſideratione priua
torum:& hoc refert,: aut quis vult ſe ſubmittere priori ſancti
Angeli:& non poteſt,primò quia iuriſdictio non poteſt dari
à priuato . Secundò quia non poteſt corroborari per litis
conte.nam coram priuato nulla eſt conteſtatio. C.de iuriſd.
om.iu.l.priuatorum.aut vult prorogare forum,vbi eſt (licèt
non quò ad ipſum)& tunc aut ſe ſubmittendo in iudicio , &
corã iudice:& non poteſt declinare,vt l.& eſt receptũ.de iu-
riſd.om.iu.& l.ſi conuenerit.aut non ſolùm conſentiẽdo:ſed
confitendo,& prorogãdo.& tunc ſibi preiudicat , vt d.l.ſi qs
in conſcribendo.& ad hoc facit gl.in l. j. ff. ſi quis in ius voc.
non ie. ¶Alii dicunt in illo membro , quando.ſ.quis vult ſe
ſubiicere iuriſdictioni non ſui iudicis : aut quis promiſit ſol-
uere in illo foro:& nõ poteſt declinare;quia locus ſicuti ſum
ma eſt pars contractus:quia continet quoddam intereſſe in-
trinſecum,& promiſſio regulatur ab illo loco,tanq̃ à fine,vt
l.contraxiſſe.de act.& obli.Et intellige,ꝙ ſortitur ibi forum,
vbi contraxit,in cuius ſimili teneretur reſpondere in ſuo do
micilio:vnde clericus in loco,vbi contraxit,conuenitur corã
illo epiſcopo,& non coram Poteſtate.glo.eſt in Auth.qua in
prouincia.C.vbi de crimi.agi oportet.& facit ĵ.eo.c.cũ dile-
cti.aut non eſt collata ſolutio,ſed deſtinata litigatio:quia ꝓ-
miſit reſpondere ibi.& hoc refert.aut ille iudex habebat iu-
riſdictionem inter litigantes:licèt poſſit declinari,vt in ſcho
lari,qui habet plures iudices: & tunc debet ſeruari pactum :
quia cum iuriſdictio eſſet iam nata:& in actu potuit renun-
ciari exceptioni declinatoriæ.hoc enim vocatur pactum iu-
riſdictionis,non euitando ꝙ valet; quia talis iuriſdictio ha-
bet fundamentum ſine pacto:vnde ſi quid eſt,quod eam poſ
ſit elidere,poteſt tolli per pactum.& ita loquitur l. ſi quis in
conſcribendo.ſecundùm alium intellectum,& ſ̃.de iudi.c.1.
aut ille,cuius forum non declinare promiſit,non eſt ſuus iu-
dex:& tunc ſi ibi non contraxit,nec reſpondere promiſit: ra
tione promiſſionis eius iuriſdictioni ſe ſubiicere non cõpel-
litur;quia poteſt pœnitere ante litis conte. vt d.l.ſi conuene-
rit.exercitium enim iuriſdictionis non debet fundari ex pa-
cto:ſed debet fundari per ius ciuile,vt præalle.l.& l.ſi cũ do-
tem.

tem.§.eo aũt tpe.ff.ſo.ma.& hæc de primo articulo, an poſ-
ſit quis renunciare proprio foro,& alteri ſe ſubiicere.¶†Se-
6 cundus paſſus eſt,an poſſit quis renunciare iuri pro ſe intro
c ducto c. & ſuper iſto articulo. primò referam diſtinctionem
Io.Cal.ſecundò Bar.dominus Io.igitur ſic diſtinguit.aut re-
nunciat iuri naturali,aut alteri. primo caſu nõ tenet renũcia
tio.ff.de pac.l.ius agnationis.5.di.in prin.c.ſi aliter.aut illud
eſt introductũ in fauorẽ renunciantis tm̃: aut ſui, & alterius.
primo caſu,aut renuncians non hẽt illius iuris plenã diſpoſi
tionẽ:& tunc non licet.ff.ad l.aqui.l.liber hõ. & C.de lib.cã.
l.nec ſi volens.& ĵ.de præb.c.dilectã. ¶Aut hẽt plenam ad-
miniſtrationẽ illius iuris:& tunc aut renunciatio eſt contra
bonos mores:& non tenet.C.de pac.l.vlti.& l.alia.§.elegan-
ter.ff.ſo.ma.& c.vlti.ĵ.de fer.& c.Quintauallis. de iureiur.&
c.non eſt obligatorium.de reg.iu.li.6.aut non eſt contra bo-
nos mores:& tunc aut per talem renunciationẽ quis inducit
ad delinquendum:& non valet,vt l.ſi vnus.§.illud. de pact.&
de pac.do.l.conuenire.de iureiur.c.quemadmodum.in fin.&
ſic nec hoc caſu valet conſuetudo.de conſue.c.j.li.6.Aut per
hoc non inducitur ad delinquendum:& tunc tenet,vt hic,cir
ca fi.& ĵ.c.dilecti.de conſti.c.cum acceſſiſſent.¶Fallit ĩ qua
tuor caſibus primus eſt.C.de pac.pig.l.fi. & eſt ibi ratio pro
pter auaritiam creditorum.Secundus.de tranſa.l.cum hi. pp
fauorem alimentorum vltimæ voluntatis.Tertius eſt.ff.de ꝑ-
car.l.cùm precario.& ĵ.de precar.c.vlt.quia non valet pactũ
contra naturam contractus.Quartus eſt.ff.cõi di.l.in hoc iu
dicio.§.ſi conuenerit.Ratio,quia ibi cõio,quæ per pactũ in-
ducitur,ſolet diſcordiam parere.ff.de le.2.l.cum pr̃.§.dulciſ
ſimis.de ſen.exc.c.ex tenore.Si verò illud ius fuit introductũ
in fauorẽ ſui,& alterius:ſiue reipublicæ,ſiue alterius. tunc in
ꝑiudicium alterius non tenet renũciatio.ff.de pac. dot. l.2.&
ff.ſo.ma.l.j.de procu.l.filiusfa.§.veterani.& ar.de iur.cal.c.j.
2.rñſo.li.6.& ĵ.de arb.c.cum tpe.ĵ.de ſen.exc.c.cum cõtin-
git. & de immu.ec.c.non minus. niſi per pactum contrariũ.
ĵ.de ſen.ex.c.in audientia.c.contingit. & c.perpendimus . &
ĵ.de cler coniu.c.j.& 3.& illa eſt diſtinctio domini Io.Cald.
¶Dñs Bar.plenius ſic diſtinguit:cum quęritur,vtrũ quis poſ
ſit renunciare iuri ſuo.dicas,ꝙ aut eſt ius naturale: aut poſi-
tiuũ. Primo caſu nõ p̃t,quia de neceſſitate ineſt,vt l.iura ſan
guinis.de reg.iur.& l.ius agnationis.de pact. ¶Secundo ca-
ſu,aut eſt ius poſitiuum : quod ſtatuit certam formam acti-
bus hominum:vt ꝙ teſtamenta, vel contractus fiant cum cer
ta ſolẽnitate:& non poteſt renunciare , vt l.nemo poteſt. de
le.j.& C.de teſtam.l.teſtandi.aut ius non diſponit per modũ
ſolẽnitatis, vel formæ, ſed alio mõ in actibus hoĩum : & tunc
aut eſt ius principaliter publicum:& ei non põt renunciari ,
vt l. ius publicum.ff.de pac.aut eſt ius priuatũ: & tũc aut cõ-
tinet priuatam vtilitatem recipientis,& cuiuslibet alterius tã
tũ priuati.aut continet vtilitatem ſolius renunciantis.primo
caſu,aut põt publica vtilitas ſeparari à priuata: & valet quò
ad priuatam vtilitatem,non quò ad publicam, vt l.iuriſgen-
tium.§.ſi paciſcar.ff.de pac.aut non põt ſeparari:& nõ valet
renunciatio,vt l.j.ff.de pact.do.coniuncta.l.j.ff.ſol.mat. & ff.
de poſtu.l.quos prohibet.& c.pia.de exce.lib.6. & l.2.§.ſed
quia veremur.C.de iura.cal. ¶Secundo caſu qñ continet vti
litatem renunciantis,& tertii priuati:tũc ſimiliter refert ; qa
ſi poteſt ſeparari,valet quantùm ad præiudicium renuncian
tis.non quantùm ad iùs tertii.ff.de contratabu.l.poſt mortẽ.
§.fi.ſed ſi non poſſunt ſeparari,non valet renunciatio,vt l.nõ
tantum.de ap.& de lib.cã.l.2.3.& 4.& quod no. in l.pactum
inter hæredes.ff.de pac.Et hæc diſtinctio de ſeparabili, & in
ſeparabili probatur,vt l.quod ſpõſæ.§.generaliter. ff.de do.
inter vi.& vxo.& de lib.leg.l.ſi is,qui duos.¶Tertio caſu,qñ
continet priuatã vtilitatẽ renunciantis tantũ:tunc refert.aut
illud ius eſt introductum principaliter in fauorem: aut prin-
cipaliter in odium alterius,& ſecundariò in fauorem renun
ciantis.primo caſu,ſi quidẽ ille fauor eſt introductus pp re-
nunciantis imbecillitatẽ:& non valet renunciatio , vt l. ſi iu-
dex circumuento.ff.de min.& l.doli mali.§.diuerſum.de no-
ua. & deleg. in gl.de renunciatione beneficii reſt.in integ.cõ
ceſſi minoribus pp ætatis imbecillitatem,cui renũciare non
pñt,vt dicit glo. & hoc verũ, niſi eſſet imbecillitas cauſata ra
tione præſumptæ ignorantiæ:qa tunc poſt certificationem
tenet renunciatio,vt in muliere renunciante beneficio Velle
d iani:d quod poteſt,ſi tamen fuerit certificata,vt in glo. ¶An
autem certificata præſumatur.dic ut no.idẽ Bar.in l.ſciendũ.
ff.de ver.ob.¶Si verò illud ius eſt inductum principaliter in
fauorem alia rõne:q̃ ratione imbecillitatis ætatis: tunc ſi di-
cta renunciatio eſſet contra bonos mores:vel induceret ali-
quẽ ad delinquendũ.& non valet,vt l.alia.§. eleganter.ff.ſol.
ma.¶Sed ſi non eſſet contra bonos mores : vel non induce-
ret aliquem ad delinquendũ:tunc valet,vt l.ſi quis in conſcri
bendo.C.de pac.hoc verũ,niſi in his, q̃ non dependẽt ex no-
ſtra poteſtate:& in libertate,q̃ ſola voluntate non perditur ,
vt C.de lib.cã.l.nec volens.hinc eſt, ꝙ nõ poſſumus nos obli.
gare ad pœnam perſonalẽ,vel ad mortem,vt no.23.q.5.ca.
cum hõ.Intellige tñ hæc cum limitatione,quam ponit Cyn.
in l.ad commentarienſem.C.de requi.reis.l.interdũ.§.qui fu
rem.de fur. ¶Secundo caſu principali,qñ introductum eſt
principaliter in odium alterius, & ſecundariò in fauorem re
nunciantis,vt eſt Macedonianum , introductum principali-
ter propter odium fęneratoris.& ſecundariò in fauorẽ filio-
rum fami.& non poteſt filiusfa.renunciare,vt hic in gl.& no.
7 in l.tam & ſi.ff.ad Mac. ¶†Sed hic incidenter quæritur,qũo
hoc cognoſcatur,an ſit inductum principaliter in fauorẽ:an
in odium.Rñdeo hoc perpẽdi põt ex ratione legis: nam aut
ratio legis conſiſtit in doli præſumptione:tunc eſt in odium:
aut in præſumptione imbecillitatis,vel alia æquitate. & tunc
eſt in fauorem,vt ff.de cond.ind.l.qui exceptio.& ibi eſt tex.
no.¶Si autem de ratione legis non conſtat : tunc ſi quidem
l.prohibet.& non põt renunciari,vt no.C.ne fid.vel man.do.
dentur.in rub.Si verò lex non prohibet,ſed permittit:tũc p̃t
tali legi renunciari.ſi non apparet,vtrũ ſit producta in odiũ,
vel in fauorẽ,omnis lex præſumitur fauorabilis,vt d.l.qui ex
ceptio.& iſta eſt diſtinctio Bar.in l.pe.C.de pact.Dom.Ioã.
An.poſt Ho.ponit hic aliam diſtinctionẽ non ita utilem:quę
tamen poteſt quaſi ad prædicta membra redigi, quaſi tota ,
quam etiam ponit Hoſt. in ſumma de renun.§.2.¶Remittit
etiam Ho.ad no.per eum in eod.ti.§.2.ſub §. liquet etiam ex
ꝑmiſſis ver.ſed nunquid clericus.& ſic ſub §.illud . & de hoc
in Spe.de renun.in conclu.§.2.& in Auth. vt matres ſine præ
iudi.§.quia verò.& ibi gl.tenet non ualere pactum,quod fa-
ciunt debitores creditoribus de ſolutione non probanda: ni
ſi per inſtrumentum.cum teſtificandi vtilitas ſit communis ,
vt in Auth.de teſti.in princ. non debet igitur anguſtari.C.de
hære.l.quoniam.in fi.imò debet impugnari.C.de reb.cred.l.
generaliter.in princ.nec ad vnam ſpeciem coarctari,vt ff.de
teſti.l.3.§.eiuſdem.& de renuncia.cap.in præſentia.& per il-
la ſit expedita materia huius primæ gloſſ.quæ quò ad cleri-
cos,quare non poſſunt litigare coram iudice non ſuo,reddit
aliam rõnem,q̃ reddatur.& ſubdit , vtrũ poſſint in arbitros
8 compromittere.dicam ĵ.¶†Secundò oppo.& videtur,ꝙ cle
ricus poſſit renunciare foro ſuo,ar.3.q.6.c.pulſatus.& Papa
renunciat ſuo foro.2.q.7.c.nos ſi.¶So.dicit gl.quæ incipit,ſi
ergo &c.ſm̃ quoſdam p̃t clericus renunciare ſuo foro tacitè,
non expreſsè,ſicut in ſimili.ff.de procu.l.filiusfa. §. veterani.
& C.de pac.l.vlt.gl.tenet,ꝙ nec tacitè,nec expreſsè p̃t. Non
ob.qđ dictũ eſt in Papa;qa nõ hẽt ſuperiorẽ,cuius debeat re
quirere cõſenſum.de ele.c.licèt. in fi.illã opi.ꝙ poſſit tacitè,
tenuit Io.11.q.j.c.inolita.¶Nã ſm̃ eũ,ſi aliud diceremus, ſe-
queret,ꝙ priuilegiũ ſcholariũ clericorum ſup electione alte
rius ex tribus iudicibus Ptãtis,epiſcopi,vel rectoris,non ha-
beret locũ.cõtra Auth.habita. ne fi. ꝓ pa. nã Imperator cõ-
ceſſit illud in priuilegium vniuerſaliter ſcholaribus(& ſic ad

ſcholares clericos:ſicut ad alios vr̃ extendi.)& hoc põt.ſ.per
ſuas conſtõnes dare priuilegia eccleſijs,& ſeruandæ ſunt, vt
dixi ſ̃.ti.j.c.nouit.Cõfirmari vr̃ opi.Io.ſ.ꝙ tacitè poſſit,p ca.
dilecti.ĩ.eo.& per alia iura,q̃ nolunt,ꝙ contrahendo,vel de-
linquendo clericus conueniri poſſit coram non ſuo epõ : &
ſic tacitè ex hoc ſuo facto forum conſequetur. opi.Bart.hic
tenet Bar.Brix.in d.c.placuit.& Ho.hic,& credo veriorem.
Non ob.quod dixi de cõtractu,& delicto:quia aliud eſt ſim
pliciter tacere,& permittere in cã procedendi.aliud eſt actũ
facere:per quem non principaliter, ſed incidenter ſortiat̃ qs
forum.hæc enim.l.forum conſtituit, & non hõ. ¶Similiter
clericus faciendo actũ contrarium clericatui , priuatur priui
legio fori.ĩ.de ſen.exc.c.perpendimus.& de biga. c.j.li.6.nõ
ſic aũt põt ſimplici taciturnitate priuari. Non ob.quod dixi
de ſcholari clerico,ꝙ per hoc perdat priuilegium , extendat̃
ad ſcholares clericos,vt no.Goff.in ſumma huius c.§.dubita
ri.licèt quidam dicant,ꝙ etiam locũ habeat in clericis ſcho-
laribus forenſibus tantũ:non in ciuilibus ibi ſtudentibus . &
hanc opi.dicit Spe.placere Io.& Vber.de Bobio. vt ipſe not.
in Spe.de reo.circa prin.vbi vide.quia ſuper hoc priuilegio .
& plenius per Ho.in ſumma.eo.ti.§.quib.ex cau.verſi.ſed cũ
illa.vbi tenet conſtitutionem illam non habere locum,etiam
in clericis alienigenis.nam per eam lęditur diœceſani iuriſdi
ctio.quod Imperator facere non poteſt:& ideo de rigore cõ
cludit Io.An.ꝙ dicta opi.Goff.ſit vera.ſ.ꝙ dicta quæſtio nõ
vendicet ſibi locum in ſcholaribus: quã etiam tenet Hoſt. &
de hac materia,quis exequatur ſententiam doctorum. & an
ſi ab ea appellatur,ad quem.vide in Spe.de ſen.ex. §.2.verſi.
quid de ſententia Doctorum.& ſeq.facit quod dixi ſ̃.eo.ca.
quod clericis.& de conſti.c.ex literis.& de conſue.c.cum di-
9 lectus.¶†Tertiò op.dicitur in fin.ꝙ tale pactum non poteſt
iurõ firmari.Sed contra.ĩ.de iureiuran.c.debitores.& c.cum
c contingat.In quibus patet,ꝙ iuramentum firmat c pactũ in-
terpoſitum ſuper re à iure reprobata.Solu.gl.ſi. format illud
contrarium,& non ſoluit.dic ergo, ꝙ quædam ſunt conuen-
tiones improbatæ ratione turpitudinis: & illę non firmantur
iuramento,vt c.non eſt obligatorium.de regu.iu.li.6.& l.ſti-
pu.hoc modo.de verb.obli.per Bart.¶Quædam ſunt impro
batæ ratione publicæ vtilitatis principaliter . & iſta ſimiliter
non firmantur iuramento,vt hic,& ff.de pac. l.iuriſgentium .
§.ſi paciſcar.Quædam ſunt improbatæ ratione publicæ utili
tatis:non principaliter,ſed ſecundariò. vt ꝙ mulieres nõ poſ
ſint alienare res dotales:quia reipublicæ intereſt,ipſas dota-
tas eſſe.ſ.ſecundariò . nam publicè tendit hoc ad commodũ
mulierum:& firmantur iuramento.de iureiur. c. cum contin
gat.Quoddam eſt pactum,quod reprobatur in odium credi
toris,vt pactum legis commiſſoriæ in pignoribus. Idẽ in mu
tuo filiofa.facto.& iſta iuramento poſſunt confirmari.de pi-
gno.c.ſignificante.& ibi per Inn. Quædam ſunt pacta repro
bata fauore imbecillitatis perſonæ,vt in minorib.25.ann.&
iſta iuramento confirmantur,vt C.ſi aduer.ven.Auth. ſacrã.
¶Ad vnum aduerte,quòd quando in odium creditorum iu-
ramentum validat contractum.hoc eſt verum , quantùm ad
impletionem illius iuramenti. Sed poſtquam ſeruatum fue-
rit,poteſt repeti,inquantum locupletatur cum aliena iactu-
ra,vt c.j.& c.debitore.de iureiuran. & illa eſt breuis diſtin-
ctio Bar.quam ponit in l.Seius & Augerius.ad l.Fal.latius ta
men eam proſequitur in l.ſi quis pro eo.de fideiuſſ. & referã
in d.c.cum contingat. ¶Venio ad alias glo. per quæſtiones.
10 & capio glo.quæ inci.ſed nunquid.quæ primò quærit†an cle
rici ſponte litigantes coram iudice ſeculari perdant cauſam
ipſo iure,vel beneficium:an verò per ſententiam . & magna
eſt in hoc differentia:an pœna imponatur ipſo iure: an p ſen
tentiam.nam cum ipſo iure, tranſit contra hæredes. vbi au-
tem per ſententiam,non tranſit,niſi fuerit lis cõteſtata cum
defuncto,vt l.j.ff.de priua.delict.coniuncto cap. cum ſecun-
dum.ĩ.de hære.li.6.& c.commiſſa.de publ. ¶In quæſtione
ergo propoſita tenet gl.quòd per ſententiam,per tex.qui di
cit[cauſam perdat.]& in l.in criminali.C.de iuriſd.omnium
iud.dicit[actione mulctetur.]& hic dicit [locum ſuum amit
tat.] Ita dicit gloſſ. quæ ex deductione iſtorum iurium,quid
velit,non omnis intelligit.& ideò,vt intelligas, dicas ita . qa
conſtitutio pœnalis,aut pœnam irrogat per verba præſentis
temporis,vel futuri:vt cadat, vel priuetur. & intelligitur per
ſententiam.& hoc vult dicere iſta glo.niſi adiiceretur aliqua
dictio priuatiua ſtatim:vt ſi dicatur,mox, ſtatim,vel eoipſo,
vel omnino priuetur : tunc enim intelligitur ipſo iure , vt in
Auth.de inceſt.nup.& c.quam ſit.de elect.li.6. ¶Aut loquit̃
conſtitutio per verba præteriti temporis:ut priuatus ſit.& ſi
mi.& intelligitur ipſo iure.& ita intelligit glo. in d.l.in crimi
nali. & l.iubemus.§.ſanè.de ſacroſan.ecc. & Authen.habita.
C.ne filius pro pa.quandoque de intentione legis non poteſt
conſtare;quia non loquitur per aliquod prædictorum verbo
rum:& tunc eſt facienda benignior interpretatio:vt intelliga
tur inflicta per ſententiam,non autem ipſo iure, vt no.Cy. in
d.l.ĩ criminali.Et clarius Io.An.in c.2.ſuper ver.innodetur.
de hæret.li.6.Doctor meus dominus Bal.in prædicto articu
lo latius ſic diſtinguit.aut loquimur in pœna obligatoria . &
ibi requiritur ſententia.ff.de ver.ſig.l.ſi qua pœna. in uer.me
tus.aut loquitur de pœna afflictiua:& idem,vt hic in tex. niſi
ſit verbum præteriti temporis:vel niſi ſit dictio,mox, vel ip-
ſo iure,vel ipſo facto,vt ſ̃.dixi.& in Authen. de ince.nup.in
prin.& in Auth.de non alie.c.2.lib.6.eo.ti.c.j.in cle.¶Quæ-
dam eſt pœna actionis excluſiua.tunc idem; quia requiritur
ſñĩa,vt l.fi.C.de iur.cal.& C.qñ̃o & qñ iu.in Auth.qui ſemel.
& ĩ.de iur.cal.c.fi.q̃dam eſt pœna tacitæ confeſſionis indu-
ctiua:tunc ſi p̃t probari contrarium,intelligitur p ſñĩam , vt
d.l.fi.ſi nõ p̃t pbari contrariũ,intelligitur ipſo iure.ff.de inf.
l.qm̃.¶Quædã eſt pœna iuriſdictionis phibitiua (puta non
reddatur ius)& in hoc dixit Ia.de Are. ꝙ intelligitur ipſo iu-
re valet iudiciũ,ſi contra ſit.facit.C.de his,q ad eccl.cõfu.l.ſi
ſeruus. Adde tñ,ꝙ ibi non requiritur ſñĩa diſpoſitiua: ſi tñ fa
ctũ reuocetur in dubium,requirit̃ ſñĩa declaratoria, text. eſt
no.in l.eius q delatores.ff.de iure fiſ. & in c.pro humani . de
homi.li.6.facit quod no.in Auth.de tabel. §.penul. vbi dicit
gl.quòd ſi tabellio per ſententiam legis eſt priuatus tabellio
natu:hoc tamen non eſt declaratum per ſententiã iudicis.ſed
eſt occultũ:ille tabellio tñ eſt ĩ quaſi poſſeſſione officii, & va
lent ſua inſtrã.quod alibi non reperies,ſcdm̃ eum, cuius eſt
prædicta diſtinctio in l.iubemus.C. de ſacroſ.ec. omnino ad
de,quod no.Bar.in l.Imperator.ff.de iure fiſc.¶Et prædicta
11 induco ad q̃onem,vtrùm in caſu huius c. †quando actor tra
xit reum ad vetitum examen.& in aliis, in quibus quis p ſen
tentiam eſt priuandus:anteq̃ priuetur,ſi agat,poſſit per exce
ptionem excludi:videtur, ꝙ non , quaſi agat ante natiuitatẽ
exceptionis:q̃ videtur per iam dicta trahere ortum à ſñĩa.vñ
prius ſententia eſt ferenda,q̃ competat exceptio. ar.no.p gl.
infra de appel.c.conſtitutis.2.ad fi.& de exceſ.prel.c.inter di
lectos.p In.Reperio ſup hoc quoddã breue conſiliũ Fed. de
Sen.dicens ita.ille, q incidit in cõſtõnem.ſi quis in tantã.dẽt
amittere ius ſuum per ſñĩam : & tñ ante ſententiam latã ſup
amiſſione,ſi ille ſpoliator agat cõtra ſpoliatum reſtitutum ,
poteſt contra eum excipi de violentia,quam commiſit.& ita
no.Bar.de cã poſſ.& proprie.c.paſtoralis.in gl.pe.in fi.& idẽ
ibi Ho.ſic debet eſſe in caſu noſtro.vbi quis trahens ad veti-
tum examen,non eſt priuatus:multò fortius ſi eſſet priuatus
ipſo facto,ſcdm̃ opinionem Ho.& Hugo. ¶Et ſecundùm ca
nones non refert:an quis ſit condemnatus de crimine p ſen-
tentiam.an per excep.inde conuincatur.ĩ.de teſti.ca.ſup eo.
& c.teſtimonium.¶Item ſcdm̃ Inno.exceptio criminis,quæ
tendit ad tuitionem rei familiaris,põt opponi contra peten-
tem beneficium , dato ꝙ ſuper illo crimine non fuerit quis
condemnatus,vt ipſe no.de exceſ.præla.cap.inter. in princi.
Iſta ſunt verba ſua,q̃ vera credo ad exẽplũ querelæ inofficio
ſi,

ſi,& reſti.in integ.q̃ reſcindunt actũ, non reſciſſum declarãt:
& tñ competunt per viam exceptioni,ẽt anteq̃ per ſententiã
fuerint reſciſſa,vt l.Papinianus.§.ſi filius.ff.de inof.te. & l.nã
d poſtea.§.ſi minor.ff.de min.¶Nam actio d,& exceptio ſæpe
ad idem competunt.& in poteſtate eius, cui competunt, re-
linquitur,velit agere,vel excipere,intra tempus tamen actio
ni limitatum,vt no.ĩ.de or.cog.c.fi.per Inno.facit qđ ſtatim
12 ſubdam in prox. q.¶Secundò quærit glo. †quando clericus,
qui traxit clericum,incidat in hanc pœnam:an eoipſo, ꝙ eũ
vocat,vel quando.glo.titubando loquitur, dicens , ꝙ ſtatim
poſt vocationem:vel poſt litiș conte. vel tantũ ſi perſeuerat
vſq; ad fi.Iſta alternando loquitur , & ad quamlibet partem
allegat iura,quæ vrgent.& primò iura,ꝙ ſtatim poſt vocatio
nem.ſecundò alia,ꝙ non ſtatim poſt vocationem: ſed ita de
mum,ſi perſeuerat vſq; ad litis conteſt.Tertiò alia iura,quæ
probant,ꝙ ſemper ante ſententiam deſiſtendo , illam pœnã
euitet.Et demum concludit,ꝙ benignius eſt ſentire, ꝙ ante
litis conteſta.poſſint pœnitere,non poſtea.niſi in caſu c.gra
uem.de exceſ.præla.Io.An.refert opin. legiſtarum diſtinguẽ
tium.quia aut lex punit agentem,aut accuſantem, aut vocan
tem.primo caſu ſit locus pœnæ poſt litem &c.& non prius .
vt l.amplius.rem ra.ha.& l.quamuis.ff.de in ius vo. Secundo
caſu ſi pœnitet ante ſententiã, quaſi lex de effectu accuſatio
nis cogitauerit.tertio caſu etiam litis non conteſtatæ. & etiã
ſi vocatus non venerit,incidit in pœnam. quaſi delictũ ſit cõ
ſummatum,vt hic ĩ nouella.¶Ex cuius dictis apparet,quòd
inſpiciendum eſt,ſub qua forma verborum loquantur iura :
quæ has pœnas infligunt.cuius verba latius ſic declara. Qñ
enim lex loquitur:vel pactum contrahentium per hæc ver-
ba.ſi quis cõtrauenerit,iucidit in pœnã. & iſto caſu cõmit-
titur pœna,quomodocunque quis contraueniat,vt l. ſi quis
maior.C.de tranſa.¶Quandoq; loquit̃ p verbum[cõtrouer
ſiam non mouere.] & tunc ſimiliter committatur . ſiue ante
litis conteſta.ſiue poſt fiat contra.vt l.non ſolũ. §. ſi ſtatu. ff.
de procuratorib. vbi etiam reſiſtendo dicitur quis mouere
controuerſiam.facit l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Trebell.
¶Quandoque loquitur per verbum[quæſtionem non moue
e re e.]& illud eſt dubium . videtur enim glo. intelligere iſtud
verbum[quocunque modo controuerſia moueatur.] etiam
ante litis conteſta.in d.§.tres hæredes.& l.2.& 3. C.ſi.regũ.
¶Quandoque pactũ , ſiue conſtitutio loquitur per verbum
[non petere.]& tunc dic,vt per Bar.in l.amplius.ff.rẽ ra.ha.
vbi de uerbo[non agere:] nõ accuſare:non contrauenire:in
ius non vocare:controuerſiam non mouere: vel quęſtionẽ.]
& de verbo habere licere dic,vt l.ſtipulatio illa.de verbo.ob.
& d.l.ſi quis maior.C.de tranſact.vbi de hoc per Bal. ad pro
poſitum tamen noſtri c.circa aditionem epiſcopi ad inhibi-
tionem iudici faciendam,& ad pœnam actionis declarãdã .
& quomodo ſi velit agere,excipere poterit. & modum pro-
ponendi vide in Spe.de compe.iudi.adi.§.j.ver. ſed quomo-
do.& Bald.in Authen.ſtatuimus.C.de epiſc.& cler.¶Tertiò
quærit alia gl.hic dicitur,ꝙ ſi pro eo lata ſit ſententia, debẽt
perdere quod euicerint.Sed pone,ꝙ contra illum, qui trahit
clericum coram non ſuo iudice:vel contra clericum, q ſpon
te trahitur,fertur ſententia à iudice ſeculari:an valeat ſenten
tia,videtur,ꝙ ſic.quia ille tex. irritat ſententiam pro tali la-
tam:ergo contra eum latam videtur confirmare,ar.l.cũ præ
tor.de iud.Pręterea ille,qui ſponte litigat in vetito examine,
eſt in dolo.ergo actus contra ipſum debet eſſe validus : ſicut
contractus dolo initus valet contra doloſum,ſi hoc placue-
rit contrahenti ſecum , l. eleganter.in prin.& ibi.ff.de dolo.
& quod no.in l.qui fidem.de tranſact.facit illa materia, ꝙ in
odium doloſi,& culpabilis valeat contractus , etiam nullus ,
vt c.diuerſis fallaciis.de cler.coniug.& cap.cum veniſſent.de
inſt.¶Item iſte allegaret turpitudinem ſuam, dicens non va
lere ſententiam;quia ſponte vetito examini ſe ſubiecit . ergo
non eſt audiendus.C.de tranſac.l.tranſac.ſ̃.de dona. c.inter
dilectos.& hanc partem tenet hic Bar.in gl.ſed quid ſi cõtra
eos.Ho.dicit,& ſiue pro ſe:ſiue contra fuerit iudicatum,non
tenet,vt in Auth.ſtatuimus.C.de epi.& cle.vbi dicit[iudica-
tum non teneat.& iudex ex tunc iudicandi poteſtate priue-
tur.]pęnam tñ priuationis à beneficio vtroq; caſu patietur .
& hoc eſt,quod no.hic,qñ dicitur[etiam ſi pro eis.] quaſi di
cat multò fortius,ſi contra eos.& ſm̃ hoc dicit Ho.intelligen
dum quod no.in ſumma.e.ti.§.2.ſub §.illud ſcias.ver. ſed nũ
quid in hoc caſu.dicebat tamen, ꝙ cogetur tantum dare de
ſuo:ac ſi valeret ſententia,ſi pęnam ſequentem euitare nolue
rit.nam ſi,vbi euicit, illud beneficium perdit(vt hic dicit̃ ex-
preſsè)bene ſequitur,ꝙ vbi ſuccũbit,tantũdẽ dẽt perdere, ſi
locũ ſuũ &c.dicendum eſt ergo, vt aliàs dicit lex in hac ma-
teria.C.de iuriſ.om.iud.l.in criminali. reus non pro cõdem-
nato hr̃.i.ac ſi teneret cõdemnatio, ab eo tantũdẽ exigatur .
& ſic intantũ tenet hic ſñĩa à non ſuo iudice lata : vt hãc pœ
nam patiatur.Ita dicit Io.An.in nouella.¶Quartò iuxta p̃di
13 cta quæro,†cui applicabitur illud,in quo eſt clericus cõdẽ
natus trahenti eum ad vetitum examen.glo.quæ incipit.i.rẽ.
dicit,ꝙ aut ipſe tñ dolum commiſit : & applicabitur aduer-
ſario,qui in hoc deliquit. ¶Similiter dicit glo.alibi,cum qs
cedit actionem ratione officii.nã perdit actionẽ,& ius ſuũ:&
applicabitur aduerſario.ex quo no. ꝙ cum imponitur à iure
pœna priuationis actionis : vel iuris ſui propter illicitam ve-
xationem alicuius : illi , cui moleſtiam intulit , applicabitur
illa pœna,vt no.in l.1.C.ne li.po. cui autem pœna à conſtitu
tione impoſita applicetur, ſi hoc non exprimit̃.Ita dicit Bar.
ff.de termi.mo.in l.agraria.nam quandoq;.l. imponens pœ-
nam introduxit actionem:quandoque accuſationem:qñque
ſimpliciter loquitur.primo caſu regula eſt , ꝙ applicatur par
ti,l.ſi cui.de verb.ſig.& l.3.in prin.de ſepul.vio.niſi aliud ex-
primatur,vt d.l.agraria.& l.fi.de liti. & l.Cor.in fi.ad Sylleia.
¶Secundo caſu qñ accuſatus.& applicatur fiſco , vt l.ſi quis
id quod.ff.de iuriſd.om.iud.& 10.coll.quæ ſint rega.c.j.Quã
doque lex ſimpliciter loquitur:tunc in dubio inducit accuſa
f tio.& pęnam fiſco applicandam f,vt l.iubemus.§.j. C. de ſa-
croſan.ecc.Ita diſtinguunt in d.l.agraria.¶Ego iſtud vltimũ
membrum credo verum regulariter.& fallit vbicunque in fa
uorem certæ perſonæ lex pęnam imponat ad eius honorem,
ſiue decorem conſeruandum . nam tunc illi,qui offenditur,
applicatur pęna in dubio,ſi de intentione legis aliud non ap
paret,vt in illa gl.dũ dicit,ꝙ ſi actor,& reus in hoc delique-
runt,applicatur pœna illi eccleſiæ, quæ fuit ſpreta . pro qua
addit Ioan.An.17 q.4.c.qſquis,& tenet Hug. Ho. & Spec.in
ti.de compe.iud.adi.§.j.verſi.ſed cui.& uerſi.ſe. & uide in ſi-
mili.ĩ.de ſimo.in c.de hoc.vbi plenè,cui applicetur quod ſi-
moniacè datum fuit.facit quod no.in l.quicũq;. C. de ſer.fu.
¶Quintò.extra glo.quęro an in caſu noſtri c. quis poſſit cõ
ſequi priuationem iuris aduerſarii : vt (uerbi gratia)ſi cleri-
cus ſit tractus , excipiet coram iudice laico , ꝙ actor debet
cadere à iure ſuo,& petet ei imponi ſilentium:an in illa pro
nunciatione ſuper priuatione iudex laicus cenſeatur compe
tens.& videtur, quòd non.quia iſte iudex ſecularis non eſt iu
dex huius cauſæ,nec perſonæ.dominus Fede. de Senis con-
ſuluit contrarium,vt refert Bal.in Auth.ſtatuimus. C.de epi.
& cle.hęc quæſtio videtur procedere contra illos, qui dicũt,
ꝙ habet locum pœnitentia.nam dicet actor, volo procedere
in cauſa.& ſic euitabit pęnam amiſſionis iuris ſui, vt l.qui cũ
maior.§.accuſaſſe.ff.de bon.lib. ¶Sed reſponde ad d.§.quia
interdum ponitur pœna pro iudicio attentato, & non habet
locum pęnitentia.fallit in l.quamuis.ff.de in ius voca. Inter-
dum pro iudicio initiato.& idem,vt l.j.& fin.C.de aſſer.toll.
Interdum pro proceſſu in iudicio conſeruato.& tunc dico,ꝙ
interim habet locum pęnitentia.quia iudicium eſt in fieri, vt
d.§.accuſaſſe.¶Ad propoſitum ergo, illa conſtitutio impo-
nit pęnã,conſiderando principium proceſſus,& nõ terminũ
litis.& ideò poſt principiatum proceſſum,nõ habet locũ pę-

nitentia.quia quæſitum eſt ius aduerſario,vt c.ab eo.de elec.
li.6.Non ob.ꝙ iudex ſecularis dicatur incompetens ad hanc
pœnam infligendam.quia hoc nego.pronunciat.n. ſe iudicẽ
incompetentem. & ideò in hac declaratione eſt competens,
& in concomitantiis pronunciantis ipſam : ſicut in pœnam
trahentis extra locum diœceſis,ſuper expenſis,& dãnis ꝓnũ
ciantis cenſetur competens,vt c.j.de reſcrip.in clemen.& qđ
dixi.s̃.eo.c.2.¶Sextò quæro.quia iudices eccleſiaſtici hodie
ſunt remiſſi in punitione ſuorum clericorum,cũ delinquunt.
edita ſunt ſtatuta in pleriſq; ciuitatibus,ꝙ ſi clerici declina-
uerint iuriſdictionẽ Ptãtis, non reddatur eis ius nec ĩ ciuili:
nec in criminali.& ſit exẽptus à ꝓtectione cõis ſuper iniuriis
ſibi illatis.mõ pone, ꝙ clericus conuentus corã Poteſtate di
cit.ego non declino:ſed libenter ſubiicerem me,& litigarem
coram vobis:ſed prohibet c.ſi diligenti.de foro compe.Nun-
quid clericus,qui ſic dicit,ſit extra ꝓtectionẽ cõis. certè nõ;
quia non declinat forũ:nec dicit,ꝙ noluit conueniri corã Po
teſtate:ſed dicit,non poſſe.& aliud eſt non poſſe.aliud nolle,
vt l.cum filius.§.2.de le.2.& de condi.& de.l.hęc cõditio.vbi
non dr̃ nolle, q non põt velle. tutius tñ eſt,ꝙ nihil dicat: ſed
compeat in habitu clericali,& cũ magna clerica: qa tũc non
excipit:ſed habitus,& tonſura ipm̃ eximãt à iuris diſpoſitio
ne,vt c.ſi iudex laicus.de ſen.excõ.li.6.arg.contra.l.certũ. ff.
ſi certum petat̃.vbi nihil refert,verbis, an indubitatis ſignis
declaretur intentio.& credo non valere ſtatutum , quantùm
ad exemptionem clericorũ à protectione cõis.& ꝙ nõ red-
datur eis ius ab iniuriis irrogatis.quia eſt contra eccleſiaſti-
cam libertatem:cũ clerici ex hoc reddantur timidiores, vt l.
j.§.q̃ onerandæ.ff.qua.re.ac.non da.& cap.meminit. de ſent.
excõ.per Inn.& in Auth.caſſa.C.de epi.cle. Ita illa conditio,
ſi declinauerint,&c.eſt impoſſibilis de iure.ergo reiicitur. &
qdquid eam ſequit̃,retractari dẽt,vt c.2.de iureiur. li. 6.& l.
ſi pœnã.de ver.obl.& l.reꝑhẽdẽda.C.de inſti.& ſubſti.ſubſti
tutio.n.clericorum ẽ iuris publici:qđ conſiſtit in ſacris,& ſa-
cerdotibus,vt l.j.ff.de iuſt.& iu.ſicut ergo non põt tolli ꝑ pa-
ctum,vt l.ius publicũ.de pac.Ita nec ꝑ ſtatutũ,vt no. in rubr.
de decretis decu.¶Sed dices.Poteſtas recipit iuriſdictionem
à ſtatuto:& in caſu illo adimit ſibi iuriſdictionem: cum dicit
de iure clericis non reddendo: ergo illo caſu redigitur ad in
ſtar priuati:& iuſtitiam miniſtrare non põt, obſtante caren-
tia iuriſ.rñdeo,ꝙ hoc non obſtat;quia inutilis eſt ademptio:
ſicut cũ quis inſtituit hr̃dem vniuerſalem , excepto vſuf. ſine
fundo.Nã qa adẽptio non valet , remanet hæres vniuerſalis,
ar.ẽt l.obtinuit.de cond.& de.& l.3.§.conditio. de adi.le. ſic
in caſu noſtro vniuerſalis iuriſ.Poteſtati conceſſa non reſtrin
gitur in ademptione caſus prohibiti.habetis tex. & glo. ple-
nè declaratas cum aliis ſatis vtilibus ſtudioſis.

ADDITIONES.

a ¶Trahit clericum. quid dicatur trahere ad iudicium. vide Bal. in Auth. habita.in ver.ſequitur.& ver.qui verò.C.ne filius pro patre.

b ¶A iure reprobatum.Concordat gl.in l.patre §.ex pactis. ff.de iure do. l.j.§.illud.ad fi.C.de rei vxo.act.& l.pacta quæ contra.C.de pac.

c ¶Iuri pro ſe introducto.Vide Inn.in c.4.de renun.in ver.exceptio.Bald. in margarita.ver.renuncians.Bal.in l.ſi mihi.la.j.in prin.de ſer.ruſt.præd. Bal.in l.ſuum C.de iure de libe.

d ¶Beneficio Velleiani.Et iurando non contrauenire:an præſumatur ſcire beneficium,vel ei renunciare.vide gl.in l.fi.§.penul.ff.ad Velleia. Ioã.de Por.in l.ſciendum.& l.ſi quis cum aliter.de verb.ſigni.

e ¶Iuramentum firmat.Non tamen firmat contractum prohibitum perſonæ.Bar.in l.ſi quis pro eo.de fideiuſſo.in Auth.ſacra.C.ſi aduer. vendi. Nec firmat cõtractum inter patrem,& filium.Bal.in l.ſi.C.de do.Raph. contra in conſi.inci.De ſupradicto inſtrumento.Nec renunciationẽ defenſionum.vide Paul.de Caſt.conſi.75.inci.Viſis compromiſſo.

f ¶Actio.An autem actiones veniant appellatione bonorum.vide Spec.de obl.& ſolu.§.j.ver.ſed quid.& de ceſ.act.§.j.ver.illud etiam.

g ¶Quæſtionem non mouere.Promittens quæſtionem non mouere, quãdo teneatur.vide Bar.in l.amplius.rem ratam haberi.Doc.Alex.& Salic. in l.ſi qs maior.C.de trãſac.& Bald. in l.nõ ſolũ.§. ſi ſtatus. de ꝓcurat.

h ¶Pęnam fiſco applicandam. quæ pœna applicetur fiſco. l.agraria. & ibi Bart.ff.de termi.mo. & in l.3.in prin.de ſep.viola.& an ſit applicanda fiſco,vel accuſatori, vide Bar.in l. lege Cornelia.§.ex hoc edicto.ad Sylle. Floria.in §.hoc autẽ.in fi.ff.de his qui deiec.vel effu.Bar.in l.fi. e.ti.Alex. in l.ſi quis id quod.de iuriſdi.omnium iudi.

S V M M AE.

1 *Clerici ſuper exceſſibus corã ſuo ep̃o conueniri debẽt:non coram his, quibus ſeruiunt:niſi cõſuetudo,vel aliud priuilegiũ aliud inducat.*
2 *Seruientes alicui collegio,ſiue clerici,ſiue laici non ſortiuntur forum, ratione talis ſeruitij illius iudicis,in cuius loco morantur.*
3 *Epiſcopus habet merum imperium in ſua diœceſi.*
4 *Quæſtio q̃n mouetur ſuper iuriſdictione principaliter : illi , qui de hoc contendunt,debent adire ſuperiorem:qui ſuper hoc cognoſcat.*
5 *Priuilegium principis,vel Papæ tribuit iuriſdictionem.*
6 *Conſuetudo approbata ſuperioris auctoritate tribuit iuriſdictionem.*
7 *Dominus de conſuetudine poteſt habere iuriſdictionem ſuper familiam ſuam.*
8 *Domini in caſibus,in quibus inter ſuos domeſticos ius dicunt:an poſſint recuſari,tanq̃ ſuſpecti.*
9 *Archidiaconi:archipresbyteri,& ſimiles:an de cauſis ſeruientium, & miniſtrorum poſſint ius dicere inter ſeruientes,& alios extraneos delinquentes in ſuo archidiaconatu,& parochia.*
10 *Conſuetudo poteſt dare iuriſdictionem ordinariam priuatæ perſonæ. non tamen poteſtatem excommunicandi.* 11.
12 *Merum imperium an ſit præſcriptibile:vel conſuetudine haberi poſſit.tenet ꝙ ſic.*
13 *Memoria oritur,& moritur,ſicut homo.*

1 CVm contingat. †Clerici ſup exceſſibus coram
ſuo ep̃o conueniri debent:nõ corã his, qbus ſer-
uiũt:niſi cõſuetudo, vel priuilegiũ aliud inducat.& ſunt duæ
2 partes.cõſulatio,& rñſio.2.ibi[ſup quo.]¶Primò no. †ꝙ ſer
uientes alicui collegio(ſiue clerici,ſiue laici)non ſortiunt̃ fo-
rũ rõne talis ſeruitii illius iudicis,in cuius loco morantur:li-
cèt alibi dicat̃,ꝙ rõne moræ,& cõſeruationis ſortit̃ qs forũ,
vt in l.2.C.vbi ſena.vel cla.ibi[aut vbi aſſiduè conuerſant̃.]
&c.illa fortè fuit rõ dubitãdi ĩ illo c. nã ſicut ꝑſidẽtes talib.
capitulis ſunt iudices illorũ:q eos eligũt in ꝑlatos. ſic videbã
tur iudices ſeruientiũ ibi,rõne aſſiduæ conuerſationis, vt di-
xi.& ẽt qa ſeruiẽtes gaudẽt priuilegiis dñorũ qñq;, vt Auth.
habita.C.ne filius ꝓ pa.Sed illud verũ in familiaribus ſingulo
rũ,nõ collegii,vt in c.licèt.j̃.de priuilegiis.li.6.¶Scđò not.ꝙ
iſti de Capitulo Beluacenſi vendicabãt ſibi iuriſdictionẽ. qđ
vr̃ intelligendũ de ſimplici,nõ de mero imperio,ſm̃ Hoſt.qđ
dictũ facit ad.q.ſm̃ Io.An. an merũ imperiũ ſit ꝑſcriptibile.
quã refert Franc.Ac.diſputaſſe,ſed non determinaſſe.Sed Ia.
de Are.tenet,ꝙ non,ẽt ꝑ tp̃s,cuius non extat memoria in cõ
trariũ.cũ illud habeat à lege.ff.de iuriſ. om. iu. l. j. Si ergo à
lege cõcedit̃ ꝑſcriptio,nõ tenet,vt C.de fun.pa.l.ius emphy-
teutici.li.11.facit.ff.de mor.infe.l.lõga.& de decurio.l. Herẽ
3 nius.alii cõtra.dicã.j̃.latius.¶Tertiò no.in ver. ſup quo. †ꝙ
ſup exceſſibus cõmiſſis in ꝓuincia epiſcopi,eſt habendus re
curſus ad eũ,tanq̃ ad ordinarium.& ſic arguit Io.An.ꝙ ſolus
a ep̃us hẽt merũ imperiũ[a] in ſua diœceſi.de hoc.2.qõ.7.c.ſi qs
ep̃us.extra verò iuriſdictionẽ non habet, ẽt in ſubditos , niſi
4 in caſu.j̃.eo.c.j.in cle.&c.¶Quartò no.†ꝙ cũ eſt qõ de iuriſ
dictione,prĩcipaliter illi,q de hoc cõtẽdũt, dñt adire ſupio-
rẽ,& ip̃e de hoc cognoſcet,vt facit hic Papa. Quod ergo dr̃,
ꝙ põt qs cognoſcere,an ſua ſit iuriſdictio,vt l. ſi quis ex alie
na.ff.de iud.hẽt locum,qñ eſt qõ de iuriſdictione incidenter
ad excluſionẽ fori:ſecus ſi principaliter,& ſic de ꝓprietate iu
riſdictionis.facit qđ no.Inn.s̃.de reſc.c.ex literis. & de ſen.c.
5 verũ.& l.de iure.ad muni.¶Quintò no.†ꝙ priuilegiũ tribuit
iuriſdictionẽ.& intellige,ſecundùm Io.An.de priuilegio Pa-
pæ,vel principis:alius.n.non poſſet priuato dare iuriſdictio-
nẽ ordinariã,vt j̃.eo.c.ſignificaſti.& de reſti.in inte.c. penul.
6 ¶Sextò no.†ꝙ cõſuetudo tribuit iuriſdictionẽ. qđ intellige
de cõſuetudine approbata ſupioris auct.aliàs nõ valet in ta-
libus cõſuetudo.qa multa,&c.de ꝑbẽ.cum iãdudũ. & intelli-
git Vin.de cõſuetudine ſpãli,nõ vt ꝑ hoc velit excludere gña
lẽ:ſed de illa nõ dixit.qa de ea nõ dubitabat̃,ꝑ iura,q̃ allegat
gloſſ.

glo.¶Septimò no. ꝙ quatenus in alterius diœceſi tertius ex
priuilegio,vel cõſuetudine iuriſdictionẽ acqrit,eatenus iuriſ
dictioni ordinariæ detrahit̃.ſicut ergo ꝑſcriptio,nõ ius, non
cã:ſed cauſatũ aduocat,vt no.j̃.de ꝑſc.c.ſi diligenti.Ita priui
legium, & cõſuetudo.Si ergo Papa in illa diœceſi Caſtellana
cõcederet ex priuilegio abbati S.Georgij audiẽdi q̃relas cle
ricorũ ſup certis capitulis: vr̃ in illis ab ordinario iuriſdictio
abdicata.de quo tetigi in c.volentes.s̃.de of.dele. ¶Opp.dr̃
hic,ꝙ ſup his maximè ſeruiẽtes iſti dñt hr̃e recurſũ, q̃ noſcũ
tur in tua diœceſi cõmiſiſſe.& ſic ꝑ illã dictionẽ , q̃ eſt impli
catiua eius cõtrarii,ꝙ idẽ ſit,ſi alibi deliquiſſent.¶Sed cõtra
qa nõ niſi ab illo ep̃o,vbi delinquit , puniri dẽt.6.q.3.c.pla-
cuit.& j̃.de rap.c.j.So.dicit gl.j.expone,maximè.i.tm̃, & ſic
fatet̃ cõtrariũ.ꝙ tñmõ in loco,vbi delictũ commiſit , puniri
dẽt.vel dic,ꝙ licèt rõne delicti cõmiſſi ibi poſſit excõicari :
nõ tñ ab alio deponi,q̃ à ſuo diœce.Ita dicit glo.quam tenet
Io.Vin.Phi.& Goff.Non ob.j̃.c.ꝓprio.& alia,qbus dr̃,ꝙ rõ
ne delicti ꝑt qs ibi cõdemnari.dñt.n.cũ ciuiliter agit̃,non cũ
ad depoſitionẽ.Ho.contra ꝑ decr.j̃.ꝓximè,q̃ loqtur in depo
ſitione.Sed ibi loquit̃ de depoſitione à bñficio. glo. & ꝑdicti
Doc.intellexerunt de depoſitione ab ordine. nã ſm̃ glo. reus
qñq; eſt remittẽdus ad ſuũ iudicẽ.de quo in ꝑal.ca.de rap.&
cle.paſtoralis.de re iud.circa mediũ.ver.ꝙ ſi punitio.¶Scđò
opp.iſti de Capitulo ꝑtendebant hr̃e iuriſdictionẽ in ſeruien
tes in cognoſcẽdo:nõ in coercẽdo.¶Sed cõtra,iuriſdictio ſi-
ne coercitione eſt deluſoria.ff.de of.eius,cui mã.eſt iur.l.fi.&
de of.dele.c.ex lr̃is.& c.paſtoralis.e.ti. Si ergo hẽbat iuriſdi-
ctionẽ:ergo & coercitionẽ, ſine qua iuriſdictio explicari non
ꝑt in l.2.ff.de iuriſ.om.iu.¶Sol.tex.ille intelligit̃,ꝙ nõ pote-
rant . ſ. coercitione ſpũali.de qua j̃.de ver. ſig. c. q̃rẽti . Sed
ꝑ fideiuſſorẽ,& pignora talis poterit coerceri. Inſti.de ſatiſ.
tu.§.pe.& de ven.inſpi.l.j.§.qd ergo.vel ordinarius hoc exe-
quat,ſicut exeqtur ſñiam delegati,& arbitri. vt l.à diuo Pio.
in prin.ff.de re iud.& l.3.ff.de arb.Pe.verò & Ab.arguebãt ꝑ
illũ tex.ꝙ iuriſdictio poterit eſſe ſine coercitione:ſed obſtant
ꝑdicta iura,qbus rñde, vt dixi.¶Tertiò op.& vr̃,ꝙ nõ poſſit
priuilegio,vel cõſuetudine introduci,ꝙ qs dicat ius ſuis ſer-
uientibus,& familiarib.vt l.q iuriſd.ff.de iuriſd.om.iu. & C.
7 ne qs in ſua cã.l.vna. ¶So.dicit gl.†ꝙ dñs ꝑt hr̃e iuriſdictio-
nẽ ſup familiã ſuã,ſicut qdã alii inter ſuos domeſticos , vt in
glo.qđ intellige de cõſuetudine,vt dixi. & non de iure cõi,vt
no.Io.4.q.7.c.accuſatio.oĩa tñ illa iura,q̃ de cõſuetudine ta-
lẽ iuriſdictionẽ cõcedũt, dñt intelligi de modica iuriſdictio-
ne. ¶Nõ.n.poſſet cõſuetudo in inferioribus tribuere ptãtẽ
deponẽdi clericos.ad hoc s̃.de ele.c.trãſmiſſam.& de cõſue.
c.quãto.vbi verò talis cõſuetudo,vel priuilegiũ hoc non tri-
buat,nõ ꝑt qs de iure cognoſcere de delictis,vel cõtractibus
ſeruiẽtiũ,& domeſticorũ,vt d.l.q̃ iuriſdictionẽ. ẽt ſi ſint ꝑſi-
des.ff.de of.ꝑſi.l.ſenatus.& dixi s̃.đ iu.c.cũ veniſſent.& l.ſi qs
fortè.§.ſi quos.ff.de pœ. & in Aut. de man.prin.§.feſtinabis.
8 ¶Sed†nunqd in caſib.in qbus inter ſuos domeſticos ius di-
cunt,poterũt recuſari,tanq̃ ſuſpecti?glo.fi.dicit,ꝙ ſic.& tunc
qd fiendũ,hẽs in ea.Io.An.dicit, ꝙ ex quò iuriſdictionẽ hẽt,
poterit eã delegare.ff.de iuriſ.om.iud.l.3.in fi.qđ eſt ſanũ cõ
ſiliũ,ſm̃ Ho.& vr̃ recuſatio.ff.de iur.om.iu.l.ꝑtor.¶Remittit
Ho.ad ſummã.de ſen.ex.§.qs dẽt.ſub §.ꝓpriis.ver.ſed nũqd
& ſe. vſq; ad ver. fin. ¶Tertiò ibi recitat opi. ꝙ ꝑt quis ſuis
ius dicere,tanq̃ delegatus.ff.de iud.l.in priuatis. nõ tãq̃ ordi
narius.qa ꝑſumit̃,ꝙ eodẽ mõ iudicet delegatus:ſicut ordina
rius erat iudicaturus,vt c.ſup lr̃is.de re iu.hanc reprobat ibi
Ho. qa ſm̃ hoc nunq̃ poſſet recuſari delegatus: niſi poſſet re-
cuſari delegans.qđ eſt falſum . ¶Alii dicunt,ꝙ in ciuilibus
ꝑt,vt l.in priuatis. ſed non in criminalibus, vt l.qui iuriſdi. q̃
reprobatur ibi,cũ loquatur generaliter de quacunque cau-
ſa.ff.de off.præſid. l.ſenatus. Sed contra ſecundum membrũ
facit d.l.ſi quis fortè.§.penul. Alii dicunt,ꝙ pro ipſis nõ poſ-
ſunt:ſed contra ſic.hoc eſt contra regu.qui poteſt condem-
nari,&c.Io.Cal.dicit,ꝙ iudex eſt,ſi non recuſetur. quod fie-
ri poteſt,ſi ſuus conuenit extraneum. ¶Quæro poſt Doc.in
9 c.Beluacen.†quid dices in aliis,qui iuriſdictionem habẽt: vt
archidiaconi.archipresby.& ſimiles,an de cauſis ſeruientiũ,
& inſtrumentorum poſſint ius dicere inter ſeruiẽtes,& alios
extraneos delinquentes in ſuo archidiaconatu,& parochia?
¶Dicunt quidam,ꝙ idem . cum enim non habeant territo-
rium , non poſſunt excommunicare delinquentes in ſuo ar-
chidia.niſi aliàs ſit ſubditus eius. Talem ergo delinquentem
puniat epiſcopus:qui habet forum,ſiue territorium , ſcilicet
totam ſuam diœceſim,arg.s̃.c.ſanè.& de off.arch.ca.j.16.q.
7.c.omnes baſilicæ.¶Et iſtam opin.tenet Hoſt.dicens, ꝙ de
iure cõmuni archidia. vel alius prælatus, excepto epiſcopo ,
non poteſt dici habere territorium . nec conſuetudo poſſet
hoc operari,ꝙ in eadem ciuitate,vel diœceſi eſſent inſolidũ
duo capita, quaſi monſtrum.Remittit ad no.de off.or.c.quã
tò.& c.quoniam.alii dicunt archidia. & multos alios ꝑlatos,
qui habẽt prælationes,ſiue certas parochias, ſiue certa loca,
habere territorium,& ibi poſſe exercere iuriſd.ſuam in cer-
tis tñ capitulis.vt no.de of.archi.c.ad hoc.& de offi.ord.c.3.
& quod no.Io.An.de ma.& obe.c.cum inferior. in gl.ꝙ ſi. &
j̃.c.proxim.in gl.magna.Capitula aũt,& alia , de quibus hic
loquitur,licèt ſuper aliquos habeant iuriſdictionem: nullum
habent territorium.& ſic intellexit Inn.89. di.c.iudicatum.
& c.quoniam in quibuſdam. ¶Non.n.ruſticos cuiuslibet ec
cleſiæ iudicabit prælatus ipſius.ſed epiſcopus. de hoc de off.
arch.c.fi.nec clerici iudicabunt officiales, vel alios miniſtros
ſuos:niſi ipſi clerici ſuper ipſas villas, quarum officiales ſũt ,
iuriſdictionem habeant. Alii dicunt,ꝙ non poſſunt exercere
iuriſdictionem,niſi in locis,vbi conſuetudo, vel priuilegium
eis dat iuriſdictionem:vel in locis,vbi morantur.nam capitu
lum Beluacenſe extra terminos Capituli ſuper illos ſeruien-
tes non habebit iuriſdictionem, ſm̃ Inn. ¶Iſtas opin.recitat
hic Io.An.nec firmat, quæ ſit verior . vtrùm inferior prælato
habẽs terminos limitatos præpoſituræ:vel parochiæ dicatur
illud eius territorium: ita ꝙ poſſit ibi delinquentes punire ,
& contrahentes ad forũ ſuũ trahere.Inn.ꝙ ſic.Ho.ꝙ non.&
vidiſtis.¶Ego dico,ꝙ ſicut in eadem re diuerſis reſpectibus
poſſunt plures eſſe domini inſolidũ,vnus iure directi dñii, al
ter alio iure.¶Itẽ vnus hr̃e iuriſdictionẽ in ciuilibus: alter in
criminalibus: alter inter peregrinos.& ſic de ſingulis, vt ap-
paret in l.2.ff.de orig.iu.vbi in eadem vrbe multi erant in di
uerſis capitulis præſidentes.¶Sic in propoſito omnes iſti ꝑ-
lati in caſibus, & capitulis ſpectantibus ad eos poſſunt præ-
tendere ſe habere territorium,quò ad illos caſus. vt ibi inter
ſuos ſubditos ius dicant,& inter ſuos, & extraneos, vt l.fina.
C.de iuriſd.omnium iudi.patet enim in corporibus , & col-
legiis ibi,ꝙ habent iuriſdictionem , & poſſunt ius dicere in-
ter ſuos,& cohæret illa iuriſdictio territorio,inquantum te-
netur ad obſeruantiam ſtatutorum , & ab eorum ſententiis
appellatur ad proximum ſuperiorem.quod dic,vt d.l.fi.& l.
10 fi.C.de conſti.pec.¶Vltimò colligit hic Io.An. †ar.ꝙ cõſue
b tudo poteſt dare iuriſdictionem ordinariam[b] priuatæ per-
ſonæ.quod alibi ſit expreſſum , dicit, ꝙ non meminit ſe le-
giſſe.Loquuntur enim alia iura vel in prælatis , vel Capitulis
tenentibus aliquam adminiſtrationem , & iuriſd.allegat hic
de exceſ.præla.c.ad hoc.& c.accedentibus. ¶Sed quærit Io.
11 An.†vtrùm huic priuatę perſonæ dabit conſuetudo poteſta
tem excõicandi.putat,ꝙ non,ar.in his, quæ no.de of.archid.
c.cum ſatis.& c.ſe.in prelatis ſecus.de elec.c.dudum. de offi.
ar.c.cum ab eccleſiarum.ex illo tex.credo dictum ar.colligi
ex eo,quod dicit tex.[aut aliorum clericorum.]&c.quaſi de
clericis ſingulis,nõ collegio eorundẽ loquatur. Capitulũ enĩ
Beluacẽſe nõ credo,ꝙ Io.An.accipiat ꝓ priuata ꝑſona. quia
Capitula eccleſiarum hñt iuriſdictionem qñq; : vt c.cũ olim.
de ma.& ob.Et quia hic(vt dictũ eſt)Doc.remittũt,ꝙ cõſue-
tudo dat iuriſdictionẽ.primò diſcurrendũ eſſet , quid eſt iu-

riſdictio,vt ſciamus,quid ſit,de quo tractaturi ſumus.ſecũdò in quot ſpecies iuriſdictio diuidat.& de vna quaq; ſpecie ſpecificè de per ſe proſequatur,vt no.Cy.in l.Imperiũ.ff. de iuriſ.omnium iudi.vbi de mero,& miſto imperio,& ſimplici iuriſdictione.Iſta verò ſcilicet merum,& miſtum imperium,& iuriſdictio an conſuetudine acquirãtur, eſt principaliter materia huius c.in quo apparet,ꝙ iſti concedebant vendicare ſibi iuriſdictionem.¶Sed vtrùm tex.intelligatur de iuriſdictione ſimplici,& in ſpecie,non pro ea , quæ ſumitur , vt genus, complectens merum,& miſtum imperium:non declarat tex. vel gl.Sed Hoſt.ſentit,ꝙ loquatur de ſimplici: dum nõ dixit, merum imperium,vt dixi ſ.in ſecundo notabili.¶Idem ſentit Io.An.ſuper glo.fi.dum intelligit iſtum tex.ſecũdùm Inn. & Ho.de modica iuriſdictione.ꝓ quo intellectu facit tex. dũ dicit,ꝙ Capitulum fatebatur, ſe non poſſe tales excommunicare,vel cohæredem.& in reſponſione dicitur[iuriſdictione huiuſmodi.]&c.quaſi ex conſuetudine non prætendẽs excõicare,vel coercere:ſed ſimplicem cognitionem agẽdo ciuiliter,dum dicit[querelãtibus.]&c.Sed tũc ſtat qõ diſputata
22 †an merum imperium ſit præſcriptibile : c vel conſuetudine
c haberi poſſit.tetigi.ſ.in ſecundo notabili,referendo opin.& referẽdo ad Cynum.ſed ſuccinctè quid in qõne facit dubiũ, videamus.& primò,ꝙ non poſſit,videtur,ratione prohibitæ vſurpationis.nam qui ſe gerit pro magiſtratu,& non eſt,incidit in l.Iuliam maieſta.quia iura imperij vſurpat.ff.ad l.Iuliã maieſta.l.3.§.fi.quo crimine hæreticus non ſolùm noua prohibetur acquirere : ſed etiam vetera acquiſita debet amittere.& maximè iuriſdictionalia, & honorem: cum ſit infamis, vt inhabilis.C.ad leg.Iu.ma.l.quiſquis. ſicut.n.iuriſdictio nõ eſt apud hæreticos.8.di.c.quo iure.& c.qđ ſup his.de voto ꝑ Inn.Itẽ apud reos læſæ maieſtatis. qa æquiparant hæreticis in Auth.C.de hære.& de re iu.c.ad apoſtolicæ.li.6.ſcđò ꝓbatur rõne paritatis,ſiue ꝓducti.Conſtat.n. ſacerdotibus, &c. magiſtratus populi iura eſſe.ff.de iuſt.& iu.l.j. Cũ ergo locus ꝓphanus nullo tpe ṕſcribat, vt ſacrum. & qui non eſt ſacerdos,non põt ſe ṕſcribere in ſacerdotem,vt l.Herẽnius. de decurio.ergo q non eſt ṕtor,nullo tpe põt ṕſcribere ṕfecturã. facit c.j.de reg.iuris lib.6.Itẽ necnon tabellio tabellionatũ: imò de falſo punit.ff.de fal.l.eos.§.fi.Item nemo ṕſcribit terminum.ff.de ritu nup.l.q in prouincia.§.diuus. & ca. cũ haberet.de eo,qui du.in ma. ¶ Tertiò probat.auctoritas delinquendi non ṕſcribitur.ff.de pę.l.ſi diutino.de conſue.c.fi.Sed priuatus pro magiſtratu ſe gerens, ſemp delicta multiplicat. & quoties hominẽ necat,toties in l.Cor.de ſic.incidit.& quoties ligat,incidit in l. Iul.de vi pub. Et quoties incarcerat,in crimẽ priuati carceris.vt C.& ff.ad leg.Iul. de vi pu.de ſic. & de priua.car.& hæc ſunt ṕcisè,& abſolutè mala,ꝙ ſpatio tẽporis iuſtificari non pñt.c.& ſi Chriſtus.de iure iur. ṕterea ſi in d.ll.incidit,talia ꝑpetrando,ex eiſdem actibus non dẽt q̃rere magiſtratum.& ſic ṕmium conſeq ex delicto,vt l. relegatorum.§.fi.ff.de inter.& rele.Sicut.n. ibi eadem cã nõ põt parere ṕmium,& pœnam.ſic & contrarios effectus.ff.de ſolu.l. qui hominem.§.vltimo.¶ Quartò pro hac parte vr̃ caſus in multis legibus.primò nãq; dicit l.fiſcalia non ṕſcribi. vt l.cõperit.C.de præſcrip.30.ann.ergo nec imperium, cuius prouentus eſt fiſci.Item.l.j.C.de decu.& ſta.tollit conſuetudinẽ, ꝑ quam criminoſi poterant incarcerari: ergo hoc non põt ṕſcribi,quaſi l. reprobauerit conſuetudinem præteritam,& futurã prohibuerit,arg.no.in c.ſtatutũ.de elec.in clemẽ.¶ Itẽ l.omnes iudi.de decu.li.10.tollit conſuetudinem contra priuilegia, & contra principem diſponẽtem. Item l.nihil. C.de pala.lib.12. tollit conſuetudinem contra exemptos inductã, ibi[excepta reuerẽtia.]Itẽ ab oĩ cõſuetudine ius principis vr̃ exceptũ.de capel.mo.c.dilectus.ver.ita vt.Itẽ nemo ṕſcribit ius incarcerandi.ergo nec maiores cãs meri imperii,vt C.de co.ar.l.j.li.12.Itẽ ſi cõmoda publici cenſus nemo põt ṕſcribere,vt C.de fun. pa. l.iubemus. lib. 11. ergo multò minus publica cõmoda meri,& miſti imperii. Itẽ gl. eſt ordinaria, ꝙ cõtra ſupremã poteſtatẽ principis nemo ṕſcribit . 16. q. 4.c.volumus. & de poſtu.c.bñ.ꝑ Inn.¶In contrariũ faciunt iura,& rõnes.& primò eſt regula,qua cauet,ꝙ quæcunq; poſſunt q̃ri ſucceſſione,pñt queri ṕſcriptione,& cõſuetudine.ff. de publ.l.eum q.& l.qcunq;.Iure geñ.n.ſtatutũ vr̃ iuriſdictionem tranſmittere ad poſteros:vt videmus in filiis Regũ,Comitum,& Baronũ.7.q.j.c.q̃ periculoſum. de voto. licèt ergo per curſũ idẽ naſci,& trãſmitti põt.oĩa nãq; licita facit vetuſtas,ſicut natura:nec cã q̃rẽda ẽ,vt l.3.§.ductus aq̃. de aqua quoti.& æſti.Et q petit cãm, petit originẽ. q̃ quæri non põt in his,q præſentes hominũ ætates exceſſerunt.ff. de proba.l.
13 ſi arbiter.†Memoria d enim orit̃,& morit̃, ſicut homo.qa in
d homine eſt.ff.de aqua plu.ar.l.j.§. penul. ergo ad propoſitũ applicando,ſi tranſmitti põt,ergo & ṕſcribi.¶Solu.hic ꝓbatur.longa obediẽtia habet ꝓ electione.i.ꝓ titulo.ar.ff. de vſuris.l.cum de in rẽ verſo.Si ergo ſuperior vſum iſtũ ſciuit,& tacuit,& ſinguli paſſi ſunt iuriſ.in eos excerceri: talis patiẽtia, & vſus(ṕſertim in incorporalibus) habet ꝓ titulo . vt d.l. cũ de in rẽ verſo.& no.in c.ꝑuenit. de ſen. & l. ſi quis diutino.ff. ſi ſerui.vend.¶Tertiò probatur.vniuerſitas ṕſcribit ius ſtatuendi de mero imperio,vt de pœnis capitalibus,vt ff.de extraor.cri.l.ſaccularij.§.ſunt q̃dam.ergo ṕſcribit merum imperium:qđ de iure cõi non eſt apud vniuerſitatem: ſed apud rectorem ꝓuinciæ.ff.de offi.ṕſi.l.illicitas. §.qui vniuerſas. de cõſti.c.cum oẽs.ꝑ Inn.¶Quartò ꝓbatur. qa quilibet põt ſe alteri ſubiicere, ẽt maiori.ff.de iur.om.iud.l.& eſt receptum. ergo multò fortius par, vel minor ſe ſubmittit ꝑ domiciliũ, delictũ,vel contractum.Ita ꝑ prorogationis iuriſdictionẽ tacitã,& expſſam.C.vbi de crim.agi op.l.j.¶Quintò & vltimò ꝓ hac parte faciunt q̃dam iura.nam video ṕſcribi in terra,& mari.nam caſtrum ṕſcribitur.C.de fund.l.quicunq;.Item ṕſcribitur ius piſcandi ſolũ in aliqua particula maris.ff.de diuer.ṕſcri.l.ſi quis q̃. Item præſcribitur ius puniendi.C.de diuer.offi.l.viros.li.12.Item ius corrigendi.de of.or.c.irrefragabili.§.exceſſus.Item ius puniendi.ne alius adeatur in delictis,ipſo poſtpoſito.de offi.ar.c.dilecto.Item ius eligẽdi Imperatorem.vt no.in c.ad apoſtolicæ.de re.iu.li.6. vbi de rege Boemiæ.& c.Romanæ.j̃.de iure iur.in cle.in glo.quæ loquit̃ de duobus Imperatoribus. huic accedat , ꝙ conſuetudo eſt omnium iuriſdi.origo,forma,& principium. & ideò meritò ſeruãda eſt.de can.lar.ti.l.præcepit.lib.10.& ff.de orig.iuris. l.2.in prin.Itẽ eſt expreſſum in feudali iuriſdictione, ꝙ ṕſcribatur in 10.col.ſi cõtrouer.ſit inter dominum,& vaſ. c.ſi qs. & de feu.da.c.fi.Item eſt glo.in Auth.de deſen. ciuit.§.nulla. in fi.gloſ.magnæ.& Bar.no.ſ.de offi.or.c.quanto. & Io.9.q. 3.c.conqueſtus. ¶ Quid dicemus. Doctor meus poſt multa breuiter ſic concludit. quandoq; iuriſdictio præſcribitur, & contra neminem præſcribitur.vt ſi aliquis ædificat ciuitatem ſub nomine ſuo:& ibi ſuper incolas exercet imperium,vt nobiles de beneficiis:vel ipſe populus nouus exercet omnia iuriſdi.& iſtud imperium non eſt cõtra iura.quia ſicut genitor habet filios in poteſtate ſua: ſic ædificans ciuitatem ſub nomine ſuo in ſolo:quod occupanti conceditur,vt in mari Veneto.¶Interdum contra aliquem præſcribitur.& tũc triplex eſt præſcriptio,ſcilicet tranſlatiua:vt ſi præſcribo comitatũ tuum.aſcenſiua: vt ſi ſubditus aſcendit ad iuriſdictionem ſuperioris.deſcenſiua:vt ſi inferior expellit ſuperiorẽ. Eſt & accumulatiua,qñq; utroq; põt vti.¶ In dubio autem ille , qui præſcribit,expellit alium,vt dicta l.ſi quis q̃.quia natura præſcriptionis eſt currere contra negligentes. & ideò excludit ipſum,vt C.de bo.quæ li.l.cum oportet.§. fin. Concluſum ſit merum imperium præſcribi poſſe.Ita decidit ipſe in ſua diſputatione,quæ incipit.Apoſtolus.vbi ſubiungit quanto tempore præſcribatur.dic,vt ibi,& per Cy. in l.j. de emanc. lib. vbi etiam tenet merum imperium conſuetudine poſſe quæri.dic,vt ibi.

¶Merum

ADDITIONES.

a ¶Merum Imperium.Concordat Auth.cã.qua. & ibi Bal.de epi.& cle.Et punit fraudes artium.Io.An.in c.j.de emp.& ven.& ibi Ab. Gul.de Cu. in l.epiſcopale iudicium.C.de epiſc.& cle.& per Io.de Tur.Cre.in cap.ſi quis epiſcopus.2.q.7.allegato in tex.

¶Hic videtur,quòd iudex eccleſiaſticus poſſit exequi ſuam ſententiam in bonis,mandando capi pignora ſine cenſuris , & inuocatione brachii ſecularis .

b ¶Iuriſdictionem ordinariam.Adde Pan.in c.cum contingat.de foro cõpet.in vlt.no.& latius.in uerſi.venio ad primum.Bal.in Marga.in uerſi. conſuetudo.ver.4.plenè per Bal.in l.j.C.de eman.lib.in uer. quòd iuriſdictio.

c ¶Præſcriptibile.vide Bal.in l.j.C.de eman.lib.& in rub. C. quæ ſit lon. conſue.& in l.j.C.de act. emp.& uend.Oldr.conſi.253. Alex.in l.Imperium.de iuriſd.om.iu.& ibi repetentes.

d ¶Memoria.vide Spe.de aduoc.§.3.ver.habito.glo.in c.ſi teſtes.4 q.3.& ibi Ioan.de Turre Cremata.Specul.de offic.omnium iud. §.6.verſi. ſed nunquid.in fine.

S V M M AE.

1 *Iuriſdictiones ad quem finem per principatus, & regna diuiſæ ſunt.*
2 *Communio ſolet excitare diſcordias.*
3 *Iuriſdictio omnis eccleſiaſtica dependet à Papa : ſecularis ab Imperatore.*
4 *Eṕs deponit clericum alibi beneficiatum, qui in ſua diœceſi deliquit : & eṕs beneficij illam ſententiam exequitur.*
5 *Recurrendum eſt ad Papam pro conſilio ſuper re dubia, cum eſt dubium ſuper iure.*
7 *Sacerdos debet in eccleſia reſidere.*
8 *Sñia lata contra perſonam extenditur ad bona ſua extra territorium ius dicentis.*
9 *Sñia lata per unum iudicem facit fidem coram alio : qui ipſam ſñiam exequitur ſine alio proceſſu.*
11 *Iudex non facit extra territorium realem, & actualem executionẽ : an aũt poſſit facere verbalem.*
13 *Iudex an in ſñia priuationis exprimat beneficia condemnati, uel nõ: non eſt multum curandum.*
14 *Eṕs quare magis exequitur ſñiam alterius ſuper beneficio ſito in ſua diœceſi: quàm exequatur contra perſonam, aliàs ſibi ſubditam ratione beneficij, & reſidentiæ.*
15 *Condemnatus de graui crimine priuatur titulo beneficij ipſo iure per ſententiam.*
16 *Pœna temporalis infligitur pp offenſam, & maieſtatem iudicis contemptam: cuius territorium ex delicto turbatur.*
17 *Sacerdos an poſſit ubicunq; extra parochiam audire ſubditum in cõfeſſione.*
18 *Eṕs an poſſit concedere ſubditis indulgentiam pro opere conſtruẽdo in alterius diœceſi abſq; illius conſenſu.*
19 *Relatiuum, quis, vel qui, adiunctum verbo futuri temporis facit conditionem.*
20 *Locus licèt non ſit capax indulgentiarum propriè: loco tamen conceduntur indulgentiæ propter perſonas.*
21 *Priuilegium conceſſum eccleſiæ, ne poſſit excommunicari : quomodo intelligatur.*
22 *Pœnitentia eſt duplex, ſpecialis, & generalis.*
24 *Vagabundus in atrocioribus eſt remittendus per iudicẽ extraneum : qui non nititur in puniendo, ratione domicilij, uel delicti: ſed tantũ modo ratione vagabunditatis.*
25 *Exules ciuitatum an poſſint vbiq; pro debitis conueniri.*
27 *Statutum non dẽt plus extendi: q̃ auctoritas ſtatuentium.*
28 *Statuto ciuitatis non ligatus ſubditus delinquens extra territorium: niſi expreſsè diſponeret de delicto extra per ſubditum cõmiſſo.*
29 *Statuto eṕi ſi caueatur, ꝙ clericus conuictus de adulterio, vel de furto ſine ſpe diſpenſationis reddatur inhabilis ad eccleſiaſtica beneficia obtinenda: talis conſtitutio non extendit ſe ad beneficia ſita extra diœceſim ſtatuentis: quin poſſit ea poſt peractam pñiam , ſine diſpenſatione retinere.*
30 *Conſtitutio ſi imponat pœnam priuationis beneficiorum, vltra q̃ ſtatuat ius cõe: non extendit ſe talis conſtitutio ad beneficia, quæ haberet, qui deliquit in alia diœceſi.*
32 *Delegatus Papæ ſi delinquit in cauſa ſibi commiſſa (quia fortè pecunia corruptus tulit ſñiam, vel per imperitiam malè iudicauit, uel abutitur iuriſdictione) an poterit coram ordinario conueniri ad pœnã, vel ad intereſſe.*
33 *Pares duo quando contendunt adinuicem, recurritur ad principem.*
37 *Conſtituit aliquis procuratorem in curia ad renunciandum beneficio extra curiam: an dicatur beneficium vacare in curia: an in loco renunciantis, vbi beneficium ſitum eſt.*
38 *Captus ab hoſtibus antequam deducatur ad locum hoſtium , etiam manens in nouo ſolo, fit ſeruus, & indiget poſtliminio.*
41 *Citatio facta extra territorium de ſubdito , vt compareat coram ſuo iudice, tenet.*
42 *Citatio facta die feriato pro die non feriato valet : ſed non econuerſo .*
43 *Statuto epiſcopi excommunicantis ingredientes clauſtra monialium: non ligantur eius ſubditi ingredientes clauſtra monialium exemptarum.*
44 *Delictum commiſſum in loco exempto, ad hoc ut nõ poſſit puniri per diœceſanum, quid requiratur .*
45 *Statuto eṕi ſi caueatur, ꝙ quicunq; luſerit ad azardum, ſit excõicatus: ſubditus ſi luſerit intra diœceſim dicti epiſcopi, in loco tamen exempto: an ſit excommunicatus.*
47 *Poſſeſſio, cum de ipſa non agitur reali , non ſufficit ad conſtitutionem fori.*
49 *Præuentio qualiter inducatur.*
50 *Hæreticus quidam habitauit Bononiæ 10. annis: contra quem eṕs Bononienſis formauit proceſſum, & ſimiliter eṕs patriæ ſuæ poſtea : (prius tamen tulit ſñiam, q̃ eṕs Bononienſis) ad quem ex iſtis ſpectabit bonorum occupatio iſtius hæretici.*
51 *Inquiſitio, quæ fiet per officium, ſuccedit loco accuſationis.*

¶Scias nu.ſequentes à 10. vſq; ad 55. ſignatos pro ſummarijs.

Repetitio.

POſtulaſti. Ne longitudo repetitionis lectorẽ obſtupeat, omnium, quę in ea tractantur, ſummarium præmittere vtile viſum fuit: conſideretur q; , quod dicit Tullius li. 2. de off. proſa ſecunda . ꝙ quãdoq; longior oratio, vtilitatis magnitudine computata, breuis fortaſſe videbitur. ¶Tota ergo repetitio tractat de cõpetentia fori quò ad cãs criminales circa delictorum punitionem , & bonorũ delinquentium confiſcationem, incidenter annectens de competentia fori pñialis, & indulgentiæ. In tertia opponit vtiliter , & pulchrè ſuper rub. igitur primò ad continuationẽ quæritur, ad quem finem iura diuiſerunt iuriſdictiones per principatus, & regna, & diuerſa territoria . ſuper eodem poſt caſũ in terminis elici o octo notabilia vtilia, & bona.

10 ¶†In prima opp. proſequor, vtrùm iudex delicti poſſit expreſsè ferre ſñiam priuationis ſuper beneficio alibi ſituato. quod no. contra Ho.Goff.Pe. Ab. & alios.

12 ¶In ſecunda oppo. plenè utrùm iudex domicilii teneatur remittere ſubditum delinquentem ad locum delicti: diſtingue plenè.

15 ¶In tertia opp. vtrùm in foro pñiæ ratione delicti ſortiatur delinquens forum, vbi delinquit . & pulchra diſputatio , an eṕs poſſit ſuis ſubditis concedere indulgẽtiam pro opere in diœceſi conſtituendo.

23 ¶In quarta op. de vagabundo , an poſſit vbiq; conueniri in contractibus, & delictis: vel remitti debeat ad locũ delicti : in quo aliter ſentio, quàm Doct. communiter.

26 ¶In quinta op. de plenitudine: cum iudex domicilii vult punire ſubditum alibi delinquentem: an puniet eum pœna ſta-

tuta in loco ſuo:an in loco,vbi delinquit,vel iure communi.
reprobo opi.Cy.
31 ¶In ſexta op.vtrùm minor iudex poſſit punire maiorem in
ſuo territorio delinquentem.puta epiſcopus archiepiſcopũ:
vel delegatum Pap.qui abutitur iuriſdictione.& an per parẽ,
vel collegam.
34 ¶In ſeptima opp. vtrũ pœnam exactam per iudicem delicti
domicilij,& econtra. & repilogatio prædictorum omniũ ꝑ
vnam diſtinctionem.
35 ¶Prima quæſtio,cum reus conuentus coram iudice,in cuius
territorio dr̃ deliquiſſe:ad excluſionem fori negat ſe ibi deli
quiſſe:vel negat illũ locum eſſe de iuriſdictione. an iudex de
illa exceptione cognoſcet in ui dilatoriæ.
36 ¶Scd̃a qõ.hic Paduæ mandaui delictum committi Floren-
tiæ.vel ibi cõmiſſum meo noĩe,hic ratũ habui.vel cũ lancea,
vel ſagitta in territorio illo percuſſi in alio:vel deliqui in cõ-
finibus:pleniſſimè de prædictis vide Cy.
39 ¶Tertia qõ.vtrùm extraneus in contractibus, & delictis li-
gabitur ſtatutis illius loci,vbi deliquit,vel contraxit.
40 ¶Quarta qõ.variis diſputatis, vtrùm extraneus delinquens
in loco exempto ligetur ſtatutis epĩ illius diœceſ.vbi locus il
le exemptus conſiſtit.& an per epm̃,vel per Papã in ea opin.
concor.diſputationem.
46 ¶Quinta queſtio,vtrùm ratione poſſeſſionum, quas qs poſ
ſidet in alterius territorio,ligetur ſtatutis illius territorii. Et
quid iuris,ſi illum dominum, uel eius ſubditum alibi offen-
dat:an poterit contra eum procedere:& ſaltem poſſeſſiones
publicare:pulchra quæſtio.& Ho.contra Inn.in duobus.quẽ
ſuſtineo.&c.
50 ¶Sexta qõ.quia contra delinquentẽ poſſunt procedere quã
doq; plures iudices,vt delicti,& domicilii. per quem actum
inducatur præoccupatio,vel præuentio. & generaliter de illa
præuentione plena di.& in ar.de q.
52 ¶Septima quæſtio.quando vnius iudex præuenit alium in ꝓ
ceſſu: ſi alius poſtea procedit,vtrùm valebit.& an poſſit, &
per quem, opponi exceptio præuentionis, & litis pen-
dentiæ.Et an per ipſum præuentum,contumacem tamen,co
ram primo.
53 ¶Octaua quæſtio diſputata: & contrariis modis per varios
deciſa.cum vnus condemnatur de crimine, ex quo bona ve-
niunt publicanda,cui publicabuntur bona ſita extra territo
rium iudicis pronunciantis.vtrũ ſibi:an illi, in cuius territo-
rio ſita ſunt:& in hoc plura di.Bar.
54 ¶Nona quæſtio,qñ bona ꝑꝑ delictum veniunt publicanda:
vtrùm confiſcabũtur feuda emphyteuſis,& liuelli: quæ quis
ab alio obtinebat.
55 ¶Decima,& vltima quæſtio. vtrũ ſtatuto epiſcopi ligẽt ar-
chiepiſcopus:vel ipſemet epiſcopus,qui contrauenit. de iſta
breuiter remitto.
¶Iſte igitur eſt ordo dicendorum.ordo autem verborũ deſi
gnat ordinẽ intellectus. de conſe.diſt.2.c.Chriſtus panis.
¶His itaq; præmiſſis venio ad continuationẽ rub.quam cõ-
tinuo ad præcedentia in hunc modum.dictum eſt ſ̃.c.proxi.
de iud.verũ quia ſicut dominia rerũ natura de iure gen. ſunt
diſtincta j.diſt.c.ius gen.& ff.de iuſt.& iur. l.ex hoc.ita & hæ
iuriſdictiones per regna,principatus, & prouincias ſunt di-
ſtinctæ:ſingulis iudicibus, ſiue magiſtratibus ſuper mi-
niſtrãda iuſtitia deputatis:per quos iura regantur,l.2.§.poſt
origi.ff.de ori.iur.Iſtis quidem ſpecialiter prohibetur,ne al-
terius iuriſdictionem vſurpent: ſed ſuis terminis ſint conten
ti.6.q.3.c.ſcriptum.de elect.c.venerabili. & nouit. & de po.
capi. nullus. & intantũ prohibetur, ꝙ ſententiæ latæ à non
ſuis iudicibus ſunt nullæ.ſ̃.tit.j.c.at ſi clerici.& C.ſi à non cõ
pe.iu.per totum. nec aliqua temporis longinquitate firman-
tur.& quod plus eſt.quia licèt omnis exceptio nullitatis ali-
qua conſtitutione prohibeatur:ſuper generali tamen prohi-
bitione exceptio incompetentis iudicis non vr̃ includi,vt eſt
gl.no.in fi.de ſequeſtra.poſſ.& fruct.in clemen. quia ergo ad
hoc,vt iudicium valeat. oportet coram iudice cõpetenti ſun
dari.Ideò iuris latoris intentio ſub hoc ti.ad hoc tendit, vt li
tigantes adeant iudices competentes.& rei quandoq; inuiti:
quandoq; nolentes ad aliena iudicia non trahantur.j̃.cap.ſi
1 diligenti.& c.nullus.¶†Quæro ad quem finem iura iuriſdi.
a per principatus,& regna diuiſerunt [a]. Reſpondeo ꝑꝑ bonũ
publicum,vt per rectorem officiorum gereretur adminiſtra
tio ſingulorũ:nec enim aliter dicit tex.[humani generis con
ſeruatio alia poterit ratione ſubſiſtere:niſi huius magna cau
ſa dñiæ ordo ſeruaret.]vt le.& no.89.diſt.c.ad hoc.¶Si.n.q-
libet iudex poſſet cognoſcere de omnibus cauſis, non habi-
ta diſtinctione perſonę,cauſæ,vel locorum:reſultaret ex hoc
iuriſdictionum confuſio.& per conſequens orrientur diſſen
ſiones,& ſcandala,contra iura.11.q.j.c.peruenit.3.q.6.c.vl-
tra prouinciarum.& c.vnaquęq;.6.q.3.c.ſcriptum. & c.ſcito
2 te.†Item communio ſolet excitare diſcordias, vt l.cũ pater.
§.dulciſſimis. de le.2.& negligi ſolet, quod cõiter poſſidet,
3 dicit tex.in l.j.C.qñ & quibus quarta pars debe. ¶†Itẽ om-
nis iuriſdictio eccleſiaſtica dependet à Papa. & ſecularis ab
Imperatore,vt c.mandata.de præſc.& l.2.§.nouiſſimè. ff.de
orig.iu.& in Auth.quomodo oportet epi.in prin. ¶Iſti autẽ
(velut duo magna luminaria humano generi præſidentes,vt
ſ̃.de ma.& obe.c.ſolitæ.) non poſſunt ſingulorum cauſis in-
tereſſe,vt l.præcipimus.C.de appel. ¶Ideò per diuerſa terri
toria orbem diuiſerunt. ſicut ſi bonus paterfamilias diuidit
fundum,& patrimonium in plures agricolas gratia facilio-
ris culturæ,vt l.Gaius.de leg.2. ¶Iſti autem(vt ſic dixerim)
agricolæ,& miniſtri iuſtitiæ vocati dicuntur in partem ſoli-
tudinis,non in plenitudine poteſtatis,vt d.c.mãdata. ¶Sub-
iectis ẽt expedit habere iudices,ſub quibus iura ſua ꝓſequan
tur. & non ſibi ius dicant,vt l.nullus.C.de iud.& l.extat.ff.qđ
me.cã.ſuper illa rub.quærit Io.An.quid ſit forus. hic vide ꝑ
eum,& etiã remiſi de materia in Decretali. expeditus de pri
mo.ſed de continuatione rubricæ venio ad ſecundum, ſed di
uiſum,& ſummarium intellectum. ¶Et iſtud ca.diuiditur in
duas partes;quia in prima parte ponitur thema, & quæſtio.
4 †In ſecũda quæſtionis ſolutio, ibi [ad quod breuiter.] hoc
dicit in ſumma,ſm̃ Io.An. Epiſcopus deponit clericum alibi
beneficiatum,qui in ſua diœceſi deliquit:& epiſcopus bene-
ficii illam ſñiam exequitur.hoc dicit. Vel aliter.per epm̃,in
cuius diœceſi habent beneficium,eſt dicta ſententia exequẽ-
da ſuper ipſo beneficio.hoc dicit. ¶Venio ad caſum in ter-
minis,quem ſic fingo.Acceſſit iuuenis ad dominum Papam,
& coram eo talem propoſuit quæſtionem.Pater ſctẽ. Quidã
ſacerdos habet eccleſiam in diœceſi Paduana:in qua reſidẽ-
tiam habebat.In diœceſi autem Teruiſina habebat domici-
lium,propter patrimonium,quod habebat ibi.Illuc accedẽs
delictum cõmiſit:& fortèa deo atrox,ꝙ priuari poterat be-
neficio.vel officio.quæro ergo,an eps̃, in cuius diœceſi bene
ficium poſſidet,& reſidentiam facit.de illo delicto iſtũ cleri
cum condemnabit. Reſpondet Papa,& iuris lator:& dicit,
ꝙ epiſcopus vbi delinquit,proferet ſententiam. quam ſñiam
iudex,vbi habet beneficium,quò ad beneficium exequetur.
hoc dicit.illud lege,literam exponendo.ibi[in cauſis.] q̃ ſint
cauſæ,quæ expoſcant priuationem officii,vel beneficii.dicit,
ꝙ multæ,de quibus j̃.de exceſ.præla.per totum.& de iureiu
ran.c.querelam.cum infinitis ſimilibus.ibi[expoſcunt.] ſci-
licet de iure communi, non ſpeciali ſtatuto epiſcopi:in cu-
ius diœceſi quis deliquit.vt dicam j̃.in uerſi. opp. in tex.ibi
[poterit.]pondera illud verbum: quod non ſolet neceſſitatẽ
importare,vt l.j.C.qño & qñ iudex.innuit, ꝙ ẽt eps̃, vbi hẽt
eccleſiam,& reſidentiam facit,poterit etiam delinquentẽ cõ
demnare,vt dicam j̃.in 2.op.quaſi non aliam pœnam: q̃ ve-
niat ex dicto maleficio imponenda.de hoc etiam.j̃.dicam.
¶Deſcendo ad no.Et primò no.ꝙ dicit[poſtulaſti.] †ꝙ ſup
5 dubia quæſtione: eſt ad Papam pro conſilio recurrendum,
vt

vt j̃.qui fi.ſint leg.c.per venera.§.rationibus. quod eſt verũ,
cum eſt dubium ſuper iure. Super facto autem non conſulit
iuriſlator. ſed inſtruit:vt quilibet per ſeipſum hoc diſpiciat.
vt l.ipſe diſpice. C.de eden.debet tamen,qui ſuper iure con-
ſulitur, factum in verbo explicitè declarare: & non ſuper
verbo implicito ſimpliciter reſpondere, vt l. vt reſponſum.
C.de tranſa.& l.precibus.C.de impub. & aliis ſubſti. & c.de
muliere.de ſpon.ꝑꝑ hoc reprehendit Seneſcallum de inſuffi-
cientia:quia Iuriſconſultus caſus ſingulos: qui poterant de
facto contingere ſuper eo,de quo interrogatus extitit,nõ ad
uertit,vt patet in l. Gallus. per totam l.iudicibus autem an
ſit licitum conſulere ſuperiorem ſuper iure,vel facto. dic, vt
no.in l.eum quem temere.§.j.ff.de iudi.& c.ſicut ex literis.j̃.
6 de ſpon.¶Secundò no.†tex.ibi[reſidens.]ꝙ ſacerdos dẽt in
eccleſia reſidere.concor.j̃.de cler.non reſiden. per totum.&
quodlibet beneficium in dubio requirit reſidentiam:niſi ꝓ-
betur contrarium,vt no.Inno.in c.fin.j̃. de cler.non reſiden.
¶Tertiò no.ꝙ licèt ratione beneficii,quod exigit reſidẽtiã,
ſortiatur clericus forum. cum forus patrimonii ratione non
perdatur.dignitas enim ſacerdotii ſuperueniens domicilii ad
iectionem dediſſe potius,q̃ permutaſſe videtur.ff.de ſena.l.ſe
natuſcon.Vin.verò dicit clericum non poſſe habere domici
lium,niſi in loco,vbi intitulatus eſt.70.diſt.c.ſanctorum.cu-
ius contrarium tenet hic Goff.& poſt eum Io.An. de tempo.
ord.c.nullus.li.6.de reſcr.c.dilectus.ſecundò remittit ad no.
in c.ſtatutum.§.cum verò.de reſcrip.li.6. ſuper ver.quia do-
micilium.& de priuil.c.ex ore.pro quorum opin.facit etiam
iſte tex.qui expreſsè dicit [domicilium nõ patrimonii ratio
7 ne.]&c.¶Quartò no. †ꝙ ſententia lata cõtra perſonam ex-
b tenditur [b] ad bona ſita extra territorium ius dicentis. & con
tigit illa extenſio auctoritate iuris per quandam conſequen
tiam,hoc modo de crimine condemnatus eſt infamis,vt not.
ſ̃.tit.j.c.at ſi clerici.infames autem non poſſunt beneficia ob
tinere.j̃.de exceſ.præla.c.inter dilectos.in l.j.C.de dign.lib.
12.quia ergo infamia concernit ſtatum perſonę,ſequitur cõ
demnatum,quocunq; vadat:ſicut lepra leproſum, vt l.ex ea.
ff.de poſtu.& quod dicam j̃.in 8.q.¶Quintò no.ꝙ ad vnum
ſpectat delinquentis condemnatio,ad alterum ſententiæ exe
cutio.¶Et aduertendum,quia ille tex.loquitur,cum ſit exe-
cutio ſuper beneficio, cum non ſuper bonis propriis veniat
quis ratione maleficii condemnandus:vtrùm bona applica-
buntur epiſcopo,in cuius diœceſi ſunt.an epiſcopo, qui tulit
ſententiam condemnationis, inferius declarabo in 8. quæſt.
¶Sextò no.ꝙ ratione delicti ſortitur quis forum. quandoq;
tamen contingit,ꝙ poteſt probabiliter dubitari, vbi dicatur
delictum eſſe commiſſum.pone mandaui hic Titio,vt homi
nem occidat Florentiæ:an hic, vel Florentię videor deliq̃ſſe.
vel hic habui ratum delictum Florentiæ meo nomine cõmiſ-
ſum. vel in iſto territorio quis cepit hominem: & in alio in-
terfecit.vel eſt delictum commiſſum in confinibus. vel ſi cũ
lancea,ſiue ſagitta quis in iſto territorio exiſtẽs ſagittat aliũ
in alio territorio exiſtẽtem. In omnibus enim iſtis exemplis
poteſt probabiliter dubitari: vbi dicatur delictum cõmiſſũ:
an vbi delictum eſt inchoatum: an verò vbi eſt conſumma-
8 tum,dicam j̃.in 2.q.¶Septimò no.†ꝙ ſententia lata ꝑ vnum
iudicem facit fidem coram alio:qui ipſam ſententiam exeq̃-
tur ſine alio proceſſu:non diſcuſſo aliter,an ſit iuſta,vel iniu
ſta.quod an ſit verum.dic per Bar.in l.ſi confeſſus.& l.diuus.
ff.de cuſto.& exhi.re.& dixi ſ̃.titu.j.c.at ſi clerici. ¶Octauò
9 no.†ꝙ realem,& actualem executionem iudex non facit ex
tra territorium,vt l.ꝙ ſi fugitiuus.cum ſua glo. ff. de eden.&
no.Io.An.j̃.c.Romana.§.contrahentes.ſuper ver.trahere.j̃.
eod.Verbalem non,vt citare ſubditum: uel forenſem in ca-
ſu,quo eius foro ſubiiciatur,dubitatur.& tenet, ꝙ ſic in l.om
nes.§.ſi apparitor. de his, qui ad eccle.confu.contra quẽ fa-
10 cit cle.paſtoralis.de re iud.¶†Expeditus de no.venio ad op.
Et primò opp.dicitur hic,ꝙ vnus condemnat: & alter ſñiam
exequitur ſuper beneficio,quod habet in ſua diœceſi. & ſic
innuit,ꝙ epiſcopus loci, vbi deliquit, tulit ſententiam priua
tionis ſuper beneficio non ſito in ſua diœc.¶Sed cõtra iſtud
op.ſicut enim in perſonis non ſubditis non poteſt iudex ali-
quid ſtatuere,vt l.extra territorium.ff.de iuriſ.om. iu. & c.vt
animarum.de conſtitut.li.6.Ita etiam non videtur, ꝙ poſſit
ſtatuere ſuper beneficiis:ſiue rebus extra ſuam diœce.exiſtẽ
tibus,vt l.cum minus.ff.de bo.auct.iud.poſſ.& 8.q.2.c.j.& 2.
hic autem ſtatuere videtur per talem pronunciationem. er-
go malè.¶So.j.gl.ſentit,ꝙ epiſcopus loci delicti nõ feret ſen
tentiam priuationis ſuper eccleſia alibi ſita: ſed ſuper crimi
ne.& hæc ſñia facit fidem in alio iudicio,vt in gl.patet,quę ꝑ
hoc innuit,ꝙ ſit opus nouo proceſſu, & iudicio ſuper benefi
cio alibi ſito. quod patet,dum dicit [facit fidem in alio iudi-
cio.]&c.& ſic exigit nouum iudicium. gl.ſequens innuit con
trarium,dum dicit,ꝙ epiſcopus,cui ſubeſt eccleſia, priuabit
illum per ſententiam,ab alio epiſcopo latam. & illam tenet
Ho.qui dicit,ꝙ iudex,vbi deliquit, pronunciat ſuꝑ eccleſia.
Idem Goff.Pe.& Ab.& Fran.pro iſtis facit illud c. in prin.&
in fi.In prin.enim fuit queſitum de beneficio,& in fi.dic,ꝙ ꝑ
epiſcopum,in cuius diœce.ſubeſt eccleſia, erit executio fa-
cienda:quaſi non pronunciatio,vel priuatio:ſed mera execu
tio ſpectet.Inn.etiam cum iſtis fecit,dum dicit, ꝙ epiſcopus
delicti poteſt eum perpetuò ſuſpendere ab eccleſia quæſita
etiam in alia diœc. ¶Ego dico,ꝙ iſti canonum patres nõ ſa
nè intelligunt.dum firmant,ꝙ epiſcopus,qui fert ſententiam
priuationis, exprimat in ea, ꝙ priuat talem beneficiis alibi
ſitis:nec ſua expreſſio præter,vel contra ius commune aliq̃d
operatur.pro hoc primo facit ratio.quia pœna non eſt in iu
dicis poteſtate,ſed iuris,vt l.j.§.j.ff.ad Turpil.hinc eſt,ꝙ ſi iu
dex in ſententia,vel omittit,vel decernit aliter,q̃ ius commu
ne diſponat,l.ſupplet,qđ in iudicio deeſt,vt l.2.§.ſi quis con
demnat.& l.miles.§.10.ff.de re iud.& l.ex diuerſo.§.ſi in iu-
dicio.ff.ſo.ma.¶Item lex dicit, ꝙ iudex debet pronunciare
ſuper crimine:quò ad pœnam verò iuris,Poteſtas cõſiderat,
vt pœna,quam lex ſuper delicto illo ſtatuit,infligatur,vt d.l.
j.§.j.ff.de cap.& hoc eſt,ꝙ dicit hic Inn.ſatis eſſe,ꝙ iudex ꝓ-
nunciet,& declaret clericum adulterium, vel homicidiũ cõ-
miſiſſe:& poſtmodũ pœnæ executio ſit ſm̃ canones: qui præ
cipiunt crimino ſos condemnatos deponendos. 25.diſtin.1.
¶Tertiò pro hoc adduco iſtud c.in prin.& in fi.in prin.enim
dicit pro delicto ibi commiſſo debeat iudicare.non dicit,q̃a
pœna priuationis, vel alia:ſed ſimpliciter pro delicto iudica
ri.& ſic ſuper crimine tantummodo pronunciari. in fine etiã
dicit,ꝙ erit quò ad illud executio facienda,quaſi non priua-
tio,vel condemnatio facta fuerit ſuꝑ beneficio: ſed tm̃mo-
do executio ſententiæ,non ſuper crimine tantùm fuerit pro-
mulgata.¶Quartò pro hoc facit quod j̃. dicam in 8. q. ubi
dico,ꝙ cum quis de tali crimine cõdemnatur,ꝑꝑ hoc,ꝙ bo
na veniunt publicanda: ſententia lata contra perſonam extẽ
ditur ad bona ſine alia expreſſione,vbicunq; ſita ſint; q̃a bo
na relicta acceſſoriè ſequuntur conditionem perſonæ, vt C.
de ſacroſan.ecc.Auth.ingreſſi.& l.ſi adoptando.ff.de preca.
& l.fi.C.ſi pen.appel.mors interue.& c.j.de iure patro.lib.6.
¶†Ex quibus concludo non multum curandum,vtrũ iudex 11
in ſententia priuationis exprimat beneficia condemnari,vel
non.quia exprimit id, quod tacitè ineſt. & ſic nihil talis ex-
preſſio operatur,vt l.hæc verba.ff.de le.j.& quod le.& no.in
c.vlt. de præſump. per iſta tamen non eſt reſponſum ad l.cũ
vnum.§.ſi is qui.ff.de bon.auct.iud.poſſ.vbi ſententia iudicis
contra contumacem lata ſuper miſſione in poſſeſſionẽ,non
extenditur ad bona ſita extra territoriũ ius dicentis. ¶Sed
reſponde,ꝙ ibi loquitur in ſententia interlocutoria. iſtud c.
loquitur in ſententia diffinitiua.illam reprobat Hoſt. & poſt
eum Io.And.& c.Romana.j. lib.6. ſuper verbo decernere.tu
dicas,ꝙ quandoque loquitur in diffinitiua. & habet locum
illud.c.& l.à diuo.in prin.ff.de re iudi. ¶Quandoq; loquitur
in

in interlocutoria:& tunc aut iudex ſimpliciter indiſtinctè ꝑ-
cipit miſſionem fieri in rebus contumacis . & non extēditur
ad bona ſita extra territorium ſuum, vt d.§.ſi is qui . qñque
ſuper talibus bonis ſitis extra expreſsè diſcernit . & tunc ad
illam extenditur,vt d.ca.Romana. In interlocutoria ergo,ut
ſita extra veniant,expreſſio non requiritur.quia veniunt ne-
ceſſariò ad delictum . & ſequuntur conditionem perſonalē ,
12 vt dixi.¶†Secundò op.dicitur hic,ꝙ alius epiſcopus, q̃ ille ,
in cuius diœce.eſt delictum commiſſum, ſententiam exequi
tur.¶Sed contra illud op.& videtur , ꝙ ſemper ad iudicem
delicti ſpectat executio,& pronunciatio contra delinquētē,
vt ỹ.de rap.c.j.& in Auth.vt nulli iud. §.ſi quis verò compre
henſorum.col.9.So.dicit gl.2,contraria loquuntur,cū eſt cri
men graue.quo caſu ille ſententiam exequitur,in cuius diœ-
ceſi eſt delictum perpetratum,ſecundùm gl. ad quam aduer
tendum.Relata enim ad tex.ſentit,ꝙ iudex domicilii, & reſi
dentiæ non poſſit in grauibus criminibus ſe intromittere de
executione:ergo quò ad executionē ſuper beneficio non cō
ſidero ſpeciem criminis,ſit graue,vel non graue.¶Nā quod
cunq; ſit crimen,ex quo ſequi debeat priuatio beneficii, fiet
executio per epiſcopum,vbi beneficium eſt ſitum,vt hic.quā
tum verò ad pœnam perſonalem(vt degradationis, fuſtiga-
tionis,vel ſimilis)habent locum gl.vt fiat remiſſio ad iudicē
delicti,per §.quem allegat.quod verum eſt, fortè cum præ-
uentus à iudice,in cuius diœceſi eſt delictum commiſſum:ad
quem,ſi tulit ſententiā ſuper tali crimine,eſt remiſſio facien
13 da.¶Sed tunc dices†quare magis epiſcopus domicilii exeq.
tur ſententiam alterius ſuper beneficio ſito in ſua diœceſi : q.
exequatur contra perſonam:aliàs ſibi ſubditam,ratione be-
14 neficii,& reſidentiæ.ad hoc reſpondeo,& dico, †ꝙ condem
natus de graui crimine,eſt priuatus titulo beneficii ipſo iure
per ipſam ſententiam.ad hoc quod no.Inn.ỹ.de accu.c.qua-
liter & quando.vnde ſicut per mortem, translationē,permu
tationem , vel aliàs priuationē beneficii poſſeſſori ad benefi
cium reuertitur diſpoſitio beneficii,vt in c.de multa.de præ-
ben.eo.ti.c.licèt epiſcopus.li.6.ita etiam reuertitur , cū poſ-
ſeſſor intitulatus per ſententiam eſt priuatus,vt hic,cum nō
tractetur de punitione perſonæ,propter graue delictū: tunc
ad iudicem delicti,qui præuenit in ſententia,& proceſſu , eſt
remiſſio facienda,ſecundùm iſtam gl.quæ ſic ſentit,dum al-
legat.§.ſi quis verò comprehenſorum.& ca.j.ỹ.de rap. ¶Sit
rō;quia vterq; ipſorum contra delinquentem poterat pro-
cedere:vnus ratione delicti:alius ratione domicilii , vt ỹ.eo.
c.fi.ille ergo debet eſſe potior,qui præuenit,vt dicam ỹ.in 6.
quæſt.¶Sed vtrū illa remiſſio per iudicem domicilii ad iudi
cem delicti locum habeat:cum iudex domicilii non fuit præ
uentus per ſententiam,vel proceſſum: meritò dubitatur. &
pro iudice delicti,ꝙ in iſtis grauioribus ad eum debeat fieri
remiſſio,adduco tex.& rationes.¶Nam tex.in d.c.j.de rap.
& d.§.ſi quis. non hoc expreſsè dicunt:& neceſſitatem im-
ponunt iudici,vbi degit,vt eum comprehendat,& remittat,
vt d.§.ſi quis verò.vel eum non recipiat,vt d.ca.j. ¶Itē dicit
tex.ibi[cum dicitur iniuria , vbi plectibilis eſt orta præſum-
ptio.]28.q.10.c.ſi ille & alibi[vbi contingat malum,ibi mo
c riat̄].2.q.1.c.ſi peccauerit.¶Præterea graui præſidi c cōue
nit curare:vt malis hominibus ꝓuincia careat,vt l.congruit.
ff.de off.præſi.quia enim propter delictum territoriū,& eius
res publica offenditur:ad ipſum eſt facienda remiſſio:vt ce-
teri,ad exēplū,reſpicientes abſtineant à delictis, ut in Auth.
vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſi quis autem. colla. 2.& de pœ-
nis. l. capitalium. §.famoſos. vbi ēt redditur ratio remiſſio
nis.vt ſ.ceteri terreantur. ¶Ex iſto concluditur,quòd iudex
domicilii in grauioribus teneatur remittere delinquentē ad
iudicem delicti.¶In contrarium facit tex.ỹ.eo.c.fi. vbi ſim-
plicit̄ tex. dicit. ꝙ ratione domicilii pōt quis puniri de de-
lictis vbicunque commiſſis. ¶Item facit ratio dictæ l.con-
gruit.quæ conſiſtit in purgatione malorum hominum: qbus

prouincia careat,vt quieta ſit.Item ratione domicilii poteſt
quis in loco conueniri ex contractu alibi inito.& ad rē alibi
ſitā,vt d.c.fi.ỹ.e.& l.vlt.C.vbi in rem actio.& l.fi. de lon.tēp.
præſcr.ergo ſimiliter pro delicto alibi perpetrato.nā ſi ſem-
per in grauioribus eſſet neceſſariò remiſſio facienda: fruſtra
eſſent poſita iura de foro domicilii. & hoc tenet Accur. in l.
j.& 2.C.vbi de crimine agi opor.& credo verius,vt ſi præue
nit in proceſſu,remittere non teneatur. ¶Non ob.§.ſi quis
verò.vbi etiam iubet remiſſionem fieri.Nam debet intelligi,
ſi deprehenſus fuerit ſub alio iudice domicilii.Non obſt.c.j.
de rap.vbi dicit,ꝙ prior iudex non debet eum recipere : niſi
prius redeat ad iudicem delicti:ibi enim contingit,quia erat
excommunicatus per iudicem,in cuius diœceſi deliquit, qui
à nullo debet recipi.donec ſatisfaciat , & abſoluatur à dicto
ſuo excommunicatore.vt c.cum ab eccleſiarum. ſ̃. de of.or.
& hoc tenet dominus Ioan. Cal. in repetitione dicti ca.j.de
rap.in 6.q.c.continenti.¶Si verò iudex domicilii nondū præ
uenit in proceſſu: requiſitus (credo)ꝙ remittere teneat̄: qa
iura,& rationes factæ ſupra pro iudice domicilii:& ꝑſertim,
quia ſi teſtes,per quos poteſt probari delictum,nō eſſent de
prouincia iudicis domicilii:non poſſent extra ſuam prouin-
ciam cogi ad ferendum teſtimonium,vt l.3.§.fi.ff.de teſt.
¶Item nec poſſet iudex domicilii eorum examinationē alte
ri committere,vt in Auth.apud eloquentiſſimum. C.de fide
inſtr.quæ impedimenta ſi iudex domicilii prætenderet : re-
maneret crimen impunitū:cum deficeret probatio , ſed non
ius.& illa eſt potiſſima ratio : quare in iſtis grauibus delictis
fiat remiſſio ad locum delicti . quia ibi facilius crimina pro-
babuntur.& hoc ratio apertè loquitur in Auth.vt nulli iudi.
§.& hæc non conſiderantes.coll.5.quæ multum arguit con-
tra iudicem domicilii:vt ſemper remittere neceſſariò tenea-
tur.quod æquum eſſe dicerem,vbi talis difficultas probandi
crimina immineret.& ſic limito quod prædixi:vt tunc ꝑuen-
tio locum habeat,cum iudex domicilii probationes criminū
ſe habere confidit:aliàs delinquentes remittat,ſi fuerit per li
teras requiſitus,vt d.§.ſi quis verò comprehenſorum. diſtin
gue gl.vtrū iudex domicilii teneatur remittere ſubditū ſuum
ad locum delicti . nam aut loquimur in leuioribus crimini-
bus:& non tenetur.aut in grauioribus:& tunc aut iudex de-
licti præuenit in procedendo:& debet fieri remiſſio.aut præ
uenit iudex domicilii:& non debet fieri . aut res eſt integra:
quia neuter inchoauit proceſſum. & tunc eſt etiam fienda re
miſſio,ſi petatur,vt patet ex ꝑdictis. q̃ locū habent in iudice
domicilii,an cogatur reqſitus:nō in iudice delicti,an teneat̄
remittere,ſi delinquens eſt vagabundus.dicam ỹ.in 4.oppo.
15 ¶†Tertiò principaliter opp.videtur,ꝙ non ſub iudice deli-
cti:ſed domicilii debeat ſemper ille, qui deliquit, reſponde-
re,vt 16.q.j.c.j.& quod ibi notatur.¶So.ibi loquitur in foro
d pœnitentiali d:in quo vbicunque quis delinquit,debeat adi-
re proprium ſacerdotem,& ille cognoſcit.Ille verò tex.& ſi-
miles loquuntur in foro iudiciali. Ratio ibi redditur in glo.
16 Ego reddo aliam,& dico,†ꝙ pœna temporalis infligitur ꝑꝑ
offenſam,& contemptam iudicis maieſtatem: cuius territo-
rium ex delicto turbatur,vt l.congruit.ff.de off.præſid. & l.ſi
familia.de iuriſd.om.iud.ergo iudex,cuius res publica offen
ditur,debet punire delinquentem : Sed in foro pœnitentiali
agitur de offenſa concernente Deum.cuius eſt terra, & ple-
nitudo eius,pſal.23.& ideo ſacerdos (qui in confeſſione fun
gitur vice Dei)non habet territoriū:ſicut nec ille,à quo cau-
ſam habet,vt l.& quia.ff.de iuriſd.om.iud.& l.& ſi prætor.ff.
de off.eius,cui mandata eſt iuriſd.& illa ratio facit ad quæſt.
17 †vtrùm ſacerdos vbicunque extra parochiam poſſit audire
ſubditum in confeſſione: & videtur,ꝙ ſic,quia fungitur vice
Dei,vt ca.omnis. de pœnitentiis, & re.& ſic totus orbis quò
ad hoc poteſt dici ſuum territorium.quod tenet Ho.in ſum-
ma de pœniten.§. cui . q̃ opin. non procedit ſine dubitatio-
ne.nam in contrarium videtur c.dudum.ver. extra ciuitatē.
de

de ſepul.in cle.vbi prædicatores conſtituti ſecundū formam
illius Clementinæ deſeruiunt , quò ad audiendas confeſſio-
nes,ſicut curati , & tamen extra eundem locum non poſſunt
homines audire.de hac qōne remitto ad no. Arch.in ca.pla-
cuit.de pœ.di.6.& quia indulgentia,& remiſſio peccatorum
videntur eſſe de foro pœnitentiali:ex eo ꝙ ſub titulo de pœ.
de his tractatur,vt patet in c.quæ autem.ad hunc modū ar-
guendi facit l.Imperator.ff.de in diē.adiec.& qđ no.in l.fi.ff.
de cond.indeb.ideò hic applico talem quæſt. †vtrū epūs poſ
18 ſit concedere ſubditis indulgentiam pro opere conſtruendo
in alterius diœceſi abſq; illius conſenſu:& videtur, ꝙ ſic,plu
ribus rationibus.Et prima,quia dare indulgentias eſt quo-
dammodo de voluntaria iuriſdictione.& talia poſſunt extra
diœceſim exerceri.ff.de of.procon.l.2.& de adop. l.emanci-
pari.Secunda quia hic vr̄ quædam donatio,quæ vr̄ poſſe ex-
tra territorium fieri:ſicut & beneficiorū collatio. de appe. c.
qua fronte.& no.Inn.de of.leg.c.nouit.Quarta.quia vt patet
in citatione verbali,quam pōt iudex facere de ſubdito com-
morante.C. de epi.& cler. l.oēs.§.uerum ſi apparitor.& l.3.
C.de off.præ.vi.& patet in d.cap. vbi ſnīa lata in vno territo-
rio mandatur executioni extra.ad hoc. ff. de re iud.l. à diuo
Pio.& de iud.l.properandum.§.ſi autem reus.& eo.ti.c.Ro-
mana.§.contrahentes.li.6.¶So.quia iudex rōne pſonę ſubie
ctæ pōt ipſius perſonæ conſideratione diſponere in re alibi
exiſtente:vnde ex decreto iudicis domicilii venduntur bona
conſiſtentia extra domicilium.C.de reb.eo.l.magis puto. §.
illud.& quod no.Inn.in c.paſtoralis.de priuil.vbi in auctori-
zando recurrimus ad iudicem domicilii:non autem rei , ſup
qua diſpoſitio celebratur.facit quod no.Iac.de Are.in l.ſi ꝑ-
dium.C.de præd.min.& 17.q.4.c.in venditionib.& qua poſ.
agitur rei ven.in loco ſui domicilii:licèt res alibi ſita ſit, vt l.
fi.C.vbi in rem actio.in l.fi.C.de templa. & apparet, ꝙ tutor
in domicilio adminiſtrat bona extra territorium iudicis:qui
ſibi tutelam decreuit.de excu.tu.l.ꝑꝑ litem.§.j. Ex iſtis ergo
e iuribus vr̄,ꝙ talis indulgentia e proſit ſubditis concedentis:
licèt alibi ſit locus , pro cuius conſtructione indulgentia eſt
conceſſa.¶Quintò probatur ſic.iſtæ indulgentiæ conceduu
tur,&c.qui ad locum acceſſerunt,& manus porrexerunt ad-
19 iutrices.& ſic ſub conditione vnr̄ conceſſæ,†quia relatiuum,
quis,vel,qui, adiunctum verbo futuri temporis facit condi-
tionem,vt l.ſi eum.§. qui meus erit.de lega.primo.ſed in di-
ſpoſitionibus uidetur , quòd debeamus attendere tempus
conditionis appoſitę in l.2.§.biduum.ff.quando appe.ſit.exi
ſtentia enim conditionis purificat actum.ff.de peri. & com-
mo.rei ven.l.ꝙ ſi pendente.in prin.& qui po.in pig.ha. l.po-
tior.& operatur,ꝙ finis trahitur ad principium.ff.de cap. &
poſtli.re.l.in bello.§.codicilli.& ad primordium tituli poſte
rior formatur euentus.C.de impo.lu.de l.i.li.10.& idem vi-
detur in loco:vt debeat attendi locus: in quo cōditio ſit ap-
poſita:vel indulgentia conceſſa,vt ff.ſi cer.pet.l.vinum. & ſic
attenditur locus.ff.de cond.inſti.l.talis.& de cond. & demō.
l.ſi ita ſcripſero.& ar.ff.de admi.tu.l.Titium. §. tutor.in l.tu-
torum.§.rerum.pro hoc illud generale , initium ſpectandū .
de quo.ſ̃.de ele.c.dudum.& de minor.l.3.§.ſcio.¶Sextò ꝓ-
batur,quia iſtæ pecuniæ ſunt de foro pœnitentiali.qđ patet,
quia ſub tit.de pœ.de his tractatur,arg.l.Impera.ff.de in diē
adiec.Sed in foro pn̄iæ non conſideramus locum. in quo a-
ctus confertur:ſed perſonam,cui pn̄ia iniūgitur,ſit ſubiecta,
vel non,vt 16.q.j.c.j.& ibi no. ergo idem debemus dicere in
indulgentia,quæ concernit ſalutem aīæ,& non locum, cuius
capax non eſt. ¶Septimò & vltimò pro hac parte facit, qđ
no.Archi.6.q.3.c.ſcriptum. licèt enim in meſſem alienā nō
poſſit quis falcem mittere.tamen pōt ſpicas manu contere-
re.i.animas à vitiis purgare , & Eccleſiæ incorporare . & ibi
exponit Archi. Sed per indulgentiam non vr̄ aliquid iuriſdi.
exercere:ſed animas à vitiis Eccleſiæ incorporare:ergo non
uidetur ꝓhibitū : ſed cōceſſum,vt ibi patet.¶In cōtrarium.

ꝙ talis indulgentia non proſit ſubdito. facit, quia extra ter-
ritorium,vt l.extra territorium.de iuriſ.om.iu. & c.vt aīarū.
de conſti.li.6.vbi ſnīa lata intra territorium, non ligat ſubdi
tum actum alibi exercentem.locus enim,vbi actus ſumit ef-
fectum,debet conſiderari.de of.præfe.vigilum.l.fi.& l.con-
traxiſſe.de acti.& obli. ¶Secundò probatur.quia attenditur
tēpus, à quo actus confirmatur.ff.de do.inter vi.& vxo.l.qa.
& l.in tempus.de hære.inſti.de re iud.c.abbate ſanè. lib.6.&
ſic fit in tempore:ergo & in loco.quia paribus paſſibus am-
bulant,vt l.vinum.ſi cer.pe.facit cle.paſtoralis.de re iudi.vbi
non tenuit citatio Imperatoris.quia collata in locum nō ſuę
iuriſdictionis.licèt in loco ſuæ iuriſdictionis ſumpſerit exor
dium.& ſic locum in quem,non in quo actus geritur, inſpi-
cere debeamus.¶Tertiò probatur,quo iure. & qualiter pro
hibetur exceſſus quò ad rem:ſic quò ad locum,vt patet in d.
c.ſcriptum.& c.vt animarum. coniuncto c.cum olim abbas .
de of.dele.ſed ille,qui excedit in re (quia concedit indulgen
tiam,quam non poteſt)nihil agit,vt patet in c.accedentibus.
de exceſ.præla.ergo nec per conſequens quò ad locum.facit
c.j.de mu.pe.¶Quartò probatur per rationem , quæ reddit̄
in c.ꝙ autem.de pœn.& rem.dicit enim ibi , ꝙ non ſubdito
non poteſt dari indulgentia.& redditur ibi ratio;quia qui nō
pōt ligare,vel ſoluere:non pōt indulgentiam concedere.ſed
extra territorium non pōt ligare ſubditum:ergo nec ſibi in-
dulgentiam concedere. quinimò facilius eſt ligare, q̃ ſolue-
re.quia extraneus actū gerens in alicuius territorio, ligatur
legibus illius,vt l.3.ff.de of.præ.& c.Romana. §. contrahen-
tes .de for.compe.& ſic ſi agit actum meritorium intra talē
locum:non pōt iudex ille indulgentiam ſibi concedere,vt d.
c.ꝙ autem.¶Quintò probatur per ca.nullus.9.q.2.& 7.q.3.
c.ſcriptum.in quibus prohibetur prælatis acceſſus ad alienā
diœceſim,& exercitium quorundam actuum.ſ.iudicandi:or
dinandi:vel aliquid de rebus ad alium ſpectantibus diſpo-
nendi.per indulgentiam autem talem non vr̄ dubium, ꝙ di-
ſponit ſuper rebus ad alterius ordinationem ſpectātibus: qa
loca indulgentiis,& priuilegiis honorari , pertinet ad ꝓpriū
diœceſanum,vt c.omnes baſilicæ.16.q.8. ¶Nam & iura ꝓ-
hibent in aliena diœceſi prædicare , vel celebrare: niſi fuerit
inuitatus.7.q.2.c.epiſcopi & presb. & 16. q.3. ca.ſcriptum.
pro iſta parte facit c.noſtrū poſtulaſti.de pœn. ubi arch.epō
permittit ꝑ prouinciam ſuam concedere indulgentiam.& ſic
à cōtrario ſenſu,qđ eſt in iure fortiſſimum. ff.de off. eius cui
man.eſt iuriſ.l.j.nam in illo c.fuit dubitatio ratione loci . qa
epiſcopis conceſſum erat per ſuas diœceſes tantū concede-
re indulgentias,vt in c.qđ aūt.præal.Archiepiſcopus dubita
uit,an ſcđm illam formā poſſet per prouinciam concedere .
quia in prouincia non eſt iudex immediatus, ſed mediatus .
vnde quærit̄,an poſſit per ſuam prouinciā concedere literas
remiſſionis.& Papa reſpondet,repetendo verba quæſtionis.
ꝙ tales literas poterit per ſuam prouinciam cōcedere. & ſic
diſponit de loco,licèt quidam dixerint , ꝙ diſponat de per-
ſonis.nam quia ſubditis tm̄ pōt prælatus literas remiſſionis
concedere,vt d.c.ꝙ aūt.poterat dubitari,an archieṗs ſubdi-
tis ſuffraganeorum ſuorum poſſit hoc concedere : quia non
ſunt ſimpliciter ſubditi:ſed ſcđm quid,vt c. Romana. li. 6.&
Papa rn̄det,ꝙ ſic.& ſic illud c. non uidetur diſponere de lo-
co,ſed de perſonis . ¶Sed iſte intellectus non congruit lite-
ræ,quia nec per verba quærentis:nec ēt reſpondentis poſſu-
mus aliquid colligere de perſona.ſed de loco tm̄. & ideò nō
eſt recedendum à propria ſignificatione uerborum. de le.3.
l.nō aliter.maximè vbi verba poſſunt habere proprium,& ſa
num intellectum.ff.de au.& arg.leg.l.Plautius.¶Quid dicen
dum,reperi hanc quæſtionem pluries examinatam ꝑ Oldr.
de Laude.qui dicit,quòd dubium qōnis in hoc cōſiſtit . utrū
illa indulgentia conceſſa ſubditis extra locum diœceſis con-
cedentis videatur reſpicere perſonas:& valebit.an dicat̄ re-
ſpicere locum,vbi indulgentiam quis conſequitur . qa tunc
non

non valuit.& probat ipſe,ꝙ videatur conceſſa loco. quia iu-
riſtæ attribuunt rationem cauſæ proximæ,non remotæ.ff.de
condi.ob tur.cauſam.l.penul.& de excep.rei iud.l.cũ de hoc.
& no.ff.rerum amotarum.l.ſi mulier.& de homici.c.de cete-
ro.¶Videndum eſt igitur,quæ fuit cauſa proxima, & princi
palis conceſſionis iſtarum literarum:& certè fauor eccleſiæ:
vt habeat vnde poſſit ſuſtentari:vel per frequentiam populi
amplius honoraretur.vt dicit tex.in c. antiquarum. quæ fuit
extrauagans Bonifacii.quæ loquitur in baſilica Apoſtoli. ſi-
19 bi ergo debet attribui.& ideò dicit l.†ꝙ literæ, quæ mei cau
ſa factæ ſunt:meæ quodammodo eſſe videtur. cum ergo iſta
litera cauſa eccleſiæ principaliter ſit conceſſa, ſua eſſe vide-
20 tur.ff.de eden.l.prætor.in prin.¶Non obſtat, †ꝙ locus non
ſit capax indulgentiarum,ſed perſonæ.quia agendo, cui con
cedantur literæ,nõ curatur,ꝙ cõſequatur indulgentiam: vel
quis ſit capax illius cauſæ:propter quam principaliter literę
ſunt conceſſæ.ſ.illius eleemoſynæ,quæ datur,vel illius hono-
ris.& ideò dicit l.ꝙ idem ſi ad honorem ciuitatis legatum ci
uitati relinquatur.puta legauit teſtator prãdium facientibus
ludum in ciuitate Romana: ſed ciuitas non erat capax illius
legati; quia non comedit,nec bibit.ſed ludentes. quia tamen
eſt capax illius honoris.ſ.ludi. quæ fuit proxima cauſa lega-
ti,dicitur relictum ciuitati.ff.de leg.j.l.ciuitatibus. ¶Simile
f dicimus de immunitate conceſſa eccleſiæ: [f] vt delinquentes,
qui ad eam confugiunt,ſint ſecuri.dicitur enim cõcernere ec
cleſiam:licèt illi,qui confugiunt, ex hoc commodum conſe-
21 quantur,vt patet.ĵ.de immu.eccl.c.inter alia.¶†Item conce
ditur priuilegium eccleſiæ,ꝙ clerici non poſſunt excommu-
nicari.& tamen eccleſia non eſt capax iſtius priuilegii.quia
non poteſt excommunicari. & tamen priuilegium eſt eccle-
ſiæ.quia propter honorem eccleſiæ principaliter eſt conceſ-
ſum.de priui.c.cum capella.de verbo.ſignific.c.penult.lib.6.
¶Item tota die videmus,ꝙ princeps,& communitates(vt in
ducant homines ad morandum in ſuis terris) concedunt in-
dulgentias,& immunitates,ne ſoluant tributa. & tamen pri-
uilegium eſt ciuitatis,vt ff.de cen.l.formam. Nã non ſemper
expreſſio pſonæ facit cenſeri cõceſſionẽ eſſe perſonalẽ. ſed
quandoq; realẽ,vt l.iuriſgen.§.pecorum.ff.de pac. ad hoc.ff.
de offi.proconſul.l.obſeruare. vbi,quòd præſes ingrediatur
prouinciam per certum locum,eſt priuilegiũ reale.ſic & con
ceſſio perſonalis propter locum quandoq;, & quandoq; pp
perſonam,vt c.mandata.de præſum.facit qđ no.Bar.in l.pa-
ter filio.ff.de ſerui.cum ergo literæ indulgentiarum, de qui-
bus dictum eſt,concedantur loco extra prouinciam, non va
lebunt.quia priuilegium non poteſt dari loco nõ ſubdito. nã
priuilegium eſt lex priuata.quia in priuatam vtilitatem lata.
3.diſt.c.priuilegia.28.q.j.§.fin.& differt à lege, cũ ſit ſpecies
à ſuo genere.ſed non eſt dubium,ꝙ per l.non poteſt quis lo-
cum ſibi non ſubditum includere,vt l.j.C. de ſumma trini.&
de cap.& poſtli.re.l.poſtliminii.in fi.ergo nec per priuilegiũ,
quia à quo remouetur genus,remouetur & quęlibet eius ſpe
cies.ff.de dona.l.fi.in fi.& Inſt.de ſatiſ.tu.§.j.¶Et ideò dicit
Hoſt.in ſumma de priuilegiis.§.cui.ꝙ illi poteſt priuilegium
concedi,quem conſtitutio concedentis arctare poteſt:niſi ſit
per eccleſiam receptum,vel approbatum,vt c.eccleſia sãctæ
Mariæ.de conſti.Non ob.ꝙ indulgentia ſit de voluntaria iu-
riſdictione . quia hoc non videtur . quia ſi ita eſſet,poſſet in-
ter ſubditos excerceri.& tamẽ non poteſt,vt dicto.c. qđ aũt.
de pœni.Non ob.ratio, quia per hoc non generatur præiudi
cium illi epiſcopo.& ſic videtur,ꝙ fieri poſſit in aliena diœ-
ceſi. Nam ordinare non eſt actus iuriſdictionis.& tamen nõ
poteſt quis ſubditum ordinare in aliena diœceſi, vt c.ex tua.
de auth. & vſu pal.Et vt dictum eſt.ſ.non ſolum indicium ꝓ
hibitum eſt,imò diſpoſitio de rebus alienis : qđ eſſet hic.& li
cèt mandetur ſententia executioni extra territorium. hoc ta
men fit per iudicem illius prouinciæ:aliàs non.& ſic fit de cõ
ſenſu iudicis ſui.qđ hic non negatur poſſe fieri,de fo.compe.
c.j.& cle.paſtoralis.de re iudica. & ſic conuenitur quis in lo-
co domicilii pro re ſita extra.tamen mandabit ſuam ſenten-
tiam executioni.Non ob.ꝙ indulgentia ſit de foro pœniten-
22 tiali.†Et eſt duplex pœnitentia.vna ſpiritualis,quæ datur à p̄
sbytero:cui commiſſum eſt ſecundùm varios modos proui-
dere peccatis.& iſta de foro pœnitentiali: & non poſſet con-
cedi,niſi à presbytero;quia alius nõ habet claues,de pę.diſt.
j.c.multiplex.& c.membrum.¶Alia generalis.quæ datur ab
epiſcopis,& iſta non eſt de foro pœnitentiali,imò de lege iu
riſdi.vt in c.accedẽtibus.de exceſ.prælato.vbi dicit, ꝙ eſt epi
ſcopalis dignitatis,& iuriſdictionis.nõ dicit ordinis. Et ideò
dicit bea.Thomas.& omnes Doc.dicũt,ꝙ clerici,ẽt diaconi,
non poſſunt exercere ea, quæ ſunt epiſcopalis dignitatis. de
elec.c.tranſmiſſam.Non obſt.ꝙ dicatur datio conditionalis.
quia illud eſt,ſecundùm fictionem.ſicut l.in bello.de capt. fi
ctio autem in ſpiritualibus non præiudicat veritati: vnde de
fictione iuris res iudicata eſt ꝓ veritate accipienda : non ta-
men in ſpiritualibus.facit qđ no.Archi.de voto.c.j.lib.6.Iſta
ſunt dicta Oldr.cui placuit ſic extenſè ponere , quia clara,
23 pulchra,& vtilia. ¶†Quartò principaliter op.& videt̃,ꝙ nõ
ſolum in loco,vbi quis deliquit:ſed etiam vbicunq; commit-
tens delictum reperitur,poſſit condemnari,iuxta illud.[vbi
te inuenero,ibi te iudicabo]vt C.vbi de crimine agi oportet.
l.j.& 2.¶Et ſic iura loquẽtia de punitione in loco domicilii,
vel delicti:vel de remiſſione ad iudicem delicti,videntur fru
ſtra poſita.qđ fatetur Pla.ſ.remiſſionem non eſſe neceſſariã.
¶Sed dicit tex.contrarium in dicto.§. ſi verò quis compre-
henſorum.quomodo ergo reſpondetur ad illud dictum. vbi
te inuenero,&c.dicit Accur.ꝙ habet locum in vagabũdo,vt
ipſe not.in præal.l.j.¶Et idem ſentit.ff. de accu.l. ſi cui.Inn.
in c.j.de rapt.ſentit,ꝙ vagabundi ſunt remittendi ad locum
delicti.dicit enim ibi ſic ſuper ver.ad locum[perfugi.n.erãt,
& vagabundi.]& ideò ad locum delicti redire coguntur: ac
ſi litigarent:alibi glo.in l.hæres abſens.ff.de iudi.dicit,ꝙ ſi va
gabundus,velit cauere,ꝙ reſpondebit in loco domicilii: non
cogetur reſpondere,vbi repertus eſt,quaſi impoſſibile ſit ali
quem eſſe ſine domicilio.facit qđ no.ff.ad muni.l.eius.§. Cel
ſus.ad fi.& dicit Cyn.hoc eſſe no.cum de multis neſcitur,vbi
habeant domicilium. & ideò vbicũque reperiuntur,poſſunt
conueniri.nec caueant,vt prædictum eſt,ſecundùm eum,qui
ita no.in l.j.C.vbi de crimi.agi oportet.D.Io.Cal. in cõmen-
to dicti.c.j.tenet opi.Accu.ſcilicet vagabundum, qui nullum
habet domicilium,non remittendum neceſſariò , ſed eſſe de
foro cuiuſlibet iudicis aliàs competentis. & ſic poſſe p quẽ-
libet puniri,vbi reperitur.& ſic intelligitur de vagabundo il-
lud dictum[vbi te inuenero.]&c.& dicit ꝙ illa lex nõ poteſt
intelligi,niſi de vagabundo. Nam iudicẽ delicti promiſerat.
ꝙ ergo ſubdit[vbi reperiuntur]ſcilicet vagabundi, per l.j.C.
vbi de crimi.nec illud verbum[reperiuntur] in genere expo
nitur , ſed in loco domicilii. quia verbum,reperiuntur,om-
nem locum denotat.iſtam opi.ſequitur Bar.in d.l.hæres ab-
ſens.& ſubdit,ꝙ per illam glo.l.j.multi ribaldi ſuſpenduntur
in ciuitatibus,& caſtris.cum nõ habeant alicubi forum . iſtã
quæſtionem ponit Spe.in ti.de compe.iud. ad.§.j.ver. ſed qđ
ſi debitor vagatur per mundum.& ver.ſe.& ſe.vbi iſtam q.in
contractibus,& delictis,& non firmat. ego non video ratio-
nem,quare vagabundus non debeat remitti ad iudicem deli
cti per iudicem extraneum.maior eſt enim ratio remittendi
g vagabundum [g] per iudicem:vbi tantummodo eſt repertus,ſi
ibi nõ deliquit:q̃ per iudicem domicilii,qui plus iuris poteſt
prætendere in delinquente: quia eſt de eius foro.& tñ quan-
doq; remittitur in atrocibus , & probatur.ſ.in ſecunda op.
¶Si enim iudex domicilii cogitur remittere quandoq;. vt di
xi.multò magis iudex extraneus. qui in vagabundum reper
tum in ſuo territorio nõ habet ius ſuperioritatis, ſi ibi nõ de
linquit,vt dixi.Et hanc opinio.credo magis de iure procede-
24 re, †ꝙ vagabundus ſit in atrocioribus remittendus p iudicẽ
extraneum:

extraneum:qui non nititur puniendo,ratione domicilii , vel
delicti:ſed tantummodo vagabunditatis. & ſic intelligitur il
le.§.ſi quis verò comprehẽſorũ.& ſic in hoc teneo cum Inn.
¶In criminibus verò nõ atrocibus teneo opi.Accu.Io. Cal.
& Bar.Et idem ſi conueniatur ex contractibus,nõ poſſet cre
ditor ad ſuum debitum peruenire,& remanerent delicta im
25 punita,vt no.Spe.ĩ dicto ver.ſed qđ ſi debitor. † & hoc ẽ vti
le ſcire propter exbãnitos,& exules ciuitatũ:vt poſſint vbiq;
ꝓ debitis conueniri.qđ poſſet ꝓcedere, qñ exulant, ſed non
ſunt bona publicata: aliàs ſi ſunt bona publicata , obligatio
videt̃ ſequi fiſcum,tanq̃ hæredem,vt l.ſi tutores. C. ad l.Iul.
26 de vi.& ibi tãgit hæc Spec .¶†Quintò oppo.ego dixi in ſecũ
da oppo.ꝙ etiam iudex domicilii potuiſſet punire iſtum ſa-
cerdotem alibi delinquentem. ¶Sed contra hæc op. & vr̃,ꝙ
nullo modo iudex domicilii poſſit ſe intromittere de delicto
ſubditi alibi commiſſo.q̃a extra territorium ius dicentis , vt
l.extra territorium.ff.de decu.& eſt expreſſum de conſt.c.vt
animarum.§.j.lib.6.vbi ſubditi de delictis extra territorium
cõmiſſis nõ tenent̃ coram ſuo ordinario reſpõdere.So.dicũt
h quidã,illud,qđ dr̃ delinquentem [h] poſſe puniri in loco domi-
cilii de delicto alibi cõmiſſo , habet locũ in pœna iuris cõis.
Sed c.vt animarum.loquit̃ de pęna ſtatutaria.q̃a ſubditus ex
tra territoriũ delinquẽs non ligat̃.ꝓ qua opi. facit c.à nobis.
de ſen.excõ.Nam ius cõmune vim ſuam vbiq;extendit,& de
bet de oĩbus obſeruari, vt in c.j.de conſti.& l.omnes populi.
ff.de iuſti.& iure.¶Sed diſpoſitio ſtatutaria non extenditur
extra territoriũ ſtatuentiũ.dñs Cy.in d.l. extra territoriũ.in
cõmẽto dicit aliter.& ſic aut ſtatutũ adiicit pœnã facto (qđ
aliàs eſt delictũ de iure cõi,vt furtũ,homicidiũ , & ſimilia.)
aut ei,qđ nõ eſt aliàs delictũ de iure cõi.vt vendere vinũ, ſal,
vel carnes in locis nõ deputatis:vel ire de nocte. primo caſu
ſubditus extra delinquens poterit puniri pœna dicti ſtatuti.
Secundo caſu non poterit.ꝓbat primũ membrum. primò p
l.ſi quis in hoc genus.C.de epi.& cler.vbi iudex ſecularis pu
nit delinquentẽ in eccleſia ſecundùm legem ſuã,ſi deliquerit
ĩ eccleſia.& ſic extra locũ ſuæ iuriſdictionis . ¶Secũdò ꝓbat
ſic.facilius addit̃,& mutat̃ qualitas,q̃ ſubſtantia, vt l.in deli-
ctis.§.ſi decreta.ff.de noxa.Sed ſtatutum diſponens ſup aug-
mento,& diminutione pęnæ quò ad delictum de iure cõi vi-
detur diſponere ſuper qualitate,non ſuper ſubſtantia obliga
tionis. Sed in ſecundo caſu,cum ſtatutum facit cenſeri deli
ctum,qđ non eſt delictum de iure communi,videtur diſpo-
nere ſup ſubſtantia: cuius effectus nõ extendit̃ ad ſubditum
delinquentem extra.¶Non obſtat dictũ c.vt animarum.§.j.
de conſti.li.6. q̃a vel eſt ſpeciale in ſententia excõicationis:
vel non procedit de iure cõi.& ſic reprobat illud c.vt anima
rum.multa alia,quæ dicit edita per errorem canoniſtarum,
vt de citatione verbali extra territoriũ de iure cõceſſa.cuius
cõtrariũ ſentit cle.paſtoralis.de ſen.& re iu. ipſe quò ad hoc
illud.c.reꝓbat ĩ ſua diſpu.quæ incipit. Rector ciuitatis Sena
rum.¶Similiter contra canoñ.clamat in l.ſi certis annis.C.
de pac.l.edita.C.de edẽ.& in multis locis,quem Bart. in hoc
reprehendit in extrauagã.ad reprimendam.ſuper verbo per
edictum.nam(maximè legiſtæ) ſemp ſunt adhibiti in compi
latione,& editione iuris canonici,vt patet ex iuribus, & deci
ſionibus iuriũ.6.li.& cle.fundat̃ ſup multis opi.legiſta. & ca-
noñ.ad propoſitum igitur,an bene dicat.ſcilicet ꝙ illud c. vt
animarũ.§.j.non procedat de iure,videamus.& dico,ꝙ opti
mè procedit in eo, ꝙ ſubditus extra delinquẽs per ſtatutum
ſui epi non ligatur.qđ ſic oſtenditur. ex delicto per ſubditũ
extra diœceſim cõmiſſo obligatur reus perſonaliter ad pœ-
nã:in quã deliquendo conſentire vr̃, vt not.in l.j.§. beſtias.ff.
q̃ poſtu.huius delicti punitio ſpectat ad epm domicilii , & de
licti.certum eſt autem,ꝙ maior eſt offenſa iudicis delicti , q̃
domicilii: q̃a qñq; ad eum dẽt fieri remiſſio , ſi petatur , d.
§.ſi quis verò comprehenſorum.ſæpius alleg.ergo eius ſtatu
ta ſunt ſequenda:q̃a ſemper actus , qui participat de natura
duorum incõpaſſibilium,ſumit ſibi naturam potentioris. vt
l.quæritur. de ſta.ho.& dignioris.vt c.quanto.ſ.tit.j.& c. qđ
in dub.de conſe.ecc.vel alta. ¶Sed potentius eſt ius iudicis
delicti, q̃ domicilii:igitur rõ q̃a ad eum qñq; debet fieri re-
miſſio,ſi petatur(vt dictum eſt)q̃a eius territorium, & maie
ſtas magis offendit̃ ex delicto.cũ ſua interſit tenere prouin-
ciam in quiete,vt l.congruit.ff.de off.pſi.ꝑterea delicta, & cõ
tractus æquiparantur,vt l.omniũ.vt ff.de iudi. & ibi Auth. vt
oẽs obe.iudi.prouin.§.conſiderantes.col.5.¶Sed in contra-
ctibus cauſa decidenda eſt ſecundùm conſuetudines,& ſtatu
ta loci:vbi contrahitur,vt l.vt fundus.ff. cõmu.diui. ergo idẽ
debemus dicere in delictis,vt puniat̃,qui delinq̃t, pœnis ſta
27 tutorum loci,vbi deliquit,non domicilii.†quia non dẽt plus
extendi ſtatutum,q̃ auctoritas ſtatuentis,vt in d.l.extra terri
torium.& l.ſancimus.§.ſup quo.de bono.auth.iu.poſ.¶Nõ
ob.l.ſi quis in hoc genus.vbi iudex ſecularis punit delictum
cõmiſſũ in eccleſia,ſecundùm legẽ ſuam: & tñ nõ cõmiſſum
in ſuo territorio.nam dico,ꝙ licèt locus eccleſiæ ſit exẽptus:
tñ remanet de territorio,cum videat̃ exẽptus , vbi delinquit:
ſicut eccleſia exẽpta remanet de diœceſi,vt ĵ.dicam & not.
Io.An.in c.ſi propter.de reſcrip.lib.6.vel aliter ꝓbo.& dico,
ꝙ exẽptio inducta in fauorẽ eccleſiarum non complectitur
eos,q intra eccleſiã deliq̃runt,vt de immu.ecc.l.inter alia.li-
cèt.n.contra tales poſſit eccleſia procedere (tanq̃ contra ſa-
crilegos,vt no.ĩ c.conq̃ſtus.)tñ rõne talis delicti ẽt per ſuum
iudicem ſunt puniendi. Ita ꝙ contra tales accumulatur fo
rus foro.& iura iuribus,vt eſt caſus in c.cum ſit generale.ĵ.e.
facit,qđ no.Io.An.ĵ.de iureiur.c.cum ſit generale. in nouel-
la.vel ſolue aliter.& dic,ꝙ l.ſi quis in hoc genus.nõ facit, q̃a
non loquitur de puniendo ſubditos pęnis ſtatutorum:ſed iu
ris cõis.& hoc fateor.ſ.ſubditum extra territorium domici-
lii delinquentem puniri poſſe pœna iuris cõis , vel ſtatutorũ
loci,vbi deliquit , vt no.Bar.in l.cunctos populos. in 9.q. &
in 8.vbi omnino vide.& p Io.Cal.in 5.præalleg.c.vbi de rap.
in 6.q.¶Non ob.ſua conſideratio , quam dicit ſubtilem.an
ſcilicet ſtatutum diſponat ſuper eo, qđ aliàs eſt delictum de
iure communi:vt tunc videatur diſponere ſuper qualitate.an
ſuper eo,qđ non eſt:& videatur diſponere ſuper ſubſtantia.
dico enim,ꝙ iſta conſideratio videtur contra caſum in l.ius
ciuile.ff.de iuſti.& iur.vbi quodcunq; iuri ciuili additur , vel
detrahitur per ſtatutum,alteratur ipſa ſubſtãtia,& agitur ex
ſtatuto,& nõ ex lege, vt ibi:nec videtur innui,ꝙ noua pœna
appoſita facto iam damnato,dicatur qualitas,non ſubſtãtia:
imò pars ſubſtantiæ dici debet;q̃a pœna cõmenſuratur deli
cto,& pars ſubſtantiæ dici dẽt,non qualitas ẽt alterata. facit
l.ſãcimus.C.de pœn.& d.l.ius ciuile.& qđ no.Inn.in c.j.ĵ.de
28 conſti.lib.6.¶Concludo igitur,ꝙ† ſtatuto ciuitatis non liga
tur ſubditus delinquens extra territoriũ:niſi expreſsè diſpo
neret de delicto extra per ſubditum commiſſo.qđ poſſet , vt
l.fi.de decre.ab or.fa.& iſtã opi.tenet Io.An.in c.j.de conſt.
li.6.ſup verbo furtum.& hoc in l.cunctos populos. ad fin.de
ſu. trini.& fi.cath.dicit tñ, ꝙ ſi iudex domicilii contra talẽ ꝓ
cedit:in ꝓcedendo ſeruabit ordinem iudicii ſecundùm leges
ſuas:ſed ſecũdùm eas nõ decidet cãm:q̃a pęna ſtatutaria nõ
dẽt extendi extra territoriũ ius dicẽtis,& cõtra ſubditũ. pro
opi.tñ Cy.multum faciunt not.per Bar.in l.j.ff. de publ.iudi.
poſt Iac.But.vbi dicit,ꝙ quando ſtatutum diſponit ſuper eo,
qđ aliàs eſt delictum de iure cõmuni,agetur ex lege ueteri,
non ex nouo ſtatuto. ¶Sed mirum videtur , ſi per ſtatutum
imponitur pœna pecuniaria pro homicidio, vt Peruſii,dica-
tur agi iure communi:qđ imponit pœnam mortis. nã ſi age-
retur ex lege publici iudicii,nõ poſſet interuenire ꝓcurator,
vt l.pe.§.ad crimẽ.de publi.iudi.qđ tamen poteſt , vbi p ſta-
tutum alteratur pœna,vt dixi.& ſic ipſe not.in d.§.ad crimẽ.
¶Et ex iſta opi.de qua dixi,ꝙ ſubditus delinquens extra ter
29 ritorium non ligetur ſtatutis patriæ,inſero.† ꝙ ſi ſtatuto epi
ſcopi caueat̃,ꝙ clericus cõuictus de adulterio , vel de furto,

ſine ſpe diſpenſationis reddatur inhabilis ad eccleſiaſtica be
neficia obtinenda: ꝙ talis conſtitutio non extendat ſe ad bñ
ficia ſita extra diœceſim ſtatuentis: quin poſſit ea poſt pera-
ctã pœnitentiã ſine diſpenſatione retinẽre, vt in c. ſi clerici. ſ.
30 de re iudic. ¶ Item ſi † conſtitutio imponat pœnam priuatio
nis bñficiorum, vltra q̃ ſtatuat ius cõe, non extendet ſa talis
conſtitutio ad bñficia, q̃ haberet, qui delinquit in alia diœce
ſi. nec ille eps debet ſñiam talem priuationis executioni man
dare. ¶ Intelligo igitur iſtum tex. cum dicit [in cauſis, quę offi
cii, vel beneficii priuationem expoſcũt.] ſi de iure cõi: ſecus ſi
de iure conſtitutionis ſynodalis. arg. d. c. vt animarum. allego
ad hoc. c. cum olim. de cle. coniu. & probat hoc etiam rõ na-
turalis. Nam ſicut cauſa finita non poteſt producere effectũ
infinitum. Ita iuriſdictio limitata ad certum territorium, nõ
poteſt producere effectus non limitatos. facit cle. paſtoralis.
§. rurſus. de re iudi. Et qđ no. Pet. & do. meus. do. Bal. in l. eius
§. ſi cui. ff. de teſta. in quæſtione banniti ad mortem in abſen-
tia, an poſſit condere teſtamentum. tenet enim, ꝙ ſic. qa ſta-
tutum extra ſuum territorium non poteſt eum reddere inha
bilem ad hunc actũ. ¶ Et aduertẽdum ad iſtud eius dictum;
qa loquitur, cum non alteratur pœna κ per ſtatutum: ſed or-
do procedendi. & contumax condẽnat de crimine capitali
in abſentia, contra l. abſentem. de pęn. ¶ Nam effectus pro-
ceſſus habiti ſecundùm illum ordinem non extenditur extra
territoriũ ſtatuentis. qđ põt eſſe verũ, qñ ſñia lata ſecundùm
illũ ordinẽ efficit, & concernit ſtatum primò. Si verò concer
neret bona, vel aliquẽ ſtatũ pſonæ: credo, ꝙ ſñia lata ſecun-
dùm ordinem, q ſeruat in loco iudicii, vbiq; ſortitur effectũ
ſuũ, iuxta theoricã Doc. arg. l. cunctos populos. C. de ſum. tri-
ni. diſtingue ergo ex prædictis, cum quæritur, vtrũ iudex do-
micilii poſſit punire ſubditum alibi delinquentem. dicat, ꝙ
aut quæritur, vtrùm poſſit eum punire pœna iuris cõis, vel
ſtatutorum loci, vbi deliquit: & poteſt. & ſic loquũtur iura, q̃
ſtatuunt delinquentem poſſe puniri ratione delicti, vbicunq;
in loco domicilii ſortitur effectũ ſuum. aut quæritur, vtrùm
poſſit ſecundùm ſtatuta ſua. & tunc aut quò ad ordinem p-
cedendi: & eius ſtatuta cõſiderant. qa ſic eſt cauſa ĩ ciuili. vt
l. 3. de ſum. trini. & d. l. cunctos populos. per Doc. aut quò ad
pœnæ impoſitionem. & tũc aut expreſsè ſtatuto diſponitur
ſub pena ſubditũ alibi delinquentem. & ligat ſubditus, vt d.
l. ſi. de decre. ab ord. fa. aut ſtatutũ ſimpliciter loquitur. & tũc
ſecundùm Cy. ſubdiſtinguitur, vtrùm diſponat ſuper delicto
de iure cõi, vel non. ego ſimpliciter tenui, ꝙ nõ liget extra, p
d. c. vt animarũ. §. j. ¶ Ad rationes reſpon. vt prædixi. & ita
(vt dixi) tenet Bar. in repe. l. cunctos populos. C. de ſum. trini.
¶ † Sextò opp. & videtur, ꝙ nõ poſſit iudex punire delinquẽ
tem in ſuo territorio, vt c. cum inferior. cum ibi no. de maio.
31 & obe. ¶ So. qñq; in diœceſi delinquit extraneus: & põt ibi
puniri, omni priuilegio ceſſante. in j. c. & Auth. qua in prouin
cia. C. vbi de crimi. agi opor. quãdoq; delinquit ſuperior ipſi
iudici (puta archiepiſcopus in diœceſi epiſcopi.) & tunc eps
ratione talis delicti non poteſt procedere contra ſuum ſupe
riorem. Cõuenietur ergo illo caſu coram ſuo patriarcha. 21.
diſt. c. ſubmittitur. & 16. q. j. c. frater. Ratio colligitur in d. c.
cum inferior. ex qua patet, ꝙ ſi dictus epiſcopus retinet aliũ
epiſcopatum ex diſpenſatione extra prouinciam ſui archie-
piſcopi. & ille archiepiſcopus ibi delinquat: non poterit epi-
ſcopus eius eum punire: qa abſurdum eſt, vt filius iuriſdictio
nem exerceat in parentem, vt d. c. cum inferior. hinc eſt, ꝙ Pa
pa à nemine iudicatur. quia oĩs anima eſt ſibi ſubiecta. & im
mediatè ſubſunt ſibi omnes prælati. 9. q. 3. c. ſi aliorum. exce
pto crimine hæreſis. de quo 40. diſt. ca. ſi Papa. Et per hoc in
ſumma de ſent. excõ. §. quis valeat excommunicari. verſi. qđ
metropolitanus. & ſequen. & vide qđ no. Io. An. in reg. cui li-
cet. de reg. iur. lib. 6. & in Spe. de teſti. §. j. ver. quid ſi is. vbi de
archiepiſcopo ferente falſum teſtimonium coram epiſcopo.
vbi verò non eſſet reperire ius obedientiæ, & ſubiectionis. q-
cunq; prælatus, etiam archidiaconus, poſſit punire delinquẽ
tem intra limites ſui archidiaconatus, etiam ſi delinquens eſ
ſet eps. 6. q. j. c. placuit. & d. Auth. qua in prouincia. & hoc no.
Io. An. poſt Inn. & Hoſt. in d. c. cum inferior. & no. 92. diſt. c.
32 ſi qui epiſcopi. & faciunt iſta ad argu. † ſi delegatus Papæ de
linquit in cauſa ſibi cõmiſſa (qa fortè pecunia corruptus tu-
lit ſñiam, vel per imperitiam malè iudicauit: vel abutitur iu-
riſdictione) an poterit coram ordinario conueniri ad pœnã,
vel ad intereſſe: videtur ꝙ non: qa in cauſa illa maior eſt quo
libet ordinario, vt c. 2. ſ. de offi. leg. & qa fungit iure proprio,
vt l. vt ſumptis. ff. de offi. eius, cui mand. eſt iuriſdi. ſicut ergo
Papa à nemine iudicat, vt dixi. Ita nec ille, qui eius perſonam
repræſentat, vt l. alia. ff. ſol. ma. ¶ In contrarium facit. qa deli
ctum omne priuilegiũ tollit, vt in Auth. qua in prouincia. C.
vbi de crimi. agi opor. l. nullum. C. de teſti. ¶ Tales. n. (quibus
plus honoris impẽditur) grauius puniuntur, ſi occultè depre
hendãtur in crimine, vt l. presbyteri. C. de epiſ. & cle. facit. 3.
q. 7. c. qui ſine. & §. ſi iudex. colla. 6. & iſtam opi. ſcilicet, ꝙ or
dinarius poſſit cõtra talem delegatum procedere, tenet Cy.
in d. Auth. qua in prouincia. alleg. Auth. vt iudic. ſine quo. ſuf
fra. §. dicimus. col. 2. Io. An. non placet iſta opi. quãdiu durat
iuriſdictio delegata. & ſi per id impediretur delegati pceſſus:
ſicut non poſſet cognoſcere de iuſtitia, vel iniuſtitia ſñiæ ip-
ſius delegati: Ita etiam nec cõtra ipſum delegatum agi ad in-
tereſſe ex cauſa, in cuius examinatione veniat talis cognitio
ſententiæ. & incidenter ad hoc facit, qđ no. Io. An. in c. ſuper
eo. ſuper gl. 3. de offi. deleg. vbi omnino vide, quæ cognitio, &
iuriſdictio ſit conceſſa ordinariis. quibus aũt Papæ beneficia
conſeruentur. in quæſtione ergo propoſita Io. An. vr ſentire
contra Cy. & de reſcrip. cuius opi. tenet, dum durat cauſa cõ
tra delegatum coram ordinario, quo moueatur. idem credo,
ſi ea finita agatur contra eum ad intereſſe. qa iniquè pronun
ciauit. Non enim videtur, ꝙ delegatus Papæ teneatur redde-
re rationem coram ordinario ſuo de proceſſu cauſæ ſibi cõ-
miſſæ. ¶ Si verò conueniatur ratione fraudis, & doli (qa dicit
corruptus pecunia: vel per gratiã, ſiue ſordes pronunciaſ-
ſe) tenet hoc caſu cũ Cy. vt poſſit cõtra eum delegatus cogno
ſcere, & punire. remittit Io. An. ad ea, quę not. Spec. in Decre.
ei qui. §. j. ver. ſed pone. & Io. Cald. in d. c. j. de rapto. in vlt. q.
vbi pertranſit ſimpliciter cum Io. And. & pro prædicta conſi
deratione, vtrùm qõ concernat principaliter, vel incidenter
cãm delegantem, vel tñmodo crimen, qđ dicitur delegatus
commiſiſſe facit l. ſi quis libertatem. in fi. ff. de peti. hære. & l.
ſi duo patroni. §. idem Iul. ff. de iureiur. ¶ Et aduertendum,
quare quæ dicta ſunt, locum habent, cum quæritur, an infe-
rior punire poſſit ſuperiorem ſe delinquentem in ſuo terri-
rio. quid ergo ſi non ſuperior: ſed collega in officio: vel alius
ſimilem in loco iuriſdictionem habens ibi deliqt: an talẽ pu-
nire poterit: videtur, ꝙ non, qa eadem videtur prohibitio de
pari ad parem. quæ eſt de minore ad maiorẽ, in c. innotuit. ſ.
de ele. & duobus procuratoribus inſolidum ſimul datis, vnus
contra alium nõ congruit. l. qui duos. ff. de procu. Nam & aſi
nus auribus intumeſcit, cum videt ſe in parem comprehen-
33 di. vt no. in l. hæres per ſeruum. ff. de acqui. hære. ¶ † Item vbi
duo ſunt pares contendentes adinuicem: recurritur ad prin
cipem. ff. de re iud. l. duo. & C. de appel. l. in offerendis. in con
trarium facit. C. ne li. po. l. j. in fi. & §. an autem. in Auth. vt iu-
dic. ſine quoquo ſuffra. ſed ibi non erat par in adminiſtratio
ne, ſed ĩ dignitate; qa erat in puincia pſidis, in qua debẽt ſibi
obedire plati. de pala. ſa. lar. l. nihil oĩno. li. 12. & c. ad ſuppli
cationẽ. de renũ. ¶ Itẽ non ob. ꝙ Romulus puniuit Remũ de
l linquẽtẽ: qa licèt eſſent fratres, obtinuit ſortẽ. l & hanc partẽ
tenet Bar. in l. ſi quis violauerit. de rerum diui. & per eundem
34 in l. inter tutores. de admini. tut. vbi videas. ¶ Septimò oppo.
ego dixi, ꝙ contra delinquentem poteſt procedi per iudicẽ
domicilii, & delicti. ¶ Sed ex hoc ſequeretur, ꝙ idem delictũ
numero puniretur variis pœnis. alia per iudicem delicti, ſed
lege

lege ſua. & alia per iudicẽ domicilii, ſcilicet pœnæ iuris cõis.
vt dixi. ſ. in verſi. oppo. in ſolutione contrarii. l. ſi quis in hoc
genus. hoc autem videtur cõtra caſum in c. at ſi clerici. ad fi.
ſ. ti. j. l. ſenatus. ff. de acc. & præben. & de pœni. diſt. 1. c. in his
auctoritatibus. ¶ So. aut q̃ritur vtrùm pro eodem delicto qs
poſſit puniri variis pęnis, & diuerſis legibus: vel eadem lege:
& tunc poteſt, vel non põt, ſecundùm illa, quæ dixi. j. c. conq
ſtus. vbi plenè diſtinxi. aut q̃ris, vtrùm pro eodẽ delicto poſ-
ſet quis coram diuerſis iudicibus: vel eodem iudice cõueni-
ri: non dico puniri. & hoc modo poſſunt plures leges, & plu-
res iudices concurrere in punitione delicti. plura ergo iura
pñt concurrere ex expoſitione, & origine: ſed non effectu, &
exactione. exẽpla collige ex legibus alleg. in c. dilecti. ſ. ti. j. &
p Inn. in c. cũ dilectus. de or. cog. & plura p Cy. poſt gl. in l. 1.
C. de fur. & l. qđ in hæredem. §. eligere. de trib. & l. cũ filius.
§. variis. de leg. 2. Ex quibus iuribus infero, ꝙ p pœnam im-
poſitam ab alio ex pdictis iudicibus colligitur pœna, & pro
cedendi poteſtas quò ad reliquum: & etiam quò ad eundem
iudicẽ, qui proceſſit, ſi velit ex alia lege procedere. & hoc ve-
rũ relinquitur. fallit tñ qñq; ſecundùm illa, quæ no. Bar. in d.
l. ſenatus. & l. denunciaſſe. §. qđ tñ. ff. de adul. & per Cy. in cõ-
mento. l. extra territorium. q. 6. vbi oĩno videas. ¶ Ex his oĩ- m
bus latè dictis, vt materia liqueat, poſſet colligi breuis diſtin
ctio. cum quæritur quis ſit iudex cõpetens contra delinquen
tem. diſtingue. aut quæris quò ad executionem ſñiæ faciendã
contra delinquentem: aut quò ad eius condemnationem.
primo caſu, ad quem ſpectet contra delinquentem, dictũ eſt
ſ. in primo contrario. ſecundo caſu, quo quæritur quò ad cõ
demnationem. ſubdiſtingue, aut quæris de foro pœnitentia-
li. aut iudiciali. & ſi de pœnitentiali: dic vt in tertio cõtrario.
Si de iudiciali. & tunc aut quęris de vagabundo delinquente:
aut de alio non vagabundo. dic vt ſ. in quarto contrario. Si
verò de alio non vagabundo. & tunc aut quęris de poteſtate
procedendi contra delinquentem: aut de pœnæ impoſitio-
ne, qua lege ſcilicet puniatur. ¶ Si de poteſtate procedendi.
& tam epiſcopus domicilii, quàm delicti procedere poteſt, vt
dixi ſ. in ſecundo contrario. & hoc verum de delicto iudicis
delicti: niſi in caſu, quo deliquiſſet in eius territorio. quia hoc
caſu procedi contra eum non poſſet, vt dixi ſ. in ſexto cõtra-
rio. Si verò quæritur, qua lege veniat puniendus, dixi ſ. in
ſexto contrario: & in ſeptimo de concurſu pœnarum in peti-
35 tione, vel exactione. ¶ † Venio ad quæſtio. & primò quęro. di
citur in j. c. quòd ratione delicti ſortitur quis forum. Sed po-
ne, ꝙ quis reus conuentus ſuper crimine ad excluſionem fo-
ri per modum exceptionis in declinatione negat ſe deliquiſ-
ſe in territorio: in quo dicitur commiſiſſe delictum. aduerte,
quia iſta exceptio licèt opponatur ibi in declinatione: tñ con
cernit cauſam principalem. & hoc reſpectu videtur reſeruan
da in proceſſu cãæ poſt nomen reſcriptũ inter eos. ſic & aliæ
peremptiones reſeruandæ ſunt poſtea in cauſis ciuilibus, vt l.
cauſator. C. de præſ. lon. tem. & no. ſ. ꝙ qa delictũ, qđ negat,
eſt fundamentũ iuriſdictionis iudicis: vr de ipſa primò, & añ
oĩa cognoſcendũ, vt in c. inter monaſterium. de re iu. per talẽ
enim negationem rei redditur iudex dubius: an ſit iudex iu-
riſdi. vide per Bar. in l. hæc autem. ff. qui. ex cau. in poſ. ea. ibi
[conſtare debet, liquere qui prætor.] &c. ¶ Quid dicendũ.
dico ſic: qñq; reus non negat delictũ: ſed dicit ſe alibi deliqſ-
ſe, quàm in territorio iudicis procedere volentis. & tunc iu-
dex põt de hoc cognoſcere: an in loco ſuæ iuriſdictionis deli
querit, vel non, p l. ſi quis ex aliena. ff. de iud. qñq; eſt certum
de maleficio, & de loco maleficii: ſed negat reus locũ eſſe de
iuriſdictione iudicis proced. tunc Inn. magis dubitat pp im-
minens periculum alterius iudicis in perdenda quaſi poſſeſ-
ſione iuriſdictionis. tñ concludit, ꝙ nihil præiudicabit talis
cognitio alteri iudici: ſed partibus tantùm: & ita no. in ca. ſup
literis. de reſcr. qñq; negat ſimpliciter ſe delictum cõmiſiſſe
ad declinandam iuriſdictionem, vt dixi. & ille eſt caſus quæ-
ſtionis, in qua videtur, ꝙ ibi declinatoriè ſit de hoc ante oĩa
cognoſcendum: ſic in proximis duobus membris ſentit Inn.
Sicut enim hic tota vis quæſtionis, & iuriſdictionis dependet
à dicta exceptione: ita in prædictis caſibus, in quibus vt dixi
Inn. ſentit, ꝙ ſit de tali exceptione cognoſcendum ibi declina
toriè. Sed dices, ſi verũ eſt, ꝙ ibi declinatoriè cognoſcat, deli-
querit, vel non, poſtquam conſtiterit de delicto. quid faciet
iudex? condẽnare. n. non poterit eum: quare ad hunc finẽ de
delicto non cognouit, vt c. cum delicto. ad fi. de or. co. tum
quia nondum poterat dici iudicium: nec ordo ſeruatus, q re
quiritur, ſicut in ciuilibus, vt l. abſentem. ff. de pœn. ibi [more
priuatorum iudiciorum.] &c. & j. de accu. c. qualiter. ¶ So. di
cit, ꝙ de hoc deliquerit, vel nõ, cognoſcetur ſummariè. & ſuf
ficeret illa ſummaria cognitio ad fundationẽ iuriſdictionis
iudicis: vt ſic iuris ordine in cauſa procedat. & hoc tenet Ioã.
Cal. in d. c. j. de rap. in 4. q. & remittit ad Spec. de compe. iud.
adi. §. j. ver. ſed pone aliquis. & §. ſeq. Et circa hoc uide, quod
no. Io. An. j. de lit. non cont. c. 1. li. 6. & bene no. iſtam qõnẽ;
quia per eam patet, ꝙ ſunt quædam exceptiones, quę pariter
concernunt iuriſdictionem, & cauſam principalem: vtrùm er
go de ipſis vt declinatoriè cognoſcatur: vel poſtea reſeruet,
patet ex pdictis. ſimile dicimus in literis ad beneficia m, con-
tra quas interdum opponuntur exceptiones, quæ perimunt
literas tñ: interdum literas, & gratias, vt no. Io. And. j. de lit.
conte. c. 1. li. 6. & Inno. ſ. de reſcri. c. conſtitutus. & ad iſta ad-
de quod leg. & no. in c. ſi clericus. & c. cum ſit generale. ſ. eo.
36 & vtrobiq; ſcripſi. ¶ † Secundò quæro, quid de illo, q exiſtẽs
hic Paduæ mandauit delictum committi Venetiis, & cõmiſ-
ſum fuit. vel ibi ſuo nomine cõmiſſum: hic Paduæ ratum ha-
buit. & quid iuris de percutiente cum baliſtã, vel lancea ali-
quem exiſtentẽ in alio territorio, vel in confinibus: ad hoc di
co. & primò ad qõnem de mandante: videtur, ꝙ dicatur deli
quiſſe in loco: vbi delictũ fuit conſummatũ. nam ſic eſt ex cõ
tractibus, ex quibus mandans rñdere tenetur in loco: in quo
mandatum ſortitur effectum, vt l. ſi vt proponitur. ff. de fide-
iuſſ. ergo idẽ in delictis, quæ æquiparantur cõtractibus quò
ad forum, vt l. omnem. ff. de iud. l. ex contractibus. eo. ti. & iſtã
partem tenet Bar. in d. l. ſi vt proponitur. tali ratione. cũ quis
mandat committi delictum, non oritur actio mandati: ſed ex
delicto ſubſequuto propter mandatum. alleg. quod no. in l. 1.
§. perſuadere. ff. de ſer. cor. & Inſti. de obli. quæ ex quaſi deli.
naſ. §. ob hoĩem. & per to. ¶ Et hoc eſt, qđ dicit lex. ꝙ ille, q
pſtat opẽ furto, tenetur furti. vt in l. is q opẽ. ff. de fur. quaſi di
cat, tenetur ex furto pp opẽ, hoc eſt contra qđ dicit l. ꝙ tũc
incipit teneri, cũ delictũ eſt cõmiſſum, vt l. ſi qs vxorẽ. §. neq;
verbo. ff. de fur. & l. itẽ apud. §. ſi curauerit. ff. de iniu. ¶ Idem
in ratihabitione, vt oriatur actio ex negocio geſto pp ratiha
bitionem, vt dicit tex. in l. ſi pupil. §. item quæritur. ff. de neg.
geſt. vnde ſicut ratihabitio trahit ad ſe negocium: ita delictũ
trahit ad ſe mandatum. Ita dicit in d. l. ſi vt proponitur. de fi-
37 deiuſ. quod facit ad quæſtionem. † ſi quis conſtituit procura-
torem in curia ad renunciandum beneficio extra curiã. an di
catur vacare in curia: vbi renunciatio ſumpſit principium p
pter mandatũ. an verò in loco renunciantis: vbi mandatum
ſortitum fuit effectum. & certè per prædicta videtur, ꝙ in lo
co renunciantis: vt actus denominet à fine, nõ à princ. ¶ Idẽ
in renunciatione facta per negociorum geſtorẽ extra curiã,
quam in curia ratam habeo. de quo dic, vt no. gl. ſing. in clẽ. j.
¶ In alia quæſtione de baliſtante, & ſagittante aliquẽ in alio
territorio. vtrùm inſpici debeat locus, vnde ſagitta, vel lãcea
eſt emiſſa: an verò locus, in quo eſt vulnus illatũ. & videtur, ꝙ
iſte talis poſſit puniri in vtroq; loco: & quilibet iudex ex iſtis
duobus ſit cõpetens, ar. l. j. C. vbi de crim. agi opor. vbi dicit
poſt Pet. ꝙ ſaltẽm à iudice loci: vbi exiſtebat, cum traxit lan
ceam, vel ſagittam. nam ſic eſt in tempore: vt ad tempus uul-
neris trahatur mors, quæ ex uulnere ſubſequit, vt l. huic ſcri-
pturæ. ff. ad l. aqui. & l. damni. §. Sabini. ff. de dam. infe. ita de-

bemus dicere in loco.arg.ff.ſi cer.pet.l.vinum. ſecũdùm Cy.
Bar.hoc reprobat in l.libellorum.de accuſ.ubi dixi,ꝙ dẽt in
ſpici:vbi quis percutitur.& ſic locus, in quo actus ſortitur ef
fectũ.qđ vt plenius habeat̃, pono qõnem, quam diſputauit
Iac.But.¶Statuto cauetur,ꝙ quælibet terra teneatur ſuum
diſtrictum cuſtodire:ne ibi robariæ:aut alia maleficia cõmit
tantur: vel teneatur ad emendationem damni. Contingit,ꝙ
malefactor quidã cepit,& ligauit vnũ in diſtrictu illius villæ:
& ſic ligatum duxit in aliquam villam proximam,& ibi eum
veſtibus ſpoliauit.quæritur ergo,quæ dictarũ villarum tenea
tur ad damni emẽdationem,&c.¶Vltra quæritur. ſi ſtatuto
cauetur,ꝙ de maleficiis iudex inquirere teneatur,quis prædi
ctorũ erit iudex.primò arguit,ꝙ locus,in quo captus fuit,de
beat conſiderari:q̃a tunc eſt priuatus naturali poteſtate. pa-
tet in feris,q̃ tunc nr̃æ fiunt,cũ eas naturali poteſtate priua-
mus.ff.de acqui.rerum do.l.j.§.oĩa igitur.& l. in laqueum.de
acquir.re.domi.¶Secundò probatur per.§.ſi ab hoſtibus.in
38 fi.Inſt.quib.mod.ius pa.pot.ſol.†Captus enim ab hoſtibus:n
n & anteq̃ deducatur ad locum hoſtium, & etiam manẽs in no
uo ſolo fit ſeruus. & indiget poſtliminio, & ibi in l.4. & l.in
bello.de cap.captura igitur eſt conſideranda:nec ex ſequẽti
ductione continuata alteratur delictum. ¶ Tertiò arguit de
animo delinquendi,q̃ inſpicit̃,vt forma,vt l.ſi quis domo.de
fur.cum ergo in villa captus fuerit,animus delinquendi, &
ibi captura hominis,& rerum ibi dicitur delictum cõſumma
tum.facit l.qm̃ multa.C.ad l.Iuli.de vi.ad hoc.l.j.§. idem La
beo.de vi,& vi ar.& no.in l.4. §.ſi quis autem iuſſus. eo.ti. &
ꝙ in delictis ſpectemus initium,non eius continuationem,ꝓ
batur in l.& ſi amici.ff.de adul.& l.lex,qđ ait.eo.tit.breuiter
poſt multa argumenta videtur concludere,illam partem eſſe
veram. Nam ex illa ſola captura poterat dici delictum eſſe
conſummatum.vnde ipſius finis,euentus,vel defectus nõ mu
taret effectum ſui principii. ideò conſiderandum eſt princi-
pium,& non finis,vt l.Iuli.ſecundo reſponſo.de cõdi.inde. &
ad Velleia.l.aliqñ.§.fi.& ff.mandati.l.ſi non remu.§.j.& p il-
lam rõnem patet dr̃ia.quare ſecus in q̃ſtione de mandato, &
ratihabitione,in quibus dixi delictum nõ cõſiderari ex prin
cipio:ſed ex fine.in illa qõne dicit Ia. But. principium conſi-
derandum:ibi enim principium non poterat cenſeri delictũ,
alio non ſecuto, vt d.§.nec verbo.& §. ſi curauerit. Sed hoc
principium,ſcilicet captura,& priuatio libertatis eſt habẽda
pro delicto perfecto,& cõſummato.vt probaui circa ſecũdã
eius deciſionem.præſuppoſito ita eſſe,ſcilicet ꝙ delictũ fue-
rit conſummatum pp capturã,& priuationẽ libertatis,vt di-
xi:an mutatione territorii oriat̃ nouũ delictũ, reſpectu al-
terius territorii:ad quod ligatus ductus fuit, ſicut in furto:li
cèt aliter Bar.in l.dñium.ff.de fur.& quicquid ſit in furto: ſit
continuò alterius territorii,in quo contra Bar. multi tenent,
præſertim Doc.Bonoñ.vt audiui, cum in qõne illa maior ſit
rõ concludendi,ꝙ ex iſta ſpoliatione veſtium, & damnatio-
ne equi puniri poſſit in nouo territorio: in quo talem captũ
duxit.de alia quæſtione,cũ ſcilicet delictũ eſt commiſſum in
confinibus duarum ciuitatũ.dicit Dy.ꝙ vterq; iudex dẽt co
gnoſcere,ſi fuit æqualis,argũ.ff.de lib.agno.l.j.§.qđ ſi hoc.Si
tñ vnus poſt venerit præferendus: etiam & alius poſtea nõ ꝓ
cederet;q̃a de facto eiuſdem hominis non dẽt ſæpius quæri.
ff.de offic.conſul.l.j.& l.ſenatus.de accu.ita no.Bar.in l.iuriſ-
peritos.§.cum oriundus.ff.de excu.tut.Et ibi quid iuris,ſi q̃s
eſt in confinio duarũ parochiarum,dicit ꝙ cenſebitur paro-
chianus vtriuſq;. allegat de agric.& cẽſi.l.omnes.lib.10. vbi
39 glo.&c.¶†Tertiò quæro.dixi.s̃.de ſubdito delinquente ex-
tra territorium,à quo,& quibus legibus puniatur.¶Sed nun
quid ipſe ſic delinquens,ſi in loco delicti proceditur(qđ põt,
vt dixi)punietur pœna iuris cõmunis: vel illius loci ſtatutis.
¶Item quia ſtatuta videntur ſolummodo reſtringi ad ſubdi
tos: & illa debet eſſe intentio ſtatuentis non tranſgrediendi
ſuos terminos quò ad locũ, vel perſonam,vt d.c. vt animarũ.

§.1.& l. extra territorium.ff.de iuriſ.om.iu.& l.cũctos popu
los,quos clementiæ noſtræ regit imperium,&c.C.de ſum.tri
ni.vnde Apoſtolus.nihil ad nos de his,quæ foris.¶In contra
rium,ꝙ illo ligetur ſtatutis loci, vbi deliquit.facit.8.diſt.c. q̃
contra mores.ibi enim de obſeruantia conſuetudinis loci di
cit[nulla ciuis,aut peregrini libidine violetur.] ad idem l.3.
ff. de offi. præſi.ibi[nec diſtinguit̃,vnde ſint.]& hẽt hoc æqui
tatem:q̃a ſecundùm diuerſitatem locorum crimina durius,
& remiſſius puniuntur,vt l.ſaccularii.§.ſunt quidam.ff.de ex
traor.cri.& illam partem tenet do.Io.Cal.in d. c.j. de rap.3.
q.5.vbi in eo eſſet probabilis ignorantia, quæ haberet eum
excuſare à pœna ſtatuti,vt c.2.primo reſponſo.de conſt.lib.
6.& l.fi.de decre.ab or.fa.dicit enim, ꝙ præſumitur ſnĩa, ſi ꝑ
coniecturas non conſtaret de ignorantia:quibus interueniẽ-
tibus ſtabitur ſuper ignorãtia iuramento ſuo.de ſen. excõ.c.
ſi verò.§.j.Iuſta autem videtur ignorãtia,ſi in illa traxit mo-
dicam moram:& delictum,qđ commiſit,non erat delictum
de iure cõmuni.nam vbi erat delictum de iure cõmuni(& ſic
ſciebat ſe delinquere) credo indiſtinctè, ꝙ ligetur pœnis ſta
tuti; q̃a nõ deberemus cõſiderare, vtrũ delinquens ignoret,
vel ſciat pœnam ex delicto infligendam: q̃a nihil mutat æſti
matio delinquentis,vt l.fi.ff.de crimi.expi.hære.niſi in pęna,
quæ infligitur principaliter propter contemptũ, vt excõica-
tio. In hac enim inſtingenda plus attenditur opinio delin-
quentis,quàm veritas,vt c.vt animarum.de cõſti.lib.6.& l. ſi
ignorans.ff.loca.ad iſta tamen adde, quod not.Bart. in l.di-
uus.ff.ad leg.Cor.& ſic dom.Bar.præmiſſa ꝓſequit̃ latius. &
primò in delictis,an forenſes delinquentes in alicuius terri-
torio,ligentur illis ſtatutis.ſecundò in teſtamentis: vtrùm fo
renſes accedentes ad illum locum poſſint teſtari ſm̃ cõſuetu
dinem,& ſtatuta illius loci,puta corã duobus teſtibus,vt Ve
netiis:vel cum tribus,vt Senis.Et quid iuris ſi non ſuper ſolẽ
nitate: ſed ſuper perſonæ habilitate diſponat, vt ꝙ filius fa.
poſſit teſtari ſecundùm illam conſuetudinem:vel ſtatuta li-
gent clericos.Iſta plenè ꝓſeq̃t̃ in repititione.l.cunctos popu
los.in 3.4.& 5.q. ¶ In delictis igitur,de quibus loquitur, ſic
diſtinguit.aut delictum(in illo qđ commiſerit forenſis in lo-
co)erat delictum de iure cõi:& punitur ſecundùm ſtatuta di
ctæ ciuitatis,vel loci, vt in Auth. qua in prouincia. C.vbi de
crimi.agi opor.& d.l.ſaccularii.& de ſent.excõ.c. à nobis. &
qđ ibi no.& tenet Dy.in l.ſi cui.§.plenè.ff.de accu.Non ob.l.
j.C.vbi ſen.vel cla. vbi dicit[publicis legibus ſubiuget̃.]&c.
Rñde.n.vt ibi no.Cy.& Io.Cal.in d.q.5. aut non erat delictũ
de iure cõi.& tunc aut ille forenſis ibi tantã morã cõtraxit,
ꝙ vero ſimiliter poterat ſcire.& tunc idẽ.ꝓ hoc l.2. & qđ ibi
no.C.vbi de cri.agi.opor.in gl.vlt.aut ibi non contraxit mo-
rã tm̃.& tunc aut illud factum erat communiter per oẽs ciui
tates prohibitum(vt puta nõ extrahatur frumentum de terri
torio.qđ eſt cõiter prohibitum per totam Italiam,)& illo ca
ſu non licet allegare ignorantiam ad totalem excuſationem.
ff.de publi.l.fi.§.licèt aliquis.Aut non eſt ita generaliter pro
hibitum:& nõ tenetur, niſi fuerit ſciens,vt d.l.fi.de decre.ab
or.fa.& d.c.vt animarum.vbi ignorantes non tenentur, niſi
40 eorum ignorãtia fuerit craſſa,aut ſupina.¶† Quartò quæro.
dixi.s̃.in 5.q.ꝙ ſubditus delinquens extra territorium nõ li-
gatur legibus,ſiue ſtatutis ſui territorii:ſed illius,in quo deli
quit,vt s̃.proxi.q.pone ergo,ꝙ ſubditus deliquit in proprio
territorio:ſed in loco exempto:vtrùm puniet eũ iudex domi
cilii pœna ſui ſtatuti.& videtur,ꝙ nõ,pluribus rationibus. &
primò effectus ſtatuti nõ protendit̃ extra territoriũ ſtatuen
tis.ſicut nec ſnĩa,ut l.cum vnus.ff.eo.l.ſi is qui.de bo.auth.iu.
poſ.& l.relegatione.C.de inter.& rele.Sed locus exẽptus nõ
eſt de eius iuriſdictione ergo, &c. Quantũ enim ad efficaciã
actus,qui gerit̃,debet inſpici locus,in quo actus cõſummat̃,
41 non locus,in quo initiat̃.hinc eſt,ꝙ† citatio facta extra terri
torium de ſubdito,vt compareat.ſ.corã ſuo iudice,teneat,vt
l.omnes.§. verũ ſi apparitor. de epi.& cle. C. hac etiã ratio-
ne tenet

42 ne tenet quidã,ꝙ†citatio facta die feriato ꝓ die nõ feriato,
valet:ſecus aũt ecõuerſo,vt no.Doc.s̃.de fer.c.fi.& dixi.s̃.de
fo.cõpe.c.fi.Cõſiderato igit̃,ꝙ locus exemptus nõ eſt de iu-
riſdictione ſtatuẽtis:nõ põt effectus ſtatuti ad illũ locũ porri
gi ẽt contra ſubditũ.¶Scđò ꝓ hoc facit,qđ no.Io.An.in cle.
j.de fo.cõpe.in gl.q̃a nomine.vbi æquiparat locũ exemptũ à
loco ſito cõtra diœceſim.Sed ſi deliquiſſet extra diœceſim,
concluſũ eſt.s̃.in 5.q. ꝙ ſubditus non liget̃ ſtatuto,vt d.c.vt
animarum.§.j.facit ẽt,qđ ipſe not.in c.j. de priuile.lib.6.vbi
o æquiparat perſonam exemptã, & aliàs extraneam.Ita cõ-
ſimiliter locus exemptus,& omnino extraneus vr̃ rectè æq̃-
parari,arguendo de perſonis ad res,vt ff.de vulg.& pu.¶Ter
tiò ꝓ hac parte fortiter facit.18.q.2. c.Luminoſo.qđ loquit̃
de monaſterio exẽpto.& dicit tex.non audeat eṗs ibi cathe-
dram collocare,vel aliquid imperare.ad idem de ſtatu regu.
c.vno.li.6.& in cle.archiepõ.de priuile.in quibus prohibetur
epõ aliquid attentare in monaſterio exemptionis:niſi quate
nus eſt ſibi conceſſum. ¶ Quartò condere ſtatutum, & ip-
ſo ligari, non eſt dubium, ꝙ eſt iuriſdictionis contentioſæ,
vt l.j.de iur.om.iudi.& not.Doc. in l.j.ff.qđ quiſq; iur.¶Sed
ea,q̃ ſunt iuriſdictionis contẽtioſæ,non pñt explicari in loco
exempto,vt c.cum eṗs.de offi.or.lib.6.¶ Quintò pro hoc fa
cit ratio,q̃ redditur in c.vt animarum.§.1.de conſti.li.6.nam
dicit extra diœceſim:territoriũ enim alicuius dicitur,in quo
habet ius terrendi,vt l.pupillus.§.territorium.ff.de ver.ſigni.
Sed in loco exempto non habet eṗs tale ius: nec põt exponi
territorium.i.diœceſim.vt probatur in cle.ne Romani.§.ſa-
ne.de ele.lib.6.vbi eſt ſpeciale,ꝙ territorium ſumatur ꝓ diœ
ceſi.vt illam partem tenuit diſputando do.Io.Cal.in iſtis ter
43 minis.†videlicet an ſtatuto epi excõicãtis ingredientes clau-
ſtra monialium ligentur eius ſubditi ingredientes clauſtra
monialium exemptarum.& eius opi.eſt,ꝙ non,rationibus ſu
pradictis,quam ſequitur Io.An.in prædicto c.vt animarum.
ſuper verbo diœceſim.in nouella.dic tñ,vt ibi:ꝙ licèt ſtatutũ
non liget ſubditum extra diœceſim,vel in loco exempto de-
linquentem. Si tñ ex foro domicilii ille conueniatur coram
epõ,poterit illum punire.C.vbi de cri.agi opor.l.j. & dixi.s̃.
in 5.oppo.pro hoc facit de immu.ecc.c.decet.lib. 6. Sicut.n.
ibi iudex ſecularis non poteſt reddere ius ĩ eccleſia;q̃a exem
pta eſt ab eius iuriſdictione: licèt intra eius territorium:ita
nec eṗs in loco exempto,q̃q̃.j̃.diœceſim.¶Item ſicut vox vi
ua epi non in totum in loco exempto quò ad aliquem ſentẽ
tiandũ eſt ligata in d.c.cũ eṗs.ita nec lex,ſiue ſtatutũ epi po-
terit ibi effectum ſuum porrigere:infligendo pęnã ibi delin-
quenti.q̃a æquiparatur ſententia legis, & ſnĩa hominis.ff.de
manu.l.ſeruus hac lege. quinimo mitius agit̃ cum lege, q̃ cũ
eius miniſtro.ff.de arbi.l.Celſus.¶In cõtrarium,ꝙ ſubditus
ligetur ſtatuto epi, ſi deliquit in loco exẽpto, probatur aliis
rõnibus.& prima,q̃a eccleſia exempta, intelliguntur exẽpti
clerici,& cõuerſi eiuſdẽ eccleſiæ:non aũt p̃sbyter, parochia-
ni,& alii,qui ſubſunt epõ,vt c.per exemptio.de priuil.li.6. &
44 hoc rõne.c.j.eo.ti.vlt.†ꝙ ad hoc,vt delictum commiſſum in
loco exẽpto nõ poſſit puniri per diœceſanum,requiritur, ꝙ
commiſſum ſit ab exẽpto.¶Scđò hoc probat auctoritas epi
in ſtatutis condendis,& oĩbus diſponendis intra ſuam diœ-
ceſim,in qua põt facere etiam ſtatuta pęnalia.de ma.& obe.
c.ſi quis.& de fo.cõpe.c.cũ contingat.Sed negari non poteſt
locum exemptũ in diœceſi.de off.ord.c.cũ eṗs.li.6.ergo,&c.
¶Tertiò hoc probat,allegando iura tertii. Nam non exem-
ptus delinquẽs de loco exẽpto,ex p̃ſona ſua non põt allega-
re exẽptionẽ.q̃a priuilegium nõ includit ipſum:ſed locũ,cle-
ricos,& conuerſos,vt dixi.Ex iſtorũ aũt priuilegiis non vr̃ ſe
poſſe tueri:q̃a allegaret ius tertii,cõtra no.in c. capitulum ſã
ctæ.& c.mandatũ.s̃.de reſcrip.ad hoc facit Auth. qua in pro
uincia.C.vbi de cri.agi opor. Ibi enim in delictis puniendis
priuilegium nedũ alienũ: ſed ẽt propriũ allegari non põt,vt
ibi.Iſtam partem tenuit diſputando do.Fede.de Senis.in iſtis

45 terminis†ſtatuto cauet̃,ꝙ q̃cũq; luſerit ad azardũ,ſit excõi-
catus.quidã ſubditus luſit intra diœceſim dicti epi:in loco tñ
exempto.& tenuit,vt dixi. Et refert ita tenuiſſe do. Marcel.
in ſtudio Bonoñ.nec eſt verũ,ſecũdùm eũ,qđ dicit Io. An.ꝙ
locus exẽptus ſit q̃dã diœceſis de ꝑ ſe.nam ſi hoc eſſet verũ:
ad hoc,vt eṗs poſſet ibi pro tribunali ſedere,deberet req̃ri li
centia iudicis loci exẽpti:qui vr̃ eſſe Papa,vel legatus eius. vt
c.auctoritate.de offi.leg.lib.6.Sed hoc eſt falſum.Nam ſolus
abbas dat licentiã ibi ſedendi,vt in d.c.Luminoſo.¶ Item tã
lis exemptus nõ poſſet ſe ſubiicere ordinario loci ſine Papæ,
vel legati licẽtia,vt c.ſignificaſti.de fo.compe.& tñ cõtra no.
de offi.lega.c.j.ad idẽ,qđ no.de ſentẽ.excõ.c.de monialibus.
& no.Archi.de temp.ord.c.3.in fi.lib.6.dum dicit, ſuo iure.
& qđ no.Io.An.de ſen.excõ.c.religioſo.li.6.in nouella.q̃d di
cendũ.licèt rõnes Io.Cal.videant̃ magis vrgẽtes: tñ ſalua me
liori ſnĩa ſic diſtingue.aut prælatus loci exẽpti ex forma pri
uilegii habet epalem iuriſdictionem in loco exempto, & ſic
no.opi.Io.Cal.aut nõ habet talem iuriſdictionem: & tũc no.
opi.Fede.qđ probo breuiter.q̃cq̃d enim per exceptionẽ non
acquirit̃ prælato,vel loco exempto, intelligitur epõ ibi reſer
uatũ.ſic dicimus in dñio totali,qđ non perdit̃,niſi alteri acq̃
ratur,vt l.nec vtilem.ff.ex qui.cauſ.ma.Ibi nec.n. intelligitur
amiſſum,qđ oblatum alteri non eſt:hinc eſt, ꝙ in priuilegiis
illa,quæ ſunt ordinis epalis,ſemp reſeruãt diœceſano, poſtq̃
perſona,quæ eximit̃, nõ eſt capax talium,vt c.veniens.de p̃-
ſcrip.cum ſimi.& qđ no.Io. An.poſt Inn.j̃.de dona.c. paſto-
ralis.in primo ergo caſu, cum prælato exempto concedit̃ in
loco epalis iuriſdictio,vr̃ adempta epõ.ſi verò ſibi non cõce
ditur,intelligitur reſeruata.¶Si enim aliud diceremus,ſeque
retur abſurdum,ꝙ extranei,& alii delinquentes ibi nõ habe
rent alium ordinariũ rõne delicti,quàm Papã. & ſic ex diffi-
cultate conuentionis remanerent crimina impunita,cõtra.c.
vt famæ.de ſen.excõ.& l.ita vulneratus.ad leg. Aq.p̃terea in
tereſt ordinarii:& ſibi incũbit ſollicitè agere, vt ꝓuincia ca-
reat malis hominibus,vt l.congruit.ff.de offi.præſi.¶Sed nul
li dubium,ꝙ pp delicta,quæ perpetrant̃ in loco exẽpto, tur
batur q̃ñq; diœceſis.qua ratione fortè in violatione interdi-
ctorum:& in multis inſolentiis exemptorũ iura voluerũt ali
quid ordinariis reſeruare, vt patet in priuilegiis.c.j. in cle. 1.
de ſen.excõ.& c.ad abolendam.in fi.de hæretic. pro hoc etiã
facit l.ſi q̃s in hoc genus.C.de epi.& cle.vbi iudex laicus pu-
nit delictum cõmiſſum in eccleſia.& ſic in loco exẽpto(tñ in
tra ſuum territorium) quæ tñ non facit ſecũdùm intellectũ,
de quo dixi.s̃.in 5.oppo.&c.¶Quintò quæro.dixi.s̃. in diſt.
46 quintæ opp.ꝙ iudex põt diſponere per ſtatutũ, ꝙ † ſubditus
extra territorium delinquens puniatur pœna ſtatutaria.vt l.
fi.ff.de decre. ab ord.fa.¶Sed pone, ꝙ quidam non ſunt ſub
diti alia rõne:niſi q̃a habent poſſeſſionem intra territorium
ſtatuentis:an poſſint ligari expreſſè eius ſtatutis. & q̃d iuris,
ſi talis poſſeſſor offendat illum iudicẽ:in cuius territorio bo-
na poſſidet,vel eius ſubiectos:an poterit per illum dñm con
demnari.Rñdet Inn.ꝙ talis dñs non poterit inde facere iu-
dicium etiã in poſſeſſiones,quas poſſidet ille talis delinquẽs
in ſuo diſtrictu.arg.c.cum ſic.debet ergo adire ſuper talibus
offenſis iudicem domicilij delinquentis:& ſi ille negligat iu-
ſticiam facere:proſequitur iuſtitiam ſuam, ſecũdùm tenorẽ
canonis.23.q.2.c.dñs.& plenius in reg.non debet aliquis. in
mercuria.poſſet tñ,ſecundùm Inn.fieri ſtatutum, ꝙ bona cu
iuſcũq;,qui cõmitteret talem offenſam,confiſcent̃:vel offen-
p ſis applicentur.q̃a in rebus valet ſtatutum,ꝑ & cõſuetudo,cũ
ſint ſuæ iuriſdictionis.ar.C.de ſacroſan.eccle.l.iubemus nul-
lam.nec debet talis conſuetudo rumpi per extraneos.8.diſt.
c.quæ contra.& de iureiur.c.ſicut.il 3.& in hoc ratio vr̃, ꝙ ꝓ
occupatione bonorum dñt per ſuum iudicem condemnari.
& cum iſto agatur in rem,coram iudice rei,de qua agitur,cõ
ueniet̃.C.vbi de cri.agi opor.l.j. Sicut cum agitur hypoth. q̃
eſt in rem: ſecus ſi pignoratitia, quæ eſt perſonalis, vt not.j̃.

de pig.c.cum contra.ſecundùm Inno.cuius dicta Hoſt.ſuper
duobus impugnat.primò in eo,qđ dicit, ꝙ dominus non po
teſt punire extraneum poſſidentem bona in eius territorio,
ratione delicti commiſſi in eius perſona:vel ſubditorum ſuo
rum.dicit enim, ꝙ negari poteſt,ſi aliàs habet iuriſdictionē.
allegat pro caſu illud.c.& c.j.ĩ.de rap.& non videtur mihi il-
la reſponſio rationabilis:nec eſt veroſimile Inno. dubitaſſe
de caſu huius c.vel c.j.ĩ.de rap. videlicet vbi dñs habet iuriſ
dictionē in loco,in quo extraneus deliqt in ſe, vel alios, vel
bona poſſidet: ꝙ punire eū poſſit.intellexit ergo In.qñ dñs,
vel eius ſubditi ſunt offenſi ab illo poſſidente in eius territo-
rio bona extra eius territorium:vel etiam in aliqua eius poſ-
ſeſſione,vel loco ipſius domini:in quo tñ non habet iuriſdi-
ctionem.quibus caſibus de tali offenſione nō poteſt ille dñs
offenſus illum delinquentē punire:licèt in eius territorio poſ
47 ſideat bona.† qa ſola poſſeſſio(cum nō de ipſa agatur reali)
non ſufficit ad conſtitutionem fori,ſicut nec domicilii, vt l.li
bertus.§.ſola poſſeſſio.ff.ad munic. ¶ Sed poſſes contra hoc
inſtare,& dicere.poſtq̄ iſte delinquit in ſubditum, vel ꝑſonā
dñi.vr̃ ex hoc ſortiri eius forum,ſicut rōne offenſionis illatæ
in perſonam clerici cōuenit laicus corā iudice eccleſiaſtico.
vt c.ſi quis ſuadente. 17.q.3.¶ So.dicit, ꝙ gñralitas clerica-
tus alterat delictū: vt faciat incidere in aliam ſpeciē delicti.
.ſ.in delictū ſacrilegii. ſicut cum res eccleſiæ laicus occupat.
vt c.cum ſit gñrale.Sed in offenſione dñi, vel ſubiecti non cō
tingit alteratio,ſed delictū ipſum cōſiderat,vt apparet in fa-
ctū cōmiſſum.¶ Ex quo infero, ꝙ ſi ciuis Paduanus offende
ret Vicetinū, vel Ferrarieñ. hic Paduæ,vel Venetiis: nō pōt
Vicetiæ, vel Ferrariæ conueniri coram illo iudice,cuius ſub
ditus eſt offenſus extra eius territorium.plus tenet Bar.ꝙ ex
preſſè non poſſit ſtatutum diſponere contra offendētē eius
ciuē:vel eius diſtrictū.niſi in ciuitatibus cōfœderatis,vt l.nō
dubito.ff. de cap.& niſi iudex loci(vbi eſt cōmiſſum delictū
contra eius ciuem)negligeret delinquentem punire. 23.q.2.
c.dñs noſter.& ita no.Bar.in l.cūctos populos.in 8. q.Sed di
ctum Inn.fuit,ꝙ vbi ſtatutum diſponit ſup confiſcatione bo
norum delinquentis extra territorium ſtatuentis:ꝙ talia ap-
plicentur offenſo, quaſi ſtatutum diſponat ſuper rebus ſitis
intra eius territoriū.qđ poteſt,arg.l.iubemus.C.de ſac. ſanc,
eccle.dicit Hoſt.ꝙ illa gl.Inn.nō eſt bona.qa per eam aperi-
retur via principibus,ciuitatibus,& locis contra eccleſias, &
perſonas eccleſiaſticas.¶ Quid enim ſi faciāt ſtatuta:vel ha-
beāt cōſuetudinem,qua habetur,ꝙ bona cuiuſcūq; cōmittē
tis talem offenſam cōfiſcentur,vel offenſo applicentur.,& cle
ricus habens latas poſſeſſiones,illud crimē committat:nun-
quid tales poſſeſſiones clerici delinquētis confiſcabunť? ſecū
dùm Inn.vr̃,ꝙ ſic,quia ſtatutum cōcernit poſſeſſiones ſitas
intra territorium ſtatuētis:ergo non debet rumpi per extra-
neos,vt d.c.quæ contra morem. 8.diſt.qđ Hoſt. nō placet;qa
deficit auctoritas ſtatuentis ſuper talibus rebus,vel perſonis
clericorum,vt c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de conſt.res ēt pp de
licta perſonarum publicari non debet in Authē. de via pu.§.
oportet.colla.3.& illam opi.Hoſti. puto veram, qñ prouiſio
ſtatuti concernit principaliter non ſubditum delinquentem
extra territoriū.quomodocunq; enim verba ſtatuti ſuper pu
blicatione bonorum talis ſint cōcepta,ſiue in rem,ſiue in per
ſonam:videntur concernere,& referri ad ipſum delinquētē.
& bona veniunt in conſequentiam ad delictum.Non ergo re
fert,aliter ſtatutum loquař: ſed in quem voluntatis intentio
dirigatur,vt l.cum pater.§.cum donatio.de leg.2. ¶ Quādo
verò ſtatutū principaliter diſponeret ſuper bonis: qa effice-
rētur per ſtatutum tributaria: vel imponereť eis aliqđ onus
reale:ita ꝙ nulla habeť conſideratio ad perſonam poſſeſſo-
ris: tūc opi.Inn.eſſet vera;qa tranſiret ad eccleſiā cum onere
ſuo,vt plenè ſcripſi.ĩ.de immu.eccl.ĩ c.nō minus. idē credo,
ꝙ ſi ſtatutum diſponeret ſuper poſſeſſionibus ſitis intra ſuū
territorium ꝑ reſpectum ad perſonā:quam rōne alicuius de
licti iam commiſſi: vel pp aliā qualitatē inhabilitat quò ad
poſſidēdū bona intra eius diſtrictum ſita. qđ cōtingit in mul
tis caſibus,vt l.apud Iul.§.fi.ff.de leg. j. l. multū. de ver. obli.
& eſt ducalis ꝓuiſio dñorū Venetorū Teruiſii, ꝙ forēſis non
poſſit ibi quærere poſſeſſiones iſtis caſibus,cū ſtatutū diſpo
nat ſup rebus ſuis,qđ dico valere,& verā op.In.ēt quò ad cle
ricos.allego ſpecialiter,qđ determinat Io.An.de conſue.an-
glicana.quæ defert ſucceſſionē primogenito:ꝙ clericus ſecū
do genitus vigore illius cōſuetudinis excludetur à ſucceſſio-
ne.Ita no.in c.nō eſt ſine culpa. de reg.iur.lib.6.ad fi.in mer-
48 cur.¶ † Sextò quæro.dixi.ſ.in 7.op.ꝙ quādoq; plures leges,
& plures iudices poſſūt cōcurrere in punitione delicti in ori
gine,non in effectu.quæro ergo per quem actum inducatur
ꝑuentio inter plures iudices.hoc inueſtigare,eſt vtile pp cō-
modum pœnæ,quæ cedit qñq;ad commodum iudicis præue
nientis,vt ĩ. dicā.¶ Ad hoc dico,ꝙ iura loquuntur variis mo
dis de illa præuentione.qñq; enim per ſolam comparitionē
inducitur præuentio.ĩ.de appel.c.vt debitus.& c. ſi duobus.
de reſcrip.lib.6.Qñq; inducitur ꝑ citationem.ĩ.eo.c.propo-
poſuiſti.Qñq; per lit.conteſt.vt in pluribus ꝓcuratoribus in
ſolidum datis.ĩ.de procur.c.ſi duo.li.6.& l.pluribus.de le.1.
Qñq;ille dicitur præueniſſe,qui prius ad ſententiam ꝑuenit.
ff.de nox.l.ſi quis à multis.& l.ſi non.de pec.¶ Ex quibus iu
ribus,& ex dictis Doct. collige talem diſtinctionem. Cum
q quæritur,per quem actum inducatur præuentio q ſic diſtin-
49 gue.† aut agitur de præoccupatione officii:aut de præoccupa
tione ordinis procedendi,aut iuris eligendi:aut de præoccu-
patione reſpectu officii eius,de quo agitur.primo caſu, cū q̄
ritur de præoccupatione officii:& tunc aut officium in quali
bet parte iudicii eſt vniforme, & æqualis potentiæ:tūc indu-
citur ꝑuentio per citationem, vt patet in priuatione iuriſdi-
ctionis. ĩ.e.c.ꝓpoſuiſti.& c.gratum.de offi.dele. hoc intelli-
go verū,cum iuriſdictio eſt fundata,certa,& ordinaria:ſecus
ſi delegata;qa in pluribus delegatis induciť ꝑuentio ꝑ præſē
tationem literarum, vt d.c. vt debitus.an per ꝑſentationem:
& dubiū,an habeant iuriſdictionem: quia de exercitio cer-
tū eſt,ꝙ non.de quo plenè ꝑ Inn.& Hoſt.de reſti.ſpo.c.ex cō
qōne.aut officiū non eſt vniforme in qualibet ſui parte, & ꝓ
curationis.& illud dr̃ ꝑueniri per lit. cōte.vt d.c.ſi duo. ¶ Se-
cundo caſu,cum quæritur de preuentione quò ad ordinē ꝓ-
cedendi.& inducitur præuentio per petitionē,vt l.qui prior.
ff.de iudi.& ſ.de or.cog.c.cum dilectus.¶ Tertio caſu, cū q̄-
riť de præuētione,vel præoccupatione iuris eligendi.& indu
ciť ſimile per litis conte,vt d.l.ſi pluribus.de leg.j. ¶ Quarto
caſu,ſcilicet cum tractať de ꝑoccupatione reſpectu effectus
eius,de quo agiť: & tunc dicit Bar.in l. ſi pluribus. aut plures
agūt ad idem,aut ad diuerſum.Si ad idem, aut ex eadem cā,
aut ex diuerſa.Si ex eadē,aut nō eſt poſſibile illas duas cās
eſſe ſimul veras.& tunc ille dicitur præoccupaſſe, qui prius
ad ſñiam peruenit:qa de iure illius cepit,ſaltem præſumpti-
uè,conſtare,vt l.ſi is à quo.ff.de rei vend. facit c.cum ſup. de
re iud.& c.veniens.de teſti.ſi non pñt eſſe ſimul veræ: & tunc
aut habuerunt originem eodem tempore:& ille dicitur ꝑoc-
cupare qui peruenit ad tit.q.& hic eſt caſus in l.fideiuſ.§.in-
terdum.ff.de leg.3.cōtra hoc tñ facit fortiter.c.ſi duobus.de
reſcrip.li.6.vbi in duobus ius habentibus eodem tpe ad bñfi
cium induciť præuentio per ſolam pñtationem literarum.vt
ibi patet.poteſt dici,ꝙ ibi ius,& ſubſtantia debiti erat in pē
denti.& ideò facilius inducatur ꝑuētio,q̄ in duobus reis, vbi
in perſona vtriuſq; à principio eſt fundatum ius inſolidum.
Si verò non habuerunt originem eodem tpe:tunc ille dicitur
præoccupaſſe, qui prius habuit ius petendi, vt l.in operis.ff.
loca. ¶ Si verò non petiť idem,ſed diuerſum, & ex diuerſis
cauſis:tunc oportet,ꝙ veniat ad ſentētiam:quæ eſt cauſa im-
mediata executionis.& ille ĩ executione dicitur ꝑoccupaſſe,
vt l.ſi quis à multis.ff.de noxa.& l. ſi verò.ff. de pecul. ¶ Et
prædicta faciunt ad quæſtionē,quā format Dy.in d.l. ſi plu-
ribus

50 ribus.pone † quidam hæreticus habitauit Bononiæ 10. an-
nis,contra quem eps̄ Bonon.formauit proceſſum. & ſimili-
ter eps̄ patriæ ſuæ poſtea(prius tamen tulit ſñiam, q̄ eps̄ Bo-
non.)quæritur ad quem ex iſtis ſpectat bonorum occupatio
iſtius hæretici.ſi quidem dicitur præoccupare per ſententiā,
ad ep̄m patriæ ſuæ.Si verò per proceſſum,eps̄ Bonon. præue
nit in proſequendo.& ſecundùm eum vltima pars eſt vera.fa
cit.ff.de of.conſul.l.j.vbi in duobus ordinarijs per inchoatio
51 nem proceſſus inducitur præuentio.¶ † Item inquiſitio,quæ
ſit per officiū,ſuccedit loco accuſationis,vt l.diuus.de cuſto.
re.& c.qualiter,& qñ.de accu.¶ Sed ille, qui præuenit in ac-
cuſando,præfertur: ergo ſimiliter in inquiſitione præueniēs
eſt præferendus.¶ Item vbi obſtat exceptio rei iu.ibi obſtat
r exceptio litis penden.r vt l.fundi.& l.fundum. de excep. Sed
hic ſententia lata per primum obſtaret huic ſecūdo: ergo in
litis pendentia.Ita tenet in l.ſi pluribus. cuius verba quò ad
pœnam perſonalem non credo vera: quātū autem ad bona,
videtur bene dictum,ꝙ bona condemnati de hæreſi,debeāt
pertinere ad iudicem condemnationis,ſi ſint ſita in eius ter-
52 ritorio,vt dicam ĩ.in 8.q.&c.¶ Septimò quæro.† pone,ꝙ il-
le,qui accuſatur:vel contra quem inquiritur, per iudicem de
licti citatus non comparet,& ſic proceditur contra eum: &
fortè ſententia fertur in pluribus,quibus poteſt,vt l.abſentē.
de pœn.de do.& contu.cap.veritatis.deinde iudex domicilij
vult procedere contra proceſſum.obiicitur de ſententia, vel
de litis pendentia coram iudice delicti: quæritur vtrùm poſ-
ſit:videtur,ꝙ ſic.quia non debet fieri reus pluribus legibus,
vt l.ſenatus.de accuſa.Item iſte iam præuentus eſt coram iu
dice delicti:ergo procedere non poteſt iure domicilii,tāquā
præuentus,vt d.l.j.de offi.conſul. Et obſtat ſibi exceptio litis
pendentiæ,iuxta no.per Inn.in c.cum M.Ferrar.ad fi.de con
ſti.nec de eadem re,ſiue delicto poteſt agi coram diuerſis iu
dicibus,vt l.fi.C.de fideic.lib.& ff.de qui.re.apud eum. iudi.
ca.& quod no.Inn.in c.cum contingat.de of.dele.quid dicen
dum.So.dicit,ꝙ aut vterq; proceſſit, omiſſa exceptione litis
penden.& tunc vtrū valeat vtriuſq; proceſſus,& ſentētia.dic
vt d.c.cum M.Ferra.valere, per Innocē. vbi tenet proceſſus
vtriuſq;,ſi non fuerit oppoſita exceptio.¶ Sed Compoſt.di-
cit,ꝙ non valebit ſecunda,ſed prima:quia ſecunda lata com
prehenditur,quę res prius iud.ergo non valet, ſcđm eum:qđ
non credo verum;quia ſententia contra ſententiam bene va
let in diuerſa inſtantia,ſi non opponatur exceptio rei iudi.vt
l.duobus.ff.de exce.rei iud. & quod no.Inn.in c.ex parte de
cani.ſ.de reſcr.& eo.ti.c.ſuper literis. ¶ Et ideò ſi ab vtroq;
condemnaretur,fieret exceptio vtriuſque ſententiæ.& impu
tet ſibi,ſi non oppoſuit.vt præalle.c.per Inn.vbi autem pari-
ter in pronunciando concurrunt:dic, vt c.fi.de re iudi.limita
tñ,quod dixi de valore vtriuſq; proceſſus,niſi in caſu c.diſpē
dia.de reſcr.li.6.aut dicta exceptio fuit oppoſita iudici po-
ſtea inchoanti proceſſum. & tunc aut oppoſuit ipſam reus:
aut iudex primus:aut accuſator.primo caſu aut reus corā pri
mo comparuit,defendendo ſe:& tunc poteſt opponere con-
tra,ſcđm dictam exceptionem litis pendentiæ.vt ſic in caſu,
quo obſtaret,obſtet & litis penden.vt d.l.fundi.& l.fundi.de
excep.¶ Aut reus in primo iudicio non cōparuit. tunc dictā
excep.lit.pend.vel ēt ſñiæ cōtra ipſū latę opponere non pōt:
qa ſicut non pōt vti inſtantia corā illo,vbi eſt contumax,niſi
purget cōtumaciā,vt l.ſancimus.C.de iu.& c.actor.de do. &
contu.li.6.Ita dicta inſtantia vti non poterit corā alio tribu-
nali.ſimiliter allegare nō poterit ſñiam contra eū latā in ab-
ſentē: qa non ſolet ſñia condemnato prodeſſe, vt l.euidēter.
de excep.& hanc partem diſputando tenuit Ia. de Bel. & re-
fert Bar.in l.ſi ſepul.ff.de ſepul.vio.¶ Secundo caſu cum quæ
ritur,vtrū dictam exceptionem poſſit opponere iudex pri-
mus,dic vt ibi per eū. ¶ Tertio caſu cum accuſator vult di-
ctam exceptionem opponere: tenet ibi,ꝙ non poſſit. & hoc
habet locum(vt dixi)cum in abſentia proceditur,vel ēt con-
demnatur:ita ꝙ ſententia non eſt ſortita effectū ſuū.¶ Quid
ergo ſi iudex delicti ſecundùm vnam legem, vel ſuam ꝓpriā
puniuit delinquentem:an iudex domicilii poterit eum puni-
re,ſecundùm aliam legem.ſaltem in eo,quod plus eſt.remit
to ad no.in l.denunciaſſe.§.quod tñ.de adulte.per Bar.in d.l.
ſenatus.de accu.& quod no.Cy.in commento.l.extra territo
53 rium.de iuriſd.om.iud.¶ † Octauò quæro de quæſtione,quā
primò diſputauit Rich.Malum.in iſtis terminis. Conſtitutio
nes Papales iubent bona hæreticorum diuidi in tres partes:
quarum vna ſit dñi temporalis. alia officialiū inquiſitionis:
tertia in ſubſidium officii terræ ſanctæ.modò accidit,ꝙ qui-
dam oriundus de Bononia habens ibi poſſeſſiones: & bona
in Padua:vbi domicilium hēbat,& morabatur:per inquiſito
res Paduan.de hæreſi eſt condemnatus. modò quæritur, an
dicta bona Bononienſia ad commune,& officium Bono. an
ad commune,& officiales Paduanos debeant pertinere. ar-
guit primò ꝙ ad Bonon.primò,quia occupatio talis ꝑ perſo
nas non priuatas eſt facienda.de hære. ca. cum ſecundum l.
lib.6.& de bonis vacan.l.fi.lib.10.& de re.iu. c.poteſtas non
eſt ſingulis.ſed iudex Paduanus,quò ad bona ſita Bononiæ,
non cenſetur perſona publica:ſed priuata, vt puta extra ter
ritorium,vt c.vt animarum.de conſt.lib.6.& l.extra territo-
rium.de iuriſd.om.iud. ergo ad ipſum non pertinet publica-
tio cauſata à iuriſdictione.vt dixi.¶ Secundò ꝓbať.quia hæ-
reticus in Padua cenſetur hæreticus vbique,vt patet C.de hę
re.Auth.Gazaros.in prin.& in fi.ibi[tanquam banniti, & in
fames ab omnibus habeantur.] pro hoc 11.q.3.ca. ſi quis à
propria.¶ Ita ergo cenſendus hæreticus bonorum, vnde eſt
oriundus,ſicut Padue:vbi domicilium habet:nec minoris po
tentiæ,& virtutis eſt ratio originis,q̄ domicilii.ff.ad munic.l.
aſſumptio.& l.domicilium.& C.de muni.& ori. quinimo ma
ior,& potentior eſt ratio originis,vt patet expreſſè.ff.ad mu
ni.l.libertus.§.præſcrip.& C.de epi.& cle.l.nulli.& no. C.de
auro corona.l.j.lib.10.¶ Ex quibus patet, ꝙ non minus res
publica:ſiue iudex Bono.iuris habent in bonis ſitis in ſuo ter
f ritorio,q̄ reſpublica Paduana in ſuis. ¶ Tertiò hoc proba-
tur:quia iuriſdictiones ſunt diſtinctæ,ſicut dominia, vt l. ex
hoc iure.ff.de iuſt.& iu.coniuncta l.qui furem.de ſta.hom. &
vltra terminum non debent extendi,vt d.l. extra territoriū.
ſed ſi hoc non licet directò.ſ.egredi,nec debet licere per cō-
ſequentiam,& indirectè.ſ.per ſententiam.arg.l.2.§.ſi cū lis.
ff.de tranſact.¶ Quartò ſic probatur.prædicta bona hæreti-
corum,niſi lata ſententia,non debent ab aliquo occupari,vt
c.cum ſecundùm leges.de hære.li.6.Sed ſententiæ natura eſt
non egredi terminos territorii iudicantis, vt l.cum vnus. §.j.
de bo.auct.iud.poſſ.ergo ſententia iudicis Paduani non pōt
extendi ad bona Bononiæ. ¶ Quintò hoc probatur per ſimi
le de datione tutoris: quæ non extenditur ad bona non ſita
in territorio non iudicis:qui tutorem dedit.ff.de tu.& cu.da.
l.pupillo.de excu.tu.l.illud.e.ti.l.non ſolum. §.qui teſtamen-
to.¶ Idem ergo dicamus de ſententia,qua declaratū eſt ali-
quem hæreticum:vt non extendat vires ſuas ad bona nō ſita
in territorio iudicantis:nec mirum,ſi ratione diuerſitatis bo
norum diuerſi ſunt apprehenſores:vel occupatores eorū, vt
patet in pluribus ll.C.de epi.& cle.l.ſi quis presbyter.de ſec.
nup.cum aliis.de ſuis,& le.de emācipatis.& C.ſi libera. Im-
peria.ſoc.l.2.lib.10.& ff.de ſec.nup.l.ſi à milite.§.fi. ¶ Econ
tra,ꝙ bona ſita Bononiæ pertineant ad officiales Paduæ, vbi
lata eſt ſententia,ſic probatur.licèt publicatio bonorū ſ fiat
ad pœnam delinquentis:vt publica egeſtate laboret, vt l.bo
na fides.ff.depoſi.& l.ſi quis.ad leg.Iul.ma.tamen occupatio
bonorum,& partitio per iudicem ſit ad præmium punien-
tium,& laborantium ſubleuationem.& hoc patet in tertia, q̄
applicatur ciuitati.C.de vecti.& commiſ.l.vectigalia.& l.fin.
patet in tertia, quæ datur officialibus in caſu nr̃o.in Auth.
de veter.§.ne autem labor.ibi[collocanda eſt merces & præ
mium,vbi labor & diſpendium.]vt C. de fur. l.manifeſtiſſi-

mè.§.ſed cum in ſecunda.ſi ita eſt, ergo illa bona oīa ſpectāt
ad iudicem,& ciuitatem Paduæ. ¶Secundò hoc probatur:
quia iura,per quæ confiſcātur,ſunt incorporalia: & vim ſuā
vbiq; extendunt.C.de re.di.l.j.§.quoddam. & licèt certo lo-
co agitentur:ſuum tamen nunquam vigorem extendunt, vt
C.de præſcrip.long.tempor.l.fina. ſed ſolùm ſecundùm ſta-
tutum, & conſuetudinem loci, vbi aguntur, diiudican-
tur, vt C.de colla.l.filiæ licèt. ad fin. ergo licèt ſententia lata
fuerit Paduæ:vterq; tamen porrigit effectum ſuum.¶Tertiò
probatur,quia ſententia lata ſuper crimine eſt, ꝙ principali
ter bonorum publicatio venit acceſſoriè: quia ſine ſnīa non
posſit fieri.j.c.cum ſecundùm leges.de hære.li.6. ¶Sed re-
gula eſt,ꝙ acceſſorium ſemper naturam ſequitur principa-
lis.de reg.iur.¶Quartò ſic. publicatio bonorum habet vim
ſuccesſio.quod patet,quia fiſcus tenetur ad debita, & credi-
ta,vt l.ſi tutor. C. ad leg.Iul.de vi.& de bon.da.l.ſi vt propo-
nis.¶Sed ad illum,qui ſuccedit, pertinent omnia bona vbi-
cunq; ſita,vt l.cum hæredes.de acq.poſſ.& de reg.iu. l.hære
ditas.& l.nihil aliud.ſi cer.pe.l.eius qui in prouincia.ergo ad
Paduan.debent omnia pertinere.¶Quintò ſic. ſentētiarum
executio fieri debet per eos,qui eas tulerunt:vel per alios ad
eorum literas,ſi res,ſuper quibus fit executio, non ſint ſitæ
in territorio iudicantis,vt l.à diuo Pio.ff.de re iud. & l.prope
randum.§.ſi verò reus. C. de iudi.ergo ad literas iudicis Pa-
duan.debeat pertinere,per conſequens eſt eius ſententia exe
quenda,& non aliter.& iſtam vltimam partem eſſe veram.ſ.
ꝙ ad officiales,& officium Paduan.debeat pertinere, patet
ꝑ rationes,& iura per hanc partem ſuperius alleg. Et tali ēt
rōne officiales Paduan. & alii per orbem ſuper talibus ſunt
per principem deputati.Sed cum princeps deputat aliquem
ad adminiſtrationem(puta dat tutorem) cenſebitur iſte tu-
tor non ſolū bonorum pupilli, quæ ſunt intra prouinciam iu
dicis decernentis tutelam:ſed ēt bonorum extra,vt C.de ex
cuſat.tut.l.2.& eſt ſpeciale in dato à principe,vt d.l.pupillo.
de tu.& cu.da.ab his.Ita igitur in quæſtione propoſita.offi-
ciales Paduæ à principe.i.Papa in crimine hæreſis occupa-
bunt bona hæretici vbicunq; ſita:hoc tamen moderamento
adhibito,ꝙ bona ſita Bononiæ non occupabunt per ſeipſos:
ſed per relationem ad iudicem Bonon.vt dictum eſt s̃.in ter
tia,& quinta ratione,& in hoc reſidet,vt dixi.¶Dn̄s Io.Cal.
diſputauit etiam illam quæſtionem, ponendo terminos ma-
gis generales:videlicet ſi habens Ferrariæ immobilia: & per
inquiſitorem Florentinum ſit Florentię legitimè condemna
tus de hæreſi:ad quem ex eis illa bona uigore ſupradictæ cō
ſtitutionis ſpectabunt.& concludit, ꝙ tertia pars ſpectat ad
officiales Florentiæ:qui tulerunt ſententiam.quia illa eſt de-
bita ratione laboris,vt dixi in prima ratione ſecundę partis.
Et idem domi.Io.copioſè probat in quarta rōne primæ par
tis:quantùm verò ad alias duas partes,credit, ꝙ illæ debean
tur domino temporali,& officio inquiſitoris ciuitatis Ferra
riæ capiētis pro ſubſidio terræ ſanctæ.quia enim ibi,ſiue Flo
rentiæ,ſiue Paduæ deputauit princeps officiales, ceſſat ratio
do.Ric.quæ locum habet,vbi in loco bonorum non eſſent ſu
per illa publicè deputati alii officiales.& pro hoc alleg.d.l.2.
de excu.tu.ad idem.ff.de tu.& cura.da.ab his.l.2.§.ſi pluros.
& tollitur ratio dictæ ſol.apertè,vt l.tutores. §. hæres inſtitu
tus.ff.de admi.tu.diuerſis enim officialibus ſuper bonis con
fiſcandis per principem deputatis ſingulis prouinciis, nō de
bet vnus bona alterius prouinciæ confiſcare, ſed ſuæ tantū,
vt C.de bo.va.l.ſi qn̄.lib.10.¶Et hæc ratio eſt concludens in
portione,quæ applicanda eſt generali fiſco.i.Papæ:vel Impe
ratori.ſed in parte,quæ cedit lucro iudicum, qui tulerūt ſen-
tentiam,alia ratio locum habet,vt s̃.dixi. & dicit ipſe illā de
ciſionem æquam ad hoc,vt iuriſdictionum euitetur cōfuſio:
& materia diſcordiæ ſubtrahatur.Ego idem cenſeo in portio
ne deputata officio terræ ſanctæ: vt ille officialis illā capiat,
in cuius territorio ſunt bona hæretici condemnati,quia om-
nes illi officiales in hoc recognoſcunt vnam burſam fiſcalē.ſ.
officium terræ ſanctæ.Sed in portione, quæ debetur ciuitati:
de qua intelligemus?an de illa,vbi lata eſt ſententia: vel de il
la,in qua hæreticus habet bona.dicit Rich.de illa,vbi ſenten
tia lata eſt, dom. Ioann.de illa,vbi bona ſunt ſita, vt vidiſtis.
¶Inter iſtos canonum,ac legum patres,quid loquar, dubi-
to:ſed per do.Io.multum arguit illa ratio; quia publicatio ip
ſo iure fit per legem,vt d.c.cum ſecundum leges.ſententia er
go iudicis Paduani,quæ ſubſequitur: non tribuit nouum ius:
ſed vetus declarat.ſicut dicimus in ſententia lata in reali,l.lo
ci corpus.§.competit.ff.ſi ſer.ven. ¶Ius ergo,ſiue dominiū
quæſitum in bonis ſui territorii per ſententiam. l. & canonis
communis Bononiæ non vr̃ auferri poſſe per ſententiam de
claratoriam iudicis Paduani,vt l.inſulā.§.fin.ff.ſo.ma. & hoc
ſine dubio verū puto in terminis qōnum dn̄i Rich. in qbus
ponitur iſtum hæreticum fuiſſe oriundum de Bononia. quo
caſu iudex Bononiæ etiam procedere potuiſſet: nec præuen
tio Paduani auferret ſibi dictum commodum proueniēs ip-
ſo iure ex delicto ſui originarii.arg.ff.de iur.fiſc.¶Sed ſi non
eſſet inde oriundus,ſed tantūmodo posſideret ibi bona,for-
tè poſſet eſſe vera opin.Rich. quia Poteſtas Bononiæ contra
iſtum non poterat procedere:ſi ibi illud crimen non contra-
xit,& ſola poſſesſione iuriſdictio non fundatur, vt dixi s̃. in
q.5.tutius tamen credo ſentire cum domino Io. propter pu-
blicationem,quæ infligitur ipſo iure per l. ſed ſi per ſentētiā
veniret quis priuandus bonis:tunc credo cum domino Ric.
& ad iudicem condemnationis,non ad illum, vbi bona ſunt
ſita,pertineant.ſi alia ratione forum ibi delinquens non ſor-
tiebatur.cum auctoritate tamen illius iudicis, in cuius terri-
torio ſunt ſita bona,iudex ſententiæ applicabit ſibi. ¶Idem
credo de exactis nomine debitoris:vt diſtinguamus inter pu
blicationem per ſentētiam, & quæ fit ipſo iure. & primo ca-
ſu ad iudicem ſententiæ.ſecundo ad iudicem, vbi ſunt debi-
tores,debeant pertinere. Do.Bar.tamen in illa materia in re
petitione l.cunctos populos.ad fi.cum tractat de effectu ſen
tentiæ iudicis exequentis.latius ſic diſtinguit.quandoq; pœ-
na reſpicit perſonam:quādoq; reſpicit bona.primo caſu aut
dicta pœna impoſita reſpicit certi loci iuriſdictionem: & nō
porrigitur ad quædam loca,per conſequentiam ex iuris di-
ſpoſitione,vt l.relegatorum.§.j.& §. interdicere. ff. de inter.
& rele.aut non reſpicit certi loci: ſed certæ artis iuriſdictio-
nem.& tunc non porrigitur extra territorium, vt l. ex ea.ff.
de poſtu.Aliquando verò non reſpicit iuriſdictionē loci, vel
artis:ſed diminutionē ſtatus;vt quia efficitur infamis.& tunc
dr̃ ſtatus eius minui:vel efficitur ſeruus pœnæ, vt l.cognitio-
num.§.æſtimatio.ff.de var.& extraor.cog.Et illo caſu pœna
appoſita in vno loco habet effectum vbiq; locorum;quia ip-
ſum comitatur infamia:ſicut lepra leproſum, vt d.l.ex ea. &
hac ratione excōicatus hic ab ep̄o Paduano debebit vbique
tanquam excōicatus euitari.11.q.j.c.quiſquis.de of.or. c.cū
ab eccleſiarum.¶Secundo caſu qn̄ pœna reſpicit bona pœ-
næ.quidam eſt condemnatus hic in publicatione bonorum.
habet quædam bona alibi:vtrùm illa erunt publicata?ad eui
dentiam huius membri præmittit, ꝙ ciuitas non pōt de iure
communi applicare ſibi bona propter delicta, vt C.de bon.
va.l.j.& ibi no.¶Item ciuitas de iure communi non hēt me-
t rum imperium: t nec cognitionem iſtorum delictorū grauio
rum,vt C.de defen.ciui.l.defenſor. Illæ ergo ciuitates Italiæ,
quæ illam iuriſdictionem exercent (quia bona ſibi publicāt)
hoc faciunt vel ex priuilegio ſpeciali conceſſo per principē:
vel conſuetudinem antiquam: quæ habet vim conſtituti pri-
uilegii,vt l.hoc iure.§.ductus aquæ. de aqua plu.arc.ita dicit
gl.in Auth.de defen.ciui.§.iuſiurandum.in fi.glo.magnæ. &
ſic ciuitates,quæ habent hodie iura fiſcalia, poſſunt dici pro
curatores fiſci in rem ſuam in illa ciuitate.hoc ergo præmiſ-
ſo ſic diſtingue in præcedēti quæſtione, qn̄ pœna reſpicit bo
na.aut iura ſunt ſeparata:ſed eſt eadē burſa fiſcalis in effectu
in

in vtroque loco:aut ſunt ſeparatæ iuriſdictiones,& ſeparatæ
burſæ fiſcales.primo caſu aut illa publicatio fit de iure com-
muni:& bona vtriuſq; loci erunt publicata,vt l.ſi qn̄. de bo.
vac.& fiet executio ꝑ illos officiales,vbi sūt bona.¶Ex quo
infert̃,ꝙ ſi præſes (qui eſt in Marchia pro Eccleſia Roma-
na)publicaret de iure communi bona alicuius: ꝙ intelligerē
tur publicata, quæ habet in ducatu,vel patrimonio beati Pe
tri:quia licèt ſint diuerſæ iuriſdictiones: ſunt tamen in eadē
burſa fiſcali.ſ. Eccleſia Romana.ar.huius c. aut publicatio fit
ſecundū ſtatuta,& conſuetudines ſpeciales:& tunc aut illæ le
ges ſpeciales ſunt in vtroq; loco,vbi bona ſunt delinquentis.
exemplum.plures iudices ſunt deputati à rege n diuerſa ter
ritoria regni.vnus publicauit bona ſecundū cōſtitutiones re
gales,quæ ibi vigent.& hoc caſu ēt bona,quę habet alibi,vbi
viget eadem conſtitutio, erunt publicata,per iura prælleg.
vt dictæ leges ſpeciales non ſint cōes ad vtrunq; locū. exem
plum in Marchia eſt vna conſtitutio,quæ non eſt in ducatu:
tunc talis publicatio non extēditur ad bona, quæ ſunt extra
locum,vt d.l.extra territorium.& c.vt animarum, ſæpius al-
lega.¶Secundo caſu,qn̄ iuriſdictiones ſunt diſtinctæ, & bur
ſæ fiſcales diſtinctæ: tunc aut publicatio fit de iure ſpeciali.
& nō extenditur ad bona alibi ſita per dictas leges:aut fit de
iure communi.& tunc extenditur ad bona vbicunq; poſita.
& hic eſt caſus in l.fi.de accu.& in illo c.ad hoc. C.de epiſ.&
cle.l.ſi quis presbyter.vbi partem bonorum habet curia,vel
patronus,& partem habet Eccleſia. ad hoc l.iuriſperitos. §.
cum oriundus.de excu.tut. ¶Sed poſſes contra prædicta in-
ſtare,inquantum in pluribus membris dixi, ꝙ ſententia per
vnū iudicem lata habet effectum confiſcandorum bonorum
in alterius iudicis territorio. Nam hoc videtur contra l.cum
vnus. §. ſi is qui. ff.de bo.aut.iud.poſſ. ¶So.qn̄ iudex princi
paliter diſponit ſuper bonis(vt contra contumacem:) & lo-
quitur ille.§.qn̄q; diſponit principaliter de perſona: licèt in
contumaciam veniant bona.pone exēplum in l.2.C.ſi pend.
app.mors interue.& tunc extenditur ad bona vbicunq; poſi
ta,vt in illo c.& l.magis puto.§.illud.de re.eo.vbi rōne perſo
næ ſibi ſubiectæ iudex interponit decretum ſuper rebus ali-
bi ſitis.hoc etiam no.Inno.de priuil.c.paſtoralis.& uide om-
nino,quod no.Bar.in l.relegatorum.§.interdicere.ff.de inter
54 di.& releg.¶†Nonò iuxta prædicta quęro.quidam clericus
rōne patrimonii ſuccedit in emphiteuſim, quā habuerat pr̃
à domino temporali: condemnatus eſt iſte clericus ex deli-
cto,& expreſſum eſt in ſumma,ꝙ omnia bona eius epiſcopo
publicentur.dubitatur,an in illa emphyteuſi ſuccedat epiſco
pus,aut dominus ille,à quo habet:& videt̃ primò,ꝙ ep̄o de-
beant applicari.quia res ſequuntur conditionem perſonę. C.
de impo.lu.de.l.j.li.10.in Auth.de eccle.ti.§.ad hoc.de iure-
pa.c.ſi laicus.li.6.non enim homines propter res: ſed res pp
homines Deus creauit,vt l.in pecudum.ff.de vſu.& magis di
gnum trahit ad ſe minus dignum.de conſec.ec. vel alta. c.qđ
in dubiis. cum ergo perſona clerici delinquentis cenſeat̃ eē
de foro epiſcopi;ergo & eius bona,præſertim quia bona cle
ricorum gaudent priuilegio:quo gaudent bona eccleſiaſtica
12.q.2.c.eccleſiarum ſeruos.15.q.j.ca.ſcribitur. Ex quibus
vr̃,quia dicta bona emphyteutica ſunt epiſcopo applicāda.
¶In contrarium tenuit Oldr.rationibus infraſcriptis. & pri
mò,ꝙ quædam ſunt bona,quæ releuantur,ſecundùm condi-
tionem perſonæ,vt mobilia.¶Item ēt peculium clerici pro-
fectitium.i.intuitu eccleſiæ acquiſitum.quibus caſibus intel-
liguntur iura ſuperius alleg.per hoc.C.de metal.& archa.li.
12.& facit quod no.Ho.in ſumma.de pe.cleri.& talia bona,
quæ non regulantur iuxta conditionem perſonæ, vt ſunt bo
na patrimonialia clericorum,peculium aduentitiū pn̄t dici,
rōne quorum bonorum clerici dicuntur oēs tēporalibus ob
noxii.11.q.1.§.cum ergo.vbi his ita reſpondetur,dicendum
eſt propter delictum poſſeſſoris domino talia bona applica
ri.C.de anno.& tribu.l.indictiones.li.10.& 8.diſt. c.quo iu-
re.video enim,ꝙ ratione rei,de qua agitur,ſi feudalis eſt, cō
uenitur clericus coram domino feudi.de fo.comp. c.verū.&
c.ex tranſmiſſa.de hoc.de appel.c.Romana. §.debet.li.6.qd
plura,illa l.patenter determinatur.C.de exac.tribu.l.fi.li.10.
ad hoc facit.C.de vectig.& commiſ.l.ex præſta.præterea ſic
eſſet in caſu conuerſo,ſi bona laici tenentis rem in feudū ab
eccleſia,confiſcentur:feudum ad eccleſiā reuerti dēt.de pœ.
c.in quibuſdam.§.fi.& eo.tit.c.felicis.circa prin.li.6. ¶Si er
go iſto iure vtitur eccleſia pro ſe:igitur ius debet recipere cō
tra ſe.ff.de cond.ind.l.frater à fratre.ad hoc in Auth. de ali.
& emph.§.ſi verò cōtigerit.col.8.vbi publicatis bonis illius,
qui tenet ab eccleſia rem in emphyteuſim:non publicabitur
illa emphyteuſis.ſed ad eccleſiam reuertetur.Ita dicit Oldr.
conſi.90.aduerte,quia dominus Bar. q.illam de publicatio-
ne emphyteuſis feudi,vel libelli latius proſequitur: nec ſunt
termini quæſtionis ita ſtrictè ſumendi in clerico condemna
to in publicatione bonorum. ¶Sed generaliter in quocunq;
feudatario emphyteutico,& libellario: an bonis talis feuda-
tarii,emphyteutæ, & libellarii publicatis prædicta publica-
buntur.Spe.in feudo videtur tenere, ꝙ ſic, in ti.de feu.§.qm̄.
ver.40.Sed contra ipſum eſt tex.expreſſus,qui dicit,ꝙ reuer
titur ad dominum,vel ad cognatos. & ſic fiſco non quærit̃,
vt in 10.col.ſi vaſ.feu.pri.c.j.& de eo,qui interfe.fratrem do
mini ſui.c.j.& de prohi.feu.ali.c.Imperialem. §. illud quoq;.
¶Sed contra prædicta videtur gl.in l.ſi quis in tantam.C.vn
de vi.& idem ibi Cy.& Iac.de Are.Reſpon.fateor,ꝙ ſuo iure
priuatur:non tamen acquiritur offenſo:ſed ad dominum re-
uertitur,per iura prædicta. pro hoc facit, ſi vaſallus efficit̃,
clericus,vel intrat religionem,ſtatim perdit feudum: nec trā
ſit in eccleſiam.caſus eſt 10.col.ſi de feu.contro.fue.c.ſi cle-
ricus.& de beneſi.feu.amit.c.j.in fi.Ratio horum eſt,qa feu-
u datarius debet ſeruitium perſonale.u vt 10.col.quæ cau.feu.
amit.c.j.& quæ fuit prima cauſa beneſi.amit.c.j.& ꝑ hoc hēt
vtile dominium,quod non poteſt ſeparari à ſua cā. ¶Sicut
igitur in fiſcum non tranſit illa obligatio fidelitatis, & ſerui-
tii,quæ eſt merè perſonalis in 10.coll.de for.fideli. & ca.j.de
noua for.fi.c.j.¶Item etiam nō tranſit feudum,maximè qa
aliæ ſunt op.vnius,quàm alterius,vt l.nemo eſt, qui neſciat.
de diuor.& hoc de feudo.Quid de emphyteuſi, an publica-
tis bonis,tranſeat fendum in fiſcum?Spe.vr̃ tenere idem, qđ
in feudo.& d.§.quoniam.ver.40.dicit,ꝙ aut eſt emphyteuſis
eccleſiæ.& eccleſia poteſt repetere à fiſco indubitanter. ca-
ſus eſt in Auth.de ali.& emphy.§.1.col.9. ¶Si verò eſt em-
phyteuta priuati: tunc ſi quidem eſt talis emphyteuſis, quæ
fortè ex conuentione tranſiret in extraneum hæredē. & tran
ſibit in fiſcum,qui hr̃ loco hæredis.C.ad leg.Iu.de vi.l.3.ſi ve
rò ad hæredem extraneum non tranſiret: ſimiliter nec tran
ſibit in fiſcum,vt ff.de bo.dam.l.1.& 2.ibi de hoc.ſed domi-
nus repetet,tanquam re indebitè alienata. & illa ponit Bart.
in l.ſi finita.§.ſi de vectigal.ff.de dam.inf.cui adde quod no.
in l.prima.C.de bo.liber.& C.de fun. pa.l.prima.li.10. facit
quod not.Ioan.And.in c.in præſentia.de proba. ¶In fundo
autem libellario.dicit Bar.ꝙ omnia diſtinguenda, vt in em-
phyteuſi.& quando dicatur libellarius,dic per eum in d.§.ſi
de vectigalibus.¶Decimò,& vltimò quæro.dixi s̃. in 6.op.
55 †quia inferior non poteſt punire ſuperiorem delinquentem
in eius territorio. ſed nunquid ſuperior ligetur ſtatuto epi-
ſcopi,quo cauetur,quicunq; ſic fecerit,ſit excōicatus. vtrùm
erit excommunicatus archiepiſcopus,ſi fecit contra. videtur
ꝙ ſic:quia incidit in factum iam damnatum,vt j.q.j.ca. 1.2.
& 3.& hoc no.3.q.6.c.j.¶Idem Bar.Brix.per l.3.de of.præ.
¶Idem Arch.de conſti.c.2.li.6. habet enim ep̄s generalem
poteſtatem à iure condendi canones.facit de maio.& obed.
c.ſi quis conuenerit.facit 11.q.3.c.non condemnat. ¶Alii,
vt Lau.& Goff.dicunt, ꝙ archiepiſcopus proprius non ligat̃
tali ſtatuto epi.9.q.3.c.2.¶Idem Ber.per c.graue. de præb.
& in Auth.de defen.ci.§.non habentis.coll.3. vbi præſes nō
poteſt

poteſt remouere defenſorē.quia firmatur à pręfecto. ¶Idē
tenet Ho.in ſumma de ſen.exc.§.quis valeat excommunica-
ri.poſt principium.ver.quid ergo. Iſtam opin.tenet do.Ioan.
Cal.in c.j.de rap.in 7.q.vbi latius proſequitur iſtam q.& etiã
quid iuris de ipſo epo veniēte contra: an ligetur ſuo ſtatuto.
tenet ſimiliter,ꝙ nō.vbi plenè uideas.Et hic ſit finis Deo gra
tias,& glorioſæ Virgini Mariæ,& toti cœleſti curiæ.

¶Repetitum fuit iſtud c.per me Petrum de Ancha. minimũ
vtriuſq; iuris doctorem legentē ordinariè Decretales in hac
alma,regia,ac felici ciuitate Paduæ ſalubriter & conſultè gu
bernata per magnificum,& excelſum principem D.Fran.de
Zab.iuniorem,dictæ ciuitatis,& diſtrictus dominum genera
lem,ducem optimum,& populo gratioſum.anno Dñi 1392
die ultima menſis Octob.

ADDITIONES.

a ¶Diuiſerunt.Vide Bal.in c item ſacramenta.5. col.de pa. iur. fir.in vſi. feu.&.de prohi.feu.alie.per Fe.c.i.

b ¶Extenditur.De materia extenſionis vide Ant.Voſel. in l.ſi vero. §.de viro.ff.ſolu.ma.& Lud.in Auth.ſimiliter uer.quinto ſpeciali.C.ad l.fal. per Bal.in l. 1. C. de interdic.But.in c.fin.de conſue.Bar. in l. omnes populi. & ibi Bald.in repetitione.

c ¶Graui præſidi.vide gl.c.2.de of.leg.li.6.& ibi Gul.

d ¶Foro pn̄ali:an appellatione fori veniat tam eccleſiaſticus,q̃ ſecularis. vide Bal.in Auth.qua in prouincia. vbi de crimine agi oportet.

e ¶Indulgentia.Indulgentia quid ſit,vide Io.de Tur.Cre.in c.his auctoritatibus.de pœ.di.1.& ibi plura de indulgentiis.

f ¶Conceſſa eccleſiæ.Vide Pan.conſi.13.1.vol.

g ¶Vagabundum.quis dicatur vagabundus no.glo.in l.4.§.prætor ait. de dam.inf.Ang.& Pe.de ſu.in l.hęres abſens.§.1.ff.de iud.Bar.& Bal.in l.j. C.ubi de cri.agi opor.

h ¶Delinquentē.Delinquens ubi puniri poſſit in l.j.& in Auth. qua in prouincia.& ibi Doc.C.ubi de cri.agi opor.Bar.in l.2.de of.præſi.

i ¶Statuto ciuitatis.adde Bar.in l.cunctos populos.in 9.q.C.de ſum.trin. vbi ẽt per Bal.& idē Bal.in l.2.C.de eunuc.Fed.de Se.conſi.2. gl.& Car. in cle.1.§.1.de for.comp.Pan.in c.1.nu.8.de rap.& incen. Dy. in l.ſi qs. in uer.ubi commiſit.ff.ad mun.

k ¶Alteratur pœna. An & quando poſſit pęna ſtatuti per iudicē alterari.vide Bal.in l.1.C.ſi aduer.deli.Alex.poſt Bar.in l quid ergo.§.pęna.de infa.in l.hos accuſare.§ omnibus de accuſ.Ioa.de Imo.in l.2.de publ.iud.

l ¶Per ſortem.ſors non fuit inuēta à dæmone. no. Gu.26.q.5.c.epi.plura facta ſunt per ſortē Mathias electus.21.di.c.cleros.actuũ.j. a chor.ꝙ fur tũ tamē fecerat.26. q.1. §.1.& 1.q.3.§.item pro Ioſue.Ionatas deprehēſus ibidē Ionas deprehēſus,& in mari proiectus ibidē.& 1.q.4.§.his ita. Zach.c.non eſtimemus.Et quare ſors permiſſa fuit in l.ueteri. & non in noua.no.Io. de Tur.Cre in c.his itaq; 26.q.2.

m ¶Literis ad beneficia.Adde Compo.de reſc.c.2.in prin.

n ¶Captus ab hoſtibus.Nec poteſt uſucapere.l.ait prætor.§.is autē.& ibi Bar.ff.ex qui.cau.ma Nec præſcribit per ſe, ſed per ſubiectas perſonas. Bar.in ea.l.§ planè.

o ¶Perſonam exēptam.Exēpti delinquētes in loco non exēpto qũo puniãtur,no.Bal.in l.j. C.ubi ſena.vel clauſ.

p ¶Valet ſtatutum. Quia ſtatutum pōt fieri ſuper omni eo,quod pōt in pacto deduci.gl in c.2.de conſti.in 6.& in rub.C.de decr.decur.lib.10 & ibi Rebuf. in ver. quæ poſſunt tolli.Bal.in l.1.in fi.in ver.ſecundo reuocare.C.ne fil.pro pat.

q ¶Inducatur præuētio quandoq; p̄uētio inducitur per atteſtationē.quãdoq; per li.cont. quandoq; per libellum. quandoq; per ſn̄iam Bar.plenè in l.ſi plurib.ff.de le.j.per Alex.in l.ſi Titius.de uer.ob.& l.ſi plurib.de le. 1.& ibi Bar.& Alex.idē Alex.in l.ſepulchra.de ſep.vio.

r ¶Litis pēdētia.Lis quando dicatur pēdere,vide c.tenor.& ibi gl.& Doc. de re iud.Car.in cle.2. vt lit.non cont.2.q l.1.ut lit.pen. nil no.ap.pē.per totum titu.l ex eo.C.de app. c.ſecundo requiris.ca.cum ſpeciali.de app. cum concord.

ſ ¶Publicatio bonorum. An fiat ipſo iure,vel per ſn̄iam refert.vide Bal.in Aut.inceſtas. in fi.C.de inc.nup.

t ¶Merum imperium pōt tamè p̄ſcribere,& omnimodam iuriſdictionē: non tamē libertatē abſolutam.Bal.in marg.ver.præſcr. ad fi idē in l.1.in fi.C.de hær.vel act.vēd.Bar.in l.hoſtes.in ver.circa primum. ff.de capti. & l.infamē.ver.quæro utrùm ciuitas ff. pe pu.iud.

u ¶Seruitium perſonale.Dominus tamē tenetur feudatario ad eandē fidelitatē,ad quam feudatarius domino.vt not.Spe.de feu.§.j.ver.1.

SVMMAE.

1 *Miſerabilis perſona poteſt laicum interdicto unde ui coram iudice eccleſiaſtico conuenire.*

2 *Literæ impetratæ vltra duas dietas à loco domicilij principalis, an valeant.*

3 *Tranſitus de vna exceptione declinatoria fori ad aliam valet.*

4 *Exceptio peremptoria poteſt opponi in vim declinatoriæ, ſiue dilatoriæ ad elidendum iuriſdictionem iudicis.*

5 *Vidua poteſt agere interdicto unde ui coram iudice eccleſiaſtico, omiſſo domino feudi.*

6 *Conueniri an quis poſſit per literas apoſtolicas in loco, vbi habet manſionem, in qua interdum conſueuit morari.*

7 *Spoliare viduas, & miſerabiles perſonas, eſt crimen ſacrilegij: quod ſpectat ad forum eccleſiæ.*

8 *Dotalicium ſoluto matrimonio reuerti debet ad heredes viri.*

9 *Domicilium an quis habere poſſit in pluribus locis.*

10 *Legatum ſi factum fuerit reginæ, vel comitiſſæ: & ante mortem teſtatoris moriatur rex, vel Comes: an debeatur legatum illi reginæ, vel comitiſſæ, quæ remanſit vidua.*

1 a EX parte B. †Miſerabilis perſona pōt
laicum interdicto vnde vi
coram iudice eccleſiaſtico conuenire. Et ſunt duæ
partes.In prima ponitur partis conqueſtio.In ſecunda iudi-
cis inſtructio.ſecunda ibi[mandamus.] ¶Iterum prima ſub
diuiditur:quia primò ponit cauſæ commiſſionem, & rei vo-
cationem. Secunda dicti rei exceptionem,& actoris replica
tionem ad illam.ſecunda ibi[idem quoq;.] ¶Primò no.for-
mam petitionis huius reginę,ibi dum dicit[quo per eum,vel
eius complices.]&c.& ſic alternatiuè formauit libellum con
tra ſpoliatos,vel complices. Ratio eſt,ſcd̄m glo.quæ incipit.
not.ꝙ &c. quia ſiue per ſe,ſiue per complices ſpoliauerit:te-
netur ad reſtitutionem,vt c.cum ad ſedem.j̈.de reſt.ſpo. vn-
de quia quodlibet de per ſe ſufficit ad victoriam: cumulari
poſſunt,& alternatiuè deduci.arg.ſ̈.de reſcr.c.2.facit ad q.ſi
ago contra emphyteutam dicens,ꝙ cecidit ab emphyteuſi:
quia ceſſauit in ſolutione canonis per triennium: vel aliena-
uit irrequiſito domino.iſtorum enim quodlibet ſufficiat ad
priuationem,vt l.2.de iure emphy. ergo eſt aptè formatum,
arg. huius c. contrarium tenet doctor meus, quia agens nō
debet ambiguè narrare factum:ſed clarè,& explicitè,vt no.
ff.de rei ven.l.idem Pompon.§.fin.& l.ſi in rem agat aliquis.
eo.ti.& hoc verum,niſi ageretur ex alternatiuo contractu.&
l.2.& l.non vtiq;.de eo,quod cer.lo.& l.vbi autem.de verbo.
ob.& vide quod ipſe no.in l.Gallus.§.ſi eius.ff.de li.& poſth.
2 & quod dixi.j̈.de teſta.c.Raynal.¶Secundò collige, †ꝙ li-
teræ impetratæ ultra duas dietas à loco domicilii principa-
lis,non valent hodie.circa iſtas dietas aliter eſt prouiſum.qđ
dic vt j̈.de reſcr.c.ſtatutum,li.6. ¶Et aduerte ad reſponſum
Papæ,ꝙ iſtæ dietæ non tantùm conſiderantur à loco, in quo
ſita eſt res,quæ petitur:ſed etiam à loco,in quò ille, contra
quem ſit impetratio,conſueuerit commorari.licèt ergo quò
ad forum ordinarii ſufficiat rem,quæ petitur,ſitam eſſe i ſua
diœceſi,vt ſ̈.e.c.ſanè.tamen hoc non ſufficit quò ad delega-
3 tum per literas apoſtolicas.dicam j̈.in 7.q. ¶Tertiò not.in
ver.idem quoque.†ꝙ poteſt fieri tranſitus de vna exceptio-
ne declinatoria fori ad aliam.vnde ſicut in peremptoriis ne-
mo prohibetur pluribus exceptionibus vti, vt c.nullus pluri
bus.ita & in dilatoriis etiam ſucceſſiuè, vt hic.ex quo poſſet
cauilloſus aduocatus protrahere hodie,proponendo vnam:
& cum in ea ſuccubuerit,proponere aliam. & ſic deinceps.
¶Sed dic,ꝙ contra illam fraudem eſt prouiſum per c. paſto
ralis.j̈.de excep.poſſet etiam iudex contra talem litem pro
trahentem comminari pœnam, ſi non probauerit,qđ oppo-
nit,vt no.Compo.ſ̈.de ele.c.quod ſicut. punitur enim etiam
in expenſis, qui malitioſè defert omiſſionem exceptionum,
quam potuit opponere à principio.vt c.exceptio.j̈. de exce.
facit.j̈.de do.& contu. c. finem litibus. ¶Quartò not.ꝙ ille
nobilis obiecit contra donationē propter nuptias:ꝙ ſibi ca-
ſtrum non fuerat conſtante matrimonio aſſignatum. Et
ſic no.ꝙ talis donatio propter nuptias non valet: ſi non fue-
rit deuentum ad traditionem. & hoc eſt expreſſum in dona.
inter

inter vi.& vxo.quæ non confirmatur morte, ſi non fuerit tra
dita poſſeſſio rei donatæ,vt eſt caſus no.in l.Papi. ff.de don.
inter vi.& vxo.ꝙ idem ſit in don.propter nuptias, quæ lucra
ri debet ex pacto:videtur caſus hic, vbi illa exceptio ponit
4 ius.¶Quintò not.ex hoc ver.†ꝙ exceptio peremptoria op-
ponitur qñq; in vim declinatoriæ,ſiue dilatoriæ ad elidendã
iuriſdictionem iudicis.illa enim exceptio, ꝙ caſtrũ non fuit
aſſignatum ratione dotalicii,concernit principalem cãm.&
tñ contra literas ad excludendum iudicium fuit oppoſita.de
quo dic,vt ſ̈.de reſcr.c.conſti.& dixi ſ̈.ca.ſi clericus laicum.
& c.cum ſit.collige tñ hic aliud,ꝙ ſuppreſſio exceptionis p̄-
emptoriæ competentis reo vitiat impetrationem actoris, ſi
de ea non facit mentionem in literis.quod an ſit verũ. j̈.tan
gam in 3.oppo.& plenius ſ̈.de reſcri.c.ſuper literis.¶Sextò
5 no.in verſi.ad hoc.†ꝙ interdicto vnde vi poteſt vidua agere
coram iudice eccleſiaſtico,omiſſo dño feudi. ex quo argue,
ꝙ ſi perſona non priuilegiata ageret tali interdicto, deberet
agere coram dño feudi,non coram ordinario.de hoc qñ co-
ram dño,vel coram alio ſit agendum:dic vt diſtinxi ſ̈.de iu
di.§.ceterũ.¶Septimò no.in ver.mandamus.ꝙ iudices,quo
rum iuriſdictio declinatur,cognoſcunt de exceptione oppo
ſita contra ipſorum iuriſdictionem.de quo ſ̈.de reſcr. c.lite-
ris.vbi plenè per Inn.& l.ex quacunq;.ff.in ius vo. vt eãt &c.
6 ¶Octauò no.†ꝙ pōt quis conueniri per literas apoſtolicas
in loco,vbi habet manſionem: in qua interdum conſueuerit
commorari. & ſic per literas impetratas contra Titium, &
quoſdam Bon.diœceſis poterit conueniri ciuis Bon. qui ha-
bet caſamentum in diœceſi,in quo moratur interdum, puta
tempore meſſium,& vindemiarum.¶Iſtud tamen non col-
ligitur,imò hic contrarium,dum ſubiungit in eadem[rē liti-
gioſam eſſe.]&c.Iſta enim duo exigit tex. ad fundandum iu
riſdictionem iudicis:ergo alterum non ſufficit, vt no.ſ̈.de re
ſcrip.c.ſuper literis.& ideo Io.An.dicit,ꝙ ad tex.qui vr̃ req-
rere,ꝙ habeat terram & manſionem: vbi interdum conſue-
uerit commorari &c.debet ſuppleri,maximè.talis enim mo
ra non aſſidua non eſſet ſufficiens, ſi eſſet omnis actio perſo
nalis.¶Quid de citatione ad cauſam, quæ debet fieri perſo
naliter,vel ad domum,vt l.j.ff.de lib.agno.an ſufficiat ipſam
fieri ad pergulam,vel ſtationem,vel habitationem, qñque in
comitatu temporaneam:dic vt not.Bart. in l.ſi dies. §.j.ff.de
dam.infec.& quod no.in cle.cauſam.j̈.de ele.¶Nonò no.ꝙ
antequam iudex delegatus à Papa procedat in cauſa, debet
ſibi conſtare rem(quæ petitur)non diſtare à loco delegatio-
nis vltra dietas conſilii.& hodie ſi contra formam editam in
c.ſtatutum.fieret impetratio, non valeret proceſſus p eas ha
bitus ipſo iure,vt d.c.ſtatutum.ad fi.de reſcr.li.6.licèt de iu-
re iſto valeret impetratio facta vltra,ſi non trahebatur vltra
duas dietas vt. j̈. de excep.c.olim.&c. ¶Decimò no.tex.dũ
dicit[quæ in petitorio potius.] & c. ꝙ exceptio, ꝙ dñs nō
fuerit reqſitus,opponit agēti petitorio, nō agēti poſſeſſorio.
de quo.j̈.dicam. Similiter illa exceptio [ſint impetatæ vltra
duas dictas à loco domicilii principalis]habet locum in pe
titorio,cum.ſ.agitur rei ven. & ſic in computatione dietarũ
in literis apoſtolicis conſideratur locus domicilii:& non rei,
de qua agitur.quod tenet glo.in d.c.ſtatutum.cum no.in gl.
olim dicebamus.de reſc.li.6.de quo dic,vt ibi no.j̈.in 7.op.
¶Venio ad opp.& primò opp.dicitur hic in fi. ꝙ aliæ exce-
ptiones habent locum in petitorio. & ſic innuit,ꝙ illa exce-
ptio,ꝙ dñs non fuerit requiſitus,reddit literas nullas. ſed cō
tra imò videtur,ꝙ ſint in ſuſpenſo: & iudice laico tepeſcente
facere iuſtitiam,conualeſcant.ſ̈.eo.c.licèt.,in c.ex tenore. &
c.ex tranſmiſſa.Sol.vt gl.fi.& dixi ſ̈.eo.c.licet.& c.ex tenore.
¶Secundò opp.hic innuit,ꝙ ad reſtitutionem feudi, cũ agit
interdicto,poteſt agi coram alio,q̃ coram domino. dum di-
cit,ꝙ hęc exceptio non habet locum in poſſeſſorio.¶Sed cō
tra de not.in c.ceterum.ſ̈.de iud.So.dicit Io.An.ſuper ver.ex
ceptionibus.ꝙ ille tex.debet intelligi in viduis, quæ ſpoliatæ
re feudali,omiſſo domino feudi,poſſunt adire iudicem eccle
ſiaſticum. hæc enim cauſa ſpoliationis fauore viduarum, &
odio ſpoliatorum adeo eſt eccleſiæ reſeruata: ꝙ priuilegio
7 dominorũ feudi non perditur ille fauor.†¶Spoliare enim vi
duas,& miſerabiles perſonas eſt crimen ſacrilegii. quod ſpe
ctat ad forum Eccleſiæ.50.diſt.c.j.& 2.& 16.q.1. c.in cano-
nibus.nec eſt neceſſe, ꝙ in hoc caſu requiratur dominus ſup
iuriſdictione ei reddenda,ſicut dicitur.ſ̈.eod.c.ex tenore.qa
ibi agebat̃ de proprietate:hic verò de poſſeſſorio.¶Sed con
tra iſtud incidenter opp.non plus fauoris debet impendi vi-
duis,q clericis:imò minor. quia non ita ſunt de foro eccle-
ſiæ,vt d.c.ex tenore. & tñ clerici ſpoliati re feudali debent p
b ſequi ius ſuum coram domino feudi.b vt ſ̈.eo.c.verũ. Sol.di-
cit Inn.iuriſdictio clericorum eccleſiæ non reſeruatur, quan
do de poſſeſſionibus agitur priuilegio ſpeciali:ſed de iure cō
muni ab Imperatoribus condito. & ideò per ius commune
ab Imperatoribus ſuper rebus,vel feudis ſuis reuocatur.hoc
dictum non placet Hoſt. ſ.ꝙ iuriſdictio clericorum dicat̃ Ec
cleſiæ ab Imperatoribus reſeruata.quia Eccleſia,& Papa nō
habent iuriſdictionem ab homine,ſed à Deo.ſ̈.ti.j. ca.nouit.
ꝙ aũt ratione rerum temporalium ſubſint ſeculari poteſta-
ti,Deus voluit.& beatus Petrus, & Eccleſia approbauit. qđ
dic,vt no.ſ̈.de maio.& obe.c.ſolitæ.¶Non ob.ꝙ olim cleri-
ci iudicabantur per laicos.ꝙ illud non fiebat de iure: ſed de
facto.quod hic proſequitur.Stet ergo ſolutio,de qua ſ̈.ꝙ ille
tex.loquitur,cum agitur poſſeſſorio: ſecus cum agitur petito
rio,vt in contrariis.ſoluit & aliter. videlicet ꝙ contrarium lo
quitur,cum vterq; litigantium fatentur caſtrum (de quo agi
tur) eſſe feudale. quod dic, vt no.ſ̈.de iudi.c.ceterum. & ſ̈.
eo.c.verum.Sed regina hoc non confitebatur.ſed dicebat il-
lud eſſe ſuum.cum dicebat iure dotalicii ptinere ad ipsũ.&c.
¶Tertiò opp.& videtur,ꝙ illa exceptio,[ꝙ ratione dotalicij
non ſpectaret ad reginam] non debuiſſet admitti.quia ea nō
expreſſa,literas non habuiſſet.Si ergo in hoc falſum ſuggeſ-
ſit(& propter hoc literas habuit)non debent valere, tanquã
falſitate ſuggeſta,vt no. in c.ſuper literis. de reſcript.timore
huius contrarii dicunt quidam, ꝙ falſa ſuggeſtio exceptio-
nis peremptoriæ: vel eiuſdē ſuppreſſio in impetratione non
poteſt opponi in vi dilatorię ad eneruandam iuriſdictionem
iudicis:ſed debet opponi in vim peremptoriæ poſt lit.conte.
vnde exceptio contra literas, ꝙ tacitum pactum de non pe-
tendo,vel præſcriptionem,vel ſolutionem debiti:vel ſi exp̄ſ-
ſi ego debitor,quod ſolui.vel eram tutus præſcriptione, vel
pacto de non petendo.& ſi illa nō poſſunt opponi in uim de
clinatoriæ:ſed in vim peremptoriæ poſt litis conte.hic.n.op-
ponebatur exceptio dotalicii contra literas:& tñ dr̃, ꝙ eſt in
petitorio deferenda.dicit tamen Io.An.ſuper gl.fi.ꝙ ſi actor
exprimeret talem cauſam, etiam proprietatis: qua non ex-
preſſa nō darentur literæ,etiam ad poſſeſſorium:poſſet iſtud
opponi in vim dilatoriæ.verbi gratia.poſſidēs de facto duas
dignitates deiectus eſt ab altera.& quia audietur volens im
petrare.quia fortè non habebat diſpenſationem, vel commē
dationem,exprimit ſe priuilegium habuiſſe ſuper illis, & al-
tera ſpoliatum.non credit ipſe,ꝙ valeat impetratio; licèt q̄-
ſtio priuilegii reſpiciat petitorium.de præben.c.de multa.ad
hoc ergo,vt admittatur effectus illius impetrationis, opor-
tet,ꝙ iuſtificet titulum ſuum:ita ꝙ ſaltem deducatur in du-
bium:ſed ſi nulla cauſa fuit expreſſa in reſcripto: non poſſet
ante reſtitutionem ſibi referri quæſtio. ¶Idem dicit in falſo
manifeſtè expreſſo.vt ſi falsò dicat ſe clericum, vel Ciſterciē
ſem,vt facilius impetret literas.ita dicit Io.An. poſt Vincen.
Ber.hic dicit in glo.fi.quòd iſtud,quod ven t in principali q̄-
ſtione,nō debet proponi in vim dilatoriæ.& dicas de illa ma
teria plenius,vt no.ſ̈.de reſcr.c.ſuper literis. ¶Quartò opp.
& vr̃, ꝙ ſuperuacuè illa domina allegauerit titulum dotali-
cii:cum ſe prætenderet ſpoliatam. & reſtituendus eſt ſpolia-
tus titulo non probato:& etiam prædo.vt ſ̈.de reſt.ſpo. ca.in
literis.

literis.& c.item cum quis.& l.ſi quis ad ſe fundum.C.ad leg.
Iul.de vi.¶So.gl.ſi.fatetur contrarium.ſ.ꝙ iſta regina ſuper-
fluè hoc deduxit.& ideò Papa dicit, ꝙ exceptio carentiæ ti-
tuli dotalicii in hoc iudicio admitti non debuit.¶Sed poſſes
inſtare,& dicere,ꝙ iſta allegabat titulum reſolutũ, & extin-
8 ctum quò ad eam,† quia dotalicium ſoluto matrimonio re-
uerti debuit ad heredes regis : ſicut dos ad vxorem , vt infra
de dona.inter virum,& vxorem.c.fin.¶Sol.ſupple ad textũ,
ꝙ ex pacto , vel cõſuetudine fuerat illud lucrata, vt dicto.c.
fina.& ita ſuper glo.j.Ioan.An.intelligit textũ iſtũ.¶Quintò
oppo.& videtur,ꝙ non valeant literæ apoſtolicæ, omiſſo or-
dinario: ad quem debent litigantes recurrere:non ad Papã,
vt in Autẽ.de mãda.princi. §.ſi tibi.coll.3. & in aut.vt diffe.
iud.§.j.¶Sol.dicit Ioã.An.illud nõ tenet de iure canonico.2
q.6.c.ad Romanã.ſtatuit hoc Papa,vt haberet pulchriorem
curiam:de qua Imperator intẽdens vniuerſæ reipublicæ nõ
curauit,vt not.Bar.in l. Imperatores.ff.de appel.&.C.de ap-
pel.l. præcipimus. ¶Sextò vltra oẽs oppo.iſta regina in ver.
verùm. replicauit, ꝙ in diœceſi Andegauen. ille nobilis ca-
ſtra , & redditus plures haberet.& Papa in ver. mandamus.
mandat inquiri,ſi ibi habet manſionem,in qua interdũ con-
ſueuerit commorari:de quo nihil illa domina dixit:ergo Pa
pa hoc ſupplere de facto non debuit, vt no.in c. bonæ. ſup.
de elect.Inepta enim fuit replicatio reginæ de caſtris,& red
ditibus,ex quibus non ſortitur quis forum.vt dixi ſupra.& l.
libertus.§.ſola poſſeſſio.ff.ad municip.¶Sicut ergo actor, q
ineptè agit,ſuccumbit in principali. vt ſupra titu.j.c. exami-
natã.Ita etiam debet ſuccumbere,ſi ineptè replicat.& reus ſi
militer,ſi ineptè excipit,vt l.j.§.Labeo.ff.de flumi.¶Solu.po
teſt dici, ꝙ qñ eſt diſcrepatio ſuper iuriſdictione,poteſt ſup-
plere de facto:vt ſic defendat iuriſdictionem ſuam,vt l.j.ff. ſi
quis ius dicẽ.non obtẽ.Vel dic,ꝙ illa erat perſona miſerabi
lis.& pro tali poteſt etiam iudex de facto ſupplere,vt pro pu
pillis,& ſimilibus.& l. 4.§. hoc autem iudicium.ff. de dam.
infe.Vel dic tertiò,ꝙ dicta domina in dicto ver. verùm.repli
cauit,ꝙ ille nobilis erat diœceſis Andegaueñ. licèt ergo ſub
iungeret falſam,& ineptam cauſam:hæc falſa cauſa non ha-
bet aptam replicationem vitiare: ſicut nec inepta concluſio
vitiat narrationem aptè conceptam,iuxta opinionem Inno.
de qua.ſ.de iudic.c.examinata.¶Septimò oppo.iſte nobilis
conueniebatur interdicto vñ vi. ꝙ eſt perſona le. vt c. ſæpe
contingit.j.de reſti.ſpo.ergo non à loco rei,quæ petitur, ſed
perſonæ,conuentæ,computatio fiet dietarum.So.glo.quæ in
cipit.ſed Andegaueñ.ꝙ corã ordinario potuiſſet trahi in lo-
co,vbi erat ſita res, vt ſ.eo.c.ſane.ſupplet Io.An. ꝙ etiam in
delegato fiet computatio dietarum.qđ eſt perſonale: tamen
quia eſt reſcriptum à loco, vbi ſita res eſt , fiet cõputatio. de
reſcrip.c.dilectus. 2.& qđ no.Io.An.in dicta gl.olim diceba-
mus.¶Quæro primò ĩ ver. verùm.ꝙ nõ ſolũ Rodeñ. ſed An
degaueñ.poterat conueniri.quaſi ibi ẽt haberet domicilium.
9 †Quæro ergo,an poſſit quis habere domicilium in plurib.
c locis?ᶜgl.3.dicit,ꝙ ſic.ff.de ſenato.l.ſenatores. & j.de ſepul.
c.2. 2.rñſo.lib.6.dicit Inn.idem ſi haberet ibi maiorem par-
tem bonorum ſuorũ.vel larẽ.i.familiam.vel ſi nihil habet:ibi
tñ aſſiduè conuerſatur,vt C.vbi ſenatores,vel clariſſi. l. 2.In
hac l.cõiter.& vltimo membro non eſt diſiuncta,ſed coniun
cta.vt ponit ſupr.de reſcrip. c.dilectus.2. ¶Poſſet circa hoc
dubitari.qa coram ordinario põt quis conueniri pluribus lo
cis:ſcilicet vbi habet larem:vbi maiorem partem fortunarũ:
vbi quotidie conuerſat:vbi contraxit.& ſic de ſingulis.an in
oĩbus iſtis locis poterit cõueniri per literas apoſtolicas,tex.
in c.ſtatutum.dicit[extra domicilium non trahat.]& ſic non
vř quò ad facultatẽ cõueniẽdi ꝑ literas apoſtolicas cõſyde
rãdus alius locus,q̃ domicilii,nõ rei,de qua agitur,vel cõtra
ctus,vel conuerſationis,vt in dicta gl.olim dicebamus .& tã
gã. j.c.dilecti.¶Secundò & vltimò quæro.quare iſta domi-
na appellatur regina:cũ eſſet rex mortuus, & ſic videtur ex-

tincta dignitas,quã habebat in perſona viri.¶Sol. dicit glo.
fin. quouſque vidua alteri nubat , retinet dignitatem prio-
ris mariti.ff.de ſenato.l.fœmina.¶Sed certè iſte tex.dicit, ꝙ
Angliæ reginæ.di c ergo,ꝙ quò ad nomen retinet dignitatẽ,
10 non quò ad effectum.†Vnde ſi legatur reginæ,vel comitiſſę.
& ante mortem teſtatoris moriatur rex,vel comes : non de-
beret legatum ille reginæ,vel comitiſſæ,quæ remanſit vidua.
ar.l.ſi Auguſtæ.& l.qđ principi.de legatis.2. Ille tamen tex.
hoc non probat:ſed bene dicit,ꝙ ea mortua , antequã cedat
dies,legatũ expirat:& futuræ reginæ non debet.& ideò for-
tè aliud eſſet dicendũ in caſu ꝓpoſito.cũ adhuc vidua poſſit
dici regina:ſecus ſi,anteq̃ cederet dies ,alii nuberet : vel dece
deret,vt in l.alleg.in glo.Pe.de Ancha.

ADDITIONES.

a ¶Miſerabilis perſona. Quæ dicantur perſonæ miſerabiles, eſt in arbi-
trio iudi.Pe.de Bel.perti.Bar.& Bal.in l.j.C.quãdo Impe.inter pup.& vi.
Spe.de aduo.§.j.ver.ſed ſi iſte.Inn.in c.ſignificaſti.de off.deleg Doc. &
Io.An.ĩ c.ex tenore.de fo.cõpe.Alex.in l.neq̃.§.ſi.de offi. ꝓcõ.& leg.
b ¶A domino feudi. à quo poteſt ẽt expelli propter crimen.Inn.in c. ve-
rum.de foro cõp.Cardi.in clem.j.de officio ordina.
c ¶An quis poſsit habere domicilium in pluribus locis.no. per Ber.j.in c.
cum qs.de ſep. lib.6.& in c.dilectus de reſcriptis.

S V M M AE.

1 *Laici vſurpantes iura eccleſiarũ,velut ſacrilegi,per iudicem eccle-
ſiaſticum compeſcuntur.*
2 *Vniuerſitas poteſt inferre violentiã turbatiuã:& ſic delinquere.*
3 *Interdictum vti poſſidetis ad hoc, vt competat:non ſufficit probare
ſe in præteritum poſſediſſe:ſed debet probari poſſeſſio de præſenti.*
4 *Iuriſdictio eſt tanq̃ genus, & complectitur ſub ſe mixtum, & merũ
imperium,& iuriſdictionem ſimplicem.*
5 *Bona,& iuriſdictiones etiam temporales poſſunt quæri eccleſiis col
latione relictis:& aliis titulis.*
6 *Iniuria dicitur inferri, cum aliquis turbatur in poſſeſſione ſua.*
7 *Pœnæ variæ quãdo reperiuntur impoſitæ in iure pro eodem delicto,
an concurrant:vel vna tollat aliam.*
8 *Cõmiſit quidã adulteriũ,vel inceſtũ cũ conſanguinea: eps cõdẽnauit
eũ ad perpetuũ carcerẽ:Ptãs vult ipſum decapitare:an poterit.*

1 COnqueſtus. †Laici vſurpãtes iu-
ra eccleſiarum,velut
ſacrilegi,per iudicem eccleſiaſticũ compeſcunt.
Primò ponit q̃rela epi.Scđò iudicis datio,quam primò iuſti
2 ficat.¶Primò no.†ꝙ cõe,ſiue vniuerſitas põt inferre violen
tiã turbatiuã.& ſic põt delinquere.de quo infra de ſimon.c.
dilectus.& ꝑ Inn.de ſen.excõ.c.grauem. ¶Et ſi vniuerſitas
in caſu huius c.vel ſimili condẽnat ad intereſſe, cõtra quem
fiet executio.dic vt no.Bar.in l.miles,ff.de re iud.¶Et colli-
ge,ꝙ ſufficit generaliter proponere querelam contra Pote-
ſtatem, & contra cõe.& ſi ipſum commune conuenitur , ꝙ
oportet ſe defendere per ſuos adminiſtratores , in quos re-
præſentatur vniuerſitas,quæ cenſetur perſona ficta.vt l.mor
tuo.ff.de fideiuſſo.& l. municipib.đ cõditio.& demõſtratio.
¶Quomodo aũt dicatur teneri cõe, ſi officiales ſui,& ꝓſidẽ
tes delinquunt turbãdo,& moleſtãdo. dic vt no.in l. ſicut.§.
3 fina.ff. quod cuiuſq; vniuerſi. no. &c.¶Secundò not.†ꝙ ad
hoc,vt competat interdictum vti poſſi. non ſufficit probare
ſe in ꝓteritum poſſediſſe.ſed dẽt probari poſſeſſio de præſen
ti,vt patet hic, dum dicit [fuiſſe ac eſſe.]&c. poſſeſſio .n. de
ꝓterito non infert neceſſariò in præſenti: ſecus in dominio.
vt l.ſiue poſſidetis.C.de prob.ad hoc vide nota.in l. certum.
§.qui fundum.ff.de confeſſis. facit infra de reſtitut. ſpolia.c.
olim.3.verſic.nec fuit. ¶Tertiò not. ꝙ licèt caſtra,& vil-
læ debeant reſpondere ciuitati:tñ poteſt quãdoq; iuriſdictio
temporalis in eis ad alium pertinere.vt tetigi de iudic.c.ſi. fa
cit l.quæ ex vitio.ad municip.Et uide quod no.in c.nimis.j.
de iureiuran. in nouella. ¶Et aduerte , quia eccleſia Bono-
nienſis prætendebat in iſtis caſtris habere iuriſdictionẽ ple-
no iure.i.cũ mero,& mixto imperio,& iuriſdictione ſimpli-
ci.†Iu-

4 ci.†Iuriſdictio enĩ eſt tãq̃ genus. & cõplectitur ſub ſe mixtũ,
& merũ imperium:& iuriſdictionẽ ſimplicẽ,vt no.in l.impe-
riũ.ff.de iuriſdi.oĩm iud. per Doc.de quo in Spec.de iuriſdi.
oĩm iu.§.3.ver.& not.& ver. ſeq. Vincen.& Franc.exponunt
[pleno iure.] ſ.qa habebat cognoſcere,iudicare,& exequi.
prior expoſitio magis conuenit.hic verò pleno iure. ſicut cũ
alibi dicit gl.de verbo [oĩmodã iuriſdictionẽ.] &c.vt in cle.
1.j.eo.¶Quartò no.ꝙ epus prætendebat ſe eſſe in quaſi poſ
ſeſſione iuriſdictionis.& ſic iuriſdictio (cũ ſit res incorpo-
ralis)dicitur quaſi poſſideri:nõ propriè poſſideri. quia vera
poſſeſſio nõ cadit in iſtis corporalibus , vt in gl.tñ bene ca-
dit turbatio. vt in iſto tex. ¶Spoliatio autem vtrũ cadat.vř,
ꝙ nõ,vt l.ſequit.§.ſi viã.ff.de vſucap.no.de hoc Inn.ſ.de ele.
c.querelã.¶Quintò no. ꝙ ad ſimilitudinẽ inuaſoris tenetur
ille,qui turbat aliũ in iuriſdictione ſua.qđ patet,quia ſicut il
le,cẽſetur ſacrilegus: & corã eccleſiaſtico iudice cõuenitur ,
vt ſ.eodẽ c.cum ſit gñale.ita & ille, vt hic.¶Sextò not.†ꝙ
5 bona, & iuriſdictiones ẽt temporales poſſunt quæri eccleſijs
collatione relictis,& aliis iuſtis titulis. qđ primitus Conſtan
tinus cõceſſit,vt l.hanc.C.de ſacroſanctis ec.poſtea alii Chri
ſtianiſſimi Imperatores in tali acquiſitione,& acquiſitorum
conſeruatione multa priuilegia contulerunt,vt patet in l. ſi.
C.de ſacroſanctis eccle.& per totum illum titulum, & ſeq.&
de epiſco.& cleri.&c. ¶Septimò no.quòd contra vniuerſita
a tẽ ᵃpoteſt exerceri cenſura.quæ cum ſit multiplex, vt c. que
renti.de verborũ ſignific.de qua intelligatur.dic,vt in c.Ro-
mana.§.vniuerſitatis.j.de ſenten.exc.li.6.¶Octauò not. ꝙ
in interdicto vti poſ.nõ admittitur appellatio.de quo articu-
lo,an in iſto , & ĩ aliis interdictis admittatur appellatio. dic
vt no.j.de oper.noui nuncia.c.ſignificantibus.& l. j. C. ſi de
momen.poſ. ¶Nonò no. formam ſententiæ in illo interdi-
cto vti poſſi.venit enim intereſſe, & damna ratione turbatio
nis præteritæ.& cogẽdus eſt,ne turbet in poſterum , vt l.ha-
rum.& l.egi.ff.ſi ſeruitus ven.no.Bar.in l.ſi.ff. vti poſſi. ¶Et
ꝙ mandat ſatisfieri de damnis , & iniurijs:& ſic innuit, ꝙ in
eodẽ libello pñt cumulari ciuilis actio,& criminalis. vt actio
iniuriarum,quæ competit ad vindictã.ar.cõtra.l.interdictũ.
ff.de publi.iudi.& l.prætor edixit.ff.de iniur.& l.lex cõis. eo.
ti. ¶Sed ibi loquitur cũ,criminaliter agitur ad pœnã corpo
ralẽ infligendã. hic verò ad pœnam ciuilem,& parti applicã
dam.argu.j.vt lite nõ cõteſt.c. 1.vbi ad recuperationẽ dotis,
& ſeparationem thori agebatur in eodẽ libello. ¶Decimò
no.ꝙ in criminibus,in quibus laicus eſt de foro eccleſiæ , ſi-
cut ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat cognitio: ita & ſenten
tię executio.¶Nam ſicut Papa lex aĩata in terris cõmittẽdo
cauſæ cognitionem,& deciſionem, vř etiam demandare exe
cutionem,vt c.querẽti.& c.ſignificaſti.ſ.de officio deleg. Ita
dicendum eſt, cum confertur à lege, ſiue cõſtitutione iuriſdi
ctio in certis caſibus:videtur ẽt in eiſdem demandata execu
tio.dixi.ſ.c.cum ſit generale. remittendo ad conſilium Old.
90.¶Vndecimò not.ꝙ mandat generaliter ſatisfieri de dã-
nis, & iniuriis. & licèt in reſcripto videatur ſufficere gene-
ralis expreſſio: tñ in libello requiritur ſpecifica , & expreſſa
mentio,& probatio,ſaltẽ per momẽta , probata turbatione.
6 de quo dic,vt ſ.qđ metus cauſa.c.ſi.† Et no. ꝙ dř inferri ali
cui iniuria,cum turbatur in iuriſdictione ſua.ad hoc l. qui pẽ
dentẽ.ff.de actio.empti. & l.vim facit.de vi, & vi ar.& l.licita
tio.§.qđ illicitè.ff. de publi.Iniuriæ aut æſtimatio quomodo
fiat.dic plenè per Cynum in l. 1. ff.de iniurijs. ¶Duodecimò
no.qđ dixi vſuq; ad ſatisfactionẽ,& c.ꝙ añ ſatisfactionẽ nõ
relaxat ſñia cẽſuræ.& ſic debet ꝓcedere ſatisfactio abſolutio
nẽ.de quo.j.de verb.ſigni.c.ex parte. Et aduerte qa nõ dicit
tex.per quem deberet ſic ſupponi.¶Et ideo poteſt dubitari,
an iſte epus Bono.poſſit exercere per ſeipſum cenſuram cõ-
tra Poteſtatẽ,& cõmune Bono.tex.iſte facit, ꝙ nondum iſte
epus habuit recurſum ad Papam per querelam [quia dicit
conqueſta.] &c.de hoc tñ qñ iudex poſſit cognoſcere de in-

iuria ſibi,vel ſuæ dignitati illata.dic vt no. Inn. in c.ex parte.
de verb.ſig.& c.vene.de cenſi.¶ Opponitur.dř hic,ꝙ iſti in-
uaſores rerum eccleſiaſticarũ ſunt excõicandi . contra iſtud
opponit,& vř,ꝙ ſint ipſo iure excõicati.1 1.q.3. c. in cũctis.
& j.de ſen.excõ.c.cũ pro cauſa.¶ Sol.Io.An.ſuper gl. 2. for
mat iſtud contrarium,qđ glo.nõ tangit,ſed ſimpliciter dicit,
vt tex.ꝙ ſunt excõmunicãdi. & allegat cõcor.Io.And. ponit
ſolutionẽ.& primò,ꝙ viatores eccleſiarũ ſunt ipſo iure excõ
municati,vt in cõtra.Alij verò,vt Hoſt.Phi.& Gof.dicunt in
cẽdiarios,& violatores eccleſiarũ excõicatos : alios nõ.Pet.
& Ab.hic diſtinguũt:aut ſacrilegiũ cõmittitur ĩ pſonã eccle
ſiaſticã.& tunc ſacrilegus ipſo iure eſt excõicatus,p.c.ſi quis
ſuadente. 17.q.4.aut in rẽ eccleſiæ.& tũc eſt excõicandus, vt
hic.aut in ipſam eccleſiã:& tũc ſubdiſtingue.aut cũ incẽdio,
vel effractõe:& tũc excõicatus eſt. & ponit Pe.exẽplũ in eo,
q fregit fores eccleſię.vel ĩ ipſa eccleſia aliquẽ opprimit.j.de
ſen.excõ.c.cõqueſtus.& c.cũ pia cã.aut ſine his(vt qa librũ,
vel calicẽ ĩcautè dimſſũ de eccleſia abſtulit,) & tũc nõ eſt ex
cõicatus.de fur.c.ſi.ita diſtinguit Io.An. q ẽt remittit ad no.
17.q.4.c.oẽs.¶ Sed ex̃ cõtra ꝓdicta opp.& vř, ꝙ iſti inuaſo
res,& violatores eccleſiarũ, & incẽdiarii acrius puniãtur , vt
l.ſi qs hoc genus.C.de ep.& cler.& l.ſacrilegii.ff.ad le.Iul.pe
cu.vbi dãnant ad beſtias,qui manu facta tẽpla effregerũt, &
dona Dei noctu tulerũt.So.iſte tex.loquit, cum agit ciuiliter
ad dãna,& ĩtereſſe.ibi cũ agit criminaliter.& vna ñ tollit aliã
vt l. 1.C.qñ ciuilis actio cri.præ.l. 1. ¶ Sed hic incidẽter q̃ro.
7 † qa cõtra iſtos ſacrilegos alia pœna imponitur ꝑ ius cano-
nicũ:alia ꝑ ius ciuile.vtrũ vna pœna tollat aliã.& hoc eſt vti-
le ſcire in oĩbus criminibus: ĩ qbus alia pęna ĩponit ꝑ ius ca
nonicũ,& alia ꝑ ius ciuile:vř,ꝙ altera,nõ vtraq; debeat reus
puniri,vt l.ſenatus.ff.de accuſa.& c.atſi clerici.ſ.titu. 1.in ſi.
¶ In cõtrariũ vř in Aut.de ſan. ep. §. 1.coll.9.nã licèt aliqs
egerit pñiã de delicto: tñ poterit puniri à iudice ſeculari. &
ita no.Bal.in l.placet.C.de ſa.ſanc.ec. facit l. ſi. C. de ſportu.
¶ Circa tñ iſtũ articulũ , cũ in iure reperientur variæ pœnæ
impoſitę ꝓ eodẽ delicto,an cõcurrãt:latius ſic diſtingue.In-
terdũ vna pœna eſt pñialis:alia iudicialis.& tũc vna nõ tollit
aliã.vt dixi.j.de accu.c.de his.Interdũ vtraq; eſt fori iudicia
lis.& tũc refert.Aut ſunt diuerſi fori (puta vna cõcernit forũ
tpalẽ,& ciuilẽ:altera eccleſiaſticũ.)& tũc aut q̃libet pęna eſt
terminus pęnæ:& vna ĩpoſita,nõ imponit reliqua.ad hoc,qđ
no.de cõſti.c. 2.ꝑ Io.Mo. & in nouella. & Cy.in l.ex̃ territo-
riũ.de iuriſ.oĩm iu.Idẽ dico,ſi ſit diſpenſata pęna cã cognita:
nã talis diſpenſatio ſubrogatur loco totalis pœnæ, vt l.qa er
go.§.pœna grauior.ff.de his,q no.infa.aut vna pœna eſt ꝓpa
ratoria.altera eſt terminus pęnę:tũc vna nõ tollitur ꝑ alterã;
qa in ordinatis adinuicẽ vnũ includit reliquũ : nõ aũt exclu-
dit.C.de epis.& cle.Aut.clericus.aut ambæ pœnæ sũt eiuſdẽ
fori.& tũc refert:aut vna pęna ĩponit ipſo iure:altera ꝑ hoĩẽ.
& tũc cõcurrunt.C.de ſac.ſan.ec.l.nemo martyres.nã tũc fru
ſtra adijceret de pœna hoĩs.qa pœna iuris , & de iure pene-
trabilior eſt,& ſemꝑ ꝓcedit:vñ nũq̃ reſtaret pœna hoĩs,& ſic
eẽt ludibrio.facit qđ no.Inn.in c. ꝓterea req̃ſiſti. de app. aut
vtraq; eſt ĩponẽda ab hoĩe ex legis diſpoſitione, & tũc aut ꝑ
eãdẽ legẽ copulatiuè.& imponit vtraq;,vt l.placet.C. de ſac.
ſan.ecc.& ibi ꝑ Ia.Bu.¶ Aut ꝑ eãdẽ legẽ alternatiuè:& ĩpo-
nit illa,q̃ iudici videbit.C.de ſer.fugit.l.ſi fugitiui.& j. de vi.
& ho.cle.c.à crapula. & ibi no. Aut ĩponũt dictæ pœnæ di-
uerſis legibus.& tũc ſi lex poſterior tẽdit ad delegationẽ pri
oris:& ĩponit pœna ſm̃ leges.Si ãt nõ tẽdit ad derogãdũ:tũc
ſi quidẽ cadit aliqua diſtinctio rõne alicuius qualitatis:& de
bet fieri punitio ſm̃ illã.l.cui delictũ adaptat reſpectu quali-
tatis adiũctæ,vt l. 2.ff.de contu. Si autẽ nulla cadit ibi diſtin-
ctio:eſt iudicis electio.q põt eligere,& ſic videtur, vt l.quo-
b ties.ff.de ac.& obli.facit qđ no.ᵇ Cy.in l. qui ſepulchra.C.de
ſepul.vio.& l. 1.ff.vi bo.rap. per Bar. ibi. ¶ Quid iuris ſi vna
pœna imponit à ſtatuto : alia à iure cõi. an cõcurrant,ſaltẽ

in eo,qđ plus eſt in vna,q̃ in alia.¶Ex p̃dictis põt decidi quæ
8 dam quæſtio.† Quidam commiſit adulterium,vel inceſtum
cnm cõſanguinea:qđ crimẽ pertinet ad eccleſiã:ſaltẽ quãtũ
ad eccleſiaſticã pęnã.modò eps cõdẽnat ad perpetuũ carce-
rẽ.Ptãs vult ipm decapitari, an poſſit?Videt,ꝙ nõ.quia cõ-
dẽnatio epi eſt terminus pęnę.¶In cõtrarium, quia licèt ſit
terminus pœnæ quò ad iura ipſius epi.tñ tpaliter maior pœ
na dẽt imponi.& ideo iudex ſecularis põt vti iure ſuo.nã pœ
na epi ꝓpter qualitatẽ iuris nõ correſpõdet exceſſui.& ideò
cum delictũ non ſit plenè punitũ,debet plenè puniri.ad hoc
optimè l.2.C.de ſport.& vide qđ no.Cy. in l.extra territori-
um.de iuriſd.oĩm iu.¶Quæro, q̃ actio fuerit intentata in il-
lo c.dicunt quidã,ꝙ interdictũ vti poſ.¶Sed cõtra hoc duo
obſtãt.Primò ꝙ dicit tex. [p violentiam vſurparet eccleſia]
¶Si eñ hic fuit violẽtia expulſiua:nõ põt epo cõpetere illud
interdictũ,qđ datur ſoli poſſeſſori, vt l.1.§.hoc interdictũ.ff.
vti poſſi.Sol.non intelligas,ꝙ eccleſiam ſpoliaſſet:tunc enim
malè diceret tex.ꝙ eccleſia eſſet ĩ poſſeſſione.quæ per ſpolia
tionem perditur, vt l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ff.
de acquirẽ.poſſeſſio.Intelligo ergo tex.ꝙ p violentiam inqe
tabant, & dãnificabant eccleſiam. & clericos, & laicos for
ſitan capiebant,vt rñderẽt corã eis. & ꝓpter talem turbatio
nẽ agitur interdicto vti poſ. vt l. vim facit. ff. de vi, & vi ar.
¶ Secundò contra iſtũ intellectũ ob. quia interdictum vti
poſ.cõpetit ꝓ rebus ſoli, vt l.1.§.hoc interdictum.ff.vti poſ.
¶So.verum eſt,ꝙ directũ interdictum vti poſ.datur tm̃ p̃ro
rebus ſoli.ſed vtile competit etiã pro incorporalibus,vt pro
vſufructu,vſu,& alijs incorporalibus.licèt propriè nõ poſſi-
deant, vt l.ſeruus.§.incorporales.ff.de acqui.re.do.ita not.
glo.in d.l.1. in prin.& hic Ioan.An.qui ſubdit, ꝙ põt cõpe-
tere etiam condictio ex can.reintegrãda.3.q.1.¶Sed illa
competit,& locum habet in ſpoliatis, non turbatis.dum di
cit[reintegranda ſpoliatis.]

ADDITIONES.

a ¶ Contra vniuerſitatem.vniuerſitate excõmunicata, an ſinguli ſint excõ
municati.Spec.de ſen.excõ.ver.itẽ no.gl.7.q.1.ſicut vi.& in c.Romana.
b ¶ Quod not.vide Sali.in l.qui ſepulcra.C.de ſepulc.vio.

SVMMAE.

1 *Priuilegiatus vt non teneatur reſpõdere niſi certo loco:ſi in alio loco
reſpondere,vel ſoluere promittit,ibi poterit conueniri.*
2 *Succeſſor conuenitur per literas impetratas ſub nomine ꝓprio cõtra
prædeceſſorem:etiam ſi cum prædeceſſore non fuerit lis conteſtata.*
3 *Priuilegiũ cõceſſum certæ nationi(vt Anglicis)includit etiã clericos.*
4 *Priuilegium alicui conceſſum, ꝙ non teneatur in tali prouincia, vel
diœceſi,intelligitur niſi ibi contraxerit,vel promiſerit.*
5 *Verba cõtractus quando proferuntur in vno loco: & eorum effectus
in alio conſumatur: quò ad forum inſpicimus locum, in quẽ effe-
ctus confertur:non locum,in quo ſunt verba prolata.*
6 *Debitor pecuniæ quando eſt in mora ſoluendi: tenetur creditori ad
intereſſe.*
7 *Clerici priuilegiati ſuper certo foro,in quo conueniantur: pñt tali pri
uilegio renunciare:ſi priuilegium indultum ſit certæ eccleſiæ: vel
generi clericorum.& nu.13.*
8 *Plures cõtra vnũ obligatum poſſunt agere in eodem libello.*
9 *Succeſſor in dignitate conuenitur ex contractu mutui inito cum præ-
deceſſore:ſi fuerit debita ſolemnitas obſeruata.*
10 *Differentia quæ ſit inter reſcripta, priuilegia, & beneficia.*
11 *Reſcripta ex intentione cõcedentis legẽ accipiũt, & regulantur.*
12 *Reſcriptum extenditur ad ſucceſſorem, vel hęredem naturalẽ, ſi tpe
dati reſcripti viuebat is contra quem datum fuit.*
14 *Sententia iudicis ſecularis põt mandari executioni contra clericum:
qui pro laico fideiuſſit in iudicio ſeculari.*
15 *Natio,ſiue origo non tollitur per clericatum.*
16 *Teſtor ſi p̃cipit in vltima volũtate ſtari dicto alicuius,illi ſtandũ eſt.*
17 *Prælatus in adminiſtratione habet pinguius ius, quàm alij admi-
niſtratores.*
18 *Clementina fin.de procurat. quõ intelligatur.*
19 *Iudicis datio contra prælatum ſub nomine dignitatis quare non ex-
pirat:ſed bene mandatum procuratoris.*
20 *Procurator conſtitutus à priuato,q̃re poſſit litem pſequi,dño defun
cto:poſtq̃ fuerat litem conteſtatus: & non ita procurator conſti-
tutus à prælato eccleſiæ.*

1 Dilecti.† Priuilegiatus, vt nõ teneatur rñde
re niſi certo loco:ſi alio loco rñdere,
vel ſoluere promittit,ibi poterit conueniri.& pri-
ma pars ponit querelam actoris:q̃ continet cauſæ comisſio-
nem, & rei exceptionem. Secundò ponit mandatum factũ
reo cũ cõminatiõe,& ꝓuiſione ſi nõ pareat,&c.¶Primò no.
2 †ꝙ p literas impetratas cõtra p̃deceſſorẽ ſub nomine ꝓprio,
conuenitur ſucceſſor,etiã ſi cũ p̃deceſſore nõ fuerit lis cõteſ.
s̃. de reſcri.c.ſignificauit.& de iudi.c.quia verò.vbi remiſi.
3 dicam.j̃.¶Secundò no.† ꝙ priuilegium conceſſum certæ na
tioni (vt Anglicis,Italicis) &c. includit ẽt clericos. ſimile qđ
no.Io.An.đ offi.dele.c.ſi.li.6.ſup ver.diſtrictu. dicã.j̃.¶Ter
4 tiò no.† ꝙ priuilegiũ alicui cõceſſum,ꝙ non teneatur in tali
prouincia, vel diœceſi rñdere:intelligitur, niſi ibi contraxe
rit,vel promiſerit. ad iſtos eñ priuilegium non extendit ſe.
Et loquitur iſte tex.de priuilegio non clauſo in corpore iu-
ris.¶Idem dicendum,ſi clauſum ſit in corpore iuris(vt puta
legatorũ.q ſunt priuilegiati de iure cõi ne rñdeant certo lo-
co)nã ſi ibi cõtrahãt,rñdere tenẽt,vt in l.2.§.legatis.ff.de iu-
di.oẽs aũt ſimililer exẽpti.j̃.de pri.c.1.li.6.Nam & prorſus
extranei rõe contractus, vel deſtinatæ ſolutionis ſortiuntur
ibi forũ:multò magis illi,q tm̃ priuilegio ſe tuenẽt.quia for-
tior ẽ exẽptio iuris cõis,q̃ priuilegij, vt l.eius militis.§.mili-
tia.ff.de teſta.mil.& in Aut.de nõ alie.§.quia nõ ueroſimile.
¶Quartò no.ꝙ ille, qui promiſit rñdere: vel ſoluere certo
loco,poterit ibi cõueniri.Rõ eſt,quia videtur ibi cõtraxiſſe.
de ac.& obli.& locus,ſiue dies eſt pars cõtractus,vt l.1.ad fi.
de eden.¶Vñ ſicut à toto contractu non licet recedere,ꝑpar
te inuita.ita nec à parte,arguendo de toto ad partem, vt l.q̃
5 de tota.de rei vẽ.l.ſicut.C.de ac.& ob.¶Et colligo ex hoc.†
ꝙ qñ verba cõtractus ꝓferunẽ in vno loco.& eorum effectus
in alio conſummatur.quò ad forum inſpicimus locũ:in quẽ
effectus conferẽ,non locũ, in quo ſunt uerba ꝓlata.facit ad
q.no.in cle.j.vt lite pẽ.in gl.ſecus ergo de procuratore con-
ſtituto in curia ad accipiendum poſſeſſionem beneficiorum
extra curiã,ꝙ in loco vbi apprehendit, dicunẽ beneficia va-
care.quia ibi cõfertur effectus,& nõ in curia,vbi conſtitutio
facta fuit.ſed in negotiorũ geſtore,cuius renunciationem ali
bi factam in curia ratam habui:in curia dicunẽ vacare.quia
effectus eſt ibi collatus.¶Quintò no.ꝙ rõne contractus po-
terit quis conueniri non ſolũ corã ordinario illius loci: ſed
etiam coram delegato.Et ideò licèt hodie,qñ actor, & reus
ſunt de eadẽ diœceſi,non poſſit per literas apoſtolicas ex-
trahi,nec etiam vltra vnam dietam, ſi ſunt de diuerſis dioe
ceſibus,vt c.ſtatutum.de reſcrip.lib.6.Sed vbi quis certo lo-
co contraxit:poterit ibi trahi per literas Papæ, etiam vltra
metas dicti c.Inno.colligit ar.ꝙ à loco contractus,vel delicti
cõmiſſi ſunt cõputandæ dietæ.de qbus in d.c.ſtatutũ.¶Sed
illud hic nõ colligiẽ.ſed bene diciẽ,ꝙ p literas cõueniri põt,
vbi cõtraxit:ſiue ſoluere ꝓmiſit:nõ ꝙ ab illo fiat aliqua cõ-
6 putatio dietarũ.qđ tenet Io.And.¶Sextò no.† ꝙ cũ debitor
eſt in mora ſoluẽdi,teneẽ creditori ad intereſſe,& dãna.& lo
quit iſte tex.in debitore pecuniæ.in qua cadit dãnũ, & inte-
reſſe.& intellige intereſſe,ẽt lucri ceſſantis.qa.mercator cõ-
ſueuerat lucrari.qđ dic,vt c.cõqueſtus.j̃.de vſuris.& ita pra
cticatur hic Venetijs:vbi oẽs ſunt mercatores.nã ſi vnus nõ
ſoluit pecuniã in termino, condẽnatur ad intereſſe lucri.de
hoc per Cyn.C.de vſur.Authẽ.ad hoc.& quod no.in l.cũ al-
7 legas.eodem titu.¶Septimò nota,† ꝙ clerici priuilegiati ſu
per certo foro,in quo cõueniant,pñt tali priuilegio renũcia
re.Illud ergo,qđ diciẽ in.c.ſi diligenti.s̃.eo.ꝙ clerici nõ pñt
renunciare priuilegio fori,debet intelligi de priuilegio indul
to toti ordini clericali:ſecus ſi certæ eccleſiæ:ſiue generi cle-
ricorum,

ricorum,vt hic. & l.penul. C. de pac.dixi.s̃.eo. c.ſi diligenti.
¶Et facit ad quæſtionem.ꝗvtrùm exempti poſſint ſe ſubiice-
re alterius iuriſdictioni,de qua in c.ſcienti.de reg.iu.lib. 6.in
mercu.¶Octauò no.ꝙ debitor põt conueniri in loco domi-
cilii,& in loco contractus.& ſic in pluribus locis. cuius autẽ
ſit electio fori:vtrùm rei,vel actoris.dic vt l.j.& 2.ff. de eo, q
a certo loco.¶Nonò no.ꝙ inter dãna, & expenſas a ponitur
differẽtia.ergo ſunt diuerſa.vt in c.in noſtra.j̃. de iniuriis. Et
8 ſic arguit gl.in rub.de iuris.& facti igno. ¶ Decimò not.†ꝙ
plures contra vnum obligatum poſſunt agere eodem libel-
lo.vtrùm autem diuerſis.& vtrũ inſolidum, an ꝑ parte. & ſit
eius debitor obligatus.& an in iſta obligatione, quæ re con-
trahiẽ,pſsĩt plures ĩſolidũ obligari.dic p Cy.C.ſi certũ pet.l.
j.& ff.de duobus reis.l.reo.§.cũ in tabulis.¶Vndecimò not.
9 †ꝙ ex contractu mutui inito cum prædeceſſore conuenitur
ſucceſſor in dignitate.qđ eſt verum,ſi ſeruata fuit debita ſolẽ
nitas in contractu.de qua p Inn. j̃. de fideiuſ.c.qđ quibusdã.
& per Cy.in Auth.hoc ius porrectum. de aliis verò contra-
ctibus,q̃ mutui:an ſucceſſor teneaẽ ad eorum obſeruantiã.
dic.vt j̃.ne præla.vi.ſuas.c.querelam,&c.¶Duodecimò not.
ꝙ cã remittitur ad illum iudicem:qui grauauit,dum exactio
ne partis admiſſa in negotio nõ ꝓceſſit,vt dicit tex.¶Et hoc
ideò eſt,quia errore iuris ductus partem offendit:& ignora-
uit.ergo ad ipſum fuit cauſa remittenda.ſimile.j̃. de excep.
c.ſignificauerunt.¶Regulariter verò non eſt cã remittenda
ad iudicẽ à quo.j̃.de appe.c.accepta.Ita dicit no.Bar.ꝗin quo
dã cõſilio, qđ incipit.clericus nõ ſub noĩe.¶Venio ad opp.
& primò opp.dr̃ hic,ꝙ reſcriptũ fuit impetratũ contra.R.p̃-
deceſſorem iſtius.& ſic ſub noĩe ꝓprio,& vigore talis reſcrip
ti iſte eius ſucceſſor conueniẽ.¶Sed contra de c. ſignificauit.
s̃.de reſcri.¶So.gl.illa remittit ad ibi no.hic tñ dicit, ꝙ ideò
hoc tranſit;qa obligatio,ſup qua reſcriptũ fuit impetratum,
cõcernebat eccleſiã. ergo ſimiliter & reſcriptũ tanq̃ acceſſo
10 riũ.ar.c.ſi ſup grã.de offi.deleg.li.6.† Aduerte latius & p̃mit
te ad euidẽtiã.q̃ ſit dñia inter reſcripta, priuilegia,& bñficia.
in quibus quidẽ vertiẽ ſæpe qõ.an ſint tranſmisſibilia ad ſuc
ceſſorẽ:vel contra ſucceſſores in dignitate,vel hæredes priua
torũ.& diſtingue ſic.qñq; cõcediẽ priuilegiũ,vel aliqđ ius in
certa re cõſtituto in dignitate,vel non conſtituto: tũc vtrùm
ſta conceſſio ſit realis, hoc eſt tranſmisſibilis ad ſucceſſorẽ
in dignitate,vel hæredẽ.no.Dy.in c.priuilegiũ.de regu.iuris.
lib.6.& Bar.in l.qa priuilegiũ.ff.ſolu.ma.vbi ẽt p Bar. vtrùm
ẽt p mortem concedentis expiret talis gratia. reccurro ad c.
ſi gratioſè.li.6.de reſcri.facit qđ not.Bart.in l.centeſimis. de
verb.obli.¶Qñq; nõ conceditur priuilegium,ſed reſcriptũ,
per qđ cognitio cauſæ demandaẽ. & tunc vtrùm tranſeat ad
ſucceſſorem,ſubſtingue.nam qñq; quęriẽ,vtrùm tranſeat ad
ſucceſſorem iudicis:qñq; vtrùm ad ſucceſſorem actoris, qui
impetrauit:vel illũ,contra quem impetratio facta eſt. ¶Pri-
mo caſu qñ q̃ritur,vtrùm tranſeat ad ſucceſſorẽ iudicis im-
petrati.& diſtingue,vt legitur,& no.in c.qm̃ abbas.s̃. de offi
cio delega.& c.fin.eo.ti.¶Secũdo caſu cũ quæriẽ,vtrùm trã-
ſeat ad ſucceſſorem in dignitate, ſiue contra hæredem priua
ti,vel ad hæredes,ſiue ſucceſſores impetrantis. & ſubdiſtin-
gue.Nam aut res,ſuper qua emanauit impetratio, non erat
trãſmisſibilis ad ſucceſſores,vel hæredes:puta erat qõ de tit.
beneficii,qđ non tranſit ad hæredes.8.q.j.c.apoſtolica.& tũc
ſimiliter non tranſibit reſcriptum. qa extincto iure(de quo
a agit)expirat iudicium,nedũ extraordinarium: ſed etiã ordi-
narium,vt l.poſt finitam.ff.de ſuſpec.tuto.& l.ſi mulier. ſolu.
matri.¶Et hoc tã ex parte actoris,q̃ rei.vt per exempla pro
ſequere in reg.is,q in ius.de reg. iu.li.6.in mercu.¶Aut im-
petratio facta eſt ſuper re tranſmisſibili ad hæredem, vel ſuc
ceſſorem in dignitate.& tunc aut eſt facta mentio de ſucceſ-
b ſore:vel hærede.& certum eſt,ꝙ extẽditur.3.q.j.c.in primis.
11 ¶†Sicut enim contractus:ita & reſcripta b ex intentione cõ
cedentis legem accipiunt,& regulantur.c.ſuper literis.de re-
ſcrip.& l.j.§.ſi conuenerit.ff.depoſi.facit.s̃.de arbit.c. fi. & l.
ſi interpellatur.& l.diem proferre. de arbi. Aut in reſcripto
non eſt habita mentio de hærede,vel ſucceſſore. & tunc aut
res non eſt integra:vel eſt integra.Primo caſu aut non eſt in-
regra per citationem tm̃:& perpetuatum eſt reſcriptũ. ſicut
& quælibet iuriſdictio hoc modo præuenitur,vt infra.c. ꝓpo
ſuiſti.& c.ſignificauit.de reſcr.& ibi hæc tenet Bar.& no.Spe.
tit.j.§.reſtat.ver.item mortuo.Bar.tñ Brix.contra dicit,cum
ante litis conteſt.reſcriptum non tranſiret ad hæredes.¶Se-
cundo caſu,qñ res non eſt integra per litis conteſt. & in hoc
oẽs concordãt,ꝙ trãſit ad hæredem.¶Tertio caſu, ꝙ qñ res
eſt integra:ſubdiſtingue.quia aut is,de cuius hęrede,vel ſuc-
ceſſore quæriẽ,comprehẽdebaẽ ſub clauſula gñrali.aut noĩa-
tus erat in reſcripto.primo caſu tenet Goffr. & cõiter oẽs,ꝙ
ſucceſſor conuenire non poteſt,nec conueniri. & ſic intelligi
tur c.ſignificauit.de reſcrip.ſaluò qđ ibi no.Io. An. videlicet
ꝙ prælatus eccleſiæ factus poſt impetrationem põt ex caſu
conueniri.licèt p̃deceſſor fuerit citatus, cum conueniatur ec
cleſia.Secundo caſu qñ noĩatus erat in reſcripto: tũc aut fuit
reſcriptum impetratum pro,vel contra dignitatem. aut pro,
vel contra perſonam.illo caſu hæres,vel ſucceſſor poteſt con
ueniri.& hoc tenet Inn.Hoſt.Pet.& Abbas.licèt Hoſt.contra
rium notet in prælleg.c.ſignificauit.& no. bene.Secundo ca
ſu quando pro,vel contra perſonam.& tunc aut quæritur de
ſingulari ſucceſſore:& ad iſtum non extenditur reſcriptũ:ni-
ſi in caſu Decreta.infra de aliena.iud.vel cum ſcienter ſucce
dit in vitium.de iudi.c.quia.V. de reſtit. ſpolia. c.j. ſecũdùm
Pet.vel cum emanat ſecunda iuſſio,vt dicto.c.quia V. ¶Aut
quærimus de ſucceſſione vniuerſali.& ſup hoc fuit opi. Lau.
Tancre.Philip.Vincen.& Goff.in dicto c.ſignificauit. & Bar.
in dicto c.qa V.dicunt reſcriptum ad illũ non extendi.Dam.
Compoſt.Egi.Pe.de Bel.per.contra.quorum opi.plus placet
Io.An.quia cum ex reſcripto delegationis non concedat ius
aliqđ.ſed tantummodo iudex.non reſultat ex hoc aliquod p̃
iudicium,ſi hæredem reſpiciat.cum ius eius,vel aduerſarii in
hoc non pereat.facit de procurator.c.ex inſinuatione.ad hoc
allegatur l.2.C.quando lib.prin. da. Nõ obſtat quod diciẽ,
ꝙ reſcripta non extendunẽ ad alios. quia illud fatetur Ioan.
And.quò ad alios omnino extraneos:ſed hæres, & ſucceſſor
dicitur eadem perſona, fictione iuris,vt in Auth.de iureiurã.
à mo.præſti.in princi.coll.5.Nõ ob.c.qm̃ abbas. quia inquã
tum reſpicit iudicem datum: iuriſdictio eſt ibi principalis.q̃
meritò expirat,indice dato ſub noĩe proprio,mortuo re inte
gra.¶Sed inquantum reſcriptum reſpicit perſonam partis.
obligatio eſt cenſenda res principalis:reſcriptum,vel iudicis
datio acceſſorium.vnde reſpectu partium non eſt mirum,ſi
cõtemplatione principalis durat acceſſorium. facit de offic.
deleg.c.ſi ſuper gratia. ¶Et aduertendum. qa ſupra dictum
12 eſt.† Reſcriptum extendendum ad hæredem: vel ſucceſſorẽ
naturalem,eſt verum,ſi tempore dati reſcripti viuebat is,cõ
tra quem datum fuit:aliàs ſecus:& ſic loquitur.l.2.ff.q̃ ſen.ſi
ne ap.re.¶Ita diſtinguit Io.An.in c.is qui in ius.Ad iſtud vlti
mum dictum adde,quod nota.in c.cum à te.de reſcrip.quod
c.loquiẽ in caſu,quo literæ diriguntur ad vnum: an includãt
alium de aliis diſpoſitionibus,quàm reſcriptis: an tranſeant
ad ſucceſſorem diſponentis: vel eius, in quem diſpoſitio eſt
collata. tangam infra. ¶Secundò.oppo. dicitur hic, quòd
iſti poſſunt conueniri,vbi promiſerunt ſoluere, vel reſponde
13 re,priuilegio non obſtan. ¶† Sed contra. quia clerici non
poſſunt renunciare priuilegio fori. vt ſup. cap. ſi diligenti.
¶Solu.gloſſ.2.ſentit iſtud contrarium.& dicit, quòd iſtud c.
loquitur de priuilegio ſpeciali certæ nationi clericorum
conceſſo(vt Anglicis.) ſecus eſt de priuilegio publico vti-
litate, & auctoritate. de quo loquitur cap. ſi diligenti. huic
non poteſt renunciari: ſed iſti ſic.ſicut aliis iuribus in fauo-
rem alicuius introductis,vt feriis meſſium,vt cap. fin. de fe-
rijs.& cõſtitutioni ꝓhibenti, ne quis trahatur vltra duas die-

tas à ſua diœceſi.de reſcrip.c.nõnulli.de quo. ſ.c.ſi diligen-
ti.& l.penul.C.de pactis.vel dic, ꝙ hic non dicitur cõſentire
in iudicẽ nõ ſuum. quia Papa eſt iudex ordinarius omniũ:&
ſimiliter delegatus eius,qui eius vice fungitur, vt l.& ſi pꝛtor
ff.de officio eius,cui manda.eſt iuriſdi.& argum. 1 1.q.3.c.cũ
cta.& c.per principalẽ.Vel dic tertiò,ꝙ ĩ aliũ iudicẽ clericus
expreſsè conſentire non poteſt,vt in contrario.& ĩ.c.proxi.
¶Sed tacitè,ſcilicet in alterius diœceſi cõtrahendo,põt. Itẽ
ſi promittat ibi ſoluere,vel rñdere,vt hic. Itẽ dixi in cã recõ
14 uentionis.ſ.c.at ſi clerici.¶ Idẽ dico,† ꝙ ſnĩa iudicis ſecula-
ris põt mandari executioni cõtra clericũ,qui pro laico fide-
iuſſit in iudicio ſeculari,vt dicã.ĩ.c.ſignificaſti.& collige etiã
ex prędicta differentia circa renunciationẽ priuilegio natu-
rali,vel particulari.ꝙ exẽptæ perſonæ poſſunt prorogare iu-
riſdictionẽ iudicis nõ ſui,renũciãdo eorũ ſpeciali priuilegio
exẽptionis.qđ an verũ ſit,arguit pro,& cõtra Io.An.¶Ter-
tiò ex gl.opp.& vr̃,ꝙ ille,qui promiſit rñdere certo loco, nõ
poſſit ad hoc cogi præcipuè.ſed locũ habeat pnĩa.ff. de iuriſ
di.oĩm.iudi.l.ſi cõuenerit.¶ So.dicit Ioã.An.ꝙ debet intelli
gi iſte tex.de illo,q cõtraxit in loco, vbi rñdere ꝓmiſerit. Si
enim ſimpliciter rñdere ꝓmiſiſſet in certo loco : habet locũ
pnĩa,vt in l.cõtraria.¶ Sed ob.huic intellectui iſte tex.dũ di-
cit [ſoluere,vel.rñdere.] & ſic vr̃ ſentire,ꝙ idẽ iuris ſit pro-
mittendo ſoluere certo loco : vel rñdere in loco. ſed exponit
ipſe,vel,ꝓ &.Vel dic,ꝙ ſtat propriè.& eo ipſo,ꝙ rñdere pro
miſit:vr̃ renũciare priuilegio.Vel põt dici,ꝙ nõ põt pœnite
re:qa reſpectu delegati Papæ,(corã quo iſte cõueniebatur,)
iſtud pactũ põt dici de iuriſdictione nõ declinãda,iuxta illa,
q̃ dixi in dicto c.j.ſ.de iudi.¶ Ego dico, ꝙ iſtæ ſol.licèt poſ-
ſint ſuſtineri : tamen faciunt violentiã literæ . nec hic aliquid
dr̃,ꝙ cõtraxerit:ſed ꝙ rñdere promiſit. quæ promisſio eun-
dẽ effectũ produxit:ſicut ſi ſoluere promiſiſſet, vt hic.& pro
batur in l.eũ qui.cum ſua gl.C.de procura.¶Quò ad forum
igitur ſunt paria,vel in loco cõtrahere ſimpliciter, vel ibi cõ
trahere,& alibi facta fuerit ꝓmiſsio de ſoluẽdo, niſi fictione
iuris , l.contraxiſſe.de actio.& obliga.quod eſt verũ quò ad
forum:quantũ verò ad ſolemnitatem actus,qui geritur : vel
quantùm ad intellectum,& intelligentiam verborum(quę eſ
ſent ambigua)debet inſpici locus , in quo verba contractus
ſunt facta,vt nota.Bar.in d.l.contraxiſſe.¶ Quartò oppo. &
videtur in litera:ꝙ iſte poſſit conueniri in iſtis duobus locis,
nihil faciat ad factum.quia illa ratio habet locum,cum corã
illius loci ordinario conuenietur ille,qui ſoluere,vel reſpon-
dere promiſit,¶Sed quæſtio,de qua in tex, habet locũ,cum
quæritur,an conueniri poſſit coram delegato Papæ.& de ip-
ſius reſcripto.¶Ad hoc autem nunquid iſte eps ſe obligauit.
So.dicit Io.And.ꝙ imò facit.qa ex quò in alterius territorio
contrahit,non ſolùm videtur conſentire, ꝙ ibi coram iudice
ordinario conueniatur:ſed ẽt corã iudice delegato.qđ eſt ve
rum,ſecundùm eum,Iſte enim,qui promittit ſoluere certo lo
co,intelligitur renunciaſſe priuilegio in oĩbus iudicibus,ſiue.
corã ordinario,ſiue corã delegato iudice conueniatur.¶ Et
hanc regulam colligit Hoſt. videlicet,ꝙ corã quocunq; ordi
nario(quocũque mõ de iure cõmuni) poſſit quis in loco ali
quo cõueniri:eodẽ mõ & eod.caſu poterit corã delegato Pa
pæ conueniri. quia in nullo grauatur delegatus. ergo proce-
dere poterit: ſicut poſſet ordinarius : niſi forma reſcripti ali-
ter ſe haberet.quod eſt tenendũ menti.Nam per conſtitutio
c nes ſynodales c quandoq; aliter proceditur,quã de iure cõi.
Illum ergo ordinẽ delegatus Papæ tenebitur obſeruare, ſm̃
prædicta.ad hoc facit c.cũ veniſſet.ĩ.de eo,qui mit.in poſſeſ.
& qđ no.Inn.ſ.in rub.¶ Quintò opp.dr̃ hic, ꝙ non obſtante
dicta indulgentia,conueniri põt,vbi ſoluere , vel reſpondere
promiſit.¶ Sed ſm̃ hoc vr̃,ꝙ illa indulgẽtia nihil proſit:quia
ſine ea vbi non promiſiſſet ſoluere, vel reſpondere:non po-
tuiſſet ad reſpondendum cogi, ſ.extra locum domicilij , vel
contractus,ĩ.eo.c.ſi.& ſic vr̃, ꝙ nihil operetur talis indulgen
tia,ſiue priuilegium contra.c.ſi Papa.de priuileg.lib. 6.& l.j.
C.de theſau.lib. 1 0.& l.j.ad munic.¶So.dicit Io.An. priuile-
gium non extenditur niſi ad caſus.vbi per literas apoſtolicas
ſcilicet ſpecialiter,& nõ cõmuni iure cõtrahit forũ. quia vbi
de iure cõmuni cõtrahit forum , non obeſt priuilegiũ , quo
quis non poſſit extra Angliam cõueniri.¶ Tollit ergo, ſiue
elidit dicta indulgentia ius ſingulare:nõ autem ius cõmune.
quod difficilius tollit,vt l.eius militia.§. militia. de teſt.mil.
¶Sicut em̃ expreſſa cõuentio derogat priuilegio.ĩ.de deci.
c.ex multiplici.Ita tacita,quæ inducitur cõtrahendo.pro tan
tõ alibi dicit,ꝙ ſi in gratia dicit[nullo priuilegio obſtante.]
per hæc verba nõ videtur ſublata priuilegia in corpore iuris
clauſa,viduis, eccleſijs,& pupillis cõceſſa. ad hoc vide quod
not.in Authen.qua in prouincia.C.vbi de crimi.agi oportet,
& l.hæres abſens.ff.de iudi. ¶ Ex qua l.collige exemplũ . dr̃
enim ibi , ꝙ hæres nullo priuilegio obſtante , põt conueniri
in loco, vbi poterat eius auctor.pone ergo,ꝙ clericus ſucceſ
ſit laico:an ergo poterit cõueniri ibi, & corã iudice laico.ſi-
cut poterat ille,cui ſucceſſit.certè nõ.quia priuilegiũ quò ad
forũ eſt in corpore iuris clauſum.vt ſ.eo.c.ſi diligenti.¶Sed
ſi clericus ille ſucceſſor haberet priuilegiũ , ꝙ nõ poſſit cõue
niri:niſi corã ſuo conſeruatore . nõ poterit dicto priuilegio
ſe tueri:quominus cõueniatur in loco,in quo poterat defun-
ctus,ſub epõ tñ,vt dicta l.hæres abſens. & ibi p Bar.priuile-
giũ em̃ debet(quãtũ põt)trahi ad intellectũ iuris cõis , vt ſ.
e.c.licet.& de reſcrip.c.cãm. vñ ſi iſte Anglicus haberet do-
miciliũ in Anglia,& in Frãcia(qđ põt eſſe.vt ff.ad muni.l.aſ-
ſumptio.§.fi.) nunquid(quia Anglicus eſt) nõ poterit conue
niri p literas apoſtolicas in Francia?certè ſic. priuilegio , de
quo in textu,nõ obſtan. ſm̃ Inn. ¶ Sextò oppo. & vr̃ , ꝙ iſti
epiſcopo nõ poterat iſta indulgentia cõcedi.quia indulgen-
tia cõcernebat Anglicos.& ſic laicos nõ clericos. qđ eſt ge-
nus de per ſe.vt c.duo ſunt genera. 1 2.qõne.2.hinc eſt,ꝙ in-
terdicto clero,non vr̃ interdictus populus,nec ẽt econuerſo,
vt c.ſi ſententia.de ſentẽ.excõ.li.6.¶ Sol.magis latè ſumitur
nomẽ nationis,ſiue gentis , q̃ populi:nõ em̃ clericatus tollit
domiciliũ originis : ſed bñ deſinit eſſe de populo , q ſe Deo
15 dedicauit.vt d.ca.ſi ſentẽtia. ¶†Natio ergo,ſiue origo(tanq̃
immutabilis)nõ tollitur per clericatũ: ne imagine naturæ ve
ritas obumbretur,vt l.filio quẽ pater.ff.de libe.& poſthu.Et
prædicta procedunt,cũ priuilegiũ, vel cõſtitutio loquitur de
populo,vel natione . Quid ſi cõceditur ciuibus priuilegium:
an cõprehendat clericos.credo,ꝙ ſic,quia ſuperueniens di-
gnitas clericatus ñ facit deſinere eſſe ciuẽ. ſicut ſenatoria di
gnitas nõ mutat domicilium , ſed addit,vt l.pe.ff.de ſenato.
¶ Idẽ dico,ſi dicatur in priuilegio[cõcedimus vniuerſitati.]
& ſub noĩe vniuerſitatis ẽt clerici includãtur.Ol.ꝙ ſic cõſi.3.
vbi vide.¶ Septimò oppo. & vr̃,ꝙ quis nõ poſſit cõueniri in
loco,vbi ſoluere, vel rñdere promiſit . quia impoſſibile erit
eum citari extra illum locum,vt l.extra territorium.de iuriſ-
di.omniũ iud. Cum ergo ſine citatione non teneat iudiciũ ,
vt l.ea quæ. C. quõ, & quando iudex.& hoc caſu impoſſibi-
lis ſit citatio(vt dixi) non tamen ſequitur, ꝙ fruſtra dicatur,
ꝙ poſſit ille, qui contraxit, vel ſoluere promiſit , conueniri
in illo loco.So.vt dicã.ĩ.eo.c.ſi. in ſecunda opp. vbi quid iu-
ris de iſta citatione fienda extra territorium . ¶ Quęrit gl.
dicitur in tex.ꝙ iſte tenetur ſatisfacere moderatas expenſas,
& etiam damna.qualiter iſta debent probari. Arguit primò
glo.ꝙ per iuramentum illius,qui eas fecit,præmiſſa taxatio-
ne à iudice,vt C.de iudi.l.ſancimus. cum alijs alleg. in gloſſ.
¶ Sed dicta iura loquũtur de expenſis,& alijs , quæ contin-
gunt,pendente iudicio: quæ veniunt officio iudicis mercena
rio,& probantur per iuramentum,vt dictis iuribus. Quædã
ſunt damna,& expenſæ,quę habuerunt originem ante litem
motam:& debent probari per teſtes, niſi cõtra doloſum : cõ
tra quẽ ſufficit probatio p iuramentũ:poſtq̃ cõſtat de dolo,
vt c.ſi.qđ metus cã.In caſu ergo huius c. ſi.iſte epiſcopus nõ
fuit

fuit in dolo.debent plenè probari iſtæ expenſæ , vt dicit glo.
quam bene no. & limita quod dicit de probatione p iuramẽ
6 tum fienda.cum dolus, vel rapina deprehenditur interueniſ
ſe:habet locum,cum agitur contra ipſum doloſum. Si verò
tertius ex alterius dolo conueniatur(vt uilla pro maleficio:
vel deprædatione commiſſa in ſuo diſtrictu.) & dicto ca-
ſu,& ſimilibus plenè probari dẽt,vt no.in l.ſi qñ. C.vñ vi. &
d.c.at ſi qñ.dicit tñ hic gl.ꝙ ad hoc,vt intereſſe proueniẽs ex
contractu non expediat ꝓbare p teſtes,dẽt in contractu ſem
per exprimi certa cã ſummaria,vt ff.de pꝛto.ſtip.l. fi. cõtrahẽ
tes aũt aliter in contractu cõueniunt,videlicet ꝙ de dãnis, &
intereſſe ꝓmittit ſtare ſimplici verbo cõtrahentis cũ iuramẽ
to:vt ſic releuetur à ꝓbatione iſtius intereſſe p teſtes.Spe. in
ti.de ꝓba.§.videndum. ver.ſed qđ.videtur dicere, ꝙ talis cõ
uentio nihil operatur.¶ Idem Cy.in l.ſi quis in conſcribẽdo.
C.de epi.& cleri. Nã inuitaret per hoc creditor , q iuraret,
ad delinquendum. & ſic valet,vt l. cõuenire.de pac. dot.Nõ
obſt.l.iuſiurandum ex conuentione.de iureiur.ubi põt defer
ri iuramentum aduerſario ſuper debito.& eſt ſtandum;quia
loquit̃,qñ põſt debitum iuramentum defertur. ¶ Sed quæ-
ſtio noſtra loquitur,quando defertur ſuper debito nondum
in eſſe producto.quod ſola alterius contrahentis volũtate ꝓ-
duci non poteſt,vt l.j.ff.de leg.2. & qđ leg. & not.ff. de verb.
obli.l.ſi quis arbitratu. per Bart.¶Et huic opi.adde, qđ not.
Cyn.in l.j.C.de ſacroſanc.eccle.Bart.in dicta l.ſi.de pręto.ſti
pula.dicit,ꝙ ſi promitto ſtare ſimplici dicto tuo: vel iuramẽ
to tuo.ꝙ iſtud me non obliget.quin ego poſſim hoc reuoca
re,anteq̃ tu declares. Caſus eſt.C.de iureiuran.vbi facta erat
declaratio in iudicio,quæ habet vim ſtipulationis,vt ff.de fi-
deiuſſo.mi.l.cum oſtendimus.multò magis ergo poteſt reuo
cari,ſi hæc eſt facta extra iudicium,vt in caſu quæſtionis.
¶Sed poſtq̃ quis declarauit,dicit,ꝙ valet eius declaratio.ta-
men debet reduci ad arbitrium boni viri , vt l. ſi libertus, de
oper.liberto.& l.penul.ff.de arbi.& l.ſi pro ea.C.de dotis ꝓ-
miſ.& quod ibi no per gl.& Doct.¶Non obſtat, quod dicit
Cyn.ꝙ per hoc inuitantur homines ad delinquendum.quia
arbitrium boni viri tollit contrarium.Non ob.ſi dicit,ꝙ quã
do confertur in ſimplicem voluntatem,non habet locum ar
bitrium boni viri.quia ſemper intelligitur.dum tamen dolus
abſit, vt l.creditor.§.Lucius.ff.manda.¶Sed dolus præſume
16 retur,ſi plus arbitraretur:ergo &c.& hoc in cõtractibus.†In
vltimis verò volũtatibus,ſi teſtator præcipit ſtari dicto talis,
an valeat.dic,ꝙ ſic,vt l.Theopompus.ff.de do.prælc. & qđ di
ctum eſt in contractibus ſtandum eſſe,vel non , dicto contra
hentis.vtrùm habeat locũ,ſi partes conueniant ſtare dicto,
vel iuramẽto tertii:puta Petri.dic,vt l.j.ff. quarũ rerũ act. nõ
dat.¶Secundò quæro.dicitur hic in tex.ꝙ ſucceſſor in digni
tate tenet rñdere coram delegato impetrato coram pꝛdeceſ-
ſore. & ſic durat delegatio. ſed vtrùm duret procuratio. po-
ne enim,ꝙ prædeceſſor noĩe eccleſiæ conſtituit procuratorẽ
in cauſa:vel ad negotia re integra,vel non integra.conſtituẽs
morit̃:an expiret officium procurationis?vr̃,ꝙ non. quia ec-
cleſia non deſinit prælato mortuo:ſed ſemper durat. 1 1. q.2.
c.liberti.ergo nec ꝓcurator.¶Item(vt hic apparet)nõ expi-
rat iudicis datio:q̃ concernit dignitatem,vt hic.ergo nec ꝓ-
curatoris cõſtitutio.qa mãdata ꝓcuratoris, & iuriſdictionis
ſunt multũ vicina,vt l.& qa.ff.de iuriſ.om. iudi.facit. c. ſi gra
tioſæ.de reſcri.li.6.¶Itẽ conſtat,ꝙ pꝛlatus habuit poteſtatem
17 conſtituendi,vt ſ.de reſcri.c.edoceri.†Nam prælatus in ad-
miniſtratione pinguius ius hẽt,q̃ alii adminiſtratores.qđ pa
tet,qa ante lit.cõte.ꝓcuratorẽ cõſtituit.ſed non ſic alii , vt c.
cũ cãm.de iuram̃.calum.& l.neq; timore.C. de ꝓcura. & qđ
no.Inn.in c.licèt Heli.de ſimo.Cum ergo omnia,q̃ geſta ſunt
nomine dignitatis,non expirent per obitum prẹlati,ſed rata
manent , ẽt quæ poſt eius mortem veniunt expediẽda. vt l.ſi
tutelę.ff.de adminiſtra.tutorũ.Et illã opinionem tenet Inno.
ſcilicet ꝙ in iudiciis , ẽt re integra,mortuo prælato conſti-
tuente,durat officium procuratoris.& poſt litis conteſtatio
nem videtur, quòd iſta opi.Ioann.ſine dubio vera ſit.quia
dicto caſu procurator effectus eſt dominus litis.& per mor-
tem domini non expirat eius mandatum,vt l.ſi defunctus.ff.
de procurato. In procuratore autem ad negotia dicit , quòd
durat in incæptis.Sed nõ debet noua negotia inchoare.argu
ff.de neg.geſt.l.nam & ſeruus.§.ſi viuo.Et idem,qđ dictũ eſt
de procuratoribus conſtitutis à prælatis, dicit Inn.de procu
ratoribus conſtitutis à rectoribus ciuitatis,ſiue ſint annales,
ſiue perpetui.¶ Alia eſt opi.Hoſti.dicẽtis,quòd mortuo præ
lato etiam poſt litem conteſt.in cauſa per procuratorem, ip
ſe procurator non procedet in cauſa , donec fuerit eccleſiæ
de prælato prouiſum.quia ſede vacante nil debet innouari,
vt infra ne ſe.va.c.ſi.qđ c.loquitur lit.conteſt.cum tractet de
receptione teſtium. ¶Et licèt loquatur in prælato conuẽto:
multò fortius eſt hoc dicendum in prælato agente. quia ſi
non licet defendere, quod eſt fauorabile,vt l.exigendum.C.
de procurato.& ff.eo.tit.l.ſeruum.§.publico.multò minus li
cet agere,vt dicto.§.publico.Gui.de hoc tractat in Spe. de ꝓ
curato.§.2.& verſi.ſed nunquid procurator.& de ſyndi.§.1.
ver.quid ſi aliqua. Archi.in c. 1 de procurato.c.ſi duo.lib.6.
latè diſputat.& concordando dictas opi dicit , quòd ſi talis
procurator cõnſtitutus fuit ſuper rebus ſpectantibus ad præ
latum ſolum:habet locum opinio Hoſtien.ut ſede uacãte nil
dẽat innouari. Si uerò ſpectat ad prælatũ , & Capitulũ: uel
18 ſolum Capitulum, ſit uera opi.Inn.†Hodie habemus Decre
talem, qua dicitur, quod expirat mandatum talis procura-
toris per mortem prælati,etiam quò ad negotia iam incæp-
ta,ut in clemen.ſi. ĩ. de procurato.quod eſt intelligendum, ſi
conſtitutus erat in cauſis ſpectantibus ad prælatum tantùm:
ſecus in cauſis,quæ ſpectarent ad Capitulum tm̃: uel Capitu
lum,& prælatum ſecundũ opi.Archi.q̃ uidetur probabilis,
ut no.in d.cle.ubi dicit Pau.quòd qñ pertinet ad prælatum,
expirat,ſiue ſolus,ſiue cum conſenſu Capituli,ſiue cum con-
ſilio talem conſtituat.ut ſic hoc caſu nomine prælati intelli-
gatur eccleſia.7.q.1.c.ſciæ.Si uerò Capitulum conſtituit au-
ctoritate prælati,non expirat per obitum prælati,quia uiuit
conſtituens,nec expedit uiuere præſtantem auctoritatẽ.¶Si
militer nõ expirat,ſi cõſtituat̃ ꝓcurator à pꝛlato,& Capitulo
ſimul ĩ cã cõi.ne ſe.va.c.j.li.6.& de reg.c.ſi.li.6.¶Sed q̃rit ici
19 dẽter,† q̃ ẽ rõ, ꝙ iudicis datio cõtra pꝛlatũ ſub noĩe dignita-
tis nõ expirat ẽt re itegra,& expirat mãdatũ ꝓcuratoris.dic
primò,ꝙ delegatus hẽt ptãtem à lege,q̃ cõfirmat dictã dele
gationẽ, vt l.& qa.de iuriſ. oĩm iud.& iõ durat.ꝓcurator ve-
rò ſuſcipit ptãtẽ ab hoĩe.q̃ p eius obitũ expirat.hæc rõ nõ vr̃
bona.qa mandatũ ꝓcuratoris ẽt ſumit robur à lege. qa poſt
litis cõteſta.nõ põt reuocari.& tñ iudicis datio reuocari poſ
ſet,vt ĩ.de ꝓcura.c.q̃nis.& ff.e.ti.l.poſt litẽ. cõũcta l.iudiciũ
ſoluit.de iudi. Quãtu ergo ad potẽtiã hñt ſe vt excedẽtia , &
exceſſa.vel põt ęſſe rõ,ſm̃ Zenze.in d.cle.fauor eccleſiæ.quia
ſede vacãte, &c.vel dic,ꝙ ſede vacãte adminiſtratio deuolui
tur ad Capitulũ,qđ tenet ab aliq̃b.abſtinere:vt à collationi-
bus bñficiorũ,ꝓſecutiõe litiũ, & ſi.¶Si ergo adminiſtratori
dato à iure ſede vac. interdr̃ exercitiũ pꝛdictorũ iuriũ.multò
magis dẽt interdici ꝓcuratoris datio à pꝛlato: cuius admini-
ſtratio , & oẽ ius p eius obitũ eſt finita.nã licèt talis ꝓcura-
tor fuerit cõſtitutus ſub noĩe dignitatis, q̃ nõ morit̃ , vt d.c.
liberti.cũ dignitas nõ cõſtituat eũ.qa eſt res inanimata. Sed
pꝛlatus mortuus ẽ:iõ expirat.ſicut eo ſuſpẽſo ab adminiſtra-
tione,ſuſpẽderet ẽt ꝓcurationis officiũ:ſicut vicarii ſui, vt c.
Romana.de officio vica.li.6.¶Et infert illa rõ, idẽ eſſe de ꝓ
curatore cõſtituto à rectore ſeculari ꝓuinciæ : vel ciuitatis.
qa ius eccleſiaſticũ,& publicũ pari paſſũ ambulat,vt l. inter
diuinũ.C.de ſacroſ.eccl.& l.j.ff.de iuſt.& iure.¶Alii alias rõ
nes reddũt,meo iudicio,multũ debiles,vt apparet in d.cle.p
20 Pau.Lau.Zen.Stepha.& alios.Et iterum q̃res, †quare procu
rator conſtitutus à priuato poteſt litem proſequi,dño defun

ςto,poſtq̃ fuerat litē cōteſtatus.& non ita procurator conſti
tutus à prælato eccleſię. Superior enim quæſtio quærit de ra
tione differentię inter delegationē factā ſub noīe dignitatis,
& procurationē factā dicto noīe.Iſta verò quærit,quæ eſt ra
tio,quare magis expirat lit.cōte.mandatū procuratoris præ
lati morientis,q̃ alterius.¶ Nō reperio,ꝙ Doc.bonā differē
tiā aſſignent.& verè niſi emanaſſet illa cle.ſi.oēs cōiter rñde
rent,ꝙ non expiraret,prælato mortuo,poſt li.cōte.ſm̃ Inno.
licèt fortè nō haberet exercitiū vacāte ſede,ſm̃ Hoſt.ego di-
co, ꝙ rō dñiæ eſt: ꝙ mortuo priuato hæreditas repñtat pſo
nā defuncti,vt l.mortuo.ff.de fideiuſſ.vñ perſona procurato
ris habet ſubſiſtentiā in pſona repñtata.¶ Sed mortuo præ-
lato,beneficiū, ſiue eccleſia non ſuſtinet, ſiue repñtat perſo-
nā plati mortui,vel alterius.& iō nullius pſonā dr̃ gerere ꝓ-
curator iſte:meritò expirat.& ſic extincto principali, nō du
ret acceſſoriū,vt in reg.cū principalis. melior vr̃ rō. quia in
iudicijs quaſi cōtrahit.vt l.3.§.idē ſcribit.ff.de pecu. q quaſi
cōtractus regula tpis futuri p mortē cōſtituētis extinguitur.
Vel pōt dici, ꝙ aliud eſt in cōſtitutione ꝓcuratoris, q̃ fit à
verò dño.aliud de illa,q̃ fit ab adminiſtratore.prima em̃ du-
rat,eo mortuo poſt litē cōte.ſcđa nō.ad hoc optimè.l.pupil.
& l.p epiſtolā.ff.de acqui.hær.p Bar.p quā l.dicit ipſe,ꝙ cō-
promiſſum factū à plato morte eius extinguitur. de quo in
Spec.de arbi.§.fi. ver. qđ ſi platus.Similiter ſi platus ſuſcipit
cōpromiſſum ſub noīe dignitatis:morte eius extinguitur.vn
de ſicut cōpromiſſum nō tranſit ad hæredē,ff.ad arbi.l.diē
proferre.§.1. ſic nō trāſit ad ſucceſſorē in dignitate. ad hoc
qđ no.Inn.s̃.de offi.del.c.fi. ¶ Nō ob.qđ dicimus de delega
tione facta ſub nōie dignitatis.qa illud verū,qñ aliqua iuriſ
dictio cōmittit. ſed qō nr̃a loquitur, qñ committitur aliqđ
d exercitiū:ſiue aliquis actus,vt cōpromiſſū,d & ſimilia.vt no.
Inn.in c.fi.& Bar.in l.qui liberè.§.hæc verba.ff.de vul. & pu.
Et prædicta locū habēt in tacita reuocatione,q̃ fit poſt mor
tē.¶ De expreſſa autē dubitari pōt, an ſolus platus reuoca-
re poſſit procuratorē ab ipſo,& Capitulo cōſtitutū.& econ-
tra Capitulū poſſit reuocare procuratorē à ſe cōſtitutum cū
auct.plati.vel pupillus procuratorē cōſtitutū auct.tutoris:qđ
pōt vt l. neq;.C.de procu. vel vniuerſitas cōſtitutū actorē cū
decreto ſuperioris.an ſolus tutor in caſu ſuo:vel ſola vniuerſi
tas reuocabit hūc ꝓcur.& acto.Innc. vr̃ tenere ꝙ ſic. in c.ad
hoc.quę hodie incipit.pñtiū.de teſti.li.6.de quo plenè p Bar.
in l.actor.ff.rē ra.ha.& per Archi.5.q.3. c.tua.¶ Tertiò prin
cipaliter quæro.dr̃ hic,ꝙ indulgētia fuit cōceſſa oībus Ang-
licis.quæro vtrū in iſta indulgētia includātur Anglici nō ha-
bitantes in Anglia:vel forēſes nō Anglici in Anglia habitan
tes.D.Bar.ponit ſimilem quæſtionē in l.prouinciales.de ver.
ſig. qñ ſ. ciui Lucano ſunt conceſſæ repræſaliæ contra Flo-
rētinos. vtrùm per eas Florentini non habitantes Florentiæ,
ſed Lucæ, vel alibi (ita tamen reperti) poterunt cōueniri.
Barto.dicit,ꝙ ille illo caſu dr̃ Florentinus, ſeu de Florētia,
qui ibi conuerſatur,& moratur.& ſic magis inſpiciatur acci
dēs,q̃ origo.¶ Et in repræſalijs dicit Bar.verū eſſe alia rōne
videlicet quia cōcedūtur pp delictū populi.iō debēt intelli-
gi cōceſſæ cōtra Florentinos.ſ. pñtes. & adducit.ff.de magi.
cōue.l.j.in prin.cū ſua gl.Et vide,qđ no.j̃.de reſcri.c.ſtatutū.
§.cū verò.in gl.olim dicebamus.ad fi.vbi in dubio,cū fit mē
tio de talibus talis diœceſis &c.ſemp debeamus ītelligere de
diœceſi domicilij:non originis.ad qđ optimè d.l.ꝓuinciales.
dicit enim ſic.prouinciales eos accipere debemus,qui in pro
uincia domicilium habēt:nō eos,qui de ꝓuincia oriūdi ſūt.
Sic ergo ī caſu huius.c. Anglicos accipere debemus, ar. d.l.

ADDITIONES.

a ¶ Dña,& expenſas.appellatione expenſarum non veniunt dāna.Bal.in l.
terminato.C.de fru.& li.exp.Alex in l.fi.ff de alie.iudi.mutan.cauſa fa.
& l.1.§.fi.ff.ſi.quis ius di.non ob.vbi omnino vide.
b ¶ Reſcripta in quo differunt reſcriptum,& beneficiū, vide Bar.in l.bene
ficium.ff.de conſti prin.in fi. ver.quæro quæ ſit. & ibi oīo vide do. Iaſo.
c ¶ Conſtitutiones ſynodales.quæ poſſunt imponere penā executoribus te-
ſtatorum Bald.in l.1.in vlti.q.C.de his quæ pœnæ no.
d ¶ Per iuramentum fienda.Probatio per iuramentum dicitur ficta proba
tio.Bal in c 1.§.conuenticulas.de pace iura.fir.ver.item iuramentum.&
iu rub.C.de ꝓba.de viſa diffinitione No.intellectū ad cle.ſi.de procur.

SVMMAE.

1 *Clericus ſine diœceſani licentia non poteſt ſe ſubmittere iuriſdictioni*
non ſui iudicis.& nu.5.
2 *Promiſſio,quæ fit in iudicio,validior eſt,quā illa,q̃ fit extra iudiciū.*
3 *Conſenſus priuatorū nō facit iudicem illū,qui nulli pēſt iuriſdictioni.*
4 *Prorogatio quid ſit:& qualiter fiat.*
5 *Laicus cum miſtura clericorum poteſt conſentire in iudicem in cauſis*
ſpiritualibus:puta vſurarum,&c.
9 *Clerici cum conſenſu epiſcopi poſſunt conſentire in iudicem laicū per*
modum delegationis:ſed non per modum prorogationis.
7 *Epiſcopus meus,me inuito non poteſt me ſubmittere iuriſdictioni or-*
dinariæ alicuius eccleſiaſtici iudicis: licèt cauſam meam me inuito
poſſit alteri delegare.
8 *Subiectio non poteſt inuito ſubdito in alterum deriuari.*
6 *Exmpti non poſſunt non ſui iudicis iuriſdictionem prorogare.*
10 *Clerici litigantes coram non ſuo iudice(eccleſiaſtico tamen) an cadāt*
à iure ſuo:ſicut ſi litigarent coram iudice laico. tenet,quòd non.
11 *Clericus litigans coram iudice non ſuo,ſi habuit ſententiam cōtra,vel*
pro ſe:an ſuus epiſcopus poſſit talē ſñiā ratā habere. tenet ꝙ non.
12 *Sententia,quæ eſt nulla,poteſt valere ſaltem vt pactum.*
13 *Clericus ſi pro clerico, vel laico conuento fideiuſſit pro eo de iudicio*
ſiſti,& iudicato ſoluendo:nec iudex,quādo de cauſa cognoſcebat,
erat iudex illius clerici fideiubentis:ſed ordinarius fortè inter par
tes:vel aliàs eorum iudex:an ſententia lata contra eum mereatur
executionem contra iſtum clericū.aliā pulchrā qōnē vide nu.15.

1 SIgnificaſti †Clericus ſine diœceſani licē
tia non pōt ſe ſubmittere iu-
riſdictioni nō ſui iudicis.cōis diuiſio.ſecūda ibi[inqui
ſitore]&c.¶ Primò no.tex. cōiuncta ſubſcriptione. quæ lo-
quitur de abbate,ꝙ pōt quis ſe ſubijcere iuriſdictioni abba-
tis.qđ intelligit Hoſt. qñ ille abbas habebat iuriſdictionē de
cōſuetudine.quaſi velit Hoſt.ꝙ aliter nō poſſet abbatis iuriſ
dictio prorogari. licèt em̃ habeat iuriſdictionē ſuper mona-
chos quò ad correctionē:tñ quò ad ex̃neas pſonas, & de cā,
quæ nō cadit ſub eadē ſpecie,& qualitate iuriſdictionis:non
vr̃, ꝙ poſſit cognoſcere per modū prorogatæ iuriſdictionis.
quia prorogatio propriè cadit ſuper ſimili ſpecie illius iuriſ-
dictionis,q̃ prorogatur.& non quò ad aliā diſſimilē, vt not.
in l.1.C.de iuriſ.om.iu.& hoc no.Cy.in l.teſtamēta oīa.C.de
teſta¶ Scđò no.p locū à ſpeciali. ꝙ ſi ille nō fuiſſet clericus.
qui promiſit:cogeret ſtare eius iuriſdictioni, cui ſe ſubiecit.
ar.cōtra.l.ſi cōuenerit.de iuriſd. oīm iu.pōt dici, ꝙ ibi loqui
tur,qñ promiſit parti: vt tūc poſſit pœnitere ante litē cōte-
ſtatam.vt ibi.ſecus ſi iudici,& in iudicio.quia tunc ex illa ꝓ-
2 miſſione quaſi contrahitur,vt l.3.§.idē ſcribit.de pecu.† Va
lidior eſt ergo promiſſio,quę fit in iudicio:q̃ illa, quæ fit ex-
tra iudiciū.ad hoc.ff.de fideiuſ.tut.l.cū oſtēdimus.& qđ not.
3 Cy.in l.omniū.C.de teſt.& no.hoc dictū.¶ Tertiò nota,†ꝙ
conſenſus priuatorum nō facit iudicē, qui nulli præeſt iuriſ-
dictioni.à cōtrario ergo ſenſu poſſit ſe ſubijcere illi,q preeſt
iuriſdictioni.qđ eſt verū,ſi præſit ordinarię.ſi āt delegatæ:an
prorogari poſſit.dic,vt s̃.de officio delegati.c.p.& g. & c.in
cauſis.eodem ti.Ratio quare magis iuriſdictio aliqua,q̃ nul-
la,prorogetur, eſt, quia in habentibus ſymbolū facilior eſt
trāſitus.vt l.ſed cū patrono.ff.de cōtrata. Subtilior eſt ratio.
4 † qa prorogatio pſupponit aliud in eſſe cōſiſtere.Idē eſt em̃
prorogatio,qđ extenſio.¶ Sed illud,qđ nihil eſt,nō pōt extē
di.verū dicimus ī ſimili,ꝙ inſtitutio in re certa,vel parte(alio
coherede nō dato) trahitur ad totū.ſed exheredatio in parte
nō trahit ad totū:qa exheredatio nihil pōit:ſed excludit,vt l.
cū quidam.de li. & poſthu.vbi iſtā rationem ſubtilē aſſignat
Bar.

Bar. ī illa materia.& ad hoc facit l.ſed ſi manēte.ff.đ pca.&c.
5 ¶ Quartò no.†ꝙ clericus nō pōt ſine cōſēſu ſui epi cōſētire
in eccleſiaſticū iudicē.& pōdera,ꝙ dicit[ſui epi.]ſic.s̃.e.c.j.il
lo uerbo utit.ex quo colligo, ꝙ non ſufficit licentia alterius
prælati inferioris:qui etiam poſſet de illa cauſa cognoſcere.
qđ tenet hic Egi. ſecundùm Io.An. ¶ Ex quo arguo, ꝙ licèt
rōne contractus,vel rei, de qua agitur, poſſit quis conueniri
coram iudice:tamen ſi conuentus velit coram iudice eccle-
ſiaſtico litigare:non ſufficit conſenſus iudicis contractus, vel
alterius:ſed ſui epi.ſ.domicilij.quia ille ꝓpriè dicit iudex ſu-
us,vt eſt glo.no.in clēm.j.de foro cope.in glo.ſup verbo ſub-
ditos.¶ Quintò not.ꝙ vt clerici ꝓrogare poſſint iuriſdictio
nem non ſui iudicis,octo exigit iſte textus. primò cōſenſum
ſui iudicis.ſecundò ꝙ in perſonam eccleſiaſticam.tertiò, ꝙ
nō per metū.quartò,ꝙ non per errorem.quintò,quòd aliàs
ſit iudex.ſextò, ꝙ ordinarius.ſeptimò, quòd re integra non
pœniteat. octauò, quòd ſit talis cauſa,quæ prorogationē re
cipiat.& hæc enumerat Io. And. ¶ Primò oppo.& videtur,
quòd clericus poſſit,ſi velit,litigare coram iudice ſeculari.3.
q.6.c. nō liceat.¶ Secūdò oppo. & videtur,ꝙ clericus poſſit
ſe ſubijcere iuriſdictioni non ſui iudicis. Nam & Papa poteſt
ſe ſubmittere.2.q.5.c.mandaſtis. & c.auditis. & q.7.c.nos ſi
incōpetenter.¶ Item & laici ſe ſubmittere poſſunt, vt l.& eſt
receptum.ff.de iuriſdic.oīm iudi.¶ So.ſpeciale in Papa, qui
poteſt ſe ſubmittere.ratio ſpālitatis, eſt nimia humilitas:vel
iure vrgens neceſſitas.quia ſuperiorem non habet,ar.c.licèt.
in fi.ſupra de elect.peccare em̃ pōt, vt homo.& quò ad Deū
ligatur, in tantū,quòd durius ſibi iudicium reſpiciatur, ar.l.
rem nō nouam.C.de iudi.& qđ no.Io.An.s̃.ti.j.c.cum veniſ-
ſent.¶ Habet ergo neceſſe pœnitere:qui etiam ligatur ex mē
te cōſtitutionis.ad hoc,vt pœniteat, habebat neceſſe ſe ſubii
cere etiam ſimplici ſacerdoti,vt no.Io.An.& dixi.s̃.ti.j.c.no-
uit.§.cū Valentinianus.de laicis qñ ſe ſubmittere poſſint, di
xi.s̃.eo.titu.j.circa quos in foro pænitentiali, & in ſpūalibus
ſacramentis idē eſt, ſcilicet ꝙ non pñt ſe intromittere.vt.j̃.
de parochi.c.nullus.& de pæni.& re.c.oīs. quò ad cauſas ſpi-
rituales vtrùm poſſint laici prorogare alterius iuriſdictionē,
6 & non ſine clericorum miſtura,vt.s̃. de arbi.c.contingit.
¶ † Ex hoc à cōtrario ſenſu ſentit Io.An. ꝙ poſſit cū miſtu
ra clericorum in iudicem non ſuum laicus conſentire in cau
ſis ſpiritualibus(puta vſurarum:matrimonij:& ſimili.)de qui
bus.s̃.eo.c.cum ſit gñrale.Nam iſta prohibitio concernit cle
ricos propter fauorem ordinis clericalis,vt.s̃.eo.c.ſi diligēti.
Non ergo eam extendam ad clericos inter ſe: & pro ſuo in-
tereſſe contendentes in cauſis ſpiritualibus.qđ eſt mēti tenē
dum.¶ Tertiò op.dicitur hic,quòd clerici(etiam de conſen-
ſu epi)non pñt conſentire in iudicem laicum.contra de.c.de-
7 cernimus.s̃.ti.j.¶ † So.per modum delegationis pñt,vt ibi,p
modum prorogationis non pñt,vt hic.nam ſi per viam ꝓro-
gationis clericus in extraneum iudicem conſentiret:nō poſ-
ſet redire cauſa ad ſuum iudicem, etiam per appellationem.
ſed cum cauſa delegat̃, poſſet ad eum dicto mō.ſ.per appel-
lationem,redire,ſecūdùm Io.An.¶ Ego addo aliam rōnem:
& dico,ꝙ delegatus fungitur vice delegantis.vt l.ſed & ptor.
de offi.eius,cui mā.eſt iu.& pōt ad eius libitum reuocari, vt
l.iudicium ſoluit̃. de iud.Sed ille,qui cognoſcit ex iuriſdictio
ne prorogata,vtitur iure ſuo.& ſua,non alterius vice fungit̃.
& cenſetur eiuſdem ſpeciei illa iuriſdictio prorogata cū pri-
ma,vt colligitur ex no.in c.1.& 2.s̃.de offi.deleg.in glo.ma-
8 gna.circa fi.per hoc dico verum eſſe, quod Hoſt.hic not. ſ.†
quò epus meus,me inuito, non pōt me ſubmittere iuriſdi-
ctioni ordinariæ alicuius eccleſiaſtici iudicis.licèt cām meā
inuito me poſſit alteri delegare. ¶ Eodem mō arguit, quòd
eps nō poſſit cogere ſubditū ſuum recipere ordines ab alio,
quàm ab ipō.9.q.2.c.j.& de paroch.c.nullus.Aliter tamē ſer
uatur.de quo.s̃.de tēp.or.c.quod ſedes.Tu dic vt.s̃.ꝙ pōt,il-
lum alteri epiſcopo delegando,& committendo illam ordi-
nationē:ita ꝙ eius vice fungatur,vt dicta l.& ſi prętor. & l.&
quia.de iuriſdi.omniū iudi. Sed non poteſt per modum ab-
dicationis:vt per tamen ordinationem,eo inuito, illi ordina-
9 tioni efficiatur ſubditus.† quia ſubiectio nō poteſt inuito ſub
dito in alterum deriuari,vt l.inuitus.de fideicō.li. ¶ Quartò
oppo. & videtur, ꝙ epiſcopo inuito,poſſit quis cōſentire in
non ſuum epiſcopum,& litigare coram eo,vt ſup.c. proxim.
10 Solu.vt ibi dixi in ſecunda oppo.¶ † Quid de exēptis,an poſ-
ſint non ſui iudicis iuriſdictionem prorogare?Dic vt no.Ioā.
An.in c.ſcienti.de regu.iuris.lib.6.in mercur. vbi concludit,
ꝙ non poſſint ſine licentia Papæ,cui generatur præiudicium
ex tali prorogatione,dic vt ibi.¶ Venio ad aliquas quæſtio-
11 nes.& primò quæro. † Vtrùm clerici litigantes coram non
ſuo iudice (tñ eccleſiaſtico) cadant à iure ſuo, ſicut ſi liti-
garent coram iudice laico,per c.ſi diligenti.glo.tenet hic, ꝙ
non cadant,& bene; qa conſtitutio pœnalis non debet exten
di.¶ Item quia ſecundùm Io.An.ibi cum ſponte litigat corā
iudice laico offendit vniuerſum clerum. hic verò, cū in iudi
cem eccleſiaſticum non ſuum,offendit ſpeciem tantùm.11.
q.j.c.placuit.j̃.de his,quæ fiant à præla.c.cum apoſtolica.
12 ¶ Secundò quærit glo.† ſi iſte clericus litigans coram iudice
non ſuo habuit ſententiam contra,vel pro ſe:an ſuus epiſco-
pus poſſit talem ſententiam habere ratam.glo.tenet, ꝙ poſ-
ſit in odium ipſius clerici,qui eum offendit,coram alio litigā
do.de hoc no.11.q.2.c.j.& j̃.de his,quæ fiunt à præla.c.cum
vos.3.q.6.c.hoc quippe. in gl. ſed qualiter.¶ Glo.fundat ſe,
ꝙ teneat,tribus rationibus.Primò propter odium clerici ad
eūtis aliū, q epiſcopum.Secundò propter iniuriam epiſcopo
propter hoc irrogatam.Tertiò quia quò ad eum habet vim
taciti pacti.vnde & ſi non vt ſententia,ſaltem valet vt pactū.
vt dicit gl.Do.Io.de Lig.tenet contrarium. cuius opi.ſequor
in hoc,ꝙ ſuus epiſcopus non poſſit talem ſententiam habe-
re ratam. quia illa ratihabitio non poteſt trahere ad ſe ne-
gotium non ſuo nomine geſtum.nec etiam negotium,qđ nō
ſpectat ad eum,vt dixi.s̃.eo.c.j.in vlt.qōne.in eo tñ,qđ gl.hic
ſubdit,ꝙ valet vt pactum:videtur bene dicere.quia qñ actus
deficit in materia,nō in forma.ſi nō valet,quod ago, vt ago:
valet,vt ualere poteſt,vt not.in l.ſi vnus.§.pe.ff.de pac.¶ Sed
hic non eſt defectus formæ.quia iudicium habet ſua eſſentia
lia.ſed eſt defectus in materia.ſ.in clerico non valente ſe ſub
13 mittere iudici non ſuo.& no.bene hanc gl.† ꝙ ſententia,quæ
eſt nulla,poteſt ſaltē valere, vt pactum. pro qua videtur tex.
in l.2.C.communia vtri.iud.vbi ex ſententia nulla paratur in
tentio.qđ dic, vt ibi per Cyn.& hæc procedunt, cum lata eſt
ſententia contra clericum.quando verò pro clerico, non vi-
detur dubium,ꝙ non poſſit haberi rata per iudicem.quia cū
debeat pati pœnam, litigando coram non ſuo iudice: non
debet præmium conſequi.vt l.relegatorum.§.fin. de interdi.
& rel.¶ Tertiò vltra omnes quæro de no.q.uos ſcitis,ꝙ con
dēnato reo principali, uidetur cōdemnatus fideiuſſor de iu-
dicio ſiſti,& iudicato ſoluendo:ita ꝙ contra eum poteſt fieri
executio ſine nouo proceſſu,ut not.j̃.de iniur.& dā. da.li.6.
ſecus in fideiuſſore contractus,ut ibi.& C.de uſuris rei iu.l.fi.
& in Spe.de ſen.ex.§.ſequitur.uer. ſed nunquid ſententia.
14 ¶ Hoc premiſſo pone,† ꝙ clericus pro clerico, uel laico con
uento fideiuſſit pro eo de iudicio ſiſti, & iudicato ſoluendo:
nec iudex,quando de cauſa cognoſcebat,erat iudex illius cle
rici fideiubētis:ſed ordinarius fortè inter partes: uel aliàs eo
rum iudex.quæro ergo,an ſententia contra eum lata mereat̃
executionem contra iſtum clericum, qui fideiuſſit: uidetur,
ꝙ non.quia expreſsè ſubiicere ſe illi non potuiſſet, ut in iſto.
c.ergo nec tacitè:ſed fideiubendo.¶ In contrarium facit, qđ
no.Inn.s̃.c.proxi.vbi dicit,ꝙ tacitè poteſt in non ſuum iudi-
cem conſentire.ſ.contrahendo. ſed iſte fideiūbendo contra-
xit,ut l.debitum.de condict.inde.& in iudicio quaſi contrahi
tur,ut l.3.§.idem ſcribit.ff.de pecu.¶ Item prima cōdemna
tio uenit potius à iure,& iuris diſpoſitione: q ex diſpoſitione

iudicis,& in quandam conſequentiam.per quam aliquando
aliàs prohibita ſunt permiſſa,vt l.j.& ibi not.de auc.tu.& qđ
not.Cy.in l.ad cõmentarieñ.C.de cuſto.& exhi.reo.¶Cõtra
rium no.Cy.in.l.1.ff.ſi quis in ius voc.non.ie. vbi ſubdit, qd
ſi iſte clericus interceſſit coram iudice delegato à Papa:nun
quid erit idoneus fideiuſſor?videtur, ꝙ ſic.quia fide iubẽdo
contrahit,vt.ff.de iud.l.cũ furioſus.§.ſi.nec poteſt ſubire fo-
rum nõ ſui iudicis,vt hic.& iuriſdictio delegata non poteſt ꝓ
rogari ad alias perſonas,vt.c.p.& g.de offic.deleg.Cõtrariũ
tenet ibi Hoſt.videlicet, ꝙ poſſit, & teneat iudicium iſtius
iudicis delegati.qđ probatur. quia Papa, cuius vices ge-
a rit, eſt ordinarius oĩum.a 9.q.3.c.cuncta per mundum.&
c.per principalem.Sicut Imperator inter laicos.in Auth.de
man. prin.§.ſit tibi.delegata ergo iuriſdictio ſe extẽdit ad
illam cauſam, & concomitantias, vt plenè per Innocen.
de officio deleg.c.p.& g.facit. ff.de dona.inter virum & vxo.
l.ſi ſpõſus.§.ſi donatiõe. ¶Quartò quæro de quæſtione fa-
cti.quidam comparuit cum teſtõ coram iudice: & petijt, ſe
mitti in poſſeſſionem bonorum ex edicto diui Adri.tol.fa-
cta proclamatione,ſi quis vellet ſe opponere. comparuit cle
ricus coram iſto iudice ſeculari.& ſe in contradictione op-
poſuit.lite conteſta.& factis probatis,lata eſt ſnĩa, contra q̃
opponitur de nullitate; ex eo quia clericus non potuit tali
modo litigare coram iudice ſeculari,vt in.c.1.& ſimi.¶Quę
ritur ergo quid iuris.& videtur,ꝙ nõ valeat.quia clerico cõ-
parente,debuit offerri libellus,& lis conteſta.coram iudice
competenti,vt l.ſi.C.de edi.di.Adri.tol.vbi tex.hoc apertè in
nuit.& dicitur in vltima additiõe Accur.& omnes Doc. hoc
tenent.contra iſtum ergo clericum, qui ſe oppoſuit,debuit
offerri libellus corã iudice ſuo.quòd aũt iſte clericus in quæ
ſtione propoſita cenſeatur reus:quia apparet,ꝙ ipẽ compa-
ruit ad defenſam. Et ita conſuluit quidã doctor contra iſtã
deciſionẽ, facit qđ no.Inno.in.c.cum dilectus de ordi.cog.
in glo.ſupra in verbo excepto.circa ſi.& c.cum eccleſia Su-
trina de cauſa poſ,& proprie.in glo. ſuper verbo. poſtula-
bant.vbi not.ꝙ cum datur libellus contra in certam perſo-
nam,ſicut in quæſtione noſtra:vel cum petitur electio con-
firmari,contra quam multi ſe opponũt,vt no.in.c.ſuper his.
de accu.vel cum minor petit reſtitutionem aduerſus aditio-
nem hæreditatis,vbi ſufficit citatio per generale proclama,
vt in Auth. ſi omnes ſe ab hæreditate abſtineat in omni-
bus enim dictis caſibus dicit Inn.ꝙ ille,qui ſe opponit, non
poteſt dici reus conuentus, quia voluntariè hoc facit. vnde
quia in quæſtione propoſita iſte clericus ſe opponens: non
põt propriè dici reus. quia inuitus non trahitur:ſicut pro-
priè trahuntur rei,vt l.inter ſtipulantem.§.ſi Stichum.de ver
bo. ob.imò magis accedunt iſti,qui voluntariè ſe opponunt
ad naturam actoris,quam rei.quia poſſunt repelli prætextu
excõmunicationis,vt c.exhibita ſupra de iud.& qđ no.Inno.
in c.cum inter priorem.de excep.præterea ſecundùm opi.ꝑ-
dicti conſultoris ſequeretur abſurdum,videlicet quòd plu-
res ſe opponerent, qui eſſent diuerſi fori, quorum vnicuiq;
oporteret iſtum, qui petit miſſionem, dare nouum. libel-
lum contra mentem iuris,.& illius.l.ſi.eſſet enim talis iudex
quodammodo pica,& merus miniſter facti, ſi ſup oppoſitis
nõ haberet poteſtatẽ cognoſcendi.ſed tm̃modo remittendi.
& nunq̃ eſſet litium finis l.1.ff.qui.ex cauſis apud eundẽ.& l.
ſi idẽ cum eodẽ.de iuriſ.oĩum iudi.¶Saluãdo tñ opi.præfati
Doct.dic, ꝙ aut iſte clericus,qui ſe opponit,nititur ex poſ-
ſeſſione,quia aſſerit ſe poſſidere.& eſt vera eius opi.aut non
nititur ex poſſeſſione:ſed ex paritate tituli(quia aſſerit dictã
hæreditatẽ ad ſe ꝑtinere,& ſe potiorẽ eſſe)ſit vera opi.mea,
ꝑ rationes,& iura deducta ſuperius &c.¶Quintò quæro,po
15 ne†ꝙ clericus vẽdidit fundũ laico,& tradidit.certũ eſt,ꝙ ip-
ſe clericus tenet ẽptorẽ defẽdere, ſi moleſtet. & de euictio-
ne,ſi euincat,vt l.emptor.C.de euic. ¶Pone ergo, ꝙ laicus
conuentus denuntiat dicto clerico venditori vt ipſum de-
fendat.qui clericus comparet coram iudice laico,& dicit do
mine ad me ſpectat periculum huius rei.quia teneor de eui-
ctione volo iudicium in me ſuſcipere:ſed coram iudice meo,
ſ. epiſcopo, non autem coram vobis.quæro an bene dicat,
vel præciſè cogatur defendere coram iudice ſeculari.tex.vi-
detur velle, ꝙ coram illo eodem iudice teneatur defendere.
nec priuilegium ſuum debet ſibi in aliquo prodeſſe,vt l.ven-
ditor.ff.de iudi.& C.vbi in rem actio l.1.Nam poteſt quis a-
lium defendere:ſed per eius interuentum non debet effici
conditio aduerſarij deterior, vt l.2.§.defendi.ff.qui.ex cau.
in poſ.ea.Et ita fecit Io.11.q.1.c.clericũ nullus.potius enim
dicitur aucto.præſtare,& alteri aſſiſtere, q̃ dicatur reus, vt
ſentit ibi Io.qđ no.pro omnibus caſibus,in quibus quis com
paret ad aliquem defendendum. Nam ex eius perſona fo-
rus non variatur.qđ eſt no.& adde ad ea,quæ dixi.s̃.c.ſi cle-
ricus laicum.&.c.cum ſit generale.vbi tetigi.dum poteſt pro
babiliter dubitari,an quis compareat in iudicio,tanq̃ actor:
an tanq̃ reus.ad hoc em̃ tendunt iſtæ duæ vltimæ.q.facit etiã
ad not.in.c.intelleximus.de iudi.¶Vltimò ſcias,ꝙ dominus
Io.Cal.ponit hic diſtinctionẽ vtilem:& claram ſuper illa ma
teria,ita dicens,vt plena notitia habeatur.ſi aliquo caſu cle-
ricus coram alio,q̃ coram ſuo proprio epiſcopo, & princi-
pali diœceſano, vel iudice valeat conueniri.ſic videtur diſtin
guendum.aut quæritur de iudice ſeculari.aut de eccleſiaſti-
co.ſi de ſeculari,dic,ꝙ regulariter non poteſt, etiam ſi con-
ſentiret.11.q.1.c.1.& 2.& c.in noſtra.& c.placuit.nec in hoc
valet pactum,vel iuramentum,ſup.eodem.c.ſi diligenti.fal-
lit in cauſibus,ſcilicet in cauſa feudali ſup. cap. verum.&.s̃.
tit.1.c.cæterum.Item in cauſa reconuentionis, vt notatur.s̃.
e.c.2.& de iudi.c.ſi clerici.¶Item in bigamo.80.diſt.c.quiſ-
quis.de big.cap.primo.lib.6.Item in clerico coniugato, qui
non incedit in habitu, & tonſura de clerici coniu.capi.vno
li.6.Item in eo,qui dimiſit habitum,& tonſuram, qui tertiò
monitus illam non reaſſumit de ſen.excom.c.in audientia.&
c.cõtingit.2.de his poſſunt intelligi.j̃.de apoſta.c.1.& de pri
uile.c.ex parte.Item in eo,qui ſecularia negotia excertet:&
tertiò monitus non deſiſtit,ſi ſuper bonis conueniatur.de vi-
ta.& ho.cle.c.ſi.Item in clerico in minoribus promoto ad
militã ſecularẽ ad hoc de cle.cõiuga.c.vltimo.Itẽ in eo, qui
artem iaculatorũ,ſeu bufonum per annum exercens.Idem ſi
id exercens infra annum tertiò monitus non deſiſtit.de vi.&
ho.cle.c.vno.lib.6.Item in depoſito,qui eſt incorrigibilis ſer
uata forma Dec.cum non ab homine.s̃.titu.1.Item in actua
liter degradato.j̃.de pœnis.c.2.li.6. Et generaliter vbicũq;
eſt dare clericum priuatum ex quauis cauſa priuilegio cleri-
cali. ¶Sũt etiam quidam caſus,in quibus eccleſia contra cle
ricos inuocat brachium ſeculare.not.24.q.5.c.princeps.qui
propriè non faciunt ad propoſitum. ¶Si aũt quæritur de iu
dice eccleſiaſtico.tũc aut iudex, coram quo conuenitur, iu-
ris diſpoſitione,& ſine nouo conſenſu eſt ſuus, licèt non ra-
tione domicilij.Aut eſt penitus extraneus.¶Primò caſu,aut
clericus, qui conuenitur de iuris permiſſione, vel priuilegio
poteſt eius iudicium declinare, ſi vult.aut hoc non poteſt.ſi
eſt iudex,quem vel cuius iudicium poteſt prædictis modis
declinare.(licèt alias ſit ſuus iudex.)& planum eſt quòd ꝓ-
cedit conuentio.Sed ſi declinat,& non renuntiat ſuo priuile-
gio,vtitur iuris beneficio:vt ſi non procedat iudicium.C.ne
filius pro pa. Auten.habita.facit.j̃.eo.c.ſi.in ſi.de dila.c.vlt.
¶Si aũt renuntiauit ſuo priuilegio, etiam ſimpliciter permit
tendo coram eo etiam reſpondere:vel eius iudicium non de
clinare.tunc coram eo poterit conueniri.nec pœnitere po-
teſt, etiam ante litis conteſta.cum hoc caſu agat de iuriſ-
dictione iudicis non declinanda.ita intelligitur de iudi.c.1.
¶Illa enim cauſa coram ſynodo,& coram Papa trctari po-
terat.ſic debet intelligi ſupra.c.proximo.quia ille epiſcopus
corã Papa poterat conueniri.& per cõſequens corã eius de-
legato.nec priuilegiũ cõceſſum Anglicis ſibi ꝓfuit.quia illi
renun-

renunciauit.¶Si verò talem iudicem:vel iuriſdictionem cle-
ricus declinare non poteſt(licèt non ſit iudex ratione domi-
cilii)tunc clarum eſt, ꝙ coram eo poteſt liberè cõueniri.pu
ta,quia in illius territorio deliquit.3.q.7.c.j.& 6.q.3.c.vlt.s̃.
c.poſtulaſti.de rap.c.ſi.vel pone,ꝙ ĩ illo cõtraxerit. j̃.tit.j.c.
Romana.§.contrahentes.lib.6.vel ibi ſoluere promiſit. quia
per hoc ibi intelligitur contraxiſſe.ſupra c.proxi. ff. de verb.
obl.l.qui Romæ.ff.de ac.& obli.l. contraxiſſe.vel ibi eſt res,
ſuper qua mouetur quæſtio contra eum.s̃.eo.c.ſane.j̃.c. fin.
Et hi caſus procedũt etiam in exemptis.infra de priuilegiis.
c.j.li.6.¶Si autem is,coram quo conuenitur, eſt tantùm ex-
traneus:tunc ſi clericus non conſentit in eum, planum eſt,ꝙ
coram eo conueniri non poteſt.¶Idem ſi conſentit,ſed non
ſponte,ſed per errorem,vel ſine licentia diœceſani.vel his ca
bus,in quibus conſenſit nõ habet ordinariam iuriſdictionẽ:
licèt habeat delegatã. hæc ꝓbãtur.ff.de iud.ĩ l.j.& 2.in prin.
ff.de iuriſ.oĩum iudi.& l.ſi ꝑ errorẽ.de offi. deleg.c.p.& g.C.
de iuriſ.oĩm iudi.l.priuatorum.aut conſenſit non ſponte: ſed
per errorem de licentia proprii diœceſani. & is,in quem cõ
ſenſit,habet ordinariam iuriſdictionem.& tunc(quia agitur
de iuriſdictione danda,vel proroganda)ante litis conteſt.po
terit pœnitere.ff.de de iuriſdi. omnium iudi. l. ſi conuenerit,
ſed non poſt.3.quæſt.5.c.exceptis. ¶ Iſta eſt eius diſtinctio
ſatis plana.

ADDITIONES.

a ¶Ordinarius omnium.an autem à Papa poſſit fieri appellatio ad aliquẽ
alium.vide Io.de Tur. crema.in c.cuncta per mundum.hic alleg.

b ¶Citare.Citationis appellatione quid veniat,vide Panor. in c. illud. de
præſcrip.& l.cum notiſſimi. de præſcripti.30.annorum.

SVMMAE.

1 *Citatus ad cauſam,ſi poſtea mutat forum in cauſa illa, coram primo iudice cogitur reſpondere.*

2 *Caſus huius Cap.multipliciter ponitur.*

3 *Iudex inſtante parte debet abſentem citare.*

4 *Citatio debet eſſe legitima:vt per eam perpetuetur iuriſdictio.*

5 *Clericus licèt non poſſit declinare forum ſui iudicis:poteſt tamen ſe alibi transferendo in totum ſe eximere ab epiſcopi poteſtate, renũciando beneficio, vel domicilio.*

6 *Vſurarius manifeſtus,ſi facit teſtamẽtum (licèt poſtea ſatisfaciat de vſuris:)tamen teſtamentum non conualeſcit.*

7 *Sacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam iniunctum.*

1 PRopoſuiſti. †Si citatus ad cauſam
poſtea mutat forum:in
cauſa illa coram primo iudice reſpondere cogetur.
2 communis diuiſio.ſecunda ibi [porro.] † pone caſum in illo
c.de clerico,qui poſt citationem adeptus eſt beneficium cu-
ratum in alia diœceſi.vt hac mutatione non obſtan. cogatur
coram primo iudice reſpondere.Idem in clerico in minorib.
qui poſt citationem de ipſo factam coram epiſcopo duxit
vxorem. vel pone in puella, quæ poſt citationem tradita eſt
nuptui viro alterius fori.licèt enim ſequatur mulier forũ vi-
ri:tamen in iſta cauſa nõ ſequetur,vt l.cum quædam puella.
ff.de iuriſ.oĩm iudi.¶Primò no.tex.dum dicit[ad petitionẽ
3 aduerſarii.]&c.†ꝙ iudex inſtante parte debet abſẽtem cita-
a rea, & regulariter omnem actum facere,vt l.properãdum.§.
& ſi quidem.C. de iudi. & iudex debet cõmittere citationẽ,
quam ſi commiſiſſet,citatio nuncii non teneret,vt not.Cy.in
4 l.neminem.C.de cuſto.& exhi.reo.¶Secundò no.†ꝙ citatio
debet eſſe legitima,vt per eam perpetuetur iuriſdictio. facit
ad no.per Io.An.in c.cum plurium.de offi.deleg.lib.6. & l.ſi
pater.C.ne de ſta.defunc.¶Et an illum defectum perpetuan
di iuriſdictionem inducat prima citatio:vel requirãtur tres:
ſiue vna peremptoria pro omnibus.Gui.Na.tenet,ꝙ ſufficit
prima citatio.concordat,qđ no.Io.An.ſupra de offi.deleg.c.
licèt.ſuper prima gl.Pet.hic contra.¶Tertiò no.ꝙ quãdo qs
mutat forum,mutat iuriſdictionem. perditur enim domici-
lium mutatione,ſiue tranſlatione.facit.j̃.de parochi.c.ſuper
eo.& quod not.Bart.in l.prædia.ff.de fun.inſtruc. Et collige.
5 †quia licèt clericus non poſſit declinare forum ſui iudicis.
hoc eſt verum ſubiectione durante. ſed bene poteſt ſe alibi
transferendo in totum ſe eximere ab epiſcopi poteſtate. for
tè renunciando beneficio,vel domicilio.ſaluo tamen,qđ dixi
de beneficio,qđ habetur in c.admonet.& c. quod in dubiis.
de renunciatio. ¶Quartò not.ꝙ per ſolam citationem iu-
riſdictio præuenitur.facit quod dixi.s̃.c. poſtulaſti.in 6.q.&
l.ſi pluribus.de le.j.per Baldum.¶Opponitur, & videtur,ꝙ
priuilegium ſuperueniẽs eximat illum in totum.16.q.j.c.fra
ter.de priui.c. cũ capella.Nam priuilegium ſuperueniẽs tol-
lit vinculum obligationis iam contractæ.c.ex antiquis.& c.ſi
ſeruus.multò magis debet extinguere actum non conſum-
matum:ſed initiatum ſolùm per citationem.quia quod diri-
mit iam contractum:multò magis impedit contrahendum,
vt l.Mæuius.de fideiuſ.facit l.Sempronius Attalus. de vſufru.
¶Item quando actus non eſt momentaneus:ſed habet cau-
ſam ſucceſſiuam,priuilegium ante actum conſummatum ſu
perueniens operatur effectum ſuum pro futuro tempore, vt
l.fiſcus.ff.de iure.fiſ.& l.cum quid.§.fiſcus. de vſuris. & C.de
reſti.in inte.l.ea quæ.Ex quibus iuribus videtur, quòd illud,
quod dicitur in iſto.c.non ſit bene dictum. ¶Solu. contraria
locum habent in re,ſiue actu diuiſibili. vt pro tempore præ-
terito alia habeatur cõſideratio:& alia pro futuro.¶Sed hic
loquitur de re indiuiſibili;quia inſtantia iudicii non debet di
uidi:ſed vbi cœpit iudiciũ,ibi finem accipere debet, vt l.vbi
cœptum eſt. de iudi.& Auth.qui ſemel.C.quomodo,& quan
do iudex.ſit ratio,quia in iudicio quaſi contrahitur, vt l.3.§.
idem ſcribit.ff.de pecul.vnde ſicut à vero contractu non po-
teſt qs recedere,inuito alio cõtrahente,vt l.ſicut.C. de actio.
& obl.Ita nec ab illo quaſi contractu initiato per citationem
poteſt citatus ſe ſubtrahere, domicilium transferẽdo. alleg.
Ioan.An.l.tutor.ff.de excu.tu.& tamen latius vltra omnes vi
deas,vtrùm priuilegium,vel ius ſuperueniens excuſet quem
ab onere,ſiue proſit in obligationibus,contractibus, vel iuri
bus in iudicio deductis.ſic diſtingue poſt Cy.aut quæritur de
onere iam ſuſcepto:& regulariter non excuſat,vt hic.fallit in
caſibus notatis in l.iuriſperitos.ff.de excu.tu.aut ſuſcipiẽdo.
& tunc aut illud priuilegium ſuperueniens eſt dilatorium:&
non prodeſt ad excuſationem,vt in iſto.c.& dicta l. cum quæ
dam puella.Aut eſt peremptorium:& tunc refert,aut ſuper-
uenit ex parte actoris:& prodeſt actori,ſi poteſt ſub intenta
tis includi:aliàs non,vt l.ſi rem.§.ſi.ff.de pigno.ac.& idem in
reo,ſcilicet vt ius ſuperueniens ſibi proſit, quando poteſt in-
cludi,vt l.ſi ſeruus.§.proinde.ff.de condi.fur.& c. abbate ſa-
nè.de re iudi.lib.6.aut non concernit ius intentatum. & non
prodeſt reo,vel actori,vt l.non poteſt videri. cum ſua mate-
ria.ff.de iudi.& hoc in iure, vel priuilegio ſuperueniente.
¶ Quid ergo in iure deſinente cõpetere, pendente iudicio.
dic vt l.ſi is qui.de excu.tut.& l.his oneribus.§.auctis. de ua.
& excu.mu. & qđ not.Cy.in l.in ſi. C.de ali.iu.mu.cauſa fac.
¶Vltimò induco illum tex.ad aliquas quęſtiones.prima eſt,
ꝙ poſt collectam impoſitam in ciuitate,ſi aliquis inde diſce
dit animo domicilium transferendi:tenetur nihilominus ſol
uere partẽ ſuam.de quo plenè per Bart.in l.incola.ff.ad mu-
6 ni.Item facit,†quòd ſi vſurarius manifeſtus fecit teſtamen-
tũ(licèt poſtea ſatisfaciat de vſuris.) tamen teſtamentũ non
conualeſcit.de quo in c.quamq̃.de vſuris.lib.6.per Io. An.&
l.filio prærerito.de iniuſto teſta.per Bart.¶ Et ad multa alia
facit, vbicunque perſonæ,vel rei conditio variatur:& quæri
tur,actus præcedentes ſecundùm cuius temporis conditio-
nẽ debemus iudicare. de quo vide ſubtiliter in clem. literas.
de reſcrip.in gloſ.magna. facit l.ſi alienum.§.in extraneis. ff.
hære.inſti.& l.intercidit.de condi.& demon.facit etiam ad q̃
ſtionem de laico,qui poſt cõmiſſum delictum effectus eſt cle
ricus: an iudex ſecularis poſſit ipſum punire.dixi. s̃. de ob.
ad rati.

ad rati.c.vno.& vltra ibi dicta, quòd nõ poſſit, probat Old.
conſi.4.ſic priuilegium ſuperueniens eximit quem à priori
onere.quod incumbebat.ff.de excuſa.tuto.l. ſpadonem. §. ſi
7 autem quis tutor.& l.iuriſperitos.in prin. ¶ † Item etiam ſa
cerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam iniun-
ctum,vt expreſsè habetur de va.mu.l.prætor.circa princip.l.
ibi [vel ſi qui ſacerdotium nacti ſunt] &c.Et ſoluit.compro
miſſum iam factum,vt l.non diſtinguemus. §. ſacerdotio. ff.
de arbi.& hoc manifeſtè apparet in pagano , q deliquit exi-
ſtens paganus . & iam accuſatus de crimine factus eſt miles.
nam de tali crimine non agetur ſub primo iudice:ſed ſub ſe
cundo.ff.de re militari.l.qui cum vno.§. reus . & videtur eſſe
caſus.ff.de accuſatio.l.hos accuſare.in prin.& §.1.& accedat
quòd ſuperueniens dignitas ſoluit vinculũ obligationis præ-
cedentis voluntariè contractæ.ff.de ope.li.l. interdum.ad cõ
traria verò ſunt.ff. de iuriſdi. omnium iudi.l. cum quædam
puella.& de iudi.l.ſi quis poſtea. Et ad iſtud.c.ꝙ in iſtis iuri-
bus non mutatur forus,ſed adijcitur : inter quæ eſt differen-
tia,vt ff.de ſenato.l.ſenatore.& l. ſi eum. §. item ſi ſeruus. de
exercito . præterea in illis tribus iuribus nõ mutatur ſtatus
ſed adijcitur forus.hic verò mutatur ſtatus , & forus , vt 52.
diſt.c.1. ibi [nequaquam ſtudent ſeculum fugere:ſed muta-
re.] & probatur hæc opinio . quia confugiens ad eccleſiam,
etiam pro crimine,non inde extrahitur : nec contra eum me
dio tempore criminaliter procedetur,niſi in quibuſdam cri-
minibus propter eorum enormitatem, vt colligitur.C.de his
qui ad ec.confu.l.præſenti.& in Auth.de manda.princi.§. fi.
§.neque hoc.& §.nec autem homicidas.colla. 3. ergo multò
fortius hoc priuilegium dabitur ei,qui incorporauit ſe colle
gio eccleſiaſtico.Qui autem contra iſtam opinio.aliquando
ſcripſerunt, dixerunt, quòd ſi conſtaret eum factum clericũ
in fraudem,hoc priuilegium non haberet.de fraude autẽ di-
cunt non debere præſumi : niſi iam eſſet accuſatus,vel in cri-
mine deprehenſus,eoipſo quòd ſit clericus.ff. de bo. eorum
qui mor.ſibi conſci.l. vltima. Vtrùm autem iſtorum opinio
vera ſit,dic vt dicto.c.vno. ¶ Quæſtio tamen propoſita ſolũ
habet locum, cum ante accuſationem , vel deprehenſionem
factus eſt clericus.quo caſu habent locum,quæ dicta ſunt:vt
ſic iudex ſecularis non poſſit ſe intromittere contra talem:
& ſic refert ibi Old. ſententiatũ fuiſſe per Seneſcallum pro-
uinciæ in curia Aquẽſi.facit l.Pompo.in nego.& l. eũ actum
ff.de nego.geſt.

S V M M AE.

1 *Forum regulariter quis ſortitur quinque modis.*
2 *Repertus in curia Romana, cogitur ibi ſuſcipere iudicium.*
3 *Accedens ad curiam pro iuſta, & rationabili cauſa, non cogitur ibi in iudicio reſpondere.*
4 *Contractus ratione an forum quis ſortiatur.*
5 *Procedi qualiter poſſit contra illum, qui contraxit, ſi non reperitur ibi.*
6 *Iudex non poteſt citare ſubditum citatione reali extra territorium. Et an poſſit eum citare citatione verbali.*
7 *Domicilium vbi dicatur quis habere.*
8 *Filiusfamilias, in quo ſequatur domicilium patris: & in quo non.*

LIcèt. Clerico in Romana curia conuento non
a competit declinatoria fori.a poſſet tñ ex
cauſa competere ius reuocandi domum.primò po-
nitur dictum regulare.ſecundò ponitur exceptio.tertiò excẽ
ptionis alia exceptio. ſecunda ibi [quia tamen.] tertia ibi
1 [vbi.] ¶ Primò no.† ꝙ quinque modis regulariter quis ſorti
tur forum,ſcilicet ratione delicti,ratione contractus,ratione
domicilij,ratione rei, de de qua agitur.& ratione communis
patriæ (puta curiæ Romanæ.) olim vrbis Romæ, vt l.Roma.
ff.ad muni.qui hodie ſibi iſtud ius vendicat in criminibus, vt
audiui. ¶ Secundò no. quòd pro eo debito poteſt quis con-
ueniri ĩ pluribus locis:nec locus domicilij excludit alterũ ex
prædictis,vel econuerſo: niſi per electionem,quæ eſt actoris
regulariter,in quo ſcilicet foro ex predictis volet experiri.ſ̃.
eodem.c.cum ſit generale.& c.1. ſ̃. de iudi.vtrobique tetigi.
2 ¶ Tertiò, † quòd repertus in curia Romana cogitur ibi ſu-
ſcipere iudicium.Ratio redditur in litera [quia omnium ec-
cleſiarum.] &c. forus ergo generalis omnium concurrit cũ
quolibet alio ſpeciali, ratione domicilii contractus , & deli-
cti,ar.contra.c.generi.de reg.iur.lib.6. & c. 1. de reſcrip.ibi
[generali poteſtati traditæ per reſcriptum ſpeciale.] Sed hic
loquitur, cum vtrũque remedium eſt ordinarium . quo caſu
vnum auxilium alterum non excludit:ſed accedit ei, vt l. 1.§.
dixit aliquis.ff.de publi.& plenè per Bar. in l. in prouinciali.
ff.de no.oper.nun.& quod no.Cy.in l.cum quæſtio.C. de le-
3 ga.¶ Quartò no.† ꝙ accedens ad curiam pro iuſta, & ratio
nabili cauſa,non cogitur ibi in iudicio reſpondere . quæ au-
tem ſint iſtæ cauſæ iuſtæ,& rationabiles, habetur in l. 2. §.le
gatis.ff.de iudi.& j̃.de dila.c.expoſuit.&c. ¶ Quintò no. ibi
[quam ſi tunc allegaſſet.] &c.ꝙ oportet allegare exceptio-
nem declinatoriam fori:aliàs valeret iudicium,poſtq̃ iuriſdi
ctio iudicis contra eum erat fundata de iure cõi, vt l.ex qua-
cunque.ff.de in ius vo. ¶ Si verò non ſic eſſet fundata,nõ te-
netur.ratio vt l.extra territorium.de iuriſ.omniũ iud. Itẽ pa-
tientia eius,& taciturnitas in ſinendo iudicẽ in cauſa proce-
dere,non haberet vim prorogationis,vt credo. diſtinguit ta
men Spec.inter tacentem,qui ſit in iure peritus, & alium nõ
peritũ:vt in perito præſumatur ſcientia.&ſic teneat iudiciũ.
in imperito præſumatur ignorantia:& non teneat. Ita not.in
titu.de compe.iud.adi.§.2. veſicu. quid ſi duo,&c. ¶ Venio
ad op. & quia quinque modis ſortitur quis forũ.Iõ per quin
que de vnoquoque mõ ſingulariter eſt diſcuciẽdũ . & primò
cum quis ſortitur forum ratione delicti, quis ſit iudex com-
petẽs in punitione delicti,an domicilij,vel delicti,an prorſus
extranei.dixi.ſ̃.ca.poſtulaſti.Iõ dic vt ibi. ¶ Venio ad ſecun
dũ modũ.cũ quis ſortitur forum ratione cõtractus. & dr̃ hic
in tex. ꝙ põt quis in loco cõtractus cõueniri . ¶ Sed contra
de l.heres abſens.ff.de iudi.Solu. ibi loquitur in viatore adue
na:qui non põt ibi cõueniri, per rationẽ, quæ ibi in textu red
ditur [ne cogatur quotquot locis]&c.Et eſt alia rõ,quia ille,
qui habet animũ recedẽdi,non vr̃ eſſe in loco, vt l. ex facto.
ff.de hære.inſtituen.& hoc verũ, qñ ſcienter quis cum tali cõ
traxit.Imputet enim ſibi tunc:ſicut dicimus de illo, qui con
traxit cũ paupere,quẽ non põt poſtea capi facere , vt ſuſpe-
ctum,vt l.fi.C.de ſpon.& l.ſi is cui.§. fi. ff. vt in poſ.le.magna
tamẽ videtur iniquitas illius. l. ꝙ aduena,fortè de Alemania
mercator emens rem meã portet ipſam ſecũ.& ego debeam
in Alemaniã pro pretio propter hanc abſurditatem,ire. Iac.
de Ra.intelligit illam l.in aduena, cuius domiciliũ eſt propin
quũ.ſecus ſi eſt longinquum.quę ſo.eſt diuinatio:licèt æqua.
poſſet aliter dici , videlicet ꝙ illa l.habet locũ,cũ cõtrahens
cũ aduena nõ impleuit ex parte ſua. quo caſu nõ põt cogere
mercatorẽ aduenam ad implendũ ſibi: ſecus ſi impleuit.tũc
enim vr̃,vt ẽt aduena adimplere cogatur: ne detur via adue-
nis deferendi res alienã ad domũ ſuã. qua ratione legati , &
omnes habentes priuilegiũ reuocãdi domũ, rñdere tenẽtur,
priuilegio non obſtante, vt l. 2.§.omnes.ff.de iudi.pro hoc fa
cit qđ notat Bar.in d.l.hęres abſens. vbi quærit . ¶ Si emi à
viatore,& aduena roncinũ,& pretiũ tradidi:ipſe denegat tra
dere roncinũ:cõuentus declinat forũ pro ſe allegans dictã.l.
hæres abſens.an poſſit:vr̃, ꝙ ſic, vt ibi eſt caſus.Bar.in con-
trarium.vbi dicit,ꝙ quædã ſunt implenda ſtatim tẽpore cõ-
tractus:& per ceſſationẽ mora cõtrahitur, vt ſi credo pretiũ
venditori.ex tũc enim cẽſetur in mora, niſi offerat rẽ vẽditã:
& vr̃ delinquere,& cõtrahẽtẽ decipere,ſi interpellatus nõ ſol
uit, vt l.Iul.§.ex vendito.ff.de ac. emp. & l. 2.ff. de pigno.ac.
Et ideo non ſolùm ratione contractus : ſed ratione delicti
poſſit cõueniri. ¶ Sed ſi qua eſſent expediẽda aliàs. puta de-
di tibi

di tibi pretium, habita fide de re:vel econtra dedi rem habi-
ta fide de pretio: vel volo te conuenire re euicta. tunc habet
locum diſtinctio illius l.hæres abſens.§.proinde. ¶ Et ꝙ hoc
ſit verum,dicit ipſe,probatur in eo,qui promiſit centum ſol
uere Epheſi.vbi non erat,nec per regulam contraxerit,vel fa
ceret,& ſimilia.& tñ poteſt ibi cõueniri, vt d.l.hæres abſens.
in fi.& l.contraxiſſe.de ac.& ob.pro eo ergo, ꝙ videtur actũ,
vt debeat tunc expediri, poteſt aduena conueniri , non pro
aliis.ſecundùm eum iterum poſſes inſtare.& dicam, ꝙ ratio-
ne contractus poſſit ſemper aduena conueniri , vt patet in
legatis,qui aduenæ ſunt,& habent animum recedendi. & tñ
ex contractibus in legatione initis, conueniri poſſunt, vt l. 2.
§.legatis.ff.de iudi.Solu.ibi poterat conueniri de iure cõmu
ni,ratione communis patriæ.hac ergo ratione, & etiam con
tractus ibi initi conueniri poſſunt,priuilegio non obſtan.ſed
aduena non ſortiebatur ibi forum de iure communi: vbi con
traxerat.Ideo rõne contractus tantùm conueniri nõ poteſt:
4 niſi vt dictum eſt. ¶ Secundò op.& videtur,† ꝙ ratione con-
tractus non ſortiatur quis forum,vbi cõtraxit : quia ſi ibi nõ
reperitur,non poterit ibi fundari iudicium. quod probatur
ſic.citatio eſt fundamentum iudicii.qua ceſſante,totum , qđ
agitur à iudice,eſt nullum, vt l.ea quæ.ſ̃.quomodo, & quan-
do iudex.Eſt enim ſpecies defenſionis,& principium iudicii,
vt no.ff.de in ius vo.in rub.& c. qñ contra falſam.de proba.
& cle.paſto.de re iudi .ubi ꝑ citationẽ factã nõ legitimè in
alterius territorio ſnĩa declarat̃ nulla:cũ ergo in loco, & in-
de diſcedentem impoſſibile ſit citare in alterius territorio:
ergo deriſorium eſt dicere, ꝙ poſſit ibi rõne contractus cõ
ueniri. ¶ Solu.dicunt quidam, ꝙ poteſt ibi conueniri,ſi ibi in
ueniatur.aliàs non ,propter difficultatem citationis, vt dixi.
Alii, vt Io.An.dicunt, ꝙ ſiue inueniatur,ſiue nõ, poterit cõue
niri , non obſtan.quod dictum eſt de impoſſibili citatione:
quia erit locus remiſſioni,ſicut in delictis, vt probat ipſe effi
caciter in dicta l.hæres abſens.Cy.illum articulum, an in cõ-
tractibus ſit locus remiſſioni,examinat in Auth.qua in pro-
uincia.C.vbi de crimi.agi oportet.& Gui.de Cun. latius in l.
penul.ff.de eo,quod certo loco.& C.vbi de crimine agi opor
tet.& arg.l.2.hodie eſt caſus , quòd non ſit locus remiſſioni
in contractibus, vt j̃.eod.c.Romana.§.contrahentes.li.6.cui
ſtandum eſt,niſi renunciatum ſit priuilegio fori, vt eſt gloſſ.
notabilis in l.j.ff.ſi quis in ius vo.non ierit. ¶ Scias tamẽ, ꝙ
Ioan. dixit in duobus caſibus eſſe locum remiſſioni. Primò
quãdo latitat,hoc eſt turpiter ſe occultat, in Auth.de exhibi.
& intro. re.§.ſuſcepto.ſecũdò quando non latitat : ſed in lo-
co contractus,vel quaſi non habet bona.Et ideò eſt locus re
miſſioni. Et iſta vltima limitatio colligitur ex fina.glo. d. l.
hæres abſens. ¶ Sed quia (vt dixi) non eſt locus remiſſioni in
5 contractibus.vt dicto.§.contrahentes.† Videndum eſt, quo
modo contra iſtum, qui contraxit , non repertum ibi poſſit
procedi:& in cõteſ.poni .Inn.& alii dicunt, ꝙ iudex,in cuius
loco contraxit,poterit eũ citare,in quocunq; territorio tra-
hat moram.aduertẽdum,quia de hoc eſt magna diſputatio,
6 † an iudex poſſit citare ſubditum extra territoriũ: & loquor
de citatione verbali:quia de reali non eſt dubium, ꝙ non po
teſt, vt no.Io.An.in d.§.cõtrahentes.per l. quid ſit fugitiuus.
§.idem Cœlius.de ædil.edic. & quòd citare poſſit ſubditum
verbaliter extra territorium.facit tex.in dicto §.contrahen-
tes.ibi [eorum auctoritate citati.]&c.ergo nõ alterius ſui iu-
dicis,ſed ipſius auctoritate citatur. non enim dicit ad ipſorũ
requiſitionẽ citari. ꝓ hoc facit l.omnes.§. verũ ſi apparitor.
C.de epiſcopis,& clericis.vbi Iaco.de Are.& Cy.hoc tenent
etiam in iudice delicti. ¶ In contrarium ſcilicet, ꝙ extra terri
torium citari non poſſit.facit l.fina.de iuriſdi. omnium iudi.
& de conſti.c.vltimo. ¶ Ad idem & fortius Clemen.paſtora-
lis.de re iudica.vbi non tenuit citatio Imperatoria facta de
rege Roberto in terris non ſubiectis Imperio: ſed ꝙ requiri
debuit Papa.facit qđ no.Spe.in ti.de compe.iudi.adi.§.j.ver.
ſed nunquid.& §.fi.ver.vt autem. ¶ Item conſtat, ꝙ iudex cõ
tractus , vel quiſquis alius totum iudicium non poſſit extra
ſuum territorium expedire per iura prealleg. ergo nec par-
tem.11.quæſtione.5.c. placuit.ff.de rei vend.l.quæ de tota.
Quòd autem citatio ſit pars proceſſus,patet de proba. c.qñ
contra falſam. præterea ſpeciale eſt in caſu cle.de foro com
pet.c.j.ꝙ epiſcopus citat, & procedit in nõ ſuo territorio.er
go contrarium regulare, vt ibi probatur in prin. ¶ Item iu-
dex exiſtens extra territorium ſuum cenſetur priuatus.de of
fic.præſidis.l.3.fortius ipſius nũcius,vel epiſtola (licèt ipſum
repræſentent) cenſebuntur priuata. ¶ Quid dicendum? domi
nus Cy.in ſua diſputatione,quæ incipit. Rector ciuitatis Se-
narum, &c.tenet,quòd valeat dicta citatio verbalis , per di-
ctũ.§.verũ ſi apparitor.& l.quod promulgatis. C.de offi. p̃f.
vr. ¶ Ad cle. paſtoralis. aliter non reſpondet: niſi ꝙ pro
ceſſit ex errore canoniſtarum.Iſtam opi.Cy. ſequitur Ioan.
An.in d.§.contrahentes.& reſpondet ad l.extra territorium.
vt ibi patet.dicit enim, ꝙ citatio habet duo extrema, interlo
cutoriã de citando.& hoc iuriſdictionis eſt , & quando dicit
ſentẽtia, vt dicta l.omnis.§.præterea.& l.cum clericus. ad fi.
& hoc non fit extra territorium.aliud extremum eſt actus ci
tationis,vel quo citatio nunciatur.& iſte non eſt iuriſdictio-
nalis , vnde fit per nuncium. Dom.Oldr.dicit aliter,& ſic, ꝙ
tria loca ſunt cõſideranda. ¶ Primò conſiderãdus eſt locus,
vbi iudex pronunciat,dicendo quòd nemo citari debet. niſi
de quo iudex pronũciauerit.C.de exhi.reis.l.neminem.& in
Auth.de quæſt.& cum pronunciatio de citando ſit ſententia.
C.de epiſcopis,& clericis.l.cum clericus.§.fina.C. de his qui
ad eccl. cõſu. p̃terea ꝓceſſus factus extra territorium nõ va
let:ſed citatio eſt de proceſſu. Inſti.de pœ.te.liti.§. fina.& c.
quoniã cõtra falſam.de proba.ergo citatio extra territo. nõ
valet,maximè,quia in iudiciis attendimus initium.C.qui da.
tu.poſ.l. vniuerſis. præterea quòd exiſtens extra non poſſit
citari (q.a priuatus eſt quò ad exercitium, vt l.3.de offi. p̃ſi.)
Sed citare eſſet exercere iuriſdictionem. qđ apparet. nam
per eam interrumpitur præſcriptio 30. an.l. ſicut. & perpe-
tuatur iuriſdictio,ſaltem ſecundùm canones.de offi. delega.
c.gratum. & ꝙ non poſſit exiſtens extra territorium citare,
facit de reſcrip.c.ſtatutum.§.nullo.lib.6. ¶ Tertiò eſt conſi-
derandus locus: vbi executor præceptũ exequitur. & tũc ha
bet locum præcedens opi.Cy.& Io.An.ꝙ citatio extra terri
torium valeat: quia præceptum , qđ facit , confert effectum
ſuum in loca cõgruum, vt d.§. verũ ſi apparitor.& l.2. C. de
offi.præfec.vig.& d.§.contrahentes. ¶ Tertiò eſt conſideran
dus locus,ad quem citatur.& de hoc non eſt dubitãdũ, ꝙ ſi
b citatio fiat ad locum incongruum,b non tenet:quia ibi iudex
nõ poſſet cognoſcere, vt d.l.extra territorium.& l.ſi cũ dies.
§.ſi arbiter.ff.de arbi.& ff.ſi quis in ius vo.non ierit.l.j. in fin.
non tamen nego, ꝙ ſit bonus modus citandi: ꝙ ſcribatur iu-
dici illius prouinciæ, vbi degit, ꝙ eum citet. Nam & aliàs
quandoq; quis per edicta citatur : & tamen ſcribitur magi-
ſtratui, vbi degit, vt ei notificet citationẽ factam, vt l.j.de re-
qui.re.& de do.& cõtu.c.cauſam,quæ.in cle.j.de iudi. Et iſta
ſunt verba Old.qui ad cle.paſtoralis.de re iudi. aliter nõ re-
ſpondet : niſi quia ſicut Imperator voluntariè proceſſit:ita
Papa voluntariè reuocauit.Io.An.in d.c.Romana.§.contra-
hentes. eo. tit.lib. 6.ſuper ver. facienda. reſpondet ad dictã
cle.ſic.videlicet, ꝙ ibi Imperator non erat iudex ex loco deli
cti.vel dic, ꝙ iudex contractus,& rei litigioſæ citat extra ſuũ
territorium:quia citatio non afficit rem . & ad illam refer-
tur citationis effectus : vt fiat miſſio, contra non contuma-
cem abſentem reipubl cæ cauſa, vel pupillum.vt not.hic In-
nocen. ¶ Sed citatio , q̃ fit ratione delicti, principaliter affi
cit perſonã . & perſonam reſpicit citationis effectus.& ideò
per iudicem delinquentis fieri debet, qđ ad hoc requirit iu-
dex delicti:licèt ergo cõtractus parificentur delictis. hoc eſt
verum,quò ad forum ſortiendum , non quò ad inuitum tra-
hendum

hen dum ad iudicium:ex quo etiam ſequitur, ꝙ propter illã
contumaciam reſultantem ex tali citatione extra territoriũ
facta, non poterit contumax excommunicari:quia ille.§. cõ
trahentes.permittit tantummodo miſſum contra eum, ergo
vltra non debemus extendere, vt l. ſi verò.§. de viro.ff.ſolu.
ma.dixi de hoc.ſ̃.eo.c.poſtulaſti.ſolum enim forum iudicis:
ſub quo quis habet domicilium,intelligitur eſſe proprium,&
ordinarium forum illius. vnde ſi alibi contrahat, poteſt ibi
conueniri:ſed perſona non poteſt cogi præciſè illuc venire,
vt not.ſ̃.c.dilecti. & licèt posſit citari extra territorium, eſt
verum, quantùm ad effectum misſionis,non quò ad excom
municationem,vel aliam perſonalem pœnam,vt dicto. §.cõ
trahentes.Ita refert hic Io.An.qui remittit ad no.per eum.j̃.
de dila. c.2.in gloſſ. hic habes. dom. Ber.ad dictam cle. pa-
ſtoralis.quæ innuit,ꝙ non posſit quis citari extra territoriũ
citatione verbali,notabiliter ſic diſtinguẽdo,reſpondit. quã
doq; ſunt plures iudices habentes iuriſdi.ſeparatas.tamen il
læ iuriſdictiones habent dependentiam à principe:vt diuer-
ſi præſides diuerſarum prouinciarum conſtituti à principe:
vel ab vno rege.& tunc vnus poteſt citare in territorio alte-
rius verbo.& ita loquitur.§.verũ ſi apparitor.cũ ſimili.quaſi
hoc videatur permiſſum ab illo principe,qui eos conſtituit.
facit ad hoc l. quæro.ff.de ſolu.& de admini.tuto.l. Titiũ, &
Mæuiũ.§. tutores. ¶ Quidam ſunt habentes iuriſdictiones
ſeparatas, & diſtinctas:ita ꝙ vna ab alia non dependet. nec
ſunt ſub eodem domino,vt Papa,& Imperator. & tunc non
poteſt vnus citare in territorio alterius, ſed debet requirere
illum iudicem,in cuius territorio eſt,vt illum citet. & ita lo-
quitur cle.paſtoralis.& ita no. Bar.in l.j.ff.de req.re.& Inno.
in extrauagan.ad reprimendam.ſuper ver.per edictum. vbi
alia videas ſuper iſta materia. & hæc ſufficiant circa forũ ra
tione contractus.¶ Venio ad alios modos,per quos ſortitur
qs forum, ſcilicet ratione domicilii rei, de qua agitur,& cõ
munis patriæ Eccleſiæ Romanæ, & expediam per quæſtio-
7 nes.Breuiter quæro primò de foro ratione domicilii† vbi di
catur quis habere domicilium.reſpondeo,vbi quis habet la-
rem,atq; rerum ſuarum,ſeu fortunarũ ſummã cõſtituit, &c.
Et aduerte quia ſicut in conſtitutione domicilii requiritur
animus,& factum. ita eius mutatione,ſiue translatione, vt l.
domiciliũ.ff. ad muni. & qđ not.Bar. in l. prædia maritima.
de fun.inſtru.vbi dicit,quòd ſi quis recedit,relicta familia,&
rebus, nõ videtur habere animum mutandi domicilium. ſe-
cus ſi cum familia, & rebus de loco diſcedat. vtrùm autem
pupillus,vel filiusfa. posſit ſibi conſtituere domicilium. dic
vt in l.placet.ff.ad muni.per Bar.& quod dixi.j̃.de paro.c.fi.
8 ¶Secundò quæro.†an filiusfa. ſequatur domicilium patris.
dic,ꝙ ſic,de domicilio originis paternæ,quò ad munera ꝑ-
ſonalia,non pro bonis, quæ ibi habet: honores autem ſubit
ratione originis propriæ,vel paternę.vnde genitus ciuis Pa-
duani alibi ꝗ̃ in Padua,Paduanus erit,ratione patriæ origi-
nis,quò ad honores:quò ad facultatem verò cõueniendi po
terit quis conueniri ratione propriæ originis, vel paternæ,ſi
ibi inueniatur:aliàs vt no.Bar.in l.aſſumptio.§.filius. ad mu-
ni.& l.2.de iuriſd.om.iudi.per Cy. ¶ Tertiò quæro. quidam
contraxit in ciuitate ſuæ originis, quæ aratrum paſſa eſt:vel
capta ab hoſtibus.in quo loco dicemus iſtum paſſum poſſe
conueniri ad iſtud debitum.vel pone.eſt exbãnitus,& hoſtis
ſuæ ciuitatis.& reſpondeo,& dico,ꝙ poterit cõueniri vbiq;,
tanꝗ̃ vagabundus,vt dixi.ſ̃.c.poſtulaſti.& remiſi ad Spec.de
cõpe.iudi.adi.§.j.ver.quid ſi debitor.& ad no.in l. hæres ab-
ſens.ff.de iu.de eo autem,qui promiſit ſoluere vbiq; locorũ:
vel ꝙ posſit coram quocunq; iudice conueniri,dixi ſupra de
iudi.c.j.& per Bal.in l.ſi quis in cõſcribendo.C.de epi.& cle.
9 ¶ †Quartò q̃ro. ſi debitor promiſit ſe ſoluturum Florẽtiæ:
an posſit in loco domicilii,vel originis conueniri:videtur, ꝙ
non,quaſi ſpecialiter prouidendo de certo loco ſit receſſum
à prouiſione iuris communis.C.de procu.l.maritus.& l.fi.de
pac.contrarium dico:quia cum vtraq; prouiſio ſit iuris com
munis,& interpoſita ad augendum.non debet operari con-
trarium,vt l.legata inutiliter. de lega.j. ¶ Si tamen alibi cõ
ueniatur,habebitur conſideratio intereſſe ratione loci,vt l.j.
& l.quod ſi Epheſi.ff.de eo quod certo loco.& no. j̃. de mu-
tu.pe.c.j. ¶ Quintò quæro.ſi quis non habet domicilium in
loco:ſed quotidie conuerſat̃(vt ſunt illi de Turanno, vel Cor
nello,qui quotidie accedunt Venetias,quæ eſt alterius diœ-
ceſis.)an ibi poterunt conueniri?gloſ.dicit quòd ſic.C.vbi ſe
na.vel cla.l.2.hoc tamen non vendicat ſibi locum in ſchola-
ribus, qui non poſſunt de contractibus alibi initis in ſtudio
conueniri,vt no.Iaco.Bu.in l.hæres abſens.ff.de iudi.& dixi.
ſ̃.c.qđ clericis,&c.¶ Sextò quæro circa forum,quem qs ſor
titur ratione poſſesſionis,de qua agitur:an hoc ſit verum,cũ
agitur de re mobili?ſuper hoc ſunt opi.Cy. tenet opi. Azo.ꝙ
posſit agi in loco, vbi eſt res, quæ petitur, vt l.quod legatis.
§.ſi autem.ff.de iudi.quæ opi.eſt vera ſecundùm Pe.ſi res mo
bilis eſt in loco non animo deferendi eam alibi. aliàs nõ poſ
ſet,vt l.debitor.ff.de pigno.¶ Et hic facit ad.q.quidam per il
lam ciuitatem Paduæ tranſitum faciebat cum equo: quẽ hic
volebam petere rei vendi.an poſſim.opi.Pe.facit,quòd non.
quã credo veram,ſi ille,qui tranſit eſt perſona idonea: aliàs
ſi eſſet perſona ſuſpecta(de cuius fuga posſit dubitari)ſecus
credo,ar.l.videamus.§.qui vinum.ff.loca.& ad Trebel.l.hæ-
res.ad hoc l.ſi verò.§.fi. ff. qui ſatiſda.co.ibi ratione ſuſpitio
nis res mobilis ſequeſtrat̃. de hoc in Spe.de cõpe.iud.adi.§.
j.verſi.quid ſi quis per locum. vbi dicit,quòd ille, qui vendi-
cat,debet ſequi forum eius talis:tamen ſatiſdabit,vt ipſe no.
de ſatiſda.§.dicto.in prin.¶ Septimò quęro.dicitur hic,ꝙ in
curia Romana poteſt quis conueniri:niſi veniſſet pro alia iu
ſta,& neceſſaria cauſa.quæro vtrùm ſufficiat cauſa probabi
10 lis.Nam ſicut plures ſunt cauſæ abſentandi ſe à domo.†aliq
c enim abſunt ex cã voluntaria.aliqui ex cauſa probabili.aliq
ex cauſa iuſta, & neceſſaria. aliqui ex cauſa neceſſaria, & in-
iuſta.quæ proſequere,vt no.l.fi.ff.de in integ.reſti.titu.gene-
rali.¶ Ad propoſitum ergo dicit Io.An.ꝙ non ſufficit ad de
clinandum forum,& reuocandum domum, cauſam proba-
bilẽ,ſed eſſe neceſſariam.puta vocatus à Papa pro ſubſidio
Romanæ Eccl.vt j̃.de dila.c.expoſuit.vel miſſus ab eo,q ha-
bet poteſtatem imperandi.& in Auth.de ſac.ſan.epiſ.in §.re
uerẽdisſimi.coll.9.¶ Item legati,& vocati cauſa teſtimonii,
vel cauſa reddendi rationẽ adminiſtrationis tutelæ, vel aliis
de cauſis,de quibus in l.2.ff.de iudi.¶ Quid dices de illo, q
venit cã proſequendi appellationem. an iſte dicat̃ venire ex
cã neceſſaria:videtur ꝙ non cogitur inuitus proſequi. Inno.
tamen dicit illam cauſam, quaſi neceſſariam: quia ipſo non
proſequente,rata manet ſententia.idem de reo vocato ad iu
dicium.nec enim iſti ſi volunt res ſuas amittere, comparere,
& ſe defendere compelluntur.& ideò inuiti trahi dicunt̃ in l.
inter ſtipulantẽ.& l.Stichum.ff.de verb.obl.Etiam hac rõne
excõicatis detentio reſeruatur,vt c.cum inter priorem.j̃. de
excep.¶ Quid dices, ſi aliquis veniat ad curiam cauſa peti-
tionis reſti.in inte.contra ſententiam in ſe latam. nũquid di
cetur iſte venire ex cauſa neceſſaria,ita ꝙ habeat ius reuocã
di domum:videtur,ꝙ nõ.quia illa videtur cauſa probabilis,
non neceſſaria,vel quaſi.& talis de nouo agit ſecundùm Inn.
& differentia eſt inter appellationem,& illã cauſam.q̃a ꝑ ap
pellationem cauſa eſt ad curiam deuoluta: & per appellatio
nem ſuſpenſa. ſecus autem in cauſa illa reſtitutiónis,q̃ volun
tariè in curia introducitur.¶ Item eſt alia ratio:quia appel-
latio redarguit ſententiam de iniquitate: vnde ne præualeat
iniquitas æquitati,etiam excommunicatio concedit̃, vt d.c.
cum inter.¶ Sed in integrũ reſtitutio nõ redarguit iudicem
de iniquitate:ſed proprii erroris venia poſtulatur, q meritò
poteſt imputari erranti. & ideo quia ex hoc dicitur aliũ im-
pugnare,nõ habet iſtud priuilegiũ:ſicut ille, qui ſe defendit,
vt appellans. colligitur illa ratio diuerſitatis in l.pręfecti.ff.
de mino-

de minori. & licèt illa ſit efficax ratio: tamen quia ſicut per
taciturnitatem,& negligentiam excluditur appellans, & pri
uatur iure ſuo per lapſum temporis.ita & ille,qui petit reſti
tui. Et ideò probabiliter ſic diſtinguit Io.An.quia aut ſenten
tia lata eſt à tali iudice.qui poteſt in integrũ reſtituere:& tũc
cum voluntariè,non neceſſariò,vel quaſi veniat ad curiã pro
reſtitutione petenda: non habet ius reuocandi domum. aut
ſententia lata eſt per iudicem, qui non poteſt reſtituere in in
tegrum.nec patet ſibi remedium,vel non commodè, citra ſe
dẽ Apſtolicam:& tunc iſte dicta de cauſa ad curiam accedẽs
habet ius reuocandi domũ,ſi non veniat neceſſariò,vel qua-
ſi.¶ Qui autem ſint iudices, qui non habent iſtud ius in in-
tegrum reſtituendi.no.in c.cauſa. ſ̃. de reſti.in integrũ.vt tũ
plenius de iſta materia habeatur, qui ſunt illi.qui habebunt
11 ius reuocandi domum, vel non: † ſic diſtingue. Quando-
que quis vadit ad curiam ex cauſa voluntaria. & poteſt in-
diſtinctè conueniri,vt hic.& quandoque ex neceſſaria(vt q̃a
legatus miſſus ab eo, qui habet imperandi poteſtatem: vel
vocatus cauſa teſtimonij,& ſimi.) Iſti habent etiam ius reuo
candi domum:vt hic eſt.Idem ſi ex cauſa quaſi neceſſaria, vt
in proxima pręcedẽti quęſtione.hoc verũ regulariter. ¶ Sed
fallit in cauſis, quæ requirunt ſolemnitatẽ,& celeritatem,vt
electionum.& in iſtis,quæ ſunt tempore perituræ.ff. de iudi.
l.2.§.penul.& de ferijs.l.1.§.excipitur, & j̃.de ferijs. §. fi. Et
intellige de electionibus prælatorum. ſecus eſt in electioni-
bus canonicorum.vbi non eſt tantum periculum. ¶ Item in
tellige,ꝙ habẽt priuilegium: niſi cõtrahant in curia. vt dicit
glo. nam ratione contractus omne priuilegium. excluditur,
vt dixi.ſ̃.c.dilecti.& in tertio, ſiue in quarto notabili. ¶ Itẽ
intellige, niſi ibi agant:quia in cauſa reconuentionis cogun-
tur ſe defendere.& poterit ab omnibus conueniri iſto caſu.
ff.de iudi.l.2.§.1.& 2. & §. ſed ſi agant.Ratio quia tunc eius
legatio impeditur, cum contra alios agit. Ideo debet omni-
bus reſpondere, vt in præallegatis iuribus.¶ Si autem in vna
cauſa patiatur ſponte ſe conueniri,in aliis retinebit priuile-
gium,ar.l.voluntariè.C.de excu.tu. ¶ Eſt tamen vna differẽ
tia inter legatos,& alios,qui ex cauſa probabili, & neceſſa-
ria accedunt ad curiam. ¶ Nam alij(puta qui cauſa teſtimo
nij, vel conſimili veniunt) tenentur præciſè reſpondere de
contractibus extra locum ſuæ iuriſdictionis celebratis, &
ante legationem: & in eis ſolùm, quæ in ciuitate ſua, vel
intra ſuam prouinciam contraxerunt, priuilegium habent,
vt dicta l.2.§.Item ſi extra.legati verò poſſunt de aliquo de-
bito conueniri,niſi in prædictis caſibus.Item intellige,quòd
priuilegium illud durat, durante tempore legationis: ſed eo
finito,conueniri poſſunt,vt alij: quia finita cauſa priuilegij,fi
12 nitur priuilegium,vt l.Titia Seio.§.vſuras.de lega. 2. ¶ † Et
quando aliquid ex necesſitate conceditur: conceſſum vide-
tur,donec durat necesſitas,& non vltra.ff.de offi.præſi.l. ſe-
natus.& c.cupientes.§.inſuper.verſicu..nihilominus.de elec.
lib.6.¶ Tempus tamen,quo accedit,& recedit:& tẽpus infir
mitatis,& cuiuſlibet alterius iuſti impedimenti,& occurrẽtis
ẽt poſt tẽpus legationis cõſiderabit: vt ſic dicto tpe retineat
13 priuilegium,vt ff.qui.ex cau.ma.l.qui mittitur.§.fi.& l.ſi cui.
§.1.&c.¶ Sed circa hoc incidenter quæritur;† vtrùm iſti ab
ſentes ex cauſa neceſſaria, licèt posſint priuilegio ſe tueri, ſi
conueniantur in curia (vt prædictum eſt) poterunt conue-
niri in proprio domicilio,ſiue domo. Inn. quòd ſic.adeo ꝙ
ſi non defenditur,fiat misſio contra eos in poſſesſionẽ. prius
tamen citatis cognatis, vt ff.qui.ex cau.in poſ.ea. l. hoc autẽ.
& C.de reſtit. mili. l.ignorare. & plenè in d. l. fi. de in integ.
reſtitutio. generali. & de ſupradicta materia remittit Io.An.
ad Spec.de reo.ver.Item legati.& ver.ſe. ¶ Et etiam an in cõ
cilio prouinciali, vel ſinodali competat iſtud ius reuocandi
domum.remittit ad no.per eum in c.graue.j̃. de præben. Et
hic ſubdit,quòd peregrini gaudent priuilegio legatorum:de
quibus.j̃.de peregrinis.c.1.¶ Octauò quæro.tex. iſte loqui
tur in contractu, cuius ratione ſortitur quis forum.& ſimili-
ter ratione delicti.Quid ergo in quaſi contractibus, & quaſi
delictis. de quibus Inſti. de obligationibus, quæ ex qua-
ſi contractu. & de obligationibus, quæ ex quaſi delic. per
totum.dicit glo.quòd nomen, contractus,hic largè ſumitur
pro contractibus, & quaſi contractibus.quam gl.tene men-
14 ti.facit ad quæſtionem.† Statuto cauetur, quòd de quolibet
contractu ſoluatur gabella:vel ꝙ mulier, & minor non poſ-
ſint contrahere ſine licẽtia propinquorum. An iſtud ſtatutũ
extendatur ad quaſi contractus.dic vt notat Bar. in l. mutũ.
§.1.ff.de acqui.hær.& l.apud Iul. §. ſi pupillus. ff. quibus ex
cau.in poſſesſionem eatur.& C.vt ac.ab hære.l. 1. ¶ Nonò,
& vltimò quæro. quia dixi quem ſortiri forum. ſi hoc ipſum
ad excluſionem fori reuocetur in dubium:an ſi quis contra-
xit,vel deliquit,vbi domicilium habeat:vel ſit in Romana cu
ria vt legatus.quis cognoſcet de cauſa illa:an ille, cuius fo-
rum declinatur tali prætextu,ꝙ negetur tale delictum com-
miſſum in ſuo territorio,vel cõtractus?dic,vt no.Inn.ſ̃.de re
ſcri.in c.ſup literis.& de dila.c.2.& l.2.§.ſi dubitetur.de iuri.
om.iud.& qđ dixi.ſ̃. c. ſi clericus laicum. & c.cũ ſi generale.

ADDITIONES.

a ¶ Declinatoria fori.Quando clericus dicatur declinare forum.no. Ang.in
cõſi ſtatuto cauetur Florẽtino.Bar.in l 2.C.de.acc.& in pe de pub. iudi.
b ¶ Ad locum incongruum: at non tutũ.glo. in c.veniens.de accuſa. & in
c.ſi epiſcopus.3.q.2.& ibi Io de Tur.cre.Spe.de cita.§ 1.
c ¶ Cauſæ abſentandi. Quinque genera abſentiarum notat Spe de ſñía.§.
iuxta.ver.eſt etiam nulla.& §. quoniam.ver. porro,Bar. in l. fi. C. de in
inte.reſti.

De libelli oblatione.

CONTINVATVR iſta rubrica ad præce-
dentia in hunc modum. quia rei vocati ad
iudicium,ſi non declinant forum,petunt li-
bellũ: vt ſciant, quid,& qualiter petitur. &
ſuper quo debeant reſpondere.ideo &c.fa-
a cit ad materiam.2.q.8.a per totum.81. di.
c.Maximianus.congruit rubricæ de app.c. ſignificãtibus. de
verbo.ſigni.in cle. ſæpe.

ADDITIO.

a ¶ Secunda q.8.vbi plenè vide Io.de Tur.crema.

SVMMAE.

1 *Actor tenetur in ſcriptis libellum porrigere.& ſi agit in reali, debet in eo exprimere rem,quam petit.ſi agit perſonali, debet exprimere cauſam,ex qua petit.*
2 *Libellus eſt de ſubſtantia iudicij:ita ꝙ ſine libello iudicium eſt nullũ.*
3 *Libellus debet eſſe clarus,& concludens,per quẽ deſignetur ſpecies futuræ litis.*
4 *Aduocatus rei quando perpendit libellum non concludere, vel aliter ſub nube explicari factum, quod poteſt ſe habere ad condemnationem,vel abſolutionem,debet tacere.ratio redditur.*
5 *Libellus an debeat offerri iudici, vt tradat parti, an parti.*
6 *Caſus in quibus non requiritur libellus regulariter.*

IGnarus. Dñs Ioan. An. iſta tria cap. ſic ſimul
ſũmat.Actor tenetur ĩ ſcriptis libellũ
porrigere.hoc in primo.& ſi agit in reali,debet in eo ex
primere rem,quam petit. hoc in ſecundo c. ſi agit perſonali,
debet exprimere cauſam,ex qua petit. hoc in tertio, & vlti-
mo c.¶ Primò no.ꝙ iudex interrogauit hic partẽ, & inſtru-
xit eam,quid ſibi agere expediret.& ſic ſupplebit de facto.&
hoc ideo,quia ad ſuum officium pertinet, ne ſuum iudicium
ſit deluſorium.de quo dixi.ſ̃.de iudi. c. examinata.& qđ no.
ſ̃.de poſtu.præla.c.bonæ.& Bar.in l.4. §. hoc autẽ iudicium.
de dam.infe.alios caſus,in quibus iudex põt partes interro-
gare,remiſi.ſ̃.de iudi.c.1.¶ Secũdò no. ꝙ hic reſpectu per-
ſonarũ loquitur in plurali,dum dicit [habetis.] & ſubdit in
ſingulari,libellum. ¶ Ex quo collige, quòd plures poſſunt

agere in eodem libello, vt.ſ.ti.proximo.c.dilecti.ſicut & cõ-
ueniri.qđ qñ ſit verũ in ciuili.dic, vt no.l.ex duobus.ff. de
duo.re.per Bar.¶In criminalibus vtrùm plures accuſare, &
accuſari valeãt ĩ eo.libello.dic vt.l.hos accuſare &.l.Iul.ff.de
accu. ꝑ Bar.plures aũt res an peti poſſitnt in eodẽ libello, vel
vnus de pluribus criminibus accuſari.dic, vt.l.hæredes.§.plu
ribus.ff.fa.eriſ.& c.licèt in beato.j.de accu.facit l.nõ eſt no-
2 uum.ff.de actio.emp.¶Tertiò no.in ver.oportet.† ꝙ libel-
lus eſt de ſubſtantia iudicii.ita ꝙ ſine libello iudiciũ eſt nul-
lum& ita tenet hic glo.¶Idẽ Hoſt.& Inno.qui alleg.Auten.
de tempo. nõ ſolu.pec.ſu.do.§.cõteſtes.colla.2.& in Autẽ.de
exhi.& intro.re.§.illud.colla.v.per quem.§.dicit Hoſti.quòd
nec tacitè, nec expreſsè poteſt remitti.Tan.Vin.& Phil.di-
cunt, ꝙ ſecundùm leges libellus eſt de ſubſtantia, non ſe-
cundùm canones.¶Tractatur de hoc in ſpecu. de libel.cõ-
cep.§.vtrùm libellus. Io.An.dicit hic ſuper glo.credo, ꝙ peti
tio ſit de ſubſtantia, ſi fiat in modum poſtæ.& non in modũ
libelli.& ſi ſuper ea lis conteſtetur, credo tenere proceſſum;
parte non petente neceſſe eſſet dari in modum libelli.huic vi
detur contra cle.ſæpe. de verb.ſigni.& quod ibi no.glo.da-
3 tur per hoc. ¶Quartò no.ſuper ver. declararo.† ꝙ libellus
debet eſſe clarus, & concludens.per quem deſignetur ſpe-
cies futuræ litis, vt l.edita.C.de edẽ.& dicit Io.An.hic, ꝙ ad-
uocatus rei debet cauere de nimia generalitate, vt.j.c.proxi
mo.& de iniurijs.l.prætor edixit.§.ꝙ aũt prætor.Caueat etiã
de verbo duplici.de reſcrip.c.fi.&.l.eum quem temere.de
iudi.& de oĩ verbo dubio, ſiue obſcuro.ſ.de renunci.c.ſup.
hoc.&.ff.de re.du.l.ſi is qui ducenta.§.vtrùm.de proba.c.in
præſentia.¶Ego dico, ꝙ de iſtis verbis dubiis duplicibus, &
obſcuris ille debet præcauere, qui ex eis aliquid vult funda-
re, ſiue ſit actor, ſiue reus.¶Nam ſicut actor debet probare
intentionem ſuã clarè: aliàs ſuccumbit.ita reus ſuam excep-
tio, vt dixi de ſpon.du.in rub. & Bar.in.l.non ſolum.§.ſed vt
probari.de ope.no.nun.& cle.literas.de reſcrip.vbi videas.
4 Et alibi dicit Io.An.† quòd eſt cautela, quando aduocatus
rei perpendit libellum non concludere: vel aliter ſub nube
explicari factum, quod poteſt ſe habere ad condemnationẽ,
vel abſolutionem, debet tacere; quia ſi erit dubia ꝓbatio (ſi-
cut eſt factum propoſitum) debebit ſequi abſolutio: vel ſal-
tem in eo, quod minus continet obſcura probatio, condem-
nari, vt no. Inno. in c. cum dilectus. de ordi.cog.& d.c.in
præſentia.& l.præſes.ff.de pęnis. ¶Et de hoc vide Io.An. in
c.dudum.2.de elec.in fine primæ columnæ.vbi inſtruit aduo
catum rei, ne talia interrogatoria faciat teſtibus: per quæ du-
bia, vel duplex poſitio declaratur; quia implicitè ſi proba-
tur, non releuat probantem.& probata explicitè releuaret.
quod no.&adde qđ dixi.j.de ſpon.c.ex literis.¶Quintò no.
5 †.ꝙ libellus debet offerri iudici. & iudex poſtea tradit reo.
C.de epi. & cle. Auten. generaliter.& Auten.offeratur.C.
de litis conteſt. ¶Iſte tamen circuitus non eſt de ſubſtan-
tia, quia recta manu poteſt actor tradere ipſi reo, ſecundùm
Inno.¶Et quod ille tex.dicit[veſtris manibus roboratam.]
&c.expone.i.ſubſcriptam.tñ ſecundùm Hoſt.non eſt neceſ-
ſe, ꝙ pars ſe ſubſcribat.quia tabellio ſubſcribet differentiæ
productiones.& dilationem datam reo.& ita ſeruatur.& ſic
intelligitur in Auten.de exhi.re.§.ſancimus. colla.5.huic di-
cto concor.Pet.licèt Inno.videatur minimè contrarius, ſe-
cudùm Io.An.¶Sextò not.ꝙ ſinodus eſt iudex, & nõ archie
piſcopus.ad hoc.11.q.9.c.ſi quis preſby.& c.ſi quis epiſco-
pus.&.j.de præben.c.graue.Hoſti.dicit, quòd archiepiſco-
pus, & ſuffraganeus ſimul in ſinodo congregati ſunt iudices;
ſed archiepiſcopus tanꝙ caput, conſilio, & cõſenſu ſuffraga
neorum, vel maioris ꝑtis pronunciare debet, ar.j.de accu.c.
ſicut olim.& melius de tẽp.or.c. ſi archiepiſcopus.§.1.& c.
nec epi.§.fi.& de his, q̃ fi.à ma.par. Ca.c.fi.mandat ergo hic
libellum offerri ſinodo.j.ei, q præerat tanꝙ caput, & ſuffraga
neis tanꝙ coniudicibus.& libellum ſic oblatum eadem ſino-
dus porriget aduerſario.ſicut actori iudici: & iudex reo, vt
Auten.offerat.& Autẽ.generaliter.præalleg.¶Opponit glo.
de c.ſi quis cũ clerico.11.q.1.¶So.dicit. gloſ.regulare eſt, ꝙ
in cauſis offeratur libellus.vt ſic deliberare poſſit reus cer-
tis induciis ſibi datis velit cedere, vel contendere, vt.l.1.ff.de
edẽ.Et illæ induciæ ſunt de ſubſtantia, ſi petant, vt no.2.q.1.
in ſumma.&.27.q.4.c. vxor.& intantum de ſubſtantia, ſecũ
dùm Inn.& Hoſti.ꝙ non teneret proceſſus, ſi negarent iſtæ
induciæ deliberatoriæ.arctare eñ eas põt iudex, ſed non pe
nitus denegare: licèt eis renunciare poſſit tacitè, & expreſsè.
ff.de ferijs.l.1.&.C.de epiſcopis, & clericis.Aut.generaliter.
facit quod no.Ioan.And.de dila.c.1.&.2. & quod no.in cle.
ſæpe.de verb.ſigni.poſt prin.in glo.ſed cum petitio ratione
ergo prædicta (vt ſcilicet reus poſſit deliberare) eſt libellus
6 regulariter offerendus.† fallit in cauſis leuibus, & vilium per
ſonarum, vt in Auten.niſi breuiores.C.de ſen.ex peri.reci. ſe
cundò quando partes conueniunt, quòd iudex non in figura
iudicij: ſed de plano ex officio veritatem audiat, & inquirat.
qua reperta dicat, & ordinet qđ vult. ¶Sic intelligit Inn.ca-
ſum, quem aliqui faciunt ſpecialem.C.de priuile.ſcho.l.quo
ties.in fi.li.12.& in Aut.vt dif.iu.§.ſi verò contigerit.colla.8.
ad quod no.de arbi.c.cum tempore.j.rñ.non autem poſſint
partes paciſci, ꝙ iudex amiſſo ordine iudiciario, diffinitiuã
daret: quia ordini ſubſtantifico nõ poſſunt partes renũciare,
vt no.in c.fina.de re.iu.lib.6.per l.nemo poteſt.de le.1.& qđ
dixi in.c.ſi diligenti.de foro compe.¶Tertius caſus eſt in cã
inquiſitionis, & alijs, in quibus procedit, lite nõ conteſt.vt.j.
vt lite nõ cõteſta.c. qñ frequẽter.§.porro.¶Quartus caſus,
quãdo eṗs inter cle.ſuos iudicat, vt dicto c.ſiqs cũ clerico.qđ
quidã dicũt ſpãle.¶Alij dicũt idẽ in delegato, qa nõ eſt dare
rationẽ differentiæ.qđ placet Inno.& Spe.eo.ti.§.nunc vidẽ
dum eſt, nunquid .Sed ſecundùm Ho. vtriq; contradicit il
lud.c, & ideò illud poteſt intelligi, quando breues ſunt li
tes.¶Quintus caſus eſt, qñ iudex reddit rationem de admi-
niſtratione ſua.in Aut.ne iudi.ſine quo. ſuffra.coll.2.¶Sex-
tus, quando agitur de beneficijs auctoritate reſcripti apo.ſe-
cundùm quoſdã, vt no.de æta.& quali.c.accepimus. ¶Sep
timus in cauſa matrimoniali, qñ iudex procedit ex officio.
j.de clande.deſpon.c.cũ inhibitio.¶Octauus, quando diœ-
ceſanus petit certificari de beneficijs minus canonicè obtẽ-
tis ſine ſua licẽtia, vel vocatione diutina: vel alijs exceſſibus,
quos diœceſanus ex officio habet corrigere.quod dic, vt le.
ſ.de cleri.pegri.c.fi.& vt ec.benefi.c.ne noſtrã.de ſimo.c.li-
cèt Heli.¶Nonus, quando agit de re per tranſactionis ſen-
tentiam, ſeu compoſitionem finitam: ne lis ex litibus oria-
tur.ad hoc dictum aduerte, quia de ſententia eſt certum, ꝙ
cum petitur executio, non requiritur libellus, vt no.in l.1.C.
de iudi.nec cognitio, vt no.in l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.ff.
de re iudi.¶Sed inquantum dicit Io.An.poſt Doc.ꝙ tranſa
ctio, & cõpoſitio ſine libello expeditur.aduerte, quia innui-
tur, quòd habeant paratam executionẽ, ſicut ſententia.quod
an ſit verum, & quando, dixi ſupra de offi.delega.c.ſi quan-
do.& l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff.de pac.¶Decimò
quando agitur inter religioſos de his, quæ ad religionem
pertinent.de regula.c.1.de appell.c.reprehenſibilis. ¶Vnde
cimò ſecundùm Innocen.ſi conſuetudo ſit, quòd libellus nõ
detur; quia in his, quæ circa iudicium verſant, valet conſue-
tudo.C.de priuileg.ſcho.l.fi.¶Duodecimò de eo, qui mit.in
poſ.cauſa rei ſer.c.3.ſ.quando narratur factum à partibus
corã Papa.de hoc.j.de litis conteſta.c.vno. ¶Tredecimus,
vbicunq; iudex procedit ex officio, ſub quo plures caſus cõ
prehẽduntur.de hoc.j.q filij ſint legitimi c.lator.de offi.ord.
c.1.de iureiuran.c.ad noſtrã.2.&.c. ſicut nobis. ¶Qua-
tuordecimus, in cauſis merè ſpiritualibus nõ requirit libel-
lus.de dolo & cõtu.c.1.Nec in cauſis requirit ſũmaria cogni
tio.ff.ad exhi.l.2.& l.3.§.ibidẽ.& de lib.agno.l.ſi qs à li.§.ſi
vel parẽs.nec ĩ notorijs.2.q.j.c.de manifeſta.¶Subdit de his
quæ,

quæ iudicis officio expediuntur, an requiratur libellus.puta
petitur alicuius electi confirmatio: vel miſſio in poſſeſſionẽ
ex edicto di.Ad.tol.vel carbo.vel nomine vẽtris.vel petit ali
quis ſibi dari bonorum poſſeſſionẽ cõtrata. vel aperiri teſta
mentum: vel ne quid fiat in loco publico.In his omnibus, &
ſimilibus dicit Ioan.An.poſt Inn.ꝙ ſi contra neminem aga-
tur, nec aliquis contradictor apparet, non eſt offerendus li-
bellus.ſ.de elec.c.dudum.j.& 2.& de teſti.c.cum olim. ff. de
appel. re. l.fi. tutius tamen eſt ſecũdùm Hoſt.ꝙ in omnibus
his ſcriptura iudici offeratur, in qua cõtineatur quis, & quid,
& quare petat: vt pronunciatio iudicis habeatur certior, vt
Inſti.de ac.§.curare.& patet in eo, quod le.& no.de verbo.ſi
gni.c.dilecto.ad fi.Iſtos caſus hic enumerat Io. An.poſt In-
no.& Hoſt.quos plenè vide in Specu.de li.concep.§.nunc di
cendum.¶Vltimò Inno.ſuper rub.& Hoſti.qui quærunt de
tali quæſti.porrexi libellum contra Titium, petens mihi va-
cuam poſſeſſionẽ tradi, amotis penſionariis.die ſtatuto non
comparet Titius: ſed comparent penſionarij, & cum eis litẽ
conteſtor. quæritur, an valeat talis litis conteſtatio. dicunt
ꝙ non: quia penſionarijs non eſt oblatus libellus.3.q.3.offe-
ratur. quia in vno libello non ſunt conueniendi duo. hoc
verum ſecundũ Ioan.An.niſi penſionarius conduxiſſet à me
domum: tunc enim, ſi vult comparere, & cauſam ſuam iuua
re, audietur. ff. de appel. l.ab executore.& C.de litig.Authẽ.
nunc ſi heres.de re iud.c.cum ſuper.imò præiudicaret ſibi, ſi
non defenderet.j.de re.iudi.c.quãuis.& ſic intelligitur de fi.
presby.c.veniens.¶ Ita dicit ad literam Ioan.An.qui ſic lo-
quendo non aduertit ad dubium Inn. & Hoſti.quos non eſt
veroſimile dubitaſſe, ꝙ pẽſionarii pro ſuo intereſſe venien-
tes in iudicio ritè fundato eſſent audiẽdi, vt c. veniens. j. de
teſti.& dicto c.cum ſuper.cum ſimili.¶Et ideò mihi videtur,
quòd in alio dubitauerit, videlicet an libelli oblatio facta cõ
tra principalem ſufficiat ad fundandum reliqua ſubſtantia-
lia iudicij: vt litis conte.[cum illis, qui comparent pro ſuo in-
tereſſe. qui poſſunt liti aſſiſtere, non in ſe transferre. vt
not. Innocen. infra de ſpon. c.] veniens. & dicunt ipſi,
quòd non ſufficit, vt poſſit perueniri ad diffinitiuã: licèt er
go ex ꝓbatis, & alijs iſti, q poſſunt aſſiſtere ꝓ ſuo intereſſe,
poſſint cauſam adiuuare etiam iuſtificati. iuxta no.in dicto
c.cum ſuper. nõ tamen in eorum perſona poſſunt ſubſtantia
lia iudicij fundari.quod eſt no.Nec ob. quod dicit Ioan.An.
quòd præiudicarent ſibi, ſi non aſſiſterent: quia iſtud eſt ve-
rum principali præſente, & litem proſequente.ſecus ſi eo ab
ſente contra eum, tanquam contra contumacem, admiſiſſet:
vel ſentẽtiam pronunciaſſet, ar.l.ſi ideo.& l.Gaia. ff. de euic.
In terminis igitur quæſtionis Inn.& Hoſt. in quibus dicitur,
quòd Titius principalis non cõparuit, malè ſentit Ioan. An.
quòd pẽſionarijs poſſit generari pręiudicium.& ſi poſt litis
conteſt.Titius principalis in abſentia condemnaretur: quia
præſumitur condemnatus potius propter culpam, quàm ꝙ
malam habuit cauſam, vt d.l.ſi ideo.quod no.

S V M M AE.

1 *Plures ad eandem rem poſſunt conueniri rei vendicatione.*
2 *Reus conuentus poteſt petere declarationem libelli obſcurè concepti.*
3 *Res, quæ petitur, debet clarè deduci in libello, & quomodo.*

SIgnificantibus. ¶Diuiditur in duas
partes.In prima par
te appellantis narratio.in ſecunda appellationis com
1 miſſio.Secunda ibi[quocirca.]¶ Primò nota, † quòd plu-
res ad eãdem rem poſſunt cõueniri rei vendi.quia fortè poſ
ſidebant pro indiuiſo.ideò poſſeſſio, prout concernit quem
libet ex eis, obligatur.ſimiliter, ſi ad plures hæredes perue-
nit, pro partibus tenebuntur, ſi ante litis conteſtationem, cũ
defunctis. ſi verò poſtea, an pro parte: an verò prout quili-
bet reperitur poſſidere, teneatur.dic, vt notat Barto. in l.pre
2 torem.ff.de præto.ſtip.¶ Secundò no. † quòd reus conuen-
tus poteſt petere declarationem libelli obſcurè concepti.
per hoc enim libellus non vitiatur: ſed exceptione oppoſita
declaratur: aliàs valeret iudicium: dumtamen declaretur ob
ſcuritas in proceſſu, vt l.in ac.ff.de fur.& no.in l.j.§. ſi quis ar
3 gentum.ff.depo.¶ Tertiò not.† quòd res, quæ petitur, de-
bet clarè deduci in libello. & ſi res immobilis eſt, ſaltem per
duos confines.Si mobilis alijs circunlocutionibus: ita quòd
reddatur certa, vt l.forma. ff. de cenſi. & l.ſi in rem agat ali-
quis.ff.de rei ven.¶ Quid dices, ſi cum plures terras poſſide
ret reus cõuentus, nec petijt declarari.videt, ꝙ omnes inclu-
dantur in petitione actoris, vt l.ſi ex multis.C. de an.exc.ſed
ibi ſpeciale in interruptione præſcriptionis.dico igitur, ſi ob
ſcurè deduxit, & obſcurè probauit (ita quòd ex probatione
non poteſt percipi de qua terra ſenſerit:) debet reus abſol-
ui; quia dubia probatio non releuat probantem, vt c.in præ-
ſentia.de proba.¶ Opponit Ioan.An. de ſuperfluitate. nam
illud .c. ſituatum eſt infra de app.Sed in iure nihil debet eſſe
ſuperfluum, vt ſ.in prima conſtitutione Gregoriana. ¶ Sed
ad alium finem ponitur ibi, quàm hic.hic enim ponitur pro-
pter principium c. in quo quæritur de libello: ibi ponitur
propter fi.c.vbi de ap.glo. magna proſequitur, quid debeat
continere libellus in iudicijs ſecularibus vniuerſalibus, &
generalibus.& hoc in prima parte gl.& in ſecunda parte pro
ſequitur, vtrũ libellus poſſit emendari, mutari, ibi.Item not.

De litis conteſtatione.

PREMISIT iuriſlator pro fundamento iudi
cij de foro competen.cuius omiſſio reddit
iudicium nullum, vt C.ſi à non cõpe.iudi.
per totum. poſtquam deuentum eſt ad iu-
dicem competẽtem, libellus offertur, vt in
Auth.offeratur.de lit.conteſta.quo oblato.
& exhibita copia parti, datur facultas reo reconuenien-
di actorem.in ti.præcedenti de mu.peti.quo facto ad lit.con
teſt.quæ eſt pars fundamentalis iudicii, ſicut iudicis compe-
tẽtia, vel libelli oblatio.quod patet, quia eius omiſſio reddit
iudicium retro nullum, vt in.1.c.habetur de materia.3.q.3.
a c.offeratur. a repetitur in 6.cui cõgruit.de verbo.ſig.c.forus.
ver.lis autem.& c.ex parte.de elec.c. dudũ. 2. de offi.dele.c.
relatum.de offi.iud.c.2.de reg.iu.c.inter.de appel. c. ſignifi-
cante.& c.interpoſita.in fi.li.6.de procu.c.1.& 2. & c.ſi duo.
cle.ſæpe.de ver.ſig.

ADDITIO.

a ¶ Offerẽtur, vbi plenè vide Io.de Tur.cre.qui plures ibi ponit quæſtiões.

S V M M AE.

1 *Omiſſio litis conteſtationis reddit iudicium nullum.*
2 *Litis conteſtatio eſt de ſubſtantia ordinis iudiciarij.*
3 *Iudex ſi reperit proceſſum nullum, non debet ferre ſententiam in cau ſa ſecundùm ipſum proceſſum.*
4 *Litis conteſtatio facta coram arbitro non valet coram ordinario, nec econuerſò, quò ad diffinitiuam ſententiam.*
5 *Petitio quando præcedit, & ſubſequitur poſitio, an fiat litiu conteſtatio.*
6 *Litis conteſtatio quid ſit.*
7 *Reus ſi confiteatur petitionem actoris: an ex illa confeſſione reſultet litis conteſtatio.*

1 OLim. † Omiſſio litis conteſta. reddit iu-
dicium nullum, quæ reſultat ex fa-
cti narratione in iudicio, & conuenti reſpon-

ſione ſequuta,nõ autẽ ex poſitionibus,&rẽſpõſionibus eis ſa
2 ctis.¶Primò no.†ꝙ litis cõteſtatio eſt ſubſtãtia ordinis iudi
ciarij:an autẽ partes posſint huic ſolẽnitati renũciare,& paci
ſci.vt ſine lit.conteſta.& reliquo ordine iudiciario in cã pro-
cedatur.dic vt no.in.c.fi.de re iudi.li.6.¶Secundò no.in cau
ſis fiunt petitiones,& reſponſiones ad eas,quas ad faciliorẽ
expeditionem litium propter partium confesſiones vſus lõ-
geuus admiſit in cauſis.in cle.ſæpe.de ver.ſig.ver.qa.¶Ter-
tiò no.ꝙ iudices receptis poſitionibus,& aliis remiſerũt cau
ſam ad examen apoſtolicum:quia fortè ſic habuerunt in mã
dati:svel ita partibus placuit.de iſta remisſione qñ, & qua
liter fieri debeat.dic vt.ĩ.de ap.c.intimaſti.& in Spec.in ti.de
3 remisſio. ¶Quartò no. † ꝙ ſi iudex reperit proceſſum nul
lum, non debet ferri ſententia in cauſa ſecundùm ipſum
proceſſum.ſicut qñ perpẽdit de libelli ineptitudine,vt.c.exa
minata.de iudi.eccle.¶Quintò no.qualiter fiat litis conte-
ſtatio,ſcilcet per patientiam in iure &c. ¶Et no. ꝙ dicit[in
iure.] & ſic coram iudice facienda.nam extra iudicium non
conteſtatur lis.¶Sed nunquid coram arbitro:videtur, ꝙ ſic,
4 vt l.1.ff.de arbi.dicit Speculator,†ꝙ litis conteſtatio facta
coram arbitro, non valet coram ordinario econuerſo quò
ad diffinitiuam ſñiam.ſed quò ad alia, quæ fiunt coram eis,
ꝑut leg.& no.ĩ.de teſti.c.pſentata.Ita no.Spec.hic.&.§.nunc
tãgamus.¶Oppono,& videtur ꝙ per poſitiones, & reſpon-
ſiones fiat litis conteſtatio:quia poſitiones fiunt ſuper facto
deducto in iudicio.& reus, qui eas negat,ſatis videt negare,
qđ petit actor, ſaltem indirectè.quod videtur ſufficere ad li
tis cõteſta.ĩ.de dolo, et cõtu.ꝑut hic dicit.nihil .n.refert,qd
ex æquipollentibus fiat.,vt.C.de inſti. & ſubſti.l.ſi mater.ſol.
vt in principio l.gl.magnæ.quæ non poteſt dici ſolntio:licèt
enim litis conteſtatio ſit principium cauſæ,& ſine ipſa nul
lum reddatur iudicium:vt dicit glo.tamen vtrùm inducatur
per poſitionem,& reſponſionem hic id,ad qđ op.tendit.põt
ergo dici,vt ſequitur in glo.ꝙ ideo non reſultat litis cõteſta.
ex poſi.& reſponſi.quia litis conteſtationem debet pcedere
libellus,vt.ſ.de libel.ob.c.1.adhuc illa non videtur bona,qa
innuit,ꝙ præcedẽte libello per poſitionem,& reſponſionem
induceretur litis conteſta.qđ non credo: quia poſitiones fi-
unt ad probationem intentionis.Ideo debet ſequi li.cõteſta-
tionẽ,non inducere.¶Soluit ergo glo.aliter in ver.& põt ra-
tio asſignari.&c.vt in ea patet.Ho.asſignat alias rões ſupra
dicit eñ,ꝙ litis conteſtatio eſt iudicii fundamentum.poſitio
nes,ſiue aliæ probationes ſunt ædificium.¶Item ꝙ ſicut vna
eſt lis:ita yna debet eſſe conteſtatio.Sed iã ſequeretur, ꝙ tot
eſſent cõteſtationes,quot eſſent poſitiones,& rñſiones.¶Itẽ
quia litis conteſtatio firmatur hoc tit.poſitio verò partium
confeſ. credo glo. verã ibi. & põt ratio asſignari &c.¶Ille
enim,qui ponit,nihil petit.& ſine petitione iudicium nõ pro
cedit:quia non poteſt ferri ſententia,vt c.licèt Heli.de ſimo.
& l.vt fundus.communi diui.† vbi ergo præcesſiſſet petitio,
5 & ſubſequeretur poſitio. an fiet litis conteſta. reſpondendo
tali poſitioni?Rñ.ſi talis poſitio ſolùm contineret quædã de-
ducta in libello,& non oĩa.tunc non fiet litis conteſtatio. Si
verò ſit vna poſitio generalis de oĩbus,quæ continẽtur in li-
bello.& ad illã fiet rñſio, affirmando, vel negãdo.an ex hoc
reſultet litis cõteſt. dubitatur.Bar.hic in fi.glo.tenet, ꝙ nõ,
per iſtum tex.Hoſti.contra.ar.l.ſi is qui ducenta.§.vtrum.ff.
de re.du.ibi[eorum,quæ obijciuntur, quod non feci.]quaſi
dicat ſufficit, ꝙ omnia negentur. Non ob.illud.c. ꝙ in-
telligitur de ſingularibus poſitionibus.qđ patet ibi [quibuſ-
dam poſitionibus.]&c.quaſi dicat de pluribus,& ſingulari-
bus loquar.non de vna.vult Speculator hoc e.titu.§.2.verſi.
& non refert etiam. Cy.ſentit cũ Hoſti.poſtq̃ eñ apparet
p reſponſionẽ actoris intentionem negatiuam:ſatis liquet de
animo litigandi.& id ſentire,eſſet imponere legem verbis,&
non rebus,cõtra l.2.in fi.C.communia de le.Ita no.Cy.in.l.1
C.eo.tit.in.4.q.¶Et infert illa ratio, hoc verum eſſe, non
ſolum ſi vna poſitio,cui reſponſum ſit, complectatur totum
tenorem petitionis actoris.Sed etiã idem iuris ſit,ſi reſpon-
ſum fuerit pluribus poſitionibus.ſimiliter totum petitionis
effectum:quia non eſt dare rõnem differentiæ inter vnam,&
plures.maximè qa idẽ operatur genus quò ad oĩa:qđ ope-
ratur ſpecies quò ad ſpeciem,vt l.ſi duo.de admini.tut.¶Ve
6 nio ad qões,& primò q̃ro,† quid eſt litis conteſtatio a glo.
a diffinit,vt in ea patet, ibi[eſt autẽ.]&c.¶Et eſt communis
diffinitio omnium, ſecundùm Ioan.An.qui eam reprobat p
hunc text.Nam per poſitionem,& reſpõſionem narrãt hinc
inde negocium coram iudice.& tamen non fit litis conteſta
tio.diffinit glo.aliter,videlicet ꝙ litis conteſtatio eſt funda-
mentum iudicij per petitionẽ in iudicio propoſitam,& con-
gruam reſponſionem ſequutam animo conteſtandi litẽ fa-
ctam.quo omiſſo,ſi in figura iudicij procedatur, grauantur
inanibus laboribus,& ſumptibus litigantes.exponit Ho.ſin-
gu.verba.Ideo enim dixit[fundamentum] qđ eſt exordium
litis.de of.dele.c.ſuper queſtionum.§.intentionis autem.ꝙ
verò dicitur lis mota,propriè de verbo.ſig.c.ex parte.2.nec
autem dicitur quis petere,ſed petere velle, vt l.amplius.ff.rẽ
ratam ha.Ideo dixit[in iudicio]quia extra iudiciũ petendo,
vel negando,nõ reſultat litis cõteſtatio,vt dixi ſupra in ver.
notat. alia verba non expedit declarare:qa patebit ex his,
7 quæ.ĩ.dicam.¶Secundò quæro† nunquid ſi reus confitetur
petitionem actoris,ex illa confesſione reſultat litis conteſta.
glo.hic dicit,ꝙ ſiue rñdeat confitendo,ſiue negando animo
procedendi in cauſa,inducitur litis cõteſta.Cy.C.e.l.1.dicit,
ꝙ ſimpliciter confesſio non inducit litis conteſtationẽ.C.de
iud.l.rem non nouã.§.patroni. vbi dicitur contra &c.¶Sed
ille,qui ſimpliciter confitetur,non contradicit.præterea ſi ex
confesſione reſultaret litis conteſtatio,deberet cõtra confeſ-
ſum ſequi diffinitiua ſententia.& tamen ſequitur ſimpliciter
præceptum de ſoluendo, vt l.ſi debitoris.ff.de iudi. alle.Cy.
pro caſu l.ſi reus paratus.ff.de procura. ſecundùm lec.gloſ.
8 Aduerte tamen: † quia licèt confesſio ſimplex non inducat
litis conteſtationem:producit tamen effectus,quos ſolet pro
ducere litis conteſta.qui ſunt plures quò ad interruptionem
præſcriptionis, & eius perpetuationem. quò ad præcluſio-
nem exceptionis dilatoriam.quò ad poteſtatem reuocandi
procuratorem.& quò ad plura alia, de quibus in Specu.eo.
titulo.§.effectus.¶Si autem confesſio non eſſet ſimplex, &
pura:ſed cum aliquo adiuncto.(puta confitetur debitũ, ſed
ſub cõditione:vel ſe ſoluiſſe & ſimilia:) tunc bene per talem
confesſionem reſultat litis cõteſt.vt no.Accur.in.l.1.C.eod.
tit.& hoc ſentit etiam gloſ.hic dum dicit, quòd confesſio fue
rit animo procedendi in cauſa,& ea intẽtione, & propoſito:
hic autem non poteſt adaptari ad confitentem purè,& ſim-
pliciter:talis enim habetur pro iudicato,vt l.1.C.de confeſ-
ſis.aptetur ergo ad confesſionem qualificatam: quæ inferat
propoſitum litigandi.& ſic intellige gloſ.¶Tertiò quero iu-
9 xta prædicta.ponẽ †,ꝙ confiteor:tamen obiicio exceptionẽ
pacti de non petendo præſcriptio.trãſactio.vel ſim.an p illã
confesſionem reſultat litis conteſtatio.videtur, ꝙ ſic, per il-
la,quæ per Pe.dicta ſunt; quia apparet de animo litigandi.
Specu.arguit pro,& cõtra hic eodem titu.§.2.verſic.ſed nun
quid per exceptionem.& in hoc reſidet:vdelicet quòd nõ ſit
litis conteſtatio:exceptio enim peremptoria ordinat ad ex-
cluſionem actoris,quæ, niſi ſit lis conteſtata, non videtur in
iudicium deducta, vt l.1.C.eodem.vbi Cy.in.2.quæſt.diſtin
guit,dicens,ꝙ quædam ſunt exceptiones,quæ reſpiciunt ne-
gotium, de quo agitur:vt omnes perempto. regulariter.
Quædam, quæ reſpiciunt negotium, & iudicium : vt ex-
ceptio rei iudicatæ, iuriſiurandi, & ſimilium.primo caſu p
eorum obiectio.fit litis conteſtatio.nõ enim illa poteſt dici
cõfesſio ſimplex,imò implicita,continens in ſe negationẽ.ea
gat.n.qđ petit.quę exceptionẽ obiicit,vt ipſe no.de iura.cal.
l.2.in prin.in 4.q.¶ Secundo caſu,quãdo exceptio,quæ op-
ponitur

ponuntur, tangunt negotium, & iudicium (vt ſunt illæ; de
quibus ſup.eod.c.1.& de litis conteſta. lib.6.) Et tũc refert:
quia aut opponuntur proceſſui in modum emergentium : &
non inducitur litis conteſtatio.aut opponuntur petitioni.(&
ſi in modum iuſtitiæ obtinendæ.) & tunc idem, quod de
aliis dixi:videlicet litis cõteſtatio inducitur per earum obie-
11 ctum.Ita dicit ibi in 2.quæſtione per alleg.l.emptor. C. de
præſcrip. longi temporis. ¶Quartò quæro : quia dixi ſupra
in diffinitione litis conteſ.quòd reſpõſio debet eſſe cõgrua.
& dixi,vtrùm cenſeatur congrua,ſi confitetur,vel perempto
10 riam exceptionem opponat.†quæro vtrùm ſit congrua.ſi re
ſpondeatur ad narrationem facti tantùm, vel ad cauſam in
libello deductam:vel ad ius,vel ad concluſionem libelli. Sed
vt clarius intelligas.præmitte, quòd ex facto oritur obliga-
tio:ex obligatione actio.vt l.licèt.§.ea obligatio.ff. de procu
ra.actio producit ius proſequendi in iudicio, quod debetur,
vt Inſti. de ac. in prin. Iſta autem non ſunt adeo connexa;
quòd non posſit vnum ſine altero eſſe verum, ſecundũ quòd
actor contra me deducit:quia ſecum contraxi:& tamen non
ſum ſibi obligatus : quia minor ſine auctoritate tutoris ven-
didit. ¶ Item poteſt eſſe, quòd ſum obligatus ad id,
quod petitur:non tamen ex contractu,ex quo petit.¶ Item
poteſt eſſe,quòd ſum obligatus: tamen actio non cõpetit cũ
effectu,obſtante exceptione pacti tranſactionis,& ſi ¶ Item
poteſt eſſe,ꝙ ſubeſt obligatio, & actio. tamen inefficaciter
propter Velle.vel Mace.& alia ſingularia beneficia.quo caſu
factum,obligatio,& actio ſunt vera:tamen concluſio nõ pro
cedit.qua petit debitum tale.vtrùm ergo ſufficiat reſponde-
ri ad alterum ex prædictis,ad hoc vt valeat litis conteſtatio?
Inno.Ho.Pet.& Ab.vt refert hic Ioan.An.dicunt, quòd ſiue
negetur quod innuitur.puta pecuniam,quæ petitur à præla-
to, non eſſe conuerſam in vtilitatem eccleſiæ, & per conſe-
quens ex mutuo nõ teneri.ſiue reſpondeatur ad cauſam.pu-
ta quia negat actorem mutuaſſe,vt aſſerit in libello. ſiue ne-
get concluſionem. puta quòd dare, vel tradere non tenetur:
ſemper enim reſultat litis conteſtatio ex reſponſione ad alte
rum ex prædictis,ſiue neget factum,ſiue obligationis vincu-
lum,ſiue cauſam,ex qua petitur, ſiue actio actori compete-
re,ſiue petendi ius habere. de quo per Hoſtien.in ſumma de
libel.oblatio.§.quid debeat. verſicu.alii dicunt. & in Specu.
eodem titulo.§.2.verſ.ſed nunquid per reſponſionem. & ver
ſi.ſe.& hoc no. vt ſalues conſcientiam tuam in reſpondendo.
potes enim contraxiſſe, ſed non es obligatus : quia fortè res
tibi commodata, vel depoſia ſine culpa tua perit, vt l. quod
te.ſi certum pe.ff.¶ Item potes contraxiſſe, & eſſe obligatus
agenti:tamen non cõpetit actio.quia alteri iura ceſſit. ¶ Itẽ
contra te poſſent illa tria concurrere:tamẽ agens petere non
poteſt; quia prodigus, furioſus, vel minor. Cum enim om-
nia in prædictis exemplis non posſis ſalua conſcientia nega
re:particulam,quam tu potes,nega. vt refert hic Ioan. And.
Hoſti.feciſſe,cum videret libellum ineptè conceptum. dixit
enim[confiteor narrata:ſed dico petita fieri non debere.]&
ego ſimiliter feci.agebat enim emptor ad rem emptam,pre-
tio non oblato:ſub nube enim reſponderi feci, negando peti
ta,vt petebantur,fieri debere. quod cum poſtea decretũ fuit
agi non poſſe(quia nõ obtulerat pretium) abſolutus fuit cli
entulus meus,per l.Iul.§.offerri.ff.de act.emp.¶Circa iſtam
congruam quæſtionem quærit etiam Ioan.And.quid ſi reus
ita reſpondeat[contendendum puto.] dicit, quòd non eſt
lis conteſta.per talem reſponſionem:quia poſſet velle contẽ
dere,licèt libellus contineat veritatem. quid autem, ſi dicat
[non confiteor,nec nego:ſed nolo litigare.]videtur lis con-
teſtata.ſ.de poſtu.prel.c.1.in prin. ibi [quòd idem magiſter
in fratrum præſentia requiſitus.] &c.¶ Tutius tamen eſt,vt
cogatur reus exprimere, an neget, vel debitum confiteatur.
ff.de confesſis.l. certum. & ita not. Specu.in dicto.§.2.verſi.
quid ſi peto,& verſi.ſeq.vbi vide quid iuris de illo, qui dicit
[nolo cũ aduerſario litigare.] Nam dicit ibi, quòd non eſt
lis conteſtata per talẽ reſponſionem:quia neſcitur,vtrùm ne
get,vel fateatur debitum.quod verbum no.¶Quid ſi reſpon
deat [cedo liti.] dicit Ioan.And.quòd non eſt lis conteſta-
ta.debeat tamen hoc caſu res ab eo auferri manu militari,vt
l.qui reſtituere.ff.de rei vendi.coniuncta.l. poſtquam liti. C.
pac.¶ Quintò quæro,pone † quòd actor in libello ſimp lici
ter narrauit factum,& nihil petiit. reus cõtenta in libello ne
gauit,an ſit lis conteſta. Hoſt. dicit quòd tollenda eſt hui uſ-
modi litis conteſtatio.vt res magis valeat, quàm pereat. de
ver.ſigni.c. Abba.de inſti.c.cũ veniſſent.Hoſti. dixit talem li
bellum,in quo nihil petitur,non recipiendum. cum ſine peti
tione ſententia dari non posſit,vt l.vt fundus. cõmuni diui.&
l.ſi.de fideicom.li. niſi fortè de ſpiritualibus (& inter religio
ſos) agatur. & quando factum coram Papa proponitur.tũc
enim ſine petitione porrecta narratio actoris : & reſponſio
rei litis conteſtationem facit,vt dicto c.cum veniſſent.vt prę
ſentia eius ſuppleat omnem ſolemnitatem.C.de teſta.l.om-
nium.& de tranſac.c.1. ſecundùm Inno. ¶ Et hoc tenet cu-
ria,maximè quando agitur de electionibus, vel prouiſioni-
bus eccleſiarum : in quibus põt hodie procedi ſine conteſta
tione,per cle.diſpẽdioſam.de iudi. de hac quæſtione planius
dixi.ſ. de li. ob. c. 2. in 6. & vltima qu. prim articuli, quæ
b fuit,quæ debeat continere libellus. ¶ Sextò quæro ſi præ-
ceſſit ſolemnis petitio, reus nõ negat contenta in petitione.
non tamen animo conteſtandi litem.vtrùm non ob. tali pro
teſtatione erit litis conteſtatio? glo.tenet hic,quòd non,pro
pter dictã proteſtationem, quæ declarat animum proteſtan
tis.de hoc ſatis in Specu.e.ti.§.2.verſicu.patet.vbi ponit opi.
Cy.& in dicta l.1.C.eo.titu.ſimiliter & illam glo.quæ cõcor
dat cum iſta, videlicet quòd non ſit lis conteſtata,ꝑpter illã
proteſtationem.¶ Subdit tamen. nunquid iudex posſit ha-
bere litem pro conteſtata.quando reus cum tali proteſtatio
ne reſpondet. videtur quòd ſic, vt l.certum. ff. de confesſis.
¶ Alii, vt Iaco.de Are. contra. quia in litis conteſt. deſide-
ratur verborum expresſio.de iudi.c.rem non nouam.§. pa-
troni.& vbi opus eſt verbis, non ſufficiunt alii actus, vt l. 1.
verſi.cõtra ſi ſine ver.ff.de verbo.ob. & hoc eſt verũ.¶Quid
ergo fiet,poterit ne eum iudex cõpellere,vt præcisè reſpon-
deat?gl.videtur dicere qui non in Authen.qui ſemel.C.quo-
modo,& quando iudex.procedetur ergo cõtra eum,tanquã
contra contumacem admiſſum in poſſesſionem,& ad alia iu
ris remedia, de quibus in c. quoniam frequenter. §. in aliis.
infra.vt lite non conteſtata.paria enim ſunt non venire : vel
venire,& nihil iuſtè proponere,vt l.ſcire oportet. §. ſcire.de
12 excu.tu.& c.1.ſ.de iudi.†.Et habetur pro abſente, qui præ-
ſens eſt:& non vult facere,quod ei incumbit.ff. de fideicom.
li.l.non tm̃.§.ſi.alij vt Iac.de Rau.& Pe.dicunt, ꝙ inuitus co-
getur reſpondere:quia iudicium redditur in inuitum,vt l.in-
ter ſtipulantem.§.j.de ver.obli.& cogetur remediis prætoris,
vt l.1.§.ex hoc edicto. de ven. inſpi. & de noxa. l. quoties.
poteſt tamen actor eſſe contentus misſione. & ita intelligun
tur iura præallegata.& hoc tenet ibi Cy.in ſeptima.q.¶ Se-
13 ptimò quæro†vtrùm ſufficiat narratio, & petitio in libello
facta,vel exigitur,ꝙ adhuc verbotenus actor petat ĩ libello,
narret,& coram iudice petat.Ioan.An. poſt Hoſt.tradit illã
practicam.primò enim iudex interrogare debet reum : vtrũ
propoſita in libello credat vera eſſe,& petita fieri debere. &
reo negante,vel confitente, fit litis conteſtatio. & hoc quod
dicit tex.[per petitionem in iure propoſitam: & reſponſio-
nem ſecutam.] quaſi dicat,nõ ſufficit,ꝙ actor libellũ in ſcri
ptis offerat:quia libellus nõ loquitur, imò neceſſe eſt,ꝙ cõtẽ
ta in libello ꝑponat,hic ergo opus eſt verbis. Inſti. de verbo
obliga.in prin.& C.de vſuris.l.1. per libellũ eñ editur actio,
vt l.edita.C.edẽ. & multum intereſt inter editam actionem,
& litis conte.vt l. 1. C. eo. non ergo, ꝙ libellus oblatus eſt,
ſed ipſo narrante,& loquente fit conteſtatio.ad idẽ.C.de iu-

ra.calũ.l.2.poſt prin.de teſt.c.p̃ſentium.li.6.¶ Nec intereſt,
vtrũ iudice interrogãte hoc fiat:an parte s'iter ſe hoc faciãt,
iudice ſedente pro tribunali,& auctorizãte.ff.de inter.actio.
l.ſi ſine.j̃.Ita dicit Io. An.poſt Hoſt.& Inno.idẽ ſentit, dum
dicit,ꝙ litis conteſtatio requirit verba.Ego, an hoc ſit bene
dictum,dubito,quia tex.non habeo,qui exigat in litis cõte.
expresſionem verborũ. ¶ Sed ſimpliciter iſte tex. & ſimiles
dicunt, ꝙ per petitionem in iure propoſitam, & reſponſio-
nem ſecutam fit litis conteſtatio.petitio,aũt,& ad ipſam re-
ſponſio æquè bene põt fieri,ſicut viua voce,regulariter voce
vr̃ exprimi,qđ redigitur in ſcriptis,vt l. iubemus. §. oportet
enim.C.de teſta.hinc eſt,ꝙ lex ſemper loquitur,vt l.Arriani.
c C.de hæreti.facit qđ no.ᶜde ſen.excom.c. conſtõnem. lib.6.
vbi mittens literas excommunicato,ligatur: ac ſi ſibi loque-
retur.Nec refert vtrùm verbis,vel ſignis intẽtio declaretur,
14 vt l.certum.ff.ſi certum pe. ¶Item, ſecundùm prædictos ſe-
queret̃,ꝙ mutus caſu fortuito,tñ ſanæ mentis, nõ posſit litẽ
conteſtari.cum tñ posſit teſtari, & alia facere, vt l.ſi mutus.
de teſtamentis.& l.mutum.de acqui.hære. & c. cum apud.j̃.
de ſpon.& hæc opi.magis nitit̃ æquitate. Opi. aũt p̃dictorũ
magis rigore.circa hoc quærit Io.An.ſi in actis reperit̃ ſcrip
ta ſufficiens rei reſponſio:non tamen reperitur præciſè acto
ris propoſitio,vel interrogatio.dicit ipſe,præſumam omnia
ſolemniter acta.ſicut dicitur de ſtipulatione.C.de contrahẽ.
ſtip.l.j¶Quid ſi non apparet de aliqua reſponſione facta li
bello:ſed poſt ipſũm libellum reperitur ſcriptum,lis eſt con
teſtata.dicit Hoſt.p̃ſumã oĩa ſolẽniter acta. Inſti. de fideiuſ.
§.fi.niſi forte p̃mittant verba inepta,ſicut dicit Hoſt.ſe qñq;
vidiſſe:vt ſi dicat̃[reſpondit reus, ꝙ contendere velit.] & ſic
facta fuit litis conteſta.ſecus ſi diceret[& eſt lis conteſtata.]
¶Eſt ergo vis ĩ eo,ꝙ dicit ſic.ad hoc,qđ no.de reg.iur.c.ſicut
opi.Hoſt.tenet Bart.in l.ſciendum.ad fi.ff.de ver.obli.Bal.te
net opinionem Specu.qui tenet contra Hoſt.vt ipſe refert in
l.ꝙ ſi dubitet.ff.de acqui.hęre.mihi videtur verior opi.Hoſt.
& Bar.Non ob.qđ dicit,ꝙ alius eſt effectus litis conteſta.q̃
fit per confesſionem,& alius ſi per negationem. & ſic ratio-
ne huius dubii videtur dicta litis cõteſta.ſic in nube ſcripta.
dico enim,ꝙ non eſt alius effectus,quando confesſio indicat
aĩm litigandi.& de ea debemus intelligere, nõ de pura. vt di
xi ſupra in ſecunda quæſtione.¶Octauò quæro.actor petiit
centum in libello.reus litem conteſtando reſpondit, ſe non
debere quantitatem petitam. actor probauit de lite. vtrùm
posſit in eis ſequi condemnatio:videtur, ꝙ non;quia ſuper li
te non reperitur facta litis conteſtatio.quia non ſequit. reus
negauit ſe teneri in centum. ergo negauit in quinquaginta:
quia in maiori ſumma negatiuè probata,non ineſt minor,ſe
15 cundùm logicos.¶Secundò hoc probatur,ꝙ ſnĩa debet eſſe
conformis petitioni, vt l.fi.C. de fideicom.li. ¶Sed ſi actor
non petiit quinquaginta:non videtur, ꝙ iudex posſit ſup nõ
petitis ferre ſententiam,vt dicta l.fi.econtra videtur, ꝙ ſic,p
caſum l.apud Celſum.§.Itẽ quia.ff.de doli excep.l.j.C.ſi ad-
uerſus rem iudi.per Cynum.¶Non ob.ꝙ negando centũm,
non videatur negare quinquaginta.quia imò negare videtur
quamlibet eius poteſtatem, negando totũ in iudicio,'in quo
tenetur reddere aduerſarium certum.& hoc not.Cy.in dicta
l.j.in vltima quæſtione.& Bart.in l.j.§.ſi ſtipu.de verbo.obli.
vbi reprobat opi.Specu.tenentis,ꝙ ratione partis falſæ po-
teſt quis totum negare. dicit enim hoc non eſſe verum in iu
dicio,in quo interrogatio ſuper toto intelligitur facta ſuper
eius parte:vt l.ſi quis cũ totum.ff.de de excep. rei iudi. & eſt
text.cum gloſſ.in l.pupillus.§.fi.ff.de verbo.ſignific.& eſt ex
preſſum in l.qui ſolidum. in princip. deleg.2. Nam ille,qui
petit ſolidum, licèt non deberet petere niſi partem : in illa
parte conſtituit aduerſarium in mora.& ſic patet, ꝙ ratione
partis non poteſt negari totum:vel ſi non poſſet,non conſti-
tueretur in mora in illa parte debita. Et prædicta ſunt vera,
quando poſitio continet falſum in quantitate petita, vel par
te rei.Sed ſi continet falſum in qualitate:vt ſi dico,quòd pro
miſiſti purè,cum fuerit ad diem, vel ſub conditione. poteſt
negari tota:quia res eſt,vt dicto.§.ſi ſtipul.per Bar.quod te-
ne menti.habes, quòd ſi probo mihi deberi quinquaginta.
& petierim centum,ꝙ in quinquaginta debet ſequi condem
natio,vt dicta.l.j.C.ſi aduerſus rem iu.& l.ſi conſtante.§. fin.
ff.ſolu.matrim.per Bar.in glo.in l.ſi ex teſtamento.ff. de ex-
cep.rei iudi.¶Si autem petii purè:& probaui in diem vel ſub
conditione.vtrùm ſequetur pręcisè abſolutio,vel condemna
tio ad diem debitam.j̃.de plus peti.c.j. prædictam opi.Cyn.
& Bar.videtur tenere Io.Cal. in cõmẽto.c. ex parte. de con-
feſ.vbi refert Cynus.Vt lite non conteſtata non procedat̃ ad
teſtium receptionem,vel ad ſententiam diffinitiuã. ¶ Dicit
Io.An. ꝙ continuatio huius rubricæ ad proximam per ſe pa
tet. congruit rubricæ de iniuriis.c. olim.vbi Papa receptionẽ
teſtium factam lite non conteſtata reuocauit in irritum. de
ſententia habes de elec.c. dudum.verſi.licèt autem. ¶Item
fallit in caſu d.c.eum qui.j̃.de eo,qui mittitur in poſſesſio.&
in aliis notatis.j̃.eo.c.quoniam frequenter.& in Spec. de lite
non conteſta.§·quando autem.

ADDITIONES.

a ¶Litis conteſtatio qualiter fiat,vide Spec.eo.tit.§.2. & Cy.in l.2. C.de iura.calũ,Cardi.in clem.ſæpe.de verb.ſigni.
b ¶Sextò.ſupra iſta ſexti quæſtione vide Saly.in l j.C.eo.in 6.q.
c ¶Facit qđ no.Idẽ no.in c.vbi p̃iculũ.de elec.li.6.& in cle fi.de ſen.excõ.

SVMMAE.

1 *Reus ſi eſt contumax ante lit. conteſta. quando agitur de adulterio ad ſeparationẽ thori,poteſt excommunicari,ſed teſtes nõ poſſunt recipi:nec cauſa diffiniri.9.*
2 *Libellus quæ debeat continere,quando agitur de adulterio ciuiliter.*
3 *Ciuilis actio, & criminalis ciuiliter mota poſſunt intentari in eodem libello.*
4 *Cauſa dotis quando petitur propter ſeparationem thori, eſt de foro eccleſiæ principaliter.*
5 *Reo venienti ad iudicium indulgendæ ſunt induciæ pro quærendo aduocatum.*
6 *Ordo iuris in cauſis debet regulariter obſeruari.*
7 *Cõtumacia procuratoris nocet domino,quãdo ſcit,& nõ purgat eã.*
8 *Maritus ſi vxorem in adulterio deprehenſam interficit:an lucrabitur dotem ex pacto lucrandæ dotis, ea præmoriente, vel ex iuris diſpoſitione propter illud adulterium.*
10 *Dilatio an ſit danda reo ad quærendum aduocatum.*
11 *Caſus,in quibus reſtitutio denegatur.*
12 *Dominus ſi ignorat contumaciam ſui procuratoris.an ex hoc patiatur damnum.Et an propter hoc perdat beneficium appellãdi.17.*
13 *Contumacia procuratoris,vel cuiuslibet adminiſtratoris, an noceat domino in expenſis.*
14 *Tutor calumnioſè litigans condemnatur ſuo nomine.*
15 *Procurator ſi non eſt contumax in proceſſu iudicij, ſed in ſententia: an eius contumacia non obſtante,posſit procedi ad ſententiam.*
16 *Dominus ſi ab initio litigauit per procuratorem,in calculo ferendæ ſententiæ citatur,vt compareat ad ſententiam audiendam: ſi non comparet,an valeat ſententia contra eum lata.*
18 *Contumacia quando dicatur procuratoris,& quando domini.*
19 *Confeſſio procuratoris.an noceat domino.*
20 *Procurator an poſſit renunciare exceptionibus peremptoriis.*
21 *Creditor liberauit debitorem à debito,& promiſit vltra non petere, vel controuerſiam non mouere ſub pœna:ſi eius procurator generalis petit, & inquietat.an ex tali moleſtia incidat dominus in pœnam.*

1 AD hæc Deus. †Si agit̃ de adulte
rio ad ſeparatio-
nẽ thori, & ante litẽ cõteſtatã reus ẽ cõtumax,
excõicari põt:ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cã diffiniri.
¶Et ſunt

¶Et ſunt duæ partes.In prima delegatorum conſultatio. In
ſecunda reſponſio.ibi[conſultationi.]¶Prima facit tria.pri-
mò eñ ponit̃ cãe cõmisſio.In ſecũda rei exceptio,petitio,&
appellatio.Tertiò actoris reſponſio.& teſtiũ ſuorũ receptio.
Secunda ibi[tñdem.] Tertiò ibi[verùm.] Secunda principa
lis,& facit tria.ſoluit obſtaculum.conſultationi reſpondet,&
iudicem inſtruit.Secunda ibi[quia lite.] Tertia ibi [potuit.]
¶Primò no.ꝙ Papa committit hic cãm,quæ vertitur inter la
icos cõtra.c.licèt ex ſuſcepto.s̃.de fo.cõpe. ¶So.dic, ꝙ cau
ſa matrimonij,cum agitur de ſeparatione thori propter ad
ulterium,eſt de foro eccleſiæ:ſecus ſi ageretur criminaliter.
2 qđ dic,vt.s̃.de foro compe.c.cum ſit generale. ¶Secundò †
no.formam libelli,cum agitur de adulterio ciuiliter:petitur
enim ſeparatio quò ad thorum,& reſtitutio dotis. & ſic eſt
caſus,in quo conſtante matrimonio fit dotis reſtitutio.regu-
lariter contra, vt.l.ſi conſtante. in prin.ff.ſol.ma.& l.vbi ad-
huc.C.de iure doti.¶Et ratio eſt in caſu huius c.quia mulier
ſeparata habitabit ſeorſum à viro.non ergo vir debet retine-
re dotem,quæ debet eſſe,vbi ſunt onera matrimonij, vt l.pro
oneribus.C.de iure do.&.l.ſi is qui.§.ibi dos.ff.e.ti. ¶Tertiò
3 nota,† ꝙ ciuilis actio,& criminalis ciuiliter mota poſſunt in
tentari in eodem libello.ſicut hic ſeparatio thori, & reſtitu-
tio dotis criminalis.nã.criminaliter intentata non poteſt cõ-
currere cum ciuili,vt l.interdum.ff.de pu.iu. ¶Et collige ex
4 hoc †,ꝙ cauſa dotis,a quando petitur propter ſeparationem
a thori,eſt de foro eccleſiæ principaliter. vtrùm aũt de cauſa
dotis cognoſcat iudex eccleſiaſticus.dic vt c.de prudentia.j̃.
de dona.inter vir.& vxo.¶Quartò no.ꝙ qñ agitur de crimi-
ne ciuiliter,põt interuenire procurator.concor.s̃.de procu-
rato.c.tuæ.ſecus ſi criminaliter ageretur.qđ dic,vt.j̃.de accu.
5 c.veniens.& l.pen.§.ad crimen.ff.de pu.iud. ¶Quintò no. †
ꝙ reo venienti ad iudicium ſunt indulgendæ induciæ ꝑ quæ
rendo aduocatum.de quo in glo.actori non credo concedẽ
das:quia debet venire inſtructus, vt.C.de dila.l.ſi qñ.de di-
uer.iudi.dic per Cy.C.de dila.l.1.&.c.2.de dila.¶Sextò not.
ꝙ procurator viri primò petiit reſtõnem, iuxta quæ petitio
eſt priuilegiata,vt interim nõ cogãtur rñdere petitioni mulie
ris:quæ ſe ſine iudicio eccleſiæ ſubtrahendo à viri obſequio,
videt eũ ſpoliare.ergo nõ debet audiri interim, anteq̃ redeat,
vt. C. de ordi. cog.de quo per Inno.j̃.de reſti.ſpo.c.ex p̃te.
& argue,ꝙ in iſtis incorporalibus (ſicut eſt cõiugium eſt) re-
perire quandam quaſi poſſesſionem,in qua cadit ſpoliatio.
& per conſequen s reſtõ.licèt Cy.aliter dicat in l.ſi certis an
nis.C.de pac.ſed loquitur ibi in annua p̃ſtatione,& nõ bñ. vt
dixi poſt Io.An.j̃.de cenſi.c.peruenit. ¶Septimò no. formã
ap.[ne ſecus fieret appellãdo.]&c.& p̃poſterè,& ineptè fece
rit.primò enim expectare debebat, an ſua petitio admitte-
ret.& ſi non admittebatur,& eius petitio iuſta erat:tunc ap-
pellare debebat.j̃.de app.c.dilecto.ad fi.vbi de hoc.¶Octa-
uò no.caſum,in quo vxoris reſtitutio retardatur.ſ.cum time
tur de ſæuitia viri.¶Sunt & alij caſus,de quibus in glo.hic eſt
minus &c.contra iſtã tamen exceptionem ſæuitiæ ſubuenit̃
per remedium cautionis,vt in tex.qđ remedium, cũ timetur
de periculo perſonæ,eſt fragile, vt.j̃.e.c.accedens.l.2.& l.5.
6 .ff.ad trebel. ¶Nonò not.in ver.† cõſultationem.ꝙ in cauſis
debet regulariter iuris ordo ſeruari.& eius omisſio reddit iu
dicium nullum,vt l.prolatam.C.de ſen.¶In certis verò cau-
ſis(vt in matrimonialibus)non vſq;quaq; ſeruatur, cũ.ſ.agit̃
de fœdere matrimonii,vt hic, & in clemẽ. diſpendioſam. de
iudi.aduerte,ꝙ ſicut omisſio ordinis in cauſis, in q̃bus ordo
requirit̃,vitiat iudiciũ(vt dixi)ita vitiat omiſſio ordinis,qualis
in iſtis aliis,vt ſẽtit Inn.in c.ad noſtrã.j̃.de iureiu. & c.p̃ vene
7 rabilẽ.qui fi.ſint le.¶Decimò not.† ꝙ reo abſente ãte litẽ cõ
teſtatam nõ debent teſtes recipi:vel diffinitiua ſententia fer-
ri.de quo dubitauit gloſ.in Auth.qui ſemel.C.quomodo, &
quando iudex.videlicet vtrùm illa Auth.quæ ſtatuit in acto-
re contumace poſſe procedi ad ſententiam,lite non conteſta
ta.etiã fit ĩ reo.hic eſt caſus, ꝙ nõ posſit.¶Vndecimò nota.
in verſicu.potuit.ꝙ quędam cõtumacia procuratoris, & quę
dam contumacia dñi.quomodo autem vna alia cognoſcatur,
8 dicã &c.¶Duodecimò no.† ꝙ cõtumacia procuratoris no-
cet domino,quando ſcit,& non purgat eam: videt̃ enim tunc
habere ratum delictum procuratoris,ſicut cum dño ſciente,
& nõ cõtradicente,trãſgreditur fines mandati, vt.s̃.de offi.
dele.c·cum olim.facit qđ not.Inno.in c.ex parte decani.s̃.de
reſcrip.vt aũt dñs non posſit procuratoris contumaciã igno
rare,conſulit Hoſti.ꝙ iudices, anteq̃ proferãt ſententiam,ſi-
gnificent domino hãc contumaciam, asſignando terminum
ad purgandum eam.ar.de inſti.l.ſi pupillus.§.de quo palam.
¶Venio ad recitationem apparatus per quæſtionem. & pri-
mò quæro.dicitur hic,quòd mulier repetebat dotem prop-
ter adulterium viri:ſed nunquid poterat petere donationem
propter nuptias?dicit glo.ꝙ mulier põt eam petere,& lucra-
ri eam fecerit:ſicut vir dotẽ, muliere adulterium committẽ-
te;quia non ad imparia iudicantur,vt patet in gloſ.¶Sed hic
9 incidenter quæro.† ſi maritus vxorem deprehenſam in adul
terio interficit:vtrùm lucrabitur dotem ex pacto lucrandæ
dotis,ea præmoriente,vel ex iuris diſpoſitione propter illud
adulterium?quidam dicũt,quòd non, vigore pacti: quia non
videtur cogitatum de iſto caſu.¶Alii dicunt,quòd vbi homi
cidium eſt licitum,debet reportare p̃mium.& illud eſt verũ
in præmio legali.¶Sed in conuentionali,quatenus idem cõ-
tinet,qđ l.ſimiliter dici poteſt. Sed quatenus aliquod diuer-
ſum,non videtur ſecundùm opi.primorum.de quo no.Doc.
meus poſt Bar.in l.ab hoſtibus.§.ſi vir vxorẽ.ff.ſol.ma. ¶Itẽ
vtrùm muliere decedente posſit vir ſe tueri exceptione adul
terii contra heredes mulieris repetentes dotem:vel eius here
des viri contra mulierem opponere exceptionem adulterij.
dic.vt l.fi.C.de adul.& l.vnica.§.illo proculdubio.de rei vxo.
ac.&.ff.ſol.ma.l.ſi ſocer.&.C.de reuo.do.l.fi.& de decu.l.illo.
li.10.&.l. ſi maritus.ff.qui,& à qui.¶Secũdò q̃ro.dicit̃ hic,ꝙ
10 iſte petiit inducias propter aduocatum. quærit glo.† vtrùm
propter hoc ſit danda dilatio.dicit glo.ꝙ ſic,ne dum à princi
pio:ſed etiam in medio,ſi cõtingat aduocatum abeſſe.& hoc
verum,maximè quando pars nõ potuit illud præuidere. de
quo in ſpec.de dila.§.1.verſi.p̃paratoriè.in fine.iſta tamen
executio, quòd aduocatus non fuit præſens, non redderet ſẽ
tentiam nullam:niſi eſſet lata contra fiſcum, vt in glo.ſecus
ſuper eo, vt l.non intelligitur.§.diuus.ff.de iure fi.¶Idem di-
cunt quidam in cã criminali,quod nõ approbat Tan.de hoc
per Hoſt.in ſumma de dila.§. quęritur. ¶Tertiò quæro.dici
tur hic,quòd contra petentem reſtitutionem poteſt obijci
exceptio ſæuitiæ ipſius viri, reſtitutionem petentis.† quæro, 11
vtrùm ſint alij caſus,in quibus reſtõ denegetur. glo. 3. enu-
merat plures,& Ioan.An.alios in nouella. puta exceptio.rei
iudica.quamdiu fides facta fuerit de errore.de frigi.c.frater-
nitatis.qui fi.ſint legi.c.per venerabilem. ¶Item propoſitum
intrandi religionem ante copulam. de conuer. coniug.c.ex
publico.vehemens ſuſpicio de hæreſi.de pur.ca.c.inter.¶Itẽ
votum communiter emiſſum.23.q.1.c.qđ Deo.quod intel-
lige,vt no.de conuer.coniug.c.cum ſis.& c.vxoratus. ¶Item
ſi per vim habuit poſſesſionem.de ſpon.c.cum locũ. ¶Item
ſi nullam poſſesſionem habuit.de reſti.ſpo.c.ex parte.ſi verò
probetur vnus contractus,vt ibi.¶Item quãdo probatur in
modum exceptionis;quia ad id non agitur.de ordi.cogn.c.2.
adde caſum,cum petens reſtitutionem repellitur per excep-
tionem excommunicationis.no.9.q.3.c. quoniam. & de ſen.
ex.c.inter per Ioan. An.& vide in ſpe.de pet.& poſ.§.fi.ver.
penul.ita hic no.Io.An.¶Quartò quęro.dicit̃ hic,ꝙ in cauſis
matrimonialibus nõ ſeruatur ordo vſquequaq;. & ſic eſt in
ipſa ſpeciale.quæro vtrùm ſint alia ſpecialia.Io.An.in nouel
la dicit,quòd in ea admittitur teſtimonium de auditu.j̃.de te
ſti.c.quoties.& c.licèt.2.Item ꝙ ibi non iuratur de calum. j̃.
c.literas.& vide caſum alium,videlicet ꝙ non habet locũ ibi

expurgatio,cum ſunt informati de inceſtu, vel conſanguini-
tate:quia ſi in ea deficerent,venirent ſeparandi. & ſic conſe-
querētur intentum.de procu.c.tuæ.hos caſus,& alios enume
rat Io. An.poſt Hoſt.qui ponit de hoc verſus.ȷ̃.qui ma.accu.
poſ.¶Quintò quæro.dicitur hic,ꝙ lite non conte. non eſt ꝓ
cedendum ad receptionem teſtium,vel ſententiam:vtrùm id
ſit ſemper verum, gl.quæ incipit. hic poteſt tangi quid iuris
in cauſa criminali criminaliter mota.de quo.ȷ̃.de dolo,& cō
tu.c.veritatis.& l.abſentē. de pœnis.ff. Si verò ciuiliter agat̃
de crimine:tunc videtur idem dicendum,qđ in ciuili, vt s̃.de
procu.c.tuæ.in ciuili autem dicit glo.ꝙ fuerunt opi.inter Io.
ex vna parte,& Martinū ex alia parte.Io.An. hic in prin. ca.
examinat iſtum articulum,& refert opi. & demum illā Inn.
diſtinguentem inter actorem contumacem, & reum.¶Item
aut ante litem conteſt.aut poſt. ſi quidem loquimur in acto
re,& ante litis conteſtationem:tunc citari debet, vt traditur
in Auth.qui ſemel.C.quomodo,& quando iudex. dic vt ibi.
b Si verò loquitur in reo contumace ante litem cōteſt.tunc cō
tra eum non proceditur ad ſententiam, vel receptionem te-
ſtium,vt hic.ſed proceditur ad miſsionem in poſſeſsionem,
& ad alia iuris remedia,vt ȷ̃.e.c.quoniam.§.fin. & de dolo,&
contu.c.prout.¶Si verò poſt litē conteſta. abſentet ſe actor,
vel reus.dic,vt l.properādum.§.& ſi quidem. cum.§.ſe.C.de
iudi.& l.conſentaneum.C. qũo & quando iudex .¶ Aequè
bene illa materia cadit in d.c.ꝑut.ibi in gl.plenè tangit.& iō
ibi latius de hoc dicā,& in criminali in d.c.veritatis.¶Sextò
q̄ro.dicitur hic,ꝙ contumacia procuratoris nocet dño ſcien
12 ti,& non purganti eam.quæro† quid ſi dñs hoc ignorat,ſci-
licet cōtumaciam ſui procuratoris:an dominus patiatur dā-
num? glo.ſi.hic allegat multa iura pro,& contra.& primò iu
ra,quæ vidētur velle,ꝙ noceat.quia alienam culpam dñs fa-
cit propriam per conſenſum.& quia ſibi imputet, qui talem
procuratorem conſtituit.& quia ſibi prodeſt factum procu-
ratoris:ergo & noceat,vt in glo.vſq; ibi.ſed contra vr̃, vbi ar
guit in contrarium, ꝙ nocere non debeat. deinde ſoluit. ibi
ſo.dicas inter &c.ex qua gl.modica poteſt doctrina percipi.
Hoſt.(vt refert hic Io. An.)tradit aliam theoricam, dicens.
procurator meus contrahendo,vel quaſi confitendo,iudiciū
ſubeūdo,negligendo in his,quæ ſibi ſunt commiſſa(& pote-
ſtatē habet) mihi præiudicat,vt in primis concor. delinquen
do verò, vel quaſi dolum,vel cōtumaciam cōmittendo,mihi
non parat præiudicium ignoranti,vt in contrariis: ſcienti ve-
rò,& ratificanti tacitè,vel expreſsè.& cum non purgo,quod
purgare poſsim:mihi præiudicat,vt hic.& in primis concor.
& hæc ante litis conteſtatio.locum habent:poſt litis cōteſta.
enim non præiudicat: vnde ſi aduerſarius de dolo procura-
tor.contra me excipit.procurator tñ mihi tenetur.& ſi ſoluē
do non fuerit, mihi actio reſtituitur.ff. de dolo.l.elegāter.§.
penul.& de eo,per quem fac.erit.l.fi.j.reſponſo . & ſic intelli
gitur.ff. de excu. do.l. ſi procurator.j. & 2. & hæc de pro-
curatore ſpeciali intelligenda ſunt.dolus enim procuratoris
generalis oīūm rerū nocet.ff.de excep. do.l.apud Celſum.§.
quæſitū.Sic intellige.ff.de tribu. l. procurator. & de inſtit.c.
cuicunq;. iſta ſunt verba Io. An.poſt Hoſt.hic circa fi.¶Do-
ctor meus iſtam materiam diſtinguendo proſequitur in l.iu
bemus.C.de epiſcopis.& cleri.tamen quia, vt mihi videtur,
Inn.plenè tangit.Ideo eius dicta ordino hoc modo,videlicet:
an in iudiciis contumacia procuratoris noceat. & quia illud
nocumentum poteſt contingere circa plura, videlicet in ex-
penſis,in miſsione in poſſeſsionem, in perdendo beneficium
appellandi,vel in amiſsione cauſæ ratione delicti,vel negligē
tiæ ꝑcuratoris,vel in concernente perſonā dñi. de qbus oīb.
hic tangit Inn.¶Ego addā articulū in extraiudicialibus, an
factū ꝑcuratoris dño p̄iudicet.& qđ de cōfeſsione emiſſa in
iudicio, vel extra.annectēs quoq; incidenter de curatore,tu
tore,& aliis adminiſtratoribus, vt p̄latis, & aliis:an eorū de-
lictum noceat dominis. ¶Et quia punitio cōtumaciæ etiam
in prima citatione incipit ab expenſis,vt.c.querelam.de pro
13 cura.& c.honoratus.50.di.ideo &c.¶Septimò†an cōtuma-
cia procuratoris,vel cuiuslibet adminiſtratoris noceat dño
in expenſis. Hoſt.poſt.Inn.diſtinguit, an expenſæ petantur
ante ſententiam,aut poſt.primo caſu,aut procurator eſt ſol
uendo.& ipſe tenetur,non dñs, vel eccleſia.aut non eſt ſoluē
do:& tunc aut ſunt modicæ.& tenetur eccleſia, nec iuuatur
beneficio reſtitutionis,q̄ ꝓ modico nō conceditur, vt l.ſcio.
ff.de reſti.in inte.aut ſunt magnæ:& tenetur, ſed pōt reſtitui.
ſecundo caſu,cum loquimur de expēſis deductis in ſñia dif-
fintiua:tunc aut pēdet appellatio: & non habet locū petitio
reſtitutionis in inte.quia iudex appellationis, ad quē ordina
ria via ſpectat cognoſcere de prīcipali cā, cognoſcet etiā de
expenſis,tanquam de acceſſoriis,vt.ȷ̃.de app.c.vt debitus.&
C.de appella.l.eos.& melius in.l.fi.C.quando prouo.non eſt
nec.¶Et ideo poſtquam pōt ſibi eſſe conſultum per ordina
rium remedium .ſ. appellationis, ceſſat extraordinarium,
ſcilicet reſtitutionis in integrum, vt l.in cauſæ.j.reſpon.ff.de
mino.aut non eſt appellatum.& tunc ſi quidem petit reſtitui
contra aliam eccleſiam aduerſus illam condemnationē ex-
penſarum,dicens ſe per hanc enormiter læſam.Et an debeat
ſibi cōcedi,eſt dubium:quia ſi iſta reſtituitur: alia,quæ fecit
expenſam,remanebit in damno: vnde contra pariter priuile
giatum non videtur reſtitutio indulgenda: cui eſt etiam pari
ter ſuccurrēdum. Et tantò magis in caſu noſtro, inquantum
eccleſia condemnata fuit in culpa eligendi malum procura-
rem:vnde potius ſecundùm ius debet dño nocere, q̄ aduerſa
rio,qui in culpa non deprehenditur.ff.de mino.l.verum.§.itē
quæritur.& l.in cauſę.j.reſponſo. dicit tamen Ioan.An. poſt
Hoſt.ꝙ iſta ſunt arbitraria,in quibus procedit iudex, æquita
te ſeruata,in humaniorem partem declinādo, ſecundùm qđ
no.de tranſac.c.fin.Et hæc vera.¶Quæritur,an eccleſia de-
beat in expenſis condemnari propter contumaciam procu-
ratoris.de ipſo autē procuratore,ſi ſit ſoluendo, & contuma
cia prouenit ex ipſius malicia ignoranter etiam:æquius eſt,
ꝙ ipſe procurator,qui fuit in dolo,teneatur,q̄ eccleſia, q̄ fuit
in culpa,ipſum eligendo.dolus enim præponderat culpæ. ad
l. Aquil.l.itē ſi obſtetrix.in ipſum ergo doloſum fiet executio
condemnationis expenſarum,& non contra eccleſiam. ff.de
re iudi.l.4.j.reſpon.¶Quid ſi eccleſia,vel prælatus ſit parti-
ceps huius contumaciꝫ procuratoris,ipſe prælatus condem-
natur,& fiet executio contra ipſum,vt patet ex not.s̃.de pro
cura.c.auditis.& c.cōſtitutus.Non ob.16.q.6.c. ſi epiſcopū.
quia in caſibus,quibus dixi eccleſiam teneri, vt in caſu præ-
cedenti.& cum aduerſus aliam eccleſiam hoc petit.& cū ex-
penſæ ſunt modicæ,vt dixi.¶Non enim punitur pro delicto
procuratoris,ſed pro ſua culpa,in qua fuit,ꝙ non elegit ido-
neum procuratorem,& in fide, & in facultatibus, vt prædi-
ctum eſt.¶Iſte videtur effectus eius,qđ hic ſcribit Ioā. And.
quò ad iſtam condemnationem expenſarū ante,vel poſt dif-
finitiuam ſentētiā,vtrùm fieri debeat,vel ne. Tu dic plenius.
& primò in tutore,& ſimilibus adminiſtratoribus. Specu.tā
git in ti.de execu.ſen.§.ſequitur.& videtur,ꝙ executio fiat in
pupillum,& ſimiles:licèt recuperent ab eorum adminiſtrato
ribus,vt l.qui ſol.§.etiā.de leg.2.econtra, ꝙ fiat.in ipſum tu-
14 torem,vt l.nō eſt ignotum.C.de adminiſtra.tut.¶†Tu diſtin
gue.aut tutor calūniosè litigauit,& ſuo noīe cōdemnatur:&
in ipſum fiet executio,vt d.l.non eſt ignotum. aut condem-
natur tutorio nomine:& fiet executio in pupillum. liberatur
tamen cedendo acti.vt l.penul.de admi.tu. ¶ Quid in procu
ratore.Spec.tangit in d.§. ſequitur. verſi. quid ſi procurator
aliquid fecit habens ſpeciale mandatum.& non eſt dubium,
ꝙ in dño fiet executio.ff.ſi quis ius d.non ob.l.j.§.j.qđ quiſq;
iuris.l.3.§.ſi procurator.Aut habuit generale mandatum: &
tunc ſi quidem condemnatio expenſarum fit propter aliqđ
malum:tunc procurator venit condēnandus ſuo proprio no
mine,& in eum fiet executio,vt l.j.§.ſi procurator.ff.ſi qs ius
di.non ob.aut ſit condemnatio expenſarum propter aliquod
omiſſum;quia non fecit qđ fieri debuit:tunc ſi quidem illud
incumbebat fieri ab ipſo dño,qui mandauit hoc fieri à pro-
curatóre. & tūc in ipſum dñm fiet executio. Ipſe enim eſt cō
tumax,vt l.ſi procurator.§.ſi tutor.ff.mā da.& ff.de arbi.l.nō
diſtinguemus.§.ſi dñi.& hoc verum,quia dñs punitur, ſi pro
curator eſt contumax:ſecus ſi caſu fortuito impeditus nō fe
cit,qđ dño incumbebat,vt c.ſignificante.de app.& l.cū à ma
tribus.C.qui pe.tu.¶Si verò incumbat fieri ipſi procuratori
non dño: nec fuit iuſſum procuratori,ꝙ aliquid faceret:tunc
(cum ſit dñs litis effectus)in ipſum fiet executio,vt d.§.ſi pro
cu.& hoc not.Bar.in d.l.ſi ſe non obtulit.ff.de re iudi.¶Octa
uò quærō de contumacia adminiſtratoris punienda, non in
expenſis,ſed in miſsione in poſſeſsionem ex primo, & ſecun
do dec.¶Et Io.An.poſt Inn.tangit hic.& dicit,ꝙ licèt ſentē
tia excommunicationis non poſsit ferri in abſ̄tem propter
c contumaciam procuratoris.nec etiam in eum, vt contra cō
tumacem iudici,vt d.§.ſi procurator. & hic fit miſsio in poſ.
cauſa cuſtodię, & etiam in natu. ff. de procur. l.ſed & hæ.
§.vlt.& l.ſe.& C.de digni.l.quoties.lib.12.allegat Frāc.C.de
procura.l.3.per quam dicit ſic diſputatum, & determinatū
Vercel.dñs Bar.videtur dicere, ꝙ contumacia procuratoris
ſufficiat quò ad primum decretum,non quò ad ſecūdum, vt
l.quamuis.ff.de dā.infec.vbi dicit caſum mirabilem.cū enim
per ſecundum decretum paretur magnum præiudiciū dño,
dñs eſt citandus.vt ſic citatio quò ad primum decretum poſ
ſit incipere à procuratore, non tñ quò ad ſecundum. & hoc
voluit dicere Pet.in d.l.eum qui.vt ibi refert Cy. facit qđ no.
in c.cauſam.ȷ̃.de dolo,& contu.¶Quid in contumacia tuto
ris,an ſufficiat quò ad miſsionem contra pupillum.dic,ꝙ ſic
quò ad primum decretum,non quò ad ſecūdum,vt l. in poſ.
§.j.ff.qui.ex cau.in poſ.ea.& dicta l.eum qui. fallit in cā dam
ni infec.& in cauſa libertatis,vt l.ſi finita.§.ſi fortè. ff. de dā.
infec.& l.nec infantes. de fideicō.li. ¶ Idē in curatore furio
ſi,vt l.Fulcinius.§.adeo.ff.q. ex cau.in poſ.ea.ī curatore adul
ti ſufficit quò ad ſecūdum,vt l.ſi minor.ff.de bo.aut.iud.poſ.
15 ¶ Nonò quæro.† quando procurator non eſt cōtumax in
proceſſu iudicii,ſed in ſententia(vt quia citatus ad ſententiā
non compareat.)an eius contumacia non ob. poſsit procedi
ad ſententiam.reſpondeo.aut quæris,an contra ipſum cura-
torem procuratorio nomine poſsit ferri ſententia. & non vr̃
dubium,ꝙ poſsit;quia ipſe eſt dñs inſtantiæ. & contumacia
fingit contumacem fore præſentem, cōtra quem non eſt du
bium ſententiam poſſe ferri,vt l.j.C.de ſen. aut quærit̃, an ex
contumacia procuratoris poſsit ferri ſententia contra dñm,
& contra dñi perſonam verba cōcipi:& dubium eſt propter
no.in l.j.C.de ſen.& s̃.de elec.c.querelam. vbi etiam de hoc.
16 ¶Sed hic incidenter quęritur.†Dñs ab initio litigauit per ꝓ
curatorem.in calculo ferendæ ſententię citatur dñs,vt com-
pareat ad ſententiam audiendam:ſi non comparet,an valeat
ſententia lata contra eum,tanq̄ contra contumacem? videt̃,
ꝙ ſic.quia licèt procuratorem conſtituerit, poteſt tñ adeſſe
cauſæ,vt c.3.de procu.li.6.¶Item eius eſt commodum,& in
commodum,vt c.2.de procura.lib.6.& ff.de procur.l. ſi pro
curator.& l.Paulus.e.ti.¶ Item ipſe iurat de calūnia.ȷ̃. de iu-
ra.cal.c.j.Cōtrarium diſputauit dñs Lambertus de Rampo.
qđ tenet Bar.in l.furioſo.ff.de re iud.niſi dñs ad talē citatio-
nem ſponte comparuerit:quia tunc ſententia valebit.quia li-
cèt procurator ſit dñs inſtantiæ directè:tñ dñs eſt dñs inſtan
tiæ directè vtil.ter.& hæc vtilis præfertur directę,vt d.l. ſi ꝓ-
curator.¶Si autem apparet,ꝙ dñs fuerit præſens ſententiæ,
& non citatus.dicit ipſe,ꝙ idem,ſi iudex monuit.Si verò non
monuit,valebit pro eo,nō contra eum:vide tñ,qđ no.Io. An.
in d.c.querelam,vbi dicit, ꝙ iſta conſideratio.ſ. condemne-
tur dñs,vel procuratur eſt pernicioſa ſubtilitas de iure cano
17 nico nō ſequenda.& vide Bar.in d.l.furioſo.¶†Decimò quæ
ro,an propter contumaciā procuratoris perdat dñs bñficiū
appellandi.Io.An.poſt Inn.hic dicit, ꝙ procurator eſt con-
tumax.& ob hoc non poteſt appellare infra legitimum tem
pus.ſ.10.dierum quia delictum procuratoris non dēt in hoc
dño nocere: ſed ſuum teneat auctorem. de his, quæ fi.à ma.
par.ca.c.quæſiuit.Non ob.2.q.6.§.ſi aduerſus.& ff.quādo ap
pel.ſit.l.j.§.fi.vbi dicitur,ꝙ ſi quis per procuratorem egit,vix
audietur appellans:qa illud intelligitur poſt 10. dies. nā in-
fra hoc tempus appellare poteſt nedum procurator, ſed etiā
dñs,vt no.s̃.de procu.c.penul.poſt. 10. autem dies licèt dñs
nō verè cōtumax,ſed pręſumptiuè, poſsit appellare.C.qũo,
& qñ iu.l.ab eo.tñ hoc quādo per procuratorem actum eſt,
nō poteſt appellare,vt d.§.ſi aduerſus.licèt ergo dñs præſūp
tiuè contumax poſsit appellare infra 10.dies à tempore ſciē
tiæ,vt d.l.ab eo.verſi.ſi procurator litigauit. non poterit ap-
pellare,niſi.ȷ̃.10.dies à tpe ſentētiæ.¶Ita ponit Io.An.poſt
Inn.quæ verba ſunt confuſa,& obſcura.ſonant enim,vel quā
do procurator fuit verus contumax.& ſic non poterat appel
lare,iuxta no.in cle.j.de dolo & cōtu.quo caſu poſsit dñs.ȷ̃.
10.dies à tpe ſententiæ.vel ſonant,qñ procurator fuit fictus
contumax.& tunc licèt ipſe non poſsit appellare: tñ dñs po-
terit.ȷ̃.10.dies à tpe ſententiæ.¶ Sed certè procurator iſto
caſu poſsit à tpe ſententiæ,vt d.l.ab eo.ſolum ergo. qđ dictū
eſt ſupra per Inn.poteſt habere locum, cum procurator fuit
verus contumax.quo caſu licèt ſibi ſit præcluſa via:non tamē
dño.ȷ̃.10.dies.¶Tu dic, ꝙ qñq;procurator non appellauit:
qñq; appellauit,ſed appellationem ſuam nō fuit proſecutus.
primo caſu quando non appellauit:tunc aut quia noluit, qa
non potuit propter manifeſtam contumaciam,ſi non appel-
lauit:aut quia noluit.& nocet dño indiſtinctè; quia nō appel
lare eſt delictum.cum fortè dño non expediat.¶ Si verò con
ſtaret,ꝙ per dolum,& fraudem hoc omiſit:tunc dño ſubue-
nitur,vt poſsit appellare.& hoc eſt,qđ dicit tex. in d.§.fin.&
§.ſi aduerſus.dum dicit[vix auditur appellans.]& ſi contra-
dicat,audietur,ſi colluſio,vel procuratoris deceptio interue-
nit.facit.C.de pœna iudi.q. malè iud.l.fi.Idem ſi non eſſet ꝓ-
curator ſoluendo,vt no.in c.ſignificante.ȷ̃.de app.¶ Secun-
do caſu qñ procurator nō potuit appellare propter eius ma
nifeſtam contumaciam.an dñs tunc poſsit.Inno.ꝙ ſic.ȷ̃.10.
dies à tempore ſententiæ. Bar.dicit, ꝙ qñq; pp contumaciā
procuratoris iudex vult procedere cōtra dñm ſecundùm ſo
litum ordinem iudiciorum.& tunc bene poteſt facere,vt l.eū
qui.C.de procura.qđ dic,vt dixi ſupra in 8.& 9.q.qñq; verò
vult procedere,ſecūdùm ordinē iudiciorum: ſed ad mulctā,
vel excōicationem:tunc non poteſt,niſi qñ dñs ſciuit,& pur-
gare neglexit,vt in illo.c.cōiuncto.§.ſi procurator.modò ad
propoſitum propter contumaciam procuratoris pōt proce-
di ad diffinitiuam ſententiam ad miſsionem in poſſeſsionem
ad examinationem cauſæ,& ſimi.& eſſe verum contumacem
eſt delictum:q̄a pœna imponitur, dum perditur appellandi
facultas.ideò dño non nocet.& ꝙ ſit pœna,probatur in l.cō
tumacia.ff.de re iudi.Item,ꝙ delinquat,non videtur ſibi mā
datum,vt l.ſi procura.de condi.inde. ¶ Secundo principali
membro,quando.ſ.appellauit, & appellationem non eſt pro
ſecutus.dic,vt c.ſignificante.de appel.vbi eſt caſus, ꝙ non p̄-
iudicat dño.& ratio eſt, quia non proſequi appellationem,
non eſt apertum delictum:ſicut eſt eſſe verum contumacem;
quia fortè dño non expedit proſequi.¶ Et per hoc conclu-
do cum Inn.ꝙ ſi procurator nō producit inſtrumēta, teſtes,
& alias probationes in cauſa,pręiudicat dño: nec beneficio
reſtitutionis iuuatur eccleſia.ſiue minor.ff.de minori.l. ſi mi-
nor. ¶Si verò producit inſtrumenta falſa,vel teſtes falſos:
vel corrumpat iudicem, non præiudicat domino: quia iſta
non veniunt in mandato. ¶ Sed hic incidenter quæritur
(quia vt apparet ex prædictis)magna eſt differētia, an ſit cō
18 tumax procur.an dominus.†quæro quando dicatur eſſe con
tumacia procuratoris,& qñ dñi.dicit Bar.ꝙ ſi eſt actus expo
diendus per dñm,& cum ipſo ꝑcuratore nil eſt geſtum:tunc
ſi con-

ſi conſtituit ꝓcuratorem, & eſt cōtumax:cenſebitur cōtuma
cia dñi,non procuratoris : quia qđ ipſe facere debuit , alteri
committendo,non eſt excuſatus,vt l.ſi procurator.§.ſi tuto-
res.ff.manda.hoc verum,niſi procurator fuiſſet caſu fortuito
impeditus,vt l.cum à matribus.C.qui pe. tu. Quãdoq; actus
radicatur in perſonam procuratoris;quia ipſe citatur: & eſt
contumax.& dicetur contumacia ſua.Ita no.Bar.in l.cum fi-
lius.§.in hac.de verb.obli.¶Vndecimò quæro quid in con-
19 feſſione†an confeſſio procuratoris noceat dño.[d]dic per Cy.
d C.de confeſ.l.vnica.& vnum notabile verbum vide in c.ꝑ in-
quiſitionem.de elec.in nouella.an eius confeſſio noceat dño.
in alio iudicio.& dicit,ꝙ non.;& c.ſi.de præſcri.vbi de confeſ.
ſione prælati.& c.ex parte.de confeſſis.per Io. Cal. in com-
mento.Et quid in confeſſio.tutoris,& curatoris in l.certum.
20 §.ſi de confeſſis.†Item an poſſit procurator renunciare ex
ceptio.peremptoriis,& dilatoriis:vel exceptionibus, quibus
vſitatum eſt renunciari in contractibus.dic per Bart. in l.fin.
in prin.ff.de his,quę in fraudem credi.per Inn.in c.grauis.ff.
depoſiti.Item an poſſit prorogare iuriſdictionē.de re ad rē:
vel de tempore ad tempus.dic per Inn.vt s̃.de offi.dele.c. cũ
21 olim abbas. &c. ¶Duodecimò quæro.† creditor liberauit
debitorem à debito,& promiſit vltra non petere, vel contro
uerſiam non mouere ſub pœna:modò non ipſe, ſed procura
tor eius generalis petit,& inquietat.an ex tali moleſtia inci-
dat dñs in pœnã:videtur,ꝙ non;quia hoc non venit in gene-
rali mandato.qđ nõ extenditur ad indebita exigenda,l.ſi ꝓ-
curator.ff.de condi.inde.& hoc verum,ſi peteretur pœna ex
illo capite,tanq̃ dñs petierit, vel peti fecerit: ſed ex alio capi
te peteretur,valet.qa debuit facere,& curare, ne ab alio pe-
teretur:tunc pœna committeret, & exigi poſſet. quia curare
debuit,ne peteretur ab his,quos potuit prohibere, & fuit in
culpa non præmonendo de hoc procuratorem ſuum,vt l.in-
ter ſtipu.in prin.ff.de verb.obli.& hoc verum, cum ex natu-
ra obligationis tenetur non ſolum non facere,ſed curare, ne
fiat.alias ſecus.requiritur enim,ꝙ habuerit hanc facultatem
prohibendi eo tempore,cum aliquid illicitum committitur,
vt l. in delictis. ĩ prin.ff. de noxa.Vel dic de iſta qõne,vt no.
Bar.in l.in illa ſtipu.ꝑ te nõ fieri. de verb.obli.¶Vltimò ſciē
dum eſt,ꝙ dñs Io.Cal.poſuit de prædicta materia hic talem
diſtinctionem.cum quæritur,an factum,dolus,contumacia,
vel negligentia procuratoris noceat dño , vel non. ſic diſtin-
gue.aut procurator excedit fines mandati. & tunc nõ nocet
dño id,qđ facit,ſiue ſit procurator datus ad negocia, ſiue ad
iudicia.s̃.de offi.dele.c.cum olim.& C.de procur.l.ſi procu-
ra.& j̃.de appel.c.ſignificante.aut non excedit fines mãdati.
& tunc aut habet ſpeciale mandatum ad id,qđ facit.quo ca-
ſu ē, ꝙ noceat dño.ff.de vi & vi.arm.l.j.§.deieciſſe. & de ſen.
ex.c.mulieres.ff.qđ quiſq; iuris.l.3.§.ſi ꝓcurator.& C.de di-
gni.l.penul.lib.12. aut non habet ſpeciale mandatum. & tũc
aut loquimur de his,quæ facit extra iudicium.aut de his,quę
facit in iudicio.¶Primo caſu ſiue habeat generale mandatũ
cum libera:ſiue ad vnum negocium tantùm contrahendum,
vel quaſi.& nocet dño ſcienti,vel ratum habenti.ff. de tribu.
l.procurationis. & de cauſa poſ.c.cũ olim.ſed ignoranti, vel
contradicenti non nocet.ff. de procura.l. ignorantis. & ſi qs
ius di. non ob.l.j.§.ſi procurator. & de lib. cauſa.l. in ſeruo.
& in Auth.de ec.ti.§.ſi quis in ſua domo.& de elec.c.ſi com-
promiſſarius.ſecundo reſponſo.lib. 6. & hoc quãtùm ad ea,
quæ facit, vel committit:ſed quantùm ad ea , quæ negligit,&
facere debebat: & nocet ſemp dño,ſiue ſcienti.de exac.mili.
an.l.j. §.exactione.vbi ſi procurator non paret præceptis de
mili.anno.transferenda,dominus cõſcius punitur, ſiue igno
ret,vt d.c.ſi compromiſſarius. in prin.li.6. Si autē loquimur
de his,quæ quis facit in iudicio.& diſtinguũt quidam.aut lo-
queris de his,quæ poſſunt ſequi ex ſola ficta contumacia , vt
eſt miſſio in poſſeſſionē cauſa rei ſeruandæ, & ſimilia. & tũc
ſiue ſit ſpecialis illius litis,ſiue generalis, dummodo illius li-
tis ſibi competat exercitium,dolus,vel contumacia ipſius no
cet dño.ff.qđ cuiuſq; vni. nom.l.j.§. ſi nemo. & ff. de no. op.
nun.l.de pupillo.§.ſi fortè.& hic in fi.& de iureiur.c. vlt.li. 6.
aut de his,quæ infligunt ratione veri doli , vel verę contuma
ciæ:tunc ſubdiſtingue.aut poſt litem conteſtatam , aut ante.
primo caſu præiudicat.infra de re iudi.c.ſuborta. & de appe.
c.ſæpe.Sed dño ignoranti tenetur de dolo. & ſi ſoluendo nõ
fuerit iſte procurator,datur dño reſtitutio.ff.de dolo.l.& ele
ganter.§.penul.& de eo , per quem fac.erit.l.j.primo.reſpon
ſo.ſecundo caſu non noceat , niſi habeat generale mandatũ
cum libera.ff.de doli excep.l.apud Celſum. §. quæſitum.& l.
ſi procurator.2.in prin.& §.poſt litē.Saluo,ꝙ in vltimis duo
bus caſibus propter contumaciam procuratoris dñs igno-
rans excommunicari non debet:qa pœna excommunicatio
nis requirit propriam culpã. 12.q.3.c.nemo epiſcoporũ.23.
q.4.c.ſi hæres.illa eſt eius diſtinctio,quæ non ita mentē cla-
rificat:ſicut declaratio ſupradicta per quæſtiones cuilibet ar
ticulo applicatas.

ADDITIONES.

a ¶Cã dotis.Quia dos,& cã pia æq̃parãtur Bar.i l.2.cũ verò §.Titio. de dona.& in l.ſi ergo.in prin.§.j.de iure do.Bal.in l.j.in fi.C.de ac. & ob.& in l.mandatum.C.mãdati.Ale.in l.cum is.§.ſi mulier. de condi.indebi.
b ¶Reo contumace.& ſi paſſus eſt primum decretum, an audietur volens euitare ſm̃ decretũ.Cy.& Bal.in Auth.ei qui.de bo. aucto. iudi.poſ.Ar chi.in rub.de eo,q. mit.in poſ.lib.6.Alex.ĩ l.ſi finita.§. Iul. de dam.infec.
c ¶Contumaciam procuratoris.adde Bar.in l.j.§.ſi procuratori.ff.ſi quis ius dicenti non obtē.& in l.ſi.ff.de in integ.reſti.
d ¶Noceat domino Oldr.conſi.126.Spec.in tit.de procu.§.vt autē verſi. ceterum.& ſeq.& in ti.de confeſ.§.nunc videndum.

SVMMÆ.

1 *Habens iudicem ſuſpectum nihil debet ſuper meritis cauſæ reſpondere.*
2 *Appellans non debet vlterius comparere,vel reſpondere coram iudice à quo:aliàs videtur appellationi renunciaſſe.*
3 *Contra contumacem non proceditur ad miſſionem in poſſeſſionem,niſi conſtet per teſtes,vel aliter, deberi, quod petitur.*
4 *Miſſus in poſſeſſionem per iudicem debet in poſſeſſione defendi.*
5 *Cauſæ plures nullitatis cumulantur ad mutationem ſententiæ.*
6 *Iuſta cauſa recuſandi iudicem delegatum eſt,ſi ſit ſuffraganeus.*
7 *Appellatio deuoluit non ſolùm iniuſtitiam,ſed etiam nullitatem.*
8 *Appellatio minus iuſta deuoluit ad iudicem ad quem cognitionē nullitatis proceſſus ſubſecuti poſt talem appellationem.*
9 *Reſciſſa ſententia,debet reſcindi executio facta vigore talis ſentētiæ.*
10 *Grauamen etiam præcedens non facit validam appellationem:niſi illud ſit expreſſum in appellatione,nec ſubſequens.*

AEcedens. Habet quatuor intelle-
ctus,vt dicam.j̃. ideò ſe-
cundùm varietatem lecturarum vario mõ ſum-
matur.vt tamen ſecundùm Io.An.omnem modum compre-
hendas, ſumma ſic.¶In cauſa reſtitutionis,& contra contu-
macem lite non conte.ſententia proferri non poteſt. & ſunt
duæ partes.prima ponit ordinem proceſſus. ſecunda eius re
1 tractationem.ſecũda ibi[cum igitur.]&c. ¶ Primò no. † ꝙ
habens iudicem ſuſpectum nihil debet ſuper meritis cauſæ
reſpondere,ſed contumacia illum recuſare,vt fecit ille pleba
nus.nam ſi reſpondiſſet in aliquo ſuper cauſa: videretur in iu
dicem conſenſiſſe.ideò poſtea recuſare non poſſet.qđ dic, vt
plenè le.& no.in c.inter monaſte.j̃.de re iud.¶ Secundò no.
ibi[& licèt.]ꝙ poſt appellationem interpoſitam ab interlo-
cutoria appellans citatur ad alios actus per iudicem à quo
qui appellationi non detulit.qđ hodie iudex facere non tene
tur,vt c.eum qui.j̃.de eo,qui mit.in poſſeſſio.lib.6.¶Tertiò
2 no.ibi[noluit reſpondere, vel etiam comparere.]&c.†ꝙ ap-
pellans non debet vlterius comparere , vel reſpondere corã
iudice à quo:aliàs videretur ſuæ appellationi renũciaſſe. de
app.c.ſolicitudinem.de offic.deleg.cap.gratum.& l.ad ſolu-
tionē.C.de re iu.& hoc verum,ꝙ non debet: niſi iudex à quo
vellet

vellet reuocare grauamen,vt c.cum ceſſante.de app.re. c.ſi à
3 iudice.lib.6.¶Quartò no.†ꝙ contra contumacem non pro
ceditur ad miſſionem in poſſeſſionem, niſi cõſtet per teſtes,
vel aliter,deberi,qđ petitur.¶Sufficit tñ in miſſis ex primo
decreto probatio debiti ſemiplena , & etiam fortè per iura-
mentum,vt l.theſaurus.ff.ad exhi.& l.cum ꝓponas.C.de bo.
auct.iudi.poſ. hic tñ non ad finē perueniendi ad primum de
cretum,ſed ad probationem , fuerũt teſtes examinati,& ma
4 lè, vt patet ĩ tex.¶Quĩtò no.ibi[diſtrictius.]&c.†ꝙ miſſus ĩ
poſſeſſionem per iudicem debet in poſſeſſione defendi.& lo
quitur iſte tex.in iudicibus delegatis. & ſi eſſet facta miſſio
ex primo decreto propter contumaciam, non eſſet dubium;
quia talē miſſum debet iudex defendere, vt l.j.ff. ne vis fi.ſed
tex.iſte loquitur in miſſo in poſſeſſionem ex ſententia diffi-
nitiua.& hunc ꝙ poſt miſionē debeat iudex defendere,ma-
gis dubito:videtur enim,ꝙ ſi iſte moleſtetur, debet agere via
ordinaria,ſcilicet interdicto vti poſ.quia iuſtè poſſidet , vt l.
iuſtè.de acqui.poſ.¶Nam poſt factam executionem non vi
detur,ꝙ iudicis officium duret vltra,& ſi miſſus expellit:non
videretur,ꝙ poſſit iterum petere miſſionem officio iudicis.
qđ expirauit ꝑ primam miſſionem. facit qđ no.Bar. in l.in-
ter caſtel.ff.de arbi.& l.ſed ſi poſſeſſori.de iureiu. Et not.iſta
ꝓ intellectu c.q̃renti.s̃.de offi.dele.vbi dicitur , ꝙ vſq; ad an
num poteſt iudex delegatus à Papa exequi ſententiam ſuã.
5 & vide,qđ ibi dixi.¶Sextò no.in verſi.cum igitur.† ꝙ ad mu
tationem ſententiæ cumulãtur hic plures cauſſæ nullitatis.ſ.
quia lis non conteſt.Item quia poſt legitimam recuſationē.
& poſt ap.¶Similiter ad victoriam cauſæ videtur, ꝙ poſſint
plures cãæ criminaliter cumulari. de quo dic vt c.nullus plu
ribus. de regulis iuris. lib.6.ꝑ Dy.& de edẽdo .l.edita actio.
6 C.per Cyn.¶Septimò no.†ꝙ iuſta eſt cauſa recuſandi iudi-
cem delegatũ,ſi ſit ſuffraganeus,& vult cognoſcere vt iudex
delegatus;tanq̃ ordinarius non videtur, ꝙ poſſit cognoſcere
de cauſa ſui metropolitani,non volentis cõuenire ſubditum
ipſius ſuffraganei coram eo,ſecundùm Gul.in Spec.ti.j.§.ſu-
pereſt.verſi.quid ſi conqueror.¶Et adde , qđ circa hoc dixi
in repetitione c.poſtulaſti.in 6.op.de foro compe.¶Octauò
7 no.†ꝙ appellatio deuoluit non ſolùm iniuſtitiam , ſed ēt nul
litatem.de quo per Inn. in c.dilecto.de app.& per Bar.eo.ti.
l.ſi expreſſum.& l. Carmelia pia.de iure patro.& l.quædã mu
lier.famil.erciſ.¶Nonò no.in ver.in quē & ſi minus,&c.ꝙ vi
gore inualidæ appellationis ſuperior cognoſcit,& pronũciat
ſuper nullitate proceſſus.ꝙ iudex à quo prius talem app. fri
8 uolam attentauit.& habeo hoc pro no.† vt appellatio minus
iuſta deuoluat ad iudicem ad quē cognitionem nullitatis ꝓ
ceſſus ſubſecuti poſt talem appellationem. facit qđ dicam.j̃.
de eo,qui mittitur in poſ.c.cum veniſſet,&c.¶Decimò & vl-
9 timò no.in verſi.vnde†ꝙ reſciſſa ſẽtētia,debet reſcindi exe
cutio,ſi qua facta fuit vigore dictæ ſentētiæ.¶ Similiter dicit
Io.An.cum tollitur obligatio ſolutione,vel aliis modis, de q
bus.Inſti.qui.mo.tol.ob.per totùm.debent enim reſtitui in-
ſtrumenta debiti.vel(qđ verius eſt) penes partē inefficaciter
remanere.C.de cõdi.ex lege. l.diſſolutæ.facit.ff.de fur.l.ꝙ ta
bulas.quæ eſt ad hoc no.¶Oppono.dicitur hic , ꝙ iſte ſim-
pliciter appellauit.& Papa huic appellationi annuit. ¶ Sed
contra illud op. quia appel.non valet,cauſa non expreſſa, vt
j̃.de app.c.vt debitus.¶Sol.gl.j.ſoluit tribus modis. primò,
ꝙ de iure iſto non requirebatur expreſſio cauſæ in appel. ab
interlocutoria.qđ hodie ſecus eſt,vt d.c.vt debitus.¶ Secun-
dò ſoluit, ꝙ hic fuit cã expreſſa ĩ app.dixit.n.appel.ne proce
das,cum ſis mihi ſuſpectus ex tali cauſa, propter quam te re
cuſo.ff.de ar.l.non diſtinguemus.§.cum quidam.& dicit hoc
eſſe bene no.ꝙ valeat appel.ſub prędicta forma. qđ non ap-
probat.Io.An.qui dicit etiam,ꝙ grauamen præcedat,priuſq̃
liceat appellare.ad hoc qđ not.in c.dilecto.j̃.de appel.poſſet
ſuſtineri dictum Hoſt.ex eo,ꝙ ſine app.aliqua recuſatio ope
ratur irritationem proceſſus poſt recuſationē attentati ꝑ iu-
dicem recuſatum,ſicut poſt appellationem legitimam: licèt
Inn.dicat,ꝙ non meminit ſe legiſſe.ſcilicet non tenere pro-
ceſſum poſt recuſationem ſolam ex vltima cauſa. Sed Bart.
meminit.& ſic conſuluit per l.j.C. ſi qua præditus pote. ¶Se
cundo modo ſoluit gloſ.ꝙ hic non fuit expediens exprimere
cauſam in app.quia cauſa eſſet not.videlicet iudices delega-
tos fore ſuffraganeos archiepiſcopi. ¶ Et pro iſto intellectu
facit tex.ibi[cum manifeſtum eſſet duos.]&c.& qđ no.Bart.
s̃.de reſcrip.c.ſuper literis.ad fi.in gl.ſup verbo fortè.Et Ber.
Cõpo.de reſcrip.in c. præſenti.& Inn.j̃.de dila.in c.2.in ter-
tia glo.¶Et no.de notoria exceptio.j̃.de teſti.in c.veniens.in
glo.3.quæ incipit.mirum.& de app.c.cum ſpeciali. & cle.pa
ſto.de re iudi.Io.An.dicit,ꝙ licèt cauſa ſit notoria : non per
hoc tamen releuatur ab excep.recuſationis proponenda.
¶Si tamen ſit notorium iuris,ꝙ cauſa allegata ſit rationabi
lis, & notorium reſpectu facti , ꝙ ſit vera : proderit in duo-
bus.primò quia releuabitur ab eius probatione.Secundò qa
non erit neceſſe ad arbitros recurri,ſecũdùm eum. cui adde,
qđ ipſe no.in cle.appellãti.de app.& de materia vide.2.q.6.
c.quoties.& 3.q.5.c.quia ſuſpecti.in glo.fortè.¶ Secũdò op.
dicitur hic in ver.& ex his.plebanum appellaſſe ex pluribus
cauſis.Sed contra quia non appellauit,niſi ex vna cauſa. vide
licet quia erant iudices ſuſpecti.So.vt in glo.quæ incipit.quæ
ro dicit,&c.quæ ſoluit,ꝙ ex his,quæ poſt app.ſubſecuta fue-
runt,ſumpſit app.maiorem firmitatem.idem Ioã.& Vin.qđ 10
non placet Hoſt.niſi Io.An.nam grauamē etiam† præcedēs
non facit validam app.niſi illud ſit expreſſum in appellatio.
multò minus ſubſequens, vt patet in cle.appellanti. de app.
dicas ergo,ꝙ ideò dicit[ex his] quia literæ erant ſubrepti-
ciæ.& iudices ſuſpecti,ſecundùm Hoſt.qui per hoc arguit ꝓ
opi.ſua,ꝙ per literas ſubreptitias nulla detur iuriſdictio. de
quo no.s̃.de reſcrip.c.dilecto.¶Quæro.dicitur in tex.cũ ar-
chiepiſcopus reſtitutionis bñficiũ poſtularet. de qua reſtitu
tione loquitur iſte tex.Rñ.plures dantur intellectus ad hanc
Decre.Primus eſt,ꝙ de reſtitutione in integrum iure mino-
ris. & ſecundùm iſtum intellectum eſt hic caſus , ꝙ in tali cã
debeat lis conteſta.& ſic ſoluitur qõ,quæ no.s̃. de offi. iu. c.
2.¶Secundus intellectus eſt,ꝙ loquatur in iudicio poſt ſcili
cet cum petitur reſtitutio.& ſecũdùm hoc eſt hic caſus eius,
de quo dubitatur.s̃.de offi.dele.c.cõſultationibus¶ Tertius
intellectus eſt,ꝙ loquatur in iudicio petito.cuius natura eſt,
vt petatur reſtitutio.s̃.de iudi.c.examinata.& ſecundùm Io.
An.licèt vſus hoc approbet,ſi non eſt de iure.de quo in Spe.
de li.concep.§.ſi.verſi.hoc autem.¶Quartus intellectus eſt,
ſecundùm Hoſt.ꝙ archiepiſcopus conquerebatur de pleba-
no eccleſiæ ſancti Marci. ideò qa ſibi nolebat obedire: nec
de iure parochiali reſpõdere,ſicut cõſueuerat:nec iſtud fece
rat(diu erat)non tñ dicebat ſe ſpoliatum ;qa nec fuerat. Sed
tam ipſe , quàm prædeceſſores ſui fuerant negligentes in exi
gendo.implorabat ergo officium iudicis, vt eum reducerent
in eum ſtatum,in quo eſſe conſueuerat. & ſic ei reſtituerent
quaſi poſſeſſionem prædictorum:non tñ hoc petebat per be
neficium reſtitutionis in integrum:ſed aliàs per generale iu-
dicis officium.de quo ſupra no. de reſti.in inte.c.ex literis.
¶Iſte intellectus non procedit ſine dubitatione. nam dene-
gatio obediētiæ,& ſubtractio iurium in iſtis incorporalibus
habentur pro ſpoliatione. & ideò pro talibus iuribus dene-
gatis datur poſſeſſorium,vt s̃.de elec.c.querelam.¶Itē ſi ip-
ſe,& prędeceſſor fuerunt negligentes, omiſerunt quaſi poſ-
ſeſſionem dictorum iurium,quæ per negligentiã perditur,vt
l.furtum.§.feudi.ff.de vſuca.ad eam ergo recuperandam, cũ
ab alio occupatur,videtur cõpetere condictio l. conquereba
tur.C.vnde vi. Niſi dicas, ꝙ ꝓpter negligentiam priuati ec-
cleſia non poteſt priuari poſſeſſione rerum ſuarum: qa tunc
ipſa dicitur poſſidere.qđ dic vt j̃.de cauſa poſ. & proprie.c.
cum ſuper.¶Secundò quærit glo.vtrùm ſint aliæ iuſtæ cauſæ
recuſandi,q̃ illa,de qua in tex.glo. quæ incipit. hæc eſt iuſta.
enumerat

enumerat quaſdam alias.& ſubiungit, ꝙ non ita ex leuibus
cauſis recuſatur teſtis.ratio eſt, quia facilius poteſt de pluri-
bus iudicibus prouideri, quàm de vno teſte.¶ Idem no.3.q.
5.c.j.& c.accuſatores.tertio.

S V M M Æ.

1 *Reus ſi lite non conteſtata eſt contumax, mittitur actor in poſſeſſionẽ*
cauſa cuſtodiæ, ſi fieri poteſt. aliàs reus excommunicatur.
2 *Procedi qualiter debeat contra contumacem ante litem conteſtatam.*
3 *Miſſio in poſſeſſionem fieri debet in rebus petitis, vel in alijs pro men*
ſura debiti.
4 *Miſſus in poſſeſſionem eſt habendus vt cuſtos, non vt poſſeſſor.*
5 *Miſſio corporalis, in quibus rebus non cadit, quamuis petantur.*
6 *Miſſio in poſſeſſionem ſi non cadit in rebus petitis contra contumacẽ*
qualiter actori ſubueniatur.
7 *Reus contumax ſi non admittit reum in poſſeſſionem, quot remedia*
competant contra eum.
8 *Iudex quilibet an poſſit facere miſſionem in poſſeſſionem.*

1 TVæ. †Si lite non conteſtata reus eſt cõtumax,
ſi fieri põt mittit̃ actor in poſſeſſionem cã
cuſtodiæ: aliàs reus excõicabit̃.h.d.in prima deciſa
2 conſultatio.in ſcda reſponſio diſtinguens.¶ Primò †no.qua-
liter contra contumacẽ ante litis conteſt.procedatur; q̃a non
ad ſñiam, ſed ad miſſionem in poſſeſſionem. de quo plenius.
j̃.eo.c.qm̃ frequenter.§.in aliis.& C.de bo.au.iu.poſ.l. cũ ꝓ-
ponas.poſt litẽ verò conteſtatã ſi actor, vel reus contumaci-
ter ſe abſente.dic vt l.ꝓperãdũ.§.& ſi q̃d eſt.cũ §.ſe.C. de iu
di.de actore aũt ſe cõtumaciter abſentãte ante litis conteſta:
eſt prouiſum p̃ Auth.q̃ ſemel.C.qũo, & q̃n iudex. dic vt j̃.de
3 dolo.& contu.c.prout.¶ Secundò no.†ꝙ iſta miſſio fieri dẽt
in rebus petitis, ſubaudi vel in aliis ꝓ menſura debiti, vt j̃.e.
c.qm̃.§.fi.Iſta aũt miſſio non vendicat ſibi locum in bñficiis.
rõ eſt, q̃a in eis prouiſum eſt, vt lite non conteſta.ad ſñiam ꝓ
cedatur, vt j̃.de eo, qui mit.in poſ.c.eum q̃.li.6.¶ Tertiò no.
4 †ꝙ iſta miſſio vocatur cauſa cuſtodiæ.ex quo patet, ꝙ miſ-
ſus eſt habẽdus vt cuſtos, non vt poſſeſſor. Ideo ſi expellitur,
vel turbat̃, non habet ordinaria remedia poſſeſſoria. ſed ſub
uenitur ſibi officio iudicis per ti.ne vis fi.ei. ¶ Itẽ non lucrat̃
fructus.de quo plenè dic.j̃.de dolo, & contu.c.contingit.
5 ¶ Quartò no.†ꝙ q̃dam ſunt res, quæ petuntur, in quib. non
cadit corporalis immiſſio.pone exemplum, ſi quis agit inter
dicto vti poſ.& reus conuentus contumaciter ſe abſentat.hic
enim non hẽt locum miſſio.Ideo excõicandus eſt cõtumax:
licèt quidam dixerint ad ſñiam ꝓcedendũ, & non bñ.de quo
in Spe.de contu.§. ſequit̃.ver.ſed pone Titius.& de primo, &
ſcdo decreto. §.reſtat ver.ſed pone ago.plura alia exẽpla ſup
hoc, qualiter ſcilicet in certis rebus non cadit miſſio, vide p̃
Bar.in l.ſi prius.ff.de no. ope. nun. vbi plenè. qualiter in iſtis
incorporalibus (puta ſeruitutibus perſonalibus, & realib. di
gnitatibus, & cautionibus, libertate, vel ſeruitute deductis in
iudicio, pueniat̃ ad primum, vel ſecundum decretũ.facit im-
poſſibilis rei petitę traditio.in iſtis incorporalib. dic, vt ibi.
6 & facit q̃d no.Inn.in c.in literis de reſt.ſpo.¶ Quintò not.†ꝙ
ſi in reb. petitis cõtra contumacẽ non cadit miſſio.aliter ſub
uenit̃, ſcilicet p̃ ſñiam cenſuræ.& ſic excõicatio, quæ tangit
ſtatum pſonæ, eſt irrogãda in ſubſidium, ſcilicet in defectũ
rerũ tpaliũ.& ſic tanq̃ odioſa hẽt ſimilitudinẽ cũ actione de
dolo, quæ datur vbi alia nõ competit, vt l.j.2.& 3.ff.de dolo.
¶ Et p̃ iſtũ tex.dicebat Hoſt.habẽtẽ bona excõicari nõ poſ-
ſe.q̃d tñ reꝓbat, licèt dicat eſſe honeſtũ, ꝙ iudex debeat hoc
attẽdere: põt tñ à qua vult incipere.ſ.q̃ credit plus timeri ad
7 alterã, &c.vt j̃.e.c.fi.in fi.&c.¶ Quærit gl.magna, † ſi reus cõ
tumax non admittit actorem in poſſeſſionem, quot remedia
competant contra eum.& enumerat gl.quinq; auxilia.de q̃-
bus in Spe.de primo decreto.§.iam de effectu.verſi. & not.ꝙ
ſi miſſus.& verſi.ſe.ponit inter alia remedium excõicationis:
quod tamẽ intellige, ꝙ deferatur dignitati, & perſonæ.de of
fi.dele.c.2.lib. 6.Et quod non excommunicetur vniuerſitas.
de ſenten.ex.c.Romana.§. ſi.poſtquam autẽ cõtumax perſe
uerauerit in iſta excõmunicatione, perdit cauſam.11.q.3.c.
rurſus.ſed hoc non eſt verum, ſecundũ Cy.ꝙ poſt annum au
ditur ſuper proprietate.j̃.c. quoniam. ¶ Sed hic incidenter
8 quęro † vtrũ miſſionem iſtã poſſit facere quilibet iudex.In-
no.dicit, ꝙ miſſionem corporalem non facit, niſi iudex, qui
habet merum imperium.ff.de iuriſdi.omnium iudi.l.iubere.
vbi de hoc plenè.& de offi.procon.& le. l. necquicquam. §.
vbi decretum.minores tamen iudices minorem poſſeſſionẽ.
vt quæ fit cauſa cuſtodiæ, bene poſſunt decernere, cũ aliqua
tamen cauſæ cognitione.ff.de dam.infec.l.4.§.1.& 2.& l.ſi fi
nita.§.fi.remittit Hoſt.ad ſummam de contu.ſub.§.item pu-
nitur.& §.quis poteſt.& §.nunc videndum.¶ Vltra iſta quin
que auxilia, de quibus in glo.addit Ioan.An.ſextum, vt indi
cetur mulcta.ff.ſi quis ius di.non ob. l. vna. ¶ Septimum eſt
(inquantum bonum, & æquum videbitur iudici) extraordi-
nario puniatur.ff.ne vis fi.ei.l.ſi quis miſſus.& de publi.l.lici-
tatio.§.quod illicitè.¶ Octauũ, vt pignus capiatur, corpus
eius teneatur.ff.de iniurijs.§.1.& 2.ff.ad leg.Iul. pec. l. cũ eo
autem.& l.conſentaneum.C.quomodo, & quando iudex.

S V M M Æ.

1 *Receptio teſtium facta contra non contumacem in cauſa matrimonia*
li eſt nulla.
2 *Forma recuſandi plures iudices quæ ſit.*
3 *Recuſare inimicum ſuum non ſolùm poteſt quis, ſed etiam conſangui-*
neum, & eius commenſalem.
4 *Detinens vxorem inuito marito, & eius bona præſumitur eius ini-*
micus capitalis.
5 *Habitantes in diſtrictu mei inimici poſſum recuſare, ne cognoſcant de*
cauſa.
6 *Iudex debet partibus locum tutum aſſignare.*
7 *Citatio facta ad locum non tutum, non arctat citatum.*
8 *Cautio ſiue ſaluuſconductus non ſufficit, vbi eſt periculũ de perſona.*
9 *Vxor ſi ſubtraxit ſe à ſeruitio uiri, & agit contra iura: non debet*
audiri, niſi prius reuertitur.
10 *Inimicitia debet intelligi de capitali, quandocunque agitur de repel-*
lendo aliquem à iure communi propter inimicitiam.
11 *Legatarius ſi habebat agere cum vxore teſtatoris, eo ignorante præ-*
ſumitur legatum reuocatum tacitè ex præſumpta mente defuncti,
ſi hæc ſciuiſſet.
12 *Inimicus patris præſumitur inimicus filiorum.*
13 *Aduerſarius meus ſi dat alapam vni teſti, quem habeo: ſi illum pro-*
duco, nõ poterit prætextu inimicitiæ teſtẽ repellere à teſtificando.
14 *Capitale certamen dicitur, vbi præſumitur capitalis inimicitia.*
15 *Spoliatum ſe dicere, ſufficit ad reſtitutionem conſequendam.*

1 ACcedens. † Receptio teſtiũ facta cõ
tra non contumacẽ in cau
ſa matrimoniali nulla eſt.& ſunt duæ partes. pri
mò ponit appellantis querelam. ſecunda ibi [mandamus.]
cauſæ commiſſionem. ¶ Primò no. formã recuſandi plures
2 iudices.cauſæ enim recuſationis, quæ ſingulos ſingulariter tã
gunt, debent primò exprimi.& deinde cauſæ, quæ concer-
nunt communiter oẽs. & hoc quando omnes ſunt ſuſpecti.
¶ Quid ergo, ſi vnus, vel duo ex pluribus ſunt ſuſpecti de
forma proponendæ recuſationis illo caſu. & an alii non ſu-
ſpecti de iſta exceptione cognoſcant, vel procedere valeãt,
dic vt c.ſi contra vnum.de offi.delega.lib.6.& c.1. de ap.
¶ Secundò no.†ꝙ nõ ſolùm poteſt quis recuſare inimicum
3 ſuũ, & recuſare eius cõſanguineũ, & eius cõmenſalẽ: nõ ſolũ
ergo domeſticos partis, ſiue aduerſarii põt q̃s recuſare: ſed
etiam domeſticos inimici, qui mecũ non litigant, ſiue cõtra
quem non ago: vtrùm autem idẽ ſit in recuſatione teſtiũ. dic
vtinq. Inno.ſ̃.de offic.dele.c.inſinuante.& tangit Bal.in l. cũ
teſta-

4 teſtamento.ff.de teſta.¶ Tertiò not.†ꝙ q̃ inuito marito de-
tinet vxorem, & eius bona, præſumitur eius inimicus capita-
lis: vnde vulgariter dicit̃ [Inimicus noſter ẽ, q̃ bona noſtra
5 tollit.].¶ † Quartò nota, aꝙ habitãtes in diſtrictu mei inimi
a ci poſſum recuſare, ne cognoſcãt de cauſa.ratio q̃a poſſunt
timere propter ſe, pp̃ parentes, & ꝓpter bona.6.q.2.c. viſis.
6 ¶ Quintò no.in ver.& ipſi.† ꝙ ad iudicẽ ſpectat locum tutũ
partibus aſſignare.& in iudice delegato Papæ, an alibi, q̃ in
loco ſuæ delegationis poſſit cognoſcere, ſi ſubeſt iuſta cã.
dic vt no.in c.ſtatuimus.de offi.dele.lib.6.& de reſcrip.c. ſta
tutũ.§.in nullo.eo.li.& collige, † ꝙ citatio facta ad locũ non
7 tutum non arctat citatũ.concor.cle.paſtoralis.de re iudi. Si-
militer nec ad locũ ĩhoneſtũ, vt l.ſi cũ dies.§.ſi arbiter.§. ſed
ſi aliquẽ.ff.de arbitris.facit.j̃.de exceptio.c.olim.&c.¶ Sex-
8 tò no.ꝙ vbi†eſt periculum de perſona, cautio, ſiue ſaluuſcon
ductus non ſufficit.ratio per ſe patet.perſona enim eſt res in
æſtimabilis, vt l.ex hac.ff.ſi qua.pau.fe.di.¶ Si ergo promiſ-
ſor venit contra talem, occidendo, fragilis fuit cautio, & cõm
mitti non poteſt.¶ Quandoq; tñ cũ de re inæſtimabili litiga
tur, loco cautionis apponitur pœna.ff.rem ra.ha.l.procu. ad
exhiben.§.2.& not.de offic.deleg.c.coram dilectis.¶ Septi-
mò not.ibi [abſq; culpa.] &c̃.ꝙ licèt in cã matrimoniali poſ
ſit procedi, lite non conte.vt j̃.c.prox.§.porro.nõ tamen par
te non citata non poſſint recipi teſtes. Talis enim citatio ten
dit ad defenſionem, quæ ſemper nullum reſeruat, quantum-
cunq; procedatur ſine ſtrepitu, & figura iudicii.q̃d dic, vt no.
Bar.in l filiusfa.ff. de dona. & in extrauaganti ad reprimen-
9 dam. ¶ Octauò no.†ꝙ ſi vxor ſubtraxit ſe à ſeruitio viri: ſi
agit contra iura, non debet audiri, niſi primitus reuertitur.
¶ Sicut ergo ſpoliatus re corporali non cogitur reſpondere
ſuo ſpoliatori ante reſtitutionem, vt c.ſi.de ordi.cog.ita ſpo
liatus re quodammodo incorporali, vt obſequio, & debito
carnis, &c.¶ Venio ad op.& primò oppo.dicitur hic, quòd
iſte magiſter ideo erat ſuſpectus; quia nimis fauebat eidem
domino: ſed iſta cauſa non videtur ſufficiens; quia dilectio ꝓ
ximi eſt in præcepto.ibi [diliges proximum tuum ſicut teip-
ſum] præterea non omnis amicitia repellit teſtem, ſed maxi
ma.¶ Sol.vt in gl.ſed nonne.nam verbum, nimis, tollit con-
trarium.Hoſt.dicit, quòd etiam hoc non ſufficit dicere [ni-
mis fauens.] &c.in fauoris cauſa exprimatur de inimicitia.
¶ Similiter dicit glo.ꝙ inimicitia repellit teſtem, ſed grauis.
de quo remittit Ioan.And.3.q.5.c.accuſatores.& j̃.de accu.
10 c.cum oporteat.& de ſimo.c.per tuas.& Inno.dicit, † ꝙ vbi-
cunq; agitur de repellẽdo aliquem à iure communi propter
inimicitiam, debet intelligi de inimicitia capitali. ff. de arbi
tris.l.licèt. ¶ Sed vbi tractatur de aliquo repellendo à præ-
mio, ſufficit odioſitas, qualitercunq; concepta. ff. de manu.
te.l.teſtamento centurio.quinimo à præmio repellendo ſuffi
cit cauſa rationabilis inimicitiæ; & ſi non pateat, & occulta
11 ſit illi offenſo.† puta ſi legatarius habebat agere cum vxore
teſtatoris, eo ignorante.ex hoc enim legatum eſt reuocatum
tacitè ex preſumpta monte defuncti, ſi hoc ſciuiſſet, vt C. de
his quæ. vt indig.l.ſi vxor.plus dicit Inn.ſi quis ex prædicta,
vel alia iuſta cauſa debeat alicui inimicari: licèt exterius non
oſtendat inimicitiam: tamen poterit, vt ſuſpectus recuſari, vt
no.Inn.in c.cum ſecunda.de re iudica.ad q̃d optimè.l.athle-
tæ.§.dat remiſſionem.ff. de excu. tuto. vnde autem oriatur
iſta capitalis inimicitia, dicit, ꝙ ex multis. vnum exemplum
habes hic in tex, quando quis detinet vxorem.& terram ali-
12 cuius.¶ † Item ſi quis fuerit inimicus patris, preſumitur ini-
micus filiorum. & extenditur inimicitia ad illos de genere,
propter iniuriã irrogatam vni de agnatione, vt l.j.C.ſi qua p̃
di.po.c.cum p.j̃.de accu.& l.lex Cornelia.de iniuriis. nec eſt
curandum, ex qua parte fuerit inimicitia cauſata. q̃d eſt ve-
13 rum, quantùm ad repellendum à iudicando † ſed à teſtifican
do, ſi aduerſarius meus dat alapam vni teſti, quem habeo: an
poterit prætextu inimicitiæ ipſum repellere, ſi produco: vide
tur, ꝙ non; quia ipſe dedit cauſam huic inimicitiæ, vt no.Bar.
in l.j.ff.de quæſti.ad hoc optimè l.2.§.fi.ff.ſi quis cau.& l. qui
14 cunq;.§.ſanè.C.de ſer.fu.† Et adde, ꝙ ibi eſt capitale certa-
b men, vbi præſumitur capitalis inimicitia.[b] vnde qui conten-
dunt de ſtatu, vel de omnibus bonis, vel maiori parte, præſu
muntur capitales inimici, vt d.§.dat remiſſionem. vbi Bald.
aliqua ex his tangit.facit l.in his rebus. quæ eſt.l. penult. ſol.
matrim. ¶ Secundò op. hic Papa mandat iſtis ſecundis iudi-
cibus, vt procedant, & decidant.Sed videtur, quòd illa nõ ſit
forma à iure ſtatuta, cũ committitur cauſa appellationis ab
interlocutoria.nam forma eſt, vt inquirat de veritate cauſæ
grauaminis, propter quod appellatum eſt. & ſi reperit eam
veram, ꝓcedat ad cauſam: alias remittat ad iudicem à quo,
vt c.vt debito.de app.c.concordi.eod.tit.lib.6. ¶ Sol.dicit
Ioan.An.quòd de iure fieri debuiſſet, vt dictum eſt: tamen iu
dex poteſt, quando vult, iuriſdictionem delegatam reuoca-
re, ſi erat ordinarius, & etiam ſi delegatus, vbi de iuriſdictio-
ne ſibi aliquid reſeruaſſet, vt l.iudicium ſoluitur.ff.de iudi. &
ſ̃.de offi.deleg.c.ſuper quæſtionum.§.porro.voluit ergo Pa-
pa priorum iudicum iuriſdi.ſimpliciter reuocare, & ſecun-
dis committere propter cauſas expreſſas in text. vt patet ibi
[cum propinquior ſit is.] &c.aliqui dicunt, quòd hic de ap-
pel.iuſta conſtitit Papæ Inn.¶ Sed iſtud eſt contra tex. cũ de
virtute cauſæ app.mandat inquiri.ibi [vobis conſtiterit, ꝙ an
te litem.] &c.primam ergo tenet Hoſt.ſ. ꝙ hic Papa iuriſdi-
ctionem priorum iudicum ex certa ſñia reuocauit. quod po-
tuit, vt ꝓbaui ſupra.¶ Tertiò opp.dicitur hic, ꝙ ſi teſtes fue
runt recepti abſq; culpa contumaciter, &c.quaſi vicecomes
potuerit conſtitui in contumacia.Sed contra hoc op. q̃a ſpo
liatus nõ tenebat̃ illi rñdere, & per conſequens in contuma-
cia non conſtitui.ſ̃.de or.cog.c.cum dilectus So.potuit eſſe
contumax, q̃a exceptionẽ ſpoliationis nõ oppoſuit. ¶ Eſt.n.
dilatoria, vt ibi no.& c.ſi.eo.ti.vel obiecit, & non probauit, ſe
cundùm Io.An.¶ Quartò oppo.hic in fi.c.mandat Papa hũc
vicecomitem ad poſſeſſionẽ vxoris, & terræ reſtitui: ſcilicet
q̃a hic vicecomes non petiit, q̃d oportuit, vt reſtitutio ſibi fie
15 ret, vt d.c.cum dilectus.¶ † Sol.Io.An.dicit, ꝙ ad reſtitutio-
nem conſequendam ſufficit dicere ſe ſpoliatum. q̃d facit ad
no.per eum poſt Inn.ſ̃.de litis conte.c.j.vbi quæritur, an ſuf-
ficiat in libello factum proponere, & narrare ſimpliciter ſine
concluſione petitionis.dic vt ibi.Vel poteſt dici, ꝙ in cauſa
matrimoniali eſt ſpeciale, vt iudex audita querela, ſiue peti
tione, poſſit ſuper hoc principaliter inquirere, & compellere
coniugatos ad habitationem.in iſtis enim cauſis ſpiritualib.
iudicis officium eſt latiſſimum, vt c.cum nobis olim. de ele-
ctio.¶ Quærit glo.vtrũ illa exceptio, ꝙ magiſter fuerit oriũ
dus de terra vxoris, ſit iuſta cauſa recuſandi.dic ꝙ non, ſed p̃
ſtet aliis adminiculum.Io.An.dicit, ꝙ ſic in vno caſu.ſ.cum
ſunt duo eiuſdem ciuitatis remoti in longinquis partibus.nã
q̃a ſe conſueuerunt multum diligere, erit iuſta cauſa recuſan
di, ſecundùm eum.q̃d nota.& iſta procedunt, ſi exponas, de
terra vxo.i.quę pertinet ad iuriſdi.vxoris.text. plenè proce-
dit, ꝙ iuſta ſit recuſatio, ſecundùm glo.¶ Et no.iſtam expoſi
tionem, ꝙ terra dicitur alicuius ex eo, q̃a in ea habet iuriſdi-
ctionem.hac rõne dicitur Imperator dominus mũdi, vt l.de-
preca.ad leg.Rho.de ia.propriè tamen iſta nomina poſſeſſi-
ua, & caſus genitiui ſignificãt dominium, vt no.Bar.ff. de no.
ope.nun.in rub.facit quod not.in l.j.poſt prin.de orig. iuris.

A D D I T I O.

a ¶ In diſtrictu. Diſtrictus, quid ſit.vide Bal.in c.fin.quib. mod.feud.amit.
Feli.in c Rodulphus. de reſcrip.& in c.licet. de proba.
b ¶ Capitalis inimicitia.dicitur aũt duobus modis.Abbas in c.accedens.vt
lite nõ conteſt.Bar.in l.ex parte.de admen.leg.& l.ſi inimicitiæ.de his,
quæ, vt indig.Bar.in l.j.de iure patro.Bal.in l.liberti. de inoffi.teſta.

S V M M Æ.

1 *Procedendum non eſt ad receptionem teſtium regulariter, lite non cõ*
teſtata, niſi in duobus caſibus. & nu.2.

3 *Teſtes poſſunt recipi ante litis conteſtationem, quando timetur de eo-*
rum morte.
4 *Senes qui dicantur.*
5 *Diuturna abſentia quæ dicatur.*
6 *Copia probationis ſubtrahitur caſibus fortuitis.*
7 *Receptio teſtium ad hoc vt ſit perpetuò valitura, requiritur, ꝙ qui*
fecit eam fieri, agat infra annum: vel eam reo denunciet. & quid
ſi pars contraria vult, quòd valeat poſt annum. nu. 10.
8 *Caſus in quibus recipi poſſunt teſtes, lite non conteſtata.*
9 *Teſtes non debent recipi, niſi præcedat citatio, & qualiter debeat fie*
ri illa citatio.

QVoniã frequẽter. Diuidit̃ ĩ duas
partes. Primò
ponit regulam de teſtibus nõ recipiendis ante litis
conteſt. ſuper principali. & ſex caſus exceptos. & hoc vſque
ad. §. in alijs. Secundò ponit, quid iuris, cum lite non conte-
1 ſtata reus eſt contumax, qualiter procedatur. & † hoc vſq;
ad ti. legam iſtud. c. per. §. & iſtud prin. & vſq; ad. §. porro.
h. d. Lite non conteſta. regulariter non ad receptio-
nem teſtium procedendum. fallit in duobus caſibus, ſci-
licet cum timetur de morte teſtium, vel abſentia diutur-
na. quibus caſibus recipi poterunt tales teſtes: ſiue pars fue-
rit contumax, ſiue non. & habebit effectum talis receptio, ſi
aduerſarius contentus fuerit infra annum: vel ſibi talis recep
tio nuntiata. h. d. ¶ Primò no. ꝙ regulariter teſtes non debẽt
recipi in cauſa ante litis conteſt. Erant tamẽ de hoc opi. ante
iſtam Decre. de quibus. ſ. e. c. 1. in glo. hic patet. & per Bar. ſ.
ante litis conte. non debent recipi. talis receptio non firma
bitur ſubſequenter et lit. conte. ar. ĩ. de accu. c. qualiter. qđ
2 no. in l. maritus. ff. de q̃ſt. ¶ † Secundò no. ꝙ qñ timetur de
morte teſtium, poſſunt recipi añ litẽ conte. propter eñ im-
minens periculum amiſſionis: aliàs prohibeatur, vt. ĩ. de fe-
rijs. c. licèt. & l. ait prætor. §. ſi debitorẽ. ff. de his, quæ in frau.
credi. &. c. ſi quis. ĩ. de fur. ¶ Qñ aũt veriſimiliter dubitatur
3 de morte, tex. exprimit de ſenibus, & valetudinarijs. ¶ † Et
qui dicantur ſenes, aliqui dicunt, ſexagenarij, qui à tutela, &
cura excuſantur, vt. C. qui æta. l. vna. & qđ no. 4. q. 3. c. qđ Itẽ
inuiti. & in Spe. de teſti. §. 2. ver. ſed quos vocas. ¶ Alii dicũt
centenarios; quia illud eſt vltimum ſpacium vitæ hominis, vt
l. ſi. C. de ſacroſan. eccle. Io. An. dicit, ꝙ quantùm ad teſtimo
nium ferendum, qui dicantur ſenes, relinquit̃ arbitrio iudi-
cis. nam aliqñ vnus eſt ſenior in quinquaginta annis, q̃ alius
in ſexaginta. & ſatis põt timeri de morte cuiuscunq; ſecun-
dùm naturam inferiorum cauſarum, poſtq̃ peruenit ad quin
quageſimum annum: quia minor pars hominum hanc metã
attingit, non ſenes etiam recipientur, ſi veroſimiliter timetur
de morte ipſorum. qđ põt contingere multis modis, puta qa
debent ingredi bellum cãpeſtre, vel transfretare: vel immi-
nent alij caſus, de quibus in l. 1. 2. 3. &. 4. de dona. cã mor. vbi
de hoc per Bar. & põt fieri iſta examinatio in ferijs ſolẽni-
bus, vt no. Spec. in ti. de feriis. §. 2. ver. quid ſi tunc. per hanc
quidem receptionem non credit Vin. interrũpi præſcriptio-
nem. qđ verum credo, quia illud, qđ contra regulas iuris ali-
qua ratione conceditur, non debet trahi ad conſequentias,
vt l. qđ verò. ff. de legi. ¶ Tertiò no. aliã cauſã in tex. recipien
di teſtes li. non conteſt. ſ. abſentiã diuturnã. teſtium. abſentiã
aũt intelligit Vin. à loco, vbi iudicium exercetur, vel à loco
domicilii ſui, ſecundùm Pe. & Ab. & ſecundùm opi. Vinc. in
fert Io. An. ꝙ ſi cauſa ſit Romæ. & Hiſpanus producẽdus in
teſtem trãſferat ſe in Angliam: non eſt locus huic receptio-
ni. nam ſiue tpe, quo eſt neceſſaria productio teſtium repe-
riat ſe in Hiſpania, ſiue in Anglia: iudex, qui de cauſa cogno-
ſcit Romæ, poterit ibi eum citare, vel ad eum mittere. qđ eſt
verum ſecundùm Vin. niſi de loco domicilij ſe abſentarent
teſtes ad partes Orientales, vel tam remotiſſimas: ꝙ poſt li.
conteſ. non inuenirẽtur, ſecundùm eum. abſentiã ergo ſecũ-
dùm eum. de qua tex. loquitur, debemus metiri, & cõſidera-
re reſpectu facilitatis, vel difficultatis habẽdi ipſũ tpe debi-
5 to teſtimonium perhibendi. ¶ Quartò no. ꝙ exigit, vt abſen-
a tia, de qua ſupra proximè dixi, ſit diuturna. † diuturnã a verò
intelligunt quidã arbitrio iudicis. ſ. de offi. dele. c. de cauſis.
æſtimabit aũt eã iudex variè ſecũdùm qualitatẽ negociorũ.
nam ſi debitũ eſt in diem, vel ſub conditione, quæ non põt
multũ differri, nõ reputabit illũ abſentẽ: quia poſſibile eſt eũ
redire ante diei, vel cõditionis euentũ. Ecõuerſo aũt ſi debi-
tũ eſt purũ, & citatus eſt aduerſarius: ita ꝙ in breui ſperat̃ lit.
cõteſ. etiã ſi breui via, vel tpe ſit abfuturus teſtis, recipit̃ teſti
moniũ eius: & hoc arbitrio diſcreti iudicis cõmittit̃, ſecun-
dùm Inn. & Hoſt. etiã in ſuperiori caſu, cum ſ. debitũ eſt in
diẽ, vel ſub conditione, ꝓpter futurã tñ peregrinationẽ teſtis
æquum eſt eius teſtimonium recipi, ꝓpter mortis pericula:
quæ plura imminẽt in peregrinatione, q̃ in domo: & æquũ
eſt ſemper probationibus ſubuenire, vt in tex. ¶ Quintò no.
6 † ꝙ copia ꝓbationis ſubtrahit̃ fortuitis caſibus, qui ſunt tot,
& tanti: ꝙ dici, vel excogitari non pñt, vt. C. de vſufru. l. pe-
nul. & inter alia ĩminet periculũ obligationis, vt. C. de teſta. l.
hac cõſultiſſima. §. at cũ humana. & l. peregre. ff. de acq. poſ.
facit. l. 3. §. duæ cauſæ. ff. ad carbo. ¶ Sextò no. in verſicu. ſiue
pars. ꝙ nihil refert in iſta receptione teſtium ratione mortis,
vel abſentiæ diuturnæ: vtrũ pars ſit citata, vel nõ. ſine citatio
ne igitur videt̃ valere, qñ. ſ. conueniri nõ poſſit, vt dicit tex.
¶ Si ergo cõueniri poteſt, videt̃ ad talem receptionem mo-
nenda, ſicut in alijs caſibus cũ ordinariè ꝓcederet̃, vt. ĩ. de te
ſti. c. in omni. nũciatio aũt infra annũ, quæ ad efficaciã huius
receptiõis exigit̃, præſtat ar. ꝙ ſine aliqua aduerſarij citatiõe
7 poſſint recipi ĩ prædictis caſibus. ¶ † Septimò no. in verſi. ſed
ſi actor. ꝙ iſta receptio (vt ſit perpetuò valitura.) requirit̃.
& q fecit eam fieri, agat infra annũ, vel eã reo denũciet. & in
cipit iſte annus à tpe, quo habet facilitatẽ cõueniẽdi, vel nũ-
ciãdi. ¶ Et aduerte, qa iſte tex. nõ declarat, corã quo iſta re-
ceptio fieri debeat. an corã iudice rei cõueniẽdi: an corã iu-
dice ipſius actoris ¶ Credo, ꝙ corã iudice rei: vt eadẽ ſit ra-
tio de toto iudicio ad partẽ, vt. l. quę de tota. ff. de rei vẽ. plus
credo, ꝙ reus petẽs ſup ſua exceptione teſtes ſenes, vel alios,
de qbus, hic examinari petet hoc corã quo cõuẽtus principa
liter cogeret̃ rñdere, vt no. Bar. in l. ſi ſocietatẽ. §. arbitrorũ.
ff. ꝓ ſocio. & dixi. ſ. de foro cõpe. c. cũ ſit. ¶ Et licèt iſte tex.
loquat̃ in actore, idẽ ĩtelligit̃ in reo, ſi ĩminet periculũ. de quo
in tex. ſaluo, ꝙ cõuenire aduerſariũ. ĩ. annũ nõ põt, vt. C. vt
nemo inui. l. 2. ſed bene poterit nũciare. aliã verò examinatio
nẽ ad ꝑpetuã rei memoriã ſemp põt reus petere, vt dicã. ĩ.
de teſti. c. Albericus. ¶ Sed illa plures ſolẽnitates exigit: ideò
iſta, quæ facilior eſt, etiã reo cõpetere põt, vt dixi. & not. hũc
8 paſſũ, quẽ nõ tãgũt hic Doc. ¶ Quærit gloſ. magna † vtrũ ſint
alii caſus, q̃ iſti ſex enumerati ĩ tex. ĩ qbus recipi poſſũt teſtes
lit. nõ cõteſt. glo. enumerat plures alios, quibus addit Io. An.
poſt Hoſt. quãdo recipiunt̃ teſtes in notoriis ad cautelã. de
elec. c. bonæ. §. licèt. ¶ Item in his, quæ lite pendente, ſunt in-
nouata. de conſti. c. cũ in. ¶ Item in vniuerſalibus actis poſt
diffinitionẽ. C. de peti. here. l. ſi. &. l. hereditas. ¶ Itẽ quãdo cõ
uenitur de re iudicata, tranſacta, vel finita. quod dic, vt. ĩ. de
lit. cõteſta. c. 1. lib. 6. ¶ Itẽ in alienatis à ſuſpenſo, vel excom-
municato de bonis eccleſiæ poſt inhibitionẽ ſibi factam. de
do. & contu. c. veritatis. in ſi. ¶ Item cõtra clericũ de malicijs
ſuis publicè gloriantẽ. de exce. prælato. c. q̃ ſit graue. ¶ Item
quando recipiuntur teſtes ad iudicẽ inſtruendum. de app. c.
cõſtitutus. de teſti. c. veniens. 2. ¶ Item in caſibus, in quibus
nec libellus offert̃. de quibus ſupra. de li. ob. c. 1. ¶ Itẽ incidẽ
tibus. quod dic, vt no. ſupra de offi. deleg. c. prudentiã. lib. 6.
remittit de his Hoſt. ad ſummam eodem titu. 36. caſus no. in
ſpe. de teſtibus. §. 2. ad quos adde caſus, quos ponit conſti.
cle. diſpendioſam. de iudi. ¶ Secundò quæro. hic dicitur, cũ ci
uiliter agit̃, poſſunt recipi teſtes iſtis caſibus, lite nõ cõte. nũ
quid

quid idem ſit, ſi agatur criminaliter. glo. ideo hic dicit &c.
reſpondet, ꝙ non ſit idem. ¶ Item tenẽt Got. Inno. & Hoſt.
9 nec etiam eſt in eis burſale intereſſe, ſicut in ciuilibus. † Item
teſtes non debent recipi, niſi præcedat citatio, quæ debet fie
ri à ꝑſente, & cõtra præſentẽ. 2. q. 8. c. 2. &. c. præſcripta. Vin.
dixit (alternatiuè tamen) quòd in criminali poſſunt recipi
teſtes, de quorum morte timetur; quia iam tenetur actor ad
talionem: ſed illud eſt verum poſt inſcriptionem. de accu. c.
licèt. ſecundùm Io. An. ¶ Ex prædictis nõ ſum clarus, an im-
minẽte morte teſtium, vel abſentia diuturna, poſſint recipi li
te non conte. in criminali. glo. hic. Gof. Inno. & Hoſt. ꝙ non,
vt vidiſtis. pro quibus facit tex. à cõtrario ſenſu, dũ dicit [cũ
ciuiliter.] q. d. ſecus ſi criminaliter. ¶ In contrarium facit ra
tio huius c. ibi [ne veritas occultet̃.] quæ eſt generalis ad cau
ſas ciuiles, & criminales. Et eſt ratio, ꝙ poſſunt; quia aliàs re-
manerent crimina impunita. contra. §. ecce. 24. q. 3. In dubio
teneo cum prædictis, quia ſanius eſt, &c. vt l. abſentem. de pę
nis. ¶ Tertiò quæro. dicitur hic, ꝙ niſi cõuenerit aduerſariũ:
vel ſibi nunciauerit intra annum, non valet poſtea talis recep
10 tio. ¶ † Sed pone, ꝙ ille, contra quẽ ſunt teſtes recepti, vult,
ꝙ poſt annum valeat: an valebit. glo. quæ incipit. illi qui te-
ſtes. &c. dicit ꝙ ſic. idẽ Inn. & Hoſt. ¶ Sed cõtra hoc op. ſi par
te abſente, & non citata fuerunt recepti. non videt̃, ꝙ valeat
in fauorem abſentis: ſicut non valet ſententia lata pro abſen
te non contumace, vt no. in l. furioſo. ff. de re iud. ꝑ Bar. ¶ Itẽ
quo iure ex illa receptione potuit quæri abſenti non citato:
non enim videtur potuiſſe quæri aliquod ius, vt. l. certum. &
l. ſi quis abſente. ff. de confeſ. poſſet tamen huic rationi reſpõ
deri, ꝙ mediãte iudice acquiratur abſenti, vt l. eum pro quo.
ff. de in ius vo. & Auth. generaliter. C. de epi. & cle. ſimiliter te
ſtium receptio. ¶ Nam quia in caſu huius. c. ſpecialiter eſt ꝑ
miſſum, etiam parte nõ contumace, teſtes recipi poſſe cõtra
eum. ſimiliter & iudicis præſentia ſupplet defectum partis,
ſicut in caſibus, in quibus permiſſum eſt procedere contra
contumacẽ, vt. C. de iudi. l. properãdum. §. ſi aũt reus. ¶ Cre-
do igitur, ꝙ infra annum valeat talis receptio actori, & reo,
poſt annum non, conuentione, vel nuncijs, de quibus in tex.
non ſeruatis non valebit pariter quò ad ambos: vt ſic in iudi
ciis ſeruetur æqualitas, vt. l. ſi. C. de fruc. & lit. expen. ¶ Suffi
cit enim actoris negligentiam puniri pœna hic ſtatuta, vide
licet ꝙ poſt annum non valeant. ¶ Eſſet autem addere aliam
ſi dicemus valere poſt annum, nolente reo, contra quẽ re-
ceptio facta fuit. Alias gl. per te videas, quia leues ſunt in car
nali, & ſpirituali contra abſentem contumaciter poteſt pro-
cedi ad receptionem.

A D D I T I O.

a ¶ Diuturnam. adde. l. poſſideri. §. ſi ſeruus. ff. de acqui. poſ. l. ſi cum fidei-
comiſſaria. §. Ariſto. ff. qui, & à qui. glo. Inſti. de iu. na. §. ex non ſcrip.

S V M M Æ.

1 *Contra contumacem eodem modo proceditur in carnali, & ſpiri-*
tuali coniugio.
2 *Eccleſia Romana quandoq; ex cauſa propter crimen notorium depo*
nit, & degradat contumaces etiam epiſcopos.
3 *Occultans ſe, vel procurans, ne poſſit ad eum citatio peruenire, ha-*
betur pro peremptoriè citato.
4 *Sententia diffinitiua non debet proferri contra contumacem, niſi li-*
queat iudici de meritis cauſæ.
5 *Iudex ſi reperit cõtumacem fouere iuſtam cauſam, debet pro eo fer*
re ſententiam, ſolummodo contumacia in expenſis punita.
6 *Canones aliter prouident in ſpirituali coniugio contrahendo, & ali-*
ter in contracto.
7 *Ius ad rem facilius perditur, q̃ ius in iure.*
8 *Coniugium carnale, ſi agatur ad eius ſeparationem contra abſentem*
non contumacem, an dirimatur.
9 *Abſens non debet amplius expectari, quando de eius morte veroſi-*
militer præſumitur.
10 *Abſentiarum plures ſpecies.*
11 *Timor ſolus fornicationis non ſufficit, vt procedi poſſit cõtra abſentẽ.*
12 *Tempus in ſacris canonibus definitum qualiter debeat intelligi.*
13 *Abſens ex cauſa probabili, an poſſit reuocari ad reſidentiam.*
14 *Sententia an valeat, ſi peremptorium non peruenit in notitiam*
abſentis.

§. Porro. In numero autẽ teſtiũ, & ſnĩa, ſi liqueat
de cã. cõtra abñtẽ verò non contuma-
citer in carnali matrimonio non eſt ad receptionem teſtiũ,
vel ſententiam procedendum. in matrimonio etiam ſpiritua
li contra talem abſentem non contumaciter prouidetur, vt
hic in tex. dicit hic Inn. iſtum. §. inquantũ loquitur de ſpũali
coniugio. intellexit hoc modo videlicet, vt illud principium
loquatur in confirmato, & conſecrato contumace. in verſi. ſi
verò. loquatur in contumace abſente non contumaciter. ĩ. e.
1 verſi. ꝙ ſi forſan. loquatur de non confirmato. ¶ Primò no. †
ꝙ contra contumacem eodem modo proceditur in carnali,
& ſpũali cõiugio. ſcilicet ad receptionẽ teſtium, & ſnĩam ſi-
militer contra pñtem in vtraq; proceditur ſine ſtrepitu, & fi-
gura iudicij, vt in cle. diſpendioſam. de iudi. multum ergo cõ
uenit, vt. ſ. de tranſla. c. inter corporalia. ¶ Secundò no. qđ di
citur [ſuper alicuius electione.] intelligunt eñ quidam illud
dictum in electo non confirmato. & qui nõdum electioni cõ
ſenſit. & ita intelligit gl. electi. &c. Inn. aliter, vt. ſ. dixi in prin.
Ioan. An. dicit, ꝙ illud principium põt intelligi, vt dixit Inn.
in electo confirmato. & conſecrato, ſi agatur contra eum de
fædere coniugii ſpũalis: vt ſi dicatur eum, qui longo tempore
poſſedit epatum, à principio fuiſſe intruſum per potentiam,
vel ſimoniacè. Iſto ergo caſu contra contumacem procedet̃
ad ſenteтiam, & receptionem teſtium, lite non conteſta. in il
lo. §. ſi verò. non negatur fœdus. ſed petitur deponi propter
crimen hic, qa quãtumcũq; ſit cõtumax, nõ debent teſtes re
cipi ſuper crimine. nec ferri ſnĩa. 4. q. 9. c. decernimus. & eſt ſi
mile in matrimonio carnali. ſ. eo. c. 1. ſecũdùm Inn. & Hoſt.
2 qui ſubdit, † ꝙ Eccleſia Romana quandoq; ex cauſa ꝓpter
crimẽ notoriũ deponit, & degradat contumaces, etiã epos.
& hoc põt facere; quia nõ ligatur legibus. alij hoc non licet,
etiam de iure ciuili. ff. de pœnis. l. abſentem. ſed procedatur
vt. C. de requi. re. l. 1. & 2. nec etiam de iure canonico. ſ. pro
cedat̃. 11. q. 3. c. rurſus. &. c. quicunq;. ¶ Tertiò no. in verſi. in
3 huiuſmodi caſibus. &c. tres modos contumaciæ. † qui eñ ſe
occultat, vel procurat, ne poſſit ad eum citatio peruenire, ha
betur pro peremptoriè citato. concor. ff. qđ vi aut clã. l. 1. §.
ſed Ariſto. &. §. ſi. ¶ Et aduertendum; quia ad hoc, vt ꝓcedi
poſſit lite non conteſtata. cõtra cõtumacẽ, requiritur, ꝙ cita
tio fuerit peremptoria. Idem qñ examinãtur teſtes ad perpe
tuam rei memoriam. qđ dic, vt no. Bar. in. l. dies. quæ eſt pri-
ma. §. prætor ait. ff. de dã. infec. ¶ Rñdeo ergo. ſi procedendũ
eſt ad ſnĩam, vel receptionem teſtium, requiritur citatio pe-
remptoria: ſecus quò ad cõdemnationem expenſarum. & ſe
cus quò ad iuris præuentionem, & perpetuationem. ſ. de ꝓ-
cur. c. querelã. & c. pe. de fo. cõpe. per Io. An. & c. licèt. de of-
fi. dele. ad hoc vide. qđ no. ĩ. de dolo, & contu. c. ſi. in nouella.
4 ¶ Quartò no. in verſi. & nihilominus, † ꝙ diffinitiua ſnĩa nõ
ꝓfert cõtra cõtumacem, niſi liqueat iudici de meritis cauſæ.
Sola ergo contumacia non ſufficit, vt abſens diffinitiuè dãne
5 tur. † Quinimo iudex, ſi reperit contumacẽ fouere iuſtã cãm,
debet ꝓ eo ferre ſnĩam, ſolũmodo cõtumacia in expenſis
punita, vt l. ꝓperãdũ. §. & ſi qdẽ. &. §. ſe. C. de iudi. Et nota dif
ferẽtiam inter illũ. §. & præcedẽtẽ in pluribus. Quia in illo. §.
recipiũt oẽs teſtes. Sed in. §. ꝑcedẽti. valetudinarij, & ſenes, &
longa abſentia abfuturi teſtes dũtaxat. Itẽ qa hic cõtra cõtu
macẽ dũtaxat. ibi etiã ſine cõtumacia fit receptio. Item hic
publicantur perpetuò valituri: ibi ſecus. Itẽ hic fertur diffini-
tiua ſententia: ibi non. propter iſtas differentias text. dicit [in
quibus caſualiter eſſet aliud obſeruãdum.] aliud. ſ. q̃ dictũ
ſit in ſecunda. de qua in primo reſponſo. Itẽ aduerte, qa licèt

iſte tex.loquatur in electione prælati.idem intelligit gl.in ele
ctionibus ciuilibus clerici.quia ſubeſt eadem ratio,ſcilicet læ
ſio eccleſiæ propter moram.Idem Innoc. & Hoſti. ad hoc.ſ.
de elec.c.cũ eccleſia.& de cle.non reſi.c.penul.¶ Quintò no.
in verſi.ſi non aliter.quid iuris,cum procedendum eſt in ſpi
rituali coniugio iam cõtracto.& per hoc dixit tex.[maximè
confirmata.] per mutuum conſenſum contrahitur ſpiritua
le coniugium.remittit ad no. de tranſla.c. inter corporalia.
¶ Qualiter autẽ debeat iſte ver.intelligi,an de epiſcopo con
firmato,& conſecrato:an verò de confirmato dũtaxat.& qd
iuris,ſi expectatus non venerit.dicam.j.¶ Sextò not. in ver.
6 ꝙ ſi forſan.coniuncto verſi.præcedenti,† ꝙ aliter prouident
canones in ſpirituali coniugio contrahendo,& coniugio iam
contracto.¶ Simile dicimus,ꝙ quãdoq; competit ius ad rẽ.
quandoq; ius in re. vt j.de præben.c.pe.& vlti. lib.6. facit c.
7 quemadmodum.de iureiurã. † perditur enim facilius ius ad
rem,q̃ ius in re.facit l.Sempronius Attalus.ff.de vſufruc. leg.
¶ Septimò no.ꝙ electi non confirmati debẽt expectari per
ſex menſes.hodie tene,qđ habes.j.de elec.c.j.& c. q̃ ſit. & c.
cupientes.lib.6.à quo autem die debeant computari iſti ſex
menſes.Vin.ꝙ à die electionis,ſuſtinuit:vel à die factę primę
admonitionis.Hoſt.dicit,ꝙ à die præſentatæ electionis.¶ Itẽ
pondera, quòd dicit[expectetur.]nec declarat,ad quem fi-
nem debeat expectari.¶ Ideo dicit Io.An.ꝙ ille tex. hoc in-
tendit,videlicet,ꝙ non expedit, vt electus citetur, ꝙ veniat
petiturus confirmationem:ſed tantùm per ſex menſes expe-
ctabitur poſt electionem. quod hic ſatis innuitur. vel dic, ꝙ
loquitur,quando contra electum aliquid obijcitur, & citat,
vt reſpondeat:nam in hoc caſu,ſi per ſex menſes comparere
diſtulerit,procedatur,non obſtante,ꝙ lis non ſit conteſtata.
¶ Iſte vltimus intellectus hodie non procedit, quia cum obii
ciuntur crimina,vel defectus,vel alia,procedit hodie, vt ha-
betur in c.j.de elec.lib.6.primus igitur intellectus placet (cũ
alia tamen moderatione temporis,q̃ ſex menſium.) de quo
8 in dicto c.q̃ ſit.¶ Octauò no.in verſi.ſi autem.† quid iuris de
a carnali coniugio,[a] ſi agitur ad eius ſeparationem contra ab-
ſentem non contumacem.non enim agi poterit, ſed debebit
expectari,donec de eius obitu &c.& debet intelligi ille text.
de matrimonio iam contracto.de contrahendo verò dic, vt
j.de ſponſa.c.de illis.& expone,coniugio.id eſt de fædere cõ
9 iugii.ſecus ſi de crimine adulterii ſupra.c.j. ¶ Nonò not. †ꝙ
quando veroſimiliter prĕſumitur de morte abſentis,nõ de-
bet amplius expectari. ex quibus autẽ oriatur illa pſumptio
mortis.glo.no.hic tangit.cui adde,quod dixi infra de ſponſa
libus.c.in pſentia.facit l.nec nos.C.de capti.& de repu.Auth.
hodie.& quod no.Bar.in l.j.§.ſi dubitetur.ff.quemadmo. te-
10 ſta.ap.¶ Decimò no.†de triplici abſentia.quidam enim ſunt
abſentes ex cauſa neceſſaria.quidã ex cauſa voluntaria non
malicioſa:quidam verò malicioſa.alias ſpecies abſentiarum
vide in l.fi.ff.de reſtitutio.in integrum.ti.generali.¶ Vndeci-
11 mò no.in verſi.eo quamq̃ &c.† ꝙ ſolus timor fornicationis
nõ ſufficit,vt procedi poſſit cõtra abſentem, niſi abſens fue
rit contumax,vt ibi.§.porro.in prin. & in carnali matrimo-
nio quomodo procedatur,diſtingue ſecundùm Hoſti. qa cũ
agitur de matrimonio contrahendo, vel dirimendo : ſi alter
coniugum eſt abſens per contumaciam, procedetur in cau-
ſa:& diffinitur, vt ſ.§.porrò.Si verò non eſt cõtumax,& agit
de matrimonio contrahendo.dic vt j.de ſpon.c.de illis.¶ Si
de iam cõtracto,& abſens eſt in culpa, pcedi põt, vt in ver.
qa cum ſine culpa.Idem ſi malicioſè ſe abſentat:vel poſſit ei
imputari aliquid,vel aliquo modo citari põt.eo tñ citato, &
non veniente,dic vt ſupra ver.aut etiã propria.ꝙ ſi nullo mo
do poteſt citari,nec aliquid ei imputari:nullo modo pcedet
contra ipſum:nec poterit mulier contrahere,quãuis pericu-
lũ fornicationis immineat,donec de eius obitu,&c.vt in tex.
12 ¶ Quæro.dicitur in ver.ſi non aliter.†ꝙ in ſpirituali cõiugio
iam cõtracto expectari debet per tempus in ſacris canonib.
diffinitum,qualiter debeat intelligi?Rñ.dicunt quidã,ꝙ vult
loqui de illis canonibus,qui loquuntur de abſentibus expe-
ctandis.nam aut abſunt ex cauſa neceſſaria(puta infirmita-
tis)& ſemper expectantur.7.q.j.c.præſentium.aut abſunt ex
cauſa non rationabili.& ſubtrahuntur ſibi expenſæ auctori-
tate ſuperioris:& monent,vt redeant.& ſi nõ redierint, alius
ponitur loco eius auctoritate ſuperioris.in Authen. quomo-
do oportet epi.§.illud autem.& in Auth.de ſanc. epi.§. inter
dicimus dogma.aut abſunt fraudulenter:tunc ſi propoſito ci
tationis edicto,non venerit:infra ſex menſes ſpoliabitur ec-
cleſia.& aliàs punietur,li.non conteſta.de clerici. non reſidẽ
ti.c.ex tuæ.& iſte eſt vnus intellectus.¶ Secundus intellectus
eſt,ꝙ intelligatur de canonibus:quibus ſtatutum eſt,ꝙ nulla
tenus procedatur cõtra abſentem ſuper accuſatione ſua, vbi
accuſatur de crimine:nec ſententietur de crimine,niſi lite cõ
teſt.3.q.9.c.decernimus.de iudi.c.j.& plenè de dolo,& con-
tu.c.veritatis.& pro illo intellectu facit ver.ſi autem de car-
nali,ſuper quo.vbi ſuper matrimonio non recipiuntur teſtes
li.non conte.contra abſentem non per contumaciam.¶ Ter
tius intellectus eſt,ꝙ loquatur de epiſcopo iam conſecrato:q
niſi probabili cauſa ſit abſens,vocabitur per edicta.& niſi ve
nerit,procedetur contra eum,non ſuper criminibus: ſed ſup
impedimento,quo dr̃ electionem non valere ad ſñiam diffi-
nitiuam,ar.eius,qđ dr̃ de matrimonio carnali.j.q fil.ſint leg.
& no.j.§.ſi aũt.ad hoc tñ vide,qđ le.& no.de do. & contu.c.
cum olim.¶ Quartus intellectus eſt,ꝙ ſenſus huius.§.ſit,ꝙ ſi
contra confirmatum non conſecratum, vel non ordinatum
proponitur aliquid contra perſonẽ,vel contra formã electio
nis:tũc non dẽt expectari,niſi per tm̃ tps, per quãtũ dẽt cõſe
crari,vel ordinari.de quibus tpibus.ſ.de elec.c.cũm in cun-
ctis.¶ Et eſt rõ,quare tm̃ expectat:qa ſi tunc venerit, quili-
bet obiicere poterit cõtra eũ qđ volet.alioqui remoueri dẽt,
vt d.c.cũ in cun.& ſic põt intelligi dictus ver.ſecundùm Inn.
p quo alleg.Hoſt.ſ.de trãsla.c.2.vbi patet,ꝙ ſi infra ſex mẽ
ſes à tpe ſui conſenſus numerandos, iuſto impedimento ceſ-
ſante,non fuerit conſecratus:nec ibi,ne alibi conſecrabitur.
100.diſtin.c.j.Ibi tamen videtur loqui de confirmato, vt ibi
Io.An.cuius ſunt pxima verba.ſ.Et ſic patet ex prædictis,ꝙ
iſte ver.ſi non aliter.hẽt quatuor intellectus. ¶ Circa primũ
tñ intellectũ,quãto tpe expectandi ſint abſentes,anteq̃ priuẽ
tur bñficiis,vidiſtis tria membra:qa aut abſunt ex cauſa ne-
ceſſaria:aut ex cã non pbabili non doloſè:aut fraudulenter,
& doloſè.vt ſ.patet.Sed gl.magna hic illam materiã pſeqt.
& primò cũ prælati, ſiue clerici iam inſtituti à ſuis eccleſiis
ſe abſentant,& à nemine imputantur de aliquo crimine: ſed
ad reſidentiam reuocantur.& hoc caſu quanto tẽpore expe-
ctari debeãt,anteq̃ priuentur,gl.proſequitur vſq; ibi.& hoc
locum habet in his clericis,&c.Abinde vſq; ad ver. ſi verò il
le qui accuſat.eſt ſecunda pars principalis.& pſequit de ele-
ctis nõ confirmatis,quãto tpe debeãt expectari:vt ſic poſtea
priuari poſsint.de quo articulo hodie dic,vt in c.quam ſit.de
electio.libro.6.¶ Tertiò in ver.ſi verò.loquitur in eo,qui ex-
cipit contra electum,ſi cauſam nõ proſequitur,quãto tpe de
beat expectari.de quo hodie in c.1.& c.cupientes.j. de elec.
lib.6.¶ Quartò ibi[ſi verò contra prælatũ abſentẽ.]&c.tra-
ctat nimis truncatè,qualiter cõtra prĕlatũ abſentẽ ſup crimi
nibus pcedat p accuſationẽ,vel denũciationẽ. & de illa ma-
teria plenius.j.de dolo,& cõtu.c.veritatis.& ff.de pęnis.l.ab
ſentẽ.& huic vltimę particulę adaptat ſecũdus intellectus hu
ius ver.ſi verò aliter.vt ſupra dixi circa primã partẽ gl.inquã
tũ loquit de abſentibus cũ licẽtia epi. inquãtũ dicit ad certũ
tẽpus.ꝙ poſt tps ſunt monendi, vt redeant.dicit Io.An.ꝙ cle
ricus abſentauit ſe de licentia epi ad certã cauſam.puta quia
mittitur ad concilium,vel ad cauſam.dicit ipſe, finis Cõcilij,
vel cauſæ eſt terminus redeũdi:poſt quẽ terminũ, cõputatis
diebus in redeũdo,ſi nõ reuertitur,intelligitur vagari.ff. qui.
ex cau.ma.l.ſicut.§.1. vnde vr̃,ꝙ ſine alia citatione,vel expe-
ctatione

ctatione ipſius beneficium alteri dari poſſit.7.q.j.c.præſen-
tium.Alii dicunt eum citandum,vel expectandum p ſex mẽ-
ſes.nec nocere ſibi debet,ꝙ bonum habuit principiũ.Io.An.
dicit,ꝙ primũ dictũ,ſiue opi.põt procedere, qñ ĩ primo tpe
abſentiæ fuerit monitus tacitè,vel expreſsè,ꝙ lapſo tpe redi
ret ſub pœna priuationis.ſecunda opi.procedit, qñ talis mo
nitio,cum ſe abſentauit,facta non fuit.coniuratio ergo priua
tionis(ſi in termino non reuertatur)exonerat ſuperiorem ab
iſta noua monitione,ſiue expectatione.eſt dare etiam alium
caſum:in quo talis requiſitio non exigitur. puta cum quis ha
bet certum officium in eccleſia.quo caſu ſemper debet in ea
perſonaliter reſidere.de cle.non reſid.c.relatum.& c.quia nõ
nulli.& c.ex parte.& ad talem non eſt citatio tranſmittẽda.
imò poſt edictum,& expectationem ſex menſium beneficiũ
conferri poterit alteri ſeruienti.& præfertur publica vtilitas
priuatę.7.q.j.c.mutationes.& vide qđ circa hoc no.Inn.ĩ c.fi.
de eo,qui mit.in poſſeſſionem.¶ Circa prædicta incidenter
13 quæritur:†vtrùm abſens ex cauſa probabili poſſit reuocari
ad reſidentiam.dicit Io.An.quòd ſic.& ſi non redierit,pote-
rit priuari. 11.q.3.c. ſi autẽ nobis.& c.& abſit.ad hoc autem
vt dicatur abſens ex cauſa probabili, requiritur licentia ſui
prælati,vt d.cap.relatum.ad quod vide quod not. in cap.li-
cèt canon.ſuper glo.penul.de electio.lib.6. ¶ Et an in hoc
ſufficiat conſuetudo.dic vt in c.ex tuæ.de cleri. non reſi. ſup
quarta glo.per Ioan.And.¶ Item debet ille,qui abeſt, ſemp
facere notum prælato ſuo,vbi morat. aliàs videtur latitare,
& in culpa eſſe,ſecundùm eum.cui adde qđ no.Inn.in d. c.fi.
de eo,qui mit.in poſ. ¶ Quærit glo.ſi non poteſt citari,&c.
14 †vtrùm valeat ſententia, ſi peremptorium non peruenit in
b notitiam abſentis.alleg.qđ not.3.q.9.c.caueant.[b] vbi de hoc.
& infra de exceſ.præla.c.ex literis.alleg.& l.j.§. item cum ex
edicto.ff. quæ ſenten.ſine appel.re.Sed ibi non peruenit. quia
non propoſitum fuit,ſecundùm Io.glo.hic tenet non eſſe ne
ceſſe,ꝙ pueniat ĩ notitiã.idẽ Io.Vin.Tãcre.Goff.Phil.& Ho.
quantum verò ad miſſionem in poſſeſſionem vtrùm requira
tur,quòd perueniat in notitiam.Remittit.Ioan.An. ad no.in
c.fin.Et ego remitto ad no.in c.cauſam.j.de dolo, & contu.
¶ Vltimò contra ver.ſi autem de carnali.inquantum dicit,ꝙ
non poteſt ferri ſententia contra abſentem non culpabiliter,
oppo.de c.perlatum.qui filii ſint legiti.Sol.vt in glo.Hoſt. di-
cit,quòd lapſo anno,poterit procedi contra talem ex cauſa,
adhibita dilgentia.de qua in dicto.c. perlatum. quod innuit
hæc litera,vt de facili,vel in breui,&c.ſecundùm Ioan.Andr.
poſt Hoſt.

ADDITIONES.

a ¶ De carnali coniuge.Matrimonium an ſufficienter nominetur coniu-
gium, & nuptiæ.vide Io.de Turre cre.27.q.j.c.j.

b ¶ Caueant.vide ibi latè Io.de Turre cre.ſuper iſta qõ.Et an citato venien
te,& abſentiæ ſuæ cauſam iuſtam probante retractabitur ſententia lata
contra eum.vide ibidem Io.de Turre cre.

SVMMAE.

1 *Caſus duo,in quibus proceditur lite non conteſtata.*
2 *Exceſſus,nomen,eſt nomen ſatis latum:& quid ſub ſe comprehẽdat.*
3 *Litis conteſtatio non requiritur in cauſa publicationis teſtium.*
4 *Publicatio teſtium valetudinariorum, vel volentium ſe abſentare,*
fienda per reum,coram quo iudice debet peti.

1 § Sunt & alij. †No.duos caſus,in quib.pce
ditur lite cõteſt. ſcilicet cum
iudex procedit per inquiſitionem.& ex hoc collige,quòd nõ
eandem ſolemnitatem in ordine procedendi requirit inquiſi
tio:quam requirit accuſatio.& loquitur iſte tex. de ſolemni-
tate conteſt.lit.¶ Quid ergo de aliis ſolemnitatibus, vt de lo
co,tempore,ſubſcriptione,& aliis,quæ habentur in l. libello
rum.de accu.dic vt not.Bart.in l.2.§.ſi publicè. ff. de adulte.
vbi etiam not.vtrùm publicatis atteſtationibus ſuper inqui-
ſitione, iudex poſſit alias producere.de quo etiam per Bart.
in diſputatione.q incipit.Iudex maleficiorum.hoc etiam di-
cit Io.An.poſt Inn.illud,qđ hic dicitur,habet locum,cum ne
mine impetrante inquiritur de exceſſibus alicuius abſẽtis p
contumaciam:ſecus ſi per modum querelæ impetretur inqſi
tio.infra de purg.can.c.cũ dilectis. ver.dictus verò.&c. ¶ Se
2 cundò no.ꝙ dicit tex.[exceſſuum inquiſitio.]† Illud nomẽ,
exceſſus,eſt nomen ſatis latum,ſecundùm Ioã.And.ſub hoc
nomine comprehendit iuriſdictionem,& iura alicuius. quæ
malè occupata,vel detenta dicuntur.infra de teſtibus.c.cum
olim.2.q.7.c.quapropter.habet etiam locum iſte.§. quando
inquiritur de electione,vel electo, iudice procedente ex offi
cio.ſ.de elec.c.cum nobis olim.& c.cum dilectus.& c.poſtq̃.
¶ Tertiò not. differentiam inter proceſſum inquiſitionis, &
alios modos procedendi ſuper criminibus. aliæ differentiæ
3 not.j.de accuſa.c.j.ſuper ver.occultis.¶ Quartò not.† quòd
in cauſa publicationis teſtium non requiritur litis conteſt.&
illa eſt receptio teſtiũ,diuerſa ab illa,de qua.ſ. in prin. huius
c.& in pluribus differt, vt dicit hic glo.hoc fit, &c. fit autem
iſta receptio ex parte rei.qui cum non poſſit actorem coge
re ad agẽdum,vt C.vt nemo inui.l.j.poteſt probabiliter tene
re:ne defenſio ſua pereat:quã probare poteſt modò p teſtes:
ſed non poſt eorum obitum.Subuenitur ergo ſibi à iure, vt
eius teſtes examinẽtur,& publicentur ad perpetuam rei me-
moriam,vt j.de teſti.c.ſignificauit.& c.Albericus. actori ve-
rò ad ſuam intentionem fundandam talis receptio non per-
mittitur:quia cum poſſit ſtatim via ordinaria agere, non eſt
ſibi illo extraordinario remedio ſuccurrẽdum,vt l.in cauſæ.
§.cauſa.ff.de mino.niſi eſſet debitum ſub conditione. q̃ non
eſſet de proximo extitura:qa tunc eadẽ ratio vr̃ in actore,q̃
in reo,vt l.in lege aqui. ſi deletum.ff.ad leg.Aquil.¶ Quintò
no.in gl.in quo differt illa receptio ab illa,de qua.ſ. in prin.
in gl.q̃ incipit.hoc tunc,&c.dicit,ꝙ ibi recipiuntur ſenes, &
valetudinarii,& longo tempore abfuturi, & nõ alii. hic verò
omnes indifferenter.Item hic publicantur partibus dicta te-
ſtium:ibi non.¶ Item iſta fit citata parte, vel contumacia ab
ſente:ibi etiam non citata.¶ Item iſta valet perpetuò, vt d.c.
Albericus.illa non.de qua in prin.c.j.annum tm̃.Item illa in
actore,iſta in reo.Et vide ad prædicta quę dicam in d.c. Al-
4 bericus.¶ Vltra Doct.† quæro,coram quo iudice debet fie-
ri, & peti iſta publicatio.dic,ꝙ reus poteſt hoc petere coram
iudice ſuo,coram quo deberet actor eum conuenire, vt not.
Bar.in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.ff.pro ſoci.& credo, qđ
dixi.ſ.de foro cõpe.c.cum ſit generale.In iſta ẽt publicatio-
ne teſtium fienda vtrùm ſufficiat citatio ad domum,no. ple-
nè Io.And.j.de regu.iur.c. præſumitur. lib. 6. in mercur.&
Bar.in l.3.§.prætor ait.ff.de dam. infec.ibi dñs Dy. inducit.
l.iſtam &c.

ADDITIO.

a ¶ Contra contumacem.vide contumaciam eſſe triplicem.Io.de Tur.cre.
in c.ne cui.2.q.6.

SVMMAE.

1 *Reus conuentus actione reali,ſi fuerit contumax, patitur miſſionem*
in poſſeſſionem:qui veniens infra annum, & cautionem offerens,
recuperat poſſeſſionem.& nu.3.
2 *Contumax quando quis dicatur.*
4 *Oblata cautione veniens infra annum poſſeſſionem recuperat.*
5 *Miſſus in poſſeſſionem in actione reali,per lapſum anni efficitur ve-*
rus poſſeſſor.
6 *Lapſus anni poſt factam miſſionem priuat contumacem poſſeſſione.*
7 *Tædium rei contumacis in quo conſiſtat.*
8 *Cautio,quam debet præſtare reus veniens infra annum,quæ ſit.*
9 *Satisfactio expenſarum debet primò fieri per reum,q̃ recuperet poſ-*
ſeſſionem.
10 *Tranſcurſus ſolus anni,an faciat miſſum in actione reali verum poſ-*
ſeſſorem:an requiretur iudicis decretum.
11 *Paſſus miſſionẽ infra annũ, an poſſit cogi, vt poſſeſſionẽ recuperet.*

§.In alijs. Continuat iſte.§.ad præcedentia in hūc modum. dictum eſt.ſ̄.ꝙ regulariter li.
non conteſt. non proceditur ad receptionem teſtium, vel ſē
tentiam,niſi in caſibus,de quibus.ſ̄. poſſet ergo probabili-
ter dubitari,qūo in alijs caſibus à prædictis,reo ſe contuma
citer abſentante, poſſit actor conſequi, quod intendit. &
quod ſit remedium contra contumacem. & hoc vſque ad fi
nem c.proſequitur.Et præmitte ad euidentiam,quòd quędā
ſunt actiones reales.quædā verò perſonales.& hæc eſt ſum-
ma diuiſio actionum, vt Inſtit.de actioni.poſt prin.aliæ ſunt
etiam ſpeciales,vt ibi dicam.¶Et hoc præmiſſo diuido illum
§.in duas partes.primò enim proſequitur, quid iuris ſit
in actionib.realibus,reo contumaciter ſe abſentante.ſecūdò
q̄d iuris ſit in pſonalib. ſecūda ibi [ſi aūt ſuper pſonali.] Pri
ma ſubdiuidit in duas partes.Primò loquitur,cū conuenitur
quis actione reali nomine proprio. ſecūdò quid iuris,cū con
uenit nomine alieno.ibi[ꝙ ſi ſup.]vbi faciam.§.quia eſt ma
teria de per ſe. Similiter faciam de.§.ſi aūt ſuper perſona-
1 li.quia leg am eum de per ſe.& illud primū hoc dicit.† Reus
conuentus actione reali: (ſi fuerit contumax) patitur miſſio
nem in poſ.qui veniens infra annum,& cautionem offerens,
poſſeſſionem recuperat: poſtea verò non recuperat, ſed ſup
proprietate tātummō auditur. h.d. ¶Primò no.ꝙ cōtra cō-
a tumacem [a] fit miſſio in poſſeſſionem rei petitæ. † quādo aūt
2 dicatur contumax:vtrùm requiratur trina citatio : vel bina
perēptoria : vel ſufficiat prima ſimpliciter.dic vt no.Io.An.
ī.de dolo,& cōtu.c.fi.& dixi.ſ̄.de iudi.c.1.¶Secundò no.ad
quem finem fit miſſio in poſſeſſionem,vt ſcilicèt tædio affe-
ctus,&c.In quo aūt conſiſtat iſtud tædium,glo.tangit, & ſup
3 ea dicam.¶Tertiò not.† quòd ad hoc vt reus recuperet poſ
ſeſſionem,requiritur, quòd veniat infra annum. incipit aūt
iſte annus à tēpore miſſionis,vt not.Ioan.An.in Spec. de ſe-
cun. decre.§.videndum.ſuper verbo hoc quoq;.Secundò re-
quiritur,quòd offerat cautionem de iudicio ſiſti. vtrùm aūt
iſtam cautionem præſtent clerici contumaces in caſu huius
.§.Io.An.tenet,ꝙ ſic,etiam ſi fuerunt immobilium poſſeſſio
num poſſeſſores,vt.ī.de ſequeſtra. poſ.c.1. etiam illo caſu
non habet locum Auth.de ſanctiſſi.epi.§.ſi verò pro ea. col
la.9.&.ff.qui ſatiſda.cog.l.ſciendum.perduntur eñi iſta bene
ficia propter contumaciam,vt in præalleg.iur. ¶Quartò no.
4 † ꝙ oblata cautione veniens infra annum poſſeſſionem re-
cuperat.circa hoc Ioan.An.tria remiſſiuè tangit.Primò vtrū
actor ſit vocandus,qui fuerat miſſus in poſſeſſionem. & quid
iuris,ſi vocatus non venerit.¶Secundò quid iuris, ſi reus re-
cuperata poſſeſſione,iterum ſit contumax: & infra annum
etiā comparens. offert ſecundo cautionem. & ſic faciat ter-
tiò,quartò,& pluries:vtrùm ſemper recuperabit?remittit de
his ad Spe.de primo decre.§.iam de effectu.in fi. tribus ver.
¶Tertiò quærit,ſi cōtra reū venientē infra annū offerentem
cautionem,vt poſſeſſionē recuperet, pōt obiici exceptio ex
cōicationis, quaſi in iſta recuperatione cenſeatur actor, nō
reus. remittit ad Specul.de cōtu.§.fi. ver. pone reus. Io. An.
remittit ad no.per ſe.ī.de ver.ſig.c. dilecto. & in ſimiliter.ī.
de appel.c.qua frōte. & ego remitto ad Bar.in l.de pupil. §.ſi
5 pcurator.de no.ope.nun.&c.¶Quintò no.† ꝙ miſſus in poſ
ſeſſionē in actione reali, p lapſū anni efficit verus poſſeſſor:
& cēſebit verus poſſeſſor bonę fidei.& ſic pſcribit.10.ānis in
ter pſentes.&.20.inter abſentes.ff.de nox.l.& gūraliter.& de
6 acqui.poſ.l.iuſtè poſſidet.¶Sextò no.† ꝙ lapſus anni poſt fa
ctā miſſionē priuat contumacē poſſeſſione, non proprieta-
te.Et ſic aliud eſt poſſeſſio, aliud proprietas, vt dicam.ī. de
cā poſ.ſuper rubri. Iſto aūt caſu cum contumax miſſionem
paſſus eſt priuatus poſſeſſione per lapſum anni:poſtea veni-
ens ad agendum ſuper proprietate non debet reficere expē
ſas prioris iudicij.quia ſatis magna pœna eſt, ꝙ poſſeſſionē
amiſit.& factus eſt de poſſeſſore petitor, ſecundùm Vin. ad
hoc.ſ̄.de iudi.c.at ſi clerici.& hoc placet Ioa. An.licèt Hoſt.
contra in ſumma huius titū.§.1.ver.ſed quid in illꝰ. cū verſi.
ſeq.Io.Cal.tenet hic opi.Hoſt.dicit enim,ꝙ huic volenti age
re de perpetuo,clauſa eſt ianua iudicij:niſi reficiat expenſas.
de ſequeſtra.poſ.c.1.C.de iudi.l.ſancimus. Nam propter cō
tumaciam tenetur ad expenſas.propter ſecundam(quia cau
tionē non pſtitit)perdat poſſeſſionem.¶Item poſſibile eſt,
ꝙ fructus non percipiat:vel non tot,quot expenſis factis per
actorem adæquentur.Cogita,quæ ſit verior opi. ¶Septimò
not.tex.dum reſeruat defenſionem contumaci ſuper pprie-
tate.& ex hoc,quod dicit [defenſionē,]innuit,ꝙ in eadē in-
ſtantia cōtra eū inchoata p illū, q̄ mō poſſeſſionē eſt adep-
tus : poſſet de proprietate docere.& ſic poſſeſſionē,ſi docue
rit, recuperare. glo. tñ.ī.proxi.§. ꝙ ſi. ſuper ver.ſummatim.
tenet, ꝙ debeat nouum iudicium inchoare ſuper proprie-
tate.in quo iudicio erit actor,vbi primò erat reus. Idem hic
Goſ.& exponit tex.omni defenſione.i. impugnatione. ſimi-
le.8.diſt.quo iure defendis.i.vendicas.nec eñ poſſeſſor ven-
dicat.ſupra de iudi.c.examinata.habet ergo neceſſe agere.
ex quo poſſeſſionē amiſit,vt.C.de rei ven.l.fin.vel fortè ideo
dixit[defenſionē.]quia ſi adhuc detineret, de pprietate poſ
ſet fidem facere:habet ergo commodum detentationis.C.de
præſcript.30.an.l.ſi quis eñ.§.ſi verò.& de ordi. cogni.c.cū
dilectus.§.vnde nec.& no.iſtud dictum pro intellectu.c. cō-
tingit.infra de dolo & contu.ſi ſtat per reum contumacem,
quò minus actor poſſeſſionem adipiſcatur, efficitur verus
poſſeſſor per lapſum āni: ac ſi in poſſeſſionē veniſſet.nūquid
ergo ſi poſtea detentationem,quam habet contumax, aduo
care velit, poterit contra eum opponi exceptio ex illo dicto
Io.An.poſt Hoſt.videtur,ꝙ ſic.quod no. ¶Quæro dicitur in
7 tex.ꝙ fit illa miſſio [vt tædio affectus] &c. † Quæro,in quo
conſiſtat illud tędium?glo.diſtingu t inter actionem realem,
& perſonalem.quia miſſus in reali expellit poſſeſſorē.& fru-
ctus percipit,& conſeruat.¶In perſonali verò actione non
expellit:ſed ſtat in fundo ſimul cum poſſeſſore.Sed inciden-
ter quæritur hic, quare magis expellit poſſeſſorem contuma
cem in reali,q̄ in perſonali: dicit Io.An.poſt Goſ. ꝙ in reali
miſſus prætendit ſe habere ius in re,in qua miſſus ē: q̄d non
eſt in perſonali.de hoc in Spec.de primo decre.§.iam nūc de
effectu.ve r.ſed quæ eſt ratio.& de ſecundo decre.§. vidēdū.
ver.ſed quæ eſt ratio.Et pro intelligentia huius verbi, tædiū.
& qūo admittitur alteri nocens,& ſibi nō pdeſt.vide in Spe.
de primo decre.§.iā de effectu.ver.pono. ¶Secūdò quæro.
dicit hic,ꝙ veniens infra annū recuperat poſſeſſionē,oblata
8 cautione,&c.† quæro quæ cautio erit illa?an ſimplex:an cū fi
deiuſſore,vel pignoribus?& hoc verū eſt,ſecūdùm glo.Sed vi
det ſufficere iuratoria.Ita videt ſentire Hoſt. idē Pe.ī.de ſo-
lu.c.Odoardus.vide in Spec.de primo decre.§.iā de effectu.
ver.vlti.¶Tertiò dicit hic[ac exhibita ſatisfactione cōgrua
9 expēſarū]&c.& ſic innuit†,ꝙ ſatisfactio expēſarū debet pri
mò fieri:q̄ recuperet poſſeſſionem.vtrùm iſtud ſit verū.dicit
gl.ꝙ ſic.¶Idē Io.An.ſcilicet ꝙ āte īgreſſū iudicii debet refi-
cere.nec habet quadrimeſtre tēpus:q̄d dat iudicatis.ad hoc
C.de iudi.l.ſācimus.&.ī.de appella.c.reprehēſibilis. & lo-
q̄t ille tex. de expēſis factis āte miſſionē,vel excōicationē fa
ctā.Idē videt,ſi poſt:tñ occaſione cōtumaciæ.de pcura.c.au
ditis.ſecūdùm Hoſt.facit c.cū dilecti.ī.de dolo,& cōtu.¶Et
aduertēdū.q̄a nō ſolū de expēſis litis:ſed ēt in re, in qua fa-
cta eſt miſſio,ſatisfieri debet,anteq̄ poſſidēs reſtituat.& no.
ī.de eo,qui mit.in poſ.c.cū veniſſet.vtrū iſta refectio locū ha
beat,cū reus veniens dicat ſe nō fuiſſe cōtumacē;q̄a fuit iu-
ſtè impeditus:vel legitimè appellauerat.dic vt d.c.cum ve-
10 niſſet.& eo.ti.c.fi.per Inno.¶Quartò quæro. † vtrùm ſolus
tranſcurſus anni faciat miſſum in actiōe reali verū poſſeſſo-
rem.an verò requiratur decretū iudicis?gl.quæ incipit. & ita
eſt ar.&c.tenet,ꝙ nō requirit aliud decretū, niſi ad cautelā.
Io.An.tenet,ꝙ ipſo lapſu āni efficitur verus poſſeſſor.q̄d di-
cit placere Inn.dicā de hoc latius.ī.de dolo, & cōtu.c.cōtin
git.

¶Quintò quæro.pono ſuper pluribus(puta tribus arti-
culis)eſt quæſtio,propter rei contumaciā fit miſſio in poſſeſ
ſionem:qua pendente partes tranſigunt ſuper duobus,nō fa
cta mentione aliqua de expenſis.modò venit reus, & vult re
cuperare tenutam,ſoluendo tertiam partem expenſarum p
quæſtione,quæ remanſit,,non pro duabus alijs,quæ ſunt per
tranſactionem ſopitæ.videtur, ꝙ bene dicat.vt l.eos.C.de v-
ſur.vbi ſublato principali debito,fruſtra quæritur de fructi-
bus, vel vſuris.ad hoc l.terminato.C.de fruc. & lit.expen.
¶Contrarium determinat Io.An.in rubri.ī.de dolo, & con
tu.lib.6.in nouella.vbi tenet, ꝙ integrè debentur: niſi ſuper
expenſis etiam ſit tranſactum.nam(vt dicit.)aliud eſt tranſi-
gere ſuper principali.aliud ſuper expenſis. de iniur.c. in no-
ſtra. ad hoc de priuile.c. cum olim. 2. vbi patet in expen-
ſis condemnari eum, qui obtinuit in principali, ſaltem in
parte.Nō ob.l.eos.quia multum diſtinctæ ſunt expenſæ,ma-
ximè contumaciæ à negotio principali. & longè q̄ fructus à
re:vel vſuræ à ſorte.q̄d colligitur ex no.per eum de dolo, &
contu.c.finem.ſuper glo.ſed nunquid.ità dicit in dicta rub.
11 vbi.etiam querit.† Vtrùm is,qui paſſus ē miſſionem infra an
num:cogi poſſet,vt poſſeſſionem recuperet.allegat ꝙ ſic. de
ven.inſpi.l.1.§.quid ergo.& vt in poſ.lega.l. qui legati. ¶Et
eſt ſimile q̄d no.de elec.c.licèt canon.in prin.antepenul.glo.
ad hoc ēt quod no.in l.ſi ſeruus pluriū.§.fi.de leg.1.¶Sextò
quærit Io.An.in illo.§.& ſeq.diſtinguitur inter reales,& per
ſonales actiones.quid de mixtis, puta famil.herciſ. cōi diui.
finiū reg. & ſimili.Inſtitu. de actio.§.quædā.¶So.in quantū
dantur ad res,ſequuntur naturam realium.inquantum dant
ad perſonales præſtationes, ſequuntur naturā perſonalium,
quātùm ad miſſionem.ff.fa.herciſ.l.idem Labeo.¶Quid de
interdictis,quæ ſunt perſonalia in rem ſcripta.ff.de interdi.l.
1.§.vlti.putat naturam realium mutari.ad hoc.ſ̄.de foro cō.
c.ex parte.ver.de his.vide quod no.Spec.in ti.de ſecundo dè
cre.§.videndum.ver.ſed q̄d in duplicibus.& ver.ſeq. ¶Idem
putat de actio.q̄d metus cauſa.quæ & ſi ſit perſonalis: tñ eſt
in rem ſcripta.ff.quod metus cauſa.l.metum.§.nolenti. &.§.
licet.cum ſimilibus.

ADDITIO.

a ¶ Contra contumacem.vide contumaciam eſſe triplicem,Ioan.de Tur.
cre.in.c.ne cui.2.q.6.

SVMMAE.

1 *Detinēs poſſeſſionem pōt conueniri rei vendicatione.*
2 *Poſſidens nomine alieno nō videtur poſſe cogi ſuſcipere iudicium, ſi dominum ſtatim in iudicio nominauerit.*
3 *Clericus nominatus in iudicio ſeculari per laicum colonum, an poſſit declinare forum.*
4 *Dominus contumax poſt denunciationem ſibi factam, perinde eſt,ac ſi lis fuiſſet conteſtata quò ad interruptionem præſcriptionis.*
5 *Poſſeſſor poteſt ſe dicere dominum impropriè.*
6 *Statuto ſi caueatur, ꝙ debeat credi ſacramento domini poſſeſſionis ſuper damno dato:an intelligatur de illo,cuius eſt poſſeſſio: licèt nō proprietas.*
7 *Prima citatio non conſtituit citatum in contumacia quò ad miſſionē in poſſeſſionem:ſed bene quò ad condemnationem expenſarum,& alia,*
8 *Poſſeſſio facilius perditur, quàm dominium.*
9 *Ius in re qui dicantur habere.*
10 *Summatim examinare negotium qūo intelligatur.*
11 *Allegatio reſeruata abſenti ſuper principali quæſtione. ſcilicet proprietatis, vſq; ad quantum tempus reſeruetur.*
12 *Quaſi litis conteſtatio, quæ requirit narrationem: & contradictionē in iure, vnde reſultet.*
13 *Poſſidens nomine alieno conuentus rei vendicatione, ſi non nominat dominum in iudicio:ſed tanq̄ poſſidens ſe offert liti: & poſtea cōtumaciter ſe abſentat:propter quod actor poſitus eſt in poſſeſſione:an hoc noceat domino.*
14 *Poſſeſſio iudicialis plus iuris habet, q̄ facti: violentia nihil iuris.*
15 *Dominus profecturus peregere procuratorem ſuum generalem reliquit:qui credens nemus quoddam ad dominum pertinere, fecit ipſū incidi: vel hoc ei mādauit dominus. vicinus, cuius erat nemus, de illo procuratore conqueritur, & agit. procurator nominat dominum in iudicio, & ſic declinat iudicium:an poſſit.*
16 *Mandatarius in his., quæ in ſuo genere ſunt mala, & prohibita (vt furtum: adulterium: & ſimilia.) non excuſatur, ſed tenetur eadem pœna.*
17 *Paragraphus ſi verò.in Auth. vt omnes obediant iudici prouinciæ colla. 5. quomodo intelligatur.*
18 *Procurator ad cauſas an poſſit dominum noīare in iudicio.*

§. Quod ſi ſuper. Primò not. ꝙ il-
le, qui poſſidet
nomine alieno, poteſt conueniri rei ven.cum tñ non poſſi-
deat vt.ī.de reſti.ſpo.c.cum veniſſet.videbatur ergo, ꝙ non
poſſidens conueniri non poſſet, vt.ſ̄.de iudi.c. examinata.
1 ¶Sed dic †,ꝙ etiam detinens poteſt conueniri rei vend.vt l.
offi.ff.de rei ven.& not.in d.c.examinata.&c.¶Secundò not.
2 † ꝙ poſſidens nomine alieno non videtur poſſe cogi ſuſcipe
re iudicium,ſi dñm ſtatim in iudicio noīauerit. ¶Et ideò ſi
ſimpliciter dicat.nolo defendere abſentem,ſecundùm teno
rem iſtius.§.abſoluendus eſt ab inſtātia iudicij.& in hoc ma
gnam benignitatem conſequitur.quia ſeruata forma huius
denunciationis,non cogitur ſuſcipere iudicium. Aduertendū
tamen.quia tali eius ſimplici aſſertioni non creditur:niſi pro
bet ita eſſe.nam detentatio,q̄ deprehenditur penes eum, ob
ligat eum rei ven.vt d.l.officium.Si ergo ex eo, ꝙ nomine a-
lieno poſſideat,velit iudicium declinare:debet iſtam excep-
tionē probare.ff.de excep.l.1.ſecundùm Ia.de Are.qui circa
hoc dicit,ꝙ poterit variare ante lit.conteſt.& dicere, ꝙ no-
mine proprio poſſidet.poſt lit.conte.non poterit,vt.ff.de no
xa.l.electio.§.ſi is. de interro.act.l. de ætate.§.fi. Ita recitat
hic Io.An.& Cy.in l.pen.C.vbi in rem act.in.2.q. ¶Tertiò
no.ad quem finem fit illa nunciatio domino?ad hūc ſcilicèt,
vt actoris intentionem excipiat.q̄d expone.i.per exceptionē
eiiciat,vel.i.ſuſcipiat.prout glo.exponit.prima tñ expoſitio,
3 ſecundùm Io.An.facit ad q.† de clerico nominato in iudi-
cio ſeculari per laicum colonum:an poſſit declinare forum.
& videtur, ꝙ non.ſed cogatur defendere:vbi nominatus te-
nebatur.argu.C.vbi in rem acti.l.1.& de iudici.l.hæres ab-
ſens.Sed huic deciſioni ob.q̄d no.Spe.in ti.de primo decre.§.
reſtat.ver.quid ſi dñs.& ſeq.¶Sed ibi loquitur, cum conue-
nitur habens ius in re:hic de colono.refert Fran.ꝙ hęc q̄ō fu
it Mediolani: in qua Vber. de Bobio conſuluit contrarium.
q̄d ſibi placet,iuxta reg.actoris &c.ſ̄.de fo.cōpe.c.cum ſic.
in illo titulo dixi de venditore,qui conuentus tpe rei vendi.
offert ſe defenſioni,nolens recipere in foro ſuo iudicium:nō
in foro emptoris.alleg.l.vēditor.de iudi.& q̄d no.Bar.in diſ-
putatione,quæ incipit. Cōcilium Piſañ.ciuitatis &c. ¶Quar
tò not.ꝙ debet hoc deduci ad notitiam dñi.Sed tex.non di-
cit,quis ſibi debeat nunciare.glo.dicit,ꝙ ille,qui dñm in iu-
dicio noīauit.Inno.dicit,ꝙ per iudicem,ſi nūcians eſt minus
idoneus.Idem Hoſt.periculoſum enim eſſet domino,ꝙ inter
pellatio facta colono conſtituat ipſum dominum in mora.
conſilium ergo eſt,ſecundùm Ioan.An..ꝙ actor denunciet:
vel faciat per iudicem nunciari.nam ſi colonus non denun-
ciaret dño, ſibi nō præiudicaret.Idem tenet Cy.in d.l.pen.in
4 1.q.¶Quintò no.† ꝙ dñs contumax poſt denunciationem
ſibi factam perinde eſt, ac ſi lis fuiſſet conteſtata quò ad in
terruptionē præſcriptionis. & ſic perpetuabitur actio in.40.
annos,vt l.fi.C.de præſcrip.30.vel.xl.an.¶Sextò not.à quo
a tpe ſit præſcriptio interrupta. [a] dicit tex.ꝙ ex die, quo poſ-
ſeſſor ad iudiciū vocatus eſt &c.& exponit Abb. poſſeſſor.i.
dominus poſſeſſionis.Goſ.dicit præſcriptionem interruptā
ex die,quo conuentus eſt colonus.idem Io.And. ¶Septimò
no.dum dicit tex.[dominum poſſeſſionis.]&c.probat eñ il

5 le tex.†ꝙ poſſeſſor põt ſe dicere dñm.& ſic in poſſeſsione re
præſentatur quoddam dñium. quod intellige impropriè. nã
propriè aliud eſt poſſeſsio, aliud dñium, vt l.ſi quis vi.§. diffe
rentia.ff.de acqui.poſſ. ¶Et inducit Io.An.illum tex.ad quæ
6 ſtionem ſtatuti. † quo cauetur, ꝙ debeat credi ſacramento
dñi poſſeſsionis ſuper damno dato. dicit Gui.id debere intel
ligi etiã de illo, cuius eſt poſſeſsio.licèt nõ ꝓprietas. in Spec.
de proba.§.ſi.ver.ſed pone ſtatutum.ad hoc vide, quod not.
Accur.in l.2.ff.de ori.iur. poſt prin. ¶Octauò no. ꝙ ad hoc
vt fiat miſsio illo caſu: requiritur, ꝙ poſt nunciationem cite
tur dñs per edicta legitimè.intelligit Abb. de tribus citatio-
nibus, quarum quælibet contineat. 10. dies. de iudi.l. per in-
terualla: vel intellige de vna peremptoriè pro omnibus. ſm̃
7 Pe.de Sam. ¶Ex quorum dictis patet, † quòd prima citatio
non conſtituit citatum in cõtumacia quò ad illã miſsionem.
ſed bene quò ad cõdemnationem expenſarum, & alia. no.ĩ.
de dolo, & contu.c.ſi.in nouel. ¶ Nonò no. in ver. omnium,
8 †ꝙ facilius perditur poſſeſsio, quam dñium.ad hoc.d.§.diffe
rentia.¶Iſto enim caſu cum lis eſt quaſi conteſt.per citatio-
nem coloni nominationem dñi, & legitimam requiſitionem:
miſſus efficitur ſtatim verus poſſeſſor. ¶Et diſtingue circa
hoc tres caſus.nã aut nõ eſt lis nullo modo conte.aut eſt qua
ſi conte.aut eſt verè conte.primò conte.propter contumaciã
fit miſsio: & infra annum veniens auditur ſuper poſſeſsione,
poſtea non.vt ſ.proxi.§. ¶Secundo caſu, cũ eſt lis quaſi con
teſt.contumax patitur miſsionem, & perdit poſſeſsionẽ, non
proprietatem.vt hic.¶Tertio caſu, cum lis eſt verè conte.aut
non liquet de cauſa. & fit miſsio eodẽ mõ.ſ.ac ſi eſſet lis, qua
ſi conte, Aut liquet de cauſa, & pro actore.& tunc cõtra poſ
ſeſſorem contumacem fertur diffinitiua. & fit miſsio in poſ-
ſeſsionem.nec vnquam audietur ſuper poſſeſsione, vel pro-
prietate.vt ĩ. de dolo, & contu.c.prout.In hoc ergo æquipa-
ratur li.conte.& quaſi.nõ autem quò ad examinationem vel
diffinitiuam ſniam, vt ſentit glo.quæ incipit.ſ.quam no. ¶Vl
timò ad qõnes glo.ſequẽdo earum ordinem: deinde ad alias
extra glo.& primò quæro.dicitur in tex.[ꝙ ſuper rebus im-
mobilibus]&c. quæro vtrum illa noïatio locum habeat in re
bus mobilibus? gl. ſentit, ꝙ idem. ¶ Idem Io. And. poſt Io.
Gof.Phi.Azo.& Inno.quia quò ad forum ſortiendum æqui-
paramus rem mobilẽ, & immobilem.de quo de foro comp.
c.ex parte.& c.ſi.idem tenet Cy.in d.l.pe.in 4.q. ¶ Secundò
quærit glo.tex.loquitur, cum conuenitur ille, qui poſsidet no
mine alieno.& ſic nullum habet ius in re. tenet gl. ꝙ non poſ
ſit recuſare iudicium, nominando dominum, ſicut alij nõ ha
9 bentes ius in re.† Dicuntur autem habere ius in re, maritus
in rebus vxoris, emphiteuta, feudatarius, ſuperficiarius, fru
ctuarius, & ſimil. Iſti ergo coguntur præcisè ſuſcipere iudi-
dicium.ſm̃ glo. quod intelligit verum Io. An. qñ res ſimplici
ter vendicatur.ſecus ſi vendicaretur directum dñium tm̃: vel
quod ex illo debetur.tunc enim ſufficeret dominium nomi-
nare: cum ius ipſorum non tangitur.& remittit Ioan. An.ad
not.de hoc per eum in Spe. de primo decre.§.2.in prin. opi.
ante huius glo.placet, & cõiter approbatur in d.l.pe.Cyn.ibi
ẽt hoc tangit in 7.q.¶Tertiò quæro dicitur, hic, ꝙ iudex an-
10 te miſsionem debet ſummatim examinare negotiũ, &c.†quę
ro qualiter debet intelligi illud ſummatim. dicit glo.i. ſemi-
plenè, ẽt præſtito iuramento de calumnia. & placet hoc Io.
b An.ꝙ præcedat iſta ſummaria cognitio, b per quam conſtat
de debito, ſaltem ſemiplenè. Nam ſi requiritur, cum ſit cer-
ta miſsio in perſonali, vbi circa poſſeſsionem non paratur
præiudicium: multò fortius in reali, vbi ſtatim perdit, vt hic:
vel poſt annum, vt in §.præcedenti. eſſet enim abſurdum, ꝙ
ꝓpter ſolam contumaciam efficeretur ille, qui mittitur in reali,
verus poſſeſſor, nõ iuſtificata aliter ſua petitione, ſm̃ Io.And.
quem ſequit Cy. in d.l.pe.in 11.q.niſi de conſuetudine aliud
11 habeatur, ſm̃ eum. ¶Quartò quæro. dicitur hic †, ꝙ abſenti
reſeruatur omnis allegatio ſuper principali quæſtione.ſ.pro-
prietatis.quæro vſquè ad quod tempus? gloſ.quæ incipit: ſed
quandiu, dicit, ꝙ quidam dicunt, ꝙ perpetuò.quia res fuit ef
fecta litigioſa.¶Alij dicunt, ꝙ donec præſcripſerit.poteſt.n.
præſcribere propter bonam fidem. quia iuſtè poſsidet, &c.
vt l.iuſtè.ff.de acquir.poſ.¶Ex hoc ſentit glo. ꝙ tanq̃ habẽs
titulum præſcribat. 10.annis inter præſentes.& 20. inter ab-
ſentes.vt l.ſi.C.de lon.tempo.præſcrip. ¶ Sed hoc non eſt ve
rum, quia primum decretum nõ dat titulũ, vt l.ſi finita.§.Iul.
de dam.infe.præſcribet ergo.20. annis.quo tẽpore comple-
tur præſcriptio ſine titulo, vt l.ſicut de præſcri.30. vel 40.an.
& l.ſi quis emptio.eo.ti.& hoc eſt verũ, ſm̃ Cy.niſi iudex con
tumaci pręfixiſſet certum terminum: infra quẽ ageret. alias
non audiatur.nam hoc põt iudex facere.ſcilicet ſuo arbitrio
illud tempus limitare, vt ipſe no.in d.l. pen. 12.q. ¶ Quintò
quæro.ego dixi, ꝙ miſſus in poſſeſsionem in caſu huius.§.ſta
tim efficitur verus poſſeſſor, vt etiam ſentit iſta glo. ſed quan
diu.&c.¶Sed in §.præcedenti.ver.ꝙ ſi cautionem. etiam ef-
ficitur demum anno elapſo.quæro igitur, quare magis hic, q̃
ibi.dicit gl. quia hic deprehenditur contumax in maiori con
tumacia propter plures requiſitiones.quæ hic exigũtur; quã
ibi.Hoſt.enumerat octo differentias inter iſtum caſum, & il-
lum.quæ fundantur ſuper facti diuerſitate. Sed quare agatur
durius contra contumacem hic, q̃ ibi: non omnes dictæ diffe
rentię eius vrgent: ſed aliquæ.& præſertim illa. quia ibi vnius
contumacia, hic duorum. Item & illa. quia hic eſt lis quaſi
12 conteſt.ibi non.¶ Sed pro declaratione quęro. † vnde reſul-
tet, ꝙ iſta quaſi litis conteſt.requirat narrationem, & contra-
dictionem in iure, vt ſ.de lit.cõte.c.1.Rñ.Cy.in d.l.pe.in 12.
q.dicit, ꝙ reſultat ex hoc.quia cum conuenitur poſsidens no
mine alieno, ipſe dicit.res eſt dñi mei.& per conſequens vide
tur negare petitoriã eſſe.ff.de procura.l. Põponius.§.ſed his.
poſtea denunciat dño. dñs non venit: nec vult ipſe defende-
re.tunc quaſi negationem coloni videtur approbare. & ideo
dr̃, ꝙ lis non eſt conte.non tamen habetur pro verè conteſt.
vt ex hoc procedatur ad ſententiam: ſed proceditur ad miſ-
ſionem in poſſeſsionem.& operatur interruptionem, & per-
petuationẽ actionis.& iſta rõ Cyn.magis mihi placet, quàm
13 alia, &c.¶Sextò quæro.† pone, ꝙ ille, qui poſsidebat nomi-
ne alieno conuentus rei ven.nõ nominat dñm in iudicio: ſed
tanq̃ poſsidens ſe offert liti: & poſtea contumaciter ſe abſen-
tat. propter quod actor poſitus eſt in poſſeſsionem: vtrũ hoc
nocet dño.dicit Io.An.ꝙ non. nec quò ad dñium: nec quò
ad proprietatẽ, vt C.ſi per vim, vel alio modo.l.ſi.¶Sed iſtud
nõ videtur benè dictum. quia qñ dñs poſsidet per colonũ: co
lono eiecto, dñs perdit ciuilem poſſeſsionẽ.ff.de acquir. poſ.
l.poſsideri.§.ſi ſeruus.ergo eodem modo in caſu promiſſo vi
detur dñs amittere poſſeſsionẽ, ſi per iudicem eſt ablata poſ
ſeſsio illi, qui eius noïe poſsidebat, & alij data. ſcilicet illi, qui
miſſus eſt in poſſeſsionem.cum plus debeat operari actus iu
dicialis: q̃ violentus.tenet notabiliter Inn.ꝙ aliud, cum colo-
nus citetur à priuato: qui priuatus ad hoc tendit, vt poſſeſsio
nem ſibi quærat, vt d.§.ſi ſeruus. aliud cum eiicitur à iudice,
qui non intendit ius vnius alteri dare: & ſi intenderet, nõ poſ
ſit.in d.l.ſi.ſi per vim, vel alio. ¶ Et confirmat illud dictum
14 Inn.Hoſt.alia ratione, dicens, †ꝙ iudicialis poſſeſsio plus ha
bet iuris, q̃ facti.violenta verò nil iuris.& quia in quolibet iu
diciali iudex intendit alteri reſeruare ius ſuum, vt patet de of
fic.deleg.c.ſuper eo.de dona.c.inter dilectos.in fin. & not.ĩ.
Sed redeundo ad principium quæſtionis. poſtq̃ dictum eſt,
talem miſsionem nõ afferre dño præiudicium circa poſſeſsio
nem, vel proprietatem. ergo remanet iſte actor deluſus, &
in vanũ laborauit.¶Dicit Inn.ꝙ iſte colonus (quia liti ſe ob-
tulit) tenebitur ad intereſſe ante lit.conteſt: per actionem de
dolo.poſt lit.conteſt.condemnabitur ad ipſam rem: cum ha
beatur pro poſſeſſore, ſi ille, qui agebat, ignorabat reum con
uentum non poſsidere: alias ſeipſum decepit, inſtituens litẽ
contra eum, quem ſciebat non poſsidere.ff. de rei vendi.l.is
qui

qui ſe.& l.ſeq. ¶Conclude ergo, ꝙ iſte poſsidẽs nomine alie
no põt, ſi vult, litẽ ſuſcipere.& ꝙ hic dicit [debet ſtatim] &c.
expone, debet.i.poteſt, ſi voluerit.ff.de offi. procon.l. ſolent.
atteſtationes autem, confeſ. & alia acta iudicij geſta cum eo
non præiudicabunt domino: ſicut nec miſsio, vt prædixi.nam
inter alias perſonas, & in alio iudicio habitæ ſunt. ergo etiã.
ĩ.de teſti.c.veniens.poſſunt iſti, qui tenent nomine alieno, ſi
nolunt reſpondere, declinare iudicium, ſi dicant.nolumus de
fendere abſentem, ſm̃ tenorem huius §.quo caſu abſoluendi
ſunt ſtatim ab inſtantia iudicij: niſi velit petẽs probare, ꝙ poſ
ſideant.quod ſi fecerit, auocabitur ab illis propter mẽdaciũ.
& tradetur ſibi, l.ſi.ff.de rei vendic.& circa illum.§.dicit Ioã.
An.ꝙ iſte eſt caſus, & proceſſus, quem iñ ducit, multum ſpe-
cialis. nec eſt trahẽdus ad conſequentiam, ſm̃ Cy. in d. 12.q.
¶Septimò quæro.dixi.ſ.proximè. ꝙ iſte ſpecialis proceſſus
15 non eſt trahendus ad conſequentiam.¶Sed pone.† quidam
profecturus peregre reliquit procuratorem ſuum generalẽ.
qui credens quoddam nemus ad dñm pertinere: fecit ipſum
incidi.vel pone fortius, ꝙ ſibi ſpecialiter hoc mandauit.& il-
le bona fide incidi fecit. vicinus, cuius erat nemus, de illo pro
curatore conqueritur, & contra ipſum agit.iſte nominat do-
minum in iudicio (& ſic declinat iudicium.) quæritur, vtrùm
16 poſsit.¶†Aduerte in his, quę in ſuo genere ſunt mala, & pro
hibita (vt furtum: adulterium: & ſimilia:) mandatarius nõ ex
cuſatur: ſed tenetur eadem pæna. quod dic vt l. non ideo mi-
nus. C.de accuſa.& l.non ſolum.§.ſi mandato. ff. de iniurijs.
Sed in caſu noſtro mandatum fuit ſuper eo, quod eſt de gene
re permiſſorum.& in quo cadit probabilis error in manda-
tario: vtrùm ergo excuſet.dico, ꝙ non. licèt non ex animo fe
cit, vt ff.ad leg.Aquil.l.in lege.& ff.de vi, & vi ar.l.1.§.deiecîſ
ſe.quod tenet hic Io.An.& Cy.in Aut.qua in ꝓuincia. C. vbi
de crimi.agi oportet.licèt contra eos faciat gloſſ.in l.in rem
actio.§.tignũ.ff.de rei vendic.quæ loquitur de fabro, qui non
tenetur. ¶Sed præſuppoſito, ꝙ teneatur: dicũt tamen iſtum
dantem damnum (quia non deliquit cum animo in hoc ſibi
ſubueniendi.) ꝙ poteſt dominum in iudicio noïare: & debe-
bat ſibi dari dilatio ad dñm pręſentandum.& ſi non venerit,
nihilominus cõdemnabitur iſte, qui damnum dedit. quia cũ
teneatur (vt dixi) non poteſt iudicium declinare, ſicut dixi ſu
pra in colono, & alijs poſsidentibus nomine alieno. ¶ Sed
nunquid ſententia contra eum lata præiudicabit dño? Cy.in
17 dicta Authen.tenet, ꝙ non.¶†In contrarium facit in Auth.
vt oẽs obediant iudi.pro.§.ſi verò.colla.5.vbi dicit.de bonis
ipſius abſentis ſatisfiat. Io.An.ad literam ſic dicit, ꝙ iſte præ
ſens debet habere dilationes ad dñm præſentandum.¶ Sed
ſi non venerit: nihilominus pręſens condemnabitur: etiam ſi
notorium ſit de mandato abſentis cõmiſſum.& de bonis ip-
ſius abſentis ſatisfiet. & ſic intelligi poteſt dictus. §. ſi verò.
vel poteſt intelligi in procuratore, vel inquilino habente ge-
neralem adminiſtrationẽ. ff.de exceptio.do.l. apud Celſum.
§.quæſitum.& de tribu.l.procura.& de inſtit.act.l. quicunq;.
§.ſi.de cuius delicto tenet dominus.vt in dictis iuribus. ma-
ximè ex quo ei denunciatum eſt, nec ipſum defendit, arg.ſu-
pra eo.c.1.in ſi.& punitur ex ſua culpa dñs: qui talem elegit.
ff.de minori. cum mandato.& etiam ex ſua cõtumacia. quia
venire non vult.& ſit ratio, ne maleficia remaneant impuni-
ta.ad legem Aquil.l.ita vulneratus. & de ſenten. excõmu. c.
vt famæ.& videtur loqui Authen.in notorio delicto.¶Et in-
nuit etiam, ꝙ iudex, apud quem non eſt hoc notorium, ſine li
bello hoc expedire poterit, vt innuit ibi, dũ dicit [& cauſam
examinans præſente eo, qui ſuſcepit conuentionem] &c. Ita
dicit ad literam.ex cuius dictis, & etiam Cy. cõclude, ꝙ poſt
denunciationem factã dño, qui non curat defendere. ſi deli-
ctum eſt notorium: condemnatur, qui cognitionem ſuſcepit.
ſcilicet procurator.& illa ſententia poterit exequi ſuper bo-
c nis dñi.vt d.§.ſi verò. ¶Si verò delictum nõ fuit notorium: c
tunc contra dñm videtur exigi nouus proceſſus.nec ſentẽtia
contra procuratorem lata ſibi nocebit.vt dicit Cy.ſolutio ta
mẽ procuratoris liberabit dñm.ff.de vi, & vi arma.l.1.§.quo
ties.habebit tamen procurator recurſum contra dñm, vt etiã
dicit Cy.¶Et ex prædictis infertur, ꝙ vbi delictum non fuit
notorium: talis nominatio iudicij in iudicio non releuat il-
lum damnum dantem: nec ſententia contra ipſum lata nocet
domino. ſed oportet de nouo contra ipſum agi, ſecundùm
eos. ¶Ego audeo dicere, ꝙ proceſſus, & ſententia contra
iſtum procuratorem lata faciat fidem contra dominum in
nouo iudicio contra eum inſtituendo.poſtq̃ fuit ſibi denun-
ciatum ſolemniter.& neglexit ſuſcipere eius defenſionem: ſi
cut tenebatur.ſicut ſententia, & proceſſus contra emptorem
fecerat fidem contra venditorem in caſu euictionis. non ta-
men hoc firmo: ſed æquitatem habet.facit quod de fideiuſſo
re contractus, vel iudicij condemnato legitur, & nota. infra
de iniurijs, & dam.dato.c.1.lib.6.& Cy.in l.ſi.C.de vſu.rei iu
di.& Bart.in l.cum filius.de ver.obligatio. ¶Octauò quæro.
vtrùm illud, quod hic dicitur [in his quæ poſsident noïe alie-
no] habeat locũ in procuratore: vt poſsit dominũ nominarę
in iudicio.Inno.ꝙ ſic, in procuratore dato ad miniſtrãdum,
18 vel ad negotia.& ꝓcedetur ſecũdùm tenorẽ huius.§.†Procu
rator eñ ad cauſas nõ habet hoc beneficiũ.niſi fortè ſecun-
dùm Hoſt.quò ad hoc.vt ſi nõ eſt plenè inſtructus ad cõſu-
lẽdũ dñm: poſsit eum in iudicio nominare.de ꝓcurato.c. di-
lectus.vbi loquit̃ de ꝓcuratore ad negotia. Sed quia eſt ea-
dem ratio iſto caſu: ideò idem ius, vt l.illud.ad legẽ aquil. &
hoc tenet hic Io.And.Cy.in d.l.pe.in.5.q. tenet contrarium
de iure ciuili.& dicit, ꝙ debeat dño imputari, qui procurato
rem non dimiſit inſtructum.ff. ex quibus cauſis ma.l.ſed ſi ꝑ
prætorem.§.1.Iſta opinio Cy.ſuper nouis cauſis poſt abſen-
tiam domini emergentibus: vel ſuper nouis articulis emer-
gentibus in cauſa contra dominum mota non habet ratio-
nem; quia non eſt quid poſsit domino in talibus imputari, ſi
non diuinauit, vt l.ſi putator.ad legem Aquil.ideo credo dan
dam dilationem: vel dominum debet iudex mittere ſuper in-
ſtructione tali, expenſis ipſius abſentis, vt no.Bart. ff. qui. ex
cau.in poſ.ea.l.2.§.defendi.& l. generaliter.C. de rebus cre-
di.& iureiur. ¶ Vltimò quæro. vtrùm iſta monitio habeat
locum, cum quis conuenitur ſuper obedientia. not. Doc.ſ.
de maio. & obed.c.inter quatuor. ¶ Et an non veniente no-
minato, habeat locum miſsio.ibi plenè per Ioan. And. ſuper
glo.vnde ſententia.

ADDITIONES.

a ¶ Sit præſcriptio interrupta. præſcriptio qualiter interrumpatur. vide Io.de Tur.cre.in §.quod autem.16.q.3.

b ¶ Summaria cognitio. vide per Bar. in l. Fulcinius §. cum autem. ff. ex qui.cau.in poſ.ea.

c ¶ Notorium.Notorium an diſtinguatur à manifeſto. vide Ioan. de Tur. cre. in c. manifeſta. 2. q. 1. & an in notorijs ſit ordo iudiciarius ſeruandus ibidem.

SVMMÆ.

1 *Conuentus actione perſonali, ſi fuerit contumax, patitur miſsionem in poſſeſsionem.*

2 *Miſsio in poſſeſsionem fieri debet pro modo debiti declarati.*

3 *Res, in qua facta eſt miſsio, ſi exigit expenſas: debet plus valere, q̃ ſit debitum.*

4 *Expenſas neceſſarias factas in re, in qua facta eſt miſsio, poteſt miſſus in poſſeſsionem repetere.*

5 *Annus præfixus contumaci in actione reali: an vendicet ſibi locum etiam in perſonali.*

6 *Ordo, vt primò mobilium: ſecundò immobilium fiat miſsio: an ſit de ſubſtantia: ita vt eius peruerſio vitiet executionem.*

7 *Creditor ſi ex forma conuentionis vult vendere pignora. an poſsit pro modico debito vendere rem maximi pretij.*

8 *Iudex à principio an debeat eſſe contentus vna pæna: an poſsit duas infligere.*

9 *Miſſus pro debito perſonali in poſſeſsionem eſt merus cuſtos.*

Iudex

10 *Iudex poſt quantum tempus debet rem traditam ex primo decreto ex actione perſonali tradere creditori in ſolutum, ſiue ex ſecundo decreto.*

§. Si autem. Dictum eſt ſupra, quid fiendum contra contumacem lit. non cõ
teſt. cum agitur reali. quia fit miſſio in re petita. hic verò loq̃
1 tur, cum agitur perſonali. ¶ Primò no. † ꝙ conuentus actio-
ne perſonali, ſi fuerit contumax, patitur miſſionem in poſſeſ
ſionem. & differt perſonalis actio à reali. quia in reali fit miſ
ſio in re petita, vt ſ. §. in aliis. In perſonali fit miſſio in aliis
bonis. vt in tex. patet. qđ intelligitur verum, cum petitur quã
titas, ſiue res incerta. Si verò ſpecies certa: credo idem, qđ in
reali, vt in ea fiat miſſio. qđ dicit Io. An. honeſtum. j. de eo, q̃
mit. in poſ. c. j. ¶ Secundò not. ꝙ ordo hic traditur ſecundùm
iſtam miſſionem. vt primò in mobilibus fiat miſſio. vide qđ
no. Io. And. in d. c. j. & Bar. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff.
2 de dã. infec. & l. à diuo Pio. §. fi. ff. de re iudi. ¶ Tertiò not. † ꝙ
iſta miſſio fieri debet pro modo debiti declarati. in Auth. ei
3 qui dicit pro menſura. & ibi dicit Accur. † ꝙ res debet plus
valere, q̃ ſit debitum: maximè quãdo res, in qua facta eſt miſ
ſio, exigit expenſas: vt equus, vel bos. & ſic ſeruatur, ſecũdùm
4 Io. An. † Expẽſas enim factas ĩ re, qua facta eſt miſſio, poteſt
miſſus in poſſeſſionẽ repetere: ſiue ſit neceſſaria, ſecũdũ oẽs:
ſiue ſint vtiles, ſecundùm quoſdam. qđ dic, vt j. de eo, q̃ mit.
in poſ. c. cum veniſſet. ad fi. & expone declarati in libello. ſe-
cundùm glo. ſupple. & etiam ſacramento actionis, ſecundùm
Cy. ¶ Quartò no. in ver. vel in contumacem. aliud remedium
contra contumacem, q̃ miſſionis in poſſeſſionem, ſcilicet cẽ
ſuræ eccleſiaſticæ. puta excommunicationis: ſuſpenſionis: vel
interdicti. j. de verbo. ſign. c. querenti. Iſtas autem pœnas nõ
debet iudex ſimul infligere: ſed ſucceſſiuè: vt ſic creſcente cõ
tumacia, creſcat pœna, vt c. cum non ab homine. ſ. de iudi.
& eſt in iudicis poteſtate, à qua pœna incipiat, vt hic. facit qđ
no. j. de vi. & hone. cle. c. à crapula. & l. ſi fugitiui. & l. q̃cũq;.
C. de ſer. fug. vide tamen ad idem, qđ dixi de creſcente cõtu
macia. qđ no. Bar. in l. nũq̃ plura. de priua. delic. vbi de mul-
cta contra contumaces per iudices infligenda cum modera
tione, de qua in l. fi. de modo mulctarũ. ¶ Quintò no. in ver.
5 qui veniens. &c. † ꝙ annus præfixus cõtumaci in actione rea
li vendicat ſibi locum, etiam in perſonali. qđ qualiter intelli-
gatur, glo. magna, & Doct. laborant, vt j. ſubdam. ¶ Oppo-
no dicitur hic, ꝙ à principio illa pœna eſt infligenda, q̃ ma-
gis timeatur ſed contra. ſ. de offi. dele. ſanè. So. glo. quæ inci-
pit. illa enim, &c. tangit illud contrarium, & nõ ſoluit. Io. An.
dicit, ꝙ ibi ſpeciale propter reuerentiam perſonarum. ¶ Sed
6 hic incidenter quæritur † vtrum iſte ordo, vt primò mobiliũ,
ſecundò immobilium fiat miſſio, ſit de ſubſtantia: ita ꝙ eius
ꝑuerſio vitiet executionem. Io. dicit, ꝙ non valet. quia factũ
eſt contra ſolitum ordinem iudiciorum. 2. q. 6. c. diffinitiua.
& l. prolatam. C. de ſen. Io. An. dicit, ꝙ tenet. quia tex. ille vide
tur dare optionẽ iudici, à qua pœna debeat inchoare. ¶ Itẽ
quia tex. loquitur alternatiuè: cuius alternatiuæ natura eſt, vt
ſit electio debentis præſtare; quia alternatiuæ ſunt præſtatio
nes, non ordinis, vt in reg. in alternatiuis. circa hoc tamen vi-
de, qđ no. Bar. in l. hęredes mei. ff. ad Treb. & hæc vera ſunt,
maximè in ordinario: qui poteſt pœnas cõmutare, vt not. de
pœnis. c. licèt. ¶ In delegato eſſet quæſtio. qui pœnam ſtatu-
tam à iure imponere debet. vt ſ. de offi. deleg. c. de cauſis. ſe-
cundùm Io. An. Bart. dicit, ꝙ iſta omiſſio ordinis non vitiat.
in l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iudi. vbi ſubiungit, ꝙ
inter ipſa mobilia eſt ordo. cum ſit venditio ex ſententia dif-
finitiua: vt pro paruo debito non vendatur res magni pretii,
ſiue valoris. pro quo dicto, cum quæritur de miſſione ꝑꝑ cõ
tumaciam, eſt text. hic. Ipſe verò loquitur, cum ſit diſtractio
rerum, & bonorum, quæ captæ ſunt in cauſam iudicati. Sed
in iſto ordine æquiparatur miſſio, & venditio, vt hic, & ibi pa

7 tet. ¶ † Quid iuris autem, cum ex forma conuentionis creditor vult vendere pignora: an poſſit pro modico debito vendere rem maximi pretii: cum poſſit vendere viliorem. no. gl.
8 in l. q̃diu. C. de diſtra. pigno. ¶ Secundò oppo. dicitur hic, † ꝙ
iudex à principio debet vna pœna tantùm eſſe cõtentus, qua
ſi non poſſit ab initio duas infligere. Sed contra. 16. q. j. c. ſta
tuimus. ¶ Sol. glo. pe. non ſoluit. nec ego ſoluo. ſed remitto ad
plenè no. in l. nunquid plura. de priua. delic. & dixi. ſ. de for.
compe. c. conqueſtus. ¶ Tertiò oppo. dicitur hic in fine. ꝙ
diſtinctio, in qua ſupra proxi. §. in reali. compareat infra an-
num, vel non, eſt adhibenda etiam in perſonali. ¶ Sed contra
hoc opp. & videtur, ꝙ in perſonali poſt annum, & perpetuò
debeat audiri. quia miſſio in perſonali nõ tribuit titu. in poſ
9 ſeſſione, vel proprietate. † Eſt enim miſſus pro debito perſo
nali merus cuſtos. & ideò nunq̃ præſcribit, vt in iuribus alle-
gatis in glo. fi. quę ſoluit iſtud contrarium tribus modis. Pri-
ma ſolu. eſt Io. ꝙ poſt annum miſſus non efficitur verus poſ
ſeſſor: ſed releuatur ab onore probandi debitum. q̃a contu-
macia annalis rei conuenti inducit præſumptionem debiti: ni
ſi ipſe probet indebitam eſſe pecuniã, quæ ab eo petitur. nec
mirum. quia alibi hoc contingit, vt l. cum in debito. ff. de pro
ba. & c. fi. de ſolutio. Iſta opinio nimis eſt rigida. Ideo non te
nenda, ſecundùm Io. An. hic in fin. & ſequeretur abſurdum.
quia ſi nunq̃ fuit debita pecunia: quæ petebatur, reus contu-
max veniens poſt annum non poſſit probare eam fore inde
bitam, niſi per confeſſionem. Addit ſimi. Io. An. qđ ipſe not.
de procura. in c. nonnulli. & c. ex parte. M. & de confeſ. c. j. li.
6. ¶ Soluit ergo gl. ſecũdo modo iſtud contrarium, ſecũdùm
Lau. qui fatetur contrarium, dicens, ꝙ ſuꝑ proprietate in poſ
ſeſſione reſeruatur omne ius paſſo miſſionem in actione per
ſonali: niſi ex ſecundo decreto ſit aſſignata res creditori: vel
diſtracta contra ipſum. tamen poteſt præſcribi iuri offerẽdi,
qđ durat. 30. annis. ¶ Quid ſit hoc dictũ de iſta præſcriptio-
ne iuris offerendi. dic vt no. Doc. in d. l. cum notiſſimi. alleg.
in glo. ¶ Tertio mõ ſoluit gl. ibi [dicas, ꝙ debitor.] &c. Cuius
diſtinctionem vr̃ ſequi Hoſt. in ſumma. e. ti. §. ſi aũt perſona-
li. Io. An. diſtinguit ita. aut ſecundum decretũ interuenit: aut
non. primo caſu aut fuit adiudicata vera poſſeſſio: aut adiu-
dicata res in ſolutum. Si fuerit adiudicata vera poſſeſſio: &
eſt vera opi. Tancre. Dam̃. & Goff. qui dixerunt, ꝙ cõtumax
miſſionem paſſus in perſonali, non recuperabit res poſt an-
num: ſed miſſus poſſidebit eas, tanq̃ pignus prætorium, do-
nec liqueat de debito: & habebit poſſeſſionis cõmodum, do
nec principale negotiũ ſit finitũ: ita ꝙ actor, ſi non ꝓbet de-
bitũ, reſtituat rẽ, ſi ꝓbat: retinebit rẽ donec ſolutũ ſit debitũ,
ſm̃ Io. An. & ſi appareat de debito, retinebit illa res loco pi-
gnoris: donec de debito ſatisfaciat. Illa eſt opinio in effectu,
que l. non probatur: ſed pro ea facit aliqualiter ille tex. ver.
veniens. quam opi. Ioan. An. confirmat, q̃ñ iudex adiudicauit
ipſam poſſeſſionẽ. ¶ Secundo caſu q̃ñ fuit adiudicata res in-
ſolutum: tunc etiam eſt præcluſa via reo, vt etiam dicit glo.
¶ Si verò nullum decretum ſecundò interuenit: tunc verum
putat, qđ dicit glo. ꝙ q̃ñcunq; veniat cum ſatiſdatione, re-
cuperet poſſeſſionis commodum, per Auth. & qui iurat. vbi
dicit, ꝙ ſi rediit, non dicit quando &c. ¶ Quæro pro declara
10 tione proximæ diſtinctionis, primò † poſt quantum tempus
debet iudex rem traditam ex primo decreto in actione per
ſonali tradere creditori inſolutum, ſiue ex ſecundo decreto?
tenet Io. An. ꝙ Accur. refert plures opi. C. de bonis auc. iudi.
poſ. l. cum proponas. & ibi tenet Accur. & dicit Io. An. ꝙ cõ-
muniter ſeruatur in foro ſeculari, ꝙ illud ſit arbitrarium. li-
cèt aliqui dixerint de anno, & alii de biẽnio: alii de duobus
menſibus: alii de quatuor, vt ibi no. Innoc. infra de verbo. ſi-
gnifi. c. dilecto. & refert opi. ¶ Sed ſibi placet, quòd diffe-
ratur vſq; ad annum, per iſtũ tex. ibi tamen notabiliter ſub-
dit. vt hic refert Io. An. ꝙ ſi iudex mitius velit procedere con
tra contumacẽ, q̃ tradere res ex hoc ſecundo decreto: vel da
re in

re in ſolutum, ſiue diſtrahere, poteſt hoc facere: & decernere
ꝙ miſſus in tãtùm poſſideat, & fructus ſuos faciat, donec ad-
uerſarius probet indebitum id, cuius cauſa facta eſt miſſio.
vel ſi minus vult grauare abſentem, reſeruet onus proban-
di debitum miſſi ipſe miſſus. quia ſi poteſt plus, ſcilicet fa-
cere adiudicationem; ergo & minus, ſm̃ prædictos modos
procedendo. ad hoc de reg. iuris. c. cui licet. lib. 6. & de hoc vi
de plenius in Specu. de ſecundo decreto. §. iuxta propoſitũ.
in prin. vbi tenet Gui. annum expectandum, vt dixit Innoc. in
d. c. dilecto. ¶ Vltimò quæro. data eſt actio, & ſibi tradita ex
primo decreto: datio poſtea inſolutũ, vel aliter, eſt diſtincta:
comparet poſtea contumax, & oſtendit, ꝙ debitum, quod pe
a tebat actor, ſibi ſoluerat: a an debeat audiri? videtur, ꝙ non.
ſicut nec audiretur poſt diffinitiuam ſententiam. C. ſenten. re
ſcin. non poſſe. l. peremptorias. Nam ſecundum decretum ha
bet vim ſententiæ diffinitiuæ. Contrarium credo, arg. eorum,
quæ no. Inno. j. de dila. c. 2. &c.

ADDITIO.

a ¶ Sibi ſoluerit. vide Bar. in l. Fulcinius. §. hoc edictum. in fin. ff. ex quib. cau. in poſ. eatur.

De Iuramento calumniæ.

DICTVM eſt ſup. vt lite non conteſt. verùm quia lit. conteſt. debet ſequi iuramentum calumniæ. Ideo ſubijcitur hæc rubrica, quæ repetitur in 6. & congruit de fideicom. c. cõſtitutus. & præſtatur etiam in cauſis, in quibus proceditur ſine figura iudicij. vt cle. ſæpe. de verbo. ſignifi.

SVMMAE.

1 *Clericus in cauſa eccleſiæ ſuæ iuramentum calumniæ poteſt alij committere: & per ſe iurare non cogitur.*
2 *Maiores cauſæ ſunt ad ſedem apoſtolicam referendæ.*
3 *Varietas Doct. an excuſet iudicem: ſi ferat ſententiam ſecundùm aliquorum opinionem.*
4 *Iuramentum calumniæ præſtari debet in quolibet exordio litis.*
5 *Et quid ſi ante præſtetur. nu. 15.*
6 *Iura duo quando videntur ſibi contrariari: lex, quæ loquitur magis generaliter: limitatur, & reſtringitur per aliam ſpecialem.*
7 *Papa interpretatur leges, quando tractant de clericis.*
8 *Lex omnis aut eſt diuina, aut humana.*
9 *Conſtitutio canonica an dicatur ius canonicum.*
10 *Clerici cuiuſcunque ordinis non debent compelli ad iurandum.*
11 *Clerici quare poſſint ſine licentia epiſcopi magis iurare in contractibus, quàm in iudiciis.*
12 *Clerici non debent iurare in foro ſeculari ſine licentia ſui epiſcopi: & quid in foro eccleſiaſtico. & nu. 14.*
13 *Clericus ſi de licentia ſui epiſcopi ſit alterius procurator in alio iudicio: vel vbi de conſenſu ſui epiſcopi cauſam ſuam proſequitur: an poterit ibi iurare.*
14 *Datio curatoris perſonæ inhabili non ſpectat ad iudicem, qui cognoſcit de cauſa: ſed ad proprium.*
15 *Forma iuramenti calumniæ quæ ſit, remiſſiuè.*
16 *Iudeus, qui litigat cum Chriſtiano, an iurabit de calumnia ſuper euangelia, vel qualiter.*
17 *Iuramentum calumniæ extenditur ad totam cauſam.*
18 *Iurari an debeat de calumnia ſuper exceptionibus dilatorijs, et alijs, quæ veniunt expedienda ante litis conteſtationem.*

1 INhærentes. † Clericus in cauſa eccleſię ſuę
iuramentum calumniæ põt alij
cõmittere: & per ſe iurare non cogitur. præmittit, ꝙ du-
bia terminare, ſpectat ad Papam. Secundò ponit dubitationẽ
ꝓcedentẽ ex cõtrarietate duarũ ll. ibi [legibus.] Tertiò illud
diffinit. ibi [vt ergo.] Quartò moderat̃, ibi [verũ.] Quintò cõ
minat̃, ibi [oĩbus aũt.] ¶ Legit̃ iſte tex. ꝑ ſaltus ab illo ver. vt
ergo. ad fi. hoc tertiò. q̃a ibi [cuius verba hęc ſunt.] facias vnũ
a. & ibi [& diui Marci] vſque ibi [iudicetur] facias vnum
b. deinde omiſſo ver. nam cum, &c. accipe ver. præterea ſta-
ſtuimus. facias vnum. c. & lege vſque ibi [delegare.] deinde
reaſſume ver. nam cũ Imperator. & ibi vnum d. & lege vſque
ad dictum verſi. præterea. deinde accipe verſi. eius itaque. &
ibi facias vnum e. vſque ibi [corroboramus.] deinde accipe
ver. verum. & ibi facias vnum f. & lege. vſque in finem. ¶ Pri-
2 mò no. † ꝙ maiores cauſæ ſunt referendæ ad ſedem Apoſto
licam. 24. q. 1. c. quoties. Et in his recipiẽda eſt appellatio, cã
non expreſſa. j. de appel. c. vt debitus. in fin. Et inter grauio
3 res cauſas enumerantur illæ, in quibus variant Doc. † quæ va
rietas excuſat iudicem, ſi ferat ſententiam ſecundùm aliquo
rum opi. licèt non veram. quod dic vt l. cum prolatis. ff. de re
iudi. & quod no. Inſti. de obliga. quæ ex quaſi deli. in prin.
¶ Secundò no. regulam, quòd nullus clericus iurare debet.
& quia hoc eſt dictum ſatis generale. ideo Hoſt. intelligit de
4 quolibet iuramento. ¶ Tertiò. no. † quòd. in quolibet exor-
dio litis præſtari debet calumniæ iuramentum. & quod dica
tur exordium litis. dic vt ſ. de offi. deleg. c. ſuper quæſtionũ.
§. nos autem. Hoſt. exponit exordium, ideſt immediatè poſt
lit. conteſta. j. c. cum cauſam. & eſt ſimilis expoſitio. 75. diſt.
c. quod à patribus. facit quod no. in l. 1. ff. ſi quis ius di. non
ob. & ibi de principio, medio, & fine iudicij. ¶ Quid autem
in alio actu. puta dicit ſtatutũ, quòd Poteſtas in principio ſui
officij teneatur facere aliqua: quouſque dicetur principium,
5 no. Bar. in l. 2. ff. de fur. ¶ Quartò no. † quòd quãdo duo iura
vidẽtur ſibi contrariari: lex, quę loquitur magis generaliter,
limitatur, & reſtringitur per aliam ſpecialẽ: quæ loquitur de
certo genere perſonarum, in quibus ſpecialis prouiſio dero
gat generali, vt l. doli clauſula. de verb. ob. & l. ſanctio legum
de pœnis. ¶ Similiter lex antiqua ſupplet nouam; ſi aliquid
vltra cõtinet lex antiqua, quàm noua, vt l. ſed & poſteriores.
& l. non eſt. ff. de legi. & quod no. in l. ſciẽdum. qui ſatiſ. cog.
& c. ſtatutum. de reſcri. li. 6. de canonico. 15. vel. 10. annorũ:
an per illud c. poterit ſibi cauſa delegari. & dicit, quòd non.
6 ¶ Quintò not. † quòd Papa interpretatur leges. & hoc ideo,
quia tractant de clericis. aliàs non videtur, quòd ad Papam,
ſed ad Imperatorem ſpectet legum interpretatio. vt l. leges
ſacratiſſimæ. & l. cum de nouo. C. de legi. & ff. e. tit. l. & ideo.
Ratio eſt, quia eius eſt interpretari, cuius eſt cõdere iura. no.
in c. cũ veniſſent. de iudi. ¶ Sextò no. in ver. præterea. † quòd
7 omnis lex aut eſt diuina: aut humana. ad hoc. j. de iureiuran.
c. nimis. & de ſenten. excom. c. peruenit. C. de ſacroſan. eccl. l.
8 vt iuriſdictio. † Vtrùm autem conſtitutio canonica appelle-
tur ius diuinum. Hoſt. quòd ſic. vt ſ. de tranſla. c. 3. & cõpre-
henditur ſub theologia lex. de teſta. c. filius. Ioan. An. dicit, ꝙ
quicquid dicat Hoſti. negari non poteſt legem canonicam eſ
ſe humanam, & poſitiuam: largo tamẽ ſumpto vocabulo, ius
canonicum, & ius ciuile dici poſſunt diuinitus promulgata,
vt l. fi. C. de pręſcri. lon. temp. ¶ Septimò not. † quòd omnes
9 clerici cuiuſcunque ordinis non debent compelli ad iurãdũ.
habent ergo beneficium clerici primæ tonſuræ. ſ. de æta. &
quali. c. cum cõtingat. & non ſolùm ſeculares: ſed etiam reli-
gioſi. quod patet hic, dum dicit [abbas aũt ſanctimoniales.]
¶ Octauò no. quòd illud priuilegium habet locum non ſo-
lùm in cauſis ciuilibus: ſed etiam criminalibus. quod quidã
intelligunt, criminali ciuiliter mota: vel alia tali, quæ per pro
curatorem tractari poſſit. ſ. de procur. c. tuæ. ſecundùm In-
no. & per hoc, quòd ille tex. dicit [criminali] intelligit Pe.
iſtum tex. quòd etiam clerici habeat in propriis cauſis iſtud
priuilegium, ne iurare cogantur. licèt litera innuat, quòd in
cauſis eccleſiæ tantùm. ſed certè eccleſia poteſt habere etiã
cauſam criminalẽ, vt j. de ſimo. c. dilectus. ¶ Oppono. iſtud
c. videtur confirmare leges, quæ prohibent clericis iurare, in
con-

conſulto epiſcopo.¶Sed cõtra imò videtur,quòd clerici in-
diſtinctè iurent,vt ĩ.de purg. ca.per totum.& 2.q.5.c.ſi legi
timus.So.dicit Hoſt. quòd ſi clericus iurat in iudicio tanquã
teſtis.ſeruatur qđ hic dicitur.ſed in contractibus hoc non ſer
uat cõſuetudo,vt ĩ.de iureiu.c.quemadmodũ.c.querelã.& c.
10 ex reſcripto.¶†Quare aũt magis in contractibus, q̃ in iudi-
cijs,iurare poſsint ſine licentia epiſcopi. quia in iudicijs inci-
tatus quis ab aduerſario ſæpe falſum iuraret. & ideo ſic cum
maiori deliberatione,& tarditate:& ne ſecularib.iudicijs aſ-
ſueſcant,in quibus non poſſunt aliquatenus conueniri.11.q.
1.c.continua.& c.nullus.Sed in contractibus(vbi ſola volun-
tate quis ducitͬ) ſecus eſt. Sit ẽt ratio,ſm̃ Hoſt.ne impediatur
vtilitas eccleſiarũ, quibus expedit,ne contrahere poſsint. ne
11 cler.vel mo.c.1.¶†Alij dicũt,ꝙ illa Decr.& omnia iura,quę
prohibent clericis iurare ſine licentia ep̃i,debeant intelligi in
foro ſeculari.vbi ſiue ſint rei, ſiue actores,non poſſunt iurare
de calumnia.Nec ẽt tanq̃ teſtes ſine eius licentia.11.q.1.c.te
ſtimoniũ.22.q.vlt.c.ſi.quod generaliter de clericis loquitur.
Sed corã eccleſiaſtico iudice licet iurare ſine auctoritate ſu-
perioris.nam vbicunq; clericus eſt iudex ordinarius, vel de-
legatus:ſi iuratur corã eo , intelligitur eius auctoritate face-
re.& quilibet,q iudicare pôt, intelligitͬ eius ſuperior quò ad
illam cãm,quã audit,ẽt actor,qui de alterius iuriſdic.eſt, ar.
21.di.c.inferior.ſm̃ Inno.facit.c.ſi.ĩ.de iudi.lib.6. ¶Vel dic
ſm̃ Hoſt.ꝙ iſtud,qđ proximè dictum eſt, habet locum nõ ſo
lum,ſi clerici litigent coram iudice non ſuo in caſu permiſſo:
ſed ẽt ſi litigent coram iudice ſeculari.puta agit clericus con
tra laicũ in ſeculari iudicio.vt ſ.de fo.cõp.c.ſi clericus laicũ.
& c.cũ ſit. ¶Nam poſtq̃ clerico permittitͬ corã certo iudice
litigare:vr̃ ſibi permiſſum oẽ id, ſine quo cã expediri nõ poſ
ſet,vt ſ.de offi.dele.c.pręterea.& l.2.ff.de iuriſdi.om.iu.¶Et
12 per hoc infert Hoſt. † ꝙ ſi de licentia epiſcopi clericus ſit al
terius procurator in alio iudicio:vel vbi de conſenſu epiſco-
pi cauſam ſuam proſequitur, poterit ibi iurare. vt ſic illi, cui
committitur exercitium cauſæ,commiſſa videãtur omnia,ſi-
ne quibus cauſa expediri non pôt,vt d.c.pręterea.& l.2.¶In
iſta opi.videtur reſidere Io.An.quæ videtur multum contra-
ria menti iuris cõis:quæ videtur circa clericos velle aliquid
ſpecialitatis inducere. vt non iurent , inconſulto prelato ſuo.
quod verbum pondero contra ipſorum opi.nam ſuus præla
tus dicitur ille,qui habet in ipſum clericum iurare volentem
iuriſdictionem ordinariam.non ille,cuius forum ſortitur ali-
qua ratione:tunc enim nõ dicitur eius ſubditus. licèt eius ſor
tiatur forum,vt no.Io.An.in cle.1.de fo. cõpe.& ꝙ non ob-
ſtante,ꝙ quæſtio agitẽ corã alio iudice,debeat licentia pro
a prij iudicis in iurando exigi, præſtat ar.l.fi.§.ſed & ſi quis.a
13 C.de admi.tu.† vbi datio curatoris perſonæ inhabili non ſpe
ctat ad iudicẽ,qui cognoſcit de cauſa:ſed ad propriũ.gl.ma-
gna inducit iſtũ tex.ꝙ in cauſa criminali ſit iurãdũ de calum
nia.ad idẽ l.1.C.eo.vbi dicitͬ[in oĩbus cauſis]&c. q enim om
ne dicit,nihil excludit.C.manda.l. à procuratore. ¶Et iſtam
opi.tenent Io.Bul.Hoſti.& Azo.ſed Mar.tenet cõtrarium tri
bus rationibus. Prima quia nihil videntur habere ſimile cũ
alijs iudicijs.Inſti.de pu.iudi.in prin.ſecunda quia ſatis eſt eũ
puniri ſimilitudine ſupplicij.C.de accuſa.l.fi. tertia quia cui-
libet permittitur effundere ſanguinem ſuum.ff.de bo. eo.l.1.
¶Sed iſtis rationibus reſpondet Accur. in d.l.1. & ſequitur
opi.prędictorum,& ẽt glo.hoc idẽ Vin.Tan.Gof.Phi.& Spe.
eo.tit.§.ſequitur.in prin.Hoſt.dicit non eſſe tutum in foro ci
uili à talibus exigi iuramentum.quia de facili quis pro ſalu-
te corporis deieraret.In foro verò canonico, vbi dicta ratio
14 ceſſat, vbi non infligitur pœna ſanguinis,ſecus eſt. ¶† Ego
idem ſentio in foro ciuili.quòd pro ſalute corporis nõ debet
reus, vel actor timens tallionem in cauſa calumniari in foro
conſcientiæ.imò ſi relaxatus eſt cum iuramento de redeun-
do:redire tenetur ad ſubeundam pœnam. vt dicit glo. in cle.
paſtoralis.de re iudica.¶Quæro.dr̃ hic, ꝙ iuramentũ calum

niæ debet præſtari in primo litis exordio.i.ſtatim poſt litem
conteſt.quid ergo ſi præſtatur ante lit. conteſt. vtrũ per hoc
iudicium.erit nullum?Cy.dicit,quòd non in l.fi.in 6.q.C. eo.
15 tit.quod tenet.Spec.eo.titu.§.1.¶ † Sed quid ſi ante?Nam ſi
eius omiſsio non reddit iudicium nullum.ergo nec eius præ
poſtera præſtatio.ar.l.1.C. de rei vxo. act. dicit tamen Cyn.
quòd ſi fuerit omiſſum tẽpore debito debet pręſtari in qua
libet parte litis ad petitionem iudicis,nõ partis.tu dic, vt no
16 ta.in c.1.ĩ.eo.tit.libro.6.vbi de hoc. ¶ Secũdò quæro.†quæ
ſit forma iuramenti calumniæ.glo. quæ incipit.iuramento ca
lumniæ.ponit capitula, quę complectitur dictum iuramẽtũ.
Spec.plenius ponit de iuramento calumniæ. §. nunc dicam.
17 in prin.& Cyn.tangit in d.l.fina.in 8.quęſtione.¶ † Quid di
ces de Iudeo,qui litigat cum Chriſtiano. nunquid iurabit de
calumnia ſuper euangelia? tenet Spec. quòd iudex debet eũ
facere iurare ſecundùm legem ſuam. & ponit formam iura-
menti Iudeorum in d.titu.§.reſtat.verſi.ſed pone.Et collige
18 ex hac gloſ. † quòd iuramentum calumniæ extendatur ad to
19 tam cauſam: & præſtatur,vt dixi,poſt lit . conteſt . † Vtrùm
ergo ſuper excep.dilatoriis,& aliis,quæ veniunt expediendę
ante lit.conte.iurabitur de calumnia?no:Spec.in d.titu.quòd
ſic.§.1 ver.in caſibus tamen.& Cy.in Aut.hoc iuſiurandum.
C.eo.tit.& eſt optima glo.ĩ.de reſti.ſpo.c.literas.in glo.hoc
eſt notabile, &c. aduertendum tamen,quòd licèt poſt iura-
mentum non debeat plus iurari , cum ad totam cauſam ex-
tendatur,vt dixi: tamẽ vbi iudex ſuſpicatur de calumnia:po
teſt in qualibet parte litis exigere iuramentum maliciæ,vt c.
1.ĩ.eo.lib.6. Quicquid ſit dictum, hoc Cy. deridet in dicta
Aut. hoc ſacramentum. ¶ Secũdò oppo. dicitur hic,ꝙ ep̃us
non iurat,Romano Pontifice inconſulto , cõtra de.c.ſi.ĩ.eo.
¶ Solu. dicit glo.ſi. ꝙ iſtud hodie non ſeruatur . quia per il-
lud.c.ſi. omnibus videtur data generalis licentia : vt poſsint
iurare per ſeipſos , ſi volunt in iudicio litigare , vt ibi patet.
¶ Sed nunquid idem eſt: vt ſi nolunt per ſeipſos litigare : iu
rent ſine licentia ſui prælati ? Io. An. ſuper ver.expeditę.dice
re videtur, ꝙ priuilegiati ſunt ep̃i in hoc : ſi nolunt per ſeip-
ſos litigare, non requiratur alia licentia. Sed clerici inferio-
res hoc poſſunt cum cauſa(puta quia teſtimoniũ ſuum eſt ne
ceſſarium in cauſa.)vñ cum agit pręlatus per alium,pôt eſſe
teſtis in cauſa ſuæ eccleſiæ,vt ĩ.de teſti.c. inſup.& c. cũ nũtij.
¶ Remanet ergo priuilegiũ clericorũ quò ad hoc, vt cogan
tur iurare de calumnia , quando litigant per alium . quia
expedit ita per alium litigare eccleſiæ ſuæ. quo caſu tenet ip
ſe, tanquam principalis deberet iurare, vt iſto.c.in princi.ta
men non iurabit, ſi per alium elegerit litigare cum cauſæ co
gniti one.& hæc ĩ cauſis eccleſię.ĩ proprijs ſiue perſe,ſiue per
aliũ litiget,videretͬ cogẽdus.qđ tenere vr̃ hic gl. magna, &c.

ADDITIO.

a ¶ §.ſed & ſi q̃s.vide.ſ.de iudi.c.ſi.in octauo.no.vbi de intellectu illius.§.

SVMMAE.

1 *Iuramentum calumniæ non pręſtatur ſuper cauſis ſpiritualibus.*
2 *Ordo iuris non ſeruatur in cauſis ſpiritualibut,quando non agitur de*
ipſarum proprietate : ſed de titulo.
3 *Iudex non debet exigere illud, quod ſacri canones non iniungunt.*
4 *Pars poteſt petere à iudice , vt alteram partem cogat iurare de ca-*
lumnia.
5 *Iurari an debeat in cauſis ſpiritualibus de ueritate dicenda.*
9 *Aſſertio de credulitate ita præiudicat,ſicut de ueritate.*

LIteras. In ſpiritualibus cauſis de calumnia nõ
iuratur.Primò ponit ius, & conſuetudi
nem curiæ.Secũdò infert ex prędictis proceſſum cau
1 ſæ.¶Primò no. † ꝙ quædam ſunt cauſæ ſpirituales: vt ſuper
eccleſiis , & decimis , & rebus alijs , in quibus iuramentum
calumniæ non præſtatur.Ratio eſt ſm̃ Ioã.And. poſt Hoſtiẽ.
quia præſumitur pro ſpiritualibus negotiis. remittit Hoſtiẽ.
ad

ſummã. eo.tit.§.in quibus . ver.ſed quæ eſt ratio.tex. di-
cit hic,ꝙ ratio eſt[quia tales cauſæ,] &c.¶ Et infert iſta ra-
2 tio , † ꝙ in cauſis ſpiritualibus non ſeruetͬ ordo iuris. qđ eſt
verum,cũ non agitͬ de ipſarũ ꝓprietate:ſed de titulo , vt not.
in clemen.diſpẽdioſam.de iudic.Infert ẽt iſta ratio, ꝙ in cau
ſis ſummariis,in q̃bus ꝓcedit ſine figura iudicij, non iuretur
de calumnia:cuius cõtrariũ habetͬ de ver.ſigni.clemen. ſæpe.
3 in fine rubricæ.¶Scđò no.in ver.canones.†ꝙ illud , qđ ſacri
canones non iniũgunt : non debet iudex exigere. facit ſupra
de tranſlatio.c. inter corporalia. ¶Tertiò no.ꝙ q̃ndoq; par
4 tes inter ſe contendunt de iuramento calũniæ p̃ſtando. †Pôt
ergo pars petere à iudice: vt alteram partem cogat iurare de
calũnia. nam omiſſum in principio , debet p̃ſtari in qualibet
parte litis,vt dixi ſup.c.ꝓximo.facit l.2.§.ſed quia veremur.
C.e.ti.¶Oppono contra iſtum tex.& vr̃,ꝙ magis ſit præſtan
dum iuramentum calumniæ in iſtis cauſis , q̃ in aliis.quia ma
ius vertitͬ periculum.Ideo cautius agendum.Sol.vt.in gl.ma-
gna.ibi[ſed certè.] & hodie eſt deciſum , ꝙ ẽt iuretur in iſtis
cauſis.ĩ.e.c.1.in fi.li.6.¶Quæro.text.iſte loquitͬ in cauſis ſpi
ritualibus.q̃d de mixtis,vel annexis ſpũalibus?gl.hic,ſumpta
occaſione,enumerat plures generales.Nam quædã ſunt ſpiri
tuales: q̃dã ciuiles: quædã criminales, vt in gl.patet. quã no.
& adde quod no.Cy.in d.l.fi.in 3.q.& plenius in Specu. de iu
5 ra.calum.§.ſequitur.per totum.§.&c.¶Scđò q̃rit gl.† Vtrùm
in iſtis cauſis ſpũalibus iuretͬ de veritate dicenda.gl.dicit , ꝙ
ſic.& ſic ſentit,ꝙ aliud ſit iuramentum calumniæ: aliud veri-
tatis.inter quæ quot ſint differentiæ,Specu.plenè ponit in di-
cto ti.§.1.ver. differt aũt.in quo.§.ẽt proſequitͬ de aliis iura-
mentis.de conſuetudine aũt curiæ dicit Ioa. An.ꝙ quis iurat
veritatem de eo,qđ ſcit,vel credit.& Spec.refert in d.§.1. ver.
ego tñ vtrũq; &c.qđ vtrũq;exigere conſueuit de credulitate,
6 & veritate voluiſſe declarari. †Vtrùm aſſertio de credulitate
ita præiudicet,ſicut de veritate.Cy.quòd ſic.in l.2.§.quod ob
ſeruari.in 9.q.C.de iura.calum.

SVMMAE.

1 *Iurari poteſt de calumnia & per principales,& per œconomos,cau-*
ſam notam habentes.
2 *Iuramentũ cui deferatͬ,principali,an œconomo,eſt in iudicis arbitrio.*
3 *Principalis debet mittere procuratorem inſtructum , qui cauſam non*
ignoret.
4 *Petens inducias ad dominum conſulendum:an debeat audiri.*
5 *Oeconomus iurat in animam ſuam:ſimiliter & ſyndicus.*
6 *Pro principalibus qui habeantur.*
7 *Tutor,& curator præſtant iuramẽtum calumniæ pro minoribus.poſ*
ſunt tamen minores iurare,ſi melius ſciant veritatem.
8 *Minores in caſibus,in quibus non poſſunt iurare de calumnia:an poſ*
ſint iurare de veritate dicenda.
9 *Iuramentum calumniæ, & ſñia ſunt de ſolẽnitatibus iudiciorum.*
10 *Pater iurat de calumnia in cauſa filij.*
11 *Procurator an iuret de calumnia.*
12 *Succeſſor tenetur iurare in cauſa,in qua auctor eius iurauit.*
13 *Dominus an poſſit conſtituere procuratorẽ ad iurandũ de calumnia.*
41 *Dominus ſi reuocat mandatum procuratoris,antequã iuret:an ex ſe-*
quenti iuramento procuratoris dominus obligetur.

1 IN pertractandis. †Iurari pôt de ca-
lumnia, & per prin
cipales,& per œconomos,cauſam notam habentes. h.d.
2 ¶Primò no.†ꝙ iudicis arbitrio relinquitur:cui deferatͬ iura
a mentum,[a]principali,an œconomo.ſufficit igitͬ, ꝙ iuret œco-
nomus.non ita dicimus in ꝓcuratore: niſi ad hoc habeat ſpe
ciale mandatum.de quo.ĩ.e.c.ſi.li.6.¶Scđò not.ꝙ in prædi-
cta dilatione iudex debet conſiderare cauſæ qualitatẽ , & ꝑ-
ſonarum.cauſa.n.conſideratͬ , vtrùm ſit criminalis,an ciuilis:
vtrùm vehemens, an vilis.2.q.8.c.p̃ſcripta.ſ.de procu.c.tuæ.
ſimiliter in perſonis debet inſpici legalitas: q̃ perſona ſit lega
lior,principalis,an œconomus, vt l.ſi actor malit.ff.de ꝓcur.
& dixi ſup.de iudic.c.paſtoralis.Item debet inſpicere,an ſint
religioſi,qui non iurant:vel ſeculares, qui iurant, vt.ĩ.c.ꝓxi.
vel epiſcopi,qui habent electionem iurandi,vel non.ĩ.e. c.ſi.
3 ¶Tertiò no.ſecundùm Ioan.An. †ꝙ debet principalis mitte
re procuratorem inſtructum:qui cauſam non ignoret.ſed in-
terrogatus de facili reſpondeat veritatem.ĩ. de dolo,& con-
4 tu.c.1.Ex quo ſequitur,†ꝙ petens inducias ad dominum cõ
ſulendum,non debet audiri.ſ.de procura.c.cum dilectus.vb
de hoc. hoc etiã caſu ſi interrogatus ſuper cauſa dicat ſe ne-
ſcire,vel velle conſulere dominum,condemnabitur in expen
ſis,ſecundùm Inno.niſi fortè ſit articulus, qui de nouo emer
ſerit:vel non poſſit domino imputari,ſi procuratorem nõ in-
ſtruxit.arg.ĩ.c.ceterùm.Et hoc vtrùm ſcilicet poſſit domino
imputari,vel non,erit arbitrarium,ſecundùm Hoſtie. vide in
Specu.de poſi.§.ſexto.ver.in ſumma. & verſ.ſeq. ¶Tu dic,ꝙ
quandoq; quis eſt citatus ad aliquid certum(puta vt compa-
reat reſponſurus libello,vel poſitionibus.)tunc ſi mittat pro-
curatorem nõ inſtructum(& ideo petat inducias ad dominũ
cõſulendũ)tũc iudex poteſt abſentem reputare cõtumacem:
aut eſt citatus generaliter,vt veniat ad reſpondendum de iu-
re tali:tunc ſufficit mittere procuratorem generalem.Ita no.
Bar.in l.prætor ait.q̃ eſt.2.ff.quib.ex cau.in poſ. ea.¶Quar-
5 tò no.†quòd œconomus iurat in animam ſuam.ſimiliter di-
cit glo.in ſindico.quod intelligit Ioa.An. in generali.ſecus in
ſpeciali ad certam cauſam,vt no.Spec.eod.ti.§.reſtat.ver.ſed
quid dices.æquiparatur enim procuratori ſpeciali: cuius iu-
ramentum non ſufficit,vt infra dicã. ¶ Oppono. dicitur hic,
quòd quandoque œconomi præſtant iſtud iuramẽtũ calum-
niæ.Sed contra iſtud op.& videtur , quòd indiſtinctè princi-
pales perſonæ debeant hoc iuramentum præſtare , vt ſupra
eod.c.1.& Aut.principales.C.eod.titu.¶So.dic, quòd princi
pales hoc debẽt præſtare , vt in contrario. Item illi,qui loco
principalium ſunt habendi,vt hic. ¶Sed incidenter quæritur
6 hic.†Qui ſunt illi,qui pro principalibus habẽtur.dico , quòd
omnes , qui habẽt adminiſtrationem à lege, vt ſunt tutores,
curatores, actores, œconomi, ſindici vniuerſitatis,epiſcopi,
archiepiſcopi,parentes,orphanotrophi,& ſimiles.vt not.Spe
cu.de iura.calum.§.reſtat.in prin. ¶Sed contra iſtud op.& vi
b detur , quòd iſti adminiſtratores[b]non debeant iurare de ca-
lumnia.quia illud iuramentum præſtatur ad veritatem inue-
ſtigandam,ſaltem pro confeſsis.ſed iſtorum confeſsio (maxi
mè tutorum,curatorum,& ſimi.)non nocet omnino,vt l.cer-
tum.§. ſi autem ipſos.ff.de confeſsis. Si ergo eorundem con-
feſsio nihil releuat: non videntur cogendi ad iurandum. quia
ſicut ſuperuacua citatio non eſt præſtanda , vt in l.ſtipulatio.
§.diuus.vt lega.nomi.ca.Ita nec iuramentum(ex quo poteſt
produci aliquis effectus)eſt in cauſa præſtandum,vt cap.& ſi
Chriſtus.de iureiur.Sol. vt not. Cyn. in l.2.§. quod obſerua-
7 ri.in prin.C.eod.titu.¶Conclude ergo, †quòd tutor,& cura
tor præſtant hoc iuramentum calumniæ: & nõ ipſi minores.
poſſunt ẽt,ſi melius ſciant veritatem, quàm ipſi tutor,vel cu-
rator.¶Nec obſtat, quòd minores poſſunt agere cum aucto
ritate tutoris, & curatoris: quia tunc tutor, vel curator vide-
retur agere , qui præſtat agenti auctoritatem.C.de vete. iure
enucle. minores ergo,q̃a hñt perſonã legitimã ſtãdi in iudi-
cio,in eiſdem caſibus admitterentur ad iurandum,vt no.Ac-
cur.in d.§.quod obſeruari.& ibi Cyn.in quarta,& quinta q̃-
ſtione.ad hoc quod legi.& nota.ĩ.de reſtitu.ſpolia.c.ex par-
8 te.¶Secundò quæro.†In caſibus , in quibus dixi regulariter
hos minores non iurare de calumnia:an iurare debebunt de
veritate dicenda.gloſſ. quòd ſic.in §. quod obſeruari. ¶Et
ratio,quare magis præſtant iuramentum veritatis, quàm ca-
9 lumniæ eſt . † quia iuramentum calumniæ , & ſententia ſunt
de ſolemnitatibus iudiciorum . & minor non habet perſo-
nam legitimam ſtandi in iudicio : ſed aliæ probationes non
ſunt de ſubſtantialibus iudiciorum . nam minor poteſt eſ-
ſe teſtis . & ideò de veritate poteſt iurare . & idem dicit Ac-
curſius ibi in monacho . quòd iurat de veritate. quod non

placet Iaco. de Rauen. quia cauſa non eſt monachi, ſed
monaſterij.ergo ſindicus debet iurare,qui eſt loco monaſte-
rij.vt l.1.§.in propria.ff. qñ appel.ſit. & quia nec alius ꝓ alio
&c.vt l.ſi ſine.§.alius.ff.de inter. actio.& ita not. Cyn. in d.§.
qđ obſeruari.in 7.q. & ibi in.3.q. quid iuris,cum vnus eſt tu-
tor duorum pupillorum : quorum vnus agit contra alterum.
10 dic vt ibi.¶Tertiò quæro.†quid in patre: vtrùm in cauſis fi-
liorum ipſe iurabit de calumnia.vr̃,ꝙ ſic.quia ipſe habet ad-
miniſtrationem à lege,vt C.de bonis mater.l.1.hinc eſt,ꝙ cõ
ſtituit procuratorem ante litem conteſta.vt ibi no.Cyn.gl.in
d.§.quod obſeruari. diſtinguit. nam aut agit filius patris au-
ctoritate:aut ipſe pater.primo caſu iurabit filius.ſecundò pa
ter.Sed in primo caſu Cy.reprobat gl.dicens,ꝙ ēt qñ agit fi-
lius de conſenſu patris,pater iurabit:quia pater debet in hoc
facto reputari principalis,non filius,vt l.1.§.oĩa. de vete.iure
enuc. Ita ibi dicit in prima quęſtione. & ibi quid iuris de or-
11 phanotrophis,& ſimili.vt in gl. ibi. ¶Quartò quæro. †vtrũ
procurator iuret de calumnia.glo.hic tenet,ꝙ non,vt in Aut.
principales.C.eo.ti.Tu dic, ꝙ aut eſt procurator in rẽ ſuam.
& tunc iurat; quia cauſa põt dici ſua propria, non cedentis.
ff.qñ appel.ſit.l.1.§.in propria.& l.qui ſtipendia.C.de procu
rato.Si verò eſt procurator ſimplex:tunc gl.tenet,ꝙ ipſe non
iuret,ſed dñs.quia tex.dicit hoc expreſsè in l.2. §. ſi aũt affue
rit.C.eo.Cy.ibi tenet,ꝙ ēt procurator ſimplex iuret, vt l.qui
bona.§.pe.ff.de dam.infe.l.non ſolùm.in prin.ff.de procura-
to.Non obſtat.§.ſi aũt affuerit.quia ibi non negat, ꝙ ꝓcura-
tor non iuret. Sed dicit,] ꝙ principales pſonæ iurare debent.
& in hoc ſolùm corrigit ius antiquum,ſcilicet ꝙ per iuramẽ-
tum procuratoris dñs non releuet, quin iurare debeat. ſed
nõ minus pp hoc procurator iurare cogitur, ſicut prius,arg.
l.quoties.de actio.& obliga.& hoc dicit Cy. æquius.poſtq̃ iu
ra ſtatuũt procuratorem debere interrogari, vt d.l.non ſolũ.
12 & eſt caſus in c.2.2.rñſo.j̃.e.li.6.Et ibi no. †qđ đ ſucceſſore:
an teneatur iurare in cauſa, in qua auctor eius iurauit.tenet,
ꝙ ſic. quia non ligatur iuramento defuncti, vt l.generaliter.
C.de iureiurando.&.j̃.e.tit.c.veritatis.& qđ dixi.s̃.de procu.
ſcilicet ꝙ iurare debeat. ¶Idem tenent quidam in procura-
tore in rem ſuam: vt licèt ipſe iuret de calumnia, vt prædixi.
tamen & dñs iurabit. Cy. ñ in hoc dixit diſtinguẽdũ,]vt ipſe
notat in l.fi.C.de procura.& reaſſumpſi.s̃.de iudi.c. paſtora-
lis.Cõclude igitur ibi procurator ſimpliciter,ꝙ iurare debet
noĩe proprio.nec per hoc releuatur dñs principalis:quin ſimi
liter teneatur iurare,vt d.§.ſi aũt affuerit.& Aut.principales.
Quid aũt ſi dñs ſit abſens,& neſcitur, vbi ſit: vel ſcitur,ꝙ eſt
in remotis partibus.no.j̃.eo.c.ceterùm. ¶Quintò q̃ro iuxta
13 prædicta.†Vtrùm dñs poſſit cõſtituere procuratorem ad iu
randum de calumnia .Caſus eſt hodie,ꝙ per procuratorem
habentem ad hoc ſpeciale mandatum põt iurare de calum-
nia.¶Sed an debeat iurare in aĩam ſuam:vel in aĩam dñi. qa
oĩno requiritur ſpeciale mandatum:vt obliget dñm, vt d.c.fi.
Cy.in d.l.2.§.hoc ēt huic legi. dicit hoc eſſe inconueniens,&
abſurdũ qđ dr̃ in c.1.quia vbi procurator iurat, concipit ver
ba in perſona ſua.& iurat in cõſcientia aliena,iurando in ani
mã dñi:qui debet iurare de ſua conſcientia.ff.de ver. obl.l.ſti
pulatio iſta.in prin.vnde ꝙ procurator, vt ꝓcurator, iurat in
aĩam dñi, reputat hoc abſurdum. ¶Sed poſito, ꝙ iurare per
alium poſſit,debet iurare, vt per nunciũ,vel miniſtrum,con-
cipiendo verba in perſonã dñi, vt.ff.de conſti.pec.l. eum qui.
¶In his.n.quæ adeo ſunt perſonalia: ꝙ de perſona ꝓcurato-
ris non pñt tranſire in dñm:ꝓcurator repręſentat perſonam
dñi directò:ſicut nuncius.ff.ad Trebe.l.qui ita §.1.¶Et ideò
ſi aliquis deſponſat vxorem procuratorio noĩe:nõ eſt dubiũ,
ꝙ illa non eſt vxor ꝓcuratoris: ſed mea directò vxor efficit
ſine aliqua ceſſione.vt c.fi.de procu. & ff.de ſpon.l. vltima.&
vide ad hoc,qđ no.Bar.in l.poſſeſſio quoq;.de acqui.poſſe.&
quod dixi.j̃.de cog.ſpiritua.c.1.Idem Bar. iſtam materiã,ſci
licet vtrùm procurator poſſit iurare, plenè ꝓſequitur in d.l.
q bona.§.q alieno.ff.de dam.infec. vbi examinat de iſto iura
mẽto calũniæ. de iuramẽto veritatis, & de iuramẽto affectio
nis,& de forma iuramenti pſtandi ꝑ ꝓcuratorẽ vide.63.di.c.
14 tibi dño.& ibi qđ iuris, †ſi dñs reuocat mãdatũ ꝓcuratoris,
anteq̃ iuret: an ex ſequẽti iuramẽto ꝓcuratoris dño obliget.
vide ēt qđ no.Spec.in ti.de iura.ca.§.reſtat.verſ.ꝓcurator aũt
x̃.iudiciũ, &c. vbi dicit ꝙ ēt ꝓcurator cõſtitutus ad petendũ
abſolutionẽ ab excõicatione admittit ad iurandum ſine ſpãli
mandato,ꝑ dictã l.q bona,§.q alieno.de dam.infe.licèt.n.iu-
ramentum videat eſſe de forma abſolutionis,per.c.cũ deſide
res.de ſen. tñ poſtq̃ ꝓcurator ſpãliter eſt conſtitutus ad illã
petendã:vr̃ per conſequens conſtitutus ad iurandũ, ſine quo
abſolutio non procedit.s̃.de offi.deleg.c.præterea.& de pro-
cu.l.ad legatum.& l.ad rem.

ADDITIONE.

a ¶Cui deferat̃ iuramẽtũ.Iurare an ſit licitũ. vide Io.de Tur.cre.ĩ c.qdam
eps.22.q.1.& an ſit licitũ exigere iuramentũ ab aliquo. eundẽ. in c. q̃uis.
ea.cauſa, & quæſtione.
b ¶Adminiſtratores.vide Bar.in l.2.§. quod obſeruari.de iura.calũniæ,C.

SVMMAE.

1 *Oeconomus in cauſis collegij iurat de calũnia: non ſinguli de collegio.*
& nu.4.
2 *Collegiati non coguntur iurare de calumnia in cauſa collegij.*
3 *Iuramentum calumniæ non poteſt tacitè omitti.*
5 *Electio œconomi pertinet ad collegium,ſiue ad capitulum: & ſi negle-*
xerit,deuoluitur ad ſuperiorem.
6 *Abbas licèt non cogat̃ iurare de calũnia: an cogat̃ iurare de veritate.*
7 *Iuramentum calumniæ ſi per œconomũ præſtitum eſt, nõ videtur co*
gendus abbas iuramentum præſtare.
8 *Auctoritas ſuperioris an requiratur in conſtitutione œconomi.*
9 *Decretũ ſuperioris an requiratur in cõſtitutione ſindici vniuerſitatis.*
10 *Sindicus conſtitutus auctoritate ſuperioris an poſſit per vniuerſita-*
tem reuocari.
11 *Infamis in foro canonico non poteſt eſſe procurator.*

1 Imperatorum. † In cauſis collegij nõ ſin
guli de collegio: ſed ipſe
œconomus iurat de calũnia.primò narrat factũ reprehẽ
ſibile.Scđò ad id ꝓuidet.ibi[ad qđ.]Tertiò ꝓuidet,qđ in po
2 ſterũ faciendũ ſit.ibi[ſed ne.]¶Primò no.†ꝙ ſinguli de colle
gio non cogunt̃ iurare de calũnia in cauſa collegij; qa ſinguli
nõ pñt dici principales.nec res collegij ſunt ſingulorũ. vt no.
j̃. de teſti.c.cũ nũcius.iurant ergo collegiati per ſindicũ:ſiue
œconomum.ſimiliter vniuerſitas ſecularis,vt no.Cy.in l.2.§.
ſed qa veremur.C.e.ti.in 1.q.& ibi in ſcđa tangit de abbate,
an ipſe iuret de calũnia.& vr̃,ꝙ ſic. quia æquiparat tutori in
Aut.de eccl.ti.§.1.Sed tutor iurat.vt d.l.2.§.qđ obſeruari.&
hoc verũ eſt, cum litiget per ſe ipm̃: ſi verò vult litigare per
œconomũ, non debet ad iurandũ cõpelli, & hoc de ſpeciali
priuilegio clericorum,vt.s̃.c.1. ¶Scđò no.ꝙ dicit [ſi res po-
3 ſtulauerit.]&c.aliàs eſt ſi reus.& tunc no.†ꝙ iuramentũ calu
mniæ põt tacitè omitti.qđ dic vt.j̃.eo. c.1.2.reſponſo. li.6.&
4 d.§.ſed qa veremur.¶Tertiò no.†ꝙ œconomi iurant de ca-
lũnia.ſimiliter ſindici,actores,tutores,parẽtes, orphanotro-
phi,& alij hñtes adminiſtrationẽ à lege,vel à iudiciali aucto-
ri.vt d.l.3.§.1.& 2.& C.de bo.ma.l.1.& de epi.& cle.l.orpha
notrophos.& in ſpe.e.ti.§.reſtat.ſecundùm Io.An.¶Quartò
no.ꝑ iſtũ tex.q dicit excipere.Gui.Naſ. exponẽs.i.rñ.colligit
ar.ꝙ eſt ſufficiẽs ꝓcuratoriũ illius, q datus eſt ad agendũ,cũ
excipere ponat ꝓ defendere. & ad hoc conſtitui debet.de ꝓ
5 cu.c.accedẽs.& c.cõſtitutis.¶Quintò no.†ꝙ electio œcono
mi ptineat ad collegiũ, ſiue ad Capitulũ. ꝙ ſi hic neglexerit,
deuoluit ipſius electio ad ſupiorẽ. & ita põt intelligi iſte ver.
tu verò.ar.s̃.de ele.c.ne ꝓ defectu.& 9.q.3.c.cũ ſimus. ¶Op
pono,& videt, ꝙ abbas debeat indiſtinctè iurare,de calum-
nia:qa ſibi eſt cõmiſſa cura mona.& melius veritatem nouit.
¶So.vt in glo.parua.q̃ ſoluit. ꝙ aliud eſt in collegiis clerico-
rũ:aliud in collegiis ſecularibus. vel ſecũdùm Vin. aliud ſecũ
dùm leges: aliud ſecũdùm canones. ¶Sed hic incidẽter q̃rit.
6 †licèt abbas nõ cogatur iurare de calumnia: vtrùm ſit cogen
dus

dus iurare de veritate,quidã, ꝙ ſic.ſicut dixi in minori adul-
to.s̃.e.c.in pertractandis.In contrarium facit.quia cã mona-
ſterij non eſt ſua propria. & ideo aliud in adulto:cuius eſt cã
propria,vt l.1.§.in propria.ff.qñ appell. ſit.ſatis.n.vr̃,ꝙ iuret
œconomus à Capitulo, & abbate cõſtitutus, vt ff. qđ cuiſq;
vniuerſita.no.l.nulli. præterea abbas, cũ œconomus litigat,
põt produci in teſtem in cauſa monaſterij, vt c.inſuper.j̃.de
teſti.abſurdum eſſet ergo ſentire, ꝙ ipſe tanquam principa-
lis cogatur iurare de veritate. quia ſic fungeretur duplici offi
cio,contra l.ſi plures.ff. de pac.cum ſimi.& in prælle.c.inſu
per.Specul.cuius eſt iſta quæſtio, determinat cõtrarium hic.
e.ti.§.reſtat.verſi.ꝙ ſi aliquid collegium.allegat.c.pñtium.de
teſtib.lib.6.Et licèt iurare debeat de veritate:non minus per
hoc poterit eſſe teſtis, quando ſcilicet non duxiſſet cauſam ꝑ
7 ſeipſum. aliàs ſecus ¶†Iuramẽtum aũt calum. ſi per œcono
mum præſtitum eſt.nõ videtur cogendus abbas præſtare.ſed
bene cum iuramento cogetur reſpõdere poſitionibus. quod
credit (vt dixit ibi Spec.)de qua materia plenius vide in pręe-
8 dicto.c.præſentium.per Io. An.poſt Inno. ¶Quæro.dr̃ hic, †
ꝙ iſti monachi debẽt ſtatuere œconomum. quæro,an in eius
conſtitutione requiritur auctoritas ſuperioris. glo.tenet hic,
ꝙ ſic.Io.An.poſt Inno.dicit, ꝙ licèt conſtitutum eps̃ confir-
met,per §.alle.in glo. tamen ēt ſine eius confirmatione tenet
ipſius conſtitutio.ff. quod cuiuſq; vni.no.l.1. & de ſindic.c.1.
Pe.dicit,ꝙ licèt de iure confirmatio exigatur: tamen conſue-
tudo non habet: nec curia ſeruat, ꝙ in inferioribus eccleſiis
ſit neceſſarius conſenſus epiſcopi in conſtitutione ſindici.Ho
ſti.diſtinguit inter cauſas communes,& diſcretas: ſecundùm
9 ea,quæ habentur.s̃. de reſcri.ca.edoceri.¶†Quid in ſindicis
vniuerſitatum. an in ipſorum conſtitutione requiratur decre
tum ſuperioris?gl.in l. actor.ff.rem ra.ha.dicit,ꝙ non requiri
tur ſolẽnitas.quaſi dicat ſecundùm Bar.decretum ſuperioris
non exigitur: vel ſi exigitur,præſumitur interceſſiſſe. & hanc
opinio.ſcilicet ꝙ non requirat̃ decretum ſuperioris:ſed ſuffi-
ciat decretum decurionum (hoc eſt ipſa ordinatio,& conſti-
tutio.) ꝓut tenet Guil. de Cuneo.per l. itẽ eorũ.§.ſi decurio-
nes.ff.quod cuiuſq; vniuer.no.& §.actor. & ita loquitur ti.de
decre.ab or.fa.p̃terea dicit ipſe.illa, quæ requiruntur ad cõ-
ſtructionem actùs,ſufficiunt ad ipſius actus reſolutionem,&
deſtructionem.in Auten. de defenſ.ciui.§. ſi interim. & C.de
nup.l.ſi vt proponis. ¶Sed ego video, quòd in reuocatione
actoris vniuerſitatis ſufficit decretum decurionum,vt dicta.l.
item eorum. Non ob.l.1.C.de ſer.reip. ma.quia ibi loquit in
actu odioſo. ſ. in alienatione rei propriæ:in qua requirit de-
cretum ſuperioris, vt hic tenet Bar.in d.l.actor. allegat Inno.
s̃.de procu.c.vlt.Io. An.hic, qui loquitur de œconomo,vt vi
diſtis.& eſt vtilis iſta inueſtigatio;quia ſi ſuperior eſſet excõ-
municatus.vbi requireretur eius decretum:non poſſet ſindi-
cus conſtitui cum effectu.Spec.tamen conſentit, ꝙ ſine con-
ſenſu ſuperioris non teneat conſtitutio ſindici, vt ipſe not.in
ti.de ſindi.§.1.ver.ſed nunquid vniuerſitas.& verſi.item ꝙ nõ
10 eſt conſtitutus.¶Sed iuxta prædicta quæro.pone,†ꝙ conſti-
tutus eſt ſindicus,vel actor decreto ſupioris: vel pone in alia
materia,ꝙ pupillus conſtituit procuratorem auctoritate tu-
toris:an tutor ſolus poterit reuocare, vel vniuerſitas? videtur,
ꝙ non,per rationem Gui.de qua. s̃.ar.l.ſi vt proponis. & §.ſi
interim.prælle.Bar.tenet contrarium in d.l.actor. alle.Inn.
in c.pñtium.de teſt.lib.6.vbi abbas ſolus poteſt reuocare ſin
dicum à ſe,& à Cap.cõſtitutum.quia ēt ipſe ſolus habet exer
citium actionum,ſicut tutor,vt l.ſi epiſtolam.ff. de acqu.hæ-
re.per quam l. dicit Dy. quòd ſufficit ſolius tutoris reuoca-
tio. ¶In illa igitur poteſtate reuocandi cõſiderandum eſt:an
ille,qui reuocat, habeat exercitium actionum.& poſſit ſolus
reuocare.aliàs non,ſecundùm Bar.ibi,qui ēt quærit,ſi decre
tum requiritur, prout requiritur in quibuſdam caſibus:an p̃-
ſumatur interceſſiſſe.gl.in d.l.quod ſi actor. pro qua vr̃ caſus
in c.ea noſcit.de his,q̃ fi.à p̃la.vbi dr̃,ꝙ illud, qđ facit p̃latus,
p̃ſumit̃ facere de conſenſu Capituli.¶In cõtrariũ facit,qa il-
la eſt ſolẽnitas extrinſeca,q̃ non p̃ſumit̃,vt l.q̃cunq;.de publ.
& no.in l.ſciendũ.de ver.obl.ꝑ Bar. q circa iſtã q̃ſtionẽ dicit,
ꝙ vniuerſitas nõ põt coadunari, niſi de mandato ſuperioris,
vt l. 2.C.de dec.ſi igit̃,dicit ipſe, apparet vniuerſitatẽ eſſe coa
dunatã de mãdato ſupioris:põt dici,ꝙ p̃ſumat̃ decretũ: imò
ipm̃ coadunare ad hoc p̃mittere,eſt,& põt dici decretũ,ar.l.
ſolẽt.đ tute.¶Vltimò q̃ro poſt gl. qualis dẽt ẽe œconomus.
11 dicit gl.ꝙ fidelis, & bonæ vitę. †Infamis igit̃ nõ vr̃, ꝙ poſſit
eſſe ꝓcurator.qđ eſt verũ in foro canonico:ſed in foro ſecu-
a lari[a] põt,vt no.in l.1.§.hoc edicto.ff.de poſ.& ibi rõ,quare po
teſt.Vin.tñ dicit, ꝙ licèt ꝓcuratorem eccleſiaſticarum rerũ
repellat infamia,per iura alle. in gl.non tñ repellit procurato
rem negotiorum geſtorum.C.de preci.Impera.offe.l.vniuer.
dummodo catholicus.C.de ſum.tri.l.1.

ADDITIO.

a ¶In foro ſeculari: adde Inſti.de excep.§.fi.Bar.in l.ſed milites.§.ſi igno-
minia.de excu.tu.3.q.7.c.1.& ibi glo.Bar.in l.1.§. hoc edicto.de poſſ.

SVMMAE.

1 *Clerici iurant de calumnia in propriis cauſis, non obſtante contraria*
conſuetudine
2 *Quæ de nouo emergunt,nouo indigent auxilio.*
3 *Iuramentum calumniæ præſtatur ad veritatem eliciendam.*
4 *Appellatio recuſantis iurare de calumnia,non valet.*
5 *Iuramentum calumniæ non abſorbetur contraria conſuetudine.*

1 CEterum. †In propriis cauſis iurant cle-
rici de calumnia:nec obſtat cõ
traria conſuetudo.& p̃miſſa cã ponit mandatũ,&
contrariam conſuetudinem damnat.&c.¶Primò no.ꝙ [no-
2 uis morbis.]&c.quaſi dicat. † ꝙ q̃ de nouo emergunt, nouo
indigent auxilio, vt l.de ætate.§.ex cã.de interr.ac.& de vẽt.
inſpi.l.1. ibi[nouis rebus nouum eſt conſilium ſuggerendũ.]
hinc eſt,ꝙ ſecundùm varietatem temporũ,variant̃ diſpoſitio
nes(puta pacta, vltimæ voluntates,priuilegia,& iũdicia)vt pa
tet.j̃.de iureiu.c. q̃madmodũ.de deci.c.ſuggeſtũ.ff. de ſolũ.l.
ſi cum Cornelius.de adi.le.l.3.§.fin.de his,q̃ vt indig. & ff. de
vul.& pup.l.ex facto.s̃.de offi.dele.c.inſinuante.cum infinitis
3 ſimilibus.¶Scđò no.†ꝙ iuramentum calũniæ p̃ſtat̃ ad veri-
tatem eliciendam.ex quo patet,ꝙ ſub dicto iuramento inclu
dit̃ illud c.& ſi q̃reret. verũ non inficiet: licèt qdã contra,ſecũ
4 dùm Ab. ¶Tertiò no.†ꝙ non admittit̃ appellatio recuſantis
iurare,hac de cã appellãdo: qa ſi ad iurandũ cogit̃.eo.n.ipſo
ꝙ appellat.qa cõpellit̃ iurare,appellat ab actu,ad q̃m de iu-
re cogit̃.& ſic appellatio eſt nulla.vt l.pe.& fin.de appe.reci.
¶Nã à pęna, & p̃ceptis iuris non appellat̃.qa ſeruanda eſt,li
cèt dura.vt l.ꝓſpexit.q.& à q.& l.ſi qua pęna.& de ver.ſig.&
5 no.j̃.de acc. c.ſup his.¶Quartò no.†ꝙ iuramẽtũ calũnię nõ
abſorbet contraria conſuetudo: p̃ſtat̃.n. vt timore iuramenti
non efficiat̃ ĩmemor ſalutis æternæ quò ad capitula, q̃ not.s̃.
eo.c.1.¶Itẽ pp vtilitatẽ publicam(vt vitet̃ periculũ aĩarum)
nõ valet contraria cõſuetudo.vt.s̃. de cõſue.c.fi.nec ſimiliter
valet pactũ exp̃ſſum.tolli ergo non põt conſuetudine,q̃ eſt ta
cita ciuiũ conuentio:q̃ non plus debet operari, q̃ conuentio
exp̃ſſa,vt l.q ad certũ.ff.lo.facit qđ no.C.de decu.in rubr.lib.
10.¶Et ꝑ illa concludendum vr̃,ꝙ conſuetudo non abroga-
uerit l.rem non nouam.C.de iudi.in iuramento calũnię exhi
bendo aduocatis,ſecũdùm Ho.ad hoc tñ oĩno vide quod no.
Io.Cal.j̃.de cle.coniu.c.Ioannes.& ꝑ Cy.in l.2.C.q̃ ſit lõ.cõ-
ſue.¶Quærit gl.dr̃ hic,&.s̃.c.1. ꝙ principales pſonæ dñt iu-
rare de calũnia:nec poſſint iurare ꝑ aliũ, niſi in caſu.c.1.s̃.e.
¶Sed pone, ꝙ principalis eſt in remotis ptibus, (puta vltra
mare:vel in alia pegrinatione.)dicit gl.ꝙ.dabit̃ bonis cura.&
hoc verum, qñ ꝓcurator non habet ſpeciale mandatũ ad iu-
randũ de calũnia;qa tunc pegrinatio dñi nõ curaret̃,cũ ꝓcu
rator dicto caſu iurare poſſit,vt.j̃.eo.c.fi.li.6. ¶Itẽ hoc verũ
in caſu,quo dñs eſſet multũ remotus.aliàs dabit̃ dilatio pro-
curatori: vt denunciet domino, vt.C.vbi in rem ac.l.5.poteſt
etiam committi tunc iudici, vbi degit. vt tale iuramentum

recipiat expenſis ipſius abſentis.quod dic,vt in Spec.eo.titu.
§.reſtat.verſ. quid ergo fiet.& verſi.fi. & illud,quod hic tenet
gl.de dãdo curatore bonis, quando ita dñs eſt abſens.tenet,
Cy.in §.ſed qa veremur.C.eo.ti. ¶Talis enim curator cenſe
tur legitimus adminiſtrator.& iõ iurare põt, ſicut alij,qui à
lege,vel à iudice dantur,vt dixi.ſ. c.proxi.& c.in pertractan
dis.¶Item Spec.in d.verſ. quid ergo fiet.& ver.fi.& Bar.cõ-
tradicit enim , ꝙ tutor teſtamentarius excludit datiuũ,iuxta
no.in l.ſi quis ſub conditione.ff.de teſta.tu. ¶Ita vbi eſt pro-
curator conſtitutus à dño,: non eſt locus curatori dato à iu-
dice. Et ideo tunc concludit, ꝙ talis procurator admitti de-
beat iſto caſu ad iurãdum de calũnia ſine ſpeciali mandato.
ſicut dicimus,qñ non eſt,qui cedat actiones, competunt vti-
les ipſo iure. vt C.de act.& obl.l.1.& no.ff. de dã.infe.l. dãni.
§.fi. ¶Idẽ dicit in iuramento veritatis, & affectionis:vt poſ-
ſint talia iuramenta præſtari per procuratorem , cum domi-
nus non põt haberi: vt ſic talis procurator habeat vim cura-
toris dati bonis,ſecundùm eum.qui ita no. in l.qui bona.§.ſi
alieno.ff.de dam.infec.facit l. ſi longius.ff.de iudi.de poteſta
te aũt,& officio iſtius curatoris dandi bonis vide per Bart.in
l. curatorem.ff.de cura.bo.da.

S V M M AE.

1 *Procurator eccleſiæ,& vniuerſitatis poteſt de calumnia iurare.*
2 *Iudex delegatus ſi nõ procedit in cauſa, Papa reuocat ad ſe negotiũ.*
3 *Iudex delegans iuriſdictionem delegati poteſt pro libito voluntatis reuocare.*
4 *Aſſertio,quam Papa facit in proceſſu,probat.*
5 *Procurator priuati ſi habet ſpãle mandatum , iurat de calumnia.*
6 *Ius canonicum omnes adminiſtratores appellat procuratores.*
7 *Epiſcopi,& alij Prælati licèt domini non ſint,per ſe conſtituunt procuratorem,& ſine decreto ſuperioris.*
8 *Pater quò ad bona filij ante litem conteſtatam poteſt procuratorem conſtituere.*
9 *Procurator,à quo petitur iuramentum calumniæ,ſi dubitet: an poſsit petere terminum ad deliberandum.*
10 *Excommunicatus ſi fuerit cõuentus in iudicio : an iurabit de calũnia.*

1 CVm cauſam. †Procurator eccleſię,
& vniuerſitatis de ca-
lumnia iurare poteſt . Et ponit iſta Decre.ordinẽ
proceſſus in cauſis obſeruandum vſq; ad iuramentum calũ-
2 niæ.¶Primò no. † ꝙ ſi iudex delegatus non procedit in cau
3 ſa, Papa reuocat ad ſe negotium.Idẽ ſi procederet.¶Nã†iu-
dex delegans iuriſdictionem delegati põt pro libito volunta
tis reuocare.& in hoc differt delegatus à ꝓcuratore; quia nõ
põt à conſtituente ſine cauſa reuocari poſt lit.conte.vt l.poſt
litis.ff.de procu. & l. iudicium ſoluitur.ff. de iudi.vtrùm autẽ
eo ipſo , ꝙ Papa incipit cognoſcere de aliqua cã,videatur ad
ſe cãm reuocare.dic,vt no.Io.An.poſt Inno.ſ.de conſti.c.cũ
M.¶Secundò no.formam citationis Papæ,quę fuit,vt partes
comparerent coram eo.& tñ miſerunt procuratorem.& ſuf-
ficit rõ ; quia non cogitur quis perſonaliter comparere,ẽt ſi
inferior à Papa ita citaret ſine cã. In Papa ſecus.quod dic, vt
no.in c.1.j.de iudi.li.6.&c.¶Tertiò no.ꝙ procuratores cõ-
paruerunt cum inſtrumentis de rato.& ſic fecerunt fidem an
te oĩa de mandato:aliàs non debuiſſent admitti,ẽt cum cau-
tione de rato.quod dic, vt plenè le.& not.in l.1.C.de procu-
ra.& ad iudicis officium hoc ſpectat curare, videlicet ꝙ iudi
cium fundetur cum perſonis legitimis , vt dixi.ſ.de iudi.c.cã
q̃ vertitur.& quod no.in c.1.de elec.li.6.¶Quartò no.ordi-
nem ꝓcedendi in cauſis,cuius peruerſio non ſemp reddit iu-
4 dicium nullum:ſed qñq;,vt dixi.ſ.de iudic.c.exhibita. † vtrũ
aũt iſta aſſertio,quam hic Papa facit de ꝓceſſu,probet,ſi ali-
ter de eo nõ apparet.dic,ꝙ ſic in Papa. inferioris aũt aſſertio
non probaret, niſi quatenus &c.vt l.qm falſam. de proba.
¶Quintò no.ꝙ q̃dã interrogationes, & rñſiones ꝓcedũt lit.
cõte.de quibus in gl.& plenius in Spe. de interrogationibus,
q̃ fiunt in iudicio.§.1.in ver.ſed nunquid.tangit,vtrũ iſtæ in-
terrogationes p̄cedant ẽt libellum.dicit ibi , ꝙ ſic. & vide qđ
no.Cy.in l.1.C.de cõfe.in 1.q.& l.1.de inter.act.¶Sextò no.
5 †ꝙ ꝓcurator iurat de calũnia. qõ ita demũ ꝓcedit in procu-
ratore priuati,ſi habet ſpãle mandatum, vt.j.e. c.fi.li.6.¶In
ꝓcuratore p̄lati ſiue ep̄i non ſufficeret gñale.qu od eſt verũ in
c.œconomis, & ſindicis habẽtibus adminiſtrationem à lege.
vt 5.q.3.§.fi. ſecus in procuratore ad vnam, vel duas cauſas.
Iſte.n.vr̃ æquiparari procuratori priuati, vt.ſ.eo.c.in pertra-
ctandis.¶Oppono,& vr̃, ꝙ principales deberẽt iurare de ca
lumnia,non ꝓcurator tñ.vt.ſ.c.1.in Aut.principales.C.eod.
ti.¶Sol. dicit Io. An.ꝙ iſti ꝓcuratores tenebãt locũ ſindico-
6 rum:†nã ius canonicum oẽs adminiſtratores appellat procu
ratores.1.q.3.c.Saluator.& ꝙ iſti eſſent ſindici, patet ex per-
ſona conſtituentium ; qa ab vniuerſitate, & collegio.vñ dicit
Inn.ꝙ non curat de noĩe:ſed de modo conſtitutionis,& con-
ditione conſtituentis. ¶Si.n.ab vniuerſitate,quocunq; nomi
ne vocẽt,ſindicus eſt.ſi à non dño, & cum decreto,actor eſt.
7 dicit tñ no.dignum,† ꝙ ep̄i,& alij prælati,& ſi dñi nõ ſint.de
dona.ca.2.tñ per ſe conſtituunt ꝓcuratorem, & ſine decreto
ſuperioris.quod non eſt in aliis ſentiendum.de ꝓcura.c.peti-
tio.ver.doli.¶Secundò op.& videtur , ꝙ iſtud non ſit verum
a indiſtinctè,videlicet ꝙ p̄latiᵃpoſsint conſtituere procuratorẽ
ante lit.conte.ipſi.n.cenſentur procuratores,& quandoq; tu-
tores,vt no.in d.c.2.de dona.¶Sed tutor, & procurator ante
lit.conte.non poſſunt alios procuratores conſtituere, vt l.ne-
que tutores.C.de procu.cuius contrarium dr̃ in iſto c. ¶Sol.
aliud in tutore, & procuratore , vt in contrariis.aliud in p̄la-
tis eccleſiarum, vt in iſto c.Iſti.n.hñt magis liberam admini-
ſtrationem,q̃ illi.qa ſunt perpetui,& faciũt fructus ſuos:poſ-
ſunt quandoq; donare.quod in illis ſecus eſt.& ita no.in c.fi.
5.q.3.vbi bona gl.& Cy.in l.neq; tuto.præal.& ibi in ſequen
ti tangit de collegio,& vniuerſitate: q̃ poſſunt conſtituere ꝓ-
curatorem,nec exigitur decretum ſuperioris.quia ip̄m colle-
8 gium dñs eſt,& perſona reprę ſentata.†Idem,qđ dixi in præ-
latis,ꝙ ante li.conte.procuratores conſtituunt. idem dicatur
in patre quò ad bona filij.qa habet adminiſtrationem à lege,
& vſumfr.vt no.Cy.in l.1.C.de bo.ma.& vide qđ dixi.ſ.e.c.
in pertractãdis.& c.Imperator.¶ Tertiò op.eccleſia Rauen.
hic erat actrix,& cõe Fauen.reus:ergo debuit conueniri corã
iudice ſeculari.c.ſi clericus laicum.de fo. compe. hic aũt fuit
illud cõe conuentum coram Papa.ergo malè.Sol.veritas eſt,
ꝙ iſta ciuitas , & tota Romandiola eſt de temporali iuriſdi-
ctione Eccleſiæ:ſicut recognouit Rodulphus rex Romanorũ
ſecundùm Bona.de quo vide in ſpe.de reſcri.ca. pñta.§.rõne
cauſæ vr̃.Item qđ eſt obtẽtum ab Imperatore,ſecundùm Io.
An.¶Quartò op.dr̃ hic,ꝙ erat qõ ſuper villa , & rebus aliis.
& ſic inuit,ꝙ quæcunq; fuiſſent illa alia,debuiſſent præſtari.
¶Sed contra.quia ſuper ſpũalibus non præſtatur.ſ.c. literas.
Sol. expone rebus aliis.ſ.ſimilibus expresſis,vt.ſ. de reſcri.c.
9 ſedes.¶Quærit gl.†nunquid procu.à quo petitur iuramentũ
calumniæ:ſi dubitat, poſsit petere terminum ad deliberãdũ:
vr̃,ꝙ non;quia illud eſt iuramentum credulitatis. & ideò aut
ſtatim credit:aut non credit dñm fouere iuſtam cauſam. &
hoc tenet glo. ¶In contrarium facit. quia illud iuramentum
credulitatis ita præiudicat:ſicut iuramentum veritatis,vt no-
tatur de iureiur.ca. ex literis.in gl.& iõ Accur.tenet,ꝙ poſsit
rñdere dubio.& habere debeat tp̄s ad deliberandũ.& ita no.
in l.2.§.1.in gl.antepe.C.eo.¶Et idem ibi Cy.in 8.q.ea rõne
videlicet,ꝙ idem importat hæc credulitas: quod importat ve
ritas. Iõ ſicut in iuramento veritatis deliberatione opus eſt:
ita in iſto. quia vbi eadẽ ratio,ibi idẽ ius l.illud.ad leg. Aqui.
10 de hoc in Spe.e.ti.in fi.& plenius de poſitionibus.§.ſextò vi-
detur nunquid.cum tribus ſequen. ¶Secundò quęrit glo.†ſi
excommunicatus fuerit cõuentus in iudicio: an iurabit de ca
lũnia?arguit,ꝙ non iuret.& poſtea cõcludit,ꝙ iurare debeat.
quia poſtquã à iure ſibi reſeruat̃ defenſio , vt c.intelleximus.
de iudic. videntur ſibi omnia reſeruata ; quæ ad ſubſtantiam
iudicij

iudicij requiruntur,vt c.prętor.& de offic.delega.¶Et infert
illa ratio , quòd minor , & pupillus in quibus poſſunt eſſe in
iudicio, præſtent hoc iuramentũ,de quo in Spec.eo.tit.§.re-
ſtat.ver.ſed cũ pupillus.& ver.ſed nũquid minor. & quid de
Iudeo.ibi videas in ver.ſed nunquid Iudeus.dixi.ſ.eo. c.1.

ADDITIO.

a ¶ Prælati.Prælati appellatione quid veniat.vide Cardi.in cle.non alię.eũ dem in cle.2.§.ab olim.de ſepul.& in §.fi.eadem cle.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus per alium agens cauſam propriam,per illum iurat de calũ nia.ſi ipſe agat per ſe, iurat propoſitis, ſed non tactis euangelijs . & num.2.*
3 *Epiſcopo datur optio, an velit cauſam propriam ducere per ſe : vel per procuratorem.*
4 *Actor recuſans iurare de calumnia,cadit ab inſtituta actione.*
5 *Iura habent quandoque aliquem pro confeſſo.*
6 *Procurator in cauſa ſpirituali an poſſit præſtare iuramẽtũ veritatis.*
7 *Iuramentum de veritate quando dicatur.*
8 *Teſtimonium de credulitate an valeat.*
9 *Dictum teſtis de credulitate:ſi talis credulitas eſt proxima , & coniuncta ſenſui, valet.*
10 *Probatio per teſtes in filiatione referenda eſt potius ad credulitatem rationibus extrinſecis corroborandam : quàm ad veritatem.*
11 *Pœna ſtatuta contra eum, qui recuſauit iurare: an infligatur ipſo iure: an per ſententiam. Et hoc inueſtigare eſt vtile.nu.12. Et an ſit per hoc debeat ferri ſententia. nu. 13.*
14 *Iudex ſi non vult ferre ſententiam contra recuſantem iuſiurandum, quid iuris.*
15 *Exceptio criminis , quæ tendit ad extinctionem rei familiaris : poteſt opponi contra petentem beneficium, dato quòd ſuper illo crimine non fuit quis condemnatus.*
16 *Recuſans reſpondere libello: vel poſitionibus : vel litẽ conteſtari: vel venire ad iudicium,an habeatur pro confeſſo.& nu.17.*
17 *Interrogatio quotuplex ſit.*
18 *Emptor ſi conuenitur rei vendicatione,& recuſat iurare in cauſa de calumnia (quia ſcit rem pertinere ad actorem) an poterit agere de euictione: vel quod ſit remedium.*
19 *Vouens non iurare, an excuſetur à iuramento calumniæ.*

1 CVm in cauſa. † Epiſcopus ꝑ aliũ
agens cauſam pro
priam:per illum iurat de calumnia:ſi per ſe agat,
ipſe iurat propoſitis, ſed nõ tactis euangeliis.ſecundò ponit
pœnam nõ iurantis.& ſunt duæ partes , ſecũda ibi [pœna.]
¶Primò no.ꝙ tex.loquitur de cã pecuniaria.q.d.ꝙ.ſecus ſit
in cã ſpũali,in qua non iurabatur,ſm̃ hæc iura.ſ.c.literas.ho
die ſecus,vt dixi ibi. & quod in criminalibus dictũ eſt hic .
2 ¶ Secundò no.† ꝙ datur optio ep̄o, vtrùm cãm propriã ve-
lit ducere ꝑ ſe ipſum:an per procuratorẽ,vt c.1.de iudi. li.6.
3 & l.1.§.vſus.de procur.¶ Tertiò no.† ꝙ ep̄s,qui per aliũ li-
tigat in iudicio,non cogitur ꝑ ſeipſum iurare de calũ nia. qđ
eſt ſpãle in eo. In aliis ergo,quantuncunq; conſtituãt procu
ratorẽ,dñt præſtare,vt ſ.c.1.& c.cẽtũ.¶ Quartò no.ꝙ ep̄us
ſi eligit litigare per ſe ipſum,ipſe iurare cogitur:ergo nõ po-
terit iſto caſu alii delegare. & ſic nõ habebit locũ qđ dr̃.ſ. c.
1.¶ Quintò no.qualiter iurat ep̄s. ponũtur eñ ſibi euange-
lia in cõſpectu: ſed ipſe nõ tangit.qđ vtrũ ſemꝑ verũ ſit.vide
gl.magnã in cle.1.§.porro.de hæreti.& in c. vt circa. de ele-
cti.lib.6.Ideo aũt requiritur pñtia euangeliorũ.quia terrorẽ
inducit.& ſuffragiũ veritati impẽdit,vt l.rẽ nõ nouã.C.de iu-
4 di.¶Sextò no.pœnã non iurantis ; † quia actor recuſans ca
dit ab inſtituta actione, & reus nõ debet haberi pro cõfeſſo.
cõtumacia igit̃ ĩ iurãdo punit̃ in amisſione cauſæ. & eſt caſus
valde ſpãlis.regulariter eñ cõtumacia nõ ſic punit̃:ſed aliter
cõtra eũ ꝓcedit,vt l.ꝓperãdũ.§.& ſi quidẽ.cũ ſe. C.de iudi.
5 ¶ Et no.† ꝙ iura hñt qñq; aliquẽ ꝓ cõfeſſo.& vocatur ficta
cõfesſio.quę vtrũ producat illũ effectũ,quẽ ꝓducit vera con
feſſio,infra ſubdam.¶Oppono,& videtur, ꝙ ep̄s non poſsit
eſſe in iudicio per ſeipſum.ſed indiſtinctè cogatur conſtitue
re procuratorẽ,ne ſua pñtia ſit terribilis aduerſario,vt l.fi.C.
de procurato.¶So.aliud ſecundùm leges,vt ibi.aliud ſecun-
dùm canones,vt hic.certè ẽt ſecundùm canones videtur , ꝙ
per alium debeat litigare.5.q.3.c.fi.Sol.dicit Io.An. expone
6 ibi verbũ:[debet] ꝓ põt.¶Quæro poſt Io.An.† vtrũ ꝓcura
tor in cã ſpũali poſsit p̄ſtare iuramẽtũ veritatis.ſicut põt præ
ſtare iuramẽtũ calũniæ,vt hic patet:videt̃,ꝙ non poſsit.& ſit
rõ, quare magis iuramentũ calũniæ.quia eſt credulitatis. &
quilibet põt credere de ſuo, & alieno facto. ſed in iuramẽto
veritatis non excuſat̃:niſi adſit veritas,q̃ nõ põt haberi de fa
cto alieno,vt l.Marcellus.ff.re.amo.&.ſ. de reſcrip.c. ab ex
cõmunicato.cõtra prædicta tñ videt̃.l.quæ dicit,ꝙ tales ꝓcu
ratores,& adminiſtratores pñt iurare.ff.de ĩ litẽ iurã.l.videa
mus.in prin. ¶Sed dic,ꝙ admittunt̃ volũtarii, vt ibi , nõ in
uiti,vt prædixi.Ratio ſecundùm Hoſt. quare volũtarii admit
tũt̃,eſt.quia non eſt veriſimile:ꝙ hoc onus in ſe reciperẽt:ni-
ſi de veritate certificati eſſent,ar.de ꝓcura.c.in noſtra.¶Sed
op.& videtur,ꝙ nõ debeãt iurare. quia eorũ cõfesſio nõ p̄iu
dicat dño,vt l.centũ.§.ſed an ipſos.ff.de cõfeſ. ¶So.intellige
de ꝓcuratore:qui habet ſpeciale mãdatũ:vel liberã admini-
ſtrationẽ: vel cõſtitutus ſit in rẽ ſuã.ff.de iureiurã.l.iuſiuran
dũ,qđ ad pecunias.ff.de ꝓcura.l.ꝓcurator,cui.& l.ſe.Et hoc
verũ ſecundùm Inn.in iuramẽto litis deciſorio: vel de verita
te.¶Si autem ſit iuramẽtũ,qđ ſolũ notabilitatẽ reſpiciat,vel
affectionem(vt eſt iuſiurandum in litẽ.)illud à prædictis non
præſtat̃,niſi in caſu d.l.videamus.in prin.vſq; ad.§.de ſerie.
¶Iſte videt̃ effectus gl.inquantũ hic ponit Io.An.Bar.tñ cir-
ca iſtã materiam,aliàs qõnẽ, clarius,& perfectius loquit̃.di-
cit eñ,cũ quæritur,iuramentũ veritatis poſsit præſtari à ꝓ-
curatore,diſtingue.¶Nã aut procurator, & aduerſarius hoc
volunt.& tunc ſi quidẽ iuramentum præſtat̃ ad vtilitatẽ abſẽ
tis.& poteſt fieri:nec requiritur ſpeciale mandatũ; cũ poſsit
præſtari à defenſore,vt.ff.de iureiuran.¶Aut vult tale iura-
mentum præſtari ad dñi præiudicium.& tunc ſimiliter põt,ſi
habet ſpeciale mãdatũ:vel vniuerſorum bonorum cum libe
ra:vel in rẽ ſuam.l.iuſiurandum qđ ex cõfesſione.in fin.de iu
iur.confesſio eñ talis ꝓcuratoris præiudicat dño , niſi ꝓbet̃
contrarium,vt l.centum.§.ſed an ipſos.de confeſ. præiudica
bit autẽ dño iuramentum de veritate:ſicut confesſio ſine iu-
ramento.& hoc vbi aduerſarius ſit contentus ſtare iuramẽ-
to alterius procuratoris.¶Sed ſi vult,ꝙ dominus rñdeat:tũc
cogetur dominus iurare,& reſpondere per ſe,vt l.quoties.§.
prætor.ff.de noxa.&.C.de iureiur.l.generaliter.§.fi.& qđ no.
de iureiuran.l.ad perſonas.in ſecũda glo. fateor tñ hoc caſu,
ꝙ ſi dñs conſtitueret procuratorem ad iurandum dicere ve-
ritatem in animã ipſius domini : & mitteret eũ inſtructũ ad
iurandum ſuper cã,vel certo caſu: ꝙ tunc dominus cogere-
tur iurare perſonaliter.quia iſto caſu dominus videtur iura-
re,& dicere per eum,tanq̃ per organum, vt l.qui aũt.in fine.
cum l.ſe.de conſti.pec.& l.pater ex prouincia. de manu. vin.
& expreſſum de teſti.c.pñtium. lib.6. & ibi forma talis iura
menti percipitur.& hoc , qđ dixi de procuratore conſtitu-
to ſpecialiter ad ſic iurandum: ꝙ tunc dominus non cogitur
perſonaliter accedere ad iurandum , eſt verum in ciuilibus:
in criminalibus ſecus,in quibus ex aſpectu percipi debet ve
ritas,qua trepidatione,qua conſtantia quis loquitur,vt l. de
minore.§.tormenta.de quæſtio.¶Idem dico in teſte.qui de-
bet coram iudice cõparere.nec poſſet iurare : nec deponere
per nuncium tali modo conſtitutum eadem ratione.ff.de te-
ſtib.l.3.§.diuus.& hæc procedunt in iuramento veritatis.
¶In iuramẽto affectionis dic,vt.ſ. & iſta not.Bart.in l. qui
bona.§.ſi alieno.de damno infecto.in tertia quæſtione.¶Se
cundò quæro iuxta prædicta,† quãdo dicit̃ iuramẽtũ de ve-
a ritate.ᵃdicit notabiliter Inn.ꝙ iuramentũ de veritate dicitur
nõ tãtũ de his, quę qs vidit.ſed & de his:quæ indubitãter no
uit. ac ſi dicat ſm̃ Io.An. ꝙ ita poſſum bona cõſciẽtia cõ-

ſiteri,quæ indubitanter noui:vel quæ firmiter credo: ſicut il-
la quæ vidi:nõ .n. vidi Chriſtũ crucifigi.& tamẽ firmiter cre
do. Item non vidi Conſtantinum:Iulianum: Iuſtinianũ Im
peratores.tñ ipſos bñ noui.ad hoc facit,qđ dicitur. Aut quia
ſpes eſt certa exſpectatio futuræ beatitudinis.nõ põt eſſe cer
titudo ſcientiæ,ſed credulitas.ſic eſt in iuramento de verita-
te dicenda;quia iurans põt aſſerere illa vera eſſe, de quibus
non dubitatur: licèt ea non viderit.et lex dicit factum ſciri:
& indubitatum eſſe,qđ cõi auditu percipitur ab antiquis, vt
l.in ſumma.§.itẽ Labeo.ff.de aqua plu.arcen.& vide in ſpec.
de proba.§.1.ver. & no. ꝙ applicatur. ut in illa quæſtione,
8 qñ quis,vel procurator iurat de veritate. ¶† Quid in teſti-
bus.dicit Ioan.An.ꝙ non tm̃ iurãt de veritate:quantũ de eis,
q̃ in eorũ pñtia facta ſunt.C.de teſti.l.teſtiũ.¶Sed ꝙ per hoc
dictum intelligat, ꝙ teſtis non poſſit deponere deprædicta
indubitata credulitate,cum inducitur ad probandum illa an
tiqua geſta,malè loquitur.nam teſtis debet deponere ſuper
altero ex quinq; ſenſibus corporis, ꝓut ſuper altero ex ip
ſis ſenſibus in teſtem producitur. vt not.in c. cum cauſã.ĩ.
9 de teſti.plus dico,ꝙ † qñq; valet dictum teſtis de credulita-
te:ſi talis credulitas eſt proxima, & coniuncta ſenſui. puta ꝓ
ductus eſt ad probandum copulam.dicit, ꝙ credit interue-
niſſe:quia vidit hominẽ ſupra mulierem, & nudũ cum nuda.
& hoc ita credit:ſed non ſcit pro certo,ſi rem intrinſecã pere
gerunt:ſed ex hac extrinſeca viſione deponẽs,credit firmiter
copulã interceſſiſſe carnalem.certè iſtud teſtimonium credu
litatis ita proximum,coniunctum ſenſui,plenè probat, vt in
10 c.præterea.de teſti.¶† Idem in filatiõe, cuius probatio p te-
ſtes potius referenda eſt ad credulitatem rõnibus extrinſe-
cis corroborandam:q̃ ad veritatem,vt l.Lucius.de. condi.&
demõ.& hoc no.Cy.in.l.teſtm̃.in 5.q.C.de teſti.& Bar.in di-
11 cto.§.idẽ Labeo. ¶Venio ad.§.pœna.vbi quærit glo. † vtrũ
pœna hic ſtatuta cõtra eum, qui recuſauit iurare,ſcit ipſo iu
re:an per ſnĩam.dicit, ꝙ per ſnĩam,non ipſo iure. & iſtã opi.
.ſ.ꝙ per ſnĩam, quidam tenent. Alii ſecundùm Hoſt. dicunt,
ꝙ permittitur ipſo iure,& per ſnĩam.¶Nã & ipõ iure cadit
ab actione (qđ per ſnĩam iudicis declaratur.) qui reũ abſol
uit.reus ipſo iure habetur pro confeſſo. & in petitione, ſiue
probatione alia per iudicem condemnatur,vt in legibus,vn-
de ſumptus fuit iſte.§.quas allegat glo.& ſecundùm hoc di-
cit Hoſtien.intelligendum,qđ no.in ſumma.e.titu.§.fi.¶Nã
dicit Io.An.ex cuius apparet verbis,ꝙ debet ſequi ſnĩa poſt
pœnam,etiam ipõ iure inflictam, ar.c. cum ſecũdùm leges.
12 de hæreti.li.6.† Inueſtigare autẽ vtrũ.ſ.ipſo iure:an per ſnĩã
intelligat pœna,eſt vtile.quia ſi ipſo iure,tranſiret cõtra hæ
redes recuſantes.ſecus verò ſi per ſnĩam veniret imponenda.
de quo dic vt l.1.C.de priua.delic. per Bar. facit qđ dixi.s̃.
de foro compe.c.ſi diligenti &c.¶Sed iuxta prædicta incidẽ
13 ter q̃ro † vtrùm ſuper hoc debeat ferri ſententia; ſiue inter
locutio particularis:puta pronunciat haberi talẽ debere pro
cõfeſſo.an verò expectabit ſnĩa diffinitiua ſuper tota cã:vtl.
talem recuſãtẽ condẽnet,ac ſi eſſet verè cõfeſſus.Bazia.ꝙ iu
dex dẽt ſuper hoc pronunciare expreſsè.dicit tñ non eſſe ne
ceſse,ꝙ iudex pronũciet ipſum haberi pro confeſſo, vel cõ-
uicto.ſed ſufficit,ꝙ iudex pronunciet ipm̃ contumacẽ in nõ
rñdẽdo:vel nõ in iurando. & hoc eſt,qđ dicit tex.ꝙ iudex de
bet de crimine pronunciare,pęna non iuris ptãti reſeruata,
vt l.1.§.1.ff.ad Turpil.& ita no. Bar. in l.eius qui debitorẽ.ff.
de iure fi.vbi dicit,ꝙ illa ficta confeſſio non ꝑiudicat in aliis
cauſis,vt l.2.§.1.de iure fi.qđ perpetuò tene menti. ¶Vlteri
us quæro ad idem.†quid iuris ſi iudex nolit ferre ſnĩam con
tra recuſantem iuſiurandũ.& ita pereat inſtantia iudicij:nun
14 quid habebit aliquẽ actũ ille, qui cõtendebat cũ recuſante?
¶Item ſi adhuc incipiebat de nouo agere qui recuſauit,nun
quid poterit reus contra eum excipere? tunc debet cadere à
lite.ergo non debet audiri agens. ¶Quidam dicunt, ꝙ non
põt agere vel excipere.quia iſta pœna veniebat imponenda
iudicis officio:qđ extinctũ eſt, ꝑempta ĩſtãtia principaliter,
vt l.terminato.C.de fruc.& li.expẽ.Iudex tñ tenebit,vt l.ſãci
mus.C.de iudi.& Inſti.de obli.quæ ex quaſi delic.na.in prin.
¶Iſta rõ non videtur ꝓcedere de iure canonico,quo iure nũ
quã ꝑit inſtantia,vt dixi in c. venerabilis.s̃.de iudi. ¶Alij di
cunt,ꝙ ſicut,in his,q̃ fiũt extra iudiciũ(ſi pęna venit ĩfligẽda
per ſnĩam) põt principaliter peti, ꝙ infligat(puta pœna pri-
uationis illorũ:qui cõtra formã cõcilii elegerũt .s̃.de elec.c.
quia Papa.vt ibi no.)ita etiã in iudiciis peti poterit principa-
liter,vt cadat à lite,ſecundùm Io.An.poſt Inno.¶Ego idem
ſentio.& dico,ꝙ qñ pęna venit ꝑ ſnĩam infligenda,ſi ille,cõ-
tra quem agi põt(vt talẽ pęnã patiat)ꝑueniat in agendo,po-
terit per exceptionẽ repelli.pone exemplũ in illo:qui incidit
in conſtitutionẽ l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.¶Nã ante ſnĩam
ſup tali priuatione(ſi ſpoliator agat cõtra ſpoliatũ reſtitutũ)
põt cõtra eũ excipi de violẽtia, quã remiſit. qđ tenet Bar. de
cã poſ. & proprie.c.paſtoralis. in gl.pen.in fine. Et idem ibi
15 Hoſti.Nã † exceptio criminis, quæ tendit ad extinctionem
rei familiaris, põt opponi contra petentẽ beneficiũ,dato, ꝙ
ſuper illo crimine non fuerit quis condẽnatus,vt no.Inno.de
exceſ.præla.c.inter dilectos.in prin.ad hoc optimè.l.Papinia
nus.§.ſi filius.ff.de inoffi. teſt.circa hoc dicit Cy.ꝙ ante latã
ſnĩam ſuper priuatiõe põt ille,qui iurare recuſauit, euitare
pœnã,poſtea iurando. & ſic purgare morã, ſi ius aduerſarii
non ſit factũ deterius. Ita no. in dicta l.2.§.ꝙ ſi actor.C.eo.
tit.ibi etiã quærit vtrùm poterit appellare à ſnĩa.nequaq̃ vi
detur;quia iſta eſt pœna iuris:à qua non appellat,vt l. ſi qua
pęna.de verbo.ſigni.¶Item ꝓdeſſet appellatio.cũ iudex ap-
pellationis,facta ſibi fide,ꝙ iurare recuſauit: tenet ſentẽtiã
cõfirmare.fruſtra igitur ſpectat tp̃s:cuius nihil operatur euẽ
tus,vt l.aliqñ.ad Velleia.cõtrariũ tenuit ipſe ibi in.3.q. Idẽ
Spec.eo.tit.§.fi.in prin.¶Non obſt.ꝙ indiſtinctè debeat iu-
dex apellationis ſnĩam confirmare. quia hoc non eſt verum
in caſu,quo ille doceat ſe habuiſſe iuſtam cãm recuſandi,ꝓ-
pter priuilegium,qđ habebat,vel à iure,vel à principe,ne iu
rare teneat.& hoc tenet glo.in dicto..§.ꝙ ſi actor.¶Sed vtrũ
ſicut verã cõfeſſionẽ in cã appellationis poſſit reuocare ꝓ
bãdo errorẽ:ita poſſit iſtã fictã,fortè ſic: ne ſit maioris effi-
caciæ iſta ficta cõfeſſio:q̃ vera,& expreſſa,ar.l.q. ad certũ.ff.
loca.facit qđ not. in l.creditor.§.iuſſus.ff.de app. ¶Quæro
ẽt.qa lex loquit in eo, q recuſat iurare de calumnia.qa habe
16 ri debet ꝓ cõfeſſo.†qđ dices de illo,q recuſat rñdere libel-
lo,vel poſitionibus:vel recuſat litẽ cõteſtari, vel venire ad iu
17 diciũ:an habeat ꝓ cõfeſſo?dic,† ꝙ quædã sũt interrogatio-
nes,quæ fiunt ad litis ꝑparationẽ: quædã ad litis cõteſtatio-
nẽ:quædã poſt litẽ:quædã ad veritatis ĩdagationẽ.In primis,
q̃ fiũt ad iudicii ꝑparationẽ, cõtumax habet ꝓ cõfeſſo.ff.
de interro.ac.l.de ætate.§.q tacuit.niſi fortè ꝓbet cõtrariũ,
vt l.ſi filius.ea.l.1.eo.ti. & ibi ꝑ Iac.Bu. ¶In ſecũdis verò, q̃
fiũt ad litis cõteſtationẽ(puta cõtumax nõ vult litẽ cõteſta-
ri:)& nõ habet ꝓ cõfeſſo,vt not.in Auth. q ſemel.C.quõ, &
qñ iudex. ¶In aliis verò,quæ fiũt poſt litis cõteſta. ad veri-
tatis indagationẽ,cõtumax habet ꝓ cõfeſſo, tribus cõcurrẽ
tibus.ſ.ꝙ ſint ſibi lectæ:ꝙ ſit iuſſus,& monitus:& ꝙ nõ habe
at iuſtã cã nõ rñdẽdi, vt in c.2.de cõfeſ.lib.6. ¶Et aduerte
qa iſte tex.& ſimiles(q dicũt aliquẽ haberi ꝓ cõfeſſo.)debẽt
ĩtelligi ĩ caſu,ꝙ talis cõfeſſio ſibi noceret.ſi aũt ſibi ꝓdeſſet,
vt in actio.l.aql.tũc habet ꝓ negãte.no.Cy.ĩ d.§.qđ ſi actor.
& Ia.An.in dicto.c.2. ¶Et de ꝑdicta qõne qñ quis recuſat
reſpondere poſitionibus,plenè no.Cy.in dicto.§.ꝙ ſi actor.
18 ¶Vltimò quæro.pone, ꝙ †emptor cõuenit rei vẽdi.recuſat
iurare ĩ cã de calũnia. qa ſcit rẽ ꝑtinere ad actorẽ:& ſic ꝑdit
cauſã.an poterit agere de euictione:vel qđ ſit remediũ,ne ip
ſe cõtra cõſcientiã iuret.vel recurſum de euictione, non iu-
rãdo,nõ amittat. Spec.in dicto.§.fin.ver.quid ſi ẽptor.ponit
opi.& cõcludit,ꝙ debet denũciare vẽditori,ſi patet ſe mu-
nitũ aliqua exceptio. vel nõ.ff.de euict.l.ideoq;.ver.pe.facit
qđ

qđ no.in l.aq.§.cũ me abſente.ff.de neg.ge.ibi ẽt dicit ſpec.
ꝙ in cauſa criminali habet locum pœna huius.§.vt qui iura-
ae in tali cauſa recuſauerit:habeatur pro confeſſo, vt l.ſi con
19 feſ.ff.de cuſto.re.ibi etiam dicit,ꝙ†ſi quis ex voto teneretur
ad non iurandum:tamen non excuſabitur ab illo iuramẽto:
licèt quidam contra, vt ibi no.Cyn.in d.§.ꝙ ſi actor. in 6.q.

ADDITIO.

a ¶Iuramentum de veritate.Quod an pręſtetur poſt litem conteſt.an verò poſt ſententiam.Bart.in l.in actionibus.de in litem iuran.& Spec. de lit.conteſt.verſi.quid ſi omiſſa.

De dilationibus.

S V M M Æ.

1 *Dilatio quid ſit.Et quotuplex ſit.nu.2.*

QVIA poſt iuramentum de calumnia iudex
præfigit partibus terminum ad probandum.
Ideo de dilationibus concedendis,& mode-
randis per iudicem ponitur ſub hac rub.quæ
ita potuiſſet congruè collocari poſt titulum
de libelli oblatione:ſicut hic.¶Nam in libel
lo oblato datur dilatio ad deliberandũ, velit cedere,vel con
tendere,vt in Auth.offeratur.C.de lit.conteſt. ponderauit ta
men iurislator potius dilationes,quæ indulgentur ad indaga
tionem veritatis cauſæ principalis, q̃ alias, quæ tendunt ad
iudicii ordinationem.de quibus tamen proſequitur in illo ti
tulo:non de illis, quæ tendunt ad veritatem indagandàm.
1 ¶Primò quæro,quid eſt dilatio:†dic, ꝙ dilatio eſt facultas
cuiuſq; rei agendæ.ĩ.tempus moratũ à iudice, vel à lege,vel
à partibus.& ſic eſt dilatio iudicialis,de qua per totum illum
tit.in c.cum dilecti.de dolo,& contu.quædam legalis,de qua
in c.j.de elec.lib.6. & c. cum ſit Romana. & c. ex ratione.de
appel.& c.potuit.de loca.quædam conuentionalis. de qua in
l.magna.de contrahen. empt. & quædam arbitralis. de qua
2 in l.Celſus.ff.de arbit.¶Secundò quærit, † quot ſunt ſpecies
dilationum.dic,ꝙ multæ.nam quædam eſt dilatio citatoria.
de qua.ĩ.c.j.& c.ſi.Quædam eſt deliberatoria,vt ĩ.c. 2.& 3.
& dicta Auth.offeratur.Quædã recuſatoria, ſiue negatoria.
vt illa,quæ indulgetur ad opponẽdum dilatorias.ĩ.de excep.
c.paſtoralis.Quædam probatoria,de qua loquitur l.j.C. eo.
Quædam eſt dilatio allegatoria,quæ ſic dicitur; quia datur
ad allegandum.qđ fieri debet.C.de iudi.l.iudicis. Quædam
eſt dilatio expectatoria;quia datur ad expectandum. & hęc
quandoq; datur præſenti,vt in Auth.de fideiuſ.& C.vbi in rẽ
act.l.2.& s̃. vt lite non conteſt. c.qm̃.§. qđ ſi ſuper.qñq; ab-
ſenti,vt in l.properandum.§.& ſi quidẽ.C.de iudic.& Auth.
qui ſemel.C.quomodo, & qñ iudex. Quædã eſt dilatio iudi
catoria, ſic dicta;qa datur iudicatis,vt c.quò ad conſultatio
nem.de appel.& de re iudi.l.debitoribus. Quædam eſt dila-
tio appellatoria.Quædã appellationis perſecutoria.vt Auth.
hodie.C.de ſen.& c.ex ratione. de appel.de prædictis omni-
bus, & natura ipſarũ Cy.proſequitur.in l.j.C.eo.de probato
ria dicam.ĩ.c.2.& de his,& aliis ſpeciebus vide in Spec.eod.
titu.§.j.quarum multas poſuerat Hoſt.in ſumma eod.tit. §.j.

S V M M Æ.

1 *Terminus peremptorius nimis breuis præbet iuſtam cauſam appellandi.*
2 *Iudex non debet aſſignare terminum nimis breuem.*
3 *Citatio eſt de iuris ordine ſubſtantiali.*
4 *Defenſio aduerſus violentiam extraiudicialem,ſicut permiſſa eſt vnicuiq; iure naturali:ita & aduerſus violentiam iudicialem.*
5 *Citatio omnis,quæ per aliquod accidens ſecum affert notum impedimentum,non arctat citatum.*
6 *Iudex poteſt abbreuiare dilationes,vrgente neceſſitate.*
7 *Dilationes tres quando aſſignantur:an ſit neceſſe apponere dilatoriã.*
8 *Iudex quando moderatur dilationem,debet hoc facere expreſſa cauſa,quæ ſit vera,& iuſta.Et an poſſit omnes dilationes iure moderatas abbreuiare.nume.9.*

DIlecti. Si detur terminus nimis breuis pe
remptorius(vbi non ſubeſt neceſ-
ſitas)licitè appellatur.& ſunt duæ partes appella-
tionis.proſecutio,& ipſius commiſſio.¶Secunda ibi[qa ve-
1 rò.]¶Primò no.ꝙ nimis breuis terminus peremptorius prę
bet iuſtam cauſam appellandi.Requiritur ergo vtrumq;, ſci
licet ꝙ ſit nimis breuis: & ꝙ ſit peremptorius. ſola ergo pe-
remptorii aſſignatio prima vice facta non ſufficit ad appel-
landum.ſimiliter econuerſo dic.ſ.ſi terminus fuit multũ bre
uis, ſed non peremptorius, curia non daret literas.ita dicit
2 Io.An.¶Secundò not.†ꝙ non debet iudex aſſignare breuẽ.
In nimia enim celeritate præſumittur error, & deceptio. de
reſtit.in integ.c.tam ex literis. & de celeritate quandoq; lau
danda,qñq; vituperãda,vide iura allegata in c.fi.de elec.li.6.
3 ¶ Tertiò collige,†ꝙ citatioa eſt de iuris ordine.qđ intellige
a ſubſtantiali.circa qđ aduertendum,ꝙ in citatione conſiderã
tur duo.ſ.effectus, intentus,& ad ipſum perueniendi modus.
effectus intentus eſt ſcientia citati, & facultas deferen-
di.& hoc non videtur poſſe omitti,quando interueniat verè,
4 vel interpretatiuè. ¶†Sicut.n.iure naturæ vnicuiq; ꝑmiſſa ẽ
defenſio aduerſus violentiam extraiudicialem, vt ff. de inſti.
& iu.l.vt vim.& l.ſcientiam.§.qui cum aliter.ad l.Aquil. Sic
& aduerſus violentiam iudicialem,vt ff.de iniur.l. nec iuran-
tibus.de reſti.ſpo.c.conquerente. verùm quia omnis licitus
modus defendendi debet commenſurari modo offendendi,
qui intenditur,vt l.j.& ibi no.C.vnde vide vi.Idcirco in iudi-
cialibus licet iure naturæ cuilibet ſe defendere iudicialiter:
nõ iniuriis, & opprobriis.vt l.qſqs.C.de poſtu.Sed qa defen
ſio ſine ſcientia eſſe non poteſt:neceſſaria eſt omnino ſcien-
tia vera,vel interpretatiua.& cum princeps hoc non præce-
dente iudicat, ſubtrahit homini defenſionẽ iure naturæ con
ceſſam.qđ nõ poteſt facere princeps,vt Inſti.de iure na.gen.
& ci.§.ſed naturalia. Modus autem inducendi hanc ſcientiã
verè, vel interpretatiuè,eſt citatio.& ideò cũ inchoatur mo-
dus offendendi.i. per quem quis poſt offendi, ſtatim datur
poſſibilitas defendendi per citationem.& hoc eſt,qđ tex. di-
cit[omnium autem actionum inſtituẽdarum principium ab
eadem parte edicti proficiſcitur, quam prætor edixit.]ff.
de in ius vo.l.j.& Inſti.de pœ.te.li.§.vlt.¶ Ex quibus infero,
5 †ꝙ omnis citatio,quæ per aliquod accidens (maximè ipſius
citati)notum ſecum affert impedimentum, citatum non ar-
ctat.qa non poteſt parere effectum,propter quem eſt indu-
cta.ſ.facultas defenſionis.& ideò pro nõ facto habetur oĩno,
arg.ff.qđ cuiuſq; vni.no.l.j.§.& ſi quidem.C.de cura.fu.l.fin.
§.ſi autem teſtium.& eſt expreſſum.ff.qđ vi aut clã.l. aut qui
aliter.§.j.¶Illa ſunt verba Oldr.conſi.101.facit cle. paſtora
lis.de ſen.& re iud.de cuius facto Oldr.plenè ibi loquitur.
6 ¶Quartò no.†ꝙ vrgente neceſſitate, poteſt iudex abbreuia
re dilationes.puta vſq; ad menſem eſt commiſſa cauſa deci-
denda:debebit iudex dilationes ita abbreuiare:ꝙ terminum
inſtantiæ non excedant,no.in c.de cauſis.s̃.de offi.dele.& c.
fi.de iudi.& per Io.An.poſt Inn.ĩ.de teſti.vltra tertiam in 3.
4.& 5.q.vbi oĩno vide.¶Quintò no. ꝙ prius hic Papa man-
dat inquiri de nunciis appellationis,q̃ mandet reuocari attẽ
tata per iudicem à quo.qđ eſt verum,cum appellatur ab in-
terlocutoria.ſecus ſi à diffinitiua,vt no.ĩ.de teſti.c. ex parte
Adæ.& de iureiur.c.veniens. ¶Oppono.dicitur hic, ꝙ ap-
pellauerunt.quia timebant grauari.& ſic à futuro grauami-
ne.& per conſequens appellatio nullã,vt ĩ.de appel.c. vt de-
bitus.hic verò Papa illam appellationem recipit.ergo malè.
¶So. hic erant iam grauati in aſſignatione breuis termini.
& iſta ratione appellatum fuit.qa etiam in futurum grauari

7 timebant.facit qđ no.de appel.c.conſuluit.¶Quæro†quan-
do asſignanť tres dilationes:an ſit neceſſe apponere perēpt.
dicit,ꝙ non.de quo.5.q.2.in ſumma.& in Spe.de cita.§.viſo.
ver.ſic ergo.¶Quantū ergo ſpatium debeat continere vna-
quęq; dilatio,dicit ꝙ.30.dies.in Auth.de litig.§.omnem. col
la.8.vtrùm etiam iudex posſit illas tres dilationes in vna cita
tione cumulare.ſub diſtinctione dicit,ꝙ ſic,vt ĵ.de teſti.c.2.
8 & in Spec.de cita.§.2.¶Et no.hic vnam glo.† ꝙ quando iu-
dex moderatur dilationem:debet hoc facere,expreſſa cauſa,
quæ ſit vera,& iuſta:nec alterum ſolum ſufficeret,ſecundùm
9 Hoſt.¶†Et vtrùm iudex posſit omnes dilationes à iure mo
deratas abbreuiare,vel prorogare.vide Bar.in l.2.ff.de re iu
di.& Dy.in c.indultum.de re.iur.lib.6.&c.

ADDITIO.

a ¶Citatio eſt.adde Bal.in l.cum fratrem.ad fi.C.de his,quæ vt indig.

SVMMAE.

1 *Induciæ deliberatoriæ denegantur reo,quando per literas citatorias poteſt pleniſſimè inſtrui.& nu.7.*
2 *Deliberare poteſt quis ex tenore.*
3 *Iudex delegatus Papæ an poſſit citare per edicta: vel per nuncium. & an delegatus inferiorum.*
4 *Tenor reſcripti quandoq; mittitur in citatione: quandoq; tenor libelli.*
5 *Libellus an ſit neceſſe,ꝙ mittatur cum citatorio.*
6 *Citatio debet emanare à iudice.*
8 *Induciæ citatoriæ non requirunt cauſæ cognitionem:nec etiam deliberatoriæ.*
9 *Aſſerens ſe delegatum,ſi citat Titium per literas,vt compareat coram eo:an teneatur comparere:& an valeat eius proceſſus contra Titium.*
10 *Delegatus debet inſerere in citatione tenorem ſuæ delegationis.*
11 *Citatus ab ordinario an debeat comparere.*
12 *Ordinarius in ſuo territorio,& incolis eius,& in alijs generalem,& liberam habet adminiſtrationem.*
13 *Exemptus ſi citatur ab ordinario:an teneatur comparere,& allegare priuilegium ſuum.*
14 *Subditus omni reſpectu citatus ab ordinario tenetur ſemper cõparere:& ex quibus cauſis citatio ſit nulla.*
15 *Iudex ſecularis in citatione clerici exprimere debet cauſam,ſup qua fundetur eius iuriſdictio.*
16 *Procedi qualiter debeat contra abſentem legitimè citatum non comparentem.*
17 *Contumax poſtea veniens ad quos actus admittatur.*
18 *Induciæ deliberatoriæ an poſſint dari in criminali illi, qui plenè potuit inſtrui.*
19 *Libellus quare debeat offerri in iudicio. Et qualiter die feriata, numer.21.*
20 *Dilatio non debet dari ſine cauſæ cognitione. Et quare detur vna in cauſa ciuili.& plures in cauſa criminali.nu.24.*
22 *Dilationes,quæ dãtur ad probãdum,an ſint limitatæ.Et quot debeat iudex dare in cauſa ad probandum.nu.23.*
25 *Lex quare in ciuili conceſſit plures dilationes reo,ꝙ̃ actori: ſicut conceſſit in criminali.& nu.26.*
27 *Cauſæ cognitio an requiratur in prima,ſecũda,& alijs dilationibus. Et qualiter hic accipiatur cauſa ciuilis,& cauſa criminalis. numero 31.*
28 *Iudex ſi dedit ſecundam,& tertiam dilationem ſine cauſæ cognitione.an valeat.*
29 *Verbum,poteſt,iunctum cum negatiua neceſſitatem importat.*
30 *Dilatio,ꝙ non detur niſi vna in cauſa ciuili,quomodo intelligatur.*
32 *Pecuniaria cauſa dicitur tribus modis.*
33 *Capitalis cauſa ſumitur tribus modis.*
34 *Pœna pecuniaria, quæ deſcendit ex crimine, an connumeretur inter cauſas criminales:an inter pecuniarias.*
35 *Crimina priuata an accedant magis ad naturam cauſæ pecuniariæ:an capitalis.*
36 *Actor ſi habuit duas dilationes:& reus ſimiliter, qui non petit tertiam.an poterit actor in illa tertia dilatione probare de iure ſuo.*
37 *Reus ſi videt actorem velle vti beneficio tertiæ dilationis,& ei renũciat:vt ſi actor non vtatur,an poſſit inuito actore.*
38 *Dilatio vna in cauſa ciuili an erit communis actori,& reo.*
39 *Citatus,vt veniret ad reſpondendum libello,& ad omnes actus ſucceſſiuè vſq; ad ſententiam:comparuit,& reſpondit libello: an ſit citandus ad alios actus ſubſequentes.*
40 *Impedimentum in perſonam qualiter probetur.*

1 PRæterea. †Induciæ deliberatoriæ dene-
gãtur reo. quia per literas cita
torias plenè potuiſſet inſtrui. communis diuiſio. ſe
cunda ibi [q̃a igitur.]¶Primò no.de tenore reſcripti in lite
ris citatoriis inſerendo:vel aliàs non valeret citatio, ſecundũ
Io.qui hoc no.3.q.2.c.ſi epiſcopus.& Io.An. de illa materia
plenè no.ĵ.de accuſat.c.veniens.ſuper fi.vltimæ gl.¶Secũdò
2 no.†ꝙ ex tenore poteſt quis quandoq; deliberare.Et eſt rõ.
quia reſcriptum continere debet quaſi omnia, quæ libellus,
vt ŝ.de reſcrip.c.ſuper literis.cum ibi notatis.¶Tertiò no.ꝙ
3 iudex delegatus Papæ citat per literas:†vtrùm autem p edi-
cta,vel per nuncium.& q̃d de delegatis inferiorũ, vide plenè
per Cy.in Auth.qui ſemel.C.quomodo,& quando iudex. ibi
enim tractatur de citatione reali,vel verbali. & hæc verbalis
eſt multiplex.quandoq; enim fit per edicta.qñq; per literas:
vel per epiſtolam,vt hic.quandoq; per nũcium, de præſcrip.
30.vel 40.an.l.ſicut.& l.notisſimi.& ĵ.de app.c.cum parati.
qñq; per vocem præconis,vt dicta Auth.q ſemel.& C.de feriis.l.fi.qñq;
per ipſum iudicem in ſua perſona citantem. de
iudi.l.ſancimus.in fi.& qđ no.in l.3.C.qũo,& quando iudex.
4 ¶Quartò no.†ꝙ in citatione quandoq; mittitur totus tenor
5 reſcripti.qñq;,vt dicit gl.mittitur totus tenor libelli.†vtrùm
autem ſit neceſſe,ꝙ libellus mittatur cum citatorio,glo.hic,
dum dicit,ꝙ hoc eſt ad cautelam,ſentit,ꝙ non ſit neceſſariũ.
de quo plenè per Cyn.C.de litis conteſta.Auth.offeratur.
6 ¶Quintò not.†ꝙ citatio dēt emanare à iudice.nã ſine eius
iuſſu non dēt nuncius quem citare,vt l.neminem.C.de exhi.
7 re,& ibi per Cy.¶Sextò no.†ꝙ induciæ deliberatoriæ dene
gãtur ei,qui potuit per tenorẽ citationis inſtrui de detentio
ne actoris.& qui certus eſt,amplius certificari non debet, vt
ibi in fi.de act.empti.Nam ſuperfluis non debemus vti, vt l.
8 ſtipulatio.§.diuus.ff.vt leg.no.¶Septimò no.Io.An.†ꝙ indu
ciæ citatoriæ non requirunt cauſæ cognitionem.cum dentur
parte abſente,vt l.nec quicq̃.§.vbi decretum. de offi. præto.
& idẽ de deliberatoriis,quę augeri poſſunt,& diminui,vt pa
tet ex no.ŝ.de procura.c.dilectus, præparatorię verò, & inſtructoriæ
non dantur ſine cauſę cognitione.3.q.3.c.ſpatiũ.
§.à iudice.¶Octauò colligit etiam hic Io. An.ꝙ licèt iudex
delegatus non mittat reſcriptum apoſtolicum bullatum citato.ex
quo mittit tenorem,& non bullatum, comparere debet.de
hoc.ŝ.de offi.delega.c.cum in iure.¶Oppono ad fin.
c.vbi dicitur, ꝙ poſtquam potuit per tenorem reſcripti inſtrui,
denegatis induciis deliberatoriis procedendum eſt in
a cauſa.Et ſic innuit,ꝙ non ſit alius libellus offerendus a in cã.
¶Sed contra de Auth.offeratur.C.de litis conteſt.canonizata.3.q.3.
& ŝ.de lib.obl.c.j.Sol.nõ negat iſte tex.libellum of
ferendum poſt comparitionem.¶Et ideo ad text. dum dicit
[procedendum eſt potius.]&c.ſupple libello legitimè oblato,
lit.conteſt.& præſtito iur.ca.aliàs contradiceretc.ſanè.ŝ.
titu.proxim.ſecundùm Io.An.¶Expeditis notabilibus, re-
ſtat hic examinare apparatum vtilem Inn.& deinde gl. Inn.
enim tractat,qñ quis teneatur citatus coram iudice compa-
rere.& primò in delegato.ſecundò in ordinario.tertiò quali
ter procedatur contra abſentem legitimè citatum. quartò,
quando,& ad quos actus contumax poſtea veniens admitta
tur. & ſic expediam eius apparatum per quatuor principa-
les quæſtiones.Apparatum etiam gl.quæ tractat de induciis
conce-

concedendis actori,& reo,vel etiam denegandis, expediam
per 9.alias quæſtiones.& ſic erunt.13.¶Primò ergo quæro.
9 †quidam aſſerens ſe delegatum Papæ citat me per literas,vt
compareaт coram eo:an tenear comparere? an valeat eius
proceſſus contra me? ¶Ex dictis in hoc confusè relatis p
Io.An.breuiter ſic diſtingue.aut in rei veritate iſte non erat
delegatus(vt dicebat.)aut erat delegatus.primo caſu non va
let,qđ facit contra me abſentem,& non cõparentem.nec mi
rum, q̃a non valet qđ faceret contra me præſentem,& tacen
tem:& ſi expreſsè pronunciaret ſe iudicem competẽtem. q̃a
in eo taciturnitas,& etiam expreſſus conſenſus,& eius inter-
locutio non ſufficiunt ad inducendã iuriſdictionem,vbi non
eſt,vt l.priuatorum cõſenſus.C.de iuriſ.om.iudi.& hoc tenet
10 Cy.in l.ex quacunq;.in 10.q.ff.ſi quis in ius vo.non ierit. † ſe
cundo caſu quando erat in rei veritate delegatus.& ſubſtin-
gue.aut tranſmittit tenorem ſuæ delegationis:& tenebiť cõ-
parere,vt hic,& dixi.ŝ.in 8.notabili.aut non inſeruit in cita-
tione tenorem ſuæ delegationis.nec cauſam asſignauit,qua-
re ſupra eum habet iuriſdictionem.& non tenetur compare-
re: nec põt dici contumax,quantuncũq; ille eſſet delegatus.
ff.ſi quis caut.l.ſi ſeruus.& l.quoties. & l.vlti.C. ne de ſta.de-
func.de quo.ŝ.de officio deleg.c.prudentiam.in glo.2.Sed di
ces per talem aſſertionẽ citantis citatus potuit dubitare, an
ipſe eſſet iudex,vel non:ergo debuit in dubio comparere, vt
ff.de iudi.l.ſi quis ex aliena.Sol.ibi ex parte iudicis affirman
tis.ſed habere iuriſdictionem erat præſumptio; quia præerat
iuriſdictioni ordinarię. pro qua generaliter pſumitur in ſuo
territorio.Sed in delegato ceſſat illa præſumptio:niſi oſtẽdat
literas ſuæ iuriſdictionis prima facie validas,quæ faciant præ
ſumptionem pro eo.ff. de car.edic.l.3.§.cauſæ. & hæc vera,
niſi eſſet delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, vt eſt delega
tus miſſus in prouinciam.Iſti enim ſufficit, qđ publicè faciat
fidem,etiam ſi ſingulis non det literas ſubdelegationis.ff. de
inſt.act.l.ſed ſi pupillus.§.proſcribere.¶Item in legato de la
tere.qđ dic,vt ŝ.de offi.delega. c.cũ in ius.& hoc de legato.
11 ¶†Secundò quæro de ordinario citante: an citatus ſemper
debeat comparere. reſpondeo,diſtinguendo quatuor caſus.
nam quandoq; citat prorſus non ſubditum.qñq; exẽptum.
quandoq; ſuum ſubditum, habentem tamen beneficium de
clinandi forum:vt ſunt ſcholares.quandoq; ſubditum omni
reſpectu.i.ſine beneficio declinandi.primo caſu, quando ci-
tat prorſus nõ ſubditum:tunc aut citat ipſum ſine cauſa: aut
expreſſa cauſa:quæ facit ipſum iudicem, fortè ratione con-
tractus,vel delicti.ſi ſine cauſa,non tenetur,vt l.extra territo
rium.de iuriſ.omnium iudi.& c.vt animarum. de conſti.li.6.
¶Si autem citat expreſſa cauſa,quæ reddit ipſum iudicẽ: &
tunc aut illa cauſa eſt vera:& tenet proceſſus,etiam in abſen-
tia habitus, iuxta formam traditam in curia Romana. §.cõ
trahentes.de foro compet.lib.6.¶Si autem illa cauſa nõ eſt
vera(puta ſponte litigauit coram eo non errans:nec in facto
nec in iure.)& valebit proceſſus,& ſententia contra eum, &
& erit per ſuum ordinarium exequenda,vt patet ex no.ŝ. de
foro compe.c.poſtulaſti.¶Si verò de hoc dubitatur, vtrùm
litigauerit per errorem,vel ex certa ſcientia.Spec.in perſona
perita præſumit ſcientiam.In ſimplice prę ſumit ignorantiã,
vt ipſe.no.in tit.de compe.iudi.adi §.j.ver.ſed nunquid præ-
ſumitur.Bar.idem ſentit,niſi iudex pronunciaſſet ſe iudicem
competentem:tunc enim illa ſententia facit ius. nec poſtea
poſſet dubitari,vel in dubium reuocari de errore, vel proro-
gatione termini.& hoc verum,vt dixi,cum ordinarius ex cau
ſa non vera proceſſit contra præſentem: Si verò non ſubdi-
tus coram eo citatus ex cauſa,quæ reddit ipſum iudicem(li-
cèt falſa)non comparuit.& ſic in eius abſentia iudex proceſ-
ſit:an proceſſus valeat, dubitatur.dic ergo, quòd aut citatio
eum apprehendit in territorio iudicis:aut extra. primo caſu
quando in territorio iudicis apprehendit eum citatio:tunc ſi
talis erat cauſa,in qua poterat li.non conteſta.procedi,vale-
bit proceſſus,& ſententia contra eum. Et pone in depoſito,
& excommunicato.& hoc propter fundamentum citationis
factæ intra territorium,& ex iuſta cauſa:licèt falſa in effectu.
Si verò citatio non apprehẽdit eum.ĵ.territorium.ſed extra.
& tunc aut non comparuit,aut comparuit,& deinde contu-
maciter receſſit:aut non contumaciter,ſed eius iudicium de
clinauerit:aut ſponte litigauit. ¶Primo caſu quando nullo
modo comparuit:tunc non tenebit,ſcilicet contra eum, pro
ceſſus,vel mulcta,vt l.non videtur.ff.de iudiciis.¶Secũdo ca
ſu quando venit,& contumax receſſit.& tunc tenebit proceſ
ſus,mulcta,& excommunicatio.licèt cauſa, propter quã ille
ptendit ſe iudicem,nõ ſit vera.imputet enim ſibi,ꝙ exceptio
nem non oppoſuit:de qua ipſe idem iudex cognouiſſet: vtrũ
eſſet iudex,vel nõ,vt ŝ.de reſcrip.c.ſuper literis. & quod ibi
p Io.An.in vlt.glo.ver.quærit Inn.Sed poſſes hic inſtare,& di
cere.cum ſupra dictum ſit,ꝙ ſi ille,qui procedit tanquã de-
legatus, cum non ſit,etiam parte præſente, non valet. quare
non dicimus ita in ordinario procedente contra non ſubdi-
tum ex cauſa falſa:ꝙ eius proceſſus non teneat?Reſpõdet In
no.ꝙ iuriſdictio delegata hẽt limitatos,& certos fines, quos
tranſgredi non valet.de reſcrip.c.cum dilectus.de offic. dele
12 ga.c.P.g.¶†Sed ordinarius in ſuo territorio,& incolis eius,
& in aliis generalẽ,& liberam habet adminiſtrationem.& iõ
q̃dq̃d,facit cõtra eos,quos in ſuo territorio inuenit,ſiue ſint
incolæ,ſiue extranei,totum tenet prima facie. Et eſt alia rõ,
ſecundùm Hoſt.quia iuriſdictio ordinaria eſt fauorabilis: de
legata autem odioſa.de reg.iur.c.odia.lib.6. ¶Tertio caſu
quando comparuit,& eius iudicium declinauit ea ratione,ꝙ
ibi nõ contraxit, vel deliquit.(& ſic nõ eſt de eius iuriſdictio
ne.)tunc vtrùm iudex de illa exceptione cognoſcere valeat.
& ſi valet,cum concernat negocium principale:vtrùm reſer-
uabit poſt lit.conteſt.vel ante.cum ſit oppoſita ad declinan-
dum forũ?dic vt no.Cy.in d.l.ex quacunq; in 12.q.ſe.& ſeq.
& ibi etiam per Bar.& plenè dixi in repetitione c. poſtulaſti.
de foro compe.in prima q̃ne.¶Quarto,& vltimo caſu quã
do ſpõte litigauit.& tunc valet proceſſus, vt dixi ŝ.& hoc de
hoc primo membro principali,quãdo ordinarius citat pror
ſus non ſubditum.¶Secundum principale membrum in or-
13 dinario eſt,†quando citat exemptum:tunc an teneatur com
parere,& allegare priuilegium ſuum.& ſi non veniat, teneat
proceſſus contra eum.dicit Cy.ꝙ aut ſunt ipſo iure exempti.
& immediatè ſubiecti alii iudici.& tunc ſi quidem hoc ſit no
torium:& non tenetur venire.nec tunc teneat proceſſus. aut
non ſunt ipſo iure exempti(vt viduæ,pupilli, & miſerabiles p
ſonę,quæ non ſunt ipſo iure immunes: ſed habent facultatẽ
ſe ſubtrahẽdi.) & iſti debent venire, & proponere ſuum ius:
aliàs tenet proceſſus.& hoc eſt,qđ dicit lex,ꝙ legatus, q habet
ius reuocandi domum, tenetur venire.quia ipſo iure ſibi
hoc priuilegium non competit,vt l.ſi quis ex.in fi.ff. de iudi.
pone etiam exemplum in ſcholari,qui habet tres iudices,Po
teſtatem,epiſcopum, & rectorem,vt in Auth.habita.C. ne fi
lius pro pa.Si enim citatus corã altero ex prædictis non cõ-
paret,mulctari poterit,& procedi contra ipſum.& iſtud exẽ
plũ ponit Bar.in d.l.ex quacunq;.qui approbat,qđ prædictũ
eſt, & allegat Inn.de verb.ſigni.c.ex parte.& Bal.in d.l.gene
raliter.vbi infert ex pdictis.ꝙ proceſſus iudicis ſecularis cõ-
tra clericum non comparentem coram eo non tenet.q̃a cle-
ricus ipſo iure exemptus eſt ab eius iuriſdictione. ſuper quo
vide, qđ dixi.ŝ.de foro compe.c.nullus.per illa ſit declaratũ
etiam tertium membrum:qđ ſit,cum ordinarius citat ſubdi-
14 tum:qui tamen poterat declinare forum.¶†Quartum mem
brum eſt, cum citat ſubditum omni reſpectu, qui nullo mo-
do poterat declinare eius forum.tunc vtrùm ſemper debeat
competere.dicẽdum eſt regulariter,ꝙ ſic.fallit, ſi citatio eſt
nulla.qđ contingit ex multis cauſis.qđ no.3.q.2.c.ſi q̃s eps.
vbi glo.magna.cuius effectum Inno.reaſſumpſit hic notabili
ter.¶Ex cuius dictis ita diſtingue.Nam quandoq; citat ſub-
ditum

ditum ſuper cauſa,quæ non poteſt eſſe de eius iuriſdictione.
vt ſi iudex laicus citat ſubditum , ꝙ compareat reſponſurus
ſuper re ſpirituali:& non valet citatio,vt c.decernimus. de iu
diciis.& de ordine cogni.c.tuam.¶Quandoq; citat eum ſu-
per cauſa iuriſdictionis ſuæ:& tunc aut in citatione exprimi-
tur,per qđ poteſt cōpetere citato exceptio declinatoria fo-
ri.vt ſi citatur,ꝙ compareat reſponſurus militi alterius nego
cia,procuranti:vel excommunicato:vel eſſet citatus de illis ꝑ
ſonis,quæ poſſunt iudicium declinare.de quibus in l.j.& 2.ff.
de in ius voc.& non tenetur iſtis caſibus comparere.¶Idem
ſi citatur ſuper re,de qua non poteſt eſſe. vt de Sole,& Luna.
ff.de iudi.l.non quemadmodum.¶ Idem ſi exprimat locum
inhoneſtū:vbi citat eum.ff.de arbi.l.ſi cum dies.§. ſi arbiter.
¶Et generaliter dicit Inn.vbicunq; in citatione ponitur ali-
quod iniuſtum:vel inhoneſtum.vel ſi nō ſit turpe,vel iniuſtū:
eſt tamen tale,qđ exprimitur:ꝙ certum eſt,ꝙ contra eum, q
agit,competit exceptio declinatoria iudicii , vt in prædictis
exemplis.& ſi vocetur ſpoliatus,ꝙ veniat reſponſurus ſpolia
tori in cauſa ciuili.de reſtitu.ſpo.c.frequens.lib.6. ¶Si verò
in citatione non exprimatur talis cauſa:tunc aut notoriū iu-
dici,& aduerſario competere except.reo.vt ſi citatur , ꝙ ve-
niat ad locū ſibi notoriè non tutū.& non valet citatio. vt cle.
paſtoralis.§.ſanè.de ſent.& re iudic.& s̃.vt lite non conteſt.
c.accedens.j.& ibi tetigi.aut excep.reo competens nō eſt no
toria.& tunc,poſtquam nullum turpe exprimitur in citatio-
ne:nec ſubeſt cauſa,quare præsētiam iudicis adire non poſ-
ſit:tunc ire tenetur allegaturus iura,& priuilegium ſuum : &
niſi iuerit , poterit mulctari: quis ſi iuiſſet,exceptione legiti-
ma potuiſſet ſe tueri.ff.ſi q̃s ius di.l.j.¶Sed cōtra ſupradicta
poſſes inſtare,& dicere,ꝙ ſemper debeat comparere , etiam
in prædictis caſibus,quādo in citatione aliquid exprimitur:
per qđ pateat competere exceptionem declinatoriam.Nam
b vix b vnquam poterit continere citatio aliquid iniuſtū. qđ nō
poſſit excuſationem,& dubitationem habere.vt verbi gratia
citatus eſt dominus,reſpōſurus ſeruo ſuo:vel filius patri.cer
tis enim ex cauſis poteſt eſſe inter eos iudicium,vt no.in l.lis
nulla.& l.vix certis.ff.de iudi.¶Et idē eſt reperire in aliis ex
ceptionibus propoſitis.ad hoc reſpondet notabiliter Inn.ꝙ
ex quò illicitum eſt iniuſtum,poſuit in citatione:niſi adiiciat
cauſam,& excuſationem illius iniuſti.& prima facie ire non
tenetur. ¶Et per iſtud apparet verū eſſe,qđ dixi ſupra in or
dinario citante prorſus non ſubditum,non expreſſa cauſa:&
in iudice laico citante clericum,ꝙ venire non tenētur.¶ Nā
licèt poſſint eſſe caſus,in quibus poſſit eſſe dubium , an co-
gnoſcere poſſit.tamen quia talis caſus eſt aduentitius, & ſin
15 gularis:non debet inſpici.ff.qui & à qui.l.Iul.†debet ergo iu
dex ſecularis in citatione clerici exprimere cauſam, ſup qua
fundetur eius iuriſdictio.puta , ꝙ ſit cauſa feudalis. & iudex
non ſuus,cum citat extraneum,debet exprimere, ꝙ contra-
xit in ſuo territorio:vel reſpōdere tenetur alia ratione.¶Idē
ſi citatio fiat die feriato.debet enim exprimi,ꝙ eſt talis cau-
ſa,in qua procedi poteſt:aliàs citatio non arctabit citatum,
habentem pro ſe ius generale,& cōmune, ſuper quo fundat
citationem ſuam.& ita no.etiam Cy.in d.l.ex quacunq; in 9.
q.¶Iterum poſſes opponere ex eo,qđ dictum eſt.s̃.de ſcho
lari:qui citatus ab altero ex tribus ſuis iudicibus ire tenetur.
vt dixi.& ſi non vadit,tenet proceſſus:& tamen poſſit(com-
parendo)eius iudicium declinare.ergo ſi non comparuit: nō
videtur tenere proceſſus,quaſi non comparendo videat vel-
le eius iudicium declinare,vt dixi.s̃.ſecundùm Inn.¶ So. di-
cit Bar.in dicta.l.ex quacunq;.ꝙ dictum Inn.debet intelligi,
vbi citatio ex tali expreſſione redderetur nulla. qđ nō eſt in
caſu prædicto,cum citatur ille,qui citari poteſt:qa donec cō
pareat coram iudice,& dicat ſe declinare:ius declinandi nul
lum habet effectum.& hoc apparet in dicta Auth. habita. cū
ſimi.ſecundùm eum,qui allegat Cy.in dicta Auth. generali-
ter.quæ ſol.non eſt multum clara.qa etiam in quibuſdā exē-
plis ſupra relatis apparet,ꝙ iudex,q citat,eſt iudex: niſi eius
iuriſdictio declinetur,vt in milite procuratore.¶ In excom-
municato agēte,& ſpoliatore agēte ex certis actis, in quibus
apparet,ꝙ citatus ad eorum inſtantiam comparere corā ꝓ-
prio iudice non tenetur.& tamen iuriſdictio eſt fundata : niſi
excommunicatio declinetur:& non comparitio habetur pro
declinatione,ſecundùm Inno. vt prædixi.quare ergo non ita
16 in ſcholare,ſecundùm Bar.Cogita.¶ † Tertiò principaliter
quæro,qualiter contra abſentem legitimè citatum,non com
c parentem procedatur.cReſpondeo,ꝙ longa eſt materia. qa
aut abeſt ante litis conteſta.aut poſt.& ſi ante, cōuenit actio
ne reali,aut perſonali, aut miſta.& ſi poſt,aut liquet de cau-
ſa,aut non.quæ proſequere,vt le.& no.s̃.vt lite non conteſt.
c.qm̃ frequenter.§.in aliis.& c.ꝓut.de dolo,& contu.C.qūo,
& quando iudex.l.conſentaneum.& Auth.qui ſemel.¶Quar
17 tò quæro principaliter†ad quos actus contumax poſtea ve
niens admittitur. dic,ꝙ aut veniens poſtea allegat dolum ad
uerſarii(qa petiit fortè debitum iam ſolutum.vel alia ratio-
ne ſciebat ſibi non competere actionem.) & tūc aut ille con
tumax comparuit ante ſententiam cōtra eum latam, aut po
ſtea.primo caſu,quando ante , dico,ꝙ reuocatur omnis miſ
ſio in poſſeſſionem facta propter contumaciam. & ſi miſſus
excipiat.tu fuiſti in dolo,petēdo, qđ non debebas.ff.de pec.
l.eo tempore.in prin.imo plus.qa ſi ille , qui contumax fuit,
appellat miſſum propria auctoritate:non debebit tali miſſo
expulſo ſuccurri: nec habebit beneficiū illius tituli, ne vis fi.
ei.vt l.j.§.hæc verba.& hoc per dictam l.eo tempore. ¶Si ve
rò miſſus comparuit poſt ſententiam contra eum latam(qa
fortè erat cauſa,in qua poterat procedi lite non conteſt. vel
contracta fuit contumacia poſt litis conteſt.) tunc vtrùm po
ſtea veniens,& allegans dolum aduerſarii audiatur.Et Inno.
ſentit hic,ꝙ nō debeat audiri:quia poſtquam fuit cōtumax,
proceſſus contra eum habitus valet,ac ſi fuiſſet præſens. quo
caſu(ſcilicet ſi fuiſſet pn̄s) ſententia contra eū lata non poſſit
retractari per obiectum exceptionis perempto. quantūcūq;
aduerſario eſſet nota.¶Et in hoc reſidet Io.An. qđ an ſit ve-
rum.dic,vt legitur, & no.per Cyn.in l.j.C.de condic. inde. &
l.ſi prætor.§.Marcellus.ff.de iudi.qui.§.fortiter facit contra
iſtud dictum Inn.qa ibi ſentētia lata contra abſentē ex falſis
allegationibus partis præſentis eſt ipſo iure nulla , vt ibi per
Bar.¶ Quandoq; poſtea veniens non allegat aliquem dolū,
vel fraudem aduerſarii:ſed ſimpliciter petit ſe admitti ad de
fenſionem cauſæ. hoc caſu Inn.credidit talem reg.ꝙ admitti
debeat ad proſecutionē cauſæ in eo ſtatu,in quo deberet ad-
mitti,ſi contumax non fuiſſet,ſed præſens;qa contumacia fa
cit eum haberi pro præſente,vt in c.In nomine Domini.j̃.de
teſti.& per hoc infert,ꝙ ſi ſit cauſa,in qua poteſt procedi li-
te non conteſta. puta apud elect.vel alia.& abſenti contuma
citer competebat declinatoria fori:ſi iudex procedere incœ
pit in cauſa,& contumax poſtea comparuit,non poterit illā
declinatoriam opponere:ſicut non poſſet,ſi præſens proceſ-
ſiſſet.¶Et quod dictum eſt in declinatoriis, idem dicit in di
latoriis,& peremptoriis:vt tandiu eis gaudeat qui abfuit cō
tumaciter,quamdiu eis poſſet gaudere,ſi contumax nō fuiſ-
ſet. ſed poſtea nō:tum quia reputatur fuiſſe præſens, vt dixi.
tum quia non debet eſſe melioris conditionis cōtumax, quā
obediens.de poſtu.c.j.vnde lata contra eum ſententia , non
poterit opponere peremptoriam.C.ſententiam re.non poſſ.
l.j.¶Item publicatis atteſtationibus aduerſarii , non poterit
producere teſtes ſuper articulis directè contrariis.vt cle.fin.
eo.tit.reaſſumet igitur cauſam in eo ſtatu,in quo eā reperit.
quod eſt no.dignum.remittit Hoſt.ad no.in c.j.de elec. lib.6.
& optimè eo. tit.c.vbi periculū.§.ſanè ſi aliquis.&c.¶Quin-
tò quæro, & ingredior gl. Bar.qa apparatus Inn. eſt vtiliter
18 declaratus.quæro ergo†vtrùm illud, quod hic dicitur in ciui
li(ꝙ illi,qui plenè potuit inſtrui in ciuili,non ſint dandæ indu
ciæ deliberatoriæ.)habeat locū in criminali.gl.magna ī prin.
dicit,

dicit,ꝙ in citatorio ſunt omnia exprimenda:quæ reo obiiciū
tur.5.q.2.c.ſi primates.& hoc caſu poteſt habere locum , qđ
dicit Io.3.q.2.in ſumma.ꝙ in criminali nō dantur delibera-
torię aliæ dabūtur,vt no.2.q.8.c.præſcripta.de quo ꝑ Hoſt.
in ſumma.eo.tit.§.j.ver.aliæ deliberatorię.Et vide circa hoc,
qđ no.in l.in crimine.ff.de adul.& l.inter.de publi.iudi.tranſ
miſſio igitur tenore libelli facit,vt deliberatoriæ non dentur
reo poſtea venienti,vt dixi:nec etiam in ciuili, vt in illa gl. &
19 in Spec.de citati.ſuper verſi.viſo.ad fi.¶† Aduertendum ta-
men,ꝙ licèt oblatio libelli extra iudiciū facta , ſufficiat ad
denegandas deliberatorias:non tamen ad ferendam ſenten-
tiam.imò erit neceſſe,ꝙ libellus in iudicio interim offeratur
parti.C.de lit.conteſt.l.vna.& Auth.offerat.¶Libellus enim
20 datur cum dilatione,vt in Auth.offeratur.† dilatio verò non
ſine cauſę cognitione,vt l.à procedente.C. de dila.ergo non
à iudice ꝓcedente. Nec obſtat l.miles.§.ſexaginta.de adul.
21 vbi dicit, † ꝙ die feriato poteſt dari libellus:dqa intelligitur
d de oblatione,quæ fit parti.remittit Hoſt.ad ſummam de lib.
ob.§.vtrùm libellus.ver.libellus autem ad hoc.breuiter de iu
diciis dilatoriis.¶Sunt & aliæ induciæ,videlicet citatoriæ,re
ſtitutoriæ,præparatorię,indicatorię,& ſimiles.de quibus.3.
q.2.in ſumma.de his,& 20.aliis ſpeciebus vide in Spe.eo.tit.
§.j.& per Hoſt.in ſumma.eo.tit.§.j.¶Sextò quæro de indu-
ciis,ſiue dilationibus probatoriis:de quibus iſta gl. proſeq-
tur ibi.Itē dātur dilationes gratia teſtiū, & cet. quærit ergo :
22 †vtrùm iſtæ dilationes, quę dantur ad probandum,ſunt limi
tatæ.reſpondet,ꝙ non,ſed relinquuntur iudicis arbitrio.
¶Fallit in illis dilationibus,de quibus loquitur l.j.C.eo.& 3.
q.3.§.ſpatium.iſtas enim nō poteſt iudex prolongare:ſed be
ne abbreuiare.qđ vtrùm generaliter ſit verū,videlicet ꝙ ter-
minum iuris iudex poſſit minuere,vel non.vide per Dyn, in
c.indultū.de reg.iur.li.6.& l.2. ff.de re iudi. per Bar. & Ber.
j̃.de ap.c.cum ſit Romana.de illis tn̄.8.vel.9.menſibus,de q
bus loquit̃ dicta l.j.vide qđ no.Io.An. poſt Inn.j̃. de teſti. c.
vltra tertiam.circa hoc dicas , ꝙ quandoq; datur dilatio ad
procedendum.vt ad producendum teſtes,inſtrumenta,& ſi-
milia.& illa eſt in arbitrio iudicis;cum ſit intra proceſſum.&
ſic intelligitur l.ſiue pars.C.de dilat.& hoc eſt,qđ dicit l.ꝙ in
uito iudice nullus poteſt protelare litem,vt l.properandum.
in prin.de iud.¶Quandoq; datur dilatio ad terminum inſtā
tiæ.& illa non eſt in arbitrio iudicis:licèt terminus cauſæ ſic.
vt l.mancipiorum.de ope.liber. Nec poteſt iudex iſtum au-
gere,vel minuere.in Auth.de appel, & inter quæ tempora.§.
j.colla.3.hoc no.Guli.in dicta l.fi.& vide qđ dixi. s̃. de iudi.
23 c.venerabilis.¶Septimò quæro.†quot dilationes ad proban
dum debet iudex dare in cauſa.dicit glo.ꝙ in cauſis pecunia
riis datur vna dilatio tantùm.& illa ſine cauſæ cognitione. in
criminalibus verò cauſis dantur duæ actori,& tres reo,l. fin.
24 ff.de fer.¶Circa hæc incidenter quæro. †quare in cauſa ciui
li dat̃ vna.& in criminali plures?nā videret,ꝙ plures in ciui-
li.qa inſtantia eſt ꝓlixior, ſcilicet triēnii:& ī criminali biēnii,
vt l.properandum.de iudi.& l.2.C.vt j̃.certum tempus. vn-
de reſpectu prolixioris,& breuioris inſtantiæ videtur,ꝙ de-
beant breuiores,& maiores dilationes concedi,arg.no.in c.
de cauſis.de offi.deleg.Reſpondet Guli. de Cug.in dicta l.fi.
ꝙ hoc contingit,qa cauſæ ciuilis proceſſus impeditur ꝓpter
multas occupationes,& impedimenta imminentia, arg.ff.ex
qui.cau.ma.l.ab hoſtibus.§.j.& l.ait prætor.Sed in cauſa cri-
minali noluit hoc attendere.in qua agitur de capite:vnde nō
debet propter aliquod retardari,arg.ff.de iniur.l.prætor edi
25 xit.§.j.& l.item exigit.de dolo,& contu. ¶†Vlterius etiam
quæro.in ciuili non conceſſit lex plures dilationes reo,quàm
actori:ſicut conceſſit in criminali,vt dicta l.fi. reſpondeo,qa
ciuiles non ſunt magni ponderis:vnde lex cōſiderauit æqua
litatem,quæ eſt in iudiciis attendenda,vt l.fi.C.de fruc. & li.
expen.& l.in ſacris.C.de prox.ſacr.ſcr .lib.12.¶Sed in cau-
ſa capitali eſt magnū pōdus.Ideo lex conſiderauit magis ar
duitatem cauſæ,quàm æqualitatem iudicii. Item qa melius
eſt nocentem, &c.ff.de pœnis.l. abſentem. ſecundùm Guli.
¶Sed illæ rationes non videntur vrgere. quia idem periculū
imminet accuſatori,ſi nō probauerit.ſcilicet pœnæ talionis.
vt l.fin.C.de accuſ. cum ſimi.¶Sed reſponde.ꝙ lex non con-
ſiderauit fauorem accuſatoris:nec periculum ſibi imminēs.
quia voluntariè hoc facit reus,non inuitus trahitur. non mi-
rum ergo,ſi iura magis fauent illis,qui neceſſariò actum ge-
runt,quàm illis,qui vltra ſe offerunt,vt l.ſi fideiuſſor. §.ſi ne-
ceſſaria.ff.qui ſatiſda.cogan.& quod no.Inno.in c.cum inter
priorem.de excep.vbi differentia de reo voluntario,& neceſ
ſario.Et aduertendum,ꝙ illa differentia in dilationibus inter
cauſas ciuiles,,& criminales habet locum in dilationibus ꝓ-
batoriis.ſecus in expectatoriis.quia in illis ſeruatur æquali-
tas,vt l.inter accuſatorem.de publi.iudi.& ſic intelligit lex.
quæ dicit,in criminalibus proceditur ſecundùm morem iudi
ciorum,vt l.abſentem.ff.de pœnis.Intelligitur enim reſpectu
formæ,& ordinis iudiciarii:non reſpectu dilationum,quę dā
tur ad probandum.¶Item etiam aduertēdum.qa vna lex vr̃
dicere,ꝙ in criminali nulla debet dari dilatio,vt l.in crimine
ff.de adulter.quidam dicunt ſpeciale propter eius immunita
tem.¶Alii leges legibus concordantes dicunt, illam debere
intelligi ſecundùm quod dicitur in dicta l.fi.videlicet ꝙ nul-
la ordinetur(vt ibi)niſi cum cauſæ cognitione cōcedēda eſt,
ſicut in aliis.& abſurdum eſſet ſentire contrarium, cum ꝓba
tiones exigantur,& fiant in eo crimine,ſicut in aliis , vt C.de
adulte.l.ſi qui.& l.fin.& dic per Bar.in dicta l. in crimine.
¶Aduertēdum etiam ad duas leges:quarum vna dicit,quòd
nulla dilatio danda eſt actori,vel reo,vt l.cum à nobis. C.de
dila.¶Alia lex,quæ dicit,ꝙ nulla dilatio eſt danda actori, vt
l.petendæ.C.de tempo.in integ.reſti.¶So.illa.l.cum à nobis.
loquitur,cum aditur princeps per conſultationem. quo caſu
ideò nulla dilatio datur.qa ad ea remittendum negociū ple-
nè,vt l.2.C.de rela.¶Alia verò l.ſcilicet.l.petendæ.loquitur,
cum tempora inſtantiæ non patiuntur dilationē dari.& erat,
quod imputaretur actori,quare ſe arctauit.quo caſu ſibi di-
latio denegatur,vt ibi.Idem etiam ſi tempus inſtantiæ patia-
tur,ſi actor traxit reum coram extraordinario iudice per re-
ſcriptum.quo caſu non eſt actori dilatio concedenda , vt l.ſi
quando.C.eod. tit.in ſumma ergo redige.ꝙ regulariter obti
net,qđ dicitur in d.l.fi.& iſta gl.vt vna dilatio probatoria de
tur in ciuili:in criminali duæ accuſatori,& tres reo,fallit in l.
cum à nobis.& l.petendæ & l.ſi quando.præalleg.¶Octauò
26 quæro.gl.†dicit,ꝙ in ciuilibus datur vna dilatio.quid ergo ſi
fuit impeditus in prima:an habebit ſecundam?ſi in ſecunda:
nunquid tertiam.& ſic deinceps.videtur ꝙ non debeat dari,
niſi vna:quia aliàs non eſſet differentia inter ciuilem , & cri-
minalem.quod vult dicta l.fin.Reſpon.quòd habebit ſecun-
dam,tertiam,& quartam,etiā in ciuili.& ſi dicatur,ergo idē,
qđ in criminali.Reſpon.non eſt ita.qa in criminali datur ſe-
cunda,& tertia ſine cauſæ cognitione:ſecus in ciuili. & ita di
27 cit Bar.in d.l.fi.¶†Sed quæ cauſæ cognitio in prima,ſecūda,
& aliis requiratur.attende,nam prima requirit triplicē cau-
ſæ cognitionem.prima eſt,vt iudex videat,an petatur animo
differēdi litem.& tunc eā non concedat,vt l.ſatis.C. de fal.&
l.fin.C.de ordi.iudi.¶Secundò,ꝙ petatur ſuper eo , qđ facit
ad cauſam. Sup impertinēti enim dilatio non conceditur, vt
l.ad probationem.C.de probat.& c.cum contingat. de offic.
deleg.¶Tertiò quòd moderetur ſecundùm diſtantiam loco
rum,& cauſæ qualitates,vt in illa glo.¶In ſecunda , & tertia
etiam requiruntur.& etiam quartum,ſcilicet probatio impe
dimenti,vt l.oratione.ff.de feriis.¶In hoc tamen eſt diligen-
ter aduertendum.qa in eo tantùm , ꝙ fuit impeditus in pri-
ma,debet reſtaurari in ſecunda , & ſic in tertia. verbi gratia
omnes teſtes facit iurare,ſolùm vnum non potuit habere:ſe-
cunda dilatio dabitur ſolùm ad illū teſtem producendū,vt l.
admonēdi.ff.de iureiurā.ibi[quibus ſolis vſurus eſt.]&c.
¶Iterum

¶Idem in tempore, ſi doceat ſe impeditum ſolùm in diebus
duobus vltimis, petet ſecundã dilationem ad illos duos dies,
& nõ vltra.& hoc de rigore.de æquitate videtur tenere Spe.
ꝙ ad ſecundam propter impedimentum in prima ſimplici-
ter admittatur in titu.de dila.§.j.& hoc not.Bar.in d.l.fi. Eſt
etiam iuſta cauſa concedendi ſecundam,ſi prima non fuit in
tegra.vt no.Doc.in l.vltra tertiã.de teſti.quod Bar. non apꝓ
28 bat in d.l.fi.¶Sed pone,†ꝙ iudex dedit ſecundam, & tertiã
ſine cauſæ cognitione:vtrùm valebit?text. videtur,ꝙ non, vt
29 d.l.fi.vbi dicit ꝙ pluſquam ſemel tribui non poteſt.†nã ver-
bum,poteſt,iunctum cum negatiua,neceſſitatem importat,
vt l.non poteſt.ff.de fur.¶Et no.Io.And.in c.j.de reg. iur.li.
6.in contrarium facit,qđ no.Inn.in c.in cauſis.& c.ſignifica-
uerunt.de teſti.Sed ibi non loquitur de ſecunda,vel tertia di-
latione:ſed de ſecunda,vel tertia productione.¶Et iſta ſint
dicta de ſecunda, & tertia dilatione. quæ requirit quadru-
plicem cauſæ cognitionem,vel triplicem,prout in prima, &
quarta ſcilicet impedimenti.¶Quarta verò dilatio requirit
omnem cognitionem quadruplicem,vt prædixi.& etiã quin
ta,videlicet iuramentum:qđ non didicit teſtificata,& in cor.
de teſti.§.quia verò.& hoc in ciuili.¶In criminali aũt vtrùm
ſi impeditur quis in ſecunda,vel tertia, detur quarta,& vlte-
rior,videtur ꝙ non.quia iura impoſuerunt certam metam,&
numerũ, vt in d.l.fi.vbi hoc tenet gl.Bar.ibi contra. & Iaco.
Butrig.Nam iudex debet quærere defenſionem rei, etiam ſi
non petat reus.vt ff.de pœnis.l.ſi non defendatur. & de quæ
30 ſtionibus.l.ſed ſi vnus.in fine.¶Incidenter hic etiam†quæro
qualiter intelligatur, ꝙ non detur,niſi vna dilatio in cauſa ci
uili. plura .n. occurrunt in cauſa,quæ probari debent,vt ex-
ceptiones,replicationes,& multa alia.vtrùm ad omnia illa ꝓ
banda ſtatuetur vnica dilatio tantùm?Reſpondeo,text. in d.
l.fi.dicit[ſingulis cauſis vna dilatio.]&c.qđ expone,id eſt ſin
gulis capitulis,ſcilicet inuicem ſe cõpatientibus: vnde aduer
te, ꝙ quando ſunt plura capitula ſe impedientia: tunc pen-
dente iudicio ſuper vno capitulo,ceſſat officium iudicis ſup
alio,vt l.ſiue pars.C.de dila.¶Nonò quæro.principaliter di
ctum eſt.ſ̃.ꝙ aliter eſt prouiſum in ciuilibus:aliter in crimi-
31 nalibus cauſis in concedendis dilationibus.quæro ergo†qua
liter hic accipitur cauſa ciuilis, qualiter criminalis. Reſpon.
tex.ᶠin d.l.fi.dicit[in pecuniariis cauſis.]& ſubdit[in capitali
32 bus autem.]&c.†Pecuniaria autem poteſt ſtrictè ſumi ꝓ pe
cunia numerata,vt l.j.ff.de tritica.¶Item largè pro rebus,q̃
cõſiſtunt in põdere,numero,vel menſura.ff.ſi certũ peta.l.3.
¶Item largiſſimè pro omnibus rebus,quæ poſſunt ad pecu
niam conuerti,ſeu per pecuniam æſtimari.l.penul.C.de cõſt.
33 pe.& hoc mõ videtur, ꝙ debeat ſumi in iſta materia.†capita
lis autem ſumitur altero de tribus modis,vel ex amiſſione vi
tæ,vel ciuitatis,vel libertatis,vt l.edicto.§.ſed & ſi quis rei ca
pitalis.de bo.poſ.¶Sed ſecundùm hoc remanet dubiũm de
quibuſdam,quæ non videntur ſub aliquo mẽbro cadere,pu-
ta abſciſſio mẽbri,vt l.ſi fugitiui.& Auth.ſed nouo iure.C.de
ſer.fugi.dicit Ia.But.ꝙ cadit ſub mẽbro capitalium, qa amit
titur pars vitæ.¶Item probat.qa qñ aliquis tenet mediũ in-
ter duo,iudicatur ſecundùm illud,cui magis eſt ſimile.vt l.q̃
ritur.de ſtatu hom.Sed magis eſt ſimilis talis animaduerſio
capitali : imò cum ea participat,ergo ſecundùm eam iudica
34 bimus de membri abſciſſione.¶Quid dices in pœna pecu-
niaria,quæ deſcendit ex crimine?vtrùm connumerabimus il
lam cauſam inter capitales,vel inter pecuniarias,ſiue parti,ſi
ue fiſco talis pœna applicetur.& pro illa opi. facit ſignifica-
tio iſtorum verborum[capitis & pecuniæ.]¶Alii dicunt, ꝙ
tales cauſæ cõnumeretur inter capitales, poſtq̃ ex crimine
deſcendunt.qđ fecit gl.in d.l.fi.dũ dicit[in criminali cauſa.]
non dicit,in capitali. ¶Idem videtur dicere Azo in ſumma
huius ti.& Iac.Bu.licèt ſub dubio fortè.Bar.indiſtinctè tenet
primam partem.quia nihil refert,ex qua cauſa pecuniaria q̃
ſtio agitetur:& abſurdũ videtur,ꝙ vna cauſa pecuniaria cen
tum librarum,deſcendens ex crimine, haberet priuilegium
capitalium quæſtionum.& non vna cauſa pecuniaria deſcen
dens ex cõtractu plurium millium ducatorum. & hanc opi.
tenet Ray. de Forli.ꝓpter generalitatem dictæ l. vltimę,quę
dicit[in pecuniariis cauſis.]&c. tamen ſubdit.in capitalibus
autem ſumè largè:vbicunq; imponitur pœna corporalis,ſe-
cundùm eũ.& per hoc concordat cum Gul.de Cun.de quo q̃
35 rit,†quid iuris in criminibus priuatis.vtrùm accedant ad na
turam cauſæ pecuniariæ,an capitalis:videtur , ꝙ ſub neutra.
nam crimina priuata non ſunt capitalia regulariter.ff. de pri
ua.delic.l.fi.Præterea capitalia ſolùm ſunt illa, quę enumerã
tur de pub.iudi.l.3.& Inſti.de pu.iudi.§.j.& ſic cum l.non ſit
cautum,loquitur relinquendo arbitrio iudicis,l.j.§. ait præ-
tor.de iur.delib. & de effrac.l.j.§.expilator.quid dicendum.
dicit Guli.ꝙ ſi de crimine priuato agitur pecuniariter, conti
nẽtur ſub cauſis pecuniariis:ſi corporaliter,ſub capitalibus.
qa capitalis appellatio generalis.ff.de verb.ſignifi.l.licèt.§.ſi
36 quis autem.¶Decimò,& vltimò quæro.dictum†eſt. ꝙ in cri
minali dantur duæ dilationes actori,& tres reo.Sed pone,ꝙ
actor iã habuit duas: ſimiliter & reus, qui non petiit,tertiã.
nunquid actor poterit in illa tertia dilatione probare de iu-
re ſuo?ar.ꝙ ſic.C.de tem.in inte.reſti.l.petendæ.vt ſic conſe-
quatur ex perſona alterius,qđ ex ſua non poſſet.vt l. fi.C.de
fruc.& li.expen.& de arbi.l.ſi cum dies.§.fi. & ad hoc. l.ſi is
qui duos.ff.de libe.leg.& ſic refert Spec.ſe obtinuiſſe in Spe.
eo.tit.§.vidẽdum.ver.in ſumma no.¶Sed hic oritur alia qõ,
37 †quid iuris,ſi reus videns actorem velle vti beneficio tertiæ
dilationis,ei renunciat:vt ſic actor non vtatur.an poſſit inui
to actore?videtur,ꝙ ſic,qa beneficio competente tibi ex ꝑ-
ſona mea non potes vti,me inuito,vt l.ſi iudex circumuento.
ff.de minori.& l.amiciſſimos.§.j.de excu.tu. vbi ꝑ Bal.alias,
qđ conceſſum eſt in fauorem,redundaret in læſionem , con-
tra.l.qđ fauore.de legi.ad hoc illud generale,ꝙ licitum eſt re
nunciare fauori ſuo.de regu.c.ad apoſtolicam.& c.ſi quis li-
bellos.3.q.7.¶In contrarium facit.quia poſtq̃ reus dilatio-
nem obtinuit,actor beneficio iuris admittitur ad probandũ
de iure ſuo,vt d.l.petendæ.ergo dictum beneficium non eſt
ſibi auferendum:licèt reum pœniteat petiiſſe.l.poſt mortẽ.
§.fi.ff.de contra tabu.& de inoffi.teſt.l.poſthumus. §. ſi quis
ex his.¶Et hoc ſentit Spe.in præal.§.ver.ſed quid ſi reus.hãc
etiam opi.tenet Cy.in d.l.petẽdæ.ratione prædicta.qa poſtq̃
iuris beneficio eſt admiſſus actor ad probandum, illa .l. pe-
tendę.non debet ſibi auferri,ar.c.ab eo.de elec.lib.6.¶Nõ
ob.l.iudex.qa loquitur de beneficio competente quodam iu
re ſpeciali, & extraordinario. qđ facilius tollitur, q̃ ius cõe.
vt in Auth.de non ali.§.qa veroſimile.& l.antiquæ.C.ad Vel
38 leia.¶†Vltimò circa hoc moueo dubium:vtrùm vna dilatio
in cauſa ciuili erit cõis actori,& reo:vel vna dabitur actori,
& alia poſtea reo?dic vt no.Io.An.j̃.de verb.ſigni.c. ſæpe.in
cle.& quod no.j̃.de teſti.cap.de teſtibus.per Bar.¶Vndeci-
39 mò q̃ro. †quidam citatus fuit, vt veniret ad reſpondendum
libello,& ad omnes actus ſucceſſiuè, vſq; ad ſententiam, cõ
paruit,& rñdit libello. Quæro an ſit citandus ad alios actus
ſubſequentes,& ad ſentẽtiã.præmitte,ꝙ talis citatio valeat,
vt colligitur ex notatis per Inn.de ꝓcura.c.auditis.& de of-
fic.deleg.c.conſuluit.& de accu.c.ad petitionem.quæ Archi.
reſũmit de confeſſis.lib.6. ¶Eo autem comparente ad vnũ
actum,an ſit citandus ad actus ſequentes,quando ſit genera
liter citatus,eſt qõ noſtra:in qua dñs Fede.conſuluit,ꝙ cita-
ri debeat,primò quia eo ipſo,quòd comparuit,videtur ſatis
feciſſe illi citationi generali:& videtur tacitè velle,quòd velit
in tota cauſa procedere:ſicut econuerſo , qui receſſit appel-
lans videtur dicere,ꝙ non vult in illa cauſa coram illo iudice
reſpondere:vt ſic idem operetur comparitio citati ſuper to-
ta cauſa,qđ operatur vnicus diſceſſus cum appellatione. qa
contrariorum eadem eſt diſciplina.& qđ operatur propoſi-
tum in propoſito:idẽ oppoſitum in oppoſito,vt l.& ſi qua.de
vulga.

vulg.& pupill.¶Et ſi aliud diceremus,ſequeretur abſurdũ,ꝙ
oporteret talẽ ſic citatũ ſtare ſemp pro tribunali:ſi iudex vel
let ipſum diu impeditum tenere, poſſet. quia inſtantia iudi-
cij non habet terminũ de iure canonico,vt c. venerabilis. de
iudi.&qđ peius eſt,ſi vna hora abſens eſſet,poſſet tũc contra
eum abſentem ferre ſententiam,à qua non poſſet appellare,
tãquã reus contumax. & ſic occaſione iuris traheret quis ad
iniquum diſpendium.qđ eſſe nõ debet.C.de vſuca.pro emp.
l.fi.ita decidit conſilio.106.¶Duodecimò quæro. dictum eſt
ſupra,ꝙ impeditus in perſona debet habere ſecundam dila-
40 tionem.†quæro qualiter probetur iſtud impedimentũ.Con-
ſuluit idem Fede.ꝙ probatur per iuramentũ.hoc tenet Spec.
e.ti.§.vult.ad fi.Idem tenet in caſu magis arduo ſcilicet cum
appellans dicit ſe non potuiſſe proſequi infra annũ appella-
tionem ſuam,propter impedimentũ. nam ſtatur iuramento,
vt ipſe not.in ti.de ap.§.nunc videtur.ver. qd ergo ſi appella-
tur . Itẽ per ſacramentum ſuũ excuſat ſe quis à contumacia.
& no.4.qõ.5.c.& per hoc videtur textus.ſ̃.de elec.c.quia ꝓ-
pter.vbi per iuramentum probatur impedimentum . ad idẽ
.j̃.de teſti.c.vltra tertiam.vbi ad obtinendam quartã dilatio
nem(qđ plus eſt) ſufficit probare impedimẽtum per iuramẽ
tum.ad idem de reſcrip.c.ſtatutum.§. fi.in fi. vbi timor pro-
batur per iuramentum in præiudicium partis. ad hoc etiã de
teſti.c.pñtium.de excep.c.paſtoralis.Cum ergo per iuramẽ-
tũ probare liceat,qđ plus eſt,ergo qđ minus,vt in c.cui licet.
de regu.iuris.lib.6.Ita dicit conſilio.109.

ADDITIONES.

a ¶ Libellus offerendus in cauſa Vide Sal.in Auth.qui ſemel.qũo & quan-
do iudex.
b ¶ Vix.quid importat iſta dictio.vide Bar. in.l.ſi iure.ff. de lega.3.Bal.in
l.fi.in.15.op.C.de edic.diui Adri.& l.impuberem.de falſa. Pan.in c.con
tracto.nu.3.de cogna.ſpiri.
c ¶ Comparentem procedatur,vide.ſ̃. de offi. deleg.c.conſulta.
d ¶ Offerri libellus.qualiter libellus poteſt offerri die feriata.vide Bar. in
d.l.multos.

S V M M AE.

1 *Libellus in cauſis eſt offerendus.*
2 *Rector cum agit,debet concipere libellum nomine eccleſiæ.*
3 *Non ſoluens canonem per triennium cadit à iure ſuo.*
4 *Declaratio verbi dubij poſiti in libello pertinet ad actorem.*
5 *Nona dilatio ad deliberandum non datur propter declarationẽ ver-
bi ambigui poſiti in libello.*
6 *Dictio, & vltra, quid importet.*
7 *Appellatio quæ eſt fruſtratoria,remittitur cauſa ad eoſdem iudices .*
8 *Dominus non ſolùm poteſt agere contra emphiteutam ad priuatio-
nem ab emphitheoſi:ſed etiam ad penſionem ſubtractam.*

LIterę. Propter declarationem libelli,per quam
natura negocij non mutatur: nouæ deli-
beratoriæ non debentur.In prima ponitur iudicium :
conſultatio:& appellantis petitio.In ſecunda[nos igitur.] reſ
1 ponſio.& appellationis repulſio.¶Primò no.† ꝙ libellus eſt
in cauſis offerendus.qđ vtrùm ſit de ſubſtantia, ita ꝙ eius o-
miſſio reddat iudicium nullũ, no.ſ̃.de lib.obla.c.1. & cle.ſæ
2 pe.de verbo ſigni.¶Secundò no.† ꝙ rector debet , cũ agit,
concipere libellum nomine eccleſiæ.concor.j̃.de fide inſtru.
c.inter dilectos.¶In dubio autem ſi non conſtat: vtrùm no-
mine ꝓprio:vel eccleſiæ egerit.vtrũ videat̃ nomine proprio:
vel eccleſiæ agere:videtur, ꝙ ſemper nomine ꝓprio. vt l.qui
bona.ff.de dam.infec. ¶In contrarium videlicet ꝙ prælatus
ſemper videtur agere nomine eccleſiæ. quia omnia acquirit
eccleſiæ,niſi aliud exprimat̃, vel probetur.de pecu.cle. ꝑ to-
tum.Et eſt vtilis illa inueſtigatio,quando prælatus habet pa-
trimonium per ſe ſepatũ à bonis eccleſiæ.vtrùm ſi contrahit,
vel litigat in iudicio:videatur nomine ꝓprio:vel eccleſiæ hoc
facere.& eadem eſt qõ de bonis per eum quæſitis. an nomĩe
eccleſię,vel proprio acquirere videat̃.de quo.j̃.de teſt.c.cũ in
officiis.plenè in tutore , ꝓcuratore,& alijs adminiſtratori
bus.cum ſimpliciter actũ gerũt.vtrum ꝓprio : vel alieno no-
mine videãtur gerere.dic ꝑ Bar.in l.poſt mortẽ.ff. qũ ex fac.
tu.& l.ſi ita ſtip.§.Chryſogonus.ff.de verbo.ob. ¶Circa hoc
01 dicit quædam glo.ꝙ cũ quis aliquid gerit:quod ſuo iure præ
ſumitur facere poſſe,magis ſuo iure præſumit̃ , quã alieno.
Ita no.in l.ꝓ herede.§.1.de acqui.here.ſicut dicit Io.An.ꝙ in
tentans ſimpliciter actionẽ,ſi nõ exprimeret vtilem, vel dire
ctam,videtur intentare directã,vt ſubtiliter dicitur colligi.ff.
de peti.here.l.nec nullã.§.ſi quis ſciẽs. ¶Similiter in dñio (ſi
ſimpliciter proferatur)intelligitur de directo:nõ de vtili,vt l.
3 2.§.qui in perpetuũ.ff.ſi ager vec. vel emphi. ¶Tertiò no. †
ꝙ ille,q̃ nõ ſoluit canonẽ ꝑ trienniũ , cadit à iure ſuo. & hoc
in re priuati. Emphiteuta verò eccle.per bienniũ nõ ſoluem-
4 do,priuat̃.j̃.de loca.c.potuit.& hic in gl. &c. ¶Quartò no.†
ꝙ declaratio verbi dubii poſiti in libello pertinet ad actorẽ.
vt l.ſi quis intẽtione.ff.de iudi.& qđ dixi in repetitione c.in
pñtia.de proba. & per Azo. in ſumma.de re.iu. vtrũ aũt talis
declaratio trãſeat ad heredem,eſt glo.ꝙ nõ in l.Pomponius
5 ſcribit ſi frumentũ.ff.de rei vendi.¶Quintò no.†,ꝙ propter
declarationem verbi ambigui poſiti in libello nõ datur noua
dilatio ad deliberandũ.quia qui declarat, nõ dicit̃ aliquid de
nouo facere,vt l.hęredes palã.§.ſed ſi notã.ff.de teſt.¶Sextò
6 no.† de illa dictione,& vltra: licèt enim referatur ad modicã
ſummã.ff.de verbo.ſigni.l.hæc adiectio.tñ põt referri ad ma
gnã.ſi talis ꝓbetur intentio ꝓferentis, vt hic patet.Si talis ad
iectio,& vltra,vel,plus ꝓferatur à teſte,quid importet.dic vt
no.j̃.de ꝓba.c.licèt cauſam.& not.in.l.ab hoſtibus.§. ſed qđ
ſumi.t. ff.ex qui.cau.ma. & per Guli.in l. & ſi poſt tres.ff.ſi qs
7 cau.& per Bar.in.l.cũ furti.de in litẽ iurã.¶Septimò no.† ꝙ
quando ap. eſt fruſtatoria,remittitur cauſa ad eoſdẽ iudices.
de quo in glo.fi.¶Oppono,& videtur, ꝙ petitio declaratio-
nis iſtius verbi dubij nõ debuerit per iudicẽ admitti.quia ad
priuationẽ emphiteutę ſufficiebat ceſſatio per trienniũ,imò
minus valet per biẽniũ.vt.d.c.potuit.nõ ergo debuit admitti
petitio:ex qua non augetur effectus,nec ſubſtãtia iudicij nar
rat̃,ar.l.ſtipulatio.§. diuus.ff. vt le. no. ca. &.ſ̃.de offi.dele.c.
cũ cõtingat. ¶ Timore iſtius cõtrarii glo.intelligit iſtud.c.
duobus modis.primò,ꝙ hic agebatur ad priuationẽ emphi-
teuſis.& tũc fatẽdũ eſt, ꝙ ſupfluè petebat̃ declaratio, vt dixi.
Secundò legitur,ꝙ hic agebatur ad pẽſionẽ ſubtractã.& tũc
declaratio fuit neceſſaria:ꝓpter quã nõ fuit dilatio ad delibe
randũ iterũ cõcedẽda.quia ꝑ eam nõ mutatur natura nego-
8 cij,vt dicit gl. & per hæc no.† ꝙ dñs nõ ſolũ põt agere cõtra
emphiteutã ad priuationẽ ab emphiteuſi:ſed etiã ad pẽſionẽ
ſubtractã.vtrũ autẽ poſſit agere ad vtrumq;. dic,vt no. in di
cto c.potuit.& l.1.&.2.C.de iure emphi.vnũ no.ꝙ ſi dñs ne-
gat ſolutã pẽſionẽ tẽporibus retroactis.& emphiteuta ꝓbet
tribus annis vltimis proximis ſoluiſſe: præſumitur , ꝙ ſoluit
etiam in præteritum , aut non.C.de apo.pu.l. qcq̃.li.10.&
hoc no.Ian.And.qđ tene menti.

S V M M AE.

1 *Primas, & patriarcha idem ſignificant.*
2 *Superior poteſt defendere iura ſubditorum,& propria,quæ in ipſum
& eius ſubditos vult tertius vendicare.*
3 *Papa poteſt petere ſubſidium contra hoſtes:non ſolùm à prælatis,ſed
etiam à principibus ſecularibus.*
4 *Actor debet inſtare,vt in cã procedatur:& rei cõtumaciã incuſare*
5 *Exceptio declinatoria,quæ cõpetit dño:cõpetit etiã ipſius ꝓcuratori.*
6 *Exceptio ex parte rei debet neceſſariò concludere.*
7 *Duo quando mandantur, quæ non poſſunt eodem termino expediri,
debet obtemperari mandato,qđ eſt maioris ponderis.
Et quid ſi duo mandẽtur ſucceſſiuè.nu.8.*
9 *Iuſta cauſa ſuperueniens parit exceptionem declinatoriam ſuper
cauſa,in qua cittatio iam præceſſit.*
10 *Officium iudicis non conquieſcit,pendente vna dilatione.*

11 *Procuratio, qua quis promittit ratum habere, qđ per procuratorem*
legitimè factum fuerit, non valet.
12 *Prouincia ſi caret primate, iura eius non recidunt in archiepiſcopum.*
13 *Abſentes cā reipub. poſt motā litē debēt ſe defendere ꝑprocuratorē.*
14 *Mandata quando & qualiter ſint adimplenda.*

EXpoſuit. Si poſt citationem ad cauſam
reus pro publica vtilitate vo-
cetur, circunducitur peremptorium. & habebit no-
uas inducias. Prima pars narrat factum. Secunda ibi[nos igi
tur interloquitur.] ¶ In prima ponitur rei bina citatio ad
ſecundum, comparitio, actoris petitio, rei procuratorium, &
ipſius ꝓcurationis exceptio duplici iure fundata, & actoris
replicatio ad vtrūq; reſpondens. ¶Primò not. qđ Bituricēſis
1 prætendit ius primatiæ in prouincia Burdegalē. †primas aūt
idem eſt, quod Patriarcha, vt ſ. de offi. ordi. c. duo ſimul. vbi
2 de hoc. ¶Secundò no. †ꝙ ſuperior poteſt defendere iura ſub
ditorum. & propria, quæ in ipſum, & eius ſubditos vult cer-
tius vēdicare; quia intereſt ſua, ne ſua prouincia, & homines
aliis ſint ſubiecti. ſicut ſibi expedit ſubditos habere locuple
tes. vt Inſti. de his, q ſunt ſui, vel alie. iuris. poſt prin. ¶Simili
ter intereſt ſubditorum nō habere plures dominos. facit qđ
no. in l. inuitus. ff. de fideicomiſ. lib. & ſ. de ma. & obe. c. humi
lis. ¶Tertiò no. ꝙ Papa hic prima vice mittit citationem pré
ptoriam. & hoc ex cauſa propter longitudinē viarum. de quo
dic, vt ſ. de reſti. in inte. cum ex literis. ¶Quartò no. formam
citationis. ꝙ compareat per ſe, vel per procuratorem: vnde li
cèt ipſe eſſet impeditus: debet tamen mittere procuratorem.
¶Nam ſi vna pars alternatiuę non valeat adimpleri: imple-
bitur tamen alia pars, quæ poteſt impleri, vt l. ſi in emptione.
§. ſi emptio. de contrahen. empti. de ſolu. l. ſi Stichus. & l. ſi qs
3 ſub conditio. §. ſi quis. ff. de condi. inſti. ¶Quintò no. † quòd
Papa vocat prælatos pro ſubſidio Romanę Eccleſiæ. & non
ſolum à prælatis, ſed à principibus ſecularibus poteſt petere
ſubſidium contra hoſtes. 23. q. 3. c. Maximianus. & c. ab Im-
peratoribus. & ſi non impendant poteſt eos excommunica-
re. ea. cauſa. & q. 5. c. adminiſtrator. ¶Et licèt prælatus perſo-
naliter pugnare non debeat: poteſt tamen alios ad pugnam
hortari pro defenſione eccleſiæ ſuæ. e. cauſa. & q. 8. c. igitur &
4 ȷ̃. de ſen. excōmuni. c. Dilecto. &c. ¶Sextò no. † quòd actor
debet inſtare, vt in cauſa procedatur: & rei cōtumaciam incu
ſare. aliàs iudex procederet, vt l. properādum. § & ſi quid. C.
de iudi. vide tamen quod no. in l. Seius, & Augerius. ff. ad leg.
fal. ¶Septimo no. ꝙ ille Burdegal. conſtituit procuratorem
in defendendo, & reſpondendo: niſi enim ad defendendum
eſſet conſtitutus, non videretur idoneus procurator. vt ſ. de
procura. c. accedens. & c. conſtitutus. per illa autē verba[quę
eſſet in propria perſona facturus]&c. vtrùm poſſet aliquid fa
cere ſuper his, quæ requirunt ſpeciale mandatum, de quibus
in c. qui ad agendum. de procu. lib. 6. Ioan. And. dicit, quod
5 non. &c. ¶Octauò no. † ꝙ exceptio declinatoria, quæ com-
petit domino, competit etiam ipſius procuratori, & etiam
cuicunque defenſori, vt l. alia. in prin. ff. ſo. ma. & hoc eſt ve-
rum, etiam ſi exceptio concernat perſonam domini. & non
actio in iudicium intentata. Et etiam ſi talis exceptio non
concernat procuratorem, vt eſt exceptio reuocādi domum,
arg. contra. ff. de mino. l. Papi. exuli. facit quod not. ſ. de elec.
c. quia propter. & c. bonæ me. Magun. ¶Nonò no. formam
exceptionis declinatoriæ fori, quando allegatur priuilegium
reuocandi domum: oportet enim exprimi in exceptionibus
6 cauſam neceſſariam, vt fecit ille procurator. Sicut enim †libel
lus ex parte actoris debet neceſſariò cōcludere. ita exceptio
ex parte rei, vt l. 1. §. Labeo. de flu. & per Bar. in l. 1. ff. de ex-
ceptio. ¶Decimò no. in ver. nondum etiam. quod quando. ȷ̃.
eandem dilationem plura mandātur: debet omnibus obtem
perari, & omnibus ſatisfieri, ſi fieri poteſt. facit quod no. ȷ̃.
de teſti. c. vltra tertiam. vtrùm ſcilicet illæ dilationes termini
ſex, & octo menſium conſiderentur de per ſe. an vna in alia
confundantur: videtur, ꝙ ſic. ſi poteſt omnibus prouideri. fa-
cit. l. ſi quis in graui. §. ſi cum omnis ad Silla. ¶ Et collige, ꝙ
eſt concedenda dilatio per conſilio amicorum, & illorū, quo
rum intereſt, vt ſunt iſti ſuffraganei. facit. ff. ex qui. cau. ma. l.
7 ab hoſtibus. & 3. q. 4. c. de inducijs. ¶ Vndecimò not. † ꝙ qñ
duo mandantur, quæ non poſſunt eodem termino expediri:
debet obtemperari mandato, qđ eſt maioris ponderis. & hoc
qñ ab eodē ſuperiore ambo emanant. Si aūt à diuerſis. dic, vt
ȷ̃. de app. c. cū parati. & per Bar. in l. 1. ff. de cuſto. & exhi. reo.
cū nō pōt vtriq; mandato ſatisfacere: vtiq; eſt opportunè pa
8 rēdū vt d. §. ſi cū oīs. & hic colligitur. ¶Duodecimo not. † cū
duo ſucceſsiuè mandant: non vr̄ primum mandatum per po-
ſterius reuocatū. & hoc verū, qñ mandata ſunt cōpaſsibilia.
Si verò ſunt contraria: tunc ſm̄ derogat priori. quia eligendo
vnū de contrarijs, aliud reuocaſſe videtur vt ȷ̃. de bap. c. ma-
iores. ver. ſed adhuc. in fi. illa tñ materia negatur circa varias
materias in ſtatutis, reſcriptis, legibus, procuratorijs, conſti-
tutionibus, tutoribus, & alijs an poſteriora derogent priori-
9 bus. dic, vt c. 1. de conſti. lib. 6. ¶Tertiodecimò no. † ꝙ iuſta
cauſa ſuperueniēs parit exceptionem declinatoriā ſuper cau
ſa, in qua citatio iā præceſsit, ar. contra. l. eundē. §. fi. ff. de leg.
vbi dr̄, ꝙ ſi ante legationē cauſa mota erat: debet ſe defende-
re per procuratorem. & ſic legatio nō excuſat, poſtq̃ præuen
tus extitit: cuius contrariū innuit ille tex. ſed intelligo illam.
l. cū cauſa mouetur in foro ſuo. ¶Vnde ſi in caſu huius. c. qō
fuiſſet inter iſtos mota corā patriarcha: poſtea vocatus à Pa-
pa ille Burdegal. debuiſſet dimittere procuratorem, vt ibi. ſed
hic cauſa mota erat in curatore. vbi habet quis ius reuocandi
domum, ſi illuc accedit de cauſa neceſſaria, vt c. fi. ſ. de foro
cōpe. hæc tñ ratio nō multū viget. quia habet locum cū in cu-
ria reparatus citatur, vt ibi litiget. Sed in caſu huius. c. citatus
fuit extra, vt in curia cōpareret. vnde priuilegium reuocandi
domum, non videtur facere ad propoſitū. alia ergo eſt ratio
huius c. prout. ȷ̃. dicam. ¶Quartodecimò no. in fi. ibi [ad pri
mum venturum feſtum]&c. ꝙ citatio confertur in tempus fe
riatū in honorē Dei: qđ qualiter procedat. dicā. ȷ̃. ti. ꝓximo.
c. fi. vbi ét de citatione facta in die feriato pro die nō feriato.
10 ¶Quintodecimò no. † ꝙ pendente vna dilatione, iudicis of-
ficium non conquieſcit. contra. l. ſiue pars. C. e. ſed ibi loqui-
tur ſuper eodem facto, nō ſuper diuerſo. dicam. ȷ̃. de app. c. ſi
gnificante. facit l. generaliter. C. de iure iuran. ¶Venio ad ali
quas oppoſitiones. & primò oppono. & videtur, ꝙ ille ꝓcu-
rator conſtitutus tali forma. videlicet ſaluis exceptis &c. non
debuerit audiri, tanquam non habuit mādatum ſufficiens. qđ
ſic probatur. factum procuratoris debet nocere domino. ff.
de excep. doli. l. procurator. & quod no. 21. q. 1. c. relatio. Sed
hæc non nocēt domino propter dictam reſeruationem. ergo
non videtur idoneus. ¶Sol. gl. antepenul. dicit, ꝙ illa prote-
ſtatio fuit neceſſaria. quia ſi ſimpliciter fuit conſtitutus: non
potuiſſet procurator poſtea declinare illud iudicium, ſecun-
dùm quoſdam. gloſſ. tenet, ꝙ imò poterit declinare, etiam ſi-
ne dicta reſeruatione. ¶Quid ergo operat̄ illa reſeruatio. di
cit Vin. ꝙ operabitur, quia confeſſio ꝓcuratoris facta, omiſ-
ſa dicta exceptione dilatoria, non valebit: vbi alias noceret
domino. ff. mandati. l. diligenter. Goff. dicit, ꝙ talis procura-
tio cum dicta reſeruatione non valet quò ad cauſam princi-
palem de app. c. ſignificauit. Sicut em̄ ibi procuratorium non
cum generali ſigillo: ſed cum ſigillo ad certum vſum non eſt
ſufficiens: ita mandatum non generale, ſed certum. ¶Simili-
11 ter † nec valet procuratio, qua quis promittit ratum habere
qđ per procuratorem legitimè factum erit. cum etiam qđ do
loſè facit procurator, debeat domino nocere, vt l. ſi procura
tor. ff. de excep. doli. licèt domino ſuccurratur, iuxta not. ſ. vt
lite non conteſta. c. 1. Hoſti. hic dicit, ꝙ quidquid dicat Gofr.
iuramentū de quo in illo. c. videt̄ fuiſſe ſufficiens. vt in illo. c.
de quo in ſpe. de procu. §. rōne aūt formæ. ad fi. primæ colū.
& ibi tenet dictum Gof. dicit tñ, ꝙ Clemens quartus viſus
eſt tenere contrarium. Io. An. hic rñdit ad rationem Hoſti. &
videtur inclinare in opi. Gof. ¶Secūdò opp. & videtur, ꝙ ad
iſtam cauſam defendendam nō debuerit admitti ille archie
piſcopus Burdegal. quia ſua non intererat. Nam iura prima
tiæ, q iſte Bituricenſis vendicabat: non pertinebant ad Bur-
degal. quia alia ſunt iura archiepiſcopi, q primatiæ. ergo, tāq̃
non intereſſet, non debuerit audiri. 2. q. 6. c. non ſolent. ¶So.
12 Inn. fatetur, †ꝙ ſi prouincia careat primate, iura eius non re
cidūt in archiepm̄ puta ꝓcuratore appellantis, & ſimili. Nec
illa ratione fuiſſet ille ad defenſionem admiſſus: ſed alia; vi-
delicet quia intereſt ſua, eius prouinciam à pluribus non ve
xari: & locupletes habere ſubiectos. in Auth. vt iudi. ſine quo
quo ſuffra. §. cogitatio. coll. 2. Intereſt etiam ſua, ne iugū ſub
iectionis arripiat, & excepto Papa ſuperiorem non ſentiat:
quem neceſſe hēt reuocari. & ne alius, Papa excepto, videat
ſuæ ꝓuinciæ ꝑeminere, vt ſ. de vſu. pal. c. ex tuarū. & qđ ibi ꝑ
Io. An. iſtis ergo rationibus admittatur archieps̄ Burdegale;
ad iudicium: qui dēt de hoc deliberare cū ſuffraganeis, quo-
rum intereſt pluribus nō ſubiici, vt ſupra de ma. &. obe. c. ſi.
licèt ſecundùm Inn. non ſit neceſſe illos vocari. ff. de li. cauſa.
l. ſi pariter. facit l. ſi ſuſpecta. de inofficio. teſtamento. ¶Ter-
tiò opp. & videtur, ꝙ poſtq ille Burdegalen. fuit repertus in
curia: tenetur præciſè rñdere, licèt nō veniendo, potuiſſet ex
cuſari. ff. de feriis l. 2. §. ſed ſi prætor. Sol. ibi conſentiebat liti
gari: hic contradicebat: ſed illa ſolutio non vr̄ bona; qa hic ét
vr̄ conceſſiſſe in curia litigari: poſtq̃ procuratorem cōſtituit:
cui debuit hoc negotiū plenè cōmittere. đ dolo, & cōtu. c. cū
dilecti. ¶ So. nō potuit ſibi plenè cōmittere; qa in cā tāgente
totam prouinciā, non poterat tā plenè deliberare, an vellet
a cedere, vel contēdere ſine conſilio ſuffraganeorum, avt in pri
mo capitulo. ¶Quartò ad idem op. & vr̄, ꝙ imò debuerit ſe
defendere, quantuncumq; ꝓ publica vtilitate fuerit impedi-
13 tus. †nā abſentes cā reipublicæ poſt motā litē dn̄t ſe defen-
dere per procuratorem. C. de reſti. mili. l. ignorare. & d. l. eū
dem. §. antē legationē. So. contraria locum hn̄t, ꝙ tenet̄ ſe de
fendere in foro ſuo. non ꝑ hoc cum tolluntur iura, q̃ loquun
tur de priuilegio reuocandi domū ſuā, ſm̄ Inn. ¶ Quintò op
pono ad idem. & vr̄, ꝙ etiam iſtud priuilegium reuocandi do
mum ſibi non competeret. qa hoc negociū erat iā finitū. er-
go ꝑ hoc bn̄ficium plus iuuari non potuit, poſtq domum re-
uerſus erat. ff. ex qui. ca. ma. l. ſicut. §. j. So. ſecundùm Inn. nā
eſt ſufficiens cā, quare tunc non fuit rn̄dere coactus. qa nego
tiū ſubſidii fuit adeo graue, ꝙ ſtupore prius capto, delibera-
re non potuit. nā ſi ꝓ dicto ſubſidio impeditus nullo mō ve
niſſet ad curiā in termino, reſtitueret. qa taliter impeditis re
ſtituunt actiones, & iura. vt l. j. C. de reſtitu. mi. Melius igitur
fuit dilationē dare, q̃ reſtitutionis bn̄ficium circuire, ar. l. dn̄s
de condi. inde. & l. fin. C. in qui. cau. in inte. reſti. non eſt nec.
¶ Sed contra illā ſo. facit tex. dum dicit, ꝙ tp̄s habuit cā ꝓli
xum[ꝙ potuit vtriq; negotio.]&c. Sed illa fuit allegatio par
tis, & non vera in facto. nā ſi potuiſſet vtriq; mādato ſatisfa-
cere: nō fuiſſet ſibi cōceſſa alia dilatio. dicit ergo† Inn. ꝙ qñ
ſunt diuerſa mandata, q̃ ſe cōpatiunt inuicem, ambo(ſi fieri
pōt) ſunt adimplenda. vbi contradicunt, vel ſe non cōpatiun
tur, maiori dn̄o eſt obediēdum. 11. q. 3. c. q reſiſtit. & c. Iulia.
& rei magis neceſſariæ ſubueniendū, & in qua imminet ma
ius ꝑiculū. j. de elec. c. vbi periculum. li. 6. ad adiuuādū. n. Ro
manam Eccleſiā tenebat vinculo iuramenti. ſ. de iureiurā. c.
Ego. N. ergo illud tenebit primò adimplere, & non ſm̄ præ-
ceptum, vt eo. ti. c. veniens. Iſtas opi. ex nouella collegi. & vr̄
reſidere, ꝙ hic fuerit cā concedendi dilationem iuſtū impedi
mentum ſecundi mādati grauioris. & non ex priuilegio reuo
candi domū. qd verū credo: qa ſi ex illo priuilegio reuocādi
domum diceremus iſtū Burdegale. tutū, fuiſſet in totū abſo-
lutus ab inſtantia iudicii, & nō terminus ꝓrogatus ad litigan
dum in Curia. ¶Sextò op. & vr̄, ꝙ Papa ꝑ primū mandatum
non habuit animum reuocandi ſecundum. vt c. ceterum. ſ. de
reſcri. & c. ex parte. de offi. dele. ¶So. poſito ꝙ de primo mā
dato fuiſſet memor, non per hoc abſtinuiſſet à ſecundo man
dato, rempublicam continente. ſ. de poſt. c. bonę. ergo neq;
ſecundum. de reſcrip. ſ. c. literæ.

ADDITIO.

a ¶Suffraganeorum qui debent eſſe epiſcopi, vt no. in c. j. in prin. de offic. or. in 6. & an ſuffraganei poſſint elige. e metropolitanum, no. Aren. & Doct. in c. nouit. in prin. de iudi. & de poſtulā. c. bonæ.

De ferijs.

DICTVM eſt. ſ. titu. proxim. de dila. quæ
dantur à iure. hic habetur de feriis cauſarū,
& aliis feſtinandis. 15. q. 4. de conſe. diſtin. 3.
c. j. de feriis nuptiarum. 30. q. 4. cap. cōgruit.
de iudic. cap. fin. & clemen. de verbo. ſignific.
ſæpe. verſi. tempore.

SVMMAE.

1 *Dies Dominica quando incipiat, & quando deſinat.*
1 *Diebus Dominicis ab omni illicito opere eſt abſtinendum. & nu. 4.*
3 *Mercatus non debet fieri die Dominico.*
5 *Tabellio ſi die Dominico, vel alio die feſto ſcribit inſtrumentum ſu-*
per aliquo contractu, an valebit.
6 *Teſtis an debeat iurare die Dominica.*
7 *Excommunicatio non eſt actus iudicialis.*
8 *Studere quis poteſt diebus feſtis.*
9 *Cauſæ nō debēt audiri in vigilia ſancti, vel die ſabbati poſt veſperas.*

OMnes. Diebus dn̄icis mercari: litigari:
iudicari: vel iurari non dēt. nō di-
1 uiditur. ¶Primò no. † qñ incipiat, & deſinat vene-
ratio diei Dominicæ. Incipit enim in veſperis. ſ. ſabbati. & fi
nit in veſperis, ſcilicet Dominicæ, dicit R. cui conſentit Ala.
ꝙ illud c. loquitur de conſilio: vel eſt locale: vel derogatū eſt
ei per tacitum conſenſum Papæ. Vin. dicit, ꝙ procedit de iu-
2 re, per l. omnes. C. eo. ti. 15. q. 4. §. placita. ¶Secundò not. † ꝙ
talibus dieb. ab omni illicito opere abſtinere debemus. qđ
3 qualiter intelligatur, dicam ſtatim. ¶Tertiò no. † ꝙ merca-
tus non debet fieri die Dominico. difficile enim eſt inter emē
tem, &c. de pœnitē. diſt. 5. c. qualitas. & c. negotiū. & iō in hac
die maximè abſtinendum. Refert tñ Io. An. ꝙ in multis locis
de praua conſuetudine non ſeruatur. pro quo tamē facit c. li-
4 cèt. ȷ̃. e. ¶ Quartò no. † abſtinendum à placito Dominicis die
bus. qđ & ſi liceat: non tamen expedit. 12. q. j. ca. aliud. vnde
abſtinendum eſt certis diebus, vt hic. & locis. ȷ̃. de immu. ec.
5 c. j. ¶† Quid ſi die Dominico, vel alio die feſto tabellio ſcri-
bit inſtrumentum ſuper aliquo cōtractu: an valebit? quidā ꝙ
non, vt l. actus. C. eo. Spe. contra. Non ob. l. actus. quia dēt ex
poni, actus publicus. i. iuriſdi. contentioſæ. voluntariæ aūt be
ne poſſunt tunc exerceri, vt ſequitur in eadem. l. vt emancipa
re: contractus inire: teſtā facere: inſtrumenta ſcribere. & hu
iuſdmodi. Ita no. in Spe. e. ti. §. ſequitur. ver. quid ſi in feriis.
6 ¶Quintò no. † ꝙ iuramenta debent præſtari die Dominico,
ibi[niſi pro pace, vel alia neceſsitate.] hoc tñ generaliter non
ſeruatur. ſic nec illud, ſupra de teſti. c. j. Teſtis igit̄ non dēt iu-
rare: licèt tūc poſsit deponere. qđ dic, vt no. Spec. in d. §. ver.
quid ſi tunc. vbi tenet, qđ dixi. qa habet pro recepto, poſtq̃ iu
7 rauit, ar. C. de teſt. l. penul. Nam ſecundùm eum † excommu-
nicatio non eſt actus iudicialis, imò ſecretò fieri debet, exem
plo Daniel. vt no. ȷ̃. de teſti. c. i nomine dn̄i. de illa q̃ſtione no.
Io. An. ȷ̃. de offi. dele. c. j. in cle. &c. ¶ Oppo. ille tex. innuit,
ꝙ mercatus: placitum: iudicare ad mortem: vel ad pœnam:
& ſacramēta ꝓſtare ſunt opera illicita. Sed cōtra, vt ſ. de pac.
c. 1. & toto tit. de iureiur. maximè in c. ſi Chriſtus. Similiter
iudi-

iudicare eſt opus licitum. 23.q.5.c.qui malos.& c.iudex.Sol.
expone,illicito,reſpectu diei:licèt aliàs in ſe ſit licitum.vel ſe
cundùm Fran.expone,illicito.i.cauſatiuè.qa poſſet eſſe occa
ſio illiciti.Nam licèt aliquid non ſit in ſe malum:tamẽ ab eo
abſtinendum eſt;quia malum ſequi poteſt.quod no.ſ. de iu-
reiur.c.& ſi Chriſtus ad fi.& vide de hoc plenè in ſumma eo.
8 ti.Pe.no.hic†ꝙ ſtudere quis poteſt diebus feſtis[a] cũ ſit opus
a licitum,ſine ſolemnitate tamen.facit quod no.ff.e.l.penul.
¶Secundò oppo.& videtur,ꝙ poſſit die Dominico aliquis iu
dicari ad mortem,ꝑ illud Pſal.Beati q faciunt iuſtitiam in oĩ
tempore.Sol.dicit,ꝙ non eſt peccatum iuſtè occidere,vt d.c.
q malos.Sed eſt,quia horrendum & miſerabile.Ideò ob Dei
reuerentiam abſtinendum eſt.Non.ob.illud Pſal. qa dẽt in-
telligi,omni tempore.ſ.competenti.de conſe.di.5.c.nunq̃. de
auct.& vſu. pal.c. penul. Hoſt. excipit ab eo, qđ dicitur in
tex.[niſi publicus latro:& nocturnus depopulator agrorũ.]
ĩ.de immu.ec.c.inter.¶Tertiò opp.& videtur,ꝙ etiã poſt ve
ſperam ſit licitum iudicare vſq; ad noctis tenebras.vt ſ.de of
fic.dele.c.conſuluit.¶So.dicit gl.ꝙ illud,qđ hic dr̃, non ſer-
9 uatur in iudicio:ſed ſeruatur quantùm ad celebrationẽ diui-
norum. Pe.& Egi.dicunt,†ꝙ in vigilia ſancti,vel die ſabba-
ti poſt veſperã non debẽt cauſæ audiri.Non ob.c. conſuluit.
qa dẽt intelligi dẽ diebus iuridi.vt ſic iura iuribus concordẽ
tur,vt c.cũ expediat.de elec.lib.6.& qđ no.in l.ſed & poſte-
riores.ff.de legi.¶Quartò op.hic prohibet iudiciũ mortis,
& pœnæ,quaſi alia videatur permittere, vt l.cum ꝑtor.ff. de
iudi.Sed contra de c.fi.ĩ.eo.So.ſupple ad tex. maximè. nam
nec aliæ cauſæ ſunt tũc tractandę, vt ibi: niſi ſecundùm Ioã.
An.timereẽ de morte teſtium:vel abſentia diuturna, vt c.fre-
quenter.in prin.ſ.vt lite non conteſt.

ADDITIO.

a ¶Diebus feſtis.Adde glo.& Ang.& Rapha.in l.oẽs iudices. C.de feriis.
& ibi Doct.Ang.& Alex.in l.pe.ff.eo ti.vide hic Io.An.& Bu.Archi.de cõ
di.3 c.ieiunia.Azo.in ſumma.eo ti.

SVMMAE.

1 *Feſtorum principium,& finis debet fieri ſecundùm ipſorum magnitu*
dinem,& conſuetudinem regionum.
2 *Sabbatum vnde dicatur.*
3 *Chriſtiani die ſabbati,ne videantur iudaizare,debent fortius operari.*
4 *Interpretatio debet fieri larga in interpretatione feſti.*
5 *Principium,& finis diei regulariter quomodo ſumatur.*
6 *Statutum ſi dicat,ꝙ Poteſtas in principio ſui officij teneatur aliquid*
facere.vſq; ad quod tempus ſe extendat principium.
7 *Genuflexio non debet fieri in feſtiuitatibus.*
8 *Teſtator ſi legauit omnibus de tali collegio mille,& quatuor ex eis*
ſpecialiter legauit quinquaginta:an illa veniant ad generale lega
tum.
9 *Statuto ſi caueatur,ꝙ qui in die Beatæ Mariæ Virginis,vel die ſolẽ-*
ni maleficium commiſerit,puniatur duplici pœna eius,in quo aliàs
puniretur:vel ſi dicat[qui commiſerit maleficium de nocte,punia
tur pœna duplici]quomodo intelligatur nox.
10 *Iura,quæ in fictione loquuntur,non debent trahi ad caſus non ex-*
preſſos.

1 QVoniam. †Feſtorum principium & fi
nis debet fieri ſecũdùm ipſo
rum magnitudinem,& conſuetudinem regionum.
¶In præcipuis feſtis,& inter Paſcha,& Pentecoſtem,non fit
genuum flexio.ſi tñ tunc epi,vel clerici ordinentur,ſecũdùm
ordinationis modũ genua flectentur.Eccleſia Romana ſpe-
ciale feſtũ de Trinitate nõ facit.ſeruatur tñ in hoc cuiuſq; ec
cleſiæ conſuetudo.& ſic ſunt tria dicta.ſecundum ibi[dieb.]
tertiũ ibi[præterea]¶Primò not.præceptũ l. antiquæ de ſab
2 bato celebrando.Leuiti.23.†dr̃.n.ſabbatum à ſabba. qđ eſt
requies:vnde eo die Iudei requieſcũt, ceſſantes ab oĩ opere.
nec eſcas eo die parãt,vt no.Io.An.ĩ.de Iudeis.c.qđ ſup. nec
vltra miliare itinerabant.Vnde dr̃ Matth.24.[Orate, vt non
fiat fuga veſtra ĩ hyeme, vel ſabbato.]de hyeme dixit ꝑpter
intemperiem.de ſabbato pp legis tranſgreſſionem : ne vltra
3 miliare fuga duraret.†Chriſtiani autem eo die(ne iudaizare
videant)fortius operari debẽt.de cõſe.di.3.c.peruenit. ¶Se
cundò no.ꝙ licèt non ſequamur quò ad celebrationem diẽ
ſabbati:principium tñ, & finem noſtrarum feſtiuitatum ex il
lo metimur.& conſyderamus de veſperã in veſperã regulari
ter.Ratio qa feſta noſtra ſubrogant loco ſabbati.ſ.de conſt.
4 ¶Tertiò no.in ver.& ſic.†ꝙ in celebratione debet fieri lar-
ga interpretatio.qđ patet,qa dẽt principium anticipari, & fi
nis tardius produci:vt ſic in plenitudine tꝑis plus ſoluamus.
Nam dẽt debitor creditori ſuo plus ſoluere:ſed nõ minus,ẽt
in tempore,vt ĩ.de mu.pe.c.j.& l.qui Romæ.in prin.de ver.
5 obli.¶Quartò no.†ꝙ principium, & finem diei regulariter
ſumimus de veſpera in veſperam:niſi conſuetudo aliter acci
piat.& ſic poteſt conſuetudo limitare ius diuinum. qđ intelli
ge pinguius,vt dixi.& facit qđ no.ĩ.de cog.ſpiritu.c. ſup eo.
¶Quando autem de principio,& fine tractamus in alia nr̃a
6 actione.verbi gratia.†dicit ſtatutum,ꝙ Poteſtas in principio
ſui officii teneatur aliquid facere.vſq; ad quod tempus ſe ex
tendit principiũ?dic,vt ipſe no.in l.2.ff.de furtis.& qđ not.in
7 l.j.ff.ſi quis ius di.non ob.¶Quintò no.in ver.in diebus.†ꝙ
in feſtiuitatibus non dẽt fieri genuflexio. rõ de hoc redditur
67.diſt.c.ſcire. cum tamen leuatur Corpus Domini, ſemper
flectimus genua.de cele.miſ.c.ſanè.Ex pn̄ię enim impoſitio-
ne licitè fieri poterit,& debebit,ſecundùm Fran.Item ſi in fe
ſtiuitatib.occurrũt ordinationes, & conſecrationes,licitè fie
ri poterit.Idem credit Fran.de benedictionibus nubentium.
¶Sextò no.ꝙ cõſecrãs,& conſecratus tantùm debent flecte
re genua.qđ non ſeruatur,ſecundùm Hoſt. ſecundùm quem
oẽs de conſuetudine flectunt.ex quo eps flectit,& oẽs abſti-
nent, eo abſtinente, excepto ordinando,vel conſecrãdo.&c.
¶Septimò no.đ feſto ſãctæ Trinitatis,in cuius celebratione
ſpecialiter ſe habet Romana Eccleſia,q̃ aliæ . Rõ redditur in
tex.qa[ſingulis dieb.]&c.ex qua rõne colligit Io.An.ꝙ q ſin
gulis diebus per magnatem,vel principem honorat,non dẽt
moleſtè ferre,ſi ſpecialiter non honoretur certo die, vel tꝑe
8 ¶Econuerſò quid erit, ſi oĩbus de tali collegio teſtator legat
mille.& minori ex eis ſpecialiter legauerit quinquaginta. an
illa veniant ad gñrale legatũ.dic,vt l.cũ ꝙ.C.de leg.per Cy.
& l.alimenta.§.Baſilicæ.de ali.& ciba.le.c.quæſitum.§.fin.de
fun.inſtru.per Ba.¶Oppo.& videtur,ꝙ dies aliter incipiat,
& finiat,q̃ de veſpera in veſperã.de l.more.ff.eo.ti.So.diuer-
ſis reſpectibus,& conſyderationibus aliter incipit,& finit,vt
9 in gl.quam not.¶Et facit ad q̃onem.†Statuto cauetur,ꝙ il-
le,qui in die beatæ Mariæ Virginis:vel die ſolemni maleficiũ
commiſerit,puniatur duplici pœna eius,in quo aliàs punire
tur,vel dicit,ſi maleficiũ cõmittat de nocte, puniatur pœna
duplici.Quæro ergo,qualiter debemus accipere diem,& no
ctem?lex dicit,ꝙ dies eſt,qñ eſt ſol ſuper terram. & qñ non
eſt:tunc eſt nox,vt l.hæc verba.de ver.ſig.de ſero ergo qñ ſol
tẽdit ad occaſum(donec occidat) dicitur dies.qñ receſſit,&
non amplius eſt ſuper terram(licèt remaneat claritas in cœ-
lo.)& tunc dr̃ nox.Eeodem modo dico de mane.nam anteq̃
ſol oriat ſup terram , dr̃ nox:licèt cœlum incipiat albeſcere
pp ſolis claritatem.¶Sed qñ ſol incipit eſſe ſuper terram,in
cipit dies.vt l.Titius.§.j.ff.de lib.& poſthũ.dẽt ergo quis eſſe
cautus,vt concludat articulus formatus ſuper die, & nocte,
vt circa diem articuletur poſt ortum ſolis.& circa noctẽ poſt
ſolis occaſum:& hoc no.Bar.in l.aut facta.§.tẽpus.ff. de pœ-
nis.vbi autem hoc non eſſet declaratum:dicit, ꝙ debemus in
telligere in benigniorẽ partem,vt l.ſi preſes.ff. de pœnis.Nõ
ob.iſtud.c.qđ computat de veſpera in veſperã.vt l.more Ro
mano.ff.de feriis.quæ noctem appellat diem.intelligũtur.n.
iſta iura,& alia hic alle.in glo.ſecundùm fictionem iur. vt hic
10 glo.tangit.Et Fe.de.de Senis dicit conſi.43.vbi ſubdit,†ꝙ iu
ra,q̃ in fictione loquuntur,debent trahi ad caſus non expreſ
ſos,vt no.16.q.j.c.placuit.& C.de his,qui ve.eta.impe.l.fi. &
c.ſuſceptum.de reſcrip.li.6.

SVMMAE.

1 *Piſcari licet diebus feſtis propter neceſſitatem.*
2 *Septima die quare debent homines à labore quieſcere.*
3 *Deus quos dies ſpecialiter ſibi deputauit.*
4 *Natalitia ſanctorum martyrum quare celebrantur in eorum morte.*
5 *Diebus feſtis abſtinendum eſt ab opere ſeruili.*
6 *Papa limitat legem diuinam,generaliter aliquid prohibentem:*
7 *Prohibita aliàs conceduntur propter imminentem neceſſitatem,*
8 *Portio ſoluenda eſt de piſcatione illi eccleſiæ, in cuius parochia ſita*
eſt piſcatio.

1 LIcèt. Propter†neceſſitatem diebus feſtis pi-
ſcari licet:ſiue licitum eſt attẽdere rei tẽ
pore perituræ.primò ponit Dñicum ꝑceptum.ſcđò pp
neceſſitatem dat indulgentiam contra illud cum determina
2 tione.ſecũda ibi[cum indulgemus.]¶†Primò no. quare ſep
tima die debent hoĩes quieſcere à labore.quia illa die Deus
3 quieuit ab omni opere. Geñ.2.¶Secũdò no. †ꝙ Deus depu
tauit ſibi ſpecialiter aliquos dies(ſicut Natiuitas: Cicunci-
ſio:Epiphania:Reſurrectio:Aſcenſio:Pentecoſtes:)generali-
ter autem ſunt ei deputata omnia feſta Sanctorum.j.e.c.fin.
ſic elegit ſibi populum peculiarem.licèt oĩs aĩa ſit ſibi ſubie-
cta.generalis ergo honorificentia non excludit ſpãlem: quæ
magis conſueuit notari,vt l.Item apud Labeonem.§.hoc edi
4 ctum.ff.de iniur.¶Tertiò†no.natalitia ſanctorum Martyrũ
veneranda.Io.And.poſt Bona.circa hoc quærit. quare dicit
natalitia:cũ non feſtiuemus diẽ natiuitatis,ſed mortis? Rñ.
quia in die martyrii dicuntur renaſci in ſanguine. ¶Quar
5 tò no.†ꝙ talibus diebus abſtinendum eſt ab opere ſeruili.
Operibus.n.pietatis his diebus eſt fortius inſiſtendũ. de ſta.
mo.c.cum ad monaſterium.§.in refectorio. ¶Quintò not.
6 †ꝙ Papa limitat,& reſtringit legem diuinam,generaliter ali
quid prohibentem,vt no.Inn.ſupra de conſti.c.quæ in eccle
ſiarum.Ego dico,ꝙ illa limitatio(ſcilicet cum ſubeſt neceſſi
tas)reperitur in eodem iure diuino,vt Matth.12.c. ¶Sextò
7 no.†ꝙ propter imminentem neceſſitatem ẽt prohibita con
cedũtur.& ſunt iſta allecia tꝑe peritura.qa ſi diebus,quibus
ſe inclinant,non capiuntur,aliis non appareret. ne ergo mo-
dico momento pereãt commoditates cœleſti prouiſione cõ
ceſſæ:hoc eſt à iure indultũ.ſic ex eadem cauſa licet intende
re agriculturæ, vt C. eo.l.oẽs iudices.& ſupra de treu.& pa-
8 ce.c.2. ¶Septimò no. †ꝙ de piſcatione portio eſt ſoluen-
da illi eccleſiæ , in cuius parochia eſt ſita piſcatio. non ergo
inſpicit parochia piſcationis. ſed,vt dixi, illa,vbi eſt ſita pi-
ſcatio,in qua licèt multum verſetur hominis induſtria , & la-
bor:tamen non eſt cenſenda decima perſonalis, ſed prædia-
lis.Io.An.poſt Gof.dicit,ꝙ dabũtur duæ decimæ, prædialis,
& perſonalis.vel ſecundùm eum hic loquitur de portione dã
da eleemoſynę,non loco decimæ.¶Vltimò per illud,qđ hic
dr̃.ꝙ propter neceſſitatem:aliàs ꝑhibita cõcedunt. collige,
ꝙ qñ debitor eſt ſuſpectus,ne aufugiat:poteſt capi die feria
to in honorem Dei.vt det fideiuſſorem de ſtando iuri , vt eſt
gl.no.in l.dies feſtos.C.e.& ibi Bar.nec mirum.nam debito-
rem fugitiuũ põt creditor capere ꝓpria auctoritate , vt l.ait
prætor.§.ſi debitorem.ff.de his,q̃ in frau.cre. & not. Inſti.de
ac.in prin.& l.capite quinto.ff.de adul.¶Similiter ſi per iudi
cem non poſſum res meas recuperare:poſſum eas furari , &
inuadere,vt no.per Innoc.ĩ.de reſti.ſpo.cap.olim.j.& gene-
ralis neceſſitas non eſt ſubiecta legi. Nam poteſt quis
in neceſſitate furari.ĩ.de fur.c.3.¶Similiter homicidium cõ
mittere.ĩ.de homici.c.j.in cle.facit l.alius.§.belliſſimè.ff.qđ
vi aut clam.

SVMMAE.

1 *Septimanæ tres ante ſanctum Ioannem; in quibus ſuſpenduntur*
nuptiæ,quomodo numerentur.
2 *Suſpenſio nuptiarum ante ſanctum Ioannem inducta,eſt ob reueren-*
tiam Aſcenſionis,non ſancti Ioannis.
3 *Matrimonium omni tempore celebratum tenet ad tempus:tamen ſu-*
ſpenditur carnalis copula,& feſtiuitates.
4 *Nuptiæ ſuſpenduntur à Septuageſima vſq; ad ſeptem dies poſt Pen*
tecoſtem:detracto tẽpore è dominica in Albis,vſq; ad diem Roga
tionum.

CApellanus. Tres ſeptimanæ, quib.
canon ꝓhibet fieri nu-
ptias ante feſtum beati Ioannis Baptiſtæ non cõti
nuantur feſto:ſed intelligit ſeptimana Aſcenſionis, & duab.
1 ſequentib.cõis diuiſio.ſecunda ibi[qa igit.]¶Primò no. †ꝙ
in tribus ſeptimanis,quibus ante feſtũ ſancti Ioãnis nuptiæ
ſuſpenduntur,non continuant illi feſto immediatè:ſed qñq;
mediatè.qñq; ſi habita dinumeratione dierum à feſto Aſcen
ſionis caderent plures,q̃ tres hebdomadæ.pone feſtum ſan-
cti Ioannis eſt die.24.menſis Iunii.ab Aſcenſione vſq; ad Pẽ
teceſtẽ.11.diebus.& coniunctis tribus diebus Rogationũ ꝑ
cedentibus habes.14.quibus adde ſeptem poſt Pentecoſtẽ.
& ſic habes.21.& ſic tres ſeptimanas , quæ(vt dixi)incipiunt
per tres dies ante Aſcenſionem,in quibus fiunt Rogationes.
põt cadere ergo interuallũ inter feſtũ ſancti Ioãnis,& dictas
tres hebdomadas.& in illo interuallo poterunt nuptiæ cele-
2 brari.†iſta enim ſuſpenſio eſt inducta ob reuerentiam Aſcẽ
ſionis,non ſancti Ioannis:ſed ab eo feſto cõiter ſumit finem.
ideò ab eo denominat principium nuptiarum.ſicut dicimus
quadrageſimam ſancti Martini,in qua non habetur conſide
ratio ipſius feſti,ſed aduentus Chriſti.¶Secundò no.in verſi.
3 qa igitur.†ꝙ matrimonium oĩ tꝑe celebratum tenet : ad tꝑs
tñ ſuſpendit carnalis copula,& feſtiuitates, vt in iuribus al-
4 le.ĩ gl.& ita.¶Tertiò no.†ꝙ à Septuageſima vſq; ad.7. dies
poſt Pentecoſtẽ nuptiæ ſuſpeduntur.qđ intellige , detracto
tꝑe à Dñica in Albis,vſq; ad primũ diem Rogationum.& vi-
de,qđ no.de conſe.di.j.c.hi.duo.Hoſt.de iſtis feriis nuptiarũ
(vt hic refert Io.An.)breuiter ſic dicit,ꝙ à prima Dñica đ Ad
uentu,vſq; ad octauam Epiphaniæ incluſiuè nuptiæ ſuſpen-
duntur.& hoc , licèt multorum locorum approbet conſuetu
do,nõ vr̃ iure ꝓbari.vel dic,vt ſ.de tẽpo.ord.c.j.à. Septuage
ſima vſq; ad octauã incluſiuè poſt dñicã ĩ Albis: & à primo
die Rogationũ vſq; ad ſeptem dies poſt Pentecoſtem inclu
ſiuè durãt ferię.& dicit, ꝙ in quibuſdã partibus non inchoãt
facere nuptias,niſi in Dñica,qua cantat.Nuptiæ factę ſunt. q̃
cantat in Dñica vſq; ad octauam Epiphaniæ. & iſti obſeruãt
vltra q̃ canõ iubeat.¶Alii verò incipiunt in Dñica de Albis.
& in Dominica poſt Pentecoſtem. & iſti videntur canonẽ vio
lare:qa non debent inchoari in Dñica poſt Pentecoſtem:ſed
poſt Dominicam in craſtinum Dominicæ.nam aliter non eſ-
ſent tres ſeptimanę,ſecundùm Io.An.qui quærit,q̃ fuit rõ in
ducendi in nuptiis dietas;cum aliæ carnes dictis feriis in ma
cello vendãtur.dicit Io.An.ex eo prohibitum. qa ſolemnitas
nuptiarum in multis partibus fit cum maioribus expenſis,&
apparatu pompoſo:q̃ ſit dos.quæ ideò prohibentur ante Paſ
cha.qa tunc contemplationi,& orationi vacandum eſt . poſt
Paſcha certis diebus vacare debemus ꝑſertim Chriſti reſur
gentis, & demum ipſius ſancti Spiritus.quare circa talia inu-
tila non eſt vacandum.

SVMMAE.

1 *Quæſtiones non debent prorogari:ſed abbreuiari.*
2 *Iudicialis ſtrepitus debet conquieſcere diebus feriatis in honorem*
Dei.
3 *Feſtum Corporis Chriſti quando celebretur.*
4 *Ferijs inductis in honorem Dei non poſſunt partes renunciare.*
5 *Prohibiti poſtulare non poſſunt ẽt de conſenſu partium poſtulare.*
6 *Tempore feriarum ſolemnium poteſt procedi,ſi ſubeſt pietas:vel ne-*
ceſſitas.
7 *Sentẽtia vel proceſſus factus tẽpore feriato in honorẽ Dei an valeat.*

8 *Partes poſſunt renunciare ferijs meſſium, & vindemiarum.*
9 *Repentinæ feriæ quæ dicantur: Et in quo differant à ruſticis, & ſolē-*
nibus. num. 11. Et an partes poſſint renunciare iſtis ferijs repen-
tinis. nu. 10.
12 *Cauſæ vſurarum, & decimarum an poſſint excerceri tpē feriarum.*
13 *Iuriſdictionis voluntariæ cauſæ: vt emancipare: inſinuationes face-*
re, & ſi. an poſſint exerceri tempore feriarum.
14 *Decretum in alienatione rei minoris an poſſit interponi tempore fe-*
riato.
15 *Arbitria an poſſint ferri tempore feriato in honorem Dei: vel gra-*
tia hominum.
16 *Præceptum, vel citatio an poſſit fieri in die feriato in honorem Dei.*
17 *Citatio facta die non feriato pro die feriato, an valeat.*
18 *Iudex qualiter debeat aſſignare terminum pro die feriato.*
19 *Lex finalis. ff. de ferijs. quomodo intelligatur.*
20 *Iudex non debet violare conſuetudinem ſuam propter forenſem ve-*
nientem coram eo.
21 *Iudex cautè facit, & rectè, ſi curat, quantum poterit, ꝙ litigatores fe*
rijs ſuæ patriæ potiantur.
22 *Regiones, vbi non ſunt vineæ: nec cōiter vinum bibitur: an habeāt pri*
uilegia feriarum vindemiarum.
23 *Clerici, doctores, milites, & alij, qui non ſunt circa rem ruſticam oc*
cupati: an gaudeant priuilegio vindemiarum.
24 *Partes ſi renunciant feriis: an teſtes debeant tunc cogi.*
25 *Clericus citatus eſt, quòd compareat in iudicium tempore meſſium,*
& vindemiarum reſponſurus laico ſuper debito (& hoc ſub pœ-
na excommunicationis) quem epiſcopus non comparentem excom
municauit. an valeat talis ſententia.
26 *Setentia excōicationis requirit iuſtitiā ex cā, & aīo, & ex ordine.*
27 *Terminus quando præfigitur à iudice, vel à iure alicui ad aliquid ex*
pediendum in iudicio: vel ad agendum. an dies feriati computen
tur in termino, vel de termino ſubducantur.

CONQUESTUS. Feriis introductis in
honorem Dei, & ſan
ctorum (niſi ob neceſſitatem: vel pietatem) iudiciū
exerceri non poteſt, etiam de conſenſu partium. poſſunt tñ
partes renūciare feriis in fauorem hominum introductis. di
1 uiſio patet. ſecunda ibi [licet diebus.] ¶ Primò no. † ꝙ qōnes
non debent prorogari. ſed abbreuiari. & no. hic commēdat
iudex, qui bonus eſt, ſi lites dirimat, vt l. quidam. ff. ſi cer. pe.
qđ vt facere poſſit, iura dilationes, & multa alia reliquūt ſuo
arbitrio, vt l. properandum. poſt prin. C. de iudi. ¶ Secundò
2 no. † ꝙ diebus feriatis in honorem Dei debet conquieſcere
iudicialis ſtrepitus. & pōdera, ſtrepitus. ꝑ qđ dat intelligere,
ꝙ talibus diebus ſunt permiſſæ compenſationes, & pacta, &
iudicis officium: maximè vbi imminet periculum animarū,
ſecundùm Hoſt. de hoc. ſ. quæ poſſint dicto tempore agitari,
dicam. j. ¶ Tertiò no. hic enumerari feſta ſāctorū, in quibus
ſunt feriæ. addit Io. An. alia feſta, ſcilicet dies Rogationū, q ꝑ
cedunt feſtum Aſcenſionis. de quo loquitur tex. de conſe. di.
3 3. c. j. qđ tñ non ſeruat Curia, ſm Guil. ¶ Item feſtum Corpo
ris Chriſti fer. 5. ſeptimanæ ſecundæ poſt Pentecoſtē. cle. j. de
reli. & venera. ſan. feſtiuitates aūt Virginis Glorioſæ text. hic
enumerat. ¶ Sed ſūt quatuor, Annūciatio in vere, Aſſumptio
in æſtate, Natiuitas in autūno, Purificatio in hyeme. feſtum
autem puriſſimæ Conceptionis ipſius Virginis hic non in-
cludit. licèt in multis locis celebret ex deuotione nō improbā
da. de hoc in Spe. eo. tit. poſt prin. Io. An. dicit conceptionem
illā, q̄ fuit ex humano ſemine, nō numerandā. qa fuit in origi
nali cōcepta. vt no. de conſe. di. 3. c. j. Sed poſt cōceptionem
immediatè ſāctificata. & ob hoc colit Eccleſia Natiuitatis fe
ſtum. ¶ Item ſunt feriæ in feſto ſancti Martini. de conſe. di. 3.
c. j. qđ teneas, licèt contra not. C. eo. l. omnes dies. idem in fe
ſto Inuentionis ſanctæ Crucis. 100. diſt. c. Crucis. ¶ Et qua
re feſtum Crucis, in qua Chriſtus dehoneſtatus fuit, celebra
mus, ibi no. ¶ Item ſunt feriæ in feſtis. 4. Euangeliſtarū. & 4.
Doctorum in d. cle. j. de reli. & venera. ſanct. & ibi de Paulo, q
nō fuit de 12. ¶ Quartò no. in ver. quas ſinguli epi. &c. ar. ꝙ
epſ pōt canonizare Sanctum in ſua diœceſi. arg. de cōſecra.
di. 3. c. j. c. qđ eſt falſum. ¶ Quod ergo ī illo. c. dr̄, intellige de
ſanctis ab Eccleſia ordinatis. quæ dicit, ꝙ epiſcopi non poſ-
ſunt aggregare aliquem Collegio ſanctorum: tamen poſſunt
aliquem de ſanctis ſolemniter venerari. De hoc not. de reli. &
vene. ſan. c. j. li. 6. circa prin. magnæ gl. ¶ Quintò not. in verſi.
4 quibus vtiq;. † ꝙ feriis inductis in honorē Dei non poſſunt
5 partes renūciare. ¶ Simile dicit lex, † ꝙ prohibiti poſtulare,
non poſſunt ēt de conſenſu partium poſtulare. qa cauſa de-
coris fit prohibitio, vt l. quos prohibet. ff. de poſtu. ſimiliter
clerici non poſſunt tunc renunciare priuilegio fori: quia eſt
hoc inductum in fauorem totius ordinis clericalis. vt ſ. de fo
6 ro compet. c. ſi diligenti. ¶ Sextò no. † ꝙ iſto tempore feria-
rum ſolēnium poteſt procedi, ſi ſubeſt pietas: vel neceſſitas.
de neceſſitate habes exēplum. ſ. c. licèt. de pietate patet etiā
7 exemplum in gl. ¶ Septimò no. † ꝙ non valet ſententia: vel ꝓ
ceſſus factus tempore feriato in honorem Dei. ſolemnitati er
go inductæ in iudiciis propter publicam vtilitatem, & reue-
rentiam Dei non poſſunt partes renunciare. ad hoc ſupra de
iur. ca. c. 2. §. ſed qa veremur. Ordini verò iudiciario an poſ
ſint partes renunciare. dic, vt no. c. fi. j. de re. iu. lib. 6. ¶ Octa
8 uò not. in ver. licèt. † ꝙ feriis meſſium, & vindemiarum poſ-
ſunt partes renunciare. quia ipſarum fauore principaliter eſt
inductum, ergo, &c. vt l. penul. C. de pac. vbi ergo ſponte liti-
gant dicto tempore, tenet iudicium, & ſententia. ¶ Si verò ci
tatus non compareat, non valet, qđ contra eum agitur. nec
eſt opus appellare: vel comparere ad allegandum hoc priui-
legium feriarum, vt l. j. ff. eodem. ¶ Venio ad quæſtiones. &
primò quæro. hic habemus duo genera feriarū. nam aliquę
ſunt ſolēnes: vt illæ, quæ ſunt inductæ in honorem Dei, & ſan-
ctorum. de quibus in tertiò notabili. aliquæ ſunt ruſticæ, vt
meſſium, & vindemiarum. vt in ver. licèt, & ff. eo. l. j. ¶ Quæ-
ro vtrùm ſit aliud genus. dicit gloſſ. ꝙ ſic. ſ. repentinarum.
9 † & dicunt repentinæ, quas ſolus princeps ob publicam gra
tulationem inducit. puta ob diem Natalis ſui: vel filii ſui: vel
ob res proſperè geſtas. puta ob gaudium victoriæ contra ho
ſtes. de iſtis, & aliis prædictis vide in Spe. eo. tit. §. j. Iſtæ aūt
repentinę non poſſunt induci ab alio: q̄ à principe, vt C. e. l. à
nullo. licèt ſæpe de facto fiat contrarium, ſecundùm Io. And.
10 † Iſtis aūt repētinis vtrùm poſſint partes renunciare. Io. An.
dicit, ꝙ non. in cle. ſæpe. de ver. ſig. ſuper ver. ob neceſſitatē.
11 C. e. l. oīs in fi. primæ gl. † differunt aūt illę repentinæ à feriis
ruſticis, & ſolemnib. qa aduerſus iſtas reſtituit, qui ꝑꝑ eas læ
ditur. ſed non ita, ſi lęditur ꝑꝑ alias. quia aliæ potuerunt præ
uideri, cum ſint certę: iſtæ non. ff. ex qui. ca. ma. l. ſed ſi per ꝑ-
torem. §. ſi feriæ. ſecundùm Io. And. qđ intellige ſanè, ſcilicet
cum feriæ repentinæ incidunt in fine temporis. ſecus in me-
dio, vt no. Cy. in l. j. C. e. ti. ar. ne vt l. qđ tempore. de reſti. mi. ꝑ
eundem. ¶ Ex his ſentiunt iſti dñi, ꝙ feriæ non ſubducantur
de medio alicuius præſcriptionis: ſed in ea computant. & in
oī ēt dilatione data à iudice idem vr̄ dicendum. de quo. j. di
cam. ¶ Secundò quæro. dicitur hic in fine. ꝙ non pōt proce-
dere de conſenſu partium tpē feriarum ſolēnium: niſi pietas
ſuadeat. quæro ergo qñ hoc ſit. glo. ſuper dictis verbis [neceſ
ſitas. & pietas] ponunt exempla, quando res eſt tempore pe
ritura: vel deſyderat celeritatē: vel qñ ſunt cauſæ debilium,
& miſerabilium perſonarū. plura de his exēpla reperies. ff. e.
12 l. j. 2. & 3. & 16. q. 4. in ſumma. vbi no. ¶ † Quid de cauſis ma
trimonialib. & quid de cauſis electionū, & ſimil. an his dieb.
exerceri pñt: cū pietas, & neceſſitas hoc ſuadeat. facit qđ ip-
ſe no. de elec. c. bonæ. 2. in prin. & in Spe. eo. tit. §. 2. ver. qđ de
cauſis. & in duob. ver. ſequē. tractat. ¶ Quid de cauſis vſura-
rum, & decimarum. gl. in præal. cle. ſæpe. dicit, ꝙ in iſtis cau-
ſis beneficialibus decimarum, & vſurarum non pōt procedi
tpē feriarum in honorē Dei: ſed in ruſticis ſic. cū in dictis cau
ſis pro-

ſis procedatur ſine ſtrepitu, & figura iudicij. in cle. diſpendio-
ſam. de iudi. & vide ꝙ de iſtis feriis meſſium dixi. ſ. de iudi. c.
13 fi. & ibi per glo. & Doc. ¶ † Quid in his, quæ ſunt voluntariæ
iuriſdi. vt emancipare: inſinuationes facere: decreta interpo-
nere: & ſimilibus. Spec. tangit, & plura exempla ponit. eo. titu.
§. ſequitur. verſic. porro. & tenet, ꝙ emancipare: manumitte-
re: excōicare: abſoluere: tutorem dare: alimenta decernere, &
alia, de quibus in l. 1. 2. & 3. ff. e. fieri poterunt tpē feriarum.
ſed illæ ll. loquntur in feriis ruſticis. Spec. poſt Accur. intelli-
git idem in ſolēnibus, cum pietas ſuadet, vt prædixi. ¶ Circa
14 hoc quærit Cy. † vtrū tēpore feriato poſſit interponi decre-
tum in alienatione rei minoris: videtur, ꝙ non. quia requirit
plenè cauſæ cognitionem. ff. de reb. eorum. l. magis. §. cū paſ-
ſim. & hoc tenet Cy. in l. actus. C. eo. quæ l. non ob. quia loqui
tur de voluntaria iuriſdictione. ¶ Circa hoc etiam quæro
15 † vtrùm tempore feriato a in honorem Dei, vel gratia hominū
a poſſint ferri arbitria. dic, ꝙ non. quia ſunt redacta ad inſtar
iudiciorum: ſed bene lauda arbitratorū, & amicabilium cō-
poſitorum. quia illa hñt vim pacti, & tranſactionis. & ſic con
ceduntur, vt l. dies feſtos. C. eo. Et hoc not. Spec. in titu. de ar-
bi. §. fi. ¶ Circa præmiſſam renunciationem quæro, vtrùm ex
tra iudicium, puta in inſtrumento contractus: vel tacitè (puta
recipiendo talem terminum poſſit renūciari feriis ruſticis.)
Io. An. remittit ad ſpe. de arbi. §. fi. ad fi. Cy. in illa q. arguit ꝓ
& contra. & concludit, quòd valet renunciatio in cōtractu in
l. 1. C. eo. ¶ Intellige de feriis ruſticis: non ſolemnibus, vel re-
pentinis in d. §. fin. verſi. in forma. ſed non bene; quia ergo ad
efficaciam renunciationis repentinæ accedunt ad naturam
ſolemnium, vt no. in. cle. ſæpe. per illa ſit expeditus apparatus
cum ſuppletionibus neceſſariis. ¶ Tertiò quæro de quæſtio-
16 nibus nouellę, quarum vna eſt. † vtrum poſſit fieri præceptū:
vel citatio die feriato in honorem Dei: vt citatus compareat
die non feriato. videtur, quòd non, per. l. dies feſtos. C. eo. ibi
[præconis horrida vox ſileſcat.] Reſiſtit ergo ius ipſi citatio-
ni præconis: & claudit ſibi os. ergo non valet, quod agitur cō
tra. l. non dubium. C. de legi. & l. ſi minor. de ſen. ex. ¶ Item
præceptum de citando, eſt ſententia interlocutoria. vt. C. de
his, qui ad ec. confu. l. pñti. ſed ſententia recitatur in illo ca. er
go &c. Et ſi dicatur, ꝙ non ſit ſententia: negari non poteſt, ꝙ
citatio non ſit de proceſſu, vt hic not. & in illo. c. niſi irritatur
ſententia, & proceſſus. ¶ In contrarium arguitur, ꝙ licèt ema
nauerit dicta citatio tempore prohibito: tamen effectus fuit
collatus in tempus permiſſum. & hoc ſufficit ad valorē actus.
ff. de dona. inter vi. & vx. l. ſi cū vxori. in fi. & l. ſe. ¶ Simile di-
cimus in loco. vt actus celebratus in loco prohibito valeat, ſi
effectus cōferatur in locum permiſſum, vt l. fi. ff. de offi. præf.
vi. idem ergo eſt dicendum in tempore. quia idem eſt iudiciū
de tempore, qđ de loco, vt l. vinum. ff. ſi certum pet. Et iſtam
opi. ꝙ poſſit fieri præceptum, & citatio die feriato, tenet Cy.
in l. dies feſtos. C. eo. Non ob. ſecundùm eum, quòd citatio ſit
de ſentētia, vel de proceſſu. quia in citatione eſt triplex actus.
primus eſt interlocutoria de citando. Secundus eſt interlocu
tio ipſius ſententiæ interlocutoriæ, ſcilicet actus citandi. Ter-
tius actus eſt ꝓceſſus inchoatus ex citatione. ¶ Primus actus
interloquēdi bene poteſt fieri die feriato, maximè quia talis
actus non requirit cauſæ cognitionem, vt l. actus. C. eo. & qa
confertur in tempus permiſſum vt dixi. ¶ Similiter ſecundus
actus citandi poteſt fieri die feriato. & poteſt hoc probari ꝑ
l. miles. §. ſexaginta. de adul. tenendo illam opi. quòd cum ci-
tatorio mittatur libellus. quam tenet Cy. in Aut. offeratur. C.
de litis conteſt. ¶ Tertius actus, ſcilicet proceſſus non poteſt
fieri; vt ſcilicet inchoetur, trahendo eum ad iudicium: vel fi-
deiubeat. ¶ Et in hac opin. reſidet in d. l. dies feſtos. vt etiam
eius dicta refert hic Ioa. And. & remittit ad Spec. de cita. §. 1.
verſi. Item quòd citatio facit ad diem. Ia. Bu. diſputauit iſtam
q. & tenuit ſimpliciter, quòd non valet. Non ob. ꝙ confertur
in tempus permiſſum, ergo &c. ¶ Quia iſtud eſt verum, quan
do ſuſpenditur actus: & eius effectus, vt in contractibus con-
ditionalibus, vel ſub die incerta. ¶ Sed in caſu propoſito non
ſuſpenditur actus: ſed eius effectus; quia citatio eſt pura, licèt
conferatur in diem. ergo præſens tempus inſpicimus, vt l. ce-
dere diem. de verbo. ſigni. dominus Oldra. (vt refert Bart. in
l. 1. §. nunciatio. de oper. no. nun.) bñ reducit dictas opi. ad cō
cor. diſtinguendo duo membra. dicit enim, ꝙ aut fit citatio
die feriato in honorem Dei. & non valet in d. l. dies feſtos. vbi
lex reſiſtit initio. & ſic non valet, vt d. l. ſi minor. de ſer. expor.
¶ Sed quando citatur die feriata inducta ad vtilitatem homi
num. & tunc poteſt fieri die feriata pro alia die iuridica. quia
lex non dicit, quòd non citetur: ſed ꝙ non compellatur veni-
re, vt. ff. de fer. l. 1. ¶ Et hoc intelligit Bar. verum tam de com-
miſſione iudicis, quàm de citatione. quia non requirant cau
ſæ cognitionem. ergo &c. vt in l. 2. §. dies. ff. quis or. in bo. poſ.
ſer. & iſta opi. ſibi placet. ¶ Si vis plenius videre de illa quæ-
ſtione, vide in conſi. 232. domini. Fede. de Senis. qui conclu-
17 dit cū Cyn. quòd valeat citatio. † ¶ Quartò quæro econtra.
vtrum valeat citatio facta die non feriato pro die feriato. in il
la quæſtione ſunt opi prima eſt, ꝙ talis citatio non valeat. ff.
ſi quis in ius vo. non ie. l. 2. §. fi. vbi videtur expreſſum. Præte-
rea talis citatio videtur continere expreſſum errorem. vnde
ſicut expreſſo tali errore, videtur ſententia contra leges lata
ergo nulla, vt c. 1. j. de ſen. & re iudi. & l. 3. C. quando prouo.
non eſt ne. ¶ Secunda opin. eſt, quòd aut iudex expreſsè aſſi-
gnat diem feriatam (quia dicit, venias reſpōſurus libello die
Dominico.) & nō valet, propter errorem expreſſum in cita-
tione. aut dicit (compareas die octaua.) tunc ſi dies illa eſt fe-
riata: tenetur comparere in ſequenti. quia non fuit ibi expreſ
ſus error: ergo valet citatio, ſicut valeret ſententia, nō expreſ
ſo iuris errore, vt d. l. 2. ¶ Tertia opinio eſt. ꝙ omnino valeat,
etiam ſi dicatur (compareas die Dominico.) & tenebitur cō-
parere die ſequenti: vel præcedenti non feriata, vt l. 2. §. fi. de
tem. app. pro illa opi. facit, quia duo vidētur præcepta. vnum,
quòd compareat: aliud, ꝙ compareat tali die. ¶ Si ergo vnū
non poteſt impleri, ſcilicet tali die: impleat reliquū, ſcilicet ꝙ
compareat, ar. l. Celſus. ff. de arbi. & cap. dilecti. de dolo, &
contu. ¶ Et propter illam rationem tenet Inno. illam ter-
tiam opin. non diſtinguens, vtrùm ſit dies feriata expreſſa in
citatione, vel non. pro hoc adducit ca. cum ex literis. de reſti
tu. in integrum. vbi feſtum beati Lucæ aſſignatur ad compa-
rendum, & initium Quadrageſimæ, & feſtum Natiuitatis Do
minicæ. ſupra ti. 1. c. expoſuit. & Dominica, qua cātatur. Ego
ſum paſtor bonus. de dolo, & contu. c. cum dilecti. Et feſtum
Reſurrectionis Dominicę. de accuſa. c. veniens. ¶ Quarta eſt
opi. Io. in c. placita. 15. q. 4. dicit, quòd aut citatur quis, vt cō-
pareat die feriata in cauſa proceſſurus: & valet citatio. Et ita
intelliguntur iura ſupra proxi. allegata. aut citatur, vt reſpon
deat libello: vel ad alium actum. & non valet. ¶ Quinta eſt
opinio Hoſtien. qui tenet, quòd aut iudex mandat, ꝙ compa
reat die Dominico, vel alio ſolemni: & non tenetur compare
re, vt l. 2. ff. ſi quis in ius vo. nō ie. aut iudex dicit. [Mandamus
tibi, quòd vſque ad diē Dominicū compareas corā nobis.]
& tunc tenet termini aſſignatio. & illud, vſq;, ponitur excluſi
uè. & ſic intelligunt c. fi. ſ. ti. proximo. c. cum ex literis. & c. cū
dilecti. & c. veniens. ¶ Ita tenet poſt Hoſti. Io. And. qui ſubdit
18 ad euitandum duas opi. † quòd iudex debet aſſignare termi
num hoc modo [aſſignamus tibi talem terminum. & ſi fortè
die feriata occurrit, aſſignamus tibi diem non feriatam pro-
ximè ſequentem] & ſecundùm hoc nulla erit hæſitatio. & eſt
vtilis cautela, ſecundùm eum: quia poſſet eſſe, quòd apud iu-
dicem non eſſet dies feriata. & apud citatum eſſet, vt in verſi.
ceteris. Cy. aliter dicit in d. l. dies feſtos. ſcilicet quòd citatio
non valeat. mihi placet opi. Ioā. An. & cautela prædicta, quæ
cōmuniter practicatur. ¶ Quintò quæro de quæſtione facti.
De menſe Auguſti ſunt feriæ in Anglia. in Curia verò de mē-
ſe Septembris. citatur Anglicus in medio menſis Auguſti. vt

 com-

compareat in Curia proceſſurus in cauſa: nec comparuit dicto menſe, nec ſequenti menſe Septembris, ſed poſtea de mẽſe Octobris. modò tanquã à contumace petitur refectio expen. Ipſe dicit ſe non cõtumacem; quia de menſe Augusti nõ debuit comparere. quia feriæ erant in patria ſua: nec ſimiliter de mẽſe Septembris; quia erant feriæ in Curia. Sufficit ergo, dicit ipſe, ꝙ poſtea arripuerim iter de menſe Octobris. & abinde incipiat terminus ad comparendum præfixus. quæro quid iuris. & quod bene oſtenditur. & primò quia durãtibus feriis patriæ ſuæ, non debuit comparere: quia dictæ feriæ inductæ ſunt propter vtilitatẽ hominum, ſiue litigatorũ: ne dicto tempore circa rem ruſticam occupati litigare cogantur, vt l. 1. ff. de feriis. Si ergo dicto menſe Augusti debuiſſet iter arripere, fuiſſet aſtrictus à re ruſtica. quæ eſt cauſa dicti beneficii concedendi. durat ergo beneficium conſtitutionis, poſtquam cauſa ſubeſt. C. de pac. l. quod dictum. & C. qui. ad li. procla. non licet. l. 2. & de pœni. c. infirmitatibus. ¶ Item ꝙ non debuit ẽt arripere iter de menſe Septembris, patet: quia tunc non intererat aduerſarii eum tunc ire, iure ergo prætor non debet eum reputare contumacem: ſed debet pœnam remittere, vt l. 2. ad fin. ff. ſi quis in ius vo. non ie. ¶ Ex his ergo concluditur, quòd iſte non debeat reputari contumax, ſi non compareat tempore feriarum, quæ ſunt in patria, & quæ ſunt in Curia: ſed debeat gaudere cõmodo vtrarumq;. Papa Nycephorus, coram quo fuit illa quæſtio (licèt ſub aliis verbis, vt hic ponit Io. And.) determinauit, quòd ſolùm ſint attendẽdæ feriæ, quæ ſunt in loco iudicij. & non feriæ litigantiũ. Nec ob. ſi dicas, ferias fore inductas in fauorẽ ruſticorum. q̃a hoc non eſt verũ, imò ob requiẽ, ꝓꝓ æſtiuos feruores, vt C. eo. l. oẽs. ¶ Nã ſi illa eſſet rõ, quaſi toto ãno eſſent ferię. q̃a ferè toto anno ſunt hĩes circa opera occupati. iſtæ aũt occupationes non connumerantur inter caſus, quibus feriæ ſunt inductæ. C. & ff. per totum. nec fuit legis intẽtio metiri ferias ex ſubtilitatibus ſingulorum: ſed cõmuniter, vt l. nam ad ea. ff. de legi. debet enim lex generaliter, non ſingulariter prouidere, vt
19 l. nam ad ea. ff. de legi. † Non ob. l. 1. ff. de feriis. quia debet intelligi de feriis meſſium, & vindemiarum, communiter deputatis in loco iudicij, nõ attento vnde veniant litigantes. & q̃d in ſuis regionibus obſeruẽt, arg. l. 3. ff. de offi. præſi. & q̃a quò ad ordinationem iudicii inſpicimus conſuetudines, & ſtatuta loci, in quo iudicium agitatur, vt no. in l. 1. C. quemadmo. teſta. aper. præterea ſi quis velit dicere, ferias litigãtium obſeruandas, ſequitur abſurditas. quia erunt duplices ferię obſeruandæ. nam de illis iudicis certum eſt. quia tũc fruſtra q̃s
20 compareret ibidem. † cum propter forenſem veniẽtem corã iudice nõ debeat iudex ſuam conſuetudinem violare, vt c. q̃ contra morem. 8. diſt. cum ferijs ergo iudicis etiam gauderet propriis feriis. & ſic duplicibus. quod eſſet abſurdum, & nulla l. cautum. & iſta eſt determinatio Io. And. poſt Doc. contra quam facit l. præſides. ff. eo. Inducendo ſic. eo. modo ſe habere debet Curia in creatione Papæ, quò ad totum orbem, quomodo ſe habet curia præſidis ad prouinciam ſibi decretam, vt l. præſes. ff. de offi. prẹſi. Et ſpecies ſubalterna idẽ debet poſſe quò ad ſub ſe contenta: quod operatur genus quò ad omnia, vt l. omnes. C. de præſcrip. 30. an. ſed præalle. Aut. præſides. dicit, quòd prẹſides prouinciarum ex conſuetudine cuiuslibet loci faciunt ferias meſſium, & vindemiarum: ergo ſic Curia quò ad orbem totum ſimiliter debet ſe habere, & facere, vt quilibet commodo feriarum ſuæ patriæ potiatur. Sed reſponde, quòd ibi loquitur de feriis ſtatuendis in locis ſingulis, vt ibidem obſeruentur tardius, vel maturius, vt patitur conſuetudo regionis. Sed quęſtio noſtra loquitur de feriis certi loci non violandis, propter iſtum, & illum de aliis partibus venientes propter diuerſam cõſuetudinem in eorum patria. & not. iſtam quæſt. cum eſt diuerſa conſuetudo iudicis, actoris, & rei: quam conſuetudinem debeat iudex ſequi. & circa hoc quò ad ordinem iudicij ſequenda videtur iudicis cõſuetudo. de qua tamen quæſtione vide per Inno. s̃. de conſue. in rub. & in Spec. e. titu. ver. ſed pone. vbi videtur reſidere in præ
21 dicta opi. ¶ Subdit tamen Io. An. quòd iudex cautè facit, & rectè, ſi curet, quantum poterit, quòd litigatores feriis ſuæ patriæ potiantur. Si tamen hoc non facit, non propter hoc poterit appellari. quia hoc eius arbitrio relinquitur. ex quo infertur, quòd ſi contrarium fecerit: non poterit appellari. quod verbum no. ¶ Et ex iſto arbitrio circa ferias inducendas, vel non, iudici conceſſo. dicit idem Nice. Papa, quòd ſi aliqui de remotis partibus per ſe, vel per procuratorem ſunt in Curia: & dum cauſa eorum agitur, occurrunt feriæ. quòd ſi partes, denegatis feriis, nullatenus læderentur, cogeret eos tunc litigare dicto tempore feriato. nec eſſet tunc malitiis hominum indulgendum, qui nihil laturi ſunt, niſi vt officiant, vt l. in fundo. ff. de rei vendi. ¶ Si verò procuratores eſſent in loco Curiæ, vel alio vicino, gaudebunt feriis. ſic dicit Guli. in
22 ſpe. eo. ti. §. 1. ver. verũtamen. & ita hic Io. An. qui etiam poſt Inn. quærit, † quid iuris in regionibus, in quibus non ſunt vineæ, nec vinum cõiter bibitur. ſicut in Hibernia. an dabuntur feriæ vindemiarum? reſpondet, quòd non. In regionibus verò, in quibus bibitur vinum (licèt ibi non ſint vineæ) bene dabuntur feriæ. ¶ Idem pro frumento conducendo, ſi ibi non colligitur. pone exemplũ in mirabili ciuitate Venetiarum: vbi vina optima, & frumenta vndiq; confluunt. & tamen nihil ibi de his, & aliis pro victu neceſſariis naſcitur. & abundãtius reperitur, ꝑpter illud Eccle. Pecunię obediunt omnia. ibi ergo erunt feriæ vindemiarum, & meſſium. licèt de facto non ſeruetur. & ſit ratio; quia toto anno, non tempore limitato anni iſta deferuntur. & vide in ſpe. in præalle. §. 1. verſi.
23 item not. ¶ † Quid iuris de clericis: doctoribus: militibus: & aliis, qui non ſunt circa rẽ ruſticam occupati: an in dictis fe-
24 riis litigare cogãtur. a tenet, quòd non cogãtur. Idem Accur. in l. 1. ff. eod. ¶ Et quid iuris, ſi partes renunciant iſtis feriis:
a an teſtes debeãt tunc cogi. dic vt in ſpe. eo. titu. §. fin. & C. eo.
25 l. omnes. in vlti. gl. ¶ Sextò quæro. † citatus eſt clericus, quòd compareat in iudicium tempore meſſium, & vindemiarum, reſponſurus laico ſuper debito, & hoc ſub pœna excommunicationis. quem non comparentem epiſcopus excommunicauit. quæro, an valeat dicta ſententia: vel ſit nulla ipſo iure.
¶ Et ad hanc partem, quòd ſit nulla, primò faciunt illa iura, quæ dicunt, quòd ſententia lata cõtra non contumacem, vel minus legitimè citatum, eſt ipſo iure nulla. C. quomõ, & quãdo iudex. l. ſi vt proponis. Sed iſte non potuit dici contumax; quia venire tali tempore non tenebatur, vt l. 1. ff. eo. & ibi videtur caſus in verſi. ſi verò. & verſi. neq; prætoris. & l. ſi feriatis. eo. titu. & 15. q. 3. per totum. ¶ Secundò probatur. quia ſunt paria, ferri à iudice incompetenti. vel à iudice proprio: cuius iuriſdictio eſt ſuſpenſa. C. ſi à non compe. iudi. per totũ. & de priuil. c. cũ olim. & no. Io. And. in c. ꝑſenti. de ſen. ex. vbi enumerat. 10. caſus, in quibus ſententia excommunicationis eſt ipſo iure nulla. Sed tempore feriato iuriſdictio iudicis eſt ſuſpenſa, vt dicta l. 1. & l. ſi feriatis. & in 1. c. ¶ Cum ergo illa ſententia lata fuerit, tanquam contra contumacem, qui cõtumax dici non potuit per prædicta iura. ergo ſententia nulla. Non obſtant iura, quæ dicunt, quòd ſententia paſtoris, ẽt iniuſta, ex animo, ſiue ex ordine eſt timenda. vt not. 11. q. in c. 1. & c. quilibet eps̃. Et no. in c. ſacro. de ſen. exco. debẽt enim intelligi illa iura, cum ſentẽtia excõmunicationis profertur à ſuo iudice, cuius non ſit ſuſpenſa iuriſdictio: ſed in caſu noſtro eſt ſuſpenſa, vt probaui. ergo &c. In contrarium arguitur, & videtur, quòd ſententia ſit aliqua, & liget, quantùm ad Eccleſiam militantem, vt ſaltem contemni non debeat.
¶ Et præmitto, quòd ſententia excommunicationis quãdoque fertur præcedente iudicio, & in iudicio. quandoq; extra iudicium, vt patet de ſen. ex. c. vene. §. actum. & §. ſimiliter.
16 ¶ † Item ſententia excommunicationis requirit iuſtitiam ex cauſa, & animo, & ex ordine, vt prædixi. & tamen ſi nullum

ex his ſeruẽt, timenda eſt: licèt iniuſta. 11. q. 3. c. ſi epiſcopus. fortè. hinc eſt, quòd abſens omnino & requiſitus ſi excõmunicẽt, tenet excommunicatio. no. 2. q. 1. c. de manifeſta. in fin. quod ſecus eſt in aliis ſententiis. 3. q. 1. c. caueant. licèt ergo citatio non arctauerit citatum quò ad proceſſum cauſæ vt d. l. 1. de fer. non tamen ſequitur, quòd per hoc excommunicatio nulla fuerit: ſed bene, quòd iniuſta. adeo quòd excommunicator ſibi tenetur ad intereſſe. quia dicta ſententia fuit iniuſta ex cauſa, vt in c. ſacro. de ſen. exco. ꝑterea excommunicatio non expeditur neceſſariò in figura iudicij, vt dictum eſt. ſed illa, quæ indaginem iudicij non requirunt, vt collationes, diſpenſationes, tranſactiones, & ſimilia omni tempore fieri poſſunt. vnde hodie Romana Curia proceſſus ſolẽnes vt plurimum facit diebus ſolemnibus, vt in cle. 1. de iudiciis. præterea excommunicatio, & abſolutio pari paſſu ambulant. & qui poteſt vnum, poteſt aliud, vt patet in eo, quod legitur, & notatur de ma. & obe. c. cum inferior. ¶ Sed tempore feriato poteſt quis abſolui. & omni die debet recipi, vt not. Ho. in ſumma de feriis. §. quid in eis. ver. ſed quæ pertinent. vbi etiã dicit, quòd excommunicatio, quę requirit cauſæ cognitionẽ, vt in notoriis, omni tempore fieri poteſt. & etiam (quia vt dixi) quò ad ſententiam non requirit cauſæ cognitionem: ergo omni tempore fieri poteſt, vt l. actus. C. eo. & illam opi. ſcilicet quòd ſententia talis liget, & ſit ſeruanda in caſu noſtro, tenet Fede. de Senis conſi. 11. Non ob. quod dictum eſt de ſuſpẽſione iuriſdi. propter ferias. quia hoc verum in his, quæ ad ſui ſubſtantiam requirunt cognitionem, & iudicialem indaginem. ſed illa non requirit excommunicatio. vt probaui. quia valet etiam lata contra non monitum, non citatũ. & ſine cauſæ cognitione, quò ad ſui eſſentiam: non dico quò ad ſui iuſtitiam, vt dicto c. ſacro. ad hoc facit quod no. Inno. & Hoſti. de offi. dele. c. P. & G. & 4. q. 5. c. quiſquis. in gl. ſed pone. ſi vis plenius de illa quæſtione videre, in dicto conſilio vide plenè. ſed determinat pro hac parte, quòd liget, & ſeruanda ſit, donec per ſuperiorem fuerit relaxata, tanquam iniuſta, &c. ¶ Se
27 ptimò quæro † cũ à iudice, vel à iure præfigitur terminus alicui ad aliquid expediendum in iudicio, vel ad agendum. vtrũ dies feriati computentur in termino: vel de termino ſubducãtur. ¶ Circa quod argumentum vtiliter ſic diſtingue. aut ſunt dilationes dierum vtilium: & tunc dies feriata non computatur. ſiue feriæ occurrãt in principio dilationis: ſiue in medio: ſiue in fine. ff. de diuer. & tẽpora. præſcriptionibus. l. 1. & hoc verum, quando ſunt vtiles quò ad principium, medium, & finẽ. quod dic, vt in cle. 1. de in inte. reſti. cui adde, quòd in dubio omnis dilatio intelligitur continua: niſi iure caueatur, ꝙ ſit vtilis, vt no. ff. de præſcrip. in rub. ¶ Quædam ſunt dilationes dierum continuorum. & tunc aut feriæ occurrunt in principio, vel in medio dilationis, aut in fine. ¶ Primo caſu cõputantur in termino dies feriati, & non feriati. C. de dila. l. ſiue pars. ¶ Secundo caſu quando vltima dies termini eſt feriata, ſic diſtingue. aut illa vltima dies erat aſſignata, & limitata pro termino comparitionis. & non valet citatio, ſiue dilatio, ſecundùm Hoſti, vt dixi ſupra. fallit in caſibus, in quibus non ſunt feriæ, vt not. in l. 2. C. ſi quis in ius vo. non ie. Aut vltima dies non aſſignatur præciſè pro die comparitionis. vt quãdo eſt data dilatio plurium dierum, quarum vltima eſt feriata: & tunc refert. aut loquimur in cauſis, in quibus non ſunt feriæ. & tunc vltima dies computatur in termino. quia quò ad ipſam cauſam eſt dies iuridica, non feriata. ff. de adul. l. miles. §. ſexaginta. ¶ Aut in tali actu ſunt feriæ. & tunc refert. aut dilatio eſt legalis: aut iudicialis: aut arbitralis: aut conuentionalis. Si dilatio eſt legalis, nunquam fit diffuſio in diem ſequentem. ſed debet comparere in præcedẽti, vt l. 2. in fi. C. de tẽp. app. licèt interdum beneficio reſtitutionis ſuccurratur, ſi feriæ erant repentinæ, & non certæ, vt l. ſed ſi prætorem. §. ſed ſi feriæ. ff. ex qui. cau. ma. Eſt ideò in termino octo dierũ, qui aſſignantur ad probandam exceptionem excommunicationis. per decreta. Pia. de exce. li. 6. Si octauus dies eſt feriatus non diffunditur in ſequentem diẽ. ſed in præcedenti probari debet, vt dicta l. 1. in fi. Aut loquimur in dilatione iudiciali: tunc refert, ſub qua forma aſſignetur. aut enim dicit iudex [aſſigno terminum. 10. dierum.] & fit diffuſio in diem ſequẽtem iuridicam aliàs non haberet commodum octo dierum: ſed tantùm ſeptem. ad hoc. ff. ſi quis cau. l. 2. §. ſi quis in iudicio. Aut iudex dicit [aſſigno terminum vſq; ad octo dies.] & tunc non fit diffuſio. quia dictio, vſq;, ponitur excluſiuè, vbi non poteſt includere, vt dixi. s̃. ſecũdùm Hoſti. aut loquimur in dilatione arbitrali. & tũc refert, aut aſſignatur ab arbitro. & idem, quod in iudice, vt l. 1. ff. de arb. aut loquimur in arbitratore. & tunc coram eo non ſunt feriæ. quia nec iudicium, vt C. eo. l. fi. vt dixi ſupra in ſecũda quæſtione. Aut loquimur in dilatione conuentionali. & tunc aut reſpicit iudicia. & idẽ, quod in iudiciis. vt l. de die. ff. qui ſatiſdare cog. aut reſpicit contractus. & tunc diffunditur, vt l. eum qui. de ver. obli.

A D D I T I O N E.

a ¶ Tempore feriato. Adde. Spec. de feriis. §. ſequitur videre. gl. & Doc. hic.
b ¶ Litigare cogantur Vide Bar. in l. 1. C. de agric. & cenſi. li. 11. Alexan. in l. 1. C. de feriis. Inno hic. Ang. in l. præſidis. ff. de fer. Alexan. in l. 1. eo. ti.

De ordin. cognitionum.

LITE conteſtata, & præſtito calumniæ iuramento, & dictis dilationibus, rei ſolent ſuas quæſtiones proponere: de quibus quo ordine ſit cognoſcendũ, poſſet meritò dubitari. Ideo poſt dilationes hominis, & iuris ponit iſtam ſecundùm Ioannem Cal. Vel aliter ſecundùm Io. And. Lapſis feriis, recto tramite lites procedere debent. Sed quia plures quæſtiones quandoq; proponũtur per modum actionis: quandoq; ab vna parte: quandoq; à diuerſis: quãdoq; incidunt: aliquando emergunt. & dubitari poſſet, quis ordo ſit ſeruandus in cognitione, & diffinitione prẹdictorũ. ideò ſubmittit hanc rub. de cuius materia habetur. 2. q. 2. & 3. q. 1. & ſupra de iudi. c. exhibita. de elec. c. quãuis. §. vlti. & c. vltimo. lib. 6. & eodem ti. cap. ſi fortè. & c. conſtitutionẽ. de ver. ſigni. eod. lib. ¶ Oppono, & videtur, quòd illa rub. ſit ſuperflua. de pluribus quæſtionibus cognoſcitur, vt dictũ eſt. s̃. de mu. pe. ergo ſuperfluè hic repetita videtur, contra id, quod pollicitus fuit auctor ſupra in proœmio huius li. omne enim ſuperfluum reſecandũ eſt ab arte. 67. diſt. c. cor epiſcopi. & de offi. deleg. c. cũ contingat. So. alia eſt iuriſlatoris intentio hic, quàm ibi. Ibi. n. decidit, an reus poſſit conuenire actorem coram iudice nõ ipſius actoris. & vtrùm q̃d in vna cauſa ſeruatũ, ſeruetur in alia, de cognitionis ordine principaliter non intẽdẽs ibi tractare. licèt fortè incidẽter interſerat. hic verò principaliter tractatur, quo ordine de ipſis cognoſcatur. ¶ Item nõ ſolùm hic tractat̃ ordine cõuentionis, ſed de ordine cognitionum quarumcũq; plurium quæſtionum, ſaltem à diuerſis propoſitarum: ſiue reus proponat per modum actionis: ſiue exceptionis, vt. j. c. 2. duas alias oppoſitiones format hic dñs Io. Cal. contra ſituationem rub. propter commentum. c. 1. & 2. & fi. quas non proſequar.

S V M M Æ.

1 *Iudex ante ſententiam de peremptoria exceptione cognoſcit.*
2 *Matrimonium non præſumitur, niſi probetur.*
3 *Reus ſi timet, quòd actor probet ſuam intentionem: tunc debet opponere ſuam exceptionem.*
4 *Exceptio elidit intentionem agentis.*
5 *Quæſtio non debet prius definiri, quàm de exceptione propoſita cognoſcatur.*
6 *Iudex aliquando cognoſcit de eo, ſuper quo non pronunciat.*
7 *Exceptiones dilatoriæ, & præiudiciales prius probandæ ſunt, quàm actor*

actor probet intentionem ſuam
8 *Queſtiones quæ dicantur incidentes,& nu. 10.& quæ emergẽtes.*
9 *Pronunciandum an ſit ſuper incidenti: vel emergenti.*

1 INtelleximus. †Iudex ante ſententiã de
poreptoria exceptione co
gnoſcit.ſufficit tamen,quòd de principali pronunciet.cõ
munis diuiſio.ſecunda ibi [inquiſitioni.] ¶Primò not. quòd
mulier vendicabat iſtum in virum ſuum.& liber homo poteſt
peti.& hoc ratione certi iuris:quod põt in eo conſtitui,iuxta
id,quod plenè legitur,& no.in l. 1.§.per hanc.ff.de rei vend.
¶Secundò no.quòd mulier, quæ petebat,teſtes produxit.ra
2 tio eſt, † quia matrimonium non præſumitur: niſi probetur.
quod dic,vt no.Inno.in c.illud. de præſump. & c.ex parte.de
reſti.ſpo.¶Tertiò no.quòd dicit text. [ad ſui intentionem.]
&c.no.pro capitulis,ſuper quibus producũtur teſtes,quæ in-
tentiones vocantur.ad hoc.j̃.tit.2. c.cum eccleſia. Interdum
aſſertiones,vt l.per hanc.C.de tempo. appel. Interdum arti-
culi.j̃.de teſtibus.c.ex tenore.& c.veniens.& eo.tit.c.præſen-
3 tium.li.6.Interdum capitula.de teſti.c.fraternitatis †& c.per
tuas.& de fide inſtru.c.cum Ioannes.¶Quartò not.ꝙ ſi reus
metuit,quòd actor probet ſuam intentionem: tunc debet op
ponere ſuam exceptionem.ſi verò hoc non metuit , non op-
ponat.quia & ſi nihil præſtiterit, obtinebit,vt l.qui accuſare.
4 C.de eden.& c.vt noſtrũ.vt eccle.bene.¶Quintò no.†ꝙ ex-
ceptio elidit intentionem agentis.quod eſt verum , ſi probe-
tur.vt in exceptione probata, &c.Sicut enim actor tenetur ꝓ
bare ſuam intentionem . quia in exceptione reus eſt actor.vt
ff.de proba.l.in exceptionibus . & peremptoria exceptio eſt
actionis excluſio, vt l.2.ff.de excep.circa hoc tamen vide,qđ
5 no.in l.qui ſe debere.ff.de condi.ob cauſam. ¶Sextò nota, †
quòd non debet prius quæſtio diffiniri : quàm de exceptio-
ne oppoſita cognoſcatur. infra eo.c. tuam.& qui filij ſint legi
timi.c.lator.¶Septimò nota, quòd fundata intentione acto-
ris,reus proponit,& probat exceptionem perẽptor. concor.
j̃.de dolo , & contu.c. finem litibus.& de teſti.c.de teſtibus.
& quòd poſt probatam intentionem actoris reus propone-
re,& probare poſſit, eſt tex.in l.emptor.C. de præſcrip.lon.
tem.& C.de exceptio. l.ſi quidem. & de proba.l. exceptio.q̃
loquitur de dilatoria ſolutione &c.¶Octauò no.in verſi.quo
facto.quòd iudex cognoſcit de exceptione. & ea ꝓbata reus
6 abſoluitur à petitione actoris.†& ſic cognoſcit interdum iu-
dex de eo,ſuper quo non pronunciat.concor. s̃.de reſcrip.c.
cum cõtingat.de re iudica.c. de cetero. 3.q.6.c. quamuis.vbi
ſena.vel cla.l.quoties.de teſti.c.cum olim.de appel.c.conſtitu
tus.¶Antequam recitem gloſ.formo tres oppo.domini Ioa.
Cal¶Et primò oppo.dicitur hic.ꝙ fundata intentione acto-
ris,reus poteſt teſtes in cauſa producere,]& probare.Sed cõ-
tra de cap.fraternitatis.j̃. de teſti.in Aut.de teſti.§. qa verò.
col.7.¶So.dicit Accur.quòd ſi reus didicit teſtificata, nõ po
teſt poſtea exceptionem peremptoriã probare per teſtes. C.
ſententiam reſcin.non poſ.l. peremp. & ff.de rei vend.l.offi-
cium.& l.exceptio.de proba.& C.de exce.l.ſi quidem.¶Sed
in contrarium videtur text.c.fi.de cog.ſpiritu.& c.finem liti-
bus.j̃. de teſti. vbi not. fatuum eſſe eam primò proponere:&
ſe grauare probatione ſuperflua.ad quod optimè dicta.l. ſi q
dem. Nec ob.publicatio atteſtationũ in principali cauſa, cũ
a hic ſit alius articulus.ᵃſic ceſſat ratio ſubornationis, vt dictis
iuribus,& c.cauſam.& c.cum veniſſet. de teſti.hæc vera , niſi
per modum exceptionis, vel defenſionis opponeretur articu
lus directò contrarius ei:ſuper quo ante publicatæ eſſent at-
teſtationes.tunc enim opponens non poſſet illam probare p
te ſtes,vt cle.1.j̃.de teſti.Non tamen negatur, quin ante poſ-
ſit exceptionem proponere, & probare,etiam infra terminũ
aſſignatum actori,& reo. quod ſæpe ſeruatur ad faciliorẽ li-
tium expeditionem. quod vtrùm poſſit facere iudex,contra-
dicente reo.dic,vt not.in cle.ſæpe.de verbo.ſigni.& Specu.in
tit.de teſt.§.qualiter.ver.ſed opponitur.& de excep.§. dicto.
verſ.ſed nunquid atteſtationibus.¶Secundò opp. & videtur,
quòd reus poſſit,& debeat probare ſuam exceptionem, an-
tequam actor probet ſuam intentionem 3.q. 11.c.aliquãdo.
& c.ſe.& s̃.de iud.c.exhibita.& videtur expreſſum.C. de inof
fi.teſt.l.liber.in fi.& de proba.l.certa.& de li.cauſa.l.cum ne-
7 ceſſitas.¶†So.contraria illa loquuntur de dilatoriis, & præ-
iudicialibus. Quia prius ſunt probandæ. ſed non perempto.
quia non ſunt præiudiciales.& hic no. Dyn. de reg. iu.c. non
licet.lib.6.¶Tertiò oppo.& videtur, quòd exceptio conſan-
guinitatis non impediat petere reſtitutionem cõiugis.vt.j̃.de
reſti.ſpoliato.cap.ex conqueſtione. Solu.illud in poſſeſſorio:
iſtud in petitorio, vt no.eod.ti.c.literas.¶Quartò opp.ad id,
quod dixi in quarto notabili,quòd iudex nõ pronunciat:ſed
cognoſcit de exceptione peremptoria. Sed cõtra de l. de qua
re.ff.de iudi.¶So.illud regulare hic,& in concor. ponũtur ca
ſus ſpeciales,vt no.in contrariis.vel contraria loquuntur,quã
do iudex cognoſcit principaliter,ſcilicet de eo, ſuper quo lis
conteſtatur coram eod.vt dicit Acc.in dicta l.de qua re.ſecus
ſi incidenter,vt hic. Vel poteſt dici quantùm ad hunc caſum,
quòd bene pronunciat, ſaltem tacitè:& conſequitur hoc ca-
ſu per talem tacitam pronunciationem,quod conſequeretur
per expreſſam,ſcilicet abſolutionem.Ideo expreſſa nõ eſt ne
ceſſaria.¶Quintò oppo.ingredior glo.magnam.dicitur hic,
quòd ſuper exceptione non eſt pronunciandum. ¶Sed con-
tra illud oppo.& videtur.quòd neceſſariò ſit pronunciandũ.
j̃.de cauſa poſ.& proprie.c. cum ſuper.ff.de minorib. l.intra
vtile.ibi enim minore petente reſtitutionem,pronunciatur ſu
per ætate incidenter deducta , ad idem.ff. de præuari.l.3.ibi
enim allegatur abſolutio . & fuit reprobatum de præuarica-
tione.de qua primò ibi dicitur cognoſcendum, ad hoc.ff.de
li.cauſa.l.liberis.§.vltimo.ibi enim pronunciatur in tempore
litis inchoatæ,an prius fuerit in poſſeſſione libertatis ſine do
lo, necne. & ſeruus ipſe, vel dominus ſubit onus probandi in
principali cauſa. Iſta iura glo. mag. allegat ibi Mar. & Pla.
quæ omnia obſtant ei,quod hic dicitur,quòd non ſit pronũ-
ciãdũ ſuper exceptione incidenti. Ad idem facit de elec. c.cũ
dilecti.c.veniens.2.de fide inſtru.c.cum Ioannes.de appel.c.
ſuper eo.j̃.eod.c.tuam.¶So.in glo.ſunt tres opi.prima Bulg.
qui dicit,quòd ſuper incidenti, ſiue ſuper excep.pronunciari
non debeat.ſed ſuper principali per quandam conſequentiã
ſe extendit ad incidentem quæſtionem ex ea dependentem,
vt l.2.& 3.de ordi.iudi.de ord.cog.l.2. 2.reſponſo.ſi cum agi
tur de hæreditate,oriatur quæſtio libertatis,ſatis eſt de hære
ditate pronunciari. ¶Secunda eſt opi. Mar. & Pla.in totum
cõtraria. ſcilicet quòd ſuper incidenti ſemper ſit pronunciã-
dũ,per iura præalleg.ſup.in prin.huius opp.¶Tertia eſt opi-
nio Io.& Azo.diſtinguentium inter quæſtiones incidentes,&
emergentes:vt in incidentibus ſit vera opi. Bul. ſ.quòd nõ de
beat ſuper eis pronunciari. niſi eſſet talis incidens, & præiu-
dicialis.(puta quia ciuilis incidens criminali, vel econtra.)vt
recitat Azo opi.ſuam in ſumma de ordi.iud. vel quando cri-
minalis incideret criminali, vt recitat Accur.in præalle.legi-
b bus.¶In quæſtionibus non emergentibusᵇeſt vera,ſecũdum
Azo.& Io.opi.Pla.& Mar. & de talibus loquuntur iura alleg.
s̃.in prin.huius opp.¶Incidentes quæſtiones appellat,q̃ tan-
gunt cauſam,& negotium.emergentes verò, quæ tangunt li-
tem,& iudicium , vt.j̃.dicam. prædictorum tamen diſtinctio
non videtur bona.quia videtur caſus in contrarium.j̃.eod.c.
tuam.& c.lator.qui filij ſint legiti.nam exceptio illegitimita-
tis eſt incidens,non emergens:quia tangit cauſam , & nego-
tium,de quo agitur.& tamen ſuper ea pronunciatur,vt in di-
ctis iuribus.¶Quid dicendum.dominus Io. An.nimis trun-
catè,& obſcurè loquitur ſuper illo articulo. Ideo ſequar Cy.
9 qui pro clariori ſolutione huius quæſtionis,†an ſuper incidẽ
ti,vel emergenti ſit pronunciandum.dicit, quòd iſta quæſtio
poteſt intelligi quatuor modis,primo vtrùm ſit pronunciandum

dum ſuper incidenti expreſsè,vel tacitè : illo modo quæren-
do,nulla eſt vtilitas, quia non eſt differentia taciti,vel expreſ
ſi,vt l.cum quid.ff.ſi cer.peta. ¶ Secundo modo põt intelligi,
vt ſit dubitatio,an de incidenti pronũciandũ ſit per modum
cauſæ(verbi gratia.quia iudex dicat,abſoluo te, quia proba-
ſti exceptionem pacti de non petẽdo.) adhuc illa quæſtio eſt
fatua.quia non expedit cauſam directè.vt no.Cy.C.de iudi l.
ꝓperandũ.§.illo.& j̃.de re iudi.c.ſicut.¶ Tertio mõ põt in-
telligi,vt ſit dubitatio,vtrùm ſit idem effectus,ac ſi pronũcia
ret ſuper principali.verbi gratia accuſo te de periurio. ſi prin
cipaliter condemnaris,infamis es. C.de tranſac.l.ſi quis ma-
ior.modò pone,ꝙ contra te productũ in teſtẽ obijcitur per-
iuriũ:& probatur.ſi pronuncietur ſuper hoc:an eris infamis?
adhuc illa quæſtio eſt fatua.quia caſus eſt,ꝙ non.j̃.c. proxi-
mo.& l.Lucius.ff. de infa. ad aliũ enim effectũ deducitur per
viam accuſationis,ſcilicet ad punitionem.& ad alium deduci
tur per exceptionem , ſcilicet ad repulſionem à teſtimonio.
¶Quarto modo põt intelligi quæſtio,vt ſit dubitatio.nunqđ
ſuper incidenti ſit pronunciandum ante. & nunquid diu ante
litem principaliter motam debeat terminari : an ſimul cum
ea (vt ſic dixerim vno brodio.) & illo quarto modo proce-
dit quæſtio noſtra, in qua Cy. diſtinguit. aut quæris: vtrùm
10 ſit pronunciandum ſuper emergenti: aut ſuper incidenti. Si
11 ſuper emergenti:vt ſuper exceptione,quæ tangit proceſſum,
& non cauſam(vt exceptio oppoſita contra procuratorẽ,con
tra iudicem , contra emptorem, & ſimil.) & in iſtis eſt pro-
nunciandũ expreſsè,vel tacitè,antequàm procedatur in prin
cipali.|Sic intelligitur alleg. l. liberis.in fin. & l. qm̃ Alexan-
drũ.de adul.& C.de dila.l.à procedente. Ratio eſt, quia non
põt aliter in cauſa procedi.¶Aut quæris,nunquid ſit pronun
ciandum ante ſuper incidenti(vt ſuper exceptione, quæ tan-
git cauſam,& negotiũ.) & tunc refert:aut ſunt tales exceptio
nes,quæ reſpiciunt cauſam,& negotiũ tm̃:aut ſunt tales,quæ
poſſunt tangere vtrumq;,ſcilicet negotium,& iudiciũ. Si ſunt
tales, quę nõ reſpiciunt niſi negotium, & principalẽ cauſam
tantũ,vt exceptio ſolutionis,vel metus:vel quia dico.iſte non
põt ſuccedere;quia ſpurius,& ſimi. in iſtis nõ poteſt pronun
ciari ante:ſed iudex pronunciat ſuper toto ſimul ſimpliciter,
vel in vim cauſæ, ſiue ſit iſta talis exceptio incidens perem-
ptoria,ſiue dilatoria ſolutionis.|ſic intelligitur l. 1.de ordi.iu-
di.& l.2.de ordi.cog.¶Si verò ſunt exceptiones,quę incidũt,
quæ tangunt,& reſpiciũt vtrunque,ſcilicet cauſam principa-
lem,& iudicium.vt ſunt exceptiones rei iudi.iuſiuran. & trãſ
actio. ¶ Et tunc ſubdiſtingue. aut opponuntur per modum
emergentis,ſcilicet ad impediendum proceſſum:& tunc idẽ,
quod in alijs emergentibus,ſcilicet vt ante pronunciandũ ſit;
quia non poteſt aliàs ſuper principali procedi.aut opponun-
tur per modum incidentiæ(ideſt per modũ victoriæ obtinen
dæ in principali) & tunc eſt dicendum,quod dixi.s̃.in his in-
cidentibus,quæ reſpiciunt tantùm negotium principale. Ita
dicit Cynus. in l.1.C. de ordini.iudi.cui ſatis cõcor.quod no.
hic Ioan.Cal.& Ioan.An.poſt Hoſti.dicũt enim, ꝙ ſuper om
ni exceptione(cuius pronunciatione non facta , principalis
quæſtionis proceſſus expediri non põt) eſt pronunciandum:
vbi iudex ſit talis,qui pronunciare non poſſit.Intelligo tamẽ
tunc quod per comp.primò pronunciabitur.¶Si verò prin-
cipalis quæſtio põt expediri,dato quòd non pronuncietur ſu
per exceptione: tunc non eſt neceſſariò pronunciandum:po
teſt tamen pronunciari, nec ꝓpea vitiatur,quod agitur.alleg.
Dec.ſuper eo.de appel.& ſic põt intelligi de elec.c.cum dile-
cti.& de fide inſtrumen.c.cum Ioannes.cum iſtis cõcor.Bar.
in d.l.1.de ordi.iudi.vbi idem dicit,per alia tñ verba.dicit .n.
ꝙ aut exceptio opponitur ad impediendum proceſſum.& ſu
per ea eſt pronunciandũ de neceſsitate,vt d.l. à procedente.
& l.liberis.in fin.& l.3.de pręua.aut opponit ad. iuſtitiã cau-
ſæ:& tunc non eſt pronunciandũ, vt hic. quod intellige de ne
ceſsitate.poteſt tñ iudex,ſi vult,vt l.intra vtile.de minoribus.
¶In caſu tñ,quo debet pronunciari.quid iuris,ſi omittatur ,
& iudex ad vlteriora procedit: an vitiabitur proceſſus ? dicit
Bart.in l.à ꝓcedente.C. de dila.quòd qñ iudex,non obſtante
cõtradictione ꝓceſſit:tũc habet locũ.c.interpoſita.de app.ꝙ
ſi exceptio erat legitima : & exceptionem obijciens cauſæ ſe
obtulit probaturum:eo ipſo,ꝙ iudex eam non admiſit , eum
grauauit.¶Sed ſi ſe obtulit probaturum: tunc habet oppo-
nens de grauamine appellare:& in cauſa appellationis verita
tis exceptionẽ docere,vt ibi patet. ¶Qñque iudex veritatẽ,
& iuſtitiam exceptionis examinat,& inquirit.& tñ ea non ob
ſtan.vltra ꝓcedit.tunc dicit,ꝙ pp hoc, ꝙ ſuper exceptio. cau
ſæ non ſit pronunciatum, proceſſus non eſt nullus,nec etiam
annullandus.nam procedendo vltra tacitè ſuper exceptione,
pronunciat ipſam non obſtare: ſicut pronunciando diffiniti-
uè,tacitè pronunciat ſuper emergenti incidenti,vt l.2.de or-
di.iud.¶Ita procedẽdo in cauſa,tacitè ꝓnunciat ſuper emer
genti:quæ reſpicit proceſſum. poſſet tamen pars , quæ talem
exceptionem oppoſuit,appellare.quia per proceſſum ad vlte
riora videtur eam iudex tacitè reprobare,ad hoc.c.exhibita.
de iudi.& c.ſuborta.de re iudi.de iſta quæſtione vide in Spe.
de exce.§.fi.ver.propoſitis.& l.ſi quæramus.de teſta.per Bar.
& Bal.¶Ex pręd ictis etiam apparet,quæ dicatur quæſtio in-
cidens:& quæ dicatur emergens.†Nam incidentes ſunt,quæ
reſpiciunt cauſam principalem,ſm̃ ſe.¶†Sed emergentes re-
ſpiciũt proceſſum,& ordinem iudicij.& ita tenet hic Io. Cal.
& Cy.in d.l.1.de ordi.iudi.per quod patet, ꝙ opi. quam ſup
cognitione emergentium,& incidentium ponit hic Bart.non
ſit bona.dum dicit,ꝙ incidens dicitur illa,quę habet cauſam
vetuſtiorem litis,& præcedit iudicium:vt pactũ de non peten
do:exceptio rei iudi.& præſcriptio iuriuſiur.& ſi.¶Emergẽs
autem dicitur illa,quæ poſt litem motam naſcitur , & in ipſa
lite:vt exceptio contra procuratorem:cõtra iudicem: contra
libellum & ſi.¶Iſta non videntur bene dicta,ꝙ incidens põt
naſci,etiam poſt litem:vt pactum de nõ petendo.iuſiur. & ſi.
¶Et econtra, emergens põt habere originem ante litem: vt
excõicatio,& ſi.dic vt s̃.videlicet,ꝙ incidẽs dicitur, quæ con
cernit merita principalis cauſæ. ¶ Emergens dicitur , quæ
concernit proceſſum,& iudicium,ſecundùm Ioan.Cal.¶Vl-
timò materiam prædictam ponit Innoc.in c. cum inter s̃. de
elec.ſed hic melius cadit.

A D D I T I O N E.

a ¶ Alius articulus. Articulus quare dicatur,|vide glo. in ver. rationabili.
& Doc. in c.fi.de confeſ.in 6.Bal.in l.2.§.quod obſeruari.C.de iura.ca-
lum.Specu.de poſt.& ibi Ioan.An.& Bal.in additio.

b ¶ Non emergentibus.no.quæ dicatur quæſtio emergens, & quæ incidẽs.
Adde Abba.poſt glo. hic in c ſi. Bal in l. 1. C. de ordi. cog. Panor. hic in
ver.venio ad ſecundum.

S V M M Æ.

1 *Pœna legis Iuliæ de vi priuata,quæ ſit.*
2 *Abbati agenti pro rebus monaſterij obſtat proprius dolus, & ex-
ceptio.*
3 *Spoliatus debet incontinenti probare exceptionem ſpoliationis: aliàs
non admittitur.*
4 *Spoliatus ſi repetit rem à vero domino , ad quem illa peruenit : quid
iuris.*
5 *Res ſi reuertatur ad antiquum dominum poſt præſcriptionem perfe-
ctam, poteſt ipſam dominus licitè retinere.*
6 *Iudicium reſtitutorium,hoc eſt interdictum vnde vi,datur tantũ con-
tra ſpoliatorem.*
7 *Ius alicui competens poteſt deduci in iudicium in modum actionis .*
8 *Exceptio ad quem effectum tendit:& ad quem actio.*
9 *Reus prius admittitur ad probãdum ſuam exceptionem: quàm actor
ſuam intentionem.*
10 *Spoliatus ante reſtitutionem ſibi factam non cogitur reſpondere ſuo
ſpoliatori.*
11 *Reſtitutio an ſit fienda,ſpoliatione probata in modum exceptionis.*

Crimen

12 *Crimen probatum per modum exceptionis non venit puniendum pœna ordinaria: an poſſit extraordinaria.*
13 *Teſtis, cuius teſtimonium reprobatur: non per hoc efficitur infamis. Eſt tamen infamis ſaltem de facto. nu. 23.*
14 *Exceptio criminis repellit aliquem ab officio, vel munere publico.*
15 *Famoſi repellũtur à munere iudicandi, ab officio, & munere publico.*
16 *Iudex an poſſit ex officio opponere crimen exceptionis, nemine ſe opponente.*
17 *Expreſſio rerum non debet neceſſariò fieri in libellis, quando agitur contra doloſum, vel ſpoliatorem.*
18 *Perſona actoris ſic debet eſſe certa, ſicut & rei.*
19 *Libellus generalis admittitur, ſi declaratio non petatur.*
20 *Iudex ſecundùm quam ſpeciem actionis debet iudicare.*
21 *Conductor licèt teneatur locatori: non tamen per hoc tollitur actio, quæ naſcitur contra inuaſorem.*
22 *Prælatus ſi agat nomine eccleſiæ, non obſtat ei exceptio de ſpoliatione, quã non fecit nomine ipſius eccleſiæ: ſed nomine ſuo tantùm.*
24 *Cauſa cõuentionis, & reconuentionis an poſſit terminari eadem ſententia.*
25 *Excommunicatio ſi oppoſita eſt per modum exceptionis: vt quia appellatur à teſtimonio, vel ab electione: an debeat vitari, ſi probata fuerit excommunicatio: & vide nu. 28.*
26 *Actor ſi ſuper aliqua re, quam petebat, repulſus fuit exceptione excommunicationis ab agendo: ſi poſtea contra eundem, vel alium agere iteratò incipiat: an poterit repelli ex vi interlocutoriæ primi iudicij.*
27 *Petens abſolutionem ab excommunicatione: & quia probatum eſt per modum exceptionis, quòd fuit excommunicatus, & repulſus pro manifeſta: ſi iterum de nouo petit abſolui: an erit audiendus.*
29 *Criminaliter agens ſi non obtinet, poteſt de eodem crimine agi ciuiliter.*
30 *Exceptio ſpoliationis cui competat. Et contra quem. nu. 32. Et in quibus cauſis proſit, & habet locum. nu. 36. Et an poſſit opponi in cauſa recõuẽtionis. n. 39. Et an interrumpat præſcriptionẽ. n. 40.*
31 *Spoliatus an poſſit cedere exceptionem ſpoliationis.*
33 *Exceptio ſpoliationis an detur contra ſucceſſorem in dignitate, ſi facta fuerit ſpoliatio dignitatis. Et an poſſit obiici contra ſe opponentem petenti confirmatio. num. 35. Et an competat contra eum, cui quis tenetur cum ſacramento. nu. 37.*
34 *Dignitas nunquam moritur.*
38 *Agens interdicto vti poſſide. ne turbetur ſibi poſſeſſio. vel ne offendatur inquilinus: an poſſit repelli per exceptionem ſpoliationis.*
39 *Exceptio ſpoliationis an habeat locum in cauſa reconuentionis. Et an interrumpat præſcriptionem. nu. 40.*
41 *Crimen probatum per modum exceptionis, an veniat puniendum.*
42 *Exceptio criminis ſi oppoſita fuerit teſti, vel principali, & non probata: an opponens poſſit conueniri actione iniuriarum.*
43 *Dubium ſi vertitur, an aliquis fecerit cauſa iuris ſui conſeruandi: an cauſa iniuriandi, præſumendum, quòd cauſa iuris ſui.*
44 *Opponens contra electum crimina, ſi non probat, punitur.*
45 *Opponens, quòd non probat quod opponit, etiam excipiendo, dicitur calumniari. & poteſt conueniri actione iniuriarum.*

CVm dilecto. Si reus contra actorẽ ſpoliationem opponit. aut excipiendo. & tunc prius auditur. & ea probata, reſpondere non cogitur. Sed per hoc non reſtituitur. aut agendò: & tunc ſimiliter vtraq; quæſtio terminatur. & ea ꝓbata reſtituetur. & ſunt duæ partes. & primò facti, & proceſſus narratio. In ſecunda iudicis interlocutio, ibi [nos autem.] ¶ Iterum prima diuiditur in tres. prima ponit actoris petitionem. Secũda ibi [citra reorum exceptionẽ.] Tertia verò actoris replicationem. ¶ Iterum ſecunda principalis facit duo. quia interloquitur, diſtinguendo duo membra. primum ibi [ſed quoniam.] ſecundum ibi [verùm.] declarat interlocutoriam, probans per duo ſimilia. primũ ibi [quẽadmodũ.] 2. ibi [teſtes.] Ita diſtinguit Io. An. ¶ Primò no. ꝙ abbas agebat cõtra iſtos nobiles. [quia manu armata] &c. ex hac narratione patet, ꝙ iſti nobiles inciderẽt in le. Iul. de vi pu. de qua pœna
1 prima gl. † loqt, q̃ ẽt tãgit de pœna. qñ eſt vis priuata. q̃ eſt 3.
partis, & priuationis honoris. ff. ad l. Iul. de vi priua. l. 1. habet
aũt locũ vis priuata, cũ res debitoris occupat̃ ſine iudicis au
ctoritate. eo. ti. l. fi. ¶ Secũdò no. libellũ, ſiue petitionẽ abba-
tiæ generalem reſpectu pſonarum [qa contra nobiles.] &c.
reſpectu rerum petitarũ; [quia in prædio aĩmaliũ.] &c. & re-
ſpectu concluſionis; qa iuſtitiam de pdictis ſibi fieri poſtula-
bat, &c. qũo aũt iſta generalitas toleret̃ in prædictis. ĩ. dicã.
¶ Tertiò no. in ver. & circa. ꝙ proteſtatur quis, cum excipit.
qđ hic non facit aĩo conteſtandi litem. q̃ ꝓteſtatio litis cõte.
impedit, quantuncũq; eſſet ad hoc apta. vt no. ſ. de litis cõ-
te. c. 1. ¶ Excipiens aũt, ẽt ſine pdicta ꝓteſtatione, non vr̃ litẽ
conteſtari. qđ dic, vt. ĩ. de litis conteſt. c. 2. li. 6. nec vr̃ ẽt confi
2 teri, vt in gl. & ĩ. de reg. iu. c. exceptio. eo. li. ¶ Quartò not. † ꝙ
abbati agenti pro rebus monaſterij obſtat ꝓprius dolus, &
ſpo. ¶ Qũo aũt hic procedat, ꝙ delictum pſonæ noceat eccle
ſiæ, no. hic gl. 2. aduerte ẽt, qa ille abbas agebat actiõe ex cri
mine deſcendente. ſ. à vi publica: & tñ ſibi obſtare vr̃ exce-
ptio ſpoliationis. qđ qualiter debeat intelligi, not. ĩ. de reſti.
3 ſpo. c. frequens. li. 6. ¶ Quintò no. † ꝙ iſti nobiles incontinẽti
ꝓbare dñt exceptionem ſpo. aliàs non fuiſſent admiſsi ad ex
cluſionẽ agentis, vt pal. c. frequens. Idem in exceptio. vt c. pia.
de exce. li. 6. Idẽ qñ qs excipit ad impediendũ executionẽ ſen
tẽtiæ. vt c. veniens. ĩ. de teſti. facit qđ no. Bar. in l. 4. §. cõdẽna-
4 tũ. ff. de re iu. ¶ Sextò no. in ver. verũ. † qđ iuris, cũ ſpo. repe-
tit rẽ à vero dño, ad quẽ res illa ꝑuenit: vr̃. n. ſpo. ſic repetẽti
poſſe obiici exceptionem dñij: licèt ſpoliatori d. exceptio do
minij denegetur, vt in c. 1. ĩ. de reſti. ſpo. qđ credo verũ, ſi ꝑ-
uenit bona fide. Si verò mala fide, dubito, ꝑꝑ. c. ſæpe contin-
git. de reſti. ſpo. vbi dr̃, quòd talis tenetur ad ſimilitudinẽ in-
uaſoris. ¶ Sed ibi loquitur, cum peruenit ad tertium, non ad
5 dominum. Cogita. ¶ Septimò no. † quòd ſi poſt præſcriptio-
nem completam res reuertitur ad antiquum dominum: põt
ipſam ipſe dominus licitè retinere. & no. quòd dicit [retentio
nis commodo.] &c. per hoc enim non videtur ſibi cõcedi rei
vendicatio cõtra tertiũ poſſeſſorem, ad quẽ peruenit. qđ qua
liter debeat intelligi, & quo iure, ſi ad eum reuerſa fuerit, poſ
ſit licitè retinere contra illum, qui præſcripſit. dic, vt legi. &
notatur in l. ſi quis emptionis. C. de præſcriptio. 30. vel. 40.
an. & Auth. niſi tricennalis. C. de bo. mat. ¶ Octauò not.
6 † ꝙ iudiciũ reſtitutoriũ. i. interdictũ vnde vi datur contra ſpo
liatorem tantùm, vt dicit tex. contra alios verò, ad quos res
inuaſa peruenit, quę remedia ad poſſeſſionem competant, le
gitur, & no. in c. ſæpe. ĩ. de reſti. ſpolia. vbi dicam de multis iu
dicijs reſtitutorijs à iure introductis ad recuperandum poſ-
7 ſeſsionem. ¶ Nonò. in ver. nos aũt. † ꝙ idem ius alicui cõpe-
tens poteſt deduci in iudicium in modum actionis, & in mo-
dum exceptionis. & hic patet exemplum de ſpoliatione, ex
qua oritur ſpoliato ius agendi, & excipiendi. Idem in quere-
la inofficioſi teſtamẽti, vt l. Papinianus. §. ſi filius. de inofficio
ſo teſtamen. Idem in reſtitutione in inte. vt l. nam poſtea. §. ſi
a minor. ff. de iureiuran. Idem in compenſatione a: quia poteſt
ille, cui pecunia debetur, ad eam principaliter agere. & ſi con
tra ipſum agitur, compenſare, vt l. ꝙ ſi in diem. §. ſi rationem.
ff. de compen. & l. ſi autem. de neg. geſtis. ¶ Quãdoque verò
competit mera exceptio, & nõ ad idem actio: vt eſt exceptio
ſolutionis: tranſactionis de non petendo: rei iudi. & iuriſiurã.
& ſi. & tales dicuntur propriè cõcluſiones, vt l. 1. ff. de excep.
& sũt ꝑpetuę nullo tpe limitatę, vt l. pure, in fi. ff. de excep. do
li. aliæ verò primæ habent illã naturã. nam. ĩ. idem tp̃s com
petunt. ĩ. qđ cõpetit actio, & non vltra. vt hic Inno. in excep.
8 & in alijs dicit. ĩ. eo. c. vltimo. vbi dicã. ¶ Decimò not. † ꝙ ad
alium effectũ tendit exceptio, ſcilicet ad excluſionẽ agentis.
ad alium tendit actio, ſ. ad cõſecutionẽ ꝓprij intereſſe. iudex
igitur

igitur diligenter aduertat, qualiter aliquid in iudicio deduca
tur. nam modus, & forma ſunt in diſpoſitionibus diligenter
conſiderandi, vt c. Piſanis. de reſti. ſpo. & no. Io. An. in c. exhi-
bita. ſupra de iudi. ¶ Vndecimò no. in verſi. cum ea. quòd de
bet attendi, quo tempore reus conuentus in iudicio reconue
niat actorem. Nam ſi ex interuallo, habebit locum reg. l. qui
prior. ff. de iudi. ¶ Si verò incontinenti poſt porrectam actio
nis petitionem, habebit locum, quod leg. & no. ſupra de mu.
pe. c. 1. debet. n. viciſſim illo caſu vtraq; cauſa diſcuti, & eadẽ
ſnĩa terminari, vt hic. quod beneficium reo agẽti ex interual
lo non competit, vt d. l. qui prior. bene tamen ſibi competere
videtur, quòd poſſit etiam ex interuallo agere coram iudice
delegato, coram quo tractus eſt: licèt de ſuis quæſtionibus
non fiat mentio in reſcripto, vt c. diſpendia. §. reus quoq;. de
reſcrip. lib. 6. quod c. videtur de nouo hoc inducere. dum di-
cit [conuentionis: vel reconuentionis] &c. nam de reconuen-
tione nõ videtur dubium iure illo, per c. 1. & 2. de mu. pe. &c.
9 ¶ † Duodecimò not. in ver. ſed qm̃. quòd reus prius admitti-
tur ad probandum ſuam exceptionem: quàm actor ſuam in-
tentionem. Et iſtud eſt verum, quando eſt exceptio dilatoria:
ſicut eſt exceptio ſpoliationis, quæ debet opponi ante litem
conteſt. & non poſt, vt not. hic Ioa. An. ſuper verbo excep. Ta
lis enim exceptio dilatoria non tangit iuſtitiam cauſæ peti-
tionis: ſed ipſum repellit à limine iudicij, vt dixi ſupra c. pro
ximo. & patet hic., dum dicit [abbati reſpondere non coge-
rentur.] &c. Cum verò eſt exceptio peremptoria, actionis ex
cluſiua, non cogitur eam obiiciens primò probare: q̃ actor
probet ſuam intentionem, vt dixi ſupra c. proximo. in ſecun
da opp. vtrùm autem volens prius admittatur. dic vt l. circa.
10 ff. de probatio. ¶ † Tertiodecimò not. regulam, quòd expo-
liatus ante reſtitutionem ſibi factam non cogitur reſponde-
re ſuo ſpoliatori. cõcor. ĩ. de reſti. ſpolia. cap. frequens. lib. 6.
vbi opponenti præfigitur breuis terminus ad probandum di
ctam excep. ſimile de exce. c. pia. Et nunquid ſit idem, ſi ex-
cipiatur contra eum, qui criminaliter agit. vide in Spec. de
cauſa poſ. & proprie. §. 1. ver. quid autem. ¶ Incidẽter etiam
hic tangit Ioan. And. ſi ſpoliationem in modum exceptionis
oppoſitam, & probatam ſpoliatus principaliter, & per mo-
dum agendi in iudicio poſtea deducit. dicunt quidam, quòd
videtur renunciatum dictæ exceptioni. & ſic tractabuntur, vt
duæ mutuæ petitiones, vt. ſ. in ver. cum ea. alleg. C. de inoffi.
teſt. l. parentibus. & ĩ. de re iudi. c. quod ad conſultationem.
Io. An. contra. Nam non vr̃ renunciare exceptioni, illud idem
deducendo per modum agendi: vt quia ad aliud ꝓponitur, vt
exceptio: ad aliud vt actio, vt dixi. ſ. in 10. notabili. ¶ In di-
uerſis ergo infertur de vno ad reliquum, vt l. ſi maritus. de do
na. inter virum & vxo. & l. naturaliter. §. nihil cõe. de acquir.
poſ. Non ob. contraria, quia locum habent, cum fit tranſitus
de vno contrario ad aliud. & hoc nõ poteſt fieri, vt l. 1. de fur
tis. C. de codi. l. fi. ¶ Sed hi non ſunt minori cõtrarij, ſed diuer
ſi. & vide ad hoc, quod legi. & no. in l. ſed ſi ſuſcepit. ff. de iudi.
11 & l. propter litẽ. de excu. tuto. &c. ¶ † Quartodecimò in ver.
verum ſpoliatione. &c. quòd ſpoliatione probata in modum
excep. non eſt reſtitutio facienda. qđ eſt verum, qñ de ſpolia-
tione excipitur contra eum, qui ciuiliter agit. ¶ Sed ſi excipi-
tur contra eum, qui crimen intendit de ſpoliatione ab eo fa-
cta, probata ſpoliatione fiet reſtitutio. ſic intelligit Io. oĩa iu-
ra illius q̃ſtionis. 2. & ibi ita not. in c. 1. ¶ Et Io. An. qui remit
12 tit ad Spec. de peti. & poſ. §. 1. ver. illud aũt &c. ¶ † Quintode
cimò not. in ver. quemadmodum. ꝙ crimen probatum per
modum exceptionis, non venit puniendum pœna ordinaria,
vt dicit tex. extraordinaria verò pœna an puniri poſſit: vide-
tur, quòd ſic, vt l. nullum. C. de teſti. ſed ibi loquitur, cum cri-
men incidit, vel emergit in proceſſu cauſæ. quo caſu ſi tangit
cauſam, de qua agitur: videtur puniendum pœna ordinaria,
vt c. cum ſuper. de confeſſis. Si non tangit, videtur, quòd ex-
traordinaria pœna puniatur, vt dicta l. nullũ. & c. fin. de iure-
13 iuran. lib. 6. & c. veritatis. infra de dolo, & cõtu. ¶ † Sextodc-
cimò no. quòd teſtis, cuius teſtimonium reprobatur, non per
hoc efficitur infamis. concor. l. Lucius. ff. de his, qui no. infa.
dicit tamen hic Io. And. quòd tales propter ſuſpicionem ca-
lumniæ repelluntur ab accuſatione. 2. q. 1. c. prohibentur.
14 ¶ † Septimodecimò not. quòd exceptio criminis repellit quẽ
ab officio, vel munere publico, vt hic patet in teſte. Idem in
accuſatione. Idem in promouendo ad officium, vel benefi-
cium. de accu. c. 1. & c. veniens. & c. ſuper literis. vel ad caute-
15 lam. ff. de ſuſpec. tut. & l. 3. §. præterea. & §. ſi tutor. † A prædi
ctis enim, & à munere iudicandi, & aliis publicis actibus re-
pelluntur famoſi. vt l. nec famoſi. C. de digni. lib. 12. & c. inter
dilectos. de exceſ. præla. & infra de teſti. c. licèt ex quadam.
16 ¶ † Vtrùm autem iudex poſſit ex officio hoc opponere, ne-
mine ſe opponente. dic quòd ſic; quia tractatur de publica
vtilitate. quo caſu & omnibus aliis poteſt impendere ſuum
officium non petitum, vt l. 4. §. hoc autem iudicium. de dam-
no infec. ¶ Decimooctauò no. Io. An. poſt Hoſti. quòd aliud
eſt proteſtatio, aliud eſt exce. aliud actio. Qui enim prote-
ſtatur, dicit ſe ius habere, & pręcludit viã aduerſario: ſed nõ
conſequitur condemnationem. qui verò agit, eius intentio-
ne probata, conſequitur condemnationem aduerſarij, vt l.
qui accuſare. C. de eden. ¶ Expeditis not. venio ad oppoſ. &
primò opp. extra gloſſ. breuiter dicitur hic, quòd abbas nar-
rauit in libello, quomodo in prædiis animalium, & aliis dã-
nificare. &c. & ſic non ſpecificatis rebus, admiſſa fuit peti-
tio incerta, & obſcura. Sed contra de l. ita fidei. ff. de iure fiſ.
& c. 1. 2. & 3. de libel. obl. vbi petitio debet eſſe certa. ¶ So.
Ioan. Andre. ſuper ver. aliis. quòd illa damna non principa-
liter, ſed acceſſoriè petebantur. & ſic valet ſuper acceſſoriis
certa petitio. ff. de vi & vi. ar. l. 1. §. qui. & infra de ſep. c. certi
ficari. per Inno. & in Specu. de libell. concep. §. iam nunc vi-
dendum. ver. item talis. Iſta ſo. licèt poſſit eſſe vera in ſe: nõ
tamen quò ad text. vbi patet; quòd illa damna petebantur
17 principaliter. dices ergo, † quòd quando agitur contra do-
loſum, ſiue ſpoliatorem: non debet fieri expreſſio rerum ne
ceſſariò in libello. quod patet; quia non tenetur qui agit, di-
cto caſu probare res, quas petit, ſpecificè: ſed probata vio-
lentia, ſiue dolo, probantur res per iuramentum cum taxa-
tione iudicis, vt l. ſi quãdo. C. vnde vi. & c. vltimo. ſ. quod me
tus cauſa. quod ergo non debet ſpecificè probari, non eſt ne
ceſſe ſpecificè in libello declarare. quod not. ¶ Secundò op.
a de incertitudine perſonarum. a quia actum fuit contra nobi-
les de Arone, non expreſſis nominibus. quod vr̃ intolerabi
18 le. † quia ſicut debet eſſe certa perſona actoris: ſic & pſona
rei. 4. q. 4. c. 1. Incertitudo. n. perſonarum oẽm diſpoſitionẽ
vitiat. exempla habes ſupra de arbi. c. innotuit. ¶ Sol. dicit
Inno. ſi iſti nobiles cõueniebantur, vt vniuerſitas, non fuit ne
ceſſaria expreſſio perſonarũ: ſi verò vt ſinguli, tũc ſecus. Nã
quot fuerunt nobiles, tot fuerunt actiones cõtra ſingulos. ff.
de iniuriis. l. ſi plures. vtrùm autem teneatur quilibet inſoli-
dũ, vel in parte. dic vt nto. in c. ſicut dignũ. de homici. ¶ Ter
tiò ad idem opp. & videtur, quòd libellus non debuit admit
ti: quia fuit concluſio generalis, & vaga: dum in ea dicitur, ꝙ
iuſtitiam ſibi fieri poſtulabat. &c. non ex facto hic narrato
(ſcilicet quòd manu armata venientes in prædiis animaliũ,
&c.) reſultant plures ſpecies actionum. Reſultat enim cri-
men l. Iul. de vi. pub. vt in gloſſ. 1. reſultat actio furti. actio l.
Aquil. & certum eſt, quòd aliter fit condemnatio vno mo-
do, quàm alio: debuit ergo libellus ille reiici cum tam vaga
concluſione: quia nõ licet in tãto crimine vagari, l. itẽ exigi.
ff. de dolo. & c. tuæ. de procurato. ¶ Solu. dicit Io. And. quod
hoc proceſſit ex fatuitate nobilium, qui hoc non petierunt:
† vnde libellus etiam generalis admittitur, ſi declaratio nõ
19 petatur, vt l. fina. C. de an. excep. ¶ † Sed tunc dubium re-
20 manet, ſecundùm quam ſpeciem actionis debet iudex
ferre ſententiam. dicit primò conſiderandum, ſi poteſt ex

actis conſtare, quam fuerit proſecutus: & ſecundùm illã con-
demnare. Si verò hoc non põt apparere: fiet condemnatio ſe
cundùm illam, quæ minorem pœnam non continet, ar. ff. de
pęnis. l. interpretatione. & l. ſi pręſes. de hoc in Spec. de libel.
concep. §. iam nunc videndum. verſi. ex his. & dixi plenius. ſ.
de libelli obl. c. 2. &c. ¶ Quartò op. & videt̃, ꝙ cõtra iſtos no
biles abbas debuerit agere coram iudice ſeculari, vt c. ſi cleri
cus laicum. ſ. de foro compe. ¶ Sol. iſti erant de tpali iuriſdi-
ctione Eccleſię: vel potuerunt ẽt conueniri coram iudice Ec-
cleſiaſtico, vt c. cum ſit gñale. de fo. compe. ¶ Quintò opp. dr̃
hic, ꝙ iſti nobiles egerũt contra abbatem. quia per ipſius do
lum perdiderunt caſtrum Syraci, &c. Sed contra hoc opp. &
videtur, ꝙ debuerunt agere contra cuſtodes: qui debebãt ſe
defendere, ſi potuerunt: aliàs tenentur, ſicut conductor loca-
21 tori, vt dicto. §. exercitu. Ego dico, † ꝙ licèt cõductor, ſiue cu
ſtos teneatur, vt dixi. non per hoc tollitur actio, quæ naſcitur
contra inuaſorem, ẽt ſi cuſtos ſponte eam ſibi traderet, vt l.
peregre. §. quibus explicitis. ff. de acqui. poſ. & l. 1. §. ſi ſeruus.
ff. de vi, & vi ar. ¶ Sextò op. & vr̃, ꝙ non ſolum ſi per modum
exceptionis: ſed ẽt ſi per actionis ſpoliatio deducatur in iudi
cium, non teneatur ſpoliatus aduerſario reſpondere, vt. j. de
reſtitu. ſpolia. c. ex quæſtione. ¶ Sol. hic loquitur, cum ſit re-
conuentio: vel conuentio ſuper alia re diuerſa. Ibi verò loqui
tur, cum ſit reconuentio ſuper eadem re. vt ibi no. ¶ Septimò
opp. dicitur hic. ꝙ ſi in modum exceptionis de ſpoliatione fa
cta per abbatem opponitur, nõ coguntur iſti nobiles ſibi re-
ſpondere ſuper damnis illatis monaſterio. ſed contra delictũ
perſonæ &c. 16. q. 1. c. ſi epiſcopi. ¶ Sol. dicit gl. 3. Cõuentus
cõſenſit abbati in iſta ſpoliatione caſtri ab initio, vel ex poſt
facto. Idem Io. Tan. Gof. & Phi. de hoc infra de ſimo. c. dile-
ctus. & de dolo, & contu. c. 1. in gl. arg. ꝙ Hoſt. dicit, monaſte
rium teneri. quia res ad ipſum peruenit. & ipſam poſſidebat.
vt ſic non ſubiiciat lucrum ex dolo abbatis, ſicut non debet
damnum pati. ff. qd metus cauſa. l. ſi cum exceptio. §. Pedius.
22 Ex his collige à contrario ſenſu. † ꝙ ſi prælatus agat nomine
eccleſiæ, non obſtat ſibi exceptio diſpoliationis: quam nõ fa
cit nomine ipſius eccleſiæ: ſed nomine ſuo tm̃, vt ff. de in ius
vo. l. quæſitum. & de reſti. ſpoli. c. frequens. lib. 6. vbi ſuper vl-
ti. gl. vide concordantias ad hoc. Si verò ageret nomine ſuo,
obſtaret ſibi exceptio ſpoliationis factæ, ſiue nomine ſuo, ſi-
ue eccleſiæ. ſicut dicimus in interdicto vnde vi, quo non ſolũ
tenetur, qui ſpoliauit ſuo nomine: ſed ẽt ille, qui nomine alie-
no, vt ff. de vi, & vi. ar. l. 1. §. quoties. ¶ Octauò oppo. dicitur,
ꝙ probato crimine in modum exceptionis, non ſequitur pu
nitio, propter talem probationem. Sed contra. j. de conceſ.
præb. cap. ex parte. 24. q. 3. c. eccleſiæ. ¶ Solu. vt in gl. penul-
tima. in princip. quæ reſpondet ad contraria ibi, & ad cõtra
ria ſignata ſuperius. ¶ Nonò oppo. & videtur, quòd teſtis, cu
ius teſtimonium reprobatur, non euitet infamiam, vt j. de te
23 ſti. c. cum tu. ¶ Sol. vt in gloſſ. fi. & peñ. quæ dicit, † quòd licèt
non ſit infamis: tamen ex tali reprobatione intantum grauata
ta eſt eius opinio: quòd repellitur à promotione, & eſt infa-
mis, ſaltèm de facto. quod ſufficit ad repellendum à dignita-
te, vt l. Caſſius. de ſena. & l. 2. ff. de his, qui not. infamia. & qd
24 not. in c. ſuper eo. ſupra de electio. ¶ Decimò op. dicitur hic,
quòd in ver. cum ea in modum &c. quòd cauſa cõuentionis,
& reconuentionis debet eadem ſentẽtia terminari. & ſic vna
ſententia. ¶ Sed contra, imò videtur, quòd plures ſententiæ
dici debent propter petitionem plurium rerum. ff. de iniur. l.
1. Solu. dicit gloſſ. quòd vna ſententia dicitur: quia continuò
vna poſt aliam fertur. & ſic continuatio ſucceſſiua fingit vni-
cam ſententiam eſſe, argu. l. Arethuſa. ff. de ſta. ho. re vera ta-
mẽ duæ ſunt ſententiæ d. l. 1. & vide qd remiſſiuè tangit Bar.
in l. 1. §. ſi plura. ff. ad Turpil. & l. ſcire debemus. de verbo. ob.
¶ Venio ad queſtiones, ex quibus maior apparebit vtilitas
huius. c. q̃ro ergo primò. vtrùm quod hic dicitur, quòd cau-
ſa conuentionis, & reconuentionis debeat eadem ſententia
terminari, ſit ſemper verum. gl. quæ incipit. nam ſciſti. &c. di-
cit, quòd ſic, intantum quòd non valet ſententia ſuper vna,
niſi feratur ſuper alia: vel ſaltem appellandum eſt, vt l. 1. §. fi.
ff. quæ ſen. ſine ap. re. ¶ Sed ex iſta connexitate videtur ſequi
poſſe multiplex abſurditas: pone enim, quòd de vna cauſa
ſtatim liquet. altera exigit longiorem tractum. Vel pone,
quòd in vna ſunt feriæ, in alia non: vel in vna appellatur ab
aliquo articulo, & non in alia: quòd debeat ſuperſederi in il-
la alia, de qua liquet: vel (vt in ſecundo exemplo) non ſunt fe-
riæ: vel à qua non eſt appellatum, vt in tertio exemplo vide-
tur abſurdum. pone etiam, quòd recõueniens repellitur per
exceptionem dilatoriam. Iniuſtum videtur, ſi pendet ſuper
ipſa exceptione cognitio: quòd debeat in alio ſuperſederi.
Iſtorum timore (vt arbitror) dicit hic Vin. quòd ſi ambæ vi-
ciſſim tractari non poſſent (quia fortè liqueat prius de vna
quàm de alia) ferentur ſententiæ diuiſim, arg. C. de compen-
ſa. l. fin. ad hoc alleg. Ioan. And. quod poſt eum no. de duobus
præbendam petentibus. de ſponſa. duorum. ſuper rubrica.
¶ Item reconuenientibus poteſt opponi aliqua exceptio di-
latoria exceptionis, ſpoliationis: vel alia repelli poterit. infra
de excep. cap. cum inter. poterunt ergo illæ ſententiæ diuidi
propter difficultatem probationum, & efficaciam exceptio-
num. ¶ Alij dicunt, quòd debet ſuperſederi ſuper illa, de qua
liquet, donec liqueat de alia: vt ſic ſecundum reconuentionis
naturam, eadem ſententia ambo terminentur. quæ opi. ſecun
dùm Ioan. And. magis cõgruit ſubtilitati iuris. licèt prima ſit
æquior: nec vna quæſtio impediat deciſionem alterius, de
qua liquet. remittit ad no. per eum in additione Spe. de con-
uen. §. videndum. ſuper ver. iudex. ¶ Sed ſecundùm primam
opin. nunquid differetur exceptio ipſius ſuper vna, donec fe-
ratur ſententia ſuper alia: videtur, quòd ſic, per præal. l. 1. §.
fi. ff. quæ ſen. ſine app. Vin. dicit hoc verum, ſi deciſio alterius
facto eius, pro quo lata eſt ſententia, differatur, arg. ff. de eo
per quẽ fa. l. 1. §. 2. aliàs ſecus. ar. contra. infra de re iud. c. cũ.
I. & A. ſed ibi non fuit reconuentio: ſed remotus eſt abbas, di
lata correc. Capituli. vbi tamẽ dixit hunc modum proceden
di viciſſim non eſſe neceſſarium. vide in ſpe. de reconuen. §.
penul. poſt prin. & in ver. ſequẽ. vide de materia. ad id etiam,
quod dixi, cum in vna cauſa occurrunt feriæ, & non in alia:
vtrum in illa alia procedatur: vel propter naturam reconuen
tionis procedatur in vtraq;. vide quod ſubtiliter notat̃ in cle.
ſæpe. de ver. ſig. ver. ſi verũ. in glo. ſuper ver. voluerit. ibi plenè
an priuilegium cãe intentatæ per viam reconuentionis ꝓſit
in prima. Vel econuerſo priuilegia primæ reſpectu ordinis
procedendi proſint alteri vi cõicationis. Quid dices in alio
exemplo, cum à ſententia lata ſuper vna ex his cauſis appel-
latur? dicit Hoſt. quòd illo caſu etiam diuidentur. poterit ta-
mẽ ille, qui appellauit, recuſare vt ſuſpectum iudicem à quo.
& ſic beneficio recuſationis ſuperſedebit in cauſa, in qua nõ
fuit interpoſita app. infra de app. c. propoſuit. ¶ Contrarium
tenet Io. An. ſcilicet quòd ex hac cauſa tantum. ſed ꝙ ſit lata
ſententia contra eum, non eſt iuſta cauſa recuſandi iudicem,
vt ipſe no. in c. ad hoc ſi in vna. de ap. Et vide qd not. Ioa. An.
25 in c. diſpendia. in glo. ſed ſi reus. de reſcrip. lib. 6. ¶ † Secundo
principaliter quæro. pone. quòd oppoſita eſt excommunica-
tio per modum exceptionis, vt repellatur à teſtimonio: vel
ab electione. nunquid debet vitari, ſi probata fuerit excõica
tio? Iſtam quæſtionem format glo. pe. & dicit, ꝙ ſic. ſi ex tali
facto publica laborat infamia. Hoſt. poſt Fran. ꝙ idẽ eſt di-
cendũ: & ſi non laboret, dummodo conſtet qualitercunq; de
excõicatione. & hoc propter periculum cõionis. allegat c. ex
cep. de excep. Ita tamẽ, ꝙ occultus occultè: & publicus publi
cè vitetur. 2. q. 1. c. ſi peccauerit. ¶ Aduertè, vt præcedẽtẽ q̃-
26 ſtionem clarius intelligas, format aliam Inn. quæ eſt talis. † ſi
actor ſuper aliqua re, quam petebat. iſta exceptione excom-
municationis repulſus eſt ab agendo: ſi poſtea contra eun-
dem, vel alium agere iteratò incipiat: nunquid poterit
repelli

repelli ex vi interlocutoriæ primi iudicij, per quam in primo
iudicio repulſus fuit? reſpondit, ꝙ nõ: nec per probationes
primi iudicij publicabitur excõmunicatio in ſecundo, ar. ff.
27 de excep. rei iudi. l. cum quæritur. & l. ſeq. ¶ † Idem dicit
a ſi quis petat abſolutionem ab excõmunicatione a & quia ꝓ-
batum eſt per modũ exceptionis, ꝙ fuit excõmunicatus pro
manifeſta, repulſus eſt ab eius petitione: nũquid ſi iterũ de
nouo petat abſolui, erit audiendus? dicit, ꝙ nõ: niſi primò ſa
tiſfaciat. de ſen. exc. c. ſolet. §. in prima. lib. 6. ¶ Sed per ꝓ-
bationẽ, ſiue per ſñiã primi iudicij (niſi de nouo iterũ con-
uincatur) nec in alio iudicio repellitur: nec excõmunicatus
nũciabitur: nec ſubtrahent̃ ſibi ſua beneficia: nec aliàs graua
bit̃ manus iudicis cõtra eum, cũ ad hoc non ſit actum. Sed
ad hoc tantùm directè actũ eſt. vt à petitione abſolutiõis. qd
& reus eſt conſequutus. Sed iſtud non videtur bene dictum;
quia eoipſo quòd petijt ſe abſolui: videtur fateri ſe excõmu-
nicatum, vt ſ. de elec. c. venera. ergo poterit denunciari, &
manus iudicis contra eum grauari. ¶ Sol. poteſt eſſe, quòd
hoc petijt ad cautelam [quia bonarum mentium eſt.] &c.
5. di. c. ad eius. Hoſt. tamẽ dicit, quòd nõ eſt præſumẽda cau
tela, niſi hoc exprimat̃, vt patet de ſen. exc. c. ſuper eo. & d. c.
venera. ver. ſunt quoq;. fatet̃ tamen Innoc. ꝙ nõ auctorita-
te huius, ſiue repulſionis ab abſolutione petita: ſed auctorita
te prioris, ſine qua ipſum ligauit, põt eum facere publicari
excõmunicatum, & grauari manus cõtra ipſum. 11. q. 3. c. cu
ræ. & de treu. & pa. c. 1. & j. de app. c. paſtoralis. Addit Inn.
ad prædicta, quòd licèt ſententia interlocutoria, qua repul-
ſus quis eſt ab agendo, propter ſententiam excõmunicatio-
nis: vel à petitione abſolutionis ab ipſa, non obſtet eidẽ agẽ-
ti ex alia cauſa, niſi iterũ conuincat̃: ſecus tñ eſt, ſecundũ eũ, ſi
quis dicat ſñiam excõmunicationis latã cõtra ſe nullã, vel in
iuſtam: & alio ſe opponente, & probante contrariũ repellat̃.
Iſta eñ repulſio nocebit ſibi, ex quacunq; cauſa iterũ agat, ſi
ſententia excõmunicationis pronunciabit̃ iuſta, poſtq̃ prin-
cipaliter de eius iuſtitia agebat̃. & ſic nõ vigore repulſionis,
ſed confirmationis primæ ſentẽtię repellitur ĩ omni iudicio.
facit quod no. Inno. ſ. de offi. dele. c. cũ contingat. & illa eſt
ratio differentiæ inter iſtũ caſum, & alios p̃cedẽtes: q̃a ibi tm̃
ille, cõtra quẽ excipit̃ de excõmunicatiõe, ea ꝓbata repellit̃.
in vltimo verò caſu nõ tm̃ repellit̃: ſed etiã cõfirmat̃, per not.
in d. c. cũ cõtingat. Hoſt. circa prædictas cõſiderationes Inn.
dicit, ꝙ ipſe in hoc, ſicut in multis, fuit nimis ciuilis, & ſubti-
lis. quæ ſubtilitates pñt habere locũ in alijs cauſis. ſed in præ-
dictis caſibus, in quibus agit̃ de periculo aĩarũ, nõ eſt habẽ-
da ita ſubtilis cõſideratio, vt ſ. de iudi. c. dilecti. de do. & cõt.
28 c. 1. ¶ † Et ideò concludit Hoſt. ꝙ qualitercũq; excõmuni-
catio in iudiciũ deducat̃, ſiue agẽdo, ſiue excipiendo, ſi de ea
cõſtet per cõfeſ. vel ꝓbationes (quia ex hoc reddit̃ notoria)
obſtabit ſibi in quocũq; alio iudicio. & nõ ſolùm inter eoſdẽ:
ſed inter quoſcũq; alios. ¶ Ratio differẽtiæ eſt inter excõmu
nicationẽ, & alias cãs: q̃a excõmunicatio in una eccleſia apud
oẽs ligat. & ab oĩbus eſt vitãdus. 3. q. 4. c. nullus. & 3. q. 5. c. q̃ſ-
q̃s. 11. q. 3. c. 2. Et Inn. idem dicit in ſimoniaco in ordine, vt
no. j. de ſimo. c. tanta. idem de fornicatione. j. de coha. cle. &
mu. c. noſtra. ¶ Idẽ in periurio, vt patet in eo, qd le. & no. de
teſt. c. teſtimoniũ. §. 1. In his eñ, & ſimilibus, in q̃bus agit̃ de
periculo aĩarũ multarũ, nõ litigantiũ tm̃: non eſt curãdũ, qua
litercũq; cõſtet, vel actũ fuerit: ſecus eſt, q̃n ageret̃ de intereſ
ſe cõcernẽte ſingulare intereſſe iſtius, & illius. ¶ Iſto eñ caſu
vendicat ſibi locũ reg. res inter alios acta &c. vt c. quãuis. j.
de re iud. & l. cum quærit̃. & l. an eandẽ. de excep. rei iu. & ꝙ
in alijs excep. q̃ prædictis verum dicat Inno. probabit̃ ex ſe-
quenti quæſtione. ¶ Tertiò quæro principaliter. pone ꝙ iſti
nobiles ſuccubuerunt in exceptione ſpoliationis oppoſita cõ
tra abbatem: nunquid poterunt poſtea directò agere: & ſic
eandem quæſtionem ſpoliationis refricare? gloſſ. fin. ibi [ſed
pone] tenet hic, ꝙ ſic: quia ad aliũ finẽ excepit. ſ. ad repul-
29 ſionem abbatis. & nunc ad aliũ finem agit. † ſicut qui primò
egit criminaliter, & non obtinuit, põt de eodẽ crimine agere
ciuiliter, vt in glo. ¶ Et aduerte, q̃a differt illa quæſtio à quæ-
ſtione præcedenti. Ibi enim quærit̃, cum aliquid eſt deductũ
in vno iudicio per modũ exceptionis, poſſit illud idẽ in alio
iudicio refricari ſimiliter ꝑ modũ exceptionis. hic verò quæ-
ritur, ſi in alio iudicio põt refricari per modũ agendi: & di-
cit glo. ꝙ ſic. ¶ Et eſt tertius caſus, cũ per modũ agendi actũ
eſt de ſpoliatione: an ſententia ibi lata proſit, vel noceat. Si ꝑ
modum exceptionis in alio iudicio deducat̃. quod tenet hic
Io. An. ſuper illa gl. qui poſt eã quærit de ꝓbationibus factis
ſup exceptione: an ꝓſint ſuper actione poſtea ſup eadẽ ſpo-
liatione intentanda, tenet glo. ꝙ non: nec aduerſarius cõſen-
tiret. j. de teſt. c. veniens. 2. Goffr. alleg. de teſti. c. pñtata. &
C. eo. l. fi. ¶ Et hæc vera ſecundùm In. & Hoſt. in probatione
teſtium. ſecus in ꝓbatione per confeſſionẽ: quæ facta in uno
iudicio facit fidẽ in alio. ſ. de elec. c. per inq̃ſitionẽ. vbi vide
ꝑ Io. An. ꝑ p̃dicta tñ nõ eſt illa materia declarata. Et ideò ut
plenius liqueat: vtrùm ſcilicet, quod deciſũ eſt ꝑ modũ exce-
ptionis, poſſit in alio iudicio per uiã actionis principaliter re
fricari. ¶ Sic diſtingue ſm̃ do. Io. Cal. aut pronũciatũ fuit ſu
per exceptione dilatoria. & tũc de illa, hoc non obſtan. pote-
rit agi, vt in illo c. vel ſuper peremptoria, propoſita tñ in vim
dilatoriæ. ar. j. de teſt. c. veniens. 2. aut eſt peremptoria: & tũc
aut eſt peremptoria, quæ non ſtat per ſe: niſi quãtũ concernit
principalẽ actionem. vt exceptio pacti: ſolutionis: & ſimiles.
& tunc deficit practica, ſcilicet, ꝙ ex eis agat̃, imò etiã tales
omiſſæ ante ſententiã poſtea opponi non pñt ad impediendã
executionem, ut C. ſen. reſcin. non poſ. l. peremptorias. & j.
de re iud. c. ſuborta. Aut per ſe ſtant. & tunc aut tendunt ad
eundem finem propoſitæ per modum excep. ſicut actionis.
& tunc pronunciatio facta ſuper illis, etiam per modũ exce-
ptionis propoſitæ, parit exceptionẽ rei iud. ut l. qd in diem.
§. 1. de compen. l. ſi aũt. §. 1. de nego. geſt. & ſupra de elec c.
cum dilecti. aut eſt talis, q̃ tendit ad aliũ finem propoſita per
modũ excep. & ad alium directè. & tunc aut nõ fuit plenè co-
gnitum. & tũc nõ obſtat volenti de illa agere. ff. de his qui ſũt
ſui, vel ali. iuris. l. pe. & de li. agno. l. ſi quis alij. §. ſi vel parẽs.
Aut fuit plenè cognitum. & tunc aut eſt de præiudicialibus
ex parte vtriuſq;: vt eſt quæſtio filiationis, libertatis, & liber
tinitatis, vt Inſt. de aç. §. pręiudiciales. & nõ obſt. volẽti agere ex
ea. vt l. 2. 2. Reſp. de ord. cognitio. & ibi not. Aut eſt alia: &
tunc ſi actor in ea obtinuit, reus in ea poterit agere. ff. de eui.
l. vendicantem. & l. ſe. ſed ſi reus obtinuit, (quia probauit.)
tunc actor vlterius non audiet̃, volens agere ſuper ea, arg. l.
fundi. & l. fundũ. ff. de excep. cum ſi. licèt hæc diffinitio videa-
tur æqua: tamen plus placet, ꝙ ex quò quis non conſequitur
excipiendo, & conſequi poteſt agendo. & ſic cum ad diuer-
ſũm finem tendit quæſtio propoſita per modum excep. & di
rectæ actionis: pronunciatio facta ſuper exceptione, non pa
rit exceptionem volenti agere directè. quia alius eſt modus
proponendi nunc, quàm primo, & ad finem. & hoc ſufficit,
vt dicta l. cum quæritur. & l. an eandem. §. fi. & ad leg. fal. l.
penult. ¶ Ad iura allegata, quæ videntur probare contrariũ:
dic, quòd ad id, qd actum erat primò, includebat id, ad ꝙ
agitur ſecundò. & ideò non eſt finis, vel effectus diuerſus, ut
l. ſi quis cum totũ. de excep. rei iud. l. fundi. & l. fundũ. præal.
& ſic etiam loquitur l. ſi cum argentum. §. ſi fundum. eo. ti.
¶ Et illa eſt eius diſtinctio, ſubdens, ꝙ per prędicta multũ
iuſtificatur, quod ipſe no. poſt Inno. j. de pur. ca. c. penul.
vbi dicit; ꝙ ſi non obſtante exceptione criminis propoſita in
cauſa, is, contra quẽ excipiebatur, non oppo. quominus poſ
ſit de illo crimine accuſari: vel inquiri. quia qui excipit, nõ
agit. Ita dicit in commento c. ſ. proximo. ¶ Bart. aliter, &
ſic diſtinguit. aut ſuper exceptione pronunciatur in caſu,
quo ſummariè eſt proceſſum: & tunc nunq̃ in alia cauſa no-
cet, vt l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re indicata. &

ita intelligit dicta Inn. j̃. eod. c.ſi.circa finem magnæ gloſſ.
Aut pronunciatur ſuper exceptione in cauſa, in qua plenè
cognoſcitur.& tunc aut contra agentem pro excipiente: aut
econtra. primo caſu, aut iudicium eſt acceſſorium, & quodã-
modo dependens ex primo (vt in ſtipulatione pœnali.) & tũc
qđ *ſemel deciſum* eſt, non poteſt in alio iudicio refricari, vt
l.q Romæ.§.duo fratres.de verb.obligationi.aut illud aliud
iudicium eſt principalius: vel æquè principale.& iterum pote
rit refricari, vt l.ſed ſi ante.ff.de excep.vbi ſi egi conſeſſoria,
& aduerſarius excepit, dicens me nõ dominum, & ſuccubui,
non obſtat mihi agenti poſtea rei vend. ſecundo caſu, quan-
do econuerſo, ſcilicet pro agente contra excipientẽ. & tunc
aut illa pronunciatio reſpicit fauorem ſtatus: & non poteſt in
alio iudicio refricari, vt.l.1.C.de or.iudi. & ibi no.in ult.glo.
Aut non reſpicit fauorem ſtatus. & tunc diſtingue. Aut in
primo, & ſecundo iudicio proponitur ad eundem effectum.
& non poteſt iterum refricari, vt l. quod debetur. de compẽ.
Aut tendunt ad diuerſos effectus: & tunc poteſt, vt l. vendi-
cantem. in fin. & l. ſeq. de euic. Et illa eſt diſtinctio in d. §.
30 duo fratres. ¶ † Quartò quæro cui competat iſta exc. ſpo-
liationis. Reſpondeo, ꝙ competit illi, cui competit interdictũ
vñ ui.ſ.ſpoliato, & ſucceſſoribus ſuis, vt l.1.§.interdictũ.cũ.§.
ſe.de ui.& vi ar. Adde tñ, qđ le.& not.in c.frequens.§.illud.de
reſt.ſpo.lib.6. Ibi quò ad cauſam criminalẽ intentatã contra
ſpoliatũ per ſpoliatorem: uel quò ad cauſã ciuilẽ intentatam.
Azo contra eum. Ille dicitur ſpoliatus, qui ſpoliatus eſt tota
ſubſtantia, vel maiori parte. ¶ Item hæc exceptio datur nõ
ſolum ſpoliato: ſed etiam ei, cui competit condictio ex Dec.
ſæpe. de reſti. ſpo. & ex Decre. querelam.de ele. ſiue condi-
ctio ex leg.C.unde vi.l.ſi quis in tantam.& l.ſi quando. Et ge
neraliter, vbicunque iura reſtitutionem poſſeſsionis fieri prę
cipiunt, hæc exceptio locum habet: ſecus autem, ſi doli, aut
metus, vel alia quæuis exceptio proponatur, per quam poſ-
ſeſsio non reciperetur. Et eſt ratio; quia iſtud non inuenitur
iure cautum: nec de natura ſui hoc habet. Et ideò quantùm
ad hoc, non eſt talis exceptio attendenda. ¶ Sit etiam ratio.
quia in primis non reperitur interueniſſe conſenſus: ſed in ſe
cundis ſic, quamuis extortus per metum, vel per dolum. nõ
debet ergo *tantum fauoris impendi violentiæ cõpulſiuæ*: quã
tum ad iſtam exceptionem concedendam. fideiuſſor etiã po-
teſt eam obijcere contra creditorem ex perſona ſua, & etiam
ex perſona debitoris: quia compenſat debitum tam ſibi, q̃
31 principali debitori. ff. de compen. l.ſi quid. ¶ † An autem
ſpoliatus poſsit cedere iſtam excep. poſſet dici, ꝙ ſi ſpoliatus
cedit interdictum unde vi ad rem recuperandam: ꝙ eo caſu
ceſsionarius contra ſpoliatorem poſsit opponere iſtam ex-
ceptionem ex perſona cedẽtis, quaſi ceſſa actione, videatur
ceſſa exceptio, quæ oritur ex eodem facto. ¶ Si autem ſpo-
liatus vellet cedere exceptionem: non autem interdictum,
eſſet quæſtio magis dubia. quòd autem valeat illo caſu ceſ-
ſio, facit quòd quæ ſunt tranſmiſsibilia ad heredes, ſunt ceſ-
ſibilia. ſicut econuerſo quæ non ſunt tranſitoria ad heredes,
per ceſsionem non tranſeunt, vt l.ex pluribus. de admini. tu-
to. ¶ Interdictum autem, non eſt dubium, quòd datur he-
redi; ergo exceptio, vt l.1.§. hoc interdictum.de vi, & vi ar-
ma. Et infert illa ratio hoc eſſe verum, quando ceditur inter-
dictum ad rem, & exceptio ſecum iuncta. ſola autem illa ex-
32 ceptio vtrùm poſsit cedi, magis dubito. ¶ † Quintò quæro
contra quem competat dicta exceptio. dic, quòd regulariter
contra eum, contra quem competit interdictum. & eodem
modo, vt perpetuò teneatur de eo: quod ad eum peruenit.
de eo verò, quod non peruenit ad eum, teneatur infra an-
num. quod ſic eſt in interdicto, vt l.1.§. hoc interdictum.ff.
de vi & vi arma. l.2.& in 1. reſponſo. eodem titul. Et eſt hic
not. quòd intra tantum tempus durat illa exceptio, vt infra
quantum poſsit agi, vt. ff. ex quibus cauſis maio. l. necnon.
§. fina. ¶ Sed incidenter hic quæritur, an de ſpoliatione præ-
lati poſsit agi contra eccleſiam.& quid ſi prælatus agat nomi
ne ſuo: an poſsit excipi contra eum de ſpoliatione facta no-
33 mine eccleſiæ. dic, vt dixi. s̃. in 7. q. ¶ Vlterius ad idem q̃-
ritur, an iſta exc. dabitur contra ſucceſſorem in dignitate, ſi
facta fuerit ſpoliatio dignitatis. dicit In. ꝙ ſic, etiam ſi ad eũ
34 nihil peruenit. † quia dignitas nunquam moritur. 12. q. 2.c.
liberti. & quia tales generales ſucceſſores tenentur, qui in vi
tium ſuccedunt. ff.de acqui. poſ. l. Pomponius. & l. vitia.C.
de acquir. poſ. cum ſi. & quod no. j̃. de immu. ec. c. aduer-
ſus.& de iure pat.c.cura.& Bar.in l.1.de priua. deli.vbi vide-
as. ¶ Deinde quæritur. pone, ꝙ electo cõfirmationẽ petenti
Titius ſe opponit. an poſsit iſte Titius repellere iſtũ electũ à
petitione confirmationis per iſtã exceptionem ſpoliationis?
videtur hic tenere Io.An. ꝙ iſte electus non poſsit per iſtũ Ti
tium repelli dicta exceptione: quia per dictã petitionẽ confir
mationis nullus ſpecialiter conuenitur: nec à iure aſtringitur,
ꝙ alijs ſe opponat. Iõ taliter ſe opponens volũtariè, non po-
teſt dici reus, tractus ad iudicem inuitus: ſicut trahi dicitur,
vt l. inter ſtipulantem. §. ſi Stichus.ff.de uer. obl. Iõ non ſub-
uenitur ſibi per illam exceptionem ſpoliationis cõtra electio
nis confirmationẽ petentẽ. & ꝙ talis ſe opponens non dica-
tur reus, probatur per.c.exhibita.s̃.de iudi.vbi poteſt repelle
re eum per exceptionẽ excõmunicationis.quod nõ eſſet, vbi
cenſendus eſſet vt reus, vt s̃ de iudi. c. intelleximus. facit qđ
no. in ſimili Inno. de illo reo voluntario. j̃. de excep. c. cum
35 inter priorem. ¶ Quid econuerſo. vtrùm contra ſe opponẽ-
tem petenti confirmationem poſsit obijci iſta exceptio ſpo-
liationis? videtur. quòd ſic. quia ille, qui excipit, videtur age
re, vt l. in exceptionibus.ff. de proba.& l.1.de excep. ¶ Con
trarium tenet hic Ioan.And. quia excipiens non propriè po-
teſt dici actor: niſi quantùm ad hoc quia ſicut actor debet ꝓ-
bare ſuam intentionem: ita reus ſuam exceptionem, ar.con-
tra. s̃. de iudi.c. exhibita. ¶ Circa iſtũ paſſum tradit hic re-
gulam generalem. videlicet, ꝙ iſta exceptio non habet locũ,
quando actio, vel officium iudicis non dirigitur contra cer-
tam perſonam: ſicut in prædicta quæſtione, quando peti-
tur electio confirmari, vt j̃.ti.1. c.cum eccleſia Sutrina.& ibi
per Ioan. And.ſuper 2.glo. Et eſt ratio, quia iſta exceptio cõ-
petit tantũ, ubi aliquis conuenitur. ita ꝙ cogitur neceſſariò
ſe defendere, vt dicto §.ſi Stichum. & ideò in neceſsitate cõ-
36 ſtituto ſubuenitur per hanc exceptionem. ¶ † Sextò princi-
paliter quæro, in quibus cauſis proſit, & locum habeat iſta
a exceptio ſpoliationis.[a] dic quòd regulariter prodeſt in omni
bus: ſed de aliquibus dubitatur, primò an habeant locum in
cauſa depoſiti. glo. quæ incipit hic patet. refert opin. ¶ Qui-
dam enim dicunt, ꝙ non: quia in cauſa depoſiti non admit-
titur exceptio compenſationis: ergo nec ſpoliationis. Et eſt
opi. Ioan. And. concordat hic Vincen. & j̃. eod. c. ſi. ¶ Alij
dicunt, ꝙ petenti depoſitum bene ob. illa exceptio. Non ob.
qđ dictũ eſt de compẽſatione prohibita contra actionem de
poſiti. Eſt enim ibi ratio; quia depoſitarius (dum non inſi-
ciatur depoſitum: ſed per compenſationem vult totum, vel
partem retinere.) perfidè agit. & ideò non auditur. Sed quã
do de depoſito non conſtat: ſed ſpoliatus ſe dicit inermem.
hic nulla perfidia: ſed æquitas eſt, ipſum excipientem audi-
ri. Ita no. Gofr. j̃. eod. c. ſi. & tenet iſtam opin. Idem tan-
37 git & Hoſt. vt hic refert Ioan. And. ad idem quærit. † vtrùm
iſta exceptio competat contra eum: cui quis tenetur cum ſa-
cramento. Vincen. hic ꝙ nõ, ſm̃ Io.An. qui etiã ponit hic ali
os caſus, in quibus ceſſat dicta exceptio: puta ſi quis conque-
ritur de aliquo, ꝙ impedit eum, ne filiũ baptizet. ne defun-
ctũ ſepeliat: ne parietem ruentẽ reficiat. 5.diſtin.c.baptizari.
8.q.4.c. nonne. de operis noui nunciat. l.1.§. ſi quis riuos.
¶ Secus eſſet, ſi quis ageret iniuriarum actione propter im-
pedimentũ adhibitum in altero ex prædictis caſibus: contra
talem enim petentẽ æſtimationẽ iniuriæ obſtaret dicta exce
ptio. de quo vide in Spe. de peti. & po.§.1.ver. quid ſi debito
ri. &

38 ri.& ver.ſequẽti. ¶ Vlterius quærit, † an agens in iterdicto vti
poſſidetis, turbetur ſibi poſſeſsio: nec offendãtur inquilini,
vel putatores vinearum, ita vt poſsit repelli per illam excep-
tionem. quia ſpectat ad iudicis officium, ne quis in ſua poſſeſ
ſione turbetur, vel priuetur: ſecus ſi quis ad pœnam ageret
infra annum vtilem ad poſſeſsionis turbatæ æſtimationem.
vt l.1.& penul.§. penul.ff. vti poſsi. facit quod no. Io.An. j̃.
eo.c. ſi.vbi Innocen. tenet contrarium in gloſſ. hic dicunt in
fine. de quo in Spe. de peti. eo.§.1.verſic. ſed nunquid intenta
ri.dicam. j̃.de præſcri.c. veniens. vbi plenius per Innocen.
¶ † Nunquid etiam in cauſa reconuentionis habeat locũ iſta
39 exceptio. pone contra reũ volentem conuenire actorẽ actor
obiicit de ſpoliatione: an poſsit? Io.An.tenet, ꝙ ſic: ſicut con-
tra eũ competeret exceptio excõicationis. j̃.de exceptio.c.
cũ inter priorem. & in Spe. de reconuen.§.videndum.ver.&
ſi iudex. ¶ Et per quæ dicta ſunt in iſtis tribus quæſtionibus
proximis. in principalibus plenè habes de illa exceptione,
cui competat, contra quem, & in quibus cauſis dicta excep-
40 tio locum habeat &c. ¶ † Septimò quæro poſt glo. hic patet:
vtrùm exceptio ſpoliationis interrumpat præſcriptionẽ. glo.
dicit, ꝙ non. Aduerte, dicit Io.An. caue. quia in rebus inuaſis
non procedunt termini quęſtionis. quia tales nõ poſſunt præ
ſcribi. vnde ſecundùm leges procederet in rebus nõ vitioſis,
mala tñ fide poſſeſsis. vt Inſt.de vſuca.§. qđ aũt.&.§.aliquan
do. ¶ In alijs rebus præſcriptibilibus nõ procedit etiã quæ
ſtio. quia aut excipit, qui poſsidet.& ſic alius non præſcribit.
aut alius, q̃ dñs poſsidet. tunc dominus non poſsidens nõ cõ
uenitur reali.de iudi.c.examinata. ergo nec debet excipere.
dicit Io.An. ꝙ hoc nihil eſt, quia poſsit conueniri perſonali:
vel ſuper alia re. vult dicere, ꝙ cõuentus ſuper re, vel ſumma
excipit de ſpoliatione caſtri. vtrùm per obiectum huius ex-
ceptionis perpetuetur interdictum vnde vi, cõpetens ad ean
dem rem? & gñaliter locum hr̃e vr̃ qõ gl. quoties ad idem cõ
petit actio, & exceptio. habes exempla. s̃.in.9.q. vtrùm obie-
ctus exceptionis interrumpat curſum præſcriptionis ſuper
eadem re. gl. vt videtur, tenet, ꝙ non. Idem Io. Vin.& Inn.&c.
41 ¶ Octauò quæro. † vtrùm crimen probatum per modum ex
ceptionis veniat puniendum. dic̃, vt.l.1.ff.de excep.& l.ſi cui.
ff.de accu. Ia.de Are. in l. q̃cunq; .§.ſi.C.de ſeruis fugi.ff. ad
l.Cor.de fal.l.vbi.& vtrob q; Cy. j̃.de confeſ.c. cum ſuper. &
qđ ibi p Inn.& Hoſt.& de fideiuſſo.c.peruenit.& de elec.c. ꝑ
inquiſitionem. de pur.ca.c.dilectus.& c.nihil.ar.33.di.c.lai-
ci.2.q.1.in prin.& c.multi.de iure iuran.c.ſi.li.6.& per Inn.
de accu.c.qualiter, & qñ.2.& Cõpoſ.de reſcri.c. mandatum.
& Nico.Ma.de his, qui no.infa.l.Lucius.& in illo cap. ¶ No-
42 nò quæro. pone † ꝙ per modum exceptionis fuit teſti, vel
principali oppoſita exceptio criminis, & non fuit probata:
vtrùm opponens poſsit conueniri actione iniuriarum: videt̃,
ꝙ non; quia in iniuria attenditur animus, & effectus. 23.q.5.
c.relegentes.& de collu.dete.c.1.& l.di.ff. de ſicca. Sed non
videtur habere aĩm iniuriãdi, qui exceptionẽ opponit: quia
hoc facit, vt alium ab intentione repellat, & condemnationẽ
euadat. ¶ Item nõ punitur criminaliter, vt hic.& l. Lucius.ff.
de his, qui no.inſa. ergo nec ciuiliter, præcipuè ad vindictam.
nam facit hoc, vt ſibi proſit. ergo ſi alii noceat, excuſatur, vt
l.1.§.deniq;.ff.de aqua plu.ar.& nemini facit iniuriã, qui vtit̃
iure ſuo, vt c.cum eccleſia Vulterana.de elec.& parcitur ei, q̃
prouocatus voluit ſe vlciſci.& qui potuit ſanguinem ſuũ q̃li-
tercũq; redimere.ff.de bo.eo.qui mor.ſibi conſci.l.1.& l.qui
43 cum maior.§.libertus.de aboli. ¶ † Item cũ dubitari poſsit,
fecerit hoc cauſa iuris ſui cõſeruandi, an cauſa iniuriandi: præ
ſumendum eſt, ꝙ cauſa iuris ſui. ſicut qui re cõi vtitur, vt l.nu
trito.ff.pro ſocio. ¶ Item ſpeciale eſt in quibuſdam perſonis:
ne poſsint famoſas exceptiones opponere.ff.de excep.doli.l.
apud Celſum.§.aduerſus. ergo oĩbus aliis vr̃ de iure cõceſſũ.
vt.l.cum prætor.ff.de iud.& hoc tenet Alb.de Gandi.in quæ
ſtionibus malorum.C.qui accu.non poſ.& Gui. de Cu. ff. qđ
quiſq; iuris.l.j.&.C.de dila.l.nulla.li.10. & qđ ibi no.& de li.
cauſa.l.qui ex libertate.& de aboli.l.qui cum maior.§.ſi præ
ſens.in ſi.ibi [vel calumnioſam] pro hoc facit. quia licitũ eſt
hoſtem, etiam per inſidias, vertere. 23.q.1.c.dominus. nec de
bet metu pœnæ, & actione iniuriarum ius ſuum indefenſum
relinquere, l.illud.de peti.here. ¶ In contrarium, quòd tenea
tur, videtur expreſsè probari.C.de iniuriis.l. ſi non es. & l. ſi
quidem.&.ff.eo.titu.l.non ſolum.§.fin.cum l.ſequenti. de li-
berali cauſa.l.ſi tibi.& qui exceptionẽ paupertatis opponit,
tenetur iniuriarum, ſi eam nõ probat.ff.qui ſatiſda. co.l.ſi ve
44 rò.§.1.† & opponens contra electum crimina (ſi non pro-
bat) punit, vt.c.1.de elec.li.6.de accu.c.ſuper his. Et licèt cri-
mina tali modo probata nõ infamẽt de iure: infamant tamẽ
de facto, vt dicto.§.aduerſus.&. j̃.de teſti.c. teſtimonium. &
de poſtu.l.quiſquis. hinc eſt, quòd repulſus cõfirmatione per
exceptionem criminoſam repellitur in illa electione, ꝓpter
infamiã facti remanentem ex repulſione tali. s̃.de elec.c.ſu-
per eo. ¶ Non obſt. quòd in iniuria attenditur animus: & ꝙ
excipiens videtur hoc facere, vt defendat ſe. quia licèt ſit illa
præſumptio pro eo, quòd faciat cauſa ſui iuris conſeruan
di: ex fine, & ex defectu ꝓbationis reſurgit alia præſumptio
contra eum, ſcilicet quòd eam oppoſuit animo calumniãdi.
nam qui non probat quod opponit, etiam excipiẽdo, calum
niari videtur. C.de aduo.di.iudi.l.1.2.quæſtione.3.c.q nõ ꝓ-
bat.de pœnis.c.calumniam. de elec. c.ſtatutum.lib.6.& ibi
notat̃. Et ponit actione iniuriarũ cõueniri. de libera.cauſa.l.ſi
tibi.& illa vltima prẽſũptio tollit primã. de in integ. reſtit.c.
diuus.& de elec.c.cum inter R. ſeniorem. imò pro illo, cõtra
quem opponitur, ſunt duæ præſumptiones: vna verborũ, quæ
ſunt de ſui natura mala.& cõtumelioſa, ꝑ quę probatur ani-
mus, vt l.ſi non conuicij.C.de iniuriis. alia defectus probatio
nis, &c. ſic illæ duę probationes tollũt vnam, in Auth. de vte.
& conſang. fra.§.1.& de tregua, & pa.c.1. & hoc fortè, niſi iu
ſta cauſa dicendi releuaret à calũnia, vt dicto.§.ſtatuimus.de
elec.li.6.&.C. de calum.l.qui nõ probaſſe. Nõ ob. ꝙ crimen
tali modo probatum non infamat. quia ſi non infamat de iu-
re, infamat tñ de facto, vt dixi. Et ad hoc (vt detur actio iniu-
riarum) ſufficit, vt dicatur in cõtumeliam, etiam ſi illud non
infamet.ff.eo.l.1. Et illam partem, ſcilicet ꝙ teneat actione
iniuriarum, tenet Oldr.conſilio.49. Et ad cõtraria, dicit ip-
ſe, facilis eſt reſponſio. Alienæ eñ verecundiæ impunè inſi-
diari non licet. 2.q.3.c.1.in ſi. nam licèt conuicium non ſit ꝓ
accuſatione habẽdũ.ea.q.c.ſi quis iratus. eſt tñ habẽdum ꝓ
iniuria, vt no.ibi. dicit tamẽ Ale. ꝙ ad l.nulla.& l. delator.C.
de dila. difficilis eſt reſponſio. niſi dicas ibi ſpeciale in pœnã
delatoris: nõ tñ negãt illæ ll. ꝙ nõ poſsit agi iniuriarũ. ¶ Sed
dicit ipſe, non bene video rationem diuerſitatis.

ADDITIONES.

a ¶ In cõpenſatione. Cõpenſatio quid dicatur, vide Bal.in l.neq;.C.de cõ
penſa.c.cum inter.de excep. Alex.in.l.verum.ff.de compenſa.
b ¶ Incertitudine perſonarũ. Incertitudo perſonarũ an vitiet, vide Bar.in.
l.quidã. de rebus dub. Doc.in.l.id qđ pauperibus.de epiſ.& cleri.& in.c.
cum tibi de teſta.
c ¶ Ab excõicatione. Et an ſemel excõicatus poſsit iterum excõicari, vide
Ioan.de Turre cre. in c.excellentiſsimus. 11.q.3.
d ¶ Spoliationis. Adde Bar.in l. ſi coloni.C.de agri.& cenſi.lib.11. Bal.in
l.eum ſeruum.C.de ſer.fugi.3.q.1.c.reintegrãda.& ibi Io.de Tur. crema
Alex.conſil.2.in 1.vol.& in.l.naturaliter.§.nihil cõe.de acqui.poſ.

SVMMAE.

1 *Quæſtio hereditatis non debet inchoari coram iudice ſeculari, penden
te cauſa natalium coram eccleſiaſtico.*
2 *Natalium cauſa eſt de foro eccleſiaſtico.*
3 *Præiudiciali quæſtione pendente, non debet inchoari alia, quæ ab illa
dependeat, etiam coram alio iudice.*

4 *Intricatio eſt vitanda.*
5 *Quæſtio dependẽs à præiudiciali quæſtione prius intentata procedit: & valet iudicium ſuper ea: niſi exceptio preiudicij opponatur:*
6 *Iudex ſecularis debet expectare exitum quæſtionis præiudicialis coram iudice eccleſiaſtico.*
7 *Libellus an ſit neceſſarius in prima diſcuſſione incidentis ſpiritualis remiſſa ad eccleſiaſticum.*
8 *Exceptio peremptoria regulariter debet probari poſt fundatam actoris intentionem.*
9 *Quæſtiones preiudiciales à peremptoriis q̃uo cognoſcantur.*
10 *Ciuilis quæſtio, quòd præiudicet ciuili, quomodo intelligatur.*
11 *Iudex laicus nullo modo poteſt cognoſcere, nec principaliter; nec incidenter de quæſtione ſpirituali.*
12 *Plebanus poteſt incidenter cognoſcere, ſi incidit quæſtio matrimonij, vel alia ſpiritualis ſub eius iuriſdictione incluſa: licèt habeat iuriſdictionem limitatam.*
13 *Pars ſi reſpondet poſitionibus factis in iudicio ſeculari ſuper vſuris, & matrimonio: an valeat talis confeſſio.*
14 *Decimæ poſſunt peti coram iudice laico, quando certum eſt eas deberi.*
15 *Cauſa rei vendicationis contraria confeſſoriæ præfertur confeſſoriæ.*
16 *Quæſtio incidens ex parte rei impedit reum interim refricare.*
17 *Cancellationis petitio poteſt abſorberi, ſententia lata ſuper incidenti.*
18 *Clericus accuſat laicum coram iudice ſeculari de iniuria in perſonam eius illata: factis probationibus, laicus accuſat clericum de calumnioſa accuſatione, & c. petens de hoc eum puniri, & inhiberi iudici ſeculari, ne vlterius procedat: an poſſit.*
19 *Exitus probationum in primo iudicio debet expectari, antequã quis de calumnia puniatur.*
20 *Statuto ſi caueatur, quòd cauſæ ciuiles debeant expediri infra duos, vel tres menſes, quæſtio ſpiritualis ſi ad epiſcopum remittenda incidit coram iudice ſeculari: an currat tempus inſtantiæ à ſtatuto præfixum.*

TVam Petenti hæreditatem obſtat executio
a illegitimitatis, [a] quæ debet primitus ter
1 minari. h. d. ſecundùm gl. vel aliter. † Pendente cauſa
natalium coram eccleſiaſtico iudice, quæſtio hæreditatis coram iudice ſeculari inchoari non debet. primò narrat præteritum. ſecundo prouidet circa futurum. ſecunda ibi. [quia verò.] ¶ Iſta Decr. habet tres intellectus. Primus eſt, ꝙ hic cauſa natalium fuerit primò mota corã iudice eccleſiaſtico, qua pendente nolebat actor intentare petitionem hæreditatis coram iudice ſeculari. dicitur hic, quòd non poteſt: & tunc tex. ſtat propriè. dum dicit [ſucceſſionis cauſam incipere.] &c. ¶ Secundus intellectus eſt, ꝙ petitio hæreditatis fuit primò mota coram iudice ſeculari. & incidenter contra petitionem fuit oppoſita exceptio illegitimitatis: de qua (vtpote ad eccleſiaſticum forum pertinente) Iudex ſecularis non debet cognoſcere: ſed eccleſiaſticus. ſecundùm iſtum intellectum expone [cauſam incipere.] i. inchoatam proſequi. ¶ Tertius intellectus eſt, ꝙ in modũ replicationis fuit oppoſita exceptio natalium. puta agit quis ad hæreditatem, tanq̃ ꝓximior ab inteſtato. poſſeſſor dicit ſe filium, & hæredẽ defuncti. replicat, ꝙ non eſt legitimus: quocunq; ergo mõ qõ nataliũ moueat, ſiue principaliter, ſiue per modũ replicationis; ſemper eſt ad forũ eccleſiaſticũ remittẽda. & ille eſt effectus oĩm triũ lectu
2 rarũ, quas ponit Io. An. ſup ver. incipere. ¶ † Primò no. ꝙ cã nataliũ eſt de foro eccleſiaſtico. & rõ ſecundùm Inno. qa ſcriptũ eſt [Quos Deus coniunxit hõ nõ ſeparet.] per hoc patet, ꝙ ꝓnunciare, vtrùm fuerit verè matrimoniũ, vel non, ſpectat ad eũ, qui tenet locũ Dei in terris, vt eſt Papa: vel ille, cui cõmiſerit, vt c. nouit. de iudi. ¶ Itẽ eſt cauſa ſpũalis: de qua nec principaliter, neç incidenter põt iudex laicus cognoſcere, vt
3 in glo. fin. ¶ † Scd̃ò no. ꝙ pendente qõne p̃iudiciali, nõ debet inchoari alia, q̃ ab illa dependeat, ẽt corã alio iudice: deciſio n. præiudicialis p̃bebit alteri principiũ, aut finẽ, vt dicit text.
4 in ſimili in c. ſi fortè. de ele. li. 6. ¶ Tertiò no. † ꝙ intricatio eſt vitanda. de cõdi. indeb. c. dñs teſtõ. in cle. auditor. de reſcri. In quo aũt conſiſtat illa intricatio, ſiue confuſio in caſu huius. c. dicit Io. An. qa cum illæ duæ qões ſe contingant. ſi ſimul eodẽ tpe ageret coram diuerſis iudicibus, partes grauarẽtur. s̃. de reſcrip. c. fi. ¶ Itẽ exinde talis abſurditas ſeq poſſet: qa diuerſi iudices circa eandẽ hæreditatẽ darent contrarias ſñias. eccleſiaſticus ipſam ꝓnunciando illegitimã: & ſecularis eidẽ quaſi legitimo hæreditatem adiudicando. & ſic ꝓ iudicũ varietate impediret ꝓceſſus cauſę, cõtra. c. 2. de offi. dele. ad iſta adde, qd̃ no. Io. An. s̃. de off. dele. c. cũ cõtingat. ¶ Quartò no.
5 in ver. ſi fortè. † ꝙ qõ dependens à p̃iudiciali qõne primitus intentata, ꝓcedit, & vlaet iudiciũ ſup ea: niſi exceptio præiudicij opponat. qd̃ patet; qa debet iudex, coram quo mouetur iſta qõ, de hoc reqri, q̃uo qõ p̃iudicialis in alio iudicio mota eſt. ad hoc facit qd̃ dixi. s̃. c. 1. ibi [in caſu tamen quo debet.]
6 ¶ † Quintò not. ꝙ iudex ſecularis debet expectare exitũ qõnis p̃iudicialis. ſpũalis corã iudice eccleſiaſtico: cui nõ vr̃ certus terminus p̃figẽdus: nec p̃fixus à iure in tali determinatione. dicit tñ Inn. ꝙ: Papa, vel alius ſupior ſtatuet certũ terminũ. j̃. quẽ iudex eccleſiaſticus decidat cãm nataliũ, ſm̃ eũ. Secularis ergo iudex talẽ terminũ limitare non poterit: ſed terminum. j̃. quẽ dicto iudici eccleſiaſtico ſe repręſentet, & proſequatur: bene poterit p̃figere, vt not. Bar. in l. 2. ff. de re iudi.
7 facit. c. ex inſinuatione. infra de app. ¶ † In prima aũt diſcuſſione incidentis ſpiritualis remiſſa ad eccleſiaſticum, vtrùm ſit neceſſarius libellus, not. Io. And. in c. lator. infra qui fil. ſint legi. ¶ Primò oppo. dicit, hic, ꝙ debet expectari exitus vnius cãæ, anteq̃ in alia procedat. Sed contra. s̃. c. ꝓximo. ver. ſed cum ea. & ff. de iudi. l. qui prior. ¶ Sol. vt in glo. 2. quæ dicit, ꝙ contraria locum habent, cum ſunt duæ quæſtiones principales. hic verò loquitur, cum ciuilis incidit ciuili: puta petẽti hæreditatem opponitur, ꝙ non ſit legitimus: vel ꝙ eſt ſeruus. illa eſt. n. primitus terminanda, ſecundùm gl. ¶ Sed ex gl. cõtra ſo. op. & vr̃, ꝙ de dicta qõne incidenti non debet prius diſcu-
8 ti: ſed poſt fundatam intentionẽ actoris. † regulariter. n. peremptoria exceptio debet probari poſt fundatam actoris intentionem, non ante, vt l. emptor. C. de præſcri. lon. tem. Et no. j̃. de teſti. c. de teſtibus. Sol. contraria locum habuit: tñ ſunt exceptiones merè peremptoriæ. Sed. c. iſtud loquitur de qõne p̃iudiciali: quæ incidit per modum perẽptoriæ quõni primo motæ, vt hic, ſecundùm ſecundum intellectum: dr̃ tñ præiudicialis reſpectu iudicis, ſiue iuriſd. qa ſecularis iudex de ipſa non cognoſcit, nec põt in cã procedere: donec illa quęſtio natiuitatis fuerit diffinita per iudicem eccleſiaſticum. q̃ tñ qõ ſi occurreret coram iudice eccleſiaſtico (puta contra electum p̃ſtatum ordinandum, vel conſecrandum obiicitur exceptio illegitimitatis) de illa. n. tanq̃ peremptoria non cognoſceret prius, ſed poſt fundatã intentionẽ actoris, vt d. l. emptor. Nã ea probata, illo caſu nõ pręiudicat iuriſdictioni, vel proceſſui: ſed principali intentioni: quia eam perimit, ſecũdùm Io.
9 An. † ſed tunc dices, quomodo cognoſcam quæſtiones præiudiciales à peremptoriis? dicit Io. Cal. quòd quæſtio dr̃ præiudicialis diuerſis reſpectibus. nam interdum dr̃ p̃iudicialis reſpectu ꝓponẽtis. Qñdoq; reſpectu aduerſarij. Qñq; reſpectu ꝓceſſus. primo mõ dr̃ præiudicialis ꝓponenti electiue: qa eidẽ cõpetunt plures actiones contrariæ: quo caſu p electionẽ vnius alia tollit, vt l. 1. C. de fur. & c. vt qs duas. de ele. li. 6. & l. qd̃ in hæredem. §. eligere. de tribu. & aliis caſibus no. in Spe. de incidẽtibus qõnibus. §. ceterùm de criminalibus. ver. porro. & habet locum qñq; ẽt hic in reo, vt no. de re. iur. c. nullus pluribus. li. 6. Qñq; dr̃ pręiudicialis proponenti: quia ea pendente, non poteſt aliam dependentem ab illa mouere: Sed illius finis huic præbebit exordium, aut finem, vt d. c. ſi fortè. & de verb. ſignific. conſtitutionem. 1. reſponſo. ¶ Secundo modo dr̃ præiudicialis reſpectu aduerſarij. puta cum reus quæſtionem actori referre non põt; quia agit ſuper ſpoliatione, vt.

vt. j̃. eo. c. fi. & in aliis cõmunibus, in qbus ceſſat reconuẽtio. de arb. c. cũ dilectus. vel dr̃ p̃iudicialis reſpectu aduerſarii, cũ reus obiicit exceptionẽ pemptoriã cõtra actorẽ. q̃ iõ dr̃ p̃iudicialis. qa pimit eius intentionem: & ea ꝓbata, reus abſoluitur, vt l. 1. C. de ordi. iudi. & 3. q. 11. c. ſi de hæreditate. Et hoc reſpectu oẽs pẽptoriæ pñt dici p̃iudiciales. ¶ Tertio modo dr̃ p̃iudicialis reſpectu proceſſus. & hoc multipliciter: vel qa id, qd̃ ꝓponit, eſt talis naturæ: ꝙ ꝓbatum impedit oĩno ꝓceſſum. & ſic oĩs dilatoria, vel emergens dr̃ pemptoria, p̃ter dilatoriam ſolutionis: & dicitur præiudicialis. ſupra de iudi. c. exhibita. & de accuſ. c. 1. ¶ Simili modo poteſt dici præiudicialis illa, de qua loquitur Dec. quãuis. in fin. & c. prouida. de elec. li. 6. vel quia ſuſpẽdit proceſſum, crimine primo inchoato. & hoc procedit quandoq; propter conditionem iudicis: qui de illa incidenti non poteſt cognoſcere, vt in exemplo huius c. vt. j̃. qui fi. ſint leg. vel quando quæritur de conditione
b perſonæ: vtrùm ſit liber, vel ſeruus: ingenuus, [b] vel libertus: filius, vel extraneus. Inſti. de act. §. p̃iudiciales. & hoc reſpectu
10 dicitur, † quòd ciuilis quæſtio pręiudicat ciuili. Quandoq; p̃dicto modo, ſcilicet reſpectu proceſſus, ciuilis præiudicat criminali: vt ſi accuſato de crimine, moueatur quęſtio ſtatus: hic ſecunda ſuſpẽdit proceſſum primæ. quia aliter punitur liber, & aliter ſeruus. C. de or. cog. l. 3. de adul. l. quoniam Alexandrum. 3. q. 11. c. ſi crimen. Idem ſi accuſatus de crimine dicit accuſatorem eum ſpoliaſſe, & petit reſtitutionem. 2. q. 2. cap. nullus epiſcoporum. & c. ſequenti. ¶ Interdum criminali, & ciuili: vt ſi petens hæreditatem poſtea accuſatur, quòd compulit teſtatorem ad teſtandum, vt eum hæredem inſtitueret. C. ſi quis ali. teſt. prohib. l. 1. vel ſi petebas aliquid, quod probas per inſtrumentum: & reus accuſat actorẽ de falſitate inſtrumenti. C. de fide inſtru. l. fi. & 3. q. 11. c. ciuili. quãdoq; criminalis criminali: vt ſi reus accuſatus de minori crimine, accuſat accuſatorẽ de maiori eo caſu, quo poteſt. C. qui accuſa. nõ poſ. l. neganda. canonizata. 3. q. 11. Et ſic poteſt etiam intelligi. l. priuſquam. ibi habetur. & l. 1. C. qui acc. non poſ. Et illa eſt diſtinctio Ioa. An. Cal. qui remittit ad Spe. in ti. de incidentibus quæſtionibus. ¶ Vel aliter ſic diſtingue. quãdoq; prior agens agit criminaliter, & criminaliter non reconuenitur. & tunc an poſſit de maiori pœna, vel minori crimine. dic vt l. neganda. C. qui accuſ. non poſ. & l. is qui reus. de pub. iudi. ¶ Quandoq; ille, qui prior agit, agit ciuiliter, & reconuenitur criminaliter: vel econuerſo. & tũc dic, vt l. 1. C. de ordi. iudi. quandoque prior agens agit ciuiliter, & ciuiliter conuenitur: & tunc habet locum reg. qui prior appellat. vt ſup. c. proximo. quo caſu dic, quòd aut quæſtio ciuilis ſuperuenit ciuili incidenter: aut per ſe principaliter. primo caſu regula ſuperius tradita non habet locũ: ſed ſuper emergẽti eſt prius cognoſcendum, & pronunciandum, vt d. l. 1. de ordi. iudi. & l. de qua re. ¶ Secundo caſu quando quæſtio ciuilis ſuperuenit ciuili per ſe principaliter. tunc ſi quidem vnus agit petitorio; alius poſſeſſorio. & dic, vt s̃. c. ꝓxi. & l. ſi de vi. ff. de iudi. Si verò vterq; agit petitorio: tunc ſi quidem vna quæſtio non eſt præiudicialis ad aliam. & habet locum prædicta reg. q prior appellat. &c. vt. s̃. c. proximo. Si verò vna eſt præiudicialis ad alias. & habet locũ iſtud c. 2. & §. præiudiciales. Inſtit. de act. ¶ Eſt aduertẽdum, quia quæſtio præiudicialis quandoq; mouetur: ab eadem parte: quæ mouit aliam litem prius vel poſt ea. quandoq; mouetur ab alia parte, vt in illo c. exempla patebũt. j̃. in quæſt. ¶ Secundò principaliter opp. & videtur, ꝙ iudex ſecularis cognoſcens de hæreditate poſſit cognoſcere de legitimitate: quæ coram eo incidenter deducitur: licèt principaliter de ipſa cognoſcere non poſſet. vnde opp. de l. quoties.
11 C. de iudi. Sol. dicit glo. † quòd de quæſt. ſpirituali non poteſt iudex laicus vllo modo cognoſcere, nec principaliter, nec incidenter; quia nõ eſt capax iuriſdictionis ſpiritualis. ¶ Sed in l. quoties. iudex laicus eſt bene ſuſceptibilis, & habilis illius maioris iuriſdictionis, quam exigit cauſa coram eo inciden-
12 ter deducta. & per hoc dico, † quòd ſi coram præpoſito, vel plebano, qui habet iuriſdictionem limitatam, incidit quæſtio matrimonij, vel alia ſpiritualis ſub eius iuriſdictione non incluſa: poterit tamen de ea cognoſcere incidenter; quia in habitu ſuſceptibilis eſt illius cauſæ. ¶ Sed dices tu. illud, quod dicitur in illo c. videtur contra communem practicam. videmus. n. quotidie in curiis ſecularibus formari articulos, quòd talis & talis fuerunt maritus, & vxor. & quòd talis eſt eorum filius legitimus. quorum cognitio non videtur ad iudicem laicum pertinere, per iſtud. c. & tamen cognoſcit. propter hoc Bar. limitando quod dicitur in illo. c. & ſoluendo, communem obſeruantiam ſic diſtinguit. quòd aut eſt quæſtio ſuper facto: aut ſuper iure. primo caſu, puta ille, qui dicitur vſurarius, hoc fatetur: ſed negat quantitatem vſurarum. Vel pone. fatetur quis matrimonium inter Titium, & Bertam: negat tamen Pe. eſſe natum de dicto matrimonio. quandoq; negatur ipſa ſpiritualitas (puta ipſum matrimoniũ, vel ſe eſſe vſurarium:) & tũc loquitur iſtud c. Ita not. in l. Titia. ff. ſo. ma. ¶ Idẽ do. Fede. de Senis conſil. 100. Dominus meus dicit in d. l. quoties. quòd ſiue ſit queſtio ſuper facto, ſiue ſuper iure, ſemper ſpectat ad eccleſiaſticum forum. Ita etiam no. in l. oĩ innoua-
13 tione. C. de ſac. ſan. eccle. ¶ † Quærit tamen in d. l. quoties. qd ſi pars reſpondet poſitionibus factis in iudicio ſeculari ſuper vſuris, & matrimonio: an valeat talis confeſſio. videtur quòd non, per c. at ſi clerici. de iudi. contrarium tenet ipſe, quia confeſſio valet, etiam ſi proceſſus ſit nullus, vt cap. Piſanis. de reſtitu. ſpolia. præterea illud c. locum habet, cum proceditur per viam diſceptationis: ſecus vbi non eſt contradictio, vel diſceptatio, vt in confitente, l. ſi domus. §. qui cõfitetur. ff. de le. 1. Et ita no. Spec. in ti. de conuẽ. & reconuen. ¶ Dicit tamẽ, quòd ſi pars petit remitti ad epiſcopum has poſitiones: & ibi vult reſponderi: quòd ſuper hoc audietur. de facto tamen (vt dixi) recipiuntur probationes ſuper matrimonio coram iudice laico. & poſtquam ita eſt de conſuetudine, poteſt etiam de iure defendi, quòd valeant, non tanquam probationes factæ in iudicio: ſed tanquam probationes factæ extra iudicium ad indaginem veritatis, & pro informatione iudicis, vt ipſe no. in d. l. quoties. & vide per Fede. conſ. 238. vbi tenet
14 idem, quod Bart. in petitione decimarum † quia poſſunt peti coram iudice laico, quando certum eſt eas deberi: ſecus ſi p̃tendit exceptionem: quòd de hoc cognoſcere debet iudex eccleſiaſticus. Item in petitione vſurarum. ¶ Circa autem illius materiam diſtingue breuiter quatuor caſus. nam quandoq; incidit ſpiritualis ſpirituali. quandoq; ſpiritualis temporali. quandoq; econuerſo temporalis ſpirituali. primo caſu dico. ꝙ iudex eccleſiaſticus poterit de illa incidenter cognoſcere, etiam ſi principaliter non poſſet, vt. s̃. exemplum poſui in plebano, & præpoſito, ar. dictæ l. quoties. ¶ In ſecũdo caſu, cum ſpũalis incidit temporali. dic, vt in illo. c. & vt. s̃. dixi, remittẽdo ad Bar. & ad Bal. ¶ Tertio caſu cum tẽporalis incidit ſpirituali. cognoſcat, licèt non principaliter, vt d. l. quoties. & qa maius dignum &c. vt c. quod in dubiis. de conſecra. eccle. vel alta. ad hoc. j̃. de do. inter vi. & vxo. c. 4. vbi cognoſcit de dote. & hoc tenet Vin. ¶ Sed ob. illud c. ſecũdùm vnam lecturã, quæ habet, ꝙ hic primò fuit quæſtio ſpiritualis mota ſuper legitimitate: & tamen de hæreditate innuit, ꝙ cognoſcat iudex laicus. hæc enim quæſtio hæreditatis non fuit incidenter coram Papa deducta. præterea eſt ſubtilius aduertendum, ꝙ quæſtio hæreditatis non poteſt dici incidẽs ad matrimoniũ. nec ſibi connexa; ſicut eſt dos cum matrimonio, ſine quo nõ eſt dos, vt l. 3. ff. de iure do. ſed bene poteſt eſſe legitimus, & non hæres. quia exhęredatus, vel aliter excluſus. Ideo quia hęreditas non eſt oĩno connexa cum legitimitate: idcirco eccleſiaſticus non cognoſcit. & ita ſentit Io. And. qui poſt Hoſt. ſubdit, ꝙ ſi in foro ſeculari alicui obiicitur excõmunicatio: vel ꝙ non poteſt agere, quia ſimoniacus, vel intruſus, vel periurus. hæc oĩa videntur remittenda ad iudicem eccleſiaſti-

cum.¶ In periurio tamen tenet contrarium,remittẽs ad no.
per eum in c.fi. de foro comp. lib. 6. ad hoc etiã vide qđ no.
ipſe ſup.de foro comp. c. verùm. ¶ Quæro de quæſt. in qua
conſuluit doctor meus Genuæ.Philippus contra Petram egit
hypothecaria.dña excepit de ſolutione debiti. Et dato termi
no ad probandum exceptionem,petiit ſibi reddi inſtrumen-
tum cancellatum(qnia non confidebat ſe probaſſe ſup exce
ptione)petiit hanc cauſam redditionis iuſtam cõmitti ſecun
dùm formam ſtatutorum,interimq; ſuperſederi ſuper hypo
thecaria primitus intentata.dicebatur hanc petitionem non
procedere ex eo;qa obſt.litis pẽdentia ſuper exceptione ſo
lutionis appoſita.quæro quid iuris.& ꝙ petitio vltra valeat,
probatur ex eo;quia principale dicitur præiudiciale , & non
ratione incidentis.l.ſed ſi ante.ff.de excep.¶ Sed cauſa inſtru
menti principalis debiti cancellandi eſt principalis: cauſa ve
rò hypothecaria eſt ſecundaria.ergo cauſa cancellationis ꝑ-
15 fertur tanquam principalis,& maior:† ſicut cauſa rei ven.cõ
traria confeſſoriæ præfertur confeſſoriæ.¶ In contrarium di
cebatur.nam ſi actor petit vnum,reus non poteſt petere cõ
trarium,niſi excipiendo:vnde libellus actoris libellũ rei ven
dicat.& contrariæ ſententiæ conferantur, & no.Inno. in c.cũ
16 contingat.de offi.deleg.conſuluit ipſe,† ꝙ quæſtio incidens
ex parte rei impedit reum interim refricare:qa ſicut ſnĩa la-
ta in incidenti præiudicat in principali: nec admittitur cumu
latio exceptionis,& actionis ad idem propoſitæ:qa idem in-
terim lis operatur,qđ perpetuò ſnĩa lata,vt l.fundi. & l. fun-
17 dũ.ff.de excep.& l.diximus.de excu.tut. ¶ † Sed ex ſnĩa lata
ſuper incidenti poteſt abſorberi petitio cancellationis.C. de
fide inſtru.l.fi.in fi.ergo interim non poteſt peti cancellatio.
non poteſt ergo reus cumulare exceptioni actionem ad eun
dem finem;qa in excipiendo eſt actor.& ſi ꝓhibetur ingreſ-
ſus litis:prohibetur cõpromiſſum,ſecundùm eũ.& hoc adde
ad no. ſ. c. proxi. vbi dixi, an ſnĩa lata ſuper actione: vel ex
ceptione pariat exceptionem rei iudi. ſi illud idem deducit
in alio iudicio.Illa verò quæſtio tendit:vtrùm pendente ex-
ceptione , poſsit illud idem deduci principaliter in iudicio :
quod deductum eſt per viam exceptionis. & dictum eſt , ꝙ
non. ¶ Ex quo ſequitur, quòd ſi oppoſui compenſationẽ de
biti : vel exceptionem de læſione, vel nullitate contractus .
non potero pendente lite ſuper tali exceptione , principali-
ter illa petere,& in iudicio deducere. vel ſi excipio de falſita-
te inſtrumenti,non potero producentem interim principali-
ter accuſare de falſo. quod non credo ; quia ad alium finem
tendit exceptio: ad alium actio illo caſu , vt patet ex not. in
c.venerabilis.de excep.qđ ſecus eſt in quæſtione ſupra poſita
præceptoris mei.¶ Huic accedit alia quæſtio', in qua conſu-
18 luit dominus Federicus de Sen.& eſt talis.† Quidam clericus
accuſauit laicum coram iudice ſeculari de iniuria in perſonã
eius illata.factis probationibus , iſte laicus accuſauit clericũ
coram epiſcopo de calumnioſa accuſatione, dicens ꝑdictam
accuſationẽ de eo factam fore falſam, & calumnioſã, & pe-
tens de hoc eum puniri,& inhiberi iudici ſeculari interim,ne
procedat ſup dicta accuſatione iniuriarum primitus contra
eum ꝓpoſita . q̃ritur quid iuris : vtrùm procedat iſta ſecũ-
da accuſatio. & ſi ꝓcedat, debeat fieri dicta inhibitio: ne in-
terim procedat.& videt̃,ꝙ non ꝓcedat.nam pro primo ac-
cuſatore facit prioritas temporis , & ꝑuentio . Item facit
maioritas criminis propter clericatus qualitatem: q̃ facit, vt
delictum tale cenſeatur ſacrilegium, vt c. cũ ſit generale. de
fo.comp.¶ Pro ſecundo verò accuſatore facit illa vltima ra-
tio.quia ſuam proſequit̃ iniuriam.ſic cũ primus plura,& po-
tiora iura habeat,debet anteferri ſecundo in eius accuſatio-
ne.de probat.c.licèt. de iure pa.c.ſuggeſtũ. & hoc dicunt Tã.
Accur.Azo.& Cy.eod.tit.l. 1 .C. qui accu. non poſ. Idem Io.
Bu.& Lau.3.q. 1 1.c. neganda. ¶ Itẽ ꝙ accuſator, denuncia-
tor , vel excipiens poſsit dici calumniator : pendet in futuro
euentu iudicis , & accuſationis primò inſtitutæ. Nam ſi tra
ctus ab eo in iudiciũ condemnabitur : per conſequens appa
rebit,ꝙ non calũniosè litem mouit. ¶ Si verò abſoluetur, ap
parebit de calumnia.interim ergo ſuperſedẽdum eſt huic ſe
cundo iudicio:poſtq̃ ex fine primi iudicii liquebit , vtrũ p ca
lũniam mouit litem:vel non probatur.C.de aduo.di.iudi.l.1.
vbi reo abſoluto. & de calũnia.c. 1 .ad idem de elec.c.1. &
19 c.p.de exce.lib.6. per quã ꝓbatur expreſſè†,ꝙ anteq̃ qs de
calũnia puniatur,debet expectari exitus probationum in pri
mo iudicio,maximè quia eſt præſumptio contra iſtũ ſecun
do loco accuſantem.ad hoc de frigi.c.1.& ratio.c. frequens
de reſti.ſpo.lib.6.facit ad hoc.¶ Item,ꝙ iſte laicus per viam
exceptionis poteſt teſtes,& inſtrumenta repellere. & tracta-
bitur primò de exceptione,tanq̃ de ꝑiudiciali,vt.c.exhibita.
de iudi. & ſic per viam exceptionis poterit de calumnia ac-
cuſationis docere.Et nihilominus poſt ſnĩam abſolutoriã re-
manet ſolum ſibi ius accuſandi. Et in iſtam partem inclinat
idem Fed.conſi.88.vbi aliis rationibus hoc probat. Ibi ergo
20 plenè videas ¶ † Tertiò quæro. per Italiã communiter ſunt
c ſtatuta, c ꝙ cauſæ ciuiles debeãt expediri infra duos,vel tres
menſes.pone ergo, ꝙ coram iudice ſeculari incidit quæſtio
ſpũalis ad epm̃ remittenda,& per epm̃ cognoſcenda: vtrũ er
go pendente illa quæſtione incidenti ſpirituali , curret tẽpus
inſtantiæ à ſtatuto ꝑfixum.dñs Cy.ponit quæſtionem ſimilẽ.
qñq; quæſtio ſecundo loco,ꝓpoſita eſt iudicialis ad primã,
& eſt talis.cauetur ſtatuto,ꝙ quæſtiones criminales debeant
terminari infra duos menſes. mõ qs inſtituta accuſatione de
homicidio:& eo probato per teſtes,ſuper accuſatione accu-
ſet teſtes de falſitate:& petat, ne interim procedatur ſup ac-
cuſatione homicidij inſtituta contra fratrem eius primò.quæ
ro ergo,an interim currat tp̃us inſtantiæ:tenet ipſe, ꝙ nõ dif
feratur deciſio primæ cauſæ per iſtam ſecundã; quia alia eſt
inſtantia,& aliud agitur:ſecus ſi teſtes nunc accuſat tertius:
ſed ipſe excipit contra ipſos.quia tũc tempus inſtantiæ pro-
rogatur ſuper principali. ¶ Quid ergo ſi ipſe de homicidio
accuſatus teſtes probantes cõtra ipſum accuſat de falſitate.
fuit diſputatũ,ꝙ ſimiliter eſt ſententia differenda, vt ipſe ple
nè no.de his in d.l.1.C.qui accu. non poſ. ꝙ tamen non ſit
vnq̃ ſententia differenda,facit qđ not.Inno.in c. vltra tertiã.
de teſti.vbi ſi petatur dilatio, q̃ excedit tempus inſtantiæ,iu-
dex non debet eam concedere,ſi poteſt ad ſnĩam procedere:
reſeruat tamen illi ius probandi poſt ſententiam:ſed ibi non
incidit quæſtio ꝑiudicialis:in qua tene cum Cy. & conclude
in quæſtione primo loco ſupra poſita , ꝙ pendente cogni-
tione incidentis ſpiritualis concurrat tempus inſtantiæ à ſta
tuto præfixum iudici ſeculari,cum interim non poſsit proce
dere:quia lex differt,& ſuſpendit eius iuriſdictionem,vt in il
lo.c.ergo impedito proſequi nõ currit ſtatutaria , vel legalis
ꝑſcriptio,vt l. 1.C. de an.excep.& de iure delib. l.fi.§.donec.
facit qđ plenè dixi. ſ.de iudi.c.venerabilis.

ADDITIONES.

a a ¶ Illegitimitatis.Illegitimi dicuntur viles perſonæ.Alex.conſi 49.4.vol.
b b Ingenuus.Ingenuus quis dicatur.vide Bal.in l.fi.C.ad Orſi.Spec. de rebus
ecc.non alie.ver.ceterum.Bal.in l.filium.C.de ſuis.& legitimis
c c ¶ Tres menſes.Panor.dicit tale ſtatutum debere ſeruari in ſuis puris ter-
minis.conſi.5.2.volu.

SVMMAE.

1 *Spoliatus conuentus à ſpoliatore poteſt eũ reconuenire ſuper ſua ſpo liatione.*
2 *Cauſæ duæ quando ſunt pariter priuilegiatæ,vna an excludat aliam.*
3 *Exceptio ſpoliationis non poteſt tolli reſpectu alterius ſpoliationis.*
4 *Conuentus ſuper ſpoliatione an repellatur ipſo iure ab agendo: vel ꝑ exceptionem.*
5 *Agens ſi repulſus eſt ſpoliatione probata.ſi iterum agat ad idẽ, vel ad aliud:an obſtabit ſibi illa repulſio in priori iudicio.Et quid de excipiente.nu.6.*
7 *Sententia lata ſuper actione an tollat exceptionem.*

Con-

8 *Conuentus ſuper mutuo,ſi non oppoſuit exceptionem de quantitate ſi bi debita:aut conuentus ſuper hypothecaria non oppoſuit de proprietate pignoris:an poſt ſententiam poterit agere.*
9 *Actiones plures ſi competunt ad idem ex diuerſis cauſis,vel ex eadẽ procedentes:an ſententia lata ſuper vna ex vna cauſa intentata, obſtabit ſi iterum ad eãdem rẽ agatur.*

SVper ſpoliatione. Agens inter-
dicto nõ recõ
uenitur,niſi de alia ſpoliatione,de qua ẽt excipi põt con
1 tra eũ.ſecũda ibi [quicquid]vel ſic. † Spoliatus conuentus à
ſpoliatore põt eum reconuenire ſuper ſua ſpoliatione.vel ſi
plus ſibi placet,per exceptionẽ ſpoliationis repellere ab agẽ
do.¶ Primò no.ꝙ ſpoliatus petens reſtitutionem,non põt re
conueniri,niſi ſuper alia ſpoliatione.an aũt ſi petatur excep-
tio ſnĩæ latæ ſuper interdicto,locũ habeat,qđ hic dicitur. no.
Spec.in ti.de reconuen.§.2.ver.quid ſi conuenio.& ſe. ¶ Et
agenti etiam interdicto vti poſ. obſtat iſta exceptio ſpolia-
tionis,ſecũdùm Io.An.de quo plenius.ī.de ꝑſcrip.c. veniẽs.
2 per Inno.¶ Secũdò nota, † ꝙ ſi duæ cauſæ ſunt pariter priui
legiatæ,vna non excludit aliam per viam agendi. per viã aũt
excipiendi inuicem ſe elidunt,vt glo.dicit circa fi. in exercen
do ergo,& perimẽdo, ſunt paris potentiæ.gl.magna per mo
dum diſtinctionis plenè proſequitur materiam huius.c. cum
ſcilicet duæ petitiones hincinde ab actore in iudicio ꝓducũ
tur,qñ ambæ procedant:quando vna elidat aliam:vel ambæ
inuicem ſe elidant.dic ergo, ꝙ tres ſunt caſus.qñq; ſunt duæ
petitiones petitorię:qñq̨ duę poſſeſſoriæ:qñq; vna petitoria,
alia poſſeſſoria.primo caſu certum eſt , ꝙ ambæ procedunt ,
iuxta illa , quæ vidiſtis in.c.cum dilectus.vbi dixi.¶ Secũdo
caſu qñ ſunt poſſeſſoriæ ſubdiſtingue duos caſus : & loquor
in poſſeſſoriis recuperandi,in quibus dic,ꝙ qñq; vnus con-
tra alterum agit.& nõ eſt dubium, ꝙ procedit vtraq;, vt in
tex.qñq;vnus de ſua ſpoliatione,alius cõtra eũ de ſua excep
tione:& loquitur iſte tex.in ver. quanq̃. quia excipiendo ex-
cludit agentem.qñq; vnus & idem de ſua ſpoliatione agit:&
etiam contra reconuenientem eum ſuper alia ſpoliatione ex
cipit:ita ꝙ primus vult de eadem ſpoliatione agere, & exci-
pere.& etiam põt ſecundùm glo. quia ad aliud proponitur,
vt accuſatio.ſ.ad finem recuperationis rei.& ad aliud, vt ex-
ceptio.ſcilicet ad finem excluſionis agentis. qñq; reconue-
niens ſic excluſus per viam exceptionis vult ſuam ſpoliatio-
nem deducere,etiam per viam exceptionis ad excluſionem
primò agẽtis:& remanebit conuentio,& reconuentio ineffi-
cax.inuicem ergo ſe impediunt,cum ambo vnus contra alte
rũ agit, & excipit de ſpoliatione ſua.¶ Subdit tamen glo. ꝙ
ſi magis expediret reconuenienti agentem, ꝙ vtraq; petitio
procederet:contra verò excipientem de ſpoliatione,de qua
agit,debet replicare de ſua ſpoliatione:& ſic replicatione al-
terius ſpoliationis talis exceptio elidetur. & per conſequens
remanebit efficax conuẽtio , & reconuentio , ſecundùm
glo.in fi.reconueniens ergo actorem agentem, & excipientẽ
de ſua ſpoliatione põt ſimiliter excludere ab agẽdo, ſi de ſua
ſpoliatione obiiciat.vel ſi velit,ꝙ ſup vtraq; procedatur , de
ſua ſpoliatione non debet excipere: ſed contra excipientem
replicare de ſpoliatione ſua,ſecundùm glo.quam non appro
3 bat hic Io.An.dicit em̃ †,ꝙ exceptio ſpoliationis nõ põt tol
li replicatione alterius ſpoliationis: quia excõmunicatio(qđ
plus eſt)in modum replicationis oppoſita,non repellit exci-
piẽtem de excõmunicatione,vt.ī.de excep.c.dilecti. Nõ ob.
ꝙ replicationis natura eſt elidere excõmunicationem , ſicut
elidit exceptio actionem,vt patet Inſti. de replica. per totũ.
quia illud,qñ exceptio concernit actionem:vel replicatio ex
ceptionem.¶ Pone exemplũ,cum exceptio concernit actio-
nem:puta contra agentem ex mutuo excipere de pacto de
non petendo.de re iudi.c.de ſolutione.& ſi. ¶ Similiter pone
exemplum,cum replicatio elidit exceptionem , puta contra
exceptionem excõmunicationis excipitur de nullitate,de ab
ſolutione,& aliis ſimilibus.de quibus plenè per Io.And.ī.de
excep.c.à nobis.¶ Illæ verò exceptiones, quæ non afficiunt,
nec perimũt intentionem agentis, vel exceptionem:ſed per-
ſonam excludunt(vt eſt exceptio ſpoliationis, quæ eſt dilato
ria.)Iſta & ſi.non pñt per modum replicationis oppoſitæ eli
dere exceptionem.ſicut nec exceptiones dilatoriæ elidũt a-
ctionem:ſed agentem excludunt.de qua materia in ſpecu.de
excep.per totũ.& d.c.à nobis. per Io.An. iſtã autẽ glo.Bar.
hic poſitã vide in Spec. de peti.& poſ.in prin. ver. ſed pone
eccle.& ad illa vide qđ no.Bar.& poſt eum Bal.in.l. cum mu
lier.ff.ſo.ma.¶ Venio ad oppo.Inno.& Doc. Et primò quæ-
4 ro † vtrùm iſte conuentus ſuper ſpoliatione repellatur ipſo
iure ab agendo,eo ipſo ꝙ quæſtio ſpoliationis eſt primò mo
ta:vel repellatur per exceptionem, Quidam dicunt, ꝙ demũ
exceptione oppoſita contra reconuenientem : aliàs teneret
iudicium ſuper reconuentione.Alii vt Inn.& Hoſt.dicunt, ꝙ
proponens interdictum coram ordinario,vel delegato con-
ueniri,vel reconueniri nõ poſsit de re pecuniaria. nec eſt ne
ceſſe,ꝙ exceptionem ſpoliationis obiiciat.ſed ſufficit , ꝙ di-
cat,non eſt audiendus in hac conuentione, vel reconuentio-
ne:quia in hoc priuilegiatus ſum.quia contra te propoſui in
terdictum.& hoc probant per iſtum tex.qui dicit [reſtitutio
nis petitio.]non dicit, ſpoliationis exceptio. & ibi intentans
nõ dicit opponẽs. ſed videtur ex hoc ſequi abſurdũ; quia ſuſ
picans conueniri ad verum debitum, præueniet. & fingens
ſe ſpoliatum,libellum ſuper ſpoliatione producet. Et ſic du-
rante dicto iudicio,reconueniri non poſsit.qđ poſſet,ſi ꝑ viã
exceptionis reconuenientem excluderet: quia oporteret in-
fra terminum exceptionem probare.ī.de exce.c. paſtoralis.
¶ Solu.dicunt ipſi,ꝙ etiam hic poterit terminus ſtatui ad ꝓ
bandum ſpoliationem:aliàs ſuper reconuentione aduerſarij
procedatur,vt.ī.qui filij ſint legi.c.lator.& c.frequens.de re-
ſti.ſpolia.lib.6. ¶ Ita hic refert Io.An.cuius verba ſonant
eius contrarium:qđ decidit , videlicet ꝙ ipſo iure reconue-
niens repellatur.nam imò per exceptionẽ.& illa verba.[non
eſt audiendus in hac conuentione]&c.clarè ſonant in excep
tio.quibus dicitur,credo,ꝙ iudiciũ recõuentionis teneret,&
ſnĩa,vt ꝓbat.ſ.c.cũ dilectus.ibi.[nos aũt] maximè qa excep
tio ſpoliationis eſt dilatoria,vt ibi no.&c. ¶ Secundò quæro.
5 † ſi quis egit,& repulſus eſt,ſpoliatio eſt probata:an ſi iterũ
agat ad idem,vel ad aliud,obſtabit ſibi illa repulſio in priori
iudicio:ita ꝙ ſententia lata pro excipiente proſit ſibi in qua-
libet alia cauſa contra actorem iterum agentẽ. vel pone ecõ
6 uerſo,† ꝙ excipiens non probauit:an ſi iterum ille excipat,
ſententia,per quam exceptio extitit reprobata , noceat ſibi.
¶ Aduerte quia quãdoq; ſuper eodem facto oritur actio, &
exceptio,vt patet in ſpoliatione.ex qua oritur interdictũ vñ
vi.& exceptio,de qua hic. ¶ Idem patet in tutore,qui expen-
dit in rebus pupilli. habet em̃ contrariam actionem tutelæ:
& illud idem ſibi debitum põt contra pupillum agentem ex-
cipere compenſando,vt l. 1 .§.finito.de cõtra.act.tu. Idem in
exceptione criminum contra electum: põt em̃ excipi contra
eum,& principaliter,ar.ī.de dolo,& cõtu.c.cum olim.¶ Idẽ
in hypothecaria quò ad ius prælationis:põt em̃ excipere , ſi
contra eum agatur,& exceptione omiſſa, & re ab eo aduoca
ta per hypothecariam, ſuam actionem ẽt intentare , vt.ff.de
7 excep.rei iudi.l.duobus.Dubium eſt ergo,† an ſententia la-
ta ſuper actione tollat exceptionem.¶ Iſtam materiam tan-
git hic ſubtiliter Inno.& ego poſt eũ, Bar.& Io.Cal. diſtinxi
ſ.c.cum dilectus.ſed ne deſit effectus verborum Inno. dicas
ita:ꝙ qñq; quis ſuccubuit ſuper actione,puta intentauit in-
terdictum vnde vi,tanq̃ ſpoliatus,& ſuccubuit:tunc ſi conue
niatur ab eo,contra quem egit,non poterit de illa ſpoliatio-
ne excipere:ſuccubens em̃ in actione bene debet ſuccumbe-
re in exceptione in eadem cauſa deſcendente tanq̃ in mẽte,
vel tanq̃ incluſa,in actione,& illi adhærenti:non em̃ ſuper ex
ceptione ſpoliationis poſſet audiri excipiens:quin læderetur
actor

actor,ſaltem in eo;quia non debet audiri,niſi reſtitueret rē,
quam dicitur *inuaſiſſe*.& tamen primò abſolutus fuerit. per
nouum autem iudicium nō debet vnq̄ diſcuti, ſiue repeti qđ
deciſum eſt,vt l.ſi duo patroni.C.de iureiuran.& l.cum quæ-
ritur.ff.de exce.rei iudica.& hoc eſt primum membrū, quan
do quis ſuccubuit ſuper actione:an poſſit illud idem dedu-
cere in iudicium per viam exceptio. ¶Quandoq; deduxit in
iudicium per viam exceptionis,& ſuccubuit:an de illo poſ-
ſit iterum excipere in alio iudicio.dicit,ꝙ ſic. quia primò ni
hil petiit.de quo.ſ̃.c.2.in glo.patet.Et idem ſi quis ſuper ex
ceptione ſpoliationis obtineat.licèt enim pro excipiente fe
ratur ſententia in vna cauſa,nō proderit ſibi dicta ſententia,
ſi conuentus iterum de ipſa excipiat:niſi etiam de nouo pro
bet.ſententia ergo pro, vel contra excipientem lata non pro
deſt,vel nocet in alia cauſa inter eaſdem perſonas.de quo di
xi plenius.ſ̃.c.cum dilectus.& hoc eſt verum regulariter. fal
lit in quibuſdam caſibus,in quibus deciſum per viam excep
tionis in vno iudicio,non poterit in alio iudicio refricari, vt
exceptio compenſationis.pone enim.tutor cōuentus obiicit
exceptionem pupillo de quibuſdam,quæ impēdit, & repro-
batur ſua exceptio.vel pone.contra mutuum petentem op-
ponitur compenſatio, & reiicitur.iſtis caſibus nō poterit pe
tere ſummam illam compenſatam,in qua ſuccubuit , vt l.1
qđ debetur in diem.§.1.de compenſa.& l.ſi autem. de neg.
ge.vtrobiq; eñ ad idem agitur.nam eadem eſt quantitas,ea
dem quæſtio inter eaſdem perſonas,& ex eadem cā: licèt a-
lio modo agendi.qđ non licet.ff.de excep.rei iudi.l.Iul.& l.ſi
quis cum totum.& l.duobus.& qđ no.Io.An.ĩ.tit.2.c.cū ec-
cleſia.in glo.hoc patet.ver.nec obſt.poſtq̄ eñ de exceptione
eſt plenè cognitum,& diſcuſſum, non poteſt deduci in alio
iudicio,ſi reiecta eſt in princi.l.fi.C.de fide inſtru. ¶Et præ-
dicta ſunt vera in exceptione perēptoria:in exceptionibus
verò declinatoriis fori,dilatoriis ſolutionis,& aliis extraor-
dinariis,quæ contra agentes proponuntur,vt ab agendo re-
pellatur,eſt ſecus.Ius enim iſtarum per ſententiam cōtra ex
cipientem latam non tollitur: quin adhuc ex eiſdem cauſis
directò agatur,vt.ſ̃.eod.c.cum dilectus.§.fi.&.ĩ.de teſtibus.
c.veniens.¶Ratio eſt;quia in iſtis non ita plenæ probatio-
nes, ſicut in peremptoriis,exiguntur:ſed ſummariè procedi
tur.& ideò in his per ſententiam minus præiudicium gene-
ratur.ff.de re iudi.l.à diuo Pio.§.ſi rerum. ¶Tertiò quæro,
dictum eſt ſupra qōne proxima,ꝙ ſententia lata ſup excep-
tione compenſationis:vel aliis ſimilibus peremptoriis parit
præiudicium in alio iudicio.pone ergo, ꝙ ille,cui compete-
bat ad idem actio,& exceptio,non excipit. & ſic ſuccubuit:
8 an poterit poſtea agere.† pone.conuentus ſuper mutuo non
oppoſuit exceptionem de quantitate ſibi debita: vel conuen
tus hypothecaria non excipit de prioritate pignoris.an poſt
ſententiam poterit agere.videtur, ꝙ non: quia ſententia eſt
terminus peremptoriarum.nec poſt ſententiam poſſunt op
poni,vt l.peremptorias.C.ſenten.reſ.non poſ.¶Contrarium
eſt verum,vt hic per Inno.& idem no.ĩ.de fide inſtru.c.cum
Ioannes.in vlti.gloſ.Nō ob.cōtraria.loquuntur eñ in excep
tionibus,quæ ſunt meræ exceptiones,& ex actionibus deſcē
dentes,ſiue ipſas concernētes; vt pactum de non petendo:
præſcriptio iuriſiurādi,& ſi.Iſtæ.n.exceptiones omiſſæ,quæ
tangunt actionem, nō pñt poſt ſententiam opponi; ſecus eſt
in exceptionibus,quæ habent alias actiones ex eodem facto
procedentes,& vbi idē quæritur:tunc eñ ſi non fuerunt op-
poſitæ,poterunt per viam agendi in alio iudicio deduci: vn-
de omittens compenſationem opponere,poterit illud debi-
tum principaliter petere. ¶Similiter omittens excipere de
prioritate pignoris , poterit principaliter hypothecariam
intentare,vt d.l.ſi duobus.de excep.rei iudi. ¶Quartò quæ-
ro.dictum eſt,an qđ deciſum eſt in vno iudicio per viam agē
di,vel excipiendi poſſit in alio iudicio refricari . ¶Sed quid
9 dices †: ſi ad idem plures cōpetant actiones ex diuerſis cau-
ſis,vel ex eadem procedentes:an ſententia lata ſuper vna ex
vna cauſa intentata obſtet , ſi iterum ad eandem rem agatur
alia actione.¶In hoc tangit in reali,& pſonali,& minus pfe
ctè. Ideo vide plenius per Bar. in l. & an eadē.§.actiones.
ff.de excep. rei iudi. vbi plenè diſtinguit. dicam.ĩ.de cauſa
poſſeſſio.& ꝓprie.c.fi.vbi melius illa materia applicatur.

De plus petitionibus.[a]

QVIA plerunq; in iudicijs plus petitur, quàm
debeatur,ideo &c.Goff. Vel aliter. qa inter acci
dentes quæſtiones,quas interdum proponit,quā
doq; actor, qñq; reus,plus petitur.Ideo &c.

ADDITIO.

a ¶De plus petitionibus. Vide Bar.in l.3.§.ſi ita.de le.1.eundem in.l.vbi decretum.§.proficiſci.de offi. procon.

SVMMAE.

1 *Creditor non debet contra debitorem agere ante terminum ſolutioni præfixum.*
2 *Præueniens terminum in petendo dicitur importunus.*
3 *Plus petens quando puniatur : & quando non.*
4 *Plus peti dicitur quatuor modis.*
5 *Debitum vno loco , an poſſit peti in alio.*
6 *Solui in vno loco magis quam in alio,quando interſit.*
7 *Electio cuius ſit in obligatione generis, vel alternatiua.& nu.23.*
8 *Plus ſi petatur,& debetur minus,quid iuris.*
9 *Tempore plus peti quid dicatur.*
10 *Obligatio in diem,& conditionalis æquiparantur.*
11 *Pœnitentia non habet locum regulariter poſt delictum cōſummatū.*
12 *Pœna tripli an habeat locū,quando petitur plus re,cauſa, vel loco.*
13 *Caſus,in quibus poteſt agi ante diem,vel conditionem.*
14 *Creditor,cui debebam decem in Calendis Octobris:ſi agit hodie in Calendis Maij : an iudex debebit me abſoluere ab inſtantia iudicij: vel diffinitiuè condemnare vt ſoluam,inducijs duplicatis.*
15 *Locus ſolutionis an debeat exprimi in libello , quando in alio loco petitur.*
16 *Minus ſi petatur,quàm debeatur, quid iuris.*
17 *Induciæ,de quibus, hic quæ duplicantur,quando petitur plus tempore,quæ ſint.& quomodo intelligantur.*
18 *Vtilitas debitoris,vt non ſoluat, niſi vbi dare promiſit, circa quid verſetur.*
19 *Actiones arbitrariæ propter locum , quæ ſint : & quare dicantur arbitrariæ.*
20 *Actiones bonæ ſidei an ſint arbitrariæ propter locum.*
21 *Debitor,qui promiſit ſoluere certo loco:ſi vult ſoluere in alio ſponte, an poſſit,creditore inuito.& nu.22.*

COnſilium. Ponit q̄tuor modos plus
petendi:& ſuas pœnas. ſe-
1 cunda ibi[te quoq;]illos modos exponit.¶† Pri-
mò no.ꝙ ante terminum ſolutioni præfixum non debet cre
ditor contra debitorem agere. dilatio eñ videtur in dubio
appoſita in fauorem debitoris,vt iterum ſoluere non coga-
tur:licèt quandoq; ſit appoſita in fauorem creditoris, vt l. q
Romæ. in prin. & quæ ibi no.ff.de verb.obli.& l. eum qui.
aliàs incipit.Iabolenus.ff.de an.leg. & l.in fide.§.cum Polli-
2 dius.ff.de vſur.¶† Secundò no.ꝙ ille,qui præuenit terminū
in petēdo,dicitur importunus.quæ importunitas eſt iuribus
odioſa:& plectibilis in illo caſu , & in alio.ĩ. de reſcrip.c.fi.
3 lib.6. ¶† Tertiò not. ꝙ tunc punitur ille , qui plus petit:
cū in ſua petitione perſiſtit. deſiſtendo igitur non incurrit
iſtas pœnas.vſq; ad qđ tempus datum hoc ſibi liceat.dic vt.
4 l.1.C.e.& dixi plenè.ſ̃.de foro cōpe.c.ſi diligenti.¶† Quar-
tò no.ꝙ quatuor modis dicitur plus peti,re,cā,loco,& tem-
pore,concor.Inſti.de act.§.ſi quis agens.& hos modos exē
pliſica,vt in verſ.tē quoq;.¶ Quintò no.in ver. qui aūt plus
5 loco † ꝙ debitū vno loco poteſt peti alio: tenetur tamen ad
intereſſe debitoris conuenti in alio loco,q̄ ſit ſolutio deſtina
ta.¶Similiter haberetur ratio intereſſe creditoris,ſi plus ſua
interſit in loco deſtinato fuiſſe ſolutum.de quo.ſ̃.de offi. de-
leg.c.P,& G.in prima gl.vbi no.quomodo vtriuſq; intereſſe,
ſcilicet creditoris,& debitoris habetur ratio. ¶Sed dices.de
loco ad tempus eſt licitum arg.vt l.vinum.ff.ſi cer. pet. ſicut
ergo creditor nō poteſt petere ante tp̄s. Ita nec in loco alio,
quàm conuentum ſit. ¶ So.intellige hoc permiſſum, ſcilicet
alio loco,poſt moram adhibitam in ſoluendo. tunc enim ha
beret locum,quod hic dicitur : quia aliter creditor nunquā
poſſet ſuum debitum conſequi,debitore non attendente ad
locum ſolutionis.¶ Et iſtam rationem ponit tex. in l.1.ff.de
eo qđ certo loco. vide in Spec.de fruc.& intereſſe.§.5.& vlt.
6 ver.& vt hoc arti culo. ¶† Sextò not. quòd quandoque in-
tereſt ſolui magis vno loco,quàm alio.quia pretia rerum va
riantur ex tempore,& ex loco, vt l. pretia rerum. ff. ad leg.
fal.plus enim regulariter valet frumentum Venetiis,quàm
hic Paduæ.Ille ergo, qui tenetur mihi dare cētum modia fru
menti Paduæ,& non dat.ſi petam Venetiis, condemnabitur
tanto precio minus, quanto valet Paduæ,ſi ſoluiſſet.idē ecō
uerſo,condēnaretur in plus,ſi promiſit ſoluere Venetijs &c.
7 hic alia exempla collige per teipſum.¶†Septimò not.quòd
quādoque debetur aliquid in genere.puta vnus ſeruus,bos,
& equus,& ſimi.quandoque alternatiuè. puta Stichus , aut
Pamphilus.¶ Et in iſtis obligationibus eſt electio debitoris
regulariter,non creditoris,vt l.plerunque.§.fi.ff. de iure do.
cum ſi.ibi alleg.in glo.ad quod tamen vide,quod no.in l.Lu
cius.de leg.2. ergo non poteſt creditor in iſtis obligationi-
bus petere certam ſpeciem; quia aufert debitori dictum be
neficium electionis , vt dicit gloſſ.4.debet ergo iſtis caſibus
formari libellus in genere,vel alternatiue,ſicut generaliter,
quandocūq; declaratio certitudinis nō eſt in eius poteſtate,
vt l.1.§.quod autē.ff.quorum leg.& no.Inſtitu.de act.§. cu-
ratore.¶ Si verò in obligatione generis,vel alternatiua eſſet
electio creditoris . deberet eligere, & certum petere in libel
lo.nec haberet locum,quod hic dicitur, vt l. vbi autem non
8 apparet .§. illud. ff. de ver.obl. & ibi Barto.¶†Octauò no.
in ver.re autem.quid iuris, quando plus petitur, & debetur
minus.dicit enim iſte tex. quòd condemnabitur in illa ſum-
ma minori,quæ apparet debita, infra tangam. & dixi.ſ̃. de
lit.conteſta.c.1. ¶ Quid econuerſo , quando debetur plus,
& petitur minus.Bar.tangit in l.ſcire debemus.de verbo.ob
9 li.¶†Nonò no.quòd tempore plus petitur , cū petitur ante
tempus.plus eſt enim,ſi hodie quis mihi ſoluat centum:quā
ſi vſque ad annū ſolueret cētum,& decem,propter interuſu-
rium medii temporis , in fundo,domo , & ſimilibus. hoc eſt
clarū pp fructus medii tēporis,quos debitor facit ſuos , vt l.
ſi ita relictū.§.Pegaſus.de le.2. & l.fideicōmiſſa.ff.ad Treb.
10 ¶Decimò no.in fi.† ꝙ obligatio in diē,& cōditionalis ęqui
parantur.Nam ante euentum diei, vel conditionis dr̃ vtrun
que deberi,vt in fi.c.& ſic in vtraque obligatione ante diem,
vel conditionem nata obligatio. ſed actio deferatur.qđ verū
videtur in debito in diem,non in debito cōditionali, vt dicā.
ĩ.¶Oppo.innuit ille tex.ꝙ iſti,qui plus petunt,poſſent pœ-
nitere ad euitationē pœnæ.Sed contra de l.1.C.eo.ſol. dicit
glo.j.ante li.cōte.pōt impunè deſiſtere,vt hic:ſed nō poſtea,
vt ibi.ſed videtur,ꝙ nec ante.nec poſt liceat pœnitere ad eua
ſionem pœnæ,vt l.qui ea mente.de fur.¶ So.longa eſt mate
11 ria,qñ in delictis habeat locū pnīa,& qñ nō†regulariter eñ
poſt delictum conſummatum non habet locū pnīa, vt dicta
l. qui ea mēte.fallit hic,& in caſibus ibi no. p Bar.& p Cy. in
l.ſi qs nō dicā rapere.C.de epi.& cle.¶Scđò opp.& vr̃,ꝙ il-
le,qui petit plus debito,cadat à toto, poſtq de imꝓba peti-
tio.cōſtiterit,vt d.l.j.C.e.¶So.dicit gl.j.ibi loquit,cū p dolū
extorſit cautionē maioris quātitatis, q i rei veritate debeat

Iſte eñ,q pſtiterit,& cōuictus de hoc fuerit, toto debito pu
nit,vt ibi.& ĩtellige,ꝙ ꝓbari debeat dolus cōtra petitionē,
vt incidat in illam pœnā.¶Non enim eo ipſo,ꝙ petat.20.&
probat de decem,probatur dolus,niſi aliter doceatur : licèt
contrarium ſentiat ibi gl.& malè, ſecundùm Cy.per text.In
ſti.de act.§.tripli.& §.præterea.& in Aut.de defen.ciui.§. &
iudicare.¶Iſte autem tex.loquitur, ꝙ non petitur plus vigo
re talis cautionis , ſed aliter: ideò mitius punitur.ibi durius;
qa maius delictum.ideo cadit à toto,niſi in duobus caſibus
ibi exceptis.cum.ſ.ſecunda cautio, vel tranſactio interceſſe-
rit:vr̃ enim tunc purgatus dolus præcedens,ſcilicet per ſecū
dam cautionem,vel tranſactionem.¶Tertiò opp.& videtur.
12 †ꝙ ille,qui petit plus re,cauſa,vel loco,non ſolùm condēna-
ri debeat in expenſis,vt hic dicitur:ſed in triplo ſportularū,
ſi reus eas ſoluerit,vt Inſti.de acti.§.tripli. non habet locum
in foro eccleſiaſtico.ar.ĩ.de dolo,& contum.c.j.nam ſi iuris
lator hoc ſenſiſſet, expreſſiſſet hoc illo.c.ar.ĩ.de deci. c.ad
audientiam.præterea in foro eccleſiaſtico non præſentantur
ſportulæ,vt ĩ.de vita,& ho.cle.c.cum ab omni. ergo qđ non
eſt,vel qđ non exigitur,triplicari non poteſt,arg.ſ̃.de cōſti.
c.cum acceſſiſſent.& hoc placet Inn.Hoſt.& Ab. ¶Ex quo
infert Io.An.ꝙ in foro ciuili,in quo ſportulæ non præſtant,
dicta pœna tripli non vendicat ſibi locum.¶Quartò oppo.
extra gl.& videtur,ꝙ etiam ante euentum diei,vel conditio-
nis poſſit debitor conueniri, vt l.j.ad hoc.C.de iure do. & ff.
q ſatiſd.cogan.l.ſi fideiuſſor.§.fi.& de pigno.l.grege.§.penul.
13 ¶†So.literæ eſt,qđ dr̃ in illo.c.¶ Fallit, cum debitor in diē,
vel ſub cōditione ē ſuſpectus de fuga:vel ꝙ efficaciter nō ſit
ſoluendo.quibus caſibus poteſt agi ante euentū diei,vel con
ditionis:non vt ſtatim ſoluatur:ſed vt cautio idonea interpo
natur de ſoluendo in termino, veniente die , vel conditione.
de quo dic, vt l.in omnibus.ff.de iudic.& l.ſi creditorē. ff. de
his,quæ in frau.credi.vbi dr̃,ꝙ iſtam ſuſpicionem fugæ , vel
dilapidationis non poteſt allegare creditor,qui contraxit cū
homine ſic ſuſpecto,vel fugitiuo:qa debet tunc ſibi imputa-
re,vt l.fi.C.de ſpō.¶Si ergo ſuſpicio fugę, vel dilapidationis
ſupuenit, habet locum, qđ dixi de cautione præſtanda, &c.
¶Venio ad.q.dr̃ hic,ꝙ ille,qui petit plus re,cauſa , vel tem-
pore,condemnatur, vt in tex.in quo ſolùm tangitur de con-
demnatione expenſarū , de intereſſe,& de iud. duplicando.
¶Sed quero, vtrùm ſuper eo,qđ principaliter deducit in pe
titione,fiet condemnatio,vel abſolutio ab inſtantia iudicii,
tanquam petitio fuerit ineptè concepta,vt in ſimili.ſ̃.de iud.
c.examinata.Io.An.poſt no.hoc tangit ad hoc , cum petitur
plus tempore,& plus loco.Sed qñ re,vel cauſa, nihil dicit.
¶De ſingulis igitur videamus ſub iſta principali quæſtione.
14 & primò cum petitur plus tempore.pone enim,†ꝙ creditor,
cui debebam 10. in Calendis Octobris,egit hodie in Calen-
dis Maij. vtrùm iudex debeat me abſoluere ab inſtantia iu-
dicii,vel diffinitiuè condemnare,vt ſoluam induciis duplica
tis?vr̃,ꝙ debeam abſolui ab inſtantia iudicii,non condemna
ri ad ſoluendum in termino,vt hic:dum dicit[induciæ dupli-
cantur, nec litem excipiet.]&c.ex quo patet, ꝙ poſt duplica
tionem induciarum nouo iudicio opus eſt.Ex dictis Io.And.
diſtingue duos caſus.nam qñq; reus conuentus ſtatim oppo
ſuit,& probauit exceptionem dilatoriam ſolutionis. & hoc
caſu abſoluetur ab inſtantia,induciis duplicatis: nec conuen
tus poſtea cogetur litē recipere,niſi lapſis dictis induciis , &
ſolutis expen.& ita poteſt intelligi iſte tex.qñq; reus conuen
tus oppoſuit iſtam exceptionem poſt li.conte.& in hoc ponit
opi.¶Quidam enim dicunt,ꝙ idem, vt ſupra, in membro ꝓ-
cedenti,arg.ff.de peti.hære.l.ꝙ ſi in diē.¶ Alii dicunt, ꝙ non
fiet abſolutio ab inſtantia iudicii:ſed durabit quantum reus
proſequi non cogetur,niſi lapſis induciis , & ſolutis expēſis.
& ſic etiam poteſt intelligi iſte tex.¶Tertia eſt opi. quam ap
probat Io.An.videlicet ꝙ talis debitor in diem , poſtq̄ fuit li
tem conteſtatus(ex quò conſtat de debito in diem) condem
nari

nari debet, pœnis tñ hic ſtatutis, ſcilicet induciis duplicãdis,
& expenſis impoſitis creditori, propter ſuam temeritatem;
qa petiit ante tempus, argu.ff.de iudi.l.de qua re.ad.l.Aqui.
l.in l.Aquil.& de fur.l.quidam.Nõ obſt.l.ꝙ ſi in diem. quia
ibi non agebatur de ſolutio.debiti:ſed vt cautio præſtaret, in
qua bene fit cõdẽnatio, vt ff.de iudi.l.in oĩbus.¶Et illã opi.
ꝙ debeat ſequi cõdemnatio ad ſoluẽdum in termino dupli
cato, videtur ſequi Bar.in l.eũ qui ita.§. de ſtip.ff. de verbo.
obli.ſecus credo, cum petitur debitum ſub conditione ante
euentum conditionis.qa tunc debet ſequi abſolutio ab inſtã
tia, vt l.grege.§.ſi ſub conditione.ff.de pigno. rõ differentiæ
inter obligationem in diem, & conditionem eſt; qa ibi orta
eſt actio ante diem: licet ex actio differat, vt ĩ.dicam. ¶Sed
in debito conditionali, conditione pendente, nulla actio na-
ta eſt, vt l.creditore.& l.cedere diem.de verb.ſigni. ideò ſine
act.&c. vt l.ſi pupil.§.videamus.ff.de ne.geſtis.& c.exanima-
tã.de iudi.& hæc dicta ſint, cũ plus petit tpe.¶Sed quærit qñ
petitur plus loco. pone debebam tibi hic Paduæ dare qua-
tuor vegetes vini, quos petis à me Venetiis, vbi plus valet:
vtrũ debeat ſequi abſolutio ab inſtantia, vel cõdemnatio,
deducto intereſſe meo, quantùm ſcilicet plus intereſt Paduæ
potius ſolui, vbi minus valet.Io.An.poſt Goff.dicit, ꝙ illo ca
ſu procedit iudicium.& non in aliis.alias ſi contrarium dice
remus, poſſet debitor nunq̃ ſoluere, ſcilicet non accedendo
ad locum deſtinatæ ſolutionis.Ideo noluit lex, ꝙ poſt lapsũ
terminum poſſet vbiq; conueniri, habita ratione intereſſe, ſi
ſtatuto loco ſoluiſſet, vt hic, & l.j.ff.de eo, qđ certo loco. de
quo plenius infra dicã.in 3.q.¶Et prædictam opi.ſcilicet ꝙ
præcedat iudiciũ, & ferenda ſit ſententia illo caſu, tenet Bar.
in l.arbitraria.§.ſi quis Epheſi.ff.de eo qđ certo loco. vbi q̃-
15 rit, †vtrũ dẽt exprimi in libello locus ſolutionis, qñ alio lo-
co petitur: & dicit, ꝙ non eſt de ſubſtantia: reus tñ pro ſuo in
tereſſe poterit excipere, & petere, ꝙ deducatur de condem-
natione, quãtum ſua intereſt potius in ſtatuto loco ſoluiſſe
vt ibi per eum.in quantum tñ dicit Io.An.ꝙ in aliis caſibus,
q̃ in iſto, non ꝓcedit iudicium, contradicit ſibiipſi in eo, qđ
poſt eum ſupra dixi, qñ petit plus tpe.¶Videamus de tertio
ſ.qñ petit plus re.vtrùm ſaltem in eo, qa debet, ꝓcedat iudi-
cium ſecundùm ꝓxi.dicta.ſentit Io.An.ꝙ non.contrariũ di-
co, qñ petitur plus quantitate, vel quotitate, vt dixi.ſ. de lit.
conte.c.j.in 8.q.remittendo ad Cy.qui ita tenet in l.j.C.ſi ad
16 uer.rem iudi.& Bar.in l.j.§.ſi ſtipulatus.de ver.obl.¶†Quid
econuerſo, qñ petit minus, q̃ debeat. puta debebantur mihi
mille centum, forte ex eo, ꝙ iudex, qui erat mihi fauorabilis,
non poterat de maiori ſumma cognoſcere.Bar.hoc tãgit ſub
tiliter de ver.obl.l.ſcire debemus.nam, vt dicit, qñ ſunt plu-
res allegationes, nõ eſt dubium, ꝙ põt agi ſeparatim ad vnã,
nõ ad aliam, vt l.in commodato.§.ſi pluribus.ff.cõm.¶Qñ
eſt vna obligatio: vtrùm tunc poſſit agi ad ptẽ.dicit, qñq; ſti
pulatio continet vnum corpus integrale (vt vnam domũ, vel
vnũ vas.)& tunc ſi volo agere ad partem, durãte toto, nõ poſ
ſum: diſſolutione facta ſic, vt d.§.ſi pluribus.& l. ſi ſeruus. §.
bonæ.de condi.furtiua.¶Si verò ſtipulatio continet aliqđ to
tum nõ integrale, vt familiã (vt omnes ſeruos:)& tunc ad quẽ
libet agere poſſum, vt l.ſi corpus.in prin.de le.3.¶Eſt tñ dif-
ferentia in modo agendi.qa qñ ſunt plures ſtipulationes (pu
ta promiſiſti Stichum, & Pamphilum.) & põt peti quælibet
res, tanq̃ promiſſa.¶Sed qñ eſt vna promiſſio (vt qa promiſi
ſti oẽs ſeruos, vt familiã:) tunc non põt peti vnum, tanq̃ pro
miſſum, ſed vt debitum ex cã ſtipulationis præambulæ.& ita
dicit gl.no.in d.l.ſcire debemus, ꝑ quam habes intellectũ l.&
ſi vno.ff.de act.emp.& ita petunt aduocati in libellis. dicunt
enim [peto.200.ex ſumma.300.q̃ ꝓmiſit.] nã non peto tan-
quã ꝓmiſſa, ſed tanq̃ debita ex cã dictæ promiſſionis.putat
tñ Bar.ꝙ ſi peterent quinquaginta, tanq̃ ꝓmiſſa, & ꝓbat pro
miſſio de ducẽtis tñ ĩ dictis. leg. dẽt ſeq. cõdẽnatio, ꝑ l.ſi cor
pus.de leg.3.& qñ verba libelli nõ pñt accipi ꝓpriè, aſſumũ-
tur impꝓpriè, vt l.ſed ſi poſſeſſori.§. itẽ ſi iurauero.de iureiu.
debebat ergo exponi [ago ad ducẽta, quæ mihi promiſiſti]
ſcilicet ſub generalitate trecentorum.Ita dicit in d.l.ſcire de-
bemus.cui adde l.cum quædam puella.§.fi.ff.de iuriſ.om.iu-
di.¶Supereſt vt videamus de obligatione gñis, & alternati-
ua: cũ creditor vnũ præciſè petit.an ꝓcedat incidenter in eo
ſaltẽ, ꝙ debitor vult offerre.an verò (tanq̃ libellus ſit inepte
conceptus) debeat abſolui ab obſeruatione iudicii (loquor
vbi ẽ electio debitoris) qa alias ꝓcedit, vt dixi.ſ.in ſeptimo
notabili.Io.An.ſentit, ꝙ iudicium non procedat in aliquo ex
iſtis quatuor modis, vbi tñ petit plus loco, vt dixi.ſ. in verſ.
ſequit videre. ¶Sed (vt ibi dixi) ꝓcedit dr, cũ petit plus tpe,
& etiam plus re, & plus loco, vt vidiſtis.¶ Hoc ergo quarto,
qñ petit plus cã, poſſet dici, ꝙ procedit iudicium; qa oẽs res
in tali ſtipulatione gñris, vel alternatiua deductæ ſunt in obli
gatione, licèt altera in ſolutione, vt l.ſi duo.ff.de verb. obli.&
l.ex diuerſo.§.ſi in iudicio.ff.ſo.ma.arg.contra.ff. de re iudi.
l.miles.§.his aũt.vbi dicit, ꝙ in obligatione alternatiua non
põt alterum petere: vñ debitor illud, qđ poterit ſoluere recu
ſans, non põt ad alterum condemnari, vt pote ſup quo nõ rẽ
perit litis cõte.facta.Nõ ob.§.ſi in iudicio.qa loquit, cũ vnũ
eſt in obligatione, aliud in ſolutione legis.hic verò vtrũq; eſt
in obligatione, vt d.l.ſi duo.& ita dicit tex.in d.§. his autem.
17 ¶Secundò principaliter q̃ro.dr hic, †ꝙ qñ petit hic plus tem
pore, induciẽ duplicantur.quæro de quibus induciis loquat,
& qualiter intelligat, reſpondet Io.An.ꝙ intelligitur de indu
ciis conceſſis à iure, vel ab hoĩe ad ſolutionẽ à iure, puta ma
rito ad ſolutionem dotis, ſoluto matrimonio, vt l.j.§.exactio.
C.de rei vxo.act.vel pone.ĩ.đ re.iu.c.qđ ad cõſultationẽ. vel
vt l.ꝓmiſſor.de conſti.pec.in induciis datis ab hoĩe per ſe pa
tet.¶Sed nunquid duplicabitur tota dilatio: an verò tp̃s, qđ
reſtabat de termino tempore petitionis. pone, erat dilatio
annalis.& de ipſa fluxerant.10. menſes.petii in 11. an dupli
cabuntur duo menſes, qui ſuperſunt à tempore petitionis: an
integer annus.Fran.tenet hic, ꝙ ſolum duo menſes, q ſuper-
ſunt.Io.An.vr̃ tenere cũ Inn.ꝙ totus annus.ego dico, ꝙ opi.
Fran.eſt verior, & ꝓ ea caſus in ſimilibus.& ibi Bar.ff.de pœ
nis.l.aut damnum.§.quiſquis.¶Quid autem ſi pendente ter
mino duplicato, iterum petat: an iterũ duplicabitur. & vtrũ
ſecũda duplicatio incipiet poſt finem primæ: an verò ſtatim.
dic per Bar.in l.in ſenatuscon.ff.ad Turpil.& qđ not. in cle.j.
de magi.¶Tertiò quæro de aliquibus. cum qs promiſit ſol-
uere certo loco: qñ eſt verum, ꝙ poſſit in alio conueniri. rñ-
deo, tex.dicit, qñ in loco, vbi ꝓmiſit, nõ reperit. quo caſu po
terit vbiq; conueniri, vt l.j.ff.de eo qđ certo loco.Et licèt gl.
reſtringat illud, vbiq;, ad locum domicilii, & ad alia, vbi quis
ſortit forum, per l. vt gradatim.§.ſed ſi.ff. de mu. & hono. tñ
Bar.ibi poſt Nic.Ma.largè intelligit, ꝓut verbũ ſonat. & hoc
ꝑ naturã actionis arbitrariæ pp locum.Ad.§.ſed ſi.rñde, vt
18 ibi per eũ ſubtiliter.¶Circa hoc etiam quæro. dr hic in text.
ꝙ debitori non debet adimi vtilitas, vbi ꝓmiſit, ſi in alio con
uenitur. quæro ergo in quo poteſt verſari eius vtilitas.rñdeo;
qa forte illud, in quo tenet, & alio loco petit, minus valet in
loco ꝓmiſſionis, q̃ vbi petit.illud ergo eius intereſſe, ſiue con
ſiſtat in lucro, ſiue in dãno, debet conſiderari, vt eo.tit. l. non
vtiq;.§.ex offi.¶Sed dices, non vr̃ habenda illa conſideratio
de iſto intereſſe rei conuenti.qa ſibi imputet, ſi non ſoluit in
loco deſtinato.nam damnum, qđ quis ſuã culpa ſentit, &c.vt
in reg.iur.damnum.ad hoc rñdeo, ꝙ iura grauant in hoc reũ,
dum volunt ipſum poſſe conueniri in alio loco, q̃ vbi promi-
ſit.ergo voluerunt eum in alio releuari; qa habetur rõ ſui in-
tereſſe, vt d.§.nũc de offi.& l.2.in prin.e.ti.¶Sed hic quæro,
vtrùm non ſolum rei, ſed etiam actoris debeat haberi cõſide
ratio, ſi ſua interſit potius fuiſſe ſolutum in loco deſtinato, q̃
in loco vbi petitur. rñ.tex.dicit, ꝙ habet rõ vtriuſq;, ſcilicet
actoris, & rei, vt l.2.ff.de eo, qđ certo loco. Et ibi vide exem-
plum in gl. quomodo ĩ diuerſis poteſt vtriuſq; intereſſe: quia
actoris

actoris intereſt, propter pœnã, in quam incidit. rei intereſt,
pp valorem rei debitæ.Item p̃dicta vera, cum reus conuenit
alibi, q̃ in loco deſtinato.¶Si verò ſunt plura loca deſtinata
ſolutioni, & in altero conuenit: vtrùm conſiderabit vtriuſq;
intereſſe plus in alio ſolui, q̃ in loco petitionis.aduerte latius
& diſtingue.nã qñq; agitur in loco deſtinato ſolutioni: & tũc
actio non eſt arbitraria, pp locum: nec creſcit condẽnatio, ni
ſi aliquid vltra fuerit ſtipulatus: vel interſit rõne temporis, vt
l.qđ ſi Epheſi.ff.de eo, qđ certo loco.qñq; agit in loco tertio
non deſtinato ſolutioni: tũc poſt moram actio eſt arbitraria.
& habet cõſideratio ĩtereſſe vtriuſq;.ſ.actoris, & rei vt d.l.2.
¶Qñq; agitur in vno ex pluribus locis deſtinatis ſolutioni
alternatiuè. tunc dicunt qdam (vt prædictus.Nico.) ꝙ actio
non eſt arbitraria, cum petitio fiat in loco deſtinato, vt d.l.ꝙ
ſi Epheſi.in prin.Accur.in d.l.nõ vtiq;.tenet contrarium. nã
alias, ſcilicet ſi non eſſet iſto caſu actio arbitraria, non poſuiſ
ſet Iuriſcunſultus iſtum caſum in illa materia arbitraria, ꝓut
ponit in dicta.l.non vtiq;.& iſtam opi. Accur. vr̃ ſequi Bart.
cum reus ante moram conuentus in vno ex locis deſtinatis
ſolutiõi vult ibi ſoluere.¶Si aũt poſt morã, ita ꝙ amodo ami
ſit bñficium electionis loci: tunc nõ habetur rõ ſui intereſſe.
Nõ ob.qđ.ſ.dixi, ꝙ mora nõ facit ſibi perdere tale bñficiũ;
qa illud eſt verum, ꝙ conuenit in loco tertio non deſtinato
ſolutioni: qa conuenit ex promiſſione quadã contra ius cõe.
Ideo in alio releuat, vt dixi.ſ.¶Sed in caſu propoſito conue
nitur in altero ex locis deſtinatis, ſecundùm ius cõe.& ſecun
dùm formam conuentionis, ſm̃ Bar.¶Qñq; nulla adiecto lo
co eſt facta ꝓmiſſio: tunc ſi conueniat alibi, quã in loco con
tractus: vtrùm ſit actio arbitraria pp adiectionẽ loci. alii di-
cũt cõtrariũ, vt Gui.de Cun.qa tacitè vr̃ ineſſe locus.ſ.ꝓmiſ-
ſionis, vt l.ſi cũ dies.§.ſi arbiter.ff.de arbi.hæc opi. nõ placet
Bar.ĩ d.l.qđ ſi Epheſi.nã ſi hoc eẽt verũ, oĩs actio eſſet arbitra
ria, ſi ageret alibi, q̃ in loco ꝓmiſſionis.qđ eſt contra mentẽ
19 illius ti.de eo qđ certo loco, &c. ¶Vlterius quæro, †q̃ ſunt
iſtæ actiones arbitrariæ pp locũ. & quare dicant arbitrariẽ,
gl.in l.ſi hæres.de eo qđ certo loco.dicit, ꝙ ſunt tres ꝓpriæ.ſ.
qñ quis eſt ſtipulatus, vt l.3.in prin.eo.tit. & ex teſtamento,
& ex mutuo, vt d.l.ſi hẽres. eſt & quarta ad exemplum iſta-
rũ, ſcilicet actio de cõſtituta pec.vt l.ſi duo.§.j.de conſti.pec.
dñs Nic.Ma.dicit, ꝙ oĩs actio ſtricti iuris propter adiectio-
nem loci poſſet eſſe arbitraria.hoc ꝓbat ex verbis gñalibus
illius rubricæ de eo quod certo loco, &c.hæc reſtringit ſe ad
cãm.ad idem.C.eo.in rubrica.ꝓ hoc de condi.inde.l.qui cer
20 to.& eius opi.ſequit Bar.in d.l.ſi hæres.¶†Sed quid dices de
actionibus bonæ fidei: an ſint arbitrariæ pp locum? text.eſt,
ꝙ non in l.bonæ fidei.ff.de eo qđ certo loco.Rõ qa ex natu-
ra ipſarum iudicis officium multum põt.qđ ſecus eſt in actio
nibus ſtricti iuris, in quibus qñ ſubeſt æquitas propter aliqđ
accidens (vt pote pp locum) lex dat arbitrium iudici in hoc,
& ideò dicit arbitraria.qđ dic, vt no.in l.in actionibus. de in
litem iuran.& hoc, poſtq̃ reus eſt in mora ſoluendi.quo caſu
iudicis arbitrium hẽt locum in hac actione, ſecundùm Bart.
in d.l.non vtiq;.¶Quid aũt ſi creditor recepit debitum, ſiue
intereſſe.an poſſit poſtea illud petere.& quid in reo, ſi de ſuo
intereſſe tacuit: an poſtea peti poſſit.& an ĩ eo, ꝙ creſcit obli
gatio pp locum, teneat fideiuſſor ſimpliciter acceptus. dic,
vt l.centum Capuẽ.& l.fi.de eo qđ certo loco.quæ ſunt diffici
les in p̃dicta materia.¶Poſtremò circa iſtam materiã eſt ad
uertendum, ꝙ illa, quæ dicta ſunt, habent locum, cum credi-
tor voluntariè alio loco agit, quàm ubi promiſſio facta eſt.
& ibi cogit debitor ſoluere, ſecundùm ea, q̃ dicta ſunt ſupra.
21 ¶Sed pone econuerſo, †ꝙ debitor, q promiſit ſoluere certo
loco, vult ſoluere in alio ſponte: creditore cõtradicit, qd erit?
tex.dicit, ꝙ creditore inuito nõ põt alibi ſolui, q̃ in loco deſti
nato, vt l.q certo.ff.de eo, qđ certo loco.contra quam facit.l.
3.§.& gñaliter.e.tit.vbi eſt electio rei, in quo loco ſoluat an
te petitionẽ.dicit Bar.in d.l.is qui.ꝙ in illo.§.& gñaliter.fue-
runt deſignata plura loca alternatiuè: vñ reus poteſt eligere
vnũ ex his ante litis cont.non aũt alium locum tertium.& ita
loquit l.is q.¶Et intellige, ꝙ non põt ſolui in loco tertio, cre
ditore inuito: niſi reus offerat quantitatem, & intereſſe acto-
ris, pp locum, vt l.q Romæ.in prin.de ver.ob.vel niſi locus ſit
appoſitus gratia rei, & hoc cõſtet.l.in fideicõmiſ.§. cum Pol
lidius.de vſur.& l.ſi ita relictum.§.Pegaſus.de leg. 2. poterit
ergo debitor illo caſu vbiq; ſoluere in domicilio actoris, vt l.
item illa.de conſti.pecu.& dixi plenè in c.ſignificante.ĩ.de pi
22 gno.¶†Ex his ergo diſtingue, cum quæritur, in quo loco poſ
ſit reus ſoluere, creditore inuito: aut locus adiicit gratia credi
toris: aut debitoris: aut vtriuſq;.¶Primo caſu non poteſt in
alio loco ſolui, vt d.l.is, qui.niſi offeratur intereſſe propter
locum, vt d.l.qui Romæ.aut adiicitur gratia debitoris: & tũc
poteſt alio loco ſolui in dicto.§.Pollidius.& d.§. Pegaſus.aut
vtriuſq;.& tũc idem, qđ in primo membro. & illa vera eſt, ſi
vnus locus eſt deſtinatus ſolõni.& q̃ritur, an tertio ſolui poſ-
ſit.Si verò plura loca: & tunc aut alternatiua.& eſt electio de
bitoris ante petitionem, in quo ex his ſoluat, vt d.§. & gene-
raliter.aut copulatiuè, puta promittis ſoluere hic Paduæ, Ve
netiis, Ferrariæ, Bononiæ, &c.Illo caſu tex.videtur velle, ꝙ in-
ter plura loca alternatiuè poſita videtur ſumma pro rata eſ-
ſe diuiſa, vt l.nõ vtiq;.§.ſi quis ita.ff.de eo qđ certo loco. quẽ
intelligit Bar.cum certa loca limitata ſunt adiecta, puta pro
mitto ſoluere Paduæ, Florentiæ, Piſis, Senis, & vbiq; locorũ.
nam debet intelligi, in quolibet prædictorum locorum ſol-
uat totum: aliàs ſtipulatio eſſet inutilis, propter minutas præ
ſtationes.¶In quolibet loco ergo talis interpretatio non de
bet fieri in l.quoties.de reb.dub.& illa ſufficiãt, cum promit
titur aliquid certo loco, an poſſit alio loco peti, vel ſolui.¶Si
milis eſſet qõ in tempore, ſi promiſi ſoluere vſq; ad annum,
& non ſolui: an teneat ad intereſſe, & ad qđ intereſſe, dic vt l.
vinum.ff.ſi cer.peta.¶Item an poſſit creditore inuito ſolue-
re ante tp̃s.dic vt l.qui Romæ.in prin.de ver.obl.ꝑ Bar.Ex cu
ius ſcriptis pro maiori parte prædicta habui, & hic ſcripſi.qa
canoniſtæ de iſta materia nihil hñt quaſi. ¶Quartò quæro.
23 dictum eſt.ſ. de obligatione certo loco contracta, vel certo
tempore.¶†Sed quæro de obligatione generis, & obligatio
ne alternatiua, de quibus in tex.cuius ſit electio. breuiter de
obligatione generis vide in l.legato generaliter.de lega.j.
¶In obligatione alternatiua.dic vt l.non vtiq;. de eo qđ cer
to loco.& l.Lucius.de leg.2.per Bar.& Bal.& vide de ope.le.
per totum.¶Et vtrũ poſtq̃ quis ſemel elegit, poſſit variare.
dic vt l.ſerui electione.de leg.j.¶Et plenè per Bart. in l.cum
qui certarum.§.vltimo.de verb.ob.¶Quintò q̃ro.dicitur in
tex.ꝙ qñ obligatio habet diem, non poteſt peti añ. quæro er
go generaliter, qñ ſtipulatio, & omnis obligatio committat.
Bar.illam materiam alto, & pulchro ſtilo proſequitur in l.ſti
pulatus.de ver.obl.vbi facit ſex membra principalia. & ſic ꝑ
ſex qõnes principales, & multas acceſſorias dictam materiã
declarando proſequitur.& membra ſunt illa.¶ Primò enim
de ſtipulatione ſimplici, non pœnali pura.ſecunda de ſtipula
tione ſimplici in diem.Tertiò de ſtipulatione ſimplici cũ cõ
ditione.Quartò de ſtipulatione non ſimplici, ſed pœnali. q̃
incipit à præcedenti quæſtione.Quintò de ſtipulatione non
ſimplici, ſed pœnali.quæ incipit à præcedẽti nuda pactione.
Sextò de ſtipulatione non ſimplici, ſed pœnali, quæ incipit à
præcedenti pactione veſtita.Illa ſex membra tangit glo.in l.
& ſi poſt tres.ff.ſi quis cautio.Sed latius Bar.in d.l.ſtipulatus.
ibi videas.

De cauſa poſſeſ. & proprie.

COntinuationem huius rubricæ, & quædam pro in-
telligentia horum verborum [poſſeſſionis, & pro
prietatis] per modum repetitionis.c. paſtoralis.ĩ.
eo.ibi poſui.ergo continuationem videas.

S V M M Æ.

1 *Papa in deciſionibus quæſtionum allegat leges.*
2 *Cauſa poſſeſsionis, & proprietatis debent ſub vno, & eodem iudice ventilari.*
3 *Iudex non debet aliquid diffinire parte, inaudita.*
4 *Legitimatio ſpurij, agnatis non vocatis, non valet.*
5 *Papa an poſsit contra partem inauditam aliquid diffinire.*
6 *Cauſa momenti, ſiue momentanea quæ dicatur.*
7 *Momentum quid dicatur, quid hora, quid punctus.*
8 *Quæſtio momentaneæ poſſeſsionis an cadat tam in rebus corporalibus, quàm incorporalibus.*

1 SVſceptis. ¶Primò no.† ꝙ Papa in deciſionibus qōnū allegat leges,[a] & eas
ſequitur; ergo & prælati facere debent, vt c. in cauſis. ĩ.
de re iudi. de quo per Io. An. in c. fi. de ſol. & c. 1. de ope. nou.
nun. ¶Conſuetudines aũt, & ſtatuta laicorum, an ſequi dẽat.
2 dic, vt dixi. ſ. de foro cõpe. c. qđ clericis. ¶Scđò no. † ꝙ cauſ
ſa poſſeſsionis, & proprietatis dñt ſub vno, & eodẽ iudice vẽ
tilari. & qñ mouentur ambæ illæ duæ cauſæ ab eodem, non
eſt dubium, ꝙ pendente altera, non pōt coram alio alia in
tentari, vt l. nulli. C. de iudi. finita verò cauſa poſſeſsionis, vel
proprietatis commiſſa: an altera poſsit moueri corã alio iſto
caſu. ¶Quando illæ cauſæ intentantur diuiſim. ſ. vna ab vno.
alia ab alio, idem vr̃ dicendũ, ꝙ neceſſariò corã eodẽ debeãt
agitari, ſi lite pendente ſuper vna, altera mouetur. ſi verò vna
finita: vr̃, ꝙ reliqua dẽat corã alio iudice cõpetenti moueri, vt
3 ſ. de iudi. c. ſignificauerunt. ¶Tertiò no. † ꝙ parte inaudita,
non dẽt iudex aliquid diffinire. Et no. ꝙ dicit [contra inaudi
tã ptẽ. ¶Quid aũt ſi ꝓ ea, & eius fauore: an valeat? dic. vt no
tat. C. qũo, & qñ iudex. l. eaq; & l. furioſo. de re iudi. per Bar.
& collige, ꝙ abſens ſemp eſt vocãdus. & cõtra ipſũ nõ cita-
tũ nõ valet qđ agit, vt l. de vnoquoq;. de re iudi. & l. nã ita di-
4 uus. de adoptio. Et eſt ar. † ꝙ nõ valeat legitimatio ſpurij, nõ
vocatis agnatis. de quo in l. fi. de iure an. a ire. ¶Quartò not.
5 † ꝙ Papa nõ pōt cõtra partẽ inauditã aliquid diffinire. qđ in
telligit Io. An. de potẽtia ordinaria, & regulata, ſm̃ ius. de po
tẽtia aũt abſoluta, q̃ legibus nõ ligatur, ſecus ẽ, ſm̃ eũ. ego di
co, ꝙ ſaltẽ citationẽ Papa nõ poſsit omittere. quia eſt ſpẽs de
fenſionis, quæ procedit à iure nr̃ali immutabili ꝑ conſtõnes,
ad hoc cle. paſto. de re iud. ¶Opp. & vr̃. ꝙ illæ cãæ poſſeſsio-
nis, & ꝓprietatis poſsint cognoſci corã diuerſis iudicib. quia
nihil hñt cõe, vt l. nr̃aliter. §. nihil cõe. & l. permiſceri. de acq.
poſ. ¶So. vt in gl. ſed quare dicit. &c. tex. i. l. nulli. C. de iudi.
dicit, ꝙ hoc operatur cõtinẽtia cãæ, q̃ nõ dẽt diuidi, ſed apud
eundẽ iudicẽ ventilari. & non ſolũ inter cãm poſſeſsionis, &
ꝓprietatis dẽt eſſe illa cõiũctio diſcuſsionis. Sed ẽt cũ plures
res eadem actione gñali, vel vniuerſali peti pñt. quo caſu ſi
petij. 100 corã vno iudice ꝓ tutela talis malè adminiſtrata à
tutore, nõ potero petere ab eodẽ fundũ eadẽ actione tutelæ
corã alio iudice. de quo ibi ꝑ gl. facit. ff. de qbus re. apud eũ.
iu. ag. l. j. & ꝓtenſa eſt illa materia connexitatis cãrũ ad cõuẽ
tionẽ, & reconuentionẽ: quia licèt fiat ſuper diuerſis reb. tñ
apud eundẽ iudicẽ agi deberet. de quo in c. diſpendia. §. reus
quoq;. de reſcrip. li. 6. cũ verò eadẽ res corã vno iudice petit:
an lite pendente poſsit coram alio agi de eadẽ re. & valeat iu
diciũ, ſi non opponatur exceptio litis pen. dic ut nõ. Innoc.
ſ. de conſti. c. cum M. Ferrarien. ad finem. & per Bar. in l. 3. de
ſepul. vio. nõ pōt trahi corã alio. & qui trahit, amittit cãm, ar.
6 C. de aſſeſ. l. j. ad fi. Ita not. in d. l. nulli. ¶† Quęro quæ dica
tur cã momenti. dicit, ꝙ cã poſſeſsionis. quæ ideo ſic dicitur,
quia modico tempore duratura eſt penes poſſeſſorem, ſi con
ſtiterit de proprietate, ꝙ ad aliũm pertineat. ibi. ĩ. eo. c. cum
dilectus. ¶Aptitudine ergo dicit momentanea, ſicut l. aquil.
dicitur pœnalis: non tñ ſemper eſt pœnalis, quia apta eſt
ad pœnam. Inſti. ad l. aquil. §. his aũt. propriè aũt, ſm̃ Io. An.
7 † momentũ dr̃ vna pars diei de nongentis. hõc mõ videlicet
hora eſt. 24. ps diei. punctus eſt quarta pars horæ. momentũ
10. pars puncti. & ſic 40. pars horæ. & hoc mõ nõ ſumit mo-
mentũ hic. & hoc vult dicere gl. dũ dicit [nõ ꝙ duret ꝑ momẽ
tũ] &c. ſed ſumitur ꝓ modico tpe poſ. quo ſñĩa ſup proprie-
tate tranſiuit in rẽ iudi. qđ dic, vt. ĩ. de re iud. c. qđ ad cõſulta
8 tionẽ. & ſ. de offi. dele. c. quærenti. ¶Scđò quæro, † vtrùm illa
qõ momẽti. i. poſſeſsionis cadat tã in reb. corporalib. q̃ incor
poralibus. dicũt quidam, ꝙ incorporalia nõ dicũtur ꝓpriè
poſsideri, niſi ab his, qui ea hñt in veritate, vt ab epo iura epa
lia. à plebano iura plebanatus. à canonico iura canonię. ¶A-
lij ergo, qui detinẽt illa iura ſine titulo, nõ dicũtur eſſe in poſ
ſeſsiõe dictorũ iuriũ: ſed in poſſeſsione exercitij eorũdẽ. vbi
cunq; ergo tales nõ habent ius, ſed ſunt in quaſi poſſeſsione,
ꝙ dicantur habere quaſi poſſeſsionem dictorũ iuriũ. qđ eſt
habere poſſeſsionẽ exercendi dicta iura. ¶Nã ſm̃ eũ bñ pōt
quis habere poſſeſsionẽ dictorũ iuriũ, & alius hẽt ius, ſiue ꝓ
prietatẽ dicti iuris, vt patet in c. cũ eccleſia Sutrina. ĩ. eo. & c.
conſultationibus. de iure patro. ¶Et hinc eſt, ꝙ ꝓ tenenda ta
li quaſi poſſeſsione ſunt prodita interdicta: ſicut pro poſſeſ-
ſione rei corporalis, vt patet in dicto. c. cum eccleſia. & ff. vti
poſ. l. j. & multa exempla in c. paſtoralis. ĩ. eo. in gl. magna.

ADDITIONES.

a ¶Allegat leges, an Papa poſsit tollere leges ciuiles. Io. de Tur. cre. in c. cõſtitutiones 10. diſt. & an poſsit eis. vti. eundem in c. ſi in adiutorium. ea. di. an liceat Papæ ſeruare leges: vel an ſit illis ſolutus. eũdẽ ea. di. c. de cap.

S V M M Æ.

1 *Poſſeſſorium, & petitorium poſſunt ſimul intentari, & permiſtim diſcuti & examinari. Et poſſunt ſeparari. nu. 3.*
2 *Iudices debent parcere ſumptibus partium.*
4 *Actor ſi agit interdicto recuperandæ, vel adipiſcẽdæ poſſeſsionis: an reus audiatur de proprietate rei volens agere.*

AD vltimum. Si petitorio, & poſſeſ-
ſorio ſimul eſt actum,
pōt iudex prius poſſeſſorium terminare. cõis diui
1 ſio. ſecũda ibi [non aũt.] ¶Primò no. † ꝙ poſſeſſorium, & peti
torium poſſunt ſimul intentari. de quo in gl. ¶Scđò no. ꝙ pñt
permiſtim diſcuti, & examinari. quia iſta miſtura (vt ſic dixe
rim) tendit ad cõmodũ partium, vt in tex. qñq; verò miſtura
tẽdit ad confuſionẽ, & peruerſionẽ, vt patet. ſ. de iudi. c. exhi
2 bita. & de ord. cog. c. cũ dilectus. ¶Tertiò no. † ꝙ iudices de
bẽt parcere ſumptibus partiũ. dixi in repetitione. c. fi. de do-
3 lo. & cõtu. ¶Quartò no. † ꝙ licèt corã eo. iudice ſit agendum
poſſeſſorio, & petitorio. pñt tñ in pronũciatione ſeparari, ſi de
altero prius liquet. & ſic eſt ar. ꝙ ſi prius liquet de cã cõuen-
tionis, q̃ recõuentionis, vel ecõtra, prius dẽt expediri. de quo
dixi in c. cũ dilectus. de or. cog. ¶Quintò no. ꝙ Papa decidit
cauſas ſm̃ leges. dixi. ſ. proxi. in primo notabili. ¶Opponi
tur. dr̃, ꝙ iudex pōt ſimul cognoſcere de petitorio, & poſſeſſo
rio. & ſic innuit, ꝙ poſsint ſimul intentari de iure ciuili. ¶Sed
contra de l. ordinarij. C. de rei vẽdi. & l. incerti. C. de interdic.
in quibus dr̃, quòd prius poſſeſſorio eſt agendum. Sol. gl. hic
refert opi. gl. iuris ciuilis. ¶Quidã. n. vt Io. & Azo. per l. præ-
al. tenent, quòd non poſsint ſimul concurrere. alij vt Mar.
contra. vt hic in gl. quæ remittit ad c. paſtoralis. ĩ. e. vbi præ-
dictorum diuerſitas reducitur ad concordiam, diſtinguẽdo,
vt ibi. nã rõ contrarietatis, & ratio ordinis hẽt impedire con
curſũ. đ hoc dicã. ĩ. c. paſtoralis. ¶Ex hoc tñ c. no. ꝙ vbicũq;
cõcurrũt tm̃ in egreſſu, hoc eſt in deciſione, ordo eſt, vt prius
poſſeſsorium terminetur, ut d. l. ordinarij. & l. incerti. ibi [vt
ex ordine facto] &c. bene ergo dicit text. hic [cum hoc ſit
iure ciuili expreſsum.] &c. ¶Quæro in caſibus, in quibus
non admittitur ille concurſus: vtrùm ſi non opponatur ex-
ceptio, teneat iudicium? Ioan. And. dicit hic, quòd tenet
ſenten-

ſñĩa. licèt ille ordo non ſeruetur, vt no. Io. 2. q. j. in ſumma. &
in Spec. de peti. & poſ. §. j. ver. quid ſi primò. ¶Tu dic, ꝙ qñq;
iſta duo iudicia non concurrunt rõne ordinis. & hoc caſu, ſi
non opponat̃ exceptio, procedit iudicium, vt l. ſi mãcipium.
& qđ ibi no. ff. de euic. & cõi diui. l. 2. & ꝓbat̃. ſ. de ordi. cog.
c. cum dilectus. qñq; illa iudicia non concurrunt, qa abſolu-
toria lata in vno parit exceptio. rei iud. in alio. qđ qñ ſit, dixi
in d. c. paſtoralis. in tertia principali. op. Et iſto caſu debet ẽt
proponi exceptio. aliàs iudicia procedunt, vt l. fundi, & l. fun
dum. ff. de exceptio. ¶Qñq; iſtorum iudiciorum concurſus
impedit̃: qa electione tolluntur. & tunc ſi quidem iſta duo iu
dicia proponunt̃ ſimul: & debet exceptio proponi. aliàs pro
cederent dicta duo iudicia. ¶Sed actor vna exactione debet
eſſe contentus, vt l. j. §. qa aũt. ff. quorum lega. nam ſi admittit̃
concurſus pp contumaciam aduerſarii, vt ibi: multò magis
dẽt admitti pp eius patientiam, & taciturnitatẽ. l. fi. de anna.
excep. Et ita vr̃ ſentire Cy. in l. fi. in prin. C. cõia de leg. in pri-
ma op. ¶Si verò iſta duo iudicia ꝓponunt̃ ſucceſsiuè: nõ eſt
neceſſe, ꝙ ab aduerſario opponat̃ exceptio, quia ſtatim cum
fuit ꝓpoſitũ vnum, fuit alteri via præcluſa, vt l. fi. C. de cõdi.
4 ¶Quærit Inn. † ſi actor agit interdicto recuperandæ, vel adi-
piſcendæ poſſeſsionis: vtrũ reus audiat̃ de ꝓprietate dictæ
rei volens agere, dicit, ꝙ non. ĩ. tit. j. c. in literis. & c. ſe. Hoſti.
contra, in interdicto adipiſcendæ, qđ non eſt, nec inuenit̃ in
hoc priuilegiatum. ſubdit Inn. ꝙ reus conuentus interdicto
vnde vi, non audit̃, volens incontinẽti docere de iure ſuo. qđ
intelligit Hoſt. verum, niſi ius rei eſſet notorium ꝑ ſñĩam, vel
alio. ĩ. eo. c. cum dilectus. ¶Et ſi dicat̃. qũo pōt eſſe notoriũ,
ex quò dicit ſibi ius contra conſtitutionem l. ſi quis in tantã.
C. vñ vi. remittit ad no. ĩ. c. in literis. in fi. ita pertranſit Io. An.
quæ plenius examinanda eſſent. & incidunt in illam qõnem:
an exceptio dñii excludat agentem interdicto adipiſcendæ,
retinendæ, vel recuperandæ poſſeſsionis. de quo dicam in d.
c. paſtoralis. ¶Item qũo agens interdicto recuperandæ,[a] vel
a adipiſcendæ pōt reconueniri de proprietate, ad quam agit,
niſi contra poſſeſſorem, quam poſſeſsionem intentando alia
interdicta negant ſe habere. ibi dicã. & hic ponit de hoc vnũ
exemplum in re corporali. pone ſpoliator in cauſa matrimo
niali agit petitorio, & conteſtatus eſt litem. ſpoliatus vult age
re poſſeſſorio. certè pōt ſuper quo ꝓcedat̃ delato petitorio
prius intẽtato. ĩ. eo. c. ex conqueſtione. & idem in aliis. ĩ. c. pa
ſtoralis. ſecundùm Inn. Iſtud idem in aliis non vr̃ procedere,
ꝙ primò actũ eſt petitorio ab vno. nam ſi conuentus agat de
ſpoliatione, non videtur ſuperſedendum in petitorio. Non
ob. c. paſtoralis. qa loquitur, cum ab eodem fit iſte tranſitus,
& digreſsio. ¶Sed in q̃ſtione præcedenti loquit̃, cum vnum
ab alio: aliud ab alio. vel d. c, ꝙ bene dicit Inn. qñ ſuper eadẽ
re intentatur poſſeſſorium poſt litis conteſta. ab alio, q erat
primò conuentus petitorio, vt ibi no. Secus ſi ſuper diuerſis
rebus; qa procedit vtrumq; iudicium. ſ. de ordi. cogni. c. cum
dilectus.

ADDITIO.

a ¶Recuperandæ. datur hoc interdictum fugienti de poſſeſſione: quia vidit aduerſarium venientem cum armatis animo recuperandi poſſeſſionem. l. 3. §. ſi quis autem. de vi & vi ar. Alex. in l. j. §. interdictum. vti poſ. Io. de Imo. in c. ſuper literis. de reſcri.

S V M M Æ.

1 *Spoliatus poſſeſſorio, & petitorio ſi ſimul agat, & ſpoliationem probat, & non dominium, obtinet in poſſeſſorio, & ſuccumbit in petitorio.*
2 *Electio quando celebratur in concordia, eſt commendabilis.*
3 *Electores poſſunt petere confirmationem ſuæ electionis.*
4 *Prætendentes ſe habere ius in electione, poſſunt ſe opponere contra petentem confirmationem, & petere caſſationem electionis factæ, eis renitentibus.*
5 *Petitio rei contraria petitioni actoris ſuper eadem re admittitur.*
6 *Electio prælati poteſt ad plures pertinere diuerſo iure.*
7 *Conſuetudo poteſt detrahere iuri communi.*
8 *Publicatis teſtibus diſputatur de viribus, & efficacia probationum inter partes.*
9 *Reprobandi teſtes modi tres.*
10 *Quaſi poſſeſsio ſola, etiam cui ius commune reſiſtit, ſufficiat poſſeſſori, vt in dicta poſſeſsione non turbetur.*
11 *Electio celebrata, excluſis illis, qui erant in quaſi poſſeſsione eligendi, eſt irritanda.*
12 *Spoliatus debet reſtitui, non obſtante, quòd in eodem iudicio ſit probatum proprietatem rei pertinere ad ſpoliatorem.*
13 *Electio prælati in eccleſia cathedrali pertinet de iure communi ad canonicos ipſius eccleſiæ.*
14 *Fundatam habens intentionem ſuã de iure, obtinet, alio non probato.*
15 *Ius eligendi de conſuetudine poteſt ad alios pertinere, q̃ ad clericos eccleſiæ. nu. 35.*
16 *Præſcriptio non aduocat ius antiquum, ſed creat ius de nouo.*
17 *In præſcriptione iuris incorporalis quid requiratur.*
18 *Tractus futuri temporis in confeſſoria, & negatoria ad incorporalia competentibus non ſpectat ad iudicem.*
19 *Epiſcopus viſitãs domum alicuius clerici, ſi ibi recipitur, & exercet ea, quæ pertinent ad viſitationem, patientibus his, qui prohibere poſſunt, & deberent, præſumitur poſſeſsionem acquiſiuiſſe.*
20 *Peregrini ſi longo tempore iuerunt ad ſanctum Iacobum, & poſtea nolunt ire: an illi de ſancto Iacobo poſſint eos cogere, tanq̃ fuerit eis quæſita poſſeſsio.*
21 *Teſtes ſi variant ſuper his, quæ cauſam, de qua agitur, contingunt: an valeat eorum depoſitio.*
22 *Spoliari quis dicatur.*
23 *Petitorium poteſt intentari per modum reconuentionis.*
24 *Exceptio ſpoliationis non habet locum contra petentẽ confirmationẽ.*
25 *Conuentus rei vendica. ad rem corporalem poteſt ius dominij deducere in iudicium, etiam principaliter.*
26 *Tempus legitimæ præſcriptionis ſufficit in præſcriptione eorum, quæ exigunt factum hominis.*
27 *Titulus non requiritur in incorporalibus præſcribendis.*
28 *Titulus quare magis requiritur in præſcriptione rerum corporalium, quàm ſeruitutum.*
29 *Bona fides præſumitur, niſi probetur mala. & nu. 30. & 31.*
32 *Poſseſsio, cui reſiſtit ius commune: an releuet poſſeſſorem ab onere probandi.*
33 *Sententia lata ſuper fructibus fundi non obſtet ſuper vendicatione fundi ipſius.*
34 *Deducta in ſententia per modum cauſæ non pariunt effectum rei iudicatæ, ſi non fuerint deducta principaliter in libello.*
35 *Facultas fructuum percipiendorum eſt penes poſſeſſorem, non penes dominum, donec agat. & ius ſuum per ſententiam declaretur.*

1 CVm eccleſia. † Si ſpoliatus poſſeſſo-
rio, & petitorio ſimul
agat: ſi ſpoliationem probat, & non dominium, ob
tinet in poſſeſſorio: ſed ſuccũbit in petitorio: & ſunt duæ par
tes principales. In prima facti, & proceſſus narratio. In ſecun
da diffinitio. ibi [nos igitur.] Prima ſubdiuidit̃ in quinq; par
tes. Prima ponit petitionem actoris. Secunda conuentionem
reorum, ibi [verùm.] Tertia modum proceſſus ibi [partib.]
Quarta allegationem actoris, ibi [pars canonicorum] Secun
da principalis ſubdiuiditur in duas partes. prima diffinit poſ
ſeſſorium. ſecunda petitorium, ibi [verum qm̃.] ¶Primò no.
2 † ꝙ qñq; electio celebratur in cõcordia, & hoc eſt commẽda
bile. ſ. de elec. c. innotuit. Raro tñ hoc accidit, propter natu
ralem hoĩm ad diſſentiendum facilitatẽ, vt l. itẽ ſi vnũ. §. prin
3 cipaliter. ff. đ arbi. & 8. q. j. c. necnõ iure. ¶Secũdò no. † ꝙ ele
ctores pñt petere confirmationem ſuæ electionis. ſimiliter &
electus q, ad hoc cogit̃, cauſſat̃. qđ dic, vt leg. & no. ĩ c. quã ſit
ĩ. de elect. ꝙ ſicut petebat̃ hic cõfirmatio à Papa; fortè iõ qa
illa eccleſia eſt ſibi ĩmediatè ſubiecta. quo caſu ſeruãda ſunt

tēpora.de quibus in c.cupientes.de elec̄t. lib.6.&c.¶Tertiò
4 no.ī uer. uerū.†ꝙ illi,q̄ prætēdūt habere ius in electiōe, pn̄t
ſe opponere cōtra petentē cōfirmationē, & petere caſſatio-
nē electionis celebratæ,eis renitentibus,& excluſis, & pete-
re adiudicari ſibi ius intereſſendi,vt iſti clerici petierunt.ſ. ꝙ
de cetero canonici nō eligerent ſine ipſis, vt patet ex forma
ſn̄iæ,ſm̄ Io.An.ſuper ver.faciendū.procedit ergo iſta petitio
clericorum.petimus electionem canonicorum caſſari,& eos
condēnari:vt de cetero nō eligant ſine nobis.& ſic petere rē.
ſ.ius eligendi,& fructus,qui ſūt eligere, vt c. conſultationib.
ỹ.de iure patr.de quo dic,vt l.fundi.& l.fundū. de exceptio.
5 ¶Quartò no.†ꝙ admittitur petitio rei cōtraria petitioni a-
ctoris ſuper ea dem re.nam canonici electionē ſuā petebant
confirmari,& clerici,infirmari. ¶Quid aūt per illam petitio
nem cōſequantur clerici,cum iudex,ſi reperit infirmandum,
debet hoc facere ſine tali petitione.dic vt ſubtiliter no.Inno.
s̃.de offi.dele.c.cum cōtingat.facit.ỹ.de proba.c. in p̄ſentia.
6 ¶Quintò no. † ꝙ diuerſo iure pōt ad plures ptinere electio
prælati.nam hæc canonici iure ſuo,clerici ex cōſuetudine,&
præſcriptione nitebantur. quo caſu vtrū habeatur conſidera
tio ad numerū eligentiū, vel ad collegia eorundē.dic, vt ſub-
7 tiliter no.s̃.de elec.c.ſcriptū.Et collige, †ꝙ conſuetudo pōt
detrahere iuri cōi.nā de iure cōi ptinet electio prælati ad ca
nonicos eccleſiæ.ſed de cōſuetudine pōt iſtud ius eccleſiæ ali
ter modificari,vt hic.facit.s̃.de cōſue.c.cū dilectus.& c.cū cō
tingat.de foro cōp.& c.1.C.de emā.li.¶Sextò no.ꝙ hic age
bat de electione,in qua cauſa eſt ſummariè p̄cedēdū, vt cle.
diſpendioſam. de iudi.deducebat aūt ius,& proprietas dicti
iuris eligendi ab vtraq; parte.quo caſu,cū.ſ.de p̄prietate di-
cti iuris contenditur,eſt ordinariè procedendū, vt ibi no. &
de eo,qui mit.in poſ.cā rei ſeruan.c.j.li.6.¶Cum ergo ſimul
in eodem iudicio deducātur,qualiter p̄cedet.innuitur hic,ꝙ
ordinariè in ver.partibus.& no.hunc paſſum.¶Septimò no.
8 †ꝙ publicatis teſtibus,diſputatur de viribus, & efficacia pro
bationū inter ptes.& qui melius probauerit,obtinebit, vt.s̃.
de prob. c.licèt cām. hic ergo vtraq; pars dicebat ſe melius
probauiſſe.¶Octauò no.in verſi.parte.optimum tex. quali-
ter poſſeſsio,quę habet cauſam diſcōtinuam, probetur cō-
petere in pn̄ti.dr̄.n.quis mō poſsidere,eoipſo ꝙ in alijs trib.
p̄ximis præteritis electionib. interfuit, & vocē habuit cū a-
lijs eligendi.& hoc ſubtiliter ponderauit Bar.in glo.bn̄ dicit.
&c.& in gl.cautè.vt poſt eas dicam infra &c. ¶Nonò no. in
9 ver.†nos igitur.tres modos reprobandi teſtes. primò qn̄ ad
uerſus fidē ſuæ atteſtationis vacillāt.hoc aūt qūo deprehen-
dat̄,proſequitur Inn.de prob.c.qn̄ cōtra falſam.Scd̄ò qn̄ te
ſtes ſunt varij,d̄ his ī d.c.licèt cām.& l.eos.ff.d̄ fal.Tertiò qn̄
aſtruunt probare negatiuā ſatis implicitè,puta dicēdo,ꝙ tm̄
ad canonicos,vel ſolū ad canonicos ſpectat ius eligendi.Iſta
.n.verba includūt negatiuā iſtā.ſ. ꝙ ad nullos alios hoc ſpe-
ctat.ad alios nō pōt cadere in ſenſum eorū,q̄a ī alieno facto
depēdet(puta priuilegio,pacto, p̄ſcriptione,& aliter ptinere
p̄t ad alios)non ergo eis credendū:ſicut ſi deponerent ſup ex
preſſa negatiua,ſm̄ Io.An.ſuper gl. fortè facit qd̄ no. in l.diē
p̄ferre.§.ſi plures.ff.de arbi.¶Et ex hoc collige, ꝙ non re-
fert, formet̄ argumētaliter p verba affirmatiua,vel negatiua.
qd̄ dic,vt tāgit Bar.in l.fi.ff.de excep.doli.& Io.An. s̃.de ele.
c.bonæ.facit qd̄ no.in l.nec codicillos.C.de codicillis.& per
10 Cy.in l.actor.C.de prob.¶Decimò no.in ver.p teſtes.†ꝙ ſo
la quaſi poſſeſsio(ēt cui ius cōe reſiſtit)ſufficit poſſeſſori, vt ī
dicta poſſeſsione ab alio non turbetur:nec ēt appellat̄, ēt ab
illo,q̄ hēt intentionem ſuā fundatā de iure.cōmuni.& hoc de
iure cōi,ꝙ talis poſſeſsio ſibi prodeſt,vt non turbet̄:vtrū aūt
ſibi proſit in hoc,vt p̄bare titulū nō cogatur.fortè ſic, cōtra
tertiū,nō cōtra illū,q̄ ad rē vēdicādā illā, hēt ſuā intentionē
fundatā de iure cōi,vt p̄bat hic litera.loquor ī petitorio,non
in poſſeſſorio recupandæ,vt ēt hic p̄bat̄.facit.100.diſt.c.con
tra morē.& c.ad decimas.de reſt.ſpo.lib.6.¶Vndecimò no.
11 †ꝙ electio celebrata,excluſis illis, q̄ erāt in quaſi poſſeſsiōe
eligēdi,eſt irritāda.& ſic nō eſt irrita ipſo iure.& p cōſequēs
taliter excluſi poſſent eā ratificare. qd̄ dic,vt.s̃.de ele.c.qd̄ ſi
cut.& eſt bn̄ no.ꝙ iſta caſſatio hēat locū,ēt ſi appareat ex eo
dem proceſſu proprietatem iuris eligendi ad aduerſariū pti
nere:ſicut hic conſtabat,ꝙ ad canonicos.dicā.ỹ.¶Duodeci-
12 mò no.ī ver.clericos.†ꝙ ſpoliatus dēt reſtitui,nō obſtāte, ꝙ
in eo.iudicio ſit p̄batū proprietatem rei ptinere ad ſpoliato
rē.facit ad id,qd̄ dixi.s̃.c.ad vltimū.& ỹ.de reſtitu.ſpol. c.j.
¶Tredecimò no.in d.ver.ꝙ in reb.incorporalib.(ſicut eſt eli
gere,iuriſdictionē exercere,& ſi.)faciliter cadit ſpoliatio, &
reſtitutio.qūo aūt poſſeſsio in talibus apprehendatur,& qūo
pdat̄,& retineat̄.dic p Inn.ỹ.de reſt.ſpo.c.in literis.& de poſ
ſeſſorijs pditis ſup iſtis incorporalib.dic vt.s̃.de ele.c.quere-
lā.& p Cy.in l.ſi certis annis.C.de pac.& vide circa hoc vnū
verbū Bar.in l.ſeqtur.§.ſi viā.ff. de vſuca. ¶ Quartodecimò
13 no.in ver.& ſi ſm̄.†ꝙ electio prelati in eccleſia cathedrali pti
net de iure cōi ad canonicos ipſius eccleſiæ.Idem in alijs col
legiatis,vt ad clericos ipſius eccleſiæ ſpectet electio.s̃. de ele
14 ctio.c.j.16.q.vlti.c.fi.¶Et collige.†ꝙ qui hēt fundatā inten-
tionē ſuā de iure,obtinet alio non p̄bato.facit.ỹ.de præſcri.
15 c.cū olim.¶Quintodecimò no.in verſi.vbi aliud.†ꝙ de con
ſuetudine pōt ius eligendi ad alios ptinere, q̄ ad clericos ec-
cleſiæ.& ſi in totū pōt,ſimiliter & pro parte,vt alij.ſ.coeligāt
cū eiſdē canonicis,vt hic patet,arg.l.quæ de tota.ff.de rei vē
16 dic.Et collige.†ꝙ præſcriptio nō aduocat ius antiquum,ſed
creat ius de nouo.¶Sed poſſes dicere,cōtra canonicos,q̄ ſē-
per coelegerunt,nō vr̄ procedere præſcriptio: quia per retē
tionē minimæ partis iuris,retinetur poſſeſsio vt in toto, vt l.
ſi quis prius.ff.de aqua plu.& no.Inn.in c.dilectus. de capel.
mona.Si ergo retineret,nō pręſcribitur cōtra eos.¶So.con-
traria habent locum,qn̄ aliū non recipit:ſecus ſi recipiat; q̄a
tūc ius ſuum extenuat,& modificat,vt hic patet.¶Decimo-
17 ſextò no.†ꝙ in præſcriptione iuris incorporalis nō ſolū req-
ritur vſus,ſed ēt tp̄s legitimū ad præſcriptionē. Si ergo infra.
40.annū vacaſſet eccleſia,centies elegiſſe,non ſufficeret. ēcō
uerſo verò ſi vacaſſet ſemel in 40.annis.& illa uice cum alijs
elegiſſet,ſufficeret,ut in gl.ex hoc ur̄.& ỹ.dicam.¶Decimo-
ſeptimò no.ꝙ actore non probante,reus dēt abſolui. de qua
regula dic,vt legi. & no.in c.ut noſtrum.ỹ.ut eccl.benefi.& l.
qui accuſare.¶Decimooctauò no.ꝙ imponitur clericis ſilē-
tium ſuper electionibus de cetero faciendis.& ſic iudex pro
18 uidet in futurū.†& ſic in iſtis actionibus cōfeſſoria, & nega-
toria ad incorporalia cōpetētibus, tractus futuri tpris ſpe-
ctat ad iudicem,ut l.harum.& l.egi.ff.ſi ſer.uendi.& patet ex
illo fine,ꝙ clerici agebant ſuper electionibus decetero faciē
dis.quod qūo poſsint ſuper iure nondū in eſſe producto.dic,
ut no.in l.1.C.de fideiuſſo.& c.auditis.de proc.p Inn. ¶De
cimononò no.q̄a in caſu huius. c. ſn̄ia ſuper poſſeſſorio fuit
lata p̄ clericis,cū liqueat de proprietate ipſius quaſi poſſeſ-
ſionis ad alium pertinere,eſt apud eos momentanea,& inuti
lis;quia ſtatim abdicatur, & traditur ei, pro quo liquet de
proprietate,ut hic.& clarius.ỹ.eo.c.cum dilectus.quod exē-
plificat per iſtud.c.¶Venio ad oppo.gl.& Doc.& primò op
ponitur.dicitur hic,quòd clerici interfuiſſent in quaſi poſſeſ
ſione iuris eligendi, eoipſo quòd interfuerunt in tribus ele-
ctionibus,& uocem habuerunt &c.¶Sed uidetur, quòd iſta
non ſit concludens probatio:quia canonici potuerunt cleri-
cos inuitare:nec eſt ueroſimile, ꝙ eos ſic admittendo,uidean
tur eos admittere tanq̄ ius habentes,& donare eis uelle, ſed
potius iure amicitiæ.& propter conſilium in talibus requirē
dum,ut in iuribus alle.in glo.cautè. quæ non ſoluit perfectè.
ſed perfectius Innoc. dicit enim, quòd quidam ſunt actus,
qui non conſueuerunt fieri per alios,quàm per ius habentes,
ut ius eligendi. ad electionem enim regulariter non ſolent
admitti, niſi illi, ad quos pertinet de conſuetudine, uel de
iure, & tunc per exercitiū talis actus quærit̄ quaſi poſſeſsio,
argu.

argu.l.1.§.quæſitum.ff.de aqua quo.& æſti.vbi dicit, ꝙ ſuffi
cit,ſi vna die duxi aquam per fundū tuū.quia nō præſumit̄,ꝙ
permitteres me ſic deducere,niſi crederes me hr̄e ius ducen
di.¶Quidā ſunt actus,qui non conſueuerunt fieri iure debi-
ti:ſed per modū cuiuſdā amicitiæ,& familiaritatis,vt come-
dere,& hoſpitari in domo amici. & tunc ſi centies vnus ep̄s
hic accedens deſcenderet in domo amici,& hoſpitaretur:nō
per hoc acquireret aliquam poſſeſsionē,vt l.qui iure familia
ritatis.ff.de acquir.poſ.& hoc verum,niſi probaretur, ꝙ ex
debiti cā hoc petebat.& ſic fuit admiſſus.& hoc contingit in
prælatis,qui ſolēt exigere illa hoſpitia, & comeſtiones ex de
19 bito officij à ſubditis ſuis:†vnde ſi ep̄s viſitans in domo alicu
ius clerici reciperet̄.& ea,quæ ad viſitationem pertinēt,exer
ceret,patientibus his,qui prohibere pn̄t,& deberent:vn̄ præ
ſumitur poſſeſsionē acquiſiuiſſe.arg.de præſcrip.c. cū ex offi
cij,& de cenſi.c.ſopitę.hæc ratio vera,niſi cum proteſtatione
reciperet̄,& de gratia.nam in hoc caſu, & etiam in viſitatiōe
(niſi ipſe contrariū proteſtet̄)talis poſſeſsio prodeſſet ſibi. ff.
de iti.ac.q; priu.l.1.§.ſi tibi fundū.& patet in eo,quod legit̄,
& no.s̃.de poſt.c.bonæ.2.vbi de hoc ēt no. Inn.¶Quidā ve-
rò ſunt actus indifferētes,qui poſſunt fieri ex gratia.& ex de
bito:vt ire per fundum tuū.nā vbi me non p̄hibeas, poſſum
tranſire,vt ſcriptū eſt c.lege.6.q.3. vtrū ergo ſi pluries iuero
poſſum dicere me quæſiſſe poſſeſsionē, ita ꝙ non poſsis me
poſtea p̄hibere? dicit ꝙ non,ſi iui.30.diebus,te ſciente,& cre
dente,ꝙ hoc faciam iure meo,vt l.1.§.j.& §.Iulianus.ff.de iti
ne.ac.q; priua.ex qualitate ergo actuū diſcretus iudex præſu
mit agentem poſſeſſ. habere, vel non habere per exercitium
actuū prædictorū.ſm̄ Inn.qui ī effectu ita ſentit,p alia tn̄ ver
ba.Ex prædictis apparet,vtrū exercendo actum ſemel ſolum
modo,quærat quis quaſi poſſeſsionē illius iuris.Nā ex diuer
ſitate actuū,qui gerunt̄, qn̄q; per vnicū actū quærit̄: qn̄que
aūt requirunt̄ plures,& de hoc ēt no.Cy.C.de ſerui.l.1. in 6.
20 q.vbi poſt Pe.quærit.pone,†ꝙ peregrini longo tempore iue
runt ad ſanctum Iacobum,poſtea nolunt ire.an illi de ſancto
Iacobo poſſunt eos cogere(tanq̄ fuerit ex longiſsimo vſu eū
di quæſita eis quaſi poſſeſsio?)dicit,ꝙ non;quia iſte acceſſus
non fit per modū iuris debiti,ſed per modū facultatis. ſecus
eſſet,ſi cum ire recuſarent,fuiſſent ad hoc coacti. ex hac.n.
coactione illi de ſancto Iacobo quæſiuiſſent quaſi poſſeſsio-
nem in eos.Idē determinat in eo,qui longo tempore iuit ad
molendinū meū:per hoc.n.nulla eſt quaſi poſſeſsio acquiſita
hincinde,vt.ſ.ille me inuito poſsit ire:vel eum poſſum coge-
re ad eundum, niſi poſt contradictionem altera partium
aſſenſiſſet,vt dixi.¶Ex his habes duo exēpla:vbi multi actus
non ſufficiunt ad quærendum quaſi poſſeſsionē.& ecōuerſo
qn̄que per vnicum actū quęritur.Rō ex prædictis patet,& p
eum.ỹ.dicā 6.q.Bar.ēt de hoc no.in l.j.in prin.ff.de iti.act.q;
priu.& ibi ponit exemplum. ſi commune ciuitatis pateretur
te eē in cōſilio.ex hoc.n.nō eſſes in quaſi poſſeſsione.niſi ī fre
quentia actuū ad minus.30.dierū.ſed ſi pateretur eē de prio
ribus:vel te ſemel proponere in Conſilio,tanq̄ conſiliariū:ex
vnico actu induceretur quaſi poſſeſsio,per l.1.§.qd̄ aūt.ff.de
aqua quoti.& æſti.Et idē in ceteris iuribus,vt ex qualitate a-
ctuū requirat̄ vnicus actus,vel plures ſm̄ eū. ad quid aūt pro
ſit iſta quaſi poſſeſsio,vtrū releuet poſſeſſorem à p̄batione ti
tuli.& præſumat̄ bona fides quæſita.dicā.ỹ.in vltima.q. Et vi
de qd̄ dicā.ỹ.de app.c.ſignificante.vbi dixi alias. ¶Secundò
opp.innuit hic,ꝙ non eſt credendum teſtibus,ſi variant inter
ſe.ſed contra de teſti.c.cū tu fili.& l.actor.ff.de re iudi. ¶So.
intellige iſtū tex.qn̄ variant in ſubſtātia.cōtraria locū habēt,
qn̄ variant in verbis,tn̄ ſubſtantia non mutata;imò idem eſt
vtile:nam ſi p̄ferret vnū,meditatūq; ſermonē,daret̄ minor fi
des,vt l.3.ff.de teſtibus.& adde quod no.Inn.ỹ.de hære.c.fra
21 ternitatis.& Bar.in l.eos.ff. de fal. † quid iuris,ſi variant ſu-
per his,quæ cauſam,de qua agitur,contingunt.& dicit,quòd
nocet.per hoc ſit expedita gl.hic ſolum ſufficit.&c. ¶Tertiò
opp.ille tex.innuit,ꝙ ad acquiſitionem iſtius quaſi poſſeſsio
nis iuris eligendi requiritur trina electio.¶Sed cōtra de.c.cū
M.Ferra.vbi ſufficit,ꝙ ſemel tm̄.c.pro illorū.de præben.& l.
1.§.2.de aqua quot.& æſtiua.¶So.vt in gloſ. ex hoc videtur.
quæ dicit,ꝙ vnica electio celebrata in.40.annis ſufficit, vt il
le,qui elegit,dicatur eſſe in quaſi poſſeſsione illius iuris. Ioa.
An.ſuper ea dicit,ꝙ in tanto tēpore intelligitur pręſcripſiſſe,
vt no.in glo.penul.nam ſi de poſſeſsione tm̄ quærenda agit̄,
non eſt neceſſe,ꝙ tanto tēpore vixit electus.ſufficit.n.tūc vni
cus,& vltimus actus.ỹ.de iure patro.c.ex literis.& c.conſulta
tionibus.& qd̄ no.Io.An.s̃.de reſti.in integ.2.c.in gl.per mo
nachos.verſicu. tu verò ſm̄. & ꝙ unico actu quæratur, dixit,
quòd eſt expreſſum.infra de præben.c. cum de beneficio.li.
6.In electione igitur tene,vt dictū eſt.In alijs verò actibus,q̄
requiruntur in acquiſitione quaſi poſſeſsionis. tene quod di-
ctum eſt in prima op. ¶Quartò opp.hic Papa reſtituit iſtos
clericos ad ius eligendi.ſed videtur,ꝙ malè.quia ille demum
reſtituit,qui rebus ſuis,vel eccleſia ſpoliatur.3.q.1.c.reinte-
22 grandæ.¶†Item ſpoliari dicitur,qui deiectus de poſſeſsione
a expellitur,a vt c.olim.s̃.tit.1.¶Sed in iure eligendi,veluti re
incorporali,non eſt dare poſſeſsionem,vt.ff.de vſuc.l.ſequit̄.
§.ſententiæ.¶Et no.s̃.de foro cōpe. c. conqueſtus.ſi non eſt
ibi poſſeſsio. ergo non cadit ſpoliatio,vt d.§. ſi viam. & per
conſequens nec reſtitutio. cuius contrarium dicitur hic.Sol.
timore huius contrarij(vt credit Io. An.)glo.quæ incipit. hoc
ideo &c.dicit incorporalia quaſi poſsidentur, pro qua quidē
tuenda,recuperanda, & adipiſcenda prodita ſunt interdicta
poſſeſſoria,vt hic,& c.querelā.s̃.de elec.c.licèt Cy.aliter ſen
ſerit in l. ſi certis annis. C.de pac.& vide quod no.Bar. in d.
§.ſi viam.& l.penul.vel fi.ff.quorū bono.per eūdem.& l.1.vti
poſs. ¶Quintò opp. & debuit eſſe prima op.in ordine.& vr̄,
ꝙ iſti canonici non debuerunt audiri ſuper cōfirmatione, ni
ſi prius reſtitutis ad poſſeſsionem clericis ſpoliatis. & s̃.titu.
2.& c.2.& c.fina.¶Sol.vt dicit glo.ſed qualiter.&c.ꝙ clerici
hic intentarunt petitorium,& poſſeſſorium.ideò licuit cano-
nicis ſuper vtroq; ſe defendere:vel dicit Ioan.And.ſuper ea.
quòd contraria locum habent, cum prius intentatur poſſeſ-
ſorium:hic verò intentabatur per modum reconuentionis.&
ſic erant mutuæ petitiones,vt d.c.cum dilectus.& c.fi.ſecun-
dùm Hoſti.vt hic clerici noluerūt excipere,ar.ỹ.ti.1.c.1. Vel
23 dic,†ꝙ licèt petitorium nō poſsit intētari in modū reconuē-
tionis contra petentem reſtitutionem:tn̄ poteſt per modū re
24 conuentionis.de quo in d.c.fi.Inn.plus placet† ꝙ contra pe-
tentem confirmationem nō hēt locū exceptio ſpoliationis.
& canonici non impediuntur ipſam petere:licèt prius cōuēti
fuerūt interdicto.rō eſt,ꝙ petitio confirmationis nō dirigit̄
contra aliquē,ſed officium iudicis implorat̄,vt dictū eſt in di
cto c.cū dilectus,& vide quod no.ỹ.de accuſa.c. ſuper his.in
glo.ad excipiendum. licèt igitur plures admitti pn̄t ad cōtra
dictionem pp eorū,vel publicū intereſſe,vt no.in cle.conſti-
tutionē,vt circa.de elec.¶Iſtis tn̄ contra principalem agen-
tē non competit exceptio ſpoliationis.& à ſimili arguendo
nec alia dilatoria,per quā excludat agentē ex perſona ipſius
ſe opponentis.qd̄ facit ad no.p Inn.in c.cū ſuper controuer-
ſia.s̃.de re iudi.¶Sextò op.dicitur in verſi.verū.ꝙ [quidqd
iuris vtraq; pars habebit]&c.Sed contra hoc op.& vr̄,ꝙ ca-
nonici,qui erant in quaſi poſſeſsione iuris eligendi,nullū ius
deducere potuerūt:quia poſſeſſori nō eſt prodita actio,vt In
ſti.de ac.§.iſtæ quoq;,& ff. vti poſ.l.1.¶So.gl.q̄ incipit ſic p̄
pter.&c.format,& ſoluit contrarium,dicens, ꝙ contraria lo
quunt̄ in reb. corporalibus:ſed in rebus incorporalib. bn̄ eſt
p̄dita actio poſſeſſori,vt confeſſoria,& negatoria.de qua ma
teria dic plenius,vt.s̃.de iud.c.examinata.& in his actionib.
qualiter ſint libelli concipiendi.& ēt in caſu huius Decre. vi
25 de Spe.e.ti.§.fi.vel ſolue aliter videlicet,†ꝙ cōuētus rei vē.ad
rē corporalē pōt ius dn̄ij deducere in iudiciū, ēt principali-
ter petēdo ſe dn̄m declarari,poſtq̄ ab alio eſt cōuētus,vt no.

Inn.ĩ.tit.j.§.ex conqueſtione.& l.circa.ff.de proba. facit qđ
no.Inn.in c.2.de cõfir.vti. vel inuti.¶ Septimò op.ad ver.nec
ex eo.vbi tex.innuit,ꝙ ſi iſti clerici perueniſſent ad præſcri-
ptionem legitimam,obtinuiſſent.ſed vr̃,ꝙ præſcriptio legiti
ma non prodeſſet eis : qa ius eligendi non habet cãm conti-
nuam,ſed valde diſcontinuam:qa qñq; non imminet electio
in 20.annis.qñq; in 10.qñq; in 40.ſecundùm ꝙ prælatus vi-
uit.¶In talibus autem iuribus habentibus cauſam diſconti-
nuam præſcribendis requiritur tempus duplicatũ,vt l.ſi ſic.
ff.quemad.ſer.amit.Et qñq; requiritur tempus,cuius contra
rii non extat memoria,vt l.ſeruitute.& ibi plenè.ff. de ſerui.
tit.gñali.hic aũt innuit,ꝙ ſufficeret vltima,quæ eſt.40. anno
rum.ergo malè.So.vt in gl.& ibi patet,&c.Io.An.remittit ad
no.in c.de quarta.de præſcrip.& 13.q.2. in ſumma. & s̃. de
26 elec.c.Cumana.ſuper ver.præſcripta.¶†Ego dico,ꝙ in præ
ſcri.eligendi, decimarum,iuriſdictionum,vſufru.& ſi. in qb.
exigit̃ factum hoĩs,ſufficit tempus legitimæ præſcriptionis.i.
40.annorum in eccleſiis.& 10.vel 20.in priuatis.Non ob. iu
ra prælle.qa habent locum in præſcriptione ſeruitutũ rea-
lium,non in præſcriptione perſonalium,vt ſunt prædicta.Rõ
differentiæ eſt;quia in realibus,q̃ debentur à re rei, nõ adeſt
animus;qa res non hẽt animum:ideò niſi vſus ſit continuus,
non procedit præſcriptio,vt s̃.¶Sed qñ debetur à re perſo-
næ,vt obedientia,& ſim.hic eſt ſemp animus,cuius reſpectu
poſſeſſio dr̃ continua,quæ aĩo retinet̃.ſimiliter quaſi poſſeſ-
ſio.& hoc no.Bar.in l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſuca. & ff. vti
poſ.l.j.in prin.vbi etiam de hoc per eum.& gl.13.q.2.in ſum
ma.vbi videas bona verba,&c. ¶Octauò ad idem oppo.&
vr̃,ꝙ etiam ſi clerici perueniſſent ad legitimam præſcriptio-
nẽ,non eis ꝓdeſſet pp defectum tituli,quo carebãt.¶ Item
pp defectũ bonæ fidei. nã reſiſtebat eis ius cõe, quo iure ad
ſolos canonicos eccleſiæ cathedralis ſpectat electio,vt in illo
c.verſi.& ſecundùm ſtatuta.ergo cum eis reſiſteret ius cõe:
vr̃ reqri tp̃s,cuius contrarii memoria non exiſtat,vt c.j.de p̃-
ſcrip.lib.6.& ĩ.dep̃ſcrip. c.ſi diligenti.& de deci.c. dudũ. hic
verò tex.innuit contrarium.ergo malè.So.gl. quæ incipit. &
ita patet,&c.format illa contraria.& ad contrarium de titu.
27 rñdet,†ꝙ in iſtis incorporalibus p̃ſcribendis non reqrit̃ titu
lus,vt l.ſi quis diuturno.ff.ſi ſerui.ven.& hoc tenet gl.iuris ci
uilis,ꝙ in præſcriptione ſeruitutũ non requirit titulus, per l.
28 ſi qs diuturno. ¶†Sed dices.quæ eſt rõ dr̃iæ,quare magis in
p̃ſcriptione rerum corporalium requirit titulus,q̃ in præſcri
ptione ſeruitutum?dicit Cy.ꝙ in p̃ſcriptione corporalium p-
dit̃ dominium,vel effectus dñii.& ideò maior cautela deſide
rat̃:ſed in præſcriptione ſeruitutum realium nõ pdit dñium,
vel quaſi:ſed ſolùm in aliquo grauat eius conditio.non mirũ
ergo ſi cautius eſt agendũ, vbi de maiori p̃iudicio agit̃.ff. ad
Carb.l.j.§.ſed & ſi qs.& hac rõne in ſeruitute p̃ſonali, vt vſuſ
fru.& vſus,reqrit̃ titulus,quia vſusfru. eſt ps dñii, vt l.3.ff.de
vſufru.vñ qua rõne in p̃ſcribendo dñium,vel eius effectũ re-
quirit̃ titulus, vt dixi:eadem ratione in præſcribendo vſum-
fructum.Et fuit rõ Oldr.quam ſequit̃ Dyn.in c.2.de reg.iur.
li.6.& Cy.hic no.in l.2.C.de ſerui.in 5.qõne. & per illa poſ-
ſet inferri verum eſſe,qđ dicit Io.An.ſoluendo contrariũ de
c.j.de pręſcrip.multis modis.inter alias.n.ſolutiones dicit,ꝙ
aut clerici contra canonicos allegant præſcriptionem legiti
mam,vt excludant eos totaliter à iure eligẽdi:& nõ poſſunt,
niſi ꝓbato titulo;qa quęrit de magno præiudicio.ſ. proprie-
tate iuris eligendi amittenda.aut clerici non tendebant ad ex
cluſionem canonicorum,ſed vnà cum eis admitterẽtur,ſicut
erat hic.& in hoc ſufficit p̃ſcriptio legitima, vt in illo c. iſtud
enim non eſt præſcribere ius commune. imò ius commune
commẽdat, & approbat vocationem religioſorũ ad electio
nem:qa in integrum eſt iudicium,&c. s̃.de offi.dele.c. prudẽ
tiam.& .63. diſtin.c.obeuntibus.qa ergo tractatur de modi
co p̃iudicio canonicorũ:meritò debet i caſu huius. c. ꝓcede
re præſcriptio ſine tit. per iam dicta.& iſtã teneo,aliis eius ſo

lu.reprobatis.ſ.ꝙ iſtud.c.ſit correctum per prælleg.ca.j. vel
ꝙ hic ceſſet argu.à cõtrario ſenſu, inquantum innuit ſuffeciſ
ſe tp̃s ad p̃ſcriptionem legitimam.de hoc tñ, an de iure cano
nico requirat̃ titulus,dic vt no.Dy.in c.ſine poſ.de re. iur.li.
6.& c.j.de præſcrip.eo.lib.¶Reſtat modò rñdere ad contra
rium,qũo potuiſſet iſta legitima præſcriptio vẽdicare ſibi lo
cum ſine bona fide.de qua nihil per clericos hic dictum fuit.
29 ¶So.põt dici,†ꝙ bona fides pręſumitur,niſi probetur mala,
vt no.ĩ.de præſcrip.c.ſanctorũ.nã bona fides habet̃ ex igno
rantia.ff.de verb.ſigni.l.bonæ fidei.ſed ignorantia præſumi-
tur,vt l.verius.ff.de ꝓbat.glo.tñ alibi ſentit,ꝙ in præſcribẽda
ſeruitute ille, qui ex præſcriptione nititur,debet probare bo
nã fidem,ꝓbando,ꝙ vſus fuit ſeruitute, quam ſibi conſtituit
ille,quem dñm putabat,vel credebat legatam ſibi ſeruitutẽ,
credendo ſe illum,cui teſtator legauerat. Idem not. ff.de iti.
actuq; pri.l.j.§.j.in glo.quæ incipit.iure ſeruitutis. non ergo
ſufficit probare ſimplicem vſumfructum:ſed requiritur pro
batio bonæ fidei,per prædictum modum,vel ſimilem, ſecun
dùm illam gl.quam Dy.ibi non approbat.¶Sed Doc. cõiter
30 tenent eam.dicũt enim,†ꝙ in rebus,quę poſſident̃ iure cõi,
& ius cõe non reſiſtit : præſumitur bona fides, niſi probet̃
31 mala.¶†Sed in ſeruitutibus,in quibus ius cõe reſiſtit poſſi-
denti(cum q̃libet res præſumat̃ libera) ibi pręſumitur mala
fides:niſi probetur bona,per modũ p̃dictum,vel ſi.& ita not.
Bar. in d.§.2.& plenius Cy.in l.j.C.de ſerui.in 4.q.& probat̃
in c.j.de p̃ſcrip.lib.6.ſed ſi hoc verum eſt,falſum vr̃, qđ s̃.di-
xi,ꝙ in p̃ſcribenda ſeruitute reali non requirat̃ titulus.& ꝙ ſi
ne eo procedat legitima præſcriptio.nam ſi abeſſe præſumit̃
bona fides,& ius cõe ſibi reſiſtat, vt dictum eſt,ergo malè cõ
cluſũ.s̃.ꝙ in caſu huius.c.p̃ſcripſiſsẽt clerici legitimo tpe, cũ
ius cõe reſiſtat, vt dixit tex.¶Et propter iſtam opp.dico,ꝙ
iſtis clericis non ꝓfuiſſet allegare ſimpliciter p̃ſcriptionẽ le-
gitimã,niſi eã aliter colorаſſent p modum p̃dictum,quẽ po-
nit gl.in d.§.2.vel leuiorem,quem ibi ponit Bar.& Cy.in prę
dicta.4.q.Io.An.poſt Hoſt.dicit,ꝙ in acqſitione iuris realis
vſus habet̃ loco tit.ſed in acqſitione cenſus(qa cõcernit obli
gationẽ p̃ſonæ)reqrit̃ cã.ĩ.de cenſi.c.peruenit.Et rõ dr̃iæ ẽ,
qa hõ ſine cã non obligat̃ alicui,vt Inſti.de obliga.¶ Sed res
plerũq; concedit occupanti.cum ad ſeruitium hoĩs facta ſit.
& ſic facilius acqrit̃ ius in ea,q̃ in hoĩe.ff.de ædil.edic.l.iuſtiſ-
ſimè.ita dicit Io.An.¶Nonò opp.contra text.& contra illa,
q.s̃.ꝓximè dixi,ꝙ clerici teneant̃ oſtendere titulum:illud.n.
vr̃ contra.l.cogi.C.de peti.hære.vbi poſſeſſor non cogit̃ oſtẽ
dere titulum ſuæ poſſeſſionis.Ego aũt dixi.s̃. contrarium,&
in tex.dr̃.ergo malè.¶So.contrarium loquit̃, qñ actor nõ ꝓ
bat rem,quam vendicat,ad ipſum pertinere:tunc.n.poſſeſſor
titulum ꝓbare non cogit,vt in l.ſi.C.de rei vendi.¶In iſto ve
rò.c.canonici ꝓbabant ius eligendi ad eos pertinere.& eorũ
intentio erat fundata de iure cõi.qđ eis ſufficit,vt in tex. pa-
tet.nec talis poſſeſſio clericorum,cui ius cõe reſiſtit, releuat
poſſeſſorẽ ab onere probandi.100.diſ.c.contra morem. & c.
ad decimas.de reſti.ſpoli.ſed tũc dices qđ ꝓdeſt habere poſ
ſeſſionem ſeruitutis,vel iuris eligendi,ſi incumbit ſemp ſibi
ꝓbatio tituli? vr̃.n. nullius effectus.¶So.dic,ꝙ ꝓdeſt ſibi;qa
nõ põt de facto expelli,vt patet ĩ illo.c.ĩ quo patet, ꝙ clerici
de facto expulſi, fuerunt reſtituti in iudicio petitorio. nõ pro
fuit clericis poſſeſſio.ꝓdeſt ẽt poſſeſſio in alio,vt no. Bart.in
32 l.j.§.j.ff.de iti.actuq; pri.vbi oĩno vide.de illa tñ materia,†an
poſſeſſio, cui reſiſtit ius cõe, releuet poſſeſſorem ab onere
ꝓbandi.dic vt ſubtiliter no.Bar.in l.ſi prius.de ope.noui nũ.
in tertia particula.in ſecunda opp.vſq; ad 6.opp.& Cy.in l.2.
C.de ſerui.4.q.licèt non ita plenè.¶Decimò oppo.patet ex
prin.c.ꝙ hic agebat̃ de electione à canonicis celebrata,cum
petebat à canonicis confirmatio,& à clericis infirmatio¶In
cidenter aũt in illo iudicio quælibet pars deducit ꝓprietatẽ
iuris eligendi. ſup quo iure incidenter deducto Papa in fine
c.ꝓnunciat,imponẽs clericis ſilentium ſuper electionibus de
cetero

cetero faciendis, & ipſum ius ad canonicos pertinere.Sed vi-
detur, quòd ſuper iure proprietatis incidenter deducto non
debuerit ferri ſententia : quia non apparet à partibus fuiſſe
petitum.ergo pronunciari non debuit,vt l.vt fundus. commu
ni.diui.& l.fin.C.de fideicom. lib. aliud enim eſt ius eligendi,
aliud confirmatio,vel infirmatio electionis vnius perſonæ.ad
quod optimè facit quod no.ĩ.eo.c.fin. ¶Et confirmatur iſta
oppoſitio per argumentum à ſimili. cum petãtur fructus fun
di,quem agens dicit ſuum eſſe.licèt enim actor ſuccumbat in
petitione fructuum: quia reus negauit eũ dominum.non per
hoc prohibetur poſtea petere dictum fundum,argu.ff.de ex-
ceptio.rei iudi.l.ſi quis cum totum.§. itẽ ſi quis fundum petie
rit.Sicut enim poma ſunt fructus agri : ſic eligere fructus eli-
gendi,vt no.infra de iure patro.c. conſultationibus. Et ratio,
quare ſuper proprietate iuris eligendi deducta in iudicio ad
iuſtitiam electionis celebratæ, vel impugnationem non ſit fe
renda ſententia,eſt; quia non principaliter(vt dixi)deduceba
tur, ſuper qua (quantuncunq; pro clericis conſtitit) nõ fuiſſet
pro eis ferenda ſententia,ſed canonicorum electio tantũmo-
do irritanda,vt ſup.de electio.c.cum dilectus. Ille text.in fine
dicit contrarium.& ſuper proprietate iuris eligendi principa
liter in iudicio non deducta fertur ſñia;ergo malè.¶Sol.illud
contrarium format Io.An.ſuper ver.faciendum.& fatetur cõ
trarium,ſcilicet quòd clerici petierũt, quòd canonici de cete
ro non eligerent ſine ipſis.& quia non probauerunt proprie-
tatem,abſoluti fuerunt canonici ab omni petitione. quod er-
go dicit text. quòd vtraq; pars deduxit quicquid iuris habe-
bat,debet intelligi,quòd deduxit principaliter,non per mo-
dum exceptionis.plus dicit Ioan.An.poſt Inno.quòd ſi Papa
expreſsè dixiſſet in ſententia[infirmamus electionem cano-
nicorum ; quia conſtat nobis clericos habere ius electionis]
propter hoc tamen non intelligeretur pronunciaſſe de iure
eligendi.¶Idem econuerſo, ſi fuiſſet canonicorũ electio cõ-
firmata,expreſſa cauſa(quia clerici nullum habent ius in ele-
ctione)certè clericis agentibus iterũ ſuper iure eligendi,non
obſtabit exceptio rei iudicatæ, poſtquam principaliter dedu
ctum non fuit in iudicio ius eligendi. ſed incidenter de eo di-
ſceptatum,& per modum cauſæ in ſententia deductum.¶Ra
33 tio eſt,quam dixi †quia ſententia lata ſuper fructu fundi non
obſtat ſuper vendicatione fundi ipſius:ſecus econuerſo ſen-
tentia lata ſuper iure eligendi contra clericos præiudicat eis
ſuper futuris electionibus. ſicut ſuper futuris fructibus nocet
ſententia lata ſuper fundo.ff. de excep.rei iudica. l.ſi cum ar-
gentum.§.ſi fructus.& ſic intelligitur ſupra de elec.c. quere-
lam.& de conſuetu.c.cum dilectus.& de verbo.ſigni. c.abba-
te.In quibus omnibus petitum fuit, quòd pronunciaretur ſu
per iure eligendi. ¶Non obſtat ſecundùm eum de compen-
ſa.l.quod in diem.quia ibi excipiendo de cõpenſatione, poſ-
ſum debitum conſequi compenſando.ſed iſti clerici quantũ-
cunq; exciperent ius eligendi ad ſe pertinere. & probarẽt ex
vi exceptionis ſolius,nunquam poſſent conſequi ius eligendi:
ſed hoc tantùm,quòd caſſaretur electio.s̃.de ordi.cogni.c.cũ
dilectus.§.fi.& ſuper hoc vide quod ibi dixi.& in c.ſi. eod.tit.
¶Et illa ſunt dicta Inn.ſuper illo contrario,quæ Io.An.ſic p-
tranſit.& videtur dubitare,an ſint bene dicta propter expoſi
tionem,quam idem facit.ĩ.c.proxi.§.ſi. ſuper verbo tam poſ
ſeſſorium.mihi nõ placent dicta Inn.ſupradicta.¶Ex quibus
34 vnum ſingulariter no.†quòd illa, quæ in ſententia per modũ
cauſæ deducuntur, non pariunt effectum rei iudicatæ, ſi non
fuerũt illa deducta principaliter in libello.quod not.habui iã
de facto in iſtis terminis. Ioannes accuſabat dominum Mat-
theũ de turbata poſſeſſione.ille comparuit,& excepit ſe poſ-
ſidere. demum iudex tulit ſententiam abſolutoriam ſub hac
forma.[Abſoluimus dominum Mattheum;quia ipſum in poſ
ſeſſione reperimus potiorem.]à qua ſententia cũ non fuerit
appellatum, dictus dominus dicebat ſe poſſidere vigore ſen-
tentiæ prędictæ,& tuendum etiam.dicebam,quòd ex illis ver

bis in modum cauſæ prolatis non oritur effectus rei iudica-
tæ:nec in poſſeſſione conferunt ſibi plus iuris, quàm primi-
tus haberet,vt clarè Inno.hic dicit.& Cyn.C.vti poſſidetis.l.
1.in 9.q.& Ioã. Cal.ſupra de ordi.cogni.c.1.in commento.
¶Vndecimò,& vltimò opp.& videt̃,quòd canonici, qui au-
ctoritate propria excluſerunt clericos,ceciderunt à iure ſuo,
vt l.ſi quis in tantam.C.vnde vi.Sol.vt no.infra de dolo,& cõ-
35 tuma.cap.1.¶Vltimò quæro poſt Io.An.pone, quòd cano-
nici,ad quos de iure cõmuni ſpectat eligere, non ſunt in qua
ſi poſſeſſione eligendi. ſed alij inſolidũ ſunt in quaſi poſſeſ-
ſione dicti iuris.pone ergo, quòd canonici eligunt vnum;illi,
qui ſunt in quaſi poſſeſſione,eligunt alium. quæritur, quem,
ex iſtis debeat ſuperior confirmare : videtur,quòd electum à
canonicis;quia proprietas eſt validior, quàm poſſeſſio,& p̃-
ualet ſibi,vt c.cũ dilectus.infra eo. pro hoc videtur caſus ſup.
de electio. c. dudum. 2. vbi electiones factæ ab his, qui non
iure poſſident,ſunt nullæ.pro hoc.l.bona fides.ff.depoſi.Inn.
tenet, quòd præferatur electio poſſidentium tale ius eligẽdi,
per c.conſultationibus.de iure pa.¶Electio enim eſt fructus
36 quidam,qui percipitur ex iure eligendi. †Facultas autem fru
ctuum percipiendorum eſt penes poſſeſſorem, non penes
dominum, donec agat. & ius ſuum per ſentẽtiam declaretur,
vt l.1.in ſi.cum l.ſeq.ff. vti poſ.& l.ſi. ff.de rei ven. Et idem di-
cit Inno.in ſentẽtia, & ſi.vt hæc pertineant ad bonæ fidei poſ
ſeſſorem, nõ ad dominum non poſſidentem iuriſdictionem.
de quo etiam per eum ſupra de reſti. in integ. c.2.& de reſti.
ſpo.c.olim.3.¶Non ob.c.dudum.quia loquitur in malę fidei
poſſeſſore.quæſtio verò debet intelligi de poſſeſſore bonæ fi-
dei.Nõ ob.quod præualeat proprietas poſſeſſioni;quia iſtud
verum,cum contenditur de proprietate,& poſſeſſione. ſecus
ſi de perceptione fructuum;quia competit poſſeſſori.

ADDITIO.

a ¶Expellitur.Expellens ſuũ expulſorem,an incidat in pęnam l. 1.§ qui
à me.& gl.& Bar.in l.idem eſt §.cum igitur. de vi, & vi.ar.Bar.& Doc.
in l.1.C.vnde vi.& in l.1.§. hoc interdicto.ff. de itinere, actuq; priua.

S V M M AE.

1 *Meum,& tuum pariunt inter homines diſcordias*
2 *Spoliatus debet ante omnia reſtitui, etiam ſi conſtet eum non habere canonicum titulum.*
3 *Confirmatus debet priuari prælatura, etiam poſt confirmationem,ſi conſtat de minus canonica electione.*
4 *Iudex ſi videt neutrum litigantium habere ius in beneficio,debet ferre ſententiam contra vtrunq;*
5 *Papa aliquando ſpoliato beneficium reſtituit.*
6 *Dominium rerum eccleſiaſticarum non eſt penes prælatum, ſed penes Deum,nec eſt vacans,mortuis prælatis,& clericis.nu. 7.& 8.*

CVm ſuper. Idem dicit,quod c.s̃.pro-
xi. & primò deciſè narrat
factum.ſecundò diffinit.& primò poſſeſſorium.ſe
cundò petitorium.ſecunda ibi[verũ.]¶Primò no.quòd duo
quandoq; litigant, quis eorum ſit prælatus futurus eccleſiæ.
facit c.cum Bertoldus.de re iudi.& cle.conſtitutionem,vt cir
ca.de elec.ſimile.s̃.de elec.c.vene.cum multis ſi.ibi,cum duo
litigant de dignitate imperiali.ſimiliter quando litigant de ea
dem præbenda.c.mandatum.s̃.de reſcrip. & c.ſi duobus. eo.
ti.lib.6.ſimiliter de eadem vxore,vt not.ĩ.de teſt.c.in noſtra.
ſimiliter de eadem hæreditate,vt.ĩ.de proba.c. in præſentia.
1 †Et generaliter[meum,& tuum]pariũt inter homines diſcor
dias.vnde Seneca. Quietè viuerent homines, ſi duo verba de
2 medio tollerentur,meum & tuum.¶Secundò no,†quòd ſpo
liatus debet ante omnia reſtitui, etiam ſi conſtet non habere
canonicum titulũ.multò magis debet reſtitui,ſi de titulo cõ-
ſtet.quod dic,vt.s̃.de procura.c.ex inſinuatione. & ĩ.tit. 1.c.
item cum quis.& c.in literis.& c.1.¶Tertiò no.quòd vnus &
idem poteſt deducere in iudicium petitorium,& poſſeſſoriũ.

3 tetigi.ſ.c.2.& dicam.j.c.proxi. ¶Quartò not.†etiam ſi poſt
confirmationem conſtet de minus canonica electione,debet
confirmatus prælatura priuari.confert tamen ſibi confirma-
tio adminiſtrandi poteſtatem.& eorum, quæ geſſit,efficaciã,
& valorem.quod dic vt no.Io.An.poſt Inn.ſ.de elec.c. quod
ſicut.& circa hoc vide quod no.j.de dolo & cõtu.c.cũ olim.
4 ¶Quintò no.†quid iuris,cum cõſtat iudici,quòd neuter liti-
gantium habet ius in beneficio. cõtra vtrunq; enim debet fer
re ſentẽtiam.& hoc in beneficiis. In rebus autem prophanis,
videtur,quòd pro poſſeſſore ſit ferẽda ſententia, etiam ſi in-
iuſtus appareat,ſi nõ conſtat de iuſtitia petitoris, vt l.res alie
5 na.C.de rei ven.& l.2.ff.vti poſ.¶Sextò not.†quòd Papa ſpo
liato beneficium reſtituit ex eiſdem actibus, quòd nõ habea
tur, ingreſſũ canonicum ſtatim priuat. iſta ergo bene poteſt
appellari poſſeſſio momentanea, ſicut.ſ.c.proxi.quandoq;
Papa facit econtra:quia verbaliter caſſat electionẽ, & ſtatim
prouidet de caſſato,vt.j.de accu.c.ad petitionem.¶Septimò
no.reg.de qua re iudex cognouit &c. quæ fallit in caſibus hic
no.in glo.quibus adde l.quoties.C.vbi ſena.vel clariſ. ¶Op-
ponitur. dicitur hic, quòd iſte fuit ſpoliatus, nec apparet,ꝙ
fuerit ſtallatus, antequàm ſtallationem poſſeſſionis non ha-
beret,vt in c.in nomine Domini.23. diſtin.So.dicit Inno.vbi
non eſt conſuetudo de ſtallatione, non eſt de ea curãdum.qđ
dic plenè,vt.ſ.de elec.c. tranſmiſſam. ¶Secundò oppo.dici-
6 tur hic,quòd confirmatus habet interdictum vnde vi. †cõtra
a dominium[a] rerum eccleſiaſticarum non eſt penes prælatũ,
ſed penes Deum. 21.q.2.c.expedit.ergo videtur ſolum inter
dictum competere ſoli vicario Dei.i. Papæ; quia alij ſunt ꝓ-
curatores,vt in c.2.j.de dona.¶So.Inn.& Doc.alij confiten-
tur,quòd dominium rerum eccleſiaſticarum eſt penes Deũ:
ſed quò ad adminiſtrationem eſt penes prælatos. ergo poſ-
ſunt agere,ſi ſpoliantur,vt l.1.C.ſi per vim,vel alio modo.cui
enim cõmittitur adminiſtratio;ergo exercitium actionum,
vt l.1.in fi.ff.vſufru.quemad.cau.& l.2.in fin. cum ſe.ff.de op.
no.nun.¶Et infert illa ratio, quòd non ſolum competit præ-
lato ſolum interdictum,ſi ſpoliatur rebus eccleſiæ:ſed etiam,
ſi ipſa eccleſia,vel prælatura, poſtquam confirmatus fuit.qa
pp qđ vnũquodq; tale, & ipſum magis, vt in Aut. multò
magis.C.de ſacroſan. ec.licèt autem adminiſtratio ſit cõmiſ-
ſa prælatis:tamen debent inter pauperes fideliter diſpenſare.
¶Sunt enim eis commiſſa, vt nullus in clero penuriam patia
tur.4.q.2.c. videntes. & c.ex his. & c.epiſcopus.valde iniquũ
eſt,vt multi,& fortè meliores eſuriãt,& vnus fortè vilis in ver
bo,& peſſimus in exẽplo abundet.1.ad Corinthios.12. ¶In
7 fertur etiam & aliud ex prædictis,†quòd mortuis prælatis,&
clericis, dominium rerum eccleſiaſticarum non eſt vacans.
quia Chriſtus non moritur, nec poteſt eccleſia deficere:vnde
non deſinit eſſe hæres.de ali.feu.c.ſi cliẽtulo.10.col. ¶Quæ-
8 rit ergo Inno.†ſi prælatus repetit eccleſiaſticas res occupa-
b tas:[b]an habeat interdictum.dicit, quòd ſic, non nomine ſuo,
ſed nomine eccleſiæ ſuæ,& etiã ſuo, ſi fuiſſet ſpoliatus. ¶Sed
contra hoc oppo.& videtur, quòd nõ poſſit nomine ſuo age
re.nam interdictum vnde vi.datur ei,cuius intereſt.de vi & vi
ar.l.interdicto.cum ergo nomine ſuo non interſit prælati,fru
ſtra dicitur competere interdictum.¶So.dicit Inno.ſatis po-
teſt dici ſua intereſſe ratione prælaturæ ſibi commiſſæ res ip
ſius prælaturæ ab aliis non occupari. vnde quia ipſæ res ſint
acceſſoriæ ad dignitatem,ad ipſas competit interdictum, ſi-
cut res depoſitæ, & commodatæ veniunt in eo.licèt principa
liter non venirent, vt l.1.1.reſponſo.ff. de vi.& vi. ar. poteſt
etiam dici,quòd interdictum ad officium iudicis, quod com
petit ad rem ablatam,vel eius æſtimationem, datur, etiam ſi
non interſit, vt l.1.§.quod autem.ff.de vi, & vi ar.poteſt etiã
dici,quòd ratione diſpẽſationis intereſt ipſius. & etiam quia
facit fructus ſuos.hinc eſt, quòd in vita vſufructuario compa
ratur,vt in c.præſenti.de offi.ordi.li.6. vſufructuario certum
eſt,quòd competit iſtud interdictum.vt l.ſi plures,§. deiectũ.
& l.ſe.eod.tit.Et vt.ſ.dixi ratione procurationis, & curæ ſibi
commiſſę, agere poterit, vt d.l.1.in fi.ff.vſufru.quemad.cau.
¶Ex prædictis apparet dr̃ia inter prælatum ſuccedentem in
prælatura,& hæredem alicuius priuati.ſucceſſor enim in præ
latura habet interdictum, ſi ante apprehenſionem poſſeſſio-
nis res eccleſiaſticæ occupãtur, vt.ſ.patet.ſecus in hærede pri
uati,vt l.cum hæredes.ff.de acqui. poſſ.quia non competit ſi-
bi iſtud ius ante apprehenſionem corporalem poſſeſſionis te
ſtatoris.

ADDITIONES.

a ¶Dominium. Dominium rerum eccleſiaſticarum eſt penes Deum. & quò ad adminiſtrationem eſt penes prelatos. vide Ioan.Fabri in.§.ullius. Inſti. de re.diui. Pet. de Anc. in repet.c.ſi propter. de reſcrip.li. 6.i 2 not.

b ¶Occupatas.ſemper capella,ſiue eccleſia poſſidet:licèt prælatus ſit mortuus.Ioa Fabri.Inſti. de re. diui.§.nullius.

SUMMAE.

1 *Poſſeſſio quid ſit.& nu.3.Quo iure fuerit introducta,nu.9.Quis ſit*
*eius effectus.nu.*11.
2 *Arguere an ſit licitum ab alluſione vocabuli.*
4 *Poſſeſſio eſt triplex,ciuilis,naturalis,& corporalis.& eſt quarta,ſe*
cundùm Barto.
5 *Probatio ſola deiectionis non ſufficit ad concedendam reſtitutionem*
deiecto.
6 *Proprietas quid ſit.Quis ſit eius effectus.nu.*11.
7 *Dominium quid ſit.Et vnde habuerit originem.nu.*10
8 *Proprietas,& dominium qualiter differant.*

Repetitio c.paſtoralis.

PAſtoralis. Iſta rub. continuatur ad præ-
cedentia in hunc modum. di-
ctum eſt ſ.de ordi. cogni. ſed quia poſſet dubitari,
quis ordo ſeruari debeat,cũ quæſtio poſſeſſionis,& proprie-
tatis ab eodem,vel à diuerſis in iudicio proponitur. ideo ſu-
biicitur rub.quæ repetitur in cle.& congruit de proba.c.licèt
cauſam.& de fide inſtru.c. inter dilectos. & de teſti.c.ſignifi-
cauerunt.cum ſi.antequam deſcendam ad nigrum,quærendũ
eſt de aliquibus.& primò quid eſt poſſeſſio.ſecundò quid eſt
proprietas.tertiò quo iure fuerunt introductæ, ſiue originẽ
habuerũt.quartò quis eſt effectus proprietatis.¶Primò ergo
1 quæro†quid eſt poſſeſſio.vt ſic ſciamus, de quo diſputamus.
nam,vt ait Tullius in proęm.li.1.de offi.omnis,quę à ratione
ſuſcipitur de aliqua re inſtitutio,à diffinitione debet profici-
ſci,vt intelligatur,quid ſit id,de quo diſputatur. ad propoſitũ
redeundo.ſ.ad q.quid eſt poſſeſſio.Iuriſconſultus dicit,quòd
poſſeſſio appellata eſt,quaſi pedum poſitio. quia naturaliter
tenetur ab eo,qui ei inſiſtit.Ita dicit text. in l.1.ff.de acq.poſ.
¶Contra quam diffinitionem oppo. & videtur, quòd non ſit
bona;quia non conuertitur cum ſuo diffinito,ſicut debet eſ-
ſe de iure, vt l.1.§.1.ff. de dolo. & l. omnis diffinitio. de reg.
iu.& quòd non conuertatur cum ſuo diffinito,patet ex duo-
bus,primò quia res,quas non calcamus.i.pedibus, poſſide-
mus,vt res mobiles.ſecundò quia res, quibus non inſiſtimus,
nec tenemus corpore,poſſidemus,vt ſeruum, qui eſt in fuga.
& res omnes immobiles noſtras, etiam dũ abſentes ſumus,
dicimur poſſidere,vt l.1.§.p ſeruũ.& l.3.§.Neratius.& l.Ner
ua filius.& l.rem quæ nobis.ff.de acqui.poſ. hinc dicitur,non
mutat ſedem,qui non mutat mentem.ad hoc l.clam poſſide-
re.§. qui ad nundinas.de acqui. poſ. & c. cum veniſſent. & c.
olim.1.j.tit.1.¶Ex quibus patet, quòd pedes ponere, vel na
turaliter teneri, ſiue inſiſtere corpore vero, ſit de ſubſtantia
poſſeſſionis,prout videtur velle dicta diffinitio.¶Sol.Accur.
in d.l.1. fatetur, quòd prædicta non ſit diffinitio, ſed alluſio
vocabuli. i. deriuatio, vel compoſitio.quę non adaptatur ad
res

res mobiles,quæ pedibus calcantur. & ideò ibi dicit Accur.
ꝙ nõ,quia in rebus immobilibus reperitur ciuilis,& natura
lis poſſeſſio.vt in præal.§.per ſeruum.& §.Neratius.& l.ſi rẽ
mobilem.de acqui.poſ.quòd propriè poſſideantur,apparet
quòd in eis procedit vſucapio,& poſſeſſio,vt c.ſine poſſeſſio
ne.de reg.iur.li.6. & l.1. C. de vſucap. transfor. ¶Item pro
eis datur interdictum vtrobique.Item tex.in l.1.§.1.ff. de ac
qui.poſ.expreſsè loquitur de rebus mobilibus, in quibus(vt
ibi dicitur) vera poſſeſſio acquiritur.Ex quibus iuribus ap-
paret,quòd Iuriſconſultus ibi non ponit diffinitionẽ poſſeſ-
ſionis,ſed alluſionem vocabuli,ſiue deriuationem:ſicut in te
ſtamento alibi dicitur, quòd teſtamentũ eſt teſtatio mentis.
quæ verba adaptantur ad codicillos, & quamlibet vltimam
2 voluntatem,vt no.in l.1.ff.de teſta.¶†Vtrùm autem ab illa
alluſione vocabuli ſit licitum arguere, vel non,no. Barto. in
l.2.§.appellata.ff.ſi certum peta. ¶In quæſtione ergo pro-
poſita,quæ erit diffinitio poſſeſſionis? dico,ꝙ dominus Pau.
dę Leaza. hic ponit diffinitionem ſecundùm do. Azo. dicit
3 enim,† quòd poſſeſſio eſt rei corporalis detentio, corporis
& iuris adminiculo concurrẽte.corporalis, dixit.quia incor
poralia non poſſidentur,vt l.ſequitur.§.ſi viam. ff. de vſuca.
& no.in c. conqueſtus. de foro compe. alia verba diffinitio
nis exponit gloſſ.in d.l.1.vbi Bar. refert aliorum diffinitio-
nes.& tandem poſtea ponit ſuam,dicens,quòd poſſeſſio eſt
ius inſiſtendi rei non prohibitæ poſſideri.Ideo dicit,ius, ad
differentiam poſſeſſionis aſininæ, de qua ibi per eum: ideò
dixit,ius,ad differẽtiam corporis ipſius rei. quod appellatur
quaſi poſſeſſio,vt l.interdum.de ver. ſig. ¶Item inſiſtendi,
dicit ad differentiam dominii, quod eſt ius diſponendi, vel
vendicandi,vt l.in rem actio.ff.de rei ven. ¶Item dixit, rei
non prohibitę poſſideri,ad differentiam rerum,quæ nõ poſ
ſunt poſſideri,vt res ſacræ, vel religioſæ,vt l.inter ſtipu.§.ſa
cram.ff.de ver.obli.¶Circa quod aduertendum, ꝙ in poſſeſ
ſione dębet concurrere iuris adminiculum.& ſi nõ adeſt:vel
fortius ſi obuiat,non dicetur poſſidere, etiam ſi corpore, &
animo inſiſtat rei. hoc aũt contingit quãdoque propter cau
ſam,vt no.Azo.in ſumma de acquir. poſſeſ.§.ſed verbo. no.
etiam ibi,quẽ poſſidere, rẽ cuius proprietatem habere non
poteſt. 12.quæſtio.1.c. quia tua.& c. ſequen. vbi igitur ius
commune reſiſtit, ille, qui detinet rem, non dicitur poſſi
dere in dubio.hinc eſt,quòd tenetur titulum oſtendere,etiã
ſi agat,prætendes ſe ſpoliatum, vt c. ad decimas. de reſtitu.
ſpol. lib.6.¶Si verò ius commune non reſiſtat,ille,qui deti
net,præſumitur poſſidere:niſi probetur contrarium, vt no.
Inno.de priuile.c.cum olim.2.18.q.1.c.1. prædicta ergo dif
finitio Bar.eſt breuis,& perfecta ſumpta in genere,& inquã
tum adaptatur cuilibet ſpeciei poſſeſſionis.qui poſt multo-
4 rum opi.ſubdit,†quòd triplex eſt poſſeſſio,ciuilis,naturalis,
& corporalis:licèt Dyn.& communiter gloſſ. teneant, ꝙ ſit
duplex poſſeſſio.ſ.ciuilis,& naturalis.de quo plenè per Dy.
in c.ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.6. ¶Sed Bart. vt dixi, in
tres ſpecies diuidit,ſcilicet ciuilem, naturalem, & corpora-
lem.& ſubiungit etiam quartam ſpeciem. quæ non poteſt ve
ra poſſeſſio appellari:ſed mera detentatio, vt illa,quam ha-
bet colonus,commodatarius,miſſus in poſſeſſionem ex pri-
mo decreto, & alii q̃ plures: quæ ẽt detentatio, ſi qs ab ea,
expellitur. vel in ea turbatur:debet per iudicem reſtitui, &
ĩ ea defendi,vt l.j.ff.ne vis fiat ei.& l.3.§.creditores.ff.vti poſ
ſi.& no.in l.1.communi diui.& per hoc (ſcilicet ꝙ non om-
5 nis,qui detinet,dicatur poſſidere) infertur,† ꝙ probare ſo-
lummodo deiectionem non ſufficit ad concedendam reſtitu
tionem deiecto.quia non ſequitur, fuit deiectus, ideò poſſi-
debat,vt c.olim.j.tit.1.& l.ſi quis autẽ. ff. de acqui. poſ. ibi,
aliud eſt enim poſſidere,aliud in poſſeſſione eſſe,&c. & hoc
de prima qõne,quæ fuit,quid eſt poſſeſſio, & quotuplex eſt
poſſeſſio.qualiter aũt acquiratur,qualiter retineatur, & qua
liter perdatur in rebus corporalibus.dic vt dicta l.1. de ac-
qui.poſ.per Bar.In rebus incorporalibus.no.plenè Io.And.
poſt Inno.j.tit.1.c.in literis.& c.olim.2. ¶Secundò quæro,
6 † quid eſt proprietas. dicit do.Pau.de Lea.ꝙ eſt dominium
rei multis modis quæſitum.& ſic videtur idem eſſe proprie-
tas,& dominium.ad hoc tamen vide,quod no.in l. proprie-
tatis.C.de probat.per hoc tamen non habemus,quid eſt do
7 minium.dicas ergo,ꝙ † dominiũ[a] eſt ius de re corporali p-
a fectè diſponendi,niſi lege prohibeatur.Ius ideo dixi, ad dif
ferentiam ipſius rei corporalis,quæ eſt facti. & ideo dicitur
ff.de acqui.re.do.in rub.ꝙ aliud eſt dominium,quàm res.&
probatur in l.an eandem.§.actiones.ff.de excep. rei iudi.Iõ
dixi,de re corporali,ad differentiam incorporalium,in qui-
bus non cadit dominiũ propriè, vt l.2.& quod ibi not. ff. de
vſufru.Ideo dixi,perfectè diſponendi, per l. in re mandata.
C. man. propter rempu. & per ea, quæ no. in l.2.ff. de his,
8 qui ſunt ſui,vel ali.iu.† patet igitur ex prædictis, ꝙ aliud eſt
poſſeſſio,aliud proprietas,ſiue dominium: tum quia diuer-
ſis nominibus diſtinguuntur,ergo diuerſa,vt l.ſi idem.C. de
codi.tum quia vnum habet multum iuris.ſ.dominium.aliud
multum facti.ſ.poſſeſſio. vt c.cum noſtris.de conceſ.præ. tũ
quia diuerſos producunt effectus, vt j.dicam, remittendo.
bene ergo dicit lex, ꝙ nihil habet commune proprietas cũ
poſſeſſione,vt l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acqui.poſ.
vbi Bar.plenè tangit.an ſit vnum tantùm dominium,vel plu
ra.Iſtud autem dominium qualiter acquiratur. dic,ꝙ quæri
tur iure naturali,gentium,& ciuili.qđ proſequere per exem
pla,vt ff.de acqui.re.do. l.1.2.& 3.vſque ad l.acquiritur.&
Inſt.de re.diui.Item qualiter perdatur.dic vt dicto.§.differẽ
9 tia.&c.¶Tertiò quæro,† quo iure fuerunt introducta poſ-
ſeſio,& dominium.reſpon.tex.in l.1.de acqui. poſſeſ. dicit,
ꝙ poſſeſſio naturalis eſt à iure gentium introducta. poteſt
tñ dici ciuilis approbatione,& diſtinctione. nã iſta diſtinctio,
ꝙ alia ſit poſſeſſio ciuilis:alia naturalis:alia corporalis: alia
detẽtatio,vr̃ ĩducta iuris ciuilis artificio:ſicut diſtĩctio hoĩm.
de iure.eñ nr̃ali primæuo oẽs vno vocabulo liberi, & legiti-
mi appellabãtur.poſtea verò diuerſis cõſideratiõibus,& vo
cabulis diſtinguũtur,vt c.niſi cũ pridẽ.j.de renũcia.& Inſti.
de iure natu.gẽ.in prin.& in Aut. qui.mo.na.effi.le. §. liceat
igitur.& ita no.Bar.in d.l.1.ibi ſubdit, quid de quaſi poſſeſ-
ſione iuriũ incorporaliũ.& quid de detentatione.& dicit. vt
ſ. ꝙ de iure gẽ.à prin. Sed diſtinctio in ciuilẽ,& nr̃alẽ indu-
10 cta eſt à iure ciuili.& hęc dicta ſint de poſſeſſiõe,&c.† Quid
de dominio:vr̃ ꝙ habuerit originẽ à iure diuino.quo cauetur
[quicquid calcauerit pes tuus,tuũ ſit] vt no.in dicta l.j.de ac
qui.poſ.Itẽ ibi[nõ retinebis rẽ ꝓximi tui.] Cy.dicit, ꝙ do-
minia de iure gentiũ ſunt diſtincta, vt ipſe no.in l.ex hoc iu-
re.ff.de iuſti.& iure.dic,vt ibi in tertia,& quarta opp. vbi tã
git certos modos,quib. dñiũ quæritur de iure ciuili,& alios,
quibus quęritur de iure gentiũ p occupationẽ,alluuionẽ,ſpe
cificationẽ,plãtationẽ,& traditionẽ,& ſim.vt ff.de acqui.re.
do.l.j.& 2.& ſeq.vſq; ad.l.acquiritur.¶Quartò quæro. qs
eſt effectus poſſeſſionis:& qs effectus proprietatis.Rñ. Bart.
diſtinguẽdo poſſeſſionẽ ciuilẽ,naturalẽ,& corporalẽ proſe-
quitur de effectu vſucapionis,& acquiſitionis fructuũ. an.ſ.
ciuiliter tm̃, vel naturaliter tm̃ poſſidẽs faciat fructus ſuos,
& vſucapiat.dic p eũ,vt d.l.j.de acqui.poſ.in princ. cui adde
qđ plenè legitur,& no.in c.in literis.de reſti.ſpo.& Inn. in c.
cõſultationibus.de iure pa. donec eñ poſſeſſor eſt in poſſeſ
ſione,ad eũ ꝑtinet diſponere,& adminiſtrare: adeo ꝙ geſta
p eũ valẽt,& tenẽt.licèt poſtea p ſniã fuerit poſſeſſione pri-
uatus,vt ĩ pallegiuribus.& qđ no.Io.An.in c. cũ eccleſia Su
trina.ſ.e. vbi.ꝑfert ꝓuiſio,& p̃ſentatio poſſeſſoris:& nõ veri
dñi poſſeſſiõe carẽtis.magnũ eſt ergo cõmodũ poſſeſſionis,
vt Inſti.de interdic.§.cõmodũ. Bar. ergo loquitur, quid de
beat remanere penes poſſeſſorẽ ciuiliter,vel naturaliter,poſt
q̃ fuit cõtra eũ ſnĩa lata.Sed Inn. loquit̃ de effectu poſſeſſio-
nis,anteq̃ remoueat.¶ Effectus aũt ꝓprietatis eſt maximus.
ipſa

ipſa eñ tãq̃ dignior trahit ad ſe cã m poſſesſionis, vt j̃.c.ꝑxi.
& ſemper poſſesſio ſequitur proprietatẽ, vt ff.de rei vẽ.l.offi
cium.in fi.& depoſi.l.bona fides. ¶ Effectus igitur poſſesſio-
nis, de quibus dixi, durant, quouſq; non fuerit declaratum p
ſententiam dominium ad alium pertinere: ſed tali declaratio
ne facta, talis poſſesſio auferenda eſt manu militari, vt l. qui
reſtituere.ff.de rei vendi. & de cetero nõ vtetur fructibus: ſed
ille, de cuius dominio conſtitit, vt not.Inno.in dicto.c.in lite-
ris. & c.cũ eccleſia Sutrina.s̃.eo.& hæc ſufficiant ſuper rub.

A D D I T I O.

a ¶ Quod dominium. quid eſt dominium in.2.ſuo libello Pe.Iac.4.colu.

S V M M AE.

1 *Iurislator ad quæ debeat prouidere,*
2 *Papa implicitæ quæſtioni, & ſub nube reſpondet, diſtinguendo.*
3 *Tranſitus conceditur de petitorio iudicio ad poſſeſſorium recuperandæ, & adiſcipendæ in alijs poſſeſſorijs.*
4 *Effectus concluſionis, & renunciationis quis ſit.*
5 *Renunciatio generalis idem, quod concluſio, operatur.*
6 *Factum per extraordinarium auxilium dicitur non poſſe fieri.*
7 *Leges poſſunt allegari in foro eccleſiaſtico: & debent ſeruari, ſi canonibus non contrarientur, vel diſponunt de peccato.*
8 *Actionibus pluribus poteſt agi ad eandem rem obtinendam.*
9 *Sententia debet ſequi poſt concluſionem, & renunciationem.*
10 *Lites litibus non debent inculcari.*
11 *Petitorio terminato, poterit moueri quæſtio ſuper poſſeſſorio.*
12 *Intereſſe, & alia poſſunt probari iuramento in odium ſpoliantis.*
13 *Interdicta quæ ſint, quæ competunt pro rebus ſacris, publicis, & priuatis.*
14 *Petitorium poteſt concurrere cum poſſeſſorio retinendæ diuerſis reſpectibus.*
15 *Actor ſi expreſsè renunciat petitorio: an dominium, ſi quod habebat, quæratur reo ex tali renunciatione.*
16 *Poſſeſſorium recuperandæ, & adipiſcendæ poſſeſſionis concurrunt.*
17 *Poſſeſſorium retinendæ cum petitorio non concurrit ſimpliciter, ſed cum quadam modificatione.*
18 *Interdictum vti poſſidetis cui detur.*
19 *Proteſtatio regulatur ſecundùm animum proteſtantis.*
20 *Interdictum retinendæ poſſeſſionis quando interponatur.*
21 *Sententia abſolutoria lata in petitorio, an pariat exceptionẽ rei iudicatæ in poſſeſſorio.*
22 *Sententia abſolutoria lata in poſſeſſorio, an pariat exceptionem rei iudicatæ in petitorio.*
23 *Aut. qui ſemel. C. quomodo & quando iudex. quomodo intelligatur.*

PAſtoralis. Qui agit de proprietate ante
concluſionem cauſæ, poſſeſſo-
rio adipiſcendæ, & recuperandæ agere poteſt. poſt
concluſionẽ verò nõ poteſt: niſi legitima cauſa ſubſit. & ſunt
duæ partes principales. in prima cõſultatio. in ſecunda reſpõ
ſo.ibi[conſultationi.] ¶ Secunda ſubdiuiditur in duas. primò
enim determinat, quid iuris, cum nõ eſt renunciatum, nec cõ
cluſum in petitorio. Scd̃a quid iuris, cũ eſt renũciatũ, & cõclu
ſum. ſecunda ibi[ſi verò renunciatum.] Quælibet etiam poſ-
ſet ſubdiuidi. ſed non expedit; quia per ſe clarè patet. pone ca
ſum in terminis, & lege literam, omisſis puerilibus apoſtillis.
vtiles verò apparebunt ex notabilibus, ad quæ deſcendo.
1 ¶ Primò no.† quòd ad illa, quæ quandoq; accidunt, debet iu
riſlator prouidere: magis tamen ad illa, quæ vtilia, & quoti-
diana ſunt, vt l.legaui.ff.de lib.le. Ad illa etiam, quæ rarò ac-
cidunt, ſtatuuntur iura. j̃.de deſpon. imp.c. literas. facit l.nã
ad ea.ff.de legi. ¶ Secũdò no. quòd ille fuit interrogatus, quo
vellet experiri iudicio. i.actione, ſine qua nemo experitur.ff.
de neg.geſt.l. ſi pupilli.§.1.&. s̃.de iudi. c.cum dilecti. vbi de
hoc. ¶ Et dic, quòd fuit interrogatus à iudice. & hoc ex eo,
quia libellus habebat ſe ad petitorium, & poſſeſſorium. vndè
cum ex facto deducto in libello oriantur plures ſpẽs actionũ
diuerſam naturam habentium: iudex debet à principio coge
re partem, vt declaret, quam actionem proſequi velit. pone
exemplum, vt.s̃.de ordi.cog.c.cum dilectus. ſuper ver.iuſti-
tiã ſibi fieri poſtulabat. vbi per Innocen. ¶ Quid iuris, ſi talis
declaratio facta non fuerit. dic vt ibi. & d.c. cum dilectus.de
iudi. vbi etiam dixi. ¶ Tertiò not. quòd ille primò intentauit
petitorium, & incautè agit contra conſilium Iuriſconſulti, q
dicit, diligenter aduertendum, an posſit aliquo interdicto poſ
ſesſionem nanciſci: vt ſic aduerſarium conſtituat petitorem,
& ſe poſſeſſorem, vt l.is qui deſtinauit.ff.de rei ven. quod ſi nõ
facit à principio, põt facere, pendente iudicio proprietatis, ſe
cundùm quod hic dicitur. ¶ Quartò no. in ver. conſultationi.
2 † quòd implicitę quæſtioni, & propoſitæ ſub nube Papa di-
ſtinguendo reſpondet. Idem facit Imperator in l.precibus. C.
de impu.& ali.ſubſti.& l.vt reſponſum. C. de tranſa. Alibi ve-
rò Papa factum ambiguè proponenti denegat reſpondere, vt
in c.de muliere. j̃.de ſpon. laudabilius tamen eſt ſemper, quę-
ſtionem in nube propoſitam per membra diſtinguere. & ſin-
gulos caſus, q poſſunt ex facto elici, explicitè declarare, ꝑut
fecit Scæuola in l.Gallus.ff.de lib.& poſth.&c. ¶ Quintò no.
3 † quòd de petitorio iudicio conceditur tranſitus ad poſſeſſo-
rium recuperandæ, & adipiſcendæ poſſesſionis. in aliis poſſe-
ſſoriis an ita liceat, non decidit. ¶ Ex hoc collige, quòd plura
ſunt iudicia poſſeſſoria. vt hic in glo. magna. ideo introducta;
quia probatio vtilis, & directi dominij eſt multum difficilis,
vt l.at qui natura.§.cum me abſente.ff. de neg.geſt. voluerunt
igitur iura per illa iudicia poſſeſſoria ſubuenire illis, qui aliàs
poſſederunt. & alia de cauſa poſſesſionem perdiderunt. quod
multis modis contingit, vt l.ſi quis vi.§.differentia. & l.pere-
gre.§.fi.& l.ſi rem mobilem.ff.de acqui.poſ.& l.furtum.§.fur
ti.de vſucap.& ſatis erit leuius probare per teſtes, ſe in præte
ritum poſſediſſe. quod in facto conſiſtit, & ad oculum demõ-
ſtratur, vt l.ſtipulatio illa.§.hi quoq; de verbo.obli. & ibi no.
quem probare dominium. quod conſiſtit in iure, & non cadit
in ſenſum teſtis, vt no.Inno. in c.cum cauſam. de proba. Iura
etiam canonica addiderunt alia poſſeſſoria, vt. j̃.tit.1.c.ſæpe
contingit.& 3.q.1.c.reintegranda. iſta quidem poſſeſſoria in
quibus caſibus locum habeãt, dicam in d. c. ſæpe. quod hac
4 de cauſa repetendum aſſumpſi. ¶ Sextò not.† quòd in cauſis
a debet concludi,[a] & renunciari. & quia ponitur copula inter il
la duo, patet, quòd diuerſa ſignificant, vt not.in rub.ff.de iur.
& fac.ig. ¶ Quidam dicunt, quòd idem eſt renunciare, quod
concludere. in Aut.de teſti.§.quia verò multi.colla. 7. Hoſtię.
dicit, ꝙ licèt ille, qui renunciat, videtur concluſiſſe. nam licèt
teſtibus ſit renunciatum: nihilominus ante concluſionem poſ
ſunt inſtrumenta produci, vt. j̃.de fide inſtru.c.cum dilectus.
5 ego dico, † quòd generalis renunciatio idem, quod cõcluſio,
operatur quò ad illa, quæ in facto conſiſtunt, vt probationes,
vt no.Spe.in ti.de teſti.§.fi. propriè tamen loquendo, renũcia
tio refertur ad probationes facti, cõcluſio ad allegationes iu
ris, quæ poſt concluſionẽ non ſunt recipiẽdę. ſecundùm Inn.
& Pau.de Lea. qui circa hoc incidenter quærit poſt Innocen.
& Hoſt. vtrùm poſt aperturam teſtium, & depoſitionem ha-
bitam ante iſtam renunciationem, & concluſionẽ ſit permiſ-
ſus ille tranſitus de petitorio ad poſſeſſorium. videtur quòd
non: quia iam liquęat de proprietate. & poteſt cauſa termina
ri. ergo ceſſat tranſitus, vt in iſto.c. contrarium tenent ipſi, qa
ad hoc poſſunt produci inſtrumenta, vt d.c.cum dilectus.& c.
cum Ioannes. ¶ Sed inſtabis, quía poſt concluſionem, & renũ
ciationem poteſt habere locum illa productio beneficio reſti
tutionis in integrum. de reſtitu. in integ.c. auditis. ergo adhuc
non liquet. & ſic etiam poſt concluſionem poterit haberi re-
6 curſus ad poſſeſſorium. ¶ Sol. dicit Inno. † non dicitur poſſe
fieri, quod fit per extraordinarium auxilium, ſicut eſt benefi-
cium reſtitutionis in integrum. quod non datur, quandiu cõ-
petit ordinarium, vt ff.de mino.l.in cauſæ.2.& pro hoc dicto
Inno. alleg.l.notabilem.ff.de fideicom.lib.l.4.§.fi. vbi non ha
betur conſideratio eius, quod poteſt contingere per ſingula-
re beneficium reſtitutionis in integrum. de prædicta ma-
teria renunciationis, & concluſionis Spe. fecit tit. ſpecialem
vt in Spe.de renun.& cõclu. vbi dicit, quando fieri debeat.
& quid iuris, ſi ex vna parte ſit concluſum, & renunciatum,
& non ex altera. vel quia nolit: vel aliter hoc omiſſum eſt. dic
vt ibi.& Auth. iubemus. C. de iudi. & l.iudices. eodem titu.
¶ Septimò not. ꝙ Papa hic arguit ab auctoritate legali. ad
7 idẽ. s̃.c.1.& 2.& c.1.de op.no.nunc.† In foro enim eccleſia
ſtico poſſunt allegari ll.& debent recipi, ſi canonicis conſti-
tutionibus non cõtrarientur: vel nõ diſponant de pctõ, vt in
materia præſcriptionis cũ mala fide. & c.vigilanti.& c.fi. de
præſcrip.& no.in c.malæ fidei poſſeſſor. de re iudi.lib.6.& c.
fi. j̃.de ſolu.& dicto.c.1.de oper.no.nun. ¶ Octauò ex eo, ꝙ
8 dicit, ꝙ pendente petitorio poſſet agi poſſeſſorio, no.† ꝙ ad
eandẽ rẽ obtinendã põt agi pluribus actionibus deſcenden
tibus ex diuerſis cauſis ad hanc.l.cũ filius.§.varijs.de leg.2.
& vna electa, alia nõ tollitur. qđ eſt verũ, quãdo ſunt diuerſę;
ſecus ſi cõtrariæ, & incompasſibiles, vel ex eadẽ cauſa deſcẽ
dentes. quod dic, vt in c.vt quis duas. de electio.lib.6.& l.j.C.
de fur.& l.quod in hæredem.§.eligere. ff. de tribu. & ex eo,
quod hic dicit, posſit agi poſſeſſorio, pendente iudicio peti-
torio. dicit Inn. ꝙ multò magis poſſent in prĩcipio cumulari,
ſicut poſſent plura remedia cumulari ꝑ quacunq; alia re de
bita ex plurib. de re. iur.li.6. hoc tñ vr̃ in iſtis duob. iudicijs
petitorio, & poſſeſſorio ſimul, nec ſucceſſiuè intẽtatis ſpãle,
ꝙ poſſit petitoriũ ſuſpẽdi, & in ſolo poſſeſſorio procedi bñ
ficio huius conſtitutionis. ſecus ſi ex diuerſis cauſis aliter a-
ctum fuerit ad eandem rem: tunc enim talis ſuſpenſio non re
peritur à iure conceſſa: ergo intelligitur denegata. & ſi pro-
cederetur, appellatur ſuper vtraq;, per Aut.qui ſemel.C.quo
9 modo & quando iudex. ¶ Nonò no. in ver.ſi verò.† ꝙ poſt
concluſionem, & renunciationem debet ſequi ſententia. ex
illa enim oritur actio in factum, & efficitur res notoria, non
ex probationibus, vt eſt glo.no.in l.ſi poſſeſſoris.§.fi.ff.de iu
10 reiuran.& c.iudex, de offi.deleg.lib.6. ¶ Decimò no.† ꝙ nõ
debent lites litibus inculcari. ſimiliter nec debet finis vnius
litis eſſe alterius initiũ, vt l.terminato.C.de fruc.& lit.expẽ.
facit. s̃.de ordi. cog.c. tuam. ¶ In certis enim quæſtionibus
eſt ſeruãdus ordo, vt vna poſt aliam ventiletur, vt in qõnibus
præiudiciali. de qbus in d. c. tuam. ¶ Vndecimò no. ꝙ ille
tex. prohibet poſt concluſionem intentare poſſeſſorium, cau
11 ſa non deciſa.† A contrario ergo ſenſu, petitorio terminato
poterit moueri quæſtio ſuper poſſeſſorio. & ſic ſententia la-
ta in petitorio non pariet exceptionem rei iudi. in poſſeſſo-
rio. quod quando, & in quo poſſeſſorio verum ſit, dicam. j̃.
&c. ¶ Duodecimò not. in verſ. niſi iudex caſum ſpecialẽ. in
quo poſt concluſionẽ in petitorio, poteſt agi in poſſeſſorio.
cum ſcilicet caſus, vel malitia ſpoliatoris ſubtraxit ſpoliato
copiam ꝓbationis dominii. ſed hic dices, qũo de illa ſubtra-
ctione conſtabit. Si enim modò probat, qđ ꝑ illas probare
poterit: hic nihil nocet ſubtractio. ſi hoc nõ probat, qũo ꝓba
bit, ꝙ malitia, ſiue caſu fuerit impeditus ꝓbare, qđ mõ ꝓ
bare nõ p̃t? ¶ So. iſtã op. format Iuriſcõſultus in ſimili. in l.ar
gentarius.§.fi.ff.de eden.tex. iſte committit illa arbitrio iu-
dicantis. qui ex perſpicuis coniecturis debet illa diſpoſitio-
ne, & æquitate moueri, vt dicit tex. & maximè cum conſtat
de ſpoliatione.† In odium enim ſpoliantis, intereſſe, & alia
12 poſſunt probari iuramento, vt s̃.quod metus cau.c.fi. & no.
in c.dilecti. de dolo & contu. ¶ Venio ad glo.& pro plenio-
ri intelligentia præmitte, † ꝙ multa ſunt interdicta prodita
13 in iure ciuili, quæ cõpetunt pro rebus ſacris, publicis, & pri-
uatis. de quibus gl. magna quædam hic enumerat. ſ. interdi-
ctũ vnde vi. aut clam. vti poſ. vtrobique. quorũ bonorũ. quo-
rũ lega. Saluianũ. de iti. actuq; pri. de lib. exiben. de tabu. ex-
hib. quæ pro iuuenibus per exempla declaro, & primo &c.
plura alia vide in Spe. hoc eo.tit.§.porro.& §.ſe. ¶ Iſta inter
dicta in diuerſis caſibus competunt. & ideo de quolibet in

Dig.& etiã Cod. ſunt tituli ſpeciales. ex quibus patenter oſtẽ
ditur, ꝙ diuerſam hñt naturã. cõueniunt tñ oĩa interdicta in
pluribus, vt plenè ꝑ gl.in l.incerti.C.de ĩterdictis.& l.in inter
dictis ff.de interd. titu. generali. de omnibus per exempla di
cam in c.ſæpe contingit. j̃.titu.j.& quia tex.& glo.proſequit
de interdictis, quæ ſpectant ad rem familiarem. & hæc ſunt
aut adipiſcendæ, aut reſtituendæ, aut recuperandæ poſſesſio
nis, vt l.2.§. hoc autem.ff. de interdictis. Ideo omisſis aliis,
quæ competunt de diuinis rebus, & publicis. de prædictis
tribus proſequar, declarando, quando poſſunt concur-
rere, & qñ nõ, & alia, vt patebit j̃. ¶ Primò ergo oppo. dici-
tur hic, ꝙ primò egit petitorio: & pendente dicto iudicio, po
teſt poſſeſſorium adipiſcendæ, & recuperandæ poſſesſionis
intentare. ¶ Sed contra hoc opp.& videtur, ꝙ nunquam ſi-
mul poſſunt iſta duo iudicia ventilari, vt l. ordinarii. C. de
rei ven.& l.incerti. de interdic. So. glo. quæ incipit. nouo ta-
men.& glo. renunciatio &c. ſentiunt iſtud contrarium, & ſuc
cinctè pertranſeunt hic: ſed plenius examinant. s̃.eo. c. 2. &
j̃.c.proxi. ¶ Referamus igitur breuiter motiua glo. & Doc.
ſuper illo articulo. Io.& Accur. dicunt, ꝙ nullum poſſeſſoriũ
põt cũ petitorio intẽtari. & probãt primò, qa poſſeſſio eſt cã
ꝓprietatis. & ꝑ acquiſitionẽ poſſeſsionis deuenimus ad acq
ſitionẽ ꝓprietatis, vt l.1.ff.de acq.poſ.& C.e.ti.l.ꝑ ꝓcuratorẽ.
& l.traditionib. C.de pactis. ergo dẽt in ordine ꝓcedere, ſicut
cauſatum, ſiue effectum ſuum. ¶ Secundò ad idem facit ff.
de reg.iur.l.nemo.§.quoties. vbi ſimul agi non poteſt pluri-
bus actionibus ad idẽ cõpetentibus. Sed ita eſt hic: quia ad
eandem rẽ agitur petitorio, & poſſeſſorio. ergo &c. ¶ Ter-
tiò hoc expreſsè probant per alleg.l.ordinarii.& l.incerti.&
l.ſi de vi.ff.de iudi. qbus expreſsè dicitur, ꝙ agendũ eſt prius
de poſſesſione. ¶ Pet.de Bel. perti. vt refert Cy. in dicta l.or-
dinarii. tenet totũ contrarium, videlicet ꝙ omne poſſeſſoriũ
posſit cum petitorio intentari. probat hoc quatuor rationi-
bus. & prima, quia competunt ad diuerſa. nã aliud ẽ poſſeſ-
ſio, aliud proprietas.ff. vti poſſi.l.ſi duo.§. fi. & l.naturaliter.
§.nihil commune. de acquiren.poſſeſ. ergo admittitur cõcur
ſus, & non cogitur eligere, vt dicta l.nemo.§.quoties. & per
hoc ſit reſponſum ad rationem factam. s̃.in contrariũ. ¶ Se
cundò hoc probant iura, quæ dicunt, ꝙ iſta duo iudicia non
debent diuidi: ſed ſub eodem iudice ventilari, vt l.nulli.C.de
iudi.& s̃.eo.c.1.& 2. ¶ Tertiò quando duo iudicia ſic ſe ha-
bent: ꝙ ſententia lata in vno non parit exceptionem rei iudi
catæ in alio, ibi admittitur concurſus, iuxta no. in l.fundi. &
l.fundum.ff.de excep. Sed ita eſt in poſſeſſorio: vt ſnĩa lata
in eo non pariat exceptionem rei iudicatæ in petitorio, vt
l.an eandem.§.fin.ff.de excep.rei iudi. ergo. &c. ¶ Quartò
quia ſicut poſſeſſorium eſt ordinatum ad petitorium. Ita a-
ctio ad exhi. ad rei vend. ſed actio ad exhib. poteſt ſimul cõ
currere cum rei ven. vt no.Cyn. in d.l.ordinarij. in 2. q. Et in
hac opin. reſidet Pet. & Cyn. dicit eam veram, ſicut euange-
lium. ¶ Tertiò eſt opi. Mart. diſtinguentis inter poſſeſſorium
recuperandæ, & adipiſcendę. & poſſeſſorium retinendæ. pri-
mo duo poſſeſſoria poſſunt intentari. Caſus eſt in l.cum fun-
dũ.§.fi.ff.de vi, vi.& arma. quæ loquitur in interdicto recupe
randæ.& ff.quorum leg.l.1.§.qui autem. quæ loquitur in poſ
ſeſſorio adipiſcendæ: ſed tertium, ſcilicet poſſeſſorium reti-
nendę non poteſt ſimul intentari cum petitorio. & hoc ratio
ne contrarietatis. Intentans enim dictum poſſeſſorium re-
tinendę, fatetur ſe posſidere, vt l.prima.ff. vti poſſi. ſed agen
do petitorio negat ſe posſidere, vt c.examinata. s̃.de iudi. vi-
detur ergo ſic agẽdo vtroq; ſibi cõtrarius: ideo repellendus,
vt l.1.C.de furtis.& iſtã opinio. de concurſu poſſeſſorii recu
perandæ, & adipiſcendæ approbat illa Decretalis, ſ. ꝙ con-
currant cum petitorio: ſed de poſſeſsorio retinendæ vtrũ cõ
currant. vel non, tex. nihil dicit. Mar.(vt dixi) tenet, ꝙ nõ. idẽ
Accur. idẽ etiam hic Bar. in glo. magna.& s̃. c. 2. ¶ Et illam
opi. ſequuntur moderni in caſu, quo volens agere petitorio
poſſi-

poſſideat oĩ iure,ſcilicet ciuiliter, & naturaliter, & detineat:
non enim reperitur perſona illo caſu,in quam actio dirigat̃.
Sed ſi poſſideo ciuiliter,& naturaliter, & alius detineat:poſſi
bile eſt proponere interdictum retinendæ propter turbatio-
ne,quæ adhibetur in ciuili,vel naturali poſſeſſione: & nihilo-
minus proponere iudicium petitoriũ ratione detentationis,
quæ eſt penes alium,vt l.officium. ff.de rei ven. & l.venter.§.
in bonis.ff.de priuile.credi. & tunc non ſum mihi contrarius.
¶Sed ſi poſſideo ciuiliter tantũ, & alius naturaliter, nihil ꝓ-
hibet interdictũ retinendæ proponi pro ciuili poſſeſſione tur
bata. & nihilominus petitorium ratione poſſeſſionis natura-
14 lis,quæ eſt penes alium. ¶† Diuerſis ergo reſpectibus poteſt
concurrere petitorium cum poſſeſſorio retinendæ, vt no.in l.
naturaliter.§.nihil commune.ff.de acquiren. poſ. Et hoc etiã
tenet hic Ioan.An.& Pau.de Leaza.qui ſubdit, quòd ponde-
rata ratione huius duplicis poſſeſſionis, idem potuiſſet Papa
reſpondere in interdicto de retinenda, quod in adipiſcenda,
& recuperanda.¶Sed contra hoc ſic oppo.agendo rei vendi-
ca.pro naturali,quæ eſt penes alium,ipſam conſequar, ſi pro
me feratur ſententia,vt.j.c.proximo. & l.officium. de rei ven
dica.Item ſi obtinendo in interdicto vti poſ. intentato ratio-
ne ciuilis poſſeſſionis penes me conſiſtentis.Illam eam natu-
ralem cõſequar:propter quam turbabatur mea ciuilis,vt no.
in l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas. ff.de acqui.poſ.ad qđ
c.Piſanis.j.ti. proxi.Si ergo per vtrumq; iudicium idem con-
ſequor:videtur,quòd non debeant ambo concurrere;ſed de-
beam alterum eligere,vt l.nemo ex his.§. quoties.ff. de regu.
iur.¶So.vt no.Bar.in d.§.nihil.in examinatione 5.lectu.¶Se
cundò contra prædicta oppo.& videtur, quòd indiſtinctè il-
le,qui egit petitorio,poſſit intentare poſſeſſorium retinendæ
poſſeſſionis.vt eſt vti poſ. vt l. naturaliter.§. nihil commune.
ff.de acquir.poſ.vbi tex.dicit,quòd non prohibetur agere in-
terdicto vti poſ.qui cæpit rem ven. ¶So.glo.magna circa me
dium format iſtud contrarium, & ſoluit duobus modis. pri-
mò,quòd ibi ille,qui egit petitorio, ignorabat ſe poſſidere:
ſed poſtea melius informatus egit interdicto vti poſ. Secun-
da ſolutio eſt,quòd ibi renunciauit in petitorio prius moto.
Ideò põt poſtea intentare poſſeſſoriũ retinendæ. ¶Examine
mus ergo breuiter,quomodo poſſit eſſe verus primus intelle
ctus.& dico eum eſſe verum: quia quando ignorat ſe poſſide
re,non videtur poſſeſſioni renunciare : licèt intentet petito-
rium,vt no.in l.ſi duo.ff.vti poſ.Si autem ſciret:an tunc inten-
tando petitorium videatur renunciare poſſeſſioni. dicit Bar.
quòd ſic, quando poſſidet per ſeipſum. nam ſi ſimplex nun-
ciatio noui operis operat̃ amiſſionẽ poſſeſſionis, vt l.de pu.
§.meminiſſe.ff.de oper.no.nun. multò magis propoſitio peti
torij.vbi videor dicere aduerſarium poſſidere. Si verò poſſi-
det per ſeruum,vel colonum:tunc agendo rei ven.non perdit
poſſeſſionem, quam ſolo animo non poteſt perdere:niſi alius
ingrediatur.vt l.peregre.§.quibus.ff.de acqui.poſ.Quomodo
autem poſſit contingere,quòd quis ignoret ſe poſſidere.dic,
quòd.poſſidebat ꝑ aliũ.ff.pro ſuo.l.fi. ¶Circa ſecundum in-
15 tellectum quæro. †quando actor expreſsè renunciat petito-
rio.vtrùm dominium (ſi quod habebat) quæratur reo ex tali
renũciatione.videtur,quod ſic,per l.poſtquam liti. et ibi not.
C.de pac.¶In contrarium videtur caſus. C. de tranſac.l.ſi ꝓ
fundo.certum eſt enim,quòd per tranſactionem quis renun-
ciat iudicio.per hoc tamen non tranſit ad reum dominiũ fun
di penes eum relicti,vt no.C.de vſuca.pro emp.l. penul. facit
ff.de excep.rei iudi.l.exceptio.& quod ibi no.& ita not.Bart.
in dicto.§.nihil commune. in examinatione ſecundæ lecturæ
illius.§.vbi quærit,quando ſic renunciat expreſsè, vel tacitè.
quod eſt, quando ratione contrarietatis iſta duo iudicia non
procedunt.quando verò procedunt,ita quòd non renunciat̃:
ſed ſuſpenditur in euentum vtriuſq; iudicij.& hoc ex eo;quia
talis ſuſpenſio fit lege permittente: ideò pœnam nõ meretur:
vt l.Graccus.de adulte.& ita tenet Cyn.in l.incerti. C.de in-
terdic.& no.infra eo. c. cum olim. ¶Et per prædicta ſatis li-
16 quet:an poſſint petitorium, & poſſeſſorium concurrere.† Nã
poſſeſſorium recuperandæ, & adipiſcendæ poſſeſſionis con-
17 currunt ſine dubio,vt in illo.c. † Sed poſſeſſorium retinendæ
cum petitorio non concurrit ſimpliciter, ſed cum quadã mo
dificatione,vt vidiſtis ſupra in primo contrario. circa finem.
ibi Mar.&c.¶Aduertendum tamen,quòd d.Bar. lucerna iu-
ris,illam materiam de concurſu petitorij, & poſſeſſorij prohi
bito, vel conceſſo,alto, & claro ſtilo proſequitur in dicto.§.
nihil commune. vbi ponit ſeptem modos, vbi poteſt contin-
gere iſte concurſus. quos modos combinationes appellat.
¶Prima combinatio eſt, quando vnus & idem proponit pri-
mò petitorium:ſecundò poſſeſſorium. quod an poſſit,reſpõ-
dit primò in poſſeſſorio adipiſcendę.Nam aut ſic ſe habet ad
petitorium,quòd electione tollitur.& non poteſt proponere,
vt l.fi. C.de codi. Aut ſic ſe non habet. & tunc aut eſt conclu-
ſum in petitorio,aut non,vt in iſto.c.contra quod tamen op-
po.quòd ſententia, quæ fertur in petitorio,obſtabit in poſſeſ
ſorio adipiſcendæ. ergo non admittitur concurſus, vt l.fun-
di.& l.fundum.de excep.rei iudi.¶Sol.dicit ipſe. iſtud nõ eſt
ſemper verum:ſed ita demum, ſi reus probauerit ſe dominũ.
ſufficit ergo (ne concurſus impediatur) ſic ſe habere ſecundũ
iudiciũ: vt non ſemper ſententia lata in primo iudicio ſibi ob
ſtet,vt ibi per eum.¶Secundò in poſſeſſorio recuperãdæ di-
ſtingue duo membra,vt in iſto.c. ¶Nam ante concluſionem
poteſt; quia contra dictum agentem poſſeſſorio exceptio do
minij non admittitur,vt no.ſupra eo.c.1. & l.ſi quis à ſe fun-
dum. C.ad leg.Iul.de vi. poſt cõcluſionem etiam poteſt in ca
ſu,quo iudici apparebit,vt in iſto.c.¶Tertiò in poſſeſſorio re
tinendæ dicit,quòd aut ſecundo loco proponitur diuerſo re
ſpectu.i.pro alia poſſeſſione, quàm deducta fuerit in priori
iudicio.& poteſt,vt dixi ſupra in primo contrario.aut propo
nitur eodem reſpectu. i. reſpectu eiuſdẽ poſſeſſionis, ꝓ qua
ago petitorio in primo iudicio. & tunc aut intento poſſeſſo-
rium retinendæ ratione poſſeſſionis quæſitum poſt intentatũ
petitorium.& poſſum.Caſus eſt in dicto. §.nihil commune.ſe
cundùm quartam lecturam.Aut ratione poſſeſſionis, quã me
habuiſſe prætendo tempore intentati petitorij.& tunc aut ꝓ-
tendo ignorantiam,vel prætendo per alium poſſidere.& poſ
ſum:quia ſic tunc poſſeſſio talis non perditur,intentando pe
titorium.Aut poſſidebam per me ipſum, & hoc ſciebã.& tũc
agere non poſſum poſſeſſorio retinendæ: quia inteñtando pe
titorium, primò videor renunciare poſſeſſioni, quam habe-
bam,vt dixi ſupra in ſecunda opinione.Et hoc verum,quan-
do reus conuentus ſecundo loco poſſeſſorio retinendæ fate-
tur me poſſidere.¶Si verò negat, non videor renunciare pe-
titorio prius inito:quia ex aſſertione mea (ſcilicet quòd poſ-
ſideam) non poteſt niti, poſtquã ipſam negat.ſicut dicit Spe.
de poſitione negata in titulo de poſitio. §.8. fatet̃ enim Bart.
quòd hoc caſu propter contrarietatem erit prius proceden-
dum in poſſeſſorio,vt l.incerti.C.de interdic.& l.ordinarij.de
rei.vẽd.¶Et hoc breuiter de prima combinatione, quæ fuit.
ſi vnus,& idem poſt petitorium intentauit. Secundò poſſeſſo
rium adipiſcendæ,& recuperandæ,vel retinendæ vtrùm poſ-
ſit.collige ex prædictis. ¶Secunda combinatio eſt, quando
vnus & idem proponit primò poſſeſſorium: ſecundò petito-
rium.& ſic econuerſo ad primam.& diſtingue ſimiliter: quia
aut primum poſſeſſorium fuit adipiſcendæ, aut recuperãdæ,
aut retinendæ.¶Si fuit adipiſcendæ.& concurrit cum eo peti
torium poſtea intentatum: quia illa iudicia non tolluntur ele
ctione.nec ſententia lata in primo parit exceptionem rei iu-
dic.in ſecundo, vt l.an eadem.§.fi.ff.de exce.rei iudi. ¶Secun
do caſu.ſ.ſi fuit recuperandæ.& idem, quia petitorium ſecun
do loco propoſitum cum eodem cõcurrit.Sed vtrùm cum be
neficio huius.c.ſcilicet vt inſtante actore, ſuſpendatur proſe-
cutio poſſeſſorij prius intentata.not.in clemen. 1.eo.ti. ¶Ter
tio caſu ſi fuit retinendæ.& tũc aut diuerſo reſpectu ſine poſ-
ſeſſione,

ſeſſione.& ꝓcedet vtrũq;.aut eo.& tunc aut petitorium ſcđo
loco ꝓpoſitum intentat̃ reſpectu eiuſdem poſſeſſionis,quam
dicit ſe ꝑdidiſſe poſt intentatum poſſeſſoriũ. aut dicit ſe per-
didiſſe eam ante. Primo caſu, aut dicit ſe perdidiſſe ante litẽ
conteſtatam, aut poſt.ſi ante, videtur renunciatum poſſeſſo-
rio.ſi poſt,non videtur renunciatum: ſed procedit vtrunq; iu
18 dicium.Ratio eſt, †quia interdictum vti poſ. datur ei,qui lit.
conteſta.tempore poſſidebat.Inſti.de interdic.§. hodie.¶Se
cundo caſu principali proponendo petitorium, videtur renũ
ciare.& hoc ꝑꝑ contrarietatem, vt ibi per eum in tertia lectu
ra.¶Tertia combinatio eſt, qñ vnus ſimul, & ſemel ꝓponit
vtrunq; ſcilicet petitorium & poſſeſſorium.& tunc in poſſeſ-
ſorio adipiſcendæ,& recuperandæ admittitur cõcurſus.¶In
poſſeſſorio retinendæ diſtingue eodem, vel diuerſo reſpectu:
vt ſi eodem, non poſſit.ſi diuerſo,poſſit.¶Quarta cõbinatio
eſt,qñ vnus primò petitorium. alius ſcđò petitorium intenta
uit.& hic diſtingue: quia aut ſcđo loco alius intentat poſſeſſo
rium recuperandæ,aut adipiſcendæ, aut retinendæ poſſeſſio
nis. ſi recuperandæ. & tunc aut ratione ſpoliationis ſecutæ,
poſtquam conuentus fuerat petitorio. & procedit vtrunq; iu
dicium,vt l.ſi conſtiterit. C.fini.reg. aut rõne ſpoliationis fa-
ctæ,antequam contra eum petitorio foret actum.& tunc aut
agit̃ poſſeſſorio reſpectu alterius poſſeſſionis,q̃ cõueniat̃.pu
ta conuenit̃ petitorio:quia ciuiliter poſſidet, vel detinet,ipſe
agit poſſeſſorio recuperandæ:quia dicit ſe ſpoliatum, ſaltem
naturali.& procedit vtrunq; iudicium,ſm̃ Bar.qđ dictum nõ
perfectè capio : quia ſpoliatus non poſſidet, vel detinet vllo
modo. qũo ergo conuentus fuerit petitorio, ſi ante erat ſpo-
liatus,nõ video:niſi dicas,ꝙ ſpoliator fuerit ꝓteſtatus, ꝙ nõ
19 intendebat eum priuare ciuili, ſed naturali tm̃. † Regulatur
n.proteſtatio ſm̃ animum ꝓteſtantis,vt no.Bar.in l.non ſolũ.
§.fi.de ope.noui nũ.ad finem materiæ proteſtationis. ¶Si ve
rò eodem reſpectu eiuſdem poſſeſſionis, qua conuentus fuit
petitorio,agit poſſeſſorio recuperandæ.& tunc aut ante li.cõ
teſta. ſuper petitorio: aut poſt. primo caſu procedetur ſuper
poſſeſſorio,ẽt ſi fuiſſet confeſſus ſe poſſidere: quia licet pœni
tere.ff.de rei.ven.l.ſi is,qui ſe obtulit.¶Scđo caſu quando ꝓ-
ponitur poſt lit.conteſta.ſuper petitorio: & tunc aut confeſ-
ſus fuit ſe poſſidere. & non poteſt agere poſſeſſorio recupe-
randæ: quia eſſet ſibi contrarius, dicendo modò ſe ſpoliatũ,
cum prius dixerit ſe poſſidere.ergo repellendus,vt l.1.C.de
furtis. ¶Aut non dixit ſe poſſidere (quia non fuit de hoc in-
terrogatus.)& tunc poterit proponere poſſeſſorium recupe-
randæ:nec per hoc ſuperſedebitur in petitorio.¶Nã illa ex-
ceptio.ꝙ prius cognoſcatur de cauſa ſpoliationis, eſt dilato-
ria,vt no.Inno.in c.cum dilectus.de ordi.cogni. ¶Et quis ſit
effectus iſtius iudicij, quando quis conuenitur petitorio,
& non poſſidet:nec fuit interrogatus hæres. no.ff. de excep.
rei iudica.l.ſi à te. §.1.& hæc dicta ſint,cum poſt intentatum
petitorium ab vno proponitur poſſeſſorium recuperãdæ ab
alio. ¶Quandoq; proponitur poſſeſſorium adipiſcendæ. &
tunc aut iſta iudicia proponuntur diuerſis reſpectibus. & nõ
eſt dubium, quòd procedunt: aut eodem reſpectu. & tunc
aut reus illud proponit ante litem conteſtatam.& in ſolo poſ
ſeſſorio procedetur. Ideò quia intentando poſſeſſorium adi
piſcendæ negat ſe poſſidere.ergo &c. vt l. fina. ff.de rei ven-
dica.Aut reus illud proponit poſt litem conteſtatam.& tunc
aut conuentus primò petitorio confeſſus fuit ſe poſſidere:
20 aut non, vt dixi in præcedenti membro. ¶†Reſtat videre,
quando proponitur interdictum retinendæ. & tunc aut pro-
ponitur diuerſis reſpectibus:aut procedit vtrunq; iudicium.
pone exemplum. Reus conuentus rei vendicatione turba-
tur ab actore in poſſeſſione,qua conuenitur. Conſtat enim
poſſe agere interdicto vti poſſidetis. contra talem turbato
rem,non prætendentem ſe poſſidere,vt l.ſi duo.§.item videa
mus. ff. vti poſſidetis. Aut agit reus reſpectu eiuſdem poſ-
ſeſſionis, pro qua conuenitur (quia actor eam ſe aſſerit poſ-
ſidere ante litem motam ſuper poſſeſſorio. & proceditur in
ſolo poſſeſſorio ſecundo loco propoſito : quia actor hoc ca-
ſu videtur petitorio renunciare propter contrarietatem. aut
ſe aſſerit poſſidere poſt litem conteſtatam ſuper petitorio.
& procedit vtrunque iudicium. ¶ Quinta combinatio eſt,
quando vnus proponit primò poſſeſſorium: alius ſecundò
petitorium.& ſic econuerſo ad præcedentem. quo caſu dic,
quòd aut poſſeſſorium primò propoſitum fuit recuperãdæ.
& tunc aut petitorium ſecundò propoſitum proponitur per
modum agendi.& non põt:qa ille intentando primò poſſeſ-
ſorium negauit ſe poſſidere: ergo nõ quæritur petitorio,vt l.
fi.de rei ven.¶Item qa cauſa ſpoliationis eſt priuilegiata: vt
primò de ea cognoſcat̃, vt c.fi.ſ̃. de ord.cog. aut proponitur
in modũ excipiendi.& tunc aut agens ſpoliatione in hoc cõ-
ſenſit,aut nõ.primo caſu admittitur. ſecundo repellitur in c.
1.j.ti.1. ¶Si verò poſſeſſorium primò intentatum eſt adipi-
ſcendæ.& tunc aut diuerſo reſpectu; & poteſt. aut eodem:&
non poteſt.quia agens primò poſſeſſorio negat ſe poſſidere,
ergo &c. vt dicta l. fina. niſi fortè conueniretur ratione poſ-
ſeſſionis primò quæſitæ. ¶Si verò fuit propoſitum primo
loco poſſeſſorium retinendæ.tunc aut diuerſo reſpectu:& ꝓ-
cedat vtrunque iudicium.aut eodem: & tunc prius cognoſce
tur de poſſeſſione.non enim ſimul concurrunt ratione con-
trarietatis,& ratione ordinis. & ſic poteſt intelligi. l.incerti.
hoc tamen caſu cognitio ſuper poſſeſſorio facilis erit. nam
ille, qui ſecundò proponit petitorium : videtur renunciare
poſſeſſioni,quam primò aſſerebat ſe habere. Ideo iudex il-
lum,qui poſſeſſorio agit, pronunciabit in poſſeſſione potio-
rem:niſi poſſideat vi,clam,vel precario.¶Sexta combinatio
eſt, quando ſimul & eodem tempore vnus proponit petito-
rium,& alius poſſeſſorium.illo caſu (quodcunq; ſit poſſeſſo-
rium) ſemper debet de eo primò cognoſci. Ita tenet gloſſ.
C.de interdict. l. incerti. quod verum putat Barto.in quoli-
bet interdicto. & primò probat in interdicto recuperandæ.
quo ſi vnus proponit petitorium, & alius poſſeſſorium inten
tat,hic eſt contrarietas:cum vnus aſſerit alium poſſidere agẽ
do petitorio.& ille negat agendo poſſeſſorio. vnde impedia-
tur concurſus ratio contrarietatis, & etiam ratione ordi-
nis.quia ſpoliationis cauſa eſt primò tractãda, vt l.ſi deniq;.
ff.de iudiciis. Eadem ratio contrarietatis, & ordinis ſubeſt
in interdicto adipiſcendæ. ¶Item in interdicto retinendæ,
prout agitur.quia aduerſarius ſe poſſidere contendit, ſubeſt
ratio contrarietatis, & ordinis, niſi diuerſis reſpectibus, vt
ſæpius dictum eſt.¶Septima,& vltima combinatio eſt, quan
do vterque proponit petitorium, & poſſeſſorium.& quilibet
aſſerit ſe poſſeſſorem, & dominum : tunc ſecundùm omnes
& ratione contrarietatis, & ratione ordinis iudiciarij debet
præcedere poſſeſſorium.ff. vti poſſidetis.l.1.§. hoc autem.&
ff. de iudiciis. l. inter legatos. Et per illas ſeptem combina-
tiones apparet illã materiã perfectius declaratã, quæ eſt ſub
tilis, & obſcura per multos tramites deriuata, vt vidiſtis.
¶ Et vnum poſt Barto.non omittas,quòd in omnibus com-
binationibus prædictis ſi poſſeſſorium, quod proponitur,
habet cauſam dominij : non concurret cum petitorio, ob-
ſtante illa ſecunda : quòd ſententia lata in vno, parit exce-
ptionem rei iudicatæ in alio.ff.de interdict. l. 2. §. quidam.
¶ Et prædicta locum habent ſolùm cum quæritur : an poſ-
ſint ſimul in iudicio cumulari, ſiue deduci ab eodem, vel di-
uerſis. ¶ In caſibus verò, in quibus ſupra declaratum eſt
poſſe ꝓponi,quis erit exitus vtriuſq; ? Cy. plenè diſtinguit in
d.l.incerti.& Ioan. And. etiam in iſto. c. ſic diſtinguit.aut li-
quet de vtroq;, aut de altero tantùm. ¶Si de vtroq; liquet,
aut pro vna parte tantùm : aut de vno pro vna:de altero pro
altera. ſi de vtraq; liquet pro eadem parte.ſi pro reo, planũ
eſt;qa ſuper vtroq; abſoluit, ſiue liqueat;quia ꝓbauit de iure
ſuo:ſiue quia non ꝓbauit actor.ſ̃.c.2.in fi. ¶Si pro actore li
quet; vt qa vendicans poſſeſſorio ẽt agens ꝓbauit ũtrũq;. &

iudex ꝓnũciabit ſuper vtroq;.quia de qua re,&c.ſ.c.proxi.
¶Et ſi dicas pro nihilo pronunciabit ſuper poſſeſſorio, ex
quò ſuper petitorio pronunciat, cũ in executione poſſesſio
ſequatur proprietatem.j.c.ꝓxi.de publi.l. penul. & vlti.Reſ
põdeo illud verũ quò ad officium reſtituendæ poſſesſionis:
ſed valet ad expenſas, quas debet victus victori. de pœnis.
calũ.ff.de rei vendi.l.vterq;. & quò ad fructus,qui in poſſeſ-
ſorio recuperandæ debentur tpe deiectionis,habita ratione
recipiẽdorũ.j.ti.1.c.grauis.de vi & ui ar.l.1.§.ex die qui reſ
pectu petitorii non venirent, vt dicto.c.grauis. ¶Si verò de
vtroq;liquet,ſed diuiſim pro altero tm̃. ſubdiſtingue.aut li-
quet de petitorio pro actore:de poſſeſſorio pro reo: aut ecõ
uerſo:primo caſu in petitorio pro actore,in poſſeſſorio pro
reo pronunciabit iudex.& per hoc p̃cipiet rẽ actori reſtitui;
ex quo ſua eſt,vt.d.l pe.& vl. de plubli. ſed ꝓpter expẽſas ẽt
ſuper poſſeſſorio pronunciabit iudex, vt d. l.vtiq;. Et idẽ de
caſu conuerſo,in quo pronunciabit in petitorio pro reo:in
poſſeſſorio pro actore propter expeñ. & propter fructus,vt
not.ſ.c.proxi.&.j. de teſti.c.ſignificauerunt.in gloſ.ſi. ¶Et
ſi quæras:an tunc poſſesſio reſtituatur actori.refert:quia aut
liquet de ꝓprietate pro reo (quia non probauit actor) aut
quia reus probauit dñium.& hoc ſecundo caſu pronunciabi
tur pro reo:nec tenebitur poſſesſionem actori tunc reſtitue-
re.quia dolo facit &c.de reg.iu.li.6. primo caſu licèt pro eo
pronuncietur in petitorio:per id tñ nil conſequitur niſi quia
eãdem cõdẽnationem expenſarum in petitorio.& ſcitur per
id,quis teneatur ad expenſas,vt dicta.l.vtiq;.¶Secũdo prin-
cipali membro quando liquet de altero tm̃, aut poſſeſſorio
tantùm. & tunc aut pro actore. quo caſu iudex condẽnabit
reum,& præcipiet actori reſtitui rem. & pendebit inſtantia
petitorii. de quo ſi non conſtat, tenebitur actor ad expẽſas
reo,vt ſæpius dictum eſt.aut de poſſeſſorio conſtat pro reo:
& pro eo pronunciabitur.& pendebit petitorium, vt p̃dictũ
eſt.¶Si verò liquet tm̃ de petitorio.ſi pro actore iudex pro-
nunciabit rem ſuam eſſe:adhuc de poſſeſſorio cognoſcetur,
propter expenſas,vt dictum eſt per,l.vtiq;.præallega. ¶Si ve
rò de petitorio liquet pro reo:tunc aut liquet,quia actor nõ
probauit.& parum proderit:niſi quia abſoluetur,& ſentẽtia
conſeruabit ſibi retentionem. Inſti. de interdi.§.cõmodũ.
aut liquet pro reo:quia onus probationis aſſumẽs probauit
dñium:& pronunciabitur pro eo. & erit effectus: quia licèt
poſtea de poſſesſione conſtet pro actore, nõ reſtituetur ſibi
poſſeſſio,ſed remanebit penes reum.ff.de rei ven.l. is qui. &
de pub.l.penul.& vlt.Ita diſtinguit Ioã.An.hic.& Cy. in d.l.
incerti.¶Tertiò principaliter oppo.& videt̃, ꝙ mota qõne
petitorii,nullo mõ posſit agi poſſeſſorio ad eandem: quia cã
proprietatis abſorbet cauſam poſſesſionis.& ea finita, finit̃
totum,vt.ſ.c.cum eccleſia.& c. cum ſuper. & c. cũ dilectus.
& no.ff.de inter.l.2.§.quædam.¶Si ergo ſententia lata in pe
titorio parit præiudicium in poſſeſſorio, non debet admitti
21 ille concurſus,vt l.fundi.& l.fundum.de excep.¶† Sed vt ple
nè liqueat iſta materia.vtrùm ſententia abſolutoria lata in
petitorio pariat exceptionem rei iudi. in poſſeſſorio. ſic di-
ſtingue.aut poſſeſſorium,qđ ſecundò proponitur,habet cau
ſam proprietatis,aut non.primo caſu ſñia lata in petitorio
parit exceptionem rei iudicatæ in poſſeſſorio, vt.d.§.quædã.
& qđ ibi no.¶Secundo caſu.aut poſt latam ſñiam in petito-
rio proponitur interdictum recuperandæ:aut interdictũ re
tinendæ:aut interdictũ adipiſcendæ. Primo caſu non ob.ex-
ceptio rei iudicatę,quia ſpoliatus debet ante oĩa reſtitui, vt
no.Dy.in c.qui ad agendum.de reg.iur.lib.6.¶Secundo ca-
ſu qñ proponitur interdictum retinendæ:tunc aut cõſtat de
iuſta poſſesſione eius,qui interdictum intentat.& ſibi obſtat
exceptio dñii,nõ rei iudi.vt d.§.nihil cõe. ſecundùm primã
lec.& no.in l.ſi de eo. ff. de acqui.poſ.aut non perfectè con
ſtat,ſed probationes vtriuſq; ſunt pares.& tunc agentem fa
ceret ſuccumbere ſententia ſuper petitorio lata vt no.Cy.in
l.vnica.C.vti poſ.in penul.q. ¶Tertio caſu qñ intentatur in-
terdictũ adipiſcẽdæ;tunc aut reus fuit abſolutus: quia actor
non probauit.aut ꝙ erat dñs.Primo caſu nõ parit exceptio-
nẽ rei iudi.nã nihil habet cõe &c.Secũdo caſu aut de ſñia do
cet incontinenti,& de dñio.& obſtat exceptio:aut nõ. & tũc
22 non obſtat.vt not.in l. ſi de vi.ff.de iudi.¶† Quid econuerſo
vtrũ abſolutoria lata in poſſeſſorio pariat excep.rei iudi. in
petitorio.videtur ꝙ nõ. de excep.rei iudi.in l.& an eadẽ.§.ſi.
Tu dic.aut poſſeſſorium habet cauſam dñii: & tũc abſoluto
ria lata ſuper eo parit exceptionẽ rei iudi.in petitorio, vt di-
cta l.2.§.quædam.de interdic. Aut nõ habet cauſam dñij. &
tunc ſecus,vt dicto.§.fin.& per illa ſit expedita gl. quæ inci-
pit.ergo ſi aliquis &c.Et prædicta locũ habent,cũ quæritur,
vtrũ ab eodem.¶Quartò principaliter oppo.ille tex.innuit
ꝙ debeat ſuperſederi in iudicio petitorio primitus inſtitu-
to,& procedi ſolùm ſuper poſſeſſorio.contra de Auth. qui ſe
mel.C.qño & qñ iudex.vbi cogitur ſemper proſequi,qui ſe-
mel actionẽ propoſuit.Præterea probare poſſesſionẽ nõ vi-
detur huic prodeſſe,niſi ꝓbet proprietatẽ, & dñiũ, vt.ſ.eo.
23 c.cum eccleſia Sutrina. & c.cũ ſuper.¶† Sol.quò ad primum
Auth.qui ſemel. loquitur in contumace. & qñ ꝓtrahit cãm
in grauamẽ rei ſine iuſta cauſa,& citatus nõ venit: vel venit,
& nil rõnabile proponit:ſed differre intẽdit.hic loquitur,qñ
differt ex cauſa à iure conceſſa. & in odium violenti,& in fa
uorẽ ſpoliati.vnde in eius læſionẽ retorqueri non debet,vt l.
qđ fauore.C.de legi.¶Ad ſecundum de.c.cum eccleſia.& c.
cum ſuper.dic,ꝙ locũ habent in rebus ſpiritualibus, & ele-
ctionibus, in quibus requirit̃ canonica inſtitutio. de inſtitu.
c.3.iſtud.c.loquitur de rebus tpalibus,quę poſſunt ſine titu-
lo posſideri.c.1.de præſcrip.lib.6.vel hæc locum habẽt, vbi
non conſtat dñium pertinere ad alium.ibi verò cõſtat ad ali
um pertinere,vt in c.cum eccleſia. vel conſtat ad neutrũ per
tinere,vt.c.cũ ſuper.¶Sed circa hoc quærit Inno.vtrùm fini
to poſſeſſorio,ꝓcedetur ſuper petitorio ſic ſuſpenſo.Rñdeo,
ꝙ ſi contra agentem ſecundò poſſeſſorio pronunciatũ fuit.
& non videtur dubium,ꝙ procedi debeat ſuper petitorio in
ſtituto ab eodem prius:nec obſtabit ſibi exceptio rei iudi.vt
l.& an eadẽ.§.fi.ff.de excep.rei.iudi.¶Si verò pro actore,ꝓ-
nunciatũ fuit in poſſeſſorio,& poſſesſio reſtituta.qđ fiet de
petitorio ab eodem inſtituto prius?meritò dubitatur, an ſup
dicta inſtantia procedendum ſit, eo nolente: vel eo inuito
ad inſtantiam ſpoliatoris.

ADDITIO.

a ¶In cauſis concludi.Concluſio tamen in cã non requiritur in cauſis ſum maris glo.in cle.de verb.ſig.& ibi Cardi.Alex. conſil. 65.vol.4. Bart. in extraua.ad reprimendam ver.figura.

SVMMAE.

1 *Cauſa proprietatis trahit ad ſe cauſam poſſeſſionis.*
2 *Spoliatus licèt non poſſit ſuum ſpoliatorem ſua propria auctoritate expellere de re inuaſa:tamen poteſt inquietare.*
3 *Sententia ſi lata eſt pro me in poſſeſſorio, à qua non eſt appellatum: & pro te in petitorio, à qua eſt appellatum: an appella. pend. fiet executio ſñiæ latæ ſuper poſſeſſorio. Simile vide nume. 4.*
4 *Iudex qualiter debeat pronunciare,cum ab eodem, vel diuerſis petitorium, & poſſeſſorium intentantur.*

1 CVm dilectus filius. †Cauſa ꝓprieta
tis ad ſe trahit cauſã poſſesſionis in effectu. hoc di
cit.¶Primò no.ꝙ petitorio, & poſſeſſorio agi põt ſimul,&
ſemel. de quo articulo tetigi ſupra. c.1. an ſcilicet intentari
posſint ab eodem.& dixi, ꝙ ſic, poſt Petrum. ¶Quandoq;
enim eidem plures actiones competũt ad diuerſa:& non co-
gitur actor eligere.ſed petitorium,& poſſeſſoriũ ſunt diuer-
ſa:quia aliud poſſesſio:aliud proprietas,vt l.ſi duo.§.fina.ff.
vti posſide.& l.nemo.§.quoties.ff.de reg.iur.¶Item cũ ſen-
tentia lata ſup vno nõ præiudicet in alio regulariter,vt dixi.
ſ.c.ꝓximo.& c. ſuborta.de re iudi.& c.dilectus. de cap.mo.
& vide-

& videtur caſus in l.nulli.C.de iudiciis.& ex hoc apparet, ꝙ
cumulari poſſunt.¶Pro declaratione tex.qro,qualiter exem
plificetur iſtud c.Rñdeo.dicunt quidam,cum vnus agit peti-
torio,alius interdicto vti poſ.quia agens rei vendi. turbat ip
ſum in poſſesſione.hoc enim caſu, ſi conſtat de proprietate,
pro actore nõ feretur ſententia ſuper interdicto vti posſi. in-
tentato contra eum.glo.hoc non approbat:quia contra eum,
qui non prætẽdit ſe posſidere (licèt turbet) nõ datur vti poſ-
ſi.Io.An.tenet contrarium.ſ. quòd interdictum datur contra
eum,qui inquietat: licèt de poſſesſione non contendat, vt in-
fra de probati.c.licèt.ver.de hoc.& hoc tenet Bar.in l. 1.§.hu
ius autem interdicti. ff. vti posſi. allegat pro caſu.l.ſi duo. §.
ſi vicinus.ff.eo.titu.& hoc tenet hic gloſſ.in l.1.§.reſtituendæ.
eo.ti. ¶In quæſtione tñ ꝓpoſita dico,ꝙ quantuncunq; cõſtet
ꝓ vno de proprietate: tñ cõdemnabitur ſup interdicto inten
tato contra eũ.vt.n.dixi.ſ.c.ꝓxi. exceptio dñij,vel rei iudica-
tæ non excludit agentem interdicto vti posſide. ſi conſtat de
eius poſſesſione pacifica, vt l.ſi de e.§.fi.& ibi p Bar.ff.de acq.
poſſ.¶An aũt idem ſit in interdicto recuperandæ, vt agẽs di
cto interdicto condemnetur ſpoliatori, quem turbat in poſ-
ſesſione.Dicũt quidam,ꝙ ſpoliatione ꝓbata,non feretur ſen
tentia ſuper interdicto vti posſi.quod dic, vt no. Innocẽ.j.de
2 præſcrip.c.veniens.& Bart. in l.1.in fi.ff. vti posſi. ibi tenet,†
quòd licèt ſpoliatus non posſit ſuum ſpoliatorem ſua ꝓpria
auctoritate expellere de re inuaſa, niſi incontinenti, vt l.3.§.
eũ igitur.ff.de vi & vi ar. tñ inquietare ſemper poterit, vt ibi
no.& l.1.C.vti poſ.& in Specu.de peti.& poſ.§.1.¶Alij exẽ-
plificant iſtum text.cum vnus & idem agit petitorio, & poſ-
ſeſſorio recuperandæ, vt in glo.Hoſt. dicit ꝙ poteſt exempli
ficari ſine calumnia. quando vtraq; pars deducit in iudiciũ
petitorium.& poſſeſſorium,vt in caſu.c.cum eccleſia Sutrina.
& c. cum ſuper.ſupra eod. tunc enim propriè præualet pro-
prietas,vt ibi.Et aduerte,ſecundùm Ioan.An.quòd quatuor
ſunt caſus.¶Nam quandoq; vnus agit poſſeſſorio retinendę.
& reconuenitur petitorio,vel econuerſo.&de hoc.j. titu.1.c.
audita.quandoq; vnus agit poſſeſſorio recuperãdæ: & alius
ſibi refert quæſtionem dominij.& poteſt de vtroq; cognoſci,
ſi ſpoliatus cognoſcit.quod dic,vt.j.ti.1.c.1.Quandoq; vnus
agit poſſeſſorio retinendæ ratione ciuilis poſſesſionis, vel na
turalis, quam habet,vt l. clam posſidere.§. qui ad nundinas.
ff.de acquiren. poſ. Et ſic quatuor modis cõcurrit petitoriũ,
& poſſeſſorium,ſecundùm Io.An.¶Do. Bart. altius exordit̃
iſtam materiam in l.naturaliter.§. nihil cõe. ff. de acqui.poſ.
vbi facit, ſeu ponit ſeptem combinationes ſuper illo concur
ſu petitorij,& poſſeſſorij.Prima eſt,quando vnus & idem in-
tentat primò petitorium: ſecundò poſſeſſorium ex interual-
lo. Secunda econuerſo qñ vnus & idem primò poſſeſſorium:
ſecundò ex interuallo petitorium. Tertia eſt, quando vnus
ſimul, & eodem tempore proponit vtrũq;. Quarta eſt, qñ
vnus primò petitoriũ: alius ex interuallo poſſeſſoriũ.Quin-
ta eſt econuerſo,qñ vnus primò poſſeſſorium:alius ex inter-
uallo petitorium.Sexta eſt,qñ ſimul, & eodem tpe vnus pri-
mò poſſeſſorium:alius ſecundò petitorium. Septima eſt,qñ
vterq; ꝓponit petitoriũ,& poſſeſſorium; qa quilibet ſe aſſe-
rit poſſeſſorem,& dñm.& qualiter cõcurrant, vel non,illę cõ
binationes. ibi vide pleniſſimè per eũdem. ¶Quærit hic Pe.
3 †ſententia lata eſt pro me in poſſeſſorio:à qua non eſt appel
latum:ſed pro te in petitorio, à qua appellatum eſt:an appel
latione pendente fiat executio ſententiæ latæ ſuper poſſeſ-
ſorio.vide in Spec.de excep.ſen. §.1.ver. ſed pone.de peti.&
4 poſ.§.1.ver.quid ſi is.¶Secundò quærit Hoſtien. † Egit Ti-
tius petitorio,& poſſeſſorio, & obtinuit in vtroq;.reus appel
lat à ſententia proprietatis tm̃. & mãdata eſt executioni ſñia
ſuper poſſeſſorio: iudex appellationis confirmat ſñiam ſuper
proprietate latam.quæro quæ erit vtilitas huius ſententię.cũ
iam actor poſſesſionẽ habeat.dic, quòd erit declaratio do-
minij pro actore,& cõdẽnatio expenſarum, vt.ff.de rei vẽd.
l.ex diuerſo. non aũt tenet̃ reus reſtituere rem,quã nõ tenet:
neq; dolo deſinit posſidere, vt l.ſi aũt.§.1.& 2.ff.de rei vend.
5 ¶†Vltimò,(vt plenè ſcias cum ab eodẽ,vel à diuerſis petito
rium,& poſſeſſorium intentatur: qualiter ſuper eis iudex ꝓ-
nũciare debeat) ſic diſtingue,ꝙ interdum conſtat de petito-
rio, & poſſeſſorio pro actor. & iudex ꝓnũciabit ſup vtroq;;
qa de qua re &c.ſ.e.c.cum ſuper. ¶Et ſi dicas ad quid ꝓde-
rit ſñia ſuper poſſeſſorio illo caſu, cum poſſesſionem ꝓprie
tas ad ſe trahit,etiã ſine ſñia?dic,ꝙ multum,propter expẽſas
factas in poſſeſſorio.& ꝓpter fructus,qui veniunt à tpe deie
ctionis.qui non venirent in petitorio,niſi poſt litem conteſt.
vt ff.de vi,& vi.ar.l.1.§.ex die.&.j.ti.1.c.grauis.¶Interdũ ꝓ
reo de vtraq;. & tunc planum eſt; qa ſuper vtroq; abſoluet̃,
ſiue liqueat(quia probauit de iure ſuo) ſiue quia non ꝓbauit
actor.interdũ liquet de vtroq; diuiſim;qa de vno pro vno: &
de alio ꝓ alio.& tũc aut liquet de petitorio pro actore,de poſ
ſeſſorio pro reo.& illo caſu pronũciabit pro actore in petito
rio:pro reo in poſſeſſorio. tamẽ illa poſſesſio erit penes reũ,
modicum duratura; ex quo liquet de proprietate ꝓ actore:
qa cogetur ſibi reſtituere,vt in iſto.c.& ff.de publi.l. pe.pro-
derit tamen talis ſñia ſuper poſſeſſorio lata propter expen-
ſas,vt l.vtiq; ff. de rei vendi. ¶Interdum liquet de ꝓprietate
ꝓ reo:de poſſeſſorio ꝓ actore pp expenſas,vt.j.de teſti.c.ſi-
gnificauerunt.in gl.fina.Sed an illo caſu reſtituere poſſet acto
ri.dic,ꝙ non,ſi reus probauit ſe dñm,obſtan.reg.dolo facis.
j.de reg.iur.c.dolo.lib.6. ¶Si aũt reus vtroq; conuentus fue
rit à petitorio abſolutus;quia actor non probauit dñium,ſed
poſſesſionem tm̃. & ideò quò ad petitorium nihil ſibi prode
rit:niſi quò ad condemnationem expenſarum,vt d.l.vtiq;.&
l.ex ſextãte.§.Latinus. ff.de exce.rei iudi. ¶Interdũ verò nõ
liquet de vtroq; ſed de altero tantùm. & tunc aut de poſſeſſo
rio, & pro actore.& pronunciabit pro eo ſuper eo poſſeſſo-
rio,ſuſpenſo petitorio:& tunc liquido.aut de poſſeſſorio pro
reo: & ꝓ reo ꝓnunciabitur, & pendebit iudicium, vt p̃dictũ
eſt.¶Interdum liquet de petitorio.& tunc ſi ꝓ actore, ꝓnũ-
ciabit ipſum dominum:& iubebit rẽ ſibi reſtitui, vt l.pe.& vl
ti.ff.de publi.tñ licèt ꝓnunciet ſuam eſſe:adhuc tñ de poſſeſ-
ſorio cognoſcetur:& ꝓnũciabitur,pp expenſas, vt d.l.vtiq;.
& ff.iudi.ſol.l.ſeruus. ¶Si verò de petitorio liquet ꝓ reo (qa
ꝓbauit ſe dñm:)& feret̃ ſñia ꝓ reo.& erit intãtũ efficax: ꝙ ſi
conſtet de poſſeſſorio ꝓ actore,nõ reſtituetur ſibi poſſesſio:
ſed remanebit penes reum,vt ff.de rei.ven.l.is q.& l.penulti.
& vlt.ff.de publi.Illam diſtinctionem ponit Ioa.An. ſ.c.ꝓxi.
quæ melius hic cadit,cum tractet iſtud c.de ꝓnunciatione,&
executione ſententiæ ſuper poſſeſſorio,& petitorio:ad quem
finem tendit prædicta diſtinctio.

SVMMAE.

1 *Succumbens in poſſeſſorio,poteſt agere de proprietate.*
2 *Quaſi poſſeſſio ſola collationis ſufficit ad tuendum eum, de quo facta eſt prouiſio,vel collatio.*
3 *Bina prouiſio,quæ eſt continua prouiſioni,quæ imminet facienda, ſufficit ad quaſi poſſeſſionem iuris prouidendi.*
4 *Dominus non poteſt recuſare iudicem impetratum à procuratore.*
5 *Acta facta cum ſucceſſore non proſunt actori.*
6 *Effectus clandeſtinæ,ſiue repentinæ cõfirmationis impeditur per exceptionis obiectum.*
7 *Confirmatio eſt ſententia.*

CVm olim quæſtio. ¶Sufficit ei,cui di-
gnitas eſt collata, ſi probet: quòd conferens colla
1 tionis tempore ius conferendi poſſederit.h.d.vel aliter.†Suc
cumbens in poſſeſſorio, de proprietate poteſt agere. h.d.&
ſic facit ad titulũ. & primò deciſè narrat proceſſum. ſecũda
ibi[quoniam] reddit diffinitionis cauſam. ſoluit obſtaculũ,
& diffinit.tertiò proteſtatur, & cauſam ſubdit. ibi [reſerua-
ta.] ¶Primò not. quòd ille, qui eſt in quaſi poſſesſione
prouidendi, & conferendi, debet prouidere, & confer-

2 re.† Sola ergo quaſi poſſeſsio collationis ſufficit ad tuen-
dũ eum, de quo facta eſt prouiſio, vel collatio. concordat.c.
conſultationibus.j̃.de iure patrona.imò plus.quia ſi illi, qui
eſt in quaſi poſſeſsione refertur quæſtio; & appellatur, ne ꝓ-
uideat. non obſtante tali appellatione, vel li.pendentia, pote-
rit prouidere, vt in c.ſi.de ſup.negli.ꝑlato.vbi per Io.And. &
3 de maio.& obedien.c.dilecti.in gl.ſed quia. ¶Secundò no.†
ꝙ bina prouiſio, quæ eſt continua prouiſioni, quæ imminet
facienda, ſufficit ad quaſi poſſeſsionem iuris prouidẽdi. in c.
verò.cum eccleſia Sutrina.dicit de trina.quod dic, vt ibi in gl.
4 ex hoc vr̃.¶Tertiò no.†ꝙ nõ poteſt dñs recuſare iudicẽ im-
petratum à procuratore. poteſt ergo ꝓcurator exceptiones
dilatorias, & declinatorias omittere.an aũt ipſis renunciare,
vel ẽt peremp.dic vt l.ſi fraudator.ff. de his, quæ in frau.cre-
5 dit.¶Quartò no.†ꝙ acta facta cum ſucceſſore, non proſunt
actori.ſnĩa.n. hic lata pro archidiacono non prodeſt epiſco-
po actori ſuo.de quo hic in gl.quę incipit.ſic patet.¶Vltimò
nota, ꝙ res inter alios acta, alij nõ præiudicat.ff.de re iudica
ta.l.ſæpe.& infra de ſenten.& re iudi.c.pen. ¶Quæro pro de
claratione literæ, quomodo ponatur caſus in iſto.c.dic, ꝙ iſti
canonici fuerunt admiſsi contra iſtum archidiaconum per
modum exceptionis: vt ipſum repellerent à prædicta dignita
te, petentes pronunciari ipſum ius non habere.econtra age-
bat, & petebat archidiaconus, ꝙ cogerentur eum habere, &
tractare pro archidiacono.& ꝙ iudicaretur ad eum ſpectare
archidiaconatum.& ſic fuit conuentio, & recõuentio, ſm̃ Io.
An. Vel fortè erat quęſtio: quia archidiaconus (licèt haberet
prouiſionem, & collationem epiſcopi de archidiaconatu) nõ
tñ poſſeſsionẽ: ſed ipſam petebat.& ſibi vt archidiacono obe
diri.Illi autem canonici exceperunt de titulo inefficaci, & in-
ualido, &c.¶Contra illud ergo opponitur, & uidetur, ꝙ ar-
chidiaconus non poterat dicta exceptione repelli.¶Conſtat
.n.quòd collatio, & prouiſio facta de ipſo per epiſcopum ha
a buit vim collationis, & confirmationis.[a] ergo videtur, ꝙ poſt
confirmationem non debuerit inquiri de eius efficacia: ſed
mandari canonicis, vt ſibi, & archidiacono reſponderẽt.poſt
confirmationem enim nec de peccato in electione habito,
nec de vitio perſonæ poteſt contra cõfirmatũ obijci: quomi
nus confirmatio ſortiatur effectum.j̃.de ap.c.conſtitutis.eo.
ti.2.§.ſi.præterea poſt cõfirmationẽ ſtatim hẽt ius miniſtrã
di, vt.ſ̃.de ele.c.trãſmiſſa.¶Si ergo ſibi, & canonicis obedien
tia, & poſſeſsio denegatur: vr̃ ſpoliatus.qui aliter, non conſti-
to de titulo, eſt reſtituendus, vt.ſ̃.c.cũ ſuper. hoc aũt fuit co-
gnitũ, & diſcuſſum de iſtis exceptionibus, & de efficacia titu
li collationis.ergo malè.¶So.dic ad primũ.qñq; iſte, qui op
ponit, habuit congruũ tẽpus ad ſe opponendũ, & nihil oppo
ſuit: & tunc poſt confirmationem veniens non auditur ad im
pediendũ effectum confirmationis per modum exceptionis:
niſi reſtaret conſecratio: quia tunc ẽt audiretur. & ita loqui-
tur.c.conſtitutum.& c.cum dilectis.de elect. per modũ verò
denunciationis, & accuſationis audiretur illo caſu, quantun-
cunque habuerit tp̃s ad opponendũ contra confirmationẽ.
quod dic, vt.ſ̃.de elect.c.dudum.& in c. ſuper his. de accuſa.
¶Quandoq; ille, qui ſe modò opponit, non habuit aliquod
ſpacium ad opponendũ ſe ante confirmationẽ, vt in caſu no
ſtri.c.vbi ep̃us conferendo confirmat.& tunc licèt illo caſu te
neret confirmatio: tamen ſi aliquid obiicitur contra confir-
mationẽ, & electionẽ, vel etiam contra perſonã, ſeu diffama-
tionẽ.in hoc caſu effectus electionis, & confirmationis impe
ditur, quouſq; qđ obijcitur, fuerit plenè cognitum, & diſcuſ-
ſum, vt hic & j̃.de accu.c.accedens.& 34.di.c. qui ep̃us. & in
Aut.qũo opor.epi.§.j.[oportet enim cõfirmationis tp̃e.]&c.
Ratio differentię apparet in prõptu: quia illo caſu non eſt, qđ
poſsit imputari iſtis volentibus ſe opponere, quando non
fuit tempus medium inter confirmationem, & collationem.
in ꝑcedenti verò ſecus eſt.facit quod legitur, & no.j̃. de re iu
6 dic.c.penult.†Clandeſtinæ enim, ſiue repentinæ confirmatio
nis impeditur effectus per exceptionis obiectum, vt.j̃.de ap
pel.c.vt noſtrum.& c.vnico. vt eccle.benefi.& idem dicendũ,
vbi accelerata eſt, vt in exceptione aduerſarius ſuppleretur.
j̃.de dolo & cõtu.c.cum olim D.de appella.c.oblatæ. ¶Idẽ
ſi facta fuit in abſentia illorum, qui modò ſe opponunt, ſecũ
dùm quoſdam.quod Inno.non admittit.Non obſtat.c. acce-
dens.de accuſa.quia ibi non fuit cauſa admittendi eos ad ex
cipiendũ abſentia ſe opponentium, ſed infamatio.põt ẽt ali-
ter ſolui illud.c.ꝙ quando vnus eligit, & confirmat, & obijci
tur, ꝙ ad eum non ſpectat electio, vel collatio. & opponi po-
teſt vt hic, & impeditur confirmationis effectus.ſecus quan-
do vnus eligit, & alter confirmat: quia tunc per confirmatio-
nem nõ põt per obiectũ exceptionis impediri confirmatio-
nis effectus.j̃.de appella.c.conſtitutus.il.2.§.ſi.¶Ad.c. cum
ſuper.ſ̃.eo.dic, ꝙ ibi habuerat poſſeſsionẽ, & adminiſtratio-
nem.Ideo ſi negatur ſibi obedientia, debet ante omnia reſti
tui, tanquam ſpoliatus: quia pro iuribus denegatis datur poſ
ſeſſorium, quando aliquis ſemel illa iura poſſedit, vt in c.que
relam.ſup.de electi.Sed hic nunquam habuit dicta iura, vel
fuit in poſſeſsione. ¶Secundò contra iſtud opponitur, & vi-
detur, ꝙ nullo modo debeant audiri per modum exceptio-
nis poſt confirmationem, ſiue habuerunt tempus congruum
ad ſe opponendum, ſiue non. Conſtat enim, ꝙ confirmatio
eſt ſententia: ſed poſt ſententiam, niſi quis appellet, non audi
tur per ſimplicem contradictionem. 2. quæſtio. 6. cap. bi-
duum.§.ſi aduerſus.& l.ab eo.C.qũo & quando iudex.dic er
go.iſti, poſtquam ſciuerunt confirmationem, debuerunt ap-
pellare, non per viam exceptionis audiri. cuius contrarium
hic dicitur.¶So.ibi loquitur in his, quæ fiunt in iudicio. ſed
prouiſio, ſiue collatio, quæ habet vim confirmationis, nõ cen
ſetur actus iudicialis, ſed extraiudicialis.Ideo non eſt neceſ-
ſe appellare, licèt voluntariè quis poſsit infra decem dies à
tempore ſcientiæ.j̃.de ap.c.concertationi.lib. 6. & j̃.de his,
quæ ſi.à præla.c.cum in cunctis.& de ap.c.ad audientiam.
¶Contra prædictam diſtinctionem (an habuerit tempus cõ
gruum ad opponendum, vel non) tertiò opponit Hoſti. de c.
poſt electionem.infra de conceſ.præben.vbi idem elegit, &
confirmauit.ſed non auditur niſi per viam accuſationis, &
denunciationis. Sed dic ſecundùm eum, ꝙ ibi fuit auditus
per modum exceptionis: ſed non probauit aliquod ratio-
nabile.

ADDITIO.

a ¶Et confirmationis.vide Panor.in c.ne pro defectu.ſup.de ele.in vltimo
notabili.

SVMMAE.

1 *Petenti rem iure dominij non ſufficit probare poſſeſsionem.*
2 *Subiectio ad hoc vt probetur, non ſufficit probare certam ſolutionem*
certæ ſummæ.& nu. 4.
3 *Obligatio aliqua ſi deducitur in iudicio incidenter, & non principali*
ter propter ſe, poteſt poſtea in alio iudicio principaliter deduci.
5 *Conſueuit aliquis ſoluere cenſum eccleſiæ ratione alicuius rei: ſi ceſſat*
in ſolutione per biennium, an res ſit commiſſa.
6 *Eccleſia ſi ſoluit cenſum ad biennium, & poſtea eximitur, extingui-*
tur cenſus.

IN cauſa. Qui petit rem ex vna cauſa: ſi ſuccum
bat, poterit rem ex alia repetere.h. d.
1 vel aliter. † Qui petit rem iure dominij, non ſufficit ſibi
probare poſſeſsionem.hoc dicit.& ſecundùm hunc modum
ſummandi facit ad titu. communis diuiſio. Secunda ibi
2 [ad hoc.] ¶Primò not. †quòd ad probationem ſubiectio-
nis non ſufficit probare annuam ſolutionem certæ ſummæ.
Ratio eſt; quia dicta ſolutio ex multis cauſis fieri po-
teſt, vt in gloſſ. 1. probatio ergo, quæ neceſſariò non
concludit, non releuat probantem, vt infra de
proba-

3 proba.c.in præſentia. ¶Secundò not. †ꝙ ſi aliqua obligatio
deducitur in iudicio incidenter, & non principaliter pp ſe: po
teſt poſtea illud idem in aliud iudicium principaliter deduci.
& hoc eſt, quod dicit Inno.ſ̃. e.c.cum eccleſia. ꝙ deducta in
ſnĩa per modum cauſæ non producunt effectum ſuũ. ¶Ter-
4 tiò no.†ꝙ præſtatio annua certæ ſummæ non ꝓbat ſubiectio
nem: videbat̃ contrarium, qñ fiebat ab inferiore ſuo ſeniori,
vt hic erat.Si.n.fieret à priuato alteri priuato, minus eſſet du-
bium, vt l.ſi certis annis.C.de pac.& in c.peruenit. j̃. de cen.
vbi plenè de hoc.Et circa hoc vide, quod no. Hoſti.in ſumma
5 de loca.ſub.§.potuit.§.ſi. ver. quid ergo.cũ ſe.vbi quærit† qđ
iuris de illo, qui cõſueuit ſoluere cenſum eccleſiæ ratione ali
cuius rei, & ceſſat in ſolutione per biennium: nunquid res ſit
cõmiſſa.dicit hic dominus Io.de Lig. ꝙ aut ſoluebat rõne do
minij, & de hoc cõſtat: & incidit in cõmiſſum.de loc. c.penul.
& ſi.vide in Spe.tit.de loca.§.nũc aliqua.ver. 87.aut rõne elee
moſynæ: & tunc ſi cauſa alimentorum relictum eſt, facta res
eſt eccleſiæ.ff.de ali.le.l.3.aut teſtõr dicit [relinquo centũ ſu-
per tali domo,] & non adiicit tempus.& vr̃ obligata, vt.ff.de
le.1.l.quidam teſtõ.& l.Gaius.de annu.lega.aut dicit [in per-
petuũ.] & tunc quilibet poſſeſſor tenetur, vt ff.de vſufruc. l.
hactenus.& tunc vr̃ cõnſenſus eccleſiæ requirendus. de offic.
archidia.c.ad hoc.& de his, quæ ſi.à præla. c.ſi.aut nõ dicitur
[in perpetuum: vel ad tempus.] & tunc præſumitur, ꝙ in per-
petuum.ff.de annu.le.l.annua.in ſi.Si verò nõ conſtat, qũo ſit
relictum, & eccleſia habet maius dominiũ in ciuitate. & tunc
ꝑſumitur ratione dñij debitum, vt cap.omnis anima.de cen-
ſi.Si verò nõ habet maius dominiũ, præſumitur ratione elee-
moſynæ relictum.& tunc non cadit in commiſſum; quia cõ-
miſsio odioſa.¶Et prædicta faciunt ad quæſtionem, quæ nũc
de facto pẽdet.Quidam longo tempore pro quadam domo,
quam tenet, ſoluit annuatim quinq; ſolidos vni eccleſię: nec
apparet ex qua cauſa. deinde ceſſauit ſoluere per biennium,
& alteri domum non dedit. prælatus vult vendicare, tanquã
incideret in commiſſum.nõ poteſt probare, ꝙ res ſit eccleſię
in emphiteuſim, vel aliter conceſſa: ſed probat ſimpliciter ſo-
lutionem quinq; ſolidorum pluribus annis factam.quæritur,
vtrùm ex ceſſatione, & alienatione res inciderit in commiſ-
6 ſum? ex prædictis collige, quid iuris &c.¶Quartò no.† quòd
ſi eccleſia ad iudicium ſoluat cenſum, & poſtea eximatur, ex
tinguitur cenſus. cum nunc nõ ſit ſubiecta. & ſic ceſſante cau
ſa, ceſſat effectus, vt in c.cum ceſſante.infra de ap.¶Quintò
no.quòd ille, qui petit ex vna cauſa, & ſuccumbit, poteſt pete
re ex alia.quod dic plenè p Bar.in reali, perſonali, & in rem
ſcripta, vt not.ff.de exec.rei iudi.l. & an eadem.§.actiones.

De reſtitutione ſpoliatorũ.

DICTVM eſt.ſ̃.de cã poſſeſsionis. ſed quia
cã reſtitutiõis poſſeſſoria eſt.Ideo de illa ſub
nectit.vel aliter. Viſo qualiter poſſeſsio ꝑdat̃
(qa ꝑdita reſtituenda eſt.) ideo &c.habet̃ de
materia. 2. & 3.q. 1.repetit̃ in 6. & congruit
ſupra de reſcrip.c.cum dilecta.cum pluribus
aliis hic allegatis in nouella.

SVMMAE.

1 *Petens reſtitutionem, ſi conſentit, poteſt ſibi quæſtio de proprieta-*
te referri.
2 *Res non debet reſtitui ſpoliato, ſi conſtat de dominio ſpoliatoris.*
3 *Dominus tenetur ex delictis colonorum, & familiarium, ſi delinquũt*
in miniſterio eis commiſſo.
4 *Querela ſola ſufficit ad reſtitutionem ſpoliati.*
5 *Excommunicatus conuentus in iudicio an poſſit opponere exceptio-*
nem excommunicationis.
6 *Spoliatus ſi impetrat reſcriptum, an poterit opponi contra eum excõ*
municatio.

1 LIcèt multum. †Si conſentit is, qui re-
ſtitutionẽ petit, poteſt
ſibi quæſtio de proprietate referri.h. d. Non recipit
congruam diuiſionem.primò ponitur ſpoliati conqueſtio.ſe-
cundò bimembris prouiſio, ibi [quod ſi ita eſt.] ¶Primò no.
quòd ſpoliatus debet ante omnia reſtitui.concor.l. ſi quis ad
2 ſe fundũ.C.ad leg.Iul.de vi. ¶Secundò not.† quòd ſi conſtat
de dominio ſpoliatoris, res non debet reſtitui ſpoliato.¶Op
ponitur.hic agebatur cõtra eccleſiam de ſpoliatione ſuorum
hominum. Sed contra; quia dominus non tenetur ex delicto
familiæ: niſi mandauerit, vel ratum habuerit, vt in c.cum ad
ſedem. infra eod. dic quòd ſtandum eſt contrario.eo enim
ipſo, quòd res peruenit ad dominum, videtur de ſua conſcĩa
delictum commiſſum.quod dic, vt.j̃.de teſti.c. conſtitutis.gl.
3 tñ in l.ne quid.ff.de incen.rui.nau.vr̃ dicere, †ꝙ dñs teneatur
ex delictis colonorum, & familiarium ſuorum. qđ eſt verum,
ſi delinquunt in miniſterio eis commiſſo.aliàs ſecus, vt l.1.§.
familiæ.ff.de pub.ibi per Bar.& ibi in ſe.§.no.qualiter Prãs te
neatur ex delicto ſuorũ officiariorũ.& vide in d.l.ne quid.vbi
Bar.multa ponit, q̃ hic domi. Ioan.de Lig.ſuccinctè ꝑtranſit.
vbi.ſ.tractat.an villa, vel caſtrũ teneatur de delictis in ſuo di-
ſtrictu commiſsis.qđ dic, vt ibi ꝑ eum. ¶Secundò oppo.hic
iſte Euentius, qui conuenitur, ꝓbat dñiũ rei, quã poſsidet.Sed
contra, qa actore nõ ꝓbante, reus debet abſolui, vt l. vltra.C.
de rei vẽ.¶So.hoc opat̃ odium ſpoliationis: qa ſuę poſſeſsio
ni vitioſæ non aſsiſtit ius cõe: qa in ꝓbatione poſſeſsio non re
leuat poſſeſſorẽ ab onere ꝓbandi, vt in l.ius eius. C.de ꝓba.
¶Tertiò opponit̃.iſte cæcus narrauit ſe ſpoliatũ, nec petiit ſe
reſtitui: ergo nõ eſt ꝓ eo ferenda ſnĩa, vt l.vt fundus.ff.cõi di.
4 & in c.licèt Heli.de ſimo.¶†So.ſpãle eſt in ſpoliatione: vt ſo-
lũmõ q̃rela ſufficiat ad reſtõnem ſpo.vt nõ.Io.1.q.4.c. qa ꝑ-
ſulatus. & dixi.ſ̃. de litis cõteſt.c.vno.& c. cum eccleſia Sutri
na.ſ̃.ti.1.¶Quartò opponit̃.dr̃ hic, ꝙ Euentius diaconus fuit
admiſſus nõie eccleſiæ ad defenſam.¶Sed contra.qa ſine mã
dato, vel ſine ſatiſdatione non debuit audiri.dico, ꝙ qlibet de
eccleſia admittitur ꝓ rebus recuperandis. 12.q.2.c.nõ liceat.
de foro compe.c.ſi quis.& ẽt ex eo admittitur; qa eſt coniun-
cta perſona.ſ̃.de reſcrip.c.nõnulli. & hic tenet Pau. de Lea.in
cle. 1.de ꝓcur.examinatur hæc materia.j̃. de teſtibus c.olim.
5 ¶Quærit dñs Io.de Ligna. † nunquid excõicatus conuentus
in iudicio poſsit opponere exceptionem ſpoliationis.dicit, ꝙ
ſic cõtra ſpoliatorem, ſed non cõtra tertium.j̃.eo.c.frequẽs.
6 li.6.¶Secundò quærit̃† nunquid ſi ſpoliatus impetrat reſcri-
ptum, poterit opponi excõmunicatio cõtra eum.dicit, ꝙ ſic:
quia ſpoliatio non excludit dilatorias, ſed illas, quæ perime-
rent cauſam principalis ſpoliationis, vt dominij, vel alias.
& hic not.

SVMMAE.

1 *Exceptio abiurationis factæ poſt ſpoliationem non obſtat petenti reſti*
tutionem.
2 *Intentio, vel exceptio fundata ſuper prioritate, & poſterioritate tẽ-*
poris debet probari limitata.
3 *Exceptio renunciationis, vel abiurationis eliditur per replicationem*
ſpoliationis.
4 *Spoliatus non præſumitur ſponte renunciare beneficio ſuo, iuris præ-*
ſumptione.
5 *Renunciare, & ſoluere ſunt paria.*

1 SOlicitè cures. †Petẽti reſtitutionẽ nõ
obſtat exceptio abiura
tionis factæ poſt ſpoliationem.h.d. primò ponitur cõ
miſsio cauſæ, quæ prius prouidet replicationi. qua probata,
repellit exceptionem, ibi [& ſi.] ſubmittens rationem, ibi [qa
non eſt.] & demum principalem diffinitionem, [ibi ſed te-
2 ſtes.] ¶Primò not. quòd cum ſuper prioritate, & poſterio-

ritate

ritate temporis fundatur intẽtio, vel exceptio alicuius, dẽt
limitata probari, vt l.nõ ſolum. §. ſed & probari. ff. de oper.
no.nũ.vbi plenè per Bar.& in c.literas.de reſcrip.in cle.¶Se
3 cundò no.† ꝙ exceptio renunciationis, vel abiurationis eli-
ditur per replicationem ſpoliationis.petẽti.n.bñficiũ obijcie
batur hic renũciatio.iſte replicat,ꝙ renũciatio fuit nulla: qa
facta poſt ſpoliationẽ.¶Tertiò no.ꝙ ſi replicatio elidit, & ẽ
ꝓiudicialis ad exceptionẽ:prius de ꝓiudiciali replicatione eſt
4 cognoſcendũ.¶Quartò no.† de præſumptione iuris,ꝙ ſpo-
liatus nõ ꝓſumitur ſpõte bñficio ſuo renũciare. ¶Quĩtò no.
in fi.ꝙ bis de ſpoliatione eadẽ cognoſcitur,& hoc ideo: quia
ad aliũ finẽ,in fine,vt.j. dicã. ¶Opponitur.hic Papa primò
mandat cognoſci de replicatione, q̃ exceptione.Sed cõtra,ſi
cut exceptio ꝓcedit ĩ ordine replicationis: & ita ẽt in ꝓbatio
ne dẽt ꝓcedere.¶Sol. dic, ꝙ de replicatione præiudiciali eſt
prius cognoſcẽdũ,vt.j.de excep.c.à nobis.¶Scđò opponit.
5 †renũciare,& ſoluere sũt paria,vt l.ſi mulier.đ cõd. ob cãm.
Sed ꝑ ſolutionẽ ſequẽtẽ purgatur vitiũ violẽtiæ cõpulſiuæ.
¶So.dic,vt hic ĩ nouella.& ſ.de renũ.c.ſuper hoc. ¶Tertiò
oppo.hic Papa mãdat bis idẽ.ſ.violentiã,vt in prĩ.& in fi.Sol.
vt dicebã ĩ prĩ.c.qa ſpo.eſt ꝓbãda ad excluſionẽ renũciatio-
nis.in fine verò eſt ꝓbãda ad effectũ reſtõnis. ¶Quartò op.
6 de.c.j.ꝓximo.Sol.dicit gl.† renũciatio facta añ ſpolõnẽ bñ
eſt ſufficiẽs ad excluſionẽ ſpoliati: ſed nõ renunciatio facta
poſt ſpolõnẽ,vt hic.Rõ differentiæ eſt:quia renũciatio præce
dens excludit ipſum poſſeſsione, & dñio bñficij,vt in c.veni-
ens.ſ.de renũ.¶Si igit tpe deiectionis nõ poterat dici habe-
re poſſeſsionẽ,ergo nõ põt ſe ꝓtẽdere ſpoliatũ,vt.j.e.c.olim.
& hic ſumpta occaſione dicit Inn. ꝙ poſt renunciationẽ fa-
ctã in manibus illius,in cuius fieri dẽt, põt dictũ beneficiũ al
teri cõferri:illo,qui non renunciauit, vlterius non requiſito.
quod dic,vt.j.de præben.c.licèt epiſcopus.lib.6.

S V M M AE.

1 *Abiuratio ſpontanea obſtat petenti reſtitutionem eccleſiæ.*
2 *Renunciatio nocet quò ad beneficium petendum,non quò ad reſtitu-*
tionem.

1 ACceptaqueſtione. †Petenti reſtitutionem eccleſiæ obſtat abiuratio ſpontanea. h. d.
In prima conſultatio,duo cõtinens,cõmiſsionis formã,& rei
exceptionẽ.In ſecunda ibi[mãdamus]reſpondet. ¶Opponi
2 tur de.c.proxi.¶So.dic† ꝙ renũciatio ſibi nocet quò ad be-
neficium retinẽdũ,nõ quò ad reſtitutionẽ petẽdã.Rõ eſt,di-
cit glo.ſ.c.proxi.quia renunciatio cõcernit titulum, quẽ qs
retinet ſpoliatus. ¶In hoc ergo ſibi nocebit: non aũt nocet
quò ad reſtitutionem ſibi concedẽdam:quia poſſeſsio,cui re
nunciauit,non erat penes eum tempore reſtitutionis.vel dic.
ibi minus dicitur.hic ſupplere vim relaxatione beneficij poſt
renunciationem indultam.

S V M M AE.

1 *Sententia lata per primas literas non reuocatur per ſecundas literas,*
facientes etiam mentionem de primis.& nu.9.
3 *Actor poteſt plura alternatiuè deducere in libello,quorũ quodlibet*
per ſe inferat victoriam cauſæ.
4 *Controuerſiam mouere dicitur non ſolùm qui agit:ſed etiam, qui ex-*
cipiendo reſiſtit.
5 *Promittens non mouere quæſtionem,ſeu controuerſiam:videtur intel*
ligere de controuerſia iuris,& facti.
6 *Literæ impetratæ poſt litem motam, quæ de primis faciunt mentio-*
nem,à quo tempore ſumant vires quò ad eliſionem primarum lite
rarum.& nu.8.
6 *Iuſtè actum non debet reuocari per reſcriptum.*
7 *Verba diſponentia de reſciſsione actus,intelliguntur, quòd reſcindan*
tur,quæ geſta ſunt de facto,non quæ de iure.
10 *Infamatio eſt ſpecies perturbationis.*

AVdita querela. In interdicto retinẽdæ ſuccumbit
reus,ipſius abiuratione probata.h.d.quò ad titu-
1 lũ.¶Vel aliter.†Per ſecũdas lr̃as faciẽtes ẽt expreſſam men
tionẽ de primis, nõ reuocatur ſñia per primas. & ponit tres
cõmiſsiones. ¶Primò no. ꝙ qñque in reſcriptis duo alterna
tiuè mandantur,quorũ quodlibet ſufficit ad victoriam con-
2 ſequendã. ad idem.ſ.de reſcrip.c.inter ceteras. ¶†Põt ergo
actor plura alternatiuè deducere in libello: quorum quodli-
bet per ſe inferat victoriam cauſæ. facit l.Titia.ff.ſo.ma.& qđ
ibi per Bal.& c.licèt cãm.de ꝓba.& qđ no.Dy.in c.nullus plu
rib.de reg.iur.li.6.vbi plenè de cumulatione plurium cãrum
tendentium ad eundem effectum.¶Secũdò no. ꝙ qñq; pro-
3 mittit quis controuerſiam alicui non moturum, ſeu qõnẽ.†
& dicitur mouere controuerſiam illo caſu,non ſolùm ſi agit:
ſed etiam ſi excipiendo reſiſtit. vt l.non ſolum. §. ſi ſtatus.ff.
de procuratoribus.& l.Lucius.ff.ad Treb.facit l.amplius.ff.
4 rem ratam haberi.¶Et no.† ꝙ ille, qui promittit non moue
re qõnem,ſeu controuerſiam, vr̃ intelligere de controuerſia
iuris,& facti.quod dic,vt l.ſtipulatio iſta.ff.de ver. ob.& l.vẽ
ditor.e.tit.¶Tertiò no.in ver.cum verò.formã ſñiæ cõtra tur
batorẽ poſſeſsionis:quia cõdemnatur,ne moleſtet de cetero.
5 quod dic latius.j.de proba.c.licèt cauſam.¶Quartò no.†de
viribus literarum impetratarum poſt litem motã,quę de prę
miſsis faciũt mẽtionẽ,à quo.ſ.tpe ſumant vires quò ad eliſio
nem primarũ literarũ.Incipiunt.n.à tpe pręſentationis,vt.j.
dicã.¶Quintò no.ꝙ verba reſcripti dñt intelligi,ne derogẽt
legitimè actis.& no.hic Abb.cõtra illos,qui timent contra ſe
procedi per ordinarium:& ficta peregrinatione vadũt ad cu
riam,reportantes literas.ꝙ oĩa contra eos geſta poſt iter ar-
reptum reuocentur.Intelligi.n. debent de geſtis, & actitatis
6 iniuſtè:non aũt de his,quæ iuſtè geſta ſunt,† nõ.n.dẽt per re
ſcriptum reuocari,quod iuſtè actũ eſt,vt l.fi.C.ſen.reſcin.nõ
7 poſ.¶Sextò no.†ꝙ verba debent intelligi,cum diſponunt de
reſciſsione actus:ꝙ reſcindantur,quæ geſta ſunt de facto:nõ
aũt quæ de iure.concor.ſ.de offi.dele.c.ſuper eo. ¶Septimò
no.ꝙ literæ ſumunt vires à tpe ꝓñtationis: non aũt à tpe da-
tionis.vnde attentata poſt literarũ datã,& añ ꝓñtationẽ ſcđa
rũ ꝑ illũ,ad quẽ ſpectabat cognitio,rata manẽt.concor.j.de
ap.c.ſuper eo.vſq;.n.ad aduentũ ſucceſſoris dẽt ille, q ꝓeeſt
iuriſdictioni,ius dicere,vt l.obſeruare.ff.de of.ꝓcon.& le.Nõ
igitur eoipſo,ꝙ Papa cõmittit cauſam ex certa ſcientia:vr̃ iu
riſdictionem priorum iudicum reuocaſſe, niſi poſt præſen-
tationem.quod eſt notandum. iuriſdictionem verò ordina-
riam an eoipſo,ꝙ Papa incipiat de cauſa cognoſcere,videa-
tur reuocare.dic,vt no.Inn.ſ.de conſti.cum M.facit. c.ſi duo
bus.j.de app.multum ergo in literis ad lites ponderandum
a eſt tempus præſentationis:[a] & hac ratione Spec. facit de iſto
titu.ſpecialem tractatum ſupra de reſcrip.cap.præſentatio.
8 ¶Octauò no.†quòd ad hoc,quòd priorum iudicum iuriſdi
ctio ſit reuocata,requiritur,quòd de his fiat mentio ſpecia-
lis:aliàs non valent literæ ſecundæ, non facientes de priori-
bus mentionem, vt ſupra de reſcrip.c.certum.in alijs autem
diſpoſitionibus(vt contractibus, teſtamentis, conſtitutioni-
bus)an vltimæ derogent prioribus,ſi de eis non fiat mentio.
dic vt no.infra de conſti.cap.1.lib.6. ¶Venio ad opp.dici-
tur hic,quòd iſte C.clericus poſsidebat.& impetrauit contra
iſtum. H.Sed contra.quia ſicut ille,qui poſsidet, non poteſt
agere pro eadem re,vt l.1.C.vti poſ.ita nec literas impetrare
contra illum,quem ſperat moturum controuerſiam, vt. C.
vt nemo inuitus.l. 1. ¶Solu.dic breuiter, quòd iſte. H. mo-
leſtabat prædictum C. bene agere poterit contra eum vti
poſsi. coram ordinario.& per conſequens etiam literas im-
petrare, vt in illa l.1.C.vti poſ.vel dic, quòd iſte. H. infa-
mabat prædictum C. tenet, quòd non habebat ius in præ-
dicto beneficio. † quæ infamatio eſt ſpecies perturbatio-
nis. vnde agere potuit, vt l. diffamari. C. de inge. ma. & in
l.1.

ff. vti. poſſeſ.per Bart. ¶Secundò oppo.hic opponeba-
tur exceptio renunciationis, quæ non videtur obſtare reſti-
tutionem petenti, vt ſ. c. ſolicitè. Item nec videtur obſtare
exceptio dominii,vt ſ.eo. c. ergo non videtur, quòd iſte.H.
debuerit prędicta exceptione excludi. cuius contrarium hic
dicitur.So.dic ꝙ ille.H.non prætendebat ſe ſpoliatum habe
re ius in beneficio,ratione cuius iuris, non poteſt poſſeſſorẽ
turbare,vt dixi.ſ.c.paſtoralis.titu.1.&c.¶Tertiò oppo.di-
citur hic,ꝙ ſecundæ literæ reuocant priores poſt receptio-
nem ipſarum.Sed contra.j.de dolo.& contu.c.2. & in c.dilę
cta.de confir.vti.vel inuti. vbi ſecundæ nõ reuocant priores;
niſi de ipſis,& proceſſu faciant ſpecialem mentionem in ſe-
cundis de primis.aliàs non valent,vt in contrario.¶Quartò
op.dicitur hic,ꝙ iſte miſit nuncium: & tamen acta priorum
iudicum non reuocantur à tempore miſsionis:ſed à tempo
re præſentationis ſecundarum literarum. Sed contra.arre-
ptio itineris habet vim opp.vt ſ.de offi.delega.c.cũ cauſam.
& j.de app.c.meminimus.ergo ab illo tempore retro debue
runt omnia reuocari,vt in c.non ſolum.de ap.li.6. ¶Sol.il-
lud verũ, quãdo miſsio nuncij facta eſt ex legitima cauſa:ſe
cus ſi fruſtratoriè, vel malitioſè, vt hic erat,tunc enim ſicut
fruſtratoria appellatio nõ reſcindit geſta medio tempore,vt
dicto c.non ſolum.ita nec nuncij miſsio.propterea poſtquã
quis ad iudiciũ eſt vocatus,nũcij miſsio nõ habet vim appel
lationis,vt in c.vt debitus. de appel. ¶Quintò oppo.ad idẽ,
& videtur, ꝙ à tẽpore datæ reuocari debeant poſtea geſta,
vt in c.innotuit.in fi.ſ.de elect.& de præben. c.inter cetera.
& j.de deſpon.impu.c.ad diſſoluendum.in fi.¶Sol.dic ꝙ il
la cap.loquũtur in diuerſis caſibus. præterea hic nihil geſtũ
fuit poſt datã literarum.Sed ànte lata fuit ſententia per præ-
dictos iudices.vnde quæ legitimè geſta ſunt, per reſcriptum
reuocari non debent,vt in Aut.in medio li.nõ fie.ſa.iuſ.col.
8.& C.commi.vel epi.l.3. ¶Sextò & vltimò op. Papa man-
dat hic ſententiam latam per eoſdem iudices reuocari. Sed
contra:qnia ſiue bene,ſiue malè,functi ſunt officio ſuo,vt in
c.ex literis.ſ.de offi.deleg.ergo iterũ pronunciare non poſ-
ſunt.Solu.hic reuocant iudices factum ſuum,non vigore mã
dati primi,ſed ſecundi.

ADDITIO.

a ¶Tempus præſentationis.no.tempus pręſentationis reſcripti debere cõ
ſiderari.vide Saly.in l.mandatum.in fi.C.mandati.

S V M M AE.

1 *Petenti reſtitutionem non poteſt obijci de nõ canonica inſtitutione.*
2 *Quæſtio poſſeſſorij prius eſt examinanda,& terminãda:quàm quæ*
ſtio petitorij.
3 *Reg.dolo facis.an habeat locum in poſſeſſorijs.*
4 *Poſſeſsio rerum incorporalium qualiter acquiratur.*
5 *Vſufructuarius habet naturalem poſſeſſionem fundi.*
6 *Iuriſdictio caſtri an ſit acquiſita,apprehenſà poſſeſſione caſtri.*
7 *Poſſeſsio iuris epiſcopalis,vel alteris dignitatis qualiter acquiratur.*
8 *Poſſeſsionis acquiſitæ qui ſit effectus.*
9 *Intruſus mala fide in dignitate an poſsit excludi. vel inſtitui ab eo.*
10 *Tyrannus ſi occupauit ciuitatem,regnum, vel comitatum,an debito*
res illi ſoluentes ſint liberati.
11 *Quaſi poſſeſsio rerum incorporalium qualiter amittatur.*
12 *Actus,qui de iure geritur, plus extenditur, quàm qui geritur con-*
tra iura.
13 *Prælatus ſi amotus eſt per ſententiam à prælatura:an remaneãt va*
lida quæ geſsit. Et an lite pendente debeant ſibi debitores dictæ
dignitatis reſpondere.

IN literis. Petenti reſtitutionem beneficij quæſtio inſtitutionis non cano-
nicæ referri non poteſt. hoc dicit.primò ponitur q̃ſtio.
ſecundò reſponſio.tertiò reſpõſionis probatio. ſecunda ibi
1 [quia reſpondemus]tertia ibi[quia prædo.]¶Primò no.†ꝙ
contra petentem reſtitutionem non poteſt obiici de non ca-
nonica inſtitutione.¶Secundò no.rationem,ꝙ de iuris rigo
2 re prædo eſt reſtituendus.¶Tertiò no.†ꝙ quęſtio poſſeſſo-
rii prius eſt examinanda, & terminanda,q̃ quæſtio petitorii.
¶Opponitur,& videtur,ꝙ prædo non poſsit petere reſtitu-
tionem,ſi fuerit ſpoliatus,per reg.dolo facis.ff.de doli excep.
3 †So.dicit gl.illa regula non vendicat ſibi locum in poſſeſſo-
riis.qđ an ſit verum,& quando.dic per Bar.in l. ſi conſtante.
ff.ſo.ma.¶Secundò op.& videtur,ꝙ petitorium, & poſſeſſo-
riũ debeãt ſimul tractari,vt ſ.ti.2.hìc aũt dicit, ꝙ prius poſ
ſeſſoriũ,quare malè.¶So.ibi loquitur, cũ ab eodẽ vtrũq: in
tentatur:hic autem à diuerſis.ſecundùm gl. qđ dic, vt in l.na
turaliter.§.nihil commune.ff.de acqui.poſ.& ſ.tit.j.c.paſto-
ralis.¶Tertiò op.de l.bona fides.ff.depoſiti.So.hic non loq
tur de ſpoliato,ſed de fure repetente depoſitũ.Si enim dñs ſe
opponit potius non domino,q̃ prædicto furi,debet depoſita
rius depoſitum reddere.qđ dic,vt ibi.¶Vltimò ſciẽdum eſt,
ꝙ Inno.poſuit hic longam glo.minus vtilem,q̃ ſubtilem,ſecũ
dùm Io.An.q ſequẽdo Hoſt. poſuit ipſam more ſolito ad cõ
textum.& idem Io.de Lig.¶Ego autem ordino vobis ipſam
per quatuor quæſtiones.primò qualiter,& ꝑ quos actus poſ
ſeſsio rerum incorporalium (puta dignitas canonica, vel ſi-
milis)acquiratur.ſecundò quem effectum,ſiue fructum poſt
acquiſitionem ille,qui acquiſiuit,conſequatur.tertiò quãdo
generaliter perdatur.quartò poſt amiſsionem, & amotionẽ:
an ratum, & firmum,qđ geſſerit, habeatur. quintò, an lite
pendente ſuper dignitate ſubditi,& debitores annexi digni
tati debeant ſibi de omnibus reſpondere,& colonos, & inſti
tutiones, & alia poſsit gerere, dicta lite pendente. & iſta eſt
4 materia, q̃ ad alias.j.addo.¶Quæro ergo primò.† qualiter
poſſeſsio rerum incorporalium acquiratur.de corporalibus
enim dic,vt no.Hoſt.in ſumma.eo.tit.§.j.& 2.per Bar. in l.j.
ff.de acqui.poſ.dico ergo,ꝙ illa quaſi poſſeſsio iuris incorpo
ralis qñq; adhæret rei corporali:vt ſeruitus in fundo, vel de-
cima prædialis.qñq; nulli rei corporali adhæret:vt eligere,&
ſimilia.primo caſu dicunt quidã,ꝙ eoipſo,ꝙ inducit quis in
fundo.quãdam ſeruitutem,& decimam:eoipſo eſt acquiſita
quaſi poſſeſsio ſeruitutis,& decimę.ff.de acqui.poſ.l.poſside
ri.§.j.¶Alii dicunt,ꝙ hoc non ſufficit,niſi vtat̃ iure decima-
li,ipſam ſcilicet decimam colligẽdo.ff.de acq.re.do.l. ſeruus
qui bona fide.§.incorporales.Non.ob.l.3.§.dare. ff. de vſu-
fru. vbi dr̃,dare aũt vſumfructũ intelligitur, cum inducit in
fundum legatarium,eũ ve patiat̃ vti frui.exponitur.n.ve, ꝓ,
&.¶Sola .n. traditio fundi non ſufficit, niſi interueniat vſus,
vt ff.de publi.l.ſi ego.§.j.¶Vel reſponde,aliud eſt in vſufru-
5 ctuario fundi,aliud in habente decimam,vel ſeruitutẽ. † Ille
enim,ſcilicet vſufructuarius,habet naturalem poſſeſsionem
fundi:in quo habet vſumfructum,vt ff.de acqui.poſ.l.natura
liter.& l.poſſeſsio.j.Reſp.decimarius verò nullo mõ poſsidet
fundum,in quo decimã percipit.nec is,cui ſeruitus cõpetit,
habet poſſeſsionem fundi,in quo ſeruitutem hẽt. ¶Et qđ di
ctum eſt in acquiſitione decimæ,vel ſeruitutis vt exigat̃ per-
ceptio.Idem in quaſi poſſeſsione iuris canonicalis, & aliorũ
incorporalium, vt acqratur.ſi qs vtitur naturaliter, & patien
tibus his,qui poſsident,vel quibus ꝓiudicium generatur,vt l.
quoties ea.l.ff.de ſeruitu.& d.l.ſi ego.§.j.ff.de publi.¶Quaſi
poſſeſsio aũt iuriſdictionis qualiter gñaliter acquiratur. dic
vt no.in c.dilectus.j.de cap.mo.per Inn.& per Bar. in l.3.in
6 prin.ff.de acqui.poſ.vbi q̃rit,†an apprehenſa poſſeſsione ca
ſtri,ſit acqſita iuriſdictio.& qualiter poſſeſsio dignitatis acq
rat̃. ¶Circa qđ dicit,ꝙ regulariter apprehenſa poſſeſsione
vnius fundi,nõ extẽdit̃ ad alium fundũ.qđ eſt verum,ſecun-
dũ Inn.niſi cõſuetudo ſe habeat in cõtrariũ,puta ꝙ in ſignũ
iuris ꝓbendalis dẽt,vel tradat̃ aliqd,puta certa pecuniæ ſum
ma:vel libra ceræ:vel aliquid aliud.¶Si enim eſt cõſuetudo,

ꝙ per talem actum videatur tradita poſſeſſio iuris præben-
dalis, erit talis conſuetudo ſeruanda, ar. ſ. de conſue. c. 2. Si. n.
per tales fictiones fingitur tradita poſſeſſio rei corporalis
7 vt ibi: multò magis incorporalis, ar. j. de pbē. c. dilecto. † vñ
hodie, ſecundùm Inn. per generalem conſuetudinem poſſeſ-
ſio iuris epalis, vel alterius dignitatis acquiritur per ſtallatio
nem in ſede, vel alio loco deputato factam. dummodo fiat
ſtallatio per eum, ad quem ſpectat. de offi. archi. c. vt noſtrũ.
& dicto cap. dilecto. ¶ Quid autem ſi non fieret in loco
deputato propter violentiam aliquorum: nunquid poteſt fie
ri in alio loco deputato, qui tamen ſit in dignitate? quidam ꝙ
non: quia iſte modus acquirendi poſſeſſionem non eſt de iu
re: ideo reſtringendus, vt ff. de legi. l. quod non ratione. alij
contra. & melius ſecundùm Ho. de illa tamen apprehenſio-
ne poſſeſſionis circa dignitates eccleſiaſticas, ille, qui habet
confirmationem, non debet facere magnam vim; quia poſt
confirmationem ſtatim poteſt adminiſtrare, & agere con-
tra debitorẽ dignitatis, & contra inuaſorem bonorum ip-
ſius petitorio, & poſſeſſorio. qđ dic, vt ſ. de electio. c. tranſ-
miſſa. & ſ. tit. 1. c. cum ſuper. & hæc de primo membro, quã
do res incorporalis adhęret alicui rei corporali, vt eſt vide-
re in prædictis exemplis. ¶ Quando autem non adhæret ali
cui rei corporali. vt actus eligẽdi, & alii caſus: in quib. nõ eſt
reperire ſpeciẽ, ſiue formam rei corporalis, vbi ad hæreat
res incorporalis: tunc qualiter acquiratur poſſeſſio. dic vt j.
c. olim. il. 3. & hic per Inno. in ver. poſſeſſio autẽ eligẽdi. &c.
¶ Et vide ad prædicta quod legitur, & no. in l. 1. & 2. C. de
ſerui. & aqua. p Cy. & in l. 1. ff. de iti. actuque priua. per Bar.
& ſ. de poſtu. c. bonæ. per Inno. & ſ. tit. 1. c. cum eccleſia, p
eundem. & hic de prima poſſeſſione, qualiter poſſeſſio ac-
8 quiratur. ¶ † Secũdò quæro de effectu poſſeſſionis acqſitæ.
dic, quòd poſſeſſor dignitatis poteſt intentare actionem.
contra debitores dignitatis: nec poteſt ab agendo repelli
9 & hoc eſt verum, quando eſt confirmatus. vt ſ. de ele. c. traſ
miſſam. ¶ † Si autem aliquis ſe intruſit in dignitate mala fi
de. an poſſit excludi ipſe, vel inſtituti ab eo. dic ſecundùm In
no. quòd illi, quibus beneficia confert, poſſunt per viam ex-
ceptionis excludi. j. de iure patro. c. cõſultationibus. ¶ Quã
doque ipſe vult exigere debita dignitatis: & tunc an poſſit
excludi per exceptionem malæ fidei. diſtingue. aut loquũtur
de debitis ex cõtractibus initis cum prædeceſſore legitimo.
& tunc Inno. intricatè loquitur in glo. magna. nam in ver.
electo autem à violento. &c. videtur dicere, quòd ſoluere nõ
teneantur: nec ſunt liberati, ſi ſoluant: nec tenentur ſubditi ſi
bi reuerentiam exhibere, ſi nunquam exhibuerunt in eadem
glo. vt refert Io. An. in ver. ſcripſit etiam hic, Inno. videtur di
cere, ꝙ, poſtquam omnia gerit nomine dignitatis, debitores
ei ſoluentes liberentur. quod eſt verum, ſi in iudicio fuerunt
10 conuenti. & tunc iudicialis auctoritas excuſabit. Voluntariè
autem ſoluendo nõ liberarentur. ¶ Et prædicta faciunt. † cũ
aliquis tyrannus occupauit ciuitatem, regnũ, vel comitatũ:
an debitores ciuitatis, vel illius dignitatis ſoluentes ſint libe
rati. dic per Bar. in tractatu de tyrãno. & facit, quod ipſe no.
in l. creditor. ff. de ſolu. & omnia, quæ dicuntur in poſſeſſore
hæreditatis, qui ſoluit debita, & exegit credita: an adita po-
ſtea hæreditate, ſint rata, quæ geſſit. quod dic, vt l. ſi quis poſ
11 ſeſſor. de peti. hære. & l. idem. ff. de condi. inde. ¶ Tertiò quæ
ro. † qualiter quaſi poſſeſſio rerum incorporalium amitta-
tur. dicit Io. An. poſt Inn. ꝙ contrariis modis, quibus acqui
ritur. vt ſi per inſtitutionem acquiritur, per deſtitutionẽ per
a datur. Similiter ſi per ſtallationem acquiritur, per deinſtalla
tionem perdatur. Sic dicimus in ſacerdote. a vel milite degra
dando, & exornando. vt inſigna, quæ dantur in ordinatione;
detrahant in depoſitione. 24. di. c. ſubdiaconus. & c. ſe. 11. q.
3. c. epiſcopus. & de pœnis. c. 2. li. 6. ff. de his qui no. infa l. 1.
§. ignominiæ. hoc eſt verum, ꝙ perditur per deinſtallationẽ,
quando fit per eum, ad quem de iure ſpectat. ¶ Si autem ille,

ad quem ex officio hic non ſpectat de inſtallare, nõ admitte
ret generalem poſſeſſionẽ dignitatis: ſed tãtum illius, vnde
12 fuit deinſtallatus, ar. ſ. de renunci. c. cum inter. P. ¶ Et ſi di-
cas ſtallatio in ſede extenditur ad omnia. bona dignitatis:
ergo ſimiliter deinſtallatio de ſede. Solu. dic, † quòd plus
extenditur actus, qui de iure geritur, quàm ille, qni geritur
cont ra iura. facit quod no. Inno. ſ. de reſcrip. c. ſuper literis.
& de hoc in nouella. ver. ſed q̃ro quomodo amittatȳ. ¶ Quar
tò quæro. † an amoto per ſententiam poſſeſſore à prælatu-
ra, remaneant valida quæ geſſit. Et quid de fructibus, quos
percepit, an reſtituere teneatur. Reſpondeo circa fructuum
reſtitutionem fiẽdã à bonæ fidei poſſeſſore, vel malæ fidei.
13 dic, vt l. ex diuerſo. ff. de rei vẽ. & C. eo. ti. l. certum. de debitis
exactis an debitores ſint liberati, ſupra remiſi. facit quod
no. ſ. ti. j. c. cum ſuper. De illis verò, quibus beneficia contu-
lit, & eccleſias: an debeant in eccleſiis remanere. Pro deciſio
ne quæſtionis præmittit, ꝙ eligere eſt quidam fructus, ſi-
cut etiam pñtare, vt j. de iure. patro. c. cõſultationibus. ¶ Itẽ
præmittit, ꝙ eo ipſo, ꝙ aliquis eſt inſtitutus, iſte dicitur fru-
ctus iam conſumptus. qđ patet, quia non põt amodo amoue
ri. hoc ergo præmiſſo, diſtingue inter bonæfidei poſſeſſorẽ,
& malæ fi. vt primo caſu omnes ab eo inſtituti non amouean
tur, qa facit omnes fructus ſuos. & dicitur iam fructus con-
ſumptus quò ad actum eligendi. p̃ſtationes autem ſi quas in
futurum tenatur facere inſtitutus, non faciet illi bonæ fidei
poſſeſſori iam amoto, ſed illi, qui euicit, vt j. de iure patro. c.
ex literis. ¶ Secundo caſu qñ loquimur de malæfidei poſſeſ-
ſore: tũc oẽs inſtituti ab eo amouebũtur. qa nõ facit aliquos
fructus ſuos, vt d. l. certũ. vbi plenè de hoc. & d. c. conſultatio
nibus. de iure patro. facit qđ no. ſ. ti. j. c. cum olim. & c. cum ſu
14 per. ¶ Quintò quæritur: † an lite pendente debeant ſibi debi
tores dictæ dignitatis reſpondere: vel poſſint ſe defendere p
exceptionem litis pen. & ſubditi ſibi debeant obedientiam,
& poſſit interim beneficia conferre: videtur, ꝙ oĩa poſſit, ẽt
ſi contra eum ſit ſententia lata. & appellauit, vt j. de app. c. ſæ
pe. & ibi no. & 8. q. j. c. nonne. poteſt illa quæſtio adaptari ad
illam. cum duo de hæreditate contendunt, à quo ipſorum cre
ditores poſſint petere debita ſua: vel cui ipſorum debitores
ſoluere teneantur. de quo plenè in l. ſi. de peti. hære. per Bart.
& in l. ſi poſt litem. ff. de excep. ibi no. de illis, qui de iuriſdi-
ctione contendunt. facit l. controuerſia. ff. de trãſac. vbi qđ iu
ris de debitoribus, & creditoribus, ſi componunt. facit. j. vt li
te pen. per totum. ¶ Ex contractibus autem ipſorum an acq
ratur dignitati: vel dignitas teneatur, ipſis amotis. dic per ſi-
mile vt d. l. ſi quis poſſeſſor.

ADDITIO.

a ¶ In ſacerdote. An clericus depoſitus gaudeat priuilegio: vt non traha-
tur coram iudice eccleſiaſtico Io. de Tur. cre. in c. clericum. 11. q. j.

S V M M AE.

1 *Exceptio criminis non obſtat agenti interdicto vnde vi: vel quod vi aut clam.*
2 *Spoliatus prætextu criminis, non repellitur ab agendo, nec ab executione.*
3 *Qui non poteſt accuſare: non poteſt etiam de crimine excipere.*

1 ITem cum. † Non obſtat exceptio criminis
agenti interdicto vñ vi: vel qđ vi
aut clam. h. d. deinde, vt in c. prox. quæſtio: rñſio: & reſpõ
ſionis ratio. Secũda ibi [non occurrit.] Tertia ibi [cum præſu
matur.] ¶ Primò no. hic Goff. de monacho, an poſſit petere
reſtitutionem. dic per Io. An. ſ. de reſcri. c. cum dilecta. & de
2 accu. c. olim. &c. ¶ Secundò no. † ꝙ ſpoliatus prætextu crimi
nis non repellitur ab agendo: nec etiam ab executione. Non
enim ſufficit ſententiam dari. niſi fiat ipſius executio, & reſti
3 tuatur poſſeſſio. de re iudi. c. cum aliquibus. ¶ Tertiò no. † ꝙ
qui non poteſt accuſare, non poteſt etiam de crimine excipe
re. & ꝙ propter inimicitias ortas in cauſa ciuili repellitur qs
ab accuſa-

ab accuſatione. j. de accu. c. cum oporteat. & l. Athletæ. & qđ
ibi per Bal. ff. de excuſa. tuto. ¶ Quartò no. ꝙ hic æquiparan-
tur inuaſor per vim, & clandeſtinè. eſt tamẽ differentia, vt in
glo. facit qđ no. Bar. in l. j. §. interdictum. ff. vti poſ. vbi not. an
clandeſtinum poſſeſſorem poſſim deiicere propria auctori-
tate. dic, vt ibi per eum.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus ſine iuris ordine non debet clericos ſuis eccleſiis ſpoliare.*
2 *Cauſa ſpoliationis clericorum debet eſſe rationabilis, & manifeſta.*
3 *Præſumptio non fit pro his, quæ fiunt à iudice extra iudicium.*
4 *Poſſidens rem decreto iudicis minus iuſtè interpoſito non facit fructus ſuos.*
5 *Reus originarius poteſt impetrare reſcriptum contra actorem.*

COnquerente. Spoliatus etiã à iu-
dice, iuris ordine p̃
termiſſo, ante omnia reſtituitur. primò ponitur
querela. ſecunda ibi [quia verò præceptum] tertia ibi [re-
1 ſtitutione] iudicum datio. ¶ Primò no. † ꝙ epiſcopus ſine
ordine iuris non debet ſuos clericos ſuis eccleſiis ſpoliare.
an autem teneatur ſibi oſtendere titulum. dic vt j. de reg. iu.
2 li. 6. ¶ Secundò, not. † quòd cauſa ſpoliationis clericorum
debet eſſe rationabilis, & manifeſta: & talis, ex qua poſſit ſe
qui condemnatio. quia aliàs epiſcopo non crederetur: niſi
3 aliàs conſtaret. 6. q. 2. c. ſi enim. & c. placuit. † licèt enim præ
ſumatur pro his, quę fiunt à iudice in iudicio. non tamen pro
his, quæ facit extra iudicium. facit quod no. Io. 7. q. 1. c. prę-
ſentium. in gl. ar. ꝙ in fi. &c. ¶ Tertiò no. ꝙ quẽ debeo defen
dere, non debeo impugnare. j. de na. ex li. vẽ. c. 1. vbi de hoc
&c. ¶ Quartò no. ꝙ ſicut ſpoliatus à priuato: ita etiam ſpo-
liatus à iudice minus iuſtè, debet reſtitui ante omnia, cũ fru-
4 ctibus inde perceptis. † qui ergo decreto iudicis minus iu-
ſtè interpoſito rem poſſidet, nõ videtur facere fructus ſuos,
vt l. iuſtè. & quòd ibi no. ff. de acqui. poſ. adde hic quod le. &
5 no. in l. meminit. vnde vi. ¶ Quintò no. † ꝙ reus originarius
poteſt impetrare reſcriptum contra actorem. Iſte enim cleri
cus, reſtitutione facta, erit futurus reus. & tñ Papa ad eius
inſtantiam cauſam, quam habiturus erat cum epiſcopo, de-
legauit. ſimile. j. de appel. c. 1. ¶ Opponit. & videtur, quòd
præſumatȳ, ꝙ iudex bene fecerit ſpoliãdo; p quia eo ſemper
præſumitur. dic vt ſ. in 2. no. ¶ Secundò opp. hic dicitur, ꝙ
epiſcopus non poteſt clericos ſuos ſpoliare. Sed contra de
c. bonæ. ſ. de ętа. & qua. So. vt ibi ſecundùm Ioan. An. ¶ Ter
tiò opp. dicitur hic, quòd debet ſeruari ordo iudiciorum, &
quòd alius cognoſcit, non epiſcopus. ſ. de reſcrip. c. cum di-
lectus. ¶ Reſpondeo, in hoc punitur epiſcopus ex eo, ꝙ ordi
nem non ſeruauit, vt ipſe non cognoſcat. vbi aliàs debuiſſet.
Gof. dicit, quòd quando delictum eſt eccleſiaſticum, & nul-
lus apparet accuſator, vel denunciator, procedit quod hic di
citur. ¶ In notorio verò non ageret contra eum: ſed ſuum
officium exerceret, vt. ſ. de offi. or. c. 1. ¶ Vltimò vide quod
no. in Spe. in ti. de pe. & po. in fi. quomodo quis ſpoliatur re
bus, officio, beneficio, vel fraterna communione &c.

S V M M AE.

1 *Coniux debet reſtitui viro probanti ſpoliationem, & copulam: & de ipſius impunitate cauenti.*
2 *Petens reſtitutionem matrimonij, quid debeat probare. & nu. 3.*

EXtranſmiſſa. Petens reſtitutionem
coniugis habet pro-
bare coniugium. vel plenius. † Reſtituitur viro con
iux, probanti ſpoliationem, & copulam. & de ipſius impu-
nitati cauẽti. h. d. Primò mãdat reſtõnẽ fieri cum cautione.
Secundò prouidet, quid agendum: tamen fragilis eſt cautio
1 ibi [ſi autẽ.] ¶ Primò no. † ꝙ petens reſtitutionẽ. habet ne-
ceſſe probare tria. quòd matrimonium contraxit: quòd ple-
niſſimè: ꝙ carnalis copula interuenerit. de omnibus his in
2 glo. ¶ Secundò not. † quòd cogitur, qui petit reſtitutionem
vxoris, præſtare ſufficientem cautionem. quę autem dicatur
ſufficiens cautio. dic, vt in glo. & in l. ſancimus. C. de verbo.
ſig. & l. 2. §. fi. ff. de iudi. ¶ Tertiò no. caſum, in quo denega-
tur reſtitutio ſpoliationis. alios caſus enumerat Io. 3. q. 1. in
ſumma. & in ſpec. de peti. & poſ. §. fi. per totum. ¶ Oppo. &
videtur, quòd huic militi debuiſſet fieri reſtitutio, non pro-
bato titulo matrimonij, vt. ſ. eod. c. in literis. So. ſpeciale eſt
in matrimonio, in quo ſine titulo nõ cadit vera poſſeſſio fa
cti. & ideò poteſt dici, ꝙ iſtud interdictum habet miſtã cau
ſam proprietatis: ſicut certa alia, de quibus in l. 1. ff. de inter
dic. Et ad intellectũ huius. c. adde, quod no. j. eo. c. ex parte.

S V M M AE.

1 *Archiepiſcopus eccleſiam concedere poteſt, viuente rectore.*
2 *Præſtatio penſionis facta ab eo, qui poſſidet nomine alieno, probat penſionis traditionem.*
3 *Clandeſtinum inuaſorem poteſt ille, qui poſſidet, propria auctoritate expellere.*
4 *Capella, ſiue eccleſia ſi occupatur, poteſt epiſcopus, & ſuperior immediatus expellere inuaſorem.*
5 *Mortuo illo, qui poſſedit nomine alieno, poteſt ille, cuius nomine poſſidetur, ingredi poſſeſſionem propria auctoritate.*
6 *Præſtatio penſionis facta alteri de conſenſu, ſeu conſcientia domini poſſidentis, transfert poſſeſſionem.*
7 *Fundum, quem poſſideo per colonum, ſi conſtituo me tuo nomine poſſidere, transfero in te poſſeſſionem: licèt non concurrat animus coloni.*

CVm veniſſent. Si is, qui per alium
poſſidet, illo mor-
tuo poſſeſſionem ingreſſus expellitur, reſtitutionẽ
per interdictum petere poterit. h. d. & in prima deciſa conſul
1 tatio. In ſecunda rñſio, ibi [reſpondemus.] ¶ Primò not. † ꝙ
archiepiſcopus concedit eccleſiam, viuẽte rectore, religioſo
loco. & hoc fieri poteſt, etiam vacante eccleſia per epm de cõ
ſenſu ſui Capituli, vt j. de his, quę fiunt à prælatis. c. tua. quod
dic, vt le. & no. j. de re. ec. nõ ali. c. ſi vna. in cle. ¶ Secũdò no.
2 † ꝙ præſtatio penſionis facta ab eo. qui poſſidet nomine alie
no, probat poſſeſſionis traditionem. de qua. j. dicam. ¶ Ter
3 tiò hic ſubtiliter colligitur à contrario ſenſu. † ꝙ clandeſtinũ
inuaſorem põt ille. qui poſſidet, expellere propria auctorita
te. Si enim iſti canonici non habuiſſent conceſſionem archie
piſcopi. & fuiſſent ingreſſi, potuiſſent expelli. ¶ Sola ergo cõ
feſſio archiepi eſt cauſa reſtitutionis iſtorum canonicorũ, er
go à contrario, ipſa nõ habita, potuiſſent expelli. quod no. de
violento enim poſſeſſore certum eſt, ꝙ poteſt expelli inconti
nenti, vt l. 3. §. cum igitur. ff. de vi, & vi ar. ¶ Sed de clandeſti-
no hic habetur à contrario ſenſu, vt prædixi. & no. Bar. in l. 1.
4 §. interdictum. ff. vti poſ. ¶ Quartò no. † quòd ſi aliqua capel
la, ſiue eccleſia occupatur. poteſt epus, & ſuperior immedia-
tus expellere inuaſorem. Sicut ergo epus pro eccleſijs ſibi ſu
biectis admittitur ad agendũ, & defendendum in iudicio. Ita
etiam ad violentiam propulſandam. qđ no. & adde qđ no. ſ.
5 de reſcrip. c. edoceri. ¶ Quintò no. † ꝙ mortuo illo, qui poſſi
det nomine alieno, poteſt ille, cuius nomine poſſidetur, in-
gredi poſſeſſionẽ propria auct. imò ſi negligeret, perderet
quandoque ſuam ciuilẽ. quod dic, vt no. in l. ſi de eo. §. 1. ff.
de acq. poſ. &c. ¶ Opp. & videtur, quòd nõ poterit archiepi
ſcopus cõcedere eccleſiam, viuente rectore. j. de conceſ. prę
ben. c. 1. Sol. dic, ꝙ in proprietate põt: vt hic, & d. c. ſi vna.
nõ autẽ poteſt in titu. vt in contrario. ¶ Secundò oppo. & vi
detur, quòd archiepiſcopus nõ potuerit huic eccleſiæ impo
nere nouũ cẽſum, put fecit, vt j. de cenſi. c. prohibemus. So.
iſte cenſus, quem mãdat ſolui canonicis, non erat nouus: ſed
antiquus, quia archiepiſcopo ſoluebatur, ſñ Gof. Hoſt. dicit,
quòd

ꝙ ſit nouus, & ex fauorabili,& rationabili cauſa.qđ fieri po
teſt.eo.ti.c.ſignificauit.¶Tertiò oppo.de c.paſtoralis. ĩ. de
priuilegiis.ibi,q̃tumcunq; eccleſia alicui concedatur,non po
teſt ingredi ipſam propria aucto.cuius contrarium hic dicit.
So.ibi in eo,qui habet à Papa.ſecus in eo,qui habet ab ordi-
nariis,vt hic.Vel ibi nunq̃ auctoritatẽ habuit diœce. hic aũt
habuit eo ipſo, ꝙ penſio fuit eis ſoluta,ſiue acquiſita poſ-
ſeſſio,vt hic textus dicit.¶Quartò contra iſtam ſolutionem
opp.de c.inter dilectos.in fi.ĩ.de fide inſtr.vbi ſolutio annuę
penſionis nõ probat poſſeſſionem.præterea poſſeſſio nunq̃
quæritur ſine actu corporeo.vt l.quemadmodum.ff. de acq.
6 poſ.hic autem dicitur contrarium,quare malè.So.† præſta-
tio penſionis facta alteri de conſenſu,ſeu conſcientia domi-
ni poſſidentis transfert poſſeſſionem, vt hic.facta autem à
colono nõ trãsfert poſſeſſionem, nec ipſa priuat dominum:
licèt actualiter tradendo priuaret,etiam ſi poſt traditionem
domino cõtinuè ſolueret annuam penſionem.qđ eſt notan-
dum,vt l.Pomponius.ff.quib.mo.vſusfructus amit. & ita no.
Bar.in l.quamuis.§.ſi cõductor.ff.de acqui.poſ.& l. peregre.
§.quibus explicitis.ff.eo.tit.vbi no.quid iuris,ſi colonus ex-
pellitur à iudice,vel priuato:vel nõ expellitur,ſed perdit, vel
deſerit,vel ſe conſtituit ſuo nomine,vel alterius poſſidere.an
iſtis caſibus priuet dominum poſſeſſione.dic,vt ibi per Bar.
in l.fi.C.de acqui.poſ.& ibi ſolu.¶Quintò opp.hic archiepi-
ſcopus poſſidebat iſtam eccleſiam per rectorem,non per ſe
ipſum.ergo non videtur,ꝙ ſola eius voluntas ſufficiat ad pri
uandum ipſum, vt d.l. peregre. §.quibus explicitis.ibi ſi,per
colonum poſſideo poſſeſſionem naturalẽ,nõ poſſum ipſam
perdere ſolo animo:hic verò innuitur contrarium,quare ma
lè.¶So.fatetur contrarium,quando animus acquirentis, &
7 perdentis non cõcurrit ſimul.ſecus autem ſi concurrit,vt hic
fuit.† & ideò ſi fundum,quem poſſideo per colonum, conſti
tuo me tuo nomine poſſidere, transfer. in te poſſeſ ſio-
nem.licèt non concurrat animus coloni.Ita no.Bar. in l.j.§.
non autem.ff.de vi & vi ar. & prædicta not. per alium non
tacta.

S V M M AE.

1 *Coniugum altero matrimonium accuſante:ſi alter petit reſtitui, ante omnia debet fieri reſtitutio.*
2 *Impetrans ſecundas literas,debet facere de primis mentionem.*
3 *Iudices impetrati ſuper petitorio poſſunt cognoſcere de poſſeſſorio in literis non expreſſo.*
4 *Spoliatio per viam petitionis deducta in iudicium, ſuſpendit petitorium, & poſſeſſorium.*
5 *Attentata poſt appellationem legitimam reuocantur.*
6 *Connexa poſſunt determinari eodem iudicio.*
7 *Suſpectus repellitur ab accuſatione matrimonij.*
8 *Literæ ſi impetratæ ſunt cõtra Titium, & nondum iudici præſentatæ: vel præſentatæ,ſed nondum Titius citatus:ſi Titius petit in cauſa procedi:impetrans non vult,quid iuris.*
9 *Priuilegium indultum Capitulo metropolitanæ,quòd poſſit ſibi eligere prælatum cum ſuffraganeis,quomodo intelligatur.*
10 *Iudex an poſſit dominum declarare in ſententia,ſi reus non petierit.*
11 *Iudex debet pronunciare,vt partes conueniunt.*

1 EX conqueſtione. †Si altero coniugum matrimo
nium accuſante,alter petit reſtitui:ante omnia reſti-
tuetur.h.d. Prima ponit appellantis querelam.Secũda dat iu
2 dices.ſecunda ibi[mandamus.]¶Primò not.† ꝙ impetrans
ſecundas literas,debet facere de prioribus mentionem, vt in
c.ceterũ.de reſcri.plus dico in caſu huius.c.qa nõ ſolũ de pri
mis.ſed de iſta cla.i.app.re.ſi eſt in primis lr̃is, dẽt fieri men
tio ſpãlis,vt hic.aliàs nõ reuocarent̃ p ſcđas.ĩ.de re iudi.c.in
ter ceteras.de cõſue.tñ nõ admitteret̃ talis exceptio,ſm̃ Hoſ.
3 q remittit ad no.ĩ.ti.j.c.2.¶Scđò not.† ꝙ iudices impetrati
ſup petitorio,pñt cognoſcere de poſſeſſorio in lr̃is nõ expreſ
4 ſo.de quo.ĩ.dicã. ¶Tertiò no.† ꝙ ſpoliatio p viã petitioni
deducta in iudicium,ſuſpendit poſſeſſorium, & petitorium
iudicium intentatum prius ſuper eadem re,de quo infra etiã
dicã.¶Quartò no.ꝙ, cum iuris ordo præfixus omittitur,lici
tè appellatur.concor.ſ.de iudi.c.exhibita.&c.¶ Quintò no.
5 † ꝙ attẽtata poſt appellationẽ legitimam reuocãtur. qđ dic,
vt ĩ.de app.c. non ſolum.li.6.¶Oppo.dr̃ hic, ꝙ priuſq̃ mu-
lier citet̃, habebit recurſum ad ordinarium:ergo iudices de
legati,tamq̃ præuenti,non debuerunt cognoſcere. ſicut in c.
penul..de foro comp.& in c.vt debitus.de appel.¶Sol. dic ꝙ
mulier de hoc nõ excepit.vel dic,ꝙ iam erant literę p̃ntatæ,
&c.¶Secundò oppo.Iudex delegatus non poteſt cognoſce-
re,niſi de contento in reſcripto,vt c.P.G.de offic.dele.¶Sed
iſtis iudicibus tãtùm qõ conſanguinitatis commiſſa erat: nõ
autem reſti.ergo bene fecerunt denegare reſtitutionem in li
6 teris non expreſſam.†So.dic,ꝙ contrarium habet locum in
ſeparatis:vt cõmiſſo vno,nõ veniat reliquum.ſecus aũt in cõ
nexis,vt eſt petitoriũ,& poſſeſſoriũ.qa datus ſup petito. co-
gnoſcit etiã de poſſeſſorio, vt hic.& ĩ.de ſequeſtra. poſſ.c.j.
¶Tertiò oppo.à diuiſione. aut mulier deduit ſpoliationem
in iudicium per modum actionis. & non ſuſpendit petitionẽ
viri:ſed ſimul cum ipſa cognoſcitur, vt in c.cum dilectus.de
or.cog.Aut deduxit per modum exceptionis.& tunc non cõ
ſequitur reſtitutionem, vt ibi.hic autem deduxit per modũ
petitionis.& tamen ſuſpendit petitorium fieri,quare malè.
¶So.dicit Io.contrarium loquitur, cum intentatur petitoriũ
ſuper vna re,poſſeſſorium ſuper alia. ſecus ſi vtrumq; ſuper
eadem,vt hic.Ita not.Io.2.q.2.c.1. & dixi in d. c.cũ dilectus
op.Io.tenent hic Vin.Inno.& Ab.& pro his facit cle.1.& ibi
no.in glo.penul.de cauſa poſ.& proprie.Hoſtien.dicit,quòd
iſtorum opinio non eſt vera.& ponit exemplum, quòd in ea.
re ſpoliatus principaliter in iudicio non ſuſpendit petitio-
nem aduerſarij ſuper eadem re.verbi gratia,canonici petunt
electionem à ſe factam confirmari,& aduerſarij præcipiunt,
ne moleſtent eos de cetero. aduerſarij ſe prætendunt ſpolia-
tos,& prius reſtitui.Quæro ergo,an iſta petitio ſuſpendat pe
titionem canonicorum. videtur quòd ſic, ſecundùm prædi-
ctos.quia ſup ea.re ſpoliatio,& aduerſæ partis petitorij dedu
ctio.Sed in contrarium eſt veritas, ſecundùm Hoſtien. vt ſ.
ti.1.c.cum eccleſia.& c.cum ſuper.& c.cum dilectus. ¶Non
ob.iſtud c.qđ hic fuit exceptum.poteſt enim de ea. ſpoliatio
ne agi,& cõtra eundem excipi,vt ſupra de ordi.cog.c.fin.vel
dic ſecundò,quòd iſtud c.& ca. literas. & ſe.ĩ.eod.&.ſ.vt li.
non conte.c.accedens.loquuntur in coniuge ſpoliante, & po
ſtea matrimonium accuſante. & ob hoc ſuſpectus eſt. & præ
7 ſumitur contra eum.ſ.eo.c.Item cum quis. † omnis autem
ſuſpectus repellit̃ ab accuſatione matrimonii.ĩ. q ma.accu.
poſ.c.ſignificãte.Io.An.tenet op.Vin.& Inn.Nec obſtat exẽ
plum Hoſt.qa loquitur,cum iudicis officium contra neminé
ĩplorat̃,vt electionẽ cõfirmari,vt dixi.ſ.de ord.cog.c.cũ dile
ctus. & de cauſa poſ.c.cũ eccleſia. ¶Quartò oppo.dr̃ hic,ꝙ
debet reuocari in irritum quidquid poſt ap.&c. Sed contra.
qõ proprietatis eſt penitus diuerſa à qõne poſſeſſionis, vt l.
naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acq.poſ.ergo licèt fuerit appel-
latum à reſtitutionis repulſione petitæ:non debuit ſuſpendi
cognitio petitorii,vt ĩ.de ap.c.ſuper eo.¶So.vt in no.ſecun-
dùm Io.An.¶Quintò oppo.dr̃ hic,ꝙ appellatum fuit,qa ꝓ-
cedere voluerũt.Sed cõtra,qa ſola volũtas nõ inducit graua
mẽ:qđ grauamẽ dũtaxat p̃bet iuſtã cãm appellandi, vt ĩ. de
appe.c.vt debitus.Sol.dic ꝙ voluerunt,& proceſſerũt. de pœ
8 ni.di.j.c.cogitationes.¶Venio ad quæſt.& primò q̃ro.† lite
ræ ſunt impetratæ contra Titiũ,& nondum iudici p̃ſentatæ:
vel præſentatæ,ſed nondum Titius eſt citatus.Titius hoc au
dito,vadit coram iudicibus, & petit in cã ꝓcedi. impetrans
contradicit,dicens,ꝙ nondũ vult vti literis, vel vult ipſis re-
nunciare.quæro,an hoc poſſit,inuito illo Titio,contra quem
impetratæ ſunt.Inno.dicit,ꝙ generale eſt,vt ille, contra quẽ
literæ

literæ ſunt impetratæ, põt petere:ut in cã procedatur ſuper
cõtentis in literis tacitè,uel expreſſè.qđ ſic ꝓbat.Iudex, cui
ſcribitur, habet iuriſdictionẽ ſuper partes, & res expreſſas
in reſcripto,vt.ſ.de reſcrip.c.paſtoralis.Item iudicium red-
ditur in inuitũ.ff.de verb.obl.l.inter ſtipulantem.§. ſi Stichũ.
Item non dubitat æqua iuſtitia, ꝙ pro vtraq; parte debet
eſſe cõmunis.& quod licet actori,& reo.de falſis. l. vbi. & in
reg.non debet.ex his concluditur,ꝙ reus poteſt petere,ꝙ li-
teræ exhibeãtur, & in cõmuni cauſa ꝓcedatur.¶Hoſt.tenet
contrarium, videlicet ꝙ ante præſentationem literarum iu-
dex non habet iuriſdictionem ſuper contentis in reſcripto,
vt.ĩ.de app.c.ſuper eo. il 2. Item ſuper his, quæ in literis ta
citè includuntur,vt poſſeſſorium in caſu noſtri.c. iudex non
poteſt exercere iuriſdictionem ante expreſſionem. vt in d.c.
paſtoralis. de reſcrip. Item ante citationem de reo factã, vt
hic fuit:videtur,ꝙ poſſit impetrans pœnitere,cum aduerſa-
rio non interſit.ff.de interrog.ac.l.de ætate.§.fin. Et nemo
inuitus compellitur agere,vt.C.ut nemo inuitus.l. unica. Itẽ
in fauorem actoris conceduntur,ergo põt re integra renun-
ciare, etiam (quod plus eſt) ſi contineant commodum ter
tij.ut uerbi gratia†Indultum eſt priuilegium Capitulo eccle
9 ſiæ metropolitanæ,ꝙ poſſit ſibi eligere prælatum cum ſuf-
fraganeis:certè poterit Capitulum huic priuilegio renuncia
re,inuitis ſuffraganeis,anteq̃ fuerit pręſentatum:uel uti cœpe
rint,pro hoc l.ſi iudex circumuento.ff. de mino. ubi qđ in-
dulgetur principaliter in fauorem,poteſt ab eo reſpui, etiã
ſi tangat alium:nec impetrans labores ſuos cogitur cõicare
reo.& de ſuo facere beneficium. 10.q. 2.c.precario.¶Domi
nus Ioan.de Ligna.arguit pluribus modis pro opi. Inno. ꝙ
etiam ante præſentationem delegatus habeat iuriſdictionẽ.
nullum tamen actum iudiciarium exercere poteſt. quia iu-
dici de actu,quem agit,debet conſtare,ut iudici, ut l.hic au-
tẽ.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.& l.multũ.ff.de condi.& de.& utro
biq; per Bar.quomodo ergo ante p̃ſentationem poterit co-
gere impetrantem ad exhibitionem literarũ? certè uidetur,
ꝙ non poſſit.pro opi.Inn.ego allego quaſi caſum in l. 3.§.1.
ff.quod quiſq; iuris.ibi [ſiue impetrauit, ut uteretur: licèt
uſus non ſit, hoc edicto coarctetur.] &c.& ibi concor. cre-
do tamen opi.Hoſt.ueram in literis,per Auth. qui ſemel.C.
quomodo & quando iud. à contrario ſenſu. poſt em̃ ſemel
propoſitam querelam in iudicio cogitur quis perſiſtere, ut
ibi.Sed non dicitur edere actionem, qui iudicem impetra-
uit,niſi iudiciaria conuentio ſubſequatur, ut ibi. & aliud eſt
agere,& aliud contrahere uelle.ut in l.amplius.ff.rem ra. ha.
& l.in ementis.C.de contrahen.emp.p̃terea abſenti per lite-
ras non quæritur niſi demũ literis præſentatis, uel nuncio in
teruenïente,ut l.qui abſenti.ff.de dolo.& l.qui abſenti.ff. de
acqui.poſ.& per iſta credo opi.Hoſti.ueram, ut dixi. ¶Se-
10 cundò quæro.†contra Titiũ agitur rei uẽdicatione:Titius in
proceſſu rei dominium dicit ad ſe ſpectare. an iudex poſſit
ipſum dominum declarare in ſententia, ſi hic non petierit?
Inno.quòd ſic.Hoſti.contra.Pro opi.Inno. facit l. ſed ſi poſ-
ſeſſori.ff.de iureiuran.ubi ſi reus iurat rem ſuam eſſe, debet
dñs declarari: & datur ſibi actio in factum ex iuramento, ſi
cadat à poſſeſſione.Si hic ergo poteſt facere iuramẽtũ:ergo
& ſententia iudicis.ut c.cũ ſuper.ſupra ti.proximo. pro eo ẽt
facit l.circa.ff.de proba.ubi idem tenet Ia. Bal. & quidã alij.
¶Hoſtien.ut dixi,hic nititur defendere cõtrarium,quòd nul
lo modo poſſit iudex ferre ſententiam pro reo,ſi hoc nõ pe-
tijt.ſed ſufficit ſibi,ꝙ abſoluatur à petitione actoris. Super
non petitis em̃ non fertur ſententia.& fatuus eſt,qui ꝓnũciat
ſuper nõ petitis,ẽt ſi multæ ſint cauſæ cõnexæ cauſæ,de qua
agitur,ut patet in l.fi.C.de fideicõmiſſ. lib.& in c.licèt Heli.
de ſimo. & in l. in cõmodato.§. duabus.ff. commoda. quæ
ad hoc etiã optimè facit.Item ſiue per modum exceptionis,
ſiue per modum poſitionis reus deduxit dominium ſuum in
iudicium,Iudex non pronunciat ſuper totaliter deductis. ut
ſupra de ordi.cog.ca.cum dilectus. Sufficit em̃ reo,ſi abſolui
tur à petitione actoris non ꝓbantis.Iſtud em̃ proprium eſt
reorum,ut l.qui accuſare.C.de eden. & c. ut noſtrum. ut ec.
benefi.& miratur Hoſt.quo modo Inno. dixerit cõtrarium.
& iſtud eſt uerum regulariter,ſcilicet quòd pro reo non eſt
ferenda ſententia, quantuncunq; conſtet de dominio ſuo,
ut in queſtione propoſita:uel etiam quantuncũq; appareat
ſibi obligatum,ut dicta l.in commodato.§.duabus. ¶Iſtud
tamen fallit,ſecundùm eum,cum agitur confeſſoria, & nega
toria:uidetur enim tũc lis conteſt.ſuper iuribus utriuſq; par
tis,ut no.de proba.c.ex literis. Item in cauſa appellationis,
ut.C.de appel.l.eos.& de teſta.c.Raynutius.& c.Rainaldus.
Itẽ ſimiliter petit̃ electio cõfirmari,& infirmari tantũ.ſ.tit.
1.c.cũ ſuper. ibi unus clericus petit beneficium ab alio. &
actor nihil probat:reus probat,ꝙ ad ſe pertinet beneficium.
In hoc em̃ caſu adiudicabitur beneficium reo,ut patet.ſ. de
reſcrip.c.2.¶Et eſt ratio,quia ex quò cõſtat iudici,ꝙ actor
non habet ius in beneficio:& reus habet ex officio, propter
periculum animarum potiſſimè debet illum,qui ius non ha-
bet,remouere,& alium ſubſtituere, ut patet ſup.de eler. pe-
gri.c.fi.& de pac.c.accepimus.c.cum dilecti. Et idem in cau
ſis matrimonialibus,quando aliquis,uel aliqua in uirum,uel
uxorem petitur:uel ad diuortium prouocatur.nam pro, uel
contra matrimonium debet ferre ſententiam,ut reperit pro
ferendam.Et idem in alijs,in quibus uertitur periculum ani
mæ.& quæ eiuſdem naturæ ſint. & maximè quando agitur
inter ſimplices,& religioſas perſonas,ut patet in eo,quod le.
& not. de iudi.c.dilecti.exceptis ergo his caſibus, quantum-
cunq; reus probat dominium rei,quæ ab eo petitur, pertine
11 re ad eum†non eſt pro ipſo ferenda ſententia: niſi fortè cũ
actore conuenerit, ꝙ ſi hoc probauerit,adiudicetur ſibi:tũc
enim ſic iudex debet pronunciare,ut conuenerit inter par-
tes,ut l.ſi conuenerit.ff.de re iudi.nec aliud agit prætor: niſi
ut à controuerſia diſcedatur, ut l.1.§. & poſt operis. de op.
no.nun. & in Auth. ut diffe. iudi. §. ſi uerò. colla.9. Illa eſt
ratio in iuramento,quare iuramentũ cauſatur à p̃tium con-
ſenſu,ut l.ſi poſſeſſor.ff.de iureiuran. ¶Et ſic dicit Hoſti. ꝙ
poteſt ſaluari opi.Ia.Bal.quam ponit in l.circa.ff. de proba.
ubi de hac ma.ad hoc ergo,ut,reo probante dominum rei,
quam poſſidet,feratur ſententia,neceſſaria eſt cõuentio,uel
recõuẽtio actoris, ſi uult rẽſibi adiudicari, ſecũdùm Hoſti.
¶Ego huius conuentionis,uel reconuentionis nõ uideo fun
damentum.cum em̃ reus poſſideat,non datur ſibi uendica-
tio,ut l.1.ff.uti.poſ.actoris ergo reconuentio non fundatur
ſuper ſubſtantia rei uen.ſ.poſſeſſione. quæ debet conſiſtere
penes illum,à quo res uendicatur,vt l.1.§.interdictum autẽ.
qui.§.reddit dubium iſtud dictum Hoſti.

S V M M AE.

1 *Violentus rem cum fructibus,qui percipi potuiſſent, reſtituere, damna reſarcire, & de iniurijs ſatisfacere compellitur.*
2 *Papa poteſt aliquem condemnare ad plura.*
3 *Prædo tenetur reſtituere non ſolùm fructus perceptos:ſed etiam qui percipi potuiſſent per veteres poſſeſſores.*
5 *Agens ad rem,an poſſit agere ad eius fructus.*
6 *Fructuum multiplex diuiſio. & nu.7.*
7 *Induſtriales fructus qui dicantur.*
8 *Bonæfidei poſſeſſor an faciat fructus ſuos. Et an teneatur ad ipſorũ reſtitutionem.nu.9.*
9 *Malæ fidei poſſeſſor an teneatur ad reſtitutionem fructuum, & qua actione.*
10 *Poſſeſſor,qui fuit à principio bonæ fidei, & poſtea ſuperuenit mala fides: an teneatur ad reſtitutionem fructuum. & quid econtra. nu.12.*
11 *Fructus qualiter petantur.*
12 *Iudex in ſententia põt ſibi ſeruare taxationem fructuum perceptorum lite pendente.*
13 *Fructus conſumpti an recipiant functionem in genere ſuo.*

Grauis

1 GRauis. †Violentus rē cum fructibus (q̄
percipi potuiſſent) reſtituere, dā
na reſarcire, & de iniuriis ſatisfacere compellitur.
h.d. Prima pars ponit decisè querelam, ſuper qua ſecūdò dat
iudicem. ibi [mandamus] cui quatuor mandat. quæ per ſe pa
2 tent. ¶Primò no. †ꝙ ad plura mandat Papa archiepm̄ con-
dēnari, ad oblata, damna, & iniurias. pñt ergo illa deduci in
eodem libello, licèt diuerſis actionibus, habentibus originē
ex eodem facto, vt ex violentia. facit l. non eſt nouū. ff. de act.
emp. ¶Et ꝙ de re, & damnis poſſit agi ſimul: & de iniuria, q̄
competit ad vindictam non: videtur enim innui, ꝙ ad id, qđ
dr̄, ꝙ ciuilis, & criminalis non pñt intentari ſimul, vt l. inter-
dum. ff. de pub. iudi. habeat locum de criminali criminaliter
intentata. ſecus ſi ciuiliter, vt hic. colligitur etiam, ꝙ aliud eſt
damnum, aliud iniuria. pōt enim excedere damnum æſtima
tionem rei. facit. j̄. de iniuriis. c. in noſtra. Item ꝙ ex violētia
vltra interdictum vr̄ competere actio iniuriarum. dicit tamē
Hoſt. ꝙ licèt hic, & j̄. de iniuriis. olim fiat condemnatio iniu-
riarum: hodie tñ vix pñt in curia ſuper hoc literæ impetrari.
3 ¶Vltimò no. in ver. prouiſuri. †ꝙ p̄do condēnatus eſt nō ſo-
lū in fructib. pceptis: ſed ēt in fructib. quos veteres poſſeſſo-
res pcipere potuiſſent. pone enim, ꝙ veteres poſſeſſores erāt
agricultores, & diligentes. p̄do aūt delicatus, & piger: ita ꝙ
agrū occupatū replerūt vrticæ, vt ait Salo. Peragrū pigri ho
minis tranſiui, &c. ¶Et no. bñ hūc tex. dū dicit [quos veteres
poſſeſſores pcipere potuiſſent.] &c. Alibi tū dicit tex. quos p
cipere potuiſſet ipē p̄do, ſiue malę fidei poſſeſſor, vt l. domū.
C. de rei vendi. vbi tex. dicit [quos percipere poterat.] qđ de
neceſſitate intelligatur de poſſeſſore, cū in cā petitorii loqua
tur ibi tex. in ſcđa pſona. ¶Bar. in l. fructus. ff. de rei ven. reci
tat: opi. Vltramon. & deinde ita dicit. ꝙ aut poſſeſſor cōueni
tur ab aliquo, q̄ nō aſſerit ſe dñm: & tūc veniūt fructus, quos
pcipere potuiſſet poſſeſſor. aut conueniť rōne dominii. & tūc
de iure Digeſt. intelliguň pcipiendi ab ipſo petitore, vt d. l.
fructus. ff. de rei ven. & l. ſi nauis. e. ti. & l. apud Iul. ff. de leg. j.
¶De iure verò Cod. eſt additum. de his, q̄ percipi potuiſſet
ab ipſo poſſeſſore, vt d. l. domum. C. de rei vē. per quam l. alię
præalle. non corriguň in eo, ꝙ dicunt de percipiendis à pe-
titore: ſed in eo, ꝙ prohibent de percipiendis à poſſeſſore,
erit ergo electio actoris, eligat. dictas le. vel l. domū. ar. l. quo
ties. ff. de ac. & ob. ¶Aduertat ergo petitor, quid ſibi magis
expediat: an petere fructus, quos ipſe pcipere potuiſſet: an il
los, quos pcepit: vel percipere potuiſſet poſſeſſor. ex qualita-
te. n. cultoris poſſunt percipi maiores, & minores fructus. &
vide qđ no. Bar. in l. ſi filius. §. j. de verbo. obl. ¶Expeditus de
notabilibus. q̄a gl. hic aggreditur materiam fructuū cōiter
non cognitam canoniſtis plenè. iō plenius, quàm glo. & Ioā.
An. hic ipſam explicet, ſuccinctè examinabo. ¶Primò igitur
4 quæro: †an ſemp ille, qui ad rem agit, poſſit agere ad eius
fructus. diſtinguè. Nā qñq; petiť res actione pſonali (vt actio
ne ex empto: ex donatione: ex ſtipulatione: ex legatis. vel ſi-
mili tit.) & tūc an poſſint peti fructus ante morā, & poſt mo
ram. dic, vt plenè not. Bar. in d. l. ſi filius. §. cum fundum. ff. de
verbo. obl. vbi diſtingue de actione bonæ fidei, & actione ſtri
cti iuris. dic, vt ibi. Quandoq; res petitur actione reali. puta
5 rei vend. †& tunc multiplex eſt diſtinctio tam circa fructus,
q̄ circa qualitates poſſeſſionum. circa fructus ergo dic, ꝙ q̄-
dam ſunt fructus naturales. quidam induſtriales. quidam ci-
uiles, vt penſiones, quæ non proueniunt ex re: ſed propter rē.
& hi quandoq; ſunt honeſti: quandoq; inhoneſti, vt ex mere
tricio hoſpitio percepta. naturales ſunt poma, in quibus ver
ſatur magis natura, q̄ hominis induſtria. Induſtriales ſunt ſe
6 getes. †Sed dubitať de oliua, de lacte, & de lana, in quib. eſt.
glo. Inſti. de re. diui. §. ſi quis à non domino. in glo. ſuper ver.
circa. tenet, quòd eſt fructus induſtrialis propter multam cu
ram. ¶In quibuſdam tamen non poteſt dari certa doctrina,
ſint induſtriales, vel naturales. dic ergo iudicis arbitrio relin
7 quendum, vt no. Doc. in l. certum. C. de rei ven. ¶†Item eſt
alia diſtinctio fructuum. ꝙ alii ſunt percepti, & alii percipien
di. vt illi, quos alius percepiſſet, ſi fundus fuiſſet cultus. Item
eſt & alia: quòd quandoq; fructus extant. quandoq; ſunt cō
ſumpti à poſſeſſore. ¶In prædictis ergo omnibus dubitatur:
an ille, à quo res vendicatur, teneatur ad fructus naturales,
& induſtriales. Item an teneatur ad perceptos: vel etiam ad
eos, quos ipſe, vel petitor percipere potuiſſet. Item an tenea
tur de extantibus: vel etiam de conſumptis. ad quod ſciendū
oportet diſtinguere inter qualitates, & ſpecies poſſeſſorum.
nam quidam ſunt poſſeſſores cum titulo. quidam ſine titulo.
Rurſus quidam ſunt poſſeſſores bonæ fidei omni tpe vſq; ad
litem motam. quidam ſunt oī tpe malæ fidei. quidam ſunt bo
næ fidei certo tpe. & deinde malæ fidei. quidā econuerſo pri
mò malæ fidei, ſcđò bonæ. In p̄dictis omnibus dubitari po-
teſt: an ad reſtitutionem fructuum teneātur. de quo plenè p
glo. in l. ex diuerſo. ff. de rei vend. & C. de rei vend. l. certum.
8 ¶Secundò ergo quæro. †vtrùm bonæ fidei poſſeſſor faciat
fructus ſuos. glo. in dicta l. ex diuerſo. dicit, ꝙ induſtriales
facit ſuos abſq; dubio, ſiue cum titulo, ſiue ſine titulo. natura
les non facit ſuos, licèt habeat bonam fidem, vt l. fructus. ff.
de vſuris. Nō ob. l. bonæ fidei. de acq̄rendo re. do. Nā intelli
go omnes. ideſt à quocunq; perceptos. vel aliter, ſecundùm
Iaco. de Are. & Oldra. quòd ſi eſt bonę fidei poſſeſſor, & cū
titulo, facit ipſos naturales ſuos. aut ſine titulo: & non facit.
de fructibus autem ciuilibus an bonæ fidei poſſeſſor faciat
ſuos. dic, ꝙ ſi percipit eos ſua prudentia (quia ipſe locauit.)
& facit eos ſuos, & ſoluens ei liberatur. Aliter poſſet eſſe
dubium. quod dic, vt l. ſi vrbana. ff. de condi. inde. per Bar.
9 ¶Tertiò quæro. dictū eſt, †ꝙ ſi fructus facit ſuos bonæ fidei
poſſeſſor: an teneatur ad ipſorum reſtitutionem. & qua actio
ne, ſi ab eo res vēdicatur. diſtinguit Bart. in d. l. fructus. poſt
glo. quòd eo ipſo, ꝙ non facit ſuos, vt in fructibus naturali-
bus: ſi extant, tenetur rei ven. ſi ſunt conſumpti, & eſt factus
locupletior. & tenetur cōdictione ſine cā, vt l. ſi me, & Titiū.
ff. ſi certum pe. Si verò non ſit effectus locupletio: & non tene
tur. Ita dicit l. ex diuerſo. Si verò loquimur de fructibus indu
ſtrialibus, quos facit ſuos. ſi extant, tenetur iudicis officio, nō
rei ven. quia ſui ſunt, vt in d. l. certum. ¶Si verò ſunt conſum
pti: non dicit illa glo. ꝙ nō teneatur ad ipſorum reſtitutionē,
poſito ꝙ poſſeſſor ſit factus locupletior. eos enim lucratur
pro cultura, & cura. vt Inſti. de rerum diui. §. ſi quis à non do
mino. ¶Inter fructus ergo naturales, & induſtriales eſt in
hoc differentia: quia bonæ fidei poſſeſſor tenetur ad reſtitu-
tionem fructuum naturalium conſumptorum, quātuncunq;
locupletior factus ſit. Ita ſentit gloſ. in d. l. ex diuerſo. & Inſt.
de officio iud. in prin. & dicto. §. ſi quis à non domino. Bar. in
dicta l. fructus. collationis gratia tenet contrarium. dic, vt ibi
10 per eū. ¶Quartò quæro de poſſeſſore malæ fidei omni tem
pore: an teneatur ad reſtitutionem fructuum. & qua actione.
dic, vt plenè per glo. in d. l. ex diuerſo. præterq̄ in eo, qđ dicit,
ꝙ titulus excuſat à pcipiendis, præterq̄ in caſibus in l. ſi fun-
dum. C. de rei vend. Vltramon. enim hoc non tenent: ſed gl.
communiter tenetur ibi. de fructibus verò ciuilibus, an tene-
antur malæ fidei poſſeſſores. dic, vt d. l. ſi vrbana. ff. de cōdi.
11 ind. ¶Quintò q̄ro de eo, q̄ fuit à principio bonæ fidei: ſed ſu
pueniť poſtea mala fides. dic, ꝙ facit eos ſemp ſuos, pp bonā
12 fidē à principio, vt l. q̄ ſcit. de rei ven. l. certū. ¶†Sextò q̄ro ſi
à principio fuit mala fides, deinde fuit bonæ fidei: an fa-
ciat ipos ſuos. vr̄ ꝙ nō, inſpecto principio. dicit Bart. cogita-
13 bis. ¶†Septimò q̄ro, qualiter fructus petanť. dic, ꝙ aut loq̄-
ris de pceptis ante litē motā: & tunc debeo in libello decla-
rare fructuū quātitatem, quos peto, arg. ff. de rei vendi. l. ſi in
rem. & l. in actio. ff. de fur. & format Goff. in titu. de offic. iu-
dic. credit etiam Bart. quòd procedat libellus [peto dictos
fructus, ſi extāt. & ſi non extant, ipſorū æſtimationē.] vt l. eū,
q̄ in prin. ff. de his, quæ vt indig. cū enim actor nō poſſit eſſe
certus

certus, extent, uel non, merito admittitur libellus incertus,
vt l. 1. §. qui autem. ff. quorum leg. pro fructibus uerò, qui p-
cipiuntur, lit. pendente, non eſt neceſſaria expreſſio quantita
tis: quia actor eam ignorat probabiliter. & quid iuris, ſi quis
uult petere, quos potuiſſet petitor: uel poſſeſſor in præteritū
percipere. dic, ꝙ ſimiliter eſt exprimenda. & uide quod not.
Cy. C. ſi quis alteri, uel ſibi. in l. cū propria. & dixi, de libel. ob
14 lat. c. 2. ſubdit ibi Bar. †ꝙ iudex in ſententia poteſt ſibi ſerua
re taxationem fructuum perceptorum, lit. penden. quam poſ
ſet poſt multa tempora declarare. ſecus dicimus in expen. j̄.
15 de ap. c. ſæpe. & c. finem litibus. de dolo. & contu. †reuocat ēt
in dubium, cum fructus conſumpti recipiant functionem in
genere ſuo (ut uinū: frumentum: oleum, & ſimilia.) quare nū
quam petitur æſtimatio: uidetur enim, ꝙ ſemper peti debeāt
ipſi fructus, ut l. 2. in prin. ff. ſi certum pe. reſpondet ipſe, ꝙ hi
fructus debentur petitori, ut ſpecies: quia debentur iſti, qui
ſunt ex terra percepti, ita ꝙ non alij: meritò ipſis peremptis,
ſicut qualibet alia ſpecie perempta, peruenitur ad æſtimatio
nem. quod no. quia amodo nunquam potuit creſcere æſtima
tio, ſecundùm eum. quod eſt not. dignum. ¶Octauò, & vlti-
mò eſſet plenè tractandum: an illud, quod dicit gl. ꝙ fructus
intelliguntur, deductis expenſis, ſit ſemper uerum. dic, ꝙ nō.
¶Sed diſtingue plenè per Bar. & Bal. in l. fructus. ff. ſol. matr.
¶Eſſet etiam hoc diſcutiendum de queſtione gl. an poſt ſen-
tentiam condemnatoriam latam ſuper re principali poſſint
peti fructus. uel tacitè includantur in condemnatione, etiam
ſi non petātur: ita ꝙ non exigatur nouus libellus, ſed ſola fru
ctuum declaratio: ſicut in iudicio uniuerſali, & generali con-
tingit, iuxta no. per Inno. s̄. de offi. or. c. cum conuentis. & de
fructibus perceptis ante litem motam eſt magnum dubium;
quia ueniunt officio iudicis. ¶Sed conſydera, an ueniant iu-
re actionis, ſicut ante litem motam. quo caſu ēt peti poſſent,
arg. no. in l. mulier. §. ſi rem. ff. de leg. 3. & de hoc hic uide per
Inn. & in nouella. &c.

SVMMAE.

1 *Reſtitutio denegatur ei, qui non poſſedit.*
2 *Epiſcopus, & Capitulum debent ſimul agere in iudicio.*
3 *Quæſtio quando vertitur de ſubiectione domus: vel de eius prouiſione miniſter prouinciæ admittitur ad agendum. & defendendum.*
4 *Locus prophanus poteſt concedi, vt ibi conſtruatur oratorium, vel eccleſia.*
5 *Dominium non probatur per ſolutionem penſionis.*
6 *Recipiens iuramentum, poteſt recipere pro ſe, & hæredibus ſuis.*
7 *Iuramentum eſt perſonale ex parte præſtantis.*
8 *Circunueniens per dolum, & fraudem aliquem alterius nomine poſſidentem tenetur actione de dolo.*
9 *Poſſeſſio poteſt tradi ſub conditione: quæ antequam ſtet, non poteſt dici poſſeſſio acquiſita.*
10 *Propulſans violentiam ſibi illatam, dicitur ſe defendere.*
11 *Sententia poteſt ferri in perſona procuratoris.*
12 *Excedens modum in defenſione tenetur de exceſſu.*
13 *Appellatio dominij largo modo ſumpta, capit poſſeſſionem, vſumfructum, & ſeruitutes.*
14 *Poſſeſſio multis modis perditur per colonum.*
15 *Bellum an licitum ſit mouere, & quis poſſit id mouere.*
16 *Habēs iuriſdictionem, merum, & mixtum imperium poteſt contra inobedientes ſibi bellum indicere.*
17 *Defendere ſe quando ſit licitum.*
18 *Rem ſuam à ſe ſubtractam licitum eſt propria auctoritate, etiam furtiuè, accipere.*

1 OLim cauſam †Ei, qui non poſſedit,
reſtitutio denegatur.
h.d. & primò ponitur commiſſionis, & facti narra
tio. In ſecunda cāæ diffinitio. ibi [intelligentes.] ¶Primò no-
2 ta, †ꝙ epiſcopus, & Capitulum ſimul agunt in iudicio. Ratio
eſt; quia locus, de quo erat contentio, pertinebat pariter ad
vtrunq;. aliàs in rebus diuiſis epiſcopus pro ſuis, & Capitu-
lum pro rebus ſuis agere debent: licèt ſit ſecurius, ꝙ de omni
bus ſimul agant. s̄. de iudi. c. cām quæ. qđ dic, vt. s̄. de reſcrip.
3 c. edoceri. ¶Secundò no. †ꝙ cū eſt q̄ō de ſubiectione alicu-
ius domus: vel de eius prouiſione: miniſter prouinciæ admit-
titur ad agendū, & defendēdū, vt hic. Si aūt agatur de iuribus
illius domus, dēt agere eius magiſter immediatus, vt. s̄. de iu
di. c. cū deputati. Qñ aūt ad agēdū, & defendendū concurrūt
ſuperior, & inferior. dic, vt no. hic plenè Inn. & s̄. d. c. edoceri.
4 & de iud. c. cū deputati. ¶Tertiò no. †ꝙ qñq; poſſeſſio, ſiue
locus prophanus conceditur: vt ibi oratorium, & eccleſia cō-
ſtruatur. in qua traditione licitum eſt apponere pactum ſub-
iectionis, & annuæ penſionis, retentionis dominij. & conditio
appoſita eſt ſeruanda. C. de dona. quæ ſub modo. l. 1. ¶Quar
5 tò no. ſm̄ Ab. †ꝙ per ſolutionē penſionū non probatur domi
nium: per quod demonſtratur, ꝙ ad ipſum probandū nō ſuf
ficit præſtatio penſionū. j̄. de fide inſtru. c. cum inter dilectos.
& quod dixi de cauſa poſſ. c. ſi. ¶Quintò no. ꝙ ep̄us commit
tit conſtructionem oratorij. quod dēt intelligi, præſente eo,
vel alio eius nomine. In conſtructionibus. n. eccleſiarum dēt
epiſcopus intereſſe per ſe, vel per aliū. de conſe. di. 1. c. nemo.
& c. ſi quis presby. & in præal. 30. d. ſt. c. ſi quis extra. In quo
a a etiam differant oratorium, & eccleſia. no. j̄. de cenſi. c. fin. p
Io. An. ¶Sextò not. formam obedientiæ à ſubditis exhiben-
dæ. quia ille, qui præficiť, pro ſe, & ſuis ſubditis iurare tene-
tur. an autem tali iuramento obliget ſubditos. dic, ꝙ ſic, ſi ſci
6 unt: aliàs ſecus. C. de iura. calum. l. 1. & 2. ¶Septimò not. †ꝙ
quis recipit à ſubditis iuramentum pro ſe, & ſuis ſucceſſori-
bus. ſed ille, qui præſtat, iurat pro ſe tantùm. nec extenditur
7 ad ſucceſſorem. †ex parte ergo præſtantis iuramentum eſt
perſonale: ſed ex parte recipientis poteſt eſſe reale, & tranſ-
miſſibile ad hæredes. j̄. de iureiuran. c. veritatis. & l. generali
8 ter. poſt princ. C. de iureiuran. ¶Octauò no. †quid iuris de il
lo, qui per dolum, & fraudem circunuenit aliquem alterius
nomine poſſidentē. tenetur enim actione de dolo. ff. de dolo.
9 l. cum quis. & de renunci. c. lectæ. ¶Nonò not. †ꝙ poſſeſſio
poteſt tradi ſub conditione, quæ antequam ſtet, non poteſt
dici poſſeſſio acquiſita, etiam ſi corpore teneatur. concor. ff.
de acqui. poſ. l. qui abſenti. §. j. aliud eſt enim poſſidere, aliud
in poſſeſſione eſſe, l. ſi quis ante. ff. eod. titu. ¶Decimò not. in
ver. intelligentes. ꝙ qui reperit poſſeſſionem ſuam ab aliquo
occupatam, poteſt ſtatim illum expellere. qualiter autem id
intelligatur, ſtatim infra ſubdam. ¶Vndecimò no. quòd vim
10 vi repellere iura permittunt. †& dicitur ſe defendere, qui pro
pulſat violentiam ſibi illatam. quod intellige cum moderami
ne inculpatæ tutelæ. quod dic, vt. l. j. C. vnde vi. & in c. ſignifi-
11 caſti. j̄. de homici. ¶Duodecimò no. †quòd in perſona pro-
curatoris fertur ſententia. de quo ſupra de elec. c. querelam.
& ꝙ epiſcopus & Capitulum procuratorem conſtituerunt. s̄.
12 de iura. calū. c. cū cauſam. ¶Tredecimò not. ꝙ ille, qui exce-
dit modum in defenſione: tenetur de exceſſu, non de toto. fa
cit l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. de adi. lég.
¶Vltimò no. ꝙ iſti fratres ſubmiſerunt ſe, & ſua. de rebus in
uaſis hic deciditur, quid iuris. Sed ſi de ſubmiſſione perſona
rum, an valuerit, & potuerint ſe ſubmittere, nihil dicit text.
Innoc. dicit, quòd eis licuit tranſire ad ſtrictiorem religio-
nem. quod eſt verum, ſecundùm Hoſti. de perſonis ſm̄ regu-
lam inſtitutam in loco: vel ſtatum antiquum ipſius loci immu
tare: vel alteri loco ſe ſubijcere non pñt ſine auctoritate epi
ſcopi, & ſui Capituli. de ſup. negli. præ. c. 2. de his quæ fiunt à
præla. c. nouit. & c. ſeq. ¶Venio ad oppo. dicit ille tex. ꝙ ep̄us
retinuit ſeruitium, & penſionem, non dominiū. & ſic nihil ſu-
perfluum. ¶Secundò oppo. & videtur, ꝙ poſtquam tradidit
poſſeſſio. vt conſtrueretur eccleſia, non potuerit ſeruare

dominiũ. quia rei ſacrę nullius eſt dominium. vt Inſti.de re.
diui.§.ſacræ. ¶ Solu. dic ꝙ retinuit dominium,quantùm ad
13 ius epiſcopale. 10.q.1.per totum. † appellatio enim domi-
nij largo modo ſumpta capit poſſeſsionem:vſumfructum:&
ſeruitutes.vnde rectè dicitur. ego ſum dominus huius poſ-
ſeſsionis vſusfructus,& ſeruitutis. vt ſ̃. vt lite non conteſt.c.
quoniam frequenter.§ in alijs.ver.ſi verò.facit qđ no.Cy.in
l.1.C.de vſufru.¶ Tertiò oppo. & videtur, ꝙ non magiſter
generalis: ſed ſpecialis illi domui deputatus debuerit agere.
¶ Sol.dic,vt dixi.ſ̃.in ſecundo notabili. ¶ Quartò oppo. &
videtur,ꝙ epiſcopus retinendo cenſum annuum commiſerit
ſimoniam.quia pro ſpiritualibus nihil poteſt dari,vel accipi,
vt in c.nobis.j̃.de ſimo.& c.cum in eccleſia.eodem tit.¶So.
dic,vt in gloſſ.quæ incipit.ideſt ſub ea forma. ¶ Quintò op-
po.& videtur,quòd traditio facta ab iſtis,qui nomine epiſco
pi,& Capituli poſsidebant,noceat ipſis epiſcopo,& Capitu-
lo.quia colonus alteri poſſeſsionẽ tradendo priuat dominũ,
vt l.poſsideri.§.quòd ſi ſeruus.ff.de acqui.poſ.¶ Sol.glo.quę
incipit.vt ſcias.hic plenè diſtinguit,qualiter perdatur poſſeſ
ſio,quam quis retinet per ſeipſum.& qualiter perdatur illa,
quam poſsidet per alium.de prima ſcilicet, quam quis reti-
net,ſcilicet per ſeipſum.dic,quòd dum eſt abſens,retinet ci-
uilem, quæ non perditur per ingreſſum alterius, ignorante
poſſeſſore,vt l.quamuis.ff.de acquiren.poſſ. & ex hoc ſequi-
tur, quòd ille, qui poſſeſsionem ingreſſus eſt, non inci-
pit præſcribere,vel vſucapere:donec abſens,& ignorans iſtũ
ingreſſum extra ciuiliter poſsidet.& hoc eſt, quod ſubtiliter
glo. dicit in l. 1.ff.de ſeruis fugiti.quod not.per obliuionem
autem perditur poſſeſsio, quæ quanto tempore inducatur,
iudicis arbitrio relinquitur, vt ſup. de elect. cap.querelam.
14 per Innocen.facit l.furtum.§.fundi.ff.de vſucap.¶ † Secun-
do caſu, cum poſsideo per colonum: tunc diſtingue!. nam
quandoque colonus diſcedit de poſſeſsione animo deſeren-
di.quandoque animo reuertendi.quandoque moritur. quan
doque rem alteri tradit: vel deijcitur. quandoque perdit.
quandoque interuertit pro ſe.quandoque pro alio,ſibi fortè
penſionem ſoluendo. ¶ Primo caſu quando colonus exit
animo deſerendi.dic,vt l.1.C.communia de vſucap.& l.ſi co
lonus. ff. de acqui. poſ. & ibi quid iuris. ¶ In ſecundo ca-
ſu quando exit non animo deſerendi. ¶ Tertio caſu quan-
do diſcedit. quid erit de illa naturali, quam dominus re-
tinebat per colonum:an ſit perdita.dic,vt l.ſi de eo.§.1.ff.de
acquiren.poſſ.¶ Quarto caſu quando alteri tradit,vel deij-
citur.tunc ſi deijcitur auctoritate iudicis, & non ritè: domi-
nus non priuatur poſſeſsione, vt not. Innocen.in c.quoniam
frequenter.in §.in alijs.ſupra.vt lite non conte. ſecus ſi deij-
citur à priuato.vel tradit, vt l.peregre. §. quibus explicitis.
ff. de acquiren. poſſeſ. ¶ Quinto caſu quando perdit. dic
vt l.fina.C.de acquiren. poſ. ¶ Sexto caſu, quando diuertit
pro ſe. quia dominum venientem non admittit: tunc ipſum
priuat,ſi dominus ipſum incontinenti non repellit, vt l.cum
fundum. ff. de vi, & vi ar. ¶ Septimo, & vltimo, quando
nullus poteſt ſibi cauſam poſſeſsionis mutare,nullo titulo ex
trinſecus excedente.vt l.cum nemo.C.de acqui.poſ.& l.ma-
lè agitur.C.de præſcrip.30.an.¶ Quando verò alteri,quàm
domino,penſionem ſoluit: vel ſe conſtituit alicuius nomine
poſsidere.dic vt dixi.ſ̃.c.cum veniſſet.¶ Sextò oppo.dicitur
hic, quòd ideò ille magiſter potuit vi expelli.quia erat con-
ſcius de iure epiſcopi,& Capituli.& ſperare debebat contro
uerſiam ſibi moturos.quaſi innuat tex. ſecus eſſe, ſi ignora-
uerit.eo.n.ipſo, ꝙ monitus ille magiſter, & fratres non reſti
tuũt epiſcopo,& Capitulo:videntur violentiam inferre: licèt
à principio fortè fuerint ignorantes.33.q.1.§.1. & per totũ.
2.q.2.c.1.& 2.hic autem innuit, quòd reſtituere non tenean
tur,ſi fuerint ignorantes.quare malè. Timore huius contra-
rij ſupplet Inn.ad iſtum tex.maximè. Non enim videtur cu-
randum,ſecundùm eum,ſciuerit,vel ignorauerit epiſcopum
poſsidere.ſed hoc ſolùm,an tertius in veritate poſsideat. qđ
Hoſti.fatetur verũ,ſi notoria fuit offenſa,vt j̃.de accu.c.eui-
dentia.& de offi.deleg.c.1.lib.6.alias ſi moniti non reddunt,
ſed offerunt paratos ſe ſtare iuri: non videtur, quòd poſsint
vi repelli,per generalem reg.l.vnica.C.nequis in ſua cauſa.
& quod metus cauſa.l.extat.&c.¶ Septimò opp.dicitur hic,
quòd vim vi duxit epiſcopus repellendam. Sed contra. iſta
violenta vis non poteſt inferri ſine pœna canonis. ſi quis ſua
dente.17.q.4.¶ Item iſti erant religioſi hincinde. ergo non
licuit arma mouere,nec bellum facere.23.quæſtio.3.c.1. &
quæſtio. 8.c.clerici.& ff.de capti.l.hoſtes. ¶ Timore huius
contrarij,& hinc ſumpta occaſione, Innocen. poſt eum, &
15 alij hic tractant de bello: † an ſit licitum mouere bellum.
[b] dicit ergo,quòd quidam ſunt, qui habent, iuriſdictionem,
& merum, & miſtum imperium: quibus ſubditi conſtitue-
runt ſe rebelles. ¶ Quidam alij ſunt priuati,à quibus res ip
ſorum illicitè occupantur: vel infertur eis violentia perſo-
næ. quandoque eis nulla violentia infertur. ſed res ipſorum
ab alijs indebitè detinentur,vel debitum denegatur.& in his
omnibus caſibus dubitatur, qualiter debeat, ſiue poſsit ſe
defendere in iure ſuo.¶ Quò ad primum caſum dicit Inno.
16 † quòd ille,qui habet iuriſdictionem,& merũ,& miſtum im
perium, poteſt contra inobedientes ſibi bellum indicere.
nec propriè dicitur bellum,ſed executio iuſtitiæ, vt ff.de rei
vendica.l.qui reſtituere.& ff.ne vis fiat ei.l.prima.§. ſi quis
miſſum.hic dicitur,quòd iuris executio non habet iniuriam.
ff.de iniurijs.l. iniuriarum. & illo caſu capti non ſunt ſerui.
quia non eſt bellum:ſed iuſtitiæ executio, vt prædixi. præ-
latus ergo illo caſu habens iuriſdictionem licitè mouet ar-
ma pro iuribus ſuæ eccleſiæ, & bellum indicit. & adaptari
poteſt ad pugnam, dicendo capitaneo, occidite.vt hæc pro
bantur. 15.quæſtio.6.cap.auctoritatem. & cap. omnes ſan-
ctorum. 23. quæſtio.8. ſcire. & c.igitur. & c. hortatur. & c.
17 diſpar.¶ † Secundo caſu quando priuatis infertur violentia
perſonæ,vel rebus:tunc incontinenti licitum eſt ſe defende-
re, & vim vi repellere cum moderamine inculpatæ tutelæ,
etiam ſine principis auctoritate, cum à iure ſit conceſſum,
vt l.quæ ſub conditio.§.fin.ff.de conditio.inſtitu. Iſtud autẽ
moderamen in quo conſiſtat. dic vt l. 1.C. vnde vi. & infra
de homic.ca.ſignificaſti.vbi plenè.& 23.quæſtio.1.§.primo.
& in illo caſu.¶ An ad iſtam licitam defenſionem ſit licitum
conuocare amicos.videtur,quòd ſic, vt in ca.dilectio. infra
de ſenten.excommuni.lib.6.& l. 3.§. cum igitur.ff.de vi, &
vi ar.facit l.vt vim.de iuſti.& iure.¶ Tertius caſus eſt, quan
do quis mihi ſubtrahit, vel rem meam indebitè detinet: an
per meipſum licitum ſit recuperare.dic,quòd aut ille,cui de
tinetur, non habet ſupriorem (vt Papa vel Imperator,) &
licitè mouet bellum. & tũc verè dicitur bellum,in quo capti
ſiunt ſerui,& res occupantium.28.q.8.c.ſcire.& ca.omni ti-
more.¶ Tenet hic Hoſt.quòd ſi Imperator eſſet iniquus,&
peccator: & monitus non deſiſtit (fortè contra Eccleſiam)
non poſsit indicere iuſtum bellum. de quo vide hic ꝑ eum.
quãdoque ille,cuius res occupatur,habet ſuperiorem. & tũc
aut ipſius ſuperioris non poteſt haberi copia: vel poteſt, ſed
non habet potentiam defendendi. & tunc poſſet etiam ius
ſibi dicere propria aucto. vt C.de Iudeis.l. nullus. & in iſtis
ciuitatibus, quæ non recognoſcunt ſuperiorẽ,ſi ipſa denegat
iuſtitiam ſubdito alterius ciuitatis, conceduntur repræſaliæ
contra omnes.de quibus dic,vt infra de iniu.& dam.da.c. 1.
lib.6.& per Barto.in tractatu reprę̃ſaliarum. facit C. de Iu-
deis.d.l.nullus.& l. prætor ait.§.ſi debitorem.ff. de his, quæ
in frau.credi.¶Si autem poteſt habere copiam ſuperiorum,
qui poſsint exequi: tunc non poteſt propria auctoritate ius
ſibi dicere.ſed qđ ſuũ putat,ꝑ iudicẽ repoſcere, vt l.extat.ff.
quod metus cauſa.tamen tenet hic Innocen. quòd ſi quis rẽ
ſuam occupauerit (etiam iniquè:) non teneatur reſtituere:
18 † vnde licitũ eſt ꝓpria auctoritate, & furtiuè accipere rẽ ſuã
ſubtra-

ſubtractam ſibi: ſi exinde nõ ſit ſcãdalũ ſecuturũ inter alios,
vt.j̃.de no.op.nun.c.cũ ex iniuncto. §. ſuper eo.poſſet aũt au
ctoritate Superioris ille,cuius res indebitè retinentur, recu-
perare ipſas etiam violẽter:vel ſi illę non poſſunt recuperari,
poterit alias æquiualentes accipere.23. q. 2. cap. Dominus.
¶Et ex prædictis patet,ꝙ qñq; iudex concedit licentiã pri-
uatis conſequendi ius ſuum propria auctoritate. & ſic vide-
tur,ꝙ poſſit parti committere executionem ſñiæ.vt l.3.C. de
pigno.per Barto.& l.iuſtè.de acqui. poſ. & in c.cum noſtris.
de conceſ.præben.Et de iſta materia belli. & qualiter liceat
vim vi repellere.& qualiter qs poſsit ſibi ius dicere,vide Ho.
in ſumma de ſententia,& re iudi.§.quis debeat ſententiã pro
ferre.ſub.§.proprius ordinarius.verſi. Item ratione rei.& ſe.
& de treu.& pa.in ſumma.§. quid ſit iuſtum bellum. & infra
de iureiuran.c.fin.c.2.de homici.c.pro humani.§.ſacri conci
lij.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶In quo differunt oratorium, & eccleſia.An liceat vnicuique habere o-
ratorium in domo propria.Io.de Tur.cre.in c.vnicuique.de conſec.di.j.
b ¶Mouere bellũ.Bellũ vñ habuerit originem.no.Io.de Tur.cre.23.q.1.c.
qđ militare.Et q̃ reqrãtur,ad hoc vt bellũ ſit iuſtũ.ea.cã.& q.c.iuſtũ bellũ.

SVMMAE.

1 *Recurſus debet haberi ad Papam in dubia quæſtione.*
2 *Archidiaconus poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus.*
3 *Sententiæ iudicis non eſt parendum contra conſcientiam.*
4 *Conſcientia ſi dictat vnum, et præceptum iudicis oppoſitum,cui ſtan dum.*
5 *Opinio Doctoris debet iuuari auctoritatibus, & rationibus.*
6 *Iniuria nulla irrogatur maiori iudici,ſi minor iudex veritatem inueſtigauerit.*
7 *Diſpenſatio facilius ſit contra conſtõnem canonicam, quàm diuinam.*
8 *Conſtitutio canonica eſt ius poſitiuum, & municipale.*
9 *Papa poteſt diſpenſare in gradibus prohibitis lege canonica.*
10 *Excommunicationem potius quis debet ſuſtinere, q̃uàm contra conſcientiam agere.*
11 *Sententiæ cenſuræ contra conſcientiam, & Deum nemo debet ſponte parere,niſi cogatur.*

Literas tuas. Si contra petentem reſtitu-
tionem coniugis obijciatur
gradus conſanguinitatis in gradu prohibito. & offe-
rãtur probationes incontinenti paratæ de malicia:ab oppo-
nente iuramento præſtito fit reſtitutio quò ad reliqua: ſed
non quò ad torum.Si autem non offerantur incontinenti pa
ratæ:fiet reſtitutio quò ad omnia: niſi de ſæuitia uiri timea-
tur.Sunt duæ partes principales.primò ponit thema,& con-
ſultationem.ſecundò reſpondet,ibi[ſanè.] & hæc ſubdiuidi-
tur.primò ponit,& proſequitur triplicem oppoſitionem vſ-
que ibi[nos autem]ibi contraria ſoluens contra alteram opi.
allegat.ibi [præterea] diſtinguendo ſoluit, & ſecundum mẽ
brum proſequitur.ibi[quod ſi]à qua ſolutione excipit vnum
caſum.ibi[ſi verò.]¶Primò not.per iſtum tex.in verſicu.vir
autem.probari opi.Io.Mo.2.quæſtio.2.c.1. & quando ſuper
eadem re proponitur principaliter petitorium, & poſſeſſo-
rium à diuerſis:prius eſt de poſſeſſorio cognoſcẽdum. quod
1 dic,vt.ſ̃.c.ex conqueſtione &c. ¶ Secundò nota, † quòd in
dubia quæſtione debet haberi recurſus ad Papam, vt hic ar-
chidiaconus fecit.de hoc in l.eum quem temere.ff. de iudic.
2 ¶ Tertiò not. † quòd archidiaconus poteſt cognoſcere de
cauſis matrimonialibus.de quo in glo. quæ incipit. argu.
3 ¶Quartò not.in ver.ſed ſi ipſi.† quòd ſententiæ iudicis non
eſt parendum contra conſcientiam.conſcientia enim funda-
tur in iure naturali: ſententia verò eſt iuris poſitiui. non po-
teſt ergo corrigere, quæ ſunt iuris naturalis, vt l. Iul. verum
debitorem.ff.de condi. inde. & ſuper hoc fundabatur prima
opinio.de qua in text. ¶ Sed iſta ratio videtur reprobari in
4 ver.porro.† ex quo collige quartè,quid iuris in prædicto ca
ſu,cum ſcilicet conſcientia dictat vnum,& præceptum Supe-
riorum oppoſitum. debet enim cum mandato Superioris cõ
ſcientia conformari:ne quis iuſtior ſit, quàm lex. Sufficit.n.
ita ſcriptum eſſe,vt l.proſpexit.ff.qui & à quibus. ¶ Et not.
hunc text.contra illos,qui inter ius ſcriptum,& conſciẽtiam
ſtatuerunt ius diuerſum. cuius contrarium probat iſtè text.
quod pulchrè proſequitur dom.Feder. de Senis in ſuis conſi-
5 lijs.& facit quod no.in cap.plerique.de immu.eccle. ¶Quin
tò nota,quòd opinio Doct.debet iuuari auctoritatibus,& ra
tionibus.nec in credendo aliquid ſibi vendicare debet aucto
ritas dignitatis: ſed ratio efficax. quia aliquando reuelatur
minori,quod maior neſcit, nec ſanctitas perſonæ:vt ſcilicet
citius credatur,vt 50.diſtin.c.ſi quis propter eſcam. & no. 9.
diſtin.c.ergo.& c.noli.vnde alibi Iuriſconſultus. licèt me ma
gna Tuberonis auctoritas moueat: tamen à Seruio non diſ-
6 ſentio.vt l.Labeo.§.idem Tubero. ff.de ſup.leg.†Nulla enim
maiori irrogatur iniuria, ſi minor iudex veritatem inueſtiga
uerit,vt l.potioris.C. de offic. rect.prouinciæ.paratus ab an-
niculo edoceri,vt ait Aug.& facit.95.diſtin.c.eſto ſubiectus.
¶Sextò not.in ver.oppoſitioni.quòd inter l.diuinam, & hu-
7 manam magna eſt differentia in diſpẽſatione.†facilius enim
diſpenſatur contra conſtitutionem canonicam, quàm diui-
nam.¶Qui ergo dicunt, quòd omnis lex canonica eſt diui-
na,fatendum eſt, largo modo ſumpto vocabulo: ſicut leges
ſunt diuinitus promulgatæ,vt l.fi.C.de præſcrip.long.temp.
Strictè verò longa eſt differẽtia,ut hic.Ius enim diuinum eſt
8 naturale.1.q.1.in princi.†Conſtitutio enim canonica eſt ius
poſitiuum,& municipale:ſicut & lex,ut.c.non debet.infra de
affi.& conſang.facit Inſti.de iure natu.gen.& ciui.§.ſed & na
turalia.¶Septimò no.in eodem verſi.poteſtatem Papæ circa
9 diſpenſationem reſpectu graduum.†In gradibus enim pro-
hibitis l.canonica diſpenſare poteſt.Sed in prohibitis l.diui-
na an poſsit,no.in gl.quæ incipit.eſt quæ non vult. de quo ẽt
no.25.quæſt.1.c.ſunt quædam.& 30.quæſt.3.c. Pictatium.
& j̃.de ſta.mo.c.ad mona.in fi.ubi de hoc. ¶Octauò not.in
10 uerſi.porro.†quòd quandoque quis potius debet excommu
nicationem ſuſtinere,quàm contra conſciẽtiam agere. quod
dic,ut.j̃.de ſen.ex.c.inquiſitioni.facit quod no.ſ̃.c.in literis.
per Inn.¶Nonò.no.in uerſi.Præterea.quòd pro poſſeſsione
recuperanda propter copiam probationum paratam ſuper
petitorio ſuſpenditur, & quò ad copulam reſtitutio impedi-
tur: non autem quò ad alia obſequia exhibenda ab uxore
marito(puta in cuſtodiendo res ſuas:lauare caput:pedes: co
meſtionem:& ſimilia.)& uide quod not.Io.An.in c.ad abo-
lendum.de fil.preſ. ſicut alibi diſtinguit l. habeat quis para-
tas probationes,uel non.in l.ille à quo.§.ſi teſtamento.ff. ad
Treb.& l.is à quo.ff.ut in poſ.le.& j̃.de teſti.c.ueniens. ¶De
11 cimò not.in uer.ꝙ ſi non habeat. †ꝙ niſi quis cogatur: non
debet parere ſententiæ cenſuræ ſpontè contra conſcientiam,
& contra Deum.cum enim unum Deus præcipit,& alterum
Imperator:Deo parendum eſt. & ſic ſucceſsiuè ſemper ſupe
riores ſunt in mandatis exequendis inferioribus præferendi.
11.q.3.c.non ſemper.& 33.q.1.c.qui culpatus.¶Vndecimò
no.ꝙ propter nimiam ſæuitiam uiri mulieris reſtitutio dene
gatur:qa contra ſæuitiam cautionibus prouideri non põt, ut
hic.& clarius.ſ̃.ut lite non conteſt.c.accedens.& in ca.paſto
ralis.de re iudicata.in Clemen.

SVMMAE.

1 *Petens reſtitutionem coniugis debet probare coniugium legitimum ex conſenſu.*
2 *Contrahens ſponſalia poteſt reſilire vſq; ad aduentum pubertatis.*
3 *Puella,quæ contraxit ſponſalia: & adueniente ætate non approbat, debet petere licentiam ab epiſcopo alteri nubendi.*
4 *Minor in cauſa matrimoniali cenſetur habere legitimam perſonam.*
5 *Minor in omnibus caſibus, in quibus habet legitimam perſonam,*

 poteſt

poteſt procuratorem conſtituere.
6 *Poſſeſſio vbi non cadit, ibi non poteſt cadere ſpoliatio: nec reſtitutio.*
7 *Quaſi poſſeſſio in matrimonio non quæritur ſine titulo.*
8 *Petenti reſtitutionem vxoris, an ſufficiat probare, quòd erat in quaſi poſſeſſione matrimonij.*
9 *Fornicatores (vt peccent, vel populi verecundiam effugiant) fingunt inter eos matrimonium, cum non ſit.*
10 *Poſſeſſorio aliquo an poſſit agi pro ancilla.*
11 *Dominus poteſt agere de aſcriptitio exhibendo.*
12 *Minor in ſpiritualibus ſi prætendat ſe læſum: an poterit petere reſtitutionem in integrum.*
13 *Minor ſi renũciauit beneficio inconſultè: an poterit implorare beneficium reſtitutionis.*

1 EX parte, †Petens reſtitutionem coniugis,
habet probare coniugium legiti-
mum ex conſenſu.h.d.Et in prima querelã mulieris
partim deciſam. ſecunda dat iudicem.ibi[quia igitur]¶Pri
2 mò no.†.ꝙ vſq;ad euentum pubertatis poteſt ille, qui con-
traxit ſponſalia, reſilire.& cum puenerit ad ætatẽ, debet diſ-
ſentire, vt hic.quod intelligunt quidam verum, cum ſunt con
tracta ipſa ſponſalia ab ipſo impubere: vel à patre, vt hic. de
deſpon.impub. c.ad id.& e.titu.c.j.lib.6.Si autem ab alio, nõ
ratificantur per actus tacitè indicantes conſenſum. & hoc te
net Inno.Hoſt.contra.quia etiam ſi non pater contrahat no
mine puellæ ſcientis, & poſtea cohabitantis ſponſo, & eum
ſic vocantis, ratificantur ſponſalia per hæc ſigna, & ſimilia.de
quo in dicto c.j.de deſpon.impube.lib.6. ¶Secundò nota,
3 †quòd puella, quæ contraxit ſponſalia.& adueniente ætate
non approbat, petit licentiam ab epiſcopo alteri nubendi.
Goff.dicit, quòd hoc facere poterit iure ſuo. tutius tamen
eſt poſtulare, vt euitet clandeſtinum contractum.de hoc per
4 Hoſtien.eo.titu.c.duo pueri. ¶Tertiò not.†quòd minor in
cauſa matrimoniali cenſetur habere legitimam perſonam.
& in certis aliis cauſis, quas enumerat prima gloſſ.magna.&
Ioan.And.addit.c.fin.de iudi.lib.6.de hoc etiam not.2.q.7.
c.quæritur.& C.qui legi.perſo.l.momentaneæ.& l.exigendi.
C.de procura.habet etiam legitimam perſonam in voto reli
gionis: ſacri ordinis: & electionis ſepulturæ.& hæc per ordi-
nem probantur.j.de proba.c.in præſentia. & de tempo. or.
c.nõ eſt cõpos.& de ſepul.c.de vxor.e.& in c.in noſtra.& col
5 lige reg.†quòd in omnibus prædictis caſibus, & aliis, in qui-
bus minor habet legitimam perſonam, poteſt conſtituere
procuratorem, ar.huius literæ.& ff. de iniuriis.l.ſed ſi vnius.
§.idẽ ait.& quod no. in l.3.§.curatores.ff.q pe.tuto.¶Quar
6 tò no. † quòd vbi non cadit poſſeſſio, nec ſpoliatio: nec per
conſequens reſtitutio, vt hic.hinc eſt, quòd laicus non poteſt
prætendere ſe ſpoliatum quaſi poſſeſſione. quia non eſt ca-
pax huius quaſi poſſeſſionis, vt j.de deci.c.cauſam. quia nec
hæreticus poteſt petere reſtitutionem rerum eccleſiæ. cum
non ſit capax huius quaſi poſſeſſionis.23.q.7.c.j.2.& 3. & l.
j.§.deiicitur.ff.de vi, & vi ar.& l.colonus.ff.eo. Iſtæ enim poſ-
ſeſſiones monaſterii: decimarum, & ſimilium habent plus iu
ris, q̃ facti: licèt econuerſo regulariter contingat, vt infra de
7 conces.præben. c. cum noſtris. ¶Quintò hic colligitur, †ꝙ
quaſi poſſeſſio in matrimonio non quæritur ſine titulo: vnde
ſola tranſductio ſine legitimis ſponſalibus non præbet acq
ſitionem poſſeſſionis, vt hic. ¶Oppo.& videtur, quòd illa
puella non potuerit ꝓpria auctoritate recedere ab iſtis ſpon
ſalibus, vt j.de deſponſa. impu.c.de illis.So.vt in prima glo.
¶Secundò opp.innuit ille tex.ꝙ in matrimonio ſit dare qua
ſi poſſeſſionem, in qua cadat ſpoliatio, propter quam reſti-
tutio concedatur. ſed contra.s.c.prox.& c.ex conqueſtione.
ibi, ſi matrimonium dr̃ minus legitimum: tñ habet locũ poſ-
ſeſſorium; ita ꝙ ante omnia eſt reſtitutio facienda. hic aũt di
citur contrarium. quare malè. ¶So. quandoq; matrimoniũ
dicitur minus legitimum ratione conſanguinitatis: & tunc,
anteq̃ de hoc conſtet: cadit quaſi poſſeſſio & reſtitutio, vt
in contrario.quadoq; ratione defectus minoris ætatis dicit,
ꝙ matrimoniũ non ſubſiſtit: & tunc ſi nõ cadit titulus matri
monii: ita nec poſſeſſio, vt hic.&.s.dixi in hæretico, & laico.
qđ eſt verum in poſſeſſione, quæ habet multũ iuris, ut matri
monialis: ſecus ſi multum facti.quia illa cadit etiam, vbi ti-
tulus impugnatur, vt l.1.§. ſi vir vxori.ff. de acqui. poſ. hinc
8 ſumpta occaſione querit Inno.†ſi quis petit reſtitutionẽ vxo
ris, an ſufficiet probare, ꝙ erat in quaſi poſſeſſione matrimo
nij, aliter de titulo probato.dicit ꝙ non.imò expedit proba-
re ſponſalia præceſſiſſe, vt ſupra eo.c.ex trãſmiſſa.& hoc po-
teſt admitti, quando eſt qõ inter ipſos coniugatos: ſecus ſi
de eorum matrimonio eſt quæſtio inter alios (puta reſpectu
filiorum, qui prætendunt ſe legitimos) ſufficit eñ ipſis pro-
bare quaſi poſſeſſionem matrimonii ipſorum parentum. ſi-
cut ſufficit illi probare, qui nititur ex inſtrumento confecto
per notariũ, ꝙ ille fuerit in quaſi poſſeſſione tabellionatus:
ſecus autẽ ſi de hoc cum ipſo tabellione cõtenditur, vt no.
Inno.j.de ver.ſig.c.veniens. ¶Sed contra iſtam determina-
tionem incidenter oppo.& videtur, ꝙ in matrimonio carna
li, quò ad reſtitutionem indulgendam, ſufficit probare quaſi
poſſeſſionem: ſicut in quaſi poſſeſſione matrimonij ſpiri-
tualis, vt.s.e.c.in literis. & de ſpirituali ad carnale licitũ eſt
ar.vt.s.de transla.c.inter corporalia. vnde ad reſtitutionem
quaſi poſſeſſionis iuris ſpiritualis admittitur quis, titulo nõ
probato, vt.s.de cauſa poſ.c.cũ eccleſia.& c.cum ſup. ¶So.
dicit notabiliter Inno.ꝙ aliud in quaſi poſſeſſione matrimo
nij: aliud in quaſi poſſeſſione aliarum rerum, & iurium ſpiri
tualiũ.& eſt ratio differentiæ, ſecundùm eum; quia in matri-
monio non reperitur quaſi poſſeſſio, quæ habet certam for
mam neceſſariò inferẽtem poſſeſſionem matrimonialem:
æquè eñ bene poteſt mulier cum viro manere, tanq̃ concu-
9 bina, ſicut tanq̃ uxor.†& quãdoq; fornicatores (vt peccent:
vel populi verecundiam effugiant) fingũt inter eos matrimo
nium, cũ non ſit.& ideo requiritur illo caſu probatio tituli.s.
c.ex tranſmiſſa. ¶Sed in quaſi poſſeſſione iurium ſpiritua-
lium eſt reperire quaſi poſſeſſionem ad illud ius neceſſariò
concludentem (vt eligere: officiare eccleſiam, tanquam re-
ctorem: vel vt canonicum, vel huiuſmodi.) Iſti eñ actus sũt
iſtis iuribus adeo deputati: ꝙ ex eis reſultat, & naſcitur vera
poſſeſſio.in matrimonio verò ſecus, ut dixi. requirit ergo in
matrimonio, vt probentur ſponſalia, & copula. & ſi de his
conſtat exceptio conſanguinitatis, vel alia, non impediret re
10 ſtitutionem, niſi vt no.s.c.proxi.¶Quærit ſecundò Inno.an
pro ancilla poſſit agi aliquo poſſeſſorio. & per quos actus
probetur iſta quaſi poſſeſſio.¶Circa primum dico, ꝙ in om
ni caſu, in quo competit mihi aliquod ius reale in perſona a-
licuius (ita ꝙ competat actio in rem) ſemper poterit intenta
ri interdictum de illa perſona exhibenda: ſeu deducenda. vñ
11 dominus poteſt agere de aſcriptitio exhibendo: dominus de
vaſallo: & abbas de monacho: & tutor de pupillo. ſecus aũt,
ſi non competeret ius reale: ſed tantummodo perſonalis a-
ctio, ut notat Bar.in l.1.ff.de libe.ho.exhi. ꝑ quos autẽ actus
probetur quaſi poſſeſſio famulatus, uel officii. dic per eum
12 in l.1.§.familiæ.ff.de publicanis. ¶Querit tertiò glo. † an
minor in iſtis ſpiritualibus ſi prætendat ſe læſum poſſit pete
re reſtitutionem in integrũ. glo.tenet, quòd non.adde gloſſ.
in l.ſi minor.25.anno.ff.de mino.& 30.q.ulti.c. penul. facit
13 quod not.in l.1.C.qui legi.ꝑſo. ¶Quærit quartò † ſi minor
renunciauit ſuo beneficio inconſultè: an poterit implorare
beneficium reſtitutionis tanquam læſus. dicit ꝙ non, ſi eſt
alii collatũ.& hoc tenet Tã. hic.& Accur.ff.de mino.in l. ait
prætor.in prin. & Spe. in ſecunda parte de reſti. in inte.§.
qualiter. verſi. quid ſi minor.& ſe.Si autem alii non ſit col-
latum, ſubuenitur ſibi.& hæc fuit opi. Io. & Vin. quam ap-
probat Hoſti.ſi eccleſiæ, & animabus expediat.ut ſic cõſide
retur magis læſio eccleſiæ, q̃ ꝑſonæ.ſup.de elec. c. in cã.in fi.
ipſe tamen Vin. (vt refert hic Io.An.) tenet ſupra de reſtit.in
integ.in c.cum literis.minorem reſtitui, etiam ſi beneficium
alij ſit collatum.

S V M M Æ.

1 *Interdictum vnde vi non competit contra illum, qui nõ ſpoliauit, nec mandauit ſpoliare, nec ſpoliationem ratam habuit. Et contra quẽ detur. nu. 8.*
2 *Libellus incertus admittitur.*
3 *Cauſæ plures poſſunt cumulari in eodem libello, quando agitur de eccleſia acquiſita recuperanda.*
4 *Verbũ, non credo, inducit litis conteſtationem.*
5 *Ingrediens poſſeſſionem rei, qua poſſeſſor non fuerat ſpoliatus, non tenetur interdicto vnde vi.*
6 *Probationum ſpecies quinque.*
7 *Violentia poteſt probari per inſtrumentum.*
6 *Proceſſus propter ineptam actionem ita irritatur in cauſa appellationis, ſicut in cauſa principali.*
10 *Appellari poteſt à ſententia ſuper poſſeſſorio.*
11 *Lex cum quærebatur. C. vnde vi, quando habeat locum.*
12 *Deducens vnam actionem: ſi illam probat, ſuccumbit in alia.*
13 *Præterita poſſeſſio an inferat neceſſariò poſſeſſionem de præſenti.*
14 *Factum familiaris præſumitur factum conſcientia domini.*
15 *Pertinentiarum appellatione quid veniat, quando petitur eccleſia cũ pertinentijs.*
16 *Sententia incerta ſemper valet, ſi referatur ad certum.*
17 *Petens fundum, non facta mentione de ſeruitute ſibi debita, an videatur petere ſeruitutem.*

CVm ad ſedẽ apoſtolicã.
1 †Interdictum vnde vi non competit contra illum,
qui non ſpoliauit: nec ſpoliare mandauit: nec ſpoliationẽ ra-
tam habuit.h.d.& ſunt duæ partes. In prima proceſſus narra
tio. In ſecunda diffinitio.ſecunda ibi[nos prioris.] Secunda
ſubdiuiditur.Prima ponit cauſæ commiſſionem.Secunda ibi
[coram.] ponit proceſſum habitum coram delegato, & ip-
ſius diffinitionẽ.In tertia ibi[Nuper.]proceſſum habitum co
ram Papa per appellationis remedium.¶Primò no.ꝙ hic a-
ctor intentat petitorium, & poſſeſſoriũ. quo caſu poteſt reus
ſe ſuper vtroque defendere.de quo.s.titu.1.c.cum eccleſia.in
2 ſecunda glo.& c.cum ſuper.in tertia glo. ¶Secundò not. ꝙ
admittitur libellus incertus, dum dicitur. [cum poſſeſſioni-
bus, & pertinentijs ſuis.] & eſt ratio, quia petuntur vt acceſ-
ſoria, vt.s.eod.c grauis.& dixi.s.de libel.obla.c.2. ¶Tertiò
no.ꝙ ſub verbis iſtis[dico eccleſiam ad me ſpectare.] & ꝙ ꝑ
ipſam poſſeſſionem includitur petitorium, & poſſeſſorium.
3 & aduerte (dicit Ioan.And.†) quòd ad repetendum eccleſiã
plures cauſæ cumulantur in eodem libello. quod eſt verum,
cum agitur de acquiſita recuperanda, vt hic: non autem de
nouiter acquirenda, vt in cap.vt quis duas.de electio.lib.6.
vbi plenè, an ad eandem rem conſequendam poſſint plures
4 cauſæ cumulari.¶Quartò no.†ꝙ per verbum[non credere]
reſultat litis conteſtatio. quæ autem verba ſunt apta ad litis
conteſtationem.dic, vt s.de litis conte.c.vno. ¶Quintò not.
5 †ꝙ ingrediens poſſeſſionem rei, de qua poſſeſſor non fuerat
ſpoliatus, non tenetur interdicto vnde vi. Iſte enim nuncius
non repulerat iſtos hoſpitalarios: ſed minatus fuerat, ne redi
rent.quo facto epiſcopus eſt ingreſſus: reperit.n. ſic rem va-
cantem; igitur interdicto vnde vi non tenetur. qualiter autẽ
teneatur, hic tangit ſubtiliter Innõ.vt inferius declarabo.
6 ¶Sextò†no.quatuor ſpecies probationum: per teſtes: confeſ
ſiones: inſtrumenta: & euidentiam facti. & adde quintam, ꝑ
violentam præſumptionẽ.32.quæſt.1.c. dicit Dominus.¶Et
7 not.tex.ꝙ†ꝑ inſtrumẽtum probatur violẽtia.alia autem deli
cta an ꝑ inſtrumẽta probentur.dic, vt in reg. ſemel malus. in
mercu.& in l.ſciant.C.de prob.& l.in ſenatus. ff. ad Turpil.
8 per Bar.¶Septimò no.†ꝙ interdictum vnde vi. datur cõtra
ſpoliatorem mandantẽ, & ratum habentẽ.de quo hic in gloſ.
9 plenè.¶Octauò no.ſecundùm Abb.†ꝙ in cauſa appellatio-
nis irritatur proceſſus propter ineptam accuſationẽ: ſicut in
cauſa principali, vt in c.examinata.s.de iudi.& facit.j.de em
ptio.& vend.cap.cum dilecti.& quod ibi no.& dixi. ¶Nonò
no.ꝙ præſumendum non eſt pro ſententia iudicis. niſi quate
nus conſtet ex actis cauſæ.de quo.s.de renunci.c. in præſen-
10 tia.¶Decimò, & vltimò not.†ꝙ à ſententia lata ſuper poſſeſ
ſorio appellatur.¶Venio ad oppoſitiones. dicitur hic, quòd
ille intentauit interdictum vnde vi.Sed contra; quia hoc non
colligitur ex verbis petitorij.dicit enim. [ꝙ ad hoſpitale ſpe-
ctabat: & ꝙ ipſa diutius poſſediſſet.]&c.per quæ verba (cum
latè pateant, & faciant mentionem de poſſeſſione) poſſunt re
ferri ad interdictum vnde vi.quod vi aut clam. ad condictio
11 nem ex can.reintegranda.ad officium iudicis. †ad condictio
nem ex l.cum quærebatur.C.vnde vi.quæ habet locum, cum
quis occupat rem vacantem ad alium pertinentem: ſicut vi-
detur fuiſſe in caſu huius c.ſi dicamus, quòd illis hoſpitala-
rijs propter prohibitionem nuncij non redeuntibus, epiſco-
pus reperit vacuam illam poſſeſſionem.probato verò, quòd
epiſcopus poſsidebat ipſam ad præſens.& quòd hoſpitale in
præteritum poſſedit: videtur ſufficere. & ſi non quò ad inter
dictum vnde vi.ſaltem quò ad cõdictionem ex l.cum quære
batur.vel condictione ex can.reintegranda. cum ſub prædi-
ctis verbis generalibus includantur.hic aũt dr̃, cõtrariũ; qua
re malè.So dicit Ioan. And. quòd ille fuit coactus eligere a-
ctionem.& elegit interdictum vnde vi.minus conſultè.& hoc
poteſt facere ſemper iudex, cum ex narratione facta reſul-
tant plures ſpecies actionum, diuerſum effectum habẽtium,
vt hic erat, vt not. Innoc.ſupra de ord. cogni.c.cum dilectus.
coactus enim elegit, & malè.¶Alij dicunt, ꝙ elegit volunta-
rius. Hoſti.dicit, quòd hæc dependent ab arbitrio iudicis. &
remittit ad Decr. dilecti. ſupra de iudi. ¶Ex his ſequitur, ꝙ
ſi fratres Hieroſoli.ſimpliciter, & indiſtinctè dixiſſent, ſe eſſe
eiectos per prohibitionem nuncij: & ipſam eccleſiam epiſco
pum poſsidere: & hæc probata eſſent: debuiſſet pro eis ferri
ſententia. licèt enim fratres vt meticuloſi perdidiſſent poſ-
ſeſſionem: tamen epiſcopus poſſeſſionem vacantem ingre-
diẽdo tenetur condictione ex l.cum quærebatur. C. vnde vi.
& l.inuaſor.eo.titu.& quod no.in l.j.§.interdictũ aũt. ff. vti
poſ.Et adde etiam, quod no.in l.3.§.ſi quis autem.ff.de vi, &
vi ar.¶Nocet igitur iſtis fratribus elegiſſe ſpeciem actionis,
12 ſcilicet interdictum vnde vi.†Ille enim, qui deducit vnam a-
ctionem, & probat: in alia ſuccumbit, vt hic fecerunt fratres.
quod dic, vt dixi ſupra de iudi.in c.quia V. Iſte autem nun-
cius, propter cuius prohibitionem, & metum ad poſſeſſio-
nem non accedo (& ſic amitto) ſi ipſe, vel alter ingreditur: an
teneatur interdicto unde ui, hic not. Innoc.¶Secundò oppo.
& videtur, quòd ibi libellus debuerit reiici propter incerti-
tudinem. petiit enim hoſpitale cum poſſeſſionibus, & per-
tinentiis ſine alia ſpecificatione: vnde non videtur valere pro
pter incertitudinem, vt l.ita fidei.ff.de iure fiſ. & ff. de rei vẽ.
l.ſi in rem.So.primò glo.magna.quæ incipit.hoc ergo. ſoluit
contrarium, diſtinguendo inter iudicium vniuerſale: genera
le: & ſingulare.de quib.latè.s.de lib.ob.c.2.& ff.de edẽ.l.j. &
c.cõq̃rẽte.s.de of.or.Vel dic, vt dixi.s.qa illa, q̃ veniũt acceſ-
ſoriè ad rẽ principalẽ, poſsint deduci in libello incertè, vt i.c.
grauis.s.e.& dixi in dicto.c.2.de lib.ob.facit qđ no.Spe.in ti.
de li.concep.§.nũc dicẽdũ. verſi.25.¶Tertiò oppo.ille text.
dicit, ꝙ iſti fratres petebant ſe reſtitui ex eo, quòd diutius
poſſediſſent.& ſic nitebantur ex poſſeſſione ꝑterita.¶Sed cõ
13 tra.†quia ꝑterita poſſeſſio non infert neceſſariò de præſenti,
cũ de facili perdatur, vt l.ſi quis vi.§. differẽtia. ff. de acquir.
poſ.gl.quæ incipit.nunquid.fatetur oppoſitionẽ, ꝑ not.in l.ſi
ue poſsidetis.C.de prob.niſi circa dominiũ.ꝑſumit.n.ſi olim
fuit dominus: ergo hodie.ſed nõ ita in poſſeſſione.Ho. hic ſe

quiẽ opi.Hug.& Placẽt.dicẽtiũ, ꝙ q olim poſſedit, p̃ſumitur
hodie poſsidere, niſi probetur contrariũ, vt.ff.de acqui.poſ.l.
3.§.in amittẽda. quod dic plenè, vt in dicta l. ſiue poſsidetis.
per Doc.& addo quod dicam.ĩ.c.ſæpe.¶Quartò opp. & vr̃,
ꝙ licèt ep̃us non ſpoliauerit: non mandauerit: vel ratum ha-
buerit, cum debuerit condemnari ad reſtitutionẽ: poſtquam
conſtabat de poſſeſsione præterita fratrum, quõ ipſe detine-
bat. 3.q.1.c.reintegranda.& per totum. Item officio iudicis
tenetur quilibet poſſeſſor ad reſtitutionem faciendam alteri,
qui poſſedit, vt.ĩ.de app.c.bonæ.& ĩ.c.ſæpe. ¶Sol. vt dixi.s̃.
in prima opp. Imputet.n.ſibi, q potuit alijs actionibus agere,
& elegit interdictum, quod eſt merè perſonale, vt. ff. de vi,&
vi armata.l.cum à te.& hoc ſentit glo.magna. ¶ Quintò op.
& videtur, ꝙ poſtquam probatum fuit: ꝙ nuncius prohibuit,
14 & ep̃us ingreſſus fuit. ſufficiat ad condemnationem ep̃i. † qa
quod fecit familiaris: p̃ſumitur de cõſcientia domini factum
eſſe. 1.q.4.c.quia p̃ſulatus.& ĩ.de teſti:c.conſtitutis.Solu.dic,
ꝙ qñ ex facto famuli immediatè res peruenit ad dñm, hẽt lo
cum contrarium. ſecus ſi non immediatè ex facto famuli: ſed
ex ſuo. quia iſte ep̃us acquiſiuit per factum ſuũ, non ſerui, vel
famuli (puta ingrediendo poſſeſsionem vacantẽ.) & ita hic fe
cit Inno.& clarius per Bar.in l.j §.familiæ.ff.de vi,& vi ar. &
hoc etiam fecit gl.hic, dum dicit, ꝙ dñs rem vacantẽ inuenit.
¶Sextò opp.innuit iſte text. ꝙ ille ep̃us potuiſſet habere ra-
tam ſpoliationem factã ab iſto nũcio. Sed contra. quia quod
noĩe meo nõ eſt geſtũ, ratũ hr̃e nõ poſſum, vt l.3.§.ſi eo.ff.de
neg.geſt. Sol.dic vt no.Bar. in l.j.§.ſed & ſi quis.ff.de vi,& vi
5 ar.¶Quæro poſt Inno. † qñ petitur eccleſia cum pertinẽtijs
ſuis: quid veniat appellatione pertinentiarum. Rñ. ꝙ quæ-
dam ſunt res, quib. à iure ſunt ptinẽtiæ deputatæ: vel de con
ſuetudine: vel ſtatuto, vt in eccleſia, vel hoſpitali. Eo.n.ipſo, ꝙ
eſt eccleſia, eſt deputata dos: decima: iura parochialia. & iſta
(velut acceſſoria ipſi rei) ex iuris diſpoſitione ptinentia apel-
lãtur, vt ĩ.de deci.c.contingit. & c.cũ in tua. vnde canonicus
eo ipſo, ꝙ eſt creatus canonicus, iura canonicis conſueta con
ſequitur. ¶Sicut dicimus in contractu: ꝙ q̃dã ſunt naturalia:
quædã ſubſtantialia, vt no.in l.pacta cõuẽta.ff. de cont.emp.
Illa igitur acceſſoria iuris, ſufficit, ꝙ generaliter exprimãtur,
vt dicimus in interdicto vnde vi. & petitione hæreditatis. in
quibus multa veniunt non expreſſa: quæ ſunt pertinentia, &
acceſſoria ipſi rei, vt.ff.de vi,& vi arma.l.j.§.rectiſsimè.&.s̃.
eodẽ.c.grauis.ff.de peti.hære.l.item veniunt.cum l.ſequen.
Vnde ſi peteret epiſcopatus cum pertinen. venirent oĩa epiſ
copalia iura, temporalia,& ſpiritualia. ¶In caſu ergo noſtri.
c.iſta petitio[peto eccleſiam cum pertinentijs, & poſſeſsio-
nibus.]ideo valet; quia dicta incertitudo refertur ad certum,
ſcilicet ad iuris diſpoſitionem. quę limitat, & declarat, quæ
16 debeant venire.. †Et ſententia incerta ſemper valet, ſi refera-
tur ad certum, vt.C.de ſen.quæ ſine certa quantitate.l.1.& 2.
& l.prætor.ff.de re iud.& l.ſi ita ſcripſero.ff.de condi. & de-
mon. Si aũt à iure non ſint ipſi rei, quæ petitur, aliquæ circũ-
ſtantiæ deputatæ: vt caſtro. tunc dẽt declarari, ſi aliquæ ſunt
ſibi de conſuetudine attributæ, ſm̃ Inn. vnde non procederet
iſta petitio[peto omnia bona, quæ poſsides]niſi ſpecificaren
tur poſſeſsiones per confines. quod eſt verum, ſi agatur rei
ven. ſecus ſi petitione hæreditatis. aduertendum tamen, ꝙ
quantuncunq; incerta petitio toleretur: tamẽ debet ante ſen
tentiam declarari.& hoc in iudicio ſeculari, vbi quandoq; ad
mittitur incerta petitio, vt l.in actione.ff.de furtis.& l. 1. §. ſi
ciſtam.ff.depoſiti. in vniuerſali verò ſufficit declaratio in exe
cutione.& tunc ſummaria fieri dẽt ſine libelli oblatione: vel
litis conteſt. ſecundùm Inn.& Hoſti. qui hoc no.hic &.s̃.de li
belli obla.c.j.& quod not.in c.conquerente.de offi.ord.& ĩ.
de exceſ.præla.c.tanta.per Inno. vbi plenè de ſententia gene
17 rali.& ad ea, quæ dixi, tendit glo.magna Inno.addendo.¶Se
cundò quæro.† ſi peto fundum, non facta mentione de ſerui
tute ſibi debita: an videar etiam petere ſeruitutem. videretur,
quòd non, per prædicta. quia ſeruitus non poteſt dici acceſ-
ſorium iuris; quia facto hominis conſtituitur.& ideò glo.in l.
rei appellatione.ff.de verbo.ſignifi.tenet, quòd non videar pe
tere.& ibi no.Bart.an procedat talis petitio[peto omnes res,
quas poſsides in tali villa.]vide in Specu.de acti.& peti. §. ſe
quitur.ver.quid ſi peto.& per eundem in titu.de reli.do.§.1.
& per Dy.& Iac.de Are.in l.j.§.qui nunciat.ff.de ope.no.nũ.
& ĩ.de reli.do.c.cum vene.per Inno.

SVMMAE.

1 *Violentus, qui non eſt ſoluendo, ad reſtitutionem fructuum non com-
pellitur.*
2 *Prædo tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum.*
3 *Debitor ex cauſa delicti non tenetur ſatisfacere, ſi non poteſt.*

1 OLim vobis. † Violentus, qui non eſt
ſoluendo, ad reſtitutio-
nem fructuum nõ compellitur. h.d. primò ponitur
deciſa querela. ſecundà prouiſio, ibi[verũ.] & pone caſum p
Decr.& ſi neceſſe.de dona.inter virum & vxo. ¶Primò not.
2 †ꝙ prædo tenetur ad reſtitutionem fructuum perceptorum.
3 de quo.s̃.eo.c.grauis.¶Secundò not.†ꝙ debitor ex cauſa de
licti non tenetur ſatisfacere, ſi non poteſt. & hoc eſt mirum,
quare non incarceratur: cum debitor ex delicto non habeat
beneficium ceſsionis, vt C.qui bo. ce. poſ.l. pe.& de depo.c.
grauis.qui tex.obſtat huic.c. cum ibi mandet vinculis alliga-
ri, donec ſoluat.hic autem Papa mandat ipſum non cogi. hic
fortè facit alia ſpoliatio contra eum facta.

SVMMAE.

1 *Quaſi poſſeſsio reperitur in iuribus incorporalibus.*
2 *Quaſi poſſeſsio rei incorporalis non acquiritur per patientiam m od
ci temporis.*
3 *Excommunicatus poſt appellationem, licèt obediat excommuni cato-
ri, non per hoc renunciat appellationi, maximè ſi hoc proteſtetur.*
4 *Poſſeſsionem præteritam ſufficit probari in interdicto vnde vi.*
5 *Quaſi poſſeſsio iuris parochialis, quam quis habet in populo, quali-
ter perdatur.*
6 *Poſſeſsio rerum corporalium facilius perditur, quàm incorporalium.*
7 *Clericus ſimplex an poſsit acquirere quaſi poſſeſsionem excommuni-
candi, & abſoluendi.*

OLim inter ſe. Per excõicationem ob
ſeruatam aliquib. die
bus non acquiritur in obſeruantes iuris parochia-
lis poſſeſsio. h.d. prima pars ponit factum, & proceſſum. ſecũ
1 da diffinit, ibi[nos attendentes.] ¶Primò not.†ꝙ in iuribus
incorporalibus eſt dare quaſi poſſeſsionem. quæ quaſi poſſeſ
ſio qualiter acquiratur, & qualiter per datur, bene tangitur
hic per Inno.& s̃.eod.c.in literis.vbi plenius. ¶Secundò no.
2 †ꝙ per patientiam modici tp̃is nõ acquiratur quaſi poſſeſsio
rei incorporalis: licèt alibi dicat l. ꝙ patientia hr̃ loco tradi-
tionis,& loco poſſeſsionis, vt l.quoties.ff.de ſerui.Sed ibi loq
tur in actu vniformi: hic verò diſformi,& non neceſſariò infe
rente animum patientis ad quaſi poſſeſsionem quærendam,
vt dixi in ſimili.s̃.eod.c.ex parte. ¶Et colligunt per hoc Ab.
3 Innoc.Hoſt.& Pe. † quòd licèt excommunicatus poſt appel
lationem obediat excommunicatori: non renunciat appella-
tioni,& maximè, ſi hoc proteſtetur.¶Tertiò no.tex.ibi[vel
4 prius etiam habuiſſet.] &c. †ꝙ in interdicto vnde vi ſufficit
probare poſſeſsionem præteritam. quo probato tẽpore ſpo-
liationis ipſam ſpoliatus præſumitur habuiſſe. remittit Ioan.
And.ad no.ſupra c.cum ad ſedẽ.in 3.gloſſ. ¶Oppo. eoipſo,
quòd ſubditi huius abbatis paruerunt ſententiæ epiſcopi: vi-
dentur ipſum abbatem poſſeſsione priuare, quam in ſeipſis
ipſius

ipſius abbatis nomine poſsidebãt, vt ff.de acqui.poſ.l.poſsi-
deri.§.ꝙ ſi ſeruus.So.verum eſt, quòd colonus, vel alius no-
mine meo poſsidens (ſi alteri tradat poſſeſsionem, vel expel
litur) me priuat, vt ibi. ſed iſti parochiani non poſsidebant
ius parochiale. ſed abbas poſsidebat in eos. vnde factum ip-
ſorum nõ poſsit abbatem poſſeſsione priuare.& licèt ipſi nõ
poſſent ſibi præiudicare, alteri, quàm abbati, in obediẽtiam
exhibendo: abbati tamẽ ignoranti non præiudicaret factum
ipſorum. vnde ſi epiſcopus hic egiſſet contra populum, ob-
tinuiſſet. abbas tamen poſſet appellare, ſm̃ Hoſt.¶Quærit er
5 go hic Inn. † qualiter quaſi poſſeſsio iuris parochialis (quã
quis habet in certo populo) perdatur. dicit Inno. quòd quã
doque neque poſſeſſor dicti iuris, nec ſubditi parent ſenten-
tiis excommunicationum, vel alius illis acquirere intenden
tis.& tunc nunquam ille talis quærit quaſi poſſeſsionem, ex
communicando, vel ſententiando: ſed tãtummodo labia ſua
mouet. nam etiam, ſi per vias aliquas paruiſſet populus: non
eſſet quæſita quaſi poſſe. hic. multò minus, ſi nunquam pa-
ruit. ¶ Quandoque verò populus paret, ſiue obtemperat
ſententijs illius acquirere intendentis. & tunc ſubdiſtingue.
nam aut epiſcopus ſcit alium epiſcopum populum ſuum ex-
communicare: abſoluere: & ſibi à ſubditis obediri, & patia-
tur: (quia fortè non audet punire obedientes illi.) & perdit
poſſeſsionem, quia eſt meticuloſus,& puſillanimus. ideò poſ
ſeſsionem deſeruiſſe videtur,& in alium tranſtuliſſe. ff. ſi ſer.
ven.l.ſi forte.§.1.& l.ſi ego.§.1.ff.de publi.¶ Quandoq; epi
ſcopus, qui eſt in quaſi poſſeſsione, nõ patitur, quòd ſubditi
illi tali obediant (quia punit ipſos ſpiritualiter, excommuni
cando, & temporaliter bona ipſorum occupãdo: vel ipſos
mulctando, vel capiendo, ſiue aliter procedendo) & tunc per
obedientiam alteri exhibitam non priuatur quaſi poſſeſsio-
ne. talis enim non videtur habere animum perdẽdi poſſeſsio
nem, quæ ſine animo non perditur, vt l. licèt. de acquir. poſ.
¶ Hic poſſes inſtare,& dicere. non videtur illud dictum ve-
rum, quòd ſemper ſic poſsit propria auctoritate reſiſtere. ſi-
cut enim de re corporali ſi quis ſpoliatur, non licet recupera
re, niſi incontinenti, vt l.3.§.cum igitur.ff.de vi,& vi ar. Ita à
ſimili videtur, quòd iſtos ſubditos alteri obedientes poſsint
incontineti punire,& mulctare,& non ex interuallo. ¶ Solu.
dicit ſubtiliter Inn. ꝙ aliud in rebus incorporalib.& aliud in
6 reb.corporalib. † poſſeſsionẽ enim rei corporalis perdit q̃s
quantuncunque pugnet: excommunicèt vel procedat. ſed in
corporalia tenacius inhærent oſsibus, & difficilius perdun-
tur. ex quo ſequitur, quòd facilius retinentur. ff. pro ſoc.l.3.
& quod ibi not.& ff.de pecul.l.quod ergo.& de tranſla.c.in-
ter corporalia. Item cũ prolatio ſententiæ nõ ſit actus agẽs
in corpus per tactum, magis conuenit retentioni incorpora
lium, quæ non ſubiacent tactui, quàm corporalium, quæ tan-
gi poſſunt, vt Inſti.de rebus corporalibus.in princ.& l. qua-
rundam.ff.de acqu.poſ.¶ Secundò quæro, pone, quòd epi-
ſcopus faciendo ſubditos alteri obedire per modum prædi-
ctum perdit poſſeſsionẽ: ſed tamen poſtea excommunicat,
& alia ſpiritualia exercet.& ſimiliter ille, qui quæſiuit. Quæ-
ritur ergo, cuius facta præualeãt. Inno.no.hic, & remittit ad
7 no.s̃.c.in literis.¶ Tertiò quærit, † an ſimplex clericus, poſ-
ſit acquirere quaſi poſſeſsionem excommunicandi,& abſol
uendi.& quòd non poſsit efficaciter, arguit,& finaliter con-
cludit, quòd poſsit.s̃.de ſo.compe. c. cum contingat. vbi eſt
hoc expreſſum, ſecundùm Ioan.An.facit quod ipſe no. ĩ. de
relig.do.c.cum dilectus.& hoc latius in nouella.

SVMMAE.

1 *Spoliatus reſtitutionem poteſt petere ab illo, qui rem ſcienter à ſpo-
liatore recepit.*
2 *Poſſeſſor defenditur in poſſeſsione, etiam ſi non probèt dominium.*
3 *Poſſeſſorio agere vtilius eſt, quàm petitorio.*
4 *Retinere, & inuadere rem alienam non multum differunt, quò ad pe
riculum animæ.*
5 *Statutum puniens inuaſorem, non includit detinentem rem inuaſam.*
6 *Remedia introducta à iure ad recuperandum poſſeſsionem.*

1 SÆpe contingit. † Spoliatus reſtitu-
tionem petit ab illo,
qui rem ſcienter à ſpoliatore recepit. hoc dicit. primò
ponit factum corrigendum. ſcd̃ò corrigit ibi.[vnde.] ¶Pri-
mò no. prouiſionem huius Decre. quæ videtur noua, cum ſci
licet quis recepit rem à ſpoliatore ſcienter. de iure enim ciui
li iſte, qui ſic recepit, non tenetur interdicto, cum non ſpolia
uerit: nec mandauerit ſpoliari: nec ratam habuit ſpoliationẽ.
Non enim alij, quàm prædicti, tenentur. vt s̃. eod. c. cum ad
ſedẽ. & ff. de vi,& vi.ar.l.cum à te. de benignitate autem ca-
nonica prouidetur per hanc Decre. vt ille, qui ſcienter rem
recepit à ſpoliatore, teneatur. ¶ Secundò not. quòd ma
2 gnum eſt commodum poſſeſsionis. † quia poſſeſſor in ea de-
fenditur, etiam ſi non poſsit probare dominium, vt Inſti. de
interdic.§.commodum.ff.vti poſ.l.1.& l.ſeq.& l.fi.C. de rei
3 ven.¶ Tertiò no.† quòd vtilius eſt agere poſſeſſorio, quàm
petitorio. quia facilius probatur poſſsſio, quàm dominiũ:
& hoc eſt conſilium Iuriſconſulti. vt ſemper actor videat, ſi
poteſt, aliquo iudicio poſſeſſorio experiri, vt l.is, qui deſtina-
uit.ff.de rei ven.¶ Quartò no. quòd ille, qui ſcienter rem re
cipit à ductore, tenetur iudicio poſſeſſorio, ſicut ſpoliator. fa
4 cit.s̃.de iudi.c.quia. ¶ Quintò no. † quòd quò ad periculũ
animæ non multum intereſt, ſeu differt retinere, an inuadere
rem alienam. Et aduerte, quia tex. dicit, quò ad periculum
animæ: ſecus fortè quò ad pœnam conſtitutionis. puta dicit
conſtitutio. qui ſcienter conſanguineam in vxorem duxerit,
ſit excommunicatus. ſi enim à principio ignorauit, & poſtea
ſciuerit,& cohabitauerit, non eſt excommunicatus, vt eſt gl.
no.in c.1.de affi.& conſan.in cle. Vnde ſtatutum puniẽs in-
uaſorem, non includit detinentẽ rẽ inuaſam, vt l. quid ergo.
in prin.ff.de his, qui no.infa. ¶ Oppo. & videtur, quòd iſta
5 Dec. ſit ſuperflua. † multa enim remedia introducta ſunt à
iure ad recuperandum poſſeſsionem,& multæ quæſtiones fa
ctæ, ſiue agatur contra illum, qui occupauit, ſiue contra illũ,
ad quem res occupata peruenit. proditum eſt enim interdi-
ctum vnde vi. Item officium iudicis. Item condictio ex can.
reintegranda. 3.q.1. Item actio quod metus cauſa. cõtra quẽ
libet detentorem, vt in iuribus alle. in j. glo. Item condictio
indebiti, vt l.indebiti.§.ſi nũmi.ff.de condi.inde. Item condi
ctio ex multis le. C. vnde vi. l. ſi quis in tantam.l. memine-
rint.l.cum quærebatur.& l.ſi coloni.C.de agri.& cenſi. om-
nes enim iſtæ leges prouident veteri poſſeſſori, qui cecidit. in
poſſeſsione ergo iſta prouiſio inanis,& ſuperflua.¶Sol. quæ
libet conſtitutio prouidet in diuerſo caſu,& vna per alteram
non eſt ſuperflua. quod vt intelligas, ita dicas.¶Quandoque
poſſeſſor ſpoliatur violenter. & eſt prouiſum per interdictũ
vnde vi. contra ſpoliatorẽ: contra mandantẽ: & contra ratũ
habentẽ, vt s̃.e.c.cum ad ſe.& in toto titulo.ff.de vi, & vi ar.
& per illum titu. temeritas inuaſoris videbatur modicum pu
niri. ad interdictum addita eſt pęna l.ſi quis in tantam.C.vn
de vi. quæ acrius punit inuaſorem. quod dic, vt ibi. contra a-
lium autẽ, ad quẽ res inuaſa peruenit, non erat prouiſum per
ius ciuile: imò contrarium dicebamus, per l.cum à te.ff.de vi
& vi ar. Sed per ius canonicum prouidetur, vt hic. ¶ Quan-
doque quis non expellitur. ſed p metum ſua poſſeſsione pri
uatur. & habet locum actio quod metus ca. contra metum
inferẽtẽ,& contra quẽlibet poſſeſſorẽ, vt l.ſi cum exce ptio-
ne.§.aliquando.ff.quod me.cau. quandoq; quis priuatur ſua
poſſeſsione minus iuſtè p iudicẽ: & habet locum condictio
l.meminerint.C.vñ vi.& c.conquerẽtę. s̃. eod. habet ẽt locũ
c.bonę.de app. quandoq; poſſeſſor non priuatur poſſeſsione
vi, vel metu: ſed ſua ſpõte, qui in alterum transfert,& ex cau
ſa, quæ non ſubeſt.& habet locum l. indebiti. §. ſed ſi nũmi.

ff.de condi.inde. & quod ibi not. ¶ Quandoque non trado
poſſeſsionem taliter, quòd à me abdicem ipſam poſſeſsionē:
ſed locato, vel precario concedo, qui poſtea interuertit poſ-
ſeſsionem. & habet locum cõtra talem condictio l.nõ ab re.
C.vnde vi.¶ Quandoq; quis no habet poſſeſsionem: ſed do
minium rei.& poſſeſsio eſt vacãs,& ab alio occupatur.& ha-
bet locum condictio l.cum quærebatur.C.vnde vi.¶ Quan-
doq; verò priuatur quis ſua poſſeſsione: ſed per factum in-
uaſorum vſus & commoditas ſuæ poſſeſsionis minuitur: &
habet locum cap.j̃.proxi. ¶ Quandoq; non habet quis poſ-
ſeſsionem, ſed detentionē,& ab illo expellitur, vel furto ſub-
trahitur: ſiue alio caſu illa detentione priuatur: & habet lo-
cum quod leg.& not.in l.& ideo.§.Neratius.ff. de condi.fur.
& l.manifeſtisſimi. C. de fur.& l.non tantum. §. 1.ff.de peti.
here.& vide quod not.Barto.in l. rem quæ nobis.ff.de acqui.
poſſeſsio.¶ Quandoq; quis non priuatur poſſeſsione, ſed tur
batur:& tunc poſſeſſor habet interdictum vti poſsi.¶ Quan-
doq; non poſsidet: ſed detinet, & turbatur.& habet locum
edictum, ne vis fiat ei. ¶ Et prædicta, quæ dicta ſunt de poſ-
ſeſsione recuperanda prædictis remediis, habent locũ, quã-
do res peruenit ad alium cum vitio. Si autem ſine vitio bo-
na fide peruenit: tunc, dicit Innocen. quòd ſi vnus bona fide
rem aliquã poſsidebat. & alius ſecundò occupet bona fide:
ſi conſtiterit priorem poſſeſſorem iuſtè poſſeſsionem ami-
ſiſſe: dabitur ei actio contra ſecundum. & fiet ſibi reſtitutio,
etiam non probata ſpoliatione, vt l. ſi coloni. C. de agri.& cẽ.
lib. 11.& in Auth.de mã.princ.§. quòd ſi delinquentes. & §.
non permittas. colla. 3.& 3.quæſtio. 1.cap.reintegranda. pro
quo dicto facit, quod leg.& not.in l.inciuile.C.de fur. contra
Inno.tamen fortiter facit l.ſiue autem.§.duobus.ff.de publi-
cia.obſtat etiam cap.cum venerabilis. in fi.infra de excep.&
ſi dictum ſit verũ, quòd probatio antiquæ poſſeſsionis, & ve
teris poſſeſsionis auocet poſſeſsionem à ſecundo poſſeſſo-
re bonæ fidei: totus titulus de rei vendi.C. & ff.& omnia iura,
quæ loquuntur de probatione dominij, eſſent fruſtra poſita,
ſi ſolùm ſufficeret probatio poſſeſsionis antiquæ. & ſimiliter
remedium publicianæ introductum in ſubſidium rei vendi.
eſſet fruſtratorium. dictum ergo ſuum poſſet intelligi in re-
bus eccleſiaſticis, per d.cap. reintegranda. & dic per Ioan. 3.
queſtio. 1.in ſumma.& in d. cap. reintegranda. & cap.nullus
epiſcoporum. per quæ iura videtur, quòd beneficium huius
conſtitutionis non fuit multum neceſſarium: voluit tamẽ de
clarare concilium, quòd ius ciuile in contrarium non obſta-
ret: cui fortè multi iudices eccleſiaſtici inſiſtebant, ſecũdùm
Hoſtien. ¶ Ex prædictis ergo patet, quòd pro recuperanda
poſſeſsione ius canonicum, & ciuile multum variè prouide-
runt.& in diuerſis caſibus, vt ex prædictis apparet: quos ſi ali
quis vellet proſequi,& declarare. quælibet ex prædictis con-
ſtitutionibus eſſet vna lectio, de quorũ natura hic tangit ali-
qualiter do.Ioã.de Ligna. non perfectè; quia eſſet nimis lon-
gum. vt dixi.

S V M M Æ.

1 *Reſtitutio ſi mãdatur fieri ſub certo modo, neceſſe eſt illi mõ parere.*
2 *Homines propter guerras grauiter affliguntur.*
3 *Excommunicatus debet abſolui, ſi ſtat per illum, qui tenetur recipe-
re, quominus recipiat.*
4 *Delegatus debet ſeruare formam mandati non ſolùm in facto, ſed ẽt
in modo.*
5 *Poſſeſſorium poteſt intentari pro penſionibus, & affictibus.*
6 *Caſus, in quo non ſpoliatus reſtituitur.*
7 *Abſolutio contra formam mandati eſt ipſo iure nulla.*
8 *Reſtitutio debet eſſe eiuſdem modi, & formæ, cuius erat ante ſpo-
liationem.*
9 *Poſſeſsio non poteſt dici libera, ex qua poteſt quis expelli pro libito
tertij.*

1 PIſanis ac. † Si mandatur reſtitutionē fie-
ri, & ſub certo modo: neceſſa-
riũ eſt non ſolùm in facto, ſed in modo parere: ali-
ter non valet, quod agitur.h. d. Et prima pars ponit quere-
lam epiſcopi Lucani. Secunda expreſsè eam diffinit, ibi [por
ro.[Hoſt.dicit, quòd Decre.continet commisſionem:& pro
ceſſum iniuſtum:& appellationem: primi mandati interpre-
2 tationem:& iniuſti proceſſus retractationē. ¶ Primò not.† ꝙ
propter guerras homines grauiter affliguntur. vnde dicit lex,
ꝙ belli calamitas, hoc pacis lenitas ſopiret, vt in l.vnica. in
prin.de cadu.tol. Quare autem ſunt bella. dic, vt le.& no.j̃.de
re iudi.c.apoſtolicæ.lib.6.¶ Secundò not. formam mandati,
cum ſententia cenſuræ petitur relaxari. Si enim conſtat de
offenſa, debet ipſam præcedere ſatisfactio. Si autem de ipſa
eſt dubium, debet ipſam præcedere iuratoria cautio. quod
dic, vt in cap.per tuas.infra de ſenten.excommu.& in cap.ex
3 parte.de re iudi.¶ Tertiò not.† quòd ſi ſtat per illum, qui te
netur recipere, quominus recipiat quod ſibi debetur: debet
excõmunicatus abſolui.facit in ſimili l.acceptam.C.de uſur.
& l.qui decem.ff. de ſolu. ¶ Quartò not. quòd ille, in cuius
fauorem eſt lata ſententia cenſuræ, poteſt ſe opponere, ne re
laxetur.ſic etiam iudex.vt infra de ſenten.excom.cap. vene-
4 rabilibus. lib. 6.&c. ¶ Quintò no.† quòd nõ ſolùm in facto,
ſed etiam in modo debet delegatus ſeruare formam manda
ti.omisſio enim modi, & formæ vitiat diſpoſitionem, vt hic.
& l.q Romæ.§.Flauius Hermes.ff.de ver.ob.ita ẽt dicimus in
interpretatione. quòd non ſufficit facere mentionem facti:
ſed de mõ cauſæ,& facti.vt.s̃.de reſcrip.c. dilectus filius ab-
5 bas.&.j̃.de ſen.excõ.c.vniuerſitatis.in fi.¶ Sextò no. † quòd
penſionibus,& affictibus intentatur poſſeſſorium. eſt ergo in
quaſi poſſeſſ.quia aliter non daretur. vt s̃.eo.c.ex parte. & cõ
cor.s̃.de elec.c.querelam.licèt Cyn.no.contrarium in l.ſi cer
6 tis annis.C.de pac.¶ Septimò not.† caſum mirabilem. quòd
ille, qui non eſt ſpoliatus, reſtituitur. non enim caſtris fuerat
ſpoliatus epiſcopus. quia non poſſederat dicta caſtra: nec pẽ
ſionibus; quia ſibi ſoluebantur, vt prius.& tamen tex.condẽ-
nat Piſanos ad relaxationem poſſeſsionis caſtrorum, ad epi-
ſcopum non ſpectantium. quæ ſit ratio. j̃.tangam. ¶ Octauò
no.hic Abb. quòd licèt non valuerit proceſſus iudicis. valuit
tamen confeſsio facta coram illo. Nam ex illa confeſsione
mouetur hic Papa. facere cle.& ibi dixi in c.cõſtitutionē.in fi.
de elect. & quod dixi ſupra de iudi. in cap. at ſi clerici. in 3.
7 quæſtio.¶ Nonò no. † quòd abſolutio contra formam man-
dati eſt ipſo iure nulla: multò magis excommunicatio.& hoc
eſt verum, ſi forma eſt præmiſſa ab homine: ſecus ſi à iure. Si
enim omittatur forma à iure: nihilominus tenet excommu-
nicatio,& abſolutio. 11.q.3.c.1.& 1.q.1.c.vt euidẽter.¶ De-
8 cimò no.† quòd reſtitutio debet eſſe eiuſdẽ modi, & formæ,
cuius erat ante ſpoliationem. vt ſi erat libera, libera fiat reſti
tutio. ſi conditionata, eodem modo. concor.l.1.§. qui autem.
ff.de vi & vi ar. ¶ Nunquid autem ſpoliator, vel qui tenetur
reſtituere poſſeſsionem, aliqua ratione poteſt retinere ius,
quod tertio competit (puta ius vſusfructus: ſeruitutis, vel ve-
ctigalis.) dic, vt no.in l.indebiti.§.ſi.ff.de cõd.inde. vbi eſt gl.
9 ſingularis.¶ Vndecimò no. † quòd non põt dici libera poſ-
ſeſsio, ex qua poteſt quis expelli pro libito voluntatis tertij.
paria ſunt ergo aliquid eſſe in potentia, vel actu.& eadem ad
effectum produci. quia inſpicitur, quod euenire poteſt con-
tra delinquẽtẽ, vt no. in l.diuortio. C.de nego.geſtis.¶ Duo-
decimò no. quòd ſi quis mandatur reſtitui in eum ſtatum, in
quo erat tempore motæ litis (licèt non reperiatur ille ſpolia-
tus) ſi tamen reperitur reſtitutus in modo poſsidendi, reſti-
tuendus eſt ad plenum &c. ¶ Tertiodecimò no. quòd ſi per
turbationẽ, vel ſpoliationẽ poſſeſſoris læditur ille, qui habet
aliquod ius in re: poteſt etiam ille talis agere: vt poſſeſſ. illius
relaxetur: licèt ergo expulſo domino, non videatur expul-
ſus vſufructuarius: vel alius fortè, q habet vtile dominiũ: ſic
nec

nec econtra, ſi hoc nõ intendit ille, qui ſpoliat, vt no.in l.ſi qs
in tantam. C.vnde vi. tamen propter coniunctionem, ſi ex-
pulſione vnius alterius poſſeſsio læditur, agere poteſt, vt hic,
quod eſt valde not. ¶ Cadit enim circa eandem rem multi-
plex poſſeſsio diuerſis reſpectibus, vt hic patet. & plenè no.
Bar.in l.3.§.ex cõtrario.ff.de acqui.poſ. ¶ Si ergo vnius poſ
ſeſsio diminuitur per moleſtationem, vel priuationem alte-
rius, agere poteſt, vt hic. ſicut, quando per naturalem iniuſtã
turbatur ciuilis alterius poſſeſsio, agi poteſt, vt no. in l.clam
poſsidere.§.qui ad nundinas. ff.de acqui. poſ. In quo autem
conſiſtat iſta turbatio, ſeu moleſtatio in caſu noſtri c.decla-
rant hic Doct. quia poſsidẽtibus Lucanis dicta caſtra, Luca
nus liberius percipiebat dictas penſiones,& affictus, quàm
modò poſsidentibus Piſanis. Item potuiſſet facilius compel
lere Lucanos, ſi turbaſſent eum, quàm modò Piſanos. Item
propter guerram modò facit maiores ſumptus, immittendo
nuncios armatos ad recolligendos affictus, quàm prius, dum
Lucani poſsidebant. meritò ergo mandat Papa dicta caſtra
relaxari. cum ex eorum occupatione lædatur.& veroſimili-
ter lædi poteſt eccleſia Lucana.¶ Sed contra opponitur, &
videtur, quòd poſsidentibus Lucanis, eodẽ modo potuiſſet
priuari epiſcopus perceptione penſionis. & ſimiliter erat in
eorum poteſtate admittere, quando vellent. Item ex iſta ra-
tione ſequitur, quòd Lucani propter prædictos affictus non
potuiſſent prædicta caſtra vendere: vel in alium potentiorẽ
transferre, contradicente eccleſia Lucana.& iſta videtur ini-
qua, propter affictus,& penſionis perceptionem, ita proprie
tarium rei arctare. Ex iſta enim ratione etiam contra iuſtos
dominos poſſet ille, cui debetur penſio, vel affictus, petere re
laxari, vt ſecurius percipiat.¶ So.dicit Inn. æqua videtur iſta
prouiſio contra occupatores,& contra tyrannos. vt ipſis oc-
cupãtibus ciuitates,& caſtra (vbi debetur pẽſio, vel affictus)
poſsit peti, vt debeant relaxare. Item etiam videtur æqua, vt
dominus talium locorum non poſsit alienare in potentiorẽ,
à quo non ita commodè, vt ab ipſo, penſio percipi poſsit.ar.
opti.j̃.de deci.c.in aliquib. vbi mandatur dominis: vt locent
prædia, ex quibus debent decimas, perſonis, à quibus exi-
gi valeãt.¶ Et prædicta deducit Inn.in argumẽtũ. ꝙ ſicut nõ
eſt licitum noua ædificia ædificare ad æmulationem alterius
vel iniuriam, vt ff. de ope.pu.l.opus. Ita nec eſt licitum vete-
ra incaſtellare, vt C.de ædifi. priua.l.3.& C.de fun. limitoſis,
paſcuis,& paludibus.l.1.2.& 3.& de his, qui no. infa.l.athle-
tæ.& idem in quocunque alio: quàm epiſcopo, ibidem reddi
tus habẽte: nec eſt actio popularis: ſed agit quiſquis pro eui-
tanda diminutione ſui patrimonij.

De dolo, & contumacia.

a COntinuatur hæc rubrica a ad præcedentia
hoc ordine. vidimus. s̃. de ſpoliatis,& eiectis
aduerſariorũ potẽtia. videamus de fatigatis
in iudicio dolo aduerſariorum, & contuma
cia. hr̃ de materia. 3.q. 9.& 3. q. 5.& 5.q.2.
& 3.per totum. 11.q. 3. & repetitur in 6.&
Cle.¶ Et habet iſta rubrica duas partes. prima tractat de do
lo. de quo habetur in pluribus partib. huius volumi. alia tra-
ctat de contumacia. de qua ſimiliter habetur in multis locis
in iſto lib. vt hic no.Io.An.

ADDITIO.

a ¶ Continuatur hæc rub. De cõtinuatione iſtius rub. pulchrè, & ad longũ
vide infra in repe.c.finem litibus.eo.ti.

S V M M Æ.

1 *Dolus, vel potentia contumacis, ſi impedit misſionem in poſſeſsionem,
qualiter ſubueniendum eſt parti.*
2 *Iuris diſpoſitione qui eſt in poſſeſsione, per lapſum temporis ipſam
perdit: & acquiritur ei, cui debet fieri, traditio corporalis.*
3 *Oblatio cautionis impedit annualem præſcriptionem.*
4 *Rigor iuris, & diſtrictio in rebus, & perſonis eccleſiaſticis non debet
vſquequaque ſeruari.*
5 *Contumacia rei ſi non lædit iuſtitiam partis, parcitur contumaci quò
ad præbendum ſibi audientiam.*
6 *Conſtitutio. l.ſi quis in tantam. C. vnde vi. an habeat locum de iure
canonico.*
7 *Iudex eccleſiaſticus an poſsit mulctare.*

AD hæc Reus, qui mittendum in poſſeſ-
ſionem ad mãdatum iudicis nõ
admiſit, non mulctabitur de canonica æquitate,
ſi.j̃.annum caueat ſtare iuri.h.d. communis diuiſio. ſecunda
1 ibi [ad quod.] ¶ Primò no.† ꝙ quandoque dolus, vel po-
tẽtia contumacis impedit immisſionẽ in poſſeſsionẽ.& tunc
iura ſubueniunt: vt perinde habeatur, ac ſi nactus eſſet, vt eſt
tex.no.in l.quamuis.ff.de bo.aut.iudic.poſ.& j̃.eo.c.contin-
git. non enim delinquendo facit quis meliorem ſuam con-
ditionem. nec debet eſſe melioris conditionis contumax, q̃
obediẽs, vt in c.1.de poſtu.& in d.c.contingit.j̃.eo. ¶ Secun
2 dò no. quòd † iuris diſpõne ille, qui eſt in poſſeſsione, per lap
ſum temporis ipſam perdit, & acquiritur ei, cui debet fieri
traditio corporalis.& eſt iſte caſus ſatis ſingularis contra cõ
munes regulas, quæ volunt, quòd poſſeſsio ſine actu corpo-
reo non quæratur: & ſine animo non perdatur, vt in l.licèt.
C.de acqui.poſ.& l.3. §.in amittenda. ff.eo.titu.& hoc totum
facit iuris diſpoſitio in odium contumacis, &c.¶ Tertiò no.
3 † quòd oblatio cautionis impedit præſcriptionem annualẽ.
4 de quo. s̃.de of.or.c.paſtoralis.¶ Quartò no. † ꝙ rigor, &
iuris diſtrictio in rebus,& perſonis eccle. non debet vſque-
quaque obſeruari. facit. s̃. de iudic.in c.dilecti. & hic in glo.
5 pe.¶ Quintò no.† ꝙ cũ cõtumacia rei nõ lædit iuſticiam, par
citur contumaci quò ad præbendum ſibi audientiã: ſiue mul
ctam. quantuncunq; enim ius partis non efficiatur deterius,
admittitur purgatio contumaciæ, ſiue moræ, vt l. ſi poſt tres.
ff.ſi quis cau.& l.ſi.ff.ſi quis in ius vo.nõ ie. ¶ Primò quæro.
pone, quòd reus cõparuit,& meruit tenutam, reuocatur cau
tione oblata ſecundùm formã huius.c. deinde iterum ſe ab-
ſentat.& in fine anni iterũ venit, & cautionẽ offert: nunquid
iterum poſſeſsionẽ recuperabit. poteſt dici, ꝙ non: imò ſecũ
dò adiudicabitur poſſeſsio actori, ſaluo iure proprietatis ip
ſi reo. vel ſaltẽ ceſſabit reſtitutio: donec cauſa incipiet habere
legitimum progreſſum, ar. j̃. c.proxi.& c.finẽ litibus. de hoc
in Spec. de ſecundo decreto.§.iã de effectu.in fi. & ibi in ad-
ditionibus. facit Aut.qui ſemel. quomodo,& quando iudex.
6 ¶ Secundò quæritur, nunquid rigor illius conſtitutionis ſi
quis in tantam.C.vñ vi. habeat locum de iure canonico. dicit
glo. ꝙ ſic, in rebus priuatorum. quod eſt verum: niſi fortè rẽ
ſuam (quam occupat) per iudicẽ conſequi non poſsit, ſecũ
dùm Io. qui hoc no. 1.diſt.c.ius gẽtium.in fi. 1.glo.& hoc eſt
verum, ſi violẽtia infertur à maiore. 25. an. Si autẽ infertur à
minore: vel muliere. dic, vt in d.l.ſi quis in tantam. ¶ In
rebus verò, vel eccleſiaſticis perſonis, an habeat locum dictæ
conſtitutionis pœna. glo. hic videtur ſentire, ꝙ non,& alle.in
contrariũ. 16.q.c.placuit. & vltima ſolummodo placet Phi.
de quo dic, vt j̃.de ſucceſ.abinteſt. c. pe. in pe.gl. facit quod
no. de or.cog.c.2.in 3.gloſſ.& j̃.de reg.iur.c.delictũ.lib.6.&
j̃.vt lite penden.c.eccle.il primo. ſuper vlti.gl.¶ Tertiò quæ
7 ro, † an iudex eccleſiaſticus poſsit mulctare. tex. uidetur dice
re, quòd non. Ioan. And. remittit ad no. j̃. de pœnis.c. licèt.&
93.diſtin.c.vl.& de differentijs inter pœnam, & mulctam vi
de in Spec. de ſen.prola.§.2. ver. eſt & quarta. & ver. ſeq. &
de mulcta ponit Hoſti. ſpecialem reg.in ſumma de ſenten.&
re iudi. & C. de modo mul. in fin. & l. 1.ff.ſi quis ius di.non
obten.

Reus

S V M M AE.

1 *Reus condemnatur in expenſis, quas propter eius contumaciam, vel doloſam exceptionem actorem feciſſe conſtabit.*
2 *Miſſio in poſſeſſionem propter contumaciam habet locum etiam inter religioſos.*
3 *Iudex poteſt facere ſequeſtrari rem, in quam propter contumaciam debet fieri miſſio.*
4 *Iudex poteſt aliam pœnam imponere cõtumaci circa rem ipſam, quæ petitur, quàm ſit impoſita à iure.*
5 *Secundæ literæ vt reuocent priores, quid in eis requiratur.*

1 EX literis. † Reus condemnatur ad expen
ſas, quas propter eius contuma
ciam, vel doloſam exceptionem actorem feciſſe cõ
ſtabit.h.d.vel aliter. Per ſecundas literas non facientes men-
tionem de primis primę literæ nõ reuocantur. & ſecundùm
iſtum modum ſummandi nõ facit ad titulum.vel aliter.Pro-
pter contumaciã rei poteſt res, quæ petitur.ſequeſtrari: ſed
2 in hoc eſt opi. Et ideo prima lectura eſt magis cõmunis. cõ-
munis diuiſio.& ſecũda ibi[verùm.] ¶Primò no. ꝙ †immiſ
3 ſio in poſſeſſionẽ propter contumaciam habet locum etiã
inter religioſos.¶Secundò no.†ꝙ propter contumaciam po
teſt iudex rem, in qua debet fieri miſſio, ſequeſtrari facere.
& tunc dicitur mitius agi ex eo, quòd per ſequeſtrum nõ p-
ditur poſſeſſio, ſi hoc eſt actum. de quo dic.s̃. de iudi.c.exa-
minata. Vel dic, quòd iſtud, mitius, non concernit contuma-
cęs, ſed concernit monachos, quaſi magis faueatur eis ſeque
ſtrando, quàm in poſſeſſionem mittendo.quia per ſequeſtra
tionem canonici perdunt poſſeſſionem:nec recuperant, etiã
infra annum, cautione oblata.ſecus eſt, ſi fieret miſſio: quia
tunc recuperarent infra annum, comparendo, vt.s̃.vt lite nõ
conteſta. cap.quoniam frequenter.§. in aliis.& de iſto ſeque
ſtro dic plenè, vt in reg.locupletari.lib.6.in mercu.¶Tertiò
4 ex hoc etiam not. † quòd iudex poteſt aliam pœnam impo-
nere contumaci circa rem ipſam, quæ petitur, quàm ſit impo
ſita à iure communi. Nam de iure communi contra cõtuma
cem eſt proditũ remedium miſſionis, vt in d.§.in aliis.& ta-
men iudex adhibet remedium ſequeſtrationis, vt hic. & hoc
facit ad no.per Innocen.in c.cum dilecto.j̃.de ver. ſignifica.
5 ¶Quartò no. †quòd ſecundæ literæ (vt reuocent priores)re
quiritur, quòd de ipſis faciant expreſſam mentionem, nõ ge-
neraliter, & indiffinitè:quia ſpeciale prius non tollitur per ge
nerale poſterius, vt in c.paſtoralis.s̃.de reſcrip, & ex tacitur-
nitate exprimendorum, vt nominum, & diœceſis, pręſumitur
dolus.¶Quintò no.quòd qui ſuccumbit in cauſa, condemna
tur in expenſis. de quo.j̃.eod.c.finem litibus.¶Oppo.hic.ꝙ
petebatur eccleſia. quòd iudex potuiſſet mittere in poſſeſ-
ſionẽ propter contumaciam. Sed contra de c.eum qui.de eo
qui mit.in poſ.lib.6.Sol.breuiter ibi loquitur, cum agitur de
eccleſia in titulum:hic in proprietatem.¶Secundò oppo. de
c.per tuam.j̃.de ſimo.vbi durius agitur cum religioſis. ¶So.
ibi cum agitur ratione criminis. hic ratione contumaciæ.fa-
cit quod no.s̃.de iudi.c.cum non ab homine.¶Quæro poſt
Ioan.de Ligna.nunquid miſſus poteſt infra annum petere, vt
contumax cogatur comparere, & recuperare rem ſuam.Ar-
chi.quòd non.j̃.de eo, qui mit.in poſ.lib.6.c.1. ¶Contrariũ
tamen videtur, cum quilibet poſſit renũciare iuri ſuo.de reg.
cap.ad apoſtolicam. ¶Secundò quæritur. iudex poteſt ſimul
facere commiſſionem, & in expenſis condemnare, per no.in
cap.cum veniſſet.infra ti. 1. in ſecunda glo. Illa tamen litera
non ob.quia nedum condemnat: imò etiam taxauerat, an-
tequàm conſtaret de eis:videtur ergo fieri poſſe, ex quo cõ-
ſtat de contumacia. j̃.eod. c. cũ dilecti. alias quæſtiones hic
vide per eum.

S V M M AE.

1 *Actor ſi eſt contumax, reo inſtante, diffinitiua poteſt ferri ſententia.*
2 *Citatus ad cauſam debet dimittere procuratorem.*
3 *Procurator debet citari, ſi principalis non reperitur.*
4 *Semel veniens ad iudicium: ſi poſtea non reperitur, præſumitur latitare.*

1 CAuſam. †Si actor eſt contumax, reo in-
ſtante, diffinitiua ſñia ferri põt.
h.d. ¶In prima ponitur deciſa rei petitio.In ſecũ
da ipſius papalis exauditio.ſecũda ibi[ceterum.]Primò not.
2 †quòd poſtquam quis citatus eſt ad cauſam, debet dimittere
procuratorem.de quo dic vt l.1.ff.de li.agno.& infra de eo, q
3 mit.in poſ.c.fi.¶Secundò not.†ꝙ debet procurator citari, ſi
principalis non reperitur.¶Tertiò no. quòd hic ſufficit cita
tio ad domum.& per talẽ citationem poteſt procedi ad ſen-
4 tentiam diffinitiuam, vt hic.& hoc eſt ideo †quia ſemel fuit
in iudicio.vnde ſi poſtea non reperitur, præſumitur latitare,
vt no.Inno.in d.c.fina.de eo qui mit. in poſ. ¶Si autem quis
nunquam fuit in iudicio: an ſufficiat ad domum, ad hoc vt
poſſit cõtra eum procedi, tanquam contra contumacem.dic
quòd ſic in l.ſcire oportet.in §.oportet.ff.de excu.tu.vbi tex.
dicit alternatiuè [ad faciẽ, vel ad domum.] ergo ſufficit alte
rum, vt l.ſi hæredi plures.ff.de condi. inſti. Sed in l.4.§.ait p̃-
tor.ff.de dam.infec. dicit idem Dy. quòd ita demum ſufficit
citatio ad domum, ſi nõ poteſt haberi copia perſonæ. & hoc
ſentit glo.hic, & clarius Innocen.j̃.de eo, qui mit.in poſ.c.fi.
¶Opponit glo.in c.infra prox.vbi demum poſt litis conteſt.
fertur ſententia diffinitiua:hic autem non fuit lis cõteſt. & ta
men proceditur ad diffinitiuam, quare malè.Sol.dic vt in gl.
magna hic.& plenius in Spec.de contu.§.2.

S V M M AE.

1 *Litis conteſtatio fit etiam per indirectam reſponſionem ſuper re deducta in iudicium.*
2 *Appellans fruſtratoriè poteſt iterum citari ad malitiam conuincendam.*
3 *Sententia diffinitiua ferri poteſt poſt litem conteſtatam, ſi liquet de cauſa.*

PRout vobis. Si reus poſt lit. conteſt.
eſt contumax: ſi aliàs li
quet de cauſa, fertur diffinitiua ſententia. ſi non li-
quet, actor in veram poſſeſſionem inducitur.h. d.communis
diuiſio.ſecunda ibi[ideoq;.]¶Primò no.quòd contumax di
citur, etiam ſi poſtea comparet, & præſtet iuratoriam cau-
tionem.de qua in Aut.& qui iurat.C.de bo.auct. iudi.poſ. &
ſupra vt lite non conteſta. c. quoniam frequenter.§.in aliis.
1 ¶Secundò no.hic Lau.†quòd per indirectam reſponſionem
ſuper re deducta in iudicium, ſit lis conteſta. & aduerte, qa
hic videtur colligi, quòd per exceptionẽ præſcriptionis obie
ctam fit litis conteſta.cuius contrarium eſt veritas. de quo in
c.2.j̃.de lit.conteſta.lib.6.& hic per Innocen.Hoſti. & Abb.
2 ¶Tertiò no. †quòd appellans fruſtratoriè iterum citatur ad
malitiam conuincendam:non autem de neceſſitate, vt infra
eo.c.2.lib.6.de quo in c.vnico.eod.titu.in cle.¶Quartò not.
3 †quòd poſt lit.conteſta.fertur diffinitiua ſententia, ſi liquet
de cauſa.de quo hic plenè in glo.magna.& plenius in Spe.in
ti.de contuma.§.ſequitur.cui adde quod habes.j̃.eod. c.ve-
ritatis.&c.

S V M M AE.

1 *Reus fundata intentione actoris, ſi peremptoriam obijcit: & acceptis induciis deficit in probando, punitur in expenſis.*
2 *Intentio Papæ eſt lites dirimere: & laboribus releuare ſubiectos.*
3 *Temeritas, & calumnia coercetur in dãno expenſarum, non ſolùm in beneficialibus: ſed etiam in temporalibus cauſis.*
4 *Beneficia eccleſiaſtica non poſſunt diutius vacare ſine magno diſpendio.*
5 *Caſus, in quo ante ſententiam venit refectio expenſarum.*
6 *Qui non poteſt parti ad intereſſe expenſarum in cauſa ciuili ſatisfacere, punitur in corpus, arbitrio iudicantis.*
7 *Condemnationis expenſarum cauſa quadruplex.*
8 *Refectio expenſarum an veniat in quolibet iudicio. Et quo iure numer.10.*
9 *Succumbens in cauſa appellationis, an ſit condẽnandus ſemper in expenſis.*
10 *Condemnatio expenſarum quando ſit fienda.*
11 *Expenſæ, quæ veniant reficiendæ an vtiles, & neceſſariæ: an neceſſariæ tantùm. Et qualiter probentur.nu.14.*
12 *Iuramentum calumniæ an excuſet ab expenſis.*
13 *Contumax an ſit citandus ad videndum fieri condemnationem expenſarum de eo.*
14 *Contumax in expenſis condemnatus, an poſſit appellare.*

1 FInem litibus †Si reus fundata inten-
tione actoris perempto
riam obiicit.& acceptis induciis deficit in probando,
punitur in expenſis:igitur doloſus præſumitur.h.d.non reci-
pit congruam diuiſionem, quia pręmittit, intermittit, & ſub
mittit conſtitutionis cauſas: quas interſerit. Vel poteſt
diuidi in duas partes. In prima præmittit conſtitutionis cau-
ſas generales.In ſecunda ibi[p̃nti.]ponit conſtitutionem, &
duas ſpeciales cauſas interſerit.prima cauſa ibi[quia frequẽ
ter.]& hęc propriè reſpicit prohibitionem, & cauſam impul
ſiuam.ſecunda ibi[& hic ſaltem]ponit cauſam finalem.¶Pri
2 mò no.†ꝙ intentio Papæ eſt lites dirimere, & laboribus re-
leuare ſubiectos, vt j̃.de offi.le.c.j.lib.6.¶Secũdò no.in ver.
3 præſertim.†ꝙ non ſolùm in beneficialibus:ſed etiam in tem
poralib.cauſis temeritas, & calũnia coercet damno, & expẽ
ſis, vt j̃.de pœn.c.calũ.& hoc tenet Hoſt.& Abb. vt in oĩbus
cauſis hæc ꝓuiſio locum habeat. & ad hoc inducunt gñrali-
4 tatem cãæ, de qua ſequit ibi[qđ frequẽter.]¶Tertiò no. †ꝙ
bñficia eccleſiaſtica nõ p̃nt diutius vacare ſine magno diſpẽ
dio.concor.s̃.de ele.c.ne pro defectu.& c.cũ inter vniuerſas.
5 ¶Quartò no.†caſum, in quo ante ſñiam venit refectio expẽ
ſarũ.cũ ſcilicet fundata intẽtione actoris, exceptio opponit,
& incontinenti non probat.verũ ergo non ceſſet iſta pœna,
requirit, ꝙ actoris intentio ſit fundata.& hoc cõſtet. & ꝙ ſta
tim non ſumat onus probandi, altero iſtorum deficiente: ſuf
ficit actori ꝓuiſio iuris cõis.ſ.condemnatio in fine cãæ.¶Et
aduerte ad tex.dũ dicit[fundata intentione actoris.] &c. in-
nuit.n.litera, ꝙ ſi quis opponit exceptionem dilatoriã. & ſuc
cumbit:non habet locum iſta prouiſio.Hoſt.tñ ſentit contra
rium propter verbum, differendum, poſitum in tex. qđ cõcer
6 nit dilatorias, & perẽptorias.de quo.j̃.dicã.¶Quintò not.†
ꝙ in cã ciuili qui nõ põt ſatisfacere parti de intereſſe expẽſa
rum, punitur in corpus arbitrio iudicantis.& hoc eſt regula
re, ſi pœna venit applicanda fiſco.Si aũt de intereſſe, qđ par-
tem concernit, non poteſt debitor ſatisfacere:an debeat lue
re in corpus.dic vt j̃. de ſolu. c.Odoardus.per Inn.¶Oppo-
nitur, & videtur, ꝙ refectio expeñ.debeat fieri in fine litis, vt
7 l.properandum.§.ſi autem alterutra.C.de iudi.¶So. † qua-
druplex eſt cauſa condemnationis expenſarum.Prima eſt ra
tione victoriæ.& in hoc diſtingue.aut vult quis conſequi ex-
peñ.totales:aut particulares factas ſuper vno c. primo caſu
expectatur finis litis vt contrario. ¶Secundo caſu expectat
finis litis illius c.vnde in qualibet emergẽti victus victori eſt
a condemnandus in expenſis, a vt not.Spec.in ti.de expeñ. §.ſi
autem.ver.ſed nunquid deficiens. licèt quid, contra tamen,
hic format Iac.Bu.in l.ſancimus.C.de iudi.& ſi hoc eſt omiſ
ſum, poteſt ſuppleri in qualibet parte litis, durante eodem iu
dicio.vt no.Inno.in c.ſæpe.j̃.de app.tex. tamen ille ob. huic

opinioni.hic enim ita demum fit condemnatio expen. ſuper
illa exceptione non probata, ſi eſt propoſita poſt fundatam
intentionem actoris, & incontinenti non probetur. vbi ergo
hæc non concurrant:videtur, ꝙ condemnatio expen.ſit tem-
pore ſententiæ differenda, vt dixi.s̃.ſecundùm Io.An.¶Secũ
da, ꝙ ratione retardati proceſſus fiat condemnatio expenſa-
rum regulariter:videtur tex.in l.non ignorat. C.de fruc.& li.
expen.¶Tertia cauſa eſt condemnationis expeñ.ratione te-
merariæ citationis(puta ſi eſt citatus non citandus)fortè qa
æquiuocatum in nomine, vel citatio eſt æquiuoca. & debet
in expenſis condemnari ille, qui fecit quem temerariè cita-
ri, vt l. eũ quẽ temere. ff.de iudi.& in c.fi.s̃.de reſcri.¶Quar
ta cauſa eſt ratione contumaciæ, & iſta cõtumacia ſemper in
expenſis punitur ſtatim, cum in contumacia deprehenditur.
nec ante ſuper ea auditur, q̃ expenſas reſtituat.& de iſtis loq
tur l. ſancimus.C.de iudi.¶Secundò opponitur, & videtur,
ꝙ iſta conſtitutio ſit deriſoria.ſi enim reus deficit in proban
do exceptionem oppoſitam poſt fundatam intentionẽ acto-
ris, debet cõdemnari ſuper debito iam probato, & ſup omni
bus expenſis.vt d.l.properandum. §. ſi autẽ alterutra.fruſtra
enim quærimus de condemnatione expenſarũ fienda ſuper
exceptione, & art.non probato.quia debet condẽnari ſuper
illis, & omnibus expenſis cauſæ.Sol.dic, ꝙ fortè, ſi in illa ex-
ceptione ſuccũbat, ab alia non excluditur, vt l.nemo.ff.de ex-
cept.& c. nullus pluribus.de re.iu.lib.6.poteſt eſſe etiam vti-
lis iſta prouiſio, vt de expẽſis factis ſuper exceptione nõ pro-
bata fiat condemnatio expenſarum de per ſe;quia quandoq;
propter contumaciam ipſius actoris, vel aliam cauſam licèt
in cauſa obtineat:tamen reus releuatur à condemnatione ex
pen. ex iuſta cauſa. ab iſtis autem non releuabitur, ſecun-
dùm Ioan. And.quod not.¶ Tertiò oppo. Inno.dicitur hic,
ꝙ poſt actoris intentionem fundatã, reus admittitur ad pro-
bandam exceptionẽ peremptoriã.contra quia ſi actoris intẽ
tio eſt fundata per teſtes, & publicatæ ſunt atteſtationes: nõ
poſſunt teſtes vltra produci, vt in cle.1.de teſti. ¶Sol. intel-
lige, ꝙ exceptio rei concernebat nouũ articulum non depen
dens, vel antiquum. quod dic vt. j̃. de teſti.c.fraternitatis.
¶ Venio ad gl.magnam. & plenè proſequitur materiã ex-
penſarum, quæ fiunt in iudicijs.de illis .n. quę fiunt in rebus
alienis bona, vel mala fide poſſeſſis.dic, vt s̃.ti.1.c. grauis. di
uido ergo gl.in quinq; quæſtiones principales. de quibus. j̃.
proſequar ſuccinctè, & de alijs, vt patebit.j̃. Prima ergo quæ
ſtio erit:an in iudicijs veniat generaliter refectio expenſa. Se
cundò quo iure veniãt reficiendæ. Tertiò quando illa cõdẽ-
natio ſit fienda. Quartò quæ expen.veniãt in condẽnatione.
Quintò an iuramentum calũniæ excuſet de expenſis.¶Re-
deo ad primã.† an in quolibet iudicio veniat refectio expen
ſarum.dico, ꝙ quoddam eſt iudicium criminale:quoddã ciui
le.In iudicio criminali eſt op.ſi reus, vel actor ſuccũbit:an de
beat fieri condemnatio in expẽſa.Ia.diſputauit, ꝙ non.Bart.
tenet contrarium in l.1.ff.ad Turpil.dicam.j̃.c.proximo.vbi
gl.de hoc.In iudicio autem ciuili regulariter victus victori cõ
demnatur in expenſis, vt in d.§. ſi aũt alterutrum. & hoc eſt
verum, niſi habuerit iuſtam cauſam litigandi: puta conuẽtus
ad debitum, quod deſcendit ex perſona alterius, vel procu-
ratoris.põt enim probabiliter ignorare: vnde non condẽna-
bitur in expenſis, vt l.qui ſolidum.§.ẽt.ff.de leg. 2.& l. ſi mu-
lier.§.ſi rem.ff.de leg.3.hic tñ aduerte, quia ſi à principio ha
buit iuſtam cauſam litigandi: demũ pendente iudicio eſt cer
tificatus de veritate cauſæ, dẽt deſiſtere:aliàs ex tũc.ſ.poſtq̃ ſi
bi conſtat de veritate, cenſetur improbè litigare: & condẽna
b retur ab illo tpe in expenſis.vt l.ſi quis inficiatus b.ff. depoſi.
8 Itẽ iſtud eſt verũ in cã principali. ¶† In cã verò appellatio-
nis, an ſit iſtud verũ indiſtinctè, q ſuccũbit ſit cõdẽnandus in
expenſis. rñdeo.ſi loquimur de eo, q ſuccubuit in principali:
nõ vř dubiũ, ꝙ ſic, ſi ſuccũbat ex eiſdẽ actis:ſecus ſi ex nouis
actitatis.Si aũt ille, q ſuccubuit in cã principali, obtinuit in
appella-

appoll ationis cauſa.tunc videtur quædam compenſatio faciẽ
da hincinde, vt no.in l.generaliter. C.de reb.cred.de hac q̃-
ſtione dic,vt no.Bar.in l.fi.ff.de re iud.& p Io.An. de reg.iur.
c.ignorã.li.6.& per Hoſti.in ſumma.eo.ti. §.quomodo. ſub
§.cum autem.ver.quomodo igitur.& ver. ſed nunquid appel
latur.& in Spe.de expen. §.nunc videndum. ver.quid de ap-
20 pellato.& ver.ſeq.vbi no.quid iuris, ſi appellãs pro parte, de
quo hic per Innoc.¶Secundò principaliter quæro† quo iure
veniat refectio expenſarum. reſpondeo, ꝙ quædam veniunt
ex contractu:quædam propter contumaciam:quædam rõne
victoriæ.iſtę vltimæ veniũt officio iudicis mercenario:nec du
rat ipſarum petitio poſt ſententiam latam in cauſa principa-
li,vel appellationis,vt l.terminato.C.de fruc.& lit.expen.& l.
omnem honorem. quando prouo. non eſt neceſ. & ſi iudex
non condemnauerit,de ſuo tenebitur reſarcire, vt d.§.ſi autẽ
alterutrum. quod intelligo verum, ſi fuerit petitum à parte:
aliàs iudex non tenetur impendere ſuum officium non peti-
tum,vt l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.& ita tenet
Dyn.illæ autem,quæ veniunt ex contractu,debentur,& poſ-
ſunt peti,etiam poſt ſententiam quandocunq;, vt eſt glo.no.
in l.ſi mulier.§.ſi rem.ff.de le.3.Et idem fortè in his, quæ de-
bentur ratione contumaciæ.ff. ſi quis ius di. non ob. l. 1.vbi
glo. dicit, quòd petuntur actione in factum.Contrarium ta-
11 men not.Cyn.in d.l.ſancimus.C.de iud.¶Tertiò quæro,†qñ
ſit fienda condemnatio expenſarum. rñ. quòd quædam ſunt
expenſæ, quæ fiunt ante litis conteſt. puta ſuper dilatoria, &
declinatoria. quædam ſunt, quæ fiunt ſuper peremptoria,pẽ
dente iudicio. quædã,q̃ ipſam cauſam principalem concer-
nunt, puta ad probãdum id,quod petitur. de primis ſcilicet,
quæ fiũt ſuper exceptionibus dilatoriis: an in ipſis ſtatim qui
ſuccumbit,debeat condemnari:an reſeruari in fine cauſæ.gl.
hic dicit,quòd ſtatim,ſi conſtat euidenter de calumnia:aliàs
in fine cauſæ reſeruentur.¶Alij tenent indiſtinctè,quòd ſta-
tim,vt Lau.Tancr.Vin.Gui.Naſ.Inn.& Hoſt.& ſic ſeruat Cu
ria,vt no.Spe.in ti.de expen. §.iuſta.ver. ſed nũquid deficiẽs.
& in §.poſtremò. ver.ex p̃miſſis.Secũdo caſu,qñ loqmur de
expenſis factis, pendente iudicio ſuper aliquo emergenti,vel
incidenti. dic vt dixi.s̃.aliqui enim tenẽt,quòd ſtatim.alij,ꝙ
in fine reſeruentur, niſi in caſu ſpeciali huius conſtitutionis.
Tertio caſu de illis,quæ concernunt cauſam principalem,nõ
eſt dubium,quòd in fine.vt in d.§ ſi autem alterutra.¶Quar
12 tò principaliter quæro † quæ expenſæ veniunt reficiendæ:an
vtiles,& neceſſariæ:an verò neceſſariæ tantùm.Spe.tangit in
ti.de expen.§.fi.& glo.hic &.j̃.de reſcrip.c.ſtatutum. §.acceſ
ſor.cum §.præcedenti.lib.6. licèt ibi de alijs expenſis loqua-
tur.Io.An.tenet hic,quòd vtiles,& neceſſariæ veniant:non au
tem vtiles non neceſſariæ. puta conduxi quatuor aduocatos
in cauſa,in qua vnus ſufficeret.& quid iuris,ſi habuit aduoca
tum gratis.dic in Spec.de expen.§.fin.ver.quid ſi victor. ver.
ſeq.Et qd iuris,ſi ipſe erat aduocatus:an debeat ſibi taxari ſa
larium:ſicut ſi alium conduxiſſet.dic vt l. ſi ſtipulatus es.ff.de
fideiuſſ.¶Hic etiam quæri poſſet,quid iuris,ſi quis non expẽ
dit:ſed propter id, quòd oportuit eũ ire ad iudicium, paſſus
fuit damnũ in propriis rebus, vel in itinere deprædatus, vel
cũ ſit artifex,non eſt lucratus.dic per Cy.in l.ſancimus.C.de
13 iud.¶Quintò quæro† an iuramentũ calũniæ excuſet ab ex-
penſis.ſicut probabilis ignorantia.glo.hic tenet, quòd excu-
ſet.niſi conſtet de euidenti calumnia. alij dicunt, quòd nõ ex
cuſat.& hoc ſequitur hic Ioã.An.per Decre.calumniam.j̃.de
pœn.quæ dupliciter hoc probat, vt ibi per eum.& Gul.dicit
ſic Curiã ſeruare: niſi iuſſus Papæ, vel cauſa rationabilis mo
ueat in contrarium.ita dicit ipſe in prælleg. §.Et dic de iſta
quæſtione per Bar.in l.1.ff.ad.Turpil.& in conſi.ſuo.quod in
cipit.Audruciolus.& per Bal.in Aut.generaliter.C.de epi.&
14 cler.¶Sextò quæro,†qualiter expenſæ probantur.dic,quòd
per iuramentum,taxatione iudicis præcedente.quod dic, vt
not.Inno.in c.fi.s̃.quod met.cau.Quid ſi dicitur in cõtractu,
quòd ſtetur dicto creditoris de expenſis,& intereſſe? dic in
Spe.in ti.de proba.§.fi.ver.quid ſi.& l.fi.ff.de p̃to.ſtip.p Bar.
15 plenè.¶Septimò quæritur† nunquid contumax debeat cita
ri ad videndum condemnationem fieri expen.de eo.Docto-
res dicunt,quòd non eſt neceſſaria alia citatio. quoniam hoc
eſt notorium iudici vt iudici, & parti, vt C.de teſt.l.nullum.
facit quod no.Inno.s̃.de procura.c.auditis.vnde ſtatim cum
quis non comparet in termino, etiam in prima citatione,po
teſt ſine alia citatione in expenſis condemnari, vt in c.quere
16 lam.s̃.de procur.& ibi not.¶Octauò circa hoc quæro, nun-
quid contumax in expenſis cõdemnatus poſſit appellare? vi
detur, quòd nõ.quia contumax non appellat,l.properandũ.
§.ſi autem.C.de iudi.dicit Cy.not.in d.l.ſancimus. quòd in-
terdum contumacia eſt cauſa pronũciationis, vt hic.quia ex
contumacia debentur expen.tunc ſi contumax,antequã con
demnetur,compareret, & in eum præſentem ferretur cõdẽ-
natio expenſarũ:tunc bene poterit appellare.& idem in mul
cta,ſecundùm Pe.¶Sit ergo cautus, vt tempore condemna-
tionis ſe iudici repræſentet.Si autem non fuerit præſens tem-
pore ſententiæ,ſed taxationis.dic, quòd non poterit appella
re à condemnatione,ſed à taxatione,ſecundùm Pe.Non ob-
ſtat, quòd taxatio expenſarum ſit quædam executio condẽ-
nationis,à qua appellare non potuiſſet, vt ff.quod met.cauſ.
l.ſi cũ exceptione.§.hæc autem actio. nam licèt ſit executio:
tamen ſi modus exceditur in taxando, admittitur appella-
tio,vt no.plenè Innocen.in c.fi.s̃.quod me.cau.¶Taxatio er
go propter exceſſum, non condemnatio propter iniuſtitiam
præbet iuſtam cauſam appellandi. de iſtis quęſtionibus quæ
rit.do.Bal.in d.l.ſancimus.an ſi iudex, qui inquiſiuit ex offi-
cio,& non probauit, teneatur ad expenſas. & an denuncia-
tor criminis, qui non probat.& an debeãt peti iſtæ expenſæ,
Et an in cauſa, in qua poteſt procedi contra abſentem, ve-
niat condemnatio expen.de iſta dic, vt in c.1.j̃.de elec.lib.6.
& in c.fi.j̃.eo.Et an iudex, qui non condẽnauit in expen.pa
rtem,& propter hoc ſoluit de ſuo: an poſſit repetere à cõtu
mace.dic vt in Spec. de expen. §.nunc videdũ. ver. illud aũt.

ADDITIONES

a ¶Cõdemnandus in expen.Sed ſi poſtea victor vincatur in principali,teneatur expen.illi reſtituere.vide Bar.ff.de pig.acti.l.ſi pignore.cũ Alberi. poſt Guli.

b ¶Si quis inficiatus.vide ibi pulchrè Bar.

S V M M Æ.

1 *Dolus malus quid ſit.*
2 *Calliditas qualiter committatur.*
3 *Fallacia conſiſtit in ſuggeſtione falſitatis.*
4 *Mendacium quid dicatur.*
5 *Machinatio committitur in arte verborum.*
6 *Dolus bonus quid dicatur.*
7 *Auxilia quæ competant contra doloſum.*
8 *Contumacia quid dicatur.Et an ſit maleficium,ſiue delictum.*

Repetitio c.finem litibus.

DE dolo& cõtumacia.

Iſta rub.continuatur ad pręcedentia in hunc
modum. dictum eſt ſupra de ſpolia. & eiec.
aduerſariorũ potentia. videamus de fatiga.
in aduerſariorũ iudicio,dolo,& cõtumacia.
vel aliter.Quia ſpoliatus qñq; dolo, & cõtumacia rei reſtitu
tionem conſequi non poteſt.ideò qualiter ſubueniatur, poni
tur ſub hac rub.quæ repetitur ſatis vtiliter in 6. & cle. & cõ-
ueniunt multa iura huius volumi. quæ alleg.hic Io. And.ſu-
per iſta rubri.ſicut feci in rub.de cau. poſ. & proprieta. inſi-
ſtendũ eſt bene circa tria.Primò quid ſit dolus. Secundò qd
ſit con-

1 ſit cõtumacia.Tertiò vtilẽ qõnẽ ſubdam.¶Quæro igitur,qd
ſit dolus.dic,ꝙ dolus eſt calliditas:fallacia: machinatio ad
2 circunueniendũ aliquẽ adhibita,vt l.j.§.j.ff.e. †Calliditas cõ
mittitur in tacẽdo.vnde Salomon. Qui diſſimulat iniuriam,
callidiſſimus eſt.exemplum in rei venditore,qui non patefe-
cit ſeruitutem emptori ignoranti.vel dicit rem nullam debe-
re ſeruitutẽ:tñ ſi debetur,volo teneri.ff.de act.ẽpti.l.1.§.pen.
vel pone exemplũ.s̃.de reſcrip.c.ſuper literis. & per totũ tit.
3 de ædil.edic.†Fallacia conſiſtit in ſuggeſtione falſitatis.ff. de
fur.l.falſus.§.ſi quis mihi.vnde mendacium eſt falſa ſignifica
4 tio vocis cum intentione†fallendi.22.q.2.c.is aũt.& in Aut.
5 de inſtr.cau.& fi.in prin.†Machinatio cõmittitur in arte ver
borũ.pone exẽplũ.j̃.de ſpon.c.ex literis.& c.tua nos. & iſta
6 cõueniũt dolo malo.†Eſt & dolus bonus. de quo. 22.q.2.c.
ne quis.& de conuer.coniuga.c.dudum. iſta ſunt exẽpla dñi
Pau.de Leaza.qui tangit iſta hic.Tu pone exemplũ de capto
à Genuenſibus.qui finxit ſe contractum:vt ſic non duceretur
captiuus.vel pone in Salomone,q finxit ſe velle diuidere pue
rũ.vel pone in illo,qui finxit ſe ſacerdotẽ,vt mortis periculũ
euitaret.de his,& alijs vide per gl.in d.l.j.§.j.ff.de dolo.exem
pla plura de prædictis quærere,eſſet potius laborioſum,quã
ſubtile,vt in ſimili dicit gl.in l.1.ff.ſo.ma.idẽ Pau.hic p modũ
7 ſummæ tangit de materia doli.¶Quæ auxilia competant cõ
tra doloſum.cui detur:contra quẽ:ad quid detur actio de do
lo:quando ceſſet,& qualis ſit.iſta proſequi,eſſet longa repe-
titio.& extra propoſitam materiã huius tit.in quo ſolùm tã-
gitur de dolo commiſſo circa iudicia, non circa contractus,
vel alias diſpoſitiones.de his igitur ſi vis plenè inſtrui,recur-
8 re ad ti.de dol.ff.eo.& C.¶†Secundò quæro, quid eſt contu
macia.dicit Pau.ꝙ contumacia eſt contra iudicẽ,vel prælatũ
cõmiſſa inobediẽtia.quæ qualiter deprehẽdatur,& quot ſint
9 eius ſpẽs.vide per Ho.in ſumma.de contuma.§.1.¶†Tertiò
quærò vtrùm contumacia ſit maleficium,ſiue delictum. hoc
vtile eſt ſcire.quia in multis partibus ſunt ſtatuta, ꝙ banniti
pro maleficijs poſſint impunè offendi.& ꝙ cõtumacia ſit ma
leficium,probatur.quia vbi dolus verſatur, & nõ eſt certum
nomen delicti:oritur crimen ſtellionatus.quod crimẽ eſt ma
leficiũ.& inter maleficia ponitur.vt.C.& ff.de cri.ſtel.¶Quã
do.n.ſub aliqua materia ponitur aliqd, ab illa denominatur,
vt.ff.de in diem adiec.l.in partes.& no.in l.fin.de cond.inde.
An autem ille,qui non obtemperat iudici,eſt in dolo.dic vt l.
non poteſt.ff.de reg.iu.& c.ſi quis contrauenerit.de maio. &
obedi.& ꝙ ſit delictum & maleficiũ,probatur.quia punitur,
vt l.contumacia.ff.de re iud.& l.j.ff.ſi quis ius di.non obtem.
imò quãdoq; punitur morte,vt d.c. ſi quis contrauenerit. &
l.omne delictum.ff.de re mili.ad hoc c.veritas. ibi [cum apo
ſtolo omnẽ inobedientiam vlciſci.]&c. denegatur contuma
ci quandoq; audientia,vt l.ſed ſi per prætorem.§. ſed ſi dum
decetero.qui.ex cau.ma.præterea arguendo ab alluſione vo
cabuli.quod qñque fit,vt c.ſi cupis.16.q.j.& l.2.§.appellata.
ff.ſi cer.pet.Maleficium eſt malefactũ.tñ malè facit,qui iudi-
ci non obtemperat,vt d.l.non poteſt.¶Econtra ꝙ non ſit de
lictum:quia non reperitur, ꝙ contumacia ſit delictum publi
cum,vel priuatum.enumeratur enim in ti.de pub.iudi.vſque
ad fi.& in ipſo tractatu de contumacia non habetur mẽtio:
ergo &c.vt l.obligationũ fere.§.placet.ff.de act.& obli.præte
rea probatur ex coniunctione duarum legum:quarũ vna ca-
uetur,ꝙ non ſuccurritur minoribus in maleficijs,vt l.ſi ex cã.
§.nunc videndum.ff.de mino.Alia l. dicit,quòd ſi minor fue
rit contumax,ſubuenitur vt minor, etiam ſi ſit contumax.ff.
de mino.Cy.qui iſtam quæſtionem habuit de facto,poſt mul
ta argumẽta videtur ſic diſtinguere. aut citatus fuit inuẽtus:
ita ꝙ conſtat,ꝙ in notitiam venit citatio.& tunc non venien-
do,ſatis dicitur contemnere iudicem:vt ſic dolus ſit verus,&
expreſſus ipſo facto.& per conſequens maleficium.qui con-
demnatur per iudicem in gene.titu. ſi quis ius dicen. non
ob.vel per ti. de modo mul. dicitur condemnatus de malefi-
cio. aut non fuit inuentus.(& ſic non conſtat veniſſe in eius
notitiam.)& tunc non fuit dolus,ſed culpa.& per conſequẽs
quaſi maleficium.& ita poteſt intelligi illa l.minor etiã ſi con
tumax.Ita dicit Cy.in rub.C.ſi ob tur.cau. & ꝙ contumacia
ſit delictum,vide l.ſi filius.ff.de interrog.ac.& no.in l.j.ff.ſi qs
ius di.non ob.¶De iſta quæſtione ibi per Bar.in l.omne de-
lictum.de pęn.vbi ſubdit, ꝙ maleficium iſto modo latè ſumi
tur.Sed ſtricto modo loquendo, maleficium dicitur malè fa
ctum.ſed contumacia nihil facit:ſed negligit,& omittit.ma-
ius tamen eſt delictum,quod committitur faciendo, quã qđ
omittendo.circa quod dic,vt l.ſeruum.ff.de ver. oblig. & l.ſi
mora.ff.ſol.ma.Et vide circa prædicta quod not. Bar.in ma-
leficijs,& maledictis.& an ſub vno veniat reliquum.in l.aut fa
cta. in prin.ff.de pœnis.

S V M M Æ.

1 *Finis liti quot modis imponatur.*
2 *Præſentia partis an requiratur in renunciatione.*
3 *Procedendum qualiter ſit in cauſis beneficialibus.*
4 *Iudex debet primò dare dilationem actori,quàm reo: & id quare?*
5 *Exceptiones peremptoriæ oppoſitæ poſt fundatam exceptionem actoris ſunt à iudice admittendæ.*
6 *Expenſæ,quæ debentur ratione contumaciæ: à quo tempore incipiũt deberi.nu.14.*
7 *Contumax ad hoc vt quis dicatur,quid requiratur.nu.23.*
8 *Expenſæ iudiciorum ex quibus cauſis proueniant.& nu.11.*
9 *Pœna,q̃ venit in loco alterius ſubroganda,relinquit̃ arbitrio iudicis.*
10 *Opponens falſas exceptiones punitur in expenſis.*
12 *Refectio expenſarum an veniat ratione retardati proceſſus. Et an ratione victoriæ.nu.25.*
13 *Tranſiens de petitorio ad poſſeſſorium an teneatur ad expenſas.*
15 *Semel citatus an poſſit dici contumax.*
16 *Reus ſi comparuit in primo termino,et non actor. in ſecundo econuerſo comparuit actor,& non reus,quis erit contumax.*
17 *Citatus ſi non venit,nec etiam eius aduerſarius:quis tenebitur ad expenſas.*
18 *Licentia iudicis quare requiratur in recedendo.*
19 *Iudex ſi die ſtatuta ad comparendum, vel ob aliam cauſam non ſedit pro tribunali:citatus nõ venit,an tenebitur ad expẽſas aduerſario.*
20 *Cauſa ſi eſt talis,in qua poteſt procedi parte abſente:an citatus nõ veniens condemnetur in expenſis.*
21 *Expenſæ contumaciæ & retardati proceſſus quare veniant ſtatim reficiendæ. Et an peti poſſint, vt veniant directè in condemnatione.num.22.*
24 *Expenſæ,quæ veniunt ratione victoriæ ſunt ex duplici cauſa.*
26 *Iuſta cauſa litigandi excuſat ab expenſis, quæ veniũt officio iudicis, non ab illis,quæ veniunt ex contractu.*
27 *Iuramentum calumniæ an excuſet ab expenſis.& nu.28.*
29 *Refectio expenſarum an veniat in cauſa criminali.*
50 *Iudex,qui cognoſcit de crimine,poteſt etiam de reſtitutione rei criminoſum condemnare.*
31 *Condemnatio expenſarum non eſt pœna:ſed proſecutio intereſſe.*
32 *Iudex qualiter excuſetur ab expenſis.& nu.33.*
34 *Habens iuſtam cauſam litigandi excuſatur ab expenſis in cauſa ciuili,& criminali.*
35 *Expenſarum ratio quare habeatur in condemnatione.*
36 *Expenſæ vtiles an veniant reficiendæ.*
37 *Aduocatum habens gratis: an poſſit petere quod in eo expendiſſet, ſi gratis non habuiſſet.*
38 *Litigator ſi fuit ſibiipſi aduocatus, an poſſit petere, quod alij aduocato dediſſet.*
39 *Damna an veniant reficienda in ſententia.*
40 *Expenſæ quo iure petantur:& qualiter in libello, & ſententia deducantur.*
41 *Expenſæ factæ extra iudicium,quæ veniunt iure actionis:an ſint taxandæ iudicis officio.*

42 *Lex terminato.C.de fruc.& lit.expen.qualiter ſit intelligenda.*
43 *Expenſæ an ſint petendæ nominatim.*
44 *Acceſſoria ſunt in triplici genere.*
45 *Petitio incerta, & incerta ſententia admittitur ſuper expenſis.*
46 *Iudex an poſſit ſibi in ſententia reſeruare condemnationem expenſarum.Et vſque ad quod tempus poſſet pronunciare.54.*
47 *Proteſtans aliquid ſe facturum.ſi poſtea facit:videtur tempore proteſtationis feciſſe.*
48 *Iuriſdictio iudicis reſeruantis ſibi taxationem expenſarum , ſi expirat:quid iuris.*
49 *Iudex qualiter ſe debeat habere in taxatione expenſarum.*
50 *Iuramentum,quod præſtatur à parte ſuper expẽſis,debet præcedere taxationem iudicis.*
51 *Iudex an poſſit in minus cõdemnare in expenſis,quã pars iurauerit.*
52 *Iudex an poſſit refrænare taxationem expenſarum ante iuramentũ.*
53 *Taxatio , & iuramentum ſuper expenſis , an vendicet ſibi locum, quando in inſtrumento dictum fuit . quòd deberet ſtari,& credi ſimplici dicto,vel iuramento creditoris de omnibus damnis, & expenſis.*
55 *Iudex appellationis in grauamine ſi non condemnauit in expenſis: ſed remiſit cauſam ad iudicem à quo:an iudex à quo poterit condemnare in alijs expenſis factis in cauſa appellationis.*
56 *Expenſæ ratione victoriæ vſq; ad quod tempus poſſunt peti.*
57 *Lis ſi aliter finiatur,quàm per ſententiam,quid iuris de expenſis.*
58 *Deſerta cauſa,quid iuris erit de expenſis.*
59 *Appellatio ſi deſeratur:an poſſint peti expenſæ.*
60 *Cauſa ſi finitur per tranſactionem,iuſiurandum,& ſimilia quid iuris de expenſis.*
61 *Res deducta in iudicium ſi interijt,quid de expenſis.*
62 *Condemnatio expenſarum in caſu huius.c.quando ſit fienda.*
63 *Expenſæ factæ extra iudicium an veniant repetendæ.*

FInem litibus. Qui fundata intentio-
ne actoris,perempto-
riam obijcit:& acceptis inducijs deficit in proban-
do,punitur in expenſis:quia doloſus præſumitur . præmittit:
intermittit:& ſubmittit conſtitutionis cauſas. & ipſam conſti
tutionem ponendo.& ideò non poteſt commodè per partes
ordine diuidi. Vel poteſt diuidi in partes duas principales.
Ponit conſtitutionis cauſas generales.Secunda ibi [præſen-
ti] ponit cõſtitutionem, & duas ſpeciales cauſas interſerit.
prima cauſa ibi [frequenter.] ſecunda ibi:[vt hoc ſaltem.]
¶ Nota , ꝙ boni iudicis votum eſt imponere finem litibus.
commendatur enim in hoc iudex,vt l. quidam æſtimauerũt.
ff.ſi cer.peta.& c.iure gen.de re iud. & circa hoc iudicis offi-
cium eſt latiſſimum.ita ꝙ eo inuito nullus poteſt litem pro-
1 telare,vt l.properandum.in prin.C.de iudi.† Finis autem im
ponitur liti multis modis.per ſententiam: tranſactionem: &
iuſiurandum,vt l.eleganter. §.ſi quis poſt.ff.de cond.inde.&
c. 1.j̃.de lit.conteſta.li.6. & l.fi.de iureiuran.Similiter p renũ
ciationẽ liti,& inſtantiæ.quod in dubio,ſimpliciter renunciã
do,præſumitur,vt plenè no.in l.poſtquam liti.C.de pac.& c.
cum pridem.ſ̃.de pac.& per Inno.in c. veniens.de renuncia.
2 vbi per eũ no. † an ſi in renũciatione requiratur partis præ
ſentia:an ſufficiat,ſi coram iudice fiat,vt ibi in d.l.poſtquam
liti.¶ Secundò no.quòd ſpectat ad officium iudicis prouide
re,ne partes grauẽtur vltra modum ſumptibus, & expenſis.
etiam propter hoc dicit Barto. quòd ſi coram iudice venit
quæſtio de longinquo: ita quòd fortè plus expendatur in iti
nere,quàm ſit ſumma, quæ petitur:debet ad locum litigato-
rum cauſam remittere, & ibi delegare, vt eſt caſus in l. cum
ſententiam.C.de appel.cum ſi. quod no. pro intellectu c. cu
pientes.& c.cum epiſcopus.de offi.ordi.lib.6. ¶ Tertiò no.
3 in ver.præſertim &c.† quòd in cauſis beneficialibus eſt cele
rius procedendum.& hodie quidem ſummariè, & ſine figu-
ra iudicij.vt in cle.diſpendioſam. de iudi. & eſt hoc equum.
cum enim non debeant diu.ideſt vltra tres,vel ſex mẽſes va-
care, & conſenſus accommodari, & confirmatio peti infra
certa tempora.de elect.c.quàm ſit. li.6. videtur, quòd cauſa
in vacatione contingens non debeat plus durare: vt ſic tem-
pus inſtantiæ non excedat tempus præfixum actioni: quæ in
iudicio deducitur,arg.no.ſ̃.de offi.dele.c.ex cauſis.& l.1.ff.
de glan.le.& c.fi.de iudi.contrarium not.Ioã.And.in c. quo
niam.infra de iure pa. & ibi dixi in tertia q. pro quo l. eum
qui.& l. contra maiorum . de inoffic. teſta. & c.ſi electio. de
elec.lib.6. ¶ Quartò no. ꝙ fundata intentione actoris , reo
datur tantummodo terminus ad probandum ſuam exce-
4 ptionem.†& ſic iudex debet primò dare dilationem actoris:
nec videtur reus cogendus infra eandem dilationem proba
re ſuam exceptionem.fatuus enim eſſet reus,qui non proba
ta intentione actoris,aſſumeret ſibi onus probandi exceptio
nem ſuam,vt no.j̃.de teſti.c.veniens.dic tamẽ de hoc, vt no.
5 j̃.de ver.ſig.cle.ſæpe.§.& quia &c. ¶ Quintò no. † ꝙ exce-
ptiones peremptoriæ oppoſitę poſt fundatam intentionem
actoris.(licèt vt plurimum ad impediendum,vel differendũ
proceſſum per malitiam opponantur .) debet tamen iudex
eas admittere, & terminum ad probandum dare , vt hic.&
no.Inno.j̃.de conceſ.pręben.c.poſt electionem.& ibi ſcripſi
in quarta oppo. quando tamẽ iudex præſumit vehementem
calumniam in opponente.dicit ibi, ꝙ non debet differre ſen
tentiam,quę (licèt fuerit appellatũ) non retractabitur, niſi
probet veritatem dictæ exceptionis.qđ no.Tu dic, ꝙ iudex,
qui de malitia ſuſpicatur,perimit alias opponentem: ſi non
probauerit in expenſis,vt hic.Item poteſt comminari pœnã
vt no.Compoſt.ſ̃.de ele.c.quàm ſit. Item habet remedium,
de quo in c.ſtatutum.in fi.& ibi not.de reſcript.lib.6.Item ſi
potuit à principio opponere,& neglexit (vt ſic aduerſarium
fatigaret ſumptibus) videtur condemnandus: ſi actor deſti
tiſſet à lite, ſi ille à principio oppoſuiſſet,ar.j̃.de excep.c.ex
6 ceptis.¶Sextò no.† ꝙ expẽſæ, quę dñt refici rõne non pro
batę exceptionis,deſiderãtur ex tpe exceptionis oppoſitæ .
expenſæ aũt,quę debentur rõne contumacię,ex quo tpe in-
cipiant , Archi.dicit,quòd ex die citationis: non tamen ex
tempore contractę contumacię.quod eſt verùm, ſecundùm
Hoſti.ſi citetur is,de cuius cõtumacia iud.cari oportet . de
procur.c.auditis. hoc enim caſu condemnabitur in expenſis
factis in citatione:& in factis in exſpectãdo. aliàs ſi nõ præ-
ceſſit contumacia ex die termini elapſi:habebitur ratio ex
penſarum.& ſic intelligitur,quod no.Spec.in ti. de expen.§.
vl.ver.hoc quoque. ita dicit hic Pau. in commento huius c.
cuius verba prima facie ſunt obſcura. quia innuunt , ꝙ poſt
contractam contumaciam teneatur in ſecunda citatione
ille,ad cuius inſtantiam eſt facta citatio , expectare citatum.
& ſic ſuarum expenſarum habeatur ratio,& nõ teneatur ad
hoc in prima citatione. & ſic magis grauat obtẽperãs iudici
pp ſecundã cõtumaciã cõtumax,quã propter primam. ſ. in
expectãdo.qđ vr̃ abſurdũ.vt ergo intelligas ſanè hoc dictũ.
dicas,ꝙ debet intelligi, cũ iudex poſt contumaciã decreuit,
ꝙ ille, qui eſt præſens,debeat cõtumacẽ,etiã poſt terminũ ,
expectare.qđ põt iudex facere ex cã,vt no.Inn.j̃. de pœn.c.
7 calumnia.† Vt enim quis dici poſſit contumax,requirit , ꝙ
ille.qui eſt præſens,cõtumaciã accuſet,& licẽtiatus recedat:
quam licentiam iudex poteſt retardare ex cã, vt dixi. facit
quod dixi in.c.1.de iudi. ¶ Septimò no.ꝙ in iudicijs occur-
8 rũt expẽſæ.& ibi,dũ dicit[in iudicio faciẽdas.]&c.† Iſtę aũt
expenſæ iudiciorũ imminẽt circa teſtes : & circa aduocatos:
procuratores:ſcriptores,& ſimiles.& circa iudices,qui de cã
cognoſcunt.& hoc quandoq;,nõ ſemper. qđ dic,vt plenè le.
& no.j̃.de reſcrip.c.ſtatutũ.§.inſuper.vſq; ad fi.e.ti.li.6.& in
Spec.de expen.§.poſtremò.ver.in ſumma.¶ Octauò not.in
ver.ſicut & ſi ſoluendo &c.ꝙ ille,qui nõ poteſt expẽſas iſtas
ſatisfacere,debet puniri ad arbitriũ iudicis.& ſic ille,qui nõ
põt ſoluere,luit in corpus,vt l.fin.ff.de in ius vo.Vtrùm autẽ
hoc ſit verum , cum debitum oritur ex contractu. dicit In-
no.ꝙ

no.ꝙ ſi agitur ad intereſſe:tunc ſiue ex maleficio,ſiue ex con
tractu,ſufficit,ꝙ cedat bonis . Si verò conuenitur criminali-
ter,ſiue ad pœnam applicandam parti,ſiue fiſco:tunc ſi debi
tor condemnatus non põt ſoluere, cõmutatur in corporalẽ,
ſi placeat actori, & non eo inuito. 12.q.2.c.fraternitas.ita in
c. Odoardus. de ſolu.primum membrum eſt contra iſtud.c.
vbi tractatur de ſatisfactione expenſarum. & ſic de intereſſe
partis:& tamen fit commutatio in defectum,vt hic patet. V-
trùm aũt iſta ſubrogatio,& commutatio ſimul.eſt à principa
li obligatione:cuius loco iſta corporalis ſubrogatur.no.gl.in
c.ſi tibi dignum.de homic. ¶ Item iſta commutatio,quæ fit
de debito pecuniæ in pœnam corporalem: fit etiam de cor-
porali in corporalem, ſi pena,quæ debebatur, exigi non po
tuit:puta debebat amputari manus dextera , quam non ha-
bebat:vel habebat aridam,non amputabitur ſibi alia,vt no.
Cyn.in l.nouerint.C.vt intra cer. tẽ. quæſtio agi. & latius de
materia in l.quid ergo.§.pœna grauior.de his , qui notã. in-
9 fa.& ſ̃.de conſti.cap.1. per Inno. ¶ Nonò no. † quòd pœna,
quæ venit in loco alterius ſubroganda , relinquitur arbitrio
iudicis. cum ergo iſta pœna loco alterius commutanda dẽat
commenſurari illi,quæ debebat imponi:non potuit ius pone
re pœnam certam.ideo reliquit arbitrio iudicis . ſicut alia,
quæ non potuit diffiniri,vt l.j.ff.de iure delib.A tali autẽ pœ-
na iudicis arbitrio commutata poterit appellari : licèt non à
pœna in iure expreſſa.vt no.B.in c.ſuper his. de accuſ.in glo.
10 hoc generale.¶ Decimò & vltimò not. † ꝙ opponens falſas
exceptiones,punitur in expenſis:quandoque verò contingit,
ꝙ per falſi ſuggeſtionem(quam iudex ſecutus eſt) quis obti-
net ſententiam:quo caſu an ſententia reddatur ex hoc nulla:
dic vt.l. ſi prætor.ff.de iudic.de illo etiam, qui ſupprimit veri
tatem(tacendo fortè ſolutionem:pactum de non petendo,&
ſi.)vtrùm his poſt ſentẽtiam pro eo latam probatis,ſententia
reſcindatur.videtur,ꝙ non,vt l.peremptis.C.ſent. reſcin.non
poſ.In contrarium facit identitas rationis , quæ eſt inter ſug
gerentem falſum,& tacentem verũ.ſ̃.de reſcrip.c.ſuper lite-
ris.ad iſta omnino vide,quod no.Cy.in l.1.C. de cõdi. inde.
& Inn.in c.2.de dila.¶Oppo.& ingredior glo. magnam.vi-
detur.n.ꝙ iſta conſtitutio ſit ſuperflua.& de nouo nihil indu
cat.nam cautum eſt in multis iuribus , ꝙ in probatione defi-
ciens condemnetur in expenſis,vt.j̃.de pœn.c.calumniam.&
in Aut.de iudi.§.oportet.col.6.& C.de epi.& cle.Auth. gene
raliter.C.de iudi.l.properandum.§.ſi autem alterutrum.Sol.
11 dic † ꝙ expenſæ debentur in iudicio multis de cauſis:nam qñ
que debentur ratione temerariæ citationis.pone exemplum
l.eum quem temere.ff.de iudic.de iſtis nihil in tex. vel gl. qñ
que debentur ratione contumaciæ.& de iſtis.j̃.ti.1.& l.ſanci
mus.C.de iud.& hoc in gl.ibi,ſi expreſsè præſtantur &c.quę
dam expreſsè debentur ratione retardati proceſſus propter
obiectum exceptionis dilatoriæ,vel peremptoriæ non proba
tæ.& de iſtis in iſto.c.frequens.de reſt.ſpo.li.6.& c.Pia.de ex
cep.eo.lib. Quædam debentur ratione victoriæ in cauſa. &
de iſtis plenè in gloſ.ibi[item & illud regulare]&c.vſque ibi
[& no.ꝙ expẽſæ.]&c.ibi proſequitur,quo iure petuntur vſq;
ibi[& niſi iudex.]&c.ibi tãgit vſq; ad quod tẽpus peti poteſt
refectio expenſarum.¶ Diuido igitur iſtam gl.ordinatè per
partes,vt dixi,per ſex quæſtiones princi.¶ Prima erit,vtrùm
ratione retardati proceſſus propter exceptionis obiectum ve
niat refectio expenſarum.Secundò,vtrùm veniat ratione con
tumaciæ.Tertiò vtrùm ratione victoriæ. Quartò in omnibus
caſibus prædictis,in quibus debentur,& peti poterunt,qua-
rũ expẽſarũ ratio habeatur.Quintò quo iure petãtur:& qua
liter in libello,vel ſententia deducantur,& probentur. Sextò
vſque ad quod tempus iudex ſuper expenſis poteſt pronun-
ciare.Iſtæ quæſtiones omnes tanguntur in prima glo.ſed nõ
plenè:ideò ipſas principaliter cum multis acceſſorijs ad ea-
12 rum quamlibet reaſſumam.¶ Primò ergo quæro. Vtrùm ra
tione retardati proceſſus veniat refectio expenſarum. & quã
do retardatur propter obiectum exceptionis peremptoriæ
poſt fundatam intentionem actoris:eſt caſus hic , ꝙ veniat.
quid ergo ſi retardatur propter obiectum exceptionis dila-
toriæ:vtrùm habeat locum quod hic dicitur?videtur , quòd
non.quia text.iſte loquitur multum ſtrictè,ſcilicet in perem
ptorijs.& poſtquam actor fundauit intentionem ſuam:ergo
iſtam quæſtionem ſpecialiter loquentem debemus extende-
re.ſed caſum omiſſum iuris communis diſpoſitioni relinque
re.quæ eſt,vt in fine cauſæ ſeruetur talis condemnatio.argu.
l.ſi verò.§.de viro.ff.ſol.matri.Itẽ ſi iuris beneficio admitti-
tur metus expenſarum,non debet excipiẽs remoueri ab iſto
iuris beneficio.argu.cap.indultum.de regu.iur.lib. 6. & l.il-
lud.de peti.hære.glo.hic tenet iſtam partem,quando habuit
iuſtam cauſam opponendi:licèt ſuccubuerit in dicta excep-
tione , fortè per replicationem eliſa. ſecus ſi euidenter con-
ſtet,quòd malitioſè oppoſuit:quia tunc idem iuris eſt in dila
torijs,quod in peremptorijs.ergo idem ius ,vt l.illud.ad l.A-
quil.Et iſtam opin.tenent communiter omnes, & eam ſequi
tur Curia.vt no.in Spe.in ti.de expen.§. iuxta propoſitionis.
verſi.ſed nunquid excipiens.& per Hoſti.in ſumma huius ti-
tu.ſub rubri.de contu.§. qua pœna afficiatur.pro iſtis ſpecia
liter adduco.l.non ignoret.C.de lit.expen.vbi in ciuili,& cri
minali punit litigatorem,cuius culpa dilata eſt cognitio.Do
cto.alleg.cap.Pia.de excep.lib. 6. & licèt me reſtrinxerim,
quando proceſſus retardatur propter obiectum exceptionis
dilatoriæ, vel peremptoriæ non probatæ. Idem intelligas ge
neraliter,vbicunque culpa partis alterius protelatur, vt not.
in Specu.titu.de expenſis.§.poſtremò.ver.hoc etiam ex præ
miſsis.ubi dicit, quòd expenſę præſtantur ante finem , vbi-
cunque de calumnia alicuius euidenter apparet: vel etiã præ
ſumitur violenter.alleg.ſup. eod. titu. 2. Ita etiam tenet hic
Pau.de Leaza.ſuper ver.abſoluendum. ¶ Sed hic incidenter
13 quæritur.† pone,quòd non malitia : ſed iuris beneficio quis
retardat proceſſum:puta ſuſpendit cognitionem petitorij in
tentati:& tranſit ad poſſeſſorium .quod poteſt, iuxta not.in
c.paſtoralis.ſupra de cau. poſ.& proprieta.dic,quòd illo ca-
ſu non condẽnabitur in expenſis ratione retardati proceſſus,
vt no.Bar.in l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.acqui.poſ.& hoc te-
net Spe.ꝙ non ſtatim,cum ſuſpendit petitorium, condemna
bitur:ſed tũc demum,cum ſuccubuerit in poſſeſſorio poſtea
intẽtato:quia ex tunc apparet eum malitioſè petitorium ſuſ
pẽdiſſe.Ita dicit reſpondiſſe cle. 4.vt no.in ti.de expẽ.§.iux-
14 ta propoſitionem. ¶ † Secundò principaliter quæro de expẽ
ſis,quæ debẽtur ratione contumaciæ. iſtæ quidẽ debẽtur tã
in ciuili,vt j̃.c.proxi.& l.ſancimus.C. de iudic. quàm etiã in
criminali,vt l.qui crimen.C.qui accu.non poſ.& debẽtur ſta
tim,antequã audiatur.ut d.l.ſancimus.& Spec.in ti. de expẽ
§.iuxta.ver.ſed quæritur.hic tamen diligenter aduertẽdum:
quia oportet.ꝙ legitimè poſsit dici contumax.quod vt con-
tingat,requiritur , ꝙ citatio non ſit nulla,ratione iudicis,vel
perſonæ citatæ:vel ex modo,& forma citationis.quod multis
modis contingit,vt no.in c.2.ſ̃.de dila.per Inno.& c.fi.defe-
rijs.Requiritur etiam, ꝙ citatus potuerit venire ad iudicem:
aliàs cenſetur contumax,ut l.contumacia.§.pœna.ff.de re iu
di.& p hoc dico, ꝙ ſi ille,qui contumax videbatur, venit po
ſtea ad iudiciũ,& allegat tale impedimentum , debet audiri,
&miſsio contra eum facta reſcindi, ẽt non reſtitutis expẽſis,
15 vt not.in c.1.j̃.tit.1.¶ Circa hoc quæro.† Vtrùm ſemel cita-
tus poſsit dici contumax.Specu.arguit primò,ꝙ ſic.ſecundò
ꝙ reqrat̃ trina,uel perẽptoria citatio ĩ d.§.iuxta.ver.ſed quę
ritur.Cyn.tenet,ꝙ niſi veniat in prima citatione,poteſt dici
contumax quò ad refectionem expenſarum illius primæ ci-
tationis,ut nota.in l.ſancimus.C.de iudi.in 5.q.Idem B.in c.
querelam.ſupra de procura.& not.74.diſtinctio. cap.hono-
ratus.& 4.quæſtio.5.in ſumma.& habet hoc locum,etiam ſi
tres termini in una citatione ponantur,ſecũdũ Abba.in d.c.
querelam.& Specu.in titu.de citatio.§.viſo.ver.quid ſi tres.

Quidam tamen dicunt dicto caſu (ſcilicet cum vna citatio-
ne tres termini cumulantur) ꝙ veniens in tertio ſatisfaciat
citationi. quaſi de abſentia iudiciis abſtinuiſſe dicatur . quæ
opinio poteſt eſſe vera in præceptis de parendo ſub pœna.
quæ faciunt executores : ſecus in præceptis de veniendo , in
quibus conſtat , ꝙ intereſt partis , quòd non venit in primo
termino.& ideò vera ſit opinio Bernar.Cy.& aliorum.¶ Et
habent iſta locum, cum quæritur de expenſis:vt ad ipſas nõ
veniens in prima citatione teneatur. quantùm verò ad excõ
municationem,& miſſionem in poſſeſſionem, requiritur tri
na citatio,vel peremptorium,vt no.Io.An.in c.fi.ĵ. eo. vide
circa hoc,quod no.Bar.in l.prætor ait.§.hoc interdictum.de
16 ope.no.nunc.† Vbi quando iſti termini cumulantur,quæri-
tur quid iuris:ſi reus cõparuit in primo termino, non actor.
in ſecundo econuerſo comparuit actor,& non reus. quis erit
contumax.ibi ſentit, quòd actor : quia in ſecundo termino
veniens non debuit audiri,niſi refectis expenſis. Idem tenet
in l.qui ante Kalen.de verbo. obli.vbi plenius examinat iſtã
quæſtionem.vtrùm in citatione debeat apponi verbum,pe-
remptorij: vt ſic non veniens ſit cenſendus contumax. dic vt
17 no.Bar.in l.ſi finita.§.Iulianus.de dam.infec. ¶ † Subſequen
ter circa hoc quæro,quid iuris,ſi citatus non venit,nec etiam
aduerſarius eius,qui citatur.facit glo.in d.c.fin.ĵ.eo. dicit,ꝙ
non tenebitur ad expenſas : quia non poteſt dici contumax.
& hoc verum credo : quia ad hoc vt citatus non veniens ſit
cenſendus contumax,requiritur,quòd aduerſarius veniat in
termino,& accuſet eius contumaciam. & etiam (quod plus
eſt) licẽtiatus recedat,vt no.Bar.in d.§.Iulianus.& no.Spe.
in tit.de contu.§.ſequitur.in prin.& in tit.de expen.§.poſtre
mò.ver.& hęc vera ſunt,ſi præsẽs &c.vbi ſubijcit de illo, qui
venit,& aduerſarij contumaciã accuſauit:ſed illicentiatus re
ceſſit:ſi ille, qui non venit poſtea iudice ſedente pro tribuna
li compareat,& accuſet eius contumaciam: ille, qui receſſit
primò illicentiatus,cenſebitur contumax.& non ille.qui vl-
18 timò comparuit.dicetis vos. † quare requiritur licentia iudi
cis in recedendo?ſatis enim videtur ſufficere , quòd veniens
accuſet contumaciam non comparentis.dic ꝙ ideo hoc ſta-
tutum eſt. quia iudex de benignitate poteſt etiam vltra ter-
minum expectare,vt in cap.conſuluit. de offic. deleg. quod
maximè facere debet , quando litigantes veniunt de longin
quo . non enim debet comparentem in termino abſoluere:
quia melius eſt aliquantulum contumacem expectare , qui
longas vias peragerent.not.Innocen. in cap.calumnia.de pœ
nis. & quod not.Barto.in d.l.ante kalen. ad hoc infra c. pro
xim.in fin.C.de procura.l.auditis.facit. ſ. de in integ. reſtit.
19 c.cum ex literis.ad fi.¶ † Quid ſi iudex die ſtatuta ad compa
rendum, propter infirmitatem , vel aliam cauſam non ſedit
pro tribunali,& citatus non venerit:vtrùm tenebitur ad ex-
penſas aduerſario,qui comparuit ? dic , quòd non;quia ſua
non intereſt citatum comparuiſſe,vt no.in d. c. fi. & Spec. in
tit.de expen.§.poſtremò. ver. ſi aũt iudex. ¶ Vlterius circa
20 hoc quæro.† Quid ſi eſt talis cauſa, in qua poteſt ꝓcedi par
te abſente:vtrùm tunc citatus non veniens cõdemnabitur in
expenſis?Spe.in d.§.iuxta propoſitionis. ver.quid ſi talis.re-
fert opi.& demum diſtinguit inter citatum ab homine,& ci-
tatum à iure.Citatus enim ab homine (quantuncunque poſ
ſit procedi in eius abſentia) tamen ſi non compareat in ter
mino,condemnabitur in expenſis. Si verò loquimur in cita-
to à iure:tunc contra ipsũ poteſt procedi.& non admittatur,
niſi à proſecutione cauſę in eo ſtatu, in quo cauſam reperit.
Ideò poſtea veniens non tenebitur ad expenſas : ne duplici
pœna puniatur, ſcilicet in expenſis,& proceſſu . mitius ergo
agitur cum lege, quàm cum miniſtro legis illo caſu. & circa
illam citationem iuris vide glo.no.in cle.ſi ante.eo.tit.in fin.
glo.magnæ.Cy.indiſtinctè tenet in d.l.ſancimus . in 3. q. ꝙ
non condemnabitur iſto caſu.Io.An.tenet ſimpliciter, quòd
debeat condemnari.in c. 1.de elec.lib.6. vel dic,quòd con-
ſtitutio,quæ diſponit de efficacia proceſſus contra contuma
cem inducta: & fauor cauſæ,de qua agitur,non alia ratione:
& tunc ſufficiat contra contumacem procedere: non alia cõ
demnatione expenſarũ ipſum afficere poſtea venientem . &
ſic loquitur c. 1. de elec. lib. 6. vbi ius citat fauore cauſæ , &
procedi mandat,contumacia non obſtãte.& intelligo,quòd
non debeat propter contumaciam condemnari ſtatim:in fi-
ne verò litis bene condemnabitur in expenſis factis in eius
abſentia.& ita tenet hic Io.And.ſuper glo.mag.ſuper ver.cũ
dilecti.Aut lex non conſiderat fauorem cauſæ,ſed expeditio
nem litis . & tunc licèt poſſit contra contumacem procedi.
tamen debebit etiam in expenſis condemnari. ¶ Demum
21 iuxta prædicta quæro.Quare † expenſæ , quæ fiunt ratione
contumaciæ : vel ratione retardati proceſſus propter exce-
ptionem peremptoriam , vel dilatoriam non probatam ve-
niunt reficiendæ ſtatim, & non in fine cauſæ:ſicut aliæ , quæ
in lite fiunt?Reſpondeo, quia iſtæ expenſæ veniunt reficien-
dę,qualemcunque cauſam habuit litigandi is,cui præſtãtur,
vt no.Spec.in titu.de expen.§. iuxta propoſitionis . ver. hoc
autem certum eſt.& ideò non debet expectari tẽpus , cuius
nihil operatur euentus,vt l.aliquando.ff.ad Velle. ¶ Vltimò
22 circa iſtas expenſas contumaciæ quęritur . † Vtrùm directè
peti poſſint,vt ſic veniant in condemnatione.videtur, ꝙ nõ:
quia l.ſancimus.C.de iud.dicit [iudiciorum aditus præclu-
datur.]& ſic tenẽt ad eas indirectè,ſi vellet admitti.contra-
rium tenet hic Pau.per l.non ignoret.C.de fruct.& lit. expẽ.
per quam l.etiam hoc tenet Cy.in d. l. ſancimus . in 1. q. &
Ioa.And.hic,qui tenet, quòd indirectè peterentur , quando
eſſet facta miſſio tedialis. tunc.n.non poſſent peti principali
ter , ſed indirectè, ſcilicet quòd contumax velit recuperare
poſſeſſionẽ.¶ Ex prædictis quò ad iſtum articulum contu-
23 maciæ,colligitur in ſumma,† quòd plura debẽt concurrere :
vt dicatur quis contumax:quòd citatio teneat: quòd citatus
non fuerit impeditus : quòd aduerſarius eius contumaciam
accuſauerit: quòd licẽtiatus receſſerit:quòd iudex, ſi veniſ-
ſet,procedere potuiſſet:ꝙ talis ſit cauſa,cuius proceſſum cõ
tumacia habet impedire,ſecundùm aliquos. licèt alij in hoc
contra, vt vidiſtis. ſ.& iſta ſufficiant de 2. q. princi. quę fuit,
24 vtrùm expenſę ratione contumaciæ debeantur &c. ¶ † Ter
tiò quæro de expẽſis, quæ debentur ratione victoriæ,de qui
bus in l.properandum.§.ſinautem alterutra. C. de iud . glo.
hic quò ad iſtas expenſas ratione victoriæ tangit duo gene-
ra cauſarum:Nam quædam ſunt cauſę ciuiles : quædam cri-
minales.Rurſus de vtriſque quęri poteſt: an veniant refectio
nes expenſarum in cauſa principali.Item an veniant in cau-
ſa appellationis.¶ Tangam igitur primò,cum petuntur ra-
tione victoriæ cauſæ principalis tam in ciuili,quàm in crimi
nali:deinde cum petuntur ratione victoriæ in cauſa appel-
lationis.¶ Quò ad primum, cum petuntur expenſę ratione
victoriæ in cauſa principali.ſi loquamur in ciuili, expreſſum
eſt in iure,quòd veniant,vt d.l. properandum . §. ſinautem.
& intantum eſt hoc verum:quòd ſi iudex hoc omiſerit , de-
bet de proprio reſarcire . vt ibi dicit tex. quod intelligo ve-
rum , ſi hoc fuerit petitum à parte : aliàs iudex non tenetur
impendere ſuum officium non petitum,vt l.4. §.hoc autem
iudicium.ff. de dam. infec. & circa hoc vide vnum verbum
Spec.in titu.de expen.§. poſtremò. ver. habet tamen iudex
&c.vbi dicit,quòd iudex habet ingreſſum aduerſus partem,
quam debuit condẽnare.C.de exac.tribu.l.pe.lib. 10. argu.
25 contra.C.de ſer.fugit.l.mancipia.in fin.Conclude ergo, † ꝙ
ratione victorię venit refectio expenſarum . & hoc verum
regulariter . fallit in duobus caſibus.Primus eſt,cũ fertur ſen
tẽtia pro abſente cõtra pñtẽ.hoc enim caſu expenſæ,quas fa
cit ille, qui ſuccubuit , deducuntur de condemnatione . qđ
dic,vt no. in l.properãdum.§.ſi autem expreſſus.C.de iudic.
¶ Secũdus caſus eſt, cum victus habuit iuſtam cauſam liti-
gãdi,vt etiam dicit glo.alleg.l.qui ſolidum. §. etiã. ff. de leg.
2.ponit

2.ponit Io.An.exẽplum de illo,qui tãquã hæres petebat de-
bitũ actori ſolutũ.cum ipſe hoc ignoraret probabiliter , vt l.
qui in alterius.ff.de re.iur.vel probauit ſemiplenè : vel aliter
de bona fide conſtabat,fortè erat religioſa ꝑſona.de qua nõ
eſt veroſimile,ꝙ iniuſtè peteret,vt c. 2.de ope.no.nun.In his,
& ſimilibus fieret abſolutio,expreſſa tali cauſa in ſententia.ꝗ
iſto caſu aliter non valeret. in Aut.de iud.§.oportet.col.6.ſm
26 Io.An.qđ verbũ no.† Ego dico,ꝙ iuſta cauſa litigandi excu-
ſat ab expenſis,quæ veniũt officio iudicis:non ab illis,quę ve
niunt ex contractu,vt eſt glo.not.in l.ſi mulier.§.ſi rem.ff. de
27 lega.3.Sed iuxta prædicta quæro.† Vtrũ iuramentum calum
niæ præbeat iuſtã cãm litigandi:vt excuſet ab expenſis.gloſ.
refert hic opi.& videtur inclinare, ꝙ ſic. Idem tenet Accur.
in dicta Aut.de iudi.§.oportet.Idẽ Io.vt no. 2.q. 1. c. in pri-
mis.Et plures moderni iſtam opi.ſequuntur. pro quib. facit
l. 1.§. 1.ff.ſi mulier vẽ.no.Io.An.poſt Hoſt. hic tenet contra,
per c.calumniam.ĵ.de pęnis.& Spe.dicit,Curiã ſic ſeruare in
ti.de expen.in fi.primæ colũnæ.Solũ.n.iuramentum calũniæ
non excuſat:niſi altero ex prædictis modis appareat de iuſta
cã litigandi.Do.Pau.tenet hic iſtam opi.Non ob.ꝙ iuramen
tum excludit præſumptionẽ calumniæ.quia hæc præſumptio
tollitur per præſumptionẽ ſequentem.de reſtit.in integ.l. di-
uus.& l.nam & poſtea.§.ſi dãnetur.ff.de iureiur. vbi præſum
ptio(quæ reſultat ex ſequenti ſententia condemnatoria)tol-
lit præſumptionẽ:quæ procedebat ex iuramẽto abſolutorio.
Itẽ iuramentũ non excludit temeritatem.Itẽ à principio ſcie
bat iuſtitiam cauſæ ſuæ.quia in facto proprio non cadebat ꝓ
babilis ignorantia,vt c.ab excõicato. extra de reſcrip.iſtam
opi.tenet Cy.in Aut.generaliter.C.de.epiſco. & cle.in q. 3.
¶ Ego iſtam ſequor opi.nam qñ quis in cauſa nihil probauit,
28 apparet eũ in cauſa temerè litigaſſe.† Licèt ergo iuramẽtum
calũniæ excuſet à præſumpta calumnia. vt dicta.l. 1.§. 1.ff.ſi
mulier ven.no.nõ tñ excuſet à temeritate:per quam venit cõ
dẽnatio expenſarũ.vt l.eum quẽ temere.ff.de iudi.& Inſti.de
pœna te.liti.ad fi.Iſtam etiam opi.tenet Barto.in l. 1. §.quæri
poteſt.ff.ad Turpil.vbi quærit de illo, qui in parte iudicij liti
gauit bona fide:in parte calumnioſè.quia fortè ſibi innotuit
iuſta defenſio aduerſarij,& noluit deſiſtere.pro ea.n.parte,ꝓ
qua habuit bonã fidẽ,excuſabitur. pro alia condemnabitur.
arg.l.ſi quis inficiatus.ff.depoſi.& l.rem non nouam.ad fi.C.
de iudi.& hoc de refectione expẽſarum in cauſa ciuili.¶ Sub
29 ſequenter quæro.† Vtrùm in cauſa criminali veniat refectio
expenſarum.gl.ĵ.ti.proxi.tenet,ꝙ ſic.contrarium diſputauit
Ia.Bu.primò per l.non ignoret.C.de fruc. & li. expen.illa.n.
l.facit differentiam inter ciuilem,& criminalem.& in vna fa-
cit mentionem de expenſis:in alia nõ. Præterea hoc probat.
quia condemnatio expenſarum ſuccedit loco decimæ partis
litis,quæ olim præſtabatur.vt Inſtit.de pœna te.li. in prin. &
Aut.generaliter.C.de epi.& cle.ſed ita eſt, ꝙ in criminali nõ
veniebat olim decima pars litis.Tertiò hoc probat.prohibi-
tus eſt concurſus, & cumulatio ciuilis,& criminalis,vt l.inter
dũ.ff.de publi.iud.Nam ſi in eadem ſñia,qua cõdẽnatur reus
ad mortẽ,vel accuſans,in ſimilitudinẽ ſupplicij fieret cõdem
natio ĩ expenſis:cõcurreret ciuilis,& criminalis,contra illã.l.
interdum. Præterea nõ debet quis duplici pœna puniri. vt c.
at ſi clerici.de iud.quod fieret, ſi condemnaretur pœna talio
nis,& expenſarum.¶ Vltimò pro ipſo videtur gl. Inſti.in ꝓœ
mio.ſuper ver.tramites.& iſta eſt eius opi. Moderni cõiter te
nent glo.ſcilicet,ꝙ in criminali victus victori cõdemnetur in
expenſis.hoc tenet Cy.in l.ꝗ crimen.C.qui accu.non poſ.Io.
An.in dicto c.cum dilecti.ſup.glo.arg.& Bar.in l. 1. §. quæri
põt.ad Turpil.Non ob. prohibitus concurſus ciuilis,& crimi
nalis.quia illud verum principaliter : & qñ iure actionis a-
gerẽt ciuili.ſed hic expenſæ petuntur iudicis officio.& ſic in-
30 cidenter.† Vnde iudex,qui cognoſcit de crimine : poteſt etiã
de reſtitutione rei crimioſum condemnare, vt l.interdictũ.
§.qui furem.ff.de furtis.& l.3.§.ſi dicatur. ff. finium regun.
& de var.& extraordi.crimi.l.medicus.& C.de cõd. ob turp.
cau.l.quod euitandum.Non obſtat.c.at ſi clerici.quia ſecun-
31 dùm Io.An.† Condemnatio expenſarum non eſt pœna : ſed
proſecutio intereſſe: & rei familiaris reſpectu recipientis . vt
ipſe not.ſ.de reſcrip.c.vlti.ſuper ver.moderatis.& ſic per pœ
nam criminis non impeditur,vt l.j.C.quando ciuilis act.Item
pœna talionis infligitur propter calumniam:& ſic ꝓpter ex-
trinſecam cauſam.pœna expenſarum propter iniuſtum liti-
gium.& ſic propter intrinſecam.& ſic pro eodem facto pro-
pter diuerſa dupliciter punitur.facit.ĵ.de crimi.fal.cap.j.hęc
verba habuit Io.An.à Cyno in dicta.l.qui crimen. in fin. pro
iſta parte allegat Bar.pro caſu.l.fi.C.de fruc.& lit.expẽ.¶ Et
aduertendum,quia iſta quæſtio fuit ſupra latè concepta.vtrũ
ſcilicet in criminali veniat refectio expenſarum. nam crimi-
naliter proceditur tribus modis:per accuſationem:inquiſitio
32 nẽ:& denũciationẽ.vt in c.qualiter,& quãdo.de accu.¶ Quo
modocunque igitur procedatur,habet locum, quod dictum
eſt:niſi iudex,qui inquirit: vel ille,qui denunciat,excuſetur iu
ſta de cauſa.puta pręceſſerit fama:ad quam iudex tenetur ex
33 officio inquirere,vt d.c.qualiter.† Ideò neceſsitas officij ex-
cuſat eum:licèt non probauerit,vt not.Io.An.in d.c. dilecti.
adducit no.de offi.deleg.c.ab arbitris.lib.6.in vltima glo.ita
etiam tenet Cyn.in l.ſancimus. C.de iudic.in 15.q. de denun
ciatore dic,vt no.in l.diuus.de cuſto. reo.& l.ab accuſatione.
§.j.ff.ad Turpil.& l.j.eo.ti.per Bar.Et conclude ex prædictis,
34 † ꝙ ſicut ille,qui habet iuſtam cauſam litigandi,excuſatur ab
expenſis in cauſa ciuili:ita etiam in criminali, qualitercunq;
de crimine procedatur.& hæc ſufficiant de cauſa criminali.
¶ Venio ad cauſam appellationis.& quæro , vtrùm fiat con-
dẽnatio in expenſis.glo.tenet hic ſimpliciter , ꝙ ſuccumbens
in cauſa appellationis,condemnetur in expenſis : nec diſtin-
guitur,habuit iuſtã cãm litigandi,vel nõ.& hanc opi.gl.tenẽt
Io. Vin.& alij,vt in Spe.tit.de expen.§. nunc videndũ. in prĩ.
¶ Tu ex eorum dictis clarius ſic diſtingue. aut quæris in ap-
pellante:aut in appellato. & tunc aut appellauit ab interlocu
toria,& ſuccubuit.& eſt vera opin.Bern.& ſequacium.Ratio
eſt,qa oportet,ꝙ ex actis prioris iudicij ſuccubuerit;ex quò
patet eum iniuſtè appellaſſe,vt in clem.appellanti. de appel-
la.aut appellauit à diffinitiua.& tunc aut in totum ſuccubuit:
aut pro parte ſuccubuit,& ꝓ parte obtinuit.primo caſu,quan
do in totum ſuccubuit:tunc aut ex antiquis , aut nouis actis
habitis coram iudice appellationis. ſi ex antiquis,ſimiliter ve
ra eſt opi.Ber. ſi verò ex nouis,vera eſt opi.Inno.& aliorum.
& iſtam diffinitionem ponit Ioan.An.in c.ignorantia. de re
gu.iur.in 6. & Bart. in l.fi.ff.de re iudi.Quãdo enim ex nouis
actis ſuccubuit,habebat iuſtam cauſam litigandi , & ſenten-
tiam proſequendi : pro qua erat in dubio præſumendum, vt
c.in præſentia.de renun. ¶ Alio verò caſu cum pro parte ſuc
cubuit,& pro parte obtinuit. & tunc aut erant articuli nõ cõ
nexi,ſed ſeparati,& diuerſi:& idẽ ꝙ debet condemnari. quia
debuit ſcindere,& ſolummodo appellare ab illa particula,in
qua grauatus fuit.aut articuli erant contigui , & connexi. &
tunc ab oĩbus excuſatur.de quo in Spe.in dicto.§. videdũm.
ad fi.& hic Io.An.& collige exempla.c.Raynutius.& c.Ray-
naldus. de teſta.¶ Secundo caſu principali quãdo quæris in
appellato.tunc(quia habuit pro ſe ſententiã)ſi ſuccumbat in
cauſa appellationis:videtur habuiſſe iuſtã cauſam litigandi,
propter ſententiam pro ſe latam.arg.l.iuſtè.ff.de acqui.poſſ.
& iſtam opi.tenet Spe.in dicto.§.nunc videndũ. ver. quid de
appellato.quã ſequitur hic Io.And. niſi in vno caſu.ſ.cum de
iniuſtitia ſententiæ euidenter apparet.Idẽ videtur hic ſenti-
re Pau.qui dicit hoc placere Hoſt.in ſumma eod. tit.& hic.&
Gof.in præalle.§.nunc videndũ.& Io.An.in præalle.c.cordi.
de appel.li.6.Accur.etiam videtur dicere,ꝙ neuter alteri cõ
dẽnatur, qñ vnus vincit vnam cauſam:alius aliam.& ſic qui-
libet bonã cauſam fouiſſe videtur. Auth.de iud.§.oportet.&
ita no.C.de iureiur.l.generaliter.§.ſi aũt non ritè.¶ Iaco.de

Ra.& Pe.tenent ibi in appellato: ꝙ ſi ſuccubuit in cauſa app.
teneatur ad omnes expenſas : nec victoria primæ cauſæ ſibi
proſit. quia effectus illius victoriæ expirauit per appellatio
nem,per l.1.in fi. ad Turpil. & præſumptio , quæ oriebatur
ex ſententia,tollitur per ſequentes,vt dixi.s.in quæſtione de
iuramento.credo illam opi.veram,ſi ſuccubuit ex eiſdem a-
ctis,non ſi ex nouis productis pro parte appellantis,argu. in
dicta l.fi.per Bar.& c.ignorantia.per Io. And.in ſumma.igi-
tur (ſi diligenter aduertis) nulla eſt differentia inter cauſã
principalem,& cauſam appellationis.& nulla etiam inter ap
pellantem,& appellatum.in omnibus enim venit refectio,ni
ſi excuſet iuſta cauſa litigandi. ¶ Quartò principaliter quæ
35 ritur.† Quare expenſarum ratio habeatur in condemnatio-
ne.glo.magna in ver.& no. ꝙ tantum &c.de hoc tangit. Sed
pro maiori intelligentia præmitto,quod no.Spe.in titu.de ex
penſis.§. 1. nam quædam ſunt expenſæ neceſſariæ: quædam
voluntariæ:quædam vtiles. Et ſicut de talibus quæritur, cum
fiunt in re aliena,vel ſubiecta reſtitutioni,vt in illo. §. plenè
proſequitur.& videbitur.j.de decimis.c.paſtoralis . Ita etiã
de his omnibu quæri poteſt,ſi fuerint factæ in iudicio . glo.
dicit hic,ꝙ debentur expenſæ neceſſariæ , & moderatæ. pro
hoc facit ille tex.qui dicit [moderatas expenſas .] vt infra
de eo, q̃ mit.in poſ.c.cũ veniſſent.in fi.dicit[neceſſariæ.]&c.
36 ¶ † Vtrùm autem vtiles veniant reficiendæ.refert hic Ioan.
opi.& communiter concludit, ꝙ vtiles moderatæ veniãt:ſed
inutiles immoderatæ non veniant.puta conduxi in parua cau
ſa quatuor aduocatos,cum vnus ſufficeret. eſt enim expenſa
inutilis.ſed immoderata reſpectu cauſæ. ergo non venit.vti-
lis autem immoderata venit. quia neceſſaria dici poteſt ſecũ
dùm eum.hoc verum de expenſis , quæ fiunt in lite , puta in
iudicibus:aduocatis:procuratoribus:& ſcripturis.de quibus
in Spec.de expenſis.§.poſtremò.ver. in ſumma ¶ Expenſæ
autem,quæ non fiunt in lite,ſed occaſione litis : vt in eundo,
& redeundo.itẽ quæ factæ ſunt in re , in qua facta eſt miſſio
ex primo decreto,ẽt iſtæ veniũt , vt dicto. §. poſtremò. ver.
& no.Et iſto vltimo caſu vtrũ veniãt vtiles.Inno.dicit quòd
iſto caſu tenetur de vtilibus . & quod plus eſt , etiam de his,
quas credebat vtiles expenſas fecit. quod tenet Hoſti.de ri-
gore iuris ciuilis.ſed de æquitate canonica tenetur ſolùm ad
neceſſarias,etiam iſto caſu,vt refert Ioa. And. in c.cum ve-
niſſent.præalleg.dicit etiam hic Ioan. An.quòd de expenſis,
quæ fiunt in iudicio,deducuntur illæ,quas eſſet facturus do-
mi.ff.ad exhiben.l.ſed ſi hæreditas. & de rei vendica.l.ſi res.
ſecus eſſet iſto caſu in iudicibus delegatis in caſibus, in qui-
bus ratione cauſæ debent habere expenſas. quia non dedu-
cunt,quod domi erant cõſumpturi.quod dic,vt j.de reſcrip.
37 §. ſtatutum . & §. inſuper. ¶ † Quæro circa hoc,quid iuris
ſi habuit aduocatum gratis:an poſſit petere, quod in eo ex-
pendiſſet,ſi gratis non habuiſſet?dic, quòd ſic , ſi habuit ſpe
remunerationis.ſecus vt dono,vt no.Spec.in dicto.§.poſtre-
mò.ver.quid ſi victor.facit.ff.mandati.l.idemque.§.fin.& l.ſi
38 verò non remunerandi.† Ibi etiam quærit Spe.ſi ipſemet li-
tigator erat in iure peritus:ita ꝙ ipſemet in propria cauſa ad
uocatus fuit:vtrũ poſſit petere, quod alij aduocato dediſſet:
videtur,ꝙ ſic.ſicut in hærede,qui euicit hæreditatem à bonæ
fidei poſſeſſore,imputatur ei omne , quod ipſe fuiſſet de ſuo
patrimonio expenſurus.ff.de peti.hære.l.ſed ſi lege. §. quod
autem.& ff.loca.l.quod ſi domus . ¶ In contrarium facit l.
ſi ſtipulatus es.ff.de fideiuſ.vbi dicit Bar. ꝙ non poteſt pete-
re tanquam ſalarium:ſed tanquam intereſſe , ſi iſta de cauſa
deſijt lucrari,ex alia fortè aduocatione. C. de euic. l. ſi cum
quæſtio.coniuncta l.fi.ſecundùm vnam lec. C. de fruc. & lit.
expen.& l.non ignoret.eo.tit.¶ Ex hac deciſione ſentit Bar
to.ꝙ victor,qui propter litem deſijt lucrari (quia fortè erat
artifex: & non poterat exercere artem) poterit petere iſtud
lucrum omiſſum.quod tenet Spec.in dicto.§.poſtremò. ver
ſi.quid ſi victor artifex.allegat. ff.ad exibe.l.ſed ſi.§.quę aũt

Sed iſtã opinionẽ vr̃ tenuiſſe Iac.de A ro.vt refert Cyn. in di-
39 cta.l.ſancimus.i.8.q.vbi dicit Pe.tenuiſſe cõtrariũ.¶ † Quid
de damnis.pone propter litẽ vineas dimiſi incultas. & ſi. te-
net ibi Cy.ꝙ ibi habeatur de his ratio,arg. dictæ l.ſancimus.
& de leg.2.l.cum quis.text. tamen dicit ſimpliciter in expẽ-
ſis condemnationem fiendam . & ſecundùm ius canonicum
aliud eſt damnum:aliud expenſa.vt c.noſtra.de iniurijs. glo.
iuris ciuilis videtur dicere, quòd expenſæ, quæ debentur ra-
tione victoriæ,per.l.properandum. §. ſin autem. C.de iudi-
ciis.ſicut ſolùm expenſæ in aduocatis,procuratoribus , & ſi.
non autem in viaticis,vel damnis rerum ſuarum.Ita no. in l.j.
ff.de aliena.iudi. mutan. cau. fac. & l. eum quem temere. ff.
de iudiciis.& l.1.§.hoc iudicium.ff.ſi quis ius dicenti non ob
tem.Dicas ergo, quòd quandoque expenſæ reſtituuntur ra-
tione contumacię.& habetur ratio certorum damnorum.vt
l.ſancimus.de iudiciis.quandoque reſtituuntur ratione retar
dati proceſſus.& tunc idẽ,vt l.nõ ignorat. C. de fructi.& lit.
expenſis . quandoque reſtituuntur expenſæ ratione victo-
riæ tantùm . & tunc habetur ratio de expenſis litis tantũ , vt
dicto §.ſiue autem. ¶ Ego non video rationem differentiæ,
quare in minus debeat condemnari, qui improbam litem aſ
ſumpſit,& vſque ad finem produxit:quã ille,qui non venien
do contumax fuit : vel malicioſè proceſſum retardauit per
obiectum alicuius exceptionis.Maius eſt enim delictũ in to-
ta vna cauſa calumnioſè verſari:quàm in vno,vel duobus ar
ticulis.ideo non minus,ſed plus deberet puniri.arg.c. cũ ha-
beret.de eo,qui duxit vxorem.&.c.fi.de conſue. & l.ſi diuti-
no.de pœnis.Et per hoc credo etiam ratione victoriæ & dã-
na,& viatica reſarciri debere.arg. dictarum . ll. & iſta dicta
40 ſunt de quarta quæſtione principali.¶ † Quintò quęro prin
cipaliter,quo iure petantur expenſæ.& qualiter in libello,&
ſententia deducantur:& qualiter probentur,& taxẽtur.Pau.
hic refert multorum opiniones.Quidã dicunt.aut loquimur
de expenſis factis ante litem conteſt.& iſtæ non veniunt iu-
dicis officio.ſed debent peti nominatim in libello iure actio
nis:aut de expenſis factis poſt litem conteſta.& veniunt of-
ficio iudicis, vt l.ædiles.§.item ſciendum.de ædil.edic. Guli.
tamen in Spec.eo.tit.§.2. in prin.de expen.factis ante litẽ cõ
teſt.dicit,ꝙ veniunt etiam officio iudicis,ſi euidens eſt con-
tumacia.alias ſecus,vt j.c.proxi.& c.auditis.de ꝓcura.Pau.
hic tenet,ꝙ ſiue ante,ſiue poſt lit.cõteſta.factæ fuerint , offi-
cio iudicis petuntur.ideo (dicit ipſe) iudex condemnat , ẽt
41 ſi non petantur.allegat.j.de appel.c.ſæpe.vbi dicit,† ꝙ expẽ
ſæ factę extra iudicium,quæ veniunt iure actionis,habent ta
xari iudicis officio.Non obſtat §.item ſciendum. quia loqui
tur de peculio,& fructibus:non de expenſis.cõcludit,ꝙ quic
quid ſit:& quocũq; iure petantur , ſublata actione principa-
li,ceſſat offim̃ quò ad eas;ex eo qa deſcẽdũt ex materia priæ
litis.ergo &c. vt dicta l.terminato.idẽ vr̃ cõcludere Cy.i d l.
ſancimus. in nona q̃one. ¶ Ego credo iſtud verũ, qñ expẽſę
iſtæ fiũt in iudicio añ litis cõt.vel pòſt:nõ debẽtur ſpali actio
ne.dicto enim caſu terminato per ſẽnẽtiam principalẽ non
poteſt peti,vt dicta.l. terminato . Quando verò veniunt iure
actionis : tunc contrarium ſentio. & dico, etiam ſi iudex ad
eas non condemnauerit , peti poterunt, vt eſt glo.not. in l.ſi
42 mulier.§.ſi rem.ff.de lega. 3. † Illam glo.l. terminato.intel-
ligo de expenſis , quæ conueniunt pœnæ victoriæ.vel poteſt
intelligi,quando ſentẽtia lata eſt contra petitorem.& abſolu
tus eſt reus ab eius petitione . tunc enim non poteſt petere
expenſas : quæ ſunt acceſſoriæ ad actionem principalem.
quæ apparet per ſententiam non competere.& ita ſententia
lata in principali nocet in acceſſoriis,& connexis,vt ff.de ex
cep.rei iudi.l.ſi quis cum totũ.Sed qñ eſt lata ſnĩa pro acto-
re:q̃ mõ vult expẽſas petere primeua actiõe:nõ video, quare
nõ poſſit.quia pactio,& cõdemnatio partis debitæ nõ tollit
actionẽ in reſiduo,vt l. 1.C.ſi aduer.rẽ iudi.& l.poſt deciſio-
nẽ.C.de furtis.c.ſi quidã.de excep. nec dictæ expẽſæ tũc ori
ri dicun-

ri dicũtur ex materia primæ litis.ſed à prima exceptione:ſi-
cut intereſſe oritur ex obligatione ſuper aliqua re contracta.
quæ obligatio principalis,ſi propter rem ſolutam extinguit.
non per hoc extinguitur obligatio intereſſe pro reſiduo, vt l.
eleganter.§.non ſolum.ff.de dolo.Iſto ergo caſu intelligo gl.
hic,ꝙ iſtæ expenſæ factæ ante litem conteſt.debeant nomina
43 tim peti.ita dicit glo.¶ Sed hic q̃ro.† qualiter ĩtelligat, nomi
natim.vtrùm ſcilicet expreſſa certa quantitate:vel ſic ſimpli-
citer,peto expenſas.dubitari poteſt.credo, ꝙ procedat peti-
tio incerta.qđ patet,qa iudex põt ferre incertam ſententiam
ſuper eis,reſeruata ſibi taxatione,vt c.auditis.s. de procura-
to.Iſta eſt enim regula,ꝙ vbicũq; valet ſententia incerta:mul
tò magis incerta petitio.vt no.Inn.in c.tanta.de exceſ. præla.
Præterea ad idem ſiue expenſæ debeantur officio iudicis , ſi-
ue iure actionis,ſunt taxandæ per iudicem,vt infra no. Inno.
in c.ſæpe.extra de appella.Illud ergo(cuius declaratio nõ de
pẽdet ab eo, q̃ petit:ſed ab alio)quis non cogitur declarare,
vt l.j §.qđ autem.& no.Bar.in materia intereſſe.ff. de verbo.
obli.l.ſtipulationes non diuiduntur.§.Celſus. in vlt. colũna.
44 ¶ † Itẽ acceſſoria ſunt triplicis generis.Quædam ſunt acceſ-
ſoria iuris:quædam ſunt acceſſoria rei:quædam ſunt acceſſo
ria actoris, vt notat elegãter Inn.in d.c.tanta. In omnib. iſtis
videtur valere ſententia incerta,vt ibi no.facit qđ de fructib.
no.Inn.& Io.An.in c.grauis.de reſti.ſpolia. Concludo ergo,
45 † ꝙ ſuper expenſis admittitur incerta petitio,& incerta ſentẽ
tia.ſed dicetis vos,ad quid proderit iſta ſententia incerta. cũ
poſtea in taxatione debeat declarari?dic , ꝙ multum. quia ꝑ
illam ſententiam certum eſt expẽſas legitimas deberi, vt no.
Inn.in c.auditis.de procurato.& Io.And.tangit . à qua ſi non
fuit appellatum:nõ poterit appellari à taxatione facta poſt
decem dies à die illius ſententiæ:niſi in taxatione excedatur
modus.& ita dicit Inn.in d.c.ſæpe.etenim illa taxatio fuit pri
mæ ſententiæ executio:ſicut in ſimili no.glo.ff.qđ metus cã.l.
ſi cum exceptione.§.hoc autem.ad prædicta facit qđ no.In-
no.de effectu ſentẽtiæ latæ in vniuerſali generali iudicio, vt c.
conquerẽte.de offi.ordi.& Bart.ita ſentit de appella.l.ab exe
cutione.Refert tamen hic Pau.Inn.dicere,ꝙ à taxatione poſ
ſit appellari, vt ipſe no.qđ metꝰ.cau.c.fi.ſed Inn. ibi loquitur,
cum taxatio fit tempore ſentẽtiæ:vel abinde infra decẽ dies.
ſecus ſi poſtea,vt prædixi.Concludo ergo,ꝙ iudex condẽnan
46 do in expenſis,poteſt ſibi reſeruare taxationem.¶ † Sed quæ
ro nunquid poſſit ſibi in ſententia reſeruare condemnationẽ
expenſarum:vel parti ius agendi ad ipſas. videtur,ꝙ ſic.quia
actus,qui debet fieri certo tempore:poteſt per pactum in lõ
gius tempus prorogari.& poſtea celebratus trahitur retro,
vt l.Modeſtinus.ff.de ſol.vbi ceſſio præcedens ſolutionem re
ſeruat actionem:ſecus ſi ſequatur, niſi per pactum fuerit re-
ſeruatum tale ius, vt ibi patet.Item illud,quod fit poſt talem
reſeruationem,videtur trahi ad tempus reſeruationis : ſicut
contingit in aliis diſpoſitionibus,quæ ſequuntur , factæ alio
tempore,q̃ fiant.vt no.in c.rati.de reg.iur.lib.6. & l. qui po-
tior.ff.qui potio.in pig.hab.nam & ſententia non valet , vt l.
47 ait prętor.§.j.ff.de re iudi.† Item proteſtans aliquid ſe factu
rum,ſi poſtea facit,videtur tempore proteſtationis feciſſe.vt
l.à ſe.de hæredi.inſti.& l.ſi ita ſcripſero.de condi.& demon.
in illa enim l.à ſe valet inſtitutio facta in codicillis , poſtq̃ in
teſtamento præcedenti fuit facta mẽtio,ꝙ valeret: quę aliàs
eſſet inualida.ita hic cõdemnatio ſuper expenſis ex interual
lo poſt ſententiam non teneret: ſed valere debet , ſi fuerit in
ſententia reſeruata.vt ſic condemnatio , quæ fiet poſtea , ad
tempus ſententiæ referatur.& hoc videtur ſentire Accur. in
d.l.terminato.Io.An.j.de ſequeſt.poſ.& fruc. format iſtam
quæſtionem.& tenet contrarium.ſcilicet,ꝙ licèt poſſit reſer
uare taxationem:non tamen poteſtatem condemnandi : vel
parti poteſtatem agendi.Idem hic Pau. & Cy.in d.l. termina
to. Ego idem ſentio tali ratione,quæ eſt Pauli.connexa, &
vnita ſimul iudex non poteſt diuidere per iudicium. vt patet

in conuentione,& reconuentione,vt l.j.ff.quæ ſententiæ ſine
appella.reſcindan. & in poſſeſſorio,& petitorio.C. de iudic.
l.nulli.ſed expenſæ veniunt acceſſoriè ad litem principalem:
& iura volunt,ꝙ lite principali ſopita,remanet quęſtio expẽ
ſarum.ergo nõ poteſt iudex facere, qđ lex vetat. vt c.j. de re
iudi.¶ Item iſtud officium iudicis mercenariũ adhæret actio
ni principali,& inſtantiæ.qua finita,non videtur poſſe iudex
in longius prorogare.quia non habetur.vt d.l. terminato. &
l.Paulus.de iudi.& l.4.C.depoſiti.Non ob.iura.de quibus.s.
quia in eis reperiuntur extrema habilia ad ſubſiſtẽtiã actus,
qui geritur:poterit enim teſtator facere teſtamentum tem-
pore,quo voluerit in codicillis ; ita ꝙ non mirum iſto caſu,
ſi vna diſpoſitio ad aliam trahi poteſt. hic verò licèt extre-
mũ à quo eſſet habile:tamen extremum ad qđ non poterit
ſola iudicis voluntate habilitari. ideò non valet. & ꝙ quan-
do vna diſpoſitio refert ſe ad aliam:ac retrahitur, requirunt
extrema à quo , & ad qđ.habilia.vide Bar.ĩ l.ſi is q̃ ꝓ empto
re.ff.de vſuca.& dixi in c.is qui fidem.de ſponſa.¶ Circa iſtã
48 reſeruationem taxationis quæro .† Quid iuris,ſi iudicis re-
ſeruantis ſibi taxationem iuriſdictio expirauit.an ſucceſſor
in officio:vel ipſe idem taxabit.dicit Bar.ꝙ ſucceſſor,qñ ſuc
ceſſionem habet;quia reſeruat ſibi, vt iudici , non vt priua-
to:quia vt priuatus, non poſſet. & ex quo dicto patet verum
eſſe,quod ſupra dixi,ſcilicet quia in iſtis requiritur habilitas
extremorum de tempore ad quod: tamen in perſonæ quali-
tate,vt in iſta quæſtio.ad tempus à quo quid in poteſtate di-
ſponendi,vt in præcedenti.pro hoc l.poſt mortem.§. 1.ff.qñ
ex facto tu.& c.præſenti.de offi.dele.lib.6. & l.eum qui. §.iu
dicare.de iuriſdi.omnium.iudi. ¶ Sed quid dices,ſi iudex , q̃
delegauit non habet ſucceſſorem in officio (puta delegatus)
videtur ſententia inualida ratione incertitudinis. cum enim
ſibi reſeruaret,vt priuato,& deleganti : non valet reſeruatio.
quia dixit,ſibi, ſiue nobis. uidetur quod voluit,non potuit:&
quod potuit,non fecit.ergo non valet actus , vt c. cum ſuper
Abbatia.de offi.de leg.Bar. tenet contrarium. & quòd dele-
gans poterit taxare,non obſtat, quòd reſeruauerit ſibi . iſta
enim adiectio,ſibi,nihil operatur.ff.de bono.poſſ.ſecundùm
tabu.l.ſi ita.§.q̃ filio. Reſeruauit enim ſibi. non reſpectu per
ſonę:ſed reſpectu iuriſdictionis.ſed iuriſdictio delegati,& iu
riſdictio ordinarij delegantis eſt eadem,vt l. qui mandatam.
ff.de offi.eius,cui manda.eſt iuriſdi.ergo ipſe delegans quaſi
idem,poterit facere dictam taxationem, vt ita not.Bar.in ꝑ-
dicta l.ab executore. ¶ Subſequenter iuxta prædicta quæro.
49 † Quomodo iudex in iſta taxatione debeat ſe habere. & quo
modo pars, q̃ petit expenſas circa expenſarũ probationem.
dic,expenſæ probantur per iuramentum,vt l.properandum.
§.ſiue autem. de iudi.quia enim minutatim fiunt,eſſet impoſ
ſibilis earum probatio per inſtrumenta,vel ſcripturam , vt l.
50 fi.§.in computatione.de iure delibe. † Iſtud autem iuramen-
tum debet præcedere taxationem iudicis : vt expenſas corã
eo exhibitas primò taxet:q̃ iuramentum deferat.in qua taxa
tione habebit conſiderationem ad quãtitatem cauſæ ex qua
debemus metiri expenſas. vt l.non ignoret.de fructi.& lit.ex
51 peñ.¶ Sed quæro.† Vtrùm poteſt in minus taxare,q̃ victor iu
rauerit ſe expendiſſe.videtur, ꝙ non in Auth.de iudi.§. opor
tet.colla.6.In contrarium facit.l. videamus.§. deferre. ff. de
in litem iuran.Sol.dic,ꝙ non põt,vt d. §.oportet.Nõ obſtat.
§.deferre.quia loquitur de iuramẽto affectionis.ſed iuramẽ-
tum ſuper expenſis eſt iuramentum veritatis.ratio differen-
tiæ eſt:quia ſi aliter taxaret,quàm iuratum fuerit: redargue-
ret iurantem de periurio.ſed aliter moderando iuramentum
affectionis,non redarguit eum de periurio:ſed de immode-
52 rata affectione.¶ † Sed nunquid iudex taxationem ſuam an-
te tale iuramentum poterit refrænare , & aliter taxare? dicit
Inn.ꝙ ſic.quia eſt quædam interlocutoria.& ita no.in c. vlti.
53 s.qđ metus cauſa.¶ † Vltimò pro declaratione præcedentiũ
ſubiicio quæſt.nunquid iſta taxatio,& iuramentum vendicet

ſibi locum,quãdo in inſtrumento dictum fuit, ꝙ deberet ſta
ri,& credi ſimplici dicto,vel iuramento creditoris de omni-
bus damnis,& expenſis litis,& extra.Io.And.remittit de iſta
qõne ad Spec.de ꝓbat.§.fin.ver. quid ſi.ibi vr̃ dicere,ꝙ talis
conuentio nihil operetur.idem Cy. in l.ſi quis in conſcriben
do.de epi.& cleri.Non obſt.l.iuſiurandum quod ex conuen-
tione.de iureiuran.quia poſt debitum contractum bene poſ-
ſum alicui deferre iuramentum.ſed de debito nondum con-
tracto iuramentum deferri non põt. ſicut dicimus de pacto
l.cõmiſſoriæ. ſcilicet vtrùm interponat̃ ab initio, vel ex poſt
facto,vt l.quis.vel Calipodius.de ſolu. Non obſtat.l.Theopõ
pus.de do.præle.qa illud in vltimis voluntatibus. Bart. dicit,
ꝙ ſi promitto ſtare tuo ſimplici dicto, vel tuo iuramento: ꝙ
illud me non obligat; quin ego poſſim hoc reuocare, anteq̃
tu declares.caſus eſt in l.ſi quis iuſiurandum.C. de re.cre.vbi
erat facta dilatio in iudicio: quæ habet vim ſtipulationis.vt l.
cum oſtendimus.de fideiuſ. & tamen poteſt reuocari. multò
magis ergo,ſi hoc eſt factum extra iudicium. ¶Si verò ante
talem reuocationem ille declaret: erit reducendum ad arbi-
trium boni viri.ita no.plenè in l.fi.ff.de præto. ſtipu.per iſta
ſit expedita quinta principalis quæſtio cum prædictis acceſ-
ſoriis. Ex quibus videtur in ſumma redigendo: habetis quo
iure expenſæ petuntur. Itẽ vtrùm præcedat incerta petitio,
& ſñia ſuper eis. & an iudex poſſit ſibi reſeruare taxationẽ,
vel condemnationem expenſarum: & an parti ius agendi. &
ſi poſt eius reſeruationem expirauit eius iuriſdictio, quis ta-
xabit. qualiter in taxatione debeat ſe habere. & an poſſit à
taxatione appellari: vel taxatio reuocari.& qualiter proben-
54 tur expenſæ. ¶†Sextò principaliter quæro vſq; ad quod tẽ-
pus iudex poſſit pronunciare ſuper expenſis, & duret eius
officium.ad hoc dico,quòd quandoq; expenſæ petuntur ra-
tione contumaciæ:vel ratione retardati proceſſus. quandoq;
ratione victoriæ. ¶Primo caſu expenſæ poſſunt peti ſtatim,
etiam nõ exſpectato fine litis.vt dixi ſupra in ſecunda qõne
principali circa fin.¶Sed hic occurrit dubium, ſi iudex non
condemnauit tunc, cum debuit: an duret amplius eius offi-
cium;ita quòd poſſit poſtea condemnare vſq; ad ſñiam diffi
nitiuam.videtur,ꝙ non.quia eadem eſt ratio de toto ad par-
tem,vt l.quæ de tota. ff. de rei ven. ſed ſopita lite per ſñiam,
non durat ſuper expenſis iudicis officiũ.niſi eadem die, vt l.
Paulus.ff.de re iudi.& c.cum ap.de appel.li.6.ergo idem, cũ
ſuper vno articulo eſt lis ſopita. contrariũ tenet Inno. in c.ſæ
pe.de appell. nam vſq; ad ſñiam poterit de illis expenſis co-
gnoſcere,& ferre ſententiam.& (quod plus eſt) ſi non appel-
lauit ab interlocutoria,qua fuit eius exceptio reprobata:non
poterit appellare ab illa vltima ſuper expenſis ferenda: quæ
deſcendit, & ſe refert ad primam interlocutoriam, quæ trã-
ſiuit in rem iudicatam.& cenſetur eius executio.Ita dicit ibi.
quod eſt not.pro limitatione dictæ l.Paulus. & c.cum appell.
Non ob.contrarium de l.Paulus.& c.cum apel. præalle.quia
loquuntur,cum finitur iudicis officium ſuper principali. nos
loquimur, cum non finitur nedum ſuper principali: ſed etiã
nec ſuper interlocutoria. qũo iudex poteſt reuocare, etiam
poſt decem dies. quia quò ad iudicem ſententia interlocuto
ria non tranſit in rem iudicatam: quin poſſit eam reuocare,
vt not.in c.cum ceſſante. de appella. ¶Et iuxta hoc quæro.
55 †Si iudex appellationis à grauamine non condemnauit in ex
pẽſis.ſed remiſit cauſam ad iudicem à quo, tanq̃ litigauerit:
an iudex à quo poterit condemnare in aliis expenſis factis
in cauſa appellationis. Refert hic Pau.Roſ.obtinuiſſe,quòd
prior iudex non poterit eum condemnare vlterius,niſi in fi-
ne.quod dictum iudicio meo caret ratione. ¶Negari enim
non poteſt per iſtam temerariam appellationem proceſſum
iudicis à quo fuiſſe retardatum.ergo veniunt expenſæ ſtatim
per l.non ignoret.de fruc. & li. expen. Præterea iudex à quo
ſuccedit loco iudicis appellationis. iſto caſu ergo debet ſu-
plere,quod ille omiſit.ſicut ecõuerſo iudex ad quem ſupplet
defectum iudicis à quo in condemnatione expẽſarum, vt eſt
caſus in l.fin.C.qñ prouo.non eſt neceſſe. ¶Vlterius quæro.
56 †Quando expenſæ petuntur ratione victoriæ: vſq; ad quod
tempus peti poſſint.& expreſsè dicit vſque ad ſñiam: & non
poſt.in l.terminato.C.de fruc. & lit. expen. Alia dicit, quòd
tota ea die,vt dicta l.Paulus. & c. cum app. poſtea ergo peti
non poterunt,vt dicta l.terminato.quod intelligo verũ,qua-
cunq; occaſione debeantur,ſiue ratione contumacię: ſiue rõ
ne retardati proceſſus, vel victoriæ:ſecus ſi iure actionis de-
ſcendentis ex contractu,vel teſtamento.vt eſt glo.in l. ſi mu-
57 lier. §.ſi rẽ .de leg.3.¶Sed occurrit hic dubium.†Quid ſi lis
finiatur aliter quàm per ſñiam.ad hoc rñdeo, ꝙ iudicium fi-
nitur multis modis aliis, q̃ per ſñiam.nam qñq; finitur per la
pſum inſtantiæ principalis: qñq; per deſertionem appellatio
nis: quandoq; per tranſactionem iuriſiurandi, vel ſolutionẽ
debiti:qñq; per interitum rei,quæ in iudicio eſt deducta:quã
doq; per renunciationem litis,& inſtantiæ.In oĩbus aliis caſi
bus dubitari põt:quid erit de expen. litis finitæ altero ex præ
58 dictis modis.proſequor ſingulos caſus ſeparatim.¶†Primus
fuit,cum tempus inſtantiæ expirauit lapſu fortè triennij. qd
erit de expenſis.Cy.de facto conſuluit, & conſultus reſpon-
dit,quòd reus poterit petere à iudice ſe abſolui ab inſtantia
iudicii,quæ non perit ipſo iure:ſed per ſententiam iudicis ab
ſoluentis partes ab ea.alleg.l.fi. C.vt infra cert.tem. crimi.qõ
termi.Non ob.l.properandum.§.ſi.quia intelligit verbũ,ca-
dat,ſcilicet per ſententiam:non per curſum triennii. Ita dicit
in dicta l.properandum.§.ſi aũt vtraq;.& §.fin.¶†Secundus
59 caſus eſt, cum deſeritur appellatio: an poſſint peti expenſæ,
& coram quo iudice.dñs Feder. de Senis conſuluit ſuper iſto
puncto conſilio.128.& ibi concludit, quòd peti poſſit corã
iudice appellationis: cuius debet eſſe cognitio,an ſit deſerta
appellatio,necne.quia ad ipſum pertinet cognoſcere, an ſua
ſit iuriſdictio,necne.de appe.c.Romana.§. ſi verò vocatis.li.
6.Si ergo de deſertione cognoſcit:ergo & de expẽſis. & licèt
non ſit competens propter deſertionem in proſecutione ap-
pel.tñ fuit competens ſuper cognitione illius articuli, & ex-
penſis.vt eſt caſus in fi.ſupra de reſcrip.c.fi.& ibi glo. & eod.
titu.c.1.in cle.ita dicit ſentire Io.An.de appel.c.1.lib.6.& ſu
per eodem verbo.idem ſentit Archi. ego pro iſta opin. alle-
go tex.c.ex parte.ſupra de reſcrip.in fi.& c.cum olim.2.infra
60 de priuile.¶†Tertius caſus eſt, quando per tranſactionẽ iu-
riſiuran.& ſi.pone exemplum.tranſegi de lite, vt retento fun
do,dares mihi centum. de expenſis nihil eſt dictum. detuliſti
iuramentum, & iuraui rem meam eſſe. quid erit de expenſis
factis in illa lite. Ioañ.And.infra de eo, qui mit.in poſ.in ru
brica lib.6.dicit, quòd tranſactio non extendit ſe ad expen-
ſas,quę debebuntur ratione contumaciæ. Audeo tenere con
trarium per caſum l.finito.aliàs terminato,tranſactoq; nego
cio &c.Illa ergo l.loquitur in ſententia,& tranſac.ad idem.l.
2.in prin.ſi quis cau.ibi [quis enim de pœna promiſſa labo-
rat poſt negocium tranſactum.]& licèt ibi dicat, pęna.tñ nõ
eſt propriè pęna:ſed intereſſe ex parte petentis, vt l.qui aũt.
§. 1. ff. ſi quis cau.In iuramento deciſorio plus dubito. quia
poſt debet ſequi ſententia,vt no.Innocen.in c.fi.quod metus
61 cau.vnde fortè in ſententia ille, contra quem iuratum eſt,in
expenſis condemnabitur,ſicut credo.¶†Quartus caſus eſt,
quando interiit res deducta in iudicium:tunc, ſi culpa poſſeſ
ſoris,videtur damnatus ex eadem inſtãtia in intereſſe, vt no.
Bar.in ſimi.in l.ſtipulationes non diuiduntur.§.Celſus.ad fin.
de verbo.obliga. ¶Si verò ſine culpa:tunc vtrùm duret offi-
cium iudicis ſuper expenſis.credo, quòd ſic: quia durat ſu-
per fructu, partu, & aliis, quæ veniunt officio iudicis. Ita
dicit text. cum glo. ff. de rei vendi. l. vtique. Idem credo
in quinto caſu,quando finitur per renunciationem litis, & in
ſtantiæ,per eadem iura. ¶Ex prædictis igitur patet iſta ſex-
ta quæſtio expedita. ex quibus in ſumma collige, vſq; ad qđ
tempus poſſint peti expenſæ factæ in iudicio: ſiue debean-
tur

tur ratione contumaciæ:ſiue ratione retardati proceſſus: ſi-
ue ratione victoriæ.& quid iuris, ſi aliter quàm per ſenten-
tiam quæſtio terminetur, vel inſtantia finiatur, vt lapſu trien
62 nij.¶†Septimò,& vltimò principaliter quæro,qñ fiet illa cõ
demnatio expenſarum in caſu huius.c.vtrùm tunc cum exce
ptionem opponit:an in fine litis:an verò cum differtur in ꝓ-
bãdo.¶Quidam,vt Inno.c.cum exceptiones opponat.cui in
tellectui opponitur de triplici iniquitate.de incertitudine ſẽ
tentiæ expen.ſecundò,ꝙ iudex prouidet in futurum. tertiò,
quia probet ſententiam ſub conditione.quibus reſpondit re
mittendo ad notata per eum.vt c.auditis.de procura.Sed In
no.intellexit,ꝙ ſtatim cum opponit,debeat condemnari, &
ad ſoluendum cogi:prauus eſſet intellectus.qa quod nondũ
eſt,non poteſt quis ad ſolutionem compelli. ſed expenſæ(cũ
exceptio opponitur)non ſunt factæ.quid ergo iſte ſolueret:
præterea in defectum ſolutionis tex.iſte vult eum puniri, ini
quum eſſet cum exception.obiectione in defectũ petere con
demnari in corpus.intellexit ergo Inno.ꝙ fiat condemnatio
tempore exceptio. obiectionis ſub cõditione,ſi defecerit in
probãdo.& credo,ꝙ hoc poſſit facere iudex.cum præſumit
malitiam in opponente.vt dixi.ſ. in quinto notabili. verior
intellectus eſt,ꝙ fiat condemnatio,cum defecerit in proban
do.& illud verbum[ex tunc]& verbum[cum acceptis] refer
tur ad principium temporis,extra modum haberi ratio. ex-
penſarum extunc,ſcilicet cum accepit inducias ad proban-
dum.& hoc placet Hoſt.& Ioan.¶Alium autem intellectũ,
ꝙ fiat condemnatio in fine litis,reprobat hic Io.An.& meri
tò.qa ſic intelligendo iſtud c.prouideret nobis de nihilo: cũ
in fine litis victus victori, &c.vt c.calumniam.de pœnis.& §.
63 ſiue autem vtraq;.ſæpius alleg.¶Eſſet etiam hic tractandum
de expenſis extra iudicium factis.& hæc fiunt quãdoq; in re
bus alienis:quas ille,qui expenſas fecit, poſſidet bona fide,
vel mala.& de iſtis tãgit hic Ber.de reſti.ſpo.c.grauis.& Spe.
in ti.de expen.§.j.¶Qñq; expenſæ fiunt per procuratorem:
vel negociorum geſtorem:tutorẽ: & alios adminiſtratores.
& de iſtis in ti.mãdati.C.& ff.¶Quãdoq; fiũt in negocio ele
ctionis.& de iſtis plenè in c.cupientes.ad fin, de elect. lib.6.
¶Qñq; fiũt in re propria.& quærit de expenſis deducendis
propter decimam fructuũ:vel alia ratione.& de iſtis in c.pa-
ſtoralis.ĩ.de decimis.& l.fructus.ff.ſolu.matri.& hic ſit finis.
¶Repetitum fuit iſtud c.per me Petrum de Ancha. minimũ
vtriuſq; iuris doctorem in hac alma,& regia ciuitate Paduæ
anno.MCCCXCII.die prima Februarii.Deo gratias, & Vir
gini glorioſæ Mariæ,& beato Antonio,& toti cœleſti Curiæ.
Amen.

SVMMAE.

1 *Contumax cõdemnatur in expenſis factis à tẽpore citationis emiſſæ.*
2 *Crimina,& defectus poſſunt obiici contra electum.*
3 *Obiicere crimina,& defectus contra electum poteſt quis ſuo nomi-
ne & alieno.*
4 *Opponere ſe poteſt quis principaliter contra electum non petentem
confirmationem.*
5 *Iudex poteſt ſtatuere terminum peremptorium: vt quis compareat
in termino proceſſurus.*
6 *Iudex poteſt vltra terminum expectare contumacem.*
7 *Citatio facta per nuncium ſine literis valet.*
8 *Breuitas termini non reddit citationem nullam.*
9 *Mittens nuncium,qui potuit mittere procuratorem, non excuſatur à
termini breuitate.*
10 *Citatus quando teneatur comparere perſonaliter.*
11 *Mandatum quando continet duo,ſi quis non poteſt ambo implere,te-
netur ad alterum.*
12 *Promittens ſoluere vſq; ad certum tempus.ſi non ſoluit infra tẽpus:
tenetur ſoluere etiam poſt tempus.*
13 *Declarans per literas ſe non poſſe venire ex cauſa non legitima, non
debet amplius expectari.& idem ſi dicat,nolo venire.*
14 *Calores nõ excuſant citatum;quominus in Curia debeat comparere.*
15 *Excuſatio ſine cauſa minus iuſta non excuſat à condemnatione expẽ
ſarum:nec à contumacia.*
16 *Citatus,qui propter iuſtum impedimentum comparere non poteſt: an
teneatur mittere procuratorem.*

1 CVm dilecti. †Contumax condemnat̃ in expenſis factis à tem-
pore citationis emiſſæ.h.d. In prima parte ponit
formam proceſſus.In ſecũda interloquitur. ibi [quaꝓpter.]
¶In prima facit quinq;.Primò ponit comparitionem nun-
ciorum electi,& aduerſariorum ipſius: & deciſam cauſæ miſ
ſionem.ſecunda ibi[quis deciſam contumaciam.] tertia ibi
[volentis ipſius electi citationẽ.]quarta ibi [exſpectantibus
ipſius abſentiam & excuſationem.]quinta ibi[ſi cõtra ipſius
excuſationis impugnationem.]¶Primò not.† ꝙ contra ele-
2 ctum poſſunt obiici crimina,& defectus.quomodo autẽ ſint
crimina ſpecificè opponenda.dic vt in clem.conſtitutionem.
& in c.vt circa.de elec.lib.6.& ibi de pœna non ꝓbantis ex
ceptionem criminoſam.& per Bar.in l.j.ff.de excep.¶Secun
dò no.†.ꝙ poteſt quis nomine ſuo,& alieno obiicere crimi-
3 na,& defectus.de quo in cle.procurator.de procura.¶Ter-
tiò no.†ꝙ contra electum non petentem confirmationẽ po
4 teſt quis ſe opponere principaliter.nam hic non agebat ele-
ctus ad confirmationem petẽdam.de quo.ĩ.dicam.¶Quar
tò no.ꝙ appellanti,& non proſequenti ſuam appellationem
præfigitur terminus ab homine,vt proſequatur.qđ hodie nõ
eſt neceſſe:quia terminus eſt præfixus à iure in iſtis bñficiali
bus cauſis,vt ĩ.de elec.c.j.lib.6.& c.cupientes.eo.ti.¶Quin
tò no.in ver.alioquin.†ꝙ iudex poteſt ſtatuere terminum ꝑ-
5 emptoriæ. vt quis compareat in termino,proceſſurus.quæ ci
tatio ſufficit quò ad actus poſtea ſubſequentes.& hoc eſt ſpe
ciale propter locorum diſtantiam,vt ſ.de reſti.in integ.c.cũ
literis.aliàs enim deberet contumax in vno tãtummodo ad
alium citari,vt ſ. de offi.deleg.c.conſuluit. ſecundùm Innoc.
& c.ad petitionẽ. de accuſa.per eundem.¶Sextò no.nouum
modum citandi.compareat vſq; ad diem Dominicã,qua cã-
tatur, &c. facit ad not.per Inn.in c.fin.ſ.de feriis. de citatio
ne facta ad diem feriatã an valeat.dic vt ibi dixi. ¶Septimò
no.in ver.exſpectãtibus.†ꝙ iudex poteſt vltra terminum ex
6 pectare contumacem. & in hoc eſt lata poteſtas iudicis,vt in
d.c.conſuluit.& l.j.ff.de re iudi.¶Et collige etiam ex hoc, ꝙ
ad hoc vt ille,qui non comparet,dicatur contumax,requiri-
tur, vt aduerſarius expectet: & etiam, ꝙ accuſet aduerſarii
contumaciam non comparentis,vt plenè in c.j.de iudi. & d.
c.conſuluit.per Inno.& l.properandum.§.& ſi quidẽ.C.de iu
diciis.¶Octauò no.†ꝙ valet citatio facta per nuncium ſine
7 literis.de quo.ĩ.de appel.c.cum parati.& ſ.de offi. delega.c.
prudẽtiã.& qđ no.Cy.in l.vbi decurio.C.de fal.vbi quid iu-
ris,ſi quis dicat ſe non citatum,nuncio dicente contrarium.
dic vt ibi.¶Nonò no.† ꝙ breuitas termini non reddit cita-
8 tionem nullam.licèt enim vitietur quò ad diem comparitio
nis:non tamen quò ad comparitionem.ad hoc optimè facit
l.ſi mihi & tibi.§.ſi quis ſeruos.ff.de leg.j.ar. contra Inſti. de
verb.obli.§.loca.¶Decimò no.†ꝙ non excuſatur à termini
9 breuitate,qui miſit nuncium,cum potuerit mittere procura-
torem.quia non maior ſolicitudo requiritur in tranſmiſſio-
ne procuratoris,q̃ nuncii.ideò qui nuncium miſit, præſumi-
tur potuiſſe mittere procuratorem,vt hic.¶Vndecimò not.
formam citationis.†nam quandoq; citatur quis, vt perſona
10 liter compareat.& tunc aut à Papa:& tenetur comparere, vt
mandat.aut ab alio:& tunc aut cum iuſta cauſa:& idem.aut
ſine cauſa.& non tenetur,vt in c.j.de iudi.lib.6.¶Quandoq;
citatur,vt compareat per ſe,vel per procuratorem: & tunc ſi
à Papa:& tenetur mittere procuratorem: vel eſt contumax,
vt hic. aut ab alio. & tunc diſtingue, vt ĩ.dicam. quandoq;
citatur quis ſimpliciter:& poteſt per ſe, vel per ꝓcuratorẽ,
11 vt l.ſi.C.de procura. ¶Duodecimò no.†ꝙ cum mandatum
continet

cōtinet d uoſi qs nō pōt ambo implere,tenet̃ ad alterũ. facit
l.ſi quis ſub conditione.ff.de condi. inſtit. cum. n.plures ſunt
in obligatione,etiam ſi inuicem ſunt connexa: vnius perem-
ptio purificat: & non extinguit obligationem alterius, vt in
obligatione alternatiuæ,in qua dicimus:ſi vna res perit, de-
bitor ad alteram præciſè tenetur,vt l.cũ res. §.ſed ſi Stichus.
12 ff.de leg. 1.¶Tredecimò no.†quòd ille,qui promiſit ſoluere
vſq; ad certum tempus.ſi non ſoluit infra tempus: tenetur ſol
uere,etiam poſt tempus.mora. n.in ſolutione non ſolet extin
guere:ſed augere effectum obligationis , vt l.ſi ſeruum. ff. de
verb.obli.& in c.mora.de regu.iu.li.6. Si aũt dies non eſt ap-
poſita ad ſolutionem: ſed ad limitandum obligationem. dic
vt l.obligationum.fere. ff.de act.& oblig. ¶Decimoquartò
13 no.†quòd q per literas declarauit ſe non poſſe venire ex cau
ſa legitima:non debet vlterius expectari. idem ſi dicit , nolo
venire.vt in c. vene. de ſen.exc.lib.6. & l.2.C.qũo & qñ iud.
14 ¶Quintodecimò no.†quòd Auguſtus, ſiue calores non ex-
cuſant citatum, quò minus in Curia debeat comparere. alle.
gl.in cõtrariũ.74.diſt.c.quorundã.& tangit Bar. in l.ſed ſciẽ
dum.ff.ad Trebel.¶Sextodecimò not.ꝙ expenſæ , in quibus
debet condẽnari pp contumaciam, conſiderantur reſpectu
ipſius contumaciæ, vt hic.ibi[à tpe citationis]&c. vñ expen-
ſæ prius factę,vel ob aliam cauſam,non veniunt in illa condẽ
natione.pro hoc facit.l. ſancimus. C. de iudi.[& huius vitio
15 eius aduerſariis inflicto]&c.¶Decimoſeptimò not.†ꝙ excu
ſatio,ſiue cauſa minus iuſta non excuſat à cõdemnatione ex
penſarum:neq; à contumacia, à qua ẽt non excuſat miſſio ꝓ
curatoris minus idonei. quia paria ſunt, non comparere, vel
minus idoneè cõparere.vt hic,& ff.quod cuiuſq; vni. no.l.1.
in fi. Et iſta ſunt notabilia in iſto c.gl.magna hic plenè exami
16 nat. †An citatus , qui pp iuſtum impedimentum comparere
non põt:teneatur mittere procuratorem. ſuper articulo cla-
rius ſic diſtingue.aut quæris, vtrùm ex parte actoris ad præ-
ſcriptionẽ interrumpendã:& tenetur mittere , vt l.1.ff.de di-
uer.& tẽpo.præſcr.aut queris vtrùm reus teneat̃ mittere ad
contumaciam excuſandam:& tunc ſubdiſtingue.aut. n.impe
ditur quis venire rõne dignitatis,vel priuilegij:& tũc aut im
pedimentum eſt ppetuum: & tenet̃ mittere ꝓcuratorem , vt
l.fi.C.de ꝓcura.aut impedimentum eſt tpale : & non tenetur
mittere ꝓcuratorem, vt l.pars literarũ.ff.de iudi. & de iniur.
l.nec magiſtratus.aut eſt abſens,& impeditur pp aliquã cau
ſam:& tunc aut eſt impedimentum non neceſſariũ, & ꝓbabi
le.& tunc aut eſt parum duraturum: & non tenet̃ mittere ꝓ-
curatorem,vt l. 1.§.ſed & ſi quis. ff. ſi quis cau.aut eſt multo
tempore duraturum:& tunc aut fuit citatione præuentus,aut
non,vt l.eundem.ff.de leg. & illa eſt diſtinctio Bartoli in l.1.
ff.de diuer.& tem.præſcrip.&c.

S V M M Æ.

1 *Decretum electionis non eſt de ſubſtantia.*
2 *Petens aliquid,ſi nemo ſe opponat,qui excipiat, vel excipere velit, ſua probata intentione,debet obtinere.*
3 *Electus recta via poteſt accedere ad Papam pro conſecratione obtinenda.*
4 *Electio poteſt impugnari prætextu falſitatis commiſſæ in conſecratione.*
5 *Duo poſſunt contendere inter ſe ſuper eodem iure: & concorditer tertium impugnare.*
6 *Teſtimonium populi, & regis admittitur in cauſa electionis.*
7 *Capitulum poteſt teſtificari,quòd aliquem non elegit.*
8 *Terminus maior debet ſtatui ei,qui non reperitur , quàm ei , qui reperitur.*
9 *Confirmatio habet vim diffinitiuæ.*
10 *Proponens crimina,vel defectus contra electum poſt confirmationẽ, an audiatur.*

CVm olim. Gratioſa eſt. & ideò non
ſummatur.& ſunt duę par
tes,prima narrat factum, ſub quo continetur gra
tia.d.comparitio.F.& G.cauſæ commiſſio:proceſſus delega
torum confirmantiũ illum F.appellatio illius D.& præſenta-
tio illius F.Secunda ibi[volentes]remittit cauſam ſubdiuiſio
nis bimembris,ſcilicet an ille inueniatur in prouincia,vel nõ
ibi[ſi autem.]¶Primò no.ꝙ Papa adhibet fidem multitudi-
ni ſigillorum.quia non erat veroſimile tot ſigilla fore falſata.
de cle.pe.c.1. facit l.diuus.de cuſto. reorum. ¶Secundò hic
1 colligitur,†ꝙ decretum electionis non eſt de ſubſtantia. hic
enim ſine tali decreto Papa per ſolas literas prælatorum ꝓ-
ceſſit ad conſecrationem.dic vt legitur, & nota. 41.diſtin.c.
2 epiſcopus.& ſup.de ele.cap.innotuit. ¶Tertiò no. †quòd ſi
aliquid peto,& nullus ſe opponit,qui excipiat , vel excipere
velit: probata intentione mea , debeo obtinere . ſolet notari
C.de tranſactio.l.vbi pactum.ſuper deductis enim , & proba
tis debet iudex ferre ſententiam, vt l.properandum. §.ſi au-
3 tem.C.de iudic.¶Quartò not. † quòd electus recta via po-
teſt accedere ad Papam pro conſecratione obtinenda. nõ ta
men debet ſic venire ſine literis electionis,& confirmationis
4 decreto.vt dixi ſupra.¶Quintò nota, † quòd prætextu falſi-
tatis commiſſæ in conſecratione poteſt electio impugnari.
vbi ergo electio non præceſſit , confirmatio eſt nulla . & eſt
arg. quòd ſi primum decretum non præceſſerit : ſecundum
5 decretum eſt ipſo iure nullum. ¶Sextò no.†quòd ſuper eo-
dem iure poſſunt duo contendere inter ſe,& concorditer ter
tium impugnare,vt faciebant iſti F.& G.ipſi enim inter ſe diſ
ſidebant , & iſtum D. tertium impugnabant. ex iure enim,
ex quo quis impugnat , quandoq; nititur ad diuerſum effe-
ctum,vt l.dicimus.ff.de excuſa.tuto. ¶Septimò not. in verſi.
cunq;.quòd in negocio electionis,& confirmationis vnius,&
amotionis alterius proceditur. lite non conteſt. cum aliquis
6 ſit contumax.¶Octauò nota, † quòd in cauſa electionis ad-
mittitur teſtimonium populi , & regis.qui tamen in electio-
ne non poſſunt intereſſe , vt ſupra de electio. cap. Maſſana.
7 & cap.ſacroſancta.¶Nonò no.in ver.præſertim. † quòd Ca
pitulum poteſt teſtificari , quòd aliquem non elegit. de quo
ſup.de electio.c.cum dilectus. ¶Decimò not.in ver. valen-
tes. quòd etiam poſt electionem vnius confirmatam mandat
Papa interim inquiri de iuribus illius: qui propter contuma-
ciam eſt priuatus. & in duobus iſta cõſtitutio tenet gratiam.
primò,quòd poſt cõfirmationem iterùm inquiritur:& quòd
contumax iam priuatus ad audientiam reſtituitur . facilius
enim proceſſus , & ſententia in abſentem lata retractatur:
quàm ſi fuiſſet lata in præſentem.¶Vndecimò not ꝙ mãdat
inquiri,ſi potuerit in Hibernia inueniri. & ſic in vna prouin-
cia.ſimile.s̃.eod.c.cauſam quæ. Quomodo aũt fiat inueſtiga
tio iſta,not. Bar.in l.in illa ſtipulatione ſi Calendis.de verbo.
8 obliga.& in l.4.ff.de dam.infec.&c. ¶Duodecimò not.†ma
iorem terminum ſtatui ei , qui non reperitur : quàm illi,qui
reperitur. ¶Oppo. dicitur hic, quòd iſte D.fuerat cõſecra-
tus,contra quem F.& G.opponebant.ſed videtur , quòd de-
buerunt agere ordinaria via. quia poſt conſecrationem non
admittitur obiectus contra formam per viam exceptionis:
ſed ꝑ viam accuſationis:inquiſitionis : & denunciationis dũ-
taxat,vt.j̃.de appel.c.conſtitutus. hic autem contrarium di-
citur. quare malè.So.in contrario conſtabat de electione:hic
verò nulla electio conſecrationem præceſſit. poteſt opponi,
vt hic:vel ibi loquitur, cum conſecratio non eſt obtenta ꝑ fal
ſas literas.hic verò per falſas literas eſt obtenta. vnde de fal
ſitate,& obreptione ſemper poteſt opponi , vt l.cum verò.§.
ſubuentum.de fideicom.lib.ff.& in c.ad audientiam. 2. de re
ſcrip.¶Si tñ negetur ſubreptio, pro confirmatione, & cõſe-
cratione præſumitur:ita quòd lite pendente,non debet aliqd
innouari,vt.j̃.vt lite pend.c.1.facit l. cum precibus. C.de ꝓ-
batio.& in c.accepimus.infra de fide inſtru. adminiſtrabit er
go

go interim;donec de ſubreptione conſtiterit.¶Secũdò opp.
dicitur hic,ꝙ electio iſtius F.erat confirmata.& de ipſa man
dat Papa interim inquiri.contra.de eodem facto non debet
ſæpius cognoſci.de accuſa.c.de his.& tamen Papa mãdat ite
9 rum de hoc cognoſci.quod non videtur fiendum:†quia con-
firmatio habet vim diffinitiuę contra quam nõ poteſt obiici
exceptio, vt in c.ſuborta.j.de re iudi.Sol.hic erat nulla cõfir
matio iſtius F.qđ patet;quia Papa infra in fine committit ſi-
bi adminiſtrationem:quaſi per hoc videat ipſum de nouo cõ
firmari.qa ſi prima confirmatio tenuiſſet: iſta adminiſtratio
nis conceſſio eſſet fruſtra, vt s̃.de elec.c tranſmiſſam.¶Ter-
tiò oppo.hic Papa committit cauſam ad eoſdem iudices. cõ
tra de c.accepta.infra de appel.Sol.vt hic ꝑ do.Io. de.Ligna.
¶Quartò opp.dicitur hic,ꝙ Papa Cœleſtinus,viſis literis ꝑ
latorum,conſecrauit.¶Sed contra.imò videtur fuiſſe expe-
diens decretum,vt s̃.de elect.c.innotuit.¶Sol.Inn.fatetur op
poſitum.& dicit,ꝙ illud,qđ hic dicitur,non eſt trahendũ ad
conſequentiam:tenet tamen conſecratio, ſi veræ ſint literæ,
quia ille,qui volebat ſe opponere,debebat eſſe ſolicitus,& ꝑ
uigil.vnde ſine alia citatione ius citat omnes volentes ſe op-
ponere contra electionem,vt j̃.de elect.c.j.lib.6.qđ eſt verũ,
ſi appelletur,vt ibi.¶Si autem nõ per viam appellationis ad
ſuperiorem negocium deffertur: tũc quia habet electus tem
pora limitata ad petendam confirmationem,& conſecratio-
nem,vt j̃.de elect.lib.6.debet eſſe ſimiliter ſolicitus, q ſe op-
ponere intendit.qđ dic,vt j̃.de elec.c.fi.lib.6.¶Quærit Inn.
10 †vtrùm poſt confirmationem audiatur quis contra electum,
& confirmatum,proponendo crimina,vel defectus,vel aliqd
contra formam.Io.An.referendo Inn.ponit op. dicunt enim
quidam,ꝙ aut confirmatio eſt facta ſine cauſæ cognitione:
quia Superior ex officio confirmauit ſine cauſæ cognitione.
& tunc poterunt obiici contra formam,& contra perſonam
crimina,& defectus.quandoq; confirmatio eſt facta, cũ cau-
ſæ cognitione.& tunc aut de iſtis criminibus fuit cognitum,
& diſcuſſum:& nihilominus his non obſtan.fuit electio con-
firmata.Modò poterit vlterius ſuper oppoſitis,& reiectis in-
quietari, niſi doceat de colluſione, & præuaricatiõe prioris.
& hoc ad ſimilitudinẽ aliorũ criminũ,vt ff.đ ꝑuarica.l.3.j.rñ
ſo.j.de colluſio.detegẽ.c.j.& c.fi.& j̃.de re iudi.c.cũ iter mo
naſter.in fi.& C.de fide inſtru.l.fi.& C.de fal.l.ipſe ſignificas.
aut de criminibus,vel de forma nihil fuit dictum in priori iu
dicio.& poterit mõ opponi,& agi criminaliter,& ciuiliter. &
inde amoueatur,non obſtante confirmatione.¶Alii tamen,
ꝙ nullo modo poſſit accuſari poſt confirmationem ſolemni
ter obtentam,ad hoc vt aliquis ſit litium finis,vt C.de fide in
ſtru.l.fi.i fi.Et de hac materia vide plenius. s̃.de ele.c.ꝙ ſicut.
¶Secundò quærit Inn.ſi poſt confirmationem obiicitur con
tra formam,vel contra perſonam.an ipſe debeat probare de
criminibus:nõn videtur dubium,ꝙ ſic.ſed de forma dicit In
no.ꝙ aut obiicitur omiſſio formę ante confirmationem ob-
tentam:& debet probare ille,qui dicit formam eſſe ſeruan-
dam.aut obiicitur poſt confirmationem:& debet obiiciẽs ꝓ
bare.de qua quæſtione plenius in d.c.ꝙ ſicut.

S V M M Æ.

1 *Plures poſſunt vnum de pluribus criminibus denunciare.*
2 *Crimina poſſunt deduci in iudicium per modum denunciationis , non ſpecificatis circunſtantijs.*
3 *Procurator admittitur in cauſa criminali intentata per modum denunciationis.*
4 *Abbates,præpoſiti, & alij inferioris gradus admittuntur ad teſtificandum contra epiſcopum.*
5 *Abſens poteſt excommunicari poſt ſuſpenſionem , creſcente contumacia.*
6 *Celebrans poſt ſuſpenſionem , & excommunicationem venit acrius puniendus.*
7 *Pœna,quæ imponitur per ſententiam,debet eſſet perpetua.*
8 *Pœna homicidij,inceſtus, & periurij eſt depoſitio à pontificali, & ſacerdotali ordine.*
9 *Geſta & alienata poſt inhibitionem,vel ſuſpenſionem, & excommunicationem ſunt reuocanda quò ad efficaciam.*
10 *Contractus celebratus contra inhibitionem iudicis,non tenet , vt ex eo transferatur dominium.*
11 *Excommunicatus an poſſit contrahere inter viuos.*
12 *Excommunicatus an poſſit teſtamentum facere.*

VEritatis. Si agatur de crimine in modum
denunciationis contra contuma
cem:poſſunt recipi teſtes, & ferri diffinitiua ſentẽ
tia. h.d. & primò ponit denunciationem criminum epi Cu-
rien.& tres delegationes ſucceſſiuè ſuper ea tactas,& delega
torum conſenſus .ſecundò eum deponit , & alienata per ip-
1 ſum reuocat.ſecunda ib.[nos agitur.]¶ Primò no. †ꝙ plu-
res poſſunt vnum de pluribus criminibus denunciare.an aũt
accuſare.dic vt l.qui de crimine.C de accu. ¶ Secundò col-
2 ligitur hic. † per modum denunciationis poſſunt crimina de
duci in iudicium,non ſpecificatis circunſtantijs,& non ſerua
tis ſolemnitatibus,de quibus in l.libellorum.ff.de acc. ¶Ter
tiò no.ꝙ propter contumaciã epiſcopus ſuſpenditur ab of-
ficio.hodie tamẽ mitius agitur cum epiſcopis, vt j̃.de offi.de
leg.c.2.li.6.¶ Quartò no.hic [nec per ſe : nec per reſponſa-
3 lẽ]&c.† ꝙ in cauſa criminali intentata per modum denũcia-
tionis admittitur procur.quod dic, vt j.de accuſa.c. veniens.
4 ¶ Quintò no.†ꝙ ad teſtificandum contra epiſcopum admit
tuntur abbates:præpoſiti:& alii inferioris gradus. quod dic,
vt no.2.queſt.7 per totum. ¶ Sextò not. ꝙ in cauſa denun-
ciationis ſine libello,& lit.cont. poteſt perueniri ad diffiniti-
uam ſententiam.quod qualiter ſit verum,not.hic Bar. & Io.
5 3.q 9.in ſumma. ¶ Septimò no. † poſt ſuſpenſionem,creſcẽ
te contumacia,poteſt abſens excõicari.& ſic collige,quòd li
cèt contra abſentem poſſit certis caſibus procedi ad diffini-
tiuam ſententiã,vt hic erat:tamen poterit aliter mulctari,&
per conſequens in expen.condẽnari,vt no.j̃.eo.c.fi.¶Octa-
6 uò no.† ꝙ qui celebrat poſt ſuſpenſionem , & excõicationẽ
venit acrius condemnandus.& ſic delictum incidens in cau-
ſa grauat pœnam,& quandoq; eſt cauſa totalis pœnæ crimi
7 nis intentati,vt in c.2.j.de iureiur.li.6. ¶ Nonò no.† ꝙ pœ
na,quę imponitur per ſententiam,debet eſſe perpetua 50.di.
c.1.& s.de cõſti.c.ex literis.& ideo dicitur [ſine ſpe reſtitu-
tionis] &c. cum iſta reſtitutio non fiat, niſi de gratia ſpecia-
li Papę,dr̃ impoſſibilis:nec eſt ſpes apꝓbata à iure,ſed potius
reꝓbata, vt l.4.ff.de fideicõ.liber . & l.apud Iul.§. vlt.ff.de le.
8 1. ¶ Decimò not.†ꝙ pœna homicidij: inceſtus:& piurij eſt
depoſitio à pontificali , & ordine ſacerdotali . Et aduerte,
ꝙ pontificale includit ſacerdotale:ſed non conuertitur, vt.j̃.
9 de exceſſ.præla.c.ex literis.¶†Vndecimò no.ꝙ geſta,& alie
nata poſt inhibitionem,vel ſuſpẽſionem , & excõicationẽ de
bent reuocari.quò ad efficaciã ergo geſtorum non conſide-
ramus tempus commiſſi criminis:ſed proceſſus , vel inhibi-
tionis.de quo articulo (ſcilicet cum bona propter delictum
veniunt publicanda:an alienata poſt delictum commiſſum,
& ante ſententiam,vel proceſſum,veniant reuocanda.)dic vt
in l.poſt contractum.ff.de dona.vbi plenè per Bar.& tene be
10 ne menti †ꝙ cõtractus celebratus cõtra inhibitionẽ iudicis,
non tenet:vt ex eo transferat dñium.quod dic vt l.is, cui bo-
nis.ff.de ver.obl.& l.ſi ſciens.de cõtrahe.emp.facit c.Raynal
dus.j.de teſt.vbi de ꝓhibitiõe arbitrorũ. ¶ Opponit cõtra
iſtud c.dicitur hic,ꝙ agebatur de cõmunibus,ſcilicet de ho-
micidio:inceſtu:dilapidatione:& ceteris:ꝙ fuit iuris ordo ſer
uatus in receptione teſtium,& aliarum probationum.Sed cõ
tra in criminibus contra abſentem non proceditur ad ſenten
tiam,ſed aliter contumax mulctatur, & condemnatur , vt in
c.rurſus.& c.quicunq;.11.q.3.Confirmatur iſta opi. de iure
ciuili,quo cauetur,ꝙ contra abſentem nõ poteſt proced. ad
diffinitiuam ſententiam ſuper criminibus:ſed auocant̃ bona,
quæ re-

quæ recuperaṫ contumax comparẽs. ꝗ.annũ. & nõ poſtea,vt
C.de requiren.reis.l.2.hic aũt contra abſentẽ, ẽt ad condem
nationem,ꝓceditur.quare malè.So.ſpãle eſt, cũ agiẗ ſup de-
ſtitutione ꝑlati.ſicut.n. cũ agiẗ de eius electione, ſit canoni-
ca,necne,agiẗ lite non conte.vt.ſ.vt lite non conte.c.qm̃ fre-
quenter.§.porro.Ita cum agiẗ de eius deſtitutione.vt ſi ſolẽ-
nitas,q̃ ſeruaẗ in conſtructione actus, ẽt ſerueẗ in eius deſtru
ctione,ſiue diſſolutione,vt in Aut.cõtra.C.de diuor.& l.nihil
tã naturale.de reg.iur.Et iſta eſt prima ſolutio glo.magnæ.
¶Aliam ſolutionem ponit in fine ibi[vel melius]&c. vbi di-
citur,ꝙ contraria loquunẗ directè de crimine, ſcilicet cũ agi
tur in viam accuſationis:ſecus ſi per viam denunciationis, vt
hic.¶Tertia ſolutio eſt in fin.gl.ꝙ hic ideò fuit depoſitus;qa
celebrauerat,dum eſſet in excõicatione.quod ſolũ ſufficit ad
depoſitionem. 11.q.3.c. ſi quis presbyter. ad hoc in d.c.vlti.
de iureiur.lib. 6.¶Quartam ergo ſolutionem habes ex glo.
magna,ꝙ ſpãle eſt,cum agiẗ de deſtitutione ꝑlati, vbi lit.nõ
conteſt.ꝓcediẗ:ſicut in electione.Scd̃ò, ꝙ hoc fuit actum de
mandato ſpãli Papæ.Tertiò, ꝙ ſpãle eſt.quia in viam denun
ciationis fuit actum. Quartò pp crimen incidẽs in prædicta
cã.quod ad depoſitionẽ ſufficeret.vel hoc contingit, qa age-
batur de dilapidatione:vbi ẽt eſt ſpãle, ꝙ contra abſentẽ ꝓ-
ceditur ad depoſitionem,ar.l.ne diu.C.de pęnis.per quã l.ita
tenet Io.1.q.2.c.quia ea.ante medium magnæ gl.vel hic for
tè à tempore excõmunicationis lapſus erat annus, ſecũdùm
Io.An. de hac ẽt materia vide.7.q.9.in sũma. Et aduertẽdũ,
ꝙ quantuncunq; iſta dubitatio ſit probabilis propter opin.
Doc. an. ſ.cõtra abſentem ſit procedendum ad depoſitionẽ,
cum agitur contra prælatos.cum ſi de maleficiis perpetratis
agitur contra aliquem:an ſi non comparet,poſſet abſens cõ-
dẽnari.remitto ad no.plenè in l.abſentis.ff.de pęnis. vbi ple-
nè per Bar.qui tenet,quòd in maioribus criminibus nunquã
proceditur ad ſententiã, accuſato abſente:ſed accuſatore ab
ſente,& reo præſente quandoq; proceditur,vt hic dicit gloſ.
¶Quandoq; loquimur in criminibus à relegatione. & tunc
proceditur ad ſententiam diffinitiuam,reo abſente,etiam li-
te conteſt.licèt ſecus in ciuilibus.& quare ibi ſecus, per Bar.
¶Secundò oppo.dicitur in fin.quòd alienata per excommu-
11 nicatum reuocantur.†& ſic videtur, quòd excommunicatus
non poſſit contrahere.Sed contra.11.q.5.in c.qm̃ multos.&
ꝗ.de ſen. excõ.c. ſi verò.vbi dicitur,quòd etiam nouos con-
tractus cum eis inire licet.¶Sol.quandoq; excommunicatus
vel ſuſpenſus contrahit ſuper rebus eccleſiæ alienando:& nõ
poteſt,vt hic.quod eſt verum de nominatim, & publicè excõ
municato.de re iudica.c.ad probandum. Iſta enim duo de-
bent concurrere,quòd ſit publicè, & nominatim excommu-
nicatus:ſed tantùm per canonem, vel ſententiam, in qua cer
tum eſt eum incidiſſe.de exceſ.præla.c. fi. quandoq; excom-
municatus non contrahit ſuper rebus eccleſiæ : ſed ſuper re-
bus propriis,vel alium ſibi,vel ſe alij obligando:& tunc deci
dent inter ſe Inno.& Hoſti. ¶Tenet enim Inno. quòd excõ-
municatus poſſit cõtrahere,& ex eo oriatur obligatio: quia
non reperitur contrarium in iure. & alias rationes hic vide ꝑ
eum.Hoſti.tenet hic contrarium, videlicet, quòd contractus
initus cum excommunicato nõ valeat, vt alium ſibi obliget:
ſed ipſe obligatur contrahenti ſecum,arg.ad hoc.l.ſi quis ſo-
lidum.ff.de hære.inſti.quia ſibi prohibetur participatio regu
lariter.in caſibus ergo ſibi participare prohibitis q̃ trãſgre-
ditur, contra l.facit. igitur ſoluendum.10.diſtin.c.vides.& l.
non dubium.C.de legi. ¶Item obligatio, quæ ad ipſum ex-
cõmunicatum adeo efficitur : quòd ex illa efficaciter agi nõ
poteſt,vt d.§.ſi verò.Et iſtud eſt verum,quòd impeditur nati
uitas actionis ex contractu vigenti in fauorem excommuni-
cati in contractibus voluntariis: ſecus autẽ, ſi ex delicto ad-
uerſarij obligatio contrahatur(puta ſpoliauit excommunica
tum:)tunc enim eo abſoluto,poterit agère,non ante,vt no.ſ.
de procu.c.ex inſinuatione. arg.ad iſtam diſtinctionem.ꝗ.de
cle.excõ.mi. c.illud. §. illud. aliud eſt.n. ſibi aliũ voluntariè
obligare:aliud obligationem à iure propter factum excom-
municati oriri.de hoc no.latius Hoſt.in ſumma.de ſen.excõ.
§.& quæ ſit pęna.ſub.§.quid ſi teneor.& de pœni.§.fi.ver.qd
de his,qui excommunicati &c.& vide. ꝗ. de ſen.excommun.
12 c.decernimus.lib.6. vbi quæritur,an excommunicatus poſſit
facere teſtamentum.vbi tenet Ioan.An. in nouella, quòd ſic.
Idem Innocen.in c.cum voluntate. infra de ſen.excomm. Et
idem Dom.Fede.de Senis conſil. 113.vbi plenè videas. fallit
in caſu c.excommunicamus.§.credentes.de hæreti.& hoc in
odium hæreſis.& vide de excep.c.Pia. per Hoſti. qui in dicto
c.Pia.tenet,quòd non ſit teſtabilis, nec actiuè,nec paſſiuè.
Alij Doctores moderni contra,vt ſupra dixi.¶Et hanc opi.
Hoſti.plenè tractat Archi.in d.c.Pia.& Bart. vbi etiam quæ-
rit,an excommunicatus poſſit conficere inſtrumentum,ſi eſt
tabellio.dic,vt d.c.decernimus.

S V M M AE.

1 *Iuſſus poni in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ : ſi non poteſt nanciſci dolo, vel potentia aduerſarij, quomodo ſuccurratur.*
2 *Ius intrandi poſt decretum interpoſitum durat biennio, & nõ vltra.*
3 *Detentatio, quam quis habet ex primo decreto, ſi perditur per ſpoliationem, vel aliter: nihilominus anno elapſo, immiſſus poſſeſſor efficitur.*
4 *Obediens melioris debet eſſe conditionis, quàm rebellis, & cõtumax.*
5 *Miſſus in poſſeſſionem cauſa rei ſeruãdæ. anno elapſo efficitur verus poſſeſſor.*
6 *Miſſus in poſſeſſionem actione reali an ſit verus poſſeſſor: an demum elapſo anno.*
7 *Fundum quis colet, & colliget fructus. an miſſus in primo decreto: an ille, contra quem immiſſio facta eſt.*
8 *Lapſus anni an faciat quem poſſeſſorẽ ipſo iure: vel requiratur iuſſus, & ſententia iudicis.*
6 *Interpoſitio ſecundi decreti an ſit vtilis in realibus.*
10 *Decreta primum & ſecundum an interponantur in cauſis ſpiritualibus.*
11 *Epiſcopus ſi petit in aliqua eccleſia aliquod incorporale: an reo contumace, mittetur in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ.*
12 *Miſſus in poſſeſſionem ex ſecundo decreto ſi expellatur: an poſſit petere reſtitutionem.*
13 *Miſſus an teneatur rei vendicatione.*

CONtingit. Actor ex ſecundo decreto
iudicis non admiſſus,vel ex
pulſus à reo per lapſum anni verus poſſeſſor effi-
citur.h.d.Et primò ponit caſum quãdoq; contingentem. cui
1 ſecundò prouidet.ibi[ne igitur.]¶Primò no. †quid iuris,cũ
iuſſus poni in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ ipſam non po
teſt nanciſci,dolo,vel potentia aduerſarij. habetur enim pro
poſſeſſore,anno elapſo.& rõ hic redditur. & dixi. ſ.c.1. ¶Et
aduerte,quia iſte tex.loquitur,cum dolo, vel potentia aduer
ſarij hoc contingit.quid aũt ſi caſu,vel alio impedimento:vi-
detur,ꝙ idem.vt l.cum vnus.§.ſi.cum l.ſe.ff.de bo. aucto.iu-
di.poſſi.Si aũt ſtetit per eum.dic, vt l.ſi finita.§.ſi quis metu.
& §.illud quæritur.ff.de dam.infec.vbi Bar. habet hoc ꝓ no-
tabili,ꝙ ſi ex cã non põt q̃s venire in poſſeſſionem : perinde
eſt,ac ſi veniſſet.& eſt conſtitutum pignus p̃torium:ſecus ſi ne-
gligentia non accedat,vt d.§.ſi quis metu.¶Et not. ꝙ ibi di-
2 cit Bar.†ꝙ ius intrandi poſt decretum interpoſitũ durat biẽ-
nio,& non vltra,vt l.fin.C.de bo.auct.iudi.poſ.Et licèt,quis ꝑ
negligentiam perdat ius primi, vel ſecundi decreti:an valeãt
acta, & probationes factę ſuper eo.glo. ſentit hic, quòd ſic.
3 Bar.ibi contra.¶Secundò no.†quòd ſi detentatio, quã quis
habet ex primo decreto,perditur per ſpoliationẽ, vel aliter:
nihilominus anno elapſo,miſſus poſſeſſor efficitur.¶Illa er-
go annalis præſcriptio ad conſtituendum ipſum irreuocabi-
liter poſſeſſorem, non interrũpiẗ per admiſſionẽ illius deten
tationis.qđ eſt notandum,& ſingulare.Regulariter.n.ꝑ amiſ
ſionem poſſeſſionis interrũpitur oĩs præſcriptio, vt in l.natu
raliter.

4 raliter.ff.de acq.poſ.¶Tertiò no. †ꝙ debet eſſe melioris cõ-
ditionis,& non deterioris obediens,q̃ rebellis,& cõtumax.&
per hoc dicit alibi Inn.ꝙ vſq; ad illud tempus põt contumax
(poſtea cõparẽdo)opponere exceptiones dilatorias, & ꝑem
ptorias,quouſq; poſſit,ſi non fuiſſet cõtumax.vñ ſi reperit at
teſtationes publicatas,non poterit ſup eiſdẽ articulis,vel di-
rectè contrariis plus teſtes ꝓducere.qa hoc nõ poſſet,ſi fuiſ-
5 ſet pñs, vt no.Inno.ſ.de dila.c.2.¶Quartò not.†ꝙ miſſus in
poſſeſſionem cã rei ſeruandæ efficit verus poſſeſſor,anno ela
pſo.de quo plenè.ſ.vt lit.cõte. in c.qm̃ frequẽter.§. in aliis.&
hic in gl.quas ſuccinctè expedio,remittẽdo per q̃ões.¶Pri
6 mò ergo quæro † an miſſus in poſſeſſionem actione reali,
ſit verus poſſeſſor:vel demum anno elapſo.gl.1.dicit,ꝙ de iu
re ciuili ſtatim eſt verus poſſeſſor:ſed cõ mutabiliter.ꝗ.annũ.
¶Sed de iure canonico demũ anno elapſo. de qua q̃õne not.
in d.§.in aliis.& Spe.in tit. de primo decreto.§.iã de effectu.
7 verſi.vtrũ miſſus.& ver.ſe. ¶Scd̃ò quæro.†q̃s colet fundũ,&
colliget fructus?an miſſus ex primo decreto : an ille, contra
quẽ immiſſio facta eſt. in prima gl. diſtinguit inter immiſſũ
actione perſonali, & immiſſum actione reali.primo caſu,vi-
delicet ꝑſonali,miſſus non expellit poſſeſſorẽ : ſed vnà cũ eo
ſtabit in poſſeſſione.qđ dic,vt no.in d. 1.gl.& in glo.fi.& in l.
ait p̃tor.in prin.ff.de bo.aucto.iudi.poſ.& in Spe.in ti.de pri-
mò decreto.§. reſtat.ver.hoc aũt.& ꝑ Hoſt.in ſumma de cõ-
8 tu.§.qua pęna.ſub.§.fin.¶Tertiò q̃ro. †an lapſus anni faciat
quẽ poſſeſſorẽ ipõ iure:vel requiraẗ iuſſus, & ſnĩa iudicis. de
qua q̃õne in Spec.de ſcd̃o decreto.§. videndũ.ver. hoc quoq;.
& in Spec.de primo decreto.§. nunc videamus.vbi q̃ritur, q̃s
iudex det primũ decretũ,& q̃s ſcd̃m.de quo ẽt in Spec. de ſe
9 cundo decreto.§.reſtat.¶Quartò q̃rit gl.magna† an in reali
bus ſit vtilis interpoſitio ſcd̃i decreti.de quo in Spe.ĩ ꝑalle.§.
10 ver.hæc quoq;.¶Quintò quærit in prædicta gl.†an in ſpũa-
libus,& beneficialibus interponat primũ, vel ſcd̃m decretũ.
de quo plenè in gl.& in c.1.de eo,qui mit.in poſ.lib.6.In di-
gnitatibus aũt ſecularibus ſi petatur, an fiat miſſio. dic vt in
Spec.de ſcd̃o decreto.§.videndum.ver.qd ſi quis electus.& ꝑ
Hoſt.in ſumma.de ſen.§.quot ſunt eius ſpecies.ſub.§ ſed nũ
11 quid eſt hoc ſpãle.vbi quærit.& ẽt hic Io.An.†ſi ep̃s petiit in
eccleſia ius ep̃ale: vel aliqđ incorporale (puta ꝙ poſſit ſnĩas
dare:infirmos vngere.) nũquid reo contumace,mittetur ep̃s
in poſſeſſionem cã cuſtodiæ?vř,ꝙ nõ,ar.no.hic in gl.Inno.di
12 cit,ꝙ fiet immiſſio.qđ dic,vt hic per Io.An. ¶Sextò q̃ro.†ſi
quis miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto expellitur : an
poſſit petere reſtitutionem. & quo iure, cum non poſſideat:
ſed detineat añ lapſum anni:vel ante ſcd̃m decretum interpo
ſitũ.dic vt in gl.vltra quã dicit Io.An. ꝙ huic ſpoliato ſubue-
nitur ꝑ hanc Decre.ſm̃ Hoſt.dũ dicit tex.[acquiſitã amittit.]
&c.ſed hoc c.loquitur.cũ contingat ſæpe dolo, vel potẽtia ip
ſius rei.Hoſt.dicit,ꝙ hic cõpetit interdictũ per l.ſi. C.de p̃to.
pig.¶Si aũt datur interdictum prædoni: multò magis deten
tori,iudicis auctoritate.Io.An.dicit,ꝙ nõ eſt curandũ,quo iu
re agatur de ſimplicitate canonica: ſed ſufficit narrare factũ,
iuxta no.in c.dilecti.ſ.de iudi.ego dico,ꝙ in fauorẽ iſtorũ, q̃
poſiti ſunt in poſſeſſionẽ cã rei ſeruandæ, ꝓditũ eſt remediũ
13 illius tituli.ff. ne vis fi.ei,qui in poſ.miſ.eſt.¶Septimò quæro:
an miſſus teneatur rei vendicatione,tenet Io.An.ꝙ ſic.qa ha
bet detentationem, quę ſufficit: vt quis teneatur dicta actio-
ne,vt l.officium.ff. de rei vendica. facit l.cuiuſcunq; ff.de vſu
fru.& l.Pomponius.§.ſi is,qui precario.ff.de acqui.poſ.

S V M M AE.

1 *Reus ſi non inuenitur, ſufficit citationem ad eccleſiã ſuam proponi.*
2 *Lites non debent eſſe immortales.*
3 *Archiepiſcopus eſt citandus in cauſa, quæ tangit prouinciam.*
4 *Procurator an poſſit interuenire in cauſa ſtatus.*
5 *Citatus debet dimittere procuratorem inſtructum ſufficienter : & id qualiter intelligatur.*
6 *Semel citatus non veniens, an reputetur contumax.*
7 *Citatus non comparens in termino, an puniatur in expenſis, ſi non interſit ſui aduerſarij.*

1 VEnerabilis. †Si reus non inuenitur,
ſufficit publicè citatio-
nem ad eccleſiã ſuã proponi. h.d.& ponit dupli-
cem formam citandi.primam, quã facit iudex per literas.ſe
2 cundam,quã cõmittit alteri faciendã. ¶Primò not.†ꝙ lites
nõ debent eſſe immortales. & hac rõne ius ciuile præfixit ter
minum iudici ad cãm finiendam.aliàs ipſum punit: & aduo-
catos,ſi in hoc culpam commiſerint,vt l.properandũ.in prin
ci.& §.illo.C.de iudic.¶Secundò no.formam citandi. ſimile
ſ.eo.c.cum dilecti.& per Inno.plenè.ſ. de feri.c.ſi. ¶Tertiò
3 no.†ꝙ in cã,quæ tangit prouinciam, archipiſcopus eſt citan
dus.& cum eo quęſtio agenda eſt. An aũt ſnĩa lata contra eũ,
præiudicabit ſuffraganeis?Remittit ad no.per eum.ſ. de arb.
c.cum t̃pe.de ma.& obedien.c.inter quatuor.& c.fin.de dila.
& cum ſuper.& c.penul.ꝗ.de re iudi.& l.ſi pariter.ff.de libe-
4 rali cã. ¶Quartò not.†ꝙ hic agebatur ſtatus cauſa.& dicit
tex.[per ſe,vel procuratorem]&c. & ſic in cã ſtatus interue-
a nit procurator.a quod eſt verum ex p̃te agentis.54. di.c.fre-
quens.Item ex p̃te defendẽtis,ſi eſt in poſſeſſione libertatis,
qui vendicatur in ſeruum.C.de aſſer. tol.l. 1.in prin. ¶Sed ſi
eſſent in poſſeſſione ſeruitutis. & ꝓclamaret in libertatẽ: nõ
dat ꝓcuratorem,vt ibi.& 2.q.6. c. ſi quando. ¶Quintò not.
5 †ꝙ debet ille,q̃ citatur, mittere ꝓcuratorem ſufficienter in-
ſtructum.qđ intelligo ſuper his, q̃ pñt præuideri:non aũt ſup
emergentibus, & inopinatis.ſuper q̃bus dñt indulgeri indu-
ciæ ad dñm conſulendum.ff.quibus ex cau.maio. l.ſed & ſi p̃
torem.§.ſi ferre.& de homici. c.fi. & quod no.de elec. c.cu-
pientes. 1.rñſo.in gl.penul.lib.6. ¶Sextò not ꝙ Papa hic cõ-
mittit citationem fiendam per duos:vel per alios,quibus cõ-
miſerint.Si hoc aũt non fuiſſet expreſſum in mandato : an id
tunc poſſint aliis demandare.Goſ.& Ho. ꝙ ſic.Pet. & Ab.ꝙ
non.pro quibus facit; quia ille, cui ſimplex miniſterium cõ-
mittitur,non ſubdelegat.vt in c.fi. de offi.dele. ¶Sed Hoſt.di
cit,ꝙ licèt ſubdelegare non poſſit: põt tñ citare per alium.&
intelligitur tunc delegatum citare miniſterio nuncij. ff.de cõ
ſti.pec.l.licèt.& pro hac opi. facit quod de conſeruatore dici
6 tur.ꝗ.de offi.dele.c.fi.lib.6.¶Quærit Hoſt †an ſemel citatus
non veniens,reputetur contumax. dic, quod ſic quò ad ex-
pen.de ꝓcur.c.querelam.quò ad excõicationẽ, vel miſſionẽ
diſtinguitur.an rñdeat ſe nõ venturũ:& ꝓcedetur cõtra ip̃m.
cũ notoria ſit contumacia.ad hoc de ſen. excõ.c. venerabili-
bus.lib.6.& ff.de re iu.l.contumacia.§.fi.& ibi per Bart.Si ve
rò nihil rñdeat.vel dic,ꝙ liberabit.vel nõ reperitur:& tũc nõ
ꝓceditur contra ip̃m:nec cenſetur contumax quò ad id, niſi
præmiſſis tribus adiectis.¶Qñ verò ſic citatus non venit,re
putatur contumax p̃ſumptiuè.& ꝓceditur contra ipſum.24.
q.3.c.de illicita.& in preall.l.cõtumacia.& ff. de iudi.l.ad pe
rẽp.Et idẽ,ſi quæratur de illa pœna infligenda,vt ibi.& de vi.
& hone.cle.c.fi.& ſ.de conſti.c.ex literis.¶Quærit gl. ſi.po-
7 ne. †citatus fuit iſte ep̃s, nec venit in termino : ſimiliter nec
aduerſarius.vel ſi venit:iudex tñ fuit impeditus; ita ꝙ in cau-
ſa nõ potuit ꝓcedere.q̃ro ergo,an ille ſit cõtumax.gl. arg.ꝓ
& cõtra.& cõclũdit,ꝙ non teneatur venire. qa non interfuit
aduerſarij,ſi non venit.Idem tenet Goſ.ꝗ.ti. 1.c.2. & Dama.
in 7.q.huius ti.& Bar.in veneriali. 18.& hic Hoſt. qui allegat
ff.de arb.l.arbiter Calen.facit qđ no.Spe.in tit.de arbi.in fin.
& de expen.§.poſt remò.§.cũ aũt. & vide diſtinctionẽ ibi po
ſitã.dicunt quidã.quã ponit Inn.ſ.de pœnis. in c. calumniã.
& vide quod no.in l.2.ff.ſi quis in ius vo.non ie. in §.fi.

ADDITIO.

a ¶Interuenit procurator.Regulariter in cã ſtatus non admittitur procurator.Spe.de procu.§.1.verſ.Item excipitur contra procuratorem.

De eo, qui mittitur in poſſ. cauſa rei ſeruandæ.

VISO de contumacia. quia per eam fit ſæpe
miſſio in poſſeſſionem. Ideo &c. & repeti-
tur in 6. Conuenit huic rubricæ. de offi. or-
di. c. paſtoralis. 2. reſponſo. vt lite non cōt.
c. tuæ. & c. qm̄ frequenter. §. in aliis. & de ſi-
mo. c. querelam.

S V M M Æ.

1 *Actor miſſus in poſſeſſionem poſt annum efficitur verus poſſeſſor.*
2 *Acta iudicij probant per confeſſiones partium.*
3 *Verba non ſufficiunt, vbi opus eſt facto.*
4 *Verbalis oblatio non excuſat debitorem à mora.*
5 *Cautio de iudicio ſiſti eſt præſtanda parti: & ſi aduerſarius non eſt præſens, qualiter fiet.*
6 *Terminus à iure præfixus, infra quem debet aliquid præſtari, currit ſine alia interpellatione.*
7 *Miſſus ad hoc vt habeatur pro poſſeſſore, poſt lapſum anni requiritur iuſſus iudicis.*
8 *Iura incorporalia ſi petantur, quomodo cadat miſſio in poſſeſſionem cauſa cuſtodiæ.*
9 *Primum decretum qualiter interponatur, ſi agitur actione perſonali, & non reperitur res mobilis, vel immobilis in rebus creditoris: ſed ſolùm nomina debitorum.*
01 *Si agitur actione perſonali ad certam ſpeciem: an propter contumaciam fiet miſſio in re aliena.*
11 *Miſſio ſi facta eſt in vna re ex primo decreto: an poſſit fieri miſſio ex ſecundo decreto in alia re.*

1 CONſtitutis †Actor miſſus in poſſeſ-
ſionem poſt annum efficit
verus poſſeſſor: licèt reus. j̃. annum cautionem præ
ſtare noluerit: ſed non venit ad officium. primò narrat factū.
ſecundò interloquitur. ibi [ideoq;.] ¶Primò no. ꝙ ſuper re-
cuperanda tenuta pōt ꝓbabiliter dubitari: vtrùm ſit recupe
randa, vel nō. & ſup hoc fert̄ ſnīa, vt apparet. cōcernit illa qō
meram poſſeſſionem: non aūt proprietatē ipſius rei, vt dicit
2 litera. ¶Secundò no. † ꝙ p confeſſiones partium ꝓbant̄ acta
iudicii, videlicet primum decretum fuiſſe interpoſitū. ¶Ter-
3 tiò no. ꝙ voluntas ſine effectu non ſufficit. & h. d. glo. † ꝙ vbi
opus eſt facto, verba non ſufficiunt: nec excuſat debitorem à
mora, ſiue à pœna, ad quā aſtringit̄, non implendo id, ad qđ
de iure tenet̄. In conuentionali aūt pœna an excuſet impoſſi
bilitas: ſiue, vt ꝓprius loquar, difficultas. dic vt l. cōtinuus. §. il
4 lud. ff. de ver. ob. ¶Quartò no. † ꝙ verbalis oblatio nō excu-
ſat debitorē à mora. nō ergo ſufficit dicere creditori. nō ſum
paratus ſoluere. ſed dēt offerre. & qñq; deponere iuxta vnū,
l. acceptā. C. de vſur. dēt. n. ille, q dēt ſoluere, ire cū pecunia ī
manibus. tex. eſt notabilis in l. ſeruus. ſi hæredi. ff. de ſtatu-
lib. & đ ſol. l. q decē. §. idē rñdit. & đ ope. no. nūc. l. ṗtor ait. §.
ſi qs patus. & eſt gl. in c. cupiētes. §. ſi verò. de elec. li. 6. facit c.
cōſtitutus. de ꝓcura. & l. fundus. ff. đ reſcin. vē. ¶ Quintò no.
5 † ꝙ iſta cautio, ſi eſt de iudicio ſiſti, eſt ṗſtanda pti. & ſi aduer
ſarius non eſt pñs, ſufficit, ſi pſtet̄ iudici, vel coram publicis
pſonis: vel ſi non eſt, q recipiat, nō imputat̄ ei, vt l. ſi fundum.
§. ſi Titio. ff. de leg. j. de offi. or. c. paſtoralis. & 3. q. 3. c. ſpatiū.
6 ¶Sextò no. † ꝙ terminus à iure ṗfixus, infra quē dēt aliqd ṗ
ſtari, currit ſine alia interpellatione. & p eius lapſū debitor
eſt in mora. Ita igit̄ interpellet dies ṗfixa à lege, ſicut ab ho-
mine, vt l. magnā. C. de contrahen. ſtipu. & l. ſi mora. ff. ſo. ma.
& j̃. de loca. c. potuit. ¶Septimò hic colligitur in ver. decreui
7 mus. † ꝙ poſt lapſum anni requiritur iuſſus iudicis: vt habea
tur miſſus ꝓ poſſeſſore, vt ſ̃. c. j. & c. contingit. in prin. magnæ
glo. ¶Octauò no. ꝙ ponitur qs in poſſeſſionē eccleſię, pp cō
tumaciam aduerſarii. Sicut ergo, cum agitur de rebus ꝓpha
nis, fit immiſſio ex primo, & ſecundo decreto: ita cū agitur,
& vendicatur eccleſia. qđ dic, vt d. c. contingit. In illo. c. Inno.
8 & poſt eum Doc. tractant materiā. † ſi petātur iura incorpo-
ralia, qūo cadat miſſio in poſſeſſionem cā cuſtodiæ. ad cuius
euidentiā ṗmitte. ꝙ q̄dā ſunt res corpales, vt illæ, q̄ pñt tāgi,
& ad oculum demōſtrari. q̄dā ſunt incorpales, q̄ nō pñt tan
gi, nec videri: vt ſunt ſeruitutes reales, & pſonales: annuæ ṗſta
tiones: ius decimādi: & noīa debitorū: & ſimilia. & de his hr̄
Inſti. de rebus cor. & incor. p totū. ¶In reb. qdē corporalib.
facilis eſt miſſio, ſi petātur. ſ. in re illa, vt ſ̃. vt lit. nō cōt. c. qm̄
frequenter. §. in aliis. & de bo. auct. iudi. poſſ. C. & ff. ¶In reb.
verò, & iurib. incorporalib. ſi petātur, & reus eſt contumax:
qualiter fiat miſſio ex primo, & ſcđo decreto, hic tāgit Inn.
dicit ergo, ꝙ qñq; agitur confeſſoria; qa qs ṗtēdit aliquā ſer
uitutē ſibi deberi in re aliena. qñq; agitur negatoria. qa negat
poſſeſſor rei rē à ſe poſſeſſā aliquā ſeruitutē debere. rurſus
agit qs īterdū interdicto vti poſſid. petēs aduerſariū à mole
ſtatiōe cōpeſci. In his, & aliis caſib. cōuētus ē cōtumax: qua
liter fiat miſſio, dubitat̄. dicit Inn. cū agit̄ cōfeſſoria, & con-
uētus ē cōtumax: mittet iudex actorē in poſſeſſionē ſeruitu
tis, vel alterius iuris petiti: non tm̄ vt ſit cuſtos: ſed vt ſit verus
poſſeſſor: & ꝓhibebit reū, ne turbet actorē vti ſeruitute illa,
quouſq; de iure ſuo probauerit, vt l. ſi prius. ff. de no. ope. nū.
& hoc dictū Inn. hēt locum, vbi illa ſeruitus fundatur ſuper
re: in qua cadit, & pōt eſſe miſſio. ¶Sed in ſeruitute perſona
li quid erit: pone. n. vendico Titium in ſeruum meum, vel vt li
bertum, vel vt filium, vel vt vaſallum, & conuentus nō compa
ret: qūo fiet miſſio. dic, vt no. Bar. in l. ſi prius. in 7. q. vbi ēt q̄-
rit. ¶Quid econuerſo, ſi ſeruus ꝓclamat in libertatē. vel alii
(qa alicui ſubiectioni dicuntur obnoxii) ṗtendunt ſe liberos
in totum: vt prædicti, de quib. ſupra. qualiter tunc fiet miſſio.
dic vt ibi in Spe. de primo decreto. §. reſtat. ver. ꝙ ſi agat̄ cō-
feſſoria. Alio verò caſu cum agitur negatoria, & reos eſt con
tumax: qualiter fiet immiſſio? dicit Inn. ꝙ non fiet; qa non ca
dit. cauebit tñ contumax de non moleſtando. qđ dic plenè p
Bar. in d. l. ſi prius. in 7. q. & in 12. vbi no. qūo fiet miſſio, cū
quis agit interdicto vti poſ. vel cum agit, vt aliqs caueat: vel
ipſum liberet ab aliqua obligatione, quā in eū ṗtendit: vel vt
ſe ponat in aliqua obligatione. & ille talis, contra quem præ-
dictis modis eſt cōtumax, qūo interponetur primū, & ſm̄ de
cretum. vel ſi qs petit officiū annale. & ille, contrā quē petit,
eſt contumax: qualiter interponetur illud decretū. dic, vt ibi
plenisſimè. vbi ēt qualiter reus, q fuit cōtumax poſt decretū
9 interpoſitū admittatur. ¶Quęrit ēt hic Inn. † ſi ago actione
pſonali: nec eſt res immobilis: vel mobilis in reb. debitoris.
ſed ſunt nomina debitorū. qūo in iſtis noīb. interponetur pri
mum decretum? dicit, ꝙ fiet miſſio, vt ille actor poſſit nomia
exigere, & non creditor. ꝓpter contumaciam denegabuntur
actiones. reus tñ poſtea veniēs, præſtita cautione, recuperat,
qđ exactum eſt. & hoc hēt locū, qñ fit miſſio in nominibus
ex primo decreto. Si aūt iudex, ſequendo ſnīam diffinitiuam,
facit miſſionem in nominib. debitorum. qūo tunc fiet? dic vt
ī l. à diuo Pio. §. ſic quoq;. ff. de re iudicata. ¶ Vlterius quærit
10 Inno. † ſi agitur actione perſonali ad certam ſpeciem: an pro
pter contumaciam fiet miſſio in re alia? dicit Inn. ꝙ congruū
eſt, ſi reperitur res, quæ petitur actione perſonali, nō fiat miſ
ſio in re alia. poteſt tamen iudex, ſi vult, etiam in alia facere.
qđ eſt verum in alia re temporali, ſicut erat illa, quæ peteba-
tur. ¶Si autē petatur res temporalis, nō poteſt fieri miſſio in
ſpirituali. ſed econuerſo, ſi petatur res ſpiritualis: an poſſit fie
ri miſſio in re temporali: vel in re ſpirituali. tenet Inn. ꝙ ſic.
Hoſt. cōtra. dicit. n. ꝙ ſi petitur res temporalis, nunq̄ fiet miſ
ſio in ſpirituali. nec econuerſo. arg. eius, qđ leg. & no. de reſti.
11 ſpo. c. frequēs. li. 6. Iac. Bu. diſputauit vnam qōnem. † ſi facta
eſt miſſio in vna re ex primo decreto: an poſſit fieri miſſio
in ſecundo decreto ex alia re. dic, vt in ea, quā Bar. refert in l.
quāuis. ff. đ bo. auct. iudi. poſ. dic vt ibi. & in Spe. de primo de
creto.

creto. §. reſtat. in fi. facit qđ not. Bar. in l. ſi finita. §. ſi de vecti-
galibus. ff. de dam. infec. ¶Quærit vltimò Inno. quid eſt pri-
mū, & quid eſt ſcđum. de qua materia, & de effectu vtriuſq;,
a a & in quibus actionibus interponatur, & qualiter pueniatur
ad primum, qualiter ad ſecundum. dic plenè per Bar. in l. ſi fi
nita. §. Iulianus. ff. de dam. infecto. &c.

ADDITIO

a ¶Effectu vtriuſq; Adde Spe. de primo, & ſecūdo decreto. §. 3. Roma. ſin
gu. 104. inci. ſecundum decretum. Bal. in l. cum & minorem. C. ſi aduer-
ſus rem iudi. Bart. in l. non videtur. de iudi. Bal. in l. 2. de epi. audien.

S V M M Æ.

1 *Actor per lapſum anni non efficitur verus poſſeſſor, ſi non ſtetit per reum, quominus caueret infra annum.*
2 *Copiam iudicis ſi quis non poteſt habere, non propterea debet ſilere, ſed oſtendere diligentiam, ne dicatur negligens.*
3 *Cautio oblata iudici ſufficit: licèt non offeratur parti.*
4 *Iudices quando ſunt plures delegati ſimpliciter: propter impedimentum vnius, vel duorum non reſidet iuriſdictionis exercitium penes alios.*
5 *Præſcriptio annalis non currit impedito propter factum hominis.*

1 CVm ſicut. †Si non ſtetit p reum, quo
minus caueret infra annū,
actor p lapſum anni non efficit verus poſſeſſor. h.
d. & in prima pte ponitur facti narratio. in ſcđa cauſæ cōmiſ
2 ſio, ibi [diſcretioni.] ¶Primò no. † ꝙ licèt qs non poſſit habe
re copiam iudicis: non tñ debet ſilere, ſed diligentiā oſtende
re: ne dicat̄ negligens. facit l. vt pfectius. C. de anna. excep. Ca
ſus. n. contingens in pſonam iudicis non excuſat negligentiā,
contra q̄m ṗſcribitur. facit qđ not. in c. plerūq;. & c. ex pte. ſ̃.
3 de reſcriptis. ¶Scđò no. † ꝙ ſufficit offerre cautionē iudici, li
cèt non pti. Sed. ſ̃. c. ꝓxi. oblata fuerat pti. de hoc tñ nō curo.
qa in iudicio repræſentatur pars, & pti quærit iudex, recipiē
do cautionem, vt l. ſi ob cām. C. de euic. & l. eum ꝓ quo. ff. de
4 in ius vocā. ¶Tertiò no. † ꝙ ſi ſunt plures iudices ſimpliciter
delegati, pp impedimentum vnius, vel duorū, non reſidet iu-
riſdictionis exercitium penes alios, vt in c. prudentiā. de offi.
dele. fallit ſi aliter dicatur in commiſſione, vt ibi: vel ſi diſiun
ctiuè: ſiuè alternatiuè commiſſio facta fuerit. quod dic, vt in
5 c. cum plures. de offi. deleg. lib. 6. ¶Quartò no. † ꝙ ṗſcriptio
annalis nō currit impedito pp factū iudicis. Idē in anno ap-
pellationis ꝓſequendæ: vt negligentia, vel caſus contingēs in
perſona iudicis, ipſo iure non præiudicet appellanti, vt. j̃. de
appel. c. ex rōne. & hæc vera, qñ appellans eſt diligens. &c.

S V M M Æ.

1 *Reus, contra quem facta eſt miſſio: ſi docet ſe non fuiſſe contumacem, non condemnatur in expenſis.*
2 *Conſuetudo loci, vbi cauſa cognoſcitur, eſt reſeruanda, & ſecundùm eam procedendum.*
3 *Cōſuetudo laudabilis laicorū ſeruanda eſt, etiam in foro eccleſiaſtico.*
4 *Delegatus à latere pōt decernere miſſionem cauſa rei ſeruādæ ex primo decreto.*
5 *Præſtatio cautionis de iudicio ſiſti coram ſucceſſore delegantis non inducit deſertionem appellationis interpoſitæ à grauamine delegati.*
6 *Condemnatio expenſarum facta poſt appellationem non retardat reſciſſionem primi decreti, præſtita cautione de iudicio ſiſti.*
7 *Iudex tempore interpoſitionis primi decreti poteſt taxare expenſas.*
8 *Sententia lata ſuper expenſis per iudicem à quo poteſt reformari per iudicem appellationis: quanquam appellatio fuerit fruſtratoria.*
9 *Contumax condemnatur in expenſis factis in lite. Et hoc niſi receſſerit appellans. nu. 14.*
10 *Commiſſio ſi facta eſt iudici, quòd procedat in cauſa ſecundùm certā legem. ſi vult procedere ſecundùm aliam, poteſt appellari.*
11 *Miſſio quando facta eſt propter contumaciam, quæ expenſæ veniāt reficiendæ.*
12 *Sententia poteſt ferri incerta ſuper expenſis, quæ nondum conſtant.*
13 *Dubietate pendente, an appellatio ſit legitima, miſſio debet reuocari, niſi præſtetur cautio.*
15 *Rectores Marchiæ communiter habent priuilegium cognoſcēdi de appellationibus interpoſitis ad Papam.*

1 CVm veniſſent. Habeo iſtud. c. ꝓ
ſubtili. & h. d. † Si
reus, contra quē facta eſt miſſio, docet ſe nō fuiſ-
ſet contumacem: non condemnabitur ad expen. Primò po-
nit factum coram Papa narratum querelæ, vel appellationis
remedio. Secundò dat iudices. ſecunda ibi [nos igitur.] ¶Pri
mò no. quòd laicus trahitur coram legato Papæ. quod eſt ve
rum, ſi eſt de terris, quæ ſunt de temporali iuriſdictione Ec-
cleſiæ. ſecus ſi de terris Imperij, etiam vacāte Imperio. vt no.
2 Spec. in ti. 2. §. nunc oſtendendum. ver. 11. ¶Secundò not. †
quòd ſecundùm conſuetudinem loci, vbi cauſa cognoſcitur,
eſt in cauſa procedendum. ſi autē diuerſa eſt cōſuetudo acto
ris, & rei. quam debet ſequi iudex, no. Inn. de conſue. in rub.
& 12. di. c. illud. & in Spec. de ſen. prola. §. qualiter. poſt prin.
3 & de feriis. §. 1. ver. ſed pone. ¶Tertiò no. † quòd etiam in fo
ro eccleſiaſtico ſeruanda eſt laudabilis conſuetudo laicorū.
concor. quod notatur in l. ex ea. de poſtu. & Bar. no. in l. om-
nes populi. ff. de iuſti. & iur. vbi tenet, quòd etiam clerici tenē
tur ad eius obſeruantiam. Canoniſtę tenent contrarium per
c. quæ in eccleſiarum. & cap. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſti.
¶Quartò not. quòd delegatus cauſam delegat. & ſi appella-
tur, poteſt à ſententia delegati appellari ad Papā, & ſic omiſ-
ſo medio. quod dic, vt le. & not. ſupra de offi. delega. c. ſuper
4 quæſtionum. ¶Quintò not. † quòd delegatus à latere poteſt
decernere miſſionem cauſa rei ſeruandæ ex primo decreto.
an autem delegatus ob ordinario hoc poſſet. dic vt no. Hoſt.
in ſumma de offi. deleg. §. quod delegari. verſi. delegatur ali-
quando. & ff. de dam. infec. l. 4. §. duas. facit quod not. Bart. in
5 l. à diuo Pio. ff. de re iudi. ¶Sextò not. † quòd præſtatio cau-
tionis de iudicio ſiſti coram ſucceſſore delegantis non indu-
cit deſertionem appellationis interpoſitæ à grauamine dele-
6 gati. de quo infra dicam. ¶Septimò no. † quòd condemnatio
expenſarum facta poſt appellationem non retardat reſciſſio
nē primi decreti, præſtita cautione de iudicio ſiſti. quare au
tē ſi appellatio fuit iuſta, fuit potius præſtita cautio: quàm re
7 fectio expenſarum. infra ſubiiciam. ¶Octauò not. † quòd iu
dex tempore interpoſitionis primi decreti taxat expēſas. nec
hic reprobatur taxatio, ſed exceſſus in modo. Et aduerte ēt,
quia innuit iſte text. quòd propter contumaciam peruenitur
ad primum decretum: & taxantur omnes expen. factæ in cā,
vſq; ad tempus illius primi decreti. ego credo, quòd omnes
expen. contumaciæ. & non aliæ, per l. ſancimus. C. de iudi. &
8 in c. cum dilecti. in fi. ſupra titu. 1. ¶Nonò not. † quòd ſenten
tia lata ſuper expenſis per iudicem à quo (quāquam appella
tio fuerit fruſtratoria) in melius reformatur per iudicem ap-
pellationis. & ſic licèt fruſtratoriè appellans debeat ſuccum-
bere: grauamen tamen vltra iura debitum ſibi illatum reuo-
catur. fruſtratoria ergo appellatio deuoluit cām ad iudicē ap
pellationis quò ad illa, q̄ poſt talē appellationē iudex à quo
iniuſtè, vel pperā egiſſet. qđ eſt notandum. ¶Decimò not. ꝙ
coram iudice à quo, ſiue eo, qui ſuccedit in eius loco, pōt pe
ti reuocatio tenutæ, & præſtari cautio. nec pro hoc reus renū
ciat appellationi ſuæ. quomodo aūt hoc ꝓcedat, laborāt hic
9 Doc. & infra dicam. ¶Vndecimò no. † ꝙ contumax condē-
natur in expenſis factis in lite: an aūt in expenſis factis in re,
10 in qua eſt miſſio facta. dic vt in gl. no. ¶Duodecimò no. † ꝙ
ſi cōmiſſum eſt iudici, quòd procedat in cauſa ſecūdùm cer-
tam legem: & velit procedere ſecūdùm aliam, poterit appel
lari. An aūt proceſſus ſuus ſit ipſo iure nullus. videtur, quòd
ſic. quia eſt omiſſus modus, vt in c. Piſanis. de reſt. ſpo. & in c.
cum dilectus. de reſcrip. ¶In cōtrarium facit ille tex. ſi enim

fuiſſet proceſſus nullus,non fuiſſet expediens appellare,vt in
l.ſi expreſſum.ff.de app.Credo,ꝙ proceſſus valuerit:niſi fuiſ
ſet appellatum.arg.optimum in cle.ſępe.in fin.de ver.ſigni.
facit quod not.in l.j.in prin.ff.de iudi.& c.exhibita.de iudic.
11 ¶Tertiodecimò no.†q̃ñ miſsio facta eſt propter contuma-
ciam,expenſæ factę in re,in qua facta eſt miſsio, veniunt re-
ſtituendæ:non ſolùm expen.lit.ſed etiam factæ circa rẽ:non
ſolùm neceſſarię:ſed etiam vtiles,quas expendit.aliàs ſecus,
ſm̃ Inno.Hoſt.dicit,ꝙ licèt dictum Inno.posſit eſſe verũ de
rigore:de æquitate tamen canonica nõ videtur, ꝙ teneatur,
niſi ad neceſſarias.vt hic.& ſ.de dolo,& contuma.c.j. de pœ
nis.c.tuam.facit qđ no.in Auth.ei qui.C.de bo.auc.iudi.poſ.
vbi dicit gl.ꝙ licèt debeat fieri miſsio pro menſura debiti:tñ
ſi capitur res,quæ indiget expenſis(vt equus.)debet fieri miſ
ſio in re maioris æſtimationis,q̃ ſit menſura debiti.qđ no.
12 ¶Quartodecimò no.†ꝙ ſnĩa datur hic incerta ſuper expen.
de quibus adhuc non conſtabat.vel hic non daĩ ſnĩa:ſed qua
liter fieri debeat,declaraĩ.qđ dic vt no.de procu.c.auditis.&
de dolo,& contu.c.finem litibus.Opponitur.Papa hic reſpõ
det,ꝙ ſi iſte P.notabiliter appellauit:non tenetur ad reſtitu-
tionem expenſarum.& in hoc bene.ſed inquantum præcisè
receperit cautionem,videtur malè dictum:qa ſi non erat cõ
tumax: non debuit cautionem præſtare.hic aũt præcisè cau
tionis pręſtatio ſalua manet.ergo malè.So.dicunt quidam,ꝙ
hoc noluit ille.P.ſcilicet differre poſſesſionis recuperationẽ:
donec ꝓbaret appellationẽ legitimã de iure.ergo conſequẽ
ter,cum iudex non debuerit poſt appellationem ad miſsio-
nẽ ꝓcedere:debuiſſet ſtatim dicta miſsio reuocari. Vel dic,
13 †ꝙ dubietate pendente,ſit appellatio legitima,nec ne:nõ de
bet miſsio reuocari,niſi pręſtetur cautio:imò plus, quia di-
cit etiam reſtitui expenſas,ſi ſint certæ.aliàs ſi incertæ,& lon
giores probationes requirant,nõ retardabiĩ reſtitutio poſ-
ſesſionis:ſed fiet ſtatim,ſola oblata cautione,& poſtea cogno
ſcet iudex de appellatione.& ſi inuenerit eam illegitimam,
faciet miſſo reſtitui expenſas.aliàs non.& ſic intellige,quod
hic dicit.& hoc contingit duplici rõne. ¶ Primò quia parũ
amittit qui poſſesſionẽ cã cuſtodiæ asſignatam reſtituit, ex
quò aduerſarius paratus eſt ſtare iuri:imò expedit ei, ꝙ ſic
fiat.qa cum posſit tñ differri cognitio:ꝙ deficerent ſibi pro
bationes.à quò periculo liberaĩ quantò citius ipſas offerat.
¶Secunda ratio eſt,qa ex appellatione inſurgit dubium. &
iõ fuit ſibi in dubium deferendũ,vt no.j.de appel.c.fi.§.ex-
ceſſu quoq; dubio.& qua pendente, nihil fuerat innouandũ.
j.de appel.c.dilecti.j.in fin.¶Et iõ nec miſsio in poſſesſionẽ
fieri debuit:expenſarum aũt reſtitutio iõ retardaĩ;qa incertę
14 ſunt.Conclude,†ꝙ licèt expenſæ factæ parte contumace ve-
niãt reſtituendæ,ante q̃ audiatur contumax.illud eſt verum,
niſi contumax recesſiſſet appellans:quia tunc non ſunt cer-
tæ,vel certificãdę.de facili dẽt fieri ſtatim reſtitutio ſola cau
tione oblata.qd ergo,ſi qs dicit ſe nõ contumacẽ alia rõne,
q̃ appellationis(puta quia captus à latrũculis: vel pons fra-
ctus.vel aliqd tale)an añ refuſionẽ expenſarũ,& ſine cautio
ne debeat audiri,& miſsio reuocari.dic,ꝙ talis recupat poſ-
ſesſionẽ, ẽt non reſtitutis expẽſis:ſed bñ teneĩ cautionẽ præ
ſtare,vt no.Inn.j.c.ꝓxi.in fi.gl.magnæ.& ibi in nouella. ¶Si
ergo reuocaĩ in dubiũ,ſit aliqs contumax,necne. dubietate
pendẽ.teneĩ ad cautionẽ:nõ aũt ad expẽ.& cautione oblata,
poſſesſionẽ recuperet.& hoc vult iſtud.c.cum duplex eſt, vt
dixi.¶Scđò oppo.dr̃ hic,ꝙ ſi non tenuit appellatio: tenebiĩ
ille ad expenſas neceſſarias.nõ autem ad taxatas. Sed cõtra
imò vr̃,ꝙ teneaĩ ad taxatas.qa ſi appellatio non tenuit.ergo
taxatio expẽſarum tranſiuit in rem iudicatam,vt c. dilecti.ſ.
de elec.& c.cũ ceſſante.de appel.Et ꝓſertim. qa ſi appellatio
eſt fruſtratoria,& ſnĩa ſubſecuta,nõ põt appellans fruſtrato
riè querelare,vt c.j.de dolo,& contu.in cle.¶Sol. ſecundùm
Goff.cuius eſt oppo.hic nõ ſup neceſſariis expẽſis:ſed ſuper
voluntariis pronunciauit iudex.vel qa dubitabaĩ de iurib. ap
pellationis (manent.n.oĩa in ſuſpenſio)vel non fuit interlocu
tio.q non oĩa verba iudicis,&c.C. de ſenten.l. ex ſtipulatio.
Vel dic,vt dixi.ſ.in 9.notabili.ꝙ ſecuta poſt appellationem,
q̃ fruſtratoriè declaraĩ:ſi iniuſtè ſunt intentata per iudicẽ à
a quo,[a] debent ꝑ iudicẽ appellationis reuocari. qa iniuſta ap-
pellatio ꝑtis nõ dẽt firmare.q̃ ꝑ iudicẽ à quo perperã,vel ini
què poſtmodum geſta ſunt.qđ tene menti ꝓ limitatione cle.
j.de dolo,& contu.¶Tertiò opponiĩ.dr̃ hic,ꝙ dẽt diſcuti, ſit
iuſta appellatio,necne.contra Pe.obtulit cautionem de ſtan
do iuri corã ſucceſſore delegati.q cãm delegauit.ergo. vr̃ ap
pellationi renunciaſſe,vt in iuribus allega.in glo.ꝑ hãc ſo.di-
cit gl.ꝙ eſt dubiũ,an ꝑ iſtã oblationẽ cautionis videaĩ appel
lationi renunciaſſe.quidã ꝙ ſic,vt Io.¶Sed contrariũ innuit
ille tex.Si.n.videretur renunciaſſe:non mandaret Papa inq-
ri de meritis appellationis.dicunt ergo alii,ꝙ iõ non renun-
ciauit,qa aduerſarius cõtradixit.nec voluit ipſam recipere.
ideò non põt dicere renũciatum appellationi:cum impugnã
tre renunciatio.ar.de pac.c.niſi cũ pridẽ.facit qđ dicimus, ꝙ
ex poſitione negata, nõ põt aduerſarius appellare,vt in Spe.
de poſit.§.8.vel dic tertiò.ꝙ iſtẽ Pe.non dixit hoc, conquerẽ
do.& ſic coram honeſta perſona ꝓteſtando. ꝙ propter hoc
15 appellationi non renunciabit. Alii dicũt,†ꝙ iſte legatus po
terat ex priuilegio cognoſcere de appellationibus interpoſi
tis ad Papam.& hoc priuilegiũ hñt cõiter rectores Marchiæ.
Alii dicũt,ꝙ iõ vr̃ renunciaſſe:qa non comparuit coram de-
legatis,à quibus appellauit.ſed coram ſucceſſore legati, qui
cauſam delegauit.hæc non vr̃ bona.qa poſt appellationẽ ad
Papam,conquerendo de facto delegatorum coram delegan
te:vr̃ appellationi renunciaſſe.j.de appel.c.ſolicitudinẽ. Alii
dicunt,ꝙ cognouit iſte legatus,vt inſtructum remitteret. qđ
poteſt,vt no.j.de app.c.conſtitutus.vel aliter ſecundùm Pe.
& Ab.iſta Decre.hoc intendit,ꝙ ei expen.contumaciæ reſti
tuit, qui probat ſe prius legitimè appellaſſe.licèt poſtea ap
pellationi renunciet.nam adeundo inferiorem renunciat ap
pellationi interpoſitæ ad Papam.vt d.c.ſolicitudinẽ. & hæc
opinio optimè probaĩ.j.de ſen.excõi.c.licèt.lib.6. & qđ no.
Spe.in ti.de primo decreto.§.iam de effectu. ver. ſed quid ſi
iudex:¶Quartò opp.iſte Pe.erat laicus,& reus. ergo debuit
conueniri coram iudice ſeculari:non coram legato,vt in c.ſi
clericus laicum.de fo.compe.hic autem dicit contrarium. er
go & c.So.vt dixi.ſ.in primo notabili.

ADDITIO.

a¶ Per iudicem à quo.dicunt,ꝙ non ex hoc iniquè ſententiata per iudicẽ
à quo confirmantur,ꝙ quis renũciauit ſuæ iuſtę appellati. ſecũdũ Io.An

SVMMAE.

1 *Reus ſi citatus ſe abſentat:nec procurator,vel alius,illum defendat,
mittitur actor in poſſeſſionem rei petitæ cauſa cuſtodiæ.*
2 *Citari aliquis poteſt per edictum.*
3 *Citatus ſemel ad cauſam,ſi ſe abſentat,debet procuratorem dimitte-
re.& nu.5.*
4 *Forma citationis illius,qui poſt citationem ſe abſentat.*
6 *Citatio ad domum ſe abſentãtis an ſufficiat vſq; ad finem capi.*
7 *Culpa commiſſa quò ad vnam actum,non reputat quem ſuſpectum
quò ad alium.*
8 *Abſens propter contumaciam ſi paſſus eſt miſſionem: deinde appa-
ret,& vult probare ſe fuiſſe abſentem ex neceſſaria cauſa: an de
beat poſſeſſionem recuperare.*
9 *Iudex ſi ſeruatis ſolemnitatibus fecit miſſionem.vel venditionem cõ
tra contumacem:deinde comparet contumax,& probat debitum
fuiſſe ſolutum:an debeat audiri.*
10 *Vagabundus quomodo citetur:& quis dicatur propriè vagabũdus,
remiſſiuè.*

1 SI aduerſarius. †Si reus citatus ſe
abſentat: nec pro-
cura.vel alius illum defendat:mittitur actor in poſſeſ-
ſionem

ſionem rei petitæ cauſa cuſtodiæ.h.d.Et non diuiditur¶Pri-
2 mò no.†ꝙ citatur quis per edictum. & olim fiebant citatio-
nes per edicta, vel per executores miſſos ad domũ. C.de ꝑ-
ſcriptio.30.ann.l.cũ notisſimi.vel per præconẽ. vt d.l.diuus.
ff.de in integ.reſt.& C.qũo & qñ iudex.Aut.qui ſemel.hodie
per nuncios,& per literas.de appel.c.cum parati.&.4.q.5.c.
1.& de offi.dele.c. prudentiam. de hoc in Spec. de citatione.
3 §.ſequitur.in prin.& ver. annota. ¶Secundò not.†ꝙ ſi ſemel
citatus ad cauſam,poſtea ſe abſentat:tenetur ꝓcuratorem di
4 mittere.de quo infra dicã.¶Tertiò no. †formã citationis il-
lius,qui poſt citationem ſe abſentauit.debet.n.publicè ad do
mum eius denunciare. ſi quis velit eũ defendere.& põdera.
quia non dicit tex.quia debeant citari nominatim cõſangui-
nei,& affines: ſed tm̃,ꝙ apud domũ publicè nuncierur. & ſic
non vr̃,ꝙ neceſſariò ſint vocandi.quod eſt fortè verũ in ma-
ioribus.Si aũt illi,cõtra quos ꝓcediĩ,ſunt minores.dic vt no.
ff.qui ex cau.in poſ.ea.l.hæc aũt.§.1.ꝑ gl.& ꝑ Bar.hic aũt ſen
tit Inn.& poſt eum Doc.ꝙ in maioribus, ſicut in minoribus,
ſit expediens requiſitio conſanguineorum, & amicorum.qđ
dic ꝑ Cy. in l.cũ ꝓponas.C.de bo.auct.iud.posſi.in 9.q. vbi
tenet poſt Pe. ꝙ non ſit expediens. ¶Quartò hic colligitur,
ꝙ niſi citatio prius apprehendiſſet citatum, non ſufficeret ci
tatio publicè domi facta quò ad miſsionem in poſſesſionem
cã cuſtodiæ.& ſic vr̃,ꝙ ꝑ citationẽ factam ad domũ,nõ poſ-
ſit ꝑueniri ad primũ decretũ:in quo vr̃ requirere latitationẽ:
ſicut in ſecundo.de quo tñ dubitant Doctores; quia ꝑ ipſam
patiuntur abſentes cã reipublicæ,& pupilli,q non pñt dici la
titare.qđ dic ꝑ Bar.in l.Fulcinius.§.quid ſit latitare.ff.qbus
ex cau.in poſ.ea.& l.ſi finita.§.Iulianus.ff de dam.infe. ¶Op
5 ponit.dr̃ hic,†ꝙ ille,qui ſe abſentauit, debet dimittere ꝓcu-
ratorem.Sed contra de l.nec nõ.ff.qb. ex cau.ma. ¶So.ibi lo
quitur de eo,qui nõ potuit dimittere.vel dimiſit, & mortuus
eſt,vt ff.eo.ti.l.ſed & ſi.Tu latius in hoc diſtingue.an.ſ.q ſe ab
ſentat,teneaĩ dimittere ꝓcuratorẽ.aut q̃ris an teneaĩ: vt non
currat ꝑſcriptio contra eum.aut non ꝓcedatur vi contra eũ
in iudicio.Primo caſu dicendum eſt,ꝙ dimittere teneĩ,vt l.1.
ff.de diuer.& tempo.ꝑſcrip.Secũdo caſu diſtingue. aut impe
dit qs cã neceſſaria:aut voluntaria.& ſi ex cã voluntaria: tũc
teneĩ ꝓcuratorem dimittere.& ſi nõ dimiſit,& ꝓcedaĩ cõtra
eum,tenet ꝓceſſus,vt ff. eumqui appellat in prouincia defen
di.l.1.& 2.¶Si verò impediĩ cã neceſſaria: & refert.aut ne-
ceſſaria nõ ꝓbabili,vt in exbannito.& teneĩ dimittere: aliàs
tenet ꝓceſſus contra eum habitus,vt ff.qui.ex cau.ma.l.ſed ſi
per prætorem.§.1.& l.Papinianus.ff.de minori. aut dicta cã
eſt neceſſaria,& probabilis(quia infirmus.)& ſubdiſtingue.
aut contingit illud impedimentum ante lit. conteſt. aut poſt.
¶Si ante,non tenetur conſtituere procuratorem: neq; tenet
proceſſus contra eum,vt ff.ſi quis cau.l.2.ſi verò illud impe-
dimentum contingit poſt lit. conte. & tunc aut tale impedi-
mentum eſt modico tpe duraturum:aut multo tpe.primo ca
ſu non teneĩ dimittere, vt ff.de re iud.l.q̃ſitum. ſcđo caſu te-
neĩ,vt l.eundem.ff. de leg. & ad hanc diſtinctionẽ de abſente
cã voluntaria,& cã neceſſaria ꝓbabili,vel non ꝓbabili:vel cã
ꝓbabili tm̃.dic vt plenè no.ff.de in inte.reſti.ti.gñali. in l.fin.
6 ¶Quærit hic Inn. & poſt eũ Doc. †an ſufficiat citatio ad do
mum.q mihi non loquiĩ multum clarè.& Doc. qua ſi appa-
ratum eius recitant,ꝓut iacet: cuius intentio ad intelligentiã
eã reducendo mihi vr̃,ꝙ ſit iſta. qa aut loquimur de eo, q ſe
mel fuit in iudicio:aut de eo,q nunq̃ fuit. primo caſu, aut cũ
eo, q fuit in iudicio, fuit lis conteſt.& ꝑt ꝓcedi ad diffinitiuã
ſnĩam,ſi liquet de cã:vel ad alia,ſi non liquet,iuxta not.ſ.ti.1.
c.ꝓut.& erit validus iſte ꝓceſſus,ẽt ꝑ ſolam citationẽ ad do-
mum.qa poſtq̃ fuit lis conteſt.ſemp præſumiĩ latitare, ſi nõ
reperiĩ.facit.C.de iudi. l.properandũ. §.& ſi quidẽ.& ſequẽ.
¶Si aũt cum eo non fuit lis conteſt. & tunc aut erat talis cau
ſa,in qua litis conteſt.non exigiĩ:& põt, vel nõ põt procedi
ad ſnĩam,vt ſup.prox. membro. ¶Si aũt nõ erat talis cã: tũc
poteſt procedi ad misſionem,& alia remedia,de quibus in c.
quoniam frequenter.in fi.ſ.vt lit.non conte. Secundo caſu ta
men loquimur in eo,qui nunquam fuit in iudicio: & tunc ip-
ſe tenebit in certo loco morari(vt clericus in eccleſia,& ma-
ritus cum vxore:)& tunc ſimiliter ſufficit citatio ad domum,
ſi non reperitur in illo loco; quia præſumitur latitare. quod
poteſt eſſe verum,ſi agatur de ipſa eccleſia, vel matrimonio:
vel fortè in cã prorſus extranea non vr̃ imputandum illi non
7 reſidenti in loco, in quo debet, ſi non reperitur: †ſicut culpa
commiſſa quò ad vnum actum, non reputat quem ſuſpectũ
quò ad aliũ,vt ff.de ſuſpe.tu.l.3.§.quæri põt. & in reg. ſemel
malus.&c.¶Si aũt non tenetur qs in certo loco morari: tunc
ſi tenetur ſoluere in certo loco(ſi ibi nõ reperiĩ in termino)
vr̃ latitare.ſicut dixi in clerico, & marito.contrariũ tenet ip-
ſe,quia ille non aſtringitur,ſicut illic, ibi eſſe. ¶Si verò obli-
gatio non ſe refert ad certũ locum. & non põt ſibi culpa im-
putari:ita ꝙ non vr̃ latitare per illos modos,qui no.in l.Fulc.
§.quid ſit latitare.ff.qui. ex cau.in poſ.ea. & tunc an ſufficiat
prima citatio ad domum,diſtingue. qa aut reperitur in eadẽ
ciuitate:& tunc ſufficit.aut non reperiĩ: & tunc non ſufficit:
licèt iſte tex.à contrario ſenſu innuat,quòd nõ ſufficiat, ſi ci
tatio ipm̃ à principio non apprehẽdit. de quo dic ꝑ Bar.in l.
4.§.ait ꝑtor.ff.de dam.infec.Et ibi ꝑ eum vide. vbi ſufficit,ꝙ
non reperiaĩ in ciuitate.tñ Inn.hic vr̃,ꝙ ſufficiat quò ad pri-
mum decretum,ẽt cõtra pupillum,& abſentẽ cã reipublicæ:
quantùm verò ad ſnĩam diffinitiuã in caſibus, in quibus põt
ferri lite non conteſt.vel quantùm ad venditionem. tenet, ꝙ
non ſufficit citatio ad domum: vbi reus non malitioſè ſe ab-
ſentauit.ſecus ſi malitioſè.puta poſt citationẽ:vel ꝑ alias cõ-
iecturas de malitia conſtat; qa tenebaĩ certo loco morari,&
ſim.vt ꝑdixi vt d.§.qd ſit latitare.Et hęc hñt locum, cũ q̃riĩ,
vtrùm ſufficit citatio ad domum, quò ad ꝓcedendum in cã.
¶Sed quid dices quò ad receptionem teſtium?Io. An. plenè
ponit in reg.ꝓſumit.in mercu.vbi ita diſtinguit. aut q̃riĩ,vtrũ
teſtes posſint recipi ĩ caſu publicationis ad ꝑpetuã rei memo
moriam ex ꝑte rei. & qñq; ex parte actoris, vt dixi in c. qm̃
frequenter.ſ.vt lite non conte.& hoc caſu reqriĩ vera contu-
macia.& ſic debet intelligi, qđ no.Inn.in c.ſignificauit.de te
ſti.verã contumaciam intelligo,ſi fuit ꝑſonaliter citatus: vel
latitet: vel culpabiliter abſens ſit. & ſicut poſſet ꝑ citationẽ
ad domum ꝓcedi iſtis caſibus ad diffinitiuam in caſibus, in
qbus non requiriĩ litis conte.& ad vendi.rerum: ita ẽt posſit
in caſu huius publicatio.¶Qñq; q̃riĩ de receptione,q̃ ſit; qa
timeĩ de morte:vel abſentia diuturna.& illa põt fieri,ẽt cita-
to illo ad domum:vel ẽt non citato,d.c.qm̃ frequenter.Nam
malè ꝓuideĩ periculo, ſi expectaremus verã contumaciã.5.
d.c.baptizari.& eſt modici ꝑiudicij iſta receptio, vt d.c.quia
frequenter.¶Qñq; q̃riĩ de receptione teſtiũ in cã principa-
li.& tunc aut añ lit.conte.& hoc caſu contra actorem, q litẽ
mouit,ſufficit citatio ad domum: & ẽt contra reum ſup exce
ptione dilatoria, quã ꝓponit.& hoc ꝑꝑ litẽ inchoatã, vt l.ꝓ
perandum.§.ſi aũt ex geſtis.C.de iudi.& c.cãm q̃.de dolo,&
contu.¶Si verò actor lit.non cõteſt.ꝓduxit teſtes ſup.princi
pali.dico illam contumaciam veram requiri in ꝓductione,q̃
reqĩ in tali ꝓceſſu.ſ.ꝑ citationem ꝑſonalem, vel occultatio-
nem doloſam.poſt lit.aũt conte.ex parte actoris, & rei talis
productio fieri põt.nec mirum. quia tunc põt ad ſnĩam pro-
cedi:vñ ſi conceditur finis.ſimiliter ea, ꝑ quæ ꝑueniĩ ad finẽ.
vt l.ad rem mobilem.& l.alle. de ꝓcura.de iſta receptione te
ſtium ad ꝑpetuam rei memoriã, & ꝓceſſu facto ꝑ citationẽ
ad domum vide plenè ꝑ Bar.in l.3.§.ait prætor. de dã.infec.
& qũo fiet iſta inueſtigatio.& an ſufficiet citatio ad ſtationẽ.
& quid ſi vna parte anni moratur in vna domo.& alia in alia.
de qua eſt gl.in cle.cãm.de elec.& quid ſi nõ habet habitatio
nem.& an ſit neceſſe,ꝙ inueſtigeĩ,ſi dimiſit procuratorẽ,q̃m.
debuit dimittere, vt in tex.de his oĩbus vide ibi per eum.& ſi
examineĩ teſtes cõtra aliq̃m ad ꝑpetuã rei memoriã ſm̃ no.

in c.Albericus,& c.ſignificauit.de teſti.an ſufficiat citatio ad
domum.dic,vt ibi,& in reg.præſumitur.in mercu. ¶Secũdò
8 †quæro,ſi abſens propter contumaciam paſſus eſt miſsionẽ.
deinde apparet:& vult ſe probare abſentem ex neceſſaria cã
fuiſſe,an debeat poſſesſionem recuperare etiam veram,pro-
bata neceſſaria cauſa abſentiæ.dicit Inn.ꝙ ſic:nec tenebitur
reſtituere expẽſas factas ab aduerſario,niſi factę fuerint cir-
ca rem ipſam.de quo remittit Io.An.ad Spe.de cita.§.ſequit.
9 ver.ſed an reo.¶Tertiò circa hoc quæritur.†ſi iudex ſerua-
tis ſolemnitatibus fecit miſsionem,& vendicationem contra
contumacem.deinde comparet,& probat debitum fuiſſe ſo
lutum:an debeat audiri;ita ꝙ venditio,& miſsio, & etiam ſe
cundum decretum ſit nullum.Bar.poſt Iac.de Are.tenet;ꝙ
debeat reſcindi,vt l.Fulcinius.§.& cum hoc.ff. qui.ex cau.in
poſ.ea.Inno,no.ſ.de dila.c.2.ꝙ dolus iſtius petentis debitũ
ſolutum præponderat culpæ contumaciæ.an autem ipſo iu-
re,vel ope reſtitutionis.dic vt d.l.Fulcinius.§. ſi quis poſſede
rit.& l.Imperatorẽ.ff.de priui.cred.& l.ignorare. C. de reſti.
10 mili,per Cy.¶Quartò poſt Inno.†quæro, quomodo citabit
vagabundus.& quis dicatur propriè vagabundus.dic ꝑ Bar.
in d.l.4.§.ait prætor.ff.de dam.infec.

Vt lite pend. nil innouetur.

DICTVM eſt.ſ.quòd propter cõtumaciam
circa ſtatum cauſæ,& rerum aliqs ſtatus mu
tatur.verùm qa qñq; partes ſunt pñtes. & al
tera partium aliquid attentare nititur:ideo,
an ſit licitum,ſubiicitur in hac rub.habeť de
materia, 11.q.1.c.ſi.16.q.4.c. nolumus.repe
titur in.6.& cle.j.eo.ti.& cõuenit.ſ.de conſti.c.cum M. in ſi.
per Inn.& de accu.c.olim.qñ autem dicatur lis pendere.dic
vt in cle.2.eo.titu.

S V M M AE.

1 *Reus priuari non debet commodo poſſeſſionis ſuæ,lite pendente, & nu.4.*
2 *Papa per ſimplicem prohibitionem,non videtur reuocare priuilegia antiqua,*
3 *Inſignia dignitatis deferre in aliena prouincia,non eſt licitum: quando ex tali delatione denotatur præeminentia in loco.*

1 A Memoria. †Lite penden,commodo
poſſesſionis ſuæ reus pri-
uari non debet,prima pars deciſè ponit querelã.
2 ſecunda ꝓuidet,ibi[ſtatuimus.]¶Primò no.† ꝙ Papa ꝑ ſim
plicem prohibitionem non videtur priuilegia antiqua reuo
care.quia reſcriptum,per qđ abſorbetur ius alteri cõpetẽs,
eſt nullum,vt C.ſi contra ius vel vti.pu.l. præſcrip. & de ꝑci.
Imper.offe.l.quoties.& c.ex tuarum.cum concor. de auc. &
3 vſu pal.&c.¶Secundò no.†ꝙ niſi ex priuilegio non eſt licitũ
deferre inſignia dignitatis in aliena prouincia. & hoc eſt ve-
rum,qñ ex tali delatione denotatur præeminẽtia in loco. qa
loco,non perſonis ſunt talia inſignia attributa, vt per alium.
qđ dic, vt d.c. ex tuarum. aliàs proconſul vtitur inſigniis in
alienis prouinciis.ff.de offic.proconſul.l.j. & de præpo. ſac.
4 cubicu.l.j.lib. 12. ¶Tertiò no.†ꝙ lit.penden. ſuper re nõ
prohibetur ab vſu,qui rem poſſidet. qa lit. penden. nihil eſt
innouandum.vt in toto illo titulo:ſicut nec appellatione pen
dente. vt ff. nil innouari appellatione pendente. per totum.
ſicut nec ẽt cauſa penden.reſtitutionis,vt ff.de in inte.reſti.
pe.l.j. & in c. ſiſcitata. ſ.de reſti.in integ. ¶Quærit Io.And.
quando dicitur lis pendere quò ad effectum huius tituli.vt
innouata reuocentur.dicit ipſe,ꝙ nõ ſolùm poſt litis conte.
ſed etiam ante.ſ.per libellum principi oblatum. Item ꝑ im-
petrationem reſcrip.Item etiam per citationem.vt ſ.de offi.
dele.c.gratis.cum aliis allegati. hic per eum. ¶Secundò cir
ca hoc per eum quæritur; an in reuocatione innouatorum
procedatur iudicio ordinario.dicit, ꝙ non.imò ſine libello
aliquo,ex puro,& mero officio iudicis reuocabuntur in pri
ſtinum ſtatum.vt ſ.de conſti.c.cum M.in ſi.& j.de ſpon. im-
pu.c. ad diſſoluendum.¶Eſt ergo remedium huius tituli pin
guius,& fauorabilius,quàm interdictum vnde vi.quia ibi of
fertur libellus:& alia ſolemnia ſeruantur.hic ſecus.ſimile no,
Inn,in c.bonæ.j.de appel.nil innoua.app.penden.

S V M M AE.

1 *Carnale commercium non debet interdici coniugibus,lite pendente,*
2 *Matrimonium duabus de cauſis accuſatur.*
3 *Coniugati dicuntur habere ius in coniugio.*
4 *Iudex lite pendente,non debet interdicere poſſeſſori vſum ſuæ poſſeſſionis.*

1
a LAudabilem. †Lite penden. ſuper con-
iugio,ᵃnon interdicit con
2 iugibus carnale cõmercium.h.d. communis diuiſio.
ſecunda ibi.ad qđ.¶Primò no.†ꝙ quandoq; matrimonium
accuſať, qđ intellige quò ad ſeparationem thori: vel quò ad
ſeparationẽ vinculi ꝑꝑ perpetuum impedimentũ. prima pla
cet Lau. ¶Secũdò innuit ille tex.ꝙ incontinẽti, cum eſt fa-
cta probatio,debeat ſuſpendi carnale commercium.qđ non
credit Io.An.& diciť,ꝙ requiriť ſñia poſt ꝓbationem. proba
tio enim facta in iudicio nõ producit effectum ſententiæ. de
3 offi.deleg.c. iudex. li.6.¶Tertiò no.ꝙ coniugati dicũtur ha
bere ius in coniugio.& intellige ius quò ad proprietatẽ, &
poſſesſionẽ.& tex.iſte loquitur de iure poſſesſionis. quia ta-
lis poſſesſio habet multum iuris.vt dixi.ſ. de reſtitu. ſpol.c.
4 ex parte.¶Quartò no.†quòd iudex lite pendente, non de-
bet interdicere poſſeſſori vſum ſuæ poſſesſionis. an aũt pars
poſſit denegare debitum in caſu noſtri c.dic vt j.de coniu-
gio ſeruo.c.propoſuit.

ADDITIO.

a ¶Super coniugio.An actus coniugalis poſſit eſſe ſine culpa, latè diſpu-
tat Io.de Tur.cre.in c.quicquid.32.q.Et pro quibus cauſis coiugium de
negetur.vide eundem.33.q.2.c.interfectores.

S V M M AE.

1 *Alienans rem litigioſam(ita quod haberi non poſſit)debet æquiualẽtem loco illius ſubſtituere,quam alienare non poterit.*
2 *Pœna litigioſi contractus habet locum etiam in monaſterio ſcienter recipienti rem litigioſam.*
3 *Res litigioſa ſi in aliquẽ alienata fuerit:ſi ille non poteſt eam reſtituere,poteſt aliam loco illius ſubrogare.*
4 *Conuentus rei vendicatione,ſi alienat lite pendente,poteſt agi contra eum,in quem alienatio facta eſt.*
5 *Cautela contra illum,qui conuenitur rei vendicatione,ſi non reperitur poſſidere.*

1 ECcleſia sãctæ Mariæ, †Qui
rẽ liti
gioſam alienat.ita quòd haberi non poſſet, æquiua-
lentem loco illius ſubſtituere debet.quã alienare non pote-
rit cum.c.ſe.h.d.communis diuiſio.ſecũda ibi [ꝓhibemus.]
2 ¶Primò not.†quòd pœna litigioſi contractus habet locum
etiam in monaſterio recipiente etiam ſcienter rem litigioſã.
& ſic monaſterium poteſt delinquere,& punitur. de quo in
3 reg.delictum.& in cap.dilectus.de ſimo.¶Secundò not. †ꝙ
ſi ille,in quem alienatio facta eſt rei litigioſæ, non poteſt il-
lam reſtituere:dẽt aliã ſubrogare,ſeu ſubſtituere loco eius.&
ſic ſpecies pro ſpecie ſubrogať,& ſoluitur,contra reg.illam.
aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt. vt l. 2. ff. ſi
4 cer.petatur,¶ Tertiò no. † quòd ſi conuentus rei vend. lite
penden.

penden.alienat:poteſt agi contra eum, in quem alienatiò fa
cta eſt,nec ipſe conuentus liberatur.quia dolo deſijt poſſide
re.vt in reg.pro poſſeſſore.de reg.iur.li.6.per Dy.& in l.nec
4 vllam.ff.de peti.hære,¶ Quartò no.† quòd ſi ille,qui conue
nitur rei vendi. non reperitur tempore poſſidere, in vanum
ille,qui egit,dicitur laboraſſe.cautela eſt ergo,quòd actor in
litis exordio interroget conuentum, ſi poſſidet,nec ne. vt l.
qui petitorio.ff.de rei vendi.& l.is qui ſe obtulit.ff. eod.titu.
¶ Vltimò no.de primo vitio litigioſi, quando locum habet.
dic,vt C.de litigio.per totum.

S V M M AE.

1 *Sententia licèt ſit ferenda contra locatorem: conductor tamen non debet expelli de poſſesſione.*
2 *Spoliatus,prætermiſſo iuris ordine,poteſt petere reſtitutionem.*
3 *Res vna poteſt ſubrogari loco alterius*
4 *Inſtrumentum debiti debet conſiſtere penes creditorem: quod tenetur reddere poſt ſolutionem,*

ECcleſia ſanctæ Mariæ. No.
bo-
num tex.cum agitur contra poſſeſſorem,qui alij rẽ
1 locat.innuit enim iſte tex. † quòd licèt ſententia ſit referen-
da contra locatorem:non tamen conductor expelli de poſ-
ſesſione.tenetur enim ille, cui eſt res adiudicata, ſtare colo-
no,vt hic.ibi [neque reſtituere potentis.] &c.glo. tamen ex
ponit,quòd de facto non poterant.quia erant potentes, qua
ſi innuat, quòd de iure debuerant expelli, quod eſt verum,
quando res emittitur, vt propria. Si autem miſsio facta eſt
propter debitum,& adiudicatio:an debeat ſtare illi colono:
videtur quòd ſic;quia ſucceſſor neceſſarius.ſicut dicimus in
vxore:ad quam ſoluto matrimonio, res dotalis reuerti de-
bet.quia tenetur ſtare colono,quod dic,vt no.C,loca. l. em-
ptorem.& l.diuortio.ff.ſolu.ma.& l.ſi filio.§.fin. eod. titu. &
quòd creditor miſſus ex ſecundo decreto teneatur ſtare co-
lono:videtur tex.notabilis in l.in vẽditione.§. 1.ff.de bo. au-
2 cto.iudi.poſ.&c.¶ Secundò no.† quòd ille,qui prætermiſſo
iuris ordine,ſpoliatur,poteſt petere reſtitutionem. concor,
ſ.de reſti.ſpo.c.quærente.& l.meminerint.C.vnde vi. ¶ Ter
3 tiò no.† quòd vna res loco alterius ſubrogatur. & quòd ta-
lis ſubrogata debet eſſe liberata à creditoribus.facit.l.2.ff.
de acti.emp.l.3.§. ſi reddita. ff. commodati, &c. ¶ Quartò
4 no.† quòd penes creditorem debet conſiſtere inſtrumentũ
debiti.quod tenetur reddere poſt ſolutionem,vt l.diſſolutæ.
C.de condi.ſine cauſa.& l.eum qui.§.ſi epiſtola.& l.quidam
tabularum. ff. de fur.& l.qui tabulas.& tractant hic Docto-
res de inſtrumento debiti reperto penes debitorem:an ſi ip
ſum oñderit cancellatum,præſumatur ſoluiſſe debitum.Ac-
cur.dicit,quòd facit præſumptionem, non plenam probatio
nem.C.de la.lib.tol.l.1.§.ille autem.¶ Idem hic Goſ.Iac.de
Are.diſtinguit aliter,vt hic in nouella. vbi diſtinguitur inter
debitorem domeſticum, & prorſus extraneum; vt in primo
non probet ſolutionem: in ſecundo ſic, quia de facili do-
meſticus debitor potuit ſubtrahere tale inſtrumentum: non
autem ſic extraneus.dic,vt l.poſtquam.& l.Labeo.ff.de pac.
vbi etiam de hoc.& in Spe.de inſtru.edi.§.poſtquã.ver.por-
ro.& ver.poteſt.& quod ibi in additioni.

S V M M AE.

1 *Priuilegium impetratum lite pendente, de lite non habita mentione, non valet.*
2 *Ius ſuperueniens ex priuilegio lite pendente non prodeſt reo. vel actori:niſi conſtaret expreſsè de certa ſcientia principis.*
3 *Litis pendentia ſola,etiam ſi doloſè non taceatur,impedit vires priuilegij impetrati.*

1 DIlectus. † Non obſtat priuilegium impe
tratum lite pendente, de lite nõ
habita mentione. primò ponit partis querelã:
cui ſecundò prouidet,ibi [ideo] &c. ¶ Primò no.quòd li-
te pendente non poteſt ius litigatoris fieri validius per priui
2 legiũ ſuperioris.† ius ergo ſuperueniẽs ex priuilegio lite pẽ-
dẽte,non prodeſt reo,vel actori.quod eſt verum,niſi conſta
ret expreſsè de certa ſcientia principis.Si autem aliter, quã
per priuilegium, ſuperuenit ius pendente iudicio: an proſit.
dic vt in c.abbate ſanè.de re iudi.lib.6.& l. non poteſt vide-
ri.de iudi.¶ Secundò no.quòd ſola litis pendentia (etiam ſi
doloſè non taceatur) impedit uires priuilegij impetrari.
¶ Vltimò tangit hic Io.An.de vitio litigioſi, an in rebus in-
corporalibus, & hypothecis, & alijs actibus locum habeat.
dic vt hic per eum.

De ſequeſtratione poſſeſsionis,& fructuum.

VISO qualiter propter contumaciam reus
poſſesſione priuatur (quia contingit ſibi
fieri ſequeſtrationem.) Ideo an fieri de-
beat,hic ſubnectit.ad materiam facit.2.q.
7.& 77.diſtin.c.epiſcopus.&c.

S V M M AE.

1 *Sequeſtratio ſemel adiudicata cauſa cuſtodiæ non eſt pro libito iudicis reuocanda.*
2 *Succeſſor in dignitate ſuccedit in inſtantia iudicij inchoata per prædeceſſorem.*
3 *Pronunciari põt ſuper poſſeſſorio,partim pro vno,partim pro alio.*
4 *Cauſa petitorij,& poſſeſſorij ſi committatur,prius eſt cauſa poſſeſſorij terminanda.*
5 *Verba ambiguè poſita in reſcripto Papæ ſunt ꝑ ipſum interpretãda.*
6 *Cauſa ſimpliciter commiſſa, videtur commiſſa cauſa poſſeſſorij, & petitorij.*
7 *Sequeſtratio minus iuſtè facta per Papam poteſt reuocari per ſucceſſorem.*
8 *Sententia an poſſit ferri in re certa ſuper expenſis.*
9 *Taxatio ſuper expenſis poteſt per iudicem reſeruari vltra diffinitiuam ſententiam.*

1 ADhoc vnxit. † Propter contuma
ciam rei res ab eo
petita ſequeſtrari non debet.vel ſic. Sequeſtra-
tio ſemel adiudicata cã cuſtodię non eſt pro libito iudicis re
uocanda.& ſunt duæ partes.In prima proceſſus narratio per
abbatem facta:quæ continet delegationem:cauſæ commiſ-
ſionem:diffinitionem poſſeſſorij:inchoationem petitorii:ex
ceptionem:miſsionem:& deiectionem.& delegationem per
eum factam.in ſecunda ibi [in eum.] Papę pronunciatio.
quæ duo facit,primò reuocat ſequeſtrationem,& rem in ſta
tum priſtinum.ſecundò iubet expenſas reſtitui, & caueri.ibi
2 [ne autem.] ¶ Primò no. † ſucceſſor in dignitate ſuccedit
in inſtantia iudicij inchoata per prædeceſſorem. de ſucceſſo
re vniuerſali, vel ſingulari priuati an ſuccedat in inſtantia.
dic vt l.ſi eum hominẽ.ff.de fideiuſ.vbi dictum eſt per Bar.&
l.ſi conſtante.§.ſi.ff.ſo.ma.& qđ dixi.ſ.de iudic.c.quia.5.Suc
cedit etiam in obligationibus.j.de ſolu.c.j.facit qđ not. in c.
3 dilecti.ſ.de foro comp,¶Secundò no. † ꝙ ſuper poſſeſſorio
poteſt partim pro vno: partim pro alio pronunciari. & in di
uerſis rebus eſt hoc clarum. in eadem autem poteſt etiam
contingere,ſi plures poſſident diuerſis reſpectibus eandem
rem.quod exemplifica,vt dixi.ſ.de reſti.ſpo.c.Piſanis.& fa-

4 cit.ĩ.de ꝓb.c.licèt cām.in fin.¶Tertiò no.† ꝙ ſi cā petitorij,
& poſſeſſorij committatur,prius eſt cā poſſeſſorij terminan-
da.nec ſnīa lata ſuper eo pręiudicat iudicio petitorio, vt hic.
& no.Dy.in c.qui ad agendū.de re.iur.li.6.diuiditur ergo poſ
ſeſſoriū à petitorio reſpectu deciſionis. non aūt reſpectu di-
uerſi tribunalis,vt l.nulli.C.de iudi.¶Quartò no.ꝙ archieps
deiecit iſtū,qui fuit miſſus cā cuſtodiæ in poſſeſsionē.Quo iu
re autē ſit eiectus,& poſſeſsionem recuperet. dic vt dixi in c.
5 cōtingit.ſ.ti.3.¶Quintò no. in ver.Cęleſtinus.† ꝙ verba am
biguè poſita in reſcripto Papæ ſunt per ipſum interpretāda.
6 de quo.ſ.de iud.c.cū veniſſent.¶Sextò no.† ꝙ cā ſimpliciter
commiſſa,vr̃ commiſſa cā poſſeſſorij,& petitorij.quia conti-
nentiæ cauſæ diuidi non dēt,vt.C.de iudic.l.nulli.& ſ. de re-
ſti.ſpo.c.j. ¶Septimò not.ꝙ cā poſſeſſorij fuit deciſa per iſtū
epm Veronen.tñ Papa mandat, ꝙ iterū plenius de poſſeſſo-
rio,& petitorio cognoſcatur.& exponit Io.An. ꝙ non loqui
tur de poſſeſsione ſemel adiudicata , ſed de poſſeſsione ſub-
7 tracta per archiepm.¶Nonò no.† ꝙ ſequeſtratio minus iu-
ſtè facta p Papā,per ſucceſſorē reuocatur:poſtq̄.n. mona. e-
rat ritè adiudicata poſſeſsio,non dēt ſequeſtrari.quia regula
riter eſt prohibita:niſi in caſib.ĩ.in c.prox.¶Decimò not.in
ver.ne aūt.ꝙ Papa hic ſuper expen. profert ſnīam incertam.
8 de quo ſtatim dicā.¶Opponitur. dr̃ hic,ꝙ† Papa tulit ſnīam
incertā ſuper expē.¶Sed imò vr̃, ꝙ debuerit ferri certa ſnīa,
vt C.de ſen.quæ ſine certa quanti.l.1.& 2.Inſti.de ac.§.cura-
re.So.dicit Inn.ꝙ ſuper expenſis dēt ferri ſnīa gn̄alis,& incer
a ta,[a]nō ſolū ſuper factis.ſed ēt ſuper faciendis.de quo.ſ. de ꝓ
cu.c.auditis.& in Spe.de excep.§.viſo.ver.quid ſi reus. Et ibi
videas,qūo[b] hodie non præcedit taxatio,ne propaletur pro-
nunciatio:ſed fit cōdēnatio,taxatione reſeruata de expē. §.
poſtremò.ĩ prin.& ver.itē ſcias.in Spe.nec poſſet iudex,cauſa
principali deciſa,p ſnīam reſeruare pti ptātē agendi ſup ex-
pē.ſm̃ Inn.q ēt quærit.nunquid iudex in ſnīa poſsit ſibi reſer
uare cōdōnē expēſarū.de taxatione.n.nō vr̃ dubiū,quòd poſ
ſit,vt prædictum eſt.& arguit Inn.ꝙ ēt reſeruare poſsit cōdē
nationē:quia terminus,ad quē fit relatio,ſemper refertur ad
terminū referentē,& ab ipſo ſumit robur,vt l.aſſe.ff.de here.
īſti.& l.ſi ita ſcripſero.ff.de cōd.& dem.vr̃.n.ſnīa, quæ poſtea
fertur ſuper expenſis,ad tp̄s primæ ſnīæ referēda,vt in dictis
iuribus.& l.prætor ait.ff.de re iudi.pro hoc facit.ff.fam.her.
l.item Labeo.§.2.Contrariū tenet hic Io.An.per l.Paulus.ff.
de re iudi.& l.terminato.C.de fruc.& lit.exp.& ĩ.de ap.c. cū
ap.li.6.Et iſtud eſt verū,cū fertur diffinitiua ſnīa , poſtquam
non pōt iudex ſibi reſeruare cōdēnationē expenſarū:vel par
ti reſeruare ptātem agēdi ad expenſas,vt dictum eſt.ſ. ſecus
de expenſis factis de aliquo articulo. Super illis.n. bene pōt
ferri ſnīa,reſeruata condemnatione expenſarum ibi factarū,
vſq; ad diffinitiuā ſnīam.de quo.ĩ.de appe.c.ſæpe contingit.
9 ſuper ver.expen.¶Conclude ergo, † ꝙ taxatio ſuper expen.
vltra diffinitiuam ſnīam pōt per iudicē reſeruari.an aūt à ta
xatione tali facta poſt.10.dies poterit appellari.dic,ꝙ nō.In
no.ſ.quod me.cauſa.c.ſi.& l.item veniūt.§.cum pręd iximus.
ff.de peti.her.& l.ſi cū exceptione.ff.quod met.cā. ¶ Tangit
etiam hic Do.Ioan.de Ligna.an p ſequeſtrationē detur poſ-
ſeſsio.& diſtinguit inter ſequeſtrationē volūtariam,& neceſ-
ſariam.dic,vt l.intereſſe.ff.de acqui.poſ.& l.1.C. de prohi.ſe
queſtra.Tangitur etiam per glo.& Do.Io. ſuper ea.an cā poſ
ſeſſorij cōmiſſa,videatur cōmiſſa cā petitorij:vel econtra.: &
quando ſit verum,ꝙ vna finita , poſsit coram eodem iudice
alia intentari.vide hic per Inno.

ADDITIO.

a ¶Et incerta.vtrùm ſententia feratur incerta ſuper expenſis, tenet Inno. ꝙ ſic.& an vniuerſaliter ſit verum,quòd in reb. dubijs,certa non debeat proferri ſententia no.Io.de Tur.cre in c. graue.11.q.3.

SVMMAE.

1 *Miſſus in poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ ſi fructus diſsipat, diſsipati re-*
uocantur,& alij ſequeſtrantur.
2 *Quæſtio quando vertitur ſuper eccleſia propter contumaciam poſſeſ*
ſoris,ſit miſsio in eccleſia,quæ petitur.
3 *Fructuum perceptio ſpectat ad illum,qui miſſus eſt cauſa cuſtodiæ.*
4 *Fructus ſequeſtrantur propter dilapidationem.*
5 *Malè alienatum,pendente iudicio,reuocatur officio iudicis.*

1 DIlectus filius. †Si miſſus in poſſeſsio
nē cauſa cuſtodiæ fru
ctus diſſipat:diſsipati reuocantur,& alij ſequeſtrā
tur.& primò ponit querelam rei paſsi miſsionem.ſecūda da
2 eis iudices ibi[quocirca.]¶Primò not.† quòd cum eſt quæ-
ſtio de eccleſia,propter cōtumaciam poſſeſſoris fit miſsio in
eccleſia,quæ patitur,ſicut in rebus prophanis.de quo. ſ. de
3 dolo & contuma.c.contingit.¶Secundò not.† ꝙ ad illū,qui
miſſus eſt cauſa cuſtodiæ,ſpectat fructuū perceptio . de quo
4 plenè in d.c.contingit.¶Tertiò no.† ꝙ propter dilapidatio-
nem fructus ſequeſtrantur .ſimiliter ſi maritus abutitur dote,
vt l.ſi cum dotem.§.ſi autem in ſæuiſsimo.ff.ſol.mat.¶Et ſic
no.caſum,in quo ſequeſtratio eſt permiſſa, & in quibuſdam
alijs enumeratis in nouella.& inter ceteros nota caſum,cum
timetur,ne partes veniant ad rixam,& arma:vt in iacente hę
reditate contingit.quam quilibet in ea ius prætendens dici-
tur occupare:vel vterq; dicit ſe poſsidere, & vult fructus col
ligere.de quo in Specu.eo.titu.in prin. & verſi. ſed nunquid.
5 ¶Quartò no.† quòd reuocatur officio iudicis,quod reperi-
tur malè alienatum,pendente iudicio.facit.ĩ.de appell.c.ſi-
gnificante.

SVMMAE.

1 *Appellans à ſententia ſi diſsipat fructus rei petitæ, poſſunt fructus ab eo ſequeſtrari.*
2 *Diſsipare fructus quis dicatur.*
3 *Sequeſtratio an poſsit euitari,ſi pars parata ſit idoneè ſatisfacere in caſibus,in quibus eſt permiſſa.*
4 *Sequeſter an habeat aliquam actionē,ſi perdit rem ſequeſtratā apud ſe,vel dammum paſſus eſt in ea.*

1 ABeo qui. †Si appellans à ſententia diſsi
pat fructus rei petitę,licitè poſ
ſunt ab eo ſequeſtrari.hoc dicit. ¶ Primò not. ꝙ
appellatione pendente,non debet appellās diſsipare fructus
2 rei,quæ petitur.†& dicitur diſsipare,ſi eos in ſuos vſus con-
uertat,vel diſtrahat,vt.ſ.ti.proxi.& eſt hoc verum , quia di-
ſtrahere nō poteſt:niſi eſſent fructus tempore perituri (vt po
ma)vt.ff.de peti.hære.l.diuus.dn̄t.n.tunc vendi , & pecunia
in ſequeſtro deponi.ut l.litibus.C.de agri.& cenſi. & l. is cui.
§.quæri poteſt.ff.vt in poſ.leg.aduerte tamen , ꝙ vbicunque
ſequeſtratio prohibetur:tamen deſcriptio lite penden. nō in
telligitur eſſe prohibita, vt no.Bar.in l.Imperatores.ff.de ap.
&l.1.§.pe.ff.de ven.in poſ.mit.de iure fiſ.l.4.li.10. per Io.de
3 Pronoſto. ¶Sed hic etiam quæritur †nunquid in caſibus,in
quibus ſequeſtratio eſt permiſſa,poſsit euitari,ſi pars parata
ſit idoneè ſatiſdare.dic,quòd ſic.& eſt expreſſum.C.de agri.
& cenſi.l.litibus.vbi colligitur practica ſequeſtrationum, ſe-
4 cundùm Cy.qui ita no.in l.1.C.eo.ti. ¶Vlterius quæro. † v-
trùm ſequeſter habeat aliquam actionem , ſi perdit rem ſe-
queſtratam apud ſe:vel paſſus eſt in ea damnum.dic,vt l.poſt
quam. §. Imperator. Et de iſta materia ſequeſtrationis vide
pleniſsimè in reg.locupletari.per Io.An.

De Confeſsis.

QVIA in iudicijs ſæpe fiunt poſitiones, & in
terrogationes,quandoque à parte:quando
que à iudice.ſ.de elec.c.dudum.il.2.de lit.
conte.c.vno.de fide inſtru.c. cum Ioan.Su-
per quibus pars reſpondens cōfitetur , vel
negat.& ſi negat,pars ponēs habet proba-
re.ideò prius de confeſ. & demum de probationibus videa-
mus.habetur de materia.15.q.3.6.q.8.per totum.2.q.1.c.1.
2.ver.& repetitur in 6.conueniunt multa iura de elec.c. ſcri
ptum.& c.dudum.de renun.c.in pręſentia.de ætа. & qua. c.
ſi.& de re iudi.c.conſanguinei.de eo, qui duxit vxo. c. ſuper
eo.de accu.c.dilecti.& in 6.de reſti.in integ.c.2.de accu.c.1.
& cle.conſtitutionem. de electio.

SVMMAE.

1 *Aſſerenti ſe commiſiſſe homicidium ſuggeſtione quorundam , non creditur ſibi,in illorum prǽiudicium.*
2 *Confeſsio delinquentis contra alium non facit præſumptionem , nec indicium ad torturam.& nu.4.*
3 *Socius admittitur contra ſocium in crimine læſæ maieſtatis.*

CVm monaſterium. Ei,qui cri
men pro-
prium confitetur,non creditur contra eos , quos
dicit fuiſſe criminis ſuggeſtores.h.d. duo facit.primò in ab-
ſoluendo non infamatos reddit cauſam.ibi [quia.]Secundò
inſtruit in purgatione infamię.ibi:[ſi tamen.] &c. ¶ Primò
1 no.† quòd aſſerenti ſe commiſiſſe homicidium ſuggeſtione
quorundam,nō creditur ſibi,in illorum pręiudicium. poteſt
enim homicidium, vel maleficium alterius ſuggeſtione cō-
mitti.vel hoc mandato:ratihabitione:& cōſilio.de quo. 50.
diſtin.c.ſi quis viduam.& de homici.c.ſicut dignum. 1. q. 4.
c.quia præſulatus.facit quod no. Bar. in l.ſi quis mihi bona.
2 ff.de acqui.hære.¶ Secundò no.† quòd confeſsio delinquē-
tis contra alium non facit præſumptionem,nec indicium ad
torturā.dū tex.dixit[nulli cēſēdos pœnę]&c.qđ ītelligit Ho
ſti.verum contra non infamatum. quia non debet ſuper oc-
cultis interrogari.de accu.c.qualiter.& c.inquiſitionis.con-
tra infamatum autem teſtificando facit præſumptionem.vel
dic ſecundùm eundē.quòd interrogari poſſunt de alijs, quò
ad iudicis inſtructionem : non quòd eis credatur.quod dic,
vt no.Cy.in l.ſi. C. de accu.& vide.e.tit.l.nō iō minus. vbi de
pœna mandantis maleficium.facit ad prædicta l.prius .ff. ad
3 Sille.¶ Tertiò no.† ꝙ in crimine læſę maieſtatis admittitur
ſocius contra ſocium.¶ Idem in crimine ſimoniæ.vt ĩ.de te
ſtibus.c.1.li.6.& in crimine hæreſis.ĩ.de hæreti.c.in fauorē.
lib.6.Alios caſus vide in Spe. in tit.de accu.§.1.ver.item re-
pellitur.¶ Quando autem quis vult alium à teſtificando re-
pellere (quia dicit eum criminis participem) quomodo de
beat excipere,ne videatur crimen confiteri.dic,vt no. in d.c.
1.& vid qđ no.de pœni.diſt.1.c.nemini.p Archi. ¶ Quar-
tò no.† quòd confeſsio delinquentis contra alium etiam in
famatum non ſufficit ad condemnationem. Nam ſola infa-
mia cum vno teſte idoneo non ſufficit,vt in c.veniens.1.ĩ.de
teſti.vbi eſt glo.ſingularis.¶ Quintò colligitur hic.quòd ex
dicto iſtius delinquentis oritur infamia contra alios . quod
inducit purgationem.Ioan. intelligit , quòd aliunde , quàm
ex dicto iſtius teſtis,īfamia orta erat:vel ēt ex dicto iſtius.Nā
& dictum calumnioſum inducit purgationem.vt ĩ. de accu.
c.veniens.facit c.ſignificaſti.ĩ.de adulte.

SVMMAE.

1 *Teſtis ſi confitetur in iudicio ſe criminoſum, poteſt ſine nouo proceſſu puniri pœna ordinaria.*
2 *Simonia committitur non ſolùm recipiendo pecuniam:ſed etiam recipiendo obligationem,ſiue promiſsionem pecuniæ.*
3 *Diffinitiua ſententia fertur contra confeſſum ſine aliquo proceſſu.*
4 *Confeſsio facta coram iudice inducit notorium.*
5 *Proxeneta,ſiue mediator ſimoniæ,ſi eſt clericus,deponitur ab officio, & beneficio.*
6 *Teſtis ſi punitur pœna extraordinaria : an tollatur pœna ordinaria per actionem illius extraordinariæ pœnæ.*
7 *Accuſatus,inquiſitus, vel denuncians.an cogatur reſpondere ſuper crimine iudici interroganti.*

CVm ſuper. Qui in iure confeſſus eſt ſe
eſſe ſimoniacū: ab officio,
& beneficio deponitur . & præmittit depoſitionis
1 cauſam.ſecundò deponit,ibi [quoniam.] ¶ Primò no. † ꝙ
ſi teſtis confitetur ſe in iudicio criminoſum , poteſt ſine no-
uo proceſſu puniri pœna ordinaria.vt ĩ.dicam. ¶ Secundò
2 no.† ꝙ ſimonia committitur nō ſolùm recipiendo pecuniā:
ſed etiam recipiendo obligationem,ſiue promiſsionem pe-
cunię.promiſsio,& obligatio,& receptio ſūt paria.& qui ac
cuſationem habet,ipſam rem habere videtur,vt l.qui actio-
nem.ff.de reg.iuris.& l.fina.C.ad leg.fal.& ff.de calum. l. 1.
3 & 2.¶ Tertiò no.† ꝙ diffinitiua ſententia fertur contra cō-
feſſum ſine aliquo proceſſu.magna ergo eſt vis cōfeſsionis,
4 ꝙ proceſſum non exigit.Ratio eſt,† quia talis confeſsio fa-
cta coram iudice inducit notorium,& notorium non requi-
rit ordinem iudiciarium,vt in c.veſtra.de coha. cle. & muli.
¶ Quinimo ſi conſtat de delicto iudici ex proceſſu aliter,q̄
per directam confeſsionem,punit delinquentem, extraordi
naria tamen pœna.vt l.nullum.C.de teſti. & non ſolùm ſi te
ſtis deprehenditur in delicto,iudicio pendente,punitur : ſed
etiam pars,vt patet.ĩ.de iureiuran.lib.6.c.ſi.& dixi.ĩ.de do
5 lo,& contu.c.veritatis.¶ Quartò no.† quòd proxeneta,ſiue
mediator ſimoniæ,ſi eſt clericus,deponitur ab officio,& be
neficio.concor. 1.q.1.c.ſi quis epiſcopus. vbi de hoc . ¶ Et
aduerte. quia Papa per confeſsionem iſtius non pronunciat
contra litigatorem.qui ipſo medio dicitur commiſiſſe ſimo-
niam.ſed contra ipſum confitentem.¶ In delictis ergo con
nexis,vnius confeſsio non pręiudicat alij, vt ſ. c. proxi. nec
etiam ſententia.vt hic in nouella.facit l.denunciaſſe. §. quid
tamen.ff.de adul.& in c.ad petitionem.ĩ de accu.¶ Oppo-
nit glo.magna contra iſtud.c.fortiter.& ſic.teſtis, qui depre
hendit in delicto, non debet puniri pœna ordinaria.Itē ne-
mo debet ſine accuſatore damnari,vt in iuribus alleg. in gl.
propterea autem iſtum pœna ordinaria punit,& ſine accuſa
tore.quare malè.¶ So.vt in ea.Iuno.dicit , ꝙ quandoque de
delicto teſtis conſtat iudici per confeſsionem ipſius teſtis.
quandoque per inſtrumenta,vel teſtes . primo caſu aut cri-
men,quod teſtis confitetur,tangit cauſam,de qua agitur : &
punitur pœna ordinaria,vt hic.quandoque non tangit cau-
ſam, de qua agitur,crimen confeſſatum: & non punitur ſine
proceſſu de nouo fiendo,vt no.ſ.de elec.c. per inquiſitionē.
Non ob.Dec.1.de excep. vt ibi no. ¶ Secundo caſu crimen
contra teſtem probatur in iudicio per inſtrumēta,vel teſtes:
& non punitur.cum de hoc non fuerit accuſatus: niſi forſan
extra ordinē ex officio iudicis.34.q.3.c.ecce.dubito , an ſit
verum , quòd puniatur extraordinaria , per c.cum dilectus.
de ordi.cog.& l.Lucius.ff.de his,qui no.infa.quòd tamen pu
6 niatur facit d.l.nullum.¶ Sed hic incidenter quæritur.† quā
do cōtingit teſtem puniri pœna extraordinaria : an tollatur
pœna ordinaria per accuſationem illius extraordinariæ pœ
næ.no.Cy.in d.l.nullum. facit. l. 2. C. de ſpor.Et adde quod
no.in l.diuus.ff. de fal. vbi not. quòd ad hoc vt iudex poſsit
punire delictum, quod deprehēdit in teſtem,vel in partem:
requiritur , quòd habeat iuriſdictionem ſuper delicto illo:
aliàs debeat ipſum remittere ad maiorem iudicē , vt in Aut.
de reſti. 8.colla.& quod not.Innoc.de pœnis.c. pen. & c.an-
tepenul.

tepe.ꝑ quæ iura eſſet fortè dicẽdũ,ꝙ ſi Papa cãm electionis
delegaret,& appareret teſtis, qui diceret ſe fuiſſe mediatorẽ
ſimoniæ(vt fecit iſte,de quo in tex.)non poſsit ipſum depo-
nere ab officio,& beneficio.vt hic facit Papa:licèt Io.And.vi
7 deatur ſentire contrariũ poſt Inn.†¶Vtrũ aũt accuſatus,in-
quiſitus,vel denunciatus cogatur reſpondere ſuper crimine
iudici interroganti:videtur,ꝙ non,per.c.non tibi dico.de pę
ni.di.prima.dicit Inn. ꝙ quandoq; crimen deducitur altero
ex prædictis modis, & directè.quandoq; deducitur per mo-
dum exceptionis:vt teſtis,vel accuſator à teſtimonio, vel ab
accuſatione repellatur:& dubitatur,an interrogatus à iudice
debeat reſpondere.primo caſu,ſi laborat cõtra eum infamia:
& cogitur.aut nulla laborat infamia:& non cogitur.Secundo
caſu,quando obijcitur,vt teſti,vel vt accuſatori: & non cogi-
tur reſpondere,& eſt effectus gl.Inno.¶Tu verò de illo arti-
culo , an cogatur reus reſpondere ſuper poſitionibus crimi-
noſis.dic per Bar.in l.Marcellus.ff.re.amo.& l.aliàs.ff. de iu-
reiuran.& per Inno.ſ̃.de elect. ca.dudum.

S V M M AE.

1 *Maritus poteſt agere nomine vxoris.*
2 *Confeſsio œconomi nocet eccleſiæ.*
3 *Error facti poteſt reuocari uſque ad finitum negotium.*
4 *Erronea confeſsio non nocet confitenti,etiam ſi conſtet de errore facti ante ſententiam.& nu.5.*
6 *Minor poteſt reuocare confeſsionem ſuam beneficio reſtitutionis.*
7 *Iudex in cauſa criminali,etiam poſt ſententiam debet quærere de innocentia rei.*
8 *Iuris error,ſiue ignorantia an excuſet.*
9 *Error facti an noceat.Et in caſibus,in quibus nocet: an poſsit emendari.nu.11.*
10 *Negotium dicitur finitum,non ſolùm per ſententiam , ſed etiam ſi in cauſa eſt concluſum.*
12 *Confeſsio ad hoc vt præiudicet,quot requirantur.*
13 *Confeſsio ſi facta eſt partim pro ſe, partim contra ſe:an debeat ſtari confeſsioni in totum:vel ei in tantum,quæ eſt contra ſe.*
14 *Confeſsio eorum,qui interueniunt in iudicio nomine alieno,an noceat.*
15 *Error an noceat ipſo iure:vel ope exceptionis.*

EX parte. Confeſsio per errorem facta nõ
nocet, ſi ante finitum negotium
de errore doceatur.h.d.Prima pars narrat factum.Se
cunda prouidet,iudicem inſtruendo.ibi[cum igitur.] ¶Pri-
1 mò no.ꝙ† maritus poteſt agere nomine vxoris.de quo.ſ̃.de
procurato.c.conſtitutus.& C.de procu.l.maritus.¶Secundò
2 not.†ꝙ confeſsio œconomi nocet eccleſiæ.quid de confeſsio
ne prælati,Capituli:& conuentus.dic vt no. ĩ.de præſcrip.c.
fi.& per Cy.in l.vnica.in 16.q.C.e.tit. & ibi plenè quid iuris
de confeſsione tutoris:curatoris:procuratoris:& alterius ad
miniſtratoris.de quo in l.certum.§.ſed an ipſos. ff. de confeſ.
3 ¶Tertiò no.†ꝙ error facti poteſt reuocari vſque ad finitum
negotium.& ſic in cauſa appellationis,quia non poteſt dici fi
nitum negotium,ſi pendet per appellationem.& hoc no.Spe.
e.ti.§.fi.¶Vltimò collige ex illo text.duas regulas.prima eſt
4 †ꝙ ſi conſtet de errore facti ante ſententiam, erronea confeſ
5 ſio non nocet confitenti.ſecunda eſt,†ꝙ licèt conſtet de erro
re poſt ſententiam:nihilominus confeſsio non retractatur.
¶Contra primam ergo reg.opponitur.& vĩ,ꝙ error nõ poſ
ſit reuocari,niſi poſt triduum.vt l.1.C.de erro.aduo. hic aũt
dicitur,ꝙ uſque ad finitũ negotiũ.quare malè. ¶Solu.ibi in
errore alterius.hic in proprio.quæ ſolutio non videtur bona.
quia magis eſt tolerabilis error in perſona aliena,quàm pro
pria,vt.ff. pro ſuo.l.fina.dic ergo,ꝙ infra triduum poſtea,ſi
ue lata ſententia.Ideo ad triduum illa facultas coarctatur.
¶Secundò opp.& videtur,ꝙ error nunquam poſsit retracta
ri.vt.ff.de interro.ac.l.de ætate.§.pen. ¶Solu.aut error cadit
in latã culpã:& nõ põt reuocari,vt ibi:aut nõ cadit ĩ latã cul
pã:& tũc põt reuocari,vt hic.vel ibi loquitur in adminiculati
uis,quæ non ſunt magni præiudicij.hic in deciſiuis,in quibus
magnũ præiudicium:iõ plenius ſuccurrẽdũ.¶Tertiò opp.de
l.is cum quo.ff.e.ti.vbi cõfeſsio ſuper homicidio præiudicat,
nec põt reuocari.So.ſpãle eſt ibi in actione l.aqui.& ita tenet
ibi gl.¶Quartò oppo.& vĩ,ꝙ erranti nõ ſuccurratur de iure
cõi.quia ſpãle eſt in muliere:ergo in contrarium eſt ius cõe,
vt l.ſi mulier.ff.ad Vel.¶Sed ſpeciale in muliere;quia expe-
dit ſibi probare errorem.quia ſua cõfeſsio eſt interceſsio.ſed
errore probato,quilibet admittitur de iure cõi.& ita loquiť
hic.¶Venio ad ſecundã regulã.& opp.quintò.vĩ.n.ꝙ ẽt poſt
6 ſñiam poſsit cõfeſsio reuocari,vt l.j.C.ſi aduer.rẽ iud.¶†So.
minor põt reuocare cõfeſsionem beneficio reſtitutionis : nõ
aũt maior.& ita loquitur hic. ¶Sextò cõtra iſtã ſolutionem
opp.& videtur.ꝙ etiam maior poſsit ſuam cõfeſsionem poſt
ſñiam reuocare,vt l.fi.ff.e.vbi ſi fuit confeſſus legatũ,vel fidei
cõmiſ.in teſtõ relictum,& nõ erat verũ , mihi nõ præiudicat
dicta confeſsio:ẽt ſi ſuper ea fuit ſñia executa.So. ſpãle eſt in
confeſsione emiſſa vigore vltimæ voluntatis,quæ poſtea non
apparet.ar.C.de iureiur.l.fi.¶Septimò oppo.de l.1.§.ſi quis
vltro.ff.de qõ.vbi poſt ſñiam reuocatur confeſsio, ſi apparet
erronea.Sol.ibi ſpãle in cauſa criminali: vbi iudex , etiã poſt
ſententiam,debet quærere de innocentia rei: nec ſua confeſ-
ſio eſt hñda pro explorato facinore,ſi perire feſtinat,vt l.non
tm̃.ff.de app.& l.ſi non defendantur.ff.de pœnis.& l.minus.
§.cogniturum.ff.de quæſtio.¶Octauò opponitur de l. quæſi
tũ.ff.quando actio de pecu.eſt ann.vbi ſi pater, credens filiũ
mortuum,egit de periculo intra annum. & iudex tanquã vl-
tra annum abſoluit reum:ꝙ ſi apparet poſtea filium viuere,
non præiudicabit patri iterum agenti confeſsio prima,facta
fide de morte.Sol.ſecundùm Bar.ibi dolo aduerſarij fuit in-
ductus ad ſic confitendum.vnde faciliùs ſubuenitur ſibi , vel
ipſo iure,vel reſtitutionis beneficio,vt l.ſeruo inuito. §. cum
prætor.ff.ad Trebel.quod no.¶Nonò opp.de l.habebat. ff.
de inſt.So.vt no.Bal.in l.error.C.de iur.& facti igno.ex cuius
dictis dictas oppoſitiones ſic ſuccinctè collegi.¶Decimò op
ponitur de.l.admonendi.ff.de iureiuran.& l.diuus.ff. de re iu
di.So.ſm̃ Ioa.An. ſpeciale eſt in dictis iuribus,& alijs hic per
eum enumeratis.¶Venio ad qõnes.dicitur hic,ꝙ error facti
7 nõ nocet.primò ergo†quid de errore iuris: vtrũ iuris ignorã
tia,ſiue error excuſet.diſtingue.nã interdum allegatur igno-
rantia ad delicti excluſionẽ:ĩterdũ ad ſuæ rei retentionẽ : in-
terdũ ad alicuius rei acquiſitionẽ.primo caſu dic, ꝙ ignoran
tia iuris non nocet,vbi dolus exigitur in delinquẽte, vt l.ſi qs
id quod.§.dolus.ff.de iuriſ.om.iudi.& ad Sillei.l.ſi quis in gra
ui.§.ſi quis ignorans.& de adul.l.ſi adulterium cum inceſtu.
§.1.ff.e.nec mirum,quia ignorantia facit dolum ceſſare, vt.ff.
de peti.here.l.ſed ſi lege.§. ſcire. Fallit propter clandeſtina-
tionem: quæ inducit præſumptionem doli , vt . ff. de ritu
nup.l.fi.& ĩ. vt eccle. beneficia. cap. vno. ¶Item fallit pro-
pter ſuſpectam falſitatem.vt in illo,qui ſibi ſcribit errans, vt
l.diuus.ff.de falſis.¶Item in delictis non excuſat ignorantia
ſupina,& ſimulata,vt.ff.de iuris,& fac.igno. aut allegatur ad
ſuæ rei retentionẽ:tunc non nocet; quia agitur de dãno vitan
do,vt l.error.ff.de iuris & fac.igno.fallit in caſibus no.ff.eod.
tit. l. ignorantia. ¶Tertio caſu quando allegatur iuris igno-
rantia ad alicuius rei acquiſitionem . tunc refert.aut talis i-
gnorantia eſt alteri damnoſa, vt in vſucapione . & tunc iuris
ignorantia non prodeſt,vt.ff.de vſucap.l. nunquam. aut non
eſt cum alterius iniuria,ſiue damno.vt in hæreditate , & bo-
norum poſſeſsione.& tunc aut potuit conſulere peritiores:&
nocet.aut non potuit:& non nocet.vt l.bonorum.ff.de bono.
poſ.ti generali.& hæc diſtinctio hẽt locũ,cũ allegatur error,
ſiue ignorantia iuris.ſed qa ĩterdũ allegatur ignorãtia,ſiue er
ror facti vt in iſto.c. &c. ideò principaliter ſcdò quæro. †an
noceat error facti.So. aut allegatur ad delicti excluſionẽ : &
tunc ignorãtia excuſat,vt l.pe.ff.de adul.& de fur.l. inter oẽs
§.re-

§.recte.fallit,qñ eſt propoſitũ delinquendi, vt ff.de iniurijs.
l.eũ qui nocẽtẽ.§.ſi iniuria.& l.falſus.in fi.ff.de fur.& hoc eſt
verum,vbi poſsibile ſit delinqui, & non aliàs, vt l. fin. ff. de
crimi.expila.hæredi.¶ Interdum allegatur ignorãtia ad eui
tandum contrahendam obligationem. & tunc ignorantia fa
cti non prodeſt,vt l.ſeruum Titij.ff.man.fallit, quando con-
tractus eſt nullus,vt l.qui rem.C.loca.¶Interdum allegatur
ignorantia ad euitandam dominij tranſlationem . & tunc ſi
error ſit in perſona : impeditur dominij translatio, vt ff. de
fur.l.ſi quis vxori.§.idem.& l.dedi.§.pe.de cõdi.ob cauſam.
¶Item fallit fauore liberationis , vt l. eius qui in prouintia .
¶ Si autem error non verſatur in perſona, ſed in cauſa:tunc
non impedit dominii translationem,quia non impedit con-
ſenſum,vt ff.de condi.inde.l.damus. ¶Interdũ facti ignorã
tia allegatur ad vſucapionem : & tunc aut ad inducendã vſu
capionem : aut ad euitandam . primo caſu prodeſt , vt ff. de
vſuca.l.Celſus.ſecundo non prodeſt,vt l.fi.C.de præſcri.lon-
gi tempo.¶ Interdum facti ignorantia allegatur ad reuocã
dam confesſionem.& tunc aut negotium non eſt finitũ:& nõ
10 prodeſt,vt hic.¶ † Et aduerte, quòd negotium dicitur fini-
tum non ſolùm per ſententiã.ſed etiam ſi eſt in cauſa conclu
ſum.nam concluſio in cauſa eſt terminus diſceptationis , vt
no.Io.Mo.& Io.An.in c.fi.ĩ.de in inte.reſti.lib.6.in nouella.
¶ Interdum allegatur ignorantia ad omisſionem probatio-
nis.& ſimiliter tunc non prodeſt ignorãtia facti,vt l.ſub ſpẽ.
C.de re iudi. fallit in milite , & in quibuſdam alijs perſonis,
vt l.1.C.de iur.& fac.igno. Et prædicta procedunt , quando
11 noceat ignorantia iuris,vel facti. ¶ † Tertiò quæro in caſi-
bus, in quibus nocet:an posſit emendari , & vſque ad quod
tempus.& primò an posſit emendari ante ſententiam.ſecun
dò an posſit emẽdari poſt ſentẽtiã.de quib.quæſt.dic ꝑ Bal.
in l. error.C.de iuris & fac.igno. & ibi etiã quid iuris de er-
rore iudicis commiſſo in proceſſu,vel ſentẽtia,an posſit emẽ
dari.de quo.ĩ.de accu.c.qualiter,& quando.¶ Quartò quæ
12 ro poſt glo.† quot requirantur ad hoc, vt confesſio præiudi
cet.Reſpondeo. requiruntur plura , quæ enumerat hic gloſ.
Requiritur enim inter cetera . ꝙ non pro ſe , ſed contra ſe
13 confiteatur. cuius gratia incidenter quæro.† quid ſi partim
pro ſe?partim contra ſe fateatur:an debeat ſtare confesſio-
ni in totum,vel ei tãtũ, quod eſt contra ſe:non autem,quod
eſt pro ſe?dic de iſta quæſt.vt no.Cyn.& Doc.in l.3.C.de do
na.ante nup.& per Bar.in l.Aurelius.ff.de lib.leg.Odo. dicit
ſtari confesſioni contra ſe.de fide inſtru.c.cum Ioan. Inno.
ſuper rub. dicit confesſionem non nocere , vt puram.& non
eſt recipienda,niſi quatenus facta eſt. ¶ Item ſi purè inter-
rogatus,reſpõdeat ſub conditione:non videtur reſpondere.
de ver. obli.l.1.§. ſi quis. Item ſi confitetur conditionaliter,
negat tñ purè:nõ tenetur in plus,quã confiteatur.de interro.
actio.l.de ętate.§.1.Idem Archi.eod. titu.c.1.lib.6.quia cõ
tra ſe debet aduerſarius recipere , quod pro ſe. 19. diſt. c.1.
vbi de hoc.¶ Idem Pet.& Cyn. quando confitetur in vno ti.
ſecus in diuerſis,& ſeparatis,vt l.2.C.de dona.ante nup.dicit
etiam,quòd requiritur,quòd pars ſit pręſens,in cuius fauo-
rem tendit confesſio: aliàs non noceat confesſio emiſſa par
te abſente.de qua per Cy.in d.l.1.C.eo. Et adde , quod ipſe
no.in Auth.ſacramenta.C.ſi aduer. vẽ.in l.poſtquam liti. C.
de pac.glo.hic requirit præſentiam partis in cõfesſione. Idẽ
Hoſti.ĩ.de fide inſtru.c.ſi cautio.¶ Sed contra.quod not. 1.
quæſt.7.c.quoties.Item in iudicio quaſi contrahitur.ff.de in
terrog.act.l.de ætate.§.ſi quis interrogatus. Sed in cõtractu
iſta non requirũtur:ſed inter abſentes obligatio naſcitur , in
terueniente nuncio,vel epiſtola, vt l.conſenſu.de ac.& obli.
præterea iudex eſt publica perſona, per quam quæritur ab-
ſenti.de vſur.c.quanquam.li.6.& l.non quaſi. rem pupil. ſal.
fore.ergo confesſio facta coram eo,valet parte abſente.Pet.
& Cy.in Auth.generaliter.C.de epi. & cle. diſtinguunt inter
contentioſam iuriſdictionem,& voluntariam:vt primo caſu
non valeat,niſi iudex faceret homicidium. quia tunc valeret
ſententia,vt l.properandum.C.de iudi.Sed ſi confesſio ema-
nat per modum voluntariæ iuriſdictionis: & valet,& quæri-
tur abſenti,vt l.1.§.exigere.de magiſt.conue.dicit Pau. ꝙ ſa
tis æqua eſt illa opi.quòd in quolibet caſu, quo poteſt proce
di parte abſente , valeat confesſio pro eo facta. vt ſicut pro
eo,& contra eum valent acta:& ſententia,vt d.l. properãdũ.
ſimiliter & confesſio.ad hoc.ĩ.de ele.cap. 1.li.6.dicta enim
abſentia pro præſentia reputatur,vt not. Innoc.in.cap.2.de
14 dila.¶ † Quid de confesſione eorum,qui interueniunt in iu-
dicio nomine alieno: vt aduocati : curatores : procura-
tores : prælati , & ſimi. ¶ De errore aduo. dic , quòd aut
præſente clientulo,& tacente.& ſibi nocet.vt propria, vt l.1.
C.de erro.aduo.niſi reuocetur.ĩ.triduum per partem,vel ad
uocatum.qđ poteſt,etiam errore nõ probato.poſt triduum
verò non poteſt,niſi errore probato.vt in Spe.e.tit.§. poſtre
mò.in prin.& eſt cõmunis opi.leg.in l. error. & l. fi. de erro.
aduo.De procur.poſt multas opi.dicit Pau. ꝙ aut habet ſpe
ciale mandatum ad confitendum.& nocet.vt l. qui ſeruum.
de inter.ac.ad fi.in rub. aut habet generale tantùm : & tunc
cõiũge procuratorẽ,tutorẽ,& curatorẽ.& diſtingue:aut con
fitetur per modum voluntariæ iuriſdictionis:& non nocet.&
ſic intelligitur l.certum.§.ſed an ipſos. ff. de confeſ. aut per
modum contentioſę iuriſdictionis . & hoc nocet.quia noce-
ret ſñia,vt l.ſi ſe non obtulit.in prin.de re iudi. & c.ſuborta.
de re iudi.& hoc verũ: niſi dominus probet contrarium. rõ
differentiæ eſt,quia in voluntaria iuriſdictione videtur dona
re:in contentioſa videtur bonam fidem agnoſcere. & illa eſt
opi.Cyn.C.de confe.l.vnica.in 9.q.& ibi in 15. q. de confe.
c.prælati.vbi tenet,ꝙ ſi pręlatus,& Capitulum faciunt.& nõ
nocet ſola confesſio prælati: aliàs noceret. ¶ Vlterius dicit
glo.ꝙ requiritur(vt confesſio valeat) quòd emiſſa ſit coram
ſuo iudice,& in iudicio.quæro quando dicatur facta in iudi-
cio.vtrùm quando iudex ſedet pro tribunali:vel etiam , quã
do ambulat per viridarium,vel plateã? Cy.tangit illam quæ
ſti.in d.l.vnica.de confes.& Pau. hic diſtinguit inter confeſ-
ſionem,quæ fit ad præparationem iudicij . & illa fieri poteſt
quolibet loco.ff.de interrog.ac.l.voluit.§.vlti. aut de alia.&
nõ põt.¶ Quintò q̃ro:an†error noceat ipſo iure,vel ope re-
ſtitutionis.Ia.de Are.dicit,quòd ope reſtitutionis:cõtra quẽ
facit Dec.2.de in inte.reſti.lib.6.de qua quæſt.vide per Cyn.
in d.l.error. ¶ Et prædicta iura , quæ loquuntur de erronea
confesſione,noceant, vel non , habent locum in confesſione
expreſſa:ſed in tacita , quæ reſultat ex productione alicuius
inſtrumenti: vel ex diſpoſitione iuris dicentis aliquem habe
ri pro confeſſo:an posſit reuocari.dic vt ĩ.de excep. in c. cũ
venerabilis.de cenſi.c.olim.& plenè de materia in dicta l.er-
ror.& per Barto.in l.2.ff.eod. titu. & in Spec. de confe. §. 2.
& §.3.verſi. ſi autem. facit l.ornamentorum. ff. de auro ; &
argen.leg.

S V M M AE.

1 *Traditio nunquam transfert dominium , niſi iuſta cauſa præcedat.*
2 *Confesſio,quæ fit de poſſesſione,an noceat.*
3 *Indigentes pecunia faciliores ſunt ad obligandum.*
4 *Confesſio facta inter viuos ad liberandum,quid operetur. Et quid de facta in vltima voluntate.nu.5.*

EX parte. No.ꝙ confesſio fit quandoq; in
iudicio. quandoque extra iudi-
cium.de confesſione facta in iudicio nota hic.Sed
de cõfesſione facta ex̃ iudiciũ,ꝑiudicet,nec ne.ſic diſtingue.
cũ quis cõfitetur extra iudiciũ:aut confitetur ſuper crimine:
aut ſuper proprietate:aut ſuper poſſesſione: aut ſuper cõtra
ctu.Si ſuper crimine,dicunt quidam indiſtinctè,ꝙ non pręiu
dicet. quia ſicut nõ valet ſentẽtia à nõ ſuo iudice lata:ita nec
confesſio.ſ̃. de iudi.c.at ſi clerici. ¶ Sed tu diſtingue.aut pro
pter

pter talem cõfeſſionem orta eſt infamia contra cõfitentẽ. &
eius opi.grauatur:& tũc debet puniri cõfitẽs, ſaltẽ aliqua ex
traordinaria pœna, ar. ȷ̃.de exceſ.præla.c.quã ſit.aut non eſt
orta infamia:& tunc in nullo puniendus eſt, vt in dicta Dec.
at ſi clerici.Si verò confitetur ſuper proprietate(quia dicit rẽ
propriam,quam tenet,& poſsidet vt ſuam) non eſſet talis cõ
feſsio:nec præiudicat cõfitenti, ſi ſit confeſsio ex falſa cauſa,
vt quia dicit bona paterna fuiſſe matris,& econuerſo. C. de
1 iur.& fac.igno.l.cum falſa.¶Et eſt ratio.†quia nunquam tra
ditio trãsfert dominium,niſi iuſta cauſa præcedat.vt emptio,
& ſim.ff.de acqui.re.do.l. nunquam. & quia non ſufficit rem
pro derelicto habuiſſe.niſi poſſeſsionem ipſius rei corpora-
lẽ aliter apprehendat.ff.de acqui. poſ.l. ſi quis.§.differentia.
nam traditionibus,& nõ nudis pactis rerum dominia acqui
2 runtur.C.de pac.l.traditionibus. ¶ † Sequitur de confeſsio-
ne,quæ fit in poſſeſsione:ꝙ ſi aliquis confitetur ſe rem aliquã
non poſsidere,talis confeſsio nocet. quia ſolo animo amitti-
tur poſſeſsio.ff.de acqui.poſ.l.poſsideri.§.in amittenda. ¶Si
verò fiat ſup cõtractu:aut cõfitetur quis inter viuos:aut in vl
tima volũtate.ſi inter viuos:aut ad obligandũ ſe alteri:aut ad
obligandũ alterũ ſibi.Si ad obligandũ alterum ſibi,nõ ꝓdeſt
talis confeſsio. vt ſi dicatur.talis dẽt mihi centũ.quia exẽplo
perniciosum eſſet.C.de proba.l. exemplo. nã contra ſe quis
confiteri poteſt:pro ſe verò,minimè. 14.q.2.§.1.¶Si ad obli
gandum ſe alteri,aut non exprimit cauſam: & tunc talis con
feſsio non nocet:niſi illa, pro quo facta eſt cauſa probetur.l.
1.de fi.inſtru.& ff.de proba.l.cum de indebito. §. vltimo aut
exprimit cãm:& tunc diſtingue. qa aut exprimit cauſam mu
tui, vel dotis : aut qlibet aliã cãm. ſi cãm mutui,nõ nocet ei:
quo minus poſsit opponere exceptionem non numeratæ pe-
cuniæ infra bienniũ.C.de non nu.pec. l. ſi ex cautione.& l.in
contractibus.poſt biennium verò non poteſt.Inſti.de litera.
ob.per totum.¶Si exprimit cauſam dotis: ſi durat matrimo
nium minus biennio,põt opponere exceptionẽ non numera
tæ dotis infra annũ à tpe diſſolutionis matrimonij computã
dum.ſed ſi vltra biennium,vſq; ad decẽ ann.à tpe ſoluti ma-
trimonij,uſque ad tres mẽſes habebit exceptionẽ non nume
ratæ dotis tam ipſe,quàm hæredes eius.¶Si autẽ duret plus
10.annis,non habet locũ hæc exceptio vltra.C.de do.cau.nõ
nu.l.vltima.& Auth.ibi poſita.Si verò alia cauſa, quã mutui,
vel dotis,exprimatur,incõtinẽti tenetur:vt ſi dicat.confiteor
me tibi debere c.pro pretio talis equi,vt C. de non nu. pec.l.
generaliter.& hoc eſt verum:intantum , ꝙ ſi in ſcriptis facta
fuerit talis confeſsio cum aliquã ſcriptura, nequeat reproba
ri per teſtes,vt dicit Odof.Sed ſi ſine ſcriptis facta eſt, põt ꝓ
bari p teſtes contrarium.¶Sed quæ eſt ratio diuerſitatis, ꝙ
3 quis habet exceptionem in mutuo pecuniæ ȷ̃.biennium† qa
omnes indigẽtes pecunia faciliores ſunt ad ſe obligandũ: ma
ximè quia creditores dicunt ſemper pecuniam præ manibus
non habere.Item in dote,cum alicui placet aliqua mulier. vt
cum ea contrahere poſſit,de facili confitetur ſibi de dote ſa-
tisfactum.vnde cum maiori parte in his caſibus , qui ſe obli-
gat,de facili prouiſum eſt,hic ſcilicet.Nam ad ea quæ frequẽ
tius accidunt &c.ff.de legi.l.nam ad ea.& s̃.vt lite non conte
ſta.c.quoniam. in prin. In alijs uerò caſibus à prædictis non
4 ita de facili obligant ſe.Ideo ſecus in illis,&c.¶†Sequitur de
cõfeſsione facta ſuper contractu inter viuos ad liberandum.
& ibi diſtinguitur.aut fit talis confeſsio ad liberandũ alium à
ſe.aut ſe ab alio:& non ualet,ut dictum eſt ; quia per ſe facit.
ſed ad liberandum alium à ſe ſtatim præiudicat confitenti in
tribus caſibus,contra quos non admittitur probatio in con-
trarium.primus eſt,ſi exactor pecuniæ tributorum,ſeu peda
giorum dicat ſibi eſſe ſatisfactum de debito.C.de non num.
pec.¶Secundus,cum confitetur procurator fiſci ſibi eſſe ſa-
tisfactum de pecunia, ſiue de pretio aliquarum rerum. vt C.
de quadri.præſcri.l.3.§.vl.¶Tertius caſus,cum mulier confi
tetur ſe pro interceſsione pecuniam recepiſſe.C.ad Velleia.
l.antiquæ.¶Et huiuſmodi confeſsiones,quæ fiunt ad liberan
dum,ualent etiam ſine cauſa : licèt ſecus ſit in his, quæ fiunt
ad obligandum.Et eſt ratio;quia promptiores ſumus ad li-
berandum:quàm ad obligandum , iuxta regulam l. Arriani.
ff.de ac.& ob.l.Arriani.& ȷ̃.de proba.c.ex literis.¶Sequitur
5 †de confeſsione facta in ultima uoluntate . & hic diſtingue:
aut fit ad obligandum:aut ad liberandum.Si ad obligandum
alerum ſibi:tunc non ualet,per iura prægalle.C.de proba. l.e-
xemplo.& 13.q.2.§.1.aut ad obligãdum ſe alteri. & tunc di
ſtingue,quia aut fit capaci:aut non capaci.ſi uerò capaci,nõ
creditur ei.quia creditur facta in fraudem : niſi contrarium
oſtendatur.ff.de prob.l.qui teſtm̃.¶Si capaci.aut iurauit.ſ.te
ſtator confitens.& tunc creditur,ut ff.de leg.3.l.cum quis.§.
codicillis.aut nõ iurat.quia dicit.ſciant omnes, ꝙ ego debeo
centum Titio:ualet ſaltem, ut legatum, non ut confeſſatum.
ff.de le.2.l.Lucius.§. quiſquis.& hoc verum eſt , niſi fiat cum
determinatione.quia dicit[ego debeo centum,ſicut in inſtru
mento inde confecto plenius continetur.] & tunc non ualet,
niſi exhibeatur inſtrumentũ.C.de fal. cauſa adiec.le.l.2. ¶Si
uerò fiat confeſsio in ultima uoluntate ad liberandum alium
à ſe,ualet indiſtinctè.quia uidetur liberationem ei legaſſe.ff.
de li.le.l.1.

De Probationibus.

DICTVM eſt ſupra de confeſsionibus:p quas pars ponens,vel aſſerens releuatur ab one- probandi. verùm quia vt plurimum partes non confitentur,ſed negant.Ideò de probationibus,per quas negans conuincitur , eſt videndum.de materia habetur. 2.q.1.& 3. q.9.6.q.vlti. 24.q.3.c.de illicita.repetitur in Cle.conuenit rubricæ de elec.c.bonæ. verſicu. quamuis. de renunciatio.ca.ſi hæc.cum alijs allegatis hic in nouella.¶Querit ſuper rub.Io. An.de una quæſtione.ſcilicet,quæ eſt probatio.dic,vt hic per eum.deinde format duas oppo.recito vltimam, quæ eſt Bona.videtur enim iſta rubrica malè ſituata , cum confeſsio ſit ſpecies probationis,ut ſup.de reſt.ſpo.c.cum ad ſedem.vnde debuit ſequi genus.ideſt iſtam generalem rubricam. ſicut ſequuntur ipſam aliæ ſpecies probationum. vt de teſti. de fide inſtrumen.& ſi.¶Sol.dicit Ioan.And.ꝙ confeſsio(propriè loquendo)non eſt probatio.ſed probationis releuatio.hinc eſt, ꝙ mera negatiua probatur per cõfeſsionem.& tamen per rerum naturam nulla eſt eius probatio,vt in c.primo. infra de confeſ.li.6.coniuncta.l.actor qđ aſſeuerat.C.eo.ti.& hoc dictum eſt notabile.

S V M M AE.

1 *Reus actori ſua propria inſtrumenta edere non tenetur.*
2 *Papa adeundus eſt,cum quis de Imperatore conqueritur.*
3 *Pacta inita inter dominum, & vaſallum : per dominum ſunt ſeruanda.*
4 *Actor ad ſuam intentionem fundandam non poteſt petere edi ſibi inſtrumenta de domo rei.*
5 *Inſtrumenta communia quæ dicantur.*

1 EXepiſtolæ verbis. Reus actori
ſua propria
inſtrumenta edere non tenetur.hoc d.In prima peti-
tio.in ſecunda eius repulſio,ibi[ſed ad hoc.] ¶ Primò not.
2 † quòd cum quis de Imperatore conqueritur , debet adire
Papam, qui eſt iudex ordinarius omnium.3.quæſtio.9. cap.
cuncta per mundum.& s̃.de iudi.c.nouit. ¶Secundò not.ibi
[ſcriberẽ.]ꝙ propriè loquitur de ſe in ſingulari. hodie alte
reſcriptũ ꝑſumeretur falſum.ȷ̃.de crimi.fal.c.q̃ graui. ¶ Ter
3 tiò no.†ꝙ pacta inita inter dñm, & ſubditum , per dñm ſunt
ſeruan-

ſeruanda.nec põt dñs ipſa reuocare.& ſic colligit̃ ex illo tex.
ꝙ ſucceſſor in dignitate dẽt ſeruare pacta inita cũ ꝑdeceſſo-
re,vt l.digna vox.C.de legi.p Cy.facit qđ no. Bar.in l.oẽs po
pali.ff.de iuſti.& iure.& 2.q.6.c.admonẽdi.nec multos ſubdi
tos poteſt alteri dñio ſubiicere, vt l.inuitus.ff.de fideicõ.lib.
4 ¶Quartò †no.ꝙ actor ad ſuã intẽtionẽ fundandã nõ põt ſi-
bi petere edi inſtrã de domo rei.& iſta eſt materia,q̃ princi-
paliter veniet hic examinãda.q̃ diuidit i tres ptes.nã interdũ
petit exhibitio rõnũ.de qbus dic, vt l.1.C.de edẽ. ¶Interdũ
petit exhibitio actorum.& de his plenè.C.e.ti.l.is apud quẽ.
Interdũ petitur exhibitio inſtrumentorũ continentiũ cõmo
dũ illius,qui petit edi.& loquitur iſtud c.qñdoq; petitur edi-
tio inſtrumentorum continentium contrariũ.& de iſtis cõi-
bus hic in nouella.& in l.iuſtũ.C.de edẽ.Inn.hic.Ergo iſto vl
timo mẽbro, an teneatur quis edere inſtrumẽta aduerſario.
ſic diſtingue.aut cõpetunt eidẽ tanq̃ cõia.& cogitur quis ede
re,vt l.non eſt nouũ.& l.iuſtũ.C.de eden.aut tanq̃ ꝓprium. &
agitur rei ven.& actione ad exhiben.quibus actionibus cogi
tur quis reſtituere inſtrã, q̃ ſunt alterius,vt.ff.de tabu.exhi.p
totum. aut non petuntur tanq̃ propria,ſed tanq̃ ordinantia li
tigantes. & tunc aut actor petit edi ſibi à reo ad ſuã intentio-
nẽ fundandam.& non cogitur edere, niſi ſit vſurarius.vt l.1.
in fi.ff.de eden. ¶Aut reus petit ab actore ad ſuam exceptio
nem ꝓbandã.& tunc aut actor eſt vſurarius:& cogitur, ſicut
reus actori.aut non eſt vſurarius: & tũc aut talis exceptio nõ
excludit æquitatem petitionis actoris.puta opponitur acto-
ri,ꝙ eſt excõicatus:& petitur,ꝙ producat inſtrm̃ excõicatio
nis.qđ hẽt penes ſe:& non tenetur edere. & idem in qualibet
exceptione criminoſa,vt l.2.§.damni.ff. de iu. fiſc. aut eſt ta
lis exceptio,quæ reſpicit æquitatem petitionis.& tunc aut nõ
eſt mera defenſio: ſed impugnatio.& nõ cogitur edere actor
reo.de qua materia dic p Doc. in l.fi.C.de edẽ. vbi verò an
reus teneatur edere actori ad replicationem actoris proban
dam:vel ſuam intentionem coadiuuandam. dic vt ibi per do
minum Bal.qui vltra alios loquitur valde eleganter. ¶Quæ-
rit Inno:ſi actor in libello ſuo facit mentionem de inſtrõ de-
biti(puta dicit)ago contra te.quia teneris mihi in centum,vt
patet in inſtrõ manu talis notarij confecto : an reus poſsit pe
tere editionem dicti inſtri, anteq̃ rñdeat libello. dicit ꝙ ſic.ni
ſi i le nõ haberet illud ad manus. quia tũc ꝓcedetur in cã, an
teq̃ exhibeatur.de qua qõne dic in Spe. de inſtru.edi. §.nunc
5 dicamus.verſi.quid ſi quis.¶Scđò q̃rit Inn.† q̃ dicãtur inſtru
menta cõia. rñdet quò ad hunc tractatũ nõ dicantur cõia in
ſtrumenta, quę ſunt gr̃a vtriuſq; confecta.quia ſm̃ hoc,inſtr̃a
emptionis,& vẽditionis, & cuiuſlibet alterius cõtractus reci
proci dicerentur inſtr̃a cõia.dicuntur ergo cõia, q̃ cõiter ob
uenerunt beneficio teſtamenti , vel alio modo : vel rõne veri
negotij.de quo quæritur.quia nũmularius,procurator gene-
ralis ad negotia:vel rõne perſonæ cuſtodientis,quæ eſt publi
ca,vt tabellio. & multis modis aliis dicuntur cõmunia.& hic
vide per eum.

S V M M AE.

1 *Actor,qui plenè probauit,non debet compelli iurare.*
2 *Conſuetudo illaudabilis eſt reprobanda.*
3 *Plena probatio vnde reſultet.*
4 *Conſuetudo,quæ plenæ probationi addit neceſſariò iuramentum partis,non valet.*
5 *Conſuetudo,quæ diſponit, vt neceſſariò ad probationem requirantur tres teſtes,non valet.*
6 *In defectum plenæ probationis recurritur ad iuramentum.*

1 SIcut conſuetudo †Actor,q̃ ple-
nè ꝓbauit , nõ
debet compelli iurare.hoc dicit.primò narrat conſue
tudinem , quã ſecundò improbat. ſecunda ibi [nos tamen.]
2 ¶Primò nota, coniuncta deciſ. †ꝙ ſicut laudabilis conſuetu
do eſt tenenda:ita illaudabilis reprobanda.de quo ſup.de cõ
3 ſue.c.ſi.¶Secundò no.†ꝙ ex teſtibus , aut inſtrumentis reſul
tat plena probatio.alios modos probãdi dic vt ſup. de reſti.
ſpo.c.cùm ad ſedem.Quando aũt iſtę probationes ſimul cõ-
currunt ſuper eodem vt confeſsio: teſtibus , vel inſtrumentis
nihil validius.præcludit enim talis probatio viam appellatio
ni,ẽt in cauſa criminali.vt C. quorũ app.non reci.l.obſerua-
re.&.ȷ̃.de app.c.Romana. §.ſi aũt poſt.li.6. vbi gl.notabilis.
4 ¶Tertiò no.†ꝙ non valet conſuetudo,quæ plenæ probatio-
ni addit neceſſariò iuramentum partis.Ratio eſt ſm̃ Io.And.
quia iura ſuperfluis non fauent:ſed reſiſtunt,vt l.ſtip.§.diuus
ff.vt le.no.ca.¶Item quia eſt cõtra ius diuinum,ſm̃ quod nõ
5 iuratur,niſi ex cauſa.Et infert Io.An.per iſtum tex.†ꝙ nõ va
leat conſuetudo,quæ diſponit,vt neceſſariò ad probationem
requirantur tres teſtes.& ſm̃ hoc non poſſet conſuetudo ad-
dere iuri cõi circa ſolemnitatem iuratoriam. quod non cre-
do verum.Sicut.n.põt conſuetudo, & ſtatutum minuere ſolẽ
nitatem legalem circa probationes:ita põt addere. qđ dic,vt
not. Bart. in l.teſtamenti factio. ff. de teſtam. & in l.cunctos
populos.C.de ſum.trini.& qđ no. Spe.in ti.de inſtr.edi.§.cõ
pendioſè.ver.quid de conſuetudine.per pactũ verò bene fa-
teor,ꝙ non poſſent contrahentes conuenire, vt ſolutio debi
ti non ꝓbetur,niſi per publicũ inſtrm̃,vt no.Io.An.s̃.de for.
compe.in c.ſi diligenti:ſuper prima gl.ad fi.notãter ergo iſte
tex.plenæ ꝓbationi reꝓbat additionem iuramenti , quaſi de
augmento inſtrumentorũ,vel teſtiũ nõ diſponat cõſuetudo.
6 ¶Quartò no.†ꝙ in defectu plenæ probationis recurritur ad
iuramentũ.de qua materia dic,vt.ȷ̃.de iureiur.& l.fi.& l.ad-
monendi.ff.de iureiur.& C.e.ti.l.in bonæ fidei.

S V M M AE.

1 *Diſcordia quando oritur ſuper confinibus,oritur actio finium regũd. & quæ ſit eius natura.*
2 *Actio finium regun.tollitur ſpatio 40.annorum.*
3 *Præbendarij in eadem eccleſia poſſunt agere inter ſe,ſi vnus occupat præbendam alterius.*
4 *Iudicio finium regun.quilibet cenſetur actor,& reus.*
5 *Probationes actoris,& rei ſi ſunt pares:quid iuris.*
6 *Abbas.& quilibet alius prælatus habent adminiſtrationẽ legitimã.*

EX literis tuis. In cõi iudicio ꝓbant
actor,& reus.& ſi pa-
riter ꝓbant,reus abſoluitur: ni fauorabilẽ cãm fo-
ueat actor.h.d. cõis diuiſio.ſcđa ibi[ad qđ.] & hæc ſubdiui-
ditur.nã primò inſtruit iudicẽ, qđ agendũ,cũ melius alter ꝓ
bat.ſcđò cũ vterq; pariter ꝓbat.tertiò rõnem adducit ꝓ ſua
reſponſione.ſcđa ibi[quid ſi ambarum.]tertia ibi[nam poſ-
1 ſeſſori.]¶Primò not.†ꝙ quandoq; oritur diſcordia de confi
nibus . quia dicitur alterum vicinorum vltra terminos occu-
paſſe.de quo.(ſ.cum eſt quæſtio de terminis)prodita eſt ſpe-
cialis actio: quæ dicitur finium regun: de cuius natura dic,vt
l.1.& 2.& l.in finalibus. ff.fi.reg. & de pœna euellentis termi
nos dic,vt l.1.& l.agraria.ff. de termino moto. ¶Secũdò no.
2 †quòd illa actio finium regundorum tollitur ſpatio 40. an-
norum inconcuſſè.de quo infra de præſcri.c. quia indicante.
3 per Hoſti.& l.1.C.de anna.excep.¶Tertiò no.†quòd prębẽ
darij in eadẽ eccleſia poſſunt agere inter ſe , ſi vnus occupet
de præben.alterius.quo iure autem agere poſſint.dic , vt in-
4 fra dicam. ¶Quartò not.†quòd in iudicio finium regund.
quilibet cenſetur actor , & reus:vnde quilibet admittitur ad
probandum de iure ſuo.quod dic, vt in l.in tribus.ff. de iudi.
¶In aliis verò iudiciis,vbi vnus eſt actor, & alter reus.acto-
ris probationes prius ſunt recipiendæ,iuxta not. in l.circa.ff.
5 de proba.¶Quintò no.†quid iuris , cũ probationes actoris,
& rei ſunt per oĩa pares.feretur enim ſnĩa,& tenet pro eo.fal
lit in cauſa liberali,& aliis numeratis in gl.Si autẽ actor ple-
nè probauit : & reus exceptionẽ ſuam probauit taliter,quòd
reddit dubiam intentionem actoris plenè probatam: an tũc
reus condemnabitur,vel abſoluetur.dic quòd abſoluetur,vt
ȷ̃.de ſpon.duo.in rub.& exẽplifica hic quod dixi per notata

ibi per Inn.& Hoſt.¶Sextò no.ꝙ qñdoq; poſſeſſori incum-
bit probatio,qñ eſt præſumptio contra eum : vt ſi poſſidet,
& ſine titulo,poſſidere non poteſt.poſſeſſio enim talis nõ re
leuat poſſeſſorem ab onere probandi.vt in c.ad decimas. de
reſti.ſpo.lib.6.& c.contra morem. 100.di.& quod no. Inno.
in c.veniens.de verb.ſigni.& ĩ.eo.ti.de regu.iu.lib.6. ¶ Op-
po.hic Papa loquitur epõ.& præſupponit , ꝙ epſ poſſideret
prębendam.& ꝙ potuerit agere.¶Sed contra de.c.cum no-
ſtris.de conceſ.præben.Sol.dic , ꝙ epiſcopus poſſidebat ex
ſpeciali indulgentia,vel ex conſuetudine.& ideò agere põt.
quia in conſequentiam etiam actio reſeruata videtur, vt l.le-
gatum.ff.de pœn.& l.ſi victum.ff.de re iudi.¶Secundò op.&
vr̃,ꝙ præbendarius nullo modo agere poſſit contra alium p̃
bẽdarium in eadem eccleſia.quicunq; enim eorũ poſſideat,
eccleſia ipſa dr̃ poſſidere.cuius nomẽ poſſidetur,vt in c.cum
veniſſent.s̃.de reſti.ſpo.vnde in interdicto vnde vi vnus con-
tra alium agere non poteſt:quia eccleſia non intelligitur ſpo
liata tali inuaſione.nec ſimiliter poteſt agere rei ven.cum ꝓ-
prietas rerum præben.ſit eccleſiæ,non ipſius præbendarii.
Item non poteſt intentari interdictum vti poſſidetis in caſu
noſtri.c.cum diceret alium poſſidere,ſcilicet, qui inuaſit. nõ
videtur ergo,ꝙ poſſit procedere qđ dicit iſtud. c. quia nõ in
terdicto vnde vi.non vti poſ.nõ rei vẽn.agi poteſt. ¶So.dicit
Inno.ꝙ præbendarius agere poteſt pro iuribus ſpectantibus
ad p̃bendã ſuã,ẽt contra alios de eccleſia:vt contra canoni-
cos,& ẽt contra extraneos nomine eccleſiæ.& ẽt nomine ꝓ-
prio.poſtq̃.n.eccleſia diuiſit bona per præbendas,quilibet p̃
bendarius põt dici procurator eccleſię pro iurib. ſpectãtib.
ad præbendam.ſicut cum inter plures tutores eſt diuiſa ad-
miniſtratio bonorum pupilli,vt l.inter tutores.ff.de admini.
tu.& l.Titium,& Męuium.eo.ti.& l.j.& 2.C.de diui.tu. & bo
na eſt æquiparatio circa adminiſtrationem rerum pupillo-
rum,& rerum eccleſiaſticarum:quia prælatus æquiparat̃ tu-
tori:& eccleſia pupillo,vt in c.j.s̃.de in inte.reſt.& in c.2.ĩ.đ
6 dona.¶†Sicut ergo abbas,& qlibet alius adminiſtrator põt
agere ꝓ iurib.ſuæ dignitatis,& adminiſtrationis,vt s̃. de re-
ſcri.c.edoceri.& c.cum deputati.de iudi.Ita & p̃bẽdarius. fa
cit qđ no.in l.j.in fi.de oper.no.nun.& l.j.in fi. ff. vſufru. que
madmodum caueat.¶Et intellige, ꝙ cuncti habeant iſtã ad
miniſtrationem de conſuetudine vel ex conſuetudine:vel ab
epõ:vel alio ordinario.vñ habere dicunt legitimam admini-
ſtrationem.& rem in iudicio deducere pñt , vt ff.de pac.l.nã
& nocere.& de iura.calũ.l. 2.§. 2.¶Tertiò opp.dr̃ hic,ꝙ nul
lus põt obiicere p̃ſcriptionem longiſſimi tpis: niſi ille, q poſ
ſidet.contra de l.ſi quis emptionis.C.de p̃ſcri.30.an.Sol. per
modum exceptionis nullus poteſt , vt hic.per modum actio
nis(ſi cecidit à poſſeſſione)poteſt,vt in contrario. qđ dic, vt
in Auth.niſi tricennalis.C.de bo.ma.per Cy.

S V M M AE.

1 *Teſtimonium matronarum in virginitate probanda præfertur aſſer-*
tioni viri.
2 *Ius licèt præſumat mulierẽ cognitam à viro, ſi cum eo permanſit: ta*
men contra dictam præſumptionem admittitur probatio in contra
rium per aſpectum.
3 *Peritis in ſua arte creditur.*
4 *Negatiua, quæ ſubiicitur aſpectui, ſiue viſui, eſt probabilis.*

1 PRopoſuiſti. †In virginitate probanda te
ſtimonium matronarum aſ
ſertioni viri p̃fertur.h. d.communis diuiſio. ſecunda
2 ibi [videt.] ¶Primò no.ꝙ licèt ius præſumat mulierem co-
gnitam à viro,ſi cum eo permanſit,vt in c.ſi quis acceperit.
33.q.j.tamen contra dictam præſumptionem admittitur ꝓ-
3 batio in contrarium per aſpectum.¶†Secundò no. ꝙ credi-
tur matronis.& regulariter omnibus, qui teſtificantur de pe
ritia ſuę artis:vt medicis de medicina,& ruſticis de agricul-
tura.& ſic de ſingulis.an autem iſti debeant iurare. dic vt in
l.iureiurã.C.de teſt.ff.de ven. inſpi. l.j.& ĩ.de frigi.c.fratorni
4 tatis.ſuper gl.2.per Io.An.¶†Tertiò no.ꝙ negatiua, q̃ ſubii
citur aſpectui,ſiue viſui,eſt probabilis:vt ꝙ talis ſit cognita.
facit qđ not.in l.de ætate.ff.de mino.in repe.¶Oppo.& vide
tur , quòd poſt contracta ſponſalia de p̃ſenti non ſit curan
dum de carnali copula ſubſecuta , vt ĩ. de ſpon.c.ſi inter.
¶Sol.fortè mulier nolebat ingredi religionem . quod poſſet
ante carnalẽ copulam:ſed non poſt, inuito viro,vt ĩ. de con
uer coniu.c.ex publico.vel contraxerat ſponſalia de futuro,
quę dicebat vir irrationabiliter confirmata per copulam ſub
ſecutam,vt ĩ.de ſpon.c.is qui fidem.mulier autem hoc nega
bat.& altero ex prędictis modis pone caſum in hoc.c.

S V M M AE.

1 *Probatio teſtium præfertur inſtrumento.*
2 *Inſtrumentum factum de alienatione rei eccleſiaſticæ,ſi ſit ſeruata ſo*
lemnitas,probat.
3 *Fratres in caſu Capituli cenſentur idonei teſtes.*
4 *Probatio per teſtes eſt validior, quàm per inſtrumenta.*

1 TErtio loco †Probatio teſtium præfert
inſtrumento.hoc dicit.pri-
mò ponitur quæſtio.ſecũdò ſol.ibi[ſed quoniam.]
2 ¶Primò no.ꝙ ſtatur inſtrumento,in quo de alienatione rei
eccleſiaſticæ ſit mentio.& facit tale inſtrumentum fidem de
tali alienatione.quę tunc valet:dum eſt ſeruata ſolẽnitas , de
3 qua in c.j.de rebus eccle.non alie.lib.6.& 12.q.j.c.j.¶† Secũ
dò no. ꝙ in caſu Capituli fratres cẽſentur idonei teſtes,& ad
teſtimonium admittuntur.concor.ĩ.ti.proxi.c.inſuper. & ff.
de rerum diui.c.in tantum.¶Tertiò no.hic tex.[inſuper & ſi
in actibus:non tamen reperitur talis iuratus.]&c. an ſi aliter
non appareat de iuramẽto,præſumatur iuratus.dic vt l.poſt
legatum.§.his.ff.de his,quæ vt indig.& l.ſciẽdum.de ver. ob.
per Bar.in l.Theopompus.ff.de dote præleg.& c.quoniã con
4 tra.ĩ.eo.¶†Quartò no.ꝙ ad reprobationem inſtrumenti re
cipiuntur teſtes.& validior eſt probatio per teſtes , quàm ꝑ
inſtrumenta, vt hic.quandoq; econuerſo.quandoq; ambulãt
pari paſſu.de quo plenè in gl.& latius dicã poſt Inn.ĩ.de fide
inſtru.§.reſtat. ver.ſed quęro.& per Bar.in l.2.quemad.teſt,
ap.vbi plenè an ꝓ teſtes deſcriptos in inſtrumẽto,vel ꝓ alios
non deſcriptos reprobetur tenor inſtrumenti.qđ dic,vt in d.
c.cum Ioannes.Et no.bene iſtam gloſ.magnam,ſimilem ha-
bemus.4.q.3.Item in criminali.in prin.in ver. quid ſi teſtes.
ad finem magnæ gloſ.facit l.in exercendis. & l. ſcripturæ. C.
de fide inſtrumentorum.

S V M M AE.

1 *Vnicus teſtis admitti non debet contra dicta plurium teſtium. & nu*
mer.3.
2 *Exceptio conſanguinitxtis impedit matrimonium vſq; ad quartum*
gradum.
4 *Publicatis atteſtationibus,nõ ſunt teſtes ad probandum contrarium*
admittendi.

IVrauit. In cauſa matrimoniali publicatis atteſta
tionibus ſuper eodem articulo, teſtes ꝓ-
duci non poſſunt.h.d.ſecundùm gl.pro qua ſummatione
1 facit verbum,publicatis partibus.&c.vel aliter.Contra† di-
cta plurium teſtium vnicus teſtis admitti non debet.h.d. pri
mò ponit quæſtionem.ſecundò ſolutionem , ibi [reſponde-
2 mus.]¶†Primò no.ꝙ exceptio cõſanguinitatis vſq; ad quin
tum gradum impediebat matrimonium cõtrahendũ. hodie
vſq; ad quartũ gradũ iſta prohibitio eſt reſtricta,vt ĩ.de cõ-
ſangui.

3 ſangui.& affini.c.nõ debet.¶†Scđò nota,ꝙ vnus teſtis nõ po
4 teſt reprobare dicta ipuirum teſtium.¶†Tertiò no.ꝙ publi
catis atteſtationibus,non ſunt teſtes ad probandum contra-
riũ admittendi.qđ eſt verũ,cũ agitur de matrimonio contra-
hendo:ſed ſi de cõtracto diſſoluendo,tunc loquuntur iura cõ
traria alleg.in gl.ſ.ꝙ admitti debeant, atteſtationibus publi
catis.& hanc ſolutionem ponit glo. & conſignat rõnẽ diuer-
ſitatis:nullum.n.periculum eſt in coniunctione,ſed in ſepara
tione magnum.ad hoc.ĩ.de teſti.c.licèt ad parem. Io.An.re-
probat iſtud dictum per.c.præterea.1.& 2.& per c. cũ in tua.
ĩ.de ſpon.¶Solue ergo ſcđm Hoſti. ꝙ ſpãle eſt in cã matri-
monij pp animarũ piculũ. pp quod non tranſit illa ſnĩa in rẽ
iudicatã.& auditur allegans turpitudinem ſuam poſt publica
tas atteſtationes,& etiam poſt ſententiam,ſecundùm Hoſt.

S V M M AE.

1 *Excommunicatus probatur quis per literas ordinarij : niſi contrariũ*
doceatur.
2 *Excommunicatus non poteſt eſſe procurator in iudicio.*
3 *Tempus conſtitutionis eſt inſpiciendum,quo quis fuit excõicatus.*
4 *Excommunicatio de præterito probat quem excommunicatum etiam*
de præſenti:niſi probet ſe abſolutum.
5 *Literis ſigillatis an ſit credendum.*
6 *Excommunicatus tempore conſtitutionis: ſed abſolutus tempore aſ-*
ſumptionis,an habeat perſonam legitimam.
7 *Excommunicatus an poſſit eſſe procurator rei.*
8 *Excommunicatus conſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi : an poterit*
ſubſtituere: & valeat ſubſtitutio.

1 POſt ceſſionem. † Per lr̃as ordina
rij ꝓbatur qs ex-
cõmunicatus:niſi contrariũ doceatur.h.d.& diuido
Decre.in duas partes. in prima deciditur partium contẽtio.
in ſecunda ponitur interlocutio,ibi[cum igitur.]in qua ſcđa
duo facit.præmittit motiuum interlocutionis. ſecundò inter
loquitur.ibi[ipſum tanquam.]Iterum in prima facit tria.po
nit motiuum,vt dixi, in quo interſerit ipſius efficaciã,ibi[q-
bus.]quam ſtatim determinat,ibi[donec.] ¶Primò nota,ꝙ
literis ordinarij prima facie eſt credendum. ¶Secundò not.
ꝙ admittitur probatio in contrarium : quia huiuſmodi eulo
gia interdum mala fide ſcribuntur,vt l.diuus.ff.de cuſt.reo.
2 ¶†Tertiò no.quòd excommunicatus non põt eſſe procura-
tor in iudicio.& aduerte, quia tex.non dicit. fuit procurator
3 actoris,vel rei.de quo.ĩ.dicam.¶†Quartò no. ibi[dum offi
cium procuratoris aſſumpſit .]&c. ꝙ tempus conſtitutionis
inſpicitur,quo fuit quis excõicatus: licèt poſtea ergo abſol-
uatur,non reconualeſcit cõſtitutio procuratoris , quæ à prin
cipio fuit nulla, ar.c.dudum. de elec.il.1.& de reſcrip.c. ſi eo
tempore.li.6.& ff. de lib.& poſthu.l.ſi filius. ¶Et aduerte qa
vr̃ iſte tex.probare opi.Hoſtiẽ. de qua.s̃. de dolo & contu.c.
veritatis.vbi tenet , quòd non valet contractus initus cum ex
communicato.ſed iſte textus non facit.quia non loquitur de
contractu extraiudiciali reſpectu finis:ſed de illo, cuius eſſen
tia confertur in iudicio.quod eſt ꝓhibitum, vt in c.intellexi-
4 mus.s̃.de iudi.¶†Quintò not. ꝙ excõicatio de præterito ꝓ-
bat quem excõicatum ẽt de præſenti: niſi ꝓbet ſe abſolutũ.
¶Si ergo dico quem excõicatũ, & ꝓbo,ꝙ olim fuit excõica
tus:præſumitur,ꝙ ẽt †hodie.circa quod vide quod no.Cy.in
l.edita.C.de edẽ.& in c.propoſuit.de cle.excõ.per Inn. ¶Ve
nio ad apparatum Inno.& Io.An.ſatis longum,ordinando ꝑ
5 aliquas q̃ones.primò igitur quæro †an literis ſigillatis ſit cre
dendum.So.dic ꝙ quædam ſunt literæ epĩ. quædam inferio-
rum prælatorum.quædam delegatorũ.q̃dam arbitrorũ.q̃dã
priuatarum perſonarum.& de oĩbus dubitari põt,an ſit ſtã-
dum,ſeu credendum. Circa primum , ſcilicet ꝙ lr̃is ſigillatis
ſigillo epĩ detur fides.gl. magna allegat plura iura. 11.q.3.c.
curæ.vbi de hoc.ĩ.de re iudi.c.cum inter. & c.ad ꝓbandũ.de
fide inſtr.c.quod ſuper his.C. de epiſ. & cle.l.ſi qua per calũ-
niam.Item ꝓbatur per locum à minori.creditur. n.literis p̃-
latorum.de ma.& obe.c. cum in eccleſiis. & de dolo , & cõ-
tu.c.veritatis.maximè eccleſiarum collegiatarũ.de ſolu.c.ita
quorundã.& ſigillo cõuentus.s̃.e.c.tertio loco. vel c.cũ inter
R.de elec.& ſigillo corporis.de exce.præla.c.cum dilectus.
¶Si ergo creditur literis p̃dictorũ:multò magis ſigillo epĩ, q
eſt prior dñator in cunctis.¶In contrarium allegat gl.alia iu
ra,ꝙ literis cum ſigillo epĩ non credatur . pro qua parte etiã
facit.11.q.3.c.quanuis.30.q.vlti.iuncta.alias eſt ſub.§.ita.6.
q.1.c.qualiter.Quid ergo dicendum.in glo.ſunt tres opi.pri-
ma Hugo. ꝙ indiſtinctè credatur literis cũ ſigillo epĩ. & iſtã
ſequitur Ho.hic,qui ẽt remittit ad ſummam.eo.ti.§.fi. ver.6.
de hoc ẽt in Spec.in ti.de proba.§.fin.ver.10.& pro hac opi.
facit de ſen.excommu.c.cũ medicinalis. lib.6.ad idem eo.li.
c.vt circa.de ele.& de offi.or.c.ſi canonici. ¶Secũda eſt opi.
Pe.Hiſpani,ꝙ non credatur chartæ, vel inſtrumẽto ſigillato:
niſi ſit redactum in publicã formã:vel ſit ſubſcriptum,ſi non
ſit in vſu tabellionis.pro iſta opi.adducit.l.4.§. ſi aũt ſcriptu
ra.C.de arb.& de annali excep.l.vt p̃fectius. Et addidit alios
duos caſus , quibus creditur.ſ.quãdo in literis epĩ ſigillatis eſ
ſet ſigillũ Capituli : vel apparerent ſigilla pluriũ epõrum.28.
di.per totũ.de cle.peregri.c.1.& c.cũ inter R.de ele. ¶Ter-
tia eſt opi.ꝙ circa iudiciaria non creditur.circa alia,quæ in fi
gura iudicij non aguntur,ſigillo epiſcopi eſt credendum.iſtã
opi.tenet Ioan.An.& Inno.¶Quarta eſt opi.Archi. quã po-
nit.6.q. 2.in c. placuit. & de ele.c.vt circa.li.6.vbi tenet, ꝙ li
teræ epiſcopi non probant,niſi habeant ſubſcriptionẽ: vel ni
ſi hoc habeat conſuetudo.¶Quinta eſt opi.Io.And.tenentis
opi.Archi.ꝙ ſubſcriptio requiratur.& intelligit ſubſcriptio-
nem factam manu ſubſcribentium:non illius, qui ſcripſit lite
ras.quia poſſet ponere teſtes mortuos, vel viuẽtes.& ſic ſub -
ſcriptio non augeret in aliquo fidem, & ſolemnitatem literis
ſigillatis.¶Iſtam materiam ẽt examinat Inno.in c.1.ĩ.de fi.
inſtru.& ibi in prin.gl.tenet,ꝙ literæ dicuntur authẽ.ſi hñt ſi-
gillum cum ſubſcriptione teſtium.cum non ſint multũ præiu
dicialia,qualia ſunt. 11.q.3.c.curæ.In medio verò ipſius glo.
nunquid literis.tenet Inn.ꝙ credatur literis abbatum:archi-
diaconorum:& inferiorum prælatorum: & in x̃iudicialibus.
ſed vbi,inter quos,inquantum, vel vſq; ad quantã ſummam.
(quia non eſt de iure determinatum)dicit conſuetudini relin
quendũ.de fide inſtru.c.cum dilectus. C. de eman.li.l.1.in fi.
verò ipſius gl.Inn.tenet, ꝙ creditur lr̃is cuiuſcũq; prælati de
his, q̃ rõne officij ſui facere debet,vel põt: vt archiepiſcopo
vocanti ſuffraganeos ad concilium:vel ad alium ſuffraganeũ
conſecrandum.18.di.c.ſi epiſcopus.Item Capitulũ vocat ca
nonicos ad electionem per literas.s̃. de ele.c.cũ inter vniuer
ſas.Item literis teſtimonialibus de ordinibus, & moribus.ĩ.
de cle.pegri.c.1.& 2. & hæc dicta ſufficiant de literis epiſco-
porũ,& prælatorum.¶Interdum loquimur de literis delega
torũ cũ ſigillo(& maximè ſup relatione ꝓceſſus:) an credat̃.
vide in Spe.de remiſſionibus.§.vtile.vſq; ad fi.§. Cõpoſt.no.
de hoc in c.ſtatuimus.de ele.li.6.in quarta colũna. ver.itẽ q̃-
ritur de mõ.& conclude cum Spe. ꝙ creditur ſuper remiſſio
ne:non ſuper proceſſu,ſi fuit iudicialis:niſi quatenus per acta
conſtabit. ¶Si verò fuerit extraiudicialis (puta exequentis
miniſterium ſibi commiſſum) creditur ſibi ; ex quò de ſigil-
lo conſtat. & dicit , quòd hoc ſeruat Curia. ¶Interdum lo-
quimur de ſigillo arbitrorum , qui voluntariè adeuntur.& di
cit,quòd non creditur,vt l.ne in arbitris.C. de arbi. nec mi-
rum,cum etiam infamis poſſit eſſe arbiter.vt ff.de arbi.l.Pe-
dius.aliter per vin.& 3.q.7.c.tria.abſurdum enim eſſet credi
literis, & ſigillo eius , cuius dicto non crederetur.infra de te-
ſti. c.licèt. Nõ ob.c.præſentata.e.ti. quia ibi factũ narratur.
¶Interdum loquimur de literis, & ſigillo priuati. & faciũt fi
dẽ cõtra eũ,non ꝓ eo.ff.de ꝓcura.l.ſi ꝓcuratorẽ abſentẽ.vbi

6 de hoc. & ỹ.de ſol.c.ſi quorũdam.& p Io.An.in cle.j.de ꝓcu
rato.¶†Scd̃ò pricipaliter q̃ro.dr̃ hic,ꝙ iſte erat excõicatus
tpe conſtitutionis: iõ repellitur.qd de excõicato tpe conſti
tutionis:ſed abſoluto tpe aſſumptionis.dic,ꝙ idẽ, ſecundùm
Bona. conſyderato initio. qđ attenditur,vt in tex. ¶Quid
de excõicato vtroq; tpe:ſed abſoluto poſtea à dño,q conſti-
tuit in eadem voluntate manente,ar.ꝙ valeat.de ꝓcura.c.li-
cèt.li.6.Vin.Pe.& Ab.dicunt procuratoriũ non valere.& hoc
tenet Spe.de procura.poſt prin.¶Quid ſi vtroq; tpe non li-
getur:nunc verò,qñ litigat,eſt ligatus.qđ valet.non tñ proce
det excõicatione durante:ſed poſt abſolutionẽ procedet vi-
gore primi mandati,vt in c.Pia.de exce.li.6.¶An aũt iſto ca
ſu,ſi exceptio excõicationis non opponit,valebit proceſſus:
vel erit nullus?Inn.vr̃ dicere,ꝙ ſit neceſſaria exceptio, & an-
teq̃ opponat, valeat quicq̃d fecit:ſicut valeret, ſi actor eſſet
excõicatus.& non opponet exceptio cõtra eũ,vt ỹ.de excep.
c.Pia.li.6.Spe.in ti.de ꝓcura.in prin.vr̃ hoc dicere verum in
excõicato occulto poſt cõſtitutionẽ:ſed in excõicato tpe cõ
ſtitutionis vr̃ dicere,ꝙ proceſſus ſit nullus,non oppoſita ex-
7 ceptione.†¶Vlterius q̃rit,an excõicatus poterit eſſe procu
rator rei:vr̃,ꝙ ſic.q̃a venit ad defenſam.ſecus eſſet, ſi poſſet
reus ĩ iudicio ſe defendere,vt in c.intelleximus. de iud.dic tu
contrarium.& alia rõ eſt in reo. q̃a neceſſariò ꝓuocatur ad
iudicium:ſed procurator rei vltro ſe offert, & voluntariè. vñ
fortè aio nouandi non poſſit in ſe transferre iudicium.dic,
8 vt dixi in d.c.intelleximus.¶Demum q̃ritur.†an excõicatus
conſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi poterit ſubſtituere,
& valeat ſubſtitutio?dic vt in cle.religioſus.de procura.¶Re
liqua, q̃ reſtant de excõicato, quæ.ſ.ſibi ſint prohibita,vel cõ
ceſſa.dic,vt s̃.de dolo,& contu.c.veritatis. c.intelleximus.de
iudi.¶Item procurator,qui appellauit,an poſtea excommu
nicatus poſſit proſequi.dic vt s̃.de excep.c. ſignificauerunt.
in glo.no.

S V M M Æ.

1 *Dubia probatio non releuat probantem.*
2 *Verbum, deuoluatur, an ſit directum, cõe, vel obliquum. remiſſiuè.*
3 *Teſtamentum faciens quid facere debeat.*
4 *Pater põt grauare filium in reſtitutione hæreditatis poſt mortem.*
5 *Exiſtentia ſui hæredis confirmat fideicommiſſum vniuerſale.*
6 *Petitio incerta, non ſpecificatis rebus, admittitur ad reſtitutionem fideicommiſſi vniuerſalis, vel hæreditatis.*
7 *Oblatio perſonæ quid dicatur.*
8 *Recedens de monaſterio recuperat bona: ſi non eſt obligatus religioni tacitè, vel expreſſè.*
9 *Minor. 14. annis, cui facta eſt ſubſtitutio, ſi ſine liberis, &c. religionẽ ingreditur, & deceſſit ibi: an expiret ſubſtitutio.*
10 *Infirmus ſi metu mortis religionem ingreditur: an poſſit egredi poſt conualeſcentiam.*
11 *Actor ſi non probat integrè intentionem ſuam: aut replicationẽ ſuã, reus in dubio debet abſolui.*
12 *Reus probans exceptionem ſuam obſcurè, debet ſuccumbere.*
13 *Statutum diſponens, quòd nobiles non poſſint ingredi palatium ſub pœna mille. accuſatur nobilis, quòd ingreſſus eſt de menſe Martio. ipſe dicit, quòd tempore conſilij ingreſſus eſt. quid iuris.*
14 *Fundãs intentionem ſuam, vel exceptionem ex minori ætate, debet ipſam limitatam probare.*
15 *Minor poteſt alienare res ſine decreto, & ſine auctoritate tutoris, ingrediendo religionem.*
16 *Donatio facta à minore confirmatur iuramento.*
17 *Sine liberis, & ſine hærede idem eſt dicere.*
18 *Monacho ſi defertur hæreditas ex teſtamento, vel abinteſtato: & deceſſit hæreditate non adita, an monaſterium poſſit adire.*
19 *Priuilegium pio loco conceſſum nõ extenditur contra alium piũ locũ.*
20 *Plures quando prætendunt ſe hæredes diuerſo iure: an quilibet poſſit bona occupare ſua auctoritate.*
21 *Feuda an tranſeant in monaſterium.*
22 *Res, quas poſſidet ille, qui ingreditur religionem cum pacto, ne poſſit alienare: an intrando religionem videatur alienare.*
23 *Bona ingredientis religionem, cui non licet habere proprium in communi, cui pertineant. Et quid ſi non ingreditur, ſed monaſterium hæredem inſtituit. nu. 28.*
24 *Ingrediens monaſterium, ſi habet filios, vel aſcendentes: an eius bona deuoluantur ad filios, vel aſcendentes. an verò ad monaſteriũ.*
25 *Teſtator ſi dixit. inſtituo filium meum. & ſi deceſſerit ſine liberis, ſubſtituo fratrem. filio intrante religionem, cui debeatur illa hæreditas, fratri ſubſtituto: an monaſterio.*
26 *Baſtardi an veniant appellatione liberorum.*
27 *Feudum ſi conceſſum fuerit Titio, & ſuis hæredibus: an intelligatur de filijs, vel etiam de extraneis hæredibus.*
29 *Subſtitutio an expiret. ſi quis tradit ſe, & ſua alicui eccleſiæ ſeculari.*
30 *Inſtitutus ſub conditione, ne ingrediatur religionem: ſi ingreditur, an erit hæres.*

1 IN præſentia †Dubia probatio nõ releuat
prob antem.h.d. diuiditur in
tres partes principales.proceſſus narratio. Secunda ibi
[dilectus.]auditoris diffinitio.in tertia ibi[nos igitur]diffini
tionis confirmatio.Prima ſubdiuiditur. quia primò ponitur
actoris petitio.Secunda ibi[verùm.]reorum reſponſio, & re
cõuentio.Tertia ibi[ad hoc]actorum replicatio. Quarta ibi
[verùm]reorum duplicatio.Primò notandũ, & ſubtiliter ad
uertendũ circa ſubſtitutionẽ iſtã factam huic.M.per patrem
ſuũ cõiuncto.B.ad hoc,& coniuncta petitione iſtorũ.G.& B,
iſti.n.petebant oĩa bona vigore dictę ſubſtitutionis, & bona
ipſius filii,vt patet ibi[ex teſtamẽto patris ad ipſos erat eius
hæreditas deuoluta.]& ſic cõiunctis prędictis,collige ꝙ iſta
ſubſtitutio[ſi ſine liberis deceſſerit,deuoluantur bona tali fa
cto impuberi]ſit pupillaris infra tẽpora pubertatis.& hac rõ
ne iſti.G.& B.petebant vniuerſa bona dicti.B.aliàs ſi nõ fuiſ
ſet pupillaris:ſed fideicommiſſaria,petitio omnium bonorũ
dicti.A.fuiſſet iniuſta.& Legitima,& Trebellia.deberẽtur di
cto.A.vt in c.Rainal.& c.Rainu.de teſta.de hoc tñ apud le-
giſtas eſt magna qõ:an.ſ.iſta ſubſtitutio facta impuberi hoc
mõ[ſi filius meus deceſſerit ſine liberis,talem ſubſtituo: vel
talis hæres eſto]an ſit directa.ỹ.tpa pubertatis, & poſtea ob
liquetur,vel omni tpe ſit obliqua.de qua qõne dic, vt in d.l.
2 centurio.ff.de vul.& pup.& l.pcib.C.de ĩpu.& ali.ſubſti. †an
a autem iſtud verbum,de quo in tex.ſ.deuoluatur,[a]ſit directũ,
commune,vel obliquum. dic per Bar.in d.l. centurio.vbi ple
nè,q̃ verba ſubſtitutionũ ſint directa, cõia, vel obliqua.facit
3 c. ſi pater.de teſta.li.6.¶Scd̃ò no. †ꝙ ille,qui facit teſtamẽ-
tum,debet inſtituere filiũ: vel exhæredare.aliàs teſtamẽtum
erat nullum olim in totum, exceptis legatis quibuſdam per-
ſonis,de quib.in tit.de leg.præſtã.hodie verò eſt nullũ quò
ad inſtitutionẽ:cetera verò.ſ.legata,& fideicõmiſſa firma p-
manent.qđ dic,vt in Auth.ex cã.C.de lib.præte.& l. inter ce
4 tera.ff.de lib.& poſthu.¶†Tertiò no.ꝙ pr̃ põt grauare filiũ
in reſtitutione hæreditatis poſt mortẽ:an aũt in iſta reſtitu-
tione veniant bona ipſius filii.dic,ꝙ non,ſi erat fideicommiſ
ſaria:ſecus ſi pupillaris,vt l.coheredi.§.cum filiæ.ff.de vul.&
pupil.& l.ſed ſi plures.§.ad ſubſtitutos.& l.præcib. C. de im
pub.& ali.ſubſti.¶ Et aduertendum;q̃a ẽt ſi fuiſſet filius ſim
pliciter grauatus de reſtituendo poſt mortem.tñ, ſi decede-
ret relictis filiis,expirat ſubſtitutio:q̃a non eſt veroſimile te-
ſtatorẽ,ſi de liberis ſui filii cogitaſſet, alienam ſobolem añ-
ferre voluiſſe,vt l.cum acutiſſimi.C.de fideicommiſ.& l.cum
auus.de condi.& demõ.& l.gñaliter.de inſti.& ſubſti. dic vt
ibi. quantũcũq;aũt pater grauet filium maiorem,vel mino-
rem de reſtituendo p fideicõ.non venit in reſtitutione Legiti
mę ipſius filii,quam detrahit ante oĩa in ipſis rebus hæredi-
tariis.& ẽt Trebrellianica,ſm̃ opi.Canoniſtarũ. licèt ſecus đ
iure ciuili,ſm̃ quoſdã.qđ dic,vt ĩ c.Rainal.& c.Rainutius.ỹ.đ
teſta.facit l.iubemus.C.ad Trebel.& l.ſancimus.§. repletio-
nem

nẽ de inof.teſt.¶Quartò ẽt hic no.ꝙ iſti.B.& G. petebãt ex
teſtamento patris dicti.M.hæreditatẽ:nec aliquid aſſerebãt,
ꝙ ipſe filius adiuit. & tñ fideicommiſſum vniuerſale nõ debe
tur,niſi ex teſtamento fuit adita hereditas,vt l.ille à quo.§.ſi
de teſtamento. & l.apud Iulianũ.§.Antiſtia.ff. ad Trebel.ſed
5 dic,ꝙ†exiſtentia ſui hæredis confirmat fideicommiſſum vni
uerſale ſine immiſtione,vt l.ita tñ.§.ſi pater.ff.ad Trebel.Iſta
n.exiſtentia ſui hæredis merè canonicis incognita multos ꝓ
ducit effectus quò ad ip̃os filios in põtate; & quò ad cõfirma
tionẽ teſtamenti paterni,& præcipue quò ad tabulas pupilla
res,vt l.ſi filius qui patri.ff.de vulga.& pup.ſubſti.per Bar.&
l.Iulianus.ff.de acqu.hær.cum ſi. ¶Quo aũt iure iſti.B.& G.
poterunt petere iſtam hæreditatẽ à monaſterio poſſidente.
ſi dicamus ſubſtitutionem fuiſſe fideicõmiſſariã. cũ nihil di-
catur de ſubſtitutione eis facta. cogita. nõ.n. regulariter po
teſt petere hæreditatem fideicõmiſſarius vniuerſalis: niſi fa-
cta ſibi reſtitutione, ſaltem verbo. & ad hoc põt hæres cogi:
vt adeat, & reſtituat, vt l. 1. & l.quia poterat.& l.facta. ff.ad
Trebel.facit d.l. ita tñ.§.ſi pater. & quod ibi not. ¶Quintò.
6 no.†ꝙ cum agitur ad reſtitutionẽ fideicõmiſ.vniuerſalis, vel
hæreditatis,admittitur petitio incerta, nõ ſpecificatis rebus.
Sufficit.n.dicere[peto bona,& hæreditatẽ talis, quia ſum hæ
res]de quo plenè in l. 1. ff.de eden.& c.2.de lib.ob.& in c.cõ
querente.de offi.ord.¶Sextò no.ꝙ iſti.B.& G.petebãt bona
ab hæredibus dicti.A.mon.& mon. verſa. vice petebat q̃ ipſi
poſſidebant.vñ ſup eodẽ admittitur petitio rei cõtraria peti
tioni actoris. ſi.n.actor dicit ſe hæredẽ, & petit bona,q̃ reus
poſſidet ſibi reſtitui:verſa uice põt dicere reus ſe hæredẽ, &
petere bona,q̃ actor poſſidet de eadẽ hæreditate. & hoc fa-
cit ad no.in c.cõqueſtione.de reſti.ſpo. p Inn.& Hoſt. in c.cũ
contingat.de offi.deleg.ad hoc vide l.ſi inter me.ff.de excep.
rei iudi.ſup qua.l.fundatur mutua petitio. de quo loquit̃ iſte
7 tex.cui ip̃am cõiunge ꝓ pleniori intellectu. ¶† Septimò not.
in verſi.verũ.ꝙ ingrediens religionẽ offert ſe, & ſua. & iſtud
verbũ,ſua,vr̃ ſuperfluũ: q̃a oblatio pſonę eſt ſubmiſſio ptãti
alterius pſonę,& ĩcludit oblationẽ bonorũ,vt in Auth.ingreſ
ſi.C.de ſac.ſan.eccle.& 18.q.vlti.c. ſi qua mulier.de qua.ỹ.tã
8 gã.¶Octauò no.in ver.ſed ad hoc. †ꝙ recedens de monaſtẽ
rio recuperat bona.qđ eſt verũ,ſi non erat obligatus.religio-
ni tacitè,vel expreſſè.puta q̃a exiuit añ annũ ꝓbationis, vtc.
bñficiũ.de reg.li.6. & 17.q.4.c.ſunt q opas.& c. ſi. ¶Nonò
9 collige,†ꝙ ſi minor. 14.an.cui facta eſt ſubſtitutio, ſi ſine li-
beris &c.religionẽ ingreditur,& deceſſit ibi: ꝙ expirat ſub-
ſtitutio,& debetur hæreditas monaſterio,cũ ſit loco filij.pro
hoc facit verſi. ad hoc.à contrario ſenſu. ¶Nitebãtur.n.iſti.
quia ingreſſum p puĩam reuocauit:quaſi ſi nõ reuocaſſet, ſi-
ne dubio deberet hæreditas monaſt. Circa hoc dico,ꝙ bona
ꝓpria ipſius impuberis decedentis in religione fortè deberẽ
tur ipſi monaſt.nõ ꝓximioribus cõſanguineis. ¶Bona aũt,q̃
veniũt in reſtõne vigore fidei cõmiſſariæ ſubſtitutionis factæ
impuberi: vel ẽt pupillari,plus debito:an talis ingreſſus im-
puberis facit expirare ſubſtitutionẽ. cũ. n.naturaliter impu-
bes filios habere non poſſit,nec ꝓcreare.Ita nec vr̃, ꝙ poſſit
habere filiũ ciuilẽ,iuris artificio introductũ.ſ.mõaſteriũ.nec
vr̃,ꝙ monaſteriũ poſſit haberi loco filij illius, q filios natura
liter ꝓcreare non põt.vt ſic habeat locũ fictio, & filiatio le-
galis in caſu,quo põt habere locũ veritas, & non aliter, vt l.
qui ad certum.ff.loca.& eſt dubiũ mihi nouũ. ¶Decimò no.
10 †quid iuris,cum infirmus metu mortis religionẽ ingreditur:
a [a]an poſſit egredi poſt conualeſcentiam. ¶Sed dic contra.&
hoc confirmat iſtum egreſſum potius minor ætas,q̃ infirmi-
tas.facit.ỹ.de reg.cato.c.ſit tenor.& c.ſicut nobis. & 17.q.1.
c.Gonſaldus.¶Vndecimò no.in ver. verùm. ꝙ actu reitera-
to,minor ætas ꝓbata tpe vnius ingreſſus non infert neceſſa-
riò in alio:vt qui olim fuit minor, non præſumitur hodie mi-
nor.quia ætas tpe variatur:vñ non infertur de p̃terito in p̃ſen
ti,vt l.ſpadonẽ.§.qui abſolutus.ff.de exc.tu.vbi dicit Bald.ꝙ
quædam eſt veritas neceſſariò actu permanens.& tunc ex p̃-
terita veritate præſumitur in præſenti.Quædam eſt veritas p̃
ſumptiuè actu permanẽs.& idem, vt in dominio. Quædã eſt
veritas:quæ ex præterito neceſſariò aliter ſe habet.vt in præ-
ſenti, vt minor ætas, q̃ mutatur curſu tpis. & tũc aut loq̃mur,
quantũ ad effectum diſpoſitum. & ex præterito inferimus in
pñti.aut quantùm ad effectũ diſponendi.& tũc ſecus, vt d.§.
qui abſolutus.¶Duodecimò no.in ver.p̃terea. ꝙ iſti duo fra
tres oppoſuerunt contra ingreſſum de minori ætate per mo
11 dum replicationis.& ſuccubuerunt;† quia non probauerunt
clarè. ſicut ergo actor debet probare clarè intentionẽ: ita &
replicationem.vnde ſi ipſam probat obſcurè: & taliter,ꝙ po
teſt ſe habere ad abſolutionem, & condemnationem: debet
reus in dubio abſolui.facit quod not.s̃.de ele. in c.cum dile-
ctus.vbi ſi ꝓbaui appellationẽ,qño appellaui,& non ꝓbaui,
ꝙ.ỹ.10.dies:debeo ſuccumbere. facit qđ no. Bar.in l.& an ea
dem.§.actiones.ad fi.ff.de excep.rei iudi.& c.abbate ſanè.de
12 re iu.lib.6.†Reus verò ꝓbans exceptionem ſuã obſcurè, ſi-
militer debet ſuccumbere,vt l.Titiæ textores.de leg. 1.& l.2.
§.idem Labeo.ff.de fluminibus.& c.literas. de reſcrip.in cle.
vbi de hoc.quod eſt verũ, niſi p dubiã ꝓbationẽ exceptionis
reddatur dubia intentio actoris: vt ſi tu agis contra me, di-
cens,ꝙ contraxi tecũ ſponſalia de p̃ſenti. & ꝓbo,ꝙ cum alia
cõtraxi:nec ꝓbo prius,vel poſterius. certè per iſtã meã ꝓba
tionẽ reddit intentio actoris dubia: & iõ venio abſoluendus,
vt no.ỹ.de ſpon.duo.ſuper rub.in nouella.vbi dñs Pe.de An-
cha.tenet, ꝙ debeat ſupſederi iſto caſu:donec clarius ꝓbet.
13 pone ẽt exemplum.dicebat† ſtatutum Peruſij, ꝙ nobiles nõ
poſſint ingredi palatium ſub pœna mille. accuſatur nobilis,
ꝙ ingreſſus eſt palatium de mẽſe Martio.ipſe dixit, ꝙ ingreſ
ſus fuit tpe conſilij. & probat, ꝙ illo menſe conſiliũ factum
fuit:non aũt ꝓbat,ꝙ dicta die,vel altera intrauerit.dicit Bar.
ꝙ debet abſolui: quia debet præſumi, ꝙ tpe licito ingreſſus
fuerit. dubia ergo defenſionis ꝓbatio elidit intentionẽ agẽ-
tis.& ita no.Bar.in l.non ſolum.§.ſed & ꝓbari.ff.de no.oper.
nunc.dic vt ibi per eũ.¶Decimotertiò no. ꝙ iſti duo fratres
nitebantur excludere monaſteriũ p̃textu minoris ætatis, quã
14 clarè ꝓbare tenentur:¶†Qui ergo fundat intentionem ſuã,
vel exceptionem ex minori ætate, debet ipſam limitatam ꝓ-
bare:aliàs ſuccumbit, vt hic. qđ dic, vt l.de ætate.ff.de mino.
& ẽt per Bar.an teſtes poſſint ꝓbare ætatẽ maiorem,vel mi-
norem per aſpectũ.facit quod not.s̃.de ele.c. cũ nobis olim.
15 ¶†Decimoquartò no.ꝙ minor põt alienare res ſine decre-
to, & ſine auctoritate curatoris, ingrediendo religionem.&
rõ eſt; quia curator non habet ptãtem in perſona adulti:ſed
in rebus,vt l.in copulandis.C.de nup.mutando igitur ſtatum
per ingreſſum: ſequela bonorum venit ex diſpoſitione iuris,
per Aut.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.In alienatione ergo le-
gali non req̃ritur auctoritas curatoris. & p hoc dicũt quidã,
ꝙ ſi minor receperit dotem ab vxore, bona ſua erunt tacitè
obligata;quia iſta cenſetur obligatio legalis,non hominis,vt
no.in l.fi.C. de legi.tut. & l.item quia.ff.de pac.p gl. & Cyn.
in additionibus.& l.ſi conſtante.ff.ſo.ma.per Bar.¶Quinto-
16 decimò no. †ꝙ donatio facta à minore confirmatur iuramẽ
to.de quo dubitauit gl.in Auth.ſacrã.C.ſi aduer.uen.an.ſ.di-
cta Aut.extendatur ad contractum donationis. ¶Sextodeci
mò,& vltimò no.in ver.ſed ſi teneret.coniuncto principio.c.
17 [& præcepit: vt ſi abſque liberis.] † & quòd idem eſt dicere.
ſi ſine liberis, qđ ſi ſine hærede. vnde ſi teſtõr dicit[ſi ſine hę
rede filius meus deceſſerit: talem ſubſtituo.]illa verba[ſi ſine
hærede]debent exponi. i. ſine liberis. vnde relinquendo hæ
redem extraneum,debetur hæreditas ſubſtituto, & nõ x̃neo
hæredi.& ita dicit gl.& text. notabilis in l.ex facto. §.fi.ff.ad
Trebel.¶Quid aũt ſi quis relinquit filios, ſed exhæredatos:
vel fratres minores,ſiue aliàs incapaces: an tunc veniat ſub-
ſtitutus. quare illo ſine liberis deceſſerit, qui tales incapa-
ces reliquerit.dic vt l.filiusfami.§.cum quis.de le. 1. ¶Venio

ad oppo.& primò opponitur,& vr̃,ꝙ monaſterium nõ poſ-
ſit petere hæreditatem:q̃ fuit dicti.M.'qa non apparet dictũ
M.ſe immiſcuiſſe hæreditati:ergo in monaſteriũ nõ trãſmi-
ſit,vt l.vnica.§.in nouiſsimo.C.de cad.tol.hic aũt dr̃, ꝙ mo-
naſterium potuit petere.quare malè.¶Sol.dic, ꝙ exiſtentia
ſui hæredis operetur tranſmiſsionẽ hæreditatis paternæ ad
quoslibet,vt plenè no.in l.ſi infanti.C.de iu.delib.& l.vẽtre.
18 ff.de acqui.hæ.†Et aduerte qa ſi monacho deferr̃ hæreditas
ex teſtõ,vel ab inteſtõ(vt hic erat.)& deceſsit,hæreditate nõ
adita:an monaſteriũ poſsit adire.Ia.dicit,ꝙ ſic, ſi hæreditas
ſit aſcendẽtis:ſecus ſi extranei;qa ipo iure eſt excluſum. poſ
ſet tñ reſtitui, vt l.Pantonius.ff.de acq.hæ.& hic per Inn.ſup
ver.minore annis.vbi q̃rit Io.An.qd ſi monachus noluit adi
re hæreditatẽ ſibi delatã:an monaſterium poterit adire ſine
eo.vr̃,ꝙ ſic,ſi æq̃paramus monachum filiofa.qui ſi nolit, pa-
ter põt,vt l.cum non ſolum.C.de bo.q̃ lib.Si aũt æq̃paramus
ipſum ſeruo:non põt monaſterium adire,ſi monachus recu-
ſat,vt l.cum proponas.C.de hæ.inſti.Io.An.vr̃ inclinare, ꝙ p
ſonam monachi nõ debeamus in hoc conſiderare: ſed recta
via per ipſum ſit q̃ſitum ius adeundi hæreditatem,& repudiã
di ipſi monaſterio:ita ꝙ nec momento reſideat penes mona-
chum,vt l.pe.ff.de acq.hæ.& ſecundùm hoc ceſſat qõ:de qua
dixi,ſcilicet de morte monachi ante apphenſam hæreditatẽ.
qa de ipſa non eſt curandum,vt hic ſentit Io.An.¶ Secundò
oppo.dr̃ hic,ꝙ iſtud verbum dubium,minor annis, interp̃ta
tur contra proferentem.Sed cõtra de l.ſi q̃s intentione ambi
gua.ff.de iudi.cum ſi.¶So.vt in gl.quæ incipit.ſed nonne. de
qua materia, ſcilicet contra quem ſint interpretanda verba
dubia prolata à partibus,vel à teſte.dic plenè per Bart. in l.
inter ſtipulantem.§.ſi Stichum.ff.de verb.ob.¶ Tertiò opp.
dicitur hic,ꝙ ingrediendo monaſterium videtur liberos ſu-
ſcepiſſe.ita ꝙ expirat conditio, ſi ſine liberis deceſſerit. Sed
contra.iſta conditio,ſi ſine liberis, debet intelligi de liberis
naturalibus,& legitimis:non liberis ciuiliter factis, vt per in
greſſum religionis,vel per adoptionẽ,vt l.ſi ita quis.ff.de leg.
2.¶Sol.ſpeciale eſt fauore religionis.regulariter verò condi
tionalis diſpoſitio debet impleri naturaliter.& non ſufficit ci
uiliter impleuiſſe,vt in d.l.ſi quis.& l.2.C.de his,q ve. æta. &
l.ea parte.§.in inſulam.ff.de verbo.obl.& qđ no.Inn.in c.ſu-
ſceptum.de reſcrip.li.6.&c.¶Quartò opp.de Auth.de ſanc.
epi.§.ſed ad hoc de pn̄ti.vbi per ingreſſum non expirat talis
ſubſtitutio,ſi ſine liberis.&c.So.ibi loquitur, cum eſt eccle-
ſia ſubſtituta,vel religioſus locus.vnde in præiudicium mo-
19 naſterii,in quo ingreditur,non habetur loco filiorum;†quia
priuilegium loco pio conceſſum contra alium pium locũ nõ
extenditur.qa priuilegiatus contra alium priuilegiatum non
vtitur priuilegio.qđ dic,vt in Auth.quas actiones.C. de ſacr.
ſan.eccl.¶Venio ad qões,quas hic format gl. & Doc. ſuc-
cinctè.& primò q̃ro.dr̃ hic in prin.c. ꝙ partẽ bonorũ inua-
ſerat monaſterium,& partem dicti duo fratres,vigore ſubſti
20 tutionis.†q̃ro:an,cũ plures prætendũt ſe hæredes diuerſo iu
re,quilibet poſsit bona occupare propria auctori. iſtum arti
culum examinat Io.An.poſt Inn.ſuper verbo[à moleſtatio-
ne compeſci.] ex verbis collige,ꝙ q̃ñq; duo ſe p̃tendũt hære
des.& tunc adire põt quilibet ſolo aĩo,vt l.gerit.ff.de acq.hæ
re.nec in aditione hæreditatis eſt neceſſaria auctoritas iudi-
cis:vel pn̄tia:ſicut ĩ bonorũ poſſesſione,vt l.ſi.C. q admit. ad
bo.poſ.poſ.adita aũt hæreditate aĩo, põt de apprehenſione
bonorum hæreditatis inter eos eſſe contentio. & tunc dic,ꝙ
q̃ñq; de poſſesſione,& apphẽſione non eſt qõ(qa cõſtat vnũ
alium p̃ueniſſe.) & tũc ille defendetur in poſſesſione, donec
alius p̃bet de iure ſuo.q̃ñq; vterq; dicit ſe poſsidere (qa neu
ter vult ſuſcipe p̃tes actoris.)& tũc ſi p̃babiliter põt dubitari:
ne ad rixas,& arma p̃ueniãt:Iudex debet inhibere, ne ipſo-
rũ aliq̃s accedat ad poſſesſionẽ,vt l.æquisſimũ.ff. de vſufruc.
Et idem,q̃ñ neuter ſe aſſerit poſsidere:ſed vterq; feſtinat ad
arma.ſeq̃ſtrabũtur.n.res hr̃ditariæ auct.iudicis. & erit vnus
de caſib. in quibus ſequeſtratio eſt permiſſa.de quibus.s̃. de
ſequeſtra.poſ.& fru.c.pen. & hoc eſt verũ,q̃ñ timetur de cõ
curſu.Si aũt eſt certum,ꝙ vnus põt alium p̃uenire: tũc iudex
non prohibebit p̃uentionem,& ingreſſum. ¶ Q̃ñq; neuter p̃
tendit ſe poſsidere:ſed vterq; dicit ſe hæredem,& corã iudi-
ce petit ſe poni in poſſesſionẽ:tũc iudex dẽt videre,& exami
nare teſtem,cuius iura potiora ſunt,vt l.ſi.C.de edi.di. Adri.
tol.de quo dic,vt ibi plenè.& vide qđ no.in Spe.de pe.& poſ.
§.j.ver.pe.& de libe.concep.§.nunc videndum.ver.22.In p̃-
bendis:eccleſiis:& dignitatibus eccleſiaſticis vacãtibus, nul
lus (q̃tumcũq; prætendat ſe hr̃e titulum.)debet ingredi pro-
pria auctoritate,niſi ſecundùm no.in c.tranſmiſſa.s̃. de elec.
& c.eũ q.de p̃ben.li.6.& hmõi rõnes vide, vt hic in nouella.
¶Secundò q̃ro. qa per ingreſſum religionis oĩa monaſterio
21 ſunt q̃ſita.q̃rit Inn.†nunq̃d feuda trãſeunt in monaſt. dicũt,
ꝙ ſic.ſi talia eſſent ſeruitia,q̃ põt monaſteriũ exhibere: aliàs
non.C.de epi.& cle.l.q̃ſq̃s.& l.ad ſimilitudinem.& de ca.tol.
l.vnica.§.ne aũt.de emphiteuticis aũt an tranſeant in mona-
ſterium.dic,vt in Spe.de loca.§.nunc aliqua.ver.120.An aũt
vſusfructus tranſeat.dic vt 19.q.3.c.ſi qua.vbi no.ꝙ durat ẽt
22 poſt ingreſſum,donec vixerit ingreſſus.¶†Quid de illis reb.
quas poſsidet ille,qui ingreditur cum pacto:ne poſsit aliena
re.an ingrediẽdo religionem videatur alienare.ar.ꝙ trãſeãt,
tanq̃ cum vniuerſitate,vt l.j.ff.de fun.do.& de iure pa.c. ex li
23 teris.& qđ ibi no.¶Quartò principaliter q̃ro.†ſi quis ingre
ditur religionem,cui nõ licet hr̃e p̃prium in cõi, vt minorũ,
p̃dicatorum,& aliis.Aliqui dicunt,ꝙ debent haberi p̃ dere-
lictis.& ſunt in cã caduci.¶Alii dicunt, ꝙ debent venire ad
venientes abinteſtato,poſtq̃ ingrediens fingitur mortuus.C.
de epi.& cle.l.Deo nobis.¶Alii dicunt, ꝙ dñt pertinere ad
ep̃m.16.q.j.c.qui vẽ.& j̃.de deci.c.q̃ñ.& de epi.& cle.c. nul
li licere.§.ꝙ.ſi teſtator.dicit Io.An.ꝙ q̃cq̃d ſcribat̃, talia mo
na.volunt hr̃e p̃ ſe:non vt retineãt. ſed vt vendant. quo autẽ
iure hoc faciunt,non apparet:imò contrarium efficaciter p̃
baretur.de quo dic,vt in Spe.de ſta.mo.verſi.3.& p̃ Cy. in d.
24 l.Deo nobis.& per Bar.in tractatu minoriacarum. ¶†Quin
tò q̃ro.ſi ille,qui ingreditur,hẽt filios, vel aſcenden. an tunc
eius bona debeãt ad filios, vel ad aſcendentes: vel potius ad
monaſteriũ, p̃tinere.vel quid,ſi ante ingreſſum fecerat teſta
mentum,inſtitutis hæredib.extraneis:an rumpatur teſtamẽ
tũ p̃ ingreſſum.dic de his qõnibus,vt not.in Auth. prædicta.
ingresſi.& Auth.ſi cõtra mulier.& 19.q.j.c.ſi.in Auth. đ ſan.
epiſ.§.ſed hoc de præſenti.coll.9.& 19.q.c.ſed ſi qua mulier.
25 ¶Sextò quæritur.pono,ꝙ teſtator dicit[inſtituo filium.& ſi
deceſſerit ſine filiis,ſubſtituo fratrem meum.]pone ergo, ꝙ
filius religionẽ ingreditur:an debeatur monaſterio, aut fra-
tri teſtatoris ſubſtituto.Dy.tenet,ꝙ etiã iſto caſu euaneſcat
ſubſtitutio per ingreſſum.Io.An.remittit ad no.per eũ.j̃. de
teſta.in c.Rainal.ſuper glo.vr̃.vbi ẽt refert Hoſt. tenere con-
trarium & Ia.de Belui.in Auth.de ſan.epiſ.§.ſed hoc de p̃ſen
ti.ſed p̃ſuppoſita iſta opi.pro vera,ꝙ monaſterio non debea
tur iſto caſu:an ſtatim poſt ingreſſum, & profesſionem ſub-
ſtitutus veniat:vel expectabit mortẽ naturalem filii ingrediẽ
tis,ar.ꝙ debeat expectare.ff.de iure fiſci.l. Statius Florus.§.
26 Cornelio.¶†Quæritur ſeptimò ſi dicatur [ſubſtituo Petrũ,
ſi filius meus deceſſerit ſine liberis.]an ſi moriatur cũ liberis
baſtardis, veniat ſubſtitutus. dicit hic gl.ꝙ non;qa p̃ ſuper-
uenientiam filiorum naturaliũ ſubſtitutio euaneſcit. de quo
in l.ex facto.ff.ad Tre.& l.generaliter.de inſti.& ſubſti.& fa-
cit ad qõ.ſi concedo emphyteuſim tibi,& filiis tuis: an intel
ligatur de baſtardis.dic vt no.Spe.in tit.de loca.§. nunc ali-
qua.ver.67.& 72.Quid aũt ſi dicit[ſi ne hærede]an intelliga
27 tur de filiis.dixi,ꝙ ſic,ſupra in 16.no.Et facit ad.q. † ſi con-
ceſſi tibi,& tuis hæredibus feudum, vel precarium:an intel-
ligatur de filiis:vel etiam de extraneis hæredibus.& videtur,
ꝙ de filiis:& ita in emphyteuſi. de quo in d. §. nunc aliqua.
ver.113.& l.etiã.ff.ſo.ma.vbi ẽt per Bal.& de iſta materia,an
appellatione

appellatione hæredum veniant filij,& nepotes:an verò extra
nei hæredes: & an etiã appellatione filiorum veniant etiam
naturales.dic vt in l. Gallus.ff.de lib.& poſth.& l. 1.ff.de ac-
28 cu.per Bar.& per eundẽ Bar.in l.1.ff.de in ius voc.¶†Octa
uò quæritur.ſi quis non ingreditur monaſterium:ſed mona-
ſteriũ hr̃dẽ ĩſtituit,vel ſibi donat.dicit Accur.ꝙ locus erit ſub
ſti.nec expirabit per talẽ donationem, vel inſtitutionem,vt
in Auth.niſi rogati.C.ad Treb.Idem hic Gof.& hæc opi. eſt
cõmunis. Alij tenent contrarium,& maximè Ho. qui dicit,
ꝙ æquius eſt etiam illo caſu ſubſtitutionem expirare, cum
ſit eadem ratio:ergo idem ius.contra Hoſt.facit, quod no.in
ſi.huius glo.quæ incipit.ingreſſus. Iſta enim prouiſio, quòd
monaſterium habeatur loco filij,& faciat expirare ſubſtitu-
tionem (cum exorbitet à iure,vt dixi. s̃. in 3. op.) non eſt
ad caſum alium extendenda,etiam ſi ſit in eo eadem æqui-
tas,quia per identitatem,& maioritatem rationis non indu-
citur intentio contra iura.vt no.in Auth.quas actiones.C.de
29 ſa.ſan.eccle.& l.1.C.quæ ſit longa conſue.per Cy.¶ † Quæ-
ritur ſi quis tradit ſe,& ſua alicui eccleſiæ ſeculari:an expiret
ſubſtitutio.dicit glo. quòd non. nec d. Auth. extenditur ad
alium:nec etiam ad alios terminos, ſecundùm Dy. & Mart.
Syll.vnde ſi quis de ipſo loquens dixerit.ſi deceſſero ſine li-
beris,do tibi bona mea.ſi ipſe religionem intrauerit, non ex
pirat conditio.Et idem fortè in contractu alio.vt ſi dicam, ſi
Titius deceſſerit ſine liberis:promittis mihi dare centũ? per
ingreſſum Titij non expirat conditio:ſed exiſtit,arg.eius,qđ
30 no.Io.in ſi.huius.c.¶†Nonò queritur.ſi quis inſtituatur ſub
conditione, ſi non ingrediatur religionem. an ſi ingreditur,
erit hæres?videtur,quòd non:quia deficit conditio.Io.And.
tenet, ꝙ reijciatur dicta conditio, tanquam turpis. de quo
hic per eum.vide poſt Inno. ſub dubio fortè, ꝙ licèt hæres
priuati per aditionem nanciſcatur dominium.non poſſesſio
nem,vt l.cum hæredes.ff.de acqui. poſ. tamen eccleſia nan-
ciſcatur poſſesſionem,eſt dubium. quod intelligo verum de
bonis ingredientis,per l.ſi adoptauero.ff.de preca. non au-
tẽ de hæreditate ſibi delata.vel alia re aliquo titulo ſibi quæ-
ſita.licèt enim queratur dominium:non tamen credo,ꝙ que
ratur ſibi poſſesſio,vt l.inter diuinum. & quod ibi no. C. de
ſacro ſan.eccl. facit l. ſi tibi mandauero. §. is cuius bona. ff.
mandati.

ADDITIONES.

a ¶Deuoluatur. Adde eundẽ Bar.in l.1.ff.de ali.& ciba.lega.Bal.in l. fina
nu.17.in ver. verbum deuoluatur .C.de ſacroſan.eccle.

b ¶ Religionem ingreditur. An volens ingredi religionem debeat per trien
nium eſſe in probatione.vide Io.de Turre cre.in c.ſi quis.17.q.2.

SVMMAE.

1 *Interdicto vti poſsidetis obtinet,qui iuſtiorem habet titulum.*
2 *Villa poteſt vendicari cum honore,iuribus, & diſtrictu.*
3 *Publicatis atteſtationibus,poteſt obijci contra dicta teſtium, ſi non eſt lapſus terminus præfixus.*
4 *Terminus poteſt ſtatui vtrique parti communis ad probandum inconuenientia.*
5 *Syndicus poteſt obijcere exceptionem criminoſam.*
6 *Exceptio falſitatis poteſt opponi ante ſententiam, etiam atteſtationibus publicatis.*
7 *Terminus iuris an negetur propter præſumptam malitiam partis. & num.8.*
9 *Teſtes producti ad probandum exceptionem criminoſam,ſunt de circunſtantijs ſubtiliter exminandi.*
10 *Dilatio datur communi parti ad probandum falſitatem.*
11 *Exceptiones ſex,quæ competunt contra teſtes.*
12 *Falſitas ſi opponatur cum corruptione:ſi probatur ſine corruptione: ſiue corruptio ſine falſitate,non ſufficit.*
13 *Teſtes vtriuſque partis quando ſunt inuicem contrarij, quibus credatur:*
14 *Poſſesſio continuata quomodo probetur.*
15 *Duo ſi contendunt de eadem poſſesſione: probans de antiquiori præfertur.*
16 *Duo eandem rem inſolidum poſsidere non poſſunt.*
17 *In interdicto vti poſsidetis qui probat de antiquiori poſſesſione cõiuncto titulo,præfertur illi,qui probat de poſſesſione recentiori.*
18 *Homines mei ſine meo cõſenſu nõ poſsũt ſe facere cenſuales alterius.*
19 *Dominus pro laboratoribus ſuis,quamuis liberis,poteſt agere.*
20 *Termino præfixo à iure,an admittetur ille,cui terminus eſt præfixus.*
21 *Probare,teſtes dixiſſe falſum,an ſufficiat ad reprobationẽ ſententiæ.*
22 *Sententia lata per falſos teſtes, vel per falſa inſtrumenta an ſit ipſo iure nulla, vel reſcindenda per reſtitutionem in integrum: vel alio remedio.*

1 LIcèt cauſam †In interdicto vti poſ-
ſidetis obtinet, qui iuſtio
rem titulum habet.h.d.Et ſunt quinque partes. In
prima proceſſus deciſa narratio. In ſecunda ibi [porro] Fa
uentinorum exceptio cõtra teſtes eccleſię,& ipſius eccleſiæ
reſpõſio,& Papæ interlocutionis ratio.In tertia poſt hoc cor
ruptionis, & falſitatis noua exceptio:ipſius admisſio proba
tionis,& reprobationis commisſio.In quarta ibi [quãquã]
teſtium Fauẽtinorum impugnatio duplex. primò probato-
rios.ſecundò reprobatorios.In quinta ibi [ex præmisſsis.]
allegando concludit pro eccleſia.& pro ipſa pronunciat.
2 ¶†Primò no.ꝙ non dicatur villa,ſiue caſtrum cum honore,
iuriſdictione,& diſtrictu.& ſic caſtra, & villę habent territo
rium,ſiue diſtrictum.quod intelligo verum de cõſuetudine.
de iure verò communi caſtris, & villis non reperitur territo
rium attributum,vt no.Inno.s̃.de reſtitu.ſpo.c.cum ad ſedẽ.
facit quod no.in c.vbi periculum.de elec.lib.6. & in Cle. ne
3 Romani.eo.tit.vbi de diſtrictu.¶ † Secundò no.quòd publi
catis atteſtationibus poteſt obijci cõtra dicta teſtium. quod
eſt verum,ſi non eſt lapſus terminus pręfixus,vt hic.de quo
4 j̃.de teſti.c.pręſentium.vbi vide.¶† Tertiò no.quòd poteſt
ſtatui terminus vtrique parti communis ad probandum in-
conuenientia.de quo vide bonam glo.in cle.ſępe.de ver. ſig.
§.& quia.in glo.pater. & in Spec.de inſtru.edi.§. nunc dica-
mus.¶ Quartò no. quò Papa interloquitur ſuper incidenti.
5 de quo in c.2.s̃.de ordi.cog.& c.1.s̃.de ordi.iu.¶ † Quintò
no.in verbo,poſt hoc.ꝙ ſyndicus poteſt obijcere exceptio-
nem criminoſam, ad quam opponendam vtrùm requiratur
ſpeciale mandatum.dic,vt in cle.non poteſt procurator. de
6 procurato.¶ Et ad hoc adde quod no.in c. vt circa. de elec.
li.6.& in l. 1.ff.de excep.per Bar.¶†Sextò no.ꝙ ſi exceptio
falſitatis poteſt opponi poſt ſententiam: multò magis ante,
etiam atteſtationibus publicatis. & idem dicimus in cauſa
matrimoniali:vt teſtes ſuper articulis directè contrarijs poſ
ſint produci,publicatis atteſtationibus:quia etiam poſt ſen-
7 tẽtiam,vt s̃.eo.c.iurauit.¶ †Septimò no.quòd propter præ-
ſumptam malitiam partis nõ negatur terminus iuris. cuius
contrarium tenet Inno.j̃. de conceſ. præben. cap. poſt ele-
ctio. vt ſi iudex præſumit malitiam in petente dilationem,
poteſt procedere ad ſententiam. nec retractabitur prętextu
appellationis interpoſitæ: niſi probet appellans exceptionẽ
oppoſitam eſſe veram.poteſt etiam iudex, ſi præſumit calũ-
niã in opponente, comminari pœnam,ſi non probauerit, vt
s̃.de ele.c.nihil.per Compoſ.& in nouella.& no.Cy.in l. 1.C.
8 vt quæ deſunt aduo. iu.¶†Octauò no.ꝙ terminus præfixus
ad opponendum contra perſonas, & dicta: non extenditur
ad exceptionẽ falſitatis: quia illa poteſt probari,etiam poſt
ſententiam: vnde non clauditur ſub termino à iudice limita
9 to.quod no.¶ † Nonò no.quòd teſtes producti ad proban-
dum exceptionem criminoſam,ſunt de circunſtantijs ſingu
lis ſubtiliter examinandi.de quo plenè dic,vt in c.præſentiũ.
de teſti.lib. 5. Quando enim timetur de falſitate, ſubtiliter
cõmendatur.de quo.s̃.de iudi.c. dilecti.facit C. de falſis. l.
10 vbi.ibi[acerrima fiet indago argumẽtis,teſtibus]&c.¶†De

cimò no.ꝙ cõi parti datur dilatio ad probãdum falſitatem,
etiam aduerſario. Similiter minus indulgetur ad reproban-
dũ teſtes reprobatorios, ſi voluerit. ¶ Circa hoc quærit in-
cidenter Hoſti. nunquid tp̃s huius menſis erit vtile, vel conti
nuũ. dic, ꝙ regulariter erit continuũ: licèt qñq; vtile. puta ſi
contingat iudicem recipere literas in Dñica Palmarum. Se-
quuntur. n. illã Dñicam quindecim dies feriati Dñicæ Paſsio
nis, vt. ſ. de ferijs. c. fi. durũ ergo eſſet ſentire, ꝙ medietas hu-
ius termini ſic fruſtra labatur: qui currere incipit à die rece-
ptionis. j. de ap. c. ſuper eo. Concludit ergo, ꝙ iſto caſu tem-
pus erit vtile: nec illi dies computabuntur. Si verò inciderent
feriæ meſsium, & vindemiæ tpe præſentationis: tunc aut pars
in prorogatione conſentit. & in dicto tpe proceditur, vt in c.
11 fi. ſ. de iudi. & ff. de ferijs. l. 1. §. fin. ¶ † Vndecimò not. in ver.
qq. ſm̃ Abb. ſex exceptiones, q̃ cõpetũt cõtra teſtes. prima de
cõtradictione. ſecunda de ſingularitate. tertia de mala fama.
quarta de leui opinione. quinta de falſitate. ſexta de corrup-
12 tione. ¶ † Duodecimò no. ꝙ qñ opponitur falſitas cum cor-
ruptione. ſi probetur falſitas ſine corruptione: ſiue corruptio
13 ſine falſitate, non ſufficit. de quo in gl. & j. dicã. ¶ † Tredeci-
mò no. in ver. ex præmiſsis. ꝙ cum teſtes vtriuſq; partis ſunt
inuicem contrarij: creditur illis, qui dicunt aptiora negotia:
& quibus potius lux veritatis aſsiſtit. dicit. n. alibi Iuriscõſul-
tus, iudicem inſtruendo [credendum eſt, ſed quod naturæ ne
gocij cõuenit: & quod inimicitiæ, aut gratiæ ſuſpicione caret.
confirmabitq; iudex motum animi ſui ex argu. & teſtimo-
nijs, quæ rei aptiora, & vero proximiora eſſe comperit.] Ita
dicit tex. in l. ob carmen. §. fi. ff. de teſt. & adde quod no. Inn.
j. de præſcriptio. c. auditis. vbi dicit, ꝙ in paritate teſtium cõ
traria dicentium plus creditur illis, quorũ dicta conſonant iu
14 ri cõi. ¶ Quartodecimò no. in dicto ver. † qũo probetur poſ
ſeſsio continuata. dicit. n. à 10. annis, & citra. hæc. n. probatio
innuit continuitatẽ. quod vide in Spe. in ti. de proba. §. j. ad fi.
& quod no. ff. de ver. obl. l. ſtipu. iſta. §. hi quoq;. & l. Celſus. ff.
de vſucap. per Bart. vbi plenè, qualiter probetur continuata
poſſeſsio. & l. 1. ff. ſol. mat. ¶ Et aduerte, quia ſi teſtis deponit
poſt litis conte. ꝙ Titius poſſedit à. 40. annis. & citra, p iſtud
teſtimonium non eſt probata præſcriptio: quia tp̃s præce-
dens vſque ad tempus teſtimonij lati vr̃ includi. & ſic detra-
hi debet tp̃s, quo fuit facta citatio, & conteſtatio in cauſa: qđ
tp̃s de præſcriptione ſubducitur. quo detracto remanet præ-
ſcriptio non completa, vt l. more. C. de rei ven. Si autem teſtis
diceret [poſſedit. 40. annis & plus.] Illa adiectio, plus, impor
tat tempus, quod fluxit à tpe, citationis, & conteſtationis. &
ſic remanet probata præſcriptio, ſm̃ Gof. qui ita not. hic. &
j. de fide inſtru. c. inter dilectos. ¶ Aduerte etiã, quia iſta
copula, &, importat poſſeſsionẽ continuatam, q. d. poſſedit
40. annis, & citra. i. à 40. annis, vſque ad præſentem diẽ conti
nuè. Si autem teſtis diceret [poſſedit. 40. annis citra] ſine co-
pula, &, non ẽ probata cõtinuata poſſeſsio; quia poſsidendo
per vnum diem, verum eſt, ꝙ poſſedit à. 40. annis citra, ſm̃
Goff. qui alle. j. de præſcrip. c. ad audientiam. & de verb. ſig.
c. abbate. Et tene mẽti, vt ſcias articulare de poſſeſsione con
15 tinuata, quæ requiritur ad probationẽ præſcriptionis. ¶ † De
cimoquintò no. ꝙ ſi duo de poſſeſsione contendunt. & vnus
probat de poſſeſsione antiquiori: alterius poſſeſsio recentior
præſumitur vitioſa, & iniuſta: ita ꝙ pro poſſeſsione antiquio-
16 ri ferenda eſt ſñia. ¶ † Decimoſextò no. ꝙ duo eãdẽ rẽ, & eo
dẽ modo inſolidum poſsidere nõ pñt. de quo articulo in glo.
& plenè in l. 3. §. ex contrario. ff. de acqui. poſ. & l. ſi vt certo.
17 §. ſi duobus vehiculum. ff. commoda. ¶ † Decimoſeptimò no.
ꝙ in interdicto vti poſsidetis, q. probat de antiquiori poſſeſ-
ſione coniuncto titulo, præfertur illi, qui probat de poſſeſsio
ne recentiori. vtile eſt. n. in interdicto vti poſsidetis titulũ de-
ducere, & probare ad iuſtificationẽ poſſeſsionis. quia ſi ãbo
pariter de poſſeſsione pbarẽt, præfert ille, q. probat titulũ, vt
no. Bar. in l. ſi duo. ff. vti poſsi. ¶ Decimooctauò no. in ver. nos
cognoſcẽtes. formã ſñiæ in interdicto vti poſsidetis. qñq;. n.
pronunciatur pro eo, qui melius probauit, vt hic. qñq; pnun
ciatur, vti poſsid. ita poſsideatis. de quo plenè in d. l. ſi duo. p
Bar. & l. 1. §. interdictũ. eo. ti. vbi plenè per eũ. qũo formetur
libellus in iſto interdicto. ¶ Decimononò no. ꝙ ſi actum eſt
poſſeſſorio retinendæ. & in dicto iudicio deducta ſit proprie
tas ad iuſtificationẽ poſſeſsionis, ſñia lata in tali poſſeſſorio,
fuit de dñio cognitum, & diſcuſſum: quia probationes nõ pa
riunt effectũ ſñiæ, vt l. ſed ſi poſſeſſori. & ibi no. ff. de iureiurã.
& c. iudex. de offi. dele. li. 6. Et vide, quod circa formã ſñiæ in
interdicto no. Cy. in l. vnica. in pen. l. & vl. col. C. vti poſ. ¶ Vi
ceſimò no. ꝙ cõe Fauen. litigauit in iſto iudicio per ſyndicũ:
& tñ ipſũ cõe condẽnatur, & nõ ſyndicus. qñq; ecõuerſo. de
quo articulo (an dẽat ſñia formari contra procuratorem, vel
pſonã dñi) dic plenè vt. ſ. de ele. c. querelã. & C. de ſent. l. pro
18 latam. ¶ † Viceſimo primò no. hic Ho. ꝙ hoĩes mei ſine meo
cõſenſu nõ pñt ſe facere alterius cẽſuales. ſuper quo vide, qđ
no. ſ. de foro cõpe. c. verũ. Similiter nec dñs põt ius quod hẽt
in ſubditos, ipſis inuitis alijs ſubdelegare, vt l. inuitus. ff. de fi-
19 deicõ. liber. ¶ † Viceſimoſecundò no. in fi. c. [vbi aũt habita-
tores.] &c. ꝙ dñs pro laboratoribus ſuis, quamuis liberis, põt
agere. nam in ipſorũ moleſtatione ipſe dñs intelligitur mole
ſtari. & intereſt dñi ſubiectos habere locupletes, vt in Aut. vt
iud. ſine quoquo ſuffrag. col. 2. & j. de app. c. dilectis. in nouel
la. & j. de priui. c. auct. in fi. li. 6. ¶ Venio ad opp. & primò op
ponitur. dr̃ hic, ꝙ cõe Fauẽ. nõ probauit, ꝙ teſtes corrupti fal
ſa dixiſſent. ſed hoc non vr̃ expediens, poſtquã probatũ fue-
rit ipſos eſſe criminoſos. quod ſufficit ad repulſionẽ ipſorũ,
vt in c. teſtimoniũ. j. de teſti. & ſuper eo, quod expedit, nõ eſt
probatio admittenda, vt. C. de proba. l. ad probationem. & ſ.
de offi. dele. c. cũ cõtingat. So. ſuper criminibus nihil fuit pro
batũ, ſed oppoſitũ. & reiecta exceptione (quia poſt terminũ
trium mẽſium:) ideò fuit neceſſe de falſitate, & corruptione
diſcutere, ſm̃ Inn. ¶ Secũdò opponitur. teſtes reprobatorij de
mũ publicatis atteſtationibus ſunt recipiendi, vt j. de teſti. c.
ad pñtiã. li. 6. hic aũt mãdat ſimul recipi cum alijs: qui produ
cuntur ad probandũ falſitatem. quare malè. Sol. de rigore iu
ris procedit contrarium. Sed hoc procedit ex vi commiſsio-
nis. ¶ Et eodem modo rñde ad id, quod poſsit obijci de c. P.
& G. de offi. deleg. vbi non põt delegatus de alio cognoſcere,
q̃ cõmiſsũ ſibi ſit. ergo cui eſt cõmiſſa examinatio: non vr̃ ꝙ
poſſit cognoſcere đ repbatione ipſorũ. pcedit. n. ex vi cõmiſ
ſionis, ut dixi. ¶ Tertiò opp. & nũc ingredior gl. magnã. dr̃ in
tex. ꝙ eccleſia pbauit ſe poſsidere oẽm iuriſdictionẽ, & diſtri
ctũ. & cõe Fauẽ. probauit, ꝙ pceperat qnquaginta annis cer
ta ſeruitia. iſtę probationes ſe inuicẽ nõ tangebant: quia vtrũ
que poterat verũ ẽẽ. ſ. eccleſiam poſsidere iuriſdictionẽ, ho-
norẽ, & diſtrictũ. & cõe Fauẽ. illa ſeruitia: ergo vr̃, ꝙ nõ dẽat
cõſiderari, q. teſtes ſint alijs meliores. nec de titulo, ſed dẽat
pnunciari. vti poſsid. ita poſsideatis. cum cõſtet ipſos diuer-
ſis reſpectib. poſsidere. & nõ eo. mõ. cuius cõtrariũ ĩ his tri-
bus innuit iſte tex. dñt. n. teſtes iſto mõ ad concordiã reuoca
ri, & ptes ĩ poſſeſsione ſui iuris defendi, vt in c. cũ tu fili. j. de
teſti. & l. ſi. ff. vti poſ. ¶ Sol. dicit Inn. teſtes eccleſiæ probarũt,
qũo eccleſia habebat oẽm honorẽ, & iuriſdictionẽ in pdictis
locis. & ſub illa dictione vniuerſali, oẽ, includebãt ẽt ſeruitia.
qa q. oẽ dicit, nihil excludit. 19. di. c. ſi Romanorũ. cũ ergo te
ſtes eccleſiæ includerent illa ſeruitia, & probarent de titulo,
& antiquiori tpẽ: meritò conſiderabit iſtud Papa. ¶ Quartò
contra iſtud opp. & vr̃, ꝙ teſtib. eccleſiæ hoc caſu non ſit adhi
benda fides: quia ipſorũ teſtimoniũ implicat merã negatiuã.
infertur. n. ſm̃ prædicta, ꝙ ſi dixerint. oẽm honorẽ, & iuriſdi-
ctionẽ ſpectare ad eccleſiã. idẽ eſt hoc dicere: ac ſi dixiſſent,
ꝙ in totũ ſpectãt iſta ad eccleſiã, & ꝙ ad cõe Faue. nullo mõ.
ſed non creditur teſti, q. aſtruit implicitè in eius teſtimonio
negatiuã, vt. ſ. de cã poſ. & proprie. c. cũ eccleſia Sutrina. Sol.
dicit Inn. ꝙ aliud eſt explicitè pbare negatiuã: & hoc repro-
batur,

batur, vt in contrario. aliud implicitè, & hoc permittit, vt
hic. arg. l. Sempronius. ff. de hære. inſti. vbi dicitur, ꝙ expreſſa
nocent. ¶ Quintò opp. commune Fauen. probauit poſſeſsio
nem quinquaginta annorum: ergo nõ videtur, quòd debuit
ſuccumbere interdicto vti poſsi. in quo debet vincere, qui
poſsidet tempore motę litis, vt ff. vti. poſ. l. 1. Nec ob. ſi dicat,
ꝙ ſimiliter dicta eccleſia erat in poſſeſsione: quia duo inſoli
dũ poſsidere non pñt, ut dicit litera. & d. l. 3. §. ex contrario.
ff. de acquir. poſ. probatio igitur tituli. & antiquioris poſſeſ-
ſionis non videtur eccleſiæ debere prodeſſe quò ad interdi.
vti poſsid. ſi reperitur alius poſsidere. Sol. poſſeſsio commu-
nis Fauen. erat vitioſa, & clandeſtina ab aduerſario. i. ab ec-
cleſia. ergo rectè agit contra eum eccleſia, quæ probauit poſ
ſeſsionem antiquiorem, & titulum, vt l. 1. §. fi. cum. l. ſequen.
ff. vti poſsi. & C. eo. tit. l. 1. vel dic, ꝙ licèt eccleſia deſijſſet poſ
ſidere ſeruitia poſt inuaſionem poſtea factam à communi
Fauen. tñ datur ſibi interdictum vti poſ. non vnde vi. Non
ob. quòd dictum interdictum datur poſsidenti duntaxat, &
non alij. quia quandoque datur in conſequẽtiam, & iuſtè ad
poſſeſsionem iniuſtam, vt directè in caſu noſtro; quia cum
poſſeſsio honoris, & iuriſdictionis, quam habebat eccleſia
in prædicto caſtro, & villa, turbatur per inuaſionem ſeruitio
rum: ideo ſibi datur propter iuſtam poſſeſsionem turbatam
interdictum vti poſsi. ad illam iniuſtam occupatam. ¶ Ita
dicit hic ſubtiliter Inno. & Bar. hoc dictum no. in l. clam poſ
ſidere. §. qui ad nũdinas. ff. de acqui. poſ. ar. ad hoc. c. Piſanis.
ſ. de reſtitu. ſpolia. ¶ Ex his ſequitur, ꝙ eccleſia in interdicto
quò ad ſeruitia iſta, poteſt procedere: quando ſciente, & pa
tiente eccleſia, poſsidet ipſa commune. non enim potuiſſet
per iudicium poſſeſſorium commune à dicta poſſeſsione ex
cludere; ſed per directã negatoriã, vt ff. ſi vſuſf. pe l. vti frui.
§. vtrùm. An ergo illo caſu ſi iudex reperiret commune poſsi
dere dicta ſeruitia: an ſuper hoc pronunciabit. dicit Ioan.
An. ꝙ non, ſi eccleſia agit: nec cõmune petijt directò ſe pro-
nunciari potiorem. ¶ Sufficit enim, ꝙ abſoluatur in tali caſũ
à petitione eccleſiæ. ad hoc facit qđ no. Cy. in l. 1. C. vti poſ.
Et facit contra Inn. in his, quæ no. ſ. de reſti. ſpo. vbi quærit,
an ſit ferenda ſententia pro reo, ſi hoc non petijt principali
ter: nec fuit facta ſuper hoc litis conteſt. Et omnia ſupradi-
cta præſupponunt, ꝙ inter cõmune Fauen. & eccleſiam erat
quæſtio de iſtis ſeruitijs, in quibus prætendebat eccleſia ſe
turbari à prædicto communi, & commune prætendebat ſe
legitimè poſsidere. ¶ Alia eſt lectura, & plenior, ꝙ non ſolũ
de ſeruitiis: ſed de iuriſdictiõe: honore: & omnibus erat quę
ſtio, quolibet aſſerente ſe poſsidere. & ſuper hoc fuerunt re-
ceptæ probationes hincinde. ad hanc lecturam forma ſentẽ-
tiæ, de qua in tex. melius adaptatur ſecũdùm alteram ex præ
dictis lecturis. pone caſum in iſto cap. ¶ Venio ad appara-
tum; quem ſuccinctè per quæſtiones expediam. dicitur hic,
ꝙ iudex poteſt ſtatuere terminum ad probandum in cauſa
20 vtrique parti. primò igitur quæro † an poſt terminum præfi
xum à iudice admittitur ille, cui terminus eſt prefixus. vi-
detur, quòd non, vt hic. & j. de excep. c. paſtoralis. & C. qui
accu. non poſ. l. ſi ea. & ibi vide Sali. Reſpondeo, ꝙ quandoq;
etiam poſt terminũ quis admittitur. quod dic, vt no. in cle.
ſæpe. de verb. ſigni. ¶ Et aduerte, ꝙ iudicis officium plus po
teſt circa illa, quæ deducta ſunt in iudicium: quàm de his, q̃
deducta non ſunt. quibus nõ poteſt iudex cogere ad agẽdũ,
niſi ex cauſa, vt l. diffamari. C. de inge. ma. quæ l. loquitur in
cauſa ciuili. ¶ In cauſa criminali etiam ſtatuere poteſt, vt d.
l. ſi ea, & l. Titia. ff. de accu. facit quod no. gl. & Doct. in Aut.
iubemus. C. de iudi. & C. vt nemo inuitus. l. 1. & prædicta ad-
de ad primam glo. quæ tractat de poteſtate iudicis in termi-
nis ſtatuendis, facit quod no. Dy. in rẽg. indultum. de regu. iu
21 ris. lib. 6 ¶ † Secundò quæro, vtrùm ſufficiat probare, ad re
probationem ſententię teſtes dixiſſe falſum: vel debeo etiam
probare corruptelam cũ fal. Bar. in glo. 2. & gl. ſic vr̃ dicere,
quòd vbi quis ſe aſtringit alterum probare, ſufficit, dummo
do iudex ſequutus fuerit illorum dicta. Hoſti. intelligit hoc
verum, quando dicta exceptio opponitur poſt ſententiã per
modum exceptionis, vel principaliter, ad ipſius deciſionẽ. de
bet eñ tũc probari falſitas, vel corruptio: & ꝙ iudex pronũ-
ciauit ſecundùm illa. ante ſententiã verò dicit Hoſtien. ꝙ ſuf
ficit probari ipſos corruptos falſum dixiſſe. Inno. tenet, ꝙ an
te ſentẽtiam ſufficit probare indirectè teſtes falſum dixiſſe.
j. tit. prox. c. ex tenore. directè verò poſt ſententiã non ſuffi-
cit. niſi probetur etiam corruptio. vel aliàs doloſè teſtis fal-
ſum teſtimoniũ dixerit: puta odio, vel amore. C. de fal. l. nec
exemplum. & quod dictum eſt in falſitate: idem dicendum
eſt, ſecundùm Io. An. in corruptione: vt ante ſententiam, ip-
ſam ſolam probare ſufficiat; ſed nõ poſtea. Et hoc placet Io.
An. ſequendo Pla. Et idem Vin. de hoc no. Accur. in l. penul.
C. ſi ex fal. inſtru. Sed hæc vidẽtur contra iſtum tex. qui dicit,
ꝙ non ſufficit probare corruptionem ſine falſitate. ¶ Sed ſol
ue, ꝙ iſte ſe aſtrinxit ad vtrunque probandum. quo caſu non
ſufficit probare alterum. & in dubio dicit glo. ꝙ non videtur
ſe aſtringere, vbi hoc expreſsè dicat. Ioan. An. dicit, ꝙ vide-
tur ſe aſtringere, eoipſo, ꝙ ſic cõnexè ponit, vel copulatiuè:
ſecus ſi alternatiuè. ſ. de reſcrip. c. inter ceteras. Barto. ſubti-
lius loquitur in l. diuus. ff. de re iudi. vbi plenius iſtum articu
lum proſequitur. dic vt ibi. & vide quod no. Io. An. poſt Ar-
chi. j. de elec. c. ſi fortè. in nouella. & per Dy. in c. non licet. de
reg. iu. lib. 6. & c. præſentium. de teſti. in nouella. lib. 6. & cir-
ca hoc vide, qđ no. Cy. in d. l. penul. C. ſi ex fal. inſtru. ¶ Ter-
b tiò quæro, vtrùm ſententia lata b per falſos teſtes, vel per fal
ſa inſtrumenta ſit ipſo iure nulla, vel reſcindenda per reſtitu
tionem in integrum: vel alio remedio. glo. quæ incipit ſic. ſ.
tenet, ꝙ ſit aliqua: ſed quòd poſsit retractari per reſtitutio-
nem in integrum; vel procu. in factis. de hoc etiam no. j. de
excep. c. cũ venerabilis. C. de fal. l. querela. & in Spec. de ſen.
prola. §. fi. ver. item opponẽ, quòd lata eſt. & ver. ſeq. ¶ Et
Io. An. hic recitat aliorum opin. & remittit vbi ſ. & ego re-
mitto ad Bar. in d. l. diuus. ff. de re iudic. & l. qui agnitis. ff. de
exceptio. ¶ Quartò quæro, & venio ad gl. fi. quæ tractat, cui
competit interdictũ vti poſsid. contra quem competat: pro
quibus rebus competat: qualiter ſit ferenda ſententia. hęc
omnia proſequitur Bar. in l. 1, & per totum titu. ff. vti poſ. &
per ibi no. j. plenè materia huius c. declaratur, & ipſam hic
ponit do. Io. de Ligna.

ADDITIONES.

a ¶ Interdicto vti poſſid. hoc tamen interdictum non habet locum pro turbatione verbali. Alex. & Io de Imo. in l. ſi prius. poſt Bar. But. in c. au dita. de reſti. ſpo. Bal. in l. ordinarij. de rei ven.

b ¶ Sententia lata. adde In. in c. 1. de re iudi. Abb. in c. ſicut. de teſti. Bar. in l. diuus. de re iudic. & ibi Alexan. Barto. & Bald. in l. ex falſis. C. de tranſactio.

SVMMÆ.

1 *Cohabitatio exigitur ad concubinatum: aliàs non videtur propriè concubina.*

2 *Filij nati antea ex illa, ad quam quis habuit furtiuum acceſſum, poſtea ducta in vxorem an legitimentur.*

3 *Concubina ſi peperit in domo concubinarij: an præſumatur eius filius.*

4 *Recognitio, quam facit de filio pater, & mater quid operetur.*

5 *Primo dicto ſimplici maior fides adhibetur, quam ſecundo.*

6 *Confeſsio emiſſa extra iudicium præiudicat.*

7 *Conſanguinitas præſumptiuè probata impedit matrimonium contrahendum: ſed non dirimit iam contractum.*

PErtuas. Si aliqui nominent aliquem filiũ. (& ita communiter reputatur) nõ
creditur poſtea alteri eorum iuranti cõtrariũ. h. d.
1 communis diuiſio. ſecunda ibi [quia verò.] ¶ † Primò no.
ꝙ ad concubinatum videt exigi cohabitatio: aliàs non vide-
tur dici

tur dici propriè cõcubina, vbi ad ipſam eſſet furtiuus acceſ
ſus. ad hoc facit quod no. in l. fin. ff. de concubi. & hoc eſt vti
2 le ſcire: † vt ſi qs illã, ad quã habuit furtiuũ acceſſum, accipit
in vxorẽ. an filij antea nati legitimẽtur, & dicant propriè na-
turales. Old. conſuluit, ꝙ non. facit. 34. diſtin. §. concubina.
3 ¶ † Secundò no. quid iuris, ſi concubina peperit in domo cõ
cubinarij. an præſumatur eius filius. iſte tex. facit, ꝙ non. in-
quantum fundat ſe ſuper recognitione, non ſuper eo, ꝙ in do
mo peperit: ſed hoc forte ideò; qa de domo diuertat: ſecus ſi
ſemper permanſiſſet in domo. quia tunc præſumitur eius fi-
lius: & tenetur eum recognoſcere: ſicut dicimus in legitimo,
vt l. filiũ. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris. & l. ſi vicinis. C.
de nuptijs. Et iſtam æquiparationem de legitimo ad baſtar-
4 dum facit glo. ſupra de fil. presby. c. Michael. ¶ Tertiò no. †
ꝙ multum facit recognitio, quam de filio facit pater, & ma-
ter. ¶ Eſt. n. efficax ad matrimonium impediendum cum tali
recognitio. & conſanguineis illorum, qui recognouerunt. &
alios etiam producit effectus, de quibus dic, vt in l. 2. & 3. ff.
de libe. agno. vbi plenè de iſta agna. filiorum &c. ¶ Quartò
no. qualiter ꝓbetur filiatio. de quo etiam in dicto. c. Michael.
5 ¶ Quintò not. † ꝙ primo dicto ſimplici maior fides habetur,
q̃ ſecundo. In contrarium habetur in iuramento vallato: vn-
de ſi teſtis dicit vnum primò extra iudicium: & aliud in iudi-
cio cum iuramento: poteſt iſtud ſcd̃m dictum reprobare pro
primo. quod dic, vt no. Bar. ff. de fal. in l. eos. Et hic gl. dicit, ꝙ
ſtatur primo dicto teſtis. & non ſcd̃o. ¶ Sextò no. in ver. cum
6 nimis. † ꝙ nulli eſt licitũ venire contra propriam confeſſio-
nem. præiudicat. n. cõfeſſio emiſſa extra iudicium. de quo ple
nè per gloſ. & Doc. in l. generaliter. C. de non nu. pecu. vnde
ſumptum eſt, quod hic dicitur. ¶ Septimò no. in verſic. vnde
apparet. ꝙ ex probatione filiationis de vna, præſumitur pa-
rentela cum conſanguineis eorundem. & hoc facit connexi-
tas, ſm̃ glo. 3. q. 6. c. hoc quippe. & de accu. c. ad petitionem.
& 81. di. c. tantis. & l. in cognitione. ff. ad Silleia. &c. ¶ Octa-
7 uò no. † ꝙ conſanguinitas præſumptiuè probata impedit ma
trimonium contrahendum: non autem dirimit contractũ iã,
vt. j. de eo, qui cogno. conſangui. vxo. c. ſuper eo. ¶ Nonò no.
quòd ad matrimonium contrahendum non curatur, ſint na
ti de legitimo matrimonio, necne. quia filiatio etiam iniqua,
iuſta, & etiam ſpurij dicuntur conſanguinei quò ad probatio
nem matrimonij. vbi non agnatio, vel cognatio. ſed ſtimulus
naturalis, & pudor inſpicitur, vt l. adoptiuum. ff. de ritu nup.
facit quod not. in l. 1. ff. de accuſa. & in cap. 1. de bapti. in
clemen.

S V M M AE.

1 *Iudex debet habere notarium, vel duos viros idoneos, qui ſcribant acta iudicij.*
2 *Probatio ſimplex, & determinata non poteſt eſſe negatiuè.*
3 *Iurislator curare debet, ne falſitas præualeat veritati.*
4 *Notarius dicitur gerere publicum officium. & dicitur ſeruus publicus.*
5 *Iudex debet eſſe præſens in examinatione teſtium: nec poteſt eam tabellio recipere ſine iudicis licentia.*
6 *Loca, tempora, & perſonæ debent deſignari in actis: vt non poſſint redargui de falſitate.*
7 *Acta originalia debent remanere penes ſcriptorem.*
8 *Notarij ſi ſunt officiales epiſcoporum: comitum: vel rectorum, qui in ciuitate præſunt: coguntur eorum finito negotio, dimittere acta iudicij in camera officij, quod geſſerunt.*
9 *Acta debent probari legitimis documentis.*
10 *Nuncius an poſſit citare ſine commiſſione iudicis: & an ſine literis ſit ei credendum.*
11 *Inſtrumenta in iudicio producta qualiter debeat tabellio redigere in actis.*
12 *Delegationes, ſubdelegationes, & procurationes an probentur per acta.*
13 *Dicta teſtium qualiter redigantur in actis, quando iudex perpendit, quòd teſtis vacillat.*
14 *Teſtis an debeat eſſe præſens, quando iudex ipſum aſſerit vacillaſſe: & eidem notificare, uacillas, & titubas.*
15 *Sententia ſi dicat [libello oblato: lite conteſtata: iuramento de calum. citatis partibus ad hanc ſententiam audiendam. Idcirco Chriſti nomine inuocato condemnamus] &c. an iſta ſententia fidem faciat de omnibus, quæ narrantur in ea.*
16 *Scripturæ ſoli tabellionis ſine præſentia, & ſubſcriptione teſtium: an credatur de actis.*

QVoniam contra falſam.

1 † Iudex debet habere notarium, vel duos viros ido
neos, qui ſcribant acta iudicij: aliàs ſi quid difficultatis emer
ſerit, per ſuperiorem punietur. nec credetur ei ſuper proceſ-
ſu, niſi quantùm per acta, vel legitima documenta conſtite-
rit. h. d. ¶ Et diuiditur in tres partes. In prima conſtitutionis
cauſa. In ſecunda conſtitutio. In tertia pœna. ſecunda ibi [ſta
tuimus] tertia. ibi [iudex.] ¶ Primò no. ꝙ hæc conſtitutio e-
manauit propter iniquos iudices. & iſta eſt cauſa impulſiua
conſtitutionis. extenditur tamen ad oẽs etiã iuſtos. ſicut Cal
phurnia improbiſſima dedit cauſam edicto. ne mulieres, etiã
bonæ, ad iudiciũ pro alijs admittant, vt l. 1. §. ſexũ. ff. de poſt.
¶ Secundò no. ꝙ tex. loquitur in ſingulari, dum dicit [aſſertio
ni iniqui iudicis.] &c. Si ergo eſſent plures: videtur, ꝙ poſſint
ferre teſtimonium de proceſſu. j. de accu. c. cum dilecti. & de
exceſ. præla. c. inter dilectos. §. propterea. & quod no. Innoc.
j. ti. j. c. cum à nobis. credendum eſſet etiam iudicis, & ſcrip-
tis. quia in ore duorum. vel trium &c. vt in c. in omni negotio.
2 vt. j. ti. 1. & 4. q. 3. c. vbi. ¶ Tertiò not. † ꝙ per rerũ naturam
nulla eſt probatio negatiuè. quod eſt verum in pura ſimplici,
& indeterminata. de qua materia dic, vt l. actor. C. de proba.
3 & ſup. de ele. c. bonæ. ¶ Quartò no. † ꝙ curare debet iurisla-
tor: ne falſitas præualeat veritati. & hac ratione etiam aliàs
prohibiti ad teſtimonium admittuntur. j. de teſti. c. fin. & C.
de repu. l. conſenſu. ¶ Quintò not. ꝙ iſta conſtitutio vendicat
ſibi locum in ordinario, & extraordinario. i. in iudicio coram
iudice delegato, l. ſi quando. C. de dila. ¶ Sextò not. quòd ad
4 iudicem ſpectat adhibere publicam perſonam. i. notariũ. † ge
rit enim publicum officium. & dicitur ſeruus publicus. ff. rẽ
ratam hab. l. 2. in fine. ¶ Quis autem poſſit creare nota-
rium. no. Inno. j. de fide inſtru. c. cum. P. tabel. facit C. de ta-
bula. l. 1. li. 10. & no. bene. quia electio notarij, vel duorum bo
norũ virorum ſpectat ad iudicem, dum tex. dicit [adhibeat.]
¶ Septimò no. de officio iſtorum ſcriptorum. debent enim fi
deliter ſcribere ſingula acta iudicij, quæ per ordinem inſerũ-
5 tur in tex. ¶ † Iudex tamen dẽt eſſe præſens in examinatione:
nec poſſet tabellio iuramenta recipere: nec alia fieri corã eo.
de quibus hic in litera: niſi in præſentia iudicis: vel eius ſpecia
li mandato. poteſt enim iudex ſibi iſta committere, ſecũdùm
Inno. cui concor. Accur. in l. hac conſultiſſima. C. de teſta. de
bet tamen de commiſſ. iudicis iſto caſu fieri fides per inſtru-
mentum alterius tabellionis: nec ipſi notario crederetur, aſſe
renti ſibi commiſſionem factam, ar. C. de man. prin. l. 1. & de
iure fiſ. l. prohibitum. li. 10. ad hoc tamen adde, quod no. Bar.
in l. ſeruus communis. ff. de ſtip. ſeruo. ¶ Octauò not. de iſtis
duobus ſcriptoribus in defectum notarij, videtur enim per
iſtum tex. ꝙ ambo debeãt ſcribere. nec ſufficit alterum: ſicut
dicitur in pluribus arbitris. ff. de arbi. l. non diſtinguemus. §.
ſi plures. Ho. tamẽ dicit ſufficere, ſi unus ſcribat, & alter ſub
ſcribat, & teſtificetur coram eo ſic actum fuiſſe. ar. pro hoc.
j. de re iudi. c. cum ab vno. lib. 6. plus dicit Inn. ſecũdùm quoſ
dam, ꝙ iſti poſſunt ſcribere non ſolùm per ſe: ſed per quem-
libet extraneũ: ita ꝙ appareat eorũ auctoritate factum. ¶ Sic
eſt in electionib. quia vnus ſolus pro ſe, & alijs electionẽ pro
nunciat, vt in d. c. cũ ab vno. hoc tñ dictum non approbat: ꝙ
ille

ille, vel illi, quos iudex elegit, poſſint alijs cõmittere: cũ videa
tur aliàs elegiſſe induſtriã pſonæ. s. de offic. dele. c. vlti. §. his
autem. facit quod no. j. de fide inſtru. c. penul. & vlt. ¶ No-
nò. no. quòd hic enumerantur omnia, quæ in iudicijs expe-
dienda occurrunt. & gl. reaſſumit quodlibet verbum. quod
longum eſſet proſequi: quia in alijs partibus iuris in ſpeciali
6 bus rubricis latiùs declaratur. ¶ † Decimò no. ꝙ in actis de-
bent deſignari loca, tẽpora, & perſonæ: vt ſic non poſſint re
7 dargui de falſitate, vt j. ti. 1. c. ex tenore. ¶ † Vndecimò no.
ꝙ acta originalia debent remanere penes ſcriptorem: vnde
ſi iudex dicit, ꝙ velit acta remanere penes eum. & econtra
dicit ſcriptor, ꝙ vult, quòd remaneant penes eum. præferen-
dus videtur ſcriptor, per hanc literam. de hoc in Spec. in titu.
de teſte. §. publicatis. in primo ver. de facto tamen vidimus,
8 † quòd ſi notarij ſunt officiales epiſcoporum: comitum: vel
rectorum, qui in ciuitate præſunt, coguntur eorum finito ne
gotio, dimittere acta iudicij in camera officii: quod geſſerũt.
pro quo facit j. de præſcri. cap. ad audientiam. & quod not.
9 j. eo. c. cum cauſam. in prima glo. ¶ † Duodecimò no. quòd
acta debent probari legitimis documentis. poſſunt etiã pro-
bari per confeſſiones partium: vel alio modo, ſecundùm
Inno. quia appellatione documentorum continentur etiam
teſtes. j. ti. 2. c. peruenit. 2. & 2. q. 7. c. plerique. facit quod no.
Spe. in tit. de ſen. prola. §. iuxta. ver. ſed pone. vbi no. quod iu-
ris, ſi iudici, & tabellioni conſtat de litis conteſt. quæ tamen
non apparet redacta in ſcriptis: an debeat ferre ſententiam.
¶ Venio ad quæſtiones. & quia in tex. ponitur ſolitus iudicio
rum ordo: ideò ſpecialiter quædam verbis ex ipſis capiam,
& ſuccinctè quæram. ¶ Et primò de citatione, à qua incipit
iudicium, vt no. s. de conſti. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. & ſine
ea iudicium eſt nullum. quia eſt ſpecies defenſionis, vt in c.
paſtoralis. de re iudi. in cle. & l. ea quæ. C. quomodo & quan
10 do iudex. & ff. de in ius vo. in rubrica. Quomodo ergo † an
ſine commiſſione iudicis nuncius poſſit citare. & an ſine li-
teris ſit credendum nuncio. De primò. an ſcilicet nuncius ſi
ne commiſſione citet. Cy. dicit, quòd non. in l. neminem. C.
de cuſto. & exhi. reo. & hoc verum, niſi eſſet ſpecialiter depu
tatus, vel generaliter ad citationes: quia tunc videtur, quòd
ſine commiſſione citare poſſit. De ſecundo an ſcilicet ſine li
teris ſit credendum ſimplici verbo nuncii dicentis ſe citaſſe.
quia ſi aduerſarius hoc negat, tenet Ioan. And. quòd ſic pri-
ma facie: ſubaudi, vbi pars non negat. ſi autem negetur, per
ſolum nuncium, vel tabellionem non conuincitur negans, vt
in c. ſacro. de ſen. excom. & C. de curiali. l. fina. lib. 12. facit
s. de offic. deleg. c. prudentiam. & j. de ap. cum parti. & per
Hoſti. in ſumma de dolo. ſub rub. de contu. §. 1. ver. quid ſi
abſens dicat. & ſe. & his adde, quod not. Cyn. in l. ſi quis de-
curio. C. de falſis. vbi quærit, ſi notarius ſcripſit in actis nun-
cium citaſſe partem, quæ negat ſe fuiſſe citatam. & ſimiliter
dicit nuncius ſe non citaſſe: cui magis eſt credendum, nun-
cio, vel ſcripturæ notarij? ¶ Et concludit, quòd in dubio ſtã
dum eſt ſcripturæ, ſi eſt notarius bonæ famæ. argu. ff. de legi.
tu. l. legitimos. & de lib. cauſa. l. diui fratres. ¶ Secũdò quæri
tur. dicitur hic, quòd debent redigi in actis productiones in
ſtrumẽtorum, & depoſitiones teſtium. qualiter ergo in actis
redigãtur inſtrumenta, & depoſitiones. & de efficacia ipſius
11 redactionis eſt videndum. quæro † qualiter inſtrumenta in
iudicio producta debeat tabellio redigere in actis. & de effe
ctu inſtrumentorum, quæ ſic redacta, & regeſtrata ſunt. dicit
ergo Inno. quòd quandoque in actis redigitur tantummo-
do productio. quia dixit notarius [talis produxit coram iudi
ce tot inſtrumenta] nec aliud reperitur in actis. & iſta pro-
ductio non producit effectum, propter incertitudinem. quã
doque ponit in actibus principium, & finem inſtrumenti, &
non aliud. quandoque deſcribit totum tenorem inſtrumenti
producti de verbo ad verbum ſine expreſſione loci, tempo-
ris, & teſtium, & nominis tabellionis, quandoque oĩa iſta ſcri
bit. quandoque reperitur in actis, quomodò talis producit
inſtrumentum continens in effectu, quòd Titius erat debi-
tor ipſius producentis in centum: nec aliud dicit. omnibus
his modis redacta fuerunt: an expediat in alio iudicio iterũ
producere originalia inſtrumenta: vel ſufficiat ad plenam
fidem iſta acta ſic producere regeſtrata. & videtur, quòd de
beant originalia inſtrumenta produci, vt in Auth. ſi quis in
aliquo documẽto. C. de eden. & in c. 1. j. de fide inſtru. nam
fundamentum tam debiti, quàm etiam omnium ſumitur ex
ipſo originali, vt in c. cum in iure. s. de offic. deleg. Super hoc
dicit Innoc. quòd aut certum eſt de quibus inſtrumentis a-
cta loquantur (quia deſcriptum eſt in actis principium, & fi
nis inſtrumenti.) & tunc huius productionis effectus eſt, ꝙ
oſtenſo poſtea orginali, de quo in actis fit mentio, non expe
diat probare poſtea ipſum confectum eſſe manu publici no
tarij. quia eoipſo, quòd ille, contra quem facta eſt productio
non contradicit: præſumitur approbaſſe, argu. in l. fina. C. ar
bitute. Oportet tamen, ꝙ ſi inſtrumentum prædictũ ſit trun
catè in actis redactum: iterum producatur ad probationem
debiti: de quo non conſtat per principium, & finem in actis
redactum. argu. l. in teſtamento. ff. de condi. & demonſtratio.
quandoque notarius redegit in actis principium, finem, &
ſubſtantiam inſtrumenti (quia dicit: quomodo inſtrumen-
tum productum continet in effectu, quomodo tali die, & lo
co Titius promiſit Seio centum: quæ ab eo petuntur.) & tũc
facit plenam fidem, etiam ſi tẽpus, locum, & nomina teſtiũ
non deſcripſit in actis: niſi aduerſarius velit redarguere in-
ſtrumentum de falſitate. quia tunc omnia iſta ſunt addenda
vt no. in l. 1. §. editiones. ff. de edendo. ¶ Conſulit tamẽ Ho-
ſti. quòd non ſic truncatè ſed extenſè deſcribat in actis totũ
tenorem inſtrumentorum cũ teſtibus deſcriptis in eis. quo
caſu faciant plenam fidẽ prędicta acta de debito, etiam ſine
productione originalium inſtrumentorum. ¶ Nõ ob. Auth.
ſi quis in aliquo. præall. quia loquitur, cum inſtrumenta trãſ
feruntur in alia inſtrumenta per habẽtem parem poteſtatẽ:
ſecus ſi redigantur in actis publicis, & præſente parte. quo
12 caſu prædicta locum habent. quod bene not. † delegationes
a autem, ſubdelegationes, & procurationes an probentur ꝑ
acta: vel debeant exhiberi originalia inſtrumenta. no. hic In-
noc. primò, quòd ipſa principalia inſtrumenta debeãt exhi
beri. Et ſubiungit, quòd ſi in actis fiat mentio, quomodo ta-
lis produxit inſtrumentum ſuæ procurationis: vel quomo-
do fuit pronunciatum ipſum eſſe procuratorem: videtur, ꝙ
hoc ſufficiat. quod hic vide latius in nouella. & plenè etiam
vide in dicta Auth. ſi quis in aliquo documento. ¶ Tertiò q̃-
13 ro † qualiter dicta teſtium redigantur in actis, quãdo iudex
perpendit, ꝙ teſtis vacillat. dicit Inno. quòd neceſſarium eſt
ſemper, in actis inſeratur, quãta fides teſtibus adhibeatur. dic
vt j. de fideiuſ. c. conſtitutus. nam cum hoc iudicis arbitrio
relinquatur: ſequi debent dicta teſtium: vel nõ, ſi iuſta cauſa,
quę mouit iudicem ad non credendum teſti, non deprehen-
datur in actis. iudex appellationum non videns, quare iudex
fuerit ſecutus dictum ius ipſius iudicis ſententiam infirma-
bit: vel puniet ipſum iudicẽ, tanquam iniquam, & iniuſtam
ſententiam tulerit, vt Inſtit. de obliga. quæ ex quaſi deli. in
prin. Exprimere etiam debet in actis modum vacillationis.
& notarius debet ſcribere ad mandatum iudicis: cuius pro-
priè officium in hoc verſatur. tutius tamen eſt, quòd etiam
tabellio de vacillatione, & pallore, & titubatione fidem fa-
14 ciat, aſſerendo, ꝙ prædicta ſigna in teſte perpẽdit. ¶ † An au
tem ipſe teſtis debeat eſſe pręſens, quando iudex ipſum aſſe
rit vacillaſſe: & eidem teſti notificare [in hoc vacillas, & ti-
tubas] &c. poſt multa cõcludit, ꝙ aut intendit ad pœnam te
ſtis: & debet hoc facere notum teſti, nõ producenti. ſed tan
tummodo debet hæc facere ſcribi in actis, & in continenti;
quia ex interuallo non poſſet. & hæc eſt concluſio Inno. cir-
ca hoc. ¶ Ex quibus infertur, ꝙ in adhibenda, vel non adhi-
benda

benda fide teſtibus:totum hoc pendet à iudicis poteſtate.&
poteſt iuſtificare, vel condemnare vt placet. caueat tamen à
15 pœna c.cum æterni.de re iudi.li.6.¶ Quartò quæritur.pone,
narratur in ſententia [libello oblato;lite conteſt. iuramento
de calū.citatis partibus ad hanc ſententiam audiendam. Id-
circo Chriſti nomine inuocato condemnamus.] &c. an iſta
ſententia fidem faciat de omnibus,quæ narrantur in ea.dicit
Inno.ꝙ ſi plura narrantur in ſententia, vel alia diſpoſitione,
præſumuntur illa interueniſſe tempore inſtrumenti : ſi tunc
potuerunt geri,& non alia.& hoc dicit gl.in l. 1.C.de fide in-
ſtru.& iure haſtæ fi.l.1.li. 10.& exemplifica,vt no.Barto.in l.
ſciendum.ff.de verb.obl.vbi ſuper articulo.de quo hic. an ſ.
ſolemnitas præſumatur.breuiter ſic diſtinguit. aut quæritur
de ſolemnitate extrinſeca.& tunc aut de ea non fit mentio in
inſtrumento:& non præſumitur,vt l.quæcunque. in fin. ff. de
publ.aut de eo fit mentio. & tunc poſsibile eſt illam ſolemni
tatem interueniſſe tunc,cum inſtrumentū conficitur.aut quę
ritur inter eaſdem perſonas.& præſumitur,vt l.optimam. C.
de contrahē.ſtip. ſi partes poterant illi expreſsè renunciare,
non alias.aut inter alias:& nō præſumitur,ut in Auth. ſi quis
in aliquo documento.C.de eden. ¶ Aut quæris de ſolemnita
te intrinſeca materiali:& nō pſumitur.vt Inſti.de emp. & vē.
§.ptiū.aut de ſolēnitate formali: & quā verborū ſignificatio
neceſſariò cōprehendit.& præſumitur,vt d.l.ſciendum.& In
ſti.de inuti.ſtip.§.ſi ita ſcriptum.aut natura verborum prola
torum neceſſariò non comprehendit,ſed eſt apta comprehē
dere.& tunc aut proferuntur à teſte:& non præſumitur , vt l.
2.C.de vſur.aut proferuntur in inſtrumento : & non præſu-
muntur,vt no.Bar.in d.l.ſciendū.de quæſtione verò gl. an ſi
in ſententia fit mentio de litis conteſta.& alijs,pars negat in-
terceſsiſſe:an præſumatur,ſi de ipſis in actibus aliter non a p
paret.dicit Inn.ꝙ aut ſententia lata fuit partibus præſentib.
& non contradicentibus:& præſumūtur interceſsiſſe omnia,
quæ narrantur in ea.aut partibus abſentibus,quæ hoc negāt:
& non præſumuntur,niſi probentur.de hoc in Spe.de inſtru.
edi.§.reſtat.verſi.in ſumma.& per Io.An.j.e.c. 1.in cle. & s.
16 de renūci.c.in præſentia.& per Cy.in d.Auth.ſi quis in aliquo
documento.¶ † Quintò quæritur. vtrùm ſoli ſcripturæ tabel
lionis ſine præſentia,& ſubſcriptione teſtium credatur de a-
ctis.gl.3.tenet,ꝙ ſic.licèt tutius ſit teſtes adhiberi.ad hoc fa-
cit.C.de dona.l.donatione.pro hoc facit,quia creditur ſcrip-
turæ in depoſitione teſtium,quem examinat in ſecreto.tenet
tamen Hoſti.cum gl.ꝙ tutius ſit adhiberi teſtes.dicit Io.An.
ꝙ communiter in litis conteſta.& interlocutorijs ſubſcribun
tur teſtes in alijs,nō apud aliquos.etiam(dicit ipſe)ſeruatur,
ꝙ in diffinitiua ſcribuntur,cum illa ſit terminus actis . & ita
vtitur hic Senis.de quo hic plenius in nouella.¶ Sextò, & vlti
mò quæritur.dictum eſt ſupra , ꝙ præſumitur pro ſententia,
quando conſtat de ordine iudicij.pone ergo, ꝙ quis dicit ſen
tentiam(à qua tamen non appellauit)iniuſtam. ad quod pro
bandum exhibet acta:in quibus dicitur per.N.& K.debitum
probatum.cum in rei veritate nihil probent.an ſi ad hoc fuit
admiſſus,ſententia retractabitur?dicit Inn.ꝙ non.& imputet
ſibi,qui non appellauit.Non ob.c.cum Bertoldus.j. de re iu-
di.vt ibi plenè.Item non ob.c.2.j.de pur.vulg. cui reſponde,
vt hic per Doc.quibus adde,quod no.in l.qui teſtō.ff.de ex-
cu.tu.& l.ſi is ad quem.de acqui.here.vbi per gl.& Bart.

ADDITIO.

a ¶ Delegationes.Vide Doc.& maximè Inno.in c.prudentiam.de offi. de-
leg.gl in l.acta.de re iudicata.Io.An.& Anto.de Bu.hic.

SVMMAE.

1 *Purgatio rei,quòd non deliquerit:non eſt recipienda,ſi probari poteſt reum deliquiſſe.*
2 *Papa ex ſuo officio debet prauam conſuetudinem extirpare.*
3 *Conſuetudo reprobata per ſuperiorem non poteſt de cetero induci.*
4 *Probatio negatiuæ releuat probantem : ſi aduerſarij intentio non eſt probata per affirmatiuam.*

1 AD noſtram. † Si probari pōt reū deli
quiſſe:eius purgatio (ꝙ
non deliquerit)recipiēda nō eſt.h.d.Et ponit pra
2 uā conſuetudinē,quā.2.prohibet obſeruari.¶ † Primò no.ꝙ
Papa ex ſuo officio dēt prauā conſuetudinē extirpare.facit
s.de conſue.c.cum inter nos.& quod ibi no. ad vnum tā ad-
3 uerte,† ꝙ quando ſuperior reprobat conſuetudinem,nō po-
terit de cetero induci:quia vidētur nō ſolū dānata pterita,ſed
futura.adde quod no.j.de ele.c.ſtatutis.in cle. ¶ Secūdò no.
4 † ꝙ probatio negatiuæ releuat probantē,ſi ex aduerſo proba
ta nō eſt intentio per affirmatiuā.& hoc eſt,qđ alibi dicit gl.
ꝙ plus creditur duob.affirmantib.q̄ mille negantib. qđ dic,
vt le.& no.in l.diem proferre.§.ſi plures.ff.de arbi.Ratio eſt,
quia teſtis dēt deponere de eo,qđ percipit ſenſu,vt l.q teſtō.
in fi.ff đ teſt.¶ Sed negatiua(ꝙ talis nō deliquerit:nō citatus
fuit.)non cadit in ſenſum eius.facit quod no.Inn.j.de teſt.c.
cum cām.per confeſsionem autem bene poſſet negatiua pro
bari,vt in c.1.de confeſ.lib.6.

SVMMAE.

1 *Fines diœceſis probantur per libros antiquos:adminicula:teſtes : & famam .*
2 *Quæſtio quando vertitur ſuper confinibus,recurritur ad libros antiquos:& etiam ad ſcripta in lapidibus,vel columnis.*
3 *Plena probatio reſultat ex varijs ſpeciebus probationum.*
4 *Fama adminiculatur per ſe:non autem ſufficit ad probationem.*
5 *Prouinciæ quòd fuerint diuiſæ ante aduentum Chriſti , quomodo intelligatur.*

1 CVm cauſam † Fines diœceſis probā
tur per libros antiquos,
adminicula,teſtes,& famam.h.d. cōmunis diuiſio.
2.ibi[mandamus.]&c.¶ Primò no.ꝙ ſuper limitibus diœce
ſis oritur quandoque cōtentio.& iſti limites ſolent diſtingui
per flumina:per riuos aquarum:per caſtella:per villas (puta
caſtrū,vel villa ſit vnius diœceſis:citra verò alterius.) quādo
que diuiduntur per mōtes,vel cacumina montiū.facit.s.c.ex
2 literis.& de præſcrip.c.quia iudicante.¶ Secūdò no. † ꝙ cū ē
qō de confinib.recurritur ad libros antiquos,& ēt ad ſcripta
in lapidibus,vel columnis,ſm̄ gl.34.q.2.c. ſane. quod verbū
no.& ipſum intelligit Ioan.An.non ſic ſimpliciter:ſed hoc ar
bitrabitur bonus iudex.poſſet.n.eſſe,quòd iam ſunt centum
anni,quibus ſacerdos ſcripſit in lapide,ꝙ tota prouincia erat
ſua.nec de facili crederetur ſibi ſine aliis adminiculis,vt C.e.
l.inſtrumenta.ubi uerò uita alicuius ſancti concordat cū ſcri
ptura lapidum,vel cum priuilegijs eccleſiæ:erit plena proba
3 tio,vt dicit Ho.ſe uidiſſe de facto.¶ Tertiò not. † ꝙ ex varijs
ſpeciebus probationum reſultat plena probatio.& hoc eſt,
quod dici ſolet. Et quæ non proſunt ſingula,multa iuuant.&
plures ſpecies probationum imperfectæ faciunt vnam per-
4 fectam.quod dic,vt l.1.C.qui nu.tu. ¶ Quartò no.† ꝙ fama
adminiculatur.per ſe autem non ſufficit.quod dic,vt no.in l.
3.§.eiuſdē.ff.de teſti.& j.ti.1.c.veniens.il 1.vbi uide.¶ Quæ
rit Inn.qualiter intelligatur hæc Dec. vtrùm qn̄ nullus eſt in
poſſeſsione:vel qn̄ alter ſe poſsidere contēdit. dicit,quòd v-
troq; mō poteſt intelligi.primo mō:qn̄ nullus eſt in poſſeſſio
ne,pōt fieri diuiſio de nouo,ſm̄ antiquam famam, & admini
cula.16.q.3.c.inter memoratos.ſimiliter pōt peti diuiſio , ꝙ
alter eſt in poſſeſsione:non aūt conſtat de diuiſione , uel alio
eius legitimo titulo,q requiritur in reb.eccleſiaſticis.j. de re
ſcrip.c.ſi dilecti.rectè igitur illo caſu imploratur offim̄ iudi-
cis ad diuiſionē faciēdā.ad quā adminicula ſuffragantur , vt
hic facit.j.de reli.do.c.1.¶ Sed cōtra hoc opp.& vr̄, ꝙ ſi ali-
ter poſsidet,nō poſsit agi ad diuiſionē.contra qa iudiciū cōi
diui-

diuidūdo datur inter compoſs.vt patet.ff.cōi diui.per totū.il
le aūt,qui non poſsidet,dēt agere uia ordinaria,& rē vēdica
re.nec pōt intētare cōi diuidūdo iudiciū, ſi negatur dn̄s , uel
poſſeſſor,vt l.fundi.& l.fundū.ff.de excep.Et præſertim quia
præſumendū eſt,ꝙ ille,qui poſsidet,bene poſsideat: niſi pro
betur cōtrariū,vt l.ſi.C.de rei vē.So.dicit Inn. ꝙ opi. eſt ve-
ra,vbi noſcitur ueritas:nec ſciri pōt.& ubi nō eſt pręſumptio
contra poſsidentē,ut C.e.l.ſiue poſsidetis.& 100.di.c. cōtra
morē.¶ Sed hic cōſtabat,qa nō erāt epatus diuiſi: ſed de no
uo redierāt ad cultū Chriſti.Vel cōſtabat,quòd vterq; eorū
occupauerat de terra:& extēderat limites ſuos,quantum po
terat : & ad hoc extēdere conabatur.vn̄ cōſtabat,ꝙ talis poſ
ſeſsio nō debebat pdeſſe,tanq̄ de re,quā ſciebat ad ſe nō ſpe
ctare:& ut C.vn̄ vi.l.cū quærebāt.& l.vis eius.C.e.ti.¶ Secun
dò cōtra iſtud op.& vr̄,quòd iſta icertitudo locū hr̄e nō poſ
5 ſet † cum ante aduentum Chriſti fuerint diuiſę prouncię.& ſe
cundùm illā diuiſionē Apoſtoli ſtatuerunt epiſcopos: prima
tes:& archiepos.80.di.c.1.& 90.di.c.1.So.dicit gl.ꝙ nō oīa
diuiſerunt.vel licèt diuiſerunt,poſtea variati ſunt limites, &
confuſi. quia prouinciæ illæ ab infidelibus occupatæ : nec
eſt memoria de prædicta diuiſione. ¶ Sed tunc tertiò oppo
nitur.& videtur,ꝙ debeant occupanti concedi.quia quod in
nullius bonis eſt,occupanti cōceditur, vt Inſt.de re.diui.§. fe
ræ.¶ Sol. ibi loquitur de rebus hoſtiū:nō de illis,q̄ nr̄a erant,
& ab hoſtibus occupata.dn̄t enim , ſi recuperantur , reſtitui
veteri poſſeſſori,vt l.poſtliminiū.ff.de capti.¶ Sed dices,poſt
quam de veteri poſſeſſore nō conſtat:videtur, ꝙ debeant cō
cedi occupāti.& hoc iuſtius eſt:quā ꝙ remaneant penes ho-
ſtes.¶ So.dic,contrariū locū habet in rebus priuatis , nō in
ſpūalibus (vt ſunt iura epiſcopalia:quæ à nemine occupāda
ſunt,niſi auct.xpi:vel eius vicarij , vt patet in eo,quod le. &
no.de cle.pe.c.1.& de offi.archi.c.cum ſatis.)¶ Ex his ergo
patet,ꝙ in duobus vicinis epatibus nouiter ad cultū xpi re-
dactis,non poteſt vnus pręoccupare,quo minus alter poſsit
diuiſionem petere.

SVMMAE.

1 *Matronæ,per quas puellæ virginitas probatur,poſſunt reprobari.*
2 *Mulier non eſt reſtituenda viro,ſi dicat ſe virginem.*
3 *Teſtes in contrarium admittuntur contra deponentes ſuper peritia artis.*
4 *Probationes admittuntur ſuper contingentibus cauſam.*
5 *Teſtes in cā matrimoniali recipiuntur, ēt publicatis atteſtationibus.*
6 *Virginitas dicitur priuilegiata,quia replet paradiſum.*

1 CAuſam matrimonij † Poſ-
ſunt re
probari matronæ,per quas virginitas puellæ pro
batur.h.d.cōis diuiſio:ſecunda ibi [mandamus .] ¶ Primò
2 no.† ꝙ mulier non eſt reſtituenda viro,ſi dicit ſe virginē.qa
pt timeri dę corruptione.& iſte eſt caſus,in quo reſtitutio de
negāt.alij no.s.vt lite nō cōteſt.c.1.& c.literas. de reſt. ſpol.
3 ¶ Secundò no.† ꝙ contra deponētes ſuper peritia ſuæ artis
ſunt teſtes in contrarium admittendi. quia ſæpe manus fal-
litur,& oculus obſtetricum. de quarum cura,vel balneo fien
do pp vnguenta,& medicamenta,tractat hic Inn.de quo plę
4 nè poſt eum.¶ Tertiò no.† ꝙ ſuper contingentibus cauſam
ſunt probationes admittendę:ergo non impertinentes.de of
5 fi.dele.c.cum contingat.¶ Quartò no.† ꝙ in cauſa matrimo
niali,etiam publicatis atteſtationibus, ſunt teſtes recipiendi
ſecundū gl.vel aliter,ſecundùm Gof. hic loquitur in caſu, in
quo publicatio non nocet nouæ productioni teſtium . quod
eſt,quādo illud,ſuper quo deponitur, ſubiicitur viſui:in quo
caſu percunctatio,& ſubornatio(ne aliquid addatur, vel mi
nuatur.nō poteſt habere locum. & idē in inſpectione inſtru
mentorum,& cōfinium.C.ſi.reg.l.ſi irruptione.§.ad officiū.
& hoc dictum ſingulariter no.& pridie habui de facto , cum
eſſet quæſtio ſuper diſtantia loci.& teſtes non probauiſſent.
dicebam,non obſtante publicatione,iterum teſtes poſſe pro
6 duci.quia res ſubiicitur viſui,vt dixi. ¶ Vltimò no. † ꝙ vir-
ginitas dicitur priuilegiata:quia replet paradiſum, ſicut nu-
ptiæ replēt terram.32.q.1.c.nuptiæ.& in aliis iuribus alleg.
in glo.&c.

SVMMAE.

1 *Acta facta in vno iudicio faciunt fidem in alio.*
2 *Acta quando perduntur , debet à capite reiterari , & recipi teſtes vtriuſque partis.*
3 *Inſtantia litis non expirat curſu triennij.*

CVm bonæ memoriæ. Acta corā
primis iudicibus habita faciunt fidem corā ſecū-
dis.h.d. ponit duplicis cōmiſsionis formam bimēbrem. ſe-
1 cunda.ibi[alioqui.] ¶ Primò no.† ꝙ acta facta in vno iudi
cio faciunt fidem in alio.de hoc plenè in l. is apud quem. C.
de edendo.¶ Secundò no.ꝙ acta debent penes iudicē ma-
nere.Sed in c.quoniā cōtra falſam.s.eo. dicitur,ꝙ penes ſcri
2 ptorem.¶ Tertiò no. † ꝙ quandoque acta perdunt: & tunc
debent à capite reiterari:& recipi teſtes vtriuſq; partis : niſi
forſan præſumatur contra alteram partē,apud quam depo-
ſitæ eſſet atteſtationes.quod dic vt j.tit.1.c. conſtitutis.ſecū
3 dū Ho.¶ Quartò hic colligitur,ſm̄ eū,† ꝙ inſtantia litis non
expirat curſu triennii.Iſta enim quęſtio fuerat inchoata tem
pore Cęleſtini,& per Inn.commiſſa.cui poſtea Honorius(q
vltra triennium vixit.& modò erat coram Gregorio)ſucceſ
ſit.pro hoc c.cum tempore.de arbi.& ¶ Quartò no. ꝙ Papa
committit examinationem cauſę:vt inſtructa remittatur ad
eum de qua inſtructa vide per Inno.de app.c.intimaſti.& in
Spe.in ti.de remiſsionibus.

De teſtibus,& atteſtationib.

DICTVM eſt.s.de probationibus in genere.
ſequitur videre de ipſarum ſpeciebus in ti
tulis ſe.Et pręmittit probationis ſpeciem,
quæ fit per teſtes.quia validior eſt,cum fiat
per viuam vocem,vt in Auth.de inſtrumen
torum cautela.§.ſi verò aliquam.coll. 6. ha
betur de materia.4.q.3.& 2.q. 4. 3. q. 5.& q.9.9.q.2.35.q.
6.per totum.11.q.3.c.quiſquis.Repetitur in 6. & cle.& con
ueniūt multa iura poſita in hoc volumine.¶ Quærit Io.An.
quare dicit.de teſtibus,in plurali.& non de teſte,in ſingula-
ri.¶ Item quare dicit.de teſtibus,& atteſtationibus.cum in
C.ff.& in Auth.nō ponat niſi rub. de teſti.reſpo. vt ibi p eū.

SVMMAE.

1 *Teſtes non ſunt pretio conducendi : tamen debent habere expenſas.*
2 *Teſtes debent eſſe idonei,& fideles.*
3 *Infideles non ſunt idonei teſtes,etiam in exceptis criminibus:*
4 *Conditio,& humilitas teſtis inſpicitur tempore , quo ad teſtimoniū recipitur*
5 *Teſtis,quòd debeat deponere ieiunus,quomodo intelligatur.*

PLacuit ſancto Non ſummatur,nec
diuiditur pter eius
breuitatem.& tria dicit. ſecūdum ibi [& vt.] tertiū
1 ibi [ac nullus.] ¶ Primò no.† ꝙ teſtes non ſunt pretio con-
ducēdi.expen.tamen habere debent:quia nō dicitur pretiū,
ſiue lucrum,quod ſumitur in expen.de quibus dic,vt.j.de re
ſcrip. c. ſtatutum.li. 6.& 4. q. 3. Item in criminali.non ergo
prohibentur expen.ſed pretium: quod nō poteſt recipi etiā
pro bono teſtimonio ferendo,vt l.1.ff. de fal. facit quod no.
in l.3.ff.de condi.ob.tur.cauſam.& s.ti.1.c.licèt cauſā. ¶ Se
2 cundò no.† quòd teſtes debent eſſe idonei,& fideles.idonei-

tas qualiter conſyderetur ,no.ĵ.c. proximo.in glo.ſuper ver
bo vilisſimi.

Conditio,ſexus,ætas,diſcretio, fama.
Et fortuna,fides,in teſtibus iſta requiras.

3 ¶Et à cōtrario ſenſu huius c.colligitur,† ꝙ infideles nō ſunt
idonei teſtes,etiam in exceptis criminibus,ſecūdū Io. An.2.
q.7.c.pagani.quod dic,vt ĵ.eo c.1. in cle. ¶ Tertiò colligi-
4 tur hic,dum dicit [idonei, & fideles aſſumantur] &c. † ꝙ
conditio,& humilitas teſtis inſpicitur tempore,quo ad teſti.
recipitur. Quid autē ſit, ſi teſtis poſt iuramētum efficitur in
famis:vel excommunicatus. vel talis erat tempore celebrati
contractus:non autem ſic eſt.vt no.ff.de teſta.l. ad teſtamen
tum.§.ad conditionem.& in reg.factum legitimè.in mercu-
5 rialibus.& in c.præterea.de teſti.cog.&c. ¶ Quartò no.† ꝙ
teſtis debet deponere ieiunus.quod intellige, vt in glo. vel in
tellige etiam hoc de iure in locis , vbi poſt potū homines ex
nimia potatione ſunt ebrij . ¶ Quis autem dicatur ieiunus.
dic,vt de conſe.di. 5.c.ſacramenta.in prima glo.

S V M M AE.

1 *Receptio teſtium facta contra non citatum eſt nulla.*
2 *Nomen Domini ſemper præponendum eſt.*
3 *Abſens per contumaciam æquiparatur præſenti.*
4 *Leges ſeruandæ ſunt in cauſis,quæ mouentur contra clericos.*
5 *Procuratores duo ſimul dati ſunt cum clauſula:quòd non ſit melior conditio occupantis:quorum alter litem conteſtatus eſt, alter produxit teſtes,qui depoſuerunt:an valeant depoſitiones.*

1 IN nomine Domini. † Nulla eſt receptio te
ſtium facta contra non citatum.h.d.& primò ponit di-
ctum. quod ſecundò probat lege.tertiò concludit.ſecūda.ibi
2 [ne poſtea.] ; ibi.[ecce.] ¶Primò no.†pręmittēdū nomē
Domini.de quo in Spe.in ti.de inſtr.edi.in prin. & 1.ad Co-
rin.3.c.¶ Secundò no.tex.ibi [quia ſe abſente] &c.quia po
nit formam citationis: vt veniant audire teſtes. per quē text.
dicunt quidam,ꝙ cum teſtis examinatur,aduerſarius debet
eſſe præſens examinationi. ¶ In contrarium ſe habet gene-
ralis cōſuetudo,vt no.gl.in l.ſi quādo.C.de teſt.& in Spe.e.
ti.§.nūc tractandum.in prin.& Auth.de teſt.§. quia verò.&
3 ff.de pu.iud.l.cuſtodias.per Bar.¶Tertiò no.†ꝙ abſens pro
contumacia æquiparatur præſenti.quod declara,vt no.Inn.
4 ſ.de dila.c.pręterea.¶ Quartò no. † ꝙ in cauſis,quæ mouē
tur contra clericos, ſunt leges ſeruandæ:& non valet,qđ ſit
contra leges,vt l.non dubium.C.de legi.& ĵ.de oper.no. nū
cia.c.1.¶ Quærit hic Io.An.dicitur hic, ꝙ epūs, contra quē
teſtes ſunt recipiendi,eſt monendus. quid ergo ſi litigat per
procuratorem,& epiſcopus citatur ad vidēdū iurare teſtes :
an valeat exceptio,ſi nō comparet. Dominus Lambertinus
de Rampo.diſputauit iſtam quæſt. vt hic refert Ioan. An.ar
guens ad vtranque partem.& tamen cōcludit, ꝙ debuerit ci
tari procurator.& non dominus in his, quæ pertinēt ad litis
ordinationem,& cauſæ proceſſum. Sed in his,quæ reſpiciūt
litis deciſionem,valet citatio facta de domino. quod eſt no-
tandum.¶ Et circa hanc quæſtionem addo quod no.Barto.
5 plenius in l.furioſo. ff. de re iudi. ¶ † Secundò quæritur de
duobus procuratoribus in ſolidū.ſimul datis cum clauſulā:
ꝙ non ſit melior conditio occupantis. quorum alter litē con
teſtatus eſt:alter produxit teſtes,qui depoſuerunt. an valeāt
atteſtationes.ſimiliter arguit,& diſtinguendo reſpondet : ꝙ
aut dominus vult valere productionem , & reus non valere:
tunc ſi reus præſens fuit,& nō contradixit :valet receptio,vt
l.filiusfamil.§.veterani.ff.de procura.ſecus ſi erat abſens, vt
l.1.& 2.ff.de exercito.&c.¶ Si autem econtra reus vult va-
lere,& dominus non vult:exauditur reus,quia fauorabilior,
propter dictam clauſulā.&c.¶ Tertiò quæritur. dicitur hic,
ꝙ debet moneri. ſed vtrùm ſufficiat citatio , vel monitio ad
domum:vt veniat ad videndū iurare teſtes.dic vt no. Io.An.
in reg.præſumitur.in mercurialibus.

S V M M AE.

1 *Iudex,cui crimina denunciantur, debet cūcta diligenter perſcrutari.*
2 *Mulieres,quòd contra clericos admittantur in cauſa criminali,quomodo intelligatur.*
3 *Socij criminis quòd in cauſa criminis admittantur contra ſociū, quo modo intelligatur.*
4 *Examinatio teſtium non committitur in cauſa criminali*

a QVoniam. Mulier a teſtificatur cōtra cle
ricum,cum de crimine ciuili-
ter agitur.h.d.ponit thema, & iudicē inſtruit. ibi
1 [neceſſe eſt.] ¶ Primò no.quòd iudex, cui crimina denun-
ciantur,debet cuncta diligentius perſcrutari.30.q.vlt.c.iudi
cante.vnde etiam poſt publicatas atteſtationes poteſt teſtes
producere iudex tā ad offenſam:quàm ad defenſam. vt not.
Bar.in ſua diſputatione,quæ incipit.Iudex maleficiorum. &
2 Inno.ĵ.e.c.cum clamor.¶ Secundò not.† ꝙ mulieres cōtra
clericos in teſtes admittuntur in cauſa criminali.quod intel-
lige verum,cum agitur ciuiliter,vel criminaliter per modū
exceptionis,denunciationis , vel inquiſitionis,ſecundùm gl.
& no.15.q.4.in ſumma.& ĵ.de ver.ſig.c.forus.& in Spe. eo.
3 tit.§.1.ver.Item ꝙ eſt mulier.& ſe.¶ Tertiò no.tex.[cū qui
bus dicitur pegiſſe.] &c. quòd ſocii criminis ad teſtimoniū
admittuntur contra ſocium.quod intellige,vt dicit glo. ſ.de
confesſis.c.1.de ſociis autē contractuū an vnus pro alio ad-
mittatur:vel vēditor in cā emptionis. vel illi,quorū intereſt,
no.hic Inn.& per Io.An.ĵ. c.inſuper.vbi dicam.& de illa ma
teria vide plenè.79.di.c.ſi quis Papa.& quod no.ĵ.eod.c.ve-
niens.il.1.ſuper gl.2.¶ Vltimò no. quòd Papa non commit
tit hic examinationem teſtium:ſed vult,vt ad eum mittātur.
4 dum dicit[huic feſtines adducere.] & hoc ideo † quia in cā
criminali nō cōmittitur examinatio teſtiū,vt in Auth. apud
eloquentisſimum.C.de fide inſtru.

A D D I T I O.

a ¶ Mulier.An autem poſſit eſſe teſtis in teſtamento.vide Io.de Turre cremata in c.hermaphroditus.4.q.3.

S V M M AE.

1 *Denuncians per dictum ſuum,& alterius probat ſe pręmonuiſſe.*
2 *Teſt is ſynodalis in re denunciata admittitur tanquam talis .*
3 *Monitio vt pœniteat:vel denunciatio facta eccleſiæ pertinet ad quālibet partium.*

1 IN omni negotio. †Is,qui denūciat, per dictum ſuum,
& alterius probat ſe præmonuiſſe.h. d. & primò ponit
dictum. ſecundò ibi illud patenter probat duabus auctorita
tibus.ſecunda ibi.[Itē alibi.]¶ Primò no. ſecundùm omnes,
ꝙ iſte tex.intelligitur in cā denunciationis . & qđ dicit text.
de re ſibi no.expone,ideſt de notificatione à ſe facta. vel po
2 teſt intelligi de teſte ſynodali, † qui etiā in re denunciata ad
mittitur tanquā talis. Idem in alio denunciāte.niſi per denū
ciationē ſequitur depoſitio,ſecūdùm Vin.facit. 11.q.3.c. pͤ-
cipuè.& de teſti.co.c.præterea.de hac autē denūciatione euā
gelica,plenè no.ſ.de iud.c. nouit. vbi tractat qs admittatur:
& qui in ea ſunt teſtes idonei.vtrū infames,& alij crimінoſi.
3 de quo in glo.pe.cui adde qđ dicit Ho.videlicet† quòd moni
tio,vt pœniteat : vel denūciatio eccleſiæ faciēda ad quālibet
partiū.coērctio ſpectat ad habētē iuriſdictionē:nec coerce-
bit niſi platus.2.q.5.c.plerūq;.& de ſimo.c.ſicut tuis.ſm̄ Ho.

S V M M AE.

1 *Cōſanguineis plus creditur,q̃ extraneis,cū eſt q̄ſtio de cōſāguinitate.*
2 *Teſtes qualiter debeant iurare,cū agitur ad ſeparationē matrimonij.*
3 *Teſtis quibus exceptionibus repellatur.*

Quoties

QVoties aliqui. Dicit,quales eſſe, & qualiter iurare dēant
qui ſuper conſanguinitate deponunt. cōis diuiſio.ſe
1 cunda ibi[probatio.]¶Primò no.ex ordine literæ. † ꝙ cum
de conſanguinitate cōtēditur:plus creditur conſanguineis,q̃
2 extraneis . quia præſumuntur magis ſcire facta conſangui-
neorum,vt l.de tutela. Cde in inte.reſti.mino.¶Secundò no.
qualiter debent teſtes iurare , cum agitur ad ſeparationem
3 matrimonij. quia deponunt de auditu à maioribus , & cre-
dulitate.hodie aliter prouidetur, vt. ĵ.e. c.licèt. ¶Tertiò no.
†quibus exceptionibus repellitur teſtis.quia repellitur,pro-
pter priuatum odium:ſecus ſi propter publicum. quia habet
eum odio, vt peccatorem. 86.di.c.odio. ¶ Similiter dic de a-
micitia.quia repellit teſtem,ſi eſt carnalis , quæ corruptionē
inducit.charitatiua enim non impedit teſtes, ſecundùm Ho.
de hoc in Spe.eo.ti.in prin.

S V M M AE.

1 *Prælatus poteſt eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ ſuę.*
2 *Adminiſtrator an poſſit teſtificari de eo, quod ſuo tempore fecit.*
3 *Procurator eccleſiæ,an poſſit in cauſa eccleſiæ eſſe teſtis .*
4 *Oeconomus ſi agit pro eccleſia:an epiſcopus poterit eſſe teſtis.*
5 *Clerici ſinguli quare admittantur ad teſtimonium in cauſa eccleſiæ.*
6 *Legatarius an poſſit eſſe teſtis in cauſa teſtamenti.*
7 *Venditor an ſit teſtis idoneus in cauſa mota contra emptorem.*
8 *Donator an poſsit eſſe teſtis,ſi de re donata moueatur quæſtio donatario .*
9 *Aduocatus an poſſit eſſe teſtis in eadem cauſa, in qua fuit aduocatus .*

INſuper ſtatuimus. Prælati,& cleri ci, qui cauſam
eccleſiæ non procurant:teſtificari pn̄t in ea.h.d.ponit di-
ctum:quod poſtea determinat.ibi[dummodo.]¶Primò no.
ꝙ Papa alloquitur rectorē,& Capitulum, vt patet in ſubſcri-
1 ptione.†prælatus ergo poteſt eſſe teſtis in cauſa eccleſiæ ſuę.
& hoc no.hic Pe.& Ab.& Gui.in Spe.in ti.de teſt.§. 1.ver.ſed
2 nunquid rector.& ibi in ver.ſe. † notatur de adminiſtratore,
an teſtificetur de eo,quod ſuo tempore fecit. de quo ibi ple-
3 nè in additionibus Io.An.¶Secundò no.† ꝙ ille,qui eſt pro-
curator eccleſiæ,non poteſt in dicta cauſa eſſe teſtis. Si autē
vnus de Capitulo eſt procurator in vna cauſa,poterit eſſe te-
ſtis in alia.¶ Item iſtud eſt verum,ſi recepit officium procu-
rationis:aliàs poſſet,vt.ĵ.eo.c.dilecti.Item ſi recepit , & po-
ſtea re integra renunciauit:vel etiam re non integra, ſi nō eſt
proceſſum ad litis conteſt.vt.ff.de procura. l. ante litem.& l.
ſeq. & hoc facit ; quia non reperitur prohibitum, quòd talis
4 repellatur:ergo admittitur.¶ Quærit Io.An.vtrùm †ſi œco-
nomus agat pro eccleſia:epiſcopus poterit eſſe teſtis. Hoſti.
ꝙ ſic.ſicut pͭ abbas,& qlibet prælatus , vt hic.& quod no.de
cenſi.c.procuratione.Si autem agat vicedominus,dicit Inno.
epiſcopum repellendum à teſtimonio. Hoſtiē.contra.de quo
5 hic in nouella. ¶Secundò quæro de ratione† quare ſinguli
clerici ad teſtimonium admittuntur in cauſa eccleſiæ.dic , ꝙ
ideo:quia quod eſt vniuerſitatis,non eſt ſingulorum. 12.q.2.
c.qui manumittitur.quod credo indiſtinctè,vbi vtilitas in vni
uerſitate non affert vtilitatem in ſingulis : ſecus vbi afferret
vtilitatem in ſingulis:vt ſi fructus poſſeſsionum eccleſiæ diui
dunt inter ſe.tunc ſi de dicta poſſeſsione mouetur quæſtio ec
cleſiæ,poſſum eſſe teſtis. dubito , quia negari non poteſt , ꝙ
eorum non vertatur vtilitas, ſi poſſeſsio remanebit eccleſiæ.
Et ſic,cum per quandam conſequētiam negotium tangat ip
ſos:non videntur idonei. ſicut dicimus in legatario,vendito-
re,& in ſocio,& in alijs,de quibus. ĵ. dicam. pro hoc facit qđ
no.ff.quod cuiuſque vniuerſi.no.l.ſicut. vbi de nemore com-
muni,in quo ſinguli ſua animalia paſcūt.de quo no.Io. An.ĵ.
6 e.c.cū nūcius.¶Teritò q̄ro†an legatarius poſsit eſſe teſtis in
cā teſt.de hac q̄one dic in Spe.de inſtru.edi.§.poſtremò.ver.
quid de legatario.Io.An.tenet hic, ꝙ qn̄ ĩ oēm euētū ē habi-
turus legatū (puta qa eſt repetitū à veniētib.ab inteſtato.)pn̄t
tūc teſtificari aliàs ſi in alterius caſus euētū nō dn̄t in illo ca
ſu ad cōfirmationē teſt.nō hēbitur ſibi plena fides,ar.ad hoc
in Auth.de teſt.§.ſi verò.vbi ille,q in cōſequētiā ex ſuo teſti
monio cōſequitur lucrū,non cenſetur teſtis idoneus.facit qđ
7 no.ff.eo.l.nullus. & l.qui teſtō. ff.de teſt.vbi de hoc.¶Quar-
tò quæritur† vtrū vēditor erit idoneus teſtis in cā mota con-
tra emptorē:vel econuerſo.no.C.e.l.oīb. & Spe.e.ti.§.j. ver.
quid de venditione.vbi videas.& e.ti.§.j.ver.ſed nunquid.vbi
quæritur.an ſocius in cā ſocij ſit idoneus teſtis.de quo in l. di
8 ctantibus.C.de teſt.per Cy. ¶ Quintò quæro† quid de dona
tore.an ſi de re donata moueatur q̄ō donatario,poſsit eſſe te
ſtis:& in caſu,quo teneretur de euictione.quod eſt quandoq;
vt l.auus.C.de euic.certum eſt, ꝙ non eſt idoneus teſtis.In ca
ſu verò,quo de euictione non tenetur:an teſtis eſſe poterit.vi
detur, ꝙ non.quia optat valere quod agit. qua ratione repel
litur pro xeneta,vt in Auth.e.ti.§.pen. hac ratione dicunt ēt
quidā, ꝙ cedēs non pōt eſſe teſtis pro ceſſionario. quod dic,
9 vt no.in Spe.de procura.in fi.¶ † Quid de eo,qui fuit aduoca
tus,vel iudex in eadem cauſa.dic vt in c.Romana.eo.ti.lib.6.
& c.2.ſ.de arbi.¶ Vltra alios quæritur. volebā fideiubere ꝓ
Titio recipiente mille à Martino mutuo . Martinus voluit,
ꝙ me principaliter in inſtrumento obligarē.& ſic feci.modò
cum Martinus me conuenit.dico, ꝙ fui in veritate fideiuſſor.
& ꝙ prius dēt Titius conueniri. ad qđ probandū produco ip
ſum Titium in teſtem:an ſit idoneus?dicit Dy. ꝙ ſic, vt refert
Cy.in d.l.dictantibus.C.de teſt.facit quod no.Bar. in l.defer
re.§.idem decernunt.ff.de iure fiſ.vbi quærit, an mādatarius
poſsit eſſe teſtis pro mandante in cauſa , in qua aſſerit aliq̄d
feciſſe de mandato illius &c.

S V M M AE.

1 *Probatio exceptionis oppoſitæ contra teſtes poteſt differri poſt publicationem.*
2 *Titulus beneficij an præſumatur ex poſſeſsione longiſsimi temporis.*
3 *Laicus non admittitur ad impetrandum literas contra clericum iniuſtè beneficium detinentem.*
4 *Filius ſacerdotis,etiam legitimus,& naturalis,non poteſt obtinere eccleſiam, quam pater habuit.*
5 *Publicus fornicator debet ab eccleſia remoueri.*
6 *Exceptio contra perſonas teſtium eſt obtinenda,dum producuntur.*
7 *Procurator admittitur,cum de crimine ciuiliter agitur.*
8 *Sententia ad hoc vt poſt appellationem retractetur,quid in ea oportet eſſe.*
9 *Poſſeſsio,qua quis fuit ſpoliatus poſt appellationē,ſi peruenit ad tertium:contra ipſum tertium poteſt intentari poſſeſſorium.*
10 *Confirmatio Papæ non corroborat actum à principio nullum.*
11 *Iudex delegatus poteſt reſtituere poſseſsionem ſpoliato:et ipſum poſt reſtitutionem defendere.*
12 *Exceptio contra teſtes debet ſtatim recipi,antequam deponant.*
13 *Iudex ex quibus cauſis debet arbitrari:an ſit recipienda,vel differenda probatio.*
14 *Exceptio propoſita cum clauſula, quòd ſe offert probaturum:licèt habeatur pro probata quò ad iuſtificationem appellationis : non tamen quò ad conſequendum illius effectum.*

EXparte. Secūdùm Io.An.iſta Dec.eſt, & re
putatur fortis.& h.d.ſm̄ Ab.Exce-
ptio cōtra teſtes eſt poſt publicationē dictorū teſtiū
proponēda.hęc ſummatio falſa eſt.nā licèt ꝓbatio poſſit dif
ferri ĩ iſtud tp̄s:nō tn̄ ꝓpoſitio exceptionū cōtra pſonas no. ĵ.
1 e.c.pn̄tiū.Io.An.ſic ſūmat. † Probatio excepōnis oppoſitę
cōtra teſtes differri pͭ poſt publicatiōnē. qđ latius declarat
ſup gl.hmōi exceptiōe.Et diuidit ĩ duas ptes.In pr̄ia ponit q̄
relā pſbyteri. In ſcd̄a dat iudices.ibi [mādamus.] In prima
facit qnq;.priō iuſtificat cām pricipalē.ſcd̄a ibi[miles.] po-
nit formā reſcripti cōtra ſe ĩpetratā.Tertia.ibi[tādē.]narrat

proceſſum ex eo executũ.quarta eandẽ ſententiã latã.quin-
ta.ibi[quam nunc.]quid euenit poſt ſñíam.ſecunda ẽt ſubdi
uiditur.primò inſtruit iudicem in ꝓceſſu,ſi narrata ſunt ve-
ra.ſcđa ibi [ſi nõ ſunt vera.] tertia ſubmittit de monẽdis te
ſtibus clauſulã conſuetã.ibi [teſtes.] ¶ Primò no.ex verbo
canonicè.cõiuncto ver.30.an.ꝙ ſpoliatus petẽs reſtitutionẽ
allegat titulũ.qđ tñ non vr̃ neceſſe.de quo.ĩ.de reg.iur.c.1.
2 li.6.& de reſtitu.ſpolia.c.conquerẽte. ¶ † Vtrũ aũt ex poſſeſ
ſione tã longiſſimi tpis titulus beneficij præſumatur. dic, vt
no.Inno.ĩ.de eo,qui fur.ord.ſuſ.c.innotuit.facit c.ordinarij.
3 de offi.ordi.li.6.¶ Scđò colligitur ſup ver.[tacito.] ꝙ † lai-
cus non admittitur ad impetrandũ literas cõtra clericũ,iniu
ſtè beneficiũ detinẽtẽ.quod intellige,vt in gl.1.& ſup ea Io.
4 An.¶ Tertiò no.† ꝙ filius ſacerdotis ẽt legitimus,& natura
lis eccleſiã,quã pr̃ habuit,obtinere non põt,vt ſ̃.de fil. pres
5 by.c. præſentiũ.¶ Quartò no. † ꝙ publicus fornicator de-
bet ab eccleſia remoueri.& laicus vr̃,ꝙ poſſit clericũ accuſa
6 re de iſto crimine.de quo in gl.¶ Quintò not. † ꝙ exceptio
cõtra perſonas teſtiũ eſt obijcienda,dũ producuntur.vtrũ ve
rò antequam deponant:vel poſtquã depoſuerint, ſit ꝓbãda.
gl.tractat,& plenius Io.An.de quo in Specu.de teſti.§.1. ver
ſi.ſed qđ ſi dr̃.& in Auth. e.ti.§.ſi verò dicat̃. ¶ Sextò no.ibi
7 [p interpoſitã perſonã]† ꝙ cum de crimine ciuiliter agitur,
admittitur ꝓcurator.de quo.ſ̃.de ꝓcura.c.tuæ. vel hic erat
datus procurator ad certũ articulũ. puta ad videndũ iurare
teſtes:vel publicationẽ.remittit ad no.in c.veniens.ĩ. de ac-
cu.& l.penulti.§.ad crimẽ.de publi.iudi.per Docto.¶ Septi-
8 mò no.in ver.mãdamus.† ꝙ ad hoc vt ſententia lata poſt ap
pellationẽ retractetur:expedit, ꝙ ꝓbetur veritas cauſæ gra
uaminis,propter quã extitit appellatũ,cõtra.c.interpoſita.ĩ.
de app.de quo.ĩ.dicã.¶ Octauò no. ſuper ver. detinet oc-
9 cupatam.† ꝙ ſi poſſeſſio,qua quis fuit ſpoliatus, poſt appel
lationẽ peruenit ad tertiũ, ẽt contra ipſum põt poſſeſſorium
intentari.licèt ergo interdictum vnde vi.nõ intẽtetur niſi cõ
tra ſpoliantem,vt ſ̃.de reſti.ſpo.c.cũ ad ſedẽ.tamen,cum iu-
dex indebitè ſpoliauit,datur cõtra omnẽ,ad quẽ ꝑuenit poſ
ſeſſio,interdictũ reſtitutorium,probando ſolũmodo appel-
lationem pręceſſiſſe ipſam ſpoliationẽ.In hoc ergo fauora-
bilior eſt appellatio præcedens:q̃ interdictum. quod dic, vt
10 no.Inn.ĩ.de app.c.bonæ.¶ Nonò no.† ꝙ confirmatio Papę
nõ corroborat actũ à pricipio inalidũ.de quo ĩ.de cõfir.vti.
vel inti. per totũ.& c. qa diuerſitatẽ.de cõceſ.præbẽ.& loqui
tur ille tex. de cõfirmatione certi actus,vt ſñiæ. confirmatio
aũt gñalis(vt beneficiorũ quæ poſſides.)certũ eſt, ꝙ nõ refer
tur ad beneficia minus canõicè detẽta,vt in c.ſi gratioſæ. de
reſcrip.li.6.& l.legata inutiliter.de le.1.¶ Decimò no.in ver.
ſi verò.ꝙ non probata exceptione,ſiue cauſa,pp quã fuit ap
pellatum, Papa committit,vt iudices ſuper dicta cauſa gra-
uaminis deputati, cognoſcãt de cauſa principali. Et contra
hoc fortiter inſtatur,ꝙ debuerit cauſa remitti ad priores iu
dices,vt in c.vt debitus.cũ ſi.de app.dic vt hic no.Io.An.qui
exponit iſtũ tex. varijs modis. ¶ Vndecimò, ꝙ iſte presby.
allegat ti.& ſe ſpoliatum à iudice iniuſtè. & Papa mandat ip
ſum reſtitui,ſpoliatione probata.& ſic non requiritur proba
tio tit.ſed ſpoliationis.qđ eſt regulare, cũ ſit ſpoliatio à pri-
uato,vt in c.itẽ cũ quis.ſ̃.de reſti.ſpo.Si aũt à iudice,eſt text.
hic.& ſ̃.de reſti.ſpo.c.cõquerente.& C.vñ vi. l.meminerint.
11 ¶ Duodecimò not.ſuper ver.ipſumq;.† ꝙ iudex delegatus
põt reſtituere poſſeſſionẽ ſpoliato, & ipſum poſt reſtitutio-
nẽ defendere.de quo in gl.¶ Venio ad oppo. iſte miles erat
laicus: ergo non poterat accuſare rectorem eccleſię de cri-
minibus,vt ĩ.c.de cetero.& ſ̃.de tranſac.c.ex literis. & 2. q.
7.c.1.& 2.¶ So.fornicatio erat notoria.& iõ quilibet eſt ido
neus ad accuſandum.32.di.c.verũ.ſed nõ facit.quia ille.§.di
cit,ꝙ debet iurare.non dicit,ꝙ poſſit accuſare. vnde ſecun-
dò ſoluit glo. ꝙ iſta exceptio non fuit oppoſita: ergo tenet
iudicium.de hoc per Ioan.An.de accuſ.c. ſuper his. facit qđ
no.ſ̃.de reſcrip.c.ſciſcitatus.¶ Vltimò ſoluit glo.ꝙ erat pa-
tronus,vel parochianus: vnde ſi non ad accuſandum, ſaltem
ad denunciandum admittitur.Et idem Hoſti.de quo.ĩ.de ac
cu.c.qualiter. in fi.1.gl.Ex his conclude, ꝙ laicus non poteſt
clericũ accuſare.an aũt ciuiliter de crimine poſſit agere cõ
tra eum,ar.eſt hic,vt ĩ.c.tam literis. vbi admittũtur omnes,
cum de irregularitate agitur.quia non eſt criminalis. Soluũt
Docto.ꝙ non admittatur ẽt ciuiliter, ſi agatur ad amotionẽ
à beneficio. Si aũt de furto, vel alio delicto ciuiliter ageret
laicus de crimine ad proprium intereſſe: non videtur dubiũ,
quin poſſit. facit quod no.ſ̃.de iudi.c.at ſi clerici.¶ Secundò
oppo.iſte miles agebat de crimine contra presbyterum. &
agebat per interpoſitam perſonam.ſed nõ videtur, ꝙ poſſit
a per procuratorem agitari cauſa criminalis a 5.q.3.c. in cri-
minali.Sol.hic agebatur de crimine ciuiliter:ſecus ſi crimina
liter.de quo plenè.ĩ.de accu.c.veniens.& l.penulti.§. ad cri
men.de pu.iu.facit.ſ̃.de procura.c.tuæ.& de hoc in glo. quæ
incipit.ſcilicet per procuratorem.¶ Tertiò opponitur.dici-
tur hic, ꝙ iſte presby.appellauit,ex eo, ꝙ iudex receperat cõ
tra eũ teſtes:quos dicebãt latrones, & raptores manifeſtos.
ſed videtur,quòd talis appellatio fuerit iniuſta.quia talem ex
ceptionẽ ſufficit à principio opponere.& poſt publicationẽ
de ipſius viribus diſputare.C.e.Auth. ſi teſtis.Cum ergo fue
rit appella.in iuſta: videtur, ꝙ Papa debuerit remittere cau-
ſam ad priores iudices, vt in c.vt debitus.ĩ.de app. So. dicit
12 glo.† regulariter exceptio contra teſtes debet ſtatim recipi:
ſed antequam deponant,non expedit probari.quia poſt ap-
turam reprobari poterunt.¶ Fallit in caſu.§.ſi verò.in Auth.
de teſti.vbi antequam deponat,probatur exceptio.Et idem
ſecundùm Io.An.in exceptione excommu.pp periculũ com
munionis.ĩ.de ſẽ.ex.c.decernimus.li.6.& in Spe.de teſt.§.j.
verſi.ſed quid ſi dicitur.& duobus ſeq.Et adde quod not.ĩ.
c.cum cauſam.in prima glo.vbi ponit glo.duos caſus,in qui
bus probatio exceptionis contra teſtem à principio recipi-
tur.de hoc etiam.2.q.1.c.in primis.in gl.ſed nõ videtur. Io.
& Vin.in dicto c.cum cauſam.tenent, ꝙ ſemper admittatur
à principio probatio exceptionis:niſi in caſibus, vbi iura di
ſponunt ipſam reſeruandã.¶ Et idẽ videtur tenere Hoſti. &
qđ dr̃, ꝙ reſeruari debet in tempus diſputationis poſt publi
cationẽ.intelligit de publicatione ipſius probationis repro-
batoriæ.prius enim debet publicari,quã diſputetur.ĩ. eo. c.
cum cãm. alioqui collicitur ex dictis Inno.hic.quòd ſi illud
quod obijcitur,eſt publicum.& probationes offerantur, de
bet ſtatim recipi:aliàs ſi requirit tempus ſtrictum, reſeruabi
tur probatio poſt publicationẽ, vt in Auth.ſi dicatur.C.e.&
in corpore vñ ſumit coll. 7.ĩ.alleg.vr̃ tenere, ꝙ ſit differẽda:
nec mora afferret periculũ.quia teſtes,p quos põt reproba-
bare,fortè ſunt infirmi:ituri vltra mare:vel ad bellũ.Io.An.
tenet, ꝙ exceptio legitima cõtra teſtes oppoſita ſit à prin.ſp
recipiẽda,vt ĩ.e.c.pñtiũ.debet eñ citari pars, vt veniat ad vi
dendũ iurare teſtes.vt ſ̃.eo.c.in nomine Domini. Sed ſi tunc
dicta exceptio nõ debet recipi:dicta citatio eſſet fruſtra.pro
bationes aũt ſuper ipſa exceptione oppoſita recipere,vel dif
ferre,iudicis arbitrio relinquitur.ĩ.e.c.cum cauſã.ſm̃ Io.An.
13 † Ex quib autem cauſis iudex debet arbitrari,ſit recipiẽda,
vel differenda probatio.hic vide in nouella.vbi in dubio(ni
ſi ſubſit æquitas,vel circunſtantiæ) videtur probatio differẽ
da.¶ Quartò opponitur.dicitur in ver.mãdamus.ꝙ prius de
bet conſtare, ꝙ fuerit ex iuſta cauſa appellatũ.& poſtea irri-
tari ſentẽtia lata poſt appellationẽ.Sed cõtra.quia innouata
poſt appellationẽ ante oĩa reuocantur,vt in c.veniens. de iu
reiurã. So.glo.quę incipit.& contra.ſoluit cõtrarium,& be-
ne,ſm̃ Io.An.qui remittit ad no.in c.non ſolũ.de app.li. 6. &
quod no.Inno.ĩ.de excep.c.dilectus. ¶ Quintò oppo.& vi-
detur, ꝙ poſt ſñíam non ſit quærendũ de idoneitate teſtium,
vt ĩ.de excep.c.denique.¶ Solu.gl.quę incipit.ad hoc.dicit,
ꝙ hic loquitur, cũ ante ſñíam excepit:ſed non fuit admiſſus.
ſecus

ſecus ſi non excepit, vt in contrario.¶ Sextò opponitur.dici
tur hic, ꝙ iſte dicit ſe probaturum.&,quia non fuit admiſſus,
appellauit.& tamen Papa mandat inquiri de veritate excep
tionis oppoſitæ.Sed contra de c.interpoſita.ĩ.de appell. vbi
eo ipſo probatur grauamen, ꝙ quis ſe obtulit probaturum,
& non fuit admiſſus.& probato tãtummodo, ꝙ ſe obtulerit,
ſunt reuocanda innouata poſt appellationem. hic autem di-
citur, ꝙ reuocatur ſententia lata poſt appellationem: ita de-
mum,ſi obiecta vera eſſe conſtiterit.quare malè.¶ Sol.dicit
gl.contrarium loquitur de exceptionib. dilatorijs:quas ſi qs
ſe obtulit probaturum,& nõ admittitur,eſt grauatus.& ideò
appellatio iuſta.ſecus in exceptionib.peremptorijs: quas nõ
ſufficit ſe offerre paratum probare ad iuſtificationem appel
lationis interpoſitæ à reiectione ipſarũ:niſi ẽt probetur veri-
tas earũdẽ.& ita loquitur iſtud c.ſm̃ gl.Ratio eſt ſm̃ quòſdã,
quia iniquũ eſſet dicere, ꝙ eo ipſo, ꝙ iudex reijcit exceptio-
nẽ peremptoriam:habeatur pro probata.nam facile eſſet iu-
dici fauere excipienti,repellendo exceptionem, vt habeatur
pro ꝓbata. ſed iſtud nihil eſt, ſm̃ Io.An.†quia licèt exceptio
14 propoſita cũ clauſula[ꝙ ſe offert probaturum]habeatur pro
probata quò ad iuſtificationẽ appellationis: non tamen quò
ad conſequendum illius effectum.imò quoad neceſſe erit illã
probari.& ita in dilatoria,ſm̃ Io.An.Pe.tamen,Ab.& Gul. di
cunt illam exceptionẽ ex probatione oblationis,& repulſam
haberi pro probata:per quam non fit præiudicium intentio
ni principalis actoris.ſecus ſi per eam fiat præiudicium per-
petuum,vel temporale.facit quod no.Io.An.de offi.del. c.cũ
cauſa.concor.Io.Mo.de ap.c.non ſolùm.li.6.& Arch.e. c.Ro
mana.¶ Secundo modo ſoluit gl.& dicit, ꝙ cõtrarium loqui
tur,quando ſñía non eſt lata.quia tunc ſufficit, ꝙ ſe obtulerit
paratum.ſecus ſi ſententia poſt ẽ lata.quia tunc debet proba
ri etiam veritas cauſæ allegatæ.¶ Iſtã ſo.reprobat Io.An.pri
mò quia iura de reuocatione loquentia loquuntur generali-
ter.quidquid poſt appellationem,&c.ſup.de reſcrip.c.Rodul
phus.& c.ſignificante.de iudi.c. exhibita. cum ſi. ¶ Secundò
quia ratio,quare attentata reuocantur, eſt ſuſpenſio iuriſdi-
ctionis iudicis, à quo fuit appellatum. Si ergo iſta ratio vitiat
proceſſum.ergo ſententiam diffinitiuam.¶ Tertiò arguit per
locum à maiori.maior.n.eſt effectus ſententiæ excommuni-
cationis:q̃ alterius diffinitionis.quia penetrabilior ſtatim tra
hit ſecum ſuum effectum. quod non eſt in alijs ſententijs. ĩ.
de app.c.paſtoralis. & tamen ſententia excommunicationis
lata poſt appellationem interpoſitam à grauamine irritatur,
ſicut alia attentata.de offi.dele.c.olim.il primo. & c.cũ con-
tingat.de arbi.c.innotuit.& de app.c.dilecti. Soluit ergo Ioa.
An.dictum ar.multis modis,ſm̃ diuerſos Docto.dicit Phi. in
contrarium malè fecit iudex non recipere probationes: quæ
offerebantur.ſed hic non malè fecit,ſi ſtatim nõ recepit.quia
poterat differre poſt publicationẽ,vt dixi.ſ̃.in tertia opp.Io.
An.dicit, ꝙ hic appellauit propter exceptiones admiſſas con
tra perſonas teſtium:non autem appellauit ex eo quia obtu
lit ſe probaturũ.& non fuit admiſſus.ſi ergo reiecta exceptio
ne,& oblata probatione fuiſſet hic appellatum,irritaretur ſẽ
tentia,non probata aliter veritate exceptionis,ſm̃ eũ. ¶ Sol.
autem aliorum ſunt diuinationes: nec pręcedens multum eſt
efficax.Sed illa ſo.Phi.videtur multum bona.¶ Septimò op.
in ver.ſi verò.in quo dicitur, ꝙ ſi res aliter ſe habeat, debeant
audire cauſam,& finire.Sed contra imò videtur, ꝙ ſi aliter ſe
habeat, quàm narrauerit idem presbyter in appellatione
ſua,debeat remitti ad priores iudices,vt.ĩ.de app. c.vt debi-
tus.Solu.dicit gloſ. ꝙ Papa fecit huic presbytero gratiam, ꝙ
non remiſit.Io.An.dicit, ꝙ iſte verſi. reddit iſtud capitulum
difficile.& exponit iſtud uer. ſi uerò res aliter. octo modis.
ſecundùm gl.& duobus alijs ſm̃ Inn.qui exponit aliter.i. quã
appareret ſententiatum.& non ſunt mali teſtes recepti. Et ſi
dicas.ergo debuit mandare ſententiam latam confirmari, &
non aliter examinari.dicit ipſe.certè licèt non poſſit illam ſẽ
tentiam reprobare(quia teſtes non erant tales: vt appellaue
rat)tamen poteſt ipſam ſentẽtiam ex alijs cauſis impugna-
re.& hoc no.vt ſi poſt appellationem ab interlocutoria fera-
tur diffinitiua per iudicem à quo:poterit appellans illam diſ
finitiuam impugnare ex aliis cauſis, quàm in dicta appella-
tione deductis.& ꝙ iudex appellationis ab ĩterlocutoria co
gnoſcit de ſententia diffinitiua lata per iudicem à quo poſt
appellationem ab interlocutoria minus iuſta.quod no. alias
exceptiones hic vide in nouella. &c.

ADDITIO.

a ¶ Cauſa criminalis.qui & quot iudices requirantur in cauſis cunctorum clericorum,no.Io.de Tur.cre.in c.abſque.15.q.7.

SVMMAE.

1 *Iudex debet mittere ad teſtes, qui ad eum venire non poſſunt.*
2 *Teſtes regulariter debent venire coram iudice ad deponendum. fallit in caſibus ibi no.*
3 *Iudex poteſt alteri committere examinationẽ teſtium in cauſa ciuili.*
4 *Paupertas non repellit quem à teſtimonio.*
5 *Expenſas quis debeat miniſtrare illi, quem iudex mittit ad teſtem.*

1 SI qui teſtium. † Iudex mittere debet ad teſtes, qui ad eum
commodè venire non pñt. h.d.non diuiditur. ¶ Pri-
2 mò no.† ꝙ regulariter teſtes debent venire coram iudice ad
deponendum.fallit in perſonis hic expreſsis. & in alijs nomi
natis in glo.Vin.autem de his ponit verſus tales.

Si fuerit teſtis pauper: vetuluſq; remotus.
Debilis: egregius: aut qui producit egenus.
Vt teſtentur ibi debebit mittere iudex.

quos vide in Spe.eo.tit.§.qualiter.ver.poteſt.& his adde ca-
ſum.C.de teſti.l.penult.ſ.de eis,qui,cum per. 20. dies ſtetiſ-
ſent coram iudice,receſſerunt.qui non debent compelli redi
re.de hoc.4.q.3.ver.Item is qui.& in c.2.de iudi.li.6.¶ Secũ
3 dò no.† ꝙ iudex põt committere alteri examinationem te-
ſtium.quod eſt verum in cauſa ciuili:ſecus in criminali, vt in
Auth.apud eloquẽtiſſimum.C.de fide inſtru. & ĩ. de fideiuſ.
c.conſtitutus.& quod no.in l.hac conſultiſsima.C.de teſta.&
ĩ.de offi.dele.c.1.in Cle.¶ Tertiò no.ꝙ iſtæ perſonæ, de qui
bus.ſ̃.non coguntur venire ad iudicium.& no.glo.de nobili,
qui verecundatur venire ad iudicem propter paupertatẽ; qa
fortè malè indutus:vel non poteſt uenire ita honorificè,ſicut
decet.habenda eſt.n.ratio dignitatis,& verecũdiæ.vt l.filius.
4 ff.de condit.inſti.¶ Et collige, ꝙ paupertas non repellit quẽ
à teſtimonio.quia plerique non tam ex patrimonio, quã ex
fide idonei æſtimantur,vt.ff.de ver.obli.l.ſi ſtipulatus. vel po
teſt intelligi de paupertate partis producentis. quæ non po-
teſt teſti, quem producit de longinquo, adminiſtrare ex-
penſas. ad quod tenetur. 4. q. 3.c.venturum.debet.n.iſto ca
5 ſu iudex mittere ad ipſum teſtem.† ſed tunc remanet dubiũ,
quis miniſtrabit expenſas illi,quem iudex mittit ad teſtem?
dic, ꝙ ordinarius de ſuo:qui tenetur pauperibus expẽſas ex-
hibere.in Auth.de man.prin.§.ſi tibi.

ADDITIO.

a ¶ Periuri.An autem omnis periurus repellatur à teſtimonio ferendo: & an ſit ipſo iure infamis.vide pulchrè Io de Tur.cre.in c.quicunque.6. q.1. & an periurium ſit mortale peccatum,eundem.22.q.2.c.habemus.Et an ſit grauius,quàm homicidium.22.q.2.in c.prædicandum.vbi latè Io. de Tur.cre.

SVMMAE.

1 *Teſtes corrupti, & periuri nõ debent admitti ad teſtimoniũ. & n.5.*
Teſtes tenentur de teſtimonio, ſi ex falſo teſtimonio aliquod malum
2 *ſequatur.*
3 *Pœna reiteratur ex reiteratione adulterij.*
4 *Sententia retractatur, probata corruptela teſtium: quamuis falſitas non ſit probata.*

1 SIcut nobis. † Corrupti, & periuri, [a] ad te-
a ſtimonium non debent mit-
ti.h.d.communis diffinitio. ſecunda ibi [ſuper quo] vbi
ponitur reſponſio,diſtinguens ſm̃ mẽbrũ.ibi[ſi verò.]¶ Pri-

mò no. quòd ſoli dicto teſtium dicentium ſe corruptos non
creditur ad ſententiã irritandam: niſi de corruptione p alios
2 doceatur. ¶ †Secundò not. quòd ſi ex falſo teſtimonio ali-
quod malum ſequitur: puta adulterium, vt hic erat. vel mors
(quia reus damnatur per falſos teſtes.) certè illi teſtes tene
buntur de homicidio, ſicut de adulterio in caſu noſtri c. fa-
3 cit. ff. de falſis. l. 1. ¶ Tertiò no. tex. ibi [vno pluribus ve.] † ꝙ
ex reiteratiõe adulterij reiteratur pœna. de qua in l. vulgari.
ff. de furtis. & l. nunquam plura. ff. de priua. deiic. ¶ Quartò
4 no. † quòd probata corruptela (etiam non probata falſitate)
retractatur ſentẽtia. quod eſt verum in cauſa matrimoniali,
vt hic. In alijs autem caſibus, in quibus ſententia tranſit in
rem iudicatam: debet probari corruptio, & falſitas ad reſciſ
ſionem ſententiæ: quę tranſiuit in rem iudicatam. ſecus ſi p
appellationem ſuſpenditur ipſius effectus. ¶ Item in cauſa
matrimoniali ſufficit probare tantummodo corruptionem,
& reintegrationem matrimonij. cum neuter ad ſecunda vo-
ta tranſiuit, debet probari corruptio, & falſitas, vt in primo
5 reſponſo, ſecundùm Io. An. ¶ Quintò no. † ꝙ periuri à teſti
monio repelluntur. 22. q. 5. c. ſi quis conuictus. & c. paruuli.
¶ Vltimò no. quòd ſtatur priori dicto teſtis, & non ſecundo
contrario priori. & hoc verum, quando primum eſt in iudi-
cio, neutro dicto creditur. vt l. qui falſa, vel vana. ff. de teſti. Si
autem primum extra iudicium, ſecundum in iudicio, dic per
Bar. in l. eos. ff. de fal.

S V M M Æ.

1 *Socius criminis, & muneris non teſtificatur, etiam in crimine ſimo-
niæ. & nu. 4.*
2 *Annua præſtatio habetur loco beneficij.*
3 *Promittens ante creationem, vel electionem de ſe factam remittere
debitum eccleſiæ, committit ſimoniam.*
4 *Teſtis vnus non ſufficit ad condemnationem alicuius.*
5 *Fama cum vno teſte an ſufficiat ad condemnationem in criminibus.*

1 VEniens ad nos. † Socius cri-
minis, & mu-
neris non teſtificatur etiam in crimine ſimoniæ
h. d. & prima pars ponit petitionem presbyteri. ſecunda illã
exaudit, & rationem reddit ibi [ad nos.] ¶ Primò no. dum
2 dicitur [pro beneficio dari.] † ꝙ annua pręſtatio habetur
loco beneficii. nam annuus redditus inter immobilia compu
tatur, vt in cle. exiui de paradiſo. ver. cunque annui. de verb.
3 ſig. ¶ Secundò no. † ꝙ qui ante creationem, ſeu electionem
de ſe factam promittit remittere debitum eccleſię, ſimoniã
committit. quia remittere eſt dare, vt in iuribus alle. in. 1. gl.
4 & 1. q. 2. c. ordinationes. & c. ſunt nulli. ¶ Tertiò no. † ꝙ ſo-
cius criminis, & muneris non admittitur in teſtem, etiam in
exceptis criminibus, vt in crimine ſimoniæ. de quo in gloſ.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ vnus teſtis non ſufficit ad condemnatio-
nem alicuius. probatio itaque vnius teſtis minus idonei cum
altero idoneo non ſufficit ad condemnationem. dictũ enim
teſtis minus idonei non facit ſemiplenam probationem, vt
6 in l. maritus. ff. de queſt. † fama autem cum vno teſte an ſuf-
ficiat in criminibus. glo. tenet, quòd non. idem not. 4. q. 3. c.
item ſepe. & extra de apoſta. c. 1. & quod not. in Spe. tertia
parte de notorio crimine. §. vt autem. alias incipit fama. ver.
quid ſi agenti. facit quod not. Ioan. And. infra eod. c. præte-
rea. ſuper vltima. gloſ. vt infra de accu. c. qualiter. il 2. in glo.
argu. fama.

S V M M Æ.

1 *Atteſtationes habitæ in primo iudicio faciunt fidem in ſecundo.*
2 *Acta prioris iudicis an pereant: ſi iterum agatur coram alio.*
3 *Atteſtationes factæ ſuper matrimonio faciunt fidem ſuper legitima-
tione filiorum.*
4 *Atteſtationes ſuper fundo factæ pro uenditore, an proſint emptori.*
5 *Acta cauſæ, quæ dicantur. & quæ acta iudicij.*

1 CAuſam quæ. Atteſtationes habitæ
in primo iudicio, fidẽ
faciunt in ſecundo. hoc dicit. ¶ Primò not. quòd
inſtantia iudicis transfertur de vno iudice in alium. & tunc
quid iuris ſit de actione prioris iudicis, hic habetur. & ĩtelli-
ge iſtam translationem fieri multis modis. quia quandoque
de vno iudice in alium ſucceſſorem eius in officio. quando-
que de iudice à quo in iudicem appellationis. quandoque
de vno in alium alterius tribunalis. quod proſequere, vt not.
in l. is apud quem. C. de eden. Quandoque transfertur de iu
dice in arbitratorem, ſiue arbitrum. vel econuerſo de arbitra
tore, ſiue arbitro in iudicem. & dic vt j. eod. c. pręſentata. &
C. de teſti. l. ſi. quandoque transfertur de procuratore in do-
minum; vel econtra. quandoque de vno procuratore in aliũ.
quandoque de vno eodem in eundem (variata tñ conditione
perſonę.) & in omnibus iſtis actibus, quid iuris ſit de actib.
dic vt l. Iulianus. vbi plenè. ff. qui ſatiſda. cog. & in l. in cauſæ.
§. ſi ex parte. ff. de procura. l. ſi ante receptum. ff. iudi ſolui.
Quandoque transfertur de domino in ſucceſſorem eius, tit.
vniuerſali, vel ſingulari. & tunc an tranſeat inſtantia, & effe-
ctus actorum. dic, vt l. ſi eum hominem. ff. de fideiuſ. ¶ Oppo
2 nitur. dicitur hic, † ꝙ non pereunt acta prioris iudicis, ſi ite-
rum agatur coram alio. ſed produci debent coram eo. Sed
contra. videtur enim, quòd perempta inſtantia, omnia acta
pereant, vt l. properandum. §. ſi. C. de iudi. timore huius con-
trarij ex dictis Innoc. notabiliter ſic diſtingue. nam aut quę-
ris, vtrùm expirent acta primi iudicis: aut quæris, vtrùm ex-
pirent acta cauſæ. primo caſu aut illa acta concernunt rem
ipſam, quæ deducta eſt in iudi. vt eſt citatio, quę producit ef
fectum interruptionis, præſcriptionis, & litis conteſt. quæ p
ducit vitium litigioſi. & iſti effectus, qui iam ſunt conſumma
ti, & rem ipſam reſpiciunt, non expirant: licèt inſtantia pe-
reat, vt. C. de præſcrip. 30. ann. l. cum notiſsimi. 1. reſponſo.
& s. vt lite penden. c. eccleſia. aut illa acta iudicij non concer
nunt rem, & expirant: & tunc debent à capite inchoari: vt ci
tatio: oblatio libelli: ſatiſdatio: litis conteſtatio: iuramentum
calumniæ: & ſi. Secundo caſu principali ſi loquimur de actio
ne cauſæ. & tunc aut in ſecundo iudicio agitur ad idem: aut
ad aliud. Si ad idem, & ad eandem cauſam, & inter eaſdem
perſonas: & valet in alio iudicio, ut hic. & j. eo. c. Albericus.
& C. de libera. cauſa. l. iubemus. aut agitur ad aliud: & tunc
aut habet dependentiam à principali iudicio (ut quæſtio fi-
3 liationis à matrimonio.) † & tunc atteſtationes factæ ſuper
matrimonio faciunt fidem ſuper legitimatione filiorum. vt
in c. Albericus. ¶ Alij in hoc dicũt, ꝙ valent quò ad præſum
ptionem, non quò ad plenam probationem. aut illud, quod
deducitur in ſecundo iudicio, non habet depẽdentiam à prio
ri: & atteſtationes in primo non facient fidem in ſecundo.
Nam & habitę atteſtationes ſuper vno iure agendi non pro
ſunt, ſi alio modo agatur ad eandem rem. vt j. eod. c. veniens.
& pędicta procedunt, cum agitur inter eaſdem perſonas, vt
in vtroque iudicio. Si autem inter diuerſas: tunc an acta facta
inter aliquas, proſint, vel noceant tertiæ perſonæ. Tradũt In
no. & Doct. pulchram regulam: vt illis perſonis, quibus pro-
deſt, & nocet ſententia inter alios lata: proſint, & noceant
acta. quę autem ſint illæ perſonę, legitur, & no. j. de re iud. c.
quamuis. ſm Inn. & l. ſæpe. ff. de re iudi. ¶ Et ex hoc ſeqtur, ꝙ
ſi ille, à quo vẽdicat fundus, pbauit p teſtes, ꝙ ſuus erat: poſt
modũ vendidit illum Petro, in hoc caſu dicẽdũ eſt, ꝙ illę atte
ſtationes emptori pderũt: ſicut ei prodeſſet ſnia, ſi fuiſſet la-
ta p vẽditore, vt. ff. de exce. rei iud. l. ſi à te. §. 1. & §. Iulianus.
Iſtorũ aũt ĩueſtigatio quò ad caſum, in quo pit inſtantia, nõ
eſt vtilis de iure canonico. quo iure nunq inſtantia perit. s.
de iudi.

de iudi. c. venerabilis. quò ad alios ergo caſus, quos collige
ex notatis. s. in prin. c. poterit eſſe vtilis iſta inueſtigatio, &
doctrina. Item etiam ſi pereat inſtantia propter ineptam prõ
poſitam actionem, vt s. de iudi. c. examinata. quo caſu an pe-
reant acta facta in dicta inſtantia, dicit Hoſt. ꝙ poteſt reſpõ
deri, vt s. eſt notatũ. ¶ Et idem Io. An. & Io. de Ligna. qd eſt
valde notandum, ſi verum eſt. & de prædicta materia plenè
vide in d. l. is apud quem. C. de eden. per dñm Bal. & l. cum li
te mortua. ff. iudi. ſolui. vbi plenè per Bar. Et eſt, quia dixi. s.
3 † ꝙ quędam ſunt acta iudicii: quædam acta cauſæ. Ideo quæ
dicantur acta cauſæ; quæ iudicii, no. hic Inn. & clarius Ioan.
An. in cle. ſæpe. poſt prin. de ver. ſigni. ſuper ver. defenſiones.

S V M M Æ.

1 *Clerici in cauſis eccleſiæ ſuæ in teſtimonium admittuntur.*
2 *Clericus, qui teſtificatur in cauſa eccleſiæ: an dicatur ferre teſtimoniũ
in cauſa propria. & ſic repellendus.*
3 *Quæſtio criminalis, aut ciuilis ſi mouetur contra aliquem de vniuerſi
tate: an poterit illos de ſua vniuerſitate in teſtes producere.*
4 *Clericus an poſſit inuitus cogi teſtificari contra eccleſiam ſuam.*

1 CVm nuncius. † Clerici in cauſis ec-
cleſiæ ſuæ in teſtimo-
nium admittuntur. h. d. ¶ Opponitur. & videtur,
2 † ꝙ clericus, qui teſtificatur in cauſa eccleſiæ, dicatur ferre te
ſtimonium in cauſa propria. & per conſequens repellendus.
4. q. 3. §. nullus. & C. eo. ti. l. omnibus. ¶ So. dicit gl. non dr cle
ricus teſtificari in cauſa propria, ſi teſtificatur pro eccleſia
ſua. quia quod eſt vniuerſitatis, non eſt ſingulorum. 12. q. 2. c.
qui manumittitur. damnum enim, ſiue lucrum ad eum non
pertinet. ergo non eſt cã ſua, vt l. j. §. biduum. ff. quando app.
ſit. circa hoc Io An. ita diſtinguit. aut quæritur de his, quæ in
Capitulo aguntur. & tunc ſingulares de Capitulo teſtificari
poſſunt, vt j. e. c. veniens. & de repu. l. cõſenſu. alias poſſet de
ficere probatio. bene facit. j. ti. j. c. ſi. aut loquimur de his, quę
aguntur extra Capitulum. & ſubdiſtingue. aut loquimur de
actu per quem ſingulariter cuilibet de Capitulo obuenit vti
litas. & non admittitur. quia in re propria. & c. vt in præalle. l.
omnibus. & §. nullus. bene facit. j. de ſen. ex. c. ſi ſententia. in
ſi. lib. 6. aut ex illo actu, de quo litigatur, vtilitas in ſingulari
non obuenit: ſed in cõmuni, ſiue vniuerſo: & admittetur, vt in
iſto c. qui manumittitur. Et per hoc ſoluitur quæſtio de vni-
uerſitate terrarum, vel villarum: quæ litigant de paſcuis, &
nemoribus, quibus ſingulorum beſtiæ paſcuntur, & ſinguli
ligna ſcindũt. nam teſtimonium hominum illius villæ, vel vni
uerſitatis, non erit idoneum iſto caſu. vt patet per præmiſſa.
3 & de hoc verbo etiam Cy. C. e. l. parentes. quęrit Io. An. † ſi ẽ
quęſtio criminalis, vel ciuilis cum aliquo de vniuerſitate (qa
fortè aliquem accuſauit.) an poterit illos de ſua vniuerſitate
in teſtes producere. dicit ꝙ ſic, ſi accuſauit prælatum, ſiue ſu
periorem dictæ vniuerſitatis: quia vtriq; pari affectione cõ
iungitur, vt l. non ſolùm. §. ſi puellæ. ff. de ritu. nup. Si autem
accuſauit extraneum: tunc non poterunt illi de vniuerſitate
teſtificari, niſi in defectum, ſecũdum Hoſt. qd eſt verum, qñ
vniuerſitas eſt ita parua: ꝙ cadit in commodum habitantiũ,
& domeſticorũ. de quo in Spe. de teſti. §. j. ver. ſed nũquid in
cauſa. & per Hoſt. eo. tit. §. 2. ver. & cum cauſa. qd ſingulari-
4 ter no. ¶ Secundò quæro. † ſi aduerſarius petat clericũ in te-
ſtem contra eccleſiam: an cogi debeat teſtificari inuitus. glo.
arg. pro, & contra. & concludit, ꝙ cogi poſſit. remittit ad no.
j. eodem. c. veniens. in vltima glo. & hoc vltimum approbat
Inn. in defectu aliorum teſtium. Similis eſt quæſtio de aduo
cato, & procuratore, vel alio domeſtico aduerſarii mei. con-
tra me enim teſtificari non poteſt: ſed ſi ego peto ipſum in
teſtem: an debeat inuitus teſtificari. dic, vt no. in l. ſi. ff. eo.

S V M M Æ.

1 *Crimen probatum repellit teſtem, etiam de illo crimine non condem-
natum.*
2 *Teſtes criminoſi à teſtimonio repelluntur in ciuili, & in criminali.*
3 *Teſtis ad hoc vt repellatur à teſtimonio, quid requiratur.*
4 *Iudex an poſſit inquirere ex officio, & repellere criminoſum.*
5 *Iudex an poſſit interrogare partem, ſi teſtis, quem produxit, eſt crimi
noſus: vel non.*

1 SVper eo. † Crimen probatum repellit teſtẽ,
et de illo crimine non condemnatũ.
h. d. communis diuiſio. ſecunda ibi [reſpondemus.]
2 ¶ Primò no. † ꝙ teſtes criminoſi[a] à teſtimonio repelluntur in
a ciuili, & criminali. Et aduerte, quia tex. dicit [admitti non de
bet.] quaſi prius ſit cognoſcendum de illa exceptione, q̃ ad
teſtimonium admittantur. de quo dixi. s. c. ex parte. ¶ Secun
3 dò no. † ꝙ ad repulſionẽ à teſtimõio reqrit, ꝙ pars excipiat.
4 Si autem pars non excipit contra teſtem: † an iudex poſſit in
quirere, & ex officio repellere criminoſum. Io. ꝙ ſic. 2. q. 7. c.
quærendum. ¶ Idem Inno. j. eod. c. intimauit. & 2. q. 7. cap.
alicui. & ibi Archi. contra. Nec ob. c. conſtitutis. de appel. qa
loquitur in electo, in quo iudicis officium multum poteſt. s.
de elec. c. cum nobis olim. aliud, cum agitur ad intereſſe pri-
uati. & hanc opi. tenet Io. de Ligna. quia ſecundùm eum, ſu-
per his, quæ ſpectant ad partem, iudex non poteſt ſupplere
de facto, vt l. 4. §. hoc autem iudicium. de dam. infec. ¶ Ego
credo opi. Io. & Inn. veriorem. quia in his, quæ deducta ſunt
in iudicium, iudicis officium multum poteſt. vnde poteſt re-
quirere de falſitate inſtrumẽti coram eo producti, vt dixi. s.
de poſtu. c. bo. & maximè hoc credo verum. quia quãta fides
ſit habenda teſtibus, relinquitur iudicis arbitrio, vt l. teſtium
fides. ff. eo. ¶ Quòd ergo ſuper eius idoneitate non poſſit inq
rere: nõ videtur tutum dicere, nec verum. ¶ Quærit etiã Do.
5 Io. de Lig. † an iudex poſſit interrogare partem, ſi teſtis, quẽ
produxit, eſt criminoſus, vel non. Goff. tenet, ꝙ ſic. quia hoc
includitur ſub iuramento calumniæ: ne vtatur mala prohibi
tione. Do. Io. An. dicit, ꝙ hoc non probatur in iure, & arguit
oppoſitũ. ¶ Vltimò gl. opponit de §. ita. c. Iuli. 4. q. 3. vbi req
ritur, ad hoc vt repellantur, ꝙ ſint de crimine condemnati.
Sol. aliud, ſecundùm canones. aliud ſecundùm leges. & ita
ſoluit glo.

A D D I T I O.

a ¶ Teſtes criminoſi. an autem is, qui fuit criminoſus poſt baptiſmum acce
ptum, & paractam pœnitentiam, ſit admittendus ad teſtimonium, vel
ad accuſationem. vide Io. de Tur. cre. in c. qui crimẽ. 6. q. 1. & an ſemel ap
probatus ex aliqua cauſa poſſit reprobari. vide eundem in c. ſi quis teſti-
bus. 4. q. 3.

S V M M Æ.

1 *Laici repelluntur à teſtimonio, & accuſatione clericorum. niſi ſuam,
vel ſuorum proſequantur iniuriam. nu. 2.*
2 *Clericus retinet iura ſuitatis, & agnationis.*
3 *Idoneus quis poteſt eſſe ad accuſandum: qui non ad teſtificandum.*

DE cetero. Laicus in criminali non teſtifi
catur cõtra clericum: accuſat
tamen ipſum pro ſua, & ſuorum iniuria. h. d. pri-
mo ponit regulam, à qua ſecundò excipit, ibi [niſi.] tertiò ex
1 ceptionem limitat. ibi [& tunc.] ¶ Primò no. regulam, † ꝙ lai
ci à teſtimonio, & accuſatione clericorum repellũtur. de quo
2 plenè. 2. q. 7. in ſumma. ¶ Secundò no. † ꝙ cum laicus ſuam,
vel ſuorum iniuriam proſequitur, admittitur ad accuſatio-
nem clericorum. qui autem illo caſu dicantur ſui, no. Cyn. in
l. penul. C. ad Turpil. & in Spec. de accu. §. 2. in prin. ¶ Tertiò
3 ex hoc etiam no. † ꝙ licèt quis ſit clericus: non perdit benefi
cium accuſandi de iniuriis ſuis illatis. & ſic clericus retineat
iura (vt ſic dixerim) ſuitatis, & agnationis. licèt ſit in ſortem
Domini aſſumptus. hoc tamẽ notabile non colligitur hic: qa
non loquitur de ſuitate clerici: ſed accuſantis, vel teſtifican-
4 tis contra eum. ¶ Quartò no. † ꝙ quandoq; quis eſt idoneus

 ad

ad accuſandum, non ad teſtificandum.regulariter verò qui
prohibetur ab vno,prohibetur à reliquo. 2.q.3. in ſumma.

S V M M AE.

1 *Productiones teſtium poſſunt fieri tres in cauſa.quarta non,niſi ſeruata quadam ſolemnitate.*
2 *Teſtes non debent recipi vltra tertiam productionem in cauſis eccleſiaſticis,& ciuilibus,*
3 *Productio teſtium quando impediatur.*
4 *Productio vna,vel plures quomodo intelligantur.*

IN cauſis. Breue eſt. habens duo dicta. ſecundum, ibi [& ſuper hoc †] dicit
1 tres productiones teſtium poſſunt fieri in cauſa. quarta
2 non,niſi ſeruata quadam ſolemnitate.h.d. ¶Primò no.†ꝙ in
cauſis eccleſiaſticis, & ciuilibus vltra tertiam productionẽ,
non debent teſtes recipi. & appellat cauſas eccleſiaſticas, q̃
aguntur in foro eccleſiaſtico.& ciuiles,quæ in foro ciuili.vel
3 expone aliter,vt in nouella.¶Secundò no.†quòd in certo caſu præcluditur via productioni teſtium. quod intellige ſuper
articulis iam productis. Super nouis verò poſſet etiam poſt
lapſum tertiæ dilationis. quia etiam tunc poſt publicationẽ,
vt infra eo.c.fraternitatis.¶Tertiò no.de iſta ſolemnitate legali adhibẽda in quarta productione. Si autem conceſſa fuerit ſine hac ſolemnitate:an teneat productio, & teſtium receptio.quidam quòd non ſupra eo.c.2.in fine.alij contra,quòd
valeat,niſi fuerit appellatum.ĵ.eo.c.ſignificauerunt. Alij dicunt,ꝙ licèt contradicatur,& appelletur, iudex cum ſolemnitate iſta poteſt concedere quartam, & quintam productionem:niſi ſit concluſum, & renunciatum teſtibus:& ipſorum
dicta alteri pti ſint edita. nec aliter debet dicta ſolẽnitas ſeruari.Inno.tamen dicit tutius eſſe, quòd ſemper detur cũ dicta ſolemnitate.Ille tamen §.quia verò.in Auth.e. non videtur ponderare,niſi editionem factam alteri parti.vt tũc ſit locus dictæ ſolemnitati illius.§.non excluſioni,vel renunciationi.ad vnum tamen dicit Inno.aduertendum,quòd iudex debet ita iſtas dilationes abbreuiare: quòd terminum inſtantiæ non excedant.facit quod not.ſupra de offi. deleg.c. cum
4 cauſis.¶Querit glo.†qualiter intelligatur vna productio,vel
plures.dicit glo. quòd vna productio intelligitur vna dilatio:
infra quam ſi quolibet die dilationis produceret vnum teſtẽ,
omnes illæ productiones factæ infra vnam dilationem haberentur pro vna productione.& hoc eſt verum, quando omnes teſtes à principio nominauit.Alij aliter dicunt,vt in glo.
& in nouella, ſecundùm opi.gl.practicatur. & vide de hoc 3.
q.3.c.ſpatium.

S V M M AE.

1 *Dicta teſtium,quæ videntur eſſe contraria,concordanda ſunt, ſi fieri poteſt.*
2 *Appellatio ſi præcedit excommunicationem, excommunicatio eſt ipſo iure nulla.*
3 *Inquiſitio ſi præcedat aliquid,vel ſequatur,quid operetur.*
4 *Teſtes mei ſi probant aliquid certo tempore celebratum: & teſtes aduerſarij probant idem(alio tamen tempore.)quid iuris.*
5 *Iudex quantum poteſt,debet teſtes ad concordiã deducere: ne notentur periurio.*

1 CVm tu fili. †Si fieri põt, concordanda ſunt dicta teſtium,quæ
videntur eſſe contraria.h.d.In prima deciſa factũ
narrat.in ſecunda diffinit.ibi[cũ conſtet.] ¶Præmitte ad euidentiam,quòd refert,præcedat appellatio excommunicatio
2 nem,an ſequatur.†nam ſi præcedit appellatio,excommunicatio ſubſecuta eſt ipſo iure nulla: nec debet ipſam excommunicatus obſeruare.Si autem præceſſerit excommunicatio
appellationem, dicta appellatio non ſuſpendit effectum excõmunicationis præcedentis,vt in c.cum contingat.s̃.de offi.dele.& de ſen.excom.c.per tuas. & c.venerabilis. §. ſimiliter.eo.tit.q.6.propter iſtum ergo defectum iſtud c. determinat iſtud dubium.cum.ſ. quidam teſtes deponunt,quòd excommũicatio præceſsit appellationem.Alii verò deponunt,
quòd præceſſerit appellatio.qd ergo iuris, determinat iſtud
c.¶Primò no.quòd archiepiſcopus, qui excõmunicauerat,
interuenit in hac cauſa: & fortè ad defendendum ſententiã
ſuam:quæ dicebatur nulla. quia præceſſerat ipſam appellatio.intererat ergo eius ſe opponere ad defendendum ſuã ſententiam.de quo in d.c.venerabilis.in prin.& in c.in noſtra.s̃.
3 de pro c.per Inno.¶Secundò no. †quòd magna eſt vis quandoq; inquirere, præcedat aliquid,vel ſequatur.& quando de
prioritate, vel poſterioritate contenditur,ille, qui prioritate
nititur,debet ipſam limitatè probare: vt fecit iſte, qui dicit
ſententiam nullam.quia prçceſsit.facit quod no. in l.eũ actũ.
ff.de nego.geſ.& dixi in rub.de ſpon.duo. remittẽdo ad Bar.
in l.non ſolum.§.ſed vt probari.ff.de no.oper.nunc.¶Tertiò
4 no.† quòd ſi teſtes mei probant aliquid certo tempore celebratum. & teſtes aduerſarij probent idem alio tempore celebratum. Si factum eſt reiterabile, præſumitur iteratò factũ.
vnde ſi accuſas, quia te vulnerauit de iſto menſe Martij. &
tu dicis, quòd ad ſui defenſionem.& probas, quòd te aggreſſus fuit dicto menſe.nec dicant teſtes tui, ꝙ tempore vulneneris illati:cum factum ſit reiterabile, poteſt intelligi de alia
aggreſſura.& ſic non eſt probata defenſio, arg.huius.c.quod
non facit:imò in contrarium,generali ratione huius c.conſiderata,quæ ad benignitatem inclinat.& ob eam ſic interpretatur: ita in caſu noſtro propter benignitatem interpretandum eſt,eo tempore,ſcilicet vulneris,aggreſſurã factã.vt ſic
ſequatur abſolutio.de quo dic per Bar. plenè in l.is qui reus.
5 ff.de pub.iudi.¶Quartò no.†quòd iudex (quantum poteſt)
debet teſtes ad concordiam reducere, ne periurij reatu notentur.ſimilia ſunt in glo. & hanc rationem alibi põderat Ia.
Butri.& dicit,quòd debemus ſuſtinere dictum teſtis,& reducere ad bonum intellectum:vt falſum euitemus.Ratio eſt,qa
b in criminalibus debent eſſe concludentes probationes. b nec
ſufficiunt illæ,quæ poſſunt ſe habere ad crimen,& nõ crimẽ.
vt l.vbi.C.de fal. nõ autem tale dictum debemus ſic interpretari,& intelligere:vt ſic concludat.licèt foret poſſibile,quòd
probaret ſecundùm alium intellectum:ſecundùm eũ ita not.
in l.ſed ſi poſſeſſori.de iureiuran.quod tene menti, & probatur.s̃.de probat.c.in prçſentia.facit quod no.s̃.de offi.deleg.
c.cum contingat.¶Opponitur,& videtur,quòd illa interpretatio Papæ non ſit iuri conſona.nam debuit potius interpretari, ꝙ iſte fuit excommunicatus propter periculum animæ,
de quo in glo.præterea ſicut Papa interpretatur, ꝙ bis fuerit
appellatum,ſcilicet ante ſententiam, & poſt:ita potuerit interpretari,ꝙ fuerit bis ſententiatum, ſcilicet ante ſententiã,
& poſt.cum igitur non conſtaret ſibi magis de reiteratione
appellationis:quam ſententię, nõ debuit fauere in dubio magis appellationi:quàm ſñiæ,per rationẽ prædictam. Sol.dicit
Hoſti.ſic placuit parti.vel dic, quòd cõſtitit bis appellatum.
vel dic, quòd contra ius magis ſolẽt partes reiterare appellationem:quàm iudex ſententiam.Ideo ad id,quod frequẽtius
accidit,eſt interpretatio dirigenda,vt l.nã ad ea.ff. de legi.&
in reg.in obſcuris.& de iſto facto reiterabili vide tex.qui inſtruit iudicem quid agendum, in c. cum Ioan. de fide inſtru.
& in rub.cum ſint iura mercur.lib. 6.facit. c.penul. ĵ. condi.
appo. vbi interrogantur partes,an fuerit bis, vel ſemel appellatum,ad finem vt teſtes concludant.

ADDITIO

a ¶Cõcludentes probationes.Vide Bal.in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.ſed ſi reũ.
ff.de iureiuran.

S V M M AE.

1 *Capitula antiqua quæ dicantur.& quæ penitus extranea.*
2 *Teſtes etiam noui, & antiqui poſſunt produci in cauſa appellationis ſuper*

ſuper nouis capitulis.& nu.8.
3 *Renunciatio facta de teſtibus producendis non valet,quo minus poſſint teſtes produci ſuper nouis articulis.*
4 *Renunciatio facta in cauſa principali,non extenditur ad cauſam appellationis.*
5 *Teſtes contra eandem perſonam poſſunt pluries produci in cauſa ciuili.*
6 *Teſtes quando deponunt,debent eſſe iurati.*
7 *Probari poteſt in cauſa appellationis non probatum in cauſa principali.*
9 *Quæſtio prima,& ſecunda in quo differant.*
10 *Noua capitula quæ dicantur.*
11 *Vendicans rem,ſi dicat ſe emiſſe à Petro,& ſuccumbat:an in cauſa appellationis poterit dicere,quòd emit à Martino.*
12 *Actio realis non reſtringitur ad certam cauſam.*
13 *Producens teſtes ad probandum præſcriptionem:poſt publicationem an poterit probare per teſtes titulum.*
14 *Titulus includitur ſub ver.præſcriptione.*
15 *Teſtis ſi deponit ſuper articulo depẽdenti non incluſo:an poſt publicationem poterunt teſtes ſuper illa conditione produci.*
16 *Credens fouere bonam cauſam,ſi timet, ne iudex iniuſtè pronunciet contra eum:quid debeat facere.*
17 *Regula,quòd poſt publicationem non liceat aliquos teſtes producere: quas exceptiones patiatur.*
18 *Teſtes an poſſint produci de conſenſu partium,publicatis atteſtationibus.*

FRaternitatis tuæ. In cauſa appellationis ſup nouis capitulis tantùm teſtes noui,& veteres producuntur.h.d.& ſunt duæ partes.in prima conſultatio. in ſecunda
reſponſio.ibi[diximus.]conſultatio eſt bimembris. ſecunda
ibi[vtrinq;] ſed tamen ſimul reſpondet, & demum terminationem ſubmittit ibi [receptis.]¶Ad euidentiam hu-
1 ius c.præmitte,†ꝙ quædam dicuntur capitula antiqua:vt illa,ſuper quibus ſunt producti,& publicati.Quædam ſunt, q̃
ſub veteribus includuntur.Quædam ex veteribus dependẽt:
& oriuntur cauſaliter,& præciſè neceſſariò. Quædam ſunt
capitula penitus extranea,tamen ad cauſam facientia. Quædam ſunt prorſus extranea, intantum,ꝙ cauſam non contingunt.& de hoc hic vide.& ĵ.e.c.le.teſtib.& l. per hanc. C. de
2 temp.app.¶Primò no.†ꝙ noui teſtes,& etiam antiqui pñt
produci in cauſa appellationis ſuper nouis capitulis. ¶Secũ
3 dò collige,ꝙ ſuper veteribus hoc non licet.¶Tertiò no. †ꝙ
non valet renunciatio facta de teſtibus producendis:quominus ſuper nouis capitulis poſsint teſtes produci. ¶Quartò
4 no.†ꝙ renunciatio facta in cauſa principali,non extenditur
ad cauſam appellationis.facit l.ita demũ.C.de procura.cum
5 ſimilibus.¶Quintò no.†ꝙ iidem teſtes contra eandem perſonam poſſunt pluries produci.qđ intellige in ciuili, non in
criminali,vt in gl.& no.Bar.in l.poſt legatum.§.is verò.ff. de
6 his,quæ vt indig.¶Sextò no.†ꝙ teſtes,cum deponũt, debẽt
eſſe iurati.an autem præſumatur tetigiſſe,vide in Spe. de te-
7 ſti.§.ſequitur.ver.& no.in addi.¶Vltimò collige.†ꝙ non ꝓbatum,vel allegatum in cauſa principali,poteſt deduci, & ꝓbari in cauſa appellationis.de quo in l.per hanc. C. de tempo.app.vbi per legiſtas explicatur materia huius.c. ¶Opponit glo.de l.produci.ff.e.& 4.q.3.§.idem in criminali. vbi teſtes producti ſemel non poſſunt iterum produci.ſo.vt in glo.
& in Spe.eo.§.j.ver.item.& no.Io.And.ĵ.de accu. c. meminimus.¶Secundò oppo.de dicta l.per hanc.& l.eos.§.j.& 2.C.
de appel.Sol.dicit gl.magna, aliud ſecundùm leges: aliud ſecundùm canones.Sed iſta ſolu.non videtur bona;quia etiam
ſecundùm leges nõ licet poſt didicita,& teſtificata, teſtes iteratò ꝓducere,vt in Auth.e.§.quia verò.col.7.vbi de hoc no.
dicunt quidam, ꝙ illa Authen. loquitur in eadem cauſa, ſed
in cauſa appellationis bene eſt licitum.quam ſolu.glo.reprobat.Hug. dicit,ꝙ iſta Decretalis loquitur, cũ appellatur ante ſententiam:vt tunc non liceat,quaſi ſit eadem cauſa.Si aũt
appellatur poſt ſententiam:& tunc liceat,vt in legibus.hanc
ſol.reprobat Io.An.per hunc tex.qui dicit[ſuper quæſtione
iudicata.]&c.refert hic Io.An.aliorũ opi.& remittit ad Spe.
de teſt.§.vtiliter.ver.& breuiter.¶Canoniſtæ tenent cõiter,
8 †ꝙ in cauſa principali,& cauſa appellationis liceat teſtes inducere ſuper nouis capitulis dependentibus ex veteribus.de
fide inſtru.c.cum Ioannes,& ſuper diuerſis, dummodo cauſam tangant.ĵ.e.c.cum literis.Super veteribus autem non.&
ſic nulla erit differentia inter cauſam principalem,& cauſam
appellationis: licèt leges videantur facere differentiã, vt hic
9 per Io.An.latius.¶†Venio ad quæſtiones,& primò quæro.
in quo differat prima quæſtio,& ſecunda.Io.And.ponit tres
opi.prima placet ſibi.ſ.ꝙ in prima conſultatione quærebat
de teſtibus non productis in principali, an produci poſsint
in cauſa appellationis.nec diſtinguebat, quærens, capitula
eſſent noua,an antiqua.In ſecunda quærebat de iam productis in principali:an iterum produci poſsint in cauſa appellationis:vt aliquid noui proponant.& ad vtrũq; ſimul reſpon
10 det,vt in tex.&c.¶Secundò quæro.†quæ dicantur noua capitula.Guil.tractat de hoc in Spe.eo.ti.§.ſatis vtiliter. ver. illud autem.& Hoſt.e.ti.in fi.Io.An.ponit exempla. primò in
reo de eo,qui ſe excuſauit propter tres tutelas.nunc proponit in cauſa appellationis,ꝙ gerit vnam ita diffuſam, ꝙ habetur loco trium. Item ſi excipio,ꝙ minor alienauit cum decreto,& ſuccumbo:poterò in cauſa appellationis probare,
ꝙ factus maior ratum habuit,vt C.ſi maior fac.l. ſi. ex parte
actoris ponit etiam duo exempla. latius de his vide in d.l.ꝑ
11 hanc.per gl.& Doct.¶Tertiò quæro poſt Inn.† ſi vendicans
rem dicit ſe emiſſe à Petro,& ſuccumbit:an in cauſa appellationis poterit dicere,ꝙ emerit à Martino,quaſi ſit nouũ capitulum.dicit,ꝙ non, ex parte actoris;quia videret ſibiipſi
contrarius:ideò expellendus.de app.c.ſolicitudinem.¶Ego
credo hoc verum in actione perſonali:& fortè in reali, quando à principio actum eſt expreſſa cauſa.Sed ſi ſimpliciter in
prin.& in proſecutione ſit allegatus titulus à Mar.in cã appel
12 tionis,& etiam principali:videtur,ꝙ poſſit allegare titulum
à Io.ar.l.ſcio.ff.de app.†actio enim realis nõ reſtringitur ad
certam cauſam:ſicut pſonalis,vt patet ex no.in l.j.ff.de edẽ.
Reo autem in ſuis defenſionibus magis videtur ſibi licitum
a variare.a& ſi dicit in principali ſe poſſidere titulo emptionis,in cauſa appellationis poterit dicere. titulo donationis.
de reg.iur.c.nullus pluribus.li.6.In contrarium facit.ĵ. de cẽ
13 ſi.c.cum olim.¶Quartò quæro:†an ille,qui producit teſtes
ad probandum præſcriptionẽ: poſt publicationem poterit
probare per teſtes titulũ.videtur,ꝙ ſic.ĵ.c.ex tenore.& ĵ.de
fide inſtrumen.c.cum Ioannes.Inn.tenet hic,ꝙ poſt publicationem non poſſit probari titulus per teſtes. Nõ obſtant cõtraria.quia loquuntur de capitulo,qđ non tacitè, & neceſſariò includitur.ſed contingẽter: vt locus,tempus,& conditio.
14 ¶†Sed tit.ſub ver.præſcriptione,naturaliter includitur.Non
obſt.huic opp.ſecundùm eum.c.in pñtia.s̃.de ꝓba. vbi poſt
publicatas atteſtationes ſuper profeſſione admittuntur teſtes ad probandum maiorem ætatẽ:quia non ita neceſſariò
ineſt ætas ꝓfeſſioni:ſicut titulus præſcriptioni.qđ patet ibi.
quia niſi negetur ętas,non expedit probari.hic autem expedit probare titulum,etiam ſi aduerſarius nihil dicat. Et per
iſta concludit Inn.ꝙ articulus nouus incluſus ſub veteri nõ
poterit probari per teſtes,ſi includitur neceſſariò:ſecus ſi ex
accidenti.Io.An.tenet,ꝙ aut allegans præſcriptionem fecit
articulum de titulo,nec probauit:& vlterius allegari non poterit.quia ſuper veteribus articulis(etiam ſi nihil deponunt
teſtes)non ſunt alii recipiendi,quando ſcilicet teſtis iurauit
dicere veritatem ſuper tota cauſa.Si autem de titulo non fuit
articulatum:tunc poſt publicationem poterunt teſtes produ
15 ci ad probandum titulum,ſecundùm eum.¶Quintò†quæro
ſi teſtis

ſi teſtis depoſuit ſuper articulo dependenti non incluſo(puta ſuper conditione appoſita in contractu : ad hoc tamen non fuit)an poſt publicationem poterunt ſuper illa conditione teſtes alij produci?tenet Io.An.quòd ſic,ſi non fuit ad hoc productus.quia non ẽſt quid imputet̃ producenti: ſecus ſi ad hoc productus fuit.¶Sextò contra ſententiam iudicis, vel collationem executionis opponitur excommunicatio.& quia non probauit, quòd publicè eſſet excommunicatus, ſuccubuit opponens.j̃.de re iudi.c.ad probandũ.nunc aũt in cauſa appellationis vult addere illã qualitatem,quòd erat publicè excommunicatus:an poſſit?obtentum fuit quòd non,ſecũdum Bar.Aliud eſt enim nouum articulum,vel capitulum producere(quod eſt permiſſum:) aliud eſt ineptè deductũ in cauſa appellationis in melius reformare.quod non licet, ſecundũ eum.quod non placet ita indiſtinctè Io.An.dicit enim,quòd poſſet ſuſtineri, quãdo per teſtes non probauit excommunicationem. ¶Si autem probauit excõmunicationem ſimpliciter, dicit ipſe.non video qualiter illa qualitas. ſ.quòd publicè non poſſit repeti,& probari in cauſa appellationis : ſicut qui probauit ſe primò electum,probat ſe canonicè electum. j̃.eo.c.veniens.Et qui probauit rem valere vltra.20.probare poteſt poſtea illud vltra.j̃.eo.c.cum cauſam.il 2. Et qui probauit iniuriam poſt publicationem, poteſt probare eam notoriã.facit qđ no.de offi.& pot.c.1.li.6.¶Septimò quęro.po
16 ne†credit quis ſe fouere bonam cauſam:timuit tamen, ne iudex iniuſtè pronunciet cõtra eum. quid ergo erit ſibi vtilius, vel producere iura ſua coram iſto iudice, de quo non confidit:vel differre in iudicio appellationis?arguit pro,& contra. & tandem concludit, quòd ſi non timet calumniam fore in examinatione teſtium:vtilius eſſet producere, quàm differre in cauſa appellationis ad iniquitatem iudicis faciliùs conuin
17 cendam.¶Octauò quæro:†an iſta regula, ſcilicet quòd poſt publicationem non licet aliquos teſtes producere, patiatur exceptionem.Ioan.dicit,quòd ſic,in multis caſibus,quos hic enumerat. inter ceteros verò caſus, quòd vbicunq; non obſtat exceptio rei iudicatæ,non obſtat publicatio. ff. de exce. rei iudi.l.cum quæritur. Item ſecundùm legiſtas in cauſa appellationis.de quo dictum eſt.s̃.Item inſcia, vel inuita parte, & indiſcretè facta ſit publicatio. Item ſi pars teſtificata:licèt publicata non didicit.de his duobus.j̃.eo.c.conſtitutis.in gl. 2.& alios multos caſus exceptos hic vide per eũ in 9. quæſt.
18 ¶Nonò quæritur† an de conſenſu ptium publicatis atteſtationibus poſſint alij teſtes produci . dicit ꝙ ſic,quaſi hoc ſit inductum in ipſorũ fauorem.j̃.de reg.c.ad apoſtolicam.

ADDITIO.

a ¶Licitum variare.Variatio circa prorſus diuerſa admittitur:non autem circa idem,vel connexa.Dy.& Flori.in l.ſi cui in fi ff de ſeruit. Bal.in l. quidam.in 4.opp.C.de iure delib.idem Bal.in l.ſi quis ius.de re.cre.Bart. in l. de rebus.ff.rerum amo. Dy.in reg.mutare conſilium. de re iu.lib.6. Sali.in l.ex pecunia.C.de furt.& ſer.corrupto.

SVMMAE.

1 *Iurans teſtimonium non dicere, compellitur teſtificari, ſi atteſtationes non ſint publicatæ.*
2 *Domeſticum aduerſarij mei poſſum producere in teſtem : & compellitur teſtificari.*
3 *Statutum ſi prohibet præſtari auxilium exbannito : quòd teſtificans pro eo non dicitur ferre auxilium.*
4 *Renunciatio, & publicatio teſtium ſunt paria quò ad caſum principalem.*
5 *Temerarium iuramentum non repellit teſtem à teſtificando.*
6 *Publicatio, & renunciatio in cauſa impedit productionem teſtium, ẽt illorum, qui fuerunt impediti teſtificari facto aduerſarij.*
7 *Iurantes non teſtificari, an admittantur ad teſtificandum ſuper negotio principali.*

1 INtimauit.R. † Qui iurauit teſtimonium non dicere,teſtificari compellitur,ſi atteſtationes publicatæ non ſint.h.d.In prima pte conqueſtio.in ſecũda prouiſio, ibi[ideoq;]¶Primò not.quòd ille V. clericus compulerat capellanum ſuũ vnà cũ aliis,ne teſtificaretur contra eum.& ſic no.quod dixi.s̃.eo.c.
2 cum nuncius. †quòd domeſticum aduerſarij mei poſſum pducere in teſtem:& teſtificari compellitur. facit quod not.in l.ſi.ff.eo.& C.eod.l.ẽt. ¶Secundò no.quòd inter auxiliũ,cõſilium, & teſtimoniũ cadit copula.& ſic habentur vt diuerſa,
3 vt no.in rub.ff.de iur. & facti igno. ¶†Et hoc facit ad quæſt. ſtatuti prohibentis præſtari auxilium exbannito . quòd poterit pro eo quis teſtificari:nec dicetur ferre auxilium.quã qõnem format Bar.in l.poſt legatum.§.his verò.ff. de his, quæ vt indig.facit quod not.in c.1.de pœnis.in cle.vbi gl. magna.
4 ¶Tertiò no.†ꝙ renũciatio, & publicatio teſtium ſunt paria. qđ eſt verũ quò ad cauſam principalem. ſed quò ad cauſam acceſſoriã renũciatio in principali non extendit ſe ad eã.ſed
5 publicatio ſic, vt s̃.c. pximo.¶Quartò no.†ꝙ temerariũ iuramentum non repellit teſtem à teſtificando:ſicut nec à pronunciatione,vt.j̃.de iureiur.c.ſicut.Et aduerte,quia iſte text. nihil dicit de relaxatione ficẽda.rõ põt eſſe; qa temerariũ apparet ipſo actu : non ergo expedit impetrare relaxationem, cum ius relaxet,vt l.quæ ſub conditione.§.fi.ff.de cond.inſti. Quando aũt eſſet dubium,non põt quis recedere propria auctoritate,vt.s̃.de elec.c.venerabilem. in fi. per Inno. facit qđ not.in c.ad apoſtolicæ.circa fi.de re iudi.li.6. ¶Quintò not.
6 †ꝙ publicatio, & renunciatio in cã impedit productiõnẽ teſtium omnium, ẽt illorum,qui fuerunt impediti teſtificari facto aduerſarij.Inn.& Hoſti.in hoc dicunt, ꝙ per beneficiũ reſtitutionis,ex clauſula generali.qui facto aduerſarij non potuit producere teſtes ſuos.poteſt eos producere , etiam poſt publicationem,& renunciationem. nam etiam poſt cõcluſionem admittitur. quæ deberet plus impedire , q̃ renunciatio, ar.in Auth.e.tit.§.quia verò multi. & ff.de edẽ.l.ſi quis ex argentarijs.§.fi.Non obſtat hoc c.quia non prohibet,ꝙ per viã reſtitutionis non poſſit.Vel dic,ꝙ verbum[publicatio,& renunciatio]referuntur ad illud verbum[& alios]non aũt quò ad coactos.prætextu.n.illorum , qui coacti ſunt:non videtur permiſſum alios producere poſt publicationem, & renunciationem , quia iura eatenus ſubueniunt impeditis , quatenus occurrit impedimentum:& non vltra,vt eſt text.in l.admonẽdi.ff.de iureiu.quę l.bene probat per ſimilem,ꝙ coacti,& nõ alij in illo ordinario caſu admittãtur.¶Vltimò reuoco in du
7 bium.†an iſti , qui iurauerunt non teſtificari, admittãtur ad teſtificandum ſuper negotio principali.de hoc no.Spe.eo.tit. §.penul.verſ.quid ſi quis.Bar.hic tenet , quòd ſic:licèt alij cõtra.¶Sed prima verior. ille.n. qui ipſos aſtrinxit , non poſſet excipere.quia contra ipſum daretur replicatio doli. arg.not. in l.eleganter.ff.de dolo.& j̃.de adul.c.intelleximus. & text. iſte probat, quòd loquatur de receptione ipſorum ſuper cauſa principali:aliàs ad quid diceret de renunciatione, & publicatione?vnum tamen verbum no.quod no.hic Inn.videlicet, ꝙ quando iudex vidit notoriè perſonas teſtium minus idoneas,vel indignas, põt ex officio repellere,arg. ff. de poſtu.l. quos prohibet.& j̃. de excep.c. exceptionum. de quo dic,vt dixi.s̃.eo.tit. c.ſuper eo.

SVMMAE.

1 *Publicatio, vel renunciatio teſtium ſuper vno capitulo non præiudicat volenti producere teſtes in alio.& nu.4.*
2 *Priuilegia impetrata lite pendente non tenent.*
3 *Lis quomodo dicatur pendere quò ad impediendam impetrationem.*
4 *Iudex debet terminare cauſam concordia, vel iuſtitia.*
5 *Clauſulæ contra iura inſertæ in priuilegio, & literis apoſtolitis reddunt ipſas de falſitate ſuſpectas.*

Nota-

7 *Notarius non debet apponere in inſtrumento clauſulas non conſuetas:nec conſuetas omittere.*
8 *Producens literas apoſtolicas de falſitate ſuſpectas remittendus eſt ad Papam.*
9 *Inſtrumentum licèt non ſit validum ad probandum, punitur tamen producens.*

1 CAuſam quæ. †Publicatio,vel renunciatio teſtium ſup vno capitulo, non præiudicat volenti producere teſtes in alio.h.d.communis diuiſio. ſecunda.ibi[iudicio.]¶Primò no.ꝙ hic erat publicatio facta.& tamẽ producebatur poſtea priuilegium.& ſic poſt publicatas atteſtationes poſſunt produci inſtrumenta,& non teſtes ſuper capitulis publicatis. j̃.
2 ti.2.c.dilectus.¶Secũdò †no.ꝙ priuilegia impetrata lite pẽ
3 dente non tenent. concor.s̃.vt lite penden.c.fi.¶†Tertiò, ꝙ quò ad hoc(.ſ.ad impediendam impetrationem) dicitur lis pendere per ſolam commiſſionem:alibi ponderatur præſentatio.j̃.de appel.c.ſuper eo.alibi citatio.s̃.de offi.dele.c.gratum.alibi notitia aduerſarii.de app.c.meminimus. & de alie. iudi.c.j.& in c.j.j̃.vt lite penden.in cle.faciunt no. per Inno.
4 & Hoſt.s̃.de reſti.ſpo.c.ex conqueſtione.¶ † Quartò not.ꝙ renunciatio,& publicatio non obſtant,quominus ſuper nouis articulis poſſint teſtes produci.& innuit iſte tex. ꝙ nec ẽt inſtrumenta poſt publicationem liceat producere:ſed non pbat.quia huic inſtrumento,ſiue priuilegio non præſtitit impedimentum publicatio,vel renunciatio. ſed litis pendentia, vt in d.c.fin.vt lite pen. & in Auth. in medio litis nõ fi.ſa. iuſ.
5 §.ſi verò.coll.8.¶Quintò†no.ꝙ cõcordia,vel iuſtitia debet iudex cauſam terminare.Iudex enim ad concordiam laborare dẽ.de quo.s̃.de trãſ.c.vlt.& c.j.de mu.pe.& curare debet, ne partes veniant ad rixas,& ad arma. vt l.æquiſſimum.ff.de vſufr.& dixi.s̃.de proba.c.in pñtia.¶Sextò no.in verſi. quia
6 verò.†ꝙ clauſulę inſertæ i priuilegio,& literis apoſtolicis cõtra iura reddunt ipſas de falſitate ſuſpectas.hoc idem,ſi ſunt
7 clauſulæ non conſuetæ,ſecundùm glo.quam bene no.†Et ſicut clauſulas non conſuetas non debet notarius apponere in inſtrumento: ita nec conſuetas omittere.quæ intelliguntur, etiam ſi non fuerint appoſitæ.facit qđ no.in l.ſi.C.de fideicõ. & in l.excepto.C.loca.& l.iubemus.in fi.C.de teſta.vbi punit notarius pœna falſi,qui omittit ſolemnitatem in contractu. & tenetur ad intereſſe parti,vt l.fi.C.de mag. conuen. & ibi
8 vide Sali.¶Septimò no.†ꝙ qui producit literas apoſtolicas de falſitate ſuſpectas,remittendus eſt ad Papam.concor.s̃.đ
9 reſcrip.c.2.& collige ex hoc vnum,† ꝙ q̃q̃ inſtrumentũ non ſit validum ad probandum:tamen punitur producens. priuilegium enim impetratum lit.pen.non tenet,vt in d.c.fi.tamẽ ſi ſit in eo commiſſa falſitas,eſt puniendus impetrans.& hoc verum,qñ priuilegium,ſiue inſtrumentum habet ſua ſubſtãtialia,ſi vitiũ eſt latens,& inuiſibile(vt ſubreptionis:vel alterius nullitatis.)ſecus ſi appareat prima facie vitioſum (puta ſine teſtibus,vel aliis ſolemnitatibus conſuetis:) tũc enim pducens non tenebitur pœna falſi.qđ dic per Bar. vt l. ſi quis legatum.ff.de fal.vbi etiam quid iuris de teſte,qui falſum depoſuit(non tamen valet dictum ſuum;quia non iuratus, vel aliter eſt nullum.)an puniatur pœna falſi.dic,vt ibi per eum.

SVMMAE.

1 *Homicida non debet recipi in teſtem contra accuſatum de homicidio.*
2 *Teſti, vel producenti ipſum non poteſt opponi exceptio ſimilis criminis.*
3 *Infectus ſimili morbo an repellatur in cauſa ciuili.*

1 PErſonas A teſtimonio repellitur laborans ſimili morbo.h.d.¶Primò no.†ꝙ contra accuſatum de homicidio non debet homici-
2 da in teſtẽ recipi.ex quo collige,†ꝙ non licet teſti,vel producenti ipſum replicare exceptionem ſimilis criminis , vt colligitur ex iſto.c.& no.j̃.eo.c.teſtimonium.licèt enim aliqs ſit periurus,fur,& homicida:tamen de crimine intentato contra eum debet committi per bonos teſtes,vt l.hos accuſare. §.omnibus.ff.de accuſa.Quid ẽ ergo qđ dicitur.[Nil Iudeus Iudeo:vel harenarius harenario.]vt no.in l.j.C.de ſum. trini.
3 & l.in arena.C. de inoffi.teſta.cogita.¶Quęrit Io.An.† vtrũ ſicut hic dicitur in crimine:vt infectus morbo ſimili repellat̃. Ita ſit in ciuili cauſa:vt habens cauſam omnino ſimilem illi, contra quem in teſtimonium producitur,repellatur.no Gui. in Spe.eo.ti.§.j.ver.item ꝙ.& hic per Io.An.vbi tenet,ꝙ ſimilitudo in genere quæſtionis non repellit.vt ſi litigo de teſtõ, pro altero litigante de alio teſtamento,potero teſtificari:ſecus ſi eſt ſimilitudo in ſpecie.vt ſi defendo conſuetudinem,q̃ negatur,pro altero ſimiliter defendente in alia cauſa, nõ potero teſtificari ſuper dicta conſuetudine.

SVMMAE.

1 *Chriſtianus contra Iudeum in teſtem admittitur.*
2 *Iudei habent liberam perſonam ſtandi in iudicio : & retinent rerum dominia:iura & actiones:& teſtamenti factionem:ſed non dignitates cum adminiſtratione.*
3 *Teſtibus qui vtitur pro ſe, cogitur recipere cõtra ſe ſimilis, & eiuſdẽ conditionis.*
4 *Iudeus contra Chriſtianum non admittitur in teſtem.*
5 *Iudeus an poſſit excipere de crimine contra Chriſtianum productum in teſtem contra eum.*

1 IVdei. †Chriſtianus contra Iudeum in teſtem admittitur.h.d.ponit dictũ.addit pœnã,& ſubiungit cauſam pœnæ in anathemate.ſecũda ibi[cũ eos.]
2 ¶Primò no.ꝙ cum Iudeis poteſt eſſe iudicium†& ſic habẽt liberam perſonam ſtandi in iudicio.& retinent rerum dominia:iura & actiones:& teſtĩ factionẽ: nõ aũt dignitates cũ adminiſtratione:ſed tutelarũ ſunt capaces,vt plenè p Inn.j̃. de voto.c.qõ ſuper his. vbi plenè.facit l.ſpadonem. §. iam autẽ
3 & Iudei.ff. de excuſa.tu.¶Secundò no.†ꝙ ille, qui vtitur teſtibus pro ſe, cogitur ſimiles,& eiuſdem conditionis recipere contra ſe,vt l.ſi quis teſtibus.C.de teſti.¶Tertiò hic colli
4 gitur,†ꝙ Iudeus contra Chriſtianum admittitur. qđ non eſt
a verum:quia ſunt infames infamia facti. a & ſic à teſtimonio repelluntur.qđ tamen dic,vt in l.j.C.de ſumma trini.& l.Caſſius.ff.de ſenato.¶Sed cõtra hoc oppo.& videtur,ꝙ ſicut recipitur teſtimonium Chriſtiani contra Iudeum: Ita verſa vice teſtimonium Iudei debet recipi contra Chriſtianum.& ſic in iudiciis verſet̃ ęqualitas.C.de proxi.ſacr.ſcri.l.in ſacris. & l.fi.C.de fruc.& lit.expen.¶So.illa ęqualitas conſideratur reſpectu principalium litigatorum,non teſtium:aliàs ſequeretur, ꝙ teſtis bonę famæ non poſſet teſtificari contra periurũ: furem:vel homicidam.cum illi non poſſint contra eum . qđ eſt abſurdum.Et iſtam oppo. & ſolutionem dat glo.j̃.eo. tit.
5 c.j.in clemẽ.¶Quęrit Ioan.An.†an Iudeus poſſit excipere de crimine contra Chriſtianum productum in teſtem contra eum.diſtinguit Ioan.An.quòd aut id,de quo excipit, eſt peccatum vtraq; lege:& poteſt excipere.aut veteris teſtamẽti tantùm:& non poteſt excipere.aut noui tantùm: & ſimiliter tunc repellatur tãtùm Chiſtianus à pœna ſui erroris. quãtũcunq; enim quis ſit criminoſus,vel patiens defectum, dẽt cõuinci per teſtes idoneos regulariter.fallit in crimine ſimoniæ:leſę maieſtatis:& hæreſis.s̃.de confeſ.c.j. facit qđ dixi.s̃. eo.c.perſonas.

ADDITIO.

a Infames infamia facti.Item eſſe Iudeum eſt delictum,vt no.gl.in l.apud Iul.in fi.de le.j.& ibi Bar.

SVMMAE.

1 *Teſtimonium matris eſt ſuſpectum: quando filia petit in virum aliquem maiorem ſe.*

Mater

2 *Mater naturaliter diligit incrementum,& honorem filiæ.*
3 *Mulier honoratur,ſi nubit digniori ſe.*
4 *Vir ſi non eſt magis idoneus,quàm mulier,nobilitate,potẽtia,vel ho-*
nore:mater admittitur in teſtimonium pro filia.
5 *Domeſticus admittitur in teſtẽ pro domeſtico in cauſa, in qua eſt mi-*
ſtum commodum,& incommodum ipſius domeſtici.

1 SVper eo, †Teſtimoniũ matris eſt ſuſpectũ,
vbi filia petit in virum aliquẽ ma-
iorem ſe.h.d.ſecundò dicitur , quòd ad dictum ſolius
matris matrimonium impeditur:ſed contractum non diſſol-
uitur.& ſunt duæ partes. ſecunda ibi[ſuper illa.] & in prima
parte mater ſtabat pro matrimonio.in ſecunda contra.¶Pri
mò not.quòd hic quæſitum fuit in conſultatione de teſtimo-
nio matris, & alterius mulieris. & tamen de matris teſtimo-
nio reſpondet,quaſi de illa muliere certum ſit,quòd poſſit.
In cauſa enim matrimoniali prohibetur mulier teſtificari, ni
ſi in teſtamentis , vel cauſis criminalibus quandoq;. vt ff. de
teſta.l.qui teſtõ.§.mulier.& in c.forus. de ver.ſig.¶Scd̃ò no.
2 †ꝙ veroſimile eſt,matrem diligere incrementum, & honorẽ
filiæ.& rõne huius præſumptæ affectionis à teſtimonio repel
3 litur.¶Tertiò no.†ꝙ eſt mulieris incrementum honoris nu-
bere digniori ſe.quia fœminę illuſtrantur radiis maritorum.
& econuerſo ſi homini inferioris ordinis maritẽtur , minuũt
dignitatẽ ſuam,vt l.fęminę.& quod ibi no.ff.de ſena.¶Quar
4 tò hic colligitur†quòd vbi vir non eſt magis idoneus, quàm
mulier,nobilitate, potentia,vel honore : mater admittitur in
teſtimonium pro filia.Secundò eſt : quia deponere ſuper ma
trimonio , non concernit merè commodum filiæ nuptæ : ſed
etiam hominis;quia quærit obligationẽ in altero , & ſe alteri
obligat : ita ꝙ mater non dicitur tantùm teſtificari ſuper eo,
quod concernit commodum filiæ:ſed etiam hominis:niſi eſ-
ſet exceſſus ex parte viri in altero iſtorum, de quibus in tex.
5 Et ex hoc collige vnum,†ꝙ perſona domeſtica admittitur in
teſtem pro domeſtico in cauſa , in qua eſt miſtũ commodũ,
& incommodum ipſius domeſtici : nec poteſt eius commo-
dum ab incõmodo ſeparari, vt in matrimonio. quod eſt no-
uum dictum, & fortè verum. ¶In aliis autẽ diſpoſitionibus
an pater, vel mater poſſint eſſe teſtes in cauſis filiorũ . dic vt
l.qui teſtõ.ff.de teſtamentis.l.parentes.C.eo.¶Quærit Ioan.
An.quid ſi vir excedit in diuitiis,ſed eſt ignobilis:filia autẽ ex
cedit nobilitate,ſed eſt pauperrima : an mater admittetur?re
linquit hoc arbitrio iudicis, inſpecta conſuetudine regionis.
de hoc in Spe.de teſta.§.1.in fi.primæ col.Et Hoſtiẽ. dicit,ꝙ
multum iſta conſiſtunt in arbitrio iudicis. poſſent enim in ca
ſu huius c. eſſe.tot circunſtantiæ:ꝙ etiam,ſi vir eſſet potẽtia,
diuitiis,& nobilitate ſuperior,quàm mulier, iudicaretur pro
matrimonio: nec eſſet ſuſpectum matrimonium . puta quan
do nobilis multum diligebat plebeiam valde formoſam ,
quam habere non poterat, niſi cum illa contraheret. & parẽ
tes aliter ſint honeſti.ceſſantibus ergo circunſtantiis, inæqua
litas facit teſtimonium ſuſpectũ: aliàs facile probaretur ple-
beiam eſſe deſponſatam à rege : vel plebeium deſponſaſſe re
ginam.Et idem dicit Hoſti. de cõſanguineis,in ſumma huius
ti.§.2.ver.vt autem.

S V M M Æ.

1 *Iudæus non poteſt probare,niſi per duos teſtes fideles, & honeſtos.*
2 *Quod non eſt licitum,nec conceſſum Chriſtianis:multò minus Iudæis.*
3 *Vnius teſtimonio non creditur quò ad plenam probationem . fallit in*
caſibus,ibi remiſſiuè.
4 *Teſtes quales eſſe debeant.*
5 *Iudæorum cauſæ terminantur ſecundùm legem euangelicam.*
6 *Cauſæ,quæ requirunt plures teſtes,quàm duos.*

1 LIcèt. †Iudęus nihil poteſt ꝓbare minus,quàm
per duos teſtes fideles , & honeſtos. qua-
tuor facit.præmittit cauſam dicti. ponit dictum, ibi
[mandamus.]quod probat auctoritate ibi[iuxta.]ſoluit ob-
2 ſtaculum,ibi [quia licèt.]¶Primò no.†quòd illud, quod nõ
eſt licitum, & conceſſum xpianis:multò minus Iudęis. & ſu-
mitur hoc ar.à maiori.ſimilis eſt gl.& plenior.de elec.c.cum
3 in cunctis.¶Secundò no.†quòd vnius teſtimonio non credi
tur quò ad plenam probationẽ. fallit in quibuſdam caſibus,
de quibus in gl.fi.& 30.caſus,in q̃bus creditur vni teſti, enu-
merat Spe.e.ti.§.reſtat de numero. ver. hoc tamen fallit.quo
4 rũ.13.no.hic Hoſti.& Pe.18. ¶Tertiò not.† quales debeant
eſſe teſtes.quia probatæ vitę,& fidelis cõuerſationis.¶Quar
5 tò no.in ver.iuxta.†quòd cauſæ Iudęorum terminantur ſecũ
dùm legem euangelicam. de quo per Inno. in c. quod ſuper
6 his.de voto.¶Quintò not. †quòd quædam ſunt cauſæ , quæ
requirunt plures teſtes, quàm duos, quæ numerantur in glo.
& plenè de reg.iur.c.pluralitas.lib.6.& in Spe. vbi. ſ̃.Ex hoc
collige,quòd quandoq; dictum Euangelij limitatur per con
ſtitutiones canonicas,& per ius ciuile. quod dic,vt.ſ̃.de con-
ſti.c.quæ in eccleſiarum.per Inno. & Doc.

ADDITIO.

a ¶Infames infamia facti.Item eſſe Iudeum eſt delictum , vt gl. in l.apud
Iul.in fi.de le.1. & ibi Bar.

S V M M Æ.

1 *Teſtes non ſunt idonei,quos actor de familia ſua producit.*
2 *Probatio,quòd vxoris conſanguineam prius aliquis cognouerit, ad-*
mittitur contra matrimonium legitimè, & publicè contractum.
3 *Affinitas contrahitur per illicitam copulam carnalem.*
4 *Domeſtici producentis repelluntur à teſtimonio in cauſa matrimo-*
niali.
5 *Familiares an repellantur à teſtimonio.*
6 *Familiaritas eſt quadruplex.*
7 *Teſtes domeſtici non faciunt etiam ſemiplenam probationem.*
8 *Teſtis qui non debuit examinari:examinatus non facit indicium, vel*
præſumptionem.

1 IN literis. †Nõ ſunt idonei teſtes, quos actor
de familia ſua producit. h.d. com-
munis diuiſio.ſecunda ibi[reſpondemus.]¶Primò no.
2 †quòd contra matrimonium legitimè , & publicè cõtractũ,
etiam poſt ſecutam diuturnam cohabitationem , admittitur
probatio,quòd vxoris conſanguineam cognouit prius:mul-
tò magis deberet admitti ꝓbatio de alio matrimonio prius
contracto(licèt occultè) ad vltimum matrimonium dirimen
dum.Alibi dicit glo.Decre.quòd ſi matrimonium contractũ
publicè,& in facie eccleſiæ petitur ſeparari ea ratione, quòd
cum alia prius contraxit:niſi probet,quòd publicè,pronun-
ciabitur pro primo matrimonio publicè contracto:non au-
3 tem pro ſecundo.¶Secundò no.† quòd per illicitam copulã
carnalem contrahitur affinitas cum conſanguineis eorum,q
ſe carnaliter miſcuerunt : & eſt efficax ad matrimonium diri
mendum.quod eſt verum , ſi præceſſit dictum matrimoniũ.
ſecus autem,ſi ſecuta fuerit,vt in c.diſcretionem.& c.pe.& vl
4 ti.ĩ.de eo,qui cog.conſan.vxo.ſuæ.¶Tertiò no. †quòd in cã
matrimoniali domeſtici producentis à teſtimonio repellun-
tur.& idem in omni cauſa, vt l.ẽt.C.eod. Qui autem dicantur
domeſtici,no.in l.præſenti.§.fi.C.de his , qui ad eccle.confu.
& l.pe.de ver.ſignif. Quid autem ſi quis erat domeſticus tpe
contractus:non autem tpe teſtimonij, an poſſit teſtificari.&
quid de agnato,cognato,coniuge,ſocio,vaſallo, & aliis.vide
5 in Spe.de teſti.§.1.& per Bar.in l.1.ff.de q̃ſtionibus. ¶†Cir
b ca familiares[b] verò an repellantur.dic latius , †quòd quadru
6 plex eſt familiaritas.¶Quædã eſt ſubiectiua de iure,qua ha-
bemus ius imperandi.& iſta repellit teſtem,ſecundùm no.in
l.qui teſtõ.§.qui autem. ff. de teſta.¶Quædã eſt familiaritas
ſubiectiua de facto : ſicut ſunt familiares , quos habemus in
domo.& dicit Dyn.ꝙ etiam iſti repelluntur, vt.ff.de pœ.l.re-
ſpiciendum.§.furta.¶Tertia aſt familiaritas naturalis , puta
inter

inter fratres,& eoſdem,qui ſunt de eodẽ caſato. & iſti repel-
lunt in criminali,non in ciuili, vt l.parentes.C.de teſti. ꝑ Cy.
& l.lex Cornelia.ff.de iniurijs. ¶Quædã eſt familiaritas ſo-
cialis.de iſta tangitur Inſti.de teſta.§.legatarijs.& C.e.l. qm̃
liberi.& l.dictantibus.C.de teſt.per.Cy.& ita dicit Bal. in d.
§.qui autem.vbi ſubdit vnum verbũ,videlicet,ꝙ licèt dome-
ſticus partis repellatur:non tñ domeſticus teſtis,quia iſtæ ꝓ-
hibitiones non ſunt extendẽdæ.allegat Inn.de offi.dele.c.in-
ſinuante.& ibi dixi.& tetigi.in c.accedẽs.ſ̃.vt lite non conte.
7 il.2.& eſt ſingulare dictum.¶Vltimò no.†ꝙ teſtes domeſti-
ci non faciunt etiam ſemiplenam probationem:quia hic erãt
tres domeſtici teſtes.& tamen ex eis non reſultat plena pro-
8 batio.¶Teſtis ergo,q non debet examinari,examinatus nõ
facit indiciũ,vel præſumptionem.facit quod no. Bar.in l.ma-
ritus.ff.de q̃ õnibus.

ADDITIO.

a ¶Circa familiares.Familiaris vnus facit indicium.& ſi ſunt plures,plenè
probant.Bar.in l.2.in princ.ff.de excu.tu.Alex.in l.vir mulieri.ff. de do-
na.inter vir.& vx.& hoc ſi non ſit ſubditus.

S V M M Æ.

1 *Teſtes poſſunt produci,donec atteſtationes fuerint publicatæ, vel eis*
renunciatum.
2 *Delegante mortuo,ſi aliquis proſequitur coram delegato, recedit ab*
appellatione.
3 *Productioni teſtium poteſt renunciari,& etiam inſtrumentorum.*
4 *Publicatis atteſtationibus per me productis:etiam aduerſarius meus*
poteſt producere teſtes ad idem.
5 *Delegans ſi deceſſit re integra:& litigantes conſentiunt litigare corã*
delegato , & litigant : an valeat iudicium vigore delegatæ iuriſ-
dictionis.

1 CVm veniſſet. †Donec atteſtatio-
nes fuerint publica
tæ, vel eis renũciatũ:produci poſſunt teſtes poſtea,
non ſuper eodem c.ſuper alio ſic.h.d. quò ad titulũ. Et ſunt
duæ partes.In prima partis conqueſtio. In ſcd̃a dat iudices.
ibi[mandamus.]in qua tria facit.ſecunda ibi[q̃ões.] tertia
ibi[qua verò.]¶Primò no.ꝙ Papa mandat ſñiam confirma
ri,ſi deprehenſa fuerit rectè lata. Quid autem hæc confirma
tio operetur,tangit.1.gl.& plenius in c.j.& 2.ĩ.de confirma-
2 tio.vti. vel inuti.per Inn.& Doct.¶Scd̃ò no. †ꝙ qui mortuo
delegante,proſequitur coràm delegato, recedit ab appella-
tione.& non põt poſtea opponere,ꝙ per mortẽ delegãtis fue
rit finita iuriſdictio delega.Poteſt ergo quandoq; continge-
re,ꝙ verè iuriſdictio expirat.& tamen hoc reuocatur in du-
bium.& ſi appellatur,& deſeritur appellatio,valebit proceſ-
ſus.& hoc operatur competentia iudicis appellationis . ipſe
aũt delegatus,cuius iuriſdictio eſt extincta(ſñiam pronunciã
do) videtur ꝙ poſſit ſe facere iudicem competentem. quod
dic per Inn.ſ̃.de reſcrip.c.ſuper literis.& in c.2.ĩ. de cri.fal-
ſi.¶Tertiò colligunt hic quidam,ꝙ mortuo delegante,re in-
tegra poſſit de conſenſu partium procedere delegatus in cã.
3 quod non eſt verũ.& dicam poſt gl.¶Quartò no.†ꝙ poteſt
renũciari productioni teſtium:& etiam inſtrumentorum. an
aũt poſt terminum poterit,q renunciauit, producere inſtru-
menta,vel teſtes.dic vt in Auth.iubemus.C.de iudi.& in c.ſæ
pe.de ver.ſig.in cle.poteſt ergo quis in cauſa ciuili præclude-
re ſibi viam defenſioni per renunciationem.In cã autem cri-
minali non videtur,ꝙ poſſit:quia non poteſt renunciare de-
fenſioni,ar.notatorum.ff.de pac.l. pactum inter hæredem .
4 ¶Quintò no.in ver.alterutra.†ꝙ publicatis atteſtationibus
per me productis,etiam aduerſario meo eſt adepta facultas
ꝓducẽdi teſtes ad idẽ,ſm̃ Gof.Circa iſtã renũciationẽ,& eius
effectũ ex dictis Io.An.diſtingue , ꝙ aut loquimur de effectu
renũciationis reſpectu eiuſdẽ cauſæ. & tũc aut eſt renũciatio
gñalis:aut ſpãlis ſup certis articulis.primo caſu ſup nouo ar-
ticulo poterũt teſtes produci, vt hic & ſ̃.e.c.cãm quæ.aut eſt
ſpãlis.& tunc aut quæris,an ipſo iure,aut ope reſtitutionis.
primo caſu nõ poteſt,vt.ĩ.e.c.de teſt.Scd̃o poteſt, iuxta no.
per Inno.ſ̃.e.c.intimauit.& hoc de primo mẽbro principali.
¶Secũdo caſu principali.quando loquimur de effectu renun
ciationis factæ in principali quò ad cãm appellationis.& tũc
nulla videtur differentia inter cãm principalem,& appellatio
nẽ.niſi quòd renunciatio gñalis præiudicat in principali: ſed
non extenditur ad cauſam appellationis, vt.ſ̃.c.fraternitatis.
niſi hoc dicerent litigantes expreſſè . ſpecialis verò renũcia-
tio facta in principali bene extenditur ad cauſam appellatio
5 nis.¶Quærit Bar.†ſi delegans deceſſit re integra:& litigan-
tes cõſentiunt litigare corã delegato,& litigant:an valeat iu-
diciũ vigore ꝓrogatæ iuriſdictionis.quidã,quòd ſic,ꝑ ipſum
tex.& hoc tenet Gof.& Phi.hic.& ſ̃.de offi.dele.c.gratum. &
Bar.Brix.in q̃õne veneriali.Bar.tenet cõtrariũ.Idẽ Vin.ſ̃.de
offi.dele.c.licèt.& Ho.hic.Spe.de le.§.reſtat.ver.Itẽ mortuo.
& ad hoc facit de offi.deleg.c.ſi.ver.officiũ.& hoc placet Io.
An.quia cum iuriſdictio ſit extincta per obitum delegantis,
prorogari non põt.Et tenet idem Accur.in l eius qui in pro-
uincia.ff.ſi cer.pe.¶Item non obſiſte tex. quia iſta verba[cũ
poſtea egerit,& reſponderit.]&c.non referuntur ad illa ver-
ba[occaſione mortis prædeceſſoris noſtri:]ſed ad præcedẽ-
tia, videlicet[nec appellatio illa impediat]&c.q.d. quòd illa
appellatio non obſtet.cum poſtea egerit , & reſponderit; ex
quò videtur appellationi renunciaſſe,ut.ſ̃.de offi.dele. c. gra
tum.& c.relatum.

S V M M Æ.

1 *Teſtes publicatis atteſtationibus in cauſa matrimoniali ſuper eodem*
capitulo,poſſunt produci.& nu.4.
2 *Filijfamilias habent legitimam perſonam ſtandi in iudicio in cauſa ma*
trimoniali,etiam ſine conſenſu patris.
3 *Narratio facta in genere(puta dico in libello matrimonium non tene*
re)ſufficit.
5 *Teſtes recepti ad probandum capitulum directè contrariũ, an debeãt*
eſſe plures.

SEries Publicatis atteſtationib. põt falſitas prio-
1 rũ teſtiũ approbari.vel aliter. † In cã ma-
trimoniali publicatis atteſtationibus ſuper eodẽ capi-
tulo,poſſunt alij teſtes induci.communis diuiſio.ſecunda ibi
2 [præſenti.]¶Primò no.†quòd filijfamilias habent legitimã
perſonam ſtandi in iudicio in cauſa matrimoniali, etiam ſine
conſenſu patris.& eſt ſpeciale:ſicut illud,quod legitur,& no.
ſ̃.de reſti.ſpo.c.ex parte.Regulariter.n.filijfa. pro iurib. ſibi
competentibus non agunt ipſi,ſed patres ipſorum.Et ſi quan
doq; agunt,debent agere de conſenſu patris.quod dic, vt l.cũ
non ſolum.§.neceſſitate.C.de bo.quæ lib.facit.ĩ. de iudi. c.
3 fi.li.6.¶Scd̃ò no.†quòd ſufficit dicere in libello.dico matri-
monium nõ tenere:quia ſumus in caſu prohibito. & ſic in ge
nere narrare.teſtes tñ dñt ſpecificè declarare gradũ , vt hic.
Idẽ no.Inn.in ſimili.ſ̃.de lib.ob.c.ſi.Sufficit.n.factum genera
liter deducere:ſed in cauſæ proceſſu debent circunſtantiæ de
4 clarari.quod no.facit quod no.ĩ.e.c.ex tenore.¶Tertiò, †ꝙ
publicatis atteſtationibus recipiuntur teſtes directò contra
rij in cauſa matrimonij.quod eſt ſpeciale,ſecundùm gl.& Io.
An.in cauſa matrimonij.nam in alijs cauſis, publicatis atte-
ſtationibus,directè falſitatem priorum teſtium quis non ad-
mittitur ad probandum, vt in c.1.ĩ.e.in cle. ¶Item eſt aliud
ſpeciale,quòd ſuper capitulis non probatis, & publicatis nõ
poſſunt alios ꝓducere,niſi in cauſa matrimoniali . & ab illo,
qui inſtat pro matrimonio.& niſi iudex indiſtinctè publicaſ
ſet teſtes.quo caſu non ſit pręiudicium parti,quominus alios
producat, vt no.Gul.in Specu.eodem.§.ſatis vtiliter. ¶Sed
5 hic quæritur , † vtrùm teſtes recepti ad probandum capitu-
lum directè contrarium debeãt eſſe plures:vel ſufficit, quòd

ſint totidem. dicit, quòd duo teſtes poſſunt reprobare perſo
nas mille teſtium: ſed dicta plurium probãtium gradum, vel
aliquid aliud pauciores reprobare non poſſint. in teſtibus er
go reprobantibus aliorum dicta requiritur exceſſus: licèt nõ
requiratur in reprobando perſonas, ſecundùm Io. An. quod
eſt no. & vide in Spec. de teſt i. §. qualiter. ver. & opponitur. Et
prædicta comprehendũt ſubſtantiam, & effectum omnium,
quæ hic no. Io. An. in nouella. &c.

S V M M AE.

1 *Carnalis copula probatur per ſufficiens teſtimonium de viſu.*
2 *Carnalis copula deducitur in iudicio ad diuerſos effectus.*
3 *Violentæ præſumptiones quæ dicantur, & quæ adminicula.*
4 *Teſtes ſi diſtabant tenui pariete à commiſcentibus, audiendo eos cõmiſceri: ſed non videbant: an ſuffici at eorum depoſitio cum fama.*

1 PRæterea. † Carnalis copula probatur per
ſufficiens teſtimonium de viſu.
Item & per teſtimonium auditus, quæ coadiuuant
adminicula, & fama. h. d. comunis diuiſio. ſecunda ibi[reſpõ
2 demus.] Præmitte ad euidentiam, quòd carnalis copula de
ducitur in iudicio ad diuerſos effectus. Quandoque ad matri
monium impediẽdum ratione affinitatis cõtractæ propter
copulam cum conſanguinea illius, qui vult contrahere. vt ſ.
eo. c. in literis. Quandoque ad probandum exceptionẽ adul
terij. quia agitur contra mulierem ad ſeparationem thori.
ipſa excipit, ꝙ ſimiliter maritus adulterium cõmiſit. & pro-
bare vult. Tertio modo, cũ agitur principaliter ad ſeparatio-
nem thori: quia dicit maritus, vel vxor adulterium perpetra
tum. Ideo ſeparationem petit. & ſi deducatur ex prædictis
modis, procedit ſine dubio probatio: de qua dicit tex. Et iſti
tres modi tanguntur in glo. Quarto modo deducitur, & pro
batur carnalis copula ad finem dirimendi matrimonium iã
contractũ. pone exemplum, cum peto ſeparari matrimoniũ.
qa cognoui conſanguineam vxoris meæ. ſ. eo. c. in literis. &
tũc an ſufficiat probare carnalem copulam cum illa conſan
guinea per has probabiles coniecturas, de quibus in tex. du
bitando pertranſit hic Bar. breuiter dicit Ioã. An. ꝙ iſta De-
creta. loquitur in quolibet prædictorum caſuum: & in om-
ni caſu, in quo probanda eſt copula ad quemcunque finem,
etiam ſi ad matrimonium dirimendum, ſi teſtis de auditu
proprio deponit: non de auditu auditus. non enim de viſu
poſſet reddi ſufficiens teſtimonium. nam licèt viderit vi-
rum ſupra mulierem. tamen fortè frigidus, vel maleficia-
tus, vel illa arcta erat, ſecundum Pe. tunc ille coire non po
terat. quia ergo per viſum non poteſt directò probari: ſuf-
ficit probari iſta carnalis copula per probabiles coniectu-
ras, & per violentas præſumptiones: ſicut dicimus in filia-
tione. & in omni caſu, vbi de viſu teſtimonium concluderet,
nõ poteſt reddi, vt l. Lucius. ff. de condi. & demon. & ſ. tit. 1.
3 c. per tuas. & qui filij ſint legi. c. tranſmiſſa. ¶ † Quæ ergo ſint
violentæ præſumptiones, no. hic Io. An. & etiam quæ ſunt ad
minicula. Sunt enim iſta, quia ſimul loquebantur, quando
poterant opportunitatem captare. colloquium enim: nutus,
& oſcula: viſus: tactus: riſus: iocus: miſſio nunciorum iocaliũ:
cohabitatio: amplexus, & ſimilia, iſta enim probant admini
cula: ſed plenam probationem non faciunt. facit ad prædi-
cta quod no. Ia. Bu. & Cyn. in l. neque natales. C. de proba. &
per Bar. in ſimili materia in l. fi. ff. de quæſtionibus. vbi de in
diciis indubitatis, propinquis, & remotis. & quia indicia, &
coniecturæ cõſiſtunt multum in facto, in quo non poteſt da
ri perfecta doctrina: nec diffiniri, cum multiplex ſit, vt in l.
mora. ff. de vſur. Ideo hic ſubdit[& circunſpectus iudex]&c.
quaſi prædicta poſita ſint gratia exẽpli, & inſtructionis iudi
cis: vt in caſu, quo occurrit ꝓbatio facienda de carnali copu
la, reſpiciat ad ꝑdictas, & alias ꝓbabiles cõiecturas, & indi-
4 cia. ¶ Quærit glo. ſi teſtes diſtabãt tenui pariete à cõmiſcen
tib. audiẽdo eos cõmiſceri: ſed nõ videbãt. an ſufficiat cũ fa
ma. gl. q̃rit, & nõ clarè ſoluit. Hoſt. recitat hic opi. Ia. Bal. qui
dicit, ꝙ ſi fama cõſentit dicto vnius cũ aliis adminiculis cer
tis, & ꝓbabilibus, ſufficiẽs eſt ꝓbatio, vt ff. e. l. 1. & 2. & hæc
in factis antiquis, de quib. nõ extat memoria. & in delictis,
q̃ fiunt occultè, de quibus nec teſtes haberi poſſunt, debẽt in
telligi. & gñaliter cõcludit Hoſt. ꝙ illa ſunt arbitraria. no. tũ
gl. quæ loquitur de cortina, vel pariete medio inter teſtes, &
principales. ſimile no. de aqua plu. ar. l. 2. §. idẽ Labeo. in gl.
ſic ergo. & adde qđ no. Io. An. in Spe. e. ti. §. iã de interrogato
riis. ver. quid ſi minus. vbi qd iuris, ſi ꝑ arctũ foramen teſtes
ſucceſſiuè vidiſſent aliquos commiſceri, an probent. facit
quod no. in l. quærebatur. ff. de teſta. mili. per Bar.

S V M M AE.

1 *Verbo vnius iudicis non creditur, nec eius ſcripturæ. & nu. 2.*
3 *Iudicia, contractus, & vltimæ voluntates, æquiparantur quò ad fidem verbo iudicis non habendam.*
4 *Tabellioni quare maior fides adhibetur in ſcriptura, quàm iudici.*
5 *Scripturæ epiſcopi habenti ſigillum an ſit credendum.*
6 *Notarius fecit quendam ſuum procuratorem: & ipſemet ſcripſit inſtrumentum procurationis: an probet, & ſufficiat.*
7 *Notarius an poſſit ſcribere. & publicare inſtrumentum ſuum.*
8 *Procurator meus ſi in cauſa ad probationem debiti producit inſtrumẽtum manu mea confectum, an dabitur ei fides.*
9 *Literis Papę an credatur ſine ſubſcriptione.*

1 CVm à nobis. † Vnius iudicis verbo
non creditur. ſcriptura
etiã eius per teſtes reprobari poteſt. hoc fallit in
Papa. & per hoc patẽt partes. Scđa. ibi[nec ſcriptura.]tertia
2 ibi[ſalua.]¶ Primò no. † ꝙ verbo iudicis nõ creditur, cuiuſ
cunque ſit auctoritatis: nec de cauſis, contractibus, & teſtis
creditur verbo ſuo. facit ſ. ti. 1. c. qm̃ cõtra. & 11. q. 1. c. nec ho
3 nore. ¶ Scđò no. ꝙ iudicia: contractus: & vltimę voluntates
æquiparãtur quò ad fidẽ verbo iudicis nõ habendam. & per
hunc tex. reprobatur opi. diſtinguentiũ in hoc caſu inter iu
dicialia, & extraiudicialia. de quo plenè. ſ. ti. 1. c. poſt ceſſio
4 nẽ. ¶ Tertiò no. in ver. nec ſcriptũ. † ꝙ ſicut nõ credit̃ verbo
iudicis: ita nec ſcripturæ ſuę. maior eſt ergo fides tabellionis
quàm iudicis, etiã cuiuſcunq; epi. & hoc ideò, quia notario
eſt commiſſum ſcribere: iudici aũt iudicare. vnde nõ debẽt
promiſcuis actibus turbari rerum officia, vt C. de teſta. l. cõ-
5 ſulta diualia. ¶ † Vtrũ aũt ſcripturæ epi habenti ſigillum de
tur fides. Inn. ꝙ non, rñdens ad iſtum tex. qui innuit contra-
rium. Hoſt. tenet, ꝙ ſic. & dixi. ſ. de proba. c. poſt ceſſionẽ. &
de hoc in c. 2. de fide inſtru. ita no. in l. ſeruus cõis. ff. de ſtip.
ſeruo. ſolus Bal. dicit, ꝙ aut loquimur de exercitio iuriſdi-
ctionis volũtariæ, quæ cauſatur à conſenſu partiũ: & põt fun
gi duplici officio. vnde ſi iudex inſinuationis ſit notarius, ip-
ſe poteſt ſcribere inſtantiam inſinuationis, tanquã notarius,
& auctoritatem interponere tanquã iudex. Aut loquimur in
iuriſdictione contentioſa: & tunc aut in leuibus cauſis. & idẽ
quia prẹſumitur pro iudice in iſtis leuibus. In cauſis verò ma
ioribus non põt eſſe iudex, & tabellio. ſicut nec iudex, & te-
ſtis, vt C. de arbi. l. ne in arbitros. & ita no. in l. iubemus. §. ſa-
6 nè. C. de ſacroſan. eccle. ¶ Quæritur extra. † quidam nota-
rius fecit quẽdam ſuum procuratorem, & ipſemet ſcripſit in
ſtrumentum procurationis: an probet, & ſufficiat. videtur, ꝙ
non: quia notarius debet eſſe rogatus, in Auth. de tabellio. §.
nos autem. col. 4. ſed inter interrogantem, & reſpondentem
debet eſſe diuerſitas. vt d. l. ſi ſeruus cõmunis. & c. fi. j. de in-
ſti. Bar. in d. l. ſi ſeruus communis. format iſtam queſtionem:
& concludit, ꝙ dictum inſtrumentum facit fidem de procu
ratorio. ad hoc vt iſte in iudiciũ admittatur, Itẽ quò ad hoc
vt fidem faciant cõtra ipſum dñm, ſi negaret ſibi aut ſcribẽ
ti: ſi vellet agere actione mandati, nõ prodeſſet, nec faceret
7 fidẽ, qđ dic, vt ibi ꝑ eũ. ¶ † Vlterius q̃ritur per ipſum: an no
tarius

tarius poſſit ſcribere, & publicare inſtrumẽtum ſuũ. tenet, ꝙ
8 ſic, vt l. quoties. §. 1. ff. de hęre. inſti. ¶ Vltimò q̃ro. † ꝓcura-
tor meus in cã ad ꝓbationẽ debiti ꝓducit. inſtrumẽtũ manu
ſua ſcriptũ: an det̃ fides. Io. An. ponit iſtã q̃õnẽ in mercuriali
bus. ſub reg. cum quis vna via. & tenet, ꝙ faciat fidẽ: niſi aliàs
redarguatur de falſo, ſi ante litẽ motã, & ſuſceptum procura
tionis officium apparet inſtrumentũ fuiſſe cõfectum. ¶ Quæ
rit gl. ſi ſunt plures iudices: an credatur eis; quia loquitur de
vno. dic vt in ea. quam no. & adde quod no. ſ. de proba. c. qm̃
9 contra. ¶ Vltima gl. quærit. † an literis dñi Papæ credatur ſi-
ne ſubſcriptione. tenet ꝙ nõ, niſi in priuilegijs, in quibus ſub
ſcribunt ſe Cardinales. de hoc etiam no. 12. q. 2. c. cum redẽ-
ptor. facit c. 1. de proba. in cle. verbis autem Cardinalium an
credatur. remittit Hoſt. de appel. c. conſtitutus. ¶ An autẽ li-
teris ſuis, remittit. j. de fide inſtru. c. quod ſuper his.

S V M M AE.

1 *Teſtis inductus ad probandum certum articulum, non poteſt, nec debet cogi deponere ſuper alio. & nu. 5.*
2 *Teſtes producti ſuper poſſeſſione, ſi deponunt ſuper proprietate, non valet eorum depoſitio.*
3 *Dictum teſtis, qui depoſuit non iuratus, non valet.*
4 *Teſtis ſi ſcribat dictum ſuum in ſchedula, & præſentat iudici, non valet eius dictum.*
6 *Renunciatione facta in cauſa productioni teſtiũ ex altera parte: pars quæ renunciauit, non poteſt vti teſtibus aduerſarij ſuper cauſis publicatis, vel ſuper quibus renunciatio facta eſt.*
7 *Teſtes non ſunt recipiendi, ſi facta eſt ſufficiens teſtium productio.*

DE teſtibus. Teſti, qui ſuper exceptio-
ne tm̃ iurauit, ſuper prin-
cipali non creditur: actore tamẽ petẽte, ſi lis eſt cõ
te. ẽt ſuper principali iurare, & deponere cõpellitur. h. d. Et ĩ
prima deciſa conſultatio. in ſecunda rñſio. ibi[cõſultationi.]
& eſt bimẽbris. ſm̃ mẽbrũ ſequitur ibi[ſi verò] à quo tres ca
1 ſus excipit. ibi[niſi.]¶ Priò no. † ꝙ teſtis inductus ad probã
dũ certũ articulũ nõ põt, nec dẽt cogi deponerę ſuper alio:
nec valeret dictũ ſuũ, ẽt ſi deponeret: quia deponeret non iu-
2 ratus ſup alia re. hinc eſt † ꝙ ſi teſtes producti ſup poſſeſſionẽ
deponerẽt ſup ꝓprietate, nõ valet depoſitio, ſm̃ gl. Idẽ no. in
Spe. e. ti. ver. Item ꝙ depoſuit. & ibi ẽt diſtinguitur inter cohę
rentia, vel non. & in duob. ver. ſequentib. tractatur, quid ſi ple
nius dicit teſtis, quàm ponatur, in cã. & qd ſi productus ſup
mutuo, deponit de cõfeſſione mutui tantũ. adde quod not. in
l. ſi quis libertatem. ff. de pe. here. & C. qui legi. perſo. l. vlti. &
3 vtrobiq; de his per gl. & Doct. ¶ Secũdò no. † ꝙ non valet di
ctum teſtis, qui depoſuit non iuratus: nec conualeſcit teſtimo
a nium ipſius latum: licèt poſtea iuret, [a] ſm̃ Gof. q ita no. in sũ-
ma huius ti. ante fi. ¶ Et Albe. in margarita. ver. antepe. prius
.n. dãt iurare, q̃ deponere. 4. q. 3. c. itẽ in criminali. ver. itẽ iu-
reiur. & C. eo. l. iuriſiurandi. Bar. Brix. dicit, ꝙ tenet tale teſti-
moniũ. nec iſte eſt ordo adeo ſolẽnis, ꝙ eius omiſſio habeat
vitiare. tutius tñ eſt ſm̃ eum, ꝙ poſt iuramentum ſecundò de-
ponãt. in hoc concordat Ho. in ſumma huius ti. §. ſuper quib.
ver. ſed quid ſi teſtis. & Spe. tangit in ti. de teſte. §. ſequitur. ad
4 fi. vbi nõ firmat. dicit ẽt hic Gof. † ꝙ nõ valet depoſitio teſtis,
ſi ipſe ſcribat dictũ ſuũ. & tradat ipſum in ſchedula iudici. Idẽ
præfatus Albe. e. ti. §. pe. quia iudex conſiderare dẽt vocem,
conſtantiam, & trepidationem teſtis deponentis. ff. de q̃õnib.
l. de minore. §. 2. & 3. q. 9. c. teſtes. facit quod no. Ioa. An. j. de
ſpon. c. cum apud. in 8. q. & Bar. in l. Theopompus. de do. præ
le. & hoc verum in eo, qui põt loqui. mutus autem an poſſit
deponere per ſcripturam. vide in Spe. de teſti. §. nunc tractan
dum. ver. quid de muto. ¶ Tertiò no. ꝙ aliud ſtatuitur in ex-
ceptione dilatoria. aliud in peremptoria. exceptioni perẽpto
riæ ſimilis eſt exceptio dilatoria ſolutionis, quæ ꝓbatur poſt
litem conteſtatam. C. de excep. l. exceptionẽ. Et idẽ in dilato
ria, quæ opponitur poſt lit. cõt. licèt ſit declinatoria, vt. ſ. de
offi. dele. c. inſinuante. ſed non eſt verũ. ſ. de iudic. c. exhibita.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ teſtis productus ad probandum certũ ar-
ticulũ (vt exceptionẽ peremptoriã) nõ cogitur teſtificari ſup
toto negotio, ſi petatur. & hoc verũ, qñ ſuper certo articulo ẽ
productus, vt dixi. ſecus ſi ſuper toto negocio: vel ſimpliciter
ſuper negocio producatur, ar. j. de priui. c. quia circa. cũ ſuis
6 concor. ¶ Quintò no. in ver. vbi. † ꝙ poſtq̃ eſt renunciatũ in
cã productioni teſtiũ ex altera parte: vel ſunt didicita publi-
cata, illa pars, quæ renunciauit, nõ põt uti teſtibus aduerſarij
ſuper cap. publicatis, vel ſuper quib. renunciatio facta eſt:
ſecus in dilatione. Nam ſi alteri parti lapſus eſt terminus, &
dilatio: poterit vti cõmodo dilationis conceſſæ poſtea aduer
ſario, vt l. petendæ. C. de tempo. in inte. reſti. qđ verbũ not. Et
aduerte, quia iſte, qui vtitur teſtib. aduerſarij: non poterit po
ſtea obijcere cõtra perſonas ipſorum. quod eſt verũ, niſi ex vi
proteſtationis, vt. j. c. præſentiũ. an aũt talib. atteſtationibus
publicatis, liceat alios producere. dic, ꝙ vbi de toto negotio,
vel ſimpliciter iurauit poſt publicationem ſuper eo, de quo
depoſuit, teſtes produci non poterunt. ſuper his verò, ſuper
quib. non eſt depoſitũ, hoc licebit, ar. C. de tranſac. l. pe. & C.
de iudi. l. licèt. ꝙ ſi ſuper vno capitulo tm̃ iurauit, & teſtifica-
7 tur. de alio non prodeſt, nec nocet. ¶ Sextò no. † ꝙ ſi eſt facta
ſufficiens teſtium productio, nõ ſunt alij recipiendi. & hoc ve
rum, ẽt ante publicationẽ. qua autẽ cautela iudex vti dẽat in
repulſione iſtorum, ne videatur reuelare dicta teſtium. vide
in Spe. eo. ti. §. reſtat de numero. ver. hic ẽt. & j. eo. c. ſignifica
uerunt. per Io. An. ¶ Vltimò no. ꝙ ante apertas atteſtationes
põt probari exceptio peremptoria, & etiam poſt, vt in glo. &
in Spe. e. ti. §. qualiter. ver. ſed opponitur. & de exceptio. §.
dicto. ver. ſed nunquid atteſtationibus.

ADDITIO.

a ¶ Licèt poſtea. iuret. vide queſtionẽ iſta latè per Io. de Tur. cre. in c. iuſiu
randum. 4. q. 4.

S V M M AE.

1 *Ius conferendi beneficia poteſt ſpectare ad aliquem duplici iure.*
2 *Atteſtationes non publicatæ, non ſunt ad petitionem tertij publicandæ.*
3 *Atteſtationes ſi reperiuntur apud aliquem, non poteſt ille alios teſtes producere, niſi ſint clauſæ.*
4 *Teſtibus non publicatis, poteſt tertius examinationem ipſorũ iteratò petere.*

COnſtitutus. Publicatio atteſtationum
non fit ad petitionem ter
tij. & pars, apud quam depoſitæ ſunt atteſtationes,
non poteſt vlterius teſtes producere. h. d. prima pars narrat
proceſſum. ſecunda interloquitur, & interloquendo commit
tit, ibi[nos autem.]¶ Primò no. ibi[cum auctoritate.]&c.
1 † quòd quandoque duplici iure poteſt ſpectare ad aliquem
ius conferendi beneficia, ſcilicet ex priuilegio, & ex iure cõ-
muni. & ſic plures tituli concurrunt. ſecus eſt, cum agitur de
beneficio in titulum. nam tunc non poteſt quis vti duplici iu
re, vt infra de elect. cap. vt quis duas. lib. 6. ¶ Secundò not.
2 in verſi. inter alia. † quòd atteſtationes non publicatæ non
ſunt ad petitionem tertij publicandæ: videbatur, quòd ſic,
quaſi proceſſus factus inter R. & archi. deberet prodeſſe H.
qui prætendebat ad archi. titulum. & iſtam credo fuiſſe cau-
ſam petitionis. H. huiuſmodi publicationis. ¶ Tertiò not.
3 † quòd ille, penes quem reperiuntur atteſtationes, non po-
teſt alios teſtes producere, quia præſumitur didiciſſe, & per-
cunctaſſe teſtificata. quod eſt verum, niſi atteſtationes clau-
ſæ, & ſigillatæ apud ipſum fuiſſent depoſitæ. & ſic eas reſtitue
ret, ſecundùm Hoſtien. ¶ Et nota ſingulariter iſtum articu-
lum. nam ſæpè accidit, ſecundùm Ioan. And. ꝙ atteſtationes
apud ambas partes, quæ melius ipſas cuſtodiant, deponun-
4 tur. ¶ Vltimò not. † ꝙ teſtibus non publicatis, poteſt tertius
examinationem ipſorum iteratò petere. eſſet autem hoc

inueſtigandum,quo iure cauſa non finita cum archiepiſco-
po potuerit iſte H.nouam litem mouere contra R.nam lite
pendente cum auctore ſuo,non videtur hoc poſſe,cum illius
litis euentus præbeat ſuæ cauſæ principiũ,aut finem. Cogita.

S V M M AE.

1 *Atteſtationibus publicatis,poteſt obijci in perſonam teſtium præmiſſo iuramento de calumnia.& nu.2.*
3 *Negatiua poteſt probari per iuramentum.*
4 *Proteſtans ante depoſitionem teſtium admittitur ad reprobandũ eorum perſonas ſine iuramento.& nu.6.*
5 *Iuramentum malitiæ præſtatur in cauſis,vbi non lucratur de calumnia.*
7 *Proteſtans an poſsit à proteſtatione recedere.& pœnitere.*

PRęſentium. Publicatis atteſtationibus,
nõ opponitur in perſonas
teſtium.h.d.primò ponit conſtitutionem. Secũdò ex
cipit duos caſus.Tertiò determinat quandam dubiam qõnẽ,
1 quæ dependet ex præmiſsis.¶Primò no.† ꝙ atteſtationibus
publicatis,licitum eſt obijcere in perſonam teſtiũ, præmiſſo
iuro de malitia.contra iſtam verò vſque ad cauſæ concluſio-
nem põt obijci.ĵ.de fide inſtru.c.cum dilectus.¶Secũdò col
2 ligitur,†ꝙ ante publicationẽ atteſtationum põt obijci in per
3 ſonas teſtium.quod dic,vt.ĵ.c.pñtiũ.li.6.¶Tertiò no.†ꝙ ne
gatiuè probatur per iuramentum:quia præſtatur ad purgatio
nem conſcientiæ:quæ aliter probari non poteſt, ſm̃ gl. quam
no.& Inſti.de ac.§.aliæ aũt.& ĵ.vbi etiam de hoc. ¶Quartò
4 collige,†ꝙ ſi ante fuerit proteſtatus,admittitur ſine iuramen
to ad reprobandum perſonas teſtium.hoc verum, niſi vellet
reprobare teſtes inductos ſuper reprobatione ipſorum:quia
tunc præcisè iurare tenetur,quaſi tunc in eo maior malitia ꝑ
ſumatur.ĵ.eo.c.præſentium.li.6.¶Quintò no. ꝙ ſufficit pro
teſtatio generalis.ſ.dicere,ſaluo iure opponendi,ſiue obijciẽ
di contra perſonas,aut dicta teſtiũ.& ſic ſeruatur ſm̃ Io.An.
Ille autem,qui produxit, non poteſt dicere contra perſonas
ipſorum,vt in glo.etiam ſi non ſit vſus dicto ſuo,vt in Spe. o.
ti.§.ſæpe teſtis.ver.ſed quid ſi eum.& quod no.Cy.in l.ſi quis
5 teſtibus.C.e.ti.¶Sextò no.†ꝙ præſtatur in cauſa iuramentũ
malitiæ.quod gl.intelligit in cauſis, vbi de calumnia non iura
tur:ſed vbi iuratur,hoc non requiritur,ſm̃ glo.Io.An.contra
6 in c.2.in fi.de iura.calum.lib.6.¶Septimò no.†ꝙ qui prote-
ſtatur,ꝙ vult obijcere contra teſtes,non creditur de facili, ſi
aliquid depoſuit in fauorem eius.contra quod gl.opponit,&
multipliciter ſoluit.primò,ꝙ non credatur,ſi perſiſtit: ſecus
ſi deſtitit à proteſtatione.vel non credatur, niſi pro ſe vtatur
dicto,& teſtimonio eius:vel non credatur,inſpecta qualitate
opponentis,& teſtis.vel poteſt intelligi, non credatur, ſi ad-
uerſarius,qui produxit,non vult vti pro ſe depoſitionibus ip
ſorum teſtium,nam ſi nollet,cogeretur etiam recipere con-
7 tra ſe.3.q.8.c.hoc ius in agendo.¶Quærit Inno.†an iſte, q
proteſtatus eſt,poſsit ab illa proteſtatione recedere, & pœni
tere.dic,ꝙ quandoque recedit tacitè:quandoque expreſsè.ta
citè,quando excipiens petit teſtem interrogari ſuper ſuis ca
pitulis.ad hoc.4.q.3.c.ſi quis teſtibus.expreſsè autem,an poſ
ſit à dicta proteſtatione recedere, & vſque ad quod tempus.
dicunt quidam,ꝙ poteſt deſiſtere, donec produceret teſtes
ad illos reprobandos.poſtea uerò non.Idem quando ſe obtu
lit probaturum. Idem etiam, ſi inter aduerſarios,vt deſiſtat
propter expenſas,niſi ipſas prius reſtituat. ¶In iſtis enim ca
ſibus eſt aduerſario ius quæſitum. An autem ad petitionẽ ꝓ-
teſtantis ſint teſtes interrogandi, inuito producente. dicit ꝙ
ſic,ad præſumptionem, non ad plenam probationem. Reſp.
autem,an liceat proteſtanti facere.dicit,quòd ſic, ad conuin
cendas.37.diſtin.c.ſi quid veri.Si autem pro ſe,& iure ſuo ex
dictis illorum probationem faciat. dicunt quidam, ꝙ poteſt:
videtur tamẽ illo caſu recedere à proteſtatione.quod dic, vt
hic latius in nouella &c.

S V M M AE.

1 *Teſtes à diuerſis producti deponentes contraria,ſi ſint æqualis honeſtatis,ſtatur maiori numero.*
2 *Iudex non debet tantum ponderare multitudinem teſtium,quàm qualitatem.*
3 *Iudex non debet applicare motum animi ſui tantùm ad vnam ſpeciẽ probationis:ſed ad diuerſas,& varias coniecturas.*

1 IN noſtra. †Si teſtes de diuerſis producti de-
ponentes contra.ſint æqualis ho-
neſtatis, ſtatur maiori numero.ᵃaliàs ꝓualere poterit pau
a corum auctoritas.h.d.& præmittit factũ,& diffinitionis cau-
ſam.Secunda ibi[mandamus.]mandatum bimembre. ſecun
2 da ibi[ſi verò.]¶Primò no.† ꝙ iudex non debet tantum põ
derare multitudinem, quàm teſtium qualitatem. Quid ſi ex
vna parte eſt maxima multitudo:ſed vilis.ex altera parte sũt
pauci:ſed magnæ auctoritatis. dic vt in glo. quam approbat
Io.An.qui dicit tunc ſtandum eſſe dicto paucorum,etiã mil
3 le ribaldis deponentibus contrarium. ¶Secundò not.ꝙ non
ad vnam ſpeciem probationis:ſed ad diuerſas,& varias con-
iecturas iudex debet applicare animi ſui motum.ſ.de renun
cia.c.in præſentia.de quæſtione gl. cum duo petunt eandem
ſponſam,& æqualiter probant,cui adiudicetur. dic, vt ĵ. de
ſpon.duo.ſuper rub.per Hoſt.& ibi dixi.& no. ſingulariter ſi
nem gl.ꝙ teſtes inducti ad probandum articulum directò cõ
trarium,debent eſſe plures,& meliores.& ceteris paribus ſta
retur prioribus:quia maior eſt præſumptio contra ſecũdos,
quàm primos.quod tene menti.facit qđ no.Vin.ĵ.eo.c. ex te
nore.Et de materia huius gl.mag.no.4.q.3.c.ſi teſtes.§. poſt
quam.per totum.§.& C.de fide inſtru.l.ſcriptura.

ADDITIO.

a ¶Maiori numero.Quid autem ſi ex vna parte ſunt plures,ex alia digniores:ita ꝙ dignitas poſsit numero adęquari.& econtrario,quid tunc faciet iudex.uo.Io.de Tur.cre.in c.ſi teſtes.4.q.3.

S V M M AE.

1 *Laici,& fœminæ admittuntur ad probanda impedimenta electi.*
2 *Crimen cum infamia poteſt obijci contra petentem confirmationem.*
3 *Teſtis deponens de auditu auditus non probat.*
4 *Teſtes poſſunt produci poſt publicatas atteſtationes ſuper articulis penitus diuerſis.*
5 *Sententia excõicationis poteſt ferri contra impedientes teſtes.*
6 *Purgans ſe,ſi deficit in probando,qualiter puniatur.*
7 *Electio & confirmatio ſi irritatur,ius prouidẽdi ſpectat ad Papam.*
8 *Perſonæ,quæ veniunt in cauſa à latere, ſi deprehendantur in crimine commiſſo in cauſa,puniuntur ſine alio proceſſu.*
9 *Falſans literas Capituli,qua pœna puniatur.*

1 TAm literis †Ad probanda impedimen-
ta electi,laici,& fœminæ ad-
mittuntur.hoc dicit.& tria facit. primò ponit, quòd
probauerunt teſtes contra electum. ſecunda ibi[quia verò]
proſequitur articulum bigamiæ,mandans ſuper eo laicos,&
fœminas recipi impedientes excommunicari, ea non proba
ta purgatione iudici:& ea præſtita,ad recipiendum conſecra
tionem terminum aſsignari.Bigamia verò probata:vel pur-
gatione non præſtita,mandat illum amoueri. & per Capitu-
lum alium eligi.tertia ibi[archipresbyteri,& ſacriſtæ.]¶Pri
2 mò no.†quòd contra petentem confirmationem poteſt obij
ci crimen cum infamia.ĵ.de appel. c. dilectis.& de accuſa.c.
3 accedens. ¶ Secundò not. † quòd teſtis deponens de au-
ditu non probat. quod eſt verum de auditu auditus.
Si enim

Si enim de auditu illius, qui accuſatur (quia publicè gloria-
tur) tunc ſufficeret.ĵ.de exceſ.plato.c.quã ſit graue.¶Ter-
tiò no.ꝙ non ſufficit ad condemnationem, ſed bene ſufficit
ad purgationem & ideo.ĵ.dicit purgationem.¶ Quartò no.
4 in ver.quia verò.† quòd poſt publicatas atteſtationes ſuper
alijs articulis penitus diuerſis,poſſunt teſtes produci.arg.ſu-
pra e.c.cauſam.Et idem ſi eſt petitio generalis,vel vniuerſa-
lis:quia publicatis atteſtationibus ſuper uno capitulo, ſuper
alio admittuntur teſtes. Nam(quod plus eſt) petens,& pro
bans etiã poſt ſententiã auditetur.C.de iudicijs.l.2.Et idẽ in
ſingulari actione:dummodo articuli ſint diuerſi.ſ. e.c.cau-
ſam quæ. Et aduerte quia ad probandum iſtum articulũ fue
runt admisſi iſti canonici poſt peremptorium: quia fuerunt
impediti producere teſtes,propter fruſtratoriam appellatio
nem electi ſuper irregularitate,ſecundùm Inno. & Hoſtien.
¶ Quintò no. ꝙ ad probandum irregularitatem electi aliàs
prohibiti teſtificari contra clericos admittuntur:vt fœminę,
5 & laici.de quo.ſ.e.c.quoniã.& c.de cetero. ¶Sextò no.†ꝙ
poteſt ferri ſententia excommunicationis contra impedien-
tes teſtes: & ſit ſententia generalis quicunque impediuerit,
ſit excommunicatus,vt ſ.de offi.dele.c.1.per Inno.& in c.ſi.
de conſtitu.lib.6.¶ Septimò no. numerum compurgatorũ.
& niſi fuiſſet expreſſus,fuiſſet arbitrarius.ĵ. de ſimo. c. inſi-
nuante.& debent iſti eſſe bonæ famæ.quod præſumitur.ĵ.de
ſen.excom.c.1.& ꝙ habeant notam conditionem illius, quẽ
purgare debent.ĵ.de purg.ca.c.conſtitutus. ¶ Octauò no.
6 † pœnam illius,qui purgari mandatur,ſi deficit in probãdo.
¶ Nonò no.† ꝙ electione,& confirmatione caſſata, mãdat
Papa Capitulo,quòd auctoritate ſua nouam electionem de-
7 beat celebrare.& ſic collige,† ꝙ ſi electio,& confirmatio ir-
ritatur,ius prouidendi ſpectat ad Papam.& hoc fortè, quia
elegit ſcienter indignum.vnde priuati erant poteſtate eligen
di,vt in c.quicquid.ĵ.de electio lib.6.¶ Decimò no.in ver.
8 quia verò.† ꝙ ſi perſonæ,quæ veniũt in cauſa à latere depre
hendãtur in crimine commiſſo in cauſa, puniũtur ſine alio
proceſſu.nam crimina vndecunque &c.24.q.3.c.ecce. con-
cor.ĵ.de iureiuran.c.vlti.lib.6.& dixi.de dolo.& contu.c.ve
ritatis.¶ Vndecimò no. quòd ad probandum contra inſtru
mentum cõfectum in Capitulo ſufficit probare maiorẽ par
tem non fuiſſe conſciã huiuſmodi literarũ. ſed ſ. de proba.
c.tertio loco.aliter deponit.dic vt ibi &c.¶Duodecimò no.
9 † pœnam falſantis literas Capituli. quia ſuſpenditur à bene
ficio,& officio.punitur ergo clericus pro crimine.81.diſt.c.
eas.ſed non pro infamia.2.q.5.c.presbyter.niſi crimen eſſet
enorme.ĵ.de pur.ca.c.inter.¶ Opponitur.dicitur hic, quòd
teſtimonium de fama cum auditu non ſufficit contra.§. præ
terea.ſ.e.So.vt in glo.Ioan.An.remittit ad no.per Hoſt.ſ.de
conſue.c.2.& ĵ.eo.c.cum cauſam.Gof.dicit,ꝙ fama cũ vno
teſte.& alijs argumentis fidei.4.q.3.c.ſæpe. & de præſump.
c.illud.Et aduerte,dicit Ioan.An.ꝙ fama debet probari per
duos teſtes.ſimiliter dico de iudiciis, & præſumptionibus,q̃
reſultant ex aliquo facto.de quo eſt glo.no.in l. fi. fami. erc.
¶ Vltimò no glo.ꝙ in cauſa criminali ciuiliter mota licèt a-
ctor habeat præſumptionem pro ſe:non tamen defertur ſibi
iuramentum in defectum plenæ probationis. ſicut ſolet de-
ferri in cauſa ciuili,iuxta no.in c.fi.ĵ.de iureiur.ita dicit glo.
quæ incipit.no.quam tene menti.

S V M M AE.

1 *Teſtes in cauſa liberali poſſunt recipi etiam lite non conteſtata.*
2 *Super ſtatu eccleſiæ poteſt agere vnus de eccleſia.*
3 *Principalis primo citandus eſt,ſi non reperitur eius procurator.*
4 *Procuratorem debet mittere, qui non poteſt ſecurè comparere coram iudice.*
5 *Iudex debet locum tutum partibus aſsignare:aliàs citatio eſt ipſo iure nulla.*
6 *Litem ſi aliquis non vult conteſtari,qualiter contra eum procedatur.*
7 *Iudex debet ſtatuere terminũ peremptoriũ ad ſententiam audiendã.*
8 *Agens nomine eccleſiæ in caſibus ſibi præmiſſis:an poſſit reconueniri:vel teneatur ſatiſdare.*
9 *Caſus in iſto Capitulo quomodo formetur.*

1 GVm olim. † In caſu liberali etiam lite
nõ conteſt.teſtes recipi poſ
ſunt.h.d.prima pars deciſè narrat factum.ſecun-
da ibi [mandamus.] dat iudices,quibus cõmittit receptio-
nem teſtium.& prouidet quid per eos agendum, reo con-
2 tumace.ibi[verùm.] ¶ Primò no. ꝙ ſuper ſtatu.eccleſię po
teſt agere vnus de eccleſia. vt egit iſte archi.& gratia exẽpli
(vt puto) loquitur hic de archi.nam idem dico de ceteris cle
ricis eiuſdem eccleſiæ, quod patet in c.ſiquis presbyterorũ.
ĵ.de reb.ec.non ali. vbi puniuntur illi de Capitulo, qui non
contradicunt his,qui malè in Capitulo videntur adminiſtra
re,quod dic plenè per Inno.vt in c.cum in cunctis.ĵ. de his,
quæ fiunt à ma.par.ca.ad hoc optimè.l.quoniam iudices.C.
3 de appel.¶ Secundò no.† quòd primò citandus eſt princi-
palis,&ſi non poteſt comparere,procurator ipſius. prima er
go citatio in cã nõ videtur,ꝙ poſſit fundari in perſonã pro-
curatoris,niſi in defectu domini principalis.facit quod not.
in l.1.ff.de li.ag.& l.4.de dã.infe.Et aduerte, quia innuit iſte
4 text.† ꝙ ſi quis non poteſt ſecurè coram iudice comparere:
debet mittere procuratorem. quod in exule verum eſt, vt l.
Pap. ff. de mino. in expulſo non ratione partialitatis, qui
ciuitatem intrare non audet: an teneatur ſe defendere ꝑ pro
curatorem,ar.ꝙ non.de re iudi.c.paſtoralis.in cle.& in c.ſta
tutum.quod no.Innoc.in ſimili.ſ. de elec.c.bonæ fidei.& de
5 no.op.nun.¶.Tertiò no.† ꝙ iudex debet locum tutum par-
tibus aſsignare:aliàs citatio eſſet ipſo iure nulla,vt in d. c.pa
ſtoralis.& in c.ex parte.de appel.& ſ.vt lite non conteſta.c.
accedens.¶ Quartò no.ꝙ teſtes de diuerſis prouinciis quan
doque producuntur. quãdoque tamen iudex committit exa
minationem ad partes,vt ĵ.de procur.c.conſtitutis.& l.3.in
fi.ff.de teſti.de quo in Spe.eo.tit.§. nũc tractandũ. poſt prin.
6 ¶ Quintò not. † quid iuris contra eum, qui non vult litem
conteſtari:quia proceditur ad ſententiam. quod eſt ſpãle in
hoc caſu, vt ĵ. dicam. in aliis verò cauſis, ſi quis non vult
litẽ conteſtari,& eſt abſens,vel præſens,quomodo proceda
tur.dic vt ſ.vt lite non conteſt.c.quoniã frequẽter.§.in aliis.
Si verò eſſet præſens, & ad mandatum iudicis nollet litẽ con
teſtari.dic vt l.conſentaneũ.& Auth.qui ſemel.C.qũo, & qñ
7 iudex. ¶ Sextò no. † ꝙ ad ſententiã audiendã debet iudex
ſtatuere terminum peremptorium.de quo dic,vt ſ.de offic.
deleg.c.conſuluit.& c.eũ qui.de dolo,& cõtu.li. 6. & in Spe.
de cita.§.viſo.verſi.item licèt.¶ Oppo.dicitur hic,quòd iſte
archidiaconus agebat de ſtatu eccleſiæ Men.cõtra & arguo
ad diuiſionem.nã aut vacabat iſta eccleſia.& nõ poterat age
re[quia ſede vacan.] &c.vt ĵ. ne ſe. vacan. c. 1. & per totũ
aut non vacabat:& debuit agere epiſcopus.de reſcrip.c.edo
ceri.niſi archi. oſtenderet ſufficiens mandatum, iuxta for-
mam Decre.1.ſ.de procu.In iſto autẽ c. nihil dicitur de mã
dato archi. ergo nullo iure videtur, ꝙ potuerit agere. cuius
contrarium hic dicitur. ergo malè.So. dic, ꝙ ſi vacabat ec-
cleſia,non poterat agere,vt in contrario.ſi autem non vaca-
bat:poterat agere in certis caſib. puta ſi epiſcopus erat ne-
gligens:quia monitus ab archi.agere non curabat: vel aliter
conſtabat de eius negligentia,vt ſ.de ſup.negli.præla.& c.1.
vnde nõ ſolũ archi.ſed quilibet alius agere potuiſſet. ¶ Quã
doque in his,q̃ publici iuris ſunt, admittũtur aliqui ad agen
dum ordine ſucceſſiuo,vt patet in l.j.in fin.& l.ſi extraneus.
ff.de adul.cum ſimi.vel dic,dicit gl. ſpãle eſt ĩ cã ſtatus:vt qli
bet admittaĩ,ẽt alijs cõtradicẽtibus,vt l.1.2. & 3.ff.de li.cã.
Quo autem iure admittatur iſte arch.iſto caſu,dic, quòd tã
quã cõiuncta perſona.& vt verus adminiſtrator, ſicut pater
pro filio,vt l.cum nõ ſolum.& l.cũ oportet.C. de bo.quæ li.

& l.ſed hæ.ff.de procu.Et aduertendum,quia illud,quod dici
tur de archi.eſſet dicendum de quolibet clerico ipſius eccle-
ſiæ:vt ſcilicet agere poſſet in caſu, quo epiſcopus eſſet negli-
gens.& dixi.ſ.& ſi plures concurrerent ad agendum , iudex
eligeret idoneiorem,vt l. 2.& 3.ff.de popu.actio.Et vno agen
te,& reportante ſententiam contra ſe:alius non poſſet age-
re:niſi de colluſione prioris doceret: vel illum agere ignoraſ
ſet,vt infra de accuſatio.c.de hi s.& de collu.dete.c. 1. & hoc
eſt verum,ꝙ alius agere non poſsit,niſi in dictis caſibus, quã
do vellet agere nomine eccleſiæ.ſecus ſi pro ſingulari , & pro
proprio intereſſe:quia tunc ſententia lata cum eo,qui nomi-
ne eccleſiæ egit,ſibi non præiudicet.ff.de excep.rei iudi.l. cũ
quæritur.cum duabus.ll.ſe.In caſu tamen huius c.& alijs,vbi
vnus de Capitulo admittitur ad agendum.dicit Ioa.An.tutũ
eſſe hoc denunciare Capitulo:ne poſtea veniens , & allegans
ignorantiam,vel præuaricationem litem ſopitam valeat ſu-
ſcitare,vt dicit tex.in ſimili.ſ.de iudi.in c.cauſam quæ.¶Sed
3 hic incidenter quæritur.†Vtrùm iſte,qui agit nomine eccle-
ſiæ,epiſcopo negligente:vel in caſibus aliàs permiſsis:ſi recõ
ueniatur,poſsit reconueniri: vel ſatiſdare teneatur. tenet Io.
An.ꝙ non.cum agat inuitis ſocijs,& patiatur pœnam q̃nq; ,
ſi non agit.de elec.c.generali.lib. 6.& de rebus ec. non ali. c.
hac conſultiſsima.e.li.pro hoc facit in Auth.de ſan.epiſ.§. re
uerendiſsimum.& l. 2.§.ſed ſi agant.ff.de iudi.& hoc no.Spe.
in ti.de reconuen.§.2.ver.penul.ſiue ſi.imò plus,ꝙ talis agẽs
poterit conſtituere procuratorem ante lit.conte. cum cenſea
tur adminiſtrator legitimus:ſicut poſſet prælatus nomine ec
cleſiæ,& pater nomine filij,vt ſ.de iura. calum. c. cum cau-
ſam.& C.de bo.ma.l.1.& hoc no.Spe.ĩ ti.de procur.§. 2.ver.
quid ſi canonicus.¶Secundò op.dicitur hic,ꝙ iſte archi.con
ſtituit procuratorem ante lit.conte.contra de.l.neq; tutores.
C.de procu.Sol.vt.ſ.dixi,iſte in hoc caſu dicitur procurator
legitimus,ſeu adminiſtrator , non habens mandatum ab ho-
a mine:ſed à iure.ideo poteſt conſtituere procuratorem,[a]vt in
d.c.cum cauſam.de iura. cal. ¶Tertiò oppo.hic apparet,ꝙ
non erat lis conte.ergo non poterat ferri diffinitiua ſentẽtia.
Item videtur , ꝙ non potuerint examinari teſtes, vt. ſ.vt lite
non conteſ.c.quoniam frequenter.in prin. contrarium cuius
dicitur in hoc.c.¶Sol.gl. ſoluit iſtud contrarium duob. mo-
dis.primo, ꝙ ſpãle eſt hic fauore libertatis: ſicut in electione
prælati,& matrimonio carnali,vt d.c. quoniam. §. porro. Et
iſtam tenet Tanc.Gof.& Ho.qui dicit etiam ſpeciale fauore
animarum.Alij intelligunt, ꝙ loquatur de ſententia interlo-
cutoria.Et iſtam reprobant glo.finaliter.Inn.aũt dicit, quòd
hic iudex agebat in modum inquiſitionis. ¶ Sed tunc obſtat
reg.quæ dicit[valeat repellere ab agendo.]&c.Itẽ Papa man
dat litem conteſtari, ſi compareat. & hæc omnia non requi-
runtur in proceſſu inquiſitionis.Sol.dicit Inno.quòd iſtud eſt
verum,quando inquiſitio non fit ad promotionem alicuius:
aliàs iſta requiruntur;quia eſt reperire hoc caſu actorem , &
4 reum,vt hic latius per eum. ¶Vltimò quæro†quomodo for
metur caſus in iſto c.Io.An.ſuper prima gl.format duob.mo
dis.& primò,quòd vacante eccleſia Men.archiepiſcopus Cã
tuarien.volebat concedere beneficia ſpectantia ad collatio-
nem dicti epiſcopi Men.& præſentatos inueſtire, & cuſtodiã
vacantium eccleſiarum habere,ſicut erat moris in partibus
illis.archidiaconus oppoſuit ſe,dicens illam eccleſiam per ſe
metropolitanam,ut dicit gl. Item quòd dicta eccleſia erat li
bera à dicta ſeruitute.& quòd ipſe archi. vſus erat hoc iure
ab antiquo.ſ.ſe.va.quæritur quare non ad archiepiſcopũ:ſed
ad ipſum ſpectabant prædicta.& iſto modo legendo,Dec.eſt
plana.vel poteſt eſſe,quòd prædictus arch. dicebat omnia iu
ra ad ſe ſpectare,vacante eccleſia.archiepiſcopus dicebat cõ
trariũ.& ita omnia ſunt plana.¶Sed ex notatis in prima op-
poſitione innuitur,quòd hic archi.egit,etiam non vacante ec
cleſia,propter negligentiam epiſcopi:vel propter fauorem li
bertatis eccleſiæ,vt dixi latius in dicta oppo.

ADDITIO

a ¶Conſtituere procuratorem.Adde tex.in Auth.de ſan.epi.ver.ſi q̃n.glo.
& Bar.in l. 2.in prin.ff.de procu.tex.in cle.ſi.eo.tit.& ibi Car.in prin. 1.
opp.Spec.de procu.ver.pater nõ põt.Bar.in l.neque.C.de procu.

SVMMAE.

1 *Carnalis copula ſi ſequitur promiſsionem de matrimonio contrahen-
do,matrimonium eſt perfectum.*
2 *Obijciens exceptionem ſimpliciter,videtur confiteri intentionem ad-
uerſarij.*
3 *Allegans turpitudinem ſuam aliquando auditur.*
4 *Dicens matrimonium nullum (quia cum alia contraxit) aſtringitur
probare prioritatem temporis.*
5 *Teſtis ſi deponit de tempore:an poſsint fieri articuli directò contrarij
de alio tempore.*
6 *Teſtes ſi probant me certo loco,& tempore contraxiſſe,poſſum pro-
bare me illo tempore alibi fuiſſe.*
7 *Teſtis debet interrogari de tempore.*
8 *Falſitas teſtium,publicatis atteſtationibus poteſt indirectè probari:nõ
autem directè.*
9 *Teſti aſtruẽti negatiuã,quæ omnino cadit in eius ſenſu , an credatur.*

EXtenore. Publicatis atteſtationibus falſi
tas priorũ teſtiũ poteſt indire
ctè probari.h. d.Et ſunt duæ partes.in prima iudicis
conſultatio.in ſecunda Papæ rñſio.ibi [inquiſitioni.] Prima
continet iudicum delegationem:cauſæ delegationem:mulie
ris petitionem:uiri negationem & exceptionem: mulieris re
1 plicationem:& viri triplicationem : & iudicum dubitationẽ.
¶Primò no.†quòd ſi carnalis copula ſubſequitur promiſsio
nẽ de matrimonio contrahendo,matrimoniũ eſt perfectum:
quia carnalis copula facit,vt ſponſalia de futuro tranſeant in
2 matrimoniũ de p̃nti,vt.ĩ.de ſpõ.c.is qui fidẽ. ¶ Scđò poteſt
hic colligi ar.†quòd p obiectũ exceptionis ſimpliciter vr̃ qs
intentionem aduerſarij confiteri.quod dic, vt infra de excep
tioni.cap.cum venerabilis.& in reg. exceptionem obijciens.
3 per Dy.¶Tertiò no.†ꝙ auditur quis allegans turpitudinem
ſuam.de quo in gl.cui adde,prout no.pro & contra in l.tran-
4 ſactionem.ff.de leg. 1.¶Quartò no. †ꝙ ille,qui dicit matri-
moniũ non tenere(quia prius cum alia contraxit)aſtringitur
probare prioritatem tpis, vt fecit iſte miles . A contrario er-
go ſequitur,quòd ſi ꝓbaſſet ſe ſimpliciter cõtraxiſſe cũ alia:
ſed non prius, potuiſſet petere ferri ſn̄iam ꝓ ſe.de qua q̃one
dic per Ho.ĩ.de ſpon.duorũ.in rub.& ſ.c.in noſtra.facit l.nõ
5 ſolũ.§. ſed vt ꝓbari.ff.de no.op.nũ.p Bar ¶Quintò no. † ꝙ
cum teſtis deponit de tpe,p̃nt fieri articuli directò contrarij
de alio tpe,ẽt poſt publicatas atteſtationes.quod verũ eſt,ſm̃
Inn.q̃n tp̃s nõ fuit deductũ in articulis:ſed à ſeipſis, vel ad in
terrogationem iudicis teſtes depoſuerunt:ſecus ſi in articulis
deductũ fuiſſet,ſm̃ Inn.quod bene no. Nam ſi teſtis deponit
aliquid à ſeipſo,quod facit ad caſum(non tñ articulatum ab
aduerſario)poterit ille(contra quem productus eſt)alios te-
ſtes producere ſup eo,quod depoſuit : licèt ſint atteſtationes
publicatæ.Ratio eſt.quia non potuit illo caſu eſſe præuiſus:ſi
cut quando expreſsè articuli facti ſunt.quod tene mẽti.¶Sex
6 tò no.†quòd q̃n teſtes probant me certo loco,& tẽpore con
traxiſſe,poſſum probare me illo tpe alibi fuiſſe. & hoc facit
ad dicta teſtium,qui excuſant reũ , dicentes fuiſſe cũ eo tota
illa die:qua dicitur maleficiũ feciſſe:vel toto tali menſe, quo
dicitur Senis homicidiũ commiſiſſe,fuiſſe Florẽtiæ.ad hoc.n.
vt teſtes concludant,debent deponere,quòd viderũt ipſũ ita
continuè:quòd nõ potuiſſet ire,& redire.& de hoc no.8 1.di.
c.clerici.& in Auth.de her.& fal.§.ſi verò abſunt.¶Et aduer
te,q̃a iſta dña volebat ꝓbare p teſtes,quòd ille miles ſemper
ſteterat in Eboracẽſi ꝓuincia. & ſic cũ teſtis debeat depone
re iſto caſu de viſu.ſi dixerit, ꝙ ſemp vidit toto illo mẽſe, fa-
cit

cit fidẽ: nec teſtimoniũ eius ẽ ſuſpectũ,ex eo ꝙ tpe,quo dor
miebat,videre nõ poterat.iſta.n.dictio,ſemp,in teſte eſt in-
telligẽda ciuiliter,nõ cauilloſè.ꝑ hoc gl.no.de cõſe.diſt. 5.c.
ſint tibi.& p Bar.ff.ſol.ma.l.1. facit qđ no. Archi. in c. licèt.
can. de elec. lib.11.& p Io.An.in c.ſi poſtquã.eo.ti.& in c.ſi.
7 de ver.ſig.eo. li. ¶Septimò no. †ꝙ teſtis dẽt interrogari de
tpe.& q̃n prioritas tpis eſt de ſubſtantia actus:tũc dẽt limi-
tatè probari,vt hic.& in d.§.ſed & ꝓbari.per Bar.ſi teſtis tñ
dicat ſe nõ recordari de tpe: nihilominus valet eius teſtimo-
niũ:niſi ſit de ſubſtantia actus,vt hic erat.& idẽ in ſimilibus.
dicit tñ Hoſt.præſumendũ eſt contra teſtes,q̃n oẽs ſic reſpõ
dent,& dicunt ſic præmeditatum ſermonem,ſe non recorda
ri de tempore.ff.eo.l.3.& dicit hoc arbitrarium, debeat cre
8 dere,vel non,vt ſ.c.præterea . ¶Octauò no.†ꝙ falſitas te-
ſtium,publicatis atteſtationibus,põt indirectè probari . di-
rectè autem non poſsit . Sed quidam dicunt , vt Vin.quòd
nec indirectè.de quo in Specu.eo. §. ſæpe teſtes. ver. porro.
in ſi.in additionibus . Et vide bonam gloſſ. ſ. c. in noſtra. in
fin. magnæ glo. ¶ Nonò collige in ver. verùm . quòd mu-
a lier iſta volebat probare negatiuam , [a] quòd iſte miles cum
alia non contraxit . & probat per indirectum . & de iſta ne-
gatiua qualiter ſit probabilis , not. Archi. 8. q. 3. c. Artal-
9 dus. & 20. q. 1. c.paratis . † Teſti autem aſtruenti negati-
uam,quæ omnino cadit in eius ſenſu , nõ creditur , vt ſ. de
cau.poſſ.c.cum eccleſia.quod eſt verum,ſi expreſsè : ſecus ſi
tacitè,vt no.Inn.ſ.de proba.c.licèt cauſam.& quod no.Cyn.
ea.l.actor.¶Vltimò Io.An.ſuper glo.2. inſtruit reſponden-
tem,cum debet reſpondere petitioni aduerſarij,& facti nar-
ratio eſt vera:ſed petitio eſt iniuſta(quia fortè ſoluit,& pro-
bare non põt.) quomodo tũc reſpondebit:ne videatur fateri
intentionem aduerſarij ? cautelam docet iſtud. c. in prin. c.
miles.& in c.exceptionem obijciens.de reg.iur.lib.6. p Dy.
& vide quod no.de iura.calum.c. cum cauſam.in prima glo.
& hic in nouella .

ADDITIO.

a ¶Probare negatiuam . Negatiua coarctata loco,& tempore poteſt pro
bari,& per viſum.Bar.in l.1.C.de cano.fru.vr. Rom. Bar. & Doct. in l.
in illa.& in l.hoc iure.C. de ver. obli. Bal. in l. 1. C. de ſecundùm tabu.
Ang.in §. hinc nobis. in Auth. de here.& fal.Bar.in l.hæredes palam.in
prin.ff.de teſta.Bar.& Bal.in l.actor.C.de proba.Alex.conſ.42.4.volu.

SVMMAE.

1 *Quarta dilatio petita cum ſolemnitate legali ſi denegatur,poterit ap
pellari.& nu. 7.*
2 *Petitorium,& poſſeſſorium reperiuntur in beneficijs.*
3 *Petitorium,& poſſeſſorium ſi competit alicui: poteſt eligere , quod
primò intentet:præualet tamen poſſeſſorium intentare.*
4 *Interdictum vnde vi.tranſit in ſucceſſorem.*
5 *Interdictum vnde vi.poteſt tranſire in alium ex ceſsione.*
6 *Teſtes poſſunt produci ab vtraque parte in interdicto vnde vi.*
8 *Appellari poteſt à ſententia interlocutoria lata ſuper aliquo articu
lo iudicij poſſeſſorij.& nu.9.*
10 *Sententia interlocutoria poteſt iuſtificari ex cauſa non expreſſa in
actis .*
11 *Petens quartam dilationem,ſi non probat, debet condemnari in ex-
penſis .*
12 *Litigator ſi petit quartam productionem cum ſolemnitate legali , &
iudex ipſam denegat:an eoipſo appellatio ſit iuſta , quòd iudex
cauſam non aſſignauerit .*
13 *Quarta dilatio ſi ita petita fuerit.petimus quartam dilationem cum
ſolemnitate legali . & ſi illam negauerit , appellamus ad Pa-
pam : an talis appellatio impediat effectum interlocutoriæ poſt-
modum ſecutæ .*
14 *Iudex,qui grauauit me per ſuam interlocutoriam : ſi poſtea aſſigna-
uit mihi terminum ad aliquem articulum expediendum : & ego
ſum recepto dilationem:an potero poſtea appellare .*

1 SIgnificauerunt. †Si ſine cauſa dene-
gatur quarta dilatio
petita cum ſolẽnitate legali , poterit appellari.h. d.Et
ſunt duæ partes principales.in prima appellantis deciſa nar-
ratio.In ſecunda appellationis commiſsio. ibi[mandamus.]
¶Primò no.ꝙ Papa committit cauſam poſſeſsionis, & pro-
prietatis eiſdem iudicibus.& rectè ; quia non debent diuidi,
vt in c.1. de cauſa poſ.& l.nulli.C.de iudi.& in c.1.de ſequeſ.
poſ.¶Et aduerte q̃a hic agebatur de re ſpirituali , ſcilicet de
2 prioratu.& ſic collige, †quòd in beneficiis eſt reperire peti-
torium,& poſſeſſorium. apud quem autem dicatur conſiſte-
re dicta proprietas,& poſſeſsio:an penes prælatũ.dic,vt not.
3 Inno.ſ.de cauſa poſ.c.cum ſuper.¶Secundò not.†ꝙ ille,cui
competit petitorium,& poſſeſſoriũ,poteſt eligere,quod pri-
mò intentet.& quod plus eſt,quod prius intentauit, poteſt ſu
ſpendere,& alterum proſequi, vt hic.& ſ.de cauſa poſ.c.pa-
ſtoralis.conſultè tamen facit,cui vtrunq; competit,prius poſ
ſeſſorium intentare.quia facilius probatur poſſeſsio,q̃ domi
nium.& iſtud eſt cõſilium Iuriſconſulti,vt l.is qui deſtinauit.
4 ff.de rei ven.¶Tertiò not.in verſi. † vnde.quòd interdictum
vnde vi.tranſit in ſucceſſorem.Et aduerte,quia de ſucceſſore
vniuerſali non eſt dubium, quòd competit ſibi interdictum:
quod competebat defuncto,vt l. 1.§.hoc interdictum & hæ-
re.ff.de vi.& vi.ar. de tali tamen ſucceſsione hæreditaria non
loquitur iſte tex.quia ceſſat in eccleſiis , vt in c.apoſtolica.8.
q. 1. Oportet ergo intelligi, ꝙ ex permutatione, vel alio iu-
5 ſto titulo deuenit ad iſtos iſte prioratus. ex quo collige , †ꝙ
ex ceſsione poteſt tranſire in aliũ interdictum vnde vi.de in-
terdicto vti poſ.quòd poſsit cedi , videtur glo. in l.1.§.idem
Nerua.ff. ne quis in loco publico . ſed de interdicto vnde vi.
non habeo modò tex.vel glo.niſi iſtum.& rationem, quòd q̃
ſunt tranſibilia ad hæredes,ſunt ceſsionabilia , vt l. ex pluri-
bus.ff.de admi.tuto.ius autem recuperandi poſſeſsionem ꝓ-
pria auctoritate an poſsit cedi. glo. notabilis dicit,quòd ſic.
in l.cum fundum.§.ex interuallo.ff. de vi,& vi ar.& hoc ver.
quomodo ſuccederent iſtę moniales. ponderauerat Hoſtiẽ.
minus ſubtiliter quò ad tex. ſed ſatis bene quò ad res ꝓpha-
6 nas.¶Quartò not.†ꝙ in interdicto vnde vi.poſſunt teſtes ab
vtraq; parte produci. & ab eo, qui agit,certũ eſt,quia debet
probare poſſeſsionem,& ſpoliationem,vt ſup.de officio de-
lega.c.cõſultationibus.& in c.ex parte.de reſti. ſpolia.Ille au
tem,qui conuenitur (vt erant hic monachi) poteſt probare,
quomodo poſsidebat tẽpore, quo deiecit, vt in cap. olim.ſ.
de reſtitu.ſpo.vel quòd moniales expulſę:vel quòd fautores
earũ poſsidebant ab eis vi,clam, vel precariò:ideò interdi-
ctum non poterant intentare , vt in c.cum veniſſent.ſ.de re-
ſti.ſpolia.& l. 1.in ſi.cum l.ſeq.ff.vti poſsidetis.¶Quintò no.
7 †quòd quarta productio debet dari cum iuris ſolẽnitate.de
qua no.ſupra eo.c.in cauſis.An autem hæc ſolemnitas ſeruã-
da ſit in ſucceſſore , ſi prædeceſſor fecit tres ꝓductiones. dic
8 in Spe.e.ti.§.qualiter.ver.ſed pone.¶Sextò no. † quòd à ſen
tentia interlocutoria lata ſuper aliquo articulo iudicij poſſeſ
ſorij appellatur.de iure ciuili maius eſſet dubium. cùm enim
appellari non poſsit à ſententia lata ſuper ipſo poſſeſſorio,
iuxta not.in l. 1.C.ſi de momẽ.poſ.videretur,quòd nec à gra
uamine illato in proceſſu eiuſdem iudicij : ſed de iure cano-
nico non videtur dubium ; quia à ſententia lata ſuper poſſeſ-
ſorio , & à quolibet grauamine appellari poteſt , vt infra de
ope.no.nunc.c.penul.per Inno. & in c. vt debitus.de app.fa-
cit quod no.ſupra de reſtitutio.ſpolia.c.cum ad ſedem.in fin.
9 penul.gl.&c.¶Septimò not.†quòd ab interlocutoria,ſicut à
diffinitiua,debet appellari infra decẽ dies . & ſic poſtea pars
non poteſt cõqueri de tali grauamine. quod eſt verum in cã
principali:ſed in cauſa appellationis à diffinitiua, in qua de-
uoluitur omne grauamen prius illatum,poteſt peti retracta-
tio cuiuſlibet grauaminis illati in cauſa principali, iuxta not.
in c.vl.de appella.li.6.& plenè per Innocen. & Hoſtien. in c.

quod ad conſultationem. ſupra de re iudi. poteſtas autem iu
dicis à quo in reuocando interlocutoriam ſuam nõ arctatur
tempore, regulariter durante cauſa principali, vt in c. cũ ceſ-
ſante. de appell. dic vt ibi. & l. quod iusſit. ff. de re iudi. ꝑ Bar.
10 &c. ¶ Octauò not. in ver. niſi fortè. † quòd ſentẽtia interlocu
toria poteſt iuſtificari ex cauſa non expreſſa in actis. non. n.
dicitur in tex. quòd iudex denegauerit quartam productio-
nem propter refrænandam multitudinem teſtium: ſed dicit,
quòd iudex appel. debet inquirere. de quo infra latius dicã.
11 ¶ Nonò no. in ver. ipſos. † quòd ille, qui petit quartam dila-
tionem, & non probat, debet condemnari in expenſis. & hoc
eſt hodie regulare: vt ſemper ratione retardati proceſſus ꝓ-
pter exceptionem oppoſitam non probatam fiat condemna
tio expenſarum ſtatim, non expectato fine cauſę, vt in c. finẽ
litibus. de dolo & contu. ¶ Decimò not. in ver. ibi adeo. quid
iuris, cum ſuſpenſo petitorio, poſſeſſorium intentatur. & po-
ſtea eſt ferenda ſententia in poſſeſſorio: quid erit de petito-
rio prius moto? debet enim ſimul cũ cauſa poſſeſſorij termi-
nari, ſi de eo liquet: aliàs differtur. & ita poſſet dici in cã cõ-
uentionis, & reconuentionis: vt ſi de vna prius liqueat, quàm
de alia, terminetur prius. & ſic poſſent diuidi quò ad finem:
non autem ſeparari quò ad initium coram diuerſis iudici-
bus. de quo dic, vt in c. cum dilectus. de ordi. cogni. & in c. di-
12 ſpendia. §. reus quoq;. de reſcrip. li. 6. ¶ Quærit Inno. not. † Si
petit litigator quartam productionem cum ſolemnitate lega
li, & iudex ipſam denegat. an eo ipſo appellatio ſit iuſta, ꝙ iu
dex ſuæ denegationis cauſam nõ aſſignauerit, videtur, ꝙ ſic:
quia petitio eſt ſecundùm ius. ergo denegatio contra ius. &
ſic cum grauet, valet appellatio, vt infra de appell. c. cum ceſ
ſante. & c. vt debitis. Et idem ſi cauſam iuſtam denegationis
aſſignet: & ipſam non examinet. nam cum debeat concedi:
vel negari cum cauſę cognitione, vt ſupra eodem. c. in cauſis.
ergo eſt grauamen, ſi cognitio non præcedit ſecundùm Inn.
licèt alij contra ſecundùm eum. ¶ Et iſtam ſecundam opinio
nem ſequitur Hoſt. dicens, quòd licèt prima opinio ſit ſubti-
lior: ſecunda eſt iuſtior. nam ſecundùm eum, ſi iuſta, & ratio
nabilis cauſa allegatur: quã iudex credidit falſam, poteſt re-
ſpuere, etiam cauſa non expreſſa: nec retractabitur, quòd fe-
cerit propter appellationem à prædicta repulſione: niſi corã
iudice appellationis fuerit probata cauſa allegata, & repul-
ſa. non enim debet iudex exprimere animi ſui motum, vt in
l. vbi. C. de fal. & pręcipuè in hac quarta dilatione denegãda.
ſi enim exprimeret [denego quod ſufficienter probaſti.] ma
lè faceret: quia ſic publicaret minus ſolẽniter dicta teſtiũ illi
tali. Ioã. An. videtur dicere, ꝙ in denegatione debet iudex ex
primere cauſam: ſed non debet eam examinare. ¶ Sed tunc
dices, cum appellatio ab interlocutoria non poſſit iuſtifica-
cari ex nouiter dandis, vel probandis. quomòdo ſi iudex nõ
examinat, & iuſtificat factum ſuum ante appella. poterit iuſti
ficare poſtea contra. c. appellanti. de appell. in cle. poſſet di-
ci, quòd illa cle. loquitur in appellante, non in iudice: qui po-
teſt ſuam interlocutoriã iuſtificare ex nouis probationibus,
vt hic. põt eſſe ratio; quia cum denegare, vel concedere ſit in
arbitrio iudicis: debet ſibi credi: & pro eo præſumitur, vt no.
Inno. in c. innotuit. infra de eo, qui fur. or. ſuſce. vel poſſet di-
ci, quod dictũ. c. appellanti. & c. interpoſita. & c. vt debitus.
de appel. habent locum regulariter. fallit, quando iudex vehe
menter præſumit malitiam in petẽte dilationem: quia poteſt
ipſam negare: licèt petat ex cauſa legitima: & ſi appellatur
(niſi fiat fides de veritate cauſæ) pronunciabitur contra ap-
pellantem. quod dic, vt not. Innocen. in cap. poſt electionem.
infra de conceſ. præben. ¶ Secundò quærit Innocen. dicitur
hic, ꝙ abbas, & monachi appellarunt poſt ſententiã interlo-
cutoriam. quid ergo ſi prius: an ſufficiat. & ſic iuſta appella-
13 tio? pone enim, quod monachi petierunt ſic. † Petimus quar-
tã dilationem cum ſolẽnitate legali. & ſi illam negauerit, ap
pellamus ad Papam. an talis appellatio impediat effectũ in-
terlocutoriæ poſtmodũ ſecutæ. tenet Inno. ꝙ talis appella-
tio fuerit nulla: quia à futuro grauamine non eſt appellan-
dum. & grauamen ſubſequens non iuſtificat appellationem
præcedentem, vt j. de appell. c. conſuluit. il 2. & c. ex parte.
& c. cum ceſſante. & c. dilecto. & ibi per Io. An. ſuper ver. in-
eptè. ¶ Si aũt prædictus iudex petitã productionẽ denegaſ-
ſet. & pars peteret reuocari iſtud grauamen. & ſubiungeret
[niſi reuocaueritis: appellamus.] talis appellatio valet: nec
intelligitur à futuro grauamine: ſed iam illato; quia iam de-
negauit. & ſine iſta petitione poterat appellari: ſed propter
reuerentiam iudicis, qui ex ſuo officio hoc facere poterat,
petitum fuit ex ſuperabũdanti, vt in c. cum ceſſante. j. de ap-
pell. nec petendo hoc coram iudice à quo, videor renuncia-
re iuri appellandi. facit quod no. in c. ſi à iudice. de appell.
14 lib. 6. ¶ Et hoc eſt, quod dicit hic notabiliter Ho. † ſi iudex,
qui grauauit me per ſuam interlocutoriam, poſtea aſſigna-
uit mihi terminum ad aliquem articulum expediendum. &
ego accepto dilationem: an potero poſtea appellare. videtur
quòd non, vt s. c. cum veniſſent. de offi. deleg. c. gratum. Si
enim ita faciendo coram iudice à quo, videor renunciare ap
pellationi iam interpoſitæ: multò magis iuri interponendæ:
quia eiuſdem videt̃ effectus appellatio in potẽtia: & appel-
latio in actu, vt in c. nõ ſolùm. de appel. lib. 6. nec eſt fortius:
imo debilius ius ad rem, quàm ius in re, vt l. Sempronius At-
talus. ff. de vſufru. leg. & in c. pen. & vlt. de præben. lib. 6. con-
trarium tamen determinat Hoſt. per l. inter ſtip. de verbo.
oblig. hæc autem ſecundùm eum faciunt, ſic dicẽdo. dñe gra
uaſtis me per talem interlocutoriam: quare terminum iſtũ
recipio, ſaluo iure mihi appellandi, ſuper quo volo delibe-
rare, vt C. de ex. l. ſi quidem. & s. c. ꝑſentiũ. & de ord. cog. c. 2.

S V M M AE.

1 *Examinatio teſtium poteſt mitti ad partes præter onus expenſarum.*
2 *Dilatio eadem poteſt dari actori ad fundandam intentionem ſuam: & reo ad defenſionem faciendam.*
3 *Teſtes reprobatorij regulariter debent recipi poſt publicatas atteſtationes.*
4 *Iudex ſi plus, vel minus habet teſtem ſuſpectum, poteſt lenius, vel acriùs ipſum examinare.*
5 *Circunſtantiæ negotij quæ dicantur.*
6 *Teſtis debet diligenter examinari de cauſa ſcientiæ.*
7 *Senſus corporis quinque.*
8 *Videri an dicatur, quod percipitur intellectu.*
9 *Teſtis deponens, quòd Titius eſt dominus talis fundi: non probat, niſi aſſignet cauſas.*
10 *Teſtes ſunt cogendi ad teſtificandum.*
11 *Iudex poteſt refrænare multitudinem teſtium.*
12 *Atteſtationes receptæ non publicatæ in vna inſtantia, in alia non videntur facere plenam fidem inter eaſdem perſonas: niſi partibus placuerit.*
13 *Teſtes an debeant reddere cauſam ſui dicti.*
14 *Teſtes an debeant interrogari an ſint criminoſi.*
15 *Iudex poteſt quærere à teſte in genere, an poſſit eſſe teſtis.*
16 *Teſtes debent cognoſcere perſonas litigantium, à quibus, & contra quos producunt.*
17 *Teſtes ſi ſunt diuerſi in tempore, vel in loco: an valeat eorum teſtimonium.*
18 *Atteſtationes ſi non valent à principio: an poſſint ratificari per tacitum, vel expreſſum partium conſenſum.*
19 *Subſtantialia omiſſa non poſſunt ratificari etiam conſenſu partium.*
20 *Pars ſi impedit, ne teſtes perhibeant teſtimonium: quid iuris.*
21 *Teſtis an poſſit ſe corrigere ante publicationem dicti ſui.*
22 *Teſtis ſecundò inductus, ſi dicat contrarium eius, quod primò dixit, quid iuris.*

CVm cauſam. Diligenter examinan
di ſunt teſtes: & puniẽ
di ſunt, qui eos impediunt. & effrænata multitudo
teſtium

teſtium eſt per iudicem refrænanda. h. d. diuiſio patet ꝑ ſum-
1 mationem. ¶ Primò no. † ꝙ propter onus expenſarũ Papa cõ
mittit teſtium examinationẽ ad partes. ſimiliter deberet cõ-
mittere cauſã principalẽ, vt aliàs dixi in ordinario habente
diffuſam prouinciam, vel diœceſim: quia ſi litigantes veniũt
de longinquo. & cum eſt parua, debet ipſam delegare in lo-
co litigantiũ: aliàs iuſta eſſet appellatio, vt in l. cum poſt ſẽ-
tentiã. C. de appel. & 2. q. 6. c. anteriorum. facit. j. de fideiuſ.
c. conſtitutus. & de reſcrip. c. ſtatutum. li. 6. in fi. ¶ Secundò
no. quod vtriq; parti aſſignat̃ idem terminus ad teſtes pro-
2 ducendos † eadem ergo videt̃ dilatio, ꝙ poſſit dari actori ad
ſuam intentionem fundandam: & reo ad ſuam defenſionem
faciendam. an autem hoc fieri poſſit, inuito reo. dic vt no. in
cle. ſæpe. de verb. ſig. ¶ Tertiò no. ꝙ ſimul, & ſemel producũ
tur teſtes ad ꝓbandum in cã principali, & ad reprobandum
3 perſonas ipſorũ teſtium ꝓductorum † regulariter verò teſtes
reprobatorij debent recipi poſt publicatas atteſtationes. qđ
dic, vt in glo. & s. c. præſentiũ. ¶ Quartò no. ꝙ ad iudicẽ ſpe-
ctat teſtes examinare: & diligenter de ſingulis circũſtantijs
4 inquirere. vnde ſecundũ Hoſt. † ſi iudex plus, vel minus ha-
bet teſtem ſuſpectum: poterit leuius, vel acrius ipſũ examina
re. ita tñ, ꝙ interrogationem neceſſariã per partem datã non
omittat, vt j. c. per tuas. Et eſt ille tex. cõtra Io. qui dicit, ꝙ te
ſtis nõ tenet̃ aliud dicere, quàm quod expreſſit actor in libel
5 lo. de quo. 2. q. 8. c. libellorum. &c. ¶ Quintò no. † quæ
dicant̃ circunſtantiæ a negocij: locus: tp̃s: viſus: auditus. &c.
de qua materia per Cyn. plenè in l. teſtium. C. eo. & in c. qua
liter, & qñ. j. de accu. il 2. vbi per Inn. de loco & tempore. de
quo etiã no. s. eo. c. ex tenore. de teſtimonio auditus no. 3. q.
9. c. de his. & c. teſtes. vbi qd iuris de cæco, an poſſit teſtificari
ſuper cõtractu, vel alia diſpoſitione, ſi habeat notas voces cõ
trahentiũ. de quo etiã in Spec. de teſte. §. j. verſ. ſed nunquid
cæcus. & ff. de aqua plu. arc. l. idem Labeo. per Bar. de teſtimo
nio credulitatis dic, vt in Spe. de teſte. §. j. verſ. itẽ ꝙ depoſuit.
& s. de iura. calũ. c. cum cauſam. vbi omnino vide per Inno.
de fama dic, vt in Spe. tertia parte de notorijs crimi. §. vt aũt.
6 in fi. &c. ¶ Sextò no. † ꝙ de cauſa ſcientiæ debet teſtis diligẽ-
ter examinari: qa ſi dictum teſtis nõ concludit neceſſariò, ni
hil probat, vt l. neq; natales. C. de proba. & l. non hoc. C. vn-
de legi. debet aũt cã teſtimonij referri ad ſenſũ, ſuper quo de
7 ponit. ¶ Quinq; † ſunt enim ſenſus corporis. ſ. auditus: viſus:
guſtus: odoratus: & tactus. vnde deponens de guſtu, ineptè
reddit cauſam de odoratu. & idẽ in ſimilibus, præterq̃ de vi-
ſu, & auditu: vbi eſt aliquale dubium: ſi teſtis inductus ad ꝓ-
bandum, ꝙ Titius promiſit Seio centum. & teſtis dicit vera
8 eſſe (quia vidit) an ſufficiat. videt̃, ꝙ ſic: † quia videre dici-
mur, quod percipit̃ intellectu: vt patet in omnibus legibus,
quæ incipiunt. videamus. & ita videndũ, &c. contrarium di-
cit dñs Bal. determinatũ de facto, vt no. in l. diuus. ff. de teſta.
mili. licèt in contrariũ facit quod no. Cy. in l. 2. C. de erro.
aduo. ſed poſſet ſuſtineri; qa in dubio dictũ teſtis debet refer
ri ad id, quod in facto conſiſtit: nõ ad id, quod iuris intelle-
ctum habet, vt no. in l. ſtipulatio iſta. §. his quoq;. ff. de verb.
9 ob. ¶ Et ideò eleganter dicit Inno. † ꝙ teſtis deponens, ꝙ
Titius eſt dñs talis rei, non ꝓbat. quia dominium non conſi
ſtit in facto: nec viſu percipitur: ſed in iure conſiſtit. vnde
niſi aſſignet cauſas, non probat illa, quæ iuris ſunt: ſed bene
probat illa, quæ ſunt facti, ſi non fuerit interrogatus de cau-
10 ſa, vt l. ſolã. & quod ibi not. C. eod. titu. ¶ Septimò not. † ꝙ
teſtes ſunt cogendi ad teſtificãdũ. & quicunq; impedientes,
ne teſtificẽtur, poſſunt coerceri, vt s. c. cã literis. & ſic delega
tus poteſt exercere iuriſdictionem in alios, contra quos rei
nõ eſt cauſa delegata. de quo plenè ſupra de offi. deleg. c. j.
11 ¶ Octauò no. in verſ. volentes. † ꝙ iudex poteſt refrænare
multitudinem teſtium. nec debet excedere numerus, de quo
in tex. quod eſt verum: niſi ex cauſa. 29. diſtin. c. j. Sed ex cã
minus poteſt recipere, vt s. de teſti. in fi. & ſi receperit mino-
rẽ numerum, ne videat̃ pãdere parti, quòd eius teſtes proba-
uerint. quã cautelam debeat tenere, uide in Spec. de teſte. §.
reſtat de numero. ver. hoc etiã. & per Hoſt. in ſumma. de dila.
12 §. quibus. vſq; ad §. ſolẽnitas. ¶ Nonò no. † ꝙ atteſtationes
receptæ, nõ publicatę in una inſtantia, in alia nõ vidẽtur face
re plenã fidem inter eaſdem perſonas: niſi partibus compla-
cuerit. quod dic per Bar. in l. cum lite mortua. ff. iudi. ſol.
¶ Oppo. dicit̃ hic, ꝙ debẽt recipi teſtes tã in negocio prĩcipa
li, q̃ contra ꝑſonas. Sed cõtra, quia exceptiones cõtra ꝑſonas
teſtiũ ſunt ꝓbãdæ poſt publicatas atteſtationes, & nõ ante, vt
s. c. præſentium. ¶ So. vt in prima gloſ. Goffr. dicit hãc De-
cre. loqui, cũ exceptio talis eſt, quæ non repellit teſtem: ſed
reddit eius teſtimonium ſuſpectũ. Idem not. j. de excep. c.
j. Ioan. dicit hic, ꝙ vbi lex non exprimat exceptionem reſer-
uandam, ſtatim repellit teſtem. alleg. C. de proba. l. ad pro-
bationem. ¶ Idem hic Vinc. & videtur placere Inno. ſi pro-
bationes ſint paratæ. Ioan. And. remittit ad nota. per eum. s.
eod. ca. ex parte Adæ. ¶ Quærit hic Bernar. ſuccinctè de qui
13 buſdam quæſtionibus. & primò † an teſtes debeant reddere
cauſã ſui dicti. dicit, ꝙ ſic: ſi fuerint interrogati, valet eorum
teſtimonium, etiam ſi cauſam non aſſignent. 4. q. 3. c. ſolam.
& ibi idem not. & C. eodem. l. 3. & in Specu. de teſte. §. j.
verſ. item quod interrogatus. & idem Innocen. & Hoſtien.
hic. ¶ Aduertendum tamen, quòd ſi pars petijt interrogari
teſtem de cauſa ſcientiæ. & interrogatus non fuit, non vale-
bit dictum eius: ſed poterit iterum interrogari de cauſa, vt j.
c. per tuas. & ibi per Ioan. And. ſuper prima gloſſ. de quo e-
tiam in Specul. eod. titu. §. iam de interrogatoria. ad fi. verſ.
item cautè facit. & ibi not. Ioan. And. in additio. an ſi iudex
non quæſiuerit de cauſa: an teneatur parti ad intereſſe. ¶ Se-
14 cundò quæritur: † an teſtes debeant interrogari, an ſint cri-
minoſi. G. arguit pro, & contra. & dicit, quòd honeſtum eſt,
ꝙ non interrogetur. Inno. de hoc not. j. de accuſat. c. in-
quiſitionis. vbi tenet, quòd licèt iudex poſſit quærere à teſte.
& teſtis poſſit reſpondere: non tamen tenetur. Non obſt. 2.
q. 7. c. quærendum. & c. ſi qui. quia loquuntur in accuſato-
re: non in teſte. vel dic apud ſe, vel alios quærat iudex de cõ-
ditione teſtis. & de noto præſumet bonum: niſi probetur cõ-
trarium. j. de præſum. c. ſi. ſed in non noto non debet crede
re: niſi probetur. 3. q. 5. c. canonica. & c. accuſatorem. Debet
enim teſtis eſſe notus iudici, & alijs. C. de iure deli. l. fi. §. ſi
autem dubius. & vide quod not. de elect. c. dudum. il 2. verſ.
tandem. in glo. ſuper proceſſu. vbi tractatur de electo, & de
15 reo. Io. de hoc not. 2. q. 7. c. quærendum. vbi dicit, † quòd iu
dex poteſt q̃rere à teſte in genere, an poſſit eſſe teſtis. ad hoc
8. q. 3. c. Artaldus. Et prędicta locũ habent de circunſtantijs,
quæ concernunt perſonam teſtis. de alijs verò iudex debet di
ligenter inquirere, vt in tex. nec ſuper ipſis dicitur deponere
16 non iuratus, vt not. s. c. de teſtibus. ¶ Et tene menti glo. † ꝙ
teſtes debent cognoſcere perſonas litigantium, à quibus, &
contra quos producuntur. & aliter non poſſunt congruè teſti
ficari. & ita not. in di. §. ſi aũt dubius. & in Spec. eod. tit. §. j.
verſ. teſtimonium aũt. ante fi. in additionibus. ¶ Tertiò quæ
17 rit glo. † ſi teſtes ſunt diuerſi in tempore, vel in loco: an va
leat eorum teſtimonium. tenet, ꝙ non. 2. q. 9. c. nihilominus.
& ibi not. an hoc habeat locum in actibus, qui recipiunt rei-
terationem. de quo infra de accu. c. qualiter. il 2. per Ioan. An.
& in Spec. eod. titu. §. iam de interrogatorijs. verſ. item de tẽ
pore. & verſi. ſe. & ff. eod. l. ob carmen. §. fi. & 35. q. 6. c. de pa
rentela. vbi omnino vide, ꝙ illud, quod dicitur in hac gloſſ.
quòd diuerſitas temporis, ſiue loci uitiat dictum teſtis, habet
locum, ſi producitur ad probandum actum: qui non habet
cauſam ſucceſſiuam: ſed momentaneam: ut adulterium, ho
micidium, & ſimilia. Si autem teſtis inducitur ad probandũ
præſcriptionem, vel iuriſdictionem: & vnus deponit, quod
vidit me (iam eſt annus) poſſidere: & iuriſdictione vti con
tra Titium. alius autem deponit de alio anno, & contra aliã
ꝑſonam

pſonã. & ſic de ſingulis.iſti tales dicunť cõteſtes.¶Et ita nõ.
In. in c.qualiter.il 2.ĩ.de ac.& in d.l.ob carmẽ.§.ſi.ſt.e.ti.qđ
18 tene menti.¶Quærit† ſi atteſtationes nõ valeãt à principio:
an poſſint ratificari ꝑ tacitũ , vel expreſſum conſenſum par-
tiũ.ar. ꝙ ſic.4.q.3.§.ſi quis teſtibus.& ĩ.e.c.tuis.& c.ꝓſenta-
ta.& ĩ.e.c.ſignificauit.in gl.dicit hic Inn.poſt Io. An. poſtq̃.
n.partes ſic cõueniunt,ꝙ valeant:non põt vlterius contra ip-
ſas opponi,vt ff.de re iudi.l.ſi cõuenit.& ff.cõi diui.l.iudicio.
& ff.de no.ope.nun.l. 1.§. & poſt operis. & ex hoc infert Ioã.
An.ꝙ licèt iſte,cui cõmiſſa eſt teſtiũ receptio,ſiue examina-
tio,non poſſit ipſam de iure cõmittere alteri iudici (cũ certũ
officiũ ſit ſibi cõmiſſum)tñ tacitõ, & expreſſo conſenſu par-
tium valebit talis cõmiſsio : dũmodo non obſtet error iuris,
vel facti, vt patet in eo, quod le.& not. ſupra de offic. deleg.
c.qm̃ apoſtolica.ver.his aũt.&c.& ĩ.e.c.ꝓxi.ver.litè igitur.&
ſeq.& hanc opi.tenet Ho.& Inn.¶Et prædicta vera,cũ quæ-
ritur de ratificatione actorum,quæ non ſunt de ſubſtantia iu
19 dicij.ſubſtãtialia† aũt omiſſa non poſſunt ratificari,ẽt cõſen
ſu partiũ,vt patet ex eo,qđ leg.& no.ſ̃. de lib. ob.c.1.& tene
20 hoc menti. ¶Quintò quæritur,† quid iuris, ſi pars impedit,
ne teſtes perhibeant teſtimonium.dicit glo.ꝙ debent cõpelli
per excõicationẽ.ſ̃.c.tã literis.Hoſt.dicit,ꝙ ſi principalis, vel
alius eo mãdante hoc faciat:habetur teſtis pro producto.ar.
ff.ſi quis cau.l.2.§.ſimili mõ. Et idem , ſi fiat per aliũ amicũ,
ipſo principali tacente, & diſsimulante, vt.ĩ.de ſimo. c.ſicut
tuis.ſecus ſi hoc fiat ab inuito,vel à bannito, ipſo cõtradicẽ-
21 te.1.q.4.c.quia ꝓſulatus.¶Sextò quæritur poſt gl. fi.† an te-
ſtis ante publicationem dicti ſui poſſit ſe corrigere. dic vt in
22 ea.l.repeti.ff.de qõni.ꝑ Bar. † Itẽ quid ſi teſtis ſcđò inductus
dicat contrarium eius,qđ primò dixit.dicit gl.ꝙ nõ valet di-
ctum ſuũ,vt.ĩ.e.c.cum in tua. niſi primæ atteſtationes nõ va
luiſſent; quia receptę ab eo, qui nullã habebat iuriſdictionẽ.
qđ verbũ no.facit ẽt ad qõnẽ de eo, qui dicit falſum corã nõ
ſuo iudice,qui putabatur iudex.de quo.ĩ.de reg.iur.c.nõ eſt
ſine culpa.li.6.in mercu.¶Et ad hanc gl.adde , qđ no.in d.c.
cum in tua.in fi.vlti.gl.& ĩ.c.ꝓxi.& in Spec.e.ti.§.1.ver.quid
ſi idem teſtis.& ver.ſe.¶Vltimò tene menti gl. magnã,qua-
liter teſtis debet deponere de cã ſcientiæ ſup quolibet ſenſu
corporis.de quo Bar.fecit vnũ tractatum. quem tñ non per-
fecit.& not.ẽt de hoc in l.de ætate.ff.de mino.& l.1.C.de ſen.
quæ pro eo,qđ inter.& l.Labeo.de ſupel.leg. & l.ſecunda.C.
de reſcin.ven.per Bal.in repeti.ſua.& l.conuenticula. de epi-
ſco.& clericis.per eundem.

ADDITIO.

a ¶Circunſtantiæ.vide Spe de or.cog.verſ. ceterùm de his.& in Clemen. conſtitutionem.§.1.per Zaba.

S V M M AE.

1 *Teſtes poſſunt produci ſuper eodem capitulo, etiam publicatis atteſt[a] tionibus,quando variatur modus agendi.*
2 *Sententia ſi pro parte eſt executioni mandata,executio in eo,quod re ſtat,impeditur,ſi tertius ſe opponit.*
3 *Exceptio appellationis interpoſitæ impedit executionem ſententiæ:ſi hoc poteſt probari incontinenti.nu.4.*
5 *Poſt electionem,& confirmationem ſi tertius ſe opponit : diſcutiendum eſt iterum de viribus ſententiæ,& electionis.*
6 *Atteſtationes receptæ in iudicio ordinario,non obſtant agenti via ordinaria.*
7 *Atteſtationes inualidæ poſſunt conſenſu partium ratificari.*
8 *Publicatio teſtium in vna cauſa , non impedit productionem eorundem teſtium,vel aliorum in alia cauſa:licèt ad idem agatur,ſed diuerſo modo agendi.*
9 *Producens habet electionem,velit validas eſſe atteſtationes teſtium in alio iudicio receptorum.*
10 *Abſolutio excommunicationis poteſt fieri ad tempus,quando excommunicatus eſt neceſſarius ad ferendum teſtimonium.*
11 *Acta in Capitulo nõ poſſunt de facili per alios probari,quàm per canonicos.*

12 *Dictum primum quare faciat fidem in ſecundo,quò ad conuincendũ ipſum teſtem de mendacio.*
13 *Contradictio alicuius debet impedire effectum confirmationis.*

1 VEniens. †Vbi variatur modus agẽdi,pu
blicatis atteſtationibus ſup eo.
c.teſtes producere licet.& ſunt tres partes princi
pales.primò ponit ordinem proceſſus,& diſputationem par
tium ſuper receptione teſtiũ. In ſecunda Papa interloquitur,
ibi[nos igitur.]In tertia cauſam cõmittit.ibi [mãdamus.]In
prima plura continentur.archidia. petitio : procuratoris Ca
pituli contradictio:& ſubſequenter cuiuſdam ſubdiaconi Pa
pæ interlocutio:& cõtradictionis admiſsio. archi.facta inter
rogatio:& reſponſio partis:& ſubſecuta contradictio. ¶Pri-
2 mò no.† ꝙ ſi ſnĩa eſt pro parte executioni mandata : execu-
tio in eo , quod reſtat , impeditur , ſi tertius ſe opponit.ac ſi
3 nulla executio facta eſſet. qđ eſt notandũ.¶Secundò no.† ꝙ
exceptio appellationis interpoſitæ videtur impedire execu-
tionẽ ſnĩæ.Itẽ ſimiliter exceptio,ꝙ opponẽtis interſit.an aũt
hæc exceptio poſſit opponi poſt li.conte.no.Io.An.poſt Inn.
ĩ.de accuſationibus.c.ſup his.facit qđ no.Bar.in l.4.§. cõdẽ
natũ. ff.de re iudi. vbi de exceptione nullitatis , an impediat
executionẽ ſnĩæ.& l.à diuo Pio.§.ſuper rebus.e. ti. vbi de ter
4 tio veniente pro ſuo intereſſe,an impediat. ¶Tertiò not.† ꝙ
illa exceptio impedit executionẽ, quæ põt reprobari in con
tinenti. qualiter aũt accipiatur iſtud,incontinenti.dic,vt in d.
§.condẽnatũ & l.aufertur.§.qui cõpenſationẽ.ff. de iure fiſc.
per Bar.Io. An.hic dicit , ꝙ hoc relinquitur arbitrio iudicis,
fortè vſq;ad octo dies,vel plures,&c.¶Quartò no. ꝙ de iſta
quæſtione,cum tertius ſe opponit, cognoſcitur ſummariè.&
fertur ſnĩa interlocutoria ſuper hoc,interſit,vel non:nec req
ritur lit.conſt.vt hic in litera dicĩt[fuiſſent lit.conte.receptę]
5 &c.& hoc no.bene pro practica. ¶Quintò not.† ꝙ poſt ele-
a ctionẽ,& confirmationẽ,[a]cum tertius ſe opponit , iterum de
6 viribus ſnĩæ,& electionis diſcutĩt.¶Sextò no.† ꝙ atteſtatio-
nes receptæ in iudicio ordinario(ſicut nec ſententia,vbi ſum
mariè eſt proceſſum)obſtãt agẽti ordinaria via,vt l.ſi iudex.
ff.de his,qui ſunt ſui,vel ali.iu.& deli.agno.l.ſi qs à liberis.§.
7 meminiſſe.¶Septimò no.† ꝙ atteſtationes inualidæ poſſunt
de conſenſu partium ratificari,vt.ſ̃.c.proximo.per Inno.vbi
8 dixi.¶Octauò no.† ꝙ publicatio teſtium in vna cauſa nõ im
pedit productionẽ eorundem teſtium,vel aliorum in alia cã:
licèt ad idem agatur,ſed diuerſo modo agendi.¶Et genera-
liter dicit Inno.ꝙ vbicunq; nõ obſtaret ſnĩa, quominus poſ-
ſit agere iteratò.ſimiliter non obſtat teſtium productio:rece
ptio&: publicatio: quominus poſſint iterũ teſtes recipi. quã
theoricam bene no.facit quod no.ſupra e.c. cauſam quæ.per
Inno. vtrùm autem ille , qui appellat pro ſuo intereſſe, poſ-
ſit poſt publicationem atteſtationum cum principali , & in
principali cauſa teſtes producere ſuper eiſdem articulis. dic
9 vt in Spe.de teſte.§.ſatis.ver.quid ſi à ſententia. ¶Nonò not.
quòd eſt in electione producentis,velit eſſe validas, atteſta-
tiones teſtium in alio iudicio receptorum.alibi dicitur,quòd
eſt in electione eius, contra quem pro ducuntur. ĩ. eo.c. præ
ſentata.dicit Inno.ibi loquitur,cum producti ſunt ſuper prin
cipali.hic cum ſuper aliquo incidenti,& præparatorio.¶De
cimò not.in verſi.nos igitur.quòd ſuper incidenti pronuncia
10 tur.de quo ſupra de ord.co.c.1.¶Vndecimò no. † quòd põt
fieri abſolutio excommunicationis ad tempus , quando ex-
communicatus eſt neceſſarius ad ferendum teſtimonium.
11 ¶Vltimò no.† ꝙ quæ in Capitulo agũtur , nõ pñt de facili ꝑ
alios,q̃ per canonicos probari.quod dic,vt in gl.fi.& in c.ter
tio loco.ſ̃.de ꝓba. ¶Venio ad opp.dicitur hic,ꝙ teſtes depo
ſuerunt ſuper ſnĩa, & ſuper electione in primo iudicio,quo il
le fuit admiſſus ad contradicendum rõne ꝓprij intereſſe. &
ꝙ ẽt in iſto alio admittendi ſunt ad idem.cõtra;ſupfluis ꝓba
tionibus nõ eſt vtẽdũ, vt l.ad ꝓbãdũ.C.de ꝓba.& c.cũ cõtin
gat.

gat.de offi.dele.ergo cũ ad idẽ,gereť ĩ ſcđo iudicio,qđ in pri
mo.& inter eaſdẽ ꝑſonas non vr̃, ꝙ debuerunt iteratò reci-
pi:ſed prima receptio debeat valere , ẽt in ſecundo iudicio.
ſ̃.eo.c.cauſam quæ.hic aũt dicitur contrarium, & malè. So.
vt dixi in ſummario. quia hic ideò recipiuntur ; quia variať
modus agendi.agebatur. n. primò, vt admitteretur ad con-
tradicendum.& iſta fuit vna inſtantia:alia fuit ordinaria.ſ.an
fuerit ſnĩa iuſta,& electio canonica,necne.priores ergo atte
ſtationes ſummatim receptæ non proſunt , vel præiudicant
in iudicio ordinario,ẽt ſi ad idẽ agatur: ſicut non præiudica
ret ſnĩa,vt d.l.ſi iudex.& §.meminiſſe.& l.à diuo Pio.§.ſi ſu-
per rebus.ff.de re iu.vbi.n.non prodeſſet,vel obeſſet ſnĩa,nõ
proderunt,vel nocebũt acta,iuxta no.per Inn.ſ̃. e.c.cauſam
quæ. ¶Secundò op.& videtur,ꝙ iſtud non ſit bene dictum.
& arguo à diuiſione.aut.n.recipiuntur ſecundò,vt dicãt idẽ:
aut cõtrariũ.ſi idem,& hoc eſt ſuperfluum:ideò reſecandũ ,
vt in proe.§. pen.Si contrarium:& tunc ſunt puniẽdi de per-
iurio, & punientur, vt ſ̃. c. ſicut nobis. So. quò ad primum
dic.ꝙ qñ ad idem agitur.ſi ad diuerſum effectum, ijdem te-
ſtes iterum debent deponere:vt patet , ſi vnus hæredum pe-
tit partem debiti,& ꝓducit teſtes:illos eoſdem poterit alius
coheres producere.nec ſufficit prima productio : quia nec
prodeſt ſibi ſnĩa pro ſuo coherede lata. igitur nec teſtiũ de-
poſitio, vt prædixi.& idem ſi actum eſt ciuiliter, & producti
ſunt teſtes:illę atteſtationes non proderunt,ſi agatur poſtea
criminaliter.debebunt ergo iterum recipi,vt l.1.C. quando
ciui.act. cri.præiu.ad illud aũt,quod dictũ eſt.ſi dixerint cõ
trarium,non valebit,&c.dic,ꝙ non ſimpliciter inducitur ad
ꝓbandũ illud:ſed illud,& alia,ꝓut fuerit interrogatus à iudi
ce pro vtraque parte.& tñ fatetur,ꝙ ſi deponat contrariũ in
ſecundo,quod depoſuit in primo:non valebit dictum eius ,
vt dicit hic glo.no. ſupra c proximo. & in c.literas. de præ-
ſumptio.& ſupra de probat.c. per tuas , & iſtud eſt verum ,
niſi teſtis poſſit ſe excuſare,interpretando dictum ſuum. qđ
intellexit aliter in primo iudicio, quàm in ſecundo. infra de
12 accuſat.c.dilecti.§. . .& §. 2. ¶Sed dices tu . † Si receptio fa
cta in alia cauſa non facit fidem in ſecunda quò ad merita
ipſius cauſæ ſecundæ . quare facit illud dictum primum fi-
dem in ſecundo quò ad conuincendum ipſum de mendacio.
dicunt Doct.quòd hoc non eſt mirum ; quia ad ipſum teſtẽ
conuincendũ,& puniendum de periurio. & vt ſibi fides non
habeatur:receptio prima faciet in ſecunda cauſa plenam fi-
dem, vt no.hic nouellator. poſſet tñ hic formari diſtinctio ,
cum teſtis in eodem iudicio, vel diuerſo dicit contraria : an
ſtetur primo,vel ſecundo.dic,vt plenè no.Bar.in l. eos. ff. de
falſis.vbi ponit quæſtionem, ſi teſtis in alio iudicio inductus
ad probandum idem,quod in primo:an ſufficiat ſibi dicere.
dico illud idem,quod dixi in alio iudicio . dicit hoc relinqui
arbitrio iudicis . ¶ Conſulit tñ teſti , ꝙ ſemper petat ſuum
teſtimonium exhiberi ſibi,vt poſſit ſe de veritate melius re-
cordari.& debet ſemper ſubdere in ſecundo dicto . [& hæc
mihi videntur vera : ſi aũt aliter dixiſſem in primo,ex nunc
me corrigo, & ad primum dictum refero : cum tunc melius
habuerim in memoria iſtud factũ.]& omnia ibi vide. ¶Ter
tiò opp.dicitur hic,ꝙ eſt in electione producentis, velit ſta-
re prioribus atteſtationibus, vel non. cõtra imò videť in ele
ctione eius,cõtra quẽ ſunt ꝓducti.vt infra eo.c.præſentata.
¶Solu.ibi loquitur in receptione teſtium facta in cauſa or-
dinaria,ſuper qua ſperabatur diffinitiua ſententia . hic verò
in cauſa ſummaria fuerunt primò recepti ; meritò qui pro-
duxit,habet electionem,vel petere,vt diligentius examinen
tur:vel ꝙ ſtetur illi ſummariæ examinationi . videtur tñ etiã
hic conſenſus aduerſarij, vt probat ille tex. dicunt tñ Pet. &
Abb.quòd hic nõ poſſet reprobari teſtis propter perſonas ,
vel dicta.allegat l.fin.C.de edicto diui Adri. tol. ¶ Quartò
contra iſtud oppo.innuit hic litera,ꝙ ſi iſte nõ probaſſet ſuũ
intereſſe,non debuiſſet admitti.cõtra imò videtur,ꝙ debeat
admitti.quia quilibet admittitur ad opponendum ſe contra
clericum. hic innuitur contra . quare malè . ¶ So. breuiter
iſte archidiaconus erat confirmatus,& erat pro eo lata ſen-
13 tentia. † vnde contradictio alicuius non debebat impedire
confirmationis effectũ.de quo arg.ĩ.de appell.c.conſtitutis.
potuit ergo ſe opponere ꝓ priuato intereſſe,vel pro intereſ-
ſe cõmuni poſt confirmationẽ . ¶ Quintò contra iſtud op-
po.& videtur,ꝙ ille veniens debuit impedire iſtã executio-
nem,ẽt nõ ꝓbato intereſſe,vt ſ̃.de reſt.in integ.c. ſciſcitata.
¶Solu.ibi loquitur in eo,qui litigauit in iudicio.hic in eo, q
nunquam fuit in iudicio:ſed ſe oppoſuit executioni, proban
do intereſſe . ¶ Sextò contra iſtud oppo.& videtur,ꝙ ter-
tius veniens nullo modo poſſit impedire executionem, vt l.
is à quo.ff.de rei vendi. ¶ Solu.dicit hic notabiliter Inno. ꝙ
qñque fit executio in re petita . & tunc aut illa res à nemine
erat poſſeſſa.& tunc quilibet tertius veniens impedit execu-
tionem,arg.l.fi.C.de edicto diui Adri.toll.& in iſto c.Si verò
illa res non vacabat,ſed erat poſſeſſa ab alio:tunc tertius ve
niens non impedit executionem , ſed cauebit de identitate
poſſeſſoris,vt dicta l. is à quo. ¶ Si verò fit miſsio in alia re,
q̃ ſit petita,vt in re pro pecunia,qua quis eſt debitor. & tunc
quilibet veniens,dicens ſe poſſidere rem,in qua petitur miſ
ſio,audiri dẽt.& cognoſcitur de hoc ſummatim, vt l.à diuo.
§.ſi ſuper rebus.ff.de re iudica.vbi per Bart.vbi ponit ratio-
nem differentiæ inter iſtos caſus,ibi vide. ¶ Septimò oppo.
dicitur hic,ꝙ iſti debent abſolui,vt teſtificentur.contra imò
ꝙ debuerint remitti ad excõmunicatorẽ.vt ſ̃. de offi.deleg.
c.prudentiam.§.ſexta.Solu.dicunt Goff. & Phi. ꝙ iudex ab-
ſoluit teſtes excõmunicatos , ſi per alios veritas haberi non
põt:niſi eſſet tale genus excõmunicationis , cuius abſolutio
b reſeruetur Papę . ¶ Aduerte tñ, b ꝙ ſtatim lato teſtimonio,
reincidunt in eandem ſnĩam ipſo facto.ſicut in ambaſciato-
ribus euntibus ad Papam:quàm citò.n.Curiam exeunt, rein
cidũt in excõmunicationẽ priſtinã:licèt fuerint in Curia ab-
ſoluti,propter ambaſciatã.ſimile in c.eos.de ſen.exc.lib.6.

ADDITIONES.

a ¶ Et confirmationẽ.confirmatio ſine cauſæ cognitione,an valeat. vide Io.de Tur.cre.in c.miramur 41.diſt.
b ¶ Aduerte tamen . vide eundem Pet. de Anch. in c.ſolet.in princ.de ſenten.excomm.

S V M M AE.

1 *Iuramentum teſtis poteſt ab aduerſa parte remitti.& nu.4.*
2 *Teſtes omnes,etiam religioſi,debent iurare .*
3 *Fratres Minores,& ceteri Mendicantes poſſunt eſſe teſtes.*
5 *Iuramentum calumniæ , an poſſit remitti .*

1 TVis queſtionibus. † Iuramẽ-
tum teſtis
poteſt ab aduerſa parte remitti.h. d. ponit dictum ,
2 & caſum excipit.ibi [niſi.] ¶ Primò not. † ꝙ oẽs teſtes, ẽt
religioſi, debent iurare.& ſic monachi poſſunt in cauſis teſti
ficari,& eſſe teſtes,vt in Auth.de monach.§. cogitandum .
3 † Idem in fratribus Minoribus,& ceteris Mendicãtibus,ꝓut
no.Spec.in tit.de teſti.§.j.ver.quid de monacho. & facit.ĩ.e.
c.nuper nobis. ¶Pro declaratione tex.quæro,quę fuit ratio
dubitandi.Reſpon.quia videbatur in iſtis religioſis dicendũ
contrarium,ex eo ꝙ erant clerici.vel ꝙ eis debebatur reue-
rentia,vt ff.de iureiuran. l. iuſiurandum & ad pecun. §. qui
4 iuſiurandum. & 2.q.5.c.1. ¶ Secundò no. † ꝙ iuramentum
teſtis põt remitti ab eo , contra quem producitur . quod eſt
verum,ſi conſenſit etiam qui producit , & etiam ſi conſen-
ſerit iudex , vt ĩ. de reg. iur.c.qđ oẽs.lib.6. & no.Spec. in ti.
5 de teſte.§.1.ver.ſed no. ¶ Quærit glo. † quid iuris de iura-
mento calumniæ:an poſſit remitti:& refert opi. ſed opi.Ia.
Bal.eſt vera,ꝙ põt tacitè omitti:ſed non expreſsè remitti. &
hæc opi.eſt hodie approbata.ĩ.de iura.calum.c.1.§.1.lib.6.
¶ Quare

¶ Quare aũt iuramentũ teſtis pŏt remitti expreſsè, & nõ iu-
ramentũ calũniæ.dicit Hoſt. ꝙ iuramentũ calũniæ nõ pŏt re
mitti ſine offenſa Dei.ideò nec ſimiliter iuramentũ eius . ſed
iuramentũ teſtis pŏt remitti.qa nihil ꝓhibet,quominus poſ-
ſim me obligare,ꝙ ſtabo dicto Titij. pŏt.n.in pacto deduci,
ꝙ iuramento tertij à cõtrouerſia diſcedatur,vt l. 1.§.2.ff.qua
rum re.ac.non da.& l.Theopompus.ff.de dote præle.

S V M M AE.

1 *Delegatus neceſſarius in teſtem remouetur à iudicãdo , & alius ſubrogatur.*
2 *Ius conferendi præbendas poteſt cadere in perſonam laicam ex ſpeciali priuilegio.*
3 *Cauſæ cognitio aliqualis præcedere debet in dãda dilatione, quæ aduerſario non præiudicat.*
4 *Aduerſarius meus ſi ſubtrahit mihi teſtem per impetrationem in iudicem,non prodeſt ſibi.*
5 *Epiſcopus an poſſit produci in teſtem coram eius vicario.*

1 DIlecto filio. †Delegatus neceſſarius
in teſtẽ remouetur à iu-
dicãdo, & alius ſubrogatur.h.d.& prima pars po
nit impetrãtis querelã.ſcda prouidet , ibi[ne igitur.]¶Pone
caſum, ꝙ in hoc erat qõ. qa præpoſitus contulerat has præ-
2 bendas.Comitiſſa aũt reſiſtebat, vel ecõtra. ¶Primò no.†ꝙ
in pſonam laicã cadit ius conferendi præbendas,qđ intellige
ex ſpãli priuilegio.ĵ.de iure pa.c.nobis.& 63.di.c.Adrianus.
& c.in ſinodo.& 16.q.7.in ſumma.& in Spe.de præbẽ.in fi.&
ĵ.de præbẽ.c.is cui.lib.6.per Io.An.vel verbum, donatio,po
nitur hic ꝓ pñtatione . quia vendicabat Comitiſſa iſta ius p̃-
ſentandi in præbendis.& no. in p̃latura.ĵ.de iure pa. c.nobis.
ſm̃ Pe.¶Scđò not.ꝙ qñq; præbendæ ſunt ſacerdotales, hoc
eſt onus ſacerdoti annexum.ĵ.de præbẽ.c.ſignificatũ. vel for
tè numero vacationis. ĵ.de cõceſ.præbẽ.c.ꝓpoſuit. p Io. An.
¶Tertiò no.ꝙ ille, contra quẽ aliquis impetratur in iudicẽ,
pŏt petere remoueri;qa eſt neceſſarius ſibi in teſtem. & intel
lige,ꝙ non poſſum: ſed præmitti debet aliqua cauſæ cogni-
tio. & conſtare debet de hoc per aliquam veroſimilem conie
cturam,ꝙ ſit ſibi neceſſarius. & ꝙ nouerit aliquid de re illa.
3 ¶†Nam in danda dilatione , q̃ aduerſario non p̃iudicat, p̃ce
dere debet aliqualis cauſæ cognitio. 3.q.3.c. ſpatium. multò
fortius in hac remotione, vbi aliquod p̃iudicium præparatur
parti habenti iudicẽ fortè gratũ, vt l. 2.ff.de re.iudi.& in c.cõ
ſuluit.de offi.dele.¶Et aduerte,quia iſta ſubrogatio videtur
habere locum,non ſolũ ſi fuerint plures impetrati, vt erat in
4 caſu huius.c.ſed ẽt ſi vnus tm̃,ſm̃ Io.An.¶ Quartò no.ꝙ ſi ad
uerſarius meus ſubtrahit mihi teſtem per impetrationẽ in iu
dicẽ,nõ prodeſt ſibi.quid aũt, ſi ſubtrahit; quia efficitur eius
inimicus eius culpa.qa eũ vulnerat,vel dat ſibi alapã: an poſ
ſit eum à teſtificando repellere,pp exortam inimicitiam,cui
cauſam præſtitit.dicit Bart. ꝙ hoc committitur iudicis arbi-
trio, vt l. 1.§.fi.ff.de qõni. & qđ hic dr̃ de amotione in iudicã
do,idem intellige,ſi habeo teſtem mihi neceſſarium: & eſt fa
miliaris meus,poſſum ipm̃ remouere à familiaritate.qđ dic,
vt l. 1.§.ſi ſeruus.ff.de quæſtio.vbi not.Bart.quid iuris,ſi quis
erat domeſticus tpe contractus , & non tempore teſtimonij:
vel ecõuerſo,& alle.iſtum tex.¶Quæro,an id,quod hic di-
citur in delegato, habeat locum in ordinario , ſi eſt mihi ne-
ceſſarius in teſtẽ. dicit , ꝙ ſic.quia eadẽ eſt æquitas. Et in ca-
ſu huius.c.ſi iſte decanus voluiſſet cauſam ſubdelegare:an po
5 tuiſſet coram ſubdelegato in teſtem produci. † Et eadem eſt
quæſtio in ordinario,vt in epõ: an poſſit produci in teſtẽ co-
ram eius vicario,vel delegato.Io. quòd non. & idem Gof.&
Innocẽ.dicit Vin.ꝙ ille , qui commiſit vniuerſitatem cauſa-
rum,poterit eſſe teſtis.ff. de iuriſdi.omnium iu.l. eſt receptũ.
alia dic,vt in gl.& vide quod no.Spe.e.ti.§. 1.ver.quid ſi is q.
vbi quærit. ſi maior iudex productus in teſtem coram mino
re deponat falſum.quis eum puniet.facit quod no. de maio.
& obedi.c.cum inferior.

S V M M AE.

1 *Fũdatores eccleſiæ,fundationis tempore poſſunt retinere aliquod ius in eccleſia.*
2 *Dolus non videtur remiſſus in generali remiſſione.*
3 *Caſus ſpecialis,in quo ille,qui poſſidet,poteſt agere.*
4 *Notarius ſi negetur,quòd fuerit notarius,quando ſcripſit: quid remedij.*
5 *Denunciatio facta ad domum,an ſufficiat.*

SIgnificauit. Ne ꝓbationis copia pereat,
recipiuntur , & publicantur
teſtes , quos reus producere voluerit. hoc. d. primò
ponitur petitio.ſecundò iudicum datio, ibi[quocirca.]¶Pri
1 mò no.†ꝙ fundatores eccleſiæ,fundationis tempore poſſunt
retinere aliquod ius in eccleſia : imò ex ipſa fundatione ha-
bent ius patronatus.quod in quibus conſiſtat, dic vt infra de
iure pa.c.præterea.il.2.& c.nobis.& de cenſi.c.quanto.Et ad
uerte, quia per iſta verba[dico,quòd per iſtam fundationem
nolo retinere aliquid ius patronatus.]perdit ius patronatus,
ſi eccleſia nõ erat collegiata.de iure pa. c.nobis.& hoc tenet
Ioan.& Vin.poterit tamen iſte fundator agere,ſi bona dilapi
dentur,non obſtante illa remisſione. 16.q.1.cap.conſtitutis.
2 †In generali enim remisſione non videtur remiſſus dolus.ff.
de lib. lega.l. Aurelio. vacante igitur tali eccleſia, collegium
eliget:vel ſi non habet collegium,prouidebit epiſcopus.facit
ſupra de elec.c.1.& de conſe.diſt.1.c.omnis. & quod not.de
iure patro.c.1.lib.6.¶Secundò no.quòd prouidetur, ne pe-
reat probationis copia.concor.ſupra vt lite non conteſt.cap.
quoniam frequenter.in prin.¶Tertiò no. caſum ſpecialem,
3 †quòd ille,qui poſſidet , poteſt agere.regulariter enim con-
tra.quia nunquam actio poſſeſſori datur, vt l. 1.ff.vti poſ.ſed
fallit hic;quia ſubeſt æquitas.poſſet enim eſſe, quòd procedẽ
te tempore(cum patronus habeat inſtrumentum fundatio-
nis eccleſiæ , & rector iſte non habeat inſtrumentum libera-
tionis)poſſet , mortuis teſtibus, qui interfuerunt liberationi,
ipſum,vel eius ſucceſſorem inquietare.ęquum fuit igitur pro
uidere:quia non agit ad rem, quam poſſidet:ſed ad rem,quã
non habet,videlicet inſtrumentum liberationis.ad quod de-
bitor liberatus videtur agere poſſe cõtra creditorem, vt fiat
ſibi inſtrumentum quitationis, ſeu liberationis, vt l.ſicut da-
tam.C.de libe.cã. ¶Et fortè ille rector conſultius iſtam viã
potuiſſet eligere.ſed ideò non elegit : quia fortè patroni non
negabant liberationẽ iſtam.potuiſſet enim iſte petere, quòd
iſti præfigerentur termini ad agendum. & vltra non audire-
tur,vt l.diffamari.C. de inge. manu. ſed hoc non credo in ca
ſu huius c.in quo certum erit de iure patronorũ originaliter:
niſi reus abſolutionẽ,aliàs liberationem ꝓbaret.ꝓbat.n.iſto
mõ extraordinario , non compulſo actore ad agendum.ſi.n.
iſti patroni voluiſſent agere, ceſſaret iſta prouiſio: & deducet
iſta quæſtio liberationis per modum exceptionis . & ea pro-
bata ſequeretur abſolutio diffinitiuæ. ¶Opp.& videt, quòd
iſte text.malè dicat : quia poſſeſſori non datur actio,vt dicta
l.1.ff.vti poſſide. Sol. quandoq; poſſeſſor poteſt agere (puta
interdicto vti poſſidetis,confeſſoria, vel alio iure.) & tũc ceſ
ſat remedium huius c.quandoq; non poteſt agere : & tunc ſi
ſubeſt iuſta cauſa,vel iuſtus timor:& poteſt agere, vt hic.& l.
in lege Aquilia.ff.ad legem Aquil.¶Secundò oppo. & vide-
tur, quòd in caſu,in quo timetur, ne pereat copia probatio-
num,ſit prouiſum per cap.quoniam frequenter. ſupra vt lite
nõ conte.¶Sol.multiplex eſt differentia inter iſtam receptio
nem,& illam, vt no.hic gloſ.& in nouella.vbi dicitur poſt In-
nocen.quòd iſta receptio valet, dum poſſidet ille , qui petiit
ipſam fieri. ſi autem non poſſidet, atteſtationes illæ non pro
derunt ſibi, vt in ſimili dicit tex.in l.ſed ſi poſſeſſori.ff. de iu-
reiuran.

reiurã.atteſtationes.n. receptæ ſm̃ formam illius. c. qm̃ fre-
quenter.non publicantur,vt dicit gl.Sed ſi fuerunt publicatæ
de conſenſu partiũ , facient ppetuã fidẽ in qualibet inſtantia
inter eaſdẽ partes. qđ eſt verũ , cũ receptio facta eſt cauſa à
iure ſtatuta, vt ibi,aliàs nullam fidẽ facerent,quãtũcunq; par
tes conſentirent, ſi fuerint receptæ lite nõ cõteſt. quia ſubſtã
tialia iudicij omitti non poſſunt , ẽt de conſenſu partium , vt
no.ſ.eo.c.cũ cãm.dicam.ĵ.eo.c. Albericus.¶Quartò oppo.
ꝙ iſta prouiſio.ſ.redigendi dicta teſtium in publicam ſcriptu
rã timore mortis teſtis,non ſit plena: qa ita poterit(vt ſic di-
xerim)mori fides ſcripturæ, ſiue vetuſtate conſumatur : vel
ſi poſt centum annos negetur ſcribentem fuiſſe notariũ : er-
go videtur iſta prouiſio minus plena.Sol.dic,ꝙ ẽt in his caſi-
bus iura adhibent remedium . pp vetuſtatẽ. n. & corroſionẽ
4 petitur renouatio.ĵ. de confir.vti.vel inuti.c.cũ dilecta.†Itẽ
ſi negatur,ꝙ fuerit notarius,qui ſcripſit, remediũ adhibetur,
vt patet ex no.per Inn.ĵ.ti.2.c.1. & in c.veniens. de verb.ſig.
5 per Inn.¶Quærunt Doct.†vtrùm ſufficiat denũciare ad do
mum.dicit Inno.ꝙ ſi eſt abſens,expectabitur: ſi nõ imminet
ex dilatione periculum.remittit ad no.in c.fin.de eo,qui mit.
in poſ. vbi dedi remisſionem ad Bart.& ad omnes. de forma
autem huius denunciationis,& aliarum.dic vt in cle.cauſam.
de elec.

S V M M AE.

1 *Capitulum nouum poteſt probari etiam per teſtes antiquos poſt publicationem atteſtationum.*
2 *Teſtes ijdem poſſunt recipi , ſi ſuper nouo articulo includatur illud, quod venit in veteri iam publicato.*
3 *Iuſtum pretium rei conſideratur tempore celebrati contractus.*
4 *Valor rei qualiter probetur.*

1 CVm cauſam. †Poſt publicationem
atteſtationũ nouũ ca
pitulum poteſt probari , ẽt per teſtes antiquos.h.
d.Et in prima parte deciſa petitio.in ſecunda commisſio. ibi
[cum igitur.]¶Præmitto ad euidentiam,ꝙ cum quis decipi
tur in contractu emptionis,& venditionis vltra dimidiam iu
ſti pretij, fit reſciſsio.& eſt in electione emptoris, velit redde
re rem,reſtituto pretio ſoluto , vel ſupplere iuſtum pretium,
vt in l.2.C.de reſcin.ven.probauit ergo hic venditor, ꝙ poſ-
ſesſiones venditæ 10.valebãt vltra. 20. ſed non determinaue
runt,quantum vltra. ſed quia emptor volebat ſupplere iuſtũ
pretium,& poſſesſiones retinere,emergit quæſtio de valore.
& ſuper hoc recipi debent teſtes, non obſtante publicatione
teſtium ſuper probatione exceſſus.& iſte eſt caſus . ¶Primò
2 no.†ꝙ ſi ſuper nouo articulo includatur illud, quod venit in
veteri iam publicato: nihilominus poſſint recipi iidẽ teſtes.
3 ¶Secundò no.†quòd iuſtum pretium rei conſideratur tem-
pore celebrati contractus.& ad illud tp̃s debet actor ſe refer
a re, cũ agit;qa deceptus ſit vltra dimidiã iuſti pretij.[a]¶†Qua
4 liter aũt valor rei ꝓbetur , not.hic gl.& plenius in l.pretia re
rũ.ff.ad leg.fal.p Bar.& in d.l.2.C.de reſcin.vẽ. p dñm Bal..

ADDITIO.

a ¶Iuſti pretij.pro hoc facit.l.ſi voluntate.in fi.C. de reſcind. vendi.

S V M M AE.

1 *Capitulum poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali, ſede vacãte,vel ex priuilegio.*
2 *Sententia ſine ſcriptis poteſt dari in cauſa matrimoniali.*
3 *Sententia lata contra primum matrimonium prodeſt filiis natis ex ſecundo matrimonio ad probandum,quòd ſint legitimi.*
4 *Ius agendi non poteſt competere,niſi adita hæreditate.*
5 *Inſtrumentum exemplatum quem effectum habeat.*
6 *Citatio partis an requiratur in exemplatione. Et an præſumatur talis citatio præceſſiſſe.nu.8.*
7 *Inſinuatio poteſt fieri nemine citato.& nu.18.*
9 *Decretum iudicis an requiratur in exemplatione.*
10 *Procurator ad plures lites,& coram diuerſis iudicibus,ſi non habet niſi vnum originale inſtrumentum procurationis, nec poteſt dimittere vbiq; originale,quomodo fiet.*
11 *Exemplum propriè quando dicatur,& quando originale.*
12 *Inſtrumenta regiſtrata in actis , an appellentur exemplum, vel originale.*
13 *Notarius ſi ex proprio originali ſumit exemplum,& authenticat ipſum:an dicatur exemplum,vel originale.*
14 *Inſtrumentum dotis ſi facit mentionem de matrimonio: an per hoc inſtrumentum dotale probetur matrimonium.*
15 *Verba enunciatiua non inducunt regulariter diſpoſitionem.*
16 *Iudex qualiter faciet,quando petitur, quòd id,quod ſine ſcriptis geſtum eſt,publicetur.*
17 *Publicatio an poſſit fieri parte abſente.*

ALbericus. Recipiuntur,& publican-
tur teſtes , qui interfuerũt
ſñiæ in cauſa matrimoniali,vnde inſtr̃m publicũ
apparet.h.d.in prima partis petitio.in ſcđa iudicis datio , ibi
1 [mandamus.]¶Primò no.†ꝙ Capitulum cognoſcit de cau-
ſa matrimoniali, vel ſede vacante.ĵ. de hæreti. c.ad abolen-
dam.in fi.vel ex ſpeciali priuilegio.aliàs contra.ĵ.de conſan.
& affi.c.1.& de exceſ.præla. c. accedẽtibus. ¶Secundò not.
2 †ꝙ in cauſa matrimoniali pŏt dari ſñia ſine ſcriptis. dum di
cit text.in ſcriptis redacta nõ fuit in publicam formam : ſed
bene fuit in ſcriptis:tamen ſi nõ eſt publica ſcriptura, pŏt pe
ti publicari.¶Idem dicimus,ſi cõtractus debet in ſcriptis ce
lebrari , & ita factum ſit.& amiſſa ſcriptura poterit probari
3 per teſtes,vt l.teſtiũ.C.de teſti.¶ Tertiò no.†ꝙ ſñia lata con
tra primum matrimoniũ prodeſt filiis natis ex ſecũdo matri
monio ad probandũ,ꝙ ſint legitimi. ¶ Vlterius pro plenio-
ri declaratione huius.c.1.& c.ſignificauerunt.ſ. e. ſic diſtin-
a gue. qñq; vult producere teſtes ad æternã rei memoriã[b]ille,
qui debet eſſe actor.quandoq; ille , qui pŏt eſſe reus. primo
caſu aut illi (qui debet eſſe actor) cõpetit de præſenti ius agẽ
di.& tunc non debet fieri examinatio ad æternam rei memo
riam:niſi cum dubitatur de morte teſtium, vel abſentia diu-
turna.quod quãdo ſit,no.in l.2.ff.de feriis.& in l.2. cum ſeq.
ff.de dona.cã mor.& in c.quoniã frequenter. ſ. vt lite nõ con
teſta. Et prædicto caſu fiet examinatio : non tamen publica-
tio in aperto nota partibus.quod probatur ratione . quando
enim aliquid fit de neceſſitate,eatenus conceditur, quatenus
imminet neceſſitas,& nõ vltra,vt ff.de offic.præſi. l.ſenatus.
& l.1.& 2.ff.de feriis.qñq; non competit ſtatim ius agẽdi. &
tunc aut tale ius eſt poſſibile competere abſq; teſtis exami-
natione(puta ſi debetur aliquid ſub cõditione)pŏt.n.exiſte-
re cõditio:licèt teſtes non examinent.& tunc idẽ, vt non fiat
examinatio:niſi cũ dubitatur de morte,vel abſentia,vt l.in le
ge.ff.ad leg.Aquil.¶ Quandoq; ius agendi non poteſt ſuper-
uenire niſi teſtibus examinatis, & publicatis:tunc ad æternã
rei memoriam examinantur,& publicãtur , vt l.publicati.C.
4 de teſtamen.& l.2.ff.quemadmodum.teſtamen. aperiã. †Nã
ius agendi non poteſt competere,niſi adita hæreditate.& hæ
reditas non poteſt adiri,niſi cognito teſtamento,vt l.ſed ſi de
ſua. & l.cum falſum.ff.de acqu.hære.ideo teſtes ſuper viribus
teſtamenti examinantur, & publicantur ante litis conteſta.
¶Secundo caſu,quando illam examinationem petit ille , qui
debet eſſe reus:tũc indiſtinctè fiet examinatio , & publicatio
ante litis cõte.etiam ſi non dubitetur de abſentia,vel de mor
te,vt l.finali.C.de vſuris pupil.& in iſto.c.¶ Tertio caſu quã-
do loquitur ex parte eius , qui poteſt eſſe actor, & reus:tunc
poterunt examinari,& publicari ante litis conteſt.ſ.e.c.ſigni
ficauerunt.loquitur enim ibi in iuribus incorporalibus , in q
bus poteſt eſſe poſſeſſor actor, & reus, vt l.& ſi forte.ff.ſi ſer-
ui.vendi.¶ Vlterius eſt ſciendũ,ꝙ dominus Io. An. poſt Inn.

hic plenè proſequitur de exemplatione inſtrumentorum ſo-
lemniũ. Secũdò de exẽplatione, ſiue publicatione ſcriptu-
rarum.& hoc per Inno. Tertiò de reuocatione inſtrumento-
rum, quæ præ nimia vetuſtate conſumuntur. dic vt in c. cum
dilectæ. de confir. vti. Quartò de aſſumptis inſtrumentis ex
protocollis notarij iam defuncti. Quintò de publicatione a-
ctorum, & geſtorum in iudicijs. hoc per Inno. Sextò de exa
minatione teſtium redigenda in publicam formam, qui inter
fuerunt ſententiæ ſine ſcriptis latę, teſtamento, vel contra-
ctui ſine ſcriptis confectis: qualiter illa, quæ erant in mente
teſtium, & memoria hominum alibi reducentur auctoritate
iudicis in publicã ſcripturã,& perpetuò valiturã.& de iſta vl
5 tima loquitur tex. iſte. ¶† Quæro ergo primò de exempla-
tione inſtrumentorum. quem effectum habeat inſtrumentũ
exemplatum. dic, vt no. in Auth. ſi quis in aliquo documen-
to.C.de eden. ubi dicitur, quòd exemplo non creditur, niſi
exempletur cum ſolẽnitate, de qua ibi. ¶ Quęro ergo, quæ
eſt ratio.dic, ꝙ multiplex. Prima eſt, quia nõ creditur tabel-
lioni dc facto, ex quò non eſt rogatus de facto principali, ſed
de ipſa exemplatione: meritò nõ probat factum principale.
¶ Secunda ratio eſt; quia nou credit̃ tabellioni, niſi de geſtis
tempore confecti inſtrumenti: ſed tunc temporis non fuit cõ
fectum originale. ergo de eo nõ creditur. Iſtam rationẽ po-
nit Innoc. in c. cum iure. de officio deleg. & de probatio. c.
quoniam contra. ¶ Tertia ratio eſt; quia quando vnum in-
ſtrumentum habet relationem ad aliud: oportet, quòd con
ſtet de termino, de quo fit relatio. quia ſi deficit exemplar,
deficit exemplandum. ff. de condit. & demonſtra. l. in teſtã
mento. ¶ Quarta ratio eſt; quia poſſet fraus, & deceptio in-
teruenire, nam poſſet eſſe, ꝙ originale eſſet falſum. de quo
poſſet apparere ex cõparatione literarum: vel ex ſigno, qđ
modò non patet, non oſtenſo originali, ſed exemplum tan-
tùm. & hanc tangit Innoc. de verbo.ſignifi.c. abbate.& Iac.
But. in Auth. ſi quis in aliquo.vbi dicit Cy. quòd licèt inſtru
mentum ſit exemplatum partibus uocatis: tamen ſemper po
teſt opponi de falſo. & peti, quòd producatur originale, ſi
conſtat. ¶ Contrarium tamen no. hic Io. And. in fi. magnæ
glo. vbi dicit, ꝙ poſtq̃ publicatio eſt facta, ex falſitate, vel
ſuſpectione priorum nihil vlterius dici poſſet: Ideo ſolemni-
ter, & citatis partibus eſt fienda. ꝙ not. vbi vltra no. per gl.
6 dicunt Docto: quærendo, † vtrùm requiratur partis citatio.
dic, quod quandoq; de exemplatione notarius eſt rogatus
ab utraq: parte. & dic quòd huic exemplo creditur. C. de fi.
inſtr. Auth. ad hæc. & ff. de eden. l. ſi quis ex argentarijs. §.
prohibet. nam ſemper exemplum contra edentem, vel con-
ſtituentem facit fidem. ¶ Quandoq; non interuenit partis
conſenſus: & tunc in exemplatione debet pars citari. dicit
Inno. quòd ſemper debet citari ille, qui poteſt lædi. de quo
per Inn. hic & j̃. de fide inſtru.c. 1.& 2. Non obſt. quod no.
de bono. poſ. l. 3. §. ſi cauſa cognita. quia ibi omnino loqui-
tur de habitu præiudiciali, quando præiudicet abſenti: niſi
quatenus probetur ius præſentis, ut ff. de le. præſtan. l. 1. §.
7 ſi quis. ¶ Item non obſt. † quia inſinuatio poteſt fieri nemi
ne citato, vt no. Cy. in l. fi. C. qui adm. ad bo. poſ. quia illud
eſt verum, quantùm ad eſſentiam actus, non quantùm ad ꝑ-
iudicium probandum, & hoc eſt verum, quòd requiritur ci-
tatio, quãdo inſtrumentum tangit aliquem ſpecialiter. ¶ Si
autem ſpecialiter nullum tangit, ſeu generaliter (puta priui-
legium, vel indulgentia generalis:) tunc ſicut ſcriptura gene
raliter tangit omnes. ſic generale edictum eſt generaliter ad
mittendum, arg. j̃. de clã. deſpon. c. cum inhibitio. & qui ma.
accu. poſ. c. cum in tua. & qđ no. in fi. c. ſtatuimus. de ſen. exc.
lib. 6. aliter verò non valeret priuilegij publicatio, etiam ſi fie
ret per illum, qui ipm conceſſit. nam etiam tunc vocandi ſũt,
quos res tangit. j̃. de confir. vti. vel inut. c. cũ dilectus. & de pri
uileg. c. cũ olim eſſemus. & c. ex parte abbatiſſæ. Et eſt ratio,
quare partis citatio requirat̃: quia aliàs magnæ fraudes, vel
calumniæ ꝓuenire poſſunt. nã poſtq̃ publicatio facta eſt, nihil
ſuper ſuſpectione prioris vlterius dici põt, ſecũdùm Io. And.
circa fi. quod eſt not. facit quod not. in c. humilis. de ma. &
8 obed. ¶ Sed hic incidenter quærit̃ † vtrũ præſumatur partis ci
tatio, & alia ſolemnia interueniſſe in tali exẽplatione, vel pu
blicatione. In. dicit, quòd non, niſi in inſtrumento fiat mẽtio,
qualiter fuerũt citati citandi: alioquin ſi hoc non exprimere
tur, neceſſe eſt, ꝙ ſolemnitas ꝓbetur. & aliter non valebit. de
pub. l. quæcunq;. §. fi. vel poteſt diſtingui, ſecũdùm Ho. inter
tps, & tempora: vt in publicatione recenti non præſumat̃, vt
dictũ eſt, Si aũt factũ ſit antiquũ, ꝙ ꝓbatio reddat̃ quaſi im
poſsibilis. & tũc præſumi debẽt oĩa ſolẽniter acta, vt parcat̃
impoſſibilitati ꝓbationis. s̃. de pactis. c. fi. & vide. j̃. de cle. ex
cõ. mi. c. ꝓpoſuit. §. j. & de of. dele. c. cum in iure. ſuper. j. glo.
ſecũdùm Io. An. Dñs meus in dicta Auth. ſi quis in aliquo.
uidetur tenere, ꝙ non præſumatur citatio. & ꝙ generalia ver
ba, & incerta, & enũciatiua nõ ꝓbant aliquem citatũ. & ꝓ il
la opi. facit qđ no. in c. qm̃ contra. de probatio. & quod not.
9 Guil. in l. 1. de in ius voc. ¶ Sed hic incidenter quærit̃. † an in
iſta exemplatione requiratur iudicis decretũ. Io. An. videt̃
dicere, ꝙ ſufficit, ſi auctoritate iudicis facta eſt: ad maiorem
tñ ſecuritatem poterit contineri in ea: quòd iudex decernit
illi ſcripturę fidem perpetuã adhibẽdam. ff. de iud. l. de qua
re. & C. qui teſta. fa. poſ. l. hac conſultisſima. §. at cũ humana
fragilitas. & de teſt. l. publicati. & de re iud. l. geſt. ¶ Vltimò
10 etiã circa hoc quærit̃. † procurator ad plures lites, & coram
diuerſis iudicibus non habet niſi unum originale inſtrumen
tum procurationis: nec poteſt dimittere vbique originale.
qũo fiet? dicit Inno. ꝙ de facto faciat fieri illud tale exem-
plum, & in publicam formã redigi, decernens partibus præ-
ſẽtibus, & non contradicẽtibus eandem fidem adhibendam
tali ſumpto, q̃ adhibetur authen. ſiue originali: nec requiret̃
citatio, vel pñtia dñi conſtituentis. qa ex quò dedit ſibi mã
datum agẽdi, vel defendendi in diuerſis iudicijs: & vnicum in
ſtrumentũ non ſufficit: videt̃ dediſſe mandatum, & ptãtem
eidem ꝓcuratori, vt procuratorium poſſit ſecũdùm formã
ꝑdictam facere exemplari, & multiplicari: quia aliàs mãda-
tum ſibi factũ expedire nõ poſſet, vt l. ad rẽ mobilem. & l. ad
legatum. ff. de ꝓc. ¶ Cauendũ eſt tñ in hoc caſu iudici, ne eo
forſitan eludatur, vt ff. de iudicijs. l. ſi prætor. nã qñ perſona
tabellionis, vel ſigilla in procuratorio appẽſa ſibi nota non
ſũt, ſed ignota: non debet ad talẽ publicationẽ procedere: a-
lioquin multi dñi vexarentur iniuſtè per inſtrumenta fictè, &
falſò fabricata. ar. eius, qđ legit̃, & no. s̃. de dolo, & cont. c. cũ
olim Daniel. & de cl. pere. c. 1. 2. & 3. ¶ Pro pleniori tñ decla
ratione huius principalis quæſtionis primò eſt inueſtigandũ
11 † quando dicatur propriè exẽplum. & quando originale. po
ne em̃, ꝙ partes ſint in cõcordia, ꝙ exẽplum iterum exem-
plet̃: vtrùm dicetur exẽplum, vel originale? Rñdeo quò ad cõ
feſſionẽ cenſetur originale: qa nunc partes confitent̃ cauſã
de præterito, vt. C. de nõ nu. pe. l. generaliter. & ideò ex iſto
tanquàm de originali, poſſet ſumi aliud exemplum, quid-
qd de exemplo primo non ſit ſumendum aliud exemplum,
vt not. in l. 3. C. de reſcrip. per Cy. ¶ Iuxta hoc etiam quæ
12 ritur † quid de inſtrumentis regiſtratis in actis nunquid
illud appellabitur exemplum, vel originale? dicit, quòd illud
regiſtrũ ſtat in proprio noĩe, & habet̃ loco originalis. ita no.
13 Inno. in c. 1. s̃. de procur. ¶ Sed ponamus, † ꝙ notarius
ex proprio originali ſumit exemplũ, & authenticat ipſum:
vtrùm dicat̃ exemplũ, vel originale. dic, ꝙ originale, rõe per-
ſonæ eiuſdem tabellionis, arg. ff. de teſt. l. unum. vbi dici-
tur, quòd de eodem facto poſſunt confici plura inſtrumen-
ta. & dicuntur, originalia, vt ff. de lega. 2. l. Sempronius Pro
culo. & ibi not. per Bart. nec in iſta exemplatione ex proto-
collo per eundem notarium requiritur partis citatio: quia
vtrunque procedit ab eadem auctoritate eiuſdem tabellio-
14 nis. ¶ Vlterius quæritur. pono † vnum inſtrumentum facit
mentio-

mentionẽ de alio, & vtrũq; eſt originale. verbi gratia, inſtru-
mentũ dotis facit mentionẽ de matrimonio. q̃ritur vtrùm ꝑ
hoc inſtrumentum dotale probetur matrimoniũ. Inno. dicit,
quòd ſi alij matrimonio fieret ꝑiudicium, non ꝓbatur matri
monium ex inſtrumẽto. Ita dicit Inn. in c. illud. de præſumpt.
Sed text. dicit, ꝙ inſtrumentum dotis inſinuatum apud acta
probat matrimonium cõtractum, vt in Auth. vt fratrum filij.
§. 1. ¶ Saluando Inno. dicit, ꝙ non præiudicatur alicui, niſi ip
ſis contrahentibus: vel eorum ſucceſſoribus, arg. C. de con-
trahen. ſtipu. l. optimam. Tertio ergo non præiudicat: quia in
ſtrumentum dotis (inquantum facit de matrimonio mentio-
15 nem) eſt potius denunciatiuum, q̃ diſpoſitiuum. † & verba de
nunciatiua non inducunt regulariter diſpoſitionem. de offic.
dele. c. cum in iure. per Inno. & l. ex hac ſcriptura. ff. de dona.
per Bar. & c. 1. de proba. in cle. ¶ Vtilisſimum ergo eſt ſuper
cõtractu matrimonij facere inſtrm̃ de ꝑ ſe. & ita vidi fieri. fa-
cit Inſti. de nup. §. fi. & in Auth. quib. mo. na. §. quæſitũ. colla.
6. Ad mateteiã de iſtis enunciatiuè ꝓlatis in iudicio an fidem
faciant, plenè per Bar. in l. ſciendum. de verb. obli. ¶ Vltimò
circa hanc materiam inſtrumẽti exemplati ſic diſtinguit Iac.
de Are. cum quæritur de inſtrumẽto ſumpto, an ei ſtetur. aut
illud eſt priuatum: & non creditur ei, vt l. procurator. C. de
eden. & j̃. de fide inſtru. c. 1. aut eſt publicum inſtrm̃, & origi
nale, quod facit mentionem alterius originalis. ſi quidem eſt
ſimplex exemplum: tunc aut eſt voluntate partis ſumptũ: vt
ſi veniat debitor, & creditor, & conſentiant, ꝙ authenticum
exempletur. & tunc tale exemplum habet vim authentici. &
fides ei adhibetur: quia non licet reprobare, quod ſemel quis
approbauit. de non nu. pe. l. generaliter. de nego. geſt. l. Pom-
ponius. vbi aũt non de voluntate vtriuſq; partis, ſed vnius tã-
tum exemplatur authenticum. & tunc aut illa exemplatio fit
ſine auctoritate iudicis: & nõ habetur ei fides, vt dicta Auth.
ſi quis in aliquo. & ff. de iur. fi. l. in fraudẽ. §. neq;. aut aucto. iu
dicis fit exẽplatio, & parte citata. & tũc facit fidẽ: ſecus ſi par
te nõ citata, vt l. nam ita diuus. de adop. & l. de vno quoq;. de
re iudi. & de admi. tu. l. chirographis. ¶ Si verò vnum origina
le facit mentionẽ de alio originali: tũc aut fuit factum vtrũq;
inter eoſdem: aut inter alios. ſi inter eoſdem (vt quia emptor
promittit precium pro emptione dudum facta, non obſtante
confesſione pretij facta in primo inſtrumento) tunc ſtatur ſe
cundo inſtrumento: licèt non producatur primum, vt C. de
cõtrahen. ſtip. l. 1. & l. generaliter. & de dona. inter vi. & vxo.
l. eã quę. Si verò inter alios fuerunt facta inſtrumenta; vt quia
dicitur in inſtrumento tali. procurator talis (vt continetur
in tali inſtrumento) fuit confeſſus ſe habuiſſe, &c. tunc non ꝓ
bat, vt dicta Auth. ſi quis in aliquo. Et ideò per inſtrumẽtum
ſententiæ, quę continet verba iudicis, & non partium, nõ pro
bantur geſta partium: nec actus ipſarum; quia originale ip-
ſius ſententiæ facit mentionem de re inter alios geſta. & non
per ipſum pronunciantem, ſecundùm Iaco. de Are. & de in-
ſtrumento per exempla prædicta ſufficiunt. ¶ De ſecundo
principali ſcilicet de exemplatione ſcripturarum minus ſo-
lemnium, hic tangit Innocen. ¶ De tertio, ſcilicet de renoua
tione inſtrumentorum. dic. vt in c. cum dilecta. de confir. vti.
vel inuti. ¶ De quarto, ſcilicet de ſumptis, & ꝓtocollis nota
rij iam defuncti. dic plenè vt in c. cũ P. tabellio. infra de fi. in-
ſtru. ¶ De quinto, ſcilicet de exemplatione actorum, & geſto
rum hic etiam tangit Innocen. ¶ De ſexto, ſcilicet de publi-
catione teſtium loquitur iſtud c. in quo requiruntur plura, ſci
licet citatio eius, cuius intereſt, ſiue tangit. & hæc an præſu-
matur hic interueniſſe, ſupra dixi. ¶ Item quia in præſentia
iudicis, vel ſolius tabellionis habentis auctoritatem à iudice:
nam aliàs hoc non poſſet. de fide inſtru. c. penul. & fin. ſecun-
dùm Innocen. debet etiam fieri iudici, vel alij, cui committit
pro tribunali ſedenti, & illis præſentibus, vel per contuma-
ciam abſentibus, quos res tangit, vt in Auth. de inſtru. cau. §.
16 ſ. inſtrumenta publicè facta. & ſe. ¶ † Conclude ergo, vbi id,
quod ſine ſcriptis geſtum eſt, petitur, publicum fit hoc mõ.
vocabit enim iudex teſtes, qui interfuerunt ſine ſcriptis ſentẽ
tiæ latæ: vel teſtamento: vel contractui ſine ſcriptis. & audiet
ab eis veritatem, quã de his nouerint. & eam faciet in publi-
cam, & authen. formam per publicam perſonam in ſcriptis
redigi, & ad æternam rei memoriam faciendam. & ſic quod
prius erat in mente, & memoria hominum labili, redigetur
aucto. iudicis in ſcripturam publicam, & perpetuò valiturã:
vel in chartam non publicam, & non authen. Et ſufficit, ꝙ au
cto. iudicis facta ſit: ad maiorem tamen ſecuritatem poterit
in ea contineri. iudex decernit illi ſcripturæ fidem perpetuã
adhibendam. ff. de iudi. l. de qua re. & qui teſta face. poſ. l. hac
conſultisſima. §. at cum humana fragilitas. C. de teſtamentis.
Bald. dicit, quòd vtilis eſt etiam pronunciatio: quia amodo
non poterit opponi in perſonis, vel in dictis teſtium: ſed opor
tet, ꝙ ſtetur rei iudicatæ. quođ non eſſet in ſola publicatione.
C. de teſta. l. fi. & ꝙ non requiratur pronũciatio, facit gl. C. ad
Trebel. l. penul. §. fin. dicunt autem quidam, ſecundùm Inno.
17 † ꝙ iſtæ publicationes de geſtis, ſine ſcriptis habitis posſint
fieri partibus abſen. nec vocatis, allegant pro ſe. quia in hac
Decret. quæ in hoc caſu loquitur: nec in alio iure inuenitur
expreſſum, ꝙ aliqui ſint vocandi. ſed quidquid dicant, con-
trarium eſt verum, ſm̃ eũ. huic tamẽ opi. ſcilicet ꝙ citatio re
quiratur, obſtat l. 3. §. ſi cauſa cognita. ff. de bo. poſ. ſed ibi nõ
loquitur de actu præiudiciali abſen. niſi quatenus probetur
18 ius pñtis. Item non obſtat, † ꝙ inſinuatio poteſt fieri, nemine
citato, vt no. Cy. in l. fi. C. qui adm. ad bo. poſ. quia illud eſt ve
rum, quantùm ad eſſentiam actus: non quantùm ad præiudi
cium ꝓbandi. ¶ Ex prædictis ergo videtur, ꝙ multifariè pro
uiderunt iura, vt ſalua ſit rerum probatio, vt l. curent. ff. de te
ſti. & quia dixi, ꝙ requiritur citatio eorum, quos res tangit,
inferas, ꝙ illis, qui vocati non ſunt, talis publicatio non præiu
dicat, nec ꝓdeſt. C. de dona. l. in donatio. & ff. de iureiur. l. ſed
ſi poſſeſſori. §. fi. & qđ no. Io. An. in additio. Spe. e. ti. §. 2. ver-
ſi. aliàs aũt. in fin. ¶ Vtrùm aũt iſtis atteſtationibus, & dictis
teſtium detur fides, eoipſo ꝙ per tabellionem non ſunt au-
thenticatæ: tunc eſt neceſſaria publicatio, ſm̃ Inno. ar. pro &
contra. j̃. de præſcrip. c. ad audientiam. §. nos igitur. ſecũdùm
Inn. qui dicit, quòd prætextu defectus ſolemnitatis teſtiũ nõ
poteſt dici, ꝙ actis credendum non ſit: vel ẽt inſtrõ exinde ꝑ
manũ tabellionis confecto: niſi negentur illa acta eſſe, vel in-
ſtrm̃. ꝓ quo vide, qđ le. & no. s̃. de elec. c. ſcriptũ. §. 1. qualiter
aũt credendum ſit. dic vt plenè. s̃. ti. 1. c. quoniam contra.

ADDITIO.

a ¶ Ad ęternam rei memoriam. qui poteſt facere examinari teſtes ad æter
nam rei memoriam. vide Bal. in Auth. ſed & ſi quis. C. de teſtibus.

SVMMAE.

1 *Lapſus termini præfixi ad denunciandum non impedit quò minus ad ſeparationem poſtea agi poſſit.*

2 *Teſtes quando ad idem probandum in diuerſis inſtantiis ad diuerſos effectus producuntur, & contrarium deponunt, quid iuris.*

3 *Teſtes decem ſi deponunt vnum in iudicio ſummario: in alio duo, vel tres deponunt contrarium, ſtabitur iſtis duobus, vel tribus contra illos decem, non habita conſideratione dignitatis, & numeri.*

4 *Teſtes noui, & ſuper eiſdem articulis poſt didicita teſtificata admittuntur in cauſa matrimoniali.*

CVm in tua dioeceſi. Summatur ſupra eod. cap. veniens. ſecundùm vnam lecturam.
vel aliter. Publicatis atteſtationibus ſuper eod. cap. in cauſa
matrimoniali teſtes produci poſſunt. cõmunis diuiſio. 2. ibi
[quanq̃.] 3. reſpondet cuidã tacitæ obiectioni, ibi [nec eo.]
1 ¶ Primò not. † ꝙ lapſus termini præfixi ad denunciandũ, ſi
quis vult denunciare matrimonium ad contrahendum, non
impedit, quo minus ad ſeparationem poſtea agi poſſit de

matrimonio aũt ſpirituali ſi qs infra tpa gñrali edicto præ-
fixa ſe non oppoſuit, de qbus. ĩ. de elec. c. fin. lib. 6. an poſsit
poſtea ſe opponere. dic, vt in c. cõſtitutis. ĩ. de app. & qđ di-
cit. s. de elec. ¶ Secundò no. ꝙ in diuerſa inſtantia, & variato
mõ agẽdi, publicatis atteſtationib. ſuper eodẽ articulo, poſ-
ſum alios, vel eoſdẽ ꝓducere, vt s. eo. c. veniens. ¶ Tertiò no.
2 † quid iuris, qñ ad idẽ ꝓbandũ in diuerſis inſtantijs ad di-
uerſos effectus teſtes diuerſi ꝓducunt, & cõtraria deponũt:
videt. n. ꝙ poſteriores, ẽt pauci, ꝑferant prioribus in alijs in-
ſtãtijs receptis, ẽt ſi ſint plures. ¶ Quartò hic innuit, ꝙ ſi pri
mi iterũ nõ deponãt in hac ſecunda inſtantia ꝑ eorũ primas
atteſtationes iſti vltimi ꝓducti ad matrimoniũ dirimendum
3 nõ reprobent licẽt cõtrariũ deponẽtes. ex quo collige, † ꝙ ſi
in iudicio ſummario decẽ teſtes deponãt vnũ: in alio ordina
rio duo, vel tres deponãt cõtrariũ: ſtabit iſtis duob. vel trib.
cõtra illos decẽ nõ habita cõſideratione dignitatis, & nume
ri. de qua. s. c. in nřa. loquit. n. cũ ſup eadẽ inſtantia cõtraria
deponãt: ſecus in diuerſis, quarũ prima eſt ſummaria. ſecũda
ordinaria, vt ꝑdixi. ¶ Si aũt prima fuiſſet ordinaria. ſecũda sũ
maria: vel ambæ ordinariæ, & teſtes in prima inſtan. recepti
eſſent cõtrarij receptis in ſecũda. qui alij alijs ꝑferant, nõ tã
gũt hic Doct. & cadit propriè. & ideò tene mẽti, & cogita: vi
deretur. n. prima facie, ꝙ ſi ſnĩa lata in primo iudicio nõ no-
cet in 2. ſimiliter nec atteſtationes primæ ꝑiudicẽt ſecundis:
niſi eſſent idẽ teſtes contraria deponentes, vt no. s. eo. c. ve-
niẽs. per Inn. facit qđ no. s. e. c. cauſam q̃. Hoſt. tñ an debeat
credi primis, vel ſecũdis, relinquit arbitrio iudicis ꝑ dictũ c.
in nřa. cuius cõtrariũ expreſsè innuit iſte tex. q̃ præfert tres,
vel quatuor decẽ in alijs circũſtantijs receptis: nec inſtruit iu
dicẽ, vt habeat cõſideratione. de qua in c. in nřa. qđ facile ſi-
bi fuiſſet. ¶ Oppo. dicit hic, ꝙ primi teſtes nõ ꝓbarũt cõſan
guinitatẽ: ſecundi ipſam ꝓbarũt. ſecũdò dicit, ꝙ primi iterũ
deponũt in hoc ſecundo iudicio. nec pñt repelli, eo ꝙ teſtifi-
cata didicerint, &c. ſed cõtra de c. fraternitatis. s. e. & in cle.
teſtibus. ĩ. e. in quib. dicitur, ꝙ publicatis atteſtationibus, nõ
ſunt alij admittendi. hic aũt dicitur, ꝙ nõ habet locũ talis ex
ceptio. quare malè. ¶ So. magna gl. exponit, ꝙ ideò nõ habet
locũ publicatio iſto caſu; quia eſt cã matrimonialis. & iſtam
4 exceptionẽ apꝓbat Io. An. † & dicit hic eſſe caſũ, ꝙ in cã ma
trimoniali poſt dicta, & didicita teſtificata admittũt teſtes ad
eundẽ articulũ. iſta. n. ꝓductio eorũdẽ teſtiũ, q̃ fuerunt rece-
pti in priori iudicio, fit in iſto iudicio ſecũdo, quo agitur ad
matrimoniũ iam contractũ dirimẽdũ, nõ obſtante publica
tione facta de teſtibus ad idẽ receptis. Et eſt op. Ho. quẽ re-
fert Io. An. s. e. c. ex tenore. ¶ Ego dico, ꝙ fortè iſte tex. hoc
intendit: videlicet, ꝙ regula, de qua in d. c. fraternitatis. quæ
eſt, vt publicatis atteſtationibus, alij nõ recipiantur, nõ ven-
dicet ſibi locũ, qñ in alia inſtantia ſummaria ſuper eodẽ fue
rãt iam recepti: tũc enim in ſecundo iudicio ordinario (ſi idẽ
articulus imminet) poterunt produci in ſecundo, ẽt poſt pu-
blicationem teſtium receptorum ſuper eodem articulo. &
hoc vult dicere hæc litera, ꝙ locum non habuit in hoc caſu.
& eſt noua lectura, ſeu nouus intellectus in 1. c.

S V M M AE.

1 *Vnus de eccleſia poteſt archiepiſcopum accuſare de ſimonia.*
2 *Impeditus in productione teſtium debet de impedimento proteſtari.*
3 *Iudex debet prouidere, vt teſtes ſine impedimento, & ſecurè compareant coram eo ad teſtificandum.*
4 *Sententia excommunicationis põt ferri contra incertam perſonam.*
5 *Teſtis, qui iurauit non teſtificari, debet denunciari non teneri tali iuramento.*
6 *Prohibere qui potuit, & non fecit: an puniatur ex delicto conſanguinei.*
7 *Conſanguinei mei, ſi pro iniuria mihi illata aduerſarium meum vulnerant, vel occidunt: an dicantur hoc feciſſe conſcientia mea.*
8 *Subtrahens copiã defenſionis aduerſario, debet per iudicem puniri.*

CONſtitutis. Excommunicari pñt, qui
partem impediũt in teſti
bus producendis: & denunciandi ſunt teſtes nõ te
neri iuramento de veritate dicenda. Et ſi conſanguinei rei
impediunt certos actores: punitur reus, de cuius voluntate
hoc fieri præſumitur. h. d. ¶ Tres ſunt partes. In 2. deciſa
partis narratio, & querelæ propoſitio. 2. ibi [nos ex] Papæ
generalis prouiſio. 2. ibi [ſi quis autem] prouiſio ſpecialis
1 contra ipſum archiepiſcopum. ¶ Primò no. † quòd vnus
de eccleſia põt archiepiſcopum accuſare de crimine ſimo-
niæ: & ſic inferior põt accuſare ſuum ſuperiorem. quod an
regulariter verum ſit. dic vt 3. q. 7. per totũ. ¶ Secundò no.
2 † ꝙ cũ quis impeditur [a] in productione teſtiũ, debet de im-
a pedimento proteſtari. & hoc regulare eſt de quolibet impe-
dito, vt proteſtetur de impedimento: aliàs non haberet im-
pedimentum ipm excuſare, ſi non faceret, quod incumbit.
facit quod no. in c. plerunq;. de præſcript. & ff. de no. ope.
nun. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori. per Bar. & in c. ſi iuſtus
3 metus. ĩ. de appel. ¶ Tertiò no. † ꝙ ſpectat ad officiũ iudicis
ꝓuidere, vt teſtes ſine impedimento, & ſecurè cõpareant co
ram eo ad teſtificandũ. ſimiliter dẽt locũ tutũ partibus aſsi-
gnare, vt in c. ex parte. ĩ. de appel. vbi de hoc. ¶ Quartò no.
4 † ꝙ fertur ſnĩa excõicationis gñralis cõtra oẽs impediẽtes.
& ſic cõtra incertã ꝑſonã, qñ eſt incerta ꝑſona delinquẽtis.
ſimile in c. vt aĩarũ. de conſti. li. 6. & licẽt monitio debeat ꝑce
dere excõicationẽ, vt in c. Romana. §. caueãt. de ſentẽ. excõ.
lib. 6. tñ hic nulla fit monitio: quia culpa ꝑceſsit, vt ibi. & ſi-
cut excõicatio põt eſſe gñalis: ita & abſolutio. đ cleri. ex. mi.
5 c. cõſuluit. ¶ Quĩtò no. † ꝙ teſtis, q̃ iurauit nõ teſtificari, dẽt
denũciari nõ teneri tali iuramento. concor. s. c. intimauit. &
c. quia pleriq;. de offi. ordi. lib. 6. ¶ Sextò not. in ver. ſi quis
6 aũt. † ꝙ ex delicto conſanguinei quis punit, qñ potuit ꝓhibe
re, & nõ fecit: & dñs rõne cõtractus de facto ſuo, & ſuorum
tenetur. facit l. inter ſtipulantẽ. ff. de verb. obl. & eo. ti. l. ſtipu
latio iſta. proprius tñ ad caſum vide quod habet in c. P. dia-
conus. ĩ. de homi. & c. ſecus. de ſimo. & de reſti. ſpo. c. cũ ad
7 ſedem. ¶ Septimò no. † ar. ꝙ ſi conſanguinei pro iniuria mi
hi illata aduerſariũ meũ vulnerant, vel occidunt: vident hoc
facere de cõſcientia mea. quod eſt verum, ſi hæc ratiocinati
ſunt me præſente, & tacui, vt d. c. Petrus. hoc autem non ꝓba
to, videtur ſecus dicendum, vt in c. quia præſulatus. 1. q. 4.
8 ¶ Octauò no. † ꝙ præſumitur contra eum, qui ſubtrahit co
piam defenſionis aduerſario, & dẽt per iudicẽ puniri. ¶ No
nò no. archiepm ſuſpendi ab officio põtificali. & tunc vide-
tur ſuſpenſus ab officio ſacerdotis: ſecus econuerſo. quod
dic, vt in c. non eſt. de ſponſa. & matri. & in c. ex literis. de
exceſ. præla. &c.

ADDITIO.

a ¶ Impeditur. vide Pau. de Ca. conſ. 25. & conſ. 20. & idem de impedito facto iudicis. glo. in c. cupientes. §. quod ſi per 20. & ibi Gemi. de ele. in 6. Bar. in l. 1. §. dies. ff. quando appellan. ſit. Pau. de Ca. eo. conſ. 21. Lu. & Alex. in l. de pupill. §. ſi quis ipſi. de nou. ope. nunc. tex. in l. 2. C. de nauti. fœ. Bar. in l. 2. §. quod diximus. ſi quis cautio.

S V M M AE.

1 *Appellans, quòd non poteſt accedere ad iudicem impeditus à familia eius, iuſtè appellat.*
2 *Appellans à grauamine, poteſt etiam appellare à diffinitiua ſententia, quæ ſubſequitur.*
3 *Teſtes an poſſint produci in cauſa matrimoniali, publicatis atteſtationibus, vel poſt renunciationem. & nu. 4.*

CONſtitutis Qui teſtificata nõ didicit,
nec renũciauit teſtibus ꝓ-
ducendis: etiam ſuper antiquis capitulis teſtes ꝓ-
ducere poterit. h. d. prima pars ponit formam proceſſus, &
grauamen appellantis. ſecũda dat iudices, ibi [mandamus.]
1 ¶ Primò no. † ꝙ iuſta eſt appellatio, ſi quis impeditur acce-
dere

2 dere ad iudicẽ à familia ſua. ¶ Scđò not. † ꝙ ille, q̃ à grauami
ne appellauit, põt ẽt appellare à diffinitiua ſnĩa, q̃ ſubſeqtur.
ꝑ hanc aũt ꝓpellationẽ ſcđam à diffinitiua nõ vř renũciare
primæ, vt no. in c. 1. de do. & contu. in cle. vbi referendo Inn.
dicit Io. An. ꝙ geminatio appellationũ non ſubmittit, ſed ma
gis ſubtrahit appellantẽ à ꝑtãte iudicis à quo. ¶ Tertiò in-
3 nuit iſte text. † ꝙ in cã matrimoniali publicatis atteſtationi-
bus, vel poſt renunciationẽ, non poſsint alij teſtes ꝓduci, cõ-
tra opi. Ho. & Io. An. s. e. c. ſenes. & c. cũ in tua. ¶ So. Io. An. ꝙ
hic agebat de iniqtate ꝓceſſus iudicis, & iſta de cã appellatũ
erat. ſ. ꝙ nõ ſeruauerat ordinẽ iudiciariũ i ꝓceſſu. Et hac rõne
(q̃a ꝓ ſe de iuris apicibus diſputabat) iſta dña debebat ẽt ꝓ
ſe vti eodẽ iure. 3. q. 8. c. cuius in agendo. ſecus ergo, ſi agere-
tur de impedimento matrimonij, ſm̃ Io. An. de qua ſolutione
dubito, an ſit vera. primò quia hic quærebatur de teſtibus ꝓ
ducendis ſuper impedimẽto matrimonij. quod ſi ita eſt. qua
re ante publicationem, & non poſt, liceat producere teſtes,
cum pars conqueritur de iniquo proceſſu, nõ video: ſed ſem
per coram iudice appellationis agitur de iniquitate prioris
iudicis. Item in hac cauſa iudex ex officio poteſt ſupplere:
nec tam ad partem debet attendere iudex, quàm ad veritatẽ
cauſæ. & præcipuè quia hic agebatur de meritis cauſæ princi
palis, & erat appellatum à diffinitiua. in quo caſu ſtat reg.
non probatum probabo. &c. vt l. eos C. de app. Et verè iſte
tex. ſumpto ar. à contrario ſenſu, multum facit, quòd in cau-
ſa matrimoniali publicatis atteſtationibus ſuper eiſdem arti
culis, non ſiat alij producendi teſtes: nec reſponſio in contra-
4 riũ Io. An. multum viget, per illa, quæ dixi. ¶ Quartò no. † ꝙ
publicatis atteſtationibus, ſi nondum dicta teſtium ſunt no-
ta parti: poteſt alios teſtes producere, non obſtante publica-
tione. ¶ Item Spe. eod. titu. §. ſatis vtiliter. ver. quid ſi publi-
catæ. & ibi refert, quòd Clemens quartus dicebat contrariũ,
ar. s. e. c. cãm. & c. cũ veniſſet. cuius oppoſitum tenet Hoſt. eo.
ti. §. & vtrùm. verſi. dicas. Io. An. tenet iſtam gl. in duobus ca
ſibus. ſ. quãdo parte inſcia, vel inuita fuiſſet publicatio facta.
¶ Quid ſi renunciauit: ſed teſtificata non didicit. dicit Azo, ꝙ
alios poterit producere, in ſumma eo. tit. in penul. col. & Spe.
eo. ti. §. vlti. ver. antepenul. & quod no. Io. An. s. c. cum veniſ-
ſet. in gl. dicit hic Inno. & s. eod. c. intimauit. &c.

S V M M AE.

1 *Teſtimonium in caſu, in quo eſt impoſſibile de viſu, ſufficit de auditu.*
2 *Teſtimonium de auditu admittitur, quando agitur ad ſeparationem matrimonij ratione conſanguinitatis, & affinitatis.*
3 *Teſtis non poteſt iurare per procuratorem.*
4 *Nominatio probata ſufficit ad probandum conſanguinitatem.*
5 *Teſtis ad hoc, quòd probet per famam, oportet, quòd audierit eam ante litem conteſtatam.*
6 *Perſona à qua aliquid auditur, eſt multum conſideranda.*
7 *Teſti vni non creditur, etiam ſi præſidali præfulgeat dignitate.*
8 *Teſtes debent deponere, quòd cognouerunt perſonas, ſaltem in vno gradu pro conſanguineis ſe habere.*
9 *Perſonæ graues quæ dicantur, & quæ leues, remiſſiuè.*

LIcet ex. Ponit Concilium. 12. ſine quibus ſu
per conſanguinitate non valet teſti-
monium de auditu. ¶ Et diuiditur, quia primò po-
nit ſex, quæ reſpiciunt perſonam. ſecundò alia ſex, quæ reſpi-
ciunt dicta. ſecunda ibi [teſtes autem.] ¶ Primò not. quòd
cum agitur ad ſeparationem matrimonij, propter conſangui
nitatem, admitteretur teſtimonium de auditu. & olim erat ve
rum ſimpliciter propter difficilem probationem, vſq; ad gra
dum. 7. vt dicit tex. hodie verò habet locum teſtimonium de
auditu, concurrentibus quæ in tex. dicuntur. Et ex ratione iu
1 ris antiqui collige, † quòd in caſu, quo eſt impoſsibile teſti-
monium de viſu, ſufficit de auditu. & idem de omnibus fa-
ctis antiquis, de quibus teſtes nõ poſſunt haberi: vt valeat te
ſtimonium de auditu cum fama, & adminiculis. s. eo. c. præte
rea. & ſupra titu. 1. c. penul. & ff. de proba. l. cenſus. & de aqua
plu. ar. l. 1. §. fin. & in l. in ſumma. §. idem Labeo. & ff. de aqua
quo. & æſti. l. hoc iure. §. ductus aquę. & per Inno. in c. quid ꝑ
2 nouale. & c. veniens. de verb. ſig. ¶ Secundò no. † quòd cũ agi
tur ad ſeparationem matrimonij, ratione conſanguinitatis,
& affinitatis admittitur teſtimonium de auditu. ſecus ſi age-
retur de alio impedimento. quia tunc teſtimonium de audi-
tu non recipitur, ſecundùm Io. An. ¶ Tertiò no. quòd ad hoc
vt valeat teſtimonium in caſu huius. c. requiritur, quòd teſtis
de omnibus hic expreſsis interrogetur: aliàs non valeret eius
dictum, ſm̃ Io. An. quia ſunt interrogatoria iuris. & forma iu
ris præfixa non eſt omittenda, vt l. conſtitutionibus. ff. ad mu
3 nicip. ¶ Quartò no. ibi [proprio iuramento] † quòd teſtis nõ
poteſt iurare per procuratorem, ſm̃ Io. An. ¶ Quintò not. ꝙ
in vno gradu qui debet probare de viſu, vt dicit text. ſufficit
teſtificari, quòd pro conſanguineis ſe habebãt. ergo ſi ipſi ſe
non habebant: ſed ſolùm ſe nominabant, non ſufficit, ſm̃ Io.
4 An. Ex quo collige, † quòd ſicut ad probandam filiationem
ſufficit probare nominationem (& ſic ſe putabant, ſcilicet pa
ter, & filius) ita etiam ſufficit in probando cõſanguinitatem.
quod dic, vt in c. Michael. s. de fi. presby. & c. per tuas. de ꝓ-
5 batio. ¶ Sextò not. † ꝙ ante litem motam debet audiuiſſe. ſi-
militer cum probatur fama, oportet, quòd præcedat qõnẽ,
de qua agitur. & regulariter ius oportet fundari in perſonam
ante litem motam: quia quod poſt oritur, non venit in eodẽ
iudicio, regulariter, vt l. nõ poteſt videri. ff. de iudi. & in c. ab
6 bate ſanè. de re iud. lib. 6. ¶ Septimò no. † quòd conſiderãda
eſt perſona, à qua quid auditur; quia ſi illa non eſſet idonea:
nec ſimiliter ille, qui ab ea audiuit. quia non ſunt admittẽdi,
quorum repellũtur auctores, vt in tex. nec etiam ſufficit au-
diuiſſe ab vno: quia illi ſoli nõ crederetur. ergo nec ſimiliter
7 pluribus repræſentantibus perſonã ipſius. ¶ Octauò not. † ꝙ
vni teſti non creditur, etiam ſi præſidali præfulgeat dignita-
te. & infames à teſtimonio repelluntur, ſicut ab alijs legiti-
mis actibus. ¶ Et aduerte quia hic enumeratur teſtimonium
inter actus legitimos. cum ergo infamia nedum iuris, ſed ẽt
facti repellat à dignitate, & legitimis actibus, vt in c. inter di
lectos. de exceſ. præla. ergo ſimiliter infamia facti, de quo
in l. quatenus. ff. de ſenato. & l. 1. C. de ſumma tri. ¶ Nonò no.
8 † quòd teſtes etiam debent deponere, quòd cognouerunt ꝑ-
ſonas, ſaltẽ in vno gradu, pro cõſanguineis ſe habere. & not.
ꝙ dicit [perſonas] quaſi ſecus, ſi duo teſtes deponũt, ꝙ A. ſit
pater B. & duo alii, ꝙ A. ſit pater C. ex quo ſequitur, ꝙ B. &
C. ſunt fratres. & hoc dicit Io. ſufficere. ¶ Sed Bar. tenet con-
trarium in gl. & idem Hoſti. dñs Io. An. dicit, ꝙ opi. Io. eſt ve
ra, cum teſtes deponunt de viſu ex certa ſcientia, cum perhi-
bent teſtimonium de auditu, iuxta formam huius c. ¶ Deci-
mò no. ꝙ ſãctius eſt aliquos dimittere copulatos. &c. ¶ Quæ
9 rit gl. † quæ dicantur perſonæ graues. dic, vt no. Io. An. in c. 1.
ĩ. de iniuriis, & dã. da. li. 6. in nouella. ¶ Et quæ dicãtur leues,
no. per Ab. ſupra de proba. videlicet 11. q. 3. c. in cunctis.

S V M M AE.

1 *Teſtes an ſint vlterius interrogandi ad petitionem producentis, publicatis atteſtationibus.*
2 *Caſus, in quo publicatis atteſtationibus recipiuntur teſtes ſuper eiſdẽ articulis.*
3 *Omiſſum dolo, vel negligentia iudicis, non præiudicat parti.*
4 *Interrogationes quæ debent fieri teſtibus: an debeant dari producenti capitula.*
5 *Interrogatoria ad quid ſint inuenta.*
6 *Iudex ſi recepit articulos, ſiue capitula, quæ erant de ſubſtantia ad victoriam cauſæ, tamen ipſe non approbauit, ſed reiecit, tanquã*

 imper-

impertinentes: an debeant iteratò recipi.
7 *Dicens ſe præſcripſiſſe produxit teſtes: iudex interrogauit de titulo, cum eſſet expediens: an iterum debebit interrogare.*
8 *Dictum teſtis deponentis extra articulum, an valeat.*

PEr tuas. Teſtes poſt publicationem ad pe
titionem producentis interroga-
ri non debent: niſi quando ſuper omnibus capitulis
non depoſuerunt.h.d.cōmunis diuiſio. ſecunda ibi[nos igi-
1 tur.] ¶Primò no.† ꝙ publicatis atteſtationibus, ad petitio-
nem producentis teſtes non ſunt vlterius interrogandi.quod
intelligo verum ſuper antiquis capitulis. ſuper nouis dic, vt
2 s̃.c. fraternitatis. ¶Secundò not.† caſum, in quo publicatis
atteſtationibus,recipiuntur teſtes ſuper eiſdem articulis. ali
3 os caſus vide in dicto c. fraternitatis. ¶Tertiò not.† quòd il
lud, quod dolo,vel negligentia iudicis eſt omiſſum, non præ
iudicat parti. & reſtaurandum eſt. s. di. c. quæ contra. & in
Spec. eod. tit. §. nunc videndum. in fi. ¶ Quartò not. quòd
in cauſis dantur capitula, ſuper quibus teſtes debent exami-
nari. ſimiliter aduerſa pars ſuper dictis capitulis facit inter-
rogatoria, quæ qualiter fiant. dic vt in c. pręſenti. ſuper ver-
bo interrogatoria. j̃.eod.lib.6. & plenius in c. 1. & 2. de cō-
4 feſ.e.li.¶Quærit Vinc.† vtrùm interrogationes, quę debent
fieri teſtibus, debeant dari producenti capitula. tenet, quòd
non, propter timorem ſubornationis. & peccaret iudex gra
5 uiter, ſi hoc faceret. ¶ † Sunt ergo inuenta interrogatoria,
vt per ea teſtes, ſi voluerint falſum deponere, de mendacio
conuincantur: quia non potuerunt eſſe prouiſi, quid ad inter
rogatoria debeant reſpondere. & ſic reperiuntur reſpōdere
varia. & per conſequens non credendum. ſi autem eſſent de
interrogationibus prouiſi, melius poſſent confringere falſi-
tatem. de quo per Hoſtien. in ſumma. eod. titu. §. ſuper
quibus. ſub. §. hæc cuncta. verſ. hoc inquiſitorium. ¶Secun
6 dò quæritur. pone, † quòd iudex recepit articulos, ſiue ca-
pitula, quæ erant de ſubſtantia ad victoriam cauſæ.tamen
ipſe non probauit, ſed reiecit tanquam impertinentes:an ha
beat tunc locum id,quod hic dicitur, quòd debeant iteratò
recipi. videtur, quòd non; quia non malitioſè vel negligen-
ter: ſed ex certa ſcientia, ſiue dolo omiſit. ergo ceſſat iſta ꝓ-
uiſio. & hoc videtur tenere Innocen. quod Hoſtien. putat ve
rum, quando iudex non errauit: aliàs eſſet parti ſubuenien-
dum per iudicis officium &c. ¶ Tertiò quæritur, an habeat
locum quod hic dicitur de capitulis omnino explicitis: an
de implicitis, & intellectis ſub aliquo vocabulo generali: vt
in pſcriptione titulus continuatæ poſſeſſionis, & bona fides.
7 † pone ergo, quòd ego dixi me præſcripſiſſe, & produxi teſ-
tes. Iudex non interrogauit de titulo, cum eſſet expediens:
an iterum debebit interrogare, ut hic dicitur. dicit Inno. ꝙ
iſte tex. loquitur de articulis, qui tangunt principale factum:
vel ei ſunt annexi: uel ſub eo comprehenduntur. ex quo con
cludit, quòd iudex debet interrogare de his: nec imputabi-
tur parti, ſi non interrogauerit: neque teſtibus, qui forſitan
neſciunt omnia, quæ de iure ſunt neceſſaria ad probandum
præſcriptionem. nam & multis perſonis licitum eſt ignora-
re iura: vt ruſticis, mulieribus, militibus, & minoribus, vt l.
cum de indebito.ff. de probat. & l.regula.ff.de iu.& fa.igno.
Et ſi dicatur. iudex non poteſt ſupplere de facto. & interro-
gando de his: videtur de facto ſupplere, contra illa, quæ ha
bentur de poſtu. c. bonæ. il. j. Reſpondetur, quòd imò eſt li
citum iſto caſu, cum ſuper illo facto ſit imploratum eius of-
ficium. omittendo igitur eſt in culpa, & reſtaurare tenetur,
8 vt dicitur in tex. ¶Quartò quæritur:† vtrùm valeat dictum
teſtis, ſi deponat extra articulum. diſtingue: quòd aut teſtis
deponit ſuper alia re, vel cauſa. & non valet, vt. s̃. de teſti.
Aut ſuper re, de qua agitur. ſed aliter, q̃ dicāt capitula. & tūc
ſi iurauit ſuper capitulis tm̃ dicere ueritatē: & non valet. ¶Si
ergo ſuper tota cauſa: & tūc valet, vt j̃. de accu. c. cum dilecti.
& per Cy. in l. fi. C. qui legi. perſo. & in Spec. de teſti. §. ſequit.
verſ. illud. & in eo. ver. notatur, quid iuris ſi articuli non ſint
bene formati. & teſtes, qui deponunt, aptè deponant: an va
leat depoſitio? tenet, quòd ſic. ¶ Item ſi agatur poſſeſſorio,
& formātur articuli ſuper petitorio: an ſint admittendi. te-
net, quòd ſic in Specu. de teſte. §. nunc videndum. in quo. §.
multa quęrit, quę Io. de Lign. breuiter hic pertranſit.

S V M M AE.

1 *Teſtes ſuper principali producti poſſunt reprobari, & quoties.*
2 *Partes poſſunt obijcere contra perſonas teſtium in cauſa principali. & num. 3.*
4 *Reprobatio teſtium an poſſit fieri coram commiſſario, cui commiſſa eſt teſtium receptio.*

1 LIcèt dilectus. † Teſtes ſuper principa
li productos reprobari
licet: & reprobatorios iterùm reprobare. vlterius nō
eſt locus reprobation.ih. d. In prima proceſſus narratio. in
2. cauſæ commiſſio. ibi [mandamus.] & eſt nouum, quod
inducit iſta Decr. & prius nullo iure permiſſum, ſecundùm
2 Io. And. ¶Primò not.† quòd contra perſonas teſtium in prī
3 cipali cā ab utraq; parte poſſūt partes obijcere. ¶Scdò no.†
cōtra pſonas teſtiū reprobatoriorū priorū poſſe obijci itera
tò. & iſta eſt ſecūda reꝓbatio, & 3. productio, vltra quā ſecū-
dā non licet ad reꝓbationē teſtiū aſpirare. Rō eſt, vt infini-
tas euitet, vt s̃. c. cū cauſā. & c. cum in multis. de reſcrip. li.
6. Et aduerte, quia tex. iſte loquitur in reprobatione dicto-
rum. quia bene poterunt tertiò reprobari, & vltra, vt no. Ho.
s̃. eod. c. ſenes. facit quod no. j̃. eo. c. 2. lib. 6. ¶Quærit Ioā.
And. an iſte tex. habeat locum in reprobatione inſtrumen-
ti per teſtes: vt hincinde vna tātùm reprobatio concedatur.
dicit ipſe, quòd prima reprobatio inſtrumenti per teſtes ha
betur pro prima reprobatione: ergo contra illam poterit fie-
ri prima. & ſecunda reprobatio. Item dicit, quòd in caſu hu
ius. c. licèt non admittatur ſcda reꝓbatio per teſtes: tamē ad
mittetur per inſtrumenta: ſicut poſt publicationem atteſta-
tionum licet producere inſtrumenta, & non teſtes, vt j̃. de fi-
de inſtru. c. cum dilectus. & quod ibi not. in prima glo. & vide
4 quod not. in Specu. e. tit. §. qualiter. vbi quærit, † nūquid co
rā cōmiſſario, cui cōmiſſa eſt teſtiū receptio, poſſit fieri iſta
reprobatio. de quo not. Inno. & Hoſtiē. s̃. de proba. c. licèt,
vbi tenet, quòd non.

S V M M AE.

1 *Compromiſſum factum à prædeceſſore tranſit in ſucceſſorem in dignitate*
2 *Arbitrium ſi commiſſum eſt tribus: vnus moritur: alius ſe abſentat, an propterea expiret.*
3 *Arbiter tranſlatus ad dignitatem, ſi vadit ad remotas partes, non tenetur alter compromittentium inuitus ipſum ſequi.*
4 *Canonicus, qui deſinit eſſe canonicus, an poſſit terminare cauſam ſibi commiſſam, remiſſiuè.*
5 *Arbitrium licèt pereat, non propterea pereunt acta.*
6 *Habens ratam receptionem teſtium, non prohibetur excipere contra perſonas ipſorum.*
7 *Prælatus poteſt compromittere de iuribus eccleſiæ.*

PRæſentata nobis. Atteſtationes
receptæ p ar-
bitros faciunt fidem in iudicio, ſi teſtes ſunt mortui.
ſi uiuunt, eſt in optione illius, contra quem producti ſunt:
an velit atteſtationes recipere, & ratas habere: aut teſtes de
nouo deponere. h.d. Et in prima partis petitio. in 2. cauſæ cō
1 miſſio. ibi [diſcretioni vræ.] ¶Primò not. † quòd cōpromiſ
ſum factum à prædeceſſore trāſit in ſuceſſorem in dignitate.
facit quod no. in Spe. de arbi. §. finitur. ver. quid ſi prælatis. &
de procura. c. fi. in cle. & quod no. s̃. de fo. comp. c. dilecti. qd
aūt ecōuerſo vtrùm paſſiuè in ſucceſſorē in dignitate trāſeat
arbi-

arbitrantis poteſtas. uide per Bar. in l. qui liberis. §. hæc ver-
2 ba. ff. de vulg. & pu. ¶Secundò not. † ꝙ ſi ex tribus moritur
vnus, & alius ſe abſentat, expirat arbitrium. quod dic, vt in c.
vno delegatorum. s̃. de offi. dele. niſi in compromiſſo fuiſſet
clauſula. ꝙ ambo, vel vnus, &c. vt l. nō diſtinguemus. §. ſi plu
res. ff. de arbi. facit c. 2. j̃. de arbi. lib. 6. ¶ Tertiò hic innuitur
3 † ꝙ ſi arbiter translatus ad aliam dignitatem vadit ad remo
tas partes, non tenetur alter compromittentiū ipſum ſequi
inuitus. ergo ſi ad proximum, videtur, quòd teneatur: nec ꝑ
dignitatem ſuperuenientem videtur expirare arbitrium, cir
ca quod adde, quod no. in c. ſtatutum. poſt prin. de reſcrip.
4 lib. 6. per. Arch. † in quęſt. canonici, qui deſinit eſſe canoni-
cus. an cauſam ſibi commiſſam poſſit terminare. ¶ Quar-
5 tò no. † ꝙ licèt pereat arbitrium, non pereunt acta. circa qđ
dicunt Pe. & Ab. quòd illud, quod hic dicitur in teſtibus (vt
pars habeat optionem, velit ſtare depoſitionibus: vel iterum
recipi) habet locum in aliis ſolēnibus: vt ſcilicet de nouo de-
tur libellus: iuretur de calumnia: dentur induciæ deliberato
riæ, & ſimilia. omnia enim iſta debent reiterari, ſi partibus
placuerit, ſecundùm eos. effectus tamen iam conſummatus
non tollitur, vt interruptio præſcriptionis per conteſtationē
litis factam coram arbitris, nec etiam confeſſio, vt l. penul.
C. de arbi. ¶ Quintò no. ꝙ eſt in electione illius, contra quē
teſtes coram arbitris ſunt recepti, velit illas atteſtationes va
lere: vel eoſdem, ſi viuunt, de nouo recipi. ¶ Si autem non vi
uant, ſtatur præciſè dictis ipſorum. & circa hoc forma cōtra
6 rium de c. veniens. s̃. eo. & ſolue, vt ibi dixi. ¶ Sextò no, † ꝙ
licèt quis velit habere ratam receptionē teſtium: non tamen
prohibetur recipere contra perſonas ipſorum. ſimile in l. ex
7 conſenſu. ff. de app. ¶Septimò no. † ꝙ de iuribus eccleſię pōt
prælatus compromittere. de quo. s̃. de tranſac. c. veniens. &
c. de cetero. Et aduerte, quia illud, quod dicitur in hoc cap.
habet locum de atteſtationibus receptis coram arbitris.
de receptis autem coram arbitratore. dic, vt in c. Quintaual
lis. de iureiurā. per Inn. facit quod not. Inn. s̃. eo. in c. cum in
tua. ¶Vltimò tractat hic Ioa. An. ſi quis elegerit alteram ex
iſtis vijs: an poſſit variare. dic, vt ibi per eū. & in l. ſerui elec.
de le. 1. & l. ſi ſtipulatus fuerit illud. de ver. obli. & quod no. in
c. gratia. de reſcrip. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Teſti etiam religioſo deponenti ſine iuramento non creditur.*
2 *Cuſtos poteſt repetere presbyterum mandato ſuperioris, & nu. 6.*
3 *Teſtis quando recipitur ad teſtimonium non iuratus, pars debet contradicere.*
4 *Fratres minores licèt non poſſint aliquid habere in particulari, vel in communi: poſſunt tamen repetere fratres ſuos fugitiuos.*
5 *Fratres minores poſſunt eſſe teſtes eorū, quæ agūtur in ſuo Capitulo.*

1 NVper nobis. † Non creditur teſti, ēt
religioſo, qui ſine iura-
mento deponit. hoc d. communis diuiſio. 2.
ibi. [reſpondemus.] ¶ Primò no. ꝙ ingreditur quis quādo
que religionem cauſa probationis. & hoc ſemper præſumi-
tur, niſi aliud probetur. de regula. c. ſtatuimus. vnde poteſt
exire j̃. annum. e. ti. c. ad apoſtolicam. & in mēdicantibus eſt
hoc verum, etiam ſi profeſſionem feciſſet. j̃. annum. nō enim
tunc illi, ſed in genere obligantur religioni, vt in c. non ſolū.
2 de reg. lib. 6. & quod ibi no. ¶ Secundò no. † quòd cuſtos re
petebat iſtum presby. quod intellige de mādato Superioris:
aliàs non poſſit. j̃. de accu. c. ex parte. & per Io. An. in c. cum
3 deputati. s̃. de iudi. ¶ Tertiò innuit iſte tex. † ꝙ cū teſtis re
cipitur ad teſtimonium non iuratus, debet pars contradice-
re. Io. An. dicit, ꝙ ſemper præſumitur contradicere: niſi ap-
pareat de expreſſo cōſenſu, ſecūdū Hoſti. eo. c. tuis. ¶Quar-
4 tò collige. † a ꝙ quantuncunque fratres minores nō poſſint
habere aliquid in cōmuni, vel particulari, vt in cle. exiui. de
verb. ſig. tamē ſuos fratres fugitiuos poſſunt repetere. ſimili-
ter ſi pro ornamentis eccleſię, vel ipſius reparatione aliquid
relinquatur. videtur enim, quòd petere poſſint. cū enim iſta
ſint eis reſeruata. ſ. cuſtodia, & gubernatio eccleſię: ergo ſi-
militer & ius agēdi ad illa, vt l. ſi victum. & quod ibi per Bar.
ff. de re iudi. Et hoc habui de facto. & tenui hanc partem,
& obtinui, quòd poſſint agere ad iſta. ſuper quo vide Bar. in
tractatu Minoricarum. vbi plenè proſequitur de iſtis fratri-
bus minoribus, ſuper quibus cēſeantur habiles &c. ¶ Quin
5 tò no. † quòd fratres minores poſſunt eſſe teſtes de his, quæ
aguntur in eorum Capitulo. Idem de monachis. in Auth. de
6 monach. §. cogitandum. ¶ Sextò no. † ꝙ teſti non creditur
(quantuncunquè ſit arctæ religionis) ſine iuramento. iſtud
enim cordulare religionis intuitu ſine iuramēto credere non
teneris.

ADDITIO.

a ¶ Quartò collige. hic eſt vna glo. quòd probatur, quem eſſe pœnitentē per cōfeſſorem. & vide in Spe. de teſti. §. reſtat. ver. 16. creditur.

S V M M AE.

1 *Teſtes examinandi ſunt diligenter, & ſigillatim.*
2 *Miracula ſunt argumenta, & indicia ſanctitatis.*
3 *Examinatio teſtium ſuper miraculis an poſſit alteri delegari.*

1 VEnerabili. † Diligenter & ſigillatim
examinandi ſunt teſtes. h.
d. In prima partis petitio. In ſecunda teſtium re
cipiendorum cōmiſſio. 2. ibi [diſcretioni vræ.] ¶Primò no.
de generali capitulo monachorum certi ordinis. de quo dic
2 vt j̃. de ſta. mo. c. in ſingulis. ¶ Secūdò no. † ꝙ miracula ſunt
argumenta. & indicia ſanctitatis. præcedens vita, etiam ma-
la, facit, quòd etiam mali quandoque faciunt miracula, vt in
gl. de quo dic. j̃. de relig. & vene. ſan. c. 1. lib. 6. in gl. penul. &
per Io. An. poſt Inn. & Hoſt. j̃. de reli. & vene. ſan. c. 1. in glo.
magna. ¶ Tertiò no. ꝙ Papa delegat, & committit examina
3 tionem teſtium ſuper miraculis. † In quo caſu dicit Boetius,
quòd alteri ſubdelegare non poſſet propter arduitatem ne-
gocij, & propter induſtriam electam. de offi. deleg. c. fi. & eo.
tit. c. 1. in cle.

S V M M AE.

1 *Atteſtationes publicantur in cauſa inquiſitionis: ſicut in accuſatione, & alijs proceſſibus.*
2 *Teſtes, qui depoſuerunt obſcurè, & confuſè, poſſunt repeti, vt declarent dicta ſua.*
3 *Atteſtationes receptæ ab eo, cui commiſſa eſt examinatio. qualiter admittantur.*
4 *Iudex ex officio ſuo poteſt producere teſtes in cauſa criminali, tā ad offenſam, quàm ad defenſam.*
5 *Poteſtas, quæ conceditur iudici in teſtibus producendis poſt publicationem: an concedatur etiam promotori inquiſitionis.*
6 *Probaui per duos teſtes, qualiter A. promiſit mihi centum Senis in die beatæ Virginis. ille A. probat indirectè, quomodo die illa erat Romæ: an poſt publicationem potero per alios teſtes comprobare dicta priorum, ſcilicet quomodo A. erat dicta die Senis.*
7 *Interpretatio verbi dubij prolati à teſte ſemper fit contra producentem.*
8 *Iudex inquirens non debet publicare dicta teſtium, niſi videat probatū: vel ſi nō eſt probatū, ſperat habere alios, qui probare poſſint.*

CVm clamor. Iterum examinādus
eſt teſtis, qui obſcurè
depoſuit. hoc d. communis diuiſio. ſecunda ibi
[verum.] ¶ Primò no. quòd Papa mandat inquiri de cri-
minibus contra infamatum: nec debet diſſimulare. j̃. de ac-
cu. c. qualiter. il. 2. & 2. q. 1. c. Deus omnipotens. aliàs enim
nō eſt inquirēdum: nec aliquis ſine accuſatione damnādus,

8 vt.ĩ.vt ec.bñfi.c.vt noſtrũ.¶Secundò no.†ꝙ in cauſa inquiſi
tionis publicantur atteſtationes:ſicut in accuſatione,& aliis
proceſsibus. & hæc publicatio eſt vtilis,& neceſſaria quò ad
parté,contra quam inquiritur:ſed eſt ſuperflua quò ad iudi
cem inquirẽtẽ;quia ſemper ſibi fuerunt dicta teſtium publi
cata.quò ad parté ergo inquiſitã requiritur ordo iuris,cũ ꝓ
ceditur per inquiſitionem.facit quod no.de publi.iud.ĩ prin.
2 ¶Tertiò no.†ꝙ teſtes,qui depoſuerunt obſcurè,& confusè,
pñt repeti,vt declarent dicta ſua.de quo.ĩ.dicam. ¶Quartò
3 no.†qualiter atteſtationes receptæ ab eo,cui eſt cõmiſſa cãæ
examinatio,remittantur.quia ſub ſigillis,& fideliter ſunt re-
mittendæ.de quo.ĩ.de fideiuſſo.c.conſtitutus.¶Opp.hic Pa
pa mandat poſt publicationem eoſdem recipi.cõtra de c.fra
ternitatis.& c.cãm q̃.ſ.eo.So.illud verũ regulariter. fallit,cũ
proceditur per viã inquiſitionis:tunc.n.iõ poſt publicationẽ
contestationũ recipiuntur teſtes ex officio;quia in iudice ceſ
ſat ſuſpicio,ſeu timor ſubornationis,cum ſemper fuerint ſibi
4 publicata.& per iſtam rõnẽ diſputauit principaliter Bar.†ꝙ
in cauſa criminali tam ad offenſam, quàm ad defenſam põt
iudex producere teſtes ex officio:cum in dicta cã poſsit ſem
per ſupplere.& ibi ſemper dicta teſtiũ fuerint publicata. ita
dicit in diſputatione,quæ incipit.Iudex maleficiorum.&c.&
l.2.§.ſi publico.ff.de adulte.& l.ſi non defendantur.ff.de pœ
nis.vnde in cauſis electionis,& alijs,vbi iudex poteſt ſupple-
re de facto.de quibus dixi.ſ.de poſtu.c.bonæ.il.1.iudex poſt
publicationem poterit teſtes producere.quam regulam tene
5 menti.¶Hinc ergo ſumpta occaſione.†quæro primò,an iſta
eadem poteſtas,quæ iudici conceditur in teſtibus producen
dis poſt publicationem,concedatur etiam promotori inquiſi
tionis:vt ſcilicet poſsit teſtes producere,publicato proceſſu.
quidam,ꝙ ſic,quia promotor nullum ius habet in inquiſitio
ne.& poteſt ſemper remoueri: nec poteſt appellare propter
ſuum intereſſe.¶Al.j dicunt contrarium.ſ.ꝙ poteſt appella
re.& ius hẽt ĩ inquiſitione.& iõ teſtes nõ põt producere poſt
publicationem.Ho.diſtinguit tria membra.nã qñq; iudex ex
mero ſuo officio inquirit.& tunc regula eſt, quòd poteſt pro
ducere,etiam poſt publicatas atteſtationes:niſi quando in eo
deprehenderetur malitia(puta quia ꝓrogaret malitioſè pro
ceſſum,vt inquiſitum teneat impeditum)quod præſumitur,ſi
parũ,vel nihil expedit:vel longas dilationes aſsignat,& alias
difficultates ingerit.iſto.n.caſu ẽt ſibi ex mero officio inqui
renti præcluditur via ad producendum teſtes poſt publicatio
nẽ,ſm eũ.quod no. ¶Qñq; quis promouet inquiſitionem. &
tũc aut eſt datus à iudice ad ipſam promouendã, & adiuuan
dã:aut eſt datus à ſocijs : aut voluntate ſua ſponte ipſam pro
mouet.primo caſu eſt vera prima opi.ſ.ꝙ poſsit,etiã poſt pu
blicationẽ,producere:quia iſta non eſt pars,quæ ex neceſsi-
tate proſequitur.Secundo, & tertio caſu hẽt locum ſecunda
opi.vt.ſ.producere non poſsit teſtes poſt publicationẽ. ¶In
his tñ duobus caſibus dicit Io. An. ꝙ ſi iudex videt eccleſiæ
expedire,ꝙ iſte nõ ſit prælatus,poteſt ex officio ſuo plenius
inquirere veritatem.vel ſecũdùm Hoſt.facta abſolutione ab
inſtantia à priori proceſſu,iterùm ex officio poterit inquire
re.ĩ.de purga ca.c.cum dilectis.& hoc credo verum ad ſimi-
litudinem aliorum criminum: igitur ad publicum intereſſe,
vt.ff.de publi.iudi.l.defuncto.& l.libellorum.§.vlti.ff. de ac-
6 cu.¶†Quæro.ſecundò probaui per duos teſtes, quomodo
A.promiſit mihi centum Senis in die beatæ Virginis. Ille A.
probat indirectè,quomodo dicta die erat Romæ.an poſt pu
blicationem potero per alios teſtes comprobare dicta prio-
rũ.ſ.quomodo A.erat Senis dicta die?tenet Inno.ꝙ ſic. Non
obſtat,ꝙ poſt publicationem non licet alios producere:quia
dicta regula habet locum,quando vellem principaliter alios
producere ad cõfirmandum dicta priorum, q̃ ſunt ab aduer
ſario reprobati,indirectè potero hoc facere poſt publicatio
nem,ar.in Auth.e.ti.§.ſi verò deducens.& ſ.e.c.ex tenore.&
ibi Io.An.gl.dicit Inn.¶Aduerte tamen, ꝙ licèt admittãtur
ad confirmandum aliorum dicta poſt publicationem:non ta
men debent admitti ad declarãdum aliorum dicta obſcura,
vel confuſa.quod ergo hic dicitur de declaratione (ꝙ poteſt
fieri publicato proceſſu)intelligitur per eoſdem teſtes,q̃ ob-
ſcurè depoſuerũt, nõ ꝑ alios.quod bñ no. ¶Et rõ eſt ĩ prom
ptu.quia declaratio verbi ambigui,vel confuſi conſiſtit in fa
cto.& ſic per alium conſcientia,vel proferentis intentio de-
clarari non põt,ẽt ſi hæres eſſet procu.vel alius,vt l. Pompo
nius ſcribit ſi frumentũ.§.ſi.de rei vẽ.& no. Azo in ti.de reb.
du.poſſes dicere.videtur,ꝙ iſta declaratio non habet locum,
7 †quia ſemper interpretatio verbi dubij prolati à teſte fit cõ-
tra producentẽ,vt.ſ.de proba.c.in præſentia.propter hoc di
cunt quidam,ꝙ interpretatio, de qua loquitur iſtud c. habet
locum,qñ teſtes ita obſcurè depoſuerunt, ꝙ non põt ex eo-
rum dictis percipi intellectus:aliàs fieret interpretatio,vel ſe
cundùm conſuetudinem:vel vbi conſuetudo deficit,in beni-
gniorem partem,& vltimò contra proferentem.Ho. tñ dicit,
quòd primum dictum magis placet,ſ. quòd dictum ſuũ poſ-
ſit,& debeat teſtis declarare,vt dictum eſt.¶Conſulit ex præ
8 dictis Io.An.†quòd nunq̃ iudex inquirens publicet dicta te
ſtium,niſi uideat probatum.vel ſi non eſt probatum, ſperet
habere alios,qui probare poſsint.

S V M M AE.

1 *Criminoſus perſeuerans in crimine nõ põt eſſe teſtis,ſed bene poteſt eſ*
ſe iudex.& nu.8.Et an poſsit eligere.nu.2.
3 *Teſtimonium criminoſi,nemine ſe opponente,valet.*
4 *Iudex non dẽt ſequi dicta teſtium,qui ſunt infames,vel criminoſi.*
5 *Emendatus de crimine admittitur ad teſtimonium in cauſa ciuili.et in*
criminali ciuiliter mota.Et qualiter probetur, quòd quis ſit emen
datus.nu.13.
6 *Periurus infamis an poſsit eſſe teſtis.*
7 *Periurus licèt ſit infamis de iure canonico:ſecus eſt de iure ciuili.*
9 *Infamia quandoque comitatur condemnatum emendatum de crimine.*
10 *Repulſus ratione criminis à teſtimonio dicitur grauatus quò ad opi-*
nionem.& ad teſtimonium in criminali de cetero non admittitur.
11 *Periurus etiam de crimine emendatus, quare non admittitur ad teſti*
monium.
12 *Papa an poſsit ſtatuere,quòd criminoſus,vel periurus ad teſtimoniũ*
admittatur.
14 *Sacerdoti an credatur de confeſsione ſine iuramento.*
15 *Teſtis,cui crimen obijcitur:an poſsit repellere obijcientem, prætextu*
ſimilis criminis,vel maioris.
16 *Abſolutus ab excommunicatione an admittatur ad teſtimonium.*

TEſtimonium Perſeuerans in crimi-
ne,ẽt in ciuili, repelli-
tur à teſtimonio.emendatus verò non infamis admit
titur in ciuili.in criminali verò repellitur. h. d. ponit tres ca-
ſus,quibus in ciuili:quatuor quibus in criminali teſtis repel-
litur.& ſunt duæ partes.prima tractat de criminoſo perſeue-
rante.ſcda de emẽdato.ibi[ſi verò.]Et ſcda ſubdiuiditur. pri
ma tractat de emẽdato,q̃ ꝓducit̃ in ciuili, aut criminali mo
ta ciuiliter.ſecunda de illo,q̃ producit̃ in criminali mota cri-
1 minaliter.ſcda ibi[in criminali.]¶Primò no.†ꝙ criminoſus
perſeuerans in crimine nõ p̃t eſſe teſtis:ſed bñ p̃t eſſe iudex.
2 3.q.7.in ſumma.& de reſcr.c.ſciſcitatus.ꝑ Inn.†An aũt cri-
minoſus poſsit eligere.dic,ꝙ ſic,iure ſuo, non alieno:vt tanq̃
cõpromiſſarius,q̃ dẽt eſſe fide dignus,vt.ſ.de ele.c. q̃a pp.ſu
per ver.fide digni.ĩ nouella.Et vide qđ no.Io.An.ĩ.de cle.ex.
mi.c.ſi celebrat.¶Scdò no. qđ req̃rit̃,vt teſti ab aduerſa p̃te
3 crimina opponãtur.†ex quo ſeq̃tur,ꝙ nemine opponẽte,va
let teſtimoniũ:nec ꝓducẽs poſsit opponere.ſ.e.c.pñtiũ. ĩ pri
4 ma gl.†iudex tñ poſſet,q̃ nõ dẽt ſequi dicta teſtiũ,qui ſunt in
fames,vel aliter criminoſi,vt.ſ.de proba.c. licèt cãm.& ſ. c.
5 intimauit.ꝑ Inn.¶Tertiò no.†ꝙ ille, q̃ eſt emendatus de cri
mine,admittit̃ ad teſtimonium in cã ciuili.& in criminali ci-
uiliter

uiliter mota. de quo.6.q.1.c.2.& c.quicunque.& hoc regula
riter.fallit in periuro, etiam ſi de crimine remanet infamia.
6 ¶Quartò no.ꝙ periurus infamis an poſsit eſſe teſtis.a ſunt in
a hoc opi.communis eſt opi.ꝙ aut iuramẽtum eſt temerariũ:
& non repellitur à teſtimonio.ſicut nec à dignitate.ĩ.de iu-
reiu.c.ſicut.aut nõ eſt temerarium. & tunc aut eſt illicitum:
& contraueniens non repellitur . aut non eſt illicitum ; &
tunc veniens contra repellitur à teſtimonio. Et idem ſi du
bitetur,an ſit licitum. vt ſ.de ele.c.per venerabilem.§. idem
7 etiam.¶†Et licèt periurus ſit infamis de iure canonico:ſe-
cus eſt de iure ciuili,etiam ſi eſſet condemnatus,vt l. ſi. ff. de
crimi.ſte.facit l.ſi quis maior. C. de tranſac. ¶Quintò not.
8 †ꝙ criminoſi,qui in crimine perſeuerant, repelluntur à te-
ſtimonio à ciuili, & criminali. & intellige de crimine publi-
co,vel priuato:de quo cõdẽnatus eẽt infamis,vt in furto, vi
bonorũ raptorũ,ĩiuriarũ,& ſimi.vt l.athletæ.§.calumniator.
& §.ſi.de his,qui no.infa.Idem dicit Io. An. in condemnato
de crimine priuato: ex quo non irrogatur infamia. cum eñ
ſacerdotem non poſsit accuſare:ergo nec contra ipſum teſti
ficari: quamuis contra laicum admittatur. Idem dicendum,
cum excipitur de crimine.quod non infamat, ſiue condem-
9 natus ſit,ſiue non,ſecundùm Inno.¶Sextò no.†quòd con-
demnatum emendatum de crimine quandoque comitatur
infamia.¶Et no.hic ver. comitatur. infamia enim inhæret
oſsibus:ſicut excommunicatio.vnde quocunque vadant,co
mitatur tales excommunicatio,& infamia: ſicut lepra lepro
ſum.vt no.in l.ex ea.ff.de poſtulan.& ſ.de offi. ordi. c.cũ ab
10 eccleſiarũ ꝑlatis.¶Septimò no.†ꝙ ille, q̃ rõne criminis re-
pellitur à teſtimonio,dr̃ grauatus quò ad opi.& ad teſtimo-
nium de cetero non admittitur in criminali; & tamen nõ eſt
infamis.ſ.de or.cog.c.cum dilectus.Ex quo collige,quòd in
famis de facto non repellitur à teſtimonio in ciuili . de hoc
hic per Io.An.& in Spec.eo.tit.§.1.ver. Item ꝙ eſt infamis.
& per Bar.in l.3.§.duæ cauſæ.ff.de car.edic.& l.Caſsius . de
11 ſenato.& l.1.C.de ſum.triu.& fide ca.¶Quæro primò†qua
re periurus,etiam de crimine emendatus,non admittitur ad
teſtimonium.dicit Io.An.ſuper glo.3.q. ex quo ſemel deie-
rauit,præſumptio eſt,ꝙ iterũ deieraret.de præſump.c.ſcriba.
de ſuſpe.tu.l.ſi.§.quæri poteſt.& C.de ſuſcep.& arch.l.ſi ali-
quid.lib.10.& ſpeciale eſt in iſto crimine plus,quàm in ma-
12 ioribus,vel æqualibus,vt hic per eũ.¶Secũdò quæro.†vtrũ
Papa poſsit ſtatuere,vt criminoſus,vel periurus ad teſtimo-
nium admittatur.dicit,quòd ſic.ĩ.de re iu.c. cum. I. & A. &
de hære.c.accuſatis.§.licèt.lib.6.ſicut diſpenſat in ordinibus
cum eo.de tempo.or.c.dilectus. ſicut etiam legitimat ad ſuc
ceſsionem,& matrimonium.ĩ.qui fil. ſint leg. c. per venera-
bilem.Et ita tenet Gui.in Spec.de teſte.§.1.& 2.ver.ſed quæ
ro,vtrùm Papa.& de hoc etiam no.in c.quicunque.6. quæſt.
13 1.¶Tertiò quæro,†qualiter probatur, quòd quis ſit de cri
mine emendatus.dicit glo.ſi. quòd per ſacerdotem:per ipsũ
namque probabitur confeſsio,& pœnitentiæ iniunctio.exte
rior verò ſatisfactio probatur per familiares,& alios, qui vi
derunt,ſecundùm Hoſti.ſufficit tamen occulta, ſi crimẽ fuit
occultum.ſi verò manifeſtum,debet eſſe manifeſta . ſed non
14 ſolemnis.60.diſt.c.ſed illud.& 50.diſt.c.in capite. †an autẽ
credatur ſacerdoti de confeſsione ſine iuramento . quidam
quòd ſic.alij,quòd non.primi æquius.ſecundi iuſtius,ſecun-
dùm Io.An.de hoc no.2.q.5.c.quanto.& q.7.c.ipſi apoſtoli.
15 &c.¶Quartò quæro†unquid teſtis,cui crimen obijcitur,
poteſt repellere obijcientem, prætextu ſimilis criminis : vel
maioris.tenet,quòd non,& ſubtiliter loquitur.ſuper quo di-
cit Ioan.And.quòd teſtis,cui crimen obijcitur,poteſt oſten-
dere ſe innocentẽ,ne fama ipſius grauetur. ſicut poteſt oſtẽ-
dere chartam ſuæ manumiſsionis,ſi obiicitur , quòd ſit ſer-
uus.in Auth.eo.titu.§.ſi verò dicatur.imò plus,quia ille, qui
produxit,poteſt probare ſuos teſtes honeſtos, quos aduerſa
rius aſſerit malæ famæ.3.q.3.c.de iud. ſimile,qđ no.ſ.e.c.ex
tenore.in gl.ſi.& vide in Spe.de teſt.§.j.ver.item opponitur,
ꝙ eſt criminoſus.& ver.ſe.facit quod in ſimili no.Bar.& Bal.
16 in l.cum mulier.ff.ſol.mat.¶Quintò quæro:†an abſolutus
ab excommunicatione ad teſtimonium admittatur. latè di-
ſputat hic Ioan.An.& concludere videtur,quòd ſola excom
munic.probatio non repellit:ſed probatio criminis,propter
quod excommunicatio fuit inflicta . non enim delictum eſt
proxima,& immediata cauſa excõmunicationis.ſed contu-
macia.Oportet ergo delictum probari, quod neceſſariò ex
communicatio non includit.quia quandoque excommuni-
catio eſt iniuſta , & lata contra legitimè impeditum , vt hic
plenè vide.

ADDITIO.

a ¶ An periurus poſsit eſſe teſtis.vide glo.in l.qui cum vno.§.adulterij. ff.
de re milita.& ibi Bar.Io.de Tur.cre.in c.quicunque.6.q.1.

S V M M AE.

1 *Dilatio vltra tertiam regulariter non datur.*
2 *Vltra,verbum denotat exceſſum.*
3 *Teſtificata qui didicit per ſe,vel per alium:an poſsit teſtes vltra pro*
ducere.Et an admittatur ad quartam dilationẽ.nu.8.& nu.10.
4 *Impedito,qui teſtes nequiuit producere,ſuccurritur.*
5 *Infinitas ſemper eſt vitanda.*
6 *Malitia excluditur per iuramentum.*
7 *Faciens per alium,per ſeipſum facere videtur.*
9 *Percunctatus,verbum ſignificat diligentem inquiſitionem.*
11 *Pars ſi petit ſuſpendi publicationem teſtium:vel diffinitionem cau-*
ſæ (quia teſtes ſunt vltra mare capti.vel infirmi &c.) an debeat
audiri vltra tempora ſtatuta à iure.
12 *Iudex ex magna cauſa poteſt vltra ſtatuta tempora aliquam dila-*
tionem dare,vel prorogare;ſed non immoderatam.
13 *Proteſtanti , quòd vult producere teſtem vltramarinum, nec poteſt*
inueniri: vel nũcius nõ põt tranſire:an dabitur milleſima dilatio.
14 *Dilationes ſunt à iure limitatæ,& qualiter.*
15 *Vult aliquis producere teſtes de tribus locis à iure determinatis: an*
habebitur conſideratio cuiuslibet loci de per ſe : vel minor dila
tio confundetur in maiori.
16 *Iudex an poſsit abbreuiare tempus dilationum à iure datarum.*
17 *Tempus harum dilationum an ſit vtile,vel continuum.*
18 *Prouincia quæ appelletur in hac materia.*

VLtra tertiam. Exponit formam,ſe
cundùm quã datur
quarta productio teſtium,& aliter non debet da
ri.Et ſunt duæ partes.In prima ponitur regula. in ſecunda ca
ſus exceptus,ibi [niſi.] ¶Primò no.formam iuris,cum pe-
1 titur quarta productio teſtium.¶Secundò no.†regulariter
2 vltra tertiam non eſt danda.†Et iſtud verbum, vltra, deno-
tat exceſſum.3.q.7.c.vltra.& de excep.c.pia.lib.6.¶Tertiò
3 no.†ꝙ ille,qui per ſe,vel per alium didicit; vel ſubtraxit te-
ſtificata,non poteſt teſtes vltra producere. qđ eſt verum ſu-
per veteribus capitulis : ſecus ſi ſuꝑ nouis.præſumitur enim
contra eum,qui ſubtraxit:& contra eum , qui percunctatus
eſt,vt C.de ꝓba.l.ſi de poſſeſsione.& ſ.de cõſue.c.2.¶Quar
4 tò no.†ꝙ ſuccurritur impedito, qui teſtes neq̃t producere.
& intellige [nequiuit] de facto , vt verbum ſonat.vel prius
erant excõicati,modò abſoluti.vel prius inimici,modò ſunt
5 reconciliati.ſecundùm Vin.¶Quartò no.†infinitatem vitã
6 dam.de quo.ĩ.de reſcrip.c.2.¶Quintò no. †ꝙ malitia ex-
cluditur per iuramentum.concor.ſ.eo.c.præſentium.¶Sex
7 tò no. ꝙ†qui per alium facit,per ſeipſum facere videtur , vt
in reg.qui per alium.¶Septimò no. ꝙ ſubuenitur illi. ꝑ quẽ
8 non ſtetit.¶Venio ad quæſtiones. †& primò quæritur : an
is,qui vidit teſtificata(tamen illa plenè non examinauit)pro
hibeatur à quarta productione.Inno.Hoſt.& Abb.dicunt,ꝙ
non:niſi ille diligenter inſpexerit,ar.ff. de rei ven.l.officium.
† & hoc

9 † & hoc denotat verbum,percunctatus.quod ſignificat dili-
10 gentẽ inquiſitionẽ,vt hic latius. ¶ Secundò quæritur† ſi te-
ſtes dixerunt ſibi omnia,q̃ teſtificati fuerunt:an poterit plus
dicere.tenet Io.An.ꝙ ſic:quia per viuam vocẽ non pōt quis
plenè inſtrui.facit.j.de priuil.c.cum perſonæ.li.6.Itẽ poteſt
eſſe,ꝙ teſtis falſum refert.de accu.c.cum inquiſitionis.§.fin.
11 ¶ Tertiò quæritur† ſi pars petit ſuſpendi publicationem te-
ſtium,vel diffinitionem cauſæ(quia teſtes ſunt vltra mare ca
pti:vel infirmi:vel aliter impediti)an debeat audiri vltra tem
pora ſtatuta à iure.tenet,ꝙ non:poterit tamen ei poſt aper-
turam,vel poſt probationem ſniæ, præmiſſa cognitione ſum
maria,ſubueniri per beneficium reſtitutionis in integrum.de
reſti.in inte.c.2.& 3.& c.ex literis.Et ſi dicas. nonne melius
eſſet differre,quàm poſt publicationem,vel diffinitiuam ſen-
tentiam ſubuenire? Reſpondeo,ꝙ non: ne detur materia ma
lignandi.ſi enim propter hoc,& ſimilia differretur. poſſet qs
inuenire tot vias diffugij,ꝙ lites fierent immortales, contra
iura vulgaria.nec eſt petenda ad talia via.de diuor.c.quanto.
§.pe.procedendo verò,modicũ, ſiue nullum fit præiudiciũ:
ex quò per beneficium reſtitutionis ſubuenitur. fatetur ta-
12 men,† ꝙ ex magna cauſa poſſet iudex vltra ſtatuta tempora
aliquam dilationem dare,vel prorogare: ſed non immodera
tam.ff.de re iu.l.2.& de offi.deleg.c.conſuluit.¶ Quartò quę
13 ro† ſi proteſtor,ꝙ producere volo teſtem vltramarinum:nec
poteſt inueniri:vel nuncius non poteſt tranſire. an dabit mil
leſima dilatio? vr̃,ꝙ ſic.s̃.eo.c.in cauſis.vr̃ enim, ꝙ debeat ex
pectari,donec de morte certi ſumus.j.de ſpō. c.in pñtia.Ho
ſti.dicit,ꝙ iudex debet hoc arbitrari,& occurrere malitijs to
to tpe.facit quod no. in c.ſtatutũ.§.pe.de reſcri.li.6. ¶ Quin
tò quæro,ſi iudici,vel commiſſario eſt præfixus terminus re
cipiendi teſtes: vel cauſam terminandi vſque ad duos mẽſes.
& per iudicem ſtetit,ꝙ per ſex,vel ſeptẽ ſeptimanas nihil fa-
ctum eſt:ꝙ diligenter inquiſiti procedere neglexerunt. & in
reſiduo nō pōt perfici,qđ mandatur.quid iuris.dicit Hoſt.ꝙ
nō imputabitur.2.q.6.c.anteriorum.& in Auth. vt ſpōſa. lar
gi.§.hoc quoq; ſcimus.col.9.& de hoc.s̃.de offic.deleg.c. de
cauſis.& c.paſtoralis.Cautum eſt aũt proteſtari,vt d.c.paſto
ralis.ad ſi.facit quod no.j.de app.c.ex rōne.¶ Sextò quæri-
14 tur.† dilationes ſunt à iure limitatæ(quia inter eãdem prouin
ciam tres menſes:de continenti ſex menſes:de vltramonta-
15 na nouem mẽſes.3.q.3.c.ſpatium.)† quæro ergo, ſi quis vult
producere teſtes de omnibus iſtis locis.ſ.de eadem, de conti
nenti,de vltramontana:an habeatur conſideratio cuiuſlibet
de per ſe.vel minor dilatio confundetur in maiori. ¶ Si enim
fiet confuſio,habebis nouẽ menſes,ſi velis producere de om
nib.iſtis locis.ſi diſtinctè,& ſeparatim conſiderentur, habe-
bis tres menſes de prouincia:& nouem de vltramontana:ſex
de continenti.& ſic 18.quid ergo erit? Inno.& Hoſt.ſentiunt,
ꝙ ſeparatim,& diſtinctè conſiderãtur iſtæ dilationes. & ſic
poſſit multum cauſa protelari.quod ne contingat,dat conſi-
lium illi,contra quem productio fieri poteſt:vt petat partem
interrogari,de quo loco, vel partibus vult teſtes producere.
& ſi declaret de certa, nō poterit de alia.qđ aliàs poſſet.Cy.
poſt Pe.in l.j.C.de dila.tenet,ꝙ debeat tẽpus in tempore cō-
putari,& confundi:vt ſi dentur pro teſtibus eius prouinciæ
tres menſes.pro illis de propinqua non dentur ſex: ſed alij
tres.& ſi petatur dilatio ſex menſium pro teſtibus de continẽ
ti:pro teſtibus vltramarinis non habebit nouem menſes: ſed
in illis nouem computabuntur iſti ſex,& ſic tres vltra dabun
tur.tempus ergo in tempore cōfundetur,vt dixi.facit ad not.
s̃.de ele.c.cum in cunctis.in.1.qō.an tempus ſecundæ ſuſpẽ-
ſionis incipiat,finita prima:vel ſimul curſus tpis primæ ſuſ-
penſionis porrigatur ad ſecundã.facit ad id,quod no.de ma-
gi.c.1.in cle.Et iſta opi.Cy.ꝙ in maiori dilatione inſit tẽpus
minoris dilationis,eſt vera,ſecundùm Io.An.quando alia di
latio petitur ſuper eo,quod potuit à principio prouideri. Si
verò ſuper exceptione,vel replicatione improuiſa peteretur
noua dilatio,procederet opi.Inno.& hoc,ſi vt integrum tem
pus detur.facit quod no.in c.cupientes.de elec.li.6.in gl. pe.
16 j.partis.¶ Septimò q̃ro† an iudex iſtas dilationes legales ĩ 6.
vel.9.menſes poſſit abbreuiare.dicunt,ꝙ ſic.tñ ſi ſine cã mi-
norauerit de leui,& ſine magna cauſæ cognitione,poterit pe
tere reſiduũ.vtilius tñ eſſet non abbreuiare:quia ex abbreuia
tione dubitationes occurrunt,& diffugia procurantur.Inci-
pit autem currere dilatio ſtatim,cum aſſignata eſt gñalis.aut
quærẽdo,an iudex poſſit oẽs dilationes legales minuere, vel
augere.dic vt no.in c.Romana.de appel.li.6.& de re iud. l.2.
per Bar.& reg.indultum.de regu.iur.lib.6. facit quod not. in
c.de cauſis.de offi.deleg.vbi omnino vide. ¶ Octauò quæro
17 † an tempus harũ dilationũ eſt vtile,vel continuũ. putat Inn.
ꝙ ſit continuũ:ita ꝙ dies ſolẽnes receptionis teſtium,& ſimi
les computentur,ne deducantur.Ho.remittit ad no.s̃.ti.j.c.
licèt.poſt prin.ver.quia tñ.per Io.An.Nam cum in iure non
dicatur,ſit vtile, vel cōtinuũ.omnis dilatio in dubio eſt conti
nua.niſi dicatur,quòd ſit vtilis.ad hoc allego gl.no.de diuer.
& tẽpo.præſcri.in rub.facit qđ no.de reſt.in integ.c.1.in cle.
18 vbi de tpe vtili,vel continuo.¶ Nonò quæro† quæ appelletur
a prouicia[a] in hac materia.an archiepiſcopalis,ſicut dicit.ff.de
ver.ſig.l.notionẽ.§.1.tenet Inn.ꝙ ſic:licèt appellet cōtinentẽ
prouinciam,Italiam,Galliã,Hiſpaniã,Prouinciã, Siciliã, &
his ſimiles.pro prædictis facit.quia mala videretur limitatio
à iure,ſi intellexiſſet de archiepiſcopalib.quæ qñq; valde pa
rũ diſtant,vt patet.s̃.de offi.dele.c.cum cãm. & ibi per Io. vi
de quod no.C.de præſcrip.lon.tẽp.l.ſi.an autem in exceptio
nibus probandis ſit locus quartæ productioni. vide in Spe. e.
ti.§.qualiter.ver.cum ſuper.& an appelletur propter denega
tionem quartæ,plenè per Io.An.s̃.eo.ti.c.ſignificauerunt. in
glo.quicunque.& in gl.no.quod.

ADDITIO.

1 ¶ Appellatur prouincia.de materia huius q.Vide Bar.in extraua.ad repri
mendam.in conſti.2.quæ incip.Qui ſunt rebelles.

SVMMAE.

1 *Accuſatus de crimine regulariter in cauſa criminali à teſtimonio re-*
pellitur,appellatione pendente.
2 *Admittitur in exceptis criminibus,qui aliàs non admitteretur.*
3 *Accuſati,accuſatione pendente,non ſolùm ab accuſando:ſed etiam à*
teſtificando:& ordinum ſuſceptione repelluntur.
4 *Reus condemnatus de crimine ſi appellet:an poſſit in teſtem recipi.*
5 *Subditi an debeant obedire domino accuſato,& condemnato, pendẽ*
te appellatione.
6 *Statuto cauetur,quòd exbanniti poſſint impunè offendi. quidam eſt*
exbannitus,& appellauit,pendente appellatione:an poſſit impu
nè offendi.Et quid ſi non vi appellationis,ſed alia ratione petit bã
num caſſari.nu.8.
7 *Appellatione pendente,nil debere innouari,quomodo intelligatur.*

NOn debet. Ponit regulam, & caſum
exceptũ, quẽ ſecũdò pro
bat per duo ſimilia.ſcđa ibi[cũ ẽt.] ¶ Primò not.
1 reg.† ꝙ accuſatus de crimine,regulariter,& in cauſa crimina
li à teſtimonio eſt repellẽdus,accuſatione pendente. Idẽ er-
go operatur pendentia litis,quod ſnía cōdẽnatoria.¶ Et pōt
eſſe rō,quia pendente accuſatione quis à dignitate repellit,
vt l.reus delatus.ff.de mu.& ho.teſtificari autem eſt dignitas.
32.q.5.c.præceptum.& no.s̃.eo.c.teſtimonium. ¶ Et iſta ra
tio infert,quòd accuſatus de crimine repellitur à cauſa nō ſo
lũ criminaliter mota:ſed ẽt ciuiliter mota.Sic ẽt & in mota
ciuili cauſa.quod tñ Inn.non tenet. imò dicit, quòd iſte text.
2 dẽt intelligi,quòd repellatur à criminaliter intẽtata. ¶ Scđò
no.quòd in exceptis criminib.admittitur, q aliàs repellitur.
& quæ ſint illa excepta,tractat hic Cōpoſ.& Abb. & plenius
3 in Specu.de accu.in fin. ¶ Tertiò no.† quòd accuſati, accu-
ſatione pendente, non ſolùm à teſtificando:ſed etiam ab ac
cuſando

cuſando,& ſuſceptione ordinum repelluntur. teſtimoniũ er
go in criminali:accuſatio: & ordinum ſuſceptio ambulãt pa
ri paſſu,vt dicit gl.ad hoc ſatis.2.q.7.c.ipſi apoſtoli.Et quia
tex.iſte loquitur in accuſato.dubitatur quid iuris, pendente
inquiſitione, vel denunciatione, an poſſit teſtificari. dicunt
quidã,ꝙ idem,vt Inno.& Hoſti.dicit Io.And.ꝙ hoc eſt verũ
in inquiſitione:cum illa non fiat ſuper veritate criminis, non
pręcedente infamia.de accuſa.c.qualiter.Sed in denunciatio
ne videtur diſtinguendum:an denunciatio ſit euangelica,vel
iudicialis:an canonica:an regularis.& ſi eſt iudicialis: an de-
nunciatus ſit infamatus,necne.¶ Oppo.dicitur, ꝙ penden-
te accuſatione,à teſtimonio prohibentur. contra, licèt ali-
quis accuſetur,non ſtatim eſt reus.5.q.vl.c.ſi. ¶ Item pendẽ
te accuſatione,remanet quis in officio ſuo.& ſubditi interim
ei obedire tenentur.j.de accu.c.olim.& 9.quæſt. 4. c.nonne.
¶ Solu.glo. magna tangit iſta contraria. & non ſoluit, qui-
bus contrarijs ſimilia poſſunt addi. Nam lite pendente vide-
tur accuſatus de crimine cenſendus quò ad ſtatum eius: ſi-
cut erat ante litem motam.quia lite pendente nihil eſt inno
uandum j.vt lit.pen.per totum.vnde interim pōt facere te-
ſtamentũ,vt l.ſi quis poſt.ff.de teſta.Item pōt bona ſua, pen
dente accuſatione,adminiſtrare: & debitores ſibi ſoluentes
liberantur,vt l.reo.ff.de ſolu.& l.aufertur.§. in reatu.ff.de iu
re fi.& l.poſt contractum.ff.de dona.vbi plenè per Bar. hæc
omnia iura obſtant ei,quod hic dicitur.¶ Sol.quandoq; quę
ritur: an accuſatus de crimine capitali poſſit ſe immiſcere
publicis actis. & non pōt,vt d.l.reus delatus.ff.de mu.& ho.
Qñq; quæritur, an poſſit eſſe in iudicio nomine alieno:tanq̃
procura.vel tanq̃ teſtis:vel tanquam accuſator.& non poteſt
regulariter, vt hic.& l.reum.C.de procu.& l.is qui reus.ff. de
pu.iud.Quandoque quæritur,an poſſit gerere propria nego
cia.& hoc poteſt.ſcilicet debita ſoluere,& alienare,iuxta ea,
quæ no.in d.l.poſt contractum. & ex hoc ſequitur, quòd li-
cèt quis,accuſatione pendente, non poſſit eligi ad honores,
vt d.l.reus.& c.accuſatum.j.de ſimo.poteſt tamen prælatus
de crimine accuſatus interim miniſtrare. & ſubditi obedire
ſibi interim tenetur. 8. q.4.c.nōne.& quod no.j.de appel c.
ſępe.¶ Secundò oppo.ego dixi, ꝙ accuſatus non poſſit eli-
gi ad honores:nec promoueri ad ordines:vel teſtificari,accu
ſatione pendente.Sed contra. nã facile erit debitori ſubtra-
here creditori copiam teſtium, accuſando ipſos de crimine
capitali.Et ſimiliter erit facile, quem impediri à promotio-
ne,& ab accuſatione. & his fraudibus occurrendum eſt.j.
de diuor.c.quanto. hic autem iura parant dictis fraudibus
viã.quare malè.cōtra l.meminerint.C.vnde vi.¶ Solu. iſtud
contrariũ tangit hic Io.An.& ſoluit,ꝙ hęc calumnia non eſt
præſumenda in accuſatore propter metum pœnæ talionis,
ad quam ſe obligauit. ff. de accu.l.ſi cui. vel ſi eſſet præſum-
ptio,prouideri poteſt,ſm̃ Decre.frequens.de reſti.ſpo.lib. 6.
vel poterit dictum teſtium recipi,ſeruata fide ipſius, in euen
tum finitæ accuſationis ſuæ.ad hoc.s̃.eo.c.ex parte.& l.præ-
4 tor.in prin.ff. de oper.no.nun.¶ Quærit gl.† ſi reus condem
natus eſt de crimine, & appellet:an poſſit in teſtem recipi.
5 dicit glo.ꝙ non,ar.huius.c. ¶ Sed ego quæro: † vtrùm ap-
pellatione pendente,ſubditi debeant ſibi obedire.dic,ꝙ ſic.
vt eſt glo. no.in dicto cap. ſæpe. dic vt ibi dixi limitando
glo. pendentia enim appellationis idem operatur, quod
pendentia primę litis, & non maior eſt effectus, vt d. l. ſi
quis poſt.coniuncta.l.qui à latronibus. §. 1. ff. de teſt. nam
appellatio extinguit pronunciatum,vt ff.ad Turpil. l. 1. in fi.
& l.furti.ff.de his, qui no. infam. ¶ Et prædicta faciunt ad
6 quæſt.† ſtatuto cauetur, ꝙ exbanniti[a] poſſunt impunè of-
a fendi. modò quidam eſt exbannitus, & appellauit. quæri-
tur: an pendente appellatione, poſſit impunè offendi.dicit
Dyn. ꝙ non. quia appellatione pend.iniuriam pati non de-
bet.vt ff.nil no.ap.l. 1. ibi [nec vllam aliam iniuriam.] &c.
7 dubium facit.† quia id,quod dicitur [appellatione penden
te nil innouari debet] &c. habet locum inter appellantem,
& appellatum:ſed hic loquitur in tertia perſona, cuius reſpe
ctu innouatio non negatur.vt eſt glo.no.in l.creditor.ff.man
da.¶ Sed glo.illa loquitur in tertia perſona.quæ non adhæ-
ret proceſſui.Sed hic tertia perſona adhæret banno: & fun-
8 dat ſe ex eo.& ideò verum dicit Dyn.¶ Quid ergo † ſi non
vi appellationis:ſed alia rōne petit bannitus caſſari bannum
(quia fortè inficit illud)vtrùm hac lite pendente poterit im-
punè offendi:videtur,ꝙ non. quia quacunque ratione deue-
nitur ad reſciſſionem actus:interim ſuſpenditur pronuncia-
tum,vt.C.de tranſac.l.ſi cauſa cognita.pręterea iſta quæſtio
nullitatis videtur præiudicialis banno iam lato:ergo interim
debet ſuper effectu banni ſuperſederi, & præiudicialis exi-
tus expectari,vt c.tuã.s̃.de or.cog.& c.1.eo.tit.¶ Contrariũ
tenet Dy.in l.3.§. ſi ſeruus.ff.de acqui.poſ.Et ibi de iſta quæ
ſtione per Bar.ad hoc vide c.ſolet.de ſenten. excommu. lib.
6.quod optimè facit.

ADDITIO.

a ¶ Quod exbanniti.de iſta.q.vide etiam Pe.de.Anch. in c.ſolet. de ſent.
exc.lib.6.& ibi remittit ad hic no.per eum.

De teſtibus cogendis, vel non.

QVia officium teſtium quaſi publicum eſt. & ad il-
lud interdum inuiti coguntur. Ideo poſt rubricã
&c. Dama. & Goff. facit ad materiam. 2. q. 6.c.
ſtatuendum.

SVMMAE.

1 *Iudicium poteſt eſſe cum filiofami.in cauſa matrimoniali.*
2 *Iudex debet curare,ne teſtes ſe ſubtrahant, & veritatem occultent.*
Teſtes regulariter ad teſtificandum ſunt cogendi. fallit in caſibus.
3 *& num.5.*
4 *Delegatus poteſt ſubdelegare examinationem teſtium.*

CAuſam matrimonij In cã matri
moniali cogendi ſunt teſtes. hòc d. communis
1 diuiſio.ſecunda ibi [ideoque.] ¶ Primò not.† ꝙ cum filio
familias poteſt eſſe iudicium ĩ cauſa matrimoniali. & in hoc
non requiritur conſenſus patris:ſicut nec in certis alijs,vt in
c.ſi annum.de iudi.li.6.& in l.cum non ſolum.§. neceſſitatẽ.
C.de bo.quę lib.per Ho.& Doc.¶ Secundò no. ꝙ cauſa fuit
hic delegata iudicibus.& mandatur ordinario,quòd cōpel-
lat teſtem.& hoc videtur voluntarium, non de iure.cum illi,
quibus cauſa cōmittitur, potuiſſent facere iſtam coactionẽ,
2 c.1.& c.præterea.s̃.de offi.dele.¶ Tertiò no. † ꝙ curare de
bet iudex,ne teſtes ſe ſubtrahant,& veritatem occultent. pa
ria enim ſunt falſum dicere,& veritatem tacere,vt l.presby.
3 C.de epi.& cle.¶ Quartò no.† ꝙ teſtes regulariter ad teſtifi
candum ſunt cogendi.fallit in quibuſdam perſonis:quæ non
debent cogi.3.q.3.§.ſi aũt dilatio. dicit Ho. quòd illi etiam
in defectu probationis eſſent cogendi.In hoc ergo eſt diffe-
rentia inter priuilegiatos,& alios:quia alii coguntur, priui-
legiati non:niſi in defectum, vbi per alios non poteſt veritas
probari.tunc enim peccatum eſt veritatem tacere,à quo nō
excuſat priuilegium.nec prætextu pietatis.s̃.de conſue.cap.
fin.& de vſur.c.ſuper eo. ¶ Vltimò not. ꝙ ordinarius cogit
teſtes, vt veniant ad teſtificandum coram iudice deleg. vel
4 eius nuncio.Ex quo collige, † ꝙ examinationẽ teſtis poteſt
delegatus ſubdelegare.qđ pōt facere quilibet iudex.s̃.de of
fic.dele.c.ſuper qōnum.§.1.& §.verũ.& in cle.1.de offi.del.
¶ Vlterius no.ꝙ teſtes eoipſo ꝙ timore ſe ſubtrahunt,ad te
ſtificandum ſunt compellendi. & eoipſo ꝙ quis ſe ſubtrahit,
præſum-

præſumitur contra eum, ſecundùm glo. & hoc verum in ciui
libus, in quibus peccatum eſt tacere veritatem in damnum
proximi: niſi hanc præſumptioné elidat alia: puta religioſus
eſt, qui non in damnum proximi: ſed obtuitu religionis iura-
re recuſat. ſ. c. 1. c. nuper. & de iureiur. c. & ſi Chriſtus. In cri-
minalibus verò, vel in alijs, in quibus non eſt peccatum cæla
re, ceſſat iſta præſumptio: & ideò non eſt cogendus, niſi appa
reat manifeſta malitia. j. eo. c. peruenit. il 2. per quod. c. vide
tur dicẽdum, ꝙ etiam in criminalibus: & in cauſis, in quib. te
ſtes nõ cogũtur: cogẽtur deficiẽtib. ꝓbationib. ẽt ſi ſe nõ ſub
trahãt, gr̃a, odio, vel timore, ſm̃ Inn. Nã & eo caſu ſm̃ Ho: co
git clericus. 14. q. 2. c. qcqd. q aliter nõ cogit. 2. q. j. c. ſtatuẽdũ.

S V M M AE.

1 *Teſtes cogendi per ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, et depoſitionis.*
2 *Clerici poſſunt compelli ad teſtificandum.*
3 *Citatus non veniens in prima citatione, quòd ſit mulctandus: quomodo intelligatur.*
4 *Iudex excommunicauit teſtes, ſi non venirent in termino: qui venire non potuerunt propter iuſtum impedimentum: an ſint excommunicati.*
5 *Difficultas veniendi coram iudice: an excuſet à ſententia excommunicationis.*

1 CVm ſuper cauſa. †Per excõicationis, ſuſpẽſionis,
& depoſitionis ſn̄iam cogendi ſunt teſtes. h. d. tria
membra facit. primò præcipit. ſcd̃ò punit. tertiò aggrauat. ſe
2 cunda ibi [ſi aũt] tertia ibi [& ſi nec.] ¶Primò no. †ꝙ clerici
dñt compelli ad teſtificandũ. & hoc iõ, quia veritas per alios
3 non poterat liquere, ſm̃ Gof. ¶Scd̃ò no. †ꝙ citatus nõ veniẽs
in prima citatione eſt mulctandus. quod eſt verũ, ſi fuit exp̃ſ
ſum in prima citatione: aliàs ſecus. quia prima cõtumacia nõ
punitur, niſi in expen. ſ. de procu. c. querelam. ¶ Tertiò not.
4 †ꝙ creſcente contumacia, creſcere dẽt & pœna. concor. ſ. de
iudi. c. cum non ab homine. vt lit. conte. c. qm̃ frequenter. in fi.
5 ¶Quærit gl. pone, †ꝙ iudex excommunicauit iſtos, ſi nõ ve
nirent in termino: qui venire non potuerunt, propter iuſtum
impedimentum: an erunt excõicati. hanc q̃õnem format glo.
4. q. 5. c. quiſquis. & in Spe. de cita. §. pe. in fi. j. de ſent. excõ.
c. venerabilibus. §. idẽ. li. 6. gl. tenet hic, ꝙ non eſt excõicatus
quò ad Deum: ſed quò ad Eccleſiã, abſoluitur, probato impe
dimento, ſiue difficultate. Ho. diſtinguit inter impedimẽtum
incommoditatis, & impoſſibilitatis. Primo caſu ligatus eſt,
ſi non fuerit in citatione expreſſa cauſa, propter quã debue-
rit dimittere propria negocia: & dẽt abſolui ſine difficultate.
Secundo caſu non indiget abſolutione: cum præceptum im-
poſſibile non obliget. & ſi hoc intenderet, eſſet error intole-
rabilis. & ſic ſententia nulla. ¶Sufficit ergo relaxatio, vel ab-
ſolutio ad cautelam, ſm̃ Ho. & hæc vera in ſententia excõis.
lata ab alio, quàm à Papa. eius. n. ſententia præciſè ligat. de
offi. dele. c. qui ex parte. ſm̃ Io. An. quod non videtur verũ, cũ
durius agatur cum miniſtro legis, q̃ cum ipſa l. animata. quæ
clementior eſt miniſtro, vt l. Celſus. ff. de arbit. nec eſt veroſi
mile, ꝙ Papa voluerit quẽ ad impoſſibile obligari. poſſet tñ
intelligi dictum eius, ꝙ de impedimento facti, & de incom-
moditate non poſſit alius, quàm ipſe, cognoſcere, & ſententiã
relaxare. ¶Sed idem tunc dicam in alijs, qui ſententiam exc.
6 tulerunt contra tales impeditos. †de difficultate autem an ex
cuſet à ſent. exc. non tangunt hic Doc. pone enim. præcepit
epiſcopus, ꝙ ſoluerem ducentum ſub pœna excom. quæ ſol-
uere non poſſum: an ero excommunicatus? dic, ꝙ quò ad eui
tationem pœnæ, pari paſſu ambulant difficultas, & impoſ-
ſibilitas. ff. de ver. ob. l. continuus. §. cum ita. facit C. de condi.
inſer. l. fi. & quod no. in c. nemo poteſt. de reg. iu. li. 6. per Dy.
& in c. querelam. de iureiur.

S V M M AE.

1 *Teſtes in cauſa criminali admonendi ſunt, non cogendi: niſi timore ſe ſubtrahant. & nu. 3.*
2 *Notorium factum non indiget teſtibus: nec exigit iudicium ordinarium.*
4 *Teſtes, quòd ſe ſubtraxerint, quis probare teneatur.*
5 *Actor ſi dicit veritatem per alios liquere non poſſe: reus dicit oppoſitum, quis probabit.*

1 SVper eo. †In cauſa criminali teſtes admonẽ
di ſunt, non cogendi: ne timore ſe
ſubtrahant. h. d. In prima deciſa conſultatio. In ſecũda
rñſio. ſecunda ibi [conſultationi.] In qua diſtinguit, & ſm̃ mẽ
brũ proſequitur, ibi [verũ.] cuius rñſum moderatur ibi [niſi
2 demũ] quærentem inſtruit, ibi [licèt.] ¶Primò not. †ꝙ factũ
notorium non indiget teſtib. nec exigit iudicium ordinariũ.
de quo plenè per Inn. in c. veſtra. j. de coha. cle. & mu. in c. ad
3 noſtram. de iureiu. & in l. hæ quidẽ. C. de accu. ¶Scd̃ò no. ꝙ
in cauſa criminali teſtes non coguntur de iure cano. fallit tñ,
ſi ad teſtificandũ ſe ſubtrahunt. Item cum alij teſtes deficiũt.
4 ¶Quærit glo. quis hoc probabit, †ꝙ ſe ſubtrahant. dic, ꝙ eo
ipſo, ꝙ nolunt teſtificari, præſumitur contra ipſos: & ad hanc
præſumptionem compelluntur. Idem Vin. & Phi. ſ. eo. c. 1. &
5 Ala. hic. Damaſus format aliam q̃õnem †. ſ. cum actor dicit
veritatem per alios liquere non poſſe, reus dicit oppoſitũ. qs
probabit? videtur, ꝙ actor. in contrarium facit, quia qui dicit
per alium poſſe liquere, excipit. ergo probet. ff. de proba. l. in
exceptionibus. & ponit affirmatiuam. ergo probare dicitur.
6. q. vlt. c. actor. & de proba. c. ad noſtram.

S V M M AE.

1 *Accuſari poteſt quis de pluribus criminibus in eodem libello.*
2 *Inſtrumentorum appellatione continentur teſtes.*
3 *Teſtes an poſſint produci in termino dato ad producendum inſtrumentum.*
4 *Statuto ſi imponatur pœna fabricanti falſum inſtrumentum: an tale ſtatutum vendicet ſibi locum in eo, qui produxit falſos teſtes: vel falſum libellum confecit.*

PEruenit ad audientiã. Compelli-
tur teſtis fraudem illius detegere, qui ꝓbationis co-
piã ſubtrahit aduerſario. h. d. In prima facti narratio. In ſcd̃a
1 iudicũ inſtructio. ibi [nos igitur.] ¶Primò not. †ꝙ accuſatur
qs de plurib. criminib. in eo. libello: ſicut poſſem petere plu-
res res ex diuerſis cauſis, vt l. hæredes. §. ſi de plurib. ff. famil.
erciſcun. & l. non eſt nouum. ff. de act. emp. &c. ¶Secũdò no.
2 †ꝙ appellatione inſtrumentorum continentur teſtes. cõcor.
ff. de fi. inſtr. l. j. & de ver. ſig. l. in optione. §. inſtrumentorum.
3 facit ad quæſtionẽ. †ꝙ in termino dato ad ꝓducendũ inſtru-
menta, poſſunt produci teſtes: Pe. & Gof. tenent contrariũ. &
dic de iſta q̃õne, vt no. Spe. in ti. de dila. §. iudex. & no. do. Io.
4 de Ligna. ſi ſtatuto † imponatur pœna fabricãti falſum iſtr̃m:
an vẽdicet ſibi locum in eo, qui produxit falſos teſtes, vel fal
ſum libellum confecit. ar. ꝙ ſic, per iſtũ tex. In contrarium fa
cit. quia verba ſtatuti ſumẽda ſunt in propria ſignificatione,
vt l. quicquid aſtringendæ. ff. de ver. obl. Item & ſm̃ vſum cõ-
munem loquendi, vt l. cum delanionis. §. aſinam. ff. de fun. in-
ſtruc. & ad hanc partẽ facit, qđ no. Iac. Bu. in l. j. ff. de fide in-
ſtru. vbi quærit, an appellatione inſtrumenti cõtineãtur acta,
vel ſcripturæ priuatæ. dic vt ibi. facit quod no. in Spe. in ti. de
dila. §. fi. ver. quid ſi actus.

S V M M AE.

1 *Teſtes cogendi ſunt ſuper iniuria clericis illata.*
2 *Laici compelluntur ad teſtificandum ſuper rebus eccleſiaſticis.*

Per-

1 PEruenit ad nos. †Super iniuria clericis illata te
2 ſtes cogendi ſunt. h. d. ¶Primò not. †ꝙ ſuper rebus
eccleſiaſticis laici ad teſtificandum compelluntur: ſi aliter li
quere de veritate non poteſt. quod intelligunt aliqui (vt Ala-
nus maximè.) alij, vt Hoſti. hoc intelligunt: quò ad priuilegia
tos. alij, ꝙ hoc eſt indultum in fauorem clericorum. & ne lai-
corum iniuria remaneat impunita, ſm̃ Inn. dicit Hoſt. ꝙ fuit
de intentione Papæ iſto caſu teſtes eſſe cogẽdos. ¶Et aduer
te, quia quæſtio, quæ ex themate elicitur, fuit de illatis iniu-
riis clericis. & reſpõdet tex. de rebus eccleſiaſticis. per quod
datur intelligi, quia cũ perſona eccleſiaſtica læditur, dicitur
agi de re eccleſiaſtica. 11. q. 1. c. ex his. & de ver. ſigni. c. ſuper
quibuſdam.

S V M M AE.

1 *Teſtes cogendi ſunt ſuper conſanguinitate probanda. Et etiam in ſpiritualibus nu. 2.*

CEterùm. Quòd ſuper conſanguinitate
probanda cogendi ſunt teſtes.
2 h. d. ¶Primò not. †in ſpiritualibus teſtes eſſe co-
gendos. ſ. ti. 1. ſm̃ Inno. ¶Et hæc gl. Inno. habet locum, qũã-
do ad matrimonium coniungendum, vel diſiungendum pro
batur conſanguinitas.

S V M M AE.

1 *Teſtes ſynodales debent computari in diœceſi. Nec debẽt regulariter iurare. nu. 2.*
3 *Teſtis ſynodalis, qui ſemel tulit ſuum teſtimonium, non cogitur ſuper eo teſtificari: nec iurare, niſi nouus articulus emergat.*
4 *Teſtes remouentur à teſtificando propter infamiam.*
5 *Prælatus an propter delictum præcedẽs poſſit remoueri à beneficio.*
6 *Teſtis poteſt ſe incontinenti corrigere, non autem ex interuallo.*
7 *Teſtes qui dicantur variare, qui contradicere, & qui vacillare.*

PRęterea ſi teſtes Teſtis ſynodalis,
qui ſuper matri-
monio coram ordinario depoſuit: coram delegato
iurare ſuper eo non cogitur. h. d. primò propter ſuperuenien
tem infamiam repellitur hic. poteſt tamẽ, ſi ſerrauerit, in con
tinenti, non ex interuallo corrigere dictum ſuũ. ¶Primò no.
coram Capitulo nunciari crimina. quod intellige ſede vacã-
te: vel ſi hoc habet cõſuetudo præſcripta. j. de hære. c. ad abo
lendam. 1. reſponſo. facit. ſ. ti. 1. c. Albericus. ¶Secundò not.
1 †ꝙ in diœceſi debent deputari teſtes ſynodales. hoc eſt qui
conſtituantur in ſynodo per totam prouinciam: vt deferant
crimina publica. & quicquid agitur in diœce. 35. q. 6. c. ep̃s in
ſynodo. & j. de accu. c. ſicut olim. & eſt bonus text. in l. 1. §. q
æs. ff. de offi. præf. vr. & C. de curioſis. l. 1. lib. 12. Et ad talium
officialium denunciationem licitum eſt iudici inquirere: non
tñ eis dẽt de delicto credi, niſi aliter cõſtet de veritate: & pu
niuntur, ſi falſã denunciant, vt l. diuus. ff. de cuſt. re. & l. ea qui
2 dem. C. de accu. ¶Tertiò no. †ꝙ teſtes ſynodales non debẽt
regulariter iurare, cum delicta denunciant. poſtquam enim
ſemel iurauerunt denunciare crimina: non debent ſuper eo-
dem dicere teſtimonium in publico. vel dic, ꝙ teſtimonium
præſtabunt, ſed non iurabunt. ſm̃ Inno. & hic in gl. 2. vel dic,
3 †ꝙ teſtis ſynodalis, qui ſemel tulit ſuum teſtimonium, nõ co
gitur ſuper eo iurare, nec teſtificari, dummodo aliter poſſit
fieri fides: aliàs compelleretur teſtificari: ſed non iurare, niſi
nouus articulus emergat. quo caſu iurare, & teſtificari com-
pellit. & iſte eſt verus intellectus, ſm̃ Hoſt. & Io. An. Et intelli
ge nouum articulum hic, qui non continentur ſub primo iu-
ramento. & quod non pertinebat ad officium denũciandi (pu
ta hæreditatis, vel dotis.) j. qui fi. ſint leg. c. 1. & j. de dona.
4 inter vir. & vxo. c. 3. ¶Quartò no. ꝙ teſtes remouentur ꝓꝑ in
famiã à teſtificando. concor. ſ. c. 1. & c. licèt. & 25. q. 6. c. ep̃s.
& hoc eſt verum in aliis teſtibus indiſtinctè: in quibus atten
ditur inhabilitas tempore teſtimonij, vt l. ad teſtiũ. §. con-
ditionem. ff. de teſta. ¶In iſtis verò ſynodalibus, qui rei
publicæ ſeruiũt, diſtinguitur in text. vt infamia exorta, poſt
quam conſtituti ſunt, reddat ipſos inhabiles, nõ præcedens.
Ratio differentiæ eſt: quia ſuper infamia præcedente, & offi-
cio (ex quò ad ipſum aſſumuntur) vr̃ cum eis diſpenſatum, vt
l. quidam conſulebant. ff. de re iudi. vel ex eo, ꝙ ſemel appro
batus reprobari non poteſt. 32. q. 5. c. horrendus. hæc ratio
nõ placet, per l. ſed reprobari. ff. de excu. tu. nec ẽt prima, vbi
crimen fuiſſet occultum: ſuper quo non vr̃ ſuperior diſpenſa
re, vt l. tres fratres. ff. de pact. & potius imputandum eſt teſti,
qui hoc tacuit, ar. in eo, quod leg. & no. de cor. viti. c. expoſui
ſti. & quod no. j. de præben. c. cum non ignores. §. fi. in nõto-
rio verò, vel famoſo crimine habet locum prima ratio, cũ vi
deatur diſpenſare, per d. l. quidam conſulebant. ¶Vel dic,
ſm̃ Io. An. hic non ſumi ar. ꝙ ꝓꝑ præcedentem infamiam te-
ſtis non remoueatur ab officio: ſed ꝙ in officio manens non
repellitur à teſtimonio. tex. tamen videtur ſentire, ꝙ ſit diffe
rentia inter præcedentem infamiam, & ſequentem. Si tñ nos
æquiparamus in oĩbus iſtos teſtes ſynodales officialibus, &
iudicibus, eſt vera proxi. opi. Io. An. quia ab executione offi-
cij non remouetur quis prætextu infamiæ. ſ. de reſcrip. c. ſci-
5 ſcitatus. per Inno. ¶Et faciunt hæc ad q̃õnem hanc, qñ præ
latus ꝓꝑ delictum præcedẽs poſſit remoueri à beneficio. ar.
eſt hic, ꝙ non. & de ętа. & qual. c. accepimus. & de purg. ca. c.
fi. & de iureiur. c. quemadmodum. & 8. q. 2. c. dilectiſſimi. ar.
contra in preal. c. cum non ignores. & c. expoſuiſti. ¶Quintò
6 no. †ꝙ teſtis põt ſe incontinenti a corrigere: non aũt ex inter
a uallo. circa quod ex dictis Io. An. ſic diſtingue. ¶Nã aut vult
ſe corrigere, antequam parti, vel alteri loquatur. aut poſtea.
primo caſu, aut aſſignat cauſam probabilem correctionis: &
põt. aut non aſſignat: & non incidit in vacillationem, & varia
tionem, vt ff. eo. l. qui falſa. debẽt ergo iudex attendere mo-
dum, & cauſam correctionis. infra de accuſ. c. cũ dilecti. Aut
non ſe corrigit, ſed addit, antequam exeat p̃ntiam iudicis. &
hoc eſt licitum: aut ſe corrigit, poſtquam potuit loqui parti-
bus ante publicationem, vel poſt. & præſumitur contra eum:
ſtabitur tamen dicto primo: licèt per ſecundum contrarium
aliqualiter dubitetur. Si verò addit, poſtquã potuit loqui cũ
partibus, eſt audiendus: ſed minor fides eis adhibetur, vt in
Authen. de teſti. §. quia verò. vt hic. Et de hac materia vide in
Spec. in ti. de teſti. §. 1. verſi. item cum ſint varij. & ſeq. & per
Bar. in l. repeti. ff. de quæſtio. ¶Oppo. innuitur hic, quòd te-
ſtes propter infamiam exortam poſt ſuſceptũ officium, poſ-
ſunt reuocari. contra de c. ſi peccauerit. 2. q. 1. vbi videtur, ꝙ
mandatum de denunciando delictum proximi omnibus fa-
ctum ſit tam infamibus, quàm aliis. So. no. ſ. de iudi. c. nouit.
7 ¶Quærit Io. An. †qui dicantur variare: b qui contradicere: q
b vacillare. & reſpondet, quòd ille dicitur variare, qui primò
dixit vnum, & poſtea dixit contrarium, nullã variationis cau
ſam aſſignans. contradicere autem dicitur ille, qui dicit duo
incompaſſibilia: vt ſi dicat ſe interfuiſſe contractui tali die, &
loco. & poſtea dixit ſe illa die fuiſſe alibi, vacillare dicitur, q
titubando, & diuinando loquitur. Item qui variè loquitur, vt
ff. de falſis. l. eos qui. & ff. de teſti. l. 2. & l. qui falſa. horum au-
tem teſtimonium non valet, imò punitur, vt C. de teſti. l. nul-
lum, &c. ¶Qualiter autẽ iudex ſe debeat habere circa iſtos
teſtes varios, contrarios, & vacillantes in redigendo in ſcri-
ptis, maximè vacillationem, & titubationẽ. dic vt dixi ſupra
de proba. &c.

ADDITIO.

a ¶Incontinenti. Qualiter teſtis poteſt corrigere dictum ſuum. & qualiter non. vide Sal. in Auth. & qui ſemel. C. de proba.
b ¶Qui dicantur variare. no. qui teſtes dicuntur variare, qui contradicere, & qui vacillare. vide in Spe. ti. de teſt. § 1. ver. quid ſi dicit. vide hic.

 Teſtes

S V M M AE.

1 *Teſtes ſunt cogendi, quando agitur de infamia, vel vitio falſitatis.*

1 **SVper his.** † Cum de infamia, vel vitio falſi-
tatis inquirit, cogendi ſunt teſtes.
h.d. iſtud c. & conſequens allegatur per glo. in c. dile-
ctorum. ꝟ. eo. quòd teſtes ſint cogendi in cauſa criminali.
Alij aliter dicunt, vt ibi diſtinguam.

S V M M AE.

1 *Falſis literis qui vtitur per procuratorem, æquè punitur, ſicut ſi vte-
retur per ſeipſum.*

CVm contra magiſtrum.

Super crimine falſi cogendi ſunt teſtes. h.d. cõis di-
1 uiſio. ſecunda ibi [nos.] ¶ Not. † ꝙ æquè punitur ille, qui
vtitur falſis literis per procuratorem: ſicut ſi vteretur per
ſeipſum, vt in regu. qui per alium. & in l. ita autem. §. geſſiſ-
ſe. ff. de admini. tuto.

S V M M AE.

1 *Teſtes, qui ſe ſubtrahunt à teſtimonio perhibendo, compelluntur per
cenſuram eccleſiaſticam.*

2 *Teſtes an debeant compelli ad teſtimonium perhibendum. pulchra
diſtinctio.*

3 *Teſtes in criminali ſunt compellendi.*

1 **DIlectorum.** Breue ẽ, nec diuidĩ. ¶ Pri-
mò no. † ꝙ teſtes, q ſe ſub
trahunt à teſtimonio perhibẽdo, cõpellunt per cẽ
ſurã eccleſiaſticã. Iudex aũt ſecularis põt cogere, captis pi-
gnorib. & mulcta indicta. Inſti. de ſatiſda. ꝑ to. facit l. ſi qñ. C.
de teſti. ¶ Gl. magna diuiditur principaliter in duas partes.
prima tractat, an teſtes cogant in ciuilib. dic, ꝙ ſic, exceptis
mediatoribus, & priuilegiatis. ¶ Scda tractat de teſtiũ com-
pulſione in criminalibus: an. ſ. ſint cogendi. & primò allegat
pro, & contra. ſcda ibi [ſuper hoc.] hic ponit opi. quæ habet
illos cogi, cum ciuiliter de crimine agit. Tertia ibi [ſed hinc]
illam impugnat. Quarta ibi [ideoq;.] opi. ſuã, quæ eſt, vt nõ
cogantur, ẽt cum de crimine ciuiliter agitur. Quinta ibi [qua
liter] reſpondet ad contraria. opi. ſuã reaſſumẽs. Sexta ibi
[& alij] reaſſumit, & coadiuuat opi. aliam, dicens illam eſſe
æquã. Septima ponit opi. Inn. ex quib. omnibus opi. & alio-
rum, quas hic refert Io. An. dicit ipſe, ꝙ poſsit colligi vtilis
diſtinctio: quã tñ non colligit hic alius. ¶ Ego aũt ex prædi-
2 ctis oĩb. ſic diſtinguo. † cũ quærit, vtrũ teſtes debeãt cõpelli
ad ꝑhibendũ teſtimoniũ, ſic diſtingue: aut loqueris in ciuili:
aut in criminali. primo caſu regulariter cõpellũt teſtes. fallit
in quibuſdã perſonis, de quib. dixi, remittendo. ſ. c. 1. Item
fallit in mediatore, in quo diſtingue. aut partes ambæ con-
ſentiunt: & cogitur mediator teſtificari. aut ambæ diſſen-
tiunt: & non admittitur. aut alter tantùm conſentit: & tunc
admittitur, ſed non compellitur. Ratio. n. eſt, quare non
compellitur, altera parte nolente, vt ibi no. Accur. ſecundo
caſu, cum loqueris in criminib. ſic diſtingue. aut crimen de-
ducitur in iudiciũ per modum intentionis principalis. primo
caſu aut cælãdo crimẽ aduerſarius magnũ dãnũ cõſequit: &
compellitur, vt ꝟ. c. proxi. & ſ. eo. c. ſuper his. Aut non con-
ſequitur enorme damnum: & tunc aut perſeuerat in crimi-
ne. & diſtingue. nam aut eſt de crimine damnatus: & debet
cogi: aut nõ eſt cõdẽnatus: & nõ dẽt cogi. qa cũ pęna illi, cõ-
tra quem obijcitur, non ſequaĩ: meritoriũ eſt cœlare. 2. q. 1.
c. ſi peccauerit. aut perſeuerat in crimine: & tũc aut eſt crimẽ
manifeſtum: aut occultum. & ſi occultum, aut eſt periculũ:
vt hæreſis. & debet cogi. ff. de accu. c. qualiter. ꝟ. de hære. c. ad
abolendã. aut non eſt perículoſum: & non debet cogi in oc-
cultis. Si autem eſt crimen manifeſtum: & compellitur, ſi
in crimine perſeuerat reus, vt quòd Dei timore. &c. ꝟ. de vi.
& ho. cle. c. vt clericorum. ſecundo caſu principali, cum ſcili-
cet crimen deducitur in iudiciũ per modum principalis in-
tentionis. & diſtingue; quia aut agitur de crimine ciuiliter,
aut criminaliter. primo caſu non videtur teſtis cogendus, ſeu
compellendus: niſi cum actor magnum detrimentum pate-
retur, vt ſ. dixi. aut agitur criminaliter: & tunc aut eſt illa
ta iniuria in perſonam eccleſiaſticam: & coguntur ſupra eo.
c. peruenit. aut in laicum: & tũc aut teſtes ſe ſubtrahũt odio,
timore &c. & coguntur. & idẽ ſi apertè impediantur. ſ. eo. c.
ꝑuenit. aut ſe nõ ſubtrahũt, ſed recuſant deponere. & tũc aut
agiĩ ad pænã pecuniariã: aut corporalẽ. primo caſu cogunt.
¶ Secundo caſu aut ille, qui producitur in teſtem, eſt cleri-
cus: & non cõpellitur. aut laicus: & tunc aut aſpirat ad cleri-
catum: & ſimiliter nõ compelliĩ. ꝟ. ne cle. vel mo. c. ſententiã.
aut non aſpirat. & tunc ſecundùm leges ꝑciſẽ cõpellitur. ſecũ
dùm canones diſtingue: aut dicitur de illo crimine condẽna
tus, & ad probãdã infamatiõ ẽ producũt: & coguntur, vt ſ.
dixi. aut nõ eſt condẽnatus: tunc dicunt quidã (vt glo. hic) ꝙ
regulariter nõ cogunt. Hoſt. dicit contrariũ. ſ. ꝙ in criminib.
regulariter cogendi ſunt teſtes. hæc contraria opi glo. multis
rationib. impugnaĩ. ꝑ ipſam nanq; Deus offenditur: res pu-
blica lęditur: ꝓximus corrumpitur: materia delinquẽdi, & cor
rumpendi teſtibus miniſtratur: mens vtriuſq; iuris peruertit:
3 reus, qui pęna debet affici, de ſua malitia gloriatur. ¶ † Ex
qbus cõcluditur in criminalibus teſtes ad teſtificandum fo-
re cõpellendos. Et hanc opi. credo veriorẽ, & uidi in ſumma
per eum. eod. tit. in fi. & in Spec. de teſte. §. pe. vbi in materia
nihil firmat.

S V M M AE.

1 *Laici ratione coniurationis factæ contra Eccleſiaſticam perſonam cõ
ueniuntur in foro Eccleſiaſtico.*

2 *Socij criminis admittuntur in teſtes ad detegendam coniurationem.*

3 *Colligantes ſe adinuicem videntur facere coniurationem, quæ prima
facie ſemper præſumitur illicita.*

4 *Coniurantes, & conſpirantes qualiter puniãtur.*

VEnerabilis frater. Ad detegẽ-
dam abiu-
rationem coguntur ſocij, etiã inuiti. h. d. primò po-
nitur iuſta petitio. ſecundò ipſius exauditio, & admiſsio. ſe-
cunda ibi [ideoq;.] ¶ Primò not. † quòd laici ratione con-
iurationis factę contra perſonã Eccleſiaſticam cõueniuntur
in foro Eccleſiaſtico. facit. ſ. eo. c. peruenit. coniuncta ſub-
1 ſcriptione. ¶ Secundò no. † quòd ad detegendam coniuratio
nem ſocij criminis admittuntur in teſtes, quando per alios
nõ poteſt de ueritate liquere. facit C. de hære. l. quoniã multi.
2 ¶ Tertiò not. † ꝙ cum plures inuicem ſe colligant, videntur
facere cõiurationem, quæ prima facie ſemper præſumitur il-
licita. ut not. Inno. ꝟ. de ſciſma. c. 1. qñq; tamen fit ad bonũ
3 finẽ: vt cum plures ciuitates, & loca faciunt confœderationẽ:
vt ſibi adinuicem contra conturbantes cõe bonũ ꝓbeant au-
xilium, vt eſt caſus not. in l. non dubito. ff. de cap. facit 11.
q. 1. c. coniurationum. & c. ſi quis ſacerdotium. ¶ † Qualiter
autem puniãtur coniurantes, & conſpirantes, notatur in ꝟ. gl.
cui adde quod not. 10. colla. de pace tenen. c. hac edictali.
§. conuenticulas. & ſi quis tumultum contra aliqnem face-
4 rit, vel ſeditioſas voces admiſerit. capitalis eſt pæna. C. de
his, qui ad eccle. confu. l. denunciamus. & C. de ſeditioſis. l.
1. & 2. ff. & de pęnis. l. aut facta. 1. reſpon. & l. ſi quis aliquem.
§. actiones. eod. tit. & C. de epiſ. & cle. l. conuenticula. facit
ꝟ. de ver. ſigni. c. conſtitutionem. lib. 6. vbi. per Archi. de iſtis
coniurationibus.

¶ De

De fide inſtrumentorum.

CONTINVA, vt ſ. de teſtibus in rub. Tan
git Io. An. de ſignificatione huius vocabuli. ĩ
ſtrumenti. quod ſumitur multis modis. quò
ad pręſentem tractatum comprehendit om-
nia, per quæ cauſa inſtruit. ſ. ti. 1. c. peruenit.
eo. li. quod dic. vbi ad materiam facit. 2. q. 9.
c. ſi debitus. & c. quartæ. & 9. diſt. c. ſi ad ſacras. 19. di. c. in me
moria. 3. q. 4. c. nullus. & in 6. lib. de elec. c. vt circa. & cap.
fundamenta. de reſcrip. c. ſtatutũ. §. notorium. & de priuile.
cap. cum perſonæ. cum multis ſimilibus hic allegatis in no-
uella. &c.

S V M M AE.

1 *Scriptura authentica, quæ dicatur publica, & quæ priuata.*

2 *Inſtrumentum ſi dicatur factum eſſe ab eo, qui non erat notarius, an
debeat probari. Et qualiter probabitur. nu. 3.*

4 *Quaſi poſſeſſio notariatus quomodo probetur.*

5 *Notarij ad cuius petitionem, & mandatum debeant conficere in-
ſtrumenta.*

6 *Papa ſi mandet procedi ſecundùm tenorem priorum literarum, quæ
non apparent: an poſſit iudex procedere.*

SI ſcripturam authẽticam.

Breue eſt, & ideò non ſummatur. principalẽ materiã
huius. c. (an. ſ. exemplatis inſtrumentis detur fides) non tan-
gunt hic Doc. quæ propriè caderet, ipſam explicaui in c. Al-
bericus. ſ. de teſti. & Doct. iuris ciuilis in Auth. ſi quis in ali-
quo documento. C. de eden. & per Iac. Bu. in l. 2. ff. eo. ti. proli
xum autem apparatum Inno. & Doc. per qõnes ſuccinctè ex
1 pedio. ¶ Primò ergo quæro, † quæ dicatur ſcriptura authen-
tica: quæ publica: quę priuata. dicunt quidam, vt refert Inno.
ꝙ illa dicitur authentica, quæ fit auctoritate iudicis per quã-
cunq; perſonam. Alij dicunt, ꝙ dicitur authentica, quam fa-
cit priuatus cum ſubſcriptione teſtium in Auth. e. §. ſi tamen
quiſquam. & C. qui po. in pig. ha. l. ſcripturas. Sed Inn. dicit, ꝙ
talis ſcriptura eſt priuata. Hoſt. remittit ad c. ꝟ. proxi. vbi hoc
etiam tangitur in publico. Alij dicunt, vt hic refert Io. An. pu
blicum autem inſtrumentum dicitur, cui de iure, vel conſue-
tudine creditur ſine alio adminiculo, vt infra eod. c. cum di-
lectus. Mortuis enim notario, & teſtibus, alia inſtrumenta fi-
dem faciũt, & auctoritatem habẽt. in Auth. e. §. ſed ſi inſtru-
menta. §. ſi non moriantur. co. 6. ¶ Omnes autem ſcripturas,
præter chartas tabellionum, & acta iudiciorum, reputat Inn.
a ſcripturas priuatas, a cum per manus illorũ ſcripta non ſunt:
qui ſunt ad officium deputati. In tali autem ſcriptura priua-
ta, quã quis facit de facto ſuo, non eſt neceſſaria ſubſcriptio.
dummodo conſtet eſſe ſuam ſcripturam, vt C. de nõ. nu. pec.
l. cum fidem. & in Auth. contra qui propriam. Cõſtare autem
poteſt: vel per cõfeſsionem: vel per collationem alterius ſcri
pturæ ſcriptoris, eiuſdẽq; aduerſarij, & teſtium, qui ſubſcri-
pſerint, comprobetur, vt C. de proba. l. inſtrumenta. &c. ¶ Se
2 cundò quæritur † ſi negetur illum, qui inſtrumentum confe-
cit, fuiſſe notarium: an debeat probari, & qualiter. dicit Inn.
quòd probari neceſſe eſt. quia illa, quæ ex priuilegio aliquis
ſibi vendicat, non pręſumũtur, niſi probẽtur. 100. di. c. contra
morem. certum eſt autem, quòd ex priuilegio Papę, & Impe
3 ratoris † confertur tabellionibus officium, vt not. Inno. infra
e. cum P. tabellio. ¶ Qualiter autẽ probetur quem eſſe nota.
dic per teſtes, vel per aliud inſtrumentum de officio ſibi cõ-
miſſo: vel per quaſi poſſeſsionem officij, quãdo. ſ. eſt quæſtio
inter duos, quorum alter vtitur inſtrumento. ſecus ſi eſſet q̃-
ſtio cum ipſo notario, vt no. Inno. in c. veniens. de ver. ſig. lib.
6. & in Spe. de proba. §. 1. ad fin. ver. verùm licẽt probatio cũ
4 ver. ſeq. ¶ † Quomodo autem probetur hæc quaſi poſſeſſio,
dic, quòd eoipſo, quòd officio tabellionis publicè fungebaĩ.
ar. C. ad Maced. l. 1. & l. Barbarius. de offi. preto. Idem ſi appa
reant multa, & diuerſa inſtrumenta inter multos, & diuerſos
per manũ eiuſdem confecta ſuper contractibus legitimis, q̃
cõiter recipiuntur ab omnibus, vt publica. vtrùm aũt ſuffice
rent duo inſtra manu eiuſdem confecta. quidam dicũt, quòd
non, ſm̃ Inno. cum. n. nec certus numerus, nec certi tradantur
limites, recurritur ad arbitrium iudicis, ſecũdùm Hoſt. & de
hoc in Spec. in ti. de inſtru. editio. §. reſtat. ver. & ſcias. & ver.
illud aũt. & in fin. 1. col. ver. ſed quid ſi producitur. vbi not.
quid iuris. ſi notarius eſt de longinqua regione. & per Azo. in
ſumma Auth. eo. ti. & per Cy. C. et. ti. l. comparationes. ¶ Ter
tiò quæro, an credatur literis abbatum, & aliorum prælato-
5 rum. dic vt ſ. de proba. c. poſt ceſsionẽ. ¶ Quartò † quæro ad
cuius petitionem, & mandatum debeant notarij conficere in
ſtrumenta. quidam dicunt, ꝙ debent eſſe rogati ab ambabus
partibus, qñ actus, qui geritur, vtranq; concernit. ſi aũt vnam
tñ (vt teſtium proteſtatio, appellatio, & ſimilia) tunc ſufficit
mandatum, ſeu requiſitio illius, cuius intereſt confici inſtrm.
de quo in Spec. de inſtru. edi. §. 2. ver. ſed pone &c. ¶ Quærit
6 gl. 2. † ſi Papa mãdat procedi ſm̃ tenorem priorũ literarum,
quæ non apparent: an poſſit iudex procedere, tenet gl. ꝙ nõ.
ex qua collige, ꝙ ſi vna diſpoſitio facit de alia mentionẽ, de-
bet illa alia apparere: aliàs diſpoſitio referens: ſeu quæ re ert
ad aliam, vitiatur. ar. ad hoc l. in teſtamento. ff. de condi. & de
mon. Et iſtud eſt verum, qñ ſcriptura ſe referens eſt incerta.
Si autem eſſet certa: tunc eſſet ſecus. facit quod not. in l. admo
nendi. ff. de iureiur. & per Bar. in cap. abbate. infra de verbo.
ſignifica.

ADDITIO.

a ¶ Scriptura priuata poteſt etiam confici à notario ſ. quando non adhi
betur ſolemnitas publici inſtrumenti. Bal. in l. ſcripturas. ſuper ver. nota-
rij. C qui po. in pig. ha vel quando notarius non rogatur in forma tabel
lionis idem B. in l. ſi. ver. 2. oppo. C ſi cer. pe. & in rub. C. de fi. inſtrum
ver. ſed dubitatur, nunquid notarius.

S V M M AE.

1 *Sigillum appoſitum chartæ, an faciat fidem contra eum, cuius depre-
henditur fuiſſe ſigillum. Et an præſumatur appoſitum de eius con-
ſcientia. nu. 2.*

3 *Debitor an præſumatur ſoluiſſe, ſi apud eum reperiatur inſtrumentũ
debiti cancellatum.*

4 *Sigillare an quis poſſit alieno ſigillo.*

5 *Sigillum an debeat eſſe authenticum.*

6 *Signari an poſſit cum corrigia, vel alia re non apta ad ſignandum.*

7 *Sigillum quod appellat ius canonicum, leges appellant annu-
lum.*

8 *Sigillum ſuum apponens in charta alba, & ipſam ſic ſigillatam tra-
dens procuratori: an obliget dominum in omnibus, quæ ibi ſcripſe
rit: vel ſcribi fecerit.*

SCripta. Scriptura authentica fidem facit in
tribus caſibus hic contentis. hoc d.
Non diuiditur, quia breue. ¶ Primò not. quòd quan-
doque ſcriptura authentica fit per manum publicam: vel ha
bet ſigillum authenticũ. ¶ Quare autem quædã dicatur au-
thẽtica, & quædã publica, hic not. Doc. & ſupra c. proxi. ſu-
1 per eo. c. Inn. † & poſt eum Doc. tractãt materiam de ſigillo.
appo. char. an faciat fidem contra eum, cuius depręhenditur
eſſe ſigillũ. Et dic, quòd ſigillũ apponitur in literis multis de
cauſis, quãdoq; in ſignũ cauſę. 12. q. 2. c. ſine exceptio. & ſ.
de procu. c. 1. & ff. de pig. ac. l. fideiuſſ. §. ſi. cũ l. ſequ. Quãdoq;
in ſignum teſtimonij. ff. de pig. ac. l. Caius. & l. Lucius. §. Titia.

de

de leg.2.Quādoq; in ſignum auctoritatē præſtantis.2.q.2.c.
ſacramentorum.& c.cū redemptor. Quandoq; in ſignū cō-
firmationis.ĩ.eo.c. inter dilectos.§.j.Vinc. ¶Et quia ex iſtis
& multis alijs pōt imprimi ſigillum chartis, ſemper eſt vti-
le declarare,& exprimere, ad quid apponatur, & cuius ſit,&
à quo apponat.ſ.de trāſac.c.fi.39.diſt.c.1.& 2.& quod leg.&
no.de libel.obl.c.fi. Si tñ hic non ſpecificet,& aliter dephen-
di pōt, ſufficit.de confirmatione uti.vel inu.c.cum dilecta. §.
2 quia verò.& de fideiu.c. peruenit. ¶† In dubio autem ſi ap-
ponitur ſigillum alicuius in aliqua charta: an præſumatur
appoſitum de eius conſcientia: vel ab eo, ſi nō apparet,ar.ꝙ
non.ſ.de prob.c. tertio loco. vbi dicitur,ꝙ furtiuū erat ſigil-
3 lū.ad hoc vide.l.notab.C.de reb.alie.nō ali. Similis†eſt qō in
debitore, penes quē reperit inſtrm debiti cācellatum,an præ
ſumatur ſoluiſſe. diſtinguitur enim, ſi eſt domeſticus credi-
toris,vel non, vt no.ſ.vt lite pen.c.3. non abſurdè poſſet hic
ſimiliter diſtingui,producatur charta cum ſigillo alicuius do
meſtico eius,vel extraneo, cum quo conuerſat:vt primo ca-
ſu non præſumatur ſigillum ab eo appoſitum. in ſecūdo ſic.
4 ¶Secundò quærit † an poſsit quis ſigillare alieno ſigillo. di-
cit, ꝙ ſic, ſi proprium habere non pōt. tamen oportet hoc
exprimi,ſcilicet cuius ſigillo ſignat,& quare alieno:& quæ ſit
ratio, notat hic Innocē. facit l.ad teſtium.§.ſi ſigna.ff.de teſ.
5 ¶ Tertiò quærit † an ſigillū debeat eſſe authenticū.dicit, ꝙ
nō, principaliter:ſed ſecundariò præbet auctoritatē ſcriptu-
ræ,vt in teſtamētis. Sufficit ergo qualitercūq;, dūmodo cha
ractere habeat,vt d.l. ad teſtiū.§.pe.nec exigit,ꝙ ibi ſint lite
ræ:dūmodo aliter certū ſit de ſigillo.Si aūt ſint ibi literæ,opor
tet,ꝙ poſsint legi in totū:ut ſaltē in tanta parte,ꝙ poſsit intel
ligi, qd velint dicere: aliàs non probat. ĩ.e.c. inter dilectos.
§.ſed contra priuilegium. ver. nam & in ipſo ſigillo. ¶Quar
6 tò quæritur.† vtrùm cum corrigia, vel alia re non apta ad ſi-
gnandum ſignari poſsit. dic,ꝙ non,d.l. ad teſtium. ¶ Et ad-
7 uerte.† quia qđ ius canonicū ſigillū appellat,leges appellant
annulum.nec eſt vis in noīe.ſ. de procur.c. petitio. & hoc iō
eſt, dicit Hoſtien. quia antiqui non habebant ſigilla: ſed an-
nulos cultos, cum quibus ſignabāt: ſicut hodie ſunt multi.
nec eſt vis, an loquatur ille, qui in ſcriptura ſe obligat:an il-
le, qui ſigillat. ſicut nihil refert, loquatur notarius in prima
pſona:an in perſona tertia.ĩ.de cōuer.cōiug.c.dudū. ¶Quī-
8 tò quærit †,& diffuſè proſequitur de illo, qui apponit ſigillū
ſuum in charta alba.& ipſam ſic ſigillatā tradit procuratori:
an obliget dñm in omnibus, quæ ibi ſcripſerit, vel ſcribi fe-
cerit. ¶Sol. qcquid dicāt, ꝙ habet mandamentū limitatū ad
certū qd ſcribendum:& ſcribendo aliud, non obligat dñm:
imò tenetur pœna falſi. aut habet generale mandatū ad ſcri
bendū ibi, quicqd ſibi placuerit: & uidet valere quicqd ibi
ſcripſerit, quò ad dominū obligādū: qa ſic dñs videt omnia
ſuæ fidei commiſiſſe.ff.commodati.l.3.§.fi. cū l.ſeq. ¶ Alij
dicunt, ꝙ in tali charta alba cum impreſsione ſigilli procur.
in nullo pōt dominum obligare: nec valet quicquam, quod
ibi ſcripſerit. & hoc probat Inno.multis rationibus.Hoſtien.
dicit, quòd conſuetudine magni domini cōmittunt alijs ſua
ſigilla. & quicquid ibi faciunt,ſumit auctoritatem, & effectū
à dño, qui cōmiſit. talis conſuetudo valet, quia præbet ro-
bur etiam priuatæ ſcripturæ. Et hoc credo verū,quotieſcū-
que conſtat ſigillum tradidiſſe: vel chartā albā ſigillatā ali-
cui ad aliquid faciendū. ¶Traditio enim talis ſigilli videtur
importare mandatum tacitum cōtrahēdi,vel ius reddēdi:ſe-
cundū qđ ſigillū illud eſt ad certū officiū deputatū.ĩ.de app.
c. ſignificauit. ſicut ſi penes maritum reperiuntur inſtrumen
ta debitorum vxoris, qui producit in iudicio ad probatio-
nem ſui mādamēti:pſumit enim habuiſſe mādatū exigēdi,ut
l.fi.C.de pac.cōu.&de pdicta qōe ſigilli hic latius in nouella.

S V M M AE.

1 *Raſura in loco non ſuſpecto non uitiat inſtrumentum.*
2 *Volenti redarguere literas de falſitate datur copia. ſimiliter & alio-
rum inſtrumētorum.*
3 *Abraſio non infert neceſſariò inſtrumētum falſum, vel ſuſpectum.*

EX literis veſtris. Reſcriptum ab
raſum, pro-
pter raſuram in loco non ſuſpecto, non cenſetur ui-
tioſum.h.d. communis diuiſio. ſecunda ibi[dicimus.] ¶ Pri
1 mò not. † quòd raſura in loco nō ſuſpecto non vitiat inſtru-
mentum. concor. C.de edi. di.Adri. tol. l.fi. quinimo ſi eſſet
in loco ſuſpecto: ſi tamen illud, quod abraſum,& repoſitum
eſt, inuenitur in alijs partibus iuſtū: non nocet abraſio,ut ſē
tit glo. not.ĩ.de reli. domi.c. cum venerabilis. In iſtis aūt li-
teris iuſtitiæ (de quibus loquitur iſte tex.) non eſt falſitas de
2 facili præſumenda.ĩ. de crimi. fal.c.pe. ¶ Secundò not. † ꝙ
volenti redarguere literas de falſitate dat copia. ſimiliter &
aliorum inſtrumentorū.qđ dic,vt plenè in l.1.§. editiones.ff.
3 de eden. facit qd not. in c.2.de dila. ¶ Tertiò not.† ꝙ abra-
ſio non infert neceſſariò inſtrm falſum, vel ſuſpectū, vbi nō
eſt in ſnīa inſtrumenti. vbi autem apparet abraſio, nec appa
ret à quo. dicit Io.And. pæſumendū eſſe per cancellariū: vel
alios officiales curiæ,ad illud officium ſcribendi deputatos.p
alios aūt ſi fieret, eſſent falſarij. & excōmunicatio eſt in Cu-
ria, ſi quis literas radere attētaret:nec de facili ſolet abſolui.
¶Quartò, & vlti.not. ꝙ iſte text. intelligitur de abraſura in
loco non ſuſpecto facta, ut dixi in prin. & ſecundùm Goffre.
intelligit de modica mutatione literæ, vel ſyllabæ. ſecus ſi to
tum nomen raderet: niſi conſtaret, ꝙ de manu eiuſdem no-
tarij eſſet abraſum,vt dixi. quid autē ſi ſit deletum,vel cancel
latum. dic ut in l.1. ff. de his, quæ in teſta.delē.

S V M M AE.

1 *Priuilegium quando redarguitur de falſitate, debet exhiberi ipſum
originale.*
2 *Inſpectio comprehendit lectionem.*
3 *Priuilegia deferre ad partes longinquas, eſt periculoſum.*
4 *Priuilegium ſi laceratur per aduerſarium, quid iuris.*

ACcepimus. Redargüenti priuile-
gium de falſo index fa-
ciet illud exhiberi corā paucis, & in ſecreto loco.
& interim ſtabit ſnīæ latæ per illud. h.d. In prima parte de-
ciſa petitio. in ſcđa ꝓuiſio. ſecunda ibi [cum priuilegia.]
1 ¶Primò no.† ꝙ cum priuilegiū redarguit de falſitate,debet
exhiberi ipſū originale,vt l.1.& ibi plenè. ff.de edē.& debet
2 inſpici,vt hic. † Inſpectio aūt lectionē etiā indicat, vt ff. quē
3 ad.teſt.aper.l.2.§.inſpectio. ¶Scđò no.†ꝙ periculoſū eſt de
ferre priuilegia ad partes lōginquas. & propter hoc vtile eſt
conſiliū Inn.ſ.de teſti.c. Albericus. ꝙ de uno inſtrō plura ſo
lēniter exēplent.ſimile. ſ. de reſcrip.c. ex tenore.facit. ff. de
teſt.l. unum. ¶ Tertiò not.priuilegia exhibenda in loco ſecu
ro.ĩ. de priui. c. cum perſona.lib. 6. Nam qñq; priuilegium
tradit integrū, & illæſum, & redditur ab aduerſario corru-
4 ptum.Quandoq; in manibus tradētis,ſeu ꝓducētis p aduer-
ſariū in cōſpectu iudicis lacerat. quibus caſibus, qd iuris ſit,
vide hic per Io.An.licèt minus perfectè.mihi videt in iſtis ca
ſibus,ꝙ cū arguat dolus aduerſarij in reddēdo corruptū,vel
in laceratione,tenor inſtri, vel priuilegiū probet per iuramē
tū,vt l.ſi de poſ.C.de ꝓb. & ar.no.in c.vlt.ſ. qd me.cau. & in
c.dilecti.de fo.cō.facit ad materiā.c.cū olim.de priu. ¶Quar
tò no. ꝙ pfigitur terminus priuilegiū redarguere volenti de
falſitate: & ultra nō auditur.facit l.Titia.ff.de accu.& l. diffa
mari.C.de ing.&ma.&ſ. de ꝓba.c.licèt cām. ¶Quintò no.ī
ver. uacillare. licèt inſtrm,ſiue priuilegiū arguat de falſitate,
iterū pſumēdū eſt ꝓ eo.conc.C.de ꝓba.l.cū pcibus.& de teſ.
tu.l.iure nrō. nec ſuſpicio falſitatis ſuſpēdit executionē ſnīæ.
de quo dic,vt l.4.§.cōdēnatū.ff. de re iu.& eo.ti.c.de cetero.
Priuile-

S V M M AE.

1 *Priuilegio qui vult vti, debet illud oſtendere.*
2 *Particula priuilegij an ſit edenda.*
3 *Producit aliquis ..enis vnum capitulum ſtatuti ſiue conſtitutionis ec
cleſiæ Florentinæ:an ſufficiat, vel debeat produci totum volumē.*

COntingit interdum. Inſtru
mētū,
vel priuilegium,quo quis vtitur, aduerſario corā
iudice integraliter nō debet legi: ſed ſolùm illud cap. de quo
agit, debet edi.h.d. cōmunis diuiſio.ſcđa ibi [cōſultationi.]
1 ¶Primò no.ꝙ ille,qui vtitur priuilegio, debet illud oſtende
re: cum.n.priuilegia priuent legem cōem.qui dicit ſibi aliqd
ex priuilegio licere:debet illud demonſtrare: aliàs præſumit
contra eum. 100.diſt.c.cōtra morē. & in c.ad decimas. de re
2 ſti.ſpo.li.6. ¶Scđò no.†particulam priuilegij edendā,& non
3 totum priuilegium. facit ad qōnem† ſi quis producit hic Sē.
vnum capitulum ſtatuti, ſiue conſtitutionis eccleſiæ Floren.
an ſufficit:vel debeat produci totū volumen.& videtur,ꝙ to
tum debeat edi: quia vltima particula corrigit fortè priorē.
dicit Bart.ꝙ in ſtatutis ſufficit producere vnum capitulū:nec
requiritur,ꝙ exhibeatur totum volumē. vide per eum plenè
in rubri.ff.de ope.no.nun.de quo per Cy. in l.fin. C.de prec.
Impe.of.facit ēt iſte text.ꝙ legatario petenti à notario tſtm,
non tenetur hæres, vel notarius edere totum ſibi:ſed particu
lam legati. facit l.prætor.ff.de eden. ¶ Vltimò not.ꝙ totus te
nor priuilegij legitur, audiente parte: ſed ſibi particula tan-
tùm exhibetur.

S V M M AE.

1 *Iura partium ſi ſint obſcura, in dubio pro reo eſt ferenda ſententia.
& nume.23.*
2 *Libellus poteſt fundari contra procuratorē, & ſententia.*
3 *Petitio incerta an admittatur circa rem, & fructus. & an ſine cau-
ſa.nume.4*
5 *Obtinens in poſſeſſorio poteſt intentare rei vendicationem.*
6 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio non prodeſt in petitorio.*
7 *Expreſſio cauſæ in actione reali quid operetur.*
8 *Fama ad probationem dominij licèt non ſit ſufficiens de per ſe: tamen
inducit bonam fidem.*
9 *Falſitas deprehenditur ex varijs, & perſpicuis coniecturis.*
10 *Indictio licet diſcordet ab annis Domini,non viciat inſtrumentum.*
11 *Scriptura ſi appareat recentior,quàm charta,redditur inſtrumentum
ſuſpectum.*
12 *Character, & ſigilli quando non apparent integri, redditur ſuſpectū
ſigillum.*
13 *Sigillum conſumptum in media parte,non facit fidem.*
14 *Subſcriptio quando apparet manu alterius, quàm ſcribentis ipſum
inſtrumentū. & dicitur in eo, quòd manu eiuſdem notarij eſt ſcri
ptum, redditur ex hoc ſuſpectum.*
15 *Iudex, qui tulit ſententiam, declarando aliquem dominum alicuius
certæ rei:poteſt dictam rem, tanquam propriam poſtea vendica-
re.& num.25.*
16 *Acta non nocent, cui non nocet ſententia.*
17 *Confirmatio non confert nouum articulum:nec antiquum plus corro
borat,quàm teneat à ſeipſo.*
18 *Actus idem non poteſt operari contrarios effectus,*
19 *Animus retinendi an operetur acquiſitionem poſſeſſionis.*
20 *Semel meum non poteſt amplius meum fieri.*
21 *Principale ſi non tenet:nec acceſſorium.*
22 *Dominiū non probatur per locationē rei,nec ad plenum poſſeſſio.*
24 *Vaſallus vtile dominium,quod habet in feudo, donare non poteſt ſi-
ne licentia domini.*
26 *Procuratorium ſi exhibeatur ſine die, & loco ſub ſigillo conſtituen-
tis an faciat fidem.*

1 INter dilectos. † Cū iura partiū ſint ob
ſcura,in dubio eſt ꝓ reo
ſnīa ferenda.h.d. diuidit principaliter in tres partes. In
prima abbatis petitio ad ſuā intentionē fundandā: tituli alle
gatio,ſnīæ,priuilegij,inſtrumētorum,& teſtiū ꝓductio.Scđò
priuilegiorū productorum multiplex impugnatio: ſimiliter
ſnīæ,& atteſtationū, & vltimæ cauſæ diffinitio. Scđa ibi[ſed
cōtra.]tertia ibi[cum aūt.]factum ſic ſe habuit. Agebat ab-
bas rei vendicatione ad ea,q̄ dicuntur in text. allegabat pri-
mò titulum donationis, & licentiā Comitis. Scđò ſnīam latā
contra nepotem dicti epi moleſtantis dictū monaſteriū. Ter
tiò priuilegiū confirmationis Henrici. Quartò inſtrā locatio
nis. Quintò longā poſſeſſionē p teſtium depoſitionē ꝓbatā.
In ſcđa parte oīa iſta p ordinē impugnantur.Et primò priui
legium donationis epi licentia Comitis. Scđò priuilegiū con
firmationis Henrici.Tertiò priuilegium ſnīæ.Quartò atteſta
tiones. Quintò reaſſumit priuilegium Henrici. Sextò inſtrm
ſnīæ.Septimò atteſtationes,& dictum priuilegium, impugnā
do ipſū, inquantum continet nouam donationē.Octauò in-
ſtrumenta locationum.particulæ patent in litera. ¶Primò
2 no.†ꝙ libellus pōt fundari cōtra procuratorem. ſimiliter &
ſnīa.quod dic,vt no.ſ.de elec.c.querelam.& l.1. C.de ſen.qđ
aūt dr hic,ꝙ abbas potuerit agere, intellige de conſenſu Ca-
pituli.de quo plenè.ſ.de reſcrip.c.edoceri. ¶Secundò no. ꝙ
plura pñt peti in eodē libello:ſicut iſte.petiit.n.portū,homi-
nes,& fructus.qđ eſt verū non ſolùm, ſi eadem actione petā
tur:ſed ēt ſi diuerſis,vt l.non eſt nouum.ff.de act. emp.l.ſi ex
multis.C.de anna.exce. in criminalibus aūt an quis poſſit in
eodem libello accuſare quē de pluribus criminibus, vel etiā
plures.dic vt l.qui de crimine.C.de accuſ. & l.1.C. ſi reus vel
3 accuſ.mor.fue. ¶Tertiò not. †ꝙ hic admittitur petitio circa
rem,& fructus.dr.n.[portus ſcordulæ:homines,qui habitāt]
&c.& hoc procedit ex eo, ꝙ vnica demonſtratione redditur
res certa: cū alia non reperiantur dicto noīe,vt not.de Gallo
oppreſſo in l.hac cōſultiſsima. C.q teſt.fa. poſ.Itē quò ad ho
mines eſt certa,qa refertur ad homines certi loci.paria.n.ſūt
certū petere, vel ad certū ſe referre,vt l.1.& 2.C. de ſen.quæ
ſine cer.quan.& l.ſi ita ſcripſero.ff.de condi. & demon. facit
ff.de ver.ſigni.l.rei appellatione.& quod ibi per Bar. quò ad
fructus autem an admittatur petitio incerta. dic vt in l. cū in
propria.C.ſi quis alteri vel ſibi.& per Inno.in c. grauis.de re
ſti.ſpo.& fuit expediens petere fructus: quia aliàs non veni-
rent in condemnatione:niſi percepti eſſent poſt litem motā
vt l.fi.C.de fideicommiſ.lib.coniuncta.l.ædiles.§.item ſcien-
4 dum.ff.de ædili.edic. ¶ Quartò no.†quòd admittitur petitio
ſine cauſa.dicit.n. abb. ad ipſum hæc omnia pertinere, nec
expreſſit cauſam.& hoc ideo; quia agebatur rei ven.vbi ſuf-
ficit deductio cauſæ proximè,vt dominium.In perſonali aūt
ſecus.qđ dic,vt l.edita.C.de eden.& dixi plenè.ſ.de lib.obla.
5 c.2. ¶Quintò not.†ꝙ ille, qui obtinet in poſ. omnino nō ꝓ-
hibetur intentare rei vendicationem.qđ intelligo verum,niſi
ſuper poſſeſſorio fuerit ſententia executioni mandata: quia
cum tunc non poſſideret,non poſſet agere,vt in c.examina-
ta.ſ.de iudic.inconſultè tñ facit, qui obtinuit in poſſeſſorio,
intentare rei vendicationem, cum poſſit per ſententiam latā
ſuper eo auocare poſſeſſionem, quæ habebit effectum pro
prietatis. quia de cetero nō cogetur oſtendere titulum, vt l.
cogi.C.de peti.hære.Et eſt conſilium Iuriſconſulti.& ſit cau-
tus qui agit ad aliquam rem,prius requirere, an ſibi compe-
tat aliquod poſſeſſorium, vt l.is qui deſtinauit.ff.de rei vend.
6 ¶Et collige etiam, † ꝙ ſentētia lata ſuper poſſeſſorio nō ꝓ-
deſt in petitorio.de quo dixi in c. paſtoralis. ſ. de cauſa poſ.
Et dic per Dyn.vt in reg.qui ad agendum.de regu. iur.lib.6.
¶Sextò no.quòd hic fuit petitio generalis,& in proceſſu plu
res cauſæ expreſſæ ad victoriam obtinendam (vt titulus do-
nationis,& ſnīæ.confirmationū,locationū,& præſcriptionū)
videtur enim, ꝙ eadem res poſſit deberi ex pluribus cauſis.
quod eſt verum in actione perſonali,vt d.l.non eſt nouum.ff.
de act.emp. ¶In realibus verò non poteſt dominium ex plu
ribus cauſis vendicari: quia quod meum eſt ex vna cauſa, nō

7 poteſt amplius fieri meum ex alia cauſa, vt hic in fi.c.† ope-
a rat̃ tamen expresſio cauſæ a in realibus: vt agens ex vna cau
ſa, & ſuccumbens non prohibeatur ex alia petere eandem
rẽ.qđ dic, vt no.in c.abbate ſanè.de re iud. lib.6.& C. de ali.
8 iudi.l.1.qđ dic, vt ibi.¶Septimò no.† ꝙ ad probationẽ dñij
inducit̃ fama. quæ licèt non ſit ſufficiens de per ſe: tamen in
ducit bonã fidem.facit quod no.in l.at qui natura.§.cum me
abſeñ.ff.de neg.ge.& l.ꝑprietatis.C.de ꝓb.per Bar. ¶Octa-
9 uò no.in verſ.ſi conrra priuilegium, † ꝙ falſitas deprehendi
tur ex varijs, & perſpicuis coniecturis. & iſtud c. eſt in pra-
ctica l.vbi.C.de falſis.vbi tex.dicit [vbi falſi examen inten-
ditur, acerrima fiat indago.] &c. in caſu huius c.ſatis poteſt
dici acerrima, & ſubtilis inquiſitio. de qua tex.proſequit̃.
10 ¶Nonò no.† ꝙ in annotatione indictionis pôt falſitas facilè
deprehendi.quaſi innuat iſte tex. quia poſſet diſcordare indi
ctio ab anno Domini. & ex hoc non valet inſtrumentum. cu
ius contrarium tamen conſulit Dy. de quo per Ioa.An. in da
11 ta.6.li.& per Bar.in l.librarius.ff.de reg.iu.¶Decimò no.† ꝙ
ſi recentior appareat ſcriptura, q̃ charta, reddatur inſtrumẽ
tum ſuſpectum.non tamen eſt ſufficiens probatio. qa poteſt
hodie in charta vetuſtisſima ſcribi, ſm̃ Ioan. An. ¶ Sed hoc
nihil eſt dicere: nec veroſimile, ꝙ hoc ĩduxerit ſuſpicionẽ.In
tellige ergo, quòd charta:(hoc eſt tẽpus in charta appoſitũ,)
erat longisſimum.& ſcriptura recẽtior, tanq̃ facta poſterius,
& non tempore confecti inſtrumẽti.¶Vndecimò no.in ver.
12 3.† ꝙ quando character, & ſigilli non apparent integri, red-
ditur ſuſpectum ſigillum. Similiter quando aliquæ ex literis
non apparent: vel qñ apertæ non poſſunt cadere in loco, un-
de ſunt deletæ. quæ inueſtigatio eſt ſubtilis: vt ad quantitatẽ,
& formã literarum habeatur reſpectus. Item etiam ad inſi-
gnia dignitatis, quę deprehẽduntur in imagine, & in chara-
13 ctere. ¶Duodecimò not. in uerſ.ſed ipſum. † quòd quando
ſigillum conſumptum eſt in media parte, non facit fidẽ, ma-
ximè qñ literæ nõ apparẽt pro maiori parte. ¶ Tertiodeci-
14 mò not. in ver.inſtr̃m. † ꝙ quando ſubſcriptio appareret ma
nu alterius, q̃ ſcribẽtis ipſũ inſtr̃m.& dicit̃ in eo, ꝙ manu eiuſ
dem notarij eſt ſcriptũ: redditur ex hoc ſuſpectũ.non eñ pò
teſt notarius alteri cõmittere ſcriprurã, & ſcribẽdi officiũ de
legare: niſi auctoritas iudicis interueniat, vt ĩ.e.c.pe. & vlti.
& in Auth.de tab.col.4. & in Spec.de inſtr.edi.§.reſtat. verſ.
15 quid de hoc.¶Quartodecimò no.† ꝙ iudex, qui tulit ſñiam,
declarando aliquẽ dñm alicuius certæ rei: pôt dictã rem po-
ſtea, tanq̃ propriam, vẽdicare.de qua.ĩ. dicam. ¶Decimo-
16 quintò no. in ver.atteſtationes, † ꝙ cui non nocet ſententia,
non nocẽt acta, atteſtationes, & dicta teſtiũ.& hanc regulã
ponit Inn.ſ̃.de teſti.c.cãm q̃.hęc theorica magis colligit hic,
17 q̃ alibi. ¶ Decimoſextò not. in ver. ceterùm. † ꝙ confirma-
tio nõ cõfert nouum titulũ: nec antiquum plus corroborat,
quàm teneat à ſe ipſo.facit c.ſi gratioſæ. in fi. de reſc. li.6. &
c. quia diuerſitatẽ. de conceſ.præb. ¶ Decimoſeptimò not.
18 † ꝙ idem actus nõ poteſt operari contrarios effectus, ſ.acq-
ſitionem, & retentionẽ alicuius rei: ſicut eadẽ ſolutio nõ pôt
parere liberationẽ, & obligationem.& hoc eſt, qđ alibi reuo
19 cat Bar. in dubium: † an animus retinẽdi operet̃ acquiſitio-
nẽ poſſesſionis. glo.tenet, ꝙ non in l.3. in princ. de acq.poſ.
Bar. tenet ibi contrariũ, dicens, ꝙ illud, qđ quis facit ad ob-
ſeruãdũ, operat̃ ad inducẽdum, vt l.poſthu.§.fi.ff.de inoſ.teſ.
quod dic, vt in d.l.3. per Bar. facit quod no.in c.pe. ĩ.de eo,
20 qui dux.vxo.quam pol. ¶Decimooctauò not.regulã.† ꝙ il-
lud, quod eſt ſemel meum, amplius meum fieri non poteſt.
concor. Inſti. de le. §. ſi rem. Aduerte tamen, quòd licèt fie
ri non posſit: quandoque tamen variatur titulus, & domini-
um, qđ habebã ex una cã: poſſũ.n. ipſũ ex nouo titulo posſide
re: vt prius extĩguat̃.pmiſſa eſt igit̃ variatio, & nõ concurſus,
vt ff.ad le.fal.l.ĩ fũdo.facit l.ſeruus alienus.§.fideicõmiſſariã.
21 de he.inſt.¶Nonodecimò no.regulã,† ꝙ ſi non tenet princi
pale, nec acceſſoriũ.conc.l.non dubiũ. C.de legi.& in reg. cũ

principalis. & facit in ar. ꝙ ſi non valet electio ratione for-
mæ, vel perſonæ, confirmatio eius ſit nulla ipſo iure. de quo
plenè.ſ̃.de elec.c. quod ſicut.& in c.cum olim. de do.&cont.
22 ¶Vigeſimò no. in verſ. per inſtr̃a.ꝙ per locationẽ rei non ꝓ
batur dñium, nec ad plenum poſſeſsio.Sol.autẽ penſionis an
probet dominiũ, vel poſſesſionẽ. dic, vt l.q̃uis.§. ſi cõductor.
ff.de acqui.poſ.& iſta ꝓcedunt ſine dubio: niſi agat̃ cõtra il-
lum, q conduxit, vel q penſionẽ ſoluit. cõtra talẽ eñ per ſo-
lam conductionem, vel penſionis ſolutionẽ probata eſt poſ-
ſeſio: neq; referre pôt qõem dominij, vt l. malè agit̃. C. de
præſcrip.30.an.& l. ſi quis coductionis. & l. conductores.C.
23 loca. ¶ Vltimò no. † ꝙ cum ſunt iura partiũ obſcura, fertur
ſñia pro reo. concor.ſ̃.de proba.c. ex literis. quod limito, vt
no. in c.cũ contingat.in gl.ſed qualiter.in fi.ſ̃.de reſcr.¶Ve-
nio ad oppoſitiones.& primò opp. de libello incerto, ꝙ res,
quæ hic petebant̃, non fuerunt declaratæ per confinia.qđ fie
ri debuit, ut l.forma.ff.de cenſi.non expreſſa cã in libello.qđ
eſt neceſſe.ſ̃.de lib.obl.c.fi. Item fuit incerta petitio quò ad
fructus.ergo videtur, ꝙ quò ad iſta tria oĩa rõne incertitudi-
nis libellus fuerit defectiuus, contra iura prædicta. ſolu. vt di
xi.ſ̃.in 3.&4.nota.vel dic generaliter ad omnia prædicta cõ-
traria: ꝙ quicqd debeat eſſe clarum quò ad expresſionẽ ca-
uſę confinium omnium: tñ ſi non opponitur, & incertitudo
pendente iudicio declarat̃, tenet iudiciũ, vt l.ſi ex multis. C.
de anna.exce.& l.in actione.ff.de fur.& in c.abbate ſanè.de re
iud.lib.6. facit qđ no.in c. certificari.ĩ. de ſepul. ¶ Secundò
opp.hic narrauit ab.ꝙ obtinuit in iudicio poſſeſſorio: ergo ui
detur, ꝙ non potuerit intentare rei vendi. quæ non competit
poſſeſſori, vt c. examinata. ſ̃. de iud.& l.officiũ. ff. de rei vẽ.
¶Sol.licèt obtinuerit: tñ poſſesſionẽ nõ habuit.vel ſi habuit,
fuit deiectus. Iõ ſicut nõ ꝓhibet̃ redire ad petitoriũ: ſic etiã
econuerſo.facit c.paſtoralis.ſ̃.de cauſa poſ.& bene dicit tex.
ꝙ iſte petebat poſſesſionẽ reſtitui: quia poſſeſsio eſt ſequela,
& effectus proprietatis, vt in c. cum dilectus.ſ̃. de cau.poſ.&
proprie.de quo etiã.ſ̃.de renun.c. ſuper.not. per Dy.in reg.
qui ad agendum.de reg.iur.lib. 6.¶Tertiò oppo.hic Impe-
rator delegauit cãm huic archiep. ſed videt̃, ꝙ abbas nõ po
tuerit litigare corã delegato Imperatoris, tanquàm perſona
eccleſiaſtica.ſ̃.de fo. compet.ca. ſi diligenti.& 11. q.1.c. ino
lita. ¶Sol. dic, quòd iſte epiſcopus Luitardus dicitur donaſ-
ſe dicto monaſterio dicta bona ex proprio patrimonio. &
erant feudalia Imperatoris: ideò ad ipſum ſpectabat cogni-
tio, etiam contra perſonam eccleſiaſticã, vt ſ̃. de foro com.
c. verum. & hac ratione videtur, quòd Imperator confirma-
24 uerit hic dictam donationem: † quia vaſallus vtile dominiũ,
quod habet in feudo, donare non poteſt ſine licentia domi-
ni.vt in 10. col. de feud.non alie.ſine conſenſu ma.do.l.impe
rialẽ. & C.de iure. emph. l.fi. & ĩ. de re.eccl.nõ alie.c.vlt.
¶Quartò opp.dr̃ hic, ꝙ archiep. ſñiam tulit ꝓ abbate cõtra
nepotẽ Luitardi. ergo non videt̃, ꝙ ipſe archieps, vel ſucceſ-
ſor eius potuerit dictas res, quas adiudicauit abbati, tanq̃ ꝓ-
prias petere, ar.ĩ.de re iu.c.q̃uis.& ff.e.ti.c. ſæpe. & ff.de pig.
l.fideiuſ.in quibus dicitur, ꝙ præiudicat ſibi, q permittit aliũ
agere, cum ipſe habeat ius in re.So.ibi loquitur in ſciente, &
prohibere valẽte. ſecus ſi prohibere non poteſt, vt eſt iudex,
cuius eſt officiũ neceſſarium, vt l. munerum. ff. de mu.& ho.
25 † Non prohibet̃ ergo iudex rem, quã declarat ad alium ſpe-
ctare, & pertinere, petere vt ſuam: ſecus ſi fuiſſet in eadẽ cau
ſa aduocatus, vel procurator.quia præiudicaret iuri ſuo, cum
hoc videat̃ facere voluntariè, vt l.pe.& ſi.ff.d inoſ teſt.& l.of-
ficium. de rei vend.& in c.ſuborta.& qđ ibi per Io. An.in gl.
concordat de re iud.& eo.ti.c. cum ſuper. in glo. & ſemper.
& dixi. ĩ. de cap. mo. c. dilectus. in 13.notabili. ¶ Quintò
opp. dicitur hic, quòd fuit in libello appoſita clauſula.ſaluo
iure addendi, & minuendi. contra; videtur enim, quòd iſta
clauſula ſit ſuperflua. quia à iure ſubintelligitur. vt l. edita.
C. de eden.ergo ſuperfluò exprimitur: qa inutilis eſt expreſ-
ſio

ſio illorum, quę tacitè inſunt, vt l. Cornelius.& l.ſi quis Sem-
pronio.ff.de hære.inſti.¶ Sol. glo. quæ incipit. dicunt quidã
fatetur opp.& dicit, ꝙ ſuperfluò apponuntur: vel ad cautelã
Et idem Inno.& Hoſt.& Spec.de li. concep.§.nunc oſtenda-
mus.circa fi.facit quod no.ſ̃.de reſti.in integ.c.conſtitutus.in
glo.no.libellum.& per Hoſt.in ſumma.de lib.obla.§. & an li
bellus mutari.¶ Quærit Hoſtien.ſi procuratorium exhibea-
tur ſine die, & loco ſub ſigillo conſtituentis: an faciat fidem.
arguit primò, ꝙ non; quia prædicta requiruntur in inſtrumẽ
tis, & actis, vt in Auth.vt ipſe no.ĩ pe.col.& qui.mo.nat.effic.
leg.§.in maioribus.col.6.& C.de ap.l. 1.lib. 11.& de loco pa
tet de proba.c.quoniam.& de teſti.c.ex tenore. ¶ In contra
rium.quia diei, & loci non fit parti editio.ĩ.eo.c. ver. perpe-
tuus.ad fi.vl.gl.ad qđ igitur apponit̃, ſi nõ expedit edi? Itẽ mã
datum pôt probari per teſtes.de cle.pere.c.tuæ. ſed valet di-
ctum teſtis, etiam ſine die.ergo & inſtrumentum.vt ĩ.e. c.cũ
Io.præterea videtur caſus in l.pe.C.de pig.Hoſtiẽ. approbat
primam partẽ. videlicet, ꝙ de rigore iuris non valet tale pro
curatorium. & rñdet iſtis rationibus in contrarium ad l. pe.
hoc modo.videlicet, ꝙ loquitur in priuata ſcriptura ſcriben-
tis.quę non requirit diem, vel locum.facit de pig.ac.l. Titius.
& l.Publia.§.fi.ff.depo.dies ergo, & locus conditi inſtrumẽ-
ti ſunt de ſubſtantia. quod dic, vt no.in c.abbate ſanè. de re
iu.li.6.& in Spec.de procur.§.2.ver.quid ſi in mandato.

ADDITIO.

a ¶ Expreſſio cauſæ.Non tamen eſt de forma appellationis, nec arctat ap pellantem, quando appellatur à diffinitiua: ſecus ſi ab interlocutoria. Abba. in c.ex parte.de appel. Inn.in c.paſto.de offi.deleg. Doc. in l.ſcio.de ap.Bal.in margarita.ver.expreſſio.

SVMMAE.

1 *Reportãs à Curia literas abſolutiõis cũ ſigillis ignotis, an ſit credẽdus.*
2 *Diſpenſatio propriè eſt iuris relaxatio.*
3 *Ordinarius poteſt requirere de viribus diſpenſationis Papæ, vel Cardinalis.*
4 *Suppresſio veritatis, & expresſio falſitatis reddit abſolutionem à voto inualidam.*
5 *Subreptio an reddat decretum, vel ſententiam nullam.*

QVod ſuper. Non valẽt literæ ſuper ab
ſolutione voti: quas cruce
ſigantus obtinuit per veritatem tacitam, vel falſi-
tatem expreſſam.h.d.communis diuiſio.ſecunda ibi[ad qđ.]
1 ¶ Primò no.† quid iuris, cum quis reuertitur de Curia, & re
portat literas abſolutionis cum ſigillis ignotis. non ei credi-
tur, niſi eſſent quinque ſigilla.de cle. pere.c.1.& ibi loquitur,
cum ſigilla, & epiſcopatus ſigillantium ſunt ignota. ſecus ſi
Car.cogniti.& ſigilla ignota.quia tunc creditur, niſi ſint per
ſubreptionem obtenta.facit quod no.Io.An.ĩ.de ap.c.conſti
tutus.in glo.quæritur.¶ Secundò no. formã literarum apo-
ſtolicarum, cum ſuper voto diſpenſatur.nõ enim pasſim eſt
diſpenſatio facienda: ſed cum cauſæ cognitione. ſicut fieri de
2 bet.† omnis diſpenſatio eſt iuris relaxatio. de quo in c. pro-
mittimus.de æta.& qua.lib. 6.& 81.diſt.c.ſi quis.cum ſi. facit
l.quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his, qui no.infa.& Spe.in ti.
3 de le. in materia diſpenſationis.¶ Tertiò no.† ꝙ de virib. di
ſpẽſationis Papę, vel Cardinalis poteſt ordinarius inquirere.
& contra ipſas diſpenſationes ſuum officium exercere, ſi ip-
ſas deprehendit ſubreptas.argu.contra in c.cũ veniſſet.dic vt
ibi.ſimiliter ipſe iudex ordinarius quãdoque ſupplet defectũ
4 iudicis delegati.ſ̃.de offi.or.c.ſignificauit.¶ Quartò no. † ꝙ
ſuppresſio veritatis, & expresſio falſitatis reddit abſolutionẽ
à voto inualidam: ſicut abſolutionem ab excõmunicatione.
Excõicationem verò non reddit inualidã.ff.de offi.ordi.c.ex
5 parte.vbi plenè. † decretum verò, vel ſententiam an ſubre-
ptio reddat nullam.dic vt l.iuſtè.ff.de acqui.poſ.per Bar.& l.
cum verò.§.ſubuentum.ff.de fideicom.lib.& l.1.ff.de nata.re
ſti.¶ Quintò no.ꝙ Papa hic diſpenſat ſuper voto.an autem
alius hoc posſit, & quid vertatur in cauſę cognitione circa cõ
mutationem, vel diſpenſationem. dic vt no. in c. quod ſuper
his.de voto.

SVMMAE.

1 *Extrauagantem quando ſit licitum allegare. & nu.2.*
3 *Conſtitutio ad hoc vt habeatur pro decretali quid requiratur.*

PAſtoralis. Si de extrauaganti dubitetur,
an ſit decretalis.aut eſt iuri cõ
ſona: & tunc iudicatur ſecundùm illam. aut diſſona.
1 & tunc Papa conſulitur.h.d. ¶ † Primò not. quando ſit lici-
tum allegare extrauagantem.tunc ſcilicet, cum de ea non du
bitatur.Sunt enim multæ extrauagantes: quæ doctoribus, &
aduocatis ſunt notæ, vt extrauagans.execrabilis.& alia extra
vagans Io.22.& extrauagans ad reprimendam.Imperatoris
2 Federici.¶ Secundò no.† ꝙ qui ſequitur extrauagantẽ conſo
nam iuri communi, potius videtur inniti iuri cõi, & ſecundũ
ipſum iudicare, quã ſecundũ extrauagantem.facit ad not. in
in c.1.de conſti.lib.6.&c.¶ Tertiò no.ꝙ cum de conſtitutio
a ne dubitatur, ſit conſtitutio a necne. debet conſuli ſuperior.
quod eſt verum, ſi vult: aliàs verò non tenetur. ex quò enim ſi
bi non liquet, ꝙ ſit Decre.non cogitur iudicare ſecundùm il-
lam.& adde quod no.in l.cum prolatis.ff.de re iudi. per glo.
& Doct.vbi ſententia eſt ipſo iure nulla, ſi exprimitur error
extrauagantis: ſecus ſi iuris ſcripti, vt l.1.C.quando prouo.nõ
3 eſt ne. † Aduerte autem quia ad hoc vt habeatur conſtitutio
pro Decretali, requiritur cõmuniter, ꝙ reperiatur in libris.
ſecus ſi in certis voluminibus reperiatur, ſecundùm Ioan. An.

ADDITIO.

a ¶ Sit conſtitutio. An vna conſtitutio reuocetur per aliã, non facta mentione de illa. vide Io.de Turre crem.in c.quoniam quidem.18.di.

SVMMAE.

1 *Conſuetudo loci facit inſtrumentum authenticum. & nu.4.*
2 *Inſtrumentum licitum eſt parti producere, etiam poſt publicationem, vſque ad concluſionem. & nu.3.*
5 *Conſuetudo patriæ eſt ſeruanda in foro eccleſiaſtico.*

CVm dilectus. Poſt publicatas atte-
ſtationes vſq; ad cõ
1 cluſionem poſſunt inſtrumenta produci.† & con-
ſuetudo loci facit inſtrumentũ authenticum.h.d. ponit duas
quæſtiones cũ ſolutione.ſecunda ibi[ſuper tertio.] ¶Primò
2 no.† ꝙ etiam poſt publicationem teſtium licitum eſt inſtru-
mentum parti producere vſque ad concluſionem. & intelli-
ge, vſque, excluſiuè. quod probat ſequens litera [calculum.]
&c.Idem verbum.6.q.4.c.ſi intra.Item intellige hunc tex.ni
ſi ſit præfixus terminus ad producendum inſtrumenta. quo
caſu an posſit produci poſtea.dic vt in Spe.de dila.§. vidẽdũ.
ver.quid ſi datus.& in cle.ſæpe.verſi.eo ſaluo.de verbo. ſign.
3 ¶ Circa hoc quærit Io.An.† nunquid poſt concluſionem po
terunt inſtrumenta produci.arguit, ꝙ ſic. quia & in cauſa ap
pellationis poſſent.& melius eſt ante tẽpus occurrere &c. vt
C.in qui.cauſ. in integ.reſtitu.non eſt ne. l. ſancimus. dicit
Ioan. And. quòd in cauſa principali vſque ad cauſæ conclu-
ſionem liceat inſtrumenta producere: poſtea verò non, vt
hic dicit. in cauſa verò appellationis, etiam poſt concluſionẽ
factam in principali, nõ ſolum inſtr̃a: ſed etiam teſtes quando
que licet producere, ſm̃ Inn.Non ob.ĩ.c.proxi. ver. verùm.
quia nõ intelligitur de concluſione facta in principali cauſa:
ſed in cã appellationis.& de hoc in Spec.de inſtru.edi. §. nũc
4 dicamus.in prin. ¶ Tertiò no.† ꝙ conſuetudo patriæ ſcri-
pturæ priuatæ præbet auctoritatem: vt faciat plenam fidem.
ſicut publicum inſtrumentum. quod intelligunt quidam ve-
rum ſup rebus ciuilibus, & tẽporalibus cõfectis. ſecus ſi ſup
 ſpiri-

ſpiritualibus,ſecundùm Hô.vt.j.ne cle.vel mo. c. ſicut.vigō-
re ergo conſuetudinis,inefficax probatio habetur pro plena
probatione.quid autem econuerſo.an conſuetudo reddat in
ſtrumentum inſufficiens:quod aliàs eſt ſufficiẽs de iure cōi.
5 dic,vt no.Old.in conſil.ſuis.¶Vltimò no.†ꝙ conſuetudo pa
triæ eſt ſeruanda in foro eccleſiaſtico:vt illa probatio,quę re
putatur efficax,& ſufficiens in Curia ſeculari,reputetur & in
eccleſiaſtica:agebatur.n.hic coram epõ,vt patet in ſubſcrip-
tione.ad hoc facit l.ex ea.ff.de poſtu.& in c.cũ veniſſet.s̃. de
eo qui mit.in poſ.an autem extra patriã illã dicta inſtrumen
ta facerent fidẽ.dic vt no.Bar.in l.cunctos populos.C.de ſum
ma Trini. vbi pleniſsimè. & adde qđ no. in c.dilecto.s̃.de of
fic.ar.per Inn.vbi etiam plenè.

S V M M AE.

1 *Credens rem non venditam poteſt pretium compenſare.*
2 *Venditor condemnatur ad rem tradendam vacuam:& à creditorib. liberatam.*
3 *Venditio quando eſt conditionalis, non agitur ante euentum conditionis.*
4 *Mater,auus maternus,vel alij non habentes in poteſtate: an poſsint acquirere filijs,& nepotibus,vel conſanguineis ſtipulando.*
5 *Teſtis,ſi dicat ſe interfuiſſe contractui,probat.*
6 *Res minus vendi præſumitur ratione retardatæ ſolutionis.*
7 *Dictum teſtis non vitiatur,ſi dicat ſe non recordari de anno,menſe,et die celebrati contractus.*
8 *Inſtrumentum quando facit mentionem de contractu puro in actu rei terabili:probatio teſtium ſine die non elidit vires inſtrumenti.*
9 *Interrogatio,& reſponſio facta interrogationibus referuntur potius ad factum,quàm ad ius.*
10 *Iudex poteſt interrogare vſque ad ſententiam,etiam poſtquam fuerit in cauſa concluſum.*
11 *Teſtes ſi contradicant inſtrumento:aut inſtrumentum teſtibus:an teſtes præualeant,vel inſtrumentum.*
12 *Statuto ſi caueatur,quòd contra inſtrumentum guarentigiatum non poſsit opponi aliqua exceptio:oportet,quòd prius conſtet illud eſſe inſtrumentum.*
13 *Pares an poſsint paciſci,quòd debitor non probet ſolutionem,niſi per inſtrumentum.*
14 *Inſtrumentum an requirat ſubſcriptionem teſtium.*
15 *Eremita poteſt habere proprium,& eſſe in iudicio ſine alicuius licentia,& auctoritate.*
Et an ſit perſona religioſa.nu.16.

CVm Ioannes. Falſitas inſtrumenti:
vel id,quod deeſt in
ſtrumẽto,poteſt probari per teſtes.& ſunt duæ par
tes.in prima proceſſus cauſę principalis.in ſecunda cauſa ap
pellationis.in tertia ipſius cauſæ appellationis diffinitio.ſecũ
da ibi[cum igitur.]tertia ibi[cum de conſilio.]¶Primò no.
ꝙ Ioannes petebat à Petro quãtitatẽ.Et idem Pe.quantitatẽ
ſibi debitam compenſabat.& ſic de quantitate ad quantita-
tẽ fit compenſatio.Similiter cum hincinde debetur genus,vt
l.diuortio.§.ob donationes.ff.ſo.ma.l.viro atq; vxore.eo.tit.
vbi de compenſatione culpæ ad culpam.facit quod not.in c.
1 intelleximus.de adul.¶Secundò collige,†ꝙ ille, qui non cre
didit rem venditã põt pretium tamen cõpẽſare. quod eſt ve
rum,qñ p̃ti pretio res tradenda venditur poſt certum tem-
pus.vt l.ic erat.ſ.ꝙ tradere teneretur poſt obitum ſuum:aliàs
verò ſi venditio eẽt pura,& non in diem, non poſsit quis pre
tium compenſare: vel petere,niſi rem traderet. vt l. Iulianus.
§.offerri.ff.de acti.emp.c.conſtitutis.s̃.de reſti.in inte. ¶Ter
2 tiò no.†ꝙ venditor condemnatur ad rem tradendam vacuã,
& creditoribus liberatam.Simile verbum,vt.s̃.vt lite pendẽ.
c.3.& l.2.de acti.emp.ff.& per iſtum text.videtur approbari
opi.Mar.dicentis,ꝙ venditor teneatur præcisè rem tradere.
Alij dicunt,ꝙ non cogatur præcisè:ſed liberatur præſtãdo in
tereſſe.de quo plenè in l.i.ff.de ac.emp.¶Quartò no.ꝙ à ſen
tentia iudicis ſecularis appellatur ad Papam.& hoc ideo; qa
Viterbien.eſt de iuriſdictione tẽporali eccleſiæ:aliàs contra.
j.de appe.c.ſi duobus.¶Quintò not.ꝙ in primo iudicio fuit
actum ad traditionem rei vẽditæ.quod patet, quia ſuper hoc
fuit lata ſententia.& tamen in cã appellationis opponitur ex
ceptio,ꝙ fuit venditio conditionalis].& ſic nouũ capitulũ nõ
deductum in primo iudicio,poteſt deduci in cauſa appellatio
nis.quod eſt verum, quando dependet ex veteri,vt dicit tex.
aliàs ſecus.quod dic,vt not.s̃.de teſti.c.fraternitatis.in nouel
3 la.& in l.per hanc.C.de temp.ap.¶Sextò not.†ꝙ quãdo ven
ditio eſt conditionalis,non agitur ante euentum conditionis:
ſimiliter nec ante ſolutionem pretij,vt prædictum eſt.contra
agentem igitur ad rem venditam ſibi tradendam rectè oppo
nitur exceptio pretij non ſoluti.an autem in executione ſen-
tentiæ poſsit venditor excipere de pretio ſibi non ſoluto: vel
econuerſo emptor condemnatus ad pretium,poſsit excipere
de re ſibi non tradita.vide in Spe.de executione ſententiæ.§.
ſi.verſi.Item pone.& videtur tex. ꝙ poſsit opponi in l.penu.
ff.de rei ven.¶Septimò no.nouam exceptionem pacti. con-
uentum enim fuit,vt M.& R. natis Petri dicta domus poſt e-
ius obitum remaneret:& in patre minus eſt dubium,ꝙ poſſit
natis acquirere ſtipulando,etiam ſi non ſint hæredes quãdo-
que,& pro maiori parte,quàm ſint hæredes,l.auus.& ibi ple
nè.ff.de pac.& l.continuus.§.penul.ff.de ver.obli.per Bar. &
4 l.eum qui.§.te & Titium.eo.tit.Mater†autẽ,auus maternus,
vel alij non habentes in poteſtate: an poſsint acquirere filijs,
aut nepotibus, vel conſanguineis ſtipulando. dic vt in l. Ga-
ius.ff.ſo.mat.& l.debito.ad Treb.cum ſi.Extraneo autem an
poſsit acquiri ex contractu tertij:ita ꝙ contrahentibus quò
ad cõmodum cõcernẽs iſtum tertium liceat reſilire. no.Bar.
in l.qui Romæ.§.Flauius.ff.de ver.ob.facit l.quoties.C.de do
5 na.quæ ſub mõ.& l.inſulam.§.fin.ff.ſol.ma.¶Octauò no.†ꝙ
ſufficit,ſi teſtis dicat ſe interfuiſſe contractui.Nam eo ipſo,ꝙ
dicit,ĩterfui:videtur ſe vidiſſe,& audiuiſſe,vt hic,& C.de teſt.
l.teſtium.& in c.cum cauſam.s̃.de teſ.& de conſue.c.2.& hoc
tenet Bar.in l.tutor.ff.de auct.tu. Nullus enim poteſt dicere
ſe fuiſſe præſentem,niſi intellexerit,vt l.diem proferre.§.co-
rã.ff de arbi.Et hoc verum,quãdo quis teſtificatur de ſui prę
ſentia.Si autem de præſentia alterius:tunc non ſufficeret dice
re illum fuiſſe p̃ntem:niſi addat,& intelligẽtem.¶Qñ.n. lex,
non hõ,iubet aliquem actum fieri aliquo præſente, ſemp in-
telligitur,& intelligente:licèt non dicatur,vt no.Bar.in d.l.tu
6 tor.facit l.diuus.ff.de teſt.mili.& hoc no.¶Nonò no.†ꝙ res
minus vendi præſumitur ratione retardatæ traditionis: quia
enim iſte P.vendiderat,& tardabat traditionẽ ipſius rei:poſt
ipſius mortem dicebat pro minori pretio vendidiſſe. plus igi
tur & minus res æſtimatur ex tpe,vt.s̃.de plus peti.c.1.Et ad
uerte quia iſte P.dixit ſe plus potuiſſe vendere tpe noſtro,de
quo agitur.qđ igitur dicunt gl.& Doc.ꝙ ad ꝓbandũ valorẽ,
ꝙ cõiter potuiſſet tñ vendi:& ꝙ tñ percipi poſſet de redditi
bus anno quolibet:videretur habere locũ,qñ quis nõ nititur
ex pretio à certa pſona oblato.s̃.de teſti.c.cũ cãm.il 2. aliàs
7 eſſet ſecus,vt hic.qđ eſt notãdũ &c.¶Decimò no.†ꝙ non vi
tiatur dictũ teſtis,ſi dicat ſe non recordari de anno,menſe,&
die celebrati cõtractus.de quo dic,vt dixi.s̃.ĩ c.ex tenore. &
ĩ c.cũ cãm.per Io.An.& in c.abbate ſanè.de re iu.li.6.& in c.
qualiter,& qñ.p Inn.de accuſ.& in nouella.vbi no.an debeãt
teſtificari de loco.¶Vndecimò no.ꝙ eadẽ eſt efficacia,& vir
tus inſtrumẽtorũ,& teſtiũ in litib.exercendis.cõcor.l.in exer
cendis.C.e.tit.An aũt magis credat teſtibus,vel inſtrumẽtis,
ſi inuicem aduerſentur,hic plenè per omnes. ¶Duodecimò
8 no.†ꝙ in actu reiterabili,vbi inſtrumentum facit mentionẽ
de contractu puro,& teſtes de contractu cõditionali. proba
tio teſtium ſine die non elidit vires inſtrumenti.Nam præſu-
mitur actus reiteratus ad euitandum contrarietatem.vt ſup.
de teſti.c. cum tu fili.facit quod not.Bart.in l.is, qui reus. ff.
de

de pu.iudi.vbi omnino vide. ¶Tertiodecimò nota, quòd
ad obuiandum prædictæ præſumptioni reiterationis debet
formari articulus,ꝙ ſemel tantùm fuit celebratus cõtractus,
& nõ pluries. Si hoc enim à partibus fateatur,neceſſe eſt,aut
teſtes inſtrumento,aut inſtrumentum teſtibus præualere, vt
hic factum fuit.& circa hoc tractat Hoſt. de quadã quæſtio-
ne facti coram Clemen.4. quæ eſt talis.data fuit poteſtas qui
buſdam monialibus,in quibus fuerat compromiſſum,vt de-
berent eligere abbatiſſam vſque ad conſumptionẽ vnius can
delæ.& vna fuit electa, & ſtallata,quo tempore vna de com-
promiſſarijs nomine ſuo,& aliarũ dixit cõſumpta iã dicta cã
dela,ꝙ ipſam elegerant:& ipſam eligebant. & cum dicta ele-
cta peteret cõfirmationẽ:opponebatur,ꝙ fuit electa poſt cõ
ſumptionem dictæ candelæ.& ſic non valebat.Auditor ex of
ficio fecit tres interrogationes.prima,an candela fuiſſet con-
ſumpta eo tẽpore,quo ipſam elegerunt.reſpondit, ꝙ non.ſe-
cunda, an candela fuiſſet conſumpta eo tempore, quo com-
promiſſaria ipſam de facto elegerat. reſpondit, ꝙ ſic. tertia
an compromiſſaria elegiſſet eã ſemel,aut pluries.dixit,ꝙ ſe-
mel.Ex iſtis dicebatur non electa,& piura.& per conſequens
repellenda,vt in c.vlt.de iureiu. lib. 6.¶Et ita determinauit
9 Clemens quartus.ex cuius deciſione collige, †ꝙ interroga-
tio,& reſponſio facta interrogationibus refertur potius ad fa
ctum, quàm ad ius:licèt quædam iura innuant contrariũ hic
alleg.in nouella.Item quia reuocatio erroris habet locum in
ciuilibus.ſed vbi ex reſponſione apparet periurium: quantò
quis plus reuocat:tantò magis periurium ſuum pandit,& caſ
ſatur electio:ſi in cauſa comprehenditur,quòd electus rñden
do contraria deierauit,vt in dicto c.cum in poſitionibus. nec
parcitur in hoc ſexui muliebri,ſecũdùm Hoſt.¶Ego credo,
ꝙ ideo nõ posſit reuocare cõfesſionẽ in quæſtione ꝓpoſita;
quia eo ipſo,ꝙ negat veritatem,eſt periura.& incurrit penã
prædicti c.cum in poſitionibus.ita ꝙ iam pœna eſt inflicta:&
executio à iure iam facta; quia periurus eſt ſtatim ſine facto
hominis alio.in pœnis autem, quæ infliguntur ipſo iure, vel
poſt factam executionem ab homine,ſiue iure, non habeat
locum pœnitẽtia,vt l.qui ob rem nõ defenſam.ff.de condi.in
10 de.¶Quartodecimò no.†ꝙ iudex poteſt interrogare vſque
ad ſententiam,etiã poſtquam fuerit in cauſa concluſum.con-
cordat l.vbicunque.ff. de interroga. actio. Et collige ex hoc,
ꝙ iudex interrogando partes põt ſupplere de facto:ſicut hic
fecit.nõ autem poſſet producere inſtrumenta,vel teſtes, ſi cã
agitatur inter præſentes,vt dixi plenè in c.bonæ.s̃.de poſtu.
¶Quintodecimò collige,coniuncto prin.cum fi. c. ꝙ ſi ille,
qui conuenitur, obijcit compenſationem de maiori ſumma,
quàm ab eo petatur: licèt vſque ad concurrentem ſummam
fiat compenſatio.tamen in quantitate, qua excedit,aduerſa-
rius,contra quem obijcitur compenſatio,ſibi non condemna
tur,vt l.in commodato.§.duob.ff. cõmoda. ¶Sextodecimò
colligitur, ꝙ quandoq; ab vna parte differtur traditio rei in
venditione.& ipſe venditor poteſt ſtatim petere pretium: &
rem venditam,dum vicerit,retinere.quod eſt notãdum.vide
tur enim prima facie dicendum eo ipſo, ꝙ differtur rei tradi
tio: videatur dilata pretii ſolutio. Contrarium tamen in du-
bio eſt dicendum per caſum huius c. & ar.contra l. neceſſa-
riò.§.quod ſi penden.ff.de pericu.& commo.rei vend.¶Vl-
timò hic Inno.& poſt eum Io. An. proſequitur diffusè, & in
11 tricatè illum articulum.† ſi teſtes contradicant inſtrumento:
aut inſtrumentum teſtibus:an teſtes inſtrumẽto præualeãt,
vel econtra.Io.Cal.ponit hic ſuam diſtinctionem.Subſequen
ter dominus Bal.plenè ipſam examinauit in l.1.§.ſi quis. ff.
quemad.te.aper.D.Bal.ponit in l.ſcripturæ.C.de fide inſtru.
& ibi per Cy. Referam primò ſuccinctè diſtinctionem domi
ni Io. Cal. tangendo omnia membra, quæ ponit. dicit ergo,
cum quæritur:an per teſtes reprobetur inſtrumẽtum. & per
quot.diſtingue,aut cõfectũ eſt inſtrm ſuper eo:qđ nõ recipit
probationem in contrarium. & tunc teſtes non rec piuntur
contra tenorem inſtrumenti.quia ibi præſumptio eſt iuris,&
de iure:quæ non recipit probationem in contrarium.vt C.ad
Velleia.l.antiquæ.& C.de rei vxo.ac.l.vnica.& l.ſi.C.arbi.tu.
Aut conficitur ſuper eo,quod recipit probationem in cõtra
rium:& tunc aut reuocatur in dubium, an inſtrumentum ſit
ſumptum, ſiue ſcriptum manu eius, cuius ſcriptum dicitur:
aut reuocatur in dubium veritas inſtrumenti. hoc eſt an ve-
rum ſit, quod ſcriptũ eſt in eo.primo caſu per illũ, qui ſcrip-
ſit,poterit approbari.& ſtabitur dicto eius: vel per compara
tionem literarũ:vel per teſtes,qui dicũt eis præſentibus ſcrip
tum fuiſſe inſtrumentũ.C.de falſis.l. ſi quis decurio.& in Au
then.eo.tit.§.ſi verò moriantur.& §.ſe.& no.C.eo.ti.Auth. ſi
contractus. ſecundo caſu cum reuocatur in dubium veritas
inſtrumenti,& ipſius tenor.& tunc aut vnus teſtis contradi-
cit inſtrumento:aut plures. primo caſu quando vnus: & tunc
aut nõ eſt de deſcriptis in inſtrumento: aut eſt de deſcriptis.
ſi non eſt de deſcriptis in inſtrumento, ipſum non reprobat,
per c.licèt vniuerſis.& c.veniens. il. 1.s̃.tit. 2. quandoque eſt
de deſcriptis in inſtrumento.& tunc aut tot alii remanent de-
ſcripti in inſtrumento:quot ſufficiunt.aut non remanent tot,
quot ſufficiant ad ſubſtantiam inſtrumenti.primo caſu, ſci-
licet quando remanent tot,quot ſufficiunt: tunc vnus non re
probat, etiam ſi alii teſtes ſunt mortui:vel ipſorum copia ha-
beri non posſit.& hoc propter præſumptionẽ. quæ facit pro
tabellione, quæ non tollitur per contradictionẽ vnius in eo
deſcripti:poſtquam alii,qui remanent, ſufficiant ad ſubſtan-
tiam inſtrumenti,vt in c.ad audientiam. de præſcrip.Si autẽ
illi alii deſcripti viuũt,& ipſorũ copia haberi posſit(niſi vnus
contradicat) vtile eſſet ab ipſis requirere veritatẽ inſtrumẽ-
ti.¶Secundo caſu,ſcilicet cum præter iſtum deſcriptum con
tradicentem nõ remanet ſufficiens numerus in inſtrumento:
tũc is,qui contradicit inſtrumẽto,facit vacillare fidẽ ipſius,
vt ff.queadmodum te.aper.l.1.§.fi.& iſtud inſtrumentum nõ
probatur,niſi melius fuerit comprobatum,vt l.iubemus. C.
de proba.¶Alio membro principali(cum ſcilicet plures cõ
tradicunt inſtrumento:)& tunc ſiue iſti,qui cõtradicunt,ſint
de deſcriptis,ſiue de aliis.ſunt variæ opi.Sed ipſe Io.Cal. te-
net,ꝙ duo idonei teſtes,reddentes ſufficientes rationes dicto
rum ſuorum;reprobant inſtrumentum:ex quò aliàs non coa
diuuatur,ſiue loquamur de directa,ſiue de indirecta. & hoc
tenet Inn.& Io.An.ſm̃ eum.cuius quidem domini Io.Cal.hęc
eſt diſtinctio in effectu.& idem dñs Io.de Ligna. ¶In hoc ta
men vltimo membro Ni.Ma.diſputauit,ꝙ eſſet in arbitrio iu
dicis,cui magis eſſet danda fides: vel duobus teſtibus depo-
nentibus contrarium inſtrumento: vt inſpiciat legalitatẽ no-
tarii,& teſtium,qui deponant contrarium,& alias circunſtã-
tias: quib. cõſyderatis qñq; maior eſt duobus teſtibus fides
adhibẽda,quã inſtrumẽto.qñq; ecõtra.& hãc opi.tenet Bar,
in dicta l.1.§.ſi quis.ff.quemadmodũ teſ.aper.& l.optimã.in
fi.C.de contrahen.& cõmit.ſtipu.& dicit, ꝙ aduocati in hoc
debent eſſe multum cauti:vt fauentes inſtrumento faciant ar
ticulos,& probationes de fidelitate notarii,& de bonitate,&
legalitate ipſius.& aduerſa pars faciat de fidelitate, & boni-
tate teſtium contradicentium inſtrumento.¶Dominus Bal.
latius,& ſubtilius in prædicta materia ſic diſtinguit. quòd
aut volo reprobare inſtrumentum circa factũ partium: aut
circa factum tabellionis.Si circa factum partium:& tunc aut
volo probare præſumptionem, quæ oritur ex inſtrumento
propter factum partium.& ſufficiunt duo teſtes,vt l.iuriſgen
tium.§.quod fere.ff.de pac.Aut volo probare cauſam expreſ
ſam in ipſo inſtrumento.& tunc aut dico totum contractum
ſimulatum.& ſufficiunt duo teſtes,vt l.emptione. C. plus va
lere,qđ agi.Aut nõ oppono p modũ ſimulationis: ſed p mo-
dũ impugnationis cauſæ. & loquitur tũc l. generaliter. C. de
non nu.pecu.¶Secundo caſu quando volo reprobare inſtru
mentũ circa factum notarii.& tũc aut ratione erroris,aut ra
tione falſitatis. Si ratione erroris:& tunc aut ciuiliter contra
partem.

partem.aut ciuiliter contra tabellionem. primo caſu aut re-
probo per teſtes inſtrumentum.& non creditur tabellioni,vt
l.j.in fi.ff.quemadmodū teſt.ap.aut per alios teſtes:& tunc re
quiruntur ſaltē tres teſtes ad reprobationē inſtrumenti. Ita
no.gl.in l.in exercendis.C.e.tit.& in §.item verborum.Inſti.
de inuti.ſtipu.& C.de contrahē.ſtip.l.optimā.vel dic de hoc,
vt ibi.vbi diſtinguitur inter reprobationem directam. & req
runtur tres teſtes:& indirectam,vbi ſufficiunt duo,vt ibi no.
¶Si autem volo reprobare inſtrumentum, agendo de falſo
contra notarium:& ſufficiunt duo teſtes,ſecundùm regulam
generalem.condēnato autem tabellione de falſo,non propte
rea eſt generatum præiudicium parti,vt C.e.tit.l.ſi vteris.li-
cet ſit ar.cōtra.ff.ad Sille. l.in cognitione.& C.de aduo.diu.
iudi.l.1.Et iſta ſunt verba prædicti domini Bal.licèt autē præ
dicta diſtinctio,& præcedens ſint vtiles,& complectātur plu
res caſus,& membra:tamen non omnia, quæ ex dictis Inno.
poſſunt hic colligi,& ex dictis Bar.in dicta l.j.§.ſi quis. ¶Et
ideo dicta ipſorum per modum diſtinctionis recolligēdo di-
ſtinguo,& dico ſic. quòd quandoq; reuocatur in dubium:an
illud, quod producitur, ſit inſtrm̄:vel ſcriptū manu illius, q
ſcripſiſſe dicitur.& tunc dēt de hoc ante oīa fieri fides, tāquā
de fundamento,ar.l.4.§.condemnatum.ff.de re iudi.& l.j.§.
12 item illud.ff.ad Sill. †vnde ſi ſtatuto cauetur,ꝙ contra inſtru
a mentū guarentigiatum [a] non poſſit opponi aliqua exceptio.
prius conſtare dēt illud eſſe inſtrumentum,vt no.Bart.in l.1.
ff.quod vi aut clam.facit quod no.Io.An.de ele. c.cupientes.
li.6.in gl.quid ſi electus.Quandoq; de hoc cōſtat, ꝙ illud eſt
inſtrm̄,& manu illius,qui ſcripſiſſe dicitur.& tūc aut volo re
probare præſcriptionem,quæ oritur ex inſtrumento. & ſuffi
ciunt duo teſtes.aut volo reprobare cām expreſſam in inſtru
mento:& tunc aut dico contractum ſimulatum.& idem;quia
ſufficiunt duo teſtes,vt dicta l.emptione.C.plus vale.quod a-
gitur.Aut non oppono per modū ſimulationis: ſed per mo-
dū impugnationis cauſæ.& dic,vt l.generaliter.C.de non nu.
pec.Aut volo reprobare inſtrumentum ratione erroris nota
rij:& tunc dic,vt no.in l.ſi librarius.ff.de reg.iu.per Bart.& l.
Imperator.ff.de ſtatu ho.aut volo reprobare inſtrumentum
tanquam confectum contra veritatem facti: & tūc aut inſtru
mentum eſt confectum ſuper materia,ſiue re,quæ nō recipit
reprobationem in contrariū de iure cōi.& tunc aut volo ipsū
reprobare per teſtes:& non poſſum,vt l.fin.C.ar.tu.& l.anti-
quæ.C.ad Velle.& l.1.C.de rei vxo. ac. aut volo ipſum repro
bare per confeſſionem partis:& poſſum;quia contra præſū
ptionem iuris,& de iure admittitur probatio in contrariū p
confeſſionem partis.& ſimiliter cōtra inſtrm̄,vt no.in Auth.
de æqua.do.poſt prin.aut inſtrm̄ nō eſt confectū ſup tali ma
teria,ſiue re:ſed ſuper alia, quæ bene recipit probationē in
contrariū:& tunc aut contra inſtrm̄ nil probatur.& tunc præ
ſumitur pro eo,quantuncunq; pars neget ſic actum fuiſſe, vt
l.cum precibus.C.de proba.& in c.accepimus.s̃.eo.aut con-
tra inſtrm̄ aliquid probatur.& hic aduertendū. Nā qn̄q; om
nes teſtes deſcripti dicunt ſe non fuiſſe pn̄tes in inſtrumēto.
qn̄q; omnes dicunt ſe fuiſſe pn̄tes:ſed aliter ſcriptum, quàm
actum fuiſſe. Quandoque non oēs:ſed vnus, vel duo dicūt ſe
non recordari,vel aliqui ex eis. Qn̄q;plures teſtes non deſcri
pti dicunt contra tenorē inſtrī.primo caſu. ſ. cum oēs dicunt
ſe non fuiſſe præſentes.& tunc aut eſt ſubſcriptum manu ipſo
rum.& hoc conſtat.& magis ſtatur inſtrumento, quàm ipſis
teſtibus,ar.c.ſaluberrimū.1.q.7.Aut non ſunt deſcripti, ſed
oēs dicūt ſe nō fuiſſe præſentes:& ſtatur ipſis teſtibus, vt no.
in d.l.1.§.fi.ff.quemad.teſt.ape.Et reſpōdet ſubtiliter ad id,
quod poſſet obijci.quòd prædicti teſtes non probant, tāquā
ſingulares,contra inſtrumentum. ¶Secundo caſu, cum oēs
dicunt ſe fuiſſe præſentes:ſed aliter ſcriptum, quam actum
fuit inter partes.& iſtud mēbrū nō tangit Inn. ſed diſtingue,
vt.s̃.quia aut eſt ſubſcriptum manu ipſorum:& ſtatur inſtrō.
aliàs caret viribus,vt in proxi.præcedenti membro.¶Tertio
caſu qn̄ non oēs:ſed vnus, vel plures contradicunt his, quæ
ſcripta ſunt in inſtrō:& tunc aut nullus de deſcriptis, vel alijs
coadiuuat inſtrumētū:& tunc ſi ſunt plures contradicentes,
redditur inſtrm̄ falſum.ſecus ſi vnus tm̄,ſm̄ Io. Cal. aut ſunt
alij coadiuuantes inſtrm̄:& tūc aut iuuatur per alios ibi ſcri-
ptos:& tunc videtur recurrendū ad no.in c.in noſtra. s̃. de te
ſti.dumtm̄ ſemper iudex in dubio faueat inſtrumento,ſm̄ In.
q cū in prædicto caſu videat dicere, ꝙ aliqui ſunt fauētes in-
ſtrumento deſcripti,vel non:valebit inſtrm̄, non obſtantib.
pluribus ſe interfuiſſe negantibus,etiam ſi multi eſſent:quaſi
plus affirmantibus,quàm negantibus ſit credendum.& ſi nō
quò ad valorem inſtrumenti, ſaltē quò ad valorem contra-
ctus,ſecundùm In.¶Quarto caſu quādo omnes dicūt ſe nō
recordari. & tunc ſtandum eſt inſtrumento in dubio. j̃. de
verb.ſigni.c.abbate.§.quicquid fuerat. ¶Quinto & vltimo
caſu,cum teſtes non deſcripti contradicunt inſtrumento:tūc
in facto recenti magis ſtatur teſtibus, quàm inſtrō. in facto
antiquo ſtandum eſt magis inſtrumēto, vt l.ſi arbiter.& l.cē
ſus.ff.de proba.alij dicunt,ꝙ aut teſtes reprobant inſtrumen
tum indirectè,aut directè.ſi indirectè: tunc duo teſtes repro
bant inſtrm̄:in quo eſſent deſcripti etiam multi,ſecūdùm Ia.
vt l.optimam.C.de contrahen.ſtip.& hoc eſt verum,niſi per
teſtes deſcriptos.vel alios,qui aſſerunt ſe fuiſſe præſentes,vel
ſubſcriptione teſtiū,vel contrahētiū approbetur,vt in Auth.
e.ti.§.ſi tamen quiſque.ver.ſi verò moriuntur.Alio verò caſu.
cum teſtes reprobant inſtrumentum directè. quia in inſtru-
mento dicitur,ꝙ promiſi.10.libras Venetijs:teſtes dicunt,ꝙ
Peruſij. tunc aut conſtat de vnica promiſſione per confeſſio
nem teſtium.& videtur magis ſtandum teſtibus,quàm inſtru
mento. Quot autem teſtes requirantur,Io.An. plenè hic diſ-
putat ſuper gloſ.& ſequitur opi.Inn.ꝙ per duos teſtes reꝓ-
betur inſtrumētū.¶Alij,vt Nic.Mata.in ſua diſputatione re
linquit arbitrio iudicis:vtrùm magis inſtrumento,vel teſtib.
ſit credendum:vel econtra.& hanc opi.vt dixi, ſequitur Bar.
in l.j.§.2.ff.quemad.teſt.ape.& circa contrarietatem inſtru-
mentorū adinuicem,vel teſtium: vel ſimul inſtrumentorum,
vel teſtium magnam diſtinctionem poſuit Iaco. de Are.in d.
l.in exercendis.C.de fi.inſtru.quam Iac.Bu. breuiter ſic ſum
mat.Nam qn̄q; vna ſcriptura contradicit ſibiipſi:& loquitur
l.vbi repugnantia.ff.de re.iur.aut producuntur ab eadē par-
te plures ſcripturæ contrariæ.& loquitur.l.1.C.eod.titu.& c.
imputari.j̃.e.aut à diuerſis partibus.& loquitur. §.item ver-
borum.Inſti.de inuti.ſtip.& l.optimam.C.de contrahen.ſti-
pu.aut ijdem teſtes contradicunt ſibiipſis. & loquitur l. ſi fi-
lia.ff.de teſti.& l.cum de ætate.ff. de prob. aut teſtes contra-
dicunt inſtrumento.& loquitur hoc c.& l.optimā. de contra
hen.ſtip.& hoc attento:ꝙ ſi poſſunt dicta teſtium ad cōcor-
diam reduci,& ſuſtineri,ſemper ſunt ſuſtinendi. & vide ple-
nam gl.hic de prædictis in c.in noſtra.§.de teſt.dominus Io.
de Ligna.vltra alios tangit hic de ſcriptura priuata, & de li-
bro rationum,an faciat fidem.& tangit ea, quæ plenè Barto.
13 proſequitur in l.nuda ratio.ff.de donati.¶Quærit etiā† vtrū
partes poſſint paciſci,ꝙ debitor nō probet ſolutionem, niſi
per inſtrumentum.Ia.Bu.dicit,ꝙ nō;quia eſſet cōtra bonos
mores,& contra bonum publicum.quia anguſtat facultatem
probandi.& hoc no.Io.An.in c.ſi diligenti.s̃.de fo.cōp.Spec.
no.contrarium in ti.de proba.§.2.ver.quid ſi debitor.nā pa-
ctum,& lex æquiparantur.ff.de pac.l.non impoſſibile. & ſu-
per eo,ſup quo lex diſponit,pōt paciſci.ſed in lege in multis
caſibus ſtatuit,ꝙ requiratur ſcriptura,vt no.in c.j.de cēſi. li.
14 6.¶†Quærit vlterius,an inſtrumentum requirat ſubſcriptio
nem teſtium.diſtinguit ſecundùm Franciſ.Ac.ꝙ aut contra-
ctus ſit cum ſcriptis,aut ſine ſcriptis: & requiritur ſubſcrip-
tio,vt l.contractus.C.eo.ti.aut ſit manu publica. & ſic aut à
peritis literarum:)& non requiritur ſubſcriptio, niſi tabellio
nis,vt d.l.contractus.aut ſit ab imperitis: & tunc procedit di
ſtinctio l.ſi.C.ſi cer.pe.& in §.oportet.in Auth.e.ti.Tertio ca
ſu cum

ſu cum contractus ſit ſine ſcriptis: & tunc manu publica. &
non requiritur ſubſcriptio quò ad formā eius,ſed quò ad cō
parationē fiendam, vt C.eo. l. comparationes. vbi plenè de
materia comparationis literarum,de qua hic per Io. de Lig.
15 ¶Et quia iſtud c.incipit.cum Io.eremita.No.†ꝙ eremita po
teſt habere propriū,& eſſe in iudicio ſine alicuius licentia,&
auctoritate:vnde dicit gl.19.q.3.§.& quæ Paulus.ꝙ teſtamē
tum facere pōt.Et an in vita eremita ſoluat ſpōſalia. vide de
16 conuer.coniu.c. ex parte.il 2.¶ Et an eremita † ſit perſona
b religioſa.dicunt quidam, quòd ſic,quando talis continentiā
promittit.& huiuſmodi vita habet in ſe votum annexum con
tinentiæ.de quo per glo.27.q.2.§.ecce.& per Inno.in c.cum
monaſterium.de elec. & quòd eremitæ gaudeant priuilegio
clericali.16.q.1.c. qui verè. vbi p gl. & epiſcopo ſubſunt.93.
diſt.c.nullam.& ibi per glo.& Doc.& gl. dicit.27.q.1.c.de Iu
deis.eremitam cenſeri perſonam eccleſiaſticam, vel religio
ſam tunc demum, quando deuouet ſe alicui religioni de ap-
probatis. & vide de exceſſi.præ.c. 1.li. 6. & an mendicantes
poſſint eligere vitam eremiticam.dic vt in prædicto.c.

ADDITIONES.

a ¶ Guarentigiatum.Vide Doc.& Fran.de Padua in l.tale pactum. §.qui prouocauit.ff.de pact. Bal.in l.iubemus.§.ſanè 6.q.C.de ſacroſan.eccle. Pau.de Caſt.conſi.71.Ang in l. debitori.ff.de iud.Bal.in l pe.C.de fide-iuſ.Bart.in l.1.C.de confeſ.

b ¶ An eremita. an eremita ſit perſona religioſa. & an percutiens eremitā ſit excommunicatus.Vide ſupra de elec.c.in monaſterium.Pe.de.Anch.

S V M M AE.

1 *Defectus literæ non vitiat reſcriptum.*
2 *Error in ſyllaba an vitiet reſcriptum.*

EX parte. Error literæ non vitiat reſcriptū.
h.d. communis diuiſio. ſecunda
1 ibi. [mandamus.] ¶ Primò no. †ꝙ licèt mala la-
tinitas vitiet reſcriptum,vt s̃.de reſcrip. c. ad audientiam.non
2 tamen defectus literæ.¶ † Quid ſi error eſſet in ſyllaba,non
videtur vitiari.ff.de manu.teſta.l.qui habebat.Idē fortè in de
fectu orationis:dummodo deprehendatur intellectus Papæ.
Alii dicūt, ꝙ ſi aliquando ſit defectus in litera, vel dictione:
iudex tamē habebit literas ſuſpectas:niſi vitium ſit occultū.
primum dictum placet Io.An.cum per bullam tollatur ſuſpi
cio.& oculus officialium ſæpe fallatur.vel poſſet diſtingui in-
ter reſcripta gratiæ,& iuſtitiæ,ſecundùm Hoſt. de crimi. fal.
c.penul.remittit tamen ad notata.s̃.c.ex literis. & de reſcri-
ptis.c.ad audientiam.

S V M M AE.

1 *Vicarius an poſſit eſſe temporalis.*
2 *Vicarius perpetuus poteſt agere, & conueniri ratione perceptionis, & cuſtodiæ.*
3 *Inſtrumenta communia ſunt edenda.*
4 *Reconuentio poteſt fieri coram delegato.*

G Perpetuus vicarius. Licitè appel
latur à iudice, qui parti hoc petenti non facit edi
communia inſtrumēta.h.d. In prima appellationis narratio.
In ſecunda appellationis commiſſio.Secunda ibi [ideoque.]
1 ¶Primò.no.†ꝙ iudex dr̄ ꝑpetuus, quaſi poſſit eſſe vicarius
temporalis:ſicut poteſt eccleſia commendari ad tempus.21.
q.1.c.qui plures.talis tamen datus ad tempus nō cenſetur vi
carius:nec vicarius vicarium dare poteſt.de offi.vica.c.proui
deas.& eo.tit.c.ad hæc.vbi habetur,quis dicatur vicarius per
2 petuus.¶ Secundò no.ꝙ vicarius perpetuus poteſt agere, &
conueniri ratione perceptionis,& cuſtodiæ.vt ff.de rei vendi.
l.officium.Non tamen præiudicatur domino: niſi ſciat cauſā
ſuā agi.j̃.de re iudi.c.pe.& c.cum ſuper. & de ele.c. querelā.
& j̃.de confir.vti.vel inuti.c.cum dilecta.§.quia verò.¶Ter-
3 tiò no.†ꝙ inſtrumenta communia ſunt edenda.item & pro
pria,cum producuntur tamē ſine die, & cōſule:niſi circa diē
vellet pars redarguere de falſitate.de quo plenè in Spe.in ti.
de inſtru.edi.§.videndum.verſi.ſed cum dies. vſurarij, etiā ſi
non vtantur,coguntur reddere codices rationum,vt in cle.1.
de vſur.& de iſta editione inſtrumentorum dic, vt.s̃.de præ-
ben.c.1.& in d.§.videndum.& per Hoſtien.in ſumma. eo.ti.
§.an inſtrumentum.&in l.1.§.editiones.ff.de eden.¶Vltimò
4 no.† ꝙ coram delegato poteſt fieri reconuentio.de quo in c.
diſpendia.§.reus quoque.de reſcri. li.6. ¶ Quærit Inno. de
tali quæſt.A.petit reuocari ſententiam latam pro B. ſup fun-
do,dicens ipſam nullam,vel iniuſtam, cum appellauerit ab il
la,& petit ipſam exhiberi per dictum B.cum iudex noluerit
ſibi dare:vel perdidit,B.nō vult ipſam exhibere.quæritur,an
teneatur. dicit Inno.ꝙ ſic,ar.hic,& C.de eden.l.is apud quē.
Si autē exhibere nolit,contumaciter pronunciabit dictus iu-
dex,quòd dictæ ſententiæ nō adhibeatur fides in poſterum,
vt ff.de interro.ac.l.qui alienum.de quo plenè hic in nouella.

S V M M AE.

1 *Reo an liceat producere inſtrumenta contraria.*
2 *Scriptura ſi contradicit ſcripturæ, quid iuris.*

IMputari. Breue eſt.primò ponit dictum.ſecū
dò rationē dicti,ibi [cum in ipsū.]
1 ¶Opponit Io.An.& videtur, † ꝙ liceat reo producere
inſtrumenta cōtraria:ſicut licet ſibi contrarijs defenſionibus
vti.in re.nullus pluribus.de re.iur.li.6.Hoſt.& Goſ.videntur
hoc fateri,& dicūt,ꝙ iſtud c.intelligitur,ī actore producente
contraria inſtrumenta:non in reo,qui hoc poteſt.Io. An. te-
net idem in reo.& dicit,ꝙ faciliùs ſuſtineri poteſt reum con
traria allegantem,quàm probātem cōtraria: vnde & reo præ
iudicant duo inſtrumenta, quæ adinuicem non compatiūtur,
ſecundùm Io. An. ¶ Et vide de materia huius c. vt no. Spe.
in tit.de inſtru.edi.§. poſtremò aliàs inſtrumentum. ver. ſed
pone producto.& l.ſcriptura.C.eo.ti.& s̃.eo.tit.c.cum Io. Et
2 ꝓ ītellectu huius c.dic breuiter,ſm̄ Io.de Lig.†ꝙ ſi ſcriptura
cōtradicit ſcripturæ:aut cōtrarietas reperit ī eadē ſcriptura:
aut in diuerſis. ¶ Primo caſu aut pt̄ illa contrarietas ſaluari:
& ſaluanda eſt,ad ſimilitudinem teſtium.aut non poteſt:& re
pellitur,vt l. vbi repugnantia.ff. de re.iur. ¶ Secundo caſu, cū
reperitur contrarietas in diuerſis ſcripturis: & tunc aut pro-
ducuntur ab eadem parte: aut à diuerſis.primo caſu ſibijn-
uicem derogāt,& neutri datur fides:& imputatur aduerſario
producenti,vt hic:ſiue ſit actor,ſiue reus,qui produxit,ſecun
dùm Io.An.Si autem à diuerſis partibus producātur:aut vna
eſt maioris auctoritatis,quā altera:& illi ſtatur,quæ eſt maio
ris auctoritatis.& ſi vna eſt publica, altera priuata, præfera-
tur publica,vt in l.ſcripturas.qui po.in pig.ha.aut ſunt eiuſdē
auctoritatis(quia ambæ ſunt publicæ.) & tunc conſyderandæ
ſunt in illis inſtrumentis,quæ conſiderantur in teſtibus ſibi in
uicem aduerſantibus:vbi conſideratur numerus, & auctori-
tas:& qui dicant veriſimiliora negotio,vt s̃.de teſti. c. in no-
ſtra.hæc eadem erant conſideranda in inſtrumentis pari ra-
tione.Si autem omnia ſunt paria: tunc fertur ſententia cōtra
illū,qui neceſſariò habuit probare, deinde ipſe dominus. Io.
de Lig.tangit hic diſtinctionem Pe.vtrùm allegans contraria
debeat audiri.de quo articulo dic,vt l.1.C.de furtis.& p Dy.
in c.nullus pluribus.de reg.iu.lib.6.&c.

S V M M AE.

1 *Promiſſio indiſcreta, quæ reperitur in inſtrumento, ſine cautione non obligat promiſſorem efficaciter.*
2 *Confeſſio facta verbotenus, præſente parte, obligat confitentem. & hoc ſi facta eſt in iudicio.*
3 *Confeſſioni emiſſæ cum cauſa ſtatur, niſi probetur contrarium. fallit in caſibus.*

Cauſa

4 *Cauſa an requiratur in confeſsione: vel promiſsione.*
5 *Confeſsio facta parte abſente, an præiudicet parti.*

SI cautio. Si in inſtrumento debiti exprimitur
cauſa, condemnatur debitor, niſi pro
bet indebitum: ſi non exprimatur, neceſſe eſt, vt credi-
tor probet illud eſſe debitum. hoc dicit communis diuiſio. Se
1 cunda ibi [ſed ſi cauſam.] ¶ Primò no. † ꝙ promiſsio indiſcre
ta. i. ſine cauſa, quæ deprehenditur in inſtrumento, ſiue cau-
tione non obligat promiſſorem efficaciter. ſi aũt non in in-
ſtrumento, ſed verbo tonus, præſente parte, confiteatur qs ſe
teneri mihi in cẽtum: an obligetur. Ho. dicit, ꝙ ſic. & aliud ſit
in inſtrumento: quod facit tabellio, ſicut placet. de conuerſi.
coniuga. c. dudũ. aliud in cõfitente, qui poteſt loqui apertius,
& cauſam exprimere: ſibi igitur nocere debet verbũ dubiũ,
& non parti, vt l. veteribus. ff. de pac. Remittit ad ſummã de-
confeſ. c. fi. Ego credo opi. Ho. veram, ſi confeſsio eſt facta in
iudicio: in quo quaſi contrahitur, vt l. de ætate. §. qui interro-
gatus. ff. de interro. ac. vel ex eo, ꝙ confeſſio facta in iudicio
habet vim condemnationis, in quo cauſa non requiritur, vt
2 in ca. ſicut nobis. de re iud. † Si autem confeſsio facta eſt ex̃
iudiciũ: nõ credo, ꝙ efficacius obliget cõfeſsio, quàm cautio
ſine cauſa. licèt. n. notarius loquatur, vt placet, in prima, vel
tertia perſona, vt dicto c. dudum. tamen tenor facti trahit ori
ginem à partibus: nec præſumendum eſt notarium omiſiſſe
cauſam in inſtrumento, ſi fuiſſet à partibus expreſſa. eſt enim
cautio contractus probatio, non cõtractus, vt l. qui chirogra
phum. ff. de leg. 3. nec debet eſſe maioris efficaciæ confeſsio
3 nõ redacta in ſcripturã: q̃ ſi redacta fuerit. ¶ Scd'ò no. † ꝙ ſta
tur confeſsioni emulæ cum cã: niſi probetur contrariũ. Fallit
in caſibus, de quib. in pe. gl. quæ dicit, ꝙ debet opponi ĩ. bien
niũ, & nõ poſt. quod eſt verũ: niſi prælatus noĩe eccleſiæ, vel
pro ipſius eccleſiæ negocijs expediendis confiteretur ſe mu-
tuum recepiſſe. hic. n. poſt biẽniũ, & in perpetuum cõpeteret
contra creditorem dicta exceptio: niſi ipſe probet in vtilita-
tem eccleſiæ pecuniam fuiſſe conuerſam. 17. q. 2. c. hoc ius. &
infra de ſoluti. c. vlti. vbi de hoc. Aduerte etiam, ꝙ licèt poſt
biennium ſit præcluſa via opponendi iſtam exceptionem nõ
numeratæ pecuniæ. poſſet tamen de dolo, vel fraude excipi,
etiam poſt bienniũ. qua probata, transfertur onus probandi
in aduerſarij partem, ſm̃ Ho. & ita no. Dy. in c. locupletari. de
4 reg. iuris. li. 6. ¶ Quærit hic primò Io. An. † Vtrùm quod hic
dicitur, ſit verum regulariter, videlicet ꝙ in confeſsione, vel
promiſsione requiratur cauſa: & minus plenè loquitur. & qa
materia eſt longa, remitto ad no. in l. generaliter. & ibi Sali-
ce. C. de non nu. pec. per Cy. vbi plenè proſequitur in contra
ctibus, vltimis voluntatibus, & iudicijs. facit quod no. in l. Lu
5 cius. §. quiſquis. ff. de leg. 2. ¶ Quærit glo. † ſi quis confiteatur
parte abſente: an talis confeſsio præiudicet confitenti. tenet,
ꝙ non. Bart. examinat pleniſsimè hanc quæſtionem in l. non
ſolũ. §. ſi liberationis verba. ff. de li. le. facit qđ no. in l. poſtq̃
a liti. a C. de pact. & l. 1. C. de confeſ. & in c. veniens. s̃. de renun.
per Inno.

ADDITIO.

a ¶ In l. poſtquam liti. & ibi Pet. de Anch. tangit Salic. in l. generaliter. C. de non nu. pec.

SVMMAE.

1 *Notæ, & protocolla poſſunt legari.*
2 *Tabellionem, ſiue notarium quis poſſit creare.*
3 *Contractus ſi reperitur nimis abbreuiatus in protocollo notarij, quid iuris.*
4 *Exemplatio coram quo debeat fieri: & an ſint vocandi illi, quos res tangit.*

CVm P. tabellio. Auctoritate ordi-
narij poteſt nota-
rius notas notarij mortui in publicam formam redi
gere. h. d. nõ diuiditur. ¶ Primò no. ꝙ iſta Decre. dirigitur P.
1 tabellioni, de quo in ſubſcriptione. † & fortè ideò; qa ſibi fue
runt legatæ notę, & protocolla iſtius P. quod eſſe poteſt, vt. ff.
de edẽ. l. quidã. §. nihil intereſt. & tunc eſt etiam neceſſaria iu
dicis auctori. de qua dicit tex. facit C. de eden. l. procurator.
2 de admi. tu. l. chirographis. ¶ Quærit Inno. quis poſsit creare
tabellionem. quam tractat Spe. in ti. de inſtr. edi. §. reſtat. ver.
ſed quis poteſt facere tabellionem. tenet hic Inn. ꝙ ſolus Pa-
pa, & Imperator, & habentes ab eis priuilegium, & etiã con
ſuetudo: ita reges, qui habent ſupremum, & merum imperiũ.
ĩ. qui filij ſint leg. c. per venerabilem. §. j. & per Hoſt. in ſum-
ma. e. tit. §. quibus inſtrumentis. ver. dicitur aũt publicum. &
ſeq. & vide quod not. Specu. eo. tit. §. poſtremò. vbi quærit, an
tabellio creatus ab inferiore poſsit extra territoriũ illius in-
ſtrumenta conficere: vel notarius Imperialis poſsit ſuper re-
bus eccleſiaſticis conficere inſtrumenta: vel econtra eccleſia
ſticus ſuper rebus temporalibus. dic vt ibi. & in. §. reſtat. e. ti.
& ibi. §. oſtenſo. ver. quid ſi abbreuiatura. & ver. ſe. vbi quæri
3 tur, † quid iuris, ſi in protocollo notarij reperitur contractus
nimis abbreuiatus. de quo hic per Io. An. qui dicit, ꝙ poterit
percipi tenor ex alijs inſtrumentis eiuſdem notarij: & ſm̃ illa
extendi dictam abbreuiaturam. & hoc tene menti. Multoties
. n. contingit, ꝙ notarii, qui ſunt pigri in ſcribendo, ponunt ni
mis abbreuiatè in ſuis protocollis contractus. Communiter
enim ſolent dicere, promiſit, &c. pro quibus omnibus, &c. iu
rauit, &c. quid autem iſta, &c. importent. dic vt in Spec. de in-
ſtru. edit. §. oſtenſo. & §. inſtrumentum. §. quid ſi. & per Bart.
4 in l. Gallus. ff. de li. & poſthu. ¶ † Quæritur hic per Doc. an in
a iſta exemplatione a ſint vocandi illi, quos res tangit. dicunt, ꝙ
ſic. & requiruntur alia, de quibus hic in nouella. Coram quo
fiat iſta exemplatio. dic vt in dicto. §. oſtenſo. ver. fiebat autẽ.
& §. poſtquam. ver. ſed nunquid. vbi no. an in inſtrumento cõ
ficiẽdo requirat̃ mãdatũ partiũ. de quo in dicto. §. inſtrumen
tum. ver. itẽ opponitur. & ibi no. an notarius, dum viuit, poſ-
ſit alteri committere completionẽ inſtrumenti. de quo in gl.

ADDITIO.

a ¶ Exemplatione. Vide Sali. in l. contractus. in 6. q. C. eo. titu. vbi plenè, & pulchrè.

SVMMAE.

1 *Inſtrumenta, vel teſtamenta cum quibus ſolemnitatibus debeant publicari, & in formam publicam redigi.*
2 *Teſtamentum factum ſolemniter per notarium, an indigeat publicatione.*
3 *Teſtamentum publicatum quem effectum habeat.*
4 *Pars, quæ debet vocari in publicatione teſtamenti inſtrumenti: ſi eſt in remotis partibus: & charta, quæ petitur publicari, & redigi in publicam formam, vetuſtate conſumatur: & periculum eſt in mora, quid iuris.*
5 *Partes omnes, quarum intereſt, ſi conſentiant, quòd tabellio aliquam priuatam ſcripturam publicet: ita quòd à principio adhibeatur fides. quid iuris.*

SI inſtrumenta. Inſtrumentum extractũ
per tabellionem aucto-
ritate ordinarij, eandem vim habet cum originali. hoc
d. ſe ſummat, ponens petitionem: præſentationem: examina-
tionem: præceptum: & effectum. Innocen. & Ioan. And. poſt
1 eum plenè proſequitur. † cum quibus ſolemnitatibus debeãt
inſtrumenta (aliàs teſtamẽta) publicari: & in formam publi
cam redigi. ¶ Primò dicit, quòd debeat adiri iudex compe-
tens. ¶ Secundò, quòd ille, qui petit hoc, de calumnia iurare
debet. ¶ Tertiò vocantur illi, quos res tangit. ¶ Quartò te-
ſtes

ſtes inſcripti in eodem producentur. aliàs producerentur, ſi
coram teſtibus, & ſine ſcriptura teſtamentum factum dica-
tur. ¶ Item eſt fienda publicatio coram officiarijs laicis, non
2 clericis: quod tamen limita, vt hic in nouella. † quid autem ſi
tale teſtamẽtum factum eſt per notarium: an indiget tali pu-
blicatione? aliqui, quòd ſic. aliqui contra. quod eſt verius, ſe-
3 cundùm Inn. ¶ † Quæritur de effectu publicationis huius te
ſtamenti. dic, ꝙ poſt publicationem ponendus eſt hæres, qui
publicari fecit, in poſſeſsionem hæreditatis. ĩ. de verbo. ſign.
c. dilecto. per Hoſt. item faciet perpetuam fidem. vt l. 2. C. de
4 teſta. ¶ Secundò quæritur. dictum eſt, † ꝙ ſunt vocandi, quo-
rum intereſt. quid ſi ſint in remotis partibus, & hæc charta,
quę publicari petitur, & redigi in publicam formam, vetuſta
te cõſumatur. & periculum eſt in mora. dic, quòd ipſo abſen
te, fieri poterit, ſaluo iure ipſius, vt. s̃. vt lite non conteſt. in c.
5 quoniam frequenter. in princi. ¶ Tertiò quæritur. † Si partes,
& omnes, quorum intereſt, cõſentiant, quòd tabellio aliquã
priuatam ſcripturam publicet: ita quòd tali ſcripturæ adhi-
beatur fides: ac ſi à principio manu publica facta eſſet: nun-
quid talis ſcriptura faciet perpetuam fidem, ſaltem inter il-
las partes, quæ conſenſerunt? dic, quòd ſic, vi pacti ſolem-
nis, non vi ſcripturæ. In contrarium facit quod no. in c. cum.
P. tabellio. s̃. proximo. vbi dicit idem Inn. quòd non poſſunt
conuenire partes nudo pacto, quòd credatur inſtrumentis
confectis manu alicuius priuati: ſicut non poſſent priuato iu
riſdictionem conferre, vt l. priuatorum conſenſus. C. de iuriſ.
omnium iudi. dic, vt in Specu. de inſtru. edi. §. reſtat. ¶ Vlti-
mò quærit hic Inno. vtrùm publicatio, de qua loquitur hoc
c. habeat locum in omnib. inſtrumentis publicis: priuilegijs:
breuiaturis: dictis teſtium: ſententijs: actis: & omnibus, quæ
poſſunt vetuſtate conſumi. dicit, quòd ſic.

De præſumptionibus.

QVIA Præſumptiones interdum ſolemnẽ pro
bationem faciunt: quandoque alias proba-
tiones adiuuant: quandoq; plenè probant,
vt violentæ. Ideo poſt tractatum de pro-
bationibus. de teſtibus: & de fide inſtrumẽ.
inſeritur hæc rub. ad materiam facit 18. di
ſtinct. c. peruenit. ĩ. de ſpon. c. is, qui fidem. cum alijs hic mul
tis ſimilibus allegatis in glo.

SVMMAE.

1 *Noxius eſt, qui mittit lanceas, & ſagittas in mortem: licèt mors non fuerit ſubſecuta.*
2 *Animus delinquentis præſumitur ex qualitate inſtrumenti.*
3 *Fraus, & praua intentio per exteriora probantur.*
4 *Malum, & damnum illatum ſemper præſumitur malo animo factum.*
5 *Offendens alium verbo, vel opere (quamuis proteſtetur, quòd non animo iniuriandi, vel occidendi) talis proteſtatio nihil operatur.*

1 SIcut. No. † ꝙ noxius eſt, qui mittit lanceas, & ſa-
gittas in mortem: licèt mors nõ fuerit ſubſe-
cuta. de pœni. di. 1. c. ſi quis cum telo. quia in maleficijs
voluntas ſpectatur, non exitus, l. diuus. ff. de ſica. & punitur af
fectus: licèt non ſubſequatur effectus, vt l. ſi quis non dicam.
2 de epiſcopis. & cleri. ¶ Secũdò no. † quòd ex qualitate inſtru
menti præſumitur animus delinquentis. proijciendo enim lã
ceas, & ſagittas, præſumitur animus occidendi, vt hic. ſecus
ſi pugno, vel calce, vt l. j. §. diuus. ff. de ſica. & l. ſi non conuicij.
3 C. de iniur. ¶ Tertiò no. † ꝙ fraus, & praua intentio per exte-
4 riora probantur. vnde dicit Inno. † malum, & damnum illa-
tum ſemper præſumitur malo animo factum: niſi probetur
contrarium, vt ff. ad legem Aquili. l. itẽ ſi obſtetrix. imò plus.
5 † vbi verbo, vel opere quis offendit: aliũ, & proteſtatur, ꝙ nõ
animo iniuriandi, vel occidendi: talis proteſtatio nihil opera
tur. facit c. fina. de homici. lib. 6. & quod no. Bar. in l. non ſo-
lùm. §. ſed vt probari. ff. de noui ope. nun.

SVMMAE.

1 *Iudex pro habenda veritate debet fingere, quod non eſſet facturus.*
2 *Iudex exequitur præcepta ſua per miniſtros.*
3 *Ceſsio litis facta ob timorem, & intuitu pietatis, non præiudicat.*
4 *Infans, ſuper quo iſtæ duæ mulieres litigabant: ſi vtraque deceſsit lite pendente: cui ſuccedet? vtrùm vtrique: neutri: aut alteri.*

AFferte mihi. Ex violẽta præſumptio
ne fertur diffinitiua. h.
d. Et prima pars ponit factum, ex quo. ſecunda
1 diffinit. ibi [reſpondet.] ¶ Primò no. † quòd iudex debet pro
habenda veritate fingere, quod non eſſet facturus. & alibi di
cit l. non eſſe cõſtantis iudicis, cuius animi motum vultus de
tegit. vt l. obſeruandum. ff. de offic. prę. & in iſtis dubijs
ſupplendo de facto, ſuum officium eſt latiſsimum, vt. s̃. titu.
2 proxi. c. cum Ioannes. ¶ Secundò no. † quòd iudex exequitur
per miniſtros præcepta ſua. dum dicit [diuidite.] facit. C. de
3 execu. rei iudi. l. executorem. ¶ Tertiò no. † ꝙ ſicut confeſsio
extorta formidine tormentorum non nocet confitenti: ita ẽt
litis ceſsio facta ob timorem, & intuitu pietatis non præiudi
cat. quod eſt no. dicit enim mulier vera mater, da illi. & ſic li-
ti videbatur ceſsiſſe. & tamen ſibi non pręiudicat. quia emiſ-
ſa ob timorem: ne filius eius diuideretur. ¶ Quartò no. ꝙ ex
falſa vnica pręſumptione iudex fert ſententiam in cauſa. quia
fuit violenta præſumptio. & condemnauit in ciuili ad reſtitu
tionem, non criminaliter, mulierẽ, quæ ſubtraxit. quod qua-
4 re fecit, dicam infra eod. c. quia veroſimile. ¶ Querit glo. † ſi
lite pendẽte vtraque mulier deceſsit, cui ſuccedet iſte infans:
vtrùm vtrique, neutri, vel alteri. Lau. dicit, quòd ſuccedet illi,
quæ eum poſsidebat: ſiue ei, quæ erat in poſſeſsione filiatio-
nis. Si autẽ neutra, & volebat alteri ſuccedere: oportet quòd
probet ſe filium: aliàs repellitur. Si autem ambas hæreditates
poſsidet. dic vt hic per Io. An. & plenè in diſputatione Iac. de
Bel. quam poſuit in l. j. C. quorum bonorum.

SVMMAE.

1 *Præſumptio bonitatis reſultat ex bona vita, & conuerſatione ſapiẽtum.*
2 *Intrinſeca probant mores hominum.*

1 EX ſtudijs. Verba ſunt Salomonis Prouer.
20. cap. ¶ Primò not. † quòd ex
bona vita, & conuerſatione ſapientum reſultat præ-
ſumptio bonitatis. vnde quidam poeta Græcus ait. Primum
eſſe beatum, qui per ſe ſapit. ſecundum, qui ſapientem au-
dit. illum autem, qui vtroque caret, inutilem eſſe tam ſibi,
2 quàm omnibus. † probant ergo intrinſeca mores hominum.
vt l. non codicillum. C. de codicil. quandoq; tamen homines
mutant mores in melius. vnde Tullius de Catilina. Multos
vidi, & audiui. qui cum totam adoleſcentiam voluptatibus
dediſſent: ſe ad bonam frugem recepiſſe: & graues, & il-
luſtres homines fuiſſe. multa exempla ponit Valerius libro
6. cap. fina.

SVMMAE.

1 *Contumax præſumitur fouere iniuſtam cauſam.*
2 *Iura præſumunt contra petentem plures dilationes.*

NVllus. Præſumitur contra illum, qui dila-
tionibus ſubterfugit iudicium. po-
ne caſum p̃ c. veritatis. s̃. de dolo, & cõtu. ¶ Pri-
1 mò no. † quòd præſumitur contra contumacem, vt foueat in

2 iuſtam cauſam ¶ Secundò not.† ꝙ contra petentem plures
dilationes iura præſumunt: & videtur confiteri.vt hic. non ta
men eſt adeo vehemens præſumptio, quòd ad condemnatio
nem ſufficiat:ſed contra tales in ciuili,& criminali multis mo
dis iura prouident.facit.c.2.de conſecra. diſt. 6. & c. quoniã
frequenter.§.in aliis.vt lite non conteſt.& de dolo., & contu.
c.veritatis.cum multis ſimilibus.

S V M M AE.

1 *Qui redarguitur de pluribus,& in delatione criminum aliqua præ-*
termittit,quicquid tacuerit,confitetur.
2 *Tacens conſentire videtur.*
3 *Propoſitis duabus quæſtionibus,ſi reſpon detur vni negatiuè,& al-*
tera relinquitur inſoluta: videtur ſolui negatiuè.

NOnne. Qui tacet,conſentire præſumitur.
1 ¶Primò no.† ꝙ qui redarguit de
pluribus, & in delatione criminum aliqua præter
mittit:quid quid tacuerit,confitetur.verba ſunt Hiero.contra
2 Ioannem epiſcopũ.¶Secundò no.† ꝙ tacẽs conſentire videt.
de qua materia plenè in l.quæ dotis.ff.ſo.ma.per Bar. Et ſi ta
cens cõſentire videtur:multò fortius agens.& ſic facit ad quę
ſtionem epiſcopi,cuius conſtitutio prohibet alienationẽ fie-
ri ſine ſua licentia: cum ſi fiat,in eo videatur cõſenſiſſe:& licẽ
tiam dediſſe.de qua in regu. qui tacet.in mercuriali.& ad ma
teriam vide in mercuria.in regula. is qui tacet. ¶ Tertiò no.
3 † quòd propoſitis duab. quæſtionibus,ſi reſpondetur vni ne
gatiuè, & altera relinquitur inſoluta: videtur ſolui negatiuè.
ar.contra.ff.de cura.furi.l.conſilio.& quod no.ſ.de offi.delé.
c.prudentiam.1.reſponſo.

S V M M AE.

1 *Papa debet diuidere,& partiri ſolicitudinem ſui officij inter plures.*
2 *Papa committit in vna prouincia alij vices ſuas.*
3 *Ceſſio,ſiue commiſſio alicuius adminiſtrationis non videtur in dubio*
fieri loco,ſed perſonæ.
4 *Commiſſio facta ſub nomine dignitatis,an tranſeat in ſucceſſorem.*
5 *Præſumptio fit de preterito in præſens. maximè concurrente præſum*
ptione naturę.

MAndata Ex præteritis pſumimus cir-
ca futura.h.d. præmittit exor
dium.& deinde ſubdit narrationem.ibi: [proin
de.] quam demum determinat. ibi [quas non loco] ſubiun
1 git rationem,ibi [quia] ¶ Primò no.† ꝙ Papa debet diui-
dere,& partiri ſolicitudinẽ ſui officii inter plures.idem facit
Imperator,vt l.præcipimus.C.de appel.idem paterfamilias,
diuidendo fundum in partes gratia melioris, & commodio-
ris culturæ , vt l.Caius.ff.de leg.2.facit.89.di.c.1.& c.ad hęc.
2 ¶ Secũdò no.† ꝙ Papa committit in vna prouincia alij vices
ſuas.facit C.de offi.eius,qui vi.alte.ge.l. 2. Cum ergo archi-
epiſcopus propter diffuſam prouinciam : vel epiſcopus pro-
pter diffuſam diœceſim plures vicegerentes conſtituit:an ad
conſtituentem , vel ſuperiorem eius appellabitur. vide quod
3 no.in c.2.de reſcrip.in Clemen. ¶ Tertiò not.† ꝙ ceſſio,ſiue
cõmiſſio alicuius adminiſtrationis non videtur in dubio fieri
loco,ſed perſonæ.concor.ſ.de offi.dele.c.vlti. & plenè. ĵ. de
inſti.c.cũ veniſſent.& per Bar.de ſerui. l. pater filiæ. ff. & per
Dyn. in c. priuilegium. in mercu. & in Spe. de inſtru. edi. §.
nunc autẽ. ver.quid ſi Papa.¶ Et aduerte,quia per iſtum tex.
limitatur quod no.Doc.in c.quoniam abbas.ſ.de offi.deleg.
4 † vbi commiſſio facta ſub noĩe dignitatis trãſit in ſucceſſorẽ.
illud eñ eſt verũ , qñ fit cõmiſſio dignitati : quæ ſtat per ſe.
ſecus ſi eſt dignitas acceſſoria, & dependens ab alia.vt vica-
rii.cõmiſſio eñ facta alicui,vt vicario,non tranſit in futurum
vicarium,ſi moritur, vel promouetur.vt not. Doc. in l. quod
principi.& l.ſi Auguſtæ.ff.de le. 2. vt tranſlatio in ſucceſſorẽ
huius maximi epiſcopi.quia fuit electa induſtria. ſed quia cõ
miſſio fuit facta tanquam vicario,ſiue vicegerenti.& hæc eſt
5 ſubtilis ratio ad hunc tex.quod dictum not. ¶ Quartò not.
ꝙ præſumimus de præterito in præſens,maximè concurren
te præſumptione naturæ.quæ eſt, vt quilibet præſumatur bo
nus.quod dic,vt in c.& ſi fortè.de elec.li.6. itẽ econuerſo , ſi
in præteritum fuit malus, & hodie præſumatur. vt in reg. ſe-
mel malus.per Dy.& in l.ſi prius.ff.de no.ope.nun.Illa autẽ,
quæ extra perſonam ex accidenti proueniunt (vt diuitię:pau
pertas: & ſimilia) an præſumantur de præterito in præſenti:
dicam.ĵ.eo.c.ſcribam.

S V M M AE.

1 *Vicini præſumuntur ſcire,quæ inter eos aguntur.*

QVoſdam. Ratione vicinitatis præſumi-
tur ſciri,qđ agitur.h.d.¶ Pri-
1 mò no. † ꝙ vicini præſumuntur ſcire , q̃ inter eos
aguntur:vnde illud,de quo fama viget in ciuitate,nõ eſt licitũ
ignorare.nec præſumitur ignorantia. qđ eſt verũ:niſi eſſet ab
ſens,vel infirmus.vt in c.cũ tua.qui ma. accu. poſ. facit quod
no.Bar.ff.de acqui.hære.in l.is,qui poteſt.vbi autem non pro
batur fama loci,ignorantia probatur per iuramẽtũ. vt in re.
præſumitur.& vide quod no.23.q.1.c.nuncius &c.

S V M M AE.

1 *Præſumptio iuris,& de iure quæ dicatur:& quid operetur.*

QVanto. Tangit gl. de præſumptione iuris
tantum, & de præſumptione iuris,
& de iure. de qua materia dic.2.q.1.c.ſemper.& in
1 Spe.eo.ti.§.2.& Inn.ĵ.eo.c.quia veroſimile.& hic no.† ꝙ præ
ſumptio iuris, & de iure eſt, quæ non admittit probationem
in contrarium.quod eſt verum:niſi per confeſſionem partis,
vt in Auth.de æquali.do.in prin.pſumptioni.n.iuris tantũ ſta
tur,donec contrarium probetur.ĵ.de ſpon.c. is qui fidẽ.pro
babilis verò quandoque inducit ſemiprobationem.ĵ. de ſen.
exc.c.inquiſitio.¶ Quandoque ſufficit ad purgationem indu
cendam.2.q.1.c. presbyter. quandoque requirit probationẽ
contra ſe.ff.quod metus cauſa.l.non eſt veroſimile. qñq; con
tra ſe nullã pbationẽ admittit:niſi fama, vel alia circũſtãtia.
ſiue contra ipſam.ĵ.c.quia veroſimile. quandoque ſecum ad
ducit ſententiam.ĵ.eo.c.illud.& c.ſeq.

S V M M AE.

1 *Præſumptio ex præterito an fiat circa præſens,vel circa futurum:Et*
an de præſenti in præteritum.nu.2.

SCribam. Breue eſt,innuens, ꝙ ex pręteritis
præſumitur circa futura.& quia gl.
1 tangit,† an ex pręterito pręſumatur circa pręſens:vel
circa futurũ.iõ latius ſic diſtingue.nã quędã ſunt,ex quib. ne
ceſſariò ſequitur,ꝙ ſi fuit in pręteritũ:ergo & in pñs:vt ſi fuit
parẽtela olim , pſumitur parentela hodie. qa ẽ immutabilis.
vt l.ius agnationis.ff.de pac.& in l.nõ nudis.& l.non epiſtolis
C.de probat.& in multis aliis.vt ſi probo quẽ deceſſiſſe:præ-
ſumitur mortuus hodie,niſi miraculosè.vt ff.de legi.l.nam ad
ea.& in iſtis non ſolùm pręſumitur : ſed imò neceſſariò pro-
batur.quędam ſunt,quę ſolo curſu temporis neceſſariò mu-
tantur:vt ætas.tunc qui ſemel fuit minor: non pręſumitur ho
die eſſe,vt C.de proba.l.cum te.& idẽ in fructibus, qui neceſ
ſariò corrumpuntur,vt l.1.ff.de glan.leg.Quædam ſunt,quæ
mutantur cõtingenter:& cõtingẽter durant.& hic eſt dubiũ.
& dic,ꝙ aut mutãtur cõtingẽter ſine aliquo facto naturæ: &
tunc ex præterito l.nil pręſumit in præſens.ſ.nec durare, nec
mutatũ eſſe,vt in numero tutelarũ.& ideo ei, q dicit, incũbit
onus

onus probandi,vt l.ſpadonem.§.quia ſolutus. ff.excu. tu. vñ
qui dicit tutelam finitam,dẽt probare,vt l.minor.ff.de mino
ri.facit l.ex facto.§.pe.ff.ad Treb.Quædã ſunt, quæ mutãtur
contingenter(tñ facto noſtro interueniente) & tũc procedit
l.ſiue poſſidetis.C.de prob.nã qđ ſemel fuit,ſemper eſſe præ
ſumitur,vt ibi.Quædam ſunt, quæ contingenter mutantur fa
cto alterius.exemplum Titius hẽt te obligatum.ꝙ tu libere
ris ab eo,nõ põt contingere facto tuo, nec meo.Et iõ iſto ca
ſu lex nihil præſumit.ſed ei,qui dicit, incumbit onus proban
di,vt no.Cy.in l.2.C.de iure emphi.& Inn. in c. ſuper his. de
2 accu.¶ Sed hic quæritur.† quid econuerſo:an de præſenti in
præteritũ.diſtingue.nam quãdoq; de pñti volumus præſume
re in præteritũ iſtud idẽ.qñq; volumus præſumere aliud. pri
mo caſu:aut pñs tps hẽt ſe in præteritũ,in quo volo præſume
re,ſicut finis & initium:& tũc de pñti præſumimus in præteri
tum.vt l.Iulianus.§.proinde.ff.ad Macedo.vbi filius, ſi vertit
in rem patris pecuniam mutuatam,præſumitur ab initio illo
animo recepiſſe. vt.C.de agri.& cen.l.litib. vbi ſi colonus rñ-
det mihi de fructibus:præſumitur meo noĩe collegiſſe. qñq;
præſens ſtatus non habet ſe ad præteritum eo mõ: & tũc aut
illud,quod eſt præſens,habet in præterito neceſſario contra
riam veritatem.& tunc non præſumimus de præſenti in præ
teritũ,vt l.3.ff.de probatio.aut non hẽt. & tũc aut pñs ſtatus
habet ſe ad non eſſe:aut ad eſſe.primo caſu ex præſenti præ-
ſumimus in præteritum,vt l.3.C.de proba.aut hẽt ſe ad eſſe.
& tunc ex præſenti non præſumimus in præteritũ.exemplũ,
ſi ego hodie poſsideo,non præſumor olim poſſediſſe.vt l.ſup
longi.C.de præſcrip.lon.tẽ.Et ſi hodie ſum dominus, nõ præ
ſumor olim fuiſſe dominus,vt l.ſi mater.§.eandẽ. ff. de exce.
rei iud.& quod.ſ.dixi.qñ ſe habet ad non eſſe: intellige ſim-
pliciter.nam ſi habet ſe ad non eſſe per modum cuiuſdã pri-
uationis.vt ſi diceretur me liberatum fuiſſe . tunc non præſu-
meretur in præteritum.imò infertur contrarium.quia ad po
ſitionem priuationis ſequitur poſitio habitus. vt l. decem. ff.
de verb.obli.¶ Secundo caſu quando ex præſenti volo præſu
mere aliquid in præteritum:& tunc qñq; præſens infert præ-
teritum ex neceſsitate.exemplum. aliqua peperit hodie , ex
hoc infertur de neceſsitate,ꝙ infra tps.ſ.quod intra.11.men
ſes præteritos cognouerit hominem.in Auth.de reſti.& ea,q̃
parit.§.vtrùm ſi quidem. & idem in ſimilibus : vt ſi puer pe-
nes me creuit,& in domo,præſumitur præſtiterim alimenta.
C.de ali.pu.præſt.l.ſi. Qñq; præſens non infert præteritũ de
neceſsitate.& tunc de præſenti non præſumitur in præteritũ
regulariter:vt faciat plenam probationem,vt C. de proba. l.
matrem.& l.natales.fallit,vt l.ſi quæ adulteri.C. de adul. põt
tamen contingere,ꝙ ex præſenti reſultat præſumptio in præ
teritum.vt l.in ciuili.C. de fur. In his autem , quæ mutantur
curſu temporis:non præſumitur de præſenti in pręteritum.vt
l.ſpadonem.§.qui abſolutus.ff.de excu.tu.Et prædicta faciũt
ad qõnem,quam ponit Dy.in l.1.§.magiſtratus.ff. de mag.
3 ¶ Quęrit.n.ibi.† ſi quis mihi vendidit rem,iam ſunt.20.anni,
qui modò damnatur de hæreſi.nunquid poterit iſta res mihi
auferri,quaſi ex præſenti præſumatur tunc fuiſſe hæreticum.
ex prædictis collige,ꝙ non:quia præſens conuerſatio.ſ.in hæ
reſi(de qua damnatus eſt)habet contra ſe præteriti temporis
contrariam veritatẽ. quia neceſſarium eſt dare tẽpus aliqđ,
ſaltẽ dũ erat pupillus.ĩ quo talis nõ erat hæreticus. & hoc ſẽ
tit Old.aliter Pe.in l.ſi verò.§.qui pro.ff.qui ſatiſd.co.& hoc
tene menti.an ſi mali mores,ſiue malitia in præſenti inferant
præſumptionem in præteritum.econuerſo.n.certũ eſt, ꝙ ſic.
vt qui ſemel fuit malus,ſemper præſumatur malus.vt in reg.
qui ſemel malus,per Dy.& alios. Et prædicta recollegi ex di
ctis domini Bar.& dicit Bal.in l.3.C.de probatio.

S V M M AE.

1 *Probare volens,quod non eſt veroſimile,non eſt admittendus:niſi ſit*
aliud,quod huiuſmodi probationem adiuuet.
2 *Iudex dẽt multũ temperare ſententiam,vbi præſumptionibus agitur.*

QVia. Efficacior probatio requiritur ab eo , q
pbare vult:quod nõ eſt veroſimile. h.d.
1 ¶ Primò no. † ꝙ vbi quis vult probare aliquid, qđ
non eſt ueroſimile:nõ eſt ſuper hoc admittenda eius proba-
tio:niſi ſit aliud,quod hmõi præſumptionem elidat,puta fa
ma loci:vel bonitas teſtium:vel aliqua alia rõnabilis circũſtã
tia.ad idem.ſ.de probat.c.in noſtra.& de no.ope.nũ.c.2. ſm
2 Inn.qui no.hic inter alia,† ꝙ vbi ex præſumptionib.procedi-
tur,multum debet iudex temperare ſñiam.& maximè,ne cõ
demnet,niſi raro,vel modicè ad pœnam nec corporalẽ , nec
pecuniariam,quod bene colligitur ex ſñia Salomonis. ſ. e.c.
2.vbi licèt ex præſumptione adiudicaret vni mulieri vnum fi
lium:non tñ voluit condemnare aliam ad mortem:ad quã iu
ſtiſsimè erat condemnanda,ſi legitimè eſſet probatum cõtra
eam,ꝙ filium alterius clam ſurripuiſſet. quod verbum nota.

S V M M AE.

1 *Matrimonium,quod non poteſt verè probari:poteſt probari per plu-*
res præſumptiones.& nu.7.
2 *Cohabitatio longi temporis ſufficit ad probandum matrimonium de*
iure canonico.
3 *Denominatio in inſtrumento, qua aliqui denominantur maritus , &*
vxor,non ſufficit ad probandum matrimonium.
4 *Præſumptiones contrariæ diſſenſui non eliduntur: licèt probetur ex-*
preſsè diſſenſum præceſsiſſe.
5 *Delatio annuli inducit aliqualem præſumptionem pro matrimonio.*
6 *Præſumptio vna eliditur per aliam.*
8 *Cohabitatio decem , vel viginti annorum,ſiue plurium,fama viciniæ*
concurrente:an ſufficiat ad probandum matrimonium. & quid in
ſpirituali matrimonio.

ILludquoq; Per noĩationem,cohabitatio
nẽ,& famã pbatur cõiugiũ:
maximè ſi non appareant inſtr̃a contraria.h.d. cõis diui-
1 ſio.ſecũda ibi[verũ.]¶ Primò no.† ꝙ matrimoniũ , quod nõ
põt verè probari:poteſt probari per plures præſumptiones,
2 quæ hic concurrunt.¶ Secundò no.† ꝙ ſola cohabitatio lon-
gi temporis nõ ſufficit ad probãdum matrimoniũ de iure ca
nonico:ſecus de iure ciuili,ſm quod in liberę mulieris cõſue
tudine præſumitur matrimoniũ.vt.ff.de ritu nup. l. in liberæ.
3 & 30.q.5.c.j.¶ Tertiò no.† ꝙ ſola denoĩatio in inſtr̃o nõ ſuf-
ficit:vt per eam illi,qui noĩantur,vt maritus & vxor, pro tali
bus habeantur.facit l.Herennius.ff.de decuri.Ratio eſt; quia
illa verba non principaliter,ſed incidẽter emittũtur in inſtr̃o:
iõ tãquam verba enunciatiua fidẽ non faciunt,vt in c.cum in
iure.de offi.delega.facit l.ex his verbis.C.de teſt.milita. & l.
hac ſcriptura.ff.de dona.per Bar.& in c.1.de prob.in cle. vbi
oĩno vide.Reſultat tñ ex tali noĩatione præſumptio in hoc ca
ſu.quia inſtr̃m faciebat mẽtionẽ de dona.propter nup.q̃ niſi
inter coniuges nõ vendicat ſibi locũ,vt in iurib.alle. in gl.no.
Et iſtud inſtr̃m videbatur facere inter eos plenã fidem. qa e-
miſſum ſuper acceſſorio ad matrimonium,ſine quo vires hr̃e
non poterat,ar.l.illud.ff.de acq.hær. coniuncta.l.optimã.C.
de contrahẽ.ſtip.ſed iõ nõ facit plenam fidẽ.quia in numero
requiruntur verba cõſenſum exprimẽtia de pñti.ĵ.de ſpõ.&
4 o.tuæ.& de ſpõ.duo.c.pe.¶ Quartò no.† ꝙ licèt probetur ex
preſsè diſſenſum præceſsiſſe: tñ pręſumptiones contrarię diſ
ſenſui nõ eliduntur.licèt.n.ſit pſumptio,ꝙ quis duret in eadẽ
voluntate,vt in c.maiores.de bap.tñ hęc pręſumptio ex facto
5 cõtrario ſubſecuto eliditur,vt hic patet.¶ Quintò no.† ꝙ de
latio annuli aliqualẽ pręſumptionem pro numero iducit. de
quo in gl.annulus aũt qñq; eſt ſignum dignitatis. quandoq;
ſignũ vanitatis,vt.ĵ.e. de vi.& hone.cle.c. vt clericorũ. Qñq;
eſt ſignũ inueſtiturę,vt.ĵ.de his,quæ fiunt à præla.c.ex ore li
6 bertatis.ff.de iure an.aure.l.2. ¶ Sextò not. † ꝙ vna præſum-
ptio eliditur p aliã,vt.ĵ.c.literas.& ff.de in inte.reſt.l. diuus.
7 ¶ Septimò not.† quòd etiam ſi concurrant omnia prædicta,

cohabitatio,nominatio,donationis aſsignatio,& annulorum
delatio : non tamen iudicatur pro numero:niſi fama viciniæ
concurrat:ſed cum ea,& aliis,quę ſequuntur in tex.& de com
muni mēſa,& lecto ſufficeret numerus. ¶ Hinc ſumpta occa
8 ſione quęrit poſt Inn. & Hoſt.Io.An.†nunquid cohabitatio.
10. vel 20. annorum,ſiue plurium, fama vicinię cōcurrente,
ſufficiat ad probandum matrimoniū . Eadem eſt quæſtio de
matrimonio ſpūali.ſi quis vt rector,clericus,vel vt canonicus
ſtetit in aliqua eccleſia.& fama vicinię habeat,ꝙ talis erat:nū
quid ſufficiat.dicit ꝙ ex hoc non ſolum in poſſeſſorio.vt in.c.
ex parte.de reſti.ſpoli.ſed ēt in petitorio obtinebit.vt ſ.eo.c.
quia veroſimile.contra tñ hoc facit.quia in rebus prophanis
probatio poſſeſsionis præteritę:& fama ſui petitorij nō ſuffi-
cit,niſi probetur certum dominiū:vt ff.de rei vē.l.in rē actio.
& hoc de rebus prophanis ꝙ non ſufficit, tenet hic Inn. licèt
contrariū notauerit.ſ.de reſt.ſpo.c.ſæpe contingit.¶ Sed qui
tenēt idē,qđ primo dixi, reſpōdēt, ꝙ in rebus prophanis nō
inquirit iudex:ſicut in iſtis ſpūalibus : vel quærit ſæpe titulū à
poſſeſſore.& in coniugatis ēt inquirit,ſi legitimè ſunt coniun
cti,& conſanguinei mulieris non paterentur,ꝙ pro concubi-
na maneret. ¶ Ex his tñ quæ diffuſius proſequitur,ſic diſtin-
gue.aut eſt quæſtio inter ipſos,qui coniugati dicuntur:vel cū
eo,qui dicit ſe rectorem.aut de matrimonio,vel ipſorum offi
cio vertitur contentio inter alios.primo caſu aut factū eſt re-
cēs:aut antiquū.ſi recens debet verè , vel præſumptiuè proba
ri:puta quia fama concurrit:comedit vt vxor ad menſam. ad
eccleſiam incedit ornata:& ita ſe noīat. Si autem eſt factum
antiquum,ſufficit ſola fama cū quaſi poſſeſsione:niſi fortè in
his duobus caſibus præiudicaretur alteri matrimonio cōtra-
cto in facie eccleſiæ: quia tunc iſtæ præſumptiones fortè non
ſufficient ad dictum matrimoniū dirimendum. qđ tāgit Inn.
nec firmat . ¶ Scđo caſu principali cum inter alias perſonas
eſt qō de matrimonio duorū ſine alicuius officio:vt iter illos,
q ſe aſſerunt natos ex dicto matrimonio eſſe legitimos : vel
de ordinibus à tali collatis.& iſtis ſufficit probari quaſi poſ-
ſeſsionem.de verb.ſig.c.veniens.& ſ.de reſti.ſpo.c.ex parte.
& vtrobique per Inn.& in Spec.de probat.penul.colum. ver.
verum licèt.vſque ad ver. qualiter.facit qđ no.Io.An.de con
ceſ.pben.c.qa in cūctis.in gl.dicit Ho.ver.quid ſi duo.li. 6. fa
cit qđ no.Doc.in l.ſi ſolēnibus.C.de fide inſtr.vbi no.an qua
ſi poſſeſsio priuilegii releuet quē ab onere pbandi. ad hoc vi
de c.cū perſonæ.de priuile.lib.6.& 100.di. c. cōtra morem.

S V M M AE.

1 *Vir poteſt accuſare mulierem de adulterio, & inceſtu.*
2 *Carnalis copula præſumptiuè probatur, ſicut et filiatio.*
3 *Secreta loca ſemper ſunt ſuſpecta:ſimiliter & tenebræ.*
4 *Teſtimonium de credulitate valet:& quare.*
5 *Damnari an quis poſſit ex violenta præſumptione.*
6 *Mulier,quæ commiſit inceſtum, prohibetur contrahere:niſi timeatur de incontinentia.*

LIteris. Per uiolentam præſumptionem proba
tur carnalis copula.h. d. communis di-
1 uiſio.ſecunda ibi [conſultatio.] ¶ Primò not. † ꝙ
vir accuſat vxorem de adulterio, & inceſtu. quod contingit,
quando nupta ab aliquo conſanguineo viri patitur ſe cogno
ſci.quo caſu,quādo criminaliter ageretur: deberet is acrius,
qui deliquit , puniri, vt l. ſi vt adulterium cum inceſtu. ff. de
adul.In iſto autem c.non agebatur criminaliter:ſed ciuiliter,
ad ſeparationem thori. ad quam accuſationem non admitti-
tur quis,niſi maritus.32.q.1.c.ſi quis vxorem.& q.5.c. præ-
cepit Dominus.ad criminalem autem accuſationem adulte-
rii an alius admittatur.dic vt l.ſi maritus.ff.de adul. ¶ Secun
2 dò no.† ꝙ carnalis copula præſumptiuè probatur, ſicut filia-
tio. vt l.Lucius.ff.de condi.& demonſtra. Ratio eſt,quia illæ,
quæ non poſſunt verè probari:ſufficit ſi probentur per conie
cturas,& indicia : vt in carnali copula, & filiatione apparet.
& in factis antiquis,quæ non patent viſui:vt Chriſtum cruci-
fixum:vel Iuſtinianum Imperatorem fuiſſe,vt no.Inno. ſ. de
de iura.calum.c.cum in cauſa.& l. 2.§. in ſumma. ff. de aqua
plu.arcen.& alibi dicit Io.An. quando in delictis occultis , ſi
fama conſentit vnius teſtis dicto,& aliis adminiculis,& pro-
babilibus reſultat plena probatio, vt no.ſ.de cenſi.c.præte-
rea.vel fortè eſt ratio,quare ex his, de quibus in tex. reſul-
tat certa probatio.quia communiter ſic contingit.& eſt arg.
à communiter accidentibus. ex ſolitudine enim:nuditate : &
loco.ſ.lecto:& tempore:ſexuum diuerſitate:potius præſumi-
tur, ꝙ ibi ſtent cauſa fornicationis, quàm pro agendo pœni-
tentiam.facit quod no.in dicto c.præterea.& l.neque natales.
3 C.de probatio . per Iaco. Butri. † Secreta enim loca ſemper
ſunt ſuſpecta:ſimiliter, & tenebræ.hinc dicitur oculus adulte
rii ſeruat caliginem.Iob.24.facit quod not. de coha.cleri. &
4 mulie.c.ſi quiſquam.& 18.q.2.c.diffiniunt.¶ Tertiò no. † ꝙ
non valet teſtimonium de credulitate.& hoc ideò,quia credu
litas eſt coniuncta ſenſui. & idem , quod veritas, operatur.
Scire enim dicimur,quod violenter opinamur, vt dicto c. cū
in cauſa.per Inno.& in dicta l. 2.§.Labeo. de aqua plu. arcē.
vbi vide Abba.& quod no. Cy. in l. Titium. in quinta quæſt.
5 C.de cenſi.vbi alleg. iſtud.c.¶ Quartò nota, † quòd damna
tur quis ex violenta præſumptione. Et aduerte quia hic plu-
res præſumptiones,& indicia cōcurrebant. vna autē præſum
ptio an ſufficiat.dic, ꝙ ſic, quando eſt multum proxima fa-
cto.vt ſ.eo.c.afferte.de quo dic per Bar.in l.fina.ff.de quæſti.
vbi per exempla declarat,ex quibus indicia, & præſumptio-
nes oriantur in aliis negotiis , quàm carnalis copulæ . Specu.
6 ponit etiam multa eo.tit.§.1. ¶ Vltimò not. † quòd mulier,
quæ commiſit inceſtum,prohibetur contrahere.concor. 35.
q.3.c.de propinquis.& 27. q. 2. c. qui dormierunt. & c. qui
ſponſam.tenet tamen matrimonium. de eo, qui cog.conſan.
vxo.ſuæ.c.tranſmiſſæ.& ſi timetur de incontinētia , debet ſi-
bi dari licētia contrahendi.23.q.2.c.in adoleſcentia. & quod
no.j.qui cle.vel vo.c.veniens.

S V M M AE.

1 *Sponſalia de præſenti ſoluuntur propter fornicationem præſumptiuè probatam cum conſanguinea ſponſæ.*
2 *Tertius pro iure ſuo non comparens impedit contrahere volentes.*
3 *Mariti confeſsio,& teſtimonium cum alijs adminiculis recipitur contra matrimonium.*

TErtio loco. Dicit in ſumma idem, qđ
in c.prox.communis diui-
1 ſio.ſecunda.ibi [nos autem.] ¶ Primò no.† quòd
ſponſalia de præſenti ſoluuntur propter fornicationem præ-
ſumptiuè probatam cum conſanguinea ſponſę. & hoc facit
pro opi.Ioan.An.ſ.de cenſi.c.præterea. vbi tenet , ꝙ quò ad
matrimonium dirimēdum ratione impedimenti carnalis co
pulæ:ſufficit probare carnalem copulā ipſam præſumptiuè.
& idem vbicunque,& ad quēcunque effectum de carnali co-
2 pulā dubitatur,vt ibi per eū.¶ Secundò no.† ꝙ tertius p ſuo
iure nō cōparens(vt erat iſta neptis) impedit cōtrahere vo-
lentes.& ſic admittitur ad cōtradicendū auctui ille, cuius nō
intereſt. & etiam allegans turpitudinem ſuā:ſicut erat iſta ne
ptis.& vtrūq; cōtingit pp periculū aīæ:aliàs ille,cuius nō in-
tereſt,ad cōtradicēdū nō admittit regulariter. 2. q.6.c.ſolēt.
& qđ no.ī l.Titia.ff.ſolu.ma.& p Inn.de re iud.c.cū ſup.& de
ſpō.c.veniēs.& j.de do.c.iter dilectos.vbi de materia.an alle
gans turpitudinē ſuā audiatur.¶ Tertiò no.pbationes vali-
das ad pbationē carnalis copulæ:nō tñ ita ppinquas fornica
tioni,ſiue veneri.vt in c.pcedēti. & iō hic exprimitur de fama
coadiuuāte:nō aūt ibi.cōiūgari.n. adiuicē pſumptionē facit,
præcipuè ſolū cū ſola.qđ eſt ſuſpectū. 81.diſt. c.in omnibus.
& ſimi

& ſimiliter reperi per iura. Et dicit Inn. ꝙ ex hoc reſultat vio
lenta præſumptio efficax ad ſententiam. ſic ſ.c.proxi.35. q.
6.ab iſto.quod quidam negant,dicentes hoc nō ſufficere, ni
3 ſi coadiuuent alia indicia,de quibus in tex.¶ Quartò no. † ꝙ
recipitur confeſsio,& teſtimonium mariti contra matrimo-
nium: qui tamen nō admittitur ſine alijs adminiculis.an au-
tem credatur dicto eius cum fama.quidam ꝙ ſic.35.q.6.c.ſi
duo.alij cōtra.ſ. ꝙ non ſufficit , niſi concurrant alia admini-
cula,vt hic erat.Non ob.c.ſi duo. quia aliud , quando vir , &
vxor confitentur impedimentū, vt ibi.aliud quādo alter tan-
tùm,vt in c.ſuper eo.de eo qui cog.conſan.vx.ſuæ. & ibi per
Io.An. de intellectu.c.ſi duo.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus ſi inquietat aliquos de crimine:& Papa cauſam ipſam alteri committit:debet epiſcopus intereſſe:& defendere factū ſuum.*
2 *Cauſa poteſt compromitti in illos, qui poſſunt cognoſcere de dicta cauſa,tanquam iudices.*
3 *Iudex, qui cognoſcit de cauſa, tanquam arbiter poteſt in dicta cauſa reſeruare poteſtatem iudicandi, vt iudex.*
4 *Compromiſſum ſi factum eſt, tanquam in arbitrum & arbitratorem: & incœpit cognoſcere tanquam arbiter : an poſſit redire ad viam arbitratoris.*
5 *Compromitti poteſt de cauſa criminali ciuiliter mota.*
6 *Socius admittitur contra ſocium in cauſa hæreſis:& frater cōtra fratrem.& nu. 13.*
7 *Suſpicio oritur contra eum, qui primò dixit vnum, deinde negat ſe id dixiſſe.*
8 *Dicenti duo contraria ſucceſsiuè in quo credere debeat iudex.*
Et quid ſi in diuerſis inſtantijs.nu.9.
10 *Condemnari nemo debet de crimine graui propter vehementem ſuſpicionem.*
11 *Iudex eccleſiaſticus in criminibus eccleſiaſticis poteſt condemnare laicum ad pœnam pecuniariam.& cui applicabitur illa pecunia.*
12 *Abiurans hæreſim, ſi reperitur relapſus ex pluribus coiecturis:debet tanquam hæreticus condemnari.*
14 *Præter, dictio aliquando ſtat excluſiuè, aliquando incluſiuè.*
15 *Compromiſſum ſi fuerit in iudicem:& laudo dato, partes eandem ſententiam coram eo deducunt per viam iudicij:an poterit pronunciare contrarium eius, quod primò vt arbiter pronunciauit.*

LIteras. Propter ſuſpicionem , etiam vehemētē,
non debet quis de graui crimine con-
dēnari.cōis diuiſio.in prima iudicū cōſultatio.in ſcđa
rñſio.ibi [nos verò.] q̄ ſubdiuiditur in duas.prima ponit mo
tiuum mādantis.ſecūdò mādatū.ibi [in quo certa.] ¶ Primò
1 no.† ꝙ ſi eps̄ inquietat aliquos de crimine, & Papa cām ipsā
alteri cōmittit,dēt eps̄ intereſſe, & defendere factū ſuū.Idem
qñq;,ſi ab eius ſnīa appellat,pōt cām defendere.& vocari de
2 bet,vt in c.venerabilib.de ſnīa exco.li. 6.¶ Scđò no.† ꝙ pōt
cā compromitti in illos,qui pñt cognoſcere de dicta cā,tanq̄
3 iudices.de quo in gl.† & ꝙ iudex, qui cognoſcit de cā tāquā
arbiter:pōt in dicta cā reſeruare ſibi ptātē iudicādi,vt iudex.
4 qđ facit ad qōnē.† ſi cōpromiſſum eſt factū tanq̄ in arbitrū,
& arbitratorē.& incœpit cognoſcere tanq̄ arbiter.ſ.iuris or-
dine:an poſsit redire ad viam arbitratoris.ar.eſt hic, ꝙ ſic.de
quo dic in l.1.in fi.ff.de teſta.mil.per Dy.Bal. Bar.& Doct.fa
5 cit quod no.in l. 2.ff.de iud.¶ Tertiò no. † ꝙ de cauſa crimi-
nali ciuiliter mota pōt cōpromitti.de quo in gl. j. ¶ Quartò
6 no.† ꝙ in crimine hæreſis ſocius admittitur contra talem , &
7 frater contra fratrem.de quo in gloſ. 3.¶ Quintò not.† quòd
oritur ſuſpicio contra eū,qui primò dicit vnū: deinde negat
ſe id dixiſſe.concor.j.vt ec.benefi.c.vno.§.omnibus.¶ Sextò
8 no.† ꝙ qñ quis dicit duo cōtraria ſucceſsiuè:dēt iudex conie
cturare,cuius dicto adhæreat,primo,an ſcđo:& illud ſeq,qđ
vr̄ ſibi magis veroſimile.pſumitur.n.ex iſto.c. ꝙ q reuertitur
ad fidē,nō mētiatur in Deū.quia nō pſumitur(maximè tūc)
īmemor æternæ ſalutis.1.q.7.c.ſancimus.¶ Et tene mēti, ꝙ il
la,q̄ conſiſtunt in aīo,nō pñt probari directè : ſed probantur
ex indicijs perſpicuis.leuia ergo indicia non ſufficerent ad p
bationē, vt hic.& l.dolum.C.de dolo.vbi no.de illo,q inuita-
uit aliquē ad prādiū,& dedit loco aquæ vinū albū, vt immi-
ſceret cum rubeo:& ſic inebriauit eum.pſumit.n. dolo indu-
9 ctus,ſi contraxit ſecū.qđ dic,vt ibi.¶ Septimò no.† ꝙ ſi in di
uerſis inſtantijs quis dicit contraria,ſtatur primo dicto:nō ſe
cūdo.de quo in gl.& dixi.ſ.de teſti.c.ſicut nobis.& c.cum in
tua.de proba.c.per tuas.¶ Octauò no. ꝙ ſi talis dicit in ſcđo
iudicio cōtrariū eius,qđ dixerat in primo:ex iſta noua cōtra
rietate vr̄, ꝙ poſsit puniri ſine alio proceſſu ex crimine,quod
reſultat ex tali vacillatione.Reſultat.n.hoc crimen hęreſis ex
tali varietate:nō tñ ad plenū ex hoc hæreſis probatur. Iō nō
fuit cōdēnatus.à cōtrario ergo fuiſſet,ſi plena probatio reſul
10 taſſet.¶ Nonò no.† ꝙ pp vehemētē ſuſpicionē non dēt qs de
crimine graui condemnari.vñ eſt ar.ſm̄ Io.An. ꝙ pp præſum
ptionē præcedētium minarum,vel iniuriarum, vel inimicitia
rū,non ſit quis condēnandus de homicidio:quod neſcitur , à
quo factum ſit.de quo in Spe.e.ti.§.2.ver.ſed pone; ꝙ mina-
11 tus.& ſeq.& p Bal.in l.ſi.de hære.inſt.ff.¶ Decimò no. † ꝙ iu
dex eccleſiaſticus in criminib. eccleſiaſticis pōt laicū condē
nare ad pœnā pecuniariam.ſimile.j.de ſnīa ex.c.grauē. §. fi.
An aūt hanc pœnā,& alias poſsit eps̄ ſibi imburſare.ſ.de of.
or.c.irrefragabili.ī nouella.& de pœnis.c.licèt. ¶ Vndecimò
no. ꝙ eps̄ dēt hr̄e oculos erga Deū.de quo dubitat, an ſit ve-
rè pœnitēs,vel fictè.de quo ait Tullius li.2. de offi. & Seneca
de clemētia ad Neronē.Nemo pōt diu ferre pſonā fictā. oīa
.n.ficta celeriter,tanq̄ flores, decidūt: nec ſimulatū qcquam
12 pōt eſſe diuturnum.¶ Duodecimò no.† ꝙ ille,q abiurata hę
reſi reperitur relapſus ex plurib.coniecturis:dēt tanq̄ hære-
ticus condēnari.vlterius.n.ſibi non parcitur.de quo dic, vt in
c.ad abolendam.& c.pe.j.de hære.& c.accuſatus.e.ti.li.6.Et
de iuramento præſtando ab his,qui conuertuntur ab hæreſi.
dic de cōſec.di.2.c.ego Berengarius.¶ Venio ad aliquas op-
poſitiones gl.& primò dr̄ hic , ꝙ iudex poteſt eſſe arbiter in
cauſa,de qua poteſt cognoſcere tanq̄ iudex.contra.ff. de ar-
bi.l.ſed ſi in ſeruum.§.penul.& 3.q.7.c.tua.So. vt vtrobique
no.& l.prætor.ff.de tut.& cura.da.ab his.& ſ.de arbi.c. cum
tpe.& ſolutionē,quā hic dat gl.tenent Ioa.Vin. Tan. & Phil.
¶ Secundò opp.hic agebatur in cauſa criminali , ſcilicet de
crimine hæreſis.ergo nō potuit compromitti,vt.ff.de arbi.l.
non diſtinguemus.§.Iulianus.So.glo.remittit ad no. in c. fin.
ſ.de in integ.reſti.Gof.dicit, ꝙ hic agebatur ciuiliter de cri
mine:quo caſu poteſt de crimine compromitti.quod no. fa-
cit quod no.ſ.de iudi.c.atſi clerici.¶ Tertiò opp.dicitur hic,
13 † quòd frater infamauit fratrem de hæreſi.ſed videtur, ꝙ non
potuerit ipsū accuſare,vel teſtificari de crimine.C.q acc.non
poſ.l.magnū.So.vt in gl.3.& l.parētes.C.de teſti.& in Spe. de
teſti.§.j.ver.ſed nūquid frater.¶ Quartò opp.dr̄ hic, ꝙ pp ve
hementē ſuſpicionē non dēt aliquis de hæreſi &c. ſed cōtra.
C.de hære.l.2.So.ut in gl.& clarius ī nouella. ¶ Quintò opp.
dr̄ hic [præter iuratoriā,dēt præſtare ſecuritatē.] &c.& ſic in
nuit, ꝙ ēt dēat præſtare iuratoriā.Sed cōtra.ſemel periuri ite
14 rum ad iurandū non dñt admitti. 25.q.5.c.paruuli.Sol. † iſta
a dictio,præter.ᵃpōt intelligi excluſiuè,hoc eſt ꝙ nō iuret: ſed
aliam ſecuritatem præſtet.& tunc non obſtat contrariū , ſed
concordat.& ita intelligit gl.nr̄a.idem tangit Phi.& Gof.ſed
Inn.& Ho.Gui.Na.Pe.& Abb.intelligūt, ꝙ iurare dēat.& ſic
intelligunt iſtam dictionem,præter, incluſiuè : quaſi debeat
præſtare iuratoriam,& aliam ſimilem.15.q.2.c.Ebrō.Et re
ſponde ad cōtrarium, vt hic per eos.de iſta dictione, præter,
quando ponatur incluſiuè,vel excluſiuè.dic vt l.j.in fin. ff.de
pig.ac.& l.Seio.§.vxori.ff.de annu.leg.& de elec.c.dudum.in
15 nouella.ad fi.tex.¶ † Quærunt Doct.ſi fuit in iudicem com-
promiſſum,& lato laudo partes eandā ſnīam corā eo dedu-
cunt per viā iud.cij:an poterit pronunciarę cōtrariū eius, qđ

primò vt arbiter pronunciauit, dicunt, ꝙ ſic. nam ex noua cã
retractatur ſententia. C. de temp. appel. l. per hanc. Et iudex
quandoque à quo audit cauſam appellationis cum alio. ff. qũ.
appel. ſit. l. 1. §. ſed ſi præſens. Et no. vnum, quod hic dicit Ho
ſti. ꝙ in compromiſſo facto, tanquam in bonum virũ, & ami-
cabilem compoſitorem, valet adiectio pœnę: ſicut ſi compro
mitteretur in arbitrum. In dubio verò ſi pœna adiicitur: vide
tur eligi in arbitrum, vt no. in l. 2. ff. de iudi. facit quod not. in
c. Quintauallis. j. ti. proxi. per Inno. per hoc etiam probatur,
quod no. Inno. & Doc. s. de teſti. c. veniens. il 2. vbi atteſtatio
nes receptæ in vno iudicio non probãt in alio, ſi varietur mo
dus agendi inter eaſdem perſonas. Iſtud eſt verum, niſi con-
tra ipſum certantem. quia ad conuincendum ipſum de periu
rio, vel mendacio, & ad pœnam eius ſemper atteſtationes in
vno iudicio ſufficiũt contra eum in alio, ſi dicat contrarium
quò ad pœnam ſibi imponendam. & hoc probat hæc litera.

ADDITIO.

a ¶ Dictio. præter. vide Bar. in l. 1. ff. de pig. ac Ol. conſi. 149. Bal. in l. 1. §.
ſed & res. per quos fiat inueſti. Car. in clem. 1. de ſum. Trini. & in cle. 1. §.
penul. de hæredi. Ant. de Bu. in c. prouideas. ver. dictio, præter. de offi. vi
ca. Panor. in c. cum ab omni. de vita & hone. cleri.

SVMMAE.

1 *Pallium datur epiſcopo, non ratione dignitatis. ſed ratione prærogatiuæ perſonæ.*
2 *Bonus in iuuentute præſumitur bonus in ſenectute.*
3 *Libidinis vitium, quod in iuuentute cõtrahitur, in ſenectute frigeſcit.*
4 *Præſumitur pro aliquo ratione dignitatis, & literaturæ.*
5 *Crimen prælati poteſt denunciari ſuperiori per laicum, & literas.*

CVm in iuuentute. In ſenectu
te non pręſumitur incõtinens ille, qui in iuuentute cõtinuit.
h. d. & præmittit exordium circa excuſationem epiſcopi. ſecũ
da ibi. [licèt.] ponit delationem ipſius. tertia ibi [quia ta-
men.] ponit delationis repulſionem, & cauſam. quinta ibi [q
1 nobis] inquiſitoris relationem. ¶ Primò no. † ꝙ epiſcopo da
tur pallium. quod eſt verum, ratione prærogatiuæ perſonę,
non dignitatis. vt s. de vſu, & aucto. pal. c. niſi. nec tali ornamẽ
to debent ornari moribus indecori. 100. diſt. c. contra mo-
2 rem. ¶ Secundò no. † quòd ille, qui in iuuentute fuit bonus,
pſumitur, ꝙ ẽt in ſenectute. & licèt quilibet præſumatur bo-
nus, & dignus, vt l. cum quidam. ff. de leg. 2. & l. cum pater. §.
rogo. eo. tit. tamen admittitur accuſatio, & denunciatio in cõ
trarium: niſi quando illud, quod obiicitur de præſenti, aliter
in præterium apparet. ſicut erat hic. tunc enim de facili non
dẽt recipi denunciatio, & informatio cõtra eũ. & hoc vult di-
cere iſte tex. in criminali. quia in ciuili eſt idem: vt non reci-
piatur illius petitio, qui habet præſumptionem in contrariũ,
3 niſi iuxta no. s. c. quia veroſimile. ¶ Tertiò no. † ꝙ libidinis
vitium, quod in iuuentute contrahitur, in ſenectute frequen-
tius ſeparatur. ſecus in peccato auaritię: quod magis creſcit
in ſenectute. vnde Terren. Commodi enim hoc ſolum ſene-
ctus affert hominibus: attentiores ſumus ad rem omnes, quã
ſat eſt. Et Tul. lib. 1. de of. Luxuria cum iuuenili ętati ſit tur-
pis: ſenectuti turpisſima. Et Sen. declamatione. 2. Adoleſcẽs
luxurioſus peccat: ſenex luxurioſus inſanit. & alibi. Cũ cetera
vitia in homine ſeneſcant: ſola auaritia iuueniſcet. ¶ Quartò
no. quòd cum certis perſonis iura præſumunt nihil ſæui cri-
minis ppetrari: vnde accuſatio adulterij, vel inceſtus prætex-
tu proximitatis excluditur: verũtamẽ, ſi poſtea appareret de
copula, præſumitur in præteritum cognouiſſe, vt. l. ſi qui adul
4 terii. C. de adul. ¶ Quintò not. † quòd præſumitur pro aliquo
ratione dignitatis, & literaturæ. vnde Hiero. ad Ruſti. Non
eſt facilè malum de ætate perfecta credendum, quam præte-
rita vita defendit, & honorat vocabulum dignitatis. ¶ Sextò
5 no. † quòd crimen prælati poteſt denunciari Superiori p lai-
cum, & literas. de quo. 3. q. 9. c. j. & 2. & s. de teſt. c. de cetero.
hic autem hæc denunciatio non fuit admiſſa. quia præſum-
ptio erat in contrarium. ¶ Septimò no. ꝙ committitur inqui
ſitio: licèt præſumatur, ꝙ promotor calumnioſè crimina nun
ciauerit. & intellige, ꝙ hic fuit commiſſa inquiſitio præpara-
toria inquiſitioni faciendæ ſuper veritate: ſi apparuiſſet infa-
mia. & ſic de credulitate. & opi. iſtorum nõ de veritate inqui-
rebatur. vel fiebat indagatio, ſecundùm Io. An.

SVMMAE.

1 *Scholaris poteſt impetrare literas ſuper beneficio obtinendo.*
2 *Exceptio legitima contra literas impetratas eſt, ſi non ſufficiunt facultates eccleſiæ.*
3 *Idoneitas eſt multiplex.*
4 *Papa ſi mandat alicui prouideri, ſi eſt idoneus: an valeat prouiſio facta non idoneo.*
5 *Prouiſio executionis quando eſt nulla ex defectu conditionis, vel perſonæ, cui debeat fieri prouiſio: an poteſtas prouidendi deuoluatur ad ordinarium: vel ad Papam. aliam quæſtionem nu. 6.*
7 *Executores ad prouidendum non habent in totũ naturã executorum.*
8 *Executor ſi aſſumpſit partes iudicis, & non admittit legitimas exceptiones: an poterit appellari.*
9 *Prouiſor, ꝙ procedat cũ cauſæ cognitione, vel ſine, an ſit differentia.*
10 *Exceptio, quòd non ſufficiunt facultates: vel quòd non ſit idoneus: an veniat diſcutienda in vim dilatoriæ, vel peremptoriæ.*

DVdum archidiaco. Is, pro
quo beneficiando ſcribitur cum clauſula (ſi idoneus fue
rit) non tenetur ſe probare idoneum: cum idoneus præſuma
tur. h. d. prima pars ponit partis querelam. ſecunda dat iudi-
1 cem, ibi [cauſa nobis.] ¶ Primò nota, † ꝙ ſcholaris poteſt
impetrare literas ſuper beneficio obtinendo. de quo remittit
Hoſt. ad no. s. de tranſac. c. ex literis. Et an poſſit contra illũ
opponi, ꝙ non ſit clericus. vide in Spe. de reſcrip. c. præſenta-
tione. §. ratione impetrantis autem. ver. ſed vbi ſcribitur pro
2 ſcholari. ¶ Secundò no. † quòd legitima eſt exceptio contra
literas, ſi non ſufficiunt eccleſiæ facultates. intelligitur etiam,
ſi non exprimatur: ſicut etiam & plures aliæ. vt patet. s. de re
ſcri. c. cum adeo. & c. cauſam. & j. de inſtitu. c. 2. ¶ Tertiò no.
quòd prædicta exceptio. ſ. quomodo ſufficiant eccleſię facul
tates: & ꝙ non ſit perſona idonea: opponitur in vi delationis
contra literas, vt probat text. qui dixit [archidia. declinans
3 examen.] de quo. j. dicam. ¶ Quartò no. † ꝙ præſumitur qui
libet bonus, & idoneus. & diſtingue idoneitatem intrinſecam
per exercitium (vt eſt ſcientia, & artificium:) & illam, q̃ pro-
uenit à natura. prima enim non præſumitur: qa anima infun-
ditur in corpore, velut tabula raſa, vt probatur. 3. de anima.
ſecunda, quę prouenit ex natura, præſumitur: vt ꝙ quilibet
ſit idoneus, bonus, & diſcretus, vt hic. Illa aũt, quæ ſunt extra
hominem (vt diuitiæ, paupertas:) an pręſumantur. dic, vt l. 1.
§. probatio. ff. de magiſtra. conuo. & l. ſi verò. §. qui p rei qua-
litate. ff. qui ſatiſ. cog. facit quod no. in c. ſi fortè. de elec. lib. 6.
vbi omnino vide. & l. ſi prius. ff. de ope. no. nun. per Bar. & in
re. ſemel malus. per Dy. do. Io. An. reaſſumit longam gl. Inn.
prout iacet. idẽ facit in cle. vna. de offi. dele. & Archid. 18. q.
2. c. dudum. Ego autem ordino ipſam per ſex qõnes. ¶ Quæ-
4 ro ergo primò. † ſi Papa mãdat alicui puideri, ſi eſt idoneus:
an valeat prouiſio facta non idoneo: videtur ꝙ nõ, quia omiſ
ſio formæ traditæ iure ſcripto vitiat proceſſum, vt in c. cũ dile
cta. s. de reſcrip. & c. Piſanis. de reſti. ſpo. Item defectus cõdõ
nis vitiat diſpõnẽ, vt l. cedere diẽ. ff. de ver. ſig. cũ ergo hic de
ficiat cõditio: ergo & diſpoſitio. cõtrariũ tenet In. Nõ. ob. cõ-
traria; qa hñt locũ, qñ illa, q̃ exprimuntur, nõ inſunt tacitè: vt
puideat, ſi eſt doctor in ſacra pagina: vel ciuis Senarũ: harũ
eñ conditionũ defectus, & ſimiliũ, q̃ tacitè nõ inſunt, vitiant
diſpoſi-

diſpõnem. vt in contrarijs. q̃dam uerò ſunt, que tacitè inſũt.
vt ſi eſt idoneus ſcientia, moribus, & ætate. vt in c. cum in cũ-
ctis. & c. dudũ. s. de elec. & de reſcrip. c. cum adeo. & eo. ti. c.
ſi eo tpe. lib. 6. & iſta, ſi exprimũtur, non inducunt cõditio-
nem, ſed monitionẽ. qđ optimè probat l. inuito. §. ſub condi
tione. ff. de tute. & hoc eſt, quod alibi dicit Inn. ꝙ ſi Papa de-
legat cãm ſub conditione, ſi impetrãs debitũ pbauerit: ualet
ſentẽtia, ẽt ſi impetrans non pbauit, vt no. s. de offi. dele. c.
prudẽtiam. & ex hoc patet, ꝙ ſi illa, quę tacitè inſunt, in diſ-
põne exprimãt, nihil operantur: nec maiorem habent effica-
ciã, quàm ſi non eſſent expſſa. de quo plenè p Bar. in l. 3. ff. de
leg. j. & ibi p Old. cõſi. 2. & cõſ. 39. vbi de illa clauſula [ſi eum
vitæ laudabilis eſſe reperit.] de qua in cle. j. de cõceſ. præb. &
dixi plenè de iſto ar. s. de reſcri. in c. ſuper literis, in 2 oppo.
¶ Secundò q̃ro. vbi puiſio executionis eſt nulla ex defectu
5 cõditionis, vel perſonæ, cui debet fieri prouiſio: an ptãs pro-
uidẽdi deuoluet ad ordinariũ, vel ad Papã. dicit Inn. ꝙ qñq;
non tenet collatio executoris pṗter iuriſdictionis defectum;
quia lr̃æ ſunt ſubreptitiæ: vel deficit cõditio, ſub qua proui-
deri mandat. & tunc reuertitur ad ordinariũ collatorem. Si
aũt eſt alius defectus (puta quia executor deliquit: neglexit:
vel formã mandati exceſsit.) tunc deuoluit ad Papã. de quo
plenè in c. inter dilectos. de exceſ. pla. p Inn. & in cle. ſi de be-
6 neficio. de præb. ¶ Tertiò quæro. † ſiue prędicta clauſula ſo-
net in conditionẽ, ſiue in mõitionẽ: an talis executor poſsit aſ
ſumere ptes iudicis, vel prouidere ſine cauſæ cognitione, ne-
mine citato. diſtingue, ꝙ aut merum miniſterium eſt ſibi cõ-
miſsũ. & nõ põt aſſumere partẽ iudicis: aut nõ nudũ miniſteri
um, & ſonat dicta clauſula in conditionem: & tunc aut tollit,
vel lædit ius alicuius: & tunc ſine cauſæ cognitione, & ſine ci
tatione põt prouideri. fatet tamen, quòd ſi non læditur ius al
terius, & prouidet contra formam reſcripti (puta conditio-
ne non adimpleta) prouiſio eſt nulla, tanquàm obreptitia.
vt in c. cum olim. in fi. j. de re iudi. Hoſt. tamen hic, & Io. An.
videntur tenere, ꝙ ſiue verba ſonent in monitionẽ: ſiue in cõ-
ditionem, ſemper etiã nulla cauſę cognitione præmiſſa, tenet
puiſio facta à delegato. qa in hac prouſione nõ fungitur vice
iudicis, ſed prouiſoris. s. de elec. c. venerabilis. ver. exercuit.
ſecus videt, ſi ſub eadẽ conditione cõmittatur aliqua cã aua
dienda, & decidenda. qđ dic vt s. de fo. com. c. licèt. ſemper
tñ ſi monitio, vel conditio nõ eſt vera: caſſabit, ſiue caſſum
nũciabitur qcquid fuerit per prouiſionẽ hmõi attentatũ: tã-
quàm per obreptionem obtentum, vt d. c. cum olim. §. fi. Et
7 no. hunc articulum. nam ex prædictis apparet, † ꝙ executo-
res ad prouidendũ nõ in totum habẽt merã naturã executo
ris. qa meri executores nullã habent cognitionẽ, iuxta no. p
Inn. in c. ex ratione. de appel. & c. de cetero. de re iud. Iſti aũt
ſi uolunt ſeruare ordinem iudiciariũ, pñt: nõ autẽ, ꝙ teneant.
nec in examinatione conditionis, ſiue clauſulæ debet or-
do iuris obſeruari: vel lis cõteſtari: vel alius ordo iudiciarius
obſeruari. qđ hodie eſt regulare in omnibus cauſis beneficia
libus, per cle. diſp. de iud. ¶ Sed hic incidẽter quæritur. † Exe
8 cutor aſſumpſit ſibi partes iudicis, & nõ admittit legitimas
exceptiones: an poterit appellari. & videtur, ꝙ ſic. quaſi ſe ad
hoc aſtrinxerit. Alij cõtra, quia ante examinationem ad ſu-
am tantùm cognitionem facit, & in ea ſummariè procedit,
arg. l. à diuo Pio. §. ſi rerum. ff. de re iudi. licèt enim cogno-
ſcat de exceptionibus, & iuribus partis: tamen pnũciare nõ
debet. & ſic fallit in ipſis regula l. de qua re. ff. de iudi. ¶ Qua
9 rtò quærit. an ſit differẽtia, prouiſor procedat cum cauſæ co
gnitione vel ſine. dic, ꝙ ſic, quò ad præiudicium generãdum.
quando eñ cum cauſæ cognitione procedit, præiudicat pſẽ-
tibus, & citatis: vel etiã non citatis, ſi ſciebant dictam cauſã
agitari, & non cõtradixerunt. hi enim non debebũt vlterius
audiri, vt patet ex eo, quod leg. & not. s. de elec. c. cum dile-
ctus. §. j. & 24. q. 3. c. de illicita. & l. ſæpe. ff. de re iudic.
Quãdo autẽ ſine cauſæ cognitione pcedit, nulli piudiciũ ge-
neratur. facit quod no. Inn. in ſimili. j. de appel. c. conſtitu-
10 tus. & s. de elec. c. ꝙ ſicut. ¶ Quintò quærit. † Vtrùm exce-
ptio, ꝙ non ſufficiunt facultates: vel ꝙ non ſit idoneus, veni-
at diſcutienda in vi dilatoriæ, vel perẽptoriæ cõtra literas,
& iuriſdictionẽ. Inn. dicit, ꝙ in vi peremptoriæ venit diſcuti-
enda: & expedit cum negotio principali. Hoſt. ꝙ in vi dilato
rię. Do. Io. de Lig. dicit, ꝙ ſi Papa dat executionẽ ad proui-
dẽdum, ſi non ſufficiunt facultates, lr̃æ ſunt ſubreptitię. & ſic
opponit ad proceſſum. & elidit lr̃as, & gratiã. & in hoc ſit ve
ra opi. Hoſt. ſi autẽ faciat gratiã, & dat executionẽ: tunc eſt
pemptoria; qa elidit gr̃am, & nõ literas executorias. s. de reſ
cri. c. cõſtitutũ. & in c. exceptionis perẽptorię. de lit. cõt. li. 6.
¶ Sextò quærit. dr̃ in tex. ꝙ pbr̃ excepit contra ſcholarem,
ꝙ non ſufficiebant eccleſiæ facultates. & ſic eccleſia nõ eſſet
ſoluendo. ſed quis pbabit? glo. dicit, ꝙ pbr̃. Sed quomõ hoc,
cum ſit negatiua. dicit glo. notabiliter, ꝙ oſtendendo facul-
tates, & redditus eccleſiæ. quam glo. ſingulariter no. cui cõ-
cor. quod leg. & not. in l. cum de lege. ff. de prob. ¶ Et hoc
eſt vtile ad alia, vbicunq; in defectu facultatis vnius habetur
recurſus contra alium: vt in defectu principalis contra fide-
iuſſorem: vel pignoris poſſeſſorem: qũo probetur principa-
lem non eſſe ſoluendo, vel eius bona non ſufficere ad quan-
titatem debiti. de quo etiam vide p Bar. in l. in illa ſti. ſi Cal.
de verb. oblig. plenè de probatione negatiuę loco, & tempo
re non coarctatæ. vt ꝙ talis non deliquerit: ꝙ collectas non
ſoluerit. & onera criminis non ſuſtinuerit. vel ꝙ tutor inuẽta
rium non fecit. de quo ibi plenè per eum.

De iureiurando.

ISTA rubrica continuatur ad præcedentia
in hunc modum. Dictum eſt ſupra de pba
tio. ad faciliorẽ expeditionẽ litiũ introdu-
ctionẽ. ſed qa iuramẽtum maximum reme
diũ eſt litium dirimendarum, vt l. 1. ff. eo.
tit. & quia in defectum probationum quã-
doq; ad iuramentum decurritur. ideò ſubijcitur hæc rub. q̃
cõtinuatio nimis eſt ſtricta quò ad titulũ. de iuramẽto eñ li
tis deciſorio, ſiue pbatorio non tangit in iſto tit. niſi in c. vlt.
tractatur eñ in proſecutione tituli principaliter de iuramẽ-
to interpoſito in contractibus: ſed fortè iuriſlator habuit cõ
ſiderationem, ꝙ iuramentum, maximè litis deciſorium, eſt
ſpecies pbationis, vt not. Inn. in c. vlt. s. quod metus cã. iõ
(vt compleat tractatum probationum) hanc rubricã ſubie-
cit principaliter: licèt de alijs effectibus iuramenti fuerit p-
ſecutus. facit quod not Bar. in l. ſi quis pro oe. ff. de fideiuſ.
vbi de pluribus ſpeciebus iuramenti. de materia rubricę ha-
betur. 22. q. j. per totum. 15. q. 5. per totum. repetitur in 6.
& Clemen. & multa iura huius voluminis conueniunt huic
rubricę. quod proſequere, ut in nouella.

SVMMAE.

1 *Iuramentum homini præſtitum debet ab homine relaxari.*
2 *Cogi poteſt quis ad relationem iuramenti.*
3 *Creditor poteſt ſponte remittere obligationem iuramenti liciti.*
4 *Debitor ſi iurauit non petere relationẽ iuramenti, poterit denunciare ieiici. Et quid ſi iurauit non denunciare. num. 5.*

EX adminiſtratione. Non ſũ-
matur.
1 ¶ Primò not. † ꝙ iuramẽtũ homini pręſtitum debet
ab homine relaxari: vt ſic ab eod. dependeat diſtractus, à
quo contractus, vt in Auth. contra. C. de diuor. & in reg.
nihil tam naturale. ¶ Secundò. not. † quòd debet quis
2 cogi ad factum, ſcilicet ad relationem iuramenti. quid
autem ſi non paret coactioni. dicam. j. c. de uictore. Et
3 aduerte, quia tex. loquitur de relatione coacta. † an autem.

ſponte poſſit creditor remittere debitori obligatonē iuramē
ti liciti.dic,ꝙ ſic.vt ſ.de offi.dele.c.P.& G. vbi videas p Inn.
¶ Quærit glo.quid ſi debitor iurauit non petere relaxationē
iuramenti.dic, ꝙ poterit denunciare iudici : vt ſic licèt pars
excludatur: tamē eidem per iudicis officiũ ſuccurratur. quia
tunc competit, cum deficit actio : ſed ſubeſt æquitas actionē
dari.ſimile in l.ſi.ff.de peti.hære.& l. Quintus.§. Pomponius.
ff.de annu.le.¶ Quid aũt ſi iurauit non denunciare.dicit glo.
alibi,ꝙ non valet tale pactum.quia inducit hominem ad pec
candum.Tenetur.n.frater denunciare crimen fratris.vt in c.
nouit.ſ.de iudi.Ita no.j.eo.c.ad noſtram. ſecundò facit.l.cō
uenire.ff.de pac.

S V M M AE.

1 *Prælatus ſi iurat non repetere res eccleſiæ: an poſſit repetere, non ob ſtante iuramento.*
2 *Abſolutio, vel diſpenſatio nunquam datur contra proprium iuramē tum: ſed contra alienum ſic.*

PEruenit. Non valet iuramētum præſtitũ
à prælato de non repetendis re-
bus eccleſiæ.h.d. cōis diuiſio.ſecũda ibi [cognita.]
1 ¶ † Circa materiam c.ſ.cum p̄latus iurat nō repetere res ec-
cleſiæ : an poſſit repetere, nō obſtanto iuramento. diſtingue
aut prælatus fuit vi, vel dolo ſpoliatus , & iurare compulſus:
& non eſt ligatus, vt hic in glo.aut iurauit ſine violentia , vel
dolo:& tunc ſuperior facit illũ,qui iurauit, abſolui: vel dabit
curatorem bonis.ſ.eo.c.debitores.& c.ad noſtram. eod.ti.c.
cum veniſſent.de inſt.facit l.atqui natura.§.cum me abſente.
ff.de neg.geſt. ſed tamē vt melius per prælatũ, quàm per aliũ
poſſit recuperari:dabitur ſibi licentia repetendi . quia iura-
mentum ſeruari non poteſt ſine interitu ſalutis æternæ. vt j.
eo.c.tua. ſm̃ Inno. & hæc vera , cum iurauit non repetere res
eccleſiæ.ſi autem proprias,tenetur iuramētum ſeruare. ſ.qđ
metus cauſa.c.ad audientiam.& c.ad aures. & hæc procedũt
in prælato. idem in tutore iurante non repetere res pupilli,ſe
cundùm Inno.¶ Vltimò no.hic vnũ ver.quod hic dicit Inno.
2 † ꝙ contra proprium iuramentum nunquam datur abſolu-
tio,vel diſpenſatio:ſed contra alienum , ſic.ff.de iureiur.l.nã
poſtea.§.ſi minor.

S V M M AE.

1 *Voto non dicitur contrauenire, qui facit melius, quàm debeat auctoritate Superioris.*
2 *Votum primum, ſi eſt noxium, ſecundum vtile, licet propria auctoritate mutare.*
3 *Periurus non poteſt dici, qui fidem frangenti non implet promiſſionē ſuo iuramento firmatam.*

PEruenit. Se ſummat, duo dicens. ſecunda
1 ibi [nec tu.] ¶ Primò no. † ꝙ qui
facit melius,q̃ debeat, non dicitur facere contra vo
tum.qđ intellige,ſi facit auctoritate Superioris.aliàs auctori
tate ꝓpria conditio debentis in alia,q̃ debeatur,melior fieri
non poteſt,vt l.diligenter.ff.manda. & l.is cui. ff.quemad.ſer
2 ui.amit.facit qđ not.in c.ex multa.de voto. † Si autem primũ
votum eſſet noxium, ſecundum vtile:tunc licet ꝓpria aucto-
3 ritate mutare.22.q.4.c.mulier &c.¶ Secundò no. † quòd nō
poteſt dici periurus, qui frangenti fidem non implet promiſ
ſionem ſuo iuramento firmatam.32.q.vlti.c.ſi. vnde ſi aufers
mihi feudum ,pro quo tenebar te ſequi in exercitum nō ſe-
quar.infra de loca.c.potuit. & l.quæro. §.vlt.ff.locati. fallit ſi
eſt actus in contrario : vt in treugis. ſi tamen me damnificas
infra tempus treugæ: ergo vſq; ad tempus treugarum te dã-
nificare non debeo: & ſi me defendere liceat, ar.ff.pro ſocio.
l.actione.§.diximus.Hoſti.ponit caſum in eo , qui iurauit ali
cui ſeruire vſque ad tempus pro certo ſalario , ſibi quolibet
menſe ſoluendo:ſi ceſſat in ſolutione,quæritur , an ſine metu
puniri poſſit,& à ſeruitio deſiſtere,& religionem intrare.re-
ſpondetur,quòd ſic, duplici ratione , ſecundùm Hoſti.

S V M M AE.

1 *Iuramentum vni factum non extenditur ad ſuos ſucceſſores in dignitate.*
2 *Effectus iuramenti non extenditur ad ſucceſſorem non habentem legitimum ingreſſum.*
3 *Subditus non debet intereſſe in conſilio, vel in facto, in quo tractatur de morte, vel de captione domini ſui.*
4 *Notificari aliquid per ſe: per literas: vel per nuncium paria ſunt.*
5 *Superiorem ſuum quis tenetur iuuare, ſaluo ordine ſuo.*
6 *Vocatus ad ſynodum debet venire: niſi fuerit impeditus: & ſufficit: nec requiritur trina monitio.*
7 *Subditi tenentur recipere, & tractare legatum ſedis apoſtoli æ honorificè, ſi cognoſcant eum.*
8 *Immunitas, & reuerentia, quæ debetur legato in eundo: debetur etiã in redeundo.*

EGo. N. Forma iuramenti. 7. capitula conti-
nens,ſecundùm quã iurãt Papę ep̄i,
qui ſunt exēpti.& eſt ſimile in Auth. iuſiur.qđ p̄ſta.
ab his colla.2.De multiplici iuramento vide in Spe. eo.titu.
§.1.ver.illud autem.De forma iuramenti Imperatoris no.in
c.ne Roma.eo.ti.§.1.in cle.De forma iuramenti:qđ p̄lati p̄-
ſtant ſuo maiori,no.Guil.de mō.Lau.in c. quia contingit.de
reli.domi.in cle.vide ēt de iſtis formis in Spe. de feriis. §.pe.
& per Roſ.in libello iuris ciuilis, vbi declarat verba huius.c.
¶ Scđò not.ꝙ hic iuratur Papæ , & ſucceſſoribus ſuis.ex quo
1 collige,† ꝙ iuramentum vni factum nō extenditur ad ſucceſ-
ſores in dignitate,niſi expreſsè dicatur.de quo.j.e.c.verita-
2 tis.¶ Tertiò no.† ꝙ effectus iuramenti nō extenditur ad ſuc
ceſſorem non habentem canonicum ingreſſum. an autem ſi-
bi de iuribus dignitatis debeat reſpondere. ſi eſt in quaſi poſ
ſeſſione dignitatis.quod dic,vt ſupra de reſti.ſpo.c.in literis.
3 ¶ Quartò not. † quòd ſubditus non debet intereſſe in conſi-
lio , vel in facto , quòd eius ſuperior vitam perdat, vel capia
tur.tales enim tenentur crimine lęſæ maieſtatis.vt l.vlti.C.ad
l.Iul.ma. ¶ Quintò not.† quòd paria ſunt aliquid notificari
per ſe,per literas,& per nuncium.literæ enim idem, quod lo
cutio,operantur.vt no.in c.cōſtitutionē.de ſententia exco.li.
6.de ver.obl.l.1.& per Docto.& per Bar.in l.cōſenſu. de act.
& obli.facit.c.vbi periculũ.§. qui verò cōtra fecerit. de elec.
5 li.6.¶ Sextò no. † quòd quis tenetur iuuare ſuum ſuperiorē,
ſaluo ordine ſuo.ſimiliter vaſallus dominum. An autem te-
neatur vitam domini præponere vitæ ſuæ.not. in l. 1. §. & ait
ſextus.ff.ad Sil.& in 10.coll. qui.mo.feu.amit.in prin.& ff.de
6 ope.lib.l.ad eum.in ſi.¶ Septimò not. † quòd vocatus ad ſy-
nodum debet venire,niſi fuerit impeditus.& ſufficit vna : nec
requiritur trina vocatio. 18. di.c.ſi epiſcopus. & de priuile.c.
7 quoniam.per Vin.¶ Octauò no. † quòd ſubditi tenentur re-
cipere,& tractare legatum ſedis apoſtolicæ honorificè, ſi co
gnoſcunt eum. quod intellige per literas:nec tenentur crede
re aſſerenti ſe legatum:niſi eſſet Cardinalis , vel perſona no-
bilisſima.quod dic,vt ſupra de offi.dele.c.cum in iure.¶ No
8 nò no.† quòd immunitas,& reuerentia , quæ debetur legato
in eundo:debetur etiam in redeundo. vnde ſi alicui detur ſe-
curitas veniendi : videtur data in dubio ſecuritas recedendi,
vt no.Bar.in l. 1.ff.ad Iul.ma.¶ Decimò colligitur in ſi.quòd
epiſcopus corporaliter iurat. quod ſecus videtur in iuramen
to teſtis,& iuramento calumniæ. 11.q. 1.c. non flagitetur. Et
vide quod no.de elec.c.vt circa.lib.6.& in c.1.de hære.in cle.
vbi omnino vide.

NVllus. Glo.enumerat caſus, in quibus cle
rici tenentur iurare.& ponit verſus
de quibus.2.q.5.c.1.& 1.q.8.ca.quoties.il.1.

Promiſ-

S V M M AE.

1 *Promiſſio de ſoluendis vſuris non obligat promiſſorem. Obligat tamen iuramentum.num. 2.*
3 *Tranſgreſſor iuramenti plus peccat, quàm tranſgreſſor promiſſionis.*
4 *Debitor an poſſit petere abſolutionem à iuramento ante ſolutionem.*
5 *Creditor ſi non poteſt induci ad relaxationem iuramenti, quid iuris.*
6 *Epiſcopus poteſt diſpenſare in iuramentis extortis dolo, vel metu.*
7 *Promiſſio facta, ſi eſt ipſo iure nulla: firmata tamen iuramento an teneat.*
8 *Pars an ſit vocanda in relaxatione iuramenti de non repetendis vſuris.*

DEbitores. Tria dicit. ſecundum ibi [ſi
verò.] tertium ibi [& cum
vſurę.]& hoc intendit. ¶ Non tenet promiſſio de
ſoluendo vſuras:niſi quis iuret: tunc ſeruandum eſt iuramē-
tum.ſed poſt ſolutionem repetere poteſt per cenſuram eccle
1 ſiaſticam. h.d.¶ Primò not.† ꝙ promiſſio de ſoluendis vſu-
2 ris a non obligat promiſſorem(quia ſuper re à iure reproba-
ta)vnde non contrahitur obligatio naturalis,vel ciuilis, vt l.ſi
2 non ſortem.in princ.¶ Secundò not. † ꝙ licèt qs vigore ſim-
plicis promiſſionis non teneatur ad ſolutionem vſurarum .
tamen tenetur vigore iuramenti . vnde licèt inter ſimpli-
cem loquelam, & iuramentum non faciat Deus differentiã.
3 22.q.5.c. iuramenti.Eccleſia tamen facit.† vnde plus peccat
trangreſſor iuramenti.qđ patet ex maiori pœnitentia, 24.q.j.
c. non afferamus. & eſt ſimile in voto ſolēni,& ſimplici.j.qui
cle.vel vo. c.conſuluit.& c.rurſus. glo. magna opponit forti-
ter contra iſtud.c. quatuor modis.& duæ oppoſitiones con-
cernunt creditorem,ꝙ non poſſit petere vſuras. aliæ duæ cō
cernunt debitorem,ꝙ ſi ſoluit,non poteſt repetere &c.¶ Op
ponitur ergo primò,& videtur, ꝙ creditor poſſit petere vſu-
ras. nam ſi debitor ſoluit, habet actionem ad repetendum,
vt in 3. reſponſo. ergo multò fortius exceptionem, ſi ab eo
petantur. quia cui datur actio: multò magis exceptio,vt l.1.
§.plane.ff.de ſuperſi. Item creditori agenti videtur obſtare
excep.dolo facis,quòd petis, quod reſtituturus es. vt l.dolo.
ff.de excep.do.& his rõnibus videtur , ꝙ creditor non poſſit
petere: cuius contrarium ſentit tex. Item ꝙ debitor ſoluen-
do non poſſit repetere: probatur ex reg. cuius per errorem.
ff. de reg.iur.& l. 1.ff.de condi.inde. Item nullum videt̄ cō-
ſilium iſtius tex. ꝙ ſoluat, & repetat.quia talis ſolutio momē
tanea non liberat debitorem. vt l. qui ſic ſoluit.ff.de ſolu.er-
go ſi hic erat debitor obligatus ratione iuramenti:talis ſolu-
tio non videtur ſoluere illud vinculum, vt d.l.qui ſic ſoluit. &
iſtæ ſunt oppoſitiones glo.difficiles,& pulchræ.& ſolue, vt in
ea.Goff.ſoluit,ꝙ debitor repetit auxilio,& auctoritate iuris.
Hoſt.ſoluit in ſum. de uſu.§.ſi.verſi.ſed qũo. & dicit, ꝙ ſp̃ale
eſt in vſura,quòd repetatur propter periculũ animæ ipſius re
cipientis. & propter odium ipſius creditoris:& propter fauo
rem ſeruantis iuramentum, vel promiſſum.poſſes rñdere cō
trarijs aliter.& primò nō ob.cōtrarium de reg. cui damus .
q̃ concernit ipſum creditorem,& non tertium, cui quæſitum
eſt ius ex contractu. ſicut hic quęrit̄ ius Deo ex iuramēto. &
hoc dicit litera [cogendi Dño]&c. non obſt. reg. dolo facis
ea ratione. conſequitur enim creditor ratione promiſſionis
Deo factę, quod per ſe conſequi non poſſet. ſicut alibi.ff. de
libe.leg.l.is qui duos.Non obſt.tertia oppo. ꝙ ſoluens indę-
bitum ſcienter non repetat.loquitur enim dicta regula: quã
do non poteſt eſſe alia prę́ſumptio,videlicet in caſu noſtro.ſ.
metu iuramenti:quia tunc non p̄ſumitur donatio. vt l.ſi cum
aurum.ff.de ſolu. Non obſt.l. qui ſic ſoluit. quia fallit in caſu
iſto:ſicut in multis alijs,vt ibi not.¶ Secundò opp.& videtur,
ꝙ poſtq̃ obligatio non contrahitur ſuper vſuris ſimiliter nō
obligat ad iuramentum interpoſitum de vſuris ſoluēdis: qa
ſi non tenet principale, nec acceſſoriũ.vt in reg. cũ principa-
lis.& in c.ſi diligenti.de fo.comp.¶ Sol.vt not Accur.in l. pa-
cta,q̃ cōtra.C.de pac.& in c.pleriq;.ſ.đ pac.p Io. An.& Inn.
& vide qđ no.in l. qđ de bonis.§.j.ff.ad leg.fal. ¶ Venio ad
qōnes ſuccinctè,& primò quæro.ſi debitor iurauit nō repe-
tere,vel nō denũciare:an poſſit repetere.dic , vt in c.ad no-
ſtrã.il 2.vbi etiã no.qũo iudex ex officio pōt ꝓuidere ſoluen
4 ti.¶ Secũdò quærit̄ † vtrũ ante ſolutionē poſſit petere debi-
tor abſolutionē à iuramento.glo.tenet hic, ꝙ ſic.quã bñ no.
5 ¶ † Quid autem iſto caſu ſi creditor induci non pōt ad iſtã
relaxationē,ſiue ad liberationē à iuramēto.dic,ꝙ iudex po-
terit ex officio relaxare. ad eũ enim ſpectat relaxare illicita
iuramēta.j.eo.c.cũ quidã.&.15.q.6.c.auctoritatē. & c. ſeq.
6 per quæ patet ſecundũ Innocē. † ꝙ poteſt ep̄s diſpenſare in
iuramentis extortis dolo , vi , vel metu. quinimo q̃nque in
iuramentis illicitis p̄ſtitis ex cã diſpēſat. ea.cauſa &.q.c.nos
ſanctorum.& c.iuratos.imo quia epiſcopus licitè poteſt prę
ſtita in melius commutare:ſicut iuramentum præſtitũ itine
randi ad ſanctum Iacobũ poteſt commutare in itinere vltra
marino.j.de voto.c.j.&.2.& aduerte, quia tex.loquit̄ in pro
7 miſſione de ſoluendis vſuris iuramento firmata. ¶ † Quid
autē ſi alia promiſſio eſt ipſo iure nulla,ſed firmata iuramē-
to.puta,dicit ſtatutum,ꝙ filiusfa.non poſſit contrahere ſine
conſenſu patris:& non valet ipſo iure contractus.pone ergo
ꝙ filiusfa.iurauit patris nō accedente conſenſu:an poſſit pe-
tere relaxationē:& creditor relaxare cogat̄.do.Fede.de Sen.
8 conſuluit,ꝙ ſic,conſil.264.&c.¶ Tertiò quęrit.† an in rela-
xatione iuramēti de non repetendis vſuris ſit pars vocanda.
do.Old.cōſuluit per hæc verba.ad duplicē finem poteſt peti
b relaxari iuramentum b ſuper vſuris contractui interpoſitum.
ad vnũ.ſ.vt per hoc obligatio, quę contracta erat:vel videba
tur contracta ſuper vſuris,ſi ex toto tollat̄:tũc locum habet
partis vocatio:ſolēnis examinatio:& cōpulſio creditoris ad
relaxandum iuramentũ,cũ conſtabit de veritate vſurarij cō
tractus.ad ſcđm effectum poteſt peti:non quòd debitũ vſu-
rarium per hoc tollendum ſit:ſed ad habilitandum perſonã:
vt non obſtante iuramento, poſſit detegere fraudē contra-
ctus.& hic ille ordo non requirit̄. quia de grãdi p̄iudicio cre
ditoris nō agit̄. remanet em̃ omne ius ſibi ſaluum ad debitũ
defendendũ.imò ille ordo hic locũ habere non poſſet. non
em̃ pōt cogi creditor relaxare iuramentum:niſi cōſtet prius
debitũ eſſe vſurarium. qđ conſtare non p̄t,obſtante iuramē-
to.qđ impedit debitorem fraudē detegere:niſi prius illud iu
ramentum,q̃tũ ad hoc,tollat̄.ſi iō ibi ille ordo locũ non ha-
bet:potiſſimè vbi abſens eſt creditor:qui ſuper hoc moneri
non pōt.& ſine ordine tali pōt iſtud decenter concedi.quia
iuri partis nō detrahit̄.ſicut dicit̄ de liberto , qui petit veniã
à p̄tore:vt poſſit patronũ in ius vocare.&de filio emãcipato,
qui petit decerni bonorum poſ.cauſa litis agnoſcendę.i.ſibi
dari licentiã , vt poſſit proponere querelã inoffi. teſtamenti
cōtra teſtm̃ patris.& adde qđ no.Io.An.in addi. Spec. ſuper
rub.hoc eodem titulo.

ADDITIONES.

a ¶ Soluendis vſuris.An valeat ſtatutum ſuper vſuris non repetendis, etiã cum iuramento . vide Pe.de Anch. in cle. 1.de vſur.
b ¶ Iuramentũ.vide Albe.C.de vſu.ſuper rubr.q.ſi.& Io.An.in addi. Spec. extra eo.ti.Pan. ſupra c. 1. circa ſi. de ferra. ti. forma iuramenti, quod præſtatur à parte parti. ſuper ver. iuramentum veritatis.

S V M M AE.

1 *Fructus, qui percipiuntur per creditores à re pignorata extenuant ſortem, regulariter.*
2 *Promittens ſoluere cum iuramento, non liberatur à iuramento, compenſando.*
3 *Iuramentũ debet impleri in forma ſpecifica: & nō per æquipollens.*
4 *Excommunicatus iniuſtè, debet abſolui, præſtita cautione de parendo mandatis.*
5 *Iudex eccleſiaſticus ratione iuramenti cognoſcit de re temporali, & inter laicos.*
6 *Creditor habet actionem ad pignus, ſi uiolenter ab ipſo per debitorē auferatur.*

Ad

AD noſtram Si debitor iurauit credi-
tori rem pignoratam nõ
repetere:niſi prius debitum ſoluat:iuramentũ ſer
uare compellitur.h.d.cõis diuiſio.ſecunda ibi[ideoq;.]¶Pri
1 mò no.†ꝙ regulariter fructus,qui percipiuntur per credito-
res à re pignorata,extenuant ſortem.& ex hoc nitebatur pi-
gnus repetere,ẽt aliter debito non ſoluto: ſed hoc ſibi nõ ꝓ-
deſt,pp iuramentum,qđ operatur,vt debeat verè ſoluere, vt
promiſit,non per modum compenſationis fructuum perce-
2 ptorum.quod bene no.†Nã ille,qui ꝓmittit ſoluere cum iu-
ramento, non vr̃, ꝙ compenſando liberet à iuramento. licèt
alibi cõpenſare, & ſoluere idẽ ſint,vt.j̈.de excep.c. cum inter
3 priorẽ.†Debet ergo iuramentũ adimpleri in forma,non per
æquipollens , vt l.Iulius.ff.de condi. & demon.vbi iuſſus 10.
dare per modũ conditionis , non implet cõditionẽ cõpenſan
do.facit l.amplius.ff.rem ratã ha.¶Scđò no. ꝙ iſte P. fuit in-
iuſtè excõicatus.& tñ Papa mandat excõicanti, ꝙ eum abſol
uat contra c.interpoſita.j̈.de app.Sol.vt hic no.Io.And.poſt
4 Inno.¶Tertiò no.†ꝙ iniuſtè excommunicatus debet abſol-
ui,præſtita cautione de parendo mandatis,contra c.1.§.ſu-
perior.de ſen.excom.lib.6.So.vt hic no. Io.An. ſuper gloſ.2.
5 ¶Quartò no.†ꝙ iudex eccleſiaſticus rõne iuramenti cogno
ſcit de re tpali, & inter laicos.de quo.j̈.de fo. compe. c. cum
6 C.laicus.li.6.¶Quintò no. †quòd creditor habet ad pignus
actionem,ſi violenter ab ipſo per debitorem auferatur : an
autem cadat à iure ſuo.dic vt no.in l.ſi quis in tantam.C. vn-
de vi.¶Sextò no.in ver.cum autem.quòd ſicut ratione iura-
menti iudex eccleſiaſticus eſt competens reſpectu iurantis:
ita etiam reſpectu eius,cui iuratum eſt.vt ſi eius iudicio pare
re cogatur.quod no.

S V M M Æ.

1 *Contra iuramentum proprium,regulariter nemo poteſt venire.*
2 *Iuramentum,quod non vergit in interitum ſalutis æternæ,ſemper eſt ſeruandum.Et quid ſi non vergit in interitum ſalutis æternæ , ſed temporalis vitæ,an obliget,nu.5.*
3 *Conditor conſtitutionis non debet viam periuriis aperire.*
4 *Obligatio extorta per metum,non eſt nulla ipſo iure.*
6 *Verbum,ſalutis æternæ,quomodo intelligatur:& quomodo,diſpendium.*
7 *Iurans non exire domum vſq; ad decem dies:ſi citatur à iudice,exire poterit.*
8 *Imperator an poſſit diſpenſare in iuramento.*
9 *Iuramentum aſſertorium quid dicatur:& quid promiſſorium.*

SI verò Si iuramentum p metum extortum ſer
uari poteſt ſine periculo aïæ , ſeruandũ
eſt.Romana tñ Eccleſia à tali iuramento conſueuit ab
1 ſoluere.h.d.cõis diuiſio.ſecunda ibi[tibi diximus.]¶Primò
no.de iuramento per metum extorto an obliget. de quo j̈.di
cam.& in c.abbas.s̈.quod metus cã.¶Secundò no. ꝙ regula
riter nullus põt venire contra iuramẽtum proprium.de quo.
s̈.de elec.c.venerabilem.& j̈.dicam.¶Tertiò no.aliam regu
2 lam,†ꝙ iuramentum , quod non vergit in interitum ſalutis
ęternæ,ſemper eſt ſeruandum.qũo ãt intelligatur hoc verbũ,
3 interitum ſalutis æternæ.j̈.declarabo.¶Vltimò no.†ꝙ con-
ditor conſtõnis non debet viam periuriis aperire. ſimile in l.
1.C.ſi aduer.ven.concor.ẽt l.2.C.de indi.vidui.& l.memine-
rint.C.vñ.vi.¶Opponitur.dr̃ hic, ꝙ nõ eſt licitum venire cõ
tra iuramentũ extortũ per metum, ꝓpria auctoritate. ſed cõ
tra de reg.non eſt obligatoriũ.de reg.iu.li.6.Iuramentũ.n.ꝑ-
ſtitum,& extortum per metũ non eſt dubiũ, ꝙ eſt contra bo
nos mores.ergo vr̃, ꝙ poſſit deſeri propria auctoritate , vt l.
4 quæ ſub conditione.§.vlti.s̈.de condi.inſti. So.†obligatio ex
torta per metum,non eſt nulla ipſo iure, vt patet in toto ti.ff.
quod met.cã.requiritur.n. reſciſſio per illum tit.& præcipuè
in l.metum.§.volenti.eo.ti.Si ergo obligatio eſt aliqua,niſi re
ſcindatur.ergo & eius quæſtio,ſi accedit ad obligationem , ſ.
iuramentũ,peti debet abſolutio .& ſic acceſſorium ſequitur
naturam principalis.qđ dic, vt d.c. venerabilem. & d.l.q̃ ſub
conditione.§.vlti.& per prædicta patet vera opinio gl.hic,ꝙ
iuramentum per metum extortum obliget. licèt Bazianus,&
Tan.contra.quorum opi.poſſet eſſe vera in foro pœnitentia
li.vbi referenti de animo creditur, nõ ſic de iudiciali. de ſpõ.
c.tua.tñ Io.An.in illa qõne an obliget,vel non, iuramentum
metu extortum.dicit tenendum, quod dicit c.verum.j̈. eo. &
Idem Per.& Abb. verumtamen permiſſi ſunt in eadem eccle
ſia miniſtrare,&c.innuit, ꝙ diſpenſatio admittitur ad ius pri
ſtinum, qui metu compulſi abiurant illud. quod tamen ver-
bum expone, vt hic in nouella ſuper ver. permiſſi. ¶Quærit
gl.2.de una quæſt.dr̃.in tex.ꝙ iuramentum eſt ſeruandum,ni
5 ſi vergat in interitum ſalutis æternę &c.†Sed pone, ꝙ nõ ver
git in interitũ ſalutis æternæ:ſed temporalis vitæ: an obliget,
ſi non ſeruatur.gl.dicit,ꝙ non.ſi directè iuramentum implẽ-
do incurrit quis mortis periculum. ſecus ſi occaſionaliter. vt
in exemplo gl.Io.An.ſentit, ꝙ ſi veroſimiliter,inſpecta condi
tione perſonæ , quis morando in malo aere mortis periculũ
incurreret:excuſatur,ſi iuramentum non adimplet. & in hoc
ſtatur iudicio medicorũ.facit l.de ætate.& quod ibi per Bar.
ff.ad Trebel.de iſta etiam aeris intemperie no.in c.cum dile-
6 cti.ſupra de dolo,& contu. †iſtum articulum.ſ.quomodo in-
telligatur ver.ſalutis æternæ.dominus Io.de Ligna. latius ꝓ-
ſequitur.nam hic tex.dicit,quòd in interitum.& j̈.eo. c.cum
contingat.dicit in diſpendium.quod latius patet.Sonat enim
diſpendium in modicum damnũ.& ꝓpterea iurans aliud,qđ
inducat veniale,non tenetur ſeruare,vt not.Ioan. & Lau.22.
q.4.c.ſi aliquid.& ibi per Archi. & in c.quamuis. de pac.lib.
6.vbicunque enim iuratur aliquid,quod in ſui natura eſt ma
lum,illud iuramentum non eſt ſeruandum,vt not.Lau.22.q.
7 4.in ſumma.& vide quod no.Spe.in ti.de cita.§.1.vbi no.†ꝙ
ſi quis iurauit non exire domum vſq; ad 10.dies, & citatur à
iudice:ꝙ exire poterit. quia intelligit̃ excepta auctoritas Su-
perioris,vt in c.venientes.j̈.eo.Idem in illo, qui iurauit ſolue
re certam pecuniæ quantitatem, cui fuit interdictum. vt not.
Archi. 14.q.6.c. quod dixit. Si autem Superior nõ diſpenſat:
an poſſit quis deſerere iuramentum.dic quòd ſic,in caſu di-
8 ſpenſabili:aliàs ſecus.¶†An autem Imperator poſſit diſpen
ſare in iuramẽto.dic,quòd in caſu,in quo põt diſponere cir-
ca obligationem principalem,vel tollendo,iuxta no.in l.quo
ties.C. de preci. Impe. offe.& in c. quę in eccleſiarum. s̈.de
conſti.eodem modo poterit in iuramento , vt.ff.ad munic.l.
fi.& j̈.de deci.c.tua.& hoc tenet hic Dom.Io. de Ligna.¶Vl
timò quia gl.hic tangit de iuramento promiſſorio,& aſſerto
9 rio.†quæro quid dicatur iuramentum aſſertorium , & quod
promiſſorium.de vtriuſq; natura no.in Spec. de iura. de la.in
princi. Tan.dicit illud aſſertorium iuramentum,qđ eſt de ꝑ-
ſenti,vel de præterito.Et idem Ioã. And.& non plus ipſe,vel
alius.Ego dico,ꝙ regula huius.c.de iuramento ſeruando,qđ
non vergit &c.habet locum in iuramento promiſſorio,quod
reſpicit in futurum.Sed ſi quis iuraret in præteritum, non te-
netur ad obſeruantiam iuramenti,ſi poteſt ratione fraudis iu
ramentum infringi. puta iurauit quidam ſe debere mille cui
dam, qui non poteſt ab eo cape.puta ſpurius, vxor, vel alia ꝑ
ſona prohibita . & tunc poteſt venire contra proprium iura-
mentum. & tale dicitur aſſertorium. & ſic fortè intellexit gl.
& hoc no.Cy.in l.habeat.C.de ſacroſan.eccle.& no.in l.cum
quis.§.Titia.ff. de leg.3. Et hoc ſingulariter not. & per præ-
dicta ſatis patet,qualiter intelligatur illa regu. ꝙ eſt ſeruan-
dum iuramentum:niſi vergat in diſpendium ſalutis æternæ.

S V M M Æ.

1 *Abbas poteſt recipere pecuniam mutuo,& ſe obligare.*
2 *Monachi poſſunt obligari: quòd donec ſatisfactum fuerit de dato, in hoſtagio teneãtur. Et an tenens eos ſit excommunicatus. num.*

3 *Res data in pignus ſi pereat:an teneatur debitor aliam ſubrogare.*
4 *Mulier cum marito poteſt pro alio fideiubere.*
5 *Monachus cogitur prouiſionem adimplere: & ſatis efficaciter obligatur.*
6 *Iudex eccleſiaſticus eſt iudex competens contra laicos obligatos per iuramentum.*
7 *Debitor an poſſit obligari ad carceres,ſi debitum non ſoluit.*
8 *Monachus poteſt extra monaſterium ad tempus morari de licentia abbatis pro veritate,& neceſſitate monaſterij.*
10 *Obſides quis teneatur alere,*

EX reſcripto. Monachi,qui pro debi-
to monaſterij iurant ſta
re in hoſtagio:& fideiuſſores,qui iurarũt creditorẽ
indẽnem ſeruare : iuramenta ſeruare coguntur. h.d.cõis di
1 uiſio.ſecunda ibi[ideoque mandamus.] ¶Primò no.†quòd
abbas p̃t recipere pecuniam mutuo,& ſe obligare.qđ dic, vt
2 in c.qđ quibuſdã, j̈.de fideiuſ. ¶ Secundò no. † ꝙ monachi
poſſunt obligari:vt donec ſatisfactum fuerit de debito,in ho
ſtagio teneãtur.quomodo aũt iſta obligatio ſubſiſtat,& quo
modo fundetur(cũ titulus pignoris non cadat in ꝑſonã mo-
3 nachorũ)dicã. j̈.poſt gl. ¶Tertiò no.†quòd ſi res data in pi
gnus pereat:an teneat debitor aliã ſubrogare:ſiue aliud pi-
gnus dare.facit iſte tex.in arg.quòd non,dum creditor pro-
uidet ſuper hoc per pactum.in contrariũ facit.l.ſi is à quo.
§.vlti.ff.vt in poſ.leg.Sed ibi loquitur de eo,qui tenebatur ca
uere ex iure diſpenſationis:ſecus in eo, qui cauit ex cõuẽtio
ne,vt hic.¶Quartò no.ꝙ V.& vxor fideiuſſerunt pro abba-
te,& pro monachis,quòd ſeruarent fidem.& ſic videñt pro-
miſiſſe factum alienũ. & circa hoc poſſunt formari duo con
traria.primò ꝙ factum alienũ qs promittere non põt.ſecun
dò,ꝙ obligationibus facti non põt accedere fideiuſſor.cum
em̃ fideiuſſor debeat obligari in eo:qđ principalis,& non in
alio.& aliud ſit factum fideiuſſoris:q̃ principalis.ergo ad fa-
ctum videt̃ fideiuſſio impoſſibilis. ¶ Sed ſolue primũ cõtra
riũ,vt no.in l.inter ſtipulantẽ. in prin.ff.de verb. oblig. &.l.
nemo eſt qui neſciat.ff.de duobus reis.&.l. cum filius.§.cum
ſtipulatus.ff.de uerb.oblig.ꝑ Bar.poſt glo. ¶ Quintò no.ꝙ
4 †mulier põt pro alio fideiubere ſimul cum marito. de quo,
& alijs quęſtionibus vide in Spec.de obli.& ſolu.§.1.ver.ſed
quęritur,an vxor.& ſe.Et aduerte, quia laici hic fideiuſſerũt
ꝓ ꝑſona eccleſiaſtica,ſcilicet pro abbate, & monachis. quo
caſu potuerũt conueniri in foro ſeculari:licèt principalis de
bitor nõ poſſet.đ quo in Specu.de cõpe.iudi.adi.§.1.ver.ſed
pone clericus.¶Sextò no.ꝙ ſimul,& ſemel cõueniũtur ab-
bas,principalis debitor , & monachi.V.& vxor.& ſic in eo-
dem libello vr̃,ꝙ poſſint conueniri principalis,& fideiuſſor.
& fortè hoc operat̃ iuramentũ appoſitum in contractu.re-
gulariter em̃ prius principalis conueniendus eſt debitor:q̃
fideiuſſor,vt in Aut.ꝑſente.C.de fideiuſſo.& iſtud, qđ hic di-
cit,quòd oẽs ſimul conueniant̃ , nõ tangunt Doc.& eſt dubi
tabile, quomodo procedat , propter dictã Auth. præſente.
5 &c.¶.Septimò no.†ꝙ monachus cogit̃ promiſſionẽ adim-
plere:& ſatis efficaciter obligat̃.cuius contrarium prima fa-
cie videretur dicendum.Monachus enim ęquiparatur ſeruo,
vt no.Inno.in.c.cum olim.j̈.de priui. & ſerui tm̃ naturaliter
obligãtur,quę obligatio nõ eſt efficax ad agẽdũ,vt.l.fideiuſ-
ſor obligari.ff. de fideiuſ.poſſet dici, quòd de iure canonico
ex naturali obligatione orit̃ actio.q̃ pactũ nudũ parit actio
nẽ de iure canonico. & ex pacto nudo orit̃ naturalis, vt.l.1.
C.de pac.cõiũcto qđ no. Docto.de pac.c.vltimo.¶ Octauò
6 no.†ꝙ iudex eccleſiaſticus ẽ iudex cõpetẽs cõtra laicos ob-
ligatos ꝑ iuramẽtũ.ꝙ dixi.s̈. eo.c.cũ.C.laicus.de foro cõpe.
lib.6. ¶Nonò no. ꝙ pp delictũ dñi terra ſubijcit̃ ĩterdicto.đ
quo plenius. j̈.de ſpon.c.nõ eſt nobis.¶Venio ad oppoſitio
nes.& primò opponit̃.dr̃ hic,ꝙ abbas dedit iſtos mõachos
in hoſtagio. Sed contra , quia liberi homines in pignus dari
nõ poſſunt:nec pro debito in carceribus detineri, vt.l.ob ęs.
C.đ acti.& obli.&.j̈.de pigno.c.2.& in Auth. vt nulli iudi.§.
quia verò.col.9.Sol.dicit glo.hic non fuerũt iſti monachi da
ti in pignus: ſed in obſides. quod poteſt eſſe vtroq; iure.23.
q.8.c.vt pridẽ. &.ff.de teſtamen.l.obſides. Quandoque em̃
iure non cadit ius pignoris: ſed ius retẽtionis, vt.ff.de teſta.l.
qui teſtamento.§.1.ibi[quãuis placeat hunc ſeruum non eſ-
ſe.ſed vinculo quodã detineri,donec pretiũ ſoluat]patet etiã
in.l.1.C.ob chirogra.pecu.vel ſolue aliter vt in glo.quæ dicit
ꝙ ſicut pater poteſt alienare filium in caſu l.2.C. de patri.
qui fi.diſtra.ita etiã obligare.quia ſi pater põt alienare (qđ
plus eſt)ergo & obligare,qđ eſt minus.qđ dic,vt d.l.2.& di-
7 cto c.vt pridem.¶Ego circa hoc quęro generalius†an poſ-
ſit debitor in contractu,ſi debitũ non ſoluit,ad carceres ob-
ligari,arg.quòd non:quia deducit̃ per tale pactum in ſpeciẽ
ſeruitutis,&.ff.de libe.ho.exhi.l.2. Tãgit hoc Dy.in.l.alia.§.
eleganter.ff.ſol.ma.facit l.Titio centum.ff. de cõdi.& demõ.
iſtam qõnem in ſimili tangit.Cy.in.l.pe.C.qui.bo.ce.poſ.Et
ibi refert Iac.de Are.cõſuluiſſe. quòd valet pactum propter
contumaciam,& odium non ſoluentis. Ni.Mata. tenet con-
trariũ.& dicit Cy.ꝙ iſta ſñia eſt humanior,vt ibi vide per eũ.
¶ Secundò opponitur,& videt̃,ꝙ monachi non potuerint ſe
obligare ad iurandum extra monaſterium.quia ſtabilitas lo
ci eſt de regula.j̈.e.c.ſicut ex literis.& monachus ſine clau-
ſtro non viuit.16.q.1.c.1.Et abbas tenet̃ reuocare vagantẽ.
de offi.archi.c.quãto.& beneficiati,vel in ſacris nõ ſunt auo
candi à diuinis. 88.di.c.fi.& l.non diſtinguemus.§.ſacerdo-
8 tio.ff.de arbi.Sol.dicit Io.†ꝙ pro vtilitate, & neceſſitate mo
naſterij poteſt monachus extra monaſteriũ ad tempus mo-
rari,de licentia abbatis.facit quod not.j̈.de re iudi.c.cũ.I.&
9 A.in glo.not.per hoc,per Io.An.¶ Sed hic quęrit̃:†an tenẽs
iſtos monachos in hoſtagio,in clauſtro,vel palatio ſit excõi-
catus:videt̃,ꝙ ſic,etiam ſi maneant voluntariè.j̈.de ſentẽ.ex
cõ.c.contingit.Io.An.ponderat modum tenendi.Si enim cle
ricus promiſit hoſtagium in clauſtro,vel palatio.& ibi ſpon-
te manet (ne dicatur fractor fidei,pudori ſuo parcens)& tũc
ceſſat excõicatio.Sed ſi tenetur in compedibus: vel carcere t̃
inuitus:tunc locus eſt pęnę,ſecundùm eũ.¶ Vltimò quærit̃,
10 † quis teneat̃ alere obſides.Pla.tenet , quòd detinẽs obſides
teneatur,per.l.venditor.ff.de act.emp.&.l.ſi quis.ff. de ſolu-
tio.Io.& Azo cõtra,ſcilicet quòd non teneatur.&c.¶ Quid
a in debitore detento a in carcere ad petitionem creditoris:an
creditor ſoluere debeat cuſtodientibus ipſum debitorem in
carceribus,no.C.de eroga. mili.anno.l.fi.lib.12.in glo.

ADDITIO.

¶ Debitore detento.vide Io.Fab.Inſti.de act.§.fin.

S V M M Æ.

1 *Eccleſia quòd poſſit locari pro annua pẽſione,quomodo intelligatur.*
2 *Periuri ſunt ab eccleſijs remouendi.*
3 *Neceſſitas excuſat,ne quis incidat in periurium.*

QVerelam. Periurus eſt ab eccleſia remo-
uendus : qui non neceſſitate,
ſed voluntate venit contra licitũ iuramentum. h.d.
pria ps ponit impetrãtis querelã.ſecũda dat iudices.ibi [qm̃
1 igit.]¶ Primò no.†quòd eccleſia poteſt locari ꝓ annua pẽ-
ſione.qđ intellige de fructuum ꝑceptione, vt.j̈.ne prælati vi-
ces ſuas.c.querelã.& hoc modo non põt intelligi litera.quæ
dicit,quòd iſte.V.debeat remoueri ab eccleſia. & ſic non ſo
lùm perceptionẽ fructuum:ſed eccleſiam poſſidebat. poteſt
ergo intelligi,quòd iſte habebat eccleſiã , vt vicarius , iuxta
formam.c.extirpandę.§.quia verò.de præben.& ſic non po-
terat ſine cauſa remoueri.Vel pone in alio,qui rõne eccleſię
ſuę tenetur aliquid ſoluere nomine penſionis,vt in c.quere-
2 lam.s̈.de elec.c.conſtitutis.j̈.de reli.do. ¶ Secundò no.†.ꝙ
per

Res

periuri ſunt ab eccleſiis remouendi. ĵ. de fide. cap. peruenit.
2 ¶ Tertiò no. † ꝙ neceſsitas excuſat, ne quis incidat in periu-
rium: ab excõmunicatione aũt an excuſet neceſsitas, vel im-
poſsibilitas. dic vt dixi. ſ. de teſti. cog. c. 2. & ĵ. eo. c. breui. 23.
q. 1. c. beatus. vbi de hoc. ¶ Quartò not. ꝙ qui ceſſat à ſolu-
tione penſionis per biẽnium, cadit à iure ſuo. quod dic, vt ſ.
de dila. c. præterea. ¶ Gl. vltimò opponit. dicitur in tex. ꝙ ille
propoſuit querelam, & Papa mandat ipſum ab eccleſia amo
ueri: videtur, ꝙ hoc facere non potuerit; quia ad hoc nõ age-
batur: ſed ad penſionem ſubtractam. Sol. in ea. vel ſolue, ꝙ in
caſibus, in quibus iudex poteſt ſupplere ex officio (vt in be-
neficialibus) ſi iudex reperit in proceſſu ciuili beneficiatum
indignè beneficium poſsidere: poteſt ipſum remouere, ar. c.
fin. ĵ. e. tit. lib. 6. & dixi in c. veritatis. ſupra de dolo, & contu.
arg. ad hoc l. interdum. §. qui furẽ. ff. de fur. & quod no. Inno.
in c. qualiter. infra de accu. ¶ Quæro, quis hic debeat proba
re penſionem nõ ſolutam. an iſte R. qui agebat: an verò iſte
V. probare debeat ſe ſoluiſſe. dic vt no. Inno. in c. ſuper his. in
fra de accu. & Cy. in l. 3. C. de iure emphi. & Bar. in l. in illa ſti
pulatione. ff. de verbor. obliga. argu. quòd ſolus lapſus termi
ni reddat culpabilem debitorem, ſi nõ probat in termino, ſe
fuiſſe diligentem. vt in c. ex parte. ſ. de reſcrip.

SVMMAE.

1 *Præſentatio in eccleſia poteſt ſpectare ad viros religioſos.*
2 *Religioſi non poſſunt in eccleſiis, in quibus habent ius præſentandi, augere veterem penſionem.*
3 *Iurantis duo contraria, quod iuramentum teneat.*
4 *Subditi qualiter debeant iurare epiſcopo.*

TVa nos. F. Si præſentatus iurat præ-
ſentanti, quòd ſibi antiquũ
cenſum augebit. & poſtea contrarium iurat inſti-
tuenti, valet ſecundum, & non primum: tamen ab eccleſia re
mouetur. communis diuiſio. ſecunda ibi [tuæ igitur,] ¶ Pri-
1 mò no. † quòd ad viros religioſos ſpectat quandoq; præſen-
tatio in eccleſiis. & ad epiſcopum inſtitutio, vt infra de præ-
ben. c. in Latera. c. cum & plantare. §. in eccleſiis. infra de pri
2 uileg. ¶ Secundò no. † quòd religioſi non poſſunt in eccleſiis,
in quibus habent ius præſentandi, augere veterem penſionẽ:
neque valet pactum in contrarium iuramento firmatum, vt
3 hic. facit infra de ſon. cap. prohibemus. ¶ Tertiò no. † quid
iuris, ſi quis iurat duo contraria. valet enim iuramentum,
quod conſonat cum iure communi. efficacior eſt ergo actus,
cui ius commune aſſiſtit: quam cui reſiſtit. facit cap. quia ve-
roſimile. ſupra tit. proxi. coniuncto eo, quod no. Innocen. in-
fra de præſcri. cap. auditis. ¶ Quartò no. ꝙ clerici, qui teme
rariè iurant, ſunt ab eccleſiis amouendi. quod intellige, vt in
4 glo. & per Docto. hic. † qui tradunt formam, ſecundùm quã
debent ſubditi iurare epiſcopo. & primò, ꝙ fidelis erit ſibi,
& obediens: quòd ſeruabit eius ſententias, & præcepta ſan-
cta, & honeſta: quòd nihil alienabit ſine eius licentia: quòd
mutuum non contrahet, vltra ſummam prouidentiæ epiſco-
pi conſtitutam: quòd eccleſiam non relinquet: nec ad aliam
ſe transferet ſine eius licentia: quòd eius iura pro poſſe pe-
tet, & defendet: quòd vtilia procurabit, etiam poſtpoſitis ne
gotiis proprij patrimonij: quòd nihil dedit, vel dabit per ſe,
vel per alium pro adipiſcenda eccleſia: quòd ordines ſuis tẽ
poribus recipiet, ſi ordinatus non eſt: quòd in eccleſia reſide
bit: & deſeruiet in ordine ipſius, quem cura requirit. qui om-
nes articuli iuramenti prædicti probantur per iura allegata
hic in nouella. vbi etiam no. qualiter cognoſcatur licitum iu-
ramentum. & patet per hos verſus.

Quis, cui, per quod, ad quid, cur, quomodo, quando.
Si quis iuſiurandum licitè diſcerne notando.

de quo remittit Hoſt. ad ſummam eodem tit. quomodo cen-
ſetur licitum.

SVMMAE.

1 *Epiſcopi grauius puniuntur in criminibus, quàm alij.*
2 *Quantò quis eſt in maiori gradu: tantò acrius punitur, ſi deprehenditur in crimine.*
3 *Delictum prælati facilè trahitur à ſubditis in exemplum.*
4 *Iuramentum de non loquendo patri, vel matri eſt illicitum. Et an debeat loqui ante abſolutionem. nu. 6.*
5 *Iuramentum temerarium exigit abſolutionem.*
7 *Iuramentum illicitum non eſt ſeruandum. Et quod modis dicatur illicitum, remiſſiuè.*
8 *Iurans non intrare religionem: an teneatur ſeruare iuramentum.*

CVm quidam. Epiſcopi pro periu-
rio puniũtur acrius:
quàm alij. & hoc primò. Illicitum eſt iuramentũ
de non loquendo, vel præbendo ſubſidium perſonis coniun-
ctis hic enumeratis. hoc ſecundò. diuiditur in duas partes. ſe
1 cunda ibi. [illi verò.] ¶ Primò no. † quòd epiſcopi grauius, q̃
alij, puniuntur in criminibus. videbatur enim, quòd pœnis, q̃
infliguntur, periuri non efficerentur epiſcopi: ſi de eis nõ fie
ret ſpecialis mentio. vt iure imponendo pęnam. vt in c. dile-
ctus. infra de conceſ. præben. & in c. inquiſitionis. de hæreti.
lib. 6. & in c. quia periculoſum. de ſen. ex. e. li. ¶ Sed prædicta
iura loquuntur in aliis caſibus, non in pœnali conſtitutione.
quæ pariter omnes ligat, vt in c. 1. ſupra de conſti. fallit in d.
2 c. quia periculoſum. ¶ Secundò no. ꝙ quantò quis eſt in ma-
iori gradu: tantò acrius punitur, ſi deprehẽditur in crimine.
de quo hic per G. & per Cy. C. de ſumma Trini. l. nemo. & l. ꝓ
bari. C. de epi. & cle. canonizata. 5. q. vlti. & 40. diſti. c. homo
Chriſtianus. vbi de hoc. & vide verſus no. ſ. de tranſla. c. 2. ad
fi. & in Spe. tertia parte de accu. ĵ. ſecũdo loco. in fi. ¶ Tertiò
3 not. † ꝙ delictum prælati facile trahitur à ſubditis in exem-
4 plum. & ideò acrius punitur, vt hic. ¶ Quartò no. † ꝙ iuramẽ
tum eſt illicitum, ſi iuratur non loqui patri, vel matri. & colli
ge, ꝙ eiſdẽ (ſcilicet patri, matri, fratri, & ſorori) tenetur quis
alimenta præſtare. & hoc probat hæc litera. & dixi plenè. ĵ.
de eo, qui du. in ma. quam pol. per adulte. cap. cum haberet.
5 ¶ Quintò no. † ꝙ iuramentum temerarium exigit abſolutio
nem. & cum Papa non reſeruauerit abſolutionem iſtam: in-
tellige, ꝙ epiſcopus poteſt abſoluere. ĵ. de ſent. excõmunic.
6 c. nuper. ¶ Sed hic incidẽter quæritur, † ſi ante abſolutionem
debeat loqui prędictis perſonis: vel alimẽta præſtare. quidã,
ꝙ nõ: donec per Superiorem fuerit abſolutus. quo facto libe
rè poteſt loqui. Sed monachus, de quo loquitur c. ĵ. proxi.
prætextu iuramenti non poteſt exire clauſtrum ſine ſu-
perioris licentia, ſecundùm Innocen. allegat Hoſti. 16. q. 1. c.
7 placuit. &c. ¶ Sextò not. † quòd illicitũ iuramentum non eſt
ſeruandum. Sex autem modis dicitur illicitum, vt no. 22. q. 4.
8 in ſumma. ¶ Quærit hic dominus Io. de Ligna. † ſi quis iura-
uit non intrare religionem: an ſit ſeruãdum iuramentũ. quod
videtur; quia non prohibetur ſeruari. 22. q. 2. c. quod autẽ. &
ibi per Archid. Hoſ. ſupra de ele. c. venerabilem. tenet, quòd
tale iuramentum valeat. ſed in ſumma. de voto. §. qui ſunt. di
cit illud verum, niſi Deus aliud reuelaret. Do. Io. de Ligna. di
cit ponderandam eſſe cauſam iuramẽti. nam ſi iuret propter
prolem procreandam: vel quid ſimile, eſt ſeruandum: aliàs ſe
cus, vt hic per eum. qui etiam not. quot ſint circunſtantię ag
a grauantes delicta.[a] de quibus in l. aut facta. ff. de pęnis. vbi Iu
riſconſultus aggrauat delictum ſeptem modis. ſ. cauſa, perſo
na, loco, tempore, qualitate, quantitate, & euentu. quos mo-
dos exemplifica, vt ibi in tex.

ADDITIO.

a ¶ Circunſtantiæ aggrauantes delicta. vide Io. de Tur. cre in c. 1. de pęni diſtin 5.

Mona-

SVMMAE.

1 *Monachus non poteſt eſſe extra clauſtrum, etiam ſi hoc iurat.*
2 *Factum calore iracundiæ meretur pœnam.*
3 *Monachus, qui abiurauit clauſtrum: an poſſit ipſum repetere, ſi non repetitur ab abbate.*
4 *Pœnitentia imponitur pro iuramento temerario.*
5 *Iuramentum, per quod frangitur votum, & profeſſio non eſt ſeruandum.*

SIcut ex literis. Non valet iuramentum
monachi clauſtrum ab-
iurantis. & ſibi pœnitentia de hoc grauis imponitur. h.
d. cõmunis diuiſio. ſecunda ibi [reſpondemus.] &c. ¶ Primò
1 no. † quòd monachus non poteſt eſſe extra clauſtrum, etiã
ſi hoc iurat. quia non poteſt eſſe ſine monaſterio: ſicut nec
2 piſcis ſine aqua. 16. q. 1. c. placuit. ¶ Secũdò no. † quòd illud,
quod fit calore iracundiæ meretur pęnam. ar. contra in l. qđ
calore. ff. de reg. iur. ¶ Opponitur, & videt, quòd monachus
poſsit exire clauſtrum. & in alio ſe transferre, de regula. c. li
cèt. ¶ Sol. poteſt obtentu maioris religionis, vt ibi. vel de li-
centia ſui abbatis ad tempus, vt. ſ. c. ex reſcripto. temerariò
autem, & ſine cauſa non poteſt, vt hic. ¶ Quærit hic Ioan.
3 An. † an monachus, qui abiurauit clauſtrum, poſſit ipſum re
petere, ſi non repetitur ab abbate. quidam, quòd non, ad exẽ
plum clerici ſcholaris, vt in c. ex tranſmiſſa. & c. quod in du-
bijs. ſ. de renunci. Ioan. An. dicit, quòd aliud eſt in monacho,
qui non poteſt licentiari à monaſterio. aliud in clerico ſcho-
lari. & hoc, quod dixi de monacho, non poſſe licentiari, eſt
verum, niſi propter delictum. tunc enim poteſt deijci de mo
naſterio, & recludi in ergaſtulo, ne vagetur. vt in c. quanto.
vbi per Io. An. de offi. ordi. & in c. dilectus. c. quoniam. &c. ve
niens. de ſimo. Quando autem monachus tranſit ad aliud
monaſterium, nihil habet commune cum primo. 19. q.
3. c. ſtatuimus. & 48. diſt. c. 2. & 3. ¶ Vltimò collige.
4 † quòd imponitur pœnitentia temerario iuramento. de
5 quo in glo. fin. † Item iuramentum, per quod frangitur vo-
tum, & profeſsio, non eſt ſeruandum. & ꝙ pęna vnius debet
eſſe metus multorum, vt in glo. pe.

SVMMAE.

1 *Simplicitas eſt amica legibus, & fidei.*
2 *Hæredes illorum, qui ſemel iurauerunt prædeceſſori: non coguntur iteratò iurare ſucceſſori.*
3 *Iuramentum ex parte præſtantis, eſt perſonale.*
4 *Promittens mihi ſoluere centum cum iuramento: tenetur ſoluere hæredi meo: aliàs eſt periurus.*

VEritatis. Vaſallus, qui iurauit prælato,
ſucceſſoribus iurare non co-
gitur. hoc. d. non diuiditur. ¶ Primò no. † quòd
1 ſimplicitas eſt amica legibus, vt Inſt. de leg. agna. ſucceſ. §. ſed
ſimplicitatẽ. & eſt amica fidei. ſ. đ ſũma Trini. c. firmiter. & Se
neca in epiſtola ad Lucillũ. 49. Veritatis ſimplex oratio ẽ. &
2 ideo illam implicare non oportet. ¶ Secundò no. † quòd hæ-
redes illorum, qui ſemel iurauerunt prædeceſſori, non cogũ-
tur iteratò iurare ſucceſſori. Et ex hoc infertur, quòd qui ſuc
cedit in feudum, iurare teneatur. Quid ſi quis plures hære-
des relinquit: an oẽs iurare teneantur. dic vt no. in l. cuiuſcũ-
q; ff. de vſufruc. & licèt verbũ, hæredes, referatur ad illum, q
ſuccedit in bonis priuati. Idem in eo, qui non hæres perſonę.
dicitur ſed ſucceſſor in bonis, vt ſucceſſor in dignitate, ſi fiſ-
cus occupat bona vacantia. Iſti enim dicũtur ſucceſſores bo
norum, non perſonę. vt l. ſi conſtante. §. fi. cum ibi no. ff. ſo.
3 ma. ¶ Tertiò hic colligitur. † ꝙ iuramentum ex parte præſtã
tis, eſt perſonale. quod patet. quia hæredes iurare tenentur,
vt in text. & ſ. dixi. Sed ex parte recipiẽtis eſt reale. quod pa
tet, quia hæredes, vel ſucceſſores recipientis, qui iurarunt ſe
mel auctori: iterum eius ſucceſſori, vel hæredi iurare non co-
4 guntur. vt in tex. Ex quibus patet, † quòd ſi tibi promiſi ſolue
re mille cum iuramento, teneor ſoluere hæredi tuo: aliàs ſum
periurus. Sed ſi auctor meus promiſit tibi dicta mille cum iu
ramento, & ego eius heres tibi non ſoluo: non ero periurus.
& hoc eſt, quod dicunt hic Doct. iuramentum ex parte iuran
tis ſemper eſt perſonale, etiam ſi iurat pro ſe, & ſuis heredi-
bus. ex parte verò recipiẽtis põt eſſe reale: & ita tenuit Bar.
Brix. in qõne dominicali, quæ incipit Bonoñ. iurauerunt. & ꝑ
Guil de monte Laud. eo. ti. c. 1. in cle. circa fi. Sed hoc etiam
no. Bar. in l. generaliter. C. e. ti. & hoc eſt verũ. ſ. quòd ex par-
te iurãtis eſt perſonale, quantùm ad periuriũ euitandũ, ſi hæ
res contra facit. quantùm verò ad contractus ſolẽnitatẽ, ſi ꝓ
pter iuramentum contractus eſt validus, hæres iurantis tene
bitur obſeruare. quantũ verò ad forum, ſi auctor meus iura-
uit: an ego eius heres potero conueniri in foro eccleſiaſtico,
ſicut ipſe potuiſſet? dic, ꝙ non, vt no. Io. An. in c. vlti. de ſepul.
per Decre. vlti. de foro cõpe. li. 6. ibi [à ſe pręſtitum] &c. Non
ob. Auth. quod obtinet. C. de proba. quia licèt aſſertioni te-
ſtatoris, qui iurauit, habeant heredes neceſſe ſtare, vt no. de
ſuc. abinteſt. c. vlt. non tñ arctantur ad periuriũ: nec accumu-
latur forum foro. ¶ Refert tñ in dicto. c. ꝙ abbas dixit con-
trarium per c. dilectus. de foro cõpe. & dixit ſic ſeruatũ fuiſ
ſe de facto per quendã offic. & eius ſñiam confirmatã fuiſſe
per iudicem appellationis. ¶ Sed hic incidenter quærit, cum
oẽs obligationes actiuæ, & paſsiuæ tranſeant ad hæredes, vt
l. 1. C. vt ac. ab here. & contra heredem. quare non tranſit ob
ligatio iuramenti contra heredem iurantis? Sol. dicit notabi-
liter Io. An. ꝙ licèt in rebus temporalibus poſsit quis obliga
re heredem ſuum: ſecus tñ eſt in obligatione ſpirituali, quæ
iuramento contrahitur. & ex quo obligatur quis Deo, vt. ſ. c.
c. debitores. arg. ad hoc. ĵ. de deſpon. impube. c. 1. & de ſepul.
c. de vxor. & c. in præſentia.

SVMMAE.

1 *Iuramentum per metum extortum, an obliget iurantem.*
2 *Coactus iurare pro vita, & rebus ſeruandis, debet abſolui à iuramento.*
3 *Iurans non abſoluitur præciſè, probato metu: ſed potius id ſuæ conſcientiæ relinquitur.*

VErum A iuramento per metum extorto
eccleſia ſolet abſoluere. & tranſ-
greſſores eius, vt peccantes mortaliter, non pu-
niuntur. h. d. prima pars ponit quęſtionem, & ipſius reſpon-
ſionem. ſecunda ponit moderationis rationem. ibi [ceterũ.]
1 ¶ Primò no. † quòd iuramentum per metum extortum obli
get iurantem. & intellige de coactione conditionali, non ab-
ſoluta. quia tunc iurans non egeret abſolutione. 50. diſtin. c.
probaturos. & abſoluta coactio poteſt procedere in tangen-
do ſacra, non in verbis. vnde Philoſophus Adriano Impera-
tori. Vocis meæ proferendæ nulla tibi poteſtás eſt. ¶ Secun-
2 dò no. † quòd pro vita, & rebus ſeruandis coactus iurare de-
bet à iuramento abſolui: amiſsio enim omnium rerum, vel
maioris partis inducit iuſtum metum. facit. ĵ. de reſti. ſpo. c.
frequens. li. 6. & ita pro defenſione rerum, ſicut perſonæ, licet
violentiam vi repellere. & etiam conuocare amicos in auxi-
lium, vt in c. dilecto. de ſen. excommuni. li. 6. & l. 3. §. cũ igitur
3 ff. de vi, & vi arma. ¶ Tertiò not. in ver. ceterùm. † quòd pro-
bato metu non præciſè iurans abſoluitur. ſed potius id ſuæ
cõſcientiæ relinquit̃ ſimiliter. ĵ. e. c. mulieri. & in iſto iuramẽ
to ꝑ metũ extorto pñt ſuo iure epi diſpẽſar̃, ſcđm Ho. Oppo.
& videt̃, ꝙ litera ſit ſibiipſi contraria: qa dicit̃ [vt auferat ma
teria deierandi.] ex hoc ſentit, ꝙ veniẽs cõtra, eſſet periurus.

& tamen in fi.dicit [quòd non ſunt puniendi , tanquam pro
mortali.] & tamen periurium eſt mortale. Inn.dicit, quòd ſi
Papa non protuliſſet verba in fi.c.poſita , non poterant tales
contrauenire:aliter puniti fuiſſent.vt pro periurio. & hoc pla
cet Io.An.videlicet,quòd ſine abſolutiõe procedat iſte finis:
licèt aliqui dicant,quòd hic interuenerit abſolutio.Hoſti.di-
cit aliter,vt hic in nouella.

S V M M AE.

1 *Actio iniuriarum oritur ex conuicijs.*
2 *Compromitti an poſſit ſuper actione iniuriarum.*
3 *Paciſcens ſuper crimine,quod irrogat infamiam:an ſit infamis.*
4 *Intentio compromittentis eſt conſideranda in laudo arbitratoris.*
5 *Iuramentum de parendo mandatis non extenditur, niſi ad rationabilia,poſſibilia,& honeſta.*
6 *Mandatum ſecundo loco factum ſi eſt contrarium promiſſioni primò factæ:quòd ſit implendum.*
7 *Remittens iniuriam in teſtamento,& iurans.& ſanatus vult agere, an poſſit,remiſſiuè.*

VEniens. Si is,cuius mandato ſtare iura-
ui, aliquid mihi præcipit cõtra
iuramentum per me prius legitimè factum:illud
ſeruare non teneor.hoc dicit. Et in prima parte querela impe
1 trantis.in ſecunda prouiſio.ibi [verùm.] ¶ Primò not. † ꝙ
ex conuiciis oritur actio iniuriarum . quid autem ſit conui-
cium,no.ff.de iniu.l.Item apud Labeonem.§.ait prætor.Item
etiam oriuntur graues inimicitię,vt hic. Ille enim, qui eſt of-
fenſus,præſumitur inimicus,etiam ſi apparenter inimicitiam
non oſtendit.facit quod no.Inno.ꝭ.de rè iudi.c.cum.I. & A.
& in l.athletæ. ff. de excu.tu.per Dom.Bald. ¶ Secundò not.
2 † quòd ſuper actione iniuriarum poteſt compromitti . facit
cap.literas. titu.proxi.quod videtur verum, cum agitur ciui
liter ad ęſtimationem iniuriæ. arbitramentum autem ſic latũ
non credo,quòd irrogaret infamiam,vt l.quod ergo.§.ex cõ
3 promiſſo.ff.de his,qui no. infa. † & hoc eſt not. quòd ſi quis
ſpontè paciſcitur ſuper crimine , ex quo irrogatur infamia,
& daret pecuniam,eſſet infamis . quia videtur crimen fateri,
vt l.quoniam.ff.de his,qui no.infa.ſecus ſi daret iuſſu iudicis,
vt l.furti.§.qui iuſſu.eodem tit. Si autem daret iuſſu arbitrato
ris pro bono pacis,& moderatè pro expenſis,non eſſet infa-
mis,ſecundùm Hoſtien.& not.hoc motiuum: vtrùm parẽdo
mandato arbitratoris excuſetur quis:ſicut ſi pareret mãdato
iudicis:& ſic neceſſariò.an verò habeatur perinde, ac ſi ſpon
te faceret. & hoc eſt vtile ſcire propter effectum infamiæ ir-
rogandæ in vno caſu,non in alio,vt prædixi. ¶ Et aduerte,ꝙ
de iniuria fuit hic compromiſſum in tertium:in ipſum autem
iniuriam paſſum an poſſit compromitti. dic vt not. in l. pen.
4 ff.de arbi.¶ Tertiò no.† quòd intentio compromittentis eſt
conſideranda : vt laudum arbitratoris eius propoſitum non
excedat. dicit tamen Innocen.quòd eius dicto non creditur
dicentis ſe non ita cogitaſſe,quòd hoc perciperet:dummodo
pœna non excederet culpam . ſed debet eſſe communis opi-
nio,& præſumptio,quòd ſi ita crediḋiſſet,mandari nullo mo
do iuraſſet.argu.ꝭ.eo.c.petitio.& ff.de flum.l. 1. in princi. &
l.cum delanionis.§.aſinam.ff.de fund.inſtru. Hoſtien.remit-
tit ad not.in.c.2.infra de arbit.Sis ergo cautus in articulando
de communi opi. vſus enim interpretatur talia iuramenta.
5 22.quæſt.2.c.ne quis dixerit.¶ Quartò no.† quòd iuramen
tum de parendo mandatis non extenditur , niſi ad rationa-
bilia, poſſibilia, & honeſta:non enim fieri poſſe intelligitur,
quod lædit verecundiam,& æſtimationem noſtram , vt l.pe-
cuniæ.& ibi no.ff.de ali.& ciba.leg.& l.ſi filius. de condi.inſti.
& plenè per Dyn.in reg.ſcienti.de regu.iur.lib.6.vbi de illo,
qui iurauit non petere reductionem ad arbitrium boni viri:
an valeat dictu pactum: ita quòd non poſſit petere , ſi arbi-
trium eſt iniquum,reduci ad arbitrium boni viri. facit etiam
ad quæſt. dominicalem de clerico,qui iurauit parere manda
tis epiſcopi,qui mandauit poſtea,vt renunciaret beneficio,&
quòd non appellaret. in qua quæſtione tenet hic Ioan. And.
quòd non obſtante tali præcepto , ille poterit appellare . fa-
ciunt not.in c.cauſam quæ . ſupra de elec. ¶ Quintò not. in
6 uer.priori. † quid ſi mandatum ſecundo loco factum eſt con
trarium promiſſioni factæ primò : debet promiſſor implere
mandatum primum , & non ſecundum . facit ad quæſt. de
aduocato,qui iuratus eſt duabus eccleſiis . & illæ inuicem liti
gant:quòd teneatur iuuare primã. ad idem infra eod.c. eam
te.ſecundùm Gof.Remittit de iſta quæſt. Ioan. And. ad not.
per eum in c. vlti.ſuper vltima gloſ.ſupra de poſtu. facit . ff.
de auc.tu.l.recipientis.¶ Quærit Io.And.ſi prima promiſſio
facta duci , & eccleſiis erat ſine iuramento : ſecunda autem
promiſſio facta de parendo iſtis arbitratoribus fuit cum iu-
ramento:an habeat locum , quod dicitur in hoc c. quod pri-
mæ promiſſioni,non ſecundæ parere teneatur . Innocen. te-
net , quòd tunc debeat parere ſecundæ promiſſioni iura-
mento firmatæ:non autem primæ ſimplici.quod probat hæc
litera , ſecundùm eum . quæ dicit iuramento . & tamen ſu-
pra fuit facta mentio etiã de promiſſione iudicis.ſupra titu.
1.cap.nonne. Hoſtien.tenet contrarium . quòd etiam pri-
mæ promiſſioni ſine iuramento . quod dic , vt hic per eum.
qui fatetur , quòd dictum Innocen. habet locum , ſi quis
non in genere , ſed determinatum , & certum iurauit: hoc
iuramentum in conſilio animę recipit interpretationem ſe-
cundùm bonam , ſanam , & non fraudulentam intentionem
iurantis,vt infra eod.c.quantò.& c.ad noſtram.il.2. In iudi-
cio non fieret interpretatio ſecundùm ius.infra eod.c.veniẽ-
tes.¶ Vlterius no.tex.dum dicit [auctoritate noſtra] quod
ſolus Papa relaxat . & interpretatur iuramenta . ad idem de
elect.c.venerabilem.ad fin.de hoc eod.titu.proximo.& c. 1.
ſecundùm Hoſtien.¶ Vltimò D.Ioa.de Ligna. explicat hãc
materiam : vtrùm difficultas impediat cõmiſſionem pœnę,
vel obligationem principalis:quæ ita æquè caderet,ſupra. c.
c.querelam.melius,quã hic.& ſuper iſta materia refert dicta
Bar.hic plenè in l.continuus.§.illud.ff.de verbo.oblig.dic, vt
ibi. Reliqua , quæ circa materiam arbitratorum poſſent hic
applicari,tangam infra eod.c.Quintauallis.¶ Vltimò tangit
7 hic Ioan.And.† quæſt.dominicalem de illo,qui in teſtamen-
a to remiſit iniuriam,& iurauit.& ſanatus vult agere:an poſſit.
remittit ad no.in Spec.de inſtru.edi.§.nunc verò aliqua.ver.
item pono,quòd quidam.& ibi in addi.

ADDITIO.

a ¶ Remiſit iniuriam . quid operetur remiſſio iniurię facta in teſtamento. vide Bal.in l.1.in fi.C.communia de lega.

S V M M AE.

1 *Appellatio non ſuſpendit effectum obligationis contractæ cum iuramento.*
2 *Difficultas excuſat à pœna periurij.*
3 *Pœnalis obligatio ad hoc vt committatur,quid requiratur.*
4 *Aduocatus,qui promiſit eccleſiam defendere cum iuramento, an teneatur ipſam defendere,ſi non fuerit requiſitus.*
5 *Aduocatus an teneatur adiuuare eccleſiam,ſi ſalarium non ſoluitur à prælato.*
6 *Eccleſia ſi habeat cauſam. & aduocatus non credit eccleſiam fouere iuſtam cauſam , & remordet eum conſcientia:an eam adiuuare teneatur.*

BReui ſciſcitatus. Si iurat qs defen
dere eccleſiã: &
requiſitus ſine iuſta cã recuſat,periurus eſt:nec de
fendit eũ appellatio.h.d.communis diuiſio.ſecunda ibi [rñ-
1 demus.]¶ Primò no.† ꝙ appellatio non ſuſpendit effectum
obligationis cõtractæ cũ iuramẽto. quominus, ſi contra fiat,
obligatio ſuper periurio cõmittatur.ſimiliter appellatio non
ſuſpendit effectum excommunicationis,quæ trahit ſuum ef-
fectum ſtatim.ꝭ.de appel.c.paſtoralis.Et rõ eſt,quia iſta per
appellationem non ſuſpenduntur quò ad effectum periurij,
& excom-

& excommunicationis.quia pœna ſpiritualis penetrabilior
eſt:quàm ſint aliæ pœnæ,quæ factum hominis exigũt, vt no.
Inno.ꝭ.de appe.c.præterea requiſiſti.facit l.furti.& quòd ibi
no.ff.de his,qui no.infa.& l.poſt mortem.de leg.j.poteſt etiã
eſſe ratio in iſto c.quare appellatio non ſuſpendat. quia ſicut
à pœna legis non appellatur,vt l.ſi qua pœna. ff.de verb.ſig.
ita nec à pœna,quæ deſcendit ex partium conuentione,vt e-
rat in iſto c. obligatio enim communi conſenſu contracta,
non debet alterius voluntate tolli.vt l.ſicut.C.de act. & obli-
2 ga.¶ Secundò no.† ꝙ difficultas excuſat à pœna periurij, de
quo in glo.& ſ.e.c.querelam.vbi remiſi ad.c.beatus. 22.q.1.
& quod no.Bar.in l.continuus.§.illud.ff.de verb.oblig.& per
Dy.in c.peccatum.de reg.iur.lib.6.facit quod dixi.ꝭ. de pig.
3 c.ſignificante.¶ Tertiò nota,† ꝙ ad hoc vt pœnalis obligatio
committatur,requiritur requiſitio,ſiue interpellatio ſub cõ-
memoratione pœnæ interpoſitæ.quod eſt verum, vbi nõ eſt
dies appoſita:aliàs ſine interpellatione committitur. vt l.ma
gnam.C.de contrahen.ſtipu. facit quod leg.& no.in l. ſi poſt
tres.ff.ſi quis cau.¶ Quartò no. ꝙ quandoq; quis tenetur ex
pacto alium pro poſſe defendere. An autem iſta verba appo
ſita in contractu(videlicet promiſi talem defendere ſuper ta-
li re)intelligantur de defenſione iuris tantùm:an etiam facti.
vide plenè per Bart.in l.ſtipulatio iſta.ff.de verb.ob.& l.ven-
ditores.eo.ti.quando autem hæc obligatio committatur,ſci-
licet ob rem non defenſam.vide in l.ſi quis apud. §. ob rem
4 ff.iudi.ſol.& l.vir bonus.eo.ti.¶ Quærit gloſ.† an aduocatus,
qui promiſit eccleſiam defendere cum iuramẽto, teneatur ip
ſam defendere,ſi non fuerit requiſitus.allegat pro,& contra.
Io.An.remittit ad Spec.in ti.de aduo.§.j.ver. ſed nunquid is
qui iurauit.vbi etiam quærit in ſe. ver. an feudum datum pro
patrocinio iuriſperito,tranſeat ad hæredes.& alia,quæ circa
5 hoc in reg.contractus.in mercu.¶ Secundò quærit glo.† ſala
rium à prælato non ſoluitur aduocato: an teneatur adiuuare
eccleſiam.G.tenet,ꝙ nõ.quod eſt verum, ſi eccleſia deliquit:
aliàs debet agere contra prælatum , & iuuare eccleſiam , ſm
Hoſt.de reg.iur.c.delictum.lib.6.quod eſt verum.niſi ſub cõ
ditione iuraſſet defendere,ſcilicet ſi ſibi ſalarium ſolueretur.
ſ.eo.c.peruenit.il 2.ſecundùm Io.An.¶ Eſt ergo differentia,
an obligatio cum eccleſia ſit contracta purè: & mora prælati
in non ſoluendo ſalarium,non diſſoluit obligationem aduo-
cati:an verò ſit contracta ſub conditione:& tunc(quia nõ eſt
reperire obligationem in perſona aduocati, vt l.ſi quis ſub cõ
ditione.ff.ſi quis omiſ.cauſa teſta.)Ideo ſi ſibi nõ ſoluitur,de
fendere non tenetur:nõ attento,delinquat ſolus prælatus: vel
Capitulum in ceſſatione ſolutionis. & hoc modo declaro,qđ
6 dicit Io.An.&c.¶ Tertiò quæro.† pone,ꝙ eccleſia habet cau
ſam.& aduocatus iſte non credit eccleſiam fouere iuſtã cau-
ſam;& remordet eum conſcientia:an iurare teneatur. tenet
gloſ.ꝙ non.C.de iudi.l.rem non nouam.Epiſcopus tamẽ,vel
eccleſia militans habebit eum pro periuro. cum conſtet ſibi
de obligatione per eum cum iuramento contracta. de conſci
entia autem conſtare non poteſt,vt.ꝭ.vt eccle.bene.c. vt no-
ſtrum.Et ita tenet G.quod non placet Hoſtien. & ſic vnicui-
que per iuramentum aſtricto ad eccleſiam iuuandam poſſet
beneficium auferri.ſ.eo.c.querelam. contra.c. ſatis peruer-
ſum. 56.diſt.& pateretur damnum. vnde meretur præmium,
contra c.ſanè.ſ.de renunc.Non ob.iura,quæ allegat G.in cõ
trarium.quia loquuntur in matrimonio:vbi timetur colluſio.
ꝭ.de eo, qui cog.conſan.vxo.ſuæ.c.ſup eo. & in quo vertitur
periculum incontinentiæ.nec poteſt licitè per alium de ſerui
ri. Secus in officio aduocationis : quod per alium expediri
poteſt.vt d.l.rem nõ nouam.dabit ergo alium æquè bonum.
& ſic ſaluabit conſcientiam ſuam. argum. ff. de nego. geſt.l.
at qui natura.§. cum abſente. & ff. de iuriſdict. om. iudic. l.
prætor. & ſi non poteſt alius inueniri , adhuc conſiderabitur
hoc arbitrio boni viri.& in dubio relinquet ipſum ſuæ cõſciẽ
tiæ.ꝭ.eo.c.mulieri. cum ſuis concordan.

S V M M AE.

1 *Imò,dictio ponitur correctiuè.*
2 *Dominus non poteſt minuere monetam, valorẽ, & curſum eius cõſuetum ſine conſenſu populi.*
3 *Interpretatio iuramenti ſpectat ad Papam.*
4 *Iurans illicitè an poſſit propria auctoritate iuramentum deſerere.*
5 *Monetam cudere ſpectat ad reges.*
6 *Moneta antiqua,quæ eſt eiuſdem bonitatis cũ illa , quæ reformatur, debet pariter cum illa expendi.*
7 *Moneta,quòd fraudetur in pondere: vel quòd malè cudatur: quomodo cognoſcatur.*
8 *Moneta an poſſit de conſenſu populi aliquãtulum cudi deterior, quã requiratur.*
9 *Moneta quot modis fraudetur.*
10 *Valor pecuniæ ſi eſt diminutus an debitor ſoluendo de illa pecunia diminuta liberetur à creditore ipſam recipere recuſante.*
11 *Pœna quæ ſit falſantis monetam.*

QVantò perſonam. Princeps ,
qui iurauit
certam ſeruare monetam:ſi ſciebat illam legitimo
pondere defraudatam , pœnitere debet de iuramento,quod
fuit illicitum.& ideo non ſeruandum. ſi verò ignorabat:tunc
iuramentum ſeruat , ſi illam faciat reſtaurare. communis di
1 uiſio.ſecunda ibi:[ſuper quo.]¶ † Primò not.tex.in ver.imò.
quia hæc dictio ponitur correctiuè.ff.de hæred.inſtitu.l.ſi ita
ſcriptum fuerit. dantes enim malum conſilium ſunt decepto
res. conſiliarius enim debet eſſe optimus , & purus vndiq; ,
& contentus his,quæ dantur à fiſco. quòd ſi tranſgreſſus fue
rit , appellatur.vt in Auth.1. de manda.princi. §. præcipuè
verò.collat.3. vnde Saluſtius. Omnes , qui de rebus dubijs
conſultant , odio , amicitia, ira , miſericordia vacuos eſſe
oportet : haud animus prouidet verum, vbi quatuor illa of-
ficiunt.facit. 11 . quæſtio. 3.cap.quatuor.vnde aſſeſſores,qui
dant malum conſilium Poteſtati in ferendis ſententijs: vel
etiam imperitum, tenentur.vt l. 2.ff. quod quiſque iuris.¶ Se-
2 cundò colligitur hic. † quòd ſine conſenſu populi , non po-
teſt dominus minuere valorem monetæ, & curſum eius con
ſuetum . Ratio eſt, quia tractatur de populi præiudicio cir-
ca diminutionem patrimonij.quod præiudicium inferre non
poteſt ſuperior ſine cauſa , abſque ſubditorum conſenſu , vt
ſupra de offic.arch. cap.ad hæc.in regula , quod omnes tan-
git.& ſupra de conſtitu. cap. quæ in eccleſiarum. & eſt argu.
ſecundùm Hoſtien. quòd princeps non poteſt per ſe compo
nere de dam. populo datis , ratione guerræ. de quo remittit
Hoſtien.ad ſummam de pœnis.§.fina. verſi. ſed pone,quòd
guerra. facit quod not.Innocen.in cap.dilectus.infra de ap-
3 pella.vbi omnino vide . ¶ Tertiò not.† quòd interpretatio
iuramenti ſpectat ad Papam : quandoque autem fit interpre
tatio ſecundùm iurantis intentionem. ſupra cap. veniens.
¶ Quartò not. quòd illicitum iuramentum non debet quis
4 obſeruare. † & ſic videtur, quòd iurans poſſit ipſum propria
auctoritate deſerere. circa quod dicit Hoſtien. quòd quan-
doque eſt certum iuramentum fore illicitum : & iurans ſine
abſolutione poteſt, & debet conuenire. 22.quæſtio.4.cap.in
malis.& l.ſi aliquis. Quandoq; certum eſt, quòd eſt licitum:
& omnino debet obſeruari. infra eodem cap. & ſi Chriſtus.
&.§.Apoſtolus. in fin.ſaluo quod notatur in gloſ.2. & in du-
bio ſemper eſt ad Papam recurrendum. ſupra de elect. cap.
venerabilem.§.pen. & ibi in nouella. poſt Innocen. ¶ Quin-
5 tò not. † quòd ad reges ſpectat cudere monetam, a quæ de-
a bet eſſe legitimi ponderis. vt infra dicam.¶ Sextò no.† quòd
6 moneta antiqua , quæ eſt eiuſdem bonitatis cum illa , quæ
reformatur , debet pariter cum illa expendi &c . ¶ Venio
7 ad quæſtiones . & quæro primò. † quomodo cognoſcatur.
quòd pondus pecuniæ fraudetur , vel malè cudatur. dicunt

doctores, ꝙ in moneta tria requiruntur, quãtitas ponderis
materia & publica forma, vt l. 1. ff. de contrahend. emptio.
debet ergo conſiderari materia, de qua fit, quantum va-
leat in maſſa. Item debent conſiderari expenſe artificum in
cudendo. & deductis expenſis tantum dẽt valere, quando eſt
formata: quantum valet in materia. & ſic expenſæ debẽt de-
duci vtiles, & neceſſariæ: quas præſtans auctoritatem mone
tæ de ſuo facere non tenetur. quia ex officio nõ debet habere
diſpendium, nec damnum. & hoc no. hic Inno. & Doc. in
dicta. l. 1. ff. de contrahen. emp. vidẽtur ſentire, quòd expen.
8 in cudendo fiant de publico. ¶ Secundò quæro. † an poſsit de
conſenſu populi aliquantulum cudi deterior, quàm dictum
ſit: vt dominus aliquid lucretur. Inno. dicit, quòd ſic. ſi non ſit
multũ minoris valoris, quàm ſit metallum, & deductis expen
ſis: vt inde modicum, & non multum lucrum ſentiat. quod eſt
verum, ſi eſt inops moneta, non ſpargatur extra regnum ſuũ.
quo caſu poſsit hoc tolerari. allegat Hoſtien. ff. de iur. om. iu-
di. l. fi. & ſufficit in hoc conſenſus maioris partis regni. ff. de
9 condi. & demon. l. ciuibus. ¶ Tertiò quæro † quot modis frau
detur moneta. dic ꝙ quandoque fraudatur per cãpſores pon
derantes ſingulos denarios: grauiores conflantes: alios tranſi
re permittentes. fraudatur etiã, quãdo domini terrarum mo
netam minoris põderis cogunt recipi cum moneta maioris.
Item quando bonam monetam reprobant, & æquiualẽtem,
vel minus valẽtem recipiunt: vt reprobatam bono pretio ha
beant. & illam conflari faciant, & cudi in pondere minoris
approbatæ monetæ. Item fraudatur ex materia. quæ non eſt
tota argentea, vel aurea: vt conſueuit. & ex pondere, quo frau
data eſt, & ex curſu. quia non currit, vt conſueuit. facit. ff. de
pig. act. l. eleganter. §. qui reprobos & l. creditorem. ff. de ſo-
10 lu. ¶ Quartò quæro. † ſi valor pecuniæ eſt diminutus b vtrũ
b debitor ſoluendo de illa pecunia diminuta liberetur à credi-
tore ipſam recipere recuſante. Pone exemplũ Paduæ. vbi de
antiquis. ſolidis valet florenus tres li. & 10. ſolidos. ſed de no
uiter fabricatis valet 10. libras. debitor ergo in mille libris
obligatus, antequam noua moneta cuderetur, monetam præ
dictam nouiter fabricatam vult ſoluere, & de illa creditori ſa
tisfacere in mille libris. creditor contradicit, & petit ſibi ſolui
de antiqua. quæritur quid iuris. Hoſt. primò arguit, ꝙ iſta di
minutio ſit periculo debitoris, non creditoris, vt d. l. credito-
rem. ff. de ſolut. & d. §. qui reprobos. In contrarium facit. quia
quò ad æſtimationem rei debitæ inſpicitur tempus, quo pe-
titur, non quo contractus, vt l. vinum. ff. ſi certum peta. cum
alijs iuribus hic alle. Solu. dic, ꝙ a quando iſta diminutio cõ-
tingit in qualitate extrinſeca (quia magis eſt groſſa noua:
quàm antiqua.) & tunc debitor tenetur ſoluere de antiqua,
vt d. l. creditorem. & probatur. ꝛ de ſenten. c. olim cauſa. vbi
autem non eſt mutata materia: ſed valor, quia quandoque
valet floren. Senis tres libras & 15. ſolidos. quãdoq;. 14. Sed
qualitas auri eſt eadem, & quantitas: licèt æſtimatio decre-
uerit: & tunc diſtingue creditorem moroſum à non moroſo:
vt moroſus teneatur in illo plus: non moroſus nõ teneatur.
& verſa vice, ſi creditor fuit in mora recipiendi, & florenus
plus valet mõ: quàm tẽpore moræ, non teneatur debitor tra-
dere florenos in illa maiori æſtimatione. Et hæc collige ex di
ctis Bar. in l. Paulus ff. de ſolu. & Old. in conſilijs ſuis fol. 12.
& iſta quæſtio eſt de quæſtionibus diſputatis per Pileum. do
mi. Io. de Ligna. ponit hæc de verbo ad verbum notata per
Bar. in dicta l. Paulus. ff. de ſolu. & quod no. Cy. in l. ſi quis ar
gentum. C. de dona. ¶ Quid iuris ſi mutuaui florenos, an co
gar recipere monetam, & econuerſo. facit quod no. in l. in mi
no. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt neceſſa. ¶ Quintò, &
11 vltimò quæro. † quæ ſit pœna falſantis monetã. dic vt in pri-
ma glo. ſuper qua refert Io. An. quòd iura, quæ ſimpliciter di
cunt, quem puniri capitali pœna. cũ pœna capitalis ſit mul-
tiplex, debet intelligi de minori, & mitiori. & per iſtud dictũ
Ioan. An. liberauit quemdam à morte Bonon. qui falſauerat
monetam eiuſdem ciuitatis, eo quòd exilium, & relegatio
ſint capitales, vt dicta. l. 2. pro hoc dicto eiuſdem allego glo.
notabilem. in l. criminali. C. de iuriſdi. omni. iudi.

ADDITIONES.

a ¶ Cudere monetam. Adde Bar. in l. ſi. C. de vete. numiſ. pot. li. 11. & in l. ex hoc iure. ff. de iuſti. & iure. Bal. in c. 1. quæ ſunt regalia. glo. Bar. & Rebuf. C. de fal. mo. Roma. ſin. 513.

b ¶ Eſt diminutus. vide Cy. in l. in mino. in 11. q. C. in quibus cau. in inte. reſt. non eſt neceſ. Bar. & Alex in l. Paulus. de ſolu. Doc. in c. olim cauſam. de cenſi. And. de Iſer. in tit. quæ ſint. regæ in vſi. feu. Ange. in l. cum quid ſi cer. pe. Bar. & Sal. in l. quod te. & in l. vinum. eo. ti. Bal. in l. 2. C. communia de leg. Bar. in l. res in dotẽ. de iure dot. Old. conſi. 149. Bal. in l. ſi. C. de non nume. pec.

SVMMAE.

1 *Iudex, qui appellationem non friuolam ad ſuperiorem interpoſitam non admittit, reprehenſibilis eſt.*
2 *Sententiæ poſt appellationem non debent executioni mandari.*
3 *Conſules, & rectores ciuitatum an habeant iuriſdictionem: & cognoſcant de cauſis.*
4 *Tempus à iure præfixum ad ſententias exequendas poteſt arctari propter ſtatutum: vel conſuetudinem.*
5 *Conſuetudo recipit interpretationem à iure communi.*
6 *Inferior non poteſt ſtatuere, quòd ab eius ſententia non appelletur.*
7 *Executio facta appellatione pendente, eſt ante omnia reuocanda.*

VEnientes. Iudices, qui iurant ſentẽtias
infra certum tẽpus exequi:
hoc non obſtante, appellationibus ab eis interie
ctis, differre tenẽtur. hoc dicit. poteſt diuidi in quatuor par-
tes. In prima reprehenſio conſulum. in ſecunda, ibi [verùm]
ipſorum excuſatio. In tertia, ibi [quia verò] excuſationis re
probatio, & generale mandatum. In quarta ibi [cum ergo.]
mandatum ſpeciale, & comminatio non parentis. ¶ Primò
no. ꝙ hic excedebant cõſules, & tamen plenè impingitur cul
pa, & delictum officialium. & ratio eſt, quia conſules hoc age
bant vigore conſuetudinis. & ſic videtur delictum populi, nõ
ipſorum principaliter. Ideo à populo petitur ratio, & emen-
datio, vt apparet in tex. coniuncta ſubſcriptione. facit quod
no. Inno. in c. grauem. de ſenten. excom. vbi autem conſules
non vigore ſtatuti, vel conſuetudinis deliquiſſent, ipſi punirẽ
tur ex delicto, non populus, vt l. 1. ff. de magi. conue. ¶ Secun
1 dò no. † quòd redarguitur iudex, qui appellationem ad ſupe
riorem interpoſitam non admittit. quod intellige, niſi eſſet
friuola, vt in c. cum appellationibus. de appel. lib. 6. & l. quo-
niam iudices. & l. iudicibus. C. de appel. & in l. cum beatus.
45. diſtin. & per Ho. in ſumma de tempo. ordi. ver. & cui. ſub.
2 §. octaua regula. & §. ſequen. ¶ Tertiò no. † quòd ſententiæ
poſt appellationem non debent executioni mandari. quia ef
fectus ipſarum per appellationem ſuſpenditur, vt ſ. de offic.
deleg. c. paſtoralis. vtrùm autem ſit hoc verum in ſententijs
latis in cauſa criminali. dic, vt l. aditos. C. de appel. & ff. eod.
titu. l. non tantùm. Et iſtud eſt verum de executione. quæ eſt
fienda per hominem: ſecus ſi per legem, quæ per appellatio-
nem non ſuſpenditur. facit quod no. in l. furti. ff. de his, qui
not. infa. & l. quod ad ſtatum. ff de pœnis. & ꝛ. de appel. c. pa-
3 ſtoralis. ¶ Quartò no. † quòd conſules, & rectores ciuitatũ
habent iuriſdictionem, & cognoſcunt de cauſis. quod dic, vt
no. Inno. in c. quæ in eccleſiarum. ſ. de conſti. & c. cũ omnes.
eo. tit. & l. 1. ff. quod quiſque iuris. per Doct. ¶ Quintò no.
4 † quòd tempus à iure præfixum ad ſententias exequendas,
poteſt actari propter ſtatutum, ſiue conſuetudinem: per iudi
cem autem non poſſent arctari, ſine cauſa: ſed ſuppleatur
à iure, quod ſententiæ iudicis deeſt. ff. de re iudi. l. 4. §. ſi quis.
5 facit l. 2. ff. eod. tit. ¶ Sextò no. † ꝙ conſuetudo recipit inter-
pretationem à iure communi: vt ſcilicet ille, qui iurauit ſentẽ
tiã exequi. ꝛ. tempus ſecundũ cõſuetudinẽ: debet intelligi, ni-
ſi fuerit

ſi fuerit appellatum. & quòd in iuramento intelligitur excep
6 ta auctoritas ſuperioris. ¶ Septimò not. † ꝙ non poteſt infe-
rior ſtatuere, ꝙ ab eius ſententia non appelletur. quia tale ſta
tutum lædit ius ſuperioris. Ciuitates ergo, quæ habent ex pri
uilegio, quòd cognoſcant de primis cauſis appellationũ, nõ
poſſunt ſtatuere, ne liceat ſecundò appellare. poteſt ergo cir
ca excluſionem appellationis plus pactum, quàm ſtatutum.
quia litigantes poſſunt conuenire, ne liceat appellare, vt l. ſi.
de tempo. appel. ſed per ſtatutum hoc diſponi non poteſt. Et
circa hoc vide, quod no. Bart. in l. ſi in publica. ff. de aqua plu.
7 arc. ¶ Octauò no. † ꝙ executio facta appellatione pendente,
eſt ante omnia reuocanda. concor. l. chirographis. de admin.
tuto. ff. & hoc notum de appellatione interpoſita à diffinitiua
ſententia. ¶ In appellatione autem ab interlocutoria an ſta-
tim debeant reuocari attentata poſt appellationem, dic, vt tã
git hic glo. vtrùm appellatio extinguat pronunciationem. dic
vt l. j. ff. ad Turpil. in l. tale pactũ. §. qui prouocauit. ff. de pac.
per dominum Bal. de Peruſio plenius.

SVMMAE.

1 *Promittens non mouere quæſtionem, non impeditur iudicis officiũ implorare.*
2 *Vſurarius non manifeſtus poteſt facere teſtamentum.*
3 *Vſurarum querimonia, ſiue petitio poteſt proponi coram iudice ſeculari.*
4 *Solemnes vſuras vſurario cum promiſsione de non repetendo (licèt creditor poſtea mandet vſuras reſtitui in teſtamento) non repetit.*
5 *Relictum factum hoc modo. damno hæredes meos: vt vſuras reſtituãt illis, qui probauerint ſe ſoluiſſe, an valeat.*
6 *Iurans aliquid tenetur ad obſeruantiam iuramenti, etiam hæredibus eius, cui præſtitum eſt iuramentum.*
7 *Iudex poteſt ſuper vſuris procedere per inquiſitionẽ, vt reſtituãtur. & etiam teſtes citare: & monere per generale proclama.*
8 *Caſus, in quo hæres tenetur ex delicto defuncti.*
9 *Iudici quando ſit permiſſum inquirere ad priuatum intereſſe.*

AD noſtram. Per officium iudicis
ſubuenitur illi, qui pro
pter iuramentum non poteſt repetere vſuras. h. d.
communis diuiſio. ſecunda ibi [mandamus.] ¶ Primò not. ꝙ
quandoq; iurat debitor non repetere id, quod ſoluit: vel non
quæſtionem mouere. Iſta ante verba, mouere quæſtionẽ, non
excludunt denunciationem iudici fiendam, vt ſentit Io. And.
1 † Ex quo infero, ꝙ ille, qui promittit non mouere quæſtionẽ:
non impeditur iudicis of. implorare. facit l. ſi. ff. de pet. here.
a An autem prohibeatur excipere. a dic, vt. ff. de procura. l. non
ſolum. §. ſtatus. & l. Lucius. §. tres hæredes. ff. ad Trebel. facit
quod no. in l. amplius. ff. rem ra. ha. & quod dixi in c. ſi diligẽ
2 ti. ſ. de foro. compe. ¶ Secundò hic colligitur, † ꝙ vſurarius
poteſt facere teſtamentum. quod eſt verum: niſi ſit vſurarius
manifeſtus. tunc enim non poteſt, niſi ſeruata forma c. quãq̃.
de vſur. lib. 6. de quo latius. ſ. de do. & contu. c. veritatis. per
3 Inno. & in nouella. ¶ Tertiò † coram iudice ſeculari poteſt ꝓ
poni querimonia, ſiue petitio vſurarum. de quo dic, vt 14. q.
4. c. quid dicam. per Archi. & in cle. diſpendioſam. in gl. cum
repetuntur. de iudi. & ff. ſo. ma. l. Titia. per Bar. & Bal. ¶ Quar
4 tò colligitur. † ꝙ ſi quis ſoluit vſuras vſurario cum promiſsio
ne de non repetendo (licèt creditor poſtea mandet vſuras
reſtitui in teſtamento) iſtud legatum non extenditur ad iſtũ,
qui ſpecialiter iuri ſuo renunciauit. qđ poteſt; quia in eo huic
non ſubuenitur per actionem ex teſtamento: ſed per officiũ
iudicis, vt probat tex. Idem ſi quis mandet creditoribus ſatis
fieri. non. n. intelligitur de eo, cui iam teſtator ſatisfecit, vt l.
Lucius. in prin. ff. de lega. 2. Item non intelligitur de naturali
debito tm̃: ſed de eo, quod põt exigi cum effectu. vt l. ſi is cui
§. Flauius. ff. de ſolu. ¶ Et aduertendum de iuribus huius gña
5 lis relicti. † Scilicet dãno hrdes meos, vt vſuras reſtituant illis,
qui probauerint ſe ſoluiſſe. videtur. n. legatum nullũ: ſicut cũ
debitor legat debitum creditori, vt l. ſi creditori. ff. de le. j. Sed
forte eſt vtile legatum in caſu huius. c. quia licèt quis iuret nõ
repetere: non videtur per tale pactum extincta obligatio om
ni iure, ſed parata exceptio contra petentem: quæ tollitur vi-
gore teſtamenti. & ideò vtile eſt legatum. vt d. l. ſi creditori. fa
cit quod no. Inn. ſ. de reſcri. c. conſtitutus. & ſm̃ hoc, quod di
xi in quarto notabili, non ꝓcedit, videlicet, ꝙ repetãtur iſtæ
vſuræ per officium iudicis. quia imò petentur per vigorem te
6 ſtamenti. & hoc ſentit glo. 3. ¶ Quintò no. † ꝙ ille, qui iurauit
aliquid, tenetur ad obſeruantiam hæredibus eius, cui præſti-
7 tum eſt iuramentum. de quo ſ. eo. c. veritatis. ¶ Sextò no. † ꝙ
ſuper vſuris (vt reſtituantur) poteſt iudex procedere per inq-
ſitionem, & teſtes citare, & monere per generale proclama,
vt compareant ad teſtificãdũ. Ex quo collige, ꝙ ſicut quãdo
aduerſarius eſt incertus, ſufficit generalis citatio, vt in Auth.
ſi omnes. C. ſi vt ſe ab here. abſti. Ita ẽt, quia teſtes ſunt incer
ti, vt hic, poſsint generaliter citari. quod not. ¶ Septimò not.
8 † ꝙ hæres tenetur ex delicto defuncti. quod patet, quia tene-
tur ad reſtitutionem vſurarum. de quo plenè, vt in c. vl. de ſe-
pul. & l. j. de priua. delic. per Bar. ¶ Octauò, & vltimò not. ꝙ
cauſa vſurarum eſt de foro eccleſiaſtico. de quo. ſ. de fo. cõp.
c. cum ſit generale. &c. Opponitur. dicitur hic, ꝙ iudex pro-
ponit edictum publicum in eccleſia &c. & ſic innuit, ꝙ ex of
cio poſsit iudex inquirere ſuper reſtitutione vſurarũ. Sed con
tra. non poteſt iudex impendere ſuum officium nõ petitum,
vt l. 4. §. vl. ff. de dam. infec. & dixi. ſ. de poſtu. c. bonæ. il. j. hic
autem dicitur, ꝙ nemine petente, iudex procedit. quare ma-
9 lè. Solu. huius timore Inn. † hic tractat, quando ſit permiſſum
iudici inquirere ad priuatũ intereſſe. dic ergo latius poſt cũ;
ꝙ aut quæris, an poſsit inquirere ſuper criminibus puniẽdis.
& dic, vt in c. qualiter, & quando. de accu. & l. 2. §. ſi publico.
ff. de adul. per Bar. Aut quæris, an poſsit inquirere ſuper inte
reſſe alterius priuati, non ſuper punitione delictorum: & tũc
aut quæris, an poſsit inquirere de iuribus principis: & poteſt,
vt l. penul. C. de bo. vacan. lib. 10. & c. cum dilecta. §. volẽtes.
de confirma. vti. vel inuti. Quandoque quæris, an poſsit in-
quirere de iuribus priuati. & tunc aut illis, contra quos in-
quiritur, impingitur crimen vſurarum: vel aliud concernens
intereſſe priuatum. & tunc Papa poteſt hoc facere ex plenitu
dine poteſtatis. & etiam epiſcopi, ad pœnitentiam peragen-
dam. & ſic loquitur de offi. ordi. c. 1. licèt tunc in conſequen-
tiam veniat reſtitutio intereſſe priuati: quia aliàs non eſſet pe
nitentia fructuoſa, niſi reſtitueret alienum. 14. q. 6. c. 1. & de
vſur. c. quia fruſtra. in glo. hic apparet. in nouella. Quandoq;
tamen in modum inquiſitionis agitur ad conſequendum pri
uatum intereſſe. De quo. ſ. de iudic. c. nouit. in nouella. & ge-
neraliter vbicunque agitur de correctione criminum: vel im
minet periculum animarum, fit inquiſitio ex puro, & mero
officio iudicis, nullo conquerente, & nulla infamia præceden
te, ſm̃ Ho. vnde poteſt inquirere de conſanguinitate inter cõ
iuges: & de quolibet alio impedimento canonico. & ſic intelli
gitur de offic. ordi. c. 1. facit quod plenè no. in l. ſi vacantia. C.
de bo. vacan. in repetitione domini Angeli de Peruſio. vbi ple
nè. de ſtatu autem, & moribus eccleſiarum an poſsit epiſco-
pus, vel inferior à Papa inquirere, tenet Inno. ꝙ non poteſt
alius, niſi Papa. ſed ſibi licet ex plenitudine poteſtatis: de quo
ſ. de teſti. c. cum olim. & de foro compet. c. vlti. lib. 6. in gl. li-
cèt cauſam.

ADDITIO.

a ¶ Prohibeatur excipere. vide Sali. in l. ſi quis maior. C. de tranſa.

SVMMAE.

1 *Iuramentum præſtitum intelligitur ſecundùm communem interpretationem iuris communis.*
2 *Promiſsio quantumcunque verbis generalibus concepta, & iuramento firmata, recipit interpretationem ſecundùm ius commune.*

3 *Omiſſio ordinis talis qualis an vitiet.*
4 *Iuramentum per metum extortum ſuper re licita an obliget.*
5 *Pars an debeat citari in notorijs, & ſententia ferri.*

AD noſtram noueris. Iudex,
qui iurauit in omni cauſa ordinem iudiciarium
obſeruare, in notorijs ordinem iudiciarium non ſeruabit. cō
1 munis diuiſio. ſecunda ibi [verùm.] ¶ Primò no. † ꝙ iuramē
tum pręſtitum intelligitur ſecundùm communem interpre-
tationem iuris communis, & ſecūdum ſubiectam materiam,
ſecundùm quam ſunt intelligendi ſermones, vt l. ſi ita ſtipula
tus. ff. de vſur. & l. ſi vno. ff. loca. ¶ Secundò no. reg. quòd ma-
nifeſta accuſatione non indigent: nec in eis eſt ordo iudicia-
rius ſeruandus. concor. 2. q. 1. c. de manifeſta. ¶ Tertiò no.
2 † ꝙ promiſſio, quantuncunque verbis generalibus cōcepta,
& iuramento firmata, recipit interpretationem ſecundū ius
commune. ſub generali obligatione non videtur cogitatum
de illicitis: ſed ciuili modo verba generalia ſunt intelligenda,
& non captioſè. vt l. ſi cui. ff. de ſeruitu. l. vt gradatim §. ſed ſi
lege. ff. de mune. & hono. & c. 1. ꝟ. eo. lib. 6. ¶ Quartò no. tex.
dum dicit [quàm in his non per omnia ſeruari ipſa.] quaſi
innuat, quod etiam in notoriis & manifeſtis ſeruetur ordo iu
3 diciarius talis qualis. ¶ † Vnde ſicut omiſſio iudicii ordina-
rii in cauſis, vbi exigitur, vitiat proceſſum, vt l. prolatam. C.
de ſentē. ita omiſſio huius ordinis talis qualis. vt videtur ſen
tire Inno. in c. noſtra. ꝟ. de cohabita. cleri. & mu. qđ tene men
ti. ¶ Quintò hic colligitur, coniuncto principio cum fi. ꝙ iu-
ramentum extortum per metum obliget. videbatur enim
cōtra. ꝟ. de priui. c. cū olim. il. 2. & de cōuer. cōiug. c. accedēs.
Sed in illis fuit vera extorſio: hic ſecus, ſecundùm Inn. facit. ꝟ.
4 de inſti. c. cum veniſſent. ¶ † Vtrùm autem iuramentum per
metum extortū ſuper re licita obliget. dicit Io. An. quòd nō.
niſi aliàs ſit in pręcepto. & tunc tenetur ex vi pręcepti, non ex
vi iuramenti: quamuis & ab obſeruatione ipſius debeat per
ſuperiorem abſolui. de quo. ſ. quod metus cauſa. c. ad aures.
& ſ. eo. c. debitores. ¶ Oppo. glo. innuit tex. quòd iuramen-
tum præſtitum de ſeruando ordinem iudiciarium, in noto-
riis ſit illicitum. contra. ſ. de elec. c. bonæ. & in alijs iuribus al
legatis in gl. Sol. vt in ea. & adde, quia læderetur diſciplina iu
dicialis, ſi præciſè ad obſeruantiam teneretur. & quando trā
ſirent crimina impunita contra no. in c. vt famæ. de ſenten. ex
communi. & ſic induceret periculum ſalutis. 12. q. 2. c. cum
5 deuotiſſimam. ¶ Quærit glo. † an in notorijs debeat pars ci
tari, & ſententia ferri. tenet, quòd non, quando ſunt notoria
iudici, & aliis. Idem no. de purg. canoni. c. dilectus. in gl. quia
hæc. Et idem hic Inno. Io. 2. quæſ. 1. c. quæ Lotharius. dicit, ꝙ
fortè in notorio eſt fienda citatio. Io. An. remittit ad Decre.
cum ſit Romana. de appel. ſuper vlti. glo. & de re iudi. c. cum
olim. & de coha. cle. & mu. c. noſtra. ſuper gloſ. intelligentia.
in 2. colum. ver. citatio. & ver. ſunt qui dicunt. Sententia autē
an ſit ferenda, no. in Decre. ex parte. la. 1. de verb. ſigni. in gl.
per vnum. poſt prin. aduerte tamen ſingulariter ad hanc glo.
quando quid eſt notorium in vna prouincia, & non in alia, in
qua iudex vult procedere, tanquam ſuper notorio: an debeat
tanquam ſuper occulto. cui adde, quod no. de offi. deleg. c. 1.
lib. 6. in glo. 2. & de ſen. excom. c. licèt. eo. lib.

SVMMAE.

1 *Liberatio non cōtingit, ſi vni ſoluitur improuidè, quod alteri debetur.*
2 *Iuramentum fidelitatis ſoli domino: & illi, cui hoc commiſerit, eſt præſtandum.*

a
1 EA te credimus. a † Qui iurauit, cui
non debuit: ei, cui
debuit, iurare compellitur. & ad modū epiſtolę tria
facit. ponit exordium. Secunda. ibi [ſanè.] ponit narrationē.
Tertia ibi. [cum igitur.] concluſionem. ¶ Primò no. regulā,
quòd nō contingit liberatio, ſi vni ſoluitur improuidè, quod
alteri debetur. quod eſt verum, ſi ſoluitur prorſus extraneo.
ſecus ſi creditori: tunc enim contingit liberatio, etiam ſi ſolu
tio facta ſit, creditore inuito, vt l. ſolutum. §. ſolutam. & ibi de
hoc. de pig. act. & l. ſolutionem, & iudicium. ff. de ſolu. Item
eſt verum, niſi ſoluatur procuratori etiam reuocato, ſi debi-
tor hoc ignorat, vt ff. ſi cer. pet. l. is qui in prouincia. & de ſo-
lu. l. procuratori. Item etiam liberatur quis, ſoluendo adiecto
in ſtipulatione, vt ff. de ſolut. l. quod ſi ſtipulatus. Ille autem,
qui recipit, quod alteri debetur: qua actione teneatur, longa
eſt materia. de qua in l. falſus. C. de fur. l. ſi procuratori. ff. de
condi. inde. & l. quoniam. ff. de condic. fur. ¶ Secundò not.
2 † quòd iuramentum fidelitatis ſolùm domino, & illi, cui hoc
commiſerit, eſt præſtandum: & nō alii, etiam ſi dicatur (ſal-
uo iure domini mei) videtur enim proteſtatio contraria fa-
cto: ſicut refert Ho. ꝙ quidam Seneſcallus fecit hominem ſu-
ſpendi, ſaluo iure ſuo. & quidam alius iuramentum pręſtan-
dum duab. eccleſiis fecit eo modo, ſaluo iure illarum eccleſia
rum. Non enim hoc fit ſine violatione fidelitatis: niſi quando
fecit fidelitatē duob. dominis, maiori, & minori: licitè enim
iuratur minori domino, ſaluo iure maioris, ſecundùm Hoſti.
qui circa hoc quærit: an feudū ex hoc cadat in commiſſum. &
dicit. quòd ſic, quia quantum in eo fuit, alienauit. 11. col. de
feu. non alie. l. imperialem. & maximè, ſi fiat contra pacta iu
ramenti. vt. C. de tranſac. l. ſi quis maior. de iſta dictione, ſal-
uo. dic, vt no. in l. item Labeo. ff. fa. erciſ.

ADDITIO.

a ¶ Ea te credimus. De materia huis. c. habetur in c. ſi diligē. de reſcrip.

SVMMAE.

1 *Pater poteſt compromittere de iniuria à filijs irrogata.*
2 *Iniuria poteſt compromitti in offenſum.*
3 *Iniuria irrogatur facto, & verbo.*
4 *Verbum iniurioſum factum quod dicatur.*
5 *Exhæredatio filiorum non poteſt deduci in pactum.*
6 *Obijcens crimen contumelioſè extra iudicium tenetur actione iniuriarum.*
7 *Arbitrator, qui perperam pronunciauit, debet reuocare quod fecit.*
8 *Arbitrium ſi eſt iniquum, recurrendum eſt ad ſuperiorem.*
9 *Actio aliqualis an oriatur ex ſententia arbitratoris.*
10 *Arbiter, & arbitrator in quibus differant. vſque ad nu. 14.*
11 *Præſentia partium an requiratur in ferendo arbitramento.*
12 *Arbitramentum non emologatur curſu decem dierum. ſicut ſententia arbitri.*
13 *Emologatio an habeat locum, vbi pœna in compromiſſo eſt appoſita.*
14 *Reductio ad arbitrium boni viri, infra quantum tempus poſſit fieri.*
15 *Officium iudicis quando datur ad reſcindendum id, quod de iure communi valet, finitur anno vtili.*
16 *Partes ſi compromiſerunt ſtare dicto arbitratoris ſub pœna centum librarum: & arbitrator iniquè pronunciet, & mandet adimpleri infra octo dies. cui pars condemnata non paret: an poſſit ab ea peti pœna.*
17 *Renunciari an poſſit petitioni reductionis ad arbitrium boni viri.*
18 *Compromiſſum ſi fuerit in aliquem, tā quam in arbitrum, arbitratorē, & amicabilem compoſitorem: an eius ſententia cenſebitur lata, tanquam ab arbitro, vel ab arbitratore.*
19 *Poteſtas arbitrandi quanto tempore duret.*
20 *Laudum an tranſeat ad hæredes.*

QVintauallis. Is, cuius mandato ſta-
re iuraui: nō pōt mihi
ꝑcipere, vt filias exheredē, & vxorē abiiciā. h. d. cō
1 munis diuiſio. ſecūda ibi [quo circa] ¶ Priò not. † ꝙ pater cō
promittit de iniuria à filijs irrogata. ex delicto ergo filij pa-
ter ciui-

ter ciuiliter cōuenitur: criminaliter verò, ſiue in publicis iudi
cijs, agitur contra ipſum filium delinquentem: nec requirit
conſenſus patris. vt. l. inter liberas. §. ſi filius. ff. de adul. p Bar.
curatoris autē auctoritas an requirat, ſi delinquēs ſit minor.
dic vt. l. clarum. C. de auct. præſtan. pro iniuria verò facta fi-
lio patri actio competit: niſi eſſet vilis perſona: filius aūt in di
gnitate, vt. l. ſed ſi vnius. §. filio. ff. de iniur. & l. ſi filius. ff. de ꝑ-
2 cu. ¶ Secundò not. † ꝙ in offenſum poteſt iniuria compro-
mitti. & oſtendens ſe ponere in manibus iniuriati. & in hoc
arbitrator differt ab arbitro, & à iudice, qui non pn̄t arbitra
ri, vel iudicare in re propria, vt. l. 1. C. ne quis in ſua cauſa. fa
cit qđ ibi no. in. l. pęnul. ff. de arbit. & l. ſi libertus. ff. de ope. li
3 bertorum ¶ Tertiò no. † ꝙ iniuria irrogatur facto, & verbo.
4 † qđ autē dicatur verbum iniurioſum. dic quoties imprope-
ro aliquod maleficium per te commiſſum, vt. l. 1. in fi. ff. de ob
ſeq. pat. præſtan. & idem ſi reimproperat aliqua iniuria in te,
vel in tuos commiſſa, vt. l. ſi inimicitię. & ibi no. ff. de his quę
vt indig. Idem ſi in genere dicam, latro, homicida, uel fur, vt
l. 1. in prin. ff. de lib. & poſthu. Idem ſi dicit, tu mentiris. qđ eſt
verbum iniurioſum. an autem hæc ſint vera, ſi reimpropera
retur illud, qđ eſt verū. puta homicidā: uel adulterū: vel ſpu-
rium ſic appello. dic, vt. l. eum qui nocentem. ff. de iniur. Quid
autem ſi idem uerbum iniurioſum pluries dicatur: an oriant
plures actio. dic, vt not. Bar. in. l. Item apud Labeonem. §. qđ
dicitur. ff. de iniu. vbi iſta not. & etiā qd dicatur blaſphemia.
5 ¶ Quartò no. † quòd exhæredatio filiorum non poteſt dedu
ci in pactum. cauſæ enim exhæredationis in iure enumerant,
vt in Auth. vt cū de appel. cog. §. cauſas. col. 8. vnde non vide
tur, quòd per pactū, ſiue laudū poſsint ampliari, vt hic. qđ eſt
verū, niſi filius conſentiret: tunc enim non videtur filio danda
querela inofficioſi, ſi exheredationi conſentit, vt. l. nòn puta-
uit. §. ſi quis ſua manu. ff. de contrata. ¶ Quintò hic colligit,
6 † ꝙ ille, qui obijcit crimē, teneat actione iniuriarum. qđ intel
ligo verum, qn̄ obijcitur extra iudicium cōtumelioſè, vt hic.
Si quis aūt in iudicio obijceret exceptionem criminoſam, et
non probaret. dic vt dixi. ſ. in fi. illius. c. de ordi. cog. c. cū dile
7 ctus. ¶ Sextò no. † ꝙ arbitrator, qui perperā pronūciauit, de-
bet reuocare qđ fecit. An aūt iterū arbitrari poſsit. dic vt no.
Dy. in. l. ſerui electione. ff. de leg. 1. facit c. ſi cōpromiſſarius.
8 de elec. lib. 6. ¶ Septimò no. † ꝙ ſi arbitrium eſt iniquum, re
curritur ad ſuperiorē. ¶ Quis autem in hoc caſu dicatur ſu-
perior, ſiue iudex cōpetēs, corā quo petatur iſta reductio. q-
dam dicūt, ꝙ iudex appellationis, cū iſta reductio ſit ſpecies
appellādi vt l. non diſtinguemus. §. cū quidā. ff. de arbi. ¶ Cō
trariū tenet Bar. & dicit, ꝙ iudex principalis cauſæ eſt iudex
cōpetēs, vt not. in. l. ſocietatē. §. arbitriorum. ff. pro ſocio. vbi
omnino vide. ¶ Venio ad apparatū Innoc. & nouellæ, quē or
9 dino per quęſtiones. & priò quæro, † an ex ſententia arbitra
toris oriatur aliqualis actio. dicit Inno. ꝙ aut eſt iuratū ſtari
ſuo arbitrio. & tunc orit actio. Sed hic aduerte, qa alibi dicit
idē Inno. ꝙ ex iuramento nulla orit actio. vt in c. cū veniſſent.
ꝟ. de inſti. ſed dic, ꝙ in iſto caſu orit actio ex conuentione, q̄
de ſe quamq̄ inefficax ſit iuramēto tn̄ conuentionali pręſtito
ſuper lite, reddit efficax, vt. ff. de iureiurā. l. iuſiurandū quod
ex conuen. Aut non interuenit iuramētū. & tunc aut arbitra-
tor eſt aſſumptus ſuper contractu, aut ſuper lite. Si ſuper con
tractu. tunc aut in continenti. & ex eius arbitramento ori-
tur actio ex eo contractu: licèt ex interuallo arbitretur. vt. l.
petens. C. de pact. & l. neptis. C. ſi cer. peta. aut non fuit aſſum
ptus incontinenti: ſed ex interuallo. & tunc aut intercesſit ſti
pulatio: & tunc agetur ex ſtipulatione. aut non intercesſit:
& tunc eius dicto non datur actio: ſed exceptio tantùm, vt
d. l. petens. & l. neptis. & l. iuris gentium. §. quinimò. ff. de
pact. quod credo verum de iure ciuili: ſed de iure canoni-
co. quod ex nudo pacto tribuit poteſtatem agendi, vt in. c.
1. ſupra de pact. videtur danda actio ex dicto eius, ſi pe-
tens ita conuenerit ſtare eius arbitramēto. aut arbitrator nō
aſſumitur ſuper contractu: ſed ſuper lite: tunc dicit dominus
Bal. quòd aut laudat formiter. & tunc oritur actio ex illa cau
ſa, quæ probatur per laudū, vt. ff. de iureiuran. l. ſi duo patro-
ni. §. penul. aut laudat informiter. & tunc non oritur actio ex
laudo arbitratoris: ſed agendum eſt ex ſtipulatione, ſi inter-
ceſſit in cōpromiſſo: aliàs nō pareret actionē: ſed ſi ſit ęquū,
etiam vna parte contradicente, erit officio iudicis executio-
ni mandandum, ſecūdum Hoſti. Et idem ſi ſit iniquum, poſt-
quam ad æquitatem fuerit redactū. ſ. de appel. c. 2. & ad ibi
no. remittit Hoſtien. Bar. tamē in dicto. §. arbitriorū. tenet, ꝙ
ſententia arbitratoris non habet paratam executionem: ſed
agendum eſt ex ſtipulatione, ſi intercesſit: vel ex præambulo
contractu completo per arbitramentum. Statuta tn̄ commu
niter prouident, vt mandetur executioni, ſicut ſententia. ¶ Se
10 cundò quęro. † quę ſit differentia inter arbitrum, & arbitra-
torē. dic, quòd multiplex colligitur hic ex notatis per Doct.
& Speculator tangit in titulo de arbitris. §. primo. in prin. &
differunt primò in eo, qđ. ſ. dixi. qa ex ſententia arbitri orit
actio, non ex ſentētia arbitratoris, ſcđm Bar. vbi ſupra. ¶ Se
cundò differunt. quia arbiter nō aſſumitur in re propria: ſed
arbitrator ſic, vt dixi. ſ. ¶ Tertiò differunt. quia arbiter, ſicut
iudex, debet ꝓcedere, ſeruato iuris ordine. arbitrator verò,
nullo ſeruato iuris ordine, dicit: qđ ſibi arbitrando videbit,
vt. l. ſi ſocietatē. & l. cui. & l. in propoſita. ff. pro ſocio. Si verò
arbitrator litē fecerit conteſtari, ſiue nō: uel etiam in ſcriptis
pronunciauerit: ſiue ſimpliciter verbo nudo, non eſt vis, ꝙ ꝓ-
dictarū ſolemnitatū obſeruatio non habeat locum, niſi corā
iudice, vel arbitro, ſecundùm Inno. ¶ Cuius gratia incidenter
11 quæritur. † vtrùm in referendo arbitramento requiratur par
tium præſentia. Pe. & Ia. de Ra. ꝙ ſic. allegant pro caſu. l. ſi qs
arbitratu. ff. de verbo. obli. & ibi Bar. hoc tenet. & probat plu
ribus rationibus, ꝙ partis præſentia requiratur. D. Bal. ibi di
ſtinguit: dicit enim, ꝙ aut partes fuerunt præſentes in uentila
tione cauſæ. & tunc valet arbitramentum: licèt tempore lau-
di partes ſint abſentes. aut partes fuerunt abſentes in diſcuſ-
ſione, & pronunciatione: & tunc tenet laudū arbitratoris: qa
non debuit facere arbitrari, vt. ff. de condi. & demō. l. 2. Et ꝓ
hoc dicto facit, qđ no. hic Inno. ſcilicet corā arbitratoribus
nullus ordo eſt ſeruandus. ſufficit enim præſentia partis tem
pore contractus. tempore verò, quo circa ipſum contractum
aliud declaratur per communem miniſtrum ambarum par-
tium: non requiritur ipſarum præſentia. quia ipſe videtur or-
ganum ipſarū partium, vt. ff. de manu. vindi. l. pater ex prouin
cia. & hoc latius proſequere, vt ibi per eū. Facit qđ no. Cy. in
l. ſi quis in cōſcribēdo. C. de epi. & cle. & l. Theopompus. ff.
de do. præle. per Bart. ¶ Quarta differentia inter arbitrū, &
arbitratorem eſt: quia ſententię arbitri eſt parēdum, ſiue ſit
æqua, ſiue iniqua: & etiam ſi grauiter lædat. aliàs pęna com-
mittitur. C. de arbit. l. 1. & ſi nō eſt promiſſa pœna, agitur ad
intereſſe, ſi ſtipulatio intercesſit: vel ſi partes emologauerunt
ipſam: vel ſi infra. 10. dies nō contradixerunt. omnibus enim
iſtis caſibus oritur actio, & ex ſententia arbitri, etiam ſi ſit
iniqua: nec reducitur ad arbitriū boni viri, ſecundum Inn. li-
cèt Hoſt. cōtra. ſ. de arbi. c. 2. Sentētia verò arbitratoris ſem
per reducitur ad arbitrium boni viri, vt hic. & dicto. §. arbi-
triorum & d. l. ſi libertus. ff. de ope. liber. facit qđ no. ſ. de ar-
12 bi. c. dilectus. Arbitramentum ergo nō emologatur curſu de
cem dierum. ſicut ſententia arbitri. hic tamen aduerte, quia
ſi compromiſſum factum eſt ſine pęna: videtur habere locū
dicta emologatio ſententiæ arbitri per dictam. l. cum antea.
& l. fina. C. de arbi. Si autem cum pęna: tunc videtur ceſſare
prouiſio dictę. l. cum antea. propter ſpecialem prouiſionem
hominis, vt. l. fin. de pact. conuen. & de hoc variant glo. iuris
13 ciuilis. † an ſcilicet dicta emologatio locū habeat, vbi eſt pœ-
na in compromiſſo appoſita. Bart. diſtinguit, quòd aut in cō
promiſſo vallato appoſitione pęnæ eſt appoſita dicta clauſu
la. & tunc emologatio ceſſat. & tantūmodo cōmittitur pęna,

, ſi fuerit contra factum. quod dic, vt no. Bar. in l. ait prætor. in
prin. ff. de re iudi. in dicta l. cum antea. & per Innocen. in c. p
14 tuas. ſupra de arbi. l. 2. ¶ † Tertiò quæro infra quantum tem
a pus poſſit fieri reductio[a] ad arbitrium boni viri. Spe. in tit. de
arbi. §. ſequit. videtur dicere, quòd infra. 10. dies, ſicut dicit
appellari, vt d. l. non diſtinguemus. §. cum quidem. ff. de arbi.
Bar. cõtra. in dicto. §. arbitriorũ. vbi cõcludit, vt ſi per ãnũ ta
ceat: videtur arbitramentum comprobare. quod eſt verum,
ſecundùm eum, quando petitur per modum actionis, vel offi
cio iudicis, ſubrogato loco actionis. Sed quando officium iu
dicis proponitur principaliter (vt in contractibus ſtricti iu-
ris) tũc debet proponi infra quadriennium hodie: olim infra
15 annum vtilem. Regula enim eſt, † quòd quando officium iu-
dicis datur ad reſcindendum id, quod de iure communi va-
let, anno vtili finitur, vt l. in honorariis. §. ſed cum reſciſſa. ff.
de act. & oblig. dic latius per eum in dicto. §. arbitriorum.
16 ¶ Quartò quæritur, † ſi partes promiſerunt ſtare dicto arbi-
tratoris ſub pœna centum librarum, & arbitrator iniquè pro-
nunciet: & mandat adimpleri infra octo dies. cui pars con-
demnata non paret: an poſſit pœna ab ea peti. quidam quòd
ſic. quia in re ſua, &c. vt in l. in re mandata. C. mandati. & l. ne
mo exterus. C. de iude. ¶ Alij contra. Si enim iuramentum
non prohibet reductionem ad arbitrium boni viri, vt hic, &
ſupra c. veniens. multò minus debet impedire appoſitio pe-
næ. & hoc tenet Hoſt. quando generaliter eſt iuratum de ſtan
do dicto arbitratoris. Si autem ſpecialiter, & expreſsè dictũ
fuit, quòd ius vnius partis poſſit in totum, & pro parte dare
alteri. & promiſſum fuerit & iuratum ſtare ſuę pronuncia-
tioni iniquæ: videret ſtandũ eius dicto de rigore: & nõ parẽs
deieraret, & nõ pẽnã hic promiſſam incurreret de rigore: licèt
fortè ex æquitate iudex debet occurrere iniquitati, penſatis
cauſis, locis, & temporibus, & qualitatibus perſonarum: vt
patet in eo, quod legi. & no. ſupra de tranſac. c. fi. ſecundùm
Hoſtien. Cui adde, quòd plenè not. Dy. in reg. ſcienti. de reg.
iuris lib. 6. ¶ Videtur tamen mihi, quòd ſolutio quæſtionis
17 propoſita pendeat ab alia. † ſcilicet an poſſit renunciari peti
tioni renunciationis ad arbitrium boni viri. in qua Barto. ſic
diſtinguit. aut arbitratur iniquè per dolum. & talis renuncia-
tio nihil operatur. & ita loquitur tota diſtinctio Dy. in d. reg.
ſcienti. aut ſine dolo: & tunc aut eſt deceptio in magna quan
titate: aut in parua. ſi in magna, poteſt peti reductio. ſi in par
ua: tunc ſecus, vt ff. de mino. l. ait prætor. §. quæſitum. & ita de
bet intelligi gloſ. in l. ſi de meis. §. recepiſſe. ff. de arbi. quæ di
cit, quòd poteſt auferre de iure vnius, & dare alteri. Intelligi
tur enim moderatè: ſed ſi eſſet expreſsè dictum, quòd poſſit
auferri in magna, & parua quãtitate: tunc valet pactum de iu
ris rigore, vt dixi ſupra, ſecundùm Hoſtien. niſi eſſet ita ma-
gna quantitas. quòd faceret ipſum dolum præſumi, vt l. om-
nes. §. Lucius. ff. de his, quæ in frau. cre. Et de iſta quæſtio-
ne dic per Dyn. in l. quidam cum filium. ff. de verbo. obliga.
& in dicta reg. ſcienti. & per Cyn. in l. cum antea. C. de ar. &
per Guli. de Cun. in l. ſi vnus. §. illud. ff. de pac. ¶ Qualiter au-
tem cognoſcatur, quæ dicatur parua, vel magna quantitas. &
qualiter probetur iniquitas. dic per Bar. in d. §. arbitriorum.
In dubio autem ſemper præſumitur pro laudo, quòd ſit bo-
num, & æquum, vt not. Dyn. in conſil. quod incipit. Ptolo-
meus manentis. & pendente petitione reductionis ad arbi-
trium boni viri, non poteſt fieri executio laudi: ſicut nec exe
cutio ſententiæ appellatione pendente. & hoc not. Bald. in d.
l. ſi quis arbitratus. in repetitione. ¶ Quintò quæritur. dictũ
eſt ſupra, quòd multiplex eſt differentia inter arbitrum, & ar
bitratorem: & quòd diuerſus eſt effectus ſententiæ vnius, &
18 alterius. † pone ergo, quòd compromiſſum fuit in aliquem,
tanquam in arbitrum, & arbitratorem, & amicabilem com-
poſitorem: an eius ſententia cenſeatur lata, tanquam ab ar-
bitro: vel tanquam ab arbitratore. & ſic ſciamus effectum pro
ductiuum. dic, quòd hoc perpendi poterit ex ordine proce-
dendi. ſi enim ſeruauerit iuris ordinem: videbitur eius ſenten
tia lata tanquam ab arbitro. Si autem non ſeruauerit, cenſe
bitur lata tanquam ab arbitratore. & hoc no. glo. notabilis in
l. 1. ff. de iudic. ¶ Sed hic incidenter quæritur, quid ſi partim
proceſſit iuris ordine ſeruato, partim non ſeruato. dicunt q-
dam, quòd non valet proceſſus: quaſi inchoando proceſſum
vna via, præcluſa erit ſibi via in alia. contrarium tenet Hoſtiẽ.
dicens, quòd in hoc dubio potius debet iſte iudicari proceſ-
ſus arbitratoris, quàm arbitri: vt res potius valeat, quàm pe
reat, vt in c. abbate. de verbo. ſignifica. Dy. no. de hac quæſti.
in l. ſimiles. ff. de teſtamento milita. & Bart. in l. ſi dominium
rei. ff. de fur. & Spec. in titu. de arbi. §. ſequitur. verſicu. quid ſi
compromiſſum. facit optimè ad prædicta cle. ſæpe. de verbo.
ſignifica. in fin. aduertendum tamen ſecundùm Innocẽ. quòd
conceſſa poteſtate tanquam arbitro, non poteſt procedere,
vt arbitrator: nec econtra: niſi per aliqua verba poſſit aliud
comprehendi. remittit Ioann. And. ad Spe. de arbi. §. fi. in ſe-
19 cunda colum. ver. ſed pone, quòd ſicut. & ver. ſequen. ¶ † Sex
tò quæro quanto tempore durat poteſtas arbitrandi. dic, quod
aut recuſat arbitrari. & ſtatim finitur, vt l. multa. ff. de condi.
& demonſtra. & l. fin. C. de contrahend. emptio. Aut differt ar
bitrari: & tunc refert. aut confertur in arbitriũ contrahentis:
aut tertij. ſi contrahentis: & tunc aut aliquid ſubſtantiale: &
debet arbitrari infra. 60. dies, vt l. quod ſi nolit. §. fina. ff. de
ædil. edic. aut aliquid accidentale, ſiue qualitas: tunc debet ar
bitrari, cum primum poteſt, vt l. hæc venditio. ff. de contra-
hen. emptio. aut confertur in arbitrium tertij; & tunc durat
poteſtas anno, vt l. fin. §. fin. C. communia. de leg. Et prædicta
procedunt in contractibus. in vltimis voluntatibus dic. vt l. 1.
de leg. 2. vbi etiam plenè de iſta materia in repetitione domi
20 ni mei, & per Bart. ¶ Septimò quæro: † vtrùm laudum tran-
ſeat ad hæredes. dic per Cyn. in l. fina. C. de contrahend. emp.
vbi diſtinguit, quòd aut debet quis arbitrari iure ſuo: & tran
ſit. aut iure alieno: & non tranſit, vt ẽt not. Bart. in l. ſtipulatus
fuero. de verbo. obligatio. contra hæredem verò compro-
mittentis an tranſeat: & ſi eſt electus arbitrator ſuper lite, eſt
dubium. Si enim arbitramentum æqui paratur arbitrio, nõ
tranſit. ſi iudicio, tranſit, ſicut inſtantia iudicii. vt l. ſi eum ho
minem. ff. de fideiuſ. Specu. in tit. de arbi. §. finitur. tenet, quòd
tranſeat. quia arbitramentum eſt quædã tranſactio, vt in Au-
then. vt diffe. iudi. in prin. dic vt ibi not. ¶ Octauò quæro, ſi
arbitrator aſſumptus ſuper contractu, vel vltima voluntate,
non vult arbitrari: an recedatur, illo arbitrari nolente. Bar.
plenè diſtinguit in contractibus. ¶ Vltimò quæro, quę ſunt
cauſæ, propter quas pater poteſt exheredare filium. dic, vt in
gl. cui adde, quòd ex omnibus cauſis (ex quibus poteſt exhe
redare) poteſt etiam alimenta denegare, vt no. Spe. in tit. qui
filii ſint legiti. verſ. quid ſi filia. & ſe. & Bart. in l. ſi quis à libe-
ris. ff. de liberis agno.

ADDITIO.

a ¶ Reductio. qualiter poſſit fieri, ne petatur reductio. vide Dy. in conſil. incipien. Ptolomeus. Lanfran. in tract. de arb. ver. ex omnibus. Floria. in l. ſocietatem §. arbitriorum. ff. pro ſocio. Bald. conſi. 161. Bald. in l. quod de bonis. §. 1. ff. ad leg. fal. Io. An. in addi. Spe. de arbi. §. fin. ver. item ſi cõ promiſſum.

SVMMAE.

1 *Coniuges abiurare non poſſunt.*
2 *Vir & vxor non poſſunt cogi, vt maneant ſeparatim, pacto etiam iuramento firmato,*
3 *Coniuges ſi iurant ſe continentiam ſeruaturos: vlterius non poſſunt repetere,*
4 *Coniugum altero ad religionem tranſeunte, quare alter non poſſit in ſeculo remanere.*
5 *Matrimonia debent eſſe libera in contrahendo, & diſſoluendo.*

1 TVanos. † Cõiuges ſe abiurare non poſſunt.
hoc dicit. cõmunis diuiſio. Secunda
2 ibi [nos igitur.] ¶ Primò no. † quod pacto etiam iura-
mento firmato, non poſſunt vir, & vxor cogi. vt maneant ſe-
paratim. volentes autem bene poſſunt. & aduerte, quia tex. di
3 cit, quod iurauerunt ſe nunquam mutuò petituros: ſed † quid ſi
iuraſſent ſe continentiam ſeruaturos. dicit Inn. quod vlterius re
petere ſe non poſſunt. Io. An. remittit ad no. in c. dudũ, de cõ-
uer. cõiuga. ſuper ver. caſtitatis. & de coniug. lepro. c. 1. ſuper
glo. 4. ¶ Quærit glo. dicitur in tex. quod debet dimittere ſic com
morari: Sed an hoc ſit verum, etiam non tranſeundo ad reli-
gionem. quidã, quòd non. alij contra, per hunc tex. Sed tunc
4 quærũ, † quare altero tranſeunte, non poteſt alius in ſeculo
remanere, & ambo ſeparati poſſunt in ſeculo commorari.
dicit Hoſti. quia poſſet ſequi abſurdum, vno tranſeunte, & al
tero remanente. ſi remanens non contineret: vel profeſſus ad
duceretur de monaſterio: vel alter viueret ſemper in adulte-
rio. ad hoc de conuer. cõiug. c. ex parte A. vbi verò ambo ſũt
in ſeculo: ſi non contineant, nihil abſurdum, ſi cogitur alter al
teri adhærere, vt hic. ¶ Quærit glo. e conuerſo ad tex. dicitur
in tex. quod ſi iurauerãt ſe nunquam adinuicem diſceſſuros, nec
5 peterẽt ſeparari: videt, quod nõ valeat. † quia matrimonia debẽt
eſſe libera in contrahendo, & diſſoluendo. ff. de verb. oblig. l.
Titia. glo. dicit, quòd per tale iuramentum non prohibentur
ſeparari obtentu religionis. Io. An. dicit, quod quotieſcunq; ſub-
eſſet iuſta cauſa (puta conſanguinitatis, vel aliud impedimen
tum) poſſit alter agere ad diuortium, non obſtante iuramen
to, vt hic per eum.

SVMMAE.

1 *Vir ſi iurauerit non accuſare vxorem, temerarium eſt iuramentum.*
2 *Maritus non poteſt accuſare vxorem de fornicatione præcedente matrimonium.*
3 *Obligatio, quantũcunque generalis, & indiſtinctè contracta cum aliquo, intelligitur, ſi fidem ſeruauerit.*
4 *Conſtitui procuratorem ad negocia, qui tempore conſtitutionis erat bonæ vitæ, & conditionis: deinde me abſente, & ignorante, efficitur baratator, & prodigus: videor tacitè reuocare.*
5 *Promiſſio generalis, & indiſtincta, etiam cum iuramento multas recipit limitationes.*
6 *Sponſæ de futuro non poteſt obijci fornicatio præcedens ſponſalia.*
7 *Sponſalia de futuro pluribus cauſis diſſoluuntur.*
8 *Iura, quæ loquuntur in marito, & vxore: vendicant ſibi locum in ſponſo, & ſponſa.*
9 *Statuto cauetur, quòd fœmina maritata non admittatur ad ſucceſſionem cum maſculis in bonis patris: an deſponſata tantùm admittetur.*
10 *Pactum etiam iuramento firmatum non valet, quando concernit delicta futura.*
11 *Iuramentum, quo quis ſe obligat ad non accuſandum vxorem de adulterio, an valeat.*
12 *Maritus an poſſit vxorem corrigere, & caſtigare.*
13 *Prohibitus accuſare, non prohibetur denunciare.*
14 *Maritus quid conſequatur per denunciationem factam de vxore.*

QVemadmodum. Is, qui iura-
uit cum mu-
liere contrahere: propter ſuperuenientem forni-
cationem, vel difformitatem eam repellere poteſt: propter præ
1 cedentẽ verò non. † Et ſi vir iurauit non accuſare vxorem, te
merarium eſt iuramentum: Sed ſi ſpecialiter de adulterio iu-
rauit, denunciare poterit: ſed accuſare non debet. h. d. ¶ Et
ſunt tres partes. Secunda ibi [illud autem] tertia ibi [quod ſi.] pri
ma ſubdiuiditur. quia priò inducit ſimile ſolutioni fiẽdæ: ſe-
cundò ſoluit. ibi [ita ſi quis. [tertia probat ſolutionẽ per eui-
tationem abſurditatis, & per rationem. ibi [alioqui] quartò
reſpondit ad oppoſitionem iuramenti, ibi [non obſtante] quod
reſpõſum probat per euitationẽ abſurditatis. ibi [quod ſi poſt]
ſecunda non ſubdiuiditur: ſed tertia ſubdiuidit in tres. quia
primò ponit. ſecundò allegat pro parte negatiua. ibi [cũ ſcri-
ptura] tertiò pro affirmatiua. ibi [ſed nũquid.] quartò ſoluit
2 ibi [tutius ergo.] ¶ Primò no. † maritũ nõ poſſe accuſare vxo
rem de fornicatione præcedente matrimonium. Ratio reddi
tur in gl. q incipit. quia ex quo. facit. ff. de adul. l. ſi vxorem. §.
ſi quis vxor. & j. de elec. c. nulli. lib. 6. adulteriũ verò, ſiue for
nicationem ſubſequentem poteſt vir obijcere. ſimile. ſ. de teſt.
c. præterea. Et facit ad quęſtionem, quod debitor non poſſit al-
legari, & capi vt ſuſpectus, ratione inopiæ ſubſequentis tantum,
vt no. Dy. ff. vt in poſ. le. l. 3. §. fi. & l. ſi creditores. ff. de priuile.
3 cred. & l. fin. C. de ſpon. ¶ Secundò no. † quod obligatio, quantũ
cũque generalis, & indiſtincta contracta cum aliquo, intelli-
gitur, ſi fidem ille ſeruauerit. concor. ſ. ti. proxi. c. 3. Ita ſub-
intelligitur, ſi res in eodem ſtatu permanſerit, vt in ver. quod ſi
poſt. & facit ad quæſtionem. Si feci pacem cum inimico, & iu
raui non offendere. qui poſtea efficitur rebellis, & hoſtis ciui
tatis, ita vt poſſit impunè offendi: potero impunè ipſum offẽ
dere, non obſtante iuramento. quod dic, vt in diſputatione
Bar. quæ incipit. Lucanæ ciuitatis, &c. ad hoc facit l. quęro. §.
4 inter locatorẽ. ff. loca. facit etiam ad quæſt. † quod ſi conſtitui pro
curatorem ad negocia. qui tempore cõſtitutionis erat bonæ
vitæ, & conditionis: deinde me abſente, & ignorante efficit
baratator, & prodigus: quod tacitè videor reuocare mãdatũ. & de
bitores mei ſcientes eius conditionem mutatam in deterius,
non liberantur ſoluendo eidẽ. ad hoc facit l. ſi cũ Cornelius.
ff. de ſol. & l. 3. §. quãuis. ff. de admi. tuto. & c. nulli. de elec. lib.
6. & alia iura hic allega. in gl. quæ incipit. non. regulariter. n.
receditur ab eo, quod firmatum eſt cum iuramento, ſi ten-
dit ad noxã, vt in c. ſuggeſtũ. de deci. & in l. ex facto. ff. de vul.
& pupil. & c. inſinuante. de offi. deleg. & l. ſi vnquam. C. de re
5 uo. do. † Et ex his patet, quòd promiſsio generalis, & indiſtin
cta etiam cum iuramẽto, multas recipit limitationes. quod eſt
verum, ſecundùm glo. in iuramentis promiſſarijs, ſed in acce
ptorijs nulla conditio, vel limitatio intelligitur. 32. q. vlt. c. vlt.
vbi de hoc. & hoc dictũ nota. & adde ad illa, quæ dixi. ſ. c. ſi
verò. & corrigit hic Io. An. prælatũ prætextu criminis præce
dentis promotionẽ ſuam accuſari nõ poſſe. ad hoc de purga.
6 ca. c. fi. & in d. c. præterea. de teſti. cog. ¶ Tertiò no. † quod ſpon-
ſæ de futuro non poteſt obijci fornicatio præcedens ſponſa-
lia: ſed ſubſequens bene poteſt. ergo, ſicut in vxore, cõmit-
titur adulterium. quia neque matrimonium: neque ſpem ma
trimonij violare permittitur. vt l. ſi vxor. §. diui. & §. ſi quis
vxorẽ. ff. de adult. & hic in glo. q incipit. nã ſponſus. ¶ Quar-
tò nota in verſi. nam & etſi. quòd ea, quæ dirimunt iam com
tracta: multò magis impediunt contrahenda. quia Turpius
eijcitur, quàm non admittitur hoſpes. vt dicit tex. fortius eſt
enim ius in re, quàm ius ad rem, vt l. Sempronius Attalus. ff. de
vſufruc. le. & patet. c. pe. & fi. de præb. li. 6. &c. ¶ Quintò no.
7 in verſi. quòd ſi poſt. † quod ſponſalia de futuro pluribus de cau
ſis diſſoluuntur: & impediunt contrahenda, quæ non dirimũt
iam contracta: vt decrepitas, & alij defectus, qui impediunt
promouendum: ſed non deijciunt iam promotum, vt in c. præ-
8 cepta. 55. di. & de cor. viti. per totum. ¶ Sextò not. † quod iura,
quæ loquuntur in marito, & vxore, vendicant ſibi locum in
ſponſo, & ſponſa. & ſic appellatione vxoris continetur ſpon-
9 ſa. & facit ad quæſtionẽ. † quòd fœmina maritata non admit
titur ad ſucceſsionem cum maſculis in bonis patris. pone er
go, quòd eſt tantummodo deſponſata: an admittetur. videt,
quòd non. quia prouiſio, quæ loquitur de vxore extenditur
ad ſponſam. vt hic. ad idem. l. non ſine. C. de bo. q lib. & l. 4. ff.
de fundo dotali. 32. q. 2. c. ſufficiat. & c. cum initiatur. cũ ſe.
¶ In contrarium facit eadem cauſa, & quæſtio. c. non eſt du
bium. cum pluribus ſequentibus. videtur enim matrimo-
nium initiatum, non conſummatum per ſola ſponſalia, vt ibi.
facit l. vxores. & l. ſolet. ff. de his, qui no. infa. & fortè iſta
pars eſt vera. & quando tractatur de odio irrationabili.

(vt eſt excluſio ſucceſsionis in bonis paternis vt l. maximum
vitium.C.de lib.præte)appellatione vxoris, & mariti non cõ
tineatur ſponſus & ſponſa.pro hoc facit ratio dictæ l. non ſi-
ne.vbi Imperator propter cauſam fauorabilem mouetur ad
illam deciſionem:aliàs vbi eſſet odium (vt in quęſtione pro-
10 poſita)eſſet aliter reſpondendum. ¶Septimò no.de efficacia
pacti de non accuſando: †videtur enim pactum etiam iura-
mento firmatum non valere. quod eſt verum, quando pa-
ctum concernit delicta futura, vt hic; quia inuitat ad delin-
quendum. & ſic non valet, vt l. conuenire.ff.de pac.do.¶Si au
tem loquitur in delictis iam commiſsis: tunc pactum de non
accuſando videtur valere.facit quod no. in l. iuriſgentium.§.
ſi paciſcar.ff.de pac.facit quod no.in c.veniẽs.de accu. & iſte
tex.intelligatur de pacto circa pacta futura.probat ver.in qa
11 ſi mulier fieret infidelis.&c.¶Octauò no. †quòd valet iura-
mẽtum,quo quis ſe obligat ad non accuſandum vxorem de
adulterio.quod poteſt intelligi, vt iam prædixi in præceden-
ti notabili in delicto iam commiſſo:non autem de committẽ
do.quia eſſet cõtra bonos mores.quod nõ obligat, vt in reg.
non eſt obligatorium.& ſic intelligo tex.dum dicit [nunquid
vir poteſt dimittere] &c. quaſi intelligatur de adulterio iam
commiſſo.non autem de committendo: ſuper quo non eſt ꝓ
dita actio tempore conuentionis.cum non eſſet commiſſum.
ergo per pactum iuri futuro renunciari non poteſt, maximè
quando ius futurum nõ poteſt in eſſe produci abſq; delicto,
& contumelia creatoris.vt eſt adulterium,arg.l.inter ſtipu.§.
ſacram.ff.de verb.obli.& ſic intelligo hunc tex.¶Nonò not.
12 †quòd maritus poteſt corrigere vxorem a primò. ſecundò au
a tem an poſsit eandem aliter caſtigare.glo.fi.tenet quòd ſic,ꝑ
c.placuit.33.q.2.ibi no.de hoc.in c. ſicut alterius.7.q.1.vbi
no.de poteſtate viri erga vxorem.Non ob. C.de repu.l. con-
ſenſu.§.1.vbi maritus non debet vxorem verberibus affice-
re:intelligitur enim,niſi id ex magna cauſa fiat, vt in hoc exẽ
plo.& niſi ſint leuia.ff. ad l.Aquil. l. præceptorem. ſine cauſa
verò, vel enormiter ipſam verberans, puniretur,ſecundùm
13 Hoſtien.& Gof.¶Decimò no.†quòd qui prohibetur ab ac-
cuſando,nõ prohibetur à denũciando. & ſic pręcluditur vna
via alicui,& alia via admittitur.de quo in glo.fi.ſuper qua q̃-
rit Hoſti.ſi vir iurauit non denunciare:an denunciare poſsit
poſtea.diſtinguit,quòd aut iurans compatitur animæ pericli
tanti:& tunc poteſt.aut mouetur ratione proprij intereſſe: &
tũc debet abſtinere.Adducit Auguſtinum ſuper Matth. 18.
c.Si amore tui id facis, nihil facis.ſi amore illius facis, opti-
mè facis.ar.ad hoc.27.q.1.c.ſciendum. ¶Sed hic etiam quæ
14 ritur; †quid conſequitur maritus per iſtam denunciationẽ.
dic,quòd probato adulterio,cogetur pœnitere, vt dicit text.
Ex quo dicit Pe.alibi melius nõ ꝓbari: q̃ ꝓbato crimine ali-
cuius per denunciationem prælato, non præualebit eum:vel
ſuſpendet officio, vel beneficio.ſed ſolùm coget pœnitere:ni
ſi in caſibus.de homi.c.inquiſitionis. 1.reſponſo.

ADDITIO.

a ¶Corrigere vxorem.vide in l.conſenſu.& Auth.poſita.C.de repu.glo.7.q.1.c.ſicut alterius.gl.in c. quemadmodum.de iureiur.Bar.in l.filius.de patria poteſ.Bar.Cæpol.in l.Marcellus. de ver. ſig.Ale.conſi.96. volu.3.

SVMMAE.

1 *Aſſertioni ſimplici affirmando, vel negãdo debet credi ſecundùm Euã gelium.*
2 *Statutum ſi minuat pœnam confitenti delictum. & quis primò negauit:poſtea confitetur:talis confeſſio ſibi non prodeſt.*
3 *Vinculum iuramenti quare adimendum ſit.*
4 *Iuramentum, quod exigitur vltra promiſſionem, eſt à malo.*
5 *Iurandum non eſt per creaturam:ſi tamen iuratur, ſeruandum eſt &*
6 *nume.7.*
8 *Honorificentia creatoris non debet transferri ad creaturam.*
9 *Chriſtianus recipiens ab infidelibus iuramentum per creaturas, non peccat.*
9 *Iuramentum debet habere tres comites:iudicium: iuſtitiam: & veritatem.*
10 *Iurare per increatas, vel ſuperiores creaturas, eſt maius peccatum: quàm iurare per minus ſanctas.*
11 *Iurandum eſt, ſicut partibus placuerit, quando pars defert iuramentum parti.*
12 *Iuramenta, quæ percipiuntur in iure, ſemper ſunt præſtãda ſuper ſancta euangelia.*
13 *Iuramentum eſt finis controuerſiæ. Et eſt confirmatio veritatis.n.14.*
15 *Ceſſante cauſa, ceſſat effectus.*
16 *Clericus, qui non dicit officium, non debet habere beneficium.*
17 *Monachus poteſt præbere teſtimonium in cauſa eccleſiæ ſuæ.*

ET ſi Chriſtus præcepit: Monachi, & conuerſi iurare poſſunt licitè pro teſti
monio ferendo in cauſa monaſterij. h. d. diuiditur in quinq;
partes.primò reſpondet aucto. euangelicæ, qua videbatur ꝓ
hibitum iuramentum. ſecunda ibi [Iacobus.] reſpondet au-
cto.Apoſtoli.tertia ibi[angelus.] probat multis auctoritati-
bus noui,& veteris teſtamenti, quòd licitum eſt iurare.quar-
ta ibi[quædam]dicit, quare ſimpliciter prohibetur iuramen
tum.quinta ibi[licèt]dat petentibus licentiam iurandi.¶Pri
1 mò no. †quòd ſecundùm Euangelium ſimplici aſſertioni de
bet credi,affirmando vel negando, dum dicitur[eſt eſt: non
non.]Matthei.5.c.& 2.ad Corint.1.in fi.Ex quo etiam colli
ge, quòd inconſtantia, & variatio reprobatur. vnde facit ad
2 quæſt.† ſi ſtatutum minuit pœnam confitenti delictum.& qs
primò negauit,poſtea confitetur: talis confeſsio ſibi non ꝓ-
deſt.de quo per Bar.in illa diſputatione.Per Italiam commu
3 niter ſunt ſtatuta &c.¶Secundò no.†quòd propter perfidiã,
& incredulitatem hominum adinuentum eſt vinculum iura-
menti:ſicut ſtipulationes:inſtrumenta:teſtes: & ſimilia.vnde
Seneca.Vtinam nulla ſtipulatio emptorem venditori obliga
ret:neq; pacta conuenta impreſſa ſigillo cuſtodirentur. fides
enim potius illa ſeruaret,& æquum colens animus.& ſubdit.
O turpem humani generis fidem. annulis noſtris plus q̃ ani
mis creditur.hoc autem contingit propter malitiã.quia om-
nis ætas ab adoleſcentia prona eſt ad malum. 12.q. 2.c. om
nis ætas.& in Auth.de nuptiis.§.mitiores.colla.4. non tamen
4 quis malus præſumitur.ſ.de præſump.c.vlt.¶Tertiò not.†ꝙ
iuramentum, quod exigitur vltra promisſionem eſt à malo.
quæ verba expone, vt ſ.de elec.c. ſignificaſti. ¶Quartò not.
5 †quòd non eſt licitum iurare per creaturam, niſi in caſibus
exceptis in quarta glo.de quo dic per Hoſt. in ſumma.eo.tit.
6 §.quomodo. ſub.§.per quot.¶Sextò no.†quòd nõ debet trã
ſferri ad creaturam honorificentia creatoris. ex quo arguit
Hoſt.contra illos,qui plus homines, quàm Deum honorant.
& patet.quia coram altari tranſeuntes nullam etiam inclina
tionem reuerentiæ exhibent. Sed quando coram domino ve
niunt,quaſi idolum ipſum colunt, flectendo genua, caputiũ
extrahendo,& ſimilia,contra id,quod le. Apoc.19.vbi Ange
lus dicit beato Ioanni volenti cadere ad pedes eius. Vide ne
feceris: conſeruus tuus enim ſum. de quo pleniùs hic in no-
7 uella.¶Septimò no. †quòd licèt non ſit iurandum per crea-
turam:ſi tamẽ iuratur,ſeruandũ eſt. vnde ſi iuretur per deos
8 alienos,impleri debet,quod iurat.†Et Chriſtianus recipiens
ab infidelibus hoc iuramentum nõ peccat.22.q. 1.c. monet.
Et multi decipiuntur in hoc, vt patet.22.quæſtio.5.c.ecce.&
de hoc in glo.6.quæ colligit ex tex.quòd multa fieri non de-
bent,quæ facta tamen tenent.de quo per Io. An.ſ.de offi.de
le.c.conſuluit.in gl. imò videtur. ¶Octauò no.in ver.Paulus.
9 †quòd iuramẽtum debet habere,tres comites.iudicium iuſti
tiã, & veritatẽ. de qbus.22.q.2.c.animaduertẽdũ.Et ꝑ Ho.
in ſumma.eo.ti.§.quot comites.¶Nonò. not. in verſi.quod-
10 cunq;.ꝙ nõ eſt vis,ſiue quis iuret ſuper euangelia, ſiue ſuper
reliquias:ſiue dicat, ꝓmitto hoc in fide mea. †maioris tñ eſt
contẽptus,& maius pcm̃,iurare per increatas, vel ſuperiores
11 creaturas,q̃ per minus ſanctas.Et aduerte,quãdo pars defert
iuramentum parti,iurandum eſt, ſicut partibus placuerit.ff.
12 de iureiuran.l.3.ad fi.& 4.q.5.c.in iuramẽtis.† Iuramenta ve
rò,quæ præcipiuntur in iure, vt teſtis calumniæ,veritatis,& ſi
milia ſemper ſunt præſtanda ſuper ſancta Euangelia, ſecun-
dùm Io.An.quod no.& vide ꝑ Hoſti.in ſumma.eo. ti.§.qũo.
ſub.§.per quod.& quod no.22.q.1.in ſumma.in cle.1.§.por
ro.de hęreti.& in c.& circa.de elec.li.6.vbi etiã de hoc.¶De
13 cimò no.in verſi.alioqui.†quòd iuramentum eſt finis contro
uerſię.ff.eo tit.l.1.vnde ex eo,ſicut ex ſñia,datur actio, & ex-
ceptio, vt l.actori.C.eo ti.& l.ſi duo.§.Iulianus.ff.e.ti. ¶Vn-
decimò no.in ver.q̃dam.quòd quædam non ſunt de ſe mala:
ſed prohibita propter malum,quod exinde poſſet ſequi.vt in
c.principatus.1.q.1.quod patet in vino:in quo non eſt culpa
14 vini:ſed nimium bibentis.¶Duodecimò no.† ꝙ iuramentũ
eſt confirmatio veritatis.quia ponitur communiter ſuper cõ
tractu pro ipſius confirmatione.& de iure canonico datur ro
bur contractui inualido.de iure ciuili dic, vt l.ſi quis pro eo.
ff.d fideiuſſo. facit quod no.1.qõ.7.c.quoties cordis oculus.
15 ¶Tredecimò no.reg.† quòd ceſſante cauſa, ceſſat effectus.
de quo in l.generaliter.C.de epi.& cle.per Cyn.& l.1.de do-
16 na.ff.per Bar.†vnde clericus,qui non dicit officium, nõ de-
bet habere beneficium, quod propter officium illud datur,
17 vt in c.fi.de reſcrip.lib.6.¶Quartodeciò not.† ꝙ monachus
poteſt præbere teſtimonium in cauſa eccleſię ſuæ. de quo in
Spec.de teſte.§.1.verſic.item excipitur,quòd eſt monachus.
& in Auth.de monachis.§.cogitãdũ.facit.ſ.de teſti.c.veniẽs.
& de proba.c.tertio loco.

SVMMAE.

1 *Iuramentũ, quod contra eccleſiaſticã libertatẽ præſtitũ eſt, non tenet.*
2 *Canonici non poſſunt aliquid attentare in præiudicium ſedis epiſcopalis, ſede vacante.*
3 *Pœnitentia competens debet imponi pro incauta iuratione.*
4 *Papa mandat inquiri per viam inquiſitionis ſuper iuribus eccleſiæ malè alienatis.*
5 *Iuramentum temerarium non repellit à promotione.*

1
a SIcut noſtris, †Iuramentum, quod contra eccleſiaſticam vtilitatem præ
ſtitum eſt,non tenet. h.d. prima pars ponit iuramentũ
temerarium.ſecunda punit iurantes.tertia committit.ſecun-
2 da ibi[pro iuratione]tertia ibi[quia verò.]¶Primò no. † ꝙ
ſede vacante in præiudicium iuris epiſcopalis, nõ poſſunt ca
nonici aliquid attentare. de quo.ſ.ne ſede vacã. per totum.
3 ¶Secundò no.†quòd pro iuratione incauta imponitur cõ-
petens pœnitentia. ¶Et aduerte,quia epõ imponitur pñia ꝓ
temerario iuramento.& quò ad alios de hoc mandatur dili-
gentius inquiri.ratio, quia epiſcopus fuit confeſſus de ſe. &
eius confeſsio alijs non præiudicat.¶Tertiò no.quòd non iu
ramenta, ſed potius periuria ſunt dicenda, &c.vt in tex.con-
cor.c.cum in cunctis.infra de his,quę fiunt à maio.par.Capi.
4 ¶Quartò no.†quòd ſuper iuribus eccleſię malè alienatis Pa
pa madant inquiri per viã inquiſitionis,dixi.ſ.in c.ad noſtrã.
5 il.2.¶ Quintò not.†quòd iuramentum temerarium non re-
pellit à promotiõe.Iurauit enim iſte epiſcopus vnà cum alijs
canonicis ſimul in damnum eccleſiæ:& tamẽ promotus fuit.
quod dic vt in glo.An autem ipſe epiſcopus poſsit.dic vt in
glo.fi.facit,quòd poſsit cap.à collatione. de app.lib.6.& l.1.
§.ſolent.ff.quando app.ſit.& de conceſ.præben.c.poſtulaſti.

ADDITIO.

a ¶Iuramentum. An manus Sacerdotis dicatur pollui, cũ iuratur.vide Io. de Turre cremata in c.2.q.5.

SVMMAE.

1 *Res dotales de iure non poſſunt alienari, conſtante matrimonio.*
2 *Iuramentum confirmat contractum alienationis rei dotalis.*
3 *Iudex eccleſiaſticus tenetur ius canonicum in foro ſuo obſeruare.*
4 *Pactum legis commiſſoriæ confirmatur iuramento.*
5 *Statuto ſi cauetur, quòd promiſſio facta à filiofa. ſine conſenſu patris non valeat ipſo iure. ſi filiusfa. cum iuramento promiſit: an veniat contra laudum.*
6 *Contractus, ſiue diſpoſitio decem modis, ſiue reſpectibus reprobatur à iure. vſque ad nu.14.*
7 *Pactum de futura ſucceſſione, & per quod aufertur libera teſtandi factio, vel libertas matrimonij: vel quod cõtinet aliquid turpe, nõ firmatur iuramento.*
8 *Venditio rerum, quæ ſunt fixæ ædibus, non firmatur iuramento.*
9 *Statuto cauetur, quòd in ciuitate ſtarium frumenti non poſſit vẽdi vltra decem ſolidos: & hoc vt ſit abundantia frumenti. ſi aliquis emit maiori pretio cum iuramento, non valet contractus.*
10 *Fideiuſſor ſi datur pro dote ſeruanda vxori: talis fideiuſſio non firmatur iuramento.*
11 *Filiusfami. ſi renunciat Macedoniano cum iuramento: debet ſoluere: ſed poſtea poteſt contradicere, uel petere ſe abſolui.*
12 *Statutum ſi prohibet mulierem, vel minorem contrahere ſine certa ſolemnitate: talis contractus non firmabitur iuramento.*
13 *Solemnitates introductæ propter publicam vtilitatem nõ poſſunt tolli pactis, uel iuramentis priuatorum.*
14 *Iurans ſuper contractu (cui iuranti interdictum eſt bonis per iudicẽ) an per iuramentum confirmet contractum.*

CVm contingat. Non auditur mu-
lier contra aliena-
tionem rei dotalis, cum ſponte conſenſit, et nõ cõ
trauenire iurauit. cõmunis diuiſio. ſecũda ibi [nos autem.]
1 præmitte pro euidentia: † ꝙ de iure res dotales non poſſunt
alienari,conſtante matrimonio,vt.ff.de fun.do. per totum.ſi
militer nec donatio propter nuptias, quam facit vir mulieri.
& hoc eſt,quod ſubijcit tex.[d iure ciuili conſenſus mulieris
2 non uidetur obligatorius in prædictis]&c.¶Nota,ꝙ † iura
mentum confirmat contractum alienationis rei dotalis.ra-
3 tio aſsignatur in text.†Et iudex ſecularis tenetur iſtud ius ca
nonicũ in foro ſuo obſeruare.& ad hoc cogi poteſt.j.eo.c.2.
lib.6.Similiter iuramentum confirmat contractum minoris,
qui aliàs non valeret, vt in Auth. ſacramenta.C.ſi aduer.ven.
vbi enim de iure canonico tractatur, leges non dedignantur
ſacros canones imitari, vt l.fi. C.de ſum.Tri.& in Auth.quo-
modo opor.epi. r.rñ.& de man.princi.§.ſi verò. col.3.¶Op
ponit glo.magna contra tex. multum fortiter. videtur enim,
ꝙ iuramentum non habeat confirmare contractum aliena-
tionis rei dotalis:ſiue alienationis propter nuptias.quia talis
cõtractus eſt reprobatus à iure, vt.ff.de fun.do.l.lex.Iul.Iura
mentum enim,quod eſt præſtitum ſuper eo,quod leges pro
hibẽt,eſt nullũ, vt l.ſi quis inquilinos. in fi.de leg.1.& l.nõ du
bium.C.de legi.& ſi non tenet principale. nec acceſſorium,
vt in prin.glo.ſoluit iſtud contrariũ tribus modis. primò qa
aliud conſiderat ius ciuile:aliud ius canonicum in hoc caſu.
Ius ciuile enim conſiderat,quid expedit,& honeſtum ſit cor
pori.Sed ius canonicum,quod expedit ſaluti animæ: quæ eſt
corpori præferẽda.12.qõ.1.c.præcipimus.&.C.de ſacroſan.
eccle.l.ſancimus. ſimile no.j. de præſcrip.c.vlti. & de arbi.c.
2.lib.6.¶Secundò glo.ſoluit.ꝙ licèt cõtractus ſit inualidus:
tamen iuramentum confirmat.quia eius natura eſt confirma
re,quod eſt inualidũ, Auth.ſacramenta.C.ſi aduer.ven.¶Ter
tiò glo.ſoluit.quòd illa,quæ habent perpetuam prohibitio-
nis cauſam,iuramento non firmantur: ſecus ſi temporalẽ ꝓ-
hibitionem.quia mulier poſt biennium obligatur efficaciter,
vt in Auten.ſiue à me. alleg. in glo. ad hoc facit.ff. de verbo.
4 oblig.l.ſi ſtipu.& de emp.& ven.c.peruenit.†Similiter in pa-
cto legis commiſſoriæ,quod non tenet: & tamen iuramento
firmatur, vt in fi.magnæ glo.Vin.dicit, quòd mulier obligat.
ſed iſte, vt abſoluatur.¶Sentit ergo, quod ſicut quando quis
obli-

obliga t ſe ad vſuras, poteſt petere relaxationem iuramenti,
vt.ſ.c. debitores.ita etiam iurans non venire contra aliena-
tionem fundi dotalis.quod ſi eſt verum,eſſet notabile,& fa-
uorabile mulieribus.Reperio in ſimili, quòd dominus Fede.
5 de Sen.conſuluit.†ſi ſtatuto cauetur, quòd promiſſio facta à
filiisfami.ſine conſenſu patris, non valeat ipſo iure. qui po-
ſtea cum iuramento promiſit non venire contra laudum.te-
net ipſe,quòd filiusfa. poſſit petere relaxationem à iuramen
to:quia propter prohibitionem legis municipalis peccat il-
le,qui cum eo contraxit. ergo relaxare tenetur, ſecundũ eũ.
vt no.in conſi.264.hanc tamen materiam(ſcilicet qualiter cõ
tractus aliàs inualidus, & inefficax iuramento firmetur) do-
minus Barto.pulchro ſtylo proſequitur in l. ſi quis pro eo.ff.
de fideiuſ.& quia eſt materia noſtra, & per alium non plenè
6 examinata:ideo hic ſuccinctè recitari eius dicta volo. † dico
ergo,quòd decem modis,ſiue reſpectibus reprobatur quan-
doq; contractus,& diſpoſitio à iure. ¶Primò quandoq; reꝓ
batur.quia cõtra bonos mores ratione publicę vtilitatis prin
cipaliter.Scd̃ò rõne publicæ vtilitatis ſcd̃ariò.Tertiò in odiũ
creditoris.Quartò fauore debitoris. Quintò quia l.non aſſi-
ſtit:nõ aũt reprobat.Sextò ex defectu ſolemnitatis probatio
nis.Septimò ex defectu ſolemnitatis formalis. Octauò ex de
fectu rei,vel materiæ,ſuper qua cõtrahitur. Decimò propter
alias vtilitates ſubiectorum. ¶Primò dixi, quòd reprobatur
contractus;quia contra bonos mores.iſto caſu non validatur
7 contractus iuramento,vt in reg.non eſt obligatorium.† Ideò
pactum de futura ſucceſſione.& pactum, per quod aufertur
libera teſtamenti factio:vel per quod aufertur libertas matri
monij,quod continet aliquod turpe: non confirmatur iura-
mento,vt l.ſtipulatio hoc modo.& l.Titia.in prin.& l.genera
liter.& l.ſi plagij.ff.de verb.oblig.¶Si autem pactum nõ con
tinet turpe:ſed eſt turpiter factum, dolo, vel metu.dic vt ſ.e.
c.ſi verò, & c.verùm. ¶Secundò dixi,quòd reprobatur con-
tractus ratione publicæ vtilitatis principaliter: tunc ſimiliter
iuramento non firmatur,vt in c.ſi diligenti.de foro compete
8 ti,& l.2.& l.quemadmodum.C.de agrico. & cenſitis.† vnde
venditio rerum,quæ ſunt fixę ædibus,non firmatur iuramẽ-
to:nec etiam pactum,per quod prorogatur inſtantia litis;qa
ſunt prohibita propter publicam vtilitatem principaliter,vt
l.cetera.ff.de lega.1.& quod not.in l.properandum.C.de iu-
9 di.vnde ſi fieret ſtatutum, †quòd ad hoc vt abundantia fru-
menti eſſet in ciuitate, ſtarium frumenti non poſſit vendi vl-
tra 10.ſolidos. & qui emeret maiori pretio cũ iuramento,
non valeret contractus.¶Tertiò dixi, quòd reprobatur con
tractus ratione publicæ vtilitatis ſecundariò: vt in alienatio-
ne fundi dotalis, vt l.1.ff.ſo.ma.& confirmatur iuramento,vt
in iſto c.& c.licèt.ſ.e.lib.6.Et hoc eſt verũ,ſi lex prohibet cõ
tractũ,ſiue alienationẽ.& ſic nullũ pceptũ dirigit ad pſonã:ſi
dirigatur prohibitio ad perſonam: vt ꝙ mulier non alienet:
vel ꝙ aliquis non emat.tunc enim talis contractus non firma
tur iuramento,ſaltem in effectu, vt dixi. ſ.ſecundùm do.Fe-
10 de.Et ex hoc infert Bar.†ꝙ ſi fideiuſſor daretur pro dote ſer
uanda vxori,talis fideiuſſio non firmaretur iuramẽto.& hoc
eſt,quod dicit glo.in l.1.C.ne fideiuſ.vel man. dotium dẽtur.
vbi dicit,ꝙ illi l.non poteſt renunciari.& hæc dicta bene põ-
dera. quia ſtatuta, & conſtitutiones variis modis loquuntur
in annullatione contractus. ¶Quartò dixi, quòd prohibea-
tur contractus in odium creditoris.Iſto caſu iuramentum eſt
ſeruandum,vt in c.ſignificante.ſ.de pig.& hic in glo. magna.
in fi.Et aduerte ſecundùm Bart. ꝙ dixi iuramentum ſeruan-
dum,non ꝙ iuramentum confirmet. aliud eſt,enim dicere,ꝙ
ſeruetur iuramentum:aliud,ꝙ confirmetur contractus, ſecũ
dùm eum.quando enim dicitur,ꝙ cõfirmetur:non poteſt cõ
trauenirì:Sed quando dicitur, ꝙ ſeruetur: tunc debet ſerua-
re:ſed poſtea poteſt repetere.vt in vſur.diximus.ſ.eo. c.debi
11 tores.& ex hoc concludit,†ꝙ ſi filiusfami.renunciauit Mace
doniano,ꝙ ipſe debet ſoluere propter iuramẽtum. & poſtea
poſſet contradicere:vel poſſet petere ſe abſolui ad cautelam.
& idem in omnibus contractibus prohibitis odio vnius par-
tis tantũ:vt in officiali,qui prohibetur emere,vt l.nõ licet.ff.
de contrahen.emp.¶Quintò dixi, quòd prohibetur contra-
ctus fauore debitoris, vt in Auth.ſacramenta puberum.C.ſi
aduer.ven.Vnde contractus fideiuſſionis factus à muliere iu
ramento firmatur: ꝙ prohibitio Velleiani non dirigitur ad
12 perſonam.nam tunc aliud eſſet,vt prædixi†Vnde ſi ſtatutum
prohibet mulierem: vel minorem contrahere ſine certa ſolẽ-
nitate,talis contractus non firmabitur iuramento. & hoc no.
quia pendet de facto. ¶Sextò dixi, ꝙ reprobatur cõtractus,
quia lex non aſſiſtit: non autem reprobatur.vt ſi quis alteri
ſtipulatur:vel ſi eſt pactum nudum. & tunc validatur iuramẽ
to,vt in c.quoties cordis oculus.1.q.7.& no.ſ.eo.c. Quinta-
uallis.de ſententia arbitratoris,cum iuratum fuit ſtare dicto
ſuo.¶Septimò prohibetur ratione ſolemnitatis probatorię:
13 & non firmatur iuramento.†quia tales ſolemnitates ſunt in-
troductæ propter publicam vtilitatem: nec poſſunt tolli
pactis, & iuramentis priuatorum, vt l. ius publicum. ff.de
pac.& l.nemo poteſt.ff.de lega. 1. Aduertendum tamen, ꝙ
iuramentum operatur:vt contractus,qui geritur,valeat om-
ni modo,quo valere poteſt, vt l.cum pater.§. filius matrem.
ff.de leg.2.¶Octauò dixi, ꝙ prohibetur contractus ratione
defectus ſolemnitatis formalis.& tunc idem, ſcilicet ꝙ iura-
mento non firmatur:facit tamen valere actum, vt melius va
lere poteſt,vt in præcedenti membro.¶Nonò dixi,ꝙ prohi-
betur ratione rei,vel materiæ, ſuper qua celebratur: & tunc
ſimiliter iuramento non firmatur. exemplum patet in c.ſ.ꝓ
ximo.& l.inter ſtipulantem.§. ſacram.ff.de verb.oblig.¶De
cimò dixi,quòd prohibetur contractus ratione publicæ vtili
tatis:vt pactum,per quod quis renunciat ſucceſſioni futuræ,
& firmat iuramento.vt in c.quãuis. de pac.lib. 6. Item in do
natione inter virum,& vxorem: quę etiam iuramẽto firmat,
vt no.Guli.de Cun.in l.ſed ſi poſſeſſori. §. itẽ ſi iurauero.ff.e.
ti.Et hæc ſunt dicta Bar.in effectu in l.ſi quis pro eo.cui adde
circa materiam quod no.dominus Fede.de Senis.conſi.144.
& conſi 137.vbi omnino vide, & in d.conſi. 224. facit etiam
quod no.dominus Bald.in repetitione l.2.C. de reſcin.vend.
14 ¶Circa prædicta quæritur† ſi aliquis, cui interdictum eſt bo
nis à iudice,iurauit ſuper contractu: an firmetur iuramento:
ita ꝙ teneatur ad eius obſeruãtiam: videtur, ꝙ teneatur,per
Auth.ſacramenta.præterea obligatur prodigus, delinquen-
do:ergo obligatur ad obſeruantiam iuramenti:ne incidat in
periurium.Bar.tenet contrarium in l.is cui bonis.ff. de verb.
obliga.non obſtante Auth.ſacramenta.vt ĩ.no.per eũ.¶Vl-
terius quæritur.pone,quòd contractus non valeat, quia reꝓ-
bat altero ex pdictis modis: an teneatur fideiuſſor ad obſer
uãtiã dicti cõtractus.Io.An.format quæſ. in fideiuſſore dato
ſuper contractu alienationis fundi dotalis. & quòd nõ tenea
tur. facit.ff.de fideiuſ.l.cũ lege. in cõtrariũ facit l. ſi pupillus.
ff.de arbi.vbi fideiuſſor pupilli tenetur ad pœnam:licèt pupil
lus non teneatur.& hanc partem tenet Cy. in l.ſi is. C.de præ
di.mino. per gl.in d.l.cũ lege.vbi de hoc ꝑ Bar.& hic plenius
in nouella.vbi diſtinguit,an contractus de iure communi nõ
teneat:& tunc habet locum l.cum l.aut de iure ſpeciali priui
legio perſonæ: tunc ſi perſona, cuius fauore alienatio prohi-
betur,vendidit: & in caſu prohibito fideiuſſor non tenetur,
vt C.de iure do.l.ſi prædium.& quod ibi not.ſecus in caſu ꝓ-
miſſo fiet alienatio: licèt minor poſtea reſtituatur.quia fide-
iuſſor remanet efficaciter obligatus.Idem ſi non is, ſed alter
vendidit, vt d.l.ſi is. facit C.de prædiis mino.l. 1.& 2. Et vi-
de de materia cap.quod not. in Spec. in titu. de emp. & ven.
§.tertio loco. in ſecunda colum.in verſi.ſed pone vxor.cum
ver.ſequen.

Iura-

SVMMAE.

1 Iuramentum pro pace ſeruanda inter partes factum: parti non ſeruã ti altera pars non tenetur ſeruare.
2 Bellum licitum quod dicatur,
3 Vocati ad bellum an habeant actionem contra vocantem.
4 Inferentes bellum iuſtum an nãciſcantur dominium rerum occupatarum:& capti ab eis fiant ſerui.
5 Vocans an habeat actionem contra inuaſores, & inferentes damnũ vocatis à ſe ad iuſtum bellum.
6 Inferentes bellum iniuſtum qualiter teneantur.
7 Commodans equum,vel arma eunti ad bellum: ſi ibi perdãtur.an habeat actionem ad ipſa recuperanda.
8 Mandaui alicui Genuenſi, quòd faceret mihi ædificium in inſula circundata mari:ille ligna,calcem,ferramenta,& ſimilia, quæ præparauerat ob aliam cauſam,non ob iſtam,mittit per mare pro mãdato ædificio adimplendo.naufragio pereunt: an tenear ego mandans ſatisfacere de prædictis.

1 SIcut. †Iuramentum pro pace ſeruãda inter par
tes factum parti non ſeruanti pars altera
ſeruare non tenetur.h.d.primò ponitur deciſa quere-
la,& conſultatio. ſecundò querelę commiſſio, tertiò conſul
tationis reſponſio.ſcd̃a ibi[in principio ſi conſtiterit.]tertia
ibi[iuramentum,] ¶Primò no. quòd prius debet conſtare,
ꝙ bellum ſit iniuſtũ.quod probatur eo ipſo, quòd non pro-
batur iuſtũ.C.qui militare non poſſunt.l.ſuper ſeruis.lib.12.
quia regulariter omne bellum eſt iniuſtum, & damnatum.
C.de gladi.l.1.lib.11.& de purga.ca.c.1.& 2.prę ſumptio er
go iuris pro illò,qui dicit iniuſtũ,transfert onus probandi in
alteram partem.vt l.ſiue poſsidetis. C. de proba. vel dic, ꝙ
qui dicit bellum iniuſtum (licèt videatur proponere affirma
tiuam,ſic dicendo)tamen dictum eius includit negatiuã.Idẽ
enim eſt dicere(dico bellum iniuſtum: ac ſi diceret,nego ip-
ſum bellũ eſſe iuſtũ)& iſta ratione ſibi non incumbit proba-
tio:ſed aduerſario affirmanti bellum iuſtum,vt l. actor.C.de
proba.&.ſ.de proba.c.bonę.& ſcd̃m hęc verba [ſi conſtite-
rit.] &c.coniungunt cũ verbo iniuſtè.vel dic,ꝙ verbũ[ſi cõ-
ſtiterit.]cõiungit cũ verbo.[bellum mouerit.]& tunc eſt ſen
ſus,ꝙ cũ quæritur de reſtitutione dãnorũ datorũ in bello:nõ
debet liquere de alio: quàm à quo bellũ ſit motũ. ipſe enim
bellum mouẽs tenetur de omnibus dãnis datis,& homicidiis
illatis,& commiſſis in illo conflictu. vt l. quoniã multa faci-
nora.C.ad leg.iul.de vi pu.& l.1.§ cũ arietes.ff.ſi qua.pau.fe.
dic.qđ ergo fuerit motum bellũ,& à quo,debet conſtare.&
qui hoc aſſerit,debet probare,vt hic.¶Dãna aũt,& alia vide
tur ꝙ probent per iuramentũ,vt l.ſi quando. C.vnde vi.&.ſ.
qđ metus cauſa.c.ſi.& dixi in c.dilecti. ſup.de fo. cõpe.facit
c.pro humani.de homici.lib.6.Super iſto c.dñs Inno.& poſt
eum Doc.examinãt ſatis plenè materiã belli, quorũ ſcripta
per queſtiones ordino iſto modo.¶Primò q̃rã quid ſit bellũ
licitũ,& quid illicitũ,ſiue iniuſtum.ſcd̃ò de effectu belli liciti
ſiue iuſti.tertiò qualiter teneantur,qui inferunt bellum illici
2 tum.¶Primò ergo†quæro,quid ſit bellũ licitũ.Rñdeo,vt p-
dixi,ꝙ oẽ bellũ regulariter eſt iniuſtũ.& ſic prima facie præ-
ſumitur.de quo.23.q.3.in ſumma. vbi dicitur, ꝙ quinq; mo
dis dicitur bellum illicitum,quos poſuit hic Gof. de iuſto au
tem bello,& qñ licet alicui aliũ impugnare,remittit Inno.ad
no.ſ.de reſti.ſpo.c.olim.il 1.& Hoſti.ad ſummã de treu.& pa
ce.§.quid ſit iuſtũ bellũ.& de homici.c. ꝓ humani.lib.6. & p
beatũ Thomã.2.q.40.articulo. primò reſpectu vocatorum
ad bellum iuſtũ an de damnis illatis habeant actionẽ contra
principalem vocantẽ.ſcd̃ò an occupata faciant ſua, & capti
ab ipſis efficiantur ſerui.tertiò an vocãs habeat actionẽ con
tra reſiſtentes iniuſtè,ſi ſpoliauerunt dictos vocatos.¶ Cir-
3 ca primũ.†an ſcilicet vocati habeant actionẽ contra vocan-
tem.dicit Inn. ꝙ vocati ad bellum iuſtum habent actionem
mandati contra vocantem ad expenſas,& damna, quæ pro-
pter hoc ſuſtinent:niſi cauſa pietatis,humanitatis,ſiue paren
telæ hoc faciãt:vel niſi ad hoc ex debito teneant.arg.ad hoc
ff.de neg.geſt.l. nã & Seruius.23.q.3. c. nõ in ferẽda. & 11.
q.3.c. ſi dominus.aduerte tamẽ,ꝙ licèt vaſalli teneantur ad-
eſſe domino,præſtando ei auxilium,& conſilium,ne lędatur.
22.q.5.c.de forma. nõ tamen milites vocati tenentur ire cũ
armis in eorum ſeruitio,vel pro eis aduocare:niſi ex ſpeciali
pacto ad hoc ſint obligati. quia non tenentur ad munera per
ſonalia cum ſumptu,vel ſine ſumptu,niſi ex pacto. qđ dic,vt
ĩ.de immu.eccle.c.non minus.&.ĩ.de feu.c.1. vbi per Hoſti.
de hac materia,& in ſumma.eo.ti.§.quid ſit fidelitas.¶ Cir-
4 ca ſcd̃m†vtrùm.ſ.inferẽtes bellũ iuſtũ nãciſcant dominium
rerum occupatarum,& capti ab eis fiant ſerui. dicit Innocẽ.
ꝙ in bello iuſto,quod fit ex edicto principis, ꝙ liberi homi-
nes capti fiunt ſerui capientium:& rerum occupatarũ dñium
nãciſcunt.ff.de cap.l.hoſtes.Si verò bellum aliàs eſt iuſtũ,ſed
nõ ex edicto principis:tunc diſtingue.aut ille, qui indicit bel
lũ,hẽt iuriſdictionẽ ſup illos: q̃bus bellũ indicit. (qa ei ſunt
rebelles.) aut nõ hẽt iuriſdictionẽ:ſed aliter facit bellũ iuſtũ
ad defenſionẽ,vel protectionẽ iuris ſui.¶Primo caſu,cum iu
riſdictionẽ hẽt,põt ſtatuere in res in tali bello inuaſas,& oc-
cupatas: vt fiant capientiũ.& liberi homines capti detineant,
donec fuerint dño aſſignati. & hoc modo põt intelligi.ff.de
leg.3.l.1.rñſo.§.1.Et ſi tales deprehenſi inuaſerint terram,
vel dãna dederit, põt ipſos punire iure ordinario,vt in Auth.
qua in prouincia.vbi de crimi.agi oportet.& in c.1.ĩ.de rap.
ſcdm Hoſt.¶Scd̃o caſu cũ nullã habet iuriſdictionẽ ſup eo,
contra quẽ bellum iuſtũ geritur: tunc licet ei vim vi repelle-
lere,et in repellendo hominẽ percutere, & etiam occidere
(ſed cv moderamine inculpatæ tutelæ.)qđ dic,vt le. & no.ſ.
de reſti.ſpo.c.olim.il.1.hoc tamen caſu nec bona aduerſarij,
nec ipſum aduerſarium capere licet:nec detinere. Si tamen ĩ
ipſa inuaſiõe ſpoliatur:vel verberetur: denegatur actio vi bo
norum raptorũ,& iniuriarũ.quia obſtat ei exceptio criminis
paris.ĩ.de adul.c.intelleximus.vbi de hoc.põt tamen res,qui
bus ſpoliatus eſt,vendicare, quarum remanet dñs:ſicut prius
5 ff.de rei ven.l.in rem actio.¶ Circa tertiũ. † an vocãs habeat
accuſationẽ contra inuaſores, & inferentes damnũ vocatis à
ſe ad iuſtũ bellũ:puta vocauit alios amicos,vel ſubditos, ſeu
liberos: vt venirent ad eũ cum armis:& ſpoliati ſunt equis,&
oĩbus quę habebant.nunquid huic mandatori dabitur actio
vi bonorũ raptorum contra ſpoliatores?videtur, ꝙ ſic. quia
ipſius mandatoris interfuit ipſos non ſpoliari.cũ ad ſatisfa-
ctionem teneatur eis actione mandati,vt.ſ.dictum eſt.Inno.
tenet contrarium.quia res ablatæ non erant ipſius: nec in ip
ſius bonis. Alij autẽ, ꝙ dño,vel poſſeſſori, vel detentori non
datur actio vi bonorũ raptorum.vel furti.vt.ff.vi bo.rap.l.2.
§.in hac actione. de furtis.l. is cui. & l.ſi is qui rem. Et idem
videtur ſcd̃m eum,ſi etiã mandator eis expreſſè promiſiſſet,
ꝙ ipſos ſeruaret indẽnes.vt.ff.loca.l.quæro.Agent ergo ſingu
li ſpoliati ad intereſſe ſuum:vel mandatori ante ſatisfactionẽ
non prodeſſet.niſi de ipſa ante cõueniſſet,vt.ff.de ſolu.l.Mo-
deſtinus.Adde qđ no.ĩ.de app.c.dilectis.& qđ dixi.ſ. eo. ti.
6 c.quantò.¶ Tertiò principaliter quæro†qualiter teneantur,
qui inferunt bellũ iniuſtum. dicit Hoſti. ꝙ tales tenentur ad
reſtitutionem. quia tales cenſentur hincinde pdones, & la-
trunculi.ff.de cap.l. hoſtes.vocati autẽm,vt auxiliũ prębeãt,
ad bellũ iniuſtũ, an habeãt actionẽ mandati, vel aliã contra
alium mandantẽ ad impendia,vel damna, quæ propter hoc
ſuſtinuerunt.dicit Inno.quòd nõ;quia in re turpi non contra
hitur obligatio.Inſti.man.§.illud quoque. & ſic intelligitur,
qđ no.in l.qm̃ multa facinora.C.ad leg.iul.de vi pu.vbi plenè
de hac materia,& de his,q̃ ſequunt p Cy. & illa lex eſt clauis
in iſta materia.vbi dicit,ꝙ ille, qui vocat alios,tenet nõ ſolũ
de his,q̃ cõmiſit ipſe:ſed de oĩbus maleficijs,quæ ab alijs ſũt
cõmiſſa in prædicto conflictu.vt.ſ.dixi.¶ Quartò quęro.di-

ctũ eſt,quòd vocati ad bellum habent actionẽ contra vocan
tem,ad damna,& impendia,quæ ſuſtinuerunt in bello.quæri
7 tur ergo,† ſi quis commodauit equum,vel arma eunti ad bel
lum,& ibi perdãtur:an cõmodans habeat actionẽ ad ipſa re
cuperanda.dicit Inn.ꝙ non,vt eſt caſus.ff.cõmoda.l.ſi vt cer
to.§.ſed interdum.¶Sed quę eſt ratio diuerſitatis,quare ma
gis recuperat,qui amiſit in bello (ſi fuit vocatus à mandato-
re.)quàm recuperet ille,qui commodauit.dicit Inno.ꝙ caſus
fortuiti imputantur mandanti,non mandatario,qui potuit ꝓ
uidere:& ſcire debuit,ꝙ varius,& dubius eſt euentus belli.&
nunc hunc:nũc illum cõſumit gladius. 2.Re.11. vnde videt
ex hoc ſe obligare ad ſatisfaciendum.¶In cõmodato verò,
quando commodo equum,vel arma eunti ad bellum(ſi non
fuit in dolo,vel culpa)non imputatur caſus fortuitus. & non
tenetur,niſi de leuiſsima culpa: in qua non deprehenditur,q
equum duxit ad bellum.& ad hoc recepit eũ:niſi in ipſo bel-
lo poſſet ſibi aliqua culpa imputari.ſecundùm Hoſti.& qđ di
ctũ eſt in cõmodatario,habet locũ in conductore:vt non te-
neatur de caſu fortuito.ſaluo,qđ legitur,& nota in l. in naue
Saupheli.ff.loca.& l.ſi vt certo.§.nunc videndum.ff. cõmoda.
vbi quando res traditur æſtimata &c.dic vt ibi.Ex prædictis
ergo collige,ꝙ plus ſubuenitur mandatario,q̃ commodanti,
8 vel locatori.¶Quintò etiam circa hoc quæritur. † mandani
alicui Genuenſi, ꝙ faceret mihi ædificium in inſula circũda
ta mari:ille ligna,calcem,& ferramenta,& ſimilia, quæ para
uerat ob aliam cauſam, non ob iſtam, mittit per mare pro
mandato ędificio adimplendo.& naufragio pereunt:nunqđ
teneatur mãdator ſatisfacere de prædictis?videtur,ꝙ ſic,per
illa,quæ dicta ſunt.Quidam dicunt contrarium. quia ita be-
ne poterãt parari domi,ſicut in mari. & ſic intelligitur.ff.mã
da.l.inter cauſas.§.non omnia. & ſi diceremus contrarium,
ſequeretur abſurdum,ſcđm eos.quia per vnũ paſſum excõ-
municando,ſi perijſſent fulgure,vel alio caſu,teneretur man
dator:vnde concludunt,ꝙ non tenetur,quando ob aliã cau-
ſam habebat ipſe in domo parata. ſecus ſi emiſſet: vel pecu-
niã mutuò accepiſſet:vel prædicta ſibi empta vẽdere omi
ſiſſet propter mandatum ædificij adimplendum. tũc enim te-
netur actione mandati,etiam ſi eodem modo apud manda-
tarium perituræ fuiſſent.vt.ff.de condic. ob cauſam.l.ſic qm̃.
§.fi.&.ff.mandati l.ſi procuratorem.§.fi.& l.mutuam. ¶Alij
tamen dicunt prædicta regulariter perire periculo mandato
ris.qñ caſus fortuitus talis ſit, qui non incurriſſet:niſi man-
datum recepiſſet.ſecus ſi domi contigiſſet: vel contingere po
tuiſſet. quia tunc non tenetur mandator. & ſic intelligitur.ff.
mandati l.inter cauſas.§.nõ omnia.In ſocietate autem ſecus
eſt:in qua obligatur ſocius de caſu fortuito:ſi ſocius ferat ſe-
cum ea,quæ nunquam portaſſet,niſi ad negociandum iuiſſet
vt.ff.pro ſocio.l.cum duobus.§. quidam.ſocij enim tanquam
fratres debent participare inter ſe lucrum, & damnum,vt di
cta l.cum duobus.§.Papinianus.& l.ſi fratres.cum.§.ſeq. Et
ex prædictis ſatis cõprehenditur totus effectus glo.Innoc.&
nouellæ.quibus adde qđ no. Cy.in d.l. qũo mulcta. & Bar.in
tractatu repręſaliarum.& dominus Bal.in l.rectè poſsidetis.
C.vnde vi.

S V M M AE.

1 *Ius canonicum quare dicatur ius diuinum.*
2 *Clerici debent eſſe immunes ab exactionibus laicorum,quando non te*
nent ab eis aliquid temporale.
3 *Bona eccleſiis acquiſita non poſſunt grauari collectis,& datijs concer*
nentibus communem vtilitatem laicorum.
4 *Caſtrum an præſumatur de iuriſdictione ciuitatis eo ipſo, quòd eſt ſi-*
tum intra eius territorium.

NImis. Clerici non tenentes temporalia à lai
cis,eis fidelitatẽ iurare nõ debẽt. hoc
dicit.primò ponit factũ rephẽſibile:cui ſcđò pro-
1 ui det,ibi[quia verò.]¶Primò not. ſm̃ Hoſt. ꝙ ius canonicũ
dicitur ius diuinum.& hoc ideo, quia ſumptũ ex diuinis ſcri-
pturis.de accu.c.qualiter.il.2.vel ideo quia promulgatur à Pa
pa,qui fungitur vice Dei in terris, & ab ipſo accipit poteſtatẽ
interpretandi, & condemnandi. qui filij ſint le. c. per venera
bilem.§.rationibus.& de tranſla.ca.2. §.non enim. Standum
enim eſt potius ſuæ interpretationi, quàm magiſtrorũ. ꝭ.de
deci.in c.in aliquibus. vel ẽt quia ſunt diuinitus promulgatę,
2 vt l.fi.C.de præſcrip.lon.tem.¶Secundò not.†ꝙ clerici debẽt
eſſe immunes ab exactionibus laicorum,quando non tenent
ab eis aliquid temporale.aliàs ſecus.ſ.de ma.& obe.c.ſolitę.
¶Tertiò no.ꝙ ſeruus ſuo domino ſtat, aut cadit.ſcribitur ad
Ro.22.ꝙ cadere eſt peccatorum: ſtare aũt iuſtorũ. ¶Oppo.
omnia bona ciuitatis,& diœceſis ſunt ſubiecta ciuitati. vt ff.
ad municipa.l.qui ex vno.ergo ſi clerici tenẽt bona infra di-
ctum territorium:ipſorum bonorum ratione debent eſſe ſu
biecti,ſicut laici.So. dicit Inno. licèt ipſa bona ſunt ſubiecta:
non tamen feudalia.quia non præſumitur res feudalis:niſi ꝓ
betur.& de iure primeuo omnis terra eſt libera: niſi inquan-
tum violentia eſt lata.vt Inſtitu.de iure natu.§.illud aũt.& de
3 lib.§.1.†Et hac ratione bona eccleſiis acquiſita:non poſſunt
grauari collectis, & datiis, concernentibus cõem vtilitatem
laicorum.ꝭ.de immu.eccle.c.non nimis.ꝭ. de vi.& ho. cle.c.
vlt.quod eſt verum,niſi eſſent tributaria.11.q.3.c. ſi tributũ.
& hoc eſt,quod debet probari:aliàs non præſumitur, vt præ
dixi.¶Aduerte tamen, ꝙ licèt prædicta ſint vera quò ad ſer
uitutem,& onus reale:ſecus eſt quò ad iuriſdictionem. eo. n,
ipſo, ꝙ res aliqua eſt ſita intra territorium ciuitatis, præſu-
mitur eſſe de eius iuriſdictione. vnde delinquens in poſſeſſio
ne, ſiue fundo vnius eccleſiæ, & ẽt in ipſa eccleſia (quod eſt
plus)poſsit puniri per iudicem ſecularem, vt l.ſi quis in hoc
genus.C.de epi.& cler.& hoc eſt,quod dicitur,ꝙ licèt aliqua
loca diœceſis ſint exempta:non tamen deſinunt eſſe de diœ
ceſi,vt no.in c.ſi propter. de reſcrip.lib. 6.facit.c.1.de priui-
4 legiis.¶Quid de caſtris.†an eo ipſo,ꝙ caſtrum eſt ſitum in-
tra territorium ciuitatis, præſumatur de eius iuriſdictione:vi
detur ꝙ ſic, ſicut omnis eccleſia ſita intra diœceſim præſumi
tur eſſe ſubiecta epiſcopo.10.qõ.1.c.regenda. nec aliqua po
teſt eſſe acephala.93.di.c.nulla.& Inno.hoc tenet.niſi quan-
do de approbata conſuetudine caſtrum non reſponderet
ciuitati:vel ciuitas non reſponderet prouinciæ. quo caſu ta-
le caſtrum cũ territorio dicatur per ſe prouincia, vel territo
rium, argu.ff.de verbo.ſignifica.l. pupillus. §. territorium.
Et per hoc collige differentiam inter res, & perſonas eccle
ſiaſticas ex vna parte (inter quas nulla poteſt eſſe acepha-
la, vt prædixi) & res prophanas ex alia:in quibus vna ciui
tas põt eſſe exempta à prouincia. & vnum caſtrum à ciuita-
te,vigore conſuetudinis.facit quòd no.Bar. in l.1.ff.dam.in-
fec.& per Inn.in c.cum ad ſedem.de reſti.ſpo. Et ex his con-
cludit Inno. quòd ſi Imperator concederet ciuitatem cũ iu-
riſdictione;non videretur concedere dictum caſtrum ciuita-
ti non reſpondens:ſed alteri de conſuetudine. arg.l.2.§.ſi qs
à principe.& §.meritò.ff.ne quid in loco publico.

S V M M AE.

1 *Iuramentum generaliter præſtitum recipit interpretationem reſtri-*
ctiuam.
2 *Iurans non cognoſcere concubinam:ſi poſtea cum ea contrahat,poteſt*
ipſam cognoſcere,non obſtante iuramento.
3 *Promittens non eſſe contra aliquem: vel ipſum non offendere: debet*
non ſolùm abſtinere ab offenſa perſonali,ſed reali.
4 *Faciens pacem cũ inimico, & promittens eum defendere:an ſi poſtea*
committat furtum, vel adulterium cum vxore,dicatur frangere
pacem.
5 *Promittens alicui commodare caſtrum: ſi poſtea facit guerram cum*
eo,non tenetur id præſtare.

PEtitio veſtra Qui iurauit contra ali
quem non eſſe, in ſuis
proprijs,& ſuæ eccleſiæ cauſis eſſe poterit. h.d.com-
1 munis diuiſio.ſecunda ibi[interpretatione.]¶Primò no.†ꝙ
iuramentum generaliter præſtitum recipit interpretationem
2 reſtrictiuã.& facit ad q.† de illo,qui iurauit non cognoſcere
concubinam,cum qua poſtea contraxit:quòd ipſam cogno-
ſcere poterit,non obſtante iuramento: de quo per Io.An.ꝭ.
de eo, qui duxit vxorẽ. in c.cũ haberet.in glo. iuramentum.
¶Secundò no.ad formam iuramenti.dicitur em̃ non eſſe cõ
tra ipſum principem.& ſic referebatur promiſsio ad perſo-
nam.& ſic ad negocia eccleſiæ non extenditur iuramentum
illud.ſecus ſi verba iuramenti eſſent ſcripta in rem(vt ſi iuraſ
ſent non eſſe in aliquo negocio contra ipſum:) tunc enim in
proprijs rebus ſeruare tenentur.ſ.donec fuerint abſoluti:ſi ĩ
terceſsit iuſtus metus. ſed in negocijs eccleſiæ non tenentur
ad obſeruantiam iuramenti.facit.ſ. quod metus cauſa. c,ad
aures.Si aũt quis promittit alicui non facere controuerſiam:
an ſe defendendo dicatur cõtrouerſiã inferre.dic, vt l.nõ ſo-
lũ.§.ſi ſtatus.ff.đ ꝓcu.& l.Lucius.§.tres heredes.ff. ad Treb.
3 ¶Tertiò no.coniuncta forma,de qua in prin.cum ſi.c.† ꝙ il
le,qui ꝓmittit nõ eſſe contra aliquem, vel ipſum non offen-
dere:debet non ſolũ abſtinere ab offenſa perſonali:ſed reali.
dum dicit.[vel ſui amiſsionẽ incurreret principatus.]& facit
4 ad quæſt.† ſi quis fecerit pacẽ cũ inimico, & promiſerit defẽ
dere.an ſi poſtea cõmittat furtũ,vel adulterium cũ vxore,di
catur frangere pacem. iſte tex. facit,quòd ſic.quia iſta ver-
ba[promitto non eſſe contra te, vel te non offendere]refe-
runtur non ſolùm ad perſonam. ſed etiam ad bona, vt patet
hic.& no.Bar.in l.licitatio §.quòd illicitè.ff. de pub.& l. ve-
a rum.de fur.vbi de hoc.&c.a¶Vltimò no.ad quæſt. glo.†ſi ꝓ
5 miſi tibi commodare caſtrum cõtra omnem hominem:& po
ſtea facis guerram contra me:an teneat tibi commodare cõ
tra meipſum?videtur,ꝙ non, vt hic. quia in generali ſermo-
ne non intelligitur perſona loquentis,vt l.inquiſitio.C.de ſo
lu.de qua quęſt. in glo. pro & contra. & no.ꝭ. de na.ex libe.
ven.c.1.& 22.q.5.c.de forma.

ADDITIO.

a ¶ Nota perpetuò iſtam glo. ſuper iuramento ſuo ſuperiori præſtito: an
quis videatur ſe,aut cõitatem illud præſtitiſſe. Item vide Salice.in l.acu
tiſsimi.C.de fideicõ.& vide tex.in l.pe.ff.de poſtulan.

S V M M AE.

1 *Iudex ſi in principio cauſæ iuramentum de veritate non exegit:pote-*
rit illud exigere in proceſſu.
2 *Dubium ſi eſt de ſorte,cui incũbat probatio,reo,an actori.*
3 *Creditor pignus retinere non poteſt:niſi probet quantitatem ſortis.*
4 *Debitor qualiter poterit probare ſe ſoluiſſe vſuras.*

1 EX literis veſtris. †Si iudex in prĩ
cipio cauſæ iu-
ramentum de veritate non exegit:in proceſſu illud
exigere poterit.h.d.communis diuiſio.ſecunda ibi[nos igĩt.]
2 &c.¶ Primò no.† quòd ſi eſt dubium de ſorte: videtur incũ
bere onus probandi debitori, vt probet quantitatem ſortis.
aliàs poteſt retinere pignus creditor,vt hic. contra quod for
titer facit l.1.C.de proba.& l.aſſeueratio.C.de non nu.pe. &
3 de pig.l.nec creditor.§.vt aũt.vbi dicitur.†quòd creditor pi
gnus retinere non poteſt,niſi probet quantitatem ſortis. hic
autem Papa ſentit,ꝙ hoc onus probationis incumbit debito
ri obligato.etiam quia dicitur hic, quòd conſtat de obliga-
tione pignorum,& non quantitate:cum tamen ſine quantita
te non poſsit pignus conſiſtere:ſicut nec venditio ſine pretio
certo,vt Inſti.de emp.& ven.c.pretium.poteſt intelligi,vt hic
ſentiunt Doct.quòd cõſtabat obligationem factam pro cer
ta quantitate:quam dicebat debitor pro parte veram ſortẽ:
& pro parte vſurã.ſed non poterat diſcerni, quãta eſſet ſors,
& quanta vſura. Sed iſte intellectus non videtur procedere,
quia de vſuris reſpectu ſortis non dicebatur quicquã. ſed de
perceptione fructuũ. quæ æquiualebat ſorti. & ipſam exte-
nuabat.cogita,quia contrariũ eſt mihi difficile, & per alium
hic non tactũ.¶Secundò no.ꝙ illa,quæ ex contractibus de-
ſcẽdunt,quaſi poſſunt eſſe notoria:non intantum, ꝙ ad con-
dẽnationẽ ſufficiant.& hoc dicit Inno.ꝭ.de coha.cle. & mu.
c.veſtra.ex fama tamen videtur reſurgere ſemiplena proba-
tio.ita ꝙ poteſt deueniri ad iuramentum,vt hic:cuius contra
riũ videt notari in l.3.ff.de teſti.vbi fama non facit ſemiple-
nam ꝓbationẽ in ciuilibus. Et vbi non eſt ſemiplena proba-
tio:non habet iuramenti delationẽ, vt no.in c. vlti.poteſt tñ
intelligi tex.non de iuramento ſemiplenæ probationis:ſed đ
iuramento veritatis.quod poteſt iudex exigere,quando æq-
4 tas mouet eum, vt hic erat.¶Sed hic quæritur† qualiter de-
bitor poterit probare vſuras ſe ſoluiſſe. quia ad hoc commu
niter non vocantur teſtes.dic, quòd poterit probare per co-
dices rationũ ipſius vſurarii.vt in cle.1.de vſuris. Alio modo
probabit,ſcđm Io.An.probato principio obligatiõis pigno
ris,& tempore reluitionis.his enim extremis probatis, toto
illo tempore medio inter obligationem,& reluitionem præ-
ſumitur debitorem ſoluiſſe vſuram.& ſic debebit debitor ſi-
bi cõdemnari, ſcđm Io.An.licèt Iaco.de Are. aliter dixerit.

S V M M AE.

1 *Rex iurat tempore coronationis non alienare res regni ſui.*
2 *Rex an poſſit donare aliqua, vel alienare de regno,non obſtante iura*
mento.

INtellecto. Si ille,q præeſt,iurat non aliena
re:alienatio, quam poſtea facit,
non valet,ſi iurauit non contrauenire.h.d.primò ponit fa
ctum corrigendũ.qđ ſcđò corrigi mãdat,ibi[nos.] ¶Primò
1 no.†ꝙ Rex iurat tempore ſuæ coronationis non alienare res
regni ſui. Similiter epi iurant ſui epiſcopatus iura, vt in glo.
¶Secundò no.ꝙ alienatio facta contra tale iuramentũ non
valet.& eſt contra id,qđ no.Inno.ꝭ.de præben.c.dilecto.vbi
valet actus cõtra iuramentũ:licèt contrafaciens ſit periurus.
2 †vtrùm aũt non obſtante iuramento de non alienando,poſ-
ſit rex aliqua donare,vel alienare. dicit Inn. ꝙ ſic:quia dictũ
iuramentum intelligitur de graui donatione:non aũt de mo-
dica.quæ aũt donatio dicatur modica,ſiue grauis, cõſiderat
reſpectu ſuæ perſonæ,vt l.ſed ſi ſuſceperit.ff.de iudi.eſſet em̃
abſurdũ nõ poſſe donare moderatè:qđ poteſt facere tutor đ
rebus pupilli,vt l.tutor ſcđm dignitatẽ.de admi.tu.nec eſt tã
amara interpretatio facienda.ff. de dona.inter vi. & vxo.l.ſi
qđ.§.ſi quos.& qđ no.Io.An.ꝭ.de ſuppl. negli. præla.c. gran
di.lib.6.facit quod no.in c.2.de pactis.lib.6.

S V M M AE.

1 *Mulier ſi iurauit aliquem eſſe ſuum maritum:& ſuccubuit, non dene*
gatur ſibi licentia cum alio contrahendi.
2 *Iuramentum non ſufficit ad probationem intentionis in cauſa matri-*
moniali.
3 *Periurus poteſt contrahere matrimonium.*
4 *Confitenti quando liceat venire contra confeſſionem ſuam.*
5 *Mulier ſi probat matrimonium per vnũ teſtem:an ſibi deferetur iura*
mentum in defectum probationis.

1 MVlieri, quæ. †Si mulier iurauerit ali
quem eſſe ſuum mari-
tum,& ſuccubuit.(quia aliter nõ probauit) nõ da
tur,nec denegaĩ ſibi licentia cũ alio contrahẽdi.h. d. nõ diui
2 dit.¶Primò no.†ꝙ ad ꝓbationem intẽtionis in cauſa matri
moniali non ſufficit iuramentum:imò habet locum reg.acto
re non probante,reus abſoluitur.ꝭ.vt eccle.benefi.c.1. ¶Se
3 cundò no.hic,†quòd periurus poteſt contrahere matrimo:

niũ:ita de excõic ato.ĵ.de eo,qui du.in ma.c. ſigni. Similiter
4 infidelis,vt in glo.¶Tertiò no.† ꝙ licèt quis non poſsit veni
re contra ea , quæ dilucidè eſt confeſſus.ſ̃. de probat.c.per
tuas.Si tamen contra confèſsionem ſuam , etiam iuramento
firm atam,eſt lata ſententia:licitum eſt confitenti venire cõ-
tra cõfeſsionẽ ſuã per ſententiã reprobatam,ſecundùm Inn.
hic.& de excep.c.venerabilis. qđ tene menti.¶ Vltimò not.
quòd eccleſia quandoque relinquit aliquem ſuæ conſcientię.
ſimile.33.di.c.habuiſſe & de reſti.ſpolia.c.literas.& de ſentẽ.
excõmuni.c.inquiſitioni.& đ ęta.& qua.c.ad aures. Et adde
quod no.in c.ſtatutum.§.aſſeſſorem.de reſcrip.lib.6.¶ Quæ
5 rit glo.† ſi mulier probat matrimonium per vnum teſtem.&
ſic ſemiplenè.an ſibi deferatur iuramentum in defectum pro
bationis,tenet glo.quòd in tali cauſa non habeat locum de-
latio iuramenti.Hoſti.aliter dicit, & remittit ad ſummam.e.
tit.ſub rub. de aſſerto iuramento.§. ſuper quibus. verſi.quid
de cauſa monachationis. & ſe. vſque ad.§.qualiter. dicam.ĵ.
eodem. c.vltimo.

S V M M AE.

1 *Verbum præteriti temporis non extenditur ad futura.*
2 *Promittens aliquid dare,vel facere,per illud ſacramentum , quod iã præſtitit,ſi non adimplet,non eſt periurus.*
3 *Relatio ad præteritum iuramentum non habet vim iuramenti.*

1 CLericus. Se ſummat,nec diuiditur.¶Pri
mò no.†quòd verbũ præteri-
ti temporis non extenditur ad futurũ. Iurauit eñ
hic ſeruare ſtatuta edita: ergo non tenetur ſeruare edenda.
Quid autẽ ſi iuraſſet ſimpliciter,& indiffinite obſeruare ſta-
tuta.dic,vt no.Bar.in l.ſi ſtipulatus fuerim.§.1.ff.đ verb.obl.
vbi tenet , quòd tenetur ſeruare ſtatuta futura , ſi ſint modi-
ci pręiudicij:ſecus ſi magni,ar.l.vlt.C.quę res ob.poſ.quia di
ctum iuramentum ſic indiffinitè præſtitum extenditur ad lici
ta,& honeſta:non aũt ad illicita,vt.ĵ.e.c.1.li.6. & de hac ma
teria,an verba præſentis tpis trahanẽ ad futurũ. dic ꝑ Bar.in
l.ſi ita.ff.de auro,& argẽ.le. cuius diſtinctionẽ ponit hic Do.
2 Io.de Ligua.¶Scđò no.† quòd ſi quis promittit aliquid da-
re,vel facere:per illud ſacramentum,qđ iam p̃ſtitit, ſi nõ ad-
implet,nõ eſt periurus.qđ eſt verũ,cũ iſta noua promiſsio fit
ex interuallo:ſecus ſi incõtinenti. quia tunc videẽ ineſſe, vt l.
3 lecta.§.dicebã.ff.ſi certũ pe.†Relatio ergo ad præteritũ iura
mentũ nõ hẽt vim iuramenti:nec facit promiſsionẽ iuramen
a tũ.¶Quid in prorogatione termini. a an dicta prorogatio vi
deatur facta cũ iuramento præſtito in promiſsione, cuius eſt
terminus ꝓrogatus.dic per Innoc.de offi.dele.c.P.& G.

ADDITIO.

a ¶ In prorogatione termini. Prorogatio termini intelligitur cũ omnibus ſuis qualitatibus prioribus, tex.in l.Labeo.la.2.in prin.& ibi Bar.ff. de arbit.Alexan.in l.lecta.ſi cer.pe.Et.impedit pœnam committi:ſed commiſſã non tollit.Bar.& Alex.in l.cũ ſtipulatus ſim mihi à Procul.de ver.ob.

S V M M AE.

1 *Detuli tibi iuramentum:ſi iuraſti,& per id obtinuiſti:an potero appellare.*
2 *Iuramentum an ſit defendendum in omni cauſa in defectum probationis. Et an in cauſa matrimoniali.nu.3.*
4 *Mulier ſi petit in virum ſibi inferiorem, vel æqualem, qui ſæpe illam de ſtupro ſolicitauit.& probat per vnum teſtem omni exceptione maiorem, quòd ipſam deſponſauit per verba de præſenti. quid iuris.*
5 *Delationi iuramenti quando eſt locus, cui potius ſit deferendum,reo, vel actori.*
6 *Actor ſi plenè probat intentionem ſuam,reus ſemiplenè : an ſit locus delationi iuramenti.*
7 *Semiplena probatio ex quibus reſultet.*

IVramentum. Neceſſarium iuramentum
non poteſt ſine cauſa recu
ſari:ſed iudiciale ſic.h.d.In actione famoſa iuramentum
delatum non poteſt referri. Actore nihil probante , reus ab-
ſoluitur:ſed ſemiplenè probante,quandoque abſoluitur:quã-
que condemnatur:prout iudici videbitur iuramentum alteri
deferendum.h.d.¶Et ſunt quinq; dicta,quę per ſe patent, &
duæ partes principales.prima tractat de recuſatione, & rela
xatione iuramenti.ſecunda ibi [ſanè] tractat de delatione iu
ramenti.Notabilia ſunt clara.recitò apparatum Io. An.ꝑ qõ
1 nes.¶Et primò quæro.pone,ꝙ † detuli tibi iuramentum , &
iuraſti,& per id obtinuiſti:an poſsim appellare.dicit Io. An.
ꝙ deferens iuramẽtum non appellat:ſed referens,ſi iuretur,
an appellare poſsit.Pla.ꝙ ſic.Io.& Azo.contra. Sed opi. Pla.
cõiter approbatur,ſm̃ Io.An.deferens neceſſariò: quia tene-
batur,aut iurare,aut referre: & ideò plus ſibi ſubuenitur. de
offi.dele.c.ab arbi.& ibi no.in vltima glo. de qua materia la
tius in l.generaliter.C.e.ti.vbi etiam plenè:an iuramentũ de-
latum à iudice,vel à parte licitè recuſetur. ¶Secundò quæro
2 †an in omni cã ſit deferendũ iuramentũ in defectũ proba-
tionis.dic ꝙ ſic, regulariter. Sed dubitatur de quibuſdam.ſ.
de criminalibus:de matrimonialibus:de cauſa monachatio-
nis:& conuerſionis.In famoſis.n.vbi agitur de ſtatu perſona-
rum,vr̃ non poſſe deferri,vt hic in ver. nec liceat. cum.n.di-
cat,ꝙ non poteſt referri ſtatim:tacitè datur intelligi,ꝙ defer
ri poteſt.& hoc tenet Spec.in ti.de iura.dela.§.1.ver.vt autẽ.
vſque ad fi. ¶Sed aduerte,quia hic loquitur de delatione par
tis.In delatione aũt iudicis.(& ſic iuramẽto neceſſario.)ita te
net Spe.vbi.ſ̃.Inn.verò tenet hic,ꝙ in criminalib. non defer-
tur,per c.ſciãt.2.q.8.Alij dicunt,ꝙ nõ ẽ deferẽdũ , cũ agitur
criminaliter:ſecus ſi pecunialiter. ad hoc facit qđ no.Io.An.
in c.veniens.ĵ.de accu.circa primã gl.qui circa hoc ſubdit,ꝙ
licèt poſsit deferri,& delatum fuerit reo : tñ actor nõ incidit
in talionẽ,ar.ff.de iureiu.c.eũ qui.& de p̃bẽ.c.ſi de beneficio.
li.6.& per Ho.in ſumma de aſſertorio iuramento.§.ſup.poſt
prin.& in Spe.in d.§.j.ver.vt autem.vbi.ſ̃.¶Tertiò quęritur.
3 †an in cã matrimoniali in defectu probationum deferatur iu
4 ramentum.†Ho.ꝙ ſic, & idem hic,Phi.ponentes exemplum,
ſi mulier petit in virum ſibi inferiorem,vel æqualem , qui ſæ-
pe illam de ſtupro ſolicitauit , & probat per vnum teſtem
omni exceptione maiorẽ,quòd ipſam deſponſauit per verba
de p̃ſenti.ad hoc.ĵ.de ſepul.c.ex parte.& de teſti.c. ex parte.
il. 2. Aduertendum tamen iſto caſu , quòd ſi poſt iuramen-
tum hunc virum reperitur aliam prius deſponſaſſe.retracta-
bitur iuramentum,& adiudicabitur huic ſecundæ.ſicut enim
ſentẽtia ſuper matrimonio lata retractatur,veritate detecta,
vt in c.lator.& in c.conſanguinei,ĵ.de re iudi.Ita etiam iura
mentum in cauſa matrimoniali. ſecus in alijs. & ſic loquitur
l.non erit.§.dato.& l.ait.et l.nam poſtea.ff.eo. Accur.tamen
in l.3.§.quæcunque.ff.e.videtur firmare , ꝙ in tali cauſa non
poſsit deferri.& ẽt ibi no.quid de cã monachationis, & con
uerſionis.& tenet,ꝙ non ſit deferendũ. ¶ Alij dicunt, quòd
poſſunt deferri.Sed ſi eſt iuramentum voluntariũ,vel iudicia
le,neceſſaria erit ſuperioris auctoritas. ſicut in alienationi-
bus rerũ.12. q.2.c. hoc ius. ſecus in iuramento neceſſario.ff.
5 de rebus eorũ.l.3.§.item quærit.¶Quartò quærit Ab.†cum
locus eſt delationi:cui potius deferẽdũ ẽ,reo,vel actori.&vr̃,
ꝙ reo.qa fauorabilior ẽ,de reg.iur.l. fauorabiliores.& ꝓ hoc
facit iſte tex.vbi in ordine p̃mittit reũ [niſi iudex inſpectis ꝑ
ſon.] &c. & ſic,ꝙ deferatur reo, videtur regulare.& caſuale,
ꝙ deferatur actori. Odof.dicit deferendũ ei,pro quo facit ſe
miplena ꝓbatio.de quo ẽt no.in Spec.& in ti.de iura.dela.ad
fi.verſi.quid ſi actor.& in l.in bonæ fidei.C.e.ꝑ Cy.vbi ẽt quę
6 ritur,† ſi actor plenè probauit intẽtionẽ ſuam: reus aũt ſemi
plenè:an ſit locus huic delatiõi.dicit Io.An. ꝙ qñ plena, & ſe
miplena ꝓbatio cõcurrũt in his,q̃ ſunt directè cõtraria,nõ ẽ
locus huic delationi.ſed tũc p̃fert plena ſemiplenę, & plenior
minus

minus plenę.ſ̃.de teſti.c.in noſtra.& hoc eſt, ꝙ đr illũ debeẽ
obtinẽ,q̃ hẽt potiora iura,vt l.2.C.de edic.di.Ad. tol.& qđ
no.Io.An.in c.cum Ioannes.ſ̃.de fide inſtru.ſuper glo.& ita.
Sed ſi plena,& ſemiplena concurrũt circa compaſsibilia (&
ſic ſi debitum eſt plenè probatum teſtibus: vel inſtrumento:
vel confeſsione rei.& ipſe per vnum teſtem fide dignum pro
bauit ſolutionem,vel pactum de nõ petendo:) tunc habet lo
cum delatio, de qua in tex.ſecundùm Io.An.& per Cy.in d.l.
7 in bonæ fidei.¶Quintò quęrit.†quę ſint illa,ex quibus reſul
tat ſemiplena probatio.dic,vt no.in l.admonẽdi.ff.e. vbi no.
an vnus teſtis faciat ſemiplenam probationẽ:an ſcriptura do
meſtica:an alia.de q̃bus ibi plenè per Bar.qui examinat ma-
teriã huius c.ſatis latè,& plenius ipſam dñs Lapus de Flo.Do
ctor meus Paduæ.Ideò latius non proſequor.

De Exceptionibus.

VISO de probationibus in genere,& in ſpe-
cie,quia is,qui excipit,in ſe onus probatio-
nis aſſumitur, vt l. 3. ff. e. vel aliter viſo de
iure actorũ.per quod muniuntur quaſi gla
dijs.videamus de iure reorum,quo muniũt
quaſi clypeis, ſm̃ Azo.Inſt.&.C.eo.ti.& de
materia no.3.q.6.§.exceptio.& concor. multa iura poſita in
hoc volumine.de quo hic in nouella.vbi etiam quærit, quare
non poſuit hanc rubr.ante.ti.de litis conteſt.reſpectu dilato
riarum,quæ tunc debent opponi:ſicut poſita fuit rub.de ex-
ceptione fori.dic,quòd ideo:quia peremptorię afficiunt ne-
gotium principale:dilatorię verò litis ingreſſum.Sed quia il-
læ magis communiter proponuntur.Ideo fuit æquius ponde
rare, quod frequẽtius accidit,vt l.nam ad ea.ff.de legi.& ad-
de quod no.in Spec.in proęmio.§.ſanè.

S V M M AE.

1 *Teſtes criminoſi à teſtimonio repelluntur.*
2 *Exceptio contra teſtes eſt opponenda ante ſententiam.*
3 *Teſtes quales eſſe debeant.*
4 *Sententia,vel confeſſio in vno iudicio repellit condemnatum,vel confeſſum in quocunque iudicio,& inter quaſcunque perſonas.*
5 *Teſtis conuictus de crimine, vel confeſſus , qua pœna debeat puniri.*
6 *Præſertim,eſt dictio implicatiua.*
7 *Crimen quando dicatur tangere cauſam,de qua agitur.*

DEnique. Si teſtis de crimine contra eũ
obiecto conuincitur,vel aliàs
conuictus apparet:repellitur à teſtimonio.ſed de
crimine non punitur,ſi non tangit negocium principale.h.d.
& ſunt tria dicta.ſecũdũ ibi.[quod ſit.]tertium ibi [ceterũ.]
1 ¶Primò no.†quòd teſtes criminoſi à teſtimonio repellũtur:
requiruntur enim in teſtibus quæ notantur ſupra de teſti. c.
2 in nomine Domini.¶Secundò no.†ꝙ exceptio contra teſtes
eſt opponenda ante ſententiã.Sed contra dicta dic,vt in c.li-
cèt cauſam.ſupra de proba.& hic in glo.quidã dicunt.¶Ter
3 tiò†not.quales debeant eſſe teſtes.quia ſine vlla infamia,ſu-
ſpiciõe,vel macula.& intellige infamia iuris,vel facti,in cri-
minalibus,ſecũdùm Pe.& Abba.Infamia verò facti nõ repel
leret in ciuili.quod dic,vt in c.teſtimonium.ſ̃.de teſt. per Io.
An.& ibi dixi.Item intellige maculam corporis , ſi teſtificaẽ
contra clericum in criminali:repellitur enim à teſtimonio ta
lis corpore vitiatus eo caſu , quo repellitur ab ordine,ſecun-
dùm Pet.& Abba. de quo.2.qõ.7.c.ipſi.& ſupra de teſti.c.fi-
4 nali.¶Quartò not.†quòd ſententia, vel confeſsio in vno iu-
dicio repellit condemnatum,vel confeſſum in quocunque iu
dicio,& inter quaſcunque perſonas. quomodo autem hoc ꝓ
cedat:cum acta in vno iudicio fidem non faciant in alio iudi
cio inter diuerſas perſonas.dic vt no.dicto c.teſtimonium.in
glo.hic patet.¶Quintò no.quòd criminoſi poſt pœnitentiã
ad teſtimonium admittuntũr,quam pænitentiam ipſe proba
re tenetur,vt hic.Quomodo autem probabitur iſta innocen
tia,no.Io.An.ſuper glo.ſi fuerint.¶Sextò no.in verſi.ceterũ.
5 † quòd teſtis conuictus de crimine, a uel confeſſus non debet
a ordinaria pęna puniri. de quo ſupra de ordi. cog.c.cum dile
ctus.& l. Lucius. ff.de his, qui no.iſam. ¶ Et collige etiam ex
hoc,quòd teſtes debent reſpondere:an ſint criminoſi.de quo
in glo.quæ incipit.quæ dicit,quòd nunquam vidit fieri.ſecus
in iudicio,ſi recuſatur: qa interrogatus de cauſa ſuſpicionis:
debet dicere veritatem. de quo in Spec. de recu. in fi. & per
Arch.in c.ab arbitris. de offi.deleg. lib.6. qui allegat. C. de
pœna iudi.qui ma.iu. Auth.nouo iure.& in Auth.de teſt.§.1.
&c. ¶ Oppo. dicitur hic, quòd teſtis, qui confitetur crimen
coram iudice,non punitur de tali confeſsione. contra de.c.ꝑ
inquiſitionem.ſ̃.de elec.& c.cum ſuper.de confeſſ. in quibus
expreſſè dicitur,quòd punitur.Sol.ibi loquitur, cum crimen
confitetur teſtis.quod tangit cauſam de qua.tunc enim, ſi de
crimine conſtat per ipſius confeſsionem,punitur:ſecus ſi per
teſtes:quia tunc non puniretur, etiam extraordinaria pœna.
vt in c.cum dilectus.de or.cog. ſecundùm Innoc. & Hoſtien.
6 ¶†Sed huic ſolutioni obſtat iſte tex.dum dicit, præſertim.q̃
eſt dictio implicatiua.ſicut dictio,maximè.ex quo innuitur,
quòd ſiue tangat cauſam,de qua agitur,ſiue non:non puniaẽ
teſtis ex ſua confeſsione criminis. Sed intellige , vt prædixi,
quòd non punitur, ſi probatur per teſtes,vel inſtrumẽta. Sed
Goff.& Ho.exponunt,pręſertim,pro tãtùm. & hoc plus pla
cet Io.An.de quo plenius tetigi in c.2.ſ̃. de confeſsis.& d.c.
cum dilectus.de or.cog.in fi.facit l.nullum.C. de teſti.quæ lo
quitur in teſte,dicente falſum coram iudice, qui poteſt ex di
cta falſitate ordinariè puniri.¶Secũdò opp.& videtur,quòd
teſtes non accuſati,neque conuicti non repellãtur à teſtimo-
nio.4.q.3.c.Item l.Iulia.Sol.dicit glo.2. aliud ſecundùm ca-
nones.aliud ſecundùm leges , vt ibi.idem not. in c. ſuper eo.
7 ſ̃.de teſti.¶Sed hic incidenter†quæritur,quando dicatur cri
men tangere cauſam,de qua agitur. dicit Inno. quis accuſa-
tur de ſimonia:& ipſe producit teſtem,quòd non ipſe:ſed a-
lius fuit actor ſimoniæ. & teſtis ille deponit de ſe. hoc enim
caſu crimen dicitur tangere cauſam,de qua agitur. quod eſt
verum ſecundùm Hoſti. quando teſtis confitetur ſe fuiſſe ſi-
moniacum in eodem facto:vel articulo , de quo agitur.& ſic
loquuntur præalle.c.per inquiſitionem.& c.2. de confeſſ.ſe-
cus ſi in alio articulo commiſiſſet ſimoniam. & ſic intellige
hunc finem.quod placet Io.An. de quo etiam no. Bar.in l.2.
§.ſi publico.circa fi.ff. de adul. vbi etiam no. quòd ſi crimen
probatur per modum exceptionis , veniat puniendum. & an
exceptio propoſita in vno facto tollat accuſationem ſuper
eodem facto.dic vt ibi.

ADDITIO.

a ¶ Teſtis conuictu.Vide glo in c.nuper.ſupra de teſti.

S V M M AE.

1 *Excommunicatus maiori excommunicatione repellitur ab accuſando etiam ab agendo.*
2 *Communicans excommunicato maiori excommunicatione in locutione:oratione,& ſimilibus,incurrit minorem excommunicationẽ.*
3 *Excommunicatio maior priuat à communione fidelium:minor à participatione ſacramentorum.*
4 *Communicãs excommunicato extra iudicium, ſi conuenitur ab eo,poteſt repellere ab agendo.*
5 *Excommunicatus maiori repellit ab accuſatiõe ſua excommunicatũ, etiam maiori.*
6 *Replicatio quid ſit.Et eſt perpetua,ſicut exceptio.nu.7. Quis ſit eius effectus.nu.8.Quomodo tollatur,vel vitietur.nu.9.*
10 *Pronunciandum an ſit neceſſariò ſuper replicatione.*

AVobis. Reo excipiente contra actorem de excõmunicatione,nõ obſtat replicatio de communione.h.d.cõmunis diuiſio.
1 ſcđa ibi:[nos igitur.]¶Primò not.†ꝙ excõmunicatus maio-
ri repellitur ab accuſando:ſimiliter ab agendo.ſ.de iud.c.in
2 telleximus.¶Secũdò not.† ꝙ q. cõmunicat excõicato maio
ri in locutione,oratiõe,& ſimilibus, incurrit minorẽ excõica
tionẽ:ſecus ſi participat in crimine, pro quo excõicatus eſt,
vt.j.de ſen.ex.c.nuper.quantũ tñ ad caſum huius c.nõ eſt vis,
ſi participat in crimine,vel oratione, & ſimilibus.quia ſemp
3 agentẽ excõicatum excipiendo repellit.¶ Tertiò no.†quòd
maior excommunicatio priuat à cõmunione fidelium : mi-
nor verò à participatione ſacramentorum. de quo.j. de cle.
4 ex.mi.c.ſi celebrat.¶Quartò no.† quòd licèt quis cõicet ex-
cõicato extra iudicium:põt,ſi conuenitur ab eo,repellere ab
agendo.contra qđ glo.opponit de multis iuribus,quibus ca-
uetur.quod ſemel approbaui,amplius reprobare non poſsũ.
j.de reg.iuris.c.quod ſemel.li.6.¶Solue , ſcđm glo. nã ſcđm
eam oĩs defenſio competit excõicato, ſiue ſit realis,concer-
nens rẽ,ad quam cõuenit.(vt ſunt perẽptoriæ)ſiue pſonales,
(vt iudicem concernentes)ſiue declinatoriæ,rõe temporis fe
riati:vel loci incõpetentis:vel reſcripti ſubreptitij:vel inep
ti libelli.ſiue dilatoriæ ſolutionis,vt hic no. Gof.j.e.c. cum in
ter.& Io.An. hic , qui remittit ad not.per eum.de hæreti.c.ſi
aduerſus.& vide qđ no.in Spe.e.ti. ver. item quæritur. & hic
5 Inno. dicit , † ꝙ excõicatus maiori repellit ab accuſatione
ſua excõmunicatum etiã maiori tñ , cũ ſit criminoſus.ſ.qđ
metus cauſa.c.ſacris.ſicut enim ipſum repelleret non excõi-
catus.ita ẽt excõicatus,cui (quò ad oẽm defenſionẽ)excõica
tio nihil(vt p̃dixi)nocet.facit qđ.no.ſ.de teſti. c. teſtimoniũ.
in glo.ſed quãtò.& qđ no.Io.An.in d.c.ſacris.dñs Io.An.tra-
ctat hic materiam replicationum. nam titulus iſte principali
ter de hoc non tractat.ſed de exceptionibus tñ iuriſtæ hẽnt
ſpecialem rubr.Inſti.de repli.Spe.de his tetigit , nõ ad plenũ
in Spec.e.ti.§.ſi.hic aũt Io. An. plenè proſequitur per modũ
ſummę,quærens primò,quid eſt replicatio.ſcđò cui cõpetat.
tertiò qñ cõpetat.quartò quis ſit eius effectus.quĩtò quõ tol
latur:vel vitiatur.ſextò quæ ſit prius probanda exceptio,vel
replicatio.ſeptimò an ſuper ea ſit neceſſariò pronunciandũ.
6 ¶†Ad primum dicit , ꝙ replicatio eſt allegatio actoris: per
quã reſoluitur exceptio. declara per exempla Inſti. de repli.
in prin.&.j.de priuil.c.accedẽtibus. vbi eccleſia parochialis
petit decimas:excipit reus de priuilegio:eccleſia replicat , ꝙ
præſcripſit contra illud priuilegium.exemplifica etiã, vt no.
ſ.de fo.cõpe.c.ex parte. & c.nonnulli. de reſcrip. vbi contra
exceptionem de duabus dietis , replicatur de conſenſu exci-
piẽtis.ad idẽ de proba.c.in p̃ſentia. vbi contra excipiẽtem de
minori ætate replicatur,quòd maior factus ratũ habuit. alia
exempla poſſunt poni,q̃ hic ponit Io.An. ex quibus declara
tur ſecundum.ſ.cui competat,quia actori.tertiũ.ſ. qñ compe
tat; quia poſtquã reus exceperit:vnde eñ nõ poteſt expugna
ri,uel reſolui nondũ obiectũ.j.de deſpon.impub.c.ad diſſol-
7 uendum.¶Ex quo collige arg.†ꝙ replicatio h eſt perpetuã,
ſicut exceptio.nam ſicut non eſt in poteſtate rei,quando ex-
cipiat.& ideo ẽ ppetua.Ita ſimiliter nõ eſt in poteſtate acto-
ris,qñ replicet.facit l.purè.ff.de doli excep. & quod ibi no.&
j.eo.c.cum venerabilis.ſuper glo.penul.per Io.An.& hic ple
8 nius per eum.¶Quartò quæro † quis ſit eius effectus.dic ꝙ
reſoluit:vel expugnat exceptionẽ,vt dixi. & habet ſe ĩ minus,
quã exceptio.quæ quandoq; defendit reum : quandoq; affi-
cit perſonam actoris:quandoq; iudicis: qñque procuraroris:
quandoq; libellũ:qñq; reſcriptũ:qñq; locum. Replicatio ve
9 rò ſemper afficit ipſam exceptionem.¶ Quintò quæro†quõ
tollatur,vel vitietur replicatio.dicit Io.An. ꝙ per replicatio-
nem rei,quæ ipſam afficit.pone exemplum.j.de conuer.cõ-
iuga.c.dudũ.& duplicatio per triplicationẽ tollitur.& ſic de-
inceps,vt Inſti.de repli.poſt prin.& Io.An.hic clarius p exẽ-
pla de ſexta q̃ſtione,quæ ſit prius probanda,exceptio,vel re-
plicatio.Ioã.de Deo.in q.6.ponens exemplum de replicatio
ne excõicationis contra excõicationis exceptionẽ.dicit repli
cationem prius probandam. qđ exemplum non placet Spe.
per c.dilecti.infra.e.& in ſpec.e.tit.§.nunc videndũ.verſi.ſed
de qua.Sed põt intelligi exemplum Ioannis de collegio cita
to:pro quo comparet vnus de collegio,obijciens exceptionẽ
contra actorem.Actor verò replicat illum eſſe excommuni-
catum.& ſic in iudicio eſſe non poſſe.qđ declara, vt hic in no
uella.vbi concluditur:ꝙ ſicut reus non aſtringitur probare
exceptionem ſibi competentẽ,niſi fundata exceptione acto
ris,vt ſupra de teſti.c.de teſtibus.ita nec actor cogitur repli-
cationẽ probare:niſi ſit probata exceptio rei. quã ipſe actor
intendit per replicationem elidere.& hoc tenet Speculator ĩ
10 dicto §.ſi.poſt princ.& plenius hic in nouella.¶De ſeptima
quæſtione , an ſit neceſſariò pronunciandum ſuper replica-
tione. dic , vt in nouella. quæ ęquiparat replicationem illo
caſu emergenti,uel incidenti:in qua , an ſit pronunciandum.
dic vt. ſ. de ordi. cogni. c. 1.& illud, quòd ibi dicitur in ex-
ceptione,habet locum in replicatione, ſecundùm eum.&c.

ADDITIO.

¶ Replicatio.An autem cognoſcatur poſt exceptionem , vel contra.vide in Spec.de excep.& repli.§.2.verſi.ſed de q.&.§.hoc quoq;.& § ſi.Pañ. hic nu.20.in verſi.quæ ſit prius probanda.

S V M M AE.

1 *Habens plura beneficia non poteſt opponere de pluralitate beneficiorum.*
2 *Beneficiorum pluralitas reprobatur.*
3 *Certa ſcientia tollit vitium ſurreptionis:non tamen inducit diſpenſationem pluralitatis:*
4 *Plurales an poſſint nomine eccleſiæ pluralitatis exceptionẽ opponere*
5 *Beneficia plura non habentes an admittantur ad repulſionem pluralis.*

CVm eccleſiaſticæ Habẽs plura bñficia, contra aliũ de pluralitate non excipit.h.d.Prima
pars ponit deciſum exordium.ſecunda mandatum.ibi. [mã
damus]in qua exceptionẽ repellit,& cauſam exprimit.¶Pri
1 mò no.†ꝙ habens plura beneficia non põt opponere de plu
2 ralitate beneficiorum.¶Secundò hic colligitur. †ꝙ benefi-
ciorum pluralitas reprobatur:vt non poſsit quis plura bene-
cia obtinere de iure.de quo plenè per Inno.in c. cum iam du
dũ.j.de præben.¶ Oppo.& videtur,quòd impetratio, vel p
uiſio facta illi,qui habet alia beneficia,ſit ſurreptitia.& ratio
ne ſurreptionis impugnari poſsit, vt in c.ſi proponente.& c.
cum adeo.ſ.de reſcri.¶So.aut Papa contulit beneficium ha
benti plura:& non poteſt repelli per exceptionem,vt hic.aut
conferri mandauit:& loquitur contrarium.non ergo repellit
exceptio ab obtento:ſed ab obtinendo,vt in cõtrario.& hoc
eſt,quod dicit tex.[facias pacifica poſſeſsiõe gaudere.]& ſic
erat in poſſeſsione:& Celeſtinus ex certa ſcientia ſibi cõtulit.
& poſito quòd non contuliſſet ex certa ſcientia : congruum,
& rationabile eſſet,vt iſti plurales repellerentur. & ſecundũ
hunc intellectum dicit Hoſti. quòd iſtud.c. plenè procedit.
¶Secundò opponitur,& videtur , quod licèt iſti plurales nõ
debuerint admitti:tamen iudex ex officio debuit iſtum I.re
pellere.Si dicamus , quòd Papa ex certa ſcientia non contu-
lerit.quia gratia erat ſurreptitia , vt dicto c. ſi proponente.
nec per ſurreptionẽ debet aliquis promoueri.ſupra de elect.
c.cum dilecti.& de regu. iur.c. 1. lib. 6. Et maximè,quando
obijcitur crimen notorium , ſicut eſt plura beneficia obtine-
re.quod non poteſt eſſe, niſi notorium. Si enim repellit cri-
men cum infamia.vt in c.accedens. infra de accu.multò ma-
gis crimẽ notorium quàm famoſum.Sol.ſi dicamus, quòd Pa
pa

pa ex certa ſcientia contulit , non obſtat contrarium . & hoc
3 tenet Innocen.Aduerte tamen,† ꝙ certa ſciẽtia tollit vitium
ſurreptionis:non tamen inducit diſpenſationem pluralitatis.
j.de præben.c.non poteſt.li.6.valet ẽt certa ſcientia, ſiue ex-
preſsio beneficij:quia talis,non petita licentia,poteſt ad ſecũ
dam eccleſiam ſe transferre.quod aliter non poſſet. ſupra de
renun.c.admonet.& de cle.non reſiden.c.fraternitatis. ¶Itẽ
prima facie non admittuntur canonici,vel alii contra talem.
cum ſit plenum ius aſſecutum. Poteſt intelligi iſtud c.ꝙ Pa-
pa non contulit ex certa ſcientia. Sed tunc ſtat contrarium,
ꝙ repelli debuerit.¶Sed dic , quòd poſt quam fuit aſſecutus
pacificam poſſeſsionem:non potuit repelli per viã exceptio-
nis,vt in c.ſuper his.j.de accu. & ſecundùm hoc non eſt curã
dum:an iſti,qui ſe oppoſuerunt,eſſent plures in beneficiis ob
tinendis,vel non.¶Hic tamen aduertendum ad id, quod di-
cit Inno.ſi non eſt: potero plura beneficia obtinere , ſñ opi-
nio.notabilẽ in c. cum iam dudũ. j. de pręben. quare aũt de
ipſa pluralitate excipitur contra reſcriptum, & nõ contra p
uiſum.reſpondet ipſe , quia reſcriptum vires accipit ex inten
tione ſcribentis,infra de verb. ſigni.c. dilecto.¶Tacens autẽ
beneficium(licèt modicũ) circunuenire voluit : & ſic reſcri-
ptum ſurreptitium. beneficiatus autem in vna eccleſia de iu-
re poteſt eligi in alia:niſi tanta eſſet multitudo , quòd poſſet
de auaritia,& ambitione notari.ar.intra de præben.c. quia in
tantum.& c.quia iam dudum. ¶Quidam tamen dicũt, ꝙ ex
ceptio ſurreptionis quòd ſicut poteſt opponi contra reſcri-
ptum:ita etiam contra prouiſionem.ff.de na.re. l. 1.& ſup.de
dolo, & contumacia.c. cum olim. & infra de accuſa.c. acce-
dens.¶Et hoc placet Io.And.qui circa hoc concludit, quòd
plures plurales repelluntur à dicta exceptione pluralitatis:
non autem fuiſſent repulſi ab exceptione ſurreptionis reſcri
pti:vel nullitate prouiſionis.& hoc eſt,quod ſentit tex.hic,dũ
dicit [exceptionẽ illam.] &c. per quod enim datur intelligi,
ꝙ aliam legitimam exceptionem poſsit opponere : nec ob-
ſtaret eis pluralitas.cum paria delicta commiſſa circa diuer
ſa non tollantur mutua compenſatione.j. de adul.c. penulti.
4 Et in hoc videtur reſidere Io.An.¶Quærit gl. vtrùm iſti†plu
rales nomine eccleſiæ poſſent dictam exceptionem oppone-
re.glo.diſputat,& videtur concludere, ꝙ nõ poſſunt.quia nõ
expedit eccleſiæ: cui potius expedit habere canonicum locu
pletem.Ex quo arguit Io.An.ꝙ ſi expediret eccleſiæ,admitte
rentur etiam plurales(puta quia propter pluralitatem eccle-
ſiarum deſeretur eccleſia.)Vel quia clericus omnino inutilis,
& oneroſus.& talis , qui eccleſiæ ſeruire non poteſt.cõe autẽ
intereſſe non poſsit proſequi pluralis.puta,ꝙ ſua cõis præbẽ
da,quam de communi percipit , minor erit illo recepto.ſed
ſpiritualis poſſet proſequi:puta ꝙ ſua ſpãlis præbenda p hoc
minueretur,ſecundùm Inno.qui alleg.ff.de procura.l.licèt.&
ff.ne quid in lo.pu.l.2.§.viarum.dicit etiam, ꝙ intereſſe eccle
ſiæ poſſet proſequi procurator conſtitutus ab aliis : licèt plu
ralis.quia etiam infamis poſſet eſſe procurator. Inſt.de exce.
§.1.& not. ſupra de iura.calum.c.Imperatore. in vltima gloſ.
5 ¶Quærit. 2.no.glo.†an illi, qui non habent plura beneficia,
ſint admittendi ad repulſionem iſtius pluralis . arguit primò
efficaciter,quòd non.ſi alios receperunt,vel receptos in plu-
ralitate tolerauerunt : vt quòd in ſuis approbauerunt , non
debent aliàs reprobare.Ioan. And.remittit ad not. in c.fina.
infra eod.

S V M M AE.

1 *Cauſarum deciſio aliquando retardatur propter exceptiones malicioſè oppoſitas.*
2 *Iudex poteſt exceptioni. malitioſè oppoſitis quatuor modis obuiare.*
3 *Iudex poteſt ſtatuere terminum in exceptionibus dilatoriis proponendis.*
4 *Excipere volens non auditur poſt terminum præfixum à iudice.*
5 *Dilatio ad proponendas exceptiones dilatorias eſt peremptoria.*
6 *Exceptio , quæ habet originem poſt litem motam, venit in eodem iudicio.*
7 *Iuramentum eſt legitima probatio.*
8 *Exceptionum ſpecies plures.*
9 *Exceptio ſolutionis dilatoria quando ſit opponenda, & nu. 14.*
10 *Exceptio declinatoria quando ſit probanda.*
11 *Exceptio, quæ perimit intentionem agentis, quando ſit probanda.*
12 *Iudex an poſſit aſſignare terminum peremptoriis ad ipſas opponendas.*
13 *Exceptio excommunicationis an poſſit opponi poſt terminum.*

PAſtoralis. Iudex ſtatuere debet terminũ ad oẽs dilatorias proponendas . poſt quem excipientem non audiet:niſi in tri-
bus.h.d.& in prima deciſa conſultatio.in 2.reſponſio.in qua
duo facit.primò ponit decretũ, & ipſũ caſum.2.pęnã.& tres
1 caſus excipit.ibi[ita quòd.]¶Primò no.†ꝙ ppter exceptio
nes malitioſè oppoſitas nonnunquam cauſarum deciſio re-
2 tardatur. †põt tamẽ iudex huic malitiæ obuiare vno de qua
tuor modis. primò præfigendo terminum , de quo in iſto c.
ſcđò condemnãdo excipientem in expenſis:ſi in probatione
defecerit, vt in c.finem litibus.de dolo , & contu. tertiò com
minando pęnam,ſi non probauerit, quod opponit. ſupra de
elec.c.ſicut.per Compoſt.& quod no.Cy.in l.2.C.vt quæ de-
ſunt aduo. ¶Quartò quia ſi iudex de malitia opponẽtis ve-
hementer ſuſpicatur : põt non admittere. & valet proceſſus
ad vlteriora:niſi ille poſtea exceptionem non admiſſam pba
uit veram eſſe coram iudice appellationis , cognoſcẽte de re
pulſione exceptionis prędictæ, vt ſentit Innocẽ. in c.poſt ele
ctionem.j.de conceſ.præben. ¶Et aduerte, quia tex.iſte lo-
quitur,cum exceptionem iſtam oppoſitam non probauit.qđ
aũt ſi exceptionem peremptoriam,quam poterat opponere,
& probare ſtatim, diſtulit prope cõcluſionem in cauſa:vt ſic
actorem ſumptibus , & expenſis medio tempore fatigaret:
videtur,ꝙ etiam debeat condemnari in expenſis medii tem-
poris,ratione retardatę exceptionis.arg.optimum.j.e.c.ex-
3 ceptionem. ver. ꝙ ſi eam omiſerit.¶Secundò not. †ꝙ iudex
poteſt ſtatuere terminum in exceptionibus dilatoriis propo
nẽdis.ex quo datur intelligi, ꝙ ſi quis in vna exceptione ſuc
cumbit:poteſt ad aliam redire.& ſic poſtea in infinitum ſuc-
ceſſiuè:niſi emanaſſet iſta prouiſio,ar.Inſti.de excu.tu.§.qui
autem.& adde qđ no.in l.ppter litem ff.de excu.tu. vbi quid
iuris,ſi in opponendis exceptionibus dilatoriis eſt certus or
do:an tranſeundo ad ſequentem, videatur renunciare prio-
4 ri.dic,vt ibi,& l.ſed ſi ſuſcepit.ff.de iudi.¶Tertiò not.ꝙ poſt
terminum præfixum à iudice nõ auditur volens excipere.qđ
ergo dicitur,ꝙ exceptiones ſunt perpetuæ,eſt verum:niſi tẽ-
po. proponẽdis terminus ſit præfixus] à iudice. ſimile in ac-
cuſatione,vt l.Titia.ff. de accu.& l.3.C.qui accu. nõ poſ.¶Si
mile etiam in actione:vt quanquã ſit perpetua , põt iudex ex
cauſa eius vitã coarctare , vt l.diffamare.C.de inge.ma.& de
hoc legitur,& not.ſupra de proba.c.licèt cauſam. ¶Quartò
5 no.†ꝙ dilatio ad proponendas exceptiones dilatorias videt
eſſe peremptoria:licèt verbum,peremptio , non fuerit expſ-
ſum in aſsignatione termini. & hoc tenet Hoſti. per Dec.cõ-
ſuluit.de offi.dele.& in Spec.de dila.§. 1.ver.exceptionem.&
in ver.ſeq.vbi etiam no.quid iuris,ſi vltima dies huius termi-
6 ni ſit feriata &c.¶Quintò no.†ꝙ exceptio,quæ habet origi-
nem poſt litem motam,venit in eodẽ iudicio.& loquitur iſte
text.de exceptione dilatoria ſuperuenienti . Quid autem de
peremptoria.dic vt in c.abbate ſanè. de rẽ iudi.li.6. & l.1.de
7 excep.vbi plenè per Bart. ¶Sextò no.quòd iuramentum eſt
legitima probatio.Ratio eſt,quia neſcire,vel ignorare conſi-
ſtit in conſcientia.Et idcò ſufficit probatio per iuramentum,
vt no.in c.ſignificaſti.de homici.& c.præſentium.ſupra de te-
ſti.vel eſt ratio hic. quia tractatur de modico p̃iudicio. Ideo

iuramentum habetur pro plena probatione, vt l.theſaurus.
ff.ad exhiben.¶Venio ad quæſtiones,pro quarum euidentia
8 premitte per modum diſtinctionis, †ꝙ plures ſunt ſpecies
exceptionum.nam quædam ſunt dilatoriæ, vt exceptio ſolu
tionis.quædam declinatoriæ fori, vt exceptio incompetentis
iudicis.quædam peremptoriæ. Et iſtarum aliquę concernūt
cauſam principalem, & iuriſdictionem: vt ſi contra gratiam
obiicitur ſurreptio.Quædam verò ſunt anomalæ,ſine dubio:
vt exceptio,ne quis conueniatur, niſi quatenùs facere poteſt.
Item exceptio non numeratæ pecuniæ.& non numeratę do-
tis.Item exceptio ordinis:vt prius cōueniatur reus, quàm fi-
deiuſſor:vel quā extraneus poſſeſſor. de quibus legitur,& no
tatur in l.3.ff. de exceptio. ¶Circa ergo prædictas exceptio
9 nes de pluribus dubitari poteſt. †quæro ergo primò de dila-
toria exceptione ſolutionis,quando ſit opponenda, & probā
da.Reſpondeo, ꝙ opponenda eſt in ipſo litis initio, vt dicit
tex.in l.exceptionem.C.de probatio.quod intellige in ipſa li.
conteſtatione, vel prius, vel parum poſt,antequam ad alios
actus iudicij procedatur,vt C.de iura.calū.l. 2. 1.reſpō. poſt
litem verò cōteſtatam ex interuallo ſi opponatur: non impe
ditur proceſſus; quia præſumitur ipſam proponere cauſā dif
ferendi litem,vt ſupra de proba.c.nullus.& hoc eſt verū, niſi
de nouo ad ſuam notitiam peruenerit, ar.huius c.aduerte ta
men,quòd ſi per atteſtationes, vel inſtrumenta apparet etiā
poſt litem conteſtatam, quòd debitum ſit in diem, proderit
hoc reo.quia licèt ad hoc non fuerint teſtes inducti: tamen
tangit exceptio prædicta negocium principale. j. de accu. c.
inquiſitionis.ſi de hoc ergo iudici conſtiterit quomodocūq;,
inducias duplicabit.quod dic,vt ſ.de plus peti.ca.1.¶Secun
10 dò quæro,† quando probanda ſit exceptio declinatoria, vt l.
emptor.C.de præſcriptio.long.tem. vbi de perēptoria.de du
biis,de quibus ſupra dixi,an habeant naturam dilatoriæ, vel
peremptoriæ.dic,vt dicta l.3.ff. de exceptio. vbi no.quòd ha
11 bent vim peremptoriæ. ¶Tertiò quæro. †quid de exceptio-
ne(vt ſic dixerim miſta)quæ perimit intentionem agentis, &
iuriſdictionem iudicis:vt ſi quis obtinuit gratiam, quòd ſibi
ꝓuideatur in aliqua eccleſia, vel beneficio dato à iudice dele
gato, ſiue executo.ſi enim reſcriptum tunc dicitur obrepti-
tium ex cauſis,quæ no.ſ.de reſcrip.c.adeo.& c.ſi propōnen-
te.eliditur iuriſdictio iudicis delegati,& etiam gratia. & ideo
dicitur miſta.& poteſt tunc opponi,ſecundùm Inn.& Io.An.
in vim dilatoriæ, & in vim peremptoriæ, ſcilicet ante litem
conteſt.& poſt.Ad hoc facit quod legitur, & no.ſupra de re-
ſcrip.c.conſtitutis.in glo.excep. per Ioa.An. & j.de litis cō-
teſt.c.excep.obiectionis.li.6.Et eſt hoc vtile ſcire,ſi iudex ſta
tuit terminum ad opponēdum omnes dilatorias: an poſt ter
minum ſit pręcluſa via huius exceptionis: quæ accedit ad na
turam peremptoriæ, & dilatoriæ. de qua quæſt. dic, vt not.
in Specu.de dila.§.1.ver.Item quæritur.& ibi per Ioan.And.
in addi. ¶Quartò quæro.an illud, qđ hic dicitur in c.de dile
12 ctio.habeat locum in peremptoriis:†vt iudex poſſit perēpto
riè terminum aſſignare ad ipſas proponendas.glo.1.ꝙ non.
Inno.& Hoſtié.contra.& idem Compoſ.ſ.de elec.c.quod ſi-
cut.& per Ioan.An.vbi poſt gl.verſi.ſed quid de illo.& verſi.
& pone.vbi omnino videas.& in Specu.eodem ti.§.dicto.ver.
vtrum.& per reg.indultum.de reg.iur. lib.6. & in clem.ſæpe.
13 de verb.ſignifi.per Ioa.An.¶Quintò quæritur: †an poſt ter
minum poſſit opponi exceptio excommunicationis.glo.1.ꝙ
a ſic.a per c.excep.j.eo.Idem Hoſti.hic.& Spec.eo.tit.§.2.ver.
ſed nunquid.poſt Inn. qui tenet obſtare lapſum termini huic
exceptioni opponēdæ.Sed prima opi.verior, & hodie appro
bata in cle.1.eo.tit.&c.¶Sextò quæritur.dicitur in text.[niſi
fuerit proteſtatus.]&c.an ſufficiat proteſtatio in genere.glo.
quòd non.idem Hoſti.& in Spec.eo.titu §. 2.ſed illud. & §.vi
ſo.verſicu.qualiter.¶Vltimò oppo.dicitur in tex. ꝙ poſt ter
minum poteſt opponi dilatoria exceptio, ſi peruenit ad noti
14 tiam de nouo.†Quid ſi peruenit ad notitiam poſt litem cō-
teſta.an poſſit opponi.quidam ꝙ ſic,& Gof. in ſumma huius
ti.§ ſed ſciendum.& Inn.ſ.de offi.dele.c.prudentiam.& Ho.
hic.licèt glo.teneat contrarium. de qua materia vide in Spec.
e.ti.§.2.in 1.& 2.col.& per Io.An.de reg.iu.in generali mate
ria proteſtationum.in fi.&c.

ADDITIO.

a ¶Quod ſic Adde Cardi.in cle.1.de excep.Bar.in l.1.§ parui.ff quod vi aut clam Fede.conſi.18.& conſi.118. Bar.in l in exceptionibus in ver.in prima lec C.de proba, Panor in c.intelleximus.nu 6 in ver. excommunicationis.de iudæis.Idem hic nu.12.Gemi.in c.1.ſupra eo.ti.

SVMMAE.

1 *Iudices aliqui inter delegatos ſi reperiantur ſuſpecti, ratione illorum omnium declinatur examen.*
2 *Procurator repellitur per exceptionem excommunicationis ſententiæ.*
3 *Excommunicato omnis legitima defenſio reſeruatur.*
4 *Litigare ſub ſuſpecto iudice, eſt periculoſum.*
5 *Iudex poteſt offendentem excommunicatum ex officio ſuo punire:licèt excommunicatus paſſus iniuriam non poſſit accuſari.*
6 *Excommunicato non eſt deneganda ſententia iuſta.nec etiam appellationis beneficium.*
7 *Excommunicatus licèt poſſit ſe defendere:non tamen reconuenire.*
8 *Reſtitutionem in integrum quidam petiit per iudicis beneficiū. an excommunicatus poterit ſe opponere, & debeat audiri.*
9 *Excommunicatus an poterit appellare extra iudicium.*
10 *Appellans extra iudicium non excommunicatus: ſi poſtea excōicaretur: an poterit appellationem prædictam proſequi.*
11 *Statuto cauetur,quòd bannito non fiat ius, Titius accuſauit Sempronium de maleficio,& lite pendente eſt exbannitus: an poterit procedere ſuper accuſatione.*
12 *Excommunicatus an poſſit compenſare.*
13 *Fideiuſſor excommunicatus an poſſit compenſare.*

CVm inter. Excōmunicatus excipere,
appellare, & oēm defenſio
nem ſuam facere pōt:ſed reconuenire non pōt.h.
1 dicōis diuiſio.ſecūda ibi[inquiſitioni.]¶Primò not.†ꝙ ſi ali
qui ex iudicibus delegatis ſunt ſuſpecti, ratione illorum om-
nium declinatur examē qđ dic. vt j.de offi. dele. c. ſi contra
2 vnum li.6.¶Secundò no.quòd ſicut per exceptionem excō-
municationis ſnīæ repellitur principalis: ita etiam procura-
tor ipſius.metimur enim perſonam procuratoris ex perſona
domini,vt l alia.§.elegāter.ff.ſolu.ma. vnde excōicatus ſicut
non agit per ſe:ita nec per alium,vt ſ.de iudi.c.intelleximus.
nec etiam nomine alieno, vt in c.poſt poſſeſſionem.ſ. de ꝓ-
3 ba.¶Tertiò not.†ꝙ excōmunicato omnis legitima defenſio
reſeruatur.eſt enim defenſio de iure naturali,quæ nemini eſt
auferenda,vt l.defenſionis facultas.C.de iure fi. li.10.& in c.
4 paſtoralis.in cle. de re iudi. ¶Quartò not.†ꝙ periculum eſt
ſub ſuſpecto iudice litigare. de quo.3. q.v. c. quia ſuſpecti.&
C.de iudi.l.apertiſſimi.& l.cum ſpeciali.& vtrobiq;. ¶Quin
tò no.ꝙ quantuncunq; aliquis ſit odioſus iuri (vt eſt excōmu
nicatus) tamen in iudiciis adiungitur ad defenſam. & in hoc
plus attenditur ęquitas iudicantis,quàm fauor excommuni-
cati,vt dicit tex.¶Ex quo collige, ꝙ quandoq; iudex ſubue-
5 nit ex officio,ſi æqtas ſuggerit.†vnde licèt excōmunicatus,
ſi patiatur iniuriā,non poſſit accuſare: poterit tamen iudex
offendentem ex officio punire,ſuadente æquitate.& pro hoc
facit l.Item apud Labeonem.§. ſi quis ſic.facit. ff. de iniur.&
ibi per Old.& per Pyl.in libello ſuo. ex quibus cauſis delictū
excuſetur,vel mitiget, in rubricella rōne defectus iuris agen
6 tis.¶Sextò not. †ꝙ iuſta ſententia non eſt deneganda excō-
municato:nec etiam app.beneficium, etiam ſi ſit actor, j.eo.
7 c.ſignificauerunt.& c.vlt.¶Septimò no.†quòd licèt excom-
municatus poſſit ſe defendere: non tamen poteſt reconue-
nire.& illud,quod conceditur ad oſtenſionē,non debet trahi
ad

ad impugnationē.de quo in tex. ¶Venio ad quæſtiones.dici
tur,ꝙ excōmunicatus poteſt ſe defendere: non autem agere.
8 quæro ergo de tali quæſt.†quidam petiit reſtitutionem in in
tegrum.certum eſt, ꝙ poſſunt ſe opponere omnes, quorum
intereſt,vt in Auth.ſi omnis. C. ſi vt ſe ab hęre. abſti.nūquid
ergo excommunicatus poterit ſe opponere, & debeat audi-
ri?qō in hoc conſiſtit:an hoc caſu taliter ſe opponendo dica
tur actor, vel reus.dicit Inno. quòd aut reſtitutio poſtulatur
in certam perſonam:& non poterit ſe opponere excōmuni-
catus.Nō ob.iſtud c.vbi dicitur, ꝙ reus excipiens auditur,ēt
excommunicatus;quia intelligitur in reo neceſſario: ſed nos
loquimur in reo voluntario.aut reſtitutio non poſtulatur cō-
tra incertam perſonam:ſed contra certam perſonam.vt ſi pe
tat minor reſtitui contra ſententiam perpetuò, & contra ſe
latam: vel quia damnoſa eſt hæreditas propter debita Petro:
vel propter legata ſibi facta:tunc bene audiretur, licèt excō-
municatus eſſet: cū videatur ſpecialiter contra ipſum actio
dirigi.vnde reus neceſſarius dici poteſt. Alij aliter dicunt, vt
hic non nouella. eadem eſt qō, ſi excommunicatus ſe oppo-
nit contra petentem confirmationem: videtur enim reus vo-
luntarius,& per conſequens repellendus.de quo dixi.ſ.de iu
di.c. exhibita. & faciunt ad prædicta: an reus petens tenutæ
reuocationem,refectis expenſis, repellatur prætextu excom
municationis, tetigi ſupra de iudi. in c. intelleximus. remit
tendo ad Bart.in l.de pupillo. §.ſi procurator. ff.de oper.no.
nun.& in Spec.de contuma.§.ſi.verſi.ſed pone.An autē excō
municato nō valenti agere currat pręſcriptio.& ſi currit: an
reſtituat,tangitur hic in nouella. ¶Secundò principaliter q̄-
9 ro.†nunquid extra iudicium poterit excommunicatus appel
lare.dicit Inno.quòd non.cum talis appellatio ſit ad cauſam
prouocatio.j.de appel.c.an ſit.Sicut ergo prohibetur ad cau
ſam prouocare: ſic & talem appellationem interponere. Ho.
remittit ad no.j.de app.c.bonæ.ad fi.& Io.An.ad no.per eū.
de ma.& obe.c.dilecti.& in c.pia.j.e.lib.6.¶Tertiò quęritur
10 †ſi quis non excommunicatus extra iudicium appellauit, &
poſtea excōmunicatur. nunquid appellationem prædictā ꝓ-
ſequi poterit?videtur ꝙ non.quia excommunicatio ſuperue-
niens impedit vires reſcrip.prius impetrati.de off.dele.c.pru
dentiam.§.ſexta.Item excommunicatio in quacunq; parte li
tis opponitur.j.c.exceptis.ergo & iſti,qui hanc appellationē
proſequuntur.Inno.tenet contrarium, ſi negotium eſt ad ſu-
periorem delatum:puta,quia poſt appellationē, & ante gra-
uatus excōmunicatus fuit in eo,ſuper quo appellauit.genera
liter enim dicitur, ꝙ excō municatus ſuam appellationem ꝓ
ſequi poteſt, ſi notanter ante excommunicationem appel-
lans grauatus non fuit. & per conſequens appellatio nondū
habebat effectum.hoc caſu non poſſet talem appellationem
proſequi,obſtan.excōmunicatione. Aliqui tamen indiſtin-
ctè tenent, ꝙ talem appellationem proſequi poteſt excom-
municatus. ¶Et hæc faciunt ad quæſtionem legiſtarum de
bannito,qui cæperat agere ante bannum, ſm̄ Ioa.An.qui nō
11 dicit plus.Ego reperio quæſtionē in hac forma.†Statuto ca-
uetur,ꝙ bannito non fiat ius.accidit, quòd aliquis accuſauit
aliquem de maleficio:& lite penden.eſt exbannitus:an poſſit
procedere ſuper accuſatione:videtur,ꝙ non,per l.Vrannius,
§.ſed cum duo.ff. de fide inſtru. ibi [vt quemad. alias non
poſſunt.ita nec remaneant]ad idem.l.ſi poſt finitam. ff.de ſu
ſpe.tu.& l.hos accuſare.§.hoc beneficio. ff.de accuſ. & l.3.§.
pe.ff.de libe.agno.Contrarium tenet Bār. in d.l. Vrannius.al
leg.pro caſu l.neganda. C. qui accu.non poſ. & l.is qui reus.
ff.de publi.iudi. vbi accuſatus non poteſt de nouo alium ac-
cuſare. ſed antiquam accuſationem bene pōt proſequi. Ad
12 contraria reſponde, vt ibi per eum.¶Quartò quæritur.†an
a excommunicatus poſſit compenſare:a videtur, ꝙ ſic; quia ve
nit in compēſatione qn̄q; quod non venit in petitione: vt de
bitum naturale,vt ff.de compenſa.l.etiam.Item excōmunica
tus poteſt ſoluere debitum.ſed qui compenſat, ſoluit,vt ff.de
compenſa.l.etiā.& ff.qui po.in pig.ha.l.ſi debitor. & hac rō-
ne videatur,ꝙ ſi debitum eſt liquidum, Io. An.videtur incli-
nare,ꝙ compenſare non poſſit. Idem hic gloſ.Idem Io.Tan.
13 & Vin.Gof.& Pe. ¶Et ſm̄ hāc opi.quæritur†an fideiuſſor ex
cōmunicatus poſſit compenſare,quod excōicato debetur.
Idem de fideiuſſore banniti non valentis petere debitum,vel
compenſare:an fideiuſſor ab eius creditore conuentus pote-
rit.arguit pluribus rationibus.& concludit, quòd poſſit. Et
idem Ia.de Are. qui diſputauit hanc quæſt. facit quod not.j.
de iure patro.c.1.li.6.in glo.penul.in nouella.Et per Dyn.de
re.iuris.li.6.& l.is cui.& ibi no.An excōmunicatio,quę obſta
bat cedenti,obſtet ceſſionario. huic ſimilis eſt quæſtio diſpu
tata per do.Bal.ſi ſtatuto cauetur, quòd fœnerator nō audia
tur poſt quinquennium ſuper ſorte. & j. quinquēnium cedit
alteri non fœneratori. an ceſſionario currat eadem pręſcri-
ptio quinquennalis.an iuris communis.

ADDITIO.

a ¶Poſſit compenſare.an poſſit opponere exce. excōicationis.Arch. 4.q.1.c.1.Bar.in l.amplius.in fi.rem ra. ha.Bal. in additi.ad Spe. de arb. verſ. hac ratione.Bal.& Sal.in l.quoniam Alex.C.de adul.Pau.de ca.conſ.64. Alex.1.l.libertus.de in ius vocan.But hic,& Panor.nu.23.

SVMMAE.

1 *Reus à quo petitur res, ſi excipiat de permutatione rei illius facta cū actore:non per hoc fatetur actorem fuiſſe dominum.*
2 *Eccleſia vendicatur iure proprietatis quò ad plenum dominium.*
3 *Eccleſia vna poteſt cum pluribus eccleſiis, & poſſeſſionibus permutari: & poſſeſſionis permutatione poteſt interuenire pecuniæ refuſio.*
4 *Fatetur quicunq; contractum:videtur fateri omnia, quæ veniunt de natura ipſius contractus.*
5 *Contractus permutationis eſt contractus bonæ fidei.*
6 *Eccleſia qualiter probetur ſpectare, & pertinere ad epiſcopum in tēporalibus.*
7 *Exceptionem obiiciens non confitetur confeſſionem aduerſarij.*
8 *Tranſlatum,ſiue tranſumptum ſi diſcordat cum originali, quid iuris.*
9 *Crimen perſonæ non debet in damnum eccleſiæ redundare.*
10 *Delictum procuratoris in producendo falſum inſtrumentum,vel falſos teſtes:non debet domino nocere.*
11 *Exceptio falſitatis poteſt obiici ante ſententiam,& poſt vſq;ad 20. annos.*
12 *Condemnatio vt fiat,ſufficit,quòd intentio alicuius ſit fundata de iure communi.*
13 *Priuilegium,ſiue ſubſcriptio ſubtrahit eccleſiam à iuriſdictione epiſcopali.*
14 *Eccleſia non præſumitur ſubiecta epiſcopo in temporalibus, niſi probetur.*
15 *Dubitare dicitur quoddam medium inter credere,& non credere.*
16 *Prælati cenſentur quodammodo domini rerum eccleſiarum, ratione adminiſtrationis.*
17 *Producenti priuilegium,vel inſtrumentum pro ſe, ſi confitetur omnia vera eſſe,quæ ibi ſunt ſcripta,ſi reperitur falſum: an dicta productio noceat.*
18 *Producens in iudicio inſtrumentum: an poſſit poſtea dicere ipſum non valere.*
19 *Teſtes,quos egomet produxi: an poſſim reprobare.*
20 *Approbans aliquem in teſtem,vel in iudicem, an poterit ipſum repellere,ſi eligatur ad aliquod officium,vel prælaturam.*
21 *Criminoſus poteſt eſſe iudex:ſed non teſtis.*
22 *Prophetiis infidelium,vel hæreticorum an ſit credendum.*
23 *Sententia lata per falſa inſtrumenta,quo iure retractetur.*

CVm venerabilis frater.
Exceptionem proponens: non fatetur intentionē
aduerſarij.h.d.vel aliter.†Si reus,à quo petitur res, excipiat
de permutatione illius rei factæ cum actore,non per hoc fa-
tetur

tetur actorem fuiſſe dominum. h.d. diuiditur principaliter in
duas partes In prima parte ponitur facti narratio. In ſecun-
da Papæ deciſio.ibi[intelleximus] prima ſubdiuiditur. quia
primò ponit petitionem actoris.ſecunda ibi[idem.] reſpon-
ſionem,exceptionem,& probationem reorum.tertia ibi [ad
hoc]replicationem,& reprobationes actoris. ſecunda etiam
ſubdiuiditur in tres. quia primò ponit motiuũ diffinitionis,
quoddam ponens obſtaculum. ſecundò diffinit cauſam quò
ad ſpiritualia.ibi[non]tertiò quò ad temporalia,ibi [verũ.]
2 ¶Primò no.†ꝙ vẽdicatur eccleſia iure proprietatis quò ad
plenum dominium.quandoq; quò ad titulum tantùm.ĩ. de
eo qui mit.in poſ.cauſa rei ſeruan.c.1.in glo. non enim.li.6.
¶Secundò no.quòd vendicatur eccleſia cũ pertinentiis ſuis.
Quid autem contineatur ſub hoc verbo [pertinentiarũ]dic,
vt in c.cum ad ſedem.de reſti.ſpo.& in c.certificari.de ſepul.
¶Tertiò no.reſponſionem,quam facit procurator Capituli,
[quòd ſi dicta eccleſia dudum fuit.] &c.excipiendo enim cõ
ditionaliter,non videtur fateri intẽtionem aduerſarij. & hoc
eſt,quòd dicit tex.ĩ.e.c. ex tenore.ſupra de reſti. & per Dy.
in reg.exceptionem obiiciens.de reg.iuris.li.6.&c. ¶Quar-
tò no.ꝙ epiſcopus vẽdicat eccleſiam in temporalibus, & ſpi
3 ritualibus:qđ quando ſit verum.ĩ.dicam. ¶Quintò not.†ꝙ
vna eccleſia poteſt cum pluribus eccleſiis, & poſſeſsionibus
permutari. & in poſſeſsionum permutatione poteſt perue-
nire pecuniæ refuſio,intra de re.permu.c.ad quæſtiones. Et
per eum tex.arguit Ioa.An. quòd ſicut in permutatione ec-
cleſiarum iure proprietatis poſſunt dari plures eccleſiæ pro
vna,vt hic.ſic in permutatione ipſarũ, quæ fit iure tituli, ſeu
beneficii.quod refert ſæpius ſe vidiſſe obſeruari.¶Sextò no.
4 †ꝙ qui fatetur aliquem contractum(vt permutationis) vide
tur fateri omnia, quæ veniunt de natura ipſius contractus.vt
l.ſi ſtipulatus.ff.de vſuris. Et aduerte, quia ex iſto colligitur,
ꝙ ſi non per modum exceptionis:ſed puræ confeſsionis,pro
curator Capituli fuiſſet confeſſus olim dominium dictæ ec-
cleſiæ pertinere ad epiſcopum: debuiſſent ex illa confeſsio-
ne damnari. & ſic confeſsio dominii de præterito eſt efficax
probatio dominii de præſenti. pro quo facit c. preterea. ſu-
pra de tranſac. & l.ſiue poſsidetis.C.de proba. & l. certum.
§.ſed ſi fundum.ff.de confeſsis. vbi de hoc per Bar. poſt glo.
5 & per Cy.in l.edita.C.de edendo.¶Septimò no.†ꝙ contra-
ctus permutationis eſt contractus bonę fidei. de quibus con
tractibus bonæ fidei dic plenè, vt Inſti.de ac.§. actionum.&
6 hic per glo.¶Octauò no. †qualiter probatur eccleſia ſpecta
re,& pertinere ad epiſcopum in temporalibus. Eo enim ip-
ſo,ꝙ temporalia pro libito adminiſtrat:præſumitur,ꝙ ad eũ
ſpectant.nam hoc modo probatur, quem eſſe dominum,ſci-
licet omnia agere,tanquam dominum,vt no.in l.quidã.ff.de
7 cõd.inſt.& l.Titia.ff.de ſolu.¶Nonò no.in ver.intelleximus.
regulam,†quòd exceptionem obiiciens non videtur confi-
teri intentionẽ aduerſarij,de qua in reg.exceptionẽ obiiciẽs.
8 de reg.iur.lib.6.¶Decimò no.†quid iuris,ſi tranſlatũ diſcor
dat cum originali.redditur enim ex hoc falſum.Ex quo vide
tur,quòd ille,contra quem translatum eſt productũ, poteſt
petere,quòd exhibeatur originale.de quo in Auth. ſi quis in
aliquo documento.C.de eden. Quinimo ſi in vno inſtrumen
to totus tenor alterius inſeritur,nõ facit de eo fidem:niſi ſcri
bat illud,de quo in alio fit mẽtio,vt plenè no.100.di. c. con-
9 tra morem.in gl.2.¶Vndecimò not.†ꝙ crimen perſonæ nõ
10 debet in damnum eccleſiæ redundare. †delictum ergo pro-
curatoris in producendo falſum inſtrumentum,vel falſos te-
ſtes,non debet domino nocere. vt plenè per Inno. ſupra vt li
te non conte.c.1.& quod not.dominus Bal. in l.iubemus nul
11 lam nauem.C.de ſacroſan.eccle.¶Duodecimò not.†ꝙ exce
ptio falſitatis poteſt obiici ante ſententiã, & poſt vſq; ad 20.
an.cõcor.C.de fal.l.querela.& hoc verum, quãdo falſitas cõ
cernit merita cauſæ.Si autem falſitatis exceptio concerneret
iuriſdictionem: tunc poſſet perpetuò opponi ſine temporis
præfixione, vt dixi ſ.de reſcrip.in c.ſup literis.& in c.2.de cri-
12 mi.fal.¶Tredecimò no.in ver. quia verò. †ꝙ ad condemna-
tionem ſufficit, ꝙ intentio alicuius ſit fundata de iure com-
muni.eo enim ipſo,quòd eccleſia eſt ſita in diœ. alicuius, p̃
ſumitur eſſe ſibi ſubiecta quò ad ſpiritualia.16.q.7.c. omnes
13 baſilicę.& 18.q.6.c.mon.cũ ſimilibus. ¶Quartodecimò not.
†ꝙ priuilegiũ, ſiue ſubſcriptio ſubtrahit eccleſiam à iuriſdi-
ctione epãli. poteſt ergo eccleſia præſcribere libertatem con
tra epiſcopum. quod qualiter intelligatur, dicam.ĩ.de præ-
ſcrip.c. cũ non liceat. & c. auditis. ¶Quintodecimò not.in
14 ver.verùm.†ꝙ eccleſia non præſumitur ſubiecta epiſcopo in
temporalibus,niſi probetur.Et aduerte,quia iſte tex.videtur
facere contra opi.Inno.in c.ſæpe contingit. ſ.de reſti.ſpolia.
vbi no.ꝙ ſi probaui aliquo tempore me poſſediſſe:poſſum rẽ
ipſam à quolibet poſtea poſsidente vendicare: niſi ipſe pro-
bet,quomodo iuſtè poſſeſsionem perdiderim.text. enim iſte
dicit[contra.] quia non ſufficit probare poſſeſsionem de p̃-
terito:niſi præſcriptio fuerit completa.vt hic.¶Sed poſſet re
ſponderi ad hunc tex.ꝙ Inn.loquitur de poſſeſsione, cui ius
commune non reſiſtit,ſed aſsiſtit.hic verò loquitur de poſſeſ
ſione,cui ius non reſiſtit expreſsè:vt ꝙ epiſcopus bona eccle
ſiæ temporalia ſibi vſurpet propria volunta. quõd eſt prohi-
bitum. 10.q.2.c.caſellas. & c.epiſcopum.de quo dic, vt dixi
ſupra in c.ſæpe contingit.de reſti.ſpolia. ¶Venio ad oppo.&
primò oppo.dicitur hic,ꝙ per reſponſionem huius procura-
toris non eſt fundata intentio epiſcopi contra De. c. præteri-
ta.ſ.de tranſac.vbi ſimili reſponſione cõdemnantur fratres,
de quibus.ĩ. ¶Sol. quandoq; quis confitetur purè dominiũ
aduerſarii de præterito:& loquitur contrarium. quãdoq; qs
non confitetur purè:ſed per modum exceptionis ipſum do-
minium aduerſarij de præterito deducit in iudicio. & loquit̃
iſtud c.facit dicta l.certum.§. ſed ſi fundum ff.de confeſ.vt di
xi ſupra.¶Secundò opp.& videtur, ꝙ iſta oppoſitio fuit ni-
mis generalis.peto talem eccleſiam cum pertinentiis.& ideò
non admittenda:vel ſaltem declaranda. vt in c. 2. & 3.de li-
bel.ob.¶So.hic epiſcopus dictam petitionem produxit, qui
multum iuris habet in eccleſiis, vt in dicto c.omnes baſilicę.
In aliis,qui haberent ius in eccleſia,vt patronus.an dicta pe-
titio eſſet apertè concepta. dicunt quidam, ꝙ ſic in patrono
clerico:non in patrono laico.quaſi per hęc verba[peto eccle
ſiam cum ſuis poſſeſsionibus,& pertinentiis.] non intelliga-
tur petere,niſi ius patronatus.quod eſt verum,ſecũdùm Inn.
ſi clericus petit ius patronatus, vel rationem adminiſtratio-
nis ſibi reddi.Remittit Hoſti.ad not.in dicto c. cum ad ſedẽ.
de reſti.ſpo.¶Tertiò opp.& videtur,quòd procurator p̃ re-
ſponſionem.de qua in tex.fuerit confeſſus intentionem epi-
ſcopi.Et arguo à diuiſione ſic.aut credebat illam ſuam reſpõ
ſionem veram:aut falſam.Si veram: tunc talis reſponſio ha-
bet vim confeſsionis;quia ſic credebat.aut credidit illam re-
ſponſionem falſam:& tunc deierat contra iuramentum calũ
niæ,ſub quo continetur capitulum de veritate dicenda. nec
videtur, ꝙ poſsit hoc dicere.quia allegaret turpitudinẽ ſuã.
15 Sol.dic, †ꝙ inter credere, & non credere eſt quoddam me-
dium,ſcilicet dubitare,vt l.fi.C.de condi.inde.& l.manifeſtiſ
ſimi.§.ſi autem dubius.C. de furtis.Ille ergo, qui excipit ſm̃
formã huius tex.non credit,nec diſcredit:ſed dubitat. & qua
ſi inter duo veroſimilia ducitur.vt dicta l.fi.& de acqui.hære.
l.qui putat.§.bona fide. & hanc ſolutionem dant hic Inno.&
Doc.¶Quartò opp.& videtur,quòd iſte procurator,qui cõ
feſſus fuit de permutatione:videtur confeſſus omnia, quæ ſe
quuntur,vt dominium,ſine quo permutatio nõ contrahitur,
vt ff.de rerũ permu.l. 1.in prin.& in fin.Item ille, qui dicit ſe
interrupiſſe prę̃ſcriptionem:videtur confiteri præſcrip.com-
pletam.& qui excipit ſe abſolutum, confitetur ſe fuiſſe excõ
municatum, vt de elec. c. venerabilem. & qui confitetur pa-
ctum de non petendo: videtur fateri debitum: videtur enim
regulare, ꝙ ſemper ad poſitionem conſequentis ſequatur po
ſitio

ſitio antecedentis, vt l.illud.ff.de acquirem. hære. & l.2.ff.de
iuriſ.oĩm iudi.Et ad poſitionem priuationis,ſequatur poſitio
habitus,vt l.decem.ff.de verbo.obli. de qua materia dic in di
cta.l.decem.per Bar.de qua etiam in l.ſi quidem.C. de exce.
¶Dominus Bal.tenet,quòd ille, qui excipit, nõ videatur cõ
a fiteri[a] aduerſarij intentionem: probat per l.ſi reus paratus.ff.
de procurator.& l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff.de condi. inde.
& l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba. Item exceptio ordina-
tur ad effectum excluſiuum actoris: ergo non debet contra-
rium operari, vt l.legata inutiliter.ff.de le.1.¶Et per hanc ra
tionẽ hoc tenet Cy.in l.ſi cõcubinam.ff. rerum amota. in ad-
ditionibus.& per Bar.in l.cum de indebito.Dy.tenet contra
rium in regula nullus pluribus.li.6.vbi vide per exempla.cau
tè tamen facit ille, qui præmiſſa negatione, vel proteſtatione
excipit.ar.eius quod no.C.de hære.& l.vt debitum. & in d.c.
ex tenore. ſ.de teſti.vbi glo. Et ita faciunt prudentes aduo-
cati.& omnino vide,quod leg. & notatur in l. ſi filium. C.de
libe.cauſa. ¶Quintò oppo.& dicitur hic, quòd fuit eccleſia
permutata cum aliis eccleſiis.Sed cõtra hoc oppo.& videtur,
ꝙ eccleſia permutari non poſsit.quia ad ſubſtantiam permu
tationis requiritur dominium.vt dicit iſte tex. & dicta l.1.ff.
de rerum permuta: Sed eccleſia,tanquam res ſacra, non eſt
in dominio alicuius, vt Inſti.de rerum diui.§.in nullius. & p
16 Inno.ſup.de cau.poſ.c.cum ſuper.¶Solu.dicit, †ꝙ prælati re
rum eccleſiarum quodammodo cenſentur domini,ratione li
berę adminiſtrationis:quam habent,vt no.in d.c.cum ſuper.
de cauſa poſ.& proprie.& c.ad quæſtiones. ĩ.de rerum per-
mu.& c.quæſitum.¶Et aduerte,quia hic innuitur, quòd ſi al
ter ex permutantibus non habet ius in beneficio:licèt permu
tationi epiſcopus præbuerit aſſenſum: non tamen poſsidens
ex cauſa permutationis poſsidet iuſtè beneficium: in quo p̃-
mutans non habebat ius:ſed in beneficio, quod permutauit.
de quo hic per Io.de Ligna. & per dominũ Federicum de Se
nis conſ.156.¶Sextò oppo.& videtur,ꝙ iſte epiſcopus ratã
volens habere confeſsionem procuratoris circa permutatio
nem,ſibi præiudicauerit.& fatuè ex ea ius ſuum fundare vo-
luerit.quia ſi permutatio fuiſſet vera: ipſe non potuiſſet dictã
eccleſiam vẽdicare,obſtante p̃mutatione:ergo malè videbat̃
ea vti velle.So.dicit Inno.oppoſitio eſſet vera, ſi epus aliter p̃
mutationem non impugnaſſet:ſed impugnabat eam fore tã-
quam non ſolemnem:puta factam ſine ſuperioris auctorita-
te,& aliis,quę debebant interuenire.10.q.2.c.hoc ius.& 18.
q.vlti.c.in venditionibus. ¶Septimò oppo. dicitur hic,ꝙ in-
ſtrumentum permutationis productum à procuratore erat
falſatum.& de permutatione non fecit fidem contra matri-
monium in fauorem epiſcopi.Sed contra, ille, qui producit
inſtr̃m,videtur confiteri omnia eſſe vera,quæ in eo dicuntur,
vt no.in c.imputari.ſ.de fide inſtru. licèt ergo detegatur in-
ſtrumentum falſum: tamen tacita confeſsio, quæ reſultat ex
productione talis inſtrumenti,videtur remanere valida.¶So
17 lu.dicit Inno.†quòd ſi quis producat inſtrumentum,vel pri-
uilegium pro ſe (quãquã confiteatur omnia vera eſſe,quæ in
eo ſcripta ſunt.) Si tamen reperitur falſum, dicta productio
inſtrumenti ſibi non præiudicat: ſi aliqua ibi ſcripta faciunt
contra eum.quia ſublato inſtr̃o,ſublata ſunt omnia, quæ cõ-
tinentur in illo,vt ſ.de fide inſtru. c. inter dilectos.§. ceterũ.
imò plus,ſm̃ eũ.quia ſi expreſsè fuiſſet confeſſus omnia,quæ
continentur in illo inſtr̃o,eſſe vera: confeſsio non obeſſet ſi-
bi,deducta poſtea falſitate inſtrumenti.& hoc verum,quan-
do dicta confeſsio adhæret inſtr̃o. Si autem de per ſe ponen
do,vel reponendo,quis aliud confitetur, & poſtea ad proba
tionẽ produceretur inſtr̃m, quod poſtea appareret falſum,
non vitiaretur confeſsio, quæ præceſsit. niſi probaretur er-
ror.Et hæc ſunt vera, quando quis producit inſtrumentũ,qđ
poſtea reperitur falſum.Si autem p̃duceretur inſtr̃m, vel pri
uilegium,quod poſtea reperiretur minus ſolemne:& quis cõ
feſſus fuiſſet in eo vera eſſe. licèt poſtea pronunciaretur in-
ſtrumentũ non ſolemne.Remaneret tamen confeſsio. & hæc
ſunt vera, vbi non eſſet ſecuta diffinitiua ſententia contra ta-
citam confeſsionem,vel expreſſam:aliàs eſſet licitum à con-
feſsione recedere,vt in c.mulier. de iureiurã. diſtingue ergo,
cum quis producit inſtrumentum, vel priuilegium.& aliqua
in contentis in eo faciunt contra eum. aut inſtrumento no-
ceat:aut ſibi talis productio. diſtingue. aut inſtr̃m reprobat̃;
quia falſum:aut quia minus ſolemne.Si quia falſum: & tunc,
aut fuit confeſſus contenta in inſtrumento vera eſſe:aut ſim-
pliciter produxit.Si fuit cõfeſſus vera: & tunc aut ſeparatim,
& ſeorſum ab ipſa productione: & tunc ſi ſentẽtia eſt lata cõ
tra cõfeſsionem ſuã:& ſibi non nocet,vt dicto.c.mulieri.aut
nulla ſententia lata eſt: & remanet efficax confeſsio ſeparata
à productione inſtr̃i,niſi reprobetur ratione erroris. aut cõ-
feſsio ſimul cum productione emanauit: & tunc reprobato
inſtrumento,reprobatur confeſsio.¶Secundo caſu principa
li cum apparet inſtrumentum, & priuilegium minus ſolẽne:
& tunc aut confitetur omnia vera eſſe, quæ in eo continẽtur:
& præiudicat ſibi:licèt poſtea detegatur non ſolẽne.Aut non
fuit expreſsè confeſſus:& tunc ſi detegitur poſtea nõ ſolẽne,
ſubdiſtingue. quia aut vigore eiuſdem ſcripturæ:vel conſimi-
lis fuit ſententiã conſecutus.& præiudicat ſibi:non tamen vi-
gore tacitæ confeſsionis.Iſto caſu quãtum ex eo, quòd aliud
conſequutus eſt,vt not.Azo in ſumma. quod quiſq; iuris.ſe-
cundùm Inno.aut nihil conſequutus eſt: tunc ſimplex produ
ctio inſtrumenti non ſolemnis non præiudicat producenti:
nec ex productione reſultat tacita cõfeſsio. quæ membra ex
dictis Inno.hic collegi,quæ procedunt:& ſunt vera.cum quæ
ritur de præiudicio generando producenti ex ſcriptura,quã
produxit.¶Sed poſſet etiã hic tractari, quid ſi aliquis inſtru
mentum productũ ab aduerſario dicit nullum: vel aliter im-
pugnauit.an poſsit ex illo inſtrumento fundare intentionem
ſuam.dic per Bar.in l.poſt legatum.in princi. ff.de his, quæ
vt indig.vbi etiam refert,quæ prædixi,ſm̃ Innoc.¶Nota etiã
ibi,ſi aliquis fecit poſitionem,quã ego negaui, & impugna-
ui:an potero ex illa fundare intentionem meam. dic, vt ibi
plenè per eum.& in Spe.de poſi.§.8.verſi.1.¶Octauò oppo.
& dicit hic,quòd ex eo,ꝙ eccleſia eſt ſita in diœceſi, ſpectat
ad epiſcopum quò ad ſpiritualia: non quò ad temporalia.cõ
tra imò vr̃,ꝙ omnis eccleſia ſpectat ad epiſcopum pleno iure
10.q.1.c.1.& 2.de reli.do.c.de ſynodochiis.¶Sol.dic, quòd
aut vacat eccleſia:aut non.primo caſu, aut eſt eccleſia colle-
giata:& collegium eligit,non epiſcopus. & adminiſtrationẽ
habet in temporalibus,vt in c.1.& in c.cum terra. ſ.de elec.
niſi aliud eſſet de cõſuetudine.ſupra de reſti.in inte.c. 2. Aut
non eſt collegiata: & tunc aut eſt in parochia alterius eccle-
ſię: & ad illam ſpectat adminiſtratio rectorem præſentandi.
& ipſe negligente, epus. de eccleſi.ædifi.c.ad audientiam. &
qđ no.in c.qđ alicui gratioſe.de reg.iur.li.6.¶Qñq; eccleſia
nõ eſt ſita in alterius parochia.& tũc aut habet patronũ:aut
ad ipſum ſpectat præſentatio: & adminiſtratio, ſi patronus
eſt clericus. de quo per Hoſti. infra de præben.c. in Latera-
nen.Aut nõ habet patronum:& tunc epiſcopus habet ibi om
nem adminiſtrationem. & ita loquitur c. de ſynodochiis. de
religio.do.in 6.Alienare tamen non poteſt res eccleſiæ vacã
tis.quod dic,vt in c.1.de re.ec.non alie. li. 6.& in c.ſi vna.eo.
ti.in cle.Facit.c.vlti.de ſucceſ.ab inteſta.Si autem eccleſia nõ
vacat:tũc in collegiatis, & aliis eccleſiis,qđ ius habeat epiſco
pus quò ad l.diœceſanã,& iuriſdictionis.dic, vt no.ſ.de offi.
ordi.c.conquerẽte.& per Archi. 16.q.6. c. nullus omnino.&
24.diſt. c.2. ¶Nonò oppo. dicitur hic[illis dumtaxat]&c.
ex quo colligitur,ꝙ ſententia eſt incerta. & ſic videtur nõ va
lere,vt l.1.& 2.C.de ſen.quæ ſine certa quanti.Sol. ibi loqui-
tur,quando ſententia eſt incerta, non relata ad aliud certũ.
Sed hic refertur ad certum,ſcilicet ad inſtrumentũ:ergo de-
bet valere, vt dicta l.2.& l.aſſe.ff.de hære. inſti. Paria.n.ſunt
exprimere,vel ad rẽ certam ſe referre, vt dicta l.& ſi ita ſcri
p̃ſero

pſero. de condi. & demon.hic ergo Papa ſe retulit ad inſtru-
menta,& priuilegia, quæ ſunt certa.& aduerte, quia hoc eſt
verum ſm Inn.ſiue prædicta priuilegia fuerint producta in iu
dicio:ſiue non. quę verba latius declarando proſequere in c.
cum venerabilis.j.de relig.do.& in Spe. de ſen.§.qualiter.in
ſecunda columna.¶Decimò oppo.dicitur hic[delictum per
ſonæ.]quaſi innuat,ꝙ ſi procurator alicuius priuati,& nõ ec-
cleſiæ produxiſſet falſum inſtrumentum, præiudicaret domi
no.cum iſte tex.innuat aliquid in eccleſia ſpeciale.Cõtra hoc
oppo.& videtur,quòd cuiuſcunq; fuerit procurator, non de
bet domino præiudicare quò ad condemnationẽ productio
falſi inſtrumenti facta à procuratore , vt l. 1.§.ſi quis procu-
rator.ff.ſi quis ius di.non obtemp.¶So. Inno. fatetur contra
17 rium.& dicit,quòd †licèt productio noceat producẽti , quò
ad puniendum ipſum de falſitate: non quò ad condemnatio
nem eius,quod in falſo inſtrumento deducitur.& hoc eſt,qđ
no.Inno.in dicto c. 1. vt lite non conteſta. ¶Vndecimò op.
innuit tex. quòd ſententia lata ex falſis inſtrumentis vſq; ad
20.annos poſſit retractari,& non poſtea.contra de reg.quod
ab initio.ff.de reg.iuris.& 16. quæſti.3.§. poteſt.vbi non vi-
detur tractu temporis confirmari, quod à principio eſt nul-
lum.¶Sol.glo.ſed vtrùm.tangit iſtud contrarium.& ſolue,vt
in ea.Ego pro ſolutione remitto ad notata in c. ſuper literis.
s.de reſcrip.vbi dixi, quòd fundamentum iuriſdictionis ope
ratur iſtam conualeſcentiam actus inualidi,coniuncta tanti
temporis taciturnitate. ſecus vbi eſſet defectus in fundamen
to iuriſdictionis.quia tunc nullo tempore confirmabitur , vt
ibi dixi.¶Venio ad quæſt.& primò quæro.dicitur,quòd re-
pertum fuerit inſtrumentum falſatum. non enim videtur , ꝙ
iſtam exceptionem oppoſuerit epiſcopus. quia nitebatur ex
eo,dum dicebat [permutationem factam.]& ſic ex ea proba
ri dominium eccleſiæ fuiſſe epiſcopi Sabinen. ¶Item ſimili-
ter non videtur, quòd dictam exceptionem falſitatis oppo-
ſuerit procurator Capituli: quia ſimiliter ex dicto inſtrumen
to nitebatur excludere epiſcopum , ratione permutationis.
quare ergo epiſcopus dictam exceptionem falſitatis oppo-
ſuit? Reſpon.glo.quæ incipit.reſponſionem.videtur ſentire,
quòd epiſcopus ipſam oppoſuerit:vt per hoc mon.perderet
cauſam.ſicut in ſimili fecit Eugenius,ſupra de reſti. in inte.c.
cum ex literis . & in cap. olim.ſupra de reſcrip. Sed hic ideò
non fuit factum.[quia delictũ perſonę.]&c.vt in tex.Non er
go videtur potuiſſe procurator inſtrumentum ab eo produ-
ctum redarguere de falſo,infra de ſen.c. cum olim. Et iſtud
verum,niſi produxiſſet ignoranter:tunc enim bene poteſt ip
ſum dicere falſum:ſecus ſi ſcienter.quia tunc (cum poſſit ac
cuſari de falſo,vt l.ſi vteris.C.de fide inſtrumen.)eiuſdem rei
nomine,cuius quis poteſt accuſari de falſo , alium accuſare
non poſſet,vt l.apud antiquos.C.de fur.& hoc not.Bart.in di
18 cta l.poſt legatum.vbi etiam plenè examinat : † vtrùm ille,q
produxit in iudicio inſtrumentum , poſſit poſtea dicere
ipſum non valere. Innocen.dicit hic , quòd licèt producens
non poſſit redarguere inſtrumentum de falſo : poteſt tamen
dicere , quòd contra ipſum non fecit.ſicut dixit Innocen. in
iſto cap. vbi fuit admiſſus ad probandum , quòd illa verba
[epiſcopus Sabinen.] poſita in tranſumpto non continebantꝰ
19 in authen.¶Secundò quęro†an poſſim dicere contra teſtes,
quos egomet produxi,& ipſos reprobare.Innocen.quòd ſic,
ſcilicet quòd poſſim reprobare eorum dicta:non autem per
ſonas:nec in eodem,nec alio quocunque iudicio: niſi quan-
do vellem reprobare perſonam teſtis ex cauſa , quę à me nõ
procedit:ſed ab alio.puta induxi patrem tuum in teſtem cõ-
tra Titium . tu vis poſtea inducere ipſum contra me. potero
ipſum repobare:ſicut poſſem ex noua inimicitia,vt ſupra eo.
c.paſtoralis.& de offi.delega.cap.inſinuante. & illa , quæ di-
xi in teſte,habent locum in iudice:vt ſi ſemel aliquem appro
baui in iudicem,non poſſum poſtea recuſare in quocunq; iu
dicio.3.quęſti.8.cap.cuius in agendo. & 4. quæſt. 1.c.ſi quis
20 teſtibus. ¶Tertiò ad idem quæro. † ſi aliquem approbaui in
teſtem , vel in iudicem:an potero ipſum repellere , ſi eliga-
tur ad aliquod officium,ſiue prælaturam ? Reſpondeo. dicit
Innocen.quòd ille,quem approbaui in vno actu,ſiue officio:
non potero reprobare in alio,vbi requirantur ſimiles perſo-
næ:ſecus ſi diſſimiles . vnde ſi impetraui aliquem in iudicem
(qui poteſt eſſe criminoſus)poterit reprobari, ſi producatur
contra me in teſtem prætextu criminis:ſed non prætextu in-
21 famiæ. †quia criminoſus bene poteſt eſſe iudex : ſed non te-
ſtis.ad hoc allegat.ff.de adul.l.ſi vxor. §.fina.de æta.& quali.
c.accepimus. vbi quæritur,vtrùm epiſcopus poſſit repellere
eum, quem ordinauit . & generaliter an quis poſſit venire cõ
tra factum ſuum,plenè de elec.c. noſti. & illa, quæ plenè di-
cta ſunt.s.de teſti. & inſtrumentis reprobandis , non habent
locum in prophetis , & actoribus , contra quos nihil poteſt
obiici.quia in eis locus eſt ab auctoritate.Et quidquid dicãt,
indubitanter eſt credendum. 32.di.c.ſi quid verò. 9.di.c.ego
22 ſolus.& epiſcopalis ſedes.vt 50.di.c.fina.†prophetis autẽ in-
fidelium,vel hæreticorum an debeamus credere.dic , ꝙ ſic,ſi
dicant al quid contra eos.vt dicto c.ſi quid veri. & per Inno.
23 hic.¶Quartò †quæritur.dicitur in tex. quòd ſnía lata per fal
ſa inſtrumẽta retractatur vſq; ad 20.annos. quæro ergo,quo
iure retractatur.gl.pen. videtur dicere,ꝙ remedio nullitatis.
ſed in c.licèt cauſam.s.de proba.videtur dicere,ꝙ contra il-
lum ſit reſtitutio neceſſaria.Spec. tangit in Spec. de ſen.pro-
la.§.fi.ver.item oppo.Io.An. diſtinguit inter falſitatem con-
cernentem iuriſdictionem, & falſitatem concernentem cau-
ſam.puta commiſſum in probatio. de prima , quæ concernit
iuriſdictionem.dicit, ꝙ poteſt opponi perpetuò. vt in c.2.de
crimi.fal.& plenè per Innn.& Compoſ. ſup.de reſcrip. c.ſup
literis.Secunda verò falſitas eſt, quæ concernit probationes.
& de iſta poteſt quinq; modis. primò criminaliter . ſecundò
ciuiliter.tertiò per actionem in factum,& per beneficiũ reſti
tutionis.quartò per viam exceptionis. quintò per uiam repli
cationis.Et dominus Io.And.hic proſequitur , cum per viam
excep.falſitas deducitur ex parte rei condemnati : vel ex par
te actoris,reo abſoluto per falſas probationes.Item etiam ꝓ
ſequitur,quando per viam replicationis falſitas deducitur.&
ſi peto electionem ſuam caſſari propter crimen , vel defectũ
excep.de ſententia abſolutoria,replico de ipſius nullitate, &
falſitate.competit enim hęc replicatio perpetuò: ſicut com-
peteret exceptio,vt no.in l.querelã. C.de falſis. & de hac ma
teria ẽt no.Bar.in l.diuus.ff.de re iudi.vbi dicit,ꝙ actio in fa-
ctum competit vſq; ad 30.an.& actio criminalis competit.j.
tempus præfixum,vt l.querelam. Reſtitutio verò in integrũ,
infra quadriẽnium.quod dic,vt ibi.& l.qui agnitus.ff. de ex-
ce.& in dicta l.querelam.per Cy.

ADDITIO.

a ¶Confiteri.Adde Inno.hoc tit.cum venerabilis. & eundem Bald.in mar garita.in ver.exceptio.& ver.excipiens mag.

SVMMAE.

1 *Appellans propter exceptionem non admiſſam, debet probare exce-ptionem eſſe veram coram iudice appellationis.*
2 *Conuentus per literas apoſtolicas vltra duas dietas debet compare-re,& exceptionem opponere.*
3 *Iudex delegatus à Papa ſine loci determinatione an poſſit eligere lo cum.*
4 *Excipiens de duabus dietis debet probare in cauſa appellationis: & in cauſa principali.*
5 *Duæ dietæ qualiter commenſurentur.*
6 *Miliare quid dicatur.*
7 *Paſſus quid ſit:quid pes:quid digitus.*

1 OLim. †Qui propter exceptionem non ad-
miſſam appellat: coram iudice appel
lationis probare debet exceptionem eſſe veram.

h.d.¶Et in prima appellantis querela: In ſecunda prouiſio
2 ibi[diſcretioni.] ¶Primò not. †quòd conuentus per literas
apoſtolicas vltra duas dietas debet comparere, & dictam ex
ceptionem opponere.quod eſt verum, ſi dubitetur de dictis:
aliàs non tenetur,ſi nullum eſt dubium. vnde Senen. Citatus
Ferrarię per literas apoſtolicas non tenetur ire, ſecũdùm Io.
An.& de hac materia,an citatus ſemper ire teneatur ad iudi
cem.dic plenè per Inno. j.de app.c.2. ¶Secundò no. in ver.
porro.quòd iudex delegatus vltra duas dietas veniẽdo ad lo
cum,debet pars comparere. quod an hodie verum ſit dic , vt
no.j.de reſcrip.c.ſtatutum.lib.6.quod hic dicitur de duabus
dietis,hodie non ꝓcedit:ſed aliter ibi ſtatuitur.¶Tertiò etiã
3 ex hoc collige,†ꝙ iudex delegatus à Papa ſine loci determi-
natione poteſt ſibi eligere locũ, vbi de cauſa cognoſcat:ſicut
archiepiſcopus fecit.quod hodie,an ſit verum. dic vt in dicto
c.ſtatutum & c.ſtatuimus.de officio.dele.li.6. ¶Quartò not.
4 †quòd ille, qui excipit de duabus dietis:debet probare in cã
appellationis.& etiam in principali; quia eſt cauſa ſuę ceſſio
nis,& excluſionis actoris:ergo probare tenetur,iuxta regulã
Bar.in l.nõ ſolũ.§.ſicut ꝓbari.ff.de.no.ope.nun.¶Oppo.dici
tur hic,quòd in cã appel. probare tenetur exceptionem op-
poſitam in cauſa principali verã eſſe.Sed contra de c.vt debi
tus.& c.dilecta.j. de appe.& dixi ſupra de teſti. c. ex parte.
¶Secundò opponitur ad fi.c. vbi dicitur [ſuperſedere cure-
tis.]verum eſt, quòd poſtquam iudicibus conſtiterit de ap-
pellatione legitima, debeant cognoſcere de cauſa principali,
vt dicto c. 2. de appel.lib. 6.¶So.vt in glo.Hoſtiẽ.dicit hic,ꝙ
reſcriptum hic emanauerat à prædeceſſore , & citatio nõ te-
nuerat:vnde,quaſi res eſſet integra,expirauerat iuriſdictio.
Simile quod not.per eum j.de no.ope.nuncia.c. ſignificanti-
bus.& quod not.Io.An.in c.cum plures.de offi.dele.li.6.Pe.
& Abb. aliter & vtilius reſpondent ad contraria:& dicunt,ꝙ
contraria locum habẽt, quando appellatur ab ordinario vel
delegato,quorum iuriſdictio eſt certa, & fundata.Si aũt arti
culus,de quo dubitatur,iuriſdictionem concernit. puta dici-
tur reſcriptum nullum ratione tacitæ veritatis : vel ſuggeſtæ
falſitatis,vt in c.nõnullis.s.de reſcrip.¶Si iſtis caſibus iudex
pronunciat pro iuriſdictione,& appellatur : & iudex appella
tionis reperiat bene appellatum,nõ deuoluitur ad ipſum co-
gnitio principalis cauſæ:ſed ſuperſedere tenetur, vt hic.Cum
enim iudex appellationis ſuccedat loco primi,ſicut principa
lis iudex non procederet.Ita nec iudex appellationis.ad hoc
bene facit.infra de offi dele.c.ſine ſubdelegato.li.6. & hoc te
5 ne menti.¶Quero†qualiter commẽſurabuntur iſtæ duæ die
tæ olim , vel hodie vna an per terram , vel aquam. pone per
aquam eſt vna,& per terram ſunt tres:ſiue econtra. dicũt q-
dam,quòd conſideranda eſt via vſitatior, communior,& fre
quentior.de ſponſa.c.ex literis.& de fun. inſtru. l. cum dela-
nionis.§.aſinam.& dicunt Goft.& Hoſtien.hoc eſſe frequen-
tius , quòd conſiderentur vitæ terreſtres , maximè tempore
hyemali:in quo ſolet eſſe nauigatio piculoſa , vt.l. ciuitas.C.
de offi.rec.prouin.¶Et iſta ſunt vera, quando menſura,& di
numeratio milliaris fit per terminum eundi , & redeundi:ſe-
cus ſi fieret ob aliam cauſam . puta dicit ſtatutum , quòd illi
dicuntur vicini,qui diſtant per vnum milliare : vel quod Po-
teſtas non poſſit eligi de terra, quæ ſit prope per 20. millia-
ria.nam menſuratio tunc fit per terram. & ſi non poteſt fieri
per terram:fiet per aquam,& per aerẽ.tex.eſt in extrauagã.
Clementis quinti.quæ incipit.ad conſequendũ.& ita reperio
no.per Bart.in l.non ſolum.§.annus.ff.de excu.tuto. vbi not.
6 †quòd milliare eſt mille paſſuum, vt l. vicena milia.ff.ſi quis
7 cau.Paſſus verò eſt quinq; pedum , vt not. †in l. itinere.ff.de
ver.ſigni.pes verò eſt 15.digitorum.vt eſt gl. 17. q.4.c.ſicut
antiquitas.

SVMMAE.

1 *Canonici vnius eccleſiæ poſſint habere ius eligendi in alia eccleſia col legiata.*
2 *Excommunicatus excommunicatione maiori repellitur ab agendo.*
3 *Periurus non repellitur ab agendo:repellitur tamen à petendo con-firmationem:*
4 *Procurator poteſt conſtitui ſuper exceptionibus criminis.*
5 *Exceptio excommunicationis non tollitur per replicationem excom-municationis.*
6 *Iudex ſi recipit probationes ſuper articulo impertinenti , poteſt ap-pellare.*

DIlecti. Per exceptionem excõmunicatio-
nis , vel periurij à ſua , vel eccleſiæ
ſuæ defenſione quis repelli non debet. hoc dicit.
Et prima pars ponit petitionem appellationis . ſecunda dat
1 iudices.ibi[quocirca.]¶Primò no.†quòd canonici vnius ec
cleſię (vt Graden.de qua hic in text.) habent ius eligendi in
alia eccleſia collegiata.de quo ſup. de conſue.cap. cum dile-
2 ctus.¶Secundò,†quòd excommunicatus repellitur ab agen
do.quod eſt verum de excõicato maiori ſententia. Idem ẽt
in minori quò ad hoc, vt valeat electio de ipſo facta.vt infra
3 de cle.excommu.miniſt.cap.fina.¶Tertiò not. †quòd periu
rus non repellitur ab agendo : ſed bene repellitur à petendo
confirmationem: ſicut repelleret ordinandum. de tempori.
ordi.& ne teſtetur.ſup.de teſtib.cap.teſtimonium. Crimino
ſi enim & periuri ſuorum,& ſuas proſequi poſſũt:ſicut & ec
cleſiæ.ad hoc ſupra de iureiuran. cap. petitionis . ¶Quartò
nota , quod niſi dicens ſe electum petat à ſubdito obedien-
tiam,quam ille negare dicitur,ſubditus debet defendere ec-
4 cleſiam ſuam,non impugnare. ¶Quintò not. †quòd ſuper
exceptionibus criminis poteſt conſtitui procurator. de quo
5 in cle.procura.de procura.¶Sextò not. †quòd exceptio ex-
communicationis non tollitur per replicationem excom-
municationis. & hinc ſumpta occaſione tractatur , an exce-
ptio doli tollatur per replicationem doli . quę materia me-
lius cadit infra de adulte.cap.intelleximus.vbi dicam, & per
Innocen. in cap. ſi quis presbyterorum. de rebus eccle. non
alie.& per Bart.& Bald.in l.cum mulier.ff.ſoluto matri. ¶Se
6 ptimò not.†quòd poteſt appellari , ſi iudex recipiat proba-
tiones ſuper articulo impertinenti : qui probatus nihil pro-
deſt,vt erat hic periurium , & excommunicatio iſtis obiecta.
facit ſupra de offi.delega.c.cũ contingat. ¶Opponitur. Iſti
canonici impugnabant iſtum electum prætextu excommu-
nicationis. ergo videntur rei voluntarii. & per conſequens re
pellendi,iuxta theoricam Innocen.ſupra eod.cap. cum inter
priorem.Hoſtien.dicit,quòd prædicta opi. Innocen. non iu-
uatur iure. in cõtrarium diffinit Clemens quartus.quòd trãſ
lato , cui per canonicum ad impediendam poſſeſſionem op
ponebatur crimen cum infamia : contra quem ipſe tranſla-
tus replicabat excommunicationem.diffinit Clemens quar-
tus, quòd dicta replicatio non elidit exceptionem illam : li-
cèt eſſet reus voluntarius prouocans, non prouocatus.dic ta
men ſuſtinendo opi.Innocen. quòd ille, qui obiicit crimina,
& defectus contra electũ: non põt dici reus volũtarius. qa ni
hil piculoſius,q̃ ꝙ detur lupus loco paſtoris : diſſipator loco
electorum:homicida pro medico: tyrãnus pro defenſore,ini
micus pro aduocato.¶Item cum excõicato reſeruetur exce
ptio temporalis iudicis delegati ſuſpecti.s.eo.cap. cum inter
priorem.fortius de ordinario,qui perpetuus eſt.& hoc dictũ
Hoſti.dicit Guil.ꝙ ſeruat Curia,ꝙ excommunicatus pro ec-
cleſia ſua poſſit ſe opponere contra petentẽ cõfirmationẽ,&
voluntariè veniẽs.de hoc no.in ti.de actore.in ſpe.in §. 1.ver.
itẽ quod excõicatus.¶Sed huic opi.ob.s.de iudi.c.exhibita.
per quam dicit Io.And. quòd ſi excõicatus prouocat ad iu-
dicium libellum dans:vt caſſetur electio,repelletur per exce
ptionẽ.Si verò contra prouocãtẽ à confirmatione excipit. &

ſi ſponte veniat admittatur.& hoc adde ad illa, quæ dixi in d.
c.cum inter priô rem. ¶ Quæro dicitur hic in tex.quòd iſte.
M.traxit in cauſa iſtos canonicos. quęro ergo, quomō traxit:
dic,quòd fortè poterat obedientiam ab iſtis tribus , & ipſi
denegabant : vel illi appellauerant. & app.non proſequebã
tur.vnde poterat petere electus , ꝙ ꝓcederetur in cauſa. Sed
hoc exemplum non placet. quia nō poſſet tunc ſibi obiici ex
cōicatio:cum eſſet tertius,ar.l.libertus à patrono. ff.de in ius
vo.& l.qui cum maior.ff.de bo.liber.vel agebat, vt impone-
retur illis ſilentium:vel aliter punirentur. ꝗ. de elec. c.1.li.6.
¶Secundò quærit Io.An.poſt Inno.certum eſt,ꝙ appellatus
in cauſa beneficiali debet expectare apud iudicem appella-
tiōnis.& proſequi cauſam ſuam , vt in dicto c.1.poni ergo,ꝙ
Papa ex certa ſcientia concedit literas, & mandat quandoq;
citari omnes volentes ſe opponere, quorum intereſt,per pu-
blicum edictum.ꝗ.de elec.c.fin.li. 6 quandoq; mandat citari
oēs,qui ſe tali opponunt ſuper electione ſua , vel actio.facto.
& tunc dubitatur,an deberent citari oēs , quos Imperator ci
tari petit:an debeat citare illos, qui ſe ante datam literarum
non oppoſuerunt.& in hoc c.tenet,ꝙ non.ſed oēs citare tenē
tur,quos ille nominauerit.Non tamen paſſim, & indifferen-
ter.ſed moderabitur qualitatem citandi, & naturam citādo-
rum.ar.eius quod le.& no.ſ.de reſcrip.c.cū ſuper literis.§.fi.
& ſi paſſim citari facit , condemnabitur in expen.ſm̄ Inn.

S V M M AE.

1 *Suſpenſus, vel motus à beneficio ad tempus , non poteſt ſe immiſcere negotiis eccleſiæ.*
2 *Excommunicatio ſi alicui obiiciatur:repellitur ab actu , licèt replicet de nullitate.*
3 *Statutum diſponens,quòd pendente exceptione nullitatis banni, bānitus poſſit impunè offendi:an valeat.*
4 *Sententia excommunicationis poteſt relaxari ad cautelam.*
5 *Sententia excommunicationis ex quibus cauſis dicatur nulla.*
6 *Abſolutio , ſiue relaxatio excommunicationis ad quem finem poſſit peti.*

APoſtolicæ, Si per exceptionem ſuſpē
ſionis,contra quam repli
catur de nullitate,ordinatio eccleſię retardatur:
fit abſolutio ad cautelam.h.d.primo ponit exceptionem.ſe-
cunda ibi[quas.]replicationem.tertia ibi[ne tamen.] relaxa
tionis cauſam.quarta ibi[ſentētias.]relaxationem. ¶ Primò
no.quòd quandoq; ſuſpenditur quis ab officio . quandoq; à
beneficio.Et intellige iſtum tex.de ſuſpenſione temporali ꝑ-
petua.Iſta enim non poteſt facere delegatus epiſcopi. dè ex-
ceſ.præla.c.1.ſuper.4.glo.per Ioan.And.vbi etiam no. quòd
prædicta ſuſpenſio fit ex culpa coram iudice commiſſa. arg.
de pœnis.l. moris. & poſſunt iſtæ pœnæ ſine magna ſolemni
tate,& ordine reuocari.ad hoc infra de regu.iuris.c.1.& mul
tas ſpecies ſuſpenſionum vide per.Io.And.infra de pœ.c.pe-
1 nul.vbi gl.magna.¶Secundò no.†ꝙ ſuſpenſus, vel amotus à
beneficio ad tempus.non pōt ſe immiſcere negotiis eccleſię.
Ille enim,qui amouetur à beneficio, per conſequens ab offi-
cio,& econtra.81.di.c.ſi quis. & c.ſi ſacerdotium. Et eſt not.
dignum,ſm̄ Inno. ꝙ amoti tpaliter à beneficiis , non debent
ꝗ.tempus ſuæ amotionis cōibus negotis eccleſiæ intereſſe.
An autem exercere iuriſdictionem, conferre præbendas , &
ſimilia facere.dic plenè. ſ.de conſue. c.cum dilectus. ¶ Ter-
2 tiò no.†quod de iure ſi cui excōicatio obiicitur,repellitur ab
actu:licèt replicet de nullitate : niſi primitus abſoluatur ſaltē
ad cautelam , &c. Quæſtio ergo nullitatis non impedit effe-
ctum ſnīæ latæ:quominus ſortiatur ſuum effectum. quia in-
terim præſumitur pro ſnīa: quia apparet non pro nullitate,ꝙ
non apparet.ad hoc vide , quod no.in c.ſolet.ꝗ. de ſen.excō.
3 li.6.Et fecit ad quæſt.†ꝙ pendente exceptione nullitatis bā-
nitus poſſit impunè offendi:de qua qōne dic per Bart.in l.3.
§.ſi ſeruus.ff.de acqui.poſ.vbi tenet Bar. quòd non poſſit,ſi-
ue per viā appellationis,ſiue alio mō petatur cancellatio bā-
4 ni.ad quod bene facit illud.c.¶ Quartò no.†ꝙ ſnīa excōica-
tionis relaxatur ad cautelam.& iſta relaxatio dicit Io. An.fit
ex quadam æquitate:nam de iuris rigore prius eſſet diſcutiē
dum de ſententiis,& ipſorum cauſis:ꝗ deberet ſuſpenſus ad-
mitti ad ordinationem:& alia negocia eccleſiæ.cum interim
præſumatur pro ſnīa,vt dixi. & pōt iſtam abſolutionem face
re quilibet iudex de ſententiis à ſe latis , vel à ſuo delegato.
Non aūt ſententias aliorum,niſi in certis caſibus,ſm̄ Hoſtiē.
qui remittit ad not.in Dec.ad reprimendum. & c. paſtoralis.
de offi.or.facit c.venerabilibus.§.poteſt quoq; de ſen. excō.
5 li.6.¶ Quæro de quibus cauſis ſnīa excōicationis dicat† nul
la.die , vt in dicto c.poteſt quoq;. & plenius in c.præſenti.de
6 ſen.excō.li.6.¶†Scdò q̄ro,ad quem finem pōt peti hæc ab-
ſolutio,ſiue relaxatio. dicit Inn. ꝙ qn̄q; ad cautelā opi.ſuæ.ſ.
ne lædatur pp infamiam excōicationum. qn̄q; fit ad cautelā
futurorum:ne eius facta poſtmodum irritentur, vt hic.Qn̄q;
fit ad ſubuentionem probandæ veritatis.ſ.de teſti.veniens.il.
2.in fi.& per Io.An.in Decre.ſolet.poſt gl.

S V M M AE.

1 *Repelli non poteſt quis à proſecutione appellationis per excommunicationis exceptionem.*
2 *Appellatum ſi fuerit pluries : iudex vltimò delegatus ſi reperit omnes iudices grauaſſe,cognoſcet de negocio principali.*
3 *Attentata poſt appellationem interpoſitam reuocātur per modum attentati.*
4 *Res,quæ petitur,ſi alienatur,lite pendēte:an debeat reuocari per modum attentati*

DIlecte in Chriſto, Per excō
munica-
tionis exceptionem à proſecutione appellatio-
nis quis repelli non debet h.d.In prima ap.narrantis appel-
latio.in ſecunda appellationis cōmiſsio.ibi[quocirca.]¶Pri
mo no.ꝙ iſti iudices primi , videlicet prior ſancti bn̄dicti,&
collegæ tulerunt ſnīam excommunicationis poſt ap. monia-
liū.& male fecerunt , poſtquā appellatio iuſta ꝓceſſerat. ſ.de
offi.dele.c.qm̄ abbas.& qđ no.ꝗ.de offi. dele.c. paſtoralis.§.
2.¶Scdò not.ꝙ licèt in impetratione reſcripti debeat fieri
mētio de proceſſu.vt ꝗ.de re iudi.c.inter mona. & de ſerie ne
gocij de coha.cle.& mu.c.ſup eo.& de rebus , ſup qbus actū
eſt.de dolo & contuma.c.ex literis. & de exceptione oppoſi-
ta in primo iudicio.de procura.c.in noſtra.De his tn̄ , q̄ poſt
appellationem fiunt,vel innouantur , non expedit facere mē
tionem:ſicut nec de literis,quæ ſunt nullæ.ꝗ.de confir. c.bo-
nę.Et hæc eſt ratio, quare de excōicatione nō expediuit hic
facere mētionem: aliàs regulariter excōicatio præcedens im
petrationem,reddit reſcriptū nullū.de reſcri.c.1.li.6.¶Ter-
tiò no.ꝙ hic fuerunt interpoſitæ tres ap. prima à grauamine
illato ab abbate ſancti bn̄dicti,& eius collegis monialibus.ſe
cunda ab abbate , & conuentu ab exceptione excōicationis
contra moniales obiecta, & repulſa ꝑ priorem de Angles.
tertia monialium à dicta excōmunicationis exceptione emiſ
ſa per priorem de Gernemoe. Et ſic fuerunt tres appellatio-
nes ſucceſsiuæ . duæ monialium & vna prioris committitur:
ergo &c.quarto loco cauſa Linconienſi decano: de quo in ſu
praſcriptione, qui cognoſcit de grauamine illato à tertiis,ſci
licet à priore de Gernemoe,& eius collegis. & ſi reperit non
grauaſſe,remittit de eo,de quo debebant cognoſcere illi ter-
tii . Sed illi tertii debebant cognoſcere: an ſecundis iudici-
bus,ſcilicet priore de Angles , & aliis fuerit iuſtè appellatū,
vel iniuſtè:& ſi reperit,quòd iniuſte , remittit ad eos. Si autē
iuſte,cognoſcet de eo,de quo debebant ſecundi cognoſcere.
ſed ſecūdi debebāt cognoſcere:an primi, (ſcilicet abbas ſan
cti Benedicti,& collegæ)grauauerūt moniales, vel nō:& ſi re
perit non grauaſſe,remittit ad eos:aliàs facere, q̄ debebāt fa
cere ipſi primi. Sed ipſi primi debebant cognoſcere de cauſa
princi-

principali: ergo iſte decanus quartò loco delegatus de cauſa
principali cognoſcit,ſm̄ Io. And. ¶Et ex hac inueſtigatione
collige ſummam,& theoricam. †ꝙ ſi ſucceſſiuè pluries fue-
2 rit appellatum, etiam cēties iudex vltimo delegatus:ſi repe-
rit omnes iudices grauaſſe, cognoſcet de negotio principali.
Si autem reperiet omnes non grauaſſe ad illum remittet,quē
reperiet nō grauaſſe: & ille ſimiliter cognoſcet de cauſa prin
cipali:ſi reperiet omnes præcedentes ipſum grauaſſe.aliàs re
mittet ad proximum non grauantem:& iſte eſt effectus eius
3 ad quem tendit iſtud.c.& not.per doctores. ¶†Vltimò not.
ꝙ attentata poſt appellationem interpoſitam reuocātur per
modum attentati.& hinc ſumpta occaſione de iſtis attētatis,
an reuocentur:ſtatim : an verò expectato ſine cauſę. Tractat
Inn.hic quod eſt hodie expeditum plenè in c. non ſolum. de
appel.lib.6.vbi pleniſſimè , quo iure reuocentur attentata ꝑ
iudicem à quo:vel à tertiò:vel à parte. quod etiam hic tangit
4 Inno. quærens. †ſi res , quæ petitur alienetur lite pendente,
an debeat reuocari per modum attentati: tenet,quòd non,ſi
res petatur actione perſonali : ſecus ſi rei vendicatione,quia
tunc reuocatur propter vitium litigioſi. de quo ſupra de cō-
ſti.c.cum magiſter.& de elec.cle.2.in gloſ. nubit. &ſupra ut
lite pen.c.eccleſia.facit quod not.Spe.in titu. de ap.§. penul.
ad finem.

A D D I T I O.

¶Interpoſitam attentata poſt appellationem peti poſſunt reuocari,non obſtante lit.conteſt.ſuper principali. vide Rotā. in deci.188.inci. ſi pars in nouis.

S V M M AE.

1 *Superior poteſt prouidere de electo, ſi apparet de minus canonica electione.*
2 *Victor an poſſit per hoc ſolum appellare: quòd victus non eſt ſibi condemnatus in expenſis.*
Appellatio contra ſententiam quid operetur.
4 *Sententia lata contra actorem,ſi actor appellauit,& in cauſa appellationis obiicitur , & probatur excōicatio contra eum : nunquid reus ſibi condemnabitur.*
5 *Excommunicatus an poſſit petere reſtitutionem contra ſententiam , à qua non appellauit.*
6 *Excommunicatus an poſſit dicere ſententiam nullam.*
7 *Procurator,qui principalem cauſam egit: ſi appellauit à ſententia cōtra ſe lata:an poſſit proſequi, ſi ei obiiciatur excommunicatio.*

SIgnificauerunt, Per exceptionem ex
communicationis à
proſecutione appellationis etiam originalis actoris,
repelli non debet.h.d.Et prima ponit querelam appellantis.
ſecūda inſtruit iudicem à quo.ibi[mandamus.]¶Primò no.
ordinem in negotio electionis. nam electio celebrata præſen
tatur ſuperiori ab ipſis electoribus.quod.dic , vt in c. auari-
tiæ.eo.ti.¶Secundò no. quòd hic electio pręſentata à Capi-
tulo reprobata fuit , & alius per archiepiſcopum inſtitutus:
1 fortè ideo,quia elegerant indignum. ex quo collige , † quòd
ex eodem proceſſu habito cum electo,de cuius minus cano-
nica electione apparet ſuperiori, poteſt ipſe ſuperior proui-
dere.& ſic in eadē ſententia poteſt vnus excludi, & alteri pro
uideri de eodem beneficio.ſic ſententia lata contra ordinatū
ſufficit ad pœnā ordinantis.ar.81.di.c.tantis.& per Cyn.in l.
2.C.de aduoc.diuer.iud.& per Bar.in l.cum filius.ff.de verb.
obli.facit c.dilectus.§.præfato.ſ.de elec.¶Tertiò no.ꝙ qn̄q;
ab vna ſnīa ambæ partes appellant. vide expreſſius.ꝗ. de te-
2 ſta.c.Rainaldus.†An aūt victor propter hoc ſolum poſſit ap
pellare : ꝙ victus nō eſt ſibi condēnatus in expen. ipſo victo
appellante:vel nō appellante à ſentētia contra eū lata . dic in
Spe.de ap.in §.in quibus.ver.37.& ver.ſe.& per Cy. C.qn̄ nō
3 eſt neceſſe ap.l.fi.¶Quartò hic colligitur , †ꝙ ſi contra acto
rem fertur ſententia in cauſa ap.dicitur ſe defendere.Ideo qa
per ſentētiā eſt ſibi inflicta lęſio:& ſuū ius ſiue actio(vt ſic di
xerim)vulnerata. Equum eſt ergo , quāquam fuerit in prin.
modo ſibi ſubueniri.¶Oppo.dicitur hic in fi.ꝙ iudices , qui
grauauerunt , cognoſcunt de cauſa. contra de c.interpoſita.
de app.¶Sol.dicit glo. vlti.quòd hic voluit appellās cauſam
remitti:aliàs non poſſet remitti,vt ibi.Tu dic ſubtilius,quòd
quando iudex in cauſa iuriſdictionis grauat partem ignorā-
ter,vt hic fecerunt iudices:quia tex.dixit[minus prouidè]ad
ipſos debet remitti cauſa de iure cōi , ſm̄ Bart. qui ita not.in
quodam ſuo conſilio,quod incipit.Clericus non ſuo nomine.
¶Scdò opp.apparet ex prin.c. quòd Capitulum de Cornata
agebat,petens electionem ſuam confirmari:ergo vr̄,ꝙ exce-
ptione excōicationis debuerit ab agendo excludi,per c.intel
leximus.de iudiciis.cuius cōtrarium hic dr̄. ¶So.dicit Inn.ꝙ
reg.eſt vera , niſi contra latorem fuerit lata.& in cā appella-
tionis exceptio excōicationis oppoſita . quo caſu debet ad-
mitti,vt hic.Non obſt.c.pia.e.ti.li.6.vbi dr̄,ꝙ exceptio excōi
cationis poteſt in qualibet parte iudicij opponi. Intelligitur
enim niſi in cauſa appellationis.Ratio differentiæ eſt; quia ſi
ante appellationem non auditur, æquitas iudicij non offendi
tur:ſed poſt ſententiam latam ſi non audiretur, lęderetur æq
tas iudicantis:qui dicitur grauaſſe. quæ æquitas etiam excō-
municato non denegaretur, vt ſ.eo.c.cum inter priorem.Et
iſta eſt vna ratio, quare poſt ſententiam magis excommuni
catus auditur appellās,q̄ ante.Eſt & alia ratio, quia poſt ſen
tentiā, & appellationem interpoſitam contingit quędā mix-
tura iniquitatis iudicis grauātis,& cauſæ principalis : nec po
teſt cauſa grauaminis ſeparari à cauſa principali. ¶Et ideo
cauſa grauaminis , quæ habet in ſe maiorem æquitatem au-
diendi excōicatum,trahit ad ſe cām principalem:vt ēt ſuper
ea debeat audiri,ar.ad hoc de ſepul.c.ſacris.& quòd ibi not.
& de reg.iur.l.actio.& §.1.in prin.& ne ſede vacan.c.1.& qđ
no.in c.ſi duo.de offi.dele.li.6.Et iſtud dictum vr̄ verū in ap-
pellatione interpoſita à diffinitiua. Si aūt actor appellaret à
grauamine,& obiiceretur ſibi excōicatio ſuper dicto articu
lo,non obſtaret etiam ſibi:ſed eo finito , bene poſſet ſibi op-
poni excōicatio ad impediendum proceſſum cauſæ principa
lis:quare ſeparatus eſt iſte articulus à negocio principali. Et
hoc placet Io. An.qui dat alium intellectum huic Decre. ſcili
cet ꝙ Capitulū de Cornata appellauit ab inſtitutione facta
per archiepiſcopum , & à reprobatione prædicti Petri præ-
ſentati per eos . quantùm ergo ad inſtitutionem factam per
archiepm̄,dicuntur merè rei: & ideò indifferēter audiuntur,
cū ſint propriè defenſores,non actores: ſed quò ad reproba
tionem factam per archiepm̄ de electo ab eis, non deberent
audiri:quia originarii actores.quę lectura non placet.cōis er
go intellectus Dec.eſt, ꝙ actor ēt originarius audiatur in cā
4 principali. Qua opi. præſuppoſita pro vera. †Primò quæro.
pone ꝙ contra actorem lata eſt ſnīa,& appellauit in cauſa ap
pellationis,obiicitur , & ꝓbatur excōicatio cōtra eū:certum
eſt,ꝙ nō debet à ꝓſequutione appellari , vt dictum eſt ſupra.
nunquid reus ſibi cōdemnabitur.gl.ſentit,ꝙ ſic; quia ſi dene
gatur antecedens,ſcilicet opponere:ergo & conſequens,ſcili
cet probare,vt ſ.eo.c.dilecti.Hoſti.dicit, ꝙ differtur ſenten-
tia: & ſi vult audiri , debet petere ſe abſolui.ſ.de offi. dele.c.
prudentiam. §. ſexta. Sed in hac opi.non videtur ſtare Ioan.
And.imò propter prædictam mixturam iniquitatis iudicis
qui admittit excommunicatum:& cauſa principalis, quæ nō
admittit,faciet excōmunicatū admitti, & ſibi iuſtā ſnīam nō
negari,vt ſ.eo.c. cum inter priorem. Videtur enim ſatis ab-
ſurdum dicere, ꝙ iudex debeat audire excommunicatum in
cauſa appellationis,& ſibi poſtea denegare iuſtam ſententiā,
contra l. de qua re.ff. de iudi. & ſ.de cauſa poſ.& proprieta.
c.cum ſuper. Et pręدicta videntur vera,quando contra acto
rem eſt lata ſententia, & appellauit. Si autem eſſet lata contra
reum , & appellaſſet:tunc ſi actor vellet petere ſuam ſenten-
tiam cōfirmari:crederem poſſe repelli exceptione excōmu-
nicationis . Si autem reus appellans vellet proſequi ; actor

ad defendendum ſententiam deberet admitti;tanquam pro-
uocatus.ar.ff.de in ius voc.l.libertus.& l.qui cum maior.ff.de
5 bo.liber.¶†Secundò quærit Hoſti. an excommunicatus poſ
ſit petere reſtitutionem contra ſententiam,à qua non appel-
lauit:videtur;quòd ſic.quia ap. & inte. reſtitutio ambulāt pa
ri paſſu,vt patet in reuocatione attentatorũ,pendente cã ap-
pellationis,& reſtitutionis in integrũ , vt ſupra de reſti.in in-
te.c.reſtituta.& C. de in inte.reſtit.l. 1. Itē quia tendũt ad eũ
dem effectum,ſcilicet ad reſtitutionem ſententiæ.Ho. diſtin-
guit.quia aut loquitur in ſententia,vel alia , vbi vertitur peri-
culum animarum: & tunc excõmunicatus debet audiri ; qa
tales ſententiæ non tranſeunt in rem iudicatam. & j.de ap.c.
paſtoralis.omne enim vinculum legis,conſuetudinis, & iura
menti ceſſat,ex quo periculum animarum inducitur. j.de p̄-
ben.c. extirpandæ. Aut loquimur in aliis cauſis : & tunc aut
petitur reſtitutio ex ſolo fauore dependes . & tunc repel-
litur,cũ de iniquitate,vel de iniuſta ſententia non conquera-
6 tur,vt ff.de minori.l.præfati. ¶†Tertiò quæritur , an excõ-
municatus poſſit dicere ſentẽtiam nullam.videtur,quòd ſic.
quia ſi ſe defendit appel.vbi ſentẽtia eſt aliqua, fortiùs quã-
do nulla,ar.s.de elec.c.cum in cunctis. contrarium tenet Io.
And.per c.1.de reſcrip.li.6.Quid de exceptionibus, quæ poſ
ſunt opponi poſt,ne mandetur executioni. Hoſti.videtur di-
cere idem,quòd in nullitate,& in reſtitutione in integrum,vt
7 hic vide.¶†Quartò quæritur; quid in procuratore. pone.n.
aliquis procurator,qui principalem cauſam egit , appellauit
à ſententia contra ſe lata : an poſſit proſequi. quidam, ꝙ ſic.
quia eadem eſt ratio, quæ in actore. In contrarium tamen vi
detur Io.An.vt hic vide per eum.qui etiam quærit, ſi quis ap
pellat extra iudicium nomine alterius,& iſte habet ratam ap
pelationem:an poſſit ille,qui appellauit,proſequi,non obſtã
te excommunicatione contra eum oppoſita. & tenet , quòd
proſequi non poſſet.

S V M M AE.

1 *Exceptio excommunicationis poteſt in qualibet parte litis opponi.*
2 *Exceptio excommunicationis, quanquam dilatoria, eſt multum priuilegiata.*
3 *Communicare excommunicato eſt mortale peccatum.*
4 *Reus exceptionem ſibi competentem differens opponere : condemnatur in expenſis legitimis.*
5 *Sentẽtia poteſt ferri pro excõmunicato ſuper principali, & expẽſis.*
6 *Iudex ex officio poteſt repellere publicè excommunicatum: & etiã infamẽ.*
7 *Reus ſi inſtat,quòd procedatur in lite,actor excommunicatus cogitur proſequi.*
8 *Actor excommunicatus poteſt cogi ad agendum ad inſtantiam rei.*

EXceptionem. Reus in qualibet par
te litis, excommuni-
cationem cõtra actorem obiiciens,auditur.hoc pri
mò.Et ſi malitioſè hoc diſtulit , in expenſis condẽnatur.hoc
ſecundò.Et dato,ꝙ non excipiat publicè excõicatum, iudex
repellet ex officio.h.d.diuiditur in tres partes.ſcda ibi[qui ſi
eam]tertia ibi[excõicatus.]¶†Primò no. ꝙ exceptio excõi
1 cationis poteſt in qualibet parte litis opponi. qđ intellige,ni
ſi in cauſa appellationis,iuxta no.in c.ꝓximo. ¶Scđo not. ꝙ
tex.loquitur de exceptione excõicationis,quæ competit ante
litem motam.ſi aũt poſt litem motam ortũ habeat , ſimiliter
repellit.à qua tm̃ iudex delegatus poſſit abſoluere.de quo.s.
2 de offi.dele.c.prudentiam.§.ſexta &c. ¶†Tertiò no. ꝙ exce
ptio excõicationis (quãquam dilatoria) eſt multum priuile-
giata:quia negligentia in opponendo non obſtat,pp rõnem,
quã ſubdit tex.[ne quis in periculum aĩę ſuę.]&c.alias rõnes
3 vide in c.pia de exce.li.6.¶Et collige ex hac ratione, †ꝙ cõ-
municare excõicato eſt pctũ mortale , de quo. s. qđ metus
4 cauſa.c.ſacris.& 11.q.3.rogo &c. ¶†Quartò no.in verſi.qđ
eã.quid iuris, cum reus exceptionem ſibi competentẽ differt
opponere:condẽnatur.n.in expenſis legitimis,vt dicit tex.Et
intellige in expenſis legitime factis ſuper cõcernentibus me
rita cauſæ, vſq; ad tẽpus exceptionis oppoſitæ. Ille.n.fruſtra
toriæ factæ ſunt ex malitia rei differentis hanc exceptionem
opponere:ſed non condẽnabitur reus ad expenſas,quas fe-
cit actor,durante ꝓbatione exceptionis : dũmõ ipſe reus illã
ꝓbet:qa in hoc non vexauit actorem iniuſtè . Si aũt actor in
ꝓbando defecit,non condẽnabitur in expenſis prius factis,
cum ex obiecto exceptionis non ꝓbatæ actoris non interſit:
cum acta prius geſta firma permaneant . Et hæc rõ infert,ꝙ
cum hodie exceptio excõicationis tardè oppoſita non red-
dat nullum proceſſum retro geſtum: ꝙ ꝓuiſio huius ca.circa
condẽnationem expenſarum ex retardata oppoſitione exce-
ptionis non vendicat ſibi locum,cum actoris non interſit, cũ
teneat proceſſus factus ante exceptionis obiectum , p dictũ
c.pia.e.ti.li.6.¶Et hæc vr̃ hic ſentire dñs Io.de Ligna.qui in-
telligit iſtud c.vt tunc tm̃ ex recordata exceptione habeat lo
cũ condẽnatio expenſarũ à tpe exceptionis oppoſitæ. Ratio
qñ geſta ante ipſam oppoſitã non valuerint , vt eſt in caſu.c.
1.j.de reſcri.li.6.aliàs iſte ver.ꝙ ſi eã.non hẽt locum , ſm̃ eũ,
qui ẽt intelligit,ꝙ ceſſet in alio caſu.ſ. qñ actor ſciebat ſe ex-
cõicatum.tunc.n. dolus actoris cõpenſatur cũ dolo rei diffe-
rentis malitioſè opponere: quia tunc dolus cum dolo cõpen
ſatur,ſm̃ Pe.& Abb.j.de adul.c.penul.& de cõpẽſa.l. ſi ãbo.
5 &c.¶†Quintò no.in d.verſi. ꝙ ſi eam.ꝙ ꝓ excõicato fertur
ſnĩa ſup expenſis.& fortius vr̃ ſup principali, conſiderata æq
tate iudiciorũ.s.e.c.cum inter.ſm̃ Inn.& hoc tenui.s.eo. c.Et
collige ex hoc ver.ꝙ qñq; omittendo,& tacendo,quis puni-
tur ſic faciendo,hoc eſt indebitè litigãdo , vt s.de dolo & cõ
tu.c. finẽ. facit.ff.ſo.mat.l.ſi mora, & l.ſi ſeruum.ff.de verbo.
obli.Et iſtum ver.notabiliter allegaui.s.e.c.paſtoralis.dic,vt
6 ibi.¶†Sextò no. ꝙ iudex ex officio repellit publicè excom-
municatũ: ſimiliter & infamẽ.ff.de poſtu.l. quos prohibet.&
plenè.2.q.7.c.alieni.Et aduerte,quia in eius odium eſt indul
tum excõicatum ab agendo excludi , vt in c. intelleximus.s.
7 de iudi.Ex quo duo infero,ſm̃ Inn.primũ, †ꝙ ſi reus inſtat,ꝙ
ꝓcedatur in lite,actor excõicatus cogetur ꝓſequi, iuxtà no.
8 in Auth.qui ſemel.C. quõ & qñ iudex. †Secundum , ꝙ actor
excõicatus poterit ad inſtantiam rei cogi ad agendum. iuxta
not.in l.diffamari.C.de inge.ma.& C.vt nemo inuitus. in l.1.
gl.1.ponit diuiſionem exceptionum, de quibus per Hoſti.in
ſumma.eo.ti.§.2.& in Spec.eo.ti.§.1.2.& 3.& in §.qđ dicto.
ver.quid de exceptionibus feriarum ſequentibus.& 3.q.6.§.
quod exceptio.Et adde ẽt, quod dr̃ in l.1.C. de iuris , & fac.
igno.vbi plenè de exceptionibus,q̃ poſsũt opponi poſt ſentẽ
tiã.de quibus etiam in Spec. ẽ.ti.§.3.ver. hoc tantùm. ¶Vlti
mò no.glo. quando dicatur ſententia publicè lata, cui adde.
glo.in cle.1.de ſepulturis.

S V M M AE.

1 *Abſolui debet,qui tempore motæ litis non poſſidet.*
2 *Dolo deſinens poſſidere,lite pendente debet condemnari, perinde acſi poſſideret.*
3 *Agenti ex noua cauſa non obſtat exceptio rei iudicatæ.*
4 *Iudex ſi abſoluit reum ſimpliciter , non annexa cauſa:an videatur abſolutus ; quia actor non probauit : an verò quia reus non poſſidet.*
5 *Reus ſi eſt abſolutus,quia non poſſidet: & quia actor non probauit an obſtet exceptio rei iudicatæ.*

ADuerſario tuo. Non cõpetit ex
ceptio rei iudi-
ca.reo abſoluto : quia non poſſidebat.h.d.nõ di
1 uidit.qa breue eſt.¶†Primò no. ꝙ qui tpe motæ litis nõ poſ
ſidet, dẽt abſolui.nã rei vẽdicatio dat cõtra poſſidẽtẽ:vel cõ-
tra

tra eum , qui dolo deſiit poſſidere , vt in reg.pro poſſeſſore.
de reg.iur.lib.6.per Dy.ſimiliter ille, qui liti ſe obtulit:con-
demnatur perinde,acſi poſſideret, vt l.is , qui ſe liti.ff.de rei
ven.Et ne iudiciũ ſit fruſtratorium,ſemper debet reus inter-
rogari:an poſſideat.quæ interrogatio,ſi omiſſa fuerit,poteſt
ſuppleri proceſſus cauſę,vt l.qui petitorio. & ibi not.ff.de rei
2 ven.¶†Secundo innuit tex.ꝙ dolo deſinẽs poſſidere, lite pẽ
dente,debet condemnari: perinde acſi poſſideret. qđ an in-
telligatur ex eadem inſtantia : vel nouo iudicio opus ſit. dixi
s.de iudi.c.quia.vbi ẽt nota.an contra nouum poſſeſſorẽ poſ
ſit exequi ſnĩa lata contra eum,qui dolo deſiit poſſidere. qđ
3 dic p Bar.in d.l.qcquã.§.Iul. ff.de aqua plu.ar.¶†Tertiò no.
ꝙ agenti ex noua cã non obſt.excep.rei iudi.plura.n. debent
concurrere,vt obſtet.qđ dic, vt l.ſi mr̃.§.eandẽ.ff.de exce.rei
iudi.& l.ſi quis ad exhibendum.e.tit.vbi Bar.quærit de dua-
4 bus qõnibus faciẽtibus ad propoſitũ huius.c. prima eſt†ſi iu
dex abſoluit reum ſimpliciter,non annexa cã:an videatur ab
ſolutus;quia actor non probauit:an verò quia reus non poſ-
ſidet.dicit gl.ibi,ꝙ in dubio præſumitur abſolutus ex cã,q̃ in
actis apparet.quia ſnĩa refert ſe ad acta, vt l.3.C.de ſen.q̃ ſi-
5 ne certa quanti.& l.hæc.n.ff. de ſuſpe.tu. ¶†Scđò quærit,qđ
ſi eſt abſolutus ex vtraq; cauſa:quia reus non poſſidet: & qa
actor non probauit,an obſtet exceptio rei iudicatę.dic ꝙ ſic:
quia ſufficit alteram obſtare.s.de reſcrip.c.inter ceteras.& l.
ventum.§.bonis.ff.de priuile.credi.ad materiã c.facit l. ſi aũt
ff.de rei ven.& l.ſi rem meam.& l.cũ quæritur.& l.ſeq.de ex-
cep.rei iudi.

S V M M AE.

1 *Reſcriptum impetratum ab excommunicato ſuper proſecutione appellationis(licèt de excommunicatione non faciat mentionẽ) valet.*
2 *Excommunicatus poteſt ſuper appellatione literas impetrare.*
3 *Excommunicatus an poſſit petere, quòd ſententia pro ſe lata mandetur executioni.*
4 *Excommunicatus in communibus iudiciis fami. erciſ. communi diui. & ſimilibus poteſt eſſe in iudicio.*

1 VEnerabilem. †Valet reſcriptum
impetratũ ab excõi
cato ſup ꝓſecutionẽ ap. licèt de excõicatione nõ
fecerit mentionẽ h.d.Et primo ponit dictũ.ſcđò ſubiũgit ip-
2 ſius cãm:ibi[qa.]¶†Primò not. ꝙ ſicut excõicatus põt ap-
pellare:ita ſup appellatione literas impetrare. quia cũ vnum
conceditur, videntur conceſſa oĩa,q̃ ſequũtur ex illo.s.de off.
dele.c.p̃terea.& l.2.ff.de iuriſ.om.iudi. ¶Opponit , & vr̃ , ꝙ
iſtud c.ſit ſupfluum.quia.s.in pluribus.c.dictũ eſt , ꝙ appel-
lans,& excõicatus põt impetrare.s.e.c.dilecti. & c.ſignifica-
runt.& c.inter priorem.¶Sol.c.cũ inter.loquitur de excõica
to,qui agit,vel defendit noĩe ſuo.c.dilecti loquitur de excõi-
cato defendente eccleſiã. c. dilecte.loquitur de excõicato, li-
te pendente,& poſt appellationẽ.c. ſignificarunt. loquitur in
actore.Iſtud c.loqtur in excõicato ꝓ alia cã,& ab aliis iudi-
3 cibus.¶†Quærit Io.And.nunqđ excõicatus poſſit petere,ꝙ
ſnĩa ꝓ ſe lata mandetur executioni:& ꝓcedit qõ in actore ex
cõicato occultè,cõtra quẽ nõ fuit ꝓmulgata. & lata ſnĩa fuit
4 pro eo,quæ valet.vt.d.c.pia.†vel in cõibus iudiciis:vel in cõ-
demnatione expenſarũ:vel ẽt in excõicato poſt ſnĩam:& etiã
in excõicato publicè,ſm̃ Io.An.in d.c. pia.in gl. ẽt.& in gl.pe
nul.& vlti. Nũquid ergo actor excõicatus poterit petere exe
cutionem talis ſnĩæ:vr̃ , ꝙ ſic. quia poſt ſnĩam non reſtat niſi
ſolutio, & excõicato debitum ſolui põt.s. de do. & contu. c.
veritatis.Cõtrarium tenet Io.An.duabus rõnibus, & prima,
quia ſiue dicas executionẽ ſnĩæ peti iudicis officio:vel p acto
rẽ in factũ,iuxta no.in l.actori.C. de rebus credi. & l.1.C.de
re iudi.vtrũ remediũ denegatur excõicato: quia nec actionẽ
intendere:nec iudicis officiũ ad impugnationẽ implorare po
teſt.¶Eſt & alia rõ,qa ſnĩa non mandatur executioni,nõ læ
ditur æquitas iudiciorum: quia per ſnĩam functus eſt officio
ſuo:nec ſemp iudex ſuã ſnĩam exequitur vt l.à diuo Pio.ff.de
re iudi.Itẽ in ptãte excõicati eſt ſe facere abſolui: qa eccleſia
nõ claudit ſibi gremium.de hære.c.ſup e.li.6.de ſe igitur, nõ
de iudice conqueratur.& ꝓ hoc , ꝙ excõicatus non poſſit pe
tere executionẽ ſnĩæ,eſt tex.in c.pia de excep.lib.6.

De Præſcriptionibus.

VISO De exceptionibus in genere:quia fre
quenter in iudicio obiicitur exceptio præ-
ſcriptionis. Ideò de hac ſpẽ ſubmittit , ſe
a cundùm Gof.& Hoſtien. habetur de mate
ria. 16.q.3.[a]& q.4.& 13.qõ.2.in prin.repe
titur in 6. Iura autem ad hunc tractatum
facientia hic vide in nouella.

ADDITIO.

a ¶16.q.3.Vbi in §.quod autem.vide Io.de Tur.cremа.vbi ponit,quid ſit præſcriptio.quæ ſint eius ſpẽs.quis ſit eius effectus:an currat in rebus eccleſiaſticis.& plures alias quæſtiones.

S V M M AE.

1 *Eccleſia an reſtituatur contra præſcriptionem triennij.*
2 *Præſcriptio non currit contra eccleſiam,quãuis epiſcopus ſit excommunicatus.Nec etiam vacante eccleſia.nu.3.*
4 *Præſcriptio aliquando dormit,& ceſſante cauſa reuiuiſcit.*
5 *Epiſcopus,qui conuertit populum infidelem ad fidem, non ſtatim quærit ſibi ius in illo:ſed poſt triennium.*

PLacuit. Epiſcopus contra epm locũ per ſe
cõuerſum ad fidẽ præſcribit trien
nio.ſed cum vacat eccleſia,vel eſt in ſciſmate,nõ p̃-
ſcribitur contra ipſum.h.d.Et primò ponit,quod ſcđò deter
1 minat.ibi[ſi tñ.]& addit alium ibi.[Item ſi.]¶†Primò no.p̃
ſcriptionem triennij : vtrum aũt contra iſtam præſcriptionẽ
reſtituetur eccleſia , ſicut minor.dicit Ho. ꝙ ſic in caſu huius
c.remittit ad no.in c. 1.de reſti.in inte. Reprobat tamen opi.
Azo.dicentis eccleſiam reſtituendam contra præſcriptionẽ,
ſicut pupillum. Si enim dicta æquiparatio eccleſiæ ad pupil-
lũ eſſet bona,non curreret præſcriptio contra eccleſiã : ſicut
nec contra pupillum , vt l.ſi. C.in q.cau. in inte.reſti. non eſt
2 neceſ.& hoc falſum eſt,vt d.c.1.¶†Secundò not.tex. ibi[qui
poſſet.]&c.ibi argumentum,ꝙ ſi eps eſt excõicatus, non cur
rit præſcriptio contra eccleſiam.ad hoc j.de conceſ. præbẽ.
3 c.quia diuerſitatem.& 11.q.3.c.placuit.&c. ¶†Tertiò no.ꝙ
vacante eccleſia non currit præſcriptio. Et idẽ ſi vacat de iu-
re,licèt non de facto(puta quia habet epiſcopum , ſeu præ-
latum ſciſmaticum.)Et idem fortè contra iura ciuitatis, vt.ſ.
nõ præſcribãtur,ſi ipſa poſſidet tyrãnus.ar.huius.c. ¶Quar
4 tò not.in verſi. ſed ex quo die. †ꝙ ceſſante impedimento,p̃-
ſcriptio reincipit curſum ſuum. dormit ergo quandoq; præ-
ſcriptio:ſed cum cauſa dormitionis reuiuiſcit.ſimile in l.ſicut
5 C.de præſcriptio.30.an.¶†Quintò no.quòd epiſcopus, qui
conuertit populum infidelem ad fidem, non ſtatim quærit ſi
bi ius in illo,ſed poſt triẽnium.quod videtur verum, cũ alius
ius habebat.vbi autem de iure alterius non conſtaret: non vi
detur cur iure ſtatim non quæratur ſibi ius, tanquam in bo-
nis vacantibus, & à nemine poſſeſſis. facit c. abbate ſanè.de
re iudi.lib.6.

S V M M AE.

1 *Taciturnitas prælati non nocet eccleſiæ,donec ſit præſcriptum.*
2 *Seruus Dei debet pro poſſe fugere iudicium contentioſum.*
3 *Papa adiri debet poſt quadragenariam præſcriptionem completã contra minorem eccleſiam.*

1 NIhil prodeſt. † Taciturnitas prælati nõ nocet eccleſię,
donec ſit præſcriptum.vel aliter. In rebus inua-
ſis non currit præſcriptio.& primò repetit, quod olim præ-
2 ſcripſerat.ſecundò proteſtatur.¶†Primò not.contentioſum
iudicium pro poſſe debere fugere ſeruum Dei. de quo. ſ.de
ſyn.c.vnò.¶Secũdò no.ꝙ Papa loquitur vni in plurali.de ſe,
in ſingulari:dum dicit[poſt me.]&c. hoc eſt ex nimia humili
tate.hodie talia reſcripta non valerent. de crimine falſi. c. tã
3 graui.¶†Tertiò no.hic Hoſt. ꝙ poſt quadragenariam præ-
ſcriptionem completam contra minorem eccleſiam aditur
Papa pro ipſa eccleſia, niſi completa ſit cẽtenaria.nam de iu
re ſuo põt agere:licèt inferior eccleſia ſuccubuerit. j.de cap.
mona.c.2.§.fi. Nam & epiſcopus agit pro eccleſia ſibi ſubie
cta.j.de ſucceſ.ab inteſta.facit quod no.Io.An.j.eo.c. ad au-
dientiam.in fi.¶Opponitur de c.ſ. proximo. & c.auditis.j.
eod.So.vt in glo.fi.vltima ſol.eſt,quòd iſte tex. intelligitur de
re violenter inuaſa.quo caſu nõ pręſcriptio. 16.q.3.c.licèt in
regulis.fin gl.& dicit Inno.quòd p iſtam proteſtationẽ, quã
fecit Papa huic patritio,fuit interrupta præſcriptio. & eſt re
gulare contra eum, ꝙ vnus princeps contra alium per tales
proteſtationes interrũpit præſcriptionem, cum nõ ſit alius,
coram quo conueniatur. quod verbum no.facit l. ſi vt perfe-
ctius.C.de anna.excep.

S V M M AE.

1 *Eccleſia præſcribit rem priuati per quietam poſſeſſionem. 30. annorum.*

SAnctorum. Per quietam poſſesſionem.
30.annorum præſcribit ec-
cleſia.h.d.¶Opponitur de.c.de quarta. & c. ad aures
j.eod.vbi eccleſia non præſcribit minori ſpatio,quã. 40.an-
norum.Sol.dicit glo.iſtud c.eſt correctum per illa iura:vel lo
quitur hæc Decre.quando eccleſia præſcribit rem priuati,ſe
cundùm Hoſt.Tanc.Pe.& Abb.facit quod no.13.q.2.c.illud
vbi.Ioan.An.reprobat hoc dictum &c.

S V M M AE.

1 *Eccleſia poteſt præſcribere quartam decimarum, & oblationum contra epiſcopum.*
2 *Quarta oblationum, & defunctorum debetur epiſcopo.*
3 *Succeſſor in dignitate rem in bonis dignitatis repertam bona fide præſcribit.*
4 *Seruitutum plures ſpecies.*

DE quarta. Præſcribitur contra epiſco
pum quarta ſpatio. 40. an-
norum,ſi cathedralis eccleſia interim non vaca-
uit.h.d.Et primò ponit dictum.ſecundò caſum exceptum[ni
ſi]tertio ius antiquum reprobat: ibi [nã Romana Eccleſia.]
1 ¶Primò no.†eccleſiam poſſe pręſcribere quartam decima-
2 rum,& oblationum contra epm:ex quo infertur, †ꝙ de ob-
lationibus defunctorum,& decimarum debetur epo quarta.
& hanc poteſt donare cuicunq; eccleſiæ.12. q.3.c.fi.& quod
no.Io.An.de dona.c.paſtoralis. ſuper gloſ. penul.& ſi donat
de conſenſu Capituli non eſt neceſſaria præſcriptio, ſecun-
dùm Hoſtien.¶Secundò not.in verſ.niſi.quòd vacante ſede,
non currit præſcriptio.¶In pręſcriptione ergo non compu-
tatur tempus vacationis eccleſiæ:ſicut nec tempus hoſtilita-
tis.j.eod.c.ex tranſmiſſa.vbi dicã. ¶Opponitur, & videtur,
ꝙ contra epiſcopum non currat præſcriptio.40.annorum in
decimis exigendis:nec de iure,cum quarta decimarũ, & ob-
lationum debeatur epiſcopo,de iure communi.vt no.Io.An.
j.de deci.c.cum contingat. contra ergo ipſum non põt eccle
ſia, q tenetur præſcribere bona fide:ergo ceſſat pręſcriptio.
j.eo.c.proxi.Sol.dicit glo.oppoſitio eſt vera, ſi rector eccle-
ſię vult à ſe præſcriptionem incipere: ſecus ſi à prædeceſſore
reperit inchoatã: iuſtè enim tunc & probabiliter poteſt cre-
dere prædeceſſorem ſuum iuſtum titulum habuiſſe. vnde ſi-
cut hæres præſcribit titulo pro hærede. vt ff.pro hærede.per
3 totum. †ita etiam ſucceſſor in dignitate rem in bonis digni-
tatis repertam bona fide præſcribit.Et hæc ſolutio, ſecũdùm
Io.An.eſt efficax quò ad malam fidem excludendam.ſed nõ
quò ad præſcriptionem validandam. quando posſidenti reſi
ſtit ius commune.Requiritur enim tunc tempus:cuius in cõ-
trarium memoria non exiſtit.j.eo.ti.lib.6. Vel dic.dicit glo.
ꝙ præſcribit contra epiſcopum rector eccleſiæ quartam de-
cimarum,& oblationem,ſi habeat titulum, ẽt minus iuſtũ,vt
j.de iureiu.c.cura.de quo dic vt ibi.Sufficit.n. ad præſcriptio
nem qñq; titulus putatiuus,vt plenè in l. Celſus.ff.de vſucap.
¶Scd'ò oppo.& vr̃,ꝙ in decimis, & oblationibus non currit
præſcriptio quadragenaria. certum eſt.ñ. ꝙ talis præſcriptio
habet cãm diſcõtinuam vſq; ad meſſes,& vſq; ad vindemias,
& alia tempora,in quibus fructus percipiuntur: ſed in p̃ſcri-
ptione taliũ rerũ, quæ habent cãm diſcontinuam annorũ,vel
menſium,vel ſeptimanarum, habet locũ præſcriptio tpe du-
plicata. ff.quemad.ſerui.amit.l. ſi ſit conſtituta aqua. & C.de
ſerui.l.1.ergo deberet hic reqri p̃ſcriptio. 80.ãnorũ.cuius cõ
trarium dicit tex.¶So.quoddam eſt ius, quod habet certum
interuallũ deputatũ ab hoíe, vel à iure:quale eſt, ꝙ quis om
ni anno in tali feſto habeat certam partem oblationum, vel
plus ſeruitium recipiat: & tunc requiritur tp̃s duplicatum,
vt in contrariis.quædam ſunt, quę non habẽt tp̃s limitatũ:vt
perceptio decimarum perſonalium,& ẽt prædialium. Quoti
die.n.pñt fructus produci.& iſta dicuntur habere cãm conti
nuam,& nõ diſcontinuã, ſi percipiuntur de oíbus fructibus:
ſecus ſi de vno,vel parte tm̃.Et iſto caſu,qñ res eſt apta quo-
libet die fructus percipere in potentia(licèt nõ ſit in actu cõ
tinua:) tunc talis res dr̃ habere cãm continuam,& ſufficit p̃-
ſcriptio 40.anno. vt hic.arg.eius,qd' de ſtillicidio dr̃, vt in l.
foramen.ff.de ſerui.vr.præ.Et idem de iure eligendi. vt dica-
tur habere cãm continuam. quia quotidie põt vacare eccle-
ſia.arg.de cauſa poſ. & propri.c.cum eccleſia. ¶Illa enim di
ſtinctio habeat cauſam continuam,vel non, vendicat ſibi lõ-
cum in ruralibus:quę cum debeantur fundo,fundus nõ ha-
bet animum,per quem non retineatur poſſesſio. Et ideò nõ
poteſt dici continuata, niſi vſus ſit continuus: ſed in iuribus
perſonalibus,quę debẽtur pſonæ (vt quaſi vſusfructus iuriſ-
dictionis iuris eligendi, & perceptionis vectigalis) bene di
cuntur habere cauſam cõtinuam. quia talis poſſesſio animo
retinetur:& hoc no.Bar.in l.iuſto.§.nũc mutat.ff.de vſuca.
4 ¶†Et hinc ſumpta occaſione Inno. aggreditur materiã ſer-
uitutum:quarum quædam ſunt perſonales:quędam reales:&
harum realium,quædam ſunt ruſticæ: quædam vrbanæ.per-
ſonales ſunt,quę debẽtur perſonę: vt ſeruitus vſusfructus,&
vſus, vt habitatio,& miniſterium ſeruorum.de qua tamen du
bitatur,an ſint reales,vel perſonales.de quo p Cy. C.de vſu-
fru.ſuper rub.Seruitutes autem reales ſunt, quæ debẽtur rei
ruſticæ:vt itineris,actus,viæ,aquæductus, paſcẽdi pecora:vel
vrbanæ vt luminibus non officiendi, altius non tollendi, ſtil-
licidium excipiendi, & tignum immittendi. Et de iſtis ſer-
uitutibus ruſticorum prędiorum, & vrbanorum habentur in
Digeſto ſpãles rubricæ.Circa ergo iſtas ſeruitutes eſſet quę-
rendum ,per quos actus, & qualiter quaſi poſſesſio acquiratur.
Secũdò acquiſita qualiter probatur. Tertiò quanto tem
pore præſcribatur vnaquæq; ſeruitus.Quartò quanto tẽpo-
re contra ſeruitutem libertas præſcribatur. Quintò an in ip-
ſarum præſcriptione titulus requiratur. de quibus omnibus
dic plenè per Cy.in l. 1.C.de ſerui.& aq. & l.fina. & vtrobiq;
plenisſimè.& l.corruptionem.C.de vſufru.

S V M M AE.

1 *Poſſeſſor malæ fidei non præſcribit.*
2 *Mala fides qualiter purgetur.*
3 *Mala fides quid operetur de iure canonico.& nu.4.*

Vigi-

1 VIgilanti. †Poſſeſſor male fidei non præ-
ſcribit.h.d.prima ponit dictum.
ſcd'a ibi[epheſinus.]rationem legis contrariæ.Ter
tia corrigit,ibi:[nobis aũt.] ¶Primò no.regulã, de qua per
Dy.in reg.malę fidei vtrũ aũt præſumatur bona fides, vel ma
2 la,dic vt.j.e.c.ſi diligenti.¶†Secũdò no.ibi[niſi] quòd mala
fides purgat̃ eo ipſo, quòd eſt de veritate aliter informatus
hoc ẽt modo interrumpitur bona fides:vt mala ſuperueniat,
vt no.in d.reg.malę fidei.Ignorans autem, vel dubitans an di
catur habere bonam fidem,vel malã.dic vt.j.e.l.1.C. de ac-
quiren.poſ.¶Tertiò no.cãm legiſlatoris circa curſum præ-
ſcriptionis cũ mala fide.Eſt eñ introducta contra deſides,&
ſui iuris contemptores: & ne diu rerum dñia ſint in incerto:
minus tñ iuris tribuit iſta pręſcriptio cum mala fide:q̃ illa, q̃
procedit cum titulo,& bona fide tm̃.qd' hic vt.C.de bo.mat.
Aut.niſi tricennalis. & l.fi.circa fi.C. de edic.di. Adri.tol.l.ſi
3 quis em.de p̃ſcri.30.vel 40.an.¶†Quartò no. ꝙ de iure ca-
nonico pręſuppoſita mala fide pręſcribentis, non curatur d'
ſcientia,vel ignorãtia eius,contra quẽ pręſcribitur.Et ſimili
ter vbi quis bona fide pręſcribit:ſcientia,vel ignorantia eius,
contra quem pręſcribit,nõ curatur,vt l.fi.C.de pręſcrip.lon.
4 tem.vbi nulla ſcientia,vel ignorantia pętendenda. ¶†Quę
rit glo.ſi poſt pręſcriptionẽ cõpletã ſuperueniat mala fides
in illo,qui pręſcripſit:nunquid teneatur ipſam rem reſtituere
vero dño:Quidã,ꝙ ſic Ber.ꝙ nõ.Et hanc tenẽt Io. Vin.Tan.
Gof.& Hoſti.& Inno.j.e.c.fi.dicit tamen Hoſti.ꝙ ſi conſciẽ
tia eius valde fuiſſet lęſa, ſatisfacere deberet conſcientię.re-
mittit ad ſummam ſub rubrica de pręſcri.rerum immobiliũ
§.quę exiguuntur.ſub.§.vtrùm quicquid. Et vide in quęſt.q̃
poſuit Io.An.in reg. poſſeſsor.in vltimo membro. diſtinctio
aũt,quàm hic ponit Alanus circa prędictam quęſtionem in-
ter cauſam lucratiuam,& oneroſam,reprobatur per l.penul.
C.de pręſcri.lon.temp. & j. de dona.c. apoſtolicę. & de iſta
quæſtione.not. 14.q.6.c.ſi res.& 34.q.2.c.ſi virgo.

S V M M AE.

1 *Eccleſia vna poteſt præſcribere decimas in alia parochia, ſpatio.40. annorum.*
2 *Eccleſia,quæ præſcripſit,ſi cadat à poſſeſſione:an poſſit agere.*
3 *Præſcriptio extinguit actionem ipſo iure.*
4 *Tutus præſcriptione. 30. annorum, vel alia. ſi ſoluit, an poſſit repetere.*

AD aures Vna eccleſia in parochia alte
rius 40. annorum ſpatio deci
mas præſcribit.h.d.communis diuiſio.ſecũda ibi
[tuæ.]¶Primò not.hic expreſſum.40. annorum ſpatio deci
mas præſcribi:cum videretur requiri tempus duplicatũ. Sol
1 ue vt dixi.ſ.c.de quarta.¶†Secundò no.quòd vna eccleſia p̃
ſcribit decimas in alia parochia,ſpatio.40.annorum. ¶ Sed
contra hoc opponitur: quia in aliena eccleſia præſcribendo
non poteſt prætendere bonam fidem.j.de reſti.ſpol.c. ad de
cimas.lib.6. ergo videtur requiri tempus, cuius contrarium
memoria &c.vt j.eo.tit.c.1.lib.6.vbi glo.ſubtiliter intelligit
hunc tex.Nam quandoque eccleſia ad quam ſpectant deci-
mæ agit contra eccleſiam præſcribentem:& loquitur contra
rium.quandoque agit,vel conuenitur alia, ad quam non ſpe
ctant decimę de iure:& tunc loquitur iſtud c.& exponitur al
2 terius parochiæ.i.cuiuſdam tertiæ.¶†Quærit Io.An.ſi eccle
ſia,quæ præſcripſit,cadat à poſſeſsione: an poſsit agere. dic
3 quòd ſic,vt l.ſi quis emptionis.C.de præſcri.30.an.¶†Vlti-
mò no.c.fi.vbi tex.dicit[omnem prorſus]&c.quod per præ-
ſcriptionem extinguitur actio ipſo iure. ad idem.l.ſicut.C.d'
præſcrip.30.an.§.1.ibi[viuendi vlterius non habeant facul-
tatem.]&c.quod glo.intelligit per exceptionem,non ipſo iu
4 re,per l.obligationum fere.§.placet de act.& obli. † Et facit
ad quæſti.an tutus præſcrip.30.annorũ,vel alia, ſi ſoluit,poſ-
ſit repetere:ſi enim vtraq; tollit, poteſt:ſecus ſi remanet na-
turalis tantùm,vt l.etiam.ff. de compẽ. de qua quęſti.dic, vt
legitur,& notatur in l.fi.C.de præſcript.30.annorum.

S V M M AE.

1 *Præſcriptio non procedit ſine poſſeſſione: & rem, quam quis non poteſt poſſidere,non poteſt præſcribere.*
2 *Detinens rem præſumitur poſſidere.*
3 *Detentio non parat iuſtam cauſam præſcribendi.*
4 *Poſſeſſio decimæ non cadit in laicum per titulum.*

CAuſam quæ. Laicus decimas non
pręſcribit. h. d. con
1 munis diuiſio.ſecũda ibi[ideoq;.]¶†Primò not.
quòd præſcriptio non procedit ſine poſſesſione:& rem, quã
quis posſidere non poterit, eam non poterit præſcribere.
¶Secundò no.quòd aliud eſt detinere, & aliud posſidere,vt
2 l.ſi quis ante.ff.de acqui.poſ.†Omnis autem,qui detinet,poſ
3 ſidere præſumitur,ſecundùm Inn.alibi.¶Tertiò no.ꝙ† detẽ
tatio parat cauſam præſcribendi: ſed poſſesſio, ſic interdum
tamen detentatio ponitur pro poſſesſione, & econuerſo.12.
4 q.1.c.2.¶Quartò no.quòd †poſſesſio decimæ nõ cadit in lai
cum.quod eſt verum, ſi fiat in titulum.nam in eleemoſinam
concedi poſſent laicis pauperrimis.11.q.c.penul.& fi.¶Vlti
mò aduerte ad gl.quæ dicit,quòd ad præſcriptionem requi-
ritur ciuilis poſſesſio.de quo remittit Ioa.An.ad no. per Dy.
de reg.iu.c.ſine poſſesſione.Et ego remitto ad no. per Bar.la
tius in l.3.§.ex contrario.ff.de acquir. poſ. vbi etiam tractat,
an ciuilis poſſesſio ſit cauſa acquiſitionis fructuum, & etiam
detentatio circa finem:& de his ibi plenè.

S V M M AE.

1 *Præſcriptio contra eccleſiam non currit,niſi ſpatio quadraginta annorum.*
2 *Præſcriptio requirit poſſeſſionem continuam.*
3 *Obiiciens interruptionem præſcriptionis, non cõfitetur præſcriptionẽ.*
4 *Interruptione præſcriptionis probata, non procedit præſcriptio.*
5 *Interruptio quotuplex ſit.*
6 *Præſcriptio in caſibus,in quibus interrumpitur.an interrumpatur effectus præcedentis tituli.*
7 *Eccleſia quanto tempore præſcribat rem priuati.*

ILlud autem. Si contra præſcriptionem
40.annorum,quę ſola cur-
rit contra eccleſiam,opponatur interruptio, vtraq; pro
babit h. d.& ſunt duo dicta.ſecundum ibi[verum.]¶Primò
1 no.†quòd contra eccleſiam non præſcribitur,niſi ſpatio.40.
annorum. & hoc ſine dubio verum, quando præſcriptio eſt
incæpta contra eccleſiam. ¶Quid autem ſi eſt inchoata cõ-
tra priuatum:puta lapſi ſunt octo anni.de præſcrip.10.an.an
duo anni,qui reſtant ſufficiant ad præſcriptionem contra ec
leſiam.dic per Cy.in Aut.quas actiones. de ſac.ſan. eccle.vbi
plenè diſtinguit,vtrum priuilegiatus ſuccedens non priuile-
giato, vtatur priuilegio ſuo. Et hanc quæſtionem diſputauit
2 Pyleus.¶Secundò no. †quòd præſcriptio requirit poſſesſio
nem continuã, dum dicit[inconcuſſæ ante]&c. Alia autẽ re-
quirũtur ad eſſentiam pręſcriptionis, de quibus dicam infra
3 eod.c.fi.¶†Tertiò no.ꝙ ille, qui obiicit interruptionem præ
ſcriptionis, non videtur præſcriptionem fateri: aliàs fruſtra
obiicienti pręſcriptionem incumberet onus probandi.prout
dicit iſte tex.de quo ſupra ti. 1.c.cũ venerabilis.&c.¶Quar-
4 tò no.†quòd probata præſcriptionis interruptione,præſcri-
ptio non procedit.hoc enim caſu, dum eſt interrupta, opor-
tet de nouo inchoari. ita quòd non proſint tempora præce-
dentia præſcribenti.& vide,quod not. 16.q.3.c. 1.Interdum
verò non interrũpitur pręſcriptio:ſed dormit.j.e.c.ex tranſ
miſſa,& ſupra c.1. interdum non procedit in caſibus no.per

 glo.

glo.ĵ.eo.c.cũ non liceat. ¶Venio ad glo.quæ incipit.no.†q̃-
5 rit,quotuplex eſt interruptio.& dicit,ꝙ duplex. quędã eſt ci-
uilis:quædam eſt naturalis.& vtrãque per exempla proſequi
tur,& de ipſarum effectu:quã materiam explicat bene Bart.
in l.naturaliter.ff.de vſuca. vbi proſequitur,an defectus ſup-
ueniens in aliquo illorum,quæ ſunt de ſubſtãtia præſcriptiõ
nis:vt eſt titulus:bona fides:poſſeſsio:res, quę præſcribitur:
perſona præſcribens.Item perſona,contra quam præſcribit:
an defectus ſuperueniens in aliquo iſtorum præſcriptionem
interrumpit.Item qualiter interrumpatur præſcriptio.30.an
norum.de quibus omnibus ibi plenè.& 16.q.3.§.hic de prę
ſcriptionibus.Et Hoſti.remittit ad ſummam.e.tit.ſub rub.de
præſcrip.rerum immobilium.§.quibus modis. Et ad prædi-
6 cta adde quæſt.†an ſi is caſibus,in quibus interrumpitur ꝑ-
ſcriptio,interrumpatur effectus pręcedentis tituli: vt ſi poſtq̃
oportet præſcriptionẽ poſt interruptionẽ à capite inchoa
ri(vt dixi)ita etiã nouus titulus acquiri requiratur:vel proce
dat præſcriptio vigore veteris tituli:ita quòd ſe ad ipſum in-
terruptio non extendat:dic vt not.Bar.in l.ſi is,qui pro em-
ptore.§.fi.ff.de vſuc.vbi dicit, quòd titulus nõ interrumpat:
quòd tene bene menti &c.¶Quærit glo.dicitur in tex.quòd
contra eccleſiam non præſcribitur, niſi ſpatio 40. annorum.
7 †an autem econuerſo eccleſia præſcribat rem priuati mino-
ri ſpatio:ſicut alter priuatus præſcriberet (puta. 10. anno-
rũ.)videtur,quòd ſic,propter æqualitatem ſeruãdam: & per
illam reg.quòd quiſque iuris.ſ.de conſti. c.cũ omnes glo.di
cit,quòd pręſcribit aduerſus priuatum.30.annorum. Accur.
tenet quòd 10.an.ſicut priuatus contra priuatum. Ita no. in
d.Aut.quas actiones.& in Auth.de eccleſiaſ.tit.§.pro tempo
ralibus.& hoc placet Io.An.qui hoc tenuit diſputando.vt ita
refert hic:& remittit ad reg.qui ad agẽdum.de reg.iur.lib.6.
Et ad Hoſti.in ſumma huius tituli.§.quæ exigantur.ver.nun-
quid ergo eccleſia.Et intellige de præſcriptione de bona fi-
de:legalis enim,quæ procedit cum mala fide, non prodeſſet
eccleſiæ: quia etiam nec priuato. vt.ĵ. eo. c. ſi diligenti.& c.
vltimo.

S V M M AE.

1 *Iudex debet accedere,& videre oculis, quando vertitur quæſtio de limitibus.*
2 *Quæſtio de finibus tollitur ſpacio.40.annorum.*
3 *Duo ſi poſſident rem communem,etiam per centum annos, poteſt per alterum peti diuiſio.*

QVia iudicante. Fines prædiorum
eccleſiaſticorum
ſpatio 40.annorum præſcribuntur.h.d.primò po-
nit dictum:quòd ſecundò exequendo committit. tertiò con
tra exceptionem inſtruit ibi.40.an.¶Primò not.ꝙ quando-
que ſuper finibus vertitur quæſtio:& tunc recurritur ad agri
menſores vt hic.Si autem eſt certum de confinibus, & ibi ali
quod committatur delictum:an quilibet dominus poſſit pu
nire.dic vt l.iuriſperitos.§.cum oriũdus.ff.de excu.tut. facit,
quod not.ĵ.de parochi.c.ſuper eo.& in Spec.de paro. ver.&
1 quia de limitibus.¶†Secũdò no.quòd cum vertitur quæſtio
de limitibus,iudex debet accedere ad locũ,& ſubijcere ocu-
lis,quod eſt id,ſuper quo vertitur quæſtio. & ex hoc ſumunt
quidam arg.quòd iudex debet iudicare ſecundùm conſcien
tiam,de qua in glo.ſ.de off.or.c.2.& l.illicitas.§. veritas.ff.đ
2 offi.præſi.¶†Tertiò no.quòd quæſtio de confinibus tollitur
ſpatio.40.an.quãdo autem hæc præſcriptio incipiat curſum
ſuum,dic per Cy.in l.fi.C.fini.regun. Et gl. etiam hic tractat
per oppoſitiones,quòd fines præſcribi non poſſint. So. vt in
ea.de cuius materia dic.16.q.3.c.quicunque. & Io.An.dicit
hic,quòd poſtquam fines ſunt turbati,incipit præſcriptio:an
te turbationem verò non præſcribitur: quia vtraque vtitur
communibus finibus ratione partis ſuæ. ff. pro ſoc.l.nemo.

3 †Et infert iſta ratio,quòd ſi duo poſſident rem cõem etiã an
nis centũ,poſſit peti diuiſio:nec poſſit obijci de cõione tan-
ti temporis,quam queſt.ponit Cy.in l.C.de anna.excep.

S V M M AE.

1 *Eccleſia maior poteſt agere pro eccleſiis ſibi ſubiectis.*
2 *Ius parochiale habet ſub ſe plures ſpecies:quarum vna poteſt præſcribi altera remanente.*
3 *Hoſtilitatis tempus qualiter ſubducatur de præſcriptione.*
4 *Mortalitas quando impediat præſcriptionem.*
5 *Præſcriptio an interrumpatur per hoſtilitatem.*
6 *Feriæ repentinæ an ſubducantur de curſu præſcriptionis.*
7 *Præſcriptio an currat contra abſentem cauſa reipublicæ.*

EX tranſmiſſa. Tempore hoſtilitatis
nõ currit præſcriptio.
h.d.Et prima pars ponit querelã. ſecũda dat iudices
ibi[diſcretioni.] pone caſum, quòd duo erant caſtra conti-
gua inter ſe guerram habentia:matrix eccleſia erant in vno.
capellæ verò erant in alio:vnde matrix eccleſia non poterat
ius ſuum percipere,propter guerram. Ideo illo tempore nõ
1 currit præſcriptio.¶†Primò no. quòd eccleſia maior poteſt
agere pro eccleſiis ſibi ſubiectis.de quo in fi.de ſucceſ.ab in-
te.& in c.1.de reſcrip.in cle.¶Secundò no.ibi [præter ius fu
2 nerandi.]&c.† quòd cũ ius parochiale habeat ſub ſe plures
ſpẽs,poteſt pręſcribi contra vnam,alia remanẽte: licèt ergo
dicatur,quòd ſolutio partis debiti conſeruet actionem in to
tum,illud verum,vbi eſt debitum vnum ſpetiale.de quo pars
ſoluitur.vt l.cum notiſsimi.de præſcri.30.an.Secus in debito
quòd habet plura capita, vt ius parochiale, ſiue epiſcopale:
vbi præſcriptio in quibuſdam, non infert præſcriptionem
in reliquis.nec per vſum,ſiue per exercitium vnius.c. conſer
uatur ius in ceteris.quod dic per Bar.in l. ſi prius.ff. de aqua
plu.arc.& l.1.ff.de iti.actuque priua.&.ĵ.de cap.mo.c. dile-
3 ctus.& facit c.cum inter nos.de ſen.& de re iudi. ¶†Secũdò
not. quod tempus hoſtilitatis ſubducitur de pręſcriptione.
a [a]quod eſt verum, quando eſt tanta hoſtilitas, quòd ius non
4 redditur in terra.†Et idem quando eſſet tanta mortalitas:ꝙ
nõ redderetur ius in ciuitate. Eſt enim hoſtilitas Dei fortior
hoſtilitate hominum:vt refert Bar.in l.naturaliter.ff. de acq.
5 poſ.¶Venio ad queſt.& primò q̃ro:†an per hoſtilitatem ſit
ꝑſcriptio interrupta:& eadem qõ cadit in caſibus,qui notan
tur per glo. ĵ.c. non liceat. quidam quòd ſic. Alij dicunt(&
verius)quòd ꝑſcriptio non interrumpitur:quia ſic oporteret
hoſtilitate finita à capite inchoari. dormit enim iterum ꝑſcri
ptio:ita quod finita hoſtilitate, tempus ſequens continuabit̃
cũ præcedenti ante hoſtilitatem:& ſic perficietur ꝑſcriptio.
40.annorum,ſubducto tempore de medio.ĵ.eo.c. auditis.&
l.ſicut.C.de ꝑſcri.30.anno.Et iſta ſubductio habet locum,ẽt
ſecundum leges.& quòd ita ſit de iure ciuili,videtur caſus in
l.fi.C.de fundis limitoſis.& in extrauagan. Fede. Imperato-
ris de pace conſtantię.§.& poſſeſsiones.¶Et aduerte,quia li
cèt in caſu huius.c.& in caſibus notatis in c. cum non liceat.
fiat ſubductio,de qua dixi:tamen feriarum ſolennium, & vſi
tatarum,quibus ius non redditur, non fiet ſubductio:ſed cõ
putabuntur in tempore ꝑſcriptionis:niſi tempus ꝑſcriptiõis
eſſet vtile.qđ dic,vt in c.1.đ reſti.in inte.in cle.&.ff.de diuer.
6 & tempo.ꝑſcrip.in rub.Repentinę aũt ferię.† an ſubducan-
tur de curſu ꝑſcriptionis.tenent hoc,quòd non, niſi quando
tempore dictarum feriarum repẽtinarum ꝑſcriptio eſſet cõ-
pleta:& tunc beneficio reſtitutionis in integ. ex clauſula ge-
nerali.ſicut dicimus in abſente cauſa reipublicę.cuius gratia
7 ſecundò q̃rit Io.An.de qõne†legiſlarum.pone exemplum,ꝙ
ille,contra quem ꝑſcribitur,fuit abſens cauſa reipublicæ vno
anno in pluribus. in prin.medio, ſiue fine ꝑſcriptionis.¶In
eius tamen præſentia ꝑſcriptio eſt completa:an illa tempora
abſentiæ beneficio reſtitutionis: (vt dixi) de medio ſubdu-
cantur.

cantur. dicit Inno.quòd in cauſa abſentiæ tunc tãtum eſt lo
cus reſtitutioni:quando tempore abſentiæ, aut parum poſt,
ꝑſcriptio eſt completa. Illud enim modicum tempus pro ab
ſentia reputatur, vt l. ab hoſtibus,§. ſed quod ſimpliciter.ff.
ex qui.cau.ma.Alia eſt opi.quòd omnia tempora abſentia đ
medio tollat:qui ex totali temporis præſcriptiõe læditur nõ
tantum ex vltimo,quo completur aliàs ſolũ vltimi, vel mo-
menti ꝑſcriptionis habere ratio. & ad illud ſolum deberet re
ſtitui.quòd eſt abſurdũ.Et qui tenent iſtam opi.dicunt,quod
habet æquitatem,& iuuatur legibus.C. de reſti. in inte.l.quo
tempore.& ex qui.cau.ma.l.necnon.§.ſi quis ſæpius.& C.de
temp.in inte.reſti.l.vlti.& C. quibus non ob. long.tempo.ꝑ-
ſcrip.l. ꝑſcriptione. Goffr. dicit in ſumma, quòd iſta opi.ſit
æquior prima,ſecundùm leges eſt certior. In hoc ergo om-
nes concordant:vt abſenti cauſa reipublicæ ſit neceſſaria re-
ſtitutio.In caſu autem huius.c.& in caſu ꝑlati dilapidãtis,vel
malè alienantis.Item in caſu vocationis eccleſię,captiuitatis,
hæreſis ꝑlati,& ſciſmatis,ſuſpenſionis, & puerilis ætatis non
ſit neceſſaria reſtitutio:ſed dicta tempora de medio ipſo iure
ſubducuntur,& non computentur in ꝑſcriptione.& ita tenẽt
hic Doct.quòd iſtis caſibus ꝑſcriptio dormiat.Et idem Bar.
in d.l.naturaliter.ff.de acqui.poſ.in vltima col.per beneficiũ
autem reſtitutionis an reſtituatur abſens ad ſolum tempus
abſentię:an ea conceſſa debeat à capite inchoari:& infra quã
tum tempus debeat reſtitutionẽ petere.dic plenè,vt in d.cle.
1.aduerte tamẽ diligenter,quòd ille, qui impeditur agere ra
tione hoſtilitatis: vel ſimili cauſa,debet proteſtari de impedi
mento.quod dic,vt in c.paſtoralis.de offi.or.& in c. plerũq;.
de reſcri.& l.de pupillo.§. ſi quis ipſi prętori.ff. de no.oper.
nun.per Bar.

ADDITIO.

a ¶De præſcriptione.Vide hic Panor.& Bar.ĩ l.naturaliter.de vſucapio.

S V M M AE.

1 *Legati,& Nũcij Apoſtolici ſunt per prouinciam,per quã tranſeũt, ab omnibus eccleſiis procurandi.*
2 *Debitor poteſt agere contra legatarium, vt ſoluat debitum creditori defuncti.*
3 *Quod omnes tangit,ab omnibus debet ſupportari.*
4 *Præſcriptio non currit contra viſitationem, nec contra procurationem.*

ACcedens. Procurationes, q̃ debẽtur
legatis,& apoſtolicę ſedis
nuncijs,ꝑſcribi non poſſunt.h.d.primò ponit q̃re
1 lam.ſecundò dat iudices,ibi[nolentes.]¶†Primò no.ꝙ lega
ti,& nuncij apoſtolici ſunt per prouinciam,per quã trãſeũt,
ab omnibus eccleſijs ꝓcurãdi.¶ Scđò no.ꝙ põt qs agere ꝓ
đbito ſpectãte ad tertiũ, ſi ex tali ſolutiõe ille talis exonerat̃:
2 † vnde debitor põt agere cõtra legatariũ, vt ſoluat debitum
creditori defuncti, ſi defunctus in hoc grauauit legatariũ,vt
l.ſi fideiuſſor.ff.de leg.1.& l.vndecima.§.interdum.ff.de le.3.
¶Sed hic incidenter queritur:qđ ad clericos Mediolañ.ſi illi
ordinarij partem ſuã procurationis ſoluere recuſabant. dic,
ꝙ iſtis non ſoluentibus illi magis grauabant̃:& forte in hoc,
quia ipſi partẽ illorũ ordinariorũ ſoluere cogebant̃:ꝙ an de
iure poterunt,dubito:ſi enim de iure eximat̃ vnus ꝑ priuile-
giũ ab onere ꝓcurationis:an onus eius accreſceret alijs.vel đ
beret ſibi eximens imputare in ſua portione. dicũt in Spec.
de cenſi.§.nũc dicendũ.ver.qđ ſi vniuerſitas.& ꝑ Hoſti. in c.
3 2.de imu.eccle.& qđ no.Bar.in c.ab oĩbus.ff.de le.1. ¶†Ter
tiò no.ꝙ quod oẽs tangit,ab omnibus dẽt ſupportari.& ibi
4 eſt cõmodum,vbi onus.¶†Quartò no. ꝙ ſicut contra viſita
tionẽ nõ ꝑſcribit̃.Ita nec cõtra ꝓcurationẽ,q̃ occaſiõe viſita
tiõis debet̃:ita ꝙ priuilegiũ principale extẽdit ad cõnexum:
ſicut ergo contra obedientiam non ꝑſcribitur ita,nec contra
cenſum,qui ratione maioritatis,& obedientiæ exigetur, vt l.
comperit.C.de præſcrip.30.anno.

S V M M AE.

1 *Membra referuntur ad caput,tanquam ad membrum in corpore magis dignum.*
2 *Colonus non præſcribit contra dominum.*

CVm non liceat. Subditus non ꝑ
ſcribit obedien
tiam contra prælatum.ſunt duę partes.primò re-
prehendit factum illorum, quibus præſcribitur, exprimen-
do cauſam.ſecundò illud corrigi mãdat,& exceptionẽ remo
uet.ibi[ideoq;.]¶Primò no.principium capituli,ex quo col
1 lige,†ꝙ membra referuntur ad caput, tanquam ad membrũ
in corpore magis dignum,vnde vbi caput eſt, ibi locus reli-
gioſus dicitur, vt l.cũ in diuerſis. ff.de relig. & facit. 1.q.c.1.
illi conferunt,in fi.¶Vltimò no.gl.magnam, quæ enumerat
multos caſus, in quibus præſcriptio ceſſat,ſiue dormit,vt di-
xi.ſupra c.proxi.& hic addit glo. de libero homine.cui adde
quod no.Io.An.de iudi.c.2.ſuper 2. glo. & ſupra de ſer.non
ordi.c.1.& ff.de vſur.l.cum de in rem verſo.vbi omnino vide.
2 †Ponit etiam glo.caſum de colono, qui non præſcribit cõtra
dominum, vt d.l.malè agitur.Circa quod vide aliquas qõnes
in Spe.eo.titu.verſi.quid ſi colonus.& tribus ver. ſeq.& l.liti-
bus.de agri.& cenſi. & de materia etiam huius glo. 16. q.1.
c.clerici.ponit etiam gl.caſum de creditore, qui non præſcri
bit pignus,quod non pręſcribitur longo tempore,ſed lõgiſ-
ſimo,ſm̃ gl.Idem Accur.ſm̃ Io.in l.nec creditores. C. de pig.
act.Et reſidet in hoc iſta quæſtio: an pręſcribatur ius offeren
di.De quo in l.cum notiſsimi.C.de præſcriptio.30.annorũ.

S V M M AE.

1 *Eccleſia Romana ſi cõcedit iura,quæ percipit in aliquo caſtro,ex hac conceſſione reſultat potius feudum,quàm mera donatio.*
2 *Præſcripſiſſe videtur etiam pro futuro tempore, cui longiſſimo tempore annuatim aliquid eſt ſolutum.*
3 *Ceſſionarius debet probare de iure cedentis: & quòd iura fuerunt ſibi conceſſa.*
4 *Eccleſia Romana nititur contra priuatum ex præſcriptione minoris temporis:quàm ſufficiat contra eam.*
5 *Liber cenſualis facit fidem,ſi reperitur in camera Papæ, vel Cardinalis Camerarij.*
6 *Præſumptio eſt pro eius notario, & eius actis: niſi probetur contrarium.*
7 *Ius magis fauorabile domini prodeſt feudatario rõne cuiuſdam connexitatis.*
8 *Eccleſia Romana poteſt ſe opponere contra omnem pro iure, quod ipſam principaliter tangit,etiam poſt.40.annos.*
9 *Tributum præſtatur in ſignum ſubiectionis,& ſuperioritatis.*
10 *Epiſcopus ſi petit quartam decimarum:eccleſia ſe defendit, quia non ſoluit per.40. annos. & vltra epiſcopus hoc negat: cui incumbat onus probandi.*

AD audientiam. In feudis Ro-
manæ Eccle-
ſiæ contra ipſam Eccleſiam, & vaſallum currit ſo
lum præſcriptio centum annorum.h.d.Et ſunt duę partes.In
prima proceſſus narratio. In ſecũda diffinit ibi [nos igitur]
prima ſubdiuiditur.quia primò petitionem actoris.Secundò
reſponſionẽ rei,ibi[ſed ea.] Tertiò probationes actoris. ibi
[ad quod.]Quartò ipſarum probationum impugnationem,
1 ibi[ſed inter.]¶†Primò no. quòd ſi Romana Eccleſia con-
cedit iura,quę percipit in quodam caſtro, ex hac conceſſio-
ne reſultat potius feudum,quàm mera donatio.In principio
enim.c.dicitur ſimpliciter,quòd conceſſit:&ĵ. propè finem
dicitur[vaſallus ex iſtis.]&c. Simplex ergo conceſſio reddi-
tus annui debiti concedenti non videtur perſonalis: ſecus ſi
in per-

in perſonam eius,cui conceditur, creatur de nouo annua p̃-
ſtatio:quia tunc præſumitur cauſa alimentorum:& cum per-
ſona extinguitur,vt l.ſi in ſingulos.ff.de au.le.l. 1.& l.cum ſer
uus.§.ſi quis alicui.aliàs eſt in l.apud Iulia.ff.de leg. facit qđ
leg.&no.in c.cum veniſſent.j̃. de Inſti. ¶ Secundò no. quòd
iſte nitebatur ex annua p̃ſtatione facta Romanæ Eccleſiæ de
prędictis iuribus.nec cauſam exprimit, quare Eccleſiæ Ro-
manæ deberentur hæc iura:ſed ſolummodo, quia percipere
2 conſueuit.ex quo collige,†quòd cui longiſsimo tempore an
nuatim aliquid eſt ſolutum;videtur præſcripſiſſe etiam pro
futuro tempore,aliter titulo non probato. de quo tamen dic
vt.j̃.de cenſi.c.peruenit.& C.de pac.l.ſi certis an.per Cy.& l.
cũ de in rem verſo.ff.de vſur.& quod no.in l.ſolent.ff.de offi.
p̃conſul.& leg.¶Tertiò no.in ver.ad quod p̃bandum. quòd
ille,qui nititur ex perſona alterius,debet ius ſui actoris in iu
3 dicio deducere,& conceſsionem ſibi factam.† Ceſsionarius
ergo debet probare de iure cedentis,& quòd iura fuerunt ſi
4 bi cõceſſa.¶† Quartò no.quòd Romana Eccleſia nititur cõ
tra priuatum ex præſcriptione minoris temporis,quam ſuffi
ciat contra eam.& hoc facit pro opi. Io. An. de qua.s̃.eo.c.il
lud vt.ſ.contra priuatum præſcribat Eccleſia. 20. an hic ta-
men aduertendum circa p̃ſcriptionem annui cenſus,ſuper q̃
fundetur.cum non ſit reperire poſſeſsionẽ ex parte p̃ſcriben
tis. dic,quòd imò:quia annua præſtatio cenſetur res immo-
bilis:& quædam quaſi poſſeſsio reperit̃ in ea, vt.s̃. de elec.c.
5 querelã.& in Cle.exiui de paradiſo.de verb.ſig. ¶ † Quintò
no.quòd liber cẽſualis facit fidem, ſi reperitur in camera Pa
pæ,vel Cardinalis Camerarii.de cuius Camerarij officio no.
6 10.8.q.1.& c.1.& in cle.ne Romãi.§.1.đ elec.¶† Sextò no.
in ver.ne credentes.quòd præſumendum eſt pro notario,&
pro actis ipſius: niſi probet contrarium. quod facit ad quę-
ſtionẽ dominicalem.q.47. de teſte,qui dicit ſe aliter dixiſſe,
quàm tabellio ſcripſerit. de qua in Spec.de teſte.§.1.ver.ſed
pone ecce:& de inſtru.edi.§.reſtat.ver. quòd ſi dicuntur at-
teſtatiões.& ver.ſeq.& l.ſi qs decurio.C.de fal.per Cy. ¶Se-
ptimò no.quòd licet omnis actio priuato competens tollat̃
ſpatio.30.an.vt l.ſicut.C.de præſcrip.30.anno.tamen ſi pri-
uatus habet feudum ab eo,contra quem non præſcribitur di
cto tempore(vt contra Eccleſiam Romanam)Eccleſia ſimili
ter non præſcriberet ius feudatarij: & poteſt eſſe ratio.quia
feudatarus non poteſt feudum in prẹiudicium domini, alie-
nare,vt in tit.de prohi.feu.ali.Sed ille, qui patitur rem p̃ſcri
bi videtur alienare,vt l.aliæ.&c.ff.de verb.ſig.ergo ſicut vera
alienatio feudatarij non præiudicat domino:ita nec præſcri-
ptio,poſſet quis dicere.ius feudatarij ſeparatum eſt à iure ve
ri domini,habẽtis dominium directum:feudatarius verò vti
le dominium poteſt alienare, vt l. 1.§. qui in perpetuum.ff.ſi
ager vec.pe.quare ergo non poteſt præſcribi vtile dominium
feudatarij.cum non tãgat directũ dominium. & maximè qa
vtile dominium eſt præſcriptibile, etiam contra dominum:
vt puta.30.vel 40.annis ſolui tibi cenſum pro tali re:videtur
enim iſtud ius p̃ſcripſiſſe,vt no.Cy.in l.emphyteoſi.& in l.cõ
perit.C.de.prẹſcrip.30.an.4.q. Et vſusfructus poteſt præſcri
bi etiam contra dominum,vt no.Bar.in l.iuſto.§.non mutat,
ff.de vſuca.Ad hoc dico,quòd ſi iſte caſtellanus reſpondiſſet
Romonæ Eccleſiæ de cenſu ſpatio cẽtum an. haberet locum
dictum Cy.& ita ſentit finis.c.Si autem minori tempore; tũc
(quia nullum ius minori tempore centum annorum prẹſcri-
bitur contra Romanam Eccleſiam)non cogitur ipſum habe
re in feudatarium:& iure Romanæ Eccleſię nitebatur iſte no
bilis,qui agebat: quia ex perſona ſua fuiſſet excluſus:† & ſic
7 ius magis fauorabile domini prodeſt feudatario, ratione cu
iuſdam connexitatis,arg.C.ſi vnus ex pluribus ap. l.2. & l.ſi
communem quemadmodum ſer.amit.ſt.nititur,ergo quis ex
iure tertii,quod ex ſuo non poſſet, vt l.poſt mortem.§.fin.ff.
de contratabu.alibi etiam hoc contingit, quòd conuẹtus nõ
poſſet ſe ex ſuo iure tueri:& tamen tertius (cuius intereſt,ne
ille q̃ ſuccumbat) põt de ſuo iure opponere, & in ſe iudiciũ
ſuſcipere,vt l.procur.§.ſi procuratori.ff.rem ra.ha.vbi dicit,
quòd ſi vendidi rem extraneo, quam coniunctus meus non
vendicat,potero compa rere,& petere pro intereſſe meo cau
ſam iſtã cõpromitti iuxta formam ſtatuti loquentis de quæ
ſtionibus compromittendis inter cõiunctos, remittit ad ſuã
diſputationẽ Piſanæ ciuitatis,&c. Ad idem facit l.idemq;.§.
generaliter.ff.mãda. Et loquitur iſte tex.in domino,ex cuius
p̃ſona feudatarius ſe tuetur: an aũt idem ſit in cedẽte, & ceſ-
ſionario:vt ſi cedens in præſcriptione poteſt vti priuilegio:
vt etiam idem fauor competat ceſsionario,& ecõtra in odiũ
cedentis oberit ceſsionario.dic vt no.in c. 1. de iure patro.&
8 dixi.s̃:de except.c.cũ inter priorem &c.¶ Octauò no.quòd
Eccleſia Romana poteſt ſe opponere contra omnem pro iu
re,quod ipſam principaliter tangit, etiam poſt 40.an.à con-
trario ergo ſenſu poſt annos. 40.non poſſet ſe opponere pro
iuribus iam prẹſcriptis contra minorẽ eccleſiam,tetigi.s̃.eo.
c.2.¶Oppo.innuit iſte tex.à contrario,q̃ in iſto caſu cucur-
riſſet contra Eccleſiam Romanam p̃ſcriptio centenaria.con
tra,quia tributa nullo tempore præſcribuntur,vt l.comperit
s̃.de præſcript.30.an.Sol.aliud in cenſu, vt hic:aliud in tribu
9 tis,vt ibi:quia † tributum prẹſtatur in ſignum ſubiectionis,&
ſuperioritatis:cenſus ergo, qui debetur priuatæ perſonæ,eſt
præſcriptibilis:quia debetur ratione rei, quæ cenſum facit.đ
quo dic plenè,vt in d.l.cõperit.per Cy.¶ Quæro de vna qõ-
ne.hic iſte tex.loquitur in ſolutione cenſus, ſuper quo nõ eſt
fundata intentio petentis de iure communi.Ideo iſte nobilis
10 tenebatur probare cenſum fuiſſe ſolutum. Quid ergo,ſi epi-
ſcopus petit quartam decimarum (quod poteſt vt.s̃ e.c.de
quarta)Eccleſia ſe defendit.quia nõ ſoluit an.40. & vltra epi
ſcopus hoc negat. quæritur cui incumbat onus probãdi. Iſtã
quęſtionem diſputauit Io.An.in reg. ſine poſſeſsiõe in merc.
& ibi diſtinguit:quòd aut eccleſia allegat generalem conſue
tudinem loci de quarta ſoluenda:& ſuccumbet epiſcopus ni
ſi probet.aut talis conſuetudo non viget, & tunc aut eccleſia
allegat titulum cum præſcriptione. 40. annorum. & probat
epiſcopus.Idem ſi probat famam de ſolutione non facta tan
to tempore.quòd non eſt memoria in contrarium. quæ idẽ,
quod titulus,operat̃,vt l.hoc iure.§. ductus aquæ.ff. de aqua
quo.& æſti.Si autem hoc eccleſia non probat, debet ſuccum
bere. quia contra ipſam negantem eſt præſumptio. cum ius
commune foueat epiſcopo.s̃.e.c.de quarta.& quod not.in c.
bonæ.s̃.de elec.

S V M M AE.

1 *Tempus ſciſmatis deducitur de præſcriptione.*
2 *Pubes an poſſit teſtificari de his,quæ vidit ante pubertatem.*

CVm nobis. De cẽtenaria prẹſcriptio
ne,quæ ſola currit contra
Romanam Eccleſiam,tempora ſciſmatum dedu-
cuntur.h.d.In prima conſultatio.In ſecunda reſponſio.ibi[li
cet.]¶Primò not.quòd iura Romanæ Eccleſiæ præſcribun
tur ſpatio centum annorum: an autem ipſa præſcribat iura
inferiorum eccleſiarum minori ſpatio. dic vt in Spec. eo.tit.
1 §.illud autem.¶Secundò no.†quòd tempus ſciſmatis dedu-
citur đ præſcript.facit.s̃.c.1.¶ Opponit glo.& videtur,quòd
iſte tex.& iura ſimilia,quæ loquuntur de præſcriptione cen-
tum annorum,ſunt deriſoria. cum tam longeuæ poſſeſsionis
impoſsibilis ſit probatio non per inſtrumenta, per quæ poſ-
ſeſsio non probat̃,vt in c.inter dilectos.de fide inſtru.in fi.nõ
per teſtes.quia teſtes,qui deponunt de centum annis,oporte
ret eſſe ætatis centum,& 14.ad minus.quod eſt lõgiſsimum,
vltra tempus vitæ hominis,vt l.vt inter diuinum.C.de ſacro-
ſan.eccl.melius ergo feciſſet Papa expreſſe ſtatuere,quòd p̃-
ſcriptio non curreret contra Romanam Eccleſiam:quã po-
nere præſcriptionem non probabilem per rerum naturam.
Sol.

Sol.vt hic in glo.Io.An.dicit,quòd licèt ſit difficile:tamen eſt
poſsibile, cum interdum reperiuntur homines tam antiqui.
Item poſſet probari per inſtrumenta de fidelitatibus facta p
ducentos annos,& plus.Item per confeſsionem partis.& tã-
git Do.Bar.in Auth.quas actiones.C.de ſacro ſan.ec. Et ſen
tit hæc glo.dum dicit, quòd teſtis debet eſſe 140. annorum.
3 †quòd pubes non poſsit teſtificari de his, quæ vidit ante pu-
bertatem.de quo no.3.q.9.c.teſtes.& per Io.An.s̃.de cor.vi
ti.in c.ex parte.

S V M M AE.

1 *Libellus ſiue petitio procedit[peto res,ſiue eccleſias,quas poſſides in tali contrata.]*
2 *Abbas poteſt præſcribere iura epiſcopalia.*
3 *Bidellus conduxit equum ad certum locum,qui mortuus eſt in via:locator petebat emendam:conductor dicebat ſe non teneri: qui produxit teſtes probantes equum in via naturaliter mortuum:quæritur,an ſufficiat.*
4 *Tempora certa aliquando deducuntur de præſcriptione,vt ſciſmatis vacationis eccleſiæ,& ſimilia.*
5 *Articuli qualiter ſint producendi in probatione præſcriptionis.*
6 *Abbas ſi plenè probat ius epiſcopale exercuiſſe:epiſcopus probat exercuiſſe in certis capellis,in alijs eſt interrupta præſcriptio.*
7 *Dominus,vel ciuitas recognoſcens ſuperiorem:an poſſit ſaluo iure domini,alteri conſtituere certum cenſum, vel obedientiam, domino irrequiſito.*
8 *Epiſcopus quando vtitur quibuſdam iuribus,& non alijs:an præiudicat ſibi in alijs.*
9 *Teſtes quando ſunt pares hinc inde pronunciatur pro eo, pro quo facit ius commune.*

AVditis, De præſcriptione ſubducitur tẽ-
pus,quo vocauit eccleſia, contra
quam præſcribitur.h.d.Et primò ponit proceſſũ,
& concluſionem negocij.ſecundò in deciſa narrat reſtitutio
nem ab vtraque parte petitã, & conceſſam. tertiò quocirca.
committit probationes recipiendas ſuper reſtitutione,& ad
1 cauſam finiendam.&c.¶Primò no.†quòd procedit libellus
ſiue petitio.[peto res, ſiue eccleſias,quas poſsides in tali con
trata,ſcilicet in valle de Heueſchan.] vt l.rei.ff. de verb.ſig.p
Bar.¶Secundò no.quòd cum agitur de ſubiectione, & obe-
dientia in quibuſdam eccleſijs,ſeu perſonis, non ipſæ perſo
næ:ſed ille,qui in ſubiectionem poſsidet, conuenitur: vt iſtẹ
abbas de Heueſchan.de quo dicam poſt G. & Inn. ¶ Tertiò
2 no.†quòd abbas poteſt præſcribere iura epiſcopalia.de quo
etiam in glo.ſic ergo.¶ Quartò no.in glo. quocirca. quòd ſi
deficit demonſtratio, deficit demonſtratum. loca enim do-
nata per iſtos reges The.enim donauit,ac libertati cõceſsit:
ſi ergo non conſtat,quæ fuerant illa loca.ergo nec priuilegiũ
adiunctum ſe referens,quicquam prodeſt,vt l.in teſtimonio
ff.de condi.& de.& l.prætor ait,de re iudi. facit, quòd nota.
in Spec.de loca.§.nunc aliqua.ver.58.in fi.& ver.ſe. ¶ Et in-
3 ducit Ioan.An.hoc ad quæſtionem de facto.† Quidam bidel
lus conduxit quẽdam equum ad certum locum:qui mortuus
eſt in via.locator petebat emendam:cõductor dicebat ſe nõ
teneri,quia periculum debet eſſe locatoris; quia naturaliter
moritur.ad quod probandum teſtes induxit:qui probauerũt
equum naturaliter in via mortuum:quæritur an ſufficiat.di-
cit ipſe,quòd non,niſi probet per interſignia,quòd fuerit il-
le idem equus. Oportet ergo probare de idẽtitate corporis:
vt ſicut clarè actor probat intentionem ſuam: ita rei defen-
ſio neceſſariò referatur ad eam.pro hoc facit quod not.Bar.
in l.diuus.ff.de cuſto.reo.de exbannito capto. debet enim aſ
ſeſſori conſtare, quòd ipſe captus ſit ille talis, qui reperitur
exbannitus,& condemnatus pro tali crimine, tali tempore:
4 & poſtea exequatur ſententiam.¶ Quintò not. † quòd quan
doq; de p̃ſcriptione certa tẽpora ſubducunt̃:vt tps ſciſmatis:
tempus vacationis eccleſię, & ſi de quibus.s̃.eod.c. cũ non li
ceat. per glo.& propter iſtam ſubductionem inſtruit Io.An.
nouitios aduocatos, †vt in probanda prẹſcriptione a non ſe
5 arctent ad tempus præſcriptionis legitimæ,ſi clientulus poſ-
a ſedit longiori tempore. ſi enim ſe arctarent ad legitima tan-
tum.& probaretur. j̃. tempus prẹſcriptionis fuiſſe guerram
in aliqua parte temporis:vel eccleſiam vacaſſe: vel aliquid
aliud (propter quod præſcriptio aliquo tẽpore dormiuiſſet)
non eſſet præſcriptio probata tali tempore ſic ſubducto. &
6 hanc cautelam bene no.¶ Sextò nota, †quòd ſi abbas plenè
probauit ius ep̃ale exercuiſſe: epiſcopus autem probauit ſe
exercuiſſe in certis capellis: in illis eſt interrupta præſcri-
ptio,etiam ſi vna vice epiſcopus fuit vſus.& idem ſi non fuiſ-
ſet vſus.& per violẽtiam prohibuiſſet abbatem volentẽ exer
cere iuriſdictionem,quam præſcribebat:ita quòd timori epi
ſcopi dum ſcit illam exercere quia cum poſſeſsio perdatur
ſolo animo.multo fortius interrumpitur.vt ff. de acqu. poſ.l.
poſsideri.§.in amittenda.& quia deiectus videtur,qui non vi
detur,quia ſuſpicatur ſe repelli poſſe, vt ff.de acquir.poſ.l.ſi
quod §.fi.&c.¶ Vltimò no. quòd licèt probetur vſus in qui-
buſdam capellis: in aliis tamen non eſt præſcriptio interru-
pta.de quibus infra dicam.¶ Venio ad oppoſitiones.dicitur
hic,quòd abbas conuẽitur pro eccleſiis,in quibus epiſcopus
vendicat ius epiſcopale. Sed cõtra.imò videtur, q̃ ipſa eccle
ſia,ſiue rectores, in quibus ius epiſcopale prætenditur; vt s̃.
de elec.c.querelam.& 12.q.2.c.quicunq; militum. So.glo.fa
tetur oppo.quòd nõ ſolum abbas:ſed etiam clerici eccleſia-
rum,in quibus ius epiſcopalè prætenditur,cõueniri poſſunt.
pariter enim dicitur pertinere ipſarum defenſio ad abbates,
& clericos earundem eccleſiarum,vt ff.de libe.cauſa l.princi
paliter. poteſt ergo agi contra illum, qui detinet ſubditos:&
contra ſubditos, qui non obediunt. quia eo ipſo, quòd mihi
non obtemperent:videntur prætendere iura, quę in eis peto,
vt dicitur in confeſſoria.ff.ſi vſufruc.pe.l.1. in prin. aduerten
dum tamen ſecundùm Inno. q̃ quandoq; quis poſsidet ali-
qua iura in alium aliquando non poſsidet.ſed in eo poſsidẽ-
tur.Primo caſu,quando poſsidet in alio: ſicut erat hic mona
chus, qui prætendebat ſe habere ius in quibuſdam eccleſiis.
& habet locum,quod prædixi. quia contra vtrunq; agitur.tã
contra poſsidentem,quàm contra eum, in quem poſsidẽtur.
imò plus:quia ſi dominus conuenitur,poteſt ſubditus illi aſſi
ſtere: quia intereſt eius dominum non mutare, vt l. inuitus.
ff.de fideicommiſ. liber. & quod ibi not. & hac ratione fortè
ſententia lata contra dominum poſsidentem iura non præiu
dicaret huic ſubdito ignoranti litem motam: ſicut nec econ-
uerſo,arg.l.ſæpe.ff. de re iudi. & j̃.de re iudi. c.quamuis.alio
verò caſu,quando agitur contra aliquem tanquã contra poſ
ſidentem iura aliqua:vel libertatem ſuam defendentem,non
poteſt ſuperior talis actoris, vel rei conuenire non aſsiſtere
conuenienti, vel conuento. quia ius ſuperioris in tali iudicio
non deducitur:nec ſua intereſt, quia ſubditus ſaluo iure ſuo
alteri ſubiicitur: vt ſi vadat ad ſynodũ alterius ſecũdùm Inn.
quod Hoſti.non approbat, dicens nunquam ſubditum poſſe
ire ad ſynodum alterius: vel ab alio ordinari ſine præiudicio
domini ſui.& eſt pulcher paſſus iſte,†ſi aliquis dominus, vel
ciuitas recognoſcens ſuperiorem:poteſt ſaluo iure domini al
teri conſtituere certum cenſum,vel obedientiam domino nõ
requiſito. Et dictis Inn.videtur inferendum,quòd ſic: ſi ex ta
li noua ſubiectione, & ſubmiſsione ius prioris dñi ex hoc nõ
læditur. & ideò ſubmiſsionem non tenere. tene ergo menti
iſtum articulum;quia tota die poteſt contingere, & maximè
in Auinione vidi in facto.nã emphiteutę, ſubmittũt tunc ſub
certo alio cenſu res emphiteu.alio domino tertio: ſaluo iure
priori domini eiuſdem laudandũq; ad trezanandum, & ſal-
uo eius antiquo cenſu.quod ſecundùm iſtud dictum Hoſtiẽ.
fieri non debet. An autem econuerſo dominus poſsit ſubdi-
tos alteri ſubiicere.& ius ſuũ in alterum, eis inuitis,alienare.
dic.

dic,vt no.in l.inuitus.ff.de fideicõmiſ.liber.facit quod not.in
l.j.de iuriſ. om.iu.& j̃.de appel.c.dilectus.per Inn. ¶Secũdò
opp.dr̃ hic,ꝙ Abbas põt præſcribere iura ep̃alia.contra.s̃.e.
tit.c.cum non liceat.& de cõſue.c.cum inter.So.vt in gl.quæ
incipit.ſic ergo.ſuam.n.propriã libertatẽ contra obedientiã
præſcribere non poſſet.nec iura ep̃alia , vt hic. in ſe.n. nemo
põt talia poſſidere.quia nemo ſibijpſi de neceſſitate obedit.
vel ſeipſum viſitat.ff.de arbi.l.penul.& ff.ad Treb.l.ille à quo
§.tempeſtiuũ.ſed in alio bene põt dicta iura poſſidere,ſi ille
patitur,& obtẽperat.nec refert,an abbas præſcribens ſubſit
alij:nã abbas ſubditus ep̃o põt præſcribere in e. c. cum olim
¶Tertiò opponitur.hic abbas tuebatur ſe ex priuilegio , &
p̃ſcriptione.ſed hoc nõ vr̃ poſſe.quia ſunt cõtraria:ſi.n.expri
uilegio tutus eſt:nõ põt eſſe ex præſcriptione:nec econuerſo;
quia illud,qđ eſt meũ ex vna cã,nõ põt amplius fieri meũ.s̃.
de fide inſtru.c.inter dilectos.So.vt in glo.ſic ergo abbas. &
plenius.j̃.e.c.veniens.& de verb.ſign.c.Abbate.& de reg.iu.
c.nullus pluribus.¶Quartò op.dicitur hic,ꝙ fuit interruptio
in quibuſdam:ſed non in alijs.Sed cõtra;quia ille , qui in ali-
quo capitulo interrumpit:videtur in omnibus interrupiſſe:ſi
cut qui aurem tetigit,totũ hominẽ tetigiſſe videtur, vt l.vul-
8 gare.ff.de fur.So.vt in gl.Sed cõtrariũ tu dic plenius:†ꝙ cum
ep̃s vtitur qbuſdã iurib.& nõ alijs,an præiudicet ſibi in alijs,
diſtingue.aut illa alia à nemine detinentur:& vſus in aliquib.
extenditur ad omnia.& ita dicit Inn.in c.dilectus. de ca.mo-
na.aut illa alia ab aliquo detinentur. & tunc aut ſunt epiſco-
palia diuiſa:& præiudicat ſibi in alijs,aut contigua, & conne
xa:& vſus in aliquib. extenditur ad omnia,ſm̃ Io.An.facit.j̃.
de præben.c.quia ſæpe.& c.antepe.& de conſecra.ecc.vel al-
ta.c.vno.& de ſenten.exc.c.ſi ciuitas.in fi.lib.6.Et quod dixi,
ꝙ retinetur rõne vſus partis ius in totũ: habet locum in reti-
nendo:non autẽ in acquirendo,vt not.Bart. in l.j.§.ſi quis.ff.
de itine.publi.actuq; priua.vbi omnino vide. facit quod ipſe
not.in l.ſi prius.ff.de aqua plu.arcen.¶Quintò opp.& videt,
ꝙ ſi abbas fuit vſus,& ſimiliter ep̃s:ꝙ epiſcopus nõ poſſet im
pedire abbatem:qui vſus fuit longo tp̃e:nec verſa vice abbas
poſſit prohibere ep̃m:nõ n.videtur prohibitum apud plures
eſſe vſum inſolidum incertæ rei.ſicut apud presbyterum,ar-
chidiaconum,ep̃m,& archiepiſcopum.qui in proprios ſubdi
tos exercent iura.de offi.ar.c.j.& c.cũ ſatis . Ex quo videtur,
ꝙ abbas non præſcribit ius epi:ſed conſimile. Sol.vt hic ſub-
tiliter per Inn.¶Sextò opp.iſte tex. innuit,ꝙ iſta iura ep̃alia
præſcribantur.40.annis.Sed iſta iura debentur ſucceſſiuè an
nis ſingulis.licèt ergo tp̃e primæ ſolutionis,ſiue præſtationis
annus 40.ſit elapſus.tñ nõ videntur ſeq.&(maximè proxime
preſtationis)referri ad annũ.40.quia in obligationib.annuis
in vnoquoq; anno videtur vna præſcriptio inchoari : ſicut in
legatis annuis videtur,vt l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis. C.
de præſcrip.30.an.Sol.in iure ciuili magna eſt quæſtio, qñ in
cipiat præſcriptio in annuis præſtationibus: an in vnoquoq;
anno incipiat vna præſcriptio:vel habito reſpectu ad princi
pium,pro ſubſequentibus preſcribatur.quod dic,vt dicto.§.
ſed ſi quis.& hoc tangitur in nouella.& per Bar.in l.de pupil
lo §.ſi in pluribus.ff.de no.ope.nun. ¶Quærit Innocen. po-
ne,quòd abbas non expreſsis capitulis , dicit ſe iure epiſco
palia generaliter in cæteris eccleſijs præſcripſiſſe. & ſic pro-
bauit ſe in aliquibus interrupiſſe , vel ſimpliciter exercuiſſe
epiſcopalia. Quæro ergo , quæ probatio præualeat. hic vide
9 per Innocen.Ex cuius dictis not.quòd vbi teſtes ſunt pares:
hincinde pronunciatur pro eo, pro quo facit ius commune,
ar.ad hoc.l.ſi duo ff.de iureiur.& not.de proba.dubia alicu-
ius exceptionis.

ADDITIO.

a ¶Probanda præſcriptione. Adde Bald.in l.per hanc.de temp appe.Idem in l.1.de reb.ali.non alie.Angel.in Authen.de exhi.re.§.illud coll.5.

SVMMAE.

1 *Archiepiſcopus poteſt viſitare prouinciam ſuam,& procurationem recipere.*
2 *Archiepiſcopus in caſibus viſitationis,& negligentiæ epiſcopi eſt iudex competens,& poteſt ferre ſententiam.*
3 *Archiepiſcopus,& epiſcopus ſi concurrant in viſitatione,præfertur archiepiſcopus.*
4 *Petitio ſi facta fuerit eius,quod de iure debetur,et denegatur, debet denegans cauſam probabilem allegare.*
5 *Connexorum idem eſt iudicium.*
6 *Archiepiſcopus poteſt exercere cenſuram contra eos, qui denegant procurationem.*
7 *Procuratio non poteſt tolli præſcriptione temporis.*
8 *Epiſcopus debet ſentẽtiam ſui archiepiſcopi facere obſeruari per ſuã dioeceſim.*
9 *Epiſcopus ſi viſitauit,et nullam procurationem recipit,an poſſit præſcribi procuratio.*
10 *Viſitans ſemper ex conſuetudine per ſeipſum:nũc impeditus vult per alium viſitare:an poſſit inuitis illis,qui viſitantur*
11 *Ordinarius proceſsit in cauſa auctoritate Papæ: & auctoritate ordinaria:an appellabitur ad proximum ſuperiorem ordinarij : an ad Papam .*
11 *Auctoritatibus duabus qui poteſt procedere:non cogetur alteram eligere:ſed ſi elegit,valet electio:& illa auctoritate vtetur.*
Et quid ſi habet vnam:ſed credit habere duas:an tunc proceſſus factus vigore illius,quam non habebat,valebit.nume.13.
14 *Mercatores ſocij hic conſtituunt quendam procuratorem in Alexandria,qui ignorabat conſtitutionem prædictam . nomine ipſorum,et nomine , & vice ſocietatis ſe obligauit (quia ſocius eorum erat) modò illi de ſocietates conueniuntur vigore dictæ procurationis. quid iuris.*
15 *Ordinarius,qui poterat de cauſa cognoſcere ordinariè,cognoſcit tanquam delegatus ab eo,qui non habebat poteſtatem delegandi: & partes hoc ſcientes coram eo litigauerunt: an valeat eius ſententia .*
16 *Iudex delegatus ſi à principio delegationis non habebat iuriſdictionẽ: ſed poſtea habuit,an teneat eius proceſſus. Vt quid ſi à principio habuit iuriſdictionem,ſed erat incompetens quò ad reum.nu.17.*

CVm ex officij Procuratio, quæ debetur ordinario vi-
ſitanti,præſcribi non poteſt.h.d.& prima pars nar
rat factum.& allegationem rerũ.ſecunda ibi[nos igitur]alle
gationem reprobat:& proceſſum contra eos factum ſeruari
præcipit.tertia ibi[ſi qd.]reſeruat alias allegationes,ſi quas
1 habet legitimas,vſque ad finem.¶Primò no.ꝙ†archiepiſco
pus põt viſitare prouinciam ſuam,& procurationem recipe
re.quod poteſt facere,ſeruata forma c.j.de cenſi.l.6.& c.fi.
non viſitando autem an poſſit punire delicta,negligente ep̃o
dic,vt.j̃.de cẽſi.c.fi.li.6.& 9.q.3.c.in ſumma.& c.ſi cũ ſimus
2 In his enim caſibus viſitationis, & negligentiæ archiepiſco-
pus eſt iudex competens.& poteſt ferre ſententiam.In alijs
verò caſibus non conceſsis:nõn valeret eius ſententia cenſu
ræ.quod dic,vt.s̃.de offi.ordi.c.paſtoralis.& no.hic Innocẽ.
3 †ꝙ ſi concurrant archiepiſcopus,& epiſcopus in viſitatione,
præfertur archiepiſcopus.de quo remittit Hoſt.s̃.de tempo.
ordi.c.ad aures.& dicto c.paſtoralis.& quod no.in c.cum pa
rati.de app.& plenius.j̃.de cẽſi.c.j.§.j.li.6.in gl. ſi concurrãt.
4 ¶Secundò no.†ꝙ ſi petitur,quod de iure debetur , & nega-
tur:debet ille,qui negat,cauſam probabilem allegare : cum
petitoris intentio ſit fundata de iure communi.facit 100.diſ.
5 c.contra morem.¶†Tertiò no.in ver. nos igitur.ꝙ idem eſt
iudiciũ de cõnexis:vt ſi cõtra viſitationem non præſcribitur:
nec ſimiliter contra procurationem:quæ debetur occaſiõne
viſitationis.& vide quod not.Io.An.de abbate, qui præſcri-
pſit viſitationẽ ſine ꝓcuratione.& cõpleta p̃ſcriptione,vult ꝓ
curationẽ exigere.de qua hic ꝑ Ho.& ꝑ Io.An.j̃.de reg.iu.c.
odia.

odia.li.6.¶Quartò no.in ver.& ſi alius.ꝙ licèt tertius poſſit
viſitationem,& procurationem præſcribere:non tamen ille,
6 qui viſitatur.facit quod dictum eſt.s̃.c.proxi.¶†Quintò no.
ꝙ archiepiſcopus poteſt exercere cenſuram contra eos , qui
denegant procurationem. & ſic videtur iudex in re propria.
quod põt,cum debitum eſt eccleſiæ, & non ſuũ. quod dic,vt
le.& no.j̃.de cenſi.c.ſignificauit.extra de verb. ſig.c.ex par-
7 te.¶†Sextò no.ꝙ procura. non poteſt tolli præſcriptione tẽ
poris.quod eſt verum,ſi debetur de iure communi , vt ordi-
nario loci:ſed ſi de conſuetudine.dicunt quidam, quòd ſi cõ
ſuetudo contraria eſſet in tota prouincia,poſſet tolli: ſecus ſi
in ſingulari eccleſia;quia turpis eſt.&c.80.diſtin.c. quia con
tra minorem.Alij dicunt diſtinctè,ꝙ viſitatio ex conſuetudi
ne debita,contraria conſuetudine tolli poteſt : viſitatio ergo,
de qua loquitur Decre.iſta,non debebatur ex ſola conſuetu-
dine,ſed ex iure publico . vnde nec pacto, nec conſuetudine
præſcribi poteſt.j̃.de cenſi.c.ſopitæ.& c.cum venerabilis. &
8 infra eod.c.Romana.li.6.¶†Septimò nota, quòd epiſcopus
dẽt ſniãm ſui archiepiſcopi facere obſeruari per ſuã diæce-
ſim.facit.c.cum ab eccleſiarum prælatis.s̃.de offi.or. ¶Octa
uò nota dictum Apoſtoli.[non eſt magnum]&c.ſcribitur.1.
ad Corinth.9.c.& intellige de eo, qui ſeminat ex debito . qd
probat verbum,cogatur,quod ſequitur.aliàs quilibet ſpon-
te prædicans poſſit procurationem exigere.quod eſt falſum,
9 ſm̃ Hoſt.¶Venio ad quæſt.& primò quæro, † an poſſit præ-
ſcribi procuratio,ſi epiſcopus viſitauit , & nullam procura-
tionem recepit,arguit gl.ꝙ ſic: quia poteſt commutari.j̃. de
cenſib.c.exigit.& c.felicis.lib.6.ergo & remitti.glo. tenet cõ
trarium,ꝙ non poſſit:quia procuratio annexa viſitationi cõ
ſiſtit in iure publico.cui renunciari non poteſt,vt in.c. ſi dili-
genti.de foro.competenti.Io. de Lig. dicit ꝙ aliquando ep̃us
nõ viſitat nec procuratur, & in neutro præſcribitur.aliquãdo
viſitat,& procurat:& certum eſt,quòd retinet vtrunq;.aliqñ
viſitat,& procuratur,ſed non plenè:& preſcribitur.j̃.de cẽſi.
c.ex parte.aliquando viſitat,& non procuratur: & tunc ſi viſi
tat iure communi,procedit opinio gl.Si priuilegio, vel cõſue
tudine,procedit opi.Iuri.dicentis,præſcribit. facit quod no.
Arch.j̃.de cenſi.c.fi.li.6.in Spe.de cenſi.§.fin.& extrauagan.
Benedicti,quę incipit.vas electionis.¶Sed circa viſitationẽ,
10 ratione conſuetudinis,occurrit dubium: † ſi quis ex conſue-
tudine viſitauit ſemper per ſeipſum: nunc impeditus vult per
alium uiſitare:an poſſit,inuitis illis,qui viſitantur , refert hic
Io.de Ligna.fuiſſe obtentum in cancel.ꝙ non ob.no. per In.
in c.dilecto.de offi.or.niſi conſuetudo extenditur.nam ibi fit
extenſio de loco ad locum:non de cauſa ad cauſam,vt in ca-
ſu noſtro.¶Tertiò quæritur in hac Decr.dicebatur indeciſa
tam auct.reſcripti,quàm ſecundùm conſuetudinem: tulit.n.
ſnĩam archiepiſcopus in tex.& ſic duabus auctoritatib. man
dauit Papa in hoc facto procedi.Et hac deciſa,ſumpta occa-
11 ſione,quærit Inn.†quis poteſt procedere in cauſa auctorita
te Papæ:& auct.ordinaria.& ſi proceſsit, an appelletur ad ꝓ
ximũ ſuperiorem ordinarij:an ad Papam.tenet , ꝙ ad Papã,
ratione maioris auctoritatis admixtę.& ſic magis dignũ tra-
hat ad ſe minus dignum.j̃.de conſe.ecc.c. quod in dubijs. &
de offi.dele.c.ſi duob.li.6.& l.præcipimus.C.de ap.Dicit.n.
12 circa hoc,† ꝙ qui duab. auctoritatibus poteſt procedere,
non cogitur alteram eligere:ſed ſi eligat,valet electio ex illa
auctoritate.ſup.de offic.deleg.c.ſignificantibus . Item poteſt
exigere, quòd vna parte vtatur ordinaria:in alia delegatis.
de præben.niſi eſſent.& hæc ſunt vera , vbi habet duas aucto
13 ritates.&c.¶Quæro tertiò circa hoc. † quid ſi habet vnam:
ſed credit ſe habere duas.quod poteſt contingere , vt in c.li-
cet.de offi.ordi.& c.quia regulares.de ſupplen.neg.præla.an
tunc proceſſus factus vigore auctoritatis,quam nõ habebat,
valeat eo modo , quo valere poteſt, ſcilicet auctoritate pro-
pria,quam habeat.& videtur,quòd valeat , per l.eum qui.§.
ſi iniuria.ff.de iniur.vbi potius inſpicitur veritas , quàm opi-
nio.Item iſte error,qui eſt iuris , non debet impedire verum
proceſſum,etiam ſi expreſsè diceret ordinarius,ſe procede-
re vigore iuriſdictionis,quam non habet.hoc enim non vide
tur,quòd poſſit à ſe merum imperium abdicare.vt l.legatus.
ff.de offi.procon.Alij dicunt contrarium,ꝙ ſiue ex errore, ſi
ue ex certa ſcientia eligat iudex viam incompetentem circa
iuriſdictionem,proceſſus,non teneat. quia quod potuit, no-
luit:quod voluit adimplere nequiuit.s̃.de offi.delega. c. cum
ſuper.pro prima opi.quòd iudicis ignorantis ſpeciem ſuæ iu
riſdictionis proceſſus teneat ex illa,quam habet, optimè fa-
cit.l.Claudius Claudianus.ff.de acquiren.hæred.pro ſecunda
opi.quòd proceſſus non teneat.facit l.quęro.ff.de eo,qui pro
tutore.Si enim falſa cauſa inſerta in ſententia concernit litẽ:
reddit ſententiam nullam,vt l.ſi is ad quem.ff. de acquir. hæ-
re.& c.ex parte.de conceſsio.præben. multò magis ſi error,
& falſitas concernunt iuriſdictionem.vbi eſt maior ratio irri
tandi,vt patet ex no.c.ſuper literis.de reſcrip.Conſtare enim
debet,& liquere prætori,quod agitur, vt plenè per Bart. in l.
multum.ff.de condi.& demonſt.Et hanc opi. ſcilicet ꝙ pro-
ceſſus non valeat dictis caſibus,tenet Hoſt. per dictum.c.cũ
ſuper.& vide in Spe.de iuriſ.om.iudi.ver.vltimo. Et faciunt
14 prædicta ad quæſtionem,in qua conſuluit Dy.pone.† quidã
mercatores ſocij hic Venetijs conſtituunt quendam procu-
ratorem in Alexandria,qui ignorans conſtitutionem prædi-
ctam,nomine ipſorum,& nomine , & vice ſocietatis quibuſ-
dam ſe obligauit (quia ſocius eorum erat.) modò illi de ſo-
cietate conueniuntur vigore dictæ procurationis ; quia aliàs
non poſſent:illi ſe opponunt,ꝙ non tanquam procurator ip-
ſorum contraxerat,cum hoc ignorauerat. per conſequens ſe
non teneri,ar.dictæ l.quæro.& l.qui erat.circa fi.ver.& ideò.
ff.fa.herc.& l.eius qui in prouinciam.ff.ſi cer.pe.quibus om-
nibus dicitur,quòd debet ſcire conditionem ſuæ perſonæ.ip
ſe conſuluit contrarium. ſcilicet hos teneri ex tali contractu.
iura enim contraria loquuntur, cum de incommodo ignorã
tis tractatur . Sed cum tractatur de præiudicio illius , quem
conſtat ſciuiſſe, non eſt curandum de alterius ignorantia, vt
in caſu noſtro.ff.pro emp.l.3.§.ſub conditione. & ibi not. &
incipit conſilium.In Chriſti nomine.Amen.quæſtio talis eſt.
15 quidam Federicus nomine &c. ¶ Quartò quæro.† quidam,
qui poterat de cauſa ordinariè cognoſcere, cognoſcit tãquã
delegatus ab eo,qui non habebat poteſtatem delegandi . &
partes ſcientes eum ab incongruo delegatum,ſub eo litigaue
runt.tenet gl.ꝙ valeat ſententia in l.1. C. qui pro ſua iuriſdi-
ctione.Pet.tenet ibi contra.Sed pro opi.glo.facit quod dictũ
eſt.s̃.ſecundùm Dy. quia hic tractatur de incommodo illo-
rum,qui hoc ſciebant.ergo miniſtri.ſcilicet iudicis,ſicut nec
16 procuratoris,ignorantia eſt curanda. ¶Quintò quæritur† ſi
iudex à principio delegationis non habebat iuriſdictionem:
ſed poſtea habuit.an teneat proceſſus.dicit Guil.ꝙ ſic in d.l.
1.vt ex nunc: non vt ex tunc,vt l.obſeruare. de offi. procon-
ſul.quod eſt verum ſecundùm.Io. An. quãdo in delegante e-
rat iuriſdictio radicata.licet nõ exercitiũ,vt d.l.obſeruare.ſe
cus ſi in delegante nulla à principio erat iuriſdictio,& ſine ra
17 dice.ar.ff.de rei vẽ.l.ſi à Titio. ¶ Sextò† ſi à principio iudex
habebat iuriſdictionẽ:ſed erat incõpetens quò ad reum, qui
hoc ignorabat.& ſic iudiciũ nullũ,vt l.ſi ꝑ errorẽ. ff. de iuriſ.
om.iud.Sed lite pẽdẽte ſupuenit ſciẽtia,& ꝓſequutus ẽ eãdẽ:
an valebit ſniã:vr̃,ꝙ non.qa ad iſtũ litigatorẽ põt dici ab ip
ſo principio iudicẽ caruiſſe iuriſdõne.ergo ꝓceſſus nullus , ꝑ
iam dicta.contrariũ tenet.G.in d.l.1.C.vbi de crimi.agi opor
tet.Et ibi r̃ndet ſubtiliter ad hoc,quod dixi.s̃.in contrarium.
quod nullus tangit.quod tene menti.

SVMMAE.

1 *Sardinia tota ſpectat ad ius,& proprietatem Romanæ Eccleſiæ.*
2 *Superior poteſt ſe opponere, nequis exigat à ſuis ſubditis fidelitatem.*
3 *Prætendens aliquod ius in ſuo territorio , debet oſtendere titulum*

præſcriptionis, priuilegium, vel aliud.
4 *Comites, & alij domini temporales fundant intentionem ſuam de iure communi, quò ad res ſitas infra limites ſuæ terræ.*
5 *Quaſi poſſeſſio retinetur per receptionem iuramenti fidelitatis.*
6 *Mala fides poteſt probari per confeſsionem partis.*
7 *Poſsidere aliqua non poteſt aliquis contra iuramentum.*
8 *Titulus, & bona fides requiruntur in præſcriptione rerum eccleſiaſticarum.*
9 *In preſcriptione an præſumatur bona fides: vel mala.*

SI diligenti. Qui alieno nomine poſsidet,
non præſcribit. nec etiam is,
qui poſsidet: ſi non habet bonam fidem; & iuſtum titu-
lum. h. d. Et primò ponit vnam rationem contra archiepiſco
pum. ſecundò reprobat excuſationem ipſius per locum à di
1 uiſione. ¶ Primò no. † quòd tota Sardinia ſpectat ad ius, &
proprietatem Romanæ Eccleſiæ: ſicut & Similia. ſ. de preſū-
ption. c. mandata. Similiter ciuitas Romana, & aliæ regiones
de quibus 63. diſt. c. tibi domino. & c. Ludouicus. & 96. diſt.
c. Conſtantinus. & in c. fundamenta. de elec. li. 6. ¶ Secundò
2 no. † ꝙ poteſt ſuperior ſe opponere, ne quis exigat à ſuis ſub
ditis fidelitatem, vt facit hic Papa. Intereſt enim dominorum
ne ſui ſubditi alij ſint ſubiecti. de quo. ſ. e. c. auditis. per Inno.
facit c. dilecto. ſ. de offi. Archi. ¶ Tertiò. no. in ver. nos igitur
3 &c. † ꝙ qui in alio territorio aliquid ius prætēdit, debet oſtē
dere titulum præſcriptionis, priuilegium, vel aliud: aliàs dixit
tex. quòd præſumitur vſurpaſſe in c. vt decimas. de reſti. ſpo.
lib. 6. Et adde, quod no. in c. nimis. de iureiuran. per Ioā. An.
4 Et dicit hic Hoſti. † ꝙ comites, & alij domini temporales fun
dat intentionem ſuam de iure communi. quò ad res ſitas in-
fra limites ſuę terræ. de quo. ſ. de offi. Archi. c. fi. in nouella.
5 ¶ Quartò no. † ꝙ per receptionem iuramenti fidelitatis re-
tinetur quaſi poſſeſſio: poſſet per inſtrumenta fidelitatis pro
bari, vt dixi. ſ. eo. c. cum nobis. ¶ Quintò no. reg. ꝙ is poſsi-
det, cuius nomine poſsidetur. & ille, qui nomine alterius ge-
rit actum, dicitur præbere miniſterium. quod qualiter intel-
ligatur, dic, vt no. in l. quod in eo. ff. de acquir. poſſeſ. vbi not.
de colono, qui nomine alterius ſe conſtituit poſsidere. an ex
hoc quęratur alteri aliqua poſſeſsio. dic vt ibi. ¶ Sextò not.
6 † ꝙ mala fides probatur per confeſsionem partis. confiteba-
tur enim ille archiepiſcopus Eccleſiam Romanam in quaſi
poſſeſsione fuiſſe. probatur ex aliis modis, de quibus in gloſ.
7 & per Bar. in l. Celſus. ff. de vſuca. ¶ Sepimò not. † ꝙ contra
iuramentum non poteſt quis iuſtè aliqua poſsidere. Idem de
aliis cum peccato quæſitis, vt in c. cum ſit. de iude. ¶ Octauò
8 nota. † ꝙ in præſcriptione rerum eccleſiaſticarum requiritur
titulus, & bona fides. quod dic, vt no. in c. 1. eo. tit. lib. 6. & in
c. fine poſſeſsione. & in c. poſſeſſor malæ fidei. & de re iudi. eo.
li. & alia requiruntur, de quibus in d. l. Celſus. de vſuca. per
Bart. & l. naturaliter. ff. de acquir. poſ. ¶ Nonò no. de centena
ria præſcriptione, de qua. ſ. eo. c. cum nobis. & in Authen.
quas actiones. C. de ſacroſanc. ecc. per Bal. & alio. ¶ Venio
ad quæſt. dicitur in hoc. c. ꝙ requiritur bona fides in præſcri-
ptione. & quòd mala fides impedit curſum præſcriptionis.
9 quæro an bona fides præſumatur, vel mala, glo. hic, & com-
muniter vbique dicunt, qđ pręſumit bona. idē Io. 16. q. 3. c.
dilecto. in glo. ſi. vbi dicit, ſuper bona fide, & titulo ſtatur iu-
ramento. quod dictum eſt probabile quò ad bonam fidem:
quæ conſiſtit in conſcientia. vt Inſti. de actio. §. aliæ. hoc autē
verum, quò ad omnem, qui non nititur ex antiquiori poſſeſ-
ſione. Antiquior. n. poſſeſſor dēt dicere. ſcire debes, quod tuū
non eſt, ad alium pertinere, &c. vt l. fin. C. vnde vi. & ita hic Pa
pa argumentatur contra archiepiſcopum. Si autem poſſeſſor
antiquior non apparet: tunc quilibet dicitur poſſeſſor bonæ
fidei, cum ſibi non reſiſtat ius commune. & ita dicit Bart. in
d. l. Celſus. vbi etiam vide qualiter probabitur mala fides: de
quo in glo. quæritur. quia inter bonam fidem, & malam ſunt
media. ſ. error: titubatio: & ignorantia. An iſti. ſ. ignorantes, &
errantes dicantur habere bonam fidem. In errante tangit gl.
diſtinguens inter errantem in iure, vel in facto. quod proſe-
quere per Dyn. in reg. poſſeſſor malæ fidei. de reg. iuris lib. 6.
vbi etiam; quid iuris, ſi error facti, & iuris ſimul concurrant.
& per Bar. in d. l. Celſus. & ff. pro do. l. ſi vir. De dubitante. &
ignorante: an dicantur habere bonam fidem, vel malam, di-
cam. j. eo. c. fi. ¶ Vltimò ſcias, ꝙ materia glo. mag. de qua hic
an in præſcriptione rerum eccleſiaſticarum requiratur titu-
lus, & bona fides: vel ſufficiat bona fides tantùm, dic vt infra.
eo. c. 1. lib. 6.

S V M M AE.

1 *Superior conueniri debet, quando aliquis prætendit habere ius in ſubiectis.*
2 *Subditus poteſt præſcribere ius epiſcopale in alio, non in ſe.*
3 *Epiſcopus in eccleſiis ſuæ diœceſis fundat intentionem ſuam de iure communi.*
4 *Priuilegia plura poſſunt concedi ſuper vno facto.*
5 *Abbas poteſt præſcribere inſtitutionem in capellis.*
6 *Ordinandi ius non poteſt quæri præſcriptione per abbatem.*
7 *Poteſtas excommunicandi: abſoluendi: & interdicendi poteſt quæri præſcriptione.*
8 *Præſcriptio aliquorum capitulorum alterius vniuerſalis, ſiue generalis iuriſdictionis non extenditur ad alia capitula ſub eodem vniuerſali comprehenſa.*
9 *Sententia quomodo formetur, quando petitur aliquid generale, vt ius epiſcopale.*
10 *Arbitrium in ſpiritualibus priuilegiatum valet. & ſeruandum eſt.*

CVm olim. Abbas in capellis præſcri-
bere poteſt epiſcopalia: ob
tinet tamen in his ſolis, quæ præſcripſit. primò po
nit petitionem actoris: & ipſius iura. ſecundò ponit iura ab-
batis. ibi [ad eligendam] tertia diffinit. ibi: [quia prædictus.]
& partim pro abbate; vſque ibi [ſuper aliis.] & abinde vſq;
in finem pro epiſcopo. ¶ Primò. no. ꝙ agitur contra abbatē
ſuper vendicatione plebis: nō autem contra ipſum plebanū.
1 † Superior ergo non ſubiecti, in quo alius ius pretendit, con-
ueniri debet. de quo. ſ. eo. c. auditis. ſuper. 4. glo. per Ioā. An.
2 ¶ Secundò no. † quod ſubditus (vt eſt abbas) poteſt præſcri
bere ius epiſcopale. quod eſt verum in alios, non in ſeipſum.
3 de quo etiam in dicto c. auditis &c. ¶ Tertiò no. † ꝙ epiſco-
pus in eccleſiis ſuæ diœceſis fundat principaliter intentionē
ſuam de iure communi. An idem in ciuitate, in caſtris, & vil-
lis ſitis intra ſuum territorium. dic vt ſupra de iureiuran. c. ni
mis. ¶ Quartò no. quòd quis poteſt rem aliquam pluribus
de cauſis vendicare. vt iſte epiſcopus, qui fundabat ſe ſuper
iure cōmuni, & arbitrio. noua ergo actio oritur de arbitrio,
ſicut ex ſententia, vt l. fin. C. de arbi. & hæc noua non extin-
guit veterem actionem. imò corroborat, & accidit ei. quod
dic, vt no. in l. 1. C. de iudic. ¶ Quintò nota. ꝙ archipresby-
a ter, [a] & primicerius Lucani fuerunt arbitri pro ſua eccleſia
Lucana, quæ cum iſto abbate litigabat. & patet in iſta ſub-
ſcriptione: in perſona ergo eccleſiæ poteſt de iure ipſius eccle
ſiæ compromitti. quod patet, quia Papa approbat iſtud ar-
bitriū, vt patet ī fi. c. facit quod no. in Spe. de arbi. §. ſequitur.
4 verſi. ſed nunquid abbas. ¶ Sextò no. † ꝙ ſuper vno facto (vt
ſuper exceptione huius plebis) fuerunt plura priuilegia con-
ceſſa. vnum ante arbitrium promulgatum, & alia poſt. ar. cō-
tra. de fi. inſtru. c. inter dilectos. vbi quod ſemel meum eſt, am
plius meū fieri non poteſt. vt l. ſi creditori. de le. 2. ¶ Septimò
5 no. † ꝙ abbas poteſt præſcribere inſtitutionem in capellis. &
ſunt hæc nota. inſti. pro collatur. nam autorizabilis inſtitutio
in illis præſcribi non poteſt, ſcđm Hoſt. eſt. n. neceſſe, vt cura
tus auctoritate epi ingrediatur, & egrediatur. de quo remit-
tit Hoſti. de offi. Archi. c. cū ſatis. de cle. pe. c. penul. de renū.
c. am-

c. ammouet. vel dic, ſm̄ eum, illud, quod hic dicitur, referen-
dū eſt ad ſimplices clericos: vel capellas ſine cura. de priuile.
6 ca. volentes. §. fina. li. 6. ¶ Octauò no. † quòd ordinādi ius po
teſt quæri pręſcriptione per abbatem. quod intelligitur in or
dinibus, quos conferre poteſt abbas. j. de priuile. c. abbates.
in fine li. 6. Simile ad recipiendum in leuioribus culpis, ſuper
quo vide, quod no. de pen. & re. Similiter & præſcribit abbas
facultatem celebrandi in diuinis officijs: & poteſt intelligi de
facultate celebrandi, ſecundùm officium monachale, ſm̄ Ho.
de iure tamen cōi monachus aſſumptus ad regimen eccleſiæ
parochialis non reget illam ſm̄ officiū monachale. vt no. 16.
q. 1. c. 1. & quod no. in cle. 2. de cele. miſ. in gl. pe. ¶ Nonò no.
7 † ꝙ ptās excōicandi, & abſoluendi, atque interdicēdi poteſt
quæri præſcriptione. Sunt. n. iſta iura de his, quæ præſcriptio
ne quæruntur. quod eſt verum cum titulo. j. eo. c. li. 6. dicit tn̄
Ho. quod licèt in præſcriptione ſit neceſſarius titulus, in con
ſuetudine non: ſed ſufficit vſus cum præſcriptione, vt j. c. pro
xi. de cā poſ. & proprie. c. cum eccleſiā. & c. cum olim. de con
ſue. c. cum dilectus. & plenius in c. fi. de offi. archi. ¶ Decimò
8 not. † ꝙ licèt quis præſcripſerit aliqua capitula alterius vni-
uerſalis, ſiue generalis iuriſdictionis: dicta præſcriptio nō ex
tenditur ad alia capitula ſub eodem vniuerſali apprehenſa.
ſed capitula non præſcripta priori domino dimittuntur. facit
quod no. Bar. in l. j. §. ſi quis. & ff. de iti. ac. que priuato. Strictè
ergo præſcriptio ſumitur: conſuetudo verò latius, vt no. ſ. de
offi. archi. c. fi. ¶ Et ex hoc colligo aliud: videlicet quòd p vſū,
& exercitium in quibuſdam capitulis non retinetur poſſeſsio
in aliis, quæ ab alio poſsidentur. ſecus ſi à nullo poſsidentur:
quia tunc per retentionem, & exercitium in quibuſdā poſſeſ
ſio in alijs retinetur. quod dic, vt no. infra de c. mo. c. cū dile-
ctus. generi ergo per ſcriptas ſpecies derogatur. in alijs præ-
9 ſeruatur illæſum. ¶ Et aduerte ad formā ſniæ, cum petitur ali
quid generale: vt ius epale. nā ſnīa eſt formanda in ſpecie quò
ad ea, quę probata ſunt. quò ad non probata fertur ſenten
tia generalis. quę valet in iudiciis vniuerſalibus, & generali-
bus. vt. ſ. de libel. ob. c. 2. & de offic. ordi. c. conquerente. ſe-
cundùm Innocen. ¶ Vndecimò no. quòd Papa nititur hic ar
bitrio licèt priuilegia fuerint poſt arbitrium abbati ſuper li-
bertate conceſſa. & hoc ideo, quia de arbitrio non faciebant
10 mentionē: iō non valebāt, vt c. ex multiplici. j. de deci. † valet
ergo, & ſeruandum eſt arbitriū in ſpiritualib. priuilegiatū. &
& ſic de talib. p̄t cōponi. qđ intellige ī clericū, vel ī clericū, &
laicum. de arbi. c. cum tpe. & c. per tuas. ¶ Opp. hic Papa pro
nunciat pro abbate ſuper quibuſdam capitulis, ratione præ-
ſcriptionis. Sed contra iſta præſcriptio non potuit inchoari
poſt arbitrium, rōne defectus bonę fidei: quæ adeſſe non pōt
per abbatē poſt latum arbitrium. abſq; aūt bona fide pręſcri
ptio non procedit, vt in reg. malæ fidei. So. dicit gl. priuilegiū
non tangit capitula, ſuper quibus fuit pronuntiatum, ſiue ar
bitratū. ¶ Secundò oppo. ſententia arbitri non impedit exer
citium actionis: ſed operatur commiſsionem pœnæ: ergo vi
detur, quòd abbati non obſtet arbitrium. vt. C. de arbi. l. cum
manna. & ff. e. l. quis rem. Sol. dic, quòd ex ſententia arbitro-
rum aſſumptorum ſine pœna datur actio, & exceptio, vt l. pe
nul. C. de arbi. Innocen. dicit quòd iſti arbitri fuerant electi,
vt iudices ſine pœna compromiſſa. & hoc poteſt eſſe, quādo
aliàs habuiſſent iuriſdictionem, ſecundùm Hoſtien. qui re-
mittit ac not. ſupra de foro competen. cap. ſignificaſti. Item
& ſi priuati eſſent: & electi communiter ab epiſcopo conque
rente de ſubdito, & ipſo ſubdito (licèt vocentur arbitri) iu-
dices ſunt, & iuriſdictionem habent à lege, vel iure ſcripto.
ij. quæſt. prima. c. ſi clerici. & ff. de iuriſdic. omnium iudicum.
l. & quia &c.

ADDITIO.

a ¶ Archipresbyter. Vacante archipresbytero, cui ſpectet officium cuſtodiendi eccleſias, vide Ioan. de Turre cre. in c. ſi in plebibus. 63 diſt.

S V M M AE.

1 *Interdictum vti poſsidetis reſultat cōtra impedientem, ne ſubditi ſoluant domino decimas, & ſimilia.*
2 *Agens interdicto vti poſsidetis: poteſt reconueniri interdicto vnde vi.*
3 *Epiſcopali ordini, quæ attribuantur.*
4 *Impetrat aliquis primò priuilegium limitatè cum diminutione iuriſdictionis alterius: deinde ille impetrat aliud cum diminutione iuriſdictionis eiuſdem: debet de primo priuilegio facere mentionem: aliàs non valet ſecundùm. & nu. 8.*
5 *Impetrans priuilegium ſuper iure præſcripto poſt completam præſcriptionem: videtur præſcriptioni renuntiare.*
6 *Poſsidentis nulla preſumitur fides, eo ipſo quòd impetrat.*
7 *Indultum in fauorem: non debet in odium retorqueri.*
9 *Papa ſi alicui concedit partem alicuius rei (vt decimarum) ex priuilegio: & partem reliquit iure communi: quam poſtea eidem, vel alteri conceſsit: non valebit iſta ſecunda conceſsio: niſi de priori fuerit facta mentio.*
10 *Renunciatio iurium eccleſiæ ſponte facta videtur donatio.*
11 *Officium iudicis quod ſit, quando vna pars opponit interdictum vti poſsidetis: altera vnde vi.*
12 *Verba legis dicentis, quòd per interdictum vti poſsi. defendetur poſſeſſor: niſi procedat ab aduerſario vi clam, vel precario: quomodo intelligatur remiſsiuè.*

VEniens. Qui præſcriptione cōpleta pri
uilegiū impetrat, & vtitur illo:
pręſcriptioni renunciat. Et ſi præſcriptio nō erat
completa, malam fidem habet: & ideò nō pręſcribit. h. d. pri
mò ponitur conuentio abbatis: ſecundò reconuentio epiſco
pi. ibi [prefatus.] tertiò diffinitio. ibi [chriſma.] in qua duo
ſoluit obſtacula. primum ibi [non obſtan.] ſecundùm ibi
[nec obſtare.] ¶ Primò no. petitionem abbatis agentis con-
tra epiſcopum impedientem, ne illi, de quibus in text. deci-
1 mas ſibi ſoluant. † Quæ autem ſpecies actionis reſultet ex
hac forma agendi: ſentiunt hic Doct. & glo. quòd interdictū
vti poſsidetis. aliter videtur ſentire Inn. in c. querelam. ſ. de
elec. vbi dicit, ꝙ ſi ille, qui tenetur mihi ſoluere, ceſſat prop-
ter dictam prohibitionem alterius videor ſpoliari. & compe
tit interdictum vnde vi. uel officium iudicis. pro opin. tamen
Docto. hic vide quod no. in l. vim. facit. ff. de ui & ui ar. & c. fi.
de offi. Archi. Et procedit iſte modus agendi, quando pro in
tereſſe meo ago contra turbantem homines mihi obligatos
aliquo onere reali, vt eſt ſolutio decimarum. Si autem aliquis
detineret debitorem meum carceratum (& ſic impediret ne
mihi ſolueret.) an poſsim agere iuxta formam huius capitu.
videtur dicere Innoc. quòd non. c. dilectis. j. de appell. vbi e-
tiam dicit, quòd ad intereſſe, quod deberet ſubditis meis, a-
gere non poſsim. ¶ Conclude ergo, quòd aut ago pro in-
tereſſe meo contra impedientem meum debitorem, ne mihi
ſoluat; & tunc aut illa obligatio eſt realis: & poſsim interdi-
cto vti poſsidetis: vel alio, vt hic: aut debetur actione perſona
li. & vt poſsim. & ſimiliter tertio caſu, cum nolo agere pro
eo, quod ſibi debetur, vt dicto. c. dilectis. ¶ Secundò no. quod
iſte abbas agens interdicto vti poſsidetis contra epiſcopum
impedientem allegabat ſcilicet priuilegium Paſchalis: & re-
gis Stephani. & forte ideò, quia erat iuris pręſumptio con-
tra eum: cum decimas peteret in aliena dioeceſi. vt in cap. ad
decimas. de reſtitu. ſpolia. lib. 6. & diſtin. c. contra morem. ſe-
cus vbi non eſſet pręſumptio contra poſsidentem iura. quia
ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè quis poſsideat, turbari non debet regu
lariter, vt l. 1. in fi. cum l. ſequen. ff. vti poſside. ¶ Tertiò not.
2 † quòd agens interdicto vti poſsidetis, poteſt reconueniri
interdicto vnde vi. ut facit iſte epiſcopus, ſecundùm opi. Inn.
uel ēt rei uēdicatione. & ſic ēt poteſt intelligi iſte uer. p̄fatus.

ꝙ epiſcopus reconueniebat abbatem intrerdicto vnde vi.
& ſic officio iudicis in finiendo, & cognoſcendo vtranque
cauſam vti poſsit, & interdicto vnde vi, vt hic ſubtiliter per
Inno.& ĩ.dicam.¶ Quartò not. in ver. chriſma. † quinque,
quæ ſunt epiſcopalis ordi. & quæ de iure communi non de-
bent recipi ab alio, quàm à ſuo epiſcopo. Et innuit iſte text.
(dum loquitur de ſacris ordinibus recipiẽdis ab epiſcopo)
ꝙ minores poſſunt recipi à quocunq;. quod non eſt verum,
vt ĩ.tit. 1.c.cũ inter.de ordi.ab epiſcopo.c. 1. Vel dic, ſacros
ordines hic largè ſumi, vt no. 32.diſtinc.in ſumma.vel eſt di-
ctum propter illos minores, quos poſſunt conferre abbates
presbyteri Benedicti his, in quos habent temporalem iuriſ-
dictionem, vel quaſi.de æta.& quali. c. cum contingat. & de
4 priui.c.abbates.in fin.li.6.¶ Quintò no.in ver.non obſtã.†ꝙ
ſi quis impetrat primò priuilegium limitatè cum diminutio-
ne iuriſdictionis alterius. deinde ille impetrat aliud cum alia
diminutione iuriſdictionis eiuſdem, debet de primo priuile-
gio facere mentionem.aliàs non valeat, ſecundum quod. ĩ.
poſtea declarabo poſt Inno.¶ Sextò no.in ver.nec obſtare.
5 †ꝙ qui poſt præſcriptionem completam impetrat priuilegiũ
ſuper iure præſcripto: videtur præſcriptioni renunciare.quod
eſt mirum: nec fortè alibi reperitur cõtra id, quod no.in l.cũ
quis §.ſi qs pro eo.ff. de ſolu. vbi gl. no. ꝙ recognitio debiti
poſt præſcriptionem completam nihil operatur.facit etiam
in contrarium, quod nota.ſupra eo.tit.c. vigilanti. vbi etiam
mala fides ſuperueniens, præſcriptione completa, non impe-
dit effectum præſcriptionis. Obſtat etiam fortiter l.ſi quis vi.
§.differentia.ff.de acquiren. poſſeſ. certum eſt enim, ꝙ per
præſcriptionem, maximè canonicam, quæ procedit cum titu
lo, & bona fide, quæritur dominium.iuxta nota.in Auth. niſi
C.de bonis mater. quomodo ergo impetrando priuilegium,
perdit impetrans dominium ex præſcriptione quæſitum: &
maximè ſi perſona, quę vult dominiũ à ſe abdicare, eſt eccle-
6 ſiaſtica: vt eſt abbas.cogita.¶ Septimò nota, † ꝙ nulla fides
poſsidentis præſumitur eo ipſo, quòd impetrat priuilegium
ſuper re, quam præſcribit.quaſi videatur fateri ſe non legiti-
mè poſsidere: cum nouum quærit titulum.argu.contra.C. de
euictio.l.non ex eo.vbi licèt nihil teneam, nõ ideo ſciam: vel
mala fides præſumitur.dic vt ibi.¶ Venio ad oppoſitiones, &
primò opponitur.dicitur hic, quòd abbas nitebatur ex priui
legio regis ſancti Stephani ſuper petitione decimarũ eS.md
contra de.c.tua nos.& c.dudum.infra de decimis.glo.2.tan-
git iſtud contrarium, & non ſoluit.Innoc.dicit, ꝙ iſte rex erat
ſanctus, & legatus Papæ.vel ſecundùm Hoſti.donauit tempo
ralia: & Paſchalis ſpiritualia.ſ.eodem tit.c.auditis.vel dic, ꝙ
iſte articulus non diſcutitur, an valuerit hæc cõceſsio, vel ne.
Sed certè non diſcutiatur: tamen ſi non proceſsiſſet de iure,
non fuiſſet libellus admiſſus: ſed reiectus propter manifeſtã
ineptitudinem. ff.de officio aſſeſſo.l. 1.& ſupra de offi.vica.c.
1.& per Innoc.¶ Secundò opponitur, & videtur, ꝙ priuile-
gia Paſchalis, & Alexandri non valeant. conceſſerunt enim
abbati: vt illa, de quibus in tex.peteret ab epiſcopo ſuo, ſi eſ
ſet Catholicus: aliàs à quocunque &c.Sed hoc ſine priuilegio
videtur licere.45.diſtin.c.ſi forte.& 7.q. 1. pontifices.fruſtra
ergo precibus impetratur, quod de iure communi concedi-
tur.vt l. 1.de theſau.li. 10.¶ Sol. vt in glo.idem videtur.Hoſt.
contra, per.c.Romana.de ſup.negli.præb.li.6.Et hoc appro-
bat Io.An.remittens ad c.eos.de tempo.or.eo.li.6.¶ Tertiò
opponitur.hic actum fuit cum abbate, & clericis ſuis.manda
tur, vt recipiant illa, de quibus in tex.& ſic videntur clerici cõ
demnari, qui in iudicio non ſunt contra.l. 1. C. de ſen. & res
inter ali.acta.per totum. ſententia enim lata cum domino ſu
periore pro, vel contra, non debet prodeſſe, vel obeſſe ſubdi
tis non vocatis in illo iudicio, vt ſ.eo.in c.auditis.poſt Innoc.
¶ Sol.dicit Ioan.An.quòd abbas hic egit de mandato cleri-
corum: aliàs oppoſitio eſſet vera.¶ Quartò oppo.dicitur hic
quòd poſt priuilegium Clementis Papæ poſtea impetratum
ſuper his, de quibus in tex.ideo non valet. quia in ipſo de pri
uilegiis Paſchalis, & Alexandri non fiebat mentio.Sed cõtra,
quia non videtur fuiſſe expediens.nam dicta priuilegia: & ẽt
hæc cle.tendunt ad eundem effectum.ſcilicet ad confirmatio
nem, & augmentum iuris abbatis. Si enim habeo per priuile-
gium debile ius, ſiue paruum ſuper certa re (vt habebat iſte
abbas ex priuilegiis Paſcalis & Alexandri) non videtur pro-
hibitum, ſed conceſſum alia priuilegia magis plena impetra-
re ſuper eodem. ſicut valet legatum factum creditori de eo,
quod ſibi debetur, ſi ex legato maius emolumentum conſe-
quitur. vt l.ſi creditori.ff.de legatis. 1.¶ Et ſi aliquid additum
eſt rei iudicatæ: non eſt à re iudicata receſſum, vt l. 3.ff. de re
iudi. Item facilius tranſitur de imperfecto ad perfectũ, quàm
7 de nihilo ad aliquid, vt ſup.de electi. c.quod † ſicut.& c.audi
tis. Item indultum in fauorem, non debet in odium retorque
ri, vt in reg.quod ob gratiam. quæ ratio, & iura videntur ob-
ſtare huic dicto, videlicet quòd habens priuilegium minus
pingue, teneatur de ipſo facere mentionem, aliud pinguius
8 impetrando. So.dicit notabiliter & Inno. † quòd ſi per priui
legium eſt ius ordinarii diminutum in certa parte.& ſibi alia
portio reſeruata: ſi ſine portione ſibi reſeruata ab eodem, vel
alio nouum priuilegium impetretur (non facta mentione de
primo priuilegio) non valet iſtud ſecundùm. ratio eſt, quia
ſi Papa, vel alius ſciuiſſet de primo priuilegio moderato, non
conceſsiſſet iſtud ſecundum.ar.de hoc.ĩ.de fil.presby.c.2. li.
9 6.& ĩ.titu. 1.cum olim. Et ex hoc infert † quòd ſi Papa, vel
alius primo conceſsit partem alicuius rei (vt decimarum ex
priuilegio) & partem reliquit iuri communi, quam poſtea ei
dem, vel alteri conceſsit, nõ valebit iſta cõceſsio.niſi de prio-
ri fuerit facta mentio.quod dic, vt ĩ.de deci.c.2. lib.6.& pro
hoc faciunt no.ĩ.de reſcrip.c.penul.lib.6. ¶ Si enim in colla
tione tituli non intendit Papa grauare eccleſiam de duobus,
vel pluribus (niſi de priori collatione fecerit mẽtionem) mul
to minus videtur grauare eccleſiam in diminutione patrimo
nii, & proprietatis: niſi hoc expreſsè ſentiat.¶ Quinto oppo.
dicitur hic, ꝙ etiam ſi abbas præſcripſiſſet hoc ius, ꝙ poſſet
percipere hęc ſacramenta à quo vellet epiſcopo: tñ poſt com
pletã præſcriptionem impetrando priuilegium ab Alex.vide
tur renunciare iuri ex præſcriptione acquiſito. contra quod
nõ põt renunciari expreſſe, non videtur poſſe tacitè.quia nõ
eſt maioris efficaciæ tacitũ, q̃ expreſſum.vt l.qui ad certum.ff.
loca.¶ Sed expreſsè abbas non poſſet renunciare iuribus ec
cleſiæ: ſicut nec alius adminiſtrator donare, dilapidare, vel
deteriorem domini conditionẽ facere poteſt, vt l.præſes. C.
10 de tranſac.& l.contra iuris ciuilis.ff.de pac.† Renũciatio eñ
iurium eccleſiæ ſponte facta videtur donatio, vt no.Cyn.in l.
vnica. C.de confeſ.¶ Sol.modica fuit hæc donatio: quæ non
cenſetur prohibita prælatis. ĩ.de dona.c.ceterum.& maxime
quia reuertebatur ad ordinarium ſuum: & de facili quælibet
res reuertitur ad naturam ſuam, vt l.ſi vnus.§.pactus.ff.de pa
ctis. fatetur enim Inno.& Doc. ꝙ ſi ex iſta tacita renunciatio
ne, quæ reſultat ex impetratione priuilegij monaſterii, graui
ter læderetur: poſſet petere reſtitutionem, vt ſ.de reſti.in in-
te.c. 1.vnde ſi epiſcopus pręſcripisſiſſet decimas in aliena pa
rochia: vel eccleſiam aliam. & poſtea ſuper his priuilegium
impetraret, non tolleretur, ſaltem in effectu, ius ſuæ eccleſię
ex pręſcriptione quęſitum. Et cogita, an iſte tex. vendicet ſibi
locum in aliis iuribus realibus, & perſonalibus ex pręſcri-
ptione quęſitis. & ſuper his priuilegium poſta impetrando,
videatur iuri quæſito renunciare.& in alio titulo, quàm prę-
ſcriptionis, videtur caſus, quòd priuilegium iſto caſu ſit
nullum conceſſum ſuper iure quęſito ex conceſsis. ſupra de
fide inſtrumen. c. cum inter dilectos. circa finem. ¶ Sex-
tò opponitur.dicitur in fine, quòd ſi ille, qui pręſcribit, impe
trat priuilegium ſuper dicta re: videtur habere malam fidem.
contra quod fit ad augmentum, non operatur diminutio-
nem, vt l.legata inutiliter.ff.de lega. 1.& abũdare in cautela,
non

non eſt præſumptio malæ fidei, vt dicta.l.non ex eo.C.de eui
cti.& ſuper hoc, quòd nõ eſt firmũ de iure cõi, ſæpiſsimè pri
uilegia impetrantur, vt patet in toto titulo de confir. vti. vel
inuti.de procura.c.quia in cauſis.& de iureiuran. c. & ſi Chri
ſtus.& l.3.de teſta.militari.malè ergo videtur dicere iſte tex.
Sol.dicunt Hoſt.& Ab. ꝙ qñque id, quod impetratur per pri
uilegium, eſt contrarium præſcriptioni. & procedit iſte text.
& hoc ſonat verbum poſt impetratũ hmõi. Qñq; id, quod eſt
de iure cõi ſine contrarietate aliqua & priuilegium impetra-
tur.& procedunt contraria. Vel dic ſm̃ Io.An. ꝙ licèt ab im-
petratione priuilegij poſsit inchoari præſcriptio ex illo titu-
lo cũ bona fide.tñ curſus inchoatæ præſcriptionis videtur im
pediri per priuilegium impetratũ ſimpliciter: cum impetran
do ſimpliciter, videatur fateri rem ad ſe non pertinere.& hoc
fortè voluit gl.pe.& antepe.ſm̃ Ioa.An. periculoſum eſt ergo
habenti titulũ (& ſic præſcribenti) in curſu præſcriptionis pri
uilegium impetrare. quia dicta impetratio interrumpit ef-
fectum tituli præcedentis.& inducit malam fidem. vt in fine
huius c.quod no.¶ Quero de vtili quæſtione, quã hic format
11 Inno.† iſte epus contra iſtum abbatem agentẽ interdicto vti
poſsidetis ſuper eiſdem rebus intẽtauit interdictum vnde vi.
Quæro ergo, quod eſt officium iudicis ſuper vtraq; cã. dic ꝙ
qñq; cõuentus interdicto vti poſsi.excipit de ſpoliatione ſua
qñq; agit.ſi excipit: & tunc non videtur dubiũ, ꝙ repellit agẽ
tem per c.vlt.& c.cum dilectus.ſ.de ordi.cogni.licèt Inn. ali
ter ibi.vt ĩ.dicam.¶ Secundo caſu qñ agit: & tũc qñq; prius
liquet de turbatione, de qua principaliter agit, quàm de ſpo
liatione.& hoc caſu fertur ſententia ſuper interdicto vti poſ-
ſi.& compeſcetur reus à moleſtia, donec conſtet de interdi-
cto vnde vi.in arg.de inſtitu. c.cum veniſſent. Quandoque ſi
mul de vtroq; liquet.ſ.quod reus turbat actorem. & ꝙ actor
ſpoliauit reum.& tunc ſuper interdicto vti poſſid.non eſt fe-
renda ſententia ſm̃ quoſdam: qui ita intelligunt l. 1.in fine. ff.
vti.poſsid.vbi dicitur, ꝙ ſi quis vi.clã, aut præcariò ab aduer
ſario poſsidet, nõ dẽt vincere.i.nulla pro eo eſt ferenda ſnĩa.
tutius tamen eſt, ꝙ feratur, ſm̃ alios. Quandoq; prius liquet
de vi, quàm de turbatione. & hoc caſu non videtur dubium.
ꝙ ſit ſtatim actor condemnandus. Aduerte tamẽ ad id, quod
dixi.quòd ſi ſpoliatio in modũ exceptionis opponitur cõtra
agentem interdicto vti poſsid. an poſsit dicta exceptione re
pelli, dubitat Inno.magna.n.(ſm̃ eum) ſequitur abſurditas, ſi
hæc dicamus. Abſoluendo.n.eum videtur ei concedi, ꝙ poſ-
ſit moleſtare ſucceſſorem.& hoc eſt iniuſtum.quia etiam prę
do eſt reſtituendus.ſ.de reſtit.ſpolia. c.in literis. ergo multò
magis deferẽdus.ff.de ſuperficie.l.j.§.quod ait.ad finẽ. ¶ Itẽ
ſi dicamus, ꝙ huic ſpoliato liceret turbare. ergo eadẽ rõne
ſpoliare. quod eſt falſum, vt l.ſi quis in tantam.C.vnde vi. &
etiam ipſi ſpoliatori competeret interdictum cõtra ſecundũ
ſpoliatorem: quamuis ab illo ſpoliatum. ff.de vi, & vi ar.l.cũ
à te.& per has rationes videtur concludere Inno. ꝙ tunc tan
tum agens interdicto vti poſsi.debet ſuccumbere contra ſpo
liatum, quando contra ipſum ſpoliatio principaliter intenta
tur, & probatur. vel ſi expoliatus conuentus excipiat, & reſti
tutionem petat. Sed Cyn.C. vti poſ. l. 1.in 5.quæſtione.poſt
Dy.tenet indiſtinctè, ꝙ ſpoliatus repellat agentem, & turba-
re poſsit impunè. Idem Bart.in l. 1.§. quod ait prætor. ff. vti.
poſ.vbi dicit verba Inn.ſunt contra caſum illius.l.& conclu-
dit, ꝙ licitum eſt deiecto.i.turbato, inquietare. i.turbare ſpo
liatorẽ ſuũ, quandocunque nec tenetur dicto interdicto, ſi ex
pellere non licet: niſi incontinenti.vt l.3.§.cum ergo.ff.de vi,
12 & vi ar.¶ Secundò quæro poſt Inn.† quomodo intelligantur
verba legis dicentis, ꝙ per interdictum vti poſsi. defendetur
poſſeſſor: niſi poſsideat ab aduerſario vi, clam, vel præcariò.
& latius per dictum Bar.in d.§ quod ait prætor.vbi etiã tra
ctat, ſi quis vaſallum meum, vel emphi. expellit: videtur me
turbare in meo ciuili per naturalem occupatã. Et iõ mihi li-
cet incontinenti talem expellere, iuxta no.in l.clam poſside-
re.§.qui ad nundinas.ff.de acquir. poſ. Et aduerte quia dicit
tex.quòd impetrando priuilegium, videtur renunciare præ-
ſcriptioni iam completæ. An autem per pactum poſsit renun
ciari, ne currat præſcriptio contra creditorem, quominus in
perpetuum poſsit debitum petere.dic, vt l. 1.ff.de vſucap.per
Barto.

S V M M AE.

1 *Poſſeſſor malæ fidei multo tempore præſcribit.*
2 *Præſcriptio omnis canonica, ciuilis, & conſuetudinaria, quæ non ha
bet bonam fidem, eſt ſublata de iure canonico.*
3 *Continuatio in toto tempore requiritur in qualibet præſcriptione.*
4 *Debitor ſi ignorat ſe debere: & creditor ceſſat petere: præſcribit debi
tor licèt ignorans non poſsit dici bonæ fidei.*
5 *Ius canonicum rectius procedit, quàm ciuile circa impediendum cur-
ſum præſcriptionis propter malam fidem ſuperuenientem.*
6 *Bona fides ſola an ſufficiat in ſubſcriptione ſine titulo.*
7 *Habens bonam fidem contra vnum, & contra alium, an præſcribat.*
8 *Mala fides adminiſtratoris an noceat domino, vel econtra.*
9 *Actor ſi habuit malam fidem, et ſucceſſor bonã: an præſcribat: vel no
ceat ſibi mala fides auctoris.*
10 *Furor ſi ſuperueniat in præſcribente an præſcribat.*
11 *Errans in præſcribendo an dicatur malæ fidei.*
12 *Error iuſtus quid dicatur. Et quid iuſtiſsimus.nu.13.*
14 *Pater meus ſi poſſedit.10.annis, & deceſsit: ego hæres eius alijs 10.
annis. & à poſſeſsione cecidi: & non habeo inſtrumentum, vel te-
ſtes, per quos poſsim probare titulum poſſeſsionis. 20. ann. quid
iuris.*
15 *Dubitans an dicatur bonæ fidei, vel malæ.*
16 *Titulus an requiratur in præſcriptione cuiuſcunque rei, etiam de iure
canonico.*
17 *Titulus putatiuus an ſufficiat ad præſcriptionem. Et an ſufficiat ad
præſcriptionem habere titulum ab vno, & poſſeſsionem ab alio.
numero.19.*
18 *Poſſeſsio continuata qualiter probetur.*

1 QVoniam. † Poſſeſſor malæ fidei vllo tpe
non præſcribit. Et eſt regula
2 iuris.de reg.iu.li.6.&c.¶ Primò no. † ꝙ de iure ca-
nonico omnis præſcriptio canonica, & ciuilis eſt ſublata: quę
non habet bonam fidem: & etiam cõſuetudinaria. Ratio red
ditur in text. quia non poſſunt tales conſuetudines obſeruari
ſine Dei offenſa.tendit ergo oĩs conſtitutio legalis, & canoni
ca legi Dei 11.q.3.c.Iulianus.& c.ſeq. An aũt i ſeculari iſtud
ius canonicũ ſit ſeruandũ.no.hic gl.& plenius.ĩ.de reg.iur.c.
2.li.6.¶ Secundò no.ſm̃ quoſdã, ꝙ iſta conſtitutio non reſpi
cit præterita, ſed futura. vnde illis, qui ante iſtam conſtitutio
nem præſcripſerunt: conſulerant, vt præſcripta non debeant
reſtituere.& hoc ſentit gl.3.in fi.¶ Idem Io.Vin.& Gof.Phi.
& Io.An.contra, per not.in c. vlt.ſ.de conſtit. & in c.cum tu.
de vſur. præſcriptiones autem inchoatas, ſed nondum conſũ
matas tempore huius conſtitutionis. tenet Io.illas non inter
rumpi. Gof.contra.¶ Tertiò no. regulam in materia præſcri
3 ptionum.† ꝙ in qualibet præſcriptione requiritur continua-
tio toto tempore, vt in dicta reg.poſſeſſor malæ fidei. ¶ Ve-
nio ad aliqua vtilia circa materiam tit.alibi per Doct. tacta.
vt.ĩ.dicã.¶ Opponitur ergo primò, & videtur, ꝙ poſſeſſor
malæ fidei præſcribat ſaltem ſpatio.30.vel.40.annorum. vt
l.ſicut & l.omnes.C.de præſcrip.30.vel.40.anno.Sol.aliud ſe
cundùm leges, vt ibi.aliud ſm̃ canones, vt hic.Canon enim cõ
ſyderat naturalem æquitatem [conuenientem diſpoſitioni di
uinæ, qua cauetur, quòd nullus cum aliena iactura debet lo-
cupletari. Ius autem ciuile conſyderat rigorem, publica vtili
tate ſuadente: ne rerum dominia ſint in incerto ſemper.& ita
ſit litium finis, vt l.j.ff.de vſuca.& pro ſuo.l.fin.¶ Et aduerten
dum, quia cõiter canones, qui exigunt continuam bonam fi
dem in præſcriptione, loquuntur in poſſeſſoribus.vt patet in
regu.poſſeſſor. & in ſimilibus. Quid autem in obligationi

bus merè perſonalibus, vbi non eſt dare poſſeſsionem, vel
quaſi.vt in debitore, qui tenetur mihi in certa ſumma: an poſ
ſit præſcribere. Bar. mouet iſtud dubium, quòd ius ciuile non
corrigatur in actionibus perſonalibus, vbi nõ reperitur poſ
ſeſsio ex parte præſcribentis. ſed creditor potius dicitur per
4 dere actionem per ſuam negligentiã. † Vnde ſi debitor igno
rat ſe debere: & creditor ceſſat petere: præſcribit debitor: li
cèt ignorans non poſsit dici bonæ fidei, vel malæ. vt l. 1. & ibi
no. C. de acqui. poſ. Et in debitore ignorante procedit hoc di
ctum: ſed in ſciente ſe obligatum: quòd præſcribat, non vi-
detur bene dictum, per illud c. vbi non ſit mentio de præſcri-
ptione: quæ procedit cum poſſeſsione, vel ſine: ſed indiſtinctè
ſimpliciter dicit [nulla valeat abſque bona fide præſcriptio]
quæ verba non ponderauit. Barto. ¶ Secundò opponitur, &
videtur, quòd licèt mala fides ab initio interueniens impe-
diat præſcriptionem inchoari: non tamen tollit effectum in-
choatæ, per illã regulam: ꝙ quædam à principio impediunt,
quæ ex poſt facto non dirimunt. l. diſtin. c. præcepta. & c. quẽ
admodum. de iureiuran. ¶ Sol. dicit Dyn. ꝙ aut impedimen
tum ſuperuenit poſt factum perfectũ, & cõſummatum: & nõ
impedit, vt reg. factum legitimè. de reg. iur. lib. 6. Quãdoque
factum eſt inchoatum, ſed non conſummatum. & tunc caſus
ſuperueniens poſt factum inceptũ impedit inchoatũ. & pro-
batur hæc ſolutio in l. pluribus. & §. & ſi placeat. ff. de verbo.
obli. & l. pro parte. de ſerui. Sol. qua ratione patet, ſecundùm
5 communes regulas vtriuſque iuris. † Rectius procedit ius ca
nonicum, quàm ciuile circa impediendum curſum preſcrip-
tionis propter malã fidem ſuperuenientem, ſecundum Dyn.
in d. reg. poſſeſſor in ſecunda oppoſi. ¶ Tertiò opponitur, &
videtur, ꝙ quantumcunque interueniat bona fides, præſcri-
ptio non poſsit procedere. Cõſtat enim, ꝙ æquitas realis ſcri
pta eſt, neminem debere cum alterius damno locupletari, vt
l. nam & natura. ff. de condi. indebi. ergo & rigor iuris præſcri
ptionem inducẽs, debet ſuccumbere naturali æquitati, vt l.
placuit. C. de iudi. & depoſi. l. bona fides. Sol. vt ibi per Dyn.
6 ¶ Venio ad quæſtiones. & primò quæro. † an ſola bona fides
ſufficiat in præſcriptione ſine titulo. reſpondeo. de iure ciuili
certum eſt, ꝙ in præſcri. 10. vel. 20. an. reqniritur tit. & bona
fides, vt l. 1. §. hoc tantummodo. C. de vſucap. transfor. Et idẽ
in vſucapione triennii, vt ibi. in præſcriptione autẽ. 30. vel.
40. annorum titulus non requiritur. nec bona fides neceſſario
ſed maius affert commodum, ſi accedat in tali præſcriptio-
ne, iuxta not. in Auth. niſi. C. de bo. ma. & l. ſi quis. de præſcri.
30. ann. de iure verò canonico videtur ſufficere bona fides ſi
ne titulo in rebus, quæ poſſunt poſſideri de iure communi,
vt ĩ. eodem. c. 1. Et hoc fortè ideo propter longiſsimum tem
pus: quod exigit ius canonicum in præſcriptione rerum ec-
cleſiaſticarum, ſcilicet. 40. annorum. ſ. eod. c. de quarta. & c.
7 illud. &c. ¶ Secundò quæritur. † ſi habeo bonam fidem con-
tra vnum, & non contra alium: an præſcribam. dic, ꝙ ſic con
tra illum, contra quem habeo bonã fidem, vt not. in l. ſi quis
fundum. ff. de acquiren. poſſ. & l. ſicut. de præſcrip. 30. anno.
in glo. quæ incipit. mala fide. & l. qui balneum. §. fin. ff. qui po.
8 in pig. ha. ¶ Tertiò quæro † an mala fides adminiſtratoris
noceat domino, vel econtra. dic vt l. in huiuſmodi. de contra
hen. empt. & l. procuratoris. ff. de inſtitu. actio. & l. qui fundũ
§. qui bona. & § procurator. ff. de pro. empt. ¶ Quartò quę-
9 ro. † pone, quòd actor habuit malam fidem: ſed ſucceſſor bo
nam. an pręſcribat, vel noceat ſibi mala fides auctoris in hæ-
rede vniuerſali videtur, ꝙ de iure ciuili mala fides ſibi noceat
Sed de æquitate canonica dicit Dyn. ꝙ ſi vult à ſe præſcriptio
nem inchoare poterit. de quo plenè in l. vitia. C. de acquiren.
poſſ. ff. pro empto. l. pro emptione. §. eius bona. l. Pomponius.
§. cum quis. & §. pręterea. cum ſequen. ff. eodem titu. facit. c.
10 cura. de iure patro. ¶ Quintò quæro. † Quid ſi non ſuperue-
nit mala fides: ſed furor. dicit, ꝙ dum eſt in furore, præſumi-
tur perdurare in bona fide, vel mala, prout erat ante furorẽ,
argu. ad hoc. ĩ. de baptiſ. c. maiores. ver. ſed adhuc quæritur.
11 & ff. de vſucap. l. nunquam. §. ſi vi. ¶ Sextò quæritur. † quid
de illo, qui errat: an dicatur bonæ fidei. dicas, ꝙ eſt error. iu-
12 ſtus: iuſtisſimum: & iniuſtus. ¶ Error iuſtus eſt, quando quis
errat in facto proprio, inductus perſuaſione aduerſarii, vt l. 1.
in fi. ff. quando. ac. de pec. eſt anna. l. doli. excep. in fi. cum ſua
13 glo. de noua. ¶ † Error iuſtisſimus eſt in facto alieno. Item
ex euidentia rei. quia erat pupillus, & apparebat maior ex a-
ſpectu: vel ex publica opi. viciniæ. inducitur error iuſtisſimus
vt l. cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acqui. hære. ¶ Et per
14 iſta Bar. conſuluit in tali quæſtione. † pater meus poſſedit rẽ.
10. annis, & deceſsit: ergo hæres eius alijs. 10. annis, & à poſ-
ſeſsione cecidi: non habeo inſtrumentum, vel teſtes, per quos
poſsim probare titulum poſſeſsionis. 20. annorum. non ſuffi-
cit ſine titulo. Item titulum pro ſuo nõ poſſum allegare: quia
ſuus videtur, l. nihil. C. pro hære. Bar. conſuluit, ꝙ allegato ti-
tulo, & probato per aliquã ex prædictis cauſis, & ſecuta poſ-
ſeſsione decem annorum ſufficit mihi. quod dic per Bar. in l.
Celſus. ff. de vſucap. Iuſtus autem error quo ad præſcriptionẽ
vel vſucapionem idẽ quod bona fides operatur. quod eſt ve-
rum in errore facti. ſecus in errore iuris, qui nõ nocet in vſuca
pione. vt l. nunquã. ff. de vſuca. ¶ Quid autẽ ſi erretur in iure,
& in facto ſimul. vtrum dicatur bonæ fidei: vel malæ fidei ar-
guit Dynus pro, & contra in dicta regula poſſeſſor. & conclu
dit quod reputetur bonæ fidei. & ꝙ poſsit præſcribere. & qđ
error facti cum errore iuris concurrens inducit bonæ fidei
præſumptionem. vt ff. pro donato. lege ſi vir vxori. & ibi ple-
15 nè per Bar. ¶ Septimò quæro, † quid in eo qui dubitat, an di
catur bonæ fidei, vel malæ. glo. dicit, ꝙ bonæ fidei. & habet iu
ſtam cauſam dubitandi. alibi dicit glo. ꝙ ille qui dubitat, nõ
dicitur habere bonam fidem, vel malam fidem. vt l. 3. §. gene
ra. in fi. ff. de acqu.. poſ. facit. l. manifeſtiſsimi. §. ſinautem du-
bius. C. de fur. l. fi. C. de cõdi. inde. ¶ Et prædictæ quæſtiones
omnes concernunt bonã fidem, quæ in præſcriptione requi-
ritur. Sed quia in præſcriptionibus de iure ciuili requiritur ẽt
titulus, vt ſ. dixi. ideo de titulo eſt videndum. ¶ Octauò ergo
16 quæro, † an in præſcriptione cuiuſcunque rei requiratur ti-
tulus etiam de iure canon. quia circa vſucapionem triennii ẽt
in rebus eccleſiæ nihil reperitur per ius canonicum immuta
tum: vt no. Dyn. in dicta regula poſſeſſor. in 2. columna, ꝙ te
ne menti. in præſcriptione aũt aliarum rerum an requiratur
titulus. dic, ꝙ in præſcriptione ſeruitutis titulus non requira-
tur. per l. ſi quis diuturno. ff. de ſer. vr. prę. imo. ff. ſerui. ven. ſed
in præſcribendo vſumfructum, vt ibi per eum. & per Cyn. in
17 l. 1. C. de ſerui. dic, vt in d. c. poſſeſſor. ¶ Nonò q̃ritur, † vtrũ
tit. putatiuus ſufficiat ad præſcri ptionẽ. dic, ꝙ ſic, vt l. quod
vulgo. ff. pro emp. & l. nunquã. §. ſi defunctus. ff. de vſuca. facit
l. ſi te. ff. ſi cer. pe. & l. non ſolum. §. quod vulgo. de vſuca. &
hoc de tit. breuiter ſufficiat remisſiſſe. Requiritur etiã in præ
ſcriptione continuata poſſeſsio, vt d. l. 1. §. hoc tantummodo.
18 C. de vſucap. transfor. ¶ Decimò quæro, † qualiter probetur
poſſeſsio cõtinuata. Spe. ponit in ti. de probat. §. 1. ver. ſi quæ
ritur qualiter. & dicit ꝙ ꝓbatur cõtinuata, probãdo ꝙ anno
quolibet recollegit fructus. vt l. Titia. ff. de ſolu. & de agri. &
cẽſi. l. litibus. l. 11. Alio modo probatur probãdo extremita-
tes, ſcilicet initiũ decẽnij, & ꝙ in fine poſsideo. ar. in l. pen. C.
de app. Bar. tñ dicit, ꝙ qui ſemel poſsidet cũ de ſuo cõmodo
tractatur ſemp præſumitur poſsidere. niſi cõtrariũ probetur.
ita no. in l. Celſus. de vſuca. & l. ſup lõgi tpis. per Cy. &c. ¶ Vl
19 terius quæro. † vtrũ ſufficiat ad præſcriptionem habere tit. ab
vno, & poſſeſsionẽ ab alio. dic vt l. cũ ſolus. eo. ti. & an debeat
fieri traditio reſpectu eiuſdẽ tituli. dic vt eo. tit. l. nunquam. §.
ſi defunctus. ff. de vſuca. & an debeat probari traditio vacuæ
poſſeſsionis. dic vt d. l. Celſus. per Bar. vbi plenè an debeat ꝓ
bari traditio poſſeſsionis, & facta ab eo qui habet titulum.

De Sententia, & re iudicata.

S V M M AE.

1 *Res iudicata, an dicatur infra decem dies: infra quos poteſt apellari.*

DICTVM eſt. ſ. qualiter res acquirantur p
præſcriptionem. Videndum eſt qualiter ac-
quirãtur ciuiliter per ſentẽtias iudicum. vel
aliter expedito tractatu proceſſus iudicio-
rum ad ſententias quæ finem imponunt liti
bus veniamus, ſecundùm Goffr. habetur de
materia 2. q. 6. §. diffinitiua cum ver. ſe. 35. q. 9. per totũ. 5.
q. 4. in prin. 3. q. 9. per totum. 11. q. 2. quõ ſacerdos. cum 10.
c. ſeq. 30. q. vlt. is ita. reperitur in 6. & cle. ¶ Super hac rub. in
1 cidenter quæritur, † an res iudicata infra 10. dies infra quos
poteſt appellari. Doct. noſtri quòd nõ vt. ĩ. eo. c. quod ad cõ
ſultationem glo. iuris ciuilis contra in l. elegãter. §. ſi poſt. ff.
de condi. inde. Bar. dicit quòd non eſt diſcordia, niſi in equi-
uocatione. Si enim res iudicata ſumatur pro ſentẽtia, ſiue cau
ſa deciſa, tunc eſt cauſa deciſa incontinenti poſt ſententiam:
& ita loquitur. §. poſt. Si verò aſſumatur res iudicata perfectè
& irreuocabiliter, tunc verum dicunt Canoniſtę. quod dic p
a Bar. in l. 1. ff. eo. tit.[a]

ADDITIO.

a ¶ In l. 1. ff. eo. ti. Et vide Salic. eo. ti. ſuper rub.

S V M M AE.

1 *Sententia lata contra leges, eſt nulla ipſò iure, etiam in foro eccleſia-
ſtico. Et quid ſi feratur contra conſuetudinem nu. 2.*
3 *Lex ſi habet pluros intellectus, & feratur ſententia contra vnum in
tellectum, quid iuris?*
4 *Conuentus qui deſiit poſſidere rem ſuper qua conuenitur, an debeat
condemnari.*
5 *Sententia quæ lata eſt ſi ſit ipſò iure nulla, an poſſit iudex iterum pro
nuntiare.*
6 *Sententia, ſi eſt lata, & fuit ab ea appellatum, an per appellationem
efficiatur aliqua.*

1 SEntentia. Breue eſt: & ideo non ſummatur.
Primò no. † quòd etiam in foro
Eccleſiaſtico ſententia lata contra leges eſt etiam nulla
ipſo iure. ¶ Opponitur, & videtur, quòd valeat ſententia con
tra leges: vt. ff. eo. l. cum prolatis. Sol. no. in l. 2. C. quando pro
uo. non eſt ne. vbi diſtinguitur an error iuris ſit expreſſus in
ſententia, vel non: vel dic, quòd l. cum prolatis, loquitur quã
do ſentia fertur contra. l. extrauag. ſecus ſi contra l. redactã
in corpore iuris. facit quod no. Cy. in l. 1. C. đ erro. cal. vbi qd
iuris, ſi ſententia non continet expreſſum errorem iuris, ſed
tacitum. ¶ Et aduerte, quia tex. loquitur. cum fertur ſenten-
2 tia contra leges, vel Canones. † quid ergo ſi feratur cõtra cõ-
ſuetudinem. tenet Ia. de Ra. quòd valet ſentẽtia: quia conſue
tudo conſiſtit in facto: & ſic poteſt probabilius ignorare quã
a l. vt c. 1. de conſti. li. 6. & ita no. in d. l. 2.[a] C. quãdo prouoc. nõ
3 eſt ne. per Cy. vbi etiam no. † quid iuris, quãdo lex habet plu
res intellectus, & feratur ſententia contra vnum intellectum,
an valeat, dicit quòd non, ſi feratur ſentẽtia cõtra intellectũ
approbatum per conſuetudinem. ſecus ſi de eo dubitetur, vt
l. in lege. ff. de contrahen. emp. Io. An. poſt Hoſti. ponit longã
glo. obſcuram, & cõfuſam, quam per quæſtiones ordino hoc
4 modo. ¶ Primò ergo quæritur, † an conuentus, qui deſijt poſ
ſidere rem ſuper qua conuenitur, debeat condemnari, in qua
quæſtione dic, quòd aut quis cõuenitur actione perſonali ad
rem, aut actione reali. ¶ Primò caſu, aut deſijt poſsidere, q̃a
res perijt, aut perijt poſt moram, & tenetur vt l. ſi ſeruum. §.
vlti. ff. de ver. obli. & l. in re furtiua. ff. de condi. fur. aut perijt
ante moram. & tunc aut perijt ſine facto tertij, & liberatur
debitor. vt l. quam te. ff. ſi certum peta. & l. ſi ex legati cauſa.
ff. de verbo. oblig. an autem teneatur ad id, quod ſupereſt de
re perempta, vt ad coriũ. & ad carnes dic: vt l. ſi furtiuus ſer-
uus. §. boue. ff. de condi. furti. & l. mortuo. ff. de leg. 2. aut pe-
rijt cum facto tertij, quia ipſam interfecit: & tunc an debitor
debeat cedere creditori actio. l. quil. dic per Bar. in l. ſtichus
certa dic. ff. de verb. ob. Secundò caſu quando tranſtulit in al
terum rem, ad quam tenebatur actione perſonali: dic vt l. ſi
eum ſeruum. ff. ſi cer. pe. Tertiò caſu quando debitor perdi-
dit poſſeſsionem per factum tertij, an ſit liberatus: poſſet di-
ci, quòd liberetur cedendo actionem contra illum tertium:
qđ dic, vt d. l. ſi ſtichum. & l. arbitrio. §. vlti. ff. de dolo. ¶ Secũ
dò caſu principali quando quis conuenitur actione reali ad
rem quam deſijt poſſidere, diſtingue. nam aut deſijt poſside
re ante litem motam, aut poſt. ſi ante, & animo mutandi iu-
dicium: & tenetur ex illo edicto. de alie. iudi. mu. cauſa fa. C.
& ff. Si verò deſijt poſsidere bona fide, & non tenetur: vt l. ſi
autem. ff. de rei ven. & l. is qui ſe obtulit eo. tit. ¶ Quandoque
quis deſijt poſsidere poſt litem motam, ꝙ tũc aut deſijt poſſi
dere dolo: quia occidit, vel tranſtulit in alterum, & tenet per
inde ac ſi poſsideret iuxta no. in regula pro poſſeſſore. đ reg.
iur. li. 6. per Dyn. &. ſ. de iudi. quia V. vbi plenè dixi an ex ea
dem inſtantia fiat condemnatio. quandoque deſijt poſsidere
ſine dolo: quia fortè lite pẽdẽte fuit deiectus, aut res perijt,
& tunc aut erat malè fidei poſſeſſor; & tunc debet condem-
nari ac ſi poſsideret: quia perijt periculo ſuo: aut erat poſſeſ-
ſor bonæ fidei. & tunc aut quæris vtrum debeat condemnari
ad rem ipſam, aut quæris an debeat condemnari ex acceſſo
rijs ipſius rei, vt ad fructus, & ſimilia: vel ad illa quæ eius oc-
caſiõe prouenire poſſunt puta acti. l. Aquil. vi boñ. rap. furti.
vel alia acti. quæ competit dictæ rei occaſiõe: Primò caſu an
debeat condemnari ad rem ipſam, dicunt quidam quòd nõ:
ſed debet abſolui præſtita cautione de re reſtituẽda, ſi ad eũ
peruenerit. ff. eo. ti. ſi verò alij dicunt, quòd debet condem-
nari quando rem habuerit, vel pronuntiabit rem eſſe acto-
ris. Alij dicunt, quòd non feretur ſentẽtia quãdo ſubeſt ſpes,
quòd reus poſsit recuperare poſſeſsionem, & ſic habeat fa-
cultatem tradendi. & iſtos tres modos ponit hic Io. An. facit
quòd no. in l. ſi à te. in prin. §. ſi quis fundum. ff. de excep. rei
iu. & de hoc in Spec. de interro. §. 11. ver. quia ſæpè. ¶ Alio
verò caſu dum quæris, vtrum debeat condemnari ad fructus
dic vt ſubtiliter no. in l. ſi verberatum. §. vlt. ff. de rei ven. vbi
etiam glo. ponit formam ſententiæ quãdo reus ſine dolo đ-
ſijt poſsidere. Si verò quæris, an reus teneatur ad illa quæ ꝓ-
ueniebant occaſione dictæ rei, vt erat fortè actio. l. Aquil. vel
interdum vnde vi. furti vel ſimili. Et arguit Innoc. quòd has
actiones prouenientes occaſione rei reus cedere teneatur. ff.
de rei vendi. l. Iulianus. cum tribus l. ſeq. & de pign. act. ſi pi-
gnore. & de edil. edic. bouem. § ſi quis ſeruum. arg. contra de
peti. hære. vtrum autem. & verb. ſe. ff. loca. qui rem. & C. đ fur.
manifeſtiſsimi. §. penult. ¶ Sol. vt hic in nouella, & plenius p
Bart. in l. prætor. ait. § quod de fructibus. ff. de bo. aut. iu. poſ.
vbi plenè quando quis conſequitur pœnam rei meæ: an de-
beat mihi ſimul reſtituere cum dicta re ibi videas: & de hac
materia remittit Hoſt. de dolo. ſub rub. de contumacia §. qua
pœna afficiatur contumax ſub. §. punitur etiam contumax,
& doloſus. & ſe. & de intereſſe plenè no. in ſumma. e. ti. de ſen
tentia. §. quis ſit effectus ſub. §. ſed quia: & ſpeciales rubricas
5 habes de his in Spec. in fi. 2. partis. Secundò quæritur. † ſi ſen-
tentia quę lata eſt ſit ipſo iure nulla, quia lata contra leges,
vel canones: vt in tex. an poſsit idem iudex iterum pronuntia
re hoc tangit Io. An poſt Inno. minus plenè. dic ergo, quòd
aut ſententia eſt nulla ipſo iure propter turpitudinem iudica
tis, quia lata per corruptelam: & tunc ſiue ſit ordinarius, ſiue
delegatus nõ cognoſcit, ſed ſuperior: vt l. abſentem. C. de ac-
cu. quandoque eſt nulla ipſo iure alia ratione: & tunc aut ille

qui cognouit errat,& iterum ipſe cognoſcet vt l. 1. C. de ſen-
ten.& l.ſi accuſationibus.C.de accu.non tamen eo quin poſ-
ſit ſuperior ipſius pronuntiantis ſuper nullitate adiri : quod
dic per Bar.in l. 1.ff. quæ ſenten.ſine appe.reſcin.& l.iudex.ff.
eod.tit. Aut erat delegatus , & tunc aut erat ſibi commiſſum
aliquid in facto cõſiſtens. puta quod Titio prouideret de ali
quo beneficio:aut aliquid conſiſtens in iure , puta vt cauſam
inter talem,& talem vertentem audiat,& decidat.Primò ca-
ſu ſi prouiſio facta non tenuit : quia facta fortè de beneficio
non vacante:& tunc aut nõ vacabit de iure,& poterit de alio
prouidere quando probabiliter errauit.Si verò vacabat de iu
re,& non de facto,nõ poterit de alio prouidere, ſed imputet
ſibi qui ius ſuum non defendit,& idem ſi iudex delegatus er
rauit in iure ſecundùm Hoſti.qui remittit ad no. ſupra de of
fi.dele.ſignificaſti.Si autem eſt delegata cauſæ cognitio : tunc
ſiue benè,ſiue malè tũc functus eſt officio ſuo:& hęc no.Inn.
ſupra de offi.delega.ex literis.illi autem quibus committitur
certum miniſterium,puta vt eligant, vel aliquid aliud faciãt:
ſi id quòd geſſerunt non habuit effectum, an poterint itera-
to facere.dic vt ſupra de elec. cauſam. & l.ſerui electione. ff.
6 de leg. 1.¶ Tertiò quæritur,† pone quod ſententia eſt lata, &
fuit ab ea appellatũ, an per appellationem efficiatur aliqua.
dicit glo.quòd non,quando à principio eſt nulla : quia eſt de
fectus in iuriſdictione, ſecus vbi non eſt in iuriſdictione defe
ctus:de qua quæſtione dic,vt in Spe.de ſen.prola.§.iuxta ꝓ-
poſitionis ſerien.ver.quid ſi ſententia.& ver.ſe.vbi non, quid
iuris ſi ſnĩa nulla[a] eſt cõfirmata per iudicem appellationis:
de quo infra de confir.vti.vel inu.c.1. & quid iuris ſi appellãs
nõ proſequitur appellationem interpoſitam à ſententia nul-
la:dic vt l.ſi expresſim.ff.de appel. vbi plenè per Bart. Et 9.
modos quibus ſententia dicitur nulla. ſ.ratione iudicis litiga
toris,loci,quantitatis, temporis,proceſſus, modi, manifeſtè
iniquitatis,& conditionis, enumerat Spe.in d.§.iuxta propo
ſitionis ſeriem.

ADDITIO.

a ¶ In d.l.2.Et ibi Salice.in fi.

SVMMAE.

1 *Celeritas commendatur in ſententiis ferendis.*

1 IVrgantium. Non ſummatur , quia breue
eſt.Primò not. † quòd in ſen-
tẽtiis ferendis cõmendatur , quandoq; reprobatur : de
quo in glo.& plenè pro , & contra in c.vlti. de elec.li. 6.facit
Cle.ſæpè.de verbo.ſigni.ibi non ſic tamen.

SVMMAE.

1 *Epiſcoporum numerus quantus eſſe debeat, quando aliquis ſubmoue
tur à ſacerdotali ordine.*

1 NOn poteſt. Non ſummatur, qa bre
ue eſt .Primò no.† quòd
à ſacerdotali ordine nullus ſubmouetur niſi adſit
numerus Ep̃orum. de quo in gl. quam intelligo quo ad nume
rum Ep̃orum trium præter proprium Ep̃m: de quo in Spec.
de accu.§.4.in prin.& in fi.& ſi non ſunt tot ep̃i in prouincia,
vocabuntur vicini.3.q.6.ſuggeſtio. ¶ Quærit gl. an debeãt
omnes concordare,an ſufficiat quòd maior pars: videtur qđ
omnes,per illud verbum concors ſacerdotũ &c. contrarium
tenet gl.niſi in cã Ep̃i,in qua debent omnes concordare, qui
bus per Papam cauſa eſt commiſſa : quia aliter non poſſent
condemnare.2.q.4.nullam.nec etiam abſoluere. licet Hu.cõ
tra 12.q.2.pręceptis.3.q. 6.accuſatus. & quando Papa dele-
gat cauſam , videtur ꝙ debitus numerus debeat interuenire.
vt no.3.q. 8.in fi.ſummæ.

SVMMAE.

1 *Sententia quæ eſt aliqua confirmatur per Papam: & quid importet
illa confirmatio.*

1 EA quę iuxta. Non ſummatur , quia
breue eſt . ¶ Primò
† no.quòd ſentẽtia quæ eſt aliqua per Papam, con-
firmatur,quam autem vtilitatem ex iſta confirmatione , ſeq
tur ille pro quo ſñia lata eſt poſtquam eſt de ſe valida, glo.tã
git & ſubtilius per Doc.poſt Inno.infra de cõfir.vti c.1.& 2.

SVMMAE.

1 *Executio ſententiæ,an retardetur, ſiue ſuſpendatur per obiectum ex
ceptionis.*
2 *Exceptio nullitatis falſi, & ſimiles , an impediant executionem ſen-
tentiæ.*
3 *Papa confirmauit aliquem in prælatum procurantem confirmationẽ
aliquo ſuo familiari pecunia corrupto taliter confirmatus,an pote
rit accuſari de ſimonia coram ſuo metropolitano.*
4 *Epiſcopus,vel alius,an poſſit cognoſcere contra Bertam, quæ dicitur
adulterium commiſiſſe cum Papa.*

DE cætero. Merus executor ſententiæ
corã quo excipitur de frau
de,de fraude non cognoſcit, ſed remittit.h.d.nõ
diuiditur.Tangit Io.An.tria puncta , ſiue qõnes ſuper illo.c.
1 ¶ Primò quæro hic innuit iſte tex. † ꝙ executio ſñię retarda
tur,ſiue ſuſpẽditur per obiectum exceptionis: quæro ergo an
hoc ſit verum.dicit Gof.quod talis ſñiæ executor Papæ , ſiue
alterius merus,vel mixtus ſi ſibi videbitur non obſtante ex-
ceptione exequetur:aliàs dicet ſe exequi nõ poſſe.ar.s̃. de of
fi.dele.c.ſignificãtibus.Alij diſtinguunt inter executionẽ me
ram appellant qñ ille cui cõmittitur nõ habet cognitionẽ ad
mixtam:puta qa eſt nuntius cõis. & tunc contra executionẽ
non debet aliquam exceptionẽ admittere. mixtus aũt execu
tor admittere tenetur.¶ Ex his dictis,& aliis per eum nõ põt
percipi clara doctrina.In iſta qõne Bar.dicit,quòd quãdoq;
mandatur executio nulla præcedente cognitione:puta qa Pa
pa ſcribit:cõqueſtus eſt nobis talis , ꝙ fuit tali poſſeſſione in
debitè ſpoliatus:quare ſi verum eſt,cõmittimus tibi vt eũ re
ſtitui facias:& tunc videtur commiſſum,vt cognoſcat de veri
tate pręcum. & ita loquitur. s̃. & ſi non cognitio canonizata.
25.q.2.Qñq; eſt prius cognitum de cauſa.ſed lex committit
executionem alicui propter defectum iuriſdictionis pronun
tiãtis:quia fuit arbiter,vel delegatus ab alio,q̃ à Papa: & tũc
habet omnem cognitionem , quæ requiritur in executione:
vt l.à diuo Pio.in prin.& per totam l.ff.eo.ti. ¶ Quãdoq; cõ-
a mittitur executio[a] in auxilium iuriſdictionis poſt latã ſñiam:
vt vnus iudex committit alteri vt ſuam ſñiam exequatur : vel
in ciuitate ſunt iudices ſuper executione ſñiarũ ex forma ſta-
tuti,ſicut ſunt Venetiis.Et in hoc eſt aduertendum.nam quæ
dam eſt cognitio circa res,in quibus debet fieri executio : &
de hoc põt executor cognoſcere : vt l.à diuo Pio.§.in vendi-
tione,& §.ſi ſuper tribus.& §.Quædam eſt cognitio ſuper ex
ceptione quæ opponitur poſt ſñiam. Et hic aduertẽdum eſt:
quia quædam ſunt exceptiones quæ reſpiciunt merita princi
palis cauſæ:de qbus in l.1.C.de iur.& fa.igno. & de iſtis non
poterit cognoſcere talis executor : ſed debet remittere ad
priorem iudicem,vt l.pe.ff.de confeſ. Quędã ſunt exceptio-
nes,quæ directè veniunt contra ſñiam,& eã impugnãt:vt eſt
exceptio falſorum inſtrorũ, & ſimiles:& tunc benè vr̃ dicere
ꝙ talis executor poterit de his cognoſcere:ita ſentit de of.de
le.c.paſtoralis. veritas eſt,ꝙ iudex talis executor nõ põt co-
gnoſcere de his exceptionibus,nõ vt ꝓnũtiet:ſed ſi viderit di
ctas exceptiões fore veras ſupſedeat ab executiõe,& remit-
tit ad primũ iudicẽ:vt eſt tex.i l.ſi p̃tor.i prin.§.Marcellus.ff.
de iudi.

de iudi.& hic:& probatur ratiõe,quia aliàs ſequeretur,quòd
iudex minor,vel par poſsit infringere ſentẽtiam maioris, vel
paris.contra l.nam & magiſtratus.ff.de arbi.Quandoq; poſt
latam ſententiam,& poſt habitam omnem cognitionem cõ-
mittit iudex nudam executionem facti:vt in commiſsione,q̃
ſit nuntio.vocatur enim iſte merus executor. & nullã habet
cognitionem:vt l.executionem.& l.ſi vt proponis.C.de exec.
rei iu.ratio quia omnis cognitio præceſsit: & ideo mera exe
cutio videtur commiſſa,& hoc modo cognoſcitur merus exe
cutor:& iſta eſt diſtinctio Bar.in d.l.à diuo Pio.ff.eo.ti. ¶ Se
cundò quæritur.s̃.proxima quæſtione dictum eſt, an execu-
tor poſsit cognoſcere de exceptionibus, quæ opponunt̃ poſt
2 ſententiam.quæro ergo,† an exceptiò nullitatis falſi,& ſimi-
les habeant impedire executionem ſententiæ. diſtingue bre
uiter ex dictis Bart.quòd aut ex parte eius qui dictam exce
ptionem opponit nihil eſt probandum : quia dicit quòd non
fuit citatus,vel non fuit procurator,qui egit,& tunc impedit.
Quandoque eſt aliquid ad probandum , & tunc aut iſta co-
gnitio habet altiorem indaginem,& non impedit, aut poteſt
incontinenti probari & impedit:& ita no.Bar.in l.4.§. con-
demnatum.ff.eo.ti.Et ibi declarat quando dicatur inconti-
nenti vel non,quo ad propoſitum;de quo.s̃.& de hac mate-
ria etiam no.Inno.in c.cum in iure de offi.dele.& c.ex ratio-
ne.de appel.& in Spec.eo.ti.de lit.cõte.§.quãdo autẽ.¶ Ter
3 tiò quæritur.† Papa confirmauit aliquem in prælatum dictã
confirmationem aliquo familiari ſuo corrupto pecunia pro-
curante,vtrum coram metropolitano ſuo poterit accuſari đ
ſimonia taliter confirmatus:videtur quòd non,quia non po-
teſt hæc cauſa ſimonię dirimi.niſi etiam cognitio ſciatur de
confirmatione Papæ:cuius annullatio vel approbatio ab hac
cauſa dependet , ſed inferior de pacto ſuperioris non debet
cognoſcere,ſed remittere:vt hic in tex.ergo.&c. So.dicit In-
no.quòd ſi agatur ad pœnam depoſitionis,nec petatur infir
mari quod factum eſt per Papam,poterit cognoſcere metro
politanus vſque ad ſententiam depoſitionis , quam non po-
teſt ferre Romano Pontifice inconſulto. 3.q.5.c. accuſatus.
cum ſe.Si verò quæratur de confirmatione, vtrùm fuerit iu-
ſta,vel iniuſta,tunc non poſſet agi, niſi coram illo qui confir
mauit:ar.j̃.de confir.vti. vel inuti.c. 1. & 2. non per modum
quærelę,ſed per modum appellationis.j̃.de appel.c.conſtitu
tis.el.2.Et idem vbi dicitur ſentẽtia ſuperioris nulla, quia nõ
poteſt dici niſi coram eo,qui tulit ſentẽtiam, vt ſi ſit inferior
à Papa:de quo.j̃.ti.1.c.dilecto.¶ Et prædicta faciunt ad quę
4 ſtionẽ Pilei.† an epiſcopus,vel alius index poſsit cognoſcere
contra Bertam,quæ dicitur adulterium commiſiſſe cum Pa-
pa,& ipſam punire:determinauit quod ſic,per l.adulter.in ſe
cundo reſponſo.ff.de adulte.&c.

ADDITIO.

a ¶ Cõmittitur executio.Vide Salic.in l.ſi vt ꝓponis.C.de execu.rei iudi.

SVMMAE.

1 *Pignus prætorium,ſiue iudiciale non conſtituitur, niſi traditio inter-
ueniat.*
2 *Iudex non poteſt per ſententiam conſtituere ius reale in bonis con-
demnati.*

1 CVm aliquibus , Non ſummatur.
¶ Primò no.† ꝙ
pignus prætorium, ſiue iudiciale non conſtituitur,
niſi traditio interueniat.vt l.non eſt mirum.ff. de pignora. a-
2 ctio.† Ex quo videtur,quòd iudex non poſsit per ſententiam
conſtituere ius reale in bonis condemnati:hoc eſt per condẽ
nationem bona eius ſunt obligata : facit l.is cui bonis.ff. de
verborum obli.& in c.raynaldus.j̃.de teſta.quod loquitur in
arbitrio per contrahentes autem non eſt dubium, ꝙ per ſim
plicem conuentionem contrahitur hypotheca , & pignus: vt
l.ſi tibi.§.đ pignore.ff.đ pactis.Alias differẽtias inter pignus
cõuentionale,& p̃toriũ no.hic Vinc.& in l. 1.ff. de pigno.

SVMMAE.

1 *Sententia contra matrimonium lata , retractatur probata collu-
ſione.*
2 *Matrimonia legitimè contracta,non debent leuitate diſſolui.*
3 *Sententia contra matrimonium,non tranſit in rem iudicatam.*

LAtor. Sententia lata contra matrimonium,nõ
tranſit in rem iudicatam : vnde qñcũq;
reuocatur cum cõſtat de error e.h.d. Et in prima par
te facti narratio in ſecunda iudicij datio.¶ Primò no.† quòd
probata colluſione ſententia contra matrimonium lata retra
ctatur.¶ Secundò no. † quòd matrimonia legitimè contra-
cta,non debent quadam leuitate diſſolui. ¶ Tertiò no,† qđ
ſententia contra matrimonium non tranſit in rem iudicatã:
& idem vbicunque ſentẽtiæ inerit peccatum mortale,cũ idẽ
ſit in cõſuetudine,& præſcriptione.s̃.de conſue.c.fi.& j̃.eo.c.
cõſanguineus ſup vl.glo.per Io. An.¶ Quartò no.ꝙ per ſolã
aſſertionem partium aſſerentiũ colluſionẽ interceſsiſſe in ma
trimoniũ dirimendo , nõ debet matrimonium redintegrari :
ſed ſunt aliæ probationes acceſſoriæ: vt.j̃.e.c. conſanguinei.
¶ Quintò hic colligitur , quòd qñ vertitur periculũ animæ,
poteſt quis venire contra factum ſuum:de quo in glo.

SVMMAE.

1 *Legatus eſt iudex ordinarius in prouincia ſibi decreta.*
2 *Conſuetudo laicorum contraria canoni,in foro eccleſiaſtico non eſt ſer
uanda.*
3 *Sententia lata prætextu iniquæ conſuetudinis,retractatur.*

CVm cauſa. Retractatur ſentẽtia p̃tex
tu iniquæ conſuetudinis la
ta contra eccleſiam.& prima pars ponit factum.ſe
1 cunda diffinit.ibi nos autem.¶ Primò no.† quòd legatus eſt
iudex ordinarius in ꝓuincia ſibi decreta:qđ patet:qa cogno
ſcit de cauſis q̃ vertunt̃ ibi.facit.j̃.de offi.dele.c.2.¶ Et no.ꝙ
licèt ꝑ lapſum termini ad iter arripiendũ ſit deſerta appella-
tio ab interlocutoria,tñ poterit appellari à diffinitiua,q̃ poſt
ea ſequitur.facit qđ.no.in c.1.de dolo,& contu.in cle.¶ Se-
2 cundò no.† ꝙ conſuetudo laicorum contraria canoni in fo-
ro Eccleſiaſtico non eſt ſeruãda. ex quo ſequitur à cõtrario
ſenſu,ꝙ ſi non eſſet contraria,ſeruanda eſſet: de quo.s̃.de eo
3 q mit.in pol.cã rei ſeruã.c.cũ veniſſent.¶ Tertiò no.† ꝙ ſen-
tẽtia lata p̃textu iniquæ conſuetudinis retractat̃.Erat em̃ for
tè cõſuetudo,ꝙ valeret vẽditio facta à ſolo p̃lato: vt in gl.vel
ꝙ infra annum,& diẽ teneret̃ vẽdere eccleſia poſſeſsionẽ ſi-
bi relictã. cõtra id ꝙ no.de reb.ec.nõ ali.c.fi.tales em̃ cõſue-
tudines q̃ inducũt grauamẽ eccleſijs ſunt nullę.s̃.de cõſuetu.
c.1.¶ Opponit̃,dicit̃ hic ꝙ iſti tertij appellauerũt cõtra l.1.
C.ne li.tertio ꝓuo.& c.dilectis.j̃.de appel. So. prima fuit ab
interlocutoria,duæ vltimæ à diffinitiua. ¶ Scđò oppo.ſi ap-
pellatio erat deſerta , ergo non potuit appellare.j̃. de appel.
c.perſonas. So. licet eſſet deſerta appellatio ab interlocuto-
ria,nihilominus potuit appellari à diffinitiua , niſi appellatio
ab interlocutoria fuiſſet friuola manifeſtè : vt in dicta Clem̃.
1.de dolo,& contu. ¶ Tertiò opponitur.apparet ex princi-
pio capituli,quòd iſti de capitulo erant rei:quia conuenti co
ram legato ad domum vẽditam:& in fi.c.Papa adiudicat do
mum eis,& eccleſiæ.Sed contra , quia ſufficit capitulum ab-
ſolui à petitione iſtorum laicorum:nec debet adiudicare res
poſſeſſori cum agitur contra ipſum actione reali:ſupra.de iu
di.c.examinata.¶ So.hic contra capitulum erat facta execu
tio vigore ſententiarum, & de facto. vel dic quòd capitulum
ſuſcepit in ſe onus ꝓbãdi ꝓprietatem:quod eſt verũ ſi agere
tur actione cõtra res.iuxta no.in c.ex cõqueſtione , ſupra de
reſtitu.

reſtitu.ſpolia.&l.circa.ff.de procura. ¶Sed hic nõ agebatur reali actione,ſed perſonali actione ex vendito. quo caſu fortè non poſſit petere reus ſe dominum declarari, &c.¶Quartò opp.& videtur, quòd conſtitutio laicorum ſit ſeruanda in foro eccleſiaſtico: vt in c.cum veniſſent.ſupra de eo qui mit. in poſ.So.ibi loquitur de conſtitutione laicali.hic de conſtitutione contra iura eccleſiis oneroſa,ſecundum glo.facit quod not in c.2.j.de foro compe.lib.6.&c.

S V M M AE.

1 *Remotio appellationis excludit remedium nullitatis.*
2 *Sententia iniqua, quòd debet viribus euacuari, quomodo intelligatur.*
3 *Sententiæ,quæ continet manifeſtam iniquitatem,non debet ſtari.*

1 INter cæteras. Primo not.† quòd remotio appellationis excludit
2 remedium nullitatis.¶Secundò no.†ꝙ ſententia iniqua
debet viribus vacuari: quod intellige remedio appellationis,
quæ interponi poteſt etiam ſi remota ſit appellatio in reſcri-
3 pto.j.de appel.vt debitus &c.¶Tertiò not. quòd non debet
ſtari ſententiæ, quæ continet manifeſtam iniquitatem.quod
intelligit Io.An.etiam ſi non fuerit appellatum, & ſic manifeſta iniquitas ſicut error iuris expreſſus in ſententia reddit ſententiam nullam: de quo infra eo.c. cum Bertoldus. & ibi dicam.

S V M M AE.

1 *Sententia lata contra abſentem non contumacem,non tenet ipſo iure.*
2 *Actore abſente,reus abſoluitur.*
3 *Vota ad alia tranſire non eſt licitum poſt impetrationem factam in cauſa matrimoniali.*
4 *Audiri an aliquis poſſit contra ſententiam ſuper matrimonio ſine aliqua cauſæ cognitione.*
5 *Abſolutio,quare dicatur licita.*

1 TEnor. Idem dicit,quod c.lator.ſ.eo. vel aliter.† Sententia lata contra abſentem
non contumacem, non tenet ipſo iure:intelligunt
doc. iſtum text.duobus modis.Primò, ꝙ iſta mulier fuit abſens per contumaciam,& tunc valet ſententia, & ſpãle eſt in cauſa matrimonij,& poſt ſententiam admittantur probationes aliæ: vt l.ſub ſpecie. C. de re iudi.Item poteſt intelligi,ꝙ iſta mulier fuit abſens non per contumaciam: & tunc de iure communi admittitur contra ſententiam ad probandũ matrimonium:vt l.ea quę C.quò,& quando iu. ¶Et primò not.
2 ex iſto tex.†quòd actore abſente, reus abſoluitur: & quandoq; diſſinitiuè,& quandoq; obſeruatione iudicii, iuxta not.
in l.properandum.§.& ſi quidem C.de iudi. ¶Secundò not:
3 quòd poſt impetrationem factã in cauſa † matrimoniali nõ
eſt licitum ad alia vota tranſire: & ſic per ſolam impetrationem dicitur lis pendere.de quo.j.vt lite.pen.c.1.in cle.¶Opponitur.dicitur hic quòd iſte delegatus excommunicauit virum.quia poſt citationem contraxit cum alia. Sed contra qa excommunicatio non fertur pro crimine ſed pro contumacia.11.q.4.c. nemo. Et quod factum eſt non poteſt pro infecto haberi.vt.ff.de cap.l.in bello §. factis.So. dicit Inn. quod excommunicauit non quia contraxit: ſed lite pendente cohabitabat. quia monitus non deſiſtit potuit excõicari ſm Inn. ¶Secundo opponitur.lis pendere. quia ſentẽtiam epi Theatini:ergo non potuit dici lis erat deciſa per ſnĩa imponit finem controuerſiæ.vt l.1.ff.de re iudi.Solu.Papa non habuit hic reſpectum ad primam ſententiam ſed ad ſecundam impetrationem ſuper eadem cauſa cuius reſpectu dicitur lis pendere &c.¶Quærit Inn. quia hic regulariter traditur,quòd ſnĩa cõ
4 tra matrimonium lata non tranſit in rem iudicatam.†an poſſim ſine aliqua cauſę cognitione ſuper matrimonio cõtra ſententiam audiri.dicit ipſe quòd non: ſed cum iuſta cauſa monet iudicem aliquem admitti contra ſentẽtiam, ſicut hic mouit abſentia mulieris.aliàs tertio,& quarto,& infinitum audiretur,quod eſſet abſurdum. in ſequenti autem decre. mouit iudicem,quòd illa eadem pars, pro qua erat lata ſnĩa, petebat ipſam infringi. Et ꝙ ſine cauſa non audiatur dicit eſſe expreſſum.C.de reſtitu.in integ.c.ex literis.de hoc tamen articulo ſit pars audienda, vel nõ cognoſcit iudex ſummariè, & non vocata parte in dubio debet petitionem admittere. arg,
5 no.j.de appel.c.cum ſpeciali.ver.quoq;.¶Scdò quęrit.†quare abſolutio dr̃ licita.dicit Vin. quia lata contra abſentem in contumacẽ non tenet.Gof.contra,ꝙ talis ſententia teneat niſi appellationis, vel reſtitutionis remedio releuetur. per l.ab eo.C.quõ,& quãdo iudex.Idem ſentit Hoſtien.& Io.An.in ficto contumace,puta citato ad domum, ſecus in nullo modo citato.de quo in l.1.§.item cum ex edicto ff.quæ ſen.ſine ap. reſcin.& 3.q.9.c.caueant.facit quod no. Io. An.in Cle.ante. de dolo,& contu. An autem condemnatus per ſententiã præſumatur fuiſſe præſens ibi aliud non exprimitur, vide in Spe. de ſen.prola.§.vt antẽ.ver.&no.ſecundũ quoſdam.¶Opponitur: iſta mulier aſſerebat ſe ſubarratam hunc virum cum alia contraxiſſe poſtea,& cognouiſſe:ergo nõ debuit per ſimplicem ſubarrationem primæ à ſecunda ſeparari.So.vt in gl. 3.cui adde quod no.infra de ſponſa.c. tuæ.& de coniu.ſeruo. c.vlt.& 43.diſt.c.ſit rector. ¶Deinde oppo.iſte prætendit infirmitatem, & tamen iudex excommunicauit:ſed videtur ꝙ male.5.q.2. ſi ægrotans poſtquam enim iſta abſentia eſt nota iudici,non tenet quod facit ipſo iure, vt eſt textus,& gloſ. in l.quæſitum.ff. de re iudica. Sol. vt in gloſſ.1.quia falsè allegabatur infirmitas. Et ſi de hoc dubitetur mittatur medicus ad ægrotum.ff.de re milita.l.ſemel.li.12.ſecundum Gof. & Hoſtien.

S V M M AE.

1 *Conſanguinei admittuntur ad denuntiandum impedimentum matrimonij.*
2 *Compaternitas contracta per baptiſmum, vel per confirmationem in fronte dirimit matrimonium.*
3 *Sententia lata contra matrimonium, non reſcinditur, etiam ſi altera pars fateatur ipſam latam contra veritatem, niſi contrarium doceatur.*
4 *Actio popularis vno agente, vel ſuccumbente, conſumatur quo ad omnes.*
5 *Sententia cenſuræ, an tranſeat in rem iudicatam.*

COnſanguinei. Idem dicit quòd c. lator. ſ. eod. communis diuiſio.ſecunda ibi[fraternitati.]¶Primò
1 not.†quòd conſanguinei admittuntur ad denuntiandum im
2 pedimentum matrimonii.¶Secundò no.†quòd compaternitas contracta per baptiſmum, vel per confirmationem in fronte habet dirimere matrimoniũ infra de cog. ſpũa.Martinus. & c.veniens.c.1.& 2.eo. ti.li. 6.præcedens aũt matrimoniũ non diſſoluitur p ſubſequentẽ cõpaternitatẽ ſciẽter, vel ignoranter contractã.j.de cogn.ſpũa.c.ſi vir.¶Tertiò not.ꝙ
3 †ſnĩa lata contra mr̃imoniũ non reſcinditur, ẽt ſi altera pars fateatur ipſam latam contra veritatem.niſi contrariũ doceatur. ¶Opponitur contra hoc vltimum dictum,& videtur ꝙ hoc non poſſit ꝓbari.ſ.ꝙ cõpaternitas non fuerit contracta. eſt.n.merè negatiua,& ſic improbabilis.ſ.de elec.bonæ.Sol. intellige,ꝙ ꝓbari põt indirectè, puta qa mulier leuauit vnũ tanquam filium Petri.nunc vult probare,ꝙ non erat filius illius,ſed alterius.ff.de his qui ſunt ſui,vel ali.iu.l.filium.vel primi tres probabant compaternitatem certo die, & loco contracta,& ipſa vult probare,quòd fuit alibi iuxta not.in ca.ex tenore ſupra de teſti.¶Quæro ſi mulier egit,& ſuccubuit, an poterit cum alio contrahere: dic ſuæ conſcientiæ relinquendum.

dum.ſ.de iureiuran.mulieri.¶Secundò quæritur,an ſuccumbente iſta muliere poſſit alius denuntiare primum matrimoniũ per falſitatẽ ſeparatũ: quod videtur.j.tit. de cog.ſpiritu. tua.In contrariũ facit.quia iſta cenſetur quædã actio popularis cũ quilibet ad hoc teneat.j.de clandeſt,deſpõſ.cũ inhibi
4 tio.†Sed actio popularis vno agente, vel ſuccumbente conſu
mitur quo ad omnes.ff.de popula.ac.l.3.Sol.ſemper auditur denuntians volens facere fidem de errore:qua facta reuocabitur maleficium,quæ nec trãſiuit in rem iudicatam.ſ.eo.lator.nulla enim conditio vinculum,vel ſententia poteſt peccatorem in peccato defendere, vel nutrire.ſ.de conſue.c.fi.& d
5 præſcrip.c.vlti.¶Tertiò quæro,†an illud, ꝙ dicitur in cauſa
matrimoniali, vt ſententia non tranſeat in rem iudicatam ita ſit in ſententijs cenſuræ videtur quòd non: quia trahunt ſecũ cognitionem.j.de appel.c.paſtoralis. ¶In contrarium:quia in illis eadem eſt ratio,ſcilicet periculũ animarum:ergo idẽ ius,vt l.illud.ff.ad l.Aquil.Et fortior videtur:in his quòd debeat audiri cum ipſarum vinculum nõ ſoluitur l.morte. cum tamen matrimoniũ ſoluatur,& criminum accuſatio.de ſentẽtia ex.c.à nobis.in Auth.de nupt.§.deinceps.23.diſt.quorũdam.Item ſemper auditur conquerens de excõione iniuſta, ẽt ſi nõ fuerit appellatũ.ſ.de offi.dele.c.cũ cõtingat.So.dicit Hoſt.ꝙ tales ſententię,quo ad priuatã vtilitatẽ, trãſeũt in rẽ iudicatã,quo ad publicã tangentẽ periculũ animarũ nõ tranſeunt.ar.j.de excep.c.pia.li.6.& quod no.Io.An.j.eo.c.cum Bertoldus.in glo.non dicit.& in glo.mirabilis.

S V M M AE.

1 *Papa ſi contra pronuntiationem ſuam beneficium confert,hoc tacito ſubreptitia dicitur collatio,nec tenet.*
2 *Vocem duplicem in electione,an quis poſſit habere*
3 *Nondum Diaconus poteſt eligi in Archidiaconum.*
4 *Iudex faciens contrarium ſuæ interlocutoriæ præſumitur facere per errorem,& circumuentus niſi de ipſa faciat mentionem.*
5 *Circũuentio,& ſurreptio reddunt prouiſionem inualidam.*
6 *Habens titulum inualidum à Papa,ſuper beneficio, non poteſt illud ex collatione epiſcopi obtinere.*
7 *Ius eligendi ſpectat ad illos,qui ſunt præſentes in eccleſia.*

1 CVm olim. †Si Papa contra pronuntiationem ſuã beneficiũ cõfert
hoc tacito ſubreptitia dicit̃ collatio: & nõ tenet.h.
d.& prima pars narrat factũ.ſecunda diffinit.ibi [nos igit.]
¶Primò no.ꝙ poteſt quis ratione ſui iuris ne alius eligat ſe
opponere: de quo dic vt infra de his.quæ fiunt à ma. par.ca.
c.1.Similiter quãdoque aliquis ſe opponit ne alius agat cum
ad eum ſpectet.ff.ſolu.matri.l. Titia. & infra de ſponſa.c.ve-
2 niens.¶Secundò not.†quòd poteſt quis habere duplicẽ vo-
cem in electione:de quo in gl.&.j.dicam.¶ Tertiò no.quòd
Cęleſtinus caſſauit vtramque.nam prouiſio epiſcopi non tenuit,quia ſolus non habebat poteſtatem conferendi: vt in c. quanto.& c.nouit. infra. de his quæ fi. a præla. ſecunda non tenuit.quia prima non caſſata,quod dic vt.ſ.de elec.auditis. & c.cõſiderauimus.& de exceſ.prælat.inter dilectos.¶Quar
3 tò no.†quòd nõ põt eligi in Archid. qui nõdum adeptus eſt
ordinem Diaconatus, ad quem ordinem promoueri debet. iuxta no.in c.cum in cunctis.§.inferiora.de electio. & ſecundum Inno.de minoribus conſtitutus poteſt eligi ad hanc dignitatem,quòd intelligit Hoſt.diſpenſatiuè, ſupra de æta.& quali.præterea.& dixi in c. dudum de electio.&c. ¶ Quintò
4 not.†quòd iudex faciens contrarium ſuæ interlocutorię,prę
ſumitur facere per errorem,& circumuentus niſi de ipſa faciat mentionem:vt in gloſſ. propter multitudinem enim agẽdorum præſumitur iudex ignorare quid fecit. Et ita in quo-
5 cunque alio,puta mercatore negotijs implicato. † Circum-
uentio ergo,& ſurreptio reddunt prouiſionem inualidam ſicut ſententiam:vt l.ſi prætor.§. Marcellus.ff. de iudicijs.& l. cum vero.§.ſubuentum de.fideic.li.¶ Sextò not.in verſi.non
6 obſtante. † quòd ſi quis habet titulum inualidum à Papa ſu
per beneficio,non poteſt illud ex collatione epiſcopi obtinere: quia non poſſunt concurrere plures tituli ſuper eodem beneficio: vt in c. vt quis duas. de electio. libr. 6. ad idem c. inter dilectos. de fide inſtrumentum. & l. 3. §. ex plurimis. ff. de acqui. poſ. Et ex hoc collige, quòd præſtat impedimentum,quod de iure non ſortitur effectum.¶Septimò no. quòd Papa fert ſententiam contra iſtum, ſcilicet non moni-
7 tum,nec citatũ:de quo.j.dicam.¶Octauò no.† quòd ad il-
los qui ſunt præſentes in eccleſia ſpectat ius eligẽdi, & quòd caſſata prouiſione Papæ,quia per ſurreptionem obtenta reuertitur ad Capitulum ius eligendi:de quo in c.inter dilectos de exceſ.præla.per Inno.vbi quid iuris ſi executor Papæ prouidet indigno: ſi prouiſio eſt nulla:an poteſtas reuertatur ad Papam.facit quod no.in ſimili in cle.ſi de beneficio. de præben.¶Opponitur:dicitur hic,quòd non valuit collatio facta ſcilicet quia præter cõſtitutionem procuratoris epiſcopi.Sed contra:quia licitum eſt vnicuique vigilare pro iure ſuo,vt in iuribus alleg.in glo.3.Sol.dicit glo.quòd illa non fuit creatio irritandi:quia procurator exiſtens in curia non fuerit citatus.Hoſti.dicit curiam hoc ſeruare,quòd quãdo procurator eſt præſens non ſufficit generalis citatio in audientia,ſed debet fieri ad hoſpitiũ ſcdm Inn.¶Oppo.Papa pronuntiat diffinitiuè contra iſtum.ſ.abſentem,nec apparet,quòd fuerit citatus:ergo ſententia nulla,vt in l.ea, quæ.C.quò, & quando iud.Hoſti.magis ſubtiliter ſoluit dicens hic apertè colligi,ꝙ in notorijs fertur ſententia contra abſentem,non dato libello,nec lite conteſt.ad idem.ſ.de electi.dudum.il.2.§.fi.& de accuſa.ſi cõſtiterit.de appel.cum ſit Romana. in fi. Et habet locum iſte proceſſus vbicunq; ciues, vel alii res Romanæ Eccleſiæ iniuſtè detinent occupatas: & hoc verum vbi pœna pecuniaria debet imponi,ſecus ſi corporalis, vt not.ſ. Guil.de Monte Laudu.in Clem.paſtoralis. de re iudica. & Archidia. de offi.deleg.c.1.lib.6.Et Ioan.2.q.1.manifeſta.In cõtrariũ. j.de coabi.clericorum.tua.dic vt ibi.¶ Tertiò opp.hic mandat Papa præſentibus tantum,quòd eligant:contra imò videtur,quòd abſentes ſunt vocandi, vt in iuribus allegatis in gl. quæ fatetur oppo.niſi eſſet conſuetudo, quòd abſentes non vocentur,quæ valet infra de præbendis.c.cum in eccleſiis. li. 6.vel dic,quòd hic erat deuoluta collatio ad Papam reſtituit præſentibus tantum.nec de hoc alij poſſunt conqueri.C.mãdati.l.in re mandata.& vt eccle.bene.vt noſtrum. ¶ Quæro quo iure habuit propoſitus iſte duplicem vocem in eccleſia. dicit glo.vnam ratione dignitatis præpoſituræ,aliam ratiõe canoniæ.Et idem Inno.& hoc inducit Io.An.ad quæſtionem de facto in eccleſia Floren.theſauraria eſt ibi noua dignitas, & theſaurarius habet quotidianas diſtributiones, ſicut quilibet canonicus:non tamen eſt canonicus modo contingit, ꝙ de ſpeciali iure eccleſiæ,vel diſpenſatione habet quis canonicatum,& theſaurum.Quæritur an debeat duplicem vocem, & duplicem diſtributionem habere.Dicit ipſe,quòd licet eſſet æquiſsimũ,quòd nullius in vno corpore,vel collegio habeat duas voces,vel duo ſuffragia iure ſuo: tñ vbi eſſet conſuetudo contraria cui ſtandum eſt: dicit ipſe, quod ex quo vtriq; illorum iurium debetur vox,& diſtributio licitè vtrũque habebit:cum non ſit iuri contrarium vnum diuerſo iure diuerſis vti ſuffragijs: & maximè in realibus, quæ debentur ex re.infra de decimis paſtoralis.& de contrahend. empti.l. alienatio cũ enim iura geminata cõcurrant in perſonã vnius fungitur quo ad illa vice plurium facit ſupra de probatio.ex literis.& de adoptio.l.ſi conſul.& l. ſi duorum.ff. de oper.liber.nec eſt maior ratio confundendi vnam, quã aliam,vt l. generaliter.ff.de fideiuſ. & l. non eſt nouum. de actio. empt. ¶Item in eundem libertũ põt quis habere duplex ius.ſ.vt patronus,& filius patroni:vt.ff.de bonis liber. ſi filius.& geminatio

minatio cauſarũ geminat ius de peculio leg.l. dominus §.do
minus.& de ſtipula. ſer. l.4. ¶ Item cauſæ diuerſæ in origine
diuerſæ ſunt in proſecutione,& effectu.ff.de priua. deli.l.nũ-
quam,& de excep.rei iudica.l.ſi mater.§.1.& §.eãdẽ.ſic & in
iureiurando.ff.de iure iurando.l.duobus. §.exceptio. & §.ſi
quis iurauit. ¶ Concludit ergo, quod ſicut habens prędicta
in diuerſis eccleſiis,duplicem vocem,& portionem haberet:
iuxta notata in c.quia in tantum. infra de præbendis. Sic,&
iſte fungens vice duorum in eadem eccleſia duplicem vocẽ,
& duplicem portionem habet:& hoc intelligit verum,quãdo
dignitas de per ſe etiam ſine canonia habet ius portionis,
& vocis.Si autem non haberet,tunc habens dignitatẽ, & ca-
noniam habet vnicã vocem tantùm: & ſic eſt in eccleſia Bo
non.vt Archidiaconus,& Archipresbyter, vt canonicus non
habent vocem in Capitulo.Exiſtens ergo Archidiaconus vni
cam vocem habebit.vt ſic habens duo, quorum alteri ſolùm
debeatur vox vtatur voce.

S V M M AE.

1 *Epiſcopus poteſt in toto eximere vnam eccleſiam, & à ſe abdicare iuriſdictionem.*
2 *Abbas poteſt habere in ſuis eccleſiis ius inſtituendi.*
3 *Curatus debet ingredi, & egredi auctoritate epiſcopi.*
4 *Ordines ſacri,& minores, & prima tõſura,requiri debent à proprio epiſcopo,ſiue prælato.*
5 *Confirmatio obtenta in forma communi,non tribuit nouum ius.*
6 *Sententiæ duæ conformes poſſunt ferri ſuper eodem, & eadem quæſtione.*
7 *Radix infecta non poteſt producere fructum.*
8 *Nepos natus ex filio ſpurio,an poſſit ſuccedere auo.*
9 *Sententia contra ius litigatoris valet, ſed non contra ius conſtitutionis.*
10 *Factum antiquum quod dicatur.*
11 *Libellus generalis quando admittatur,& quando non.*
12 *Confirmans videtur donare.*
13 *Sententia an valeat cum plus petitur, & iudex in minus pronũciat.*
14 *Arbiter poteſt diuidere actum pronunciationis,tamen non poteſt corrigere pronunciationem iam factam.*
15 *Condemnatio,vel abſolutio in parte non facta mentione de alia parte,non valet, quando petitur certa ſumma,vel ſpecies.*
16 *Sententia an poſſit valere pro parte, & pro parte non,poſt pronunciationem ſuper toto.*
17 *Statutum ſi dicat,quòd non valeat ſententia ſi non eſt ſoluta gabella ſex denariorum pro libra,modo quidam fuit condemnatus mihi in centum,ego ſolui gabellam pro quinquaginta: pro aliis quinquaginta nihil ſolui,an valeat in quinquaginta.*
18 *Plus ſi petatur,& iudex cõdemnat in minus,an videatur à reliquis abſoluere.*

CVm inter vos Valet ſententia con
tra ius litigatoris ſi
ab ea infra decem dies non fuerit appellatum.h.
d.& prima pars narrat proceſſum, & iura vnius partis.ſecun
da diffinit,diffinitionis cãm præmittens.ibi [quamuis.] ¶ Pri
mo no.quòd hic agitur contra eccleſiam, quę dicitur ſubie-
cta:& hoc ideo,quia in ea nullus posſidebat ius ſubiectionis:
vt tit. 1.c.auditis.& c.cũ olim.& de ma.& obe.inter quatuor,
&c. ¶ Secundò not. quòd ſuper plena ſubiectione formatur
petitio generalis, & tamen debet declarari poſtea in proceſ-
ſu, & quandoq; à principio ſi petatur:vt no.ſ.de libel. obla.
c.2.& 3.per Inno.facit l.in actione.ff.de fur. ¶ Tertiò not.ꝙ
hic decem per ordinẽ numerantur, per quæ plena ſubiectio
declaratur. dicit tamen Innocen. quòd quædam ſunt indicia
plenè ſubiectionis ſufficientis de per ſe: vt inſtitutio in ſpiri-
tualibus, & fidelitas in tẽporalibus: qui enim habet iſta duo
etiam alius,quàm epiſcopus dicitur ad eum eccleſiam pleno
iure ſpectare.arg.17.q.2.c.1.& 2. ¶ Quartò colligunt hic q-
1 dam,† ꝙ epiſcopus poteſt in toto eximere vnam eccleſiam,
& à ſe abdicare iuriſdictionem. Sed iſtud c. hoc non probat,
cum abbas obtineat iſta ex ſententia,non ex donatione epi-
ſcopi:de quo articulo dic plenè:vt.j.de cenſi. c.cum venera-
2 bilis.per Io.An.&c. ¶ Quintò no. † quòd abbas poteſt habe
re in ſuis eccleſiis ius inſtituen di, quod expone.i. ius conferẽ
di.nam autorizabilis inſtitutio videtur eſſe iuriſdictionis epi
3 ſcopalis:ita quod per inferiorem præſcribi non poteſt. † Eſt
enim neceſſe,quòd curatus auctoritate epiſcopi ingrediatũ,&
egrediatur.ſecundùm Hoſti.ſ. de offi. archi. cum ſatis. & de
cler.peregri.c.ſi.Et dic,vt ſ.ti.1.c.cum olim. ſuper verbo in-
ſtitutionibus:& hoc qđ dico in inſtitutione, intelligo in chriſ
mate:non enim debet intelligi iſte text.quòd abbas conficiat
chriſma,quod eſt epiſcoporum.68.diſt.quãuis.Sed de chriſ-
mate recepto à diœce.eccleſia ſancta proculi recipiat ab ab-
4 bate. ¶ Sextò no.Io.An.† quòd nedum ordines ſacri,imò mi
nores,& etiam prima tonſura requiri debet à proprio epiſco
po,ſiue prælato.ſ.titu.1.c.veniens.de abbatibus, qui poſſunt
dare tonſuram.dic vt j. de priuileg.c.abbates.lib.6.in fi. ¶ Se
5 ptimò not.in ver.quod ſuper his,† quòd confirmatio obten-
ta in forma communi,non tribuit nouum ius.& ſi ius, ſiue ti-
tulus ſuper quo interponitur confirmatio eſt inualidus: ſimi
liter confirmatio quæ cauſam,& originẽ inde trahit. ¶ Octa
uò not.ibi mãdauit vice ſua ſubſcribi:nam videbatur, quia ſe
ſubſcripſerat non poſſet cõtradicere: vt l.Caius. ff.de pigno.
actione.& l.Titia.§.lucia.ff.de lega.2. ¶ Nonò not.in ver.tã-
dem,† ꝙ ſuper eodem, & eadem quæſtione poſſunt ferri duæ
6 ſententiæ conformes:contrarię verò an posſint, dic,vt l.1.C.
quando prouo.non eſt ne. ¶ Decimo not.quòd ille qui tenet
rem aliquam,cuius petitur obedientia, poteſt ſe ab obedien
tia ſubtrahere renunciando illi rei:& ſic vaſallus renuncian-
do feudo,videtur quòd posſit ſe liberare à fidelitate: ſimili-
liter poſſeſſor renunciando rei posſit ſe liberare ab onere
criminis,quod ſibi imponitur dictę rei occaſione:de quo dic
per Bar.in l.is cum quo.ff.de aqua plu.arc. & dixi in c.1.j.de
feu. vbi poſui diſtinctionem Bar.quam ipſe ponit in d.l. is cũ
quo. ¶ Et not.hanc formam ſententiæ alternatiuè: & ſic vide
tur quòd potuerit formari libellus,qui ſententiæ debet eſſe
conformis: vt l.vt fundus. communi diui. Cum enim hæc in-
certitudo cauſetur à facto aduerſarii:quia ſi in ipſius poteſta
te eſt alterum facere,meritò libellus, & ſententia poſſunt eſ-
ſe incerti: vt ff.quorum leg.l.1.§.quod ait. & quod no.in l.cõ
ductores.C.locati.& c.Raynaldus.de teſta. Quinimò & ſi ad
alterum damnaretur,ſcilicet ad obedientiam posſit aliud fa
ciendo liberari,ſcilicet eccleſiam dimittere. arg. l.miles.§.de
7 cem ff.de re iudi. ¶ Vndecimò not. † quòd radix infecta non
poteſt producere fructum, ſicut erant confirmationes,quæ à
donatione inualida originem habuerunt. ¶ Et facit ad quæ-
8 ſtionem, † quòd nepos natus ex filio ſpurio non posſit ſucce
dere auo ex teſtamento,ſicut nec poſſet ſpurius ipſe.ad idem
c.vulnerato.1.q.1.& hoc tenet Bal.in l.gallus.ff. de lib.& po
ſthu.Bar.conſuluit contrarium.non firmo aliquod. ¶ Duode
9 cimò not. † quòd valet ſententia contra ius litigatoris, ſed
non contra ius cõſtitutionis. Si autem exprimantur duæ cau
ſæ in ſententia:vna contra ius ſcriptum:alia contra ius litiga-
toris,valet ſententia.ſecundum Inno.qui ita no. ſ. de renun-
ci.c.in præſentia.& ibi.in nouella ſuper glo.ar. ¶ Vltimo no.
regulam,quòd prçſumitur pro ſententia: vnde ſi pars dicit li
tem non fuiſſe conteſtatã,& acta cõtradicunt,ſtabitur actis.
C.eo.ti.l.geſta.quod eſt verum de facto antiquo: de cuius fa-
cto producitur inſtrumentum, quo caſu prçſumitur pro cõ-
teſtatione, & pro pceſſu.Inſtitu. de fideiuſ.§.fi. ſecus ſi factũ
ſit recens, & obiicitur contra proceſſum ante latam ſenten-
tiã:quia tunc locum habet Decre.quoniam contra falſam.ſ.
10 de proba.† Dicitur autem factum antiquum quo ad hoc, ex
quo lapſum eſt biennium,ſecúndum Hoſt. qui remittit.ſ. de
pba.c.in præſentia.alias de renun. ¶ Venio ad aliquas oppo
ſitiones, & primo opponitur de c.auditis.ſ.tit.1.ibi non agi-
tur,contra eccleſiam, quæ dicitur ſubiecta.hic autem contra
ipſam

ipſam agitur,quare malè. ¶ Sol.vt ſ.dixi in notabili.& plenè
in d.c.auditis. ¶ Secundò opponitur hic abbas formauit li-
bellum generalem.Sed contra.de l.vlti. de anna. excep. Sol.
illud verum quando petitur certa ſpecies, quæ eſt declaranda
per ſuas demonſtrationes. vt l.ſi in rem agat aliquis. ff. de rei
ven.& quod no.in c.vlti.ſ.quod metus cau.& l.1.§.ſi ciſta. ff.
11 depoſi.& ibi de hoc. † vbi autẽ petitur aliquid in vniuerſitate
conſiſtens, vt eſt ſubiectio, quæ conſiſtit circa plura: vt in
tex.bene admittitur generalis petitio. vt plenè per Inno.in c.
cõquerente.de offi.ordi.& c.cum ad ſedem.de reſti.ſpo.Ad-
uertendum enim,ꝙ vbi epiſcopus petit hęc iura nõ eſt neceſ
ſaria ſpecificatio, quia ius cõmune ipſa explicat: ſed ſi aliter
peteret,tunc deberet fieri ſpecificatio ſecundùm Ioan.An. &
12 alios. ¶ Tertiò opponitur,& videtur, † ꝙ licet non valuerit
conceſsio epiſcopi,tamen confirmatio Papæ reddiderit ipsã
validam:confirmando videatur donare de conceſ.pręben.c.
propoſuit.& de cõfir. vti.vel inuti.c.bonæ. ¶ Sol.contraria lo
quuntur cum confirmat ex certa ſententia: ſecus ſi innitendo
primæ collationi, vt hic.facit.l.adoptio non iure facta. ff. de
adop.&c. ¶ Quartò opponitur hic prior ſancti Genonis ſub
ſcripſit ſe priuilegio confirmationis in fauorem ſuæ eccleſiæ.
Sed ex hoc videtur, quòd inciderit in crimen falſi,vt C.de his
qui in teſta.ſibi aſcri.l.3.Sol.ibi loquitur de eo,qui ſibi aſcrip
ſit in facto ſuo.hic in eo qui ſubſcribit nomine ſuæ eccleſiæ,
pro qua etiam poteſt eſſe teſtis.ſ.de teſti.c.inſuper.& c.cum
nuncius. ¶ Quęro de duabus quæſtionibus, quas hic format
Io.An.poſt.Inn.primo quæro,quia apparet ex fine c.ꝙ Papa
pronũciat ſuper obedĩẽtia,& fidelitate tm̃: & tñ in libello fue
13 rũt petita cõplura alia. quæro ergo † cũ plus petitur,& iudex
in minus pronunciat an valeat ſententia.dicit Inno.valere ſen
tentiam in ea parte, licèt iudex non debuerit ſic ferre. ſ. de
elec.cum inter.Idem Bertol.infra eo.tit.cum I. & A. in gloſ.
3.idem Hugo.vt dicit Accur.in l.1.C.ſi aduer.rem iudi.Azo
contra per l.in hoc iudicio.fa.erciſ.Alij,vt Iac.de Are.diſtin-
guunt,quòd aut eſt vnum capitulũ,aut plura: ſi vnum,& tunc
aut iudex pro parte abſoluit, & valet:aut pro parte pronun-
ciat, & pro parte tacet,& non valet etiam in eo, quod pronũ
ciatum eſt.facit quod not.de cõuer.coniug.c.placet.in 4.gl.
& ibi etiam Ioan.And.& ff.de arbi.l.qualem. §. dicere autẽ.
& hæc ſi vera opi. Azo. quam tenet do.Bald. in ſententia iudi
cis.in d.l.1.C.ſi aduer.rem iudi.Non ob.l.Paulus.ff.eod.titu.
vbi valet ſententia, licet aliqua iudex omiſerit: quia ibi non
omiſit ſubſtantialia, ſed quędã extrinſeca,& accidentalia:vt
cõdemnationẽ expenſarum:quæ nõ eſt de ſubſtantia ſenten-
14 tiæ diffinitiuæ,vt l.terminato.C.de fruc.& lit.expen. ¶ † De
ſententia verò arbitri non eſt dubium, vbi habet poteſta-
tem pronunciandi ſemel,& pluries:nam tunc poteſt diuide-
re actum pronunciationis,vt hodie pronunciet de vna parte,
cras de alia. non tamen posſit corrigere pronunciationem
per iſtud arbitrium datum ſibi.vt d.l.dicere.& l.quid tamen.
ff.de arbi. ¶ Secundò caſu principali quando ſunt plura ca-
pitula,& tunc aut connexa.& idem quod ſupra,vt ff. de edil.
edic.l.cum eiuſdem.de præben.quia ſæpè.lib. 6.aut ſunt ſepa
rata,& valet in eo,quod pronunciatum eſt: quia tunc tot vi-
dentur ſententiæ,quot ſunt capitula,vt ff de verb.obl.l. ſcire
15 debemus.& l.etiam.§.1.ff.de mino.& ibi de hoc.† patet ergo
ex prædictis,quòd ſi petitur certa ſumma, vel ſpecies non va
let condemnatio, vel abſolutio in parte non facta mentione
de alia parte,quia actus pronũciationis eſt indiuiduus,quod
eſt verum niſi lex diuideret inſtantiam, vel eſſet inſtantia
pro parte perempta. vt l. ſi conſtante. §. fin. ff. ſolut. ma-
16 tri. ¶ † Poſt pronunciationem autem ſuper toto, vtrum
poſsit ſententia pro parte valere, & pro parte non,tunc dic,
quòd aut pro parte dicitur non valere propter defectum iu-
riſdictionis iudicis,vt quia pronunciauit in 15.cum non poſ
ſit niſi in decem,& non valebit in aliquo:vt C.qñ prouo. non
eſt ne.niſi certa ratione.& no.in l.cum quędam.§.vlti.ff.de iu
riſdi. om. iudic. per Doct. Quandoque apparet iniuſta pro
parte ex poſt facto bene poteſt ſentẽtia tunc reſcindi, & pro
parte valere.de teſta.c.Raynutius.& c.Raynaldus. Similiter
in teſtamento,quia non poteſt in principio pro parte valere,
& pro parte non valere: ſed ex facto ſic, vt ſi vnus hæredum
ſuccumbit in quærela.alter vincit,vt. ff. de inoffi.teſta.l. ma-
ter decedens.& l.cum duobus.ff.de inoffi. teſta. Et hoc facit
17 ad quæſtionem.† Si ſtatutum dicit, quòd non valeat ſenten-
tia ſi non eſt ſoluta gabella ſex denariorum pro libra:modo
quidam fuit mihi condemnatus in centum, ego ſolui gabel-
lam pro quinquaginta, & pro alijs nihil ſolui: an valeat in
quinquaginta:videtur quod ſic,quia ex poſt facto poteſt pro
parte valere,& pro parte non.quod eſt verum, quando quis
eſſet condemnatus pluribus in centum: quia tunc pro parte
ſoluentis ſententia eſſet valida. ſecus ſi vni: quia cum ſolutio
gabellæ ſit quoddam onus volenti commodum conſequi, ſci
licet efficaciam ſententiæ: oportet quòd totum adimpleat,
nec poteſt diuidere:vt l.ex duobus.ff.de lega.2. coniuncta.l.
cui fundus.ff. de condit. & demonſtra. Et hoc not. dominus
Bal.in l.1.& ibi vide Salic.C. ſi aduer. rem iudic. ¶ Secundò
18 quæro.† cum petitur plus, & iudex condemnat in minus, an
videatur à reliquis abſoluere. Reſpondeo, quòd aut in eo in
quo facta eſt condemnatio,ſententia non tenet: puta quia fa
cta ſuper parte certæ ſummæ,vel ſpeciei ſecundum opi.Azo.
de qua ſupra.& tunc fruſtra quærimus an videatur reus à re
ſiduo abſolutus cũ ſentẽtia ſit nulla,vt ſupra dictũ eſt:aut quę
ris in caſibus, in qbus ſentẽtia ſuper parte valeat, & tunc an
videatur in reſiduo abſolutus eſt dubiũ: videtur enim quòd
non, cum ſententia debeat ferri de ſcripti recitatione, ſed
quod tacitè venit non eſt ſcriptum,quia legi non poteſt. vt l.
1.ff.de his quæ in teſta. delen. & l. fin. C. de ſenten. ex peri.
reci. ¶ Super hoc dicit Innocen. quòd quandoque pars non
ſpecificata includitur ſub generali petitione:& tunc condem
natio in parte abducit abſolutionem reliquæ partis, alias ſe
cus,vt l.1.C.ſi aduer.rem iudic. Accur.ibi contra,quòd pla-
cet Pet. & Iac.de Rauenn. qui reſpondet ad dictam l.1. quia
ibi tutor fuit in parte condemnatus,& in parte abſolutus,&
contra partem abſolutionis petebatur abſolutio. ¶ Alij di-
ſtinguunt, an per iudices, vel per arbitros lata ſit ſententia
condemnatoria,vt primò caſu intelligatur abſolutio in reſi-
duo.in ſecundo non.& de hoc vide in Specu.de ſenten.prola.
§.qualiter.ver.quid ſi peto. circa hoc etiam vide quod no.in
l.ſi ex teſtamento.ff.de except.rei iudic. in gloſ. quæ videtur
ſentire contra opinionem Azonis,inquantum dicit, quòd ſi
petebantur viginti, & condemnatio fiat in decem, non vide-
tur in reſiduo abſolutus. ¶ Ex prædictis mihi non remanet
intellectus clarus,cum petitur quid vniuerſale, vel generale,
& fertur ſententia ſuper quibuſdam capitulis ſuper vniuer-
ſali comprehenſis an videatur reus in alijs abſolutus. Innoc.
ſentit quòd ſic,vt ſupra dixi.Ioan.& Hoſt.contra Ioan. And.
ſic pertranſit. & dominus Ioan. de Ligna. ego refero me ad
notata in l.licet.C.de iudic. vbi diſtinguitur,an petitio gene-
ralis,proſecutio,& ſententia ſpecialis: an verò petitio,& pro
ſecutio generalis,& ſententia ſpecialis. vt ibi plenè per Doc.
& gl.& l.age.C.de tranſac. facit quod no.in l.ſi minor de ad-
miniſtra.tuto.

S V M M AE.

1 *Capitulum ſuper collatione præbendæ, poteſt ſe opponere ſingulari perſonæ*
2 *Sententia contra formam mandati,poteſt dici nulla.*
3 *Ordinem omiſſum dicens debet probare.*

CAuſam quæ inter. Sufficit ad
cõfirmatio
nem ſeñæ nihil cõtinentis iniquum,ꝙ cõtra ipſam

aliquid

aliquid non probetur. h.d. in prima ponit delegatorum pro-
ceſſum ſententiam, & appellationem. ſecunda ibi: licet ponit
allegationem appellantis: & motiuum ſuum, & confirmatio-
1 nem ſententiæ. ¶ Primò no. † ꝙ capitulum ſuper collatione
præbendæ pōt ſe opponere ſingulari perſonæ. de quo. s̄. de
2 reſcrip. c. mandatum. ¶ Secundò no. † ꝙ ſententia contra for
mam mandati poteſt dici nulla. ad idem. s̄. de reſcrip. c. cum
dilecta aliud ſi præter formam ſecundùm gl. quod eſt verum
ſi ſit de coniunctis, nec vitietur forma: aliàs idem eſſet facere
præter, ꝙ contra: remittit Hoſti. ad no. s̄. de offi. deleg. prudē
tiam. 1. reſponſo. ad hoc. j̄. de elec. ſi cui. li. 6. vnde iudex etiā
ordinem formæ ſequi debet, & mentem. s̄. de reſcrip. causā
3 quæ. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille qui dicit ordinem omiſſum debet
probare. ¶ Quartò no. ꝙ non ſemper ad vnam ſpeciem pro
bationis iudex inclinat motum animi ſui. concor. s̄. de renun.
c. in præſentia. Et not. poſitionē caſus per Io. An. dicit enim,
ꝙ mandatum erat pronunciari, vel ſententiari pro clerico: ſi
probaret ſe à maiori parte capituli electum: quod cum pro-
baſſet per teſtes viles, & ſubornatus iudex non pro ipſo, ſed
contra pronunciauit. & ex hoc dicebat clericus ſententiatum
contra formam reſcripti, ſed malè. quia iudex poteſt non di-
cta teſtium ſequi, vt plenè no. s̄. de proba. quoniam qui gloſ.
magna. circa medium. verſi. ille etiam qui teſtes. ¶ Item illa
verba reſcripti quod condemnet partem ſi probatum fuerit
non dant formam reſcripto: ſed monitionem inducunt, & po
nuntur ad iuſtitiam, non ad formam. vt in ſimili dicit Inno. in
c. vlti. s̄. de præſumpt. vnde poſito, ꝙ non eſſet probatum vale
ret condemnatio, & tranſiret in rem iudicatam ſi nō eſſet ap
pellatum: & ita not. Inno. in c. prudentiam. s̄. de offi. deleg.

SVMMAE.

1 *Sententia per quam inducitur purgatio, eſt interlocutoria.*
2 *Practica libellandi, & ſententiandi.*
3 *Sententia, quòd tranſeat in rem iudicatam poſt decem dies, quomodo intelligatur. & nu. 12.*
4 *Non appellans præſumitur ſententiæ conſentire.*
5 *Obligatio naturalis, an oriatur ex ſententia.*
6 *Quadrimeſtre quod datur iudicatis, poteſt arctari à iudice, & prorogari.*
7 *Quadrimeſtre datur condemnatis, quando agitur actione perſonali ad quantitatem.*
8 *Petens terminum ad ſoluendum, videtur ſententiæ conſentire.*
9 *Appellari poteſt, cum exceditur modus in exequendo.*
10 *Terminus prorogatus, vel reſtrictus, an dicatur legalis, vel iudicialis.*
11 *Delegatur cauſa decidenda infra menſem, reus propter contumaciam excommunicatur, lapſo menſe venit, & petit abſolui, an delegatus ille abſoluet.*

QVod ad cōſultationem. Sententia per lapſum decem dierum tranſit in rē
iudicatam ſi prius non fuerit appellatum: & quadrimeſtre tē
pus quod datur condemnatus in perſonali ad ſoluendum ex
cauſa poteſt per iudicem arctari. h.d. duas ponit per ordinē
quæſtiones. ſecunda ibi [ſed nec.] ¶ Pro declaratione text.
quæro de caſus poſitione. glo. dicit quòd fuit inducta purga-
tio vſque ad. 20. dies, & recepta. Item fuit condemnatus in
pecunia ſoluenda in eodem termino. & ad vtrumque reſpon
detur quod elapſis dictis. 10. diebus nō poterit appellari, vel
ſm̄ Gof. fuit condemnatus ad ſoluēdum. 10. Titio vſq; ad 20.
dies, aut ad iurandum, quod ei nihil deberet. vt l. miles. §. 1. ff.
de re iudica. vel ſm̄ Hoſt. fuit condemnatus ad duplum. 20. ni
ſi interim ſe purgaret. vel ſm̄ Inn. fuerunt latæ duæ ſententię,
vna interlocutoria, quod ſe purgaret. j̄. 20. dies. alia diffiniti
ua, per quam niſi purgaret eſſet priuatus ipſa eccleſia quan-
tum autē ad propoſitum. c. quilibet intellectus tendit ad vnū
finem, quòd. 10. dies qui dantur ad appellandum computen
tur à tempore pronunciationis, non habito reſpectu ad tem-
pus ſolutioni præfixum. facit l. 1. §. biduum. ff. quādo app. ſit.
1 ¶ Primò no. hic Abb. † quòd ſententia per quam inducitur
purgatio eſt interlocutoria: nam diffinitiua ſubſequitur cum
2 præſtiterit, vel defecerit in purgatione, † & poteſt ſentētia dif
finitiua cum dicta interlocutoria cumulari, hoc eſt, indico ti
bi purgationem infra tantum tempus: quam niſi præſtiteris
te condemno. facit quod no. in ſimili in l. ſi cum exceptio. §.
hic autem. ff. quod me. cauſa. & ibi not. an. 10. dies à tempore
primæ, an à tempore ſententiæ ſubſequentis computētur: dic
3 ſubtiliter, vt ibi. ¶ Secundò no. † ꝙ poſt decē dies trāſit ſen-
tentia in rē iudicatā: quod eſt verū in diffinitiua, & ēt in inter
locutoria quo ad partē, non quo ad iudicē. j̄. de app. cū ceſsā
te. Quid aūt ſi qs nō appellat ab interlocutoria infra. 10. dies
ſed appellat à diffinitiua, quæ poſtea ſequit̄, an illum articulū
per interlocutoriam iam deciſum poterit appellans à diffini
tiua deducere in iudicio appellationis, dic vt infra de ap. c. ſi.
li. 6. & eo. ti. c. ſi. in Cle. qui tex. determinat quæſtionē prædi-
4 ctam, q̄ hic latè ꝓſequunt̄ Inno. & Hoſt. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille
qui non appellat præſumitur ſententiæ conſentire. concor. l.
ab eo. C. qūo, & qn̄ iudex. l. 1. C. ſi in integrū reſtit. pe. ibi: ap.
enim debuiſſetis ſi nobis ſentētia diſplicebat. ad idē l. vlti. C.
de ſen. q̄ ſine certa quanti. ibi facto tuo cōfirmaſti iudicatum
5 &c. † Ex quibus iuribus dicunt quidā, ꝙ ex ſententia oritur
a obligatio naturalis,[a] quę cauſatur ex illo conſenſu à iure prę
6 ſumpto. qđ dic, vt l. 1. C. de cōdi. inde. ¶ Quartò no. † ꝙ qua
drimeſtre, qđ datur iudicatis poteſt arctari à iudice, & etiam
prorogari. qđ intellige ex cā alias ſupplet̄ à iure, qđ ſentētiæ
iudicis deeſt: vt l. 4. §. ſi quis condemnatis. ff. de re iudic. & in
7 c. indultum. de reg. iur. lib. 6. per Dyn. ¶ Quintò no. † quòd
condemnatis datur quadrimeſtre: quod eſt verum, quando
agitur de actione perſonali ad quantitatem. Si autem dicta
actione agatur ad ſpeciem, tunc videtur idem. licet gloſ. in-
nuat contrarium in l. ſi cum exceptio. §. quatenus. ff. quod
me. cau. de quo per Doct. l. eos. C. de execut. rei iudic. Si au-
tem agitur actione reali, non eſt dubiū, quòd ſtatim fit execu
tio cū iudici videbit̄, vt l. in fideicommiſsis. ff. de vſur. Si autē
quis nō condemnet̄, ſed confitenti fit præceptū, datur termi-
nus. 10. dierum hodie, vt no. in l. ſi debitori. ff. de iud. ¶ Colli-
ge ergo, quòd fit præceptum debitori cōfitenti, aut fertur ſen
tentia contra eum. Et iſto caſu, aut agitur reali, aut perſonali,
& ſi perſonali, aut actum eſt ad quantitatem, aut ad ſpeciem:
8 vt ex ꝑdictis patet. ¶ Sextò no. † quòd petēs terminū ad ſoluē
dū vr̄ ſentētiæ cōſentire. & ideo nō appellat, vt l. ad ſolutionē.
C. eo. ti. & dicit Inn. ꝙ ſi ſtatuitur breuior terminus, & nō ap-
pellatur, præſumitur conſentire: licet cōtradicat, quia nō ſuf-
9 ficit contradictio ſine appellatione. ¶ Septimò no. ꝙ cū exce
ditur modus in exequēdo poteſt appellari. concor. l. ab exe-
cutione. C. quorum appel. non reci. ¶ Sed hic incidenter quæ
ritur. pone quòd vnus iudex exequitur ſententiam alterius,
quod frequenter contingit, vt l. à diuo Pio. ff. de re iudic. Sed
iſte iudex excedit modum in exequendo: an appellabitur ad
ſuperiorem pronunciatis, aut ad ſuperiorem exequentis: dic
vt l. à diuo Pio. §. ſententiam. ff. de re iudic. per Bar. Oppon.
dicitur hic, quòd iudex poteſt arctare terminum. Sed contra
de l. 4. §. ſi quis condemnatus. ff. de re iudic. Sol. vt in glo. & di
xi in quarto nota. quòd cum cauſę cognitione poteſt coarcta
re, & prorogare. alias ſecus facit quod not. in c. Romana. j̄. ti.
10 1. ¶ Sed hic incidenter quæritur † an ille terminus proroga-
tus, vel reſcriptus dicetur terminus legalis, vel iudicialis. hoc
inueſtigare eſt vtile propter purgationem more, quam dila-
tio legalis admittit: & non iudicialis, ſiue conuentionalis. vt
c. potuit. de loca. coniuncta. l. Celſus. ff. de arbit. dic de iſta
quæſtione, vt nota. Bart. ff. de leg. 1. in l. hæc verba. dixi. ſu-
pra de reſcript. c. ſuper literis. ¶ Secundò oppon. & dicitur
hic,

hic, ꝙ ſi modus exceditur poteſt appellari. Sed cōtra hoc op
ponitur, & videtur ꝙ non poſsit modus excedi. & arg. à diui-
ſione, vt in gl. ſic. 2. q. 6. ſuper qua dicit Io. An. ꝙ quando exe
cutor facit aliquid de facto, vtile eſt appellare ne condemna
tus de facto grauetur. ff. de mino. l. ſexta. vnde à ſentētia, quæ
eſt nulla appellatur: j̄. ti. 1. c. ſolicitudinem. Et in caſu in quo
modus exceditur in exequendo ſi appellatur, ſuſpēditur exe
cutio. ¶ Alij autem caſus in quibus executio impeditur no. in
Spec. in tit. de execu. ſen. §. ſi. & de app. §. in quibus. ver. 1. &
ver. ſeq. An autem vbi non apppellatur, ſed dicitur ſententia
nulla, debet ſuſpendi executio iudicati hoc ponit Io. An. la-
tius, q̄ Innoc. in c. de cætero. s̄. eo. vbi plenè dixi. ¶ Quærit
11 Hoſt. † delegatur cauſa decidenda infra menſem reus pro-
pter contumaciam excōmunicatur: lapſo menſe venit, & pe-
tit abſolui, an delegatus ille abſoluet, quod videt̄. vt in c. quæ
renti. s̄. de offi. dele. Hoſt. tenet, ꝙ finito mēſe nō poterit ab-
ſoluere. non obſt. c. quærēti. quia loquitur cum iuriſdictio eſt
extincta per ſententiam diffinitiuam: ſecus ſi lapſu termini:
quia tunc de interlocutorijs prius latis non poteſt ſe intro-
mittere: vt hic, quod not. ¶ Secundò quæro dicitur hic, ꝙ lap
ſis. 10. diebus tranſit in rem iudicatam: & ſic ante non poteſt
12 exequi. ¶ † Quid in ſententia corporali vtrū poſsit. j̄. 10. dies
qui dantur ad appellandū executioni mandari. videtur quòd
non; vt l. 1. circa prin. & ibi no. ff. nil. no. app. pen. in contrariū
videtur tex. in l. addictos. C. de app. primā partē tenet Spec.
in tit. de execu. reo. §. videndum. ver. porro. idem Io. An. in c.
inquiſitione. de hęreti. lib. 6. Bar. dicit, ꝙ quędam executio fit
à iure, vt ꝙ quis efficiatur infamis, ſeruus, & ſimilia: tunc ta-
lis executio fit ſtatim lata: vt l. quo ad ſtatum. & l. qui vlti-
mo. ff. de pœnis. Quædam eſt executio, quæ debet fieri ab ho
mine, & iſta debet differri poſt decem dies de iure, licet de
conſuetudine non expectentur ſecundùm Bart. qui ita no. in
d. l. qui vltimo.

ADDITIO.

a ¶ Obligatio naturalis. Vide gl. Bar. Alex. & Doc. in l. Iulianus verum. ff. de condi. indebi. Bar. in l. 3. C. quomodo, & quando iudi. Alex. in l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pa.

SVMMAE.

1 *Sententia lata ſine expreſsione cauſæ, tenet.*
2 *Obligatus ad annuam penſionem, poteſt conueniri vt pro futuro tempore, condemnetur.*
3 *Exceptio rei iudicatæ opponitur contra petentem; quę impedit litis conteſtationem.*
4 *Tenor ſententiæ, poteſt probari per teſtes.*
5 *Iudex non tenetur exprimere cauſam in ſententia.*
6 *Caſus in quibus cauſa eſt exprimenda in ſententia.*
7 *Cauſam exprimere in ſententia, an ſit vtile, vel damnoſum.*
8 *Sententia quando fertur ex falſa cauſa, an teneat.*
9 *Decretum interpoſitum ex falſa cauſa reſpectu agentis, indiſtinctè eſt ipſo iure nullum.*

1 SIcut nobis. † Sententia ſine expreſsione cauſæ lata tenet. h. d. com-
2 munis diuiſio. ſecūda ibi [cum autem.] ¶ Primò no. † ꝙ
obligatus ad annuam penſionem, poteſt conueniri vt ꝙ pro
futuro tempore condemnetur: quia obligatio eſt pura, licet
exactio differatur. de quo dic vt l. 1. C. de fideiuſ. & l. 1. ff. de
vſu. Quanto autem tempore duret iſta annua obligatio: dic
ꝙ ad vitam ſicut vſuſtructus, vt l. in ſingulos. ff. de ann. leg. Et
quando debeat fieri ſolutio an in principio, vel in fine anni,
3 dic vt s̄. de arbi. c. peruenit. in nouella. ¶ Secundò no. † ꝙ con
tra petentem opponitur exceptio rei iudi. quæ impedit litis
conteſt. vt in c. exceptio. obiectio. de litis conte. lib. 6. ¶ Ter-
4 tiò not. † ꝙ tenor ſententiæ poteſt probari per teſtes. ſimile
in l. teſtium. C. de teſti. ¶ Quartò no. ꝙ licet teſtis debeat cau
ſam ſui dicti reddere, tamen de his quę concernunt al.um nō
tenetur. Expreſsio enim cauſæ in ſententia concernit iudicē,
& non partem: nō ergo ex hoc poteſt dici ſuum teſtimonium
5 nullum. facit. l. ſolam. C. de teſti. ¶ Quintò not. † iudex non te
netur exprimere cauſam in ſententia: & hoc regulariter. fal-
6 lit † in cauſa appellationis, vt j̄. eo. cum Bertoldus. Item vbi
pars abſoluitur propter ineptam petitionem, vt s̄. de iud. c.
examinata. vel vbi abſoluitur: quia inſtantia eſt perempta, vt
C. de iudi. properandum. §. illo. vbi per Cy. Item in caſu vbi
abſoluit condemnatum ab expen. vt in Aut. de iudic. §. opor
tet ver. illo. Item vbi ſententia poteſt ſe habere ad famam, &
infamiam cōdemnati, vt l. 3. §. in nomine. ff. de his qui no. in-
7 fa. & l. hæc enim. ff. de ſuſpec. tuto. ¶ Quærit Ioan. An. † an ſit
vtile, vel damnoſum exprimere cauſam in ſententia tex. non
exprimit: ſed dicit, ꝙ nō eſt moris in pleriſque locis exprime
re. Io. An. dicit, ꝙ eſt fatuum exprimere cauſam: quia facilè
poſſet malam cauſam exprimere, & bonam ſubticere, & ſic
ſententia nō valeret. j̄. de cōceſ. pręben. ex parte. & ff. de ex-
cu. tu. l. qui teſtamento. & s̄. de reſti. in inte. c. tum ex literis. §.
nos igitur. & hoc eſt verū nedum in diffinitiua, ſed in interlo-
cutoria, arg. s̄. de offi. dele. cum ſuper. & ſic refert Hoſti. iu-
dicatum per dominū Clementē. ſuper quo articulo latius ſic
a diſtingue. qn̄que fertur ſn̄ia ex falſa cauſa[a] allegata à parte.
qn̄que ex falſa cauſa allegata à iudice. quādoque ex cauſa in
8 mente retenta. † Primò caſu aut fuit allegata cauſa falſa circa
ſubſtantiam iudiciorum, vt quia dixit litem conteſtatā, cū nō
eſſet, & ſimilia, & ſentētia eſt ipſo iure nulla, vt ff. de fal. l. ſi qs
ōbrepſerit. aut fuit allegata falſa cauſa circa iuſtitiā partis, vt
quia dixit pactum factum ſolutioni, & ſimilia: & tunc aut ſen
tentia lata eſt contra minorē, & eſt ipſo iure nulla, vt C. ſi ex
fal. alleg. l. 1. aut cōtra maiorem. & tunc aut illa allegatio fuit
facta dolo partis, aut abſque dolo. primò caſu ſi ſentētia fuit
lata contra abſentem, & eſt ipſo iure nulla. Si contra præſen-
tē eſt aliqua, ſed per reſtitutionem reſcinditur, vt l. ſi prætor.
§. Marcellus. ff. de iudi. Si verò abſque dolo tunc ſententiā eſt
aliqua, ſed ope reſtitutionis reſcinditur. Et iſtis duobus vlti-
mis caſibus loquitur titulus. C. ſi ex falſ. inſtru. & ff. de re iud.
l. diuus. ¶ Et aduertendum, quòd prædicta ſunt vera in ſen-
9 tentia ſecus in decreto: † quia illud interpoſitum ex falſa cau
ſa reſpectu agentis indiſtinctè eſt ipſo iure nullum, vt l. cū ve-
rò. §. ſubuentum. de fideicom. lib. & l. inſtè. de acqui. poſ. per
Bar. Secundò caſu principali, qn̄ falſa cauſa fuit à iudice ex-
preſſa in ſententia, & tūc aut falſa in facto, & in iure, vel in iu-
re tantùm, & ſententia eſt ipſo iure nulla: quia continet ex-
preſſum errorem, vt l. qui teſtamento. ff. de excu. tu. & qn̄ pro
uoc. nō eſt neceſ. l. 2. & l. ſi expreſsim. ff. de appel. Aut fuit fal
ſa in facto tantum, ſed non in iure. puta dixit: quia comperi-
mus talē ſoluiſſe. & ideo abſoluimus, cum de ſolutione nō ap
pareat in actis: tūc ſententia valet. ſed ope reſtitutionis reſcin
ditur, vt l. præſes. de re iudi. Et ita poteſt intelligi glo. in l. ſi is
ad quem. de acqui. hære. quæ dicit, ꝙ nō valet in effectu: quaſi
innuat ꝙ peti debeat reſtitutio eſt contra talem ſententiam.
¶ Aduertēdum tn̄, ꝙ ſi iudex debuiſſet ex alia vera cauſa idē
ſententiare, propter illam veram cauſam quam in mente re-
tinuit, puta propter pecuniam, vel gratiam ſententiam tulit,
dic, vt l. ſeruo inuito. §. cum prætor. ff. ad Treb. & s̄. de excep.
c. cum venerabilis. Iſta eſt diſtinctio Bar. in d. l. ſi is ad quem.
de acqui. hæredi. Et circa falſam cauſam expreſſam in ſenten
tia, dic, vt no. Inno. in c. in præſentia. de renunc. & c. ex parte.
de offi. archi. & quod ipſe no. j̄. eo. c. cum Bertoldus. ſecundò
tangit Ioan. An. an ſolemnitas præſumatur, & poſsit probari
in cōtrarium, dic vt j̄. de eo qui fur. or. ſuſce. c. innotuit. per In-
noc. & s̄. de proba. c. quoniam contra falſam: & quod no. in
l. iure gen. §. ꝙ ferè. ff. de pac. & plenè per Bar. in l. ſciendum.
de verb. oblig. Et quia in iſto c. tangitur de falſa cauſa adie-
cta in ſententia. Quid de falſa cauſa adiecta in alia diſpoſi-
tione. dic vt no. j̄. de affi. & conſan. c. quia circa.

ADDITIO.

a ¶ Ex falſa cauſa. Vide Ang. & Alex. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de ver. ob.
& l. 2. C. quando prouo. non eſt neceſ. Inno. in c. cum Bertoldus. infra. eo.

SVMMAE.

1 *Sententia lata contra reum appellantem, ſi nil doceat contra eam; confirmatur.*
2 *Tertia perſona veniens poſt ſententiam contra alium latam, poteſt appellare pro ſuo intereſſe.*
3 *Sententia poteſt eſſe valida, & firma quò ad vnum, & quò ad aliū in ſuſpenſo.*
4 *Tertius appellans à diffinitiua debet exprimere cauſam, & ſufficit ſibi deſtinare nuncium ad appellationem proſequendam.*
5 *Poſſeſſor perdit poſſesſionem, ſi fit executio contra detentorem eiuſdem rei.*
6 *Tertius veniens pro iure ſuo poſt latam ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, non potes impedire ipſius executionem; & nu. 13. Et quid ſi comparet, vt actorem remoueat. nu. 12.*
7 *Sententia lata contra alterum, non præiudicat alteri, etiã ſcienti cauſam illam motam.*
8 *Condemnatus de furto, vel publico crimine tanquam infamis à teſtimonio, & à iudicato repellitur in quacũque cauſa, & cum quocunque alio agatur.*
9 *Victor ſi prior velit ſuſcipere defenſionem, præferendus eſt illi, qui tũc de nouo cœpit eam mouere.*
10 *Comparens in iudicio, vt aſsiſtat reo, quid operetur.*
11 *Interueniens poſt publicas atteſtationes cum principali, an poſsit ſuper eiſdem articulis, aut ſuper diuerſis, ſicut poſſet, vel non poſſet ipſe principalis.*
14 *Libertus vel ſeruus meus ſi conueniatur, & vendicatur ab alio me ſciente, an ſententia contra eum lata mihi præiudicet.*
15 *Sententia lata cõtra eum qui detinet mandatur executioni, nõ obſtante contradictione veri poſſeſſoris, qui ſciuit talem cauſam agi.*

1 CVm ſuper. † Confirmatur ſententia
lata contra reum appellã
tem, ſi nil docet cõtra eam: differtur tamen ipſius
executio, ſi tertius de ſuo docet intereſſe. hoc dicit. ¶ Et pri-
ma pars deciſa narrat factum quo ad reum principalem. ſe-
cundò ſententiam confirmat: ibi [cum ex parte.] tertio quo
ad tertium appellantem committit cauſam executionis fien
2 dę, vel non ibi [mandamus] ¶ Primò no. ꝙ † tertia perſona
veniens poſt ſententiam contra aliam latam, poteſt appella-
re pro ſuo intereſſe. In hac enim Decre. tam monaſterium, q̃
epiſcopus appellauit ad Papam. & primò expeditur appel.
mona. ſecũdò appellatio epiſcopi, ſecundum Hoſti. ¶ Secũ
3 dò not. † ꝙ quò ad vnum ſententia eſt valida, & firma: quo
ad alium eſt in ſuſpenſo. concor. in ſimili. C. de teſta. l. hac cõ
ſultiſsima. §. ex imꝑfecto. & l. ſi duobus. de inoffi. teſta. ¶ Ter
4 tiò no. † ꝙ tertius appellans à diffinitiua dẽt exprimere cau
ſam, & ſufficit ſibi deſtinare nuncium ad appellationem pro
ſequendã. ex quo dicit Hoſt. apertè colligi, quòd ſufficit ap-
pellanti infra tempus legitimũ mittere ad curiam Nuncium,
etiam ſi non fuerit conteſtatus litem, nec obtulerit libellum,
nec ſe iudici præſentauerit. Sola enim Nuncii miſsio facit ip
ſum audiri lapſo tempore appellationis proſequendæ. ad idẽ
ĩ. de app. c. ſignificãte. nõ obſt. Auth. ei qui. C. de tẽp. app. &
in corpore: vñde ſumit, quia benignus in hoc agunt canones,
quã leges. Alii aliter dicũt, & melius, vt dicã in c. ex ratione.
5 ĩ. titu. 1. ¶ Quartò no. † ꝙ poſſeſſor perdit poſſesſionẽ ſi fit
executio contra detentorem eiuſdem rei; facta enim execu-
tione contra hoc monaſterium fuiſſet præiudicium genera-
tum epiſcopo Oueten. ſi circa poſſesſionem, vt hic. ibi [nec
6 circa poſſesſionem Oueten. &c.] ¶ Quintò no. † ꝙ tertius
veniens pro iure ſuo poſt latam ſententiam, quæ tranſiuit in
rem iudicatam, non poteſt impedire ipſius executionem: vt
7 in ver. alioqui. ¶ Sextò. no. † ꝙ ſententia lata contra alterum
non præiudicat alteri, etiam ſcienti cauſam illam motam: &
hanc regulam, ſcilicet quòd res inter alios acta aliis non præ
iudicet, exponit Ioan. An. Alii ſcilicet ignorantibus, qui non
ratione poteſtatis, ſocietatis, contractus, vel officij, vel procu
ratoris agentis ſint aſtricti, aliàs contra. ff. de iureiu. ſi duo. §.
ſi qs iurauerit, & l. ſeruus. & l. ſeq. & l. ſed & ſi ſeruus. & l. duo-
bus. Iſtis enim, & vtriſque illorum qui agunt inter ſe in vna
cauſa, vel ſi cum alio agant, vel agat alter eorum, nocet ſentẽ
8 tia. † nam condemnatus de furto, vel publico crimine, tãquã
infamis à teſtimonio, & à iudicato repellitur in quacũq; cau
ſa, & cum quocunque alio agatur. 3. q. 7. c. 1. 2. & 3. & de te-
ſtib. c. teſtimonium. & hoc verum eſt in his, quæ conſecutiua
ſunt priorum ſententiarum, vel aliorum actuum. In alia autẽ
cauſa non præiudicat, vt ſi conuentus ciuiliter ſuper crimine
condemnetur, non nocebit ſibi ſententia in criminali, vt C.
qñ ciuilis actio. l. 1. ¶ Venio appoſitiones, dicitur hic, ꝙ ter
tius veniens impedit executionẽ ſentẽtiæ latæ contra alium.
contra aliũ. cõtra de l. is à quo. ff. de rei vend. vbi non obſtã.
contradictione tertii mandatur ſententia executioni, præſti-
ta cautione de ſeruando reum indemnem. ¶ Sol. ibi non in-
tererat tertiæ perſonæ ſententiam exequi, nec quo ad cau-
ſam, nec quo ad poſſesſionem, quia ibi non poſsidebat ter-
tius, hic autem epiſcopus Oueten. prætendebat ſe poſsidere,
nec etiam quò ad proprietatem fit ſibi præiudicium, vt hic
in fine. & his rationibus ibi tertius impedire non poteſt exe-
cutionem. & ſi dicatur poteſt intereſſe quantum ad inſtan. iu-
dici, quia ſi poſſeſſor alteri condemnatus rem reſtituit, vide
tur ꝙ debet ab altero petitore abſolui cum ſine dolo deſinat
poſsidere, vt dixi. s̃. c. 1. dico, quòd ratione dicti intereſſe. l. il-
la. is à quo. prouidit de prædicto remedio cautionis prẹſtan
de: de qua hic tractat Inno. qui tangit etiam circa hoc ſi reus
condemnatur ambobus, ſcilicet primo & ſecundo: antequã
à primo prædicta præſtetur cautio. hic vide per eum, qui di-
9 cit, † ꝙ ſi prior victor velit ſuſcipere defenſionẽ, præferẽdus
eſt illi, qui tunc de nouo cœpit eam mouere: poteſt etiam ap
pellare ſi ſentiat, quòd feratur ſnĩa cõtra eum à quo habuit
poſſeſsionẽ. Si verò nõ appellauit reus conuictus, cedit actio
nem, quam habet contra primum victorem vigore ſatiſdatio
nis receptæ. & ſi poſt ceſsionẽ velit ille, qui vicit probare, de
iure ſuo nõ audietur. Illa ergo cautio ſuccedit loco ipſius rei,
& ſicut ſi ſuper re fieret executio, nõ admitteretur exceptio,
ita neque contra executionem illius cautionis contra primũ
victorem. ¶ Duobus ergo cõcurrẽtibus diuerſis temporibus
ſuper rei ven. eiuſdem rei: vnus proceſſus non impeditur per
alium, etiam ad fidem productum, ſed quodam nouo reme-
dio effectus ſententiæ contra reum latæ extẽditur ad victorẽ
primum. ¶ Incidenter circa hoc quærit Gof. pone ꝙ abbas
in ꝓpria pſona defendebat cõtra vnum: exinde & cõtra aliũ
in alio iudicio defendebat p ſindicũ, & eodẽ die, & hora vin-
cit vterq; eps, cui obediet abbas. Reſpondet, ꝙ ei qui melius
probauerit. s̃. de proba. l. licet. vel erit locus gratificationi, de
iurepatr. cũ aũt. cum concor. Vel vterq; aliũ impediet ex cõ-
curſu. ff. de vſufru. l. quoties. cum neutri obediant, donec inter
ſe agãt cõfeſſoria, vel alia occaſione, vt ſic appareat qs ſit po
tior in iure ſubiectionis. ¶ Secundò opponitur de l. à diuo
Pio. ff. de re iudi. vbi dicitur, ꝙ tertius indiſtinctè impedit exe
cutionem ſententiæ. hic diſtinguitur appellauerit, vel nõ ap-
pallauerit, quare malè. ¶ Sol. dicit Inn. ꝙ qñque petitur ſiue
fit miſsio in re petita, & tunc diſtinguitur ſuper re vacante,
vel non vacante fiat executio, vt dixi. s̃. de teſtibus. c. veniens.
Quandoq; fit executio in re non petita: & tunc loquitur con
trarium, vbi vide rationem diuerſitatis. & hic per Hoſt. ¶ Ter
tiò opponit, & videtur, ꝙ tertius. i. Epiſcopus Oueten. q non
aſtitit liti nõ audiatur, ſed præiudicet ſibi ſentẽtia contra mo
na. lata, vt l. ſępe. ff. eo. titu. vbi dicitur, ꝙ ſi ſeruus, vel libertus
meus pronuncietur alterius (me ſciente) fit mihi præiudiciũ.
¶ Sol. aut ille tertius appellauit à ſententia lata contra illum,
in quem

in quem ius prætendit, & ſibi non preiudicat; vt hic. aut non
appellauit, & tunc aut ignorauit cauſam illam agi. & idẽ quia
non præiudicat ſibi in proprietate, vel poſſeſsione, & veniens
etiam poſt ſententiam impedit executionẽ, aut ſciuit iſte ter
tius cauſam agi: & tunc ſententia lata contra eum, in quẽ ius
prętendit, præiudicat ſibi, vt nõ poſsit executio impediri, ſed
non quò ad proprietatem, niſi aſtitiſſet in cauſa pro iure ſuo.
& ita Inno. in gloſ. quæ incipit. ſi epiſcopus. ¶ Quartò opp. &
videtur, ꝙ hic Papa immiſceat contraria, dum mandat ſenten
tiam firmam eſſe quo ad monaſterium, & ſortiri effectũ ſuũ;
quo ad epiſcopum autem appellantem mãdat executione ſu
perſedi. Sed contra, quia cũ executio ſit facti, non põt contra
monaſterium exequi, quin exequatur etiam cõtra epiſcopũ,
cum actus executionis ſit indiuiduus: quia cõcernit eandem
rem, & fit reſpectu eiuſdem rei. ¶ Sol. text. non dicit, ꝙ con-
tra monaſterium exequatur, ſeu debeat exequi ſententia. ſed
confirmatur quo ad monaſterium, & ſuſpenditur executio,
ſcilicet ne alteri ſcilicet epiſcopo Oueten. noceat, ſimile dici-
mus in muliere prægnante damnata ad mortem: quia donec
pariat ſuſpenditur executio propter partum, licèt quo ad ip-
ſam ſententia remaneat valida, vt. ff. de ſtat. ho. l. Imperator.
¶ Quintò oppo. dicitur hic, ꝙ epiſcopus Oueten. appellauit,
& ideo ſuſpenditur executio ſententię. Sed contra hoc oppo-
nitur, & videtur ꝙ fruſtra iſte epiſcopus proſequatur cauſam
appellationis, cum enim non fuerit lis conteſta. cum eo in
prin. cauſæ nõ videtur, ꝙ in hac cauſa appellationis poſsit ſen
tentia ferri, quæ non valet niſi lite conte. de quo dic, vt. s̃. de li
tis conteſt. c. vno. ¶ Item quomodo poteſt eſſe, ꝙ ſententia
contra monaſterium lata, & confirmata per Papam, & quæ
tranſiuit im rem iudicatam, reuocetur per appellationem
Oueten. epiſcopi, vel alterius cuiuſcunque? Solutio, iſta contra
ria ſentit Inno. in glo. quęritur quomodo agitur. in prin. & in
ver. Sed contra prædicta &c. dicit glo. per conſequentiam hu
ius appellationis non fertur ſentẽtia ſuper principali: ſed hoc
tantùm pronunciatur, ꝙ per ipſam ſententiam non fiat præ-
iudicium ipſi epiſcopo Oueten. nec dictus epiſcopus debet
petere, ꝙ ipſa ſententia recitetur, ſed debet petere, ꝙ cũ poſ
ſideat iura, alij ſcilicet epiſcopo Oueten. adiudicata, pronun-
ciat iudex, ꝙ per illam ſententiam non fiat ſibi præiudicium,
& detineat, ꝙ executio ſententię nõ ſit facienda in iuribus ab
eo poſſeſsis. ¶ Aliam tñ formam pronunciandi ponit Inn. in
glo. ſemper. dicit enim, ꝙ iudex debet dicere abſoluimus ab
impetitione epiſcopi Oueten. & latam ſentẽtiam pro ipſo re
uocamus. Et iſta forma eſt bona ſecũdùm eũ, quãdo fieret ſi
bi plenum præiudicium ex prima ſententia, ꝙ eſt quando ad
eum primo loco pertinet defenſio, vt in caſibus no. ĩ. eo. c.
pe. ¶ Si verò non fit præiudicium, niſi quo ad præſumptio-
nem: tunc debet pronunciare ſententiam pro epiſcopo Oue-
ten. arg. ff. de app. l. à ſententia. 1. reſponſo. & §. idem rñdit.
¶ Sed reſpectu formæ ſupradictæ, ſecundum quam ſententia
pro Oueten. epiſcopo lata ſtat contrarium, quomodo ſine li-
tis conteſt. aliqua valebit iſta ſententia reuocatoria primæ,
quæ tranſiuit in rem iudi. poteſt dici, ꝙ litis conteſt. & proceſ
ſus primus habitus cũ monaſterio proſit huic epiſcopo Oue
ten. ratione proprij intereſſe: nam poſtq̃ adeſt cauſæ, & iura
volunt dicto caſu, ꝙ noceat proceſſus cum eo principali ha-
bitus: ergo prodeſſe debebit, & non ſolùm ſibi, ſed ipſi reo ẽt
condemnato, qui per appellationẽ huiuſmodi epiſcopi Oue-
ten. habebit quod per ſe habere non poterat: quia propter ap
pellationem ab eo emiſſam, cuius intereſt, abſoluet eum, arg.
ff. quemad. ſerui. amit. l. ſi cõmunẽ. & de lib. leg. l. ſi quis reũ.
mirabile eſt ergo, ꝙ ſententia quę tranſiuit in rem iudicatam
quo ad principale propter appellationem tertij reſcindatur
per iudicem appellationis ſine nouo proceſſu. Sed tantum-
modo ex proceſſu iam finito quo ad principale, & alibi hoc
contingit, ꝙ perit ſententia pro parte, & pro parte durat, vt l.
ſi conſt. ante. §. vlti. ff. ſo. ma. & hoc quod dixi, videlicet, ꝙ no-
ceat ſententia lata contra monaſteriũ epiſcopo Oueten. quia
ius quod vendicabatur à monaſterio prætendebat ad ſe ſpe-
ctare. Si autẽ reſpectu altetius intereſſe quis aſsiſtit ad auxi-
liandum reo: vel alteri. videtur dicere Io. And. ſuper glo. 2. ad
fi. ꝙ talis qui aſsiſtit poterit ſuo nomine iudicium inchoare,
non obſtante, ꝙ ſuccubuerit principalis, cui aſsiſtebat, niſi in
caſibus. ĩ. eo. c. quis. & ita Inno. poteſt eſſe ratio, ꝙ pro eo, vel
contra eum qui aſsiſtit non fertur aliqua ſentẽtia, ſed contra
ipſum reum, vel pro reo. ſecundùm Io. An. ſuper eã glo. cir-
ca prin. ¶ Sextò opponitur, dicitur hic, ꝙ epiſcopus Oueten.
appellans debet exprimere cauſam ſuæ appellationis. Sed cõ
tra: quia appellans à diffinitiua, nõ debet exprimere cauſam
appellandi, vt no. in c. cũm cauſam. ĩ. de app. & 2. q. 6. diffini-
tiua. Solutio. dicit Ioan. de Ligna. ꝙ aut ille contra quem la
ta eſt ſententia appellat à diffinitiua, & non tenetur cauſam
exprimere cauſam iniquitatis ſententiæ, & non tenetur. Aut
cauſam quare debeat audiri, & tunc tenetur exprimere tàm
in cauſa principali, q̃ in cauſa appellationis: & ita loqtur hic,
& s̃. de teſtibus. veniens. ¶ Venio ad quæſtiones, & quia iſte
tex. & Doct. proſequuntur hic materiam de iſto tertio com-
parente in iudicio cum alio inſtituto, quando & ad quid ad-
mitti debeat eſt videndum. Et præmitto ad euidẽtiam, quòd
qñque tertia perſona ſuperuenit in iudicio in auxilium rei, vt
ſibi aſsiſtat. qñque contra ipſum reum, vt ipſum à defenden-
do remoueat. quandoque venit in auxilium actoris, vt ſi ali-
qua eccleſia prouocat in libertatem, dicens ſe ſoli Papę ſubeſ
ſe: nam Papa poterit ei aſsiſtere, ar. ĩ. de confir. vti. vel inuti.
c. cum dilecta. quandoque venit contra ipſum actorem, vt ip
ſum remoueat, & ipſe agat, vel vt ſibi aſsiſtat. qa timet de col
luſione. Item quandoque in ſupradictis caſibus quis venit an
te litem conteſt. quandoque poſt litem conteſt. & ante ſenten
tiam: qñque poſt ſententiã in cauſa appellationis: qñque poſt
ſñiam appel. non ſuſpenſa ad impediendũ executionem: qñ-
que poſt executionem factam, quę omnia ſingula ſupradicta
membra colligi poſſunt ex his, quæ hic confusè proſequũtur
10 Doct. ¶ Primò ergo † quæro, quando aliquis cõparet in iudi-
cio vt aſsiſtat reo, & tunc ſi fecit hoc pro ſuo intereſſe, & po
teſt tam in cauſa principali, q̃ in cauſa appellationis exẽplũ,
cum agitur contra hæredem querela de inofficioſo teſtamẽ.
ſi enim pronunciabitur contra teſtamentum, non valebũt le
gata. poterunt ergo legatarij aſsiſtere: & ſi contra teſtamen-
tum fuerit pronunciatũ appellare, & teſtes producere, & in-
ſtrumenta, vt ff. de inoffi. teſta. l. ſi ſuſpecta. & l. ſi pro legata-
11 rio. §. 1. ff. de app. & ibi per Bar. ¶ Sed hic incidenter quæri-
tur, † an interueniens poſt publicatas atteſtationes cum prin
cipali, poſsit ſuper eiſdem articulis, aut ſuper diuerſis ſic, ſi-
cut poſſet, vel non poſſet ipſe principalis: nam competunt hæ
redi defenſiones, vt hic quæ competunt principali reo: vnde
ſicut principalis reus non poſſet tertio appellare, ita nec iſte,
quod eſt verum ſi ſciuit cauſam agi. Si autem ignoraſſet, poſ
ſet appellare, quia non debet ſine culpa damnum pati: nõ ta-
men proderit dicta appellatio ipſi reo, vt hic ſentit Innoc. in
glo. quæritur quo iure aget. ver. & publicatę ſunt atteſtatio-
nes. & ver. ſed ſi primo reus. & Bar. in d. l. ſi perluſorio. & l. ſi
à ſententia. ff. de appella. & hũc articulum de tertio aduenien
te ꝓ iure ſuo, vt aſsiſtat alibi dixi, & remiſi ad nota. in l. idẽq;.
§. & generaliter. ff. mãda. & l. procurator. §. 1. ff. rem ra. hab.
per Bar. ¶ Secundò quæro, quando comparet tertius, vt reũ
12 à defendendo remoueat. Et expedio me breuiter per no. in l.
ſæpè. ff. de re iud. & c. pe. ĩ. eo. ¶ Tertiò quæro, † quandoque
tertius comparet vt actorem remoueat ab agendo: & dic vt
no. in l. Titia. ff. ſo. ma. per Doc. & in c. veniens. de ſponſ. Si au
tem veniet, vt aſsiſtat actori. & hoc etiã poteſt, vt dixi per c.
dilecta. ad fi. de confir. vti. vel inut. facit. d. l. ſæpè. ff. de re iudi.
¶ Quartò quæro omiſsis alijs qñ quis venit ante litem conte
ſta. vel poſt, vel in cauſa appellationis: quia oĩa recipiunt eandem iuris deciſionem an admittatur tertius, vel nõ admitta-

13 tur.† Quid ſi venit poſt ſententiam, quæ tranſiuit in rem iudi
catam, an præiudicet ſibi dicta ſententia, vel debeat audiri:
& ſi loquimur, an audiatur volens impedire executionem ſen
tentiæ, diſtingue, vt in c. veniens. ſ. de teſti. & per Bar. in l. à di
uo Pio. §. ſi ſuper rebus. ff. de re iudi. Si autem poſt executio-
nem ſententiæ velim agere pro iure meo: an poſſim. pone
14 enim, † ꝙ libertus meus, vel ſeruus conueniatur, & vendica-
tur ab alio me ſciente, an ſententia contra eum lata mihi præ
iudicet. Rogerius tenet, ꝙ ſic: in d. l. ſæpe. ar. C. de liber. cauſa.
l. principaliter. Et ibi hanc opi. Rogerii tenet Barto. Io. con-
tra: dicit enim, ꝙ ſi quis petat iura, quæ poſſideo in re aliqua
me ſciente, ſed non defendente, quandocunque appareat nul
lum mihi facit præiudicium. non ob. l. ſæpè. præalleg. ibi nam
& ſi libertus meus me interueniente, &c. Quia ſubaudiendũ
eſt. ideſt defendente. hoc enim caſu ex quo me obtulit defen
ſioni, probare debeo de iure meo, aliqui præiudicium mihi
ſiet. Sed iſtud c. facit pro Roger. quia hic ſi epiſcopus Ouetẽ.
non appellaſſet, fuiſſet ſibi grauatum præiudicium circa poſ-
ſesſionem, ex quo ſciebat cauſam agi, nec defendit. Sol. fate-
tur Inno. ꝙ ideo hic fuiſſet præiudicium grauatum, quia iſte
qui conueniebatur hic ſcilicet monaſterium habebat detẽta
15 tionem eius, ad quod agebatur. Ex quo infert Innoc. † quòd
ſententia lata contra eum qui detinet, mandatur executioni
non obſtante contradictione veri poſſeſſoris, qui ſciuit talem
cauſam agi: & perdet poſſesſionẽ ſuam propter talem immiſ
ſionem: quia poſſesſio per alium detenta amittatur, quàm ci
to ab alio occupatur: eo etiam qui per alium poſſidet ignorã
te. ff. de acqui. poſ. l. peregre. §. pen. ¶ Aliqui tamen de æqui-
tate dicunt, quòd ſi poſſeſſor ſtatim haberet probationes
ſuas paratas ſuper ſua peſſesſione recipiendæ eſſent, & execu
tio differenda. ar. in præalleg. l. à diuo Pio. Et hęc procedunt
cum ſciuit cauſam agi, & non appellauit. Si autem ignorauit
cauſam agi, vel appellauit infra decem dies, nõ fiet executio
ſi poſſidebat veniens pro ſuo intereſſe, non audiretur volens
impedire executionem ſententiæ, & hoc dicit glo. Inno. quæ
incipit, epiſcopus Ouenten. Nocet ergo ſententia iſti tertio.
ſecus ſi incidenter venit pro ſuo intereſſe aſſiſtẽs principali,
vt prædixi in quarta oppoſitione, circa finem.

S V M M AE.

1 *Ius patronatus licet tranſeat cum vniuerſitate, non tamen tranſit cũ vniuerſitas transfertur in alium titulo pignoris.*
2 *Ius patronatus eſt tranſmisſibile ad hęredes.*
3 *Præſentatus debet eſſe clericus ſaltem in minoribus, dummodo ſit ido neus infra tempus idoneum poſſit promoueri.*
4 *Patronus cui debeat præſentare rectorem.*
5 *Secunda pręſentatio, non caſſata prima, valet.*
6 *Præſentatus à vero patrono, & non receptus ab epiſcopo, poteſt age re vt remoueatur ab illa eccleſia, quicunque reperitur in eadem inſtitutus.*
7 *Delegatus in prouincia poteſt cauſas audire, & etiam delegare.*
8 *Sententia diffinitiua poteſt ferri in cauſa beneficiali, quando agitur de beneficio, vt in titulum altera parte abſente, & lite non coteſt.*
9 *Reſtitutio in integrum contra ſententiam, petitur coram eodem iudi- ce, qui eam tulit.*
10 *Libello eodem auditur quis ſuper officio reſcindente, & reſciſſo- rio.*
11 *Cauſa reſtitutionis in integrum, poteſt delegari.*
12 *Petens ſe reſtitui tanquam lęſus ratione abſentiæ, ſufficit, quòd iuſtã cauſam abſentię ſemiprobet.*
13 *Sententia venit reuocanda cum ex tempore ſententiæ deprehenditur iniquitas, & falſæ cauſæ inſeruntur in ea.*
14 *Retractari debet quod ſit per circunuentionem, ſiue conſtet ex actis, ſiue aliàs liqueat.*
15 *Patronus præſentans poteſt mutare voluntatem.*
16 *Inſtitutus ab Ordinario ſine pręſentatione patroni, eſt ab eccleſia amo uendus, fallit in caſibus.*
17 *Ius ad rem vendicandam contra quemlibet poſſeſſorem, quæritur in beneficijs ex ſolo titulo.*
18 *Peremptoriè verbum neceſſariò eſt apponendum in citatione, quan- do eſt vnica.*
19 *Iudex, an poſſit committere vnum articulum, puta receptionem teſtium.*
20 *Sententia principis confert plenum ius, nec eget alijs adminicu- lis.*
21 *Libellus, ſiue petitio iſta procedit, peto electionem meam confirmari, & confirmationem aduerſarij irritari.*
22 *Libellus iſte, an ſit admittendum, peto confirmari talem electionem, vel proceſſum meũ, non obſtante electione alterius, vel proceſſu.*

CVm Bertoldus Probata iuſta cau
ſa abſentiæ, reuo-
catur ſententia contra abſentẽ, lata maximè, vbi
apparet iudicem circunuentum. h. d. Et ſunt duæ partes prin
cipales. In prima proceſſus narratio. In ſecunda ibi. [licèt au
tem.] partis reſtitutio, auditoris datio, ipſius relatio, & Papæ
diffinitio ſuum motiuum continens. Iterum prima ſubdiui-
ditur in tres partes. primò ponitur creditũ, vacatio eccleſiæ,
præſentatio creditoris, inſtitutio, & inueſtitura præſentati. ſe
cunda ibi: prædictis præſentatio debitoris. & repulſio præſen
tati mota per ipſum quæſtio: & contra ipſum facta diffinitio
tertia ibi: poſtmodum contra ſentẽtiam petita reſtitutio cau
ſæ delegatio. ſubdelegatorum ſubdelegatio, & victoris ap.
1 ¶ Primò no. † ꝙ licet ius patronatus tanſeat cum vniuerſita
te, vt ĩ. de iure pa. c. ex literis. tamen non tranſit cum vniuerſi
tas transfertur in alium titulo pignoris: ſed tamen transfer-
tur titulo apto ad tranſlationem dominij, & productio acqui
ſitionis fructuum, ꝙ non eſt in titulo pignoris, vt ĩ. dice. ¶ Se
2 cundò no. † ꝙ ius patronatus eſt tranſmisſibile ad hæredes.
& ex hoc nitebatur iſte. A. nepos. quod dic, vt in c. 2. de iure
3 pa. in Cle. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille qui præſentatur, debet eſſe cle
ricus, & ſufficit, ꝙ ſit clericus in minoribus, dũmodo ſit ido-
neus, & ĩ. tempus debitum promoueri poſſit. ĩ. de inſti. c. 2.
4 lib. 6. ¶ Quartò no. † quòd patronus debet præſentare re-
ctorem coram Archidiacono, & per epiſcopũ inſtitui: & in-
telligo, ꝙ de conſuetudine competebat Archidiacono hoc
ius. Nam de iure communi ſpectat ad epiſcopum. ĩ. de inſti.
c. 3. Iure ergo ſuo Archi. poteſt facere inueſtituram corpora
lem, non autem autorizabilem. de offi. Archi. vt noſtrum. &
c. ad hæc. ¶ Quintò no. in ver. prædictis coniuncto fine capitu
5 li, † quòd valet ſecunda præſentatio non caſſata prima [a] de
a qua dicam. ĩ. in elec. dic. vt ſ. de elec. cum terra. c. conſidera-
6 mus. ¶ Sextò no in ver. cũ autem, † ꝙ pręſentatus à vero pa-
trono, & non receptus ab epiſcopo, poteſt agere vt remouea
tur ab illa eccleſia quicũque reperiatur in eadem inſtitutus,
& ſic conceditur ius agendi ex ſola præſentatione: de quo. ĩ.
dicã. de ele. autem non eſt dubiũ, ꝙ agere poſſunt poſtquam
conſenſerunt electioni de ſe factæ. vt. ſ. de elec. cum inter ca-
nonici. In alijs quoque officijs temporalibus, ad quę quis per
electionem aſſumitur, an conſequatur ius per ſolam electio-
nã. dic plenè per Bar. ff. de dona. l. abſenti &c. ¶ Septimò no.
7 † ꝙ delegatus in prouincia poteſt cauſas audire, & etiam de-
legare. ſ. de offi. leg. c. j. Et delegati debẽt mittere cauſam in-
ſtructam ad delegantem incluſam ſuis ſigillis. ĩ. de fideiuſ. cõ
ſtitutis. & ĩ. ti. j. per Inn. & ĩ. de elec. dudũ. il 1. ¶ Octauò no.
ꝙ iſta remiſsio poteſt fieri per partes, & ſic quilibet deferat
acta ſua: & ſic poteſt quis eſſe nuncius in re propria, & ferre
literas ad ſui vtilitatẽ: vt. ff. de fur. l. eũ qui. §. ſi epiſtola: & fa-
cit c. conſtitutus. ſ. de teſti. in atteſtationibus apud eum depo
8 ſitis ſit contentus, &c. ¶ Nonò not. † ꝙ altera parte abſen-
te, & lite non conteſtata, põt ferri ſententia diffinitiua in cau
ſa beneficiali: quòd eſt verum, qñ agitur de beneficio, vt in ti
tulum. ſecus ſi tanquã de proprietate, vt in Cle. diſpẽdioſam.
de iudi.

de iudi. Et licèt incidenter ad confirmationem tituli deduca
tur proprietas in caſu noſtri capituli, tamen hoc non attendi
tur: ſed reſpectus habetur ad cauſam, quæ mouetur principa
liter, & quæ eſt apta parare pręiudiciũ: facit c. ſuper eo. ĩ. d
9 præben. lib. 6. &c. ¶ Decimò no. † quòd reſtitutio in integrũ
contra ſententiam petitur coram eodem iudice, qui ipſam tu
lit: quia per reſtitutionem non redarguitur iniquitas iudican
tis erroris proprij, vel iuſtæ cauſæ abſentiæ venia poſtulatur:
vt. ff. de minori. l. præfecti. licet iſte text. non dicat aliquid de
reſtitutione petita per iſtum c. Sed quòd tantũmodo veniẽs
poſt ſententiam iuſtam cauſam abſentiæ allegauit: & hoc ſo
lum ſufficit ſecundum Tan. qui per hoc reprobat diſtinctio-
nem Legiſtarum, qui dicunt, quòd aut abſens conſtituit pro
curatorem, aut non. Item aut habuit iuſtam cauſam abſen-
tiæ, aut probabilem: de quo articulo dic, vt no. in l. vlti. ff. de
reſti. in integ. &c. ¶ Vndecimò not. in verb. poſtmodum. for
mam commiſsionis cum quis petit propter iuſtam abſentiã
aduerſus ſententiam reſtitui, committitur enim vt legitima
cauſa, probata ſententia reprobetur, vel reſcindatur, & de iu
10 ſtitia cognoſcatur, aliàs obſeruet. ¶ Ex quo collige, † quòd
in vno libello auditur quis ſuper officio reſcindente, & re-
ſciſſorio. Item quòd non reſtituitur quis ad rem principa-
lem, quam petit propter iuſtam abſentiam, ſed ad audientiã
cauſæ: de quo. ff. de procu. l. qui proprio. §. item quæritur: &
ſ. de in inte. reſti. c. cũ ex literis. vbi plenè in nouella. ¶ Duo
11 decimò not. † quòd cauſa reſtitutionis in integrum poteſt de
legari: quòd intellige, vt not. ſ. de in integ. reſti. c. cauſam. &
quòd delegatus ab alio, quam à principe poteſt ſubdelegare
vt faciunt iſti abbates delegati ab Archiepiſcopo: de quo. ĩ.
12 dicam. ¶ Tertiodecimò no. † quòd ſi quis petit ſe reſtitui tan
quam læſus ratione abſentiæ, ſufficit iuſtam cauſam abſen-
tiæ ſemiprobare. ¶ Ratio eſt: quia per talem reſtitutionẽ mo
dicum læditur aduerſarius, cum reſtituatur ad audientiã cau
ſæ. læuior enim probatio requiritur, vbi aduerſario magnum
præiudicium non paratur. facit l. theſaurus. ff. ad exhiben. cõ
13 cor. ſupra de reſti. in inte. ex literis. ¶ Quartodecimò no. † ꝙ
cum ex tempore ſententiæ deprehenditur iniquitas, & falſæ
cauſæ inſeruntur, in ea, eſt dicta ſententia reuocanda: quod
an ſit verum infra dicam. ¶ Quintodecimò no. quòd quan-
doque iudex circumuenitur in proceſſu, quo caſu quid iuris
cum erratur in proceſſu, vel ſententia, dic vt. ĩ. de pur. vulg.
14 c. 2. in nouella. † Retractari ergo debet, quòd ſit per circum-
uentionem, ſiue conſtet ex actis, vt hic. & ſ. de reſti. ſpo. c. cũ
ad ſedem. ſiue alias liqueat de hoc, vt. ſ. eo. c. cum olim. Et ex
hoc collige ſecundum Hoſt. quod fatuum eſt exprimere cau
ſam in ſentẽtia: vt. ſ. eo. ſicut. ¶ Sextodecimò no. formam ſen
tẽtiæ Papæ inquantũ adiudicat eccleſiã huic. c. nõ eñ fuit cõ
firmatus, vel admiſſus ab epiſcopo: ſed repulſus, vt patet ſu-
pra poſt princip. c. quomodo ergo poſſit eccleſiam obtinere
ex ſola ſententia Papæ, vt. ĩ. dicam. ¶ Venio ad oppoſitiones,
& primò opponitur: dicitur hic, quòd iſte. T. fuit pręſentatus
poſt. D. & ſua præſentatio pronunciatur, ſeu iudicatur va-
lida facta à vero patrono, vt in fi. c. Sed contra: quia ſecunda
præſentatio facta à diuerſa perſona prima non caſſata non
tenetur, ſicut nec electio. ſupra de elect. conſideramus. ¶ So-
lut. quandoque primus præſentatus non habet ius, & tunc va
let ſecunda præſentatio non caſſata prima, quòd habet ius
fundamentaliter: licèt ſit aliqua ratione priuatus, vel priuan
dus ille vice, & tunc loquit. c. conſideramus, & c. auditis & c.
dudũ. de elec. Et ita not. hic nouellator ſuper verbo præſenta
uit. ¶ Secundò opponitur dicitur hic iſte. T. non fuit admiſ-
ſus per epiſcopum, & tamen egit cõtra. D. Sed contra quia ſi
non fuit admiſſus, non fuit conſecutus ius aliquod ex dicta
præſentatione ad dictam eccleſiam vendicandam: ſed tan-
tummodo videtur, ꝙ potuit agere cõtra epiſcopum nõ ad-
mittentem. ĩ. de iure pat. c. paſtoralis, quæ dicit, ꝙ ex pſenta
tione laici quęritur ius præſentato, licet epiſcopus eum non
15 admittat. fatetur tamen glo. † quòd patronus præſentans po
teſt mutare voluntatem: ſuper qua Io. An. poſt Inno. proſeq
tur articulum, an præſentatus à non patrono poſſit agere cõ
tra alium inſtitutum in eccleſia ab epiſcopo, vel ab alio: & te
16 net quòd ſic, † quia inſtitutus ab ordinario ſine præſentatio-
ne patroni eſt ab eccleſia amouẽdus, vt hic patet, & 16. q. 7.
decernimus. fallit in caſibus, puta propter delictum patroni,
qui minus idoneum præſentat, vt ſupra de ſup. neg. præla. c.
2. §. ſi. vel propter eius negligentiam c. 1. & 2. ĩ. de iure pa. &
c. cũ propter diſcordias. Dicit enim, quòd licet patronus lai-
cus poſſit variare: tamen illud eſt verum, quãdo alium pñta-
ret, vt d. c. paſtoralis: antequam ergo ſm præſentet primus pre
ſentatus poteſt petere, vt remoueatur omnis à quocunq; in-
17 ſtitutus. Ex quo collige, † quòd in beneficiis ex ſolo titulo q̃-
ritur ius ad rem vendicandam contra quemlibet poſſeſſorẽ.
facit c. ſi tibi abſenti. de præben. lib. 6. Secus eſt in rebus pro
phanis, quæ debitè actione perſonali non poſſunt annotari
ab eo: cui debentur à tertio poſſeſſore, ſi non eſt nactus domi
nium ab eo, cui debentur traditione, vel aliis modis: de qui-
bus in l. traditionibus. C. de pac. Et hinc eſt, quòd ſi vendo rẽ
vni, & non trado: deinde ſecundo, & trado: ſecundus pręfer-
tur primo: vt l. quoties. C. de rei ven. Collige etiam ex prædi-
ctis, quòd habens ius reuocabile, vt præſentatus à laico põt
ante reuocationem agere. ad hoc bene l. nõ ideò minus ff. de
rei ven. ¶ Tertio oppo. dicitur hic, quòd Remẽſis legatus tu
lit ſententiam contra dictum. T. & tamen apparet, quòd fece
rit eum citari peremptoriè. ergo ſententia nulla. ff. quæ ſen.
ſine appe. reſcin. l. 1. Sol. dicit glo. quod debet intelligi, quòd
18 fuerit citatus peremptoriè, † quòd quidem verbum perem-
ptoriè eſt neceſſarium apponi in citatione, quando vnica eſt
b citatio: [b] de quo 24. q. 3. c. de illicita. in fi. magnæ glo. & in Spe.
de cita. §. viſo de temporibus. ver. alias autẽ. & ver. quid ſi la-
ta. de accu. c. ad petitionem per Io. An. & quod no. in c. ſæpè.
circa fi. de verbo. ſigni. ¶ Quartò opponitur. legatus hic mã-
dauit irritari ſententiam ſuam, ſi iſte. T. probaret legitimam
cauſam abſentiæ ſuæ. Sed cõtra: de leg. 1. & per totum C. ſen.
reſcin. non poſ. cum ſi. ¶ So. hic potuit legatus per viam reſti
tutionis, vt hic, & ff. de mino. l. in cauſæ. & l. præfecti. delega-
tus verò an poſſit reſtituere. Vin. quòd non. Io. And. remittit
ad no. per eum de accu. §. qualiter ſuper 1. glo. ¶ Quintò op
po. dicitur hic, quòd iſti delegati ab Archiepiſcopo commiſe
runt aliis vices ſuas. Sed contra hoc opponitur delegatus ab
alio, quàm à Papa non ſubdelegat, vt l. à iudice C. de iudic. &
in c. ſuper quæſtionum ſupra de offi. dele. Sol. gl. quæ incipit,
ſed qualiter delegatus. ſoluit & minus benè, inquantum di-
cit, quòd poſt litis conteſta. poſſit ſubdelegare: licet Azo, &
Vin. hoc teneant: & in Spec. in ti. de lit. conte. in fi. Io. An. re-
mittit ad no. in c. is cui. de offi. dele. lib. 6. in vl. gl. Et hic poſt
19 Inno. incidenter quærit, † an vnum articulum, puta receptio-
nem teſtium ſine iuriſdictione poſſit committere, puta ſi arti
culi interrogatoria, & omnia ſunt plenè examinata, & nume
rus teſtium limitatus: ita quòd nudus Auditor eſt is, cui com
mittitur nota. vt ſupra de offi. delega. c. ſuper quæſtionum. &
quod ibi per Io. An. ſuper glo. ſi ergo plus: de facto tamẽ ſer
uatur, quòd iudex committit Tabellioni examinationem te-
ſtium quo ad ſcribendum, & examinandum. Et hoc no. gl. in
l. hac conſultisſima. C. de teſta. & in Spec. de teſti. §. nunc tra-
ctandum. ver. item ad offic. ¶ Sextò oppo. dicitur hic, quòd
ab iſtis ſubdelegatis fuit appellatum ad Papam. contra imò
videtur, quòd debuerit appellari ad ipſos ſubdelegatos, vt in
c. ſuper quæſtionum. §. porrò ſupra de offi. deleg. Solutio fini
ta erat fortè legatio, & delegati in totum ſubdelegauerunt.
ar. c. ſi is cui. de offi. dele. li. 6. vel aliter, vt in nouella ſuper ver
bo, ad nos. ¶ Septimò opponitur: Papa irritat hic ſententiam
legati, & tamen non apparet in hoc c. fuiſſe ab eo appellatũ.
Sed contra hoc opponitur, quia videtur, quòd ſententia tran
ſierit in rem iudicatam, & ſic non videtur poſſe retractari, vt

C.ſenten.reſcin.non poſ.per totum; vt ꝉ.e.c.inter. & c.ſubor
ta.Solutio.dicit Io.And.quòd ſpeciale eſt,cum agitur de be-
neficiis, *in quorum collationibus debet eſſe omnis* puritas:
& abeſſe omnis ſurreptio.ſupra eo.c.cũ olim. & de elec.c.cũ
dilecti.vel dic,quòd illud,quod hic dicitur, habet locum cũ
in tenore ſententiæ deprehenditur euidens iniquitas.dixerat
enim iſte Remen.Archiepiſcopus per atteſtationes fuiſſe ꝓ-
batum, quòd.A. habuiſſet poſſeſsionem inter patronum, &
quomodo in probatione.D.defecerat,& in vtroq; contrariũ
apparebat per acta:ita quòd iſta euidens, & expreſſa iniqui-
tas in ſententia reddit ſententiam inualidam, ſicut expreſſus
error iuris.facit ad hoc.ꝉ.de pur.vul.c.2. quod no.de frigi.c.
fraternitatis.in glo.propter quam.per Io. An. & de proba.c.
quoniam.& vide Pe.de Anch.3.q.fi.ſuper gl.vel dic,quòd ex
quo apparet ſententia diffinitiua per obreptionem, & do-
lum lata, ipſe idem qui tulit ſi eſt ordinarius, poteſt reuoca
re.ſed ſi ſine dolo, malè dicatur lata,tunc ſecus.ff. de iud.l.ſi
prætor.& ſupra de reſcri.c.cum dilecta. & quod ibi per Ioã.
An.poſt.Inno.in glo.dicuntur, ad finem. vel dic,quòd licet à
principio poſſet,debet repelli is, qui petebat ſententiam re-
uocari. Si tamen admiſſus eſt de facto, & apparet ſententia
iniuſtè lata,reuocabitur.ff. de iudic.l.de qua re.vel dic,quòd
hic fuit admiſſus beneficio reſtitutionis propter abſentiam,
quę licèt minus ſufficienter probata fuerit: tamen ex illa mi
nus ſufficienti probatione data fuit reſtitutio in integrũ ad
audientiam cauſæ.*Simile* ſupra de reſt.in *inte.c.ex* literis,vbi
de hoc per Inno.no. Et hæc vltima amicatur literæ, vt patet
ibi [licet autẽ]:licet præcedentes ſolutiones ſint multũ no-
tabiles.¶Octauò oppo.dicitur hic,quòd iſte dominus perci
pit decem annua conſueta præſtari patronis: ergo per acqui
ſitionem, quaſi poſſeſsionis illorum decem videtur quæſiuiſ
ſe,quaſi poſſeſsionem in omnibus.ff. de ſerui. ru.prędi.l. vna
eſt via.Solutio,vt in glo.ſed videtur, & dixi plenius ſupra de
præſcrip.auditis.nam per receptionẽ vnius capituli ſub vni-
uerſali comprehenſi,benè retinetur poſſeſsio ab alio nõ poſ
ſeſſa.Sed per acquiſitionem quaſi poſſeſsionis vnius capituli
nõ quæretur quaſi poſſeſsio alterius,vt hic,& infra de capel.
mo.c. dilectus.facit quod Bar.no.in l.3.ff.de acqu.poſ.¶No
nò opp.& videtur, quòd ad iſtum creditorem ſpectet ius ꝓ-
ſentandi:nam ius patronatus ſequitur fundum,vt in c.ex lite
ris.de iure patro. Sed iſte.A.poſſidebat fundum ſibi obliga-
tum,quia creditor poſſidet pignus,vt not.C.de præſcrip.30.
an.l.cum notiſsimi §.ſed cum illud. Ex quo ſequitur,ꝙ quaſi
poſſeſsio iuris præſentandi ſit penes creditorem, ſi ſit ergo
ad ipſum,debet ſpectare præſentatio rectoris,vt in c.conſul-
tationibus.de iure patr. Ad idem creditor recipit fructus rei
pignoratæ,vt in c.ad noſtram.el.1.ſupra de iureiur.ſed præ-
ſentare eſt fructus iuris patronatus: ergo debet ſpectare ad
creditorem,ſicut & perceptio aliorum fructuum. Sol.vt gl.ſi.
ſentit iſta contraria, & ſubtiliſsimè ſoluit: dicit enim ꝙ perce
ptio fructuum tunc ſpectat ad creditorem,quando poteſt ſi-
bi in debitum compenſare,vel reſtituere debitori.ſed iſte fru
ctus,vt ſic dixerim, præſentandi non poteſt in ſortem compẽ
ſare, quia non recipit compenſationem. Item non poteſt de-
bitori reſtituere,quia licet reum releuet præſentatio à credi-
tore,remoueri non deberet.6.di. ſatis peruerſum. Ex his ra
tionibus concluditur,quòd perceptio huius fructus non trã-
ſit in creditorem.& hoc tenet Phi.Inn. & Hoſti. licet Dama-
ſus in q.ſua infra de iure pa. dicat ꝙ præſentare poteſt credi
tor nomine debitoris: & licet glo. arguat in contrarium cir-
ca finem.ibi[arg.contra iſta]&c.Tan.dicit, quòd dictum eſt
ſupra ſimpliciter verum eſt,quod probat benè hæc litera.gl.
tamen in ſui prin.videtur dicere, quòd hic patronus de obli.
excipit ius patronatus:aliter trãſiſſet cum vniuerſitate.& hoc
tenet Tan. Vin.& Goff.& vide quod not.in lib.feud.ſi de feu.
contro.fuerit.c.generali.& de capi.qui curiam vendidit.an in
telligatur ven.c.1.vbi ſatis de hoc.¶Decimò oppo.hic Papa
in fine adiudicat eccleſiam iſti.C. & tamen à principio appa
ret ipſum fuiſſe repulſum: & ſic videt quòd Papa maius ius,
& *pinguius* ſibi conferat quàm habuerit,ſcilicet ius admini-
ſtrandi cum eccleſiã adiudicat,vt ſupra de elec.tranſmiſſam.
Sed contra,quia ſententia nõ debet augere ius petitoris, ſed
ius antiquum tantummodo conſeruare,& declararet, vt l.ſi-
cuti.§.ſi quæritur.ff.ſi ſerui.ven.So.Inno. & poſt eum Io.An.
tangit iſtud *contrarium circa finem* c.ſuper verbo memora-
to.& dicit quòd preſby. petiit primò inſtitui à diœceſano,&
repulſus ab eo petiit à legato:legatus diſcretè agens citari fe
cit iſtum.D.& auditis iuribus vtriuſq;, quia dictus.T.melius
probauit Papa tulit ſentẽtiam pro eo: per quam ſententiam
20 intelligitur confirmaſſe, vel inſtituiſſe, †quia ſententia princi
pis confert plenum ius,nec aliis adminiculis eget.C.de teſta.
l.omnium.vel dic,quòd ſpeciale eſt in beneficiis, quòd malè
inſtitutus remoueatur,ex quo conſtat de minus canonica in-
ſtitutione,& ille qui habet ius inſtituatur.vt patet in eo quod
leg.& no.ſupra de offi.dele.c.1.& de cle.pere.c.ſi. & infra de
21 inſti.c.3.&c.¶Quæro poſt Inn.de iſta quæſtione. †an proce
dat iſta petitio, ſiue libellus:peto electionem meam cõfirma
ri, & confirmationem aduerſarii irritari. & quid iuris vbi ſit
admittenda: ſi probo electionem aduerſarii caſſandam eſſe,
ſed de iuſtitia electionis meæ nihil probo, an caſſabitur ad-
uerſarii electio.Specu. hæc duo dubia proſequitur in Spe. 4.
parte.ſ.de elec.§.1.pe.col.ver.ſi verò duę, & ſibi placet,ꝙ ta
les actiones admittantur.allegat de elec.dudum. il 1.in ſi.&
c.congregato.de cau.poſ.cum eccleſia.in ſi.Cum enim ſentẽ
tia debeat conuenire petitionibus, & ſententiis latis in prędi
ctis iuribus, patet petitiones fuiſſe tales. Quo ad ſecundum
dubium dicunt quidam, quòd iudex non caſſabit reum ele-
ctum,niſi actor probet intentionem ſuam. Simile quod not.
Io.An.de offi.dele.cum contingat in glo. quia melius.alii me
lius dicũt, quòd cum iſte libellus habeat duas partes. prima
pars inquantum quis petit ſuam electionem confirmari de
facili recipit: nec tenetur actor modos ſuæ electionis expri-
mere:ſed ſufficit,quòd dicat *ſuam electionem canonicam*,&
ideò confirmanda eſſe. ſecunda verò pars, in qua petitur ele-
ctionem aduerſarii caſſari,magna vis eſt facienda,& peti po
teſt expreſsio cauſæ caſſationis.Nam quandoq; cauſa auget,
& confirmat ius actoris. quia ex eo quod facta eſt de homine
indigno,ideò ſuam præualere,& admittitur ipſe libellus,aut
ipſa cauſa non concernit ius actoris:puta,quia non dicit,qua
de cauſa illa caſſatio ſibi proſit, & nunc non recipitur: ſecun
dum Inno.Hoſt.verò ſentit,quòd tam canonici,quàm patro
ni, ac parochiani admittantur ad petendum talem caſſatio-
nem,ſaltem propter periculum animarum. Sed hoc eſt verũ
via ordinaria.Per viam autem exceptionis,& contra iam in-
ſtitutum non videtur quis debeat admitti,niſi via ordinaria,
vt in c. ſuper his,de accu. Et niſi ille,qui dicit ſe potiorem in
22 beneficio. & ſic intelligit Inno. ¶Secundò quæritur, †an ſit
admittendus iſte libellus, peto confirmari talem electionẽ,
vel proceſſum meum non obſtan.electione alterius, vel pro-
ceſſu, vel peto talem fundum non obſtã. venditione, & tradi
tione ab aduerſario meo facta:vel peto 10.non obſtã. pacto
de non petendo, vel ſententia contra me lata.Inno. tenet om
nes iſtos libellos recipiendos eſſe: & hoc eſt notandum,quia
fortè reus non vult tunc talem exceptionem proſequi,ſed diſ
ferre. cogetur ergo ſe defendere per iſtum indirectum mo-
dum,vel actor ipſam exceptionem in ſua petitione deducit:
de quo hic vide latius in nouella.

ADDITIONES.

a ¶Non caſſata prima Vide hic Io.An.& infra de elec.in c.vadit. & c con
ſiderauimus.

b ¶Vnica citatio.Vide gl.quę inci.peremptoriè hic.& doc.14.q 3.de illi
cita.& ibi Io de Turre Crema.Card.in Cle.1.§. ſanè 5.q. de ſo compe.
& in Cle.ſæpè.§.& quia de ver.ſig.

SVMMAE.

1 *Papa in ſententijs quas profert ordinem iuris,ſeruat.*
2 *Papa vocatur ſummus.*
3 *Ordo iuris ſeruandus eſt in cauſis,quæ aguntur coram Papa.*
4 *Papa poteſt diſpenſare contra ſolemnia iudiciorum, & ſupplere defe
ctum ex plenitudine ptãtis,niſi in caſu capi.paſtoralis.*
5 *Diſpenſatio etiam per ſummum Pontificem, nõ debet fieri ſine cauſa.*
6 *Sententia ſummi Pontificis facit ius quo ad omnes.*

1 IN cauſis †Papa in ſententijs quas profert ordi
nem iuris ſeruat.Et primò ponitur di
ctum.ſecundò ratio.tertiò exceptio. ſecunda ibi. [cum.]
2 tertia ibi:[niſi] &c.¶Primò no:†ꝙ Papa appellat ſummus,
a & ſic ſumme ab iniurijs abſtinere debet: ab iniurijs reſpe-
ctu Dei.9.q.3.c.aliorum.& etiam reſpectu hominum,quam
uis non ſit aſtrictus legibus.C.de legi.l.digna vox.¶ Secun-
3 dò no.† quòd ordo iuris ſeruandus eſt in cauſis quæ agitan-
tur coram Papa:quædam tamen obſeruantur in Curia in cõ
ſequentiam non trahenda:nam per facti narrationem,& ver
balem petitionem,& contradictionem, & reſponſionem co
ram Papa,& fratribus habitam inter partes (maximè in cau
ſis electionum) intelligitur lis conteſtari etiam nullo oblato
libello:contra hoc quod no.de lib.ob.c.pe.facit.ſ.de tempo.
or.c.1.& de offi.leg.c.quod tranſlatione. ¶ Tertiò no.quòd
hic cõmendatur ſubtilitas,de quo.ſ.de iudi.c.dilecti.¶Quar
4 tò no.in ver.niſi.†quod Papa poteſt diſpenſare contra ſolen
nia iudiciorum,& ſupplere defectum ex plenitudine poteſta
tis,niſi in caſu.c.paſtoralis.eo.ti.in Clem.vbi defenſionem iu
re naturali permiſſam,& prohibitam ſupplere non poteſt,de
conſenſu autem partium an poſsit ſuppleri defectus ſolenni-
tatis omiſſæ,vel à principio renuntiare,dic vt l.2.C. commu
nia vtriuſque iudi.& quod no.Inno.ſ.de teſti.c.cum cauſam.
& in c.vlti.ꝉ.eo.tit.lib.6.&.ſ.de offi.dele.c.de cauſis.¶Quin
5 tò *no*.†quòd diſpenſatio etiam per ſummum Pontificem nõ
debet fieri ſine cauſa.ꝉ.de præben.c.2.niſi.& ibi in nouella:
ſiue enim loquamur de diſpenſatione, quæ tendat ad pœnæ
mitigationem,vel augmentum,ſiue ad alicuius beneficij con
ceſsionem,debet ſubeſſe legitima cauſa diſpẽſandi,vt l.quid
ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infa.& facit quod not.
ꝉ.de voto.c.non eſt.& de æta.& qua.c.committimus.li.6.&c.
6 ¶Vltimò no.†quòd ſententia ſummi Põtificis facit ius quo
ad omnes,quia alij iudices tenentur ſimiliter iudicare.ſuper
quo articulo poſt legiſtas.Io.An.ſic diſtinguit, aut ſententia
principis eſt interlocutoria,aut diffinitiua. primò caſu aut ẽ
in corpore iuris clauſa:& tunc facit ius.C.de no. Cod.cõpo.
in ſi.& hoc ſi tenor ipſius ſententiæ patiatur, alias ſi non pati
tur,non facit ius generale.C.de ſacro.ecc.l. non plures. Si ve
rò non eſt in corpore iuris clauſa facit ius.C.de le.l.2.& 3.ſe
cundo caſu cum eſt diffinitiua. ſi ſcripta eſt in corpore iuris
facit ius,ſi tenor eius hoc patitur, vt de interlocutoria dictũ
eſt,aut non eſt ſcripta.& tunc ſubdiſtingue, aut ſententia illa
eſt contra legem principis corpore iuris ſcriptam; aut non.
primò caſu non facit ius generale, quia non præſumitur tu-
liſſe talem ſententiam ad legem corrigendam, ſed ſolùm ad
lędendum ius litigatoris. tertiò caſu quando non eſt contra
legem,ſed ſupra,vel præter,tunc refert,aut lata eſt ſine cau-
ſæ cognitione,& tunc nõ facit ius generale.ar.l.vlt.C. de leg.
à contrario ſenſu, aut cum cauſæ cognitione, & tunc aut eſt
lata parte abſente,& tunc non facit ius:vt l. qui repudiantis.
C.de inoffi.teſta.aut parte præſente,tũc quo ad oẽs facit ius.
vt l.ſi. Et ſic intelligit Inno. hic illam l. ſcilicet cum princeps
partibus præſentibus diffinit,& cognoſcit.

ADDITIO.

a ¶ Papa appellatur ſummus.Adde Hoſt.in c.1.§.quia verò.de ſum.Tri.

SVMMAE.

1 *Cauſa legitima,& non friuola eſt inferenda in recuſacione iudicis.*
2 *Exceptio ſuſpitionis eſt dilatoria,& quando ſit opponenda.*
3 *Secundæ litteræ,quæ non faciunt mentionem de proceſſu,non valent.*
4 *Secunda ſententia lata contra prima,valet, vbi de prima non opponi
tur in iudicio.*
5 *Inſtrumentorum appellatione continetur ſententia.*
6 *Abbas ante benedictionem,an dicatur abbas.*
7 *Reus conuentus ſi habet plures dilatorias,puta,quòd reſcriptum ob-
reptitium,vel aliter iudex incompetens, actor excommunicatus,
vel aliter inhabilis,an proponendo alteram ex prædictis coram iu
dice,& reus opponens ſuccumbat,vel obtineat ſuper ea poſſit re
dire ad exceptionem recuſationis iudicis.*
8 *Secunda ſententia lata contra primam,an valeat.*

INter monaſterium. Tenet ſentẽ
tia diffiniti-
ua lata contra primam ſi non fuit exceptum; nec appella
tum à ſecunda ſcdm lec.Io.An.in vlti.glo.Et diuiditur in qua
tuor partes.nam prima ponit thema deciſum. ſecũda cauſas
diffinitionis,& cauſas cauſæ: tertia ſoluit quoddam obſtacu
lum.quarta diffinit.ſecunda ibi.[cũ cõſtiterit.]tertia ibi[nõ
1 obſtan.]quarta.ibi:[factum priorum.] ¶ Primò no.† quòd
in recuſatione iudicis eſt legitima,& non friuola cauſa inſerẽ
da.de qua exceptione coram quo ſit proponenda, & coram
quo ſit probanda:& ſi proceditur ipſa non admiſſa, an pro-
ceſſus teneat,dic vt.ꝉ.de ap.c.cum ſpecialis.&.ſ.de offi.dele.
c.ſuſpitionis.& quod no.in l.quia poterat.ff.ad Trebel.¶Se-
2 cũdò no.†quòd exceptio ſuſpitionis eſt dilatoria, & per cõ
ſequens opponenda ante litis ingreſſum: vtrum autem de-
beat præcedere omnes alias dilatorias,hic plenè in gloſ.&.ꝉ.
3 dicam.¶ Tertiò not.† quòd non valent ſecundæ literæ,quæ
non faciunt mentionem de proceſſu: vtrum autem de ipſo de
beat fieri mentio generalis, vel ſufficiat ſpecialis. concludit
Io.And.quòd debeat fieri ſpãlis, & expreſſa mentio de prin
cipalibus articulis,& iudicibus,& de litigatoribus, & rebus,
de quibus agitur.ſ. de do. & contu. c. ex literis. vbi de hoc.
4 ¶Quartò no.†quòd valet ſecunda ſentẽtia contra primam,
vbi de prima in ſecundo iudicio nõ opponitur. & idem ſi op
ponatur,& contra eam feratur ſententia ſecunda. facit.ff. cõ
5 modati.l.in rebus.§.vlti.¶Quintò hic colligitur,†quòd ap-
pellatione inſtrumentorum continetur ſententia: vnde ſicut
poſt rem iudicatam non poſſunt produci inſtrumenta,ſimi-
liter nec ſentẽtia primo lata.¶Sextò no.ſuper verbo electio,
6 †quòd ante benedictionem non dicitur quis abbas, ſed ele-
ctus.dat ergo benedictio nomen abbatis, ſicut conſecratio
nomen epi,& palliũ nomen Archiepi.de æta.& qual. cum cõ
tingat.de tranſla.c.2.de vſu pallij.in ſi.Hoſt.contra.ſ.de ſup-
plen.neg.præla.c.1.de accu.c.meminimus.& Clem.acceden
tes.§.ſtatuimus de ſta.mo.ꝑ quæ patet,ꝙ abbas dici põt, ex
quo poſſet inferri,ꝙ poſt adeptam poſſeſsionẽ,& ante bene-
dictionẽ vacẽt ſua priora beneficia:de quo ꝑ Oldr.conſi.14.
¶Septimò no.in *ver.*ſaluo,quòd Papa intelligitur promoue
re,& confirmare abbatem ſine læſione iuris diœceſani.Et eſt
regulare ſecundum Io.An.vt quando ſit aliquid quãuis iuſtè,
per quod poteſt alicui præiudicari in poſterum,ius illius in-
telligitur remanere. Et vtile eſt hoc proteſtari, vt hic.& 7.q.
1.Pontificis. non minus igitur abbas erit diœceſ. ſubiectus,
quamquam benedictus ſit à Papa. ſupra de ma. & obe. per
tuas.¶ Quæro dicitur hic in text. quòd exceptio ſuſpitionis
ante litis ingreſſum eſt opponenda,tanquam dilatoria.& ſu-
beundo iudicium eidem renunciari videtur.† Quæro igitur
7 ſi reus cõuentus habet plures dilatorias:puta quòd reſcriptũ
obreptitiũ,vel aliter iudex incompetens,actor excõmunica-
tus,vel aliter inhabilis,an proponendo alteram ex prædictis
coram iudice,& reus opponẽs ſuccũbat, vel obtineat ſup ea
poſsit redire ad exceptionem recuſationis iudicis. gloſ. quæ
incipit

incipit,Quicunq; arguit primò, quòd non:deinde arguit in
contrariũ ibi:[ſed contra videt.] deinde ſoluit ibi[ſup hoc.]
Quidam alii (vt refert Io. An.ſuper ea) dicunt, quòd vſus ad
20.dies eã opponere poteſt quandocũq; , ſiue aliàs propoſue
rit,ſiue non.per Auth.offeratur,de iudic.beneficium enim il-
lius iuris nõ videtur auferendum,vt in regula indultum. Alii,
vt Phil.Abb.& Guli.in Spec.de dila.§. nunc videamus.in fin.
dicunt,quòd ſemper vſq; ad litis conteſta.poteſt proponi.C.
de iuriſd.om.iudi.l.nemo.& l.apertisſimi.C.de iudi.& ꝓ hoc
facit iſta Decre.Alii,vt Ioan.in d.Authen.offeratur.& Goffr.
in ſumma de dila.§.2.& Inno.hic dicunt, quòd nõ ſolùm an
te omnes alias proponi debet:ſed etiam ante. 20.dies.Tan,te
net hic in glo.quod ſi reo competunt plures exceptiones in-
competentis iudicis, ſit ante omnes alias in ordine oppo-
nenda: alias tranſeundo ad alias non poſſet ad hanc redire,
quia eo ipſo,quòd litigat coram iudice ſuper alia, videtur in
ipſam conſentire:& hanc opi. Tan.tenet Bar. in l. quidam cõ
ſulebant.ff.de re iudi.vbi ſubdit, quòd ſi reus ſimul, & ſemèl
proponit plures exceptiones contra perſonam actoris con-
tra libellum,& contra iudicẽ, quòd ſemper intelligitur prius
contra iudicem opponere: & cæteras ſub conditione ſi ap-
paruerit eum eſſe iudicem ordine ſcripturæ non obtento. ff.
de hære.inſti.l.talem.in prin.& de vul.& pup.l. 2.§. ſed ſi ita.
Tutiũs tamen eſt, quòd exceptio contra iudicem prius pro-
ponatur,& aliȩ poſtponantur ſub conditione. do.Io.And.ſu
per prædicto dubio hic dicit, quòd omnis exceptio, per quã
negatur, quem eſſe iudicem præcedit exceptionem de ſuſpe
cto:nam ſi non eſt iudex ad quid debeo eum recuſare,maxi-
mè cum longiorem tractum habeat recuſatio pro eo quod
itur ad arbitros,vtile tamen eſt hoc proteſtari,ſed non putat
neceſſarium:alias verò exceptiones, per quas nõ negetur iu
riſdictio prȩcedet recuſatio. facit pro hac diſtinctione quod
no.in Spe.de excep.§.viſo. §.porrò.Et ibi per Io. And. in ad
di.Tan.in ord.iudiciorum.Rubri.de excep tenuit hoc dictũ,
de quo etiam hic vide alia in nouella.Et prædicta opi.Io.An.
videtur vera,& æqua, & ſimiliter opi.Tan. quam etiã hic de-
8 fendit do.Io.An.& Io. de Lig.¶Secũdò quæro,†an valeat ſe
cunda ſententia contra primam.glo. magna explicat hũc ar.
ſatis plenè,& enumerat plures caſus,in quibus valet,regula-
riter verò ſecus,vt l. 1.C.quando prouo. non eſt ne. Sup quo
ar.Io.An.ſic plenè diſtinguit. cum fertur ſecunda ſentẽtia cõ
tra primam.An hoc ſit per remedium appellationis, ſuppli-
cationis, vel reſtitutionis, an ſine tali remedio. primò caſu
certum eſt,quòd valet ſecunda ſententia contra primam, vt
patet in iuribus alle.in glo.ſecundò caſu quando nullum tale
remedium interuenit,aut prima ſententia fuit nulla, aut ali-
qua.primò caſu valet ſecunda, vt hic, & de purga.vul. c. 2.&
C.de ſen.quæ ſine cer.quanti.l.fi.aut prima fuit aliqua,& tũc
aut diuerſa à prima ratione temporis, vel alia cauſa, & non
contraria:& tunc valet vtraq; & ſi primò pronunciatum eſt
me debere,vel rem meam eſſe.ſecundò pronunciatur me nõ
debere, vel rem tuam eſſe: quorum vtrunq; eſſe poteſt ex di-
uerſo tempore,& tunc valebit vtraq;: & ſecunda præiudica-
bit primæ:quaſi tempore ſecundæ ceſſauit cauſa primȩ.de re
nun.poſt tranſlationem. §.cæterũ.Alio verò caſu cum eſt di-
rectè contraria,& tũc aut fuit diſputatum de viribus primæ,
quòd non valuerit: & tunc valet ſententia ſecunda.vt in gloſ.
Aut non fuit de hoc diſputatum, & tunc aut is pro quo facit
ſententia,ſcienter,& doloſè omiſit illa vti, & tunc valet ſecũ
da ſententia.ſecundum opi.Io.Phi.& Hoſt.aut ſcienter,& nõ
doloſè,& tunc non valet ſecunda, aut omiſit ignoranter: &
tunc dicũt quidam, quòd ſi iudex ſciuit primam ſententiam,
ſecunda nulla eſt:ſi ignorauit tenet ſecunda, & præualet pri-
mæ.Io. An. hæc reprobat dicens hoc caſu non tenere ſecun-
dam,qñ pars,& iudex ignorabant de prima: nec eſt æquum,
quòd beneficium ignorantiæ partis lædatur per ignorantiã
iudicis,per quã potius iuuari debet ſupra de reſcrip. ex par-
te decani:quòd autem dixi cum pars eſt in culpa ſcienter, &
doloſè non excipiendo, valet ſecunda. dicunt quidam fal-
ſum:per id quod no.C.de tranſac.l.ſi diuerſa. vbi dicit glo.ꝙ
non valet ſententia contra primam lata, etiã de expreſſo cõ-
ſenſu partium:ergo minus ex tacito.Sed dato, quòd illa glo.
ſit vera,non ſequitur,quòd ſi ſcientia non nocet:ergo nec do
lus:non igitur in pœnam ſcientis tantum,ſed ſcientis,& dolo
ſi id procedit.bene facit ſupra de reſcrip.c.ſuper literis:& ꝓ-
dicta ſunt vera ſaluis caſibus exceptatis in prin. gloſ. ¶Item
prædicta ſunt vera ſiue pro actore agentis,ſiue contra ipſum
pro reo fuerit iudicatum, cum prædicta lex non diſtinguat.
& hanc diſtinctionem ponit Io.An.hic quam habuit ex ver-
bis Cyn.in l. 1.C. quando prouo. non eſt nec. Et vide quod
not.Ia.de Are.in quadam ſua diſputatione,quȩ incipit Apo-
ſtolicæ ſedis, vbi quȩrit an de re iudicata inter partes poſſit
compromitti,tenet quòd non.ſi enim non tenet ſententia ſe
cunda contra primam, multò minus laudum poſt ſententiã
latum:quod not. ¶Opponitur apparet in tex. quòd fuit ap-
pellatum ad Papam.& tamen dicit Papa,quòd coram eo nõ
poteſt opponi de prima ſententia, ſi non fuit de ea oppoſitũ
coram primis iudicibus. Sed contra:quia in cauſa appellatio
nis non probatum probabo &c.vt l per hanc C.de tẽp. app.
So.dicit Io. quòd qui non oppoſuit exceptionem debito tem
pore malitioſè:facit hoc cauſa fatigandi aduerſarium,& vo-
lens opponere poſtea non auditur. & hoc tenet Hoſti.& alle
gat in ar.ſupra de exce.c.exceptionem.quod c. videtur face-
re in contrarium:quia ibi auditur opponens exceptionẽ tar
dè,licet condemnetur in expenſis.Sed defende Hoſt.quia qđ
malitioſè retardans opponere poſtea audiatur.dicit ibi tex-
tus ſpeciale hoc in ſententia excommunicationis:ergo in cõ
trarium eſt ius commune, quod ergo dicitur non probatum
probabo,& non oppoſitum opponam &c.debet intelligi, ni
ſi malitioſè, & ſcienter retardauerit opponere:qđ benè not.
Alia ſolutio eſt, quòd iſti monachi ſancti.a.appellauerũt ab
interlocutoria ſuper recuſatione iudicis,& fruſtratoriè.& ſic
à diffinitiua poſtmodum ſubſecuta non poterunt appellare:
vt in Cle.ſi ante.de dolo, & contu. ergo cum dicta ſententia
tranſiuit in rem iudicatam, non poteſt de priori ſententia
opponere, quam in primo iudicio opponere omiſerit.

S V M M Æ.

1 *Sententia lata contra priuilegium non oſtenſum valet, ſi non fuerit à ſententia appellatum, vel ſupplicatum.*
2 *Abbas debet epiſcopo obedientiam de iure communi.*
3 *Pars vtraq; quando fundat intentionem ſuam, pro qua debet iudicari.*
4 *Cognoſcens de aliqua re tanquam iudex, in qua aliquod ius prætendit, debet de iure ſuo proteſtari.*
5 *Si producitur inſtrumentum, vel exceptio coram iudice, qua admiſſa fert diffinitiuam ſententiam, in contrariũ ipſam exceptionem, vel inſtrumentum reprobaſſe videtur.*

1 SVborta. †Tenet ſententia lata contra priuile-
gium non oſtenſum,ſi tamen à ſen-
tentia non fuerit appellatum, vel ſupplicatum.h.d.Et
tria facit.primò præmittit proceſſum, & ſententiã ſuper poſ
ſeſſorio.ſecunda ibi[verum] committit ipſius executionem,
& cãm ſup petitorio:ſcđa ibi [iudicibus.] petitoriũ diffinit,
diffinitum moderatur & quoddã ſoluit obſtaculũ.&c.¶Pri-
2 mò not.†quòd debet abbas de iure communi obedientiam,
& eo ipſo,quòd ſibi negatur,& ſubditus reſiſtit ſpoliari vide
tur.Et ideò competit epiſcopo interdictum iudicis offi.con-
dictio ſecundũ Inn.ꞩ.de elec.querelã.& de reſti. ſpo.c. ſæpè.
Idẽ Hoſt.Abb.& Aegid.¶Scdò not. ꝙ ſi prius liquet de poſ
ſeſſorio, prius fertur ſnĩa ſuper eo ſuſpenſo petitorio intenta
to,quod eſt no.dignum ſm̃ Inn. Et dicunt quidam hoc nõ ha
bere locum,niſi cum de poſſeſſione conſtet per confeſſionẽ:
vt hic,

vt hic,quod ipſe reprobat, dicẽs, quòd obtinet qualitercũq;
conſtet: nam ſi ſuſpenſo petitorio poteſt quis proſequi poſ-
ſeſſorium propter eius fauorem, vt in c.paſtoralis.de cã poſ.
& proprie.Si poteſt proſequi, ergo & diffiniri dicto petito-
rio ſuſpenſo.Io. An.remittit ad c.ſępè de reſti.ſpo.in gl. dicit
Inno.& ꞩ.de conceſ.præben.poſt electionem. in gl.ſententiæ
3 in fin.¶Tertiò not.ibi[efficaciores rationes epĩ]&c. †ꝙ vbi
vtraq; pars fundat intentionem ſuam, iudicatur pro illa,cu-
ius iura ſunt efficaciora: ſic.ꞩ. de poſthu.cap. bonæ. §. fina.
vbi de hoc,& in dubio eſt hoc arbitrariũ.ꞩ.de reſti. in noſtra
& c.fi.ſecundũ Ho.ego dico,ꝙ in dubio ferenda eſt ſnĩa pro
reo.ꞩ.de proba.ex literis.& Arrianus. ff.de act.& obli. Itẽ in
dubio ferenda eſt ſnĩa pro eo, pro quo facit ius cõe, ſiue ſit
actor,ſiue ſit reus.ꞩ.de prȩſcrip. veniens per Inn.&c. ¶Quar
4 tò no.in ver.Ita tñ,†ꝙ ille,qui cognoſcit de aliqua re tanquã
iudex in qua aliquod ius prætendit,debet de iure ſuo prote-
ſtari:ꝙ ſi non proteſtatur,an fiat ſibi præiudicium,ſi illam rẽ
vult poſtea vendicare.no.ꞩ. de fide inſtru. c.inter dilectos.§.
porrò.vbi plenè.& dicit hic Inno.ꝙ ſi Papa ignoraſſet de iu-
re ſuo,non præiudicaſſet ſibi ſnĩa.aliàs ſecus ff.eod.ti.l.ſæpè.
Hoſti. cõtradicẽs,ꝙ rõne publici,& neceſſarii officij nõ ob-
eſſet ſibi.arg.C.de admi.tu.l.cum quædam.in fin. & optimè.
l.poſt legatum. §.aduocatum. ff. de his qui. vt indig. niſi qui
contra teſtm̃ facit aliquid neceſſariò allegato ſibi facto, non
repellitur vt indignus:ſecus ſi voluntariè, vt aſſumendo offi-
cium aduocationis,& procurationis: vt in ea l.§.ſunt quidã.
& ff.de inoffi.teſta.l.aduerſus.§.fi.& l.fi.1.Reſponſo. & ff.de
rei ven.l.inter officium.Tutius tamẽ eſt iudici, ꝙ ſemper ius
ſuum excipiat,ſicut fecit hic Papa.¶Quintò no.in ver.nimi-
5 rum,†quòd ſi producitur inſtrumentum, vel exceptio corã
iudice qua admiſſa fert diffinitiuam ſententiam,in contrariũ
ipſam exceptionem vel inſtrumẽtum reprobaſſe videtur: bo
næ concor.ſunt in gl.quæ incipit no.cui adde,quod no.Inno.
ꞩ.de ordi.cog.cum dilectus.& c.fi.Illud ergo, quod eſt in iu-
dicium deductum per modum exceptionis, & tacitè vel ex-
preſsè reprobatum, non poteſt deduci in alio principaliter,
vel acceſſoriè:de quo plenè ꝑ Bar.in l.qui Romæ.§. duo fra-
tres.ff.de ver.obliga.

S V M M Æ.

1 *Canonici regulares poſſunt conſtituere procuratores non ſolùm nomine eccleſiæ, ſed etiam ſuo.*
2 *Inquiſitio quando committitur facienda in certo loco delegatus, non poteſt in alio loco procedere.*
3 *Viſitatio, & correctio ſi alicui commiſſa eſt, poteſt ille culpabilem admonere per ſententiam.*
4 *Inquiſitio formata in capite, & in membris poteſt ſcindi, & per partes pronunciari.*
5 *Appellatur à ſententia lata ſuper correctione.*
6 *Grauamen illatum contra ius litigatoris tranſit in rem iudicatã, vel approbatur per partem infra 10.dies ab illo non appellatur.*
7 *Probatum ſemiplenè, poteſt probari in cauſa appellationis.*
8 *Exceptio contra perſonas teſtium, an poſſit opponi in cauſa appellationis.*
9 *Iudex ſi tulit ſententiam motus ex atteſtationibus falſis, & veris, ſi verè ſufficiunt, valet ſententia.*
10 *Conſpiratores admittuntur ad teſtimonium, cum inquiritur ſuper ſtatu domus.*
11 *Monachus nomine proprio, an poſſit eſſe in iudicio per ſeipſum, & in quibus caſibus, & an in ipſis caſibus poſſit conſtituere procuratorem.*
12 *Monachus nõe alterius, an poſſit eſſe in iudicio tanquã procurator.*

CVm I.&.A. Sententia,à qua fuit ap-
pellatum, retractatur ſi
conſtent teſtes, ad quorũ dicta tñ lata fuit.fuiſſe
cõſpiratores,& cõtradicẽte parte receptos h.d. Et primò po
nit factum coram Papa narratum appellationis remedio. ſe-
cunda dat iudices.ibi[quia nõ]prima ſubdiuiditur, quia pri
mò ponit delegationem principalis cauſæ,& eius formam.ſe
cunda ibi[iudices proceſſum,& ſnĩam delegatorum.]tertia-
ibi[à qua.appell.ab ipſo interpoſitam:& ꝓſecutionẽ ipſius.]
ſecũda etiam ſubdiuiditur, quia in primo incertũ caſum mã
dat ꝓceſſum priorũ iudicum irritari,& de nouo inchoari.ſe-
cũda ibi:[ſi uerò mãdat ſub triplici forma ꝓceſſum cõfirma
ri quoddã ſoluens obſtaculũ]ibi:[quia licet.] ¶Primò no.ſe
1 cundum Inno.†ꝙ canonici regulares poſſunt conſtituere ꝓ-
a curatores, a & non ſolum nomine eccleſiæ,ſed ſuo,& conſti-
tuũt alium canonicum regularem:de quo.ꞩ. diſtinguam &c.
¶Secundò no.quòd per procuratorem poteſt quis denun-
ciare crimina:quod eſt verum, ſi agitur ciuiliter:ſecus ſi cri-
minaliter.facit.ꞩ.de procura.c.tuæ.& c.veniens de accu.ver.
de materia.¶Tertiò no.tex.ibi ad eccleſiam perſonaliter ac
2 cedentes &c.† quòd quandoque commeittitur inquiſitio fa-
cienda in certo loco,quo caſu nõ poſſet delegatus ille in alio
loco procedere:de quo dic,vt.ꞩ.de reſcri.ſtatutum.§.in nul-
lo.& de reſcrip.cum dilecta.fallit in caſu.c.ſtatuimus.de offi.
dele.lib.6.quando autem fit commiſsio,& ſine loci expreſſio
ne,poteſt cognoſcere delegatus, vbicunq; potuiſſet delegãs,
dummodo in loco honeſto,& ſtatuto ad hoc. de offi.ord.cũ
litigantes.& c.cum epiſcopus.li.6.& l.ius pluribus.ff.de iuſti.
& iure.& c.paſtoralis.eo.titu.¶Quartò no. formam cõmiſ-
ſionis cum abbas eſt infamatus,nam committitur inquiſitio
in capite,& in membris,& ſic per infamiam prælati inquirit
contra membra:quia cum caput dolet &c. de materia viſita
torum,vide in Spec.de teſte.§.nunc dicamus.ver.porrò.& e.
tit.§.non tractemus.& de conſi.Romana.li.6.per Io.And.in
3 Clem.accedentes.de ſta.mo.¶Quintò no.in ver.abbate,†ꝙ
ille,cui committitur viſitatio,& correctio,poteſt culpabilem
amouere per ſententiam.facit quòd no.Io.An.ꞩ.de reſcript.
ſimiliter abb.& de ſta.mo.in ſingulis.in glo.contra. ¶Sextò
4 no.†quòd inquiſitio formata in capite,& in membris poteſt
ſcindi,& per partes pronunciari.Tot enim videntur inquiſi-
tiones,quot ſunt perſonæ.ff.de verb.obl.ſcire debemus.&l.
1.§.ſi plures.ff.ad Turpil.facit quod no.ꞩ.e.c.cum inter nos.
ſuper illo articulo an valeat ſententia lata ſuper partẽ petito
5 ris.allegaui hunc tex.& gl.3.hic.¶Septimò no.† quòd à ſen-
tentia lata ſuper correctione appellatur,& appellat procura
tor conſtitutus in principali cauſa licèt appellationem proſe
qui non teneatur.ꞩ.de procura.c.cum iniuſtè.¶Octauò not.
quòd ad impugnationem ſentẽtiæ,ſiue eius reſciſsionem plu
res cauſæ allegantur.facit l.ſcio.ff.de appel. & Cle.appellan-
ti.eo.ti.¶Nonò no.iſtas duas exceptiones oppoſitas contra
ſententiam.prima enim fuit,quòd lite non conteſt.proceſsit
quæ non fuit efficax ſecundum glo. cum procedatur per mo
dum inquiſitionis,vt ſupra,vt lite non conteſt.in c. quoniam
frequenter. in princ.Alia eſt, quod depoſitionibus non pu-
blicatis,vel oſtenſis proceſſum fuit ad ſententiam.nec etiam
ex hoc reuocaretur ſententia, cum ab hoc grauamine non
6 fuerit appellatum:per quod no.Hoſt.†grauamen illatum cõ
tra ius litigatoris tranſire in rem iudi. vel approbari per par
tem infra 10.dies ab illa non app.ne prætextu talis grauami
nis deducti in appellatione interpoſita à diffinitiua ſententia
reuocaretur ſententia, niſi quando tale grauamen fuiſſet cau
ſa ſententiȩ:vt in caſu huius c.vbi exceptio conſpirationis cõ
tra teſtes non fuiſſet admiſſa,& per eorundem teſtium dicta
lata ſententia: tunc enim licet dicta pars non appellauerit à
reiectione exceptio oppoſitæ poteſt hoc grauamen repetere
in appellatione à diffinitiua,& ex eadem cauſa reſciſsionem
petere:quod dic,vt.ꞩ.de appell.c.vlti.li.6.¶Decimò no.tex.
7 in ver.quia verum.†quòd in cauſa appellationis poteſt pro
bari plenè quod probatum fuerat ſemiplenè. de quo remit-
tit Hoſti.ad no.ꞩ.de reſtit.c.fraternitatis.¶Vndecimò not.
8 †quod exceptio contra perſonas teſtiũ,poteſt opponi in cau
ſa ap-

ſa appellationis. quod eſt verum quando fuit in prima cauſa
proteſtatus, vel oppoſuit, & non fuit admiſſus, vt hic alias ſi-
bi præiudicat, vt. ſ. de teſti. c. præſentium. & quod no. Io. An.
e. ti. c. ex parte. ¶ Duodecimò no. tex. ibi, vel etiam ſi aliqua,
9 † quòd ſi iudex tulit ſententiam motus ex atteſtationibus fal
ſis, & veris, ſi verè ſufficiunt, valet ſentẽtia, nõ obſtã. falſitate
aliorum, quod bene no. facit l. hæredes palam. ver. & ſi plures
ff. de teſta. & l. 2. ff. quemad. teſt. aper. Si autem vnus ex teſti-
bus neceſſarius eſſet falſus, vitiaretur actus, ſimiliter ſcriptu-
ra, vbi reperitur in ea aliqua falſitas. 9. di. ſi ad ſacras. & C. de
tranſac. l. ſi ex falſis, vbi de hoc. & plenius per Inno. infra de
hære. c. fraternitatis. facit l. ſi vnus C. de teſta. ¶ Tertiodeciò
10 no. † quòd conſpiratores admittũtur ad teſtimonium, cũ in-
quiritur ſuper ſtatu domus: de quo in glo. fi. ¶ Opponitur. ap
paret ex prin. c. quod. i. & a. canonici regulares ꝓ parte alio-
rum canonicorum detulerunt abbati ſuper periurio, & ſimo
nia &c. Sed contra, quia religioſus pro alio non poteſt eſſe ꝓ
curator. 16. q. 1. qui verò, &c. monachi. de accu. c. penul. &
87. di. peruenit. Sunt enim mortui mundo. 12. q. 1. non dica-
tis ibi, dicitur quod nec literas recipere debet monachus ſi-
ne licentia ſuperioris. nam ſi non poteſt recipere literas à pri
uatis amicabiliter ſibi miſſas, multominus procuratorias.
¶ Solutio. hinc ſumpta occaſione Ioan. An. poſt Inno. plenè
11 duos paſſus conſequitur. primus eſt, † an monachus nomine
proprio poſſit eſſe in iudicio per ſeipſum, & in quibus caſi-
bus, & an in ipſis caſibus poſſit conſtituere procuratorẽ. ſe-
cundus eſt, an nomine alieno tanquam procurator poſſit in-
teruenire in iudicio, &c. ¶ Circa primum dicit ipſe. quòd re-
ligioſi in cauſis, quas habent, poſſunt intereſſe in iudicio, &
procuratorem conſtituere. vt ſi agant de electione ſua infra
c. ad probandum, & ſupra de reſcrip. cum dilecta. & de elec.
cum inter. Item ſi fiat inquiſitio contra eos, vel cum inquiſi-
tionẽ promouẽt contra prælatum, vt hic, & de accu. c. penul.
& generaliter vbi licet monacho agere, licet litteras impetra
re, & cauſas proſequi. ad hoc ſupra de excep. dilecti. Et opti-
mè traditur hæc regula in l. ſed ſi vnius. §. idem ait. ff. de iniu-
riis. ibi omnibus enim, qui ſuo nomine habent procuratorẽ,
12 dandi eſſe facultatem intelligi. ¶ † Circa ſecundum. an nomi
ne alterius poſſit eſſe in iudicio tanquam procurator: dic ꝙ
aut quæris vtrũ poſſit eſſe pro negotiis monaſterii, & poteſt
de licentia abbatis, vt in d. c. qui vere. & c. monachi. 16. q. 1.
aut in negotiis alterius: & tunc aut ipſius abbatis puta inqui
ſitione, & electione ipſius, & aliis. & idem ſcilicet quod põt.
nam in hoc vertetur vtilitas monaſterii: vt bonus abbas ibi
præficiatur, & præfectus defendatur. ſecundum Inn. aut quæ
ris an poſſit eſſe pro alio, & tunc aut quæris an poſſit eſſe ꝓ
laico patrono, vel defenſore monaſterii, ſiue vtili amico: &
idem. ſ. ꝙ põt: nam prædictis perſonis poſſet eṗs, cui iſtud of
ficium procuratoris eſſet magis, quàm monacho prohiben-
dum: vt patet. 5. q. 3. quia epiſcopus. & ꝙ eṗs poſſit patet p c.
venerabilẽ. ĩ. q. filij ſint legi. aut quæris an poſſit eſſe ꝓ alio, q̃
pro prædictis perſonis. & tunc pro con canonicis ſuis, & mo-
nachis proſequentibus accuſationem, vel denunciationẽ con
tra abbatem: & põt vnus ex eis ſuo noĩe, & aliorũ eſſe in iudi
cio: vt in iſto c. aliter vero ſecus. ĩ. de accu. olim, & in dicta
Cle. religioſus. In hoc ergo officio procurationis monachus,
vel regularis æquiparatur potius ſeruo, quàm filioſa. qui põt
in omnibus cauſis etiam ſine conſenſu patris procurator cõ
ſtitui. de procura. c. qui generaliter §. 1. li. 6. Et adde regulã,
ꝙ iura, quæ loquuntur de ſeruis, habent locum in monachis,
vt no. Bar. in l. penul. ff. de ſtip. ſeruo. facit ad prædicta, quod
dixi. ſ. de reſcrip. c. dilecta. ¶ Secundò opponitur, dicitur in
fi. c. ꝙ conſpiratores admittuntur ad teſtimonium in cauſa in
quiſitionis. ſed contra de c. per tuas. ĩ. de ſimo. ¶ Sol. vt in gl.
fi. ſuper qua dicit Io. An. poſt Hoſti. ꝙ cum fit inquiſitio gene
ralis, non eſt locus ſubtilitatibus iſtis: maximè quò ad illos,
qui debent agere pœnitentiam; quo caſu nec forſitan eſt lo-
cus illi formæ, quæ traditur de accu. qualiter. il. 2. abbas tñ q
expreſsius erat ab adminiſtratione remouendus, poterat de
hoc conqueri: vt in tex. Gof. dicit ſpãle eſt, quod tales recipiũ
tur: quia quæ fiunt in ca. per alios ſciri non poſſunt. ſ. de teſt.
veniens. Sic quæ fiunt in domo per domeſticos ſciri oportet.
C. de repu. l. cõſenſu. vel ſecũdum Inn. ſpeciale eſt in cauſa in-
quiſitionis, vt recipiantur criminoſi. cum illa non fiat niſi cõ-
tra infamatos. de accu. qualiter il. 2. Et no. quòd ſubdit Inno.
quod non ſolum inimici dicuntur, vt repellantur à teſtimo-
nio, qui odiunt in mente, etiam hi qui ſine mẽtis odio habẽt,
vel habere præſumuntur cauſas inimicitiæ. 3. q. 5. c. 2. & c. ſeq.
¶ Tertiò opponitur in cauſa principali, abbas oppoſuit con
ſpirationem contra teſtes, & fuit repulſa exceptio: & tamen
in cauſa appellationis Papa mandat, ꝙ dictã exceptionẽ op-
poſitam probet. ſed cõtra de c. interpoſita. ĩ. de app. ¶ Sol. vt
in glo. penul. ſuper qua dicit Ioã. An. ꝙ hic fuit appellatum à
ſententia, quæ tractatur pp cauſam præcedentem conſpira-
tionis oppoſitam, & non probatam, quia iudex voluit: magis
enim grauatus fuit abbas circa illum articulum in ſñiæ prola
tione, quàm in teſtium receptione: & ſm̃ diſtinctionẽ hic po
ſitam retractatur ſñia Io. An. remittit ad c. vlti. de appel. lib.
6. & ad no. de excep. c. 1. in gl. 4. & de elec. cum nobis olim. in
glo. eſt ſciendum. ad finem.

ADDITIO.

a ¶ Procuratores. Vide cap. cum dilectus. de conſue. & c. Imperatores. de iure calumniæ.

SVMMAE.

1 *Actio iniuriarum competit ſi aliquis inferat iniuriam ſolis verbis.*
2 *Condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis, etiam ſi ſit leuis iniuriæ.*
3 *Papa poteſt ſuper infamia diſpenſare, etiam cum laico.*
4 *Reus infamatur à ſententia, cum agitur de crimine ciuiliter ad æſtimationem iniuriæ.*
5 *Reſtituere famæ qui poſſint.*
6 *Reges an poſſint reſtituere famæ.*
7 *Epiſcopi an poſſint reſtituere famæ.*
8 *Collegium Cardinalium an poſſit reſtituere famæ.*

CVm te ab. Condẽnatus actione iniu-
riarum eſt infamis: & per
Papam põt fama reſtitui. h. d. Et primò ponit cor
rectam petitionem. ſecunda ipſius exauditionem. ibi [nos au
1 tem.] ¶ Primò no. † quòd actio iniuriarum competit ſi aliqs
infert iniuriam ſolis verbis. verbis enim, & factis iniuria irro
gatur, vt l. item apud Labeonem. §. iniuriarũ. ff. de iniu. & C.
e. ti. l. ſi non conuicij. an autem teneatur actione iniuriarum il
le, qui obiicit verum crimen. dixi de ord. cog. cum dilectus. &
facit l. eum qui nocentem. ff. de iniu. vbi de hoc. ¶ Secũdò no.
2 † quòd condemnatus actione iniuriarum efficitur infamis, ẽt
ſi ſit leuis iniuria. ¶ Tertiò no. quòd iſte ne eſſet infamis ha-
3 buit recurſum ad Papam. ex quo collige † quod Papa poteſt
ſuper infamia diſpenſare etiam cum laico: quod intellige, vt
in gl. 1. & infra dicam Inferior autem, an poſſit poſt ſenten-
tiam diſpenſare, & reſtituere famam, proſequitur hic plenè
nouellator, poſt Inn. ¶ Quartò no. quòd ſi agitur de crimine
infamiam irrogante, ſi iudex pronunciat ſuper æſtimatione
iniuriæ, & nihil de infamia dicat, tamen remanet infamia illi,
qui condemnatur: quia infamia eſt ſequela ſententiæ licet à
iudice non exprimatur: imò non poteſt facere iudex quod
condemnatus furti non ſequatur infamiam, vt l. non poteſt
ff. de furtis. ratio colligitur ex l. 1. ff. ad Turpil. ¶ Quintò no.
4 † ꝙ cum agitur de crimine ciuiliter ad æſtimationem iniuriæ,
infamatur reus à ſñia: de quo gl. dubitauit. ſ. de iudi. at ſi cle-
rici. nam de crimine agitur ciuiliter, & criminaliter: vt l. lex
Cornel: a. l. prætor edixit. & eod. tit. l. iniuriarum æſtimatio.
¶ Quæ-

¶ Quærit Io. An. poſt Inn. † q. poſſunt reſtituere ĩ integrũ fa-
5 mæ: dicit qđ Papa, vt hic. Itẽ Prĩceps, & Senatus. C. de ſen. paſ.
l. 1. & fi. 2. q. 3. §. vlt. ff. de poſtu. l. 1. §. de qua, &c. ¶ Secũdò q̃ro
† nunquid reges hoc poſſint, ſ. reſtituere famæ: quidã quod
6 non, quia vnus inter laicos præeſt omnibus, ſcilicet Impera-
tor. 7. q. 1. in apibus. & ff. ad l. rho. de Iac. l. deprecatio. quibus
legibus, & oẽs reges obedire debent. C. de legi. l. leges. & ma
ximè, quia ſunt ab eccleſia approbatæ, niſi in his, quæ eſſent
contra eccleſiam. 10. diſt. per totum. ĩ. de ſolu. c. fi. vbi de hoc
nec aliqua. l. cauetur, qđ aliquis alius quàm Papa, vel Impera
tor poſſit reſtituere: imò oppoſitum, quia videtur iſte de caſi
bus reſeruatis principi: vt in §. de qua. Alii dicunt. ꝙ oẽs Re-
ges in integrum reſtituunt, nec ſunt Imperatori ſubditi, ſed
ſoli Papæ. In dubiis tamen, & grauibus articulis tm̃. qđ dic, vt
no. ĩ. qui filii ſint le. c. per venerabilem, §. 1. & §. rationibus.
de hoc articulo plenè per Old. conſilio. 64. ¶ Tertiò quæro
de eṗis, † an poſſint reſtituere famæ: vt ſic illi quos reſtituũt
7 ad honores teſtimonium, & alios actus prohibitos infami-
bus admittantur. videtur quod ſic, quia poſſunt diſpenſare
in multis caſibus no. ſ. de tẽpo. or. c. dilectus. & de iudi. c. at
ſi clerici. ipſe diſpenſat cum filio ſacerdotis. de filiis presby.
c. 1. lib. 6. Innõ. & Doc. videntur hic ſentire, ꝙ poſt inflictam,
ſeu irrogatam infamiã, non poſſunt eṗi remittere. vnde licet
infames ipſo iure, vel per ſñiam cõdemnatos de crimine tole
ret eṗs, vel etiam cũ eis diſpenſet. cũ hoc ſibi non liceat nihi
lominus ab accuſatione, & teſtimonio repelluntur. 2. q. 1. pro
hibẽtur. de teſti. c. teſtimoniũ. nõ ob. c. quæſitũ. de tẽpo. ord.
quia non loquitur de condemnatis, & infamibus de iure: ſed
de occultis peccatoribus, & infamatis de facto, cum quibus
epiſcopus poſt pœnitentiam, vel partem ipſius peractam di-
ſpenſare põt, vt ibi dicitur: vñ ſi cum criminoſo non infami
diſpenſet, benè admittitur ad accuſandũ, & teſtificandũ, non
ſolùm in ciuili, ſed ẽt in criminali cauſa. Et promoueri pote-
rit ad beneficia, & alios actus legitimos. nõ obſtat. c. teſtimo
niũ. quia intelligẽdũ eſt, qñ nõ fuit diſpenſatũ, vel qñ eſt con
demnatus de crimine, ex cuius ſñia non efficitur infamis. &
idem Hoſti. ¶ Et qui ſint infames ipſo iure, & qui per ſñiam,
dic vt l. 1. ff. de his qui no. infa. & 6. q. 1. infames, & per totum.
Io. tñ. 2. q. 3. dicit, ꝙ eṗi in omni crimine, in quo poſſunt di-
ſpẽſare, de quibus. ſ. de iudi. c. at ſi clerici. poſſunt infamiã tol
lere. Idẽ not. 6. q. 8. c. hi qui. ¶ Quartò quæritur † de Collegio
8 Cardinalis, an poſſit reſtituere famæ. videtur ꝙ ſic: quia æqui
paratur ſenatui, & ſenatus põt: vt in dicto. §. de qua, & hoc vi
detur hic tenere Inn. dicens, ꝙ Collegiũ Card. habet auctori
tatem ſenatorũ. 96. di. c. Cõſtantinus. Et de poteſtate Colle-
gii Card. dic. vt in Cle. c. ne Romani. de elec. ¶ Vltimò quæri
tur, an Papa poſſit reſtituere famæ laicos. dicit ꝙ ſic, ſi ſint de
ſua tẽporali iuriſdictione. aliàs ſecus. & ita ſentit glo. 1. hic ni
ſi eſſet ſibi neceſſarius ad clericatum, vt hic per eum.

SVMMAE.

1 *Moniales poſſunt contendere de aliquo minori officio, ad quod per electionem vocantur.*
2 *Cauſa ſi committatur pluribus, & vnus eſt penitus inhabilis, redditur ſententia, & proceſſus nullus.*
3 *Sententia iudicis publicè excommunicati, non valet.*
4 *Sñia quãdo declaratur nulla, cognoſcitur iterũ de negocio principali.*

AD probandum. Reuocata ſñia
pp defectũ iu
riſdictionis, vt qa vnus ex iudicibus publicè ex-
cõmunicatus erat, vel pp iuris ordinẽ non ſeruatũ: iterum de
principali quæritur, & de eodẽ facto loquitur. ſ. de reſcrip. c.
cũ dilecta. ſm̃ Io. h. d. nõ diuiditur. ¶ Primò no. ꝙ cõfirmatio
qñq; reuocatur in dubiũ ſit facta legitimè: necne vt ſic confir
metur, vel infirmetur. & licet infirmari cõtingat, non pp hoc
electio irritatur, vt ĩ. de elec. c. ſi confirmationẽ. li. 6. & ĩ. di-
cam. ¶ Secundò no. ꝙ hic cõtendebatur de electione cuſto-
1 dum. ex quo colligit Inn. † ꝙ licèt monialibus contendere de
aliquo minori officio, ad quod per electionẽ vocantur. de ſta
2 tu. mo. c. 2. ¶ Tertiò no. † ꝙ ſi pluribus cauſa committitur, &
vnus eſt funditus inhabilis, quia excõmunicatus publicè ex
hoc ſolùm redditur ſententia, & proceſſus nullus, & ſic mo-
dicum fermenti totã maſſam inficit. ad hoc. ſ. de procur. c. fi.
& eſt hoc verũ, ẽt ſi in reſcripto eſt clauſula, ꝙ ſi non oẽs &c.
nam licet ſine inhabili alij potuiſſent procedere, tñ eorũ mi-
ſtura reddit proceſſum nullũ. ſ. de offi. dele. c. cũ ſuper. ſm̃ In
3 no. & Hoſti. ¶ † Quartò no. ꝙ non valet ſñia iudicis publicè
a exercitati, a quæ aũt ſint excõicationes prohibitæ, vel permiſ
ſæ collige per Io. An. in regula dolo. de reg. iuris. li. 6. qui etiã
hic tangit, an excõicatus poſſit eſſe arbiter, & quid de exban
nito remittit ad Spec. in ti. de arbit. §. differt. verſi. item ſecun
dum eum. & ver. ſe. Et de arbitratore vide in dicta regula do
lo. & per Bar. in l. ex facto §. ſi quis rogatus. ad Trebel. Et de
materia plenè per Inno. ſ. de dolo & cõtu. in c. veritatis. ¶ Vl
4 timò no. † ꝙ qñ ſñia declaratur nulla, iterũ cognoſcitur de ne
gocio principali, vtrum aũt iterũ debeat lis conteſtari, & pro
bationes induci. dic vt no. in Spec. de ſen. prolã. §. iuxta pro-
poſitionẽ. ver. ſi cã plenius per Bar. in l. cũ quærebatur. ff. e. ti.
vbi breuiter ſic diſtinguit, qđ qñq; vitiũ, ſiue nullitas reſpicit
acta, & ſententiam vniformiter, vt quia proceſſum contra mi-
norem indefenſum, & tunc non debet iudicari ex eiſdẽ actis.
qñq; nullitas concernit ſñiam tm̃: quia fortè lata in die feria-
to, & tũc valẽt acta, & ſola ſñia infirmatr̃, & ita loqtur iſte tex.
dũ infirmata cõfirmatione mandat iterũ cognoſci de meritis
electionis, quaſi irritatio cõfirmationis nõ inferat irritationẽ
electionis. de quo eſt tex. in d. c. ſi confirmationẽ. de elec. li. 6.

ADDITIO.

a ¶ Excommunicati Vide Bal. in l. 1. C. de iuris, & facti igno. glo. & Io. de Turre Crem. in e. in ſumma. 35. qõ. 9. Card. & Imo. hic Ioan. And. in c. pia. de excep. in 6.

SVMMAE.

1 *Permittenti, cui competit primo loco actio, vel defenſio ſequentem ſe agere, ſententia contra eum lata ſibi præiudicat.*
2 *Paſſus eum à quo cauſam habet experiri, præiudicat ſibi.*
3 *Statutum dicens, ꝙ ſi filius fuerit condemnatus de maleficio, pater teneatur ſoluere condemnationem, debet intelligi ſi filius fuerit condemnatus præſens, & conuictus, ſecus ſi per contumaciam.*
4 *Abſolutio adulteræ prodeſt adultero.*
5 *Sententia lata contra creditorem, an præiudicet debitori, ſiue agat creditor, ſiue defendat.*
6 *Sententia lata contra venditorem, aut mulierem, an præiudicet emptori, vel marito.*
7 *Aduocatus ſi fuit accuſatus de præuaricatione, & fuerit probatum, & ſententia lata contra eum, an ſit neceſſe probari domo contra aduerſarium in principali cauſa petendo abſolutionem, vel condemnationem.*
8 *Abſolutio aduocati, an proſit parti.*
9 *Egi contra capitulum petens præbendam, an noceat mihi ſi ſciui aliũ agentem prius ad eandem præbendam.*

QVamuis. Ponit regulam, & duos caſus ex
ceptos. Primus ibi [ei tamen.]
Secundus ibi. [ac illi.] ¶ Primò no. regulam, de
qua plenius C. res inter alios acta, per totum. Secundò not.
1 primam exceptionem, à regula, † quòd ſi ille, cui primo lo-
a co comperit actio, a vel defenſio permittit ſequentem agere
ſententia contra eum lata ſibi præiudicat. & intelligo quòd
præiudicat etiam quò ad executionem contra ipſum fiendã,
ſi poſſidet. & hoc innuit iſtud c. quod eſt poſitum in hoc tit.
& hoc tenet Barto. in l. ſæpè. ff. de re iudi. qui ad hoc allegat
Inno. de cõceſ. præben. c. propoſuit. ex hac ergo prima exce-
ptione collige regulam quã prædixi. Scđa exceptio eſt in tex.

2 quæ etiã regulã ſubalternam conſtituit,†vt ille qui paſſus eſt
cũ à quo cãm habuit experiri, præiudicet ſibi.& has duas re-
gulas ſubalternas ſubintelligo quando ille, cui ſcđo loco cõ-
petit actio,vel defenſio,vel alij cauſam ſiue titulum præſtitit,
intereſt in indicio,& contra eum pronunciatur:tunc ei pręiu
dicat habẽti cãm primò loco,ſecus ſi pronunciaretur contra
talẽ tanq̃ cõtra abſentẽ:qa tũc in caſibus hic exceptis in tex.
& in glo.ſententia contra abſentẽ lata non abeſſet alij etiam
in iſtis caſibus enumeratis.in tex.& in glo.vt l.pręſes.C.de pi
3 gno.& l.ſi ideo.C.de euic.& hoc no.ad quæſtionem†ſi ſtatu-
tũ dicit,ꝙ ſi filius fuerit cõdẽnatus de maleficio, pater tenea
tur ſoluere condenationẽ,debet intelligi ſi filius fuerit cõdẽ-
natus p̃ſens,& cõuictus.ſecus ſi ꝑ cõtumaciã,de quo ꝑ Bart.
in l.cũ filius.in prin.ff.de ver.ob. ¶ Opponit,& videt,ꝙ indi
ſtinctè ſentẽtia inter alios lata,alijs p̃iudicet,vt l.ſi à te.§.fi.đ
excep.rei iudi.& l.an eandẽ.primo rñſo.eo.ti. Sol. hic loquit
quo ad alios prorſus extraneos.ſecus ſi ſuccedũt iure ſingu-
lari,vel vniuerſali,vt in cõtrarijs.¶ Scđò ad id opponit de c.
cũ ſuper.ſupra.e.vbi ſententia lata ꝑ epõ Ouetenſi præiudi-
caſſet Oueteñ.eccleſiæ niſi appellaſſet. So.verũ eſt,ꝙ nõ p̃iu-
dicat quo ad actionẽ,vel exceptionẽ : ſed benè p̃iudicet quo
ad hoc,quod poſſeſsio,q̃ erat apud alios,trãsfert in victores,
& fortè difficilius erit agere contra ſcđos, & contra primos :
¶ Tertiò opponit.tex.excipit duos caſus, ĩ q̃bus ſentẽtia in-
ter alios lata alijs p̃iudicat:ſed cõtra đ multis alijs iuribus,đ
quibus in glo.ſolu.vera eſt oppo:l. qđ nõ ſolũ in caſibus ex-
ceptis in tex.ſed etiã in enumeratis in gl. fallit regula de qua
in prin.ti.& de hoc etiã no.1.q.1.c.fert Hoſt.remittit ad for-
mã,& ſub rubrica.de re iudi.§. quibus noceat. & alios caſus
etiã vltra gl.enumerat hic Io.An.ſuꝑ glo.magna.dicit enim,
ꝙ fallit in criminalibus, in quibus accuſatus ab vno, nõ põt
ab alio accuſari:vt no.j̃. de accu.c.de his. Itẽ in popularibus
ſi actore bona fide agente abſolutus ſit reus.ff.de iureiur.l.eũ
4 qui.§.in popularibus.†Itẽ abſolutio adulteræ prodeſt adulte
ro.ff.de adul.l.denunciaſſe.Item fallit in ſingularibus ſucceſ-
ſoribus.ff.de excep.rei iudi.l.ſi à te. Item ſi in caſu decr.1.de
elec.li.6.Itẽ in caſu inquiſitionis de colluſi.c.fi.& de purga.c.
ex tuarũ.¶ Venio ad q̃õnes,& quæro de exemplis iſtorũ ca-
ſuum,qui exceptuant à regula.glo.ponit quædã exẽpla de iu
re ciuili ſumpta ex tex.l.ſæpè.ff.eo.ti.¶ Primũ exẽplũ eſt,qñ
debitor paſſus eſt experiri creditorẽ de ꝓprietate pignoris,
& ſuccumbit,obſtabit.n.ſibi debitori ſentẽtia cõtra credito
rẽ lata.¶ Scđm exẽplum eſt, cũ emptor patit experiri vendi
torem de ꝓprietate rei ſibi venditæ.¶ Tertiũ cũ emphiteota
patit experiri dñm proprietatis.¶ Quartũ cũ maritus patit
experiri vxorẽ,vel ſocerũ de re ſibi data in dotẽ,quæ exem-
pla ponuntur in d.l.ſæpè.Et etiã aliud.ſ.cũ patronus patit ex
periri libertũ:quæ exempla indigent declaratione maiori,q̃
5 ponat in glo.¶ Primò ergo eſſet videndum † an ſentẽtia lata
contra creditorẽ præiudicet debitori,ſiue agat creditor,ſiue
defendat:dicit ꝙ non,ſi creditor ſuccũbat ex cauſa,q̃ concer
nit dñm,puta qa obligatio nõ valuit, vel quia non probauit
de dñio debitoris.Si verò ſuccũbit, quia reus aſſumpſit in ſe
onus probãdi,& ꝓbauit ſe dñm,& tũc aut fuit de dñio plene
cognitũ,& præiudicat debitori ſcienti.& ita loquit l.ſæpè.dũ
dicit de proprietate,& vigore pignorũ &c.aut non fuit plenè
cognitum de dominio rei conuentæ,& non p̃iudicat:vt l.à di
uo.§.ſi ſuper rebus.ff.de re iudi. non ergò ſufficit debitorem
ſcire ad hoc, vt ſibi præiudicet creditorem agere,ſed debet
ſcire reum in ſe aſſumpſiſſe onus probãdi proprietatẽ. ſcđm
Bar.in d.l.ſæpe.vbi etiam quid iuris ſi creditor non agit, ſed
defendi conuentus ſuper re pignorata, an præiudicet debito
6 ri:& hic de creditore,& debitore,†de venditore, & muliere
an ſentẽtia cõtra eos lata præiudicet emptori,vel marito:vi-
detur ꝙ non,quia non habebant actionẽ, q̃ eſt penes empto
rẽ,vel maritũ:ideo nõ põt dici eis cõpetere actio.primò, vel
ſcđo loco:tu dic,vt no.Bar.in d.l.qui cõcludit,ꝙ vno caſu p̃-
iudicat qñ ꝓnunciaret rẽ non eſſe actoris adiecta cã: qa ille
à quo actor habuit cãm prius alteri alienauit, vel qa reus ꝓ-
bauit rem ſuã eſſe,tunc.n.præiudicaret actori,& viro ſcienti.
& ita loquit d.l.ſæpè.Et illa quę dicta ſunt in creditore,& de
bitore,habeãt locũ in dño,& fructuaria, vel emphiteota. fa-
cit l.ſi pariter.ff.de libera.cauſa. In omnibus tamen caſibus,
in quibus ſententia præiudicat,videtur quod ſufficiat venire,
& ꝓteſtari,quòd ſibi non præiudicet per dictã l. ſi pariter.&
l.ſi debitor.§.pignus.ff.qui mo.pig.vel hipo.ſol. proſequitur
etiã ibi Bar.de illo qui habet ſeruitutẽ conſtitutã à dño.Item
de colono conuento rei. ven. an præiudicet ſententia lata cũ
vno alteri,& quid in confeſsione actoris, an præiudicet ſuc-
ceſſori.dic per Dy.in l.ſeruũ filij.§.1.de le.1.& l.facta.§.1.ff.
ad Trebel.quid in probatis,ſiue actis, an agitata cũ vno alijs
præiudicent.dic vt in c.cum cauſam.s̃.de teſti.per Inn.¶ Vi-
ſis exemplis de iure ciuili,videamus exempla de iure canoni
co ſuper iſtis duabus exceptiõibus,de quibus in tex. Io. An.
ponit exemplum,cum vnus epiſcopus agit contra monaſte-
rium petendo ibi epiſcopalia,& alius epiſcopus ibi poſsidẽs
illa, non defendit monaſterium lata ſententia pro epiſcopo
agente contra monaſteriũ quo ad poſſeſſoriũ præiudicat illi
epõ,qui prius epãlia exercebat.ar.eius qđ dictũ eſt de patro
no,& liberto:quaſi defenſio primò ad epm̃,q ad monaſteriũ
pertineret:& maximè,quia eps̃ illa poſsidens agere poterat
cõtra ſcđm qui obtinuit:qđ nõ eſt ſibi ius talia exercẽdi,mul
tò ergo magis illo agente debuit excipere. & hoc eſt verũ qñ
agebat per aliũ epm̃ de ꝓprietate.ſecus ſi actum eſſet contra
monaſteriũ interdicto vñ vi, vel vti poſsi. qa tũc primus eps̃
nõ tenet ſuſcipere hanc defenſionẽ,quia interdictũ eſt perſo
nale,& cõtra perſonas tm̃,& de ſuo delicto agit.Aliud exem
plũ eſt:ſi quis egit cõtra aliũ,q ſpoliauit eũ iure inſtituẽdi cle
ricos in eccleſia,& caſſauerit quicquid ille fecerat ſpoliatiõe
pendẽ.hoc em̃ caſu ſi cõtra reum fert ſentẽtia,fit præiudiciũ
clericis per illũ in eccleſia inſtitutis:qa vi ſententię ſunt de ec
cleſia expellẽdi.ff.de vi,& vi ar.l.1.§.ſi fundus.&.§.ſe.&.s̃.de
fil.presby. veniens per Io.An.in glo. triplex. circa mediũ.ſe-
cus ſi nõ eſſet actũ interdicto vnde vi, ſed ſolũ intẽtaſſet nega
toriã petendo ſibi adiudicari ius inſtituendi.licet em̃ agẽs ob
tineat,nõ per hoc remouerentur clerici ꝑ illũ, q ſuccubuit in
ſtitutioni,cũ quaſi poſſeſsio q̃ habebat ſufficiat ad tuitionem
inſtitutorũ.j̃.de iure patro.c.cõſultationib.& de cã poſ.c. cũ
olim.cũ ſuis cõcor. aliud exẽplũ eſt.ſ. quòd ſententia contra
vnũ lata p̃iudicet illi à quo habet cãm inordinato,cõtra quẽ
lata ſententia præiudicat ordinatori ad ipſum puniendũ ſine
nouo ꝓceſſu.81.diſt.tãtis,& 3.q.6.hoc quippe, & vtrobiq;
de hoc,qđ nõ eſt verũ indiſtinctè:nã licet ordinatus cõdẽnet
de crimine,nõ tñ hæc ſententia porrigit effectũ ſuũ ad ordi-
natorẽ,q illud crimẽ potuit ignorare:de cor.viti.c.expoſui-
ſti.Et idem ſi accuſet ordinatus pro eo,ꝙ fuit ordinatus ex-
tra ſtatuta,nullũ em̃ ius occurrit, ꝙ nõ accuſatus ex vi accu-
ſationis alterius patiet pœnã,niſi in quibuſdã caſibus,vt læſę
maieſtatis,& hæreſis:de quo infra de hæreti.vergẽtis.nõ ob.
c.tantis.& c.hoc quippe:quia loquunt cum crimina ordinati
erãt publica,& notoria,tunc em̃ ſententia cõtra eũ lata p̃iu-
dicabit ordinatorij ꝓpter cõnexitatẽ:ſi em̃ malè fecit ſic re-
cipiẽs ordinẽ peius fecit conferens.de tranſ.c.2.ad fi. In hoc
tñ non reſidet Inno.dicens,ꝙ etiam ſi ſit notorium crimẽ or
dinati,non ſufficit ſententia contra eũ lata ad pœnam ordi-
natoris,niſi forſan ſcđm Hoſt.ex officij exhæredatione aliud
contingat ad aliorum terrorem. & ſic poſſunt intelligi dicta
capitula tantis.& c.hoc quippe.& de hoc facit l.denunciaſſe.
ff. de adult. ego credo, ꝙ ſi ordinator ſciuit caſum agi prę-
iudicet ſibi ſentẽtia cõtra ordinatũ lata.ad hoc allego qđ no.
7 Cy.in l.1.C.de aduo.di.iudi.vbi quærit † ſi aduocatus fuit ac
cuſatus de præuaricatione,& fuerit probatum,& lata ſenten
tia contra eum,nunquid ſit neceſſe probari denuò contra ad
uerſarium in principali cauſa petendo condemnationẽ, vel
abſolu-

abſolutionem:& arguit pro,& contra:& concludit, ꝙ ſi pars
aduerſa fuit vocata quando agit cõtra aduocatũ,præiudicat
ſibi ſententia.Idẽ dicit,qđ tenet ibi Ia.de Are.& Io.gloſſator
in c.dilectus filius.2. de ſimo.& 12.qõ.2.q in ea.&c. ¶ Quæ
8 rit ibi etiam quid ecõtra, † an abſolutio aduocati proſit par
ti.ar.quod ſic.ff.de appel.ſi qui.§.vl. licet ibi dicat glo. quòd
ſit ſpeciale in cauſa appellationis: ſed alibi dicit in ſententia
principalis cauſæ.ff.de excep.rei iudi.l.ſi cum vno. Itẽ quod
proſit facit quod not. Dy.in c.ratihabitionem.de regulis iu-
ris lib.6.in illa quæſtione, an abſoluto malefactore videatur
abſolutus mandator.per Bar.in l.adulter.ff. de adul. ad idem
quod ipſe no.in d.l.cum filius.in prin. ff.de verb.obli.vbi ple-
nè diſtinguit:an ſententia, & probationes contra vnum alteri
9 præiudicẽt.ibi omnino vide,&c. ¶ Vltimò quæro† ſi egi con
tra capitulum petens præbendam, an noceat mihi ſi ſciui
alium agentẽ prius ad eandem præbendam, & tacui. tene ꝙ
non, quando ex diuerſo iure nititur ille, & ego : ſecus ſi eo-
dem iure puta ex electione capituli:ad materiam facit l. 1. &
2.ff. de fide inſtru.&c.

ADDITIO.

b ¶ Actio.Vide Salicetum,& Doc.in l.2.C communi.diui.

SVMMAE.

Ordinarij duo poſſunt concurrere in ſententia ferenda.
1
Delegatus,& Ordinarius ſi concurrunt in eadem cauſa,& ferunt di
2 *uerſas ſententias,cui ſit ſtandum.*
Auditores generales ſacri palatij, quibus æquiparentur ordinarijs,
3 *an delegatis.*
Statuto cauetur, quòd iudex ferat ſententiam. ſecundum conſilia ſa-
4 *pientum,receptis duobus conſilijs contrarijs.ipſis non viſis pronũ*
ciat, vt in dictis conſilijs continetur, quid iuris?

1 DVobus. Se ſummat primo not. † ꝙ duo Ordinarij poſſunt cõcurrere in
ſententia proferenda.ponit abb.exemplũ in duo-
bus doctoribus, & in duobus comitibus gerẽtibus pro indi-
uiſo:vt l.1.ff de offi. conſul. Item poteſt habere locũ in duo-
bus Ordinarijs eccleſiaſticis,vt no.7.q.j.nõ aũt,& in duobus
coadiutoribus datis epõ. Itẽ,& in cõcilio prouinciali,in quo
præſidentes ſunt Ordinarij,& poſſent diſcordare. & ſic tam
de iure ciuili,quàm de canonico duo Ordinarij poſſunt de ea
dem cã cognoſcere. ¶ Nota ergo ex hoc tex.tria membra :
nam qñq; illi qui ferunt diuerſas ſententias ſunt numero di-
ſpares,& ſtatur maiori parti,ſiue ſint Ordinarij, ſiue delega-
ti,ſiue arbitri.fallit in c.paſtoralis.s̃.de reſcrip.& in cã crimi
nali epĩ,vt in gl.aut ſunt numero pares.& tunc tex. diſtinguit
tres caſus,aut loquimur ĩ ordinarijs,& valet ſñia lata ꝓ reo,
niſi in caſibus exceptis in textu.qđ eſt verũ,cũ apparet qs ſit
actor,vel reus:Si aũt hoc nõ apparet tũc idẽ ĩ Ordinariis, qđ
in delegatis,vt recurramus ad ſuperiorẽ ipſius Ordinarii. ca
ſus eſt notabilis in l.duo iudices.ff.e.ti.Secũdò caſu cũ loqui-
mur in duobus delegatis,recurrit ad delegãtẽ,vt in tex. Ter-
tiò caſu in arbitris neutra valet,vt in tex.ſed illud occurrit du
biũ.† in eadẽ cã delegatus,& Ordinarius cõcurrunt,& ferũt
2 diuerſas ſñias,an valebit ſñia pro reo lata ab Ordinario, vel
delegato,vt ſic inſpiciamus iuriſdictionẽ ordinariã,vt poten
tiorẽ,an verò recurretur ad ſuperiorẽ vt ſic, delegata iuriſdi
ctio ordinariã ad ſe trahat.Solutio.aut ille delegatus eſt da-
tus à principe,& recurretur ad Papã,quaſi eius iuriſdictio ſit
potẽtior pp eũ, cuius vice fungitur.ff. de acqui.re.do.l.quic-
quid.§.cũ in parte.& de offi.dele.ſi duo ex tribus.l.6.aut eſt
delegatus à Collegio : & tunc ſi ſñia ordinaria eſt pro reo vř
ſumme æquũ, qđ valeat idẽ ſi pro actore in cauſis fauorabili
bus,de quibus in tex.Si aũt Ordinarius ꝓ actore non fauora
bili,& delegatus pro reo pronunciat,tunc neutra valet ſecun
dũ Io.An. qui ẽt tangit, quid ſi diſcordãt Ordinarius, & In-
3 quiſitor hæreſis.in c.per hoc.de hære.li.6.¶ Tãgit ẽt † qd de
auditoribus gñalibus ſacri Palatij nũquid iudicabimus,vt de
Ordinariis,vel vt de delegatis.remittit ad Spe.tit.3.verſi. qd
de Auditoribus.& ad no.in Cle. Auditor.de reſcrip.tangit ẽt
quid in arbitris neceſſariis,dicit idẽ qđ in delegatis, vt recur
rẽdũ ſit ad Papã.ar.j̃.de offi.dele.ab arbitris.li.6. & qđ not.
Io.An.poſt Vin.s̃.de offi.dele.c.ſuſpitionis. ¶ Et no. prædi-
cta,qñ qd cõponitur ex duobus diuerſam naturã habẽtibus
cui ſit illud attribuẽdũ,de quo dixi.s̃.de iudi.c.quãto.Et præ
dicta ꝓcedũt (vt dixi) qñ qui pronũciãt ſunt numero pares.
Si aũt ſunt numero diſpares,dic per Bar.in l.ſi duo ex tribus
ff.e.titu.Si autẽ idẽ iudex eodẽ inſtanti cõtraria pronunciat,
4 † pone ſtatuto cauetur, ꝙ iudex ferat ſententiam ſm̃ conſilia
ſapien.receptis duobus cõſiliis cõtrariis ipſis nõ viſis pronũ
ciat,vt in dictis conſiliis contine tur.dicit Bar. ꝙ neutra ſñia
valebit:vt d.l.duo iudices.ff.eo.tit. & circa materiam aliquas
quæſtiones vtiles adde, quas ponit Bart.in l.ſi vnus ex pluri-
bus.& l.ſed inter partes.& l.ſi duo ex tribus. ff.eo.tit. ¶ Quę
rit vlti.glo.de ratione diuerſitatis inter iſtos caſus, quare in
Ordinariis valet pro reo,in delegatis pendet, in arbitris ſñia
eſt nulla.dic vt in gl.& ſuper ea aliter per Io.An.

De Appellationibus.

VISO de his,quæ fiunt in iudiciis, & tandẽ
de ſentẽtiis,de remediis(de quibus litigan-
tes releuãtur in iudiciis)eſt vidẽdũ, vel ali-
ter fertur ſñia,à qua ſi nõ appellatur tranſit
in rẽ iudicatã. & de his vidimus in rubrica
ꝓxima,qa appellatio impedit effectũ rei iu
dicatæ.Ideo de illo videndum eſt. Tu continua,vt dicit Iuriſ
conſultus in l.1.in princ.ff. de app.& quia appellatio, recuſa
tio,& relatio conueniunt in iuriſdictione iudicis ſuſpenden-
da.j̃.eo.c.legitima.lib.6.per Ioan.An.ideò ne multiplicaret.
Rubricas iſta tria coniungit,materiam appellationis per mo
dum ſummę,ſcilicet quid ſit appellatio, quis poſsit appella-
re,de quo,& ad quem.vide not.2.qõ.6.in ſumma.De prima
parte rubricæ de appellatione, proſequitur per totum hũc ti
tulũ cõiter,ſecundam partem rubricę tangit.j̃.eo.c.ad hæc ſi
in vna & c.ad hæc.3.& c. ſuper il 2.§.1.c.ꝓpoſuit. poſtremò
ſecundò requiris eum ſpeciali.c. ſignificante. Tertiã partẽ re
ſpicit.c.intimaſti.j̃. e. rurſus de materia primæ partis habet
2.q.6.per totum.de ſcđa.3.q.5.quia ſuſpecti.& 2.q.6. quo-
ties.11.q.3.c.iudicare.de tertia parte.2.q.6.c.biduũ.Repeti
tur in 6.& Cle.vlterius Io.proſequitur primò, in quibus caſi
bus valeat appellatio.ſecundò,in quibus caſibus non valeat.
tertio miſtim,in quibus caſibus valet,& nõ valet.allegat.&c.

SVMMAE.

1 *Collatio beneficiorum poſt,& contra appellationem legitimam, non*
tenet.
2 *Subditus poſt appellationem non debet interdici ne obediat prælato.*
3 *Denunciare quem excommunicatum reputatur grauamen.*
4 *Ordinare eccleſias ſpectat ad priorem.*

1 DIlecti filij prior. † Collatio benefi ciorũ poſt, & cõ
tra appellationẽ legitimã nõ tenet. h. d. Et primò
ponit q̃relam impetrantiũ.ſecũdò dat iudices.ibi[ſuper qui-
bus.]¶ Primò no.ꝙ legatus exercet iuriſdictionẽ,& cenſurã
in ꝓuincia ſibi cõmiſſa:de quo in c.2.& ſe.j̃.de offi.leg.lib.6.
¶ Scđò no.ꝙ poſt appellationẽ interpoſitã legatus ĩtulit iſta
grauamina,de q̃bus in tex.Et dicit hic.Hoſt.ꝙ ſi neget appel
latũ,debet de hoc fieri fides ĩ curia ſi ad eã eſt appellatũ.j̃.e.

Romana.§.ſi verò li.6.de quo remittit.ỹ.de ſen.ex c.p tuas,
& hoc verum ſi negeť appellatū in vi dilatoriæ ante litē con-
teſt.Si verò poſt litē conteſt. negetur poſitio aduerſarij conti
nēs appellatū eſſe fiet remiſsio ad partes ſuper illius proba-
tiōe,& dabiť dilatio extra curiā,& ſic diffiniuit Cle.4. obſtat
tñ ſcd̄m Hoſt.huic diffinitioni quo ad verba, & quo ad mētē
2 ỹ.de elec.ſtatuimus.&.ỹ.e.cor.li.6.¶Tertiò no.† ꝙ poſt ap-
pellationē non debet ſubditus interdici ne obediat prælato:
lite em̄ pendente debēt ſibi obedire , vt prius.8.q.4.nōne.&
de accuſa.c.pen.& qd̄ no.ỹ.e.c.ſæpè contingit.¶Quartò no.
3 †ꝙ reputať grauamen denunciare quē excōicatū:& collige,
ꝙ præmiſit ſentētiā excōicationis, alias ſola denunciatio nō
4 ligaret.ỹ.e.c.paſto.¶Quintò no.† ꝙ ad priorē ſpectat ordi-
nare eccleſias,cuius tñ defectus ſupplet legatus, & ſic ad le-
gatū pp negligentiā Ordinarij deuoluiť ꝓuiſio Ordinarii ec
cleſiarū:de quo dic,vt no.in c.offi.deleg.& c.pñti.& c.delibe
ratiōe.e.ti.li.6,vbi d̄ ptāte legatorū in bñficijs cōferēdis &c.

S V M M AE.

1 *Appellatio generalis non valet.*

INter cętera. Non valet appellatio genera
lis,& ſine diuiſione refert ap
pellationem ſubdens ipſius redargutionem , & repulſio-
1 nem.¶Primò no.†quòd nō valet appellatio generalis,& ſic
quædam valent in ſpecie,quæ non valent in genere,quædam
ecōtra.ſ.de offi.ordi.ſacerdos d̄ quo in glo.& 23.di.c. quāq̄.

S V M M AE.

1 *Appellatio quare fuerit inuenta.*
2 *A pena iuris non appellatur. Et quæ ſit ratio.nu.4.*
3 *Correctio monachorum ſpectat ad abbatem.*

AD noſtràm, A correctione non ap
pellať. ꝑmittit caſum
1 mandati,† ſubmittens cauſam quare inuenta eſt
appellatio,non eſt inuenta vt ſit iniquitatis vinculum , ſed vt
ſit oppreſſorum leuamen. ſimiliter iuramentum. ſ. de iureiu.
2 c.quemadmodū.¶†Notat hic ab. quòd à pœna iuris non ap
3 pellať.concor.ỹ.e.c.qa nos.¶Tertiò†quòd correctio mona
chorū pertinet ad abbatē,q. ſcd̄m inſtitutionē regulæ debet
delinquentes punire,& corrigere: de quo dic , vt in c.quārо.
4 de offi.ordi.¶Quærit vlti.glo.† q̄ eſt ratio , quare non appel
lať à correctione.dicit glo.quia fit ad pniam,& extra formā
iudicij. Si ergo fieret in figura iudicij poſſet monachus ſicut
clericus appellare ſcd̄m Tan.& Vin.Et dicit hic Iun.ꝙ hodie
non vř differentia inter regulares,& alios,vel inter correctio
nē,& aliū proceſſum.cum ēt à correctione ſi excedať modū
quod idē eſt dicere acſi grauet,regularibus licitū eſt appella
re.de offi.or.c.licet.olim verò erat dr̄ia,ꝙ clerici ſemper au-
diebanť appellātes,regulares verò rarius. Item clerici cōtra
diſciplinā non audiebanť,niſi grauarenť in alijs audiebātur.
hodie etiā Inno.poſsit habere locū poſt ſententiā latā contra
regulares ſecūdū regulā , quia tunc iudex appellationis non
differret in alijs ſecus : vnde dicit idem in correctione regula
rium,& aliorū ſubiectorū de offi.or.irrefragabili. dicit etiā,
ꝙ ſi condemnatus ex officio appellauerit,& impetrauerit lit
teras facta mentione de condemnatione,& appellatione nō
valet niſi proceſſus,& condemnationis cauſæ fecerit mentio
nem.Hoſt.dicit,ꝙ multi ſunt caſus, in quibus eſt differentia
inter regulares,& clericos ſcholares:vt patet.ỹ.e.cum ſpecia
li.ỹ.de accu.c.qualiter.el.2.de ſimo.per tuas.§.fi. & in Spec.
de app.§.in quibus.verſi.9.

S V M M AE.

1 *Iudex à quo poteſt præfigere terminum appellāti,infra quem debeat
ſe præſentare coram iudice appellationis.*
2 *Pars appellans poteſt præfigere terminum congruentem ad ſuam ap
pellationem proſequendam.*
3 *Appellans, & non proſequens appellationem ſuam infra terminum,
debet parere iudici a quo,& ſua ſententia.*

PErſonas. Si appellans infra terminum da-
tum à iudice à quo appellauit,vel
à ſeipſo ſtatutum, appellationem nō ꝓſequiť ſenten
tiæ,vel iudicio illius ſtare cōpellitur.h. d. Et ſunt duæ partes.
1 ſcd̄a ibi [ſi autem]&c.¶Primò no.† ꝙ iudex à quo pōt præ
figere terminū app.infra quem debeat ſe præſentare coram
iudice appellationis, & debet eſſe terminus competens non
prolixus : ita quòd cogatur vti duplomate.i.quod quis plus
ambulare in duplo teneatur, quàm poſsit ire.ff.de ver.obli.l.
continuus.Et conſuluit Hoſt.quòd potius concedat longum,
2 quàm breuem.¶Secūdò not.in ver.ſi aūt.† quòd pars appel
lans poteſt præfigere terminum cōgruentē ad ſuam appella-
tionem proſequendam,& differt iſte ver. à primo reſpōſo.c.
ibi enim fuit præfixus terminus ad ſe præſentandum.hic ve-
rò ad appellationem proſequendā ſecundum Hoſt.¶Tertiò
3 no.†ꝙ appellans, & nō proſequens appellationem ſuam in-
fra terminum,debet parere iudicio iudicis à quo,& ſuæ ſen-
tentiæ. Et intelligunt quidam iſtud verbum ſuæ ſententiæ.i.
iuriſdictioni, dicunt enim , quod licet appellans à diffinitiua
non proſequitur appellationem infra præfixum terminū ab
homine:propter hoc non eſt rata ſententia,donec lapſus fue
rit terminus iuris.non obſtan.ỹ.c.proximo.& c.ſæpè.cum ſi-
milibus,quæ intelligenda ſunt de termino iuris. Alij dicūt,ꝙ
vtroque termino lapſo iuris, vel hominis rata manet ſenten-
tia:& hoc videtur verius per Inno.de quo per Io.An.poſt eū.
ỹ.eo.c.ex ratione.ſuper fine primæ glo.ver.ſed ſcd̄m Inno.d̄
iſtis terminis ſtatutis ab hoīe,à iudice,vel à iure hic not.glo.
& in q.6.appellatiōe.¶Quærit Io.An.ſuper vlti.glo.ſi termi
nus nondū eſt lapſus ſi tantum reſtat modicum de eo,qd̄ nō
poſſet veriſimiliter cā expediri,an ex tūc rata ſit ſnĩa, vel ex-
pediat labi totū tps.Remittit Io.An. ad no.p eū.ỹ.e.rep̄henſi
bilis ꝓ qua qōne vide c.commiſſa.& quod ibi no.de elec.lib.
6.& Bar.in l.in illa ſtipulatione ſi calendis,de vèrb.obl.

S V M M AE.

1 *Annus datur ad ꝓſequendam appellationem, & ex cauſa biennium.*
2 *Appellationem ſi quis nō proſequitur infra annum eſt deſerta, adeo
quòd ſententia lata poſtea non tenet,etiam vtroque proſequente.*
3 *Appellatio non admittitur in manifeſtis criminibus.*
4 *Iudex an poſſit minuere,vel augere dilationem legalem.*

CVm ſit. Appellans ad proſequendam ap-
pellationem hēt annū,& ex cauſa
biennium,niſi iudex moderatur , & ſi ỹ.idē tps nō
proſequitur , eſt rata ſententia,vel redit ad primū. Et qui de
crimine impetiť appellare pōt,niſi ſit notorium. h.d. & pri-
mò ponit terminum appellationis proſequendæ.Secundò pę
nā nō ꝓſequentis.ibi[infra qd̄.] Tertia ibi [præterea,an de
1 crimine delatus appellet.]¶Primò no.†ꝙ ad proſequēdam
appellationem datur annus,& ex cauſa bienniū.concor.C.d̄
temp.ap.& q. ỹ.e.c.ex ratione.¶Secundò tex.ibi:[ex euidē-
ti,& neceſſaria cauſa.]&c.cōcor.l.fi.§ illud.C.de temp.app.
& in corpore vnde ſumitur:& hoc no.pro eo quod dicam.ỹ.
e.ex ratione.¶Tertiò no.in ver.niſi fortè,ꝙ iudex poteſt mi
nuere dilationē legalē,ꝙ an ſit verū generaliter gl. plenè hic
2 ꝓſequiť.&.ỹ.dicā.¶Quartò no.†ꝙ ſi quis appellationē non
ꝓſequitur.ỹ.annum,appellatio eſt deſerta: adeò qd̄ ſentētia
lata poſtea nō tenet ēt vtroq; proſequēte.vt in Cle.ſi appel-
lationē.e.ti.& dicā.ỹ.e.ex ratione.¶Quintò no.ꝙ de iure ca
nonum appellať ante ſentētiā,& dicitur potius ꝓuocatio ad
cauſam , quàm appellatio. Et quæ ſit differentia inter vnam,
& aliam not.Hoſti.infra.c.benè.¶Sextò no.in verſi. præter-
3 ea.†ꝙ in manifeſtis criminibus nō admittitur appellatio,qd̄
dic vt ỹ.eo.c.Rom.lib.6.& l.obſeruare.C.quorum ap.nō re.
nullus tñ quantumcunque notorius ſine citatione,& admoni
tione iudicandus eſt:& hoc fatetur Hoſti.iuſtius,& tutius:tū
quia multi dicuntur notorij,qui non ſunt.ỹ.e. cōſuluit il 1.tū
qa ſi notorius tñ habere pōt legitimas exceptiones,quę ſunt
admittendæ:de offi.dele.c.ex parte.il 2. tū quia oīs cōdēna-
tio maximè nimis celerata eſt odioſa.ff.de ac.& obli.l.Arria
nus.& ſ.ti.1.c.cū Bertol.verſi.poſtmodū.& ſ.de reſti.in inte.
tàm ex literis.¶Reſtat ſuper iſto articulo declarare articulū
4 quæ gl.pręle.ſequitur†.ſ.an iudex poſsit augere,vel minuere
dilationē legalem,de quo hic per Io.Cal.& per Dy.in regula
indultū.de reg.iur.lib.6.& Bart. in l.2.ff. de re iudi.vbi indi-
ſtinctè tenet,ꝙ cauſa cognita ſemp poſsit iudex augere , vel
minuere. Hoſti.oſtendit primò in exceptionibus peremptis.
ad quas opponēdas ſtatutū eſt tp̄s à lege:& tñ iudex minuit.
ſ.de excep.paſtoralis.Itē patet in tpe,ꝙ datur ad agendū, &
accuſandū:vt l.diffamari.C.de inge.ma.& l.Titia.ff. de accu-
ſa. Item in tpe dato ad petendā, & finiendā reſtōnē in integ.
vt l.intra vtile.ff.de minori.ſm̄ vnā lecturam.& l.petendæ.C.
de tēpo.in inte.reſti.Item in tpe dato ad adeundū hæredita-
tē,vt l.quandiu.ff.de acq.hære.Itē in tpe quod datur cōdem
natis.ſ.tit.1.c.ꝙ ad cōſultationē:ex quibus iuribus cōcludit,
ꝙ ſiue terminus præfigatur à iure cū miniſterio iudicis, vel ſi
ne miniſterio poſsit minui cā cognita. ¶ Sed hic incidenter
quæritur,qd vertatur in cauſæ cognitione; dic ꝙ conſuetudo
fori.vt in Aut.qui ſemel.C.qūo,& qñ iudex, & l.3. in fi. ff. de
teſti. Itē ſi iuriſdictio erat modico tpe duratura , vt in cauſis
officialiū,quæ finiri debēt. ỹ. quinquaginta dies, vt C.vt oēs
tā ciui.q̄ crimina.l.1.& ſ.de offi.dele.c.de cauſis. Itē ſi eſt cā
modicè q̄titatis,vt ỹ.Aut. niſi breuiores.C.de ſen.ex per.re-
ci.Itē pro cauſæ qualitate, vt ſi eſt quæſtio de re modico tpe
duratura,puta de offi.vt in c.fi.ſ.de iudi.& l.1.ff.de glaude le
genda.Itē ſi eſt cauſa cū ciuitate,quę facit conſiliū anteq̄ de-
liberetur aliqd.ſ.de dila.c.expoſuit.Itē ſi eſt cauſa de equo,
qui intra dilationem magnā comederet plus quàm valeret ,
& ideo pōt dilatio arctari, & tolli in totū. ar. ad hoc in ſimili
in l.meditātium.C.de anno.& tribu.cætera,dic vt l.2.ff. de re
iudi.per Bar.& de iure deli.l.1.per Bal.

S V M M AE.

1 *Iudicem poteſt quis recuſare in omni cauſa cum in vna cauſa appella
uit ab eo.*
2 *Pendētia ſola appellationis, nō facit recuſari iudicem,vt ſuſpectum.*

AD hęc ſi in vna. Corā iudi-
ce à quo ſi
in vna cā appellaui poſſum in alia conueniri , niſi
1 eū recuſem ſuſpectū.¶Primò no.†ꝙ pōt qs recuſare iudicē
in omni cā,cū in vna cā appellauit ab eo: qd̄ intellige , vt in
2 glo.ſup qua dicit Io.An.pro intellectu c.† ꝙ ſola pēdētia ap
pellationis non facit recuſari iudicē,vt ſuſpectū : abſurdū.n.
eſſet quod ex ſolo facto meo , & ex ſola nuda voluntate mea
procedat appellatio propter breuē appellationis ſchedulam
fortè ex falſa cauſa,& ad hunc finem interiecta ſic fugerem,
& impedirē iuriſdictionem iudicis mei, & per hoc cōcludit ,
ꝙ ſicut in recuſatione cuiuſcunque iudicis recurritur ad arbi
tros, ita & ſi recuſo eum à quo appellaui,nec ſola appellatio
interpoſita cenſetur iuſta cauſa recuſandi. facit quod no. Io.
And.ỹ.de ſen.ex.licet.lib.6.

S V M M AE.

1 *Duo ſi litigant,poteſt vnus appellare ad proximum ſuperiorem,alius
ad Papam.*
2 *Iudices duo ſi habent in eadem cauſa iuriſdictionem cognoſcendi per
prius & poſterius,ille qui habet iuriſdictionem magis debilem in-
choat proceſſum,ignorans de iuriſdictione maioris valet proceſ-
ſus.& nu.3.*
4 *Iudex qui ſcit proceſſum ſuum per exceptionem poſſe elidi, licet pars
non compareat & elidit,tamen procedere non poterit.*
5 *Iudex ignorans impedimentum proceſſus ex alieno facto proueniens
procedere poterit,& erit eius ignorantia excuſata .*
6 *Laici ſubiecti temporali iuriſdictioni eccleſiæ in his in quibus diſcre-
pant leges & canones, non ſunt iudicandi ſecundum leges,ſed ſe-
cundum canones .*
7 *Pars altera ſi vadit ad ſuperiorem ad quem non eſt appellatum , &
ſcienter falſum dicat. ſ. ſe appellaſſe &c. & iudex hoc ignorans
procedit ad ſententiam,an teneat .*

SI duobus. Superior ad quem tuus aduer
ſarius appellauit ſi ignorat te
ſuper eadem cauſa ad ſedem Apoſtolicam appellaſſe ,
te coram ipſo comparere nolētem poterit excommunicare.
hoc primò.Secundò dicitur,quod de ciuili iudice,qui non ſit
de temporali iuriſdictione eccleſiæ non appellatur ad Papā.
1 Secunda ibi:[denique.]¶Primò not.†ꝙ ſi duo litigant, pōt
vnus appellare ad proximū ſuperiorem, & alius ad Papam ,
quod intelligit Inno.fore verum qñ à ſententia vterque liti-
gantium reputat ſe grauatum, quod poteſt contingere, vt ỹ.
de teſta.c.Raynutius,& c.Raynaldus. ſecus eſſet qñ vnus tan
tum eſſet grauatus,& appellaret ad vnum,non poſſet nō gra
uatus appellare ad alium: quia appellantis eſt eligere iudicē
appellationis ſm̄ eum: & ex hoc dicto Inno.collige,ꝙ ſi vter-
que litigantium grauatur à iudice ſuper vtroque grauamine,
debet idem iudex adiri , & ſi appellatur ad diuerſos maior
præfertur in cognitione minori vt hic:& ſic maior cognoſcit
de appellatione nō interpoſita ad ipſum,ſed ad alium:& hoc
ratione partis deuolutæ ad ipſum, & pp connexitatem nego
cij,ar.ff.quemadmo.ſerui.amit.l.ſi communem.& ff. de qui-
bus rebus apud eundem iudi.ea.l.1.quādo ergo in eadem cā
vterq; grauatur habet locum,quod.ſ.dixi.Si aūt cauſæ eſſent
ſeparatæ intentatæ per modum conuentionis,& reconuentio
nis,vel aliter iuxta no.in c.cū dilectus.de or.cog.an tunc ha-
beat locum,ꝙ hic dicitur,vt appellantes ad eūdem iudicem,
remittātur ſcilicet ad maiorem,ſicut dicitur in hoc textu. &
fortè non:quia licèt à principio corā diuerſis agitari poſsit :
vt in c.diſpendia.§.reus quoquæ. de reſcrip.li.6.tamē ex poſt
facto poſſunt ab inuicem ſeparari,puta ſi appellatum fuit ab
vna,& non ab alia:vt no.in d.c.cum dilectus.& dicto.§.reus
quoque. Secundò no.†ꝙ ſi duo habeant in vna cauſa iuriſdi-
ctionem cognoſcendi per prius, & poſterius , ſi tamē ille qui
habet iuriſdictionem magis debilē inchoat proceſſum igno-
rans de iuriſdictione maioris,valet proceſſus: oportet ergo ,
vt per exceptionem minor iuriſdictio elidatur. nam ſi pars
appellās ad ſuperiorem petit minorem iudicē procedere,ad
quē eſt ſimiliter appellatū,debet ſibi imputare: ita ꝙ valebit
proceſſus,& ſnĩa cōtra eum lata,imò plus ſm̄ Inn. quia ſi in-
ferior incœpit litem appellationis proſequi ad appellationē
appellantis coram eo,& aduerſarius citatus renuat cōparere
nō ꝓcedere inferior,ſi poſtea veniat q. appellauit ad ſuperio
rē ad declinandū iudiciū minoris,nō audieť:vel ſic idē opere
tur proceſſus cōtra contumacē , acſi fuiſſet præſens,in dicto
iudicio,& nō oppoſuiſſet dictam exceptionē: qa idē cotuma
cia,qd̄ præſentia operať.vt in Aut.vt oēs obe. iudi. ꝓuin.§.ſi
autem illa.colla.5.& no.ſ.de dila.c.præterea.& de elec. c. 1.
in glo. vbi enim.† ex quo ſi duo iudices habent poteſtatem
de ea, licèt vnuis iuriſdictio ſit potentior,quàm alterius vt po
teſtatis,quàm iudicum mercantiæ : præuenitur eoipſo iuriſ-
dictio maioris, ꝙ aduerſarius litigat coram habente iuriſdi-
ctionem magis debilem in habentibus autem parem poteſta
tem,& iuriſdictionem , per quem actum dicatur vnus alterū
præuenire:dic vt l.ſi pluribus.ff.de leg. 1. per doc. ſ. de foro
compe.c.poſtulaſti.vbi dixi.& quid iuris ſi præuētus inchoat
poſtea proceſſum , an poſsit opponi exceptio lite penden-
te:& ſi nō fuerit oppoſita, an tenebit ꝓceſſus ſuus,dic p Inn.

s̃.de conſti.cū.M.Ferrarien.& per Bart.in l.2.ff.de ſepul.vio:
vbi omnino vide.¶Tertiò no.ꝙ ad hoc, vt valeat ꝓceſſus iu
dicis inferioris,requiritur, vt ignoret appellationē ad ſupe-
riorem interpoſitā. Iudex ergo qui ſcit ꝓceſſum ſuum poſſe
ꝑ exceptionem elidi,licet pars non cōpareat, vt elidat:tñ ꝓ-
cedere nō poterit, qđ eſt verū qñ impedimentum concernit
ꝑſonam,vt hic ff.ſi quis in ius vo.l.2.in ſi. Si aūt concernit ad
uerſariū, puta cum citatus pōt ꝑſonam excludere agentem
ab agendo per aliquam exceptionē legitimā:tunc debet cō-
parere,& opponere,aliàs poſſet mulctare,& contram ipſum
ꝓcedi:qđ tñ dic,vt no.s̃.in c.præterea.s̃.de dila. per Inno.Si
aūt ſciat impedimentū concernens ꝑſonam citati, puta,quia
erat infirmus,vel carceratus, & eius ꝓceſſus erit nullus, vt l.
5 quæſitum.& ibi per Bar.ff.de re,iud.¶Conclude ergo, †ꝙ iu
dex ignorans impedimentū ꝓceſſus ex alieno facto ꝓueniēs
ꝓcedere poterit, & erit eius ignorantia excuſata.j̃.de cle.ex
6 cō.mi.c.Apoſtoli.¶Quartò no.ar.hic expreſſum ſm̃ Ho.†ꝙ
laici ſubiecti tpali iuriſdictioni eccleſiæ in his, in quibus di-
ſcrepant leges,& canones,non ſunt iudicādi ſm̃ leges, ſed ſm̃
canones: nam hic loquitur de app. interpoſita ad Papā ante
ſnīam,quā admittunt canones,& non leges:vt l.Imperatores
ff.de app.& tñ hic dr̃,ꝙ valet talis app.inter laicos,q ſubiecti
ſunt tpali iuriſdictioni eccleſiæ.remittit.ad not. j̃.de teſta.cū
eſſes.& j̃.e.c.Romana §.qđ debes lib.6.& qđ no. s̃. de foro.
cōpe.licet.¶Opponitur hic pars, q̄ habuit recurſum ad Ar-
chiepm̄,ſciebat àduerſarium appellaſſe ad Papam, ergo fuit
in mala fide hoc tacendo, & debet eius ſcientia ꝓceſſum red
dere nullum,ſicut ſcientia iudicis.Sol.dicit Inn.aliud in ſcien
tia iudicis,aliud in ſcientia partis, qa ſcientia vnius partis cū
ſcientia alterius cōpenſatur,ſicut delictum cū delicto, dolus
cū dolo,culpa cū culpa.j̃.de adul.c.penul.& l.viro,atq; vxo-
re.ff.ſo.matri. Itē cum vterq; litigātiū ſibiinuicē aduerſetur,
non tenetur vna ps ius alterius ptis ꝓ ipſa, & contra ſeipſam
7 allegare,vt s̃.de ꝓba.c.1.& ita tenet hic Inn.†q in vltimo q̃-
rit, quid iuris ſi vna partium vadit ad ſupiorem,vbi appella-
tū non eſt,& ſciens falſum dicat ſe appellaſſe,vel dolo taceat
appellationi quam fecerat ſe renunciaſſe. Et ideò iudex hoc
ignorās ꝓcedit ad ſnīam,an valebit,dicit Inn.ꝙ totū erit qc-
quid egerit reuocandum,vel ꝑ condictionē ſine cā,vel per re
ſtitutionem in integrum ex clauſula generali, vel per quere-
lā falſi:vt patet in eo quod legitur, & not.s̃.de reſti.in inte.c.
ex literis.& in c.præterea.s̃.de dila.per Inn. vbi de creditore
qui meruit ſecundum decretum propter contumaciam de-
bitoris,qui tñ ſibi ſoluerat, an reuocetur ſecundum decretū.
facit quod no.Cyn.in l.1.C.de condi.inde.Et vide quod not.
Compoſt.s̃.de reſcrip.ſuper literis.& ibi in nouella poſt glo.
in verſi.Item quęrunt &c.

S V M M AE.

1 *Annus ſecundus non eſt neceſſariò petēdus ante finem primi anni per eum,qui fuit impeditus in primo.*
2 *Annus appellationis, à quo die incipit currere.*
3 *Impotentia quæ ſit, de qua in præſenti capitulo, & ibi plura genera impotentiarum.*
4 *Impedimentum quanti temporis ſufficiat, vt detur ſecundus annus.*
5 *Terminum datum,ſeu præfixum ab homine, non poteſt appellans nimium præuenire.*
6 *Negligentia quanti temporis in primo anno interueniens ex parte appellantis,repellit ipſum ab anno ſecundo.*
7 *Appellans ſi fuit negligens pro parte maioris temporis,ſed inchoauit tali tempore,quòd nullo impedimento interueniēte potuiſſet cauſa expediri,ſufficit ſibi.*
8 *Appellans ſi in primo anno fuit impeditus tanto tempore, quòd non potuit propter dictum impedimentum cauſa expediri,an reſtituetur ad tempus tantummodo quo durauit impedimentum, vel annum integrum.*
9 *Reſtitutio,quæ fit à iudice,& ea,quæ fit à iure,in quo differant.*
10 *Appellans,ſiue appellatus, an poſſit infra primum annum quandocunq; petere quod in cauſa procedatur.*
11 *Sententia infirmationis lata per iudicem appellationis in fine primi vel ſecundi anni,an valeat.*
12 *Iudex à quo,an poſſit mandare ſententiam ſuam executioni, ſine aliqua citatione poſt lapſum anni.*
13 *Libellus qualiter nouata petuntur reduci in priſtinum ſtatum.*
14 *Deſertio, & nullitas appellationis ſi deducuntur in eodem libello,an deſerta appellationis cauſa videatur deſerta cauſa nullitatis.*
15 *Impedimentum qualiter probetur.*

EX ratione.& infra. Etiam poſt
biēniū au-
ditur appellans qui prius ꝓſequi nō potuit.h.d.po-
nit dictū:cuius determinationis rōnē interſerit ibi [dummo
1 do.]¶Primò no.hic Abb.†nō eſſe neceſſe,ꝙ ante finē primi
anni petatur ſcđus per eū, qui fuit impeditus in primo, imò
petere potuit illo finito,allegat.j̃.c. ſignificante. ¶Scđò not.
2 ibi à ſnīa,†ꝙ à die,in qua fuit ſnīa lata incipit currere annus
appellationis,de quo not.C.de tēp.app.l.fi.in gl.ſic no. quòd
eſt expeditū per Cle.ſicut e.ti.& ibi no. in ver. ꝓſecuti.ar.qđ
ſufficit infra tp̃s legitimum inchoare ꝓſecutionē, ēt ſi cauſa
non ſit finita:cuius contrarium eſt verum, vt in Cle.ſicut ap-
pel.e.ti.& j̃.dicam. ¶Venio ad declarationem eorum, quæ
hic Doc.dicunt ſatis prolixè, quæ ordinabo per qōnes hoc
ordine.¶Primò.n.quæro dr̃ in tex. per impotentiā nos cōſti
terit omiſiſſe &c. cū iſte impotentiæ poſſunt multipliciter ve
3 nire,vt s̃.de reſcrip.ſciſcitatus.†Quæro de qua impotentia lo
quitur hic.Reſpondeo, ꝙ quædam eſt impotentia ꝓueniens
à iudice,quædā ab àduerſario,q̄dam à tertio, quædā à caſu,
ſiue fortuna,quædā ex conſenſu ambarum partium fortè cō
promittentiū de cā appellationis. ¶Circa primū mēbrū, cū
prouenit à iudice:quia fortè non pōt procedere,cum ſit pu-
blicè excōicatus,vel vacet tribunal:& certum eſt,ꝙ non no-
cet parti,qũq;non vult procedere,& tunc diſtingue: nam aut
pōt de iudice conqueri adeundo ſuperiorē, & imputet ſibi ſi
non fecit:quia non habebit ſcđum, vel tertium fatale:vt l.fi.
§.vl.C. de tēp. app. ibi cum ſit ei apertisſima facultas noſtrā
adire maieſtatem &c.aut non pōt adire ſuperiorem, & tunc
ipſo iure ſeruatur illæſus. ¶Et idē in ſcđo caſu, cum impotē
tia cauſatur à parte,vt ſentit hic gl.magna.& facit tex. dū di
cit.volumus, &c.quod intelligit Ho. ipſo iure maximè inſpe
cta ſimplicitate iuris canonici,vt s̃.de iudi.dilecti.& idē ſen-
tit Io.An.ſup gl.ma.ver. ſed quid ſi tertio.¶Circa tertiū mē
brum quando impotentia cātur ab aduerſario, & idē vt ipſo
iure ſeruet̄ illæſus. ¶Circa quartū cū cauſat̄ circa tertiū,tūc
gl.diſtinguit ſic,aut ille tertius eſt idoneus: necne, vt habes
in ea, poſſet etiam diſtingui impediuit iuſtè propter delictū
fortè appellantis, vel non. vt primo caſu non ſubueniatur ap
pellanti quominus labatur annus, vel biennium. arg.ad hoc
in l.2.§.vl.ff.ſi quis cau. & l.ſe.& ſe.vbi etiam vide de quinto
membro ſi ſtetit per caſum.¶Vltimū membrum eſt, cū ſtat
per vtrumq;,quia fortè de cauſa compromiſerunt,& nō ha-
bet dubium,quia non currit tp̃s ipſo iure,etiam ſi decies mil
leſies pluſquam biennium excedat, vt in Auctentico.e.ti.col
la.8.& Cle.quandiu.e.ti.¶Scđo quæro, vtrum in termino da
to ab homine ſit habenda dicta diſtinctio, ſicut in termino
iuris:quidam ꝙ non.ar.s̃. de reſti. in inte.c. conſtitutus. §.1.
vbi aliud ſtatuitur in præſcriptione ſtatuta ab hoīe, q̄ à iure,
& mitius agitur cum iure, q̄ cum miniſtro iuris:vt l.ſi cū mi-
lit.ff.de compenſati.& l.Celſus.ff.de arbi. Io. An. poſt Inn.&
Doc.determinant cōtrarium:quod illa,quæ dicta ſunt ſupra
in terminis ſtatutis ab homine, quia ſuccedit loco termini le
galis:& ideo debet eodem iure cenſeri: vt l. ſi eum.§.qui iniu
riarū.ff.ſi quis cau.& in eo qđ legit̄, & no.de voto.c.magnę.
§.cū igitur.¶Sed tertius de quo loquit̄.c.cōſtitutus. non ſuc
cedit loco alicuius à iure ſtatuti. nō obſtat l. Celſus. qa mi-
tius agitur cum iure,q̄ cum miniſtro iuris, ſcilicet iudice,qa
arbitriū voluntarium. iudicium verò neceſſarium: vt l.inter
ſtipu-

ſtipulantē. §.1.ff.de verb.oblig. Et prædicta no. ad illa, quæ
dixi. s̃.de reſcrip.c.ſuper literis.an dicat̄ iudicialis, vel lega-
4 lis.dic vt l. hæc verba.ff. de leg.j.per Bar. ¶Tertiò † quæro
quanti temporis impedimentum ſufficiat, vt detur ſecundus
annus,an ſit ſufficiens impedimētū modici tp̄is: puta dici, vel
ſeptimane. Io. And.in vl.col.arguit,quòd non excuſet impe-
dimentū modici tp̄is:quod multis temporibus anni appellās
impeditur, vt diebus feriatis in honorem Dei. de quibus. s̃.
de ferijs.in c.vltimo.Item infra. 30. dies infra quos iudex po
teſt quandocūq; tradere Apoſtolos: ante quorū receptionē
a appellans non poteſt ꝓſequi. Item terminum [a] datum,ſeu p̄-
fixum ab homine non poteſt nimiū præuenire.vt hæc probā-
tur in iuribus hic allegatis in nouella, vbi recitantur diuerſæ
opin.dicit Inno.quòd ſi fuerit impeditus per vnum diem tm̃,
quominus infra annum poſsit ſententiam petere poſtquàm
cœpit proſequi: habebit ſecundum annum, quod alij intelli-
gunt eſſe verum, quando toto anno in principio, medio, &
in fine fuit diligens, & ſine prouiſione, & continuatione pro-
ceſſus non reliquit cauſam. Et iſtam opi. quāquàm Io. And.
non teneat credo verā,tunc enim & eo caſu uerum eſt dicere
quod fuerit impeditus:vt mereatur ſecundū annum, quando
ſcilicet ſummope niſus fuerit litē ad finem producere:nec ha
buit vltra qd faceret quod exigit tex.in d.l.fi. C.de tem.app.
Et hoc ſentit Io.An.poſt prī.gl.magnæ. Si aūt negligētia īter-
uenerit ꝓ parte tp̄is,& ꝓ parte īpotētia,ſiue impedimētū,tūc
dicit Io.An. ꝙ ſi nō inchoauit ꝓſeq tali tpe,quo veriſimiliter
potuerit finiri,& fortius ſi nullo mō ꝓſecutus ē,vel in aliquo
tpe fuerit diligēs,& in aliquo tpe negligēs: licet ipſe fuerit im
peditus die,vel ſeptimana,etiā ineuitabili impedimento: po-
tuiſſet tñ poſt impedimentum,ſi fuiſſet diligēs infra annū ſē-
tentiam proſequi,tunc à iure non habebit alium annū,quaſi
tp̃s negligentiæ corrodat tempus impotentię. facit s̃.de elec.
c.cum in veteri.cū cōcor. & hoc dicit Io. An.circa fi. Si autē
poſt impedimentū nō potuiſſet infra reſiduum anni cauſam
veriſimiliter expedire, tunc licet non imputetur ſibi lapſus
anni fatalis: debet tamen infra illud reſiduū temporis cauſā
incipere: licet nullo mō cauſam poſsit terminari, & idem ſi
fuerit impeditus in toto primo, & infra ſecundū, quàm citò
pōt non incipiat cauſā appellationis proſequi.ratio eſt, quia
quandocunq; præcipitur per idem tp̃s impediatur in parte,
vel in totum,debet ſtatim ceſſante impedimento, quàm citò
pōt cōmodè quod ſibi præceptū eſt adimplere.ff.ad Tertul.
l.2.§. confeſtim.& de elec.cupientes.§.quod ſi per 20.in ver
5 ſi. nihilominus. ¶Quartò quæro † quanti tp̄is negligentia
in primo anno interueniens ex parte appellātis:repellit ip̄m
ab anno ſecundo. Pone enī quòd vna die, vel ſeptimana fuit
negligens, ſed toto alio tempore anni fuit diligens,& ſollici-
tus, an propter illius modici tēporis negligentiam excludat
ab anno ſecundo,videtur quòd ſic,quia sūmopere niti debet:
ſed nō nititur sūmopere,qui in aliquo negligit.Ioā.And. re-
fert hic Nico.Mata.qui dicit quod quādo negligentia appel
lantis in primo anno fuit tanti temporis,quod illa non inter-
ueniēte potuiſſet cauſa expediri, tunc repellatur ab anno ſe-
cundo,cum per hoc appareat propter eius negligentiam finē
cauſæ impediuiſſe. Sed huic dicto obſtat quod no. Inn.ſupra
dū dicit, ꝙ etiā ſi modicum tempus reſtat de anno, quo non
potuit cauſam proſequi propter impedimētū, debet infra il-
lud modicū tp̃s cauſam agere:licet finire nō poſsit. Io.And.
volens vtrumq; ſaluare, dicit ꝙ illud in negligentia inchoādi
eſt: iſtud in negligentia proſequendi iam inchoatum. ¶Ex p̄
6 dictis conclude, † quòd ſi appellans fuit negligens pro par-
te maioris temporis, ſed inchoauit tali tpē, quod nullo impe
dimento interueniente potuiſſet cauſa expediri, ſufficit ſibi:
licet propter exceptiones oppoſitas à parte,& dilationes ad
probādū inductas cā fuerit vltra protracta. Et hoc ſentit Io.
And. in glo.magna.verſi.ſufficit ergo.vt dicit In.&c.¶Quī-
7 tò quærit,pone quòd † in primo appellās fuit impeditus tāto
tempore, puta menſe,vel ſemeſtri, ita quod non potuit pro-
pter dictū impedimentū cā expediri, an reſtituetur ad tem-
pus tantummodo quod durauit impedimentū, vel ad annum
integrum.Rñdeo quòd ſm̃ notata per Io.An.in hoc pēdet q̃-
ſtio, an fiet reſtitutio ip̄o iure per legem propter impedimē-
tum, an verò reſtitutio peti debeat à iudice: & cōmunis eſt
opinio,quòd aut quis eſt impeditus in primo, vel ſecundo an
no,& ipſo iure ſeruatur illæſus, aut tertio, vel vlteriori,& in-
diget reſtitutione.& hoc tenet Accu.in Auth. ei qui.C.de tē-
po.app. ſed idem Accur. in Auth.de his qui ingre.ad app.§.
ſi verò.col.5. tenet quòd ipſo iure nō currat bienniū impedi
to,ſed cōmunis eſt oppinio,quā p̄dixi, & quā firmat hic Ioā.
And.in vlt.col.in verſi.Item cum communis ſit opi.& in ver.
ſed quid ſi tertio anno. hoc ergo præmiſſo concludit ipſe in
q̄ſtione propoſita, quòd impeditus in primo anno, ipſo iure
habeat ſecundùm integrum: & impeditus in ſecundo, tertio,
& vlteriori, reſtituatur ſolùm ad tempus læſionis, & non vl-
tra.arg.ff.ex qui. cau. ma. l. ab hoſtibus. §.fi. & ita tenet hic
Io.An. in ver. videtur qđ ſi poſtq̄. & in ver.ſed quid ſi tertio.
& in ver. itē cum cōis ſit opi.Et no.etiā de hoc in c.ſi dilecto.
8 glo.fi.de elec.lib.6.† & ex hoc dicto no. differentiā inter re-
ſtitutionē, quæ fit à iudice,quæ fit ad tm̃ tempus, quanta fuit
læſio, & reſtitutionē, quæ fit à iure ad integrum tempus. ad
hoc benè facit l. & ideo.ff.de ver.obl.Et p̄dicta ſunt vera, qñ
cauſatur impedimentū aliunde, q̄ à partium uoluntate,aliàs
ſecus,puta qñ cōpromiſerunt de quæſtione per appellationē
pendente,tunc enim certum eſt, ꝙ cauſa non deciſa recupe-
ret quis tātum tempus, q̄tum de anno remanſerat tpe cōpro
mīſsi facti.vt in Auth.eo.ti.§.deinceps. colla. 8.& in Cle. q-
9 diu.eo.ti.&c.¶Sextò quæro,† vtrum infra primum annū poſ
ſit appellans,ſiue appellatus qñcunq; petere,ꝙ in cauſa pro-
cedat:& de appellāte nō eſt dubium, ꝙ poteſt qñcunq; pro-
ſequi. Sed de appellato videtur, ꝙ circa finē primi anni, qñ
ſcilicet unus mēſis tantum de anno ſupereſt, pōt petere cōfir
mationē ſuæ ſnīæ, & nō ante. & hoc videtur expſſum in Aut.
de his qui ingre.ad app.§.quia ei. colla.5.vbi dicitur,ꝙ ſi etiā
in medijs certaminibus cauſā appellationis deſeruit, ad hoc
tamen ut petat ſnīam cōfirmari,debet finem biēnij expecta-
re. Et propter hoc concludunt iſti, ꝙ etiam habeat hoc locū
poſtq̄ appellans incœpit litē proſequi, ſed differt, & propter
id: nam ante finem anni nō poterit appellatus inſtare, vt fera
tur ſentētia quibus obſtat.C. qūo, & qñ iudex. Auth. qui ſe-
mel.ſi enī in principali cauſa proceditur actore differente, ut
ibi multò magis uidetur hoc poſſe facere appellatus in cauſa
appellatiōis, poſtq̄ tractus eſt pp breuiorē inſtantiam ipſius
cauſæ,q̄ principalis, q̄ durat triēnio,ut l.ꝓperandum.C.de iu
di.in prima tamen opi.uidetur reſidere Ioā. And.in uer.item
10 uidetur,ꝙ appellatus. ¶Septimò quæritur, pone ꝙ circa fi-
nem primi, vel ſecundi anni fertur ſnīa infirmationis ſnīę pri
mæ per iudicem appellationis,an valebit hæc ſecunda: ita ꝙ
prima ſententia uiribus uacuetur, ꝙ valeat hæc ſecunda, qđ
hæc defenſio, quod lapſus fuerit annus nō uidetur poſſe de-
duci poſt ſentētiam ſecūdam,quę prætextu nouæ defenſio-
nis etiam deſcendentis ex ſentētia retractari non debet:vt s̃.
tit.j.cū inter monaſterium.& l.ſub p̄textu.C.de trālac.Hoſt.
tenet contrarium,ſcilicet ꝙ nō valeat hæc ſecūda.Nō obſtat
cōtrariū:qa loquitur qñ ille qui tulit ſecundā ſentētiā eſt iu-
dex cōpetens, ſed iudex appellationis in cauſa non deuolu-
ta, vt in quæſtione noſtra non cenſetur iudex competens. &
hoc Cle. ſi appellantem. eod. tit. in glo. approba. poſt per-
a emptam. [a] igitur, & deſertam appellationem non valet ſentē
tia lata per iudicem appellationis, etiam appellato, & ap-
pellante,uel eorum altero proſequente, vt ibi.Et idem ſi poſt
perpetuam inſtantiam cauſæ principalis iudex ferat ſenten-
tiam: nam ſimiliter non valeret: vt not. in l. properandum
poſt principium. C. de iudi. & l. ſcire oportet. §. conſe
quens.ff. de excu. tut.& l. ſuperuacuam. C. de temp. in

integ. reſti. & in Cle. 1. de reſti. in integ.in gl.hoc eſt, quod
12 dicimus.¶ Octauò quæritur,pone† ꝙ lapſus eſt annus,an iu
dex à quo ſine aliqua citatione poſſit mandare ſuam ſenten
tiam executioni.Io.An.ſuper princ.gl. magnæ videtur tene-
re, ꝙ iudex à quo poſſit ſuam ſentẽtiam exequi anno lapſo,
& conſulit appellanti,qui fuit impeditus quod debeat ꝓteſta
ri executori, vel iudici ne ſententiam exequatur, cum fuerit
impeditus;& ſi contra fecerit, appellet,ſicut quando non ad-
mitteret exceptionem nullitatis: vt patet in eo quod leg. &
no.ſ̃.de offi.deleg.c.paſtoralis.§.2.& in c.cum in iure.eo.tit.
13 1.& ſ̃.tit.1.quod ad conſultationem. † Poteſt tamen ſecun-
dum Inno.appellans pendente executione,& etiam finita im
plorare iudicis officium, vt quæcunque facta ſunt poſt appel
lationem in ſtatum priſtinum reducantur.j̃.eo.bonæ.& ſ̃.de
excep.dilectæ.in fine. vbi de hoc. Cautius tamen ſecundum
Hoſti.procedit executor ſi partes citet, antequam ſententiã
exequatur, & audiat partem, ſi vult aliquid opponere qua-
re debeat executio retardari,non vt diffiniuit,ſed vt per hoc
inſtruatur, non ſolùm enim in iudicialibus, ſed in extraiu-
dicialibus, quorum intereſt. ſ̃. de ma. & obe. c.dilecti.& ff.
de adop. l. nam ita diuus. & quod appellatione deſerta poſ-
ſit iudex à quo ſuam ſententiam exequi. eſt tex. in l. 2. §.
quod ſi ab arbitro. C. de tempo. appel. & vide quod ibi no.
14 ¶ Nonò quæritur, extra † Doctores ſi appellationis de-
ſertio,& nullitas deducuntur in eodem libello: an deſerta ap
pellationis cauſa videatur deſerta cauſa nullitatis: ita ꝙ ap-
pellans non poſſit anno elapſo eandem inſtantiam proſequi
coram iudice appellationis:dic per Bar.in l.ſi expreſſis.ff.eo.
ti & l.tale pactum.§.qui prouocauit.ff. de pac. vbi plenè per
15 domi.Bald.in repeti.¶ Vltimò quæritur,† qualiter probetur
impedimentum.Spec.videtur dicere in ti.de app.ꝙ per iura-
mentum.& Bart. in extrauag. ad reprimendum. facit quod
no.in l.fi.ff.de feriis.In contrarium videtur tex.in l.fi.§.illud.
ver.niſi ipſe.C.de tempo.ap.ibi:niſi ipſam appellator euiden
tiſſimis probationibus poſſit oſtendere ſe ſummopere niſũ:
per iudicem autem ſtetiſſe,vel alias miſerabilem cauſam &c.
pro hoc c.cum ſit.R.ſ̃.eo.ibi ex neceſſaria, & euidenti cauſa.
pro materia huius c.vide quod no. Old.conſi. 57.

ADDITIONES.

a ¶ Terminum.Vide glo.c.ex literis de diuortio. Bald. in l. ſi quidem. ad fi.C.de exceptio.

b ¶ Poſt peremptam Idem Sal.in Auth.ei qui.C.de temp.ap.

SVMMAE.

1 *Ordinarius,an poſſit citare ſubditum ſuum vbique.*
2 *Præuentio iuriſdictionis inducitur per citationem.*

MEminimus. Si reus poſt citationẽ,
vel notitiam literarũ
iuit ad curiam,delegatus ꝓcedet in cauſa, aliàs
non hoc dicit.cum.c.ſuggeſtum.j̃.eod.communis diuiſio.ſe-
1 cunda ibi:[quod ſi.] ¶ Primò no.hic Abb. † an ordinarius
poſſit citare ſubditum ſuum vbique,& dicit reſponſum fuiſſe
per curiales,quòd non poſſit Ordinarius citare in Curia ſub
ditum,poſtea mutauit Papa propoſitum:quia per id multi oc
cultabant ſuos exceſſus.Remittit Io.An.ad not. plene per eũ
de fo.compe.c. Romana.§.cõtrahẽtes.ſuper verbo citati.lib.
6.Ego remitto ad nota. per Barto.in l.1.§. præſides. ff. ad l.
Iulia. repe. & ad diſputationem Cyn. quæ incipit Rector
2 ciuitatis Senenſis.¶ Secundò not.quòd † inducitur præuen-
tio iuriſdictionis per citationem. ſupra. de fo. compe.c.pro-
poſuiſti.¶ Tertiò no.de effectu arreptionis itineris,aut enim
fit ante citationem,& præcluditur via delegato,aut poſt cita-
tionem,vel ſcientiam literarum,& poteſt procedere.

SVMMAE.

1 *Appellatum ſi eſt ſuper conuentione,non ſuperſedetur ſuper recon-
uentione,nec econuerſo.*
2 *Dilatione pendente ceſſat iudicis officium ſolum ſuper illo articulo,ſu
per quo conceſſa eſt dilatio.*
3 *Exceptio ſiue ſit connexa,ſiue ſeparata à negocio principali,appella-
tio ſuper ea interpoſita impedit proceſſum negocij principalis.*

SVper eo Superſedet̃ exceptioni ſuper qua
eſt appellatum,& etiam principa-
li cum ſine ea diffiniri non poteſt.h.d.Secunda ibi:[ſi
autem.] ¶ Primò no.ꝙ in his, quæ cauſæ ſunt connexa ſi ap
pellari contingat poterit procedi,vel nõ ſuper ipſa cauſa, vt
1 dicit iſte tex.& facit ad quæſtionem,† ꝙ ſi appellatum eſt in
conuentione nõ ſuperſedebitur in reconuentione, nec econ-
2 uerſo;de quo in Spe.de recon.§.pe.ver.ſi.facit etiam, † ꝙ li-
cet dilatione pendente dicatur iudicis officium conquieſce-
re.Illud eſt verum ſuper articulo, ſuper quo dilatio eſt con-
ceſſa:ſed non ſuper alio.tex.eſt no.in l.à filia.§.alumno.ff. ad
Trebel.& l.generaliter.C. de iureiur. in diſſeparatis enim de
vno ad reliquum nõ infertur.vt l.ſi maritus.C. de do.inter vi.
& vxo.¶ Oppo.dicitur in hoc tex. ꝙ ſi principalis cauſa nõ
poteſt expediri nedum ſuper exceptione, ſed etiam ſuper ea
ſuperſedebitur:ergo à cõtrario ſenſu innuit iſte tex.ꝙ ſi exce
ptio eſt ſeparata à cauſa principali, appellatione ſuper exce-
ptione pendente iudex à quo poterit in cauſa principali pro
cedere.Sed contra de.c.ad hoc.ſ̃.eo.tit.& j̃.eo.propoſuit.gl.
3.ſentit iſtud contrarium. & dicit,ꝙ in iſto c.ceſſat argumen
tum à contrario ſenſu per iura prælle.Et aduerte, quia glo.
ſentit,ꝙ non ſola pendentia appellationis ſub certo capitulo
impediat proceſſum cauſæ principalis,ſed recuſatio ſi oppo-
neretur à parte.Hoſt.dicit confirmando glo.ꝙ pendentia ap
pellationis ſubtrahat appellãtẽ à iuriſdictione iudicis à quo
per illã regulã,nil innouari &c.j̃.eo.c.dilectis.& quia iudex
appellationis põt inhibere iudici principali ne procedat.j̃.e.
c.Romana.§.ꝙ ſi li.6.& qa verificata appellatione omnia fa-
cta poteſt illam per iudicem principalem reuocãtur per mo-
dum nullitatis.Et quia per appellationem ſuſpenditur iuriſ-
dictio.ſ̃.de offi.or.c.paſtoralis.¶ Ex prædictis ergo conclu-
3 do,† ꝙ ſiue exceptio ſit cõnexa, ſiue ſeparata à negotio prin
cipali, appellatio ſuper ea interpoſita ſuſpendit progreſſum
negocii principalis.Inn.quaſi ad idem tendẽs,dicit,ꝙ iſta de
cretalis non dicit pendente appellatione ſuper exceptione
poſſe agi ſuper principali coram eodem iudice.Sed eſt intelli
gendum de iudice competenti, vel eſt intelligendum ſecũdũ
eum,quod qñ ſtatus cauſæ ſine victoria nõ dependet à præ-
dicta exceptione, quia alia per ipſam ſufficiunt:tunc appella
tio ſuper ea nõ impediat proceſſum iudicis à quo: ponit exẽ
plum ſi creditor probauit debitum per duos teſtes,& cũ aliũ
producit debitor opponit inimicitias.¶ Et quia iudex nõ ad
mittit appellat certe cum duo teſtes remaneant, quia ſuffi-
ciunt ad expeditionem cauſæ non retardabitur per talem ap
pellationem:quia ſine dicto teſte à cuius repulſione appella-
tum eſt,põt cauſa terminari. & iſtud videtur bonum exem-
plum.arg.ad hoc.c.cum.I.& A.ver.vel etiam.ſ̃.tit.1.Gof.qui
intelligit iſtum tex,vt iacet:ita ꝙ locum habeat ar. à contra-
rio ſenſu.dicit,ꝙ eſt aliqua peremptoria,ſine qua poteſt dif-
finiri negocium principale, puta exceptio compenſationis:
ex qua ſi appelletur ea ſalua manente procedetur in princi-
pali.vt C. de compen.l.in diem.§.ſi rationem. Item dicit cũ
petitur reſtitutio cõiugis,& opponitur conſanguinitas, pro-
pter quam appellatur,fiet reſtitutio quo ad reliqua, non quo
ad totum.ſ̃.de reſti.ſpo.c.literas.Inno. ponit etiam exemplũ
in condemnatione expenſarum ratione contumaciæ,à qua ſi
appellatur, poteſt iudex à quo procedere in principali. Iſta
tamen non poteſt dici exceptio tangẽs cauſam principalem.
¶ Secundò oppo.dicitur hic, ꝙ ſuggeſtio falſitatis non põt
opponi in executione ſententiæ,ſiue poſt ſentẽtiã.Sed cõtra,
vt in c.cum venerabilis.de excep.& c.in noſtra.ſ̃. de procur.
So.

So.vt in glo.vel aliter ſm̃ Io.An.verbum ꝓrupit ſoluit cõtra-
riũ:qa non expectauit interlocutoriã ſuper exceptione oppo
ſita:tunc enim appellatio eſt iuſta,cum per iudicem nõ fuiſ-
ſet admiſſa, non eo ipſo ꝙ opponitur, vt j̃.c.dilecto. vbi de
hoc aliam expoſitionem hic vide in nouella, vt dicit Pe.

SVMMAE.

1 *Grauatus in minima cauſa poteſt appellare.*
2 *Minima cauſa,quæ dicatur.*

1 DE appellationibus. †Si quis
graua-
tus eſt in minima cauſa appellare poteſt. h.d.cõ
cor.C.eo.l.& in minoribus.Opponitur,& videtur, ꝙ de iſtis
minimis non ſit curandum.j̃.de ſimo.& ſi quæſtiones. Item
aliud iudicamus in leui iniuria,q̃ in graui.de ſen. excõ.perue
nit.ſ̃.titu.1.cum te.& in leuibus non ſeruatur per omnia iu-
ris ordo.in Auth.de man.prin.§.ſit tibi.coll.3.Nã leuia poſ-
ſunt de facili contemni.ff.de ven.inſpi.l.1.in fi.So.vt hic in gl.
poſt medium. nã ſubiectum iuſtificans appellationẽ non cõ
ſiſtit in quantitate cauſæ, ſed in iniuſtitia ſñiæ, vel iniquitate
iudicis,quæ pñt ẽt in minimis cauſis euenire.Et de iſta mate
ria an ſit curandum de minimis, dic vt ſ̃.de reſcri.c.ſi propo
nẽte.vbi dixi.& ſ̃.in cõſtitutione Gregoriana, vbi ẽt de hoc.
2 ¶ Quærit gl.† quæ dicatur minima cã,& dicit,ꝙ illa quæ nõ
ſufficit ad ſumptus litis.2.q.6.c.annorũ.§.illud.vbi ẽt de hoc.
Et aduerte, quia vt alias dixi quãdo cauſa eſt parua debet in
terra propria litigantium cõmitti, quia ſi cognoſceretur ex
tra plus expenderetur, quàm eſſet valor cauſæ: & de hoc eſt
tex.in l.cum poſt.C.eo.ti.

SVMMAE.

1 *Appellare licet quatuor temporibus de iure canonico.*
2 *Recuſatio videtur interdicta,ſi interdicitur appellatio.*
3 *Cauſa quando committitur decidenda vſq; ad certum tempus quãdo
incipiat currere illud tempus.*
4 *Tempus quare incipiat currere poſt præſentationem.*
5 *Iudex ſi recipit reſcriptũ,& poſtea excõicat̃, an currat ſibi tẽpus.*
6 *Reſcriptum ſi de partium conſenſu fuerit impetratum, & traditũ du
plicatum vtriq; parti ſub eodem tenore, & reus actorem præue-
niens, vt citius tempus fluat præſentat ipſi iudici,an ex hoc tunc
currat tempus.*
7 *Pars vna ſi poſt publicatum reſcriptum appropinquante termino in
ſtat vt feratur ſententia,altera pars contradicit, & petit termi-
num ad probãdũ,quo conceſſo tempus labitur, quid faciet iudex.*
8 *Dilatio ſi data fuerit non ad cãm finiendam,ſed ad inſtruendã, & in
ſtructã remittendã,an poſt terminũ poſſint probationes induci.*
9 *Dies receptionis literarum,an computetur in termino.*

SVper eo. Se ſummat habens tria dicta ſecũ
dũ ibi[in cauſis.] tertiũ ibi.[ſi au-
1 tẽ.] ¶ Primò no.† ꝙ iure canonico quatuor tẽporibus
appellare licet.ſ.ante litem conteſtatam, poſt in ipſa ꝓlatio-
ne ſententiæ, & poſt ſñiam permittitur appellare. ſecus autẽ
ſecundũ leges,quia poſt ſententiã.& nõ ante. Regulariter fal
lit in caſibus qui notant̃ in l.ante ſñiam.C. quorũ appe.nõ re
cipi.& ff.de ap.re.l.ante ſñiam,& per do.Bal.in l.2. C.de epi.
aud.¶ Secundò no. ꝙ in ipſa prolatione ſñiæ appellatur; an
aũt talis appellatio cẽſeatur facta poſt ſñiam, vel ante:eſt du
bium,& vtile ad ſciendum ꝓpter diuerſum effectum appella
tionis interpoſitæ ante ſentẽtiam,vel poſt,vt ſ̃.de offi.deleg.
cum contingat:dic de quæſtione iſta,vt no. per Hoſt.in ſum-
ma de ſen.& re iud.§.qualis.ſub.§.puta & §. quid ſi excõico
te.& ſe.per Ioan.in regula. cum ſint partium.de re. iuris.lib.
2 6.in Mercurialibus.¶ Tertiò not. regulam† ꝙ ſi interdicitur
appellatio videtur interdicta recuſatio, ſiue per ius cõmune.
c.3.& ca.cũ ſit in fi. ſiue per ſpeciale reſcriptum.ſ̃.de reſcri.
3 c.1.& de offi.deleg.ſuper quæſtionum. ¶ Quartò nota† cum
cauſa committitur decidenda vſq; ad certum tempus quan-
do incipiat curret tempus iſtud,& idem ſi mandatur heredi,
vt aliquid faciat infra certum tempus,incipit enim currere
poſt monitionem, vt in Auctẽtico de hære.& fal.§.ſi quis au
tem non implens.& quod not.in l. ſi in dicto. ff. de condi. &
demon. ¶ Opponitur contra ſecundam regulam, de qua in
textu,& videt̃ ꝙ æquiparatio de appellatione,& recuſatione
non ſit bona,quia appello à iudice in quem conſentio: & nõ
tamen recuſo,vt l.ex conſenſu.ff.eo.ti. & in c.inter monaſte-
rium.ſ̃.ti.1. Item vicarius epiſcopi recuſatur coram eo, non
tamen ab eius ſententia appellatur ad ipſum, vt in c.ſi cõtra
vnum.§.fi. de off.dele.li.6. Item notorius criminoſus non au
ditur appellans,qui tamen poſſet iudicem recuſare,& ſic ex
prædictis videtur quòd prædicta æquiparatio non ſit bona,
nec ambulent pari paſſu,vt dicit tex.So.dic ꝙ prædicta æqui
paratio nõ reſpicit caſus,ſed modos,vt ſicut repellit̃ friuola
appellatio,ſic & recuſatio.¶ Venio ad quæſtiones,quas tan-
git Io.And.poſt Inn.& dic ſuper vltima parte ca. vbi dicitur,
4 † ꝙ tempus incipit currere poſt pñtationem. Quæro ergo
primò,quæ ſit ratio.dic ꝙ poſt iudex exercere iuriſdictionẽ
non poteſt ſupra de reſcrip.c.paſtoralis. ad fi. ergo non cur-
rit ſibi tempus,ſicut non currit regulariter impeditis, vt ſu-
pra eo.ex ratione.il 1.in fi.C.de anna. excep. ante præſenta-
a tionem autem ad iudex habeat iuriſdictionem,[a] dic vt not.in
c.ex conquæſtione. ſupra de reſti. ſpolia. per Inno. & Hoſti.
¶ Secundò quæro,vtrum iſte text. locum habeat quando cer
ti temporis demonſtratio exprimitur in reſcriptio, puta cau
ſam,audias,& decidas vſq; ad feſtum Natiuitatis,vel infra ta
les Calendas. dicit Ioan. Andre. quòd non habet locum qđ
hic dicitur, quia text. iſte debet intelligi quando tempus de-
monſtratur per numerum dierum,ſeptimanarum, mẽſium,
vel annorum.ſecus autem ſi demonſtratur per demonſtratio
nem certã, & limitatam, vt in exemplo propoſito: aliud eſt
enim feſtum Natiuitatis ſequens primo, quàm ſecundo, vel
tertiò.ad hoc facit quod not. ff.de vſufru.le. l. ſi vſusfructus.
niſi.j̃.biennium per Barto.& l.1.de dam.infec.¶ Tertiò quæ
5 ro,† ſi iudex recepit reſcriptũ, & poſtea excommunicatur,
an currat ſibi tempus.tenet hic Hoſt. quod non currat, cum
enim iudex tunc non poſſit procedere, vt ſupra tit. 1. ad ꝓ-
bandum,ergo non debet currere ſibi tempus.de conceſ.præ
ben.quia diuerſitatis. ſupra de reſcrip.plerũq; ad Tertul.l. 2.
§.confeſtim.quod ergo in iſto c.dicitur, quòd tempus currit
poſt præſentationem debet intelligi, vbi iudex poteſt proce-
dere, aliàs ſecus. ¶ Quartò quæritur ſi de conſenſu partium
6 fuit reſcriptum impetratum,† & traditum duplicatum vtriq;
parti ſub eodem tenore,reus autem actionem perueniens vt
citius tempus fluat præſentat ipſum iudici,an ex tunc currat
tempus. dicit Hoſtien. quòd ſi conſtat de fraude, puta quia
reus pñtauit, antequam actor commodè potuerit peruenire
ad iudicem.Idem delegatus ſubuenire debet actori.ar.j̃.eo.
oblate. & de reſti.in inte. ex literis.Et idem dicit de quocũq;
alio iuſto impedimento, vt ex generali clauſula ſuccurratur,
& per arbitrium iudicantis ſupra tit. 1.c.fi. ¶ Quintò quæri-
7 tur,pone † quòd poſt præſentatum reſcriptum appropinquã
te termino inſtat vna partium,vt feratur ſententia, altera cõ
tradicit,& petit terminum ad probandum: quo conceſſo tp̃s
præfixum iudici laberetur,quid ergo faciet iudex, dixit Inn.
ꝙ aut eſt terminus præfixus in reſcripto de conſenſu partiũ.
& ne tp̃s labatur debet ꝓcedere iudex ad ſñiam, non obſtan
te contradictione alterius partis,poſtquã.n.vtraq; pars con
ſenſit in termino eſt habendus ꝓ pemptorio, & ꝓ cõcluſio-
ne in cã, niſi nouũ impedimentum interueniat:tunc enim de
iure cõi,vel reſtitutionis bñficio iuuaretur. iuxta notata.ſ̃.e.
ex rõne.Aut terminus eſt p̃fixus ex voluntate alterius partis
tantũ, & tunc ad petitionem eius petentis dilationem nimis
longam

longam ad probandũ non tardaretur deciſio, ſed ad petitio-
nem alterius partis ſic: licet hæc dilatio proſit etiã alteri par-
ti, quæ ipſam petere nõ potuiſſet, vt dixi in l. petendæ. C. de
tempo. in inte. reſti. Aduertendum tamẽ, quòd quando ter-
minus pfigitur fortè breuius ad cãm terminandã, iudex non
debet dare dilationes, ita lõgas ſicut ſi haberet terminum iu-
ris puta triennium: qđ dic, vt no. ſ. de offi. del. c. de cauſ. ad
hãc qſtionẽ adde. ꝙ no. Io. And. poſt In. ſ. de teſti. c. vltra ter-
tiam. vbi oĩno vide. & quòd no. Spec. in ti. de ſen. prola. §. nũc
videndũ. verſi. illud. Et per prædicta cõſuluit Spec. actori, ſiue
impetranti ne tale reſcriptum pñte, quando iudex propter
abſentiã rei, vel imminentes ferias, vel alias cauſas tẽpus inu
tiliter laberetur. ut ſ. de offi. dele. c. cõſultationibus. p Ioan.
An. qui dicit etiam eẽ utile, ut de pñtatione reſcripti fiat in-
ſtrumentum, in quo utile eſt totũ tenorem inſerere: de cuius
inſtri forma uide in Spec. de reſcr. pñtata. in prin. Sextò q̃ro
prædicta locum hñt, cum tps præfigitur ad cãm finiendam,
quo caſu dilatiões non debent dari tam lõgè, qđ excedant tẽ
8 pus diffinitioni præfixũ. † Quid ergo ſi non ad cãm finiendã,
ſed ad cauſam inſtruendam, & inſtructam remittendam dẽt
dilatio, an poſt terminum poſsint probationes induci, vr̃ ꝙ
ſic, qa inſtructio debet eſſe plena: nec aliter ualet, imò punit
iudex q aliter ipſam facit. C. eod. l. ne cauſas. & de legi. l. 2. &
l. humanũ. Inno. dicit, ꝙ tempus remiſsioni pfixum pro perẽ
ptorio eſt habendũ, intantum ꝙ etiam ſi corã iudice ad quẽ
fit remiſsio neutra partium, admittetur de cætero ad pban-
dum, imò plus dicit Inno. ꝙ ſi alicui cõmittitur, ut remittat
cauſam inſtructã poſt aduenientе fine termini, remittit cãm
etiam non inſtructam, & etiã reo infra dictum terminum nõ
citato, & imputetur ſibi, ſi coram eo non probauit: qa lapſo
termino non admittetur ad probandum ipſe, vel actor. ar. C.
de inge. ma. l. diffamari. dicunt tñ quidam, ꝙ ille, cui cauſa ſic
cõmittit, debet añquàm remittat citare partes ad proceden
dum ſuper inſtructione negocij: qa nec merus executor eſt,
nec iudex, antequã incipiat uti iuriſdictione de offi. dele. gra-
tum. & c. relatum. poſtq autẽ partes citauerit poteſt negociũ
ipſum remittere, non obſtañ. l. ne cauſas. cũ ſimilibus præal-
legatis: quia loquuntur quãdo poteſt remitti cauſa inſtructa.
alias ſufficit, ꝙ faciat id, qđ poteſt. 22. q. 2. faciat homo. dicit
etiam Inn. ꝙ iudex ad quem huiuſmodi cõmiſsio impetra-
tur, debet condemnare actorem in expen. ſi fecit citari reũ,
& nullam pbationem induxit ſuper inſtructione cauſæ. arg.
ſupra de reſcrip. c. cæterum. in fi. Ille autẽ ad quem cauſa re-
mittitur dicto modo inſtructa, admittet, vel repellet actorẽ,
vel reum ad pbandum, ut ſibi videbitur: & pdiſta uera ſunt,
quãdo fit cõmiſsio ſub hac forma, vt cauſa remittatur inſtru
cta, vel non inſtructa: ſicut ſæpè cõmittit Papa, tunc non eſt
dubium, ꝙ etiã remiſsione facta poterit dari noua dilatio im
petranti ad probandum. & hoc notatur plenius in Spec. de
renũ. §. uidendum verſi. in ſumma. uſq; in §. fi. ¶ Septimò q̃-
9 ro, † an dies receptionis literarum computetur in iſto termi-
no. arguit glo. ꝙ nõ. de. c. pia. de excep. li. 6. & hoc tenet Gof.
Phi. & Ho. facit Cle. ſi appellationem. & qđ ibi no. Gui. Naſo.
dicit computari diem receptionis. Et hanc approbat Io. An.
cum regulariter de momento ad momẽtum talia cõputẽtur,
vbi aliud à iure non exprimitur, ſicut fit in d. c. pia. cum ſimi
libus all. in gl. facit. ſ. ti. j. c. ꝙ ad conſultationẽ.

ADDITIO.

a ¶ Iuriſdictionem. Et uide in c. audita. eo. ti. Pet. de. Ancha.

SVMMAE.

1 *Iudex à quo poteſt compellere appellantem, vt proſequantur appel-
lationem.*
2 *Laicus ratione iniuriæ, quæ illata dicitur in perſonam eccleſiaſticam,
efficitur de foro eccleſiæ.*
3 *Appellatio non differt executionem notorij.*

PEruenit. Conuentus ſuper iniuria cleri-
ci, vel ſuper adulterio appellare
põt niſi ſit notorius. h. d. cu m. c. ſe. cõis diuiſio. ſecun-
da ibi: [fraternitati reſpondẽdo diſtinguit ſecũdum membrũ
&c.] ¶ Primò not. quòd iudex à quo põt compellere appel-
lantem, vt pſequatur appellationẽ, & ſic retinet iuriſdi. quo
1 ad aliqua dicã. j. eod. c. cũ teneamur. ¶ Scđo no. † ꝙ ratio-
ne iniuriæ, quæ illata dicitur in perſonã eccleſiaſticam, effici-
tur laicus de foro eccleſiæ. ſecus eſſet ſi quis hic Senis offende
a ret Peruſinum, nõ eñi Poteſtas de Peruſio a poſſet inquire-
re, vel procedere ratione iniuriæ irrogatæ in ciuem ſuum. &
hoc no. Bar. in l. cunctos populos. C. de ſumma Trini. & facit
2 quod no. Inn. ſ. de foro comp. c. poſtulaſti. ¶ Tertiò no. † ꝙ
appellatio non differt executionem notorij. concor. ſ. eod. c.
cum ſit Romana. in fi. vbi enim crimen eſt notorium, nõ põt
de facili quis grauari, niſi iudex modum excedat in exequẽ-
do. ¶ Quartò not. in c. conſuluit. quod multa dicuntur no-
toria, quæ nõ ſunt. concor. ſ. de reſcrip. c. cum cõtingat. & de
ſen. excom. c. ſacro. in fi. & Cle. j. de foro cõp. in fi. vtile eſt er-
go ſine iuris ordine examinare teſtes ad cautelam ſuper no-
torio, vt ſ. de elec. c. bonæ.

ADDITIO.

a ¶ De Peruſio. Peruſinum, & de Peruſio. idem eſſe not. Bart. & Alex. in
l. 1. ff. ad munici. & ſolu. matr. in rubr.

SVMMAE.

1 *Iudex à quo non debet ſententiam retardare per friuolam appella-
tionem.*
2 *Appellari poteſt in appellatione extraiudiciali in abſentia iudicis.*

SVggeſtum. Summa tũ eſt ſ. e. c. meminі-
mus. cõ munis diuiſio. ſecun-
da ibi [tua.] ¶ Primò not. quòd extra iudiciũ quãdoq;
quis appellat, & ante citationẽ, quę appellatio tunc cenſetur
valida, cum appellans nõ nouit ſe præuentũ, vel non ſuit cita-
tus: per ſcientiã ergo, ſicut per citationẽ pœnitur appellans:
1 vt hic coniuncto c. meminimus. ſ. eo. ¶ Secundò not. † ꝙ per
friuolam appellationem nõ debet iudex à quo ſententiã re-
tardare: imò ſi eſt iudex appellationis, põt ad diffinitiuã ſen-
tentiam pcedere, etiam lite non conteſta. j. c. ſæpè. & c. per
tuas. ¶ Tertiò no. glo. j. quæ ex iſto tex. colligit argumẽtum,
2 † quod poteſt appellari in abſentia iudicis, ꝙ eſt verum in ap
pellatione extraiudiciali. de iudiciali vero dic, ut in Cle. ſi à
iudicibus. eod. tit. & facit quod not. in c. cordi. j. eod. lib. 6.

SVMMAE.

1 *Confidens de appellatione ſua non debet ſe gerere pro excommunica-
to, licet debeat ab alijs euitari.*
2 *Petens ſe abſolui ad cautelam, non per hoc fatetur ſe excommu-
nicatum.*

AD præſentiam. Pendẽte cogni
tione appella-
tionis excõmunicatus poſtea abſoluitur ad caute
lam: & ſi apparet eũ legitimè appellaſſe, non punitur ex eo,
qđ interim celebrauit. h. d. & primò ponit dationẽ auditorũ.
ſecundò actum ipſorum. ibi: [qui ad.] tertiò ibi: [ideoq; dif-
finitionẽ principalis negocij.] ¶ Primò not. hic. ꝙ delega-
tus hic abſoluit ad cautelã, de quo. j. de ſen. excõ. ſolet in gl.
3. Si aũt diceres auditorem habere ordinariã, ceſſaret ratio,
1 de qua in Cle. auditor. de reſcri ¶ Secundò no. † ꝙ ille qui
confidit de appellatione ſua, nõ debet ſe gerere p excõmuni
cato, licèt debeat ab alijs euitari, ut j. de ſen. excõ. per tuas.
&. c. ſolet. eo. ti. lib. 6. vnde ſi apparebit poſtea nõ tenere ex-
cõmunicationem non erit irregularis, & punietur excõmu-
nicator pœna, de qua. 2. q. 6. de cætero. ¶ Tertiò not. hic ab.
† ꝙ

2 † ꝙ licet quis petat abſolui ad cautelam, non propter hoc fa
tetur ſe excõicatum. ſecus eſſet ſi ſimpliciter peteret ſe abſol
ui, de quo. ſ. de elec. c. venerabilem. in fi. licet tamen abſolu-
tio ad cautelam non debet concedi niſi petenti. j. de eo q du
xit in ma. c. ſignificaſti. Et adde q̃ dixi de iſta abſolutione ad
cautelam. ſ. de excep. c. Apoſtolicæ.

SVMMAE.

1 *Caſus in quo poteſt appellationem iudex à quo retinet iuriſdictio-
nem.*
2 *Iudex à quo cognoſcit de re in appellatione deducta omiſſo articulo
appellationis.*
3 *Lite pendente de turbatione poſſeſſionis, agitur coram iudice appella
tionis via ordinaria.*

CVm teneamur. ¶ Si appellãs ĩ ſua
poſſeſsione turbe
tur iudex à quo appellauit eam, poterit ſibi refor
mare. h. d. cõis diuiſio. Scđa ibi [prudentiæ &c.] ¶ Primò no.
1 † caſum in quo poſt appellationem iudex à quo retinet iuri-
ſdictionem. Alium caſum habes. ſ. e. c. ſi duobus. alium in ab
breuiatione termini ſupra eo. c. perſonas. Et 16. caſus in
2 quibus appellatione pendente, vel poſt eam aliquid innoua-
tur vide in Spe. de ap. §. pe. in prin. ¶ Secundò no. † ꝙ omiſſo
articulo appellationis iudex à quo cognoſcit de re in appel-
latione deducta. & hoc modo poſsit exẽplificari. c. ſuper. eo.
ſ. eo. ſed ibi loquitur cum quæſtio emergit, & incidit princi-
paliter per modum exceptionis, hic verò per modum princi
palis intentionis. Nam hic in primo iudicio litigabitur de p
prietate. in ſcđo verò de poſſeſsione turbata, & ſic de re di-
uerſa, vt l. naturaliter. §. nihil cõmune. de acq. poſ. vnde ſicut
coram iudice agi poſsit de turbata poſſeſsione lite pendẽte
ſuper proprietate, ita hoc poſsit coram iudicè à quo. facit l.
poſtq̃. in prin. vt le. noĩe. ca. non. n. appellatio ſubtrahit appel
lantẽ à iuriſdictione iudicis à quo ſuper diuerſo articulo. ſ. e.
3 c. ſup eo. ſñ Pe. ¶ Tertiò no. † ꝙ de turbatione poſſeſsionis,
quæ contingit lite pendente, agitur corã iudice à quo via or-
dinaria: poſſet ẽt agi coram iudice appellationis, ad cuius of
ficium ſpectat ne aliquid innouetur lite penden. & reuocare
innouata. j. e. c. nõ ſolum li. 6. vbi plenè de innouatis à iudice
à tertio, vel à parte. ¶ Oppo. dicitur hic, ꝙ appellans conque
ritur de poſſeſsione turbata coram iudice à quo prætermiſ-
ſo appellationis arti. & ſic innuit, ꝙ appellatio ſua remaneat
ſalua. Sed contra, qa veniendo corã iudice à quo, vr̃ appella-
tioni ſuæ renunciare. ſ. de offi. dele. c. gratũ. & de teſti. c. cũ ve
niſſent. So. timore iſtius cõtrarii tex. iſte intelligitur variis mo
dis ſñ Doct. & primò, ꝙ iſte tex. loquaẽ in ordinario, ad q̃m
ſi recurrit appellans ſuper poſſeſsione turbata, non videtur
appellationi renunciare. ſecus in delegato. Alii dicunt, ꝙ eſt
ſpãle in archiepo Cãtuarien. qui defendit à moleſtia appellã
tes. Alii intelligunt in eo, qui appellauit, & ſpoliatur à tertio.
arg. j. e. ti. c. Romana. §. in alium li. 6. Pet. ponit in filio, vel in
amico appellantis, & poſtea ſpoliati: qui licèt pro appellante
abſente petat poſſeſsione reformari, non tñ per hoc renun-
ciatũ intelligitur appellationi. ¶ Alia eſt lectura, ꝙ appellãs
ſi in poſſeſsione turbetur, vel ſpolietur indiſtinctè põt adire
iudicem à quo ſuper ſpoliatione, & turbatione, nec per hoc
intelligitur ſuæ appellationi renunciare. Appellatio. n. intro-
ducta eſt in fauorem appellantis, retorquetur ergo in eius læ
ſionem ſi nõ poſsit, ſiue metuit iuris ſui adire ordinarium ſu
per iniuria nouiter exorta. contra l. quod fauore. C. de legi.
An autem poſsit reconueniri. dic quòd non, ſi intentat inter
dictum vnde vi. ſecus ſi vti poſsidetis.

SVMMAE.

1 *Appellatio generalis reſpectu vnius cauſæ, benè valet.*
2 *Appellare nolens ante ſententiam, vt ſic citius lis expediatur, prote-
ſtatur tamen quòd ab omnibus grauaminibus ſibi illatis in cauſa
principali ſit ſibi licitum appellare poſt ſententiam, an poterit ap-
pellare prætextu dictæ appellationis.*

COnſuluit. Non valet generalis appel
latio ſi in omni cã fiat: ſe-
cus ſi in vna tantùm. h. d. communis diuiſio. ſcđa
1 ibi [ſi verò.] ¶ Primò no. † qđ gñalis appellatio reſpectu
vnius cauſæ benè valet. quod intelligit Io. An. aliquo graua-
mine expreſſo in appellatione, & ſecuta clauſula generali, vt
eſt moris. ¶ Opponit glo. de. c. vt debitus. & c. cum ſpeciali. j.
e. vbi quælibet appellatio à grauamine exigit probabilẽ cau
ſam appellandi, quæ non poteſt ſubeſſe, vbi eſt appellatio ge
neralis, & ſic nõ videtur valere hodie appellatio. de qua hic.
So. glo. fatetur contrarium. & idem Inn. quo ad illa, quæ in iu
dicio aguntur, ſed in extraiudiciali bene valeret talis appella
tio, ẽt certo grauamine non expreſſo: dummodo aliquid fiat,
vel dicatur quare grauamen timeri poſsit: & grauamen po-
ſtea ſubſequatur extra idem ergo appellare poteſt à futuro
grauamine contra certam perſonam. j. eo. c. bonæ. vnde ſi pe
to à te aliquid extra iudicium, & tu appellas ne te grauem, va
let appellatio, quæ reſtringitur ad petitum. ſ. ne ipſius occa-
ſione te grauem. j. eo. c. ad audientiam. & c. dilectus. ¶ Quæ-
ro ſi qua innouantur poſt appellationem per iudicem à quo
quomodo poſſet appellans petere, ꝙ reuocentur. dicit Inno.
ꝙ non debet petere reuocari quicquid factũ eſt poſt appel-
lationem: ſed quicquid factum eſt contra ipſam, & eius an-
nexa. j. eod. c. ſolicitudinem. & ſ. de elec. c. cũ nobis olim. &
ibi per Io. An. in gl. eſt ſciendum. Ho. dicit, ꝙ iſtud dictũ Inn.
non admittit ius, nec iudiciorum curſus: nam quicquid fit pẽ
dente appellatione legitima irritatur. j. eo. c. dilectus. & tota
die admittitur iſte libellus petit reuocari in irritum quicqd
poſt appellationem factũ eſt. & tacitè intelligitur de eo, qđ
contra appellationem, vel contra iura ſit actum. de reſti. ſpo.
2 c. audita. & j. c. ſolicitudinẽ &c. ¶ Scđo quærit Hoſt. † pone,
ꝙ aliquis non vult appellare ante ſñiam: vt ſic citius lis expe-
diatur: proteſtatur tñ ꝙ ab oĩbus grauaminibus ſibi illatis
in cauſa principali ſit ſibi licitum appellare poſt ſñiam, an ap
pellare poterit prætextu appellationis. tenet Ho. ꝙ non vigo
re dictæ proteſtationis, ſed benè poterit petere illa grauami
na releuari per appellationem interpoſitã à diffinitiua iuxta
diſtinctionem. c. ſi. j. eo. li. vlt. & in Cle. vlti. j. e. vbi de hac ma
teria, &c.

SVMMAE.

1 *Excommunicans non ſolùm poteſt excommunicatum repellere ſi corã
ſe, ſed etiam ſi coram alio excommunicatus agat.*
2 *Præſentiam ſuam an quis poſſit exhibere per nuntium.*
3 *Citatus ab vno iudice excuſatur ſi requiſitus ab alio non accedit.*
4 *Citatio ſine termini præfinitione valet.*
5 *Inferior ſi vnum mandat alterum ſuperior, cui ſit parendum.*
6 *Citatus à poteſtate, & à ſenatore, vt compareat perſonaliter eadem
hora, cui debeat parere.*

CVm parati. Prætextu appellationis
non debet quis cõtẽne-
re citationem legati. h. d. primò ponit ꝙ oppone
bat cardinalis epo. ſcđa ibi [cumq; excuſationem epi] tertio
cardinalis reſponſitionẽ ad illa. ibi [contra.] quarta ibi: [nos
1 vero.] citationem epiſcopi. ¶ Primo not. † ꝙ ille qui excõmu
nicat non ſolùm poteſt excommunica tũ repellere ſi corã ſe,
ſed ẽt ſi coram alio excõicatus agat. & inobienti nõ ſolũ co-
ram iudice quem contemnit, ſed corã eius ſuperiore, vt Papa
debet audientia denegari. j. eo. c. qua fronte. facit l. ſed ſi per
2 ptorem. ff. ex qui. cau. ma. ¶ Scđo not. † quòd p nũtiũ exhibet
quis præſentiã ſuam. 18. diſt. c. ſi eps. & excuſatur licèt nũtius
moriaẽ in via, vt l. cum à matribus. C. qui petant. c. 1. & in c. ſi
gnificantibus. j. de pigno. ¶ Tertiò no. ꝙ legatus adhibuit fi-
dẽ nuntio, ex quo gl. colligit arg. ꝙ ſimplici nuntio eſt credẽ
dum

3 dum,vt ĩ.dicam.¶Quartò,†ꝙ citatus ab vno iudice,excuſa
tur ſi requiſitus ab alio non accedit.de quo in l. 2. ff. de cuſt.
reo.& ĩ.tangã.¶Quintò not. monitionem Papæ:mandat.n.
ep̃o,vt præſentet ſe conſpectui Apoſtolico, innocentiã ſuã ſi
4 poterit oſtenſurus vt dicit litera:ex qua Doc.colligũt ar.†ꝙ
valebit citatio ſine termini p̃finitione.& hoc placet Spe.in ti.
de cita.§.ſequitur.ver.quid ſi non præfixeris,vbi tenet,ꝙ de-
bet venire infra modicum tp̃s.alleg.de ſtatu lib.c.ſi peculiũ.
§.vlti.& c.dilecti.de dolo & contu. vbi dr̃,ꝙ qui non venit in
termino, debet venire poſtea , ne terminet quantum poſtea.
Pe.de Bel.Perti.vt refert Cy.in l.dies feſtos.C.de fer.tenet,ꝙ
non valet citatio ſine die.per l.ita ſtipu.ff.de ver.ob.vbi non
valet ſtipulatio ſi ſtat ſub pœna ſi dies certa per errorem nõ
fuit adiecta:ſed pro Spe.facit ꝙ eadem l.ſequitur.& l. de die.
qui ſatiſda.co.ſm̃ Io. An. Op.innuit iſte tex.ꝙ fuiſſet ep̃s iſte
excuſatus à mãdato legati,ſi fuiſſet in legatione regis: ſed cõ
tra,quia vr̃ potiũs obtemperandum prælato, q̃ regi.23.q.vl.
c.quo auſu.cum ſimilibus hic alleg.in gl.So.vt in ea.ſed ex di
5 ctis Ho.& Io. And.diſtingue latius, †qñ vnũ mãdat inferior
alterum ſuperior,cui ſit parendum.nã aut põt vtrunq; imple
re,& vtriq; parendũ eſt aut non põt vtrunq; implere , vt ſi ci
tetur eadẽ die perſonaliter ab vtroq;,& tunc aut vnus ex illis
eſt Papa,& ſibi parendũ eſt exẽplo Petri, qui relictis retibus
&c.Luc.v.& 1.q.2.§.verũ.aut eſt inferior à Papa, & tunc aut
prælatus mandat ſub virtute obediẽtię,vt ſibi parere debeat,
non obſtante p̃cepto regis,cui magis obediendũ ſit ſpiritui,
an carni.de ma.& obe.c.ſolitæ , aut mandat ſimpliciter vnũ,
& rex aliud à quo habet regalia:& tũc ſm̃ Inn.debet præter-
mittere mandatũ archiep̃i,& ire ad regẽ,cui honor deferen-
dus eſt.dicit tñ diligenter conſiderandum quis vacantiũ pri
mò mandauit.de reſcrip.c. cæterũ.ad Sille. l.ſi quis in graui.
§.ſi cũ oẽs.& cui fortius ſit aſtrictus,vt ibi. & de reſcrip.c.cũ
in officiis.& quis vocantium ſit maior. 11.q.1.c.reſiſtat.& p̃-
6 dicta faciunt†qñ quis citatur à ꝑtãte , & ſenatore ꝑſonaliter
eadẽ hora,cui magis ſit parendũ,vel qñ qs hẽt plures cãs co
rã diuerſis tribunalibus,vel eodẽ,q̃m dẽt p̃ferre.dic vt d.l.2.
§.q exhibendi.ff.de cuſto.& exhi.re.vbi plenè p Bart. & dixi
in c.cũ cõtingat.ŝ.de reſcri.¶Scdò op.innuit iſte tex. ꝙ erat
credendum ſimplici nũtio legati,ſed contra.ŝ.de offi.dele.c.
prudentiã,vbi debet eſſe lr̃atoriè deſtinatus.Sol.vt in gl.Inn.
de quo ẽt no.82.di.c.ꝓpoſuiſti.in gl.ex hoc & 4. q.3.Item in
criminali.§.p̃roni.Ho.dicit hoc arbitrariũ. nã graue eſſet,ꝙ
vni nuntio forſan vili contra ep̃m iurantẽ cõtrariũ credere-
tur,cum ſic ep̃s dãnari poſſit abſens,nec audiretur appellãs.
2.q.6. c.ſunt quorũ.de quo p Cy.in l.ea quidem.poſt.3.q.C.
de accu.& qđ ipſe no.in l.ſi quis decurio.C.de fal. vbi ominò
vide,cui magis ſit credendũ,vel ſcripturæ Tabellionis,in qua
dr̃ nuntium citaſſe Martinũ, vel ipſi nuntio aſſerenti contra-
riũ.nã qđ ŝ.dictũ eſt , habet locũ cum eſt qõ inter nuntiũ,&
partẽ.dictũ verò Cy. loquitur cũ qõ eſt inter duos ad diuer-
ſa officia deputatos inuicẽ contrariante. quod not. de mate-
ria ſupradicta,vide in ſumma Ho.de do. ſub rub.de cõtuma
cia.§.qualiter.ver.qđ ſi abſens.& ver.ſe.& in Spe.de cita.§.ſe
ꝗtur.ver.ſed nunqđ credet.& ibi plenè p Io.An.& p Arch.in
c.venerabilibus.§.idẽ eſt de ſnĩa ex li.6.in noua additione.&
p Io.An.ŝ.de ꝓba.c.q̃m cõtra falſam.ſuper verbo citatione.

S V M M AE.

1 *Iurans ſtare mandato eccleſiæ,non auditur appellans contra iuramẽ
tum,tamen ſi grauatur,poterit appellare.*
2 *Iurans parere mandato alterius, an poterit appellare à mandato po
ſtea ſubſequenti.*
3 *Iudex ſi cõdemnat in expenſis reſeruata ſibi taxatione,an à taxatio-
ne quæ ſequitur poſt decem dies poterit appellare.*
4 *Tempus præfixum ad appellationem proſequendum quãdo incipiat
currere.*
5 *Appellatio nõ defendit appellãtẽ,quãdo p̃cedit o'ligatio cõtra eũ.*
6 *Abſolutus ab excõicatione rõne alicuius promiſſionis , ſi nõ implet
promiſſa,non propterea reuiuiſcit excommunicatio contra eum ip
ſo iure,ſed reponitur per iudicem.*
7 *Excõicatus ſi petat abſolutionẽ ab excõicatore cum proteſtatione, ꝙ
ſalua ſit ſibi appellatio, an videatur appellationi renunciare.*

1 AD hæc. †Qui iurat ſtare mandato eccle
ſiæ contra iuramentũ, non audi
tur appellans,ſi tñ grauatur poterit appellare.h.
2 d.cũ c.ſe.¶Primò no.†ꝙ ille qui iurat parere mandato alte-
rius,poſſit appellare à mandato poſtea ſubſequenti,& põt ſi
3 grauatur,aliàs nõ.Et facit hoc ad quæſtionẽ† ſi iudex condẽ
nat in expenſis reſeruata ſibi taxatione , an à taxatione, quæ
ſequitur poſt 10.dies poterit appellari.vr̃ ꝙ non:quaſi illa ta
xatio ſit executio primæ ſnĩæ, quæ tranſiuit in rem iudicatã.
& hoc ſentit in gl.in ſimili.in l.ſi cum exçe.§.hæc aũt actio.ff.
quod metus cã.& quod no.Inno. ŝ.quod me.cauſa c.vl.iſtud
n.ſm̃ mandatũ iudicis eſt in hoc.c.executio primi , quod ſpõ
tè ſuſcepit,& iurauit.vnde cũ nunc iudex declaret, non dr̃ ali
quid de nouo facere:ſed iam factum ſignificare. vt dicit tex.
in ſimili.in l.hæredes palã.§. ſed ſi notã.ff.de teſta. & hæc eſt
4 rõ iſtorum &c.¶Scđò no.in c.ad hęc. †ꝙ tp̃s præfixũ ad ap-
pellationem ꝓſequendam incipit currere poſt interpoſitio-
nem ipſius appellationis:de quo.ŝ.e.c.ex rõne. ¶Tertiò no.
Ho.in c.quæſtioni.ſuper verbo moris , ꝙ cũ non liceat tran-
ſgredi conſuetudinẽ,ſicut nec legẽ non valeat abſolutio ex-
cõicati iuramento nõ præſtito. de ſen.excom.c.cũ deſideres.
5 ¶Quartò no.†ꝙ appellatio non defendit appellantẽ,cũ p̃ce
dit obligatio contra eũ,nec dicta obligatio p talẽ appellatio
nẽ diſſoluet.facit.ŝ.đ iureiurã.c.breui.& qđ ibi dixi. ¶Quin
6 tò no.†ꝙ abſolutus ab excõicatione rõne alicuius ꝓmiſſio-
nis ſi non implet ꝓmiſſa, non reuiuiſcit excõicatio ipſo iure
contra eũ,ſed reponitur p iudicem.Alibi tñ dr̃,ꝙ ſi fides non
ſeruatur paciſcenti ipſo iure , põt redire ad veterẽ actionẽ:&
in hoc concor.c.eos.de ſen.excõ. li.6. vbi ipſo iure reincidit,
ſi non facit qđ dẽt,ſed ibi loquitur in excõicatione cañ. quę
facilius renaſcit,q̃ excõicatio hominis:de qua hic. Et de hac
materia an ipſo iure cũ non ſeruatur fides poſſit quis redire
ad veterẽ actionẽ:dic vt.ŝ.de elec.c.cũ inter R.& d. l. cũ mo
ta.C.de tranſac.& l.cũ ꝓponas. C.de do.facit c. 2. de condi.
7 ap.¶Quærit Inn.†ſi excõicatus petat abſolutionẽ ab excõi
catore cũ ꝓteſtatione,ꝙ ſalua ſit ſibi appellatio, an videatur
appellationi renunciare,quidã ꝙ non Alii.verò dicunt,ꝙ iu-
dex à quo non põt abſoluere , niſi renũcietur appellationi ta
citè,vel exp̃ſsè.ꝓ qbus facit ſm̃ Ho.ĩ.e.c.ſolicitudinẽ. ſi verò
ſine ꝓteſtatione peteret abſolutionẽ,ſine dubio vr̃ appellatio
ni renunciare.¶Scđò q̃rit gl. ſi iſta qui reductus eſt in ſnĩam
excõicationis iterũ petat abſolui, an iterũ admittatur ad iu-
randũ,ſiue exigatur iuramentum de parendo mandatis. glo.
diſputat.Ho.dicit,ꝙ quo ad caſum huius c.quãuis iuret , &
fideiubeat,nõ tñ abſoluitur donec pareat ſuſcipiẽdo,& adim
plendo mandatũ ꝓ poſſe , vt apertè dicit tex.In aliis caſibus
tenet iuramentum de parendo exigi etiam a periuro,quia ſe
cundùm eũ eſt de forma abſolutionis,vt in d.c.cũ cõſideres.

S V M M AE.

1 *Appellans punitur ab Ordinario de delicto,quod poſtea commiſit.*
2 *Iudex à quo non poteſt recuſari in grauibus,& manifeſtis.*

1 PRæterea. †Ab ordinario appellans de deli-
cto,qđ poſtea cõmiſit ab eo puni-
tur.h.d.¶Primò not. ꝙ licet pendente appellatione
nihil debeat innouari : tñ in diuerſa cã quo minus proceda-
tur per iudicẽ à quo dicta pendentia,nihil obſtat. concor.ŝ.
2 e.ti.c.cũ teneamur.& c.ſuper eo.il.ꝫ.¶Secundò no.†quòd li
cet iudex à quo poſſit recuſari poſt appellationem hoc ipſo,
quod eſt appellatum:in grauibus tamen,& manifeſtis nõ po
teſt,vt hic.dic tamen,vt dixi ſupra eo.c.ad hæc.

Clerus.

S V M M AE.

1 *Clerus ciuitatis poteſt habere vocem in electione epiſcopi ſimul cum
canonicis.*
2 *Pronunciatio electionis, an poſſit fieri per vnum, & per verba
pluralis numeri.*
3 *Deferendum non eſt eius appellationi, qui non detulit appellationi
aduerſarij.*
4 *Fractor pacis non dicitur,qui prius offenſus offendit illum , cum quo
pacem fecit.*

COnſtitutis. Qui non detulit appella-
tioni ſui aduerſarij prius
factæ de ſua appellatione,non põt excipere cõtra il
lum.h.d.cõis diuiſio.ſecũda ibi [mandamus.]¶Pone caſum.
vacãte iſta eccleſia, de qua in tex.Canon. de electione tractã
tibus Archi.nominauit quendam noĩe.C. cui obiectũ fuit, ꝙ
erat excõmunicatus,& appellatũ ne eligeretur : qua appella-
tione contempta ipſe Archi.eleget eum in ep̃m,& appellauit
ne contra hoc aliquid fieret: quo facto primicerius cum cano
nicis,& plebanus,cũ conſenſu cleri ep̃atus, vel maioris partis
elegit in epiſcopum quendam . I. cauſa iſtarum electionum
deuoluta fuit ad Papam,qui examinatis electionibus , mãdat
vt ſequitur . & prima pars deciſa narrat factum : ſecunda dat
1 iudices. ibi [ideoq; .] ¶ Primò no. † ꝙ clerus ciuitatis ha-
bet vocem in electione epiſcopi ſimul cum canonicis , quod
intellige de conſuetudine , non de iure . nam de iure ſpectat
ad ſolos canonicos eccleſiæ Cathedralis, vt ŝ.de cau.poſſ.c.cũ
eccleſia . ¶ Secundò no.ꝙ electio , quæ eſt nulla , quia facta
de excõicato nõ impedit aliã contra illa iura.ŝ.de elec.c.cõſi-
derauimus. & c.auditis.dic vt ibi.& hic gl.no.Ho.dicit, ꝙ hic
factæ fuerunt duæ electiones vno cõtextu.idem Gof. & Inn.
¶Tertiò no.hic Hoſt.dum dicit,ꝙ primicerius , & plebanus
2 elegerunt,&c.† an pronũciatio electionis poſſit fieri per vnũ,
& per verba pluralis numeri.de quo remittit Io.ad no. in c.ſi
cui.de elec.lib.6. & c.cum ab vno.de re iudi.eo.lib.¶ Quartò
3 no. † quòd non eſt deferendum eius appellationi,qui nõ de-
tulit appellationi aduerſarij.tetigi.ŝ.de ele.c.bonæ. & facit ad
4 quæſtionẽ, † quod non dicit fractor pacis,qui prius offenſus
offendit illũ,cũ quo pacẽ fecit.facit.ŝ.de iniur.c.ſicut. & c.3.

S V M M AE.

1 *Appellatio in vna cauſa non ſubtrahit appellantem in alijs cauſis
ipſo iure,ſed ope exceptionis.*
2 *Exceptio ſuſpitionis iudicis non põt opponi,vbi crimen eſt notorium.*
3 *Exceptio ſpoliationis,non opponitur in notorijs.*
4 *Graue crimen,quod dicatur.*

PRopoſuit. Appellans ab Ordinario in
vna cauſa,in alijs cogitur co-
ram eo reſpondere. poteſt eũ tñ recuſare niſi cum de
iuramento,& graui crimine conuenitur.h.d.cõmunis diuiſio.
1 ſecunda ibi [ſuper quo.] ¶ Primò no. † ꝙ appellatio in vna
cauſa,non ſubtrahit appellantem in alijs cauſis ipſo iure, ſed
ope exceptionis.ſ.recuſatione oppoſita : quod dic,vt ŝ.eo.ad
2 hæc ſi in vna. ¶ Secundò no. † ꝙ exceptio ſuſpitionis iudicis
nõ põt opponi,vbi crimẽ eſt notorium : ex quo colligit Vin.
3 † ꝙ exceptio ſpoliationis non opponitur in notorijs , cum ſit
dilatoria,& notoriũ plus q̃ litis conteſt. in notorijs.n. non re-
ſtat niſi executio,& contra executionem non põt opponi ex-
ceptio ſuſpitionis.ĩ.eo.c.nouit. & hæc eſt ratio huius dicti .
4 ¶Quærit Hoſt. † quòd dicatur graue crimen,& dicit, quòd
illud de quo plures ſcandalizentur, & quod vniuerſam com-
mouet vrbem. 26.q.6.c.fin.vel relinquitur hoc arbitrio iudi-
cis.de ſen.excomm.c.cum illorum.§. niſi exceſſus. ¶ Oppo-
nitur vlt. glo. de.c.quia ſuſpecti.3.q.5. & ſolue, vt in ea, quæ
eſt ſolutio Vincen. qui alia hic dicit,quæ no.in Spec. in tit. de
recuſa.§.penul.

S V M M AE.

1 *Inobediens non ſolùm , ſed etiam excommunicatus dignus eſt gratia
ſedis Apoſtolicæ.*
2 *Archiepiſcopus non debet confirmare epiſcopos in camera regis.*
3 *Iudex debet abſoluere excommunicatum oblata cautione de parendo
mandatis.*
4 *Appellatio præcedens licèt reddat nullam excommunicationem , quæ
poſtea ſequitur,nõ tamẽ reddit nullã abſolutionẽ ab excõicatione.*
5 *Iudex à quo licet deferat appellationi,poteſt tamen ſe intromittere de
iuriſdictione.*
6 *Abſolutio ſi petatur ab excommunicatione aduerſa pars , ad cuius
inſtantiam lata eſt,poteſt ſe opponere.*
7 *Abſolutio,an ſit facienda ante reſtitutionẽ expenſarũ, ſi aduerſarius
citatus petit primò ſibi ſatisfieri de expenſis , contra quem petens
abſolutionẽ excipit de excõmunicatione dicẽs ſe paratũ probare.*

QVa fronte. Abſoluitur excõicatus cau
tione excepta, licèt aduer-
ſarius,vel excõicator ne abſoluatur appellet.h.d. &
prima pars reprehendit quærentẽ.ſecunda ibi [ſanè.] dupli
1 ci ipſius queſtioni reſpondet . ¶ Primò no.ſm̃ Hoſt. † ꝙ non
ſolùm inobediens,ſed ẽt excõicatus dignus eſt gr̃a Apoſtoli-
cæ ſedis,ſed ẽt p̃ſentes inter ordinẽ canones,ſiue ius naturale.
33.q.5.hæc imago.& c. eſt ordo.& ŝ.e.c.cũ parati.¶Secũdò
2 no. † ꝙ in camera regis non dẽt Archiepiſcopus confirmare
ep̃os,ſi tñ aliàs eſt canonica,& facta cũ cauſæ cognitione te-
net.& vide quod no.ĩ.de conceſſ.p̃ben.in c. poſt electionẽ. in
3 parte deciſa.¶Tertiò no.†ꝙ oblata cautione de parẽdo mã-
a datis a iudex debet excõicatũ abſoluere, vtrũ aũt petẽdo ab-
ſolutionẽ videatur renũciare appellationi prius factæ , dic vt
ŝ.ea.q.incluſam.in c. ad hęc.per Io.An. ¶ Quartò hic colli-
4 gitur, † ꝙ licèt p̃cedẽs appellatio reddat nullã excõicationẽ,
q̃ poſt eam ſequitur,nõ tñ reddit nullã abſolutionẽ ab excõi-
catione.ad quod vide quod no. in c. ſacro. de ſen.excommu.
¶Quintò no.ꝙ tex.iſte nõ declarat quis fuerit aditus ad ab-
ſolutionẽ petẽdã ab excõicationis ſnĩa,vtrũ iudex qui excõi-
cauit,vel ſup̃ior q de appellatione cognoſcit. & hinc ſumpta
occaſione no.hic Hoſt.ꝙ ſuper abſolutione petenda põt adi-
ri Ordinarius,qui tulit ſnĩam.Itẽ eius ſuperior , quod dic , vt
ŝ.de offi.or.c.ad reprimendã.Itẽ delegatus ante diffinitiuam
ſnĩam latã:de quo.ŝ.de offi.dele.c.quærẽti.Itẽ delegatus prin
cipaliter ſup dicta cã.de offi.deleg.c.cũ cõtingat.§.ſi.Itẽ dele
gatus ſup alia cã coram quo incidenter petitur abſolutio ab
excõicatione lata ab alio : de quo.ŝ.de offi.dele.c. prudẽtiã .
5 & c.pen. & vlt. ¶Sextò no. † ꝙ licèt iudex à quo detulit ap-
pellationi,tñ adhuc intromittit ſe de iuriſdictione, quia abſol
uit,& quia cautionẽ recipit noĩe eccleſiæ, & ſine mandato, qđ
eſt ſp̃ale.ad idẽ de ſen.excom.c. ſacro. ad fi.& quod ibi p Io.
6 An.ſup vlt.glo.¶Septimò no.† ꝙ cũ petit abſolutio,põt ad-
uerſa ps , ad cuius inſtantiã lata eſt ſnĩa excõicationis ſe op-
ponere . & ad hoc eſt citanda.ŝ.de maio.& obe. c. intra qua-
tuor.An aũt ignorante aduerſario poſſit excõicatus abſolui .
no.11.q.3.c.excõicatus.& plenius in Spec.de contuma.§.fin.
ver. ſed pone excommunicatus. & ver. ſeq. de hoc ẽt no. per
Abb. & Aegi. ŝ. de iudi.c.1.vbi tenet partem vocandam. ſed
poſito , quòd non vocetur , tenet abſolutio. pars tamen ſi ex
hoc grauetur poterit appellare , puta quia excommunicatũ
pro manifeſta offenſa,ante ſatisfactionẽ abſoluit.contra.c.ex
parte.de verb.ſig. debet ergo intelligi iſte tex. quando offen-
ſa nõ erat manifeſta, aliàs non debuiſſet abſolui,licèt præſta-
retur cautio.vel dic,ꝙ licèt non debuerit abſolui in caſu ma-
nifeſtæ offenſę:tamẽ tenuit abſolutio,& propter dictum gra
uamen fuit interpoſita appellatio,de qua tex.loquitur.¶Op-
ponitur . poſtquam iudex appellationi detulit etiã friuolæ ad
ſuperiorẽ eſt cauſa deuoluta.ĩ.e.c.cũ appellationibus. lib.6.
ergò non videtur,ꝙ potuerit poſt delationẽ abſoluere , cuius
contrarium dicit tex. Sol. hic appellans non petebat abſolui ,

quia tūc obſtaret cōtrariū,ſed aduerſarius appellauit ne ab-
ſolueret,quæ appellatio nō cenſetur iuſta, poſtq̄ excōicatus
præbet ſatiſdationē de parendo mandatis. Et vt dicit in iſta
decret. non dicit, ꝙ primò fuerit appellatum: ſed quòd nūc
appellat, ne fieret abſolutio.& hæc eſt illa appellatio, de qua
tex.loquitur, & cuius proſecutioni poſt cautionē receptā iu-
dex ſtatuit terminum.¶ Secundò oppo.de c.Romana.ĩ.eod.
lib.6.vbi non abſoluitur excōmunicatus niſi cū examinatiōe
& partibus præſentibus. Sol. ibi loquitur cum non imminet
periculum, hic verò cum imminet, vt dicit litera ne in excō-
municatione decebat &c.vel ibi cum recurritur ad ſuperio-
rem, hic ad eundem,qui tulit ſententiā, qui nihil debet exa-
minare,cum certus ſit de facto ſuo, vt s̃.de reſcri.ab excom-
municato:ſed hoc caſu an ſit pars citanda.tenet Ho. ꝙ ſic,qa
fortè poſſet aliquid opponere:puta manifeſtā offenſam,vel ſi
feciſſet expenſas,vel aliquid aliud.& ideo eſt citāda,ut remiſ.
s̃.ad Spe. ¶ Tertiò oppo.hic videtur admitti appellatio eius,
qui dicit aduerſarium nō abſoluēdum:ſed cōtra nullus audi-
tur appellans,niſi grauetur.ĩ.e.ut debitus. & c. cum ceſſan-
te.ſed licet ille abſoluatur,non grauatur aduerſarius,cum re-
maneat ſibi ius ſaluum propter cautionem præſtitā, quæ ſuc
cedit loco rei,vt l.qui actionem.ff.de reg.iur. Sol.imo grauat
in caſibus, quos ꝑdixi: ubi.ſ. deberet eſſe realis ſatisfactio,
& non verbalis, ſiue promiſſoria. plus eſt enim rei incumbe-
re,quàm in perſonam agere.ff.de fideiuſ. l. ſi ſtipulatus eſſes.
¶ Quartò opp.tex.iſte innuit, quòd ſit in poteſtate appellā-
tis ꝓcedendum ſit coram iudice,ad quem appellatum eſt ſu-
per tota ipſa cauſa, vel non. ¶ Sed contra hoc opponitur, &
videtur,ꝙ ſit iñ poteſtate appellati,ſiue utriuſq;. ĩ.c.cordi.li.
7 6. ¶ Quærit Io. An. de vtili queſtione. † Aduerſarius citatus
petit primò ſibi ſatisfieri de expenſis, contra quem petēs ab
ſolutionem excipit de excommunicatione, dicens ſe paratū
probare,an ſit facienda abſolutio ante reſtitutionem expen-
ſarum.videtur quod ſic: quia dicta exceptio habet vim peti-
tionis:quia excommunicatus ita excipiens expenſas cōſeque
retur. & ſic nō videtur audiēdus ſuper exceptione: q̄ habet
vim impugnationis.ſicut in compenſatione & reconuentione
dicimus s̃. de except. cum inter priorem. Gui. Nazo. tenet
contrarium cum iſte nō agat, ſed excipiat.ſ. aduerſariū ſuū
non audiendum,niſi expēſas reficiat. principaliter enim iſte
dicitur excipere,non petere.quod patet: quia ſi ille non age-
ret contra eum,non poſſit expenſas petere.ad hoc facit de cr
di. cog. cum dilectus.ad fi.Itē iſtæ expenſæ veniunt per offi-
ciū iudicis, quod ſuper æquitate fundatur: quod etiā excō-
municato nō eſt denegandum.puta ſi verberatur, vel alia pœ
na corporalis inferatur. ſuccedit enim officiū iudicis in locū
deficientis actionis:vt l.vlti.ff.de peti. here. & dixi.s̃.de exce.
c.ſignificauerūt.& c.cum inter priorē.& eſt ſimilis,qō de reo
qui vult recuperare poſſeſſionē refectis expenſis. & obijcit
ſibi excōicatio,de qua per Io.An.s̃.ut lite nō cōteſta.c.quo-
niam.§.in aliis.facit quod no. & dixi.s̃. de iudi.intelleximus.
& in dicto c.ſignificauerunt.¶ Vltimò no.glo.4.quæ enume
rat quoſdam caſus, in quibus non admittitur appellatio. 37.
alios caſus vide in Spe.de appel,§.in quibus. & exemplū hu-
ius.c.vide ibi in ver.8.&c.

ADDITIO.

a ¶ De parendo mandatis Not. differentiam inter excommunicatum ab homine, & excōmunicatum à iure. Excōmunicatus ab hoīne promittēs ſtare iuri, & mādatis iudicis parere, vt abſoluatur abſolutus ſi nō paret reī cidit ipſo fcō in excōicationē:ſecus in excōicato ab hoīe: quia per ſentētiā excōicandus eſt iter parteū citata. Vid. Rot.deciſ.403.incip.ſi pronūcietur in nouis.& deciſi.492.inci.ſi excōicatus,in nouis.

SVMMAE.

1 *Monitio debet præcedere excōicationem, uel ſuſpenſionem.*
2 *Excōicans ſubditum ſine monitione in caſu, quo excōicatus erat ipſo iure, non incurrit pœnam conſtitutionis.ſacro.*
3 *Iudex à quo poteſt procedere in cauſa lapſo termino dato ad appellationem proſequendam.*
4 *Prælatus habens proprium condemnatur in expenſis ſoluendis non ſolum de patrimonio, ſed etiam de prouentibus eccleſiaſticis.*
5 *Abbas ſine capitulo an poſſit corrigere monachum.*

REprehenſibilis. Prælati ſuſpē-
dere, vel excō
municare nō debent, niſi monitione præmiſſa.nec
ſubditi præcipuè regulares contra diſciplinam appellare de-
bent.appellanti ſtatuitur terminus, infra quem ſi non proſeq
tur iudex procedit, & appellato proſequēti condemnabitur
in expēſis.h.d.& ſunt quinq; dicta.ſecundùm ibi: nec ſubiecti.
tertiū ibi:ſi verò.quartū ibi:ſi autem.quintum ibi:præcipuè.
1 ¶ Primò not. † quòd excōicationem, vel ſuſpenſionē debet
præcedere monitio.& adde qđ no.ĩ.de ſent.excō.c.j.lib.6.&
idē in ſentētia interdicti. hæc enim tria in nomine cēſuræ cō-
tinētur,& ambulāt pari paſſu.ĩ.de ſent.excō. querēti.circa ꝙ
vide Io.An.in c.1.de exceſ.prel. ſuper glo.antepe. ¶ Secūdò
no.ꝙ quandoq; quis poteſt ipſo iure incurrere ſentētiam, &
pœnam excōmunicationis,& ſuſpēſionis & 32.caſus de iſtis
enumerātur.ĩ.de ſent.excō.eos qui.li.6.& c.aditos.in Cl.quo
rum. 16.ſunt reſeruati in Cle.j.de ſen.excom.ſuſpēſionis ve-
ro uide. 26.ſpecies cū ſubdiuiſionibus in Cle.cupiētes. de
2 pœnis. ¶ Tertiò colligit hic Abb. ꝙ excōmunicans ſubditū
ſine monitione in caſu, quo excōmunicatus erat ipſo iure,nō
incurrit pœnam cōſtitutionis.ſacro. & per hoc dicit ſe excu-
ſaſſe quēdam abbatem, qui ſine monitione excōmunicaue-
rat ſubditū ꝓ eo,ꝙ ſine licētia exiuerat clauſtrum, & fuit re-
ptū poſtea, ꝙ in eodē monaſterio erat ſtatutū de hoc excō-
municationē ꝓferēs: & hoc credo verū: qa cū excōicatio eſt
inflicta à iure, excōicatio hoīs ſuper eodē facto nō eſt pro
priè excommunicatio,ſed declaratio eius,quod ius diſponit.
in declaratione autē diſpoſitionis præambulè non requiritur
ſolēnitas, q̄ requiritur principaliter diſpoſitionē inducēdo:
vt l. heredes palā.§.ſed ſi notarij.ff.de teſt.&c.¶ Quartò no.
3 † ꝙ lapſo termino dato ad appellationē proſequēdam,iudex
à quo pōt in cauſa procedere.conco.s̃.eo. c.ꝑſonas.& c.cū ſit
Ro. Quid ſi ita modicū ſupereſt de tēpore, ꝙ proſequi non
poſſet. an antè finem termini iudex à quo poſſit vti ſua iriſdi
ctione.tangit hic Io.An. & tenet ꝙ non ſcđm Gof. & Aegi.ꝑ
c. commiſſa.de elec.lib.6.licet Hoſt.no.contrarium.s̃.c. pſo
nas.ubi remiſi. facit quod no. Bar.in l. cū ſtipulatus ſim mihi
4 à Proculo.ff.de verb.obl. ¶ Quintò no. † ꝙ p̄latus habēs ꝓ-
priū cōdēnatur in expēſis ſoluēdis, non ſolum de patrimo
nio,ſed etiā de prouētibus eccleſiaſticis.ĩ.de fideiuſ.c.2.dum
tamē ex eo eccleſia non lædatur enormiter, aliàs ſecus ſcđm
Hoſt.de reg.iur.c. delictum. lib.6. vnde etiā eps ꝓpter fœlo-
niā in vita ſua ꝑdit feudū.in 10.col.de capi.cor.c.ſi clericus.
Et intellige hunc tex.inquātū loquitur de cōdēnatione expē-
ſarū in clericis ſæcularibus. nā regulares carēt proprio. 12.
5 q.2.non dicatis.¶ Vltimò no.circa finē.c.† ꝙ abbas ſine ca-
pitulo non poteſt corrigere monachum,niſi habeat conſuetu
do: ſed hoc eſt falſum.Hoſt.Io.An.remittit ad no.ĩ.de regu-
la. Ioannes in tertia oppo.

SVMMAE.

1 *Appellans poteſt redire ad iudicem à quo.*
2 *Ordinarius an poſſit recuſari.*

AD hęc & infra. Qui appellatio-
nē non ꝓſequi-
tur infra terminū ſibi aſſignatū,cogit parere iudi
cio iudicis appellati,& ſi eū habet ſuſpectū, arbiter eligat. h.
d.¶ Primò no.ꝙ ſæpius dictū eſt,ꝙ iudex à quo pręfigit termi
nū appellāti ad appellationē ꝓſequēdam.cōcor. s̃. eod.cū pſo
1 as.c.cū ſit.c.puenit.& c.reꝑhēſibilis. ¶ Scđò no.† ꝙ appellans
poteſt redire ad iudicē à quo: ut l.ſi quis libellos. C.eo.ti. ca-
nonizata

nonizata.2.q.6.facit.ĩ.e.c.interpoſita,& c. quamuis.de elec.
lib.6.& conſti.vt circa.eo.ti.per quam prędictum notabile li
2 mitatur.¶ Tertiò colligit glo.ſuſpectum. † ꝙ ordinarius re-
cuſat.nam de ordinario intelligitur decretalis iſta, & hoc ex
eo,quia delegatus recuſatus non ſubdelegat.ĩ.eo.ſecundo re
quiris.& s̃.de foro compe.ſi quis contra clericum.& de offi.
dele.iudex.lib.6.& l.apertiſsimi.C.de iudi.vbi de hoc.

SVMMAE.

1 *Canonicus ad reſidentiam monitus ſi appellat, ſtatuitur ſibi terminus ad proſequendum: & interim ſub beneficio deſeruitur per vicarium de ipſius prouentibus ſuſtentandum.*
2 *Monere clericos ad reſidentiam faciendam ſpectat ad epiſcopum.*
3 *Appellans ne faciat id, ad quod de iure tenetur, etiam ſi exprimat iuſtam cauſam appellandi, præſumitur contra eum.*
4 *Rector eccleſiæ ſi ſe abſentat, debet committere alteri eccleſiam gubernandam.*
5 *Appellari poteſt à præcepto habente vim diffinitiuæ ſine cauſæ expreſſione, ſicut à diffinitiua.*

1 PEruenit. † Si canonicus ad reſidentiā mo
nitus appellat,ſtatuitur ſibi ter-
minus ad proſequendum: & interim ſuo beneficio
per vicarium deſeruitur de ipſius prouentibus ſuſtētandum.
hoc dicit in prima deciſa conſultatio. in ſecunda reſponſio.
2 ibi:cum autem.¶ Primò no.† ꝙ ad epiſcopum ſpectat mone
re clericos ad reſidentiam faciendam.nec valet appellatio in
contrarium:vt in c.relatum.de cle.non reſi.& dic,vt ibi in gl.
3 pe.¶ Secūdò no.† ꝙ, q appellat,ne faciat id, ad quod de iure
tenetur,præſumit contra eū, etiam ſi exprimat iuſtā cauſam
appellandi.ſicut in iſto.c.intelligi debet,expreſſum fuiſſe. de
bet tamen ſibi terminus ſtatui ad ipſam proſequendā. vt hic.
4 ¶ Tertiò no.in ver.interim.† ꝙ ſi rector eccleſiæ ſe abſentet,
debet committere alteri eccleſiam gubernandam, & illi per
epiſcopum congrua portio aſſignari.facit cle.1.de iure pa.&
c.1.de præben.lib.6.& concor.huic no.ĩ. de cle. non reſi. c.
pe.& de elec.cum ex eo.in fi.lib.6.& de regula beneficium.e.
lib.¶ Opponitur;dicitur dic,ꝙ videtur clericus fruſtratoriè
appellaſſe,& tamen eius appellatio recipitur:ſed contra de c.
vt debitus.ĩ.eo.So.ſecūdùm quoſdam corrigitur iſtud c. per
illud. Alii dicunt,& verius,quòd hic loquitur in mandato,qđ
habet vim diffinitiuè. non enim poſſet per diffinitiuam plus
iniungi huic clerico,quàm mandatū fuerit.& ideo ſicut à dif
finitiua,ita ab hoc mandato potuit ſine cā appellari:vt ff. eo.
l.ſcio.& fecit,quod no.in Spec.eo.tit.§.in quibus.ver.ſed nun
quid.in fi.& hoc tene menti:ſ. quòd à præcepto habente vim
5 diffinitiuè,appellatur ſine cauſæ expreſſione,ſicut à diffiniti-
ua diſtinguitur,tamen aut talia præcepta fiant ante lit.conte.
vel poſt:vt s̃.de elec.dudum.¶ Secundò opp.dicitur hic,ꝙ in
terim dum pendet appellatio,faciat beneficio prouideri,&c.
ſed contra iudex à quo appellatione pendente nil debet in-
nouare.2.q.6.appellatione.Sol.vt in gl.pe.Io.An.ſoluit aliter
videlicet,quia ſi diceretur aliud,ſequeretur abſurdum.ſ.ꝙ ap
pellans,dū eſſet abſens, non poſſet eccleſiam regere.& inui-
to epiſcopo curam eius non poſſit alteri committere.s̃.de of
fic.vica.clericos.Ala.dicit,ꝙ adeo innouatur, quia hæc res di
lationem non recipit. & ideo appellatio non ſuſpendit. ff. de
appel.reci.l.ſi.ego dico,ꝙ illud,ad quod quis tenetur penden
te cauſa principali,tenetur pendente cauſa appellationis: vt
l.poſtquā §.Imperator.ff.vt leg.no.c.ibi:qđ enim ante ſenten
tiam,ſi petitionis dies moreretur, fieri debuit,omitti poſt vi
ctoriam dilata petitione non oportuit. hinc eſt, ꝙ pendente
appellatiōe cōtra prælatū de crimine depoſitionis dignè ſub
diti debent ſibi obedire,ſicut prius,vt.ĩ.eo.c.ſæpe.& ibi not.
nec dicitur innouari,ſi qđ ante litem,& ea pendente fieri de-
bebat,fiat etiam lite pendēte. immo mutare eſſet mutare for
mam antiquitus conſtitutam:vel poſſet dici,ꝙ cum contēdi-
tur de beneficio,ſiuè reſidentia inter ſubditum, & prælatum
etiam qui eſt in quaſi poſſeſsione ſeruitii, non debet priuari
per appellationem alterius:quia reſidere concernit perſonā,
& eius vtilitatem.& ideo per appellationem alterius debet ſu
ſpendi executio iure tertij: vt l.creditor.in prin.ff.man.

SVMMAE.

1 *Dominus poteſt appellare pro grauamine illato ſubditis, niſi cauſa fuerit à iure reprobata.*
2 *Iudæi ſunt de foro eccleſiæ.*

COnſuluit. Appellationi interpoſitæ ꝓ
Iudæis,vt mancipia teneant
chriſtiana,nō eſt deferendum. communis diuiſio
ſecunda ibi:non conuenit.¶ Primò not.ꝙ hic appellatio re-
gis fuit iniuſta:quia contra ſanctiones,vt in iuribus allegatis
1 in glo.à contrario ergo ſenſu.† ſi cā non fuiſſet à iure repro
bata,pro grauamine illato ſubditis poſſet dominus appella-
2 re.vt ĩ.c.dilectis.& s̃.de iureiu.ſicut. ¶ Secundò no. † ꝙ Iu-
a dæi ſunt de foro eccleſiæ. a Nam hic Papa mandat ipſos cogi
ad relaxandum mancipia chriſtiana.quod dic, vt ĩ. de voto.
c.quod ſuper his.vbi de huiuſmodi materia.

ADDITIO.

a ¶ Iudæi ſunt de foro eccleſiæ.Et Iudæus delinquens iudicatur per epiſcopum, vel principem. Inn.& Io.An.in c.quod ſæpe.de voto.

AD hæc & infra. Qui ante citatio
nē, vel notitiam
literarum miſit nuncium ad Papam, appellare
poteſt,ne delegatus procedat.ſecus ſi poſt.cōis diuiſio.ſecun
da ibi:ꝙ ſi.& intellige,ꝙ iſte appellauit à iudice delegato.ſe-
cus ſi ab ordinario:vt ĩ.eo.c.vt debitus.vbi de hoc.

SVMMAE.

1 *Iudex non deferens appellationi extraiudiciali punitur.*
2 *Pœna quæ ſit appellationi non deferenti.*

DEpriore. Qui non detulit appellationi
interiectę ad Papā cum litte
ris ſui ordinarii mittiť ad curiā.iſtud c. intelligiť
duobus modis.primo,de appellatione extraiudiciali,qđ pa-
tet,quia dicit,ꝙ appellauit priorē,nō à priore. valebat enim
iſte prior cogere canonicū de alienationibus fiēdis in cōſan-
guineos de rebus prioratus, vel in aliqua alia re illicitā.& ob
hāc cām appellauit: ſed prior ipſū veſtibus ſpoliauit,& nudū
1 dimiſit.ex quo no.† ꝙ ſicut punitur,q nō defert appellatione
in iudicio,ita ille iudex,qui non defert appellationi extraiudi
2 ciali.¶ † Quæ aūt ſit pœna appellationi nō deferenti,dic vt in
gl.fi.quæ loquiť in ciuilibus:in criminalibus vero dic,ꝙ puni
tur vltimo ſupplicio:vt l.à proconſulibus. C.de appel.

SVMMAE.

1 *Prælatus infamatus de crimine, vel conuictus tenetur cedere.*

QVia nos. Appellationibus eorum,qui iu
ſtè ſunt depoſiti, non eſt defe-
1 rendum.hoc dicit.¶ Primò not. † quòd pręlatus
infamatus de crimine,vel conuictus tenetur cedere. & dicit
Ioan.And.quòd in religionibus Mendicantium monitus te-
netur cedere,ex quo omnes concordant,vel maior pars pręſi
dentium,vel diffinitorum:non enim ſine confirmatione mi-
niſtrat.In ſæcularibus ergo dignitatibus ſecus eſt;quia in ma
nibus ſuperioris debet fieri ceſſio,vt c.admonet.de renun. &
eo.tit.lib.6. & ſine confirmatione non competit ius miniſtrā
di: vt in c.auaritiæ.de ele.lib.6.&c.

AD aures noſtras, De materia huius. c. ſæpius dictum eſt.concor.eodem. c. perſonas.

S V M M AE.

1 *Actus importatus per verba æquipollentia valet.*

AD audientiam. Qui ſe, & ſua
ꝓtectioni Apo
ſtolicæ ſubmittit, licet verbũ appellatiõis non ex-
primat; intelligit appellaſſe. h. d. & prima pars narrat factũ.
1 ſecũda dat iudices.ibi[licet aũt.]¶Primò no.† ꝙ licet qs ver
bis ſolitis, & cõgruis nõ vtat,tñ valet actus importatus p̃ ver
ba æquipollentia,attẽto effectu potius,q̃ verbis, vt l. 1. ff. de
lib. & poſthu. & l. quid tamẽ.ff.de arbi. & l. quæ extrinſecus
ff.de verbo.obl.& c.marchio, & baſilides. 1.q. 7. ¶ Opp.di-
citur hic, quòd iſta ſubmiſsio habet vim appellationis, ſed
appellatio nõ tenet niſi in ſcriptis ; & exp̃ſſa.legitima cauſa:
vt ĵ. c.cordi. lib. 6. ergo ſimiliter iſta ſubmiſsio, de qua tex.
loquitur nõ debet tenere. So. ſi ita ſuppleť ad tex. quòd ſub-
miſsio facta fuerit in ſcriptis, & ex cã legitima omnia ſunt
plana ſecundũ Hoſt.& vide.ſ.c.conſuluit. il.j.per Io.An.ſup.
j.gloſ.& præcedentẽ ſuppletionẽ ſequitur Hoſt.dicẽs,ꝙ ſicut
in appellatione, ita in ꝓtectione eſt in ſcriptis cauſa ꝓbabilis
deducenda. vnde ſi fiat in iudicio, ſeruãda ſunt illa, q̃ de ap-
pellationibus in iudicijs interpoſitis ſunt ſtatuta. Similiter ſi
fiat extra iudicium,eius naturam aſſumat, vt poſsit fieri à gra
uamine ſimili,& cõminato.ĵ.c.bonæ.& de intellectu huius.c.
vide p Io.Aud. poſt Inno.ĵ.c. dilectus.in gloſ. hic fuit. ¶Se-
cundò oppo.& videtur,quòd non vi huius ſubmiſsionis, ſed
defectu ordinis non valuerit ſententia, quia lata cauſa non
cognita.C. de ſent. l. prolatam. & 2. q. 6. diffinitiua. Sol. vt
hic in nouella.

ACcepta cõquæſtione. Ad iudicẽ,à quo fuit appellatũ, cã nõ remittitur, niſi partes conſentiãt.h.d.& de materia huius.c.uide. ĵ. eod. c. cordi.lib.6.

S V M M AE.

1 *Conſanguineus aduerſarij mei delegatus in cauſa recuſatur.*
2 *Aduocatus in cauſa an poſſit recuſari, ſi eligatur in iudicem.*
1 *Cauſam ſuſpitionis, quam allegat corã arbitris, ſi quis probare non poteſt, ſufficit, quòd probet aliam cauſam.*
4 *Recuſatio non intelligitur remota, licet ſit remota appellatio.*
5 *Conſanguineus vſque ad quem gradũ quis intelligatur.*
6 *Iudex ſi eſt æqualiter cõſãguineus vtriuſq; partis, an poſſit renũtiari.*
7 *Conſanguineus ſi coram conſanguineo delegato non agit cauſam ſuã, ſed eccleſiæ, an poſſit recuſari.*
8 *Iudex,ſi erat conſanguineus rei, & actor hoc ignorabat, an actor poſ ſit ipſum recuſare poſt litem conteſtatam.*

POſtremo. Delegatus impetratus etiam
appellatione remota recuſari
põt, ſi ſit impetrantis conſanguineus, vel eius in illa
1 ca fuerit aduocatus.h.d. non diuiditur.¶Primò not.† quòd
conſanguineus aduerſarij delegatus in cauſa recuſatur. ſequi
tur ergo,quòd ſi non recuſatur,poſsit eſſe iudex etiam pater
in cauſa filij.de quo.3.q.5.c.1.& q.7. tria.§.filius.¶Secundò
2 not.† quòd ille, qui fuit aduocatus in cauſa, põt recuſari. Et
aduerte, quia tex.non exprimit. fuit aduocatus impetrantis,
vel aduerſarij ſui, ſed generaliter dicit aduocati officio fun-
ctus. ex quo colligit Bona.quòd ſi aduocatus meus impetra-
tur in iudicẽ ab aduerſario meo, poſſum ipſum recuſare p p
ſecreta, q̃ ſibi reuelaui.ſ.de teſt.c.dilecto.in gl.4. no.cõtrariũ.
¶ Tertio no.tex.ibi,vel alia iuſta cã &c.p quẽ tex.no.Vi.Tã.

3 & Dam.†quòd ſi quis cauſam ſuſpitionis,quã allegat coram
arbitris probare non põt, ſufficit, ſi probet aliã iuſtam: vt l.
ſcio.ff.de appel.quod dictum nõ tenet Io. An.cũ hodie requi
ratur in recuſatione expreſsio legitimæ cauſæ. olim poterat
eſſe verum.& facit,qđ de appellatione no.ĵ.eo.cum cauſam.
in ult.concor.Gui.in Spe.de recuſa.§.pen.ver.quid ſi unam.
4 ¶Quartò no.†ꝙ licet ſit remota appellatio, nõ intelligiť re-
mota recuſatio. concor. C.ne lic. in vna ea.cauſa l.1.2.q.6.ſi
quis in quacunque.ar.cõtra.ſ.eo.c.ſup eo.dic vt ibi.¶Quæ-
5 rit glo.† uſq; ad quẽ gradum intelligit qs conſanguineus, ut
ſic recuſari poſsit.arguit ꝙ vſq; ad illum gradũ,in quo ſucce-
deret alijs deficientibus,& hãc tenet.& idem Hoſt.Ioan. An.
diſtinguit. aut ſunt de una domo,vel ſtirpe maſculina,uel nõ.
& ſcdm hoc arbitrantur arbitri eum ſuſpectũ, uel non. nã &
origo loci qñq; ſuſpitionẽ inducit:ut ſ. vt lite nõ cont. acce-
dens. il. 2. cũ enim ſuſpitionem pariat affectio, experiuntur
maiorẽ affectionem in cõſanguineis lineæ maſculinæ, q̃ fœ-
mininæ,& maximè in Tuſcia, vbi vẽdicãtur offenſæ eorũ ſu-
per eos,qui ſunt de tali ſtirpe,etiã vltra ſeptimum gradum.&
ſic inimicitia oriť propter offenſã eis illatã,non ita in conſan
guineis ex linea fœminina.facit qđ no.in l.Cornel.ff.de iniur.
6 ¶ Secundò quæro. † qd ſi iudex eſt æqualiter cõſanguineus
vtriuſq;,an poterit recuſari.dicit gloſ.quòd non.qa paris af-
fectionis cauſa remouet ſuſpitionem:vt l.non ſolũ.§.de vno.
ff.de ritu nup.& habet hoc locum nõ ſolũ in iudice,ſed in te-
ſte, ut pariter vtriq; coniunctus ad teſtimoniũ admittať. qđ
dic ut in c.dilecto. ſ.de teſti.¶Tertiò q̃ro.Ratio huius iuris,
quare cõſanguinei recuſenť ut ſuſpecti, eſt p̃ſumpta affectio.
qd ergo ſi veroſimiliter affectionẽ depoſuit,puta qa eſt de or
dine Ciſtertieñ. vel alia religione. dicit hic Vincẽ.ꝙ ceſſaret
ſuſpitio.de quo in Spec.ti.j.§.ſupereſt.& §.ſi nõ.¶Quartò q̃-
7 it.† Quid ſi cõſãguineus corã cõſãguineo delegato nõ agit
cãm ſuã,ſed recclesiæ,ã poſsit recuſari.Gu.Vin.&Aegi.ꝙ nõ.
refert eñ,veniat qs noĩe ſuo in iudicio,an noĩe alieno.ut l.ſed
ſi hac. §.fi. & l.q̃ſitũ.ff.de in ius uo. Io. An.tenet cõtrarium p
c.inſinuante.ſ.de offi.dele.de quo in Spe.in d.§.ſupereſt.ver.
8 qd ſi p̃latus.¶ Vltimò q̃ritur.† ſi iudex erat conſanguineus
rei,& actor hoc ignorabat,ã actor poſsit ipſum recuſare poſt
lit.cont. dicit Ioã.An.quòd ſic,ſi ignorantia erat probabilis.

S V M M AE.

1 *Interdictum. & excommunicatio in quibus æquiparentur.*
2 *Epiſcopus ſi ſuſpendit ad tempus interdictum, an ſi tali ſuſpenſione durante appelletur, ſuſpendatur effectus interdicti.*
3 *Epiſcopus an poſſit ſuſpendere interdictum, & excommunicationẽ.*

AD hæc quoniam Sentẽtia in-
terdicti nõ
ſuſpenditur p appellationẽ ſubſequẽtem. h. d. cõ-
1 munis diuiſio.ſcda ibi:[noueris.]¶† Primò no.duplicẽ æqui
parationem inter interdictum, & excõicationẽ:vt ſicut legi-
tima appellatio præcedẽs tueť ab uno, ita & à reliquo.& ſi-
cut vnum nõ releuat appellatio ſequẽs,ita nec reliquũ. in his
ergo duobus conueniũt interdictum,& excõicatio,& in qui-
buſdã alijs.nam in utroq; requiritur monitio præcedens:ni-
ſi quando interdictum ab officio,uel beneficio infligitur pro
pœna,& à iure:ut ſ.eod.reprẽſibilis. ſecus ſi ab homine quo
caſu debet præcedere monitio.ĵ.de vi.& ho.cle.c.ſicut.& c.ſi
aũt. Item quia uterq; incurrit irregularitatem celebrando.ĵ.
de cleri.ex.mi.c.2.3.& 4.& uterq; abſoluitur cũ iuramẽto.ſ.
c. qua fronte.& de ſentẽ.excom.c. venerabili. Item vtriq; p̃-
ſtatur abſolutio ad cautelam.ut ſ.de excep.apoſtolicę.& d.
c.venerabili. Item quia utraq; ligat, licet ſit iniuſta. 11.q.3.
c. 1. 2. & c. ſi quis presbyter. Alias ſimilitudines not. Hoſt.
ĵ. de ſent. excom. c. 1. in alijs autem ſuſpenſionibus dicit
Hoſtien. ſeruandum ordinem iuris: aliàs non noceret. ſ.
de reſtitu.in integ.c.2.& prædicta ſunt vera,ubi ſuſpenſio ab
officio

officio ſit pro contumacia.nã ſi pro pœna,fruſtra fieret à iu-
dicio,cũ in oẽm cauſam ſit ſecutura ſuſpenſio, & multas ſpe
cies ſuſpenſionum vide hic p Io.An.ſed plenius in cle.cupiẽ-
tes.de pœnis. Et dicit hic Io.An.ꝙ iſtud.c.nõ habet locũ, cũ
ſit ſuſpenſo à rebus temporalibus.de quo dic vt no.ĵ.de ſen.
excõ.c.is cui.li.6.in vlti.gl.de ſuſpẽſiõe vero à põtificalibus,
vel pallio mouet hic dubiũ Inn. ſed nõ ſoluit. ſed in decre ĵ.
e.tit.li.6.dicit, ꝙ talis ſuſpenſus celebrando nõ incurrit irre-
gularitatem.de quo per Gui.in Spec.ti.2.§.iuxta propoſitio-
nem. ver. quid ſi eṗs.& qđ no.in cle.2.de magiſt. & iſte ſuſpẽ
ſiones introductæ à iure canonico habuerunt ortũ à iure ci-
uili, vt patet in l.more.ff.de pœnis.& l. cui pacto. ff. de ſeruis
2 expor.¶ Quærit glo. † ſi epiſcopus ſuſpẽdat ad tẽpus inter-
dictũ,an ſi tali ſuſpenſione durãte appelletur, ſuſpendatur ef
fectus interdicti. qõ eſt ſubtilis.nã ſi talis ſuſpenſio extinguit
interdictum, non obſtante ſuſpenſione appellatio diceretur
ſequi,& per conſequens nõ ſuſpendi.glo.arguit,ꝙ talis ſuſpẽ
ſio interdictum non tollat. Iſtam quæſtionem præcedit alia
3 † an.ſ.epiſcopus poſsit ſuſpendere interdictum,& excõmu-
nicationem. Io. An. dicit,ꝙ epiſcopus poteſt ſnĩam ſuſpende-
re,i.effectum ſnĩę ſicut ex toto tollere:vt ff.de iudi.l.iudicium
ſoluitur.quæ modicum facit.vnde credo,ꝙ iudex põt à prin-
cipio ferre ſententiam purè, & ſuſpendere executionẽ facti,
non aũt iuris,puta infamiæ. & multominos poſſet hoc facere
poſt ſententiã latã,vt condẽnatũ de furto certo tẽpore nõ ſe
quatur infamia.ſi autem iudex ferret ſnĩam ſub conditione,
tunc bene fateor,ꝙ cõditione pẽdente ſuſpenditur eius effe-
ctus.Et idem interdicto,& excõmunicatione.vt dicit tex.nõ
video ego differentiam inter ſententias cenſuræ, & alia. nam
purè prolatæ non poſſunt ſuſpendi à iudice:vt l. actus legiti-
mi.ff.de regu.iur.Si autem ſub conditione ferantur, conditio
ne pendente ſuſpenduntur, vt dixi.poteſt tamen eſſe differen
tia,quia quandoque ſententiæ cẽſuræ relaxantur ad tempus,
vel ad cautelã, vt patet.ſ.eo.quæſtioni.& c.eos.de ſentẽ.ex-
com.lib.6.quo caſu appellatio medio tẽpore interpoſita nõ
impedit redintegrationem.& iſte eſt caſus in dicto.c.quæſtio
ni.Io.An.¶Vltimò concludit,ꝙ ſententiæ poteſt ſuſpendi re
gulariter,& medio tempore appellari: ſed ſententia excõica
tionis non põt ſuſpendi, niſi ex toto tollatur cum nõ ſit com
municandũ excõmunicato,donec fuerit iuxta formam eccle
ſiæ abſolutus.facit dictum.c.is cui.de ſen.excom.lib.6.

S V M M AE.

1 *Iudex ſuperior non debet cognoſcere de cauſis ſubditorum iudicis inferioris, niſi per appellationem cauſa deuoluatur ad eum.*
2 *Iudex, ad quem non paſsim debet appellationem recipere, ſed diſcutere, & videre, an ſit appellatum legitimè.*
3 *Iudex, ad quem ſi reperit appellationem fruſtratoriam non debet diſ ſinire, ſed remittere appellantem ad iudicem à quo.*
4 *Appellatio iniuſta non ſubtrahit appellantem in effectu à iuriſdictione iudicis à quo.*

CVm in eccleſia. Iudex appella
tionis remittit
cauſam ad priorem iudicem:ſi non conſtat ſibi à
grauamine, vel iniuſta cauſa appellatũ.hoc dicit. Primo nar-
1 rat factum.cui reſpondet ibi:[vnde.]¶Primò no.†quòd iu-
dex ſuperior non debet cognoſcere de cauſis ſubditorum iu
dicis inferioris, niſi per appellationem cauſa deuoluatur ad
eum.Similiter inferior impedire non poteſt, an cauſa deuol-
uatur ad ſuperiorem:vt dicit in c.venientes.ſupra de iureiur.
facit quod not.in c.venientes.ſupra de offic.ordi.¶ Secundò
2 not.† quod iudex ad quem non paſsim debet appellationẽ
recipere,ſed diſcutere,& videre.an ſit appellatum legitimè,
vel non.Et in iſta diſcuſsione an debeat appellatus vel iudex
à quo intereſſe.dic vt in c.Romana.§. ſi verò. & in §.quòd ſi.
3 & §.ſeq.ĵ.e.li.6.¶†Tertiò no.ꝙ ſi iudex ad quem reperit ap
pellationem fruſtratoriã nõ debet diffinire, ſed remittere ap
pellãtẽ ad iudicẽ à quo:licet ergo ſm̃ iſta iura iudex à quo ap
pellationẽ fruſtratoriam teneretur admittere:vt ſ.eodẽ.c.Ro
mana,tamen iudex ad quem recipere non debet, vt in iſto.c.
4 † Iniuſta ergo appellatio non ſubtrahit appellantem in effe-
ctu à iuriſdictione iudicis à quo:ſed iuſta bene ſubtrahit in il
lo articulo,& in tota cã:vt ĵ.e.c.vt debitus.& c. cordi.e.ti.li.
6.¶ Quartò no.ſuper verbo porrectã. ꝙ ſufficit appellatio-
nem porrigere in ſcriptis iudici.nec expedit, vt legatur.ĵ.eo.
c.appellatio.lib.6.¶Opponitur.Papa hic ſcribit archiepiſco
po Cantuarienſi, qui poteſt adiri per ſimplicem querelam:
vt ſ.de officio delegati.c.Solu.hic,quod voluit,nõ potuit, nõ
expreſsit ſcilicet per querelam.Elegit ergo viam incompetẽ
tem.ergo ſibi præiudicat.ſ.de offi.deleg.c.cum ſuper abba-
tia.& de iudi.c.examinata &c.

S V M M AE.

1 *Appellans ſi non fuerit proſecutus in termino, & ideo reuerſus ad primum iudicem, ſi iterum ab eo grauatur, poterit appellare.*
2 *Renuncians appellationi ſuper vno articulo non intelligitur renunciare ſuper alio articulo emergente.*
3 *Rubrica, ne liceat tertio prouocare, quomodo intelligatur.*

1 DIrectè. †Si appellans non fuit proſecutus
ĩ termino ideo reuerſus ad primũ
iudicem,ſi iterum ab eo grauetur: poterit appella
re.h.d.cõmunis diuiſio.ſecũda ibi[reſpõdemus igitur.]¶Pri
mò nõ.ꝙ mulier hic appellauit,nec declarat tex.vtrũ appella
uerit à diffinitiua,vel à grauamine.credo,ꝙ à grauamine. vn
de licet articulum ſuper quo appellauit, nõ fuerit proſecuta
ab alio grauamine iudicis à quo,qui cauſam reaſſumpſit,po
2 terit appellare:† licet enim appellationi renunciet ſuper vno
articulo,non intelligitur ſuper alio articulo emergenti renũ-
ciare:vt l.ſi domus.ff.de ſerui.vr.prædi. & hunc intellectũ cre
do verum.licet Io.An.ponat alios intellectus,vt ĵ.dicã.¶Op
ponitur de c.perſonas.ſ. e. vbi poſt terminum cogitur ſtare
iudicio iudicis à quo.Sol. vbi poſt appellationem primã ap-
pellans fuit contumax in procedendo,& proſequendo nõ au
ditur,ſi vult iterum appellare.2.q.6.diffinitiua.§.ſunt quorũ.
& ita loquitur contrarium. vbi verò appellationi renuncia-
uit,& iterum egit,& iterum grauatur, iterum poterit appel-
lare. Et hanc approbat Ioan. An.aut ergo appellatur à diffi-
nitiua,& deſeritur,& vlterius appellare non põt,aut appella-
tur ab interlocutoria,& tunc aut renunciauit, & tunc ab alio
grauamine iterum appellare poteſt, vt hic: aut non deſeritur,
& tũc aut quæris,an poterit appellare ab alio grauamine ab
eodem iudice illato,& in eadem cauſa,& poteſt,ſed nõ expe
dit,quia poſt primam appellationẽ omnia reuocãtur per mo
dum attentati,quæ ſequuntur:vt in c.non ſolùm.ĵ.eo. lib. 6.
Aut quæris, an poſt appellationem ab interlocutoria poſsit
appellari à diffinitiua,quæ poſtea ſequitur.& dic vt in gl. cle.
ſi ante.ĵ.eo.tit. ¶ Scdò no. ꝙ licet appellare ſecundò quaſi
dicat,ꝙ non tertiò.quod eſt verũ ſuper eodem articulo:ſecus
ſi ſuper diuerſo ſm̃ gl. Itẽ eſt verũ, ꝙ nõ licet appellare eidẽ,
ſed alii bene licet.vnde ſi habeo duas ſentẽtias pro me, à qui
bus aduerſarius meus appellauit, ſi tertia feratur contra me,
& etiam quarta, potero appellare. Cuilibet ergo eſt licitum
3 appellare bis ſuper eodem facto.† & ſic titulus ille, ne liceat
tertio prouocare,intelligitur,ꝙ non liceat eidem.

S V M M AE.

1 *Cenſuras ad hoc vt quis poſsit exercere, quæ requirantur.*
2 *Excommunicatio oportet quòd ſit prolata ore.*
3 *Sententia, ſi lata fuerit ſub conditione, quando debeat appellari ante euentum conditionis, vel infra decem dies, &c. & nu. 5.*

4 *Iudex ſi ſcribit ſententiam manu ſua propria, & tradit notario eandem ſcripturam dicens ſe pronunciare, ſicut in ea continetur, an valeat.*
6 *Sententia aliqua iniuſta, ſi fuerit lata cum ſententia excommunicationis, quid iuris?*
7 *Conditio, quæ pendet ex futuro, dicitur propriè conditio.*
8 *Conditio hoc modo concepta, excõico te ſi elegeris, vel ſi appellaueris: ſi poſt ſententiã talem appellat, vel eligit: an teneat.*
9 *Actus duo quando ſimul concurrunt, penetrabilior eſt actus legis, quàm hominis.*
10 *Iudex excommunicauit Titium, niſi infra 20. dies ſoluerit Sempronio. Sempronius terminum prorogauit. Titius non appellauit, nec ad diem ſtatutam ſoluit, an erit excommunicatus.*
11 *Creditor ſi dicat adueniente termino debitorem excommunicatum, quia non ſoluit, & debitor hoc negat, cui incumbat onus probandi.*

PRæterea. Sententia excõmunicationis,
ſuſpenſionis, vel interdicti, la-
ta ſub cõditione, ſuſpenditur, ſi ante conditionẽ ab
eo fuerit appellatum. h.d. cõis diuiſio, ſcilicet conſultatio, &
reſpõſio.ſecunda ibi:[reſpondetur.]Prima tria facit.nam pri
mò ponit formã triplicis ſentẽtiæ. ſcđa ibi:[& ille.] factũ, &
omiſſũ per illũ, in quẽ lata fuit.tertia,format qõnẽ ex his ibi:
[vtrũ.] ¶Primò no.tex.dum dicit iudex ita protulerit ſenten
1 tiam &c. † Nam ex iſto verbo denotatur poteſtas exercen-
di cenſuras, quia requiritur, quòd ſit iudex: vt hic.& j̃.de ſẽ.
excõ.c.penult.Item requiritur, ꝙ ſit eccleſiaſticus.96.diſtin.
bene quidem. circa mediũ. Itẽ requiritur,ꝙ habeat poteſta-
tem exercendi cẽſurã.j̃. de exceſ. præla.c.fi. facit qđ no.in c.
ꝑſenti.de ſentẽ.excõ.lib.6. ¶ Secundò no.tex.dum dicit, ꝓ-
tulerit &c. videtur enim per iſtum tex. ꝙ nõ ſufficiat derige-
re litteras ad ſubditum ſub hac forma,niſi tale quid feceris,
2 ſcias te excõicatum. † Oportet enim, ꝙ epiſcopus legat, &
ore excõmunicationẽ ꝓferat, vt hic.& C.de ſen.ex peri.reci.
l.1.& 2.& de ſent.excõ.c.1.lib.6.& in Spec.de cita.§. iam de
citatione. ad fi. ¶ Tertiò not. de ſen. excõ. conditionali. de
3 quo in c. Romana.de ſen.excom. lib.6. ¶ Quartò not.† ꝙ à
ſententia ſub conditione lata debet appellari ante euentum
cõditionis. vtrum aũt infra decem dies à tempore ſententiæ,
vel quãdocunq; ante euentum conditionis debeat appellari,
variæ ſunt opi. vt j̃.dicam. ¶ Opponitur. ſñia excõicationis
nõ debet ferri ꝓ futura culpa, vt in cap.Romana. §. caueant.
de ſen.exc.li.6.Sed hic iudex excõicauit,ſi non ſoluerit.& ſic
añ culpam cõmiſſam. ergo non videtur ualere.So. illud regu
lare. fallit in iſto caſu,& in alijs. ibi no. ¶ Secundò oppo.iſta
verba, de quibus in tex. videntur narratiua, nõ diſpoſitiua.
ergo videtur, ꝙ per ipſa excõicatio nõ reſultet. cuius contra
rium ſentit tex.vbi non fuiſſet appellatũ. unde uidetur obſta
re oĩa iura,q̃ dicunt,ꝙ verba narratiua nõ inducunt diſpoſi-
tionẽ.ut l. ex his verbis.de teſta.milit. C.& l.fi. de ſent.ex pi.
reci. So. hæc verba, de quibus in tex. idem important, quod
verbum, excõicatio.vnde ualet ſñia,qñcunq; iudex non uta-
tur verbis ꝓprijs, ſed æquipollẽtibus. ut ff. de arbi.l.quid tũ.
& l.3.C.de ſen.Et aduerte, vt dixi,quia tex. debet intelligi,
cum iudex ore recitauit, & legit hæc verba, ſecus ſi ſimplici-
ter miſiſſet in ſcriptis.quod Io.de Lign.fatetur,niſi iudexmet
ſcriberet etiam tunc cum proprio ſigno vocem exprimeret,
4 habetur perinde, acſi expreſsiſſet ore. Ex quo dicto ſequi-
tur † quòd ſi iudex ſcriberet ſententiam manu propria, &
traderet notario eandem ſcripturam dicens, ſe pronunciare
ſic,vt in ea continetur, valeret. & ad hoc benè facit qđ no.j̃.
de ſente.excõ. conſtitutionẽ.li.6.vbi mittens litteras,uel nũ-
ciũ excõicato incurrit minorẽ,acſi perſonaliter cũ eo loque-
ret.cõtrarium credo verũ cum ſentẽtia ꝓferri debeat de ſcri
pti recitatiõe.vt C.de ſen. ex peri.reci.ꝑ totũ. & in c.vl.de ſẽ.
& re iudi.lib.6.vbi, poſtquam deſcripta eſt,debet per ipſum
iudicem recitari,vt ibi dicit tex.non obſtant contraria, quia
locum habent,cum actus de ſui natura non exigit ſolemnita
tem,ſed conſenſu perficitur: vt participare cum excommuni
cato.ſed recitare ſententiam in ſcriptis, eſt de ſolemnitate le
gali,ideo non poteſt fieri per nũcium,vel epiſtolam,ſicut nec
ſtipulatio.vt.ff.de verb.obli.l.1.Aliud eſt enim legere,& reci
tare mentis conceptum verbis, aliud ſtare in finibus cogita-
tionis.facit l.ſi repetendi.C.de cõdi.ob. cau.&.ff.de his, quæ
in teſt.delen.l.1.ver.centum.& abſurdum videtur,facere dif-
ferẽtiam,quam ipſe facit inter ſcripturam manu propria, &
alterius:cum ſicut mente concipitur,quod ipſe ſcribit,ita qđ
per aliũ ipſe ſcribi facit.vt l. ita autem.§. geſſiſſe.ff.de admi-
niſt.tuto. ¶ Tertiò opponitur. textus iſte innuit, quòd infra
decem dies poſsit iſte condemnatus quandocunque appella
re,dum dicit,in medio tempore appellauerit. Sed cõtra imò
videtur,quòd ſi effectus ſententiæ ſuſpenditur quocũque tẽ-
pore per conditionis euẽtum,debeat quis appellare infra de
cem dies à die ſententiæ conditionaliter prolatæ,vt.ff.quan-
do appel.ſit.l.1.§. biduũ. canonizata.2.q.6.¶ Timore huius
contrarij variæ ſunt opin.dicunt enim quidam,quòd iſtud c.
dum dicit medio tempore.ſ.20. dierũ quos hic iudex ꝓ ter
mino aſsignauit.& ſic cum medium.20.dierum ſint.10.dies:
apparet quòd fuerit appellatio interpoſita infra terminum à
iure ſtatutum.ſ.10.dierum.vt in Aut.ſed hodie.C.de appe.&
ſic iſte tex.concordat cum dicto.§.biduum.& hanc opi.tenet
Tan. & Bar. Brix. vt ſcilicet à ſententia excommunicationis
lata ſub conditione non poſsit appellari poſt decem dies,ſi-
cut nec ab alijs.Allegat pro caſu c.quod ad conſultationem.
s̃.titu.1.idem tenet Pet.& exponit medio tempore.i. ante de
cẽ dies.Similiter exponit Vincẽ.& Aegi.gloſ.tenet hic,quòd
quandocunque ante conditionis euentum appellari poſsit à
ſententia excommunicationis, & decem dies non currant à
tempore ſententiæ conditionalis,ſed poſt euentum conditio
nis.& hanc opi.tenent Lau.Inno.& Hoſti.Abb.& Gar. & Io.
Mo.infra de ſen.excom.c.quicunq;. li.6. & hanc etiam tenet
Io.An.reddens rationem diuerſitatis inter hanc ſententiam,
& aliàs Gof.& Rof. quòd in omni ſententia excommunica-
tionis,vel alia decem dies currant poſt euentum conditionis.
Non ob.§.biduum,quia tex.dicit ibi,quòd eſt vtile,ergo non
neceſſarium,quorum opi.non tenetur.Tene ergo opi.Io.An.
5 & aliorum † quòd à ſententia excommunicationis conditio-
nalis poteſt appellari,quandocunque ante conditionis euen-
tum. quod eſt verum, ſi ſententia conditionalis proferatur,
ab homine.ſecus ſi proferatur à iure.pone exemplum de re.
eccle.non alie.c.2.§.laici.& in fi.lib.6.& de ſen. excõ.quicũ-
que.de deci.c.1.de vſur.ex grandi.de pœnis cupientes.Ratio
nem diuerſitatis inter ſentẽtiam iuris & hominis hic vide in
nouella circa fi.¶ Quartò oppo.& videtur quòd opi.Rof.&
Goffre.ſit ipſa veritas:videlicet quòd currat tempus appella
tionis interponendæ conditione pendente: quia idem in ſi-
milibus ſeruatur, vt l.penult.ff.de excuſ. tuto. vbi ſi datur tu-
tor ſub conditione,tempora excuſationis currunt à tempore
purificatæ conditionis, & idem in qualibet præſcriptione,vt
ante cõditionem,vel diem nulla currat præſcriptio: vt l.cum
notiſsimi.§.ſed & ſi quis.C.de præſcrip.30.vel 40.ann. Sol.
aliud in ſententia,aliud in alijs diſpoſitionibus: quia ſentẽtia
ſtatim lædit,& ſtatim quis eſt ligatus. ſecus in alijs. ita dicit
Doct.Io.de Ligna.contra quem poſſet opponi,quia ſicut in
alijs diſpoſitionibus conditionalibus, vel in diem ſpes eſt in
debitum rei,ita in debito,& ſententia cõditionali:nec in ſen-
tentia reperitur ante cõditionem, vel diem maior obligatio,
quàm in alijs.poteſt ergo dici,quòd ſit ratio:quia aliȩ obliga
tiones contrahuntur conſenſu,ſed obligatio ſententiæ oritur
contra conſenſum:& ideo ſtatim lædit ſiuè purè, ſiuè condi-
tionaliter proferatur,quæ tamen ratio in idẽ recidit.¶ Quin
tò opponitur.dicit tex.hic, quòd non ſoluẽdo in termino eſ-
ſet excommunicatus,niſi appellaſſet. Sed contra de toto titu
lo.C.

lo.C,commina,vel epi.vbi iſte comminationes iudicum poſ-
ſunt ſperni,Sol.ibi loquitur, cum iudex profert non cauſa co
gnita.ſecus ſi cum cauſæ cognitione. & ita loquitur iſte text.
¶ Venio ad quæſtiones:quero,primo feci ſupra differentiam
inter ſententiam excommunicationis conditionalem,& alias
6 quò ad tempus appellationis interponendum. † quid ergo ſi
cum ſententia excommunicationis alia eſt iniuſta. pone ex-
communicaui te, niſi ſolueres vſque ad annum Sempronio
centum.appellaui poſt decem dies.dicit Sempronius quò ad
centum non poteſt ammodo appellare: ſed quo ad excom-
municationem ſic.nunquid benè dicat,dicit Inno.quòd quã
doque eſt vnum mandatum tantùm excommunicatio prin-
cipalis,& ſolutio acceſſoria.& tunc quandocunque ille appel
let infra annum,reuelabitur non ſolùm ab excommunicatio
ne,ſed à ſolutione:quia ſublato principali tollitur acceſſoriũ
ſupra de conſtitu.tranſlato.& hoc verum,vt dixi,quando ex-
communicatio eſt principalis in ordine. Si autem eſt acceſſo
ria,puta quia fuit condemnatio pura,& niſi ſoluerit infra mẽ
ſem,fuit excommunicatus.tunc ſi appellauit infra decẽ dies
releuabitur ab vtraque ſententia. ſi autem poſt, releuabitur
ab excommunicatione,non à condẽnatione,quȩ per lapſum
decem dierum tranſiuit in rem iudicatam. s̃.ti.1. cum inter.
& c.quod ad conſultationem,Sunt enim duo mandata diuer
ſa,dum nihil prohibet valere excommunicationem in vno,&
non in alio.de teſta.c,Raynutius,& Raynaldus. & hoc tenet
Hoſti.poſt Inno.contra quod opponit Io.An.ad ſuſpenden-
dum effectum excommunicationis non ſufficit qualiſcunq;
appellatio,ſed refertur legitima.Si ergo ſententia tranſiuit in
rem iudicatam, reſtat quòd appellatio ſit iniuſta. ſed dic,ꝙ
ex poſt facto appellatio cẽſetur iniuſta quò ad principalem
propter eius deſertionem. & ſic propter culpam ſuperueniẽ
tem,quæ culpa nõ extẽditur ad excõicationẽ habſentẽ diuer
ſam naturã.arg.ad hoc.l.1.ff.quib.mo.pig.vel hypo.ſol.& nõ
econtra.¶ Secundò quæritur.& præmitte, quòd quædã ſunt
conditiones de ptõ:vt ſi feciſti.q̃dã ſunt de pñti: vt ſi facis,ſi
appellas,ſi eligis.quȩdã ſunt de futuro:vt ſi ſolueris,vel elegẽ
a ris,ſiue feceris. vt l. cum ad præſens.aff. ſi certum pet. & hæc
7 propriè dicitur conditio,quæ pendet ex futuro:vt.l.itaque.e.
ti.Si ergo conditio ſit de futuro habet locum tex. & quod di
xi.Si autem ſit de præterito non ſuſpendit,& idem ſi de præ-
ſenti.Sed circa conditionem de futuro remanet quæſtio diffi
8 cilius Inno.verbi gratia.† excommunico te ſi elegeris, vel ſi
appellaueris:ſi poſt ſententiam talem appellat, vel eligit, an
teneat appellatio,tanquam videatur præcedere ipſam ſentẽ
tiam:vel teneat electio,tanquam ſimiliter præcedere videat.
Si enim dicimus,quòd electione perfecta ſit excõicatus,vale
bit electio,tanquam excõicationẽ præceſſerit,& ſimiliter ap
pellatio.Si autem dicamus,quòd ſtatim cũ ſe parat ad appel
lãdũ,vel eligendũ ſit excõicatus,ita ꝙ appellatio videat ſeq,
non valebit electio,tanquam facta ab excõicato. nec appel-
latio ſuſpendat effectum ſententiæ, quæ fingitur præceſsiſſe.
& iſta eſt quemadmodum quæſtio puncti,ſuper qua dicit In
nocen.ſequendã intentionẽ excommunicationis, quæ ſit ta-
lis,ꝙ eligens poſt electionẽ ſtatim ſit excõicatus,tunc appel
latio præcedens impediet excõmunicationem, & tenebit ele
ctio:ſed ſi voluit eligentem ſimul cũ electione quẽ faciet ex-
cõicatũ eſſe, & tunc non tenet electio, & tenet excõmunica-
tio.& idem videt,ſi dubitatur de intentione ꝓferentis: vt ſic
in ꝓlatione verborũ ſit excõicatus.& ratio eſt, quare fingit
excõicatio prȩcedere,cũ penetrabilior ſit gladius dñi.ſ.excõ
municatio,q̃ factum hoĩs.ſ.electio.& ideo intelligitur excõi
catio præcedere electionẽ. ¶ Sed contra hanc deciſionẽ op-
ponit ſibi ipſi.ſ.ꝙ non ſit bona.nam ſi electio non tenet,ergo
non incidit in excõicationem:quia factum, quod nõ ſortitur
effectũ iuris,non meretur pœnam: vt.C. ſi manci.ita fue.alie.
l.vlti.Sol.dicit ipſe contrariũ loquit in pœnis conuentiona-
libus,& iudicialibus,quæ ſunt odioſæ,ideo ad ipſarum com-
miſsionem nõ ſufficit facere de facto.ſecus in pœnis ſpiritua
libus,in quarũ cõmiſsione ſufficit mala voluntas, & inobe-
dientia, ét ſi actus non ſortitur effectum, & ſunt medicina-
les.de ſen.exc.c.cũ medicinalis.in prin.li.6.vnde vt fauorabi
les dilatantur, illæ autem reſtringuntur, vt in regula odia. &
no.hoc dictum. eſt enim neceſſarium dicere, quòd fingatur
præcedere excommunicatio electionem: quia ſi diceremus
ſequi,tantùm eſſet dicere,quantùm excõmunico te, quia ele
giſti,vel poſtquam elegeris.& hoc eſſet iniuſtum: ſcilicet pro
electione iam facta taliter excommunicare ſine noua moni-
9 tione. de ſenten. excõ.c.ſacro.¶ Ex prȩdictis ergo patet,† ꝙ
duo actus ſimul quandoq; concurrunt, & penetrabilior eſt
actus legis, quàm hominis.facit l.ſi poſt mortem. poſt prin.
in ver.tunc enim:quia in vnũ concurrit &c.ff.de leg. 1.& ali-
bi de iſtis actibus cõculcatis. Et quid fingatur præcedere,&
quid ſequi:no.in l.illud ff.de acqui. hære.& ff. de dona. inter
vi.& vx.l.3.§.ſi debitorem.ibi celeritatis coniungendarũ in-
ter ſe actionum vnã actionem occultari. ¶ De illa autẽ mate
ria an ad commiſsionem, vel euitationem pœnæ ſufficiat fie
ri de facto quo ad commiſsionem pœnæ, vel quo ad imple-
mentum conditionis.dic vt l.ea quidem. C.ſi manci. ita fue-
rit alie.& l.quidam cum filium.ff.de verbo. obliga. & de cõ-
di.inſti.l.mulier.& ibi concor.in glo.ſi de facto. Et de prȩdi-
cta quæſtione Inno. vide quod no. Hoſt. in ſumma de ſen.&
re iudi.§.qualis.ſub §.puta per totum.§. ¶ Tertiò quære.di-
10 citur hic, † quòd iudex excõmunicauit,niſi ſoluerit infra 20.
dies Sempronio. quid ergo ſi Sempronius terminum proro-
gauit,& reus non appellauit, nec ad diem ſtatutam ſoluit,an
erit excommunicatus.dicunt quidam quòd non.ſed aduenĩẽ
te termino prorogato ſi non ſoluerit, incidat in excommu
nicationem. videtur enim facta prorogatio cũ omnibus ſuis
acceſſoriis.ff.de præcario.l.ſed ſi manentis.Alii, vt dicit Inn.
tenent contrarium,quòd lapſo termino ſi iudex non conſen
ſerit prorogationi, ſit debilior excommunicatus, & hoc tu-
tius eſt quantum ad excommunicationis ſentẽtiam:ergo te-
nendum.ar. infra de homici.c.ad audientiã. cum ſimilibus.
& id quod dicitur,quòd videtur facta prorogatio, eſt verum
quo ad ipſos prorogantes,non quo ad tertium,quem concer
nit actus.ff.de arbi.l. labeo.la. 2.§.pen.& fi.ff.loca. item quæ
ritur.§.qui impleto.& C.loca. l.ſi cũ. & l. legem. & hoc tenet
Hoſt.idem Gar.& Io.Mo.de ſententia ex.c.quicunq;.li.6.vel
dic,vt no.infra de fideiuſ.cum qui.in fi.& c.3.e.ti. & vtrobiq;
per Io. An.& facit quòd no.de off.del.c.P.& G.vbi etiam de
materia huius.c.& quod no.in Spe.de obli.& ſolu.§. nunc ali
qua.ver.quid ſi contra. & generaliter de materia vtrũ priui-
legia,vel iura,quȩ inſunt actioni, ſi nouantur, vel prorogan-
tur,intelligantur repetita.dic per Bart. in l.aliam.ff.de noua.
tangitur enim hic articulus de excommunicatione, an repe-
tita videatur.& facit quod no.ff. ſi fa.fur.fe. di.l.1.§.cum plu
ries.per Bar.¶ Vltimò declarat hic Io.An. quod dicatur tem
pus medium,& quia inutile non inſiſto.ſed hic vide per eum
circa fin.¶ Quærit etiam adueniente termino, ſi dicit cre-
11 ditor debitorem excommunicatum, quia non ſoluit, debi-
tor autem hoc negat: cui incumbat onus probandi. remittit
ad no.per Inn.in c.ſuper his.de accu.& ego remitto ad not.ꝑ
Bar.in l.illa ſtip.ſi Kalen.ff.de verb.ob.¶ Quærit gl.ſi pendẽ-
te termino,de quo in tex. reus cõditionaliter condemnatus,
niſi ſoluerit infra &c.efficiatur de alio foro, an aduenĩẽte ter
mino ligabitur dicta ſententia. videtur quòd non.quia ſicut
appellatio ante conditionis euẽtum interpoſita ſubtrahit ap
pellantem à iuriſdictione iudicis proferentis, vt in c.cum cõ
tingat.s̃.de offic.dele.& hic,ita & mutatio domicilij, quȩ cõ
tingit medio tempore.contrarium tenet glo. niſi appellaue-
rit.idem tenet Io.An. niſi ceſſaret cauſa mandati. puta man-
dauit in minoribus conſtituto, quòd deberet redire ad eccle
ſiam,aliàs eſſet excõmunicatus. certè ſi infra dictos 10.dies
iſte in minoribus ducit vxorem,vel efficitur miles aduenien-

re termino, non erit excommunicatus. ſed ſolutum eſt præce
pto deficiente eius cauſa.arg.ff.de ſuſpec. tut.in l.poſt finitã.
& vide quod no.Io.And. in regula cum ſunt iura partium.in
mercuria.& ibi vide.quando dubitatur, præceſſerit appella-
tio,an non.& quid iuris etiam,ſi iudex,dum legitur appella-
tio,excommunicat.dic vt ibi.

ADDITIO.

a ¶Vt l.cum ad præſens.vide ibi Ange.& doct.& in l. ſi ita ſtipulatus fue-
ro hanc ſummam.de ver.obli.gl.& Bar.in l.ſi ſic.§.1.ff.de lega.1.& Bar.
in l.1.ff.de condi.& demon.

SVMMAE.

1 *Verba debent ſeruire intentioni.*
2 *Cauſa ſuſpitionis etiam turpis poteſt allegari coram iudice.*
3 *Recuſatus reaſſumit iuriſdictionem, niſi probetur cauſa ſuſpitionis co*
ram arbitris,& è conuerſo.nu.4.

SEcundo. Si per reſcriptum committantur
plures articuli connexi, & in vno
illorum tantum appellatio prohibetur, & in aliis vide
tur prohiberi. & hoc primò. Suſpitionis cauſa allegari debet
coram iudice,qui recuſatur,& probanda coram arbitris. ibi
tertio &c.hoc ſecundo. ¶Primo no.de hac clauſula poſita in
principio,medio,vel in fine reſcripti,quæ ad omnia refertur.
quod gl.intelligit verum,ſi ſint capitula connexa , & depen-
dentia ab eodem negotio,alias ſecus.& ſic ſoluit contrarium
de c.inquiſitioni.j.eo.vbi plenè dicam,facit l. cum actum.ff.
1 de neg.geſt. ¶Scdò no. †ꝙ verba debent deſeruire intentio-
ni,nec inhærendum eſt cortici verborum. quia iſtud non eſt
ſcire leges.vt ff.de legi.l.ſcire leges. & in c. marchio,& baſili-
des 1.q.7. ad hoc optimè ff.de excu. tut. l. ſcire oportet. §.
aliud autem.ibi etſi maxime verba legis habent intellectum,
2 tamen mens legiſlatoris aliud vult. ¶Tertiò not.†in ſecunda
parte de cauſa ſuſpitionis proponenda coram iudice,qui di-
citur ſuſpectus. debet ergo allegari cauſa ſuſpitionis , qđ eſt
verum,etiam ſi ſit turpis.puta quia eſt riualis iudicis. vt ff.de
iniuri.l.prætor.de iure ciuili erat dubium, an deberet expri-
mi cauſa.quod dic vt l.apertiſsimi. C.de iudiciis. ¶Quartò
3 no.†quòd ſuſpitionis cauſa coram arbitris non probata re-
cuſatus reaſſumit iuriſdictionem. lapſus ergo termini ad pro
bandum præfixi inducit deſertionem recuſationis , ſicut la-
pſus termini ad appellationem proſequendam ab homine,
vel à iure.ſupra eo.ex ratione. & c. perſonas. ¶Quinto not.
4 †quòd cauſa ſuſpitionis probata ſuperſedebit recuſatus in
proſecutione cauſæ. Et aduerte quia non ſolùm debet eſſe ꝓ
bata,ſed per arbitros ſentẽtialiter approbata. Et ſic oportet
ſuper hoc ferri ſententiã.infra eo.legitima lib.6.& ab ea po-
terit appellari.C.eod.l.fin.prope fi. ¶Opponit.dicitur hic,ꝙ
appellatio prohibita in vno articulo , videbitur prohibita in
aliis.ſed contra de c.inquiſitioni.j.eo.Sol. vt in gl.2.& ſ.dixi
in primo notabili. ¶Secundò opp. dicitur hic,quòd iudex re
cuſatus cogit partes ad electionem arbitrorum. ſed cõtra de
c.ſpeciali.j.eo.vbi.tex.dicit,quod poteſt cauſam alii delega-
re.Sol.vt in glo.penul.& in glo.4. circa fi. de qua materia dic
vt ſ.de foro compe.c.ſi quis contra clericum. quod loquitur
in ordinario . delegatus an poſsit cauſam alteri delegare.de
legato vero Papæ poſt recuſationem propoſitam coram ip-
ſo,an poſsit delegare:dic vt in c.iudex.de off. dele.li.6. ¶Ter
tiò opponitur , & videtur quod iudex recuſatus debeat de ſu
ſpitione cognoſcere ſi ſit iudex competens, necnè.vt l.ſi quis
aliena.ff.de iudiciis.Solu.vt in gl.quæ incipit.argu.contra.Io.
dicit,quòd ideo de ſuſpitione non cognoſcit quia plus affici
tur,quam ſi aliter dicatur incompetens.de offi. deleg.ſuſpi-
tionis.vbi per eum.& quod not. j.eo. per eum in c.ſolicitudi
nem.in glo. ſed quare. Ego dico , quòd de nulla exceptione,
quæ pudorem,& verecundiam ipſius iudicis concernat , & ſi
gillet,debet ipſe cognoſcere:puta de excõmunicatione , infa
mia,dementia,vel alia, quæ concernunt perſonam ipſius.ſe-
cus ſi ſimpliciter competentiam iudicis. vt dicta l. ſi quis ex
aliena. Et ita not.Barto.in l.quidam conſulebant. ff. de re iu-
di.vbi vide per eum.licet Inno. notauerit contrarium in c.cũ
ſuper. ſ. de officio delega. ¶Quartò opponitur. dicitur hic,
quod ſuſpitione probata,debet ſuperſedere in cauſa.contra.
imò videtur,quòd arbiter,coram quibus ſuſpitio eſt proba-
ta,debeat in cauſa procedere ſecundùm formam literarum
directarum recuſato , acſi eiſdem arbitris directæ fuiſſent.vt
C.de iudi.l.apertiſsimi.Sol.ſtandum eſt contrario ſecundum
Hoſtien.qui dicit, quòd docto. communiter tenent contra-
rium,& ꝙ contrarium ſeruat curia , vt fortè videtur. de iure
ergo ciuili eſſet ſtãdum,quod dicitur in dicta l. ¶Vltimò do
minus Ioan. de Ligna. format hic aliquas quæſtiones circa
materiam recuſationis iudicis , quam tractabo. infra eod.in
cap. cum ſpeciali.

SVMMAE.

1 *Debitum fruſtra petit,quod,qui debet,non impedit.*
2 *Incontinenti verbum qualiter intelligatur.*
3 *Appellandi beneficio,an debeat excludi in vna cauſa, qui non detu-*
lit in alia.

AN ſit Non ſummatur ꝓp duas lecturas,
quas in ſe habet ſm̃ Io.And. hæc de-
cre.poteſt intelligi in duabus appellationibus
à diuerſis perſonis interpoſitis.ponet exemplum.ſ.c.conſti-
tutum.& ſm̃ iſtum intellectum. h. d. qui non defert appella-
tioni,debet deferri.h.d.& ſm̃ hoc habet locum in appellatio
ne extra iudicium, non in iudiciali. & ita Inno. & Ho. põt ẽt
intelligi in vna perſona pone in actore,qui appellauit, & po-
ſtea ſpoliauit reum.iudex non obſtante appellatione cõpel-
let eum , vt rem reſtituat , quia ex quo ſuæ appellationi non
detulit,ab alio non eſt deferendum. ſ. de reſcrip.c.ex parte.
Sed primus intellectus magis amicatur literæ ſm̃ Io. And.ꝓp
verbum legitimè interpoſitum:quod eſt in text.non enim eſt
veriſimile,ꝙ ſpoliatus diceret, aduerſarium legitimè appel-
1 laſſe.& ita tenet Io.An. ¶Primò ergo no. †ꝙ fruſtra petit de
bitum,ꝙ,qui dẽt , non impedit.concor.ff. de dam.infe.l.hoc
amplius.§.ſi qs poſtea.vbi ſi voluiſti mihi cauere noĩe mea-
rũ,vt ſic culpa cum culpa compenſetur, ſicut dolus cũ dolo,
& delictũ cũ delicto.j.de adul.intelleximus. de elec.c.bonæ.
2 ¶Quærit glo. †qualiter intelligatur iſtud verbum incontinẽ
ti.quidam dicunt vſq; ad triduum.ad hoc.j.de reg.c.conſti-
tutionem.in fi.li.6.vel intelligitur incontinenti. j.15.dies.de
reſti.ſpo.c.frequens.li.6.ſm̃ Ho.ꝙ non placet Io.And.loqui-
tur.n.illa decre.cum ſpoliatio deducitur in modum exceptio
nis,& in vi dilatoriæ , non cum de ipſa agitur. ¶Scdò quærit
3 †vtrum ille,qui non detulit in vna cã, debeat excludi à bñfi-
cio appellandi in alia.tenet glo.ꝙ non,de quo.j.de vſur.quia
fruſtra quinimò nec in eadem cauſa repelletur ſecundo.ar-
gu.c.cum Vintonieñ.ſ.de elec. ſm̃ Io. Vin.Tan. & Phil.facit
quod no.in Spec.de appel.§.fi.ver.not.& ff. de his qui.vt in-
dig.l.hæres.& l.vt reſcriptum. vbi ſi hęres accommodauit ta
citam fidem contra leges , priuatur falcidia in illa re , in qua
fraudem commiſit. ¶Vltimò quærit d. Io. de Lig.nunquid à
quolibet actu extraordinario poſsit appellari.circa quã qõ-
nem reaſſumit verba Bar.in l.ſi res.ff.de appel.reci. & minus
ꝑfectè.nec facit de eo mentionem.dicam infra.c. bone. Pet.
de Ancha.

SVMMAE.

1 *Publicans ſententiam ſi non proferat, non dicitur propriè grauare.*
2 *Appellari non poteſt à vero executore.*
3 *Recuſatio cenſetur remota,ſi appellatio remouetur in reſcripto.*
4 *Cardinalis an poſſit recuſari.*
5 *Executor ſi excedat modum in exequẽdo,ad quem appellabitur.*

Nouit

NOuit ille. Merus executor non recuſat̃,
nec ab ipſo appellat̃, niſi mo
dũ excedat : vel aliter à iudice ſuſpecto nõ recedi
tur ꝑ appellationẽ,nec ab executore, a niſi modũ excedat.h.
1 d.nõ diuiditur. ¶ † Primò no.quòd ille,qui non profert,ſed
publicat ſententiã,non dr̃ grauare,quia actus non ſumit eſſe
ctũ à publicatione,ſiue declaratione,ſed ab ipſius in eſſe pro
ductione.faciunt iura in glo.2.alle.& l.aſſe.ff.de hęre.inſti.&
2 l.ſi ita ſcripſero.ff.de cõdi.& dem õ. ¶Secundò no.†ꝙ ab exe
cutiõe nõ põt appellari.quod eſt verum ſm̃ glo.fi.in executo
re verò:ſecus in mixto.idẽ no.2.q.6.ſunt quorũ. ¶Tertiò no.
3 regulam.†quòd ſi remouetur appellatio in reſcripto,ſimili-
ter,& recuſatio.de qua æquiparatione in vlt. glo. Et hoc no-
tabile colligit Inn.Hoſt.remittit ad c.ſuper quæſtionũ.§. por
4 ro.ſ.de offi.dele. ¶Quartò no.in ver.licèt eum.† ꝙ Cardina
lis recuſari non põt.ff.de offi.præto.l. vna. & vide. ſ. de offi:
5 dele.c. cũ olim. il 2. glo. antepe. ¶ Quintò collige † quod ſi
executor excedit modũ in exequendo, debet appellari ad iu
dicem,q cõmiſit executionẽ. quod eſt verum, niſi iudex de-
diſſet mandatũ limitatũ ad ſic exequendũ. quia tunc non di-
citur executor grauare,ſed ille,qui mãdauit.ideo ad eius ſu-
periorẽ eſſet appellandũ.ꝙ dic ꝑ Bar.in l.ab executore.ff.eo.
tit. vbi ẽt not. an poſsit appellari à pronunciatione de exe-
quẽdo,& ſubdit ibi notabile verbũ , ꝙ licèt nõ ſit neceſſaria
expreſsio cauſæ cũ appellatur ab exceſſu in executione,quia
tunc dẽt exprimi cã exceſſus.vt ibi per Bar.quod no. bene.

ADDITIO.

a ¶Nec ab executore.vide de hoc ꝑ Anch.ĩ Cle.2.de relig domi.2.notabili.

SVMMAE.

1 *Auditor an poſſit cogere procuratorem occultantem procuratorium*
ad exhibendum.
2 *Probationes non ſunt producendæ ſuper quæſtione, quæ conſiſtit in*
iure.
3 *Iudex ſine partibus poteſt diſcutere,quando dubitatur de efficacia cõ*
ſuetudinis.
4 *Abſens,ſi poſt contumaciam venit ad cauſam , an ſit condemnandus*
in expenſis.
5 *Terminus præfixus appellationi habet vim peremptorij,cum appel-*
latio eſt recepta.
6 *Appellatio ſi non fuerit recepta à iudice,vel à parte,an habeat eun*
dem vigorem,acſi recepta foret.
7 *Pronunciatum ſuſpenditur per appellationem.*
8 *Tempus appellationi præfixum, an quis poſſit præuenire.*
9 *Sententia excommunicationis an maneat rata lapſo termino appel-*
lationi proſequendæ præfixo.
10 *Deſerta appellatione per lapſum anni,an poſſit procedi ſuper cauſa*
nullitatis.
11 *Epiſcopus depoſitus per ſententiam ſi appellauit,an pendente excom*
municatione poſſit excommunicare ſubditum.
12 *Expenſæ quæ intelligantur,in quibus dicitur appellantem,qui non ꝓ*
ſequitur condemnari.
13 *Iudex ſi non condemnauit opponentem exceptionem , & ipſum non*
probantem,ſicut debuit,an poſſit ſupplere,& condemnare poſtea
vſque ad ſententiam in expenſis.& nu.14.
15 *Sententia lata eſt contra aliquem qui appellauit,ſed non fuit proſecu*
tus appellatione,an poterit agere contra iudicem,quod fecerit litẽ
ſuam,vel quòd inique per imprudentiam iudicauit.

SĘpè contingit Si appellatio recipiatur
à iudice,vel approbetur
à parte , terminus ad eam proſequendam ſtatutus ab
homine habet vires peremptorij , nec poteſt præueniri.h.d.
& primò ponit conſtitutionis cauſam. ſecundo conſtitutio-
nẽ.ibi:[quia tñ.]in qua ſex facit. primo ſtatuit appellatione
recepta terminũ hoĩs hẽre vim citatiõis ꝑemptoriæ.ſcda ibi:
[ꝙ ſi đ appellatiõe nõ recepta.]tertia ibi:[ſaluis:]ſaluat cõ-
ſtitiones punientes negligentiam appellantium à ſententijs.
quarta ibi:[quicquid] declarat principale dictũ huius conſti
tutionis.quinta ibi:[ſi quis]punit pręuenientẽ terminum ho
minis.ſexta ibi:[hæc autẽ.]conſtitutionem determinat. ¶Pri
mo no.quòd quandoq; propter abſentiam partis litis deci-
ſio prorogatur.quod ne contingat multis modis iura proui-
dere conantur,quandoque abſentem contumacem in expen
ſis condemnando,vt in conſtitutione reprehenſibilis.ſ. eod.
quandoque procedendo in negocio principali,vt in hoc.c.ꝙ
ad hoc principaliter tendit.facit.j.de pœnis.c.calumniã &c.
¶Secundò no.de malitia procuratoris occultantis procura-
1 torium,†an autem auditor poſsit cogere ipſum ad illud ex-
hibendum.vide in Specu.de procurato.§.vt autem. ver. quid
ſi procurator.& an dominus iſto caſu tanquam cõtumax cõ
demnabitur in expenſis , dic vt.ſ.vt lit. non conteſta.c.1.per
2 Inno. ¶ Tertiò no.quòd † ſuper quæſtione , quæ conſiſtit in
iure,non ſunt producendæ probationes præcipuæ coram Pa
pa, cum habeat oĩa iura in ſcrinio pectoris ſui,vt lib. omniũ.
C.de teſta.& de conſtitu.c.1.lib.6. benè ergo dicit Inn.ſ. de
3 conſue.c.cũ inter nos.†quòd cum de efficacia conſuetudinis
dubitatur,iudex ſine partibus poteſt hoc diſcutere. quinim-
mò confeſsio partis iuri contraria noceret,vt l. ornamento-
rum.ff.de au.& argen.lega. ¶Quartò no.in ver. licet coniun
4 cta l.fi.§.illud.C.de tempo.ap.† quòd licet contra abſentem
in cauſa appellationis poſsit procedi ad ſententiam,vt dicto
§.illud,tamen ſi poſt contumaciam venit ad cauſam,condẽ-
nari debet in expenſis.& ita ſentit glo.in c.1.de elec.lib.6.&
c.fi.ſ.de dolo,& contu.licet enim non videatur prima facie
intereſſe partis,quòd aduerſarius ſit præſens , cum poſsit eo
abſente procedi,tamen poteſt prætendere intereſſe, vt hic in
tex.ibi lites,quæ de facili poterant terminari , &c. quam ra-
5 tionem no.pro illis glo. ¶Quintò no. † quòd terminus præfi
xus appellationi,cum appellatio eſt recepta,habet vim per-
emptoriam.quòd intelligit Io.An.de termino pręfixo ab ho
mine,qui terminus eſt propriè ad cauſam inchoãdam,vt hic
de termino verò præfixo ad cauſam finiendam , & in cauſis
beneficialibus,eſt certũ,ꝙ dictus terminus habet vim perẽ-
6 ptoriam.quòd dic,vt in c.1.de elec.lib.6. ¶Sextò no.†ꝙ ap-
pellatio licet non ſit recepta à iudice,vel à parte , tamen hẽt
eundẽ vigorẽ,acſi recepta foret.quod intellige quò ad reuo-
cationem attentatorum , & delationem negotij principalis.
quod dic,vt.j.eo.c.non ſolùm.li.6.& quò ad pœnam iudicis
non deferentis.2.q.6.de certo. ¶Septimò no.tex.dũ dicit, q̃
7 fuerat appellatione ſuſpenſa &c.†ꝙ per appellationem ſuſpẽ
ditur pronunciatũ.ſimile verbum.C. eo.ti.l. præcipimus.ali-
bi dicitur,ꝙ extinguit̃.ff.ad Turpil.l.1.in fin. & magna eſt de
hoc contentio,an appellatio ſuſpẽdat, vel extinguat ꝓnũcia
tum.quod dic.vt.ſ.de offi.dele.c.paſtoralis.§.ꝑterea. & ple-
nè per dñm Bal.in l.tale pactum.§.qui prouocauit. ff. de pa-
ctis. ¶Octauò no. quòd in cauſa appellationis ꝓcedit̃ cõtra
abſentẽ:qđ intellige ſup articulo,ſuper quo appellatũ eſt.Sed
eo finito ſup negocio principali requirit̃ noua citatio , & eo
non veniente proceditur , tanq̃ cõtra cõtumacẽ:ſaluo qđ de
cauſis beneficialibus no.in c.1.de elec.li.6.& ita debet intel-
ligi gl.quæ incipit.vt ſi l.s.quæ tractat materiã,qualiter in cã
appellationis procedatur contra contumacem. vt.j. diſtin-
8 guã. ¶Nonò no.in ver.ſi quis autem. † ꝙ quis non poteſt ꝓ-
uenire terminũ appellationi præfixum , vt dicit glo.penul.ꝙ
ex eo,quia illud tempus ab homine præfixum præueniri non
poteſt,vt hic,non computabitur in anno indulto ad appella-
tionem proſequendam,cum tunc non ſit iniuria. Idem.P.j.e.
c.vt debitus.& Guli.in Spec.de appellatio.§.qualiter.verſi.2.
dominus Io.An.tenet,quòd currat,cum loco illius ſuccedat.
ſupra eo.c. cũ ſit.primò reſponſo.& argumen. de voto.c.ma-
gnæ.§. cum igitur. vnde lapſo termino hominis non poterit
vti legali , immò rata manet ſententia , vt ibi.& ſi aliud
diceremus , ſequeretur abſurdum , quòd omne tempus ,
quod

quod pendet in dilatione data à iudice appellationis non
curreret in anno, cũ tunc procedere nõ poſsit vt infra eo.c.
ſignificante. & C.de dila. ſiue pars. ita eſſet in poteſta-
te appellantis, quando inciperet currere annus appellatio-
nis, quod eſt abſurdum. hoc idem no. Io. An. ſupra eo. c. ex ra
tione. ¶ Venio ad oppoſitiones: & primo opponitur. dicitur
hic, quòd appellato veniente ad cauſam proſequendam, ap-
pellans non veniens condemnatur in expenſis. ſed contra. C.
de fruc. & litium expen. l. fi. Sed appellato non imponitur ne
ceſsitas proſequẽdi, niſi velit. 2. q. 7. c. appellatore. ergo ſimili
ter nec appellanti videtur neceſsitas proſequendi iniuncta,
cuius cõtrarium dicitur hic. So. dicit gl. quæ incipit iſtud no.
quòd aliud in appellante, aliud in appellato. & bene quia ap
pellatus non curat proſequi cum per lapſum anni confirma-
tur ſententia pro ipſo lata. poteſt tamen comparere corã iu
dice ad quem, & petere confirmari, non ſtatim, ſed prope fi-
nem anni. & dic vt ſupra c. ex ratione. appellans autem in ꝓ-
ſecutione debet eſſe diligens toto anno, & ſolicitus. vt dicto
c. ex ratione. vbi plenè. ¶ Secũdo opponitur: dicicitur hic, ꝙ
terminus præfixus habet vim perẽptorii, vt procedi poſsit,
& ſic innuit, quòd non ſit alia citatio neceſſaria vſq; ad ſentẽ-
tiam. ſed contra de c. per tuas. infra eo. debet enim appellans
citari ad cauſam appellationis proſequendam, & ſimiliter ap
pellatus. vt ibi & l. fi. §. vlti. C. de tempo. appel. So. vt dixi. ſ. in
notabilibus. nam tex. iſte intelligitur, cum appellatur à gra-
uamine ante ſententiam. & ſuper iſto articulo poſt terminũ
præfixum proceditur parte nõ citata. Sed finito dicto articu-
lo quò ad proceſſum cauſæ principalis requiritur noua cita
tio: & procedendum contra contumacem ad miſsionem in
poſſeſsionem ad ſententiam. & alia remedia prætorum. vt di
citur in glo. quæ incipit, vt ſi lis. quæ diſtinguit, vt in ea patet.
Sed Go. latius hoc mõ. aut appellat actor, an reus. & ſi actor.
aut appellat ante lit. cõte. aut poſt. & ſi ante: & tũc aut vtraq;
procedit, aut actor tantum, aut reus tantum, aut neuter. Si
vterq;, lis ſuo marte procedat. Si vero actor proſequitur, &
non reus: tunc contra reum procedatur iuxta formã c. quo-
niam frequenter. vt lite non conteſta. Si autem reus proſequi
tur, & non actor, tunc actor condẽnabitur in expenſis. ſ. e. c.
reprehenſibilis. §. 1. Item procedetur etiam in cauſa princi-
pali vſq; ad diffinitiuam ſententiam reo inſtante. vt hic. & in
autem. qui ſemel. C. quomodo, & quando iudex. Si autẽ neu
ter proſequitur, tunc iudex à quo ſua iuriſdictione vtetur. vt
ſupra e. c. reprehenſibilis. §. 1. ¶ Alio vero caſu principali ſci
licet cum appellatur poſt litis conteſta. & tunc diſtingue vt
ſupra. nam aut vterq; proſequitur, & idem quod ſupra. quia
lis ſuo marte procedet: aut neuter, & idem quia iudex à quo
ſua iuriſdictione vtetur: aut alter tãtum. & tunc aut eſt actor:
& tunc contra reum habentur remedia. c. quoniam frequen-
ter. §. in aliis. Item etiam poterit procedi ad diffinitiuam ſen
tentiam propter lit. conteſt. iam factam, ſicut dicimus in cau
ſa principali. vt l. properandum. §. ſi quidem. C. de iudi. Si au-
tem reus tantum proſequitur, & poſt litem conteſtatam põt
abſolui diffinitiuè, ſi liquet de cauſa: aliàs ab obſeruantia iu-
ditii. vt ſupra de dolo, & cõ. cauſam quæ. vbi de hoc. ¶ Ter
tio opponitur. dicitur hic, quòd lapſo termino poteſt iudex
procedere: acſi elapſum eſſet peremptorium. Sed contra, q̃a
non ſufficit peremptorium lapſum eſſe, niſi iudex hoc ſciat.
a quia non debet iudex facere facto.[a] vt l. hæc autem. §. 1. ff. q̃-
bus ex cau. in poſ. ea. Sol. vt in eadem glo. circa fi. quæ dicit,
quòd ſi hoc non eſſet notum iudici, non poſſet procedere cõ
tra abſentem. Requirit ergo iſta glo. quòd de contumacia de
bet conſtare iudici, antequam pronunciet: vnde ſi iudex pro
nunciauerit contra aliquem tanquam contra contumacem,
cum ſua contumacia eſſet iudici incognita, licet in rei verita-
te eſſet contumax, nõ valet, quod egit, & modo pendet de fa
cto. ¶ Quidam enim delegatus papæ fecit citari partem ad
ſententiam audiendam, & ante relationem nuncii ſententiam
tulit, & deinde retulit. dico enim, quòd licet verè citatio præ
ceſſerit ſententiam, quia tamen non erat citatio nota iudici,
ſententia fuit nulla. & ita no. Bar. in d. l. hæc autem. & plenius
in l. multum. ff. de condi. & demon. & ita ſentit Inn. ſ. de offi.
dele. cum contingat. & in c. prudentiam. in gl. per teſtes. ¶ Ve
nio ad quæſtiones. & primo quæro, dicitur hic, ꝙ lapſo termi
no appellationi proſequendæ præfixo rata manet ſententia.
9 † quæro ergo, an idem ſit in ſententia excommunicationis.
glo. magna, quæ incipit, ſic. ſ. tenet, ꝙ non: quia prædicta ſnĩa
aut ſtatim tenet, ſi appellatio nõ præceſsit, aut ſtatim eſt nul
la, ſi præceſsit. nec deſertio appellationis reddit validam ſen
tentiam, quæ fuit nulla. vt l. ſi expreſsim. ff. de app. facit. l. licet
de ſen. excõi. li. 6. & dic vt ibi. vbi deciditur, quod hic prolixè
tractat Inno. an ſcilicet poſt deſertam appellationem poſsit
appellans iudicis officium implorare, & decernat ſnĩam ex-
communicationis nullam. & eadem eſt q̃õ in aliis ſententiis,
& negotiis, in quibus extra iuditium eſt appellatum. vtrum ſ.
poſt deſertam appellationem poſsit agi de nullitate. quã q̃-
ſtionem hic ſubtiliter proſequitur Inn. & tene ipſam menti,
quia quotidie poteſt contingere. nam in eodem libello appel
lationis conſuetum eſt dicere ſnĩam nullam. & ſi qua eſt di-
cere iniuſtam, quod poteſt fieri, vt in c. dilecto. ĩ. eo. per Inn.
10 ¶ † Vtrum ergo deſerta appellatione[b] per lapſum anni poſ-
b ſit procedi ſuper cauſa nullitatis. quaſi annus vel bienniũ cõ
cernant appellationis inſtantiam ſuper iuſtitia, & iniquitate,
non autem ſuper nullitate. de qua quæſtione dic per dominũ
Bal. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. ff. de pac. & per Bar. in
11 l. ſi expreſsim. ff. eo. ti. ¶ Secundò quæro. † epiſcopus depoſi-
tus per ſententiam appellauit ab ea, appellatione pendente
excommunicat ſubditum. an poſsit. Tan. ꝙ ſic. quia interim
retinet ſtatum ſuum, & fungitur honoribus. vt nil not. appel.
pen. l. 1. §. integer. & l. ſi quis exheredato. §. hi autem omnes.
ff. de iniuſto te. & ff. de teſta. l. qui à latronibus. §. 1. Et aduer
te: quia gl. iſta loquitur, quando per ſentẽtiam quis venit pri
uandus à dignitate, vt valeant interim geſta per eum. vt l. au-
fertur. §. in reatu. ff. de iure fiſci. Sed quando per ſententiã nõ
venit priuandus, ſed declarandus priuatus dignitate geſta ꝑ
eum pendẽte appellatione, vel cauſa principali non tenent.
Sed lata ſentẽtia declaratoria retractantur. & hoc tenet Bar.
in libello ſuo de tyranno. cum enim careat titulo lite penden
te non facit fructus ſuos, ſed tenetur ad eorum reſtitutionẽ,
poſtquam conſtat titulum non habuiſſe. vt l. ex diuerſo. ff. de
rei vẽdicatione. Sed qui venit priuãdus interim habet titulũ,
ideo lite pendente facit fructus ſuos. vt l. ſi fundum. C. de rei
vẽdi. fructus autem dignitatis cenſentur iſti. ſcilicet eligere,
mulctare, reuerentiam recipere, & ſimilia. vt plenè per Inno.
12 in c. in literis de reſti. ſpo. ¶ Tertiò quæro: dicitur hic. † ꝙ ap-
pellans, qui non proſequitur, condemnatur in expenſis. quæ-
ro ergo, de quibus expenſis intelligatur, an de expenſis factis
in dicta cauſa appellationis, an etiam de expenſis factis in
cauſa principali, ſi fortè iudex à quo ipſarum condemnatio-
nem omiſit, & an ſolum intelligatur de expenſis factis in cau
ſa principali, ſi forte iudex à quo ipſarum condemnationem
omiſit. & an ſolum intelligatur de expenſis factis in iudicio,
an etiam de factis extra iudicium. tenet Inn. ꝙ de omnibus.
Nam iudex appellationis poteſt reformare primã ſententiã,
& addere, immutare, ꝓut ſibi rationabiliter videbitur facien
dum. vt ĩ. de teſta. c. Raynutius. §. penul. & c. Raynaldus. §. fi.
vbi de hoc. l. vlti. C. quando prouo. non eſt nec. & non ſolum
ſecundum eũ expen. q̃ veniunt officio iudicis, ſed etiam illę,
quæ fiunt extra iudicium, & quæ veniunt in condemnatione
iure actionis per iudicem ſunt taxandæ, & poſt per iuramen
tum petentis probandæ, vt in Auth. de iudi. §. oportet. col. 6.
quæ generaliter loquitur de omnibus expenſis ſecũdũ Inno.
¶ Aduerte tamen, ꝙ inter expenſas, quæ veniunt iure actio-
nis, duæ ſunt differentię. nam primę non petuntur lite finita.
vt l. termino. C. de fructi. & litium expen. Aliæ verò, quę ve-
niunt iure actionis ſic. Item illæ non veniunt, ſi quis habet iu-
ſtam cauſam litigandi. vt no. ſ. de dolo, & cõtu. finem litibus.
Sed iſtę, quæ petuntur iure actionis veniunt indiſtinctæ. Iſtas
duas differentias ponit glo. notabilis. in l. ſi mulier. §. ſi rẽ. ff.
13 de leg. 3. quod tene benè mẽti. ¶ Quarto quæritur pone † q̃d
iudex non condemnauit opponẽtem exceptionem, & ipſam
non probantem, ſicut debuit per dictum c. finem litibus. an
poſsit ſupplere, & condemnare poſtea vſq; ad ſnĩam, q̃ncũq;
in prædictis expenſis vr̃ ꝙ non. quia iſtæ expen. veniunt offi-
cio iudicis. ergo debuit condemnare ſtatim, vel eodem die.
vt l. paulus. ff. de re iudi. & c. cũ appellationibus. ĩ. eo. li. 6. cõ
trarium tenet Inn. non obſtant contraria. quia loquuntur de
condemnatione expenſarum fienda tempore diffinitiuæ ſen
tentiæ, quæ non poteſt fieri niſi eodem die, cum deſierit eſſe
14 iudex in illa cauſa. † Sed condemnationem expenſarum omiſ
ſam ſuper vno articulo põt q̃ncũq; ſupplere ante ſnĩam. q̃d
benè no. & ſubdit circa hoc, ꝙ ſi poſt 10. dies poſt interlocu
toriam ſuper exceptione condemnaret in expenſis factis ſu-
per ea, non poſsit appellari à condemnatione expenſarum,
quia veritate inſpecta non eſt hæc noua ſententia de expẽſis,
ſed potius executio primæ ſnĩæ. arg. ff. de quod met. cauſa l. ſi
cum exceptione. §. aliq̃ñ. vbi idem notatur. Et hoc verum, ni-
ſi vellet appellare à taxatione expenſarum, quia excederet
modum. Et ex hoc dicto Inno. not. ꝙ ſi iudex condemnaret
ſeruata ſibi taxatione, quæ fieret poſtea poſt 10. dies, niſi ꝓ-
pter exceſſum. Et hoc not. Bar. ff. eo. titu. l. ab executione. vbi
15 vide per eum. ¶ Quintò quæritur. pone † ꝙ ille, contra quem
eſt lata ſententia, appellauit, ſed non fuit proſecutus appella-
tionem, an poterit agere contra iudicem, ꝙ fecerit ſuam li-
tem, vel quod iniquè per imprudentiam iudicauit. vr̃ ꝙ non.
quia fuit in culpa non proſequendo. ff. de euic. l. hærennius.
§. fi. Et renunciando appellationi omnibus acceſſoriis renun
ciaſſe videtur. ĩ. eo. c. ſolicitudicem. Solu. veritas eſt in cõtra-
rium, quod agere poterit ex prædictis cauſis. C. inoffi. teſta. l.
contra maiores. hanc quæſtionem benè no. quæ indiget ma-
iori examinatione. ſed dic, vt de ea plenè not. Bar. in quadam
diſputatione, quæ incipit, iudex qui per imperitiam.

ADDITIONES.

a ¶ Facere facto. Vide hic no. ad ea quæ ponit Bar. in l. multum. de condi. & demon. & in l. hoc autem. hic alle.

b ¶ Deſerta appellatione. Quæ habetur pro non interpoſita. gl. 4. l. 2. C. de temp. appel. Car. in Cle. ſi appellationem in prima q. de appel. Alę. conſi. 35. in 4. parte & in l. 2. C. de tempo. appella.

SVMMAE.

1 *Pronunciatio eſt facienda per vnum, ſi proceditur ad electionem per viam compromiſſi facti in plures.*

2 *Legatus de latere poteſt cognoſcere de cauſis deuolutis ad Papã per appellationem.*

3 *Aſſertioni Cardinalis, an ſit credendum.*

4 *Appellationem extraiudicialem tenetur quis proſequi infra annum.*

5 *Deſertio appellationis per lapſum anni inducitur in ſpiritualibus, ſicut in aliis cauſis.*

6 *Electus in diſcordia renunciare poteſt, & quid de electo in concordia.*

CONſtitutus. Licet appellãs in cã ele
ctionis appellationem
ſuam infra tempus legitimum fuerit proſecutus,
nihilominus iudex de impedimento electi cognoſcet. h. d. pri
mò ponitur partis narratio. ſecũda ibi: [intellectũ.] Papæ mo
tiuum, iudicum datio. ¶ Primo no. ꝙ aliqui ex canonicis poſ
ſunt in aliquem transferre vota ſua, ſicut hic tranſtulerunt
in epiſcopum: hęc tamen tranſlatio votorum hodie non ad-
mittitur, niſi ſm̃ formam c. quia propter in fin. ſ. de elec. q̃d
eſt verum ſm̃ Pet. in electionibus, in quibus eſt ſeruanda for-
ma illius concilii. Sed in aliis ſecus, de quo per Ioã. And. ſ. de
elec. ſcriptum. in glo. procuratores. & ſuper glo. qualiter. In
alia autem materia ſi quis habet ius eligendi vigore contra-
ctus, vel vltimæ voluntatis puta Stichum, aut Pamphilum, vel
in genere. & an quis poſsit eligere per procuratorem, vel ce
dere iſtud ius: dic plenè per Bart. in l. ſi ſtipulatus fuerim. ff.
de verbo. obli. & quod ipſe no. in l. inter ſtipulantem. §. ſi Sti-
chum. eo. ti. ¶ Secundò no. ꝙ cum epõ alii conſenſerunt, & ta
1 men dr̃, quod ipſe elegit. ex quo collige † ꝙ ſi proceditur ad
electionem per viam compromiſsi facti in plures, pronuncia
tio ſit facienda per vnũ. vt ĩ. de elec. c. ſicut. li. 6. ¶ Tertiò no.
2 in uerſi. cunq;. † quòd legatus de latere cognoſcit de cauſis
deuolutis ad Papam per appellationem. de quo. ĩ. dicam.
¶ Quartò no. ꝙ creditur aſſertioni cardinalis. vt hic, & ſ. eo.
3 c. cũ parati † de quo in Specu. de teſta. §. 1. ver. quid ſi aduen-
4 tus. ¶ Quintò not. † ꝙ appellationem extraiudicialem tene-
tur quis proſequi infra annũ. & incipit iſte annus à die, quo
ſit contra appellationem, quia tunc incipit appellatio tene-
re, & non ante diem grauaminis. C. de pręſcrip. 30. ann. l. cũ
notiſsimi. ver. illud autem. & eſt tex. in Cle. ſicut. e. ti. ¶ Sextò
5 no. † quod in ſpiritualibus, ſicut in aliis cauſis inducitur deſer
tio appellationis per lapſum anni. In hoc tamẽ differunt, q̃a
in ſpiritualibus appellatione deſerta per lapſum anni ceſſat
iudicis officium. vt hic. ¶ Septimò no. ꝙ licet aliquis ſit exclu
ſus per lapſum anni à proſecutione appellationis, tamen de
bet audiri ad probandum exceptiones oppoſitas. quod eſt
verum hodie in eo, qui ſeruaſſet formã decre. c. vt circa. de
elec. lib. 6. aliàs ſecus. quod dic, vt in Cle. cõſtitutionem. §. pe
nul. de elec. ¶ Octauò no. tex. ibi: [ſaltẽ ſemel &c.] ꝙ per ſolã
impetrationem, vel miſsionem ad curiam infra annũ debet
appellans habere ſcdm, q̃d non credo. Sed dic, vt dixi ſupra e.
c. ex ratione. poſt Doc. ¶ Opponitur: dicit hic, q̃d epiſcopus
contulit decanatum: ergo malè dicit tex. ꝙ iſti. 11. debuerũt
audiri per viam exceptionis contra iſtum. cum epiſcopus cõ
ferendo videatur cõfirmaſſe. ſ. de elec. c. cũ inter canonicos.
& poſt confirmationem non adiuntur opponẽtes, niſi veniãt
per modum denũciationis. vt ĩ. c. proximo. Solutio. expone,
contulit decanatum, i. ius in decanatu per electiouem, nec
hoc caſu eligendo intelligitur confirmaſſe. vt in dicto c. cum
inter canonicos. poſito quod haberetur pro cõfirmato. tamẽ
quia dicta confirmatio intelligitur eſſe facta ſine cauſæ co-
gnitione contra illum. ſ. de cauſa poſ. c. cũ olim, ſm̃ Inn. ¶ Se
cundò opponitur: dicitur hic, quòd legatus cognouit de cau
ſa deuoluta ad Papam. Sed contra. quia cum eſſet cauſa deuo
luta ad Papam, non potuit inferior cognoſcere. ſ. de accu. c.
ad petitionem. Tan. & Vin. dixerunt, ꝙ poterat cognoſcere
de conſenſu partium. quod non videtur verum per hanc lite-
ram, quæ dicit parte contradicente. Inn. dicit, ꝙ negabatur
per appellationem negotium deuolutum, vel dicebatur re-
nunciatum appellationi per curſum anni. ad hoc. ĩ. c. Roma-
na. §. ſi verò. lib. 6. vel dic ſm̃ Gof. & ſpeciale eſt in legato de
latere, vt cauſam per appellationẽ delatã ad Papam exami-
nare poſsit per ſe, vel per alium, vt magis inſtructam remit-
tat, ſicut & alia in eo ſunt ſpecialia. de off. leg. c. penul. vel dic,
ꝙ iſte legatus habebat priuilegium cognoſcendi de appella-
tionibus interpoſitis ad Papam. de quo. ſ. de eo qui mittitur
in poſ. c. cum veniſſet. per Ioan. An. ſuper tertia glo. ¶ Tertiò
opponitur. Papa hic credidit cardinali. Sed contra de c. quo-
niam contra. ſupra de proba. & de teſti. c. cum à nobis. Solu-
tio. hic partes noluerunt. vnde enim credi poteſt dicto vnius
de conſenſu partium. arg. ff. de dote præle. l. Theopompus. &
qua. re. actio non da. l. 1. in princ. vel dic quòd ſpeciale eſt in
Cardinali, cui ſecundum conſuetudinem curiæ creditur. de
quo ſupra de fide inſtr. c. quòd ſuper his. & dic in Spe. de te-
ſte. §. 1. ver. q̃d ſi aduocatus. ¶ Quartò opponit: dicitur hic,
quod ſi archi. renunciauit, imponatur ſibi ſilentium. Sed con
6 tra de. c. admonet. ſ. de renun. So. ſm̃ Hoſti. † quandoq; quis
eſt electus in diſcordia, & tunc etiam ſi conſenſerit, & ẽt ſi ſit
appellatum ad Papã, ex quo plenũ ius, & pacificũ nõ habuit
renun-

renunciare pōt, vt hic, qn̄q; quis eſt electus in concordia. &
tunc aut nondum conſentit, & idē, quia poteſt renunciare.
a a aut conſenſit, & tunc aut nondum fuit confirmatus, vel fuit
confirmatus, & non habuit poſſeſsionem. & dic vt s̃. de elec.
c. ſi electio. lib. 6. aut habuit poſſeſsionem. & tunc aut quæris
an poſsit renunciare quò ad ſui præiudicium, & poteſt. in dā
nū verò prælati quominus poſsit ipſum repetere, nō poteſt,
vt dicto. c. admonet. & c. quod in dubiis. s̃. de elec.

ADDITIO.

a ¶ Non poteſt renunciare. Imo iniuſte ſe excuſans peccat mortaliter ſi alius æquè ſibi idoneus non reperitur. Archi. & Ioā. An. in c. ſi electio. de elec. li. 6. & Pet. de ſun. in l. hi qui ad ciuilia. C. de app.

SVMMAE.

1 *Appellatio fruſtratoria poſſeſsionem confirmati non impedit.*
2 *Conſideratio eligentis quæ debet eſſe.*
3 *Eligere ſecundum Deum, & ſecundum cōſcientiā, an poſsit ſeparari.*
4 *Electores poſſunt ſe reſtringere ad electionem alterius de duobus. & nu. 9.*
5 *Iudex à quo poſtquam detulit appellationi, an poſsit ipſam delationem reuocare, ſicut aliam interlocutoriam.*
6 *Modus, & conſuetudo attenditur in acquirenda poſſeſsione beneficij.*
7 *Appellari poteſt, cum petitur traditio poſſeſsionis.*
8 *Admitti poteſt quis ad agendum, qui non admittitur ad excipiendum.*
10 *Nobilitas an ſit præferenda in beneficij, an verò ſcientia, an diuitiæ.*
11 *Permutans beneficium ſi non poteſt habere illud, cum quo permutat, an perdat primum.*
12 *Confirmatio an debeat retardari, ſi ſuper ea appellatur ex cauſa rationabili.*
13 *Epiſcopus, cui competebat collatio vacante præbenda, vult eam dare Titio: canonici ſe opponunt dicentes Titium homicidam illegitimum, & c. & ſi hoc fecerit, appellant: epiſcopus his neglectis dat ei præbendam: an teneat collatio, & an canonici debeant eum habere pro canonico.*
14 *Epiſcopo ſi poſt confirmationem reſtat conſecratio, vel ordinatio, vel quid ſimile: an tunc poterit remoueri per viam exceptionis.*
15 *Confirmatus an cogatur ordinari, vel conſecrari antequam habeat pacificam poſſeſsionem beneficij.*

1 CONſtitutis. † Appellatio fruſtratoria
poſſeſsionē confirmati nō
impedit. h. d. Et prima narrat factum. ſecūda diffi-
nit. ibi [nos ergo.] tertia ꝓteſtatur. ibi [ſi quis tamen.] ¶ Pri-
mò no. quòd erat, quæſtio inter cancellarium electum à ma-
iori parte, & decannum, qui elegeret cantorem, qui cantor
cancellarii electioni conſenſerat. epiſcopus autem hoc inti-
mauit Papæ dando Apoſtolos decano appellati ab inueſtitu-
ra, in quibus Apoſtolis continetur quis contra quem. in qua
cauſa: à quo, & ad quem appellauit, de quorum formis remit
tit Hoſt. ad ſummam. eo. tit. §. qualiter. ſub. §. ſe & in Spec. 4.
parte. eo. tit. §. ſequitur videre. ¶ Secūdò no. ꝙ epiſcopus ad-
iurauit canonicos, vt ſecundùm Deum, & iuſtam conſcientiā
eligerent alterum de duobus. Similis quandoque adiuratio
fit in matrimoniis. j̃. de frigi. c. fraternitatis. Idem quādo fit
generalis inquiſitio ſuper ſtatu eccleſiæ. j̃. de cenſi. c. Roma-
2 na. §. ſane lib. 6. ¶ Tertiò not. † etiam ex hoc, quæ debet eſſe
conſideratio eligentis. quia debet eſſe ſecundùm Deum, &
iuſtam conſcientiam. Ad quod aduerte, quia cum natura co-
pulæ ſit copulare diuerſa. vt no. de iuris & fac. ignor. in rubri-
3 ca. † videtur ꝙ iſta poſsint ſeparari, videlicet: ꝙ quis poſsit eli
gere ſecundū Deum. & non ſecundùm conſcientiam, & econ
tra. pone enim, ꝙ ille, de cuius electione tractatur, eſt vtilis
pro eccleſia, ſed non vſquequaque perfectus, vt fuit de facto
in filio Comitis Florentiæ: cuius electioni vnus noluit conſen
tire, niſi abſolueretur ab illa parte iuramenti ſecundùm Deū,
cum in illo nihil eſſet de Deo: quia abſolutione obtenta ele-
git eum ſecundùm conſcientiam, quia erat vtilis eccleſię ſecū
dùm Hoſt. aduerte etiam, ꝙ conſideratio, ſiue conſcientia eli
gētis non debet eſſe talis qualis, ſed iuſta, & rectè informata.
4 ¶ Quartò no. † ꝙ electores poſſunt ſe reſtringere ad electio
nem alterius de duobus. vt de illis dumtaxat fiat ſcrutiniū, vel
compromiſſum. an autem iſta forma ſit hodie reuocata per
c. quia ꝓpter. de elec. quod reuocat omnes formas præter il-
las, quæ in illo tradūtūr. tenet Io. An. ꝙ nō. & remittit ad no.
s̃. de elec. cum terra. ¶ Quintò no. in ver. cantor ipſe, ꝙ quan
do nomina conſcribuntur, & fit decretum, eſt mentio facien
da de dignitate, & ordinibus eligentium: & electi. ad idem. s̃.
de elec. dudum il. 1. ¶ Sextò no. Ioan. An. ſuper verbo con-
5 firmauit. † an iudex à quo poſtquàm detulit appellatio-
ni, poſsit ipſam delationem reuocare, ſicut aliam interlocu-
toriam. j̃. eo. c. cū ceſſante. Et ſicut poſſet ipſe appellans reuo
care appellationem. 2. q. 6. c. ſi quis libellos. tenet quod nō. j̃.
eo. c. cum appellationibus. li. 6. & remittit ad no. per eum. j̃.
de accu. c. meminimus. ſuper verbo referre. ¶ Septimò no. in
6 ver. & cum vellet. † ꝙ in acquirenda poſſeſsione beneficii at-
tenditur modus, & conſuetudo. ad idem. s̃. de conſue. c. 2. per
7 Inno. in c. in literis. de reſti. ſpo. ¶ Octauò not. † ꝙ licet non
appellatur à confirmatione, poteſt tamen appellari, cum pe-
titur traditio poſſeſsionis, vbi in appellatione probabilis cau
ſa exprimatur. hic enim ideo videtur reiecta appellatio, quia
non fuit expreſſa legitima cauſa. an autem hoc ſit verum, la-
8 borat Inno. vt j̃. dicā. ¶ Nonò no. in ver. ſi quis tn̄. † ꝙ admit
titur quis ad agendum, non autem ad excipiendum. & ſic cui
datur actio, nō datur exceptio contra cōem regulā. de qua. l.
1. §. is autem. ff. de ſuperficie. ¶ Decimò, & vltimò no. ꝙ poſt
confirmationem, & pacificam poſſeſsionem poteſt prælatus
accuſari de criminibus commiſsis ante electionem. quod an
ſit verum, & an poſsit obiici omiſsio formæ, vide plenè. s̃. de
elec. c. quòd ſicut. ¶ Venio ad oppoſitionem. dicit hic, quòd
epiſcopus abiurauit canonicos, vt eligerent alterum de duo-
bus. Sed contra. electio debet eſſe libera. s̃. de elec. c. cū terra.
ergo non debuit reſtringi ad duos, cuius contrarium hic di-
9 cit. † Solutio. canonici voluntariè poſſunt reſtringere nō coa
ctè, vt dixi in quarto notabili. ¶ Secundò opponitur: hic vide
tur epiſcopus cōfirmaſſe ſine cauſę cognitione. Sed cōtra de
c. ſi. j̃. de elec. lib. 6. So. iſte erat notus, vt patet in text. ibi de
perſonæ tuę honeſtate conſtaret &c. Noti. n. nō ſunt exami-
nādi. 47. diſt. c. de Petro. & 23. di. c. qui epiſcopus. 3. q. 2. imò
teſtimonium populi videtur ſine examinatione ſufficere. 44.
diſt. c. nullus. ¶ Tertiò opponit, & videtur, ꝙ tenuerit appel
latio, licèt non fuerit cauſa expreſſa. nam confirmatio habet
effectum diffinitiuè, ergo in appellatione ab ea nō videtur re
quiri expreſsio cauſę, vt l. ſcio. ff. de appel. & dixi. s̃. eo. c. per-
uenit. Solu. ſecundùm Innoc. ſi confirmatio fuiſſet facta cum
cauſę cognitione oblato libello, lite cōteſtata, & ſimi. habe-
ret locum contrarium. ſed hæc facta fuit ſine cauſæ cognitio
ne. ergo habet vim interlocutoriæ, ſiue præcepti ſecundùm
Innocen. Sed hodie cum in confirmationibus ſit neceſſaria
ſolemnitas decre. vlti. de elect. lib. 6. confirmationes ſemper
habent vim diffinitiuarum. quod not. ¶ Quartò opponitur:
in verſi. nos ergo. quòd cauſa impotentiæ allegata non eſt ra
tionabili. Sed contra. imò videtur, quòd potentiæ nobilitatis,
& ſimiliū ſit habenda conſideratio. 97. diſtin. c. nobiliſsimus.
cum alijs iuribus alle. in glo. quæ incipit, impotentia. Et ſolue
vt in ea. Io. An. dicit, ꝙ pro nobilibus præſumitur in his, quæ
ſpectāt ad nobilitatē. 40. diſt. c. illud ergo nobilis. vide ꝙ not.
24. q. 1. c. quoniā vetus. ſuper verbo inuidia. Saluſtius in Iu-
gurthino. Superbia nobilitatis malum eſt commune contra
eos, & contra diuites, & contra eloquētes. Apuleius in lib. de
Deo. Socratis dicit hominem deſiderandum in equo, non
phaleras, non baltheos, ideſt militaris ornamenti polimina
conſideramus nudum equum, vt ſit aſpectu honeſtus, ad
curſum rigoroſus, ad vecturam validus. Idem Seneca epiſto-
la. 10.

la. 80. & 66. dicens hoc laboramus errore, ꝙ neminē æſtima
mus eo ꝙ eſt. ſed adijcimus illi ea ēt, quibus adornatus eſt.
& de hac nobilitate dic ēt vt not. in c. venerabilis. j̃. de ꝑben.
10 ¶ Quo ad oppoſitū noſtrum, † an ſit præferenda nobilitas, a
a aut ſcientia in beneficijs conferendis. dicit Hoſt. attendendā
qualitatem beneficij, & ſitum ipſius, nā dūmodo perſonæ nō
ſint inhoneſtæ ꝓpter neceſsitatē, & vtilitatem eccleſiæ, præ-
fertur nobilitas, & ſecularis potentia ſcientiæ. s̃. de elec. c. offi
cij. qn̄q; ſcientia potētiæ. eo. ti. c. in cauſis. in fine. Qn̄q; præfe
rendæ eſſent diuitiæ vtriſq;. ſ. potentiæ, & ſciētiæ, vt ſi eccleſia
eſt ære alieno grauata, ita ꝙ nō poteſt niſi per diuitē ſublena
ri. arg. j̃. de accu. c. ſi. & 10. q. 2. c. hoc ius &c. Quītò opponit,
dicitur hic in fi. ꝙ iſte decanus non debet audiri excipiendo
contra cancellarium, ſed agendo ſic. Sed cōtra de l. inuitus.
§. cui damus. ff. de reg. iur. nam cui datur actio, multò magis
exceptio. vt ibi. So. glo. fi. ſoluit iſtud cōtrarium. & ſolue, vt in
ea. Inno. dicit, ꝙ ideo nō poteſt excipere poſt cōfirmationē,
quia deficit actio, ſuper qua exceptio fundari conſueuit. nam
cum electus per confirmationem habeat intentionem ſuam,
nō eſt aliquid contra quod detur exceptio, nā petendo inue
ſtiturā non dicitur agere, ſed petere executionē ſnię cōfirma
tionis. cū ergo nō proponatur actio, nō poteſt competere ex
ceptio, q̄ eſt excluſio actionis. arg. j̃. e. c. paſtoralis. in fi. tu ſol
ue aliter vt no. j̃. de exceſsibus ꝑla. in c. inter dilectos. ¶ Sex-
tò opponitur, & videtur, quòd etiā nec per viā accuſationis,
vel denunciationis poſsit agi de criminibus cōtra confirma
tū. nā poſtquā fuit generaliter inquiſitum de criminibus tpe
quo confirmatio petebatur, nō videtur vlterius inquirēdum,
quia de facto eiuſdē hominis non debet ſæpius quæri. vt. ff.
nau. cau. ſta. §. fi. & j̃. de accu. c. de his. So. vt dixi in vltimo no
tabili remittēdo ad no. s̃. de elec. c. qđ ſicut. in nouella. ¶ Ve
nio ad quæſtiones, dicitur hic, quòd non obſtan. oppoſitis ꝑ
decanum, & eius appellatione iſte cancellarius debet ſequi
effectum ſuæ confirmationis: poterit tamen decanus denun
ciare, vel accuſare, vt dicit finis tex. pone quod accuſauit, vel
denunciauit, & obtinuit. & ſic iſte cancellarius priuatus eſt
per ſententiam iſta præpoſitura: an recuperabit ſua benefi-
cia, quæ habebat prius. videtur quod ſic. quia cum poſsit caſ
ſari eius electio, licèt confirmata, ergo non debet dici poſſe
habuiſſe poſſeſsionem pacificam, quam ſi non habet: non va
cant priora beneficia. vt s̃. de electio. c. cū in cunctis. & de ac
cuſatio. c. ſuper his. So. dicit Inno. quandoq; quis eſt adeptus
poſſeſsionem eccleſiæ. & tūc ſiue moueatur ei quæſtio de ſe-
cunda eccleſia, ſiue non: priora beneficia nō recuperat. 21. q.
2. c. ſi quis iam trāſlatus. & 73. diſtin. c. placuit. quandoq; qs
non eſt adeptus poſſeſsionē ſecundæ eccleſiæ: ſed eſt cōfirma
tus, & appellatur à confirmatione, & in cauſa appellationis
ſuccubuit: & tunc nō vacāt priora beneficia. 92. diſt. c. ſi qui
epiſcopi. quandoq; quis eſt adeptus poſſeſsionē ſecūdæ ec-
cleſiæ poſt confirmationem, & poſt appellationē, vt cōtingit
in iſto c. & tunc idem quod in caſu primo. vt ſi priora benefi-
cia nō recuperet, ſi ſuccumbat in cauſa denunciationis, & ac
cuſationis. ¶ Et hanc gl. poſuit etiam Hoſt. & licet dura videa
tur oppoſitio alias opinio. quòd per ſolam acquiſitionem poſ
ſeſsionis ſecundi beneficij quis perdat primum, ſi ſecundum
euincitur. tamen eſt tollerabilis, vbi probabilis ignorantia
non excuſet ipſum. alias probabili errori eſſet prouidendum
qui poſsit etiam in factis conſiſtere. ad hoc de præben. c. ſi be
neficia lib. 6. contra prædicta tamen facit, quod not. in c. cō-
miſſa. ſuper verbo pacificā. de elec. li. 6. † & tota die poteſt
11 iſta quæſtio cōtingere in beneficiis, quæ permutantur[b] ſi alter
b beneficium, quod per permutationē eſt cōſecutus amiſit per
ſententiam, eo quod ꝑmutans non habebat ius an poſsit re-
dire ad primū beneficiū permutatū. uidetur quod ſic, poſtq̄
res, ſiue beneficiū ſupra traditū obtinere non poteſt, & quaſi
ſibi nō ſit impletū, videt̄ poſſe redire ad ius priſtinū. vt C. de
trāſactio. l. cū ꝓponas. & l. ſi ꝓ fūdo. In cōtrariū videt̄ veritas,
ꝙ nō poſsit poſtq̄ renūciauit. 7. q. 1. c. q̄ ꝑiculoſum. & ad hoc
benē facit. s̃. de ele. c. cum inter. R. vbi ēt de hoc. & qđ no. de
reſti. ſpo. c. ex parte. facit. 7. q. 1. c. paſtoralis. An aūt ſi recupa
re nō poſsit, poſsit agere contra permutantē ad ſuum inter-
eſſe, vel ille debeat remanere in beneficio permutato, cum ex
ꝑte ſua contractū non impleuerit ꝑmutādo beneficiū, in quo
ius nō habebat. dic vt j̃. de ꝑben. c. inter cætera. facit. j̃. de re-
rū ꝑmuta. c. 1. li. 6. Et ad materiam in ſimili qđ no. in l. libera.
C. de ſenten. & l. cum mota. C. de tranſla. & l. vbi pactū. & l. ſi
ꝓ fundo e. ti. ¶ Scdò quæro dr̄ in tex. ꝙ cā appellationis non
fuit rōnabilis, & iō pp eā non retardatur confirmationis effe
12 ctus. Quid † ergo ſi fuiſſet rōnabilis, an debuiſſet retardari. vr̄
ꝙ nō, qa extraiudicialis non caſſat, qđ factū eſt ante appella
tionē, nec impedit appellationis effectū, vel executionē eius,
de qua agitur: iſta. n. confirmatio facta fuit ante appellatio-
nē decani: vnde ſubſequēs appellatio nō ſuſpendit ipſam cō
firmationē, nec eius ſequelā. ſ. in poſſeſsione, niſi contra cō-
firmatū obiiceret̄ crimen cū infamia. j̃. de accuſa. c. accedēs.
dicit tn̄ Inn. ꝙ talis appellatio negotiū cōfirmationis trāsfer
ret ad ſuperiorē. & ſm̄ iſtā opi. ſiue fuerit cā rōnabilis expreſ-
ſa, ſiue nō, nō retardabitur miſsio. & hoc cū cōfirmatio fa-
cta fuit nō in figura iudicii, tūc nō valet appellatio à cōfirma
tione, nec eēt illi deferēdū niſi iuſta cā aſsignet̄ ī appellatiōe.
Si aūt cā rōnabilis exprimatur, tūc ſuſpendit̄ ſnīa, & effectus
cōfirmationis ꝑcedentis. & ita pōt intelligi iſte text, ꝙ iō hic
fuit appellatio reꝓbata, qa fuit interpoſita à cōfirmatione fa
cta in forma iudicii nulla rōnabili cā expreſſa ſm̄ Inn. Sed ad
hoc allegat Ho. in c. cū cā. in fi. tn̄ obſtat huic opi. ſi dicamus
ſnīam latā ſup confirmatione eſſe diffinitiuā, ꝙ in ea nō req
ritur expreſsio cauſæ. ff. de app. l. ſcio. Itē hic nō fuit appella
tū à confirmatione. Sed cū eps̄ noluit dare domū, & inueſti-
turam. vt in verſi. & cū vellet. vnde non pōt dici appellatū à
confirmatione, q̄ ēt ſine cā interpoſita vr̄ ſuſpendere effectū
confirmationis. Sed qū non fuit ab ea appellatū, ſed tunc tm̄
cū fit executio, hoc caſu executio retardat̄ expreſſa ꝓbabili
cā, & nō aliter. Quæ aūt ſi ꝓbabilis cā patet, vt dixi. s̃. crimē
cū infamia. vt dicto c. accedens. Itē ſi qs cōparet ꝓ iure ſuo
ad impediendū executionem ſuper beneficio vacante. s̃. ti. 1.
c. cū ſuper. & de teſt. c. veniēs. Itē ſi dicatur confirmatio nulla
ex cā, q̄ executionem alterius ſnīæ haberet retardare iuxta
not. in c. de cætero. s̃. de re iudica. & ſm̄ iuſtum intellectū de-
cre. iſta plenè ꝓcedit: & intelligenda eſt de appellatione in-
terpoſita in iudicio non cōtra ſnīam confirmationis, ſed cō-
13 tra executionem. ¶ † Tertiò circa hoc quæritur de quęſtione
facti. vacan. prębenda in eccleſia Pariſienſi eps̄ ad quē ſpecta
bat collatio, volebat illā conferre Alano: hoc intellecto cano
nicus cōparuit corā epo, dicens dn̄o Alano, cui vultis confer
re ꝑbendam in eccleſia noſtra, eſt homicida, & illegitimus, &
hoc volumus incōtinenti ꝓbare: vn̄ volumus ſupplicare vo-
bis, ꝙ talē non aggregetis collegio nr̄o. qđ ſi ſecus feceritis
appellamus ad Sedē Apo. eps̄ verò hac appellatione negle-
cta ꝑbendā contulit, & in ſignū poſſeſsionis ſtallū in choro,
& locum in capitulo aſsignauit. dubitatur ergo an teneat ta-
lis prouiſio, & canonici debeant habere hunc pro canonico,
& ſibi de iuribus canonicatus reſpondere. Rn̄deo approba-
tis his caſibus, prouiſio eſt nulla, & ad alios ad quos ſpectat
deuoluta eſt ꝓuidendi ptās. s̃. de elec. c. bonæ. & c. auditis. pē
dente tn̄ cā condēnabitur ſibi reſpondere vt canonico: quia
talis prouiſio habet vim non tantum electionis, ſed ēt cōfir-
mationis. & confirmato prælato obediendum eſt ei ēt lite pē
dēte, quādiu ab eccleſia toleratur. vt patet 8. q. 4. c. nōne. &
not. s̃. c. ſæpe. Non obſtat. l. fundum. ff. de excep. vbi quis non
admittitur ad vendicandum fundum, & ſeruitutem eidē fun
do competentem. & non vr̄ iſte canonicus admittendus: vt ſi
bi tanquam canonico reſpondeatur, cū eius ſtatus impugne
tur. Ibi enim loquitur quando idem ad vtrunq; agebat: hic
autem iſte canonicus non petit canonicatum, quia ipſe hēt ꝑ

prouiſionem ab epiſcopo ſibi factam:debitores tamẽ benè fa
ciunt ſi non reſpondent ei, niſi per ſuperiorem cogãtur,dum
tamen ſciant appellationis cauſas eſſe veras , ut j̃. de ſenten.
exc.c.inquiſitioni.Si autem nulla appellatio præceſsit,ſed tã-
tummodo contradictio,vel appellatio ſine cauſa,tunc epiſco
pus per talem appellationem, vel cõtradictionem non debet
dimittere , quin ei prouideat . Aduertendum tamen , quòd
poſtquàm ſuperior incipit de appellatione cognoſcere , nec
epũs,nec alius inferior põt dare poſſeſsionem:quia iam ad ſu
periorem videtur negocium reuocatũ.Ante verò quàm inci-
piat benè poſſet dare, cauſatur enim appellatio extraiudicia
lis:cuius natura eſt non reuocare attentata,niſi conſtiterit ap
pellationis cauſas fore veras , vel ſuperior cognoſcere incœ-
piſſet,vt prædixi.de hac etiã q̃ſtione plenè not.ſ̃. de ele. c. cũ
14 nobis olim.vbi etiam dixi.&c. ¶ Quartò quæritur. † pone ꝙ
poſt cõfirmationẽ reſtat conſecratio, vel ordinatio, vel aliud
ſimile : an tunc poterit remoueri per viam exceptionis. con-
cludit quòd ſic , quando petitur ordinari , vel conſecrari . Si
autem ſic vult remanere cõſecratus ſine poſſeſsione,nõ vide
tur contra ipſum accuſans admittendus. ¶ Et circa hoc inci-
15 denter quærit,† an confirmatus cogatur ordinari, vel conſe-
crari antequàm habeat pacificã poſſeſsionem beneficij : qui
dam ꝙ ſic , quia epiſcopatus quærendus recipiendus eſt , nõ
propter honores, vel diuitias,ſed propter Deum,& curas ani
marum. Hoſtien. tenet, quòd electus confirmatus nunquàm
dicatur in mora petendi cõſecrationẽ, vel ordinationẽ priuſ
quam habeat poſſeſsionem pacificam. deriſorium enim eſſet
videre epiſcopum ſine epiſcopatu.non obſtat quòd in primi
tiua eccleſia carebant proprio,quia ille ſtatus mutatus eſt,vt
incidit Apoſtolicus,ſicut Petrus.& ſicut variantur tẽpora,ſic
variãtur iura. 29. diſt.c. 1.& 2.& 63.diſt.§.verum.& ſuo tem
pore conquerebatur Hieronymus ꝙ eccleſia, quæ ꝑſecutio-
nibus martyrijs creuerat facta erat maior potẽtia, & diuitijs,
ſed minor virtutibus.cuius verba vide in Hiero. in uita capti-
ui monachi,poſt principium.

ADDITIONES.

a ¶ Nobilitas dicitur nobile ſtercus.Hoſt.in c.venerabilis.de õbéd.& in c. tua.de cõſan.& affi.ar.cõtra.56. diſt.c.ſi gẽs 98.diſ.c.aphros.Card.in Cle, j in 6.q de bap. & cauſatur nobilitas ex ſcia.Bar.in l.2.§. amplius.ff.de excuſ.tut.& in l. ꝓuidẽdũ. C.de poſtu.

b ¶ Quæ permutantur.Vide pulchrè de quæſtione per Panor.conſil.101. vol.2.per totum conſilium.

SUMMAE.

1 *Abbas ſi credebat per monachos poſſeſsionem quæſitam cum non eſ-ſet , poſtea ingreſſus fuit animo retinendi non acquirendi , an per iſtum animum retinendi acquirat poſſeſsionem.*
2 *Geminatio appellationis facta diuerſis diebus, an aliquid operetur.*
3 *Appellaui primò à ſententia viua voce , ſecundò in ſcriptis , quàm appellationem debeam proſequi.*
4 *Res peruenit ad aliquem, de qua fuit ſpoliatus,ille ad quem res peruenit allegando titulum,poteſt contra ſpoliatum tueri.*
5 *Cuſtodia eccleſiarum vacantium ad quem ſpectat.*
6 *Appellatio extraiudicialis ex veroſimilibus cauſis interpoſita , quid operetur .*
7 *Fructus reſtituuntur ſpoliato , ſi petit ſe reponi in priſtinum ſtatum prætextu appellationis emiſſæ.*
8 *Cauſa quæ dicatur veroſimilis, & quæ probabilis.*
9 *Poſſeſsio ante appellationem habita quando facit tantùm pro actore in cã appellationis , & pro reo facit poſſeſsio acquiſita de nouo , & ius commune , fauendum eſt reo.*
10 *Interdictum vnde vi , & appellatio extraiudicialis in quo differant.*
11 *Grauamine à quolibet quod infertur extra iudicium , an ſit licitum appellare, & prouocare ad cauſam.*
12 *Appellatio extraiudicialis , an ſemper locũ habeat in quolibet actu.*
13 *Appellatio extraiudicialis , & iudicialis, in quibus differant.*

BOnæ memorię. Qui extra iudi
cium ex veris ſi
milibus cauſis appellat ad Papã.ne ſua in poſſeſione
moleſtetur , ſi poſtea ſpoliatur , reſtituitur in ſtatum, in quo
erat tempore quo appellauit. h. d. Prima pars ponit allega-
tionem appellantis.Secunda allegationes appellati.ibi:[pro-
cu.] Tertia pronunciat.ibi: [præmiſsis.] ¶ Primò not.quòd
iſte abbas primo per monachos: ſecundò ꝑ ſeipſum fuit poſ-
1 ſeſsionem ingreſſus , circa quod poteſt dubitari. † ſi iſte ab-
bas falsò credebat per monachos poſſeſsionem quæſitam,cũ
nõ eſſet poſtea ingreſſus fuiſſet ipſe animo retinẽdi,nõ acqui
rendi.an per iſtum animum retinendi acquiſiuerit poſſeſsio-
nem.glo.ſentit quod non in l. 3.ff.de acquirẽ. poſſeſſio.cuius
contrarium tenet Bart. quia quòd quis facit ad conſeruandũ
operatur ad inducendum, vt l. poſthumus. §.fina. ff.de inoſ-
ficio.teſta. pro quo facit l. quòd vulgò.ff.pro empto.vbi ani-
mus retinẽdi operaẽ acquiſitionẽ . dic vt ibi per Bar. ¶ Scdõ
2 no.ꝙ iſte abbas plures voces appellationis emiſit,† an aũt
hęc geminatio facta diuerſis dieb.aliquid opereẽ.Tangit hic
nouellator.dicit abbas,ꝙ poſſet vtile eſſe ꝓꝑ tẽpus proſequẽ
dæ appellationis,qđ licet lapſum eſſet tẽpus proſequendæ ap
pellationis reſpectu primę,poſſet durare reſpectu ſecũdæ,vel
prima non fuit debito modo facta . ſecunda ſic . geminatio
ergo appellationũm non inducit receſſum à prima.de quo re
mittit Ioan.And.ad nota.per eum. j̃.c. dilecto in vltima glo.
& ſ̃.eod.c.quęſtioni.& capitulo quà fronte.& quod ipſe not.
ſ̃. de reſtitutione ſpoliatorum.c.3. in fine. & j̃.codẽ ſi iuſtus
metus in gl.ſimile Bar. ſentit cõtrariũ in quæſtione, q̃ ſeqtur
3 † appellaui priò à ſententia uiua voce. ſecũdò in ſcriptis quã
appellationem debeo ꝓſequi.dicit ipſe ꝙ primã.per quã fuit
ſentẽtia reſciſa,vt l. 1.in fi ff.ad Turpil.ſm̃ verã lecturam.ſecũ
da non releuat cum non poſsit reſcindere quod iam eſt reſciſ
ſum, vt l.nam & ſi ſub cõditione.§.poſt defectum. ff.de iniu-
ſto teſta. Et ideò ſi ſecundam appellationem proſequeretur
tãtum nihil ageret. qđ eſt verũ, vt p̃dixi , quãdo prima uale-
ret: aliàs remaneret ſecũda ualida. facit qđ not.in l. 1.in fi.cũ
l.ſeq.ff.eo.tit.& hoc no.Bar.ff.de nou.ope.nunc.l.cũ ꝓcu.§.ſi
dominus.vbi circa hoc quærit,ſi appellatũ eſt viua uoce reſer
uato beneficio appellandi in ſcriptis, an dicta reſeruatio fa-
ciet valere appellationem in ſcriptis poſteà interpoſitam. &
tenet qđ ſic.dic vt ibi plenè ꝑ eũ. ¶ Tertiò no.formam huius
appellationis . appellauit enim generaliter ne quis præſume
ret eum moleſtare.& ſic valet appellatio generalis,& à futu-
rò grauaminæ contra multa iura. vt j̃.dicam. ¶ Quartò not.
4 in uer.procura.† ꝙ ille ad quẽ res peruenit, de qua fuit alius
ſpoliatus,allegando titulum poteſt ſe contra ſpoliatum tueri.
hæc enim appellatio interpoſita per iſtum abbatem præbet
cauſam reſtitutioni fiendæ contra archi. non autem ſpoliatio
laicorum. & hoc not.ſi uerum eſt pro intellectu .c.ſæpè con-
tingit.ſ̃.de reſtitu. ſpol. ubi ille,ad quẽ res inuaſa ſciẽter per-
uenit teneẽ conditione illius decr.acſi ſpoliaſſet . qđ eſt verũ,
niſi probaret dñium ſuum eſſe. & ſic licet ſpoliator non poſ-
ſit opponere exceptionem dominii cõtra ſpoliatũ, tamẽ iſto
ad quem res peruenit poterit opponere, quòd patet, ut dixi,
quia appellatio interpoſita per abbatem præbet cauſam re-
ſtitui in iſto c.non autẽ ſpoliatio laicorũ.ꝓ quo dicto facit qđ
5 no.in l.fi.C.unde ui.hoc tamẽ nõ firmo. ¶ Quintò no.† ꝙ cu
ſtodia eccleſiarũ uacãtiũ uideẽ ſpectare ad archi.ad hoc.63.
di.c.ſi in plebibus.& j̃.de inſti.c.cũ ueniſsẽt.& qđ no.in c. ge
nerali.de elec.li.6.& ſ̃.de offi.archi.c.cum nos. ¶ Sextò not.
6 † ꝙ appellatio extraiudicialis ex ueroſimilibus cauſis inter-
poſita operatur,ut omnia innouata redigantur ad tempus, in
quo erant tempore appellationis emiſſæ : quo ad reuocatio-
nem ergo attentatorum tempus interpoſitę appellatiõis in-
ſpicit:ad ipã aũt ꝓſequendã currit annus non à die prouoca-
tiõis,ſed à die quo factũ eſt cõtra ꝓuocatiõẽ.j̃.c. cõſtitutus,
7 & j̃.dicã. ¶ Vltimò not.† ꝙ ſicut fructus reſtituũẽ ſpoliato ſi
agit

agit interdicto,ita etiam reſtituuntur ſi petit,ſi reponi in pri
ſtinũ ſtatũ in prætextu appellationis emiſſæ. ¶ Opponiẽ iſte
abbas gñaliter appellauit ne quis eũ p̃ſumere ꝑturbare,ergo
videẽ appellatio nulla.ſ̃.e.c.2.& c.conſuluit.Item iſta appel-
latio fuit interpoſita à futuro grauamine. ergo ſimiliter ap-
latio nulla.j̃.e.c.cũ causã.§.fi.& c.dilecto.ad fi. So. iſtud c.lo
quitur de appellatione extraiudiciali,q̃ valet à futuro graua-
mine,& ẽt generali. vt hic.&.j̃.c.dilecti.il. 1.& c. dilectis.con
traria loquũtur in appellatione iudiciali:alias differentias in
ter appellationẽ iudicialẽ, & extraiudicialẽ dicã.j̃. ¶ Secũdò
opponiẽ.dr̃ hic ꝙ iuſtificatur appellatio interpoſita ex cauſa
veroſimili,ſiue probãdi.Sed contra de.c. cũ inter canonicos.
ſ̃.de elec.vbi nõ reducũtur attentata in priſtinũ ſtatũ vigore
appellationis extraiudiciális,niſi verificetur cauſa. So.ibi lo
quitur de cã ꝓbabili non veroſimili,quia nõ eſt veroſimile,
nec iure caueẽ qđ aliquis laboret morbo caduco. niſi ꝓbeẽ.
aliud ergo ſi in appellatione extraiudiciali cauſa veroſimilis:
aliud ſi cã probabilis exprimatur.qa oportet alterã no.ſ.ve-
roſimilẽ ad iuſtificationẽ appellationis. ¶ Sed hic incidenter
8 quæro,† q̃ dicatur cã veroſimilis,& q̃ cã probabilis.dic ꝙ cã
probabilis reputatur oĩs cauſa iuſta.puta appello, ne me mo
leſtus:qa poſsideo pacificè,vel appello ne eligas talẽ , qa la-
borat morbo epileptico.Iſte enim cauſæ ſunt iuſtæ. ſed de-
bent probari. vt in d.c.cum inter canonicos. veroſimilis cau
ſa eſt,quæ à iure approbatur.& de tali loquitur.j̃.c. dilectis.
& qđ ibi per Io. An.in glo.hæc fuit etiam hic.Cõſtabat.n.vel
erat in loco notoriũ patrocinia huius eccleſiæ ſpectare ad ab
batẽ nõ ad archidiaconũ,& ſic veroſimile ꝙ hẽret cuſtodiã.
Ex quo infert Inn.ꝙ ſi abbas niſus eſſet ex quaſi poſſeſsione
cuſtodiæ:& ob hanc cauſam appellaſſet ne quis cũ moleſta-
ret.licet hæc cauſa fuiſſet iuſta , nõ tñ fuiſſe veroſimilis.vnde
ſi prætextu appellationis peterem rem reſtitui in priſtinũ ſta
tu ncõtra poſſeſſorẽ,cuius poſſeſsio nititur iure cõi,nõ fieret
reſtitutio in priſtinũ ſtatum ꝓꝑ dictã appellationem ex cau-
ſa probabili interpoſita:ſecus ſi ille qui poſsideret nõ nitereẽ
de iure cõi,ſed ex conſuetudine,vel ſpeciali conceſsione,nec
reciperentur probationes,ſed fieret reſtitutio. Ratio eſt,qa
in primo caſu eſt notorium iuris,qđ nõ indiget probatione,
9 vt in c.veſtra.de coha.cle.& mu. † vbi ergo pro actore in cau
ſa appellationis facit tñ poſſeſsio ante appellationẽ habita,
& pro reo facit poſſeſsio quæſita de nouo,& ius cõe, fauẽdũ
eſt reo. ſecus ſi pro reo non faceret ius cõe,ſed ſpecialis con-
ceſsio,vel nuda, & mera poſſeſsio , q̃ peruenit ad eũ. Iſtis.n.
10 caſibus cogitur reſtitueẽ rẽ appellãti ex cã probabili. ¶ † Ex
prædictis ergo poſſet colligi differentia inter interdictum vñ
vi,& appellationẽ extraiudicialem. nã ſi ageretur interdicto
vnde vi,videretur reſtitutio facienda quantumcũq; poſſeſsio
ſpoliationis fundaretur ſuper iure cõi:ſecus ſi petatur reuo-
catio prætextu appellationis extraiudicialis,q̃ tunc appellã-
tis intentio nõ in poſſeſsione tñ:ſed in proprietate fundatur
ſcđm Inno.Item Inno.aſsignat aliam differentiã magis nota
bilem,quia interdicto debent duo probari.ſ. ꝙ poſsiderit tẽ
pore ſpoliationis,& quod fuerit ſpoliatus. Sed in appellatio-
ne extraiudiciali nõ expedit probare, niſi ꝙ appellauerit ex
cauſa veroſimili,& quod poſſederit tꝑe appellationis emiſſæ
rem de qua agitur licet non probet ſpoliationẽ. Releuatur er
go in appellatione extraiudiciali ab onere probandi ſpolia
tionẽ.& põt prætextu talis appellationis rem auocare à quo
libet poſſeſſore. vt hic fecit iſte abbas qui auocauit ab archi.
qui non ſpoliauiẽ. fauorabilius eſt ergo iſtud remediũ,quàm
interdictum.& ratio eſt.quia appellatio extraiudicialis cen-
ſetur prouocatio ad cauſam.vt.ſ̃.e.c.cũ ſit Romana. Et ideò
quæ poſt citationem lite pendente,dolo,vel alio modo malę
fiunt à partibus pertinet ad officiũ iudicis vt illa corrigat,&
emendet.vt.ff.de edil.edic.l.ędiles.§.itẽ ſciendũ. & quod no.
Io.An.ſ̃.de reſcrip.in c.ex parte.in gl.2.imò plus dicit Hoſt.
ꝙ qualitercunq; res aliena peruenìat ad alium ſine iuſta cau
ſa ſcđm canones,iudicis officiũ contra illum generaliter in-
tentatur.& ſic põt intelligi.ſ̃.de iudic.c.quia. V. Et procedit
hoc ex æquitate naturali.æquum eſt eñ, vt mihi reddas,qđ
de meo peruenit ad te.ff. ſi cer.pet.& l.ſi me,& Titiũ.facit.3.
11 q.1.in primis. ¶ Quartò quæro.† vtrum à quolibet grauami
ne,quod infertur extra iudiciũ ſit licitum appellare, & pro-
uocare ad cauſam,moleſtat me aliquis in re mea,vel nõ vult
mihi reſtituere rem, quã aſſero meam eſſe,vel depoſitum,qđ
aſſero me feciſſe,vtrum potero ſemp appellare. vr̃ ꝙ ſic:quia
in prædictis exẽplis,& ſimilibus exprimitur cã probabilis, q̃
ſufficit ſi probatur in appellatione extraiudiciali.vt in d.c.cũ
inter canonicos.ſ̃.de electione. Ad hoc dico,ꝙ doctores iu-
12 ris canonici iſtum articulũ appellationis extraiudicialis,† an
ſemper locũ habeat in quolibet actu malè declarant, nec ex
eorum dictis hic,vel alibi põt percipi certa theorica, vel do-
ctrina.& ideo vt ibi liqueat poſt Bar.ita dicas.ꝙ quædã ſunt,
quæ fiunt extra iudicium per modũ cuiuſdã iuriſdictionis:
vt electiones,& officia cum iſtis ſine dubio põt appellari indi
ſtinctè.vt.ff.qñ appel.ſit.l. 1.§.ſolent.Idẽ de alijs,quæ fiũt in-
ter plures ad quos ſpectat aliquid facere:vt ad vniuerſitatẽ.
vt.j̃.de his quæ fiunt à maio.parte.ca. c. 1.& ibi de hoc.&.C.
eo.ti.l.ſi aſcribatur.& l.ciues.Quidã ſunt actus,qui imponũt
finem litibus,vt tranſactio,& iuſiurãdum, & tunc ſine dubio
partes(quarum conſẽnſu hæc facta ſunt)non poſſunt appella
re.Sed alij qui læderentur poſſent appellare.vt.l. hæc ſenten
tia.§.ijdem reſcripſerunt.ff.eo.vbi ex tex.colligitur, quòd cã
probabilis, & legitima eſt inſerenda. & eadem ratione dicit
ipſe,quòd cum arbitramentum arbitratoris aſſumpti ſuper
aliqua lite finiat litem.& ſic tranſactio.is contra quem fertur
poterit appellare. & habebit beneficium,vt interim innoua-
ta reuocentur,& debebit obſeruare tempora appellationis.
vt in c.ſi appellationem eo.ti.in cle. ſi autem nolit appellare.
ſed aliter iure actionis,vel officio iudicis petere reduci ad ar
bitriũ boni viri non tenetur obſeruare illa tẽmpora: ſed ſer-
uatur id quod ipſe dicit in l.ſi ſocietatis.§.arbitrorum.ff.pro
ſocio.Si verò non eſt actus qui litẽ finiat, tunc aliquando eſt
actus factus,& perfectus:àliquando cęptus, & nõ perfectus:
aliquando neque cęptus,neque perfectus,ſed cõmunicatus.
primò caſu dicit ipſe,neſcio de iure ciuili,quòd poſsit appel
lari:ſed prodita ſunt remedia alia,vt ꝙ factũ eſt indebite tol
latur per interdictũ qđ vi,aut clã. vel per actionẽ aquæ plu.
arce.vel per ſimilia(vt oĩa interdicta reſtitutoria.)ſecũdò ca
ſu qñ actus eſt cęptus,& non perfectus, dicit ipſe , habemus
caſum.ff.de no.ope.nuncia.tamen illud eſt ſpeciale, quòd ta
lis nunciatio,vel prouocatio eum non requirit. vt l. 1.in prin
ci.& ibi no.ff.de no.ope.nun. In alijs autem caſibus in eo,ꝙ
timemus perfici habet locũ , qđ dicã in tertio caſu qñ actus
non eſt cęptus,nec perfectus,ſed communicatus:vel de eo ve
roſimiliter dubitatur ex iuſtis cauſis:tunc dicit dandã regulã,
quod in omnibus caſibus,ĩ quibus poteſt iudex adiri, & eius
officium implorari:ne fiat in illis poterit extra iudicium ap-
pellari hoc eſt ſupponere ſe protectioni talis iuriſdictionis,&
proteſtari ex eius parte:vt nulla fiat nouitas.hoc enim caſu ir
reuocabuntur attenta interim vt hic.ad prædicta facit.l. 1.C.
ſi quacunque præ.po.& ita dicit Bar.ff.de appe.re.l.ſi res.vbi
13 etiam latius per exempla declarat. ¶ † Vltimò quæro dè dif
ferentia appellationis iudicialis,& extraiudicialis.Ioã.And.
aſſignauit plures.prima , quia iudicialis requirit veram cau-
ſam.j̃.c.cum cauſam.in fi.extraiudicialis requirit veroſimi-
lem,vt hic.& 2.q.6.c.1. & 2. exceptis appellationibus factis
circa electiones:in quibus reqritur quòd cã ſit rõnabilis , &
vera ſcđm Hoſt.qui remittit de elec.ca. 1.lib.6.Secunda diffe
rẽtia in diuerſitate nominũ.vt.ſ̃.c. cũ ſit. Tertia in oblatione
ꝓbationis,q̃ qualitercũq; põt fieri in iudiciali,& operatur ef
fectũ.Sed ĩ extraiudiciali nõ põt , nec ꝓducit effectũ.vt.ſ̃.de
elec.c.cũ ĩter canonicos.in nouella.Quarta ĩ petitiõe Apoſto
lorũ,qui debẽt dari ĩ iudiciali,ſed nõ in extraiudiciali nõ re-

perit̄.de quo remittit Hoſt.ad ſummā.e.ti.§. qualiter fiat ap
pellatio.ſub rubrica forma ꝓuocationis extra iudiciū.ver.di
cet aūt.& ſe. Quinta qa extra iudiciū admittit̄ gn̄alis appella
tio & īcerta:ſed nō in iudiciali.Sexta qa extraiudicialis īter-
ponit̄ à futuro grauamīe, nō aūt in iudiciali. Septīa qa forte
iter arreptū habetur ꝓ appellatione.j.c.ꝓxi. Octaua qa ex
cōicatus audit̄ appellans,ſed nō prouocans extra iudiciū, q̄
differentia nō placet Hoſt.Noua quia annus ꝓſequēdi cōpu
tat̄ à die appellationis emiſſæ.vt j.c.oblatæ.&.s.e.cū ſit.Sed
annus ꝓuocationis extraiudicialis currit à die,qua factus eſt
contra prouocationē attentatorum,qđ dic vt j.e.c.nō ſolū.
lib.6.Decima,quia infra 10.dies eſt appellandū. ſed prouo-
cari pōt ēt poſt 10.dies. de hoc j.e.ti.cōcertationi.li.6.Hoſt.
remittit ad duas differētias notatas.s.e.c.cū ſit.§.ſi verò. Cō
ueniunt aūt in expreſsione probabilis cauſæ, & in reuocatio
nē attentorum in priſtinum ſtatū:vt videtur vtraque in ſcri-
ptis eſt fienda.j.e.c.1.lib.6.&c.

S V M M Æ.

1 *Papa poteſt cōmittere cauſam ſublato beneficio appellandi.*
2 *Clauſula,quæ ponitur in reſcripto, debet aliquid operari vltra inten tionem iuris communis.*
3 *Excluſus à beneficio appellandi propter clauſulam appellatione remota,non videtur excluſus à beneficio proponendi querelam coram ſuperiore.*
4 *Appellatio eximit appellantem à poteſtate ſui iudicis.*
5 *Iudex à quo licet appellatione pendente nihil debeat innouare:ſentē tiam tamen,quæ per appellationem non ſuſpenditur,poterit executioni mandare.*
6 *Excōicatio trahit ſecum executionem paratam.*
7 *Excōicato ſubtrahuntur prouentus, & fructus beneficij. Et quid ſi non habet vnde ſe alat.nu.11.*
8 *Excommunicatus ſi appellationem prius interpoſitā proſequitur,& pronuntiatur iſta an excommunicatio medio tempore cenſeatur nulla.*
9 *Suſpenſus in vna eccleſia an ſit ſuſpenſus quantum ad alias.*
10 *Abſolutus an recuperet fructus medij temporis ſibi ſublatos.*

PAſtoralis. Per clauſulam appellatiōe re
mota omnis appellatio ꝓhi-
betur, quę à iure non eſt expreſſa,& ꝑmiſſa. hoc pri-
mo.qđ ſi excōicatus appellat,nihilominus denunciat̄.& bn̄fi
ciorū ꝓuentibus ſpoliat̄.h.d.Scđa ibi verū. & vtriuſq; partis
1 cōis ſubdiuiſio,q̄ ſatis patet.¶Priò no.†ꝙ Papa pōt cōmitte
re cām ſublato beneficio appellādi. ꝙ vr̄ mirū cū appellatio
ſit ſpecies defēſionis.& hac rōne excōicato etiā nō neget.s.
de excep.cū inter.& l.1.ff.de app.nec vr̄, ꝙ Papa poſsit tolle
re defenſionē,q̄ eſt de iure naturali.ſicut nec imꝑator.vt in c.
paſtoralis.de re iud.in cle.& in c.ſup eo.s. đ offi.dele.Et hac
rōne Papa hic dicit,ꝙ per talē clauſulā appellatione remota
nō intelligit̄ ꝓhibere niſi appellationē, q̄ nō reperit̄ in iure
expreſſa.& de illa reſeruat ēt ꝓpoſitionē querelæ.vt in ver.ſi
2 appellans.&c.¶Scđò no.†ꝙ clauſula,quę ponit̄ in reſcriptis
debet aliqd oꝑari vltra intētionē iuris cōis.nā de iure cōi nō
admittit̄ appellatio fruſtratoria. Reſcriptū ergo ꝓhibēs ap-
pellationē nō intelligit̄ de tali,nec indiſtinctè đ qualibet,ſed
de illa,q̄ nō reperit̄ in iure expreſſè permiſſa. facit l. ſi qn̄.ff.
3 de le.1.& ad muni.l.1.in fi.¶Tertiò no.†ꝙ excluſus à benefi
cio appellādi pp dictam clauſulā appellatione remota nō vr̄
excluſus à beneficio ꝓponēdi querelā corā ſuperiore. & hoc
4 multū pōderauit hic ab.cōtra gl.ſm̄ Io.An.¶Quartò no.†ꝙ
appellatio eximit appellantē à poteſtate ſui iudicis: & ſua iu
riſdictio appellatione pendente intelligitur dormitare.vt di-
5 cit tex.¶Quintò no.†ꝙ licet appellatione pendente iudex à
quo nihil debeat innouare,tamen ſententiā, q̄ per appellatio
nē nō ſuſpendit,poterit executioni demandare:illud ergo ꝙ
eſt ſeqla ꝑcedentis actus non ſuſpenſi ꝑ appellationē appel-
latio nō ſuſpēdit.ſimile s.e.c.cōſtitutis. & hoc bn̄ no.ꝙ ꝑ ap-
pellationē nō defert̄ nūtiatio. vbi ligatus eſt à canone ꝑ factū
ſuū.nō.n.reqrit dicta nūtiatio monitionē, & ſolēnnia q̄ req
rit excōicatio.qa eſt actus excutiuus ſn̄iæ ꝑcedētis.vt s eo.c.
nouit. Et facit qđ no.s.e.c.rephenſibilis. & in c.cupiētes.ſup
6 verbo:priuatos,de ele.li. 6.¶Sextò no.†ꝙ excōicatio trahit
ſecū executionē:& iō appellatio nō ſoſpendit. facit qđ no.in
l.fi.C.ſi a nō cōpe.iudi.& q̄ ſit rō gl.no.hic & in ſpec.de ap.§.
in qbus.verſ.17.& verſ.ſequen.& l.q vltro.ff.de pœnis.¶Se-
ptimò not. †ꝙ excōicato ſubtrahūtur prouētus,& fructus
beneficii.Idē puta Inn. de ſuſpenſo.tali.n.& officia, & bene-
ficia annexa ſunt deneganda.81.diſt. eos & c.ſi quis ſacerdo
tum.ſecus eſſet in ſuſpenſo ſpālitcr à beneficio alicuius eccle
ſiæ,vel ingreſſu eiuſdē:hę.n. ſn̄ię ad alia beneficia vel eccle-
ſias non extendētur:quæ non ſunt ſuæ iuriſdictionis,& in q-
bus non pōt ius dicere.vt l.cū minus.ff.de bo. auc. iudi. poſ.
niſi ꝑ conſequentiā hoc contingit:ſicut accidit in ſuſpēſo ab
officio,cui fit præiudiciū in beneficio pp cōnexitatē vt in gl.
facit qđ no.s.de fo.compe.c.poſtulaſti.¶Opponit̄.dr̄ hic,ꝙ
appellatio fruſtratoria non dēt negotium impedire. Sed con
tra s. cū ſit Romana. & 2.q.6. cū ad Ro.vbi appellatio fru-
ſtratoria deuoluit negotiū ad ſupiorem. & auditur appellās:
hic dicitur contrariū:quare male.So.vt in glo. 1.Tu dic poſt
pe. & ab. qđ quædā eſt appellatio manifeſtè fruſtratoria, vt
cū appellatur in crimine notorio.& tali non eſt deferendum.
vt s.e.c.cum ſit,& c.conſuluit. & c.peruenit. quædam eſt ap-
pellatio latens fruſtratoria. vt cum exprimitur cā probabi-
lis,tamen falſa.& iſta à re repellitur,ſed à iudice admittitur.
donec appareat de falſitate.vt j.eo.c. vt debitus. Quædā eſt
latens ꝓbabilis:vt cum exprimitur cauſa iuſta. ſed in iure nō
expreſſa. & tali tenetur iudex deferre niſi datus cum clauſu-
la appellatione remota vt hic. Quædam eſt manifeſta proba
bilis vt cum appellatur ex cauſa in iure expreſſa manifeſtè
notoria,& iſtam tenetur iudex ſemper admittere, vt in mul-
tis iuribus huius voluminis. vbi ſententia lata in contra-
rium reprobatur. In dubio autem cum iudex dubitet, an
cauſa,quæ in iure non exprimitur,ſit probabilis,necnè,an te
neatur dicto caſu appellationi deferre. videtur hic caſus qđ
non.quod eſt verum cum datus eſt clauſula appellatione re
mota:aliàs in dubio deferre tenetur per decreta. ſacro infra
de ſenten.excommunica.& infra c.dilectis in fine.facit quod
no.Ioan.And.infra eod.ſi à iudic. ſuper verbo videtur lib.6.
&c. Secundo opponitur de c. edoceri.s. de reſcrip. vbi dici
tur quòd licet appellatio ſit inhibita,nihilominus ex cauſa ra
tionabili poteſt appellari.Sol.ſm̄ Hoſti.illa intelligitur ſecun-
dum iſtam decre. quia talis debet eſſe cauſa à iure expreſſa:
aliàs non eſt cauſa rationabilis ſi ſit appoſita clauſula ap-
pellatione remota &c.¶Tertio opponitur, & videtur,quòd
cā eſt probabilis, licet in iure non expreſſa indiſtinctè ſit
admittēda appellatio.vt j.eo.c.vt debitus.So.gl. ſecūda vide
tur,ꝙ iſtud c.ſit correctum per illam nouam conſtitutionem
vt indiſtinctè appellatio admittatur ſi quis grauetur,etiam ſi
cauſa ſit cōmiſſa appellatione remota. & idem tenet Innoc.
Hoſtien.contra quis quia iſta decreta.loquitur in caſu ſuo,vt
ſcilicet cum cauſa committitur appellatione remota. & illa
loquitur generaliter, & ſi illa non corrigitur.ſed per iſtam
non limitatur.Idem tenet abbas.facit quod not.in l.ſed & po
ſteriores.ff.de legi.& l.ſciendum.ff.qui ſatiſda. cogan.Opera
tur ergo iſta clauſula effectū ſuum ſicut olim. nō ergo eſt bo
nnum argumētum:iſte appellauit ex tali cauſa: quæ ſi eſſet ve
ra,deberet legitima reputari: ergo iudex debuit deferre: ſi-
cut nec èconuerſo non eſt bonum argumentum.Iudex nō te
netur deferre. ergo non valet appellatio,vt hic in verſi. ſed ſi
appellatus. virtus ergo huius clauſulæ hodie ſuum etiam ope
ratur effectum.de cuius virtute not. Ioan. And. infra eod. c.
vt debitus.ſuper fine.3.gloſſ.&c.¶Quarto opponitur, & vi-
detur,quòd iſte textus ſit contrarius ſibiipſi:primo enim di-
citur,

a citur, quòd per ipſam clauſulā a prouocatio intelligit̄ remo-
ueri. Secundò dicitur,ꝙ ſi appellans fuerit grauatus, poterit
grauamen huiuſmodi per ſuperiorem emendari.non poſſe er
go appellare,& audiri à ſuperiore videntur oppoſita, & per-
plexa.Solutio.ſentit Inuocen.quòd iſta ordinatio (de qua hic
loquitur) fit per iudicem appellationis, quando appellatum
eſt à diffinitiua, quæ poſtea ſecuta eſt, vel à grauamine: di-
cens, quod hæc decre. innuit differentiam inter appellationē
fruſtratoriam,cui non defertur.j.eod. c. cū appellationibus.
lib.6.& appellationem legitimam de iure conceſſam cui ſem
per eſt deferendum. & appellationem mediam, quę eſt quan
do,quis grauatur, ſed tamē non eſt appellatio in iure expreſ
ſè conceſſa:vt quando remota eſt appellatio in reſcripto.quo
caſu ſi non poſsit à grauamine: tamen poterit appellare à dif
finitiua. & tunc iudex appellationis reuocabit grauamina il-
lata per iudicem à quo in cauſa principali, à quibus dictus
grauatus non potuit appellare, propter dictam clauſulam.fa
cit quod no.s.qđ metus cauſa.c.fina.Et iſte intellectus Inno.
quanq Io. An. non placeat, mihi placet. & ſic dicta clauſula
nos reducat ad ius ciuile. vbi non poteſt ante ſententiam ap-
pellari:niſi in caſibus expreſsis in iure.vt l.ante finem.C.quo
appella.non reci. & ibi caſus, in quibus ante ſententiam ap-
pellatur de iure ciuili.¶Quintò opponitur ad ſecundam par
tem. dicitur hic,quòd excōicatio trahit ſecum executionem.
& ideò appellatio non ſuſpendit.Sed videtur, ꝙ hæc ratio nō
ſit ſufficiens, quia multæ ſententiæ ſecum trahunt executio-
nem:& tamen appellatur ab eis,& ſuſpenduntur earundē ef-
fectus, ut patet in ſentētia abſolutoria lata pro reo.vt no.ple-
nè Inno.j.de conceſ.præb.c.cum noſtris. in gl.multum ergo:
poſt prin.& in alijs ſimilibus alle.in glo.quæ incipit, hæc ra-
tio.quæ format, & ſoluit contrarium.vt in ea patet.Ho. dicit,
ꝙ eſt ratio,qa aliud in ſententia excōicationis,quàm in aliis,
quia in alijs ſententijs ligantur corpora, ſiuè corporalia. ſed
hac ſentētia excōicationis ligatur anima hominis.vt 11. qō.
3.c.nemo.vnde ſicut naturaliter homo interior facilius appre
hendit,quia videt hic exiſtens hominem in ſcholis, quem co-
gnoſcit in terra ſua.ſic & facilius apprehenditur. & ideo ſta-
tim ligatur. Item cenſura infligitur ad correctionem pecca
torum,& ſolùm pro mortali.11.qō.3.c.nemo. Sed talis ante
ſententiam ligatus eſt apud Deum,non eſt ergo mirum ſi ſta
tim ligatus eſt apud eccleſiam, & denegatur ſibi appellatio-
nis effectus, quæ non debet eſſe defēſio iniquitatis. j.eo. cū
ſpeciali.& remittit Hoſt.ad ſummam de ſententia,& re iu.ſub
rubrica.§.quid ſit effectus.facit quod no. Bar.in d.l. q vltro.
ff.de pœnis. ¶ Sextò opponitur: dicitur hic, ꝙ excommuni-
cato ſubtrahuntur fructus, & prouentus eccleſiaſtici. contra
excommunicatus comparatur relegato. ſed relegato ad tem
pus non ſubtrahuntur bona, niſi hoc in ſententia exprimat.
vt C.de pœnis.l. deportatorum. Itē ſicut ſtipendium nō ſub-
trahitur militi ſæculari, quandiu poteſt alijs rationibus con-
ſtringi.vt C.de execu.rei iudic. l. ſtipendia. ita nec videretur
ſubtrahendum militi cœleſti, qui ijſdem priuilegijs gaudere
debet.vt no.in l.ſi miles. in prin. ff. de re iud. Sol. glo. fatetur
oppoſitum.de hoc etiam no.4.q.5.quiſquis.& 18. diſplicuit.
per quæ iura patet,quod iſta æquiparatio de excommunica-
to ad relegatum non eſt bona. quia ſi quis relegatus eſt ab
vna prouincia, non intelligitur relegatus ab alia.ſecus in ex-
communicato,qui vbiq; vitandus eſt.vt s.de offic.ord.c.cum
ab eccleſiarum prælatis.ſi verò exprimatur in ſententia ſub-
tractio,ſiue fructum, ſiue non habet locum finis.c.vt.ſ.ſubtra
cta intelligantur.¶Venio ad quæſtiones, & primò quæro:di
citur hic, ꝙ appellatio ſubſequens non impedit effectū excō
municationis præcedentis,ſed executionē ſecum trahit præ-
8 cedēs excōicatio.pone enim † ꝙ excōmunicatus appellatio-
nē prius interpoſitam ꝓſequitur,& pronūciatur iuſta.an ex-
cōicatio medio tempore, ſcilicet lite pēdente cenſeat̄ eſſe nul
la.& hoc inueſtigare eſt utile, ſi appellatiōe pēdente ſuper iu
ſtitia, vel iniuſtitia excommunicationis ſic excommunicatus
adeptus eſt alienā eccleſiam:vel electus ad eam.R n̄. gl.penu.
ſentit, ꝙ valeant geſta medio tēpore, ſi poſtea pronunciatur
appellatio iuſta.Io. An.dicit,poſt Hoſt.ꝙ aut notorium eſt ua
lere appellationem: puta ex cauſa uera rationabili,& cano-
nicè facta.& nullo modo ligatus eſt.Si uerò notorium liquet
de contrario, eſt ligatus.In dubio verò pendet ex aduētu. vt
dicit gloſ. & ſubdit Hoſt. quòd ſi iudex delegatus à Papa,cui
cōmiſſa erat cauſa appellatiōe remota, excommunicauit ra-
tionabiliter appellantem, ex cauſa tamen in iure non expreſ
ſa tenet, quod mero iure ligat ſententia excōicationis. ſed
tamen per ſuperiorē poterit emēdari. ut in verſ. ſed ſi appel-
lās. ¶ Secundò quærit̄ poſt glo. dixi. s. ꝙ excōicatus in una
9 eccleſia,eſt excōmunicatus quantum ad alias.† Sed nunquid
erit idem in ſuſpenſo.breuiter dicit, ꝙ ſic ſi eſt ſuſpēſus ab of
ficio, ſecus ſi à beneficio. 18.diſtinc. c.beneficium. ad hoc de
elec.c.cupiētes.§.cæterū.lib.6.& c.ſi cōpromiſſarius.§.penu.
& vlti.eod.lib.& c.ſi quis ſuadēte.verſic.ipſius filijs.de pœnis
10 in cleri. ¶ Tertiò quæritur † nunquid abſolutus recuperet
fructus medij temporis ſibi ſublatos. dicit gloſ. quod ſic: ſi
prouncietur iniuſtè fuiſſe excommunicatus: ſed ſi iuſtè non
recuperet.Idem tenet Gof.de æta.& quali.c.cū bonæ.& Vin.
de ſimo.c.quoties.de hoc etiā no.2.q.5.c.ſuper cauſas:& 50.
diſtin.c.contumaces.& in Spe.de fruc.& intereſſe.§.vlt.in fi.
¶ Quartò, & vltimò quærit gloſ. dicitur hic,quòd excōmu-
11 nicato ſubtrahuntur prouentus eccleſiaſtici. † pone enim qđ
non habet unde ſe alat,an debeant ſibi reſeruari expēſæ.vide
tur quod ſic,ſicut dicimus in depoſito.50.diſt.c.ſtudeat. gloſ.
fina.in fine. concludit contrarium. Et idem Hoſti. facit quod
no.1.q.2.c.quam pio.in gl.argumē.quod nam.alia eſt in de-
poſito, quàm in excōmunicato: qui poteſt ſe liberare parē-
do iudici,quod depoſitus non poteſt.ſimile qđ no.j. de elec.
c. ſi compromiſſarius lib.6.

A D D I T I O.

a ¶ Ipſam clauſulā.Vide tex.in l.licet. §.interdum. à qb.app.non lic.Bar. in l.1.§ pui.ꝙ metus cā.Doc.in c.ut debitus.j. & hoc eo. c. Bal.in addi. Spec.de exe.ſent. verſ. eſt appellatum.

S V M M Æ.

1 *Iudex quando credit litigatorem friuolè appellaſſe,poteſt contra eum procedere ad excommunicationem,tanquam contra contumacem.*
2 *Innouata poſt appellationem interpoſitam ad Papam,an poſſint reuocari coram proximo ſuperiore iudicis à quo.*
3 *Inferior non cognoſcit de principali cauſa, nec de acceſſorijs, & dependentibus appellatione ad Papam interpoſita.*
4 *Iudex à quo poteſt impedire ne alius, quàm iudex appellationis de viribus ſententiæ cognoſcant.*
5 *Officium iudicis appellationis quod ſit.*
6 *Delegatus Papæ ſi grauat partem,& hoc eſt notorium,poterit de hoc habere recurſum ad ordinarium loci.*
7 *Renuncians appellationi non videtur renunciare grauamini propter quod appellat.*
8 *Petens contraria non eſt audiendus.*
9 *Nunciatio criminis alterius eſt licita, dummodo fiat ex cauſa.*

SOllicitudinem. Si excōmunicatus
ab epiſcopo poſt-
quàm appellauit ad Papam, hanc cauſam ſimpliciter
ad archiepiſcopum deferat,appellationi renuntiat, & archie
piſcopus cauſam audiet. Sed ſi ꝓteſtatur cōtrariū, archiepūs
non cognoſceret. quod ſi fecerit epūs poterit appellare.h.d.
communis diuiſio, ſecunda ibi:[nos igitur.] ¶ Primò not. ꝙ
1 quādo iudex credit litigatorem friuole appellaſſe, poteſt cō
tra eum ꝓcedere tanq̄ contra contumacem ad excōicationē,
& alia ſicut faciebat iſte epūs.quod dic,vt j. de dolo, & cōt.c.
2.lib.6.& eod.tit.c.1.in Cle.Cautè tamen facit appellās ſi nō
apparet coram eo,ſicut faciebat iſte nō comparendo,& ꝓce

dendo vr̄ appellationi renuntiaſſe.vt in c.gratū.s̄.de offi.de-
2 leg.¶Scdò not. †ꝙ ſi quid poſt appellationem interpoſitam
ad Papam innouatur, pōt peti reuocatio coram proximo ſu
periore iudicis à quo:quo iure autem reuocabit medio tem-
pore attentata videretur ex iſto tex.colligi, ꝙ via ordinaria,
non autem officio iudicis : quod quidem officium non vide-
tur poſſe ab alio implorari,quàm à iudice appellationis,vt.ſ.
reuocet attentata,vt l.chirographum. ff. de adminiſtra.tuto.
& in c.non ſolùm.de appella. lib.6. Et hanc credo differen-
tiam,vtrum adeatur Ordinarius per viam querelæ ſuper re-
uocatione attentatorum , an adeatur Iudex appellationis.
3 ¶Tertiò no. in verſi.nos igitur. †ꝙ ſicut de principali appel
latione ad Papam interpoſita inferior non cognoſcit. ſic nec
de acceſſoriis,nec dependentibus ab eadem,& depēdere di-
cuntur , de quibus cognoſci non poteſt niſi de appellatione
pariter cognoſcatur.ſic in ſimili dicit tex. in l.ſi duo patroni.
§.Iulianus in verſi.nec parati.ff.de iureiuran.& l.ſi quis liber
tatem.§.fin.in fi.ff.de petitio.hæredi.Et eadem eſt ratio con-
nexorum.ſupra de conſti.tranſlatorum.¶Quartò not.quòd
4 †iudex à quo poteſt impedire ne alius quàm iudex appella-
tionis de iuribus ſententiæ cognoſcat , & ne fiat in contrariū
poteſt appellare.Et eſt ratio,vt dicit glo.quòd poteſt præten
dere intereſſe ne ex imperitia condemnetur. Ex quo ſubtili-
ter collige,quòd quāquam principalis velit per viam proro
gationis ſub alio(quàm coram ſuo iudice) litigare: ille cuius
intereſt poteſt forum talis iudicis declinare , vt faciebat iſte
ep̄m forum archiep̄i declinando.facit c.ad nos.s̄.ti.proximo
c.cum ſuper controuerſia.ſ.vtrum ille qui poteſt cōparere ꝓ
ſuo intereſſe , poſſit impedire prorogationem iuriſdictionis
factā ab eo, qui principaliter venit in iudicio. ¶Quintò not.
5 in verſi.nam ad officium.†quid ſit officium iudicis appella-
tionis,quia poteſt corrigere ea , quæ inuenit cōtra ipſam at-
tentata.vt d.l.chirographis. ff. de adminiſt. tuto. & l.furti.in
prin.ff.de his qui notan.infa.& c.non ſolùm.j.eod.lib.6.Et
aduerte ad id,quòd dicit contra ipſam &c. quaſi illa quæ ap
pellationis cauſam non contingunt poſſint innouari , vt co-
medere,bibere,dormire,& ſimilia.facit l. poſtquam.§.impe
rator.ff.vt lega.nomi.cauea.quæ.l. eſt notabilis pro limitatio
ne huius verſiculi,ad idem,quod no.Inno.s̄.de elect.eo. c.cū
nobis olim.¶Sextò no.in verſi.ſi verò. quod licet ſit appella
tum ad Papam à ſententia alicuius Ordinarij : tamen ſi ali-
quid innouat quod ſit iniuſtum notoriè,poteſt adiri proxi.ſu
perior,vt declarat talem actum nullum , non obſtante appel
latione ad Papam interpoſita.facit s̄. eod.c. conſuluit. vbi in
notoriis malè geſtis appellatio non defendit,nec adimit ap-
pellantem à iuriſdictione iudicis à quo : & ſimiliter non exi-
mit iudicem iniuſtè pronuntiantem à iuriſdictione proxi. ſu
6 perioris.& eſt argu.†ꝙ ſi delegatus Papę grauat partem iniu
ſtè, & hoc ſit notorium : poterit de hoc habere recurſum ad
Ordinarium loci,vt quod notoriè malè geſſit,corrigat,& re
formet.qđ dic,vt no.in c.fi.s̄.de reſcri.in nouella.& in Auth.
qua in ꝓuincia C.vbi de crimi.agi oportet.ꝑ Cy.¶Septimò
no.ꝙ pōt quis renūciare appellationi,& nihilominus ꝓſequi
7 cām grauaminis corā ſupiore.†qui ergo renūtiat appellatio
ni non videtur renunciare grauamini propter quod appella-
8 uit,vt infra dicam.¶Octauò no.regulam. †quòd petens cō-
traria [a] non eſt audiendus:nam proponendo querelam, vide
tur appellationem excludere, & proteſtando de proſecutio-
ne appellationis videtur querelæ renuntiare. Item per modū
querelę poteſt dicere ſententiā iuſtam,ſed non nullā per mo
dum appellationis poteſt dicere nullam non iniuſtam. Itē ꝑ
modū q̄relę dicit archiep̄m iudicē ꝑ ꝓteſtationē , appellatio
verò illū excludit , & iſtis rationibus dicit cōtrarius ſibiipſi,
& ideo non audiendus,vt in tex.¶Venio ad oppoſitiones.di
citur hic,ꝙ de appellatione ad Papā interpoſita alius non co
gnoſcet, q̄ ipſe. & ſimiliter nec de his quæ ipſam contingere
dignoſcuntur.Sed cōtra de c.cōſtitutis.s̄. e. vbi cognoſcit le-
gatus de appellatione ad Papā interpoſita.& de c.paſtoralis
s̄.e.vbi iudex à quo pōt denūtiare excōicatū,poſtq̄ appella-
uit ab eo.ad idē.s̄.c.cū teneamur. vbi alius q̄ iudex appella-
tionis nō cognoſcit de articulo emergēti.So.glo.2.ſentit iſta
contraria,& dicit,ꝙ hæc c.faciebāt dubiū in hoc caſu:& ſol-
uē,vt in ea.& s̄.c.ꝓxi.vbi eſt ſpāle,ꝙ iudex à quo poſſit denū
ciare,& ibi reddit rō ſpālitatis.¶Scdò opponit.dr̄ hic,ꝙ ep̄s
pōt impedire ꝓceſſum archiep̄i,vbi appellās noluit renūtia-
re appellationi,& velit corā archiep̄o ꝓſeq.Sed cōtra ep̄s p̄-
tendit,& dicit appellationē nullā , ergo vr̄ ꝙ nō poſſit ex ea
niti,& ꝓceſſum archiep̄i impedire.vt in regula ex eo. de reg.
iur.li.6.So.gl.q̄ incipit,ſed quare pōt, format iſtud cōtrariū,
& ſoluit,ꝙ ep̄s pōt impedire ꝓceſſum archiep̄i pp̄ ſuū inte-
reſſe:quia ſi ꝓnuntiaret ſua ſn̄ia iniuſta,ꝑ archiep̄m puniret.
Et iō pōt cōparere,& opponere de incōpetētia iudicis. facit
qđ no.Inn.in c.ī nr̄a.s̄.đ ꝓcura.& c.venerabilibus. §. attamē
j.de ſen.excō.li.6.vbi bonus tex. de requiſitione iudicis ꝓſe
rentis ſn̄iam excōicationis.D.Ioā.And.ſoluit aliter,vt hic in
nouella ſup dicta gl.Tu dic, ꝙ nihil ꝓhibet impugnare actū,
& eius p̄textu aliā iuſtā cām impedire.vt eſt.tex.in l.dicimus.
ff.de excu.tut.vbi ſi pendente q̄ōne tertiæ tutelæ q̄s ꝓmouet
ad quartā pōt ſe tueri ab iſta quarta vigore tertiæ, quā impu
gnat.¶Tertiò opponitur:dr̄ hic,ꝙ ep̄s pōt impedire , ne ar-
chiep̄s de ſua excōicatione ꝓnūciet, & cognoſcat.Sed cōtra
de c.qua fronte.s̄.e.tit. vbi pōt ſuperior excōicatū abſoluere
excōicatore inuito cautione recepta: cuius contrariū hic dr̄.
So.vt in eadē gl.loquitur.n.ibi cū ipſe ſupior aditur cū nulli
tate ſn̄iæ excōicationis. quo caſu nullus pōt abſolutionē im-
pedire p̄ſtita cautione,de qua ibi,& in c.ſacro. de ſenten.ex-
cu.hic verò loquitur cum vult nullitatē ꝓſequi coram iudi-
ce appellationis. ſ. coram Papa , & eius iniuſtitiam corā ar-
chip̄o.& hoc non pōt tanq̄ contrarius ſibiipſi contra dicente
ep̄o.vt hic &c.¶Quarto opponit, & vr̄, ꝙ iudex à quo appel
latū eſt,dēt cognoſcere ſi ſit ab eo legitimè appellatū necne:
vt ſic ſciat ſi ſit iudex cōpetens,vel nō in dicta cā.vt l.ſi quis
ex aliena.ff.de iudi. Solutio.aut eſt q̄ō ſimpliciter de incōpe-
tentia iudicis . loquitur contrariū.aut eſt q̄ō de incōpetētia,
quia dr̄ iuriſdictio abdicata ab eo ,& in ſuperiorē tranſlata,
vel dr̄ iudex ſuſpectus, & tunc ipſe non ſoluit. & ita ſoluit gl.
Idē dico,cū dr̄ ꝙ quis non eſt iudex cōpetens,qui ſi eſſet ꝑci
peret cōmodū,puta ſportularum. quo caſu non poſſet de ſua
cōpetentia cognoſcere.arg.eius qđ no.in l.de iure. ff.ad mu-
nicipa.¶Quintò opponitur ad verſi.ſi verò. de verb. ſigni.c.
reſpondemus.in quo dicitur,ꝙ nō pōt cognoſcere niſi iudex
appellationis de his,quę cauſam appellationis contingere di
noſcuntur.nec de his,de quibus non pōt cognoſcere niſi pa-
riter de appellatione cognoſcatur. Sed in ver. ſi verò.dicitur
contrarium,vbi pōt archiep̄s declarare ſubditum irrationa-
biliter excōicatū.ex quo neceſſario infertur excōicatum le-
gitimè ꝓuocaſſe ad Papam, & ſic per conſequentiam de ap-
pellatione cognoſcit.Solutio. fallit qđ dr̄ in ver. nos igitur.in
caſu dicti ver.ſi verò.vbi.ſ.factū archiep̄i notoriè eſt iniuſtū.
Et hoc contrariū ſentit gl. quæ incipit , ſed nunquid.ſup qua
dicit Io.An.poſt Ho. ꝙ in dubiis non poſſit archiep̄s vſurpa
re officiū ſeruorū.ſ.Papæ,aſſumendo p̄tes cognitoris.Sed qñ
notoriū eſt appellationē legitimā,puta quia videt ex eius in-
ſpectione p̄ceptū iniuſtū, puta qđ carnes nō comederet vſq;
ad 10.dies,vel qđ ſe cōmitteret alicui p̄iculo : de quo veroſi-
militer euadere nō poſſet,vel aliq̄d aliud qđ nō ꝑtinet ad of-
ficiū imp̄antis.his.n. caſibus vel ſimilibus(vbi cōſtet manda
tū ep̄i notoriè fore iniuſtū)pōt archiepiſcopus declarare ſen
tētiā excōicationis fuiſſe nullā, & appellationē tenuiſſe, vt s̄.
de off.dele.c.cū cōtingat.§.ſi uerò ex literarū inſpectione.&
s̄.de elec.c.venerabilē.§.adiectioni.ver.exercuit.& §.eos igi
tur.ver.ſunt.n.notoria, &c.¶Sextò opponit.& vr̄,ꝙ archiepi
ſcopus non poſſit declarare crimen ep̄i,ſicut nō poſſet crimē
alterius publicare ſine peccato.6.q.1. c. ex merito. & c.de-
teriores.

teriores.& patet in eo quod leg.& not.s̄.de teſti.c.dilectorū.
hic autem dicitur contrarium:quare male.So.Io.And. ſuper
9 verbo ſi verò notorium. ſentit iſtud contrariū:& dicit: quòd
iſta nuntiatio criminis alterius eſt licita,dūmodo fiat ex cau
ſa,ſicut erat hic.ſ.ne iniuſtè excōmunicatus vitetur, vel ami-
corum conſilium perdat auxilium: ſine cauſa autem non eſt
licitum aliquē infamare.& ita loquūtur contraria.quod dic:
vt hic latius in nouella ſuper dicto verbo ſi verò. ¶ Septimò
opponitur : & videtur quòd iſta declaratio archiepiſcopi ſit
inanis,& deriſoria,ſcilicet declarare ſubditum non ligatum.
nō enim propter hoc minus vitabitur, vt.j.c. proximo in gl.
verū,circa finem,& de ſenten.excommunica.c.per tuas.Sol.
vt hic in nouella ſuper verbo declarare.¶Octauò op.dicitur
hic in verſi.cum autem.& iſte excommunicatus proſequen-
do appellationis cauſam coram archiepiſcopo videtur ap-
pellationi renuntiare:& tamen cauſam proſequitur.Sed con
tra videtur oppoſitum in obiecto dicere, quòd renuntiet ap
pellationi,& quod cauſam proſequitur qui enim appellatio-
ni renuntiat,videtur approbare factum iudicis à quo,vt.s̄.ti.
1.c.quod ad conſultationem,ergo non reſtat aliqua proſecu
tio.Sol.illud verum quo ad articulum,à quo eſt appellatum,
qui videtur ratificari per proceſſum ab appellatione:vt in d.
c.quod ad conſultationem.& l. ad ſolutionem.C. de re iudi.
Quantum autem ad alia,quæ innouata ſunt poſt appellatio
nem interpoſitam ad Papam,iſta talia intentata appellatio-
ne pendente non ratificantur per receſſum appellationis ta
citæ, vel expreſſæ:vt eſt tex.notabilis in c.licet. de ſenten.ex-
communi.lib.6.& benè colligitur hic , quòd talis appellatio
nis renunciatio non confirmat attentata per iudicem à quo
poſt appellationem appellatione penden. ¶ Nonò op. dicit
hic,quòd allegans contraria non eſt audiendus.Sed cōtra ap
pellans cenſetur reus,quia ſe defendit.s̄.de excep.c.ſignifica
uerunt.& maximè coram diuerſis iudicibus non videtur pro
hibitum allegare contraria.ſ. coram vno nullitatem : coram
alio iniuſtitiam.ſicut contra diuerſos etiam agendo non ob-
ſtat exceptio contrarietatis,vt.l.Papinianus.§. ſed nec impu
beris.ff.de inoffi.teſta.& l.maiores.C.de inoffi.teſta.nā reus
poteſt contrarijs defenſionibus vti,vt in regula nullus pluri-
bus.Sol.vt in glo.fin.ſuper qua declarandus eſſet articulus,ſi
ue materia,an proponens contraria ſiue agendo, defenden-
do in eadem inſtantia,vel diuerſis contra eundem , vel con-
tra diuerſos &c.debeat audiri. quam viam tangit hic Doct.
Io.de Lign.Sed dic latius per Cy.vt in l. 1.C.de fur. & l.quod
in hæredem.§.eligere.ff.de tribu.vbi plenè per glo. & in c.vt
quis duas. de elec. lib.6. ¶ Quæro primò, dicitur hic,quòd
proponendo querelam coram archiepiſcopo,videtur renun
tiare appellationi interpoſitæ à pręcedēti grauamine,an hoc
eſt quo ad iudicem,& quo ad partem,vel quo ad iudicem tā
tum qui ſententiam protulit.dicit Inno. quòd videtur renun
tiare quo ad epiſcopū,non quo ad aduerſarium,cōtra quem
benè poterit appellationem proſequi,non obſtan.tali renun
tiatione.s̄.de offi.deleg.c.gratum.Hoſti.tenet cōtrarium, &
quòd propter connexitatem videatur renuntiatum quo ad
iudicem,& quo ad partem,vt hic,& latius in nouella.

ADDITIO.

a¶ Contraria.Contraria tum allegans in nouo iudicio auditur Bal.in l.1
7.oppo.C.de fur.

SVMMAE.

1 *Epiſcopus poteſt incarcerare clericos delinquentes.*
2 *Subditum ſuum qui ab alio detinetur ratione delicti poteſt quis repe
tere, & nu.9.*
3 *Dominus poteſt appellare non ſolùm pro moleſtia veroſimili inferē-
da ſibi,ſed etiam pro inferenda ſubditis ſuis.*
4 *Interdictum latum poſt appellationem ex cauſa veroſimili emiſſum
eſt irritum ipſo iure.*
5 *Appellatio interpoſita durante ſuſpenſione interdicti, ſuſpendit eius
effectum.*
6 *Iudex poſtquā detulit appellationi,nō poteſt cognoſcere de his , quæ
cauſa appellationis contingunt.*
7 *Iudex concedendo Apoſtolos,an videatur deferre appellationi.*
8 *Iudex licet denuntiet aliquem euitandum,tamen illi qui ſciunt vitā-
dum non eſſe,non tenentur parere mandatis.*
10 *Dominus habēs iuriſdictionem in villa,vel dominium ſine iuriſdictio
ne,in qua coloni habitant.ſi coloni ſpoliantur,vel moleſtantur in
iniuriam domini,an poſſit agere contra illos,& qua actione.*
11 *Dominus in iudicio an poſſit petere nomine ſubditi,vel coloni,quòd ſi
bi ſatisfaciant qui eis debent.*

DIlectis filijs. Per appellationem le
gitimā principale cū
ſuis acceſſorijs ad iudicem appellationis defert,
ſententiæ etiam interdicti,& excommunicationis poſtea la-
tæ non tenent.h.d.Et in prima parte narratio.In ſecunda dif
finitio.Secunda ibi:[quia vero.]quæ tria facit.primò diffinit
proceſſum decani,poſt appellationem epiſcopi. ſecunda ibi:
[præterea.]proceſſum epiſcopi poſt appellationem decani.
tertia ibi:[verum.]de canonicis qui communicauerunt deca
1 no.¶Primò no.†quòd epiſcopus poteſt īcarcerare clericos
delinquentes.ſimile.j. de pœnis.c. tuæ. & etiam hoc poſſunt
laici de mandato epiſcopi.quòd dic,vt in c.vt famę.de ſentē.
excōi.c.ſi clericos.eo.tit.lib.6.¶Secundò no.quòd decanus
monet epiſcopum,& ſic ſuum ſuperiorem: quomodo autem
2 hoc poſſit,dicam infra. Tertiò not. † quòd poteſt quis repe
tere ſubditum ſuum , qui ab alio detinetur ratione delicti.
& de hoc contingit ſępè contentio inter iudices:ſcilicet quis
ipſorū debeat cognoſcere de delicto, vel inter aliquos in ali-
qua quæſtione ciuili.de quo dic,vt dixi.s̄.de reſcrip.c.cū cō-
3 tingat.facit.c.ſi iudex de ſen.excō.lib.6¶Quartò no.†quòd
dominus poteſt appellare non ſolùm pro moleſtia veroſimi
li inferenda ſibi,ſed etiam pro inferenda ſubditis ſuis.appel
latio enim epiſcopi defendit epiſcopū,& clerum:& hoc ideò
quia ſub eius iuriſdictione,& protectione conſiſtunt.facit ꝙ
no.in Spe.de appel.§.fi.in fin. ¶ Quintò no.in ver.verum.no
uam formam interdicti , ſcilicet vt epiſcopo præſente ceſſet
à diuinis.de his ceſſationibus dic vt.s̄.de offi.or.c.ſi canoni-
ci.& c.quamnis.lib.6. & talis ceſſatio non cenſetur propriè
ſententia interdicti.& ideò celebrans contra illam non eſſet
irregularis.j.de ſen.ex.c.is qui.li.6.& d. c.ſi canonici.in quar
ta glo.facit quod no.Io.An.poſt Inno.& Hoſti.s̄. de offi.or.
c.irrefragabili.ſup verbo manifeſtum.¶ Sextò no. quòd hic
fuit appellatio interpoſita,& tamen in verb.poſtmodum.di-
citur quòd officialis cognoſcit.& ratio eſt,quia idem conſi-
ſtoriū vtriuſque.j.e.c.Romana.lib. 6. & c. non putamus. de
conſue.Et adde quod no.in Clem.& ſi principalis. de reſcri.
vbi de foraneo officiali epiſcopi,an ad epiſcopū ab eius ſn̄ijs
appellatur.¶Septimò no.in dicto verſi.poſtmodum. ꝙ ideò
decanus non detulit appellationi epiſcopi, quia adhuc in vin
culis detinebatur ille probare,& ſic videbatur,quòd epiſco-
pus tanquam contra ſuam appellationem faceret detinendo
non debuerit audiri appellans, ſicut nec ille qui facit actum
ſuæ appellationi contrarium.vt.s̄.in c.conſtitutis.¶Octauò
4 no.in ver.quia verò,†quòd interdictum latum poſt appella-
tionem ex cauſa veroſimili emiſſum eſt irritum ipſo iure.fa-
5 cit.s̄.eo. c.ad hoc quoniā.¶Nonò no. † ꝙ appellatio inter-
poſita durante ſuſpenſione interdicti, ſuſpendit eius effectū,
de quo plenè in glo.&.s̄.e.c.præterea. ¶Decimò no.in ver.
6 præterea.†ꝙ poſtquā iudex detulit appellationi, non poteſt
cognoſcere de his,quę cauſa appellationis cōtingunt.cōcor
c.ꝓximi.& innuit hic,ꝙ ſi non fuiſſet appellatū,potuiſſet ep̄s
excommunicare decanū,& turbantē diuinū officiū,& eſt pę
na capitalis ſecundùm leges.C. de his,qui ad ec.cōfu.c.denū
tiamus.& in Auth.de ſan.epiſcopi.§. ſi quis cū ſacri. colla-

 tio.

7 tio. 9. ¶ Vndecimò.no.† ꝙ Apoſtolos concedendo videtur
iudex deferre appellationi,quod eſt verũ, quando dantur di
miſſorii,ſecus ſi refutatorii.vt ĩ.c.c.1.lib.6.Et dicit Ab.ꝙ ſim
pliciter dando. ideſt notificando iudici ad quẽ, qualiter ap-
pellatum eſt in tali cauſa,videtur deferre.¶ Duodecimò no.
ꝙ ſententia epiſcopi fuit nulla , quia lata poſt appellationem
decani,& tamen lata ad tuitionẽ, ſuper quo decanus non ſo
uebat iuſtitiam,ſcilicet ſuper ĩterdicto ſeruando:& hoc ideò
quia poſtquam epiſcopus appellauerat non ſpectabat ad eũ
prohibere decanum à moleſtia:ſed ad Papam,vt dicit tex.&
videtur,ꝙ epiſcopus faceret contra appellationem ſuam ex-
communicando decanum: & ſimiliter decanus nõ detulit ap
pellatiõi epiſcopi interdictum ponendo,nec epiſcopus detu
lerit appellationi decani interpoſitæ offi. ipſum poſtea excõ-
municando, qualiter ergo iſti poſsint ſe tueri prætextu dicta
rum appellationum,cum veniũt contra ipſas,vt ſ.c.conſtitu-
8 tis tangam. ¶ Decimotertiò no. in ver.verum . † ꝙ licet iu-
dex denunciet aliquem euitandum, tamẽ illi qui ſciunt vitã-
dum non eſſe,non tenentur parere mandatis,vt.ĩ.dicã.¶ Ve
nio ad oppoſitiones:& primò opp.dicitur hic,ꝙ decanus mo
nuit epiſcopum , & niſi epiſcopus appellaſſet dicta monitio
fuiſſet valida.Sed contra non poteſt inferior contra ſuum ma
iorem ius dicere.Nam imperioſa monitio ſpectat ad ſuperio
rem,nec poteſt inferior impetrare maiori , nec in illum ani-
maduertere , nec valeret contraria conſuetudo . ſ. de ma. &
obe.c.cum inferior.89.di.c.ad hæc.vbi apparet,ꝙ talis con-
ſuetudo eſt irrationabilis:& ideò penitus reprobãda.ſ.de cõ
ſue.c.cũ inter.& in fin.Sol.ſtandum eſt contrario. & tex. iſte
debet exponi monuiſſet . ideſt requiſiuiſſet ſecundùm Hoſti.
nec faciebat decanus hãc monitionem,vt arctaret epiſcopũ,
ſed vt eccleſiam interdiceret,quod ſibi de conſuetudine com
petebat.Nam aliàs non potuiſſet ſecundùm glo. quæ incipit.
hoc facere.¶ Secundò opp.ĩnuit.iſte tex.ꝙ petitio decani po
tentis pbr̃m relaxari non fuit iuſta.quod patet.quia appella-
tio epiſcopi in contrarium fuiſſet iniuſta. Sed contra imò vi-
detur,ꝙ iſte decanus potuiſſet repetere clericum ſuum , qui
ab alio detinetur.ex hoc enim impediebatur ſibi , & eccleſiæ
ſuæ impendere ſeruitium.nam & ciuitas repetit ciuem ſuum,
ſi ab alio detinetur:ita ꝙ munera perſonalia præſtare nõ po
teſt.vt ff.de adimen.lega.de iure.1.reſpon.& C.de decu. l. ge
neraliter.lib.11.So.dicit Io.An.ꝙ ſtandum eſt contrario ſi de
canus rectè proceſsiſſet , ſcilicet coram iudice competen-
te.Ius autem ſibiipſis dicere non poterat,vt C. ne quis in ſua
9 cauſa.l.1.† Tene ergo,ꝙ hominem ſibi ſubditum aliquo mu
nere poteſt quis repetere,vt patet in aſcriptitio. ĩ. de iude.
c.2.Similiter & dominus repetit vaſallum,& epiſcopus cleri-
cum ſuum detentum à iudice ſeculari. vt ĩ. de ſen. ex.c.ſi iu-
dex laicus.lib.6. & hoc eſt verum cum in perſona prætendi-
tur ius reale,vt ſeruitii,vel ſubiectionis.ſi autem prætenderet
ius mere perſonale,vt obligationem ad ſpeciem, vel quanti-
tatem.tunc ſi debitor meus ab alio teneretur non poſſem a-
gere ad ipſius relaxationem.not. Inno.de pigno.c. 2. qui re-
mittit ad no.per eum de maio.& obe. c. inter quatuor . & de
offi.or.c.duo ſimul.ſuper glo.ſed nec per Io. An. & hoc not.
Et adde quod no.ff.de eo per quem fac.erit.l.1.& l.fin.nam ſi
quis detinet debitorem meum extinguitur præſcriptione,vel
alio modo poſſum agere contra detinẽtem ex illo titulo , qui
limitat hoc dictum Inno.¶ Tertiò opponitur.dicitur hic, ꝙ
a interdictum poſitum [a] à decano eſt nullum , quia latum poſt
appellationem epiſcopi . Sed contra appellatio iſta epiſcopi
fuit extraiudicialis:quod patet,quia cum decano non poterat
eſſe iudicium,quia inferior erat:ſed in appellatione extraiu-
diciali requiritur non ſolùm,ꝙ interponatur ex legitima cau
ſa,ſed etiã quod eius veritas probetur.vt patet.ĩ.de his , quæ
fiunt à maio.par.ca.cum in cunctis. Sed hic epiſcopus nõ prò
bauit aliquam cauſam ſuæ appellationis, & tamen Papa mã
dat irritari interdictũ poſitum à decano.ergo male. Sol. qñ-
que appellatur ex cauſa veroſimili , id eſt approbata à iure
ſcripto,vel cõſuetudinario,& ille pro quo facit talis cauſa nõ
tenetur probare veritatem cauſæ: de qua conſtat iuris præſũ
ptione, & eo ipſo,ꝙ contrarium non probatur,& ita loqui-
tur hic.prohibitum eſt enim decano interdicere eccleſiam in
grauamine epiſcopi,vel alterius,niſi ex manifeſta cauſa.vt de
offi.ordi.c.irrefragabili.§. penul. Si ergo decanus probaſſet
cauſam manifeſtã interdicti tempore quo tulit quod ſibi cõ
petebat de conſuetudine,vel priuilegio ſpeciali,non fuiſſet re
uocatum interdictum.Sed hic, quia cauſa occulta ideò reuo
catum quantuncunque allegaſſet iuſtam cauſam, & obtuliſ-
ſet,ſeparatum probare idem econuerſo quando intentio pro
ferentis ſententiam eſt fundata ſuper iure communi. nã tunc
quantuncunque ille,contra quem proceditur prętendat cau-
ſam probabilem, & offerat ſe paratum probare, & appellet.
valet ſentẽtia excommunicationis poſtea lata,& repulſa exa
minatione,& cognitione ſuarum exceptionum.commendan
dus eſt enim iudex, qui illas exceptiones non admiſit contra
præſumptionem iuris,ꝙ ergo dicitur , quod appellatio præ-
cedẽs reddit excommunicationẽ nullam poſtea latam eſt ve
rum , niſi intẽtio proferẽtis ſentẽtiam ſit fundata ſuper iure
communi.Collige ergo ex prædictis ,ꝙ aut cauſa veroſimilis
facit contra ſentẽtiam,aut pro ſententia:ſi contra ſentẽtiam,
& tunc aut ſñia fundat̃ ſuper cã iuſta,& manifeſta,& de con-
ſuetudine,vel priuilegio, & non valet appellatio facta in con-
trarium,aut ſuper cauſa occulta , & tunc valet ſentẽtia con-
tra appellationẽ.Secundò caſu,cum pro ſententia facit cauſa
probabilis,& à iure approbata,tunc appellatio in contrariũ
quantuncunque emiſſa ex cauſa probabili non impedit effe-
ctum ſententiæ,vt ex p̃dictis apparet.& iſta eſt intentio Ioã.
An.ſuper verbo exhibere.qui etiam remittit ad no.ſ.eo.c.cũ
in cunctis.de his quæ fi.à ma.par.ca.& in c. cum nobis olim.
& c.cum inter canonicos. & c.cũ dilecti.ſ.de elec.¶ Quartò
opponitur.dicitur hic in ver.præterea,ꝙ excommunicatio la
ta per epiſcopum contra decanum fuit nulla , ſed contra in-
terdictum poſitum à decano non tenuit.vt in ver. quia verò.
ergo cum decano non liceret turbare diuinum officium , &
turbauit, poterit excommunicari , ex quo ſequitur excom-
municationem epiſcopi tenuiſſe.So.excommunicatio epiſco
pi ideò non tenuit. quia cognitio totius cauſæ deuoluta erat
ad Papam : per primam ergo appellationem epiſcopi delata
fuit ad metropolitanum : per aliã interpoſitam à decano ab
officiali metropolitani deuoluta fuit adPapã cũ omnibus ac
ceſſoriis:& ſic de moleſtia decani ſup interdicto debeat epi-
ſcopus conqueri coram Papa,ad quem erat delata cauſa, nõ
autem ipſum excommunicare, & quia pendente appellatio-
ne innouata per iudicem,vel per partem debẽt reuocari per
iudicẽ appellationis . Iõ hic Papa irritat excõicationẽ latã p
ep̃m cõtra decanũ.¶ Quintò opponit̃. ad idẽ vr̃ , ꝙ decanus
nõ poſsit niti ex ſua appellatione ad irritãdũ appellationem
ep̃i,quia venit cõtra eam interdictũ renouãdo, ſiue in eo inſi
ſtẽdo,ergo &c.vt ſ.e.c.conſtitutis.& c.an ſit. Itẽ ſimiliter ep̃s
facit cõtra appellationẽ interpoſitã à decano excõicando po
ſtea ipſum,ergo videtur , ꝙ neutrum eorũ debeat defendere
appellatio,cõtra quã ambo fecerunt innouando aliquid con
tra eũ:& tamen Papa innititur appellationi decani ad irritan
dũ excõicationem ab epiſcopo latam : cogita quia oppoſitio
non eſt leuis,nec per alios tacta . ¶ Sextò opponitur.dicitur
hic,ꝙ interdictum præcedẽs,& ſuſpenſum ad tempus per ap
pellationem ſequentem non ſuſpenditur.Sed contra de c.prę
terea. ſ.eo.vbi appellatio ſuſpendit effectum interdicti prola
ti ſub conditione,vel in diem.Sol.vt in glo.quæ incipit:ſed nõ
videtur.quæ ſubtilius in materia loquitur,quam gl. c. ad hoc
quoniã.ſ.c.vbi de hoc . ¶ Septimò oppo. dicitur hic in fi. ꝙ
canonici communicantes decano ducti ſunt ſano conſilio pp
appellationem interpoſitam ad Papã. Sed contra . quia talis
licet appellauerit vitandus eſt. ĩ.de ſen.excõmuni.ca. p tuas.
§.nos

§.nos igitur.Sol.dicit Hoſtiẽ. illud verum in iudiciis,excepto
articulo,de quo agitur.extra iudicium verò, & in diuinis nõ
vitatur.vt hic.& ĩ.de ſen.excom.c.ſolet,lib.6.vnde ſi eligatur
interim,& poſtmodum pronuntietur excommunicatio nul-
la,valebit.vt hic.nam veritate manifeſta &c.8.di. veritalis.&
ita hic Ioã.An.ſuper verbo excommunicauerunt.¶ Octauò
opponitur.dicitur hic , ꝙ epiſcopus metuens ne decanus ali-
quid attentaret,ſubmiſit ſe,& clerum,& ciuitatem protectio
ni archiepiſcopi.Sed contra hoc op. & videtur, ꝙ appellatio
epiſcopi non debuerit prodeſſe clero.per l.à ſententia. ff. eo.
ti.in prin.& l.ab executore.§. 1 .in quibus dicitur,ꝙ vnus pro
alio nõ appellat,niſi ſua interſit.Sol.dicit,ꝙ epiſcopi intereſt
prouidere,vt clero,& populo non interdicatur officium, ſed
in fide catholica roboretur , & ideò appellat in his quæ ſpe-
ctant ad ſuum officium clero,& populo prouidere,ad hoc.ĩ.
de ſen.ex c.ſi.li.6.& 10.q.1.c.regenda.& per totum. nam de
his,& animabus habet reddere rationem.ſupra de offi.or. c.
irrefragabili.1.reſpõ.¶ Et hinc ſumpta occaſione quærit Io.
10 An.poſt Inno. † quòd dominus qui habet iuriſdictionem in
villa, vel ſine iuriſdictione habet dominium villæ,& poſſeſsio
nes,in quibus coloni habitant, an, ſi prædicti coloni ſpolian-
tur , vel moleſtantur in iniuriam domini, poſsit agere cõtra
illos,& qua actione.dic quòd ſic. & actione de dolo , cũ alia
non competat.ff.de do.l.1. Conſiderabitur autem hoc inte-
reſſe domini ſecundùm quoſdam in eo, ꝙ ſubditus depaupe
ratur,neceſſe habet ei minorem collectam, vel minora ſerui
tia impendere,q̃ conſueuerit. quod non placet Inno. qui di-
cit,quòd conſiderabitur intereſſe ratione culturæ omiſſæ ꝓ-
pter dictam moleſtiam illatam:vnde præſens conſueuerat re
cipere centum,modo percipit 10.illud intereſſe venit in cõ-
ſideratione contra illum,qui turbat cultorẽ agri mei,vel co-
lonos meos.datur vtile interdictum vti poſ. vel etiã actio in-
iuriarum ſi in iniuriam mei factũ ſit.ar.ff.de vi,& vi ar.l. vim.
facit etiam l.qui pendente.ff.de act. emp. Et idem ſi in iniu-
riam domini factum nõ ſit , ſed propter ſpeciale odium ſub-
diti,agit enim dominus iſto caſu ad ſuũ intereſſe:& hæc ſunt
vera,cum colonus,vel cultor agri mei moleſtatur, & vertitur
intereſſe meum.quid autem ſi ſubdito meo alius negligit mi
niſtrare iuſtitiam ad requiſitionem meam.dicit Inno. ꝙ licet
poſſum contra illum bellum indicere. 23.q.2.c. dixit domi-
nus.& ita no.ſupra de fo.compe.c.poſtulaſti.& infra de iniu-
riis,& dam.da.c.& ſi pigno.ſuper glo.per credito.& plenè in
Mercuriali.in reg.non debet aliquis.de regu.iuris.li.6.& ſe-
cundùm quoſdam licitè poſſum in dicto bello capere ſubdi-
tos domini iniuriantis,& ab eis ſatisfactionẽ exigere.de quo
etiam dic plenius in tractatu repreſaliarum per Bar.&c.¶ Se
cundò ad idem quæritur : dictum eſt ſupra proxima quæſtio
ne , quòd pro moleſtia laboratoribus illata poteſt dominus
agere ad ſuum intereſſe, & etiam bellum indicere contra il-
11 lum,qui denegat miniſtrare iuſtitiam. † Sed nunquid domi-
nus in iudicio poſsit petere nomine ſubditi ſui, vel coloni,qđ
ſibi ſatisfaciant quod eis debẽt. dicit Inn. ꝙ non. vnde dubi
tatur,an dominus poſsit petere emendam dãnorum datorũ
in libello ſubditis ſuis.de quo per Hoſt. in ſumma de pęni.§.
ſi.ſub verſi.ſed pone guerra.& de bello mouendo, dic,vt no.
ſ.de iureiur.c.ſicut.il.2.

ADDITIO.

a ¶ Interdictum interpoſitum. An tollatur per appellationem. Vide hic glo.& Doc. & Panor.& in c.paſtoralis. §.1. & in c.præterea requiſiſti. §.1.

SVMMAE.

1 *Papa quando reuocat ad ſe aliquod negotium , inferior an poterit ſe intromittere de eodem.*

VT noſtrum Poſtquam Papa cau-
ſam ad ſe reuocat, nõ
valet proceſſus habitus per minorẽ, ſicut nec va
leret,ſi prius ab eodem fuiſſet appellatum.h.d.ponit dictum,
1 & rationem dicti:ibi[cum plus] ¶ Primò no. † ꝙ quando Pa
pa reuocat ad ſe aliquod negotium alius inferior non poteſt
ſe intromittere de eodem. & hoc verum cum reuocat ex cer
ta ſcientia.vt patet infra de præben.inter cætera. An autẽ eo
ipſo,ꝙ incipit cognoſcere de aliqua cauſa videatur in dubio
ad ſe negotium reuocare.ar.ꝙ non.ſ.c.ſi duobus. facit quòd
no.Inno.ſ.de conſti.in c.cum M.Ferrarien.¶ Opponitur.hic
mandat Papa traditionem ſigilli decerni irritam,& inanem.
Sed contra. quia traditio ſigilli conſiſtit in facto,& ea,quæ in
facto conſiſtunt , non poſſunt haberi pro infectis.vt l.in bel-
lo.§.factæ.ff.de capti.& quod not.in Cle.1. in verſi. diuo. de
here.Solutio.debet exponi irritam.i. inanem. & pronuntiare
nihil iuris fuiſſe collatum ex tali traditione vigoris, &c.¶ Se
cundò opponitur. hic archiepiſcopus confirmauerat iſtum.
h.vt patet.ĩ.vt ec. benè. vt noſtrum ergo ſicut per appellatio
nem non debuiſſet impediri traditio ſigilli , & inueſtiturę.vt
ſupra eo.c. conſtitutus , ita nec per reuocationem negotii ad
Papam debuit impediri.Solu.in contrario tenuit cõfirmatio:
ſed hæc confirmatio archiepiſcopi fuerat ſuſpecta , quia clã-
deſtina,vt in dicto c.vnico. ¶ Tertiò op. & videtur,quòd ar-
chiepiſcopus potuerit tradere ſigillum,licèt Papa ad ſe nego
tium reuocauerit.licèt enim alicui moueatur quæſtio ſup ali
qua poſſeſsione, tamen lite pendente poteſt vti cõmodo poſ
ſeſsionis.vnde licet ſuper iſto beneficio per alium fuerit mo-
ta quæſtio contra archiepiſcopum coram Papa, nihilominus
ſi beneficium vacat, videtur, quòd poſsit ipſum conferre , nõ
obſtante litis pendentia.ſ.vt lite pendente. c. laudabilem. &
infra c.ſignificante.Solu. dicit Inno. quod hic dicitur, non eſt
regulare,nec de iure communi , ſcilicet quod ex quo Papa in
cœpit cognoſcere de aliquo negotio,quicquid fit à partibus,
irritum decernatur. Eſt ergo ſpeciale in iſto caſu , eſt ratio
ſpecialitatis ſuſpitio,quam Papa conceperat contra collatio
nem ab archiepiſcopo factã.vt in d.c.vnico.aliàs benè licuiſ-
ſet archiepiſcopo mandare effectui collationem ſuam , quã-
uis eſſet ſibi mota quæſtio.vt ſ.eo.c.conſtitutis.& hoc placet
Inn.dic,vt in d.c.cum.M.Ferrarienſis , & c.ſi duobus.& ſ.de
reſti.in integ.c.2.

SVMMAE.

1 *Nomen iudicis,à quo appellatum eſt,non eſt neceſſe, quòd exprimatur in reſcripto appellationis.*
2 *Termini aſſignatio facta per iudicem non habet vim dilationis.*
3 *Dilationem legalem poſſunt arctare iudex , & appellans,ſed non appellatus.*
4 *Terminus iudicis , vel hominis præueniri non poteſt in impetrando. Nec terminus iuris nimium.nu.5 .*
6 *Intereſſe publicum quando vertitur in cauſa appellationis,poteſt iudex procedere vtroq; litigatore proſequi negligente.*
7 *Cura paſtoralis non debet diu deeſſe gregi dominico.*
8 *Terminus ſi datus eſt reo ad petitionem actoris ad aliquid faciendum infra octo dies , an poterit ille facere quandocunq; infra terminum .*

OBlatæ nobis. Si terminum appella
tionis proſequendæ
ſtatutum ab homine altera pars præuenit, eo taci
to literas impetrando literę non valent:ſed terminum iuris
appellatus præuenire poteſt, dummodo nimium non præcur
rat.h.d.Et primò ponitur facti narratio, & quæſtio.Secunda
reſponſio:ibi[licet igitur.]¶ Primò no.ꝙ in oblatione iſta li
terarum facta Papę non expreſſerunt nomina iudicum , qui
1 de cauſa cognouerunt : ex quo colligit Vbertus , † ꝙ non ſit
neceſſe in reſcripto appellationis exprimere nomen iudicis
à quo

à quo eſt appellatũ.de quo in Spe.de ap.§.de officiis.ver.an-
tepenul.¶Secundò not.tex.dum dicit, quòd non fuit delatũ
appellationi,nec terminus aſsignatus.ex quo colligit Io.An.
2 † quòd termini aſsignatio facta per iudicem non habet vim
dilationis,cum iſta ponantur hic vt diuerſa. de quo.ĩ.eod.c.
cum appellantis,li.6. ¶Quid ſi notarius dicat,quòd iudex re
cepit appellationem benignè.dic vt in Specu.de ap.§. nũc di
camus in fi.& dicit,quòd videtur non detuliſſe, licèt Clemẽti
3 placeret contrarium.¶Tertiò no.†quòd iudex, & appellans
poſſunt arctare dilationem legalem, non autem appellatus.
de hoc in Spe.de ap.§.qualiter. circa fi. ¶Quartò no.in ver.
4 equidẽ,†ꝙ terminus iudicis, vel hominis præueniri non po-
teſt in impetrando, ſed terminis iuris põt,dummodo nimiũ
non præcurrat,&c.Et ratio diuerſitatis eſt ſecundũ Gof. qa
cõmuniter terminus hominis breuis eſt,quia moderatur le-
galiter.ſ.eo.c.cũ ſit.nec põt prorogari.vt hic.vel eſt ratio.qa
homo magis dedignantis naturæ eſt,q̃ lex.vt ff.de arb.l.ſi cũ
dies.§.fin.& l.Celſus.verius eſt qđ, quia terminus iuris datur
ad cãm finiendam: neceſſe eſt fateri illũ præuenire poſſe:ſed
terminus hominis datur ad inchoandum meritò non præue-
5 nitur ſecundum Io.An.¶Quintò not. †ꝙ terminus iuris non
põt nimium præueniri: ita ꝙ ſupplantetur diligentia appel-
lantis.vt ſ.eo.c.ſæpè. Quando aũt dicatur præcurrere, dicũt
quidam,& benè,qđ erit arbitrarium.ſ.de offi.dele. c.de cau
ſis.& veniet in arbitratu conditio perſonarum,qualitas cau-
ſæ,& loci diſtantia.ſ.eo.c.cum ſit.& de electi.c. cupientes.in
prin.li.6. nec multũ intereſt appellantis ſi appellatus ꝑuenit:
imò regratiari debet appellatus ꝓpriis ſumptibus impetra-
uit iudicẽ,per quem obtinere poterit ſnĩam infirmare. vt hic
in fi.Alii dicunt,ꝙ dr̃ præcurrere, qñ impetrat ante vltimum
menſem anni.Nam cum tunc tm̃ poſsit agere,ergo & tũc po
terit impetrare.ſ.cũ menſis tm̃ ſupereſt de anno.2.q.6.c.ap-
pellatione.& de hac materia in Spec.de appel.§.nunc breui-
ter.verſi.licet aũt.prima opi.placet Ioan.And. ¶Sextò no.in
6 verſi.ſuperior.†quòd cum in cauſa appellationis vertitur in-
tereſſe publicum vtroq; litigare proſequi negligente, põt iu
dex procedere, & finire.vt cũ agitur de ꝓuiſione eccleſiarũ,
vel ſalutæ aĩæ, vel ẽt de matrimonio carnali agitur ſm̃ Goff.
Ho.& Aegi.vt ſ.vt lite nõ conteſta.c.quoniam frequenter.&
de elec.c.cum nobis olim.ego dico ẽt, ꝙ vbi vertitur intereſ-
ſe priuatum,qñq; iudex põt ꝓcedere vtraq; pte abſente,puta
ſi videt perire inſtantiam.vt l.vbi pactum.ſm̃ vnam lecturam
C.de tranſac.& hoc no.Bar.in l.Seius, & Augerius.ff.ad l.fal.
Et dicit Hoſt.ꝙ vbi vertitur intereſſe publicum,æquum eſſet
ſtatuere ne diu vacet eccleſia: ꝙ ſi non determinaretur cauſa
infra annum niſi iuſta cauſa ſubeſſet, poſſet ſuperior ꝓuide-
re.Nã ſi ſpectatur p ſex mẽſes,remouetur ab obtento,niſi ha
beat inſtum impedimentum. vt ĩ. de cleri.non reſi.c.ex tue.
fortius impediri põt promouendus:quia turpius eiicitur &c.
de iureiuran.quemadmodum Io.And.dicit, ꝙ hæc eſſet ſum
ma iniquitas.& remittit ad no.p eum.ſ.de offi.ordina.c.cum
nos.nam qñcunq; duret lis,debet deſeruiri eccleſiæ p vicariũ
7 temporalem.ſ.eo.c.peruenit. cum concor. ¶Septimò not.†
ꝙ gregi dominico non debet diu deeſſe cura paſtoris.cõcor.
65.diſt.c.de perſona.& facit iſte tex.ad not. in c.auaritiæ. de
electio.lib.6.in glo.& tunc an ſi confirmatus,à cuius confir-
matione eſt appellatum interim habeat curam, dic vt ibi.
¶Octauò no. in fi. ꝙ ille,cui eſt commiſſa cã ſuper ſnĩa cõ-
firmanda,poterit ipſam infirmare,ſi repererit ipſam infirmã
dam:licèt in commiſsione ſolummodo dictũ fuerit,ꝙ ſi eſſet
canonica, confirmaret. Idem econuerſo. cum ſit impetratio
ſuper ſententia infirmanda.nam poterit confirmare, ſi iudex
reperit eam iuſtã.vno ergo cõmiſſo videtur cõmiſſum,& re-
liquum qđ dic plenè.vt ſ.de offi.delega.cap. cum contingat.
8 ¶Quæritur extra de vna quæſtione. †datus eſt terminus ad
petitionem actoris reo ad aliquid faciẽdum infra octo dies,
an poterit illud facere quandocunq; infra dictum terminũ.
Et an actor debeat citari,vel eo abſente, & vlterius nõ citato
poterit reus facere:dic ꝙ iſta dilatio põt duobus modis dari.
primo mõ ad vnum actum momentaneum tãtùm: puta dat
iudex terminum octo dierum ad veniendum, tunc reus põt
venire in quacunq; parte termini: actor tamen non cenſetur
contumax ſi non venit niſi in vltima die termini,nec poſsit iu
dex reum dimittere ante finem termini. vt l.poſt edictum.in
fi.ff.de iudi.Nam licet reus poſsit venire ante octo dies, vt di
xi:tamen præſumendum eſt,ꝙ non veniet niſi vltima die ter-
mini. Quandoq; datur terminus non ad aliquem actũ non
momentaneũ puta ad ꝓbandum,in quo multa requiruntur:
& tunc ſimiliter reus põt venire infra dictũ terminũ, qñcũq;
dẽt tñ facere citari actorẽ,vt veniat ad videndũ iuramẽta te-
ſtiũ, & aliorũ ꝓductorũ. probatur in Auth.ei qui. C. de tẽp.
ap.& l.3.cũ ſua.gl.eo.tit. Ratio eſt,qa actor benè ſcit,ꝙ reus
põt ꝓbare.ĩ. octo dies, ſed neſcit qua die, vel hora hoc fa-
ciat.Et ideò niſi ſibi denũtietur imputatur ſibi. vt l. aut q ali
ter.§.1.ff.qđ vi,aut clam.Et ita dicit Bar. in l.qui ante Calen
das.ff.de ver.obli.facit qđ no.do.Bal. in l.ſi ita relictũ.§.Pe-
gaſus.ff.de leg.2.& in Cle.2.e.tit.ſup verb.intra dictũ.vbi oĩ-
nò vide.& deciſio huius c. hẽt locũ in priuatione termini ad
aliqd explicandũ in iudicio, qñ poſsit terminus ꝑueniri. ex-
tra iudiciũ verò ſi qs tenetur aliqd dare, vel facere infra cer
tũ tps,an poſsit ꝑueniri,& dari, vel fieri ante terminũ inuito
creditore.dic vt l.qui Romæ.in prin.ff.de ver.obli.& l.eũ qui
ita. aliàs Iabolenus.ff.quorũ leg.facit qđ dixi.ĩ. de loca.c.po
tuit.an.ſ. presbyter poſsit ꝑuenire horas in dicẽdo officiũ.

S V M M AE.

1 *Procedi poteſt ad ſententiam lite non conteſtata in cauſa appellatio-
nis,& nu.3.*
2 *Exceptio declinatoria, ſiue dilatoria omiſſa in cauſa principali,nõ po
teſt opponi in cauſa appellationis.*
4 *Iudici impetrato ſuper ſententia confirmanda, ſi conſtat dictam ſentẽ
tiam,non deberet confirmari:ſi pars petat, quòd confirmetur reo
abſente,quid faciet iudex.*

PEr tuas. Altera parte contumaciter abſen
te, iudex appellationis diffinit
ẽt negotium principale, ſi poſt litis conteſta.fuerit
appellatũ.h.d.cõmunis diuiſio.ſecũda ibi[nos igitur.]¶Pri
mò no.ꝙ hic fuit à ſnĩa,vel ante ſnĩam appellatũ poſt publi-
cationẽ teſtium.Et tamen textus dicit,ꝙ iudices delegati ſu-
per articulo appellationis poterunt cognoſcere de negotio
principali.2.q.6.in fi.& ibi de hoc.Et idem tenet Inn.& Ho-
ſtien.ĩ.c.proxi. vt ibi per Io.And.ſuper glo.hic patet. ¶Secũ
1 dò no.†ꝙ in cauſa appellationis proceditur ad ſententiam li
te non conteſtata. & ratio eſt, quia litis conteſtatio facta in
cauſa principali porrigit effectum ſuum ad cauſam appella-
2 tionis.†hinc eſt,ꝙ exceptio declinatoria, ſiue dilatoria omiſ
ſa in cauſa principali non põt opponi in cauſa appellationis
in l. ita demũ.C.de procura.Et facit ad not.in l.1.C. de ſuf-
3 fragiis.&c.¶Tertiò no.†ꝙ licet poſsit ꝓcedi ad ſententiã in
cã appellationis lite non cõteſtata, tñ debet pars citari: quia
aliter non diceretur cõtumaciter abſens,qđ requirit iſte tex.
& hoc no.in l.fi.§.illud.C.de temp.app.ſup verbo exordiũ.&
iſtud eſt verũ ſm̃ Io.An.qñ ꝓcedit corã iudice delegato, qđ
põt ps cõtra quã ꝓcedit ꝓbabiliter ignorare. Ideò reqrit cii
tatio.ſecus eſſet ſi ꝑfixo termino ab homine agerẽt corã iud
ce ad q̃m ẽ appellatũ,& eo caſu quo terminus ille haberet ꝓ
termino pemptorio.qđ dic vt ſ.c.ſæpè.Et rõ diuerſitatis eſt,
qa iudex appellationis certus eſt vtriq; parti, ſed delegatus
ſæpius eſt incertus.ſm̃ Inno.& Abb. ad hoc optimè. l.3.poſt
prin.ver.ꝙ ſi ita.& ver.nec hęc parti.C.de tẽpo.appel.¶Quę
rit glo.vtrum indiſtinctè hoc ſit verum, ꝙ lite conteſt.altera
parte abſente,iudex debeat ſemp procedere ad ſententiã. di
4 ſtingue,vt in ea,& dixi.ſ.c.ſæpè.¶Secundò quæro: pone†ꝙ
conſtat

cõſtet iudici impetratio ſuper ſententia, confirmanda dictã
ſententiam nõ debere confirmari: pars tñ contra quam lata
eſt per contumaciam ſe abſentat, & altera pars inſtat, vt ad
ſententiã procedatur.dic ſm̃ gl.ꝙ iudex delegatus poterit ſen
tentiam infirmare.Nam etiam abſenti,& contumaci non eſt
deneganda iuſta ſententia, vt l. properandum. §. ſi autem ex
geſtis.C.de iudi.Nõ obſtat,ꝙ ſit delegatus ſup ſnĩa cõfirman
da tm̃,quia videtur delegatus ad infirmãdũ,ſi reperitur.vt ſ.
c.proxi.ad fi.ſatue tñ facit, qui videt ex actis ſnĩam nõ debe-
re confirmari,& inſtat vt ad ſententiam procedatur.¶Ex ꝑ-
dictis ergo collige, ꝙ ille pro quo lata eſt ſentẽtia põt inſtare
vt ſententia confirmetur:põt ẽt tacere, & p lapſum anni ſnĩa
remanebit valida.Eligat enim, qđ melius ſibi viſũ fuerit, vel
tacere,vel proſequi,põt em̃ qñq; ſua intereſſe ꝓſequi pp con
demnationẽ expenſarum fortè omiſſam per iudicem à quo
in principali cauſa.vt l.fi.C.quando prouo.non eſt neceſ.

S V M M AE.

1 *Vt dictio ponitur cauſatiuè.*
2 *Honor eſt iudici deferendus,& in quo conſiſtat ille honor.*
3 *Subditis ſuccurendum eſt in laboribus,& ſumptibus vitandis.*
4 *Conuentus corã idoneo iudice, non põt ſine rationabili cã prouocare.*
5 *Conuentione facta non poteſt recedi à iudice,& adiri ſuperior.*
6 *Nuntij miſſio ad ſuperiorem, non eſt iuſta cauſa declinandi forum iu
dicis inferioris.*
7 *In literis ad lites ſtamus præſentationi non datæ.& nu.13.*
8 *Appellatio eſt facienda corã eodem iudice,ſi eius copia haberi poteſt.*
9 *Cognitio an ſit legitimè appellatum necne,ſpectat ad ſuperiorem.*
10 *Fruſtratoriè appellans condemnatur in expenſis per ipſum iudicem,
qui de appellatione cognoſcit.*
11 *Iudex appellationis ſi non condemnat in expẽſis,an iudex à quo,cui
cauſa commiſſa eſt,poterit appellare.*
12 *Clauſula appellatione remota,quos effectus producat.*
13 *Conuentus,an poſsit opponere de literis impetratis prius.*
14 *Cauſa probabilis,ſiue rationabilis,quæ dicatur.*

VT debitus. Qui appellat ante ſenten
tiam ſi cauſam probabi-
lem exprimat corã iudice à quo appellat: nec
eſt ꝓbabilis exceptio de nuntio miſſo, vel literis impetratis,
quæ præſentate non ſint:& ſi falſa erit appellationis cauſa, re
mittitur appellans, & condemnatur in expenſis: ſin verò iu-
dex appellationis in cauſa procedet.h.d. ¶ Et diuiditur dec.
in tres partes. In prima ponitur duplex conſtitutionis cauſa.
In ſecunda conſtitutio.In tertia quædã proteſtatio: ſecunda
ibi[ſaluis] ſecunda ſubdiuiditur in alias tres,quia in prima
prohibet ante ſententiam appellari abſq; rationabili cã:& ip
ſius non rationabilis cauſæ duo ponit exẽpla. In ſecunda.ibi
[cũ aũt:] approbat appellationẽ rationabili cã expręſſa co-
rã iudice interiectã,dicẽs iudicẽ appellationis de ipſa cogno
ſcere debere.In tertia ibi:[& ſi minus:]inſtruit iudicẽ in pro
ceſſu cauſæ,& hoc dupliciter.primò cũ reperit irrationabili-
ter appellatũ in remittendo,& in expen.cõdemnando. ſcđò
cũ reperit rõnaliter appellatũ in ꝓcedẽdo ibi[alioqui.]¶Pri
1 mò no.† de iſta dictione,vt [a] quæ hic ponitur cauſatiuè. con
2 cor.ĩ.de ſpon.c.veniens.il.2.in fi.& de elec.c.vt circa.Inter-
dum ponitur conſecutiuè.ĩ.de condi.app.verum. & ibi ſuper
2 fin.ſecundę glo.¶ Secundò no. †ꝙ honor eſt iudici deferen
dus,& dicitur honor ſi ab eo non appellatur fruſtratoriè: nõ
tamen debet reputari ad iniuriam ſi ab eius ſententia appel-
latur.vt l.omnẽ honorẽ.C.qñ prouo.nõ eſt neceſ. In quo aũt
iſte honor cõſiſtat,vt hic Io.An. Conſiſtit enim principaliter
in magna confidentia,quam de ipſo gerunt iura.quod patet.
quia multa in eius arbitrio reſeruantur maximè non deciſa.
vt l.1.ff.de iure delib.c.conſuluit. & ff.de iudi.l.2. Et vide
eius magnã poteſtatẽ circa fidẽ teſtibus adhibendã, vel non.
vt ſ.de proba.c.qm̃ contra.p Inno.In pœnarũ ẽt remiſsione,
mitigatione, vel augmẽto conſiſtit enim in eius arbitriũ. vt l.
quid ergo.§.pœna grauior.ff.de his qui no.infa.& in c.in prę
3 ſentia.ſ.de renũ.¶ Tertiò no.†ꝙ in laboribus,& ſumptibus
vitandis eſt ſubditis ſuccurrendũ. cõcor.c.finem litibus.ſ.de
do.& cõtu.expenditur plus interdũ,quã ſit quantitatis cauſę
quo caſu nõ debent partes extra domiciliũ trahi,ſed in cau-
ſa delegari.vt l.poſt ſnĩã.C.e.ti.& 2.q.6.c.anteriorũ.& de re-
ſti.ſpo.c. frequens. põt ẽt iudex qñ extra domiciliũ litigãtiũ
cognoſcit de cauſa monere partes,vt cõpareant corã eo ſup
tota cauſa proceſſuræ.Eſſet enim difficilè in quolibet actu,in
quo pars eſt citanda.ſ.de offic.deleg.c.cõſuluit. mittere per.
20.vel 30.miliaria.facit.ſ.de reſcri.c.cum ex literis.ante fin.
4 ¶ Quartò no.† ꝙ cõuentus corã idoneo iudice, non põt ab
eo ſine rationabili cã prouocare:& dr̃ idoneus ſiue ſit ordina
rius,ſiue delegatus ſm̃ Io.Gof.& Inno.& pro eis.ſ.de proba.
c.quoniã cõtra falſam.Hoſt.intelligit idoneitatẽ reſpectu ꝓ-
prii,& naturalis fori. aliàs iſta deciſio corrigeret multa iura
5 de prioritate reſcripti loquẽtia.vt ĩ.dicam.¶Quintò no.†ꝙ
poſt conuentionẽ factã poteſt recedi à iudice, & adiri ſupe-
perior,qui nõ eſt regulariter adeundus,niſi per viam appella
tionis cauſa deuoluatur ad eũ.vt ĩ.eo.c.Romana.lib. 6. fallit
in caſibus notatis in c.paſtoralis.ſ. de offi. ordina. & vide ꝙ
le.& no.ſ.de fo.compe.præuenitur ergo iuriſdictio per con-
uentionẽ.vt d.c.penul.ſ.de fo.cõpeten.& dixi plenè.eo.titu.
6 c.poſtulaſti.¶ Sextò no.in ver.non obſtan.† ꝙ nuntii miſsio
ad ſuperiorem non eſt iuſta cauſa declinandi forum iudicis
inferioris. quod videtur contra c. meminimus & c.ſuggeſtũ
7 ſ.eodem.de quo.ĩ.dicam.¶ Septimò no.in eodem verſi.† ꝙ
in literis ad lites ſtamus præſentationi nõ datæ.licet ergo qs
impetrauit primo literas,ſi vigore aliarum impetratarum po
ſtea conuenitur,nõ poterit opponere de prioribus. quod an
ſit verum.ĩ.dicam.¶ Octauò no.in ver.cũ aũt.ꝙ in appella-
tione debet exprimi cauſa, quæ probata debet legitima re-
putari:& loquitur iſte tex. cũ appellatur ante ſententiã ab in
terlocutoria,in qua nõ ſolũ requiritur expreſ
ſio cauſæ:ſed requirũt multa alia,vt rationabi
lis iudicetur.de quibus in Spec. de ap. §. qua
liter.ver.in ſumma no.facit qđ no.in l.2.ff.eo.

Not. quæ requirũtur in appellatione ab interlocutoria.

8 tit.¶Nonò no.† ꝙ appellatio eſt facienda corã eodem iudi-
ce,& hoc ſi eius copia haberi põt.aliàs coram publicis,& ho
neſtis perſonis.ĩ.eo.c.vlti.& 2.q.6.c.biduum. Et quid ſi ſunt
plures à quorum ſententia appellatur,an debebit coram om
9 nibus interponi.dic vt in Cle.1.eo.tit.¶ Decimò no. † ꝙ ad
ſuperiorem ſpectat cognoſcere, an ſit appellatum legitime:
necne.& ſ.e.c.ſolicitudinem.& c.dilectus. ſ.
de reſcri. Et an ſufficiat dicere appellanti.
appello ad ſuperiorem,vel ad iudicem com-
petentem.dic vt in Spec. de appel.§. nunc tra

Ad ſuperiorem ſpectat cognitio, an ſit legimè appellatum, vel nõ.

ctemus.& in ver.quid ſi quis.& ver.ſeq.facit l. qui Romæ. §.
Seia hæres.ff.de ver.obli.ſufficit dicere appello ad iudicẽ cõ-
petentem.per Bar.l.1.ff.eo.tit.vbi circa iudicem ad quem de
beat appellari mouet aliquas quæſtiones,& vide quod no.in
c.is cui.de elec.li.6.vbi qd iuris, ſi dico appello ad archiepiſ
copum,vel ad Papam.de qua etiam plenius in regula c.in al
ternatiuis.per Io. An.in Mercurialibus. Vndecimò no. ꝙ cũ
apparet iudici ad quem fuiſſe ad eum minus legitimè appel-
latum, debet remittere appellantẽ ad iudicem à quo aliàs ſi
reperit appellatũ legitimè, debet cognoſcere de tota.cauſa.
10 hoc tñ limita p no.in c.olim.ſ.de exc.Duodecimò no.ꝙ† fru
ſtratoriè appellas condemnatur in expenſis per ipſum iudi-
cẽ,q de appellatione cognoſcit: & hoc debet facere eadẽ die
qua remittit,vel ꝓnũtiat malè appellatũ.vt ĩ.e.c.cũ appellãti
bus li.6.Et hãc ſnĩã condẽnationis exequit iudex primus ſm̃
Gulielmum,qui hoc no.in Spec.de ſnĩę executi.§.2.ver.quid
11 igitur. † Et quid iuris ſi iudex appellationis nõ condẽnat in
expẽſis iſtis.An iudex à quo,cui cã eſt remiſſa cõdẽnare po-
terit

terit.dic vt in eod.ti.§.nunc videndũ.ver.ſed quid ſi iudex. &
circa iſtam remiſsionẽ faciendã tangit Io. An.an iudex à quo
reaſſumat iuriſdictionẽ ſtatim cum eſt pronunciatum minus
legitimè appellatum.an verò debeat expectare verbalem re-
miſsionẽ ſibi fiendã.dicit Io.An.ꝙ aut iudex à quo detulit ap
pellationi,& tenetur expectare,aut nõ detulit: & nõ tenetur.
vt no.Io.An.ſuper verbo cõdẽnat. ¶ Venio ad oppo. dicitur
hic,ꝙ ad hoc,vt appellatio deuoluat cãm ad ſuperiorem, req
ritur cauſæ expreſsio. Sed contra imò videtur, ꝙ poſsit ſine
cauſa appellari.2.q.5.c.2.& 3.& per totum.& s̃.e.c. cum ſit
Romana. Sol. iſta conſtitutio corrigit iſta iura,vt hodie non
poſsit ſine cã rationabili appellari.vt hic. & vide qđ no.s̃.e.c.
cum in eccle.Secundò opponitur.dicitur hic,ꝙ nõ poteſt ap-
pellari niſi expreſſa cauſa legitima.Sed contra de.l. ſcio.ff. de
appel.So.ibi loquitur cũ appellatur à diffinitiua ſententia.ſe-
cus cum appellatur ab interlocutoria, vbi requiritur expſsio
cauſæ.vt hic.& l.2.ff.e.ti.per Bar.ad hoc tñ. vide qđ no.Inno.
j̃.de no.ope.nun.c.1.& qđ no.j̃.e.c.cum cãm.de iure autẽ ci-
uili regulariter ab interlocutoria non appellatur. fallit in caſi
bus,quos Bar.enumerat per modũ regularũ in l.ſi eius.ff. de
appel.reci.& l.2.C.de epi.aud.p dñm Bal. dixerunt tamẽ hic
Vin.Io.& Goff.ꝙ licet cauſa probabilis ſit exprimẽda in ap-
pellatione ab interlocutoria: ſi tamẽ non proponeretur cau-
ſa,ſed poſtea probaretur corã iudice appellationis caſſaretur
quod factũ eſt poſt appellationẽ.vt s̃.vt lite non conte.c.acce
dens.qđ reprobat Io.An.per Cle.appellanti.e.ti. & dic, vt ibi
per eũ ſuper glo.quare. ¶ Tertiò opponitur.dicitur hic,ꝙ ſuf
ficit deducere cauſam probabilem. Sed cõtra imò videtur,ꝙ
debeat deduci cauſa grauaminis iure expreſſa:aliàs nõ ſit ap-
pellatio admittenda.vt s̃.c.paſtoralis.So.gl.3.laborat in ſolu-
tione huius contrarij,& ponit duas opi. Io. primò non appro
bat.& vltimò ponit ſuã opi.ſ. ꝙ illud c.corrigatur per iſtud,
vt ſi poſsit ſemper ex cã legitima appellari: licèt nõ ſit in iure
expreſſa quantũcũq; cõmiſſa fuerit cã appellatione remota.
de hoc etiã no.2.q.6.c.ad Romanã.in prima gl.& l.biduum in
glo.antepe.& Spec.e.ti.§.2.in fi.Hoſt. vt refert hic Io. An. te-
net ſecundã opi.Io.ſcilicet, ꝙ dicta cã appel-
latione remota operetur effectũ ſuum hodie
ſicut olim,vt videlicet appellari nõ poſsit vbi
cunq; dicta clauſula reperitur inſerta, niſi in
caſibus expreſsis in iure,vt dicitur in d. c. pa-
ſtoralis.Et ſubdit Hoſt. quaſdã virtutes huius
clauſulæ.prima eſt,de qua dixi. ſecunda, ꝙ ſi
delegatus cõmittit alij negotium ad eum,non ad Papã appel
lari debebit.s̃.de offi.dele.c.ſuper quæſtionũ.§.porrò.tertia,
quia ſi in ſecundis literis ſit mẽtio de prioribus, ſed nõ de il-
la clauſula,non valẽt ſecũdæ.vt s̃.de reſti.ſpo.c.ex cõqueſtio-
ne.quarta,ꝙ non obſtante appellatione interpoſita à ſenten-
tia,ipſa ſententia mãdabitur executioni.s̃.e.c.peruenit.niſi iã
ſit appellatio recepta per ſuperiorẽ.s̃.de offi.dele.c. paſtora-
lis.§.præterea.quinta,ꝙ non deferens appellationi, nõ patie
tur pœnam.c.de cætero 2.q.6.& C.de appel.l.qm̃ iudices. ſe-
xta.s̃.de reſcr.c.1. ſeptima, quia cõmiſſa cã cum hac clauſu-
la,nõ cogitur collega admittere ſubdelegatũ collegæ:propter
id quod habetur.s̃.de offi.dele.c.ſuper quæſtionũ.§.ſi verò.&
hoc no.Hoſt.s̃.e.c.paſtoralis.& Ioan. An. prædictos effectus
enumerat hic ſuper.3.glo.¶ Quartò opponitur.dicitur hic,ꝙ
non ſufficit allegare nũtij miſsionem.Sed contra de c.memini
mus.& c.ſuggeſtum.& c.dilectis.s̃.e.vbi propter pũentionem
in nuntij miſsione impeditur iuriſdictio delegati.Sol. Io. An.
ſuper verbo nuntiũ,tangit iſtud contrarium,& dicit, ꝙ præ-
dicta c. locum habent cũ quis in propria pſona arripuit iter.
tunc.n.ſi vadat ex iuſta cauſa, debet eſſe ſub protectione Pa-
pæ,nec pòt procedi interim cõtra eũ.vt j̃.ti.proxi.c.1.& s̃.e.
c.dilecti.dicit tamẽ Inn. ꝙ ſi aliquis cõdemnatus, vel graua-
tus vadit ad ſedem Apoſtolicam,vel ad aliũ ſuperiorẽ, dum-
modo certum ſit,ꝙ pp hoc vadit, vel mittit,vt de grauamine

Not. de virtutibus huius clauſulæ appellatione remota. & vide ſupra in c.paſtora.nu.7.§.4.oppo.& ibi in additioni.

cõqueratur,& proceſſum contra ipſum habitum reuocari pe
tat,ꝙ talis miſsio habet vim appellationis. qđ eſt verũ ſi iter
arripuerit infra 10.dies.& infra illud tẽpus ſignificetur iudi-
ci,& aduerſario,vel eorũ alteri.ar.in eo quod le.& no.s̃.de p
cura.c.mandato.¶ Item requiritur,ꝙ non habeat, nec de fa-
cili haberi poſsit copia iudicis, à quo vult appellare, vt corã
eo appellet,& petat Apoſtolos.2.q.6.c.biduũ.Itẽ ẽt prudẽter
facit ſi corã teſtibus exprimat grauamina, pro quibus vadit,
vel mittit ad curiã,& alios obſeruare tenetur:de quibus hic in
nouella ſuper verbo nuntiũ, non inſiſto quia magis laborio-
ſum eſſet litigare,q̃ appellare,qđ dic vt hic per eum.¶ Quin-
13 tò opponitur.dicitur hic, † ꝙ non põt conuentus opponere
de literis impetratis prius. contra imò videtur, ꝙ poſsit p c.
plerũq;.& c.ſi aũt.s̃.de reſcrip. ibi diſtinguitur vtrum vti ne-
glexerit necne.hic aũt indiſtinctè dicitur,ꝙ conuentus nõ po
teſt opponere de literis impetratis prius:quare malè ſecundũ
Vincentium,& Hoſti.textus iſte intelligitur de conuento co-
rã ordinario.quo caſu per ordinaria iuriſdictionem conuen-
tus non poteſt opponere de literis impetratis prius, & ſi non
fuerit negligens in vtendo. quod eſt verùm,niſi in duobus ca-
ſibus ſecundũ Vincen.in primò ſi fuit per aduerſarium impe
ditus vti literis impetratis,ad cuius petitionem per aduerſa-
rium præuenitur. Item niſi literæ fuerint de quaſi conſenſu
partium impetratæ,vel etiã ſciẽte, & præſente aduerſario,vel
eius procuratore,& ſe non offerente.Iſtis.n.caſibus non poſ-
ſit talis impetrans per ordinarium præueniri ſecundùm Vin-
centium.Idem Io.& Philippus. Si autem non loquitur de or-
dinario,ſed de delegato qui citari fecit, tunc benè poteſt ex-
cipi contra eũ de literis impetratis prius, per quas ſua iuriſdi
ctio eliditur,niſi prius impetranti poſsit dolus, vel negligẽtia
imputari.vt d.c.plerunq;.& d.c.ex parte.ſupra de reſcrip. per
quæ cap.limitatur iſtud ſi ipſum intelligimus in delegato. fa-
uorabilior eſt ergo iuriſdictio ordinarij,quam abſorbet regu
lariter iuriſdictio iudicis delegati per ſolam conuentionem,
quàm ſit iuriſdictio alterius delegati,quæ non abſorbet dele-
gationẽ primò factam per ſolam cõuentionẽ: & ita ſentit hic
Io.And.ſuper verbo literas. ¶ Sextò opponitur.iſte text. in-
nuit,ꝙ per ſolam præſentationem literarum dicatur iuriſdi-
ctio ordinarij,vel alterius delegati prẹuenta. Sed contra imò
videtur,ꝙ non ſola præſentatio,ſiue literarum aſsignatio ope
retur præuentionem iuriſdictionis,ſed citatio ſubſecuta:vt de
foro compe.c.penul.So. glo. quæ incipit,ſed nunquid, ſentit
cõtrarium,& fatetur ipſum,& ſupplet ad iſtum tex. maximè.
Et aduerte,quia licèt per citationem à delegato factam ſit p̃-
uenta iuriſdictio ordinarij:tamẽ ſi poſt talem citationẽ corã
eo factam fiat talis conteſtatio coram ordinario expirat re-
ſcriptum,licèt citatio emanauerit,vt prædixi.& hoc no.Spec.
tit.1.§.reſtat ad fi.Et facit quod no.Io.And.j̃.de purga. ca.c.
penul.ſuper fi.vltimæ glo. ¶ Septimò opponitur. dicitur hic,
ꝙ tunc demũ iudex appellationis poteſt cognoſcere de prin-
cipali quando conſtitit legitimè prouocatum.Contra imò vi-
detur,ꝙ omiſſo dicto articulo poſsit de principali cognoſce-
re.vt j̃.e.c.cordi.lib.6.Solu.ibi loquitur cũ partes in hoc con-
ſentiunt,vt omiſſo appellationis articulo procedatur in prin-
cipali.Et idẽ dicunt quidam,ꝙ poterit ſi conſenſerit appella-
tus tantùm,& inuito appellante ſi iudex appellationis reuo-
cet grauamina ſi quæ ſit illata per eum à quo fuit appellatum
ipſi appellanti.etiã hoc no.Compoſt.in c.ſtatuimus. de elect.
lib.6.ſup verbo appellari. Et p̃dicta oppoſitio eſt vera cũ ap-
pellatur ad Papã.Et idẽ fortè cum appellatur ad ſuperiorem,
q adiri poterat in illa cã per modũ querelæ.In metropolita-
no verò quo ad cãm ſubditorum falſa eſt dicta oppoſitio, vt
patet.j̃.de fo.compe.c.Romana.3.reſpon.lib.6.& ibi de hoc
in prima glo. Nam coram eo etiam de vtriuſq; partis volun-
tate non põt omitti articulus appellationis, & ratio patet ibi:
poſſet etiam vera eſſe dicta oppoſitio in metropolitano, &
quocunq; alio qui non poſſet adiri per modũ querelæ,quan-
do eſſet

do eſſet appellationi delatum, & ratio patet ex dec.cũ appel
lationibus.j̃.eod.lib.6.Et idem tenet Inno.eo.tit.c. cordi. &
quod ibi per Io.And.ſuper verbo partium.& iſta no. hic Io.
And.ſuper verbo remittat.Tu etiam limita iſtud c.inquantũ
dicit,ꝙ iudex appellationis cognoſcit de tota cauſa ſi repe-
ritur eſſe appellatũ iuſtè:quia iſtud eſt verũ niſi in caſu.c. cũ
olim.s̃.de excep.quod huic.c.aſsignatur pro contrariò. dic,
vt ibi dixi.Aduerte etiam,ꝙ textus non declarat vtrũ iſte iu
dex appellationis fuerit ordinarius ſuper appellationibus
cognoſcendis,an verò delegatus Papæ ſuper illo articulo tã-
tũ per appellationem deuoluto. quo caſu maius eſt dubium,
an ſi pronuntiat benè appellatum,poſsit cognoſcere de tota
cauſa principali.& videtur,ꝙ non:quia articulus ille tantum
fuit ſibi commiſſus.glo.pen.videtur hic ſentire, ꝙ poſsit. Et
idem not.2.q.6.in fi. Et idem hic Inno. & Hoſt.inducunt de
teſt.c.Rainu.& de reſcrip.c.ſuper literis.& j̃.eo. c. Romana.
§.ꝙ ſi obijciatur.lib.6.Vin.dicit formam mandati ſeruãdã.
& propter hoc ſibi videtur,ꝙ non poſsit ſine nouo reſcripto
de principali cognoſcere,nec etiam de alia appel.cauſa, quæ
non fuerit expreſſa.credo intuenda verba reſcripti, vt dicit
Io.And.hic,& in fi.c. ¶ Octauò opponitur. iſte tex. & multi
alij innuunt,ꝙ valet impetratio literarum ad lites.Sed cõtra
de.§.ſi tibi.& §.ſe.in Aut. de mand.princ. & Aut.de quæſto-
re.1.reſponſo.& §.1.vbi dicitur,ꝙ ſi quis dimiſſo ordinario
vadit ad principem, remittit eum princeps cum correctio-
ne,& non dabit reſponſum.ad idem in Aut.vt diffe. iudic. in
prin.& per totum.Sol.iſta iura loquuntur de iure ciuili,ſecũ
dũ quæ nõ poteſt etiam adiri imperator omiſsis medijs, nec
principaliter,nec per viã appellationis. vt l. Imperatores.ff.
e.ſecus de iure canonico,ſecundũ quod principaliter,& per
viam appellationis põt omiſsis medijs Papa adiri.vt in c.ad
Romanam.& ſe.2.q.6.quod ius incedit rectius in hoc, per-
mitto conſiderare per te ipſum.¶ Quẹro.dicitur hic, ꝙ põt
ſemper appellari ex cauſa probabili, quæ expreſſa debent vl
14 tima reputari &c. † quæro ergo,quæ dicatur cauſa probabi
lis,ſiue rationabilis.glo.quæ incipit,& videtur, de hoc quæ-
rit,& ſoluit,ꝙ hoc relinquetur arbitrio iudicis.de hoc etiam
no.in Spec.de app.§.nunc dicamus.ver.1.Tenendum eſt er-
go, ꝙ an ſit deferendum, vel non ſtandum eſt arbitrio iudi-
cis à quo: caueat ſibi tamen,quia ſi non admittit appellatio-
nem legitimam punietur,niſi ſit priuilegiatus.s̃.eo.c.paſtora
lis.1.reſpõ.vel niſi probabilis error ipſum excuſet.j̃. de ſen.
exc.c.ſacro.vbi etiam de hoc.in antep.glo.& 2.q.6.c.ad Ro-
manam.in prima glo. An autem cauſa ſit probabilis,vel nõ:
dicitur.quando eſt dubium,relinquit arbitrio iudicis appel-
lationis. & hoc innuit tex.iſte dum dicit, ꝙ de hoc ſuperior
cognoſcit.& ad hoc ſupra de reſcrip.c.dilectus filius. Colli-
ge ergo,ꝙ quandoq; cauſa eſt probabilis manifeſtè, & iu-
dex à quo deferre tenetur,quandoq; eſt fruſtratoria manife
ſtè,& nõ tenetur,immò punitur deferens:& ſimiliter appel-
lans calumnioſè in quinquaginta libris auri in ciuili,& in cri
minali perdita lite vocatus accedat.C.e.l.proconſulibus. ſe-
cundũ Io.An.Vin.& Gof.Quandoq; appellatio eſt dubia ſit
legitima,vel non.& tunc deferre tenetur in dubio in d. c. ſa-
cro.ad fi.& hic in prædicta glo.& hoc caſu ſi op. faceret pro
appellãte,licèt cõtra eum pronuncietur, non condẽnabitur
in expẽſis.vt in Spec.de expenſis.§.nunc videndum. vbi ſatis
de hoc.& no.vnũ verbum huius gloſſ. ꝙ vbi iudex eſt dubius
ſit probabilis cauſa vel non,debet habere collationẽ ſapien-
tum.ad hoc ff.de fun.inſtruc.l.cum delanionis.§. aſinam. ibi
qua præſumptione,qui in quacunq; regione morantur.

ADDITIO.

a ¶ Dictio vt eſt modalis.Bar.in l.1.in verſ.vlterius quæro ff. de cond.& demon.idem in l.quibus diebus.§.Termilius eo.tit. Bal. in Aut.cui relictum.ver.quid ſi teſtator.C.de indic.vidui.tollen.Gemi. in c. ſicut. nu. 6.ver.quid importet.de verb ſig.lib 6.Sali.in l.1.C.de act.& obli. Quãdoq; ponitur pro ſicut,quandoq; pro ꝙ Bar.in l.1.ff.de eo, qđ cer. loc. qñq; ponitur in vim cãæ,vt hic.& Zab.& in Cle.2.de æta.& quali.

SVMMAE.

1 *Ceſſante cauſa ceſſat effectus.*
2 *Appellari poteſt à comminatione, ſicut à ſententia.*
3 *Iudex ſi lædit partem verberando, vel metum inferendo, an habeat locum recuſatio, vel appellatio.*
4 *Iudex poteſt ſententiam interlocutoriam reuocare. Et an hoc ſit verum ſemper.nu.7.& nu.9.*
5 *Iudex reuocando, quæ malè geſsit, dicitur vti ſano conſilio.*
6 *Reuocatio facta verbo non ſufficit, niſi de facto reuocetur.*
8 *Interlocutoria de iure canonico poteſt mutari ex cauſa. Et an inuitis partibus.nu.11.*
10 *Iudex an poſsit cogi, ſiuè compelli ſuam interlocutoriam reuocare. Et an poſsit pluries eandem interlocutoriam reuocare.*

CVm ceſſante Iudex in principa
li procedit ſi reuo
cat grauamen, propter qđ fuerat ab eo appella-
tum.& principium,& finis ponit duplicem cõſtitutionis cau
ſam: medium verò ponit quẹſtionẽ.ibi ſtatuimus. ¶ Primò
1 no.regulam † quòd ceſſante cauſa,ceſſat effectus. de qua in
l.generaliter.C.de epi.& cle.per Cy.& domi.Bal.& in l.2.ff.
de do. per Bar. & in c.poſt tranſlationem.s̃.de renun.c.cum
2 ſuis remiſsio.¶ Secundò no. † ꝙ appellatur à cõminatione,
ſicut ab interlocutoria:& intellige cõminationem omne præ
ceptum factum ſine cauſæ cognitione, vel etiam cum cauſæ
cognitione,ſi eſt iniquum,vel ſi comminatur, ꝙ lædat par-
tem:ab omnibus enim iſtis grauaminibus poterit appellari,
ſi ille,qui comminatur,prædicta facit tanquàm iudex:ſecus
ſi tanquã petẽs,& non tãquã iudex, quia tunc nõ appellatur
3 à tali cõminatione,&c.¶ † Quid ſi iudex partẽ lædit verberã
do,vel metũ inferendo. dicit Hoſt. ꝙ tunc locũ habet potius
recuſatio,quàm appellatio.tunc.n. p appellationẽ non tollit
maxillata.& qa talia fiunt vt plurimũ extra iudiciũ.& pariũt
inimicitias,& odiũ.& ex quibus iudex recuſatur.3.q.5.qa
ſuſpecti.nõ meminit Ho.de l.ſi quis prouocationẽ.C.eo. tit.
In illa.n.l.declaratur iſte articulus an ab iniuria facti poſsit
appellari.quod dic,vt ibi.& in Spec.de excep.§.viſo.verſ.ſed
4 ſi iudex.& ver.ſed nunquid.¶ Tertiò no.† ꝙ iudex põt ſentẽ
tiã interlocutoriã reuocare.concor.l.qđ iuſsit.ff.de re iud.&
j̃.dicã.diffinitiua aũt regulariter non reuocatur.fallit in caſi-
bus notatis p Io.An.j̃.de accu.qualiter.el.1. in ſecũda gloſſ.
5 ¶ Quartò no.† ꝙ iudex reuocando,qđ malè geſsit,dr̃ vti ſa
no cõſilio.cõcor.22.q.4.magnæ.laudabile eſt.n.errorẽ pro-
prium corrigere,nec expectare, ꝙ ab alijs corrigatur. vt in
Aut.de nup.§.1.col.4.& j̃.de accu.c.qualiter.Et aduerte,qa
a ſi grauamen fuit reale debet reuocare a de facto, nec ſufficit
dicere,ſum paratus reuocare, niſi de facto faceret ſecũdùm
Inn.qđ eſt no.ſecundũ Hoſt. Ego pro hoc allego l. ſeruus ſi
heredi.in fi.ff.de ſtatu libe.& l.qui decem.§.idem reſpõſum
eſt.ff.de ſolu.& idem Io.And.in c.vt circa.de elec.lib.6.in gl.
ſup verbo pſtito. Quandoq; aũt tacitè reuocatur: puta ſi qs
appellauit à iudice,ne procederet cõtra ipſum,quia exẽptus
ab ipſius iuriſdictione, iudex qui citauerat ſuper principali,
nunc aſsignat terminũ ad probandum exemptionẽ. hoc.n.
modo reuocat grauamen, quod intulerat quo ad proceſſum
principalis cauſæ.¶ Vltimò no.in fi.ſecundũ Hoſt.quòd bo
ni prẹtoris eſt,exceptiones, & dilationes ſuperfluas reſeca-
ro.de præſump.nullus.facit,quod dixi de excep.c. exceptio-
nẽ. ¶ Opponitur de l.ſiuè pars.C. de dila. vbi ſi iudex dedit
dilationẽ,conquieſcit officium ſuũ.So.vt no.in l. quod iuſsit
ff.de re iudi.circa fi. ¶ Secundò opponitur de l. quod ſemel
ff.de deci.ab or.fa.Sol.ibi loquitur de decreto, qđ tranſit in
formã contractus, vel quaſi,qui reuocari non põt ad volun-
tatem alterius contrahentis.vt l.ſicut.C.de act.& obl.hic ve-
ro loquitur in ſententia interlocutoria. nã de diffinitiua cer-
tum eſt, ꝙ non poteſt reuocari regulariter. vt l. ſi vt propo-
nis.

nis.C.quomodo,& quando iudex. ¶Et rō differentiæ eſt du
plex,quia diffinitiua fertur cū maturiori conſilio,puta in ſcri
ptis.ĵ.de re iudi.c.fi.lib.6.ergo eſt validior.C.de repud.l.du
bium.ſecunda ratio eſt,quia iudex diffiniendo cām functus
eſt officio ſuo.ſupra de offi,dele.in literis,quę rō ceſſat in in-
terlocutoria.aliæ aūt diſpoſitiones an poſsint reuocari,lōgū
eſſet tractare:oporteret.n.diſcurrere multas partes iuris, &
primò in legum diſpoſitionibus,& ſtatutis,de quibus in c.1.
de conſti.lib.6.Itē in vltima voluntate, de quibus in c. ſicut.
C.de act.& obl.& l.ſi pecuniam.ff.de condi.ob cām.facit qđ
not.de elec.c.cum cām,& de cle, coniu. diuerſis fallacijs. &
p Dy.plenè in regula,qđ ſemel placuit.de reg.iur.lib.6, &c.
¶Tertiò opponitur.dicitur hic,ꝙ à cōminatione iudicis ap
pellatur.contra de l.in peremptoria.ff.de iudic. vbi iudex ex
officio cōminare debet,nec propter hoc appellari. Sol, vt in
principio glo.magnæ,cui adde,quod no.Spec.in tit.de ap.§.
in quibus.ver.37.¶Quartò oppo.de l.nemo.ff.de reg.iur.&
de c.mutare.de reg.iur.lib.6.Sol.dicit gloſſ. ꝙ iudex re inte-
gra reuocare poteſt:tunc.n.nulla aduerſæ parti irrogatur in-
iuria.Si autem propter dictam appellationem aliquid inter-
eſſet ſua,non poſsit reuocare:niſi ſibi ſatisfacto de intereſſe.
ĵ.eod,interpoſita §.2.Hoſt.tenet, ꝙ donec ſit iuriſdictio ab
dicata à iudice à quo ſemper poterit reuocari:quia iſta reuo
catio non fit in partis iniuriam,ſeu p̄iudicium,vt opponitur,
ſed potius fit ad litigatoris expedientiam.vt in fi.c. Si aūt iu-
dex eſſe deſierit,puta tradendo Apoſtolos delatorios,vel tra
dere recuſando infra tempus debitum, vel ſi iudex appella-
tionis inhibeat appellatione recepta:his enim caſibus, cū de
ſierit iudex reuocare,non poteſt grauamen. quod dic, vt in-
fra c.cum appellantibus.& c.vt ſuper.& quod ibi per Io. An.
in glo.antequàm.& c.Romana.§.ſi verò.ĵ.eo.lib.6.¶Venio
7 ad quæſtiones,& quærit gloſſ.† vtrum iudex poſsit ſemp ſuā
interlocutoriam reuocare,& tenet quod ſic.dicēs, ꝙ quo ad
iudicem non tranſit in rem iudicatam quominus reuocare
poſsit etiam poſt 10.dies.ſed quo ad partem bene tranſit in
rē iudicatam:vt habes in glo.alij,vt Inno.& Abb. dicunt,qđ
poſt 10.dies ſine licentia illius pro quo lata eſt. Iudex nō po
teſt ſuam interlocutoriā reuocare.ſed ante 10. dies, vel poſt
vbi appellatum eſt,reuocare pōt.vt l.quod iuſsit.ff.de re iud.
niſi appellans feciſſet expenſas.tunc.n.ad plenum non reuo-
catur grauamen,niſi reſtituerentur expenſæ, vel niſi appella
tionis cauſa ſit iam commiſſa ſecundū Guil. qui ita dicit, ſe
obtinuiſſe in Spec.de excep.§.viſo.ver.ſed nunquid iudex.fa
cit ad hoc,quod no.Io.And.ſ̃.quod metus cauſa.c.fin.ſuper
verbo ab ipſo.ver.quid ſi iudex.Tertia eſt opi. Hoſt.dicētis,
ꝙ ex officio ſuo poteſt etiā poſt 10.dies.ſed ad partis inſtan
tiam nō tenetur reuocare.Inducit ſimile.ſ̃. de teſti.c. p tuas.
& c.cū clamor.Et iſta opi,in idem reſidet in effectu cū opin.
glo.Quarta eſt opi.Ioan. And. diſtinguentis tres ſpecies in-
terlocutoriarum. nam quædam præparant, vel ordinant li-
tem, quædam incidunt in incidentia, vel emergentia, quæ-
dam iubent aliquid reſtitui, vel dari, vel non fieri, ſiue
aliud ęquipollens.de primis interlocutorijs,quæ præparant,
vel ordinant litē,dicit,ꝙ poſſunt reuocari. vt ſi iuſsit adeſſe
Calendis,pōt iubere,vt adſit Idibus.vt l.qualem.in fi.& l.diē
proferre.in principio.ff.de arbi.Non obſtat,ꝙ dilatione pē-
den.iudicis officiū cōquieſcit.vt l.ſiuè pars,C.de dila. Reſpō
dit.n.vt no.ĵ.eod.c.ſignificante ſuper 3.glo.per Ioan. An.in
ſecundis verò interlocutorijs,quæ incidunt, vel emergunt in
lite quidam dicunt,ꝙ eas reuocare poteſt indiſtinctè p iſtud
c.quod generaliter loqtur.ĵ.de priui.c.quia circa.alij dicūt,
ꝙ reuocare nō pōt,cum ex ipſis quæratur ius parti, ſicut ex
diffinitiua,quantum ad articulū deciſum.alij diſtinguūt,ſint
elapſi 10.dies,vel non,vt ſupra per Inno,alij vt Hoſt.dicunt,
quod pōt ex ſuo officio, non ad partis inſtantiam poſt 10.
dies.Circa tertiā ſpeciem interlocutoriarum, in quibus iu-
betur aliquid fieri,dari,vel reſtitui,legiſtæ tenent,ꝙ reuoca-
ri non poſſunt. Sed Ioan. And. circa prædictas tres ſpecies
8 tradit regulam generalem † ꝙ omnis interlocutoria de iure
canonico pōt mutari ex cauſa,adducit l.1.in fi. ff. de præto.
ſtip.ſine cauſa verò non poſſunt,maximè poſt decem dies ſi-
ne voluntate partis, pro qua lata eſt. & ſic intelligatur opin.
contraria.adducit ĵ.eo.c.vlt.lib.6. Nam ſi iudex appellatio-
nis omnem interlocutoriā latam per iudicem à quo, & quæ
concernit cauſam principalem poteſt reuocare,vt ibi, ita ēt
poſsit iudex ipſe à quo.adducit etiam, quod no.Inno.in c.ſa
cro. de ſen.exc.vbi licèt ſuper hoc titubet, tamen poſtea ſic
concludit.vel dic idem in alijs interlocutorijs, vt de expēſis,
& ſimilibus,quod reuocari poſsint à proferente, etiam poſt
quàm per lapſum 10.dierum tranſierint in rem iudicatā. &
ſic loquatur lex.quod iuſsit.nam ſicut ex officio ſuo,ſiue ſo-
lemnitate condemnat, ex quo partibus oritur ius, & actio.
ſic,& ſine magna ſolēnitate reuocari poſsit.arg.4.q.5.c. qſ-
quis.fatetur tamen Inno.ꝙ,ſi ſine cauſa reuocet,poterit ap-
pellari.dominus Bart,in d.l.quod iuſsit, in prædicta quæſtio
ne aliter,quàm alia duo mēbra diſtinguit. & ſic ꝙ ſunt quæ-
dam interlocutoriæ,per quarum prolationem iudex deſinit
eſſe iudex,& finitur officium ſuum, vt ſi pronuntiet non eſſe
procedendum.vel ſe non eſſe iudicem competentem.& iſtas
non poterit reuocare:quia habent vim diffinitiuæ quo ad il-
lam cauſam.pro hoc benè facit c.ſignificantibus.ſ̃. de offic.
dele.Quædam eſt interlocutoria, qua lata iudicis officiū nō
finitur,ſed adhuc durat, & iſtam indiſtinctè poterit iudex re
uocare.& ita intelligitur d.l.quod iuſsit.& iſtud.c.&c. ¶Se-
9 cūdò quæritur.† in caſibus, in quibus pōt reuocare, an po-
terit omni tēpore. plura enim ſunt tempora in iudicijs, quò
ad propoſitum noſtrum:nam quoddam eſt tempus 10. die-
rum ad appellantem poſt grauamen illatum, quoddam eſt
tempus poſt grauamen illatum vſque ad ſententiam, quod-
dam eſt poſt ſententiam diffinitiuam,quoddā poſt executio
nem ipſius interlocutoriæ. vſque ergo ad quod tēpus datur
hæc poteſtas iudici reuocandi,dic breuiter,vt ſ̃. dixi, ꝙ pōt
vſque quo functus fuerit officio ſuo ſuper illa cauſa, hoc eſt
vſque ad ſententiam diffinitiuā, vel vſque quò detulerit, vel
inhibitum ſibi fuerit per iudicē ad quē,vt dixi ſupra in quar
ta oppoſitione:poſtquàm verò interlocutoria fuit executio-
ni mandata reuocare nō poteſt,niſi cauſa cognita,vel de par
tium voluntate. vt probatur in l. 1. in fi.ff. de præto.ſtipu.Et
hac rōne reuocat primum decretum,& tenutā.ſ.cauſa cogni
ta,vt in Aut.ei qui.C.de bo.autho.iudi.poſ.Item prætor mā-
dat nuntiari nouū opus, & nuntiationē reuocat. vt l. ſi opus.
ff.de oper.no.nun.& hoc not. Bart.in d.l.quod iuſsit.vbi etiā
10 quærit † an iudex poſsit cogi, ſiue compelli ſuam interlocu-
toriam reuocare,& dicit quod non de iure canonico. quia
talis reuocatio grauaminis petitur coram iudice appellatio-
11 nis. ¶ † Quærit etiam,an inuitis partibus poſsit reuocari.&
12 dic,vt ſupra dixi.aut eſt mādata executioni,vel non. ¶†Itē
quærit,an poſsit pluries eandem interlocutoriam reuocare.
tenet, ꝙ bis tantum ſecundùm Dy.vt l.fideicommiſ. §. ſi qs
10.ff.de leg.3.Item quærit,an poſsit reuocare partibus ab-
ſentibus.Item quid iuris ſi ſuper eodem apparent duæ ſentē
tiæ interlocutorię contrariæ,nec apparet,ꝙ iudex tulerit ſe-
cundam animo reuocandi primā.dicit ipſe, ꝙ prima nō vi-
detur reuocata,quia ſecunda præſumitur lata per errorē: nā
in iudice ordinario propter multitudinem factorum præſu-
mitur iuſta ignorantia. ad hoc benè facit c.cum olim. ſ̃. de
re iudi.& c.auditis.ſ̃.de procura.per Inno.

ADDITIO.

a ¶ Reuocare.Non ſufficit verbo reuocare niſi de facto reuocetur.adde Bal.in l.acceptam.1.oppoſi.C.de vſur.c.ſi iudice.de appel.lib.6.

SVMMAE.

1 *Iudex, qualiter procedat,cum recuſatur vt ſuſpectus, & qualiter cum grauat partem.*

Cauſa

2 *Cauſa ſuſpitionis eſt proponenda coram iudice recuſato, ſiue ſit ordinarius,ſiuè delegatus. & nu.8.& 9.*

3 *Suſpitio iudicis debet eſſe iuſta,& emiſſa ex cauſa probabili.*

4 *Electio arbitrorum ad quem ſpectet.*

5 *Iudex, contra quem ſuſpitio eſt probata, debet committere cauſam perſonæ non ſuſpectæ de recuſatoris aſſenſu, vel tranſmittere ad ſuperiorem.*

6 *Delictum,quando eſt manifeſtum per confeſsionem rei euidentis, vel alio modo, non admittitur appellatio.*

7 *Generalis conſtitutio non derogat ſpecialibus obſeruationibus regularium contra regularem conſtitutionem diſponentibus.*

10 *Proceſſus iudicis recuſati poſt eius recuſationem factus an valeat.*

11 *Recuſauit aliquis iudicem ex cauſa legitima,& in iure expreſſa, iudex pronunciat ipſam non legitimam,vel contra illegitimam,pronunciauit legitimam,an valeat. Et an poterit appellari.nu.13.*

12 *Iudex an poſsit recuſari ex cauſis non expreſsis in iure.*

14 *Iudex an ſit ſemper citandus ad defendendum ſenteutiam,& proceſſum ſuum.*

CVm ſpeciale ſit Prouidet con-
cilium contra
fruſtratorias recuſationes, & appellationes ſubdi-
torum, quas à prælatis moniti interponunt, vt correctione
eludant.h.d.& primò expedit tractatū friuolæ excuſationis.
ſecunda ibi [porrò:] proſequitur tractatum friuolæ appella
1 tionis.¶Primò no.† ꝙ alio modo proceditur,cum iudex re
cuſatur vt ſuſpectus. alio modo cum grauat partem. quia in
primo recuſationis, ſecūdo appellationis remedio opus eſt.
& ex hac diuerſitate,vt puto, dicit Inno.ꝙ à iudice,quem ſu
ſpectum habeo,non poſſum recedere appellando, ſed appel
lationem forma hic tradita proponendo.non enim ſequitur,
eſt ſuſpectus,ergo me grauat,& iuſto grauamine appellatur.
vt ſ̃.c.vt debitus.Nec obſtat,quod hic dicitur,ꝙ monitus ha
bet vtrunque remedium. quia intelligitur ex diuerſis cauſis
non ex eadem,ſcilicet vt recuſet propter ſuſpitionem, & ap-
pellet pp grauamen,& per eundē modum reſpondetur ad c.
2 quoties il 1.2.q.6.¶Secundò no.†ꝙ cā ſuſpitionis eſt propo
nenda coram iudice recuſato,& hoc ſiuè ſit ordinarius, ſiue
delegatus. de ſubdelegato autem ĵ.dicam poſt Io.An.Et qd
iuris,ſi vnus ex pluribus recuſatur, an coram omnibus alijs,
vel coram illo tm̄ erit recuſatio ꝓponenda.dic vt in c.ſi con-
3 tra vnum.de offi.delega.li.6.¶Tertiò nor.† ꝙ ſuſpitio debet
eſſe iuſta,& emiſſa ex cauſa probabili. de quo multa exēpla
vide p Hoſt.in ſumma.eo.ti. ſub rubrica de recuſation. §. ex
quibus cauſis.& in Spec.eo.ti.1.§.ſupereſt videre.¶Quartò
4 not. † ꝙ ad partes ſpectat electio arbitrorum.& ſi iudex lo-
cū partis obtinet,ptinet electio ad ipſum iudicē. Ex quo col
ligit Inno.quòd iudex,à quo appellatur, citari debet ad de-
fendendam ſententiam,& proceſſum ſuum,de quo in gl.ſed
qualiter.quę tenet,ꝙ ſi actor, & reus appellationē ꝓſequun-
tur, non eſt neceſſe citare iudicem.quod verum eſt, niſi læde
retur ius ſuum.puta quia dicitur feciſſe litem ſuam, vel inci-
derit in conſtitutionem cū æterni.de re iudi.lib.6. & proba-
tur hoc.ĵ.de ſen.ex c.venerabilibus.§. actum.il 1. Et circa
iſtos arbitros eligēdos vide quod no.in l.cum ſpetialis. C.de
iudi.vbi dicit textus,ꝙ à ſententia talium arbitrorū pōt ap-
pellari.quia non ſunt arbitri voluntarij, ſed neceſſarij, quos
partes cogūtur eligere.ad idem ĵ.de offi.deleg.c.de arbitris.
5 lib.6.¶Quintò no.† ꝙ probata cauſa ſuſpitionis iudex,con
tra quem ſuſpitio eſt probata,committit cauſam perſonę nō
ſuſpectæ de recuſatoris aſſenſu,vel ad ſuperiorē tranſmittit.
cuius autem ſit electio an remittere, vel committere non ſu-
ſpecto. quidam intelligunt hunc tex. quòd ordinarius recu-
ſatus delegat de recuſatoris aſſenſu.ſed delegatus recuſatus
remittit ad delegantem. & ſecundum hoc, quod ſequitur ad
ſuperiorem: expone ſcilicet ad delegantem. Sed alij intelli-
gunt, ꝙ etiam ordinarius recuſatus remittit ad ſuperiorem.
qđ Hoſt.dicit, ſe nunq̄ vidiſſe obſeruari,vel audiuiſſe.& illud
quod hic dicitur,quòd recuſatione probata recuſatus com-
mittit cauſam de recuſatoris aſſenſu, intellige in ordinario
recuſato.delegatus autem recuſatus, vel recuſandus an poſ-
ſit cauſam ſubdelegare,dic vt in c.iudex. de offi. dele. lib. 6.
vtrum etiam recuſatione probata coram arbitris ipſis arbi-
tri cognoſcent de cauſa principali. Ex iſto c.& ex his vide-
tur, quòd non.quia cauſa ſuſpitionis probata,debet recuſa-
tus delegare cauſam, vel remittere.& per hunc textum vide-
tur corrigi d.l.cū ſpecialis.C de iudi.quæ dicit,ꝙ ipſi arbitri
de cauſa principali cognoſcent. Sed ibi loquitur in delegato
recuſato, non in ordinario.quod dic,vt dixi ſ̃.eo.c. ſecundo
6 requiris.per Ioan.poſt Hoſtiē.¶Sexto no.† ꝙ vbi offenſum,
vel delictum eſt manifeſtum per confeſsionem rei euidentis,
vel alio modo,non admittitur appellatio. & ſic confeſſus nō
appellat. quod dic vt in gl.¶Septimo nota, quòd appellatio
emiſſa ex cauſa probabili ſemper eſt per iudicem admitten-
da, qua non probata debet appellans remitti ad iudicem à
quo.idem per omnia habetur.ſ̃.eod.c.vt debitus. ¶ Vltimo
7 no.† ꝙ generalis conſtitutio non derogat ſpecialibus obſer-
uationibus regularium ſupra regularem conſtitutionem di-
ſponentibus.facit ca.1.ĵ.de conſti.li.6.¶Venio ad quæſtio-
nes:& primo quæro. dicitur hic,quòd qui dicit iudicem ſu-
ſpectum, debet legitimam ſuſpitionis cauſam allegare corā
8 eo.† Quæro ergo de quo iudice loquatur, an de ordinario,
an de delegato. Solutio vt in glo.quæ incipit.nota ergo. quæ
etiam ſubdit,quòd non ſolum recuſatoris,ſed etiam alterius
9 partis requiratur aſſenſus. ¶Secundò quæro † an iſta conſti
tutio locum habeat cum recuſatur ſubdelegatus, vt corā eo
ſit proponenda cauſa ſuſpitionis.no.Ioan.And.ſuper verbo,
iudicem.& dicit quòd non, ſi delegatus ſubdelegaus eſt præ
ſens.quia tunc coram eo eſt proponenda.vt no.ſ̃.de offi.de-
lega. ſuper quæſtionum. §.fi. Si autem delegatus eſt abſens,
tunc dicunt quidam,ꝙ eo abſente debet fieri proteſtatio co-
ram ordinarijs,de quibus in d.l. cum ſpecialis. cui ſtandum
eſt,poſtq̄ non inuenitur per canones reprobata. Alij dicunt
quòd delegato abſente debet recuſans venire coram ſubde-
legato,& ipſum recuſare ſimpliciter propoſita cauſa legiti-
ma corā,& ſignificare ꝙ vult ire, vel mittere ad delegatum à
quo ꝓbata cauſa recuſationis vult obtinere cauſam alij com
mitti.& extunc ſubdelegatus procedere nō debet. & ſi ꝓceſ
ſerit,vel cām nō admiſerit,appellari debet ab eo.& hoc ipſo
iudicabitur eius appellatio legitima,ꝙ caſus rationabiles re
cuſationis non admiſit etiam ſi non probauerit ſuſpitionem
allegatam.vt infra eodem c.interpoſita.¶Sed hic incidenter
10 quæritur.† pone quòd propoſuit quis cauſam recuſationis,
quam iudex non admiſit, vel de ipſa mentione non facta ad
a vlteriora proceſsit:an valeat proceſſus. a dicit Inn. quòd nō
meminit ſe legiſſe quando proceſſus ſubdelegati,delegati,&
ordinarij teneat etiam poſt recuſationem habitus, niſi ab eo
appelletur, vel alio modo legitimo cauſa eximatur à ſua iu-
riſdictione.inducitur pro,& contra l.non diſtinguemus.§.cū
quid.ff.de arbi. Sed Hoſtien. dicit q̄uque ab ipſo Inno.audi-
uiſſe contrarium,& remittit ad ſummam de offi.delega.ſub.
§.ſed nec illud.verſi.quid ſit effectus.à principio vſq; ad ver.
ſed qd ſi ſubdelegatus.do.Io.de Lig.allegat pro Hoſti.c.legi
tima.ĵ.eo.lib.6.& dicit,ꝙ hoc tenet Archi.& Io. Mo.de offi.
deleg.c.iudex.§.poſt.li.6. Idem tenet Bar.ſ̃.de offic.deleg.c.
ſuſpectionis.in vltima glo. Bar.idem conſuluit. ſcilicet quod
proceſſus non valeat per l.1.C.ſi.quacunque prædi.po.vbi al
legans ſuſpitionē hoc ipſo eximitur à iuriſdictione iudicis,&
per conſequens non valet,quod agit.de hoc in Spec.de recu-
ſa.§.qualiter.verſic.ſed quis cognoſcet. Tertio quæritur.po-
11 ne † quod recuſauit quis iudicem ex cauſa legitima, & in iu-
re expreſſa iudex pronunciauit ipſam non legitimā,vel econ
tra illegitimā pronūciauit legitimā,an valeat.Io. An.ſup ver
bo recuſationis poſt Inn.dicit,ꝙ conſideranda eſt forma in-

terlocutionis iudicis.aut enim pronunciauit ſuper cauſa,quia
legitimam pronunciat non legitimam,vel econtra,& eſt nulla
ipſo iure.quia contra ius ſcriptum.2.q.6.diffinitiua quarũ nõ
pronunciat ſuper iuribus cauſæ intentatæ. ſed contra ipſum li
tigatorē proponentē legitimam cauſam,quam iudex pronun
ciat non admittendã. & tunc valet talis ſnĩa, niſi appelletur,
cum ſit lata contra ius litigatoris, vt s̃.titu. 1. cum inter.facit
2 qđ no.in l.2.C.quando prouo.non eſt neceſſe.¶† Quid de du
bijs cauſis,hoc eſt in iure non expreſsis.an poſsit iudex à tali
bus cauſis recuſari ita quod iudex teneatur admittere. glo. 4.
ſentit,ꝙ ſic.Idem Inn.& Ioan.And.nam multæ cauſæ poſſent
obuenire,quæ eſſent iuſtiores, quàm expreſſæ in iure. & hoc
relinquendũ eſt arbitrio iudicis.pone enim quod eſt compa-
ter,vel patruus,vel affinis coniugis,non.n. iſtæ cauſæ ſunt ex-
preſsę in iure,vt ſi recuſari quis poſsit ex aliqua ipſarũ. & ta-
men ad iſtas perſonas habetur magna affectio. & ideo ſuper
hac glo.4.ſubdit Io. An. notabile verbũ. ꝙ in cauſis ſuſpitio-
nis non expreſsis in iure habeatur conſideratio ad mores re-
gionis. Nam in certis regionibus plus ſe diligunt conſangui-
nei quantuncunq; remoti,quàm in certis alijs.vt dixi s̃.eod.c.
3 poſtremo.¶ † Hic etiam incidenter quæritur.ſi iudex cãm al
legatam pronunciat non legitimam,an poterit appellari. vi-
detur,ꝙ non,cum hoc ſuo arbitrio relinquatur. tenet Inn.ꝙ
appellari poterit.quod verbum no. vt ſcilicet in his, quæ arbi
trio iudicis ſunt cõmiſſa,poſsit appellari.concor. qđ no. Inn.
in c.vltimo,s̃.de ferijs. & j̃.de accuſ.c. ſuper his. ſuper verbo
arbitrium. Conclude ergo,quòd inter ius ſcriptum, & æqui-
tatem permiſſum eſt iudici in cauſis arbitrari, & remittit ſu-
pra de poſtula.c.1.verſi.nec valet.& ibi per Io.An.ſuper ver-
bo no.Talis tamẽ interpretatio non facit ius niſi inter partes.
nam gñalis interpretatio, quæ ius conſtituat inter oẽs, nõ fit
ab alio,quàm à principe,vt C. de legi.l.fi.& j̃.qui fi. ſint legi.
c.per venerabilẽ.§.rationibus.ſecundũ Io.An.Ego dico,qđ ſi
lex,vel canon ſit certo modo per iudicẽ interpretata,talis in-
terpretatio in cauſis ſimilibus eſt ſequenda per eoſdem iudi-
ces,& ſucceſſores,vt l.minimè.ff.de legi.& l. ſi de interpreta-
4 tione.eod.tit.¶† Quarto quæritur,an iudex ſit ſemper citan-
dus ad defendendũ ſententiã,& proceſſum ſuum.glo.quæ in-
cipit,ſed qualiter, dicit qđ ſic,ſi iudex interuenerit in iudicio
tãquàm pars.puta quia ꝓcedit ex officio: aliàs ſecus. de hoc
no.Inn.s̃.de procur.in noſtra.vt dixi s̃. in notabilibus. & hic
plenius in nouella ſuper verbo,cum iudice.vbi ſubdit ſi deli-
ctum ſit notorium,an ſit loco recuſationis iudicis,videtur qđ
non:quia tunc non eſt locus appellationi,vt in §. porrò. dicit
notabiliter Io.An.ꝙ quandoq; pęna delicti notorij eſt certa,
& limitata à iure, quod qñ iudex vult imponere: non poterit
recuſari, ſicut neque poſſet merus executor.vt s̃.ca.propo-
ſuit.aut vult infligere arbitrariam, & à iure non ſtatutam, &
tunc poterit appellari,quia poſſet iniquè arbitrari.cum.n.ar-
bitrium habeat annexam cauſæ cognitionẽ, dictat ratio natu
ralis,ꝙ perſona ſuſpecta nõ arbitretur æquè, & ſi dicatur cer
tè poterit appellari,& ſi iniquè arbitrabitur.dic quod iſta nõ
eſt iuſta allegatio, quia ſecundũ hoc nunquàm poſſet aliquis
recuſari,& melius eſt ante tempus,&c.vt l.fi.C. in quibus cau
ſis in integ.reſti.non eſt neceſſe.

ADDITIO.

a ¶ Valet proceſſus. Inno.in c.cum ſuper.de offic.dele.& hic.& do. Ant.& Card. Alex.conſi.182.vol.2.& conſi.86.1.volu.tenet quod valet:niſi appelletur.Bar.& Ag.contra in l.1.quia poterat.ff. ad Treb.per l.1.C. ſi qua cunq; prædi.po.vbi Bal.tenet cum Inno.vide Pau.de Ca conſi.22. qui refert opi.& ſequitur Bar.& Arch.in c.cum plures,de offi.dele.in 6. Alex.in d.l. quia poterat.

SVMMAE.

1 *Eccleſia vna poteſt vendicari à tertio,qui ipſam poſsidet iure proprietatis.*
2 *Factũ procuratoris ſi contradicat ei, quod dominus fecit prius indirectè,ꝓualet factũ domini, ſi eadẽ die reuocat factũ procuratoris.*
3 *Obiectus præſcriptionis habet vim litis conteſtationis.*
4 *Exceptiones dilatoriæ ſunt proponendæ ante litis conteſtationem, & an inter ipſas ſit ordo.*
5 *Delegatus ab alio,quàm à principe,non ſubdelegat.*
6 *Appellans debet probare veritatem cauſæ in appellatione deductæ.*
7 *Iudex licet non grauet ex animo,ſi tamen grauat,appellari poteſt.*
8 *Delegatus an poſsit ſubdelegare poſt litem conteſtatam.*

CVm cauſam. Si iudex confeſsionẽ aduocati eadem
die reuocatam pro litis conteſtatione velit habe-
re,vel proceſſum à ſubdelegato factũ ratificet, ab ea lite ap-
pellatur.h.d.Et in prima narratio appellantis.In ſecunda iudi
1 cum datio ibi: mandamus. ¶ † Primò not.ꝙ vna eccleſia po
teſt à tertio,qui ipſam poſsidet, vendicari, & debet intelligi
iſte textus,cũ dicta eccleſia vẽdicat iure proprietatis,nõ tan-
quàm in titulũ, quia tunc non fuiſſet litis conteſt. neceſſaria.
vt in cle.diſpendioſam. de iudi. altero.n. ex prædictis modis
vẽdicatur eccleſia,vt in c.1.& 2.j̃.de eo qui mit.in poſ. lib.6.
2 ¶ † Secundò no.quod cum factum procuratoris contradicit
ei, ꝙ prius fecit dominus indirectè,præualet factum domini,
ſi eadem die reuocet factum procuratoris. facit ad not. c. ſi
duo.de procurato.lib.6. In extraiudicialibus vero (vtputa in
contractibus)an valeat factum domini, vel procuratoris fa-
3 cientis contrariũ.dic vt l.ſi hominem.ff. man. ¶ † Tertiò hic
colligitur, ꝙ obiectus præſcriptionis habet vim litis conteſt.
4 de quo in glo.& j̃.de litis conteſt.c.2.lib.6. ¶† Quartò no.ꝙ
ante litem conteſt.ſunt exceptiones dilatoriæ proponẽdæ, in
ter quas an ſit ordo,dic,vt s̃.tit.1.c.inter monaſterium. facit
quod no.in l. ſi quæramus.ff.de teſta.per Bar. & Bal. vbi not.
5 quid iuris,ſi ordo ſeruandus in ipſis peruertitur,&c.¶† Quin
tò no.quòd delegatus ab alio,quàm à principe,non ſubdele-
gat.de quo in glo.& l.à iudice.C.de iudi. per docto. ¶ Sextò
colligitur.ꝙ termino dato dilatorijs proponendis videtur re-
nunciari per actum,qui ſapiat litis conteſt.vt per reſponſionẽ
indirectam.facit l.ad ſolutionem.C.de re iudi.& s̃.tit.1.quod
6 ad conſultationem: ¶† Septimò no. ꝙ appellans debet pro-
bare veritatem cauſæ in appellatione deductæ. de quo infra
dicam.¶ Vltimò no.in verſi.iudices. iſti ducti errore repule-
runt iſtam reuocationem confeſsionis,ex quo no.Ioan.And.
7 † ꝙ licet iudex non grauet ex animo,ſi tamen grauat, appel-
lari poteſt.de quo remittit ad not.per eum s̃. eo. c. ex parte.
¶ Venio ad oppoſitiones: dicitur hic, ꝙ iſte prior reuocauit
confeſsionem aduocati allegantis præſcriptionem,quia erat
contraria ſuæ petitioni. Sed contra. quia prior iſte nitebatur
ex præſcriptione:ergo confeſsio aduocati non erat contraria
ſuæ intentioni.Item hic prior non agebat, ſed cõueniebatur:
ergo malè dicit tex.quòd erat contraria petitioni ſuæ. Solu-
tio,dic ꝙ factum aduocati erat contrarium facto domini in
modo,ſcilicet anticipando tempus debitum in proponendo
exceptionem peremptoriã: vtilius eſt enim reo iudicium ex-
cludere per obiectum dilatorię,quàm ea omiſſa iudicium in-
gredi,cuius dubius eſt euentus:vt l.eo tempore.ff.de pęcul.&
dominus petebat hic in iudicio non procedi. In iſtis ergo fa-
ctum aduocati contrariatur facto domini tendentis ad exclu
ſionem iudicij,aduocati aũt ad ipſius ingreſſum &c.¶ Secun-
dò opponitur:dicitur hic, ꝙ ſi dñs confeſsionem aduocati re
uocauit eodẽ die,appellatio ab eo interpoſita fuit iuſta: quaſi
innuat ſecus eſſe, ſi eodẽ die non reuocaſſet. Sed contra. C.de
erro.aduo.l.3.vbi infra triduum reuocari poteſt. Sol. vt in gl.
quæ incipit,ſed nunquid.ſuper qua dicit Io. And. ꝙ aut quæ-
ritur de effectu confeſsionis,quo ad iudicium negotij princi-
palis.& habent locũ iura obligata in gl. aut quo ad litis ordi-
nationẽ per cõteſtationẽ,& habet locum iſtud c. de materia.
dic vt in c.olim. j̃.de cenſi.¶ Tertiò opponitur.dr̃ hic, ꝙ dele
gatus ab alio,quàm à principe, nõ ſubdelegat. Sed contra de
c.cum Bertoldus.s̃.tit.1.Solu. aut vult quis delegare articulũ,
qui

qui requirit cauſæ cognitionẽ,puta receptionẽ teſtium ſuper
articulo per iudicem nõ examinato,& non põt, vt hic: aut ar
ticulus ille non exigit examinationem, puta, quia teſtes ſunt
cõprobati, & articuli examinati ita qđ non reſtat niſi exami-
natio facti tñ,& põt fieri,d.c.cum Bertoldus.& ibi per Ioan.
8 And.ſuper gl. ſed qualiter.† Aduerte tamen ad dubiũ, quod
hic mouet glo.an poſt litem conteſt. poſsit delegatus ſubdele
gare.arguit,qđ ſic ad ſimilitudinẽ procuratoris, qui põt aliũ
ſubſtituere poſt litẽ conteſtatã.vt l.neque.C.de procura.& j̃.
de procur.c.1.lib.6. Io. An.ſuper dicta gl. tenet contrarium.
& aliud in ꝓcuratore,qui per litis cõteſt. effectus eſt dñs in-
ſtantiæ,& ideo reuocari non põt,vt ibi: & aliud in iudice dele
gato,qui ſemper reuocari põt:vt l.iudicium ſoluitur,ff.de iu-
di.Item in conteſtatione procurator eſt, vt agens,iudex,vt pa
tiens.fortius ergo operetur conteſtatio in agente, q̃ in patien
te.facit s̃. quod metus cauſa,c.ſacris. ¶ Quarto opp.iſte tex.
in fi.exigit,ꝙ appellatio debet iuſtificari ex cauſis deductis in
appellatione.Sed contra.de l.ſcio.ff.eo.& de iuribus allegatis
in vltima gl.So.hic loquitur, cũ eſt appellatum ab interlocu-
toria,quæ debet iuſtificari ex cauſis allegatis.vt in cle. appel-
lanti.j̃.eo.contraria loquuntur, cum appellatur à diffinitiua.
facit qđ no.80.diſt.c.1.& 2.q.6.non ita.vbi de hoc.Et aduer-
te,quia ſi plures cauſæ grauaminis exprimũtur in appellatio-
ne ab interlocutoria,curia nõ exprimit niſi vnam, & eligit ex
deductis.caueãt ergo ſibi appellantes, ne falſam cauſam ex-
primant,vel quã ꝓbare non poſſunt.ad qđ reprimendũ ęqua
vr̃ dicta conſuetudo, ſiuè cauſæ ſe compatiantur adinuicem,
ſiuè nõ.de quo in Spe.eo.ti.§.de off.in prin.penul.col.Et prę-
dicta, quæ hic dicuntur de cauſis exprimẽdis in appellatione
vel non:habent locũ in appellationibus emiſsis in iudicio. de
emiſsis vero extra iudicium,& in cauſis electionũ,dic vt in c.
vt circa.de elec.lib.6.& cle.conſtitutionẽ.eo.titu.in alijs vero
cauſis extra iudiciũ exprimẽdis in appellatione, vel nõ,dic vt
s̃.eo.c.bonæ.& c.cũ in cunctis. j̃.de his,quæ fi.à ma.par.ca.

SVMMAE.

1 *Executor gratiæ apoſtolicæ debet legitimas exceptiones admittere, aliàs licitè appellatur ab eo.*
2 *Sententia cenſuræ executoris gratiarum qualiter poteſt vitari.*
3 *Literæ ſi non faciunt mentionem de numero canonicorum,non valent.*
4 *Appellatio vt cenſeatur efficax, quæ requirantur.*
5 *Appellans ſi in cauſa appellationis vult proſequi nullitatem proceſſus, vel ſententiæ tantum, vel vult ſimul proſequi iniuſtitiam, & nullitatem, an poſſit, & nu. 12.*
7 *Libellus qualiter formetur in cauſa appellationis.*
8 *Appellans an poſsit agere de nullitate ſententiæ coram iudice appellationis, quando appellatum eſt ab interlocutoria, et poſt appellationem fertur ſententia diffinitiua, à qua non appellatur.*
9 *Appellans in iudicio ſiue extra iudicium ante ſententiam, ſi iterum appellat poſt ſententiam, an per appellationem poſteriorem videatur renunciare priori, vel ſententiam latam ratificare.*
10 *Iudex quis debeat adiri ſuper nullitate an appellationis, an iudex, qui tulit ipſam ſententiam.*
11 *Iudex aditus ſuper nullitate ſententiæ an poterit ipſam confirmare ex alia cauſa.*
12 *Iudex confirmauit ſententiam, quæ erat nulla, à qua fuerat appellatum, an talis ſententia valeat, & habeat robur.*
13 *Proſecutus vnam cauſam nullitatis ſi ſuccumbat, an poterit poſtea aliam nullitatem proſequi. Et ſi condemnetur, an poterit dicere ſententiam nullam.*

DIlecto filio. Non ſufficit appellãti di
cere,qđ legitimam exce
ptionem oppoſuit,& appellauit, niſi pp eã nõ ad-
miſſam doceat ſe appellaſſe.h.d. Et prima pars ponit factum
coram auditore narratum.ſecunda committit cauſam.& præ
mittit quare ibi: qm̃ igitur. ¶ Primo no. quod iſte presbyter
litigabat cũ capitulo,& capitulum ſe opponebat contra eum
dicens,ꝙ eũ recipere nõ debebat, & quid ſi duo pariter con-
currant.dic vt in c. mandatũ.s̃.de reſcrip.per Io.An.poſt In-
1 noc.¶† Secundo no.ꝙ executor gratiæ apoſtolicæ debet legi
timas exceptiones admittere,aliàs licitè appellatur ab eo.de
quo dic, vt s̃.de re iud.c.de cetera. & in c. paſtoralis. de offi.
dele.in gl.magna.aduerte tñ,ꝙ ſuper beneficijs conceduntur
literæ dupliciter,vel executorię,vel monitorię.de quibus in c.
2 ex inſinuatione s̃.de reſcrip. ¶ Tertio no.in ver. ne aliter.† ꝙ
ad euitandũ ſententias cenſuræ,quas ſępè fulminant iſti exe-
cutores gratiarũ,requiritur appellatio, nec ſufficit exceptio-
num propoſitio.ad qđ vide no.in Spe.in tit.de except.§. viſo.
ver.qđ aũt nouitij.& ſe.& de app.l.qualiter. ver.itẽ qđ faciat.
3 ¶† Quarto no.ꝙ non valent literæ, ſi nõ faciunt mentionem
de numero canonicorum. de quo s̃.de reſcrip.c. conſtitutus.
facit eo.tit.c.ſi proponẽte.vbi alij caſus, in quibus literæ ſunt
4 nullæ. ¶† Quinto no.in ver.qm̃ igitur, qđ plura debent con-
currere,vt appellatio cenſeatur efficax. & enumerat hic Ho-
ſti.13, quæ requiruntur ad validandam appellationem, quo-
rum aliqua colligit hic ex tex. & remittit ad c.2.j̃.eo.lib.6.&
ſunt iſta cauſæ legitimæ expreſsio iudicis, à quo aditio ipſius
cauſæ proſecutio,ipſius repulſio, propter ipſius repulſionem
appellatio.Item quòd à præſenti grauamine,non à futuro.Itẽ
ꝙ in ſcriptis petantur apoſtoli. Item ꝙ infra 10. dies, & alia,
de quibus hic in nouella. ¶ Venio ad oppoſitiones. dicitur
hic,ꝙ capitulum oppoſitis exceptionibus,& ſubiũcto,quòd,
ne iſti executorę aliter facerẽt,appellauit:& infra Papa man
dat,quod debeat inquiri,an fuit propter dictam cauſam ap-
pellatum.Sed contra.videtur enim,quòd dicta appellatio fuit
inepta,quia à futuro grauamine, & q̃a non expectato reſpon
ſo iudicis appellauit:& ideo appellatio videtur nulla:cuius cõ
trarium ſentit tex.ſi probarentur,quę dicuntur in eo. Sol. Io.
An.fatetur,quòd capitulum ineptè appellauit,quia debuit re
ſponſum iudicis expectare,an admitteret, vel reijceret exce-
ptionem prædictam. admittendo enim habebat obtentum,
& repellendo poterat appellare.ſecũdum Inn.facit quod not.
Ioan. An. poſt ipſum s̃.de teſt. c. ſignificauerunt. in glo.no.
Si autem iudex non admittit,nec reijcit,ſed tacet,vel ad vltè-
riora procedit,quid tunc iuris ſit.no. hic Ioan. An. qui dicit,
quod ſi procedit ad vlteriora exceptione non admiſſa, nec re
pudiata poterit appellari.facit, quod ipſe not. j̃. eo. c. parte.
Si autem non procedit,ſed ſemper tacet, & ſemper eſt in deli
berando,vt ſic partem vexet laboribus, & expenſis, tunc di-
cit Hoſt.j̃.eo.c.interpoſita,primo reſponſo, ꝙ ſi iudex tertio
loco requiſitus humiliter expectato tpe congruo non reſpon
deat, poterit appellari,ar.in eo quod le.& no. de ſupplen.ne-
gli.præla.c.1.& de electio.cum in veteri.facit quod no. Ioan.
An.in cle.q̃uis.eo.ti.in gl.etiam fi.in fi.¶ Sed contra prædicta
opponitur de communi practica: per quam ſtatim non expe
ctato aliquo reſponſo appellat à proceſsibus iſtorum execu-
torũ. Ego aũt dixi ſupra proximo contrario, quod nõ tenet
talis appellatio, quare male. So.dicit Io.An.ꝙ hæc Decre.nõ
contradicit cõi obſeruantiæ.nam executores ſtatim fulminãt
ſententias, niſi infra certos dies pareatur eiſdem. Et ideo ne
per lapſum dierum cõtingat talem ligari, licitè appellatur,vt
s̃.eo.c.præterea.ſed in iſta Decre. non erat lata ſententia per
executores,quo caſu debent prius exceptiones opponi con-
tra præcepta executorũ,q̃ ab eis appellari,& facit ad materiã
quod no.Spè.in d.§.viſo.ver. quid aũt nouitij. de excep. & de
appel.§.qualiter.ver. Itẽ ꝙ facit,&c. ¶ Tertio opponitur: dr̃
hic, qđ Papæ conſtitit per cõfeſsionẽ partis,ꝙ erat in eccleſia
certus numerus canonicorũ iuramento firmatus: ex quo ſolo
tantum euidenter apparet,qđ dictæ literæ erant nullæ,vt s̃.de
reſcrip.c.cõſtitutus.ergo malè Papa hic mãdat de alio inqui-
ri,& præcipuè in cauſa beneficiali,in qua debet,& põt ſupple
re de facto.s̃.de elec.c.cũ nobis olim.Sol.Hoſt.fatetur cõtra-
riũ, & dicit,qđ hic vacat ar.à contrario ſenſu.Io.An. dicit, ꝙ

ex quo capitulum volebat ſe iuuare remedio appellationis,
neceſſe habuit iuſtificare appellationẽ. vnde quod potuit, no
luit, &c. eſt ſimile, quod no. Io. An. s̃. e. c. in eccleſia. ſup 1. glo.
vel poteſt dici, ꝙ quãdo appellat̃ ab interlocutoria, & nõ pro
batur cauſa deducta in appellatione, non debet iudex appel-
lationis ferre ſententiã in ſcauſa principali, licet cõſtet ſibi de
veritate dictæ cauſæ. ſecus ſi appellat̃ à diffinitiua. quia poteſt
iuſtificari ex omnibus cauſis. vt l. ſcio. ff. eo. ti. ¶ Venio ad quę
ſtiones. & quærit Inn. dicit̃ hic in tex. quod fuit appellatũ, po-
5 ne ergo † ꝙ in cauſa appellationis vult appellans ꝓſequi nul-
litatẽ ꝓceſſus, vel ſententiæ tantũ, vel vult ſimul proſequi in-
iuſtitiã, & habet locũ quæſtio cũ appellat̃ à diffinitiua. nã de
interlocutoria certũ eſt, quòd nõ poteſt iuſtificari, niſi ex cau
ſis deductis in ea. vt in Cle. appellãti. j̃. de appel. dicit ergo In
no. ꝙ appellãs à ſentẽtia diffinitiua ſecundũ quoſdam poteſt
proſequi omnem caſum, per quem dicat̃ ſentẽtia iniuſta, ſed
neutro caſu licet ꝓponere corã iudice appellationis, qđ ſen-
tentia ſit nulla rõne defectus iuriſdictionis cõteſtationis omiſ
ſæ, vel alia, nã licet de nulli tate poſsit prĩcipaliter agi iudicis
officium implorãdo, non tamen appellationem proſequẽdo.
& hoc eſt verũ ſecundùm ipſos, cũ appellatus non petit con-
firmationẽ ſentẽtię. nam ſi peteret, poſſet appellans oppone-
re de nullitate, & iniuſtitia qa. hoc caſu cenſet̃ reus, & ſic cõ-
trarijs exceptionibus vti põt. de reg. iur. nullus pluribus. li. 6.
alij dicũt, & fortè melius ſm̃ Inn. ꝙ appellans à diffinitiua ſen
tentia poteſt etiã ꝓſequẽdo appellationem dicere coram iu-
dice appellationis non ſolùm iniuſtã, ſed etiã nullam. quia li-
citum eſt ei quibuſcunq; modis appellationem ſuam defen-
dere: vt ff. eod. ti. l. ſcio. in fi. ad hoc optimè l. quædam mulier.
ff. fa. ercif. & de iure Pal. vltĩo Hoſti. dicit, ꝙ in curia quotidie
iſta opi. practicat̃, quia appellãtes appellatiõe ſua ꝓſequen-
tes ſuper nullitate, & iniuſtitia audiuntur. debet tamen libel-
lus cautè formari, vt nõ copulatiuè dicat appellãs ſñiam nul
lã, & iniuſtã, quia eſſet ſibi cõtrarius, & ideò repellẽdus, vt s̃.
6 e. c. ſollicitudinẽ. ¶ † Debet ergo dicere, ꝙ ſñia ẽ nulla, & ſi re
a periret̃ aliqua, dicat ipsã eſſe iniquã, & iniuſtã. ſic eñ libellus[a]
formatus recipit̃, & admittit̃, vt patet in eo, qđ legi. & no. s̃. de
reſt. i int. c. cõſtitutus. §. j. primo reſpõſo. & j̃. de priu. c. cũ olĩ.
§. tandẽ. & in Spe. de ſent. ꝓla. §. iuxta ꝓpoſitionis ſeriẽ. ad fin.
ver. ſed nunqd talis libellus. Iſtã etiam opi. tenet Bart. in l. ſi
expreſsũ ff. eo. tit. vbi vltra oẽs latius, & ſubtilius ſe extẽdit ſu
per dicta qõne. Ideò ibi vide per eũ. & eſt æqua iſta opi. cau-
ſa dirimẽdarũ litiũ breuius, & celerius: & vt circuitus euitet̃,
& vt parcatur laboribus partiũ, & expẽſis. & vt magis innita
mur veritati, quàm ſubtilitati. facit quod not, Spe. in dicto tit.
7 de ſen. ꝓla. §. iuſta. ad fi. ¶ Secũdò quæro, pone † ꝙ appella-
tum eſt ab interlocutoria: & poſt appellationẽ fertur ſentẽ-
tia diffinitiua à qua nõ appellatur: nunquid appellans poteſt
agere de nullitate ſententię corã iudice appellationis. Inn. vi
detur tenere, quod nõ. Sed Hoſt. dicit, ꝙ eius uerba non ple
nè capit, nam appellans ante ſentẽtiã à grauamine poteſt pe
tere, vt ſentẽtia poſtea lata pronuncietur nulla, quia hoc eſt
regulare, ꝙ quicquid ſit poſt appellationẽ, pronuncietur ir-
ritũ, & inane. ut patet. j̃. eo. c. in fi. c. & in c. ex ꝑte. & c. ſignifi-
cante. j̃. eo. c. ad fi. facit quod not. in c. licet. de ſen. excõ. lib. 6.
8 & in c. 1. de dolo, & contu. in Cle. vbi de hoc. ¶ † Item tertiò
quærit Inn. pone, quòd qs appellauit in iudicio ante ſentẽtiã,
ſiue extra iudicium, & iterũ appellet poſt ſentẽtiam, vtrũ per
appellationẽ poſteriorem videatur renunciare priori, uel ſẽ
tentiam latã ratificare. arg. quòd ſic. ff. rem ra. ha. l. 3. §. falſus.
Inn. dicit cõtrarium, quia geminãdo, vel duplicãdo appella-
tiones non videtur quis per ſecundã, vel tertiam primæ renũ
ciare, vel factum iudicis à quo appellat approbare: imò po-
tius impugnare, & ab eius iuriſdictione ſe ſubtrahere. ar. 31.
q. 6. c. Lotharius. & s̃. e. c. bonæ. & ibi de hoc dixi. facit, ꝙ no.
in d. Cle. j. de dolo, & cõtu. ¶ Quartò queritur. dictum eſt ſu-
pra, quòd nullitatem põt appellans proſequi coram iudice
9 appellãtis deducendo per modum, de quo s̃. dixi. Quæro † er
go an principaliter poſsit iudex appellationis adiri ſuper nul
litate, vel debeat iudex adiri, qui tulit ipsã ſententiam. Inno.
hic ſentit, quòd niſi quis appellet coram iudice ordinario tã
tum, poſsit peti reuocatio ſententiæ. Bart. in d. l. ſi expreſsũ,
ita diſtinguit, cum quæritur coram quo iudice debeat agi de
nullitate, quando hoc petitur ſimpliciter, ſic diſtingue: aũt ſẽ
tentia eſt lata de iudice delegato, & de nullitate cognoſcit ſu
perior, & non ipſe. not. in l. ſi vt proponis. C. qũo, & quando
iudex. Aut eſt lata à iudice ordinario: & tunc aut eſt nulla ꝓ-
pter iniquitatem, vel turpitudinẽ iu dicis: & debet adiri ſupe
rior vt l. abſentem. C. de accu. aut eſt aliàs nulla: & tunc aut vo
lo petere, vt iterum pronuncietur, & ſic quæſtio nullitatis ve-
niat incidenter, & tunc idem iudex adiri debet, vt l. 4. C. de
accu. & d. l. ſi expreſſum. ff. eo. ti. aut non peto, ꝙ iterum pro-
nuncietur, ſed ſimpliciter, ꝙ dicta ſentẽtia decernat̃ nulla. &
tunc ſuper nullitate poteſt adiri primus iudex, & etiã ſupior,
& ita loquitur l. abſentem. & l. 2. §. j. ff. quæ ſen. ſine ap. reſc. Et
10 ita dicit Bart. in d. l. ſi expreſſum. ¶ † Quintò quæritur, pone
ꝙ aditus eſt idẽ iudex, vel ſuperior ſup nullitate ſñiæ, an po-
terit ipſam cõfirmare ex alia cauſa. dicit ipſe, ꝙ iudex nõ ſo-
lùm poterit ꝓnunciare ſuper nullitate, ſed etiã poterit ſup cã
principali ſententiare. vt d. l. abſentis. C. de accu. & d. l. 2. ff. q̃
ſen. ſine app. reſcin. ex quibus legibus cõcludit, quod ſicut cã
appellationis deuoluit totam cauſam ad ſuperiorem, vt poſ-
ſit ſententia reformari etiã ex noua cauſa, ut l. fi. ff. quod cum
eo, ita cauſa nullitatis deuoluit totam cauſam ad ſuperiorẽ,
vt poſsit ipſam ſimiliter reformare. & hoc videtur ſentire Inn.
11 in c. cum contingat. s̃. de offi. deleg. quod multum no. ¶ † Sex
tò quæritur. pone quod fuit appellatum à ſententia, quæ erat
nulla, iudex tamen ipſam confirmauit. an valeat, & aſſumat
robur. gloſ. videtur dicere, quòd non in d. l. ſi expreſſum. vbi
Bart. ponit plures opi. & finaliter ſic dicit, quòd quandoque
prima ſententia eſt ipſo iure nulla expreſſo errore in ſenten-
tia, & tunc iudex appellationis non poteſt illam confirmare:
quia idem error eſſet in ſecunda ſententia, qui in prima.
caſus eſt in l. 1. §. j. ff. quæ ſenten. ſine appel. reſcin. & ita loqui
tur glo. in d. l. ſi expreſſum. relata ad l. 1. Si verò ſententia erit
aliter nulla, tunc attenderetur ad formam pronunciationis.
nam aut iudex dicit appellationem non tenere, vel malè ap-
pellatum eſſe, nec dicat benè iudicatum, ſeu iniuſtè iudicatũ
fuiſſe: tunc nullo modo prima ſententia videtur confirmari.
quia eius verba hoc non ſonant: & uerba ſententiæ debent
ſtrictè intelligi, prout iacent. ut l. 1. C. ſi plures una ſent. Sed ſi
diceretur in ſentẽtia benè iudicatũ, uel malè appellatũ, tunc
benè uideret̃ ſentẽtiã cõfirmare. & ſic debet intelligi glo. l. j.
12 C. quando prouo. nõ eſt nec. ¶ † Septimò quæritur, pone qđ
aliquis appellauit deducendo nullitatem, & iniquitatẽ: mo-
do appellatio eſt deſerta per lapſum anni: an poterit appel-
lans proſequi cauſam nullitatis, vel ſicut eſt præcluſa uia per
lapſum anni ad querelandum de iniuſtitia, ita ſit præcluſa uia
ad querelandũ de nullitate, quæ fuit in appellatione deducta.
pulchra eſt quæſtio, quam dominus Bal. tangit in l. tale pa-
ctum. §. qui prouocauit. ff. de pactis. & Bar. in d. l. ſi expreſsũ.
& nullitas poſſet principaliter intentari, licet ſit deſerta ap-
pellatio, vel ſuper ea pronunciatum contra appellantem. vi-
13 detur caſus notabilis in c. 1. de re iudi. in Cle. ¶ † Octauò q̃-
ritur: pone quod unus proſecutus eſt unam cauſam nullita-
tis, & ſuccumbit, vtrùm poterit poſtea nullitatem proſequi.
Bart. cauſam nullitatis aſsimilat actioni reali. nam ſicut non
poteſt competere dominium ex diuerſis cauſis concurrenti-
bus eodem tempore, ſed diuerſis ſic: ut l. 3. §. ex pluribus. ff.
de acquir. poſſeſ. & l. & an eandem §. actiones. ff. de except.
rei iudic. ita etiam dicamus in nullitate. ut plenius in d. l. ſi
expreſſum. ad fin. ¶ Nonò quæritur an ſuper cauſa nullita-
tis poſsit procedi lite non conteſt. ſicut in cauſa appellatio-
nis, ut s̃. eo. c. per tuas. dic per Oldr. in 10. folio. in conſiliis.
¶ † De-

14 ¶ † Decimò quæritur. vtrũ ſic ut cõdẽnatus poteſt dicere ſẽ-
tentiam nullam principaliter agendo, ita actor petere poſ-
ſit principaliter agendo ſententiam confirmari. Bart. de hoc
tangit in d. l. ſi expreſſum. in fin. dicam infra de confir. vti. vel
inuti. & prædicta habent locum cum agitur de nullitate ſñię.
de nullitate aũt contractum, an, & qualiter poſsit agi, dic vt
l. quæ ſub conditione. ff. de condi. inſti.

ADDITIO.

a ¶ Libellus. An libellus requiritur de neceſsitate in cã appellationis. Vide
Bal in Auth. hodie. C. de iur. cal. gl. in c. 2. e. ti. lib. 6. Inn. in c. cum contin
gat. de of. dele. Lãfr. in Cle. ſępè. & Card. in Cle. 1. 8. q. de cauſa poſ. &
propric.

SVMMAE.

1 *Monachus poteſt conſtitui procurator in cauſa monaſterij.*
2 *Comparens per procuratorem minus idoneum poteſt tanquam contu*
max condemnari.
3 *Appellationem qui non proſequitur, condemnatur in expenſis tan-*
quam contumax.

NIcolao. Appellans qui terminum appel
lationi pręfixit, ſi mittit procu-
ratorem ſolum ad impetrandum aduerſario legi
timè proſequenti condemnatur in expenſis. Et prima pars
ponit auditoris dationem, & petitionẽ appellati. ſecunda dat
1 iudices. ibi [mãdamus.] ¶ † Primo not. qđ monachus poteſt
cõſtitui procurator in cauſa monaſterii. de quo hic per Gof.
& s̃. c. cum I. & A. per Inn. & Io. An. in c. 2. s̃. de poſtula. ¶ Se
cundò no. quòd non ſufficit ap. ad Papam mittere procurato
rem ad impetrandum, & contradicendum. circa hoc vide, qđ
2 no. Spe. in ti. de procur. §. vt autẽ. ver. ſed pone ecc. ¶ † Tertiò
no. quòd qui comparet per procuratorem minus idoneum,
poteſt tanquam contumax condemnari in expenſis. Non. n.
refert, an citatus non veniat, an minus ſufficienter veniat, vt
s̃. de dolo, & contu. c. cum dilecti. & ff. quod cuiuſq; vni no-
mi. in l. 1. in fi. & intelligitur minus idoneus procurator, ſi eſt
conſtitutus ad certum articulum, vbi debuit conſtitui ſuper
tota cauſa: vt hic. & ſupra de procu. c. conſtitutus. vbi etiam
de hoc. Item etiam intellige minus idoneum, ſi non compa-
ret inſtructus, vbi ſic debuit comparere: vt s̃. de procura. c.
dilectus. vbi de hoc, &c. ¶ Quid autem ſi inſtructus miſit, ſed
ille non comparuit, an dominus condemnabitur tãquam cõ
tumax. dicit Io. An. quòd imputatur ei, ſicut & tutoribus, qui
mandãt aliis, ꝙ ipſi facere debebant. ff. manda. l. ſi procurato
rem. §. ſi tutores. & vide in Spec. eo. ti. §. nunc breuiter. verſic.
item quid ſi pars. Et ad prædicta vide, quod no. Bar. in l. 2. §.
defendi. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. & quod plenè no. s̃. vt lite nõ
3 conte. c. 1. ¶ † Quartò no. quòd ille qui appellationem nõ ꝓ
ſequitur, condemnatur tanquam contumax in expen. licet er
go in ipſius contumacia potuiſſet procedi, non tamen iſta fa
cultas procedendi releuat contumacem à cõdemnatione ex
penſarum. vt in c. 1. ſupra de dolo, & contu. & not. in c. 1. s̃. de
elec. lib. 6. Et rationem huius dicti collige in c. ſæpè s̃. eodem.
¶ Opponitur de c. interpoſita j̃. eo. ſufficit mittere procura-
torem ad impetrandum, & contradicẽdum. hic autem dicit,
quòd non ſufficit, quare male. Sol. vt in glo. 1. quæ dicit, quòd
hic loquitur. cũ terminus eſt prefixus appellationi proſequẽ-
dæ ab aduerſario, vel iudice, ſecus ſi nullus terminus eſt præ-
fixus, vel appellationem altera pars non approbat, vt in cõ-
trario. de hoc tamen vide in Spe. de appel. §. qualiter. verſ. por
rò. vbi dicit, quòd ſola termini præfixo non ſufficit ad defen-
dendum cauſam ad curiam, niſi interueniat approbatio iudi
cis, vel partis appellatæ, quod eſt verũ ſaluis beneficialibus,
de quibus in c. 1. j̃. eod. li. 6. ¶ Secundò opponitur. hic Papa
mandat condemnari in expenſis non comparentem, & nihil
dicit, quòd poſsit procedi contra eum tanquam contumacẽ
in cauſa principali. quod non videtur benè dictum per c. ſæ-
pè, s̃. eo. Sol. hic erat appellatum ſuper certo articulo, & ante
ſñiam, aliàs non ſolùm contumax eſſet cõdemnandus in ex-
penſis, ſed etiam ad ſententiam procedendum. vt s̃. c. ꝑ tuas.
& de hoc contrario dic, vt notatur ſupra de renuncia. c. ve-
niens. in glo. ſed non videtur.

SVMMAE.

1 *Tutor, vel curator, an concipiant verba libelli in perſona ſua, an in*
perſona pupillorum, vel adultorum.
2 *Obligationes contractæ per tutorem finita tutela, reſident penes illũ.*
cuius negocia geſta ſunt.
3 *Cauſa meræ ciuilis, quæ inter laicos vertitur, ſi deuoluitur ad Papã,*
an poterit ipſam committere laico, vel ſimplici clerico.
4 *Appellatio tertio facta, eſt nulla.*
5 *Appellatione deſerta poſſum petere declarationem ſuper deſer-*
tione.

SVa nobis. Non licet in vna, eademq;
cauſa tertio prouocare. cõ
cor. rubrica. C. ne licet in vna eademq; cauſa tertio
prouo. Et tria facit. Primò ponit querelam appellantis. Secũ
dò ſententiam auditoris. ibi: [vbicunq;.] Tertiò inhibitionẽ
factã iudicibus tertiæ appellationis. ibi [nos prædicto.] ¶ Pri
mò no. ꝙ tutor agit nomine pupillorum, ſimiliter curator no
1 mine adultorum. † an autem tutor, vel curator concipiat ver
ba libelli in perſona ſua, vel in perſona pupillorum, vel adul-
torum. dic, vt l. 1. ff. de admi. tut. Et quid ſi tutorem nõ habet,
vel ipſe tutor, vel curator habet litem cum pupillo, vel adul-
to. dic vt C. qui pe. tu. l. 1. & l. ſi filius. ff. de au. tuto. & inſti. de
aut. tu. per totum. ¶ Secundò no. quòd iſte tutor agebat con-
tra iſtos duos de eadem ſumma, & in eodem libello. quod an
ſit verũ, dic per Bar. plenè in l. in duobus ff. de duobus reis.
vbi plenè de duobus reis credendi, & debendi an poſsint ſi-
mul agere & conueniri, & an ſententia lata pro vno, vel cõtra
vnum proſit aliis, vel noceat, & ſimiliter pactum de non petẽ
do acceptilatio, iuſiurandum, & ſolutio proſit alii. & an mo-
ra noceat, culpa, vel confeſsio, dic, vt e. ti. l. ex duobus. vbi ple
niſsimè per Bar. ¶ Tertiò no. quòd iſte P. fuit tutor filii quõ-
dã B. & tamen ſñia contra tutorem lata nocet pupillo facto
2 † maiori, & ſic finita tutela obligationes contractæ per tuto-
rem reſident penes illum, cuius negocia geſta ſunt. quod dic,
vt ff. quando ex fac. tu. l. 1. & per totum. & l. procurator, qui
pro euictio. ff. de procurator. ¶ Quartò nota, ꝙ hic cã verte-
bat̃ inter laicos, & Papa laicis ipſam delegauit. quod patet,
qa non ſit mentio, qđ eſſent clerici. arg. s̃. de reſcri. c. cũ adeo.
3 Ex quo colligit Io. An. † ꝙ ſi cauſa meræ ciuilis, quæ inter lai
cos vertitur, deuoluitur ad Papam, poterit etiam ipſam cau-
ſam committere laico, vel ſimplici clerico. & ſic in tali cauſa
non vendicat ſibi locum c. ſtatutum. de reſcri. li. 6. hoc tñ non
firmat. ſed dicit tenendum in hoc, quod ſeruat curia, & quod
vellet doceri. ¶ Quintò not. quòd Cardinalis interlocutus
4 fuit, iſtos tertio nõ potuiſſe appellare. ex quo collige, † quòd
ſi tertio appellatur, debet iudex interloqui, quòd appellatio
eſt nulla. Quid aũt ſi talis exceptio non opponitur, & iudex
appellationis procedit infirmando ſententiam, à qua non po
terit tertio prouocari, an valebit. ar. quod no. in Cle. ſi appel-
lationem. e. ti. vbi non valet ſententia iudicis appellationis, &
ipſam tulit poſt appellationem deſertam: ergo idem ſi tulit
5 ſñia, poſtq̃ nõ poterit appellari. † aduerte tñ, ꝙ appellatione
deſerta poſſum petere declarationem ſuper deſertione; ſicut
ſi erat perempta inſtantia lapſu triẽnii. & eſt vtilis iſta decla-
ratio ꝑꝑ expenſas factas in prædicta cauſa appellationis. qđ
dic, vt dixi s̃. de reſcrip. in c. ex parte. V. & l. properandum. in
fi. C. de iudi. per Cy. & de hac materia. an ſcilicet liceat tertio
ꝓuocare, dic, vt in Spe. de ap. §. quoties. per totũ. §. ¶ Oppo
nit glo. de quibuſdam iuribus, quibus dicitur, quòd quis po-
teſt appellare quoties reputauerit ſe grauari. vt in c. quoties.
2. q. 6. & in c. Lotharius. 31. q. 2. vbi Terberga ter appellauit.

Sol.c.quoties.debet intelligi,& exponi quoties;i. bis , & non
vlta.vt l.fideicommiſſa. §. ſi quis decem.de leg.*3*. Et facit ad
id,qnod dixi ſ.e.c.cum ceſſante.ſ.quòd iudex poſsit bis mu-
tare ſuam interlocutoriam,& non vltra. Et non obſtat c.Lo-
therius.quia non debet intelligi de trina appellatione,ſed qđ
tar dicit,appello.quod pro vna appellatione reputatur , etiã
ſi centies.argumen.no. ff.de pignoratitia actione.l. ſi conue-
nit.vbi illa verba ſolue , ſolue , habentur pro vna monitione,
non trina.¶Quarto dicitur hic, ꝙ non poteſt tertiò ꝓuoca-
ri,ſed an poſsit poſt p̃cluſam viã tertiò appellãdi agere prin-
cipaliter de nullitate dictarum ſententiarum, vel alicuius ea-
rum: dico qđ pôt . Sed tunc demum cum ipſarum fuit plena
executio,vt in c. vt calumniis. de re iudi. in cle. Ex quo colli-
ge,ꝙ licet in proſequẽdo appellationem tacitè videatur de-
ducta nullitas,tamen ſuccumbens in appellatione bis poteſt
agere, & etiam principaliter de nullitate. quod multum not.
& facit ad no.ſ.c.dilecto.de materia etiam huius c.dic , vt ſ.
eo.in c.directè.

S V M M AE.

1 *Gradatim appellandum eſt.*
2 *Forma ſententiæ ferendæ ſuper attentatis per iudicem, à quo poſt legitimam appellationem.*
3 *Libellus ſuper attentatis, & innouatis quomodo ſit formandus.*
4 *Ciuitas, quæ non recognoſcit ſuperiorem, ſi eligit ſibi rectorẽ, ad quẽ appellabitur ab eius ſententiis.*
5 *Collegium ſi eligit rectorem, cui dat iuriſdictionem, ad quem appellabitur ab eius ſententiis.*
6 *Iudex eccleſiaſticus, & ſæcularis ſi iudicant ſimul ad quem appellabitur ab eorum ſententia.*
7 *Epiſcopus ſi cognoſcit de cauſa nõ vt epiſcopus, ſed vt comes; ad quẽ appellabitur ab eius ſententia.*
8 *Articuli plures ſi innouati ſunt per iudicem, à quo petitur vnius reuocatio, & quòd appellatio pronuncietur iuſta, & ſic factũ eſt: an cenſeantur alij reuocati.*

DIlecti. De ſubdito , vel delegato epiſcopi
ad archiepiſcopũ appellari non po
teſt.h.d.Et primo ponit querelam appellãtis. cui
1 ſecundo dat iudicem.ibi[mandamus.] ¶†Primò not. quòd
gradatim eſt appellandum.aduerte tamen, quòd ſi eſt appel
latum ad alium iudicem,quàm debuerit, nõ per hoc eſt de-
ſerta appellatio præcisè.Sed diſtinguitur,an appellauerit ad
2 maiorem,vel minorem:vt l. 1.§.fi.ſi quis.ff.eod. ¶†Secundò
no.formam ſententiæ ferendæ ſuper attentatis per iudicem
à quo poſt legitimam appellationem.debet enim pronuncia
re ſententias poſt appellationem latas:vt hic. qñq; vero pro-
nunciat proceſſum nullum.ſ. e.c.dilecto in fi. Quandoq; qc-
quid fit poſt appellationem.ſ.e.c.cum cauſam.Qandoq; qđ
fit contra appellationem.ſ.de ele.c.cũ nobis olim. & alię for
3 mæ repiuntur in dictis notatis p Io.An.hic in nouella : tñ in-
ter oẽs petitiones videtur Inn melior,apertior, & tutior.†vt
dicatur in libello peto appellationem meam pronunciari iu
ſtam. & iunge ſm Hoſt.& quicquid poſt,& contra eandẽ ap-
pellationem in meum p̃iudiciũ fuit attentatum in irritum re
uocari.hęc tamen additio Hoſt.non fuit viſa neceſſaria, quia
ſi pronunciatur appellatio iuſta ex vi huius ſententiæ,ſequi-
tur,qđ ipſius acceſſoria reuocabũtur,& etiam ſententia ante
appellationem lata ſi ab ea fuerit appellatum.ĩ. e.c. nõ ſolũ.
li.6.¶Opponitur, videtur, quòd poſsit appellari omiſſo epõ
ad archiepm,& ſic omiſſo medio.vt ĩ.de pręben. referentis.
de oper.no.nũcia.c.ſignificãtibus.& l. 1.§. 1.ff.quis , & à quo
appelletur. vbi à ſnĩa ſubdelegati non appellatur ad ſubde-
legantem,ſed ad delegãtem primum. & ſic omiſſo medio, &
ſic non gradatim.cuius contrarium hic dicitur. Solu. dicit gl.
quòd gradatim eſt appellandum,tamen ſi omittatur mediũ,
& nõ opponitur exceptio coram illo ſupiore,benè valet iudi

tium.& ſic loquitur c.ſignificantibus.Et hanc glo. benè not.
quam hic tenet Hoſti.& Io.An.dicens,ꝙ quia tacitus conſen
ſus inducens conſuetudinẽ operatur,vt poſsit appellari omiſ
ſo medio per c.Romana.ĩ.eo.& hic in gl.ex hoc vt proſit ta-
citus conſenſus partis exceptionem iſtam omittẽtis.ar. eius,
qđ not.in rubri.de dec.ei cui.li. 10. Et ex hac gl.no. materiã.
c.ad quẽ ſcilicet debeat appellari. breuiter collige,quòd quã
doque quęritur, ad quem debeat appellari à ſententia ordi-
narii,qñq;ad quẽ debeat appellari à ſnĩa delegati,qñq;à ſnĩa
ſubdelegati . primo caſu aut illa ſnĩa eſt lata p inferiorẽ epõ,
aut p epm.primo caſu aut inferior eſt eius vicarius principa
lis,& appellat ad ꝓximũ ſuperiorẽ , nõ ad epiſcopũ. aut non
eſt prĩcipalis,ſed foraneus,& appellatur ad ipſum epiſcopũ,
vt no.in cle.c.ſi principalis.de reſcri.aut ille inferior nõ eſt vi
carius:ſed plebanus,vel alius iuriſdictnẽ hioabẽs in diœceſi
alicuius epiſcopi:& tunc aut quæris,an poſsit appellari ad ſu
periorem, ſcilicet ad Papã omiſſo epiſcopo;aut ad archiepi-
ſcopum.Si ad Papam & poteſt. *3*.q.*6*. c.ad Romanã.Si ad ar-
chiepiſccpum:tunc aut eſt de conſuetudine : & poteſt. vt hic
in gl.& ĩ.eo.c.Romanal ib.*6*.aut hoc nõ eſt de cõſuetdineu,
& tũc aut coram archiepiſcopo;ad quem eſt appellatumop,
ponitur exceptio:& non poteſt.vt in iſto c.aut non opponi-
tur. et valet, & tenet iudicium, vt in glo.Secundo caſu cum ap
pellatur à ſententia delegati,tunc appellatur ad delegantem.
Si autem à ſententia ſubdelegati , tunc aut delegans reſerua-
uit ſibi aliquid de iuriſdictione,aut non.primo caſu appella-
tur ad ſubdelegantem.& ita loquitur l. 1.ff.qui,& à quo app.
vbi de hoc per Bar. Secundo caſu appellatur ad delegantem
primum.Hoſtien.remittit ad ſummam eo.ti.§.quo ad quem.
ſub.§.vt autem.Hic tamen aduertendum:quia ex hoc ſcilicet
quòd ſemper à ſententia delegati appellatur ad delegantem,
poſſet committi fraus:& eneruari iuriſdictio ſuperioris.pone
enim, quòd epiſcopus,ne cauſa deuoluatur per appellationẽ
ad archiepiſcopum, ſed ſemper ad ipſum,ipſam delegat pri-
ma,& ſecunda vice.& ſic,ſi appelletur à ſecunda ſententia,ap
pellatur etiam ad eum,à quo poſtea non licebit tertio prouo
care. vt ſ.c.proximo.contra iſtam fraudem vide qđ no.Spec.
de app.§.nunc.tractemus, ver.ſed cum præmiſſa. & quod no.
Io.An.ſ.de offi.dele.& c.ſuper quæſtionum.ver. intentionis.
4 ſuper glo.2.¶†Quæro,ſi eſt aliqua ciuitas,quæ nõ recogno
ſcat aliquem ſuperiorem,quæ ſibi eligit rectorem : ad quem
appellatur ab eius ſententijs:cum non ſit ibi alius rector.dic,
quòd appellatur ad ipſum populum , ſiuè ordinem , qui
creauit ipſum, qui ſolum reperitur ſuperior ipſi populo,& ſi
bi princeps eſt.vt no.in l.hoſtes c.de capti.&hoc collige ex l.
2.§.exactis.ff.de ori. iur. vbi populus Romanus liberè facie-
bat officiales.& ab eis erat ius appellãdi,niſi eſſet exp̃ſsè inhi
5 bitũ,&c.¶†Scđò q̃ro.in aliqua ciuitate eſt aliquod collegiũ
quod facit ſibi rectorem,cui dat iuriſdictionem,quã pôt:ego
quęro,ad quem appellatur ab eius ſententiis:& quis erit pro
ximus ſuperior , dic qđ ille, qui eſt iudex ipſius vniuerſitatis
vt rector dictævniuerſitatis.ar.l. 1.§.ſi quis.ff.e.c.& facit.ſ.de
6 conſti.c.ex literis.¶ † Tertiò quæro.pone qđ ex cã iudicaue
rat ſimul iudex ſæcularis,&eccleſiaſticus, vel delegatus Papæ
& ſubdelegatus alterius delegati, qui ſibi aliquid de iuriſdi-
ctione re eruauit. quæro ad quẽ appellabitur.dic qđ ſemper
ad digniorem.vnde in primo exemplo appellatur proximus
ſuperior iudex eccleſiaſticus . & in ſecundo exemplo Papa.
Ad hoc optimè l. præcipimus.in fi.C.eo.tit.& c.ſi duo ex tri-
7 bus.de offi.dele. li. *6*. ¶ † Quartò quærit. pone quòd aliquis
epiſcopus,vel clericus alius non cognoſcit de cauſa vt epiſco
pus,ſed vt come,alicuius comitatus,ad quẽ appellatur.tãgũt
doc.ĩ.e.c.Romana.§.debet autem.lib.*6*.& Inno.in c.ſolutis.
de ma.& obe.Bar.dicit,ꝙ ſi illa dignitas ſęcularis eſt incorpo
rata in patrimoniũ eccleſiæ: neq; recognoſcit ꝓ illa dñm tẽ
poralem:quod appelletur ad eccleſiaſticũ iudicem.vt d.c.Ro
mana.Sed ſi poneremus, ꝙ clericus eſſet factus rector alicu-
ius

ius ciuitatis, tũc appellaretur ad ſuperiorẽ illius ciuitatis. Et
idem ſi rex haberet comitatũ,& in illo iudicaret vt comes. &
eſt caſus in l.ſi quando.C.eod.¶Quintò quæro poſt Inno.di
xi ſupra de multiplici forma petitionis , & libelli, in quo pe-
8 tuntur attentata poſt appellationem reuocari. †pone ergo ꝙ
poſt appellationem plures ſunt articuli innouati per iudicẽ à
quo petitur vnius reuocatio,& ꝙ appellatio pronuncietur iu
ſta,& ſic factum eſt:an intelligentur ſimiliter alii reuocati. vi
detur,ꝙ ſic:quia oĩbus eſt eadẽ rõ reuocãdi; & qđ de vno dr̃
de oĩbus aliis intelligendũ vr̃.ſ.de cõſti.trãſlato.Et ſi dicere-
mus contrariũ , ſequeretur abſurdũ.ſ. qđ ſnĩa ꝓ parte tene-
bit:videlicet ſup articulis , q caſſati non ſunt. & ꝓ alia parte
non tenebit.ſ.ꝓ articulis,qui caſſati ſunt : contra hoc qđ no.
ff.cõi d.l.in hoc iudicio.Inn.tenet contrarium. ſ. qđ ſi pp iu-
ſtam appellationem vnus tm̃ articulus reuocetur , non tñ pp
hoc ſequitur , quòd pp hoc oẽs alii articuli retractentur. qđ
dic,vt hic latius per Inn.qui ẽt ſubdit, quòd non ſolum iuuat
ſe aliquis de appellatione eam directè proſequendo, ſed etiã
de ea excipiendo,vt ſi ſic proponat,dicto hanc ſententiã exe
cutioni non eſſe mandandam , vel hanc electionem non eſſe
confirmandam:quia ego ſic appellaui. arg.ſ. de elec.cum in-
ter canonicos.& iſtud ius excipiendi competit infra tantum
tempus, infra quod poteſt directè appellationem proſequi,
& non vltra.arg.ex quibus cau.ma.l. 2.& de inoffi. teſta.l. Pa
pinianus.§.ſi filius.& quod legi.& no.ſ.de reſcrip.c.ſi autem.

S V M M AE.

1 *Tutela matris finitur per tranſitum ad ſecunda vota. Et ad quem tũc deueniat tutela, an ad legitimum, vel ad datiuum. nu.14.*
2 *Iudex ſi exceptione neglecta ad vlteriora procedit, poteſt appellari ſicut ſi ipſam denegaret.*
Tutelarum ſpecies quot ſunt. Et quo ordine deferantur. nu.9.
3 *Tutela teſtamentaria quæ dicatur, quæ legitima. numero.5.*
4 *Quæ datiua. nu.6.*
7 *Tutela minus vtiliter data in teſtamento, & per iudicem confirmata: an cenſeatur teſtamentaria, vel datiua.*
8 *Tutela, quæ defertur matri, & auiæ, an ſit cenſenda legitima, vel datiua.*
10 *Tutor datus inutiliter, ſed confirmatus per iudicem, an præferatur legitimo.*
11 *Mater, & auia an præferantur in tutela legitimis, & datiuis.*
12 *Mater ſi fuit data in teſtamento tutrix cum aliis coniunctis, an alij cõ tutores repellent ipſam.*
13 *Mater ſi non tranſit ad ſecunda vota, ſed aliàs luxuriata eſt, an perdat filiorum tutelam.*

EX parte. Si is,qui deſiit eſſe tutor nomi-
ne pupilli conuenitur inuitus ,
poterit appellare.h. d.In prima parte appellantis
querela,ſecunda dat iudicis.ibi[mandamus.] ¶Primò no.ꝙ
ſi iſta domina non deſiiſſet eſſe tutrix, videretur cogi ſuſcipe
re iudicium nomine filiorum. qđ an ſit verum,videlicet qđ tu
tor teneatur præcisè defendere pupillum,dic per Bar.in l. 1.
ff.de admi.tu.vbi etiam quærit,an prima citatio dirigetur cõ
tra eoſdem,vel contra tutores ipſorum,vel contra quem for
mabitur libellus.& an pupillus cum auctoritate tutoris reſpõ
debit,an ipſe tutor.& ibi ẽt no.contra quem debeat formari
1 ſnĩa.¶†Secundò no.ꝙ tutela matris finitur per tranſitum ad
ſecunda vota.Regulariter aũt oĩs tutela finitur pubertate , &
pluribus aliis modis.de quibus inſtituta.qui. motu. finitur.p
2 totum,& l.ſi arrogati.ff.de tuto.¶†Tertiò no. in ver. ſed qa.
ꝙ ſi iudex exceptione neglecta ad vlteriora procedit,pôt ap
pellari ſicut ſi ipſam admittere denegaret.vt ſ. c. proxi.facit
c.exhibita.ſ.de iudi.¶Venio ad quæſtiones:& eſt ſciendũ,ꝙ
Io.An.ponit hic in materia tutelarũ quandã gl. Hoſti. vtilem.
ſed confuſam nimis,maximè canoniſtis.quam coniungendo
3 cũ gl.clarius explanabo.†Quæro ergo primo, quot ſunt ſpẽs

tutelarum:& dic ꝙ regulariter ſunt tres. Nam quædam eſt te
ſtamentaria,quædam legitima,quædam datiua. de quibus in
4 l. 1.C.de teſta.tut.†Teſtamentaria.n.dicitur,quia datur à te-
ſtatore in teſtamento impuberi,quem habet in poteſtate , &
quando ei,quem non habet in poteſtate.vt patet.ff.de confir.
tu.l. 1.& l.mulier.& l.tutores. & l. patronus. cum ſimilibus.
5 †Legitima tutela dicitur,quæ defertur à lege,vt patet ff.de le
6 gi.tu.l. 1.& per totum.†Datiua eſt illa,quæ datur, & decerni
7 tur à iudice.vt patet in ti. 1.& ſe de tu.& cu.da.ab his.¶†Sed
dubitatur in iure de tutela minus vtiliter data in teſtamento,
& per iudicem confirmata, an cenſeatur teſtamẽtaria, vel da
tiua.dubium facit.quia de vtraq; participat,& videtur,quòd
ſit cenſenda datiua.quia qui confirmat,dat, vt l.obuenire. ff.
de verbo.ſigni.& in Auth.de defen.ciui.§.ſed interim. ꝓ hoc
videtur tex.ff.de teſta.tu.l.iure noſtro.& C. de confirma.tu.l.
ſi vt proponis.& l. 1.vbi tex. dicit datus à iudice.In contrariũ
quod ſit teſtamentaria videtur,quòd non ſatiſdat. vt ff.de cõ
fir.tut.l.vlti.& videtur expreſſum.eo.ti.l.*3*. primam partẽ te-
net Barto.in l. 1.ff.de confir.tu.dic tamen, quòd talis confir-
matus præfertur legitimo, & in hoc habet naturam teſtamen
tarii:quia ſi cenſeretur ſimpliciter datiuus , non pręfertur,vt
8 infra dicam.¶†Circa hoc etiam dubitatur de tutela, quæ de
a fertur matri & auiæ,an ſit cenſenda legitima, vel datiua,gl.
dubitat in l.ſi quis ſub conditione.ff.de teſta.tu. & videtur,ꝙ
ſit legitima.vt in l.omnem.C.ad Tertul. Econtra. quòd ſit da
tiua.quia per l.codicis legitimi eam præcedebant.præterea l.
non facit eam tutricem:niſi ipſa velit, vt no.in Auth.matri.&
auię.C.quando mulier tu.offi.fun.poteſt.vbi text. dicit.p̃mit
timus,non dicit præcipimus.legitimi autem ad tutelam cogũ
tur,niſi habeant legitimam excuſationem.vnde gl.in authen.
matri,& auiæ,dicit,quòd nõ eſt legitima,nec datiua,ſed ano
mala.Idem ſpe.in tractatu de tutori.Dy. dicit matrem eſſe le
gitimam primo per textum dictæ l.omnem.ſecundo per l. 2.
§.ſi mater.ver.quod ſi pater.ff.ad Tertul. Bar. pro hoc alle.l.
penul.C.in qui.cau.pig.ta.contra. & hoc ipſe tenet , quòd ſit
legitima per iura authenti. quod apparet , quia aliis legitimis
præfertur.Et intellige legitimam non per l. 12.tab. ſed p di-
ctas conſtitutionis.Simile dicimus de fiduciaria tutela. C. de
legi.tu.l. 4.& ibi per glo.& docto.non obſtat, quòd demũ vo
lens admittitur: quia per hoc non deſinit eſſe legitima , ſicut
videamus in legitimis heredibus: quia quidam ſunt ſui,& ne
ceſſarii,quidam voluntarii.Ita legitima tutela quædam volũ
9 taria,quædam neceſſaria.¶†Secundò quæro, prædictæ tute-
læ quo ordine deferantur.dic quòd regula eſt, quòd teſtamẽ
taria præcedit legitimam , & datiuam: legitima vero præce-
dit datiuam.& probatur ex ordine titulorum.ff.eo.& inſtitu.
10 no.in l.ſi quis ſub conditione.ff.de teſta. tut. †Sed de confir-
mato per iudicem,quia datur in teſtamento inutiliter ab ex-
traneo,vel à matre,dubitatur,an præferetur legitimo,vel le-
gitimus ſibi.M. ſimilia. diſputando determinauit , quòd ta-
lis confirmatus præferatur legitimo. Et idem tenet hic Io.
And.probans hoc ex ordine titulorum.ff.In primo iuris cõ-
ſulti poſuerunt rubricam de teſta.tu.tanquam primam rõni-
bus præferendam.ſecundo de confirma.tut.ſubaudi,ꝙ teſta-
mentaria , tanquam ſecundam,ſecundo de legitima tutela,
tanquam tertiam.quarto tractauit de datiua,tanquam de po
ſteriori.vt patet in ff.& C.de teſta.tut.& titulis immediatè ſe
quentibus.Ordo autem iſte eſt conſiderandus, & ius videtur
facere.& priora primo loco, & poſteriora ſecundo loco po-
nenda ſunt.vt C.de no.co. compo.l. vnica poſt medium. ibi:
ita tamen vt ordo temporis &c.& in Auth.de here.& fal.§.in
ordinatis.colla. 1. Azo tamen ſequens Ia. Bal. dominũ ſuũ te
net contrarium dicens,qđ legitima p̃fertur quaſi teſtamẽta
riæ,ſed præcedens opinio eſt verior ſecundum Io.An.& Bar.
in l. 1.ff.de confirma.tut.& probatur ſm eum.inſti.de tut.§.fi.
vbi dicitur qđ omnino debet confirmari. pro hoc l.qui à pa
tre.ff.de confir.tuto.vbi aſsimilantur dato in teſtamẽto. & l.
1.eo.

j.eo.tit.dicitur, qđ cum iudex confirmat ſimpliciter ſine alia
inquiſitione,& ſic non inquirit, an ſemper ſit ligitima. Et di-
cit Bar.qđ iſtã opi.tenẽt cõmuniter omnes:licet tamen præ-
feratur legitimo,admittit tamen ſecũ datiuum, vt l.ſi vt pro-
ponis.C.de confir.tuto.& l.qui negociationem. §.in teſtamẽ
to.ff.de de admini.tuto. ¶Tertiò quæro:dictũ eſt ſupra,quo
ordine præferantur teſtamentaria, & quaſi teſtamentaria i.
11 per iudicem confirmata,legitima,& datiua. † Quid ergo de
tutela matris,& auiæ.dic qđ ipſæ præferuntur legitimis,& da
tiuis. ſed teſtamentarij præferuntur eiſdem. vt in Auth. ma-
tri,& auiæ.C.quando mulier tut.offi.fungi poteſt.Et aduertẽ
dũ, quod de iure Digeſt. mater,nec alia mulier poterat eſſe
tutrix,niſi hoc impetraret à principe·vt l.fi.ff.de tute.Eſt eñ
virile officium,nec tranſit ad heredes:ſicut nec prẹlatura,vel
commiſſaria.vt l·tutela.& quod ibi no.eo. tit. poſtea de iure
codicis fuit introducta quædam ſolemnitas, quia poſt impe-
trationem requirebatur decretum iudicis. & quod cũ iura-
mento renunciaret ſecun.nup. & hoc habebat locum, ſi nulli
erant legitimi,vt C.quãdo muli.tu.offic.fun.poteſt.l.2.hodie
hæc iura antiqua ſunt in pluribus immutata.primo,quia non
requirit̃ impetratio à principe,nec ei permittitur à lege: ſecũ
do eſt immutata, quia de iure codicis, & Digeſt. non fiebat
mentio,niſi de matre:hodie permittitur matri, & auiæ:tertio
eſt limitata,quia de iure Digeſt. & Cod.mater,& auia (ſi vo-
lunt) prẹferuntur omnibus legitimis, & datiuis. olim uero
ꝑferebãtur legitimi, & vt prædixi. quarto, quod per iura C.
debebat renunciare cum iuramento ſecũdis nuptijs, ſed ho-
die ſine iuramento ſufficit, quòd renuntiet ſecundis nuptiis,
& Velleiano,& omnium alij auxilio.quinto quia per iura au-
tenticorum debitor, & creditor pupillorum non poſſunt eſſe
tutores.vt C.qui tut.da. poſ. autentica minoris debitor. ma-
tri & auiæ hoc non obſtat. ut dicta autentica matri, & auiæ.
Circa cuius autenticæ intellectum, & eius materiam eſſet hic
quærendum de pluribus quæſtionibus:quas ponit Bart. in d.
l.ſi quis ſub conditione.ff.de teſta.tute.ponam hic vnam quẹ
ſtionem,quam hic format Io.An. poſt Hoſt.qui habuit de fa
12 cto.¶ † Quartò quæro. mater fuit data in teſtamento tutrix
vna cum aliis coniũctis, nunquid alii contutores repellent
ipſam,uidetur,quòd ſic:quia mater non poteſt dari tutrix in
teſtamento.vt l.iure noſtro.ff.de teſta.tut. Non obſtat, ſi di-
cas quòd hodie admittitur ad tutelam.quia illud eſt uerum,
ſi non ſuperſit teſtamentaria: aliàs cõtra. ut in Auth.de her.
quæ abinte.de fe.§.de his colla.9. Sed hic ſupereſt teſtamen-
taria.ſ.tuto.admitti. ¶Item non poteſt eſſe mater tutrix, niſi
caueat,& renũciet.vt in glo.ergo indiget confirmatione.& ſic
non poteſt teſtamẽtaria.nam ſi eſſet paternum teſtamentum
non ſufficeret: vt C. de epiſ. audien. l. de creationibus. Non
ob.ſi dicas,quòd admittitur cum teſtamento,ergo multo for
tius in teſtamento, quia hoc argumentum non ſequitur.cer-
tum eſt enim quòd curatio pleriſq; defertur à lege. vt ff. de
cur.fur.l.ſæpè.Item datur à iudice,non tamen poteſt dari in
teſtamento licet datus cõfirmetur.ut inſti.c.de cura.§.j. In cõ
trarium arguit Io.An.ꝙ mater in ꝑdicta quæſtione admitta-
tur cum aliis ſimul in teſtamanto datis. hoc tamẽ tenet Bar.
in dicta l. ſi quis ſub conditione,& dicit,quòd erit teſtamen-
taria, licet alii teſtamentarij ſint cogendi, ſi non habent iuſtã
excuſationem. vt ff. de excu. tuto. per totum &c. ¶ Quintò
quẹritur;dicitur hic,quòd ſi mater tranſit ad ſecũda vota,pri
uatur tutela filiorum,quia ius prẹſumit,quòd non ſolum bo-
nis, ſed uita uellet filum ſpoliare propter ſecundum mari-
13 tum vt l. lex quæ tut.C.de admini.tutorum: † Quæro ergo,ſi
mater non tranſit ad ſecunda vota, ſed aliàs luxuriata eſt, an
perdat filiorum tutelam.glo.dicit,quod idem in Auth.ſacra-
menta.C.quãdo mu.tu.offi.fungi.poteſt.& probatur in l.vlt.
illius tituli,vbi dicitur, quòd mater debet pudicitiam ſuam
intactam ſeruare. ¶Sextò quæritur. dixi ſupra, quo ordine
deferuntur tutelæ. pone ergo quòd unus ex tutoribus teſta-
mentariis deceſsit,vel excuſatus eſt à tutela:an eius loco ſub-
rogabitur legitimus, uel datiuus.vel pone, quòd legitimus, q
eſt in gradu proximior non habilis ad tutelam, quia minor
25. annis. ut l. ulti. C.de legi. tuto. an ſubrogabitur eius lo-
co legitimus, uel datiuus. an illo ueniẽte ad ætatem reuoca-
bitur ſubrogatus iſte. de his quæſtionibus dic, ut notatur in
d.l. ſi quis ſub conditione. & ff. de execu.tu.l. non ſolum.§.ſi
14 liberatus. ¶ Septmò circa hoc etiam quæritur:pone † quòd
mater eſt excluſa per tranſitum ad ſecunda uota:an deueniẽt
ad legitimum, vel datiuum. glo.in dicta l.ſi quis ſub condit,
obſcurè reſpondet.Sed in dicta autenti.matri. dicitur, quòd
deuenitur ad datiuum inſtar eius,qui remouetur vt ſuſpectus
ex gl.tamen.hic poſſet argui, quòd debeat deueniri ad legiti
mum, cum hẹc mater per tranſitum ad ſecunda vota habeat̃
pro mortua: quo caſu eſſet legitimo locus. vt dicta l. ſi quis
ſub conditione. & ibi per Bart. de iſta quæſtione plenè dixi.
¶ Et eadem poteſt formari quæſtio ſi mater eſt minor 25.
annis. tamen ſperatur eſſe maior ante pubertatem dicti filij:
an ſit locus ſequenti legitimo,vel datiuo. dic per Bar. in d.l.ſi
quis ſub conditione. & ad prædicta uide,quod no.Spe.in tit.
de tu.§. nunc uidendum. aliàs dicendum ver.vt autem. & ibi
in princ.dicit.§.nota qualis ſit tutela matris, & auiæ. & quid
in cura.an mater,& auia poſsint eſſe curatrices. tenet glo. &
Doct. quòd idem in cura, quod in tutela propter identitatẽ
rationis.vt no.in dicta Auth.matri, & auiæ. ¶ Et an propter
ſponſalia mater priuetur tutela: Et an mortuo ſecundo mari
to recuperet illam re integra.dic, vt in Spec.præalleg.§.verſi.
quid ſi nondum.& ver.ſeq. & ver. quid ſi mater. Circa etiam
iſtam tutelam matris, & auiæ, & omnium legitimorũ tuorũ
nota diligenter, ꝙ ſi non petunt tutorẽ pupillo,vel ipſam tu-
telã non ſuſcipiunt,cũ eiſdem defertur,ſi pupillus decedat in
pupillari ætate priuantur eorum ſucceſsione, ſcilicet illi tm̃,
ꝗ ſunt in proxima cauſa ſucceſsionis, quibus incũbebat hoc
onus.vt l.2.§. fi. ff. ad Tertul. Et circa hoc vide quæſtionem
diſputatam per Bart.quam ponit in l.2.ff.qui pe.tuto.de qua
materia in l.omnes.C.ad Tertul.& l.ſciant. de legi. here. vbi
dicitur, quòd ſi infra annum non petierunt tutorem impube
ri, excluduntur ab eius ſucceſsione.

ADDITIO.

a ¶ Matri.Bar.tenet ꝙ legitima. in l.2.§. confeſtim. ad Tertul.& in Auth
matri & auiæ.quam.mul.tut.offi.& in l.ſi quis ſub cõditione.ver.quæro
an idem ſit. ff.de teſta.tute. Bal.in addi.Spec. de tute.ver.an mater.

SVMMAE.

1 *Relatio, cuius exemplum non fuit editum litigatoribus,non valet.*
2 *Iudex,cui cauſa commiſſa eſt, ſi remittit eam cum actis, an creda-
tur actis.*
3 *Remiſſio ſi fit contra aliquem tanquam contra contumacem, an pote-
rit probare ſe non contumacem coram eo, cui cauſa eſt remiſſa.*
4 *Iudex, cui cauſa commiſſa eſt,vt eam examinet, ſi eam remittit, &
contingat appellari, an ſtatim,poſtquàm ſciuit appellationis cau-
ſam, alij fore commiſſam, debeat ceſſare, & remittere cauſam
illi, cui remiſſa eſt cauſa appellationis.*
5 *Papa ſi cõmittat cauſam alicui infra ſex menſes finiendam iuſtitia,
vel concordia, alioqui remittit cauſam, &c. ſi iudex infra ſex
menſes cauſam remiſit, an valeat.*

1 INtimaſti. † Non valet relatio, cuius exem-
plum non fuit editum litigatori-
bus. & facit ad tertiãm partem rubricæ. ¶ Primò not. ꝙ
iudicibus uidet̃ permiſſum referre cauſam ſuperiori, & qñ-
que cauſa eis à ſuperiore cõmittitur vt ipſam examinet, &
remittant: tunc videtur loqui tota gloſſ. magna Innocẽ.& iſta
appellatur propriè remiſsio. quãdoq; iudex cognoſcit de cã
iure ſuo via ordinaria, uel delegata, & dubitat qualem ſentẽ-
tiam ferat in cauſa, & tunc loquitur glo. hic poſita.& c.iſtud
de tali relatione poteſt intelligi cũ ſe referat ad tit.C. de rela.
¶Circa

¶Circa primam aũt relationem (vel vt proprius loquar)re-
miſsionẽ quærit hic Io.An.poſt Inn. de quibuſdam quæſtioni
2 bus:& primo † an ſi cum actis iudex, cui cauſa fuit cõmiſſa,
vt eam examinet, & remittit ipſam, credatur actis,ita quod
ex ipſis iudex poſsit ad ſententiam procedere. dicit Inno.di-
ligenter attendendum,an talis relatio fiat partibus conſentiẽ
tibus,vel ſaltem non appellationibus: an verò fiat parte cõ-
tradicente,vel appellante.primò caſu ſtat̃ relationi. & ſic po
teſt intelligi de purga.cano.cum dilectus,verſi. nos igitur.ſe-
cundò caſu nõ creditur relationi,ſiuè remiſsioni,niſi ex aliis
actis,vel circunſtantiis corroboretur.2.q.7.c.biduũ. & C.de
relationibus.l. 1. Et idem ſi fiat relatio vna parte abſente ẽt
per contumaciam: quo caſu licet eius contumacia ſufficiat
quo ad hoc,vt poſsit procedi contra eum per iudicẽ,cui cau
ſa eſt remiſſa,ſicut poterat,qui remiſit,non tamen ſufficit, vt
credatur remiſsioni,niſi aliter probetur veritas,&c.Secundò
3 quæritur † nunquid ille,contra quem fit remiſsio tanquã cõ-
tra contumacem,poſsit probare ſe non contumacem coram
eo,cui cauſa eſt remiſſa,quia fortè vult probare,quod appel
lauit ad Papam,& obtinuit cauſam appellationis ab ipſo cõ
mittit.dico quòd debeat audiri.& ſi probauit, non credet re
lationi, ſed remittet cauſam appellationis ad iudicem ſuper
appellatione obtentũ: vel ipſe cognoſcet ſcilicet Papa,ſi vult
cõmiſsionem appellationis reuocare, ꝙ poteſt ſaluo proceſ-
ſu ante relationem,vel reuocationem habito.vt ff.de iudi.l.iu
dicium ſoluitur.& c.audita.de reſti.ſpo. Quinimo tacitè inci
piendo cognoſcere ex certa ſcientia,vel aliquid omittendo vi
detur cõmiſsionem prius factam alii tacitè reuocare. arg. j.
4 de conceſ.præben.c.quia diuerſitatem.§.primo.¶Tertiò q̃-
ritur ſi à iudice,cui eſt cã cõmiſſa,vt cãm examinet, & remit
tat app.contingat,an ſtatim,poſtquã ſciuit appellationis cau
ſam alii fore commiſſam:debeat ſtatim ceſſare, & remittere
cã illi,cui cõmiſſa eſt cã appellationis.Tenet Inn. quòd ſic,ſi
ſciat appellationem fore iuſtam, aliàs ſi indubitanter credit,
quod appellatio ſit iniuſta,ſecurè procederet,dũmodo decla
retur poſtea per ſententiam,ꝙ appellatio fuerit temeraria,&
iniuſta:vt j.e.c.interpoſita.& c.Romana.eod.ti.li.6. ¶Quar
5 tò quæritur: pone † quòd Papa committat cauſam alicui in-
fra certum tempus,puta ſex menſium, finiendam iuſtitia,vel
concordia, alioqui remittit cauſam, &c. Iudex iſte infra ſex
menſes cãm remiſit, dubitatur, an valeat remiſsio facta pri-
uatiuè.id eſt ante tẽpus:& ſi nõ valet,quid fiẽdũ. Tenet Inn.
quòd non valet remiſsio antè tempus. & quòd cauſa amodo
non cenſetur eſſe in curia per reuocationem, vel per appella
tionem,vel per alios modos, qui non interuenerunt. nec per
iſtã relationem, quæ nulla eſt.Eſt ergo iſte ad ſuum ordina-
rium remittendus.ar.in eo quod leg. & not.s̃. de elec.bonæ.
el.2.in fi.Et iſtud eſt verum,niſi partes comparuiſſent in ter-
mino aſsignato coram Papa:tunc enim æquum eſt,ꝙ licet iu
dex malè fecerit remittendo cãm ante tempus, tamen Papa
debet cognoſcere non obſtan.contradictione alterius partis,
cuius nihil intereſt,vt ad ſuum ordinariũ remittatur, niſi for
tè ratione cuiuſdam malitioſæ dilationis, vt ſcilicet interim
effugiat iudiciũ,& his malitiis hominũ, qui nihil laturi ſunt,
niſi vt officiant, non eſt indulgendum; vt l.in fundo.ff.de rei
vendi.Ad euitandum enim prædictam dubitationem cõſulit
Inn.iudici ne remittat, niſi fuerit finitum tempus ſemeſtre ſi
bi præfixum ad cauſam finiendam,vel remitendam.finito er
go ſemeſtri facit remiſsionem, & relationem ſuam licèt per
lapsũ dicti termini ſua iuriſdictio expirauerit, quo ad exami
nationem,& diffinitionem, non tamen quò ad relationem fa
ciendam.quod probat illa altera pars mandati, alioqui cãm
remittat &c. ¶Et aduerte,quia iudex iſte poteſt citare par-
tes, ꝙ certa die compareant corã eo ad vidẽdum remiſsio
nem, & certa diẽ ad comparendum coram ſuperiore parti-
bus aſsignare, & in remiſsione faciat de toto proceſſu corã
ipſo habito plenam mẽtionẽ. vt patet in eo,quod le.& no.s̃.
de elec.dudum.il.1.§.cum aũt. ver. 1. & ſufficit remittere in
ea inſtructione,& cum illis actis, quæ recipit iudex, & quæ
partes voluerint, & potuerint producere coram eo, quãuis
non ſit plenè inſtructa.¶Quintò quæritur,qualiter ſit faciẽ-
da remiſsio.dic vt in Specu.de remiſ. §. vtile.ver.ſed nunquã
remiſsio.Et an poſtquam vna pars remiſsioni conſentit,& al
tera non,iudicẽ poſsit pẹnitere.dicit ꝙ ſic. quinimò ſi eã edi
dit partibus,& poſtea conſentiunt partes, ꝙ inde procedat,
non ꝓcedet relatio.& eſt locus pẹnitentiæ, donec præſenta-
ta fuerit ſuperiori. vt s̃.de elec.c.dudũ.il.2.ver. nec nocebat.
nec obſtat s̃.de offi.dele.c.ſignificãtibus.quia relatio nõ ex-
tinguit,ſed ſuſpendit iuriſdictionem.ſicut & appellatio. vt s̃.
e.c. directè.quandoq;.n.cõtingit,ꝙ iuriſdictio eſt in ſuſpen-
ſo,& reſidet penes aliquem ſine exercitio.s̃.de reſcri.c. paſto
ralis ĩ fi.facit qđ no.Io.An.s̃.de offi.le.c.licet. ad fi. vbi remit
tit ad Specu.an autem coram iudice,cui cã eſt remiſſa,parti-
bus liceat noua iura, & probationes producere.dic vt in Spe
cu.de remiſsioni. §.nunc videamus. Quò ad ſecundam par-
tem,cum ſcilicet iudex cognoſcit de cauſa iure ſuo,i.ordina-
rio,vel iure delegationis,an poſsit ipſam referre ad ſuperio-
rem, vt conſulat.& qualiter,& quando dicta relatio ſit faciẽ-
da:dic vt in gl.& plenius per Bart.in l. 1.ff. eodem ti.& l.1.C.
de relatio.per Cy.

SVMMAE.

1 *Clericis licet ſit prohibitum vendere carnes, & certas alias artes
exercere,non tamen prohibentur in eorum ſtallis tales artes reti-
nere,& per alios exerceri facere.*
2 *Implorare officium iudicis non eſt licitum ante litem conteſtatam.*
3 *Iudicis officium conquieſcit pendente appellatione.*
4 *Procuratorem mittere infra annum,an ſufficiat.*
5 *Impeditus in primo anno,debet habere ſecundum ipſo iure etiam ſi-
ne reſtitutionis beneficio.*
6 *Furnum quidam habuit quadam villa tempore,cuius memoria non
exiſtit:homines villæ in eo coxerunt panem: modo vnus de villa
vult conſtruere furnum,ille vult prohibere,an poſſit.*
7 *Officium iudicis an liceat implorare ſuper innouatis à parte incluſis
ſub impetratione expreſſæ, aut non ſuper expreſsè incluſis, ſed
tacitè.*

SIgnificante. Vbi ante litis cõte. circa id,
quod principaliter litigatur
aliquid innouat delegatus, vel diem præuenit aſsigna
tam, appellari licebit. h.d.Et in prima appellantis narratio.
In ſecunda cauſæ commiſsio.ibi:[ideoq;.¶Primò no.ꝙ epi-
ſcopus, quandoq; litigat cum capitulo ſuo. quod contingit
ſuper iuribus ſpectantibus ad capitulum. qđ dic, vt s̃.de re-
1 ſcri.c.edoceri.¶Secũdò no.† quòd licet clericis ſit prohibitũ
vendere carnes, & certas alias artes exercere per Cle. 1. de
vi.& ho.cle.non tamen prohibentur in eorum ſtallis,& locis
tales artes retinere,& per alios exerceri facere.¶Tertiò no.
ꝙ capitulũ, & decanus implorabant iudicis officiũ, ne pen-
dente iudicio, ſeu litigio venderentur carnes, & malè pete-
bant:cũ.n.ſup hoc tantũmõ verteretur lis.ſ.ꝙ vendere nõ de
bebat epiſcopus:non debuit inhibere, ne faceret vendi lite
pendente in aliis locis,quia ſup hoc erat litigium,& debebat
ferri ſnĩa:ergo in fine litis deferẽdũ:aliàs ſequeretur,ꝙ prius
ferretur diffinitiua ſnĩa ſup eo,qđ in quæſtione vertit̃, ꝗ cõte
ſtaretur lis,& examinaretur negotiũ,& ſic ꝑuerteret̃ iuris or
do contra l.iuris ordinẽ.de iuriſ. om. iudi. & l. nimis ꝓperè.
C.de execu.rei iudi.& c.cãm quæ s̃.de reſcrip.¶Quartò no.
2 ante † litẽ conteſta.vř prohibitum iudicis officium implora-
re.de quo hic ꝑ Io.An.ſuper ver.non habebat,& plenius ſup
3 verbo,non audiebant.† Quintò no.† ꝙ dilatione pendente iu
dicis officiũ cõquieſcit.cõcor.l.ſiue pars.C.de dila.& j.dicã.
4 ¶Sextò not. † ꝙ ſufficit mittere ꝓcuratorem infra annum.
Ex quo collige ar.ꝙ probata modica diligentia appellantis
adhi-

adhibita infra annúm.ſ.miſsionem procuratoris ad impetrãdũ indulgetur ſibi primus annus.qđ non credo verũ,vt dixi.
5 s̃.e.c.ex ratiõe.¶Septimò no.† ꝙ impeditus in primo anno debet habere ſcđm ipſo iure,etiam ſiue reſtitutionis beneficio,vt patet hic in verſi.petens.non obſtañ.lapſu anni &c.ex quo etiam collige,quòd finito primo anno petitur ſecundus, non ergo expedit ipſum petere ante finem primi.¶Opponitur capitulum , & decanus nolebant prohibere epiſcopo,ne alibi venderentur carnes,q̃ in ſtallis capituli. Sed' cõtra hoc opponitur,& videtur,quòd dicta petitio ſit iniuſta.quia in re propria quilibet poteſt ædificare etiam vſq; ad cœlum.C.de ſeruitu.l.altius.& e.ti.ff.e.l.fi. Etiam ſi redundet in præiudicium alterius.vt l.Proculus.ff.de damn. infect.& l. 1.§. idem ait. &in l.ſumma.§.idem labeo.ff.de aqua plu.ar. So.intellige,quòd hæc competebant capitulo, & decano ex priuilegio vel conſuetudine. quia ex hoc percipiebant certum lucrum: aliàs quantocunque tempore in loco alicuius fuiſſent vẽditę
a carnes,vel in furno ᵃ alicuius coctus panis , vel iuiſſent homines ad molendinũ alicuius certæ perſonæ:nõ deberet alius ꝓ
6 hibere erigere nouum macellũ,furnũ,vel molendinũ. ¶† Et hanc quæſtionem de furno diſputauit Pyleus.nã in villa,a tẽpore cuius non erat memoria, in contrarium homines villæ coxerunt panem in furno alicuius : mõ alius de villa nolebat conſtruere furnum , ille autẽ volebat prohibere. & homines etiam cogere,vt in ſuo coquerẽt.tenuit Pyleus, quòd nõ poſſit,ſicut nec poſſent prohiberi peregrini , qui iuerunt Romã per vnam viam longiſsimo tempore,quin vadãt per aliam,ſi hoc nolunt.quia quæ competunt per modum facultatis,non per modum iuris deberi:nullo tempore præſcribũtur.vt no. in l.cum notiſsimi.C.de præſcrip.30.an.Et de quæſtione molendini dic per Bar.in l.quominus.ff.de flum.¶ Secundò opponitur,& videtur,quòd petitio capituli,& decani,ne.ſ.venderentur carnes in alijs locis,q̃ in ſtallis.capituli,fuerunt reꝓba.contra.l.1.& per totum.C. de monopol. vbi homines nõ poſſunt facere pacta,ꝙ alijs non liceat vendere, vel ꝙ aliqui non exerceant certã artẽ.cuius contrarium hic dicit. So. 2.quò ad perſonas,ne ſi liceat perſonis aliquã artẽ exercere, eſt prohibitũ.ſed qđ aliqua ars exerceat in certo loco , & nõ alibi.plenè licet paciſci ſcđm Inno.¶ Tertiò oppo.dicit hic, quòd iſta exceptio fuit efficax.ſ.ꝙ non licèt iudicis officium implorare ante litem conteſtatam.ſed cõtra hoc opponitur: & videtur,quòd etiam ante litem conteſtatam liceat implorare iudicis officium,vt contra eum,qui impedit aduocatum venire ad iudicium.vt.s̃.de offi.dele.c.1.per Inno.Item contra contumacem. vt.s̃. vt lite non conteſta.tue. Item ſi videt partes venire ad rixas , & arma etiam ante litis conte. poteſt cogere ad concordiam,& ſuum officium impartiri.vt l.ęquiſſimũ.ff.de vſufru.& quod no.Inno. de proba.c. in præſentia. Item probatur.s̃.de offi.iudi.c.2.in fi.vbi patet, quòd ante litis conteſt.iudicis officium imploratur.Ex quibus iuribus infertur,ꝙ prædicta exceptio fuerit inefficax : cuius contrariũ hic dicitur.Sol.gl.quę incipit,Iudices,ſentit iſtud contrariũ , & ſolue,vt in ea.Circa cuius materiam doctores ſe latius ex-
7 tenxerunt ſuper verbo:nõ audiebant. dic ergo † ꝙ qñq; quęritur, an liceat implorare iudicis officium ſuper innouatis à parte incluſis ſub impetratione expreſſe:aut nõ ſuper expreſſe incluſis,ſed tacitè.primo caſu aut ſunt innouata ante citationem,aut poſt citationem, & ante litis conte. aut poſt litis conteſt.primo caſu de innouatis ante citationem tunc quidã dicunt,quòd poteſt adiri etiam delegatus:non tamen ex officio,niſi dato libello,& alio iuris ordine ſeruato. Alij dicunt, & melius ſcđm Inn.ꝙ ſuper talibus nõ põt iudex adiri ẽt cũ nouo libello,quia cũ cõpetãt ſpetiales actiones ad ea , q̃ ſunt innouata,non poſſunt dici venire in prima commiſsione.ſed opus eſt noua interpoſitione.ar.ff.de iudi.nõ põt. & iſtud eſt verum:niſi talia innouata ante litem motam venirent ex priuilegio actionis.ſuper quo impetratum eſt reſcriptum , vt in actionibus bonæ fidei,& arbitrarijs.in quibus veniunt damna data,& fructus percepti ante litem cõteſtatam, & poſtea quandocunque.Iſta tñ non poſſunt peti per iudicis officium niſi poſt litem motam ſuper principali,& neceſſe eſt peti iſta expreſsè in libello.vt.s̃.de reſti.ſpolia.c.grauis.Subdit Hoſt. ꝙ innouata poſt citationem violenter per partes poſſunt reformari etiam per delegatũ ſine libello,& cõteſtatis , & quo ad hæc per ſolam citationẽ dicitur lis pendere. facit cle.2.j̃. vt lite penden.Non obſtat,ſi dicatur,ꝙ talia,quæ poſt datam litterarum accidunt,non videntur delegato commiſſa, quia illud eſt verum de non tangentibus cauſam , & de his per q̃ iuriſdictio non turbatur.alias nedum in parte, ſed etiã cõtra tertios turbatores haberẽt delegatus iuriſdictionem.vt s̃.de offi.dele.c.1.per Inno.facit quod no. Spec. in ti.de offi.iudi. §.de ſeruitu.ver.ſed quæritur quando.¶Quartò opponitur. dicitur hic,quòd dilatione penden.non poteſt implorari iudicis officium,contra quia ſequeretur abſurdum ſi non poſſet.pone enim , quòd dilatione penden. actor expellit reum de poſſeſsione,vel aliam violentiã ſibi infert. Iniquum enim eſſet ſi iudex non poſsit impendere ſuum officium propter pendentiam dilationis:& præſertim vbi mora eſſet periculoſa.vt ff.de ſer.l.1.§.fi.& l.2.& 3.& 11.q.1.c. quia res.So.Inn. hoc fatetur.ſ.quod ſi aliquid noui fiat pendẽ.termino, iudex poteſt impendere ſuum officium prohibendo,& reformando,vt d.c.quia res non obſtat l.ſiue pars.C.de dila.quia intelligitur in proceſſu principalis negocij , vel ſuper antiquis iniuriis,ſuper quibus eſt diffinitiua ſententia expectanda , ſed ſuper nouis æquum eſt,quod poſsit procedere dilatione penden.per prædicta iura. Item intellige regulam,ꝙ procedi nõ poteſt,niſi dilationis cauſa ſit finita ante terminum.quia tũc benè poſſet ꝓceder̃.vt no.Bar.in l.à filia.§.alumna.ff.ad Trebel.Item intellige regulam , quòd non poteſt procedere ſup illo articulo ſuper quo pendet dilatio,ſed ſuper alio diuerſo, & ſeparato benè poteſt procedere.vt videtur tex.in l.generaliter.§.nullo.C.de iureiuran.& ibi per Bar.Itẽ intellige dictã regulam,quando dilatio tenuit,ſecus ſi dilatio fuit nulla,puta quia ſecunda , vel tertia fuit conceſſa tamen cauſæ cognitione,& parte non citata contra l.de vnoquoq;.ff. de re iudi. coniuncta.l.penul. & vltima.ff. de fer. Et ſic pridie conſului. data enim fuit tertia dilatio parte non citata , & ſine cauſæ cognitione,& tali dilatione penden.iudex tulit ſententiã parte ad hoc citata,dicebatur nulla, quia lata dilatione penden. per l.ſiue pars,& per iſtud c. dixi , quòd ex eo quòd dilatio fuit nulla, non debuit impedire iudicem , quominus potuerit procedere ad vlteriora.per regulam non præſtat impedimentum.de regulis iuris.lib.6.ad hoc facit quod not.s̃.de reſcrip.ex tenore in fin. gloſſæ magnæ. vbi valet ſecundum reſcriptum licèt de primo,quòd erat nullum,vel inefficax non fecerit mentionem.licet alias non valeret. vt in c. plerumq;. eodem titulo.Iura tamen poſſunt deduci pro,& contra quibus cauetur,quod non valet ſecunda electio non caſſata prima inualida. quod dic , vt ſupra de electio. conſiderauimus. cum ſimi.Et vide quod not. Specu. in titulo de dilatio.§.nũc videamus.verſi.ſed pone ecce.& verſicu.ſe.& verſi.deliberatoriè,facit etiam quod no.in l.1.ff.de ferijs,vbi notat, quòd proceſſus factus dilatione penden.eſt nullus ipſo iure. quod limita,vt prædixi.¶Quintò opponitur:& videtur quod non debet habere annum ſecundum: ſed potius regreſſum habere contra procuratorem , qui non fuit appellationis cauſam proſecutus.Sol.vt in glo.fi.& latius dic.s̃. vt lite non conte.c. 1.vbi plenè,quando dolus, vel negligentia procuratoris noceat domino.¶Sextò opponitur.dicitur hic , quòd impetrauit litteras iſte procurator contra inhibitionẽ domini ad certos iudices.& ſic innuitur,quod in poteſtate domini ſit impetrare iudices quos velit. Sed contra.de l. obſeruandum.ff.de iudi.Sol.ſi Papa proprio motu , & ex officio dediſſet iſtos iudices præiudicaſſet epiſcopo lapſus anni.Sed iſte procurator obtinuit,

obtinuit,quia nominauit,habet enim cõſuetudo curiæ quòd ſi quis impetrat iudices parte abſente, dantur illi quos impetrans nominauit.Si aũt parte cõtradicente,dantur ex cõi conſenſu noïati per partes.Remittit Hoſti.s̃.de offi.dele.c.ſuper quæſtionum.§.verum.& c.cum olim magiſter.e.ti. & de cauſa poſ.c.cum olim.& de iudi.c.exhibita.

ADDITIO.

a ¶ In furno. Au liceat furnum iuxta parietem communem habere. vide in l.ſi ſeruus ſeruum §.ſi furnum.ff.ad l.Aqui.& in l.quidã iberus. de ſerui.vrb.prædio Bart.cepo.in trac.de ſer.vrb.præ.c.de furno.

SVMMAE.

1 *Cauſa,propter quam appellatur , debet eſſe non ſolum legitima , ſed etiam vera.*
2 *Appellãs an debeat iudicis reſpõſũ expectare,admittat,vel reijciat.*
3 *Appellans poteſt appellationem proſequi,ſi iudex non recipit appellationem,vel pars non approbat.*
4 *Cauſa ſi non eſt alteri delegata,poteſt remitti de voluntate appellantis ad iudicem à quo.*
5 *Actor an cogatur litem proſequi coram iudice, quem adiuit poſt propoſitam actionem*
6 *Perplexitas in iudicijs eſt vitanda.*
7 *Oblatio offerentis ſe paratum probare in appellatione extraiudiciali, & cum in caſibus à iure permiſsis appellatur in abſentia iudicis, nihil valet.*
8 *Appellans quando obtulit ſe probaturum,& iudex à quo tulit diffinitiuam contra ipſum appellantem,an iudex ad quem recipiet probationes appellantis , vt caſſetur quod factum eſt poſt appellationem.*

INterpoſita. Gregorianum eſt quattuor habens dicta ſatis in tex.ſumma
1 ta.¶Primò no.† ꝙ cauſa propter quam appellatur , debet eſſe non ſolum legitima,ſed etiam vera.& ſic per iſtud c. limitatur c.vt debitus.s̃.eo.nã quo hoc,vt appellationi ſit deferendum,cauſa appellationis debet eſſe legitima,vt ibi. Sed quo ad iuſtificandam appellationem coram iudice ad quem, debet eſſe legitima,& vera,vt hic.¶Secundò no. quòd ſufficit appell.probare ꝙ exceptionẽ legitimam ſe obtulit probaturum, & non fuit admiſſus.& hoc dicto,ꝙ non fuit admiſſus.
2 &c.collige † ꝙ appellans debet reſpõſum iudicis expectare, reiiciat,vel admittat:ante enim appellare non poſſet.s̃.c.dilecto.ſuper verbo appellatũ.¶Tertiò no.in ver. eidem quo-
3 que.† ꝙ ſi iudex non recipit appellationem,vel pars non approbat,poteſt appellans nihilominus appellationem proſequi.facit c.1.de app.in cle.Et ex hoc collige.quòd in hoc ęquiparatur iudex,& appellatus:quia in poteſtate alterius eſt appel.approbare , vel nõ. vnde licet iudex appellationis ipſam non admittat,poteſt tñ appellatus ipſam apꝓbare,& corã ſuperiore ꝓſequi,ꝙ eſt verũ,niſi appellans re integra appellationi ſuæ renũtiet,vt ſtatim dicã.¶Quartò no.ꝙ ſufficit mittere procuratorẽ ſolũ ad impetrandũ,vbi non recipitur appellatio.Et ideo,qa appellatus cõparens corã ſuperiore non põt appellãtis cõtumaciã accuſare. nã cum ipſam nõ approbauerit,non poteſt ex ea niti,ſicut nõ nititur quis ex poſitione aduerſarij,quam negauit.vt no.Spec. in tit. de poſt.§.8.& dixi.s̃.de excep.cum vene.Et no.hic duos caſus. nam quandoq; appellatio non admittitur,nec approbatur.& tunc ſufficit mittere procuratorem ad impetrandũ,vt hic.ſecundus caſus qñque admittitur,vel approbatur:& tũc dẽt procurator comparere inſtructus,vt.s̃.e.c.Nicolao &c.¶ Quintò no.in
4 ver.ille denique.† de voluntate appellãtis poteſt cauſa remitti ad iudicẽ à quo,ſi non eſt alteri delegata,Idẽ ẽt ſcđm Hoſti.ſi ſit delegata alteri,nam & hoc caſu poſsit appellãs petere talẽ remiſsionẽ corã iudice à quo.Sola ergo delegatio nõ impedit remiſsionem fiendam etiam inuito appellato , eidẽ
5 tamen reſtitutis expenſis.vt in tex. †Et ex hoc collige,ꝙ licet poſt propoſitam actionẽ cogatur actor litẽ ꝓſequi corã iudice,quem adiuit,vt in Auth.qui ſemel.C.qũo , & qñ iudex.Illud eſt verũ de inſtãtia iudicis principalis cauſæ: ſecus de inſtan. iudicis appella.cui põt re integra renuntiare per reditũ ad priorem iudicem. facilior eſt ergo tranſitus de vna inſtã. ad aliam redeundo , q̃ de aliqua ad nullam &c. ¶Sextò not. in ver.ſanè.ꝙ in cauſa appellationis proceditur lite non conteſt.qđ eſt verũ contra contumacẽ,vt dicit tex. An aũt expediat ipſum citare ad hoc,vt cenſeatur cõtumax: vel in nõ veniendo dici poſsit contumax.hic no. ſuper verbo contumaciter.¶Septimò not.cãm,ſiuè rõnẽ quare iudex appel. ꝓcedit in cã lite non conte.qa agit de iniquitate iudicis. qđ declara,
6 vt in gl.magna,quæ incipit ar.¶Vltimò no.† de perplexitate in iudiciis euitãda.& generaliter in qualibet diſpoſitione. qđ dic,vt l.ſi Titius.ff.de verbo.obl.& l.ſi Titius.ff.de condi.inſt. & s̃.de offi.dele. c.cum contingat. & 13.di.nemini. ¶Venio ad oppoſitiones.dicitur hic , quòd appellans debet probare veritatem cauſæ,propter quam appellauit. Sed contra eo ipſo,quod iudex appellationem legitimam non admittit, videtur grauare:ſicut ſi excipiẽs obtuliſſet ſe probaturum, & maximè quia proponẽs exceptionẽ videtur tacitè ſe aſtringere ad probãdum.vt l.in exceptione.ff.de proba.Iſte autem tex. facit differẽtiam inter proponere ſimpliciter , & proponere, & offerre ſe paratum probare.quare male. So.licet appellans ante ſententiam habeat neceſſe,probare veritatem cauſę , vt c.proximo,& c.ſignificauit, & c. dilecte,& c. ſignificauerunt cum multis ſimilibus: Tamen iudex non grauat non admittendo exceptionem:quam credebat fortè falſam. & ideo nõ irritatur, quod facit niſi excipiens probet coram iudice appellationis veritatẽm exceptionis propoſitæ , & repulſæ per iudicem à quo.Non enim plus præſumendum eſt pro opponente, q̃ pro iudice repellente , cui à iure hoc conceditur : vt repellat,ſi de calumnia ſuſpicatur.fecit quod no.Inno. in ca. poſt electionem infra de conceſ.pręben. Si autem excipiens
a ᵃ non ſolum excepit , ſed probaturum ſe obtulit, tunc ſi iudex ipſum non admiſit,eo ipſo grauat.quia mos ei gerendus fuit.ff.de proba.l.circa.Et maximè eſt hoc verum intelligendo hunc tex.vt intelligit Io.An. ſi de reali oblatione incontinenti,non autem de verba li. vt l. dicam. Conclude ergo,ꝙ iudex ſcit exceptionem oppoſitam veram,& tunc benè facit illam admittere.aut ſcit illam eſſe falſam, vt ſi quis ſe obtulit probaturum, quòd Titius viuit: vnde notorium eſt in terra, quòd publicè fuit in mortuus in platea . & tunc non debet ipſam admittere , ſed repellere ſtatim. j̃. de accu.c. euidentia. nam confeſsio in contrarium facta non obeſſer. ff. ad l. aql. l.idem Neratius.§.fi. aut iudex dubitat de veritate exceptionis:& tunc aut ipſam admittit,& ſtatuit terminum ad ipſam probandum.& tunc cum non grauet , appellare nnn poteſt. nec tenet appellatio,etiam ſi probaret exceptionem eſſe veram.vt ſupra e.c.dilecto.ad fi.niſi appareret de termini breuitate.ſupra de dila.c.1.Aut iudex,qui dubitat de veritate exceptionis,ipſam repellit , vel negligit admittere etiam tacitè procedendo in negotio principali. & tunc aut excipiens obtulit ſe probaturũ, & hoc ipſo app. ſua reputatur iuſta,aut ſe non obtulit ſe probaturũ, & proceſſus factus per iudicem à quo eſt in pẽdenti.nã ſi ꝓbabitur veritas cauſæ grauaminis, appel.erit iuſta,& reuocabitur per modum attentati . qđ factum eſt per iudicẽ à quo.Idẽ ſi aliud attẽtauit poſtq̃ ſupior app.recipit,ſiuè inhibuit. Iuxta no.in c.non ſolum j̃. e.li.6.Si aũt ꝓnuntiabitur appellatio iniuſta,valebit proceſſus iudicis à quo,vt ibi.¶Secundò opponitur.tex.iſte innuit (& ſupra dixi) ꝙ opponens debet expectare rñſum iudicis,an admittat exceptionem oppoſitam:an repellat . quaſi aliàs non ſit licitum appellare.Ad idem.s̃.eo.ti.c.dilecto. Sed cõtra qa in exceptione rñſionis iudicis poſsit imminere periculum opponenti.pone enim, quòd iudex mandauit reo , vt reſponderet

libello actoris: reus reſpondere voluit ad mādatum iudicis, niſi actor exprimeret ſibi cauſam ſuæ petitionis. Iudex præfixit ſibi terminum, vt rediret pro reſponſo: quem comparentem in termino excommunicauit. & ſic (quamquam excommunicatio fuerit iniuſta) trahit ſecum ſtatim executionē, vt ſ. eodem titu. c. paſtoralis. & 6. quæſtione. 3. c. 1. quòd ſi ſtatim licuiſſet ſibi appellare poſt exceptionem oppoſitam, excommunicatio poſtea lata fuit nulla, vt ſ. eod. c. præterea. ergo videtur iniquum, quòd debeat expectari reſponſum iudicis ſuper exceptione. & melius fuiſſet appellare poſſe ſtatim, cum exceptio opponitur; maximè quia præcaueri debet, quòd poteſt vituperari, vt ſupra de ſeruis non ordi. c. 1. Sol. Ioan. And. poſt Hoſti. format iſtud cōtrarium ſuper ver. ex cauſa. ad fin. & dicit, quòd melior eſt iſta prouiſio, ſcilicet, quòd ante reſponſum iudicis non licet appellare. quia ſi ſtatim liceret appellare, non expectato reſponſo iudicis, ꝓceſſus de facili impediri poſſet contra. c. finem litibus. de dolo, & contu. Sufficiat ergo ſi iudex iniquè geſſerit: quod punītur à iure, per no. in c. 1. de re iudi. lib. 6. præterea non poſſet per conſtitutionem vocari [quoniā iudex, ſi voluerit, excommunicet iniuſtè] &c. ¶ Tertiò opponit Inn. & videtur, ꝙ appellans nō debeat probare coram iudice appellationis cauſam eſſe verā. nam iudex à quo non debet deferre ex cauſa propoſita nō probata. ſ. c. dilecto. Item ſi deferat, non eſt neceſſe verificare cauſam appellationis: immò poteſt iudex appellationis ſtatim in cauſa procedere. Solu. præmiſſis verbis Inno. Ioan. And. remittit ad no. in c. non ſolùm. & c. cū appellationibus. lib. 6. Nam licèt iudex à quo non teneatur deferre ex cauſa propoſita non probata: debet tamen probabilē exceptionem admittere, & excipientem ad probandum inuitare. grauat tamē admittendo probabilem exceptionem, etiam cuius probationes non obtulit excipiens, ſecundùm eum, &c. ¶ Quartò oppo. dicitur hic, quòd eo ipſo appellatio eſt iuſta: quòd excipiens obtulit ſe probaturum, & non fuit admiſſus. Contra. quia ſic facilè erit ſemper recedere à iudice à quo, proponendo exceptionem falſam: licèt legitimam, & offerendo ſe paratum probare. nec videtur, ꝙ iſtorū verborū expreſsio [offero me probaturum] &c. aliquid operetur. quia (vt dixi) eo ipſo, ꝙ quis excipit, tenetur probare exceptionē, vt l. in exceptionibus. ff. de excep. præterea, ꝙ nō ſufficiat ſe offerre, niſi probet, videtur tex. in c. ex parte. Adę. ſ. de teſti. Sol. timore huius abſurditatis Io. And. ſuper verbo offerens. intelligit iſtum tex. vt dixi. ſ. de reali oblatione, non verbali. & exponit iſtud verbum [offerens ſe probaturū]. i. probationes offerens. facit. ſ. de offi. or. c. paſtoralis in fin. & quod ibi no. in vlt. glo. pro hoc facit dictū. c. ex parte Adæ. ibi [ſe dicere probaturum] &c. ꝙ illi non pro ſuis.] facit id, quod no. de eo qui mit. in poſ. c. 1. & 2. in fi. ad iuſtificandū ergo appellationem non ſufficit verbalis oblatio: ſed realis, vt dixi. Item nec ſufficit realis ſi de falſitate exceptionis appareat euidenter, vt dixi. ſ. ¶ Quintò opponitur, & videtur, ꝙ nō ſufficiat dicere ſe paratum probare niſi coram iudice appellationis: vnde videtur obſtare. ſ. de elec. c. cum inter canonicos. Item videtur abſurdum, ꝙ eo ipſo, ꝙ ſe obtulit probaturum iuſtificetur corā iudice appellationis, & releuetur ab onere probandi ipſam exceptionem. So. ad c. cum inter canonicos. dic ꝙ loquitur de appellatione extraiudiciali, vbi non ſufficit ſe offerre, niſi poſtea coram iudice appel. probet veritatem exceptionis propoſitæ. Et ratio eſt, quia dicta oblatio fruſtra fieret, cum non ſit ibi iudex coram quo dicta ꝓbatio fieret. Et hac ratione dicunt etiā quidam, ꝙ vbi abſente iudice appellatum eſt in caſibus à iure conceſsis. de quibus. ſ. c. ſuggeſtum. in prima glo. non eſt ibi probatio offerēdi. quia in vanum fieret. cum non ſit ibi qui probationē reciperet, & in odium iudicis nō recipientis eſt inductum, vt ha-
7 beatur exceptio pro probata. ¶ Conclude ergo, † ꝙ in appellatione extraiudiciali, & etiā in caſibus à iure permiſsis in abſentia iudicis, nihil operatur illa oblatio offerens ſe paratum probare, &c. Item ſimiliter non operatur quādo grauamen propoſitum nō ſubiacet probationi, vt ſi iudex deneget tempus ad deliberandum, vel terminum ad producendū teſtes, ſiue editionem ſniæ, vel actorum, vel aliorum cōſiliū. videtur. n. quod in iſtis caſibus teneat appellatio, etiā ſi hoc petens non offerat ſe paratum probaturum in prædictis dictum grauamen. vt C. vt lite pendente. l. vlt. & e. tit. l. proconſulibus. Item ad abſurditatem illam, ꝙ habeatur exceptio ꝓ probata, eo ipſo quod offeret probaturū, & non admittitur. Reſponde, quia illud, quod hic dicitur, eſt verum quo ad iuſtificandam appellationem: ſed non quo ad conſequēdū effectum exceptionis ſiue ſit dilatoria, ſiue peremptoria. vt plenè p Io. An. in d. c. ex parte Adæ. ſuper glo. ad hanc. ¶ Sextò opponitur: dicitur hic, ꝙ parte ſe per cōtumaciam abſentāte pōt procedi in cauſa appellationis. Sed contra. nō. n. videtur poſſe dici cōtumax poſtquàm non fuit appellationi delatū, nec pōt conſtare de appellatione partibus non præſentibus. So. vt ſoluit Io. An. ſuper verbo, abſentante, vbi tenet, ꝙ ſi nō fuit appellationi delatum appellatus, non veniens corā iudice appellationis, nō eſt reputandus contumax: ſicut nec appellās nō proſequens appellationē propriā. vt hic in verſi. ei quoq;. debet ergo citari, vt ſic poſsit procedi iuxta formā huius. §. ſanè. Si. n. probabitur appellatum fuiſſe: quod poterit cōſtare p acta, vel teſtes: tunc demū decernetur appellatio iuſta, vel iniuſta, & caſſabitur quicquid, prout iuſtum fuerit.
8 ¶ Quæro poſt Inno. † qn̄ appellans non obtulit ſe probaturū, & iudex à quo tulit diffinitiuā contra ipſum appellantē, an iudex ad quem recipiet probationes appellantis, vt caſſetur qđ factum eſt poſt appellationem, & etiam probationes ſup cā princ. no. hic Ioā. An. poſt Inn. ſuper verbo probaturū. videtur. n. ꝙ non. quia ſi cauſa app. eſt vera, pōt cognoſcere de principali. vt ſ. eo. c. vt debitus. ſi non eſt vera, debet remittere. Sed certè poſtquàm eſt lata diffinitiua nō videtur locus remisſioni. Et ideò in omnem euētum videtur, ꝙ iudex app. poſsit cognoſcere, & permiſtim. & ſic tenet Io. An. ꝙ poteſt eſſe verū, cùm appellatū eſt à diffinitiua, quæ ſubſecuta eſt. Sed vbi nō eſt appellatū à diffinitiua, & pronuntiaretur iniuſta app. interpoſita à grauamine, quia facta ex cā nō vera: tunc ſi appellatio fuit friuola manifeſta, valet ſnīa per iudicem à quo, nec pōt appellari, vt in Cle. 1. de dolo, & cōt. Si verò fuit appellatio aliqua ſed iniuſta, quia emiſſa eſt cauſa legitima, licet falſa: tunc an diffinitiua q̄ poſtmodum ſequit̄ ſit aliqua, crederē ꝙ nō. & fortè ſic intellexit Inno. facit c. licèt. de ſen. ex. lib. 6. Et no. bn̄ hoc argumentū, an appellatio iniuſta à grauamine emiſſa ex cā legitima ſufficiat ad irritādū ſnīam poſtea latā, à qua non fuit appellatum. facit c. cum veniſſent. ſupra de eo qui mit. in poſ. & quod no. in Specu. in titu. de primò decre. §. iam de effectu. verſi. quid ſi iudex.

ADDITIO.

a ¶ Excipiēs. Plura excipiens, an videatur ſe adſtringere ad omnia probāda. vide Io. And. in c. ſi fortè. de elect. lib. 6. in nouella. tex. & doct. in l. ſcire. §. ſufficit de excu. tu. Bar. in l. diuus. de re iud. Card. in Cle. in pleriſq; de elec.

SUMMAE.

1 *Clauſula generalis in medio refertur ad præcedentia, non ad ſequentia, ſi ipſi articuli ſe adinuicem non contingunt.*
2 *Qualitas adiecta, an intelligatur repetita in præcedentibus, vel in ſequentibus.*
3 *Qualitas præcedenti diſpoſitioni adiecta eadem oratione, nunquàm intelligitur repetita in ſequenti.*
4 *Incœpit aliquis agere procuratoris nomine, dominus poſtea facit vnum actum, & non repetit illud uerbum procuratorio nomine, an videatur repetitum.*

Inquiſitioni.

1 INquiſitioni. † Clauſula generalis in medio poſita refertur ad præcedentia, non ad ſequentia, ſi ipſi articuli ſe adinuicem non contingunt. h. d. ¶ Primò no. quòd clauſula appellatione remota etiam poſt conſtitutionem. vt debitus. ſ. eo. c. opponitur in literis. nam iſta dec. ſequitur illam. malè ergo ſentit ibi gl. ꝙ hodie dicta clauſula nihil operatur, immò operabitur, ſicut dicitur in d. c. paſtoralis. vt in caſibus nō expreſſis in iure non poſsit app. & ita no. hic Io. And. ¶ Opponitur de. c. 2. requiris. ſ. tit. 2. Sol. vt in glo. ſuper qua dicit Io. And. ꝙ ſuper hoc non poſsit tradi regula, quia ſecundùm ꝙ diuerſi ſunt caſus: quandòq; omnia præcedentia reſpicit. vt hic. quandoq; præcedentia, & ſequentia. vt ff. de leg. 1. l. talis ſcriptura. & l. ſeq. Quandòq; quod præmittitur, intelligitur repetitum, vt l. Titia. §. idem reſpondit. ff. de verb. obli. Quandòq; principium trahitur ad ſequentia, mediū ad principiū, & vltimū ad principium, & medium. ſ. tit. 2. c. 2. requiris. remittit ad no. in Spe. de inſtru. edi. §. nunc aūt videndū. ver. itē
2 excipe. & de diſpu. aduo. §. poſt hæc. ver. vlt. in prin. † Tu dic poſt Bart. ꝙ quandòq; tēpus, vel cōditio, vel aliqua qualitas adijcitur præcedentibus: & dubitatur, an videtur repetita in ſequentibus in eadem oratione, vel diuerſis. Et tūc aut dicta qualitas, quæ primæ rei adijcitur, poteſt congruere alteri rei, & in ſequenti videtur repetita, ſiuè attendat ad augmētū diſpoſitionis, ſiuè ad diminutionē, vt l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino, & oleo. & in l. Seia. §. Caio. ff. de fi. inſtr. vbi dicitur, ꝙ ſi lego fundos, vt inſtructi ſunt, & domum, intelligitur ꝙ & domus ſit inſtructa. Si verò illa qualitas ſequentis rei non congruat, vt lego Titio fundum inſtructum, & cētum, vt ff. de le. 3. l. cum pater. §. cum imperfecta, ſecūdo caſu qn̄ ponitur inter diuerſas orationes, tunc non inducitur repetitio ex virtute ſermonis. vt l. qui fundū. ff. de contrahen. emp. Sed ex præſumpta voluntate diſponentis induceretur, quando ſequens diſpoſitio eſſet omnino inutilis. vt l. Iulius Paulus. & l. cū ſeruus. & l. Iulianus. ff. de condi. & demon. Quandòque dubitatur, an qualitas vni perſonæ adiecta intelligatur repetita in perſonā alterius in eadē oratione, vel diuerſis. vt Titio ſi nauis ex Aſia venerit lego. c. & Martino. an in perſona Martini intelligitur repetita dicta conditio. & quid ſi in diuerſa oratione diſponat teſtator circa Martinum ſuper eadem re, vel
3 diuerſa. dic vt ibi per eum. † Regula eſt enim. ꝙ in alia oratione nunq̄ qualitas præcedenti diſpoſitioni adiecta intelligitur repetita in ſequenti niſi vigore alicuius dictionis repetitiuæ, vt eſt dictio, hoc amplius, & dictio item. vt l. in repetendis. ff. de le. 3. & l. ſi. eo. ti. Quandòque ſequens diſpoſitio non eſt alia de per ſe, ſcilicet acceſſoria præcedētis diſpoſitionis. & tunc in contractibus dic vt l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff. de verb. oblig. In vltimis voluntatibus dic vt l. licet. ff. de le. 1. In diſpoſitione rerū, vel ſtatutorum dic vt l. 3. §. 2. ff. de le. 1. In diſpoſitionibus rerū, vel ſtatutorū dic vt l. 3. §. 2. ff. vi bo. rap. Item an in ſtipulatione nouante intelligatur repetita, quæ fuerūt in principali obligatione. no. Bar. in l. alia. ff. de noua. Et prædicta ſunt vera, qn̄ ſequens qualitas ineſt præcedenti diſpoſitioni per modū cuiuſdā acceſsionis, & directè eam reſpicit. Si verò in diſpoſitione totali ponit̄ aliqua clauſula per ſe nulli annexa, an referatur præcedentibus, an ſequentibus, an oībus. dic vt in Spec. in d. verſi. item excipe. & eſt bonus tex. in l. 2. §. filius. ff. de lib. & poſth. facit materia. l. licet. de le. 1. & qđ ibi plenè per Bar. an relicta ab inſtituto videantur repetita à ſubſtituto. formo circa prædicta qō-
4 nem. † pone incœpit aliquis agere ꝓcuratorio nomine dn̄i: poſtea fecit vnū actū, & non repetit illud verbū ꝓcuratorio noīe, an videat̄ repetitū. Bar. tenet, ꝙ ſic in d. §. Chryſogōus. facit ēt ad quæſtionē, ſi qs accuſatus fuit de adulterio cōmiſſo in Seia vxore Titij, qui fatetur cognouiſſe carnaliter dictā Seiā, an per hoc videat̄ cōfiteri eā vxorē Tytij. dic p Bar. in l. ſi cui. de le. 1. & vide p eū in l. Labeo. ff. de ſuppellecti. lega. vbi bonum dictū de repetione temporis in dicto teſtis.

SUMMAE.

1 *Vnus ex pluribus condemnatis ſi appellat, an eius appellatio proſit alijs.*
2 *Appellans ſi compoſuit, vel renunciauit appellationi, an obſit, vel proſit alijs.*
3 *Inquiſitio ſi facta fuerit contra homicidam, & mandatorem, & homicida condemnatus appellat, & per teſtes ſuper homicidio deponentes, & abſoluitur, an proſit mandatori, qui non appellauit.*

1 VNa ſententia. Se ſummat. ¶ † Primò not. ꝙ ſi vnus ex pluribus condemnatis appellat, eius appellatio prodeſt alijs concurrentibus, quæ dicuntur in tex. vt res ſcilicet ſit communis: idem negotium, & eadē cauſa defenſionis. ponit Abb. exemplū in tribus fideiuſſoribus, qui non renuntiauerunt conſtitutioni de principali prius cōueniendo: qui poſtea prius conuenti, & condemnati fuerūt. vnus appellauit, & in cauſa appellationis obtinuit, quia debitor prius conueniri debuerat ipſius victoria ꝓderit alijs: qa iure communi iuuātur, & eadem cauſa defenſionis, & idem negotiū. ¶ Et iſtam materiam Bar. poſt G. ita recolligit, aut in cauſa communi fertur ſententia in cauſa principali, aut in cauſa appellationis. Si in cauſa principali, dic, aut de re indiuidua, aut diuidua. vt l. loci corpus. §. ſi fundus. ff. de ſi ſerui. ven. Si in cauſa reſtitutionis, dic, vt C. ſi in vna, eademq; cauſa l. 1. Si in cauſa appellationis, & tunc eſt materia huius c. in qua dic, ꝙ aut plurium eſt ſeparata cauſa defenſionis, aut eadem. primo caſu vnius app. vel victoria alteri non prodeſt, vt l. ſi quis ſeparatim. §. vlti. in ver. ceterum. ff. eo. Secundo caſu, aut ſunt condemnati diuerſis ſententijs, aut vna. ſi diuerſis, aut ex diuerſis probationibus, & pluribus appellationibus opus eſt, & vnius victoria alteri non prodeſt, vt eadem l. ſi quis ſeparatim verſic. ſed cum aduerſus. quod eſt intelligendū cum diſtinctione, quam ſtatim dicam. ſed cum omnes eadem ſententia condemnati fuerunt, quo caſu dic, quòd aut vterque appellauit, & victoria vnius alteri non prodeſt. per illa, quæ no. Bar. in l. à ſententia. in prin. ff. eo. aut appellauit vnus tantum, & tunc aut alius approbauit ſententiam, & tunc victoria alterius ſibi non proderit, vt ff. eo. l. non tantum. per locū à ſpeciali, aut alter non approbauit, & tunc alterius victoria ſibi prodeſſet, vt hic. & C. ſi plures vna ſententia l. 1. & hanc diſtinctionem ponit Bar. in l. ſi quis ſeparatim. vbi etiam caſus. Quid econuerſo ſi plures vicerunt, & contra vnum appellatur: an præiudicet contra alios. gl. ꝙ ſic in l. 3. §. 1. ff. eo. dic vt ibi tangit remittendo ad Ioan. An. in caſu, quo appella-
2 tio vnius prodeſt alteri. ¶ † Quid iuris, ſi appellans compoſuit, vel renunciauit app. dic vt in Spec. de app. §. 1. verſi. ſed quid ſi ille. & facit quod no. de elec. vt circa. verſi. alioqui. li. 6. in gl. 2. & de renun. c. maius eſt dubium. videtur tamen, ꝙ dicta exceptio non obeſſet alteri, cui eſt ius quęſitum per appellationem alterius. c. ſi ab eo. de elec. li. 6. faciēt ad hæc no. de tertio veniente pro ſuo intereſſe: de quo in c. cum ſuper. de re iudic. per Inno. & hoc tenet Spe. in tit. de app. §. 1. ver. ſed nunquid. optimè facit l. ſi poſt mortē. §. fi. ff. de contratabu. vbi beneficio mihi acquiſito ex perſona tua, nō potes renuntiare in mei præiudiciū, ſicut nec reus pōt renuntiare tertię dilationi petitæ in pręiudicium actoris, qui pōt ex perſona rei eius cōmodo vti. vt no. in l. petendæ. C. de tēpo. in inte.
3 reſti. ¶ Quæritur ēt circa prædicta † ſi inqritur contra homicidā, & mādatorē, & homicida cōdēnatus appellat, & ꝓbat p teſtes ſup homicidio deponētes, & abſoluitur. an ꝓſit mandatori, qui non appellauit. dic vt in c. grandi. de reg. iuris. li. 6. in Mercuri. & per Dy. & per Bar. in l. adulter. ff. de adulterijs. & loquitur iſtud c. in cauſa appellationis. an vnius appel-

latio proſit alteri. In cauſa autem principali, an ſententia lata pro vno, vel contra vnum, proſit, vel noceat alteri. dic vt in c. quanuis. ſ. de re iudi. facit quod no. Spec. in ſecunda parte. de in inte. reſt. in fi.

SVMMAE.

1 *Iuſtus metus excuſat, vt reputetur appellaſſe, qui metu territus non appellat.*
2 *Qui tenetur ad aliquid & non poteſt, ita demum excuſatur, ſi proteſtatur infra debitum tempus.*
3 *Copiam iudicis qui non poteſt habere, debet proteſtari coram honeſtis perſonis.*
4 *Iuſtum metum quòd quis habuerit non appellandi coram iudice, quo modo probetur.*

1 SI iuſtus. Primò no. † ꝙ iuſtus metus a excuſat, vt reputetur appellaſſe, ꝙ metu territus nõ appellat. ¶ Et aduerte, ꝙ a tex. dicit iuſtus, nec dicit textus contigit culpa ſua, vel nõ. Et p h. d. Ho. ꝙ ẽt ſi aliquid commiſit contra iudicem, propter qḋ eum timere oportet, habeat locum hoc remedium, vt non conſideretur qualitas grauati, ſed æquitas iudicantis, vt ſ. de excep. c. cum inter priorem. nam & idẽ debet ſubuenire, licèt ſit odioſus. vt ff. quod me. cauſa l. iſti quidem. 1. reſponſo. ar. contra ff. ſo. ma. l. in his. in prin. & l. ſi mulier. 1. reſponſo ff. quod metus cã. & l. exceptione ff. de fideiuſ. & iſtæ ſunt bonæ leges ad hunc paſ
2 ſum. ¶ Secundò no. † ꝙ ille, qui tenetur ad aliquid, & nõ põt, ita demum excuſatur, ſi proteſtatur infra debitum tempus. Ratio põt eſſe, quia ſi non proteſtaretur, apparet de negligentia, & deſidia quæ excludit eum poſt. 10. dies à beneficio appellandi. vt in Auth. hodie. C. de appella. Rurſus pro eo facit iuſtus timor: non poteſt ergo, ſi non proteſtatur liquere iudici, an negligẽtia, an timore omiſit appellare. Ideò inſpicitur, quod ſibi nocet. ar. l. ſi quis in graui. §. fi. & l. ſe. ff. ad Sillei. & pro donato. ſi vir vxori. per Bar. Et intellige, quod hic dicitur de proteſtatione vbicunq; impedito curreret tempus, tenetur enim ſemper proteſtari. vt no. hic, & ſ. de reſcrip. c. plerunq; & c. paſtoralis. in fin. de offi. or. & l. vt perfectius. C. de
3 an. excep. ¶ Tertiò no. † ꝙ ille, qui non poteſt habere copiam iudicis, debet proteſtari coram honeſtis perſonis. de quo in l. 1. C. de his, qui per me. iudi. vbi autem ſufficit requirere iudicem ſedentem pro tribunali, ſcilicet & in loco publico. vt eſt caſus notabilis in l. 1. §. dies. ff. quando appel. ſit. collige ergo, quòd quandoq; copia iudicis haberi non poteſt, quandoq; põt haberi. Sed grauatus non audet appellare corã eo: & tunc põt dicere, domine vos grauatis me in hoc, & in hoc: & quãuis non dicat appello, quia non audet: tamẽ ſola expreſſio cauſarum habetur pro appellatione, vt C. de his, qui per me. iudi. l. 2. quod eſt verum, niſi etiam hoc audeat corã eo dicere: tunc enim ſufficit proteſtari coram honeſtis perſonis, ſicut quando iudex non facit præſentiam ſui. ¶ Quero
4 quomodo probabitur, quòd quis habuerit † iuſtum metũ nõ appellandi coram iudice. dicit Io. An. ꝙ probabitur eo ipſo, ꝙ conſueuerit carcerare appellantes, & malè tractare. Et idẽ tenet Barto. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. ff. de no. op. nun. & fortè ſufficeret ſola fama, ſcilicet quòd conſueuerit has moleſtias appellantibus, & reclamantibus inferre. ar. ff. de quæſtio. l. de minori. §. tormenta. & quod not. Cy. de ſeruis fugitiuis. l. 4. vbi dicitur, quòd illud, quod dicitur à fide dignis perſonis, eſt iuſta cauſa credulitatis: & intellige iuſtum metum, non ſolùm ſi timeat de perſona ſua, ſed etiã ſi timeat de conſanguineis, & laboratoribus ſuis: vt eis violentia, vel atrocitas inferatur, ſi appellauerit. ff. de condi. & demon. l. heres meus. §. fi. & l. iſti quidẽ §. vlti. ff. quod me. cau. & eſt text. no. in Cle. 1. de excẽ. prælato. ¶ Quid ſi non probatur quod ipſe fecerit, ſed eius familia fecit. Sẽtit Io. An. quòd ſit iuſtus metus, quia non eſt veroſimile, quòd talia facerent ſine conſcientia domini, vt in cap. conſtitutus. de teſti. Et idem ſi quis non audet appellare propter iniquam l. municipalem. de ſen. ex grauamẽ. & de innu. ecc. quoniam li. 6. & de ꝓteſtatione, de qua tex. loquitur no. hic Io. An. & Bar. in d. §. ſi quis epiſcopi prætori. vbi autem iuſtus metus non adſit ſemper eſt appellatio interponenda coram iudice à quo aliàs ſibi imputatur. 2. q. 6. c. biduum.

ADDITIO.

a ¶ Iuſtus metus. Quid debeat facere qui iuſto metu non audet appellare. vide in Spe. de app. §. 1. ver. porrò. & an ei credatur ibidem. & in §. ſequi tur. ver. hoc etiam.

De Clericis peregrinantib.

QVIA Iura tuentur peregrinantes, ſicut appellantes. Ideò & c. ſecundum Goff. ad materiam facit. 24. q. 3. c. ſi quis romipotas. & c. paternarum. de pœni. di. 6. c. ſacerdos. de cõſe. di. 5. c. non oportet. facit ſupra de treuga, & pace. c. 2. & de voto. c. 1. & c. ex multa. & de ſen. ex c. inter alia. ad fi. Item propter longam peregrinationem reuocatur procurator, qui eſt conteſtatus litem. de procura. c. 2. li. 6.

SVMMAE.

1 *Peregrinantes ad Papam cum rebus ſuis ſub eius protectione conſtituunt.*
2 *Decretalis iſta an debeat intelligi de omnibus peregrinantibus.*

1 COnquerente. † Peregrinantes ad Papam cum rebus ſuis ſub Apoſtolica protectione conſtituit, Et ponit dec. iſta formam literarum, quas communiter dat curia itinerãtibus ad eã, per quam vacat ꝙ cq́d poſt iter arreptũ. ¶ Primò no. ꝙ dec. iſta dat priuilegia itinerantibus ad curiã. Sed intellige, ꝙ idem habeat priuilegium in reditu vt l. vtimur. ff. de ſepul. vio. & l. 1. ff. ad l. Iul. ma. per Bart. facit l. ſi cui in pro. §. tamdiu. ff. ex qui. cau. ma. & dixi in c. ego enim ſ. de iureiuran. ¶ Opp. & videtur, ꝙ iſta dec. non inducat aliquod priuilegium de nouo. certum eſt enim, ꝙ quicquid turbatur, vel ſubripitur de rebus abſentis, põt repeti p l. 1. C. ſi p vim, vel alio mõ, cum aliis ſimilibus allegatis in gl. quæ iura prouident contra violentiam inferentem, & poſſeſſionem turbãtem. Itẽ & ſi iuſto, i. iuris ordine ſeruato talis aduocetur peregrinanti non ſubuenitur. ſ. de reſti. ſpo. & c. audita. & c. conquerente. Ex quibus videtur, ꝙ iſta prouiſio in fauorem peregrinorum inducta nihil operatur vltra iura antiqua. So. dicit. Ho. ꝙ hæc forma nil tamẽ valet, vbi iudex eſt pars: & tũc verba, & mens huius formæ locum habent, vt no. ſ. ti. r. c. dilecti. & poſſet dici, ꝙ cum talis peregrinatio habeat vim appellationis, nec ordinarius, nec delegatus procedit cõtra talem, etiam iuſte, vt dicto c. dilecti. & c. vt debitus. quod eſt verum niſi ante iter arreptum præuentus fuiſſet per ordinarium, vel
2 delegatum. de fo. compe. c. propoſuiſti. ¶ Quero † an iſta dec. debeat intelligi indiſtinctè de oĩbus peregrinantibus. gl. intelligit de his, qui vadunt cã peregrinationis, & de his qui viſitant limina Apoſtolorũ. & ſm Ab. tunc peregrinatio tuebitur illum qñ accepit publicè in eccleſia baculũ, & perã, & ſtetit p tps peregrinantibus deputatũ. Sed Inn. intelligit aliquãtulũ plus largè, hoc eſt de quolibet, q accedit ex cã neceſſaria, vt ꝓ appellatione ꝓſequenda, vel oppoſitione vitanda. 2. q. 2. c. oĩs oppreſſus. & tribus. c. ſe. quo caſu hẽt locũ ẽt ius reuocandi domũ. vt ſ. de fo. compe. c. ſi tñ hoc caſu de honeſtate petenda eſt licentia plati, ſine qua clerico peregrinare non licet, et ſi hoc exigat vtilitas accedentis. ỹ. de voto c. magnæ. Ho. latiſſimè intelligit hoc verbum peregrinantibus, vt ſonat, & qualitercunq; accedac, vt poſt iter arreptum fiat reſtitutio:

ſtitutio: de qua in text. & de iſta forma poſt iter arreptũ & c. dic vt ỹ. de rebus ec. non aliæ. e. epi. in glo. ſumitur hic. ad fi.

De confirmatione vtili, vel inutili.

VIso de his, quæ ſuſpenduntur app. remedio, ſubmittit de his, quę minuuntur appellationis præſidio. conuenit Rubricæ de conſti. cum acceſſiſſent. & c. ex parte. & de conceſ. præben. c. quia diuerſitatis, & de forma confirmationis, & caſus quibus ſecundùm ſtylum Curię non dantur. vide in Spec. de reſcrip. præſenta. §. ratione formæ. §. ſequitur videre.

SVMMAE.

1 *Iudex inferior non cognoſcit de re ſcienter confirmata per Papam, niſi tempore confirmationis res eſſet litigioſa, vel aliàs confirmatio ſubreptitia.*
2 *Confirmatio quotuplex ſit. Et quis ſit eius effectus nu. 5.*
3 *Confirmatio ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, an poſſit peti.*
4 *Confirmatio ſententiæ, quæ eſt nulla, peti poteſt.*

1 SI quis. † De re ſcienter confirmata per Papã iudex inferior non cognoſcit, niſi tẽpore confirmationis res eſſet litigioſa, vel cõfirmatio aliàs ſubreptitia. h. d. cum c. ſeq. Super quibus ſcribit in eandem materiam, quam hoc ordine proſequere. ¶ Primò quæ
2 ro † quotuplex eſt confirmatio. dic quòd confirmationum aliqua tribuit multum iuris, vt in electione, per quam quis conſequitur adminiſtrandi facultatem. vt de elec. c. tranſmiſſam. & c. qualiter. aliqua parum, vt illa, quæ fit in forma communi. vt infra ne ſe. va. c. illa & infra c. examinata. aliqua ius vetus tantùm declarat, & illud conſolidat, vt eſt confirmatio ſententiæ, & proceſſuum in iudicio habitorum: cõtra quos non opponitur, poſtquàm in iudicio fuerunt confirmati. vt ſupra de tranſac. cap. 1. Et idem de actibus legiti-
a mis, vt eſt adoptio: & canonicis, vt eſt electio, a & inſtitutio. ſ. de procurat. c. ex inſinuatione. Quidam ſunt actus, qui dependent à partium voluntate, vt contractus: & an in iſtis iudicis confirmatio aliquid operetur, & peti poſſit. tenet Inn. quòd non. Hoſti. contra etiam parte inuita, vt infra dicam.
3 ¶ Secundò quæro, † an poſſit peti cõfirmatio ſententiæ, quæ tranſiuit in rem iudicatam, videtur ꝙ non, quia ſuperuacuo, & ſuperuacuis actibus non eſt vtendum. vt l. ſtipu. §. diuus. vt leg. no. ca. Item cum habeat ſententiam pro ſe, non videtur ſibi prodita actio: ſicut nec poſſeſſori ſi non inquietetur, vel infamatur. vt ſ. de iudi. c. examinata. Si enim dicta ſententia eſt de ſe valida, non videtur, ꝙ poſſit amplius validari, ſicut quòd ruptum non poteſt amplius rumpi, & quod ſemel meũ eſt, amplius fieri meum non poteſt, nec debitum plus promitti. vt l. nam & ſi ſub cõditione. §. poſt defectum. ff. de iniuſto teſt. & l. qui bis. ff. de verbo. oblig. & l. ſi creditori. ff. de leg. 1. & ſupra de fide inſtrum. c. inter dilectos. ad fi. & hæc iura concludunt, vbi prima ſententia fuit valida. Si autem fuit nulla, tunc non videtur, quòd cõfirmatio quidquam addat, ſiue det ſibi maiorem vigorem. vt ỹ. c. examinata. Nam id, quod nihil eſt, confirmari non poteſt. vt ſ. de elec. c. auditis.
4 Contrarium tenet hic Inno. † videlicet, quòd poteſt peti cõfirmatio ſententiæ, quæ eſt nulla. hoc idem tenet Bar. in l. ſi
5 expreſſum. in fi. ff. de appella. ¶ † Sed tunc quæritur, quis erit effectus. dic ꝙ ſi ſententia erat nulla, quia lata à non ſuo iudice, & ille qui confirmat ex certa ſcientia iudex erat: prima ſententia roboratur. ſ. de tranſac. c. 1. nec de cætero poteſt inferior de ipſa cognoſcere. ſ. de re iudi. c. de cætero. & hic. vnde ſi archiepiſcopus cognoſcens de appellatione confirmauit ſententiam, ſi coram epiſcopo petatur executio, nõ poterit coram eo obijci, quòd ſententia fuerit nulla, quòd ipſe de hoc cognoſcat, ſed ad ipſum archiepiſcopũ remittat. Ex iſta ergo confirmatione facta cum cauſæ cognitione dicta ſentẽtia vires ſumit: ſecus ſi ſine cauſæ cognitione, & nõ ex certa ſcientia facta eſſet. & ita loquitur c. examinata. ỹ. eo. Ad prædicta facit l. adoptio non iure facta. ff. de adop. & l. legitima. ff. de pac. vbi de materia confirmationis. Si autem prima ſententia erat aliqua, tunc etiam confirmatio operatur effectum, vt inferior de ipſius iuribus non cognoſcat, vt hic. & reſponde ad contraria, vt hic no. Inno.

ADDITIO.

a ¶ Electio. Confirmatio electi ſit iudicis officio doct. & Io. An. in c. 1. vt lite penden lib. 6 in nouella. Baldus in l. qui ſepulchrum. de re lega. Spec. de offi. omnium iudi. §. 1. verſi. item quando petitur.

¶ Explicit lectura ſingularis, & aurea domini Petri de Ancharano Bononienſis, Iuris Pontificij, ac Cæſarei interpretis acutiſsimi, ſuper ſecundo Decretalium, cum additionibus, ſummarijs, ac numeris.

Series Chartarum.

†† AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO
PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ.

AAa BBb CCc DDd EEe FFf GGg HHh IIi KKk.

Omnes ſunt Terniones, præter †† qui eſt Vnio,
& KKk Duerniones.